TEODOR WEXLER MIHAELA POPOV

ANCHETE ȘI PROCESE UITATE

1945-1960

1

documente

FUNDAȚIA W. FILDERMAN

https://biblioteca-digitala.ro

TEODOR WEXLER MIHAELA POPOV

ANCHETE ȘI PROCESE UITATE

1

documente

https://biblioteca-digitala.ro

Tehnoredactare computerizată şi indici: MARIUS GELLER

Volumele de documente *Anchete şi procese uitate. 1945-1960* au văzut lumina tiparului datorită sprijinului material primit din partea următoarelor instituţii, societăţi comerciale şi persoane fizice:

- Ministerul Culturii şi Cultelor al României
- JOINT, director Zwy Feine, Ierusalim, Israel
- Academia Română, Fundaţia Familiei Elias
- Dl Hugo Râmniceanu, Paris, Franţa
- Marele Rabin Alexandru Şafran, Geneva, Elveţia
- S.C. Hotel Minerva, Bucureşti, România
- S.C. J & R Bucureşti, România

Tuturor mulţumirile noastre pentru actul de mecenat dar şi de profund respect pentru un moment de cumpănă al istoriei naţionale a României şi a comunităţii evreieşti din România în special.

ISBN: 973-99560-3-3
ISBN: 973-99560-4-1

https://biblioteca-digitala.ro

TEODOR WEXLER MIHAELA POPOV

ANCHETE ȘI PROCESE UITATE

1

documente

FUNDAȚIA W. FILDERMAN

colecția
ANTIEVREISMUL COMUNIST

https://biblioteca-digitala.ro

Notă

La 23 martie 1954, Tribunalul Militar Teritorial Bucureşti dispune trimiterea în judecată a unui lot format din 12 fruntaşi ai mişcării sioniste din România.

Hotărârea de trimitere în judecată este luată în baza notei din 6 martie 1954 a Ministerului Afacerilor Interne – Direcţia Securităţii Statului, aprobată de Alexandru Drăghici.

Ancheta şi procesul celor 12 fruntaşi sionişti face obiectul **Dosarului 16385** al fostei Direcţii a Securităţii Statului. În cursul anchetei mai apar în calitate de martori ai acuzării un număr impresionant de fruntaşi sau activişti ai organizaţiilor sioniste din România sau notabilităţi evreieşti din România, care vor fi judecaţi în alte loturi de Tribunalele Militare sau Tribunalele Ministerului Afacerilor Interne. Ancheta şi judecarea lor face obiectul altor dosare de securitate.

Menţionăm că **Dosarul 16385** al fostei Direcţiei a Securităţii Statului conţine 54 de volume referitoare la cei 12 fruntaşi sionişti şi la martorii acuzării.

Autorii lucrării ce o prezentăm publicului, şi-au permis o sistematizare a documentelor ce a ţinut seama de cronologia interogatoriilor şi declaraţiilor de orice natură date Securităţii de cei 12 prezumtivi acuzaţi şi de martori, chiar dacă în funcţie de rotirea ofiţerului anchetator, declaraţia reia fapte reale sau înscenări care au mai fost menţionate anterior.

Nu am inclus în lucrare documentele ce-l privesc pe acuzatul Charles Gyr, cetăţean elveţian de religie catolică, personaj care, după studiul făcut de noi, a fost introdus artificial în lot de Securitate, în mod diversionist, spre a distrage atenţia de la caracterul antievreiesc şi antiisraelian al anchetei şi procesului, chiar dacă printre anchetatori s-au găsit personaje precum colonelul Dulgheru sau locotenentul major Teodor Micle. De altfel, în cadrul lucrării publicăm o listă neagră a inspiratorilor comunişti, a represiunii antievreieşti din acei ani şi a uneltelor acestora, indiferent de etnia cărora aparţineau.

Autorii

https://biblioteca-digitala.ro

Cuprins

Vol. 1

Cuvânt înainte – acad. prof. dr. N. Cajal / 7

Prefață – prof. Carol Iancu / 9

Dicționar de termeni / 13

Documente care acuză / 15

A.L. Zissu / 89

Mișu Benvenisti / 229

Jean Cohen / 535

Melania Iancu / 808

Moți Moscovici / 834

Moritz Weiss / 972

Zoltan Hirsch / 1053

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

Cuvânt înainte

Pentru evreii din Europa, supraviețuitori ai celui de-al doilea război mondial, renașterea Statului Israel contemporan, alături de toate celelalte semnificații majore, istorice, ale unui cămin național primitor, s-a constituit și a devenit tot mai mult o condiție de garantare a existenței lor milenare.

Regimurile totalitare din centrul și răsăritul continentului nostru, deși inițial au susținut crearea Statului Israel, nu au mai admis, ani la rând, emigrarea evreilor, dorința legitimă de a face „alia" către renăscutul lor stat.

În aceste condiții s-a creat un conflict între puterea totalitară din aceste țări și organizațiile evreiești care militau pentru reîntoarcerea fiilor lui Israel pe pământul străbunilor lor, ceea ce a dus, printre altele, la interzicerea organizațiilor sioniste, arestarea și judecarea celor care militau pentru reîntoarcerea evreilor spre Sion.

Această situație, o reală pagină de istorie, ne este readusă în memorie de autorii volumelor de documente Anchete și procese uitate. 1945-1960.

Cu emoție și cu îndreptățită nevoie de înțelegere a unui timp încărcat de nefericiri, să ne aplecăm asupra acestor pagini de eroism din istoria evreilor din România.

Acad. prof. dr. Nicolae Cajal,
Președintele Fundației Dr. W. Filderman

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

Prefață

„În 1939 existau în întreaga lume 16.763.000 de evrei, din care 10.000.000 (59,65%) în Europa. Şase milioane dintre ei, poate chiar mai mult, au pierit, majoritatea, în condiţii groaznice, în lagărele morţii, rezultat al unei politici de exterminare sistematică plănuită şi executată de Germania hitleristă şi de colaboratorii regimului nazist. În Europa ocupată, trei evrei din patru au dispărut... Nouăsprezece secole după distrugerea celui de-al II-lea stat iudeu, după abia trei ani de la cea mai îngrozitoare baie de sânge pe care a suferit-o un popor în decursul istoriei, învierea unui stat iudeu constituia un eveniment la fel de excepţional, „care a avut infinite repercusiuni asupra conştiinţei evreilor" (Josy Eisenberg, O istorie a evreilor, *Editura Humanitas, Bucureşti, 1993).*

Una dintre cele mai importante repercusiuni a fost revigorarea mişcării sioniste, în general şi a celei din Europa de Est, în special, acest fenomen manifestându-se pregnant şi în rândul comunităţii evreieşti din România. Manifestările mişcării sioniste din Europa de Est nu s-au rezumat ca simple fenomene de solidaritate cu renăscutul stat iudeu, ci au luat forma unor emigrări masive (alia) către noua patrie evreiască, scut al asigurării existenţei pentru supravieţuitorii Şoahului şi a generaţiilor care le vor urma. În ceea ce priveşte Uniunea Sovietică, încă în anul 1939, marele istoric evreu Dubnov, analizând viaţa evreiască din această ţară şi măsurile luate de către puterea sovietică scria: „Generaţia care creşte nu-şi cunoaşte originea, trecutul şi moştenirea culturală trimilenară". Acest lucru nu trebuie să ne mire dacă vom aminti că mişcarea sionistă a fost interzisă în Uniunea Sovietică din 1918, iar emigrarea stopată în anul 1926.

În România rădăcănile sionismului sunt puternice: în 1882 avea loc Conferinţa de la Focşani (cincisprezece ani înaintea primului congres sionist iniţiat de Herzl, la Basel, în 1897), care a reunit 56 de delegaţi reprezentând 29 localităţi, cuprinzând 31 secţiuni şi 50 de societăţi de colonizare agricolă. Rezultatul imediat a fost trimiterea din Galaţi, în august 1882, a vaporului Thetis, cu 228 imigranţi şi crearea primelor colonii agricole Samarin-Zikhron Iaacov şi Roş Pina. Se deschidea astfel o nouă eră în istoria modernă a evreilor... Între cele două războaie mondiale, mişcările de tineret sioniste au cunoscut un progres constant. Între 1920 şi 1925 un total de 1.500 de tineri haluţimi (pionieri) din România, reuniţi în douăzeci şi trei de grupe au făcut alia, urmaţi de mai multe mii

https://biblioteca-digitala.ro

în deceniul următor. Acest curent a fost, totuşi, frânat de obstacolele ridicate de Marea Britanie imigraţiei evreilor în Palestina... După război, sionismul va face progrese spectaculare, noi înşine găsind în arhivele Ministerului de Afaceri Externe francez o misivă din 31 ianuarie 1949, în care reprezentantul Franţei la Bucureşti, Pierre Charpentier, scria ministrului Robert Schuman: „E un fapt notoriu că majoritatea importantei populaţii evreieşti din România, evaluată la 360.000 persoane, este de tendinţă naţională sionistă".

Autorii lucrării Anchete şi procese uitate. 1945-1960 *ne prezintă un număr impresionant de documente privind viaţa evreiască şi activitatea mişcării sioniste în România postbelică, în perioada preluării şi consolidării puterii de către Partidul Comunist Român. Încă în ianuarie 1944, un şeliah (emisar), Sunia Tabacinic, originar din Bălţi (Basarabia) şi care cunoscuse bine comportarea puterii sovietice faţă de evrei, îi trimite unui prieten din Palestina o scrisoare, o adevărată prevestire apocaliptică despre ce se va întâmpla în România în cazul în care armata roşie va impune, la Bucureşti, un guvern comunist: „Amândoi am părăsit Basarabia în fruntea unui grup de haluţimi de 35 oameni, în primele zile după năvala roşie din iunie 5700 (1940). Noi luptăm al treilea an cu duşmani din afară şi dinăuntru, am ridicat, totuşi, o generaţie tânără de conducători şi haluţimi cu toate greutăţile. Prevedeam posibilitatea aproape certă că ţara noastră va cădea sub comunişti şi ne va crea o situaţie extrem de grea şi poate chiar ne va duce la o deportare în Siberia". Scrisoarea explică antagonismul dintre mişcarea sionistă şi viitoarea putere comunistă din România. Este meritul domnului Teodor Wexler şi al doamnei Mihaela Popov de a fi găsit, în arhivele fostei Siguranţe Generale a României, acest document care are darul de a spulbera, o dată mai mult, naraţiunile legionare sau naţional-comuniste privind adeziunea evreilor la Partidul Comunist, chiar dacă, de-a lungul timpului, în rândurile acestuia şi-au găsit locul şi unii evrei despre care liderul tradiţional al evreilor din România, dr. W. Filderman, afirma că aceşti oameni au încetat să fie evrei în momentul în care au intrat în rândurile Partidului Comunist. De altfel, o bună parte a evreilor înscrişi în rândurile P.C.R. s-au manifestat ca instrumente docile ale represiunii antievreieşti. Autorii volumelor de faţă citează nenumărate exemple în care sunt menţionate numele unor comunişti care au propovăduit antievreismul în formele cele mai violente, printre care: Iosif Chişinevschi, Ghizela Vass, Alice Benari, Ofelia Manole, Chiriţă Abramovici, Bercu Feldman sau torţionari care îşi chinuiau coreligionarii, cum a fost cazul colonelului Dulgheru (anchetator şef în anchetele sioniste) sau locotenentul major Teodor Micle (anchetatorul lui A.L. Zissu), decoraţi de Gheorghiu-Dej după efectuarea anchetelor antievreieşti.*

Dacă activităţile antievreieşti ale partidelor comuniste din ţările Europei de Est se manifestă începând cu 1947, respectiv procesele: Laszlo Rayk în Ungaria, Slansky în Cehoslovacia, procesul medicilor evrei în Uniunea Sovietică, manifestările antievreieşti încep în România încă din 1945. Autorii prezentei lucrări publică pentru prima oară, integral, textul stenogramei şedinţei plenare a Comitetului Central al P.C.R. din 5 octombrie 1945, adevărat document

https://biblioteca-digitala.ro

programatic antievreiesc, susţinut prin intervenţii ale tuturor participanţilor la şedinţă. Deformând realitatea istorică, aceştia îi considerau pe evrei ca fascişti. În realitate, el este un manifest antisemit, specific publicaţiilor antisemite interbelice „Porunca Vremii" sau „Cuvântul". Citãm din intervenţia fostului fruntaş comunist Vasile Luca, care susţinea: „Noi nu putem tolera ca evreii, pe baza suferinţelor, să-şi creeze acum o situaţie privilegiată, de jaf şi asuprire a populaţiei româneşti", iar generalul de Securitate Ion Vinţe încerca să demonstreze că antisemitismul „este provocat de sionişti, care cântă de sâmbătă până luni".

Printre documentele găsite de autori în arhivele civile sau militare se găseşte un ordin al Siguranţei Generale a Statului, datat 4 mai 1946, prin care se cere serviciilor judeţene de siguranţă (Securitatea încă nu exista sub acest nume) de a se întocmi dosare politice conducătorilor organizaţiilor sioniste, ai Federaţiei Comunităţilor Evreieşti din România, Uniunii Evreilor Români şi conducătorilor locali ai Joint, ORT, OSE şi B'nei B'rith.

Din documentele prezentate de dl Wexler şi de dna Popov reiese că, la 14 iunie 1946, poliţia politică din Iaşi deschidea foc împotriva unor manifestanţi sionişti, arestând zece dintre ei, iar printr-un ordin al prefectului de poliţie Iaşi, sediile a 14 organizaţii sioniste sunt comasate în numai 4 clădiri, pentru a putea fi mai uşor controlate. Sunt prezentate, în continuare, incidentele din 1946 dintre autorităţile comuniste şi populaţia evreiască din Mihăileni, care manifesta împotriva CDE şi a măsurilor antievreieşti.

Dintre multele documente prezentate de autori vom cita: Rezoluţia C.C. al P.M.R. din 12 decembrie 1948 şi Hotărârea Guvernului României din 4 martie 1949, privind interzicerea, pe teritoriul României, activităţii organizaţiilor Joint, ORT şi OSE. Curios, dar adevărat, această hotărâre este semnată deopotrivă de toţi miniştrii comunişti şi anume: Petru Groza, Lotar Rădăceanu, Gheorghiu-Dej, Teohari Georgescu, Miron Constantinescu, Vasile Luca, Ana Pauker, Avram Bunaciu, Gheorghe Vasilichi, Ion Vinţe. Aproape toţi aceştia, în viaţa de partid, se sfâşiau pentru posturi de conducere însă ura faţă de evrei i-a unit. Este momentul în care începe represiunea împotriva organizaţiilor sioniste şi a populaţiei evreieşti.

Lungi şi insuportabile anchete se vor concretiza în „declaraţii" care se vor finaliza, în general, prin recunoaşterea acuzaţiilor. Aceste declaraţii însă vor fi smulse acuzaţilor prin tortură şi înfometare, aşa cum ne descrie, în Postfaţa lucrării, publicistul şi istoricul israelian S. Avny. O altă mărturie care merită să fie menţionată aici este cartea lui Theodor Lavi-Löwenstein, un alt „asie zion" (prizonier sionist), care a făcut cinci ani de temniţă (1950-1955), Nu a fost pisica neagră (Tel Aviv, 1979), un tablou patetic al unui uriaş aparat de represiune dezumanizant. Autorul scrie, în Prefaţă, aceste rânduri care rezumă problematica acelor ani: „Nu numai noi, sioniştii, am intrat între roţile imensei maşini a poliţismului politic, întâlnirile cu atâtea categorii de prizonieri, discuţiile inevitabile cu ei despre problema evreiască şi sionistă, ne-au dovedit cât de adânc era înrădăcinată imaginea despre stereotipul evreu egal comunist. De partea

https://biblioteca-digitala.ro

cealaltă a baricadei, anchetatorii – obligator antisioniști – începeau să manifeste (sau să redescopere?) înclinații antisemite". Procesele ce au urmat și mai ales recursurile celor condamnați (184) au scos în evidență demnitatea și personalitatea celor anchetați și judecați.

Nu putem însă să nu semnalăm și faptul că aceste procese au urmat ședințelor biroului politic al P.M.R. și, în special, ședinței din 14 ianuarie 1953 (Arhiva Comitetului Central al P.C.R., ds. nr. 2/1953), în care acest organism a hotărât sentințele în procesele antievreiești din România acelor ani. Membrii biroului politic al P.C.R. s-au întrecut în a aduce acuzații grave populației evreiești și, în timp ce Gheorghiu-Dej cerea două-trei condamnări la moarte în fiecare proces antievreiesc și pentru restul muncă silnică pe viață, Iosif Chișinevschi cerea să se dea foc sinagogilor și școlilor de Talmud Tora. Prin documente ale anchetei antisioniste, confirmate de stenogramele plenarelor C.C. al P.C.R. ne găsim în fața unor probe nu numai de antievreism, dar și de antiisraelism. Este vorba de planuri întocmite în anul 1947, de îndoctrinare și înarmare a mii de emigranți evrei români, pentru a răsturna ordinea socială din noul Stat Israel și impunerea unui guvern comunist în această țară. Opoziția internațională față de aceste planuri le-au făcut inoperante.

Volumele Anchete și procese uitate. 1945-1960 *zugrăvesc adevărata poziția a statului totalitar comunist față de evrei dar, în același timp, prezintă poziția populației evreiești față de statul totalitar comunist. Rămânând, în marea ei majoritate, credincioasă religiei mozaice și tradițiilor evreiești, comunitatea evreiască supraviețuitoare Șoahului din România nu s-a putut integra statului totalitar și a făcut alia masivă în Israel.*

Trebuie să fim recunoscători domnului Teodor și doamnei Mihaela Popov, care ne prezintă o pagină de istorie ocultată și prea puțin cunoscută, a anilor 1945-1960, o perioadă de crize și mutații, de persecuții și de speranțe spulberate.

Prof. dr. CAROL IANCU,
Universitatea „Paul Valéry"
Montpellier, Franța

https://biblioteca-digitala.ro

Dicționar de termeni

Alia – Emigrarea evreilor spre Palestina (Israel).

JOINT (American Jewish Distribution Committee – Comitetul Evreiesc American Unit de Distribuție, creat în 1914 prin comasarea a trei organizații de colectare a fondurilor cu scopul de a unifica eforturile de reabilitare economică și socială a tuturor evreilor aflați în nevoie. Foarte activ în sprijinirea evreilor din România, în trecut și azi. Organizația este apolitică.

Asirei Zion – Martir al Israelului. În această categorie sunt socotiți a face parte evreii din fosta Uniune Sovietică și Europa de Est care au suferit persecuții deoarece și-au exprimat dorința de a emigra spre Palestina (Israel).

Ben Gurion (1886-1973) – Lider al sionismului contemporan, principalul fondator al statlui Israel, prim ministru al Israelului între 1948-1953.

Betar – Organizația de tineret a Partidului Heirut, cu orientare de extremă dreaptă.

C.D.E. (Comitetul Democratic Evreiesc) – Organizație creată de Partidul Comunist Român în scopul supunerii populației evreiești. A susținut necondiționat politica P.C.R. și a Securității împotriva populației evreiești.

Congresul Mondial Evreiesc – Organizație înființată, în 1936, la Geneva, cu scopul de a apăra drepturile evreilor de pretutindeni. A avut o filială și în România, până în 1952

Declarația Balfour – Scrioarea expediată lordului Rothschild în noiembrie 1917 de către ministrul Afacerilor Externe al Marii Britanii, lordul Balfour, în care acesta se arăta dispus să militeze pentru crearea unui cămin național evreiesc în Palestina.

Diaspora – În limba greacă „împrăștiere"; exilul cu sau fără voie al evreilor din Țara Sfântă, în special după distrugerea Ierusalimului de către Titus (70 e.a.).

Ereț – Pământ. Folosit singur, fără nici un determinant, cuvântul se referă la Palestina, respectiv Israel.

Ereț Israel – Ținutul lui Israel, denumirea biblică a Canaanului.

Ezra – Potrivit datelor Scripturii, Ezra a fost conducătorul unei caravane care s-a întors din Babilon în Țara Sfântă în timpul domniei lui Antaxerxes, regele Persiei. Ezra, în mod figurativ, simbolizează o acțiune de ajutor. În acest sens, cuvântul a fost întâlnit în documentele volumelor de față.

Hagana – Grupare paramilitară de autoapărare a colonilor evrei din Palestina, încorporată, ulterior, în armata israeliană. A jucat un rol important în apărarea Israelului după 14 mai 1948.

Haluț (pl. haluțimi) – În limba ebraică, pionier, ziditor. Nume dat tinerilor coloni care emigrau în Palestina spre a construi noul stat evreiesc.

Hehaluț – Organizație pentru pregătirea colonilor evrei în vederea emigrării în Palestina și apoi penru încadrarea lor în viața noului Stat Israel.

Herut – Partid de orientare de dreapta din Israel.

https://biblioteca-digitala.ro

Hias – Inițialele de la Hebrew Sheltering and Immigrants Aid Society (Societatea Evreiască pentru Azil și Ajutorarea Imigranților), fondată în 1898 pentru sprijinirea imigranților evrei spre S.U.A.

Histadrut – Prescurtare de la Histadrut haOvdim (Uniunea Muncitorilor), fondată în 1920. Cel mai puternic grup sindical din Israel.

Iudaism – Termen generic ce se referă nu numai la religia Israelului, ci și la ansamblul patrimoniului cultural și istoric evreiesc. Este forța unificatoare a populației evreiești.

Irgun Zwei Leumi – Organizație militară de extremă dreaptă. A acționat violent împotriva ocupantului britanic.

Kibuț – Așezare agricolă în Israel, organizată pe principii colectiviste. Primul kibuț a fost înființat la Ein Harod, în 1921.

Knesset – Parlamentul israelian.

Kvuța – Precursorul kibuțului, sat de fermieri sau muncitori în care proprietatea este colectivă. Prima așezare de acest fel s-a înființat în Palestina, în 1899.

Maariv – Rugăciune de seară. Cotodian de seară din Israel.

Mapai – Abrevierea de la Mifleget Poale Ereț Israel. Partid socialist de orientare europeană.

Mapam – Partid socialist de extremă stângă din Israel. Între anii 1948-1960 a colaborat cu partidul comunist israelian. Organizația de tineret a partidului poartă numele de Haşomer Hațair.

Moșav – Formă colectivistă de organizare agricolă.

Mossad – Serviciul de informații externe al Israelului.

Numerus clausus – Restricție care limitează drepturile evreilor de a ocupa anumite funcții publice sau de a avea acces în școli de diferite grade.

OSE – Organizația internațională evreiască pentru protecția mamei și copilului.

ORT – Organizația internațională evreiască pentru restratificarea tineretului evreu și învățarea de meserii practice.

Palestina – Nume provenit de la „filisteni". Denumirea arabă este Filastia. Biblicul Canaan, țara celor două regate: Israel și Iuda (cunoscute și ca Iudeea). După Războiul de Independență din 1948, țara se numește Israel.

Poalei Agudat Israel – Organizația muncitorească a Partidului Agudat Israel (partid de stânga, necomunist).

Sabra – în limba ebraică, cactus. Figurativ, evreu născut în Israel. Metafora se bazează pe calitățile cactusului: aspru în exterior și dulce la miez.

Sionism – Mișcare având drept scop reînființarea Statului Israel. Termenul a fost folosit pentru prima oară de Nathan Birnbaum, în 1886. Anticipată deja de Spinoza, mișcarea a fost propriu-zis inițiată de Teodor Herzl, ziarist evreu din Viena. În lucrarea *Statul evreu*, Herzl arată că restaurarea acestui stat este singurul mijloc de a elibera poporul evreu de umilințele și persecuțiile pe care le-a îndurat timp de milenii. Ca mișcare politică, sionismul a culminat cu înființarea Statului Israel, în 1948. În sânul mișcării sioniste există un larg evantai de curente politice, de la dreapta la stânga, cu excepția comuniștilor.

Șeliah (pl. șlihimi) – Delegat, împuternicit. În perioada războiului și imediat după, organizațiile sioniste din Palestina au trimis în diaspora europeană, secerată de Holocaust, astfel de delegați pentru a organiza emigrarea evreilor spre Israel.

https://biblioteca-digitala.ro

Documente care acuză

În ianuarie 1944, Poliția de Siguranță a României arestează un important lot de activiști sioniști, fruntași ai comunității evreiești, lideri ai organizațiilor de tineret, delegați palestinieni paraşutați în România, în scopul salvării evreilor polonezi, a evreilor deportați în Transnistria, în total 193 de persoane. Ca urmare a discuțiilor purtate între delegatul Comitetului Internațional al Crucii Roşii, Charles Kolb cu Mihai Antonescu, fost vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri, a reieşit că este posibilă o eliberare, parțială sau totală, a celor arestați. La 1 martie 1944, Kolb se întâlneşte cu generalul Nicolae Pălăngeanu, prefectul poliției Bucureşti, care prezintă întregul dosar de acuzații aduse celor 193 de arestați. Generalul Pălăngeanu îi comunică lui Kolb că a primit dispoziții din partea lui Mihai Antonescu ca viitorul celor arestați să fie cel pe care îl va considera delegatul Crucii Roşii Internaționale.

De asemenea, există suficiente dovezi că în afara lui Charles Kolb au făcut presiuni asupra lui Mihai Antonescu şi a lui Ion Antonescu şi Ambasadorul Elveției la Bucureşti, René De Weck (comunicarea nr. 423 din 1 martie 1944, Kolb către Centrala I.C.R. Geneva). În aceste condiții, până la data de 29 aprilie 1944, au fost eliberate 167 de persoane, numai 26 au fost trimise în fața Curții Marțiale din Bucureşti sub acuzațiile de: dezertare, posedare ilegală de arme, instigare la port fără drept de uniformă a unei armate aliate, uzurpare prin folos a drepturilor naționalilor, trecere frauduloasă a frontierei şi complicitate la trecerea frauduloasă a frontierei, falsificarea sigiliului autorităților de Stat, furt şi trimitere de poştă clandestină, dare de mită. Încă după primele 10 zile, o serie de arestați au fost eliberați din arestul Siguranței Generale, urmând ca anchetarea lor să se facă în stare de libertate. La 22 iulie 1944, 25 de persoane au fost condamnate la închisoare între 4 şi 6 luni, considerându-se ca făcând parte din pedeapsă şi arestul preventiv.

Numai acuzatul Lasner Ernest a fost condamnat în continuare la muncă silnică pe viață.

Printre cei arestați în ianuarie 1944 s-a aflat şi trimisul palestinian Sunia Tabacinic. Atât pentru Sunia Tabacinic, cât şi pentru alți numeroşi delegați palestinieni din perioada anilor 1943-1954, vom utiliza în cadrul prezentei lucrări, termenul ebraic *şeliah*. La percheziția care i s-a făcut cu prilejul arestării sale, asupra lui Sunea Tabacinic s-a găsit o scrisoare scrisă în limba ebraică către un prieten al său – Zilberstein – şi tradusă ulterior de rabinul Reicher, rabinul Sinagogii Croitorilor. Reproducem o parte a acestei scrisori, adevărată prevestire apocaliptică a relațiilor dintre evreii din România şi o eventuală putere dominată de comuniști:

„...Amândoi am părăsit Basarabia în fruntea unui grup de haluțimi de 35 de oameni, în primele zile după năvala roşie din iunie 5700 (1940); noi luptăm, al treilea an cu duşmanii din afară şi dinăuntru, am ridicat o generație tânără de conducători şi haluțimi, cu toate greutățile.

https://biblioteca-digitala.ro

Posibilitatea aproape certă ca ţara noastră (România – n.a.) va cădea sub comunişti, ne va crea o situaţie extrem de grea şi poate chiar ne va duce la o deportare în Siberia. Toţi cunosc atitudinea noastră faţă de comunişti şi mai ales faptul că am fugit de acolo, de aceea te rugăm, ca fraţi mai tineri, să ne aranjezi o situaţie juridică oarecare, ca să primim o supuşenie şi vize străine. Credem că o astfel de aranjare să ne permită să ieşim şi să părăsim ţara în clipa când vor veni comuniştii. Altfel, va trebui să îndurăm ani de exil sub comunişti şi cine ştie când vom avea posibilitatea să trăim şi să clădim în Palestina".

După 23 august 1944, instituţiile fundamentale ale statului, dominate de Partidul Comunist din România – organism practic inexistent până atunci, refuză sistematic să satisfacă cererile reparatorii ale populaţiei evreieşti din România. Astfel, într-un interviu acordat la 28 octombrie 1944 ziarului „Gazette de Lausanne", dr. W. Filderman notează „noi considerăm că atâta timp cât evreii nu vor fi repuşi la bunurile şi drepturile lor în funcţiile ce ocupau, adică atâta timp cât efectele legilor rasiale nu vor fi reparate, acestea sunt menţinute". Iar într-un memoriu datat 28 octombrie 1944 şi adresat şefului Marelui Stat Major al Armatei, dr. W. Filderman scrie: „După 6 săptămâni de aşteptare, legile rasiale nu au fost încă abrogate, evreii nu şi-au redobândit, nici în drept şi nici în fapt, proprietatea sau folosinţă bunurilor lor mobile şi imobile expropriate şi numeroşi evrei dorm câte 3-4 familii într-o odaie în care dorm câte 3-4 persoane într-un pat".

Între dr. Filderman, ca lider al comunităţii evreieşti şi ministrul comunist al Justiţiei, Lucreţiu Pătrăşcanu, au loc, în primele luni după 23 august 1944, schimburi de scrisori privind transpunerea în viaţă a principiului egalităţii şi proprietăţii. Faţă de aceste revendicări ale populaţiei evreieşti, Partidul Comunist şi ministrul Pătrăşcanu văd în cererile evreieşti o politică de răzbunare, conform principiului „ochi pentru ochi şi dintre pentru dinte".

Semnalăm cuvintele lui Filderman adresate lui Lucreţiu Pătrăşcanu la 15 octombrie 1944, şi reproduse de ziarul „Curierul Israelit": „Alcătuim zilnic memorii, urcăm scările ministerelor, ducem fără osteneală acţiunea de lămurire şi de revendicare. Hotărârile guvernului însă întârzie. De ce?"

În faţa campaniei revendicative a populaţiei evreieşti, ziarul „Curierul Israelit" este suspendat în primele zile ale anului 1945.

Este adevărat că în ciuda conflictului dintre populaţia evreiască şi partidul comunist, un număr de evrei intră în rândurile acestui partid. Comparativ cu numărul membrilor de partid din primele luni de activitate legală ale minusculului, dar zgomotosului partid comunist, numărul evreilor înregimentaţi în acest partid nu este neglijabil, dar raportat la populaţia evreiască din România acelor ani, proporţia este neînsemnată, 3-4%, ceea ce corespunde, de altfel, românilor intraţi în partid.

Adeziunea unor evrei la mişcarea comunistă se explică prin platforma egalitaristă a P.C.R. mai ales după tragedia din anii războiului.

Cu fiecare zi care trecea în marşul comuniştilor către putere, conflictele dintre aceştia şi masele evreieşti se vor adânci. Cu atât mai mult, după 6 martie 1945, când practic comuniştii controlează guvernul Groza sub egida organizaţiei Frontului Naţional Democrat.

După 7 luni de guvernare, datorită acumulării contradicţiilor dintre partidul comunist şi masele evreieşti pe de o parte, dintre activiştii evrei din rândurile partidului comunist şi masele evreieşti, la 5 octombrie 1945 are loc la C.C. al P.C.R. o şedinţă cu responsabilii organizaţiilor de masă având ca temă raporturile dintre P.C.R. şi organizaţiile de masă subordonate total acestui partid şi anume. Apărarea Patriotică, Uniunea Patrioţilor, Comitetul Naţional Evreiesc (precursorul Comitetului Democrat Evreiesc). Menţionăm că

https://biblioteca-digitala.ro

la acea dată, Apărarea Patriotică şi în special Uniunea Patrioţilor erau organizaţii ale partidului comunist, îmbâcsite cu foarte multe elemente legionare, profitori ai legilor cu caracter rasial şi persoane cu activităţi antidemocratice, intrate în organizaţie ca să-şi acopere trecutul şi pentru a profita, de această dată de viitorul comunist.

Publicăm în continuare acea parte a stenogramei redactată la Comitetul Central al P.C.R. la 5 octombrie 1945 care se referă la populaţia evreiască.

În ce priveşte participanţii la şedinţă menţionăm pe următorii: Chiriţă, primul şef al C.D.E.-ului, Vasile Luca, membru al Biroului Politic, responsabil cu problema naţională, Ghizela Vass, membră a C.C. al P.C.R., Ferdinand Ţicu, activist al Madoz-ului, Alice Benari, profesoară, activistă de partid, Elena Stoia, activistă a U.F.D.R., Ofelia Manole, membră a C.C. al P.C.R. şi preşedintă a U.F.D.R.-ului, Ion Vinţe, general de securitate, adjunct al ministrului de interne, Macovei, activist de partid din ilegalitate.

„*Tov. Chiriţă:* Ce am putut noi constata în Moldova, în Transilvania. Dar mai ales în Moldova, la Iaşi, Botoşani, Hârlău etc., unde este tot comerţul. Este multă evreime acolo. Ce se întâmplă? Când a început campania contra speculanţilor, contra sabotorilor, şi se striga: Moarte sabotorilor, s-au sesizat toţi evreii de acolo şi au început să spună că guvernul român face provocări antisemite. Asta era o situaţie.

Noi ştim perfect de bine şi subliniem din nou, că în viaţa evreiască există două curente foarte periculoase: al lui Filderman, care toţi ştim care este politica lui; al doilea, al sioniştilor de dreapta cu Zissu. Dacă cineva ar fi urmărit ziarul «Mântuirea», ar fi văzut, că sunt oameni care merg împotriva democraţiei româneşti şi a poporului român. Ei nu se satură să ponegrească democraţia din ţara românească, ca să arate că este un fel de dictatură fascistă. Şi a fost în ultimul timp un articol, care se numea «Un an de existenţă», în care critica democraţia din ţara românească şi toate poziţiile guvernului din ţară. Şi arată, că evreii din ţara românească trăiesc o viaţă de teroare şi că trebuie să se concentreze într-un gheto evreiesc; şi că nici o soluţie nu rezistă, decât emigrarea. Iată care este poziţia reacţiunii evreieşti din ţară. Totuşi, Comitetul Democratic Evreiesc, pe care tov. Luca l-a creat, a avut o mare menire: i-a putut izola de masele largi. Muncitorii şi o parte a micii burghezii merg cu FND, adică o parte merg alături de partidul comunist, şi altă parte alături de social-democraţi. Asta este rolul pe care l-a avut în mare acest Comitet Democratic Evreiesc creat.

În Moldova am creat în fiecare oraş aproape, aceste comitete evreieşti democratice. El are ca program de muncă, de exemplu, problemele naţionale evreieşti, de a le dezvolta. Aici la Bucureşti am făcut un fel de seminar, un ciclu de conferinţe, unde se va ridica problema naţională şi democraţia poporului evreu.

Pe urmă, am pus problema unui teatru, unei case culturale idiş, care avea tot menirea de a pătrunde în masele largi evreieşti.

Dar suntem foarte mâhniţi, pot spune chiar stânjeniţi, pentru că populaţia evreiască nu poate intra în procesul de producţie. Noi am făcut o adresă către Confederaţia Generală a Muncii, în care am cerut, ca acolo unde sunt locuri libere, unde se poate, să fie întrebuinţaţi muncitori evrei în producţie; să ne dea tot concursul. Care a fost răspunsul Confederaţiei? Că toate locurile sunt ocupate şi că mai vin acum o altă serie de repatriaţi, adică acei care au fost prizonieri, o parte din românii evacuaţi în Germania, care trebuie încadraţi în producţie. Şi iată că populaţia evreiască rămâne din nou pe dinafară. Cred că trebuie să ne ocupăm foarte îndeaproape de această problemă.

Noi trebuie să ştim, că acest război de exterminare, care a fost timp de 4 ani de zile, a avut o mare influenţă asupra populaţiei evreieşti. Mii şi mii de evrei nu au nici un mijloc

https://biblioteca-digitala.ro

de existenţă. Când am făcut programul, am arătat acolo, că statul trebuie să intervină, ca cei mai greu loviţi de această situaţie, să fie sprijiniţi. Şi acest program se prezintă ca un program demagogic, pentru că nu s-a realizat nimic. De ce? Pentru că noi am spus ca statul să ne dea 12 miliarde, Joint-ul tot 12 miliarde, şi organizaţiile evreieşti 3 miliarde, ca să putem crea întreprinderi colective de meseriaşi, unde să poată produce. Şi asta a rămas pe hârtie, aşa că populaţia evreiască ne priveşte ca pe nişte demagogi. Eu cred că nu mai putem sta în pasivitate.

Tov. Vasile Luca: Mi se pare că patronii evrei au cea mai mare frică faţă de muncitorii evrei, pentru că sabotajul lor este cel mai mare...

Tov. Chiriţă: Adevărat. Iată, tovarăşi, că este un lucru foarte greu. Ştim că statul are foarte multe greutăţi, dar tocmai pentru refacerea ţării, tocmai pentru că evreii aceştia să fie încadraţi în muncă, trebuie să ne ocupăm îndeaproape de problema lor. Altfel, nu este exclus că problema antisemită va creşte şi mai mult. De ce? Pentru că dacă mergem pe stradă, vorbesc de Bucureşti, vom vedea cizmari, croitori, dulgheri şi tot ce este meserie, că vinde o bucată de carne, câteva ţigări sau chibrituri ş.a.m.d. şi creează o plagă pentru poporul român. În Moldova situaţia este şi mai grea. În Moldova nu este aproape un evreu ca să fie în producţie. Toţi se ocupă cu specula.

Tov. Ghizela Vass: Cu specula.

Tov. Chiriţă: Nu, pentru că aceşti evrei ar vrea să intre în producţie. Aceste mici gheşefturi care le fac nu le asigură existenţa. Trebuie să pricepeţi. Pentru că dacă vând 100 de cutii de ţigări ş.a.m.d. Majoritatea nu îşi asigură existenţa şi vă închipuiţi că vin cu foarte multe pretenţii la Comitetul Democratic Evreiesc. Ei spun: Unde este posibilitatea de încadrare în muncă? Şi noi, în faţa acestor probleme, stăm fără nici un răspuns. Cred că partidul nostru, care este într-adevăr cel mai democratic din toţi, care este într-adevăr cel care ştie să se îngrijească de mase.

Tov. Vasile Luca: Dar întreprinderile care se refac în Moldova, nu angajează muncitori evrei?

Tov. Ghizela Vass: Numai evrei angajează.

Tov. Chiriţă: Am convingere, că în sânul nostru s-a creat un sectarism. Când se aude, şi în U.P., şi în Partid, şi peste tot, de problema evreiască, fug ca de dracu'. Nu au curajul... Am să dau cazuri. Un caz concret. Este tocmai acum luna de agitaţie pentru... A.P. face o campanie pentru strângere de fonduri pentru văduvele, invalizii şi orfanii de război, la care ar putea participa organizaţiile Comitetului Democratic Evreiesc, pentru că el are foarte mult comun cu această campanie. Pentru că între evrei sunt foarte mulţi copii orfani, foarte multe văduve de război, foarte mulţi invalizi şi mai ales între repatriaţi. Şi un fapt care trebuie subliniat: Noi am spus Apărării Patriotice, că această campanie trebuie să meargă paralel cu noi, unde noi avem mijloace de a strânge aceşti bani de la bogătaşii evrei. Care este poziţia A.P., după mine sectară? Eu nu zic, că ar trebui să fie puşi pe primul plan evreii. Dar între atâţia vorbitori, eu cred că trebuie un vorbitor evreu. Şi nu s-a pus. Mai departe, «Scânteia» a făcut un program al tuturor dăunaţilor de război. Populaţia evreiască nu a sesizat-o. Parcă nu ar exista problema evreiască. Aici este iar o greşeală. Nu avem dreptul să băgăm capul în nisip şi să ignorăm o problemă, care există în ţara românească; şi să lăsăm ca aceşti câţiva jidănaşi să se agite pe stradă, fără a putea face ceva. Cred că aici toate organizaţiile de masă ar trebui să dea un sprijin efectiv. De exemplu, încep cu A.P. Într-adevăr, ar trebui să se intereseze de această chestiune. U.P. face una din cele mai mari greşeli. Pentru că foarte mulţi evrei, dar foarte mulţi, ar merge cu U.P. Pentru că noi, când facem propaganda noastră, nu avem organizaţie de masă, noi îndreptăm către U.P. Şi acolo

https://biblioteca-digitala.ro

întâmpină rezistență. Nu au această primire caldă, adică ca să fie primiți. Sunt chiar respinși. Nu vor să țină cont de nevoile lor, să-i încadreze. Eu cred că ar trebui să facem în această chestiune o cotitură. Nu se mai poate lăsa așa.

Noi suntem convinși, că depinde de o mică atenție dată din partea noastră, pentru că, pot spune 90% din evrei sunt alături de noi. Chiar acei sioniști. Pentru că noi cunoaștem situația din ulița evreiască. Ei spun: Pentru noi, Maniu – vorbește de mica burghezie și intelectualii evrei – Maniu și Dinu Brătianu sunt o nenorocire. Și noi nu încadrăm aceste elemente. Chiar acele sioniste. Spun încă odată, dacă muncim în această direcție, trebuie să știm cum să muncim.

Eu am venit cu o problemă, care nu știu dacă tovarășii noștri vor fi de acord cu mine. Sunt de părere că trebuie să lărgim puțin cadrul problemei evreiești. Cred că ar trebui chiar pe acești sioniști să-i încadrăm în Comitetul Democratic Evreiesc. Nu pentru a face din ei, Doamne ferește, comuniști sau social-democrați. Dar eu am convingerea, că i-am izola pe reacționari și muncitorii bucuros ar da voturile pentru comuniști și pentru social-democrați. Cred că majoritatea ar fi pentru social-democrați. Aceasta este situația azi în sectorul evreiesc. Acum, la sărbătorile de toamnă, majoritatea evreilor se întrunesc la aceste biserici. Noi la toate bisericile am făcut întruniri și am avut un rezultat minunat în ce privește clarificarea lor. Le-am arătat ce este democrația pentru populația evreiască. Oricât ar fi de bună emigrarea în Palestina, nu pot emigra cei 360.000 de evrei acolo. Și am arătat că, în această situație, populația evreiască trebuie să se încadreze aici. Și cu toate că în temple nu se aplaudă, lumea s-a sculat în picioare și a aplaudat.

Este o parte care merge cu Maniu și Brătianu, dar majoritatea nu merge cu ei. Dar lipsim noi.

În Moldova crește antisemitismul. Nici mai puțin în Transilvania. De ce? V-am spus de ce. Dacă evreii nu ar fi ignorați așa de organizațiile noastre și ar fi încadrați, s-ar pierde... Așa rămân tot cu un fel de gheto, izolat într-o parte. Chit că nu suntem organizație de masă, Comitetul Democratic Evreiesc, dar suntem organizație de masă în ghetou. În formă nu, dar în fond da. Și trebuie să vedem să facem o cotitură în această problemă.

Aceste câteva cuvinte am avut de spus. Am dat raportul tovarășilor în diverse chestiuni: problema juridică, a asistenței sociale etc.

Eu am arătat numai esența, ca să se știe despre ce este vorba.

Tov. Radnev: Într-o ședință anterioară s-a pus problema, ca să se spargă această gheață, să se facă un început. Această ură împotriva populației evreiești provine din aceea, că reacțiunea uzează la maximum, că evreii, majoritatea lor, caută afaceri ușoare, lucrative. Să se formeze din aceste elemente, care nu sunt încadrate în procesul de producție, echipe care să fie trimise, fie în Valea Jiului, să intre în producție la mină de cărbuni, fie în altă parte unde este nevoie. În felul acesta s-a rezolva și acolo o problemă, pentru că este situația asta, că fug din mină și s-ar pune capăt și campaniei reacțiunii.

Tov. Ferdinand Țicu: Cum înțelegi ca sioniștii să intre în Comitetul Democratic Evreiesc? În afară de emigrare, care sunt problemele sioniștilor?

Tov. Alice Benari: Să-mi răspunzi, dacă aveți în fiecare județ un comitet și dacă a-ți reușit să mobilizați masa evreiască.

Tov. Chiriță: Nu există oraș, nici în Moldova, nici nicăieri, unde să nu fie.

Tov. Elena Stoie: Dacă comitetul evreiesc a luat măsuri, ca să nu mai fie atâția speculanți?

Tov. Ghizela Vass: Merg la țară, iau vite, iau tot și dacă îi arestează, spun: tocmai pe mine mă arestezi, care am fost în Transnistria? Și jandarmul le dă drumul. Mi-a povestit un

https://biblioteca-digitala.ro

tovarăş, că este o manifestare şi atitudine pur legionară pe care o întrebuinţează evreii. Dacă aveau un concurent creştin, se duceau şi îl denunţau, că: el mi-a împuşcat pe fiul meu. Au aceleaşi metode pe care le întrebuinţau în Transnistria... Mi-a povestit acestea tov. Săracu. Şi nu numai el, şi tov. Bodnăraş a spus asta în şedinţă. Şi trebuie să vedem ce facem, pentru că dacă a fost în Transnistria, nu ai dreptul să jefuieşti ş.a.m.d.

Tov. Ofelia Manole: Propriu zis ce discutam noi aici? Tov. Chiriţă a spus că a dat raportul tov. Radnev. Se pot discuta aceste probleme care s-au pus, dar pe noi ne interesează ce face Comitetul Democratic Evreiesc .

Tov. Radnev: Eu am spus să citeşti raportul.

Tov. Alice Benari: (citeşte raportul).

Tov. Vasile Luca: Mai sunt întrebări? Nu sunt? Atunci discuţii. Cine cere cuvântul?

Tov. Elena Stoia: Este adevărat că s-a prezentat la Confederaţia Generală a Muncii un tovarăş, pentru a încadra muncitorii evrei în producţie. Ce se întâmplă? Noi avem muncitorii din industria de război, pe care trebuie să-i trecem în industria de pace. Sunt foarte mulţi, care stau pe spatele Statului, cum s-ar spune. Pentru că trebuie să-i plătim. Avem armata care se demobilizează; sunt prizonierii care vin. Şi trebuie să se ştie, că producţia noastră este mai mult în textile, la filaturi. Avem materii prime acolo, chiar pentru 3 echipe. Dar nu avem materii prime la fabricile de ţesătorie. Şi atunci am putea încadra pe tovarăşii evrei în textile, pentru că în metalurgie nu prea lucrează. Şi i-am întrebat, dacă pot merge să lucreze în mine, în Valea Jiului. Şi au răspuns: Dacă se poate, o muncă mai uşoară. Şi noi cunoaştem că ei fug întotdeauna de o muncă mai grea.

Acum, în întreprinderi ce se întâmplă? Pleacă evrei pentru aprovizionare şi spun că pleacă de la fabrică, pentru că aşa pot câştiga mai mult. Şi sustrag din bani, 200-300.000 lei şi vin înapoi, că s-au furat banii. Au fost, bineînţeles, daţi afară din fabrică. Ei, şi cu capitalul care şi l-au făcut în felul acesta, îşi fac un mic comerţ.

Am fost la Iaşi. Sunt foarte mulţi muncitori încadraţi. Dar în timpul liber, după muncă, se duc foarte mulţi să facă speculă. Şi muncitorii sunt contra lor şi spun: Bine, atunci a fost antisemitism, dar acum ei vin şi ne vând nouă cu 2.000 de lei o pâine. Cum să ne ataşăm de ei, când suntem muncitori cu ei în fabrică şi vin şi ne vând după masă o pâine cu 2.000 lei. Şi s-ar putea încadra în diferite ramuri de producţie, dar şi la munci grele, nu numai la munci uşoare. Şi vom sta de vorbă cu sindicatele, ca să-i încadreze. Dar trebuie să se încadreze în orice muncă. Şi dacă sunt în producţie, după masă să nu mai facă afaceri. Pentru că degeaba spun tovarăşii că nu le dăm concursul, dacă după masă se duc să facă afaceri. De exemplu, chiflele şi altele. Dacă te duci la evreu în prăvălie, găseşti în raft chifle. Şi atunci spunem. Noi mâncăm pâine neagră. De unde au evreii pâine albă? Este o problemă şi trebuie să vedem ce facem cu specula asta.

Tov. Chiriţă: Este puţin exagerat.

Tov. Elena Stoia: Astea sunt chestiuni pe care le-am putut constata la faţa locului. Şi reacţiunea foloseşte acestea, le foloseşte până la maximum. Chiar muncitorii din fabrică sunt împotriva lor şi spun: dacă găseşti ceva, ulei, sau zahăr ş.a.m.d., nu găseşti decât la evrei. Şi tovarăşi muncitori din fabrică, care lucrează în fabrică, după masă el îţi aduce ulei, zahăr, pâine. Şi atunci muncitorii întreabă: Noi nu avem. Cum are ăsta, că este muncitor? Este muncitor la fel ca noi. Confederaţia Generală a Muncii a spus că vrea să dea tot concursul, dar nu avem unde să-i plasăm. Şi atunci a spus să dea la sindicate şi unde au locuri libere, să-i plaseze. Şi am făcut propunere să-i lămurească, ca să intre în toate ramurile de producţie, indiferent că este în mine sau în altă parte. Trebuie să muncească şi să nu caute munca aşa de uşoară, care nu avem de unde să le-o dăm.

https://biblioteca-digitala.ro

Tov. Vinţe: Cred că la Comitetul Evreiesc este lipsa atitudinii politice în problemele cele mai arzătoare, prin felul cum a pus unele din problemele care frământă populaţia evreiască şi cum a dat caracterizarea poziţiei populaţiei evreieşti. Parcă a privit problema reacţiunii şi a fascismului evreiesc ca o chestiune pur laterală, spunând că evreii, în fond, sunt alături de Comitetul Democratic Evreiesc. Şi lângă Maniu şi celelalte forţe reacţionare nu prea merg şi nu se orientează în direcţia aceea. Şi cred că tocmai aici este lipsa voastră mare. Nu este just. Să luăm numai atitudinea tovului în problema sioniştilor, a încadrării sioniştilor în comitetul evreiesc. Noi ştim ce atitudine reacţionară au în majoritatea regiunilor, tocmai organizaţiile evreieşti. În Moldova, legionarii nu trebuie să meargă să pregătească terenul. Pentru că tocmai aceste organizaţii sioniste sunt acele care provoacă, pe lângă condiţiile economice. Dar politiceşte, ei provoacă în mod direct antisemitismul. Şi atunci se pune problema: sarcina principală a comitetului evreiesc este tocmai ca să ducă, înainte de toate, lupta hotărâtă contra propriilor reacţionari şi fascişti. Şi sunt foarte mulţi. Şi este un curent periculos în momentul de faţă. Problema reacţiunii şi a fascismului evreiesc, nu este o problemă numai a evreilor, ci în momentul de faţă şi în anumite regiuni, a Statului, este problema existenţei democraţiei. În Moldova, unde sunt foarte mulţi, precum şi în Ardealul de Nord, sfârşitul războiului, nenorocirea prin care au trecut evreii, a creat o stare de spirit în sânul evreimii.

Tov. Vasile Luca: Numai învăţăminte nu au tras.

Tov. Ion Vinţe: Tocmai asta e problema. Că o bună parte a evreilor nu au tras învăţăminte şi cad în capcana reacţiunii, fac jocul reacţiunii. În multe locuri cântă în mod provocator cântecele sioniste pe străzi. Organizaţiile acestea de tineret ale sioniştilor pur şi simplu sunt mai periculoase, mai dăunătoare democraţiei decât de multe ori elementele sub influenţa lui Maniu, din mijlocul tineretului. Deci, aici trebuie să se concentreze mai mult atenţia şi să nu spună aşa de uşuratic. Ei, Maniu şi reacţionarii nu prea au acolo influenţă....

Tov. Macovei: Vreau să completez cele spuse de tov. Vinţe. Am fost acum în Moldova. La Bacău, chiar în faţa sediului partidului, este sediul unei organizaţii sioniste. Şi acolo, de sâmbătă şi până luni dimineaţa, tot timpul se cântă. Şi am fost atras de publicul românesc, care se uita acolo şi făceau cele mai şovine şi reacţionare comentarii. Şi pe aceeaşi stradă, la Bacău, erau încă 3 sedii de tineret sionist. Şi nenorocirea este, că mai ales tineretul, aproape tot tineretul este atras în organizaţiile acestea sioniste, care sunt extrem de numeroase. Eu am văzut, la faţa locului, 7 şi mi s-a spus că sunt 14.

Am văzut acolo cum s-au încadrat uteciştii în tineretul Progresist. Cei mai mulţi utecişti evrei s-au încadrat în organizaţiile de tineret sionist. Sunt şi mulţi fugiţi din Uniunea Sovietică. Şi vă închipuiţi cu ce spirit veneau de acolo.

La Câmpulung a fost incendiat material lemnos, care trebuia expediat. La una din fabrici s-a stabilit, că patronul evreu a dat foc şi s-a scos de aici un nou pretext de antisemitism.

Asta este situaţia pe care am văzut-o aproape în toată Moldova şi Bucovina. Tineretul Progresist a încercat acolo să ia legătura cu tineretul sionist, dar peste tot au vrut să ia legătura ca organizaţie şi să-şi păstreze şi programul lor.

Noi am dus tratative şi cu direcţia centrală a Hehaluţului. O parte s-au încadrat, o parte care au fost elemente uteciste înainte, dar o parte nu. Ne-au oferit şi nouă cărţile pe care le-a scos Hehaluţul. Au scos enorm de mult, sunt cărţi care costă miliarde.

Tov. Ghizela Vass: ...Sunt veşnice discuţii interne. Ei nu au legătură cu masa evreiască şi nu-i nici o sforţare concretă de a lua contact cu ea. Comitetele create pe ţară sunt în vânt. Au scos dintr-o organizaţie oameni, dintr-alta, au mai atras pe cineva... Şi care

https://biblioteca-digitala.ro

sunt problemele care se discută? Se discută de ce să ceară guvernului, ce le dă guvernul. Comitetul acesta nu are un program politic şi obiective. Obiectivul ei este acelaşi ca al comitetelor evreieşti din trecut: cum să ne aranjăm mai bine... dar nu dă lupta să lămurească această masă, de a combate spiritul nesănătos. Nu vom face aici o discuţie antisemită, dar avem o masă evreiască care se poartă aşa. Tovii noştri comunişti care muncesc în acest comitet, închid ochii. Evreii noştri comunişti chiar în şedinţele de partid spun că: cutare a fost «antisemit», că «tov. Pătrăşcanu a fost de data aceasta mai cu înţelegere faţă de evrei...». Dar asta nu-i o luptă.

Trebuie să lupte în primul rând împotriva reacţiunii, să mobilizaţi evreii, nu de a rupe ceva şi pentru evrei de la A.P. Voi nu popularizaţi campania pe care ar trebui s-o ducă evreii, ci dacă au căpătat ceva, înseamnă că «situaţia acum este mai bună...». Această mentalitate: «de a căpăta ceva», este infiltrată de ani de zile... Spiritul nou, sănătos trebuie să-l capete întâi comuniştii noştri, pe care nu-l au suficient, şi pentru asta nu sunt în stare să imprime acest spirit just. Tovul care ne-a dat raportul spune că «evreii sunt cea mai mare parte gata să meargă cu noi», dar acei care merg în alte organizaţii? Şi ceilalţi care sunt gata să meargă nu numai cu Maniu şi Brătianu, dar chiar cu Horia Sima... Aşa inteligenţi sunt. Nu au tras învăţăminte din toată teroarea. Vedeţi numai chestia cu «comerţul liber», cu anglo-americanii... Să nu închidem ochii.

Tov. Radnev: Şi tov. Chiriţă într-o şedinţă anterioară a spus asta şi acum afirmă contrariul.

Tov. Ghizela Vass: Reacţionarii evrei primesc bani din partea englezilor.

Tov. Alice Benari: Discuţia cu negustorii evrei: ei arată o simpatie grozavă, cei din Bucureşti, faţă de englezi, curg banii în ţară cum curge în Ardeal, curg banii reacţiunii aici şi toate „congresele mondiale" cu Londra şi America sunt praf aruncat în ochii mulţimii, spre a-i atrage spre o Palestină care nu poate realiza nimic.

Tov. Chiriţă pe care-l cunosc ca foarte realist, venea de obicei cu altă poziţie.

Masa evreiască este reacţionară şi din cauza acţiunii reacţionarilor în legătură cu tineretul. Tinerii utecişti au fost în măsură mare evrei şi, din cauza greşelilor noastre, – pentru a aduce în conducere elemente româneşti – tineretul, insuficient de ridicat, – şi chiar în cadrul U.P.-ului – s-a simţit jignit şi s-a retras mergând către sionişti şi reacţiune. Comitetul evreiesc n-a reuşit să mobilizeze masele. Dacă nu vedem, dacă ne legăm la ochi, nu vom vedea că masa aceasta nu va merge cu noi, ci cu Maniu.

Ceea ce trebuie făcut pentru Ardeal, trebuie şi pentru Moldova. Trebuie elemente evreieşti foarte ridicate politiceşte. Evreii au uitat foarte mult, dar sunt foarte sensibili la suferinţele lor. Trebuie să pregătim aici elemente, ca tot ce este suferinţă a elementului evreiesc, din trecut, legat cu situaţia obiectivă, să arate următorul lucru: că un regim reacţionar nu poate exista decât printr-o politică diversionistă antisemită, că istoric este legat de existenţa unui regim fals democrat. O pătură muncitorească şi ţărănească nu poate fi dusă de nas decât de o reacţiune antisemită şi dacă nu vor învăţa din ce au de suferit în trecut, ca să nu mai cadă în păcatele din momentul de faţă, – şi trebuie atrasă atenţia în toate organizaţiile de masă pe care le dirijăm noi, când ni se spune fie de evrei, fie de muncitori, fie de funcţionari: «voi sunteţi democraţi, de ce nu avem ce ne trebuie?» şi noi răspundem: «după război nu se poate imediat o viaţă prosperă...» trebuie atrasă atenţia evreilor, în privinţa speculei şi încadrării lor în combaterea speculei.

Trebuie o serie de broşuri şi ziarul să scrie articole legat cu lagărele, cu explicaţii obiective a existenţei acestor lagăre şi o politică serioasă, în Ardeal şi mai ales în Moldova. Să fie adunată populaţia evreiască şi oameni ridicaţi politiceşte să vorbească acestei mase.

https://biblioteca-digitala.ro

Faţă de tineretul sionist nu putem avea numai o atitudine. Trebuie arătat că atitudinea lor irită populaţia românească. Şi asta nu face decât să agite, în loc să liniştească evreii, zgândăreşte şi opreşte procesul de uitarea antisemitismului şi vindecarea acestei boli de la noi.

Nu sunt de acord 100% cu cele spuse de tov. Ghizela, căci populaţia care a suferit aşa mult... şi trebuie să vedem că A.P. şi de multe ori şi noi, din cauza dorinţei de a atrage populaţia românească, lăsăm puţin prea la o parte problema. Nu trebuie să ne ascundem că A.P., când pune problema vindecării suferinţelor şi rănilor războiului, nu trebuie să lase la o parte problema evreiască. Când se vorbeşte de invalizi şi orfani, trebuie să se vorbească şi de populaţia evreiască. Trebuie o campanie printre bogătaşii evrei pentru strângere de fonduri, dar trebuie (către Felicia) să ajutaţi această populaţie. Trebuie arătat că această organizaţie de asistenţă are grijă de toată lumea.

Tov. Ghizela Vass: Nu asta am spus.

Tov. Ofelia Manole: Trebuie să deosebim două probleme: 1) atmosfera din sânul maselor evreieşti; 2) ce a făcut comitetul evreiesc.

Tovii dinainte de tov. Ghizela s-au referit la prima problemă. Au analizat o situaţie: atmosfera şi starea de spirit în sânul maselor şi, cum tovarăşul a venit aici ca să-i dăm ajutor, ca noi toţi, trebuie să vedem ce trebuie să facă acest comitet în munca sa.

În privinţa atmosferei în sânul masei evreieşti, trebuie să vedem într-o mare măsură şi greşelile noastre faţă de această masă.

Nu-i întâmplător că aici există această stare de spirit. Ea se datorează faptului că au ieşit, cu sprijinul englezilor şi americanilor, de unde curg banii extraordinar – şi noi ştim că avem legături cu Joint-ul – ei au aici o agentură a englezilor şi americanilor care îi finanţează, iar din cauza greşelilor noastre cu C.D.E. am contribuit şi noi la această stare de spirit. Ar trebui să vedem aceasta. De altfel şi partidul a revenit în măsurile sale faţă de populaţia evreiască.

Situaţia de azi este că noi trebuie în primul rând să vedem toată populaţia, şi numai o parte. Există o populaţie săracă pe de o parte, iar alta o populaţie mic burgheză şi burgheză care, e prinsă de agentura anglo-americană şi de către maniştii de aici.

Dacă analizăm ce a făcut Comitetul Democratic Evreiesc, cred că a fost într-adevăr – şi însuşi tov. Chiriţă vorbeşte foarte superficial în raport. În privinţa slăbiciunilor el spune că n-a putut antrena în muncă elementele reprezentative, 2) «n-am putut să mobilizăm comitetele democratice evreieşti şi n-am stabilit legături cu provincia»...

Dar ar trebui să vadă fondul problemei, că n-a reuşit să strângă masa evreiască şi nu este un factor determinant în atmosfera din sânul masei evreieşti. Şi nu văd o sforţare din partea comitetului de a face asta. Ce a făcut comitetul? Are o comisie de agitaţie, presă şi propagandă, una de asistenţă juridică, şi pentru provincie şi Bucureşti. Nici un cuvânt nu este, în ce măsură a căutat comitetul să explice problemele complexe care există azi în sânul masei evreieşti, care au fost măsurile pe care le-a luat – cred că piesa aceasta sovietică este cu totul izolată de problemele de aici, – nu văd o problemă actuală pentru a lămuri aceste mase evreieşti. Şi să nu ne mirăm, căci Comitetul Democratic Evreiesc nici nu s-a preocupat să pună aici problema.

În primul rând comitetul şi tov. Chiriţă trebuie să vadă mai larg lucrurile. Nu că n-a reuşit să atragă personalităţi, aceasta este o chestiune mult mai mică decât fondul central al problemei, şi nu văd să vă preocupe. Puneţi foarte vag «lupta împotriva rămăşiţelor fasciste...». Cum faceţi asta? Asta e în primul rând, ceea ce trebuie să ne preocupe azi. Al doilea: spiritul despre care a vorbit şi tov. Ghizela. Dar n-am văzut la tov. Chiriţă

https://biblioteca-digitala.ro

frământarea şi preocuparea în privinţa asta, să întrebe ce îl sfătuim să facă, cum crede el că va porni munca. S-a referit numai la ce nu s-a făcut pentru ei. „«Scânteia» nu ne ajută, vorbitori nu ni s-au dat".

Nu este adevărat că A.P. nu s-a preocupat de aceasta. Şi la congres a vorbit cu un reprezentant al Comitetului Democratic Evreiesc şi acum trei zile am primit o scrisoare de mulţumire din partea rabinului Şafran, în care spune că am făcut foarte mult şi va vorbi în toate sinagogile despre noi. Însăşi denumirea „luna invalizilor, orfanilor şi deportaţilor" arată tocmai că ne preocupam şi de ei. Cine a fost deportat? Evreii. Comitetul Democratic Evreiesc poate să facă întruniri de popularizare în Dudeşti şi Văcăreşti, şi tot acolo să vină şi A.P. Să venim noi la ei, nu vorbitorii lor la adunarea invalizilor, din orgoliu evreiesc. Să se supere că „nu li s-a dat voie să vorbească acolo...". Noi să venim la masa evreiască, să le vorbim în limbajul lor, să vorbească acolo românii. Am discutat această problemă. Aşa că acest lucru nu-i just şi din raportul tov.-ului Chiriţă a reieşit că „toţi sunt vinovaţi afară de ei". Dar ce au făcut ei? Chiar în raport scrie: „din cauză că n-avem ziar... n-am putut face..." Adică: „din cauză că nu ne-aţi dat posibilitatea să avem un ziar, nu am putut face..."

Manifestul cultural: „pentru unitatea evreiască...". Ei, acum nu-i aşa importantă asta.

Tov. Vasile Luca: Ce-i asta?

Tov. Ofelia Manole: Să avem noi în Bucureşti o conferinţă despre „ce a fost fascismul pentru evrei şi ce a adus democraţia pentru ei".

Al treilea: la comisia de asistenţă şi refacere, care într-adevăr vor trebui făcute, spuneţi: „până acum nu am reuşit să facem nimic".

Comisia juridică: de ce nu vă preocupă problema văduvelor?

Ar trebui şi statul, dar şi comitetul evreiesc să se ocupe. Sunt văduvele din Iaşi. Şi tov. Ghizela a pus izolat problema.

Tov. Ghizela Vass: Pentru că la toate şedinţele se pune chestia asta.

Tov. Ofelia Manole: În Moldova sunt văduvele din pogrom şi ele cer, este revendicarea lor asta, ca să fie încadrate în rândul văduvelor de război. Cum smulgeţi aceste văduve din ghearele reacţiunii?

Nu v-aţi ocupat. Am trimis noi delegaţi. Este o revendicare justă a lor. Această situaţie este popularizată şi folosită acolo de toţi reacţionarii care spun: «uite, ce v-a dat democraţia? A venit 23 august».

Dacă într-adevăr aţi fi spus: «nu că nu ne daţi, dar ar trebui rezolvată problema văduvelor...».

Tov. Chiriţă: Aici este pus.

Tov. Ofelia Manole: Dar aşa vag... Este problema asta şi în Ardeal, unde, de asemenea, sunt deportaţi. Să vadă ei că le luaţi apărarea. Nu să spun numai că sprijiniţi guvernul.

Tov. Vasile Luca: Nu prea sunt deportaţi în Ardeal, care au rămas în mizerie. Au devenit arhimilionari...

Tov. Chiriţă: Avem rapoarte despre oameni care trăiesc în barăci.

Tov. Ofelia Manole: Sunt oameni care trăiesc într-o mizerie groaznică.

Tov. Chiriţă: Acum am trimis o comisie pentru aceşti repatriaţi.

Tov. Ofelia Manole: Nu-i bun spiritul: «nouă evreilor nu ni s-a dat nimic». Cu asta a venit Chiriţă.

Tov. Vasile Luca: Se ocupă cu specula şi nu s-au încadrat niciodată.

Tov. Ofelia Manole: Trebuie Comitetul Evreiesc să-şi facă un program de activitate, să se vadă care sunt sarcinile în principal.

https://biblioteca-digitala.ro

Tov. Ofelia Manole: Cred că trebuie să facem deosebiri între diferitele categorii ale populaţiei evreieşti. Există o categorie a populaţiei evreieşti, ale cărei revendicări trebuie susţinute de Comitetul Democratic Evreiesc. Şi această unitate evreiască de care aţi vorbit, noi tocmai nu o dorim, nu avem interes pentru ea. Dar sunt categorii care trebuiesc susţinute.

Şi trebuie puse concret problemele. Nu aşa: vom căuta în toate ocaziile să susţinem guvernul Groza.

Adică, prima sarcină, după părerea mea, este susţinerea revendicărilor juste ale văduvelor din Iaşi şi ale copiilor orfani. În al doilea rând, combaterea speculei, care trebuie să fie al doilea punct important, în ce măsură veţi combate această speculă, ce propuneţi voi pentru asta. Nici un cuvânt nu se spune aici: cum aţi încercat, ce greutăţi aţi întâmpinat, de ce nu a-ţi reuşit. Şi iarăşi... Apelaţi la alte organizaţii, la A.P. Păi atunci, de ce mai existaţi voi?

Trebuie spus că în uliţa evreiască, în Calea Văcăreşti, găseşti totul. Acolo, în prăvăliile de acolo, la restaurantele de acolo se găsesc de toate. Într-adevăr, noi când luam leafa şi nu aveam ce mânca, mergeam în Calea Văcăreşti. Şi să spună tov. Chiriţă, ce au făcut ei. Se plânge: am devenit un fel de ghetou. Să ne spună ce au făcut acolo. Şi spune aici: «...să susţinem guvernul Groza». Dar să spună concret, cum îl susţinem.

Tov. Vasile Luca: Noi pentru ce am creat acest organ şi nu am creat o organizaţie de masă, sau o organizaţie politică de partid? Chiar programul acestui organ, acestui comitet, spune că are rolul de: încadrarea evreilor în viaţa economică, politică, socială a poporului român, singura soluţie pentru a rezolva problemele evreieşti care există, în cadrul posibilităţilor... cât este posibil de a le rezolva în cadrul societăţii capitaliste. Problema evreiască există cu adevărat, creată de condiţiile istorice ale dezvoltării acestui popor. De fapt, acesta s-a despărţit, şi nu mai este popor. S-a creat o problemă, care în cadrul societăţii capitaliste nu îşi va găsi rezolvarea definitivă. Numai socialismul dă rezolvarea definitivă şi chiar acesta numai în faza a doua. Asta am văzut şi în experienţele Uniunii Sovietice. Şi trebuie să vă spun, că în acest război oarecare antisemitism s-a creat şi în Uniunea Sovietică, prin atitudinea evreilor, care au provocat aceasta. Eu nu vreau să acuz acum, dar vorbesc din punct de vedere obiectiv.

Tov. Ofelia Manole: sunt condiţiile istorice, care au creat acest lucru.

Tov. Vasile Luca: Condiţiile istorice, cum s-au dezvoltat ei, mai persistă şi fac să fie o problemă de nerezolvat. Şi iată, prin împrejurările acestea, s-a ridicat chiar acolo puţin din nou la suprafaţă problema; şi mai mult la noi, unde am avut un antisemitism formidabil şi fascismul, pentru care noi trecem la reeducarea maselor, a unei părţi fascizante a tineretului şi populaţiei.

Este fals însă, de a pune problema evreiască ca unitară. Unde este unitatea evreiască? Vrei să scoţi poporul evreu din nou? Vrei să-l izolezi din nou? Însăşi acest fapt, de încadrare în viaţa economică, politică, socială, a poporului român, cere nu unirea, ci fărâmiţarea evreimii. Asta este dialectic. Uneşti ca să fărâmiţezi pe urmă şi mai mult, să dispară ca popor, să se contopească cu poporul român.

Tov. Ofelia Manole: Asta este de fapt viitorul poporului evreu. Nu-i ca alte popoare.

Tov. Vasile Luca: Da, nu îi poţi aduna din toate ţările, ca să creezi un stat artificial, pe socoteala altor popoare. Nu vezi ce se petrece acolo în Palestina?

Tov. Chiriţă: O paranteză...

Tov. Vasile Luca: Paranteza după ce termin eu. Singura cale pentru populaţia evreiască este în fiecare ţară de a se încadra în aspiraţiile poporului respectiv, în lupta

https://biblioteca-digitala.ro

poporului respectiv, în viaţa economică, politică, socială a poporului respectiv, cu care trăieşte împreună. Cultura au luat-o, limba au luat-o, şi toate caracterele, afară de trăsătura aceasta a poporului evreu, comerţul, – care a rămas o castă comercială şi îi este foarte greu să se îndrepte înspre alte ramuri ale producţiei. Deşi avem acum şi un alt factor, muncitorul evreu, care se încadrează în special în partidul comunist.

Tu vrei unitatea la evrei, când capitalistul evreu este cel mai mare duşman al muncitorului evreu şi al săracului evreu?

Tov. Chiriţă: Daţi-mi voie...

Tov. Vasile Luca: Nu mă întrerupe. Comunişti suntem sau ce? Să fim disciplinaţi. Eu nu te-am întrerupt şi toată lumea te-a ascultat. Voi vreţi acuma şi sioniştii să-i aveţi la voi? Este just ce am spus sau nu?

Tov. Chiriţă: Da, este just.

Tov. Vasile Luca: Ai spus că şi sioniştii trebuie atraşi în Comitetul Democratic Evreiesc şi facem un partid nou evreiesc, facem un gheto nou evreiesc. Asta vreţi voi? Noi însă avem alte tendinţe şi interesele poporului evreiesc cer altceva. Trebuie o luptă serioasă împotriva elementelor fasciste evreieşti, în primul rând. Voi vreţi să luptaţi împotriva... pentru lichidarea rămăşiţelor fasciste în poporul român şi nu vedeţi fasciştii din sânul vostru. Când Luca spune: jos speculanţii, o să spună că este un antisemit. Dar dacă Chiriţă o să spună asta, nu o să ne mai spună că este antisemit. Pentru că Chiriţă este evreu. Dar voi nu faceţi aceasta, ci priviţi populaţia evreiască ca o unitate şi vreţi să rezolvaţi această problemă... În frământarea uriaşă a poporului, în care lupta de clasă nu se opreşte nici un moment, dar noi încadrăm lupta de clasă în lupta împotriva fascismului. Ce este fascismul? Vârfurile cele mai reacţionare ale capitalismului...

Tov. Ofelia Manole: Şi ale burgheziei evreieşti.

Tov. Vasile Luca: Şi ale burgheziei evreieşti. Burghezia evreiască, în frunte cu Filderman, care l-a susţinut pe Antonescu. L-au susţinut sau nu l-au susţinut? Şi vrei să faci unitate cu aceştia? Pentru ce? Numai şi numai pentru revendicările faţă de statul şi poporul român. Nu pricepeţi şi nu încadraţi lupta voastră de revendicări juste în lupta noastră de revendicări, a întregului popor român. Noi nu putem tolera, şi în special voi nu puteţi tolera, la evrei, ca pe baza suferinţelor să se creeze acum o situaţie privilegiată, de jaf şi asuprire a populaţiei româneşti. Dar voi nu combateţi aceasta. Şi faptele nu sunt cu caracter izolat, ci au caracter de masă. Cu aceste fapte m-am întâlnit şi eu personal în Moldova, atunci când era încă cald, abia ieşiţi din lagăre, din ghetouri, eliberaţi de Armata Roşie. Cu capcana, cu laţul nu ai fi putut prinde un evreu, ca să ajute la săparea tranşeelor, în dosul frontului de 50-100 km., ca să ai linie de apărare şi să nu reuşească nemţii să facă un contraatac. Şi o sămânţă o vindeau cu 5 ruble la ostaşii roşii şi puteau trăi din asta foarte bine cu familiile şi au strâns milioane. Şi ce au făcut cei din lagăre? Au venit cu saci cu ruble. Au cumpărat ruble cu 5 lei şi le-au vândut cu suta apoi. Dacă ei ar fi vrut să se încadreze în producţie, de ce nu s-au creat cu aceste imense capitaluri, întreprinderi, pe care să le pună în funcţie, să refacă Moldova, să ia aceşti evrei în întreprinderi ca muncitori. De ce nu au făcut-o? Pentru că sunt capitalişti şi speculanţi. Sunt împotriva populaţiei evreieşti şi cu ei nu ne putem uni. Nu putem combate antisemitismul, dacă nu combatem această plagă. Îmi spune că s-au îmbrăcat în haine ruseşti şi au luat vitele de la ţărani. Aşa fapte au fost şi când s-au ridicat împotriva acestora, au fost cei mai mari antisemiţi. Şi în loc să puneţi problema aceasta, voi discutaţi cine este mai antisemit acolo, dacă este Luca, sau Pătrăşcanu este antisemit. Pălăvrăgeală mic burgheză în loc de muncă serioasă, ca să înlăturaţi această atitudine a anumitor ramuri din populaţia evreiască, care otrăveşte viaţa voastră. Pentru că antisemitismul nu era niciodată

https://biblioteca-digitala.ro

îndreptat împotriva lui Filderman sau a lui Zissu, ci împotriva poporului nevoiaş, a muncitorului. Şi noi nu ştim să facem deosebire şi vrem să rezolvăm problema pentru evreime în general. Pentru evrei, în general, nu poţi rezolva problema. Ca să combaţi antisemitismul, trebuie să câştigi simpatia poporului, care este otrăvit de antisemitism, – cu lupta împotriva a tot ce este putregai în sânul populaţiei evreieşti. Pentru ca fiecare muncitor, fiecare ţăran să ştie să facă deosebire între speculant şi evreul muncitor, şi intelectualul evreu, medicul, avocatul, profesorul cinstit. Să ştie că, iată, asta este partea sănătoasă a evreilor, care muncesc şi luptă pentru democraţie, care muncesc pentru refacerea ţării, şi ceilalţi sunt speculanţii. Şi aceştia sunt cei mai mari duşmani ai poporului evreu, pentru că provoacă antisemitismul şi susţin această mişcare fascistă. Noi nu v-am oprit să luptaţi împotriva acestora; dar chiar Comitetul Democratic Evreiesc pentru ce a fost creat? Nu pentru a satisface aceste revendicări juste ale populaţiei evreieşti. Asta face şi partidul, şi A.P. luptă pentru revendicările lor juste, ca şi pentru revendicările juste ale clasei muncitoare în general, ale ţărănimii ş.a.m.d. Dar noi v-am creat tocmai pentru lupta împotriva reacţiunii evreieşti şi atunci, focul principal trebuie îndreptat împotriva organizaţiilor sioniste, în lupta pentru încadrarea în viaţa economică, politică şi socială a poporului român. Această luptă înseamnă combaterea speculanţilor, intrarea în producţie pentru refacerea ţării, în batalioanele de tineri pentru refacerea căilor ferate, în toate acţiunile pe care le duce muncitorimea pentru ridicarea producţiei. Asta este încadrarea în viaţa economică, politică, socială, în lupta poporului român pentru democraţie şi libertate. Asta este sarcina voastră dar nu că nu v-am lăsat noi să-i demascaţi. Dar voi ce cereţi? Cereţi desfiinţarea gazetelor evreieşti, cereţi desfiinţarea acestor organizaţii. Cu aceasta aţi câştigat evreii? Ca pe urmă toată lumea să strige, că noi terorizăm populaţia evreiască? Cu aceasta nu se face politică, prin interzicerea ziarelor şi a organizaţiilor evreieşti, chit că sunt ticăloase. Prin aceste interziceri creezi atmosfera nesănătoasă în jurul guvernului şi României democrate. Creezi o atmosferă nesănătoasă în jurul guvernului, pentru că nu este lămurit, cine sunt aceştia, cine sunt aceste organizaţii. Şi vrei ca incapacitatea noastră politică să se ascundă în dosul acestor interziceri? În loc să luptăm să fie arestaţi ca speculanţi, ca sabotori. Noi chiar în lupta noastră internă cu reacţiunea, nu arestăm pe oameni, pentru că au alte păreri politice decât noi, ci pentru că speculează, sau pentru că au făcut deschis acţiuni contra Uniunii Sovietice. Şi noi niciodată nu am spus că Maniu trebuie arestat. Şi noi nu l-am aresta pe Maniu sau pe ceilalţi membri ai partidului lui, dacă nu sunt fapte ca ale lui Haţieganu, care a organizat crime, care a trecut la acţiuni teroriste. Dar pentru că ne sunt adversari politici să-i arestăm? Ar fi cel mai uşor lucru. Şi un popă dintr-un sat, reacţionar, este uşor să-l arestezi, ca să ai satul. Dar cu asta ai satul? Nu. Îl faci erou şi îţi faci satul duşman. Şi se va spune că suntem dictatura unei minorităţi asupra unei majorităţi. Nu guvernul trebuie să ia măsuri, ci datoria voastră era să izolaţi aceste elemente de marea masă a populaţiei evreieşti. Asta este linia noastră politică şi asta trebuie făcut. Şi asta este centrul luptei voastre politice. Nu ca să nu se ducă la social-democraţi sau în altă parte. Dar să nu se ducă ca democraţi acolo, activitatea lor dăunătoare poporului. Noi nu avem nimic contra, ca cineva, ca om cinstit, să meargă la social-democraţi. Linia noastră este de a ajuta la unificarea clasei muncitoare. Noi avem interes ca, cât mai mulţi oameni cinstiţi să meargă la social-democraţi, nu lichelele. Pentru că cu oamenii cinstiţi noi putem asigura linia şi să ajungem la unificare. Voi nu aveţi rolul de a face un partid evreiesc aparte, o organizaţie separată a evreilor, ci noi am lămurit clar: Munca voastră este de a izola aceste elemente şovine, fasciste evreieşti din masa populaţiei evreieşti şi această masă să se încadreze în organizaţiile politice democratice. Asta era şi este linia. Nu de a crea alt partid politic.

https://biblioteca-digitala.ro

Trebuie să mobilizaţi elementele democratice mai bogate, ca să facă întreprinderi, să lărgească întreprinderile şi să încadreze muncitori şi salariaţi evrei în acest întreprinderi, nu să facă speculă. Şi voi puteţi chema aceste elemente de a ajuta populaţia săracă, de a ajuta la încadrarea lor în producţie, şi în primul rând să se încadreze şi ei în producţie şi să se lase de speculă. Pentru că nici Confederaţia Generală a Muncii nu se poate ocupa special să încadreze muncitori evrei, mai ales pe cei care acum vor să devină muncitori. Am văzut la Iaşi, la textile... Acolo majoritatea muncitorilor sunt evrei, au fost şi înainte şi sunt şi acum. Şi în lupta noastră de a lărgi întreprinderile, de a reface întreprinderile, să fie şi ei încadraţi. Cereţi de la fiecare instituţie, de la C.F.R., de la P.T.T. etc. unde au nevoie de muncitori, de funcţionari, să fie încadraţi. Nu Confederaţia, ci instituţiile, sindicatele să ajute la încadrarea evreilor în producţie.

Şi dacă noi ne gândim în mod dialectic, atunci nu trebuie să ne plângem, că în actuala situaţie, cu moştenirea aceasta antisemită grozavă, am avut puţin o linie politică de a nu ridica elemente evreieşti în conducerea organizaţiilor. Şi aceasta trebuie să înţeleagă orice evreu comunist. Trebuie să înţeleagă şi trebuie explicat, pentru că ce nenorocire am fi avut în Moldova... Partidul compus din evrei numai, organizaţiile celelalte evreieşti, poliţia, aparatul administrativ, evreieşti. Şi atunci s-a spus: Ce este aici, este un stat evreiesc sau un stat românesc? Şi în multe părţi persistă asta. Şi când noi avem o masă otrăvită de antisemit, când vede numai un singur şef sau comisar, spune că nu mai este poliţia românească, ci poliţie evreiască. Şi asta este folosit împotriva populaţiei evreieşti, adânceşte antisemitismul, şi este împotriva democraţiei şi împotriva guvernului. Şi reacţiunea foloseşte aceasta. Că asta nu este realitatea, ştim cu toţii, dar este atmosfera. Antisemitismul nu-l combaţi, scoţându-i pe evrei din lagăr şi punându-i în fruntea tuturor. Şi cu operaţii chirurgicale nu combaţi antisemitismul. Combaterea antisemitismului este o luptă grea de ani şi zeci de ani, şi după cucerirea puterii de stat de către proletariat. Şi nu este o creaţie a fascismului, antisemitismul, ci există încă din timpul feudalităţii. Ţapi ispăşitori sunt evreii de veacuri şi noi deodată, după ce antisemitismul a ajuns la culme, prin fascism, apărem şi punem toate organele de conducere, şi în fruntea administraţiei – elemente evreieşti.

Noi nu suntem împotriva încadrării lor, dar încadrare cu măsură şi cu cât se adânceşte spiritul democratic în masa românească. Şi nu vedeţi în această atitudine justă în folosul evreilor, un antisemitism, pentru că nu este. Este tocmai o apărare, o înăbuşire a antisemitismului, o distrugere a lui.

Ce fel de elemente au fugit din Cernăuţi în România? Au fost într-o casă, frumos aranjaţi, şi au fost repartizaţi de acolo la muncă. Şi au aşteptat ca membrii Moprului să le facă mâncare, să facă curăţenie pentru ei şi niciodată nu au muncit ei. Şi a venit războiul, şi aceste elemente, care niciodată nu au muncit şi au fost tăiate de speculă în Statul socialist, au fost trimise să muncească la drumuri, în mine, ş.a.m.d., peste tot. Şi atunci s-a spus, că Uniunea Sovietică este duşmanca de moarte a evreilor. Şi aceştia au venit acasă. Şi când am cerut să meargă la muncă pentru sprijinirea războiului, au spus că au muncit destul pentru nemţi, să muncească acum românii, şi s-au apucat de speculă. Este adevărat, văduvele, copii orfani simt şi azi urmările, dar ceilalţi, în cea mai mare parte... Elementele care au fost în lagăr, s-au încadrat în organizaţii şi şi-au asigurat existenţa, ori în producţie. Iar ceilalţi s-au încadrat în speculă şi în comerţ şi trăiesc mult mai bine decât ceilalţi, – ori s-au încadrat în fabrici şi muncesc, şi situaţia lor este rezolvată. Şi când vin deportaţii, trebuie aranjată o casă, ca să aibă unde veni. Dar altfel nu ai grijă, că se aranjează ei. De veacuri au învăţat ei să se descurce. Dar situaţia serioasă este a văduvelor, a orfanilor şi aici trebuie dată o luptă serioasă. Ceilalţi... Au venit din lagăr şi în scurt timp au devenit milionari. În

https://biblioteca-digitala.ro

Transilvania au făcut cooperative evreieşti şi speculează evreii cu firma partidului. Sunt 3-4 evrei acolo, şi cu agentura lor. Şi pe aceştia, în lupta noastră, trebuie să-i demascăm, trebuie să luptăm împotriva lor, nu ca să le dea drumul, dacă au suferit, ca să facă orice.

Noi ştim foarte bine, că nu putem înfrâna specula prin aceasta, dar asta trebuie să fie atitudinea chiar din partea evreilor, împotriva acestor speculanţi. Şi deja se creează o atmosferă sănătoasă în sânul maselor româneşti, şi în cele evreieşti. Şi deja încep să facă o deosebire între speculanţii şi exploatatorii evrei, şi muncitori evrei. Şi vor merge împreună cu muncitorii şi săracii evrei. Şi voi nu a-ţi făcut asta. Voi a-ţi făcut pălăvrăgeală, în loc să munciţi serios, să atacaţi problema în fond, să luaţi taurul de coarne, pentru ca toată lumea să ştie, că voi aveţi dreptate şi să facă deosebire între unii şi alţii. Asta este problema. Trebuie să faceţi o cotitură completă. Şi gazeta aceasta trebuie să fie gazeta care combate prin fiecare articol aceşti banditi, care combate gazetele sioniste, reacţionare, fasciste, combate specula, demascând tocmai aceste elemente evreieşti speculante şi sabotoare, arătând că acestea compromit populaţia evreiască şi împiedică lichidarea antisemitismului. Aceasta trebuie să fie linia şi activitatea voastră politică. Pentru aceasta trebuie mobilizaţi oamenii, trimişi oamenii, ţinute întruniri. În felul acesta, nu luată problema ca atare, ca problemă unitară şi să puneţi faţă în faţă poporul român şi cel evreu, ci să-l încadraţi în lupta poporului român pentru democraţie.

Sarcina voastră este şi sarcina Uniunii Populare Maghiare, ei ca să vadă în primul rând şi să combată pe fasciştii şi reacţionarii maghiari şi pentru voi, ca să combateţi în primul rând fasciştii, reacţionarii şi speculanţii evrei. Şi nu aşa: «lupta pentru lichidarea rămăşiţelor fasciste...». Fiecare lozincă a noastră, fiecare problemă pe care o aveţi în programul vostru, au conţinut serios, care trebuie prelucrat. Noi nu putem repeta în faţa maselor. Noi spunem: linia noastră este lichidarea rămăşiţelor fasciste. Dar mergem noi la mase şi repetăm acest lucru?".

Chiriţă îşi îndreaptă atacurile împotriva lui Filderman şi a Uniunii Evreilor din România cât şi împotriva mişcării sioniste, condusă de A.L. Zissu.

Şi Chiriţă şi ceilalţi vorbitori transformă şedinţa de la Comitetul Central într-un virulent atac antievreiesc asemănător celor practicate în perioada interbelică de presa cuzistă sau legionară. Acest manifest antievreiesc îşi găseşte susţinători, atât în Chiriţă cât şi în Ghizela Vass şi Alice Benari şi neîndoielnic în Ion Vinţe. Este pentru noi o oarecare surpriză tonul moderat al Ofeliei Manole. Aprecierile antievreieşti ale lui Vasile Luca văd lumina tiparului în întregime, pentru prima oară, în lucrarea de faţă. În timp ce datele existente în acea perioadă, în comunităţile evreieşti din Ardeal arătau mizeria puţinilor deportaţi care s-au reîntors de la Auschwitz, Vasile Luca afirmă „nu prea sunt deportaţi în Ardeal, care au rămas în mizerie. Au devenit arhimilionari". Vasile Luca susţine că evreii sunt sabotori în industrie, iar generalul de securitate Vinţe îi acoperă pe legionari atunci când spune că „organizaţiile sioniste... provoacă în mod direct antisemitismul". Şi Vinţe încearcă să se justifice pentru afirmaţia lui demonstrându-ne că antisemitismul e provocat de sioniştii care „cântă de sâmbătă până luni".

Poate că mai multă dreptate are Manole atunci când spune că tineri evrei, utecişti, au plecat din această organizaţie şi s-au înscris în organizaţiile sioniste. Este deziluzia unui tineret indus în eroare pentru o clipă, care s-a trezit la realitate şi gândeşte numai după câteva luni de dictatură comunistă, conform avertismentului pe care l-a dat şeliahul Sunia Tabacinic, în februarie 1944, când armata sovietică nu intrase încă în România.

Încă la 5 octombrie 1945, Ghizela Vass întrevede viitoarele epurări ale evreilor din partid, atunci când acuză pe evreii din partid că jignesc pe unii activişti cu epitetul „de

https://biblioteca-digitala.ro

antisemit". Ghizela Vass atacă evreii că ar pactiza cu partidele istorice şi chiar cu mişcarea legionară. Prin întregul său rechizitoriu împotriva evreilor, Ghizela Vass se autoexcomunică din rândurile populaţiei evreieşti, devenind purtătoarea de cuvânt a duşmanilor evreilor. Desigur, ca şi Ghizela Vass au procedat şi alţi comunişti.

Prin acţiunile lor, unii dintre aceştia chiar dacă s-au născut evrei, prin activitatea lor în rândurile partidului comunist au dovedit antievreismul lor. Pentru cititorul român stenograma şedinţei din 5 octombrie 1945 dovedeşte pe deplin că în România nu a existat o alianţă „iudeo-comunistă" şi că prin acţiunile lor antiumane, comuniştii nu au făcut altceva decât să-şi manifeste ura împotriva oricui nu subscria la programul lor de distrugere a demnităţii umane şi a libertăţilor de gândire.

Poate că singurul lucru adevărat pe care l-a spus Vasile Luca a fost recunoaşterea existenţei antisemitismului în Uniunea Sovietică. Nu putem trece cu vederea că Vasile Luca instigă la antievreism când declară: „Noi nu putem tolera şi în special voi nu puteţi tolera ca evreii, pe baza suferinţelor lor să-şi creeze acum o situaţie privilegiată, de jaf şi asuprire a populaţiei româneşti". Singura explicaţie pentru discursul său antievreiesc o putem găsi în încercarea unui alogen care a luptat cu arma în mână împotriva României şi armatei române, odată în 1918 în Ardeal şi a doua oară în 1944 în rândurile armatei sovietice, să-şi poată face o popularitate ieftină şi să-şi acopere trecutul antinaţional şi antiromânesc. De altfel, de-a lungul întregii sale existenţe partidul comunist nu s-a identificat cu ţara şi oamenii ei.

Şedinţa de la C.C. al P.C.R. din 5 octombrie 1945 a fost probabil convocată spre a justifica de ce comuniştii au limitat la maximum unele înlesniri acordate urmaşilor celor ucişi în anii războiului. O spune de fapt Ofelia Manole: „În Moldova sunt văduvele din pogrom şi ele cer, este revendicarea lor asta, ca să fie încadrate în rândul văduvelor de război. Cum smulgeţi aceste văduve din ghearele reacţiunii"? În concluzie, stenograma şedinţei din 5 octombrie 1945 de la C.C. al P.C.R. este un prim act oficial al antievreismului unui partid, care în vorbe s-a declarat pentru egalitatea în drepturi a tuturor cetăţenilor României, dar în fapt nu a fost aşa. Vor urma, până în decembrie 1989, multe alte manifestări antievreieşti, chiar dacă temporar partidul a avut în rândurile sale şi unii evrei. Documentul citat se găseşte în dosarul nr. 86/1945, arhiva C.C. al P.C.R.

Nu putem să semnalăm cititorilor că stenograma şedinţei din 5 octombrie 1945, dosar 86/1945, din Arhiva C.C. a P.C.R. conţine unele întreruperi de text, marcate prin puncte de suspensie. După părerea noastră, fie că discuţiile de la acea şedinţă au fost mai violente la adresa populaţiei evreieşti, fie că, ulterior, s-au cenzurat.

Trebuie menţionat că şedinţa de la C.C. al P.C.R. din 5 octombrie 1945 se ţinea în condiţiile în care Partidul Comunist din România devenise principalul partid de guvernământ în cadrul Frontului Naţional Democrat, o organizaţie de grupări eterogene care au acceptat hegemonia comunistă (unii din patriotism, alţii din oportunism). Guvernul Frontului Naţional Democrat l-a avut ca preşedinte pe dr. Petru Groza, un moşier care a experimentat comunismul pe latifundiile sale din Ardeal. Era un guvern adus la cârma ţării în urma ultimatumului dat regelui de Andrei Ianuarevici Vişinsky – adjunctul comisarului poporului pentru afaceri străine a U.R.S.S. şi în umbra tancurilor sovietice şi a diviziilor Tudor Vladimirescu şi Horia Cloşca şi Crişan.

Ne abţinem în caracterizarea componenţei Frontului Naţional Democrat, lăsând loc unui citat din ziarul Dreptatea, din 12 februarie 1946: „În rândurile F.N.D. au intrat toţi cei care au vrut să scape de acuzaţiile că fuseseră sprijinitori ai dictaturii, legionari, fascişti sau hitlerişti. F.N.D.-ul a imaginat o serie de purgatorii dintre care Apărarea Patriotică

https://biblioteca-digitala.ro

reprezintă ordinul cel mic şi Partidul Comunist – ordinul 33 din masoneria F.N.D.-istă. Uniunea Patrioţilor, Frontul Plugarilor, dizidenţa ţărănistă a lui Anton Alexandrescu şi acum mai de curând, Partidul Naţional Popular şi ţărăniştii democraţi ai dr-lui N. Lupu, au constituit tot atâtea refugii în care puteau să-şi găsească adăpost toţi acei care aveau o conştiinţă de curăţat, de transformat sau de vândut".

Vom găsi în rândurile Apărării Patriotice sau ale P.C.R. şi evrei dintre care unii vor înfrunta ulterior puşcăriile comuniste. Ne referim nu numai la Bellu Zillber, Calmanovici, dar şi la Mella Iancu, Anghel Dascălu, sau alţi eroi ai culegerii de documente ce o prezentăm. Ei vor împărtăşi soarta lui Gheorghe Tătărescu, Alexandru, Bujoi, pentru că au stat într-un partid în rândurile căruia s-a găsit fostul legionar Burducea, primul titular al Departamentului Cultelor în guvernul moşierului comunist Petru Groza.

Anul 1946 aduce guvernului Groza recunoaşterea internaţională a Marii Britanii şi Statelor Unite.

Nu este nici locul, nici cazul ca autorii studiului de faţă să facă o analiză a oportunităţilor alese de puterile occidentale. Dar este cazul să subliniem că întărindu-şi poziţia comuniştii au intrat cu buldozerele pe uliţa evreiască. Ziarul „Unirea" din 8 februarie 1946 dă publicităţii un comunicat asupra lucrărilor unui aşa-zis Congres general al Uniunii Evreilor Români: „Congresul general al Uniunii Evreilor Români, întrunit în zilele de 27 şi 28 ianuarie 1946, ascultând expunerile şi referatele delegaţiilor, constată că prin atitudinea sa de după 23 august 1944 dl. Dr. Filderman s-a abătut de la ideologia organizaţiei şi a nesocotit prevederile ei statutare, primejduind astfel interesele populaţiei evreieşti din România.

Preconizând izolarea politică a evreilor români şi manifestând, în mod constant, adeziunea la vechile concepţii şi metode politice care s-au dovedit nefaste pentru evreii români, refuzând totodată sprijinirea forţelor democratice ale ţării (comuniste N.A.) dl. dr. Filderman s-a pus în afară de cadrele U.E.R. pe care nu o mai reprezintă şi nu o mai poate angaja".

Evreii în marea lor majoritate, resping caracterizarea făcută dr. Filderman în paginile tribunei comuniste Unirea. Ei continuă să creadă că:

„În timpul regimului antonescian, W. Filderman a continuat, cu acelaşi curaj, să fie în slujba obştii sale. Prin numeroase scrisori, memorii şi chiar audienţe, a cerut stăruitor încetarea prigoanei, a jafului şi deportărilor la care erau supuşi evreii. Răspunsul lui Ion Antonescu – fostul său coleg de liceu – a fost aplicarea pedepsei cu deportarea temporară în Transnistria. Dar pedeapsa nu l-a intimidat pe conducătorul încercat care era W. Filderman. El a continuat cu stoicism să înfrunte primejdiile, fără a abandona lupta pentru apărarea confraţilor săi.

După 23 august 1944, W. Filderman are iluzia şi nu a fost singurul – că începe o eră nouă, care va înlesni evreilor români să-şi redobândească dreptul la o viaţă liberă, democrată, păstrându-şi specificul. În scurtă vreme însă înţelege că s-a înşelat... Prin întreaga sa activitate a confirmat aprecierea dr. Louis Marshall fostul preşedinte al marilor organizaţii evreieşti din S.U.A., care a scris: „Filderman este unul din cei mai mari, dacă nu cel mai mare dintre evreii europeni". (av. Iulian Sorin, secretar general al Federaţiei Comunităţilor Evreieşti din România)

Cei care l-au exclus pe Filderman au uitat oare eforturile disperate ale fostului lider evreu pentru salvarea comuniştilor şi simpatizanţilor lor deportaţi la Vapniarca? Neîndoielnic, ei nu au uitat. Dar oportunismul şi fariseismul comunist au învins. Eliminarea lui Filderman din viaţa publică a României şi de pe uliţa evreiască şi trimiterea lui, doi ani

https://biblioteca-digitala.ro

mai târziu în judecata tribunalului militar, face parte din ororile gulagului în care România şi oamenii ei au fost aruncaţi. Acest gulag i-a devorat deopotrivă pe români şi pe evrei, iar această culegere de documente *Anchete şi procese uitate 1945-1960* este o contribuţie în sprijinul afirmaţiei noastre, că ne-am găsit pe aceeaşi baricadă, în faţa buldozerelor care au distrus o lume şi o civilizaţie.

W. Filderman va mai conduce un an de zile Federaţia Comunităţilor Evreieşti din România, în ciuda faptului că a fost trădat de foşti colaboratori.

Anul 1946 va duce la consolidarea puterii comuniste în România prin simulacrul de alegeri din 19 noiembrie 1946. Cu ocazia alegerilor, sunt prezenţi pentru a transmite reportaje, numeroşi ziarişti reprezentând ziare şi agenţii internaţionale de presă. Printre aceştia şi evrei: soţii Yves şi Nicolette Frank, de la Journal de Géneve, Klarman de la ITA (agenţia telegrafică israeliană), Alice Wise de la Daily Maili, Anglia, Zimand de la Hazman, din Palestina, Milton Lehrer de la Mondial Press – SUA şi M. Averbuch de la Jewish Daily Forword – Palestina. Mai toţi vor înfiera alegerile. Soţii Yves şi Nicolette Frank vor refuza să participe la recepţia dată de primul ministru Groza, întrucât la intrarea în locuinţa primului ministru din Bucureşti, Piaţa Aviatorilor au fost puşi să semneze nişte tabele care urmau să fie utilizate pentru binecuvântarea faptului că alegerile erau libere. Ulterior Nicolette Frank va scrie o serie de lucrări pertinente asupra României şi situaţiei evreilor din România în perioada anilor 1944-1989.

Printre ziarişti la alegeri Milton Lehrer este o singură excepţie, el lăudând alegerile şi rămânând ulterior în România ca membru al organizaţiei Mişmar, fiind implicat ca acuzat în anchetele şi procesele împotriva sioniştilor. Istoria nu iartă! Prezent în România în timpul anchetelor antisioniste a fost şi M. Averbuch care se întoarce în anul 1948 ca secretar al legaţiei Israelului la Bucureşti.

În anul 1946 găsim primele imixtiuni ale Siguranţei României în viaţa evreiască. Astfel, în adresa nr. 15188/14 august 1946 a Prefecturii de Poliţie a Capitalei – Direcţiunea Poliţiei de Siguranţă şi înaintată Direcţiei Generale a Poliţiei, respectiv Direcţiei de Poliţie de Siguranţă, Serviciul 2, Biroul V, se fac referiri la participanţii la întrunirea din 17 iulie 1946 a organizaţiilor evreieşti. În aceeaşi adresă se comunică subiectele discutate la această întrunire. Era clar că poliţia secretă, în curs de comunizare, intra pe uliţa evreiască. La 18 iunie 1946 cu adresa nr. 10082, Prefectura Poliţiei Capitalei raporta Siguranţei Generale, Secţia Naţionalităţi – numele şi apartenenţa politică a fiecăruia dintre membrii organizaţiilor evreieşti din România, începând cu Federaţia Comunităţilor şi terminând cu Joint-ul şi bineînţeles cuprinzând organizaţiile sioniste. Erau primele dosare politice întocmite unor evrei. Alte mii de dosare le va întocmi Securitatea. Mai deţinem un răspuns similar cu adresa citată, răspuns din partea Serviciului de Siguranţă al oraşului Constanţa, purtând nr. 527 S, datat 6 iunie 1946, având inscripţia Confidenţial şi al Siguranţei din Oradea, cu nr. 2022 S/5 iunie 1946, cu aceeaşi inscripţie.

Deosebit de gravă ni se pare adresa Siguranţei Generale a României adresată Serviciului 2, Biroul 5, în care cere identificarea membrilor unei asociaţii clandestine a tinerilor evrei care are drept scop eliberarea Palestinei. Această organizaţie ar fi fost condusă de evreul Rotbuch Eliezer.

Publicăm schimbul de scrisori între direcţia poliţiei de siguranţă şi inspectoratul de poliţie Suceava asupra incidentelor petrecute în ziua de 16 august 1946, în comuna Mihăileni, judeţul Dorohoi. Este vorba de faptul că populaţia evreiască din comuna Mihăileni a atacat cu pietre pe reprezentanţii Comitetului Democrat Evreiesc care au făcut propagandă împotriva emigrării evreilor către Palestina.

https://biblioteca-digitala.ro

Publicăm nota telefonică 2153 a Chesturii Iaşi din 16 iulie 1946, ora 12,45 către Direcţia Generală a Poliţiei – direcţia a III-a, cu referire la incidentele petrecute în ziua de 14 iulie 1946 la Iaşi între un grup de tineri sionişti şi comisarul ajutor, Segal Marcel, care a deschis foc de armă împotriva unor manifestanţi sionişti. Deosebit de grave ni se par hotărârile impuse de chestură, organizaţiilor evreieşti din Iaşi şi anume: desfiinţarea a 12 sedii ale organizaţiilor sioniste şi concentrarea activităţii acestora în 4 sedii. De asemenea, interdicţia de manifestare publică pentru organizaţiile sioniste din Iaşi.

Documentele provenite din arhivele poliţiei pe care le publicăm, ni se par cu atât mai grave cu cât ele se referă la o perioadă în care regimul comunist nu era pe deplin consolidat şi când securitatea nu apăruse încă ca organ oficial de represiune.

Ministerul Afacerilor Interne
Prefectura Poliţiei Capitalei
Direcţia Poliţiei de Siguranţă

N 15/88
14 august 1946
Confidenţial

Către
Direcţia Generală a Poliţiei
Direcţia Poliţiei de Siguranţă
Serviciul II, Biroul V

Referindu-ne ordinului dvs. nr.15243 S din 23 iulie 1946, avem onoarea a raporta următoarele:

Comitetul Democrat Evreiesc prin d-nii: pictor Maxy, dr. S. Lieblich, av. I. Bacalu, comunişti, av. Leopold Filderman, av. Marcel Fischler sociali democraţi – Rădăceanu, Uniunea Evreilor Români – Filderman prin av. Focşeneanu, av. Eduard Manolescu, Organizaţia Sionistă din România prin av. Mişu Benvenisti, av. S. Rosenfeld, Partidul Naţional Evreiesc prin av. Tumaerkyn, cu ocazia unei consfătuiri care s-a ţinut la 17 iulie a.c., au ajuns la un acord de colaborare, numai însă în ce priveşte problemele în legătură cu nevoile şi drepturile populaţiei evreieşti din România.

Până în prezent, cele patru organizaţii evreieşti nu au fixat un program de acţiune ci vor urmări şi interveni pentru promovarea egalizării evreilor în drepturi.

Problema unei acţiuni politice comune, este încă în studiu, însă reprezentanţii organizaţiilor evreieşti denumite mai sus, arată că se va ajunge şi la un cartel electoral.

Directorul Poliţiei de Siguranţă, (ss) Indescifrabil

Şef Serviciu, (ss) Indescifrabil

Prefectura Poliţiei Capitalei
Direcţiunea Poliţiei de Siguranţă
N = 10.0082
18 iunie 1946

Dir. Generală a Poliţiei
Arhiva Siguranţei
Nr. 10857/22 iun. 1946

Către
Direcţiunea Generală a Poliţiei
Direcţiunea Poliţiei de Siguranţă
Secţia Naţionalităţi

Referindu-ne ordinului dvs. nr. 3941 S/946, avem onoarea a vă înainta odată cu prezentul, un tabel cuprinzând societăţile mai importante evreieşti de pe teritoriul Capitalei, executat în spiritul ordinului dvs. denumit mai sus.

Directorul Poliţiei de Siguranţă, (ss) Indescifrabil

Şeful serviciului, (ss) Indescifrabil

https://biblioteca-digitala.ro

Direcţiunea Poliţiei de Siguranţă
Brigada a II-a

Tabel

De organizaţiile evreieşti importante de pe teritoriul Municipiului Bucureşti

1. Uniunea Comunităţilor Evreieşti din Vechiul Regat. Sediul: str. D. Racoviţă nr. 9. Scopul: controlează, dirijează şi stimulează activitatea comunităţilor evreieşti din vechiul Regat. Conducătorii şi atitudinea politică a acestora: preşedinte: dr. W. Filderman – neutru; vicepreşedinţi: av. L. Filderman, social democrat; Abram Feller – neutru; I. Gârdea – neutru; secretar general: av. L. Şaraga – comunist.

2. Federaţia Uniunilor de Comunitari Evreieşti din România. Sediul: str. D. Racoviţă nr. 9. Scopul: controlează, dirijează şi stimulează activitatea comunităţilor evreieşti din tot cuprinsul ţării. Conducătorii şi atitudinea lor politică: preşedinte: dr. W. Filderman – neutru; vicepreşedinte: R. Halfon – neutru; secretar general: av. Lascăr Şaraga – comunist.

3. Comunitatea Evreilor de Rit Ortodox. Sediul: Cal. Moşilor nr. 132. Scopul: asigurarea cultului, culturii şi asistenţa obştii evreieşti. Conducătorii şi atitudinea lor politică: preşedinte: Mendel Goldstein – linie democrată; secretar general: Adler S. Aldea.

4. Comunitatea Israeliţilor de Rit Spaniol Bucureşti. Sediul: str. Carol nr. 82. Scopul: asigurarea cultului, culturii şi asistenţei obştii evreieşti. Conducătorii şi atitudinea lor politică: preşedinte: Marco Prezenti, exportator – neutru; secretar general: Iacov Campus – neutru; vicepreşedinte: dr. Avram Calef – neutru.

5. Comunitatea Evreilor din Bucureşti. Sediul: str. Sft. Vineri nr. ? Scopul: asigurarea cultului, culturii şi asistenţei obştii evreieşti. Conducători şi atitudinea lor politică: preşedinte: prof. B. Schnapp – linia de stânga; vicepreşedinţi: dr. O. Meller – linia de stânga; av. S. Lencovici – linia de stânga; Irel Schwartz Negrin – linia de stânga; av. S. Segall – linie democrată.

6. Partidul Naţional Evreiesc din România. Sediul: Str. Popa Soare nr. 30. Scopul: Apărarea drepturilor cetăţenilor evrei. Preşedinte interim: av. Mişu Benvenisti – centrist; Secretar General: av. S. Segal – centrist.

7. Uniunea Evreilor Români. Sediul: Cal. Călăraşi nr. 27. Scopul: Apărarea drepturilor câştigate de evrei şi realizarea egalităţii cetăţeneşti în toate domeniile vieţii publice. Conducătorii şi atitudinea lor politică: preşedinte: dr. W. Filderman – neutru; vicepreşedinte: dr. Lazăr Meyerzohn – neutru; secretar general: av. Emil Focşeneanu – neutru. În trecut Uniunea Evreilor Români, a participat la alegerile generale, mergând în cartel atât cu Partidul Naţional Liberal Brătianu cât şi cu Partidul Naţional Ţărănesc Maniu.

8. Uniunea Evreilor Români – ramura democrată. Sediul: str. Sft. Ion Nou. Scopul: lupta pentru democratizarea ţării, apărarea intereselor evreilor români şi ataşament faţă de organizaţiile politice democrate. Conducătorii şi atitudinea lor politică: dr. M. Sărăţeanu – linie de stânga; L. Rosenkrantz – linia de stânga.

9. Congresul Mondial Evreiesc – secţia România. Sediul: str. Popa Soare nr. 30. Scopul: coordonarea şi stimularea acţiunilor cu caracter naţional evreiesc. Conducătorii şi atitudinea lor politică: prezidiu: A.L. Zissu – centrist; dr. W. Filderman – neutru; Wilhelm Fischer – centrist.

10. Agenţie de Emigrare Hicem*. Sediul central: New York; sediul secţiei din România: Buc., str. G-ral Eremia Grigorescu nr. 16. Scopul: ajutorarea evreilor pauperizaţi care emigrează în Statele Unite. Conducătorii şi atitudinea lor politică: reprezentantul

* Corect HIAS.

https://biblioteca-digitala.ro

Hicem-ului pentru sud-estul Europei: S. Bertrand Jacobsohn – cetăţean american; comitetul de patronaj: Mauriciu Singher – neutru; M. Sărăţeanu – ziarist.

11. Organizaţia Sionistă din România – secţia Bucureşti. Sediul str. Remus nr. 15. Scopul: controlează şi stimulează acţiunile sioniste din ţară pe plan naţional evreiesc. Conducătorii şi atitudinea lor politică: preşedinte: Osias Avram, contabil – neutru; secretar: Emil Wagner, funcţionar – neutru; casier: Leon Hoenigsberg.

12. Organizaţia Sionistă Mizrahi. Sediul: str. Dr. Burghelea nr. 3. Scopul: păstrarea tradiţiilor religioase. Conducătorii şi atitudinea lor politică: preşedinte: Şef Rabin Al. Şafran – neutru; secretar: Laiwadman I. – neutru; casier: Adolf Solomon – neutru.

13. Gruparea Sioniştilor Democraţi. Sediul: str. Oţetari nr. 5. Scopul: acţiuni ca Palestina să devină stat iudeu. Conducătorii şi atitudinea lor politică: preşedinte: ing. Al. Olteneanu – centrist cu devieri de dreapta; secretar: Jean Cohen – centrist cu devieri de dreaptă; casier: Leon Itzkar – idem.

14. Organizaţia Sionistă Centristă. Sediul: Oţetari nr. 5. Scopul: acţiuni ca Palestina să devină Stat Iudeu. Conducătorii şi atitudinea lor politică: preşedinte: Michel Leiba – centrist; secretar: dr. M. Zalmann – centrist; casier: Carol Bermann – centrist.

15. Organizaţia Sionistă Renaşterea. Sediul: str. Olteni nr. 34. Scopul: acţiuni ca Palestina să devină Stat Iudeu. Conducătorii şi atitudinea lor politică: preşedinte: dr. Corneliu Iancu – neutru; secretar: Eduard Rosenbaum – socialist radical.

16. Partidul Socialist Ichud. Sediul: str. Mircea Vodă nr. 5. Scopul: întărirea caracterului democratic şi popular al populaţiei evreieşti. Conducătorii şi atitudinea lor politică: preşedinte: I. Esselsohn – stânga avansată; secretar: I. Hirsch – stânga avansată.

17. Partidul Sionist Socialist Ichud. Sediul: str. Anton Pan nr. 7. Scopul: lupta pentru înfiinţarea unui stat socialist evreiesc în Palestina. Preşedinte: I. Elenbogen – stânga avansată; secretar: I. Rosenthal, idem.

18. Organizaţia Sionistă Haoved. Sediul: str. Anton Pan nr. 7. Scopul: Acţiuni pentru înfiinţarea unui stat democrat în Palestina. Conducătorii şi atitudinea lor politică: preşedinte: I. Schapira, stânga avansată; secretar: Bernard Kauffman, idem.

19. Organizaţia Sionistă Statul Iudeu. Sediul: Cal. Victoriei 95. Scopul: Înfiinţarea unui stat naţional evreiesc în Palestina. Conducătorii şi atitudinea lor politică: preşedinte: av. Iancu Leiba – centrist; secretar: Simon Grunberg – centrist.

20. Organizaţia Sionistă Mişmar. Sediul: Anton Pan nr. 9. Scopul: solidaritate cu forţele progresiste şi democratice din România şi din lumea întreagă şi în special cu forţele muncitoreşti şi cu U.R.S.S. pentru garantarea realizării ţelurilor sioniste. Colaborarea tuturor forţelor constructive evreieşti în frunte cu Organizaţia sionistă pentru asigurarea unei conduceri naţionale şi democratice a treburilor obştii evreieşti din România. Conducătorii şi atitudinea lor politică: preşedinte: ing. I. Dascălu – stânga avansată; secretar: Ing. I. Weiss, idem.

21. Organizaţia Sionistă Dor Hadas. Sediul: str. Oţetari nr. 5. Scopul: acţiuni ca Palestina să devie stat naţional Iudeu. Conducătorii şi atitudinea lor politică: preşedinte: I. Atlasmann – centrist, M. Antler – centrist, Spiegel Siegmund – centrist, Zoller Siegmund, idem.

22. Organizaţia Sionistă Hanoar Haţioni. Sediul: str. Oţetari nr. 5. Scopul: acţiuni ca Palestina să devie stat naţional iudeu. Conducătorii şi atitudinea lor politică: Achiva London – centrist, Iablonover Tutiu – centrist, Mose Weiss – centrist; Steinmetz Aval – centrist.

https://biblioteca-digitala.ro

23. Organizaţia Sionistă Gordonia. Sediul: Şerban Vodă nr. 219. Scopul: Acţiuni pentru înfiinţarea unui stat ludeu în Palestina pe baza socialistă. Conducătorii şi atitudinea lor politică: Filip Segall – stânga avansată; David Tenembaum, idem.

24. Organizaţia Sionistă Haşomer Haţair. Sediul: Anton Pan nr. 9. Scopul: promovarea tendinţelor progresiste în conducerea sionistă, asigurarea emigrării în Palestina a refugiaţilor, deportaţilor şi a tuturor evreilor care au fost victime ale fascismului. Prioritatea emigrării tineretului evreu muncitor ca avangardă a emigrării de masă a poporului evreu. Conducătorii şi atitudinea lor politică: Zwy Lazarovici – stânga avansată; Izu Schuller, idem.

25. Organizaţia Sionistă B'nei Akiba. Sediul: str. dr. Burghelea nr. 3. Scopul: Organizaţie de tineret condusă de federaţia Mizrahi pentru emigrarea în Palestina şi păstrarea tradiţiilor religioase evreieşti. Conducătorii şi atitudinea lor politică: Zwy Hoenig – centrist.

26. Organizaţia Sionistă T'hora V'avodah. Sediul: str. dr. Burghelea nr. 3. Scopul: Organizaţia de tineret condusă de Federaţia Mizrahi pentru emigrarea în Palestina şi păstrarea tradiţiilor religioase evreieşti. Conducătorii şi atitudinea lor politică: Segall Zwy – centrist.

27. Asociaţia Culturală a Femeilor Evree. Sediul: Oţetari nr. 5. Scopul: difuzarea literaturii evreieşti în mase. Conducătorii şi atitudinea lor politică: d-na Dr. M. Perlberger – neutră; d-na R. Weiselberg – neutră; d-na L. Kleiner – neutră; d-na L. Mărculescu – neutră.

28. Organizaţia Sionistă Dror Habonim. Sediul: Mircea Vodă nr. 5. Scopul: Crearea unui stat evreiesc pe baze democrate în Palestina. Conducătorii şi atitudinea lor politică: Zoltan Hirsch – student – stânga*.

28. Organizaţia Sionistă Ball Melacha; Sediul: Oţetari nr. 5. Scopul: crearea unui stat ludeu în Palestina. Conducătorii şi atitudinea lor politică: Oscar Weiss, meseriaş – stânga.

29. Organizaţia Sionistă B'nei Avodah. Sediul: Anton Pan 9. Scopul: pe plan naţional evreiesc, colaborare evreo-arabă contra oricăror tendinţe de învrăjbire între popoarele din Palestina. Pe plan intern, lupta pentru asigurarea drepturilor politice, economice şi culturale ale evreilor din România. Conducătorii şi atitudinea lor politică: Simon Iosefsohn – stânga avansată.

30. Oficiul Evreiesc de Emigrare. Sediul: Anton Florian nr. 5. Scopul: Organizează emigrarea evreilor în Palestina pe baza certificatelor acordate evreilor din Europa de puterea mandatara Palestiniană. Conducătorii şi atitudinea lor politică: I. Antonschi – centrist.

31. Comitetul de Asistenţă „Joint", secţia România. Sediul: str. Italiană nr. 1. Scopul: sprijinirea operelor şi acţiunilor de asistenţă a diverselor categorii de evrei pauperi în special cei întorşi din deportare şi din lagărele de concentrare. Agenţia „Joint" este o anexă a organizaţiei American Joint Distribution Committee din New York şi funcţionează în baza autorizaţiei Nr. 35940 S din 14 ianuarie 1946, a Ministerului Afacerilor Interne Direcţiunea Generală a Poliţiei. Conducătorii şi atitudinea lor politică: dr. W. Filderman – independent; dr. E. Costiner**, idem; dr. M. Singher, idem; dr. C. Iancu, idem.

Şeful Brigăzii a II-a Siguranţă, comisar şef, (ss) Indescifrabil

---

* Dosarele nu reflectau întotdeauna adevărul. Zoltan Hirsch, de exemplu, nu a fost niciodată student.

** În realitate, dr. Costiner a fost trădător, fiind încadrat în Securitate cu gradul de căpitan.

https://biblioteca-digitala.ro

Inspectoratul Regional de Poliție Constanța N527S
Serviciul de Siguranță Confidențial
5 iunie 1946

Direcțiunea Generală a Poliției
Direcțiunea Pol. De Siguranță
Serviciul Naționalități

În referire la ordinul dvs. nr. 3941 S din 4 mai 1946, privitor la organizațiile evreieşti din regiunea acestui Inspectorat, avem onoare a raporta:

La Constanța:

1. Comunitatea Israelită. Caracter mărturisit: păstrarea cultului, ajutorarea operelor sociale. Caracter nemărturisit: nu se cunoaşte. Comitet de conducere: Elas Bercovici, preşedinte, membru P.N.T.A. Alexandrescu; I. Foleşteanu, vicepreşedinte, membru P.C.P.; Jak Bercovici, secretar, idem, P.S.D.; C. Avramov, casier, idem, P.S.D. Antecedentele celor de mai sus nu se cunosc.

2. Comitetul Democrat Evreiesc. Caracter mărturisit, apărarea intereselor colectivității şi sprijinirea F.U.M.-ului. Caracter nemărturisit, nu se cunoaşte. Comitet de conducere: dr. Haimovici, preşedinte, vechi membri P.C.R.; C. Liberman, vicepreşedinte, membru P.S.D.; A. Bercovici, membru, idem, P.N.P.; avocat Ghelberg, secretar, idem, P.C.R.; C. Aranov, casier, fără partid, antecedentele nu se cunosc.

3. Organizația sportivă Macabi. Caracter mărturisit, educarea tineretului din punct de vedere cultural, moral şi sportiv. Caracter nemărturisit: nu se cunoaşte. Comitet de conducere: S. Epocidari, membru P.S.D.; Nahman David, fără partid; M. Idelson, membru P.C.R.; Alhalel, simpatizant P.C.R.; C. Aranov, simpatizant P.S.D.; Glanstein, reacționar, fără partid. Antecedentele nu se cunosc.

4. Organizația Sionistă Veche. Caracter mărturisit: crearea unui stat iudeu, emigrații legale. Caracter nemărturisit: nu se cunoaşte. Comitet de conducere: inginer Haimovici, fără partid, reacționar; S. Pocitari, membru P.S.D. şi responsabil al organizației. Antedentele nu se cunosc.

5. Organizația Sionistă Nouă. Caracter: crearea unui stat iudeu chiar prin forță şi emigrații ilegale. Comitet de conducere: dr. Diner, preşedinte, fost membru P.N.Ț.-Maniu, actualmente P.N.Ț.-A. Alexandrescu; E. Filderman, membru P.S.D.; Fritman, simpatizant P.C.R.; H. Chiril, simpatizant P.C.R. Antecedentele nu se cunosc.

La Brăila:

6. Comunitatea evreilor, persoană juridică. Caracter mărturisit: apărarea intereselor evreieşti, cultură, asistență. Caracter nemărturisit: nu se cunoaşte. Comitet de conducere: Iacov Visling, preşedinte; Iosif Berlstein, secretar general; Melinc Cohn, casier; Bincu Cohn, controlor; B. Crişan, controlor; Iosif Anertach, controlor. Antecedentele politice nu se cunosc, iar în prezent nu sunt înscrişi în nici un partid politic.

7. Comitetul Democratic Evreiesc. Caracter mărturisit: promovarea intereselor democrate. Caracter nemărturisit: nu se cunoaşte. Comitet de conducere: dr. Rappaport, preşedinte, fără partid; Silişteanu Rusu, membru P.C.R.; dr. Crişan, vechi membru P.C.R.; Inginer Clicstein, membru P.C.R.; I. Auerbach, fără partid; D. Weiss, membru P.S.D.; avocat Vorestein, membru P.C.R.

8. Organizația Sionistă. Caracter mărturisit: pregătirea civică şi intelectuală pentru emigrare în Palestina. Caracter nemărturisit: nu se cunoaşte. Comitet de conducere: Jak Josler, preşedinte; ing. Duner, vicepreşedinte; dr. Rifter, secretar; Rubin Vercsaru, casier; I.

https://biblioteca-digitala.ro

Rozencrantz, cenzor; I. Clainer, dr. Herşcovici şi Leon Rosziler, membri. Antecedentele politice nu se cunosc, iar în prezent sunt fără partid.

9. Asociaţia culturală a femeilor evreice. Caracter mărturisit: cultural, filantropic. Comitet de conducere: Zoneta Dumier, preşedintă, fără partid.

10. Ichud. Caracter mărturisit: organizaţie politică-socialistă-sionistă. Caracter nemărturisit: nu se cunoaşte. Comitet de conducere: dr. Rappaport, preşedinte, fără partid; inginer Doiner şi I. Cutman, membri, fără partid, antecedentele nu se cunosc.

11. Gordonia. Simion Aron, responsabil, fără partid.

12. Dror Habonim. Perlestein, responsabil, fără partid.

13. Hanoar Haţioni. Samuel Grinder, responsabil, fără partid. Ultimele trei organizaţii au caracter mărturisit: pregătire civică, intelectuală, emigrarea evreilor în Palestina. Caracter nemărturisit: nu se cunoaşte.

14. Azilul de bătrâni. Caracter mărturisit: asistenţa bătrânilor. Comitet de conducere: Marcu Ost, responsabil, şi Adolf Leibovici, ambii fără partid.

15. Macabi. Caracter mărturisit: organizaţie sportivă. Caracter nemărturisit: nu se cunoaşte. Comitet de conducere: Teofil Benstein, preşedinte, fără partid; d-na Finc, fără partid, Sami Weins, membru P.S.D., Hary Winer membru P.S.D., antecedentele politice nu se cunosc.

16. Noua Organizaţie Sionistă. Caracter mărturisit: emigrarea evreilor în Palestina. Comitet de conducere: Uşeş Cohn, preşedinte, în trecut liberal, în prezent fără partid; Solomon Bost, vicepreşed., idem; Ein Leibovici, idem; David Goldenberg, secretar, idem; Sapşe Schwartz, D. Schwartz şi Druhe, membri, idem.

17. U.E.R. (Uniunea Evreilor din România). Caracter mărturisit: apărarea intereselor evreilor din România. Comitet de conducere: Iacov Mizling, preşedinte, în trecut liberal, în prezent fără partid; I. Auerbach, Elnic Cohn, Rudolf Libei, dr. Sehar, avocat S. Schwart şi Stralbert, membri, în trecut liberali, în prezent fără partid.

18. Partidul Evreiesc. Caracter mărturisit: apărarea intereselor evreilor din România. Caracter nemărturisit: nu se cunoaşte. Comitet de conducere: Fernstein, preşedinte, în trecut liberal, în prezent fără partid; I. Agent, Z. Berman, M. Rozencran, P. Razvold, I. Belstein, Z. Semberg, membri, în trecut liberali, în prezent fără partid.

19. Soc. Armonia. Caracter mărturisit: Ajutor reciproc şi sinagogă Comitet de conducere: Uşer Cohn, preşed., în trecut liberal, în prezent fără partid; A. Werman şi O. Harlsein, membri, idem.

20. Comunitatea Evreilor. Caracter mărturisit: cult, asistenţă-socială şi şcoală. Caracter nemărturisit: dă tot concursul de ajutorare partidului Naţional-Ţărănesc-Maniu. Comitet de conducere: David Indig, preşed., în trecut a făcut parte din Partidul Naţional-Ţărănesc, în prezent membru în P.C.R.; Isac Hirsch, vicepreşed., fost ţărănist, în prezent P.N.P.; S. Rotaru, în trecut ţărănist, în prezent membru P.S.D.; S. Gofman, în trecut liberal, în prezent fără partid; A. Curtzberg, în trecut ţărănist, idem; A. Herşcovici, idem, în prezent membru P.S.D.; A. Haimovici, idem; S. Kleiberg, idem, în prezent fără partid; Tully Marcovici, fost ţărănist, în prezent membru P.S.D.; S. Avedic, în trecut fără partid, idem P.C.R.; Iancu H. Bercovici, în trecut şi prezent fără partid; A. Zilberman, în trecut ţărănist, în prezent P.S.D.

21. Partidul Sionist-Socialist „Ichud". Caracter mărturisit: educarea tineretului în limba ebraică şi în spirit socialist. Caracter nemărturisit. Închegarea unei unităţi politice socialiste puternice pentru a lupta contra elementelor reacţionare evreieşti şi pregătirea tineretului pentru emigrare în Palestina. Comitet de conducere: Isac Hircă, preşed, fost

https://biblioteca-digitala.ro

ţărănist, în prezent P.N.P.; A. Herşcovici, vicepreşed., în trecut ţărănist, în prezent membru P.S.D.; S. Rotaru, vicepreşed., în trecut ţărănist, în prezent P.S.D.; A. Zilberman, în trecut ţărănist, în prezent membru P.S.D.; S. Avedic, în trecut fără partid, idem, P.C.R.; S. Climberg, în trecut ţărănist, în prezent fără partid; Tully Marcovici, în trecut ţărănist, în prezent înscris la P.C.R., P.S.D. şi P.N.P.; A. Curtzberg, în trecut ţărănist, în prezent fără partid; A. Haimovici, în trecut fără partid, în prezent P.S.D.; S. Steinberg, în trecut ţărănist, în prezent P.C.R.

22. Organizaţia Sionistă. Caracter mărturisit: educativ, ebraic, sionist. Caracter nemărturisit: strângere de fonduri pentru cumpărare de pământ în Palestina în folosul evreilor şi ajutorarea tineretului care pleacă în Palestina. Comitet de conducere: S. Rotaru, preşed., în trecut ţărănist, în prezent P.S.D.; A. Curtzberg, vicepreşed., în trecut ţărănist, în prezent fără partid; A. Herşcovici, membru, în trecut ţărănist, în prezent P.S.D.; A. Zilberman, ideni; S. Avedic, idem, în trecut fără partid, în prezent P.C.R.; Tully Marcovici, în trecut ţărănist, în prezent înscris la P.C.R., P.S.D. şi P.N.P.

23. Asociaţia femeilor ebraice. Caracter mărturisit: propagandă printre femeile ebraice, educarea copiilor pentru plecare în Palestina. Comitet de conducere: Boganov, în trecut şi prezent fără partid; Leibovici, idem.

Toţi membrii din comitetele de conducere cât şi restul evreilor s-au înscris în partidele democratice ca sub scutul lor să facă cele mai mari afaceri şi escrocherii, în realitate însă toţi simpatizează partidele istorice, cu care colaborează în ascuns.

La Călăraşi

24. Organizaţia de Rit Occidental. Caracter mărturisit: nu se cunoaşte. Comitet de conducere: Solomon Degal, preşed. în trecut şi prezent fără partid; Osias Car, vicepreşed. în trecut P.C.R., în prezent P.S.D.; Bilan Blum, secretar, în trecut şi prezent fără partid; Leon Moscovici, casier, în trecut fără partid, în prezent P.S.D.; Samuel For, consilier, în prezent P.N.T. Maniu; Isac Zilbertait, în trecut fără partid, în prezent P.S.D.; Luca Pomârleanu, în trecut şi prezent fără partid.

25. Organizaţia de rit spaniol. Caracter mărturisit: nu se cunoaşte. Comitet de conducere: Leon Elias, preşed., în trecut fără partid, în prezent P.C.R.; Elias Elias, vicepreşed., idem , P.N.P.; Avram Maimor, idem, P.C.R.; Leon Lewi, idem, P.C.R.; Muson Toni, idem, în prezent fără partid; Rafail Mayer, secretar, idem, idem; Lucia Medici, casier, idem, idem.

Inspector de Poliţie, (ss) Indescifrabil

Şeful Serviciului, (ss) Indescifrabil

Camera de serviciu 16 iulie 1946, orele 12,45
Nota telefonică 2153
Chestura Iaşi

Către
Direcţiunea Generală a Poliţiei
Dir. a III-a

Urmare la raportul nostru referitor la cazul întâmplat în ziua de 14 iulie a.c. între Comisarul ajutor Segal Marcel şi grupuri de tineri sionişti, avem onoarea a vă raporta:

În urma acestui incident a fost convocat la preşedintele Comunităţii Evreieşti, dr. Schwartz, Şeful Rabin al oraşului, rabin Gutman, dr. Filip Stein, şeful tuturor organizaţiilor sioniste din Iaşi şi dr. Goldemgerg, delegatul Blocului Democrat Evreiesc.

https://biblioteca-digitala.ro

S-a încheiat în procesul-verbal prin care cei de mai sus şi-au luat următoarele obligaţii:

1. Desfiinţarea celor 16 sedii a diferitelor organizaţii sioniste şi concentrarea lor, numai în 4 sedii, aceasta pentru a se putea efectua un mai bun control asupra lor, atât de către conducătorii responsabili, cât şi de Autorităţile Legii.

2. Să nu mai facă nici un fel de mărşăluire în grup organizat atât în oraş cât şi în împrejurimi.

3. Respectarea tuturor ordinelor ce vor primi de la Autorităţile poliţieneşti.

Având în vedere cele de mai sus arătate, cei 10 tineri reţinuţi au fost puşi în libertate.

Chestor, Moldovan N
Comisar de serviciu, (ss) Indescifrabil

Transmis, Adriţei Virgilică
Primit, Dumitrescu Dorin

Ministerul Afacerilor Interne
Direcţia Generală a Poliţiei
Inspectoratul Regional de Poliţie Suceava
Serviciul Siguranţei

Către
Direcţiunea Generală a Poliţiei
Direcţia Poliţiei de Siguranţă
Serviciul II, Biroul 5 Bucureşti

N. 5537S
11 sept. 1946

La ord. dv. nr. 20664 S din 31 august 1946 şi urmare raportului nr. 4639 S din 16 August 1946, privind incidentul întâmplat la Comunitatea Evreilor din Mihăileni, jud. Dorohoi, avem onoarea a vă raporta următoarele:

Din cercetările făcute s-a constatat că cei care au întocmit, redactat şi semnat petiţia sunt instigatori care au îndemnat populaţia evreiască să intre cu forţa în imobilul Comunităţii Evreieşti din Mihăileni, cu care ocazie au bruscat pe Poliţişti şi pe membrii comunităţii.

Menţionam că dosarul cu cercetările făcute de noi au fost înaintate Parchetului Tribunalului Dorohoi cu Nr. 10430 din 9 Septembrie 1946 de către Poliţia Dorohoi.

Inspector Regional, (ss) Andreescu Romeo (L.S.)
Şeful Serviciului Siguranţei, (ss) C.Z. Popoiu

Ministerul Afacerilor Interne
Direcţia Generală a Poliţiei
Direcţia Poliţiei de Siguranţă
Serviciul II, Biroul 5

N 19353
14 august 1946

Inspectoratul Regional de Poliţie din ţară

Sunt informaţii că în localităţile cu populaţie evreiască din ţară a luat fiinţă o asociaţie clandestină a tinerilor evrei care are drept scop lupta pentru eliberarea Palestinei.

Conducătorul acestei organizaţii ar fi numitul Rotbuch Neizer originar din Cehoslovacia.

https://biblioteca-digitala.ro

Vă rugăm luaţi măsuri pentru identificarea acestei organizaţii, stabilindu-se cine sunt conducătorii, antecedentele lor, politice, precum şi orice alte relaţii în legătură cu organizaţia în cauză.

Director, (ss) Al. Brăiescu

Şeful Serviciului, (ss) Al. Ghiţescu

Toată perioada de după 23 august 1944 este marcată de fluxuri şi refluxuri în emigrarea populaţiei evreieşti din România. Aceste fluxuri şi refluxuri ale emigrării se vor evidenţia cel mai bine în capitolele „Ancheta" şi „Procesul" ale prezentei lucrări. Nu putem însă să nu evidenţiem că în concepţia Partidului Comunist din România şi ale Comitetului Democrat Evreiesc a existat la un moment dat, respectiv în iulie 1948, un plan de comunizare a Israelului, la adăpostul emigrărilor. Anticipăm derularea evenimentelor dramatice care se vor desfăşura în viaţa evreilor din România şi a organizaţiilor sioniste din anul 1948 citându-l pe Zoltan Hirsch, unul din principalii acuzaţi ai primelor anchete şi procese antisioniste.

În luna iulie 1948, reprezentanţii grupărilor Mişmar şi Achdut Haavoda Poalei Sion sunt convocaţi la o şedinţă urgentă, la Comitetul Central al Comitetului Democrat Evreiesc.

Prezentându-se la această şedinţă, deputatul Feldman, în prezenţa celorlalţi fruntaşi ai C.D.E.-ului ne face următoarele comunicări:

Guvernul R.P.R. dând curs cererii ce a fost adresată de guvernul Statului Israel, este de acord cu trimiterea în Palestina a unui anumit număr de luptători evrei care să întărească frontul de luptă antiimperialist din Israel. (Autorii studiului nu au găsit în arhivele diplomatice din România sau Israel o astfel de cerere din partea guvernului israelian, a vreunei personalităţi politice sau militare israeliene, nici măcar a minorului partid comunist din Israel. Este o caracteristică a documentelor comuniste de a apela la justificări imaginare – n.a.)

Se precizează de la început că nu este vorba de emigranţi, ci exclusiv de trimiterea unor contingente de luptători.

Trimiterea acestui contingent de oameni are, de asemenea, ca scop întărirea forţelor consecvent democratice şi progresiste din Statul Israel.

În consecinţă, transportul va fi organizat şi condus de comuniştii evrei şi sioniştii celor două grupări menţionate mai sus. (Autorii atrag atenţia că din nou comuniştii doresc să se folosească de elemente de stânga pentru a-şi îndeplini planurile conform principiului leninist al tovarăşilor de drum).

Cotele vor fi împărţite între cele două părţi, putându-se acorda un număr limitat de locuri şi unor elemente progresiste, verificate, din celelalte grupuri sioniste..., precizându-se că celelalte grupări nu vor participa ca atare, la organizarea şi pregătirea transporturilor.

În vederea trimiterii acestor contingente de 3.000-3.500, oameni se stabilesc următoarele norme de organizare şi următoarele condiţii:

a) se constituie o comisie specială, centrală pe lângă C.C. al C.D.E., însă complect independentă de acesta, care va avea diferite resorturi ca, organizatoric, financiar, administrativ, cultural şi politic, care va avea misiune să conducă toate operaţiunile de înregimentare, formare, verificare şi instruire a oamenilor.

b) oamenii propuşi, de cele două părţi, pentru plecare, cât şi elementele progresiste din celelalte grupări vor fi concentraţi în tabere speciale, în diferite părţi ale ţării, unde vor primi instrucţie militară şi educaţie marxist-leninistă.

https://biblioteca-digitala.ro

În aceste tabere se vor constitui, de asemenea, comisii locale după modelul comisiei centrale.

c) Pot fi propuşi pentru plecare următoarele categorii de persoane: oameni până la vârsta de 30-40 ani, apţi pentru serviciul militar; părinţi ai luptătorilor din Israel; părinţi ai oamenilor care urmează să plece.

d) Nu vor fi admişi să plece decât oameni în prealabil verificaţi atât de comisia specială centrală, cât şi de organele securităţii statului.

e) Plecarea oamenilor va avea loc direct din tabere la posturile de îmbarcare".

La 14 ianuarie 1953, Gheorghe Gheorghiu-Dej, în şedinţa Biroului Politic al C.C. P.M.R., confirma dezvăluirile lui Zoltan Hirsch declarând: „S-a mers atât de departe în timpul emigrărilor, încât s-a spus la un moment dat, ca să creăm o şcoală, să ţinem cursuri cu oamenii şi să-i trimitem dincolo ca să facem revoluţie mondială în Statul Israel. Câte glume nu s-au spus pe chestia aceasta despre naivitatea comuniştilor" (Arhivele C.C. P.C.R. dosar nr. 2, 1953).

Dincolo de unele greşeli, individuale sau colective, ale tacticii şi strategiei în care activau organizaţiile sioniste ale acelor ani, ele au respins individual şi colectiv propunerile comuniştilor şi a agenturilor C.D.-iste, indiferent că ulterior fracţiunile rivale din partidul comunist se acuzau reciproc de iniţierea acestui plan.

La eşuarea planului elaborat de comunişti pentru comunizarea Israelului, o contribuţie deosebită au avut-o Congresul Mondial Evreiesc şi Organizaţiile Evreieşti din Statele Unite care au desfăşurat o puternică campanie publicitară, mergând până acolo, încât cereau ca la intrarea în strâmtorile Dardanele şi Bosfor, Flota a VI-a americană, să blocheze exportul de revoluţie comunistă. Evreii care urmau să plece spre ţara lor – Israel – nu mai erau opriţi şi internaţi în Cipru, de către englezi ci deveneau subiect al confruntării internaţionale dintre comunişti şi lumea liberă. Şi la aceasta, C.D.E.-ul şi-a adus propria lui contribuţie. Trebuie să le reamintim şi de această dată cititorilor cuvintele lui Nicolae Iorga: „cine uită, nu merită".

Câteva zile mai târziu, comitetul Central al Partidului Muncitoresc Român hotărăşte dizolvarea organizaţiilor sioniste din România. Machiavelismul comunist îşi spune din nou cuvântul. Încetarea activităţii organizaţiilor sioniste urma să se facă prin autodizolvarea acestora. În acest scop, conducătorii organizaţiilor sioniste sunt convocaţi la sediul Ministerului Afacerilor Interne, unde Ministrul Teohari Georgescu şi adjunctul acestuia – Marin Jianu – comunică verbal hotărârea de interzicere a activităţilor sioniste în România, prin autodizolvarea organizaţiilor sioniste. Prin nota verbală transmisă fruntaşilor sionişti, Teohari Georgescu şi Marin Jianu cereau şi interzicerea fondurilor Keren Kayemet. Dar vai, cererea de interzicere a acestui fond în România, este altă probă de machiavelism, căci la 14 iulie 1948 noua conducere a Federaţiei Comunităţilor Evreieşti din România, impusă evreilor de către partidul comunist, prin preşedintele ei, av. Bacalu, hotărăşte utilizarea fondurilor Keren Kayemet, ca fonduri curente ale instituţiei comunitare investite de comunişti. În anchetele ce vor urma în anii următori asupra fondurilor sioniste din România, inclusiv a fondurilor Keren Kayemet, nici unul dintre comunişti sau C.D.-işti nu va fi implicat.

Partidul Comunist din România nu se va mulţumi ca autodizolvarea organizaţiilor sioniste din România şi atunci va trece, în decembrie 1948, la interzicerea organizaţiilor sioniste.

Dar, încă de la începutul anului 1948, Partidul Muncitoresc Român şi Securitatea Statului încearcă intimidarea mişcării sioniste din România, implicând-o într-un proces de „spionaj" în favoarea Marii Britanii şi a Statelor Unite. În luna aprilie 1948, Tribunalul

https://biblioteca-digitala.ro

Militar Bucureşti judecă procesul unui lot de intelectuali români, în special ziarişti, în care sunt implicaţi şi 3 evrei: Ana Samueli, fostă secretară a dr. W. Filderman şi apoi angajată a Ambasadei Marii Britanii, sora acesteia, Nora Samueli şi ziaristul Marcel Pohne. În proces au mai apărut acuzaţii împotriva fostului secretar general al Ministerului Afacerilor Interne în primul guvern Groza de la 6 martie 1945, Şraier (provenit din Haşomer Haţair), fostul ziarist şi profesor de filozofie Şerban Voinea şi altor numeroase personalităţi ale vremii, din care unii evrei. Ziarul „Unirea" din 30 aprilie 1950 publică un articol intitulat „josnicii spioni din rândurile burgheziei cosmopolite şi-au primit răsplata".

În numărul din 30 aprilie 1950 al ziarului „Unirea" era incriminat sionismul şi erau reproduse naraţiuni specifice comuniste la adresa condamnaţilor Ana şi Nora Samueli şi Marcel Pohne „caracterul de unealtă imperialistă a sionismului a mai fost dezvăluit în cursul procesului prin declaraţiile aceleiaşi acuzate care a arătat rolul jucat în acest complot de ziaristul Marcel Pohne, corespondentul agenţiei israeliene de presă.

De la Pohne, declară acuzata Nora Samueli, am primit informaţii mai cu seamă în problema evreiască. Informaţiile acestea erau necesare în special lui Dannon (şeful oficiului de presă american) fiindcă, a arătat mai departe acuzata, dânsul vedea în sionişti o armă contra guvernului, mai cu seamă că el punea bază pe organizaţia Irgun Zwei Leumi şi mi-a spus chiar mie că într-o zi aceştia vor trece la acte de teroare". Şi redactorul ziarului „Unirea" continuă demascarea, amestecând oameni şi fapte care n-au avut niciodată legătură, ci făceau parte din minţile bolnave ale celor care făceau propaganda comunistă: Titel Petrescu, Mircea Ioaniţiu, fostul rege Mihai, dr. Filderman, av. Şraier Bellu Zilber, aviatorul Bâzu Cantacuzino. Şi redactorul de la „Unirea" îşi continuă lista de complotişti imaginari. Dar îşi continuă şi discursul în stilul „limbii de lemn", anticipând parcă noile anchete şi procese pe care aparatul noii securităţi le pregătea.

Ziarul „Unirea" este în fruntea campaniei împotriva Statului Israel şi evreilor care refuză tutela comunistă împotriva sionismului. Vom cita câteva titluri: „Stânga şi dreapta sionistă" autor V. Savin, data 17 iulie 1948, „Combătând naţionalismul sionist, întărim prietenia între oamenii muncii de toate naţionalităţile", autor av. Bacalu, data 8 decembrie 1948.

În acelaşi număr al ziarului „Unirea" apare articolul „Cum au sabotat sioniştii munca brigăzilor de reconstrucţie", articol nesemnat.

„Oamenii muncii evrei, participă cu avânt la acţiunea de demascare a pericolului naţionalismului sionist", articol nesemnat, data 11 decembrie 1948. În acelaşi număr mai apar următoarele articole: „Supermarxism sionist, socialism fără marxism, sau când vrei să pari ceea ce nu eşti" şi „Propaganda şovină a conducătorilor sionişti nu va putea schimba hotărârea populaţiei muncitoare evreieşti de a lupta şi a munci alături de muncitorimea din R.P.R."

„Lupta împotriva naţionalismului şi şovinismului sionist", şedinţa plenară a activului CDE, data 15 decembrie 1948.

„Sionişti şi sionişti" autor Ury Benador*, data 18 decembrie 1948.

„Sionismul nu oferă o soluţie valabilă problemei evreieşti autor Edgard Oberst – data 25 decembrie 1948.

---

* Ury Benador s-a identificat nu numai cu acţiunea de distrugere a instituţiilor tradiţionale evreieşti, ci şi cu acţiunile de demascare a foştilor săi prieteni. Este un personaj care nu a făcut decât să repete ceea ce a făcut în anii războiului, când a conlucrat cu Siguranţa antonesciană, de altfel ca şi prietenul său, Sergiu Dan. Deţinem suficiente documente pentru a confirma aceste activităţi.

https://biblioteca-digitala.ro

„Sionismul, o mişcare excelentă pentru burghezia românească şi monarhie", autor Edgard Oberst, data 30 decembrie 1948.

„Sionismul «socialist» o mască a naţionalismului burghez evreiesc", autor Iosif Bercu, data 30 decembrie 1948

„Tradiţia luptei împotriva fascismului este continuată prin combaterea şovinismului sionist", data 12 ianuarie 1949, articol nesemnat.

„Autoemanciparea!" trambulină ideologică a şovinismului sionist, autor I. Heigher, data 15 ianuarie 1949.

Am citat doar câteva articole publicate în „Unirea" împotriva sionismului. Aceste atacuri împotriva organizaţiilor sioniste vor continua de-a lungul unei perioade de 4 ani, în care timp vor avea loc anchetele şi procesele fruntaşilor şi activiştilor organizaţiilor sioniste.

Dar „Unirea" nu este singurul ziar care se implică în campania antisionistă. La 25 februarie 1949, „Scânteia" publică articolul intitulat „Să demascăm sionismul, armă otrăvită a imperialismului". Articol nesemnat. Reproducem informativ textul articolului din Scânteia, expresie a minciunilor propagandei comuniste, care, de fapt, încerca prin minciună să pregătească campania antisionistă a P.C.R. şi a uneltelor acestui partid, grupaţi în C.D.E. Acest articol este o expresie a urii antievreieşti şi antisioniste.

Să demascăm sionismul, armă otrăvită a imperialismului!

Pline de amar şi deznădejde sunt scrisorile oamenilor muncii evrei care plecându-şi urechea la propaganda sionistă s-au lăsat amăgiţi şi au încăput în ghearele unei vieţi de exploatare, mizerie şi suferinţe, în ghearele capitalismului. În scrisorile lor ei blestemă cu mânie pe acel care i-au înşelat cu tot soiul de minciuni, le-au rătăcit minţile şi i-au aruncat pe drumuri.

Dar cine sunt autorii acestor zvonuri şi aţâţări?

Ei se recrutează din sânul burgheziei evreieşti şi al agenţilor imperialismului, care zi de zi şi ceas de ceas încearcă să infiltreze în rândurile maselor muncitoare evreieşti otrava naţionalistă a sionismului, zi de zi lansează zvonuri mârşave care ţintesc să creeze şi să întreţină în rândurile populaţiei evreieşti o atmosferă de panică artificială, de nesiguranţă, de neîncredere faţă de regimul democraţiei populare. În urma zvonurilor şi şoaptelor otrăvite, elemente mai înapoiate ale populaţiei evreieşti îşi fărâmiţează căminele, îşi rup familiile şi cu sacul în spinare, iau calea pribegiei, a trudei de rob, iau calea foamei şi a asupririi sub călcâiul necruţător al capitalului.

Burghezia evreiască aţâţă pentru că odată cu întreaga burghezie din ţara noastră, a fost doborâtă şi ea de pe grumazul oamenilor muncii, de la putere, pentru că exploatarea oamenilor muncii de orice naţionalitate de către capitaliştii de orice naţionalitate a primit lovituri din cele mai grele, pentru că burghezia nu mai poate stăvili marşul oamenilor muncii în frunte cu clasa muncitoare către orânduirea socialistă care va lichida orice exploatare.

Cot la cot au dominat capitaliştii români, maghiari, evrei, etc. storcând fără milă pe oamenii muncii români, maghiari, evrei din ţara noastră. De cel mai mare preţ le-a fost exploatatorilor arma veninoasă a naţionalismului, sub toate formele ei, antisemitism, şovinism, sionism.

„Propovăduind antisemitismul să-i asmuţim pe muncitorii români împotriva celor evrei. Propovăduind sionismul, să-l izolăm pe muncitorii evrei de ceilalţi. În felul acesta se vor bate între ei şi vom putea să exploatăm în linişte". Aceasta era socoteala pe care şi-o

https://biblioteca-digitala.ro

făceau – în consiliul de administrație a Băncii de Credit Român, capitalistul român Mihai Popovici, capitaliștii evrei Oscar Kaufman, Ehrenstein Halfon. Aceiași socoteală și-o făceau în consiliul de administrație a societății „Petroșani" naționaliștii români Popovici, Tancred Constantinescu, Aurel Vlad, Gh. Crețianu și alții și naționaliștii evrei Kaufman, Richard Fuchs și alții.

Aceeași socoteală și-o făceau la Societatea „Nitrogen" trădătorul Ioan Bujoiu, mare naționalist, alături de doctorul Emil Stein, baronul Paul von Kornfeld, etc. Era socoteala a mii și mii de patroni de întreprinderi din întreaga țară, socoteala clicilor de exploatatori.

Cu și mai multă îndârjire, acum, când au fost doborâți de la putere, când fiecare cărămidă pusă de oamenii muncii de toate naționalitățile la temeliile socialismului e în același timp o lespede de mormânt peste posibilitățile lor de a mai exploata poporul muncitor, capitaliștii de toate neamurile folosesc arma naționalismului. La fel ca și capitaliștii români sau maghiari, capitaliștii evrei, la ordinele imperialiștilor, își îndârjesc sforțările pentru a înșela masele muncitoare evreiești, a le ademeni cu lozinci sioniste, a le împiedica să contribuie la consolidarea regimului nostru de democrație populară.

Dintotdeauna partidul nostru a luptat cu fermitate împotriva oricăror forme ale naționalismului.

Partidul clasei muncitoare a legat lupta împotriva asupririi naționale de lupta pentru sfărâmarea odioasei temnițe pe care o constituia regimul capitalist pentru toți oamenii muncii.

El a combătut cu consecvență și hotărâre antisemitismul, șovinismul, a unit sub steagul său de luptă pe cei mai buni fii ai poporului muncitor, fără deosebire de naționalitatea lor, a educat neîncetat oamenii muncii în spiritul frăției, al unității de clasă, și a condus lupta pentru doborârea capitaliștilor care provocau vrajba între popoare.

Partidul clasei muncitoare a fost inițiatorul tuturor marilor realizări în domeniul problemei naționale. Din inițiativa sa au fost suprimate toate discriminările naționale, rasiale, și au fost acordate drepturi egale naționalităților conlocuitoare, creându-se posibilități materiale pentru exercitarea lor. Constituția Republicii Populare Române a consfințit deplina egalitate în drepturi pentru toate naționalitățile conlocuitoare.

La fel ca și celelalte naționalități conlocuitoare păturile muncitoare evreiești au simțit ce însemnează aplicarea în viață a politicii Partidului clasei muncitoare în chestiunea națională.

Criminalii de război, instigatorii fasciști, au fost cu asprime pedepsiți. Cei scoși din câmpul muncii pe motive rasiale au fost reîncadrați și azi delictul de rasism este legiferat și pedepsit cu asprime. Cei care au suferit de pe urma dictaturii fasciste au fost încadrați în regimul I.O.V.R. Cetățenia este azi reglementată prin lege. Instituțiile de asistență și cultură, ale populației evreiești, asociația Ikuf, Teatrul Evreiesc de Stat, sunt sprijinite de Stat. În școlile statului, copiii oamenilor muncii evrei pot învăța în limba maternă. Și nu numai atât. Populația evreiască are ziarele sale democratice, are reprezentanți în Marea Adunare Națională, participă la viața politică atât în cadrul organizațiilor politice și sociale ale întregului popor muncitor cât și prin C.D.E.

Printre fruntașii producției care au fost decorați cu „Ordinul Muncii", cu ocazia aniversării unui an de la proclamarea R.P.R. se găseau alături de muncitorii români, maghiari, și muncitori evrei ca Ilie Căciularu, tehnician la fabrica de postav din Buhuși, autorul mai multor inovații, ca Herșcu Lupu, muncitor la fabrica „Viscofil" fost Apretura din Capitală, evidențiat în producție de 6 ori, autorul unor importante inovații. Oamenii muncii evrei, pentru prima oară liberi în țara noastră. Se simt prețuiți după meritele și

https://biblioteca-digitala.ro

capacităţile lor. Ei dau dovezi de adevărat patriotism, avântându-se cu elan în întrecerea socialistă, luptând pentru depăşirea normelor, pentru economii de materiale, ei iubesc ţara noastră. Patria tuturor celor ce muncesc cu braţele şi cu mintea la oraşe şi sate care nu face nici o deosebire între fiii săi de diferite naţionalităţi.

Progresul economic al ţării noastre deschide perspective din cele mai luminoase nu numai muncitorilor ci şi micilor meseriaşi care cu ajutorul cooperativelor de producţie vor scăpa de spectrul concurenţei capitaliştilor. Oamenii ştiinţei, tehnicii şi artei, evrei, sunt chemaţi să contribuie la dezvoltarea economică şi culturală a ţării noastre, cu capacităţile şi talentul lor.

În faţa micii burghezii evreieşti se deschide calea lichidării vieţii de provizorat, a traiului nesigur, prin însuşirea unei calificări profesionale şi participarea la munca productivă.

Prin realizarea Planului de Stat, până la sfârşitul anului acesta vor fi construite numeroase noi întreprinderi industriale, vor fi extinse altele existente. La Iaşi se va construi o nouă filatură, la Braşov o fabrică de rulmenţi, în judeţele Bacău şi Satu Mare se vor construi noi topitorii, etc.

Iată cum numai prin îndeplinirea acestui prim Plan de Stat, mii şi mii de braţe se vor putea încadra în munca productivă, vor putea munci având asigurată ziua de mâine, eliberaţi de exploatarea patronilor capitalişti, ştiind că numai de ei şi de munca lor depinde să-şi cucerească, un trai din ce în ce mai bun.

Dar mai presus de orice, ţara noastră garantează pe lângă condiţii sigure de îmbunătăţire neîncetată a traiului pentru toţi cei care muncesc. Securitatea internă şi internaţională neîntâlnită în nici o ţară capitalistă.

Prin faptul că clasa muncitoare este conducătoare în stat, prin alianţa cu măreaţa şi invincibila Uniune Sovietică, nicicând vremurile de domnie a capitaliştilor şi moşierimii, de asuprire şi aţâţare naţionalistă nu se mai pot reîntoarce. Nicicând nu vom mai putea fi carne de tun pentru imperialişti, aruncaţi în războaie după bunul lor plac.

Iată de la ce situaţie de neîntâlnit în nici un stat capitalist vrea burghezia înfrântă – care vede cu groază perspectivele strălucite ale ţării noastre – să rupă populaţia muncitoare evreiască. Ea caută cu perfidie s-o înşele şi s-o ameţească, ademenind-o cu teoria perfidă a „unităţii naţionale", a „înfrăţirii" dintre exploatatori şi exploataţi.

Desigur că bancherilor şi industriaşilor evrei nu le mai convine situaţia din ţara noastră, în care asupriţii de ieri şi-au rupt lanţurile şi reprimă cu putere pe foştii lor asupritori. Acei care într-adevăr au toate motivele să fie în panică, al căror viitor într-adevăr e întunecat, sunt marii capitalişti şi imperialiştii care înţeleg că aici nu va mai fi niciodată rost de a asupri şi jefui ţara şi poporul muncitor. De aceea capitaliştii evrei ca şi cei români sau maghiari caută să fugă în ţările capitaliste unde jaful şi asuprirea poporului este la loc de cinste.

Dar ce legătură de interese poate exista între muncitorul evreu, inovatorul Csillog Gheza de la fabrica „30 Decembrie" din Arad şi între fostul ei patron baronul Neuman, care a exploatat crunt pe oamenii muncii? Ce legătură de interese poate exista între masa muncitoare evreiască şi fruntaşii sionişti ca Lazăr Margulius, fost coproprietar al marelui concern textil „Industria Textilă Buhuşi", ca Roza Perlberger, fiica marelui industriaş Filderman, fostă coproprietară a patru fabrici mari din Bacău, ca Alexandru Langer fost patron a 14 mari întreprinderi, – ca toţi fruntaşii sionişti, exploatatori notorii care posedă în diferite ţări averi uriaşe stoarse din truda a mii de oameni ai muncii?

https://biblioteca-digitala.ro

Ce interese comune por exista între muncitorul evreu din ţara noastră, care alături de ceilalţi tovarăşi ai săi poate să-şi ridice calificarea, să depăşească normele, să-şi ridice din ce în ce nivelul de trai, să beneficieze de casele de odihnă, să-şi ştie copii învăţând la şcoală, între muncitorul evreu care se ştie în fine că nu mai e un „evreu rătăcitor", că alături de ceilalţi oameni ai muncii din ţara asta, şi-a câştigat şi ei o Patrie – şi capitaliştii care nu au altă patrie decât sacii lor cu bani?

Între unii şi ceilalţi nu este nimic comun şi nici n-a fost vreodată.

Poate exista „unitate" între populaţia săracă evreiască care a fost măcelărită de bandele legionarilor, între evreii muncitori care erau împuşcaţi în pădurea Jilava sau atârnaţi de gât în cârligele abatoarelor, de legionari, – şi evrei ca Max Auschnitt care finanţa mişcarea legionară?

În timp ce populaţia săracă evreiască pierdea zeci de mii de vieţi în lagărele din Transnistria, unde fusese aruncată de regimul lui Antonescu, în timp ce mii de evrei muncitori rămâneau cu picioarele paralizate în urma hranei cu mazăre furajeră cu care se hrăneau acolo, capitalistul evreu Isidor Karmitz benchetuia alături de Antoneşti, primind şi distincţii de onoare din partea acestora, bogătaşii evrei se plimbau nestingheriţi cu carnete de scutire de la agentura Gestapo-ului „Centrala Evreilor" şi făceau afaceri cu hitleriştii.

Cât de mincinoasă este pretenţia sioniştilor asupra aşa zisei „unităţi naţionale" o dovedeşte însăşi situaţia din statul Israel. Afirmaţiile mincinoase ale sioniştilor nu pot să acopere şi să înăbuşe lupta de clasă care exista şi se dezvolta în Israel.

În chipul cel mai făţiş capitaliştii evrei exploatează pe muncitorii evrei, sărăcesc necontenit poporul, îl vând intereselor imperialiştilor.

În ultima vreme au fost declarate greve în portul Tel Aviv, în atelierele de cale ferată din Haifa, în rândurile funcţionarilor publici.

De unde în 1939, din venitul unui salariat 52,8% era cheltuit în medie pentru hrană, acum, datorită scumpirii vieţii în statul Israel, această medie s-a ridicat la 75%.

Statul Israel este prins în jocul concurenţei dintre imperialiştii americani şi cei englezi care I-au aruncat în războaie după interesele lor; în ţară bântuie din plin aţâţarea şi spiritul urii între evrei şi arabi, semănate de clasele conducătoare.

O singură „unitate" a fost şi este reală, justă şi trainică pentru masele muncitoare ale evreilor: unitatea celor ce muncesc, unitatea cu toţi oamenii muncii din ţara noastră, cu care sunt legaţi prin aceleaşi interese de nedesfăcut: de a munci şi a lupta pentru o viaţă fericită, pentru pace. Şi singurul duşman care trebuie să simtă ura lor aprinsă este duşmanul de clasă, capitaliştii de orice neam, care vor să înrobească, să exploateze, să provoace noi războaie.

Capitaliştii îşi dau seama că din ce în ce mai puternic se încheagă în ţara noastră unitatea întregului popor muncitor, în luptă pentru construirea socialismului. De aceia, una din cele mai ruşinoase forme de demagogie naţionalistă este aşa zisul „sionism de stânga". În spatele firmelor lor ţipătoare „socialiste" organizaţiile sioniste Haşomer Haţair, Mapamul şi Mapaiul nu sunt altceva decât tipice agenturi şoviniste ale capitaliştilor din Israel şi ale imperialiştilor. „Sioniştii de stânga" care caută să ademenească masele sărace evreieşti şi în special tineretul, fluturând lozinci revoluţionare, se dovedesc în practică duşmani înverşunaţi ai socialismului. În Statul Israel ei se dedau la acţiuni anticomuniste, întreţin vrajba naţionalistă. Mapam-ul şi Mapai-ul, fac acelaşi joc nedemn pe care îl fac social-democraţii de dreapta în Europa apuseană, agenturi ale capitalismului internaţional.

Imperialiştii spumegă de furie şi folosindu-se de vechii şi încercaţii lor complici, sioniştii şi alţi naţionalişti de profesie, nu precupeţesc nimic pentru a stârni din nou agitaţii

https://biblioteca-digitala.ro

naţionaliste, pentru a lovi în regimul democraţiei populare. În ţara noastră ca şi în celelalte democraţii populare propaganda sionistă este pusă la cale de imperialişti care folosesc în acest scop agenţii şi oficinele lor de spionaj.

Pentru a târî masele populaţiei evreieşti în emigrări haotice, sioniştii lansează zvonuri provocatoare în rândurile acestei populaţii, lucru care nu poate fi tolerat.

Populaţia evreiască trebuie să vadă limpede şi să ia bine seama la faptul că imperialiştii anglo-americani, care trag din depărtare firele aţâţărilor sioniste, sunt tot acei care caută să reînvie fascismul şi hitlerismul, să refacă Germania de Vest într-un nou focar de agresiune hitleristă, să creeze noi Maidanek-uri, noi Dachau-uri sau Buchenwald-uri, noi crematorii şi camere de gazare.

Evreii care au suferit sălbăticiile fascismului trebuie să vadă că imperialiştii americani, printre cari se numără conducătorii mondiali ai sionismului, sunt cei care au graţiat-o pe Ilse Kock care la Buchenwald sfâşia de vii, cu câinii, deţinutele evreice; sunt acei care ridică în funcţii importante pe cei care-şi făceau învelitori de cărţi din pielea deţinuţilor.

Ei sunt aceiaşi care oblăduiesc pe Horia Sima, care sprijină pe fascişti lui Mussolini, care susţin regimul lui Franco, care mobilizează feudalii arabi împotriva muncitorilor evrei în Israel.

Numai în Uniunea Sovietică şi în ţările de democraţie populară, care urmează exemplul măreţ al acesteia, masele muncitoare evreieşti sunt ferite de bestialităţile fasciste puse la cale de imperialismul american, moştenitorul hitlerismului.

Populaţia muncitoare evreiască trebuie să înţeleagă că imperialiştii sub loviturile grele primite din partea frontului păcii şi socialismului condus de Uniunea Sovietică, încearcă cu disperare să folosească arma lor cea mai ascuţită, naţionalismul, – şi că sionismul face parte din planul lor general de reînviere a fascismului.

De aceea populaţia muncitoare evreiască trebuie să combată propaganda otrăvită a sioniştilor şi să întărească fără rezerve zidul de cetate apărătoare pe care-l constituie regimul democraţiei noastre populare.

Oamenii muncii evrei trebuie să se alăture luptei dusă de Comitetul Democrat Evreiesc împotriva sioniştilor, să întărească C.D.E., călăuză pe calea de conlucrare cu oamenii muncii români sau de altă naţionalitate pentru construirea unei vieţi noi.

O sarcină foarte însemnată a organizaţiilor de Partid, a organizaţiilor de masă, a tuturor democraţilor este acela de a combate cu toată energia antisemitismul, de a educa oamenii muncii în spiritul dragostei frăţeşti între popoare.

Sarcina membrilor de Partid, a tuturor democraţilor, e aceea de a demasca şi zădărnici manevrele diversioniste ale sioniştilor ca pe uneltiri nu numai ale burgheziei evreieşti dar şi ale imperialismului provocator de războaie*.

La 11 mai 1949, ziarul „Contemporanul" publica articolul:

Despre sionism, Statul Israel şi rezolvarea „problemei evreieşti"

de H. Leibovici Şerban

După cum un individ nu poate fi apreciat după cele ce gândeşte el despre sine, nici pentru grupările şi mişcările politice nu se poate întrebuinţa acest criteriu. Astfel deşi sionismul este socotit de adepţii săi drept mişcarea ce soluţionează „problema evreiască" prin concentrarea evreilor din lume în Statul Israel, el trebuie apreciat după manifestările

* Deşi nesemnat, recunoaştem stilul propagandistic al C.D.E.-ului.

https://biblioteca-digitala.ro

sale, după scopul real pe care-l urmăresc conducătorii săi după atitudinea acestora în problemele vitale, ce se pun maselor muncitoare ale populaţiei evreieşti.

Născut ca un curent şi ca organizaţie politică în anii de după 1890, sionismul are baze asemănătoare cu acele ale mişcărilor naţionale ce au caracterizat secolul al nouăsprezecelea.

În aceste mişcări: „Burghezia deţine rolul principal. Chestiunea principală pentru tânăra burghezie este piaţa. Ţelul ei este să-şi desfacă mărfurile şi să iasă biruitoare din concurenţa cu burghezia de altă naţionalitate. De aici năzuinţa de a-şi asigura pentru sine piaţa sa, piaţa de „baştină" (I.V. Stalin, *Marxismul şi chestiunea naţională*, Ed. P.C.R., 1944 pag. 16).

Pentru a-şi atinge ţinta dobândirii unei pieţe „proprii" burghezia nu are nici odată puterea necesară; ea trebuie să pună pe alţii să lupte: muncitorii, meşteşugarii, ţăranii. De aceea ea apelează la păturile de jos ale naţiunii şi „începe să vorbească în gura mare despre „patrie" înfăţişând propria sa cauză drept cauză a întregului popor", (Stalin, *op. cit.*, p. 17).

În măsura în care aceste „pături de jos" răspund la chemările burgheziei – şi se strâng în jurul ei, în măsura în care prigonirile le ating şi pe ele şi nu au steag propriu, organizare, conducere şi program propriu – în această măsură se dezvoltă şi se întăreşte mişcarea naţională.

Evreii, nelocuind pe acelaşi teritoriu, neavând limbă comună în toate ţările nu puteau să se constituie în naţiune; mişcarea naţională pornită de burghezia evreiască, nu se prezenta din această pricină în aceeaşi înfăţişare ca a celorlalte burghezii europene.

Spre a-şi asigura o piaţă proprie îi trebuia mai întâi un teritoriu, trebuie să facă masele sărace ale populaţiei evreieşti să-şi însuşească dorinţa de a avea o piaţă proprie a burgheziei evreieşti „idealul" ei să devie un ideal al lor; masele trebuiau îndepărtate de lumina ideilor marxiste şi luptei proletariatului – ce începuseră a trezi şi organiza pentru lupta de clasă oameni ai muncii din ce în ce mai numeroşi din toate ţările; trebuiau făcute să creadă că îmbunătăţirea soartei lor materiale şi nimicirea antisemitismului atârnă nu de lupta loc comună cu oamenii muncii popoarelor în mijlocul cărora trăiau, ci de plecarea lor în Palestina (de la Muntele Sion, de lângă Ierusalim naţionalismul evreiesc şi-a luat numele de sionism). Aşa cum o mărturiseşte însuşi întemeietorul sionismului politic: „unul din marile succese ale mişcării noastre va fi să transformăm problema evreiască în problema sionistă" (Th. Herzl: citat din *Istoria sionismului*, dr. Th. Löwenstein, pag. 10).

Acest „succes" n-a fost atins dar pentru a prezenta sionismul ca un panaceu – leac universal pentru toate suferinţele evreilor, cele rezultând de pe urma prigonirii rasiale, cât şi cele din pauperizarea micii burghezii în procesul de dezvoltare a capitalismului – s-au folosit variate şi numeroase mijloace.

Cel mai uzitat este numit de V.I. Lenin (în „Are nevoie proletariatul evreiesc de un partid politic independent"? Februarie 1903. *Opere alese*, II, pag. 402), „Basmul sionismului despre veşnicia antisemitismului".

Iată două citate elocvente, la distanţă de mai bine de o jumătate de secol.

„Popoarele în mijlocul cărora trăim sunt, fără excepţie făţiş, sau pe ascuns antisemite" (Th. Herzl, *Statul Judeu*, 1896, pag. 26).

„În întreaga lume mocneşte antisemitismul şi o mică suflare va incendia ura care de două mii de ani nu se mai stinge" („Brazde adânci", broşură a org. sioniste de „stânga" Haşomer Haţair, pag. 52).

Ei folosesc acest neadevăr, continuă a calomnia în acest fel masele largi ale oamenilor muncii din toate ţările, deşi de mai bine de patruzeci de ani, marxiştii

https://biblioteca-digitala.ro

consecvenţi au arătat că „antisemitismul are legătură neîndoielnică tocmai cu interesele păturilor burgheze şi nu cu acelea muncitoreşti ale populaţiei" (Lenin, *op. cit.*), deşi învăţăturile Marii Revoluţii din octombrie au arătat că proletariatul ce a cucerit puterea nimiceşte antisemitismul ca pe „o supravieţuire a moravurilor neomeneşti caracteristice erei canibalismului" (I.V. Stalin) – De asemenea realităţile din democraţiile populare arată că oamenii muncii conduşi de partidul clasei muncitoare duc aprigă bătălie ca să smulgă rădăcinile urei de rasă şi celei dintre naţionalităţile conlocuitoare câştigând victorii însemnate.

Alt „argument" – este acela al „unităţii evreieşti" – unitatea de interese între toţi evreii indiferent de clasa socială din care fac parte. În acest scop se merge până la tăgăduirea existenţei claselor în rândurile populaţiei evreieşti. Max Auschnitt şi lucrătorul croitor, bancherul Blank şi vânzătorul de covrigi – sunt tot una.

Organizaţiile sioniste aşa zise „de stânga" şi-au confecţionat o teorie „marxistă", barocovismul – spre a justifica cu fraze de stânga, sustragerea oamenilor muncii evrei de la lupta de clasă, alături de clasa muncitoare a celorlalte popoare. Ele susţin că „evreii în măsura în care sunt muncitori, tot nu pot duce o luptă de clasă sănătoasă deoarece ocupă locuri periferice în producţie, (*Brazde adânci*, Haşomer Haţair, pag. 53).

Şi deoarece nu pot duce luptă de clasă sănătoasă atunci se impune colaborarea cu burghezia.

De aceea, aşa-zisele partide muncitoreşti sioniste pun disciplina sionistă – colaborarea cu toate grupările chiar cele mai de dreapta, recunoscut fasciste, revizioniste, deasupra oricărei conlucrări organizate cu partidul clasei muncitoare.

De aceea chiar şi cei mai „de stânga" dintre ele Mapam-ul, a refuzat în Israel să participe la formarea unui front unic muncitoresc – în alegeri, cu program de luptă împotriva imperialiştilor englezi şi americani, pentru independenţă, regim democratic şi apărarea drepturilor clasei muncitoare, preferând înfrângerea pe care pe bună dreptate a suferit-o (obţinând abia o jumătate din numărul de voturi ce l-a avut în 1946).

Această linie a colaborării cu burghezia, mai scumpă decât orice conlucrare cu forţele luptătoare ale clasei muncitoare explică situaţia în care s-au aflat în ultimii ani organizaţiile componente ale aşa zisului „Bloc al Palestinei muncitoare" în cadrul Comitetului Democratic Evreiesc din R.P.R.

Pe de altă parte aderente la Comitet şi deci obligate să conlucreze la promovarea programului acestuia de a ajuta populaţia evreiască să meargă pe drumul democraţiei populare, a întăririi Republicii Populare Române şi deci şi a îmbunătăţirii propriei sale situaţii, prin încadrare în munca productivă folositoare ţării, conlucrare pe baza drepturilor cu toate populaţiile conlocuitoare pe de altă parte eschivarea şi adesea sabotarea oricărei sarcini concrete sau a oricărei munci pozitive ce ar fi dus la realizarea scopurilor C.D.E. (şcoli de restratificare, munca în brigăzile tineretului la munca voluntară, în manifestări culturale, politice).

Semnificativă pentru mentalitatea nesănătoasă, duşmănoasă, ce s-a creat acestor organizaţii conduse în spiritul intereselor burgheziei evreieşti şi neevreieşti e excluderea lui Iosif Kendler din organizaţia sionistă „socialistă" Ichud, din Iaşi, pentru că a participat în brigada tineretului de la Bumbeşti-Livezeni.

La fel de semnificativ este procesul-verbal nr. 4 din 8 mai 1948 al organizaţiei sioniste Hehaluţ, în care este consemnată instrucţiunea dată delegaţilor acestei organizaţii în Frontul care îl unea la acea dată cu Tineretul C.D.E., „haverimii să lucreze cu tactică şi diplomatic, să caute să rezolve în aşa mod sarcinile încât rezultatele să fie minime".

https://biblioteca-digitala.ro

Întreaga comportare a sioniştilor în Comitetul Democratic Evreiesc, a fost a unora ce vor să folosească C.D.E.-ul drept o „manta de vreme rea" folosită pentru a acoperi cu autoritatea sa continuarea neschimbată a activităţii naţionaliste a organizaţiei sioniste în ţara noastră.

Cârdăşia sionistă-imperialistă

Pe plan internaţional sionismul a colaborat strâns cu imperialismul, atât cu cel englez, cât şi cu cel american. „Declaraţia Balfour" a avut drept răspuns, după o lungă perioadă de colaborare între organizaţia sionistă mondială şi guvernul britanic, hotărârile din „planul Baltimore" a conducerii sioniste, din care un punct prevedea că statul evreiesc ce se va forma să facă parte din Commonwealth-ul (imperiul) britanic.

E interesant de reţinut – că unul din cei care au luat parte la elaborarea „planului Baltimore" este Ben Gurion – preşedintele consiliului de miniştri din Israel, leaderul partidului social-democrat de dreapta „Mapai", care a trimis recent pe ministrul său de finanţe să închine statul abia născut bancherilor şi trusturilor petrolifere din Washington, în schimbul unui împrumut de 100 milioane dolari.

E ştiut că imperialiştii englezi au luptat din răsputeri împotriva înfiinţării statului evreiesc; mai puţin cunoscut e faptul că Truman a dat ordin reprezentantului său de la O.N.U. să-şi retragă semnătura după ce dăduse încuviinţarea*.

A intrat însă şi în conştiinţa maselor populare evreieşti lupta pe care reprezentanţii U.R.S.S. au dat-o pentru a demasca intenţiile şi poftele hrăpăreţe ale monopoliştilor imperialişti, pentru a smulge hotărârea din 29 noiembrie 1947 privitoare la înfiinţarea a doua state independente, Evreu şi Arab, în Palestina. Iar după înfiinţarea celui dintâi şi invadarea lui de trupele plătite, aţâţate şi conduse de uneltele lui Bevin, – atitudinea luată şi sprijinul dat de ţara socialismului şi de ţările cu democraţie populară Statului Israel, pentru a pătrunde şi rămâne în familia statelor sunt de asemenea bine cunoscute maselor populare evreieşti. Prima recunoaştere de facto şi de jure, demascările la O.N.U. ale tribulaţiilor lui Bevin – ajutorul efectiv prin înnodarea celor dintâi relaţii comerciale au venit tot din partea Uniunii sovietice şi a statelor de democraţie populară. Aceasta nu din filosemitism şi nici din antiarabism ci ca o continuare firească a aplicării liniei tradiţionale a politicii externe a U.R.S.S., călăuzită de idealul Lenin şi Stalin.

Sunt destui sionişti – şi unii dintre ei s-au manifestat şi la Congresul Mondial Evreiesc de la Monteux din vara anului 1948 – care au neruşinarea de a spune că nici un prieten n-a ajutat evreilor în timpul prigoanei, că Dumnezeu i-a salvat. Dar oamenii muncii de origină evreiască din Palestina şi oamenii cinstiţi de pretutindeni ştiu că fără victoria de la Stalingrad, Hitler şi-ar fi instalat vreun Maidanek pe la Tel Aviv sau Ierusalim şi că fără delegaţia sovietică la O.N.U. n-ar fi existat Stat Israel după cum sunt deplin conştienţi de faptul că numai victoria armatelor sovietice a salvat restul evreilor din Europa dela soarta celor 6 milioane de evrei nimiciţi de nazişti.

Întreaga suprafaţă a Palestinei înainte de împărţire era de 27.000 km. pătraţi cam cât Oltenia noastră din care două treimi pământ nelucrat. Majoritatea locuitorilor evrei sunt orăşeni: 363.000 o treime, săteni. Podiş cu câmpie îngustă în partea dinspre Mediterana şi o

* La 19 martie 1948, delegaţia americană cere, la Consiliul de Securitate, convocarea unei sesiuni speciale a Adunării Generale a O.N.U., în vederea anulării deciziei din 29 noiembrie 1947 şi instituirea unui regim de tutelaj în întreaga Palestină.

https://biblioteca-digitala.ro

depresiune adâncă în răsărit, în care curge Iordanul şi se varsă în Marea Moartă. Ţărişoara aceasta străjuită de doi munţi şi de un pustiu. Neghev-ul, are o climă subtropicală uscată, cu variaţii considerabile. Ploile puţine, cad mai cu seamă iarna. Salvarea culturilor agricole şi a oamenilor sunt roua şi irigaţiile. Lipsită de păduri şi de minereuri de fier, bogăţiile naturale constau în sărurile Mării Moarte, sulf, fosfat, aramă, mangan şi petrol. Pământul e stăpânit în majoritate de mari moşieri, de clerul musulman şi de comunităţile religioase. Din 2.700.000 ha. Pământ cultivabil e numai 600.000 ha, dintre care felahii săraci stăpânesc 160.000 ha, cu care neputând să-şi astâmpere foamea, muncesc pământ moşieresc plătind arendă trei pătrimi din recoltă. Iar colonizarea evreiască cultivă 170.000 ha (majoritatea plantaţii de tip chiaburesc, bazată pe muncă salariată).

Toate plăgile capitalismului sunt prezente aici şi otrăvesc viaţa oamenilor muncii. Dacă capitaliştii brazilieni preferă să dea foc vagoanelor de cafea, ca să nu-i coboare preţul capitaliştii evrei din Israel nu s-au jenat – în faţa pericolului de a vedea scăzând preţul fructelor citrice – ca să distrugă nu numai mari cantităţi de portocale, de grappefruit şi de lămâi, care ar fi dat sănătate multor copii de muncitori, dar au şi distrus un sfert din numărul arborilor şi puieţilor de portocali.

Principalele industrii şi bogăţii naturale ale ţării se află în mâna capitalului străin. Astfel „Palestine Potash et Co." este o societate cu capital britanic şi are în concesiune exclusivă pe timp de 75 de ani extracţia şi valorificarea sărurilor din Marea Moartă.

Sarea de potasiu şi alte materii prime din care se pot fabrica medicamente, îngrăşăminte şi numeroase produse chimice, în loc să fie prelucrate pe loc, punând bazele unei industrii chimice locale, sunt exportate. Subsolul Neghev-ului, în care se presupune că se află rezerve de petrol şi în care se află aramă şi mangan, este dat în concesiune spre exploatare societăţii monopoliste „Standard Oil".

Cealaltă bogăţie a ţării industria electrică se află în stăpânirea lui „Palestine Electric Corporation", controlată de capital străin.

Uzinele „Rottenberg" din Ierusalim şi Haifa din pricina intereselor capitalului străin care se găseşte în conducerea lor, furnizează curent electric foarte scump, care la rândul lui scumpeşte enorm produsele industriale. Viaţa economică a Palestinei de ieri, viaţa economică a Statului Israel de astăzi, se află sub dominaţia capitalului monopolist. Băncile Barklay, Anglo-Palestina şi Ipotecară, controlează circulaţia monetară. Cele două trusturi. „The Palestine Potash et Co." şi „The Palestine Electric Corporation", deţin 40 la sută din întregul capital industrial al ţării.

Naţionalismul clasei burgheze evreieşti din Israel iese la iveală în toată goliciunea lui: el are aceeaşi înfăţişare hâdă pe care i-o dă egoismul îngust şi meschin, setea de câştig fără limită, lipsa oricărui sentiment patriotic al burghezilor în toate ţările.

Standardul de viaţă scade tot mai mult. O familie care în 1939 cheltuia pe hrană 59,8 la sută din venituri, cheltuieşte astăzi 75 la sută. Preţurile au crescut faţă de 1946 cu 45 la sută, în timp ce salariile au sporit numai cu 20 la sută, astfel că salariul real a scăzut cu 25 la sută.

Preţurile sunt în continuă creştere; s-a înregistrat la încălţăminte un nou spor de 20-30 la sută, iar la textile unul de 30 la sută. Ţara e ameninţată de inflaţie.

Plantatorii au refuzat, în ultimul sezon, să înceapă culegerea portocalelor, până n-au obţinut o reducere a salariilor lucrătorilor. „Patriotismul" burgheziei din Israel a mai fost văzut la lucru prin aceea că a ţinut bine închise baierile pungii cu ocazia primului împrumut naţional pentru apărarea ţării, pe care l-a făcut să eşueze: – burghezia Israelului a renunţat să scoată monedă independentă, uşurând astfel lui „Anglo Palestine Bank" să-şi facă mai

https://biblioteca-digitala.ro

departe afacerile pe spinarea cetățeanului simplu; iar în chestiunea impozitelor, burghezia evreiască și-a impus voința, 65 la sută din intrările bugetului sunt suportate de masele muncitoare.

Burghezia evreiască s-a făcut luntre și punte ca să fie menținut impozitul indirect și cu ajutorul social-democrat de dreapta din guvernul prezidat de Ben Gurion, a reușit.

La remorca imperialismului american

În alegerile pentru cea dintâi constituantă a Statului, succesul pe care l-a recoltat Mapaiul s-a datorat coaliției sale cu forțele de stânga în timpul luptei cu englezii și rolului său conducător în afacerile de Stat. Masele n-au avut timp să observe din pricina timpului scurt care a trecut de la proclamarea Statului și până la alegeri, că Mapai-ul a alunecat spre dreapta, după cum n-au cunoscut negocierile sale secrete cu imperialiștii și faptul că el a procedat la o inversare a alianțelor sale dinlăuntru. Votând cum a votat poporul a crezut că votează cu stânga și că-și manifestă recunoștința față de U.R.S.S. și democrațiile populare. Toată vremea, în ajunul alegerilor, a fost agitată tema neutralității între est și vest și s-a făcut multă demagogie de „stânga".

Dar abia terminate alegerile, Ben Gurion a uitat de platforma neutralității între est și vest. El l-a trimis pe ministrul său de finanțe în Statele Unite ca să încheie împrumutul de 100 milioane dolari.

O telegramă venită de la Washington, spune: „Condiția sine qua non pentru acordarea împrumutului, este ca Israelul să-și definească limpede poziția sa între est și vest".

Planul imperialist este să facă din Israel o bază strategică împotriva Uniunii Sovietice. Semnificative sunt, în dezvăluirea acestui plan, declarațiile făcute Agenției France Presse de fruntașul sionist Henry Morgenthau, fost ministru de finanțe al Statelor Unite ale Americii.

„Fiecare dolar învestit în Israel, spunea Morgenthau, slujește luptei împotriva expansiunii comunismului în lume".

În a doua etapă a planurilor imperialiste, Israel – complect izolat – va putea fi o pradă ușoară și va putea fi oferit ca preț, cu care imperialiștii să poată obține participarea statelor arabe la planurile lor. De aceea și împrumutul va fi plătit în două tranșe. Prima tranșe e de 35.000.000 dolari iar a doua – de 65.000.000 dolari – va fi dată după ce controlorii americani își vor fi făcut convingerea că prima tranșă a fost „bine folosită".

Partidul Comunist din Israel a sunat alarma: el arată oamenilor muncii pericolul care-i pândește, el cheamă pe toți oamenii cinstiți și patrioți adevărați, la lupta pentru apărarea independenței și ființei statului. El cere să se pășească la naționalizarea marilor concesiuni, – potasiul, petrolul, sărurile, industria de electricitate, rafinăriile etc. El cere să se înființeze un impozit asupra moștenirilor, asupra capitalului, asupra marilor câștiguri de război – și să se susțină crearea statului arab național independent prevăzut de hotărârea ONU-lui. Aceasta ar fi și în folosul Israelului, mărindu-i securitatea și întărindu-l economicește de pe urma colaborării. Partidul Comunist mai cere crearea de legături prietenești cu Uniunea Republicilor Socialiste Sovietice și țările cu democrație populară.

Realitățile din Statul Israel, cu dimensiunile lui – cât trei județe mijlocii de ale noastre; cu clima și pustiul său de la Sud. Cu bogățiile sale importante concesionate pe mulți ani imperialiștilor; înglodat de pe acum într-un împrumut care-i va aduce toate nenorocirile pe care „planul Marshall" le-a adus țărilor asupra cărora și-a întins ghearele cu

https://biblioteca-digitala.ro

perspectiva creşterii şomajului care şi-a şi arătat colţii, primejdia creşterii inflaţiei, primejdia ca ţara să devină bază strategică imperialistă şi teatru de război într-o dorită de imperialişti agresiune împotriva Uniunii Sovietice şi a ţărilor cu democraţie populară, – toate acestea, în condiţiile ascuţite ale luptei de clasă, ale luptei mereu crescânde a maselor populare, care se trezesc pe zi ce trece din beţia provocată de crearea statului şi văd cum burghezia sionistă şi uneltele ei social-democrate de dreapta – Mapai şi Mapam – trădează interesele poporului, deschid ochii maselor muncitoare evreieşti, oriunde au fost făcute să creadă în propaganda sioniştilor.

Devine clar pentru oricine că Statul Israel nu poate adăposti cele peste 12 milioane de evrei pe care sionismul afirmă că vrea să-i concentreze" acolo. De ce acum tânărul stat se află în faţa unei probleme prea grele, când are numai câteva zeci de mii de imigranţi veniţi în ultimul an şi care umblă dintr-o localitate în alta după locuinţă, mulţumindu-se până la urmă cu o cocioabă dintre acelea rămase de la arabii fugiţi din pricina războiului.

În cartea sa *The Jews in Work and Trade* (*Evreii în muncă şi comerţ*, Londra 1948), sionistul N. Baron, la întrebarea „Poate Palestina să primească un număr mare de evrei în viitor?" răspunde că în Negev – dacă se vor descoperi posibilităţi de a avea apă – s-ar putea aşeza sute de mii de oameni. S-ar putea coloniza în agricultură 125.000 de familii, şi pe lângă ele, un număr de trei ori mai mare ar putea trăi din agricultură, comerţ şi profesii libere.

E ştiut că prefacerea naturii, transformarea pustiului în regiune fertilă – ceea ce ar trebui făcut în Negev – e o operă ce se poate realiza numai planificat numai în condiţiile materiale şi morale, pe care le creează regimul socialist, aşa cum s-a făcut, până acum în Uzbekistanul şi Turcmenia Sovietică, şi cum s-a pornit recent a se transforma faţa pământului şi clima pe o suprafaţă de 130.000.000 hectare în partea europeană a Uniunii Sovietice.

În regimul capitalist – Statul Israel nu are posibilităţi obiective de a primi noul imigrant decât în număr foarte mic. Nu mai poate fi vorba de milioane. Condiţii subiective – cum ar fi dorinţa de a pune capăt situaţiei intolerabile a evreilor ce stau încă în lagăre în Germania de apus, adesea păziţi de aceeaşi călăi S.S.-işti care le-au ucis soţiile, taţii şi copii şi şi-au făcut abajururi din pielea lor: ori a fugarilor din Africa de nord din regiunile „civilizate" stăpânite de englezi şi americani – victime ale pogromurilor, persecuţiilor şi jafului antisemit ce se desfăşoară astăzi acolo – aş putea justifica imigrarea a câtorva sute de mii de oameni chiar în condiţiile actuale. Pe măsură ce masele vor cunoaşte această situaţie reală, îşi vor da seama că şi din punct de vedere al posibilităţii fizice de adăpostire şi cuprindere a Statului Israel – sionismul nu poate constitui o soluţie pentru masele de milioane ale evreilor din întreaga lume.

Ceea ce micşorează din ce în ce mai mult influenţa dăunătoare a naţionalismului sionist asupra maselor muncitoare evreieşti – este creşterea conştiinţei lor, luminată de învăţăturile şi înfăptuirile marxism-leninism-stalinismului pentru eliberarea oamenilor muncii din exploatarea capitalistă şi de sub opresiunea naţională şi colonială. Egalitatea desăvârşită a zecilor de naţiuni, naţionalităţi şi grupe naţionale din Uniunea Republicilor Socialiste Sovietice, legile şi măsurile luate în democraţiile populare care merg pe drumul construirii socialismului sunt exemple vii de felul cum trebuie privită problema soluţionării aşa zisei „chestiuni evreieşti".

O întrebare apare în mod firesc după ce cunoaştem toate aceste lucruri de ce oare nu se îndeamnă acum eforturile sioniştilor spre lagărele de concentrare din apusul Germaniei din Italia spre Tunis şi Algeria, pentru a scoate de acolo pe evreii care nu numai că sunt

https://biblioteca-digitala.ro

lipsiţi de libertate, dar n-au nici siguranţa vieţii lor; de ce nu ajută şi nu organizează sioniştii plecării pentru evreii căzuţi pradă şomajului şi mizeriei în ţările capitaliste? De ce şi-au îndreptat toată atenţia şi nu au precupeţit nici un efort material şi propagandistic spre a agita masele populaţiei evreieşti din democraţiile populare? Oare nu ştiu ei că după Uniunea Sovietică democraţiile populare sunt singurele ţări din lume unde antisemitismul este socotit delict şi pedepsit de lege şi în care se creează condiţiile pentru complecta însănătoşire economică şi socială a populaţiei evreieşti odată cu aceea a întregii populaţiei?

O ştiu bine. Dacă totuşi fac agitaţie, dacă totuşi sucesc minţile oamenilor, o fac tocmai pentru că nu îmbunătăţirea soartei maselor muncitoare evreieşti îi preocupă ci dorinţa de a-i scoate din partea de lume în care se construieşte socialismul, pe care în chip calomnios o numesc zona „asimilismului roşu".

Ei ştiu că nu există asimilism tocmai în U.R.S.S. – ori în democraţiile populare. Niciodată evreii n-au avut atâta posibilitate cu ajutorul statului de a învăţa şi a se exprima în limba maternă, dar sioniştii mint pentru ca să poată trage mai departe masele muncitoare pe drumul lor, care este drumul burgheziei evreieşti dirijat de imperialişti.

Pentru că interesele imperialiştilor anglo-americani cer să fie tulburări în democraţiile populare, spre a împiedica efortul uriaş al întrecerilor socialiste – pe lângă încercări de comploturi şi sabotaj în care se întâlnesc industriaşii evrei şi „prinţi ai bisericii" – Auschnik Bujoiu, Mindszenty ş.a. – s-a pornit la agitări şi frământări ale populaţiei evreieşti – uşor de identificat şi în ce priveşte originea şi în ce priveşte scopul lor.

Deci, nu ceea ce spun sioniştii despre ei, interesează, ci ceea ce spun faptele lor despre ei. Faptele lor au îndreptăţit cu totul pasagiu din rezoluţia Biroului Politic al Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român în chestiunea naţională care spune:

„Sionismul de toate nuanţele este un curent politic naţionalist, reacţionar al burgheziei evreieşti, care caută să izoleze populaţia muncitoare evreiască de popoarele în mijlocul cărora trăieşte, s-o împiedice să lupte în rândurile forţelor progresiste, împotriva capitalismului şi propriei sale burghezii".

Avem datoria odată cu ajutorarea efectivă la recalificarea şi încadrarea în muncă productivă folositoare ţării noastre a evreilor ce vor să trăiască numai din muncă proprie de a face cunoscută faţa reală a sionismului şi a-i nimici – ca şi oricare naţionalism burghez – pe calea convingerii şi prin orice mijloace cerute de condiţiile actuale ale luptei de clasă înăsprite – posibilitatea de a mai dăuna oamenilor muncii din Republica Populară Română, în efortul lor unit şi mereu crescând pentru construirea socialismului pe meleagurile noastre.

La numai opt ani de la publicarea acestui articol, autorul H. Leibovici-Şerban, transferat între timp ca director la C.S.P., are tăria morală de a demisiona din P.C.R. şi a recunoaşte că a greşit profund condamnând sionismul. El are curajul de a anunţa că emigrează în Israel şi că îşi ia întreaga răspundere pentru acest act. Nici şeful său, Bercu Feldman, nici scribii de la „Unirea", nu vor avea acest curaj. Târziu, după decembrie 1989, vor încerca justificări pentru instigarea la crimă împotriva evreilor.

La 12 decembrie 1948, „Scânteia" publică rezoluţia Biroului Politic al C.C. al P.C.R. în chestiunea naţională.

Reproducem cap. IV, pct. B, referirile la populaţia evreiască:

„b) Clasele exploatatoare din ţara noastră au folosit totdeauna «problema evreiască» ca o diversiune criminală pentru a-şi menţine şi întări poziţiile lor dominante, pentru a exploata poporul muncitor. În timp ce statele imperialiste, folosind diversiunea rasistă

https://biblioteca-digitala.ro

antisemită, organizează pogromuri şi noi ghetouri, rezolvarea problemei naţionale în U.R.S.S. demonstrează că în societatea socialistă unde nu mai există exploatarea omului de către om, evreii sunt egali cu popoarele în mijlocul cărora trăiesc şi că nu mai există nici un fel de «problemă evreiască».

Încercarea naţionaliştilor burghezi evrei de a răspândi ideea «unităţii evreieşti», a nediferenţierii de clasă a populaţiei evreieşti este diversiunea prin care aceştia încearcă să atragă masa muncitoare evreiască la remorca marii burghezii reacţionare evreieşti din slujba imperialiştilor anglo-americani. În regimul democratic populaţia evreiască se bucură de drepturi egale cu ale poporului român şi ale celorlalţi populaţii conlocuitoare. Astfel au fost realizate:

Legiferarea delictelor de rasism; judecarea şi condamnarea criminalilor de război vinovaţi de asasinate şi jafuri: reglementarea cetăţeniei prin lege: libertatea exercitării cultului, crunt lovită în perioada fascismului; reîncadrarea în câmpul muncii; încadrarea în regimul I.O.V.R. a acelor evrei care au suferit în timpul dictaturii fasciste; sprijinul statului pentru instituţiile de asistenţă şi cultură; asigurarea pentru populaţia evreiască a dreptului de a învăţa limba maternă (idiş, română, maghiară), în şcolile statului; existenţa Ikuf-ului – asociaţie culturală pentru cei ce vor să cunoască cultura idiş, teatrul evreiesc de stat, presă, etc.

Populaţia muncitoare evreiască a participat la lupta contra fascismului şi a dat ca jertfă în această luptă pe cei mai buni fii ai ei. Procesul de încadrare în munca constructivă democratică a masei evreieşti a fost împiedicat de acţiunea sioniştilor – naţionaliştilor evrei care au înşelat o parte din populaţia evreiască printr-o propagandă nefastă. În această acţiune a lor, sioniştii au fost ajutaţi şi de alte agenturi ale imperialismului american sub diferite forme.

Sionismul de toate nuanţele este un curent politic naţionalist, reacţionar al burgheziei evreieşti, care caută să izoleze populaţia evreiască muncitoare de popoarele în mijlocul cărora trăieşte, s-o împiedice să lupte în rândurile forţelor progresiste în contra capitalismului şi propriei sale burghezii. În cadrul Comitetului Democrat Evreiesc, sioniştii au dus permanent o acţiune de sabotare a întăririi C.D.E.-ului, au împiedicat încadrarea în munca productivă a populaţiei muncitoare evreieşti, au dus permanent o agitaţie naţionalistă de izolare în sânul acestei populaţii, punându-se astfel în afara C.D.E.-ului. Unii membri de Partid din C.D.E. pe lângă laturile pozitive ale muncii lor, n-au dus o acţiune destul de susţinută pentru combaterea curentului naţionalist, în organizaţiile evreieşti şi au înlesnit manifestările tendinţelor de izolare culturală şi naţională în rândurile acestei populaţii, alunecând astfel pe o linie bundistă.

Este necesară reconstituirea C.D.E.-ului din elemente progresiste, capabile de a mobiliza populaţia muncitoare evreiască la lupta pentru consolidarea democraţiei populare împotriva exploatatorilor de clasă şi agenţilor imperialismului anglo-american".

Era clar că Partidul Comunist depăşea faza comunicării verbale din iulie 1948 privind autodizolvarea organizaţiilor sioniste. Începea războiul pe care partidul comunist şi aliatul său credincios Comitetul Democrat Evreiesc îl duceau împotriva organizaţiilor sioniste din România, a Statului Israel şi a evreilor din România şi în care va implica nemijlocit braţul lung şi terorist al securităţii.

Dl. Mihai Pelin este singurul autor al unui volum intitulat *Sioniştii sub anchetă* editat de Edart-FFP în anul 1993. Acest volum, destul de sumar, se referă la declaraţii, confruntări, interogatorii, luate lui A.L. Zissu între 10 mai 1951 – 1 martie 1952. Dl. Mihai Pelin ne-a promis la apariţia primului său volum, un al doilea volum Zissu, precum şi un al

https://biblioteca-digitala.ro

treilea volum realizat doar printr-o selecție din declarațiile confruntările și interogatoriile celorlalți acuzați din primul lot de sioniști anchetați și judecați, căci de fapt au fost arestați, anchetați, judecați și condamnați circa 250 de oameni din motive care nu le cunoaștem, dl. Mihai Pelin nu și-a continuat lucrarea. În orice caz, nu a fost în intenția domniei sale să prezinte și procesele sioniste, care văd azi pentru prima oară lumina tiparului.

Autorii lucrării de față consideră că anchetele și procesele antisioniste din deceniul al șaselea trebuie analizate în contextul vieții politice al acelor ani și că fiecare declarație a unuia sau altuia dintre acuzați trebuie analizată dincolo de interpretarea și de locul unde a avut loc ancheta, interogatoriul sau judecata și că dincolo de declarații și interogatorii trebuie utilizate toate documentele timpului. După părerea noastră anchetele și procesele antisioniste își au rădăcinile în conflictul fundamental dintre regimul totalitar comunist și ideile de libertate individuală și națională. După cum conflictul dintre comunism și organizațiile sioniste și evreiești în general își are rădăcini în conflictul de bază dintre ideologia marxistă și religia mozaică, căreia, în ciuda unor aparențe, evreii din întreaga lume i-au rămas credincioși. Scriitorul Isaac Bashevis-Singer notează: „Un evreu fără Dumnezeu este un păgân chiar dacă vorbește evreiește".

De-a lungul a 57 de veacuri istoria evreilor s-a confundat cu religia lor. De aceea suntem de acord cu părerea exprimată încă în anul 1936, de dr. W. Filderman care a spus că „un evreu care a devenit comunist a încetat să mai fie evreu". Desfășurarea anchetelor sioniste, procesele, apărarea și acuzarea confirmă pe deplin viziunea dr. W. Filderman. Partidul Comunist din România și Comitetul Democrat Evreiesc au instigat în public împotriva mișcării sioniste, desfășurând de-a lungul a 5-6 ani o companie de presă și editorială pentru a justifica anchetarea, judecarea și condamnarea conducătorilor sioniști. Campania antisionistă desfășurată de activiștii partidului și C.D.E.-ului a contribuit la nașterea unui nou val de antievreism în România comunistă. Antievreism de stat, pavoazat cu câteva figuri evreiești epurate periodic. În acest sens sinteza întregii campanii dusă împotriva organizațiilor sioniste și a evreilor care doreau să revină pe pământul multimilenarei lor patrii, a fost realizată de Iosif Bercu, în lucrarea *Sionismul, agentura imperialismului în rândurile populației evreiești* – Editura Partidului Muncitoresc Român, București, 1950. Nu putem să nu semnalăm falsurile îndreptate împotriva unor foști conducători sioniști, ajunși în acei ani reprezentanți de frunte al noului Stat Israel. Ne referim la calomniile îndreptate împotriva fostului deputat sionist – Mayer Ebner – devenit al doilea președinte al Statului Israel, sub numele ebraic Ben Zwy. La calomniile îndreptate împotriva avocatului Mișu Weisman, devenit primul ambasador al Statului Israel la Bruxelles. De asemenea, nu putem să nu remarcăm calomniile la adresa Statului Israel: „De altfel regimul polițist din Israel rivalizează cu cinste cu cel din orice stat fascist. O emigrantă din țara noastră, văzând, la Tel Aviv, felul în care poliția lui Ben Gurion reprimă demonstrațiile muncitorești, scria că retrăiește momentele anului 1940, când la București, poliția legionară se deda la vandalisme". Autorii nu au întâlnit astfel de afirmații la adresa Statului Israel în nici una din publicațiile antisemite, care au apărut în România sau în alte țări, după crearea Statului Israel. Și ca tabloul unui Israel întunecat să fie mai complect, autorul adaugă: „Pe străzile Haifei, Tel Avivului, Ierusalimului și ale altor orașe din Israel, umbla mii și zeci de mii de oameni, care nu au putut să câștige o pâine, care n-au nici o meserie, care n-au unde învăța o meserie, sau, dacă au una, nu și-o pot exercita".

https://biblioteca-digitala.ro

În timp ce campania de presă se desfăşura la nivelul violenţelor exprimate de diverşi autori, în diverse ziare, guvernul comunist de la Bucureşti, emitea la 4 martie 1949 decizia nr. 197 prin care interzicea activitatea organizaţiilor JOINT, ORT şi OSE. Menţionăm că decizia de interzicere a acestor organizaţii este semnată de toţi miniştri comunişti şi anume: Petru Groza, Gheorghiu Dej, Ştefan Voitec, Lotar Rădăceanu, Teohari Georgescu, Miron Constantinescu, Vasile Luca, Ana Pauker, Vasile Vaida, Avram Bunaciu, Gheorghe Vasilichi şi Ion Vinţe. Am făcut această menţiune întrucât, deşi interzicerea acestor organizaţii, ca şi a organizaţiilor sioniste din România, făcea parte dintr-un plan elaborat de grupul lui Gheorghiu-Dej împotriva Anei Pauker, de fapt toţi şefii comunişti erau dominaţi de ideea antievreismului, chiar dacă se numeau Gheorghiu-Dej sau Ana Pauker. Oricare evreu aflat în eşalonul 1 al puterii este vinovat de abuzurile şi crimele antievreieşti şi antiisraeliene din acei ani.

În Consiliul de Miniştri din 4 martie 1949, întocmai ca şi la plenara din decembrie 1948 Ana Pauker nu a avut curajul să ridice obiecţii împotriva măsurilor antievreieşti sau mai grav, a împărtăşit real, punctul de vedere comunist asupra organizaţiilor evreieşti.

De la părintele „socialismului ştiinţific" Karl Marx, toţi teoreticieni marxişti ca şi conducătorii socialismului real au văzut în evrei un pericol pentru politica lor colectivistă.

Pentru cititorii noştri, suntem obligaţi să facem câteva precizări asupra scopurilor reale şi a activităţii efective a organizaţiilor dizolvate prin decizia nr. 197 din 4 martie 1949 a Guvernului României.

JOINT = organizaţie evreiască americană de binefacere având ca scop asistenţa generală a evreilor nevoiaşi din întreaga lume.

O.R.T. = organizaţie evreiască de instruire profesională a tineretului evreu din toate ţările cu o meserie productivă, care să şi-o exercite fie în Israel, fie în ţările diasporei.

O.S.E. = organizaţie de asistenţă sanitară pentru copii şi tineri evrei din întreaga lume.

Publicăm, în continuare, decizia nr. 197 din 4.III.1949 a Consiliului de Minişti a R.P.R., prin care erau interzise organizaţiile evreieşti. Deţinem o copie legalizată de Tribunalul Ilfov, după Jurnalul Consiliului de Miniştri

Decizia nr. 197

Consiliul de Miniştri, în şedinţa sa de la 4.III.1949. Văzând referatul domnului ministru al Muncii şi Prevederile Sociale, Lotar Rădăceanu,

În temeiul dispoziţiilor art. 9 din lege pentru controlul persoanelor juridice:

Decide:

Art. 1. Activitatea din cuprinsul Republicii Populare Române a organizaţiilor JOINT, O.R.T. şi O.S.E. încetează.

Art. 2. Întregul patrimoniu al acestor organizaţii, se trece Federaţiei Uniunilor de Comunităţi Evreieşti, care se instituie lichidator al acestor organizaţii.

Art. 3. O.R.T. persoană juridică, se dizolvă.

Art. 4. Ministerul Muncii şi Prevederilor Sociale este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a prezentei decizii.

(ss) dr. P. Groza, Lotar Rădăceanu, Gh. Gheorghiu-Dej, Teohari Georgescu, Şt. Voitec, Miron Constantinescu, Vasile Luca, Ana Pauker, Vasile Vaida, Bunaciu, Gh. Vasilichi, I. Vinţe, Ciuraru

https://biblioteca-digitala.ro

Tribunalul Ilfov, Secţia I Civ. Com.
Proces-verbal nr. 5398/1949

Prezenta copie fiind conformă cu originalul prezentat nouă cu petiţia înreg. la nr. 5398/1949, se legalizează de noi în conformitate cu dispoziţiile art. 73 din legea autentificării actelor, vizându-se originalul şi oprindu-se copie identică la dosar.

Preşedinte, (ss) Indescifrabil

Raport*

Asupra activităţii de lichidare a organizaţiilor „Joint", „O.S.E." şi „O.R.T."
7.III.1949 – 30.VI.1950

Activitatea şi scopurile organizaţiilor „Joint", „O.S.E." şi O.R.T., agenturi ale imperialismului american

Burghezia evreiască şi-a exercitat influenţa ei asupra populaţiei muncitoare evreieşti, atât prin organizaţiile locale (Comunităţi, organizaţii politice, asociaţii filantropice şi culturale), cât şi prin organizaţiile sale internaţionale, printre care cele mai însemnate erau „Joint", „O.S.E.", „O.R.T." şi organizaţiile sioniste.

Organizaţiile „Joint", „O.S.E." şi „O.R.T.", conduse de burghezia evreiască din Statele Unite, s-au infiltrat în diferite ţări sub masca asistenţei, profitând de situaţia grea în care masele nevoiaşe evreieşti se aflau în condiţiile discriminărilor practicate de regimurile burghezo-moşiereşti. Pe calea aceasta a asistenţei burghezia evreiască internaţională a răspândit şi întreţinut în rândurile maselor evreieşti otrava naţionalismului şovin sionist, a cosmopolitismului, a antisovietismului şi a obscurantismului mistic religios.

Astfel au pătruns şi la noi în ţară organizaţiile a căror activitate mărturisită era: asistenţa generală pentru Joint, asistenţa sanitară pentru „O.S.E." şi instruirea profesională în vederea emigrării pentru „O.R.T.".

Asistenţa pe care aceste organizaţii o făceau nu ducea la însănătoşirea structurii sociale şi economice a maselor evreieşti ci, din contră, la menţinerea lor în stare de mizerie, la crearea în rândurile acestei populaţii a unei mentalităţi parazitare, la asigurarea nevoilor existenţei zilnice prin apelul la caritatea publică, la menţinerea ei într-o stare de permanentă dependenţă faţă de burghezia care patrona această acţiune vastă de corupere a unei părţi din populaţia săracă evreiască. Ajutorul era astfel organizat încât niciodată nu era suficient pentru a reda pe cei asistaţi unei activităţi productive. Ajutorul care se dădea avea caracterul filantropiei burgheze, adică era un mijloc de a menţine şi adânci mai mult mizeria maselor nevoiaşe, cei asistaţi constituind o permanentă masă de manevră pentru acţiunile naţionaliste sioniste ale burgheziei evreieşti şi pentru scopurile ei de învrăjbire între popoare, politică practicată de imperialiştii de pretutindeni.

Rezoluţia Biroului Politic al C.C. al P.M.R. în chestiunea naţională, din 12 Decembrie 1948, arată în mod clar caracterul adevărat al acestor organizaţii:

„Procesul de încadrare în munca constructivă democratică a masei evreieşti, a fost împiedicat de acţiunea sioniştilor-naţionaliştilor evrei, care au înşelat o parte a populaţiei evreieşti printr-o propagandă nefastă. În această acţiune a lor, sioniştii au fost ajutaţi şi de alte agenturi ale imperialismului american sub diferite forme".

Din Rezoluţie reiese în mod clar sarcina de a lichida activitatea şi propaganda nefastă a organizaţiilor „Joint", „O.S.E.", „O.R.T.", agenturi ale imperialismului american, sub diferite forme, în rândurile populaţiei evreieşti.

* Raport întocmit de Bercu Feldman, secretar general al C.D.E., aflat în Arhiva F.C.E.R.

https://biblioteca-digitala.ro

Într-adevăr, acţiunea politică a organizaţiilor „Joint" şi „O.R.T." în rândurile maselor evreieşti, pe linia răspândirii şi sprijinirii naţionalismului şovin sionist, a obscurantismului religios, a cosmopolitismului şi antisovietismului şi a împiedicării populaţiei evreieşti de a se încadra în munca productivă, rezultă clar din următoarele acţiuni sprijinite de aceste organizaţii:

1) Sprijinul acordat de „Joint" diferitelor organizaţii sioniste în perioada din 1944 – 15 august 1947, în sumă de cca. 199 miliarde lei şi de la 25 august 1947 – 7.III.1949 cca. 125 milioane lei.

2) Sprijinul acordat pentru emigrări în perioada de la 1944 – 15 august 1947 în sumă de cca. 23 miliarde lei, iar de la 15 august 1947 – 7.III.1949 cca. 25 milioane lei.

3) Sprijinul acordat celor mai obscurantiste organizaţii religioase, în perioada de la 1944 – 15 august 1947 în sumă de cca. 56 miliarde lei, iar de la 15 august 1947 – 7.III.1949 cca. 22 milioane.

Aceste cifre indică numai sumele trecute în contabilitatea Joint-ului din ţară. Sume mult mai însemnate au primit organizaţiile de mai sus direct din străinătate, prin centralele lor, finanţate şi ele de „Joint".

Aceste organizaţii au mai dus în rândurile maselor evreieşti o acţiune de împiedicare a încadrării în producţie.

În adevăr, în loc de a sprijini pe cei pauperi, bătrâni, bolnavi şi pe copii, ajutoarele se distribuiau, în special, celor valizi încurajând astfel pe aceştia spre cerşetorie.

Prin posibilitatea de a căpăta, fără muncă, hrană, îmbrăcăminte, ajutoare băneşti şi diferite alte ajutoare, într-un cuvânt, mijloacele minimale de existenţă, cei asistaţi nu simţeau nevoia de a munci.

Acest fel de asistenţă a deschis calea influenţei imperialismului american în rândurile masei evreieşti, creând o mentalitate de admiraţie faţă de „generozitatea" americană, formă primejdioasă a cosmopolitismului.

Aprecierea politică a Biroului Politic al C.C. al P.M.R. asupra rolului şi consecinţelor nefaste a activităţii acestor organizaţii de aşa zisă asistenţă, agenturi ale imperialismului american, a determinat guvernul R.P.R. de a lichida activitatea lor prin Decizia Consiliului de Miniştri nr. 197 din 4 martie 1949, prin care hotărăşte:

Art. 1 – Activitatea din cuprinsul Republicii Populare Române a organizaţiilor „Joint", „O.R.T." şi „O.S.E." încetează.

Art. 2 – Întregul patrimoniu al acestor organizaţii se trece Federaţiei Uniunilor de Comunităţi Evreeşti, care se instituie lichidator al acestor organizaţii.

Art. 3 – „O.R.T." persoană juridică se dizolvă.

Art. 4 – Ministerul Muncii şi Prevederilor Sociale este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a prezentei decizii.

Modul cum au fost aduse la îndeplinire sarcinile decurgând pentru Federaţie din Decizia Consiliului de Miniştri

Prin Decizia Consiliului de Miniştri nr. 197 din 4 martie 1949, Federaţia a primit sarcina de a lichida patrimoniul acestor organizaţii şi de a folosi bunurile lor pentru nevoile de asistenţă ale populaţiei evreieşti sărace.

Pentru ca Federaţia să-şi poată aduce la îndeplinire mandatul ce i s-a dat, s-a stabilit prin Statutul Cultului Mozaic (art. 45) că Federaţia poate duce şi lichida treptat acţiunile sale de asistenţă:

„În ce priveşte operele de asistenţă socială, conduse de Federaţie, ele vor fi duse şi lichidate treptat de Federaţia Comunităţilor Evreieşti Ebraice) din R.P.R."

https://biblioteca-digitala.ro

Pe baza Deciziei Consiliului de Miniştri, comunicată Federaţiei cu adresa Ministerului Muncii şi Prevederilor Sociale nr. 32353 – din 7 martie 1949. Federaţia a procedat la preluarea patrimoniului organizaţiilor „Joint", „O.S.E." şi „O.R.T.", luând următoarele măsuri:

În ce priveşte organizaţiile „Joint" şi „O.S.E."

a) S-a început preluarea patrimoniului acestor organizaţii pe data de 7 martie 1949, cu asistenţa şi cu sprijinul organelor Ministerului Muncii. Delegaţii Federaţiei în prezenţa delegaţilor Ministerului Muncii, au procedat la vizarea tuturor registrelor, sigilarea magaziilor şi apoi la inventarierea bunurilor (anexa 1 şi 2);

b) Au fost desfiinţate Comitetele de conducere ale acestor organizaţii, în care majoritatea era formată din conducători sionişti şi vârfuri ale burgheziei evreieşti. Au fost înlăturaţi conducătorii Dr. Costiner (Joint), Mella Iancu (OSE), George Stroe (ORT) şi colaboratorii apropiaţi ai acestora ca: ing. Pantazi, Herşcovici, Feuer, Goldstein, Coman (Joint), Mose Schwartz, Ciuraru, Dr. Cornel Iancu(OSE). Au fost concediaţi din primele zile 31 salariaţi la Joint şi 34 la O.S.E.

c) S-au desfiinţat de îndată la „Joint" unele servicii ce nu corespundeau unei necesităţi, precum Serviciul de informaţii, Serviciul de emigrare şi Serviciul de statistică.

d) S-a înfiinţat pe lângă Federaţia Comunităţilor Evreieşti, Serviciul de lichidare Joint şi Serviciul de lichidare O.S.E. La 8 mai 1949 aceste Servicii s-au contopit într-un singur Serviciu, în cadrul Federaţiei, şi anume Serviciul de lichidare al organizaţiilor Joint şi O.S.E.

e) S-a procedat la reducerea treptată a numărului salariaţilor, pe măsura reducerii activităţii. Astfel, s-au făcut următoarele reduceri de personal, prin concedieri şi prin preluarea unor salariaţi de către Stat şi Comitetul Provizoriu, odată cu preluarea instituţiilor respective: 1949 martie – 55 salariaţi, aprilie – 68; mai – 25; iunie – 3; august – 6; septembrie – 2; octombrie – 2; noiembrie – 2; 1950 ian.-iunie – 68.

Au fost deci concediaţi şi preluaţi de stat un număr de 236 salariaţi dintr-un total de 270 salariaţi. Din salariaţii rămaşi, unii au fost detaşaţi la alte servicii ale Federaţii (1 la bibliotecă, 5 la Secţia administrativă-financiară).

f) Localul din Calea Moşilor 128 fiind prea spaţios pentru nevoile Serviciului de lichidare „Joint", şi „O.S.E.", aceste servicii s-au mutat în str. Ştefan Mihăileanu nr. 38, fostul sediu al „O.S.E."-ului; iar în localul din Cal. Moşilor 128 s-a instalat sediul C.D.E. – Comitetul Central. De asemenea, s-a renunţat la sediul Secţiei de Emigrare „Joint" din str. Episcopiei nr. 5.

S-au concentrat şi desfiinţat patru depozite şi anume: Depozitul din Şos. Viilor, în luna august 1949; Depozitul din str. Sf. Mina, în luna ianuarie 1950; Depozitul din Piaţa Senatului (localul Gioconda) în luna februarie 1950; Depozitul din str. Fabrica de Chibrituri, în luna aprilie 1950.

În luna iunie 1950, în urma cererii tov. general maior Doncea, de a elibera localul în care se afla Depozitul din Şos. Gării Obor nr. 11 pentru nevoi militare, am început evacuarea materialelor existente (efecte, alimente, medicamente etc.) în alte trei localuri şi anume: în Depozitul din Cimitirul Comunităţii Evreilor din Şos. Giurgiului; în imobilul din Str. Popa Soare nr. 18 şi în imobilul din Cal. Văcăreşti nr. 4.

S-a politizat desfiinţarea şi încetarea activităţii acestor organizaţii, în rândurile activiştilor C.D.E. şi ai Comunităţilor şi în rândurile populaţiei muncitoare evreieşti.

S-au blocat alimentele aflate la Comunităţi, care era destinate snifurilor de haluţimi. Conducerea „Joint"-ului şi „O.S.E."-ului prevăzând, după apariţia Rezoluţiei Biroului

https://biblioteca-digitala.ro

Politic al C.C. al P.M.R. în problema naţională, o îngrădire a activităţii lor, au făcut o vastă distribuire de alimente, în special către organizaţiile sioniste şi religioase, trimiţând snifurilor de haluţimi în februarie 1949 importante cantităţi de alimente, efecte, medicamente şi numerar. Încă înainte de preluarea acestor organizaţii, Federaţia a luat prin Comunităţi măsuri de blocare a transporturilor efectuate (anexa 3, circulara Federaţiei), iar după preluare, Federaţia a oprit expediţiile astfel încât încercarea de ultimă oră a conducerii Joint-ului de a asigura mijloace de existenţă pentru un timp mai îndelungat, a fost dejucată.

Ca o consecinţă a blocării transporturilor efectuate şi a preluării organizaţiilor „Joint", snifurile de haluţimi şi parte din căminele religioase au fost nevoite să se dizolve, iar parte din aceste cămine au fost preluate de Federaţie şi apoi trecute la Stat,

La data preluării organizaţiilor „Joint", funcţionau în ţară următoarele unităţi ale organizaţiilor sioniste, sprijinite de „Joint" şi „OSE": 106 snifuri de haluţimi cu circa 5.000 asistaţi; 42 cămine de copii sioniste, religioase şi cămine OSE cu 2.700 copii.

Parte din unităţile organizaţiilor sioniste arătate mai sus s-au dizolvat în luna martie, înainte şi după apariţia Deciziei Consiliului de Miniştri din 7 martie 1949, din cauza condiţiilor politice. La acest proces de lichidare au contribuit într-o anumită măsură şi măsurile de blocare a alimentelor, luate de Federaţie. Inventarul acestor unităţi (snifuri şi căminuri) a fost preluat de Comunităţi. Unele cămine (12) au fost preluate de Comunităţi şi apoi predate Ministerului Muncii la 1 aprilie 1949. (Anexa 4).

Întrucât numărul tinerilor şi copiilor aflaţi în unităţile ce s-au dizolvat era la acea dată de circa 6.000, Federaţia cu sprijinul C.D.E.-ului a avut grija ca operaţiunea de plecare la domiciliu să decurgă în ordine. Astfel, cei care aveau părinţi au fost trimişi la domiciliile lor cu foile de drum puse la dispoziţie de Ministerul Afacerilor Interne, Federaţia suportând parte din cheltuielile de deplasare, hrana necesară şi asigurând deplasarea copiilor cu însoţitori.

Unii din aceşti tineri au fost sprijiniţi de Federaţie până la încadrarea lor în producţie, iar copiii orfani au fost menţinuţi în cămine şi au trecut odată cu căminele respective în asistenţa Ministerului Muncii şi Prevederilor Sociale. Au rămas în această situaţie circa 250 de tineri care au fost grupaţi în Bucureşti în patru localuri. În Decembrie 1949, după încadrarea lor în producţia ei au fost cazaţi în locuinţe individuale şi au încetat de a mai fi sprijiniţi de Federaţie.

La data preluării de către Federaţie a patrimoniului organizaţiilor Joint şi OSE au funcţionat, sub conducerea Comunităţilor dar sprijinite de Joint, următoarele instituţii de asistenţă: 98 cantine, 28 azile, 27 dispensare, I centru dentar Bucureşti.

În cursul lunii martie s-a procedat la predarea acestor instituţii de asistenţă către Ministerul Muncii şi Prevederilor Sociale. În acest scop, s-a înfiinţat în fiecare localitate câte o comisie de predare compusă din inspectorul Muncii, delegatul C.D.E.-ului, al U.F.D.R.-ului, Preşedintele Comunităţii şi administratorul unităţii respective operaţiunile de predare s-au efectuat în cursul lunii martie, instituţiile de asistenţă intrând în administrarea Ministerului cu începere de la data de 1 aprilie. Pentru a asigura funcţionarea neîntreruptă a instituţiilor de asistenţă până când Ministerul a putut stabili bugetele, să asigure alocaţiile de hrană pentru asistaţi şi sumele necesare pentru întreţinerea instituţiilor preluate şi încadrarea personalului, Federaţia a avansat, la cererea Ministerului Muncii, sumele necesare care se cifrează la 3.154.486 lei, sumă care ulterior a fost restituită Federaţiei. Federaţia a sprijinit Ministerul Muncii la efectuarea lucrărilor de încadrare a celor 962 salariaţi, care au funcţionat la instituţiile predate. În acest scop, Federaţia a pregătit, cu

https://biblioteca-digitala.ro

sprijinul C.D.E.-ului, materialul informativ privind pe salariaţii acestor instituţii şi care a servit pentru lucrările de încadrare.

La data preluării organizaţiei „O.S.E.", au funcţionat 127 centre medico-sociale, unităţii pentru asistenţa copiilor. Prin aceste centre s-a acordat copiilor şi mamelor în perioada sarcinii şi lăuziei, asistenţă medicală precum şi ajutorare cu alimente şi efecte.

Concomitent cu predarea căminelor şi cantinelor O.S.E., în cadrul trecerii tuturor instituţiilor de asistenţă la Ministerul Muncii, s-a produs şi predarea către acest Minister a centrelor medico-sociale. Aceste instituţii (centrale medico-sociale) deşi la început preluate de organele Ministerului Muncii, au fost apoi lăsate tot în grija federaţiei, deoarece Ministerul Muncii neavând în organizarea sa această formă de asistenţă, a refuzat să se ocupe de ele.

Încă din aprilie 1949 (anexa 5 – tabelul instituţiilor) Federaţia a făcut demersuri pe lângă Ministerul Sănătăţii, care are în sarcina sa asistenţa medicală, ca aceste instituţii (centrele medico-sociale şi dispensarele care aveau o activitate continuă şi bine asigurată) să fie preluate de către Stat. Menţinerea lor în grija Federaţiei nu-şi mai avea o raţiune, întrucât asistenţa socială şi sanitară a devenit o sarcină a Statului.

Ministerul Sănătăţii a întârziat preluarea acestor instituţii pentru a face în prealabil verificări pe teren asupra situaţiei unităţilor respective. În acest scop, organele Ministerului Sănătăţii, împreună cu conducerea comunităţilor au încheiat procese verbale de constatare şi inventare, pe baza cărora Ministerul Sănătăţii a întocmit bugetele care au fost înaintate spre aprobare Ministerului de Finanţe. Din cauza acestor formalităţi, predarea s-a făcut abia în luna ianuarie 1950. Au fost predate Ministerului Sănătăţii numai unităţile arătate în anexă, întrucât celelalte centre medico-sociale care figurau ca instituţii ale OSE-ului, nu erau decât simple oficii de distribuire de bunuri (alimente, medicamente şi efecte), astfel încât menţinerea lor era inutilă. Distribuirea de ajutorare la copii putându-se face prin Comunitate, au fost contopite un număr de 58 centre medico-sociale cu secţiile de asistenţă a Comunităţilor.

Până la preluarea de către Ministerul Sănătăţii (ianuarie 1950), centrele medico-sociale au continuat a funcţiona şi au fost întreţinute de Federaţie. Întreţinerea acestor instituţii în intervalul 7.III.1949 a însumat lei 6.091.061, sumă acoperită din subvenţia primită de la Ministerul Muncii. Prin centrele medico-sociale şi secţiile de asistenţă ale Comunităţilor s-a dus acţiunea de asistenţa copiilor. Astfel, în intervalul 7 martie 1949 – 30 iunie 1950, s-au distribuit efecte la 18.614 copii; s-au distribuit raţii lunare de alimente la 11.312 copii; s-a dus o acţiune de vitaminizare pentru 6.933 copii cu următoarele: 7 butoaie untură de peşte, 4000 capsule Vitamina A.D., 25.100 tablete polivitamine, 40.500 tablete Thiam şi cantităţi de vitamine A.D. în tablete, viosterol, alimente fosfate, ovomaltine, puerilact; s-au sprijinit acţiunile de trimitere în colonii din vara anului 1949, trimiţându-se un număr de 1.000 de copii în coloniile de vară ale Ministerului Sănătăţii, peste efectivul prevăzut de minister, acţiune la care Federaţia a contribuit cu circa 5.000.000 lei; de asemenea, pentru anul 1950 s-a organizat, în înţelegere cu Ministerul Muncii, trimiterea în coloniile de vară ale acestui Minister, a unui număr de 1000 copii, acţiune care este în curs; o acţiune de distribuire de cadouri, jucării, diferite obiecte etc. la 1000 copii, cu ocazia sărbătoririi zilei de 30 decembrie 1949.

În ce priveşte organizaţia „O.R.T."

De asemenea, au fost preluate de Federaţie, în baza Deciziei Consiliului de Miniştri, cele opt şcoli de calificare ale organizaţiei „O.R.T." şi anume, şcolile din: Bucureşti, Timişoara, Cluj, Oradea, Arad, Iaşi, Galaţi, Botoşani, cu un număr de elevi şi cu un număr

https://biblioteca-digitala.ro

de secţii. Federaţia a asigurat funcţionarea neîntreruptă a şcolilor, iar după un scurt timp, ele au fost predate Ministerului Muncii, care le-a încadrat în învăţământul său ca şcoli de recalificare, le-a dezvoltat mărind numărul secţiilor şi numărul elevilor, astfel încât astăzi aceste şcoli au secţii, cu un număr de elevi.

Federaţia a lichidat gestiunea financiară a acestor şcoli şi a asigurat trecerea lor la Ministerul Muncii. Pentru popularizarea şi politizarea trecerii în sarcina statului a instituţiilor de asistenţă şi a şcolilor de recalificare, Federaţia a trimis Comunităţilor circulara nr. 5240/49 (anexa 6), arătând condiţiile politice interne şi externe în care s-a produs trecerea în seama Statului a asistenţei populaţiei nevoiaşe evreieşti.

În concluzie, în aplicarea Rezoluţiei Biroului Politic al C.C. al P.M.R. şi a Deciziei Consiliului de Miniştri, Federaţia cu sprijinul C.D.E.-ului: a lichidat cele mai importante centre organizate de propagandă sionistă în rândurile tineretului (snifuri, cămine, şcoală de agricultură); a predat statului toate instituţiile de asistenţă ale populaţiei evreieşti, scoţând de sub influenţa cercurilor burgheze sioniste şi religioase populaţie săracă evreiască; prin încetarea sprijinului material primit de la Joint de către organizaţiile religioase (Agudat Israel şi Biroul Central Ortodox) care au organizat şi condus 24 cămine cu 2.177 copii, în care se făcea o educaţie mistică, religioasă, obscurantistă, parte din aceste cămine au fost desfiinţate, iar parte au fost preluate de stat; prin încetarea subsidiilor primite de la Joint, sus-arătatele organizaţii religioase, şi-au pierdut baza lor materială, ceea ce a uşurat ulterior desfiinţarea acestor centre de rezistenţă ale cercurilor religioase ortodoxe şi a înlesnit realizarea unificării Comunităţilor de diferite rituri.

II Lichidarea

Sarcina de a lichida bunurile preluate de la organizaţiile „Joint" şi "O.S.E.", bunuri ce se compun din efecte, alimente, medicamente, cazarmament, diferite materiale, unelte şi creanţe de încasat, au fost încredinţate Secţiei de Asistenţă a Federaţiei, deoarece bunurile preluate au avut destinaţia de a servi pentru asistenţa populaţiei sărace evreieşti.

Pentru aducerea la îndeplinire a acestei sarcini, s-au stabilit noi norme pentru acordarea de ajutoare cu efecte, alimente şi medicamente, care să împiedice pătrunderea influenţelor nesănătoase imperialiste, obscurantiste tc., în rândurile maselor nevoiaşe evreieşti.

În noua organizare a asistenţei s-a aplicat principiul că, prin asistenţa socială, oamenii valizi trebuiesc productivizaţi şi că ajutoarele trebuiesc acordate numai copiilor şi celor pauperi inapţi de muncă, bătrâni, bolnavi.

Potrivit acestor principii, s-a stabilit planul de muncă pe baza căruia s-au desfăşurat următoarele acţiuni:

1) Distribuiri de efecte. S-au făcut două acţiuni de distribuire de efecte, una în vara 1949 şi una în toamna 1949, distribuindu-se în total efecte la un număr de 115.759 persoane şi anume: 18.614 copii, 47.982 bărbaţi şi 49.163 femei (Anexa 7).

S-au luat măsuri ca distribuitorile să nu mai aibă loc în condiţiile din trecut, când cei asistaţi făceau coadă zile întregi la uşile Comunităţile şi constituiau o masă permanent nemulţumită, uşor de folosit de către propaganda duşmană. Acţiunea de distribuire a efectelor a fost folosită pentru politizarea celor asistaţi. Federaţia a recomandat Comunităţilor să folosească distribuirile de efecte pentru acţiunile de îndrumare şi lămurire a masei celor asistaţi, cărora să li se vorbească despre prefacerile importante din ţara noastră în drum spre socialism. De asemenea, s-au luat măsuri ca predarea ajutoarelor în efecte să se facă în mod îngrijit, efectele să fie predate în bună stare şi împachetate (anexa 8).

https://biblioteca-digitala.ro

Distribuiri de alimente. Instituţiile de asistenţă (cămine, azile, cantine) trecute la Stat la 1 aprilie, aveau în depozitul lor un stoc de alimente care reprezenta aprovizionarea acestor unităţi pe un timp de trei luni. Alimentele preluate de la Joint au fost folosite pentru asistenţa copiilor şi bolnavilor după criteriile arătate mai sus. Astfel, s-au distribuit alimente la un număr de 11.312 copii, 2586 bolnavi T.B.C. şi alte boli în raţii lunare şi 6535 diverşi pauperi, bătrâni (anexa 9).

Distribuirea de materiale sanitare, instrumente şi aparate medicale.

Diferitele materiale sanitare, instrumente şi aparate medicale preluate de Federaţie, neutilizabile în cadrul asistenţei individuale, au fost distribuite la instituţiile sanitare – spitale, dispensare, policlinici. Au fost înzestrate în special instituţiile sanitare ale Comunităţilor Evreieşti ce au fost predate Statului. Sumele realizate atât din lichidarea patrimoniului Joint şi OSE, cât şi cele realizate prin aplicarea Decretului 113/948, au fost destinate scopurilor de asistenţă. Astfel, în perioada 7.III.1949-30.VI.1950, s-au folosit în acţiunile de asistenţă lei 37.305.426. A mai rămas neutilizată pe data de 1 iulie 1950, suma de lei 48.384.884 din fondurile cu afectaţiune specială pentru asistenţă, arătate mai sus. Aceste sume figurează în bugetul Federaţiei pe anul în curs la capitolul Asistenţă şi anume: pentru ajutorarea bolnavilor, bătrânilor, pauperilor, elevilor merituoşi, pentru încadrarea în muncă, ajutoare pentru proteze, aparate ortopedice, ochelari, pentru acţiunea.de încadrare în regimul I.O.V.R. a văduvelor, orfanilor invalizilor, victime ale terorii fasciste, ajutoare pentru lemne, pentru colonii de vară, cheltuieli pentru distribuirea efectelor, alimentelor şi materialelor, confecţionarea de materiale, ajutoare Comunităţilor pentru acţiuni de asistenţă individuală şi diferite sprijine.

V. Sprijin

Pentru a putea aduce la îndeplinire sarcinile ce au revenit Federaţiei în lichidarea organizaţiilor burgheziei internaţionale evreieşti (Joint, OSE, ORT, organizaţii sioniste şi obscurantiste) şi întrecerea instituţiilor de asistenţă ale populaţiei evreieşti la stat, am primit un sprijin preţios din partea C.C. al P.M.R. prin rezoluţia în chestiunea naţională şi prin îndrumările primite.

Am avut, de asemenea, sprijinul guvernului, care a dat soluţia cea mai potrivită problemelor arătate mai sus, prin Decizia Consiliului de Miniştri nr. 197 din 4 martie 1949, prin preluarea de către Ministerul Muncii şi Ministerul Sănătăţii a instituţiilor sanitare şi de asistenţă ale populaţiei evreieşti, prin acordarea de către Ministerul de Finanţe a unei subvenţii de 40.000.000. (patruzeci milioane) lei pentru acoperirea cheltuielilor de întreţinere a instituţiilor de asistenţă de la încetarea subvenţiilor primite de la Joint şi până la trecerea lor la Stat.

Am primit, de asemenea, sprijinul C.D.E. – C.C., care a ajutat sau îndrumat Federaţia şi Comunităţile de ţară pentru a putea lichida patrimoniul organizaţiilor dizolvate, în condiţii de bună şi cinstită gospodărire şi cu respectarea principiilor ce au fost puse la baza acţiunilor de asistenţă. Acest sprijin a fost dat de Comisia Organizatorică, care prin instructorii săi ca şi prin C.D.E.-urile din ţară, a ajutat Comunităţile să aducă la îndeplinire instrucţiunile federaţiei. Au mai dat un ajutor la acţiunile arătate în raportul de faţă, tov. R. Weiss-Croitoru, care a îndeplinit funcţiunea de delegat al Federaţiei pentru lichidarea organizaţiilor Joint şi OSE, în care a depus râvnă şi pricepere, precum şi cei mai mulţi din funcţionarii Secţiei de Asistenţă a federaţiei, care au dat dovadă de ataşament în munca depusă pentru realizarea planului de lucru.

Majoritatea Comunităţilor au aplicat întocmai dispoziţiile Federaţiei, astfel încât campaniile de distribuirea efectelor şi medicamentelor a decurs, în general, în ordine, în

https://biblioteca-digitala.ro

mod corect, potrivit instrucţiunilor Federaţiei şi au ajutat astfel ca bunurile distribuite să ajungă în mâinile celor într-adevăr îndreptăţiţi la asistenţă.

Greutăţi

Am întâmpinat şi greutăţi, dintre cele mai importante sunt următoarele:

1) Ministerul Muncii a preluat în unele oraşe centrele medico-sociale odată cu cantinele, azilele şi căminele, pentru ca apoi să renunţe la ele, pe motiv că aceste instituţii, având caracter sanitar, nu intră în competenţa sa, fără însă ca organele locale ale Ministerului Muncii să restituie, în toate cazurile, Comunităţilor bunurile acestor centre, ceea ce a împiedicat continuarea activităţii centrelor medico-sociale.

2) Ministerul Sănătăţii a întârziat timp îndelungat de a prelua Centrele Medico-Sociale, astfel încât ele au continuat să fiinţeze sub conducerea şi grija Federaţiei până în ianuarie 1950.

3) Secţiile Sanitare ale Comitetelor Provizorii din unele localităţi au desfiinţat unele instituţii sanitare ale Comunităţilor, înainte chiar de predarea lor (la Rădăuţi, Secţia Sanitară a Comitetului Provizoriu a desfiinţat dispensarul şi Centrul Dentar; la Sighet, Secţia Sanitară a preluat dispensabilul în luna ianuarie 1950 şi nici până astăzi nu a fost redeschis, deşi Ministerul Sănătăţii a dat dispoziţii de a fi menţinut, iar Ministerul de Finanţe a aprobat bugetul său de funcţionare).

4) Unele Comunităţi nu au organizat distribuirea medicamentelor (Bârlad, Tulcea, Piteşti, Podul Iloaiei); nu au ţinut seama de instrucţiunile Federaţiei şi nu au răspuns corespondenţei (Bacău, Cluj, Arad); s-au produs nereguli, abuzuri şi favoritism la distribuirea efectelor (Oradea, Dorohoi); nu au ţinut seamă de dispoziţiile Federaţiei ca să se facă distribuirea efectelor de către Comunitate, presupunând ca distribuirea să o facă Comitetul Provizoriu (Fălticeni); nu au lichidat sau au lichidat cu întârziere gestiunile instituţiilor de asistenţă (Arad, Craiova, Ploieşti, Suceava, Alba Iulia, Constanţa, Iaşi, Satu Mare, Piatra Neamţ, Gheorghieni, Piteşti, Câmpulung).

5) Au fost greutăţi din cauza felului în care s-au făcut de către Joint, în trecut, distribuirile de efecte şi alimente, care a creat o categorie de profesionişti ai asistenţe, greutăţi din cauza pretenţiilor insistente a unora care nu erau îndreptăţiţi la asistenţă şi care nu voiau să înţeleagă că efectele sunt pentru bătrâni şi pentru bolnavii pauperi, potrivit normelor fixate de Federaţie. Pentru a putea pune în aplicare criterii juste de distribuire, Federaţia ca şi Comunităţile au avut de suportat un adevărat asalt al solicitanţilor, stăpâniţi de mentalitatea de cerşetorie creată de Joint. A trebuit perseverenţa şi fermitate pentru a pune stabilă acestor solicitanţi insistenţi şi pentru a-i convinge că s-au schimbat criteriile şi metodele de lucru în domeniul asistenţei.

6) La preluarea de către Federaţie a căminelor din Bucureşti conduse de organizaţia obscurantistă Agudath Israel şi Poale Agudath Israel, am întâmpinat dificultăţi serioase. Astfel, rabinul Portugal, conducătorul căminelor Agudath Israel (din Cal. Moşilor 132) şi Cal. Văcăreşti 14), a căutat să împiedice preluarea acestor cămine, astfel el a plasat copiii din cămine în locuinţe particulare, a infiltrat copiilor teamă de Federaţie, de conducătorii C.D.E.-ului, de soarta care îi aşteaptă în căminele Statului, că dacă vor intra în aceste cămine nu vor mai putea pleca în statul Israel, că unii din ei vor fi repatriaţi în U.R.S.S. de unde sunt originari şi de unde au fost aduşi de rabinul Portugal, că nu vor fi respectate prescripţiile religioase. Pentru a-i menţine sub influenţa sa, a împiedicat pe copii de a merge la şcoală. În acelaşi fel a procedat Fried, conducătorul căminelor Poale Agudath Israel (str. Virginiei şi str. Col. Papazoglu). Toate încercările de a prelua căminele respective, care au durat timp îndelungat, s-au izbit de rezistenţa făţişă sau ascunsă a acestora.

https://biblioteca-digitala.ro

Numai procedând cu energie față de atitudinea dușmănoasă manifestată în această ocazie, și cu sprijinul Ministerului Muncii, copiii au putut fi mutați, mai întâi într-un cămin al Ministerului Muncii la Buşteni, şi apoi în căminul special amenajat de Federație în Bucureşti, str. Aron Florian.

7. O greutate o constituie faptul că depozitul din imobilul din Şos. Gării Obor, nr. 11, în care se află bunurile existente din lichidarea patrimoniului Joint, a trebuit să fie mutat. Federația a fost nevoită a muta aceste bunuri în trei localuri aparținând Comunității din Bucureşti, şi anume, în imobilul din str. Popa Soare nr. 18, construcție neterminată şi care este în curs de amenajare, în baraca de scânduri din cimitirul evreiesc din Şos. Giurgiului şi în magazia de azimă din Cal. Văcăreşti nr. 4, din cauză că nu s-a pus la dispoziție un imobil potrivit. Necesitatea de a face mutarea într-un termen scurt a impus rechemarea din concediu a funcționarilor Secției de Asistență, cheltuieli importante pentru mutare şi pentru lucrările de amenajare (lucrări de zidărie, tâmplărie etc.), suspendarea activității curente de distribuire şi amânarea executării planului de distribuire până după terminarea mutării şi a instalării în noile depozite. Dispersarea în trei depozite va impune necesitatea unui număr mai ridicat de salariați pentru administrarea, manipularea şi paza lor şi, deci, o majorare a cheltuielilor de administrație şi regie.

8. Banca de Stat Banca R.P.R., nici până astăzi nu a autorizat cooperativele meşteşugăreşti, debitoare ale Federației, de a ne achita creanțele acestora față de Federație. Din această cauză nu am putut recupera încă suma de lei 6.040.000 – datorată de Cooperativele Meşteşugăreşti deşi ele au posibilități de plată. (Vapniarca şi Înfrățirea din Bucureşti, Unitatea din Sighet şi Progresul din Galați).

9. După desființarea snifurilor şi a şcolii agricole din Colentina, preluată de Ministerul Agriculturii, unii salariați şi creditori ai acestora au formulat pretenții băneşti împotriva Federației. Au fost plătite unele salarii. S-au făcut acțiuni în justiție împotriva federației, care însă au fost respinse.

Lipsuri

În acțiunea de lichidare am avut însemnate lipsuri:

1. Desființarea organizațiilor burgheziei evreieşti (Joint, OSE, ORT), trecerea instituțiilor de asistență în sarcina statului, desființarea citadelelor organizate ale naționalismului sionist şi ale obscurantismului, precum şi schimbarea structurală a asistenței, nu au fost politizate şi folosite îndeajuns în munca de lămurire a populației evreieşti, s-a folosit metoda circulărilor, fără participarea directă pe teren.

2. Asistența nu a fost folosită în aşa fel încât să constituie o metodă de a crea legături strânse cu masele nevoiaşe ale populației evreieşti. În loc ca distribuirea de bunuri să apropie pe cei ajutați de Comunitate şi Federație în multe cazuri aceştia erau nemulțumiți.

3. Insuficient control pe teren la comunități, în privința felului de aplicare a dispozițiilor de distribuire. Din această cauză nu au putut fi împiedicate unele abateri.

4. Pentru recuperarea creanțelor de la cooperative, urmează a se face demersuri la Banca de Stat ca să încuviințeze ca aceste cooperative să treacă în planul lor de casă, plata acestor creanțe.

5. De asemenea, urmează să se urmărească încasarea creanțelor dela debitorii Băncilor prin Comunități.

6. Trebuiesc făcute demersuri pentru deblocarea leilor blocați.

Numerarul rezultat din încasarea creanțelor sus-arătate, urmează a fi folosit pentru asistență, potrivit bugetului federației în vigoare, care parte din aceste creanțe au fost prevăzute la intrări.

https://biblioteca-digitala.ro

Mobilier şi ambalaj

Mobilierul aflat în depozit şi provenit din lichidarea băncilor, snifuri, etc. urmează a fi dat, pe măsura nevoilor, în folosinţa şi păstrarea instituţiilor, (Comunităţi, C.D.E., IKUF). Mobilierul inutilizabil în instituţii urmează a fi vândut. De asemenea, urmează să fie revalorificate prin vânzare şi diferitele ambalaje răspândite la Comunităţile din ţară.

Concluzii

Prin acţiunea de lichidare s-au înregistrat şi unele rezultate politice:

1) Un număr de circa 7000 de tineri şi copii, aflaţi sub influenţa directă a organizaţiilor sioniste şi a cercurilor, au fost îndrumaţi, unii în producţie, iar alţii în instituţiile de asistenţă trecute în grija statului. Parte din ei au devenit elemente folositoare în producţie

2) Datorită noilor norme puse la baza acţiunii de asistenţă, numeroase elemente valide ce trăiau din asistenţa publică, au fost redate producţiei, ajutându-se prin aceasta acţiunea de îndrumare a populaţiei evreieşti spre producţiei.

3) S-a lichidat metoda folosirii de către burghezia evreiască a asistenţei pentru menţinerea în masa populaţiei muncitoare evreieşti a mentalităţii de cerşetorie, de parazitism şi ploconeală faţă de „ajutorul american". Numărul celor care apelează la asistenţa socială s-a redus. O parte din masa pauperă a populaţiei evreieşti a fost încadrată în muncă, o altă parte a populaţiei muncitoare şi nevoiaşi evreieşti, invalizi, văduve şi orfani victime ale terorii fasciste, lipsite de orice alte resurse de trai, au fost încadraţi în regimul de pensii I.O.V.R. Secţia de Asistenţă a Federaţiei a sprijinit acţiunea de încadrare în regimul I.O.V.R., datorită acestui sprijin acţiunea s-a putut intensifica.

4) Asistaţii, pauperi bolnavi şi bătrâni, au primit un ajutor mai efectiv, iar condiţiile omeneşti în care li s-a acordat ajutorul i-a scutit de umilinţele obişnuite în trecut.

5) Preluarea instituţiilor de asistenţă ale comunităţilor în grija statului şi felul în care s-a produs această preluare a contribuit la apropierea populaţiei evreieşti, asistată în aceste instituţii, de populaţiile conlocuitoare"*.

Din analiza raportului întocmit de conducerea din acele zile ale F.C.E.R. conducere impusă evreilor de către Comitetul Democrat Evreiesc, rezultă o serie de aprecieri care de fapt făceau parte din arsenalul de calomnii îndreptat împotriva evreilor din România. Citäm: „Aceste organizaţii au mai dus, în rândurile maselor evreieşti, o acţiune de împiedicare a încadrării în producţie.

În adevăr, în loc de a sprijini pe cei pauperi, bătrâni, bolnavi şi pe copii, ajutoarele se distribuiau, în special, celor valizi, încurajând astfel pe aceştia spre cerşetorie.

Prin posibilitatea de a căpăta, fără muncă, hrană, îmbrăcăminte, ajutoare băneşti şi diverse alte ajutoare, într-un cuvânt, mijloacele minimale de existenţă, cei asistaţi nu simţeau nevoia de a munci.

Acest fel de asistenţă a deschis calea influenţei imperialismului american în rândurile maselor evreieşti...". Găsim în acest citat o reluare a acuzaţiilor aduse populaţiei evreieşti în stenograma consfătuirii de la Comitetul Central al P.C.R. din 5 octombrie 1945.

Referatul pe care îl prezentăm suferă şi de păcatul de a falsifica datele. Privitor la fondurile distribuite de Joint organizaţiilor sioniste şi organizaţiilor religioase evreieşti în perioada 23 august 1944 – 7 martie 1949, raportul citează date valorice fără a face menţiunea că la 15 august 1947 a intervenit, în România, o reformă bănească, în care leul în

* Acest referat este un document care arată felul în care Comunitatea Evreiască din România a fost jefuită de comunişti, demni urmaşi ai slujitorilor regimurilor legionar şi antonescian.

https://biblioteca-digitala.ro

circulaţie, după data menţionată, a avut o valoare de 20.000 la 1. Din acelaşi raport rezultă că în perioada august 1949 – aprilie 1950, Statul comunist a confiscat clădirile şi terenurile aferente depozitelor JOINT din Bucureşti, Şoseaua Viilor str. Sf. Mina, Piaţa Senatului (azi Piaţa Naţiunilor Unite), str. Fabrica de Chibrituri. De asemenea, din ordinul fruntaşului comunist Constantin Doncea, depozitul Joint-ului din Bucureşti, Şoseaua Gării Obor nr. 11 a fost trecut la Ministerul Forţelor Armate, rămânând până azi pentru nevoi militare. Raportul mai menţionează „Ca o consecinţă a blocării transporturilor efectuate şi a preluării organizaţiilor Joint şi OSE, snifurile de haluţimi şi parte din căminele religioase au fost preluate de Federaţie şi apoi trecute la Stat". (Statul comunist nu a făcut nimic din care să nu câştige pe seama evreilor, totul era afacere, jaf pentru acoperirea „pierderilor planificate" – n.a.).

Ca urmare a aplicării deciziei 197 din 4 martie 1949, au fost aruncaţi pe drumuri 6.000 de tineri din cămine şi 2.700 de copii. Din luna aprilie 1949, ca urmare a aplicării deciziei mai sus-menţionate, au fost confiscate de către Stat 98 de cantine, 28 de azile, 27 de dispensare, 1 centru dentar la Bucureşti.

Şcolile ORT au fost preluate, de asemenea, de către Stat, care le-a transformat în şcoli de meserii pentru întreprinderile naţionalizate, nemaiavând nimic comun cu populaţia evreiască. Fondurile Joint au fost folosite la înzestrarea instituţiilor sanitare naţionalizate, iar o altă parte a fondurilor a fost utilizată de Ministerul Muncii pentru plata pensiilor I.O.V.R. către evrei, de fapt obligaţie a statului. Nu putem să nu semnalăm, că Banca Naţională a confiscat fondurile unor cooperative evreieşti înfiinţate cu sprijinul Joint-ului. Citâm printre acestea cooperativele Vapniarca şi Înfrăţirea din Bucureşti, Cooperativa Sighet şi Cooperativa Progresul – Galaţi, (Arhiva F.C.E.R., dosar dr. Moses Rosen).

Ura comuniştilor şi al Comitetului Democrat Evreiesc, împotriva marilor organizaţii internaţionale evreieşti, Joint, ORT, OSE şi a organizaţiei sioniste care activau în România, reiese şi din circulara din 1 mai 1951 adresată de Conducerea Comitetului Democrat Evreiesc către Comitetele locale ale acestui organism pentru distrugerea oricăror nume aparţinând organizaţiilor evreieşti citate anterior, indiferent dacă aceste nume apăreau pe ambalaje goale sau dacă apăreau pe plăci comemorative din instituţii de cult, sinagogi sau cimitire. Circulara are caracter confidenţial în scris şi este semnată de secretarul general, Bercu Feldman şi de preşedintele Comisiei de Coordonare a Federaţiei, I. Bacalu. Reproducem textul integral al acestei circulare:

La primirea prezentei, de îndată, veţi lua împreună cu responsabilul cu munca la Comunitate din biroul CDE, următoarele măsuri:

1. Să se trieze cu atenţie cărţile religioase sau de altă natură aflate în sinagogi, la Comunitate, Talmud-Tora sau la orice alte instituţii ale cultului mozaic, care poartă pe ele ştampile sau alte menţiuni ale organizaţiei americane teroriste şi de spionaj Joint sau iniţialele AJDC, sau denumirea în altă formă ale acesteia sau ale oricărei organizaţii sioniste, Congresul Mondial Evreiesc, etc. Toate aceste cărţi vor fi bine ambalate în lăzi sau în pachete şi expediate pe adresa Federaţiei Comunităţile Evreieşti, Bucureşti, str. Dim. Racoviţă nr. 8, Raionul 23 August. Această triere se va face personal de către responsabilul cu munca la Comunitate, ajutat de activişti de încredere şi pe răspunderea acestora.

2. Se vor distruge prin ardere toate ambalajele, cutii, cartoane, hârtii, etichete, purtând inscripţii de felul celor arătate la punctul 1 (Sacii cu asemenea inscripţii vor fi trimişi Federaţiei. La cutiile şi bidoanele de tablă se va tăia şi distruge partea cu inscripţia).

3. Se va revizui inventarul Comunităţii şi al Instituţiilor de cult, identificându-se obiectele de orice fel care poartă pe ele imprimate inscripţii de felul celor arătate la punctul

https://biblioteca-digitala.ro

1. Aceste inscripţii se vor îndepărta şi distruge. În cazul când nu este posibilă îndepărtarea inscripţiilor, obiectele respective vor fi scoase din uz, iar lista acestor obiecte trimisă Federaţiei sub plic confidenţial.

4. Plăcile aplicate la clădirile instituţiilor de cult cu asemenea inscripţii vor fi scoase şi distruse. De asemenea, se vor şterge inscripţiile făcute direct pe pereţi. Dacă vă este cunoscută existenţa unor asemenea plăci sau inscripţii la clădiri ce nu aparţin Comunităţii sau Instituţiilor de cult ci altor proprietari (Instituţii de stat sau particulari) veţi sesiza pe linie politică pentru înlăturarea lor.

5. Veţi verifica în cimitire dacă se află inscripţii cu caracter sionist pe pietrele funerare şi veţi comunica în ce constau ele, ce posibilităţi de înlăturare a acestor inscripţii există fără a strica pietrele şi dacă în localitate se găsesc meseriaşi calificaţi pentru a face aceste lucrări. În această chestiune nu veţi lua nici o măsură înainte de a primi instrucţiuni din partea noastră pe baza celor raportate de dv.

6. Se va prelucra cu credincioşii sinagogilor din localitate a căror denumire are un caracter sionist precum „Palestiner, Or Zion, Agudath Israel, Col Israel Haverim, Beth Israel, Tifered Israel, Zion etc." pentru a decide schimbarea acestor denumiri cu altele cu caracter religios dar fără caracter sionist.

Toate aceste măsuri sunt strict confidenţiale.

Despre executarea acestor sarcini veţi întocmi şi înainta un raport la C.C. al C.D.E., pentru Comisia Federaţiei, până în ziua de 20 martie a.c.".

Mai grav au fost distruse plăci comemorative din sinagogi care aminteau generaţiile de conducătorii obştii evreieşti, de mari rabini, de ostaşi şi ofiţerii evrei care şi-au dat viaţa pentru făurirea României Mari. Buldozerul comunist mătura istoria comunităţii evreieşti din România din ordinul Comitetului Central al Partidului Comunist din România şi a uneltelor acestuia din rândurile Comitetului Democrat Evreiesc.

În mai 1950 au început arestări masive împotriva activiştilor mişcării sioniste. Nu avem o evidenţă exactă a numelor şi numărului de activişti sionişti arestaţi de-a lungul deceniului VI în România comunistă. Pe unii dintre ei i-am identificat în dosarul nr. 16385 al fostei securităţi (azi arhivele militare). Am găsit în Arhiva dr. Moses Rosen o listă de procese şi de inculpaţi pe baza unor note întocmite de Smaya Avny (Steinmetz) fost activist sionist. Reproducem această listă:

1. La 7 iulie 1953 a început procesul lotului sioniştilor revizionişti, compus din: Maier Horovitz, av. Edgard Kanner, Shlomo Şituovitzer, Pascu Sechter, Marcel Tăbăcaru.

2. La 13 noiembrie 1953 s-a judecat procesul sioniştilor: av. Iacov Litmann şi Suzana Benvenisti.

3. În luna decembrie 1953 s-a judecat procesul a doi sionişti: Mendel Isocsan (originar din Piatra Neamţ) şi Sami Rottemberg (originar din Bacău).

4. În martie 1954 s-a judecat procesul unui grup de 32 persoane, foşti membri ai organizaţiei Haşomer Haţair şi format din Abir Marc, Abraham Antonir, Şimon Abramovici, Asim Arthur, Radu Budeanu, Marci Goldenberg, Iacov Grinberg, Angela Grunberg, Moshe Weimberg, Zwy Saltzingher, Arnold Zeidman, Picu Iohan, Bercu Cohen, Izu Lazarovici Braha Mark, Ahia Mark, Dov Por, Estera Por, Iafa Kuperman, Smuel Kuperman, Sorin Zvirin, Ricu Stubiner, Levi Dermarimdiker.

5. Procesul „celor 13" – martie 1954: A.L. Zissu, Mişu Benvenisti, Jean Cohen, Moţi Moscovici, Mella Iancu, Carol Reiter, Moshe Weiss, Zoltan Hirsch, dr. Benjamin Haber, dr. Erich Haas, Ştefan Khun, Benjamin Beer, Charles Phillipe Gyr. Menţionăm că Charles Phillipe Gyr nu era evreu, ci elveţian, curier al organizaţiilor evreieşti în anii

https://biblioteca-digitala.ro

războiului, spion în favoarea gestapoului. El a fot introdus în lot de securitate, în scop diversionist spre a implica în acțiunile de spionaj pe fruntașii organizațiilor sioniste.

6. Procesul „celor 41" judecat de Tribunalul Militar București în aprilie 1954: Leon Itzkar, Aron Itzkar, av. Isaia Tumorkin, Rachel Mihalovici (soția lui Jean Cohen), dr. Cornel Iancu, Iancu Mendelovici, av. Iosif Ebercohn, dr. Lonis Dulberg, Meier Rudich, Meier Schwartz (Vasile), Dan Ieșeanu, dr. Teodor Lowenstein, Moshe Schwartz, Oscar Cronich, dr. ing. Sami Iakerkaner, Moca Antler, ing. Friderich Oster, Zigmund Spiegel, Lică Wexler, Smaya Steinmetz (Avni), Max Wohl, Sami Grünberg. Mordehai Burstein, Ezra Fleischer, Sinel Eizikovici, Elimchech Edelștein, ing. Itzhak Schmidt, Israel Stein Scarlat Iancu, Simigita Leibovici, Reghina Hirsch, Milo Fermo, Eliza Kleiner (sora lui Ela Gold), Iacov Brener, Moshe Balhirsh, Armand Gabai, Schwartz Negrea, Ludovic Weiss, Dezideriu Weltzer.

7. Alt grup, aparținând organizației Haşomer Hațair, judecat la Iași, în 1954, din care au făcut parte: Almer Aron, Iacov, Bardef, Abraham Singer, David Laxer, Roza Laxer, Moise Lupu Filo Sharist, Tatiana Clima, Moshe Schwartz, Bruria Schwartz, Jacques Bercovici, Hari Basolma.

8. Un grup de 3 foști salariați ai Legației Israelului au fost judecați de Tribunalul Militar București: dr. Simon Zalman (fost președinte al organizației sioniste din România), David Blumenfeld, Avram Hirsch.

9. Grupul Gertler, judecat de Tribunalul Militar București, la 18 septembrie 1954, a fost format din: Victor Gertler, fost portat și administrator al Legației, (inițial a fost arestată și anchetată soția lui, dar eliberată la sfârșitul anchetei), ing. Oscar Olteneanu, av. Eduard Manolescu, fost secretar general al FCER (judecat post mortem. În nota d-lui S. Avri, Eduard Manolescu figurează ca general Manolescu. Nu a existat un astfel de inculpat în procesul Gertler), Nița Simonovici, dr. Matias.

10. Grupul Eduard Dascălu, judecat în decembrie 1954: Eduard Dascălu, av. Iosif Rabinovici, Dvora Lapușner, Efraim Singer.

11. Procesul de la Tribunalul Militar Timișoara, 24 decembrie 1953, inculpați fiind: Ernest Anhsher, Leo Friedman, Ștefan Kraus, Lili BOrenstein, Ludovic Gardoș.

12. Procesul de la Tribunalul Militar Brașov, noiembrie 1958, a fost format din dr. Schlesingher, Olga Schlesingher, Adler Biderman, Gherșon Moses, Noah Samuel Meer Steinmetz.

13. Procesul de la Tribunalul Militar București, decembrie 1951, cuprindea pe: Chaim Wurzel, Rachel Weiss, Hertl, Iancu Grünberg, Rozica Samuaș, Lupu Samuș, dr. Drimer, Iudith Klein Meorkler, Miriam Zilberman Grümberg, Rudi Israel, Naftali Gardoș, Ștefan Kraus, Magda Weissbergher.

14. Grupul celor condamnați administrativ de Tribunalul Militar pentru Unități M.A.I. – Galați era format din: Albert Haimovici, Daniel Toma, av. Marcu Cohen, av. Michel Leiba, Pinhas Miler, Hugo Nacht, Feri Foreanu, Zud Flibiș, Herman Zalic, Moshe Körner, Samuel Rosenhaubt, dr. I. Rosman, Mishu Rosenkrantz, Sara Rotenberg, Reis Friedrich, Mendel Sternlieb, Nicolae Shönfeld, M.H. Dadi Schächter, Isaia Vardi.

15. La sfârșitul anului 1959 sunt rejudecați un grup de 4 sioniști și anume: Itzhac Schmidt, Mordehai Burnstein, Slomo Sitnovitzer, Marcel Tăbăcaru și este judecat pentru prima oară Israel Hart, fost funcționar al legației Israelului.

16. Este semnalată arestarea în martie 1954 a unui grup format din: rabinul Efraim Gutman, Abnașa Joifman, Israel Smotrici, rabin David Șafran, dr. Aharon Kahana, Saul Weissman, David Faibiș.

https://biblioteca-digitala.ro

17. Tribunalul Militar pentru Unităţi Militare M.A.I. Iaşi, judecă, în iunie 1955, pe av. Şniriem.

18. Procesul unor sionişti care au încercat să treacă graniţa ilegal, în 1949, era format din: Iontel Apel, Israel Stein, Salom Neuhaiser.

În referatul dl. Smaya Arni mai găsim citat procesul rabinului Gross din Oradea, arestarea şi eliberarea celor 8 şlihimi şi a unui număr de 40 de activişti sionişti, a căror procese nu le cunoaştem.

Din referatul dl. Smaya Avni lipseşte Anghel Dascălu, fost preşedinte al Organizaţiei Mişmar din România şi fost şef al Secţiei de Cult al F.C.E.R., în timpul echipei Bacalu şi înaintat spre judecată, cu referatul nr. 1/6 martie 1954, semnat de colonelul Dulgheru şi aprobat de Alexandru Drăghici.

Lipseşte din referatul d-lui S. Avny, de asemenea, Rabinul Portugal şi hahamul Kaufman pentru a căror eliberare s-a implicat în ţară şi străinătate, fostul Rabin şef dr. Moses Rosen. De asemenea, nu este menţionat fratele Anei Pauker – Zalman Solomon Rabinsohn – de a cărui apărare şi eliberare s-a ocupat, de asemenea, fostul Şef Rabin dr. Moses Rosen.

Lipseşte, de asemenea, de pe listele de arestaţi sau judecaţi av. Kiva Orenstein, fostul preşedinte al Comitetului Districtual B'nei Brith, decedat în închisoarea Jilava.

O contribuţia importantă în eliberarea ulterioară din puşcărie a deţinuţilor sionişti, a avut-o Rabinul şef Moses Rosen. Cu tact şi precauţie, el a bătut la toate uşile, mobilizând opinia publică internaţională, dar şi explicând conducerii comuniste că are numai de pierdut continuând să-i ţină în puşcării pe sionişti. A intrat în legătură cu fostul deţinut, avocatul Iacov Litman şi i-a cerut întocmirea unor liste pentru a putea solicita eliberarea şi emigrarea spre Israel a foştilor activişti sionişti.

Povesteşte Şef Rabinul Moses Rosen: „L-am găsit pe Bodnăraş încântat de rezultatele vizitei lui Wilhelm (Rabinul Şef al evreilor din Suedia) şi în genere, într-o atmosferă de bună voinţă. Am arătat că mă voi lovi de mari greutăţi, atât în faţa organizaţiilor şi personalităţilor cu care urmează să mă întâlnesc, cât şi la întâlnirile cu presa internaţională. Assirei Sion şi Alia vor fi cele două mari probleme. Fără un sprijin serios, pe care Guvernul Român să mi-l acorde nu-mi pot lua răspunderea întregii călătorii. Ca cereri imediate am formulat:

a) A.L. Zissu şi Mişu Benvenisti să capete paşapoartele;
b) Lotul revizionist (Kaner, Iakerkaner) să fie eliberat;
c) Un început cel puţin de aprobări de alia generală;
d) Aprobarea generală dată tuturor sioniştilor eliberaţi de a pleca în Israel.

La fiecare din chestiunile pe care le-am ridicat, Bodnăraş, ridica telefonul şi discuta cu cineva care, după răspunsurile date părea un atotştiutor. Dădea informaţii şi opinii primite la toate întrebările puse de Bodnăraş. Consider ilustrativă o replică a lui Bodnăraş: „Vor să plece, Mazal tov!" (Noroc bun!).

În limbajul acesta consta de altfel, deosebirea fundamentală între teza C.D.E.-istă: „nu există popor evreu. Suntem români şi cine vrea să plece în Israel e un trădător" şi aceia care o gândea, dar încă nu îndrăznea s-o spună cu glas tare, Bodnăraş, românul, care, cu al său „Mazal Tov" parcă îşi trăda gândul „nu-i nici o pagubă dacă pleacă şi să fie într-un ceas bun".

A dispus în faţa mea să se facă paşapoartele lui Zissu şi Benvenisti. Şi-a exprimat însă teama că, în timpul vizitei mele la Stokholm, ei vor contracara, fiind deja în afara României, declaraţiile mele favorabile ţării. I-am răspuns că Zisse m-a asigurat: „atâta timp

https://biblioteca-digitala.ro

cât va fi un evreu în România, am să tac". La aceasta, Bodnăraş a completat amuzat: am să tac şi am să fac". A dispus în faţa mea eliberarea revizioniştilor.

În legătură cu plecarea în Israel a întregului lot sionist mi-a promis că se va da o rezolvare favorabilă cererii mele, după întoarcerea mea din Suedia. „Depinde – a continuat Bodnăraş – depinde de rezultatele acestei vizite, ca această problemă să fie rezolvată" (dr. M. Rosen, *Primejdii Încercări Miracole*, Ed. Hasefer, p. 161). Şi Rabinul Rosen i-a lăsat o listă de 174 persoane. La întoarcerea din Suedia Rabinul Rosen l-a întâlnit, pe data de 30 august 1956, pe Emil Bodnăraş la Cercul Militar. Demnitarul comunist i-a aprobat verbal listele. Între timp la 23 octombrie izbucneşte revoluţia anticomunistă maghiară de la Budapesta. Până la această dată plecaseră 136 de sionişti. Alţi 36 vor aştepta calmarea spiritelor, un nou „dezgheţ" est-vest, pentru a pleca. Publicăm în continuare listele cu cele 174 persoane eliberate din puşcăriile comuniste şi care datorită dr. Moses Rosen şi-au îndeplinit idealul de a ajunge în Israel.

Lista foştilor sionişti arestaţi care au plecat în Statul Israel

Numele şi prenumele	Locul şi data naşterii	Adresa
1. Ieşeanu Dan	Bucureşti, 24 sept. 1905	Bucureşti, str. Ceauşu Radu 1
2. Löwenstein Theodor	Turnu Severin, 19 ian. 1905	Bucureşti, Mircea Vodă 17
3. Rorlich Bernard	Fălticeni, 4 sept. 1892	Bucureşti, Căderea Bastiliei 16
4. Iakerkaner Sami	Piatra Neamţ, 31 ian. 1906	Bucureşti, Dimitrov 49
5. Mendelovici Iancu	Ploieşti, 5 aug. 1902	Bucureşti, str. Bocşa 3
6. Itzkar Leon	Bucureşti, 17 iul. 1903	Bucureşti, C.A. Rosetti 24
7. Ebercohn Iosif	Rădăuţi, 23 ian. 1911	Bucureşti, Dionisie Lupu 11-13
8. Dulberg Louis	Tecuci, 13 iulie 1902	Bucureşti, str. Lămâiţei 5
9. Tumarkin Isaia Rubin	Vitebsk, 1 febr. 1893	Bucureşti, Mântuleasa 28
10. Itzkar Isac	Dorohoi, 12 apr. 1907	Bucureşti, Avram Iancu 6
11. Leibovici Simigitta	Tulcea, 10 mai 1925	Bucureşti, Vasile Lascăr 18
12. Cilan Ina, azi Kleiner Riza	Galaţi, 18 aug. 1930	Bucureşti, str. Matei Basarab 18
13. Stein Israel Anczel	Vicovul de Sus, 25 nov. 1914	Timişoara, str. Plevnei 4
14. Weitzen Desideriu	Coşitze, 5 apr. 1907	Timişoara, str. Roosevelt 2
15. Balhirş Moise	Bistriţa, 8 febr. 1908	Oraşul Stalin, str. Smârdan 4
16. Mark Armand	Rădăuţi, 23 mai 1928	Bucureşti, Schitul Măg. 18
17. Mark Betti	Iaşi, 26 ian. 1928	Bucureşti, Schitul Măg. 19
18. Cuperman Sami	Piatra Neamţ	Bucureşti, Bd. Republicii 37
19. Gross Wilma	Cernăuţi, 12 dec. 1924	Bucureşti, str. Spătari 1A, et. 2
20. Brecher Lazăr	Iacobeni, 6 nov. 1908	Rădăuţi str. Volovoţului 1
21. Offenberg Moţie	Botoşaniţa, 10 mai 1913	Vatra Dornei, str. 6 martie 14
22. Iosub Solomonică	Botoşani, 27 dec. 1925	Botoşani, str. Transilvaniei 20
23. Sin Sulim Solomon	Botoşani, 27 dec. 1926	Botoşani, str. Marchian 67
24. Perla David	Brăila, 4 dec. 1905	Bucureşti, str. Cuza Vodă 61
25. Stern Israel	Cojocna, 13 iul. 1921	Târgu Mureş, str. Martinovici 23
26. Singer Zoltan	Dej, 20 sept. 1909	Cluj, str. Bernath Andrei 10
27. Ghertler Ernestina	Iaşi, 31 ian. 1901	Bucureşti, str. Bradului 22, ap. 1
28. Mizrahi Dan	Bucureşti, 28 febr. 1926	Bucureşti,, str. Turbinei 1
29. Grinberg Iancu Aron	Vaslui, 20 sept. 1926	Bucureşti, str. Dr. Iuliu Baraş 12, et. 6, ap. 13

https://biblioteca-digitala.ro

Numele şi prenumele	Locul şi data naşterii	Adresa
30. Beer Paula	Iaşi, 25 iunie 1921	Bucureşti, str. Sf. Ilie 3, ap. 4
31. Cofler Martin	Iaşi, 25 iun. 1921	Bucureşti, Traian 4, et. 2, ap. 3
32. Surenyi Iosef	Dej, 6 mai 1901	Mediaş, Piaţa Republicii 20
33. Waldman Leivi	Iaşi, 22 iulie 1910	Bucureşti, str. Bela Brainer 109
34. Toma Daniel	Bucureşti, 23 iun. 1903	Bucureşti, str. Antim 45
35. Avram Enciu	Băceşti, 17 iul. 1904	Bucureşti, str. Fetiţelor 16
36. Torkopf Leo	1 dec. 1914	Bucureşti, str. Slexandru Sahia 17, et. 2, ap. 5
37. Schechner Annie, fostă Rotkopf	Bacău, 5 mai 1922	Bucureşti, str. Justiţiei 69
38. Marcus Paul	Vaslui, 1930	Bucureşti, Banu Mărăcine 13
39. Weisman David	Hangu, 17 nov. 1893	Bucureşti, str. Stupinei, 33
40. Weisman Bernard	Piatra Neamţ, 10 ian. 1922	Bucureşti, str. Stupinei 33
41. Gârleanu Mircea, fost Garfinkel Mauriciu	Galaţi, 28 aug. 1907	Bucureşti, str. Principatele Unite 2 D
42. Algazy Erica, fiica def. Barasch Rebeca	Galaţi, 25 oct. 1925	Bucureşti, Bd. Miciurin 24, et. 1, ap. 5
43. Cuperman Seni	Huşi, 6 iun. 1928	Bucureşti, Republicii 37
44. Kanner Edgar	Galaţi, 2 febr. 1902	Bucureşti, Calea Călăraşi 18
45. Rottemberg Sami	Târgu Ocna, 5 mai 1925	Baciu, str. Neagoe Vodă
46. Litman Iakov	Focşani, 4 febr. 1905	Bucureşti, Republicii 45
47. Dascălu Anghel	Masataon, 28 sept. 1910	Bucureşti, Plevnei 16
48. Cohen Marcu	Tibana, 16 mai 1901	Bucureşti, str. Nacu 8
49. Körner Marrwitz	Seletin, 20 aug. 1915	Bucureşti, Vultur 4
50. Anscher Ernest	Lugoj, 23 ian. 1901	Timişoara, Jdanov 10
51. Lăpuşner Dvoira	Bolgrad, 15 dec. 1926	Bucureşti, N. Nelloianis 8
52. Schein Margareta	Botoşani, 18 nov. 1895	Bucureşti, Brezoianu 51
53. Olteneanu Oscar	Craiova, 24 apr. 1899	Bucureşti, Armaşului 12
54. Reis Friedrich	Covăşinţi	Arad, Republicii 24
55. Dickmann David	Comăneşti, 29 iun. 1906	Suceava, Ciprian Porumbescu 20
56. Igner Heinrich	Baciu, 29 aug. 1902	Bucureşti, B. Văcărescu 45
57. Leiba Michel	Bucureşti, 25 aug. 1895	Bucureşti, Romulus 76
58. Rosenhaupt Samuil	Darabani, 22 iul. 1896	Bucureşti, Şerban Vodă 81
59. Weiss Ludovic	Oraviţa, 21 dec. 1904	Timişoara, str. Medea 5
60. Talic H.	Botoşani	Botoşani
61. Iohan Adolf		
62. Chaim Arthur		Bacău, str. 15 august 16
63. Sitnovitzer Slioma	Hotin, 12 febr. 1916	Bucureşti, str. Hagiului 29
64. Schachter Pascu	Panciu	Bucureşti, str. Olteni 62
65. Horovitz Max	Cernăuţi, 31 aug. 1914	Bucureşti, str. Mircea Vodă 17, et. 2
66. Tăbăcaru Marcel	Târgu Neamţ, 28 nov. 1922	Târgu Neamţ, 7 Noiembrie 90
67. Isacsohn Mendel		Bucureşti, str. Ţepeş Vodă 97, et. 3, ap. 4
68. Singer Avram	Iaşi, 23 martie 1928	Iaşi, str. Costache Negri 59
69. Lupu Moise		

https://biblioteca-digitala.ro

Numele şi prenumele	Locul şi data naşterii	Adresa
70. Laxer Raoul	30 nov. 1927	Iaşi, str. Cloşca 23
71. Laxer Roza	Roman, 23 ian. 1932	Iaşi, str. Cloşca 23
72. Scharist Frederic-Filo	Iaşi, 28 apr. 1929	Iaşi, str. 7 Noiembrie 7
73. Orenstein Clara (Froim Bela) căs. Schwartz	Iaşi, 23 apr. 1929	Iaşi, str. Panaite Stoica 5
74. Schwartz Marcel	Iaşi, 17 mai 1928	Iaşi, str. Panaite Stoica 5
75. Climer Tatiana	Iaşi, 21 apr. 1929	Iali, str. Armeană 15
76. Alber Aron	Iaşi, 29 oct. 1923	Iaşi, str. Cuza Vodă 62
77. Bercovici Jean	Iaşi, 21 mai 1927	Iaşi, str. Bucşinescu 24
78. Herş Adolf	Dorohoi, 23 ian. 1924	Bucureşti, str. Mitr. Ghenadie Petrescu 129
79. Drimmer Israel	Iucica Nouă, 22 nov. 1911	Bucureşti, str. Costache Marinescu 37, ap. 2
80. Blumentahl David Pavel	Topliţa, 17 nov. 1926	Bucureşti, str. Maior Recuţeanu 5, et. 1
81. Rabinovici Iosif	Tecuci, 5 ian. 1928	Tecuci, str. Ştefan cel Mare 212
82. Orenstein Mina, văd. lui Kiva Orenstein	Iaşi, 22 iul. 1896	Bucureşti, str. Vasile Lascăr 48-50
83. Iampolski Nehama Natalia, văd. def. Iampolski Avram	Călăraşi, 20 iul. 1899	Bucureşti, str. Ghenadie Petrescu 34, et. 1
84. Iampolski Ira, fiul def. Iampolski Avram	Bucureşti, 14 apr. 1930	Bucureşti, str. Ghenadie Petrescu 34, et. 1
85. Ghertler Vigdor	Vaslui, 17 mar. 1899	Arestat. Ultimul domiciliul Bucureşti, str. Burghelea 5
86. Matyas Alexandru	Reteag, 18 mai 1909	Bucureşti, Calea Moşilor 136, et. 1
87. Moscovici David	Romuli, 19 aug. 1921	Bucureşti, str. Precupeţii Vechi 2A, ap. 2
88. Simionovici Niţă	Bucureşti, 7 ian. 1936	Bucureşti, str. Plantelor 60
89. Salaman Julius	Iaşi, 31 iul. 1893	Bucureşti, str. Delavrancea 7, ap. 1
90. Schönfeld Nicolaie	Negreşti, 1 mar. 1910	Arad, str. Petöfi 12
91. Gardos Ludovic	Debreţin, 2 oct. 1898	Arad, str. E. Potier 16-18
92. Krausz Stefan	Mişea, 20 apr. 1911	Arad, Tribunul Dobra 15, nr. 17
93. Weissberger Magda	Deva, 28 mai 1904	Arad, str. Eminescu 2
94. Borenstein Lilla	Budapesta, 26 apr. 1907	Arad, str. T. Vladimirescu 5
95. Wohlberg Iosif	Arad, 29 martie 1907	Arad, str. Ion Calvin 25
96. Engel Andrei		
97. Rosman Isac	Craiova, 14 oct. 1894	Bucureşti, Parfumului 35, Aleea Creţoiu 7
98. dr. Zalman Simon	Iaşi, 1893	Bucureşti, Calea Călăraşi 21
99. Bady H. Mendel	Roman, 21 apr. 1906	Bucureşti, Vasile Lascăr 48-50, et. 5
100. Dascălu Eduard	Piatra Neamţ, 4 iun. 1907	Bucureşti, str. Remus 10, ap. 1

https://biblioteca-digitala.ro

Numele şi prenumele	Locul şi data naşterii	Adresa
101. Vardi Isaia	Botoşani, 12 febr. 1907	Bucureşti, str. Negustori 19
102. Wurzel Zoltan	Arad, 28 oct. 1921	Bucureşti, str. Iuliu Baraş 12, et. 6, ap. 13
103. Zilberman Pincas	Focşani, 17 iul. 1913	Focşani, str. Mare 177, et. 1
104. Scolnic Ioji-Gherman	Cernăuţi, 1 mai 1929	Bucureşti, Splaiul Unirii 22
105. Hammer Iacov Iancu	Cernăuţi, 10 iun. 1924	Bucureşti, str. Radu Vodă 7
106. Herscovici Tuba	Foleşti, 18 aug. 1917	Bucureşti, str. Valeriu Braniştе 2, et. 1
107. Fried Leo	Cehul Silvaniei, 8 sept. 1902	Timişoara, str. 7 aprilie, nr. 6
108. Segall David (Mendel)	Piatra Neamţ, 7 mai 1901	Piatra Neamţ, Bd. Republicii 22
109. Mendel Betty		
110. Rieznic Meier Moisie	Tuzara, 7 mar. 1895	Roman, str. Sucidava 168
111. Gingold Pavel	Piatra Neamţ, 18 dec. 1904	Galaţi, str. Vadul Sacalelor 13
112. Sternlieb Mendel	Tescani, 28 oct. 1903	Galaţi, str. Columb 79b
113. Foreanu Alex. Avram	Craiova, 1 iun. 1901	Craiova, str. Armata Poporului 14, et. 2
114. Grunberg Iacov		
115. Faibiş Lupu	Iaşi, 16 nov. 1909	Iaşi, str. Cizmăriei
116. Schnierer Mendel	Târgu Neamţ, 12 mai 1903	Iaşi, str. Anastasie Panu 18
117. Weg I.	Botoşani	Botoşani
118. Rosner av.		Botoşani
119. Segal Carol		Fălticeni
120. Rottenberg Sarah	Bacău, 21 oct. 1916	Bacău, str. 9 mai, nr. 11
121. Chitzman		Rădăuţi
122. Haboş Ionel		Suceava
123. Aronov Cherpel	Târgu Frumos, 20 aug. 1906	Constanţa, str. Cuza Vodă 3
124. Horvath Ernest	Săcuieni, 28 ian. 1894	Oradea, Brainer Bela 26, ap. 4
125. Hermann Max	Cernăuţi, 4 ian. 1902	Sighet, str. Bogdan Vodă 98
126. Niemberger Ernest	Uzhorod, 3 nov. 1892	Sighet, str. V. Alecsandri 9
127. Marmorstein Nicolaie	Tâşnad, 13 febr. 1907	Cluj, P-ţa Mihai Viteazul 4, et. 1
128. Koifman Avram	Cernăuţi, 15 dec. 1924	Bucureşti, str. Vasile Lascăr 170
129. Guttman Efraim	Bucureşti, 18 apr. 1928	Bucureşti, Vasile Adamachi 9
130. Weissman Saul	Ştefăneşti, 28 oct. 1930	Bucureşti, Vasile Conta 7-9, et. 2
131. Smotrici Israel	Suceava, 12 dec. 1905	Bucureşti, str. Bradului 42A
132. Şafran David	Bivolari, 8 ian. 1915	Bucureşti, str. Negru Vodă 32
133. Kahane Aron	Iaşi, 8 martie 1922	Bucureşti, str. Ghenadie Petrescu 34, et. 1
134. Croitoru Vigder	Săveni, 27 ian. 1927	Piatra Neamţ, str. Coşbuc 12
135. Gross Vilma	Cernăuţi, 12 dec. 1934	Bucureşti, str. Spătarului 1A, et. 2
136. Brecher Lazăr	Iacobeni, 6 nov. 1908	Rădăuţi, str. Volonetului 1

https://biblioteca-digitala.ro

Lista foştilor sionişti arestaţi,
a căror situaţie nu a fost rezolvată încă în octombrie 1956

Numele şi prenumele	Locul şi data naşterii	Adresa
1. Iancu Cornel	Bucureşti, 30 iul. 1898	Bucureşti, str. Academiei 35-32, et. 1
2. Schmidt Itzic Moses	Davideni, 3 iul. 1909	Bucureşti, Bd. Mărăşeşti 54, et. 2
3. Wohl Max	Rădăuţi, 13 apr. 1926	Bucureşti, str. Dumbrava Roşie 16
4. Edelstein Emil	Timişoara, 29 iun. 1932	Timişoara, str. G. Lazăr 5, et. 1
5. Svarţ Meer Moise	Mihăileni, 16 nov. 1907	Bucureşti, str. Vulturi 47
6. Fleischer Andrei Ezra	Timişoara, 7 aug. 1928	Bucureşti, Calea Călăraşi 319, et. 6
7. Aizicovici Sinel	Galaţi, 3 dec. 1929	Bucureşti, str. Florea Teodorescu 2, et. 1
8. Rudich Mayer	Buzău, 7 iun. 1913	Bucureşti, str. Th. Speranţa 27
9. Burstein Marco Chaim	Botoşani, 27 dec. 1922	Bucureşti, str. Vânători 35
10. Negrea Mircea	Iaşi, 12 nov. 1914	Bucureşti, şos. Mihai Bravu 232, et. 2
11. Antler Marcu	Piatra Neamţ, 11 nov. 1909	Bucureşti, Calea Dudeşti 75
12. Spiegel Sigmund	Galaţi, 23 apr. 1918	Bucureşti, şos. Mihai Bravu 56
13. Osterer Friederich	Stăneşti, 4 mar. 1906	Bucureşti, str. L. Cazzavilan 30, ap. 1
14. Gronich Oscar	Noua Suliţă, 2 apr. 1914	Bucureşti, Al. Sahia 2
15. Wexler Carol	Dorohoi, 8 febr. 1923	Bucureşti, str. Budai Deleanu 5
16. Lupu Sura	Piatra Neamţ, 23 oct. 1901	Bucureşti, Spiru Haret 15, et. 2
17. Schwartz Meyer	Vaslui, 18 mar. 1908	Bucureşti, Calea Moşilor 88
18. Fermo Menachem Milo	Bucureşti, 15 mai 1921	Bucureşti, str. Vaselor 42
19. Gabai Armand	Bucureşti, 27 dec. 1913	Bucureşti, str. Vânători 25, ap. 3
20. Scarlat Iancu	Iaşi, 16 iul. 1921	Bucureşti, str. Stupinei 11, et. 2
21. Hecht Rosica Silvia, văd. lui Hecht Hugo	Iaşi, 3 nov. 1998 (?!)	Bucureşti, str. Stelea Spătarul 17, et. 4
22. Grimberg Sami	Brăila, 21 ian. 1928	Brăila, str. Victoriei 54
23. Steinmetz Smaia	Strâmtura, 13 febr. 1925	Bucureşti, Bd. Al.I. Cuza 9, et. 2
24. Lazarovici Willi	Bucureşti, 8 iun. 1927	Bucureşti, str. E. Poteca 5, subsol
25. Por Francisc	Timişoara, 25 mai 1927	Bucureşti, Şt. Furtună 2, et. 5
26. Por Estera	Galaţi, 20 oct. 1929	Bucureşti, Şt. Furtună 2, et. 5
27. Antonier Avram	Bivolari, 23 febr. 1928	Bucureşti, Lăcusteanu 4, et. 1
28. Goldenberg Marcel	Galaţi, 30 ian. 1928	Bucureşti, Cal. Moşilor 88, et. 5
29. Abramovici Simon	Bucureşti, 9 dec. 1928	Bucureşti, Dionisie Lupu 53, et. 1
30. Lazarovici Izu	Huşi, 20 nov. 1927	Bucureşti, Bd. 1848, nr. 6, et. 9, ap. 49
31. Stubiener Zaharia	Săveni, 13 ian. 1928	Bucureşti, str. Minotaur 62
32. Weinberg Moritz	Ripiceni, 14 iun. 1930	Bucureşti, str. Cpt. Vasilescu Mircea 10

https://biblioteca-digitala.ro

Numele şi prenumele	Locul şi data naşterii	Adresa
33. Cohn Bercu-Ionel	Darabani, 28 mai 1929	Bucureşti, str. Alex. Moruzzi Voievod 40, ap. 2
34. Budeanu Radu	Bucureşti, 6 iul. 1930	Bucureşti, str. Cuza Vodă 78, ap. 2
35. Zwirn Sorin	Bucureşti, 26 iun. 1930	Bucureşti, Cal. Rahovei 99, et. 1
36. Dernarndicker Levy	Cernăuţi, 3 mar. 1928	Bucureşti, str. Olteni 19, et. 2
37. Salzinger Herman	Cernăuţi, 4 iun. 1922	Bucureşti, str. Drubeta 15, et. 2
38. Zaidman Arnold	Bucureşti	Bucureşti, str. Minotaurului 23

Conform acestor liste care au un caracter oficial, fiind copii ale celor întocmite de av. Litman şi predate de Şef Rabinul dr. Moses Rosen lui Emil Bodnăraş, au decedat în cursul anchetei doi evrei: Kiva Orenstein şi Hecht Hugo. Aceste persoane întregesc lista decedaţilor întocmită de A.C.M.E.O.R.

Am lăsat la finalul acestui studiu două documente care scot la iveală, fără drept de tăgadă, poziţia Partidului Comunist din România faţă de minorităţi în general, faţă de evrei în special şi mobilul înscenărilor anchetei ca şi a înscenărilor judiciare care au urmat anchetei.

Publicăm textul stenogramei şedinţei Biroului Politic al C.C. al P.M.R. (Arhivele Comitetului Central dosar nr. 2/1953).

Facem menţiunea că publicăm pentru prima oară în România, textul integral al stenogramei şedinţei Biroul Politic al C.C. al P.M.R. din 14 ianuarie 1953. Atragem atenţia că diverşi cercetători români sau evrei au publicat doar citate, rupte din context, evitând să publice textul integral din cauza puternicului caracter antievreiesc al discuţiilor purtate la acea şedinţă precum şi a discuţiilor care ilustrează răfuiala de conturi dintre grupul lui Gheorghiu-Dej şi grupul Anei Pauker.

„Din partidul nostru foarte puţine organizaţii de partid pot să spună cum conduceau aceste organizaţii, ce este în aceste organizaţii; ele s-au izolat de partid, cu toate că avem membri de partid acolo. Aici e mai rău decât la femei, în special la unele, cum este la evrei şi în unităţile lor care sunt foarte izolate de partid. Deşi noi le conducem dar nu ştim ce se petrece peste tot. Ele s-au transformat în mare măsură pentru a deveni organizaţii de intervenţii pentru chiaburi şi vin membri de partid din aceste organizaţii cu intervenţii. Aceste organizaţii pot fi folosite şi probabil sunt folosite, mai ales unele, ca organizaţii legale, cu posibilităţi legale de muncă a spionilor imperialişti. Noi în timpul ilegalităţii am folosit foarte multe din acestea, am folosit şi organizaţii religioase, sportive, toate. Şi ei folosesc posibilităţile acestea. Deci aceste organizaţii au devenit periculoase în privinţa aceasta.

Bulgarii n-au găsit bulgari pentru şcoala lor şi au pus nişte sârbi şi albanezi să înveţe bulgăreşte. Minorităţile naţionale mai au şi presa care nu este justificată. De ex.: evreii au un ziar la Cluj în limba ungară, unul la Bucureşti în limba română şi unul în limba idiş. Au fost şi unele cămine culturale separate pe naţionalităţi şi le-am dizolvat.

Dacă facem vreo legătură cu ceea ce s-a petrecut în Cehoslovacia, din cele ce au reieşit la procesul lui Slanski, în general, se poate face legătura cu toţi, dar, în special în ceea ce priveşte sionismul, dovedeşte că unele din principalele agenturi ale imperialismului americano-englez a fost şi este sionismul. La noi, sionismul a fost foarte puternic, a existat mulţi ani de zile, a fost organizat de sus până jos, a fost subvenţionat de către imperialismul străin, de imperialismul american şi englez, condus de imperialişti. Avem chiar foarte puţini membri de partid care n-au trecut prin organizaţiile sioniste, în organizaţiile tineretului

https://biblioteca-digitala.ro

sionist. Avem foarte puţini din aceştia, care n-au trecut prin ele. Nu vorbim de membri de partid noi, care ţin paşaportul în buzunar ca să plece în Israel.

Tov. Chişinevschi: Avem un procuror adjunct, femeie, care a intrat în organizaţia sionistă în 1948*.

Tov. Borilă: Aş ridica şi următoarea problemă: problema naţionalismului legionar şi sionist. La ultima plenară din mai s-au pus multe întrebări deviatorilor la care n-au răspuns nici până acum. Ana Pauker a primit pe reprezentantul Israelului; arestaţii cărora Teohari Georgescu le-a dat drumul, de care nici Ana Pauker n-a fost străină; eliberări în masă de paşapoarte pentru Israel, chiar forţat. Toate acestea ne dau foarte mult de gândit, să facem o legătură între deviatori şi sionişti pentru a descoperi lucrurile. Noi uităm s-o facem şi numai când se întâmplă într-o ţară sau alta atunci începem să vedem. Trebuie să constituie o preocupare permanentă a noastră. Noi n-am adâncit această problemă, dar totuşi trebuie adâncită.

Tov. Gheorghiu-Dej: Trebuie să punem la ordinea de zi a Biroului Politic analiza experienţei procesului din Cehoslovacia şi cele ce s-au petrecut recent în U.R.S.S. cu banda de „medici". În mod special va trebui să discutăm aceste probleme.

Tov. Borilă: Eu cred că nu este străin nici grupul acesta – Ilie Zaharia-Navodaru** şi ceilalţi, sau alte grupe de sionişti şi aici trebuia şi Comisia de Control să se ocupe, să adâncească.

Tov Gheorghiu-Dej: Comisia de Control era condusă de Ana Pauker. Ea s-a propus şi noi am aprobat.

Tov. Borilă: Procesul Slanski a arătat că fracţioniştii, trotzkiştii, sioniştii, naţionaliştii, elemente din brigăzile internaţionale, au fost folosiţi în trădări murdare. Toţi au fost în evidenţa spionajului imperialist. Nu înseamnă că nu s-a ţinut în evidenţă şi pe cei de la noi. Deviatorii noştri putem să-i punem în categoria aceasta de elemente care nu putea să nu fie în evidenţă pentru a le lansa să lucreze. Dar pe cine au avut ei? Se vede că au un aparat de partid şi de stat. Aici trebuie să ne gândim foarte mult asupra acestor lucruri, de întărirea aparatului de stat şi a organizaţiilor de partid. Eu am dat afară 180 oameni numai de la Costache şi încă sunt mulţi; au venit de la M.A.I., funcţionari de 20-30 ani, şefi de poliţie, director, şefi de direcţii speciale, magistraţi, şefi din puşcării. Numai în 3-4 zile am scos 85 oameni. Acolo unde au lucrat deviatorii este legătura foarte mare în privinţa aceasta.

Cu această ocazie vreau să spun că Ana Pauker n-are ce căuta la Consiliul de Miniştri în Biroul Industriei Uşoare. Cred s-o scoatem imediat pentru că este acolo un pericol, nu poţi să aduni oamenii că ea stă alături, vine foarte regulat. Ea intra la intrarea principală şi vede cine intră, cine iese.

Propunem desfiinţarea tuturor acestor organizaţii ale minorităţilor naţionale. În legătură cu Comitetul Democrat Armean a rămas sub semn de întrebare, n-am putut propune exact ce să facem, să-l transformăm sau să-l lăsăm cum este pentru că e mai special.

Tov. Bodnăraş: Se poate întreba.

Tov. Borilă: Să vorbim mai întâi cu tovarăşii. N-avem aşa mulţi armeni, dar comitetul armean face şi difuzarea presei sovietice în alte ţări.

---

* Este vorba de Silvia Plăieşu.

** Ilie Zaharia, fost luptător în Brigăzile Internaţionale din Spania şi din Maquis, director al Institutului de Cercetări şi Strategie Militară.

https://biblioteca-digitala.ro

Tov. Gheorghiu-Dej: Pe ceilalţi îi desfiinţezi.

Tov. Borilă: Mulţi din aceştia au coruri. Să treacă la secţii corale; am făcut un plan.

Tov. Gheorghiu-Dej: După aceasta – nu imediat – să alcătuiască un club.

Tov. Borilă: O să intre clubul acesta la Comitetul pentru Artă sau la sfatul popular, dar n-au ce căuta ca comitet.

Propune deci desfiinţarea tuturor acestor comitete.

Este o altă problemă şi mai periculoasă: Comunităţile evreieşti care au caracter religios.

Tov. Chişinevschi: Cea mai periculoasă. Acolo duc o politică de spionaj, e o formă de izolare complectă.

Tov. Borilă: Avem cca. 112 comunităţi în toată ţara. Numărul populaţiei evreieşti e cam de 260 mii.

Tov. Gheorghiu-Dej: Cel mai mare număr din toate ţările de democraţie populară.

Tov. Borilă: Au temple, case de rugăciuni, sinagogi, vreo 603.

Tov. Chişinevschi: Casele de rugăciuni sunt întreprinderi capitaliste şi de spionaj.

Tov. Borilă: Aceste comunităţi au abatoare de păsări, cimitire, au şi cursuri de catehizare, de Talmud, cu 1100 copii până la 7-8 ani. Au fost înainte 3.000 copii.

Ne-am gândit ca sinagogile şi casele de rugăciuni să le lăsăm, dar abatoarele de păsări să treacă la sfaturi, cimitirele la fel – aşa cum trec toate cimitirele, băile la fel trebuie văzute, din care vreo 20 se folosesc ca băi publice. Credem că abatoarele şi cimitirele pot să treacă imediat.

Toate minorităţile naţionale se duc la organizaţia lor cu toate problemele lor şi numai românii se duc la sfaturile populare. Sfatul popular este pentru români, iar organizaţiile acestea sunt pentru minorităţile naţionale.

Aici mai este un lucru care am pus să se studieze. Comunităţile au primit dispoziţie prin lege în 1949 să lichideze patrimoniul fostei organizaţii „Joint" şi azi mai tot lichidează şi tot mai are cârpe pe care le dă.

Tov. Pârvulescu: Să se pună un termen.

Tov. M. Constantinescu: S-a pus de mult.

Tov. Borilă: Este tendinţa de a nu lichida această chestiune şi tot mai dau lucruri. De unde au rămas ele? Trebuie să lichidăm această chestiune.

S-a făcut propunerea ca până la 15 februarie să se prezinte o situaţie care ziare trebuie să rămână şi care nu. O parte se poate imediat opri.

În iunie se va prezenta un plan să vedem care din şcoli să rămână în viitor. Sunt de ex. Şcoli bulgare care n-au elevi şi predare polonă.

Se propune încetarea activităţii „Casei Polone", să fie un cămin cultural al statului român şi să desfăşoare activitate şi în limba română şi în limba poloneză, iar filialele „Casei Polone" să-şi înceteze activitatea.

Cetăţenii polonezi au colonia lor.

Tov. Gheorghiu-Dej: Muncitorii care i-am trimis au o colonie?

Tov. Chişinevschi: Nu ştim, nu ne-am ocupat.

Tov. Gheorghiu-Dej: Noi n-am considerat necesar să ne ocupă de ei.

Tov. M. Constantinescu: O parte s-a întors, o parte a rămas, s-au însurat acolo.

Tov. Chişinevschi: Rădăceanu s-a ocupat de ei.

Tov. M. Constantinescu: Au fost daţi la chiaburi cehi să muncească pământurile lor.

Tov. Gheorghiu-Dej: În problemele aduse la ordinea de zi, de acord cu referenţii? (Toţi tovarăşii sunt de acord).

https://biblioteca-digitala.ro

Tov. M. Constantinescu: În legătură cu cele spuse de tov. Borilă privitor la Joint este o chestiune interesantă de revizuit. Există o convenţie semnată de Luca cu Joint în 1947 sau 1948. Este o pistă de urmărit. A fost o convenţie în legătură cu distribuirea; ei cereau să aibă drept de control să vadă unde merg pachetele. Este dovedit că este o organizaţie de spionaj. Convenţia prevedea nu numai scutiri de taxe vamale şi privilegii, dar principala activitate era trimiterea de medicamente, cică pentru ajutorarea bolnavilor, dar ce s-a trimis pe lângă medicamente era sursă de aprovizionare pentru toţi banditii.

Tov. Petre Lupu: Organizaţiile de partid erau antrenate să repartizeze obiecte venite de la Joint, pentru activişti.

Tov. M. Constantinescu: În legătură cu „Casa Polonă" şi „Casa Cehă". Despre activitatea acestor organizaţii era foarte bine informată Ana Pauker.

Tov. Gheorghiu-Dej: Ea era principalul factor de trimitere a muncitorilor în Cehoslovacia; Rădăceanu era numai un executant. Existau multe informaţii atunci şi de multe ori primeam plângeri că le asupreau ca şi nemţii care luau muncitori de la ţările învinse.

Tov. M. Constantinescu: Referitor la „Casa Polonă" şi cehă, s-a cerut încă acum doi ani desfiinţarea acestor organizaţii. Acest lucru totuşi Ministerul de Externe probabil că n-a comunicat ambasadelor, sau a avut o altă înţelegere cu ambasadele, însă cu toate că nu erau organizaţii legale în stat, funcţionau neaprobat de stat, au fost menţinute şi tolerate. Este posibil ca aceste organizaţii să fi fost păstrate tocmai de cercurile duşmane din Cehoslovacia, Slanski, Gomulka, etc.

În legătură cu Comitetul Democrat Armean, cred că atragerea de atenţie a tov. Borilă este justă că este o situaţie specială. Din toate naţionalităţile este singura a cărui popor este în U.R.S.S. şi desfăşoară o acţiune destul de importantă în ţările capitaliste trimiţând presă, publicaţii şi prelucrând material sovietic.

Sunt de acord cu propunerea să se creeze mai târziu sub formă de club, dar trebuie o consultaţie cu tovarăşii sovietici. Chiar ei au propus să fie transformat în comitet. Cred că ei vor fi de acord să existe mai mult pentru munca în afara graniţelor, să aibă un club, să aibă un ziar, o revistă.

În ceea ce priveşte U.P.M. şi celelalte organizaţii din acestea, aici este chiar un pericol public pentru că este tendinţă de izolare, de separatism, sub masca unităţii naţionale găseşte un loc, aşa că este necesară dizolvarea, sigur şi aici trebuie procedat ca cu Frontul Plugarilor, trebuie o şedinţă a C.C. unde ei înşişi să se autodizolve, având în vedere că este cea mai mare organizaţie de masă după Frontul Plugarilor.

Tov. Chişinevschi: În legătură cu desfiinţarea comitetelor şi organizaţiilor, îndeosebi ai U.P.M. ar fi necesară o muncă serioasă de pregătire politică.

În privinţa C.D.E. Consider comunităţile evreieşti mai periculoase decât oricare organizaţie evreiască, chiar decât organizaţiile sioniste când au fost deschise, în perioada când au fost organizaţii legale. Comunităţile în tot timpul au fost un cuib de jefuitori, de exploatatori, de spioni. Comunităţile au avut totdeauna pe un Filderman şi de la exploatare şi jefuirea oamenilor săraci cu cimitire etc. şi până la acte criminale de spionaj, acestea au fost în progranul lor. De aceea cred că aici trebuie să mergem ferm. Să-i ia dracu, vor urla, dar până la urmă vor amuţi, altfel vor dăuna nu numai nouă, dar şi întregului lagăr al păcii. Reducerea sinagogilor se poate face şi nu va fi nici o plângere din partea populaţiei evreieşti muncitoare. O bună parte din elementele muncitoare n-a mers şi nici nu merge la sinagogă. Merg bătrânii şi o parte din marea burghezie în special pentru afaceri. Nu poţi merge la închiderea abatoarelor. Sfaturile Populare să preia pe bază de proces verbal abatorul şi cimitirul, la cimitir poate să fie un paznic evreu, să-şi facă ritul dacă vor.

https://biblioteca-digitala.ro

Sunt două comunităţi, una e de rit spaniol, aceasta este o agentură extrem de periculoasă, tăietori de capete, şi sunt convins că obligaţia noastră faţă de statul nostru este să mergem ferm, cu acea grijă care trebuie s-o avem. Sinagogile trebuie reduse, se pot reduce şi de văzut cine stă în cap. Aşa cum nu ne e milă de preoţii catolici spioni, aşa să nu ne fie milă de rabini şi cantori.

Tov. M. Constantinescu: Şi de aşa-zişi „învăţători religioşi" din Israel, cum este fratele lui Ana Pauker.

Tov. Chişinevschi: Mai propun: şcolile de talmud să fie închise. Din întâmplare cunosc această problemă. Masele largi muncitoare ale populaţiei evreieşti în toate timpurile au urât aceste şcoli, pentru că speriau copiii, erau schingiuiţi, ca să înveţe o limbă care nu se vorbea. Se face acolo o educaţie şovină sălbatică.

Tov. Bodnăraş: În Uniunea Sovietică există comunităţi evreieşti?

Tov. M. Constantinescu: Există temple, sinagogi, dar comunităţi evreieşti nu există.

Tov. Gheorghiu-Dej: E clară socoteala. Eu cred că lucrurile trebuie să le împărţim în două: problema comitetelor, organizaţiilor de masă ale naţionalităţilor şi problema comunităţilor evreieşti şi tot ce s-a spus în legătură cu ele. Nu le putem pune pe acelaşi plan, ar fi greşit, ţinând seama că aceste comitete ale naţionalităţilor au fost o acţiune a partidului nostru, ca un instrument, ca o contrapunere tocmai a naţionalismului burghez de orice naţionalitate şi românească şi alta.

Când am fost la Moscova cu delegaţia, nu s-au pus unele întrebări cu privire la şcoli, toate ce le-am făcut, tipărituri, cărţi, manifestări culturale, dacă nu-şi fac ei treaba naţionalistă acolo şi nu se uită undeva peste graniţă. Aceste întrebări ne-au fost puse din partea unui for aşa de important.

În ce priveşte populaţia evreiască, R.P.R. are cea mai numeroasă populaţie evreiască dintre ţările de democraţie populară. Are cca. 300.000 de suflete, cu toate plecările masive. Nici pe departe nu se poate compara cu ceea ce s-a întâmplat în Bulgaria, acolo pentru ei această problemă nu există. Ei au avut 40-50.000 şi toţi s-au dus. Avem mai mulţi decât Ungaria. Şi Polonia are mai puţini decât noi.

Tov. M. Constantinescu: Acolo au fost foarte mulţi înainte de război, dar au fost nimiciţi de hitlerişti.

Tov. Gheorghiu-Dej: Interesant că după eliberare un număr foarte mare de evrei au părăsit teritoriul U.R.S.S., au venit la noi, au stat un timp şi au văzut că se adună norii, transformări social economice, au început să se gândească la călătoria mai departe.

Populaţia evreiască nu trebuie tratată aşa simplu. Este o populaţie cultă, o populaţie care în decurs de veacuri a fost surghiunită, asuprită, eliminată din anumite funcţiuni publice. Datorită politicii rasiale duse de fostele clici guvernante, s-a creat şi o atmosferă antisemită foarte puternică, diversiuni, ceea ce a împins tot mai mult spre ghetou şi a determinat creşterea simţului de solidaritate în rândurile acestei populaţii. Ea de mult cultivă dorul pentru o ţară a sa. Evreul bătrân când îşi termină rugăciunea, pomeneşte despre „pământul făgăduinţei". Peste toate acestea se suprapune bigotismul religios, care a fost în mare măsură spart, fărâmiţat de procesul dezvoltării capitalismului, procesul de asimilare, şi aici, nu în măsura în care s-a produs în ţări capitaliste mai dezvoltate. Evreii din Austro-Ungaria se considerau nemţi şi unguri. La noi există anumite particularităţi. Toate aceste stări de lucruri puteau să creeze o psihologie. Au fost împinşi spre profesiuni libere şi le-au influenţat indiferent de naţionalitate; un fabricant vedea lucrurile ca un alt fabricant, un mic meseriaş la fel vedea ca un alt mic meseriaş lucrurile.

https://biblioteca-digitala.ro

Au suferit îndeosebi prigoană în timpul legionarilor. Într-adevăr o viaţă foarte aspră. Partidul nostru a desfăşurat muncă împotriva acestei terori şi asupriri şi jigniri şi consecvent concepţiei sale internaţionaliste, după 23 august a fost factorul principal care a formulat abolirea tuturor măsurilor şi legilor rasiale şi s-a creat o astfel de stare de lucruri încât pericolul reînvierii stărilor vechi de lucruri nu mai există. Am venit cu legi noi, cu Constituţia, s-a luat poziţie principală în ce priveşte populaţia evreiască, s-a caracterizat că evreul, cetăţeanul român are drepturi egale cu toată populaţia ţării.

Ce anume a determinat această goană spre Israel? Faptul că lucrurile au început să se ascută pe măsura înaintării noastre spre preluarea puterii. Sigur că tot ce era cu mentalitatea şi concepţia capitalistă burgheză, nu atât din patriotism pentru Statul Israel, cât pentru a găsi un alt loc unde poate să-şi continue activitatea, era cuprins de această goană. Aici a intervenit acea organizaţie internaţională, centrul mişcării internaţionale sioniste, care s-a interesat şi la Conferinţa de Pace şi căuta să impună alături de americani şi sprijiniţi de ei, să înscrie în clauze un amestec şi control în treburile ţării. Cu toate acestea s-au respins toate aceste încercări. În fapt însă Joint îşi avea relaţiile sale, reprezentanţii săi, organiza, trimitea ajutoare şi pe calea aceasta a stimulat activitatea organizaţiilor sioniste şi în timp ce noi desfiinţasem principial şi practic am lovit în organizaţiile fasciste româneşti, maghiare, nemţeşti, – organizaţiile sioniste de toate nuanţele însă şi-au desfăşurat steagul în deplina libertate şi chiar făceau demonstraţii, organizau kibuţuri, făceau tabele de concentrări şi făceau educaţie tineretului în spirit şovin şi naţionalist, de un naţionalism foarte feroce. Cât timp au funcţionat acestea până la aşa-numita autodizolvare, au mişunat în ţara noastră zeci şi sute de agenţi palestinieni, printre care agenţi ai spionajului american şi englezi, ai Intelligence Service-ului, care vizitau ţara în lung şi lat, îşi consolidau legături, le lărgeau, organizau reţele pentru viitor, folosind faptul că după 23 august fără discernământ, în afară de faptul că au avut toată libertatea organizaţiilor sioniste fasciste să-şi desfăşoară steagul lor, au hotărât să pătrundă în rândurile partidului, în rândurile organizaţiilor conduse de partid, să pătrundă în aparatul de stat, folosind lipsa de discernământ, de punere într-un singur sac a întregii populaţii, pentru motiv că au suferit, ca şi cum ar fi suferit din cauza comuniştilor, parcă mişcarea noastră revoluţionară n-a avut de suferit nimic. A adus jertfe şi mişcarea noastră numai că elementele revoluţionare n-au aplecat capul şi s-au dus la abator, ci au luat poziţie şi s-au luptat apărând principiile şi luând apărarea populaţiei evreieşti. De acest lucru nimeni n-a putut acuza partidul nostru. Mi-aduc aminte, când cu ocazia unei adunări la templul mare, am hotărât să mă duc să asist la o adunare unde a vorbit fostul şef rabin Şafran şi am ţinut de acolo să adresez câteva cuvinte şi unde partidul a fixat poziţie faţă de populaţia evreiască în privinţa drepturilor. În templu s-au auzit glasuri – nu eu le-am auzit, dar le-au auzit tovarăşii noştri – cu voce nu prea tare că de ce nu vorbeşte despre Statul Israel, despre plecarea acolo.

Deci este greu de conceput ca imperialiştii americani să nu-şi fi recrutat oamenii săi atâta vreme cât se putea intra în Partidul Comunist fără să fi întrebat dacă a fost fascist sau nu, ci numai pe simplul fapt că nu putea fi legionar, uitând că erau sionişti care nu aveau ce căuta în partidul nostru. Şi iată politica lui Ana Pauker. S-a mers atât de departe în timpul imigrărilor, încât s-a spus la un moment dat ca să creăm o şcoală, să ţinem cursuri cu oamenii şi să-i trimitem dincolo ca să facem revoluţie mondială în Statul Israel. Câte glume nu s-au spus pe chestia aceasta despre naivitatea comuniştilor. Ca să vedeţi până în ce grad de lipsă de vigilenţă şi de principialitate s-au privit lucrurile în legătură cu aceste organizaţii sioniste.

https://biblioteca-digitala.ro

Nu mai vorbesc de comunitatea evreiască, care, deşi a fost respinsă propunerea centrului internaţional sionist, ei eu realizat aici o convenţie după câte aud semnate de Luca cu Joint. Nu era destul de clară poziţia noastră şi în anumită măsură chiar cadre bune de partid, cu trecut şi cu educaţie partinică, aveau teamă să se pronunţe ca nu cumva să fie trecuţi antisemiţi, naţionalişti. Aceasta s-a strecurat în M.A.I., nu era chip să spună un cuvânt, până şi ministrul când vorbea cu el, parcă auzea o noutate şi nu dădea răspuns la o serie de întrebări care i se puneau. S-a ajuns până acolo că peste capul conducerii partidului, Ana Pauker s-a angajat în faţa reprezentantului Israelului. Aici trebuie să vedem şi anumite sentimente naţionaliste la Ana Pauker.

Tov. Bodnăraş: Poate este mai mult decât sentiment.

Tov. Gheorghiu-Dej: Este posibil să fie şi mai mult, nu pot să mă pronunţ până ce nu voma avea dovezi. Mai mult, atunci când au fost prinşi întâmplător nişte instructori palestinieni, printre care erau şi un lot important de spioni, a fost o campanie internaţională foarte mare, presă, intervenţii sub diferite forme, chiar şi propuneri de bani, ca şi cum statul român trebuia să facă o chestie de negustorie cu dolari. În şedinţă s-a luat poziţie, se stabilise ca aceştia să fie condamnaţi straşnic, să se facă un proces public şi după aceea să-i azvârlim peste graniţă. Altfel ar fi spus că am condamnat nişte cetăţeni cinstiţi. Au intrat în Statul nostru şi s-au plimbat în el.

Au fost multe ilegalităţi la noi şi parcă exista un fel de teama să atingă această problemă şi unii din tovarăşi au privit în fel şi chip problema aceasta, parţial, până la un loc, şi apoi au lăsat-o baltă.

Trebuie să spunem că aici am dat dovadă de lipsă mare de vigilenţă. Sunt foarte mulţi încă în partid, sunt în aparatul de stat. Cine ne dă nouă garanţia mâine sau poimâine sau chiar şi până acum, că probabil au lucrat de bine şi noi destul de prost că n-am avut fire în această privinţă. Or, aşa cum poate să lucreze în Cehoslovacia, în U.R.S.S. după 35 de ani, săvârşesc asemenea crime şi aici unde lupta de clasă pe măsura succeselor şi înaintării noastre, unde încă n-am lichidat clasele, unde, pe măsura înaintării noastre, luptă mai înverşunat şi au o bază largă, să nu se fi gândit imperialiştii americani să folosească măcar o parte din această populaţie numeroasă din R.P.R. Deşi reprezentantul Statului Israel a îndrăznit să ţină un recviem la sinagogă şi a crezut că ne opunem; au vrut să facă o demonstraţie şi s-au răzgândit, au aflat probabil chestiunea cu cehii şi s-au gândit să nu zgândărească. Este şi asta un fel de politică cum a fost şi cu deviatorii când au fost cu protocolul dacă sunt de acord, s-au declarat aşa de uşor de acord; probabil s-au gândit să nu-i zgândărească nimeni.

Deci la noi problema aceasta este mult mai vastă, mai complexă decât la prima vedere. Vedeţi câte aspecte a arătat tov. Borilă, foarte just. Noi vom discuta, vom analiza învăţămintele din Cehoslovacia şi cele ce s-au petrecut în Uniunea Sovietică. Însă trebuie să despărţim problemele.

Dacă pentru toate celelalte comitete şi organizaţii se pune chestiunea – şi inclusiv a CDE – a dizolvării lor, problema comunităţilor evreieşti şi tot ce s-a spus în legătură cu ele, trebuie acestea să le tratăm aparte şi anume să le legăm cu problema învăţămintelor din Cehoslovacia şi din U.R.S.S. Şi trebuie legată problema aceasta mai cu cap, mai inteligent şi de aceea s-o lăsăm deoparte azi, ca să putem lua mâine mai bine în mână şi în studiu. Nu este chiar aşa de simplu să desfiinţezi comunităţile evreieşti, nici nu este aşa de simplu să te legi de sinagogi şi cimitire şi cursurile de talmud şi băile rituale. Cred că fiecare problemă s-o vedem, s-o studiem şi numai în urma unui studiu şi analizarea lucrurilor cum trebuie să facem, atunci să ne pronunţăm.

https://biblioteca-digitala.ro

Noi ne propunem ca sfaturile populare să devină adevăraţi gospodari şi deci nu este logic ca aceste băi să nu fie sub îndrumarea sfaturilor. Trebuie să vedem cum facem cu abatoarele. Este o chestiune de igienă, o problemă sanitară a populaţiei evreieşti, iar în ce priveşte cursurile se pot multe lucruri găsi în legături cu aceste şcoli pentru a vedea chichiţa, la fel şi cu casele de rugăciuni ale comunităţii. De aceea trebuie văzută problema şi fără să tragem cu tunul în vrăbii, trebuie foarte bine studiată şi de mers ferm, cum s-a spus de tov. Chişinevschi şi Borilă şi ceilalţi tovarăşi.

În ce priveşte chestiunea comitetelor n-am de adăugat nimic la cele arătate de tov. Borilă, documentat, frumos. Trebuie văzut cum facem cu Comitetul Democrat Armean. Am următoarele menţiuni:

1) În ce priveşte problema germană care trebuie s-o studiem foarte serios. Trebuie să intensificăm activitatea noastră sub toate formele, şi pe linie de stat. Să nu ne facem iluzii.

2) În rândurile populaţiei turce şi tătare, partidul va trebui să fie cu ochii în patru şi să vadă şi populaţia grecească.

Tov. M. Constantinescu: Este justă atragerea atenţiei deosebite, pentru că radio Ankara o influenţează. Este o populaţie de 30.000, majoritatea tătari, care privesc spre U.R.S.S.

Tov. Bodnăraş: Nu mai există tătari în U.R.S.S.

Tov. Gheorghiu-Dej: Trebuie să fim foarte atenţi cu populaţia turcă şi tătară.

Eu sunt de acord cu propunerile făcute aici de a se trece la dizolvarea organizaţiilor – prin aceste organizaţii noi avem în vedere C.D.E. şi cluburile lor. Sigur nu băgăm toată populaţia într-o oală. Acolo unde este o populaţie compactă, unde... (cenzurat în text – n.a.).

Şi Petre Borilă şi Gheorghiu-Dej fac de la începutul şedinţei Biroului Politic, legătura dintre grupul Anei Pauker şi mişcarea sionistă.

Petre Borilă: ...să facem o legătură între deviatori şi sionişti pentru a descoperi lucrurile...

Gheorghiu-Dej: Trebuie să punem la ordinea de zi a Biroului Politic analiza experienţei procesului din Cehoslovacia şi cele ce s-au petrecut recent în U.R.S.S., cu banda de medici. În mod special va trebui să discutăm aceste probleme. (Ne aflăm la 14 ianuarie 1953, şapte săptămâni înaintea morţii lui Stalin – n.a.).

Petre Borilă: Procesul Slanski a arătat că fracţioniştii, trotzkiştii, sioniştii, naţionaliştii, elementele din brigăzile internaţionale au fost folosiţi în trădări murdare (este clar că atacul lui Borilă este îndreptat împotriva Anei Pauker şi a lui Valter Roman, Mihai Burcă – n.a.). Şi ca să fie mai clar, Borilă pune punctul pe i declarând: „Cu această ocazie vreau să spun că Ana Pauker n-are ce căuta la Consiliul de Miniştri".

Iosif Chişinevski îndreaptă discuţia direct împotriva evreilor: „Casele de rugăciuni sunt întreprinderi capitaliste şi de spionaj". De ajuns pentru ca Borilă să ceară ca abatoarele rituale, cimitirele şi băile rituale să fie naţionalizate şi ca un sacrilegiu, băile rituale să fie transformate în băi publice. Se vede machiavelismul lui Gheorghiu-Dej care se foloseşte de alogeni, respectiv de bulgarul Petre Borilă şi de evreul Chişinevski pentru a deschide atacul împotriva evreilor. Apreciem intervenţia lui Petre Lupu care critică organizaţiile de partid şi pe activiştii acestora ca profitori a pachetelor de la Joint. Şi din nou Iosif Chişinevski declară război evreilor. Acesta consideră că instituţia comunitară evreiască este mai periculoasă decât organizaţiile sioniste, aducând grave acuzaţii comunităţilor evreieşti din România. Chişinevski serveşte mingea la plasă lui Miron Constantinescu atunci când spune: „aşa cum nu ne este milă de preoţii catolici – spioni – aşa să nu ne fie milă de rabini şi cantori". Urmează intervenţia lui Miron Constantinescu: „Şi de aşa-zişii învăţători

https://biblioteca-digitala.ro

religioşi din Israel, cum este fratele lui Ana Pauker". Continuă Chişinevski cu noi invective la adresa instituţiilor comunitare.

Nu putem să nu semnalăm intervenţia lui Miron Constantinescu, cu caracter provocator: „acolo au fost (din U.R.S.S. – n.a.) foarte mulţi (evrei – n.a.) înainte de război, dar au fost nimiciţi de hitlerişti".

Gheorghiu-Dej se simte obligat să atenueze subînţelesurile intervenţiei lui Miron Constantinescu recunoscând că evreii „au suferit, îndeosebi prigoană în timpul legionarilor. Într-adevăr o viaţă foarte aspră". După care, însă, îşi reia sub o formă sau alta atacurile împotriva populaţiei evreieşti. Şi atacă pe un front larg, de la Rabinul Şafran la Ana Pauker. Îi pune Anei Pauker în sarcină planul de export de revoluţii în Israel, plan despre care am mai vorbit în acest studiu şi ca să dea frâu liber antievreismului, secretarul general al partidului critică până şi conducerea Ministerului de Interne care nu avea curaj să ia măsuri împotriva evreilor, de frică să nu fie catalogată ca antisemită. Şi Gheorghiu-Dej nu uită să readucă în actualitate procesul lui Rudolf Slanski şi procesele medicilor din Uniunea Sovietică.

Nemulţumit de prestaţia C.D.E.-ului, Gheorghiu-Dej ridică problema posibilei desfiinţări a Comitetului Democrat Evreiesc. Mai diplomat decât Chişinevski, Gheorghiu-Dej întreabă dacă abatoarele rituale nu sunt de fapt probleme de igienă sanitară a populaţiei evreieşti, amânând o hotărâre de desfiinţare a acestora.

La 2 septembrie 1953 are loc o nouă şedinţă a Biroului Politic al C.C. al P.M.R. La şedinţa prezidată de Gheorghiu-Dej participă: Iosif Chişinevski, Gheorghe Apostol, Miron Constantinescu, Chivu Stoica, Petre Borilă, Constantin Pârvulescu şi Dumitru Colin. Citâm acele intervenţii care privesc direct procesele activiştilor sionişti:

Gheorghiu-Dej: „...Sunt câteva procese de agenturi imperialiste care urmează să fie terminate. Ancheta este gata, s-au terminat lucrările şi urmează să aibă loc procesul... Mai sunt şi unii agenţi ai Israelului care au activitate de spionaj în favoarea americanilor, a Intelligence Service-ului care vor fi judecaţi în calitate de agenţi ai acestor servicii de spionaj, pentru a nu se da prilej ca şi cum am avea ceva cu organizaţiile sioniste sau cu elemente aparţinând acestor organizaţii. N-au decât să se desolidarizeze sioniştii de oamenii aceştia care au făcut spionaj.

Noi de unde să ştim că ei sunt sionişti, noi am dat peste ei făcând spionaj. În ce măsură Statul Israel i-a încurajat sau nu, asta pot ei să ştie mai bine decât noi.

O parte dintre ei asupra cărora nu s-au stabilit suficiente dovezi, nu îi vom condamna...".

Din intervenţia lui Gheorghiu-Dej rezultă o schimbare de optică faţă de şedinţa Biroului Politic din 14 ianuarie 1953, căci din derularea anchetelor antisioniste nu s-au putut, pe de o parte, smulge probe suficiente pentru a lega pe sionişti de grupul Anei Pauker, iar, pe de altă parte, dacă la 14 ianuarie eram cu şapte săptămâni înaintea morţii lui Stalin, la 2 septembrie suntem la 6 luni după moartea lui Stalin, când noua troică de la Kremlin demascase înscenarea judiciară împotriva medicilor evrei, lucru ce nu era valabil şi la Bucureşti.

Intervenţia ulterioară a lui Gheorghiu-Dej scoate însă la iveală că nu a renunţat definitiv la idee, întrucât propune Biroului Politic ca procesele politice să nu fie făcute publice ci, să aibă un caracter secret, puterea comunistă având posibilitatea să aplice condamnări cu caracter administrativ prin Tribunalele Militare pentru unităţi ale M.A.I.-ului.

Iată şi afirmaţiile lui Gheorghiu-Dej: „Propun să se termine cu aceste procese. Să fie procese închise, nu publice. Despre unele putem să scriem, despre unele mai mult, despre

https://biblioteca-digitala.ro

altele mai puţin, după importanţă" şi Gheorghiu-Dej continuă: „Toţi merită, pe baza legilor Republicii noastre să fie împuşcaţi, dar întrucât sunt prea mulţi şi s-ar putea să arate a un fel de măcelărie, va trebui să le administrăm pedepse la închisoare, numai în cazuri excepţionale, în două-trei cazuri să fie condamnaţi la moarte.

Intervine Chişinevski: „Unde e vorba de teroare". Vădit enervat de intervenţia lui Chişinevski, Gheorghiu-Dej afirmă: „Nu numai teroare. Sunt unii care au făcut lucruri grozave, au dat inamicului secretele de Stat foarte importante. Deci unii dintre ei trebuie condamnaţi la moarte. Eu spun că aproape toţi merită acest lucru, dar e o masă de oameni, nu poţi să-i condamni pe toţi".

Şi garnitura 2 se repede să facă propuneri. Miron Constantinescu: „Pe conducători" Petre Borilă: „2-3 în fiecare proces, altfel îi încurajăm". Miron Constantinescu: „Cei care au activizat şi pe alţii".

Vădit mulţumit că a obţinut sentinţele pe care le-a dorit în procesele sioniste, Gheorghiu-Dej răspunde satisfăcut: „De acord cu propunerea". Gheorghiu-Dej nu obţinea numai binecuvântarea pentru sentinţele propuse de el în procesele antisioniste, deoarece miza era mult mai mare. Următorul punct pe ordinea de zi a Biroului Politic era procesul Pătrăşcanu şi deşi Gheorghiu-Dej a accentuat în această şedinţă a Biroului Politic că nu doreşte ca procesele politice să se transforme în „măcelărie", istoria guvernării comuniste a fost o istorie a unor guvernanţi măcelari, care au avut pe conştiinţă libertatea şi viaţa a mii, zeci de [mii], poate sute de mii de oameni – în România – Procesele antisioniste din România fac parte din istoria gulagului românesc. Dictatorii comunişti nu au renunţat niciodată la înlăturarea violentă a rivalilor politici, chiar dacă, pentru o clipă, trebuiau să dea impresia, din motive tactice, că sunt dispuşi să schimbe scenariul. Activiştii sionişti anchetaţi şi judecaţi în deceniul VI au fost pioni pe o tablă de şah în meciul pentru putere al elitelor comuniste. Acest adevăr poate fi urmărit de cititorii culegerii de documente, privind ancheta şi procesele Assirei Sion.

Chiar dacă adevăratul motiv al terorii a fost lupta pentru putere în aisbergul puterii comuniste, desfăşurarea campaniei antisioniste, ancheta, procesele, urmările proceselor, au reprezentat un scenariu al antievreismului pe care partidul comunist şi uneltele acestuia au dus-o împotriva comunităţii evreieşti din România.

Întreaga campanie antievreiască pe care a dus-o partidul comunist şi uneltele acestui partid împotriva populaţiei evreieşti din România confirmă că gulagul nu a făcut deosebire de rasă, etnie şi religie. În acelaşi timp drama prin care au trecut evreii în deceniul şase nu este numai o infirmare a aşa-ziselor legături dintre comunişti şi evrei, dar este un act de acuzare împotriva celor care în anii post decembrişti flutură aceleaşi sloganuri. Azi ca şi ieri legionarismul şi comunismul au avut o platformă comună: antievreismul.

În încheierea acestui capitol, autorii mulţumesc tuturor celor care le-au pus la dispoziţie documente sau amintiri personale: Arhiva S.R.I., Arhiva Instanţelor Militare, Arhiva Naţională a României, Arhiva Centrului pentru Studierea Istoriei Evreilor din România.

De asemenea, mulţumim maestrului C. Vişinescu, apărător în procesul sioniştilor, fruntaşului emigraţiei evreilor-români din Israel, Itzhak Artzi, istoricului şi publicistului S. Avny (Israel), fostului director în Ministerul de Externe al Israelului, S. Leibovici-Laiş şi fostului deţinut Moshe Talman (Moshe Weiss).

Cititorilor noştri le suntem obligaţi să le reamintim cuvintele marelui istoric român Nicolae Iorga, ucis de legionari: „Cine uită nu merită".

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

A.L. Zissu

Avram Leiba Zissu, născut la 25 ianuarie 1888, la Piatra Neamţ, scriitor, ziarist, proprietar şi editor al ziarului „Mântuirea".

Proprietar al Fabricilor de ulei Omega-Bucureşti şi al Fabricii de zahăr Ripiceni.

În perioada interbelică, preşedinte de onoare al Partidului Evreiesc din România. Din 1941, preşedinte al Oficiului de Emigrare Palestinian. Din 1944, preşedinte al Executivei Sioniste din România şi al Agenţiei Evreieşti, secţiunea România. Fiul său, Teodor Zissu, a luptat, ca locotenent, în rândurile Brigăzii Evreieşti din Armata a 8-a engleză şi a căzut la datorie în cursul bătăliei pentru Al-Alamein – Egipt.

*

* *

A.L. Zissu a fost simbolul tradiţional al mişcării sioniste din România.

Declaraţiile şi interogatoriile sale în arestul Securităţii Comuniste încep la 10 mai 1951. Anchetatorul lui A.L. Zissu este Teodor Micle (Marcovici), un tânăr locotenent major de securitate care, în acest caz, ca şi în celebrele cazuri Belu Zilber sau Lucreţiu Pătrăşcanu, va face zel de devotament pentru funcţia pe care o deţinea şi va fi răsplătit după ancheta sioniştilor cu înălţarea la gradul de căpitan şi cu decoraţii care atestă devotamentul pentru partidul comunist prin meseria de torţionar pe care a practicat-o. După Congresul al X-lea al P.C.R., prin decret prezidenţial, lui Teodot Micle i se retrag decoraţiile şi este exclus din cadrele M.A.I. o dată cu vestiţii torţionari Pintilie, Nicolski, Holingher şi, bineînţeles, patronul tuturor, marele torţionar Al. Drăghici.

De altfel, primul interogatoriu luat de Teodore Micle lui A.L. Zissu este un interogatoriu agresiv, căci prima întrebare pusă este: Ce fapte ai comis împotriva securităţii statului?

Cetăţean trăit în sistemul democrat al României interbelice, Zissu, considerându-se nevinovat, îi răspunde: După ştirea mea nu, nici una! Şi anchetatorul continuă: Ce fapte cunoaşteţi că au comis alte persoane? Cunoscător al legilor ţării, om bogat care a mânuit atât moneda naţională, cât şi valută străină, Zissu considera că în România precomunistă, administrarea fondului sionist – Keren Kayemet – nu a respectat întru totul legile elaborate de guvernul comunist a lui Petru Groza şi atunci răspunde:

- Nu cunosc decât cazul delictelor fiscale comise de administraţia fondului sionist, Keren Kayemet, în care fuseseră implicaţi Leon Itzkar, avocatul Rosenhaupt şi Michael Leiba, arestaţi atunci. Din cei trei, ultimii doi fuseseră eliberaţi, iar Itzkar, judecat şi eliberat, după ce fiscul fusese despăgubit, iar Banca Naţională de asemenea. Pe cei trei îi cunosc ca sionişti, iar Itzkar făcuse parte din Consiliul Executiv Sionist al Congresului Mondial Evreiesc şi al Oficiului de Emigrare, pe care eu le prezidam între anii 1944-1946".

Concluzionăm că, la primul dialog dintre anchetator şi Zissu, problemele financiare dintre statul comunist român şi mişcarea sionistă nu mai constituiau obiect de divergenţă,

https://biblioteca-digitala.ro

mişcarea sionistă asumându-şi obligaţiile penalităţilor prevăzute de legea comunistă, chiar dacă în fruntea departamentului finanţelor României stătea un disident burghez al Partidului Naţional Liberal, Alecsandrini, devenit tovarăş de drum al comuniştilor, ca şi şeful său Gheorghe Tătărescu, ca şi sioniştii de stânga care cu toţi vor plăti actul lor politic necugetat sfârşind în puşcăriile comuniste.

Deşi, la 10 mai 1951, România nu avea o legislaţie a secretomaniei comuniste interzicând românilor să aibă legături cu cetăţenii străini, torţionarul comunist Teodor Micle se grăbeşte încă în primul interogatoriu să-i adreseze lui Zissu două întrebări: Ce români cunoşti că au legături cu străinătatea? La care Zissu răspunde nominalizându-şi cei doi cumnaţi Rappaport şi Mizzer care aveau copiii în Israel şi pe părintele Gala Galaction care avea cele două fiice în Italia. Sincer se autonominalizează că ar fi corespondat cu familia din Israel, dar şi cu ministrul de Externe al Israelului, Moshe Sharet.

La a doua întrebare a anchetatorului: Ce străini cunoaşteţi că au avut legături cu persoane din ţară?, primeşte un răspuns negativ.

În interogatoriul din 12 mai 1951, Zissu trebuie să răspundă la întrebarea: Ce persoane cunoaşte dintre cele care funcţionează la Legaţia Israelului din Bucureşti?

Anchetatorul readuce din memorie prietenia care îl leagă din 1914 de ministrul Rubin. (Autorii consideră că este necesar să reamintească cititorilor acestei lucrări că Reuven Rubin s-a născut în România, a debutat ca pictor avangardist, istoria artelor consemnându-l ca unul din fondatorii şcolii avangardiste de artă din România, a plecat în anul 1923 la Paris, după care, fiind sionist convins, s-a stabilit în Israel).

Zissu relatează o discuţie cu ambasadorul Rubin, în care acesta îi propune să scrie o lucrare amplă despre tragedia evreiască în timpul guvernării Antonescu în România şi să accepte ca această lucrare să fie subvenţionată de Agenţia Evreiască. (Autorii studiului reamintesc că Zissu era un scriitor consacrat, membru al Societăţii Scriitorilor din România, ziarist consacrat cu predilecţie în a scrie pamflete, director al ziarului „Mântuirea"). Zissu acceptă propunerea de a scrie lucrarea, dar refuză subvenţia Agenţiei Evreieşti.

Referitor la ceilalţi diplomaţi ai Ambasadei Israelului la Bucureşti, Zissu face următoarele precizări: „...l-am cunoscut o singură dată pe secretarul de legaţie – Halevy – pe ministrul Avriel nu l-am cunoscut nici o singură data, iar cu secretarul de legaţiei Agamy a fost într-un conflict permanent, încă de pe vremea când acesta activa în cadrul organizaţiilor sioniste de extremă stângă din România, înaintea războiului, când a emigrat.

În interogatoriul din 13 mai 1951, anchetatorul urmăreşte ca Zissu să prezinte un curriculum vitae asupra activităţii sale politice, încercând să exploateze conflictul tradiţional dintre Zissu ş dr. W. Filderman.

În interogatoriul din 25 mai 1951, mergând pe acelaşi principiu al exploatării relaţiilor interumane, anchetatorul comunist îl pune pe Zissu sa relateze despre relaţiile sale cu Benvenisti. În acest interogatoriu Zissu face o afirmaţie care nu i-a convenit anchetatorului „pentru a preciza, dădeam 500.000 lei lunar pentru ajutorul roşu şi 500.000 lei lunar pentru fondul roşu". (Autorii se simt obligaţi să menţioneze că nu a fost nici comunist, nici simpatizant comunist. Zissu, întocmai ca foarte mulţi dintre oamenii bogaţi, români sau evrei, din perioada interbelică au subvenţionat una sau alta dintre organizaţiile extremiste ale acelor vremuri. Întocmai ca el au procedat Nicolae Malaxa şi Max Auschnitt. Desigur, în perspectiva istoriei a fost din partea fiecăruia dintre ei, un act condamnabil şi o expresie a instabilităţii politice din perioada interbelică).

Mergând pe aceeaşi linie a exploatării rivalităţilor din sânul mişcării sioniste, anchetatorul continuă, în interogatoriul din 16 iunie 1951, să solicite date asupra relaţiilor dintre Benvenisti şi Zissu.

https://biblioteca-digitala.ro

În aceste interogatorii reţin atenţia insistenţele privind episodul intervenţiilor în favoarea evreilor, făcute atât de Zissu cât şi de Benvenisti pe lângă Mihai Antonescu în anii războiului.

La 25 mai 1952, anchetatorul cere lui Zissu relaţii despre Jean Cohen; aceste relaţii sunt descrise destul de obiectiv de cel interogat.

Ca şi în interogatoriile privind pe Benvenisti şi Jean Cohen, apar însă micile conflicte şi rivalităţile dintre liderii sionişti, căci Zissu declară: „relaţiile personale dintre noi doi au încetat şi ele din pricina unui incident pur personal şi abia în 1950 cred le-am reluat dar ele au rămas doar corecte, fără a mai căpăta căldura dinainte".

Deosebit de importantă ni se pare declaraţia din 2 iunie 1951 a lui A.L. Zissu. Această declaraţie vine să spulbere întreaga propagandă extremistă, precum că evreii i-au adus pe comunişti şi trupele de ocupaţie. Ei au sprijinit sub orice formă eforturile făcute de clasa politică românească, indiferent de locul pe care îl ocupa în eşichierul politic, spre a împiedica ocuparea României de către Armata Roşie. Dar să ne întoarcem la declaraţia dată în 2 iunie 1951 de A.L. Zissu: „A patra oară şi ultima, l-am văzut pe Mihai Antonescu în noaptea de 22 august 1944. Deşteptat din somn la 11 noaptea, am fost transportat într-o maşină a Preşedinţiei la Palatul din capul podului. Din sălile obscure şi semiobscure am fost dus până în cabinetul lui Antonescu. Anunţat de maiorul care era de serviciu, Antonescu, livid şi cu mâna întinsă mă întâmpină de la uşă spunându-mi: «Nu cu mine ai să stai acum de vorbă, ci cu subalternul meu», numele îmi scapă (era vorba de Ovidiu Vlădescu, şeful de cabinet a lui Mihai Antonescu – n.a.).

Dus de un maior de serviciu în cabinetul subalternului din aripa opusă, d-sa mă întâmpină cu cuvintele: «Te-am deranjat ca să-ţi cer un serviciu patriotic. Nu mai puteam ţine frontul, ne prăbuşim şi trebuie să capitulăm, te rog în numele poporului român să telegrafiezi un mesaj organizaţiilor mondiale evreieşti, să intervină pe lângă înaltul comandament britanic, să fie îndurător în discutarea condiţiilor de armistiţiu. Un avion gata de decolare, va duce chiar acum mesajul dumitale la Istanbul».

La răspunsul meu că regret de a nu-i putea îndeplini propunerea, domnia sa mi-a spus: «Atât! Dr. Filderman este mai patriot». La întrebarea mea dacă i-a cerut şi lui să facă la fel, mi-a răspuns: «Da, acum un sfert de oră, însă lui i-am cerut altceva şi anume să ceară aliaţilor ca România să fie ocupată şi administrată un număr de sovietici şi simultan, dacă se poate, de către toţi aliaţii, iar Filderman s-a executat, se vede că el a avut calitatea», a adăugat subalternul şi maiorul de serviciu m-a condus până spre scara exterioară a ministerului.

A doua zi la 8 dimineaţa am consemnat cele arătate mai sus într-un proces-verbal contrasemnat de dr. Marton, fostul director al ziarului «Uj Keletazi» în Banat şi de Leon Itzkar, amândoi fiind atunci colaboratori ai mei".

Unul dintre autorii studiului de faţă depune mărturie că în noaptea zilei de 22 august 1944, în casa dr. Alfred Condru din Bucureşti – Piaţa Sfinţii Voievozi nr. 1, et. I, ap. 2, l-a întâlnit pe dr. W. Filderman, intrând în acea casă, însoţit de sublocotenentul Neniţescu, consilierul militar a lui Mihai Antonescu, de unde a telefonat domnului Kolb, cerând să fie primiţi urgent la sediul Crucii Roşii Internaţionale din Piaţa Romană. În decurs de câteva minute W. Filderman şi Neniţescu au ieşti din casă). În prealabil, Filderman a convocat telefonic, la sediul Crucii Roşii Internaţionale, şi pe dr. Costinescu.

Ulterior, după ce am consultat documentele anchetei împotriva dr. W. Filderman, am constatat că mesajul Guvernului României transmis prin Crucea Roşie Internaţională a fost predat de către consilierul britanic, MacMillan, consilierului sovietic Bogamolov şi de aceea comuniştii nu i-au putut ierta acest gest şefului Comunităţii evreieşti din România.

https://biblioteca-digitala.ro

În interogatoriul din 2 iunie 1951, Zissu relatează, la cererea anchetatorului, diverse episoade ale tratativelor de salvare ale evreilor si de asigurarea posibilităţilor la emigrare a unor dintre aceştia. Reţinem că, fiecare concesie, pe care slujbaşii guvernului Antonescu o făceau pentru evrei era plătită din greu din banii organizaţiilor evreieşti sioniste sau nesioniste. Citãm: „Câteva zile după aceea, Killinger cade la învoială cu Lecca, adică eu consimt să dau patronajului 75.000.000 lei şi atât, cele 3 vapoare pleacă în sfârşit şi acţiunea de emigrare continuă".

De altfel, comuniştii care au urmat guvernului militar-fascist, au practicat aceeaşi politică faţă de evrei, fiecare gest de bunăvoinţă fiind negociat spre a fi recompensat financiar. Reţinem în acest sens declaraţia lui A.L. Zissu privind propunerile lui Lotar Rădăceanu, Vaida sau ale colonelului B. Niculescu, privind trocul: „evrei contra materiale strategice", troc care, în anii dictaturii ceauşiste, se va perfecţiona şi va deveni forma legală a emigrării evreilor şi germanilor din România.

În salvarea evreilor din România, ambasadorul elveţian, De Weck, are o contribuţie deosebită. Despre ea povestea în interogatorii şi Zissu, iar salvarea evreilor din România de către ambasadorul De Weck poate fi urmărită şi în volumul Ecouri dintr-o epocă tulbure, documente elveţiene 1940-1944, *Editarea Hasefer, 1998).*

În interogatoriul din 18 iulie 1951, Zissu prezintă propria lui versiune privind naşterea şi evoluţia ideii de ajutorare a deţinuţilor politici români şi a familiilor acestora. Într-un fel sau altul, aceste relatări coincid cu cele făcute de către Jean Cohen.

În aceeaşi declaraţie, Zissu vorbeşte de o scrisoare trimisă lui Gheorghiu Dej cu observaţii privitoare la rezoluţia comitetului central în problema naţională. Ea a fost expediată lui Gheorghiu Dej la începutul anului 1949, dar până în momentul arestării sale, Zissu nu a primit nici un răspuns. La 20 iunie 1951 are loc o confruntare între Zissu şi Benvenisti, confruntarea condusă de locotenentul de securitate Aurel Marin. Deşi confruntarea se referă la evenimentele din anii războiului, ea este marcată de antagonismul dintre Benvenisti şi Zissu. Important este însă că din această confruntare rezultă chipul lui Radu Lecca care este departe de a fi cel pe care şi l-a autozugrăvit, în memoriile sale, autointitulate Eu i-am salvat pe evreii din România.

Lecca confirmă declaraţia lui Zissu ca pentru cele 3 vase, necesare emigrării, s-a dat Mariei Antonescu sume fabuloase. De fapt, era singura formă de a salva vieţi omeneşti în acea perioadă, ca şi ulterior, în anii dictaturii comuniste.

În declaraţia din 18 iulie 1951, Zissu recunoaşte că a primit o diplomă de aur, semnată de mareşalul Alexander pentru serviciile aduse armatelor aliate în anii războiului. De fapt, această diplomă i s-a dat lui Al. L. Zissu pentru faptele de arme şi sacrificiul suprem pe care l-a făcut la El Alamein, în Egipt, fiul său, Teodor Zissu. Moartea fiului său i-a fost comunicată lui Zissu de către fruntaşul israelian de origine română – Itzhak Artzi, prezent şi el în documentele anchetelor antisioniste sub numele de Herzig. Conform mărturiilor lui S. Avni, făcute în postfaţa volumului Sionişti sub anchetă rezultă că unul din anchetatori i-a prezentat lui Zissu, în arestul securităţii, o scrisoare falsă venită chipurile de la Teodor Zissu, aflat la acea dată arestat în temuta închisoare Liublianca de la Moscova, în care îi cere tatălui său să fie cooperant cu organele securităţii comuniste de la Bucureşti pentru a nu complica detenţia sa în închisoarea rusească. Cooperarea dintre cele două securităţi – sovietică şi românească – era atât de bine coordonată, încât aşa-zisa scrisoare a lui Teodor Zissu către tatăl său era realizată de un as al plastografiei. Scopurile torţionarilor comunişti de la Moscova şi Bucureşti au fost atinse pe termen scurt dacă urmărim întreaga anchetă împotriva lui Zissu, căci, pe termen lung, adevărul a triumfat.

https://biblioteca-digitala.ro

În aceeaşi depoziţie, Zissu notează că la începutul anului 1948 Dr. W. Filderman îi propune să plece împreună din ţară, el, Filderman, organizând în cele mai mici amănunte plecarea pentru familiile Filderman şi Zissu. Orgoliile şi vechile animozităţi şi-au spus cuvântul şi Zissu a refuzat propunerea.

În interogatoriul din 20 octombrie 1951 Zissu reia ideile enunţate de Cohen şi Mendelovici pentru ajutorarea deţinuţilor politici români, Zissu făcând un prim pas prin a cere fabricilor de medicamente Teva şi Asia din Israel, medicamente pentru aceştia.

Comentând corespondenţa dintre Zissu şi diverse personalităţi din străinătate, locotenentul major Teodor Micle îi pune lui Zissu întrebarea: „Ce ai omis dumneata să arăţi în această declaraţie?" Răspunsul lui Zissu este tranşant: „Scrisoarea mea către Sharet, ministrul de Externe al Israelului din 1950, în care îl informam despre arestarea iminentă a sioniştilor în vederea unui proces de spionaj, în care e vizată mai ales legaţie, informaţie pe care o aveam de la Jean Cohen". Torţionarul era vădit nemulţumit.

În declaraţia din 22 octombrie 1951, Zissu nu scapă de întrebarea pusă şi celorlalţi anchetaţi: Ce persoane mai cunoaşte?, de data aceasta întrebarea este însă mai perversă şi are ca scop dorinţa securităţii de a lărgi cercul celor anchetaţi. Din depoziţia lui Zissu rezultă că fostul vicepreşedinte al Federaţiei Uniunilor de Comunităţi din România, Chiva Orenştein, era arestat încă de la jumătatea anului 1949, pentru alte cauze evreieşti. El va trece prin temuta închisoare de la Sighet şi va muri în închisoarea de la Piteşti, în 1955, victimă a diversiunilor organizate de colonelul Teodor Sepeanu prin mâna criminalului legionar Ţurcanu.

În declaraţia din 24 octombrie 1951, Zissu trebuie să răspundă la întrebarea anchetatorului: „Ce rude şi ce prieteni ai rabinului Şafran cunoşti?" Din proprie iniţiativă, sau probabil la sugestia anchetatorului, Zissu transformă declaraţia într-o critică severă la adresa Şef Rabinului Şafran.

Urmare schimbării ofiţerului anchetator, Zissu este obligat să dea, la 5 februarie 1952, o nouă declaraţie, mult mai amănunţită, despre Jean Cohen. La 5 şi 8 februarie 1952, anchetatorul Aurel Manu îi cere lui Zissu să dea relaţii despre un anume Bertoix, fost colaborator al Ambasadei Engleze la Bucureşti. Analizând întrebările puse, rezultă că se dorea de fapt inculparea altor evrei, care nu erau sionişti, în aceste procese cu caracter de spionaj. Dintre persoanele respective citãm: pe Azra Bercovici – fost redactor şef al ziarului Liberalul şi pe Jan Hetfer, proprietarul ziarului Timpul, pe care de altfel securitatea îi va folosi ca martori ai acuzării în procesul sioniştilor.

În declaraţia din 13 martie 1952, Zissu relatează anchetatorului despre cererea ziaristului Iosef Klarman, făcută la începutul anului 1947, ca Zissu să strângă fonduri pentru organizaţiile combatante din Palestina, ştiut fiind că la acea dată evreii din Palestina luptau cu arma în mână pentru independenţă, pentru proclamarea Statului Israel.

Conform declaraţiei din 12 martie 1952, cu o zi înainte, ancheta împotriva lui Zissu ia o turnură deosebită, pentru că el declară: „De la arestarea mea şi până la declaraţiile mele datate 11 martie 1952, am refuzat sistematic să mărturisesc acţiunea mea de spionaj calificat, desfăşurată cu intermitenţe, până în preajma arestării mele... am refuzat mereu şi cu orice risc să mărturisesc adevărul."

După părerea autorilor studiului, în ziua de 12 martie 1952, a apărut una din două situaţii:

1) Teodor Micle a uzat de propriile sale sisteme de tortură descriseatât de Belu Zillber, în volumul Actor în procesul Pătrăşcanu, *Editura Humanitas, 1997, cât şi în vol. II*

https://biblioteca-digitala.ro

al prezentei lucrări, în capitolul Addenda, *în care fostul activist sionist S. Avny descrie metodele înfiorătoare de tortură pe care Securitatea le folosea contra evreilor.*

2) Lui A.L. Zissu i se prezintă falsul confecţionat de securităţile de la Moscova şi Bucureşti şi anume aşa-zisa scrisoare a fiului său Teodor Zissu despre care am explicat mai sus.

În orice caz, explicaţiile pe care le dă Zissu în declaraţii nu-i aparţin, fiindu-i impuse de securitate, întrucât ele sunt redactate în specificul limbii de lemn al acelor vremuri.

Deosebit de important ni se pare o altă declaraţie dată anchetatorilor tot în ziua de 12 martie 1952 şi credem că nu este întâmplător că ea a fost dată imediat după prima declaraţie făcută tot în 12 martie 1952 când Zissu a recunoscut că a minţit pe anchetator.

Practic, într-o formă sau alta, Zissu prezintă felul în care s-a încercat racolarea sa ca informator al Securităţii în luna martie 1949. Dacă personajul care s-a prezentat sub numele de Vaida – evreu din Braşov, str. Republicii nr. 60 şi ca un apropiat prieten al primului ministru Petru Groza, nu l-am identificat printre ofiţerii activi sau colaboratori ai securităţii la acea dată, pe alţi doi, aşa zişi binevoitori – un anume Codrea – după amintirile lui Zissu, în realitate „Condrea, l-am identificat drept ofiţer de securitate cu grad de căpitan, ulterior trecut în activul inspectoratului de miliţie Bucureşti, şi devenit comandantul secţiei de miliţie cu sediul în str. Stelea Spătaru, astăzi Secţia 7 Poliţie, iar în anii 70 a emigrat în Israel.

Celălalt personaj – Niculescu Brentano – a fost ofiţer activ în rândurile securităţii, a fost cel care a anchetat din umbră organizaţiile sioniste din România, pentru ca în anii '80 familia sa să emigreze în Elveţia, unde a reuşit, sub o formă sau alta, să-şi spele trecutul, familia sa având azi în exploatare un teatru de păpuşi.

Cei trei îi dezvăluie lui Zissu că sunt împuterniciţi de Biroul Politic al partidului, să trateze cu Zissu problemele emigrării evreilor, prin compensarea dreptului de emigrare cu avantaje economice intermediate de organizaţiile sioniste cu guvernul Israelului.

Specializaţi în dezinformare şi minciună securiştii care încearcă să-l racoleze pe Zissu recurg la minciuni, cum ar fi: „Avizul Moscovei a sosit şi este favorabil în principiu, dar se lasă ultimul cuvânt Guvernului R.P.R., care el va lua hotărâri de fapt şi că prietenul lui (Niculescu – n.a.) declină de a se mai ocupa de problemă. L-am rugat să-mi divulge numele personajului şi a refuzat".

Colonelul Niculescu, dornic să aibă un tablou statistic al evreilor care doresc să plece, îi cere acest tablou lui Zissu care îi va indica nu numai nume şi adrese, dar situaţia a sute de mii de evrei care vor să emigreze. Şi atunci când Niculescu face o greşeală fundamentală implicând instituţia Securităţii în rezolvarea problemei evreieşti, Zissu nu recepţionează că a intrat într-o cursă în care securitatea l-a prins prin intermediul unor ofiţeri de securitate evrei cu nume schimbate citäm: „Câteva zile după aceea i-am dat tabloul. Trei zile mai târziu mi l-a restituit, cerând anumite modificări tehnice, în întocmirea lui. I l-am dat din nou modificat, pentru ca după alte două zile să-mi ţină următorul limbaj, tabloul dumitale este în cercetare, s-a hotărât ca datele ce le conţine să fie trimise în toată ţara şi însărcinaţi forului sovietic, împreună cu organizaţiile judeţene ale securităţii, să verifice datele pe teren şi după ce securitatea va certifica realitatea lor problema va intra în faza rezolvării definitive". Mai puţin referirile la un asemenea for sovietic, Niculescu, de fapt, i-a prezentat lui Zissu filiera de aprobare a unei emigrări din România, iar Zissu nu a recepţionat adevărul, cu toate că nu avea decât 61 de ani şi o experienţă de o viaţă. Mai grav, interesul securităţii pentru Zissu şi organizaţiile evreieşti

https://biblioteca-digitala.ro

au fost atât de mari, încât i-au aranjat lui Zissu o audienţă la Lotar Rădăceanu, un ministru în guvernul comunist. Este cazul ca cititorul acestui studiu să coroboreze acest studiu cu studiul făcut de noi asupra anchetatului Zoltan Hirsch, racolat de acelaşi colonel Niculescu şi plătit de securitate cu 10.000 lei lunar, singura diferenţă fiind că Zoltan Hirsch nu a fost păcălit şi colaborarea lui cu Securitatea s-a făcut – nu prin inducere în eroare, ci cu bună ştiinţă, bineînţeles şantajat, dar şi plătit. Mii de evrei cu cereri de plecare pentru Israel, au fost chemaţi de-a lungul timpului la Securitate, spre a deveni informatori. Cu rare excepţii, majoritatea lor au refuzat pactul cu diavolul.

Din depoziţia din 15 martie 1952, rezultă că începând din 1943, A.L. Zissu a fost intermediar între Iuliu Maniu şi Partidul Comunist în tratativele care se duceau pentru formarea unei opoziţii unite pentru ieşirea României din război. Siguranţa generală a statului a aflat şi Zissu ca şi viitorul dizident P.N.Ţ. – Octav Livezeanu trebuiau să vină la control săptămânal la sediul Siguranţei Generale a Statului din Bucureşti – str. Sfântul Ştefan. Tot în aceeaşi declaraţie, Zissu povesteşte o altă „Crimă" pe care a făcut-o în 1944 când, prin intermediul ziaristului Pamfil Şeicaru a reuşit să-l convingă pe Generalul Dragalina – ultimul guvernator al Bucovinei să salveze cei 12.000 de supravieţuitori evrei de la Cernăuţi. De fapt, pentru anchetatorii comunişti, salvarea oricărui evreu în anii războiului este echivalentul unei crime şi atac la siguranţa generală a ţării. După citirea anchetei, „Cine uită, nu merită".

În lunga declaraţie dată în ziua de 15 martie 1952, Zissu evidenţiază o dată mai mult, contribuţia Crucii Roşii Internaţionale şi a ambasadorului Elveţiei la Bucureşti, De Weck în salvarea evreilor în anii războiului. Alte teme din aceeaşi declaraţie privesc problemele împrumutului din anii războiului, problema emigraţiei, relaţiile cu autorităţile antonesciene, relaţiile dintre conducătorii sionişti şi Centrala Evreilor. Este reluat şi episodul din noaptea de 22 august 1944, respectiv înfruntarea dintre Mihai Antonescu şi Ovidiu Vlădescu.

Într-o declaraţie datată tot 15 martie 1952, Zissu reproşează organizaţiilor sioniste faptul că atunci când au hotărât colaborarea cu C.D.E.-ul nu au cerut acestui for comunist recunoaşterea caracterului naţional al mişcărilor sioniste şi necesitatea sprijinirii drepturilor legitime ale populaţiei evreieşti de a trăi în patria ei. În opinia autorilor prezentei lucrări, acesta este un act de curaj din partea seniorului mişcării sioniste.

În procesul-verbal de interogatoriu din 11 aprilie 1952, Zissu este întrebat aspra şlihimilor şi este destul de cooperant cu anchetatorul, relatând între altele ajutorul dat de şlihimi pentru evadarea unor aviatori anglo-americani din lagărul de la Târgu Jiu în anii războiului.

Schimbându-se ofiţerii anchetatori problemele au fost reluate.

În declaraţia făcută la 5 mai 1952, Zissu afirmă că a fost în posesia unui raport secret al Gestapoului către comandamentul flotei germane din Marea Neagră privind scufundarea vaporului Mefküre. Autorii studiului se întreabă dacă acest lucru este adevărat, cum este posibil să se considere azi că acest vapor a fost scufundat de un submarin sovietic şi aceasta, indiferent de resentimentele pro sau antiruseşti. Adevărul continuă să fie ascuns şi după decembrie 1989.

Aflăm, de asemenea, despre tratativele nesoluţionate, care s-au dus în Elveţia în vara anului 1944 pentru salvarea a 15.000 de deportaţi din Ardealul de Nord contra 900 camioane pentru armata germană şi tratative nefinalizate şi oameni nesalvaţi datorită politicii duplicitare a aliaţilor în cel de-al doilea război mondial.

https://biblioteca-digitala.ro

În dosarul 16.385 în perioada 3 iulie 1952 – 29 octombrie 1952 nu există vreo declaraţie sau vreun interogatoriu al anchetatului Zissu. Este semnificativ că la 2 februarie 1953 apare pentru prima oară în anchete numele fratelui Anei Pauker – Rabinsohn Solomon Zalman. Aceasta se explică prin faptul că se dorea ca prin implicarea lui Rabinsohn în anchetele sioniste, să fie atrasă de fapt sora sa, Ana Pauker, exclusă în iunie 1952 din conducerea Partidului Comunist din România.

Ca şi în declaraţiile şi interogatoriile smulse lui Benvenisti şi Cohen, anchetatorii lui Zissu îi impută activitate de spionaj. În ce constau ştirile pe care Zissu le-ar fi transmis în străinătate? Până la 23 august 1944, aceste ştiri se refereau la suferinţele populaţiei evreieşti din anii războiului. Autorii studiului sunt convinşi că fără ca opinia publică mondială să fi cunoscut măsurile antisemite din anii războiului, crimele de la Iaşi, din Basarabia şi Bucovina de Nord, lagărul morţii din Transnistria, numărul victimelor ar fi fost mai mare. Actualizarea unor delicte petrecute în anii războiului înseamnă că Partidul Comunist din România şi organele sale de represiune s-au identificat cu regimul Antonescu, regim care a decimat partidul comunist din România şi a luptat împotriva stăpânilor partidului comunist, Uniunea Sovietică. Pentru anul 1953 conta doar actualizarea antisemitismului.

În ce priveşte eventualele informaţii transmise după 6 martie 1945, cele mai multe dintre ele, au apărut de fapt în presa românească, deci nu erau secrete. Ne îndoim că măcar aceste informaţii au fost transmise şi că smulgerea unor declaraţii de aşa-zis spionaj au fost obţinute prin presiuni fizice sau psihice, pentru că Teodor Micle nu a fost o excepţie şi pentru că toţi ofiţerii de securitate implicaţi în anchetă au învăţat arta de a fi torţionari. Toţi aceşti anchetatori aveau sarcină din partea biroului politic să dovedească că sioniştii sunt spioni. Ofiţerii anchetatori trebuiau să confirme declaraţia lui Gheorghiu Dej din 2 septembrie 1953: „Mai sunt şi unii agenţi ai Israelului care desfăşoară activitate de spionaj în favoarea americanilor şi Intelligence Service, care vor fi judecaţi în calitate de agenţi ai acestor servicii de spionaj, pentru a nu se spune că avem ceva cu organizaţiile sioniste sau cu elementele aparţinând acestor organizaţii. N-au decât să se desolidarizeze sioniştii de oamenii care au făcut spionaj.

Noi de unde să ştim că ei sunt sionişti, noi am dat peste ei făcând spionaj. În ce măsură Statul Israel i-a încurajat sau nu, asta pot să ştie ei mai bine decât noi". Faţă de machiavelismul lui Gheorghiu Dej putem afirma că nici una din cele peste 5.000 de pagini ale anchetei şi proceselor din dosarul 16.385 nu există nici o probă de spionaj şi că aşa-zisele dovezi înaintate Tribunalului Militar sub semnătura personajelor de tristă memorie – coloneii Sepeanu şi Dulgheru – sunt naraţiunile impuse celor anchetaţi de către anchetatorii din rândul securităţii. Ulterior şi Dulgheru şi Sepeanu vor fi lichidaţi de acelaşi mecanism.

Nu putem să nu subliniem actul de curaj al lui A.L. Zissu când, angajându-se într-un dialog cu torţionarul Teodor Micle, fundamentează noţiunea de „socialism biblic", rezultată din dogma religiei mozaice. Această fundamentare este opusă socialismului real, creat de Marx, Engels, Lenin, Stalin şi aplicată de Partidul Comunist. Pentru Zissu, socialismul real este „antiuman". A scrie acest lucru în arestul Securităţii este mai mult decât un act de curaj, este un act de demnitate. Această declaraţie o considerăm profesiunea de credinţă a seniorului mişcării sioniste din România.

https://biblioteca-digitala.ro

Declarație

10 mai 1951

Ce fapte ai comis împotriva Securității Statului?

După știrea mea nu, nici una.

Ce fapte cunoașteți că au comis alte persoane?

Nu cunosc decât cazul delictelor fiscale comise de administrația fondului sionist „Keren Kayemet" în care fuseseră implicați Leon Itzkar, avocatul Rosenthal și Michael Leiba, arestați atunci.

Din cei trei, ultimii doi fuseseră eliberați, iar Itzkar judecat și eliberat, după ce fiscul fusese despăgubit, iar Banca Națională, de asemeni.

Pe acei trei îi cunosc ca sioniști, iar Itzkar, făcuse parte din Consiliul Executiv sionist al Congresului Mondial Evreiesc și al Oficiului de Emigrare, și Partidului Evreiesc, pe care eu le prezidam între anii 1944-1946.

Ce români cunoști că au legături cu străinătatea?

Cunosc pe cumnatul meu Aron Rappaport din str. Vasile Conta nr. 3-5, fost avocat și director de fabrică, ridicat de la domiciliu cam de vreo cinci săptămâni, care având în Israel fiică și ginere, știu că corespondează cu ei, apoi pe cumnatul meu Isidor C. Zimmer din str. Arcului nr. 11, fost director la firma Zimmer&Co., care corespondează cu fiul său Sergiu, care se află în Israel, apoi pe scriitorul academician și deputatul Gala Galaction, din str. Mihail Cornea nr. 51, care având două fiice în Italia, corespondează cu ele.

Eu însumi corespondez cu frații și surorile mele din Israel, cu unul Marcel Mărculescu din Israel, Tel Aviv, cu avocatul Bruno Dammer din Berlin, administratorul vilei cele de acolo și am corespondat cu un fost prieten de la Paris, Pincas Iosef M., care semna Marc P. Marc. Am mai corespondat o singură dată cu Ministrul de Externe al Israelului, Moshe Sharet, fără a fi căpătat răspuns.

Ce străini cunoașteți că au legături în România și cu cine anume?

Nu cunosc nici un străin care să fi avut legături cu persoane din țară.

Declarație

12 mai 1951

Cu membrii legației Israel în București, am avut următoarele relații:

Cu ministrul Rubin: l-am văzut deseori la domnia sa acasă, ca prieten intim, care întâmplător fiind și ministru al Israelului putea să mă informeze despre lucrurile de acolo ca nimeni altul și puteam citi la el în casă presa și revistele israeliene. Prietenia mea cu el data încă din 1914, când el era un cirac spiritual și mai târziu politic al meu și a dăinuit până la plecarea lui din țară acum vreo 28 de ani. L-am mai întâlnit apoi la Paris și acum la venirea lui în țară am reluat prietenia de altă dată. Într-una din vizitele mele, domnia sa mi-a comunicat că Agenția Evreiască pentru Palestina ar dori să mă însărcineze a scrie istoricul

https://biblioteca-digitala.ro

tragediei evreieşti din epoca antonesciană şi cunoscând în acelaşi timp situaţia mea materială precară, mă roagă să accept un onorariu pentru cartea pe care aş scri-o şi care ar urma să apară în editura Agenţiei. Am răspuns că ideea e excelentă şi că mi-o însuşesc, dar că aş dori să pot oferi această carte a pătimirii evreieşti, ca dar iudaismului israelian. Rubin a răspuns mulţumindu-mi şi a accentuat că dacă refuz onorariu, să accept un împrumut de onoare din partea Agenţiei şi că atunci când voi avea nevoie presant îmi stă la dispoziţie. Am luat act, mulţumindu-i, dar n-am făcut uz de ofertă.

Cu atât mai mult, cu cât nu începusem să scriu cartea şi nici nu ştiam dacă o voi scrie aici în româneşte fiind hotărât s-o scriu în Israel în limba ebraică. La propunerea lui Rubin era de faţă Halevy.

Agamy. Venise în ţară în 1944, trimis de Agenţia Evreiască a Palestinei, cu însărcinarea de a mă asista în calitatea mea de preşedinte al Oficiului de emigrare ocupându-se cu treburile gospodăreşti. Nu m-am împăcat deloc cu felul domniei sale de a lucra şi a se comporta şi nu numai că nu l-am folosit, dar am cerut telegrafic rechemarea domniei sale. În 1945, depunând mandatul meu, dl. Agamy, a căpătat un rol activ în conducerea acţiunii de emigrare. După numirea domniei sale ca secretar al Legaţiei israeliene nu l-am văzut decât o singură dată cu totul întâmplător în casa ministrului Rubin. Tot timpul şederii domniei sale aici, n-am avut nici un fel de relaţii cu domnia sa.

Ministrul Avriel, care i-a succedat lui Rubin; nu l-am văzut niciodată, nu ştiu cum arată la faţă şi n-am avut cu domnia sa, nici un fel de relaţii nici măcar de la distanţă; într-un cuvânt, n-a existat pentru mine până a plecat.

Secretarul de legaţie, Halevy: l-am întâlnit odată în casa ministrului Rubin şi odată, întâmplător în casa lui Ariel, prietenul meu din tinereţe, şi am avut cu domnia sa, o simplă conversaţie de salon. Acum câteva săptămâni, se prezintă la mine un domn tânăr cu o carte din partea ministrului de externe al Israelului, dl. Moshe Sharet. Era un anuar în ebraică al Agenţiei Evreieşti pentru Palestina cu o dedicaţie elogioasă şi caldă pentru mine a ministrului. Împreună cu această carte, acest domn necunoscut mie, mi-a predat şi un plic gros. Întrebându-l cine este şi cine i-a predat cartea şi plicul, domnia sa mi-a răspuns: „mă cheamă Burstein (sau Burenstein, nu-mi amintesc bine) şi vă aduc aceste două lucruri din partea d-lui Halevy de la legaţia Israel".

La întrebarea mea: „dar ce relaţii ai d-ta cu dl. Halevy?", mi-a răspuns: „Sunt preparator de ebraică al copilului (sau copiilor) dlui Halevy". Am aflat atunci pentru prima oară că dl. Halevy are copii (sau copil, nu ştiu nici acum), şi l-am văzut atunci pentru prima oară pe acest domn Burstein, de a cărui existenţă n-am avut idee.

După plecarea lui Burstein, am citit dedicaţia de pe carte şi am deschis plicul. Erau înăuntru cincizeci de mii lei şi am înţeles sau bănuit că aceştia constituie un început de executare a ofertei graţioase a lui Rubin.

Neavând şi nevrând să am relaţii cu Halevy am pus banii în sertar, aşteptând lămuriri care n-au venit de nicăieri.

(ss) A.L. Zissu

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

13 mai 1951

Interogatoriul a început la ora 9,15; s-a terminat la ora 14,20

Ce funcţii ai deţinut d-ta înaintea celui de al doilea război mondial?

Am fost numai preşedinte de onoare a Partidului Evreiesc.

Când vi s-a încredinţa această funcţie?

Cam prin 1931, am primit la Berlin, unde locuiam, o adresă prin care mi se comunica că am fost numit preşedinte de onoare al partidului evreiesc.

Până când aţi deţinut această funcţie?

Am deţinut această funcţie până la dizolvarea partidelor politice de către Carol. După 23 august 1944 am luat iniţiativa şi am reînfiinţat partidul evreiesc fiind ales preşedinte activ. Am demisionat din această funcţie în 1946.

Cine conducea acest partid?

Până în anul 1937 a fost preşedinte activ, Teodor Fischer, ştiu că Benvenisti a avut şi el un rol. După 23 august 1944 eu am fost preşedinte, Benvenisti şi Wilhelm Fischer erau vicepreşedinţi, în consiliu mai erau: Jean Cohen, Itzkar, Iakerkaner, Ebercohn, ing. Rosenberg, Elias, Schein, Tumarkin, Tully Rosenthal, etc.

Ce servicii ai adus d-ta în calitatea d-tale de preşedinte de onoare şi care a fost activitatea depusă de d-ta?

Eu locuiam la Berlin astfel că nu puteam duce o activitate, însă, cu ocazia alegerilor am fost chemat la Bucureşti să intervin la Argetoianu, care încheiase un pact electoral cu Filderman şi a-l face pe Argetoianu să renunţe la acest pact. M-am dus la Argetoianu şi i-am spus că Filderman nu se reprezintă decât pe el însuşi şi câţiva bogătaşi. Argetoianu l-a chemat pe Filderman care a venit însoţit de Sărăţeanu. Le-am spus şi lor acelaşi lucru şi după câteva zile Filderman a fost anunţat de Argetoianu că denunţă pactul electoral.

Filderman a adresat evreilor un manifest în care scria că deoarece Uniunea Evreilor Români nu mai ia parte la alegeri, fiecare să voteze cu orice partid, adică, liberalii, iorgiştii, cuzişti, ţărăniştii, legionarii, numai cu partidul evreiesc nu. Eu am scris un manifest îndemnând să se voteze cu Partidul Evreiesc.

Cu cine a încheiat Partidul Evreiesc cartel?

S-a încheiat un cartel electoral cu naţional-ţărăniştii pentru Ardeal. La ultimele alegeri care au avut loc în 1937, la puterea era Gh. Tătărăscu, respectiv liberalii.

Despre acest lucru am discutat cu Maniu, în 1942, când am fost la el.

Teodor Fischer era foarte bun prieten cu Maniu şi era şi avocatul lui Maniu. Şi a încheiat în calitate de preşedinte al partidului evreiesc acest cartel cu Maniu.

După 23 august 1944, Partidul Evreiesc nu a luat parte la alegeri atât timp cât am fost eu preşedinte.

(ss) A.L. Zissu

https://biblioteca-digitala.ro

Declaraţie

15 mai 1951

Atunci când m-a întâlnit Leon Itzkar pe bd. Brătianu şi în mijlocul convorbirii mi-a comunicat dintr-o dată: „Apropo, am aflat că există posibilitatea de plecare clandestină din ţară, te-ar interesa cumva?" – i-am răspuns răstit: „Ştii bine că pentru o mie de motive acest lucru nu mă interesează şi n-am nici un fel de curiozitate să aflu amănunte".

(ss) A.L. Zissu

Declaraţie

13 mai 1953

Pe Burnstein (cu barbă) l-am cunoscut în următoarele împrejurări: într-o zi, aflu prin Moţi Moscovici, fost secretar al Executivei sioniste, prezidată de mine, actualmente funcţionar la Legaţia Israelului din Bucureşti, că Halevy secretarul legaţiei, îmi trimite vorbă că ar vrea să-mi facă o comunicare. Lucru m-a surprins, pentru că un asemenea lucru se întâmpla pentru prima oară. Nevrând să mă duc să-l văd pe Halevy şi întâlnindu-l câteva zile mai târziu pe Itzkar, îi povestesc cele întâmplate şi-l întreb cum şi cu cine i-aş putea trimite vorbă lui Halevy, să-mi facă comunicarea în scris. Itzkar mi-a răspuns atunci că are pe cineva care-l vede regulat pe Halevy, şi că-l va însărcina el, în numele meu cu mesajul meu verbal către Halevy.

Câteva zile după aceea, mi s-a prezentat într-adevăr Burnstein din partea lui Halevy cu cartea cu dedicaţia venită de la ministrul de externe al Israelului cu plicul despre care mai făcusem declaraţia.

Cu acest prilej l-am văzut şi l-am cunoscut pe Burnstein pentru prima oară, iar după aceea l-am mai văzut o singură dată, când i-am dat scrisoarea de mulţumire către ministrul de externe pentru carte şi dedicaţii, pentru a fi predată lui Halevy spre transmitere. De atunci nu l-am mai văzut pe Burnstein.

A doua vedere cu Burnstein, a fost înlesnită de Itzkar, pe care-l rugasem să mi-l transmită, spre a-i preda lui plicul meu pentru ministrul de externe al Israelului, spre a fi înmânată lui Halevy.

Aceasta îmi este declaraţia pe care o dau, susţin şi semnez propriu, nesilit de nimeni, fiind conştient că afirmând lucruri neexacte, şi inducând în eroare organele anchetatoare, comit fapte condamnabile, pentru care voi suporta consecinţele.

(ss) A.L. Zissu

https://biblioteca-digitala.ro

Declarație

25 mai 1951

Pe Benvenisti l-am văzut prima oară într-o duminică după-amiază în str. Romană colț cu Dorobanți, când m-a zărit mi-a propus să intrăm în holul clădirii în fața căreia ne găseam și ne-am oprit, adică Benvenisti mi-a făcut semn să ne oprim în coridorul et. I. I-am spus pentru ce l-am rugat pe Itzkar să mi-l transmită, adică să-i spună din parte-mi lui Halevy de la legație, ai cărei copii aflai atunci că-i prepară în limba ebraică, ca să-mi trimită în scris, eventual prin el, comunicările pe care-mi transmisese acesta că are să mi le facă.

La un moment dat, apare din fundul coridorului un domn pe care din pricina semiobscurului nu-l remarcasem, domnul salută întâi de departe foarte surprins a ne vedea. La întrebarea mea cine-i domnul, Benvenisti mi-a răspuns: E dentistul Wrankel, pe care eu de altfel îl cunoaștem, pentru că mă servise odată ca dentist.

Între timp, dentistul s-a apropiat spunându-mi: Dacă aveți de vorbit, de ce aici în picioare, poftiți un moment la mine. Am intrat atunci. Convorbirea cu Benvenisti fiind terminată și eu fiind grăbit, n-am stat decât foarte puțin, schimbând formula de politețe.

Auzind că Benvenisti se adresează doctorului în ebraică și fiind mirat, doctorul mă lămuri că Benvenisti îi este profesor de ebraică.

A doua oară când chemat iar din nou prin Itzkar, să-i predau scrisoarea mea de mulțumire către ministrul de externe al Israelului, spre a i-o înmâna lui Halevy spre transmitere destinatarului, l-am întâlnit iar pe Romană colț cu Dorobanți și pe loc, adică în stradă i-am predat plicul.

În afară de rugămintea de transmitere nu i-am spus nimic. În schimb el, Benvenisti la despărțire mi-a spus: „Maestre, deoarece am avut cinstea să vă cunosc personal, a-și dori să vă cer sfatul într-o chestiune importantă pentru mine". I-am răspuns: Serviciu mai simplu. Când vei avea timpul, telefonează-mi și-ți voi fixa ziua și ora când te voi primi să te ascult.

De atunci nu l-am mai văzut și nici n-a telefonat. Explicații asupra sumei de lei 50.000 (cincizeci mii), găsit în plicul adus de Burstein, nu se găseau alăturate. Explicația pe care mi-am dat-o eu, întâi a fost următoarea: Rubin știind situația mea materială foarte critică, îmi propusese, în numele agenției evreiești palestiniene, finanțarea emigrației în Israel, al cărei mandatar în România fusesem între anii 1943-1945, să scriu o carte care să fie editată de Agenție despre tragedia evreilor din România în epoca legionaro-antonesciană și să-mi fixeze onorariu.

I-am răspuns că pentru o astfel de carte sacră, nu sunt eu omul care să accept onorar. Atunci mi-a răspuns: Din Fondul „Ezra", îndrăznesc cu atât mai puțin să-ți ofer un ajutor, ție care ai dat în cursul anilor milioane mișcării și organizației, de aceea îți propunem în subsidiar din partea agenției un împrumut în rate, din care vei ridica ori de câte ori vei aveai nevoie și-ți vei face o situație în Israel, îți vei plăti datoria. I-am mulțumit, dar am preferat de atunci să-mi vând lucruri din casă, decât să fac uz de oferta grațioasă a lui Rubin. El însă a dat probabil un cadou la plecarea lui Halevy, care rămânea aici în sensul ofertei ce mi-o făcuse, dar eu am continuat să nu fac uz de ofertă și deci nu l-am sesizat pe Halevy.

Întrucât situația mea materială catastrofală nu era un secret pentru nimeni, acest lucru a ajuns și la urecherea guvernului din Israel, prin informații sioniste și atunci probabil i s-a vorbit lui Halevy să nu mai aștepte să-l sesizez eu ci să-mi dea din proprie inițiativă bani.

https://biblioteca-digitala.ro

Am convingerea că această sumă era doar un început.

Dacă sunt întrebat dacă mă consideram în drept să accept acest împrumut, răspund: da, cincizeci de ani am servit cu elan şi abnegaţie mişcarea şi organizaţia sionistă, prin conferinţe, reviste, ziare, cărţi, nu numai scrise de mine dar şi finanţate de mine. Am dat milioane fondurilor sioniste, am crescut spiritualmente trei generaţii evreieşti în România, educându-i în spiritul renaşterii naţionale, am ocupat demnităţii de primul rang în munci, fără a primi remuneraţie pentru munca mea adesea istovitoare, dar suportând din buzunarul meu până şi cheltuielile de reprezentare, şi n-a fost nimic mai firesc ca atunci când eu mă scufundam, organizaţia supremă al cărui mandatar fusesem să-mi sară în ajutor cu un împrumut de onoare, de vreme ce eu în orgoliul meu refuzam un ajutor din fondul „Ezra", care se oferea în situaţii critice unor sionişti infinit mai puţin proeminenţi ca mine şi cu state de serviciu infinit mai puţin importante.

Fondul „Ezra", e un fond asemănător „Ajutorului Roşu" al partidelor comuniste din epoca ilegalităţii şi cu destinaţie identică. Cunoşteam existenţa Fondului Roşu, pentru că în 1944 şi până în ajunul eliberării, contribuisem şi eu la el din fondurile de care dispuneam.

Pentru a preciza: dădeam 500.000 lei lunar pentru „Ajutorul Roşu" şi 500.000 lei lunar pentru „Fondul Roşu". Contribuţia o transmiteam prin pictorul M.H. Maxy. Aceasta spre a explica acum şi destinaţia fondului „Ezra", de care am pomenit, şi de care am refuzat să beneficiez.

(ss) A.L. Zissu

Declaraţie

16 iunie 1951

Arătaţi pe scurt de când îl cunoaşteţi pe Mişu Benvenisti şi ce ştiţi despre activitatea lui dinainte de cel de-al doilea război mondial?

Înainte de război, nu l-am cunoscut personal pe Mişu Benvenisti şi nici n-am lucrat cu el într-o organizaţie.

Tot ce ştiu despre activitatea politică a lui Benvenisti până la război, a fost că era membru foarte activ al grupării sioniste „Renaşterea", foarte ambiţios de a parveni cât mai repede la demnităţi, luând-o înaintea altora chiar mai vârstnici şi mai serioşi, că era grozav de închipuit pe geniul lui politic şi mergea până a se crede că este predestinat să fie conducător.

Când l-aţi cunoscut personal pe Benvenisti?

În 1943, după dizolvarea fracţiunii executivei sioniste prezidată de el ca preşedinte interimar. Spun ca preşedinte interimar, pentru că el nu fusese ales preşedinte de către organizaţiile din ţară, ci luase prin telefon, locul preşedintelui Mizrachy, devenind vacant prin plecarea acestuia în Israel.

Ce ştiţi despre activitatea lui Mişu Benvenisti în perioada celui de-al doilea război mondial?

Nu ştiu nimic altceva decât de colaboraţionismul lui cu Centrala Evreilor, care între altele a dus la prăbuşirea Executivei.

https://biblioteca-digitala.ro

Cum s-a manifestat acest colaborationism cu Centrala Evreilor a lui Mişu Benvenisti şi ce ştiţi în mod concret despre aceasta?

Nu cunosc alt fapt, decât hotărârea lui de a delega în conducerea supremă a centralei pe un membru al executivei sioniste, pe dr. Th. Löwenstein, dând prin asta firul iudaismului naţional unei instituţii create de gestapoul hitlerist şi participând direct la conducerea ei, lucru care constituia în ochii mei un act de înaltă trădare naţională şi o sfidare a suferinţelor evreieşti şi a sentimentului public.

Nu cunosc să fi avut Benvenisti personal un rol în vreo conducere regională a centralei şi nici nu cunosc relaţiile sale politice şi personale cu conducătorii centralei.

Când şi în ce împrejurări v-aţi văzut cu Mişu Benvenisti în această perioadă?

Odată în casa dr. Cornel Iancu, convocat între alţii de mine în calitatea lui de fost secretar general al partidului evreiesc dizolvat, pentru a propune reînfiinţarea lui ilegală. A doua oară, după dizolvarea executivei sioniste prezidată de el, şi a treia oară întâmplător în anticamera lui Mihai Antonescu la Ministerul de Externe, unde l-am găsit stând de vorbă cu Radu Lecca.

Arătaţi în mod concret ce făcea Benvenisti în momentul când aţi intrat la Ministerul de Externe?

Era în conciliabule cu Radu Lecca. Întrucât eu avusesem fixată audienţa pentru acea oră, mi-am spus că nu-i posibil să i se fi dat şi lui aceeaşi oră, şi cum era împreună cu Lecca, am bănuit că acesta îl dusese spre a-l introduce în mod inopinat la ministrul de Externe. Cum numai un interes comun putea să-l determine pe Lecca să facă acest lucru, sau o chestiune asupra căreia se puseseră în prealabil în acord, lucrul mi s-a părut grav, pentru că Benvenisti, ca simplu particular, nu avea nevoie de întâlniri cu Radu Lecca şi cu atât mai puţine chestiuni de aranjat cu el, m-am văzut obligat să sesizez Executivei Sioniste şi, în subsidiar, juriul de onoare.

Ce făceau Mişu Benvenisti şi Lecca în momentul când dvs. i-aţi văzut la Ministerul de Externe, respectiv la Preşedinţia Consiliului de Miniştri?

Se aflau în conciliabule, sprijiniţi de una din coloane. La ieşirea mea de la ministru, convorbirea lor continua încă.

Ce a făcut Benvenisti când v-a văzut pe dvs.

A întrerupt surprins convorbirea, a venit în întâmpinarea mea şi văzând surprinderea mea mi-a spus: sunt chemat de dl. prim-ministru Mihai Antonescu, fără să ştiu în ce scop.

Dacă îmi va vorbi cumva de chestiuni sioniste, sau în legătură cu emigrarea, bineînţeles că-i voi arăta că nu mai sunt preşedinte, cum poate mai bănuieşte domnia sa, arătându-i că urmează să se adrese dumitale.

Cum era îmbrăcat atunci Benvenisti?

După câte îmi amintesc, cu un pardesiu închis, neagru sau gri-fer.

Cine a intrat primul în audienţă la Mihai Antonescu?

După ce am ajuns eu, Benvenisti în faţa coloanei unde rămăsese singur Lecca, s-a apropiat din nou de Lecca, iar eu am avansat spre camera directorului de cabinet care văzându-mă mi-a spus: la dl. ministru se află dl. De Weck dar audienţa domniei sale este pe sfârşite. N-a apucat să încheie fraza şi uşa s-a deschis, în prag apare ministrul Elveţiei care fusese şi în ajun la Antonescu, aranjând audienţa mea însoţit de Antonescu. Cum m-a zărit, ministrul m-a poftit să intru. După terminarea audienţei mele, trecând iar prin sala de

https://biblioteca-digitala.ro

marmură, am găsit pe Lecca şi Benvenisti continuând discuţia în surdină, ca la venire şi am plecat lăsându-i acolo.

Când aţi sesizat dvs. despre acest fapt Executiva Sionistă, şi care din foştii ei membri ar mai putea confirma acest lucru?

Dintre cei prezenţi încă la Bucureşti, cred că-şi mai reamintesc: Jean Cohen, Leon Itzkar, Moţi Moscovici, dr. Cornel Iancu şi Faibiş, profesor de ebraică. Executiva a fost sesizată de mine, chiar a doua zi cred.

Ce a decis Executiva în urma discuţiei avute?

A găsit cazul grav şi a decis deferirea lui juriului de onoare.

Ce a decis juriul de onoare?

Întrucât Benvenisti, care apăruse în faţa juriului, nu a declarat atunci, aşa cum o face azi, că el a solicitat audienţa ca să i se fi cerut socoteală pentru acest fapt, întrucât a declarat pe onoare că nu a venit cu Lecca şi că l-a găsit întâmplător acolo, întrucât a mai declarat că nu numai că a făcut propuneri ministrului în ce priveşte emigraţia dar că s-a mulţumit să-i comunice ministrului că el nu mai e preşedintele Executivei, şi l-a rugat călduros să nu-mi facă mie dificultăţi în promovarea acţiunii de emigrare – faţă de aceste declaraţii pe cuvânt de onoare ale lui Benvenisti juriul de onoare neavând nici o dovadă contrarie, n-a putut pronunţa nici o condamnare, şi s-a desesizat.

Dacă Benvenisti ar fi declarat atunci adevărul, pe care-l declară azi şi anume că el s-a dus să ceară ministrului Antonescu ca guvernul să dea cele trei vapoare reţinute la Constanţa, bineînţeles că juriul i-ar fi cerut socoteală în ce calitate a făcut acest demers, de ce nu a cerut voie preşedintelui Oficiului de Emigrare, adică mie, şi nu s-a informat în prealabil la mine, singurul iniţiat în ce stadiu se află conflictul, ce anume cere guvernul şi refuzam numai dacă a-şi fi încuviinţat eu demersul lui şi i-aş fi dat instrucţiuni, numai atunci i-ar fi fost îngăduit să ceară audienţă în acest scop.

Av. Benvenisti, nu numai că a indus complet în eroare juriul de onoare, dar nici mie nu mi-a suflat un cuvânt când l-am surprins în holul ministerului, atât de greu era ceea ce ascundea cu atâta grijă, în schimb chestia celor trei vapoare, la care Benvenisti recurge astăzi, nici nu se punea atunci, că fusese rezolvată în principiu şi urma să se dea verdictul de deblocare, astfel că mă îndoiesc dacă şi azi spune adevărul, adică adevăratul mobil al prezenţei lui în tovărăşia lui Lecca la minister în seara pomenită, căci lucru s-a întâmplat seara pe la ora 7,00.

Benvenisti, când v-aţi întâlnit cu el la Ministerul de Externe, v-a comunicat cât v-a căutat să vă informeze despre obiectul audienţei lui?

Absolut deloc. Dimpotrivă cum am arătat mai sus mi-a spus că-i chemat de ministru fără să cunoască motivul.

Înainte de a fi chemat să răspundă în faţa juriului de onoare, aţi discutat dvs., despre obiectul şi rezultatul audienţei lui?

Deloc. Ca şi cum audienţa n-ar fi avut loc, ca şi cum n-ar fi fost vorba de o chestiune care mă privea în primul rând pe mine, şi ca şi cum nu m-ar fi întâlnit în holul ministerului înaintea audienţei. Acest lucru uluitor dovedeşte, fie că audienţa a avut ca obiect altceva decât chestiunea celor trei vapoare, fie că poate cazul meu şi în neştirea mea s-a dus să mă supraliciteze, adică să accepte tot ce refuzam eu, dacă guvernul îl însărcinează pe el cu preluarea funcţiilor mele şi guvernul putea s-o facă pe temeiul legii de organizare şi funcţionare a Centralei Evreilor.

https://biblioteca-digitala.ro

Aţi discutat cu Benvenisti înainte de a fi citat în faţa juriului de onoare?

Nu.

Dar după judecarea lui de juriul de onoare?

N-am mai reluat cu el raporturile multă vreme, dar am căpătat de la el o scrisoare amărâtă şi senzaţională la care n-am răspuns.

Va să zică nu v-aţi înţeles cu Benvenisti în legătură cu chemarea lui în faţa juriului de onoare?

Deloc şi sub nici o formă, de altfel nici nu ne-am mai văzut după întâlnirea de la minister. Dacă o atare întrevedere ar fi avut loc, scrisoare lui Benvenisti nu şi-ar mai fi avut locul, ar fi fost absurd să se plângă împotriva unui lucru hotărât de comun acord cum afirmă domnia sa.

Dvs. prin cele afirmate nu-l calomniaţi pe Benvenisti sau n-o faceţi cumva din resentimente asupra lui?

Nu numai că nu-l calomniez, dar fac declaraţiile mele cu durere şi ruşine şi din nevoie imperioasă de a evita o solidarizare postumă a celorlalţi sionişti din fosta lui executivă şi implicit o incriminare a lor. O fac cu durere şi ruşine, pentru că sunt silit să arunc oprobiul meu asupra actelor nedemne de un sionist de frunte, al cărui mentor şi învăţător indirect fusesem chiar eu, şi care mi-a fost atâta timp prim colaborator la Congresul Mondial Evreiesc şi la partidul evreiesc.

De resentimente, nu poate fi vorba: a) pentru că niciodată sentimentele sau resentimentele mele n-au influenţat actele mele politice şi n-am îngăduit-o nici colaboratorilor mei; b) pentru că n-am avut niciodată nimic de împărţit cu Benvenisti; c) pentru că nu el îmi făcea mie umbră şi nu el se găsea în calea mea. Eram magistrul lui, superiorul lui ierarhic, iar în faţa unui public de 2000 de oameni, el prezentându-mă a spus: Până acum v-am vorbit noi discipoli, acum vă va vorbi însuşi magistrul „prea sfântul neutru". Eu n-aveam deci nevoie de el, dar el da, avea nevoie din multe motive: în primul rând disperarea de a mă vedea pe mine călcând în arena politică, ceea ce însemna pentru el ambiţiosul o nouă amânare de rezolvare a visurilor mele de mărire, o nouă resemnare la locul al doilea.

(ss) A.L. Zissu

Declaraţie

25 mai 1951

Despre Jean Cohen, am auzit prin vară 1943 vorbindu-se elogios în cercurile sioniştilor tineri, apoi mi-a vorbit despre el la fel de elogios prietenul M.A. Maxy.

De asemenea, când am hotărât să iau, în 1944, conducerea Executivei Sioniste din România, l-am chemat şi pe el şi abia cu acest prilej l-am cunoscut personal, spre a-i propune să facă şi el parte din executivă. El era atunci membru de vază în gruparea sionistă „Renaşterea". De atunci a devenit unul din colaboratorii mei preţuiţi, pentru talentul de inteligenţă a lui.

https://biblioteca-digitala.ro

Pentru aceleaşi motive, l-am numit pe rând şi secretar al Congresului Mondial Evreiesc – secţia română şi al Partidului Evreiesc pe care le prezida şi colaborator permanent, iar de la un moment dat şi membru în comitetul de redacţie al gazetei „Mântuirea".

Colaborarea mea cu el, a încetat odată cu depunerea tuturor mandatelor mele politice şi retragerea mea din fruntea comitetului de redacţie al ziarului „Mântuirea".

Relaţiile personale dintre noi doi au încetat şi ele din pricina unui incident pur personal şi abia în 1950 cred, le-am reluat, dar ele au rămas doar corecte fără a se căpăta căldura dinainte.

În întâlnirile mele cu el, l-am întrebat odată ce crede despre Rubin – fostul ministru al Israelului la Bucureşti şi mi-a răspuns cu oarecare reticenţe şi fără prea mare entuziasm şi simpatie pentru personalitatea ministrului. Nu ştiu dacă a avut relaţii cu membrii legaţiei Israelului, şi cu care anume, cu atât mai puţin de ce fel ar fi fost aceste relaţii.

De altfel de un an, cred, nu l-am mai văzut pe Cohen şi când au fost ridicaţi din domiciliile lor mai mulţi sionişti, am aflat din zvon public, că şi el s-ar afla printre ei. Şi într-adevăr, de atunci nu le-am mai văzut.

(ss) A.L. Zissu

Declaraţie

2 iunie 1951

A patra oară şi ultima, l-am văzut pe Mihai Antonescu în noaptea de 22 august 1944. Deşteptat din somn la 11 noaptea, am fost transportat într-o maşină a Preşedintelui la Palatul din Capul Podului. Din sălile obscure şi semiobscure, am fost dus până în cabinetul lui Antonescu. Anunţat de maiorul care era de serviciu, Antonescu livid şi cu mâna întinsă mă întâmpină de la uşă spunându-mi: „Nu cu mine ai să stai acum de vorbă, ci cu subalternul meu" (numele îmi scapă).

Dus de un om de serviciu în cabinetul subalternului din aripa opusă, domnia sa mă întâmpină cu cuvintele: te-am deranjat ca să-ţi cer un serviciu patriotic. Nu mai putem ţine frontul, ne prăbuşim şi trebuie să capitulăm, te rog în numele poporului român, să telegrafiezi un mesaj organizaţiilor mondiale evreieşti, să intervină pe lângă înaltul comandament britanic, să fie îndurător în dictarea condiţiilor de armistiţiu. Un avion gata de decolare, va duce chiar acum mesajul d-ta la Istanbul".

La răspunsul meu că regret de a nu-i putea îndeplini propunerea, neavând calitatea, domnia sa mi-a spus: „Atât! Dr. Filderman este mai patriot". La întrebarea mea dacă i-a cerut şi lui să facă la fel, mi-a răspuns: „Da, acum un sfert de oră, însă lui i-am cerut altceva, anume: „să ceară aliaţilor ca România să fie ocupată şi administrată nu numai de sovietici şi simultan decât se poate de către toţi aliaţii, iar Filderman s-a executat", se vede că el a avut calitatea – a adăugat subalternul şi omul de serviciu m-a condus până spre scara exterioară a ministerului.

A doua zi la 8 dimineaţa am consemnat cele arătate mai sus într-un proces verbal contra semnat de dr. Marton, fostul director al ziarului „Uj Kelet" (Azi în Banat) şi de Leon Itzkar amândoi fiind atunci colaboratorii mei.

(ss) A.L. Zissu

https://biblioteca-digitala.ro

Declarație

7 iunie 1951

Executiva Sionistă prezidată de Mişu Benvenisti, s-a dizolvat în 1943, prin descompunere şi a fost provocată chiar de proprii d-sale camarazi de grupare în executivă.

Disensiunile care au dus la acest deznodământ, au fost provocate de următoarele motive:

a) scandalul stârnit de procesul împotriva conducătorilor tineretului haluţian;

b) neregulile şi rumoarea de indignare în jurul activităţii necurate a lui Entzer la Oficiul palestinian, unde Benvenisti era co-preşedinte şi

c) hotărârea funestă luată de executivă sub presiunea preşedintelui ei, de a participa direct la conducerea Centralei Evreilor, prin delegarea dr-ului Löwenstein ca şef al Departamentului şcolilor, hotărâre pe care eu am denunţat-o atunci la forurile patronale de la Ierusalim ca un act de înaltă trădare.

Ca urmare a acestei deplorabile stări, conducătorii sionişti din Executivă şi din afara ei, s-au perindat pe la mine, implorându-mă, somându-mă să ies din izolarea mea şi să iau hăţurile în mână. Cu toată oroarea mea de prezidenţie şi chinuri asemănătoare, am cedat de data aceasta, pentru că mi-am dat seama că nu de bucătărie politică era nevoie în acele grave împrejurări ci de un om de caracter, curajos şi cu autoritate.

(ss) A.L. Zissu

Declarație

2 iunie 1951

Până la război nu am ocupat nici o funcţie oficială în viaţa politică a evreilor români, neîncadrat din motive de ortodoxism doctrinar şi scrupulozitate ideologică excesivă, în nici una din organizaţiile naţionale locale, sau centrifugale, dar fiind unul din doctrinarii ideii naţionale pe linia iudaismului istoric, m-am mulţumit să fiu prin scris şi semigrai îndrumătorul spiritual al generaţiei mele şi a doua următoare.

Această activitate politico-naţională, o propuneam în ziare, reviste şi cărţi şi în special în primul rând prin ziarul meu „Mântuirea".

Singura excepţie o constituie cazul partidului evreiesc, care mă numise în absenţă, şi fără a mă fi prevenit preşedintele lui de onoare, preşedintele activ fiind dr. Theodor Fischer.

După izbucnirea războiului, am stat, determinat mai ales de situaţia groaznică a evreilor, cu desăvârşire retras, încetând şi activitatea mea publicistico-literară, întrucât eu şi cărţile mele figuram pe indexul tabelului negru al scriitorilor prohibiţi.

În 1942, pe la începutul lui August, când intru în arenă provocat fiind şi anume: convocat în faţa comitetului central al Centralei Evreilor, de a-mi da şi eu părerea despre impozitul excepţional de 4 miliarde impus evreilor, insult consiliul şi în special pe preşedintele Streitman şi pe cei doi Şef Rabini: dr. Şafran şi Djaen, care îl asistau, numindu-i apostaţi şi trădători de neam.

https://biblioteca-digitala.ro

Cum de faţă era şi un delegat al prezidiului în persoană unui inspector general al Ministerului de Finanţe, care vedea în ieşirea mea vehementă o insultă adusă mareşalului Antonescu, a raportat mai sus incidentul şi, ca urmare, am fost internat în lagărul din Tg. Jiu, după ce în prealabil fusesem declarat ostatic pentru evrei şi comunişti, adică răspunzător pentru faptele mele şi ale altora.

În lagăr, am stat 2 luni, unde am colaborat la acţiunea de rezistenţă a internaţilor.

După ieşirea din lagăr, am făcut în urma rugăminţilor pictorului M.H. Maxy, un demers pe lângă Iuliu Maniu, să accepte a sta de vorbă cu o delegaţie comunistă, în interesul constituirii frontului democratic.

Nu-l cunoşteam personal pe Maniu, dar el ştia cine sunt, şi avea încredere în purtarea mea de promisiune.

Am aflat după aceasta de la Maxy, că demersul meu izbutise într-adevăr, şi-mi mulţumea călduros pentru marele serviciu adus cauzei de dezrobire.

Mai târziu, fusesem citat, împreună cu alţii de două ori în faţa serviciului secret militar din str. Sf. Ştefan, unde un colonel ne dădea un avertisment pentru activitatea noastră subversivă, adăugând că pentru mine şi Octav Livezeanu, avertismentele sunt speciale.

În cursul anului 1943, aflu prin diverşi sionişti, că lucrurile în organizaţia sionistă şi filialele ei „Hehaluţ" şi „Oficiul palestinian", merg din ce în ce mai prost.

În special n-am relatat trei fapte:

a) izbucnirea scandalului de devize şi scrisori compromiţătoare în organizaţia tineretului sionist „Hehaluţ" în care era implicat şi numele lui Mişu Benvenisti, pe atunci preşedinte al organizaţiei şi Wilhelm Fischer, pe atunci preşedinte al Frontului Naţional;

b) starea de lucruri scandaloasă de la oficiul palestinian, unde oamenii se plângeau că nu se fac hotărâri interesante şi că directorul Entzer lua bani;

c) faptul, şi mai grav, de când preşedintele, ca un delegat al Executivei Sioniste, a hotărât nu numai să colaboreze cu Centrala Evreilor, dar să ia şi o parte din răspundere, prin acceptarea conducerii Departamentului Şcoalelor al Centralei.

Sioniştii şi prietenii care-mi aduceau la cunoştinţă aceste lucruri, mă făceau pe mine răspunzător de această stare de decădere, răspunzător din pricina încăpăţânării mele, de a mă ţine mereu departe de treburile publice, şi a zăbovi în turnul de fildeş al izolării mele.

Până am aflat că preşedinţia dr-ului Löwenstein în fruntea unui departament al Centralei Evreilor nu era un act de trădare personal, ci se datora hotărârii executivei sioniste, care-l delegase. Îndârjit de această imoralitate, am scris Agenţiei Evreieşti palestiniene la Ierusalim, adică forului suprem, învinuind Executiva Sionistă din România şi pe preşedintele ei de această înaltă trădare, iar prietenilor mei le-am declarat că faţă de gravitatea situaţiei, sunt gata să mă înham la o treabă de bucătărie politică, pe care n-am făcut-o nici o dată. Adaug că situaţia era atât de gravă, încât membrii grupării Renaşterea, din care făcea parte Benvenisti, cereau retragerea executivei prezidată de el. În cele din urmă, Executiva s-a dizolvat, prin descompletare, iar eu am constituit o Executivă ilegală nouă, funcţionând sub eticheta oficiului palestinian.

Imediat după notificarea făcută Ierusalimului, Jewish Agency, mă numi mandatarul ei pentru România, şi în consecinţă preşedintele oficiului palestinian.

Cerând imediat după instalarea directorului Entzer să-mi dea socoteală de gestiunea lui, el a dispărut în aceiaşi zi, fără a fi depuse vreun raport, şi de atunci nu l-am mai văzut, niciodată.

Am aflat mai târziu că fugise în Palestina. Ca succesor al lui la direcţia oficiului, l-am angajat pe sionistul socialist Rubin, avocat, impus de către gruparea sionistă socialistă Ichud, din care făcuse parte şi Entzer.

https://biblioteca-digitala.ro

Ridicându-se şi împotriva lui Rubin învinuiri la fel de grave ca împotriva preşedintelui său, l-am suspendat, trimiţându-l în judecata juriului de onoare al Executivei Sioniste.

Din pricina unor vicii de formă, judecata era mereu tărăgănată, n-a avut până la urmă loc, şi atunci am transformat suspendarea în demitere.

Acţiunea de emigrare a fost brusc tulburată, de o adresă a Centralei către biroul Crucii Roşii Internaţionale, care dădea asistenţă sanitară emigranţilor, prin care punea în vedere că acţiunea oficiului palestinian fiind ilegală, ca una care încalcă legea de organizare şi funcţionare a centralei evreilor, îl invită să refuze în viitor orice asistenţă. Kolb, directorul biroului neräspunzând urgent, capătă o nouă adresă, de data aceasta cunoscând de la vicepreşedinţia de consiliu, biroul comisarului general pentru afacerile evreieşti, prin care în termeni şi mai drastici se repetă avertismentul.

Ca consecinţă a acestei adrese, Kolb mă invită la d-sa şi mă informează că a hotărât să convoace la o consfătuire ad-hoc, pe mine împreună cu un delegat al Centralei Evreilor, precum şi pe dr. Filderman, Wilhelm Fischer, pe atunci preşedinte al fondului naţional evreiesc şi M. Benvenisti, fost preşedinte al executivei sioniste, pentru a vedea împreună cum se poate ieşi din impas.

Am spus că pentru nimic în lume nu consimt să stau la aceeaşi masă cu un reprezentant al Centralei Evreilor şi cu atât mai puţin să dezbat cu dânsul probleme naţionale evreieşti, iar pe ceilalţi domni îi recuz pentru două motive, astfel că refuz să răspund invitaţiei.

Şedinţa a avut loc fără mine, şi a doua i-a urmat consemnându-se în cele 2 procese verbal că dl. A.L. Zissu refuzând să ia parte la şedinţe, consfătuirea se amână sine die".

Lui Kolb i-am dat dezlegarea de a răspunde în ce priveşte asistenţa d-sale, cum va crede oportun, informând comisariatul general că eu refuz să stau de vorbă.

Opt zile mai târziu, intervine ordinul de oprire în portul Constanţa a trei vapoare care erau gata de emigrare şi prin fabricantul de cherestea Klyger de o parte şi preşedintele Comunităţii Evreieşti din Iaşi, Hanann, care era şi însărcinatul centralei pentru oraşul şi judeţul Iaşi, aflu că Radu Lecca, autorul loviturii cere: a) un miliard lei pentru Societatea de patronaj şi b) încadrarea oficiului palestinian în secţia de emigrare a centralei, singura după lege predestinată acestui oficiu – altfel nu pleacă cele trei vapoare şi întreaga acţiune de emigrare va înceta.

Impozit de perspectivă, pentru că în afară de evreii din ţară care se considerau în primejdie de moarte dacă nu pleacă, se aflau în ţară peste 14 000 refugiaţi din Polonia, Iugoslavia, Austria, Bulgaria, care intraţi prin contrabandă şi lipsiţi de acte, erau obiectul de permanentă vânătoare profanatoare şi şantaj al poliţiei antonesciene, am consimţit după săptămâni de refuz, să am o întrevedere cu Lecca. La întrevedere a asistat şi Kliyger. Lecca repetă condiţia, adăugând în urmă: consimţământul meu la plecarea cu unul din cele trei vapoare a unui număr de douăzeci „protejaţi" de ai lui.

I-am spus de la obraz că aceşti douăzeci de protejaţi, sunt desigur agenţi ai gestapoului, astfel că nici vorbă nu poate fi de plecarea vreunuia din ei.

Înainte de a afla despre ce este vorba, am apucat să citesc primul nume de pe notiţele prezentate, era Jacques Leon, fost agent de bursă neagră şi alte îndeletniciri...

M-am oprit aici. Am refuzat deci acceptarea acestei condiţii, am refuzat tot atât de categoric colaborarea cu centrala, şi având în vedere suma extraordinară, am refuzat să fac o contra ofertă cu privire la cifra de mai sus, de un miliard.

https://biblioteca-digitala.ro

În tratativele care au continuat după plecarea mea cu Kliyger şi Hanann, Lecca a renunţat de formă la colaborarea cu Centrala, precum şi la plecarea celor 20 de spioni, şi a consimţit să se mulţumească deocamdată cu o donaţie de 75 milioane către patronaj.

Trecând câteva zile fără ca să dau consimţământul, mă pomenesc cu o invitaţie telefonică din partea cabinetului lui Mihai Antonescu. Îl vedeam atunci pentru prima oară. De faţă mai erau: Radu Lecca, generalul Piky Vasiliu şi generalul Sova – ministrul Marinei. Mai erau şi doi stenografi.

A început un interogatoriu, într-un ton foarte aspru şi ameninţător: „călcări de lege în plin război", acte de răzvrătire", „deportare în Transnistria", etc. pentru ca la sfârşit să-mi propună exact ceea ce ceruse înainte Lecca.

Am refuzat, arătând că centrala e o agenţie a gestapoului, pe când agenţia Oficiului Palestinian e patronată de o organizaţie care se află în lagărul aliaţilor, care luptă împotriva Germaniei.

Alte ameninţări urmate de propuneri concesive ca să continui a prezida Oficiul, dar, asistat de următorii consilieri: un delegat al centralei, dr. M. Filderman, şi rabinul dr. Şafran.

Refuzând şi această soluţie, Mihai Antonescu mă apostrofează: Dar dacă vei primi porunci de la patronii d-tale de la Jewish Agency. Atunci voi depune mandatul, dar nu mă voi supune, am răspuns.

O săptămână mai târziu, fiind din nou convocat. De data aceasta, nu se găsea la cabinetul lui Antonescu decât Radu Lecca – pentru prima oară şi dr. Filderman şi dr. Zimmer, unul din conducătorii Centralei, impus acolo de Antonescu, al cărui avocat era Zimmer, originar din Cernăuţi şi locuind acum, cred, pe bd. Dacia.

La invitaţia lui Antonescu de a repeta şi în auzul oamenilor veniţi părerea mea despre Centrala Evreilor, şi resturile ei, dl. Zimmer s-a ridicat şi roşu de indignare a protestat cu vehemenţă, însă fără convingere, pentru că era un prizonier acolo împotriva insinuării mele că Centrala ar fi agenta Gestapoului.

A urmat din nou propunerile din şedinţa precedentă, insistenţe din partea dr-ului Filderman să fiu concediat. Stând neclintit pe poziţia, şedinţa a fost ridicată.

Câteva zile după aceea Kliyger, cade la învoială cu Lecca, adică eu consimt să dau patronajului 75 milioane şi atât, cele trei vapoare pleacă în sfârşit, şi acţiunea de emigrare continuă.

La un moment dat, apare în monitorul oficial un decret-lege, semnat de mareşalul Antonescu, prin care se ordona organelor jandarmeriei şi armatei din preajma frontierelor, de a împuşca fără judecată pe orice refugiat, care intră prin fraudă în ţară.

Alarmat, alerg la Kolb la Crucea Roşie Internaţională şi, la propunerea mea, mă însoţeşte De Weck, ministrul Elveţiei, căruia îi arăt primejdia de moarte pentru refugiaţii aflaţi în Bucureşti, şi pentru cei ce continuă să treacă frontiera, rugându-l să vadă pe Mihai Antonescu, de meserie profesor de drept internaţional şi să-i atragă atenţia asupra scandalului internaţional pe care ar putea să-l declanşeze o lege atât de exagerată. De Weck a făcut demersul, propunând lui Antonescu, să mă primească pe mine, pentru a-i propune o soluţie de a ieşi din impas.

A doua zi, la 8 seara, mă găseam în faţa lui Antonescu. În holul de marmură dădui, spre mirarea mea, de Mişu Benvenisti stând de vorbă cu Radu Lecca.

Văzându-mă, se apropie de mine şi la întrebarea mea ce caută acolo, mi-a răspuns: Nu ştiu nici eu, sunt chemat de dl viceprim-ministru. Împreună cu Lecca? întreb eu surprins. Nu, l-am găsit întâmplător aici.

https://biblioteca-digitala.ro

Lui Antonescu i-am propus drept soluţie un ordin confidenţial către organele reprezentative, ca până la noi dispoziţii să suspende aplicarea decretului-asasin, şi în schimb să aresteze pe orice refugiat care era prins şi să fie internat în lagărul de la Tg. Jiu, înaintând regulat către preşedinţie, prin ministerul de interne, telegrame cu numele celor internaţi, iar eu mă obligam să-i trimit treptat şi cu precădere în Palestina.

Antonescu a acceptat soluţia, care a fost şi pusă în aplicare.

Scandalizat de incidentul cu Benvenisti, Lecca am sesizat a doua zi Executiva Sionistă, arătând gravitatea prezenţei unui simplu particular la Antonescu, în tovărăşia lui Lecca, cu atât mai gravă, cu cât Benvenisti ieşise de curând din închisoare, implicat în afacerea haluţimilor.

Executiva împărtăşind punctul meu de vedere, a hotărât deferirea cazului juriului de onoare.

Cu atât mai mult am recurs la această măsură, infamantă, cu cât de la o vreme se şoptea mereu la ureche despre „comploturi" şi „intrigi" ale lui Benvenisti. Judecata a avut loc. Benvenisti a depus jurământ că tot ce a făcut el a fost din pur patriotism şi că chemat atunci de Antonescu, la propunerea lui Lecca, el a declarat că fiind mandatarul lui Jewish Agency, el nu poate influenţa asupra atribuţiilor mele.

Cum juriul n-avea dovezi plauzibile împotriva lui a fost absolvit.

Imediat după judecată, Benvenisti mi-a scris o scrisoare, în care reproşează că l-am supus unei judecăţi, atât de jignitoare.

N-am putut afla niciodată adevăratul motiv al bizarei lui vizite la Antonescu în tovărăşia lui Lecca, dar dacă într-adevăr s-a dus acolo pentru a interveni în chestia vapoarelor reţinute, aşa cum văd astăzi că susţine, atunci chestia e mult mai gravă decât am bănuit atunci pentru că semnificaţia ei ar putea fi o supralicitare a mea, adică acceptarea trecerii oficiului palestinian la centrală, aprobarea plecării celor 20 de spioni, sporirea donaţiilor către patronaj, şi cine ştie ce alte făgăduieli şi angajamente în caz că i se dă lui acest atant: eliberarea vapoarelor şi continuarea netulburată a emigraţiei. Spre ghinionul lui, am căzut tocmai atunci eu ca musca în lapte şi planurile s-au prăbuşit.

De altfel faptul că se afla acolo tocmai când Antonescu mă aştepta pe mine, dovedeşte că nu el îl invitase, ci că a fost adus de Lecca, care-şi avea sediul în localul preşedinţiei.

Autoritatea mea de preşedinte al executivei sioniste şi al oficiului de emigrare, a continuat şi după eliberarea noastră, după 23 august 1944, dar de acum încolo la lumina zilei. Folosindu-mă de unele libertăţi, am reînfiinţat Partidul Evreiesc, şi Congresul Mondial Evreiesc scoţând din nou şi gazeta „Mântuirea".

Între 1945-1946, mi-am depus toate mandatele, începând cu cele de mandatar al agenţiei evreieşti pentru Palestina, pentru că trimiţându-mi-se ca asistenţi pentru lucrările de bucătărie delegaţi din Palestina, în frunte cu Averbuch (Azi Agamy, mâine secretarul Legaţiei Israel la Bucureşti), cu ale cărui practici eram în permanent dezacord, cerusem rechemarea lui şi a celorlalţi.

Neacceptându-se cererea mea, am demisionat, demisia fiindu-mi respinsă, am repetat-o în chip irevocabil. Celelalte mandate le-am depus din clipa în care luând fiinţă Comitetul Democratic Evreiesc ştiam sigur că organizaţiile centrifugale nu vor fi îngăduite de guvern. La demisie, am sfătuit ca organizaţiile respective să se autodizolve imediat, dar n-am fost ascultat.

https://biblioteca-digitala.ro

Bucuros şi fericit de a scăpa de corvezi şi griji pe care nu le căutasem, de care fugisem toată viaţa, m-am reîntors acasă unde mă consacrai lecturii şi traducerii în ebraică a tuturor lucrărilor mele româneşti apărute şi neapărute.

Uitasem să precizez că legătura între mine şi Jewish Agency privind executarea mandatului meu şi promovarea acţiunii de emigrare, o făcea un birou al agenţiei pentru toată Europa, care lucra la Istanbul şi era condus de patru palestinieni şi anume: Barlas, mai târziu directorul Informaţiilor în Ministerul de Interne al Israelului; Avriel mai târziu ministru al Legaţiei Israel la Bucureşti, Iosif Klarman mai târziu corespondent la Bucureşti al agenţiei telefonice evreieşti (ITA) şi Averbuch Agamy, mai târziu secretarul Legaţiei Israel la Bucureşti.

(ss) A.L. Zissu

Declaraţie

7 iunie 1951

Întâlnirea mea cu Mişu Benvenisti, în anticamera lui Mihai Antonescu, în 1944, s-a desfăşurat în felul următor:

Ministrul Elveţiei, De Weck, sugerând în ajun ministrului de Externe, Mihai Antonescu, la care se dusese să protesteze împotriva decretului asasin al mareşalului Antonescu, privind împuşcarea fără judecată a refugiaţilor evrei furişaţi prin contrabandă în ţară – să-mi acorde o audienţă ad-hoc pentru a-i propune o soluţie de eludare a decretului, m-am dus a doua zi la 8 seara la minister, la invitaţia lui Antonescu. Mare mi-a fost mirarea când în marea sală de marmură care precede cabinetului ministerial, i-am zărit pe Mişu Benvenisti şi Radu Lecca, conciabulând sprijiniţi de una din coloane. Benvenisti simţind penibilul situaţiei şi văzând mirarea mea, mi-a explicat din proprie iniţiativă, că e chemat de dl. viceprim-ministru, fără a şti în ce scop.

Cum bănuieşte că poate fi în legătură cu fosta lui funcţiune de preşedinte al executivei sioniste, îi va spune – că în caz că presupunea d-sale, se adevereşte – că d-sa este un simplu particular şi că deci pentru orice chestiuni privind organizaţia sionistă, sau emigraţia, să se adreseze mie. Între timp am fost introdus la ministru. La plecarea mea, Lecca şi Benvenisti mai erau împreună aşteptându-şi rândul, împreună sau fiecare separat, asta nu ştiam atunci.

Coroborând această bizară şi cârdăşească întâlnire cu zvonurile care îmi ajunseseră de mult la ureche despre intrigile lui Benvenisti, şi lamentările lui faţă de oricine vroia să asculte, că intransigenţa mea fanatică de spirit apolitic va deveni o pacoste şi o nenorocire pentru evreime, am sesizat chiar a doua zi Executiva Sionistă, care apreciind de acord cu mine incidentul de la Externe ca foarte grav, a sesizat la rândul ei Juriul de onoare, Benvenisti a compărut în faţa lui, declarând că n-a venit la minister împreună cu Lecca, ci l-a găsit acolo, că nu el a avut iniţiativa audienţei la ministrul de Externe, ci că fusese chemat şi că aflând acolo că-i vorba de emigrare, a răspuns categoric ministrului că singur eu, Zissu, ca preşedinte sunt suveran a decide, d-sa Benvenisti fiind un simplu particular, Juriul nedispunând de dovezi contrarii şi necesitând martori, s-a mulţumit să ia act de

https://biblioteca-digitala.ro

declarațiile făcute pe cuvânt de onoare ale unui fost președinte de executivă, și s-a desesizat.

Astfel s-au petrecut atunci lucrurile. Dar dacă azi Benvenisti susține că n-a fost chemat de ministru, ci că el a cerut audiență pentru a solicita din patriotism sionist bună voința deosebită a ministrului în soluționarea cauzei emigrației ivită în urma opririi de plecare a trei vapoare, apoi atunci Benvenisti se auto-acuză în chip infinit mai grav, decât ar fi putut s-o facă cel mai aprig detractor al d-sale. Și iată de ce:

a) atunci problema celor trei vapoare în suferință fusese în principal soluționată spre nemulțumirea lui Lecca, dar soluționată și el se angajase să ordone eliberarea vapoarelor;

b) Benvenisti ducându-se totuși la minister și încă însoțit de Lecca, să forțeze uși deschise, adică să redeschidă o chestie închisă, justifică bănuiala că Lecca a încercat cu d-sa o ultimă șansă: dacă-l dezavuează pe Zissu și poziția lui dârză și intransigentă în fața ministrului Antonescu, și-i dă implicit a înțelege că el, Benvenisti e gata să accepte ce refuză Zissu cu atâta încăpățânare, atunci vicepreședintele consiliului îi încredințează lui conducerea oficiului de emigrare și în felul ăsta revine la putere.

Deși îi cunoșteam patologica vanitate și neputința-i organică de a se închipui un moment văduvit de președinție, n-aș fi îndrăznit nici în gând să-l bănuiesc de oribila intrigă formulată apatetic mai sus, dacă nu venea acum grava d-sale auto-acuzare, care, de altfel, se bate cap în cap cu diversele d-sale declarații anterioare în aceeași chestiune care, la rândul lor, se contrazic între ele.

(ss) A.L. Zissu

Declarație

18 iulie 1951

Pe la sfârșitul anului 1948 se prezintă la mine Mendelovici fost membru în Executiva Sionistă și în Comitetul Central al Partidului Evreiesc, ambele prezidate de mine și unul din colaboratorii mei cei mai prețuiți și mi-a spus următoarele:

Precum știți și dvs. deși mult mai puțin decât mine, pentru că dvs. trăiți izolat, pe când eu circul, atmosfera antisionistă, antisemită sub dictatura lui Carol și apoi dusă până la demență sub Goga-Cuza, legionari și epoca antonesciană, s-a reaprins și vigoarea și în continuă creștere este în proporție imensă cu puterea progromiștilor de a-și da drumul nădufului sub regimul în vigoare de care ei, antisemiții agitatori ne fac răspunzători pe noi evreii, ba pe care îl consideră de-a dreptul drept „regimul de răzbunare al lui Iuda". Mereu preocupat de această groaznică stare de lucruri și întărit în constatările sale funeste în atâtea convorbiri și cu personalități reprezentative din fosta protipendadă care nu mă rugau nimic, ci dimpotrivă m-a săgetat următoarea idee a cărei realizare, dacă-i posibilă, e menită cred, nu numai să analizeze resentimentele populației fost capitaliste, burgheze, mici burgheze și chiar în anumite cercuri meșteșugărești, dar poate chiar să facă să dispară cu desăvârșire această atmosferă de pogrom din jurul nostru.

Iat-o: să ne procurăm în stil mare fonduri de ajutoare și prin comisii ad-hoc, în înțelegere cu câteva personalități românești binevoitoare nouă evreilor să se distribuie

https://biblioteca-digitala.ro

ajutoare familiilor româneşti sărăcite, acelea cu copii mici în casă având precădere – iar cei ajutaţi să afle că ajutoarele vin de la inimile caritabile evreieşti.

Până aici expunerea lui Mendelovici. I-am răspuns că găsesc ideea şi generoasă şi ingenioasă, dar că spre a fi şi eficace, ar fi nevoie de fonduri imense. La această remarcă Mendelovici mi-a răspuns „Apoi de aceea sunt aici la dvs. Dacă ideea vă surâde, vă propun ca să vă adresaţi Jewish Agency" şi eventual Congresului Mondial Evreiesc şi vom căpăta fonduri câte ne trebuie pentru acea mare operă. La întrebarea mea dacă a mai vorbit cu cineva mi-a răspuns: „cu nimeni, afară doar de câteva convorbiri avute asupra fenomenului în sine al creşterii înspăimântătoare a urii antievreieşti în populaţie şi a nevoii stringente de a face ceva, convorbire avută cu o personalitate românească foarte binevoitoare

Mendelovici nu mi-a numit numele acestei persoane iar eu nu l-am întrebat.

I-am făgăduit că mă voi gândi pe îndelete asupra propunerii pe care mi-o face de a interveni la marile organizaţii mondiale evreieşti, dar că ideea în sine îmi surâde şi cred că ar fi bine s-o putem realiza.

Au trecut câteva săptămâni fără ca să fi intervenit ceva nou, până într-o zi fiind în vizită la Jean Cohen, îmi vorbi domnia sa de această idee şi am aflat atunci că Mendelovici îi vorbise şi lui, lucru pe care, având în vedere raporturile strânse între ei, am bănuit din capul locului.

Până azi însă nu ştiu cui din aceşti doi îi aparţine paternitatea ideii. Abia după aceea, ceva mai târziu, Jean Cohen veni la mine acasă să-mi spună că discuţiile preliminare cu personalităţile româneşti interesate moralmente la realizarea proiectului nostru, sunt foarte avansate şi că el, Jean Cohen, s-ar fi angajat chiar principialmente la un început de punere în aplicare, aşa că mă roagă pe mine, care mi-am însuşit ideea, să-l susţin în faţa celor câţiva prieteni, care se constituiseră de la sine putere într-un fel de Comitet intern de cercetare permanentă a problemelor naţionale evreieşti, născute pe urma înfiinţării Comitetului Democratic Evreiesc care avea asupra acestor probleme altă concepţie decât sioniştii şi evreii naţionali în genere şi a găsi mijloacele cele mai potrivite de a lămuri asupra lor cercurile şi personalităţi conducătoare ale guvernului şi ale partidului muncitoresc.

Am admis s-o fac şi la una din reuniunile comitetului am şi făcut-o. Cu acest prilej, abia am aflat de la Jean Cohen, că ajutoarele se vor da nu numai în bani, ci şi în medicamente şi n-am avut nimic împotrivă.

La acea reuniune s-a pomenit tot de către Jean Cohen, pentru prima oară numele de Zane şi am înţeles că ăsta-i unul din personalităţile cu care s-a luat contact, fie de către Cohen, fie de către Mendelovici, nu ştiu nici azi, şi prin care urma să se facă puntea spre populaţia românească.

Numele lui Haţieganu nu l-am auzit niciodată pomenit, poate s-a întâmplat la o reuniune la care eu nu eram de faţă.

Pe Zane nu l-am cunoscut niciodată şi nu-l cunosc nici azi, nici măcar din vedere, dar auzisem de numele său.

N-am avut nici un fel de curiozitate să cunosc personajele cu care tratau Cohen sau Mendelovici, pentru că în genere nu mă interesa bucătăria proiectului şi modalităţile de realizare, lucru care-mi era caracteristic şi care mi se întâmpla la absolut toate organizaţiile politice pe care le prezidam: n-am avut nici răbdare nici interes pentru chestiile practice şi nici obişnuinţa lor, iar în speţă nu mi se cereau decât două lucruri: eu să mă adresez pentru fonduri organizaţiilor mondiale evreieşti redactând şi memoriul necesar. Memoriul urma să

https://biblioteca-digitala.ro

fie înaintat, prin intermediul Legaţiei Israel, practic prin Agamy, pentru că ministrul nu sosise încă în Bucureşti.

Întrucât Cohen stăruia pentru urgenţă, pentru că era angajat, mi s-a propus ca în chip provizoriu să încerc să înjghebez un fond intern obţinut de la câţiva bogătaşi şi evrei, lucru la care am acceptat.

M-am adresat lui Klipper pe care-l bănuiam încă bogat în ciuda naţionalizării fabricilor lui şi-l credeam susceptibil a avea înţelegere pentru problemă. Refuzat net de către Klipper sub diferite pretexte, am refuzat categoric să mai încerc şi la alţii, lucru pe care l-aş fi făcut dacă izbuteam la Klipper.

Aşa au mai trecut câteva săptămâni şi între timp sosind la Bucureşti şi ministrul Rubin mi s-a cerut să-i cer lui banii necesari în contul lui Jewish Agency ca o primă debursare făcută pe răspunderea mea şi în acelaşi timp să-i propun să transmită memoriul, care, în treacăt fiind zis, nu se redactase încă.

M-am dus la Rubin ca să discut cu el întreaga problematică, care constituia preocuparea comitetului ad-hoc, pentru problemele naţionale şi să sondez poziţia lui de ministru faţă de ele.

Mi-a răspuns că nu ne va putea ajuta prin demersuri la guvern şi conducătorii politici, decât în măsura în care drepturile şi restricţiile funcţiei lui de ministru plenipotenţiar îi vor îngădui; că bani nu-mi poate da pentru scopul cerut, pentru că ar constitui un amestec nepermis în situaţia socială internă. Punctul acesta de vedere a găsit şi acordul meu.

După aceea a mai avut loc o întâlnire cu Rubin, la care a asistat şi Jean Cohen. Cu acest prilej Rubin a repetat punctul lui de vedere.

De la această întrevedere încolo, s-au produs în ce mă priveşte următoarele trei fapte:

a) mi s-a adus la cunoştinţă de către un membru al sfatului nostru ad-hoc, că la o şedinţă s-a criticat în absenţa mea „indiscreţia mea". „Indiscreţia" a constat în faptul că cerând lui Klipper bani pentru proiectul de ajutore a familiilor româneşti fără mijloace, i-am spus fără ocol, în ce scop îi cer obolul. Nu vedeam nici un motiv de a i-l ascunde. Intrigat de acest penibil incident, am trimis vorbă că mă retrag din sfat şi că deci nu voi mai lua parte la şedinţe, ceea ce s-a şi întâmplat. Până atunci luasem parte în total la două şedinţe şi de la avertismentul meu de retragere nu ştiu dacă şi cât a mai funcţionat sfatul.

Memoriul pe care cu o scrisoare de însoţire l-am transmis dlui secretar general al PMR în noiembrie 1949 şi care trata problemele naţionale evreieşti în frunte cu emigraţia, adică repatrierea în Israel, care făcuseră obiectul preocupărilor şi studiilor sfatului, acest memoriu l-am făcut şi redactat din iniţiativa şi pe răspunderea mea personală;

b) într-o zi, Ariel ataşatul comercial al Legaţiei Israel, mă informă accidental că „băieţii" au predat totuşi lui Rubin un memoriu. Nu ştiu nici acuma cine a redactat memoriul, ce conţinea şi cărei organizaţii era adresat;

c) vreo trei luni mai târziu, Mendelovici, autorul sau unul din autorii proiectului de ajutoare, aflându-se în vizită la mine, l-am întrebat într-o doară, cum a lichidat Jean Cohen angajamentul personal luat în legătură cu începerea realizării proiectului căzut. Mi-a răspuns că s-a aranjat cum a putut: o parte a suportat şi din buzunar şi restul a împrumutat, astfel că chestia e lichidată.

Despre proiectul în sine n-am mai schimbat nici un cuvânt, pentru mine el căzuse în baltă, înainte de a se fi trecut la acţiune, devreme ce nu am procurat fonduri şi din altă parte n-am aflat să fi căpătat foştii mei colaboratori şi autorii propriu zişi ai proiectului.

https://biblioteca-digitala.ro

De altfel, răspunsul tranşant de mai sus al lui Mendelovici, nu fusese decât confirmarea implicit a credinţei mele.

De atunci, adică de la începutul lui 1949, până în clipa de faţă, nu mai fusese niciodată vorba de acest proiect, crezut de mine înmormântat şi cu atât mai mult de o acţiune de promovarea lui.

De acest fapt am aflat, spre uluirea şi stupefacţia mea, pentru prima oară aici, cu ocazia anchetării mele.

Lucrurile stând aşa, cum sunt relatate mai sus, eu nu numai că nu sunt în stare să dau cea mai vagă informaţie cu privire la condiţiile de promovare a proiectului precum: cui s-au cerut fonduri şi cine le-a furnizat, prin cine şi cui s-au înmânat aceste fonduri, la ce sumă s-au ridicat ele, cum au fost folosite ele, adică în spiritul proiectului sau decurgând de la el; cui s-au distribuit ajutoare şi prin cine: care a fost rolul d-lor Zane şi Haţieganu sau al altora – nu numai zic, că nu pot să dau nici cea mai vagă informaţie cu privire la aceste amănunte ale acţiunii, dar de la starea de proiect în care am lăsat eu lucrurile la începutul lui 1949 şi până în iunie 1951, la arestarea mea nici n-am bănuit că a existat măcar vreo acţiune sau început de acţiune.

Ce a determinat pe prietenii mei să-mi tăinuiască întreaga chestiune cu atâta încăpăţânare şi constanţă, atâta amar de vreme – asta e pentru mine o enigmă pe care numai ei o pot dezlega.

(ss) A.L. Zissu

Proces-verbal

20 iunie 1951

Îl cunoşti pe omul din faţa d-tale?

Îl cunosc, este Mişu Benvenisti, fost preşedinte al Executivei Sioniste.

Cunoşti cu cine ţi se face confruntarea?

Da. Este dl. A.L. Zissu.

În ce împrejurări l-ai cunoscut d-ta pe Mişu Benvenisti?

L-am cunoscut prin anul 1943 cu ocazia unei întâlniri întâmplătoare când dl Benvenisti m-a oprit ca să discute cu mine asupra împrejurărilor dizolvării executivei prezidată de domnia sa.

Recunoşti că v-aţi cunoscut în împrejurările arătate de dl. A.L. Zissu?

Nu corespunde realităţii. L-am cunoscut cu mult înainte, în multe alte ocazii.

Te-ai întâlnit vreodată în cursul anului 1944 înainte de 23 august cu A.L. Zissu şi dacă da, când?

După ieşirea mea din arest, în anul 1944, l-am vizitat pe dl. Zissu la locuinţa d-sale, având cu d-sa o discuţie îndelungată, plecând împreună acasă de la d-sa şi despărţindu-ne în colţul străzii.

https://biblioteca-digitala.ro

L-am văzut în cabinetul lui Mihai Antonescu într-o seară, aproximativ mai-iunie 1944. Eu mă aflam pe o canapea în acest birou când a intrat după puţină vreme singur, dl A.L. Zissu. L-am salutat şi i-am spus că am venit în acest loc pentru că la cererea mea mi se aprobase o audienţă de către Mihai Antonescu, comunicare pe care o primisem chiar în aceeaşi zi şi pe care i-am transmis-o această ştire prin dr. Cornel Iancu în după-masa zilei aceleiaşi, rugându-l pe Cornel Iancu să-l caute pe dl. Zissu ori unde ştie pentru a-l înştiinţa despre audienţa aprobată şi pentru a mai putea să-mi transmită încă înainte de a mă duce la audienţă, ultima stare în care se aflau tratativele cu privire la cele trei vase care nu puteau pleca, din cauza pretenţiilor autorităţilor. Eu nu ştiam că dl. Zissu, avea în aceeaşi seară o audienţă la Mihai Antonescu. I-am comunicat lui Zissu acolo în acel birou că fiind solicitat de unii prieteni care trebuiau să plece chiar cu acele vase, după cum eu însumi căpătasem dreptul de a pleca cu acele vase, am hotărât să fac un demers pe lângă Mihai Antonescu, amintindu-i promisiunea pe care mi-o făcuse cu ocazia unei audienţe din 1943 în casele lui Bazil Teodorescu, pe când eram preşedinte al organizaţiei sioniste, de a nu se opune la o eventuală emigrare dacă vor exista astfel de posibilităţi. După un timp scurt Zissu a ieşit singur pe coridor, iar după alte câteva clipe am ieşit şi eu cu intenţia de a continua cu A.L. Zissu, discuţia începută şi de a-i cere şi unele informaţii mai precise, d-sa fiind acela care trata această chestiune în mod oficial. Când am ieşit afară din Biroul şefului de cabinet, dl. Zissu se afla chiar în faţa uşii acestui birou şi alături de el am văzut pe Radu Lecca, care venise desigur singur, întrucât nici cu A.L. Zissu şi nici cu mine nu venise. M-am apropiat de ei şi în acel moment, A.L. Zissu îi arăta lui Radu Lecca situaţia tristă în care s-a găsit el, că deşi fiind un scriitor care toată viaţa a scris în limba română şi a adus ţării un aport şi în domeniul literar, totuşi a fost trimis în lagăr. După câteva clipe am fost strigat pe nume de către un şef de cabinet că mi-a venit rândul la audienţă. M-am scuzat faţă de grupul în care eram şi prin biroul şefului de cabinet am fost introdus în biroul lui Mihai Antonescu unde am stat între 10-15 minute. La ieşirea mea din biroul lui Mihai Antonescu, l-am văzut pe Zissu singur aşteptând de astă dată în biroul şefului de cabinet, rândul audienţei sale. I-am comunicat că îi voi expune a doua zi, cele discutate, am plecat în acel moment din biroul şefului de cabinet, fără să mai văd pe Lecca nici pe coridor, acolo unde se aflase înainte de a fi fost chemat în audienţă.

Arată dacă cele declarate mai sus de Mişu Benvenisti corespund sau nu cu realitatea?

Versiunea lui Benvenisti, privitoare la întâlnirea noastră de la ministerul de externe este nu numai falsificată, dar inventată de la un capăt la celălalt. Adevărul este următorul: Când am intrat în sala cu coloane a ministerului, am zărit de la intrare pe Radu Lecca sprijinit de o coloană cu faţa spre uşă şi alături de el pe Benvenisti. Surprins de această întâlnire, iar Benvenisti surprins la rândul lui de apariţia mea, a venit în întâmpinarea mea şi mi-a declarat următoarele: Nu am venit împreună cu Lecca. Am fost chemat aici de ministrul Antonescu, fără a şti în ce scop; dacă cumva va fi vorba de probleme sioniste în genere şi de problema emigraţiei în special, îi voi răspunde bineînţeles că eu nu mai am mandat să tratez şi că urmează a se adresa d-tale. Benvenisti nu mi-a comunicat în nici un fel cu acest prilej că mi-ar fi trimis un mesaj prin Cornel Iancu, prin care îmi comunica prin anticipaţie această audienţă în scopul de a-mi cere o întâlnire prealabilă. Am luat drept bună afirmaţia lui Benvenisti, privind prezenţa lui acolo şi am intrat în biroul slt. Neniţescu, şeful de cabinet al lui Antonescu. Şeful de cabinet mi-a comunicat imediat că ştie că am audienţă la această oră, dar că ministrul Elveţiei, De Weck, zăbovind încă în acest moment în cabinetul ministrului, va trebui să aştept puţin. La aceste cuvinte, s-a deschis uşa

https://biblioteca-digitala.ro

ministrului, a apărut ministrul De Weck în prag, însoţit de Antonescu, iar eu am fost poftit înăuntru. Scopul audienţei mele cerute pentru mine în ajun, chiar de ministrul De Weck, a fost să propun lui Antonescu o soluţie de suspendare a Decretului Lege asasin al mareşalului Antonescu, privind împuşcarea oricărui evreu refugiat, trecut frontiera prin fraudă.

Când am ieşit, i-am mai găsit tot în sala cu coloane pe Benvenisti şi Lecca împreună. M-am mărginit să-i salut şi am plecat lăsându-i acolo.

Plecând de acolo m-a preocupat din ce în ce mai mult şi mai stăruitor nedumerirea asupra rostului prezenţei lui Benvenisti, care atunci era singurul particular la Antonescu, găsit acolo împreună în conciliabilul Lecca. Am fost atât mai întărit în aceste nedumeriri, cu cât din diferite părţi mi se adusese la cunoştinţă că Benvenisti, care nu se poate încă resemna la rolul de simplu particular, ar intriga în fel şi chip împotriva conducerii mele la executivă şi la Oficiul de Emigrare. Am lăsat să treacă două zile, aşteptând ca Benvenisti să-mi comunice rezultatul audienţei sale. Acest lucru neîntâmplându-se, am sesizat executiva şi pentru a-i raporta obiectul şi rezultatul audienţei mele la Antonescu şi a-i comunica cele întâmplate acolo cu privire la prezenţa lui Benvenisti alături de Lecca, exprimând nedumerirea mea. Executiva împărtăşind punctul meu de vedere şi aprehensiunile mele, a hotărât deferirea cazului grav Juriului de Onoare. Juriul de Onoare, sesizat, l-a audiat pe Benvenisti. Nici Juriul de onoare din câte am putut afla ulterior, nu i-a comunicat că el ceruse audienţa lui Antonescu, ci că, dimpotrivă, Antonescu l-a chemat pentru a discuta cu el problemele emigraţiei. Cu acest prilej, afirma Benvenisti, că a făcut tot ce i-a stat în putinţă ca să-l îndemne pe Antonescu, să nu pună greutăţi în calea emigraţiei. Juriul de onoare neputând dovedi că Benvenisti se dusese acolo împreună cu Lecca, a luat drept bune declaraţiile pe cuvânt de onoare ale lui Benvenisti şi s-a desesizat.

Nu-i adevărat că Benvenisti mi-a suflat un singur cuvânt în cabinetul de aşteptare, că obiectul audienţei ar fi cele trei vase de suferinţă, pentru că dacă acesta ar fi fost cazul, nu numai că nu i-aş fi urat succes, aşa cum aflu că ar fi declarat aici după atâţia ani, dar l-aş fi somat să părăsească imediat localul, din două motive: 1. Pentru că consideram demersul lui ca un act de uzurpare, de vreme ce n-a avut grija ca în prealabil să-mi ceară mie mandat ca preşedinte al executivei şi ca preşedinte al Oficiului de Emigrare; să se informeze asupra datelor problemei şi să-mi ceară instrucţiuni ce anume ar avea de cerut sau de oferit, pentru a-şi face datoria de bun sionist şi a-mi da mie o mână de ajutor. Dar nu numai atât, Benvenisti nu a găsit de cuviinţă nici măcar să-mi comunice ulterior rezultatul audienţei, pentru ca eu să pot şti dacă da sau nu a izbutit misiunea lui. Acesta este, deci, primul motiv pentru care i-aş fi cerut să renunţe la această audienţă. Al doilea motiv este că problema celor trei vase în suferinţă fusese de mult soluţionată. De altfel, dacă chestiunea ar fi fost încă de actualitate, logic şi firesc ar fi fost să-mi spună: Eu am venit aici ca să te ajut pe d-ta De vreme ce întâmplarea face să te găsesc aici, nu mai are rost să intru singur şi încă înaintea d-tale, fără a fi informat în prealabil de d-ta, fie şi acum în ultimul moment despre datele exacte ale problemei şi despre ceea ce trebuie să cer şi despre ceea ce pot oferi. Cu acordul d-tale, deci, îţi propun să intrăm împreună, pentru că Antonescu să vadă că şi eu, fostul preşedinte, sunt de acord cu poziţia intransigentă luată de d-ta pentru a-ţi da o mână de ajutor, şi întrucât Lecca se întâmplă să fie aici să-l rugăm pe Antonescu să-l cheme şi pe Lecca înăuntru pentru că Lecca fusese acela care reţinuse vapoarele.

Ce ai de spus în legătură cu cele declarate de A.L. Zissu?

Am de spus că ele reprezintă o creaţie imaginară a unei situaţii nereale.

https://biblioteca-digitala.ro

Ai de pus întrebări lui Benvenisti?

Am de pus diverse întrebări lui Benvenisti:

1. Aflu că ai declarat aici că ai fost sesizat de mai mulţi sionişti să faci neapărat demersuri pe lângă Antonescu, pe care l-ai şi făcut, pretextând afacerea celor trei vapoare. Cerându-ţi-se să precizezi care anume sionişti ţi-au cerut acel lucru, ai indicat două nume: Laiwandman şi av. Feller, Benvenisti nu a învăţat niciodată Talmudul altfel ar şti că „cine vrea să mintă fără risc recurge la mărturii inaccesibile". Într-adevăr, de Laiwandman ştiu precis că este plecat în Israel, iar de Feller mi s-a spus că ar fi plecat. De altfel, amândoi erau membrii în comitetul de conducere al Oficiului de Emigrare şi în această calitate ştia că oprirea prelungită a celor trei vase nu s-a datorat nici un moment incapacităţii mele, ci intransigenţei mele faţă de pretenţiile lui Lecca şi erau perfect de acord cu atitudinea mea de a nu-l trimite în aceste împrejurări pe Benvenisti, care era arhicunoscut ca un om de compromisuri din principiu, ar fi însemnat ca fără ştirea mea să pună pe cineva să mă supraliciteze pe mine. Dar toată afirmaţia cade de la început pentru simplul şi categoricul fapt că numai exista o problemă a celor trei vase.

2. De vreme ce fusese sesizat de Laiwandman şi Feller, a avut grijă să le comunice cel puţin lor rezultatul audienţei şi al demersului său.

3. Tot aici aflu că Benvenisti, lucru pe care de altfel l-a redat în prezenţa mea acum, ar fi spus că aflând obiectul audienţei solicitată de el, i-aş fi urat succes. Dacă aşa ar fi fost, prin absurd, cazul, n-ar fi avut nici un rost să sesizez ulterior Juriul de Onoare. Tot Benvenisti, însă, afirmă că convocarea în faţa Juriului de Onoare, ar fi fost în ciuda celei mai elementare logici, hotărâtă totuşi de noi doi, de comun acord. Dacă într-adevăr aşa a fost cazul, de ce după judecată mi-a scris o scrisoare în care în termeni foarte amărâţi îmi reproşează această trimitere în Juriul de Onoare.

Dacă ai de răspuns la întrebările puse? [lui M. Benvenisti – n.a.]

Menţin în totul declaraţia că am fost solicitat de către Laiwandman şi Feller să fac un demers, ei vorbindu-mi de incapacitatea lui Zissu de a rezolva problema vaselor care aşteptau de luni de zile plecarea.

Nu numai că am comunicat lui Laiwandman şi Feller chiar a doua zi rezultatul audienţei în sensul că Mihai Antonescu a declarat că va studia chestiunea, dar a doua zi de dimineaţă l-am văzut pe A.L. Zissu căruia i-am comunicat acelaşi lucru. Cu această ocazie, el fiind îngrijorat cu privire la unele zvonuri mincinoase că eu aş instiga pentru preluarea conducerii lui, el mi-a spus că este bine pentru că între noi să nu existe vreo neînţelegere, cu privire la obiectul audienţei de la Antonescu, este bine ca să se sesizeze Juriul de onoare.

La care el m-a întrebat dacă înţeleg să indic şi eu prieteni de ai mei în acest juriu, i-am declarat că nu şi că-i cer lui să numească pe cine va crede de cuviinţă. Juriul nu s-a desesizat ci m-a achitat de orice acuzaţie, pe care A.L. Zissu personal în casele lui Moscovici mi le-a adus într-o formă extrem de violentă, într-o dimineaţă, pe motivul că prezenţa mea la Antonescu în chestiunea vaselor ar fi pentru el cea mai bună dovadă că zvonurile pe care le-a auzit că eu a-ş încerca să-i preiau conducerea sunt adevărate.

Scrisoarea la care se referă, dl. Zissu nu se referă la hotărârea în principiu a constituirii Juriului de onoare, despre care mă consultase juriul şi pentru care îmi dădusem acordul ci se referea la forma violentă şi pătimaşe şi duşmănoasă cu care a vorbit în faţa juriului Zissu, arătându-mi în acea scrisoare durerea şi regretul meu că un conducător sionist poate pe baza unor zvonuri să creadă că eu aş vrea să preiau conducerea şi să dezlănţuie contra mea pe acest motiv ura sa.

https://biblioteca-digitala.ro

Explic că pe deoparte el mi-a urat succes, iar pe de altă parte mi-a propus constituirea unui juriu, declarându-mi cu această ocazie a propunerii că vrea să dovedească dacă sunt sau nu adevărate zvonurile cu privire la o eventuală încercare a mea de a prelua conducerea executivei şi oficiului de emigrare de sub preşedinţia sa.

Întrebări de pus? [lui A.L. Zissu]

Să răspundă Benvenisti, dacă da sau nu timp de 20 de ani, două generaţii de sionişti conducători, între care şi eu, nu mi-au făcut sistematic şi din ce în ce mai insistent şi mai violent reproşuri că mă mărginesc să fiu doar doctrinar şi mentor al mişcării sioniste şi al ideologiei naţionale şi nu cobor în arenă să fiu conducătorul lor. Să mai răspundă Benvenisti dacă este adevărat sau ba că în 1946, atunci când prin înfiinţarea Comitetului Democratic Evreiesc, mi-am dat seama că guvernul nu va mai tolera în viitor alte organizaţii evreieşti reprezentative în genere şi în special acelea cu sediul aiurea, am demisionat, din preşedinţia tuturor organizaţiilor la care funcţionam în acel moment, cu excepţia executivei şi dacă aceste demisii ale mele mi-au fost cerute de către cei în drept sau, dimpotrivă, categoric respinse. Dacă aşa e cazul, cum poate Benvenisti să afirme că violenţa şi patima mea în faţa Juriului de Onoare împotriva lui se datora temerii mele că-mi va uzurpa o preşedinţie de la care eu abia aşteptam să scap, dacă situaţia n-ar fi fost aşa de grea cum eu şi aş fi putut să-mi permit acest lux.

Este adevărat că, tot aşa cum funcţiona o Executivă Sionistă şi un Comitet Central, funcţiona şi un Juriu de Onoare sionist permanent şi dacă este aşa nu era obligat Zissu ca preşedinte să sesizeze acest Juriu de Onoare, singurul calificat, care intra automat şi de drept în funcţie în acest caz cum puteam eu să-i propun lui Benvenisti să numească delegaţi ai lui într-un juriu ad-hoc, care nu a existat şi nu a putut să existe.

Să declare Benvenisti dacă ştie că atunci când făcea intervenţie în favoarea celor trei vapoare cunoştea condiţiile puse de Lecca pentru plecarea lor. [întrebare pusă lui Mişu Benvenisti]

Zissu a fost considerat totdeauna ca un doctrinar, niciodată ca un om care are capacitatea să stea în fruntea unei conduceri. Dovadă în momentul când a ieşit din lagăr şi s-a prezentat în casele dlui Cornel Iancu, într-o duminică după-amiază în faţa executivei pe care o prezida, de faţă cu Cornel Iancu, susţinând că pe baza legăturilor care le-a făcut gen. Rădescu în lagăr, vrea să-i i-a răspunderea conducerii, atât în timpul războiului cât şi după război, pentru a-şi întemeia toată politica sa în problema evreiască de acord cu vederile generalului Rădescu. Executiva i-a refuzat această cerere, moment din care porneşte ura lui Zissu contra mea, cunoscută de toţi membrii mişcării. După război, nu a putut să stea în fruntea executivei sioniste, decât foarte scurtă vreme, fiind somat să plece de către grupările de stânga sioniste, conducerea fiind preluată de către av. Rorlich.

Zissu s-a retras după război de la Congresul Mondial şi de la Partidul Evreiesc, după ce a fost izgonit de la Executiva Sionistă, pentru că a refuzat în mod sistematic şi duşmănos orice colaborare cu Comitetul Democratic Evreiesc, raportându-ne acest lucru nouă şi mie în special. Juriul de Onoare în faţa căruia ne-am prezentat nu era juriul de onoare obişnuit al organizaţiei, ci un Juriu de Onoare ad-hoc care a funcţionat numai pentru această problemă.

Din gura lui Laiwandman şi Feller, am aflat ceea ce tot oraşul ştia că se cere din partea patronajului o sumă fabuloasă pentru plecarea vaselor. Am înţeles că se fac demersuri pe care le-am pomenit mai sus pentru a-l determina pe Antonescu, pe baza promisiunii sale din casele lui Teodorescu, să renunţe la această sumă.

https://biblioteca-digitala.ro

Ce alte fapte mai cunoşti în legătură cu activitatea criminală dusă de Mişu Benvenisti? [întrebare pusă lui A.L. Zissu]

În afară de colaborarea lui criminală, alte fapte nu cunosc însă, de vreme ce din declaraţiile mele şi ale lui şi, precum am aflat, şi din declaraţiile unor martori, reiese în chip cert că prezenţa lui la Antonescu nu a avut, şi nici nu a putut să aibă drept obiect problema celor trei vase soluţionate dinainte, trebuie să presupun că obiectul audienţei era cu totul altceva, despre care Benvenisti credea că nu-i obligat să-mi raporteze, care, dimpotrivă, trebuia tăinuit şi pe care îl tăinuieşte şi astăzi până la infinit, ţinând în suferinţă zeci de sionişti, reţinuţi de aproape un an şi care desigur nu pot fi făcuţi răspunzători de obiectul audienţei în chestiune, asupra căreia desigur nu a consultat pe nimeni.

Ar fi cazul ca după cele auzite mai sus să spui adevărul. [întrebare pusă lui M. Benvenisti]

Îmi reţin în total declaraţiile anterioare. Nu revin cu nimic asupra lor.

(ss) A.L. Zissu (ss) M. Benvenisti

Declaraţie

18 iulie 1951

Cu privire la plecarea clandestină a dr-ului M. Filderman, fost preşedinte al U.E.R. şi a Uniunii Comunităţilor Evreieşti şi la incidentele care au precedat-o pot da următoarele relaţii:

În 1946, se prezintă la mine un domn din Tel Aviv, negustor, cetăţean palestinian, venit aici pentru treburi, şi-mi comunică un mesaj încredinţat lui verbal de către conducerea din Ierusalim a Agenţiei Evreieşti.

Musafirul spunea că dacă sunt hotărât să plec imediat în Palestina, ei sunt gata să ceară telegrafic legaţiei britanice din Bucureşti, să-mi elibereze fără zăbavă certificatul de emigrare.

Mesajul adăuga că operaţia lasă la aprecierea mea dacă să-i ofer şi lui Filderman un certificat în caz că doreşte şi el să plece în Palestina. Ca vechi şi inductibil adversar politic al lui Filderman, m-am simţit cu atât mai obligat să-i transmit mesajul, şi să-i ofer certificatul necesar. A acceptat cu entuziasm. O săptămână mai târziu vine Filderman la mine şi-mi comunică următoarea senzaţie: Chemat de colonelul Candel, consulul de atunci britanic, în locuinţa unui terţ, i-a spus următoarele: „Avem ordin telegrafic să-ţi dăm d-tale şi lui Zissu certificate pentru Palestina, dar ministrul meu de acord cu generalul de la Londra, a hotărât să vă dau de-a dreptul paşapoarte palestiniene cu dispensă de stagiu şi să meargă personal la ministerul de Externe pentru a obţine viza de ieşire pentru voi. Bine înţeles că în prealabil urmează să faceţi forme de renunţare la cetăţenia română. L-am întrebat, pe Filderman ce a replicat la această propunere, şi mi-a răspuns că pentru el a acceptat cu entuziasm şi recunoştinţă şi că Candel l-a rugat să-mi transmită şi mie propunerea, întrucât eu sunt supărat cu ei, şi nu comunic cu ei de când mi-am depus mandatul de împuternicit al lui Jewish Agency.

I-am spus lui Filderman să-i mulţumească lui Candel în numele meu pentru generoasa şi binevoitoarea ofertă, dar că refuz categoric.

https://biblioteca-digitala.ro

În ce priveşte pe el, Filderman în loc de a fi perfid şi a-l lăsa să aştepte oferta şi să cadă în cursă, prefer tocmai pentru că-i sunt adversar, dar adversar leal şi-l sfătuiesc să refuze şi el adică să retracteze avizul dat. Stăruind să-i spun motivul, i-am spus: Lucrul e atât de senzaţional şi neobişnuit, încât va face vâlvă, o să mă pomenesc fără îndoială cu corespondenţii gazetelor străine, şi în special cu redactorul din Bucureşti al Agenţiei Telegrafice Evreieşti, care mă vor asalta cu întrebarea firească: Cum asta? D-tale şefului sioniştilor şi capului evreilor naţionali, nu şi lui Filderman nesionistul... Da? Şi la aceasta voi fi nevoit să răspund: E foarte logic ceea ce s-a întâmplat, pentru că sunt şeful sioniştilor şi conducătorul evreilor naţionali am refuzat oferta perfidă a unui guvern, care avea pe conştiinţă politica criminală a „cărţii albe", culminată în special la atrocităţile de pe vaporul fantomă „Exodus"; a unui guvern pe care l-am retractat ani de zile cu o vehemenţă maximă şi căruia i-am refuzat diploma de aur trimisă mie prin Comisia Interaliată şi semnată în numele regelui Angliei, de mareşalul Alexander şi decernată pentru serviciile aduse de mine armatelor aliate în timpul războiului.

În ce-l priveşte pe Filderman, apoi se pare că Anglia s-a simţit obligată să-i răsplătească trădarea faţă de evrei în conflictul lor dramatic cu puterea mandatară când sistematic şi consecvent refuză să participe şi personal şi instituţiile pe care le prezida la repetatele mele mitinguri şi manifestaţii de protest ale evreilor români de toate nuanţele împotriva Angliei.

Iată, ăsta va trebui să fie răspunsul meu şi el va fi şi just şi adevărat. Impresionat mi-a spus că nu reflectă, şi că în orice caz transmite lui Candel răspunsul meu.

A doua zi, îmi comunică mişcat, că-mi este recunoscător pentru francheţea şi loialitatea mea şi că mi-a ascultat sfatul.

A avut cu acest prilej francheţea să-mi mărturisească că dacă acceptă paşaportul, nu s-ar fi dus în Palestina ci în America şi la Paris.

A trecut de atunci vreme lungă, şi într-o zi mă pomenesc cu Filderman la mine. Serviciul pentru serviciu îmi spune el. Am hotărât să plec clandestin cu soţia mea şi bineînţeles sunt rezervate şi d-tale două locuri pentru d-ta şi soţie.

Iacobsohn, din ordinul Jointului, a organizat totul şi nu-i nici un risc. Plecarea de aici până aproape de frontieră, cu trenul, acolo ne aşteaptă o maşină cu toate instrucţiunile, ne va duce până la frontiera ungaro-austriacă, şi acolo alta, care ne va duce la Viena unde ne aşteaptă Iacobsohn. Am chiar motive să cred că el ne va aştepta cu maşina la frontiera austro-ungară.

I-am mulţumit şi am refuzat net, argumentând refuzul astfel:

- nu fug pentru că n-am nici un motiv. Am dreptul la paşaport şi sper să-l capăt;

- nu primesc sarcini de la Joint, pe care de ani de zile îl combat cu vehemenţă, pentru că a transformat poporul evreu într-o tabără de milogi;

- nu mă pot preta la farsa politică de a mă înfăţişa occidentului, iudaismului mondial cu adversarul meu ideologic ireductibil, adică de braţ cu d-ta, având aerul de a spune: „Iată-ne pe cei doi conducători politici ai iudaismului român reconciliaţi în martirajul lor comun şi porniţi în lume să stârnească compasiunea pentru suferinţele poporului din România.

A recunoscut că argumentele mele nu pot fi combătute, şi a renunţat la compania mea în „bejenie". A plecat, dar singur şi mai târziu am aflat din surse publice că a stat la New York câteva luni, de unde întrucâtva căzut în dizgraţie ar fi plecat la Paris unde s-ar fi aflând şi acum.

(ss) A.L. Zissu

https://biblioteca-digitala.ro

Declarație

20 iulie 1951

În seara în care în 1949 fusesem invitat de Ariel, fost ataşat comercial al legaţiei Israel, acasă la el prin telefon fără alte explicaţii, aveam să mă întâlnesc eu împreună cu Jean Cohen, Abraham Feller şi avocat Schwefelberg cu Rubin fost ambasador al Legaţiei Israel, Agamy fost consilier şi Halevy, secretarul legaţiei. La această întâlnire s-a pus din nou în discuţie faţă de membrii Legaţiei proiectul de ajutorare a familiilor cu copii ale românilor dispăruţi, arestaţi sau absenţi din câmpul muncii, fără stare deci a-şi întreţine familiile şi aceasta fără deosebire de categorie şi clasă socială. S-a recurs la această întâlnire prin stăruinţa lui Jean Cohen pe lângă Ariel, pentru a se da un nou asalt colectiv de data aceasta, lui Rubin, în urma rezultatului negativ cu care s-a soldat demersul meu pe lângă el de a transmite prin curier în străinătate un memoriu asupra proiectului ce i s-ar preda, de a recomanda acest memoriu în care urma să se ceară fonduri, şi de a da şi el bani din fondurile Legaţiei pentru acelaşi scop. Discuţia a fost deschisă de către Jean Cohen, unul din cei doi iniţiatori şi autori ai proiectului, Mendelovici lipsind. Jean Cohen arăta considerentele de la cari au pornit şi Mendelovici – când au luat iniţiativa proiectului de diminúare a curentului antisionist, în proporţia înăbuşirii lui de teama unui regim al mişcărilor fasciste obscurantiste deci şi antisemitismului.

Acest curent creştea puhoi în toate straturile sociale ale burgheziei mari, mijlocii şi mici – spunea Cohen cuprinzând şi cercuri muncitoreşti, pentru că datorită unei propagande şoptite la ureche, oamenii erau convinşi că revoluţia care se săvârşite nu-i decât „răzbunarea lui Iuda" împotriva „poporului român" pentru care îndurase în epoca antonesciană şi legionară. Profitând de un moment de nebăgare de seamă de vigilenţă întârziată o clipă, sau de ocupaţie temporară duşmănoasă în caz de declanşare a unui război, această ură şi furie acumulată prin înăbuşire s-ar revărsa puhoi de sânge într-un pogrom. El – Jean Cohen – se adresează în primul rând ministrului Israelului pentru că-l consideră ca cel mai interesat în cauză. Într-adevăr pentru el, ministrul Israelului, toate sutele de mii de evrei care au depus cereri de repatriere în Israel, ca şi acei care pentru motive personale n-au depus astfel de cereri, dar doresc şi ei să se repatrieze, urmând unui imbold naţional – toţi aceştia sunt de pe acum consideraţi cu drept cuvânt cetăţeni virtuali ai Israelului, cererile lor de înscriere fiind manifestări de captare şi în consecinţă, ministrul Israelului are tot interesul de a protegui pe toţi aceştia până le vine rândul de plecare, de excesele distrugătoare probabile. Iată motivele pentru care aşa – Jean Cohen – a crezut necesară şi poate şi utilă până la urmă o reconsiderare a problemei şi-i gata în discuţia care va urma să dea orice lămuriri complimentare.

Rubin a răspuns că esenţialul consideraţiilor dezvoltate de Jean Cohen îl cunoaşte de la mine şi de aceea răspunsul d-sale poate mai simplu decât cel dat mie nu poate fi esenţialmente schimbat. Şi arată care sunt obiecţiile mele la proiectul său şi mai cu seamă la rolul pe care Jean Cohen ar dori să mi-l atribuie mie ca ministru al Israelului.

Încep prin a preciza – continuă Rubin – că eu n-aş avea dreptul ca ministru acreditat să fac mai mult decât atâta şi pentru care aş putea răspunde. Argumentul că proiectul este foarte interesant şi desigur şi just moralmente, politic-juridic... şi oricât d-sa ar dori să fie subiectiv să poată lua în considerare acest argument, n-ar putea s-o facă. În ce priveşte proiectul în sine d-sa Rubin îl crede irealizabil, până la sfârşit şi în măsura în care ar fi

https://biblioteca-digitala.ro

nevoie ca să-şi atingă ţinta urmărită de iniţiatori şi dacă aşa este, iniţiativa oprită la mijlocul programului sau chiar la început, în loc să dea roade, poate dimpotrivă, să înrăutăţească mult situaţia. Şi este fatal ca iniţiativa să cadă de la început faţă de imensele fonduri de care veţi avea nevoie şi oricât de largă va fi cu voi respectiv cu iniţiativa voastră organizaţia care s-ar hotărî să vă furnizeze fonduri, nici pe departe ele nu se vor apropia de nevoile voastre dacă-i vorba să faceţi o treabă temeinică. Şi pentru că sunt aici, trebuie să vă declar că nici guvernul meu şi nici Jewish Agency n-ar putea lua proiectul în considerare, chiar dacă ar fi de acord cu el, ci doar Joint-ul din America şi Joint-ul e condus de oameni cu socoteală şi ei înainte de a se hotărî să dea bani vor cântări bine dacă se poate face o treabă temeinică cu suma pe care ei pot s-o dea, sau risipită fără folosul scontat. De aceea, eu refuz a da o recomandare pentru că ar trebui să justific în chip serios această propunere, ceea ce nu sunt în stare să fac. În ce priveşte banii care mi se cer mie, adică din partea guvernului meu, sau indirect din partea lui Jewish Agency, vă declar categoric că nu văd nici o posibilitate, decât doar dacă reuşiţi dumneavoastră să le convingeţi direct, dar atunci va trebui să mi se pună la dispoziţie fonduri speciale. Eu din eventualele rezerve de care dispun, voi fi mulţumit să-i pot ajuta pe veteranii sionişti fără mijloace de existenţă. Acelora despre care am fost sesizat şi dau iar dacă îmi veţi face şi dumneavoastră sugestii în privinţa asta să-mi daţi un tablou nominal şi-l voi lua în considerare. Revin la proiect pentru a vă mai spune că nu văd cum veţi putea lucra, chiar dacă veţi obţine fonduri. Trecând de la proiectul abstract la acţiune, chestia devine publică întrucât veţi veni în atingere cu masele care vor urma să beneficieze de ajutoarele voastre şi va trebui să vă serviţi de atâtea organe ajutătoare fără de care tehnic nu veţi putea face nimic. Dacă ar mai funcţiona azi organizaţia sionistă cu grupările şi cadrele ei şi i-ar fi îngăduit o asemenea acţiune, problema nu s-ar pune, dar toate organizaţiile voastre s-au auto-dizolvat, aşa că ar urma să creaţi o organizaţie ad-hoc, ceea ce este absolut exclus. Iată, acum cunoaşteţi toate temeiurile pentru care în această iniţiativă a voastră nu puteţi conta pe mine, decât doar dacă vă mulţumiţi să vă fiu simplu curier în caz că totuşi ţineţi să vă adresaţi celor în drept cu un memoriu.

Legând de această concluzie şi mai ales de impedimentul ultim scos în evidenţă de Rubin, Halevy, între care şedea lângă mine, adică mine şi Jean Cohen, mi se adresă mie în ebraică, întrebându-mă dacă nu am gândit de acum la felul de organizare a aparatului foarte complex de care ar fi nevoie pentru o asemenea acţiune, unde-i vorba nu numai de o mecanică distribuire de ajutoare unor oameni care ar întinde mâna, ci şi de această operă de înregistrare de adrese, informare, orientare şi investigare şi totul urmând să fie făcut în mod discret. I-am răspuns că eu nefiind iniţiatorul şi întrucât nu eu ar urma să mă ocup de problemele practice, mie cerându-se decât obţinerea de fonduri prin prezenţa mea alături de iniţiatori, îl rog să se adreseze lui Jean Cohen. Din clipa aceea a intervenit o întrerupere în dezbaterea aşa-zis oficială, pentru că Halevy, cu hârtie şi creion în mână să-i pună în tete-à-tete lui Cohen o seamă de întrebări tehnice, Schwefelberg să se adreseze lui Rubin pentru a-i demonstra necesitatea juridică a dreptului de ajutoare pentru evrei care adresează o cerere de repatriere şi aplicarea faţă de aceştia a regimului optanţilor, arătând că guvernul român şi procedează practic în acest sens atunci când nu dă emigranţilor paşapoarte, ci foi de drum şi le ia actele personale. Ar trebui doar printr-o intervenţie lămuritoare să fie solicitat guvernul român a consfinţi juridic acest just procedeu. În acelaşi timp Agamy mi se adresă mie, care şedeam la stânga lui, cu o serie de reproşuri, pentru a pune la punct o serie de neînţelegeri între noi. La un moment dat, Agamy terminând se adresează şi el celor prezenţi cu intenţia de a formula şi el întrebări privitoare la proiect. Nu bagă însă de seamă că tocmai în acel moment vorbea iar Rubin care tocmai cerea lui Schwefelberg o lămurire

https://biblioteca-digitala.ro

juridică în legătură cu problema optanţilor. Şi atunci, Rubin, supărat că-i întrerupt brutal, îl apostrofă pe Agamy pentru o ceartă ce se încinse între ei doi. Când s-au liniştit lucrurile, Agamy întreabă dacă acest proiect a rămas un secret al iniţiatorilor, sau au avut loc consfătuirii şi cu foşti conducători ai maselor mai largi, care sunt mai căliţi în astfel de probleme. Agamy făcea aluzie la fosta organizaţie Ichud (socialist sionistă) pentru că foarte sectar nu se luau în considerare iniţiative la care nu colabora această organizaţie. Cohen a răspuns că n-a avut deocamdată alt schimb de vederi asupra proiectului decât cu doi oameni politici români reprezentativi pentru o parte a populaţiei şi a găsit la ei aprobarea cea mai vie. Aproape că n-ar mai putea preciza cine l-a sugestionat pe cine. În ce priveşte sesizarea „Ichudului" căci desigur la el face aluzie dl. Agamy, d-sa Cohen, ar fi fericit să poate colabora cu el, dar fiind foarte problematic dacă procesul se va realiza până n-are certitudinea sau măcar posibilitatea în privinţa obţinerii de fonduri, d-sa a preferat să nu dea încă prea mare publicitate, iniţiind şi pe alţii.

S-au servit atunci gustări, ceea ce a făcut să se întrerupă complet discuţia, trecându-se la conversaţie de umplutură. În acest răstimp Halevy mi s-a adresat din nou în ebraică şi în particular spunându-mi că-i foarte deziluzionat de Jean Cohen, care aproape că n-a fost în stare să-i dea o simplă lămurire completă organizaţiei proiectate şi că a avut impresia că puţinul care i-a spus a fost improvizat chiar atunci.

Până la plecarea mea – primul din toţi cei prezenţi – nu s-a mai putut înfiripa continuarea discuţiei în jurul proiectului. De altfel tot ce a fost de spus s-a spus.

(ss) A.L. Zissu

Declaraţie

20 octombrie 1951

Când s-a pus problema procurării unor fonduri?

Pe la începutul anului 1949.

Pentru ce erau necesare aceste fonduri?

Aceste fonduri urmau să fie împărţite familiilor de români fie arestaţi, fie ascunşi, fie că nu erau în câmpul muncii, precum, foşti fabricanţi, meseriaşi etc.

Cine v-a făcut această propunere?

Mendelovici, fost membru în Comitetul Executiv al Organizaţiei Sioniste din România în anul 1944, al cărui preşedinte am fost şi fost redactor al ziarului „Renaşterea". A venit la mine acasă şi mi-a spus următoarele: ar fi bine că strângem fonduri pentru ajutorarea familiilor cu copii ale românilor arestaţi, fugiţi, sau care nu sunt în câmpul muncii.

Cu cine aţi mai luat legătura în acest scop?

După vreo două săptămâni, fiind în vizită la Jean Cohen, îmi vorbi şi d-sa de acelaşi proiect de care îmi vorbise Mendelovici, propunându-mi să intervin pe lângă organizaţiile mondiale evreieşti pentru procurarea de fonduri. Eu i-am răspuns că-i mai bine să colectăm

https://biblioteca-digitala.ro

fonduri în ţară pentru a nu da iniţiativei caracterul unei acţiuni pornită de afară, luându-mi angajamentul să încerc a strânge aceste fonduri.

Ce ai făcut d-ta în scopul de a strânge aceste fonduri de la cetăţenii din ţară?

M-am adresat în acest scop lui Klipper, fost fabricant şi exportator de cherestea, căruia i-am expus proiectul, cerându-i o contribuţie de 500.000 la început. D-sa mi-a făgăduit 300.000 lei. L-am trimis pe avocatul Schwefelberg să încaseze această sumă, însă Klipper a revenit, refuzând să dea suma şi spunând că trebuie să mă vadă iar pentru a explica refuzul. Ducându-mă la el, mi-a spus că s-a gândit şi a ajuns la convingerea că nu voi găsi înţelegere pentru această acţiune la puţini care mai au parale şi că deci neputând strânge fonduri e păcat de banii lui care s-ar irosi. M-am mai adresat şi petrolistului Mofiman arătându-i şi lui în amănunt despre ce este vorba, dar d-sa a refuzat net să contribuie.

Cu cine s-a luat legătura în vederea împărţirii acestor ajutoare?

Mendelovici când mi-a expus proiectul, mi-a spus că a avut un schimb de vederi asupra eficacităţii unei asemenea acţiuni cu un om politic român fără a-l numi, iar Jean Cohen mi-a spus că d-sa a avut discuţii cu fruntaşul naţional ţărănist prof. Zane. Cu această ocazie, s-a pomenit şi numele de Haţieganu.

Când ai avut dumneata următoarea întâlnire cu Mendelovici şi Jean Cohen?

După eşecul lui Klipper am avut o întâlnire la avocatul Rorlich Sami raportând rezultatul. De faţă erau afară de mine: Jean Cohen, Rorlich, Mendelovici, Schwefelberg, Feller şi Iancu Leiba. Şi atunci mi s-a propus să mă duc la Rubin ca să-i propun următoarele: să transmită prin curier un memoriu care s-ar transmite organizaţiei sau organizaţiilor evreieşti de peste hotare şi până se vor obţine fondurile cerute să dea el din partea legaţiei.

Ce alte întâlniri ai mai avut dumneata în această problemă?

Am avut după acestea următoarele întâlniri: vizita la Rubin acasă, o întâlnire cu Mendelovici în stradă, o alta cu Jean Cohen, o întâlnire la Ariel acasă, şi o întâlnire cu Feller.

Ce discuţii ai avut cu Rubin?

M-am întâlnit cu Rubin la el acasă în str. Ştefan Gheorghiu şi i-am expus proiectul şi cererile către el şi anume: să transmită prin curier un memoriu care ar urma să se adreseze organizaţiilor evreieşti mondiale în această problemă pentru cerere de fonduri şi d-sa să dea o recomandaţie la acest memoriu. A doua cerere ca până la sosirea de fonduri de afară, el, Rubin să avanseze o sumă de bani din partea Legaţiei în acest scop. Rubin a spus că o asemenea acţiune e foarte dificilă şi greu de adus la îndeplinire şi ca atare e gata să transmită memoriul ce i s-ar da, însă fără vreo recomandare din partea sa. În ce priveşte suma ce se cere Legaţiei nu poate să dea nimic.

Două zile după aceea întâlnindu-l pe Mendelovici pe bd. Nicolae Bălcescu i-am comunicat rezultatul vizitei mele la Rubin şi i-am comunicat rezultatul demersului meu pe lângă Rubin şi anume că este de acord să transmită prin curier un memoriu ce i s-ar da, adresat organizaţiilor evreieşti de afară însă în privinţa banilor din partea Legaţiei, a răspuns negativ.

Când a avut loc întâlnirea cu Jean Cohen şi unde şi ce s-a discutat?

https://biblioteca-digitala.ro

Două-trei zile după aceea a venit la mine Jean Cohen în urma comunicării ce i-o făcuse Mendelovici. I-am repetat şi lui comunicarea făcută lui Mendelovici şi atunci d-sa, îngrijorat, a spus că ar mai trebui stăruit pe lângă Rubin, cu atât mai mult cu cât el, Jean Cohen, a apucat să se angajeze personal, şi pe răspundere proprie cu o sumă de şaizecimii lei ca început simbolic. Câteva zile după aceea am fost chemat la telefon de către Ariel, ataşatul comercial de atunci al Legaţiei Israelului, care mă invita să vin acasă la el la ora 9 seara.

Cine a luat parte la întâlnirea de la Ariel şi ce s-a discutat acolo?

Au luat parte: Rubin, Halevy, Agamy, Ariel – toţi membrii.

(ss) A.L. Zissu

Declaraţie

15 martie 1952

Cum se numea conducerea congresului Mondial Evreiesc, secţia din România?

Secţia din România a fost condusă de un Comitet Central.

Cine a făcut parte din acest comitet central?

Rabinul dr. Şafran, dr. W. Filderman, Wilhelm Fischer, Jean Cohen, Mişu Benvenisti, A. Schwefelberg, Kiva Orenstein, avocat Froimescu, Moţi Moscovici, avocat Tumarkin, avocat Litman, Abraham Feller.

Cum era organizată secţia din România a Congresului Mondial Evreiesc?

În afară de Comitetul Central Executiv, biroul Congresului Mondial Evreiesc, era divizată în secţiuni, servicii, ca: secţia juridică, secţia statistică, contenciosul, secretariatul general, direcţia, cenzorii, secţia socială. În legătură cu demisia mea din funcţia de preşedinte al Oficiului de Emigrare am trimis o scrisoare ministrului de Interne şi al Imigraţiei a Israelului Schapira. În scrisoare explicam motivele care mă determinaseră, în 1945, să demisionez din preşedinţia Oficiului de Emigrare şi de calitatea de mandatar al lui Jewish Agency. Acestea erau: comportarea lui Averbuch, care trimis la Bucureşti după eliberare doar să mă secondeze în activitatea mea şi-a luat aere de stăpân în problemele emigraţiei intrând fără ştirea mea şi deci fără consimţământul meu în tratative cu dr. Costinescu preşedintele Crucii Roşii Române şi contracarând angajamente peste capul meu; comportarea şlihimilor Dan şi Eliezer, al căror amestec în ambarcamentele vapoarelor cu emigranţi ilegali era din ce în ce mai insolit, comportarea tuturor şlihimilor în frunte cu Averbuch care se amestecau din ce în ce mai insistent în organizaţiile interne ale grupările sioniste, deşi oficial ei aveau altă misiune decât aceea de instructori ai tineretului haluţian; aerul misterios al altor şlihimi care nici nu dădeau pe la mine, deşi eram şi preşedintele executivei sioniste – toate aceste motive adăugate la faptul că acum după eliberarea nu mai era neapărată nevoie de mine m-au determinat să demisionez din funcţii pe care nu le mai puteam îndeplini în chip liber.

https://biblioteca-digitala.ro

Scrisoarea către Sharet – a doua – în care îi scriam acelaşi lucru ca lui Schapira cu privire la demisiile mele. În afară de asta îi mai scriam următoarele: referindu-mă la prima scrisoare în care-i propuneam să-mi dea o misiune diplomatică şi pentru a o face să roage guvernul RPR să mă dezlege în prealabil de cetăţenia română. Ţin de a mea datorie ca înainte să ia măcar o hotărâre principală să-i atrag atenţia că deşi socialist, nu sunt marxist, deci primind din mâinile lui care este marxist, misiune diplomatică pentru Israel, înţeleg să servesc numai statul, dar nu să-mi însuşesc necesarmente politica „Mapaiului". Îi mai comunic în scrisoare că obţinând pentru Israel un leac împotriva malariei care interesează Israelul în gradul cel mai înalt în caz că încercările de probă reuşesc şi se va păşi la fabricarea produsului, înţeleg să rezerv „Histadrutului" o participare de 30%. Într-o scrisoare către Ministerul sănătăţii – îi scriam mai departe – am sesizat pe cei în drept despre cele cuvenite cu privire la punerea în valoare a preparatului.

Scrisoarea treia către Sharet. Rubin întors dintr-o călătorie din Israel, mi-a adus explicaţiile verbale ale lui Sharet pentru care motiv nu mi-a putut şi nu-mi poate conferi cetăţenia israeliană, dar că rămâne mai departe preocupat de cazul meu. După îndemnul lui Rubin i-am făcut câteva rânduri de mulţumire.

Scrisoarea către Ministerul Sănătăţii a Israelului prin care îl sesizam în chestia preparatului antimalaric cu care s-a făcut o primă încercare cu câteva doze şi cerând să se informeze de rezultat, să-mi indice fabricile de medicamente la care urmează să mă adresez pentru punerea în valoare a preparatului în caz că nu preferă să ia el, adică ministerul însuşi iniţiativa în mâna lui. Necunoscând pe nimeni la ministerul sănătăţii am adresat scrisoarea tot prin Schapira cu rugămintea de a o transmite.

Scrisoarea către fabrica de medicamente „Teva" Ierusalim – Ariel, ataşatul comercial al legaţiei Israel îmi comunică într-o zi că Ministerul sănătăţii a scris ataşatului că a predat copii după scrisoarea mea celor două fabrici de medicamente „Teva" şi „Asia" aşa că urmează să iau contact direct cu ele, sau cu una din ele. La sfatul cerut lui Ariel, mi-a recomandat-o pe „Teva" ca pe cea mai serioasă. I-am scris deci societăţii „Teva" arătându-i despre ce-i vorba.

Scrisoarea către Kubenitzky. În această scrisoare sugeram următoarele: conferinţa de la Paris a adjuncţilor sper că va duce la conferinţa miniştrilor de externe. Întrucât la acea conferinţă se vor dezbate toate probleme care interesează nu numai marile puteri, dar şi ţările consemnatoare ale protestului de la Praga, desigur că se vor afla atunci la Paris şi reprezentanţi ai RPR pentru a sta la dispoziţie în caz de nevoie pentru orice lămuriri. Dacă aşa va fi cazul, e bine să luaţi, contact cu ei pentru a discuta şi obţine condiţiile cele mai bune cu putinţă de emigrare spre Israel, condiţii care depind de guvernul R.P.R. şi anume: dreptul pentru emigranţi de a lua cu ei gospodăria, iar când e vorba de meşteşugari uneltele lor; cererea de paşaport pentru Palestina să fie considerată ca un act de optare pentru cetăţenia israeliană mai ales pentru acei care nu sunt în câmpul muncii; guvernul R.P.R. să consimtă la emigrarea unei anumite cote de tineret şi de tehnicieni în Israel să aibă dreptul de a trimite şi vapoarele lui dacă va dori să dea emigraţiei un tempo mai rapid, căzând în această privinţă de acord cu „Sovrom-transport". În scrisoare îl mai fac atent asupra unor discursuri ale lui Rădescu care dovedesc că fostul om de treabă drept care trecea în epoca rezistenţei, nu numai că n-are grijă să-şi astâmpere aderenţii care continuă să ofteze după program, dar se situează chiar în fruntea lui şi de la Rubin am aflat că, la Paris, Filderman i-a vorbit de el cu căldură, de aceea îl previn ca să ştie cum are de procedat în caz că i se propune o luare de contact cu Rădescu.

https://biblioteca-digitala.ro

O scrisoare către Sharet, ministru de externe al Israelului, în care îl rugam să facă un demers pe lângă Joliot-Curie de la Paris, rugându-l să intervină în chip amical pe lângă guvernul RPR a-mi îngădui plecarea spre Israel. Copia acestei scrisori se află aici ridicată la arestarea mea odată cu celelalte acte percheziţionate.

Răspunsurile mele către M. Mărculescu în care îmi făcea mereu diverse comunicări privitoare la greutăţile ce le întâmpină la fiecare pas, sfătuindu-l cui să se adreseze pentru intervenţii, dacă cele anterioare au dat greş. Într-o scrisoare, plictisit de scrisorile lui, i-am scris că nu mai pot face nimic pentru el şi-i ţin la dispoziţie acele 50% din redevenţa lui pe care mi le-a oferit dacă reuşesc să obţin pentru el autorizaţia guvernului israelian pentru înfiinţarea unei fabrici de frigidere pentru care avea brevet elveţian şi să-i recomand capitalişti cu care să constituie o societate. Şi deşi graţie recomandărilor mele izbuti în cele din urmă să obţină o autorizaţie condiţionată, mă declaram gata să renunţ la acea jumătate din redevenţa lui, pentru că-mi dădeam seama că de aici, nu voi reuşi să găsesc capitaliştii europeni pentru el şi plictisit voiam să am în sfârşit pace;

Scrisorile mele către Mizrahi din Tel Aviv erau răspunsuri prietenoase la scrisorile lui strict particulare, foarte călduroase, sau recomandaţii făcute de mine pentru oamenii care îmi cerea recomandaţii către preşedintele imigranţilor români care era Mizrahi.

Scrisorile către fratele meu, Ehud Achiazar, aveau caracter familiar – atunci când nu-i trimiteam manuscrise pentru a le preda apoi lui Klarman în vederea editării şi transcrierii lor (erau cu creionul) sub îngrijirea lui. Tot lui Achiazar i-am trimis reţeta leacului împotriva malariei pentru a se pune în legătură cu societatea „Teva" căruia îi scrisesem şi să caute să obţină brevetarea , lucru pe care nu l-a obţinut.

Scrisorile către Klarman în general, aveau caracter personal, prietenesc; unele din ele tratau problema manuscriselor mele în măsura în care le căpăta de la fratele meu. Citindu-le în vederea transcrierii lor, le elogia conţinutul, îmi cerea unele lămuriri privind anumite pasaje şi mă ţinea în curent cu progresele transcrierii sub îngrijirea şi corecturile lui. În una din scrisori i-am arătat că spre deosebire de restul manuscriselor, piesa de teatru având forma definitivă ar putea s-o editeze fără să mai aştepte venirea mea; cu atât mai mult îngădui să fie reprezentată, dacă-i acceptată de vreun teatru; în altă scrisoare, îl certam că stă departe de viaţa politică după ce-mi scrisese că s-a despărţit de „Heirut" (fost partid revizionist) prezidat de Beghin, fostul comandat al „Irgun"-ului şi cu referire la „procesul de manifest socialist" îmi exprimam nădejdea că atunci când voi înfiinţa, sau voi încerca să înfiinţez un partid socialist biblic în Israel, el va fi lângă mine printre fondatorii şi va fi găsit atunci rostul politic. Într-o scrisoare mă plângeam că n-am primit răspuns la diverse scrisori ale mele.

La toate scrisorile de mai sus mai trebuie să adaug două scrisori pe care nu le declarasem la timp ci abia provocat de dl. anchetator le-am declarat a doua zi doar verbal. Ambele aceste scrisori erau adresate Congresului Mondial Evreiesc la New York şi anume:

a) prima, cam la o lună după înfiinţarea Executivei Sioniste clandestine în 1943, pe care îl informam despre acest act precizând că deşi numit Executiva Sionistă, acest nucleu politic strâns în jurul meu se va ocupa de toate problemele sociale şi politice evreieşti şi va lupta împotriva consecinţelor legilor rasiste şi a abuzurilor huliganice, astfel că această executivă va umple şi golul pricinuit de lipsa unei secţii a Congresului Mondial Evreiesc;

b) a doua scrisoare se ocupa de demersul făcut împreună cu ministrul Elveţiei în 1944 pe lângă Mihai Antonescu împotriva decretului asasin al lui Ion Antonescu, demers izbutit care-mi dădu posibilitatea să salvez viaţa a vreo 14.000 evrei străini refugiaţi în ţară cu ajutorul nostru. Despre acest eveniment anunţasem anterior agenţia evreiască a Palestinei.

https://biblioteca-digitala.ro

Proiect de manifest socialist: acest proiect se adresează exclusiv cetăţenilor israelieni precizând de la început că-i vorba de socialismul biblic. El pune problema: poate un israelian care se consideră ideologic ancorat în eticismul biblic, el şi statul căruia îi aparţine – poate el să nu tragă consecinţa supremă şi să nu râvnească spre o societate israeliană socialistă, ţinta finală a eticismului biblic şi profetic? Dacă socialismul e pentru el o finalitate logică necesară, socialismul lui se poate încadra în marxism? Dacă da, poate el să meargă până la consecinţele ultime ale marxismului, adică până la comunism, aşa cum a cristalizat în leninism-stalinism? Dacă socialismul biblic nu-i îngăduie aceasta, care sunt acele incompatibilităţi care constituie obstacolele? Manifestul se însărcinează să dovedească incompatibilitatea şi încearcă să arate deosebirile fundamentale de parcurs, deşi ţinta supremă rămâne aceeaşi; înlocuirea societăţii burghezo-capitaliste cu o societate în care mijloacele de producţie şi implicit conducerea societăţii se află în mâinile oamenilor muncii. Şi se constată de la început o incompatibilitate fundamentală; de unde marxismul acordă primordialitatea materiei asupra ideii, adică porneşte de la constatarea şi proclamarea că realitatea materială a condiţiilor sociale, economice şi politice este aceea care modulează, fasonează şi fecundează ideea, dând naştere la o suprastructură care ea caută, deci, să fie consecventă pentru că rezultă din structura societăţii – socialismul biblic se construieşte dimpotrivă pe primordialitatea ideii care generează şi fasonează realitatea materială, deci societatea organizată şi individul.

Astfel, decalogul nu numai că nu-i culmea ideologică a unei societăţi închegată şi organizată înaintea lui, care în chip logic a dus la el, ci, dimpotrivă, el, decalogul, e proclamat în chip apodictic în faţa unui trib nomad, primitiv ca organizaţie socială, iar mulţimea de oameni strânsă în jurul lui Moisi e pusă să treacă printr-o revelaţie de generaţie spontane a caracterului mesianic, adică izbăvitor de lume al acestui decalog şi a misiunii viitoare a iudaismului de trabant al acestei izbăviri şi să strige cu un singur glas inspirat: executăm şi apoi vom asculta! „Dovadă peremptorie a primordialităţii ideii în consecinţa acestei mulţimi care avea să se organizeze în stat pe temelia acestui decalog. Şi lucrurile nu se opresc aici; pe numele Sinai, Moise împărtăşeşte poporului legile care îl vor guverna când se va organiza în societatea statală, deci ele, legile, preced organizaţia socială, economică şi politică a statului încă nenăscut. Culmea acestei legislaţii care sfidează dialectica materialistă, va fi prohibirea dobânzii şi a gajului şi din această pricină statul va fi timp de sute de ani tributarul Feniciei comerciale a produselor proprii şi a importului materiilor şi produselor de afară. Chiar derogările, care s-au produs, de la această prohibire esticistă dovedesc că poporul a acceptat-o în genere şi aceasta constituie o victorie strălucită a primordialităţii ideii şi nu a materiei în cugetul lor.

După prăbuşirea statului, evreii în ţările împrăştierii persistă pe aceeaşi linie; în ciuda suprastructurii ambiante, ei rămân fideli suprastructurii proprii care n-are nimic comun cu realitatea înconjurătoare şi care nu-i în conştiinţa lor suprastructură, ci dimpotrivă suport temelie, pentru că a preexistat realităţilor materiale. Astfel evreii nu numai că vor continua să considere limba ebraică drept limba lor – pentru unii ca o realitate permanentă, pentru alţii ca o râvnă, ca o aspiraţie – şi Biblia drept călăuza lor morală, dar vor respecta de-a lungul mileniilor toate sărbătorile tradiţionale, care toate cu excepţia doar a uneia singure, sunt naţionale şi nu religioase şi toate ancorate într-o realitate socială şi statală de mult defunctă. Şi n-o făceau gratuit, adică fără sacrificii, dimpotrivă obligaţi să-şi ţină închise atelierele şi prăvăliile de două ori pe săptămână, adică sâmbăta şi duminica şi numai sărbătorile legale, ci şi cele evreieşti, se puneau mereu într-o situaţie de cumplită inferioritate economică faţă de colegii şi concurenţii lor neevrei – iată o eclatantă victorie a

https://biblioteca-digitala.ro

primordialității ideii triumfând asupra materiei şi infirmând dialectica materialistă în favoarea celei idealiste;

Alt exemplu istoric asemănător este dârzenia cu care secole de-a rândul evreii refuzau să treacă la creştinism, adică să schimbe biblia – biblia, nu cu un breviar religios, ci ca tezaurul ideologic al unui eticism culminat în mesianismul universal al profeților – cu evanghelia, plătind această poziție neclintită pretutindeni cu o situație de paria (până în secolul al XIX-lea pretutindeni lipsiți de drepturi civile şi politice), iar în Rusia țaristă cu pogromuri huliganice şi în Spania cu moartea pe autodafeurile inchiziției, cu surghiunul şi cu pierderea averii.

Alt exemplu caracteristic, la congresul al şaselea sionist, se supune delegaților o propunere a Angliei de a da poporului evreu Uganda, țară întinsă în apropierea Abisiniei. Nu se cerea în această ofertă să renunțe în schimb evreii la Palestina, doar să se mulțumească deocamdată cu Uganda întrucât Palestina, care era atunci turcească nu-i încă accesibilă. Întinderea Ugandei era de vreo 50 de ori mai mare decât Palestina, jumătate din pământul ei e fertil şi era oferit poporului evreu gratuit, într-o vreme când el plătea cu aur greu pământurile aride ale Palestinei pline de mlaştini malarice şi atât de greu accesibile. Şi, de dragul vrajei cuvântului Ierusalim pentru urechea evreiască, Congresul respinge oferta Angliei. Iar poporul evreu de pretutindeni ratifică acest act care sfidează dialectica materialistă, adică rațiunea.

Alt exemplu din istoria contemporană evreiască şi mai semnificativ, burghezii şi capitaliştii evrei dând sume imense pentru cumpărări de pământ de cultură în Palestina pe numele şi drept proprietatea inalienabilă a poporului evreu, deşi ştiau că aceste pământuri nu se pun la dispoziție decât evreilor care le lucrează cu brațele lor proprii şi numai cu brațele lor şi colectivele de proletari agricoli care duc experiențele lor colectiviste până la cele mai îndrăznețe şi consecvente forme de comunism.

Dar fenomenul acesta de primordialitate a ideii este o consecință etică colectivă care ea determină realitatea materială o găsim şi la alte popoare. Când exploratorii portughezi au descoperit teritoriul şi populația care azi constituie poporul şi statul peruvian în America de Sud au constatat spre imensa lor uimire o organizație socială care şi azi ar putea fi definită socialistă, deşi oamenii erau cu desăvârşire inconştienți de caracterul progresist al alcătuirii lor sociale. Pământul nu era proprietatea nimănui, el era lucrat în colectiv şi aprovizionarea se făcea după cele mai autentice principii comuniste. Şi această alcătuire socială a izvorât pur şi simplu dintr-o conştiință, aş zice subconştiință etică, pentru că condițiile lor obiective – climat, izvoare de bogăție, peisaj, etc., erau aceleaşi ca ale triburilor învecinate care totuşi, n-au atins nici pe departe aceste forme progresiste de alcătuire socială.

Dar în afară de această fundamentală deosebire între concepția platoniciană a Bibliei despre primordialitatea ideii şi cea marxistă, adică materialist dialectică, incompatibilitatea socialismului biblic cu marxismul e provocată şi de obstacolul dictaturii de clasă. Când Moise proclamă în fața poporului legile care îl vor guverna, el precizează că aceste legi sunt puse în slujba vieții şi viața e dată ca să fie trăită, dar şi sfințită – sfințită prin alcătuiri sociale drepte, iar voi sunteți sfinți, căci eu tatăl vostru sunt sfânt. Comentând această consacrare a oamenilor drept copiii lui Dumnezeu legislatorii talmudici conchid că toți fiind fiii lui Dumnezeu, unul nu poate fi robul celuilalt şi nici supus lui, toți fiind egali, aşa că un individ nu poate dicta altui individ şi o clasă nu poate dicta alteia.

Şi dacă aceste incompatibilități şi deosebiri conceptuale fundamentale ridică un zid despărțitor între marxism şi socialism biblic pe întreaga lor traiectorie, ambele tind să ajungă la aceeaşi țintă, apoi cu atât mai inacceptabil apare socialismul biblic forma

https://biblioteca-digitala.ro

cristalizată şi purificată de reziduuri metafizice a marxismului realizată de leninism-stalinism. Pe temeiul definiţiei lui Engels susţinând că libertatea departe dea fi libertinajul societăţii burgheze, nu este altceva decât „înţelegerea necesităţii" comunismul a clădit pe această înţelegere a necesităţii principiile ireductibile ale „Liniei şi ale criticii şi autocriticii" ca temelii inexpugnabile, iar pentru punerea la adăpost de orice complot a sistemului şi regimului cărei slujeşte a proclamat datoria sacră a denunţării fără discriminări ca o înaintată datorie civică a cetăţeanului comunist. Or, pentru eticismul biblic „Linia justă", care se fixează de către forurile conducătoare prin norme transmise celor vizaţi spre conformă executare fără cârtire, constituie pentru eticismul biblic o gravă constrângere a libertăţii de mişcare a individualităţii creatoare. Şi dacă pentru concepţia biblică omul ca atare, chiar necreator, e „o lume de sine stătătoare" – exact: „fiecare individ e o lume în sine" – cu atât mai mult creatorul spiritual şi artistic care nu poate lucra decât neîngrădit. Şi dacă impunerea „liniei juste" – constituie o constrângere intolerabilă „Critica şi Autocritica" constituie şi o constrângere şi auto-constrângere impusă. Pentru că practic aceste două comandamente ale eticii comuniste se mişcă fiecare nu numai în sens unic şi anume în sensuri contrarii: criza care porneşte numai de la forurile conducătoare şi se adresează insului vizat şi niciodată invers, iar autocritica este de rare excepţii, reacţia la care cel vizat se vede constrâns de critica cu care a fost lovit. Va să zică autocritica nu din liber arbitru şi din proprie iniţiativă, ci provocată de spaimă. Şi dacă legiuitorul biblic statuează „totul e în mâna lui Dumnezeu afară de frica de Dumnezeu", el vrea să proclame că libertatea spirituală a omului e atât de deplină încât nici măcar Dumnezeu nu pretinde să-l asculte, dacă n-o face din liber arbitru. Câte despre datoria de denunţare în interesul Securităţii sistemului şi a ordinii de stat, decurgând din principiul de bază că tot ce foloseşte intereselor partidului, adică ale poporului e moral, nici nu mai e nevoie să stărui. Principiile morale ale bibliei sunt atât de absolute şi suverane, încât atunci când e vorba de împărţirea Justiţiei şi se porneşte cu sancţiuni grele să nu se părtinească pe cel puternic, se adaugă „şi nici pe cel slab, dreptate egală pentru toţi", iar nu dreptate de clasă. În cadrul acestei etici, delaţiunea figurează între păcatele cele mai grele, păcat pe care nici o oportunitate şi nici un interes oricât de sacru nu-l poate justifica, necum porunci şi nimba.

Pe temeiul celor expuse reiese clar că socialismul biblic nu se poate identifica nici măcar cu marxismul aşa cum e conceput de către social-democraţi, cu atât mai puţin cu comunismul aşa cum s-a cristalizat şi amplificat prin leninism-stalinism. De aceea, orice israelian care proclamă ataşamentul lui şi a statului în etica biblică, e dator să tragă consecinţa ultimă şi să se înroleze în partidul socialist biblic", iar pentru întreaga naţiune e o datorie de conştiinţă să se strângă treptat în jurul acestui partid. Partidul va proclama hotărârea lui neclintită de a socializa mijloacele de producţie ale naţiunii şi ale statului. Această socializare nu va fi necesarmente rezultatul luptei de clasă.

Dimpotrivă, oamenii care generaţii după generaţii au aflat în ei puterea să rămână fideli spiritului biblic nu numai cu imense sacrificii materiale dar şi cu sacrificiul vieţii, vor afla în ei puterea, în momentul suprem care va reaminti momentul sinaic, de a capitula din liber arbitru în faţa forţei proletariatului conştient şi a dreptăţii cauzei lor. Această capitulare va fi triumful lor suprem.

Mijloacele de producţie socializate, vor fi încredinţate colectivelor de muncă şi acestea vor institui prin delegaţi un consiliu suprem pe ţară care va dirija producţia. Acest consiliu suprem va fi de drept reprezentate în guvern şi parlament, iar Puterea Executivă şi cea Legislativă nu vor putea lua în considerare în materie de legislaţie a muncii şi a

https://biblioteca-digitala.ro

producţiei decât proiectele de legi prezentate de comitetul suprem al colectivelor de muncă spre dezbateri şi votare.

Partidul socialist biblic va proclama libertatea desăvârşită a cuvântului scris şi grăit fără discriminări, ca şi a creaţiei artistice şi literare; acţiunile de surpare sau uzurpare a ordinii socialiste vor fi judecate până la ultima instanţă de tribunalele ordinare.

Partidul va proclama naţionalizarea tuturor pământurilor de cultură, care vor fi date spre folosire colectivelor agricole.

Partidul va îngădui, ba chiar va încuraja în interesul promovării la maximum a individualităţii creatoare şi al emulaţiei şi iniţiative private pe tărâm tehnic, cu condiţia ca beneficiarul să nu întrebuinţeze braţe străine, iar produsele să le predea colectivelor comerciale.

Proiectul acesta de manifest foloseşte citate din Marx şi Engels, Lenin şi Stalin şi reproduce întreaga legislaţie biblică comentată, din care reiese caracterul ei revoluţionar şi socialist, precum şi imprecaţiile şi proclamaţiile revoluţionare şi pacifiste ale profeţilor.

Încheind, manifestul accentuează că el nu vrea decât să constituie platforma ideologică pe care urmează abia să se clădească un program serios şi adânc studiat în amănunt.

Manuscrisele ebraice ale cărţilor mele: Ele se împart în trei categorii: a) beletristică (roman şi nuvelă); b) exegeză şi teologie; c) articole, eseuri şi pamflete politice. Toate aceste trei categorii se mişcă exclusiv pe plan iudaic.

Romanele, sunt fără excepţie, axate pe un personaj central în jurul căruia converg toate peripeţiile, conflictele şi acţiunile şi deci acest personaj central e de obicei generos, umanist, răzvrătit, el nu se identifică şi nu se confundă niciodată cu mulţimea, chiar dacă în atâtea împrejurări e gata să facă acte de bravură generoase. Ele, romanele, sunt, deci, individualiste, purtate de un suflu metafizic şi deci întru câtva morbide, după concepţia marxistă.

Nuvelele, sunt toate mistice şi în cea mai mare parte inspirate de mişcarea „hasidică" de emancipare spirituală a maselor evreieşti, apărută în viaţa poporului evreu în secolul al optsprezecelea, mişcare declanşată de misticul Baal Şem.

Articolele, eseurile şi pamfletele politice, sunt consacrate exclusiv problemelor evreieşti şi iudaice, problemelor de actualitate, ca şi celor cu caracter durabil şi istoric şi constituie în dualitatea lor o armă a disciplinei de gândire naţională autentică, fără compromisuri. Ele se mişcă pe plan politic pe linia lui Theodor Herzl, pe plan spiritual se simte influenţa alternativă a lui Achad Haar, protestul modern raţionalist şi a lui Martin Buber, metafizicianul – cele două nume care au imprimat gândirea lor culturii ebraice şi juridice moderne.

Cărţile de exegeză şi teologie; e vorba de cele două cărţi: „Logos, Israel, Biserica" în care denunţ mistificările şi falsurile din cărţile care constituie Evanghelia Noului Testament şi în care se demonstrează că biserica, succesoarea creştinismului iniţial şi continuatoarea apostolilor, s-a dovedit şi prin esenţa religiei pe care o propovăduia şi prin evoluţia ei – s-a dovedit, zic, din ce în ce mai supărător a fi un fel de cămaşă de forţă îmbrăcată popoarelor prin surprindere;

„Nu există cult mosaic" – în această carte dovedesc că un cult mozaic nu există, în sensul în care se prezintă toate cultele şi care sunt instituţii sacrale distribuitoare de har divin. Aşa ceva n-a existat în iudaism şi e o invenţie a rabinilor, materialmente interesaţi. Şi pentru că nu există „cult mozaic", de aceea rabinul nu-i preot, ci doar magistrat şi învăţat, iar sinagoga nu-i biserică.

Ce ai de omis d-ta să arăţi în această declaraţie?

https://biblioteca-digitala.ro

Scrisoarea mea către Sharet, ministrul de externe al Israelului, din 1950, în care îl informam despre arestarea iminentă a sioniştilor în vederea unui proces de spionaj în care-i vizată mai ales Legaţia, informaţie pe care o aveam de la Jean Cohen şi...

Scrisoarea mea către Kubowitzky, din martie 1951, n-am redat-o exactă şi completă.

Încolo am arătat toate scrisorile şi manuscrisele trimise, arătând conţinutul lor exact.

(ss) A.L. Zissu

Declaraţie

22 octombrie 1951

Ce rude apropiate ştiţi că are Filderman în ţară, adresa şi ocupaţia lor?

După câte ştiu eu, mai sunt în Bucureşti doi nepoţi şi anume: avocat Osias, fostul lui secretar, a cărui adresă n-o cunosc poate fi găsită cred, în cartea de telefon şi dacă nu, o poate da Jean Cohen; al doilea e nepot prin alianţă şi i-am uitat numele, dar Leon Itzkar poate da şi numele şi adresa lui. E un roşcovan originar din Basarabia care spunea că ar fi avocat după câte ştiu n-a profesat în Bucureşti avocatura, ci se ocupa de afaceri zise „pe picior" mai mult sau mai puţin onorabile. La un moment dat s-a băgat pe firul emigraţiei evreieşti spre Palestina (în 1943-44) rămânând o afacere moartă. A şi reuşit să înhame la carul lui Crucea Roşie, adică personal pe dr. Costinescu a şi luat contact cu mine şi întâi prin promisiuni apoi prin ameninţări a încercat să obţină aprobarea mea în calitate de preşedinte al oficiului de emigrare şi mandatar al Agenţiei evreieşti pentru Palestina. Bine înţeles că am refuzat să dau aprobarea mea la acest gheşeft şi când a doua zi l-am apostrofat pe individ şi l-am cercetat cum a reuşit să obţină de la dr. Costinescu un concurs atât de fierbinte, mi-a răspuns că a intervenit pentru el unchiul său dr. Filderman, foarte intim prieten al dlui Costinescu şi că de altfel, Filderman n-a făcut-o în chip graţios, ci a căpătat de la el un onorariu foarte mare. A precizat chiar cifra: 500.000 lei.

Afară de aceşti doi nepoţi, se mai află în Bucureşti avocatul Focşăneanu, fost secretar politic şi profesional al dr-ului Filderman şi foarte devotat acestuia. Nu ştiu dacă-i este şi rudă.

Numele şi adresa nepotului al doilea al lui Filderman, adică al roşcovanului, cel cu emigraţia le poate da Leon Itzkar, adresa avocatului Focşăneanu o poate da Jean Cohen.

Ce prieteni apropiaţi ştiţi că are Filderman în ţară, adresele şi ocupaţiile lor?

Din câte ştiam la data de 2 mai de când sunt reţinut, se mai află în ţară printre prieteni şi colaboratorii lui de seamă.

Avocatul Froimescu, unul din executorii testamentari ai lui Menachem Elias. E un om distins care n-a fost niciodată în Comitetul de conducere al Uniunii Evreilor Români dar Filderman îl consulta în toate problemele evreieşti. E fruntaş al Comunităţii spaniole şi din câte am putut deduce din convorbiri avute pe vremuri cu el, nu era un adept necondiţionat al lui Filderman şi de multe ori îl dezaproba. Admira doar puterea lui de muncă şi persistenţa lui. Nu cred că stă cu el în relaţii de corespondenţă.

Avocat A. Schwefelberg, str. Dr. Burghelea nr. 9 n-a fost niciodată membru al Uniunii Evreilor Români dar Filderman îl consulta în toate problemele evreieşti, numitul

https://biblioteca-digitala.ro

fiind un eminent sociolog care se ocupa foarte intens cu opera de asistenţă evreiască. Se găsea foarte des în dezacord cu Filderman, care în fond n-avea nici o concepţie socială, cum n-avea una politică.

În ultima vreme care a precedat plecare lui Filderman s-a cam distanţat de el.

Schwefelberg are concepţii sociale foarte avansate şi e tatăl poetei Porumbacu, care după câte ştiu e membră a Partidului Muncitoresc Român.

Dr. Mayersonn, medic oculist, (tatăl) deşi sionist militant veteran, a fost timp de 30 de ani în politica evreiască internă adeptul entuziast şi fidel al dr-ului Filderman.

Kiva Orenstein, avocat, fost mulţi ani vicepreşedinte al Uniunii Evreilor Români şi în 1944 l-a părăsit pe Filderman şi organizaţia lui cu un grup numeros, înfiinţând o organizaţie politică dizidentă cu care a trecut în 1945 la Partidul Evreiesc prezidat de mine. Orenstein a dispărut de vreo doi ani şi circula zvonul că ar fi fost arestat.

Zelter Sărăţeanu, gazetar: fost secretar general al Uniunii Evreilor Români şi în 1945, când a părăsit şi el cu un grup organizaţia pentru a înfiinţa şi prezida o nouă organizaţie, dizidentă Uniunii Evreilor Români. Sărăţeanu este, sau a fost membru al Comitetului Democratic Evreiesc.

Avocatul Rosenkranz, fost colaborator politic intim al dlui Filderman şi cu consimţământul, ba chiar cu îndemnul acestuia, a fost în epoca antonesciană inspector general al Centralei Evreilor. Este, sau a fost membru al Comitetului Democratic Evreiesc.

Mişu Benvenisti, deşi conducător sionist a colaborat în politica internă în chip compromiţător mai mulţi ani cu Filderman, deşi politica acestuia era categoric opusă politicii naţionale, adică politicii care se mişca pe linia evoluţiei istorice a iudaismului universal redisibil şi a finalităţii iudaice – singura politică ce era îngăduită sioniştilor în sens doctrinar. Cârdăşia lui Benvenisti cu Filderman a mers atât de departe, încât nu i-a precupeţit în broşura în care etalează emfatic activitatea-i de preşedinte interimar al Executive sioniste în epoca antonesciană nu i-a precupeţit fie lui F. laudele şi omagiile pentru „activitatea acestuia în planul de emigraţie palestiniană" activitatea pe care F. n-a desfăşurat-o niciodată decât doar la un moment dat atunci când cu intervenţia „dezinteresată" la dr. Costinescu şi apoi când a sprijinit acţiunea lui Lecca de uzurpare de către Centrala Evreilor a mandatului meu în folosul unui comitet afirmat din Centrala Evreilor, Filderman şi Rabinul Şef Şafran, Lecca va putea da amănunte în această privinţă. Tentativa a eşuat graţie opunerii mele dârze.

Arătaţi tot ce ştiţi despre organizarea fugii din ţară a lui M. Filderman, traseul şi organizatorii lui.

În ce priveşte antecedentele şi condiţiile de plecare clandestin ale lui F. mă refer în întregime la declaraţiile mele scrise din 18 iulie a.c. adaug doar că organizarea tehnică a acestei fugi pe tot traseul până în Austria, zona americană a fost făcută din ordinul lui Iacobsohn, reprezentantul Joint-ului de către avocatul Gruber fost mulţi ani secretarul lui Filderman şi plecat cu 6 luni înaintea acestuia tocmai în scopul de mai sus.

Arătaţi ce ştiţi despre activitatea lui Filderman în străinătate şi despre colaboratorii lui originari din ţară?

La plecarea de aici mi-a spus că se duce în America după ce va fi făcut o primă staţie la Paris. Din ştirile pe care le-am căpătat a stat în Statele Unite numai 6 luni şi s-a reîntors la Paris, pentru că în Statele Unite a găsit o atmosferă mult mai rece decât aşteptase. Acolo s-a întâlnit cu Malaxa, secretarul căruia pentru Statele Unite era fiul lui Filderman.

https://biblioteca-digitala.ro

La Paris se afirma că ar întreţine legături intense cu Comitetul Naţional al emigranţilor români, prezidat de generalul Rădescu. Colaboratorii săi intimi sunt: avocaţii, Gruber şi Aureliu Weiss (acesta din urmă şi fost publicist) amândoi foştii lui secretari la Bucureşti şi Gârdea (Goldstein) fost preşedinte al Comunităţii Evreieşti din Bucureşti actualmente în serviciul Joint-ului american la Paris. Profesional F. lucrează ca şef de contencios la: Auschnit, fraţii Karmitz şi fraţii Nacht, aceştia din urmă fiind mari exploatatori de arme.

Cred că avocatul Osias ar putea da relaţii foarte ample asupra activităţii lui Filderman la Paris cu care după cum ştiu este în corespondenţă de la plecarea lui F. din ţară.

(ss) A.L. Zissu

Declaraţie

24 octombrie 1951

Personal nu cunosc rudele lui Şafran, fost Rabin Şef al Comunităţi Evreieşti din RPR decât pe nepotul său, rabin şi el cu domiciliul în Bucureşti tot cu numele de Şafran Adresa lui poate fi aflată la sediul Comunităţii Evreieşti din Bucureşti şi de la Rabin Şef dr. Rosen. În afară de numitul mai sunt doi fraţi Şafran, tot rabini, dintre care unul fusese rabinul Comunităţii Evreieşti din Ploieşti. Şi adresa acestora se poate obţine la Rabinul Şef dr. Rosen. Se mai află în Bucureşti socrul lui Şafran, al cărui nume nu-l ştiu, întâmplător l-am văzut într-o zi ieşind mult după plecarea din ţară a ginerelui său din casa unde locuise Şafran, ceea ce mă face să cred că locuieşte, adresa exactă a fostei locuinţe a lui Şafran o are dr. Rosen.

Nu ştiu dacă Şafran are şi rude în străinătate şi nici nu ştiu cu cine lucrează în străinătate. Printre prietenii lui din străinătate nu-l ştiu decât pe Isidor Moritz de la Paris.

În ce priveşte caracteristicile personajului aş avea de spus următoarele: când l-am cunoscut prima oară prin 1942, cred – locuia la etajul 1 la sediul Centralei evreilor din str. Dr. Burghelea, ca un fel de anexa spirituală a Centralei. Ştiam că se cocoţase la şefia Rabinatului, nu prin meritele şi capacitatea lui – era foarte tânăr şi la începutul carierei – a impus, după un simulacru de concurs – de către Cancicov, fost ministru, ambii fiind de la Bacău. Acest spurcat procedeu m-a dezgustat şi când după numire a vrut să-mi facă o vizită de prezentare, i-am trimis vorbă să stea acolo unde-şi are locul potrivit, adică la Centrale Evreilor. În 1942, m-am dus totuşi la el să-i cer într-un moment de mare primejdie pentru evrei să-i ordon să se ducă la dr. Filderman şi în calitate de rabin şef, să-i ceară să părăsească viaţa publică, altfel toată evreimea va pătimi cumplit din pricina lui. Un demers identic îl făcusem eu în ajun pe lângă Filderman şi ţineam să-l întăresc prin repetarea demersului de către Rabinul Şef. Foarte intimidat s-a angajat să facă demersul. Cu acest prilej mi-a declarat că din anii de liceu, încă, şi apoi ca student se consideră alesul şi ciracul meu spiritual şi de aceea s-a simţit profund îndurerat când am refuzat să-l primesc. De la întâlnirea aceea şi până la plecarea lui, el s-a înfăţişat în cele câteva momente de răspântie ca un ipocrit de mare clasă şi ca laş. Iată: în 1943 poftindu-l să facă parte dintr-o Executivă sionistă clandestină care de fapt avea misiunea să organizeze rezistenţa evreiască în colaborare cu rezistenţa dirijată de comuniştii evreii, a refuzat recurgând la tot soiul de subterfugii.

https://biblioteca-digitala.ro

La începutul lui august 1944 s-a prezentat la mine, în scris şi emoţionat mi-a cerut, datorită bombardării laşilor de către artileria sovietică, mă imploră să dau ordin să plece de urgenţă la Iaşi un delegat pentru a salva 12 fruntaşi sionişti şi pe rabinul obştii. Dezgustat de această abjectă intervenţie l-am întrebat cine-i rabinul acela care-i gata să-şi părăsească în chip laş şi criminal obştia într-un moment atât de grav, mi-a răspuns ezitând că-i fratele său. L-am dat afară din casă; în 1945 când am reconstituit Partidul Evreiesc, mi-a trimis vorbă prin profesorul ebraic Laiwandman că-mi trimite omagiile lui şi declaraţia de adeziune spirituală şi sufletească la programul şi activitatea partidului, dar că fiind rabinul tuturor evreilor din ţară n-ar putea face publică adeziunea lui la un anumit partid, deşi recunoaşte că-i cel mai reprezentativ, că-i singurul reprezentativ. Când după înfiinţarea Comitetului Democratic Evreiesc a primit să prezideze primul congres al acestuia, acelaşi Laiwandman i-a spus: ce va spune Zissu, căruia acum doi ani i-ai trimis vorbă că nu poţi adera deschis la partid fiind rabinul întregii obştii din ţară, când va vedea că ai acceptat să prezidezi congresul unei organizaţii cu care eşti în cel mai flagrant dezacord, şi cu care n-ai nici o afirmare conceptuală şi politică, ea nereprezentând concepţia naţională a evreilor naţionali. Şafran a răspuns cinic: Comitetul Democratic reprezintă puterea şi eu am tot interesul să-i adorm vigilenţa.

Când în 1942, fusesem chemat la şedinţa plenară a Consiliului Centralei Evreilor, la care era prezent şi un delegat al guvernului Antonescu – un inspector general al Ministerului de Finanţe – ca să nu i se ceară să nu saboteze hotărârea luată de a impune populaţia evreiască la o penalitate de 4 miliarde lei, l-am găsit spre uluirea mea pe Şafran trecând alături de preşedintele Centralei, şi având prin prezenţa sa misiunea de a îndemna pe evrei să se execute. I-am adresat atunci spre înmărmurirea celor prezenţi injuria: „D-ta, domnule rabin, vei da socoteala Dumnezeului d-tale de crima de înaltă trădare pe care o săvârşeşti stând alături de apostaţi şi trădători de neam şi punând la cale împreună cu ei împilarea evreimii pe care dragă Doamne o păstoreşti, eu refuz să mă murdăresc stând fie şi o clipă alături de voi, alături de d-ta". Eu am fost în urma acestui incident trimis în lagăr, iar Şafran a continuat imperturbabil să asiste regulat la şedinţele împilătoare.

În 1946 are loc Congresul rabinilor din ţară sub preşedinţia lui Şafran. După închiderea congresului scriu un articol de fond în „Mântuirea" în care vestejesc ţinuta congresului care putea lesne prin totala lipsă de preocupării spirituale şi absolvirea lui de probleme strict materiale, să fie lesne confundat ca un congres al moaşelor sau al perceptorilor, singurul moment nebun fiind păşirea lui Şafran, spre tribuna prezidenţială de braţ cu preotul Burducea, fosta căpetenie legionară, atunci ministru al Cultelor. Imediat după apariţia acestui articol, Şafran convoacă consiliul central al sfatului rabinic şi propunând proclamarea anatemei împotriva mea, li se prezentă un manifest incendiar care mă denunţa ordinului public şi concludea la aruncarea anatemei. După ce îi chemă să semneze toţi, manifestul fu înaintat Congresului Mondial Evreiesc cerându-i să judece cazul şi să ratifice hotărârea sfatului rabinic. Singurul care nu semnă pe manifest fusese autorul şi iniţiatorul, adică Şafran, întrucât prezidentul congresului care urma să ratifice hotărârea sfatului rabinic, eram chiar eu, adică însuşi încriminatul, Şafran care venea regulat la şedinţele Congresului n-a venit la acea şedinţă. Îşi lăsase toate porţile deschise ca să poată da bir cu fugiţii. Dintre cei 22 rabini semnatari ai manifestului, 21 mi-au cerut încă în aceeaşi zi iertare prin telefon, afirmând că Şafran i-a silit prin ameninţări să semneze „scandalosul manifest". Expresia a fost a lor.

Am trasat în fugă incidentele caracteristice semnificative de mai sus, spre a arăta de ce n-am fost deloc surprins când am aflat de fuga din ţară, laşă, criminală şi abjectă a

https://biblioteca-digitala.ro

primului „păstor" al evreimii părăsit în chip ruşinos şi prin surprindere de către acela care se complăcea a se intitula „primul domn al obştii".

În definitiv, individul a procedat el însuşi la fel, cum încercase să facă cu fratele său rabinul Iaşilor asediaţi în 1944. Tot de aceea nu m-a surprins când tot de la Waserman am aflat că el se purta de foarte multă vreme cu gânduri de fugă şi că atunci când făcuse călătoria de propagandă în America în slujba Joint-ului se asigurase de atunci încă cu recomandaţia Joint-ului, locul de rabin al comunităţii de la Geneva unde am auzit că face pe martirul şi fugarul fără voie şi pe protectorul exilat al obştii la care nu renunţă.

Manifestul amintit mai sus se află la Ierusalim eu fiind hotărât să-i fac lui Şafran, când voi ajunge acolo în tentativa laşă de anatemizare a mea şi dezertarea lui mai laşă. După ştirile parvenite până aici, Şafran ar fi întreţinut de la Geneva relaţii intense şi foarte active cu dr. Filderman.

(ss) A.L. Zissu

Declaraţie

24 octombrie 1951

Barlas stătea, între anii 1940-44 (după aceea nu mai ştiu cât timp încă) în fruntea biroului creat la Istambul de către Agenţia Evreiască a Palestinei, pentru a tranzita pe emigranţii din ţările europene spre Palestina şi a transmite oficiilor de emigrare din diversele ţări instrucţiunile şi ordinea de emigrare. Din acest birou mai făceau parte: A. Averbuch (azi, Agamy, fost secretar al Legaţiei Israel la Bucureşti în 1948-49), Überall (azi Avriel, fost ministru al Legaţiei Israel la Bucureşti) şi Klarman, mai târziu redactor al Agenţiei Telegrafice Evreieşti la Bucureşti.

Între anii 1943-44, Barlas coresponda cu mine, ca fiind preşedintele oficiului de emigrare şi mandatarul pentru România al Agenţiei Evreieşti pentru Palestina. Corespondenţa lui consta în: rapoarte asupra mişcării de tranzit de emigranţi din România şi a acelor evrei din Polonia şi Ungaria care foloseau ruta Constanţa-Istanbul; avizări de vapoare afectate şi dirijate spre Constanţa şi instrucţiuni privitoare la amenajarea lor; ordinea de preferinţă a diferitelor categorii îndreptăţite la emigrare; transmiterea certificatelor în baza căror consulatul englez era obligat să acorde vize de întoarcere în Palestina şi scrisori oficiale către mine din partea agenţiei din Ierusalim. În afară de corespondenţa cu mine, cred că Barlas, care era membru al „Mapaiului" adică al Partidului Muncitoresc Socialist Palestinian, mai coresponda şi cu Comitetul Central al grupării socialiste sioniste „Ichud" din Bucureşti, afiliată „Mapaiului".

După depunerea de către mine a mandatului, Barlas coresponda cu Averbuch, fostul lui coleg de la Istanbul, trimis la Agenţia Evreiască în septembrie 1944 la Bucureşti ca să mă secundeze pe mine în dirijarea emigraţiei. Nu cred să mai fi corespondat cu altcineva. În orice caz, nu ştiu. Mult după retragerea mea, Barlas venind la Bucureşti mi-a făcut o vizită de complezenţă şi atunci l-am cunoscut personal şi mi-a făcut impresia de om foarte serios. Cu aceiaşi ocazie a luat contact în primul rând cu Averbuch şi apoi cu conducătorii grupării Ichud (dr. Iesanu, dr. Löwenstein etc). Cred că s-a întâlnit şi cu Leon Itzkar şi acompaniat de acesta a vizitat şcoala agricolă de pionieri (haluţimi) de la Colentina.

https://biblioteca-digitala.ro

După constituirea statului Israel, Barlas a fost numit director la Ministerul de Interne, conducătorul Emigrației. După câtva timp am aflat că nemulțumit de situația care i s-a dat, a demisionat, ocupând loc de director la o firmă particulară.

Asta-i tot ce știu despre Barlas.

(ss) A.L. Zissu

Declarație

7 ianuarie 1952

Când s-a pus problema procurării unor fonduri?

Pe la începutul anului 1949.

Pentru ce erau necesare aceste fonduri?

Aceste fonduri urmau să fie împărțite familiilor de români fie arestați, fie ascunși, fie că nu erau în câmpul muncii, precum, foști fabricanți, meseriași etc.

Cine v-a făcut această propunere?

Mendelovici, fost membru în Comitetul Executiv al Organizației Sioniste din România în anul 1944 al cărui președinte am fost și fost redactor al ziarului „Renașterea". A venit la mine acasă și mi-a spus următoarele: ar fi bine să strângem fonduri pentru ajutorarea familiilor cu copii ale românilor arestați, fugiți, sau care nu sunt în câmpul muncii.

Cu cine ați mai luat legătură în acest scop?

După vreo două săptămâni fiind în vizită la Jean Cohen, îmi vorbi și d-sa de același proiect de care îmi vorbise Mendelovici, propunându-mi să intervin pe lângă organizațiile mondiale evreiești pentru procurarea de fonduri. Eu i-am răspuns că-i mai bine să colectăm fonduri în țară pentru a nu da inițiativei caracterul unei acțiuni pornită de afară, luându-mi angajamentul să încerc a strânge aceste fonduri.

Ce ai făcut dumneata în scopul de a strânge aceste fonduri de la cetățenii din țară?

M-am adresat în acest scop lui Klipper, fost fabricant și exportator de cherestea, căruia i-am expus proiectul, cerându-i o contribuție de 500.000 (cinci sute mii lei) ca început. D-sa mi-a făgăduit 300.000 lei. L-am trimis pe avocatul Schwefelberg să încaseze această sumă, însă Klipper a revenit, refuzând să dea suma și spunând că trebuie să mă vadă iar pentru a explica refuzul. Ducându-mă la el, mi-a spus că s-a gândit și a ajuns la convingerea că nu voi găsi înțelegere pentru această acțiune la puținii care mai au parale și că deci neputând strânge fonduri e păcat de banii lui care s-ar irosi. M-am mai adresat apoi și petrolistului Millman arătându-i și lui în amănunt despre ce este vorba, dar d-sa a refuzat net să contribuie.

Cu cine s-a luat legătura în vederea împărțirii acestor ajutoare?

Mendelovici când mi-a expus proiectul, mi-a spus că a avut un schimb de vederi asupra eficacității unei asemenea acțiuni cu un om politic român fără a-l numi, iar Jean

https://biblioteca-digitala.ro

Cohen mi-a spus că d-sa a avut discuţii cu fruntaşul naţional ţărănist prof. Zane. Cu această ocazie s-a pomenit şi numele de Haţieganu.

Când ai avut dumneata următoarea întâlnire cu Mendelovici şi Jean Cohen?

După eşecul lui Klipper am avut o întâlnire la avocatul Rorlich Sami raportând rezultatul. De faţă erau afară de mine: Jean Cohen, Rorlich, Mendelovici, Schwefelberg, Feller şi Iancu Leiba. Şi atunci mi s-a propus să mă duc la Rubin ca să-i propun următoarele: să transmită prin curier un memoriu care s-ar transmite organizaţiei sau organizaţiilor evreieşti de peste hotare şi până se vor obţine fondurile cerute să dea el din partea legaţiei.

Ce alte întâlniri ai mai avut dumneata în această problemă?

Am avut după acestea următoarele întâlniri: vizita la Rubin acasă, o întâlnire cu Mendelovici în stradă, o alta cu Jean Cohen, o întâlnire la Ariel acasă, şi o întâlnire cu Feller.

Ce discuţii ai avut cu Rubin?

M-am întâlnit cu Rubin la el acasă în str. Ştefan Gheorghiu şi i-am expus proiectul şi cererile către el şi anume: să transmită prin curier un memoriu care ar urma să se adreseze organizaţiilor evreieşti mondiale în această problemă pentru cerere de fonduri şi d-sa să dea o recomandaţie la acest memoriu. A doua cerere era ca până la sosirea de fonduri de afară, el, Rubin să avanseze o sumă de bani din partea Legaţiei în acest scop. Rubin a spus că o asemenea acţiune e foarte dificilă şi greu de adus la îndeplinire şi ca atare e gata să transmită memoriul ce i s-ar da, însă fără vreo recomandaţie din partea sa. În ce priveşte suma ce se cere Legaţiei, nu poate să dea nimic.

Două zile după aceea întâlnindu-l pe Mendelovici pe Bd. Nicolae Bălcescu, i-am comunicat rezultatul vizitei mele la Rubin şi i-am comunicat rezultatul demersului meu pe lângă Rubin şi anume că este de acord să transmită prin curier un memoriu ce i s-ar da, adresat organizaţiilor evreieşti de afară, însă în privinţa banilor din partea Legaţiei, a răspuns negativ.

Când a avut loc întâlnirea cu Jean Cohen şi unde şi ce s-a discutat?

Două-trei zile după aceea a venit la mine Jean Cohen în urma comunicării ce i-o făcuse Mendelovici. I-am repetat şi lui comunicarea făcută lui Mendelovici şi atunci d-sa îngrijorat, a spus că ar mai trebui stăruit pe lângă Rubin, cu atât mai mult cu cât el, Jean Cohen, a apucat să se angajeze personal, şi pe răspundere proprie cu o sumă de şaizeci mii lei ca început simbolic. Câteva zile după aceea am fost chemat la telefon de către Ariel, ataşatul comercial de atunci al Legaţiei Israelului, care mă invita să vin acasă la el la ora 9 seara.

Cine a luat parte la întâlnirea de la Ariel şi ce s-a discutat acolo?

Au luat parte: Rubin, Halevy, Agamy, Avriel – toţi membrii Legaţiei, precum şi Jean Cohen, eu, Schwefelberg şi Feller Avram în casa lui Avriel din str. Maria Rosetti 8 sau 7.

(ss) A.L. Zissu

https://biblioteca-digitala.ro

Declarație

5 februarie 1952

Când l-ai cunoscut pe Bertoux, fost consilier comercial la Legația Britanică din București?

L-am cunoscut la Berlin în anul 1934.

Cine este Bertoux și care a fost activitatea lui?

La Berlin l-am cunoscut ca administrator delegat financiar al concernului petrol britanic „Shell", controlând în această calitate toate marile întreprinderi din Germania ale acestui concern. L-am văzut de mai multe ori la Berlin până în 1937 și din întreținerile cu el am înțeles că nu-l interesează numai chestiunile petrolifere, ci și culegerea de informații politice, deoarece arăta prea mare interesul pentru problemele politice. În 1940 când a venit la București în calitate de consilier comercial al Legației britanice, am înțeles că era și o altă misiune, întrucât funcția de consilier comercial era mai prejos de situația care o avusese, că adică fusese desigur trimis în misiune de spionaj.

Când l-ai văzut pentru prima oară pe Bertoux la București și cu ce ocazie?

În toamna anului 1940 mi-a telefonat că-i în București și dorește să mă vadă. L-am invitat la dejun pentru ziua următoare la mine acasă și a primit.

Ce ați discutat cu acest prilej?

S-a interesat în timpul mesei de ceea ce s-a întâmplat la Berlin în anii 1937-1939 când el nu mai era acolo și în special despre culisele politice și m-a rugat în cele din urmă să-i recomand un gazetar berlinez iscusit pe care-l cunosc ca antihitlerist înveterat și căruia să-i poată încredința misiunea de încredere de informator politic în plin război. I-am recomandat pe un gazetar cu numele de Gustav Bohlen sau Bohner, sau Bolman – nici atunci nu-mi aduceam exact aminte numele – care lucra la „Berliner Tageblatt" înainte de război și-mi fusese prezentat ca antinazist fanatic de către gazetarul și publicistul dr. Z. Kloctzel încă la începutul regimului hitlerist. Întrucât nu-mi aminteam exact numele gazetarului, i-am indicat lui Bertoux și numele Kloctzel spunându-i să dea instrucțiuni oamenilor lui de la Berlin să-l caute pe acest ziarist prin Kloetzel, care fiind evreu nu mai putea lucra. Bertoux m-a întrebat apoi dacă nu cunosc cumva un german aflător în București care ar prezenta pentru el destul interes pentru a se încerca o luare de contact cu el. I-am răspuns că un prieten al meu de la Berlin, prof. Babinger, se găsește în țară chemat de prof. Iorga să țină o serie de prelegeri despre turcologie la universitatea din Iași. Fiind invitat acum de universitatea din București, el se află acum aici, așa că aș putea să-l sondez dacă ar primi să se întâlnească cu d-ta. De altfel e un fanatic antinazist și prieten al englezilor, așa că sunt oarecare șanse. Babinger era atunci mobilizat în armata germană și purta uniforma de căpitan și i-am mai spus că fratele lui Babinger e colonel activ în armata germană și se găsește pe front. Bertoux m-a rugat atunci să-i propun lui Babinger o întâlnire cu el la mine acasă. De asemenea mi-a cerut o serie de informații asupra situației interne, stăruind în special asupra raporturilor între mareșalul Antonescu și nemții.

Alte persoane nu i-ați mai recomandat?

Ba da. După ce i-am recomandat pe ziaristul berlinez pomenit mai sus, i-am recomandat pe dr-ul Paul Adams, coproprietarul unei mari firme de import de ouă de la

https://biblioteca-digitala.ro

Berlin, după ce el Bertoux mă întrebă dacă nu cumva n-am de sugerat o persoană mai interesantă. Într-adevăr, Adams care era unul din furnizorii de ouă ai armatei germane, cunoştea la perfecţie economia germană şi avea relaţii politice şi militare de prima ordine. Toate acestea i le am spus lui Bertoux şi mi-a răspuns că-i într-adevăr foarte interesant cazul. L-am mai făcut atent că Adams e jumătate evreu prin mama lui, dar că naziştii nu ştiu acest lucru. Întrebându-mă pe ce cale se poate ajunge la Adams, i-am arătat că fratele acestuia până la război, conducea biroul filialei de la Londra a firmei lor, acum se afla internat în Anglia, într-un lagăr de germani, din pricina cetăţeniei lui, aşa că, prin el, accesul devine foarte simplu.

Adams se găsea atunci la Berlin şi imediat după intrarea în război a României alături de germani împotriva URSS a venit la Bucureşti ca însărcinat oficial al armatei germane pentru organizarea sistematică şi pe scară mare a producţiilor alimentare pentru nevoile armatei germane (în paranteză 1941 , l-am întâlnit întâmplător pe calea Victoriei pe Adams. Mi-a spus că-i mai bine pentru amândoi să ne evităm).

Ai îndeplinit d-ta sarcina dată de Bertoux?

Da. L-am văzut de Babinger două zile mai târziu şi i-am propus să se întâlnească la mine acasă cu Bertoux explicându-i cine-i Bertoux şi că a venit în ţară cu o misiune secretă. Babinger a acceptat să ia masa cu Bertoux la mine.

Cum a decurs a doua întâlnire cu Bertoux?

Întâlnirea între cei doi la masă a fost cordială şi degajată. Babinger i-a spus că în afară de cursurile universitare, care îi iau de altfel puţin timp, mai e ocupat, în calitatea de căpitan mobilizat la Statul Major al armatei germane, ca consilier cultural, fiind specialist în istoria balcanică. În această calitate se deplasează destul de des în Bulgaria şi Iugoslavia, căci serviciul lui cuprinde şi aceste ţări pe care le cunoaşte foarte bine. I-a vorbit de cursurile lui de la Universitatea din Berlin, despre fratele lui, colonel activ în armata germană pe frontul occidental. Când veni vorba de fratele său, Babinger povesti cu un lux de amănunte peripeţiile şi eşecul încercării de traversarea Canalului Mânecii a flotei germane în vederea unei debarcări pe coasta de sud a Angliei, eveniment pe atunci încă de dată recentă. Babinger spunea că această încercare neizbutită a costat armata germană şaizeci de mii de vieţi, lucru care nu s-a mărturisit oficial şi că succesul englez s-ar fi datorat unor informaţii precise ce le căpătase în timp util flota engleză despre planul german. Bertoux ascultă cu mare interes relatările lui Babinger şi mărturisi că cele mai multe amănunte nu le ştia înainte. De la acest subiect Babinger a trecut la propaganda antinazistă de la Radio Londra, ironizând-o destul de caustic. El spunea că acest fel de a crea o atmosferă antinazistă în Germania dovedeşte o totală neînţelegere şi a psihologiei poporului german şi a naziştilor şi dându-i câteva exemple, a sfătuit cum ar trebui făcută pentru ca propaganda să fie eficace. Cei doi s-au despărţit în mod cordial.

Altceva s-a mai discutat cu acest prilej?

Nu s-a mai discutat nimic altceva.

Când l-aţi mai văzut pe Bertoux?

O săptămână mai târziu m-a invitat la el acasă, în bd. Lascăr Catargiu, la ceai.

Cine a mai luat parte la acest ceai?

Numai noi doi. La un moment dat au intrat doi tineri englezi pescari i-am bănuit a fi de la Legaţia Engleză. Bertoux mi i-a prezentat, dar n-am reţinut numele lor, au trecut imediat cu Bertoux în camera alăturată şi după un minut, două, au plecat.

https://biblioteca-digitala.ro

Ce aţi discutat cu acest prilej?

Bertoux mi-a spus că expunerea care i-a făcut-o Babinger asupra încercării de debarcare în Anglia l-a interesat realmente în gradul cel mai înalt, pentru că cele mai multe amănunte nu le cunoştea şi această expunere dovedeşte că deţine informaţiile din sursă sigură. După aceea m-a întrebat dacă şi cum îmi explic faptul că în plin război nemţii ridică din România infinit mai puţin ulei mineral decât minimul necesar, lucru pe care nu-l cunoşteau. Apoi m-a întrebat dacă cunosc bine pe dr. Azra Berkovitz, fost director al ziarului „L'Independence Roumaine" şi pe Alfred Hefter, fost director al ziarului „Le Moment" rugându-mă să-i spun în amănunt tot ce ştiu despre fiecare, pentru ca el să-şi dea seama câtă încredere se poate avea în fiecare din ei. Am înţeles şi din stăruinţa pusă şi din cele spuse pe şleau că cei doi sunt agenţii lui. I-am dat relaţii complete asupra amândurora. L-am întrebat apoi dacă ar putea să transmită prin curier o scrisoare pentru fiul meu la Londra şi mi-a spus că dacă i-o aduc şi nu-l găsesc acasă, pot s-o încredinţez femeii de menaj. După două zile am adus scrisoarea şi am predat-o femeii de la uşă.

Ce persoane v-a prezentat Bertoux?

În afară de cei doi tineri englezi pomeniţi mai sus, pe nimeni.

Când l-ai mai revăzut d-ta pe Bertoux?

Până la plecarea sa din ţară nu l-am mai revăzut niciodată.

Dar pe cei doi tineri când i-aţi mai revăzut?

Niciodată.

(ss) A.L. Zissu

Declaraţie

6 februarie 1952

Cum transmiteai d-ta informaţiile?

Informaţiile le transmiteam prin Crucea Roşie Internaţională din Bucureşti, respectiv le predam eu personal lui Kolb, directorul biroului, care se îngrijea de transmiterea lor. O singură dată am transmis prin ministrul Elveţiei De Weck, iar altă dată prin ministrul Suediei în 1944 (nu-i reţin numele). După 1944 le predam lui Ariel, ataşat comercial al Legaţiei Israel. Informaţiile le predam acasă la el.

Care era natura informaţiilor transmise?

Informaţiile erau de natură politică, economică şi socială.

Cine v-a ajutat în culegerea informaţiilor?

M-au ajutat în culegerea informaţiilor Jean Cohen, Mendelovici, Moţi Moscovici, Leon Itzkar, Tully Rosenthal, Laiwandman şi Rudich.

Când ai început d-ta această acţiune?

Primele informaţii le-am trimis în străinătate la începutul anului 1943.

Când ai transmis ultimele informaţii?

https://biblioteca-digitala.ro

Ultimele informaţii le-am transmis cu două sau trei săptămâni înainte de arestarea mea.

Cui transmiteai informaţiile în străinătate?

La Geneva erau adresate lui Richard Lichtheim, reprezentantul Sochnutului (Jewish Agency) şi la Ierusalim preşedinţiei Sochnutului, adică lui Ben Gurion , Shertock (azi Sharet) şi Kaplan, iar informaţiile adresate Congresului Mondial Evreiesc le transmiteam în anii 1943-1944 prin Kolb de la Crucea Roşie Internaţională direct la New York, iar după 23 august 1944 la Ierusalim apoi şi la început tot la New York.

Cui ai transmis d-ta informaţii aici în ţară?

Lui Bertoux, consilierul comercial al Legaţiei engleze în cursul anului 1944, lui Mihai Antonescu prin maiorul Galin, informaţii pe care le semnam cu numele de Zaharia, iar după 23 august 1944, lui Rubin, fost ministru al Israelului la Bucureşti, lui Ariel, fost ataşat comercial, prin care transmiteam şi informaţii către Sochnut şi Congresul Mondial Evreiesc, iar după plecarea acestuia am transmis informaţii prin Halevy, secretarul Legaţiei Israelului.

Cum ai luat d-ta legătura cu Kolb?

Am primit o scrisoare de la Richard Lichtheim ca să iau legătura cu Kolb, directorul biroului din Bucureşti al Crucii Roşii Internaţionale.

Aceasta îmi este declaraţia pe care o dau şi o semnez nesilit de nimeni.

(ss) A.L. Zissu

Declaraţie

8 februarie 1952

Arată d-ta informaţiile pe care le-ai transmis?

Am transmis următoarele informaţii:

În 1943 am dat pentru prima oară Sohnutului, la Ierusalim, prin Geiger, fost fruntaş al organizării sioniste Clal-sion, cu rugămintea de a transmite prin Crucea Roşie Internaţională următoarele informaţii:

- despre legăturile mele cu Bertoux, consilier comercial al Legaţiei engleze la Bucureşti şi activitatea mea în legătură cu el;
- despre informaţiile obţinute de la prof. Babinger;
- despre deţinerea mea în lagărul Tg. Jiu şi motivele car au determinat-o;
- despre alcătuirea Frontului Democratic Român;
- despre demersul meu pe lângă Iuliu Maniu, în vederea înlesnirii Frontului Democrat;
- despre tratativele car se duc în vederea alcătuirii unui front democratic în sectorul evreiesc;
- despre colaborarea lui Mişu Benvenisti cu Centrala Evreilor şi relaţiile lui Richter şeful Gestapoului;
- despre ivirea conflictului grav între mine şi Lecca privitor la emigrare;

https://biblioteca-digitala.ro

- despre conflictele care se înmulţesc între mine şi Pandelis;

- despre şedinţele care au avut loc la preşedinţia Consiliului de Miniştri, între mine, Mihai Antonescu, Lecca, Piky Vasiliu, privitor la caracterul ilegal al oficiului de emigrare;

- despre rolul jucat de De Weck, ministrul Elveţiei, în această chestiune;

- despre hotărârea lui Antonescu Ion de a introduce semnul galben pentru evrei şi de intervenţia mea printr-un memoriu către patriarh prin care vestejeam măsura din punct de vedere creştin, memoriu cerut mie de Filderman, care se ocupa de această problemă;

- despre felul în care am soluţionat conflictul cu Lecca şi cu Antonescu privitor la cele trei vapoare sechestrate şi la întreaga problemă a emigraţiei;

- despre decretul lege al mareşalului Antonescu privitor la executarea pe loc prin împuşcare a refugiaţilor evrei prinşi la frontieră;

- despre protestul făcut verbal de De Weck la stăruinţa mea pe lângă Mihai Antonescu împotriva acestui decret în numele Elveţiei, Statelor Unite, Angliei şi Franţei, şi nevoia ca guvernele acestor state să ratifice demersul;

- despre obţinerea mea de la Mihai Antonescu a suspendării aplicării decretului şi soluţia propusă de mine de a interna pe refugiaţii prinşi şi a-mi da putinţa să-i trimit treptat în Palestina;

- despre obţinerea autorizaţiei de funcţionare legală a Oficiului de Emigrare în renunţarea definitivă la imixtiunea Centralei Evreilor;

- despre mersul operei de salvare a refugiaţilor şi obţinerea legalizării sejurului în Bucureşti a miilor de refugiaţi care izbutiseră dinainte să se strecoare;

- despre deportarea evreilor în masă în Transnistria, care fusese întreruptă şi intervenţiile mele, în favoarea readucerii orfanilor;

- despre torpilarea vaporului „Mefküre", cu anexarea ordinului secret al Gestapoului către flota de comandouri germană de pe Marea Neagră;

- despre comploturile pe care Gestapoul se încearcă mereu să le pună la cale împotriva evreilor pentru a-l convine pe mareşal să-i abandoneze pe evrei în mâinile lor şi dejucarea complotului de depunerea clandestină de arme în cimitirul evreiesc;

- despre salvarea din lagărele militare unui număr de ofiţeri englezi prizonieri şi ajutorarea lor cu bani;

- despre rolul suspect jucat de Filderman în injoncţiunile Centralei Evreilor şi ale lui Lecca asupra conducerii Oficiului de Emigrare;

- despre nevoia ca Congresul Mondial Evreiesc să intervină el pe căile care îi stau la îndemână pentru salvarea orfanilor din Transnistria, întrucât demersurile mele eşuaseră;

- despre luarea mea de contact cu generalul Rădescu, care se pregăteşte să plece în străinătate trimis de liberali şi naţional-ţărănişti.

Alte informaţii ai mai transmis dumneata în această perioadă?

Nu am mai transmis nici un fel de informaţii, în afara celor arătate mai sus.

Aceasta îmi este declaraţia pe care o dau liber şi nesilit de nimeni. În cazul că se va dovedi că am mintit, înţeleg să suport cele mai aspre consecinţe.

(ss) A.L. Zissu

https://biblioteca-digitala.ro

Declaraţie

9 februarie 1952

Într-o zi mă aflam la Jean Cohen la ceai, eram numai noi doi, el mi-a spus la un moment dat, am să vă fac o dezvăluire extrem de importantă, cineva de la Securitate pe care-l cunosc de mult şi care m-a mai servit, m-a informat că se pregăteşte sioniştilor un proces şi că el ar avea posibilitatea să ne furnizeze o copie fidelă şi completă a dosarului respectiv, contra unui onorar de trei milioane lei. Se pare a adăugat Cohen, că omul intenţionează să o şteargă şi are nevoie de bani. Spre decepţia lui Jean Cohen, i-am răspuns că ştirea e într-adevăr excepţional de importantă, dar că nu văd cu ce ne-ar avansa dacă am avea o copie după dosar. Afară de asta nu-i exclus ca dosarul să fie ticluit. Şi chiar dacă totul ar fi în perfectă regulă, nimeni n-ar putea împiedica Securitatea să facă procesul dacă într-adevăr a hotărât sau va hotărî acest lucru. Afară de toate acestea cine vrei d-ta să-ţi dea trei milioane lei? La asta Cohen mi-a răspuns: tocmai de aceea v-am făcut comunicarea, pentru a vedea împreună de unde am putea căpăta banii, dacă am accepta oferta. I-am repetat că nu pot decât să respect obiecţiile mele. Cohen n-a mai stăruit şi de atunci nu mi-a mai vorbit despre acest lucru.

(ss) A.L. Zissu

Declaraţie

13 februarie 1952

În completarea declaraţiei mele privitoare la oferta ce i se făcuse lui Jean Cohen de către cineva de la Securitatea de a i se furniza contra unui numerar de lei trei milioane, dosarul pregătitor al procesului sioniştilor, precizez că atunci când Jean Cohen îmi comunica acest lucru, sioniştii nu fuseseră încă arestaţi, că acela care-i oferea dosarul era acelaşi care sub regimul Antonescu îi dăduse copia ordinului secret al Gestapoului către Flota germană de comandouri de pe Marea Neagră, în urma căruia fusese torpilat vaporul cu emigranţi şi că după arestarea sioniştilor a avut loc în casa lui Ariel, ataşat comercial al Legaţiei Israel o întâlnire între Jean Cohen şi ministrul Avriel la care Cohen pleda foarte confuz se pare cauza sioniştilor arestaţi, întrucât ministrul dăduse mereu semne de enervare sau nu înţelegea ce vrea Cohen.

Întâlnirea mea cu Cohen când mi-a comunicat chestia dosarului a fost cel mai devreme în 1949, poate începutul lui 1950.

Această declaraţie o dau şi o semnez liber şi nesilit de nimeni.

(ss) A.L. Zissu

https://biblioteca-digitala.ro

Declaraţie

16 februarie 1952

Ce informaţii v-a predat Jean Cohen?

Jean Cohen mi-a transmis următoarele informaţii:

- despre torpilarea vaporului „Mefkûre" şi mi-a procurat o copie a ordinului secret al Gestapoului către flotila de război germană de comando-uri, care patrula coastele Mării Negre în regiunea Istanbul, prin care se punea în vedere că pe vapor se află îmbarcaţi şase foşti ofiţeri de geniu din fostul stat major al armatei poloneze, camuflaţi sub nume evreieşti şi se cere luarea măsurilor de rigoare;

- despre prinderea la frontiera română-ungară a unui grup de 187 refugiaţi de către Gestapo;

- despre pregătirea unei provocări a Gestapoului constând în ascunderea unor arme şi muniţii în cimitirul evreiesc din şoseaua Filantropia;

- despre nişte tratative ce ar avea loc la Geneva, între reprezentanţa lui Jewish Agency şi delegaţi ai Gestapoului, pentru răscumpărarea unui mare număr de evrei unguri în curs de deportare în lagărele de exterminare naziste, prin furnizarea gratuită către armata germană a unui mare număr de autocamioane elveţiene;

- despre posibilităţile de a facilita evadarea din lagărele de prizonieri militari, a unui număr de ofiţeri englezi.

Aceasta îmi este declaraţia pe care o dau liber şi nesilit de nimeni. În cazul când această declaraţie nu conţine toate informaţiile pe care mi le-a dat Jean Cohen, înţeleg să suport toate consecinţele.

Menţionez că mi s-a atras atenţia de către dl. anchetator în cele scrise de mine nu corespund nici pe departe cu informaţiile pe care mi le-a dat Jean Cohen, atrăgându-mi-se atenţia că sunt numai o mică parte din acestea, adică numai acelea care mi-au convenit mie să le arăt.

Menţionez că mi s-a atras de mai multe ori atenţia asupra acestui lucru şi că mi s-a arătat că în invocarea faptului că nu ţin minte aceste informaţii sau că le-am uitat, nu este valabilă.

De asemenea, menţionez că mi s-a dat timp de gândire îndeajuns pentru rezolvarea acestei probleme.

(ss) A.L. Zissu

Declaraţie

19 februarie 1952

Când a luat fiinţă Congresul Mondial Evreiesc?

Înainte de 1933.

Care este scopul Congresului Mondial Evreiesc?

https://biblioteca-digitala.ro

De a apăra prin demersuri diplomatice în forurile internaţionale drepturile şi interesele poporului evreu din ţările împrăştierii.

Ce cunoşti d-ta despre activitatea Congresului Mondial Evreiesc în România, până la 23 august 1944

Absolut nimic.

Ai deţinut d-ta vreo funcţie în cadrul Congresului Mondial Evreiesc?

Din momentul reînfiinţării Congresului, secţia din România, am fost ales preşedinte prim adică după 23 august 1944.

Ce evenimente au precedat alegerea d-tale ca preşedinte?

Wilhelm Fischer, care ca preşedinte al Fondului Naţional Evreiesc, venea zilnic la sediul Executivei sioniste, sau al Oficiului de Emigrare, mi-a propus într-o zi, după 23 august 1944, următoarele: „Acum când toate organizaţiile evreieşti îşi reiau treptat activitatea, e necesar să reînfiinţăm şi secţia din România, a Congresului Mondial Evreiesc dizolvată de fostul regim, odată cu celelalte organizaţii şi întrucât eu sunt cel mai vechi, chiar fondatorul alături de Michel Leiba şi mă consider şi acum omul de încredere al Centralei de la Geneva, mă consider obligat să iau eu iniţiativa. Dacă eşti de acord, îţi cer să dai prestigiul numelui d-tale Instituţiei şi să primeşti funcţia de prim-preşedinte, consimţind că Filderman să fie al doilea preşedinte. Cu toată adversitatea d-tale, trebuie să ţii seama de principiul Genevei, ca orice secţie să cuprindă majoritatea covârşitoare a evreilor reprezentanţă prin organizaţiile lor. Cum Filderman, este şi preşedintele Uniunii Evreilor din România şi al Uniunii Comunităţilor, lipsa lui din Congres ar avea drept consecinţă lipsa acestora, aşa că congresul n-ar mai reprezenta decât o fracţiune şi Filderman ar şti să exploateze acest lucru. În ce mă priveşte pe mine, nu mă sfiesc ca fost fondator şi omul de încredere al Genevei, să mă propun ca al treilea preşedinte. Dacă eşti de acord, mă însărcinez şi cu demersul pe lângă Filderman, care va fi foarte dificil şi cu greu se va resemna la rolul de-al doilea preşedinte, precum şi cu toate preparativele. Aşa mi-a vorbit Fischer. Eu am dat acordul meu.

Care este activitatea Congresului?

Activitatea lui a constat în următoarele acţiuni:

a) a elaborat un memoriu în care fixa detaliile juridice ale condiţiei naţionale pe care secţia îşi propunea, s-o revendice pentru evreimea din România. Acest memoriu a şi fost prezentat de către mine subsecretariatului de stat al minorităţilor naţionale de atunci. Dl. Vlădescu-Racoasa şi o copie după memoriu secţiilor din toată lumea, prima după eliberarea noastră, de către delegaţii secţiei din România, Mişu Benvenisti, Wilhelm Fischer şi avocat Schwefelberg, pentru ca la conferinţa de pace mondială, Congresul Mondial să susţină revendicările naţionale ale evreimii din România;

b) a finanţat editarea celor două volume ale lui Matatias Carp, care conţineau mii de documente şi fotocopii cu descrierile amănunţite, care dau în vileag ororile făptuite faţă de populaţia evreiască în ţară şi faţă de deportaţii în Transnistria;

c) a elaborat în propriile lui birouri, editând o lucrare statistică demografică şi socială a evreilor din România, până la prăbuşirea regimului antonescian, lucrare care a fost elogiată de dl. Manoilă, fostul director al Institutului de Statistică al statului;

d) primea de la celelalte secţii, din alte ţării, cereri de a întreprinde cercetări asupra soartei familiilor evreieşti din ţară, dispărute sau ucise, sau rămase deportate pentru a comunica rezultatele investigaţiilor rudelor din străinătate din ordinul cărora se cereau aceste investigaţii;

https://biblioteca-digitala.ro

e) la rândul ei, secţia din România se adresa la cererile celor interesaţi de aici, suratelor lor din diversele ţări de a o servi pe acelaşi topic;

f) distribuirea către populaţia evreiască săracă a efectelor de corp primite de la centrala de la New York;

g) a delegat la cererea lor, delegaţi ai Congresului în Comitetul Comunităţii Evreieşti din Bucureşti şi al Uniunii Comunităţilor, pentru a reprezenta şi a apăra acele puncte de vedere naţionale în promovarea activităţii publice a acestor comitete.

Care a fost activitatea d-tale?

Activitatea mea a fost doar aceea de preşedinte, adică prezidam şedinţele Consiliului, la care preşedinţii de secţii, secretarul general şi directorul Congresului raportau Consiliului asupra activităţii lor în intervalul trecut de la şedinţa precedentă şi conduceam dezbaterile Consiliului asupra acestor (consilii) rapoarte şi primeam, puneam la vot propunerile ce se făceau pentru activitatea viitoare. Afară de asta, reprezentam Congresul singur, sau însoţit de membrii ai Consiliului delegaţi ad-hoc, la audienţele ce le solicitam autorităţilor de stat. Prezidam şi adunările generale pe care de obicei le deschideam cu o cuvântare de introducere la referatele preşedinţilor de secţii.

Altă activitate ai mai avut d-ta în legătură cu Congresul?

Nu.

Te-ai gândit bine la acest răspuns?

Da.

Eşti d-ta conştient de cele declarate?

Da, sunt conştient.

La ce congrese au participat în străinătate delegaţi ai secţiei din România ai Congresului şi cine anume?

La primul Congres, de după 23 august 1944, care a avut loc la Paris, au participat din partea secţiei din România Mişu Benvenisti, Wilhelm Fischer şi avocat Schwefelberg, iar la Congresul următor, care a avut loc la Montreaux şi când eu eram deja demisionat din Congres, am auzit că au participat Mişu Benvenisti, avocatul Tumarkin şi câţiva delegaţi ai Comitetului Democratic Evreiesc.

Cu ce instrucţiuni au plecat delegaţi la Congres?

Cu nici un fel de instrucţiuni.

Cu cine au luat contact la Paris şi Montreaux, delegaţii secţiei din România?

Nu ştiu.

Ce instrucţiuni au primit aceşti delegaţi în străinătate?

Nu ştiu să fi primit vre-un fel de instrucţiuni.

Eşti conştient d-ta de cele ce declari?

Sunt conştient de cele ce declar.

Ce v-au comunicat aceşti delegaţi după înapoierea lor?

Delegatul Schwefelberg, mi-a comunicat că la memoriul prezentat de el din partea secţiei din România în problema condiţiei naţionalizării, a dat în cursul citirii lămuririle tehnico-juridice, cerute de unii delegaţi.

Ce informaţii ai transmis d-ta Congresului Mondial Evreiesc?

https://biblioteca-digitala.ro

Nici una.

Aceasta îmi este declaraţia pe care o dau liber şi nesilit de nimeni. În caz că s-ar dovedi că n-am spus adevărul, înţeleg să suport cele mai aspre consecinţe.

(ss) A.L. Zissu

Declaraţie

13 martie 1952

La începutul anului 1947, veni într-o zi Josef Klarman la mine şi-mi spune următoarele: precum ştiţi de la mine sunt de când mă aflu aici în ţară adică de la sfârşitul anului 1944, nu numai corespondentul ITA, ci şi delegatul Comitetului central al partidului revizionist din care fac parte, dar mai ales singurul furnizor de fonduri al tuturor organizaţiilor de „Ahşara" haluţiene ale tineretului revizionist „Menora". În toţi anii aceştia am făcut personal sacrificii băneşti personale care depăşeau puterile şi mijloacele mele proprii. A trebuit chiar să fac şi împrumuturi. De la un moment dat am folosit prietenia mea cu fabricantul de textile Weissman, pompând mereu bani de la el. Ca neofit, adică sionist proaspăt, el avea încă tot entuziasmul convertitului şi nu mă refuza niciodată. De la o vreme însă, mă sfiesc să-i mai cer şi cred că a obosit şi el. Şi nici nu pot să spun băieţilor că nu mai dau. Ar fi o crimă. Precum mai ştiu eu reprezint aici şi interesele naţionale ale „Irgun"-ului. Singura dintre cele trei organizaţii militare, care dă armatei britanice de ocupaţie lovituri grele nu numai în Palestina, în diverse puncte ale imperiului, iar tineretului haluţian de aici din ţară e unul din cele mai mari rezervoare de continuă completare a cadrelor luptătoare în Palestina şi aiurea şi menţinerea şi creşterea continuă a acestui important rezervor de oameni special educaţi şi pregătiţi în toate privinţele, cere fonduri inepuizabile, nu mi-ar rămânea deci decât recursul la comandamentul militar al „Irgun"-ului respectiv să cer bani Ierusalimului. Şi acest lucru nu-i cu putinţă. Orice ban sustras acum în plină luptă comandamentului, ar constitui un act de dezarmare. Pentru că toţi banii merg la cumpărături de arme şi muniţii. Şi de unde „Hagana" aprovizionată de „Mapai" şi „Histadrut" două organizaţii bogate care căpătau mereu fonduri mari şi din America, „Irgunul" organizaţia revoluţionară, ofensivă şi patronată doar de partidul Revizionist, e nevoit să-şi procure fondurile haiduceşti prin constrângeri violente. De aceea cuvântul de ordine de când s-au înţesat luptele şi dăm asaltul suprem, este: „tineretul haluţist revizionist din ţările împrăştierii să-şi procure fondurile pe loc". Aşa stând lucrurile şi cunoscând admiraţia d-tale – continuă atunci Klarman – pentru lupta eroică a „Irgun"-ului îmi iau libertatea să-mi propun a proceda la o colectă în stil mare de la bogătaşi evrei pe care îi ştiţi că simpatizează şi ei cu această luptă şi la care numai d-ta ai acces, adică numai d-ta eşti în stare să ceri şi să obţii sume mari.

Pentru prima oară mi se cerea să fac o astfel de treabă, adică să cer bani oamenilor, dar mi-am dat seama că nu pot sustrage şi am consimţit. Însoţit chiar de Klarman am vizitat pe rând o serie de bogătaşi din care cei mai mulţi au consimţit să dea sume destul de importante. Reţin următoarele nume: administratorul întreprinderilor baronului Neuman, Arad; fabricantul de textile Wecshler din str. Vasile Conta; fabricantul de textile Leiba din str. G. Asan, un fabricant de textile de pe Bulevardul 6 Martie, al cărui nume îmi scapă, fabricantul de textile cernăuţean Sobelman; manufacturistul Richter; fabricantul de stofe Isvoreanu din str. C.A. Rosetti, Leon Itzkar, Haimovici – Broşteni.

https://biblioteca-digitala.ro

Eu mă mărgineam şi să obţin donaţia dar cu încasarea ulterioară a banilor s-au însărcinat Itzkar şi Klarman, cel dintâi m-a şi însoţit la unii din cei solicitaţi. Întrucât nu eu încasasem banii, n-aş putea preciza la ce sumă s-a urcat colecta, în orice caz la câteva sute de milioane, ceea ce cu toată aprecierea de atunci a leului era totuşi o sumă impresionantă şi depăşea prevederilor cele mai optimiste ale lui Klarman. Itzkar poate preciza suma.

În lumina celor întâmplate de atunci până în momentul de faţă şi a acţiunii de spionaj descoperite, mă întreb dacă Klarman, patronul, protectorul şi întreţinătorul cu fonduri ale tuturor organizaţiilor „Ahşara", ale „Menorei" din întreaga ţară care pe deasupra era foarte iubit dacă Klarman, zic, nu s-a folosit de devotamentul, patriotismul înflăcărat, isteţimea şi îndrăzneala unui tineret care asculta orbeşte de el, spre a însărcina pe cei mai capabili dintre ei cu misiunea de a-i procura informaţii pentru acţiunea lui de spionaj. Cred acum cu atât mai mult acest lucru, cu cât la plecare nu mi-a mai făcut nici o aluzie la continuarea acţiunii mele de spionaj. Şi dacă într-adevăr acest lucru s-a întâmplat, apoi atunci ordinele el le dădea desigur prin Stinowitzer, aghiotantul lui, preşedintele „Menorei" în care avea o încredere nemărginită, iar colaboratorul cel mai apropiat al lui Sitnowitzer a fost Pascu Scharchter.

Îmi amintesc două nume ce au fost solicitate: fabricanţii Bloch şi Kafeman, care însă sub diferite pretexte au refuzat. Mai precizez că prin afirmaţia că „Irgun"-ul îşi procura fondurile „haiduceşti" pe care o fac mă refer la următoarea informaţie a lui Klarman. De câte ori era nevoie de bani, se prezenta în prăvăliile oamenilor din oraşele palestiniene, doi tineri care porunceau patronului: „ori ne dai pentru „Irgun" un cec de... fără tocmeală, ori îţi ei rămas bun de la prăvălia d-tale şi să nu-ţi faci iluzii că poliţia alarmată te poate scăpa şi ne înfunzi. Au crezut-o unii naivi şi au păţit-o amarnic". Klarman a adăugat că numai la începutul s-au încercat de către cei constrânşi să demaşte pe constrângători, dar încercările au dat greş cu consecinţe catastrofale pentru denunţători. După aceea lucrurile mergeau strună şi nimeni nu mai încerca decât să obţină reduceri din birul ce i se impunea pe calea asta.

Aceasta îmi este declaraţia pe care o fac liber şi nesilit de nimeni, semnând propriu.

(ss) A.L. Zissu

Declaraţie

11 martie 1952

De la arestarea mea şi până la declaraţiile mele datate 11 martie 1952, am refuzat sistematic să mărturisesc acţiunea mea de spionaj calificat, desfăşurată cu intermitenţe până în preajma arestării mele din următoarele pricini:

a) mă lega cuvântul de onoare dat acelora care mi-au transmis porunca instanţelor superioare care erau, întâi Agenţia Evreiască pentru Palestina şi apoi guvernul Israel, adică cuvântul dat lui Josef Klarman şi apoi ministrului Rubin.

b) mărturisirea mea asupra acţiunii mele de spionaj ar fi însemnat să compromit vârfurile vieţii publice din Israel, adică din statul la edificarea căruia am contribuit 50 de ani, adică aproape toată viaţa cu tot ce am avut şi am fost. Pentru că porunca de spionaj dacă mie în virtutea ardentului meu patriotism nu mi s-a dat de către interpuşi de rangul al doilea sau al treilea ci de către Sprintzak, în numele Agenţiei Evreieşti, pe atunci instanţă supremă şi de către Sharet, ministrul de Externe al Israelului, care prin valoarea lor

https://biblioteca-digitala.ro

personală şi statelor lor de serviciu pentru cauza naţională prin situaţiile ce le ocupă în Stat, sunt alături de Ben Gurion cele mai reprezentative figuri ale Israelului.

Din aceste cauze am refuzat mereu şi cu orice risc să mărturisesc adevărul.

(ss) A.L. Zissu

Declaraţie

12 martie 1952

La începutul lunii martie 1949, se prezintă la mine un domn Vaida, evreu din Braşov, str. Republicii nr. 60 (sau 66) şi-mi ţine următorul limbaj: „Vin la dvs. ca la şeful nostru permanent, chiar dacă nu sunteţi în funcţie oficială, ca să vă spun că evreii au convingerea că dacă aţi lua iar în mâinile dvs. rezolvarea problemei emigraţiei, aţi izbuti şi de data aceasta, cum aţi izbutit şi în trecut. Am să vă fac o sugestie care că v-ar determina să încercaţi cel puţin a reintra în arenă. Iată: sunt informat că industria noastră are mare nevoie de cositor şi bile de rulment, două articole blocate în Statele Unite şi prohibite pentru statele de democraţie populară. Dacă dvs. sunteţi în stare să obţineţi de la guvernul Statului Israel, ca de dragul obţinerii unei emigraţii în stil mare şi în bune condiţii să procure RPR-ului, pe căile de care dispune, graţie relaţiilor lui internaţionale şi mai ales americane, cantităţile de cositor şi bile, eu pe temeiul bunelor mele relaţii cu dl. prim-ministru dr. Groza, sunt gata să mă pun la dispoziţia dvs. pentru a vă înlesni antamarea de tratative cu guvernul pe aceste baze. Dacă sugestia vă surâde, mă ofer să predau personal o ofertă a Dvs. sau o propunere dlui prim-ministru care să preceadă unei luări de contact personale a dvs".

I-am răspuns că în nici un caz nu poate fi vorba ca eu să fac vre-o ofertă sau măcar propunere scrisă, pentru că: a) eu n-am cositor şi bile de rulmenţi de vânzare; b) nu ştiu dacă există în genere posibilitatea de a furniza aceste articole; c) nu sunt autorizat de guvernul Israel s-o fac. Proiectul în sine, însă, îmi surâde şi dacă el, Vaida, are curajul s-o facă pe riscul lui – bine înţeles cu toate rezervele impuse de împrejurări – atunci să facă el o propunere scrisă şi s-o predea primului ministru, cu explicaţiile verbale necesare. În caz că va fi întrebat cine anume se ascunde sub semnătura lui, să se mărginească pentru moment a afirma că un personaj cu autoritate l-a însărcinat cu această sondare şi că în momentul în care va fi informat că propunerea interesează în principiu, să divulge numele mandatului, adică al meu.

Vaida a consimţit şi pe loc a redactat oferte adresată primului ministru şi a plecat s-o prezinte.

Câteva zile mai târziu, Vaida mă informează că a predat oferta, că primul ministru l-a întrebat într-adevăr cine l-a însărcinat, că a răspuns aşa cum convenisem, după care primul ministru i-a spus că nu poate decât să transmită oferta celor în drept, ca să-şi dea avizul şi la rândul lor să se sesizeze pe cale ierarhică organele autorizate. El, Vaida să treacă peste vreo săptămână după răspuns.

După vreo alte zece zile, Vaida se prezintă iar, şi-mi spune satisfăcut că dl. prim ministru i-a comunicat că ministrul comerţului exterior confirmă că cele două articole oferite prezintă în adevăr interes, şi rămâne ca organele competente să dispună cele de cuviinţă. El, Vaida – adaugă primul ministru –, să aştepte acum până va primi răspuns oficial.

https://biblioteca-digitala.ro

Trei, patru zile mai târziu, Vaida mă întreabă telefonic, dacă-l pot primi imediat împreună cu doi domni, în chestia ştiută, după care mă pomenesc cu el însoţit de doi domni: unul mai tânăr, brun, foarte sprâncenat, care se recomandă „Codrea" şi al doilea mai bătrân, blond, care se recomandă „generalul ..... (numele îmi scapă) iar Vaida completează „prietenul dlui prim-ministru dr. Groza şi fost magistrat militar". C. mă întreabă fără nici un preambul dacă-mi însuşeam oferta făcută de Vaida şi la răspunsul meu afirmativ mă roagă să-i spun în amănunt ce m-a îndemnat s-o fac şi ce ţintă urmăresc: o afacere sau promovare a unui interes politic?

După expunerea mea, C. îmi spune: „Oferta d-tale, nu interesează ca atare, dar problema care te preocupă ar avea şanse de izbândă, dacă în locul ofertei d-tale ai aşterne într-un memoriu tot ce mi-ai spus mie şi ai preciza ce oferi în dolari, pentru autorizarea unei emigraţii permanente promovată în stil mare şi în condiţiile ce le propui. D-ta care erai gata să furnizezi gratuit cositor şi bile de rulmenţi, aveai desigur o socoteală ce sumă în dolari vei investi ei bine, refă-ţi oferta şi fă o ofertă fermă în dolari cec, fie sume anuale globale condiţionate de un minimum de emigranţi, fie în raport cu numărul emigranţilor. Dacă poţi face imediat oferta, aştept s-o iau chiar eu şi în prezenţa dumnealor o voi preda persoanei în drept în locul şi la ora ce o vom fixa ulterior, cel mai târziu mâine".

Am redactat imediat o ofertă în sensul cerut, pe care spre marea mea surprindere C. îmi ceru s-o adresez Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român, generalul încurajându-mă cu un semn din cap, aprobativ.

C. nefiind de acord cu redacţiunea, îmi dicta, cuvânt cu cuvânt, un nou text.

După ce i-am predat hârtia, C. se adresează celor doi însoţitori, precizând că a doua zi la 11 dimineaţa, se vor întâlni toţi trei la restaurantul „Carpaţi" din str. Edgar Quinet, colţ cu str. Academiei, cu personajul căreia îi va înmâna oferta.

E locul să precizez aici că în ziua în care Vaida mă informă că după afirmaţia primului ministru oferta lui are şanse să fie luată în consideraţie, i-am trimis vorbă lui Rubin, ministrul Israelului, care după prima întâlnire secretă în casa ing. Elias Schein, amâna mereu luarea unui contact sistematic cu mine – i-am trimis zic, vorbă, că un înalt interes naţional cere precipitarea inaugurării contactului politic.

M-a primit atunci pentru prima oară acasă la el, aşa cum în principiu hotărâsem de comun, în cursul primei întrevederi de la Schein şi l-am informat în amănunt de tot ce se întâmplase în legătură cu sugestia Vaida. Mi-a spus că ceea ce am făcut este foarte îndrăzneţ, dar că el mă înţelege, mă aprobă şi nu se miră. Acum rămâne să obţin telegrafic mandatul în alb pe care îl cer spre a nu fi stânjenit în tratativele care vor urma în caz că propunerea mea va fi luată în considerare. A adăugat că va cere mandatul solidarizându-se cu iniţiativa mea şi luându-şi partea lui de răspundere într-o chestiune pentru soluţionarea căreia, în definitiv, el de fapt a fost numit ministru la Bucureşti.

Câteva zile mai târziu, Rubin mă informează că Ierusalimul aprobă iniţiativa mea şi-mi dă mandat în alb. Aşadar, pe când eu semnam şi predam oferta lui Codrea, aveam deja acoperire.

A doua zi aflu de la Vaida că ei au fost prezenţi la întâlnire la „Carpaţi", dar că personajul aşteptat n-a venit; că C. le-a spus în cele din urmă că va preda el singur hârtia şi că-l va ţine pe el, Vaida, în curent cu desfăşurarea lucrurilor.

Necăpătând câteva zile nici o veste de la C. şi negăsindu-l nici pe general pentru a-i cere adresa lui C., şi-a adus aminte că la plecarea de la „Carpaţi", a intrat cu C. într-o prăvălie de genţi, spre a da o geantă la reparat.

https://biblioteca-digitala.ro

S-a dus acolo şi sub pretext că se interesează dacă-i gata geanta, află că C. lăsase ordin ca geanta să fie trimisă în str. Stelea nr. 56. La această adresă însă, i s-a spus că nu locuieşte nici un domn Codrea. Foarte îngrijorat s-a dus două-trei zile mai târziu la general, care, însă, nu era întors din provincie.

Aşa au trecut două săptămâni. Finalmente am adresat două scrisori recomandate: una lui C. pe adresa fictivă din str. Stelea şi a doua generalului, pe adresa pe care mi-o dăduse Vaida şi în care declaram nulă şi neavenită oferta mea, adresată CC al PMR în mâna oricui s-ar găsi afară de adresat.

Între timp s-a întors generalul şi l-a liniştit pe Vaida, spunându-i că desigur C., e plecat în chip inopinat în interes de serviciu şi-l ruga pe V. să mă liniştească şi pe mine.

Câteva zile mai târziu, C. se ivi din nou, mi restitui oferta, acuzând dispariţia neavertizată, cu o plecare neprevăzută în interes de serviciu şi explică restituirea ofertei în felul următor: în loc de ofertă – pe care personajul căruia trebuia predată a citit-o şi s-a convins de realitatea ei – el, personajul în chestiune, va prezenta celor în drept, un referat şi el, C., va fi sesizat la momentul oportun să prezinte o ofertă, arătându-i-se atunci în ce fel să fie întocmită şi cui adresată; că el, C., ştie bine înţeles cui se face referatul şi ce instanţă anume se ocupă acum de problemă, dar că nu-mi poate divulga nimic; că-mi cere să am toată încrederea în el şi că de acum încolo mă va ţine în curent.

De atunci a început o serie de întâlniri. Întâlnirile aveau loc în camera pe care Vaida o ocupa de câte ori venea la Bucureşti, în casa unei familii de prieteni transilvăneni din strada care dă în str. Filimon Sârbu şi V. Alecsandri, în apropiere de fostul Consulat Italian. În aceste câteva întâlniri, C., pe de o parte cerea mereu lămuriri complimentare în numele celor care studiază problema, făcea aluzie la fazele evolutive prin care trecea cercetarea ei, şi mă asigura mereu că reuşita e probabilă, pentru a finalmente să mă prevină că chestia fiind aproape de soluţionare, caută să fie financiarmente pregătit.

După fiecare întrevedere cu el, îl vizitam pe Rubin, şi-i raportam amănunţit.

În ziua în care C., mă preveni că trebuie să fiu pregătit financiar, am avut pentru prima oară o serioasă nedumerire. Bănuieli şi îndoieli s-au mai ivit şi înainte, dar de data asta mai stăruitor, pentru că la un moment dat C. îmi spuse fără nici un rost vizibil, că are un frate colonel aviator în armata SUA.

Uitasem să spun că înainte de întâlnirea aceasta, Vaida află şi-mi comunică şi mie că serviciul lui C., e în Calea Rahovei nr. 101 şi interesându-se ce autoritate e instalată acolo, află că acolo e sediul securităţii Bucureşti. Cu atât mai mult m-a surprins acum când îmi dezveli în chip foarte degajat de fratele său colonelul aviator în armata SUA. Avusesem chiar un moment sentimentul că am în faţa mea un agent provocator. Toate aceste lucruri şi temeri le-a împărtăşit lui Rubin, punând oportunitatea sau inoportunitatea ruperii tratativelor.

Rubin însă nu împărtăşeam bănuieli şi temerile mele. Şi iată motivul: câtva timp mai înainte îl văzuse pe primul ministru la tenis. La un moment dat, domnul dr. Groza, îi spune: „Văd că Zissu se ocupă de problema emigraţiei, îţi face concurenţă" şi atunci Rubin i-a răspuns: „foarte bine face, de ce nu cădeţi de acord cu el?". Această întâlnire i-a dat încredere în seriozitatea iniţiativei cu toate aparenţele contrarii şi în ciuda tărăgănelilor. De aceea, acum când i-am arătat îndoielile mele, mi-a spus: „dimpotrivă, cred că acum e timpul să mă reped la Paris, ca să mă asigur de bani, pentru a fi oricând pregătiţi".

De ce la Paris – am întrebat eu. Pentru că cei care vor da banii – răspunse el – nu va fi nici guvernul Israel, nici Agenţia, ci Jointul american, iar direcţia centrală a Jointului, pentru Europa, e la Paris. Şi a plecat la Paris. La întoarcere trebuie să afle că de la plecarea

https://biblioteca-digitala.ro

lui Codrea nu s-a mai arătat. Uitasem să spun mai sus că atunci când Rubin îmi comunică hotărârea lui de a pleca la Paris, el îmi spune: „încearcă să-l convingi pe C. să poftească odată aici la mine, ca să-i văd şi eu mutra şi să stau şi eu puţin de vorbă cu el". I-am făgăduit, când i-am propus lui C., el a refuzat categoric. El a spus: „eu n-am ce căuta la Rubin, devreme ce d-ta eşti autorizat să faci ceea ce faci; patronii mei, de altfel, nu vor îngădui pentru nimic în lume să discut astfel de lucruri cu un ministru străin şi dacă pentru motive speciale ar face-o, mi-ar da un însoţitor". Nu-i nimic – i-am spus eu – poţi să vi însoţit de oricine; de vreme ce va veni cu d-ta Rubin va înţelege că însoţitorul d-tale e şi el iniţiat, iar despre altceva n-are de gând să vorbească cu d-ta.

C. a răspuns neînduplecat. Când s-a întors dar Rubin de la Paris cu rezultatul pozitiv, C. dispăruse iar. A trecut o lună de zile şi eu consideram chestiunea lichidată.

Într-o zi mă pomenesc iar cu Vaida, care-mi spune: „S-a ivit unul nou în locul lui C., un tânăr avocat Niculescu Bretano din Şos. Filantropiei, fost în diplomaţie". E trimis de C.? întreb eu. „Nu cred; e o nouă propunere".

Mai mult intrigat decât interesat, am consimţit să mă întâlnesc cu acest nou personaj, hotărât să merg până la capăt, adică până la dezlegarea întregii enigme, dar fără nădejde de a mai realiza ceva. Întâlnirea a avut loc la Cofetăria Angelescu din str. Academiei. Niculescu mi-a făcut o impresie bună, prin felul foarte rezervat de a pune problema. „Am o relaţie foarte sus pusă – spunea el – pe care cred că problema îl interesează şi care-i în stare s-o pună acolo unde trebuie, spre soluţionare. Dacă-mi arătaţi exact ce anume doriţi, mă însărcinez să-i transmit propunerea dvs., şi vă voi ţine la curent.

După această întâlnire au mai avut loc alte trei în holul hotelului Athénée Palace. În decursul acestor trei întâlniri, am aflat succesiv că: a) prietenul lui Niculescu a acceptat să pună problema „acolo unde trebuie" fără a face alte precizări; b) că după ce s-a dezbătut principial probleme de către forul cuvenit, s-a hotărât să se ceară avizul Moscovei, întrucât problema unei emigrări în masă, e o problemă politică al cărui caracter nu-i numai intern şi, în sfârşit, c) că avizul Moscovei a sosit şi este favorabil în principiu, dar se lasă ultimul cuvânt guvernului RPR, care el va lua hotărâri de faptul şi că prietenul lui declină de a se mi ocupa de problemă. L-a rugat să-mi divulge numele personajului şi a refuzat.

Bineînţeles că tot timpul l-am ţinut la curent pe Rubin şi cu această nouă fază, până la sfârşitul ei negativ.

De data asta considerai toată aventura într-adevăr lichidată, când într-o zi Vaida mă informează că C. a reapărut şi stăruia să mă vadă. L-am revăzut. Mai optimist ca oricând îmi spune că chestiunea a trecut din mâinile Biroului Politic CC la un anumit for militar sovietic şi acolo i se cere în prealabil să prezinte un tabel statistic pe ţară, conţinând numărul evreilor pe oraşe şi judeţe şi numărul acelora care vor să emigreze – bineînţeles cu oarecare aproximaţie dar cât mai aproape de realitate. Tabelul acesta îi trebuie cât mai repede cu putinţă.

Câteva zile după aceea i-am dat tabelul. Trei zile mai târziu mi l-a restituit, cerând anumite modificări tehnice în întocmirea lui. I l-am dat din nou modificat, pentru ca după alte două zile, să-mi ţină următorul limbaj: tabloul d-tale e în cercetare, s-a hotărât ca datele ce le conţine să fie trimise în toată ţara şi însărcinaţii forului sovietic, împreună cu organizaţiile judeţene ale securităţii să verifice datele pe teren şi după ce securitatea va certifica realitatea lor, problema va intra în faza rezolvării definitive. Pentru a face această treabă migăloasă – continuă C. – e nevoie să mă deplasez cu un automobil care să-mi stea tot timpul la dispoziţie din oraş în oraş, împreună cu un împuternicit al dvs., şi în fiecare localitate să fiu acreditat de către dvs., pe lângă conducătorii sionişti pentru a le cere tot

https://biblioteca-digitala.ro

concursul lor la îndeplinirea acestei misiuni migăloase. Această treabă va cere o cheltuială de cel puţin cinci milioane, care însă poate să se urce la 10 sau 15 milioane lei, pentru că încă nu-mi dau seama de proporţiile lucrării.

I-am răspuns lui C. că nu prea văd cum poate fi amestecată securitatea în această treabă pur tehnică şi administrativă, dar dacă pentru temeiuri de care nu-mi dau seama acest lucru e indispensabil, regret dar nu mă pot angaja la acoperirea cheltuielilor pe care le preevaluezi la 15 milioane lei. C. a repetat că fără un avans de 5 milioane asupra cheltuielilor nici nu se poate păşi la lucru şi n-am decât să încredinţez banii lui V., care-l va însoţi ca însărcinatul meu.

A plecat cu acest avertisment cerând să-i comunic prin Vaida hotărârea mea. I-am raportat lui Rubin, care mi-a cerut răgaz de gândire de o zi. A doua zi, R., îmi spune că a discutat chestiunea cu Agamy şi acesta e împotrivă, pe când el, Rubin e gata să rişte 5 milioane. Precizez aici că de câteva ori, R., făcuse tentativă să mă convingă să admit ca la discuţiile noastre privind problema emigraţiei să asiste şi Agamy, ca specialist şi consilier al Legaţiei şi am refuzat sistematic. De data aceasta, i-am răspuns lui R. sunt pentru prima oară de acord cu Agamy.

Această senzaţională întorsătură care vine după atâtea şi atâtea întâmplări bizare şi suspecte, mă face de data aceasta să fiu convins că ori toată afacerea a fost din capul locului înscenată în vederea acestui final, adică de a pune mâna pe câteva milioane, ori mă aflu în faţa unui agent provocator, care are pe lângă mine o misiune specială. Şi împotriva avizului lui Rubin i-am dat lui C., un răspuns negativ. De atunci nu l-am mai revăzut pe C.

La 4 noiembrie 1949, am înaintat dlui Gh. Gheorghiu Dej, un memoriu tratând problema emigraţiei şi în marginea ei problema socială a evreilor care nu sunt în câmpul muncii, precum şi în tangentă, problema condiţiei naţionale.

Memoriul era însoţit de o scrisoare în care arătam ce mă determină şi mă îndrituieşte să fac acest demers şi mă ofeream să dau orice lămuriri complementare, dacă mi-ar acorda o audienţă.

În acea audienţă fusesem invitat să-i relatez dlui Gh. Gheorghiu-Dej, în amănunt tratativele cu C.

Memoriul şi scrisoarea au fost predate de Vaida directorului de cabinet al dlui prim ministru adjunct, care le-a predat imediat.

Trei săptămâni mai târziu, Vaida mă pune în contact cu un bucovineann Medilanscki, al cărui prieten, director al Bibliotecii ministerului muncii, instalată în str. Thomas Masarik, i-a spus că dl. Ministrul Lotar Rădăceanu, manifestă interes pentru problema emigraţiei şi că ar putea înlesni o întrevedere. M-am întâlnit cu acest director în prezenţa lui Medilanski şi în seara de 6 decembrie eram primit în audienţă de dl. Ministru Rădăceanu. L-am întrebat dacă-i nevoie să-i citesc textul memoriului înaintat dlui viceprim-ministru Gheorghiu-Dej, şi a răspuns că nu-i necesar.

I-am expus dar, toată problema, parafrazând memoriul şi adăugând propunerile care făcuseră obiectul ofertei pe care o dădusem în primăvara lui Codrea. Dl ministru după ce a ascultat atent şi a cerut câteva lămuriri complimentare, mi-a spus că d-sa n-are misiunea de a rosti şi că dacă forurile în drept sesizate de d-sa vor hotărî să dea curs propunerile mele, voi fi invitat. În orice caz nu cu d-sa voi duce tratativele, dacă se va ajunge acolo.

Neprimind nici o ştire de nicăieri, directorul ministerial pe care l-am întrebat dacă Ministerul nu i-a vorbit nimic, mi-a făgăduit că-l va sesiza cu primul prilej. Câteva zile mai târziu, a venit să-mi spună că-i nevoie să adresez ministrului o scrisoare în care referindu-

https://biblioteca-digitala.ro

mă la memoriul înmânat dlui Gheorghiu Dej, şi la audienţa avută la d-sa rog să se accelereze pe cât posibil soluţionarea problemei. La scrisoarea mea n-am primit răspuns.

Înainte de plecarea lui Rubin, i-am predat textul ebraic al memoriului meu către dl. Gh. Gheorghiu Dej şi i-am raportat amănuntele audienţei mele la dl ministru Rădăceanu şi aici lua sfârşit iniţiativa mea în încercarea de soluţionare a problemei emigraţiei, începută în martie 1949.

Aceasta îmi este declaraţia pe care o dau liber şi nesilit de nimeni şi semnez propriu.

(ss) A.L. Zissu

Declaraţie

13 martie 1952

În preajma conferinţei universale care urma să aibă loc la Montreaux a delegaţilor din întreaga lume a Congresului Mondial Evreiesc, aflu de la foşti colaboratori ai mei – eu eram demult demisionat, că pentru a obţine paşapoarte pentru delegaţii Secţiei din RPR în frunte cu el, Benvenisti, vicepreşedintele Secţiei, duce tratative cu Comitetul Democratic Evreiesc, care condiţionează acordarea de paşapoarte de obligaţia din partea secţiei din RPR ca să fac loc între delegaţi şi persoanele desemnate de Comitetul Democratic Evreiesc şi anume aceştia să fie chiar majoritatea delegaţilor. Alarmat m-am dus la Benvenisti chiar la sediul Congresului în str. Popa Rusu, pentru a-i cere socoteală. După ce mi-a confirmat informaţii i-am ţinut următorul limbaj: „ceea ce eşti pe cale să faci constituie un act de trădare naţională. Este elementar să-ţi dai seama că nu din interes pentru instituţia congresului stăruie Comitetul Democratic Evreiesc să fie prezent la Montreux. În ruptul capului acest Comitet pentru a rămâne fidel concepţiilor comuniste nu va îngădui să continue multă vreme a funcţiona în R.P.R. o instituţie politico-socială al cărui sediu central e în altă ţară şi anume la New York, care preconizează caracterul istoric şi universal al poporului evreu, deci unitatea lui naţională în ciuda frontierelor adică în cazul nostru, dependenţa populaţiei evreieşti din R.P.R. de o constituţie naţională, confecţionată afară şi încă la New York, care între alte preocupări vizând ameliorarea şi consolidarea situaţiei politice sociale şi naţionale în ţările locuite de ei, se solidarizează fără rezerve cu ţinta naţională supremă a reconstituirii statului evreu pentru o bună parte a evreilor din aceste ţări, secondând cu mijloacele de care dispune acţiunea şi strădaniile Agenţiei Evreieşti pentru Palestina, Comitetul Democratic Evreiesc, zic nu poate în ruptul capului să se identifice cu aceste ţinte, întrucât pentru el poporul evreu din R.P.R. nu poate şi nu trebuie să depindă alături de tot poporul român şi naţionalităţile conlocuitoare, decât de poruncile patriei lor care-i R.P.R. Dacă în ciuda acestui adevăr elementar C.D.E. stăruie totuşi să fie prezent în chip camuflat la Montreux în calitate de delegaţi ai acestei Secţii ai cărui membrii nici nu sunt, apoi a face în dorinţa ca înainte de dispariţia prin autodizolvare a secţiei din RPR să aibă prilejul de a se iniţia în tainele presupuse ale instituţiei şi în culisele ei, spre a-şi putea da seama dacă oamenii din fruntea secţiei din R.P.R., îndeplinind ordinele şi instrucţiunile şi ţintele congresului n-au săvârşit cumva acte subversive împotriva RPR. Ceea ce faci d-ta înlesnindu-i aceasta este doar introducerea calului troian în cetate".

https://biblioteca-digitala.ro

La protestul lui Benvenisti, cum că argumentaţia mea dacă ar fi auzită de un neiniţiat ar putea crede că Congresul ar avea taine de apărat, i-am răspuns: „nici nu-i nevoie să aibă taine de camuflat, dar iată ce se poate întâmpla: delegaţii C.D.E. fiind comunişti ar putea la un moment dat să propună conferinţei spre votare următoarea moţiune (eu în locul lor aşa aş face spre a fi consecvent şi a-mi atinge ţinta); „având în vedere că Congresul Mondial Evreiesc proclamă la fiecare prilej că reprezintă şi vorbeşte în numele evreimii din întreaga lume, având în vedere că deocamdată acest lucru e un simplu deziderat, întrucât evreii din URSS, nu sunt reprezentanţi de Congres, iar evreii comunişti din toate ţările nu sunt membrii lui, e neapărată nevoie ca conferinţa să ia atitudine categorică faţă de comunism, pentru a da posibilitatea evreimii comuniste de pretutindeni să aprecieze dacă poziţia congresului faţă de această problemă îi îngăduie sau nu să adere la acţiunea congresului. Dacă o astfel de moţiune se prezintă, atunci se va întâmpla una din următoarele eventualităţi: ori conferinţa se pronunţă pentru o atitudine neutră adică bagă capul în nisip şi atunci se demască în faţa lumii ca nereprezentând decât o fracţiune a poporului evreu şi pierde formal dreptul de a vorbi în numele evreimii acelor ţări unde nu-i nici măcar reprezentat congresul şi anume tocmai ţări cu mari şi importante populaţii evreieşti, ori conferinţa unde imensa majoritate era compusă din delegaţi americani, englezi, francezi, olandezi, va vota împotriva comunismului şi atunci se rupe în două iudaismul mondial şi congresul se prăbuşeşte. Iată de ce am spus că actul d-tale înseamnă introducerea calului troian în cetate".

La această argumentare, Benvenisti replică puţin cam demontat că se poate să am dreptate, dar că-i prea târziu să mai dea înapoi şi că în orice caz, tratând cu comitetul democratic evreiesc o largă colaborare la congres, nu face decât să promoveze ultimul deziderat al conducerii centrale de a se lărgi la maximum cadrele şi a face loc în el tuturor curentelor politice.

I-am răspuns că argumentul „e prea târziu" e pueril şi nu mă interesează; de altfel mai e timp ca secţia din R.P.R. să se autodizolve înainte de a se merge la Montreux, adică să se facă acum ceea ce în chip inevitabil se va întâmpla mai târziu, amintindu-i că şi cu ocazie demisiei mele am dat acelaşi sfat şi dacă aş fi fost ascultat nu se ajungea la dilema de acum.

Văzând că Benvenisti rămâne pe poziţie, l-am avertizat că peste capul lui voi sesiza pe membrii Comitetului şi într-adevăr pentru a doua zi am invitat pe membrii comitetului central în str. Oţetari nr. 5. Au răspuns invitaţiei: Rorlich, Itzkar, Tumarkin, Litman, Gregore. Le-am raportat întrevederea mea din ajun cu Benvenisti, le-am spus şi lor temeiurile intervenţiei mele intempestive, le-am citit un proiect de memoriu pe care eram hotărât să-l trimit sediului central de la New York dacă nu izbutesc să-i conving să se autodizolve cel puţin acum şi la sfârşit cei prezenţi îmi dădeau în principiu dreptate dar se foloseau de argumentul Benvenisti: „e prea târziu pentru a mai da acum înapoi". E prea târziu pentru că tremuraţi pentru pielea voastră, ăsta-i adevărul, vă temeţi să vă atrageţi săgeţile comitetului democrat; oameni ca voi nu trebuie să se bage în politică.

Am renunţat la luptă, am renunţat şi la trimiterea memoriului din două motive: n-aveam prin cine să-l trimit şi apoi ar fi ajuns o lună după terminarea conferinţei, adică după ce totul se va fi consumat. Am aflat apoi că au plecat la Montreux, Benvenisti şi Tumarkin plus 9 delegaţi ai Comitetului Democratic. Nu ştiu nici azi cine au fost aceştia. Când am aflat că Benvenisti s-a întors m-am dus în Popa Rusu să-l văd ca să aflu ce s-a întâmplat. Prima mea întrebare a fost: ei, îţi pare rău sau îţi pare bine că ai dus Comitetul Democrat la Montreux? Cu o voce de tenor şi ca ieşit din minţi el răcni: Sarcasmele ţine-le pentru d-ta şi

https://biblioteca-digitala.ro

n-ai nici-o autoritate să mă iei peste picior. E drept eşti scriitor şi eu nu, dar cred că va rămâne de la d-ta mai mult decât de la mine. În ce priveşte ironia d-tale află că ceea ce am făcut constituie pentru mine cel mai important şi mai subtil act politic din toate câte le-am făcut. De cap să-ţi fie i-am replicat eu şi am trântit cu uşa, plecând fără să mai aflu ceva. De faţă la această uluitoare izbucnire era Gregore şi în ultimul moment a intrat şi dna Litman.

Până azi n-am aflat ce s-a făcut la Montreaux şi nimic despre atitudinea luată acolo de cei 9 delegaţi ai comitetului democratic.

Aceasta îmi este declaraţia pe care o dau liber şi nesilit de nimeni, semnând-o propriu.

(ss) A.L. Zissu

Declaraţie

15 martie 1952

Anul 1940 m-a găsit consilier financiar la Compania Română de Petrol, unde până în 1939, fusesem administrator delegat. Această funcţie am ocupat-o până în iulie 1942, când am fost revocat. În august 1942, am fost arestat la Prefectura Poliţiei şi deportat în lagărul Tg. Jiu. Aceasta de pe urma unei ieşiri ofensatoare, ce am avut-o în faţa şi la adresa Comitetului Central al Centralei Evreilor, unde invitat în faţa completului Consiliu pentru a declara dacă înţeleg să subscriu la împrumutul naţional şi căi anume, am răspuns negativ, şi invitat să iau la local la masa Consiliului, am declinat „cinstea" spunând că refuz a sta la aceeaşi masă cu vânzătorii şi trădătorii de neam şi apostaţi. De faţă erau în afară de membrii consiliului în frunte cu preşedintele H. St. Streitman, cei doi rabini şefi Şafran şi Djaen şi delegatul guvernului de atunci, un inspector general al Ministerului de Finanţe. În lagăr am cunoscut şi am intrat în relaţii asidue cu comuniştii ing. Solomon şi Neagu cu care am colaborat la rezistenţa în lagăr. Ca acte concrete de rezistenţă, au fost săvârşite două: comandantul lagărului a distribuit într-o zi lista de subscripţie în folosul construirii şi înzestrării în gara Tg. Jiu a unui pavilion de revitalizare a soldaţilor ce veneau în concediu de pe front. Li se distribuiau gratuit ţigări, mâncăruri, alimente pentru acasă, efecte de corp, etc., pentru a li se ridica moralul scăzut. Iniţiativa era a doamnei Tătărăscu. Într-o consfătuire în trei, în casa mea, adică între mine, ing. Solomon şi Neagu, am căzut de acord că listele trebuie neapărat sabotate mai ales la grupa pentru operaţii a treia unde se găseau bogătaşii internaţi pentru operaţii la bursa neagră. Comandantul colonel, pusese în vedere că de la această grupă se aşteaptă la milioane. Am făcut o raită prin toate cabanele grupei, dând cuvântul de ordin ca nimeni să nu dea mai mult de 20-100 lei. Toată lumea a ascultat acest cuvânt de ordine, cu excepţia lui Radu Xenopol, care s-a conformat doar parţial, în loc să dea cât i s-a cerut, a redus subscripţia la 20.000. Iniţiativa a avut astfel un eşec total, iar eu am căpătat carceră pentru că refuzasem să subscriu fie chiar şi simbolic pentru a încuraja pe ceilalţi să subscrie doar simbolic.

A doua acţiune a fost strângerea de fonduri pentru aprovizionarea cu merinde a celor vre-o cinci sute de comunişti din lagăr, care urmau să fie deportaţi şi au şi fost în Transnistria.

https://biblioteca-digitala.ro

După întoarcerea din lagăr în octombrie 1952, aflu de la pictorul M.H. Maxy, că frontul democratic, care urma să cuprindă toate partidele politice, inclusiv cel comunist şi, exceptând doar extrema dreaptă, nu poate lua fiinţă pentru că Iuliu Maniu refuză să stea de vorbă cu delegaţia comunistă, iniţiatoarea acţiunii. Aflasem încă în lagăr de la cei doi prieteni comunişti, noua platformă venită de la Moscova privind crearea fronturilor democratice din iniţiativa comunistă. I-am spus lui Maxy că eu voi încerca să-l conving pe Maniu să renunţe la poziţia lui obstrucţionistă. Eu n-avusesem până atunci raporturi personale cu Maniu, când Partidul Evreiesc, făcuse pe vremuri pact electoral în Ardeal cu naţional-ţărăniştii eu nu eram preşedinte activ, ci preşedinte de onoare şi nici nu mă aflam atunci în ţară. Ştiind că ziaristul Brunea-Fox, îl frecventează pe Maniu, l-am rugat să pună la cale o întâlnire, care a şi avut loc două zile, sau trei, mai târziu, în casa lui Maniu, din str. Caragea Vodă. Într-o convorbire lungă, i-am demonstrat că formula frontului democratic e singura în stare să răstoarne starea de lucruri şi să salveze ţara. În cele din urmă, Maniu îmi declară că în principiu n-are nimic de obiectat împotriva formulei, dar că iniţiativa venind de la comunişti, el bănuieşte că i se întinde o cursă.

În cele din urmă, a consimţit să stea de vorbă cu delegatul comunist. I-am comunicat imediat lui Maxy rezultatul pozitiv al demersului meu pentru ca să-l transmită celor în drept. Câteva zile mai târziu, Maxy a venit să-mi spună că am făcut într-adevăr o treabă, de a cărei importanţă nici nu-mi dau seama. Am înţeles din tonul solemn în care mi-a spus-o că nu-i numai părerea lui.

După ieşirea din lagăr, am fost chemat la circumscripţie, unde mi s-a comunicat că am fost proclamat ostatic pentru comunişti şi evrei, răspunzător de faptele subversive de le-ar comite unii sau alţii şi în fiecare duminică, urma să mă prezint la circumscripţie pentru a viza foaia ce o aveam.

De două ori, am fost citat în faţa unui colonel de la SSI din str. Sf. Ştefan, împreună cu o seamă de ziarişti şi oameni politici, pentru a ni se da într-un ton violent avertismente pentru activitatea noastră conspirativă. Mie şi dlui Livezeanu, mai târziu ministru în guvernul frontului democratic ni s-au dat avertismente speciale.

În 1943, se prezintă la mine unul din foştii conducători sionişti, anume Geiger, casă de expediţii şi mesagerii şi-mi spune: constatăm cu bucurie că te-ai hotărât în sfârşit să ieşi din turnul de fildeş al izolării şi cum noi sioniştii, elevii dumitale avem, credem prioritatea, îţi cerem să vii să te pui în fruntea treburilor noastre, acum fiind timpul realizărilor şi nu al predicii şi doctrinei. La întrebarea mea dacă are să-mi propună ceva precis, mi-a spus următoarele: „după cum ştii, dacă am fost avizaţi la emigraţia aşa zisă legală, doar, adică ne-am mărgini la numărul restrâns limitat de Cartea Albă engleză, n-ar putea pleca decât un număr infim. Singura care poate salva situaţia e organizarea pe scară mai mare a emigraţiei zisă ilegală, dar nimeni n-are curajul să-şi ia răspunderea. D-ta eşti singurul în stare s-o iei în gât, cu atât mai mult, cu cât acela cu care operăm este grecul Pandelis şi el spune că nu poate porni treaba până nu se angajează faţă de anumiţi factori, la un bacşiş de zece milioane lei. Ca să-şi poată lua acest angajament fără risc, personal, el cere o garanţie fermă din partea cuiva, în care are el încredere. L-am întrebat – continuă Grigor – dacă o garanţie din partea d-tale şi numai prin d-ta se poate promova o emigraţie mai importantă". Spre lămurire precizez că Pandelis avea de la „Jewisch Agency" concesiunea transporturilor de emigranţi legali, iar Geiger era consilier al Oficiului de Emigrare, al cărui director era atunci Entzer, membru al „Ichudului". I-am răspuns lui Geiger să sunt gata să mă înham la treaba asta cu entuziasm, începând cu darea garanţiei de zece milioane, pentru că de emigraţia ilegală beneficiau cu prioritate refugiaţii evrei din Polonia, Ungaria, Iugoslavia,

https://biblioteca-digitala.ro

care fugeau de hitlerişti, iar aici nu puteau să rămână. I-am dat lui Pandelis garanţie şi i-am declarat lui Geiger că sunt gata să iau preşedinţia Oficiului de Emigrare pentru a justifica prin această funcţie oficială, activitatea mea în jurul problemei emigraţiei, camuflând astfel promovarea emigraţiei ilegale. Geiger a anunţat pe „Jewish Agency" hotărârea mea care aprobă numire a mea ca preşedinte al Oficiului de Emigrare, funcţie creată ad-hoc pentru mine. Onorifică bine înţeles. Întrucât emigraţia ilegală era strict legată de problema refugiaţilor şi această problemă de salvare de o activitate pe teren, adică la frontieră, vastă şi complicată şi necesitoasă de fonduri şi organizare, m-am hotărât să fac şi cel de-al doilea pas: constituirea unei executive, sioniste subterane (deschis n-avea dreptul să funcţioneze din pricina legilor rasiale) graţie căreia căpătam elementele necesare printre sioniştii adulţi şi tineretul organizat şi el clandestin în grupe de haluţimi. Din această executivă au făcut parte: Rosenhaupt, Jean Cohen, Itzkar, Abraham Feller, Ebercohn, Iancu Leiba, Lainwandman, Faibiş şi încă un avocat al cărui nume îmi scapă şi care se află în Israel. Rabinul Şafran, invitat şi el să facă parte din executivă a refuzat. Executiva formă un fel de cadru la activitatea mea, pe tărâmul emigraţiei, membrii ei folosindu-mi drept consilieri şi ei luând contact cu organizaţiile de tineret haluţiene pentru a patrona şi dirija opera de salvare a refugiaţilor începând cu trecerea clandestină a frontierei, operă pe care o executau pe teren organizaţiile haluţiene prin delegaţii lor. Acel care din partea executivei dădea dispoziţii şi furniza fondurile necesare era Mendelovici, pe care am omis a-l trece pe pag. 6 (n.n. se referă la pag. 6 din manuscrisul declaraţiei) ca făcând parte din executivă, iar purtătorul de cuvânt al tineretului era Hertzig, azi aflat în Israel.

Această activitate a avut drept rezultat salvarea a circa 14.000 refugiaţi. Fondurile necesare fuseseră furnizate de către „Jewish Agency" împreună cu „Joint-ul" iar gestiunea financiară a fost dirijată de Leon Itzkar.

Pe la sfârşitul anului 1943, sau începutul lui 1944, s-a prezentat la mine acasă o delegaţie cernăuţeană compusă din: Dije, preşedintele Comunităţii Evreieşti din Cernăuţi, doi membri ai căror nume-mi scapă şi Traian Popovici, fost deputat şi mi se pare şi fost primar al Cernăuţilor. Comisia îmi comunica cu disperare că armatele germane hotărâte să opună rezistenţă în Cernăuţi unui asediu al armatei sovietice, guvernul a dat de pe acum dispoziţii că dacă se va pune în aplicare hotărârea statului major german, să se procedeze la evacuarea din oraş a întregii populaţii cu excepţia populaţiei evreieşti şi în felul acesta se condamnă la moarte prin bombardament 15.000 de oameni cât mai rămăseseră după deportările în Transnistria. Făcându-mi această comunicare, mi se atrage atenţia că eu sunt singurul om care pot evita catastrofa şi anume intervenind la generalul Dragalina, guvernatorul Bucovinei, care ar avea destulă influenţă asupra lui Antonescu pentru a obţine revocarea ordinului asasin. La obiecţia mea că nu-l cunosc pe Dragalina, mi s-a răspuns că Pamfil Şeicaru e foarte intim prieten cu generalul şi singurul care ar putea să mă ajute cu succes. La obiecţia mea că de când ziarul „Curentul" a devenit monitorul huliganilor, eu am rupt orice relaţii cu Şeicaru, mi s-a răspuns că obiecţia mea nu-i valabilă, când e vorba de salvarea a 15.000 de vieţi, cu atât mai nevalidabilă în gura mea care desfăşor o activitate prodigioasă pentru salvarea altor vieţi evreieşti şi că n-am decât să îmi calc pe inimă şi să reiau relaţiile în ciuda repugnanţei explicabile, chit că pe urmă să le rup iar.

Am hotărât deci să mă duc la Şeicaru. A fost pentru el un triumf atât de mare încât n-a ezitat un moment să accepte a-l determina pe Dragalina să mă primească şi dacă-i omeneşte cu putinţă, să mă satisfacă. Dragalina avea un birou oficial şi la Bucureşti, în str. Grigore Alexandrescu 47, mi se pare. Acolo m-a primit încă în aceeaşi zi. După ce m-a ascultat foarte atent, mi-a răspuns că în ce-l priveşte înţelege amărăciunea şi disperarea mea

https://biblioteca-digitala.ro

şi mai ales a celor în cauză şi-mi făgăduieşte că chiar la primul prilej de lucru cu mareşalul va pune chestiunea şi o va pune cu inimă pentru a obţine câştig de cauză. Trei zile mai târziu, sunt chemat telefonic de generalul Dragalina, care-mi comunică plin de satisfacţie că a obţinut modificarea ordinului iniţial în sensul că de la evacuare nu vor mai fi excluşi evreii.

Câteva zile mai târziu, se prezentă la mine Sobelman, fabricant de textile originar din Cernăuţi, stabilit în ultima vreme la Bucureşti şi cu egală disperare îmi cere să fac un nou demers pe lângă Dragalina, de data asta în favoarea celor 75 familii evreieşti, originare din Cernăuţi, stabilite de o vreme la Bucureşti. În urma unei intervenţii drastice din partea guvernatorului Bucovinei, poliţia din Bucureşti, a somat cele 75 familii în cauză ca în decurs de cinci zile să evacueze capitala şi să se întoarcă la Cernăuţi. Executarea acestui ordin, se văita Sobelman, şi acest demers pe lângă Dragalina cu succes imediat şi complet. Dragalina revocă la poliţie ordinul de rechemare a celor 75 familii. De atunci nu l-am mai revăzut pe Dragalina.

Cam în aceeaşi perioadă şi continuând după aceea, s-au întâmplat următoarele pe topicul emigraţiei:

Crucea Roşie Internaţională avea un birou la Bucureşti, care fusese însărcinat de către centrala de la Geneva să acorde pavilionul lui şi eventual asistenţa medicală, dacă voi cere, oricărui vapor cu emigranţi evrei spre Palestina, de câte ori îl voi sesiza, eu fiind obligat să-i predau de fiecare dată liste nominale ale celor îmbarcaţi şi să răspund de autenticitatea lor. Lucrurile au mers în regulă până într-o zi când mă chemă Kolb, unul din cei doi conducători ai biroului Crucii Roşii Internaţionale şi-mi arătă o adresă din partea Centralei evreilor prin care i se atrage atenţia că emigraţia spre Palestina dirijată de un particular neautorizat, constituie o gravă călcare a legii de organizare a Centralei Evreilor singura îndreptăţită a organiza la nevoie şi dacă va crede de cuviinţă, emigrări evreieşti şi în consecinţă Crucea Roşie Internaţională, invitată să reintre în legalitate, întrucât prin sprijinul ei devine complice la actul abuziv şi ilegal. Foarte alarmant, Kolb mă întrebă ce atitudine cred eu că ar trebui să ia. I-am răspuns că în locul lui, aş răspunde ca Centrala, care n-are calitatea de a-i da lui ordine, să-mi facă mie o somaţie şi atunci ne vom sesiza reciproc şi că în orice caz guvernul e acela care ar urma să dispună cele de cuviinţă. Kolb mă întrebă dacă n-ar fi indicat ca înainte de a răspunde să mă convoace pe mine la biroul lui la o consfătuire cu fruntaşii sionişti, cu fruntaşii evreimii în genere şi cu un delegat al Centralei Evreilor, dacă aceasta din urmă va consimţi să i-a parte, pentru a se găsi o ieşire din impas. Am refuzat categoric, spunând că fruntaşii sionişti şi evreii, ştiu bine că n-au nici un drept de imixtiune în treburile unei secţiuni care aparţine exclusiv lui „Jewish Agency" şi că atât mai puţin pot îngădui Centralei Evreilor să-şi bage nasul într-o acţiune iniţiată şi finanţată de organizaţie, ca „Jewish Agency" care-i aliata aliaţilor în războiul împotriva Germaniei – ci care-i o oficină Gestapo-istă. Kolb, mi-a răspuns că se va mai gândi şi să mă gândesc şi eu. Câteva zile mai târziu, sunt convocat telefonic, fără nici o prevenire de către Kolb, la o consfătuire la care mai fuseseră convocaţi: centrala evreilor, care a şi delegat pe Stroe, membru în comitetul central, dr. W. Filderman, Wilhelm Fischer, fost atunci preşedintele Fondului Naţional Evreiesc (Keren Kayemet) şi Mişu Benvenisti, fost preşedinte interimar al executivei sioniste dizolvate.

Am răspuns că refuz să iau parte la o atare consfătuire. Toţi ceilalţi, s-au prezentat la ora fixată şi au încheiat un proces-verbal, în care constatându-se absenţa mea şi în consecinţă imposibilitatea de a dezbate problema pentru care fuseseră convocaţi, se amână consfătuirea pentru o zi care se va fixa ulterior. Şapte zile mai târziu, sunt din nou convocat

https://biblioteca-digitala.ro

telefonic de către Kolb la cea de-a doua şedinţă. Acelaşi refuz din partea mea. Toţi ceilalţi, adică cei specificaţi mai sus, au fost şi de astă dată prezenţi, şi iar s-a încheiat un proces-verbal de constatare a absenţei mele, dar de data asta se amână consfătuirea sinodic.

A doua zi, chemat de Kolb să ne sfătuim din nou în doi, asupra răspunsului ce urmează în sfârşit să-l dea Centralei Evreilor în urma refuzului meu de a ajunge la o înţelegere, i-am propus să mergem amândoi la Weck, ministrul Elveţiei, care reprezenta atunci diplomatic şi Marea Britanie şi Statele Unite ale Americii şi prin repercusiune şi pe „Jewish Agency" pentru probleme palestiniene, întrucât această organizaţie fusese recunoscută de Liga Naţiunilor, ca un organism de drept public internaţional şi expunându-i problema să-i cerem avizul. De Weck lipsea însă în acel moment, aşa că întâlnire a suferit o amânare de câteva zile. În acest răstimp, Biroul Crucii Roşii primeşte o nouă adresă de data asta din partea Preşedinţiei Consiliului de Miniştri, Biroul Comisariatului general al Afacerilor Evreieşti, semnată Lecca. În această adresă se repeta în termeni şi mai categorici avertismentul dat de către Centrala Evreilor cu privire la acţiunea emigraţiei, ceea ce făcea vizita la ministrul Elveţiei şi mai acută. Ne-am dus într-adevăr la De Weck, şi după expunerea de către mine a motivelor refuzului meu, nu numai de a pune acţiunea emigraţiei sub oblăduirea Centralei Evreilor, adică practic a gestapoului, m-a întrebat dacă am de propus o soluţie de ieşire din impas, întrucât de data asta e guvernul de-a dreptul care dă avertismentul şi Crucea Roşie Internaţională, nu poate să-şi permită luxul de a intra în conflict cu guvernul.

Întrucât am omis trei momente desfăşurate cam concomitent cu momentul descris mai sus, sunt nevoit să întrerup şirul şi să deschid o paranteză, după care voi relua şirul unde l-am întrerupt.

Iată dar: după întrevederea cu Iuliu Maniu, în octombrie 1942, primesc o invitaţie din partea generalului Rădescu la o convorbire intimă. Nu-l cunoşteam. Un cumnat al meu Leon Herşcovici furnizor de lemne de foc şi când fusesem internat în lagăr îi spusese generalului: „tocmai când aţi scăpat dvs., a fost acum internat cumnatul meu". Aflând în felul acesta că-i cumnatul meu, îi spune: „bine că mi-ai spus; doresc de mult să am o întâlnire cu Zissu. Când se va elibera ai grijă să i-o spui şi-mi dai şi mie de veste". Într-adevăr, imediat după eliberare, îmi propuse o întâlnire. Fiind mult mai bătrân m-am oferit să vin eu la el. Întâlnirea a avut deci loc în casa d-sale din str. Nerva Traian. După împărtăşirea reciprocă a impresiilor şi reminiscenţelor din lagăr şi un tur de orizont al situaţiei interne şi internaţionale, generalul îmi spuse: „Iată de ce am dorit să iau contact cu d-ta: nu ştiu dacă-ţi este cunoscut faptul că între partidele naţional-liberal şi naţional-ţărănesc a intervenit o înţelegere pentru realizarea unui front politic conspirativ comun. Eu care nu fac parte din nici unul din aceste două partide, am fost solicitat să fiu şi eu parte ca unul care am relaţii în Occident, ca duşman declarat al lui Antonescu şi ca fost internat, care am legat în lagăr relaţii şi cu cercurile progresiste româneşti. Am aderat la acţiunea lor comună şi în cadrul ei s-a hotărât să plec, ca emisar al celor două partide unite într-o acţiune comună, la Londra, cu un avion al Aliaţilor, care după o minuţioasă pregătire ar ateriza într-o anumită zi, într-un anumit loc şi în anumite condiţii de camuflare pentru a mă transporta. La Londra voi avea sarcina de a face un raport amănunţit asupra situaţiei interne, a arăta ce fonduri sunt necesare pentru acţiunea inaugurată pentru că această acţiune să fie cât mai eficientă şi să fac propuneri asupra regimului viitor al ţării, după victoria aliată. Dându-mi seama că după epoca tragică trăită de populaţia evreiască de la 1937 încoace, nu voi putea vorbi de regimul viitor fără a vorbi de soluţionarea problemei evreieşti şi fără a preciza poziţia celor două partide istorice şi ştiind că d-ta ai reputaţia de

https://biblioteca-digitala.ro

doctrinar şi ideolog politic, cu cuvânt hotărâtor în opinia publică evreiască, am crezut necesar să mă adresez d-tale întâi, pentru a mă lămuri pentru a-mi face sugestii – pe mine – şi apoi pentru a-mi face sugestii asupra soluţiei celei mai nimerite pentru care să obţin adeziunea mandaţilor mei şi apoi să le susţin în faţa aliaţilor cu dreptul de a afirma acolo că aceste propuneri au deja adeziunea d-tale, ba chiar că se datoresc sugestiilor d-tale, pentru ca pe acest topic să numai întâmpin la aliaţi, nici o dificultate politică."

I-am explicat generalului că abstracţie făcând de evreofobia huliganică folosită atâtea decenii de toate partidele politice şi situaţia catastrofală a evreilor se datoreşte obiectiv şi faptului că din ignoranţa sau rea-credinţa populaţia evreiască fusese şi continuă să fie privită doar ca un conglomerat confesional, când datorită evoluţiei istorice evreieşti, din ultimele cinci decenii, populaţia evreiască adâncind şi continuând finalitatea iudaismului universal – din care nici un moment nu încetase a se considera parte integrantă – o conştiinţă naţională, care nu se mai lasă înăbuşită şi care repudiază calificarea de „conglomerat confesional". Aşadar, afară de anularea tuturor legilor antievreieşti, rasiste, începând cu legea de descetăţenire în bloc a evreilor a lui Goga, evreii cer un statut de minoritate naţională, adică acordarea condiţiilor iudaice care să le înlesnească promovarea legală a condiţiei naţionale, adică exercitarea garantată prin legi a suprastructurii lor specifice, aşa cum a evoluat de-a lungul istoriei iudaismului universal a „suprastructurii" lor după concepţia marxistă a „suportului" lor spiritual de viaţă, după concepţia burgheză idealistă, suport sau suprastructură care n-are caracter local, n-a luat, adică naştere în Calea Văcăreşti şi se referă doar la evreii din România, ci s-a născut la Ierusalim cu milenii în urmă şi n-a părăsit poporul evreu de pretutindeni în ţările împrăştierii, în aşa măsură încât a ţinut vie peste milenii a culturii şi tradiţionalismului naţional în mijlocul ambianţelor neevreieşti şi n-a slăbit credinţa în renaşterea totală încoronată în zilele noastre prin realizarea Statului Israel.

I-am arătat generalului, în amănunt, factorii constitutivi ai Condiţiei naţionale în cadrul statului român, ce cer, adică, practic evreii români în afară de *restitutio in integrum* a drepturilor politice şi civile pierdute.

Aceste convorbiri au ocupat două întâlniri la a treia i-am adus note scrise care urmau să fie vizate de amândoi spre neschimbare. Când am venit la a treia întâlnire, generalul mi-a spus întunecat că pentru moment e compromisă şansa de plecare pentru că s-a făcut greşeala gravă de a hotărî ataşarea de d-sa, ca secretar al lui Brătianu Vintilă, fiul lui Dinu Brătianu şi în loc de a se ţine secretă această hotărâre faţă de cel în cauză, până în ziua plecării, ea i-a fost comunicată de îndată şi el a fost destul de neserios ca să comită indiscreţii care cine ştie ce consecinţe pot avea. Ne-am despărţit hotărât să ne mai întâlnim a patra oară dacă el, generalul, citind notele mele, va avea nevoie de lămuriri complimentare, sau dacă se apropie totuşi plecarea şi va dori să mă mai vadă. Când l-am revăzut a patra oară – trecuse aproape o lună – la iniţiativa sa, generalul mă informează că în acest interval de timp i s-a făcut o descindere şi o percheziţie de către agenţi ai SSI şi că între altele s-a ridicat şi expozeul meu; că după aceea a fost poftit el să dea lămuriri asupra diverselor documente găsite între care şi expozeul meu, pe care l-a dat drept o redactare de sinteza făcută de d-sa după convorbiri în cursul ultimilor ani cu diverse personalităţi evreieşti. Informându-mă de această păţanie, generalul îmi spuse că până la noi dispoziţii va trebui să suspendăm orice contact.

Această a patra întâlnire n-a avut loc acasă la el şi nici n-a fost pregătită, ci jocul întâmplării l-am întâlnit pe stradă, Sărindar, am urcat fiecare pe alt tramvai, am schimbat făcând ocoluri trei linii şine-am reîntors, reîntâlnindu-ne. De atunci nu-l mai revăzusem pe generalul Rădescu decât după 23 august 1944, când numit şef al Statului Major al Armatei,

https://biblioteca-digitala.ro

m-am dus la el în calitate de preşedinte al Partidului Evreiesc refăcut după eliberare, ca să solicit scutirea de concentrări a rezerviştilor evrei, care în epoca antonesciană prestaseră muncă forţată. Era bine înţeles vorba în acel demers exclusiv de evreii săraci, pentru că cei cu dare de mână se răscumpăraseră de la Lecca prin Centrala Evreilor, căpătând pe bani grei carnete de scutire de muncă. De atunci nu l-am mai revăzut niciodată pe generalul Rădescu nici când devenise prim-ministru, nici după demiterea mea.

Cam în aceeaşi epocă, guvernul Antonescu hotărând emiterea unui împrumut de război obligatoriu, prevede în lege obligaţia pentru evreii de a subscrie de patru ori criteriile prevăzute prin pentru români şi sesizează Centrala Evreilor prin Comisarul general Lecca să procedeze de urgenţă la organizarea lansării şi promovării împrumutului în sectorul evreiesc. În legătură cu aceasta, a avut loc în iulie 1942, altercaţia între mine şi Comitetul Centralei Evreilor, de pe urma căreia am fost internat în lagăr. N-aş mai putea preciza dacă tot atunci fusese vorba şi de birul de patru miliarde. Fapt este că la ieşirea din lagăr, organizarea împrumutului în sectorul evreiesc nu fusese încă realizat.

Într-o zi se prezintă la mine fostul deputat Episcopescu şi-mi spune: „Vin acum de la amicul meu general Stoenescu, ministru de finanţe. Plângându-mi-se cu amărăciune şi indignare împotriva Centralei evreilor, care de luni de zile n-a parvenit încă să urnească din loc problema împrumutului în sectorul evreiesc şi mareşalul îl ţine pe el răspunzător că nu recurge la măsuri aspre, cu atât mai mult cu cât în sectorul românesc, împrumutul merge „ca vai de lume". Şi atunci i-am spus eu – continuă Episcopescu – că nu va face nici o treabă dacă nu te va însărcina pe d-ta cu această misiune grea în fruntea unui comitet de fruntaşi evrei pe care d-ta să-i alegi fără nici o ingerinţă din partea cuiva şi cu atât mai puţin din partea lui Lecca sau a Centralei.

Generalul mi-a răspuns atunci – continuă Episcopescu – că de mult s-a gândit el la soluţia asta, dar a renunţat gândindu-se că din pricina ostilităţii d-tale faţă de împrumut şi de discriminarea pe care o cuprinde legea la adresa evreilor, ai fost internat în lagăr şi atunci consecvent cu d-ta însuţi ai sabota din răspunderi în loc să promovezi această acţiune.

I-am spus că poate ţi-ai schimbat ideile şi atitudinea după stagiul făcut în lagăr şi că n-ar strica să încerce.

I-am spus lui Episcopescu să-l prevină pe generalul Stoenescu că nu există sancţiuni destul de grozave care să mă determine a accepta o asemenea misiune trădătoare şi vexatorie, astfel că inspiraţia şi sfatul dtale se vor dovedi a fi fost foarte nenorocite.

Câteva zile după aceea, sunt invitat de ministrul de finanţe printr-o adresă împreună cu alţi nouă fruntaşi evrei, între care şi dr. Filderman. Nu-mi amintesc decât pe Filderman, Şafran (Şef Rabin), Djaen, Şef Rabinul Comunităţii evreilor spanioli, Joseph M. Fincas, Goldstein-Goren, Wilhelm Fischer, avocat Froimescu; restul îmi scapă. Eram convocaţi pentru a doua zi dimineaţă în cabinetul ministrului. Eu fiind prevenit şi ştiind despre ce-i vorba, n-am răspuns invitaţiei, dar toţi ceilalţi au fost prezenţi. Văzând că eu lipsesc, ministrul ceru lămuriri celor prezenţi, lămuriri, care nu i s-au putut da, firește. Intrigat, l-a trimis pe şeful cabinetului să mă caute din pământ să mă aducă. Nereuşind să mă găsească, ministrul, furios, i-a concediat pe cei prezenţi spunând: „Dacă nu-i Zissu, puteţi pleca, numai cu voi n-am ce face!"

A doua zi am fost găsit şi dus la ministru. Folosind toate mijloacele de persuasiune şi măgulire, ca şi toate ameninţările posibile, eu am rămas neclintit în răspunsul meu: „Nu pot primi însărcinări reprezentative faţă de colectivitatea evreiască, decât dacă ele mi se dau

https://biblioteca-digitala.ro

de către obştia evreiască însăşi prin manifestarea ei de voinţă liber exprimată. Am fost concediat cu avertismentul că-mi dă timp de gândit, dar ca să bag bine seamă ce fac.

Am plecat şi nu l-am mai revăzut pe generalul Stoenescu. O săptămână mai târziu, fusese însărcinat dr. Filderman, care a venit la mine să-mi propună el preşedinţia unui comitet al împrumutului în sectorul evreiesc. Strategia fusese a generalului Stoenescu: întrucât i-am declarat că nu primesc misiuni reprezentative evreieşti decât de la obştia evreiască, i-a poruncit lui Filderman, fost atâţia ani preşedinte al Uniunii Comunităţilor Evreieşti, să-mi dea el învestitura în numele acestor comunităţi defuncte. I-a spus răspicat lui Filderman părerea mea despre demersul său, arătându-i uşa. Am aflat după aceea că izbutise să constituie în cele din urmă un comitet. Nu-mi amintesc cine l-a prezidat.

Oarecare timp după înfiinţarea frontului democratic pe ţară din iniţiativa partidului comunist, pictorul M.H. Maxy cu care aveam tot timpul relaţii foarte strânse, îmi propuse să înfiinţăm un asemenea front şi în sectorul evreiesc arătându-mi cui mai are de gândit să se adreseze, pentru a se pune de acord şi curând după aceea, Comitetul Central al Frontului se constitui din următorii: M.H. Maxy, reprezentând pe comuniştii evrei; dr. Ghelerter şi avocat Leopold Filderman, prezentând pe socialişti, avocat Schwefelberg, reprezentând instituţiile asistenţă socială evreieşti, dr. Filderman, reprezentând Uniunea Evreilor Români, desfiinţată şi ea, Zissu, reprezentând iudaismul naţional în toate categoriile lui. Şedinţele se ţineau alternativ la dr. Ghelerter la mine şi la dr. Filderman. La şedinţe se făceau rapoarte asupra stărilor de lucruri critice şi asupra mijloacelor de folosit pentru combaterea conspirativă; la aceste şedinţe se dădeau instrucţiuni membrilor cum urmează să se comporte în caz că vreunul e descoperit acţionând. Plecând de la una din aceste şedinţe Maxy îmi vorbi pe drum despre suferinţele martirilor comunişti goniţi pe toate drumurile ca vântul sau întemniţaţi şi despre lipsurile pe care le îndură familiile lor ca şi de fondurile mari pe care le reclamă activitatea politică de rezistenţă a partidului. Am aflat atunci de existenţa Fondului Roşu şi Ajutorului Roşu şi m-am oferit ca din fondurile de care dispunea Comitetul financiar al Oficiului de emigrare să contribui la aceste două fonduri cu un milion de lei lunar. Ceea ce s-a şi întâmplat. Cu altă ocazie Maxy m-a sesizat despre cazul unui bogătaş evreu cunoscut al lui, care cunoscând prietenia dintre mine şi Maxy l-a rugat să intervină pe lângă mine să dispun Comitetului Financiar al Oficiului de emigrare, să fie mai milos cu impunerea lui ca taxă de emigrare. Făcându-se interpretul lui, Maxy, îmi spune: i-am făgăduit să intervin pentru o reducere simţitoare dacă-mi dă 300.000 lei pentru ajutorul Roşu. Dacă-i aşa, am răspuns eu, atunci voi face pentru prima oară un act de presiune asupra comitetului financiar, lucru pe care nu obişnuiesc să-l fac. Câtva timp după aceea, s-a prezentat şi fiul lui Barbu Lăzăreanu să-mi ceară o contribuţie la „Ajutorul" sau „Fondul Roşu" – nu-mi amintesc bine. Mi-am dat seama că nu ştie nimic despre pactul meu cu Maxy şi fără a-i spune un cuvânt i-am dat o sumă de bani din buzunarul meu, dar l-am înştiinţat după aceea pe Maxy care cercetând cazul la locul în drept, mi-a spus că totul e în regulă şi că bine am făcut că l-am satisfăcut şi pe Lăzăreanu.

O încercare a dr-ului Filderman de a mă determina să pun şi acţiunea oficiului de emigrare sub secreta conduire a Frontului Democratic a căzut cu drept cuvânt pentru că această acţiune era patronată şi promovată de o organizaţie externă „Jewish Agency for Palestine".

Aici închid paranteza deschisă pe pag. 13/n.n. se referă la pag. 13 din manuscris şi reiau relatarea pe pag. 12 (n.n. – din manuscris) arătam că De Weck, ministrul Elveţiei, la care mă dusesem cu Kolb de la Crucea Roşie Internaţională, pentru a ne consfătui ce urmează a se răspunde la adresa de avertisment a vicepreşedintelui de Consiliu, privind

https://biblioteca-digitala.ro

sprijinirea de către Crucea Roşie Internaţională a activităţii mele ilegale. La întrebarea ministrului De Weck dacă am vreo soluţie i-am arătat că-i nevoie să se deplaseze personal la Mihai Antonescu pentru a-i explica temeiurile inextricabile pentru care nu pot să pun acţiunea Oficiului de emigrare sub patronajul Centralei Evreilor, adică practic sub controlul Gestapoului şi dacă totuşi Antonescu va rămâne intransigent, să-i propun şi să stăruie a mă convoca pe mine înainte de a lua măsuri. De Weck, s-a executat şi câteva zile mai târziu am fost în Palatul Ministerului de Externe. Mai erau de faţă afară de Antonescu: Lecca, generalul Piky Vasiliu, subsecretar de stat la Interne, generalul Şova, ministrul Marinei şi doi stenografi.

Antonescu m-a poftit pe un ton răstit să dau socoteală de activitatea mea ilegală şi abuzivă ca preşedinte al unui pretins Oficiu de Emigrare, care funcţionează neautorizat în dispreţul legilor şi calcă în special în picioare legea de organizare a Centralei Evreilor, singura îndrituită a organiza şi a promova acţiuni de emigrare. I-am răspuns că n-am alt titlu de legitimare decât acela de mandatar al lui „Jewish Agency for Palestine" i-am arătat calitatea juridică internaţională a acestui for care patronează şi finanţează acţiunea şi pune la dispoziţie – ea exclusiv – şi ţara de imigrare şi că nu mi se poate cere să pun o acţiune patronată de o organizaţie asociată a aliaţilor, acum în plin război, împotriva Germaniei, sub controlul Centralei Evreilor, o oficină creată sub presiunea Gestapoului şi controlată de el; că-mi dau seama că am procedat ilegal şi de aceea sunt gata să suport toate consecinţele, dar că de o colaborare cu Centrala nici vorbă nu poate fi. Replica lui Antonescu debitată cu voce de tunet, a fost un violent rechizitoriu şi o somaţie la sfârşit, că dacă preţuiesc viaţa „să retractez infamia privind pretinsa geneză a Centralei Evreilor, care-i o organizaţie înfiinţată în chip liber de guvernul Mareşalului Antonescu, fără imixtiunea cuiva şi-mi dă un răgaz de două săptămâni pentru ca în acest interval de timp să procedez la lichidarea aventurii sau să mă hotărăsc a intra în legalitate, predând totul Centralei Evreilor. Pentru acest interval suspendă sancţiunile împotriva mea.

Am refuzat să retractez „insinuarea" privind geneza Centralei, spunând că prefer sancţiuni. Şi şedinţa luă sfârşit. Afară de Antonescu, nimeni dintre cei prezenţi, nu luase cuvântul. O săptămână mai târziu, numai, sunt din nou chemat de Antonescu. Afară de el se mai aflau de data asta, spre marea mea mirare în afară de Lecca – dr. W. Filderman şi dr. Zimmer, avocat originar din Cernăuţi, de care auzisem că numai la injoncţiunile „prietenului său Mihai Antonescu" a acceptat să intre în conducerea Centralei Evreilor. Antonescu, adresându-se lui Filderman şi Zimmer, repetă faţă de ei rechizitoriul pe care mi-l adresase mie în şedinţa precedentă la care ei nu asistaseră şi ajuns la sfârşitul peroraţiei, mi se adresează mie: „şi acum dle Zissu, te poftesc să repeţi faţă de dl. Zimmer infamia dumitale pe contul Centralei Evreilor ca să-şi ceară şi d-sa, ca fiind în cauză socoteală. Am repetat cu exactitate, după care dr. Zimmer, roşu ca racul a exclamat: „Asta-i o infamie!" Şi atât. I-am răspuns dr-ului Zimmer că ştie bine că afirmaţia mea e perfect adevărată şi că de aceea cât nu-i în stare să silabisească mai multe decât cuvântul pe care vicepreşedintele i l-a pus în gură.

A urmat dr. Filderman, spunând că într-adevăr eu sunt singurul mandatar al lui „Jewish Agency în România", care el care-i membru în comitetul naţionalist, bine înţeles, a accentuat d-sa nu vede nici un impediment ca eu să atrag la conducerea oficiului de emigrare elemente de valoare din fruntea obştei, indiferent dacă sunt sau nu sionist, întrucât această acţiune interesează pe toţi evreii, indiferent de concepţie politică. Pornind de la această concluzie, Antonescu mi se adresează mie, spunând conciliant: „iată, consecinţe cu judicioasele remarce ale dlui dr. Filderman, mi-am însuşit următoarea propunere a dlui

https://biblioteca-digitala.ro

Lecca, azi de faţă şi dacă o accepţi te exonerez de orice consecinţe decurgând din activitatea d-tale ilegală de până acum, ca şi din ieşirea d-tale gravă, adresată Centralei Evreilor. Iată, dar propunerea: d-ta rămâi – de acum încolo în chip legal – preşedintele unui comitet de conducere al Oficiului de emigrare compus din: un delegat al Centralei Evreilor, rabinul-şef Şafran şi dr. Filderman.

Am răspuns că îmi menţin în întregime poziţia luată la şedinţa precedentă şi nu pot deci, accepta nici această soluţie care deşi aparenţe mult ameliorată, rămâne în fond aceeaşi ca cea iniţială. Ne-am despărţit deci tot ce a rezultat negativ, Antonescu mărginindu-se să-mi atragă atenţia în chip protocolar că faţă de intransigenţa mea, rămâne valabil avertismentul din şedinţa trecută şi că din termenul de graţie de două săptămâni, a trecut deja jumătate.

În săptămâna care urmă, s-au petrecut două fapte: a) o reuniune la restaurantul „Flora" de la şosea, între Lecca, dr. Filderman şi preşedintele Centralei Evreilor dintr-un mare oraş ardelean, cred Arad, al cărui nume îmi scapă; b) două zile după aceea se prezintă Pandelis la mine şi alarmant îmi comunică vestea că din ordinul Comisariatului general pentru afacerile evreieşti, cele trei vapoare „Mefküre", „Bülbük" şi (acest al treilea nume îi scapă) aflate la Constanţa aproape gata amenajată ca să se poată îmbarca oamenii, n-au voie până la dispoziţii contrarii să părăsească portul nici cu emigranţi, nici goale. Pandelis era concesionarul transporturilor de emigranţi pentru Palestina, pe temeiul unui contract încheiat dea-dreptul cu „Jewish Agency".

Alarmat de veste, a alergat la Lecca şi acesta i-a spus că având în vedere sutele de milioane franci elveţieni, pe care firma lui din Londra o încasează pentru transporturile de emigranţi din România, îi cere o donaţie de un miliard de lei în folosul patronajului d-nei Antonescu. Afară de asta, are depus două condiţii lui Zissu: să îmbarce în primele vapoare care pleacă un număr de 20 prieteni evrei de-ai lui şi să pună activitatea oficiului de emigrare dacă nu sub directa conducerea a Centralei Evreilor, atunci cel puţin sub controlul ei. Pandelis, i-a răspuns că întrucât şi donaţia de un miliard tot pe Zissu îl priveşte şi nicidecum pe el, Lecca a răspuns că: eu te-am avertizat pe d-ta ca afretor al vapoarelor, n-ai decât să-l aduci pe Zissu încoace, eu nu-l mai chem, n-am nici un zor. Ştiind de relaţiile bune cele avea cu Lecca fabricantul de cherestea Kliper din Cernăuţi, care se interesa foarte asiduu de mersul emigraţiei şi venea des la Oficiu, l-am chemat însărcinându-l să ia contact cu Lecca, adică la prima întâlnire cu el să abordeze problema. Din acel moment, s-au angajat discuţii serioase între cei doi care au culminat în vizita mea la Lecca pentru a preciza personal şi în chip definitiv ce înţeleg să ofer. M-am dus la el şi i-am declarat răspicat că cu riscul încetării totale a emigraţiei nu pot îngădui nici o imixtiune a Centralei Evreilor. În ce priveşte donaţia către patronagiu, maximul sumei de care ar putea fi vorba, ar fi cincizeci milioane lei şi ce priveşte pe cei douăzeci de prieteni personali cărora li s-a făcut în chip subit dor de ţara sfântă, îl rog să-mi arate lista. Văzând în fruntea ei numele de Jacques Leon, un notoriu agent de bursă neagră şi cunoscut de toată lumea ca agentul şef al lui Lecca, adică informator al gestapoului şi om de afaceri al lui Lecca, am căpătat certitudinea că restul de 19 reprezentau numele întregii bande condusă de Leon. Cu alte cuvinte, gestapoul încerca să trimită un lot de 20 spioni în plin război care desigur aveau să se oprească la Istanbul, pe atunci important centru de spionaj. I-am răspuns lui Lecca că resping în bloc lista fără a-mi mai lua răgaz să cercetez. De altfel, dacă aş comite crima de accepta această condiţie, toţi cei 20 ar fi linşaţi pe vapor şi aruncaţi în mare. Semnificativ pentru mine era că al doilea pe listă era Stere sau Stroe, recte Strauch, membru în Comitetul Central al Centralei şi evreu botezat. De controlul Centralei la Oficiul de Emigrare nici

https://biblioteca-digitala.ro

vorbă nu putea să fie. Cu condiţia asta absolut inacceptabilă cade tot. Am plecat fără a fi căzut de acord. Klipper continua însă discuţiile cu Lecca, care după şase săptămâni de sechestrare a vapoarelor, a consimţit în sfârşit să renunţe la condiţiile puse şi să se mulţumească doar cu o donaţie de 50 milioane pentru Patronaj, cu avertismentul că dacă se vor înmulţi vapoarele va cere o nouă donaţie. În acest interval de timp, Filderman, văzând că planurile lui de a participa la conducerea oficiului de emigrare pentru a-şi putea servi clientela politică, adică burghezia înstărită, care era impusă la taxe mari şi protestau la el – văzând că intrigile lui au eşuat pe rând, a pus la cale o nouă încercare de lovitură. Un anume Meissner, sionist revizionist, originar din Cluj, care până la ivirea mea în fruntea treburilor făcea afaceri, bănoase cu Entzer, fostul director al Oficiului fugit, pentru a nu-mi da socoteală, cunoscând sforile trase de Filderman şi văzând că un nepot al acestuia un basarabean, roşcovan, suspect care se dădea drept doctor în drept, umblă pe la dr. Costinescu preşedintele Crucii Roşii Române, pentru a-l convinge să ceară şi pentru Crucea Roşie Română, acelaşi drept pe care îl avea Crucea Roşie Internaţională – cunoscând aceste două fapte, zic, Messner văzu un excelent prilej de a pune din nou mâna pe o situaţie lucrativă cu ajutorul acestor doi complici. Elaboră un expozeu destinat dr-ului Costinescu în care demonstra nevoia unui al doilea oficiu de emigrare sub auspiciile Crucii Roşii Române şi condus de un comitet compus din: un delegat al Centralei Evreilor, dr. Filderman şi el, Meissner care să aibă ca specialist şi funcţia de director. Dr. Filderman, bun prieten al dr-ului Costinescu, urma să susţină proiectul. Ceea ce a şi făcut. Rolul lui Pandelis urma să-l joace în această combinaţie nepotul lui Filderman, adică el să dea vapoarele. Acesta mi-a destăinuit mai târziu, că deşi nepot i-a plătit lui Filderman un onorariu de avocat de 500.000 lei pentru intervenţia lui Filderman pe lângă Costinescu de a-şi face o operaţie de probă cu un mic vapor al său, pentru 250 pasageri – toţi bineînţeles plătitori şi gras plătitori. Costinescu a fost în principiu de acord cu proiectul recomandat de Filderman, dar dându-şi seama că totuşi are nevoie şi de acordul meu ca mandatar al lui „Jewish Agency" hotărî să mă invite pentru a dezbate problema. Jean Cohen şi Mendelovici, care se aflau la mine m-au însoţit până la Crucea Roşie şi cunoscând indignarea mea fără margini că un om care-şi spune şef politic al evreilor – Filderman – nu şovăie să transforme o mare şi generoasă acţiune naţională şi de salvare de refugiaţi într-o tarabă, m-au implorat până la uşa Crucii Roşii să nu fiu prea dârz şi prea categoric cu Costinescu, care-i bun prieten cu mareşalul şi ar putea să ne strice dacă aş fi prea tranşant, cum îmi este obiceiul. Am fost tranşant şi categoric şi n-am aprobat faimosul proiect. Mi-am adus aminte de toate aceste zvârcoliri ale lui Filderman, când în iunie 1951, anchetatorul meu îmi trimitea dintr-o dare de seamă apărută în broşură a lui Mişu Benvenisti, despre activitatea lui din epoca antonesciană în care între altele îi exprimă lui Filderman mulţumiri şi elogii pentru „serviciile" aduse de această acţiune de emigrare...

Dar nici de data asta Filderman nu se resemnă. O lună mai târziu, primeam o scrisoare lungă din partea unui trimis extraordinar al Statelor Unite ale Americii şi însărcinat personal al preşedintelui Roosevelt, al cărui nume îmi scapă. Scrisoarea venea din Istambul, unde ministrul avea din partea preşedintelui Roosevelt însărcinarea să ia contact cu conducătorii tuturor marilor organizaţii mondiale evreieşti veniţi special acolo pentru se întâlni cu el, spre a căuta şi găsi căi noi şi cât mai rapide de salvare a evreilor în ţările ocupate de hoardele asasine hitleriste. În scrisoarea sa, ministrul îmi exprimă mulţumirile şi elogiile sale, pentru „prodigioasa mea activitate promovată cu riscul vieţii mele", mă îndeamnă să nu mă dau bătut, ca şi până atunci, de obstacole şi spre a mă încuraja mă informează că nu se va cruţa nimic pentru a realiza treptat-treptat un pact

https://biblioteca-digitala.ro

neîntrerupt de-a lungul Mediteranei de vapoare care să transporte spre Palestina cât mai mulţi evrei salvaţi. La sfârşitul scrisorii îmi adresează rugămintea ca în interesul cauzei să nu dispreţuiesc colaborarea dr-ului Filderman care-i apreciat în cercurile evreieşti şi chiar guvernamentale americane. Scrisoarea era însoţită de o altă scrisoare adresată mie de către Kaplan, pe atunci preşedintele departamentului financiar al lui „Jewish Agency" la Ierusalim, în care accentuând importanţa personajului care-mi adresa rugămintea, îmi recomanda să-l tratez condescendent, însă lasă hotărârea la latitudinea mea. Am răspuns amândurora arătându-le motivele pentru care şi în viitor va trebui să renunţ la „colaborarea" dr-ului Filderman, care mă „pârâse" „Joint"-ului şi ceruse intervenţia lui supremă ştiind că Jointul contribuie în bună parte la finanţarea operei de salvare şi emigrare.

Cam în acest timp, apare în „Monitorul Oficial", un Decret-lege semnat de mareşalul Antonescu în care autorităţile militare de frontieră sunt autorizate să execute prin împuşcare numai pe temeiul unui proces-verbal, orice evreu străin prins a fi trecut frontiera prin fraudă. Alarmat de acest decret asasin fără precedent, am făcut un raport către „Jewish Agency" la Ierusalim şi unul identic Congresului Mondial Evreiesc prin biroul de la Geneva (Lichtheim) cerând declanşarea de o parte a unei răsunătoare campanii de presă mondială şi de alta, o intervenţie urgentă la toate cancelariile diplomatic reprezentate în România, să protesteze prin miniştrii lor acreditaţi pe lângă guvernul român împotriva acestei nemaipomenite sfidări a drepturilor de azil şi cinica călcări a dreptului internaţional şi a omeniei elementare. Ambele rapoarte le-am predat ministrului Elveţiei, cu rugămintea de a face să parvină prin curier special la locurile în drept, întrucât d-sa reprezenta atunci pe lângă guvernul român şi Statele Unite şi Marea Britanie şi Franţa, îl rugăm ca fără a mai aştepta dispoziţiile telegrafice ale cancelariilor respective, care desigur nu vor întârzia să vină, d-sa să-şi prezinte lui Mihai Antonescu protestul statelor respective între care şi ai propriului său stat. Ca întotdeauna ministrul arătă şi de data asta marea lui bunăvoinţă şi înţelegere. Chiar a doua zi se prezentă lui Antonescu. Foarte afectat, Antonescu îl asigură că nimeni nu-i mai nenorocit ca el, care ca profesor de drept internaţional îşi dă seama mai bine ca oricine de gravitatea decretului încriminat. Şi frângându-şi teatral mâinile se întreba şi-l întreba pe ministru ce ar putea face spre a evita „un scandal mondial". Era expresia lui. Ministrul Elveţiei, care era pregătit pentru o asemenea eventualitate, i-a răspuns: „cred că este o cale – chemaţi-l pe Zissu, cel mai interesat în cauză şi dispunând de antenele necesare dincolo de frontieră, el va găsi desigur o ieşire. Antonescu a acceptat fără ezitare sugestia. A doua zi mă chemă. Mă primi de la uşă cu un gest dramatic şi cu exclamaţia: „D-le Zissu, cum facem să evităm un scandal mondial?" I-am răspuns că mă tem că întrebarea e cam târzie şi atunci Antonescu a trecut la confidenţe şi spovedanii: că el habar n-a avut de acest decret, care nu fusese propus şi dezbătut în Consiliul de Miniştri şi de care a luat şi el cunoştinţă, ca orice cetăţean, din Monitorul Oficial; că niciodată lumea nu va cunoaşte lupta homerică pe care a avut-o şi o are de dus cu un conducător de stat violent, cam pricinos, repezit şi care-i convins că-i trimis de Providenţă să izbăvească poporul român; că nimeni nu ştie ce luptă are de dus pe alt front cu organele poliţieneşti germane spre a înlătura sau cel puţin a ameliora catastrofa ba de pe capul populaţiei evreieşti, ba de pe capul conducătorilor politici şi opoziţiei. În această privinţă îmi povesti cazul lui Iuliu Maniu pe care Richter, şeful sau unul din şefii Gestapoului din România, ceruse dreptul de a-l urmări permanent cu agenţii lui spre a-i zădărnici comploturile. „Eu care ştiam – spunea Antonescu – că nu asta se urmăreşte, ci suprimarea lui Maniu printr-un accident bine aranjat, am avut de dus o luptă disperată ca să-l conving pe Richter să renunţe, eu luându-mi însărcinarea s-o fac eu pe răspunderea mea cu agenţii români; m-a asigurat că atunci când

https://biblioteca-digitala.ro

mareşalul a revocat în plină executare ordinul de deportare a evreilor în Transnistria, a făcut-o sub imboldul lui. Aici mi-am îngăduit să-i reproşez cu acest prilej fulminantul lui discurs cu care justificase legea romanizării i din care am reţinut fraza emfatică „noi suntem un stat naţional şi creştin şi de aceea nu putem îngădui ca imobilele, casele noastre să fie în mâinile evreilor!" Creştinismul, după câte ştiu eu – i-am spus – nu porunceşte să frustrezi averea aproapelui, ci dimpotrivă, să te lepezi tu însuţi de avere. Jenat, mi-a răspuns după oarecare ezitare: „ce vrei, eu singur am mereu sarcina ingrată de a mobila tăcerea unui guvern sfinx şi atunci aproape nu sunt de evitat anumite lipsuri. Mi-a spus apoi că riscându-şi capul, i-a înlesnit lui Ştirbey plecarea la Istambul şi după aceea şi a fiicei acestuia, dar că în cazul ei, lucrurile s-au încurcat pentru că Gestapoul a arestat-o la frontiera bulgaro-turcă.

După epuizarea confidenţelor, a revenit la decretul asasin implorându-mă să-i sugerez o soluţie. Şi i-am dat-o. Îmi dau seama – i-am spus – că nu vei putea să-l convingi pe mareşal nici să-l abroge, nici să lase să cadă în desuetudine şi de aceea-ţi fac următoarea propunere: dacă ai încredere în generalul Piky Vasiliu, şeful jandarmeriei, dă prin el un ordin confidenţial către grăniceri, că până la noi dispoziţii, decretul cu pricina se suspendă, în schimb, orice evreu străin prins că a trecut fraudulos frontiera să fie arestat şi înaintat sub pază militară lagărului din Tg. Jiu. Spre exemplificarea operaţiei să se înainteze mai mulţi delicvenţi dintr-o dată şi se vor înainta concomitent subsecretariatului de la Interne, adică practic lui Piky Vasiliu, listele nominative ale celor internaţi. Copii după ele ar urma să-mi fie predate mie de către Ministrul de Interne pentru oficiul de emigrare, iar eu îmi iau obligaţia de a scurge treptat pe cei interesaţi spre Palestina, dându-i de-a dreptul, pe măsură ce le vine rândul de plecare din lagăr. Antonescu se înflăcără şi-mi spuse: „soluţia e admirabilă, şi eu accept cu toate gravele riscuri cele comportă, dar trebuie să-l convingi şi pe Piky Vasiliu, să-şi ia partea lui de răspundere şi dacă izbutesc, vei lua contact cu el pentru aranjarea tehnică a soluţiei. Am scos atunci o cerere pregătită dinainte în care ceream autorizarea de către vicepreşedinţia Consiliului de Miniştri de legală funcţionare a Oficiului de Emigrare sub preşedinţia mea şi a notifica acest lucru Ministerului de Interne. Supunându-i cererea, i-am spus că soluţia mea nu poate deveni operantă decât prin executarea ei finală de către oficiu, adică prin expedierea din ţară a refugiaţilor şi de aceea e neapărat necesar să i se dea acestui oficiu atât de disputat o existenţă legală. Cu observaţia „ai ştiut cum şi când să loveşti, bravos, te felicit" a pus de-a curmezişul cererii rezoluţia „se aprobă" se va face adresa de autorizare către A.L. Zissu şi o notificare Ministerului de Interne. După care mi-a încredinţat chiar mie hârtia, spunându-mi „predă chiar d-ta hârtia pentru facerea celor de cuviinţă dlui maior Galin, în care am toată încrederea şi al cărui birou se găseşte la extremitatea cealaltă a ministerului: ţi se va arăta. Şi în genere ori de câte ori ai de semnalat ceva important sau grav, scrie la maşină o notă semnată „Zaharia", o pui în plic şi i-o dai lui Galin, care va avea porunca să-mi predea fără zăbavă plicul şi eu voi aprecia dacă-i cazul să stăm de vorbă sau să iau măsurile ce le vei sugera.

Tot ce s-a întâmplat la acea întâlnire, a fost uimitor, dar n-am fost deloc surprins. Din clipa în care la prima întâlnire Antonescu bătea cu pumnul în masă şi mă ameninţa cu toate fulgere unui guvern cumplit pentru că treptat, treptat să arunce câte ceva din leatul pretenţiilor până la capitulare aproape totală, din prima clipă, zic, am înţeles ce se întâmplă; dezastrul de la Stalingrad rămăsese de mult în urmă căpătând de acum nimb legendar, iar retragerea catastrofală a armatelor nemţeşti în debandadă de pe cotul Donului era aproape sfârşită. Dezastrul final al nemţilor nu mai putea fi pus la îndoială decât de nebuni şi Antonescu Mihai, numai nebun nu era. El îşi pregătea de altfel metodic şi din timp retragerea strategică dintr-o poziţie pe care se pregătea s-o arate ca fiindu-i impusă în ciuda

https://biblioteca-digitala.ro

sentimentelor lui adevărate şi ceea ce s-a întâmplat la întâlnirea descrisă mai sus, n-a fost decât un asalt final la graţia şi protecţia mea viitoare, atunci când va bate ceasul. Cu alte cuvinte, fără a o mărturisi, fără a face vre-odată, cea mai vagă aluzie, şi strângerea la mine capital moral, şi politic, la mine purtătorul de cuvânt al evreimii, adică, al victimei nr. 1 şi mandatarul iudaismului universal. Acelaşi proces psihologic precum se va vedea mai jos se petrecea şi în rezerva mintală a lui Piky Vasiliu.

Înainte de a intra în cabinetul lui Antonescu s-au întâlnit următoarele: în sala mare cu coloane pe care trebuia s-o traversez, am fost izbit zărind pe Lecca rezemat de o coloană şi-n faţa lui şi stând cu el de vorbă, pe Mişu Benvenisti. Benvenisti fusese nu de mult eliberat din închisoare, fusese implicat într-un proces de devize şi corespondenţă subversivă interceptată, intentat unui mare număr de conducători ai organizaţiilor haluţiene de tineret. Silindu-l să se retragă din fruntea executivei sioniste, unde funcţionase ca preşedinte interimar şi pe care fără vina ei o atrăsese în scandal, el era acum un simplu particular şi de aceea eram uimit văzându-l în anticamera lui Antonescu şi mai uimit văzându-l acolo într-o amicală convorbire cu Lecca. Când m-a zărit – Lecca îl făcuse atent asupra apariţiei mele – a venit spre mine şi simţind penibilul situaţiei, spuse: „te văd mirat că mă găseşti aici; şi eu sunt numai puţin mirat, m-a chemat dl prim-ministru; dacă-i vorba cumva de o chestie de interes public evreiesc sau sionist, bineînţeles că-i voi spune că numai am nici o calitate şi că urmează să se adreseze dumitale, de altfel, eşti aici şi numai are nevoie de sfatul meu". L-am lăsat la uşa holului şi eu am intrat la şeful de cabinet, care mă informă că la primul ministru se află de mult ministrul Elveţiei, ce coincidenţă – dar că trebuie să plece. La aceste cuvinte a şi apărut pe prag ministrul De Weck, care schimbă cu mine o privire semnificativă şi-n urma lui, Antonescu. Plecând de la întâlnire, eram frământat de întrebarea: ce căuta acolo Benvenisti în tête-à-tête cu Lecca? Căci pentru mine nu încăpea nici o îndoială că amândoi erau acolo pentru un interes comun; la ieşirea mea de la Antonescu, adică după două ore, amândoi erau încă acolo şi aşteptau desigur să fie primiţi împreună. A doua zi am convocat Executiva mea, am raportat cazul şi am propus citarea lui Benvenisti înaintea Juriului de Onoare permanent al Executivei. Nu-mi mai aduc aminte cum a justificat atunci în faţa Juriului prezenţa lui la Antonescu. Fapt este că susţinea că întâlnirea lui acolo cu Lecca a fost o simplă întâmplare şi fără nici o legătură cu obiectul vizitei lui. În nici un caz n-a susţinut în faţa juriului că s-a dus acolo din proprie iniţiativă şi nu chemat de Antonescu, pentru a-mi da o mână de ajutor în obţinerea ridicării ordinului de sechestrare a celor trei vapoare în suferinţă, aşa cum avea să susţină morţiş şapte ani mai târziu, adică în 1951, în faţa anchetatorului său. Nu putea să susţină atunci asemenea aberaţie pentru că: a) mie în anticameră, prins asupra faptului, mi-a spus că fusese chemat şi nu ştie pentru ce; b) n-ar fi putut să facă un asemenea demers fără autorizaţia mea prealabilă şi iniţierea lui amănunţită în pricină şi obiectul conflictului cu ceea ce n-a fost cazul, şi în sfârşit; c) conflictul cu pricina fusese demult lichidat şi vapoarele demult plecară şi transporturile cu emigranţi îşi reluaseră desfăşurarea lor normală. La confruntarea mea cu el în ziua de 20 iunie 1951, am spulberat alegaţiile lui, conchizând că altul trebuia necesar să fie obiectul vizitei cu pricina.

Câteva zile mai târziu am căpătat adresa de legalizare a funcţionării Oficiului în condiţiile dorite de mine şi după alte două zile, mă aflam la ministerul de interne în faţa lui Piky Vasiliu, cu care am stabilit destul de repede condiţiile de funcţionare a noului aranjament de eludarea decretului asasin. Constatând la el acelaşi zel ca la Antonescu, dar mai prost camuflat, i-am arătat că una din consecinţele funeste şi tragice ale problemei refugiaţilor este existenţa lor de câini goniţi şi fără protecţie. Se aflau atunci în Bucureşti

https://biblioteca-digitala.ro

vreo 12.000 refugiaţi fără acte, fără autorizaţie de şedere în Capitală fără a fi înregistraţi la Controlul Străinilor, care cu drept cuvânt erau obiectul de permanent vânat al agenţilor poliţieneşti. Până să se scurgă un număr atât de mare de ilegali, trebuie oarecum legalizată în chip tranzitoriu şi condiţionat prezenţa lor, pentru a se pune capăt supliciului. I-am propus în consecinţă şi el a consimţit ca eu să fiu autorizat ca pe răspunderea mea să le dau buletine de identitate ad-hoc cu fotografie, semnate valabil, numai de mine. Purtătorii unor asemenea buletine nu vor mai fi supăraţi, ci eu contractez obligaţia: a) de a înainta ministerului lista nominativă a tuturor beneficiarilor b) a anunţa ministerului fiecare plecare, depunând totodată spre anulare buletinele retrase. Până la sfârşit am emis şi semnat multe mii de buletine şi goana a încetat treptat. În acelaşi timp, eu eram regulat avizat de minister de câte ori de la frontieră se înaintau delicvenţi la Tg. Jiu. De altfel, rapoarte asemănătoare veneau şi de la haluţimii însărcinaţi cu operaţiile de salvare a refugiaţilor care lucrau pe teren în subordinele lui Mendelovici şi Jean Cohen, membrii ai executivei sioniste clandestine. Într-o zi – asta era la începutul verii 1944 – eu mă aflam la Sinaia pentru o pauză odihnitoare de 24 ore dintr-o muncă istovitoare de 18 ore pe zi şi pline de emoţii şi enervări – sunt deşteptat din somn în miezul nopţii la fereastră distingând glasul lui Jean Cohen. Aflu de la el vestea alarmantă că un grup compact de 197 refugiaţi prins la un punct de frontieră, cred că pe la Baia-Mare, au fost descoperiţi şi identificaţi de nişte S.S. din Gestapo care stăruie ca toţi cei 187 veniţi din Ungaria să fie încărcaţi în vagoane şi retrimişi dincolo de frontieră. Dacă se execută această dorinţă a Gestapo-iştilor, – spune Cohen – înseamnă că sunt trimişi la moarte sigură, pentru că bestiile hitleriste de dincolo vor fi desigur anunţaţi de camarazii lor care au pus mâna pe pradă şi nu le vor mai da drumul; după o comunicare telefonică a băieţilor noştri, ei trebuie salvaţi până la ora 2 cel mai târziu, ziua, altfel sunt pierduţi. Fără ordin special autorităţile locale numai îndrăznesc să aplice în acest caz procedeul uzual, că se descoperă faţă de Gestapo. Declarându-mă gata să plec imediat la Bucureşti, pentru a obţine un ordin telefonic expres, el îmi spune că nici nu-i nevoie şi-i zadarnic să plec la Bucureşti; mâine e sărbătoare şi Mihai Antonescu, care-i obosit, s-a dus să se odihnească 24 ore şi se află la Predeal în vila mareşalului, mareşalul însuşi fiind la Bucureşti, aşa că nu risc să dau de el. Dimineaţa m-am dus la Predeal. Introdus cu greu în camera de gardă obţinui de la un comandor de marină care comanda atunci garda mareşalului să mă anunţe lui Mihai Antonescu, împotriva consemnului expres dat de el că nu primeşte pe nimeni, fiind bolnav în pat. M-a primit. I-am arătat pricina tragică a comportării mele şi l-am implorat să facă toate diligenţele omeneşti posibile pentru a salva pe cei 187 de nenorociţi între care se găseau mulţi copii şi bătrâni. A telefonat lui Piky Vasiliu şi lipsea din Bucureşti. Disperat de gestul de resemnare al lui Antonescu, i-am spus că nu plec decât mort şi că nu se poate să nu găsească o soluţie. A scris atunci pe o hârtie de carnet un cuvânt fără înţeles pentru mine, mi-a dat-o şi cu emoţie îmi spuse: „Iată aici e parola secretă pentru secretarul meu general, dacă abuzezi de el, joci capul nostru al amândurora, dar ai dreptul să te foloseşti de el cum vrei şi cum vei crede mai util pentru obţinerea de la cei în drept cu ajutorul secretarului meu general, a ordinului de care ai nevoie. D-ta nu pierde timpul şi până ajungi la Bucureşti îl avertizase că aceluia care i se va prezenta cu parola e obligat să-i stea neprecupeţit la dispoziţie. Îmi răspunzi de parolă cu capul d-tale. I-am încredinţa lui Jean Cohen, care aştepta în stradă hârtie şi la 2 după-amiază cei 187 erau salvaţi şi se pregăteau să plece spre Tg. Jiu.

În aceeaşi perioadă de timp, îmi comunică într-o zi Piky Vasiliu, că s-a întâmplat un incident neplăcut între el şi ministrul Turciei, Tanrioer. Protestând la ministerul de externe împotriva unor transporturi de emigranţi, cărora Marea Britanie, mandatara Ligii Naţiunilor

https://biblioteca-digitala.ro

asupra Palestinei le spune ilegali şi care în consecinţă guvernului său să oprească vapoarele la Istanbul, ministrul Turciei a fost îndreptat spre Piky Vasiliu. Acesta i-a răspuns că el n-are cum să verifice alegaţiilor consulatului britanic de la Istambul şi în consecinţă nu vede cum ar putea satisface dorinţa ambasadorului de a opri plecarea vapoarelor. Ministrul Turciei, a declarat nesatisfăcător răspunsul subsecretarului de stat şi a plecat spunând că se va adresa din nou ministerului de externe.

Dându-mi această informaţie, Piky Vasiliu mă sfătuieşte să-l văd pe ministrul Turciei şi să facă ce cred pentru a stăvili conflictul, altfel lucrurile ameninţă să se complice. M-am dus să-l văd pe ministrul Turciei, care formal a continuat să se menţină pe o poziţie intransigentă, dar în acelaşi timp domnea o admirabilă înţelegere pentru cauza mea. Până la sfârşit am căpătat codemersurile, îmi va lăsa totuşi toate drumurile deschise; era evident că-şi dădea seama că nu serveşte un interes naţional, ci o cauză antipatică a imperiului britanic. De atunci nu m-am mai împiedicat de ministrul Turciei.

Pe ministrul Suediei l-am cunoscut în următoarele împrejurări: marele rabin al Suediei dr. Ehrenpreis, stătea în fruntea unei organizaţii suedeze pentru salvarea copiilor evrei în ţările cotropite. În cadrul acestei acţiuni, dr. Ehrenpreis a transmis ministrului Suediei din Bucureşti, suma de 20 000 franci; douăzeci mii franci napoleoni aur pentru a-mi fi predaţi mie în folosul copiilor orfani care au putut fi salvaţi în Transnistria şi readuşi la Bucureşti sau în restul ţării. A doua oară, l-am revăzut cu ocazia unui incident dezagreabil: preotul Bisericii suedeze din Bucureşti, Pater Wurmbrand, evreu creştin, originar din Bucureşti, faimos pentru activitatea lui prozelitistă printre evrei, s-a dus la unul din căminurile unde erau adăpostiţi orfanii întorşi din Transnistria şi cu viclenie a reuşit să scoată de acolo trei sau cinci copii nu-mi aduc bine aminte. Când administraţia căminului şi-a dat seama că se află în faţa unei răpiri, a dat alarma şi am ordonat scoaterea copiilor cu orice preţ din mâna ademenitorului: Wurmbrand s-a plâns atunci ministrului Suediei care contrariat, m-a rugat să-l lămuresc. A treia oară, l-am revăzut, tot la legaţie, după eliberare, invitat la o recepţie cocteil pe care o dădea cu prilejul înfiinţării camerei de comerţ româno-suedeze, sub patronajul ministrului de industrie şi comerţ de atunci, Bejan.

În toate acţiunile şi iniţiativele evocate mai sus, care a fost rolul executivei sioniste ilegale?

În primul rând, ea a avut rostul de a forma cadrul politic al acţiunilor mele şi corpul consultativ în împrejurările grele şi de aceea n-am constituit-o după criteriile uzuale şi tradiţionale în organizaţia sionistă, adică după aşa-zisa cheie electivă, ci după criteriul selectiv. Nefăcând eu însumi parte din nici una din grupările politice care constituie totalitatea organizaţiei sioniste şi solicitate de toţi, să iau în mână promovarea unor acţiuni care cereau hotărâre, curaj şi autoritate, am înţeles să-m aleg colaboratorii după aprecieri personale şi nu impuşi de grupările politice după interesele electorale. De aceea, grupările la rândul lor şi-au păstrat o totală rezervă faţă de o executivă, care nu era o expresie a lor, mărginindu-se să recunoască doar rolul meu personal, de împuternicit al lui „Jewish Agency" adăugat temporar la acel de necontestat doctrinar şi animator irumptacoident în arena politicii active şi cotidiene. În consecinţă, ele grupările, aveau cu executiva mea, doar relaţii solemne de zile mari, dar îşi păstrau autonomia lor politică, propagandistică şi organizatorică şi nu dădeau socoteală decât organizaţiilor lor patronale respectiv din Ierusalim direct, trecând peste executivă. A fost nevoie să precizez acest lucru, pentru a explica de ce ele, grupările, erau în legături de corespondenţă directă cu Ierusalimul şi nu prin executivă, care pentru ele nu era decât „o echipă de lucru personală a lui Zissu". Acelaşi lucru se întâmplă şi cu organizaţiile tineretului haluţian de toate nuanţele, care

https://biblioteca-digitala.ro

veneau cu plăcere să asculte o conferinţă de a mea, dar îşi păstrau întreaga independenţă şi faţă de executivă şi faţă de organizaţiile partinice a căror emanaţie erau şi nu dădeau la rândul lor socoteală decât organizaţiilor lor patronale respective din Ierusalim direct, sau emisarilor acestora, aşa-zişii „şlihimi", care izbuteau să frângă toate dificultăţile excepţionale ale războiului şi să pătrundă până aici, deşi făceau parte din tabăra adversă. Ei veneau înarmaţi cu acte false şi cei mai mulţi dintre ei coborau din văzduh cu paraşuta, fără bineînţeles a mărturisi cuiva acest lucru. Am crezut necesar să precizez şi această poziţie a haluţimilor faţă de executiva mea, pentru a explica astfel motivul pentru care şi ei, aş spune mai cu seamă şi, corespundeau peste şeful executivei, direct cu Ierusalimul.

Această complexă autonomie le-a fost înlesnită de faptul că primeau direct fonduri şi erau astfel neatârnaţi financiarmente. Când m-am hotărât să procedez la constituirea unei executive, am şi găsit pendinte, ca consecinţă a acestei autonome mânuiri de fonduri, un proces răsunător în faţa Curţii Marţiale în care erau implicaţi în afară de conducători ai organizaţiilor haluţiene şi Wilhelm Fischer, preşedintele lui „Keren Kayemet" şi Mişu Benvenisti, fostul preşedinte al executivei, proces declanşat datorită unui elveţian, care făcea pe dublul agent: primea de la haluţimi scrisori de transmis prin curierul Legaţiei Elveţiene, pe care înainte de transmitere le dădea Gestapoului spre fotocopiere. Eu am protestat de câteva ori în şir la Ierusalim împotriva acestei autonomii financiare a tineretului haluţian, dar în zadar. Din acest preambul reiese limpede de ce din capul locului nu poate fi vorba exclusiv de o corespondenţă a executivei sioniste şi numai a ei cu forurile patronale din străinătate, ci de: a) corespondenţa executivei; b) corespondenţa oficiului de emigrare; c) corespondenţa grupărilor politice sioniste; d) corespondenţa organizaţiilor haluţiene; e) corespondenţa celor două fonduri sioniste.

a) Corespondenţa Executivei era cea mai reuşită din toate. Ea şi în timpuri şi împrejurări normale coresponda, cum era şi logic, foarte mult cu provincia, dar extrem de rar cu executiva mondială, darmi-te când ducea o existenţă clandestină care nu trebuia dată la iveală.

Corespondenţa şi cu executiva mondială sau cu „Jewish Agency" era de altfel cu atât mai inutilă cu cât raporturile politice le făceam eu. Aceste rapoarte le trimiteam prin intermediul Crucii Roşii Internaţionale care se servea probabil de curierii Legaţiei elveţiene. Aceste rapoarte se adresau de obicei, fie lui „Jewish Agency" la Ierusalim, fie Congresului Mondial Evreiesc prin biroul de la Geneva. La Geneva mă adresam fie lui Richard Lichteim, reprezentantul lui „Jewish Agency" fie colegului său de la Biroul Congresului Mondial Evreiesc al cărui nume îmi scapă acum. De multe ori am şi avut cu ei schimb de telegrame. O singură dată am predat personal ministrului Elveţiei un raport cu rugămintea de a-l transmite prin curier. Era raportul privitor la decretul asasin al lui Antonescu şi rugămintea de a face demersuri diplomatice de protest pe lângă guvernul român. O altă scrisoare pe care am mai înmânat-o direct unui ministru plenipotenţiar spre transmitere prin curier, a fost scrisoarea mea de mulţumire către rabinul dr. Ehrenpreis, pentru donaţia de 20.000 de franci aur în folosul orfanilor din Transnistria salvaţi, pe care am înmânat-o spre transmitere ministrului Suediei. Încolo, precum am arătat, toate rapoartele mele politice le încredinţam Crucii Roşii Internaţionale, care îşi lua răspunderea transmiterii lor sigure. Cu biroul din Istambul condus de Barlas, corespondam numai în calitate de preşedinte al Oficiului de Emigrare. Această corespondenţă era exclusiv tehnică şi administrativă şi nicidecum politică. Biroul acela era condus de funcţionari în subordine şi unde şefii politici se ocupau exclusiv de problemele tehnice şi administrative ale emigraţiei, precum: tranzitul emigranţilor sosiţi la Istambul cu trenul prin Bulgaria şi cu

https://biblioteca-digitala.ro

vapoarele; transmiterea certificatelor către Oficiile de Emigrare şi a instrucţiunilor privind categoriile ordinare şi preferinţe şi procentajele fiecărei categorii de emigraţi. Toată această corespondenţă era mai mult sau mai puţin anodină şi se transmitea pur şi simplu recomandat prin poştă. Numai în cazurile în care eu transmiteam prin Biroul din Istambul un raport politic către „Jewish Agency" de la Ierusalim, sau biroul îmi transmitea mie corespondenţă politică de la Ierusalim sau cum a fost cazul cu mesajul trimisului special al preşedintelui Roosevelt şi scrisoarea de însoţire a lui Kaplan, azi ministrul de finanţe al Ierusalimului, aflat atunci la Istambul împreună cu ministrul american, numai astfel de corespondenţă, zic se transmitea reciproc prin Crucea Roşie Internaţională, respectiv curierul diplomatic elveţian.

Aşa, corespondenţa Oficiului de Emigrări. În ce priveşte căile de transmitere a corespondenţei de către grupările sioniste, numai conducătorul acestora sunt în mă-sură să furnizeze informaţii şi anume:

- dr. Cornel Iancu şi Mendelovici, pentru gruparea „Renaşterea";
- ing. Dascălu, pentru „Haşomer Haţair";
- Jean Cohen şi Leon Itzkar pentru „Clal-sioni";
- Michel Leiba, pentru „centru" şi
- Dan Ieşeanu şi dr. Th. Löwenstein, pentru partidul socialist „Ichud".

La fel conducătorul organizaţiilor haluţiene pentru organizaţiile respective. Din pricina completei lor corespondenţe nu sunt în măsură să indic numele acestora, dar cred că acest lucru pot s-o facă conducătorii organizaţiilor adulte respective indicaţi la pag. 36.

Pentru felul de transmitere a corespondenţei lor două fonduri sioniste, nu pot da informaţii decât preşedinţii lor respectivi, întrucât birourile de conducere şi administraţie ale acestor Fonduri, au fost şi sunt constituţionalmente complet autonome şi răspunzătoare direct faţă de centralele de la Ierusalim. Aşadar, în speţă: dr. Cornel Iancu şi directorul Rosenhaupt; Leon Itzkar şi directorul Enciu Cohn.

Pentru a reveni la rostul şi rolul executivei sioniste, clandestine, trebuie să accentuez că ea s-a mărginit doar să constituie un cadru politic pentru acţiunile şi iniţiativele mele şi un corp exclusiv consultativ, şi membrii ei îndeplinesc misiuni active foarte importante. Astfel:

- Leon Itzkar, era financiarul Executivei.
- Mendelovici dirija opera de salvare a refugiaţilor, secondat de conducătorii haluţimilor, în frunte cu Hertzig, care lucrau pe teren, adică la trecătorilor frontierelor.
- Jean Cohen, era investigatorul şi informatorul politic şi teleactivist şi în această calitate a adus servicii foarte importante. Am arătat în acest expozeu că convenirea cu Mihai Antonescu să-i semnalez prin note predate în plic maiorului Galin, orice primejdie iminentă pentru evrei şi orice abuz. Datorită vigilenţei lui Cohen am putut să-l sesizez astfel în multe rânduri. Un caz mi-a rămas în memorie pentru importanţa şi gravitatea consecinţelor lui, dacă tentativa n-ar fi fost dejucată la timp datorită vigilenţei lui Cohen. Gestapoul hotărâse să descarce în noaptea zilei următoare arme şi muniţii în cimitirul Evreiesc din Şoseaua Filantropiei, aruncate din camion, peste zid. A doua zi, poliţia sesizată urma să găsească aceste arme şi muniţii, „pregătite de către organizaţii clandestine evreieşti". Sesizat de mine printr-o notă scrisă, s-au întărit paza în jurul cimitirului. Camionul german cu încărcătura a şi sosit, dar văzând mulţimea de gardişti a şters-o cu încărcătură cu tot.

Tot Cohen, m-a sesizat într-o zi că există posibilitatea de a face să evadeze din lagăr un număr important de ofiţeri aviatori englezi, prizonieri. I-am dat încuviinţarea s-o facă şi

https://biblioteca-digitala.ro

a izbutit. Nu-mi aduc aminte câţi au putut fi scoşi, dar patru dintre ei au venit la mine să-mi mulţumească în numele camarazilor şi pentru salvarea lor şi pentru banii pe care am dispus să li se dea ca să poată să se întreţină până la scăparea lor definitivă. Cohen ar putea da amănunte mai ample. Pentru această faptă am căpătat, în 1945, din partea mareşalului Alexander diploma de aur în numele regelui Angliei, diplomă pe care am respins-o cu o scrisoare de însoţire apărută ciuntită de cenzură în „Mântuirea" şi pentru aceeaşi faptă a căpătat şi Jean Cohen o diplomă la fel. S-a văzut în acest expozeu rolul lui Jean Cohen şi cu ocazia salvării celor 187 refugiaţi identificaţi de gestapo.

Dintre ceilalţi membri ai Executivei, av. Ebercohn, Iancu Leiba, Leon Itzkar, Faibiş, Tully Rosenthal, etc., erau activi ca administratori ai Oficiului de Emigrare şi constituiau comitetul ad-hoc de taxare a emigranţilor înstăriţi. Aceştia formau până la 10% din ambarcamentul total al fiecărui vapor 90% fiind gratuiţi şi din fondul creat din impunerea lor, erau echipaţi până la Constanţa, aprovizionau vapoarele cu merinde şi se finanţa opera de salvare a refugiaţilor. La această din urmă contribuiau cu 50% şi „Jointul" american prin Filderman şi dr. Costiner, întreţinerea refugiaţilor în Bucureşti, până la plecarea lor treptată, fiind în sarcina exclusivă a „Joint"-ului.

Iată că rolul executivei a fost foarte important şi activ.

Oficiul meu de preşedinte al Executivei şi al Oficiului de Emigrare, a fost onorific. Eu am suportat din buzunar şi spesele de reprezentare.

În noapte de 22 august 1944, la ora 11, eu dormeam de acum – mă pomenesc cu un curier de la preşedinţia Consiliului care-mi spune că are ordin să mă aducă în Preşedinţie în maşina care mă aşteaptă jos. M-am dus. Prin sălile scufundate în obscuritate am fost introdus la Mihai Antonescu. Era neobişnuit de palid şi descompus la faţă. Îmi spuse tremurând aproape: „de data asta nu eu voi avea plăcerea să mă întreţin cu d-ta. Te rog să treci în cabinetul lui Ovid Vlădescu, subsecretarul meu, care-ţi va vorbi în numele guvernului."

Pe Ovid Vlădescu – pe care-l vedeam pentru prima oară – l-am găsit la fel de descompus. Fără nici un preambul îmi vorbi cu oarecare solemnitate: „D-le Zissu, situaţia e disperată, numai putem ţine frontul, trebuie să cerem armistiţiu. Guvernul apelează la patriotismul d-tale, cerându-ţi ca într-un mesaj adresat marilor organizaţii mondiale evreieşti, să stăruieşti să uzeze de influenţa lor asupra Aliaţilor, pentru a obţine de la Înaltul Comandament al URSS condiţii de armistiţiu cât mi blânde cu putinţă. Un avion gata să decoleze aşteaptă să ducă chiar acum noaptea mesajul d-tale.

I-am arătat că oricât de mare îmi este dorinţa să dau în acest moment grav o mână de ajutor poporului român, n-am nici căderea, nici calitatea de a mă amesteca în această imensă problemă. Mârâind cu ciudă remarcă: „Filderman care a fost aici înaintea dumitale s-a arătat mai apropiat; el se pare, a avut căderea s-o facă"; m-a concediat.

A doua zi, la şapte dimineaţa i-am convocat pe dr. Marton şi Leon Itzkar spre a le raporta cele întâmplate în cursul nopţii şi a-i trimite la Filderman pentru a-i cere informaţii precise cu privire la atitudinea lui Filderman, informat de ei asupra atitudinii mele, a confirmat că într-adevăr a trimis un mesaj către „Joint", dar nu în sensul cerut mie. El cerea ca ocupaţia militară şi administrativă a ţării să fie făcută de către toţi aliaţii, nu numai de către URSS.

Asupra întregii chestiuni, am încheiat un proces verbal, semnat de mine, dr. Marton şi Itzkar.

Ne aflăm în dimineaţa zilei de 23 august 1944.

(ss) A.L. Zissu

https://biblioteca-digitala.ro

Declaraţie

15 martie 1952

Arată dumneata amănunţit conţinutul scrisorii adresată lui Kubowitz?

Conţinutul scrisorii este următorul: „Conferinţa adjuncţilor miniştrilor de Externe, ai celor patru mari puteri, care se ţin acum la Paris, va duce probabil la convocarea conferinţei definitive a celor patru miniştri de Externe. Dacă acest lucru se va întâmpla, am motive să cred că se vor afla acolo şi delegaţi al ţărilor care au semnat alături de URSS protestul de la Praga, care a provocat această conferinţă. În acest caz consider oportun să căutaţi a lua contact cu delegaţii RPR pentru a pune problema emigraţiei şi a cere următoarele ameliorări: dreptul pentru emigranţi, de a lua cu ei întreaga gospodărie şi pentru meşteşugari şi uneltele lor, obţinerea unei cote de liber profesionişti şi de tineret, două categorii care n-au acces la emigrare şi simpla cerere de emigrare să constituie o declaraţie de opţiune pentru cetăţenia israeliană şi obţinerea implicită a dreptului de emigrare. Această condiţie juridică are o mare importanţă mai ales pentru evreii care nu sunt în câmpul muncii. În chip cu totul special vă atrag atenţia asupra situaţiei catastrofale în care sunt puşi acei evrei care obţinând paşaport de emigrare lichidează tot, predau locuinţa, predau actele lor personale şi în momentul de a se îmbarca, sau uneori chiar după îmbarcare li se retrage paşaportul şi rămân ca pe apă. Unii din ei sunt chiar arestaţi. Pentru obţinerea acestor ameliorări cred că ar fi necesar să oferiţi avantaje însemnate, prestări de servicii şi oameni, şi vor spune desigur cine e în stare să facă servicii, e în stare să şi strice şi desigur vor fi accesibili.

Cu acest prilej, ţin de a mea datorie să vă arăt că din informaţiile sigure ce le deţin, generalul Rădescu preşedintele Comitetului Naţional Român din Exil, a făcut demersuri disperate să ia contact cu dvs., pentru a cere sprijin politic şi fonduri, după ce a luat contact cu alte organizaţii evreieşti. Nu ştiu dacă luarea de contact cu dvs. a şi avut loc. În caz că încă nu sunt obligat să vă dau următoarele informaţii, e drept că în epoca antonesciană Rădescu a fost om de treabă în genere şi faţă de noi în special, dar două discursuri ţinute de el la radio dovedesc că în lupta lui împotriva regimului din RPR el nu-i aliat cu social-democraţii cum vrea să pară şi cum s-ar fi cuvenit din partea unui democrat, ci cu cei care aici în ţară visează pogromuri şi că n-a avut grijă să-i sfătuiască ca să nu mai opteze după pogromuri.

Am ţinut să vă previn pentru că în deplină cunoştinţă de cauză să puteţi aprecia dacă-i locul să-l ajutaţi politiceşte şi financiarmente.

Ce cunoşti dumneata despre legăturile organizaţiilor evreieşti cu Rădescu?

După întoarcerea lui Rubin fost ministru al Israelului, de la Paris, mi-a povestit că acolo Filderman i-a solicitat o întâlnire în chip foarte stăruitor. La întâlnire, Filderman l-a rugat să-l informeze despre situaţia în general din ţară şi în special despre situaţia evreilor, cu deosebire a celor care nu sunt în câmpul muncii. După care i-a vorbit în chip foarte stăruitor şi elogios despre Rădescu, pentru ca finalmente să-i ceară lui Rubin să folosească autoritatea lui pe lângă acele organizaţii evreieşti, unde el Filderman, nu se bucură de asemenea autoritate pentru a-i înlesni lui Rădescu luarea de contact cu ele, pentru a le cere şi lor sprijin politic şi bănesc pentru lupta ce o duce împotriva regimului din RPR şi implicit împotriva regimului în genere de dincolo de cortina de fier. Filderman a spus limpede că

https://biblioteca-digitala.ro

demersul lui vizează „Agenţia Evreiască pentru Palestina", „Congresul Mondial Evreiesc", pentru că la „Joint" a adăugat Filderman cu satisfacţie vădită, la Joint am făcut eu tot ce trebuia pentru promovarea şi sprijinirea bănească şi politică a acţiunii lui Rădescu.

Rubin ajungând la relatarea acestui ultim amănunt mi-a spus: „am putut judeca după satisfacţia lui Filderman cât de mare trebuie să fie sprijinul bănesc al Jointului, dar că se teme probabil să nu obosească şi vrea să se asigure de înlocuitori, sau să întărească frontul sprijinitorilor.

Arată dumneata conţinutul scrisorii către Sharet pe care ai emis-o?

Scrisoarea avea următorul conţinut: mă grăbesc să vă informez că aflu de la Jean Cohen, colaboratorul meu, că-i iminentă arestarea fruntaşilor sionişti de către Securitatea RPR, în vederea unui proces de spionaj care vizează ca ţintă supremă Legaţia Israel şi pe membrii ei. Tot Cohen mi-a spus că Avriel, care-i ataşat să-şi ia postul în primire, e considerat de Securitate drept spion iugoslav, şi poate tocmai de aceea guvernul RPR a dat agrementul său prilej de a-l prinde în laţ.

(ss) A.L. Zissu

Declaraţie

15 martie 1952

Ce scrisori şi documente ai trimis d-ta în străinătate?

Traducerea ebraică a romanului *Calea Calvarului*, a romanului *Maransin Marcu*, a romanului *Cavaleri şi Asedii mesianice*, a romanului *Samon şi Non Dagosi*, traducerea cărţii de nuvele *Ereticul de la Monastirea Neamţu*, traducerea cărţii de nuvele *Spovedania lui Candelabru*, traducerea nuvelelor apărute în revista „Răspântia", traducerea studiului exagotico-teologic *Logos, Israel, Biserica*, traducerea cărţii *Nu există Cult Mozaic*, note pentru o carte de memorii intitulată *Cabana No. 0*, un eseu socialist pentru socialismul biblic; traducerea memoriului înaintat dlui Gheorghiu-Dej la 4 noiembrie 1949, trei scrisori adresate lui Sharet – ministru de Externe al lui Israel; o scrisoare adresată lui Schapira, ministru de interne al Israelului; o scrisoare adresată lui Kubowitzky; o scrisoare adresată lui Richard Lichthaim la Geneva; două scrisori adresate Congresului Mondial Evreiesc la New York; scrisori lui Joseph Klarman, două scrisori adresate fabricilor de medicamente „Teva" şi „Asia", scrisori adresate lui M. Mărculescu, scrisori adresate lui Mizrahi la Tel Aviv, corespondenţă literară de la prieteni scriitori destinate a fi folosite cândva într-o autobiografie, ca de exemplu de la Tudor Arghezi, Gala Galaction, Geo Bogza, Benjamin F., Paris, Isidor Isan – Paris, Brunea-Fox, I. Ludo, Ion Călugăru şi întreaga corespondenţă şi documentările şi articolele de ziare privitoare la proiectul „Neger" ale fiului meu; toate articolele mele apărute în „Mântuirea" un volum de eseuri scrise la maşină şi intitulat „Eternul năpăstuit"; o diplomă de brevetare a unei invenţii a fiului meu.

În afară de cele specificate mai sus, n-ai mai transmis în străinătate alte scrisori sau documente?

https://biblioteca-digitala.ro

Un protejat al meu şi fost practicant de birou la tatăl meu, Isidor Sulimsohn, m-a rugat să anexez la unul din plicurile mele câteva scrisori comerciale ce le avea de la o firmă cu care lucrase pe vremuri, ca să poată relua corespondenţa din Israel; iar M. Mărculescu m-a rugat să anexez la una din plicurile mele corespondenţa lui cu firma elveţiană privitoare la brevetul frigiderului de tip subtropical şi convenţia cu mine prin care îmi oferea jumătate din redevenţa ce va căpăta el dacă voi reuşi în intervenţiile mele de autorizare pe lângă guvernul Israel, redevenţă pe care eu la rândul meu am oferit-o „Histadrut"-ului.

N-ai omis totuşi d-ta să arăţi o parte din scrisorile şi documentele pe care le-ai transmis d-ta în străinătate?

Nu.

Prin ce mijloace ai transmis d-ta aceste documente şi corespondenţă?

Prin Crucea Roşie Internaţională respectiv prin directorul Kolb, prin poştă şi prin Ariel ataşatul comercial al Legaţiei Israel.

Ce ai transmis d-ta prin fiecare dintre aceştia?

Prin Kolb am transmis numai scrisoarea către Lichtheim după 23 august 1944, prin poştă am transmis scrisorile către Klarman, Mizrachy, Mărculescu, Achiazar; prin biroul de corespondenţă al Congresului Mondial din Bucureşti am transmis cele două scrisori adresate sediului Central al Congresului Mondial Evreiesc la New York, ca să fie expediate împreună cu poşta oficială a biroului şi tot restul specificat mai sus prin Ariel, ataşatul comercial al Legaţiei Israel. Scrisoarea din martie 151 către Kubowitzky şi aceea către Sharet din aceeaşi dată le-am transmis prin Halevy, secretarul Legaţiei Israel, căruia i le-am trimis spre expediere prin curier prin Burstin.

Arată-mi d-ta detailat ce au conţinut aceste documente?

Scrisoarea către Richard Lichthaim, reprezentantul la Geneva al Agenţiei Evreieşti pentru Palestina, cuprindea raportul meu către Ierusalim asupra întâlnirii mele de la Legaţia Engleză, unde fusesem invitat de ministrul care fusese acrediat după 23 august 1944 la Bucureşti. El îmi propuse următorul pact, cum s-a exprimat chiar el; eu, Zissu, să-l ajut în stârpirea emigraţiei ilegale spre Palestina şi în schimb, el şi Legaţia mă vor ajuta pe mine la promovarea emigraţiei legale pe care o dirijez. I-am răspuns că refuz din capul locului propunerea, pentru următoarele motive: a) eu însumi dirijez emigraţia aşa-zis ilegală; b) nu există pentru mine o emigraţie ilegală de evrei spre Palestina, fiecare evreu având dreptul să plece spre ţara lui şi singurul act ilegal îl constituie cartea albă a guvernului mandatar englez prin care se stăvileşte în chip abuziv imigraţia evreiască şi c) nu recunosc mobilele economice invocate de el şi guvernul lui ca adevărate, întrucât tocmai în acea epocă economia palestiniană avea dimpotrivă nevoie de 150.000 braţe de muncă suplimentare. La întrebarea ministrului, dacă sunt dispus să-i confirm în scris declaraţiile mele, am răspuns afirmativ ceea ce am şi făcut a doua zi. Până aici cuprinsul raportului meu către Lichtheim pentru informarea agenţiei asupra celor întâmplate. În scrisoarea din 1945 către Congresul Mondial Evreiesc la New York, scriam următoarele: să nu se mai repete cazul întâmplat pentru prima oară atunci, ca telegrame sau corespondenţa destinată Secţiei din România a Congresului să fie adresate pe adresa particulară a dr-ului Filderman. Cu atât mai mult nu trebuie să se mai întâmple acest lucru, cu cât deşi al doilea preşedinte al secţiei din România, Filderman de un an de zile nu s-a prezentat să-şi ia funcţia în primire, din două motive: a) pentru că nu se poate resemna la gândul că el e al doilea preşedinte după mine şi

https://biblioteca-digitala.ro

b) pentru că ştie că Congresul la New York e în ceartă cu Jointul şi pentru ca să poată alege între cele două instituţii.

Scrisoarea către Congresul Mondial Evreiesc la New York prin care anunţ că am demisionat din preşedinţia secţiei din România; că demisia a fost respinsă de către Comitet, dar că ea rămâne irevocabilă. Mai comunic în scrisoare că am sfătuit conducerea Secţiei să dizolve Secţia, întrucât Comitetul Democratic Evreiesc înfiinţat pentru dirijarea şi administrarea tuturor instituţiilor evreieşti, nu va putea îngădui coexistenţa fără rost şi a altor organizaţii politice evreieşti şi cu atât mai puţin a unor organizaţii centrifugale, adică având sediul central în altă ţară, cum este Congresul Mondial Evreiesc.

Scrisoarea către Sharet, ministru de externe al Israelului; în care referindu-mă la o telegramă trimisă lui imediat după înfiinţarea Statului Israel, îi arătam că acum rugămintea exprimată în acea telegramă, nu mai e realizabilă.

Cerusem să mi se facă favoarea de a-mi acorda cetăţenia israeliană cu dispensă de stagiu, adică înainte de venirea mea în Israel. Între timp, însă, a apărut o lege în RPR după care nici un cetăţean nu se mai poate lepăda de cetăţenia română fără aprobarea prealabilă a guvernului RPR. Singura cale care ar mai rămâne ar fi un demers de la guvern la guvern. În această scrisoare mă plângeam împotriva partidului socialist-sionist „Ichud" care depindea de „Mapai" că atunci când a hotărât să colaboreze cu Comitetul Democratic Evreiesc, n-a crezut de cuviinţă să ceară recunoaşterea de către CDE a condiţiei naţionale pentru populaţia evreiască din RPR aşa cum ar fi fost de datoria unui partid sionist.

(ss) A.L. Zissu

Declaraţie

17 martie 1952

De la 23 august 1944, până în preajma arestării mele am desfăşurat cu oarecare intermitenţe o vastă acţiune de spionaj în favoarea unui stat străin şi iată istoricul ei:

La vreo lună de la eliberare, adică prin septembrie 1944, s-au prezentat la biroul meu de la sediul Executivei Sioniste Joseph Klarman şi M. Averbuch, foşti membri ai biroului din Istanbul de tranzit al emigraţiei „legale" şi „ilegale" evreieşti spre Palestina, pe care-l întreţinea Agenţia Evreiască pentru Palestina şi pe care până atunci nu-i cunoscusem personal. Averbuch se prezenta ca însărcinat de şefii lui cu misiunea de a mă seconda ca specialist în activitatea mea de preşedinte al Oficiului de Emigrare, iar Klarman drept trimis special pentru o perioadă nedeterminată a Agenţiei Telegrafice Evreieşti care-şi avea sediul central la New York. Aceşti doi misionari fuseseră precedaţi de un număr de aşa-zişi „şlihimi" palestinieni, trimişi, spuneau ei de organizaţiile lor politice respective (Mapai, Mapam, Clal-sion) ca instructori ai tineretului „haluţian" din organizaţiile de tineret afiliate. Aceşti misionari s-au strecurat în ţară sustrăgându-se vigilenţei Gestapoului cu acte false şi în cercurile sioniste se susţinea din ce în ce mai stăruitor că misiunea lor de instructori ar ascunde alta nemărturisită, tainică. Dintre aceştia îşi făcuseră acte de prezenţă la mine, preşedintele Executivei Sioniste, Dan Eliezer, Tzimand şi mai târziu Baruch şi Jacques (după eliberare).

https://biblioteca-digitala.ro

Acesta din urmă era îmbrăcat în uniformă de caporal al brigăzii evreieşti din armata engleză care luptase în Africa şi Italia şi ocupa o funcţie la consulatul britanic din Bucureşti. În ce-i priveşte pe Averbuch şi Klarman, moravurile celui dintâi, procedeele lui brutale şi concepţiile sale nu prea scrupuloase de moralitate politică l-au însărcinat repede să justifice impresia dezagreabilă ce mi-a făcut-o din primul moment. Deci şeful lui ierarhic, el se angajă neautorizat de miniştri fără ştirea mea într-o combinaţie cu dr. Costinescu nu tocmai eleganţă care trebuia să aducă Crucii Roşie Române şi anumitor personaje din fruntea şi din preajma ei venituri importante de pe urma unei imixtiuni numită „concurs", inoportună, inutilă în promovarea şi înlesnirea acţiunii de emigrare. Spre deosebire de Averbuch, Klarman se mulţumea să-şi vadă serios de treburile lui de trimis al lui ITI şi felul lui de prezentare şi comportare justifica impresia excelentă din primul moment.

Având multe afinităţi cu mine, între care admiraţia comună pentru Jabotinsky al cărui cirac şi fidel fusese, el se ataşă repede de mine. De altfel, eu cumulând atunci funcţiile de preşedinte al Executivei Sioniste, al Congresului Mondial Evreiesc, al Oficiului de Emigrare şi al Partidului Evreiesc eram pentru el cea mai bogată sursă de interviuri şi declaraţii pentru buletinul Agenţiei lui şi implicit pentru cele 247 ziare din toată lumea, pe care îmi spunea că Agenţia le furnizează ştiri. Într-o zi l-am informat despre două incidente din viaţa publică întâmplate după eliberare:

a) despre un articol cu caracter net antisemit, scris şi semnat de Anton Alexandrescu, membru al guvernului Frontului Democratic, împotriva căruia am reacţionat în numele Partidului Evreiesc cu un protest scris adresat Preşedinţiei de Consiliu în care ceream suspendarea din funcţie a autorului articolului încriminat şi darea lui în judecată pentru contravenire la legea antirasistă care apăruse de curând. Nedându-se nici o urmare protestului meu, am luat poziţie într-un articol în gazeta „Mântuirea" care însă apăru ciuntit de cenzură;

b) despre o audienţă la primul ministru dr. Petru Groza cu care prilej d-sa îmi reproşa buzna pe care după eliberare ar fi dat-o elementelor evreieşti în Poliţie, întărind această afirmaţie cu nişte tabele care se găseau pe masa d-sale de lucru.

Klarman ieşind dintr-o rezervă pe care din motive tactice şi-o impusese până atunci, îmi spuse: „Vă amintiţi că atunci când m-am prezentat prima oară la dvs., v-am adus un mesaj din partea preşedintelui Agenţiei Evreieşti (în momentul arestării mele, acelaşi era preşedintele Adunării Naţionale din Ierusalim). Nu v-am spus însă atunci că d-sa îmi încredinţa şi o misiune pe lângă dvs. aceea de a vă aminti că sarcina ce v-o luaseră-ţi în epoca antonesciană de a informa „Sochnut"-ul (agenţia) despre tot ce o poate interesa şi-i poate folosi politic în lupta ei cu Puterea mandatară, că această sarcină şi misiune e de azi încolo mai oportună mai importantă ca oricând, întrucât pacea care se apropie va deschide mările şi străduniile de înlăturare a obstacolelor puse de Anglia în calea emigraţiei nu vor putea izbuti decât dacă Agenţia va avea ce oferi pe diverse planuri. Între altele pe planul informaţiei politice secrete. Cele două incidente pe care mi le-aţi relatat, mi-am dat curajul să mă achit de abia acum de misiune. Am socotit acum momentul şi prilejul potrivit. Îmi pare cu atât mai bine că am făcut-o cu cât Averbuch, Dan, Eliezer şi Jacques nu stau deloc cu mâinile în sân, numai că ei fac probabil treabă subalternă cu oamenii de mâna doua sau a treia, pe când dvs. sunteţi dispus de elemente de mâna întâia. E vorba de informaţii politice, economice şi sociale. Informaţii militare nu sunt de resortul meu".

Am înţeles că epoca primejdiilor şi sacrificiilor nu se terminase pentru mine. Cu inima strânsă am hotărât să mă execut. De data asta din poruncă. O săptămână mai târziu

https://biblioteca-digitala.ro

i-am comunicat că mi-am şi recrutat echipa. Ea era compusă din dr. Marton, directorul ziarului „Uj Kelet", Wilhem Fischer, Jean Cohen, Mendelovici, Laiwandman, Tully Rosenthal şi Noe Tălmaciu, acesta din urmă colegul meu în direcţia Fabricii de uleiuri „Omega". I-am mai comunicat că înţeleg să iau garanţie pentru: capacitatea şi seriozitatea informaţiilor dar nu şi pentru autenticitatea şi valoarea informaţiilor ce le vor furniza, de vreme ce el, Klarman, omul de legătură şi de transmitere e prezent aici şi poate aprecia ce merită şi ce nu merită a fi transmis. Tot aşa înţeleg să port întreaga răspundere faţă de autorităţile româneşti în caz de descoperire pentru acţiunea de spionaj ca atare dar nu vreau să fiu în situaţia de a putea fi silit să divulg conţinutul informaţiilor, de vreme ce eu nu sunt în stare să le verific. De aceea am cerut ca informaţiile să mi se preda în plicuri, cu atât mai mult cu cât unele vor conţine şi cifre şi date iar eu voi lipi plicurile fără a le citi şi aşa i le voi preda lui. Klarman acceptă tot.

Prima informaţie mi-a adus-o Tălmaciu. Sunt în stare să relatez aici conţinutul pentru că dintre toţi singurul el nu-mi acceptă să-mi aducă informaţii scrise. El mânuia scrisul cu multă dificultate, apoi lucram în acelaşi birou şi spunea că n-am decât să-mi fac note. Poate era şi prudenţă. Informaţia lui relata că la Uzinele Malaxa izbucnise o rebeliune printre muncitori împotriva contractului de muncă colectiv, adică împotriva condiţiilor lui. Preşedintele Confederaţiei Generale a Muncii, dl. Gh. Apostol, a venit să le vorbească răzvrătiţilor şi s-a împuşcat asupra lui, rănindu-l. Rebeliunea fu reprimată.

Al doilea informator fu Marton. În interval de mai puţin de doi ani nu furniză decât cinci plicuri, dar aceste cinci plicuri mă informă Klarman au fost şi au rămas până la urmă cele mai preţioase după aprecierea lui şi cele mai ample. Ele se ocupau de potenţialul industrial general al oraşului şi regiunii Cluj. Adevărate lucrări statistice de o minunată precizie, amploarea şi minuţiozitatea şi anume: specificarea tuturor fabricilor indicarea amplasamentului lor, a capacităţii şi felului de producţie a fiecăruia, numărul lucrărilor, apartenenţa lor politică şi sentimentelor lor reale independente de apartenenţa politică şi formală şi cota pe care o reprezenta fiecare categorie de industrie, în producţia totală a ţării din care se putea deduce cuantumul de producţie totală pe ţară – cea reală nu cea oficială indicată. Mai relata Marton că Madosz-ul (care era foarte masiv reprezentat în muncitorimea maghiară) nu numai că n-a pus capăt iredentei maghiare în Transilvania, dar că, sub camuflajul comunist, îl fomentează cu şi mai multă vigoare ca înainte.

Tully Rosenthal: prezentă lucrări asemănătoare cu privire la întreaga industrie textilă din Bucureşti. Erau şi ele foarte preţioase, spunea Klarman şi concludente. El a furnizat şase plicuri în interval de doi ani.

Laiwandman făcea în informaţiile scrise cu migală – spunea Klarman – reportajul fidel al discuţiilor şi mai ales al comentariilor măsurilor economice ale guvernului pe care mica burghezie evreiască din Raion, Dudeşti, Văcăreşti, Lucaci Cantemir le făcea în întâlnirile lor zilnice la orele de rugăciune în sinagoga rabinului Friedman din str. Olteni şi trăgea concluzii asupra sentimentelor lor faţă de regim.

Tălmaciu furniză a doua lui informaţie despre un act de sabotaj la uzinele Reşiţa: aruncarea în aer a uzinei electrice la una din fabricile combinatului.

Cele mai slabe informaţii, îmi spunea Klarman, erau ale lui Wilhelm Fischer. Ele conţineau cancanuri politice din culisele Partidului Comunist. Fischer dădea a înţelege că sursa ar fi dna Patrăşcanu. Fusese introdus la dna Pătrăşcanu de soţia lui, Beate Fredanov, fostă colegă de şcoală şi prietenă intimă a d-nei Pătrăşcanu. Singura informaţie, oarecum preţioasă pe care i-a dat-o direct şi verbal lui Klarman fără a avea aerul că-l informează cu intenţie de spionaj, a fost cu prilejul unei mese pe care Fischer i-a oferit-o la Athénée

https://biblioteca-digitala.ro

Palace. Povestindu-i amintiri din viaţa lui de fost căpitan de honvezi ungur, a ajuns la un moment dat să-i vorbească destul de amănunţit de modul de organizare a unei armate române populare. Klarman şi-a făcut după aceea note atât de interesante i s-au părut.

Jean Cohen a predat în total patru plicuri cu informaţii. Klarman îmi spunea despre ele că ar fi de-a dreptul senzaţionale dacă ar fi sigur de autenticitatea lor. În tot cazul sunt isteţ şi cu precizie formulate.

La sfârşitul anului 1947 sau începutul 1948, pleacă Klarman definitiv din ţară şi serviciul de informaţii se suspendă cu atât mai mult cu cât o ceartă urmată de ruperea relaţiilor între mine şi Jean Cohen din rândul informatorilor mei pentru că tot timpul am avut sentimentul că furnizează şi altora informaţii, probabil mai intens decât mie. Aceasta pentru că în raport cu pasiunea lui pentru acest fel de îndeletnicire socoteau că mi-a dat mie prea puţine informaţii. Explicaţia ce mi-o dădea era că la mine nu-l aşteaptă gloria drept răsplată pentru că el face operă de mecenat şi rămâne în umbră pe când în altă parte are rolul de furnizor direct şi-şi pregăteşte astfel capitalul politic. Relaţiile au rămas rupte între noi aproape doi ani.

În decembrie 1948 intră în funcţie legaţia Israel, dar eu iau contact activ cu ministrul Rubin abia în martie 1949 după o prealabilă întâlnire provocată de mine prin Ariel în casa ing. Shein. La prima întâlnire după cea preliminară a avut loc acasă la el în str. Ştefan Gheorghiu, Rubin îmi comunică odată cu salutări din partea ministrului de Externe Sharet dorinţa lui expresă să reiau serviciul de informaţii foarte preţios accentuă el, întrerupt de atâta vreme adăugând că voi avea a face exclusiv cu el personal. Aşadar Oficiul ce-l îndeplinea Klarman avea să fie acum preluat de Avriel. Cum în situaţia specială în care era precis informat că mă găsesc eu de om pus sub strictă observaţie n-aş putea, luat din scurt justifica prezenţa mea la Legaţie, rămâne să ne întâlnim numai acasă la el. Ca vechi prieteni cu atâtea interese artistice şi culturale comune. Eu m-am declarat cu atât mai mult de acord cu cât la legaţia nu l-aş fi putut ocoli pe Agamy cu care nu voiam să am de a face. La vizita următoare îi şi aduc primele informaţii, acestea de la Tălmaciu deci orale. Ele relatau: a) despre incendierea ca vădit acest de sabotaj a unui tren întreg cu alimente, între altele a 7 vagoane cu unt în staţia BM; b) despre informarea lui de către prietenul său inginerul Abramovici (mereu se referea la acest inginer sub numele căruia se camufla poate altcineva) că în toate fabricile din ţară se înmulţesc furturile de materiale şi piese de schimb de către lucrători, ale căror salarii sunt salarii de foamete; c) despre starea de spirit de la ministerul de industrie, unde funcţionarii până la director inclusiv vorbesc pe şleau şi demonstrativ împotriva regimului, ferindu-se dor în acele birouri unde se află comunişti autentici; d) despre informarea lui de către prietenul său Jurgen din Dorohoi, cu care avea în tovărăşie 50 ha. pământ în jud. Dorohoi şi o crescătorie de oi, că în judeţele Botoşani şi Dorohoi unde cunoştea bine situaţia n-au luat şi nu vor lua naştere niciodată gospodării agricole colective, ţăranii toţi nu numai mijlocaşii dar şi cei cu câte 2-3 pogoane fiind hotărâţi să alunge cu parul pe oamenii partidului care i-ar ademeni sau sili. De altfel nici în restul ţării, sună informaţia, gospodăriile colective nu se pot forma decât cu aşa zişi „americani" adică cu lucrători agricoli zilieri nomazi care n-au nimic de pierdut ci totul de câştigat; e) că de la ing. Abramovici deţine informaţia că oamenii care fac coadă în faţa prăvăliilor alimentare nu mai ascund deloc indignarea lor împotriva lipsei din ce în ce mai frecventă de unt, din care nu se mai capătă decât câte 200gr. odată la 4 săptămâni şi împotriva lipsei cu săptămânile a peştelui în ţara Deltei şi a sutelor de bălţi. În fabrici deşi „întrecerile socialiste" impuse pentru mărirea continuă a normelor storc vlaga lucrătorilor, producţia scade în ciuda cifrelor care se publică din pricina sabotajului, iar calitativ

https://biblioteca-digitala.ro

mărfurile sunt sub orice închipuire, creionul nu scrie, cerneala se lăbărţează, vopseaua nu se usucă şi chibriturile nu se aprind.

Tot de la Tălmaciu: zeci de mii de ţărani sârbi sunt ridicaţi în Banat din casele lor şi trimişi pe Bărăgan unde sunt vârâţi cu sobolii în barăci sub pământ din lipsă totală de case.

Mendelovici a adus următoarea informaţie la fabrica unde funcţiona el în calitate de contabil în secţia de planificare, direcţia ceru la un moment dat un nou credit la Banca de Stat, unde fabrica era deja datoare trei sute milioane. I se cere prezentarea unei situaţii care să justifice nevoia noului credit şi dovada certă că datoria veche are realmente acoperire. Din situaţia întocmită reieşea că acoperirea există din plin şi că producţia a ajuns la 106% şi e susceptibilă de creştere. În realitate, producţia scăzuse catastrofal cu mult sub 100% şi acoperirea pentru datoria veche de 300 milioane nu exista. Dimpotrivă era o gaură care mereu se masca. Noul împrumut ce se solicita avea aceeaşi menire.

A doua informaţie a lui Mendelovici era următoarea: pentru a stârpi furturile de materiale şi piese din fabrici care lua proporţii din ce în ce mai mari, ministerul a hotărât înfiinţarea unor organizaţii de control riguros la fiecare fabrică. S-a dovedit însă, după 2-3 luni de funcţionare că bugetul acestor instituţii de control depăşeşte valoarea furturilor.

De la Jean Cohen i-am predat lui Rubin în total 4 plicuri. Rubin mi-a spus într-o zi: „foarte interesante şi amănunţite dar cam retoriu.

În afară de cele 4 plicuri, Cohen mi-a dat şi trei informaţii verbale: două priveau debandada administrativă şi gospodărească şi haosul birocratic de la Academia RPR iar a treia informare a lui despre iminenta arestare a sioniştilor şi dosarul ce i se oferea. Informaţiile privitoare la Academie le-am socotit neserioase şi fără interes, iar despre cea de-a treia informaţie am scris ministrului de externe al Israelului fără însă a arăta în scrisoare de unde are Jean Cohen informaţia.

Plicurile Jean Cohen mi le preda în sala de aşteptare a medicului nostru comun, unde ştia că mă tratez zilnic şi anume la ora 8 dimineaţa. În sala de aşteptare se găsea întotdeauna şi altă lume. Noi de obicei ne întreţineam şi când unul din noi pleca îl însoţea celălalt la uşă şi se făcea predarea plicului. Cele trei informaţii verbale mi le-a dat la el acasă.

Toate aceste informaţii i le predam lui Rubin treptat la primirea lor, fie personal dacă aveam cu el întâmplător întâlnire în chestia emigraţiei, fie prin Ariel, când erau plicuri. Ariel nu ştiu despre ce-i vorbea; eu îi spuneam că sunt informaţii scurte pentru Rubin privitoare la fazele tratativelor în chestia emigrărilor, informaţii care nu implică o întâlnire. În duminica în care în localul legaţiei – pentru prima oară mă întâlneam cu Rubin acolo, locuinţa lui fiind deja demontată, mă despărţea de el în ajunul plecării de rechemare, i-am declarat că-mi depun mandatul apăsător. El ştia de acum şi-mi comunicase şi mie că succesorul lui va fi Avriel, pe atunci ministrul Israelului la Praga, iar eu avusesem cu Avriel un incident foarte penibil cu ocazia unei vizite făcute de el la Bucureşti, înaintea ministrului Rubin. Venise în ţară trimis de guvernul Israel în misiune specială pentru a încerca să ia contact cu ministrul de externe al RPR spre a pune pe tapet problema reluării Emigraţiei. Incidentul fusese atât de serios încât făcea imposibile orice relaţii în viitor. Oficiul meu luă dar sfârşit odată cu plecarea lui Rubin. Dar oficiul meu ar fi încetat oarecum. De o parte echipa de informatori se risipise treptat. Plecaseră succesiv în Israel. Dr. Marton, Rosenthal, Laiwandman, Tălmaciu, iar Wilhelm Fischer, muri în Elveţia. Nu mai rămăseseră pe teren decât Jean Cohen şi Mendelovici. Pe de altă parte, vestea lui Jean Cohen despre iminenta arestare a sioniştilor în vederea unui proces continua. În cele două declaraţii care le-am dat asupra acestei din urmă informaţii a lui Cohen, am omis următoarele amănunte: Informatorul lui Jean Cohen precizase că-i vorba de un proces de

https://biblioteca-digitala.ro

spionaj în care ţinta de lovire va fi de fapt legaţia Israel, sioniştii arestaţi având menirea ca prin mărturisirile lor să denunţe şi să compromită membrii legaţiei şi implicit guvernul israelian. Mai preciza informatorul că Ariel care urmează să-i succeadă lui Rubin e considerat spion iugoslav şi va fi supravegheat de aproape. Am relatat şi acest lucru în scrisoarea către Sharet.

Pentru motivele arătate mai sus n-am luat niciodată contact cu Avriel, nici nu ştiu ce înfăţişare are, dar Jean Cohen a avut cu el după arestarea sioniştilor o lungă întrevedere în casa lui Ariel din str. Rosetti de la care deţin informaţia.

(ss) A.L. Zissu

Declaraţie

17 mai 1952

După autodizolvarea organizaţiilor sioniste s-a constituit vreo organizaţie sionistă conspirativă?

Da, s-a organizat un „Sfat sionist" conspirativ.

Cine a făcut parte din acest „Sfat sionist"?

Au făcut parte din „Sfatul sionist" următorii: Jean Cohen, Abram Feller, Mendelovici Iancu, Ebercohn, Rorlich, Schwefelberg, Iancu Leiba şi cu mine.

Când a luat fiinţă acest „Sfat sionist"?

Acest „Sfat sionist" a luat fiinţă la sfârşitul anului 1948.

Din a cui iniţiativă a luat naştere această organizaţie sionistă conspirativă?

Jean Cohen mi-a propus să înfiinţăm un sfat restrâns de conducători sionişti. A propus în acest for pe Mendelovici, Abraham Feller, Rorlich şi pe mine urmând ca apoi să se lărgească cadrul. Eu am propus pe Schwefelberg, iar după ce au mai făcut propuneri şi ceilalţi arătaţi de mine mai sus, ca făcând parte din acest sfat sionist şi care au acceptat să activeze în acest sfat.

Care era rolul acestui sfat sionist clandestin?

Rolul acestei sfat sionist clandestin era să ia hotărâri în privinţa problemelor sioniste şi evreieşti şi promovare intereselor sioniste. Rezolvarea acestor probleme urma să se facă prin folosirea de diverse relaţii personale faţă de persoane influente, pentru a se promova punctelor noastre de vedere.

De asemenea urma să se trimită în Israel rapoarte asupra activităţii noastre precum şi copii după memorii ce s-ar fi înaintat autorităţilor RPR pentru a obţine intervenţiile lor în sprijinirea activităţii noastre, precum şi ajutorul lor.

Transmiterea rapoartelor urmează să se facă prin legaţia statului Israel.

Unde s-a întrunit această organizaţie conspirativă?

Şedinţele la care am asistat eu au avut loc în casa avocatului Rorlich.

Care a fost activitatea acestui sfat sionist?

https://biblioteca-digitala.ro

S-a stabilit atribuţiile şi activitatea sfatului cum am arătat mai sus. S-a pus problema ajutoarelor pe care să le dăm familiilor românilor arestaţi sau fugiţi în străinătate în care scop s-au căutat fonduri de mine personal, atât în ţară, cât şi prin intermediul legaţiei statului Israel, ţinându-se în acest scop la locuinţa lui Ariel ataşat comercial al Legaţiei, o şedinţă la care au participat membrii ai sfatului sionist şi anume, eu Feller, Jean Cohen şi Schwefelberg, din partea Legaţiei ministrul Rubin, Halevy, secretarul Legaţiei, Agamy consilier al Legaţiei şi Ariel, ataşat comercial.

Ştiu de la Ariel că s-a trimis un memoriu în această privinţă prin Legaţie.

De asemenea, eu am ţinut la curent pe membrii sfatului cu mersul unor tratative pe care le duceam eu pentru promovarea unei emigraţii în Israel.

La câte şedinţe ai luat parte d-ta?

Am luat parte la patru şedinţe până la mijlocul lui 1949, iar la a cincea şedinţă la care eu nu am asistat fiind atacat pentru lipsă de conspirativitate în acţiunea mea de strângere de fonduri pentru ajutorarea familiilor arestaţilor şi aducându-mi-se aceasta la cunoştinţă de către Schwefelberg eu nu am mai luat parte la activitatea sfatului.

(ss) A.L. Zissu

Declaraţie

18 martie 1952

Arată dumneata ce ai primit din străinătate după 23 august 1944?

Am primit o seamă de scrisori şi cărţi poştale, de la fratele meu Iehuda Achizardin Benjamina, Israel, o seamă de scrisori de la Iosef Klarman, Tel Aviv, Israel, un colet cu alimente de la Alpern New York şi o c.p. prin care mă înştiinţează despre trimiterea acestui pachet, câteva scrisori de la M. Mărculescu, Tel Aviv, Israel, câteva de la I. Sulimsohn Haifa, Israel, o scrisoare de la David Hersecovici, cumnatul meu din Iaffa, o scrisoare de la un nepot al meu elevul Feldestein din Tel Aviv, o scrisoare de la o nepoată a mea din Tel Aviv, o seamă de scrisori de la Joseph M. Pincas de la Paris şi câteva colete cu alimente, romanul *L'Agvengation d'un Nom et d'un Messie* de Isidore Ison, cu un autograf al autorului, o seamă de scrisori de la avocatul Brune Dommer de la Berlin, o scrisoare de la Schapira, ministru de interne al Israelului, o scrisoare de la un domn Robinson, New York despre manuscrisul meu *Logos, Israel, Biserică*, un almanah „Kama" din partea lui Sharet, ministru de Externe al Israelului, cu o dedicaţie, o scrisoare de la Landau, Tel Aviv, două telegrame de la Agenţia Evreiască, Ierusalim, o scrisoare de la Editura Galimard, Paris.

Altceva n-ai mai primit dumneata?

Nu.

Prin ce mijloace ai primit acestea?

Toate prin poştă şi telegraf, afară de almanahul „Kama", transmis mie din partea lui Sharet de către Halevy de la Legaţia Israel prin Burstein, ajutoare în bani de la fratele meu Achizardin, le primeam prin Ariel, ataşat comercial al Legaţiei Israel în lei.

https://biblioteca-digitala.ro

Ce conţineau acestea?

Scrisorile fratelui meu Achizardin, conţineau în afară de chestiuni familiare şi următoarele subiecte: confirmări de primiri de manuscrise, sau informări că nu le-au sosit încă, despre predarea manuscriselor către Joseph Klarman spre transcriere sub îngrijirea lui şi pentru cercetări, despre sondările ce le face printre editori şi în legătură cu ele mi-a trimis şi un formular de procură pentru el, despre strădaniile lui zadarnice de a obţine înregistrarea la institutul de brevetare al leacului antimalarie, despre insuficienţa reţetei de fabricare pe care i-am trimis-o, despre refuzul fabrici de medicamente „Teva" de a trata problema din această pricină, despre recoltele bune sau rele ale organizării lui, despre progresele ce le înregistrează la crescătorii de păsări.

Scrisorile lui Joseph Klarman, Tel Aviv, aveau următorul conţinut: vestea căsătoriei şi instalarea casei din Tel Aviv, vestea tristă pentru el că hazardându-se în afaceri, a pierdut toţi banii, vestea că fiind în grav conflict politic şi ideologic cu Beghin, preşedintele partidului iredentist „Chernt", a părăsit partidul şi implicit s-a retras din viaţa publică, refuzul de a accepta o funcţie în Stat din mâinile unui guvern ce condus de „Mapai", informaţia că întâlnindu-l pe Sharet la o conferinţă a Comitetului de Acţiune sionist, acesta din urmă i-a vorbit despre mine cu multă îngrijorare şi căldură, rugându-l dacă-mi scrie, să-mi transmită sentimentele lui de simpatie, mă informa despre căpătarea manuscriselor mele treptat cu primirea lor de la fratele meu, îmi împărtăşea plăcerea lui citindu-le, mă ţinea în curent cu progresele transcrierii pe curat, îmi cerea anumite lămuriri de text, mă consola pe mine şi căuta să-mi inspire nădejde, accentuând mereu că nu trebuie să am altă preocupare decât obţinerea plecării mele.

Scrisorile lui M. Mărculescu, Tel Aviv – aveau următorul conţinut: informaţia că imediat după sosirea lui Klarman, pe temeiul recomandaţiei mele, i-a împrumutat 10 (zece) lire, iar fratele meu trei, astfel rămânea în pană de la început, mă ţinea la curent cu demersurile lui la ministerul de industrie pentru obţinerea autorizaţiei de instalare a unei fabrici de frigidere patent pentru clima subtropică patent elveţian, pentru care obţinuse concesia pentru Israel, mă informa despre greutăţile ce le întâmpină din pricină că între timp o societate „Philco" a şi pus în funcţiuneo fabrică de frigidere, folosind un patent american şi capital american, îmi cerea să-i recomand alţi prieteni influenţi la ministerul de industrie, a căror intervenţie să fie mai eficace, m-a informat în cele din urmă că a obţinut autorizaţia, dar că are caracter provizoriu şi valabilitate limitată şi condiţionată de obligaţia ca până în şase luni să înceapă construirea fabricii, mă informa apoi că pe temeiul autorizaţiei o firmă israeliană e gata să participe la societatea care s-ar înfiinţa pentru această întreprindere, cu un capital de 150.000 lire, dacă el, Mărculescu se obligă să găsească alţi capitalişti străini care să aducă restul de capital necesar de 350.000 lire, pentru completarea capitalului social de 500.000 lire prevăzut în autorizaţie, mi se plângea că dacă ar avea bani de drum, s-ar deplasa personal la Paris şi ar găsi el capital necesar, dar nu poate să facă pentru că abia îşi trage sufletul, ca s-o poată duce de azi pe mâine, mă informa că neputând pleca i-a spus la Paris lui Elbim care-i influent la firma Nacht fabricanţi de arme, să le propună lor afacerea, întrucât ei furnizau Israelului fier vechi şi avem deci relaţii de afaceri întinse, mi-a scris apoi că s-a adresat şi lui F. (Filip R. Filip originar din ţară) care-i şi el tare la firma Nacht, faţă de care s-a folosit de recomandaţia mea, cu acordul meu prealabil, şi că are ceva speranţe, s-a oferit pentru a-mi face un contra serviciu, să ia el în mână chestia cu antidotul malariei şi să se pună el în contact cu societăţile „Teva" şi Asia, la o scrisoare plictisită a mea că toată afacerea asta m-a obosit şi că sunt gata să-l deleg de obligaţia ce şi-a luat-o de bună voie de a-mi ceda jumătate din redevenţa ce o va obţine, el

https://biblioteca-digitala.ro

ca concesionar, întrucât nu mai pot să fac nimic pentru el, mi-a răspuns că gestul ăsta îmi seamănă, aşa că nu-l surprinde, dar că nu înţelege să profite de el.

De la Sulimsohn, Haifa, am primit o singură scrisoare în care se plânge de mizeriile lui.

De la David Hersecovici, Iaffa, am primit două scrisori una de la Paris, în drum spre Israel, în care mă informează că l-a întâlnit acolo pe Mişu Weissman, care-mi trimite complimente şi mă îndeamnă prin el să nu mai zăbovească, a doua din Iaffa în care se plânge împotriva lui Achizardin în legătură cu un conflict ivit de pe urma instalării crescătoriei de păsări.

Câte o scrisoare de la nepotul şi nepoata mea, amândoi pe atunci elevi, cu caracter strict familiar.

Scrisorile lui Joseph M. Pincas, erau expresia continuării prin corespondenţă a unei vechi şi calde prietenii din ţară. Ele se ocupau cu diferite aspecte mizere ale vieţii lui de acolo de om bătrân, care luptă cu bătrâneţea, cu diversele lui boli şi cu singurătatea, mă compătimea mereu pe mine că nu mai am nici un rost şi că nu-mi pot realiza visul vieţii mele, mă informa despre ultimul pachet cu alimente trimise şi mă ruga mereu să-i scriu dacă doresc alte lucruri decât acele pe care mi le trimite el.

Brunno Dommer, Berlin, avocat, ca administrator al casei mele de acolo, îmi raporta în scrisorile lui depunerile de chirie în contul blocat de Bancă şi deblocările treptate autorizate de Stat pentru plata impozitelor, a asigurării onorariului său, informaţii despre investigaţiile făcute de el pentru stabilirea celor vinovaţi în despuierea casei şi ruinarea interiorului şi golirea ei totală de mobile şi gospodărie.

Scrisoarea lui Schapira, ministru de Interne al Israelului, conţinea confirmarea primirii scrisorii mele, prin care îi explicam postum motivele depunerii mandatului meu în fruntea Oficiului de emigrare şi mulţumiri pentru acest raport al meu.

Robinson, New York, publicist şi exeget biblic, mi-a scris o scrisoare prin care confirmă că gazetarul Lerner i-a predat spre lectură versiunea franceză în manuscris, că citeşte lucrarea cu mare interes, dar că se îndoieşte faţă de caracterul inflamabil al subiectului şi de tonul violent, agresiv al limbajului, că va izbuti să găsească un editor. E vorba de lucrarea „Logos".

Editura Galimar, Paris, secţia Judaica „Sinai" mă informează că lucrarea *Logos, Israel, Biserică* predată de Ison interesează în gradul cel mai înalt şi sunt hotărâţi s-o editeze ca o operă de inaugurare a secţiei dacă accept să îndulcesc limbajul.

Scrisoarea lui Landau, Tel Aviv, îmi scrie că dramaturgul de la teatrul „Habima" e încântat şi de calitatea materialului dramatic al piesei mele „Ţadicul din Tomasov", şi de subiect şi de limbă, dar că ar fi anumite modificări scenice de făcut, pe care dacă nu autorizez pe cineva să le facă, va trebui să aştepte până la venirea mea.

Dedicaţia lui Sharet, ministrul de Externe al Israelului, pe almanahul „Kama", pe care mi l-a trimis, sună astfel în traducere românească lui A.L. Zissu: „Sionistului ales între aleşi şi adulat cu urmare de a nu se descuraja şi cu exprimarea nădejdii mele în grabnica lui izbăvire".

Altceva n-ai mai primit?

Nu.

Ai arătat dumneata întregul şi adevăratul conţinut?

Da.

(ss) A.L. Zissu

https://biblioteca-digitala.ro

Declaraţie

20 martie 1952

Când aţi început dvs. activitatea de spionaj?

Am început activitatea de spionaj în anul 1940, când am dat informaţii lui Bertoux, consilier comercial la legaţia britanică din Bucureşti.

Când l-ai cunoscut dumneata pe Bertoux şi ce ştii despre activitatea lui?

L-am cunoscut pe Bertoux la Berlin în holul hotelului Adlon, fiindu-mi prezentat de profesorul Bergius (descoperitorul procedeului de extragere a benzinei din cărbuni şi a extragerii de nutreţ şi zahăr din lemn).

Bertoux era la Berlin administrator general al întreprinderilor Schell din toată Germania. Pe Bertoux l-am cunoscut în 1947.

În 1940, a venit la Bucureşti în calitate de consilier comercial al Legaţiei Britanice. Mi-am dat imediat seama că funcţia lui de consilier comercial ascunde o altă activitate şi anume una de spionaj, pentru că această funcţie de consilier comercial era mult mai prejos decât situaţia ce o avusese la Berlin.

Ce servicii v-a cerut Bertoux să-i faceţi?

După sosirea lui în România mi-a cerut să-i dau informaţii şi să-i recomand oameni atât la Berlin cât şi aici pentru ai utiliza în acţiunea lui de spionaj.

Ai făcut dumneata aceste servicii lui Bertoux?

Da, i-am făcut aceste servicii. Bertoux mi-a cerut să-i recomand un gazetar din Berlin pe care să-l cunosc ca antihitlerist şi pe care să-l poată folosi în acţiunea lui de spionaj.

I-am recomandat pe dl. Gustav Bohlen sau Bohnen, deoarece nu eram sigur de exactitatea numelui i-am indicat că îl poate găsi prin dr. Klotzel fost la „Berliner Tageblatt".

M-a întrebat dacă nu am eu o propunere mai interesantă de făcut, adică un om care să fie mai folositor în acţiunea lui de spionaj.

Nu i-am recomandat pe dr. Paul Adams coproprietarul unei firme de import de ouă din Berlin.

I-am spus că Paul Adams este furnizorul de ouă al armatei germane. Are relaţii foarte importante în lumea economică germană şi relaţii de prim ordin politice şi militare. Cunoştea la perfecţie economia germană.

Bertoux mi-a spus că omul este interesant.

I-am spus şi cum poate să ajungă să ne pună în legătură cu Adams ca să poată obţine de la el informaţii.

I-am spus că Adams este jumătate evreu prin mamă dar că lucrul nu este cunoscut de nemţi.

De asemeni, i-am spus că firma Adams avea un birou la Londra ce era condus de fratele lui Adams şi că acesta se găseşte internat ca duşman fiind cetăţean german, astfel că accesul la Adams nu devine foarte simplu.

Bertoux şi-a notat toate amănuntele privitoare la acestea într-un bloc-notes.

https://biblioteca-digitala.ro

M-a întrebat de asemeni dacă nu cunosc în Bucureşti vre-un german pe care îl cred destul de interesant ca el să i-a contact cu aceasta şi pe care eu să-l pot determina să consimtă la această lucrare de contact.

I-am indicat că-l cunosc pe profesorul de istorie de la Universitatea din Berlin, F. Babinger, profesor de istorie balcanică şi turcologie, care se găsea în Bucureşti, invitat de profesorul Iorga să ţină conferinţe la Universitatea din Iaşi şi Bucureşti.

I-am spus că este antihitlerist, şi că actualmente este căpitan în armata germană la Statul major ca referent cultural şi în această calitate el făcea călătorii.

A rămas stabilit să i-l prezint pe Babinger.

I-ai făcut legătura lui Bertoux cu Babinger?

Da, i-am făcut-o am spus lui Babinger că Bertoux, care este consilier la Legaţia Britanică vrea să-l cunoască. Că Bertoux m-a întrebat dacă nu am un prieten antihitlerist şi i-am spus despre dumneata. I-am spus că îşi dă seama pentru ce Bertoux vrea să-l cunoască, că vrea să afle de la el o serie de lucruri. Babinger a observat că deşi este în principiu de acord, nu se poate duce la Bertoux. I-am propus o întâlnire la mine acasă şi a acceptat.

Bertoux s-a întâlnit cu Babinger la mine acasă. Babinger i-a vorbit de fratele lui care era colonel activ în armata germană.

I-a spus amănunţit cum a decurs încercarea germană de a trece Canalul Mânecii şi a debarca în Anglia.

I-a explicat amănunţit cauzele eşecului şi cifra pierderilor germane (60.000 oameni).

I-a spus că succesul englez se datoreşte informaţiilor precise deţinute de englezi, care au interceptat la timp flota de debarcare germană.

De asemeni Babinger i-a arătat felul greşit cum se face propaganda engleză prin radio pentru Germania.

De asemeni i-a spus despre relaţiile sale personale cu profesori universitari din Anglia.

Ce informaţii i-ai dat dumneata lui Bertoux?

Mi-a cerut o serie de informaţii asupra situaţiei interne, stăruind în special asupra raporturilor Mareşalului Antonescu cu nemţii şi cu legionarii. I-am dat informaţiile pe care le deţineam în această privinţă.

M-a întrebat ce cunosc privitor la Alfred Hefter, directorul ziarului „Le Moment" şi asupra lui dr. Azra Berkovici, fost director al ziarului „L'Independence Rumaine".

Despre Hefter am spus că este extraordinar de inteligent şi iscusit, unul din cei mai buni gazetari din ţară, cinic şi amoral, ahtiat după putere şi bani, gat să facă oricui orice serviciu, dacă aceasta îi produse bani şi putere.

Despre Berkovici i-am spus că nu-l cunosc personal însă ştiu că este un om care are multă carte, că este de mulţi ani directorul oficiului francez al partidului liberal.

Mi-a spus că vrea să ştie din informaţiile mele dacă şi până la ce grad poate să aibă încredere în ei şi în seriozitatea lor.

Am înţeles şi din stăruinţa pusă şi din cele spuse pe şleau că cei doi sunt agenţii lui.

M-a mai întrebat motivul pentru care nemţii nu scot din ţară atâta ulei mineral cât ar avea nevoie. Nu am putut să-i dau această informaţie.

Despre excesele din Germania şi situaţia de acolo.

Cine a fost de faţă la convorbirile cu Bertoux?

În afară de asta când a fost de faţă Babinger, în restul timpului nu a asistat nimeni.

https://biblioteca-digitala.ro

Când a avut loc ultima întâlnire între dumneata şi Bertoux? Ce persoane ai întâlnit în casa lui Bertoux?

Am întâlnit doi tineri englezi, care mi-au fost recomandaţi, au stat foarte puţin, deoarece veniseră să discute puţin cu Bertoux. Au discutat foarte puţin în camera alăturată şi au plecat.

Ce instrucţiuni ai primit dumneata de la Bertoux?

Nu am primit nici un fel de instrucţiuni. De la sfârşitul lui 1940 nu l-am mai văzut şi survenind după puţin timp (câteva luni) războiul (intrarea României în război) el a părăsit ţara.

(ss) A.L. Zissu

Declaraţie

25 martie 1952

În ce împrejurări ai devenit preşedintele Executivei Sioniste?

În vara anului 1943 a venit la mine Geiger fruntaş sionist şi mi-a propus să i-au conducerea emigraţiei, deoarece Executiva condusă de Benvenisti s-a dizolvat în urma arestării lui Benvenisti şi înţelegerilor ce existau în sânul Executivei.

De asemeni, se cereau garanţii materiale de către armatorul Pandelis care punea la dispoziţie vapoarele şi pe care garanţia minimă ce o putea da în afară de mine.

După câteva zile a venit şi Tully Rosenthal membru în executiva Benvenisti să-mi propună acelaşi lucru.

Am acceptat şi am convocat în biroul lui Abraham Feller, tipograf, câţiva sionişti. Iancu Leiba, Jean Cohen, Tully Rosenthal, Geiger, Fabiş, Ebercohn, Lupu Haimsohn, Holtzman). Am arătat cum înţeleg eu să formez Executiva care să conducă viaţa publică evreiască. Eu am pus condiţie ca să aleg eu pe membrii. A urmat şedinţa de constituire după o săptămână care a avut loc la Jean Cohen, acasă, unde a luat parte în plus şi Rosenthal.

Cine a făcut parte din comitetul acestei Executive?

Au făcut parte din comitetul acestei Executive Sioniste în afară de mine următorii: Geiger, Jean Cohen, Abraham Feller, Mendelovici, Ebercohn, Rosenhaupt, Faibiş, Holtzman, Lupu Haimsohn, Iancu Leiba, Tully Rosenthal, ulterior a fost cooptat Leon Itzkar, Moţi Moscovici.

Care a fost rolul fiecăruia şi cum au colaborat cu d-ta?

Nu aveam roluri precise. Atunci când trebuia făcut ceva, însărcinam pe unul din membrii misiunii să ducă treaba la bun sfârşit.

Lui Jean Cohen i-am dat însărcinarea să se ocupe de salvarea a 187 evrei din Ungaria care trebuiau înapoiaţi Istanbului. I-am dat un cuvânt parolă ce-l obţinusem de la Mihai Antonescu, să se ducă la persoana indicată de Antonescu unde dând cuvântul parolă să aranjeze trimiterea celor 187 evrei la Târgu-Jiu.

https://biblioteca-digitala.ro

De asemenea când mi-a spus că se pot elibera prizonieri englezi l-am însărcinat să facă acest lucru.

Lui Mendelovici i-am dat însărcinarea să se ocupe de salvarea celor ce treceau graniţa.

Itzkar a fost însărcinat cu mânuirea fondurilor.

Moţi Moscovici de la venirea sa a fost secretarul general al executivei.

Am delegat de asemenea membrii din executivă la conducerea Oficiului de Emigrare.

(ss) A.L. Zissu

Declaraţie

26 martie 1952

Ce membri au fost cooptaţi în Executiva Sionistă?

A fost cooptat S. Hart, magistrat, care a primit sarcina să se ocupe de problemele juridice. Între ele, mai importante erau procesul haluţimilor închişi în legătură cu documentele interceptate de Gestapo, în care erau implicaţi şi Benvenisti şi Wilhelm Fischer.

Cum colaborai d-ta cu membrii Executivei?

Convocam membrii Executivei ori de câte ori hotăram să se fi întreprins vreo acţiune sau un demers şi ori de câte ori aveam de comunicat cum decurg demersurile şi ce rezultate au avut.

Mendelovici care avea sarcina de a conduce pe haluţimi care primeau pe refugiaţi la punctele de frontieră. Mendelovici îmi făcea mie raport de felul cum decurge primirea refugiaţilor.

Eu făcusem un aranjament cu Mihai Antonescu ca toţi cei care treceau frontiera şi erau prinşi să fie trimişi la Tg. Jiu, de unde eu mă obligam să-i trimit în Palestina.

De asemenea, am aranjat cu Mihai Antonescu să eliberez eu un buletin fiecărui refugiat din cei liberi, cum că numitul stă în ţară până la plecarea vaporului în Israel şi că aceste buletine să servească ca act de identitate. Buletinul îl semnam eu.

Cei care se ocupau de trecerile de frontieră, erau Hertzig şi Weiss.

O dată a făcut şi Jean Cohen un drum la Oradea, pentru a-l ajuta pe Mendelovici.

Mendelovici avea legături cu evreii din Oradea, Baia Mare şi alte locuri, care interveneau şi ei la autorităţi atunci când era cazul, sau ascundeau pe refugiaţi.

Jean Cohen s-a dus la Oradea ca să-l ajute pe Mendelovici în legătură cu aranjamentele ce trebuiau făcute şi a ajutoarelor pe care trebuia să le dea evreii de acolo în această chestiune. Jean Cohen mi-a raportat că a fost acolo şi a luat legătura cu evreii de acolo, a stabilit ce trebuie făcut, că măsurile să fie cât mai eficace şi că i s-a raportat tot ce s-a făcut până atunci.

A izbucnit chiar un conflict între anumiţi evrei conducători din Oradea care nu s-ar fi purtat aşa cum ar fi trebuit.

https://biblioteca-digitala.ro

Judecata a avut loc la Jean Cohen acasă. Judecătorii fiind Jean Cohen şi Uri Benador.

Şedinţele Comitetului Executivei au avut loc la Jean Cohen acasă, apoi la Leon Itzkar şi la fratele lui Itzkar la birou în Calea Victoriei şi la sediile Oficiului de emigrare.

Cu Jean Cohen am dus o colaborare bună, când a fost vorba de cei 187 refugiaţi ce trebuiau predaţi Gestapoului, i-am dat cuvântul parolă a lui Antonescu Mihai, s-a dus la Bucureşti la secretarul general al lui Antonescu Mihai şi a aranjat eliberarea lor.

Mi-a telefonat la Sinaia, unde eu am rămas, raportându-mi că a îndeplinit misiunea.

Jean Cohen a venit la mine şi mi-a spus că există posibilitatea ca să se scoată ofiţeri aviatori englezi din lagăr. Eu am dat asentimentul. După puţin timp au venit la mine patru ofiţeri englezi ca să-mi mulţumească. Au stat câteva minute şi au plecat.

Era înainte de 23 august 1944. Jean Cohen mi-a adus la cunoştinţă că nemţii vor să facă o provocare, punând arme în cimitirul Filantropia, pentru a avea motiv de program.

L-am sesizat pe Mihai Antonescu într-un plic predat col. Galin şi s-au luat măsuri ca cimitirul să fie păzit de sergenţi publici.

Hart a avut misiunea juridică, a luat toate măsurile la judecarea procesului haluţimilor.

Îmi raporta mie de mersul problemei.

Despre acţiunile mele mă refeream în faţa membrilor executivei, când se întruneau.

Itzkar avea sarcina financiară, însă nu-mi raporta căci eu nu voiam să mă amestec în chestiunile băneşti.

(ss) A.L. Zissu

Proces-verbal de interogatoriu

31 martie 1952

Care au fost acţiunile întreprinse de conducătorii evrei în timpul războiului?

Nu am cunoscut vreo acţiune pozitivă a altora. Filderman avea la Centrala Evreilor pe Grozea, Rozenkrantz, şi pe rabinul Şafran.

De altfel Grozea mi-a spus că a fost trimis la Centrala Evreilor de către Filderman. Filderman era exponentul câtorva evrei bogaţi şi apăra numai interesele acestora, de marea masă a celor săraci nu-i păsa.

Şef Rabinul Şafran a dus şi el o activitate de colaborare cu Centrala Evreilor.

Filderman cu ocazia birului de patru miliarde impus evreilor n-a protestat ci se tocmea asupra cifrei pentru ca bogătaşii evrei să aibă de plătit cât mai puţin cu putinţă.

Şafran deşi avea posibilităţi nu a făcut nici o intervenţie, dimpotrivă a susţinut pe antonescieni, susţinând prin prezenţa lui făcând pe preşedintele centralei şi îndemnând pe evrei să continue la împrumutul reîntregirii şi la birul de patru miliarde. Când a fost solicitat să facă vre-o intervenţie a dat înapoi. A refuzat din laşitate să facă parte din Executiva sionistă. A spus în faţa mea „mie frică" când s-a dus Fabiş să-l i-a la şedinţa de constituire a Executivei, a refuzat să vină spunând lui Faibiş că el se teme şi nu vrea să se expună.

https://biblioteca-digitala.ro

Când trupele sovietice atacau Iaşiul, Şafran a venit şi a cerut să trimit un curier la Iaşi ca să i-a pe fratele său care era rabin şi 13 fruntaşi sionişti.

Filderman era omul lui Antonescu. Astfel când am fost chemat la Antonescu Mihai şi pus să repet lui Zimmer, conducător al Centralei Evreilor, că această centrală este o oficină a Gestapoului pentru exterminarea evreilor, Zimmer a venit la Antonescu însoţit de Filderman.

Şafran locuia chiar la centrala evreilor.

Despre Filderman poate da informaţii complete M. Sărăţeanu de la C.D.E. iar despre Şafran, Moshe Grunberg secretar al lui Şafran.

Ai dus d-ta vreo activitate în această privinţă?

Laiwadman şi Geiger înaintea mea au desfăşurat o acţiune.

Când ai devenit dumneata preşedintele Executivei Sioniste?

Am devenit preşedintele Executivei Sioniste, în a doua jumătate a anului 1943.

Cum s-a întâmplat acest lucru?

S-a prezentat la mine Geiger şi Tully Rosenthal şi mi-au spus că trebuie să i-au în mână treburile obşteşti şi în special atunci când se pune problema începerii unei emigraţii ilegale.

Cine era Geiger şi când l-ai cunoscut dumneata?

L-am cunoscut pe Geiger pentru prima oară atunci când a venit la mine şi mi-a făcut propunerea pe care am arătat-o. El era fruntaş a Clal-sion şi acreditat ca om de încredere a lui Clal-sion din Ierusalim, la Oficiul de Emigrare. El era singurul care avea legătura cu Kolb de la Crucea Roşie şi el a fost acela care s-a prezentat lui Kolb. Geiger a telegrafiat la Istambul că eu accept să constitui executivă. El a primit răspuns că se cere şi prezenţa lui Rosenhaupt în executivă.

Ce instrucţiuni ai primit dumneata?

Am primit instrucţiuni privitor la cotele ce se raportau diverselor organizaţii, schimbări de cote, preferinţe de emigrare, atât în ce priveşte emigraţia legală cât şi cea ilegală. În aceste scrisori mi se comunică primirea scrisorilor transmise prin Crucea Roşie prin formula „am primit scrisoarea dvs."...

Prin ce mijloace transmiteai dumneata corespondenţa?

Corespondenţa pur tehnică a Oficiului de Emigrare se trimitea prin poştă. Cealaltă o trimiteam prin Kolb de la Crucea Roşie Internaţională. Am trimis o scrisoare şi prin De Weck, ministrul Elveţiei la Bucureşti.

Cui erau adresate scrisorile trimise prin Kolb?

Scrisorile erau transmise la Istambul prin Ierusalim sau trimise la Geneva lui Richard Lichtein, delegatul de la Geneva al Agenţiei Evreieşti.

(ss) A.L. Zissu

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

1 aprilie 1952

Ce v-a comunicat Lichteim de la Geneva?

Nu-mi amintesc.

Ce anume transmiteai lui Lichteim la Geneva?

Transmiteam uneori copii după rapoartele ce le înaintam la Istambul.

De ce trimiteai copii şi la Geneva?

Ca să fiu sigur că va ajunge într-un loc la destinaţie.

(ss) A.L. Zissu

Proces-verbal de interogatoriu

8 aprilie 1952

Când l-ai cunoscut dumneata pe Radu Lecca?

L-am cunoscut pe Radu Lecca în 1941 puţin înaintea înfiinţării Centralei evreieşti.

Nu m-a recomandat nimeni. Am fost chemat telefonic să mă prezint la preşedinţie la Radu Lecca şi m-am dus.

Care a fost convorbirea dintre dumneata şi Radu Lecca?

Lecca mi-a spus că guvernul a hotărât dizolvarea Uniunii Comunităţilor şi înfiinţarea printr-o lege specială a unei Centrale a Evreilor care i-a singură va fi autorizată să conducă treburile evreieşti din ţară.

Că guvernul a hotărât să modifice decretul de cetăţenie „Goga" pentru a reintroduce o serie de categorii, şi că îmi cere să indic cât mai multe categorii care să fie reîncadrate în cetăţenie.

Mi-a cerut informaţii despre Grunberg Willman, H. Streitman, Mişu Benvenisti, avocat Birenberg şi Alfred Hefter, i-am dat informaţii asupra noastră.

M-a întrebat dacă aş primi preşedinţia Centralei Evreilor.

Ce ai spus dumneata?

I-am răspuns că nu pot indica categorii, ci propun ca toţi evreii născuţi în ţară să aibă dreptul de cetăţenie română.

Despre Streitman, i-am făcut un mic portret că este un gazetar de prim ordin, că este în stare de orice pentru bani, că nu a fost niciodată în viaţa politică evreiască, că este mincinos. Despre Grunberg Willman, am spus că nu-l cunosc, că atunci aud pentru prima oară de el.

Despre Mişu Benvenisti i-am spus că este dintre tinerii sioniştii de la „Renaşterea". Avocat Birenberg ştiu că este un avocat de prim ordin, unul din marii avocaţi din Bucureşti. Nu a apărut niciodată în viaţa publică evreiască.

https://biblioteca-digitala.ro

Despre Alfred Hefter, i-am spus că este un gazetar excelent, inteligent şi escroc. I-am spus că pot primi funcţii reprezentative în viaţa politică evreiască numai dacă mi-o cer evreii.

(ss) A.L. Zissu

Proces-verbal de interogatoriu

11 aprilie 1952

Ce instructori palestinieni ai cunoscut d-ta în timpul războiului?

Am cunoscut în timpul războiului pe Zimand, Dan şi Eliezer.

Cum au sosit aceştia în ţară?

Nu ştiu, mi s-a spus că au acte false când am întrebat nedumerit cum de au putut veni în ţară?

Pe cine ai întrebat acest lucru?

Nu ştiu pe cine am întrebat, era un cerc de sionişti în care m-am exprimat aşa.

Cine era în acel cerc?

Nu ştiu.

Ce vi s-a cerut de către instructori palestinieni?

S-au prezentat la mine cu o scrisorică de câteva rânduri, către mine. Prezentatorii acestui bilet Dan şi Eliezer sunt şlihimi însărcinaţi de noi cu inspectarea organizaţiei de tineret şi vi recomand atenţiei dvs.

Cine iscălea scrisoarea?

Purta ştampila „Sohnut" şi era scrisă în limba ebraică. Nu ştiu cine o iscălea.

Ce v-au cerut Dan şi Eliezer?

Mi-au spus că îi interesa organizaţia şi toate problemele Oficiului de Emigrare.

Altceva nu v-au mai cerut?

I-am prezentat pe toţi care veneau la organizaţie atunci când erau şi ei de faţă. Mi-au cerut ca să nu mai controlez listele organizaţiei de tineret pe care le aduc ei şi să le iau de bune aşa cum le aduc ei împreună cu şefii organizaţiei de tineret.

Ce au cerut Dan şi Eliezer colaboratorilor d-tale?

Nu ştiu să fi cerut ceva vreunui colaborator de al meu.

Ce discuţii ai avut d-ta cu Dan, Eliezer, Cohen şi Itzkar?

Ştiu că le-am prezentat acestora pe Jean Cohen şi Iztkar printre primii.

(ss) A.L. Zissu

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

15 aprilie 1952

Când ai transmis d-ta primele informaţii după 23 august 1944?

După 23 august 1944 am transmis primele informaţii în luna martie 1945, când a venit Klarman la mine şi mi-a cerut acest lucru.

Arată d-ta tot ce cunoşti despre Iosif Klarman?

Iosif Klarman a fost înainte de război directorul unei gazete evreieşti din Varşovia, fusese de asemenea unul din aghiotanţii cei mai apropiaţi ai lui Jabotinski. Când nemţii au ocupat Polonia, Klarman a fugit în Lituania de unde cu un avion a plecat la Londra. A intrat ca membru al Consiliului Central al Partidului Revizionist. A luat şi funcţia de corespondent al agenţiei telegrafice evreieşti ITA în Palestina unde Klarman avea un frate care este funcţionar al lui Jewish Agency. A plecat în calitate de corespondent a lui ITA în Canada iar apoi reîntorcându-se în Palestina la înfiinţarea la Istanbul a unui birou al Agenţiei Evreieşti în 1941, Klarman a fost numit aici ca reprezentant al revizioniştilor.

La împăcarea revizioniştilor cu organizaţia sionistă, Klarman a intrat în marele comitet de acţiune sionist.

În 1946, Klarman a plecat la New York unde în plenul Comitetului Central al Congresului Mondial Evreiesc a făcut o expunere asupra situaţiei din România, Klarman a venit în România ca corespondent a lui ITA.

Ce discuţii ai avut d-ta cu Klarman atunci când i-ai transmis primele informaţii?

Mi-a spus că îmi transmite un mesaj de la Sprintzag (conducătorul lui Jewich Agency) pe care să o consider ca o poruncă sacră.

De a continua cu transmiterea de informaţii aşa cum făcusem în timpul războiului şi că acuma acest lucru este mult mai important chiar decât atunci, deoarece acum când se pune problema păcii va trebui să se ofere de către agenţie pe toate planurile între care şi pe planul informaţiei secrete care nu va fi cel mai puţin important. Informaţii care ar fi valorificate fie prin englezi, fie prin americani fie faţă de amândoi.

(ss) A.L. Zissu

Proces-verbal de interogatoriu

Cum ai aranjat d-ta ca refugiaţii să poată locui în Bucureşti până la plecarea lor în Palestina?

Am sugerat lui Mihai Antonescu ca eu să dau refugiaţilor care se găseau în Bucureşti s-au vor sosi aici un buletin cu fotografie semnat de mine care să servească ca act de identitate, Mihai Antonescu a fost de acord şi a comunicat lui Piky Vasiliu. Eu m-am dus la Piky Vasiliu, care mi-a spus că a vorbit cu Mihai Antonescu şi v-a da ordin ca acestea să fie recunoscute de organele poliţieneşti. Eu predam liste cu numele celor care primeau astfel de legitimaţii lui Piky Vasiliu în măsura în care le eliberam. Ei verificau dacă acestea plecau.

https://biblioteca-digitala.ro

În afară de cei din Bucureşti cine a mai primit astfel de legitimaţii?

În afară de Bucureşti nu am eliberat astfel de buletine ci certificate de emigrare.

Cum se eliberau aceste certificate în provincie?

Existau comisii în provincie care făceau înscrierile şi ne trimiteau listele dar eu semnam certificatele care se trimiteau.

La Cernăuţi a existat o astfel de Comisie?

Comisia Bucovineană lucra la Bucureşti, primea liste de acolo şi le completau aici.

Ei reprezentau şi pe evreii bucovineni şi pe cei polonezi.

Cei din Cernăuţi au primit certificate şi după eliberarea Cernăuţiului de către trupele sovietice. Eu am semnat certificate un teanc de circa 1.000 pentru cernăuţenii care nu le primiseră până atunci.

În ce scop s-a făcut acest lucru?

Pentru că mi s-a spus că există şanse ca aceste certificate să fie respectate de către sovietici şi aceea să poată pleca din Cernăuţi. Astfel ca ei să poată trece frontiera sovieto-română pentru a veni la Bucureşti în vederea plecării în Palestina.

Câţi din cei veniţi astfel au plecat?

Nu ştiu.

Cunoşti măcar unul dintre aceştia care a plecat?

Nu.

Au mai plecat vase cât timp ai fost d-ta preşedinte al Oficiului de Emigrare?

Nu ştiu.

Cum explici d-ta că au venit cetăţeni sovietici de fapt care au fugit aici şi nu au plecat, sau au plecat după venirea regimului democrat?

Nu pot explica.

(ss) A.L. Zissu

Declaraţie

5 mai 1952

Cine făcea parte din comisia bucovineană?

S. Elsenberg care a murit, de ceilalţi nu-mi aduc aminte.

Cine se ocupa de aceste Comisii?

Se ocupa Comitetul Oficiului de Emigrare.

Cine anume din Comitet?

Iancu Leiba, Itzkar Leon, Laiwandman, ei lucrau împreună cu directorul Oficiului Iampolschi.

Cine se ocupa de eliberarea certificatelor?

https://biblioteca-digitala.ro

Eu le semnam, aveau o viză a oricărui membru al Comisiei Oficiului de Emigrare, sau al directorului.

Ce copii sovietici ai trimis d-ta în Palestina?

Mie mi s-au adus tabele de copii orfani aduşi din Transnistria de către Centrala Evreilor, respectiv Grozea. Am fost chemat de un domn colonel şi anchetat deoarece mi-a spus că între aceştia ar fi fost şi copii sovietici.

Eu nu aveam de unde să ştiu şi am cerut să se cerceteze. Plecase un singur transport.

Cu cine ai discutat d-a şi i-ai comunicat faptele pentru care ai fost anchetat?

Lui Itzkar. Nu ştiu la altcineva să fi spus cu toate că am raportat aceasta membrilor Executivei.

Cine se ocupa de aceşti copii?

Centrala Evreilor care au pus comitete ale căminelor. În fruntea acestor Comitete a fost Manolovici fost director al societăţii de asigurare „Sun". De asemeni, dna Mella Iancu, de asemenea, ştiu că se ocupa de copii dna Cava care era prietenă cu soţia mea.

Ce măsuri s-au luat în urma anchetei întreprinse de autorităţile sovietice?

O serie de copii au fost trimişi în URSS, dna Cava a însoţit acest transport de copii.

(ss) A.L. Zissu

Declaraţie

5 mai 1952

Pe Jean Cohen l-am cunoscut abia în 1943, înainte n-auzisem nici măcar de numele lui. Cel dintâi om care-mi vorbi de el, fu pictorul Maxy. La câtva timp după aceea m-am hotărât să devin activist, să întreprind adică, lupta conspirativă împotriva prigoanelor rasiste antonesciene, promovând în acele condiţii grele şi acţiuni pozitive în interesul populaţiei evreieşti şi al problemelor care o preocupau, mi-am dat seama că în cursul lungii mele absenţe din ţară s-au ivit în fruntea vieţii naţionale evreieşti o generaţie nouă, călăuzită ce-i drept de spiritul şi cuvântul meu scris, dar personal necunoscută de mine. M-am adresat de aceea lui Abraham Feller, fostul meu colaborator de la Mântuirea, care păstra un permanent contact cu fruntaşii tineretului sionist şi comunicându-i hotărârea mea, îl rugam să-mi arate care dintre ei ar fi cei mai indicaţi să constituie nucleul de care avea nevoie pentru a porni la drum primejdios secondat de ei. Printre numele citate de el, a fost şi acela al lui Jean Cohen, pe care l-am şi invitat apoi la consfătuirea grupului ales de mine pentru construirea unei executive sioniste clandestine. Concepusem funcţionarea nucleului ca o executivă sionistă pentru că organizarea unei emigraţii spre Palestina era preocuparea mea de căpetenie în acel moment şi că interesa în primul rând pe refugiaţii evrei din ţările limitrofe care nu puteau fi salvate din ghearele Gestapo-iste din ţară decât prin emigrare. Din capul locului însă, Executiva îşi propuse să abordeze toată problematica evreiască şi să îmbrăţişeze toate interesele evreieşti.

Cohen oferi casa lui pentru ţinerea primelor şedinţe şi în general arăta mult zel. E drept că zelul lui era mai ales verbal. Curând am început să identific în el un abil şi pasionat

https://biblioteca-digitala.ro

trăgător de sfori. Într-o zi, în cursul unei lungi plimbări în jurul locurilor se strădui să mă convingă de cea mai credincioasă a lui fidelitate izvorâtă dintr-o adeziunea fără rezerve la doctrina şi ideologica mea din cartea *Noi – breviar iudaic* care i-au format spiritul iudaic şi i-au dăruit disciplina de gândire istoric naţională. Cu acel prilej el îmi demonstra că din clipa în care din doctrinar şi animator am devenit activist, e nevoie să-mi revizuiesc atitudinile şi să-mi însuşesc o maleabilitate fără de care în politică nu poţi realiza nimic. Ca realist politic şi colaborator devotat se oferea, deşi mult mai tânăr, să-mi fie sfetnic în această privinţă. Şi pe loc mi-a şi propus să bat fierul cât e cald şi să încep să lucrez cu ajutorul lui, la transformarea treptată a nucleului meu de colaboratori în cel mai reprezentativ şi cuprinzător partid politic evreiesc. La tragerea de sfori pe care şi-o pregătea în felul ăsta în viitorul partid, Cohen n-a renunţat nici atunci când neînsuşindu-mi sugestia lui, m-am pomenit, fără premeditare şi fără nici un plan preconceput, preşedinte al tuturor organizaţiilor reprezentative evreieşti, Cohen şi adoptă activitatea de sforar politic acestei situaţii şi mereu venea să-mi demonstreze că-i nevoie să abandonez, fie şi temporar, sau să las pe planul al doilea, una sau alta din preşedinţii în folosul celorlalte şi mereu schimba pionii în jocul lui în care nu se vedea niciodată grija şi interesul pentru promovarea maximă a cauzei comune, ci calcule personale cu grijă ascunse, aşa cum şi ascundea cu grijă faţă de mine diversele lui relaţii. Secrete care îi dădeau posibilitatea să afle sau să intercepteze anumite informaţii inaccesibile altora prin caracterul lor secret şi infamant. Aşa se explică cum în epoca antonesciană, el fu singurul dintre colaboratorii mei care din proprie iniţiativă se oferi să mă informeze ori de câte ori află că se pune ceva la cale împotriva intereselor noastre.

În asemenea ocazii el îmi administra informaţia cu atâtea rezerve încât niciodată n-aş fi îndrăznit să-i cer să-mi trădeze sursa, lucru pe care îmi dădeam bine seama că nu l-ar face pentru nimic în lume; el ştia bine că asta-i atuul lui, forţa lui şi nu înţelegea s-o piardă; conştiinţa lui patriotică era satisfăcută prin serviciul pe care-l făcea, iar la dezvelirea surselor tainice nu se simţea obligat. În nici-un caz faţă de mine, faţă de care avea cele mai multe rezerve mintale, cum s-a dovedit mai târziu.

Iată acum informaţiile pe care mi le-a adus de la construirea executivei conspirative şi până la 23 august 1944.

a) punerea la cale de către Gestapo a unei echipe care urma să provoace pogromuri şi deportări de evrei în mască. Un autocamion trebuia să depună noaptea în cimitirul evreiesc din Şos. Filantropiei arme şi muniţii, care întâmplător urmau să fie găsite a doua zi. Prevenit, l-am avertizat pe Mihai Antonescu printr-o notă scrisă care dădu ordin să o întărească paza de noapte din jurul cimitirului în aşa fel încât să se împiedice tentativa. Şi s-a putut într-adevăr identifica autocamionul cu încărcătura oprită la zidul cimitirului în una din străzile laterale, care faţă de gardienii care mişunau în număr neobişnuit de mare, a luat-o din loc cu încărcătură cu tot. Informaţia lui Cohen se dovedi temeinică.

b) Într-o noapte, în 1944, Cohen veni cu maşina la Sinaia, unde mă dusesem să mă odihnesc pentru o zi şi mă informă că în ciuda ordinului care se dăduse ca toţi evreii străini care vor fi prinşi, trecând sau trecuţi fraudulos frontiera să fie încărcaţi în trenuri de marfă şi transportaţi de-a dreptul spre lagărul din Tg. Jiu – că în ciuda acestui ordin zic, un grup de 187 refugiaţi prinşi şi identificaţi de agenţi ai gestapoului imediat după trecerea frontierei, sunt sechestraţi de aceştia şi stăruie pe lângă grănicerii români să fie înapoiaţi la frontiera în gară, unde preciza Cohen – îi aşteaptă executarea. Referindu-mi cazul acesta grav, Cohen mă informă în acelaşi timp că degeaba vreau să plec la Bucureşti pentru a mă plânge lui Mihai Antonescu, acesta fiind plecat şi anume se afla găzduit în vila mareşalului

https://biblioteca-digitala.ro

de la Predeal. Am plecat a doua zi în zori la Predeal, unde, cu mare greutate, am putut pătrunde la Mihai Antonescu care era bolnav la pat. Negăsind la telefon nici pe g-ralul Piky Vasiliu, nici pe g-ralul Tobescu, pentru a da ordinul dictat de împrejurări şi faţă de stăruinţele mele, Antonescu îmi încredinţa parola către secretarul lui general, pentru ca el să parvină în timp util ordinul necesar către comandamentul grănicerilor. Parola scrisă de Antonescu, am încredinţat-o lui Cohen care s-a întors la Bucureşti şi a făcut cele necesare;

c) după ce dintr-un convoi de trei vapoare, unul şi anume „Mefküre" fusese torpilat şi scufundat cu toţi pasagerii Cohen mi-a adus copie unui ordin secret al Gestapoului către comandamentul german al flotei, de comandouri de pe coastele Mării Negre, prin care i se semnalează că pe bordul vaporului costier „Mefküre" se află şase foşti ofiţeri de stat major polonezi, camuflaţi sub nume evreieşti, care se duc să ia contact cu comandamentul militar anglo-american, arătând numele lor adevărate şi funcţiile ce le ocupaseră la Statul major polonez şi gradele lor;

d) după excesele sângeroase organizate de nemţi la Cluj, fusese deportat un convoi de 15.000 evrei destinat a fi dus în Spania – aşa se spunea de către Cohen. Într-o zi Cohen îmi aduse informaţia că în Elveţia se tratează între Agenţia Evreiască pentru Palestina şi un delegat al Gestapoului eliberarea convoiului în schimbul furnizării unui număr de 900 autocamioane noi.

Informaţia lui Cohen fu mai pe urmă rectificată de Wilhelm Fischer în sensul că acel care tratează nu-i Agenţia Evreiască, ci Saly Mayer preşedintele Uniunii Comunităţilor Evreieşti din Elveţia. Pentru prima oară aveam motiv să cred că cineva şi mai exact informat decât Cohen, pentru că în convoiul celor 15.000 deportaţi se aflau şi Theodor Fischer fratele lui Wilhelm şi o soră a acestora şi soţia şi copilul lui Marton, iar Wilhelm Fischer, direct interesat, avea atâtea legături de corespondenţă cu Saly Mayer. Cu toate acestea meritul lui Cohen fusese mai mare, pentru că sursa lui informativă nu putea fi Saly Mayer, ci una mai secretă şi mai locală probabil.

e) câtva timp după asta Cohen mă informează că „băieţii" – băieţii erau „haluţimii" au putinţa să ajute evadarea din lagărul de prizonieri a unui număr de ofiţeri aviatori englezi, între care se găsesc şi evreii. Dacă sunt de acord, atunci el pune planul în executare. Am dat acordul meu şi câtva timp după aceea s-au prezentat la mine acasă patru din ofiţerii evacuaţi în haine civile, toţi evrei, spre a-mi mulţumi mie ca preşedinte pentru ajutorul „tehnic şi bănesc" ce li s-a dat din partea sioniştilor şi camarazilor lor.

Această activitate a lui Cohen pe tărâmul informaţiilor secrete, m-a determinat în primăvara anului 1945, atunci când Josef Klarman mi-a transmis mesajul lui Sprintzak şi mai târziu în 1949 când Rubin, fostul ministru al Israelului la Bucureşti mi-a transmis mesajul lui Sharet să-i cer şi lui Cohen să-mi furnizeze informaţii politice, sociale şi economice. I-am cerut anume, cum cerusem pe rând şi celorlalţi, să mi le dea scrise şi în plicuri. În total mi-a furnizat plicuri din 1945-1949 cu o întrerupere de un an şi jumătate, adică a intervalului de timp în care relaţiile noastre erau rupte. Din aceste opt plicuri, patru mi le-a dat în birourile din Popa Rusu nr. 30 (sediul Congresului Mondial Evreiesc) şi Oţetari 5 (sediul Organizaţiei Sioniste) şi la rândul meu le-am predat succesiv lui Klarman în locuinţa lui din str. Argentina, iar ultimele patru plicuri, Cohen mi le-a dat treptat în sala de aşteptare a pacienţilor din cabinetul dr-ului Fingherhut din Bd. Dacia, la care eram în tratament şi la rândul meu le-am predat ministrului Rubin în locuinţa sa şi o singură dată prin ataşatul comercial Ariel, fără ca să spun acestuia ce se găsea în plicul destinat ministrului. Aceste patru plicuri au fost furnizate în cursul anului 1949. Afară de informaţiile scrise, Cohen mi-a mai dat patru informaţii verbale şi anume:

https://biblioteca-digitala.ro

a) despre debandada şi dezordinea care domneşte în gospodăria şi arhivele administrative ale Academiei Române;

b) despre totala lipsă de cap a conducerii Academiei dovedită cu ocazia închirierii şi mobilării casei Assan din Piaţa Lahovary.

c) despre un mesaj, primit de la W. Filderman de la Paris de către avocatul Focşăneanu, fost secretar general al Uniunii Evreilor Români şi secretar al lui Filderman, mesaj în care Filderman făcea anumite sugestii politice în legătură cu evreii din România. Această informaţie Cohen mi-a comunicat-o cu aerul unui om care povesteşte un fapt divers, ceea ce m-a făcut să deduc că Focşăneanu i-a făcut de multe ori comunicări despre activitatea politică a lui Filderman în străinătate. Cu atât mai mult am ajuns la această deducţie cu cât de două ori în şir venind înapoi la Cohen pentru a împrumuta nişte cărţi din bogata lui bibliotecă, am găsit acolo pe dl. Şi dna Focşăneanu în vizită prietenească.

Noi am fost lăsaţi să plecăm ambele dăţi, pe când Focşăneni au fost opriţi la masă. Cum pe Cohen şi pe Focşeneanu nu-l lega absolut nimic şi totul îi separa – unul era sionist militant şi celălalt antisionist: unul evreu naţional şi celălalt, asimilist categoric, este pentru mine cert că singurul lucru care-i lega erau misiile lui Filderman şi rămâne de văzut dacă în unele din ele nu se aflau mesaje pentru Cohen. Pentru că deşi ideologic adversarul lui politic Cohen avea şi manifesta o admiraţie infinită pentru realizatorul practic, pragmatic, drept care îl considera pe Filderman, iar Filderman cunoştea această slăbiciune a lui Cohen pentru el şi ştia că se poate bizui pe el.

a) despre iminenta arestare a sioniştilor pentru spionaj de către Securitatea generală a RPR şi oferta făcută lui de către personajul care-l informase şi care făcea parte din personalul Securităţii de a-i furniza o copie a dosarului în schimbul sumei de trei milioane lei.

Toate aceste informaţii verbale, Cohen mi le-a dat la el acasă. Niciodată nu l-am întrebat pe Itzckar, mânuitorul de fonduri la organizaţiile prezidate de mine, dacă şi ce sume anume i-a cerut Cohen în cele două epoci (1943-1944 şi 1945 încolo) pentru finanţarea serviciului de informaţii. Rămâne dar ca Itzkar să facă precizări.

Am vorbit mai sus despre intervalul de timp în care relaţiile dintre mine şi Cohen fuseseră rupte. Întrucât ceea ce a provocat ruptura e foarte semnificativ şi edificator pentru caracterul lui Cohen şi metodele şi procedurile lui politice, mă voi opri asupra incidentului cu pricina. Văzând că atacurile mele împotriva Weisman, preşedintele organizaţiei sioniste mondiale, pentru actele lui de trădătoare complicitate cu Anglia în atentatele ei de putere mandatară asupra Palestinei evreieşti se înteţesc în „Mântuirea", Cohen în înţelegere cu Benvenisti şi Itzkar, fidelii cu Weisman au propus într-o şedinţă să citesc în comitet înainte de apariţia articolelor mele, întrucât calitatea mea de preşedinte al organizaţiilor reprezentative evreieşti le solidarizează fatal cu scrisul meu şi ele, au, deci, dreptul de a opune, atunci când e cazul, un veto. Propunerea n-a trecut atunci la primul atac care a urmat, Cohen a luat poziţie dârză împotriva mea şi în apărarea lui Weisman într-un articol răspuns, apărut tot în „Mântuirea". Un alt articol al meu, de data asta îndreptatşi împotriva lui Wiesman şi împotriva lui Nahum Goldman, preşedintele Congresului Mondial Evreiesc şi membru în Executiva Sionistă Mondială şi al Agenţiei Evreieşti, pe amândoi pentru cârdăşia lor în atitudinea de milogeală faţă de Anglia – acest articol a fost net respins de Itzkcar şi Cohen care de la o vreme se ocupau de gazetă şi afirmau că ei doi o poartă băneşte în cârcă din pricina deficitului crescând.

Am anunţat atunci că mă despart definitiv de gazetă, încetând orice colaborare şi am cerut scoaterea de pe frontispiciu a titlului „Mântuirea care-mi aparţinea. Itzkar refuzând să se execute, am cerut instituirea unui juriu de judecată compus din: Rorlich, Benvenisti şi

https://biblioteca-digitala.ro

Feller. Din partea lui Itzkar pleda Cohen, deşi înainte susţinuse că i-a şi el parte, ca Itzkar însuşi. În pledoaria lui el arată că deşi titlul gazetei îmi aparţinea într-adevăr, trebuie să ţin seama de sacrificiile băneşti făcute de Itzkar pentru a-mi asigura mie o tribună, sacrificii care în acel moment însumau în cifre – spunea Cohen – şasezeci milioane lei. Argumentul era ilogic, pentru că dacă în ciuda prestigiului numelui meu, gazeta dădea deficite, ele deficitele nu numai că vor dispare odată cu dispariţia numelui meu, dar dimpotrivă vor spori. M-a impresionat totuşi argumentul precum impresionase şi pe judecători, care a opinat pentru o prelungire din parte-mi a termenului de toleranţă. Cum au rămas singuri, Cohen şi Itzkar, ea s-a transformat pur şi simplu într-un monitor al partidului lor, adică al partidului sionist „Clal" ai căror patroni supremi erau tocmai Weisman şi Goldman pe care eu îi atacam. Îşi atinseseră scopul. După câteva luni, sau mai târziu, gazeta îşi încetase totuşi apariţia şi între timp Cohen certându-se cu Itzkar avu cinismul să mărturisească că argumentul deficitului de 60 milioane folosit drept stratagemă la proces, fusese o mistificare. Deficitul de 60 milioane nu fusese a lui Itzkar, ci al organizaţiilor, al tuturor organizaţiilor, care tot timpul subvenţionaseră gazeta. Povestind întâmplarea lui Kiva Orenstein, care pledase în proces pentru mine el mi-a spus: „nu te-ai mai indigna nici de mistificarea asta, nici de cinismul mărturisirii de acum, dacă ar fi avut prilejul să afli despre Jean Cohen tot ce-mi fu dat mie să aflu" şi-mi povesti că fiind în Palestina l-a văzut pe Komarovsky, unchiul lui Cohen, pe care-l cunoştea bine de la Iaşi.

Cu acest prilej Komarovscky i s-a plâns amarnic împotriva nepotului său care l-a despuiat. Încredinţase înaintea plecării în Palestina toate bunurile ca să se ocupe cu lichidarea lor şi transferarea sumelor rezultate şi până la urmă Cohen lichidase şi bunurile şi banii. Orenstein cunoaşte de la Komarovsky şi amănuntele.

În 1949, adică mult după ce depusesem toate mandatele mele politice, iar organizaţiile naţionale evreieşti se autodizolvaseră şi ele, drumurile noastre s-au încrucişat iar la un moment dat. De data asta, nu de la şef la colaborator.

Dimpotrivă, el veni cu iniţiativa, cerându-mi mie, în caz de aderare a mea, un aport precis. Era vorba de proiectul de a distribui ajutoare copiilor familiilor româneşti ai căror capi nu erau în câmpul muncii – dispăruţi, arestaţi. Deşi primul care-mi expuse proiectul fusese Mendelovici, s-a învederat imediat că el Cohen juca rolul prim: se şi angajase pe cont şi risc propriu faţă de acei români cu care tratase chestiunea de unul singur, la un prim ajutor simbolic de şaizeci mii lei. A fost destul ca să dau greş în însărcinare ce-mi luasem la cererea lui Cohen şi Mendelovici de a găsi cu fondurile trebuitoare – eu le căutam aici în ţară şi considerând proiectul căzut, să nu mai asist la reuniunea sfatului după întâlnirea cu membrii legaţiei Israel în casa lui Ariel, pentru ca Jean Cohen, bucuros de absenţa mea, să profere un vehement atac la adresa mea din pricina indiscreţie mele". Prin Schwefelberg, care-mi făcuse comunicarea, am trimis vorbă că nu voi mai veni la reuniunile grupului din care nu mă mai consider făcând parte. Cohen îşi atinsese scopul urmărit. Şi până în 1951 mi-a tăinuit cu desăvârşire, mie „indiscretului", că după plecarea mea s-a găsit totuşi mijlocul de a se trece de la proiect la o acţiune concretă, acţiune despre care am aflat prima oară în închisoare cu ocazia anchetării mele. Rămâne ca Jean Cohen să lămurească de ce i-a fost atâta frică de indiscreţia mea şi mi-a tăinuit atâta timp acţiunea.

Ultimele informaţii căpătate despre Cohen fuseseră în 1950, de la Ariel, fost ataşat comercial al Legaţiei Israel care mi-a relatat că în casa lui din str. Maria Rosetti, Cohen a avut o lungă întrevedere cu ministrul Israelului Überall, întrevedere cerută foarte insistent de Cohen.

(ss) A.L. Zissu

https://biblioteca-digitala.ro

Declaraţie

10 mai 1952

Ce sume de bani ai mânuit d-ta în timpul războiului din fondurile puse la dispoziţie de organizaţiile sioniste?

Geiger plecând mi-a spus că are o sumă de bani (câteva milioane) pe care v rea să mi-o predea. Mi-a cerut un cuvânt parolă, eu am ales parola Teodor şi el a depus suma la Banca Românească predându-mi mie carnetul.

Cum ai folosit d-ta banii din acest carnet?

I-am dat de câteva ori bani din această sumă lui Laiwandman care a transmis banii în Transnistria pentru ajutorare. Îi dădeam circa 200-300.000 lei de fiecare dată.

Ce ai făcut d-ta cu restul sumei?

Ori am lichidat toată dându-o lui Laiwandman ori un rest am predat lui Itzkar care fusese numit mânuitorul fondurilor.

Altcuiva nu ai mai dat d-ta bani?

Nu am dat nimănui bani decât lui Laiwandman.

Jean Cohen a primit bani de la d-ta?

Nu.

Cunoşti d-ta ca Jean Cohen să fi primit bani şi pentru ce anume?

Nu ştiu dacă a căpătat bani şi de la Itzkar putea să primească numai pentru informaţii căci el nu avea alte însărcinări băneşti.

S-a plătit vreo sumă pentru salvarea evreilor din mâinile Gestapoului sau Siguranţei?

La vremea mea nu s-a plătit bani pentru acest lucru. Nu s-a dat şperţuri.

Cui s-a dat socoteala de banii folosiţi?

Itzkar transmitea rapoarte financiare la Geneva şi Istambul.

Ce fonduri a mânuit Itzkar în timpul războiului?

Taxele de la emigranţii bogaţi şi bani pe care îi primea din Elveţia. De la Mossad ştiu că primea bani.

(ss) A.L. Zissu

Declaraţie

12 mai 1952

Despre Leon Itzkar, pe care nu-l cunoşteam atunci personal, aflasem în 1939, de la prieteni comuni, că deşi om de afaceri şi petrolist, e în acelaşi timp devotat cauzei sioniste.

https://biblioteca-digitala.ro

În anul 1943, când am primit din partea Agenţiei Evreieşti pentru Palestina cu sediul la Ierusalim, mandatul de a prelua conducerea preşedinţială a Oficiului de Emigrare din România şi hotărând să instituie un consiliu administrativ, am chemat printre alţii şi pe Itzkar, cu care făceam cu acest prilej cunoştinţă, însărcinându-l cu gospodăria şi finanţele oficiului de emigrare. Dovedindu-se un bun gospodar şi un devotat sionist, i-am dat după eliberare, adică după 23 august 1944, aceleaşi însărcinări şi funcţii în consiliul Partidului Evreiesc, înfiinţat şi al Congresului Mondial Evreiesc secţia România, ambele prezidate de mine. Relaţiile personale dintre noi erau cordiale şi ele au continuat şi după ce depusesem toate mandatele mele politice cu întreruperea din timpul celor două arestări ale sale. În ultima vreme el mă vizita la răstimpuri destul de dese şi-l întâlneam adesea. Nu-mi amintesc să-l fi vizitat acasă la d-sa. În vizitele sale vorbeam despre condiţiile în care se organizează statul Israel, despre ştirile care vin de acolo, despre mersul emigraţiei la noi, despre perspectivele de intensificare a transporturilor, ne informam reciproc dacă fiecare din noi am depus cererea de emigrare; mă informa care din cunoscuţi sau prieteni pleca cu ultimul vapor, care-i programat, etc.

Acum vreo cinci sau şase săptămâni, dacă nu mă înşală memoria, d-sa mă întâlneşte pe bulevard şi între altele – mi spune: „a propos, ştii că se vorbeşte că ar exista posibilitatea de a se pleca clandestin; ai avea pentru d-ta, vreun interes?" I-am răspuns tăios că nu numai chestiunea este veridică ori ba, nu mă interesează, dar că-l poftesc să nu mai continue, pentru că n-am nici măcar curiozitatea de a auzi despre ce este vorba. De altfel, dacă o încercare în ţara care nu şi-ar putea permite asemenea treabă, apoi acela sunt şi eu şi el o ştia prea bine.

Itzkar n-a mai stăruit deloc şi de atunci, deşi ne-am mai revăzut, n-am mai revenit asupra acestui subiect.

(ss) A.L. Zissu

Proces-verbal de interogatoriu

22 mai 1952

Ce prezentare scrisă a evenimentelor începând din 1941 şi până în prezent ai făcut d-ta?

Nu am făcut nici-o prezentare scrisă a evenimentelor.

Altceva le-ai cerut să facă?

Deoarece Rubin mi-a cerut, în numele guvernului Statului Israel o carte privitoare la epoca antonesciană am cerut lui Jean Cohen să scrie capitolele privitoare la latura culiselor politice, lui Ebercohn despre legislaţie şi lui Schwefelberg despre aspectele sociale.

Altcuiva nu ai mai cerut d-ta astfel de lucruri.

Nu am mai cerut.

Lui Itzkar nu i-ai mai cerut să scrie o lucrare privind evenimentele până la zi?

Nu.

Te-ai gândit d-ta bine la acest răspuns?

https://biblioteca-digitala.ro

Da, m-am gândit bine.

Ce sume de bani ai primit d-ta?

Am primit de la Ariel câte 30 000 lei aproximativ lunar. Fratele meu îmi trimitea câte 10.000 lei tot aproximativ lunar, Halevy mi-a trimis 50.000 lei am mai împrumutat de la Haimovici Broşteni, Gala Galaction, dr. Tauber, Chitler, av. Marcu Cohen.

(ss) A.L. Zissu

Proces-verbal de interogatoriu

25 mai 1952

Care este profesia d-tale?

Sunt scriitor şi am fost acţionar şi director la diverse întreprinderi.

Ce avere ai avut d-ta?

Am avut următoarea avere: 12% din acţiunile fabricii de zahăr, alcool şi acid carbonic Ripiceni, 200.000.000 capital real, era însă dublu. 12% din acţiunile societăţii Agra, care avea 30.000.000 capital. Am fost coproprietar la Soc. Codrul 20%. 50% din acţiunile Companiei Române de Petrol, 18% din acţiunile Fabricii de uleiuri Omega. De asemeni o casă la Berlin, care m-a costat în 1929, 20.000.000 lei. Posed cotă-parte din beneficiile ce se vor realiza de pe urma unui brevet de fabricarea zahărului din lemn.

Ce funcţii ai deţinut d-ta?

Am fost administrator delegat la Soc. Ripiceni şi Soc. Agra. Administrator şi membru al sindicatului sportului. Administrator la oficiul fabricilor de acid carbonic.

Membru în consiliu de administraţie şi secretar general al oficiului zahărului. Director la Compania română de petrol, administrator la fabrica Omega, vicepreşedinte al uniunii sindicatelor exportatorilor de vite.

Ce funcţii politice ai deţinut d-ta înaintea celui de-al doilea război mondial?

Am fost preşedinte de onoare al Partidului Evreiesc, funcţie pe care am deţinut-o până la dizolvarea partidului de către dictatura carlistă. Preşedinte activ era Teodor Fischer, vicepreşedinte Mişu Benvenisti.

Cu cine ai încheiat cartel electoral „Partidul Evreiesc"?

La alegerile care au avut loc, în 1937, Partidul Evreiesc a încheiat cartel cu naţional ţărăniştii. La putere erau liberalii, preşedinte al Consiliului de Miniştri fiind Tătărescu.

Cum priveşti faptul că în aceste alegeri Partidul Evreiesc a fost cartelat cu naţional-ţărăniştii, care erau în cartel şi cu „Garda de Fier"?

Era o trădare a intereselor populaţiei evreieşti, mai ales că acest cartel a făcut să mărească prestigiul politic al legionarilor, uşurându-le drumul spre putere.

Ce alte funcţii politice ai mai deţinut d-ta?

În timpul războiului 1943, după desfiinţarea Executivei Sioniste, condusă de Mişu Benvenisti, am înfiinţat o nouă Executivă Sionistă prezidată de mine.

https://biblioteca-digitala.ro

În 1943, am fost numit mandatar al Agenţiei Evreieşti pentru România. De asemenea, am fost preşedinte al Oficiului de Emigrare. După 23 august 1944, am fost preşedinte al Executivei Sioniste.

Am fost preşedinte al Congresului Mondial Evreiesc, secţia România, alături de Filderman şi Wilhem Fischer.

Am păstrat în continuare funcţia de mandatar al Agenţiei Evreieşti şi preşedinte al Oficiului de Emigrare.

De asemeni am luat iniţiativa şi am reînfiinţat Partidul Evreiesc, care fusese dizolvat în 1937.

Am avut în cadrul Partidului Evreiesc, funcţia de preşedinte activ.

(ss) A.L. Zissu

Proces-verbal de interogatoriu

27 mai 1952

În declaraţiile anterioare ai arătat d-ta activitatea pe care ai desfăşurat-o pe linie de spionaj împreună cu Bertoux, după plecarea lui Bertoux, când ai reluat activitatea pe linie de spionaj?

Am reluat activitatea de spionaj în 1943, când am început să transmit informaţii Agenţiei Evreieşti.

Cum s-a întâmplat aceasta?

Richard Lichtein, reprezentantul Agenţiei Evreieşti la Geneva, m-a acreditat pe lângă Kolb de la Crucea Roşie Internaţională astfel că am putut să transmit prin el informaţiile. De asemenea, am fost acreditat ca mandatar al Agenţiei Evreieşti pentru România.

Cui transmiteai d-ta informaţiile?

Informaţiile le transmiteam prin Crucea Roşie Internaţională, respectiv le predam scrise lui Charles Kolb, care se îngrijea de transmiterea lor la Istanbul sau Geneva.

La Istanbul, informaţiile mergeau la reprezentanţa Agenţiei Evreieşti condusă de Barlas, Averbuch azi Agamy, Klarman Iosif şi Überall, azi Avriel. La Geneva, informaţiile mergeau la Richard Lichtbeim, reprezentantul Agenţiei Evreieşti la Geneva.

Care era natura informaţiilor transmise de d-ta?

Informaţiile erau de natură militară, economică, politică şi socială. În prima scrisoare am arătat şi întreaga mea activitate desfăşurată de Bertoux, adică activitatea de spionaj desfăşurată în 1941.

Arată d-ta informaţiile transmise?

Îmi reamintesc că am transmis următoarele informaţii:

- despre alcătuirea frontului democratic român;
- despre eliberarea de prizonieri englezi din lagăre;
- despre trimiterea cu vasul de emigranţi Mefkûre a şase ofiţeri polonezi;

https://biblioteca-digitala.ro

- despre luarea mea de contact cu generalul Rădescu şi că acesta se pregătea să plece în străinătate fiind trimis de liberali şi naţional-ţărănişti;
- despre legăturile mele cu Mihai Antonescu şi intervenţiile pe care le-am făcut la acesta;
- despre un protest al lui De Weck, ministrul Elveţiei la Bucureşti, în numele guvernului său şi al celorlalte state pe care Legaţia Elveţiană le reprezenta atunci, precum şi alte informaţii.

Cine v-a ajutat la culegerea informaţiilor?

M-au ajutat în culegerea informaţiilor Jean Cohen, Mendelovici Iancu, Moţi Moscovici, Leon Itzkar şi Rudich Mayer.

Ai continuat d-ta activitatea de spionaj şi după 23 august 1944?

Da, am continuat-o respectiv am reluat activitatea de spionaj în martie 1945.

Când ai transmis d-ta ultimele informaţii?

Ultimele informaţii le-am transmis cu 2-3 săptămâni înainte de arestarea mea.

(ss) A.L. Zissu

Proces-verbal de interogatoriu

28 mai 1952

După autodizolvarea organizaţiei sioniste, s-a constituit vre-o organizaţie sionistă conspirativă?

Da, s-a organizat un sfat sionist conspirativ.

Când a luat fiinţă acest sfat sionist clandestin?

Acest sfat sionist a luat fiinţă la sfârşitul anului 1948.

Cine a făcut parte din sfatul sionist?

Din sfatul sionist au făcut parte următorii: Jean Cohen, Mendelovici Iancu, Rorlich, Abraham Feller, Ebercohn, Schwefelberg, Iancu Leiba şi cu mine.

Din a cui iniţiativă a luat naştere această organizaţie sionistă conspirativă?

Jean Cohen mi-a propus să înfiinţăm un sfat restrâns de conducători sionişti. A propus să mai facă parte din acest sfat şi Mendelovici, Abraham Feller, Rorlich şi pe mine, ulterior a făcut propuneri lui Ebercohn şi Iancu Leiba, iar eu l-am propus pe Schwefelberg. Toţi au acceptat să facă parte din această organizaţie conspirativă.

De ce acest sfat sionist avea un caracter conspirativ?

Pentru că era ilegal şi avea scopuri subversive.

Care era rolul acestui sfat sionist?

Rolul acestui sfat sionist era să iau hotărâri în privinţa problemelor sioniste şi evreieşti şi promovarea intereselor sioniste.

https://biblioteca-digitala.ro

Rezolvarea acestor probleme, urma să se facă prin folosirea de diverse relaţii personale faţă de persoanele influente, pentru a promova punctele noastre de vedere.

De asemenea urma să se trimită, în Israel, rapoarte asupra activităţii noastre precum şi copii de pe memorii ce s-ar fi înaintat autorităţilor R.P.R., pentru a obţine de la guvernul Statului Israel şi Agenţia Evreiască, intervenţia lor în sprijinirea activităţii noastre precum şi ajutorul lor.

De asemenea s-a pus problema unor ajutoare, care să dea familiilor românilor arestaţi, pentru activitate împotriva R.P.R. şi a familiilor celor fugiţi în străinătate.

Care a fost activitatea acestui sfat sionist?

S-au stabilit atribuţiile şi activitatea ce trebuia desfăşurată, s-a pus problema ajutoarelor pe care să le dăm familiilor româneşti, a celor arestate pentru activitatea subversivă sau fugiţi în străinătate, precum şi acelora care se ascund fiind urmăriţi de autorităţi.

În acest scop, am căutat eu personal fonduri, atât în ţară cât şi prin intervenţia Legaţiei Statului Israelului. S-a ţinut în acest scop o şedinţă la locuinţa lui Ariel ataşat comercial al legaţiei statului Israel, str. Maria Rosetti. La şedinţă au participat: Jean Cohen, Schwefelberg, Abraham Feller, iar din partea Legaţiei, ministrul Rubin, consilierul de Legaţie Agamy, secretarul de Legaţie Halevy şi ataşatul comercial Ariel.

De asemenea, am ţinut la curent pe ceilalţi membri ai organizaţiei de activitatea pe care o duceam în privinţa promovării emigraţiei.

Unde s-a întrunit această organizaţie?

Şedinţele la care am participat s-au ţinut în casa avocatului Rorlich.

Până când ai participat d-ta la activitatea acestei organizaţii?

Am luat parte la şedinţe şi am activat pe această linie, până spre mijlocul anului 1949, când eu lipsind la una din şedinţe, am fost atacat pentru lipsa de combativitate în acţiunea de strângerea de fonduri pentru familiile celor arestaţi sau fugiţi din ţară, sau urmăriţi de autorităţi.

(ss) A.L. Zissu

Proces-verbal de interogatoriu

28 mai 1952

Ai arătat dumneata în declaraţiile anterioare că s-a pus problema în cadrul „Sfatului Sionist" a împărţirii unor fonduri. Arată dumneata în mod concret cui urmau să fie date aceste sume?

Aceste sume urmau să fie împărţite familiilor româneşti ai celor arestaţi pentru acte împotriva Republicii Populare Române, a familiilor celor fugiţi în străinătate şi a celor care erau urmăriţi de autorităţi.

În ce scop urma să se facă acest lucru?

https://biblioteca-digitala.ro

Organizaţia sionistă şi în special conducătorii ei fiind împotriva regimului de democraţie populară din RPR şi luptând împotriva lui, prin această acţiune vroia să arate că este împotriva regimului de democraţie populară şi să câştige bunăvoinţa lor pentru viitor.

Ce ai făcut dumneata pentru promovarea acestei acţiuni?

După discuţiile avute cu Mendelovici şi Jean Cohen separat şi cu toţi ceilalţi în cadrul Sfatului Sionist, mi s-a pus problema să intervin pe lângă organizaţiile mondiale evreieşti, pentru procurarea de fonduri. Eu am propus să nu cerem fonduri din afară pentru că acţiunea să nu apară ca ceva venit din afară şi să compromitem organizaţiile mondiale evreieşti. Mi-am luat angajamentul să încerc să strâng pentru acest scop fonduri în ţară.

Ce ai făcut dumneata pentru a procura fondurile necesare?

M-am adresat în acest scop lui Kliper fost fabricant de cherestea, căruia i-am expus proiectul. El a făgăduit că va da 300.000 lei însă când l-am trimis pe Schwefelberg ca să încaseze suma a refuzat s-o mai dea.

De asemenea, m-am adresat lui Millman fost petrolist care de asemeni a refuzat invocând că nu are bani.

Văzând că nu pot strânge bani în ţară, ne-am întrunit din nou şi s-a hotărât ca eu să i-au legătura cu Rubin ministrul Statului Israel şi să solicit prin el fonduri şi să se trimită tot prin el un memoriu organizaţiilor mondiale evreieşti, ceea ce eu am făcut, ducându-mă la Rubin în acest scop.

Ce ai discutat dumneata cu Rubin?

M-am întâlnit cu Rubin la el acasă în str. Ştefan Gheorghiu şi i-am expus proiectul şi i-am cerut să transmită un memoriu prin curierul diplomatic, în care să fie expusă cererea acestor fonduri şi că până la sosirea sumelor de bani din străinătate să avanseze el o sumă în acest scop din partea Legaţiei.

El a răspuns că este de acord să transmită memoriul însă că Legaţia nu are bani şi deci nu poate avansa suma cerută. Ulterior s-a convocat o şedinţă în casa lui Ariel ataşat comercial al Legaţiei Statului Israel pentru a se discuta această problemă.

Când ai luat parte la şedinţă ce a avut loc în casa lui Ariel?

Au luat parte Jean Cohen, Schwefelberg precum şi ministrul Rubin, Agamy, consilier de legaţie, Halevy secretar de legaţie Loker ataşat comercial.

Ce s-a discutat cu acest prilej?

Jean Cohen a atacat o expunere, după care Rubin a făcut observaţii de ordin tehnic în ce priveşte felul cum s-ar putea duce acţiunea, s-a arătat că fondurile nu pot veni decât de la Joint. S-a hotărât să se transmită un memoriu pentru a se cere fondurile necesare. Jean Cohen a expus lui Halevy felul cum se va face practica această acţiune. Ulterior, Ariel mi-a spus că Rubin a primit memoriul şi l-a transmis.

Care a fost activitatea dumitale după această şedinţă?

Am fost acuzat că nu am depus destulă insistenţă pentru procurarea fondurilor şi a rămas ca Feller să ţină legătura cu Rubin în privinţa fondurilor. Deoarece am fost acuzat de lipsă de conspirativitate, eu nu mai am luat parte în continuare la această acţiune.

Cu cine s-a luat legătura în vederea împărţirii acestor sume?

https://biblioteca-digitala.ro

Mendelovici a spus că a avut un scurt interviu cu un om politic român fără a-l numi. Jean Cohen a avut discuţii în această privinţă cu conducătorul naţional-ţărănist prof. Zane. Cu această ocazie s-a pomenit şi numele de Haţieganu.

Jean Cohen se şi angajase să dea o primă sumă de 60.000 lei pe care Mendelovici mi-a spus că Jean Cohen ar fi dat-o chiar.

(ss) A.L. Zissu

Proces-verbal de interogatoriu

30 mai 1952

Când l-ai cunoscut d-ta pe Mihai Antonescu?

Eu l-am cunoscut pe Mihai Antonescu la începutul lui 1944. Am fost recomandat lui Mihai Antonescu de Gheorghe Brătianu, De Weck, ministrul Elveţiei la Bucureşti şi Charles Kolb, director al Sinodului din Bucureşti şi al Crucii Roşii Internaţionale.

Care au fost relaţiile dumitale cu Mihai Antonescu?

Am făcut la el diverse intervenţii în calitatea mea de preşedinte al Executivei Sioniste şi al Oficiului de Emigrare.

De asemeni, i-am transmis informaţii. Plicurile le predam maiorului Galin. Informaţiile le semnam cu numele de Zaharia.

Pentru ce v-a dat nume conspirativ?

Vroia să păstreze discreţie. Când mi-a spus acest nume conspirativ şi l-a notat.

Ce anume i-ai transmis?

I-am transmis următoarele:

- despre faptul că nemţii pun la cale o provocare vroind să ascundă arme la cimitirul Filantropia;
- despre neînţelegerile dintre mine şi Radu Lecca cu privire la plecarea vaselor cu emigranţi;
- despre posibilităţile introducerii semnului galben şi urmărite ce le va avea;
- despre diverse măsuri luate de Radu Lecca.

Alte informaţii nu i-ai mai transmis dumneata?

Nu i-am mai transmis deoarece timpul a fost scurt şi n-am avut timp când să-i transmit şi alte informaţii, deoarece a survenit 23 august.

Ce alte servicii v-a mai cerut Mihai Antonescu?

În noaptea de 22 spre 23 august 1944, am fost chemat de către Mihai Antonescu. Era foarte afectat şi m-a rugat să stau de vorbă cu subsecretarul de stat Ovid Vlădescu. M-a condus până la acesta şeful de cabinet a lui Mihai Antonescu, Ovid Vlădescu mi-a spus că Mihai Antonescu l-a însărcinat să-mi ceară următoarele:

Să transmit un mesaj organizaţiilor sioniste în care să cer ca să facă demers pe lângă aliaţi respectiv Anglia şi Statele Unite pentru ca să intervină la comandamentul sovietic pentru ca să acorde condiţii de capitulare cât mai blând posibile.

https://biblioteca-digitala.ro

Mi-a spus că nu se mai poate ţine frontul care se prăbuşeşte.

De asemeni mi-a spus că i s-a cerut şi lui Filderman să trimită un mesaj şi că acesta s-a executat.

A doua zi l-am trimis pe dl. Marton şi pe Leon Itzkar la Filderman pentru a vedea ce i se cere acestuia.

Filderman le-a spus că lui i s-a cerut ca să trimită un mesaj prin care să ceară organizaţiei Joint din Statele Unite ca să intervină pentru ca România să fie ocupată de trupele engleze şi americane pentru ca să nu fie numai trupele sovietice. A afirmat că a transmis mesajul încă în cursul nopţii.

(ss) A.L. Zissu

Proces-verbal de interogatoriu

31 mai 1952

Cu ce ai fost răsplătit pentru activitatea d-tale din timpul războiului?

Am primit o diplomă semnată de mareşalul Alexander, comandantul armatelor din Mediterană, prin care mi se mulţumeşte prin serviciile aduse maiestăţii sale britanice.

Ştiu, de asemeni, că a primit o diplomă pentru activitatea ce a avut şi Jean Cohen.

(ss) A.L. Zissu

Proces-verbal de interogatoriu

31 mai 1952

Ai arătat dumneata în declaraţiile anterioare că ai dus o activitate de spionaj, arată dumneata când ai reluat activitatea de spionaj după 23 august 1944?

Am reluat activitatea de spionaj în luna martie 1945, când a venit la mine Iosif Klarman corespondent al „Agenţiei Telegrafice Evreieşti" ITA şi instructor al organizaţiei sioniste revizioniste şi mi-a cerut să reiau activitatea.

Ce instrucţiuni v-a dat Klarman cu acest prilej?

Mi-a spus că are un mesaj pentru mine din partea lui Sprintak, preşedintele de atunci al Comitetului Executiv din Ierusalim al Agenţiei Evreieşti şi anume să continui transmiterea de informaţii aşa cum făcusem în timpul războiului. Aceasta trebuie făcut deoarece punându-se problema constituirii Statului Israel şi tratativelor pentru aceasta, trebuie ca Agenţia Evreiască să aibă ce oferi pe toate planurile între care şi pe planul informaţiilor secrete, adică a spionajului, plan care este dintre cele mai importante. Informaţiile mi-a spus că vor fi valorificate fie prin englezi fie prin americani, fie faţă de amândouă statele ca preţ al bunăvoinţei lor.

https://biblioteca-digitala.ro

În felul acesta am înţeles că organizaţiile sioniste mondiale s-au pus în slujba serviciilor de spionaj englez şi american, ducând această activitate în toate ţările unde aceste organizaţii au reprezentanţe. Această activitate de spionaj desfăşurată de organizaţiile mondiale evreieşti mi-a fost cu atât mai clară cu cât însărcinarea dată mie venea direct de la Sprintzak unul dintre vârfurile organizaţiei sioniste mondiale, iar caracterul ei organizat reieşea şi din cele spuse mie de Klarman, că îi pare cu atât mai bine că mi-a remis acest mesaj, cu cât şi Agamy, Eliezer şi Dan (instructori pe lângă organizaţiile sioniste haluţiene trimişi din Palestina, şlihimi), activează intens în acest domeniu însă ei deşi fac treabă foarte bună şi nu stau cu mâinile în sân, eu totuşi datorită influenţei pe care o am pot recruta oameni de mâna întâia pentru această acţiune.

Arată dumneata ce cunoşti privitor la Iosif Klarman?

Klarman este de origine polonez, de profesie gazetar.

În timpul războiului a fugit din Polonia la Londra. A fost membru în Consiliul Central al Partidului Sionist Revizionist.

A lucrat în timpul războiului la biroul Agenţiei Evreieşti din Istanbul.

De asemeni a fost numit corespondent al Agenţiei de presă ITA. La împăcarea revizioniştilor cu organizaţia sionistă mondială, Klarman a intrat în marele comitet de acţiune sionist. Klarman a venit în România în calitate de corespondent al Agenţiei ITA.

Ce răspuns ai dat dumneata la cele ce v-a comunicat Klarman privitor la reluarea activităţii de spionaj?

I-am spus că bineînţeles sunt de acord să continui această activitate. I-am cerut să-mi lase un răgaz de câteva zile ca să văd pe ce oameni mă pot baza în reluarea activităţii de spionaj. După câteva zile i-am comunicat că am recrutat o echipă de oameni de a căror seriozitate şi discreţie totală garantez.

Arată dumneata pe cine ai recrutat pentru activitatea de spionaj?

Am recrutat pe următorii: Jean Cohen, care era membru în Comitetul Partidului Evreiesc, secretar general al Congresului Mondial Evreiesc secţia Română şi membru al Executivei Sioniste.

Tully Rosenthal, membru al Executivei Sioniste şi membru în Comitetul Central al Partidului Evreiesc.

Dr. Ernest Marton, fost director al ziarului „Uj Kelet" şi membru în Comitetul Congresului Mondial Evreiesc secţia Română.

Laiwandman, membru în executiva sionistă şi membru în Comitetul Central al Partidului Evreiesc.

Noe Tălmaciu, care era atunci director al fabricii Omega.

Am mai folosit în activitatea de spionaj pe Serghie – moşier în judeţul Botoşani şi Wilhelm Fischer, vicepreşedinte al Partidului Evreiesc, fost preşedinte al Congresului Mondial Evreiesc secţia din România, de la care de asemeni am cules informaţii.

Cum transmiteai dumneata informaţiile?

Eu i le transmiteam lui Klarman în scris sau verbal după cum le primeam.

Arată dumneata ce informaţii ai transmis?

Am transmis informaţii din domeniul politic, economic şi social, după cum urmează:

- date foarte detaliate privind ramurile de industrie din regiunea Cluj şi oraşul Cluj şi anume:

https://biblioteca-digitala.ro

- denumirea fabricilor,
- amplasamentul lor, ce produse fabrică,
- capacitatea de producţie a fiecăruia şi cota pe care o reprezintă în producţie totală a ţării.
- ce forţă motrică întrebuinţează în HP şi felul forţei motrice; aburi, electricitate, etc.
- ce materii prime întrebuinţează şi de unde vine această materie primă,
- numărul lucrătorilor din fiecare fabrică şi orientările lor politice.
- felul instalaţiilor, maşini, unelte,
- date foarte amănunţite privind industria textilă din Bucureşti şi care cuprindea aceleaşi date ca mai sus.
- despre activitatea Madozului,
- despre evenimentele de la Uzinele Malaxa care au dus la rănirea dlui Gheorghe Apostol,
- despre un act de sabotaj întâmplat la uzina electrică a combinatului de la Reşiţa,
- despre starea de spirit a populaţiei,
- despre felul cum sunt comentate diversele măsuri luate de guvern,
- informaţii privind Partidul Comunist Român, privind diverse probleme ce se puneau în Comitetul Central.

De asemeni, am mai transmis informaţii pe care le-am primit în scris şi pe care le-am predat imediat ce le primeam, astfel că nu le ştiu conţinutul.

Până când ai dus dumneata această activitate de spionaj împreună cu Klarman?

Am dus această activitate până la plecarea lui Klarman la sfârşitul lui 1947 şi am reluat-o la venirea lui Rubin, care fusese trimis ca ministru al Statului Israel, transmiţându-i acestuia informaţii.

(ss) A.L. Zissu

Proces-verbal de interogatoriu

2 iunie 1952

Ai arătat dumneata într-una din declaraţiile trecute că ai dat o sumă de bani lui Pamfil Şeicaru. Arată dumneata suma exactă pe care i-ai dat-o?

I-am dat lui Pamfil Şeicaru, 5.000 de franci elveţieni pentru că mi-a facilitat o întrevedere cu generalul Dragalina, întrevedere care nu a avut nici un efect practic.

Ce înseamnă faptul că dumneata ai dat asemenea sumă de bani unui cunoscut fascist şi antisemit?

Aceasta înseamnă că eu am sprijinit pe un fascist notoriu şi un antisemit ajutându-l să aibă cu ce trăi în străinătate.

(ss) A.L. Zissu

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

2 iunie 1952

Arată d-ta informaţiile pe care le-a dat fiecare dintre informatorii dtale?

Noe Tălmaciu, fost director la fabrica de uleiuri Omega, actualmente în Statul Israel în oraşul Tel Aviv, mi-a dat următoarele informaţii:

- despre dezordinile de la Malaxa şi despre rănirea lui Gh. Apostol;
- despre un act de sabotaj întâmplat la uzina electrică a combinatului de la Reşiţa;
- despre starea de spirit a populaţiei şi despre lipsa unor produse alimentare;
- despre proasta calitate a unor mărfuri fabricate;
- despre faptul că muncitorii nu câştigă de-ajuns, din care cauză în fabrică se întâmplă furturi;
- despre incendiul de la B.M. şi pagubele care au, arătând că a ars un tren cu alimente, că ar fi fost un act de sabotaj. Informaţiile mi-au fost date verbal.

Dr. Ernest Marton, fost director al ziarului „Uj Kelet" din Cluj, actualmente editor şi tipograf în oraşul Tel Aviv, Statul Israel, mi-a transmis următoarele informaţii:

- date foarte detailate privind toate ramurile de industrie din regiunea şi oraşul Cluj, cuprinzând:
- denumirea tuturor fabricilor
- amplasamentul lor, numărul lucrătorilor
- felul mărfurilor produse pe sortimente
- capacitatea de producţie a fiecărei fabrici şi cota ce o reprezintă în producţia globală a ţării.
- producţia la acea dată a fiecărei fabrici.
- ce forţă motrică întrebuinţează la HP şi felul forţei motrice (apă, electricitate, etc).
- ce materii prime întrebuinţează şi sursele de unde le vine această materie primă.
- felul instalaţiei, maşini existente
- despre Madosz-ului şi curentele iredentiste ce ar exista în această organizaţie.

Informaţiile mi le-a dat în scris în limba germană, Tully Rosenthal avocat, fost membru al executivei sioniste, actualmente în Statul Israel, mi-a dat informaţii despre:

- date amănunţite asupra fabricilor textile din Bucureşti, cuprinzând:
- denumirea tuturor fabricilor, amplasamentul lor, numărul lucrătorilor, felul mărfurilor produse, capacitatea producţiei a fiecărei fabrici, forţei motrice primite şi felul instalaţiei. Aceste informaţii mi le-a dat scrise în patru rânduri (plicuri)...

Laiwandman Israel, fost membru în Executiva Sionistă, actualmente în Statul Israel, în oraşul Ierusalim, mi-a dat următoarele informaţii:

- despre starea de spirit a populaţiei;
- despre comentariile zilnice ale populaţiei, faţă de diversele măsuri luate de guvern, felul cum trebuie privite diverse evenimente.

Aceste informaţii mi le-a dat în scris în limba ebraică.

Sirchis – fost moşier, actualmente în Israel, mi-a dat informaţii despre:

- gospodăriile agricole colective din jud. Dorohoi şi Botoşani şi despre starea de spi[illegible]ţească.

https://biblioteca-digitala.ro

Wilhelm Fischer, mi-a dat informaţii scrise, privind Partidul Comunist, diverse probleme ce se discutau în Comitetul Central.

Mendelovici Iancu, mi-a dat informaţii despre situaţia financiară a unor fabrici şi situaţiile prezentate Băncii de Stat, în ce priveşte creşterea producţiei şi a posibilităţilor de achitare a creditelor. Jean Cohen mi-a dat informaţii în scris. Imediat ce primea plicul îl predam lui Ariel – ataşat comercial al legaţiei statului Israel pentru Rubin ministrul statului Israel. Aceasta pentru ca să nu ţin acest material la mine.

Menţionez că deoarece o parte din informaţii le-am predat imediat, fără a le mai citi, informaţiile arătate de mine, sunt numai o parte din informaţiile ce am predat.

(ss) A.L. Zissu

Proces-verbal de interogatoriu

3 iunie 1952

În momentul de faţă şi în ultimii ani a avut Statul Israel posibilitatea de a absorbi atâţia emigranţi câţi sunt primiţi acolo?

În momentul de faţă în ultimii ani puterea de absorbţie a Statului Israel a fost de patru ori mai mică decât numărul celor care au fost primiţi să emigreze.

Care au fost urmărite acestui fapt?

Din această cauză a treia parte din cei sosiţi rămâneau fără locuinţă şi fără nici o posibilitate de trai, negăsind de lucru, iar cei care găsesc sunt puşi uneori să facă munci necalificate şi grele pentru puterile lor, aşa-zisa muncă neagră.

Din această cauză este şomaj, lipsă de locuinţe, preţurile cresc, şi este mizerie.

De ce totuşi oamenii au fost îndemnaţi să plece şi Legaţia nu a arătat această stare de lucruri?

Oamenii au fost îndrumaţi să plece, iar legaţia nu a arătat starea de lucruri de acolo. Din contră a încurajat să plece cât mai mulţi, se dădeau bilete de drum vapor gratuit.

De asemeni, sioniştii au ascuns starea de lucruri de acolo. Aceasta se făcea, deoarece era nevoie să fie câţi mai mulţi care să poate fi în orice eventualitate în stare să lupte adică să fie înrolaţi în armată. Aceasta era necesar deoarece împrejur erau state care nu vedeau cu ochi buni Statul Israel.

Deci aceşti oameni care erau sortiţi să ducă o viaţă de mizerie şi lipsuri, erau îndemnaţi să plece şi erau primiţi în Statul Israel numai pentru a deveni carne de tun?

Crearea statului Israel necesită sacrificii şi este inevitabil ca unii să piară pentru aceasta şi desigur că după cum am arătat este necesar ca aceştia să lupte în caz de nevoie, şi deci era necesar pentru aceasta ca aceştia să fie acolo.

(ss) A.L. Zissu

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

4 iunie 1952

Ai arătat dumneata în procesul-verbal de interogatoriu ce ţi-a fost luat la 31 mai 1952, că ai dus o activitate de spionaj împreună cu Klarman. Arată dumneata cu cine ai continuat activitate de spionaj după plecarea acestuia din ţară?

Am continuat activitate de spionaj cu Rubin, care a fost numit ministru al Statului Israel şi cu Ariel, ataşat comercial al Legaţiei Statului Israel, iar după plecarea lor cu Halevy secretar al legaţiei Statului Israel, care ulterior a fost şi însărcinat de afaceri al statului Israel. Am dus această activitate de spionaj până la arestarea mea.

Ce instrucţiuni v-a dat Rubin cu ocazia luării legăturii cu el?

M-am întâlnit cu Rubin la el acasă în str. Ştefan Gheorghiu, după ce în prealabil îl întâlnisem în casa lui Elias Schein.

Când m-am întâlnit cu el la locuinţa sa Rubin mi-a transmis salutări din partea lui Sharet ministrul de Externe al Israelului precum şi dorinţa expresă a lui Sharet de a continua activitatea de spionaj foarte preţioasă, accentua el.

Rubin mi-a spus că Sharet a apreciat informaţiile ce le transmisesem în trecut ca interesante. Rubin mi-a spus că voi avea de a face numai cu el. Aşadar, oficiul pe care îl îndeplineşte Klarman urma să fie preluat de el.

Deoarece eu nu aveam motive ca să justific vizite la Legaţie, el mi-a spus că ne vom întâlni numai la el acasă, unde puteam motiva vizitele pe care le făceam ca o urmare a prieteniei vechi din trecut, care există între mine şi el. Eu am fost de acord cu felul acesta de a ne întâlni.

Tot cu această ocazie Rubin mi-a spus că eu voi purta de acum numele conspirativ „Nachor" şi că acest nume va fi întrebuinţat şi de Legaţie la transmiterea informaţiilor mele mai departe.

Cum transmiteai dumneata informaţiile lui Rubin?

Eu i le transmiteam lui personal, verbal sau în scris. Am mai predat informaţii scrise lui Ariel ataşat comercial al Legaţiei spre a le preda lui Rubin. Eu i le predam lui Ariel în locuinţa acestuia din str. Maria Rosetti.

Care era natura informaţiilor transmise?

Informaţiile pe care le-am transmis au fost de natură economică, politică şi socială.

Care au fost informatorii dumitale în această perioadă?

În această perioadă am folosit în continuare pe Jean Cohen şi Noe Tălmaciu, ceilalţi plecaseră între timp în Israel.

Am mai cules informaţii de la Mendelovici Iancu şi Serghe, precum şi de la avocatul Schwefelberg Arnold. Ştiu că Noe Tălmaciu a cules la rândul său informaţii de la un prieten al său ing. Abramovici.

Cum ţi-au transmis aceştia informaţiile?

Toţi mi le-au transmis verbal în afară de Jean Cohen şi Schwefelberg Arnold. Aceştia mi-au dat în scris. Cu Jean Cohen mă întâlneam în sala de aşteptare a dr-ului Fingherhut. El îmi dădea informaţiile iar eu mă duceam imediat la Ariel şi le predam.

https://biblioteca-digitala.ro

Deoarece nu vroiam să mă mai duc pe la membrii legaţiei Statului Israel, în ultimul timp înainte de arestare am transmis informaţii în scris prin Brustein Mordo – Chaim profesorul copilului lui Halevy.

Schwefelberg mi-a dat un memoriu în franceză, cuprinzând informaţii tendenţioase care să poată fi folosite împotriva Republicii Populare Române, în privinţa opţiunilor.

(ss) A.L. Zissu

Proces-verbal de interogatoriu

10 iunie 1952

Ai arătat d-ta într-o declaraţie făcută anterior, că ai luat parte la tratativele duse pentru formarea Comitetului Democrat Evreiesc, arată d-ta cum s-a numit acesta?

După desfiinţarea Consiliului General Evreiesc am aflat de la Ebercohn că, în locul Consiliului General Evreiesc, este vorba să se înfiinţeze un Comitet Democrat Evreiesc. Tot atunci am aflat că este însărcinat cu organizarea Comitetului Democrat Evreiesc un anume Chiriţă. La una din şedinţele CC al Partidului Evreiesc am aflat că se urmăreşte să se ducă tratative cu toate organizaţiile evreieşti existente pentru a intra în Comitetul Democrat Evreiesc şi a i se da astfel un caracter larg reprezentativ. De asemenea am discutat în şedinţă care va fi atitudinea partidului evreiesc faţă de Comitetul Democrat Evreiesc.

Am întocmit în grabă programul Partidului Evreiesc şi am hotărât ca în cazul în care ni se va cere să trimitem delegaţi pentru a vedea care sunt propunerile iniţiatorilor Comitetului Democrat Evreiesc.

Tot în şedinţe s-a spus că Schraer care era secretar general la Ministerul de Interne se ocupă de problema CDE-ului şi deoarece am aflat că acesta fusese în tinereţe sionist, am hotărât să iau contact cu el.

Am cerut audienţă, m-a primit şi am discutat cu el problema. Mi-a spus că în orice caz nu se va constitui fără să cuprindă toate organizaţiile evreieşti şi că acest lucru, adică structura CDE-ului este văzută în felul acesta nu numai de el dar acesta este şi părerea dlui ministru Teohari Georgescu.

I-am expus că vreau să cer condiţia naţională şi mi-a spus că o voi putea cere.

Între timp Ebercohn şi Iakerkaner au fost invitaţi în casa lui Millman – industriaş petrolist, unde au luat contact cu Chiriţă a confirmat că se vor duce tratative cu celelalte organizaţii evreieşti şi le-a cerut să se delege oficial delegaţi ai Partidului Evreiesc. S-a hotărât să tratăm cu CDE însă să punem de la început admiterea condiţiei naţionale şi a legăturilor cu organizaţiile naţionale şi a legăturilor cu organizaţiile evreieşti mondiale. Congresul Mondial Evreiesc şi Executiva Sionistă. l-am delegat oficial pe Ebercohn şi Iakerkaner. Au luat parte la o şedinţă, iar apoi s-a constituit CDE fără noi.

Au intrat în CDE, Ichudul şi Mişmarul. Reproşând lui Schrarer că nu şi-a îndeplinit angajamentul luat faţă de mine de a nu se constitui CDE fără aderarea tuturor organizaţiilor mi-a răspuns că reprezentanţii Ichudului (socialişti-sionişti) şi Mişmarului (socialişti-sionişti stânga) au răspuns că ei reprezintă 90% şi deci CDE este reprezentată şi că astfel s-a format CDE.

Eu am scris un articol în Mântuirea în care atacam violent CDE şi Partidul Comunist.

https://biblioteca-digitala.ro

Ţin să menţionez că în CDE a mai intrat şi gruparea lui Sărăţeanu a Uniunii Evreilor Români.

Ce cunoşti d-ta despre tratativele duse de celelalte grupări?

Ştiu că Agamy a fost de acord ca Ichudul să intre în CDE şi că Agamy l-a invitat pe Bercu Feldman la masă pentru a discuta colaborarea CDE la emigrare.

Ce altă activitate ai dus d-ta împotriva CDE-ului?

Când Benvenisti a venit şi mi-a spus că tratează cu CDE să plece şi membri ai CDE la Conferinţă, Congresului Mondial Evreiesc m-am opus şi i-am spus lui Benvenisti să nu facă aceasta mai bine să nu plece nimeni deoarece la Conferinţă se poate pune de către aceşti delegaţi problema precizării atitudinii Congresului Mondial Evreiesc faţă de comunism şi atunci prestigiul comitetului mondial evreiesc va scădea indiferent ce poziţie va lua fie că va declina să discute această problemă şi va fi ca o fugă ruşinoasă din faţa unei probleme fie că va fi admis comunismul şi atunci cercurile amercane care stau în fruntea Congresului îl vor dizolva sau va lua poziţie alături de americani şi va conduce comunismul şi va rupe evreimea în două şi nu va mai putea să se intituleze Congres Mondial Evreiesc.

Totuşi s-a plecat la conferinţa de la Montreaux.

Pe cine cunoşti d-ta în CDE?

Personal cunosc numai pe Rosen Krautz, am auzit de H. Leibovici Şerban, Bercu Feldman, Dascălu Sărăţeanu, Poper, Iscovici, nu am avut nici-o legătură şi nu am auzit nimic despre relaţiile lor.

(ss) A.L. Zissu

Proces-verbal de interogatoriu

2 iulie 1952

Ai arătat dumneata într-o declaraţie anterioară că ai transmis informaţii lui Halevy, secretar de Legaţie al Statului Israel prin Burstein, arată dumneata cum s-a întâmplat aceasta?

După plecarea lui Ariel, ataşat comercial al Legaţiei Israel, care a avut loc spre sfârşitul lui februarie 1951, mi s-a comunicat de către Halevy ca să vin pe la el deoarece are să-mi predea ceva. Comunicarea a făcut-o prin Moţi Moscovici, funcţionar al legaţiei care la rândul său l-a rugat pe Ebercohn să-mi transmită acest lucru.

Deoarece eu nu vroiam să mă mai duc la Legaţie sau la Halevy acasă pentru a nu trezi suspiciuni, am aranjat prin Itzkar Leon ca să fac legătura cu Halevy prin Burstein, care trecea drept profesor al copilului lui Halevy. Am aranjat astfel o întâlnire cu Burstein.

Unde a avut loc această întâlnire?

Întâlnirea a avut loc la începutul lui aprilie 1951 în Piaţa Romană, colţul de la str. Mihail Eminescu şi Dorobanţi. Am mers cu el până la nr. 17 pe Mihail Eminescu, am intrat în clădire şi am urcat pe scări până la etajul I pentru ca portarul să nu audă convorbirea noastră.

https://biblioteca-digitala.ro

Pe scări el mi-a dat o carte cu o dedicație din partea lui Sharet, ministrul de Externe al Israelului în care eram îndemnat să fiu „brav și tare" precum și un plic care conținea suma de 50.000 lei. Am aranjat să ne întâlnim din nou peste câteva zile spre a-i da un plic cu informații de transmis.

Între timp dr. dentist Winkler care locuia la acea adresă și la acel etaj, auzind vorbă pe coridor a deschis ușa și recunoscându-ne pe amândoi ne-a poftit în casă. Am aflat că Burstein este profesorul de ebraică a lui Winkler. Eu am plecat și Burstein a rămas acolo.

Când l-ai văzut dumneata a doua oară pe Burstein?

Câteva zile după aceea m-am întâlnit cu el după cum aranjasem la colțul dintre bd. Dacia, Romană și Dorobanți. I-am predat două plicuri conținând informații, o scrisoare de răspuns pentru Sharet și o scrisoare către Kubowitki director al congresului mondial evreiesc la Ierusalim privitor la poziția față de Rădescu, precum și anumite demersuri de făcut în privința emigrării.

Când l-ai mai văzut pe Burstein?

Nu l-am mai văzut, deoarece la începutul lunii mai 1951 am fost arestat.

(ss) A.L. Zissu

Proces-verbal de interogatoriu

3 iulie 1952

S-au prezentat la dumneata instructori palestinieni (șlihimi) și anume când?

În cursul anului 1944, înainte de 23 august, s-au prezentat la mine șlihimii Dan și Eliezer. Ei mi-au prezentat o scrisoare de acreditare din partea Agenției Evreiești.

Ce conținea acea scrisoare?

Acreditarea era scrisă în limba ebraică la mașină și se arăta că șlihimii Dan și Eliezer trimiși în misiune specială de inspectori și instructori pe lângă organizațiile haluțiene sunt recomandați atenției mele binevoitoare. Acreditarea avea ștampila „Sohnut" (Agenția Evreiască) și era semnată de Kaplan.

Ce alți șlihimi ai mai cunoscut dumneata?

Am mai cunoscut pe Jacques, șeliah trimis cu misiune specială care după 23 august 1944 a lucrat la consulatul englez, purtând uniforme de sergent al armatei britanice, brigada evreiască. De asemeni am mai cunoscut pe șlihimii Baruch, Tzimand și pe Averbuch (Agamy). Acesta din urmă a venit după 23 august 1944, ca trimis de agenția evreiască pe lângă Oficiul de Emigrare. Deși nu era șeliah în mod formal, totuși el era șeful acestor șlihimi (instructori speciali) care erau trimiși de Agenția Evreiască. Au mai fost în țară sub conducerea lui Agamy și alți șlihimi pe care nu i-am cunoscut personal.

Știu de la Laiwandman că aceștia se întruneau în secret sub conducerea lui Agamy în casa acestuia.

Cum au venit acești șlihimi în țară?

https://biblioteca-digitala.ro

În timpul războiului aceşti şlihimi au venit în ţară fiind paraşutaţi. Ei se antrenau ca paraşutişti informatori ai Agenţiei Evreieşti la centrele speciale ale aviaţiei militare britanice. După aceasta erau paraşutaţi în România de avioane militare britanice. Aici în ţară ei se foloseau de acte cu ştampile şi semnături contrafăcute sub nume false.

Care era misiunea acestor şlihimi?

Aceşti şlihimi aveau misiunea de a duce o activitate de spionaj. Ei lucrau sub conducerea lui Averbuch – Agamy care în timpul războiului a dirijat această activitate de la Istambul, iar după 23 august 1944 a venit în ţară. De altfel şi Klarman când mi-a cerut în numele lui Sprintak, atunci preşedinte al Agenţiei Evreieşti ca să reiau activitatea de spionaj care o dusesem în timpul războiului lucru ce s-a petrecut în 1945, mi-a mai spus: că nici Averbuch, Dan, Eliezer şi ceilalţi şlihimi nu stau cu mâinile în sân şi fac în această direcţie treabă foarte bună. Aceşti şlihimi, instructori speciali ai Agenţiei Evreieşti foloseau organizaţiile haluţiene pentru a instrui pe membrii cei mai isteţi ai acestor organizaţii ca spioni informatori.

Şlihimii ca Dan, Eliezer, Jacques şi alţii sub conducerea lui Averbuch – Agamy, instruiau pe aceşti haluţimi pentru a face auxiliare abile şi de temei ale acţiunii de spionaj, ale unei acţiuni sus-menţionate şi permanente.

Pentru instruirea tehnică politică şi ideologică a haluţimilor s-ar fi putut întrebuinţa instructori din ţară, însă sub acest camuflaj instructorii palestinieni organizau acţiuni de spionaj şi instruiau pe cei mai fideli agenţi informatori şi oameni de legătură.

Aceste mari posibilităţi pe linia de spionaj constituiau un atu care era valorificat faţă de englezi şi americani.

(ss) A.L. Zissu

Proces-verbal de interogatoriu

29 octombrie 1952

Ai cunoscut d-ta pe un anume Beker Avram?

Da, l-am cunoscut pe Beker Avram.

Când, prin cine şi cu ce ocazie l-ai cunoscut?

L-am cunoscut pe Beker Avram prin 1943, a venit la mine la sediul Executivei sioniste, prezentându-se doctor în drept şi avocat.

Cu ce ocazie a venit Beker Avram la d-ta pentru a se prezenta?

El aflând că eu devenind preşedintele oficiului de emigrare pentru Palestina, s-a prezentat să mă informeze că pe când oficiul de emigrare era condus de Entzer, el Baker ca specialist în problemele de emigraţie evreiască, i-a dat multe sfaturi preţioase de ordin tehnic, politic şi administrativ lui Entzer, pe care însă numitul nu le-a urmat, ceea ce era în dauna oficiului.

Acum când lucrurile s-au schimbat continua Baker ţinând seama de înalta consideraţie pe care o are pentru el s-a simţit obligat să vine să-mi declare că acceptă

https://biblioteca-digitala.ro

poziţia necondiţionat şi dezinteresat în problemele de emigraţie. După plecarea lui din birou, Itzkar Leon, care era acolo m-a informat despre el că:

- este nepotul lui Filderman şi că exploatează această situaţie la maximum, că este un personaj care dă de bănuit prin comportarea lui, pentru că nu avea nici o ocupaţie definită, deşi se lăudaseră că este doctor în drept, nu a profesat nici un moment avocatura.

Tot Itzkar Leon spunea că Beker face pe intermediarul în diferite afaceri, fără să precizeze ce afaceri anume.

Când l-ai mai revăzut pe Baker?

Baker venea totdeauna la mine la biroul executivei în timpul cât am funcţionat în executivă ca preşedinte, cerându-mi tot mereu să-i dau vre-o misiune, spunând că ar fi forte util dacă, i-aşi da vre-o misiune în legătură cu emigraţia.

Arată d-ta ce mai ştii despre Baker?

Într-o zi a venit la mine la birou, să-mi ofere să furnizeze vapoare pentru emigranţi în Palestina în condiţii mult mai avantajoase ca ale lui Pandelis (grec). După un anumit timp, am fost invitat de dr. Costinescu, preşedintele Crucii Roşii Român, care mi-a arătat că un proiect al lui Maisner, care conducea un birou de emigrare pentru revizionişti, finanţat de comitetul central revizionist din Londra, semnat fiind şi de dr. Baker, în care se propunea înfiinţarea unui al treilea oficiu de emigrare sub ajutorul Crucii Roşii Române, condus de Maisner şi Baker să furnizeze rapoartele necesare.

Pentru referinţe privind pe Baker şi Maisner şi activitatea biroului, era indicat Filderman. Acest memoriu avea o rezoluţie în care Costinescu a aprobat acest birou, sub preşedinţia lui Filderman, Costinescu mi-a cerut acordul meu, eu răspunzând negativ.

Baker a trimis în mod ilegal un vapor cu emigranţi Palestina, fără autorizaţia mea. După aceasta a venit (şi după această dată) la mine la sediul executivei, tot în chestiune de emigrări. Eu l-am întrebat ce l-a determinat pe Filderman să intervină în favoarea proiectului d-voastră respectiv Baker şi Mainser. Baker a spus că îmi răspunde numai mie în cel mai strict secret, dar nu la birou ci la mine acasă.

Când l-ai primit d-ta pe Baker acasă şi pentru ce?

L-am primit acasă prin 1944 (nu ştiu ziua precis). Aici el mi-a răspuns că Filderman a intervenit pentru proiectul lui Maisner la Costinescu în schimbul a 500.000 lei, bani pe care i-a predat el lui Filderman.

Ce cunoşti d-ta despre legăturile lui Baker cu Legaţia Statului Israel?

Ştiu chiar de la Baker că a avut relaţii cu Averbuch până în 1945, când el, Baker, venea la mine şi îmi vorbea mereu de Averbuch Agamy şi anume că a discutat şi cu acesta în legătură cu emigrările.

În legătură cu relaţiile dintre Filderman şi Baker ce ştii d-ta?

Până la plecarea lui Filderman din ţară ştiu că îmi spunea şi el că sunt în relaţii bune, dar după plecare lui Filderman din ţară nu cunosc relaţiile lor, pentru că nu-mi spunea, eu fiind adversarul lui Filderman şi nici dacă coresponda cu el nu ştiu.

Ce cunoşti despre Baker şi activitatea lui?

Ştiu că se întâlnea şi cu Leon Itzkar şi cu Jean Cohen. Altceva nu ştiu despre el.

(ss) A.L. Zissu

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

2 februarie 1953

Ancheta îţi cere să arăţi în continuarea procesului verbal încheiat la 21 octombrie 1952, cu cine de la legaţia Israel ai discutat despre legăturile d-tale, cu Rabinsohn Solomon?

Despre legăturile mele cu Rabinsohn i-am spus şi lui Ariel, ataşat comercial la Legaţia Israelului, prin septembrie 1950.

Ce aţi discutat anume în legătură cu această chestiune şi cine mai era de faţă?

I-am povestit lui Ariel că, solicitat de avocatul Cohen, m-am dus să-l văd pe Rabinsohn să-l rog ca folosindu-se de posibilităţile ce le are, să caute să se informeze la cei în drept de soarta sioniştilor arestaţi, intervenind în favoarea lor. I-am spus însă lui Ariel că Rabinsohn mi-a spus că va face ceva putea. La două întâlniri ce le-am avut cu Rabinsohn succesive după demersul făcut de mine pe lângă el. La prima întâlnire din cele două mi-a comunicat: că sioniştii arestaţi sunt bine, că cercetările sunt în curs şi să nu am nici o grijă că nu li se va face nedreptate; iar la ultima întâlnire mi-a spus foarte îngrijorat, că din informaţii ce le-a mai căpătat între timp pare că situaţia celor arestaţi e foarte serioasă şi că doi dintre reţinuţi ar fi făcut mărturisiri grave.

La a treia întâlnire Rabinsohn mi-a făcut remarca că ar fi bine să evităm întâlniri noi şi eu am fost de acord. De atunci nu l-am mai văzut. I-am mai spus lui Ariel cu acea ocazie, că la una din întâlnirile cu Rabinsohn, acesta mi-ar fi cerut sfaturi cu privire la organizarea unei şcoli evreieşti confesionale în RPR cu care ar fi fost însărcinat el. La rândul meu am aflat de la Ariel că Halevy, secretarul Legaţiei Israelului, l-ar fi văzut şi el pe Rabinsohn fără a-mi spune ce au vorbit.

Altceva nu am mai discutat cu Ariel în legătură cu cele de mai sus, precum nici cu alţii diplomaţi ai Legaţiei Israel, n-am discutat cele de mai sus.

Ai arătat de asemenea că Rabinsohn deţinea anumite ştiri asupra peroanelor arestate. Ce discuţii ai avut cu el în legătură cu autenticitatea informaţiilor pe care mi le-a dat, întrucât n-am avut nici o posibilitate de a le verifica autenticitatea. De la cine avea el informaţiile?

Nu mi-a spus niciodată Rabinsohn de la cine are informaţiile sau prin cine le-a obţinut şi nici nu l-am întrebat, ca să nu-l pun într-o situaţie grea.

De ce Rabinsohn era prudent în întâlnirile pe care le aveaţi şi ce îl determina să-ţi atragă atenţia asupra acestui fapt?

La prima întâlnire cu Rabinsohn el mi-a atras atenţia să am grijă ca nimeni să nu afle de întâlnirile dintre mine şi el. Pentru ce era prudent sau ce l-a determinat să-mi atragă atenţia mie asupra acestui fapt nu ştiu. Mi-a spus doar atât că nu e bine să ne întâlnim.

Ancheta îţi cere să arăţi ce ştii în legătură cu Rabinsohn şi relaţiile dintre el şi diplomatul Legaţiei Israel?

În afară de ceea ce mi-a spus Ariel că Rabinsohn s-a întâlnit cu Halevy, nu mai ştiu alte întâlniri ale lui cu alţi diplomaţi ai Legaţiei Statului Israel.

Ce mai ai de adăugat la cele spuse anterior?

https://biblioteca-digitala.ro

După ce a încetat contactul meu cu Rabinsohn am aflat de la Marcu Cohen că el continuă totuşi demersurile pe lângă Rabinsohn prin rabinul Friedman, din str. Olteni, în casa căruia avusese loc întâlnirile mele cu Rabinsohn.

(ss) A.L. Zissu

Declaraţie

4 iunie 1953

În 1943, când Mendelovici a intrat în Executiva Sionistă conspirativă, constituită de mine, nu ştiu despre el decât că-i un foarte devotat membru al grupului sionist „Renaşterea" şi un stâlp al gazetei „Renaşterea". Din articolele lui respirau seriozitatea şi conştiinciozitatea în tratarea problemelor, pondere dar şi hotărâre dârză în luare de poziţii politice. La şedinţe îl constatam cel mai taciturn dintre toţi dar şi cel mai atent şi de aceea când în sfârşit se hotărî să ia cuvântul, ceea ce spunea era temeinic şi serios gândit şi fără emfază.

Era uşor să aflu repede că tăcerea lui stăruitoare şi aproape încăpăţânată era determinată şi în marea lui dificultate de exprimare. De aceea, niciodată mai târziu, când a început să mă frecventeze şi acasă, nu s-a putut înfiripa vreodată între noi o discuţie care, la rigoare, să poată fi reţinută în memorie, dar nici măcar o simplă conversaţie. În epoca de conspirativitate nu-l vedeam decât la şedinţe unde deschidea rar gura şi de obicei, pentru a raporta din când şi lapidar mersul acţiunii de salvarea refugiaţilor la frontierele de la vest, acţiunea pe care o executam pe teren, conducătorii haluţimilor, în special Hertzig şi Weiss sub supravegherea lui din partea execuţiei. Din epoca aceea n-am avut aşadar de reţinut vreo conversaţie cu el, totul se desfăşura oficial şi la şedinţe.

De mine nu cuteza să se apropie în particular, pentru că la timiditatea lui înnăscută se adăugau şi reminiscenţele de intimidare ale fostului funcţionar de la Oficiul de zahăr, faţă de fostul lui şef. Imediat după august 1944, a reapărut gazeta „Renaşterea" şi Mendelovici s-a izolat ca un sihastru în redacţia şi administraţia din str. Olteni, ne mai având nicăieri se consacra şi mai epuizat ca înainte în această misiune reluată.

Singura întrerupere a făcut-o în 1945, când cu ocazia adunării generale a Congresului Mondial Evreiesc a venit să mă înfrunte împotrivindu-se debarcării lui Filderman din preşedinţii pe care hotărâsc, să propun adunării. Înaintea acestei ieşiri din rezervă omisesem să pomenesc altă încercare de opunere, aceea mai moderată, făcută în iunie 1944, când împreună cu Jean Cohen s-a prezentat în biroul meu din strada Edgar Quinet pentru a-mi cere să renunţ la poziţia de dârză intransigenţă faţă de o propunerea dlui Costinescu preşedintele Crucii Roşii Române făcută din instigaţia lui Filderman şi a lui Meisneer.

După reapariţia lui de un moment în 1945 la Congres a dispărut iar din calea mea şi nu l-am mai văzut până la mijlocul lui 1948. Era explicabil; eu m-am retras treptat-treptat din toate posturile de comandă, el încetase de a fi colaboratorul meu şi cum relaţii de prietenie personală, nu fusese niciodată între noi, fiecare ne-am văzut de drumurile noastre atât de disparate şi aşezate pe planuri atât de diferite. Între noi nu existase nici când vreo afinitate atât decât întâlnirea de o clipă din făgaşul cauzei comune. Că n-are ce căuta la mine, devreme ce nu-l lega de mine nici interese comune literare, filosofice, teologice,

https://biblioteca-digitala.ro

exegetică şi nu se poate întreţine cu mine nici măcar despre probleme de cultură juridică şi nici măcar despre problema sionistă atunci când ele au încetat de a fi... de realitatea imediată, nemijlocită.

În 1948 în mai l-am văzut după o întrerupere de ani la adunarea de sărbătorire a proclamării statului Israel, la sediul executivei din str. Romulus 15. Un val de simpatie m-a îndemnat să-l cert de ce n-a mi venit să mă vadă. O lună mai târziu a răspuns invitaţiei mele. S-a dovedit că el avusese dreptate şcolindu-mă atâţia ani, deşi era extrem de măgulit se simţea stingherit ori se poate intimidat. L-am ajutat povestindu-i despre vizita pe care mi-a făcut-o cu mult înainte Snech, comandant al Haganei (armată de apărare a Mapaiului) Agenţiei Evreieşti şi membru în Comitetul Central al Organizaţiei al Marelui Comitet de acţiune sionistă. Snech care făcuse o vizită Bucureştilor, era virtual ieşit din partidul Clal-Sionist. Şi trata cerere senzaţională la Mapani preconizând o apropiere politică a Organizaţiei Sioniste de Uniunea Sovietică. La mine acasă l-a adus pe Snech, care exprimase dorinţa de a mă vedea, Klarman. Şi făceam faţă de Mendelovici mare haz de faptul că un fascist ca Klarman şi-a luat tocmai el sarcina de a fi în Bucureşti ghidul unui conducător politic, sionist care cerea o orientare netă spre URSS, Mendelovici a folosit ca local meu de salvare spre a-şi exprima rezervele lui formale faţă de sinceritatea şi consecvenţa politică a lui Klarman, despre care e greu să ştii care-i adevărata lui poziţie, sau dacă nu cumva face doc dublu. De aici încăierarea, eu apărându-l pe Klarman, iar el rămânând pe poziţie fără a preciza deviza.

După aceea am trecut la problema stagnării emigraţiei în genere şi la paza în care se găseşte cererea mea personală de paşaport. La vizita următoare mi-a povestit se restratifică, adică învaţă strungăritul, dar majoritatea timpului a trecut în povestirea de către el a peripeţiilor descinderii de la fondurile sioniste care au avut drept urmare cele câteva arestării în frunte cu Itzkar şi Rosenhaupt pentru Mendelovici, critica oarecum neglijenţele de care judeca el că s-ar fi făcut vinovat Itzkar.

Bagă de seamă acest lucru s-a întâmplat la a treia vizită. La a doua vizită, l-am servit eu cu noutăţi i-am povestit despre ciocnirea mea de la distanţa cu Avriel, ministrul Israelului la Praga venit la Bucureşti pentru a angaja discuţii asupra emigrării, iar el îmi povesti despre aprobări de plecare căpătate de sionişti (Tully Rosenthal). În vizitele următoare subiectele au cam început să stagneze. Pentru că omul nu venea la mine să-mi facă anumite comunicări, ci pur şi simplu pentru că simţea un mare sprijin moral şi o mare cinste fragmentându-mă iar şi când avea să-mi povestească ceva, o făcea cu zel şi plăcere, şi când n-avea nimic era fericit când interveneam eu.

La a patra vizită veni să-mi spună că a aflat de numirea lui Rubin, pictorul, ca ministru al Israelului la Bucureşti şi m-a rugat să-i vorbesc despre Rubin şi de spre amintirile mele despre el din tinereţe. L-am satisfăcut informându-l că şi eu am aflat, iar fratele meu din Israel care în tinereţe fusese prieten bun cu el, îmi scrie destul de ironic despre Rubin care făcea acum pe americanul de proastă calitate.

La vizita următoare, în toamna 1948, îmi vesti sosirea în Bucureşti a lui Averbuch sub numele lui cel nou de Agamy, consilier de Legaţie şi precedând lui Rubin pentru instalarea legaţiei. Cu acest prilej am reînnoit opiniile noastre despre el, iar eu am rămas consternat că tocmai pe acesta om brutal, lipsit de tact au găsit să-l trimită aici, gafă pe care eu o consider de rău augur. După această vizită spre sfârşitul anului Mendelovici îmi făcu prima lui vizită cu o ţintă precisă, politică, veni să-mi expună proiectul lui de ajutorare a familiilor româneşti, după ce îmi spunea el, că-l discutase în prealabil cu un om politic de suprafaţă română, care reieşea atunci şi chiar acela îl sugerase. Nu mi-a spus atunci despre

https://biblioteca-digitala.ro

cine era vorba şi eu nu l-am întrebat, dar mai târziu în sfatul sionist care luase fiinţă mai târziu, am aflat că era vorba de Haţieganu. După ce i-am adus adeziunea mea, luând apoi contact cu aceasta chestiuni că Jean Cohen s-a înfiinţat sfatul sionist în forul căruia Cohen şi Mendelovici hotărâseră să aducă şi această problemă.

Din această clipă, adică din momentul înfiinţării sfatului, vizitele acasă la mine încetaseră iar. Ne întâlneam de acum încolo la şedinţele sfatului. Întrucât după a treia şedinţă eu m-am retras din sfat, nu trecu mult şi vizitele lui Mendelovici reîncepură cam prin mai 1949. La această primă vizită el îmi povesti că s-a lăsat de meseria de strungărie, că-i contabil planificator şi că în Israel are de gând să lucreze la câmp şi nu în fabrică. Cu acest prilej i-am împărtăşit ce am citit în presa israeliană despre Bet-Olim barăcile de găzduire a imigraţiilor până la cazarea lor, deplângând abuzurile pe care am aflat că le fac mulţi cu această operă de asistenţă care după părerea mea va pricinui mult mai mult rău decât bine.

La vizita următoare mi-a povestit că a ajutat pe soţia lui la traducere de diplome în ebraica pentru emigranţii titraţi şi-mi ceru un corespondent ebraic concis pentru cauciuc. Cu acest prilej mi-am adus brusc aminte de proiectul de ajutorarea familiilor române şi pe care eu îl şi ştiusem căzut şi l-am întrebat cum a rezolvat Cohen deoarece îşi luase angajamentul de 60.000 lei pe care apucase să-l ia personal faţă de prietenii lui români înainte ca sfatul să-şi fi însuşit proiectul.

Mendelovici a răspuns foarte încurcat că chestia s-a lichidat, Cohen a dat jumătate din punga lui şi restul a împrumutat, aşa că nu mai trebuie să mă preocupe chestia. Aşteptam atunci că nu mai trebuie să mă preocupe chestia. Aşteptam atunci un cuvânt de explicaţii, de scuze despre purtarea care m-a alungat din sfat, dar n-a pomenit nimic. Am dedus de aici nu numai că proiectul ajutorării a căzut că nu a reuşit Cohen, dar că o dată cu el s-a desfiinţat şi sfatul de vreme ce tot timpul n-a revenit nimeni să mă reclame şi nici el nu pomeneşte nimic. La vizita următoare mi-a povestit de întârziata păţanie a lui Feller întors de la vapor, mi-a povestit despre plecările lui Laiwandman şi Iancu Leiba, din care nici unul nu venise să-mi ureze rămas bun şi mi-a dat cele două informaţii privitoare la: situaţii false date de o întreprindere de stat Băncii de Stat la o cerere de credinţe suplimentare peste datoria de 300 milioane lei ce avea de acum şi celelalte informaţie privind înfiinţarea unei organizaţii de stârpire a furturilor în fabrici, organizaţie al cărui budget includea valoarea imensă a furturilor – informaţii pe care le-am transmis lui Rubin în cadrul acţiunii mele de spionaj şi despre care am mai scris într-o altă declaraţie. În vizita următoare mi-a vorbit ironic despre atitudinea de sabotare a lui Agamy în procesul Iztkar şi am înţeles atunci că a stat de vorbă cu Agamy, mi-a povestit despre o vizită făcută lui Rubin Ia Legaţia de către Rorlich, care a plecat de la el dezagreabil impresionat.

Fusese vorba în acea audienţă de demersul ce i se cerea să-l facă pentru plecarea conducătorilor sionişti şi în legătură cu ajutorarea bătrânilor ţintiţi fără existenţă. În vizitele următoare m-a informat despre arestări făcute în personalul legaţiei în frunte cu Iampolski şi a unor şlihim palestinieni şi apoi despre precipitata rechemare a lui Agamy, observând că plecarea lui înaintea lui Rubin, arestarea şlihimilor şi poate şi alte încurcături l-am făcut să se simtă cam rău şi a şters-o din timp. Câtva timp după aceea a venit să-mi spună că pleacă în Israel şi a venit să-mi ureze rămas bun.

Câteva zile după aceea a reapărut trist spunând c ă a fost şi el întors de Ia vapor şi că marea lui şansă este că gazda Ia care locuiseră, prieteni a putut să-i găzduiască iar soţia lui putea să-şi reia îndeletnicirile cu traducerea diplomelor fără dificultăţi. De atunci vizitele lui au început să se rărească din ce în ce mai mult – eram în 1950 şi de la o vreme numai când

https://biblioteca-digitala.ro

avea să-mi anunţe arestări de sionişti. Cu aceste prilejuri el reînnoia mereu sfaturile de prudenţă pentru mine, odată cu informaţia ce o avea în acel moment a cerceta presa sionistă, deci primejdia se apropia şi de noi, iar eu îl linişteam relatându-i diverse lucruri din presa israeliană.

Ultima veste mi-a adus-o despre arestarea doamnei Mella Iancu, arestare care l-a impresionat mai profund decât toate celelalte şi nu mult după aceea mi-a adus Itzkar ştirea arestării lui Mendelovici. Aşa am terminat vizitele, adică aspectul discuţiilor mele cu Mendelovici.

(ss) A.L. Zissu

Proces-verbal de interogatoriu

3 decembrie 1953

În cursul cercetărilor – verbal – ai arătat că după autodizolvarea organizaţiei sioniste ai făcute diferite intervenţii în favoarea membrilor organizaţiei sioniste. Arată amănunţit intervenţiile făcute?

În luna martie 1948, la sugestia lui Vaida, un sionist din oraşul Stalin, care mi-a spus că-i în bune relaţii cu primul ministru şi ştie că ţara are nevoie de anumite materiale tehnico-cositor, rulmenţi – pe care le pot furniza Statele Unite ale Americii, dar ele fiind blocate pentru România, el are convingerea că dacă eu aş avea posibilitatea prin Guvernul Israel să obţin deblocarea şi furnizarea lor, aşi putea să obţin de la guvernul român, o emigrare evreiască în stil mare, mi-a spus să fac o ofertă primului ministru în care să arăt această problemă.

Însuşindu-mi sugestia, l-am autorizat s-o facă şi s-o semneze el, iar tot el s-o predea primului ministru, pentru a vedea dacă propunerea este luată în principiu în considerare.

Vaida a făcut oferta şi a predat-o primului ministru, care i-a spus că-i interesantă şi a dat-o mai departe spre studiere celor în drept.

La două săptămâni după aceasta, Vaida s-a prezentat din nou la mine acasă, însoţit de un domn Codrea, şi un general în retragere, fost magistrat militar şi prezentat de ceilalţi ca prieten personal al dlui prim-ministru.

(ss) A.L. Zissu

https://biblioteca-digitala.ro

Mişu Benvenisti

Mişu Benvenisti s-a născut la data de 1 iulie 1902. De profesie avocat.

În 1918, ca elev de liceu se înscrie în organizaţia sionistă Hatalmid. În 1920, fiind student, se înscrie în organizaţia studenţilor sionişti Hasmonaea.

Din 1922 devine preşedinte al Asociaţiei Tineretului Sionist din România.

În 1924 se înscrie în organizaţia sionistă Renaşterea.

În 1936, vicepreşedinte al Partidului Evreiesc.

În martie 1941 este ales preşedinte al Executivei Sioniste.

În anii războiului a colaborat cu Centrala Evreilor.

În ianuarie 1941 este arestat şi implicat în ancheta antisionistă. A fost eliberat datorită eforturilor conjugate ale dr. Filderman şi ambasadorului Elveţia, De Weck.

*

* *

Primul interogatoriu din dosarul nr. 16385 luat lui Mişu Benvenisti este datat 14 august 1950 şi se referă la o amănunţită autobiografie a celui interogat şi la o listă de prieteni sau cunoştinţe ale acestuia. Interogatoriile din 16, 17, 21 august 1950 au aceeaşi temă.

În interogatoriile din 6 şi 12 septembrie 1950, prin întrebările puse la ofiţerul de securitate se urmăreşte antrenarea personalului legaţiei Israelului în anchetă.

Deşi declaraţiile şi interogatoriile din cursul primei perioade ale anchetei care îl privesc pe Mişu Benvenisti sunt semnate de locotenentul major Gheorghe Rujan, în declaraţia din 13 septembrie 1950, Mişu Benvenisti afirmă: „Tot în ziua de 12 septembrie mi s-a citit un document de către tovarăşii anchetatori, din care reieşea...". Deci Rujan nu a fost singurul anchetator şi de aici, semnul întrebării asupra conţinutului declaraţiilor şi interogatoriilor luate lui Mişu Benvenisti sau celorlalţi anchetaţi.

De-a lungul întregii anchete, diverşi ofiţeri de securitate impută anchetaţilor evrei că au sprijinit aşa-zisul împrumut impus de guvernul Antonescu, populaţiei evreieşti din România, în anii 1941-1943. Benvenisti are puterea să răspundă categoric: „Organizaţia Sionistă al cărui preşedinte eram în acel timp, nu s-a pus niciodată la dispoziţia guvernului antonescian spre a-l susţine în unele din acţiunile sale... nu am întreprins nici personal, nici în numele organizaţiei sioniste, nici un fel de acţiuni care ar fi fost favorabile regimului antonescian...". Şi Benvenisti continuă: „...am arătat de la început în audienţele de la Ministerul de Finanţe, că realizarea este imposibilă, cu toată ameninţarea de deportare în Transnistria". Acesta era adevărul, populaţiei evreieşti din România anului 1941 i s-a impus un împrumut, i s-a impus un tribut pentru acoperirea cheltuielilor de război sub ameninţarea lagărului morţii care a fost Transnistria, iar după nouă ani

https://biblioteca-digitala.ro

populaţiei evreieşti din România comuniştii au curajul să-i impute că a plătit acest tribut în loc să se lase deportată în totalitate în Transnistria.

Interogat, la 24 august 1950, asupra activităţii secţiunii din România a Congresului Mondial Evreiesc, Benvenisti găseşte puterea să spună adevărul privind problemele care erau în atenţia acestei organizaţii după 23 august 1944: „Problema cetăţeniei evreilor care fuseseră nedreptăţiţi în urma legilor anterioare lui 23 august 1944; problema restratificării populaţiei evreieşti din România, adică căutam ca populaţia evreiască, formată din oameni fără ocupaţie productivă să intre în câmpul muncii în România; problema regăsirii familiilor despărţite...".

Întrunirile Congresului Mondial Evreiesc de la Paris (1946), Karlovivary (1947) şi Montreux (1948) sunt subiecte ale unora sau altora dintre interogatoriile la care a fost supus Mişu Benvenisti. În perspectiva istoriei, autorii studiului prezent consideră ca o greşeală a mişcării sioniste din România că a admis să se prezinte la aceste întruniri internaţionale ale evreilor în cadrul unei delegaţii comune cu o echipă a Comitetului Democrat Evreiesc, secţie a Partidului Comunist din România. Mai mult, a admis ca delegaţia de la Montreux să fie condusă de Bercu Feldman – cel care a regizat şi condus distrugerea organizaţiilor tradiţionale ale evreilor din România, servind cu devotament inchiziţia comunistă.

În interogatoriul din 29 august 1950 anchetatorul încearcă să-l forţeze pe Benvenisti să recunoască că şlihimii au fost spioni occidentali atât înainte cât şi după 23 august 1944. Insinuând că şlihimii aduceau cu ei instrucţiuni privind activitatea sioniştilor din România, anchetatorul încearcă să obţină de la Mişu Benvenisti un răspuns convenabil. Dar, în interogatoriul din 30 august 1950, Benvenisti este categoric: „executiva sionistă n-a întreţinut legături cu străinătatea, cu agenţia evreiască din Istambul... executiva sionistă nu primea instrucţiuni de nicăieri, ea lucrând pe baza hotărârilor locale...".*

În interogatoriile din 18 şi 19 septembrie 1950, anchetatorii încearcă să exploateze disensiunile dintre conducătorii sionişti, dintre Zissu şi Benvenisti, dintre Zissu şi Cohen, dintre Cohen şi Benvenisti, de altfel această temă va fi exploatată de-a lungul întregii anchete.

Din declaraţia lui Benvenisti din 19 septembrie 1950, rezultă că de fapt campania antisionistă a început în vara anului 1948, când conducătorii organizaţiilor sioniste din România sunt convocaţi la Ministerul de Interne şi li se comunică de către Teohari Georgescu şi adjunctul acestuia, Marin Jianu, că organizaţiile sioniste au fost interzise, fără lege, fără ordonanţă, doar verbal. Hotărârea legală va veni în luna decembrie 1948, după plenara Comitetului Central Comunist. Din interogatoriul din 20 septembrie 1950 aflăm de arestarea unui alt fruntaş sionist, Samuel Rosenhaupt, după ce, în prealabil, în luna iunie a aceluiaşi an a fost oprit să emigreze, cu toate că avea formele legale aprobate.

În declaraţia din 21 septembrie 1950 Mişu Benvenisti face afirmaţiile cele mai curajoase din întreaga perioadă a anchetării sale la Securitate: „...nu am primit niciodată nici un fel de instrucţiuni la vreo acţiune dusă în rândul maselor evreieşti din România, sau în interesul imperialismului, de orice natură ar fi fost aceste instrucţiuni, fie venite din străinătate, fie de la vreun membru de aici al Legaţiei statului Israel. Faţă de cele mai sus declarate şi pe care le susţin cu ultima energie, cred că faptul de a fi fost arestat şi menţinut până azi 73 de zile în anchetă arestat, nu se poate explica decât printr-o acţiune

* şlihimi = trimişi din Israel

https://biblioteca-digitala.ro

calomnioasă a vreunui duşman...". Este clar că era singura dată, în decursul anchetei, când îndrepta un atac împotriva anchetatorilor comunişti şi nu se lasă influenţat de presiunile fizice şi psihice ale anchetatorilor, chiar dacă azi cunoaştem, prin însemnările lui S. Avny, că tortura denumită „manej" i-a fost aplicată din plin şi lui Benvenisti. Această tortură a avut influenţe nefaste asupra sănătăţii lui.

Probabil că divergenţele dintre grupurile rivale din conducerea Partidului Comunist din România să fi existat încă din anul 1950, întrucât anchetatorul îi smulge lui Benvenisti o declaraţie la 4 octombrie 1950, de implicare a Anei Pauker în problema emigrărilor evreieşti privind o audienţă a ambasadorului Rubin la titularul Ministerului de externe al României: „...în această audienţă, Agamy mi-a spus că s-a discutat chestiunea emigrărilor şi că tovarăşa ministru a chemat chiar în faţa lor, la telefon, pe cineva, care trebuia să fie o persoană cu mare răspundere, cerând ca chestiunea să fie pusă la ordinea de zi a unei şedinţe a guvernului". Erau preliminariile unui scenariu Slansky pentru România.

În interogatoriile din 12 decembrie 1950, 2 şi 7 iunie 1951, Mişu Benvenisti relatează schimbarea de atitudine a lui Mihai Antonescu faţă de evrei, manifestată şi prin încurajarea emigrării evreilor din România. Neîndoielnic schimbările de atitudini ale lui Mihai Antonescu sunt urmarea schimbărilor în raportul de forţe dintre părţile beligerante din cel de al doilea război mondial.

La 18 iunie 1951, Securitatea introduce un al doilea anchetator, pe locotenentul Aurel Manu. Acesta regizează o confruntare între Mişu Benvenisti şi Radu Lecca, fostul comisar al guvernului pentru problemele evreieşti. Simpla introducere, ca martor al acuzării, a lui Radu Lecca este o crimă a organelor de Securitate pentru că, indiferent de bunăvoinţa lui sau de nevinovăţia lui, Radu Lecca a fost în anii războiului, principalul autor al spolierii populaţiei evreieşti şi a unor importante măsuri împotriva populaţiei evreieşti.

Scos din puşcărie şi adus la confruntarea cu Benvenisti, Radu Lecca are „curajul" să spună: „Domnul Benvenisti nu a fost apărătorul sioniştilor, nici al evreilor, a fost apărătorul existenţei sale şi al buzunarului său". Şi Radu Lecca se revoltă împotriva lui Benvenisti pentru că ar fi acceptat propunerea lui Mihai Antonescu de a pleca în străinătate şi a fi ambasadorul său în încercarea sa de a obţine condiţii de pace mai favorabile. Confruntarea Benvenisti-Lecca are darul să ne facă să aflăm din gura acestuia din urmă că orice acţiune de îndulcire a măsurilor antievreieşti ale guvernului Antonescu erau urmarea mitei pe care guvernanţii vremii o primeau de la evrei. Şi Lecca dă ca exemplu cei 50.000 lei primiţi de Maria Antonescu la obţinerea a trei vase pentru emigranţi. Dar Lecca nu este informat corect atunci când afirmă, în confruntare, că ancheta împotriva haluţimilor arestaţi în 1944 a fost condusă de şeful brigăzii anticomuniste, Sava Dumitrescu, în realitate ancheta a fost condusă de comisarul şef Rădulescu, care susţinea că nici haluţimii şi nici şlihimii nu constituie un pericol pentru siguranţa naţională a României (dosar SRI 56363). Benvenisti are curajul să-l înfrunte pe Lecca privind aşa-zisa propunere făcută şefului organizaţiei sioniste şi chipurile acceptată de acesta: „contest cu indignare cele arătate mai sus, considerându-le ca produsul unei imaginaţii bolnave".

Sub presiunea anchetatorului şi a „manejului", la 4 ianuarie 1952, Benvenisti începe să cedeze, dictând o aşa-zisă scrisoare primită de la Istambul, din partea Agenţiei Evreieşti, prin Sunea. Această scrisoare este redactată în stilul limbii de lemn a propagandei comuniste, utilizând cuvinte ca „spionaj", „agentură", „Intelligence

https://biblioteca-digitala.ro

Service", ori nici un serviciu secret occidental nu ar fi utilizat cuvinte de acest fel, adresându-se unui necunoscut dintr-o ţară în care siguranţa fascistă era omniprezentă. Mai mult, în aceeaşi depoziţie, Benvenisti susţine că a primit instrucţiuni concrete de a face spionaj. Continuându-şi depoziţia, Benvenisti se contrazice incluzând în activitatea de spionaj culegerea de colecţii din Monitorul Oficial, tăieturi din ziare româneşti, adică materiale publicitare la îndemâna oricui, într-o ţară liberă.

Instruit de anchetator, la 8 ianuarie 1952, Benvenisti narează activităţi de spionaj implicându-l în povestire pe dr. Filderman. După apariţia memoriilor lui Belu Zilber, în care explică cum şi-a clădit edificiul S.F. al naraţiunilor împotriva lui Pătrăşcanu, povestirile lui Benvenisti sunt compuneri ale unui şcolar de curs primar.

Şi totuşi, Benvenisti are puterea să spună adevărul asupra raportului expediat în luna iulie 1941.

„Date referitoare la activitatea ce se ducea în cadrul operei de românizare, date şi 50 de fotografii referitoare la rebeliunea legionară din ianuarie 1941, date şi fotografii referitoare la masacrul din Iaşi, «trenul morţii» de la Iaşi la Călăraşi, unde au fost aduşi evreii din Iaşi, date despre formarea detaşamentelor de muncă obligatorie şi locul unde au fost ele întrebuinţate...

Am trimis cu acest raport tăieturi din jurnalele „Timpul", „Universul" şi „Curentul", care tratau despre problemele economice, politice şi militare la ordinea zilei".

Şi ca să-l forţeze pe Benvenisti să nu uite că cele de mai sus însemnau, în noţiunea comuniştilor, spionaj, anchetatorul securist îi pune întrebarea: „Cum ai trimis această scrisoare cu caracter de spionaj?".

Mai mult, anchetatorul doreşte să implice alţi evrei în activitatea de spionaj făcută nu împotriva statului comunist, ci împotriva guvernului Antonescu, guvern care a trimis pe comunişti în faţa plutoanelor de execuţie. Şi atunci anchetatorul întreabă: „Arată mai departe, cum ai culeş aceste informaţii?". Şi întocmai ca în memoriile lui Belu Zilber, Benvenisti narează, implicând alţi oameni care cădeau pradă unei hiene care n-avea decât grad de locotenent major: Filderman, Fred Şaraga, Sunea. Anchetatorul nu era mulţumit cu implicarea numai a unor evrei şi Benvenisti trece pe lista informaţiilor cu caracter militar faptul că era în cunoştinţă de cauză despre conflictul dintre Ion Antonescu şi generalul Iacobici, care s-a opus trecerii Nistrului de către armata română. Este total absurd ca un ofiţer de securitate comunistă să considere evenimentul mai sus amintit ca act de spionaj, ştiut fiind că poziţia generalului Iacobici era un obstacol ca armata română să lupte dincolo de Nistru împotriva Uniunii Sovietice, ştiut fiind că Partidul Comunist din România nu era decât o agentură a Uniunii Sovietice, că existenţa acestui partid depindea de existenţa Uniunii Sovietice. Dar comunismul s-a servit de minciună şi impostură de-a lungul întregii sale existenţe.

La 10 ianuarie 1952, interogatoriul continuă în acelaşi fel, numai că Benvenisti este obligat de anchetator să mai lărgească cercul informatorilor săi. Aşa apar Laiwandman, Rosentzveig şi rabinul Alexandru Şafran.

La aceeaşi dată, anchetatorul doreşte noi vinovaţi şi atunci îl întreabă pe Benvenisti cu cine a mai colaborat în anii 1942-1944. Şi cercul „spionilor" se lărgeşte.

Dându-şi seama că declaraţiile lui Benvenisti ar putea crea îndoială în ce priveşte verosimilitatea lor, la 11 ianuarie 1952, „tovarăşul" anchetator îl obligă pe Benvenisti să declare „...organele de anchetă nu au folosit metode de constrângere cu mine, vorbindu-mi frumos. Într-un cuvânt, am avut un regim de reţinere şi de cercetări civilizat. Drept pentru care dau prezenta declaraţie, liber şi nesilit de nimeni". Şi din nou umbra memoriilor lui

https://biblioteca-digitala.ro

Belu Zilber ne obligă să amintim cum unul din anchetatorii acestuia, ca şi al deţinuţilor sionişti, faimosul Teodor Micle (Marcovici), ştia să obţină mărturisiri „fără presiuni" dar cu perciunii smulşi din capul anchetatului sau de locotenentul major Rujan, cu faimosul său „manej".

Şi anchetatorul lui Benvenisti ştie să exploateze contradicţiile din conducerea mişcării sioniste, contradicţii care au existat între Zissu, Cohen şi Benvenisti.

Deşi Benvenisti narează asupra activităţii de spionaj a şlihimilor, el spune şi adevărul în declaraţia din 14 ianuarie 1952, că aceştia „...au fost paraşutaţi cu... scopul de a se ocupa de organizaţia haluţiană în vederea educării şi pregătirii pentru emigrare..." sau „...după 23 august 1944, aceşti şlihimi au luat parte activă şi febrilă la organizarea tineretului, a grupărilor şi emigrărilor".

Anchetatorul reia, de-a lungul altor interogatorii, ancheta desfăşurată în anul 1944 de Siguranţa Generală a statului, respectiv de comisarul şef Rădulescu, nemulţumit parcă de gramul de omenie al acestuia (a se vedea dosarul SRI nr. 56363). Menţionăm că, spre diferenţă de Securitate, Siguranţa Generală a României din acel an, 1944, l-a ţinut arestat pe Benvenisti pentru numai câteva zile. Menţionăm rezoluţia comisarului şef, Rădulescu, pe ordinul de anchetare în stare de libertate a lui Mişu Benvenisti, în 1947: „nu prezintă un pericol pentru siguranţa naţională a României".

Regia securităţii are însă şi contradicţii. Evreii sunt nu numai colportori de ştiri împotriva dictaturii lui Antonescu, ci şi colaboratori ai guvernului Antonescu:

„Anchetatorul: Cine-i mai dădea informaţii lui Filderman?

Benvenisti: Ştiu că avea cele mai bune legături atât în cercurile maniste, adică personal cu Maniu, cât şi în cercurile antonesciene şi personal cu membrii guvernului Antonescu...".

Cu alte cuvinte, evreii îl spionau pe Antonescu cu date furnizate de Antonescu şi transmiteau aceste date duşmanilor lui Antonescu. Schwefelberg susţine în memoriile sale că până şi la eliberarea sa din detenţie a purtat ochelari de tablă spre a nu cunoaşte locul reţinerii. Dar într-o declaraţie datată 24 ianuarie 1952, Benvenisti indică locurile de detenţie, începând cu 10 iunie 1950. Regia impusă de anchetator are ca scop să confirme declaraţia lui Benvenisti din 11 ianuarie 1952, că a avut un regim de reţinere şi de cercetări civilizat. Cine cunoaşte într-un fel sau altul universul torţionar comunist nu are nevoie de explicaţii.

Alte mărturisiri, alte „crime" săvârşite de Benvenisti şi implicarea altor „criminali": „adaug că Hart, magistratul, a venit la mine acasă. După cum am arătat mai sus, rugămintea de a veni la mine i-am transmis-o prin Litman. Mai adaug că înaintea procesului cu privire la masacrele din Iaşi, l-am vizitat odată pe Hart în cabinetul lui, predându-i nişte material documentar cu privire la acele masacre".

Noi nu cunoaştem intenţiile avute de anchetator la data de 18 februarie 1952 privind discuţiile pe care le-a purtat Benvenisti la Paris, în 1946, cu şefii mişcărilor sioniste din întreaga lume, dar trebuie să constatăm că răspunsul lui Benvenisti privind discuţia cu Riegner a fost confirmat de istorie. „...Comunismul va duce la distrugerea acestor pături evreieşti şi că în consecinţă populaţia evreiască... trebuie să susţină lupta pe care anglo-americanii o duc împotriva Uniunii Sovietice".

La 9 martie 1952, Benvenisti se acuză pe sine însuşi dar şi Secţiunea C.M.E. din România pentru alte „crime" împotriva securităţii statului: „problema procesului masacrelor de la Iaşi, problema dreptului la pensie a văduvelor şi orfanilor celor pieriţi la Iaşi, căutarea persoanelor despărţite de familiile lor datorită deportărilor, întocmirea unei

https://biblioteca-digitala.ro

situaţii demografice a populaţiei evreieşti după 23 august 1944". Este neîndoielnic că Benvenisti fusese supus unor presiuni fizice sau psihice pentru a putea subscrie la aşa aberaţii.

În declaraţia din 17 martie 1952, acuzat fiind de către anchetator că a furnizat informaţii militare Ambasadei Israelului din Bucureşti, Benvenisti dă un răspuns ilariant care însă îl satisface pe anchetatorul comunist, răspuns reluat de personajul de tristă memorie, colonelul Dulgheru, în materialul predat Tribunalului Militar Teritorial Bucureşti. Citãm: „Date asupra faptului că au trecut prin Bucureşti foştii prizonieri soldaţi şi ofiţeri din Uniunea Sovietică, încadraţi în Diviziile Tudor Vladimirescu şi Horia, Cloşca şi Crişan, plecând foarte bine echipaţi şi în foarte bună dispoziţie, în maşini mari, spre frontul de vest. Informaţia am cules-o eu personal, văzând aceste trupe pe stradă în maşini...".

Tot spionaj este calificată informaţia pe care Benvenisti a transmis-o la sfârşitul anului 1944 şi începutul anului 1945 privind nemulţumirea populaţiei evreieşti că nu s-au restituit imobilele confiscate în anii războiului de C.N.R. Benvenisti susţine că a cules informaţia din Tribunal. Realitatea este că în noiembrie 1944, „Curierul Israelit" publică scrisoarea dr. Filderman către Lucreţiu Pătrăşcanu cerându-i acestuia o rezolvare urgentă şi eficientă. Lucrurile vor tărăgăna de-a lungul anului 1945, Pătrăşcanu motivându-şi nerezolvarea problemei de o iminentă naţionalizare a întregii proprietăţi imobiliare pe care Partidul Comunist o va face şi atunci nu are rost restituirea către evrei.

Prezenţa unui ziarist israelian – Klarman – în mijlocul populaţiei evreieşti este catalogată în anchetă ca spionaj.

Problema ajutoarelor băneşti date miilor de evrei pauperi apare frecvent în interogatoriile luate lui Mişu Benvenisti. Aşa cum am mai arătat, statul comunist şi organele sale de represiune erau conştiente că ajutoarele băneşti date sărăcimii evreieşti din România şi emigranţilor către Israel nu erau recompensa bănească pentru spionaj, dar Partidul Comunist dorea ca din ajutorarea evreilor să profite şi economia comunistă şubredă. De aceea, câţiva ani mai târziu, ajutoarele Joint-ului către evreii din România veneau printr-un sistem sofisticat. Societatea Romis[*], *cu sediul la Tel Aviv, pe bulevardul Allenby, trimitea mii de vaucere în România pe care nu le putea onora decât Societatea română de comerţ exterior Comturist, iar bunurile cumpărate de la aceasta nu puteau fi comercializate decât prin întreprinderile de stat tip consignaţie din diverse localităţi ale României. În acest fel, autorităţile comuniste realizau un dublu profit. Pe de o parte realizau un export prin Comturist, pe relaţia devize liber convertibile, pe de altă parte, societatea Consignaţia realiza un profit de 15% prin comisionul pe care îl practica pentru comercializarea produselor achiziţionate de la Comturist de beneficiarul evreu al vaucerului. În acest fel ne explicăm, în perspectiva istoriei, ceea ce au dorit comuniştii în anii `50.*

Fabulaţiile asupra spionajului vizează nu numai perioadele dictaturilor antonesciene şi comuniste, dar şi perioada României interbelice. Astfel, la 22 martie 1952, locotenentul major Rujan reuşeşte să-i smulgă lui Mişu Benvenisti următoarea declaraţie: „...lui Sami Singer i-am transmis diferite informaţii privind situaţia politică şi economică la zi. Îmi amintesc frământările din sânul partidelor politice,... despre constituirea Frontului Renaşterii Naţionale, starea de spirit antisemită... date despre scoaterea evreilor din Barou şi armată".

[*] Societatea Romis era o creaţie a guvernului de la Bucureşti.

https://biblioteca-digitala.ro

Dar toate acestea nu erau date secrete, pentru că presa românească a acelor vremuri le publica cu lux de amănunte, crearea Frontului Renaşterii Naţionale sau scoaterea evreilor din Barou şi armată făcându-se prin decrete regale. Dar asta nu-l interesa pe anchetatorul Rujan, crescut la şcoala secretomaniei comuniste, repetarea unei informaţii din „Scânteia" socotind-o spionaj, care nu se făcea gratuit, ci plătit. La 24 martie 1952, în interogatoriul pe care Rujan îl lua lui Benvenisti apare o discordanţă. Ne referim la următorul episod:

„Anchetator: Ce raporturi de bani au existat între dumneata şi el? (Sami Singer – n.a.)

Mişu Benvenisti: N-a existat nici un fel de raport cu privire la chestiunile băneşti, pentru că eu nu aveam nevoie pe atunci de vreo retribuţie, deoarece eram avocat şi aveam un câştig suficient".

Bazându-se pe animozităţile dintre Jean Cohen şi Mişu Benvenisti, anchetatorul încearcă să-i smulgă mărturisiri privind colaborarea primului cu evreii paraşutaţi în anii războiului spre a ajuta emigrarea. Mişu Benvenisti are puterea să răspundă ofiţerului de securitate „nu ştiu nici un detaliu în această problemă deoarece Jean Cohen nu mi-a spus...".

După cum am mai arătat, se impută fruntaşilor evreimii din România din anii războiului că ar fi susţinut împrumutul lansat de Antonescu şi la care populaţia evreiască a fost obligată să subscrie. Evreii nu puteau să se sustragă de la acest împrumut pe de o parte pentru că, în conformitate cu ameninţările guvernului Antonescu, ar fi urmat deportări masive, iar pe de altă parte, populaţia evreiască nu se putea sustrage de la obligaţia de a susţine armata ţării într-un război în care ţara dorea refacerea frontierelor naţionale grav afectate în urma ultimatumului sovietic din 28 iunie 1940, chiar dacă vitregia istoriei a impus ca armata română să colaboreze cu armatele celui de-al treilea Reich.

În interogatoriul din 1 aprilie 1952, ofiţerul de securitate încearcă să anatemizeze toate organizaţiile internaţionale evreieşti: Congresul Mondial Evreiesc, Joint-ul şi Agenţia Evreiască ca organizaţii de spionaj. Cu multă dibăcie Mişu Benvenisti desparte rolurile fiecăreia dintre cele trei organizaţii şi prin aceasta face o breşă în planul anchetatorului.

Apreciem răspunsul dat la 1 aprilie 1952 de Mişu Benvenisti anchetatorului său care doreşte să afle de la cine are informaţiile pe care le-a transmis lui Sami Singer. Iată acest răspuns: „în general, de la toţi avocaţii, clienţii şi alţii". În acest fel, Benvenisti a reuşit să se strecoare fără ca lt. major Rujan să-şi dea seama că, de fapt, a fost păcălit şi nu a primit răspunsul dorit.

De-a lungul întregului interogatoriu există tendinţa de a include populaţia evreiască într-o uriaşă reţea conspirativă care cuprindea opoziţia democrată din România, Crucea Roşie Internaţională din România şi chiar Consiliile de ajutorare din Transnistria. Cu alte cuvinte, statul comunist pedepsea pe cei care se apărau împotriva celui mai înverşunat duşman al comuniştilor: guvernul Antonescu. Limitele perfidiei nu aveau margini. Şi totuşi, în interogatoriul din 11 aprilie 1952 Mişu Benvenisti evadează din tiparele impuse de anchetator şi specifică acţiunea de salvare a populaţiei evreieşti din România, a şlihimilor şi a activiştilor sionişti de către Crucea Roşie Internaţională.

Autorităţile comuniste aveau, faţă de evreii care doreau să plece, o acţiune de hărţuire astfel, în interogatoriul din 14 aprilie 1952 Benvenisti descrie întoarcerea din

https://biblioteca-digitala.ro

portul Constanţa, în iunie 1950, a lui Mendelovici, cu toate că acesta avea toate formele legale de emigrare, inclusiv paşaportul eliberat de Ministerul de Interne al României.

În unele ocazii, Benvenisti are puterea de a răspunde anchetatorului cu totul altceva decât la întrebarea care i s-a pus. Astfel, în primul interogatoriu din 15 aprilie 1952, lt. major Rujan întreabă: „Ce discuţii s-au purtat între Dan Ieşeanu şi Dobkin de faţă cu dumneata?". Răspunsul lui Benvenisti a fost: „Atât Ieşeanu, cât şi eu i-am explicat lui Dobkin despre activitatea dusă de noi pentru dezvoltarea organizaţiilor sioniste".

Pentru ziua de 21 aprilie 1952, în dosarul de anchetă figurează două interogatorii luate lui Mişu Benvenisti care, de fapt, se suprapun. Primul interogatoriu din dosar este notat ca începând la ora 8^{10} şi se termină la ora 14, al doilea interogatoriu începe tot la ora 8^{10} şi se termină la ora 15^{50}. O situaţie similară se prezintă şi în ziua de 6 mai 1952, când primul interogatoriu figurează ca începând la ora 9^{05} şi terminându-se la ora 15^{15}, iar al doilea începe la ora 8^{15} şi se termină la ora 14^{50}. Astfel de inadvertenţe privind orele şi datele interogatoriilor se repetă nu numai în interogatoriile luate de lt. major Rujan, ci la toţi anchetatorii lotului sionist ce fac obiectul dosarului nr. 16385. Şi atunci ne întrebăm: aceste interogatorii au avut loc în zilele şi orele indicate şi, mai mult, depoziţiile anchetaţilor nu au fost ele oare reformulate la bunul plac al ofiţerului anchetator? Fără a anticipa procesul primului lot de 12 sionişti înclinăm să credem că întrebarea pe care ne-o punem în acest studiu are un răspuns afirmativ întrucât numeroşi anchetaţi nu mai recunosc declaraţiile de la anchetă, aşa cum apar ele în procesele-verbale de interogatoriu sau în declaraţiile făcute în faţa anchetatorului.

Acuzaţia de spionaj, chipurile efectuată de Benvenisti înainte de 23 august 1944 îl obsedează pe anchetatorul Rujan şi de aceea el revine la 8 mai 1952 cu întrebări legate de acest subiect, iar Benvenisti readuce în actualitate răspunsurile pe care le-a dat de-a lungul a doi ani despre situaţia politică, economică şi militară din Transnistria sub ocupaţia trupelor româno-germane, despre înfiinţarea taberelor de muncă şi tratamentul aplicat, despre scoaterea din armată a evreilor, despre trimiterea deţinuţilor din lagărul de la Târgu Jiu în Transnistria şi deportarea evreilor din Bucovina, Bucureşti şi Moldova de Nord, despre vinderea pe pieţele României a produselor din Transnistria, despre trimiterea de diverse tăieturi din gazete şi reviste. Dacă acest interogatoriu, cât şi răspunsurile n-ar reflecta tragedia suferinţelor evreieşti din anii războiului, regia ne-ar confrunta cu dramaturgia lui Caragiale.

La 12 mai 1952 se pare că ofiţerul comunist a înfrânt – măcar pentru o clipă – rezistenţa psihică a lui Mişu Benvenisti căci el declară: „începând de la sfârşitul anului 1936 şi până în anul 1948 am lucrat pe linie de spionaj pentru Congresul Mondial Evreiesc, cu sediul central în America, care avea şi un birou european la Geneva". Şi pentru ca să ne găsim în atmosfera unui scenariu scris de Kafka, referindu-se la discuţiile cu Agamy, Benvenisti adaugă: „De asemenea, mi-a spus că paraşutiştii care au fost lansaţi în ţară din rândul palestinienilor au fost şi elemente recrutate din detaşamentul evreiesc din armata engleză şi că lucrau pentru serviciul de spionaj englez".

Multe din interogatoriile din mai 1952 sunt conduse de lt. major Rujan spre a-l compromite pe fostul lider al evreilor din România – dr. Wilhelm Filderman.

În interogatoriul din 20 mai 1952, anchetatorul ghidează răspunsurile în aşa fel încât Mişu Benvenisti declară despre tinerii arestaţi în 1944: „Ştiu că tinerii au desfăşurat în ţară activitate de spionaj, având legături directe cu grupările lor respective din Palestina". Era clar că rezistenţa psihică a lui Benvenisti cedase. Avem în faţă miile de pagini ale dosarului S.R.I. nr. 53363 cu declaraţiile şi scrisorile personale ale haluţimilor

https://biblioteca-digitala.ro

şi şlihimilor. Ele sunt de fapt declaraţii de solidaritate pentru evreii greu încercaţi prin deportarea în Transnistria. Sunt declaraţii pentru viitoarea patrie a evreilor – Israelul –, dar sunt în acelaşi timp declaraţii de dragoste pentru pământul şi oamenii României, care se găsesc în iminenţa unei ocupaţii bolşevice. În dragostea lor pentru oameni, şlihimii şi haluţimii recurg la acte eroice disperate ştiind că viaţa lor este în pericol în fiecare clipă, dar că ei servesc o cauză nobilă. Şi Benvenisti ştia acest lucru şi spre sfârşitul interogatoriului îşi revine brusc şi declară: „Atitudinea mea în acest proces a fost aceea de a convinge tribunalul că activitatea tinerilor din boxă nu a fost comunistă ci sionistă, cu tot caracterul ei naţionalist care este în contrazicere cu ideologia comunistă cu care noi, sioniştii, nu avem nimic de-a face fiind vorba de două ideologii complet diferite". Încă o dată revenirea lui Benvenisti este plină de demnitate umană în respingerea pactului cu diavolul, la care îl împinge permanent anchetatorul.

Considerăm semnificativ şi demn răspunsul lui Benvenisti la întrebarea anchetatorului: „Care au fost nemulţumirile poporului evreu faţă de guvernul Groza?". Iată şi răspunsul: „Rezolvarea imobilelor cu privire la darea lor în proprietatea proprietarilor evrei de la chiriaşii băgaţi de C.N.R. pe timpul lui Antonescu, nerezolvarea acordării pensiilor văduvelor şi orfanilor evrei, nejudecarea criminalilor de război în legătură cu masacrele din Iaşi şi Transnistria". Reacţia locotenentului Rujan: „Pe linie de spionaj aţi pregătit material în vederea contactului în legăturile pe care le aveţi pe această linie?".

Interogatoriile şi declaraţiile lui Benvenisti se opresc la 27 octombrie 1952 şi sunt reluate la 24 ianuarie 1953, când anchetatorul este schimbat, lt. major Rujan fiind înlocuit cu slt. Mihăilescu. Ne întrebăm dacă un arestat poate sta neinterogat timp de trei luni în arestul Securităţii sau dacă ancheta a intrat pentru un anumit timp într-un impas şi a fost nevoie de schimbarea anchetatorului penal pentru a obţine răspunsurile pe care Securitatea şi le-a dorit? Sau, pur şi simplu, este o presiune psihică asupra celui anchetat. Autorii optează pentru presiunea psihică.

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal

14 august 1950

Date biografice

Subsemnatul mă numesc Mişu Benvenisti, de profesiune avocat. M-am născut la 1 iulie 1902 şi domiciliez în b-dul Republicii 37, et. III.

Sunt căsătorit cu Suzana, născută Mărculescu, în anul 1907.

Tatăl meu, numit Simon, decedat şi mama Ernestina, care este în viaţă, în etate de 69 ani. Am urmat Facultatea de Drept din Bucureşti. Sunt licenţiat din anul 1924 de când profesez şi avocatura.

Am un frate, Felix Benvenisti, născut în Bucureşti, în 1900, de profesie funcţionar la C.E.R.E.P. şi domiciliază pe str. Valeriu Branişte. A fost căsătorit cu Paula Haimovici, de care a divorţat de multă vreme.

Ce rude ai?

Emanoil Neuman, unchi, în etate de circa 70 de ani, fără ocupaţie; este căsătorit cu Frida, sora mamei mele; domiciliază în str. Valeriu Branişte în acelaşi imobil cu fratele meu. Jack Lindenberg, unchi, în etate de aproximativ 65 de ani, fost funcţionar la Banca Comercială, căsătorit cu sora mamei, anume Irena; domiciliază în str. Soldatul Vergati, în cartierul Mihai Bravul. Schlanger David, unchi, fratele mamei, în etate de aproximativ 60 de ani, funcţionar la C.E.R.E.P.; căsătorit cu Ficuţa (Sofia) Sadagurschi, originară din Iaşi; domiciliază pe str. Negru Vodă. Cauli Ana, sora tatălui meu, în etate de circa 75 de ani, casnică, văduvă; nu ştiu unde domiciliază. Lazarovici Evelin este o mătuşă a soţiei, în etate de circa 50 de ani, văduvă; domiciliază în Calea Moşilor. Fred Lazarovici, de profesie avocat, căsătorit cu Tina Neuman, fiica unchiului meu, Emanoil Neuman; domiciliază în str. Valeriu Branişte, în acelaşi imobil cu tatăl ei; soţia este de profesie casnică. Marcela, a doua fiică a lui Neuman, în etate de aproximativ 30 de ani, căsătorită cu Craiu care, în anul 1948, era inspector la Ministerul Economiei Naţionale sau Comerţului; nu cunosc unde domiciliază. Mali Neuman, a treia fiică a lui Neuman, în etate de circa 35 de ani, căsătorită cu un inginer, anume Naboaf; nu ştiu unde locuieşte. Fani Neuman, a patra fată a lui Neuman, căsătorită cu un anume Rădulescu; nu cunosc nici profesia, nici adresa acestuia. Lucica, fiica Jack Lindenberg, căsătorită cu un inginer Grunberg (în prezent şi-a schimbat numele); nu cunosc adresa sa. Lizi Lind, fiica a doua a lui Jack Lindenberg, de profesie dansatoare la Operă, căsătorită cu un fagotist din orchestra operei, al cărui nume îmi scapă; nu cunosc unde domiciliază. Micheta Lindenberg, a treia fiică a lui Jack Lindenberg, este căsătorită; numele soţului îmi scapă; ştiu că era în cor la radio; ea este funcţionară, dar nu ştiu la ce instituţie lucrează; domiciliază la părinţii săi. Dolfi Urseanu, fost Lindenberg; este funcţionar la Operă; este în etate de circa 30 de ani, fiind căsătorit cu Tilda; nu ştiu unde locuiesc; Ricu Mălineanu, compozitor, în etate de aproximativ 30 de ani – este văr cu soţia mea; domiciliază în b-dul Republicii în colţ cu Mântuleasa; este căsătorit cu Mara, de profesie artistă. Rovena Lazarovici, verişoara soţiei mele, în etate de circa 25 de ani, căsătorită cu un inginer al cărui nume îmi scapă; locuieşte împreună cu mama ei Eveline Lazarovici în Calea Moşilor, în apropiere de Biserica Olari. Din partea tatălui mai am câţiva veri şi o verişoară, Charlotte, căreia, după căsătorie nu-i cunosc numele şi adresa.

Cu care dintre aceste rude ai menţinut legături?

https://biblioteca-digitala.ro

Legături mai strânse n-am cu nici unul dintre aceştia. Vin să viziteze pe mama care locuieşte cu mine, din când în când nepoatele şi surorile mamei. De asemenea, vine uneori mătuşa soţiei mele, Eveline Lazarovici.

În afară de cei de mai sus ai alte rude?

În afară de aceştia nu mai am nici o altă rudă.

Ce cunoştinţe ai?

Cunoştinţe am pe următorii: Dr. Cornel Iancu, în etate de circa 50 de ani, căsătorit cu Mella Iancu, în etate de 48 de ani, casnică; domiciliază în str. Gh. Cantacuzino, colţ cu C.A. Rosetti; fost în conducerea grupării „Renaşterea"; au doi copii: o fată, anume Calila, căsătorită cu ing. Petre Gyali, la o instituţie de proiectări; Calila este asistentă socială, îmi pare la Comitetul Provizoriu Bucureşti; un băiat, Tutu, student la medicină. Dr. Marcel Singer, în etate de circa 50 ani, căsătorit cu Ica Singer; este director la Hias (instituţie de ajutorarea evreiască); soţia sa este asistentă la Facultatea de Farmacie; domiciliază în str. Speranţei, nu ştiu ce număr. H. Soreanu, director la ziarul „Adevărul", în etate de circa 50 de ani, căsătorit cu Jaqueline, de profesie casnică; domiciliază în str. Batiştei, vizavi de restaurantul Zissu. Jean Baraş, profesor la Şcoala de Arte Decorative, în etate de circa 50 de ani, căsătorit cu Nancy, casnică; au un băiat de aproximativ 21 de ani, al cărui nume îmi scapă. Ady Sava (fost Schatz), funcţionar la Secţia Cinematografică de pe lângă Comitetul Provizoriu al Capitalei; căsătorit cu Angelica, de asemeni funcţionar la o instituţie cinematografică; el este de aproximativ 45 de ani, iar soţia lui de circa 35 de ani. Cu toţi cei de mai sus sunt în vizită, eu mergând la ei şi ei la mine.

Mai ai alte cunoştinţe?

Am cunoscuţi din cadrul mişcării sioniste: Dan Ieşeanu, de profesie fost funcţionar comercial, în prezent nu ştiu cu ce se ocupă; a fost în conducerea grupării sioniste Ichud; nu ştiu unde locuieşte; este căsătorit, însă nu ştiu cum o cheamă pe soţie; nu are copii. Litman Iacov, de profesie avocat, în etate de circa 48 de ani; căsătorit cu Dora Litman, în etate de circa 40 de ani, de profesie profesoară; domiciliază în b-dul Republicii nr. 45, et. II; nu au copii. Iacov Litman a fost în conducerea grupării „Renaşterea" şi director al Congresului Mondial Evreiesc cu sediul în str. Episcopiei nr. 5. Dr. Theodor Löwenstein, în etate de circa 50 de ani, profesor de filosofie, în prezent nu funcţionează în calitate de profesor; este însă funcţionar la Legaţia Statului Israel, îmi pare bibliotecar; a fost în conducerea organizaţiei Ichud; este căsătorit, însă nu cunosc numele soţiei; nu ştiu unde locuiesc. Dr. Zalman S., medic, în etate de circa 50 de ani; căsătorit, nu cunosc numele soţiei; lucrează ca medic la Legaţia Israel şi dă consultaţii şi la domiciliu; a făcut parte la început din conducerea mişcării Clal şi apoi din Ichud; domiciliază în Calea Călăraşi, nu cunosc numărul casei şi nici telefonul. Michel Leiba, în etate de circa 60 de ani, fost conducător (unul din directori) la Keren Kayemet (Fondul Naţional); se ocupa cu propaganda pentru Keren Kayemet, respectiv strângerea de fonduri; este căsătorit; domiciliază la începutul Căii Dudeşti; are doi copii, dintre care unul plecat în Palestina şi altul e avocat în Bucureşti; a fost în conducerea mişcării Clal. Av. Kanner Edgar, în etate de circa 45 de ani, în prezent fără profesie; căsătorit, cu un copil; domiciliază în str. Paleologu, nu ştiu ce număr; a făcut parte din conducerea mişcării revizioniste. Dr. ing. Iakerkaner Sami, în etate de circa 40 de ani; nu ştiu dacă lucrează undeva; este necăsătorit; nu ştiu unde domiciliază; a făcut parte din conducerea mişcării Haoved Haţioni. Av. Igner H., în etate de circa 45 de ani; este căsătorit; în prezent, fără profesie, fiind radiat din Barou; nu cunosc unde domiciliază; a făcut parte din mişcarea Ichud. M. Moscovici, ziarist, în etate de circa 45 de ani, fost

https://biblioteca-digitala.ro

director la ziarul „Renaşterea Noastră", în prezent la secţia de presă a Legaţiei Israel din Bucureşti; este căsătorit cu fosta d-ră al cărei nume de familie era Ghiţă; au o fetiţă mică; domiciliază vizavi de un cămin de ucenici; a făcut parte din conducerea mişcării Renaşterea. I. Mendelovici, în etate de circa 45 de ani a fost în conducerea ziarului „Renaşterea" şi al mişcării Renaşterea; este căsătorit; nu ştiu unde domiciliază; în prezent nu are ocupaţie; ştiu că a fost la o instituţie de stat, dar a demisionat, intenţionând să plece în Israel. Samuel Rosenhaupt, în etate de circa 50 de ani, fost director al instituţiei Keren Hayessod (Fond de reclădire); în prezent, fără ocupaţie; căsătorit şi are un copil care a plecat de curând în Israel; domiciliază în b-dul Coşbuc nr. 6 sau 8; a făcut parte din conducerea mişcării clal-sioniste. Leon Itzkar, în etate de 50 ani, de profesie fost petrolist, în prezent fără ocupaţie; căsătorit, având un copil de circa 5 ani; domiciliază în str. C.A. Rosetti, nr. ...; a fost preşedintele lui Keren Kayemet şi în conducerea mişcării Clal-sioniste. Jean Cohen, fost avocat, în etate de 40 ani aproximativ, în prezent nu ştiu ce face; este căsătorit, având doi copii; domiciliază în str. Sevastopol; a fost în conducerea mişcării Clal-sioniste. Dr. Drimer Israel, în etate de circa 45 ani, fost avocat; căsătorit nu ştiu dacă este; nu-i cunosc domiciliul; a fost în conducerea unei grupări sioniste formată din repatriaţi, pendinte de mişcarea revizionistă. Carol Berman, în etate de 55-60 ani, fost funcţionar în ramura forestieră, nu ştiu dacă în prezent mai lucrează undeva; este căsătorit, având doi copii, ambii plecaţi în Israel; a fost în conducerea mişcării Clal. Rabinul Frenkel, în vârstă de circa 40 de ani, rabin, căsătorit de curând; a fost în conducerea mişcării Mizrahi; nu ştiu unde domiciliază. Ing. Hirschfeld, în etate de circa 45 de ani, căsătorit; nu ştiu dacă în prezent profesează ingineria; nu ştiu unde domiciliază; a făcut parte din conducerea mişcării revizioniste. Av. Tully Rosenthal, în etate de circa 40 de ani; este avocat înscris în colegiu; este căsătorit, având doi copii; domiciliază în str. Ionescu Gion; a fost în conducerea grupării Renaşterea. Av. Ebercohn Iosif, în etate de circa 40 de ani; este înscris în colegiu; este căsătorit, având un copil; domiciliază în str. Dionisie Lupu, nu cunosc numărul; a făcut parte din conducerea mişcării Renaşterea. Av. Bernard Rorlich, în etate de circa 55 ani; înscris în colegiul avocaţilor; este căsătorit, fără copii; domiciliază în str. I.G. Duca; fost preşedintele Organizaţiei Sioniste şi vicepreşedinte al Congresului Mondial Evreiesc. A.L. Zissu, în etate de circa 60 ani, în prezent fără ocupaţie; căsătorit, fără copii; nu îmi amintesc adresa; a fost preşedinte al Organizaţiei Sioniste după 23 august 1944; nu a fost încadrat în nici o mişcare; a condus ziarul „Mântuirea"; de asemenea, a fost un timp la conducerea Congresului Mondial Evreiesc în perioada între 1945-48. Israel Laiwandman, fost profesor, în etate de circa 40 de ani, căsătorit, având un copil; a fost conducător în gruparea Mizrahi; este plecat actualmente în Israel. Av. Dulberg S., în etate de circa 40 de ani, nu ştiu ce ocupaţie a avut în ultima vreme; este căsătorit, având un copil; este plecat de curând în Israel. Elli Rappaport, fost avocat, în etate de circa 40 de ani; divorţat; a fost în conducerea mişcării Ichud şi secretar general al Organizaţiei Sioniste; nu ştiu unde domiciliază. Av. Schwefelberg Arnold, în etate de circa 55 ani; căsătorit, având doi copii mari, una Viorica Porumbacu, poetă şi cealaltă pictoriţă; locuieşte în str. Dr. Burghelea; a fost vicepreşedinte al Congresului Mondial Evreiesc. H. Bady, în etate de circa 40 de ani, fost director la ziarul „Viaţa Evreiască"; în prezent la ziarul „Adevărul"; este căsătorit; a fost în conducerea Ichud-ului; nu-i cunosc domiciliul. Av. Iancu Leiba, în etate de circa 40 de ani; este căsătorit, având un copil; a fost în mişcarea revizionistă şi apoi a ieşit din aceasta, înfiinţând el o grupare sionistă „Statul Judeu"; în prezent, plecat în Israel. Av. H. Weintraub, etate 40 ani circa, înscris în colegiu; căsătorit; a făcut parte din conducerea grupării Statului Judeu; în prezent plecat în Israel. Ing. Leopold Filderman, în etate de circa

https://biblioteca-digitala.ro

65 ani; nu ştiu dacă profesează; este căsătorit, având un băiat în Palestina; a făcut parte din conducerea mişcării Clal-sioniste; domiciliază în str. Paleologu.

Cu care dintre aceştia ai fost în relaţii mai strânse personale?

Am fost în relaţii personale numai cu dr. Cornel Iancu şi cu av. Iacov Litman. Pe ceilalţi îi cunosc în calitate de conducători ai diverselor mişcări sioniste.

De când nu ai mai văzut pe ceilalţi?

De când s-au desfiinţat grupările sioniste, respectiv toamna anului 1948 şi mai exact precizez din 30 mai 1948, când am plecat de la preşedinţia Organizaţiei Sioniste; alegându-se o altă conducere nu am mai avut contact cu organizaţia sau grupările sioniste întrucât nu făceam parte din nici o grupare sau fracţiune sionistă. Tot din acel timp nu am mai avut contact cu nici unul dintre foştii conducători sionişti enumeraţi mai sus în afară de dr. Cornel Iancu şi Litman. S-a întâmplat ca incidental să mă întâlnesc pe stradă cu Moţi Moscovici, iar pe dr. Löwenstein l-am întâlnit o dată întâmplător la dr. Cornel Iancu, iar dl Michel Leiba m-a vizitat o singură dată, de mai bine de un an, la domiciliu. De asemenea, l-am întâlnit întâmplător şi pe Dan Ieşeanu, care mi-a spus că a primit o carte poştală ca să depună acte şi taxe pentru paşaport. M-am mai văzut cu av. Rorlich de câteva ori la Tribunal şi o dată m-a vizitat acasă, acum aproximativ 3 luni – pentru a-mi aduce o gramatică de ebraică.

Alţi conducători sionişti în afară de cei enumeraţi mai cunoşti?

Mai cunosc pe: Ing. Anghel Dascălu, în etate de circa 40 ani, căsătorit, cu un copil; nu ştiu unde lucrează în prezent şi nici unde locuieşte; a făcut parte din conducerea grupării Mişmar. Ing. Gheller, în etate de 40 de ani; nu ştiu dacă e căsătorit şi nici unde locuieşte; a făcut parte din conducerea mişcării Mişmar. David Faibiş, profesor de ebraică, în etate de 40 de ani; nu ştiu dacă este căsătorit şi unde domiciliază; a făcut parte din conducerea grupării Mişmar. Iampolschi, în etate de 50 ani circa; a fost conducătorul Oficiului Palestinian, instituţie de interes obştesc; căsătorit; nu ştiu unde domiciliază; în ultimul timp ştiu că era funcţionar la Legaţia statului Israel; a făcut parte din conducerea mişcării Ichud.

Din cadrul conducerii Organizaţiei Mişmar mai cunoşti pe cineva în afară de cei de mai sus?

Mai cunosc pe Zoltan Hirsch, în etate de 30 de ani; profesia nu i-o cunosc; necăsătorit; nu-i cunosc domiciliul; a făcut parte din conducerea Organizaţiei Ahdut Avoda, care a fuzionat cu Mişmar-ul. De asemenea, mai cunosc un profesor al cărui nume îmi scapă, care a făcut parte tot din mişcarea Ahdut Avoda şi care, la Conferinţa din 30 mai 1948, după demisia mea, a fost ales ca unul din cei trei membrii ai noului prezidiu al Organizaţiei Sioniste.

Dintre membrii mai puţin marcanţi ai mişcărilor sioniste cunoşti pe cineva?

Cunosc pe d-na Weisselberger, care conducea secţia feminină a Organizaţiei Sioniste (WIZO) şi d-na Jean Cohen, tot în conducerea lui WIZO.

Pe altcineva mai cunoşti?

Mai cunosc pe: Sigmund Spiegel, de la Haoved Haţioni (Organizaţia de tineret a Clal-ului, însă independentă), în etate de circa 30 de ani, fost funcţionar la Keren Hayessod; în prezent, nu ştiu ce ocupaţie are; este căsătorit; nu-i cunosc domiciliul. Pascu Schahter, în etate de circa 30 de ani, student îmi pare; nu ştiu dacă este căsătorit sau unde locuieşte; a fost în conducerea mişcării revizioniste. Av. Kiva Orenstein, în etate de circa 60 ani, în

https://biblioteca-digitala.ro

prezent fără profesie; este căsătorit; nu ştiu unde domiciliază; nu făcea parte dintr-o grupare sionistă; era în conducerea Congresului Mondial Evreiesc.

Cu care dintre cei din urmă ai fost în relaţii de prietenie sau de altă natură?

Nu am avut relaţii de prietenie cu nici unul dintre ei, iar relaţii sioniste şi generale nu am avut decât în cadrul funcţiunii mele de preşedinte al Organizaţiei Sioniste din care am demisionat în mai 1948. Chiar aceste relaţii erau foarte vagi şi foarte rare întrucât eu conduceam Executiva Organizaţiei Sioniste, neavând deci contact cu membrii diverselor fracţiuni decât în mod sporadic. Menţionez că pe Kiva Orenstein îl întâlneam la Congresul Mondial Evreiesc, însă de la demisia lui la jumătatea anului 1947, nu l-am mai întâlnit decât o dată sau de două ori la festivităţile date de Asociaţia Noua Fraternitate, al cărui preşedinte era Kiva Orensteln. Tot la această asociaţie l-am văzut şi pe av. Feri Froimescu, de 50 de ani, care era vicepreşedintele asociaţiei de mai sus şi membru în conducerea Congresului Mondial Evreiesc, unde, de asemenea, îl vedeam. Atât întâlnirea cu Kiva, cât şi cu Feri Froimescu, a avut loc la festivităţile ce au avut loc la sediul asociaţiei Noua Fraternitate în anul 1948.

Ai mai văzut pe vreunul din ultimii doi şi în alte ocazii?

Pe Feri Froimescu l-am întâlnit şi incidental pe stradă de circa două-trei ori în aproximativ luna iunie şi începutul lui iulie. Iar odată în timpul din urmă – la începutul lui iulie – eu fiind bolnav, l-a rugat să vină la mine acasă pentru a-i comunica că l-am propus martor la Colegiu în legătură cu cererea mea de intrare în Colegiu.

În afară de cunoştinţele şi prietenii enumeraţi mai sus ai mai avut relaţii cu cineva?

Am mai văzut relaţii cu Şeful Rabin dr. Rosen, domiciliat în str. C.A. Rosetti, cu care am făcut parte şi în delegaţia care a reprezentat populaţia evreiască la Conferinţa Congresului Mondial Evreiesc de la Montreux. Dr. Rosen este în etate de circa 35-40 ani. Am avut relaţii de ordin public cu deputatul Bercu Feldman din C.D.E., în legătură cu diverse probleme ale populaţiei evreieşti din R.P.R. Av. Bacalu I. din C.D.E., cu care, de asemenea, am avut contact în legătură cu problemele populaţiei evreieşti. Av. Streissfelt de la Federaţia de Comunităţi.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal

15 august 1950

Mai ai ceva completări la declaraţia anterioară referitoare la cunoştinţele, rudele şi prietenii dumitale?

Dintre conducătorii sionişti îmi mai amintesc pe: ing. Oscar Olteneanu, în etate de circa 60 de ani, căsătorit; nu ştiu unde locuieşte; a făcut parte din conducerea mişcării Clal-sioniste. Av. Marcu Cohen, în etate de circa 48 ani, căsătorit; este înscris în colegiu; soţia lui este casnică; domiciliază în str. Constantin Nacu; a fost în conducerea mişcării Clal-sioniste.

În ce relaţii ai fost cu ing. Olteneanu şi cu av. Marcu Cohen?

Cu ing. Olteneanu nu m-am mai văzut de la desfiinţarea organizaţiilor. Pe Marcu Cohen l-am văzut în cadrul tribunalului şi în legătură cu procesul lui Keren Kayemet pentru care a pledat Marcu Cohen.

https://biblioteca-digitala.ro

Unde te-ai văzut cu el spre a discuta în legătură cu procesul lui Keren Kayemet?

L-am văzut şi la el acasă de câteva ori spre a mă informa asupra mersului procesului.

În altă parte sau în alte ocazii nu l-ai mai văzut pe Marcu Cohen?

Marcu Cohen a venit şi la mine acasă de vreo două-trei ori tot în legătură cu procesul de mai sus, la începutul căruia Ministerul de Finanţe pusese sechestru asigurator asupra unui număr de conducători sionişti printre care şi subsemnatului, sechestre care nu au fost ridicate decât după soluţionarea procesului din penal contra lui Itzkar şi Enciu Cohn, foşti conducători ai fondului Keren Kayemet. În altă parte sau în alte ocazii nu l-am mai văzut pe Marcu Cohen.

Ce cunoşti despre dr. Cornel Iancu?

A fost preşedintele organizaţiei Renaşterea şi preşedintele lui Keren Hayessod până la închiderea acestuia. Este un medic de copii foarte apreciat. Lucrează la un dispensar sovietic de consultaţii şi la domiciliu. Este căsătorit cu Mella Iancu, fostă în conducerea mişcării Ichud. A fost conducătoarea instituţiei O.S.E. (pentru protecţia mamei şi a copilului). În ultimul timp ştiu că lucra la Ministerul Muncii în legătură cu opera de asistenţă a copilului. A avut permanent şi are o atitudine progresistă şi a avut contact şi a ajutat în timpul războiului pe comuniştii persecutaţi, pentru care şi subsemnatul am dat un important sprijin. Cornel Iancu a luat parte la toate acţiunile evreieşti sioniste şi nesioniste, lucrând mult în domeniul asistenţei sociale, făcând parte din comitetele Joint şi O.S.E. De asemenea, era şi la Congresul Mondial Evreiesc ca membru în conducere, după cum era şi la Partidul Evreiesc înainte de desfiinţarea lui. Cred că era şi la Federaţia de Comunităţi. La Mella Iancu în casă a avut loc o recepţie aproximativ la începutul anului 1948 la care au participat elemente din conducerea sionistă, precum şi din C.D.E. Scopul acestei recepţii era strângerea legăturilor între conducerea C.D.E.-ului şi conducerea sionistă în vederea unei colaborări mai strânse între cele două organisme. În acelaşi an, prin luna iunie-iulie 1948, Mella Iancu a mai dat o recepţie în cinstea lui Ehud Überall, în acel timp ministrul Israelului la Praga şi Budapesta, care era în trecere pentru câteva zile prin România. La această recepţie au fost invitaţi conducătorii sionişti, precum şi conducerea C.D.E.-ului care până în cele din urmă a telefonat târziu seara când noi eram deja strânşi că nu pot veni întrucât sunt ocupaţi.

Cum s-a comentat neparticiparea membrilor C.D.E.-ului?

S-a regretat profund această lipsă cu atât mai mult că Mella Iancu era convinsă de participare. Comentarii s-au făcut în sensul că neparticiparea conducătorilor C.D.E.-ului constituie o atitudine neprietenoasă atât faţă de musafiri, cât şi faţă de gazdă, căreia i s-a refuzat invitaţia.

Discuţii politice au avut loc cu această ocazie?

Discuţii politice nu au avut loc, Überall a stat puţin fiind foarte tăcut şi rezervat.

În afară de conducătorii sionişti şi Überall a mai participat cineva la recepţie?

Dl Überall a fost însoţit de către Moshe Agamy, în acel timp fiind reprezentant al Statului Israel la Bucureşti.

În ce relaţii era familia Iancu cu Agamy?

Familia dr. Iancu era în relaţii foarte bune cu Agamy, cu care se vizita reciproc.

(ss) Mişu Benvenisti

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal

16 august 1950

Mai ai ceva de adăugat referitor la dr. Cornel Iancu şi Mella Iancu?

Referitor la dr. Cornel Iancu nu mai am nimic de adăugat la declaraţia mea anterioară. În ceea ce priveşte pe Mella Iancu menţionez că ea făcea parte din biroul politic al organizaţiei Ichud, unde avea rolul de consultant în toate chestiunile organizaţiei fără să lucreze efectiv pe teren. La domiciliul ei aveau uneori loc şedinţele biroului politic al organizaţiei Ichud la care participau Dan Ieşeanu, dr. Löwenstein, dr. Zalman, Esselsohn I. (decedat), Weisman, membrii ai biroului politic Ichud.

Din ce consta activitatea de teren a organizaţiei Ichud?

Munca de teren a organizaţiei Ichud şi, în general, al tuturor organizaţiilor sioniste consta din propagandă care până la înfiinţarea Statului Israel se ducea în sensul necesităţii existenţei unui stat naţional independent evreiesc, iar după înfiinţarea Statului Israel, şi recunoaşterea lui ca atare de către O.N.U. propaganda se făcea în sensul susţinerii acestui stat printr-o emigrare cât mai masivă în Israel. De asemenea, propaganda mai avea şi o altă latură, anume aceea de a atrage cât mai mulţi membrii, în care scop se făcea cunoscut programul partidului corespondent din Israel. Menţionez că, cu ocazia întrunirilor tuturor fracţiunilor sioniste, când se făcea cunoscut programul, se arăta că este nevoie ca acei oameni care se gândesc la plecare să se pregătească pentru viaţa din Israel în mod practic, recalificându-se şi restratificându-se într-o meserie productivă agricolă sau urbană şi învăţând limba ebraică. Se mai dădea îndrumarea ca până în momentul ce autorităţile româneşti vor rezolva problema plecării în Israel, evreii să se încadreze şi să-şi vadă fiecare mai departe de munca sa.

Cu care dintre membrii biroului politic al Ichud-ului, Mella Iancu era în relaţii mai strânse?

Cred că era în relaţii mai strânse cu Dan Ieşeanu şi dr. Löwenstein.

Erau în vizită Mella Iancu cu Dan Ieşeanu şi cu dr. Löwenstein?

Ştiu că Dan Ieşeanu şi cu dr. Löwenstein făceau vizite la domiciliul lui Mella Iancu.

De unde ştii acest lucru?

Ştiu acest lucru din cele spuse de soţii Iancu, pe care îi vizitam uneori şi unde de altfel am întâlnit chiar eu de câteva ori pe unul sau pe celălalt dintre sus-numiţii. Precizez că vizitam pe soţii Iancu o dată pe săptămână sau la două săptămâni, fiind printre cei mai buni prieteni ai mei.

Numai din simplă prietenie aveau loc aceste vizite sau şi cu alt scop?

Scopul acestor vizite era prietenia între noi, uneori discutam chestiuni în legătură cu învăţarea limbii ebraice pe care cu toţi o învăţam, iar în special cu Mella Iancu discutam uneori orientarea de stânga pe care trebuie să o avem când vom fi în Israel.

Discuţii cu alt caracter referitor la mişcarea sionistă ai mai avut cu Mella Iancu?

În perioada războiului, duceam discuţii cu Mella cu privire la modul cum am putea ajuta pe acei persecutaţi, precum şi cei rămaşi la locurile lor, dar în suferinţă. După război, ca preşedinte al organizaţiei sioniste, m-am sfătuit de multe ori cu Mella cu privire la

https://biblioteca-digitala.ro

orientarea spre stânga către care şi eu şi ea ne orientam încă din timpul războiului. După dizolvarea organizaţiei, cu ocazia vizitelor personale care le făceam soţilor Iancu discutam despre orientarea categorică de stânga pe care o vom avea în Israel, ca rezultat al experienţelor, al situării geopolitice a Israelului şi a îndrumării ideologice personale.

Când ai luat contact pentru prima oară cu mişcarea sionistă?

În 1918, după declaraţia Balfour, când toată lumea discuta despre înfiinţarea unui stat evreiesc, m-am încadrat şi eu într-o mişcare sionistă de tineret a şcolarilor, numită Hatalmid. Devenind student, între 1920-1924, am fost încadrat în organizaţia studenţească sionistă „Hasmonaea", iar după studenţie m-am înscris în organizaţia Renaşterea, în care am activat până la demisia mea, în 1943.

Cine era în conducerea organizaţiei Renaşterea în acel timp?

Conducerea era formată din: dr. Cornel Iancu, ca preşedinte, urmând pe av. Mizrahi, care a plecat în Palestina, în 1941; L.B. Wexler, director al ziarului „Renaşterea" – decedat; Moţi Moscovici; Ebercohn Iosif; Tully Rosenthal; Abraham Feller, plecat în Palestina; I. Kleinberg, plecat în Palestina; I. Mendelovici.

Care a fost situaţia organizaţiilor sioniste după venirea la putere a guvernului antonescian?

Organizaţiile sioniste existau legal, având ca preşedinte al Comitetului Executiv pe av. Leon Mizrahi, plecat în Palestina, în 1941, după care am fost numit eu preşedinte. Spre sfârşitul anului 1942, în urma unei dispoziţii guvernamentale trimisă prin Centrala Evreilor, Organizaţia Sionistă s-a desfiinţat.

Din 1941 până la desfiinţare, care au fost relaţiile dintre Organizaţia Sionistă şi Centrala Evreilor?

Odată cu înfiinţarea Centralei Evreilor, respectiv începutul anului 1942, în urma unei adrese a acesteia, activitatea a fost redusă la o activitate culturală şi de asistenţă.

Până la înfiinţarea Centralei, care a fost poziţia Organizaţiei Sioniste faţă de regimul antonescian?

Poziţia organizaţiilor sioniste a fost aceea de negare a regimului antonescian, străduindu-se să obţină însă, dreptul la emigrare şi la pregătire tehnică a elementelor tinere, în special în vederea emigrării, ceea ce în parte s-a şi obţinut, realizându-se şi unele plecări.

Organizaţia Sionistă a susţinut vreo acţiune a guvernului antonescian punându-se la dispoziţia acestuia în acest sens?

Organizaţia Sionistă, al cărei preşedinte eram în acel timp nu s-a pus niciodată la dispoziţia guvernului antonescian spre a-l susţine în unele din acţiunile sale. Menţionez că în timpul acela populaţia evreiască fiind impusă la plata unor sume enorme sub sancţiunea deportării în Transnistria (cred că era vorba de Împrumutul Reîntregirii) şi nesatisfăcându-se nici pe departe această obligaţiune, toţi conducătorii de pe atunci ai populaţiei evreieşti au fost chemaţi la Ministerul de Finanţe, arătându-li-se de ministrul de atunci că orice întârziere în executarea obligaţiunii va duce la măsuri drastice contra populaţiei. S-a arătat de către toţi cei de faţă situaţia disperată economică în care se afla populaţia evreiască, precizându-se că nici pe departe nu poate să fie vorba de posibilitatea acoperirii sumei impuse, cerându-se totuşi o amânare a sancţiunilor pentru ca să se vadă ce este posibil. După aceasta, în urma unor demersuri politice chestiunea a fost după un timp

https://biblioteca-digitala.ro

lăsată în părăsire, ţinta conducătorilor evrei fiind aceea de a încerca tergiversarea punerii în aplicare a sancţiunilor.

Care a fost atitudinea Organizaţiei Sioniste faţă de războiul antisovietic?

În mod public, ostentativ, nu s-a putut lua o atitudine. Prin propaganda personală, prin acţiunile de salvare şi de ajutorare a oamenilor deportaţi şi persecutaţi, prin susţinerea unor acţiuni clandestine a elementelor de stânga s-a lucrat în mod efectiv şi concret contra acestui război, fiind pentru sionişti cert că singura scăpare pentru ea poate veni numai în momentul învingerii armatei roşii şi distrugerii naziştilor. Au fost arestări şi condamnări de sionişti maturi şi tineri care au lucrat în epoca aceea cu riscul vieţii lor, în sensul sus arătat.

Câte procese au fost intentate mişcării sioniste în acel timp?

Au fost două procese, unul contra organizaţiei Haşomer Haţair, care a fost acuzată de acţiune subversivă comunistă, iar organizaţia Gordonia a fost acuzată de acţiuni clandestine de salvare şi ajutorare de deportaţi.

În ambele procese ai apărut ca martor?

Da. În ambele procese am apărut ca martor, dar în realitate am apărat pe inculpaţi.

Din ce a constat pledoaria dumitale în apărarea membrilor organizaţiei Haşomer Haţair?

În cadrul acestei mărturii am căutat să arăt că pentru faptele imputate nu trebuie să urmeze pedeapsa, materialul comunist găsit fiind un material doctrinar pe care tinerii îl foloseau pentru instruirea lor, iar celelalte acuzaţii fiind nedovedite.

Altceva în afară de aceste afirmaţii nu ai mai făcut?

Am arătat că chiar acest material nu este stabilit, după cum au dovedit avocaţii că nu ar fi al acuzaţilor şi că, deci, în lipsă de orice probe şi în lipsa oricărei acţiuni efective fiind vorba de o înscenare, tot după cum au arătat avocaţii apărării, am cerut într-un patetic discurs achitarea acestor tineri. Arăt că copiii emoţionaţi ca şi părinţii au vorbit multă vreme de această declaraţie a mea în proces, iar răspunsul procurorului a fost că dacă eu mi-am apărat copiii mei evrei, justiţia trebuie să apere ţara şi neamul de aceste elemente.

În celălalt proces, al organizaţiei Gordonia, ce argumente ai adus în apărarea inculpaţilor?

În acest proces fiind vorba de acuzarea trimişilor din organizaţia haluţiană Gordonia că ar fi trecut graniţa spre a aduce evrei din Polonia şi Transnistria, pentru a-i face să plece în Palestina prin Constanţa, am fost propus martor pentru a arăta Tribunalului Militar că în realitate chiar în acel moment se aflau la Constanţa 3 mici vase care trebuiau să transporte, cu autorizaţia guvernului, evreii în Palestina. Mi-am exprimat, pe lângă mărturie, credinţa că fapta unor tineri evrei de a voi să salveze de la moarte câţiva compatrioţi, pentru a-i trimite în Palestina, ceea ce am arătat că guvernul permitea în momentul acela, nu constituie o infracţiune care să poată fi pedepsită.

(ss) Mişu Benvenisti

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal

17 august 1950

Ce mai ai de adăugat în legătură cu Mella Iancu?

Mai ştiu că Mella Iancu, care a condus instituţia O.S.E. şi în timpul războiului, a plecat după eliberare, în Elveţia, pentru a lua contact cu conducătorii Centralei O.S.E. în vederea reorganizării pe baze noi şi mai dezvoltate a instituţiilor O.S.E. din R.P.R. A fost însoţită în această deplasare de fiica ei, Calila.

În ce an a fost Mella Iancu în Elveţia?

Cred că a fost în anul 1945-1946.

Cu cine a luat contact în Elveţia? Ce a realizat în urma acestei vizite?

După cum Mella Iancu a afirmat, în Elveţia a luat contact cu conducerea O.S.E.-ului, printre care îmi amintesc numele lui Gurevici, directorul instituţiei centrale şi un anume Saly Mayer, de asemenea din conducerea acestei instituţii. A primit asigurarea că O.S.E.-ul din R.P.R. o va sprijini foarte mult.

Ai declarat anterior că în discuţiile cu Mella Iancu puneaţi problema unei orientări spre stânga. Ce înţelegi prin această orientare?

Prin orientare spre stânga înţeleg încadrare în Partidul Comunist, de a lupta pentru ideea unei democraţii populare. În acest sens discutam cu Mella, principial, ca odată în Israel să găsim posibilitatea de a ne alătura Partidului Comunist din Israel.

Cum aţi ajuns la această concluzie?

Am ajuns la această concluzie pe baza învăţămintelor şi experienţelor căpătate.

Care erau aceste învăţăminte?

Primul învăţământ este că ideea de stat evreiesc independent şi autonom a fost susţinut de către Uniunea Sovietică, în mod consecvent şi concret, în timp ce imperialiştii anglo-americani tergiversau şi împiedicau hotărârea O.N.U.-ului cu privire la declaraţia de independenţă a Statului Israel. Alt învăţământ este că Statul evreiesc, creat în condiţiile de mai sus, nu va putea să se menţină independent şi autonom decât fiind alături de Uniunea Sovietică şi neîncadrându-se în sistemul politicii anglo-americane. Al treilea învăţământ este acela că proletariatul trebuie să conducă noul stat Israel întrucât bazele statului au fost create de către acest proletariat începând cu zeci de ani în urmă, pe când burghezia evreiască nu a susţinut pe deplin crearea acestui stat cu toate puterile ei.

Aţi manifestat public aceste noi idei?

La 30 mai 1948, am propus Conferinţei Sioniste din R.P.R. o rezoluţie în sensul că cerem Partidelor Sioniste din Israel conlucrarea efectivă, într-o măsură importantă cu Partidul Comunist din Israel. Menţionez că este prima rezoluţie de acest gen care s-ar fi luat până atunci în oricare altă ţară chiar de democraţia populară. Am înaintat personal această rezoluţie votată de Conferinţa Sionistă din 30 mai 1948 dlui secretar general de pe atunci al M.A.E. al R.P.R., Voitinovici, căruia i-am expus pe larg ideile mele şi sensul acestei rezoluţii care trebuia să ducă în credinţa noastră la creşterea prestigiului Partidului Comunist din Israel şi a îndrumării în general a politicii palestiniene spre ţările de democraţie populară. În convorbirile avute cu dl deputat Bercu Feldman, responsabilul

https://biblioteca-digitala.ro

C.D.E.-ului, i-am arătat de multe ori care sunt ideile mele şi cum înţeleg să mă manifest în Israel. La ultima întrevedere dinaintea arestării mele, domnia sa şi-a exprimat convingerea că un om ca mine, care a făcut şi aici servicii cauzei progresiste, va putea să plece în Israel pentru că e convins că voi face şi acolo servicii şi că într-o şedinţă următoare va discuta cu mine exact care ar trebui să fie încadrarea mea politică în Israel.

Ce servicii ai făcut cauzei progresiste?

Încă din anul 1946, în cadrul şedinţelor şi întrunirilor publice sioniste, în declaraţii de presă, în discursuri ţinute în străinătate cu ocazia diverselor voiajuri pe care le-am făcut, am prelucrat, făcând cunoscute toate realizările de fapt în legătură cu realizările regimului faţă de populaţia evreiască. Am cerut şi obţinut dizolvarea Partidului Evreiesc în urma discuţiilor avute cu Bercu Feldman.

În cadrul întrunirilor publice sioniste de mai sus se discutau şi chestiuni de emigrare?

În cadrul acestor întruniri se discuta şi necesitatea unei emigrări care era unul din punctele principale de acţiune a organizaţiilor sioniste, în măsura în care va fi aprobată de guvern.

Cum poţi să explici că în cadrul aceleiaşi întruniri arătai pe de o parte binefacerile regimului de democraţie populară, iar pe de altă parte făceai propagandă pentru emigrare din România?

Explic această situaţie prin aceea că în timpul acela nici o autoritate şi nici un for nu se opunea propagandei sioniste şi muncii de pregătire a tineretului pentru plecare în Israel. În decembrie 1947, a fost autorizată o plecare masivă de 14-15.000 oameni cu un singur vas trimis de Agenţia Evreiască.

Dat fiind vederile progresiste pe care începuseşi să le ai, n-ai socotit că propaganda pentru emigrări poate duce la slăbirea regimului de democraţie populară din R.P.R.?

Nu am socotit lucrul acesta pentru următoarele motive: 1. Pentru că lumea care pleca trebuia să aducă în Palestina un aport însemnat la eliberarea ţării de sub mandatul britanic, scop pentru care lupta Hagana, iar după înfiinţarea statului evreu, pentru câştigarea Războiului de Independenţă al ţării. Îndeplinirea acestor ţeluri aducea în mod implicit un aport politic la lupta de eliberare a popoarelor pentru care luptă şi R.P.R. 2. Numărul celor care plecau era mic faţă de cei 300.000 evrei din România pentru ca să fi putut crede că prin plecarea lor se slăbeşte poziţia regimului de democraţie populară.

Dat fiind aceleaşi vederi progresiste, de ce nu ai căutat să duci o acţiune de lămurire a maselor populaţiei evreieşti din R.P.R., rămânând aici, cu atât mai mult cu cât afirmi că nu erai de acord cu politica lui Ben Gurion şi cu stările de fapt din Israel?

Am socotit că după 30 de ani de luptă pentru crearea unui stat naţional evreiesc independent, care era lozinca organizaţiilor sioniste, este sincer din partea mea să plec în Israel, unde ar fi putut duce o muncă progresistă în legătură cu vederile mele.

Nu consideri că această idee era o idee oportunistă?

Nu consider că este o idee oportunistă pentru că socoteam că, indiferent de punctul geografic, pot lucra pentru ideea progresistă şi deci şi în Israel pentru a cărui realizare am luptat toată viaţa.

De ce nu puteai să duci această luptă în R.P.R.?

https://biblioteca-digitala.ro

În calitatea mea de fost preşedinte al Organizaţiei Sioniste, nu puteam să apar în faţa maselor evreieşti cu lozinci care nu erau agreate de această populaţie. În ceea ce priveşte atitudinea împotriva politicii lui Ben Gurion, am manifestat în particular în nenumărate ocazii.

Care erau lozincile care nu erau agreate de populaţia evreiască?

Erau lozincile care ar fi condus la combaterea curentului de emigrare în Israel.

Cum socoteşti lozincile împotriva emigrării formulate de C.D.E.? Sunt juste sau nejuste?

Aceste lozinci le consider în parte juste, în parte nejuste, şi anume: dacă este vorba de lozincile care combat dorinţa de emigrare a acelora care nu au avut şi nu au nici o legătură cu ideea unui stat evreiesc independent şi progresist, lozincile sunt juste. Cred că, din contră, că dacă aceste lozinci se referă şi la dorinţa de plecare a acelora care au crezut şi cred în ideea unui stat evreiesc progresist şi autonom, ele sunt nejuste.

Nu consideri că această ultimă concluzie pe care o tragi are caracter naţionalist?

Socot că, indiferent de punctul unde m-aş afla şi unde doresc să mă stabilesc, pot să realizez acelaşi crez social, deci nu o consider naţionalistă.

Deci unul din motivele pentru care nu ai încercat să lămureşti masele a fost şi acela că singur nu agreai lozincile C.D.E.-ului care combăteau emigrările?

După cum am spus, în calitatea mea de fost preşedinte al Organizaţiei Sioniste, nu puteam să apar în faţa maselor evreieşti susţinând lozinci care nu erau agreate de această populaţie. Menţionez că nici eu personal, nu combat, în general, emigrările, cu atât mai mult cu cât, timp de 30 de ani am luptat susţinând lozinca sionistă de creare a unui cămin naţional evreiesc, aşa cum am arătat mai sus.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal

21 august 1950

Care a fost activitatea d-tale sionistă în timpul războiului?

Până în primul trimestru al anului 1941 nu am făcut parte din conducerea Organizaţiei Sioniste. Eram numai membru în organizaţia sionistă Renaşterea.

Ce orientare politică avea mişcarea Renaşterea?

Gruparea Renaşterea era o grupare sionistă care avea ca scop înfiinţarea statului evreu, fără o nuanţare social-politică, adică urmărea înlăturarea luptei de clasă în cadrul statului evreu. Gruparea Renaşterea era compusă din intelectuali mic burghezi.

Ce te-a determinat să te înscrii în gruparea Renaşterea?

Prietenia pe care o aveam cu un grup de prieteni care făceau parte din conducerea organizaţiei Renaşterea, m-a determinat să mă înscriu în această grupare. Cu acest grup activasem şi în asociaţia studenţească Hasmonaea.

Din ce motive ai demisionat din organizaţia Renaşterea, în anul 1944?

https://biblioteca-digitala.ro

Am demisionat din Renaşterea, cât şi din conducerea Organizaţiei Sioniste, pentru a-mi exprima nemulţumirea faţă de numirea de către Barlas – de la Agenţia Evreiască – a d-lor Entzer, Geiger şi A.L. Zissu, în vederea organizării unei emigrări legale din punct de vedere al statului român şi ilegală din punct de vedere al intrării în Palestina.

În timpul războiului, care a fost activitatea şi atitudinea organizaţiei Renaşterea?

Gruparea Renaşterea avea o atitudine negativă faţă de regimul antonescian şi ca şi toate celelalte grupări sioniste a lucrat intens pentru ajutorarea deportaţilor în Transnistria şi a celor declasaţi, şi aceasta cu mari riscuri.

Ce legături ai avut cu procesul organizaţiei Gordonia?

Am fost numit martor la acest proces şi prin pledoaria mea am arătat că faptele ce li se impută haluţimilor, ei nu au făcut altceva decât să-şi rişte viaţa pentru a salva din ghearele morţii compatrioţi de-ai lor, reuşind să aducă pe unii din ei care trebuiau să plece în Palestina.

Continuă cu activitatea d-tale pe linie sionistă în timpul războiului.

În 1941, după plecarea în Palestina a avocatului Mizrahi, am fost numit preşedinte al Organizaţiei Sioniste, fiind numit de către Comitetul Executiv. Executiva legală a activat până în 1942, când a fost desfiinţată de comisarul guvernului şi Centrala Evreilor. De la această dată, Executiva Sionistă a activat în ilegalitate.

În ce a constat activitatea d-tale în cadrul Executivei Sioniste legală?

Eu conduceam toată activitatea Executivei Sioniste, care consta din; pregătirea tineretului pentru emigrare şi activitate culturală; datorită intervenţiei făcută de către mine pe lângă directorul general al Siguranţei, Leoveanu, am obţinut dreptul de trecere prin ţară al unui grup de evrei unguri şi polonezi, care au plecat prin Constanţa în Palestina.

Cum ai ajuns la Leoveanu?

Am fost recomandat de prietenul meu Litman, care era rudă cu el. Am organizat pe toţi sioniştii tineri şi maturi pentru ajutorarea evreilor deportaţi, sau în suferinţă aici.

Ce activitate ai depus în cadrul Executivei Sioniste ilegală?

Am organizat asistenţa socială a celor deportaţi şi a celor nevoiaşi rămaşi pe loc. Ajutorarea celor din Transnistria se făcea în două feluri: prin comisia autonomă de ajutorare care făcea parte din Centrala Evreilor; prin haluţimi, care plecau clandestin în Transnistria.

Ce alte legături ai avut cu Centrala Evreilor?

Mergeam la Centrală de câte ori era nevoie de vreo intervenţie în favoarea populaţiei evreieşti, care vedea în mine adevăratul reprezentant al ei de pe vremea aceea, aceasta deoarece eu eram fostul preşedinte al Organizaţiei Sioniste.

Cum vedeai d-ta Centrala Evreilor?

Vedeam Centrala Evreilor ca o instituţie creată de guvern pentru oprimarea evreilor, o instituţie care trăda interesele poporului evreu. Ca preşedinte al Organizaţiei Sioniste, împreună cu ceilalţi conducători sionişti, am fost chemat de la Ministerul de Finanţe, unde ni s-a spus că se vor face deportări masive dacă nu se realizează de urgenţă suma cerută ca împrumut de la evrei. Am declarat atunci, ca şi alţii din cei prezenţi, că starea de declasare a populaţiei evreieşti face imposibilă această realizare. Ministrul a acordat atunci noi termene în urma discuţiei avută în cabinetul său.

Ce te-a determinat pe d-ta să duci aceste acţiuni şi să-ţi rişti viaţa?

https://biblioteca-digitala.ro

M-a determinat să duc aceste acţiuni, dorinţa de a ajuta masele largi evreieşti, fără deosebire de nuanţe şi peste ţelurile restrânse ale mişcării sioniste. În acelaşi timp, împreună cu Mella Iancu, am dus şi acţiuni în sprijinul direct al comuniştilor care lucrau în ilegalitate, colectând bani pentru Ajutorul Roşu.

Ce te-a determinat să duci aceste acţiuni?

Deoarece concepţia mea se orienta spre o politică de stânga.

Ce înţelegi d-ta printr-o politică de stânga?

Printr-o politică de stânga înţeleg politica internaţionalismului proletar, adică politica partidelor comuniste. În trecut mă orientam spre această politică văzând de aproape suferinţele maselor largi populare şi spiritul de sacrificiu al conducătorilor mişcării comuniste.

Ce înţelegi prin internaţionalism proletar?

Consider că internaţionalismul proletar înseamnă că proletariatul din toată lumea trebuie să fie unit pentru a lua în mână frânele puterii în vederea realizării diverselor faze politice, adică democraţie populară, socialism şi comunism.

Ce intenţii aveai din punct de vedere politic, în cazul unei emigrări în Palestina?

Odată ajuns în Palestina, urma să mă înscriu în Partidul Comunist. Motivele erau: în urma experienţei câştigate, am văzut că burghezia nu şi-a făcut complet datoria faţă de statul evreiesc şi că Palestina trebuie să devină şi ea o ţară de democraţie populară, numai în felul acesta putând să-şi păstreze independenţa politică şi economică. Am mai constatat că singurul stat care a ajutat pe linie principială şi consecventă crearea statului evreu, a fost Uniunea Sovietică şi că datorită succesului Armatei Roşii au putut fi salvate la timp sutele de mii de evrei din ţările eliberate.

În afară de activitatea despre care ai vorbit, ce altă activitate ai mai avut în timpul războiului?

Nu am avut nici o altă activitate în afară de cea arătată până acum.

Executiva Sionistă avea vreo legătură cu străinătatea în timpul războiului?

Executiva Sionistă nu avea legături cu străinătatea, dar organizaţiile de tineret primeau şi trimiteau curieri în străinătate, şi după 23 august primeau şi instructori palestinieni.

În timpul războiului ţi-a fost cunoscut faptul că există instructori palestinieni în ţară?

Nu mi-a fost cunoscut acest fapt. Ştiu că după 23 august au venit în ţară mai mulţi instructori pentru organizaţiile de tineret.

Pe care dintre aceşti instructori i-ai cunoscut?

Am cunoscut pe Jack Rosentzweig, pe Dan, David, Beniamin, un delegat ataşat pe lângă biroul emigrării de copii al cărui nume nu mi-l amintesc, Eliezer, şi unul care făcea parte din gruparea Haoved Haţioni.

Mai cunoşti şi alţi trimişi palestinieni?

Nu-mi amintesc nici un alt trimis palestinian.

Cunoşti felul de organizare al şlihimilor?

https://biblioteca-digitala.ro

Nu cunosc felul de organizare detailat, dar ştiu că ei erau ataşaţi pe lângă fiecare din organizaţiile sioniste de tineret.

Şlihimii aveau vreun conducător?

Nu ştiu să fi avut vreun conducător peste toţi.

După 23 august ai mai cunoscut şi alţi reprezentanţi palestinieni în România?

Da, am cunoscut pe Moshe Averbuch, care era delegat cu emigrările până la constituirea legaţiei, şi apoi consilier de legaţie. L-am cunoscut şi pe Moshe Snech, membru marcant al Mişmar-ului, care a fost într-o vizită scurtă în ţară. L-am cunoscut pe Klarman, reprezentantul agenţiei ITA. Am mai cunoscut pe: Cohen, care a fost aci împreună cu Namir; Idelson, un reprezentant al Mişmar-ului, Mikunis, reprezentantul Partidului Comunist.

Ce fel de relaţii ai avut cu aceştia?

Cu toţi cei sus enumeraţi am avut relaţii protocolare în calitatea mea de preşedinte al Organizaţiei Sioniste.

Cu cei care au stat mai multă vreme în ţară, ai avut relaţii?

Am avut relaţii în interesul funcţiei pe care o deţineam; de pildă, Averbuch a fost de câteva ori la Organizaţia Sionistă pentru a explica modul cum organizează emigrările.

După numirea lui Averbuch la Legaţia Israel ai mai întreţinut relaţii cu el?

N-am întreţinut relaţii cu Averbuch, l-am văzut cu ocazia câtorva vizite pe care le-am făcut la Legaţie, şi anume: la 15 mai 1949, când s-a sărbătorit un an de la înfiinţarea Statului Israel. Am folosit această vizită pentru a-mi arăta nemulţumirea mea faţă de modul cum se orientează politica guvernului israelian, fapt care a produs amărăciunea lui Rubin şi a lui Averbuch. Am fost altădată ca să-mi prelungesc viza pe certificatul de intrare în Palestina. Înainte de plecarea lui Rubin l-am vizitat la Legaţie şi i-am arătat marea greşeală pe care a făcut-o Ben Gurion cu ocazia discursului ţinut în legătură cu emigrările din România.

Alte relaţii ai mai avut cu Averbuch sau Rubin sau cu alţi şlihimi şi dacă ai vizitat pe vreunul din aceştia la domiciliu?

Nu am avut alte relaţii cu Averbuch sau Rubin sau cu alţi şlihimi şi nu i-am vizitat la domiciliu.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal

24 august 1950

Am de adăugat ceva în legătură cu cele declarate în seara zilei de 21 august 1950, referitor la întrebarea dacă l-am vizitat pe Agamy sau nu. Menţin declaraţia că vizite cu caracter personal n-am făcut, adaug însă că în legătură cu procesul Keren Kayemet am fost la domiciliul lui Agamy şi Rubin de două sau trei ori. N-am declarat acest lucru în ancheta din 21 august 1950 întrucât am crezut că întrebarea se referă la relaţii de prietenie, care nu a existat, iar pe de altă parte, pentru că nu aveam în momentul acela bine precizată ideea dacă puteam sau nu să vorbesc de discuţiile avute în legătură cu acest proces, deoarece avocatul

https://biblioteca-digitala.ro

Marcu Cohen, care s-a ocupat de această chestiune, mi-a declarat la timpul său că ea trebuie să rămână confidențială.

Când ai fost la Agamy în legătură cu procesul Keren Kayemet?

În primele luni ale anului 1949 am fost la Agamy, dar nu-mi amintesc dacă am fost singur sau cu Marcu Cohen.

Care a fost scopul vizitelor d-tale la Agamy şi Rubin?

Scopul vizitelor mele la Agamy şi la Rubin a fost de a stărui pe lângă d-lor spre a cere Agenției Evreieşti să recunoască în întregime pretențiile autorităților româneşti nu numai parțial, aşa cum se intenționa. În realitate, ei au acceptat acest punct de vedere.

În alte ocazii, indiferent de scop, l-ai mai vizitat pe Rubin la domiciliu?

Nu, nu l-am mai vizitat pe Rubin în alte ocazii.

Dar pe Agamy l-ai vizitat în alte ocazii, indiferent de scop?

Nu, nici pe Agamy nu l-am vizitat în alte ocazii, indiferent de scop. Adaug că vizitele făcute în ocaziile de mai sus la Rubin şi Agamy au fost făcute la domiciliul acestora, întrucât Legația nu lucra în zilele acelea şi cazul era foarte urgent.

Mai ai ceva de adăugat în legătură cu ancheta de ieri seară?

Da, în legătură cu şlihimii pe care i-am enumerat, adaug că mi-am mai amintit de unul, care era pe lângă biroul de emigrări pentru copii şi care se numea Yehuda.

Ce activitate ai avut după ce ți-ai dat demisia din Executiva Sionistă, la sfârşitul anului 1943?

Până la 30 ianuarie 1944, când am fost arestat, m-am ocupat tot cu opere de asistență socială, adică cu ajutorarea celor deportați şi a celor nevoiaşi de aici.

Pentru ce motive ai fost arestat?

Am fost arestat pentru că autoritățile au descoperit urma activității clandestine de ajutorare a deportaților din Transnistria.

De la cine primeai instrucțiuni în legătură cu această operă de asistență soacială?

Nu primeam de la nimeni. Era o hotărâre locală a cercurilor sioniste de la ei.

Când ai fost eliberat?

Am fost eliberat la începutul lui martie 1944, în urma intervenției făcută de Crucea Roşie Internațională şi a dlui ministru De Weck pe lângă care intervenise Crucea Roşie, şi pe baza faptului că nu s-au găsit dovezi materiale contra noastră.

Ce ai făcut după eliberarea de la Prefectură pe linie sionistă?

Nu am avut nici o activitate după eliberarea mea până la 23 august.

Ce activitate ai depus pe linie sionistă după 23 august 1944?

Pe linie evreiască activitatea mea a fost următoarea: am lucrat în cadrul Partidului Evreiesc şi a Congresului Mondial Evreiesc. Iar pe linie sionistă am început să activez în 1946, când a luat ființă Executiva Sionistă din nou.

Cum se explică faptul că timp de doi ani n-ai avut activitate pe linie sionistă?

După 23 august au existat două executive sioniste, una condusă de A.L. Zissu şi alta de av. Bernard Rorlich. În timpul acestor executive am luat cuvântul la diverse reuniuni, când eram invitat.

https://biblioteca-digitala.ro

De ce au fost înlocuiţi Rorlich şi Zissu din conducerea executivei Sioniste?

Aceştia au fost înlocuiţi pentru că conferinţa care a avut loc în 1946, aprilie, a propus şi realizat alegerea mea ca preşedinte.

Spune tot ce ştii despre Congresul Mondial Evreiesc.

Congresul Mondial Evreiesc este o organizaţie mondială care, în cadrul unor conferinţe periodice la care participă delegaţii comunităţilor evreieşti, discută problemele evreieşti.

Care este scopul Congresului Mondial Evreiesc?

Scopul Congresului Mondial este de a apăra prin forţa unită a populaţiei evreieşti din lume, drepturile comunităţilor evreieşti, lovite şi prigonite. Soluţiile acestor probleme sunt luate în discuţie în cadrul unor conferinţe mondiale, la care se mai discută şi situaţia socială, economică şi politică a diverselor comunităţi evreieşti din lume.

Care a fost activitatea Congresului Mondial Evreiesc după 23 august 1944?

Era o activitate de demascare a consecinţelor fascismului faţă de populaţia evreiască.

În ce consta această demascare?

Aceste demascări erau făcute prin statistici, material documentar, cu privire la criminalii de război, s-au tipărit broşuri şi documente cu acelaşi scop. Congresul se mai ocupa cu studierea problemelor de restratificare şi reclasare a populaţiei evreieşti din toată ţara.

Ce conţineau statisticile?

Statisticile conţineau starea economică, socială şi culturală a populaţiei evreieşti. Pe za lor s-au tipărit două volume.

Care este forul suprem al Congresului Mondial Evreiesc?

Congresul Mondial evreiesc are un comitet executiv mondial, care azi este împărţit pe trei branşe: branşa europeană, care are un sediu la Londra şi altul la Geneva; branşa americană, cu sediul la New York şi branşa israeliană, cu sediul la Ierusalim. Înainte de 1948, biroul central al Congresului era la Geneva.

Statisticile au fost trimise şi forurilor de la Geneva?

Volumele tipărite au fost trimise şi la Geneva.

Cine făcea parte din biroul central al Congresului Mondial Evreiesc?

Făceau parte: dr. Stephan Wise, dr. Nachum Goldman, dr. Kubovitzki, dr. Rockner etc.

În afară de aceste două volume, aţi mai trimis altceva la Geneva?

Nu am trimis la Geneva decât tipărituri oficiale.

În timpul cât ai activat la Congres, ai fost în străinătate, când şi unde?

Da, în 1946 am fost trimis de Congresul Mondial din România la Conferinţa Congresului Mondial de la Paris. Am plecat împreună cu pictorul Maxy şi deputatul Poldi Filderman.

Care a fost scopul Congresului Mondial Evreiesc după 23 august 1944, în ultimii ani?

Scopul a fost studierea problemelor evreieşti.

https://biblioteca-digitala.ro

Specifică care probleme.

Problema cetăţeniei evreilor care fuseseră nedreptăţiţi în urma legilor anterioare lui 23 august 1944; problema restratificării populaţiei evreieşti din România, adică căutam ca populaţia evreiască formată din oameni fără ocupaţie productivă să intre în câmpul muncii în România; problema regăsirii familiilor despărţite; problema criminalilor de război; probleme culturale, adică tipărirea a unor serii de broşuri şi lucrări în legătură cu problemele de cultură evreiască.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal

24 august 1950

În ce scop ai plecat la Paris în anul 1946?

Am plecat la Conferinţa Congresului Mondial Evreiesc pentru a discuta situaţia diverselor colectivităţi evreieşti.

Ai mai plecat cu cineva la Paris?

Am plecat cu pictorul Maxy, din partea evreilor din P.C.R., cu Poldi Filderman, din partea evreilor din P.S.D., rabinul Şafran, Wilhelm Fischer şi av. Schwefelberg.

Ce chestiuni au fost luate în discuţie la Conferinţa Congresului Mondial Evreiesc de la Paris, din 1946?

Au fost luate în discuţie următoarele chestiuni: situaţia economică de după război a evreilor; revendicările populaţiei evreieşti, adică necesităţile lor de natură economică, politică, financiară, culturală din diverse ţări (aceste revendicări erau luate în discuţie de delegaţii diverselor ţări); probleme de restratificare.

Cu cine ai luat contact când ai fost la Paris, în 1946?

Am luat contact cu dr. Nahum Goldman, dr. Baron, Isterman – unul din secretarii Congresului Mondial Evreiesc –, cu dl Adam – reprezentantul evreilor comunişti francezi –, colonelul Bernstein din America, reprezentant al uneia din asociaţiile evreieşti din America.

Ai luat legătura cu cineva de la Agenţia Evreiască când ai fost la Paris, în 1946?

Am fost primit într-o audienţă de Ben Gurion şi m-am întâlnit cu dr. Snech.

Ce ai discutat cu Ben Gurion?

Am făcut o simplă vizită protocolară, fără să discutăm nici o problemă, doar ce aceasta nu intra în cadrul vizitei mele la Paris.

Ai discutat cu Ben Gurion ceva în legătură cu populaţia evreiască din România şi de necesităţile ei de emigrare?

Nu am discutat nimic în legătură cu populaţia evreiască şi cu necesităţile ei de emigrare.

Ai primit de la Ben Gurion instrucţiuni pe linie sionistă şi de felul cum trebuie dusă această muncă în România?

Nu, nu am primit instrucţiuni pe linie sionistă şi pe nici o altă linie.

https://biblioteca-digitala.ro

Ce ai discutat cu Snech, când l-ai întâlnit la Paris, în 1946?

Deoarece îl consideram pe Snech – fostul conducător al Haganei – ca un om cu vederi progresiste, i-am arătat recunoştinţa populaţiei evreieşti din România faţă de Uniunea Sovietică şi Armata Roşie şi de forţele democratice din România, datorită cărora restul populaţiei evreieşti a putut fi salvată şi repusă în drepturile ei.

În legătură cu necesităţile de emigrare ale populaţiei evreieşti din România ai discutat cu cineva ceva?

Nu, n-am discutat cu nimeni această problemă.

Ai mai fost la vreo conferinţă a Congresului Mondial în străinătate?

Am mai fost la Montreux, în anul 1948, la Conferinţa Congresului Mondial, împreună cu delegaţia comunistă. Din delegaţie făceau parte: tov. deputat Bercu Feldman, tov. deputat Leibovici Şerban, tov. Iscovici, de la Ministerul Naţionalităţilor, tov. Bacalu, tov. Iosif Bercu, Şef Rabinul Rosen Moses. Din partea Congresului am fost eu, av. Manolescu, av. Tumarkin, ing. Dascălu şi Esselsohn. Din Comitetul democratic a mai plecat şi dr. Hilel din Cluj.

Care a fost scopul Conferinţei de la Montreux, din 1948?

Conferinţa de la Montreux a avut drept scop discutarea situaţiei populaţiei evreieşti din diverse ţări, sub aspect economic, social, cultural şi politic. La această conferinţă s-a născut însă în afară de ordinea de zi o discuţie foarte aprinsă cu privire la atitudinea pe care poporul evreu trebuie să o aibă faţă de lagărul imperialist şi faţă de lagărul democratic. La această conferinţă am luat şi eu cuvântul alături de rabinul Rosen Moses şi Şerban Leibovici, arătând în discursul meu că trebuie combătută propunerea unora din conducători ca poporul evreu să păstreze neutralitate în problemele de politică generală. Poporul evreu trăind în mijlocul frământărilor generale, trebuie să ia o atitudine făţişă. Noi trebuie să fim alături de Uniunea Sovietică şi de ţările de democraţie populară.

Ai făcut această declaraţie din absolută convingere, sau a fost o necesitate a momentului?

Am făcut această declaraţie din convingere şi bazat pe argumente concrete şi obiective, adică am arătat că poporul evreu îşi datorează viaţa Uniunii Sovietice. În al doilea rând, Uniunea Sovietică este aceea care a apărat cu consecvenţă crearea statului evreu. În al treilea rând, poporul evreu trebuie să-şi refacă viaţa într-un sistem de activitate productivă, alături de Uniunea Sovietică.

Ce înţelegi d-ta printr-o politică de apropiere a poporului şi a statului evreu de Uniunea Sovietică şi de ţările de democraţie populară?

Am arătat că, întrucât Uniunea Sovietică a dus greul principal în zdrobirea nazismului, care a avut unul din principalele obiective poporul evreu, acesta trebuie să păstreze recunoştinţă salvatorului său şi deci cu toată influenţa de care dispune în ţările imperialiste trebuie să lupte contra imperialismului anglo-american şi a uneltelor lui şi contra aţâţătorilor şi calomniatorilor împotriva Uniunii Sovietice.

Cum vezi d-ta că evreii de aci din ţară trebuie să-şi exprime devotamentul faţă de Uniunea Sovietică şi de regimul care le-a salvat viaţa.

Eu văd în felul următor: evreii trebuie să susţină în toate ocaziile toate acţiunile iniţiate de regimul nostru.

https://biblioteca-digitala.ro

Când ai fost la Montreux, în 948, la Conferinţa Congresului Mondial Evreiesc, cu cine ai luat legătura?

Nu am luat legătura cu nimeni.

A avut loc vreo ciocnire între delegaţi la această Conferinţă, din 1948?

A avut loc o ciocnire între delegaţi din cauză că americanii nu au admis delegaţi comunişti în comitetul american. În această situaţie eu am adoptat o atitudine drastică. În toate chestiunile care s-au discutat, conducerea Congresului Mondial Evreiesc a adoptat o poziţie de neutralitate.

Această ciocnire care a avut loc la Conferinţa de la Montreux a avut consecinţe?

Noi am refuzat în mod ostentativ să numim reprezentanţii noştri în diversele comitete care au fost alese la Montreux până la lichidarea conflictului.

Cum se explică faptul că în timp ce celelalte ţări de democraţie populară au desfiinţat Congresul Mondial Evreiesc, în România el a continuat să existe?

Pentru că în România Comitetul Democrat Evreiesc avea deplină încredere în mine, care eram unul din conducători. Conducerea C.D.E. şi tov. Bercu Feldman erau convinşi că nu se va face nimic la Congres în afara spiritului progresist şi democrat care se ştia că îl reprezintă.

Care au fost motivele lichidării Congresului Mondial?

La Conferinţa de la Montreux trebuia să se hotărască preluarea Congresului Mondial din România de către C.D.E. împreună cu câteva elemente din conducere, adică a subsemnatului, Tumarkin, Essels şi alţii. Din cauza atitudinii reacţionare a delegaţilor americani şi până la rezolvarea incidentului de care s-a vorbit mai sus, s-a amânat această preluare. Faţă de această situaţie comitetul vechi al Congresului a hotărât să intre în lichidare, în 1949. Am raportat tov. Bercu Feldman această situaţie, iar el mi-a cerut să păstrez un birou restrâns, în mod formal, pentru că s-ar putea întâmpla ca tribuna Congresului să mai fie folosită. Am dat urmare acestei cereri mutându-ne în localul pus la dispoziţie de C.D.E.

Alt scop în afară de punctele arătate, a mai avut Congresul Mondial din România?

Nu, Congresul Mondial nu a avut nici un alt scop.

A fost folosit în alt scop vreodată?

Nu, nu a fost folosit în nici un alt scop.

Mai ai de adăugat ceva în legătură cu Congresul, care crezi că ar putea interesa?

Nu, nu mai am de adăugat nimic altceva care ar putea interesa.

Cu care dintre conducătorii sionişti ai avut legături fie de prietenie fie în interesul muncii depuse pe linie sionistă?

Dr. Cornel Iancu şi Mella Iancu, Jean şi Dora Litman mi-au fost prieteni personali şi pe linie de activitate sionistă. Dintre conducătorii sionişti am avut relaţii pe linie sionistă cu dr. Zalman, Dan Ieşeanu, dr. Löwenstein, Michel Leiba, Carol Berman, av. Kanner, av. Ebercohn, av. Tully Rosenthal, av. Rorlich, A.L. Zissu, dr. Drimen, ing. Hirschfeld, rabinul Frenkel, ing. Iakerkaner, Sigmund Spiegel, Pascu Schächter, d-na Weisselberger, Elli Rappaport şi Marcu Cohen.

În ce constau relaţiile cu cei de mai sus pe care i-ai înşirat?

https://biblioteca-digitala.ro

Am avut relaţii de la preşedintele Executivei la conducătorii sionişti. Relaţiile constau în şedinţele comune ce le aveam la Executivă, unde se discutau problemele generale de reprezentare ale mişcării, adică reprezentarea faţă de autoritatea de stat, precum şi diverse manifestări comune ale întregii organizaţii, cum ar fi întrunirile publice.

Cu care din cei înşiraţi mai sus ai întreţinut şi relaţii de prietenie?

Am întreţinut relaţii mai apropiate cu Dan Ieşeanu, dr. Löwenstein, av. Rorlich, Ebercohn; mă vizitam cu ei foarte rar, în total una sau două vizite protocolare. Cu avocaţii mă vedeam şi la tribunal.

Când te-ai văzut ultima oară cu aceştia?

Pe dr. Löwenstein l-am văzut la Mella Iancu cu 2-3 săptămâni înainte de arestarea mea. Pe av. Rorlich l-am văzut cu o lună înainte de arestarea mea. Pe Ieşeanu l-am văzut odată când a primit Cartea Poştală pentru a depune actele.

Dar cu ceilalţi conducători sionişti când te-ai văzut ultima oară?

Pe Michel Leiba l-am văzut mai bine de un an înainte de arestarea mea, cam prin vara anului 1949. Pe Kanner l-am văzut ultima oară cu o lună înainte de arestarea mea. Pe Kanner l-am văzut o dată pe stradă şi altădată l-am vizitat acasă; a fost o vizită familiară cu câteva luni înainte de arestarea mea. Pe Ebercohn îl vedeam la tribunal. Pe Zissu nu l-am văzut de multă vreme. Pe Drimer, înainte de desfiinţarea Organizaţiei Sioniste, nu l-am mai văzut. Pe Hirschfeld l-am văzut pe stradă. Pe Frenkel nu l-am văzut de mult. Pe Iakerkaner l-am văzut cu 4-5 luni de zile în urmă pe stradă.

Pe unii dintre aceştia i-ai mai văzut într-o ocazie pe care nu ai spus-o?

Nu i-am mai văzut într-o altă ocazie.

Ce discutai când te întâlneai cu conducătorii sionişti?

Discutam chestiuni de interes personal, printre care şi dacă unul sau altul din cei arătaţi au primit sau nu rezolvarea cererii de plecare.

Chestiuni de interes personal pe linie sionistă aţi discutat?

Nu am discutat chestiuni pe linie sionistă cu cei de mai sus, nemaiexistând astfel de chestiuni.

La domiciliu ai vizitat pe vreunul din conducătorii sionişti?

Da. Pe Cornel şi Mella Iancu, pe Jean Litman, pe Marcu Cohen de vreo două ori l-am vizitat, care şi el a venit la mine de vreo două ori în legătură cu procesul Keren Kayemet. Nu am făcut nici o altă vizită la conducătorii sionişti la domiciliu.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal

25 august 1950

Când ai mai fost în străinătate şi unde?

Am fost la Congresul Sionist, în 1947, la Basel.

Din partea cui ai fost trimis?

https://biblioteca-digitala.ro

Am fost trimis din partea Executivei Sioniste la Congresul de la Basel, în 1947.

Cu cine ai plecat împreună?

Am plecat cu o întreagă delegaţie, formată din circa 20-25 persoane.

Ce chestiuni au fost discutate la Congresul Sionist de la Basel?

Au fost discutate: situaţia mişcării sioniste; situaţia Palestinei în raport de mandatul britanic şi Alegerea unei noi conduceri a Executivei Mondiale.

Ai luat parte la discuţii?

Nu am luat parte la discuţii întrucât nu eram delegat. Am fost un simplu asistent şi nu delegat.

Cu cine ai luat legătura în timpul şederii în Elveţia?

Nu am luat legătura cu nici unul din conducătorii sionişti mondiali, din cauza multiplelor preocupări ale acestora în legătură cu problemele Congresului. Am luat legătura numai cu dr-ul Rikner, din partea Congresului Mondial Evreiesc, care venise ca asistent.

Ce ai discutat cu Rikner?

Nu am discutat cu el decât chestiuni personale lipsite de importanţă.

Cu alte personalităţi nesioniste ai luat legătura?

Nu, n-am luat legătura ci nici o altă personalitate nesionistă.

În ce ocazii ai mai fost în străinătate?

Am fost în vara anului 1947, la Karlovi Vary, unde am luat parte la Conferinţa Sionistă Europeană.

De cine ai fost trimis?

Am fost trimis de Executiva Sionistă.

Ce chestiuni s-au discutat la această conferinţă?

S-au discutat la această conferinţă chestiuni de ordin organizatoric, a creării în diversele ţări din Europa a unei Federaţii Sioniste, care să cuprindă din punct de vedere reprezentativ toate faţiunile existente în acea ţară.

De cine a fost condusă conferinţa?

Conferinţa a fost condusă de Dobkin, conducătorul organizatoric al Agenţiei Evreieşti.

Cine era Dobkin şi ce ştii despre el?

Dobkin era conducătorul Departamentului emigrării din Agenţia Evreiască şi apoi a trecut la Departamentul organizării.

În afară de discuţiile din cadrul Conferinţei ai mai avut vreo discuţie cu Dobkin?

Nu, n-am avut altă discuţie cu Dobkin.

Ai luat cuvântul în cadrul Conferinţei?

Da, am luat cuvântul şi am arătat că în R.P.R. există de acum această formă de federalizare, adică însăşi Executiva Sionistă, care reprezintă pentru chestiuni exterioare, toate grupările. Am mulţumit cu această ocazie guvernului român pentru libertatea ce o acordă mişcării sioniste şi am arătat şi modul cum revendicările populaţiei evreieşti au fost realizate de guvern, în România. Înainte de plecare am avut o discuţie cu tov. Bercu

https://biblioteca-digitala.ro

Feldman, de la C.D.E., căruia i-am arătat cele ce voi expune, în diversele ocazii ale voiajului meu. Dumnealui a făcut demersuri în legătură cu obţinerea paşaportului şi a vizei de ieşire din ţară.

În timpul când ai stat în Cehoslovacia, cu cine ai luat legătura?

Nu am luat legătura cu nimeni.

Când ai mai fost în străinătate?

În septembrie 1947, în continuarea voiajului de la Karlovi Vary, am plecat la Zürich, unde avea loc Comitetul Central al Organizaţiei Sioniste Mondiale şi unde se discuta documentul ce a fost primit din partea Comisiei O.N.U. cu privire la crearea celor două state: arab şi evreu, în Palestina.

Ai luat parte la discuţii?

Nu am luat parte la discuţii întrucât eram în calitate de simplu asistent.

Cu cine ai luat legătura în timpul cât ai stat la Zürich?

În timpul când am stat la Zürich i-am văzut acolo pe dr. Snech, pe Nahum Goldman, pe Golda Mayer, pe Schertok, pe rabinul Fischman, pe Itzhak Grümbaum, pe Josef Sprintzak, care era conducătorul Conferinţei şi pe Dobkin.

Ce discuţii ai avut cu palestinienii enumeraţi mai sus?

Am discutat cu dr. Snech, cu Dobkin, cu Nahum Goldman, rabinul Fischman, Itzhak Grümbaum. Acestora le-am arătat aceeaşi idee la toţi, că situaţia de astăzi – din 1947 – din România este cu totul schimbată faţă de situaţia dinainte de război, şi anume în sensul că problemele evreieşti, adică revendicările respective ale populaţiei evreieşti au fost şi sunt pe zi ce trece rezolvate complet. Că, deci, probleme de emigrare nu mai pot fi puse ca înainte în mod general pentru salvarea unei populaţii, ci eventual în măsura în care guvernul român o va admite, pentru aceia care s-au devotat ideii creării unui stat evreiesc. Cu această ocazie am sugerat dr-ului Snech, ale cărui vederi progresiste le cunoşteam, de a vizita eventual R.P.R. pentru a se convinge personal de această situaţie, ceea ce în realitate dr-ul Snech a făcut mai târziu.

Ce ţi-au răspuns palestinienii?

Aceştia au luat cunoştinţă cu mult interes de relatările mele.

Discuţiile au fost duse în colectiv sau separate cu fiecare în parte?

Discuţiile le-am purtat cu fiecare în parte, dar la unele din ele se întâmplă să se grupeze mai multe persoane care erau interesate de discuţie şi care, întâmplător, se aflau în acel loc.

Vreo discuţie cu caracter conspirativ ai avut în timpul şederii la Zürich?

Nu, n-am avut nici o discuţie cu caracter conspirativ la Zürich.

Instrucţiuni ai primit de felul cum trebuie să duci activitatea sionistă?

Nu am primit asemenea instrucţiuni.

Altădată ai mai fost în străinătate?

Nu, altădată nu am mai fost în străinătate.

La Conferinţa de la Zürich cine a mai luat parte în afară de Dobkin, dintre conducătorii Agenţiei evreieşti?

https://biblioteca-digitala.ro

A mai luat parte Ben Gurion.

Cu Ben Gurion ai avut vreo discuţie în timpul şederii la Zürich?

Nu, nu am avut discuţii cu Ben Gurion în timpul şederii la Zürich. Nu am vorbit cu el deloc, el fiind foarte ocupat.

Gândeşte-te timp de 5 minute, dacă mai ai de adăugat ceva în legătură cu călătoriile făcute în străinătate?

Nu mai am nimic de adăugat în legătură cu călătoriile făcute în străinătate.

De ce ai demisionat de la conducerea Organizaţiei Sioniste, în 1948?

Am demisionat pentru că împlinisem doi ani de funcţiune şi intenţionam să plec în Palestina, în care scop înaintasem actele la începutul lunii mai 1948.

Ce grupări sioniste făceau parte din Executiva Sionistă de după 23 august 1944?

Toate grupările sioniste făceau parte, afară de cea revizionistă.

De ce gruparea revizionistă nu făcea parte din Organizaţia Sionistă?

Nu făcea parte din Organizaţia Sionistă pentru că la un moment dat pe plan mondial revizioniştii, în frunte cu Jabotinski, s-au retras din Organizaţia Sionistă Mondială, constituind o nouă organizaţie sionistă.

După 23 august 1944, a pus organizaţia revizionistă problema reintrării în Organizaţia Sionistă?

Părerea mea a fost ca să se admită primirea organizaţiei revizioniste deoarece ea exista ca mişcare şi pentru ca astfel să poată fi controlată din punct de vedere disciplinar de către Executiva Sionistă, din care făceau parte toate grupările mişcării, prin reprezentanţii lor, fără nici o deosebire de nuanţă ideologică.

Cum vezi d-ta mişcarea revizionistă?

Mişcarea revizionistă se situează la extrema dreaptă a mişcării sioniste. Odată ajuns în Palestina, voi combate această mişcare ca una care este de extremă dreaptă.

Cum ai înţelege dumneata să duci lupta în cazul unei emigrări în Palestina?

Înţeleg să duc lupta în cadrul Partidului Comunist Israelian, luptând pentru lozincile acestui partid, adică pentru combaterea încadrării Israelului în Planul Marshall sau în orice alt plan asemănător, pentru adoptarea unei atitudini prosovietice şi în favoarea democraţiei populare, pentru întărirea luptei partizanilor păcii.

În situaţia actuală din Palestina, cum vezi d-ta posibilitatea creării unei democraţii populare în Palestina?

Eu văd acest lucru prin venirea la putere a unui guvern de coaliţie în care elementul preponderent să fie Partidul Comunist Israelian. Consider că esenţialul pentru crearea unei democraţii populare este lupta de clasă.

Ce înţelegi d-ta prin lupta de clasă?

Prin lupta de clasă înţeleg preluarea puterii de către clasa proletariatului, prin înlăturarea elementului burghez.

Cum ai luptat d-ta pentru această idee în timpul activităţii dumitale în România?

Am preluat în toate ocaziile, lozincile progresiste ale momentului, adică: necesitatea răsturnării regalităţii, a luptei pentru pace, a combaterii rămăşiţelor fasciste sub orice formă

https://biblioteca-digitala.ro

ar fi, recte partidele istorice, pentru popularizarea ideii că numai Uniunea Sovietică şi ţările de democraţie populară, adică partidele comuniste, combat pe linie principială antisemitismul, spre deosebire de ţările sub influenţa anglo-americană, unde antisemitismul creşte în mare măsură. Am cerut conlucrarea activă cu Partidul Comunist Israelian, a partidelor din Israel, aceasta printr-o rezoluţie care am propus-o şi a fost acceptată de Conferinţa Sionistă din mai 1948. M-am prezentat cu această rezoluţie la M.A.E., la tov. Voitinovici, arătându-i dorinţa de a fi folositor şi mai departe în această direcţie. Am procurat prin diverse buletine ale Congresului Mondial, ce le primeam din străinătate, informaţii Comitetului Democratic, cu privire la creşterea mişcării antisemite în ţările de sub influenţa americană. Am cerut Comitetului Mondial al Congresului Mondial Evreiesc să nu se mulţumească cu proteste pasive faţă de astfel de chestiuni, ci să organizeze o mişcare de masă, care să prevină catastrofa unei mişcări neonaziste. Am cerut acest lucru cu ocazia incidentelor antisemite de la München şi a atitudinii politicii americane, care a lovit şi rănit pe refugiaţii evrei de acolo. Deşi eram preşedintele Organizaţiei Sioniste, care implicit avea ideea de emigrare, am cerut la toate întrunirile ca populaţia să se încadreze, cei care au locuri de muncă să-şi facă datoria cu sfinţenie, pentru că acei care vor să plece trebuie să aştepte liniştiţi şi fără agitaţie hotărârea guvernului asupra faptului dacă, în ce număr şi când va permite emigrarea. De asemenea, la conferinţele mondiale la care am participat am putut să plec datorită faptului că prietenii de la C.D.E. aveau încredere, verificată pe teren, în ideile mele progresiste şi în modul cum apăram prestigiul R.P.R. combătând calomniile în străinătate. Toate autorizaţiile de plecare le-am primit datorită demersurilor făcute de către C.D.E. În mod particular, după ce nu am mai fost preşedinte şi până înainte de arestarea mea, prin discuţii particulare arătam că ceea ce se întâmplă cu populaţia evreiască referitor la emigrare constituie o psihoză întrucât, după cum am arătat în altă parte, elementele care ar trebui să plece sunt acelea care militează pentru ideea unui stat evreiesc independent şi progresist.

Mai ai de adăugat ceva în legătură cu ancheta de astă seară?

Nu mai am nimic de adăugat în legătură cu ancheta de astă seară.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal

29 august 1950

Pe care şlihimi ai cunoscut?

Am cunoscut pe următorii şlihimi: David, Beniamin, Jack Rosenzweig, Iehuda de la Aliad Hanoar, un altul care a urmat pe Iehuda la Aliad Hanoar şi al cărui nume nu mi-l reamintesc. Despre el ştiu că era de statură mijlocie, în vârstă de circa 30 de ani şi nu ştiu cărei mişcări aparţinea. Am mai cunoscut pe Dan, Eliezer.

Alţi şlihimi ai mai cunoscut?

N-am mai cunoscut nici un alt şeliah.

Vreunul din şlihimii enumeraţi a fost înainte de 23 august 1944 în România?

https://biblioteca-digitala.ro

Nu-mi este cunoscut acest fapt.

Ce relaţii ai întreţinut cu şlihimii?

Cu şlihimii am întreţinut relaţii strict protocolare; mă vedeam cu ei în cadrul întrunirilor diverselor grupări la care şi eu eram invitat ca preşedinte.

Ce caracter aveau întrunirile la care te întâlneai cu şlihimii şi ce se discuta la aceste întruniri?

La aceste întruniri se arăta care este stadiul problemei palestiniene, se expunea programul facţiunii respective, fiecare grupare făcându-şi propaganda pentru facţiunea sa.

La vreo întrunire cu caracter particular a şlihimilor ai luat parte?

Nu, n-am luat parte decât la întrunirile publice.

Unde se ţineau de obicei întrunirile la care luau parte şlihimii?

Întrunirile se ţineau în săli publice ca Gloria, Tomis.

Ai luat parte la vreo întrunire, la vreo casă particulară unde a participat vreun şeliah?

Nu, n-am luat parte la nici o întâlnire într-o casă particulară unde să fi participat vreun şeliah.

Şlihimii aveau şedinţe ale lor la care se întruneau? Aveau vreun sediu?

N-am cunoştinţă de faptul dacă şlihimii aveau vreun sediu unde se întâlneau.

Exista vreo instituţie care coordona munca şlihimilor?

Nu ştiu. N-am cunoştinţă de faptul ca să fi existat o astfel de instituţie.

Cunoşti felul în care şlihimii veneau şi părăseau ţara?

Credeam că au venit pe cale legală, întrucât îi vedeam la întrunirile publice.

Cunoşti vreun şeliah care a venit în ţară înainte de 23 august 1944?

Nu cunosc nici un şeliah care să fi venit în ţară înainte de 23 august 1944.

După 23 august 1944 ai auzit dacă au venit şlihimi înainte de 23 august 1944?

Nu, n-am auzit de existenţa unor şlihimi veniţi înainte de 23 august 1944.

Mai ai ceva de adăugat în legătură cu şlihimii?

Dintre toţi şlihimii era unul, Jack Rosenzweig, care a venit la sfârşitul anului 1947, şi care participa din când în când la şedinţele Executivei. Făcea parte din mişcarea Ichud.

Cum se explică că Jack Rosenzweig venea pe la Executiva Sionistă?

Venea pe la şedinţele Executivei în calitate de palestinian, fiind originar din România şi cunoscut cu mine, Dan Ieşeanu, cu Löwenstein şi alţii.

Cu ce alţi reprezentanţi ai Palestinei ai avut legături?

Am avut legături cu Averbuch. L-am cunoscut ca pe un delegat al Agenţiei Evreieşti şi nu am avut cu acesta relaţii de muncă. Aceasta în perioada când eram preşedinte al Organizaţiei Sioniste.

Alte relaţii de orice natură ai avut cu Averbuch în perioada când ai fost la conducerea Organizaţiei Sioniste?

Cu Averbuch nu am avut alte relaţii de nici o altă natură, în afară de vizitele în care el expunea situaţia emigrărilor.

https://biblioteca-digitala.ro

După venirea lui Averbuch la Legaţia Israel, ai mai întreţinut relaţii cu el?

L-am văzut la Legaţie cu ocazia unei vizite pe care am făcut-o, protestând faţă de politica guvernului Ben Gurion.

L-ai vizitat pe el personal sau mai era şi altcineva?

Am discutat această chestiune cu Rubin şi Averbuch.

Altceva aţi mai discutat atunci?

Nu, n-am discutat alte chestiuni.

În alte ocazii l-ai mai vizitat pe Agamy la Legaţie?

Nu, nu l-am vizitat în alte ocazii la Legaţie pe Agamy.

Îţi aminteşti la ce dată a avut loc această vizită, când ai discutat cu Rubin şi cu Agamy?

Această vizită a avut loc în mai 1949, cu ocazia primei aniversări a Statului Israel.

Pe Rubin l-ai mai vizitat în alte ocazii?

Pe Rubin l-am mai vizitat pentru a protesta în numele meu personal contra ultimului discurs al lui Ben Gurion, referitor la situaţia emigrărilor din România. Această vizită a avut loc la Legaţie, înainte de plecarea lui.

Alte chestiuni ai mai discutat cu Rubin cu această ocazie?

Nu, n-am discutat alte chestiuni cu Rubin cu această ocazie.

Alte vizite ai mai făcut la Legaţie?

Da. Am mai fost la Legaţie pentru a-mi prelungi viza pe certificat prin mai 1950.

De la plecarea lui Rubin până în mai 1950 ai mai fost la Legaţie?

Nu, n-am mai fost la Legaţie de la plecarea lui Rubin, până în mai 1950.

Din mai 1950 şi până la arestarea d-tale ai mai fost la Legaţie?

Nu, n-am fost niciodată la Legaţie, din mai 1950 şi până la arestarea mea.

Cu ocazia vizitelor făcute la Legaţie ai mai văzut pe altcineva în afară de Rubin şi Agamy?

Da. L-am văzut pe Halevy, în mai 1950, care mi-a prelungit viza pe certificat.

Ce ai discutat cu Halevy cu această ocazie?

Nu am discutat nimic altceva decât chestiunea în legătură cu prelungirea acestui certificat.

Altceva ai mai discutat cu Halevy în această ocazie?

Nu am mai discutat nimic cu Halevy. În biroul lui Halevy se mai afla şi un alt membru al Legaţiei, Mordehai. A fost prezent tot timpul când am stat la Halevy.

Pe care dintre reprezentanţii Statului Israel i-ai vizitat la domiciliu?

Am vizitat la domiciliu pe Rubin şi pe Averbuch, în legătură cu procesul Keren Kayemet.

Când au avut loc aceste vizite?

La Averbuch acasă am fost în primăvara anului 1949. Rectific, nu am fost primăvara, ci în primele trei luni ale anului 1949. În timpul acestei perioade am fost la Averbuch acasă de 2-3 ori.

https://biblioteca-digitala.ro

Ce ai discutat cu Averbuch în timpul acestor vizite?

Cu ocazia vizitelor făcute la domiciliul lui Averbuch în primele trei luni ale anului 1949 am discutat chestiunea procesului Keren Kayemet, adică am făcut apel la Averbuch ca să convingă şi pe Rubin, ca ambii împreună să fie de acord cu cuantumul despăgubirilor care se cereau în acest proces, cerând, la rândul lor, Agenţiei Evreieşti să aprobe acest cuantum. Atât Averbuch, cât şi Rubin se menţineau la un cuantum mai scăzut, care nu era însă primit. În urma discuţiilor avute cu Averbuch şi cu Rubin, au fost de acord până la sfârşit să admită cuantumul cerut.

Care au fost argumentele pe care le-ai invocat pentru a convinge pe Averbuch şi pe Rubin să accepte propunerile d-tale?

Am arătat că din momentul ce se aprobase deja de către Averbuch şi Rubin o sumă pe care ei urmau să o comunice Agenţiei Evreieşti, trebuie ca ei să-şi însuşească punctul de vedere că despăgubirile trebuiesc plătite în cuantumul cerut de Banca Naţională, deoarece consideram că se comisese o infracţiune şi că statul român trebuia despăgubit.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal

30 august 1950

Care a fost activitatea d-tale în cadrul Executivei Sioniste în timpul războiului?

Activitatea mea în cadrul Executivei Sioniste ilegale din timpul războiului a constat din ajutorarea deportaţilor din Transnistria. Eu şi Wilhelm Fischer eram aceia care dădeam instrucţiuni exacte haluţimilor care plecau ilegal în Transnistria pentru a duce ajutoare şi pentru a încerca să salveze şi oameni acolo unde se putea.

Executiva Sionistă ilegală din timpul războiului a ţinut relaţii cu străinătatea, cu Agenţia Evreiască din Istanbul?

Executiva Sionistă n-a întreţinut legături cu străinătatea, cu Agenţia Evreiască din Istanbul.

De la cine primea Executiva Sionistă ilegală instrucţiuni şi fonduri în legătură cu munca de ajutorare a deportaţilor?

Executiva Sionistă nu primea instrucţiuni de nicăieri, ea lucrând pe baza hotărârilor locale, iar fondurile le primeam de la Wilhelm Fischer, care, la rândul lui, le primea de la Joint.

D-ta personal ai avut vreo legătură cu Agenţia Evreiască din străinătate în timpul războiului?

Barlas, directorul Oficiului de Emigrare de pe lângă Agenţia Evreiască din Istanbul m-a rugat ca, în calitatea mea de preşedinte a Organizaţiei Sioniste, să ajut în problemele de emigrare pe fostul director al Oficiului de Emigrare de aici, dl Entzer. Am primit în principiu, însă în urmă am comunicat refuzul meu de a colabora cu Entzer, nefiind de acord cu criteriile şi cu modul cum el vroia să organizeze emigrările, adică nu eram de acord că Entzer dădea prioritate copiilor bogaţi.

https://biblioteca-digitala.ro

De unde ştiau conducătorii sionişti de legătura d-tale cu tov. Bercu Feldman?

Ei ştiau acest lucru deoarece era o legătură oficială, iar eu le explicam că orice activitate obştească şi deci şi aceea a Organizaţiei Sioniste trebuie dusă strict numai în cadrul spiritului şi lozincilor actuale.

Pe ce crezi d-ta că se baza suspiciunea lui Agamy faţă de d-ta?

Cred că această suspiciune se baza pe faptul că Agamy cunoştea influenţa pe care o sufeream în diverse probleme evreieşti şi sioniste din partea lui B. Feldman şi pentru faptul că amestecam diverse probleme de ordin politic în cadrul întrunirilor sioniste. Această suspiciune nu se baza pe vreo chestiune personală deoarece nu am avut nimic personal cu Agamy sau cu ceilalţi conducători sionişti, ci se baza pe chestiuni politice, pe faptul că susţineam unele lozinci care loveau direct în mişcare.

Nu crezi oare că suspiciunea lui Agamy şi a cercurilor sioniste se baza şi pe faptul că d-ta ai reuşit să menţii Congresul Mondial Evreiesc până în 1950, în timp ce el fusese desfiinţat în toate ţările de democraţie populară?

Cred că această suspiciune exista şi din această cauză în cercurile sioniste, unde se comenta nefavorabil hotărârea mea – în urma cererii tov. Bercu Feldman – de a menţine un birou restrâns al Congresului cu toată hotărârea luată în aprilie 1949 de către Comitetul Executiv al Congresului de a lichida. În ceea ce priveşte pe Agamy, nu pot să precizez dacă suspiciunea lui se baza şi pe acest motiv întrucât nu am discutat niciodată cu el chestiunea Congresului Mondial Evreiesc.

Pe ce crezi că se mai baza suspiciunea lui Rubin şi a lui Agamy împotriva d-tale şi dacă nu se comisese vreo indiscreţie din partea cuiva?

Cred că nu era nevoie de vreo indiscreţie întrucât discuţiile şi ideile mele cu privire la politica Ben Gurion în general şi cu privire la discursul lui referitor la emigrările din România, precum şi cele referitoare la rezolvarea procesului Keren Kayemet le-am comunicat d-lor Rubin şi Agamy nu pe ocolite, ci direct şi într-un mod foarte categoric.

Ai încercat vreodată prin discuţii să afli ceva de la Rubin sau de la Agamy?

Nu, niciodată nu am încercat acest lucru.

Nu crezi că faptul că Rubin şi Agamy cunoşteau orientarea d-tale ţi-ar fi putut crea neplăceri în legătură cu persoana d-tale, care înţelegea să lupte în rândurile Partidului Comunist, în eventualitatea unei emigrări?

Faptul că în Israel se cunoştea de acum noua mea orientare politică – şi aceasta desigur nu numai din discuţiile avute cu Rubin şi Agamy, ci şi din cercurile emigranţilor din România –, sunt convins că-mi va aduce mari dificultăţi de ordin personal. Această situaţie nu mă va putea împiedica însă să merg pe linia pe care am hotărât-o întrucât prin aceasta consider că aduc cel mai mare folos însuşi Statului Israel, care el însuşi trebuie să se orienteze în această direcţie.

Cu care dintre conducătorii sionişti aveai relaţii mai strânse?

Dintre conducătorii sionişti am avut relaţii mai strânse cu soţii Iancu şi cu soţii Litman.

Ce ştii în legătură cu Litman?

Litman a devenit sionist în 1940. L-am cunoscut în cadrul „Renaşterii", din care a făcut parte. Litman a reprezentat gruparea Renaşterea în executivă şi în timpul războiului şi

https://biblioteca-digitala.ro

în timpul Executivei Rorlich, de după război, şi o parte din timpul Executivei prezidată de mine, din 1946-1948. a fost directorul Congresului Mondial Evreiesc, angajat în acest post de Wilhelm Fischer. A fost avocat. A dus activitate în mişcarea sionistă, la Partidul Evreiesc şi în cadrul Congresului Mondial Evreiesc.

Cum îl caracterizezi pe Litman?

Îl consider pe Litman ca un om sobru, cinstit, inteligent, serios în toate atribuţiile care i s-au încredinţat.

Care este orientarea sa politică şi atitudinea faţă de regimul nostru?

Nu era contra regimului de azi; era sionist renaşterist şi nu avea intenţia de a se înscrie în Partidul Comunist.

De ce natură erau relaţiile d-tale cu Litman?

În afară de cele de serviciu, relaţiile mele cu Litman erau de prietenie.

Alte relaţii ai mai avut cu el?

Nu, n-am avut alte relaţii afară de cele de serviciu în cadrul Congresului Mondial Evreiesc şi de prietenie. Vreau să adaug că el şi Mella Iancu erau aceia care cunoşteau de aproape legăturile mele cu tov. Bercu Feldman, realizările mele pe baza acestei legături, amândoi susţinându-mă şi încurajându-mă în atitudinea mea.

Ce ştii despre Dora Litman?

Este soţia lui Litman; este profesoară de gimnastică şi limba română. S-a încadrat în Partidul Revizionist în momentul când englezii l-au spânzurat pe Dov Gruner. În timpul războiului a fost profesoară la o şcoală a comunităţii.

Cum o caracterizezi pe Dora Litman?

O cunosc ca pe o femeie energică şi deşteaptă.

Care este orientarea ei politică şi atitudinea faţă de regimul nostru?

Avea o atitudine pozitivă, socotind că acestui regim populaţia evreiască îşi datorează viaţa şi demnitatea.

De ce natură erau relaţiile d-tale cu Dora Litman?

Am avut relaţii numai de prietenie. În timpul războiului am făcut parte din Eforia şcolii pe care ea o conducea.

Alte relaţii nu ai mai avut cu ea?

Nu, n-am avut relaţii de altă natură cu ea.

Soţii Litman aveau relaţii cu reprezentanţii Legaţiei Israel?

Nu, soţii Litman nu au avut relaţii cu Legaţia Israel.

Ce ştii despre Cornel Iancu?

Cornel Iancu a fost preşedintele „Renaşterii" după ce a plecat în Palestina fostul preşedinte, Mizrahi. În activitatea lui evreiască publică a luat parte la aproape toate instituţiile evreieşti cum ar fi, de pildă, Organizaţia Sionistă, Joint-ul, O.Z.E.-ul, Congresul Mondial Evreiesc, Partidul Evreiesc. Cornel Iancu este un renumit medic de copii, lucrând la un dispensar sovietic însă nu ştiu sigur dacă locul unde lucrează este un dispensar, întrucât cunosc chestiunea din auzite, când eram la ei, chemând la telefon unele persoane cu nume ruseşti. Ştiu că primeşte clientelă acasă.

https://biblioteca-digitala.ro

Cum îl caracterizezi pe Cornel Iancu?

Îl consider ca un om sincer, franc în relaţiile personale, cinstit, un om cu vederi progresiste şi care a depus o vastă activitate socială pe teren în slujba celor nevoiaşi.

De ce natură erau relaţiile d-tale cu Cornel Iancu?

Relaţii mele cu Cornel Iancu erau pe linie sionistă şi relaţii personale foarte bune.

Alte relaţii ai mai avut cu el?

Nu, n-am avut alte relaţii cu Cornel Iancu în afară de cele arătate mai sus.

Ce ştii despre Mella Iancu?

Mella Iancu a fost preşedinta O.Z.E.-ului, creând în această calitate valoroase instituţii de asistenţă socială, lucrând pe teren tot timpul războiului şi după război, până la închiderea O.Z.E.-ului. A fost încadrată politiceşte la Ichud, făcând parte din biroul de conducere, fără însă să lucreze în mod practic pe teren, dat fiindcă era ocupată cu conducerea O.Z.E.-ului. Lua parte însă la şedinţele acestui birou de conducere. După război a lucrat la Apărarea Patriotică, iar în timpul războiului a avut legături cu cercurile comuniste, făcând şi diverse acţiuni pentru sprijinirea Ajutorului Roşu. Ideile ei politice faţă de regim sunt de totală adeziune şi în casa ei, atât în timpul războiului, cât şi după război, până în timpul din urmă, am purtat cu ea discuţii de natură ideologică din care rezultă posibilitatea de încadrarea ei în Israel în Partidul Comunist. Repet că nu era vorba decât de discuţii ideologice, fără să-mi fi comunicat o hotărâre a ei în sensul acesta.

Cum o caracterizezi pe Mella Iancu?

O caracterizez ca o femeie cu un suflet distins, punându-se în slujba celor nevoiaşi şi în special a copiilor, ceea ce i-a atras şi porecla de „mama Mella". Este o femeie foarte energică, cu spirit de iniţiativă şi de organizare, căreia i se datorează întreaga operă a O.Z.E.-ului în România. Este o femeie foarte deşteaptă şi foarte instruită.

De ce natură erau relaţiile d-tale cu Mella Iancu?

Am avut relaţii de prietenie şi de muncă în cadrul O.Z.E.-ului în timpul războiului, iar după război relaţii de prietenie şi de discuţii ideologice în direcţie progresistă.

Soţii Iancu aveau relaţii cu reprezentanţii Statului Israel?

Soţii Iancu erau în relaţii de prietenie şi de vizită cu Agamy.

Aveau relaţii numai de prietenie?

Da. Aveau cu Agamy relaţii de prietenie, în special când Agamy era reprezentantul Agenţiei Evreieşti pentru probleme de emigrare.

Se vizitau şi după numirea lui Agamy la Legaţie?

Da. Însă cred că se vizitau mai rar după numirea lui Agamy la Legaţie. În casa ei a avut loc o recepţie în a doua jumătate a anului 1948, pentru primirea lui Avriel Überall, ministrul Israelului la Praga şi Budapesta, şi care era în trecere prin ţară pentru câteva zile. Avriel era însoţit de Agamy, care era deja reprezentantul Statului Israel.

În ce calitate dădea Mella Iancu recepţii în onoarea lui Überall?

Această recepţie a avut loc în casa ei deoarece ea avea ideea de a strânge legăturile între conducătorii Comitetului Democratic şi conducătorii sionişti. Au fost invitaţi şi conducătorii C.D.E.; Mella Iancu ne-a comunicat că au primit invitaţia, dar seara, când lumea era de acum adunată, s-a telefonat că, întrucât sunt reţinuţi, dânşii nu pot veni.

https://biblioteca-digitala.ro

Această idee de strângere a relaţiilor între C.D.E. şi conducătorii sionişti era iniţiată de Mella Iancu sau de către reprezentanţii Statului Israel?

Cred că această idee a fost iniţiată de Mella Iancu deoarece nu cunosc de unde a pornit această idee.

D-ta ai luat parte la reuniunea din casa lui Mella Iancu când a fost Überall şi Agamy?

Da. Am luat parte la această reuniune.

Ce discuţii ai avut cu Überall şi Agamy cu această ocazie?

Nu am avut nici un fel de discuţii cu Überall şi cu Agamy cu această ocazie.

În altă casă particulară sau în alt loc te-ai întâlnit cu Agamy?

În afară de locuinţa lui Rubin, Mella Iancu şi a lui Agamy, nu m-am întâlnit în nici o altă casă cu Agamy.

Cum a considerat Agamy faptul că în procesul Keren Kayemet d-ta interveneai în favoarea statului român?

Agamy a considerat că eu apăr mai mult interesele statului român decât interesele palestiniene şi şi-a arătat nemulţumirea faţă de acest fapt.

Mai ai ceva de adăugat în legătură cu relaţiile d-tale cu Averbuch şi vizitele pe care i le-ai făcut?

Nu mai am nimic de adăugat în legătură cu relaţiile mele cu Averbuch şi cu vizitele pe care i le-am făcut.

După plecarea lui Rubin şi Averbuch, de câte ori ai mai vizitat Legaţia Statului Israel?

De la plecarea lui Rubin şi Averbuch, până la arestarea mea, am vizitat Legaţia Israel o singură dată, cu ocazia cererii prelungirii vizei de intrare.

Cu cine ai luat legătura la Legaţie cu ocazia acestei vizite?

Am luat legătura cu Halevy, iar în biroul lui se găsea şi Mordehai.

Ce ai discutat cu Halevy şi cu Mordehai cu această ocazie?

Nu am mai discutat nimic altceva cu Halevy şi Mordehai în afară de chestiunea prelungirii vizei.

În alte ocazii şi în alt loc l-ai mai văzut pe Halevy?

Nu, în alte ocazii şi în alte locuri nu l-am mai văzut pe Halevy.

L-ai vizitat vreodată pe Halevy la domiciliul său?

Nu, nu l-am vizitat pe Halevy niciodată la domiciliul său.

Halevy te-a vizitat vreodată la domiciliu?

Nu. Halevy nu m-a vizitat niciodată la domiciliu.

În casa vreunui prieten te-ai întâlnit cu Halevy?

Nu m-am întâlnit cu Halevy în casa nici unui prieten.

Halevy a mai fost în România înainte de a veni ca diplomat?

N-am cunoştinţă de acest fapt.

În tot timpul şederii sale în ţară, atât când era la Agenţia Evreiască, cât şi la Legaţie, Agamy te-a vizitat vreodată la domiciliu?

https://biblioteca-digitala.ro

Nu, Agamy nu m-a vizitat niciodată la domiciliu, atât când era la Agenţia Evreiască, cât şi când era la Legaţie.

Mordehai a mai fost în România înainte de a veni ca diplomat la Legaţie?

N-am cunoştinţă ca Mordehai să fi fost în România înainte de a veni ca diplomat le Legaţia Israel.

Pe Mordehai l-ai mai văzut în vreo ocazie, la Legaţie sau în altă parte?

Nu. Pe Mordehai nu l-am mai văzut în altă ocazie, la Legaţie sau în altă parte.

L-ai vizitat pe Mordehai vreodată la domiciliu?

Nu. Nu l-am vizitat pe Mordehai la domiciliu.

Mordehai te-a vizitat vreodată la domiciliu?

Nu. Mordehai nu m-a vizitat niciodată la domiciliu.

Avriel a venit ca ministru înainte de arestarea d-tale?

Da. Avriel a venit ca ministru înainte de arestarea mea.

L-ai vizitat pe Avriel la Legaţie sau în alt loc?

Nu. Nu l-am vizitat pe Avriel la Legaţie sau în alt loc.

Ce diplomaţi israelieni în afară de Rubin, Agamy, Halevy, Mordehai şi Avriel ai mai cunoscut?

Îl cunosc pe Ariel, nu din cadrul Legaţiei şi nu de când a venit, ci dinaintea plecării lui în Palestina, el fiind originar din România.

Cum îl chema pe Ariel înainte de a părăsi România?

Nu-mi amintesc dacă a avut alt nume.

După revenirea lui Ariel ca diplomat, ai avut relaţii cu el?

Nu. N-am avut relaţii cu Ariel după revenirea sa ca diplomat al Legaţiei Israel.

Alt diplomat israelian ai mai cunoscut?

Nu. N-am mai cunoscut alt diplomat israelian.

(ss). Mişu Benvenisti

Proces-verbal

1 septembrie 1950

Mai ai de adăugat ceva în plus la cele declarate până acum?

Nu mai am nimic de adăugat.

Mai ai de adăugat ceva la problema şlihimilor şi a emigrărilor?

Şlihimii se ocupau şi de emigrări. Ei se interesau de fiecare din grupările sioniste respective în vederea emigrărilor. De asemenea ştiu că Agamy se ocupa de problema emigrărilor.

Cum se făceau emigrările?

https://biblioteca-digitala.ro

Ştiu că, în 1947, Agamy împreună cu ceilalţi şlihimi palestinieni au organizat o emigrare de 15.000 de evrei, legal din punct de vedere al autorităţilor româneşti şi ilegal din punct de vedere al englezilor. Transportul s-a făcut pe un vas israelian.

Ce cunoşti despre altfel de emigrări?

Ştiu că înainte de 1947 Agamy a organizat o emigrare prin Iugoslavia, tot cu asentimentul autorităţilor româneşti.

Ce organ se mai ocupa de problema emigrărilor?

Ştiu că era un Oficiu Palestinian, care se ocupa cu emigrările. Mai adaug că, cu ocazia emigrării celor 15.000 de evrei, din 1947, Agamy a avut sprijinul autorităţilor româneşti.

Din punct de vedere material, cine subvenţiona această emigrare?

Cred că la această emigrare s-a primit ajutorul material din partea Joint-ului.

Ce altfel de emigrări mai cunoşti d-ta?

Mai cunosc emigrări, pe bază de certificate primite din Palestina, prin Oficiul de Emigrare din România.

Cui se dădeau aceste certificate? Cum se primeau?

Aceste certificate se primeau nominal din Palestina. Acestea se dădeau în primul rând părinţilor luptătorilor din cadrul Haganei, în al doilea rând rudelor acestor luptători şi în al treilea rând rudelor cetăţenilor palestinieni. Am auzit că se făceau anumite excepţii la aceste criterii, primindu-se unele certificate pe numele unor oameni care nu ar fi intrat într-una din categoriile de mai sus.

Cum s-au repatriat cetăţenii străini evrei, aflaţi în România, după 23 august 1944?

Sunt sigur că cu vaporul. Din 1947, Averbuch a repartizat un număr de locuri foştilor deportaţi. Nu ştiu cum procedau cei care vroiau să plece în alte ţări decât Palestina.

Ce ştii despre emigrările ilegale?

Am auzit că au fost şi emigrări ilegale. Ştiu că erau oameni care plecau clandestin peste frontieră şi ştiu acest lucru din campania prin care ziarul „Unirea" combătea astfel de plecări, precum şi din zvonurile care existau în oraş.

Cunoşti cazuri concrete de plecări ilegale?

Nu cunosc cazuri concrete de plecări ilegale.

Ce fel de oameni emigrau clandestin?

Nu ştiu precis ce fel de oameni plecau. În general plecau tot felul de oameni din rândurile populaţiei evreieşti.

Ce măsuri ai luat d-ta ca preşedinte al Executivei Sioniste pentru combaterea emigrărilor ilegale?

Am convocat, în numele Executivei Sioniste, o serie de întruniri sioniste; am trimis o serie de circulare în provincie, la toate organizaţiile sioniste, cerându-le să combată de la om la om şi prin întruniri acest curent şi să ia măsuri disciplinare chiar dacă se întâmplă ca unii membrii izolaţi să organizeze astfel de chestiuni. De asemenea, am cerut ziarelor „Viaţa Evreiască" şi „Mântuirea", să publice apelul Executivei Sioniste în această chestiune şi am cerut să facă campanie contra acestor plecări.

De ce consideri d-ta că aceste emigrări erau o nenorocire pentru populaţia evreiască?

https://biblioteca-digitala.ro

În primul rând pentru că s-a auzit de multe nenorociri care s-au întâmplat, de jafuri şi asasinate, care se comiteau de către bandiţii care organizau aceste plecări, pentru că auzisem de starea nenorocită în care se aflau cei care reuşiseră să treacă graniţa. Personal cunosc tragedia unui tânăr, Godeanu, care, împreună cu un grup de circa 7 prieteni şi prietene, au fost găsiţi asasinaţi lângă Oradea, iar trupurile lor au fost aduse şi înmormântate la Bucureşti. Aceste plecări mai trebuiau combătute pentru că pe baza unor greşite informaţii şi a unei psihoze existente, oamenii plecau de la un loc unde puteau să se încadreze, în locuri necunoscute, unde deveneau pensionarii Joint-ului, constituind noi lagăre asemănătoare celor de deportaţi.

Ce mai ştii în legătură cu emigrările ilegale?

Ştiu că în organizarea emigrărilor ilegale au fost amestecaţi câţiva conducători ai organizaţiei Ichud, secţia locală din Bucureşti.

Ştii cine erau aceste persoane?

Nu ştiu cine erau aceste persoane.

Alte persoane, neevrei, ai cunoştinţă dacă au plecat clandestin din ţară pe aceeaşi cale în care plecau şi evreii?

Nu cunosc alte persoane, neevrei, care au plecat clandestin din ţară.

De plecări cu certificate de repatriere date de Crucea Roşie ai auzit?

Nu, n-am auzit de asemenea plecări.

Care este părerea d-tale privitoare la organizarea de fugă, de către organizaţiile sioniste, a unor criminali de război din R.P.R., care în timpul fascismului au organizat masacrarea populaţiei evreieşti?

Eu personal nu cunosc astfel de organizări de fugă. Dacă ele au fost făcute şi dovedite de către cineva, fie din organizaţiile sioniste, fie din orice alte grupuri, cred că aceşti oameni trebuie exterminaţi fără cruţare pentru că aceste fapte reprezintă nu numai o înfrângere a legii pozitive, ci o încălcare din cele mai grave a legii etice, care nu are milă pentru acela care salvează pe asasinul fraţilor şi părinţilor lui.

Cu cine ai mai vorbit d-ta în afară de Bercu Feldman, ce ţi-a adus la cunoştinţă tov. Ministru Teohari Georgescu privitor la încetarea activităţii sioniste? Cu cine dintre conducătorii sionişti sau membrii Legaţiei ai discutat această problemă?

Nu am discutat înainte, cu alţi conducători sionişti această problemă. N-am discutat şi nu m-am sfătuit nici cu Rubin şi nici cu Agamy. Cu conducători sionişti m-am întâlnit a doua zi, cei care au fost la minister şi fiecare a expus ceea ce a aflat la minister. S-a hotărât încetarea efectivă a activităţii. Eu am chemat şi grupările de tineret. Am prelucrat cele ce am auzit de la tov. ministru şi am obţinut hotărârea de completă încetare a activităţii şi de plecare la urma lor, a fiecăruia.

Dar cu Rubin şi cu Agamy ai discutat această problemă?

Nu, n-am discutat nici cu Rubin, nici cu Agamy despre această problemă.

Dar pe ei nu-i interesa acest lucru?

Chiar dacă îi interesa nu era treaba mea să le comunic lor ceea ce mi-a spus mie tov. ministru şi ceea ce eu înţelegeam să aduc la îndeplinire.

(ss) Mişu Benvenisti

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal

6 septembrie 1950

Cum îl mai chema pe Ricu?

Mi-am adus aminte de un anume Ricu, care îl ajuta pe Agamy în ceea ce priveşte emigrarea. Dacă nu mă înşel, pe Ricu îl chema Lupescu, fiind originar din ţară. Era ajutorul principal al lui Agamy.

Mai avea şi alt nume?

Nu avea alt nume.

Cu ce ocazie l-ai cunoscut pe Ricu Lupescu?

Înainte de decembrie 1947, Ricu a venit cu Averbuch la Executiva Sionistă, fiind recomandat ca unul din ajutoarele lui în chestiunea organizării plecării vasului.

Ce ştii despre activitatea lui Ricu?

În legătură cu activitatea lui Ricu nu ştiu decât că era ajutorul lui Averbuch şi după instalarea Legaţiei a lucrat la Legaţie, secţia consulară.

În ce-l ajuta Ricu pe Agamy?

Ricu îl ajuta pe Agamy în chestiunea emigrărilor.

Când a venit în ţară Ricu?

Nu ştiu când a venit în ţară Ricu.

Ce altceva mai cunoşti din activitatea lui?

Nu cunosc altceva nimic din activitatea lui.

Cum şi când a plecat din ţară?

Nu ştiu dacă este plecat din ţară.

Ce ştii despre Dan Ieşeanu?

După Esselsohn, Dan Ieşeanu era considerat ca unul din pilonii organizaţiei Ichud. Dan Ieşeanu făcea parte din Executivă. Se ocupa foarte mult. A fost după război în Palestina. A fost trimis de C.O.T.E.P., care vroia să studieze posibilitatea legăturilor comerciale între România şi Palestina.

Ce relaţii ai avut d-ta cu Dan Ieşeanu?

L-am cunoscut din copilărie. Cu Dan Ieşeanu am avut relaţii de muncă pe linie sionistă.

Dan Ieşeanu a avut legături cu vreun reprezentant al Legaţiei Statului Israel?

Nu cunosc dacă a avut asemenea legături.

Ce cunoşti despre dr. Löwenstein?

Din punct de vedere profesional a fost profesor de filosofie. A fost unul din scriitorii articolelor de fond din cadrul ziarului „Viaţa Evreiască".

Cum a ajuns el la Legaţie?

Nu ştiu cum a ajuns la Legaţie.

Ce relaţii ai avut cu el?

https://biblioteca-digitala.ro

Am avut cu el relaţii de muncă. El era un doctrinar sionist şi un om de cultură.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

12 septembrie 1950

Fiind întrebat, în seara zilei de 21 august despre relaţiile mele cu Rubin şi cu Averbuch, dacă i-am vizitat la domiciliu sau nu, am declarat că nu am făcut nici o vizită la domiciliu. Iar în ziua de 22 august, din proprie iniţiativă şi înainte de a fi fost întrebat, am declarat că am făcut câteva vizite la domiciliul lui Averbuch şi Rubin în legătură cu procesul Keren Kayemet.

Cauza pentru care nu am declarat în ziua de 21 august vizitele mele la Rubin şi Agamy a fost în primul rând un lapsus în momentul când am fost anchetat întrucât fiind ultima întrebare în seara aceea am avut impresia că întrebarea se referă la relaţii de ordin personal, pe care nu le-am avut cu sus-numiţii.

În ceea ce priveşte chestiunea vizitelor făcute la Keren Kayemet, în starea de oboseală în care eram, nu am putut vedea imediat destul de clar dacă pot trece peste chestiunea secretului în legătură cu Ministerul, al procesului Keren Kayemet, întrucât av. Marcu Cohen, care s-a ocupat de chestiune, ne-a comunicat secretul absolut care trebuie să fie ţinut în legătură cu această chestiune.

Chiar în noaptea aceea de 21 august, am cerut serviciului de gardă să fie anunţată tovarăşa anchetatoare pentru că am de făcut o adăugire. Într-adevăr, în seara de 22 august, din proprie iniţiativă şi înainte de a mi se pune orice întrebare, am făcut adăugirea în legătură cu Keren Kayemet. Aceasta pentru că imediat ce am ajuns în celulă în noaptea de 21 august am gândit asupra chestiunii şi imediat am văzut clar că oricare ar fi fost secretul chestiunii în legătură cu Ministerul, nu pot trece nimic nedeclarat în faţa organului superior de anchetă înaintea căruia mă aflam.

(ss) Mişu Benvenisti

Continuare la declaraţia din 12 septembrie

După ce am fost lăsat timp de şase zile ca să mă gândesc asupra tuturor chestiunilor declarate şi mi s-a atras atenţia asupra lipsurilor şi scăpărilor pe care le-aş fi avut în timpul anchetei, iar în ziua de 12 septembrie, fiind întrebat dacă mai am ceva de adăugat la cele declarate anterior, declar că m-am gândit în tot timpul acestor zile cât am fost lăsat să mă gândesc şi să mă odihnesc, declar că nu am nimic de adăugat la cele declarate anterior.

(ss) Mişu Benvenisti

https://biblioteca-digitala.ro

Declaraţie

13 septembrie 1950

În decurs de o lună de zile, fiind întrebat de organele anchetatoare dacă am trimis sau purtat corespondenţă cu autorităţile antonesciene în anii 1941-44, am răspuns şi am semnat procese-verbale din care rezultă că nu am avut astfel de corespondenţă.

În ziua de 12 septembrie, fiind întrebat din nou asupra acestui lucru, adică dacă am trimis în numele meu personal sau în numele Organizaţiei Sioniste – ca preşedinte în acel timp – vreo adresă autorităţilor antonesciene, am răspuns că nu şi am dat şi declaraţie în acest sens.

Tot în ziua de 12 septembrie, mi s-a citit un document de către tovarăşii anchetatori, din care reieşea că subsemnatul, în 1941, am trimis în numele Organizaţiei Sioniste o adresă Marelui Cartier General, eşalonul II, cum că eu, ca preşedinte al Organizaţiei Sioniste şi cu toţi ceilalţi conducători ai Organizaţiei Sioniste, ne luăm obligaţiunea ca împreună cu cadrele să participăm la reuşita Împrumutului Reîntregirii.

Eu nu-mi aduc aminte să fi făcut o asemenea adresă. Este probabil că Oskar Fränkel, care avea funcţia de secretar şi se ocupa cu chestiunea solicitării de scutiri de muncă obligatorie a membrilor Organizaţiei, a luat această iniţiativă în sensul sus arătat, adică de a trimite adresa şi un tablou de persoana Marelui Cartier General, eşalonul II. După cum am arătat mai sus, eu nu-mi pot aminti de a fi semnat această adresă, deşi este posibil ca secretarul să mi-o fi dat şi pe aceasta la semnat.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

13 septembrie 1950

Fiind întrebat de organele anchetatoare dacă în numele Organizaţiei Sioniste am mai făcut vreo intervenţie scrisă către cineva pentru ca să intervină ca să fie scutiţi conducătorii sionişti de munca de folos obştesc, în schimbul participării lor la Împrumutul Reîntregirii, răspuns că şi noi am făcut diverse demersuri pentru a obţine astfel de scutiri de muncă obligatorie pentru participarea la Împrumutul Reîntregirii; îmi aduc aminte că aceste demersuri, fiecare din organizaţiile evreieşti, deci şi noi, le-a făcut prin Federaţia de Comunităţi către autorităţi. Nu-mi aduc aminte de vreun anumit demers cu dată precisă.

(ss) Mişu Benvenisti

https://biblioteca-digitala.ro

Declaraţie

15 septembrie 1950

Fiind întrebat în nenumărate rânduri în cursul anchetei dacă eu personal sau în numele Organizaţiei Sioniste, pe care o reprezentam ca preşedinte în anii 1941-1943, am participat sau mi-am luat angajamentul la Împrumutul Reîntregirii şi dacă am purtat corespondenţă, sau am trimis adrese în acest sens autorităţilor antonesciene, am răspuns că nu am purtat cu vreo autoritate de stat corespondenţă şi că nu mi-am luat niciodată angajamentul faţă de autorităţile antonesciene pentru a participa la Împrumutul Reîntregirii nici în numele meu personal şi nici al organizaţiei al cărui preşedinte eram.

Astfel, în ziua de 16 august 1950 am fost întrebat: Organizaţia Sionistă a susţinut vreodată vreo acţiune a guvernului antonescian, punându-se la dispoziţia acestuia în acest sens?

La această întrebare am răspuns: Organizaţia Sionistă, al cărei preşedinte eram în acel timp, nu s-a pus niciodată la dispoziţia guvernului antonescian spre a-l susţine în unele din acţiunile sale.

În seara de 28 august a.c. mi s-au pus următoarele întrebări:

1. În calitatea d-tale de preşedinte al Organizaţiei Sioniste, în perioada, adică 1941-1943, ai întreprins vreodată vreo acţiune care te-ar fi arătat pe dumneata sau organizaţia, favorabil faţă de regimul antonescian?

La această întrebare am răspuns următoarele: Nu am întreprins nici personal, nici în numele Organizaţiei Sioniste, nici un fel de acţiune care ar fi fost favorabilă regimului antonescian. Din contră, erau comisiile de împrumut înfiinţate încă sub Federaţia de Comunităţi înaintea Centralei şi continuate şi sub Centrala Evreilor din ordinul guvernului şi unde lucram ca rechiziţionat pentru muncă, pentru a evita plecarea în detaşamentele de muncă externă am sabotat lucrările Împrumutului, ceea ce a adus printre altele şi la prigoana regimului contra mea şi a Organizaţiei Sioniste.

2. Ţi-ai luat vreodată vreun angajament faţă de vreo instituţie de stat antonesciană în legătură cu Împrumutul Reîntregirii?

La această întrebare am răspuns următoarele: Nu mi-am luat niciodată nici un fel de angajament faţă de vreo instituţie antonesciană ci dimpotrivă, am arătat de la început în audienţele de la Ministerul de Finanţe că realizarea este imposibilă, cu toată ameninţarea de deportare în Transnistria.

3. În numele Organizaţiei Sioniste ai întreprins vreo acţiune în legătură cu acest Împrumut al Reîntregirii?

La această întrebare am răspuns următoarele: Nu am întreprins nici un fel de acţiune în numele Organizaţiei Sioniste în legătură cu acest Împrumut al Reîntregirii.

4. Mai ai ceva de adăugat în legătură cu activitatea depusă de d-ta, fie personal, fie în numele Organizaţiei Sioniste, în legătură cu Împrumutul Reîntregirii din 1941, şi dacă ţi-ai luat vreodată vreun angajament de realizare a acestui împrumut?

La această întrebare am răspuns: Nu mai am nimic de adăugat în legătură cu Împrumutul Reîntregirii din 1941, şi nici nu mi-am luat vreun angajament în legătură cu acest împrumut.

https://biblioteca-digitala.ro

5. A existat vreo corespondenţă în legătură cu Împrumutul Reîntregirii de stat antonesciană referitor la Împrumutul Reîntregirii şi la contribuţia din 1943?

La această întrebare am răspuns: Nu a existat nici un fel de corespondenţă între mine şi o instituţie de stat antonesciană referitor la Împrumutul Reîntregirii din 1941 şi la contribuţia din 1943.

6. Ai cerut vreodată direct Cercului de Recrutare sau Ministerului Apărării Naţionale să fii scutit de muncă de folos obştesc?

La această întrebare am răspuns: Nu am cerut niciodată Ministerului Apărării Naţionale scutire de muncă de folos obştesc.

7. Ai avut vreo corespondenţă cu Ministerul Apărării Naţionale în timpul războiului?

La această întrebare am răspuns: Nu am avut nici o corespondenţă cu Ministerul Apărării Naţionale în timpul războiului.

În ziua de 12 septembrie, fiindu-mi citite de către tovarăşii anchetatori întrebările şi răspunsurile de mai sus şi punându-mi-se din nou întrebarea dacă am trimis vreo adresă Marelui Cartier General în 1941, în care îmi luam angajamentul fie în numele meu personal sau al Organizaţiei Sioniste, al cărei preşedinte eram în acel timp, de a participa la realizarea Împrumutului Reîntregirii, am răspuns din nou categoric că nu am trimis o asemenea adresă în acel timp.

Tot în ziua de 12 septembrie, după ce mi s-a citit un document de către tov. anchetator în care eu, ca preşedinte al Organizaţiei Sioniste, în 1941, îmi luam angajamentul faţă de autorităţile antonesciene ca să particip la Împrumutul Reîntregirii, cu toate cadrele sioniste din Capitală şi provincie, am răspuns la aceasta următoarele: Deoarece au trecut 10 ani de atunci, am avut un lapsus complet al memoriei mele cu privire la acest document, despre care nici astăzi nu-mi aduc aminte în ce împrejurări a fost făcut.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

18 septembrie 1950

În 1942 am fost solicitat de Barlas, care era reprezentantul Agenţiei evreieşti la Istanbul pentru probleme de emigrare cu certificate ca, în calitatea mea de preşedinte al Organizaţiei Sioniste din România, să sprijin pe directorul Oficiului Palestinian de aici, dr. Entzer, în vederea realizării unei emigrări de copii. În acest sens, în 1942, am primit, cred că în vara anului, o telegramă de la Barlas, pe numele meu, dar nu ştiu dacă pe adresa de acasă sau dacă mi-a transmis-o dr. Entzer. Am răspuns tot telegrafic că accept să sprijin acţiunea aceasta, ceea ce am şi făcut. Referitor însă la alegerea tineretului, întrucât Entzer a dat preferinţă elementelor înstărite, eu m-am desolidarizat din acest punct de vedere, ceea ce am şi comunicat lui Barlas, la Istanbul.

În 1943, am primit o scrisoare din partea Comitetului pentru emigrare fără certificate (Alia Bet) de la Istanbul o scrisoare predată mie de către haluţimi, prin care eram solicitat să sprijin planul unei emigrări fără certificate, dar cu autorizaţia guvernului român,

https://biblioteca-digitala.ro

indicându-se că responsabil pentru această emigrare va fi tot dr. Entzer. Scrisoarea era scrisă pe hârtie subţire de maşină şi ştiu că scrisoarea a venit printr-un curier care făcea contactul între haluţimi şi reprezentantul Agenţiei Evreieşti din Istanbul.

Scrisoarea era semnată de mai multe persoane, dintre care reţin numele unuia, şi anume Vania, care era membru în acest comitet şi despre care am aflat de la Averbuch că a fost pentru scurt timp la Legaţia din Bucureşti, sub numele de Hadari, în 1948 sau începutul lui 1949.

Am comunicat că nu sunt de acord să mai sprijin o nouă acţiune al cărei responsabil trebuia să fie tot dr. Entzer, date fiind nemulţumirile ce s-au produs cu ocazia emigrării de copii.

Acest răspuns l-am trimis tot prin haluţimi, care l-au predat curierului lor pentru comitetul sus-zis de Alia Bet de la Istanbul.

Scrisoarea am scris-o pe hârtie subţire, cu cerneală, mărunt, în limba franceză.

La aceasta am primit un răspuns defavorabil în sensul că dr. Entzer este menţinut ca responsabil şi i se alătură o altă persoană din Bucureşti, un sionist cu numele de Geiger.

Pentru a protesta împotriva acestei hotărâri a comitetului de la Istanbul, de acord cu colegii mei din Executiva de aci, am înţeles să fac un gest care credeam că îi va impresiona şi anume de a demisiona din calitatea de preşedinte al Executivei din România. Nici faptul acesta nu i-a impresionat, fiind de altfel la ei o tradiţie de a conta mai întâi şi în ultima analiză pe reprezentantul Agenţiei din ţara respectivă, în speţă dr. Entzer, decât pe sioniştii locali care nu erau în dependenţă ierarhică de ei.

Scrisoarea a doua, [în] care le comunicam cele de mai sus, a fost scrisă cu acelaşi conţinut ca şi prima scrisoare şi la fel trimisă prin haluţimi.

La această comunicare a mea ei au răspuns că regretă supărarea mea, dar menţin hotărârea lor.

Am comunicat din nou riscurile ce pot fi antrenate datorită acestei hotărâri a lor, adică că în cazul unei astfel de acţiuni să fie puşi oameni ca Entzer, deja compromişi şi Geiger, care nu reprezenta nici o autoritate morală.

Am mai trimis o scrisoare Comitetului Agenţiei Evreieşti de la Istanbul, la cererea haluţimilor, şi tot prin ei trimisă, prin care arătam care este situaţia evreilor deportaţi în Transnistria, din punct de vedere al ajutorului financiar de care aveam nevoie şi pe care haluţimii îl primeau prin curieri pentru a le transmite în Transnistria.

Cu această scrisoare a încetat contactul meu cu Comitetul Agenţiei din Istanbul, între timp eu demisionând, cum am arătat mai sus, din conducerea Organizaţiei Sioniste, fiind de altfel şi arestat, în ianuarie 1944. De la această dată nu am mai avut nici un contact, sub nici o formă, cu agenţia Evreiască din Istanbul.

Scrisorile sus arătate, adică şi cele scrise de mine şi cele primite erau făcute pe foiţă şi scrise mărunt pentru ca să ocupe cât mai puţin loc spre a fi putut fi ascunse de curier.

Nu-mi este cunoscută modalitatea prin care haluţimii stabileau legătura cu zişii curieri.

Scrisorile şi cele scrise de mine şi cele primite nu aveau un text convenţional, ci cuprinsul lor se referea direct la chestiunile în discuţie.

(ss) Mişu Benvenisti

https://biblioteca-digitala.ro

Declaraţie

19 septembrie 1950

Gândindu-mă la problemele care mi-au fost puse, mi-am amintit că în câteva rânduri am fost întrebat dacă ştiu cum îl mai cheamă pe Mordehai de la Consulat şi dacă el a mai fost în România înainte sau nu.

La această întrebare eu am răspuns că nu ştiu cum îl mai cheamă pe Mordehai şi că nu-mi este cunoscut faptul dacă a mai fost prin România înainte de a veni ca diplomat la Legaţia Israel.

Gândindu-mă din nou asupra acestei chestiuni, mi-am adus aminte următorul fapt:

Prin luna mai 1950 m-am întâlnit pe stradă cu un prieten, Eduard Rosenbaum, sionist renaşterist, care, foarte amărât de faptul că nu reuşeşte să obţină un post la Consulatul Israel, precum şi de faptul că la Consulat este mare debandadă, lumea trebuind să aştepte nopţi întregi la rând pentru vize şi formalităţi medicale. Întrebându-mă căror cauze se datorează această debandadă, Rosenbaum mi-a spus că se datorează faptului că persoana care se ocupă de aceste chestiuni şi care se numeşte Asa, este un incapabil şi că dacă atunci când era aghiotantul lui Averbuch în organizarea vaporului din decembrie 1947, se pricepea la ceva, astăzi, când trebuie să aibă iniţiativă, se dovedeşte incapabil.

Gândindu-mă azi la această chestiune şi fiindu-mi cunoscut faptul că cel care se ocupa cu biroul Consulatului este Mordehai, trag concluzia că Mordehai şi Assa sunt una şi aceeaşi persoană.

Declar că în nici o ocazie nu am cunoscut alt nume decât Mordehai şi că în prezent nu ştiu cum îl mai cheamă. Nu poate fi vorba de un lapsus, deoarece nu cunosc alt nume al lui Mordehai.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

19 septembrie 1950

În calitate de preşedinte al Organizaţiei Sioniste, care era o federaţie a tuturor grupărilor, federaţie reprezentată faţă de autorităţi şi de marele public, eu nu aveam decât rolul de a conduce Executiva Sionistă, din care făceau parte reprezentanţi ai grupărilor şi facţiunilor sioniste. În Executivă se dădea lupta de concurenţă între reprezentanţii grupărilor. Eu aveam rolul să-i temperez, conducând şedinţa. Executiva nu se amesteca în treburile interioare ale grupărilor. Nici eu ca preşedinte nu am avut vreo singură dată ocazia de a lua parte la viaţa internă a unei grupări, nici ca preşedinte şi nici personal, pentru că eu nu făceam parte din nici o grupare. Eram numai invitat ca asistent de onoare la întrunirile publice, unde de multe ori luam cuvântul pentru a saluta adunarea respectivă în numele Executivei.

Independenţa grupărilor, fie de maturi, fie de tineret, era strictă şi absolută, neexistând nici o posibilitate de a se imixta cineva de la conducerea Executivei.

https://biblioteca-digitala.ro

Un alt rol pe care l-am avut de fapt de a reprezenta organizaţia în faţa autorităţilor. Astfel, cu titlu de exemplu, arăt câteva audienţe: la dl ministru Bunaciu, la tov. ministru Jianu, la tov. secretar general la externe Voitinovici. Deci un rol pur reprezentativ. De asemeni, prezidam adunările publice ale Executivei.

În legătură cu şlihimii, declar că ei veneau trimişi din Israel pe lângă grupările respective. Pe mulţi din ei i-am cunoscut numai întâmplător la o adunare publică, unde vedeam că iau cuvântul. Mi se explica că este un şeliah, care însă nu se prezentase la Executivă. Deci nu am avut nici un fel de contact cu aceşti şlihimi, afară de acel arătat în cursul anchetei, adică cu Averbuch şi Rosentzweig, despre care am mai declarat în cursul anchetei; de asemeni, nu am avut alte legături decât cele declarate şi nu am discutat alte chestiuni decât cele arătate în cursul anchetelor.

Cu diplomaţii Statului Israel nu am avut legături în calitate de preşedinte, întrucât eu am încetat de a funcţiona ca preşedinte la 30 mai 1948, când Legaţia nu era încă constituită.

Dar totuşi, personal am văzut în diferite ocazii pe unii din membrii Legaţiei, aşa după cum am arătat detaliat în cursul anchetei.

Nu am de adăugat nimic altceva privitor la legăturile şi discuţiile mele avute cu membrii Legaţiei, decât cele declarate în cursul anchetei.

După dizolvarea Organizaţiei Sioniste, mai bine zis după demisia de la 30 mai 1948, nu am mai avut nici un fel de activitate sionistă, de nici o natură. Afară de momentul când conducătorii sionişti au fost chemaţi la Ministerul de Interne şi când tov. ministru Teohari Georgescu mi-a arătat, în audienţa ce am avut-o, că deşi nu mai sunt preşedinte, totuşi crede că este cazul să comunice hotărârile guvernului cu privire la încetarea efectivă a activităţii Organizaţiei Sioniste şi unor foşti conducători, cum ar fi dr. Iancu şi subsemnatul. După această şedinţă am prelucrat în şedinţele ce au avut loc cu conducătorii sionişti maturi şi tineri, necesitatea imediată a încetării oricărei activităţi.

După această dată declar că nu numai că nu am luat eu personal parte la orice fel de acţiune de orice natură, sau amploare ar fi, dar declar că nici nu cunosc şi nu ştiu despre vreo astfel de acţiune a oricui ar fi. Dacă aş fi ştiut sau aflat despre vreo acţiuni, fie a organizaţiilor sioniste, fie venite din partea Legaţiei Israel, aş fi protestat şi aş fi stăruit să nu se întâmple, fiind contrar hotărârilor luate atât de guvern, cât şi de conducerea sionistă şi aş fi comunicat şi organelor anchetatoare dacă aş fi ştiut ceva.

Eu personal nu am primit nici un fel de instrucţiuni, de la nici un for sionist superior din străinătate şi nici de la membrii Legaţiei Statului Israel, ca să duc vreo acţiune după dizolvarea Organizaţiei Sioniste.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

19 septembrie 1950

Fiind întrebat în ziua de 19 septembrie, dacă mai am ceva de adăugat la cele declarate, răspund că nu mai îmi aduc aminte să fi dus altfel de acţiuni decât cele declarate. Dar dacă totuşi mi se va face dovadă contrarie, prin documente, sunt gata să recunosc scăpările ce le-aş fi avut şi faptele ce le-aş fi făcut.

https://biblioteca-digitala.ro

Organele anchetatoare, considerând că lapsusurile şi adăugirile mele făcute în timpul anchetei în ultimele zile, precum şi faptul că sunt gata să recunosc dacă mi se va arăta documente şi mi se va face dovada şi cu alte dovezi, constituie o manevră din partea mea, declar şi repet că nu am altă faţă şi vreo altă latură a activităţii mele decât cea arătată până acum în tot timpul anchetei, adică activitatea mea pusă în slujba celor mulţi, pe linie progresistă.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

20 septembrie 1950

Deoarece în cursul anchetelor la care am fost supus şi la care mi s-au pus întrebări precise în legătură cu activitatea mea, am dat răspunsuri categorice, ca după aceea să revin asupra anumitor chestiuni şi să afirm că nu le-am declarat de la început din cauza unor lapsusuri pe care le-am avut, astăzi, în seara de 20 septembrie 1950, mi s-au repetat din nou aceleaşi întrebări puse în cursul anchetei, iar eu am consemnat din nou întrebările şi răspunsurile date de mine, având astfel posibilitatea să mă gândesc din nou asupra acestor chestiuni şi să le completez în cazul când voi mai avea ceva de adăugat.

Procesul-verbal încheiat în seara de 14 august 1950.

În cursul acestei anchete mi s-au pus următoarele întrebări:

1. Ce cunoştinţe ai?

Dr. Cornel Iancu şi Mella Iancu, Marcel Singher, H. Soreanu, Jean Baraş, Adi Seva, Dan Ieşeanu, Iacov şi Dora Litman, Teodoe Leowenstein, dr. Zalman,Michel Leiba, Kanner Edgar, Iakerkaner Sami, dr. Igner, M. Moscovici, I. Mendelovici, Anghel Dascălu, ing. Gheller, David Faibiş, Zoltan Hirsch, d-na Weissbergher, d-na Cohen, Sigmund Spiegel, Rosen Schächter, Samuel Rosenhaupt, Leon Iţzkar, Jean Cohen, Drimer Israel, Carol Berman, Iampolski, rabinul Fränkel, Hirschfeld, Tully Rosenthal, Ebercohn Iosif, Bernard Rorlich, A.L. Zissu, Israel Laiwandman, Dulberg, Elli Rappaport, Schwefelberg, H. Bady, Iancu Leiba, H. Weintraub, Leopold Filderman, Kiva Orenstein, Feri Froimescu.

2. Cu care dintre aceştia ai fost în relaţii mai strânse?

Am fost în relaţii personale numai cu dr. Cornel Iancu şi av. Iacov Litman. Pe ceilalţi îi cunosc în calitate de conducători sionişti ai diverselor mişcări sioniste. La cunoştinţele care le mai am în calitate de conducători de grupări mai adaug pe Marcu Cohen, Enciu Cohn, Rosenbaum Sitnovitzer.

3. De când nu i-ai mai văzut pe ceilalţi conducători sionişti?

De când s-au desfiinţat grupările sioniste, respectiv toamna anului 1948, când am plecat de la preşedinţia Organizaţiei Sioniste, alegându-se o altă conducere, nu mai am avut contact cu organizaţia sau grupările sioniste întrucât nu făceam parte din nici o grupare sau fracţiune sionistă. Tot din acel timp nu am mai avut contact cu nici unul din foştii conducători sionişti enumeraţi mai sus, în afară de dr. Iancu şi Litman. S-a întâmplat ca incidental să mă întâlnesc pe stradă cu Moţi Moscovici, iar pe dr. Leowenstein l-am întâlnit o dată întâmplător la dr-ul Cornel Iancu, iar Michel Leiba m-a vizitat o singură dată, în

https://biblioteca-digitala.ro

urmă cu mai bine de un an, la domiciliu. De asemenea, m-am întâlnit întâmplător şi cu Dan Ieşeanu, care mi-a spus că a primit cartea poştală ca să depună acte şi bani pentru paşaport. M-am mai văzut cu av. Rorlich de câteva ori la Tribunal şi o dată m-a vizitat acasă, aproximativ trei luni, pentru a-mi aduce o gramatică de ebraică.

La procesul-verbal din seara de 14 august 1950, mai am de făcut unele adăugiri pe care le consemnez în declaraţia alăturată.

După ce am consemnat din nou întrebările şi răspunsurile puse în ancheta din 14 august 1950 şi după ce mi s-a acordat timp să mă gândesc din nou asupra acestor probleme, azi, 20 septembrie 1950, declar că nu mai am nici o completare de făcut în afară de cele cuprinse în declaraţia alăturată.

(ss) Mişu Benvenisti

După ce am încheiat această declaraţie, mai mi-am amintit următoarele:

Dr. Löwenstein m-a vizitat pe la sfârşitul lunii mai-iunie 1950, acasă la mine, pentru a-mi solicita nişte autografe ale unor scriitori adresate tatălui meu, decedat, care era editor. Löwenstein spunea că face o colecţie de astfel de autografe căpătate de la evrei, de la diverse personalităţi române. I-am promis că voi căuta dacă se mai găsesc aceste autografe, dar nu i le-am mai dat pentru că nu le-am găsit. Altceva nu am mai discutat nimic cu el. Nu mai era de faţă nimeni la această vizită.

De asemeni, îmi mai amintesc că după ce l-am vizitat pe Rosenhaupt, într-o dimineaţă, a trecut pe la mine spunând că se duce la baia de aburi şi că având puţin timp liber vrea să facem o scurtă conversaţie ebraică, ceea ce am şi făcut, subiectul celor discutate în ebraică fiind cu totul divers, el vrând să vadă cunoştinţele mele. Mi-a mai spus că Penina, fata lui, a ajuns cu bine în Israel. Altceva nu am mai discutat cu el.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

20 septembrie 1950

Fac următoarele completări la procesul-verbal din seara de 14 august 1950 la întrebarea *De când nu i-am mai văzut pe conducătorii sionişti:* Îmi mai amintesc că dl Igner a fost o dată la mine prin luna aprilie 1950, spre a mă întreba dacă este sau nu adevărat că am primit paşaport. I-am răspuns că nu. M-a întrebat ce am de gând să fac şi i-am răspuns că probabil voi face un memoriu, aşa cum se obişnuieşte, dacă chestiunea va mai fi întârziat mult. Nu am mai discutat nici o altă chestiune de orice natură ar fi cu dr. Igner la această întrevedere. În altă ocazie nu l-am mai văzut pe dr. Igner.

Îmi mai amintesc că Mendelovici a fost la mine acasă prin luna iunie 1950, în ajunul plecării lui în Israel spre a-şi lua rămas bun de la mine. Nu am discutat cu el în această ocazie fugitivă de rămas bun nimic altceva decât rămasul bun. Nici când am fost vizitat de Igner, nici de Mendelovici, nu se mai afla altcineva la mine. L-am mai văzut pe Mendelovici cu ocazia unei vizite pe care o făceam la soţii Litman, după ce s-a întors Mendelovici de la Constanţa, neputând pleca. În altă ocazie nu l-am mai văzut.

https://biblioteca-digitala.ro

Pe av. Schwefelberg l-am mai văzut în tribunal, cu ocazia diverselor faze ale procesului Keren Kayemet, de câteva ori în iarna anului 1948. Am discutat cu el situaţia procesului Keren Kayemet din punct de vedere juridic. El a fost şi martor la Cabinetul de Instrucţie. Alte chestiuni nu am mai discutat cu el. De atunci nu l-am mai văzut.

Pe Samuel Rosenhaupt l-am vizitat acasă la el prin luna mai-iunie 1950, cu ocazia neplecării lui în Palestina, întrucât aflasem că i s-a retras paşaportul înainte de a fi trebuit să plece. Într-adevăr, mi-a comunicat că în preajma plecării i s-a cerut să depună paşaportul la Direcţia Paşapoartelor, fără să ştie de ce. Nu am mai discutat cu el nimic altceva. De faţă era şi soţia lui, d-na Rosenhaupt.

Îmi mai amintesc că m-a şi vizitat odată, spunând că este în treacăt pe strada mea şi că s-a suit până la mine, avocatul Ebercohn, prin luna iunie 1950, tot pentru a mă întreba dacă am primit paşaport. Nimic altceva nu am discutat cu el şi de faţă nu mai era nimeni.

Cele declarate mai sus nu le-am declarat în ancheta din 14 august 1950 deoarece le uitasem, neavându-le prezente în memorie în acele momente, fără să am un motiv special de a le omite.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

20 septembrie 1950

Deoarece în cursul anchetelor la care am fost supus şi la care mi s-au pus întrebări precise în legătură cu activitatea mea, am dat răspunsuri categorice, ca după aceea să revin asupra unor chestiuni şi să afirm că nu le-am declarat de la început din cauza unor lapsusuri pe care le-am avut, azi în seara de 20 septembrie 1950 mi s-au repetat din nou aceleaşi întrebări puse în cadrul anchetei, iar eu am consemnat întrebările şi răspunsurile date de mine, având astfel posibilitatea să mă gândesc din nou asupra acestei chestiuni şi să le completez în cazul că aş mai avea ceva de adăugat.

Procesul-verbal încheiat în seara de 16 august 1950.

În cursul acestei anchete mi s-au pus următoarele întrebări:

1. Cu care dintre membrii Biroului Politic al Ichud-ului, Mella Iancu era în relaţii mai strânse?

Cred că era în relaţii mai strânse cu Dan Ieşeanu şi dr. Leowenstein.

2. Erau în vizită Mella Iancu, Dan Ieşeanu şi cu dr. Leowenstein?

Ştiu că Dan Ieşeanu şi dr. Leowenstein făceau vizite la domiciliul lui Mella Iancu.

3. De unde ştii acest lucru?

Ştiu acest lucru din cele spuse de soţii Iancu, pe care îi vizitam uneori şi unde, de altfel, am întâlnit chiar eu de câteva ori pe unul sau pe celălalt dintre sus-numiţii. Precizez că vizitam pe soţii Iancu o dată pe săptămână sau la două săptămâni, fiind printre cei mai buni prieteni ai mei.

4. Numai din simplă prietenie aveau loc aceste vizite sau şi cu alt scop?

https://biblioteca-digitala.ro

Scopul acestor vizite era numai prietenia dintre noi. Uneori discutam chestiuni în legătură cu învăţarea limbii ebraice, pe care toţi o învăţam, iar în special cu Mella Iancu discutam numai orientarea de stânga pe care trebuia să o avem când vom fi în Israel.

5. Discuţii cu ale caracter ai mai avut cu Mella Iancu?

În perioada războiului duceam discuţii cu Mella cu privire la modul cum am putea ajuta pe cei persecutaţi şi deportaţi, precum şi pe cei rămaşi la locurile lor, dar în suferinţă. După război m-am sfătuit de multe ori cu Mella cu privire la orientarea spre stânga, către care şi eu şi ea ne orientam încă din timpul războiului. După dizolvarea Organizaţiei Sioniste, cu ocazia vizitelor personale care le făceam soţilor Iancu, discutam despre orientarea categorică de stânga pe care o vom avea în Israel, ca rezultat al experienţelor, a situării geopolitice a Israelului şi a îndrumării ideologice personale.

După ce am consemnat din nou întrebările şi răspunsurile puse în anchetă din 16 august 1950 şi după ce mi s-a acordat timp să mă gândesc din nou asupra acestor probleme, azi, 20 septembrie 1950, declar că nu mai am nici o completare de făcut în legătură cu aceste probleme.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

20 septembrie 1950

Deoarece în cursul anchetelor la care am fost supus şi la care mi s-au pus întrebări precise în legătură cu activitatea mea, am dat răspunsuri categorice ca după aceea să revin asupra unor chestiuni şi să afirm că nu le-am declarat de la început din cauza unor lapsusuri pe care le-am avut, azi, în seara de 20 septembrie 1950, mi s-au repetat din nou aceleaşi întrebări, puse din nou în cadrul anchetei, iar eu am consemnat întrebările şi răspunsurile date de mine, având astfel posibilitatea să mă gândesc din nou asupra acestor chestiuni şi să le completez în cazul când aş mai avea ceva de adăugat.

Procesul-verbal încheiat în seara de 22 august 1950.

În cursul acestei anchete mi s-au pus următoarele întrebări:

1. Când ai fost la Agamy în legătură cu procesul Keren Kayemet?

În primele luni ale anului 1949 am fost la Agamy, dar nu-mi amintesc dacă am fost singur sau cu Marcu Cohen.

2. Care a fost scopul vizitelor d-tale la Agamy sau Rubin?

Scopul vizitelor mele la Agamy şi Rubin a fost de a stărui pe lângă ei spre a cere Agenţiei evreieşti să recunoască în întregime pretenţiile autorităţilor române şi nu numai parţial, aşa cum se intenţiona. În realitate, ei au acceptat acest punct de vedere.

3. În alte ocazii, indiferent de scop, l-ai mai vizitat pe Rubin la domiciliu?

Nu, nu l-am vizitat pe Rubin în alte ocazii.

4. Dar pe Agamy l-ai vizitat în alte ocazii, indiferent de scop?

https://biblioteca-digitala.ro

Nu, nici pe Agamy nu l-am vizitat în alte ocazii, indiferent de scop. Adaug că vizitele făcute în ocaziile de mai sus la Rubin şi Agamy au fost făcute la domiciliul acestora întrucât Legaţia nu lucra în zilele acelea şi cazul era foarte urgent.

5. Mai ai ceva de adăugat în legătură cu ancheta de ieri seară?

Da. În legătură cu şlihimii pe care i-am enumerat, adaug că mai mi-am amintit de unul care era pe lângă biroul de Emigrări pentru copii şi care se numea Iehuda.

6. Ce activitate ai depus pe linie sionistă după 23 august 1944?

Pe linie sionistă am reînceput să activez în 1946, când am preluat din nou preşedinţia Executivei Sioniste.

După ce am consemnat din nou întrebările şi răspunsurile puse în ancheta din 22 august 1950 şi după ce mi s-a acordat timp să mă gândesc din nou asupra acestor probleme, astăzi, 20 septembrie 1950, declar că nu mai am nici o completare de făcut în legătură cu aceste probleme.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

21 septembrie 1950

Deoarece în cursul anchetelor la care am fost supus şi la care mi s-au pus întrebări precise în legătură cu activitatea mea, am dat răspunsuri categorice, ca după aceea să revin asupra unor chestiuni şi să afirm că nu le-am declarat de la început din cauza unor lapsusuri pe care le-am avut, astăzi, în seara de 21 septembrie 1950, mi s-au repetat din nou aceleaşi întrebări, puse din nou în cadrul anchetei, iar eu am consemnat întrebările şi răspunsurile date de mine, având astfel posibilitatea să mă gândesc din nou asupra acestor chestiuni şi să le completez în cazul când aş mai avea ceva de adăugat.

Procesul-verbal încheiat în seara de 24 august 1950.

În cursul acestei anchete mi s-au pus următoarele întrebări:

1. Cu care dintre conducătorii sionişti ai avut legături fie de prietenie, fie în interesul muncii, depusă pe linie sionistă?

Dr. Cornel Iancu şi Mella Iancu, Jean şi Dora Litman mi-au fost prieteni personali şi pe linie de activitate sionistă. Dintre conducătorii sionişti am avut relaţii pe linie sionistă cu dr. Zalman, Dan Ieşeanu, dr. Löwenstein, Michel Leiba, Carol Berman, av. Kanner, av. Ebercohn, av. Tully Rosenthal, av. Rorlich, A.L. Zissu, dr. Drimer, ing. Hirschfeld, rabinul Frenkel, ing. Iakerkaner, Sigmund Spiegel, Pascu Schächter, d-na Weisselberger, Elli Rappaport şi Marcu Cohen.

2. În ce constau relaţiile cu cei de mai sus?

Am avut relaţii de la preşedintele Executivei la conducătorii sionişti. Relaţiile constau în şedinţele comune ce le aveam la Executivă, unde se discutau problemele generale de reprezentare ale mişcării, adică reprezentarea faţă de autoritatea de stat, precum şi diverse manifestări comune ale întregii organizaţii, cum ar fi întrunirile publice.

3. Cu care din cei înşiraţi mai sus ai întreţinut şi relaţii de prietenie?

https://biblioteca-digitala.ro

Am întreţinut relaţii mai apropiate cu Dan Ieşeanu, dr. Löwenstein, av. Rorlich, Ebercohn. Mă vizitam cu ei foarte rar, în total una sau două vizite protocolare. Cu avocaţii mă vedeam şi la tribunal.

4. Când te-ai văzut ultima oară cu aceştia?

Pe dr. Löwenstein l-am văzut la Mella Iancu cu 2-3 săptămâni înainte de arestarea mea. Pe av. Rorlich l-am văzut cu o lună înainte de arestarea mea. Pe Ieşeanu l-am văzut odată când a primit cartea poştală pentru a depune actele.

5. Dar cu ceilalţi conducători sionişti când te-ai văzut ultima oară?

Pe Michel Leiba l-am văzut mai bine de un an înainte de arestarea mea, cam prin vara anului 1949. Pe Kanner l-am văzut ultima oară cu o lună înainte de arestarea mea. Pe Kanner l-am văzut o dată pe stradă şi altădată l-am vizitat acasă; a fost o vizită familiară cu câteva luni înainte de arestarea mea. Pe Ebercohn îl vedeam la tribunal. Pe Zissu nu l-am văzut de multă vreme. Pe Drimer, înainte de desfiinţarea Organizaţiei Sioniste, nu l-am mai văzut. Pe Hirschfeld l-am văzut pe stradă. Pe Frenkel nu l-am văzut de mult. Pe Iakerkaner l-am văzut cu 4-5 luni de zile în urmă pe stradă.

6. Pe unii dintre aceştia i-ai mai văzut într-o ocazie pe care nu ai spus-o?

Nu i-am văzut într-o altă ocazie.

7. Ce discutai când te întâlneai cu conducătorii sionişti?

Discutam chestiuni de interes personal, printre care şi dacă unul sau altul din cei arătaţi au primit sau nu rezolvarea cererii de plecare.

8. Chestiuni de interes personal pe linie sionistă aţi discutat?

Nu am discutat chestiuni pe linie sionistă cu cei de mai sus, nemaiexistând astfel de chestiuni.

9. La domiciliu ai vizitat pe vreunul din conducătorii sionişti?

Da. Pe Cornel şi Mella Iancu, pe Jean Litman, pe Marcu Cohen de vreo două ori l-am vizitat, care şi el a venit la mine de vreo două ori în legătură cu procesul Keren Kayemet. Nu am făcut nici o altă vizită la domiciliul vreunuia din conducătorii sionişti.

Referitor la aceleaşi probleme de mai sus mi s-au mai pus, în seara de 30 august 1950, următoarele întrebări:

1. De ce natură erau relaţii d-tale cu Litman?

În afară de cele de serviciu, relaţiile mele cu Litman erau de prietenie.

2. Alte relaţii ai mai avut cu el?

Nu, nu am avut alte relaţii, afară de cele de serviciu în cadrul Congresului Mondial Evreiesc şi de prietenie. Vreau să adaug că el şi Mella Iancu erau aceia care cunoşteau de aproape legăturile mele cu tov. Bercu Feldman, realizările mele pe baza acestei legături, amândoi susţinându-mă şi încurajându-mă în atitudinea mea progresistă.

3. De ce natură erau relaţiile d-tale cu Dora Litman?

Am avut relaţii numai de prietenie.

4. Alte relaţii nu ai mai avut cu ea?

Nu, nu am avut alte relaţii de altă natură cu ea.

5. Soţii Litman aveau relaţii cu reprezentanţii Statului Israel?

https://biblioteca-digitala.ro

Nu, soţii Litman nu au avut legătură cu reprezentanţii Statului Israel.

6. De ce natură erau relaţiile d-tale cu Cornel Iancu?

Relaţii mele cu Cornel Iancu erau pe linie sionistă şi relaţii personale foarte bune.

7. De ce natură erau relaţiile d-tale cu Mella Iancu?

Am avut relaţii de prietenie şi de muncă în cadrul O.S.E.-ului în timpul războiului, iar după război, relaţii de prietenie şi discuţii ideologice pe linie progresistă.

8. Soţii Iancu erau în relaţii cu reprezentanţii Statului Israel?

Soţii Iancu erau în relaţii de prietenie şi de vizită cu Agamy.

9. Aceste relaţii erau numai de prietenie?

Da, aveau cu Agamy numai relaţii de prietenie, în special în timpul când Agamy era reprezentantul Agenţiei Evreieşti pentru problemele de emigrare.

10. Se vizitau şi după numirea lui Agamy la Legaţie?

Da. Însă cred că se vizitau mai rar după numirea lui Agamy la Legaţie. În casa ei a avut loc o recepţie, în a doua jumătate a anului 1948, pentru primirea lui Avriel Überall, ministrul Israelului la Praga şi Budapesta, care era în trecere prin ţară pentru câteva zile. Avriel era însoţit de Agamy, care era deja reprezentantul Statului Israel.

11. D-ta ai luat parte la reuniunea din casa lui Mella Iancu când a fost Überall şi Agamy?

Da, am luat parte la această reuniune.

Tot în legătură cu aceleaşi probleme mi s-au mai pus, în seara de 6 septembrie 1950, următoarele întrebări:

1. Ce ştii d-ta despre Dan Ieşeanu?

După Esselsohn, Dan Ieşeanu era considerat ca unul din pilonii organizaţiei Ichud. El făcea parte din Executivă, de care se ocupa foarte mult. După război a fost trimis în Palestina de către C.O.T.E.P., care voia să studieze posibilitatea legăturilor comerciale între România şi Palestina.

2. Ce relaţii ai avut d-ta cu Dan Ieşeanu?

L-am cunoscut din copilărie. Am avut cu el numai relaţii de muncă pe linie sionistă.

3. Dan Ieşeanu a avut legături cu vreun reprezentant al Legaţiei Statului Israel?

Nu îmi este cunoscut faptul dacă a avut asemenea legături.

4. Ce cunoşti dumneata despre dr-ul Löwenstein?

A fost profesor de filosofie şi unul din scriitorii articolelor de fond din ziarul „Viaţa Evreiască".

5. Ce relaţii ai avut d-ta cu el?

Am avut cu el relaţii de muncă pe linie sionistă.

După ce am consemnat din nou întrebările puse în cursul anchetelor din 28, 30 august şi 6 septembrie 1950 şi răspunsurile date de mine şi după ce mi s-a dat timp să mă gândesc din nou asupra acestor chestiuni, azi, 21 septembrie 1950, declar că în afară de completările făcute prin declaraţia din 20 septembrie 1950, nu mai am nimic de adăugat la prezenta declaraţie.

(ss) Mişu Benvenisti

https://biblioteca-digitala.ro

Declarație

21 septembrie 1950

Azi, în seara de 21 septembrie 1950, declar din nou şi cu toată tăria că în afară de activitatea mea cunoscută din declaraţiile mele [de] până acum şi cu completările făcute în timpul anchetei, atât în timpul războiului cât şi după război, până în ziua anchetării mele nu există, sub nici o formă, de nici o natură, vreo acţiune sau activitate sau un alt gest sau atitudine sau orice altceva care să constituie ceva nelegal din punct de vedere al statului român şi al principiilor democrate şi progresiste. Nu am nimic pe conştiinţa mea, nu am nimic de ascuns sau de declarat cu privire la o astfel de acţiune. Nu am avut nici o activitate pe linie sionistă după demisia mea din preşedinţie şi deci, implicit, după dizolvarea Organizaţiei Sioniste. Din contră, am sfătuit pe cine vedeam întâmplător dintre foştii conducători să fie bine atenţi asupra fostelor cadre ale lor şi asupra tineretului, pentru ca nu cumva cineva să facă vreo prostie, pentru că nu avem voie să ne opunem în nici un fel hotărârilor guvernului.

De asemeni, nu am dus nici o activitate pe linia Statului Israel, nu am primit niciodată nici un fel de instrucţiuni referitoare la vreo acţiune dusă în rândurile maselor evreieşti din România, sau în interesul imperialismului, de orice natură ar fi fost aceste instrucţiuni, fie venite din străinătate, fie de la vreun membru al Legaţiei de aci a Statului Israel.

Faţă de cele de mai sus declarate şi pe care le susţin cu ultima energie, cred că faptul de a fi fost arestat şi menţinut până azi 73 [de] zile în anchetă, arestat, nu se poate explica decât printr-o acţiune calomnioasă şi ticăloasă a vreunui duşman, fie pe linie personală, fie pe linie de orientare ideologică personală progresistă, fie din partea cuiva care doreşte să-şi acopere propriile acţiuni nelegale şi care ar fi dat declaraţii false împotriva mea. Din nenorocire, nu pot afirma cine ar fi autorul acestei acţiuni calomnioase.

Rog respectuos organele anchetatoare să binevoiască a verifica declaraţiile eventuale făcute contra mea pentru că am convingerea nestrămutată că se va ajunge la concluzia în sensul celor mai sus declarate, a completei mele nevinovăţii şi a devotamentului meu pentru regimul şi ideile progresiste.

(ss) Mişu Benvenisti

Declarație

21 septembrie 1950

După ce am consemnat din nou întrebările şi răspunsurile puse în cursul anchetelor din 24, 28 şi 30 august 1950 şi din 1 septembrie, 6 septembrie 1950, azi, 21 septembrie 1950, fac următoarele completări la aceste anchete.

1. Îmi mai amintesc că, în afară de emigrarea cea mare cu vaporul din decembrie 1947, şlihimii s-au mai ocupat cu nişte plecări prin Iugoslavia, care, după spusa lor, aveau asentimentul autorităţilor.

2. Îmi amintesc că pe Ariel îl chema înainte de plecarea sa în Palestina Gold.

În afară de cele de mai sus, nu mai am nimic de adăugat.

(ss) Mişu Benvenisti

https://biblioteca-digitala.ro

Declarație

27 septembrie 1950

Cu toate că am fost întrebat de nenumărate ori cu începere de la 8 iulie 1950 în ce priveşte convorbirile şi întâlnirile mele cu Agamy, am ocolit adevărul şi am căutat să induc în eroare organele de anchetă în această chestiune.

După ce mi s-au arătat întâlnirile şi convorbirile mele care au avut loc în casa lui Agamy la 25 iunie 1949, la 3 septembrie 1949 şi la 12 noiembrie 1949 şi după ce mi s-a citit de către anchetator anumite pasagii, fragmente din discuţia avută cu Agamy (Averbuch) la 12 noiembrie 1949, am recunoscut că am minţit şi am indus organele de anchetă în eroare cu scopul ca anumite chestiuni să nu fie ştiute de organele de anchetă, chestiuni în legătură cu discuţiile avute cu Agamy.

Îmi iau angajamentul că voi reda în amănunte discuţia avută la 12 noiembrie 1949 şi despre celelalte două pe care nu mi le reamintesc în momentul de faţă, le voi declara după ce îmi voi aduce aminte.

Îmi dau seama că această atitudine a fost ticăloasă, mai ales că în fiecare declaraţie mi s-a subliniat acest lucru şi că în fiecare declaraţie eu mi-am luat angajamentul să spun adevărul.

(ss) Mişu Benvenisti

Declarație

27 septembrie 1950

Înainte de plecarea lui Agamy din ţară, adică în noiembrie 1949, am fost rugat de el să-l vizitez la domiciliu.

Cu această ocazie mi-a spus următoarele, şi anume că ultima dată când a fost la Paris a avut o întrevedere cu dl Joe Schwartz de la Joint, care este dispus să facă o acţiune de ajutorare pentru evreii din România, dar că nu era fixat pe ce cale poate să o facă. S-a pus chestiunea trimiterii unor pachete individuale la un număr mare de evrei şi în mod repetat, dar s-a ajuns la concluzia că lucrul nu va fi posibil. Atunci s-a stabilit între ei ca această operaţiune să fie făcută prin Agamy. Ceea ce Agamy a şi făcut după înapoierea sa de la Paris.

Astăzi, când el, Agamy, pleacă definitiv din ţară, ar vrea să ştie pusă la punct această chestiune. În locul lui la Legaţie se vor ocupa de această chestiune Halevy şi Mordehai. Haluţimii şi grupările sioniste vor primi ajutoarele direct de la Mordehai. Pentru particulari, sionişti sau nesionişti, care aveau nevoie de ajutoare şi care nu se puteau adresa direct lui Mordehai, era nevoie de o persoană care să preia această răspundere. Agamy mi-a spus că pentru o astfel de acţiune de ajutorare Mella Iancu i-a sugerat numele meu, ca unul care pe timpul războiului mai m-am ocupat de o acţiune de „Ezra" (ajutorare – pe ebraică) a populaţiei deportate şi a celor în nevoie rămaşi în ţară. Agamy m-a întrebat ce părere am. I-am răspuns că, într-adevăr, experienţa o am. El a spus că nu trebuie contat prea mult pe

https://biblioteca-digitala.ro

această experienţă căci acum chestiunea este mult mai dificilă. L-am ascultat apoi expunând părerea lui în legătură cu desfăşurarea acestei ajutorări. Agamy era de părere că această ajutorare, mai ales a haluţimilor, trebuie folosită în vederea susţinerii elementelor care vor să emigreze şi care trebuiesc susţinute până când vor avea această posibilitate de emigrare. Căci a spus Agamy, emigrarea depinde în mare măsură de însăşi voinţa populaţiei evreieşti, care va fi autorizată să emigreze numai în măsura în care va face cereri de plecare.

Agamy mi-a mai spus că sumele necesare pentru această categorie a persoanelor nevoiaşe particulare, adică care nu erau în grupări sau haluţimi, le voi lua de la Mordehai, trebuind să existe o ordine perfectă, căci toată socoteala trebuie înaintată la Paris dlui Schwartz, directorul Joint-ului.

Agamy mi-a spus că în cazul când vreau să preiau această răspundere trebuie să mă sfătuiesc cu Mella Iancu, care are pricepere în chestiuni de ajutorare. I-am răspuns că în cazul când voi face această chestiune voi alcătui un comitet care să aibă răspunderea şi cred că am pomenit numele lui Dan Ieşeanu, pe care îl ştiam prieten cu Mella Iancu.

După discutarea întregii chestiuni am spus că mă voi consulta cu Mella Iancu, care i-a sugerat numele meu, asupra întregii probleme şi că voi comunica răspunsul meu dacă primesc sau nu această sarcină, direct lui Mordehai, după plecarea lui Agamy.

În legătură cu acest răspuns declar că după ce am avut o lungă şi matură conferinţă cu Mella Iancu asupra întregii probleme, am ajuns la concluzia că nu pot şi nu vreau să mă ocup de această chestiune şi în acelaşi timp mi-am exprimat faţă de Mella mirarea că, înainte de a mă consulta şi pe mine, a sugerat numele meu lui Agamy, punându-mă în această situaţie de a fi fost chemat de Agamy într-o problemă pe care sunt nevoit să o fi ascultat pentru ca în urmă să nu o pot accepta. Mella a recunoscut că procedeul ei nu era amical de a fi sugerat numele meu fără a mă consulta. În acelaşi timp era de acord cu refuzul meu de a mă ocupa de această chestiune, dat fiind faptul că din expunerea lui Agamy, pe care i-am relatat-o, rezulta că el făcea o legătură între această ajutorare şi tendinţa de emigrare a populaţiei evreieşti.

Declar deci încă o dată că nu am făcut nici un act şi nu am luat nici o măsură prealabilă de nici o natură în legătură cu discuţia şi cu sugestia lui Agamy, pe care nu am acceptat-o şi nu am realizat-o sub nici o formă şi cu nici o ocazie.

Tot în legătură cu discuţia cu Agamy îmi mai amintesc că i-am cerut să trimită o serie de cărţi de ebraică căci aci nu se găsesc de nici un fel.

De asemeni îmi mai amintesc că l-am rugat că, dacă va găsi ocazia, să vadă la Paris pe cineva din conducătorii Congresului Mondial şi să le spună că, conform înţelegerii cu Comitetul Democratic Evreiesc, biroul nostru continuă să existe şi că am primit chiar din partea Comitetului Democratic un local în plin centru al oraşului, în schimbul localului din Popa Rusu.

În ceea ce priveşte întrevederile mele cu Agamy din iunie şi septembrie, îmi reamintesc că două au fost problemele care în afară de vizita mai sus relatată din noiembrie şi cele făcute în legătură cu procesul Keren Kayemet, m-au mai determinat să-l vizitez şi anume: înainte uneia din plecările lui la Paris l-am rugat să vadă pe cineva de la Congresul Mondial, pentru a le relata şi verbal ceea ce eu scrisesem de acum oficial şi anume motivele pentru care Comitetul Congresului a hotărât lichidarea, precum şi motivul pentru care am hotărât continuarea unui birou restrâns, adică cererea tov. Bercu Feldman, transmiţând rugămintea să recunoască şi ei această formulă provizorie până când Comitetul Democratic Evreiesc se va pronunţa definitiv asupra existenţei sau desfiinţării Congresului în R.P.R. Cred că această problemă a constituit tema discuţiei din vizita din iunie.

https://biblioteca-digitala.ro

A doua problemă pentru care îmi amintesc că l-am vizitat a fost dorinţa de a cunoaşte direct de la sursă, adică din gura lui, care a fost rezultatul unei audienţe pe care a avut-o la Externe în legătură cu problema emigrării. Circulau în oraş tot felul de zvonuri asupra acestei audienţe şi voiam să cunosc adevărul. Îmi amintesc că Agamy mi-a relatat că li s-a promis că toată problema va fi pusă în curând în forurile partidului şi ale guvernului.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

4 octombrie 1950

În convorbirea avută cu Agamy la... noiembrie 1949 s-au discutat mai multe chestiuni.

Una din ele era în legătură cu situaţia în care se afla lichidarea definitivă a procesului Keren Kayemet.

Când se făcuse tranzacţia cu Ministerul de Finanţe şi Banca Naţională, se convenise ca o sumă de circa 14 milioane lei ce a fost sechestrată, să fie eliberată avocatului Marcu Cohen, care la rândul său trebuia să o dea Legaţiei Israel, care comunicase Agenţiei Evreieşti despre existenţa acestei sume. De asemenea trebuiau ridicate sechestrele asiguratorii aplicate mai multor conducători sionişti şi închise procesele de evaziuni fiscale ce erau în curs.

După ce însă s-a terminat procesul de devize cu Banca Naţională şi trebuiau lichidate, în baza aceleiaşi tranzacţii şi procesele de evaziune fiscale ce erau pendinte tot contra lui Keren Kayemet, înapoindu-se şi sus-zisa sumă sechestrată, s-a întâmplat ca dl consilier Craiu se opunea categoric la această soluţie, considerând că este vorba de o chestiune independentă de evaziune fiscală, care trebuie lichidată separat.

Agamy era interesat de chestiunea aceasta întrucât el şi ministrul Rubin au luat parte la discutarea întregii chestiuni.

Eu am opinat că nu va fi posibilă terminarea întregii chestiuni dacă nu se va renunţa şi la suma de 13 milioane sechestrată şi pe care nu cred că Ministerul de Finanţe o va înapoia. Agamy a fost de aceeaşi părere, dar a socotit că ar mai trebui făcute demersuri în această problemă.

Pentru absoluta precizie trebuie să declar că nu sunt sigur dacă toată această discuţie a avut loc în convorbirea din noiembrie, ceea ce este însă sigur că o astfel de convorbire a avut loc şi este probabil să fi fost în această întrevedere, înainte de plecarea lui Agamy.

Trecând la altă ordine de idei, îmi amintesc că Agamy mi-a arătat că în urma discursului lui Ben Gurion, referitor la politica de emigrare a guvernului român, discurs care a produs o foarte rea impresie în cercurile oficiale, Rubin şi cu el s-au prezentat la Ministerul de Externe pentru a face unele puneri la punct, în sensul că discursul a fost greşit şi exagerat redat de agenţiile de presă.

Agamy mi-a spus că au fost primiţi foarte rece de tov. Preoteasa, care le-a spus că guvernul nu aşteaptă explicaţii din partea lor, ci direct din partea guvernului Statului Israel.

În urma acestui fapt, Agamy mi-a spus că a solicitat rechemarea sa şi că probabil că şi Rubin va pleca în curând.

https://biblioteca-digitala.ro

Fără să-mi pot aminti precis, dacă tot în această convorbire sau în alta, ştiu că Agamy mi-a relatat audienţa, pe care Rubin şi cu el au avut-o la tov. ministru de Externe, Ana Pauker. În această audienţă Agamy mi-a spus că s-a discutat chestiunea emigrărilor şi că tov. ministru a chemat chiar în faţa lor la telefon pe cineva care trebuia să fie o persoană cu mare răspundere, cerând ca chestiunea să fie pusă la ordinea de zi a unei şedinţe a guvernului.

În legătură cu această problemă a emigrărilor, Agamy a făcut o expunere mai largă, arătând cum înţelege el că se poate obţine autorizaţia din partea guvernului român.

Numai dacă populaţia evreiască va insista în cererile de plecare, arătându-şi voinţa hotărâtă de a emigra, numai în acest caz, a spus Agamy, guvernul îşi va da seama de realitatea acestei probleme şi probabil că o va rezolva.

Ceea ce trebuie văzut este să nu plece numai oameni bătrâni, ci elemente tinere necesare în Israel, căci până acum, a adăugat Agamy, se dau paşapoarte numai la oameni bătrâni.

În special tineretul, dar în general şi sioniştii şi toţi care vor să plece trebuie încurajaţi în această hotărâre a lor de a pleca în Israel. Această încurajare trebuie să capete forme concrete şi nu numai teoretice.

Ocazia se prezintă foarte bine acum, căci în ultima întrevedere, spune Agamy, ce a avut-o cu dl Joe Schwartz, directorul pentru Europa a Joint-ului, au aranjat o acţiune de ajutorare a populaţiei evreieşti.

Agamy a ajuns la concluzia că această acţiune nu se putea face, de pildă, prin trimitere de pachete sau pe altă cale, ci numai cu sprijinul unor membrii ai Legaţiei şi dr. Schwartz a căzut de acord cu acest mod de a vedea lucrurile.

Agamy a continuat arătând că tocmai această acţiune trebuie folosită pentru sprijinirea, după cum am arătat mai sus, a curentului de emigrare. Joint-ul are deplină încredere în el, Agamy, şi el, Agamy, a lucrat în acest sens.

Acum, la plecarea lui din ţară, Agamy voia să lase lucrurile puse la punct.

El mi-a comunicat că la Legaţie vor lucra pentru această chestiune Halevy, dublat de Mordehai şi Ghiladi, pentru a nu fi Halevy singur, care nu este din facţiunea politică a lui Agamy, adică din Mapai, ci din Mapam, Ghiladi urmând să se intereseze pentru gruparea Mizrahi.

Agamy a adăugat că haluţimii vor căpăta direct prin Legaţie ajutoarele necesare, fostele grupări prin responsabilii lor. Ar rămâne categoria sioniştilor neîncadraţi în grupări şi a nesioniştilor care ar trebuie să capete ajutoare. Pentru această categorie de oameni, Mella Iancu i-a sugerat numele meu. I-am răspuns că experienţa o am în asemenea chestiuni de ajutorare, căci în timpul războiului am lucrat în acest sens la acţiunea de „Ezra" (ajutorarea celor deportaţi şi a celor nevoiaşi).

Agamy a răspuns că nu trebuie să se bazeze nimeni pe experienţa veche, căci acum o asemenea acţiune este mult mai dificilă.

I-am răspuns că voi studia chestiunea şi că mă voi sfătui şi cu Mella Iancu, care i-a sugerat numele meu.

Am adăugat că în cazul că mă voi ocupa, nu o voi face în nici un caz singur, ci că va trebui constituit un comitet şi cred că am sugerat mai multe nume ca av. Rorlich, Ebercohn, Iancu Leiba, ing. Iakerkaner.

Agamy a răspuns că nu-l interesează detalii şi că aceia care se vor ocupa, vor trebui să ia contact cu Mordehai, dar că este bine să ne sfătuim şi cu Mella Iancu, care are un cap limpede.

https://biblioteca-digitala.ro

Agamy a mai adăugat că posibilităţi financiare există, căci dr. Schwartz, directorul Joint-ului i-a spus că este dispus să acopere aceste necesităţi.

Îmi mai aduc aminte că în una din convorbirile avute cu Agamy, el a insistat asupra necesităţii de a fi informate direct elementele şi personalităţile din guvern, care se interesează de aceste probleme. Direct, adică nu prin Comitetul Democratic, care prezintă chestiunea emigrărilor sub o prismă rău voitoare şi subiectivă. El a mai spus că pe baza experienţei sale personale a avut ocazia să vadă că oameni politici ostili acestei probleme a emigrării evreilor şi-au schimbat părerea atunci când au fost documentaţi obiectiv.

Agamy a mai spus că este probabil ca şi discuţiile din cadrul O.N.U.-ului vor influenţa favorabil hotărârea guvernului român, pentru o mai satisfăcătoare rezolvare a eliberării de paşapoarte.

Îmi amintesc că i-am vorbit lui Agamy de necesitatea pentru acei ce vor să plece de a avea noţiuni elementare de limba ebraică.

Negăsindu-se deloc cărţi didactice de limba ebraică este cazul să se trimită din Israel astfel de cărţi şi dicţionare.

În altă ordine de idei, l-am rugat pe Agamy ca atunci când va fi la Paris, să caute să vadă pe cineva din responsabilii Congresului Mondial Evreiesc pentru a le arăta din partea mea că relaţiile cu Comitetul Democratic sunt aceleaşi, adică că până când C.D.E. se va pronunţa definitiv asupra afilierii sau nu la C.M.E. (Congresul Mondial Evreiesc), noi continuăm să existăm pe baza cererii exprese a tov. Bercu Feldman, o existenţă mai mult formală, dar pe care tov. Bercu Feldman o considera necesară dat fiind că poate interese politice vor mai cere să fie folosită tribuna Congresului. L-am mai rugat să arate că C.D.E. ne-a pus la dispoziţie un local în plin centru al Capitalei.

Acestea sunt punctele pe care mi le pot reaminti din convorbire, cu toată sforţările făcute.

Declar şi pe această cale că şi în faţa tovarăşilor anchetatori, la ultima anchetă, că voi da cea mai detailată explicaţie şi în cea mai sinceră intenţie de a spune tot adevărul asupra oricărui paragraf sau punct de discuţie ce mi-ar fi scăpat din convorbirea cu Agamy.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

18 octombrie 1950

Fiind întrebat insistent de mai multe ori şi dându-mi-se timp de gândire, declar că nu am cunoscut şi nu cunosc şi nu am auzit despre Dov Berger.

(ss) Mişu Benvenisti

https://biblioteca-digitala.ro

Declarație

20 octombrie 1950

Astăzi, 20 octombrie, după ce am fost lăsat timp îndelungat ca să mă gândesc şi să mă frământ a reda convorbirea avută cu Agamy în ziua de 12 noiembrie 1949, declar că m-am gândit, m-am frământat şi nu pot să-mi amintesc amănuntele convorbirii sus-zise, despre care am mai fost întrebat în nenumărate rânduri şi despre care am dat şi declaraţie scrisă, luându-mi angajament ca să-mi amintesc şi să redau amănuntele convorbirii.

În ziua de 18 octombrie, fiind întrebat de organele anchetatoare dacă cunosc sau am avut relaţii cu un oarecare Dov Berger, cunoscut şi sub numele de Jacques, astăzi, 20 octombrie, declar că timp de două zile şi două nopţi m-am frământat şi gândit în permanenţă şi am trecut în revistă acest nume de Dov Berger, zis şi Jacques, căutând să-l plasez în rândul tuturor cunoştinţelor mele, atât din viaţa mea politică, cât şi particulară, nu mi-am reamintit de acest nume să fi avut cu el vreodată relaţii sau să fi auzit de el, în nici una din categoriile de persoane cu care am avut relaţii sau aş fi auzit de acest nume şi anume: prieteni personali, rude, conducători sionişti, instructori palestinieni, haluţimi, pe care i-am cunoscut, relaţii profesionale şi alte persoane despre care aş fi auzit sau aş fi avut vreodată cunoştinţă de ele.

(ss) Mişu Benvenisti

Ştiu că după 23 august au fost veniţi în ţară şlihimi trimişi din Israel, ca instructori ai diverselor facţiuni de tineret sionist, dar printre ei nu am cunoscut pe nici unul şi nici nu am auzit că ar fi existat unul sub numele de Dov Berger, zis şi Jacques.

Astăzi, după ce mi s-a spus că Dov Berger a fost paraşutat înainte de 23 august 1944 de către englezi, în România, fiind cunoscut în acest timp sub numele de Jacques, iar după 23 august umbla în uniformă militară engleză şi că era cunoscut de multă lume din populaţia evreiască şi sionistă, declar încă o dată că nu cunosc, că nu am auzit şi nu ştiu de această persoană în nici una din situaţiile şi epocile sus arătate.

(ss) Mişu Benvenisti

Declarație

12 decembrie 1950

Arătaţi împrejurările în care aţi cunoscut pe Mihai Antonescu şi relaţiile care existau între dumneata şi el?

L-am cunoscut pe Mihai Antonescu în anul 1943 pe la mijlocul anului, în casa domnului Bazil Teodorescu. Împrejurările care au adus la această cunoştinţă au fost următoarele. Primind instrucţiuni de la Istanbul referitoare la emigrări şi comunicându-mi-se de către Filderman că are o audienţă la Mihai Antonescu în casele domnului Bazile Teodorescu am aranjat cu Filderman ca să pot ajunge şi eu în faţa lui Mihai Antonescu pentru a-i vorbi despre aprobarea unor eventuale posibilităţi de emigrare, despre

https://biblioteca-digitala.ro

care biroul din Istanbul ni le anunţa ca posibil în curând. Domnul Filderman fiind de acord complet a anunţat pe dl Bazil Teodorescu că vrea să vie la audienţa stabilită şi cu preşedintele Organizaţiei Sioniste, adică cu mine, care vrea să vorbească cu Antonescu despre problema unei posibilităţi viitoare de emigrare. Astfel ne-am prezentat într-o seară pe la orele 20 în casa domnului Bazile Teodorescu, care ne-a primit, ne-a introdus în biroul său, s-a retras imediat şi după scurt timp a venit în birou singur, Mihai Antonescu. Domnul Filderman m-a prezentat lui Mihai Antonescu şi i-a explicat raţiunea pentru care şi-a permis să mă ia şi pe mine la această audienţă, adică problema emigrărilor, după cum comunicase în prealabil şi domnului Bazil Teodorescu. La toată discuţia cu Mihai Antonescu nu a asistat nimeni în afară de Mihai Antonescu, Filderman şi cu mine. Precizez că de vreo două sau trei ori domnul Bazile Teodorescu a deschis numai uşa, fără să intre în birou, pentru a întreba dacă nu s-a terminat discuţia, întrucât Mihai Antonescu era aşteptat la masă. Cu această ocazie domnul Filderman, care a luat primul cuvântul a arătat lui Mihai Antonescu situaţia nenorocită în care se găsesc evreii deportaţi din Transnistria, cerând să fie modificată situaţia, aceasta prin trimiterea de alimente, măsuri sanitare şi igienice.

De asemenea a pus problema unei eventuale repatrieri. Domnul Filderman a mai arătat că dată fiind situaţia frontului, este posibil că trupele germane se vor retrage şi prin Transnistria. Oricum pe această linie eventuală de retragere sunt situate colonii de deportaţi, cere ca evreii să fie retraşi de pe această linie şi, dacă nu pot fi repatriaţi, cel puţin să fie deplasaţi în poziţii ferite de răzbunarea trupelor nemţeşti. Mihai Antonescu a arătat că va studia problema şi că va vedea ce se poate face, găsind în principiu, cererile lui Filderman justificate. După aceea am luat eu cuvântul. Am întărit şi eu cererile domnului Filderman şi am trecut apoi la chestiunea emigrărilor. Am arătat că s-au primit telegrame din Istanbul prin care eram anunţaţi că vor exista posibilităţi de trimiterea unor vase mici pentru transportul de emigranţi din România şi că vreau să ştiu ce atitudine va avea guvernul român faţă de această posibilitate.

Mihai Antonescu a spus că el personal nu are nimic contra unor astfel de emigrări şi că, crede că nici guvernul nu va avea nimic de spus contra, adăugând că atunci când chestiunea se va fi actuală să fie anunţat, pentru a se discuta posibilităţile practice de realizare a unor astfel de emigrări, precizând ca să-l anunţ despre astfel de posibilităţi, prin domnul Filderman.

După această întâlnire cu Mihai Antonescu în casele domnului Bazile Teodorescu, după scurt timp am demisionat din Preşedinţia Organizaţiei Sioniste, conducerea fiind preluată de A.L. Zissu, care a fost numit reprezentantul Agenţiei Evreieşti din Istanbul şi care trebuia să se ocupe şi de chestiunea emigrărilor.

Din cauză că se tergiversau emigrările, adică a plecării celor 3 vase care veniseră de luni de zile la Constanţa şi în primăvara lui 1944 nu se obţinuseră încă autorizaţiile de plecare, vase cu care şi eu cu familia mea trebuia să plec în Palestina şi fiind învinuit Zissu că din cauza lui se întârzie aceste plecări şi la apelul făcut la mine chiar de doi membrii ai Executivei, Zissu, Laivandmann şi Entzer, care şi-au amintit de promisiunea pe care Antonescu o făcuse în casele lui Bazil Teodorescu, că se va opune la o eventuală emigrare şi ţinând seama că temperamentul lui Zissu face să se certe cu toţi şi să strice obţinerea autorizaţiei, după cum spuneau chiar prietenii lui Zissu, şi după cum ştiam şi eu că este cazul, m-am hotărât să cer o audienţă lui Mihai Antonescu, pentru a-i reaminti de promisiunea făcută la audienţa lui Filderman la Bazile Teodorescu, că nu se va opune la emigrare, lucru pe care l-am şi făcut şi în urma căruia am fost anunţat în scris, printr-un curier, că mi s-a fixat audienţa pentru orele $8^1/_2$ seara. Pentru a nu exista între mine şi Zissu

https://biblioteca-digitala.ro

divergenţe, mai ales că era cunoscută grandomania lui Zissu, cum eu nu aveam nici ultimele informaţii cu privire la starea tratativelor ce urmau de luni de zile între Zissu şi autorităţi, l-am rugat pe domnul Cornel Ionescu să se adreseze de îndată lui Zissu, să-i comunice despre audienţa fixată la Mihai Antonescu şi să-mi comunice şi care este stadiul tratativelor dintre Zissu şi autorităţi, pentru că în acest sens să pot vorbi cu Antonescu, pe baza promisiunilor făcute de el. Până ce a trebuit să plec la audienţă Cornel Ionescu mi-a spus că nu l-a găsit pe Zissu, dar că i-a lăsat vorbă şi acasă şi la birou, că este căutat urgent de el şi că îl roagă să ia imediat contact cu el.

M-am dus la audienţă, unde la palatul de la Externe, l-am găsit şi pe A.L. Zissu, căruia i-am spus obiectul prezenţei mele acolo. Aşteptarea pentru audienţă a fost lungă. La un moment dat, ieşind pe coridoarele lungi de la etajul biroului lui Antonescu, l-am văzut pe A.L. Zissu stând de vorbă cu Radu Lecca. M-am apropiat de ei. Zissu îi povestea lui Lecca şi protesta asupra faptului că a fost posibil ca el, Zissu, scriitor în limba română să fi fost trimis în lagăr la Tg. Jiu.

La un moment dat, pe la ora $9^1/_2$, un secretar a strigat numele meu spre a intra în audienţă, ceea ce am şi făcut. Audienţa a durat un sfert de oră. Numai era nimeni prezent la audienţă. I-am reamintit lui Antonescu promisiunea ce a făcut-o în casă la dl Bazil Teodorescu că nu se va opune la eventuale emigrări, ceea ce acum nu se realizează căci de luni de zile stau la Constanţa trei vase care nu pot pleca pentru că nu se poate obţine de către reprezentantul Agenţiei Evreieşti, dl Zissu, autorizaţia cerută. I-am arătat că eu nu mai am în momentul acela o calitate specială, dar că fac acel recurs pentru că în calitatea mea de fost preşedinte am datoria să-i amintesc de promisiunea ce mi-a făcut-o şi că mai fac acest demers şi în calitate personală, dat fiind faptul că şi eu cu familia mea, doream să plecăm în Palestina cu aceste vase. Mihai Antonescu mi-a răspuns că chestiunea vaselor este pe cale de a fi rezolvată, că, chiar în această seară are la el audienţă şi Zissu în această chestiune. M-a întrebat dacă într-adevăr Zissu este singurul împuternicit în România al Agenţiei Evreieşti din Palestina, la care eu i-am răspuns că aşa este.

După această discuţie, Mihai Antonescu mi-a spus următoarele: Dacă şi dumneata pleci în Palestina, cu aceste vase, am posibilitatea să profit de plecarea dumitale spre a-ţi încredinţa un secret şi anume că dorinţa noastră este ca România să fie ocupată simultan cu trupele sovietice şi de trupele anglo-americane, motivând această dorinţă pe faptul că dacă ţara ar fi ocupată numai de trupele sovietice, s-ar ajunge cu siguranţă la un regim exclusiv comunist, ceea ce ar echivala cu distrugerea întregii pături burgheze.

În acest sens m-a rugat ca prin legăturile ce le am în Palestina, să transmit cercurilor anglo-americane din Palestina şi de la Cairo această dorinţă.

Am răspuns lui Mihai Antonescu că accept această însărcinare şi că ajungând în Palestina voi încerca să o duc la îndeplinire.

Ce instrucţiuni ai primit în acest sens de la Mihai Antonescu?

Mihai Antonescu mi-a spus să caut să conving legăturile mele în Palestina că evreimea din ţară s-a bucurat sub regimul lui Antonescu, de un tratament care a salvat-o de la moarte, prin faptul că nu s-au făcut deportări în vechiul Regat şi în Ardeal şi că în consecinţă şi evreimea din Palestina, adică conducătorii evrei din Palestina ar avea acum îndatorirea să lucreze pe lângă cercurile anglo-americane în sensul sus-arătat, spunând că şi evreimea rămasă în România are tot interesul şi ea să nu se instaureze în România un regim comunist.

Ce ai întreprins în mod practic în legătură cu aceasta?

https://biblioteca-digitala.ro

Nu am întreprins în mod practic nimic deoarece mama mea îmbolnăvindu-se între timp nu am putut să întreprind asemenea voiaj cu vasele respective deoarece îmi era teamă că starea sănătăţii sale fiind bolnavă de inimă, nu o va face să suporte până la capăt această călătorie.

Înainte de plecarea vaselor am aflat de la diverşi oameni care au fost la Constanţa că e vorba de nişte vase mici şi că numărul călătorilor aduşi de Zissu era foarte mare, având deci temerea legitimă că mama mea, o femeie de aproape 70 de ani nu va putea să suporte zile şi nopţi întregi această călătorie, care nici nu se ştia câte zile va dura. Scurt timp după aceasta intervenind actul de la 23 august nu am mai plecat în Palestina, neavând deci ocazia să întreprind ceva în legătură cu cele discutate cu Antonescu, despre aceste chestiuni nu am discutat cu absolut nimeni, nici înainte de 23 august, nici după 23 august, căci înainte de toate am considerat că este o chestiune secretă de stat despre care nu trebuie să vorbesc cu nimeni.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

23 decembrie 1950

Am aflat de o acţiune de ajutorare care se face în rândurile grupărilor sioniste, cu ocazia unei întrevederi pe care am avut-o în noiembrie 1949 cu Agamy, care m-a rugat să-l vizitez. Agamy m-a comunicat că Joint-ul i-a pus la dispoziţie sume de bani în vederea ajutorării populaţiei evreieşti. El, Agamy, crede că trebuie folosit acest ajutor, care deja se dă grupărilor sioniste pentru susţinerea curentului de emigrare prin susţinerea acelor elemente care vor să emigreze şi care nu au până la rezolvarea cererii lor de paşaport, alte surse de venituri ca să poată aştepta şi persevera în cererea lor de plecare, asiguraţi fiind pentru existenţa lor din punct de vedere material, dovedindu-se astfel că populaţia evreiască vrea în mod act şi perseverent să emigreze şi nu cum arată C.D.E. că nu ar exista un curent real de emigrare.

După un timp, în casa lui Mella Iancu, în prezenţa dlui Löwenstein, am întrebat dacă acţiunea de care vorbea Agamy s-a realizat, la care mi s-a răspuns că există o acţiune de ajutorare a grupărilor sioniste cu scopul sus arătat.

Într-una din zile, în orice caz posterior discuţiei de la Mella Iancu, l-am întâlnit pe ing. Iakerkaner pe care de mult nu-l mai văzusem şi el mi-a comunicat ca are de împărţit nişte ajutoare în cadrul acţiunii de ajutorare care se face în rândurile grupărilor sioniste, cu scopul de a susţine elementele care vor să emigreze, dându-le posibilitatea să persevereze în dorinţa lor de emigrare, susţinându-se astfel însuşi curentul de emigrare.

Aceasta îmi este declaraţia în care stărui şi semnez, liber şi nesilit de nimeni.

(ss) Mişu Benvenisti

https://biblioteca-digitala.ro

Declaraţie

23 decembrie 1950

Cam prin luna mai sau iunie 1949 am trimis prin soţia mea, Suzi Benvenisti, lui Agamy, o scrisoare-referat adresată Congresului Mondial Evreiesc cu rugămintea să fie predată de el la Paris Biroului Congresului Mondial Evreiesc. Această scrisoare se referea la situaţia Congresului Mondial Evreiesc de aci, adică la cererea expresă şi insistentă a deputatului Bercu Feldman, conducătorul C.D.E-ului ca biroul de aci al Congresului să continue să existe până când d-sa şi C.D.E. va socoti necesar, iar eu arătam în scrisoare necesitatea rezolvării favorabile a cererii dep. Feldman.

Dl Bercu Feldman nu ştia că eu expediez această scrisoare prin Legaţie, deşi eu am stat de vorbă de mai multe ori cu el în această privinţă, arătându-i că am făcut demersurile necesare pentru rezolvarea favorabilă a dorinţei d-sale şi a C.D.E-ului.

Eu am înaintat asemenea rapoarte în problema de mai sus şi prin Poştă.

După acest prim raport înaintat prin Legaţie, la un interval de câteva săptămâni, am mai înaintat tot prin Legaţie respectiv prin Agamy, încă un număr de 2 scrisori cu conţinutul arătat la primul raport, întrucât nu primiseră încă răspunsul la cererea mea către Congresul Mondial Evreiesc din străinătate, de a se admite cererea dep. Bercu Feldman. Şi aceste scrisori le-am transmis dlui Agamy tot prin soţia mea.

Aceasta îmi este declaraţia pe care o dau liber şi nesilit

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

23 decembrie 1950

Pe Michel Leiba nu l-am văzut decât cu foarte multă vreme înaintea arestării mele. Cu luni de zile înainte de 10 iulie 1950, când am fost arestat m-a vizitat o dată acasă şi m-a rugat să-i împrumut câteva mii de lei pentru câteva zile având o nevoie urgentă. I-am dat două mii lei arătând că nu-mi este posibil mai mult, bani pe care mi i-a restituit peste câteva zile.

O altă dată tot cu luni înainte de arestarea mea l-am întâlnit la un serviciu religios. În nici una din aceste ocazii nu am discutat chestiuni de ordin politic. El se plângea de situaţia precară în care se află el şi familia lui.

(ss) Mişu Benvenisti

https://biblioteca-digitala.ro

Declaraţie

23 decembrie 1950

În toamna anului 1949, nu pot preciza luna şi ziua când am fost, am rugat pe Agamy să-mi fixeze o întrevedere pentru a afla de la el care este exact situaţia reală cu privire la discuţiile ce se duceau între membrii Legaţiei şi autorităţile româneşti în problema autorizării plecărilor în Israel.

Agamy mi-a comunicat prin soţia mea, Suzi Benvenisti, să vin într-o zi la el acasă în timpul mesei, invitându-ne astfel şi la dejun şi pe soţia mea, motivând că astfel îşi economiseşte şi lui şi mie timpul.

Agamy mi-a arătat cu acea ocazie că au avut loc mai multe întrevederi între reprezentanţi ai Legaţiei şi conducătorii Ministerului de Externe şi că fără să existe un răspuns clar şi afirmativ există totuşi speranţa rezolvării favorabile a plecărilor în Israel. Cu această ocazie el a arătat că de fapt şi în acel moment se dădeau paşapoarte multe, dar numărul celor bătrâni predomină. D-sa a mai arătat că chestiunile de emigrare ar fi avut şi mai multe şanse de rezolvare, dacă Ministrul Rubin ar fi mai priceput.

După această expunere am trecut la masă unde s-au discutat chestiuni banale în legătură cu învăţarea limbii ebraice şi cu diversele feluri de bucate pregătite în Palestina conform posibilităţilor din Israel.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

23 decembrie 1950

Înapoindu-mă acasă de la Agamy după discuţia care am avut-o cu el, în noiembrie 1949, i-am spus soţiei mele, Suzi Benvenisti, că Agamy vrea să facă o acţiune de ajutorare a emigrării şi de susţinerea a curentului de emigrare cu banii de la Joint şi că mi-a făcut o expunere asupra acestei chestiuni, întrebându-mă dacă nu sunt dispus să mă ocup şi eu de această chestiune.

I-am spus soţiei mele că nici prin gând nu-mi trece să mă ocup de o astfel de chestiune întrucât Agamy voia să susţină curentul de emigrare şi mai voia ca cei ce se vor ocupa în această direcţie să-şi informeze pe orice cale ar găsi autorităţile româneşti asupra tendinţei de emigrare a maselor evreieşti, pentru ca în modul acesta, responsabilii problemei din autorităţile româneşti să cunoască situaţia exactă şi nu aşa cum o înfăţişează C.D.E.-ul. I-am mai spus soţiei mele că voi transmite prin Mella că refuz categoric această acţiune pentru care ea m-a sugerat lui Agamy.

Soţia mea a fost cu totul de acord cu punctul meu de vedere că o astfel de acţiune nu trebuie făcută şi că fac foarte bine că eu nu vreau s-o accept.

(ss) Mişu Benvenisti

https://biblioteca-digitala.ro

Declaraţie

29 decembrie 1950

Pe timpul când eram preşedinte al organizaţiei sioniste, adică până în mai 1948, au sosit în ţară dl Namir, care a avut lungi discuţii cu C.D.E. Într-o zi, după o şedinţă lungă la C.D.E. au mâncat la mine acasă împreună cu Jacques Rosentzweig. Au stat numai timpul necesar mesei, căci au venit la mine abia pe la $3^1/_4$ sau 4 p.m. de la şedinţa cu C.D.E. ei ne-au povestit discuţiile avute la C.D.E. în legătură cu diverse probleme palestiniene, despre care ei au vorbit în faţa comitetului C.D.E. nu am transmis nici un fel de informaţii, nu am dat nici un fel de informaţii despre orice chestiune ar fi şi nici nu mi-au cerut vreo informaţie. Au făcut o simplă vizită protocolară, de scurtă durată.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

6 ianuarie 1951

În toamna anului 1948, m-am dus la Agamy acasă, solicitat fiind de familiile celor arestaţi, în procesul fondurilor, adică familiile Itzkar şi Rosenhaupt, pentru a interveni pe lângă Agamy, să facă demersurile necesare pentru punerea la dispoziţie a celor în drept a sumelor ce se cereau ca despăgubiri pentru autorităţile române. Mă interesa şi pe mine această chestiune, întrucât se părea că atât eu cât şi alţi conducători sionişti, puteam fi implicaţi în acest proces. La început, Agamy a rezistat propunerii mele arătând că nu poate transmite o astfel de ofertă când Israelul se află în stare de război.

După multe insistenţe şi după ce am arătat toate raţiunile pentru care socoteam că este necesar să se rezolve pe cale amiabilă chestiunea fondurilor, Agamy a promis că va transmite această problemă forurilor din străinătate şi că se va ocupa şi el personal de rezolvarea aici a cazului în discuţie.

Cu această ocazie, Agamy mi-a arătat necesitatea de a fi informat despre întreaga problemă sionistă şi evreiască, din ţară al cărui prim punct central era în acel moment procesul fondurilor şi chestiunea celor arestaţi în legătură cu această problemă, care era considerată de noi ca un început al dizolvării organizaţiilor sioniste. În această chestiune am stabilit cu Agamy ca eu să culeg aceste informaţii prin contactul pe care-l am cu populaţia evreiască şi cunoştinţele pe care le am în rândurile acesteia. Am stabilit, de asemenea, ca informaţiile culese de mine să-i fie transmise de mine fie personal, fie prin soţia mea, Suzi Benvenisti, care era funcţionară la Legaţie. Cu începere de la această dată am transmis conform înţelegerii stabilite cu Agamy, atât prin soţia mea cât şi personal atât verbal cât şi în unele chestiuni în scris, următoarele informaţii referitoare la situaţia locală, atmosfera şi starea de spirit a populaţiei evreieşti din ţară:

1. Cum evolua situaţia anchetei cu procesul fondurilor.
2. Ce a rezultat din cercetarea celor arestaţi în legătură cu această problemă şi dacă existau pericole să mai fie arestaţi şi alţi conducători sionişti în această afacere.

https://biblioteca-digitala.ro

3. Cum vede opinia publică evreiască măsura luată de autorităţi, pentru închiderea sediilor fondurilor sioniste şi a arestării conducătorilor acestor fonduri.

4. Cum este privită de către sionişti această primă măsură luată împotriva instituţiilor sioniste.

5. Cum vede C.D.E.-ul dizolvarea organizaţiilor de fonduri, rezolvarea problemei fondurilor şi dacă procesul în legătură cu aceste fonduri va avea un caracter strict juridic sau politic.

6. Care era situaţia şi dispoziţia la C.D.E. faţă de măsurile luate împotriva conducătorilor sionişti.

7. Ce spun conducătorii sionişti în legătură cu cererile de despăgubiri ale Ministerului de Finanţe şi în legătură cu justeţea acestei cereri?

8. I-am comunicat, de asemenea, lui Agamy în scris discuţia avută în toamna anului 1948, cu dl. ministru Teohari Georgescu, referitoare la dizolvarea organizaţiilor sioniste.

9. Ce se spune despre situaţia creată în funcţie de măsurile luate pentru dizolvarea organizaţiilor sioniste.

10. I-am comunicat, de asemenea, lui Agamy acţiunea făcută de mine, după audienţa la dl. ministru de Interne în vederea încetării complete a activităţii organizaţiilor sioniste.

11. Atmosfera şi starea de spirit a populaţiei evreieşti în legătură cu dizolvarea organizaţiilor sioniste şi cum este privită această măsură luată.

12. Care era atitudinea populaţiei evreieşti faţă de C.D.E. şi de campania ziarului „Unirea" împotriva sioniştilor.

13. Cum sunt rezolvate cererile de plecare ale conducătorilor sionişti (dacă au primit paşapoarte şi cine a primit).

14. Dacă conducătorii sionişti cărora li s-au respins cererile de plecare insistă pentru rezolvarea favorabilă a acestor cereri.

15. Ce părere are populaţia evreiască despre atitudinea lui Ben Gurion.

16. Ce atitudine are populaţia evreiască în general, faţă de problema emigrării.

17. Ce atitudine are populaţia evreiască faţă de modul cum erau rezolvate cererile de emigrare.

Cu ocazia discuţiei avută cu Agamy, el mi-a spus categoric că numai dacă va fi în posesia acestor informaţii, va înţelege să rezolve problema despăgubirii Ministerului şi a rezolvării pe cale amiabilă a problemei celor arestaţi.

Lui Agamy i-am transmis informaţii de la această dată şi până la plecarea lui din ţară la sfârşitul anului 1949, dată de la care am continuat să transmit informaţii în continuare prin aceleaşi mijloace lui Halevy până la data arestării mele.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

8 ianuarie 1951

În timpul războiului până la 23 august 1944, Wilhelm Fischer primea de la Sali Mayer din Elveţia, fondurile necesare pentru ajutorarea populaţiei prigonite şi deportate din România.

https://biblioteca-digitala.ro

Din timp în timp, Fischer mă ruga să-i redactez câte un referat asupra situaţiei populaţiei evreieşti, a persecuţiilor la care este supusă şi asupra situaţiei îngrozitoare din Transnistria. Aceste referate Fischer le trimitea printr-un ziarist Welti lui Sali Mayer pentru a justifica necesitatea ajutorării populaţiei evreieşti.

Ziaristul Welti a predat Gestapoului corespondenţa dintre Fischer şi Saly Mayer. Acest lucru s-a constatat la ancheta ce a avut loc cu ocazia arestării noastre în 1944.

Misiunea lui Fischer din partea lui Saly Mayer a încetat o dată cu eliberarea României în august 1944 şi implicit Fischer nu mai mi-a cerut referat în legătură cu acţiunea de ajutorare, care a fost apoi făcută pe scară mare şi oficială de către Joint care avea comitetul său de conducere.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

9 ianuarie 1951

Printre informaţiile transmise lui Agamy mai erau şi următoarele:

1. Raţiunile economice ce determină burghezia evreiască să vrea să emigreze şi anume faptul că prin preluarea sectorului economic şi comercial de către Stat şi cooperative, fosta negustorime rămâne fără ocupaţie.
2. Relaţiile politice ce duc la aceeaşi hotărâre de plecare, în sensul că prin desăvârşirea procesului de socializare, elementele burgheze vor rămâne în afara procesului de producţie, nevoind sau neputând să se acomodeze ritmului nou de viaţă şi muncă a societăţii socialiste sau în drum spre socialism.
3. Constatarea că aceste elemente burgheze capătă paşapoarte de unde deducţia că însăşi Statul vrea să se debaraseze de aceste elemente neproductive.
4. Una din raţiunile ce au creat psihoza emigrărilor este şi teama ce există la unele elemente de o nouă conflagraţie mondială şi repercusiunile ce le-ar putea avea asupra lor o astfel de situaţie.
5. Faptul că sunt unii evrei, care deşi sunt încadraţi în producţie, vor totuşi să plece datorită aceleiaşi temeri de război şi de urmările acestuia.
6. Despre arestarea ing. Anghel Dascălu şi Zoltan Hirsch, foşti conducători sionişti.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

9 ianuarie 1951

În noiembrie 1949, am fost rugat de Agamy să-l vizitez. Era înaintea plecării sale din ţară. Agamy mi-a spus că vrea să-mi expună un plan în legătură cu emigrările şi cu susţinerea acestor emigrări a evreilor din R.P.R. Mi-a arătat că fiind la Paris a stabilit cu dr.

https://biblioteca-digitala.ro

Schwartz directorul Jointului, pentru Europa, ca să se facă o acţiune de ajutorare a evreilor din R.P.R., cu fondurile Jointului. Agamy voia să folosească această posibilitate pentru a susţine pe sioniştii din ţară în tendinţa lor de emigrare, adică prin ajutoare materiale să le dea posibilitatea să facă cereri de plecare preluând riscul unor concedieri a celor încadraţi, să dea posibilitatea să aştepte rezolvarea cererilor de plecare a celor neîncadraţi.

Agamy a spus că rezolvarea problemei emigrării depinde în bună parte chiar de populaţia evreiască însăşi în sensul că dacă ea va insista în mod consecvent în dorinţa ei de plecare, nu se va putea ca guvernul să nu ţină în cele din urmă seama de fenomenul real al tendinţei de a emigra în Israel a evreilor.

Pentru aceasta este necesar ca toţi cei ce vor să plece, spunea Agamy, să facă cereri de plecare, să insiste în rezolvarea lor, să facă memorii, petiţii, reveniri pentru ca să rezulte clar hotărârea fermă a evreilor de a emigra în Israel. Mai departe, Agamy a spus că mai trebuie făcută o acţiune de informare în sensul că prin toate mijloacele posibile elementele responsabile din guvern să fie informate asupra adevăratei stări de spirit a populaţiei evreieşti cu privire la emigrare, pentru ca astfel să nu existe numai informaţia C.D.E.-ului care era ostilă emigrărilor. De asemenea, va trebui ţinut contactul şi la Legaţie cu Halevy şi Mordehai, care să fie ţinuţi la curent cu această acţiune de susţinere pe această cale a emigrării.

Era clar că Agamy voia să facă o acţiune de încurajare, susţinere şi agitare a problemei emigrărilor în Israel a populaţiei evreieşti.

Agamy mi-a spus că Mella Iancu i-ar fi spus că să se gândească la mine pentru acţiunea de ajutorare.

După ce am auzit despre ce este vorba, m-am dus la Mella Iancu şi am întrebat-o dacă este adevărat că ea i-a sugerat lui Agamy numele meu cu privire la o acţiune în legătură cu emigrarea. Mi-a spus că Agamy i-ar fi vorbit de o acţiune de ajutorare pur şi simplă a Jointului şi că pentru această acţiune într-adevăr i-a sugerat numele meu. I-am arătat lui Mella că din expunerea lui Agamy rezultă cu totul altceva, arătând planul lui Agamy. I-au spus Mellei că nu înţeleg să mă ocup de o astfel de problemă şi că o sfătuiesc şi pe ea în acelaşi sens. Mella a fost de acord şi şi-a luat angajamentul să transmită că nici eu nici ea nu ne putea ocupa de punerea în aplicare a planului expus de Agamy.

După plecarea din ţară a lui Agamy, am mai avut discuţii cu Halevy transmiţându-i şi informaţii cu privire la starea de spirit a populaţiei evreieşti în legătură cu posibilităţile de emigrare.

Aceste informaţii le-am transmis atât personal cât şi prin soţia mea.

Nu m-am ocupat de chestiunea ajutoarelor şi susţinerii emigrării, însă după cum arăt mai sus am transmis lui Halevy, aşa cum o propunea Agamy cu ocazia acestei discuţii, informaţii cu privire la starea de spirit a populaţiei evreieşti cu privire la problema emigrării.

Despre această discuţie ştia Mella Iancu şi dr. Löwenstein ca şi despre faptul că eu transmit informaţii Legaţiei Israel, în sensul de mai sus.

(ss) Mişu Benvenisti

https://biblioteca-digitala.ro

Declaraţie

11 ianuarie 1951

Activitatea lui Mella Iancu, după dizolvarea Organizaţiei Sioniste a constat în aceea că în casa ei veneau foşti conducători sionişti şi discutau toate problemele în legătură cu starea mişcării sioniste în acel moment la ordinea zilei.

În toamna anului 1948, când am fost chemaţi la dl. ministru de Interne, pentru a ne arăta că organizaţiile sioniste urmează a-şi înceta complet activitatea, l-am întrebat pe Cornel dacă a fost şi el chemat. Mi-a răspuns că da şi am stabilit că după audienţă să ne vedem acasă la el pentru a ne împărtăşi obiectul audienţelor. Într-adevăr, după audienţe, ne-am întâlnit la Mella acasă în afară de Cornel, unii din conducătorii ce am fost chemaţi la minister, printre care îmi amintesc: Ebercohn, Ieşeanu, Löwenstein, Laiwandman şi subsemnatul.

Am expus fiecare conţinutul audienţei după care s-a stabilit că toţi conducătorii sionişti care au fost chemaţi la dl. Ministru Teohari Georgescu şi la dl. ministru Jianu, să se întâlnească a doua zi pentru a-şi împărtăşi discuţiile avute la Minister şi pentru a decide în consecinţă. A doua zi ne-am întâlnit foştii conducători şi tineretul şi s-a decis încetarea completă a oricărei activităţi. Am avut, de asemenea, contact şi cu Bercu Feldman, pe care-l ţineam la curent cu această acţiune. Mella Iancu cunoştea toată această desfăşurare.

Cu ocazia procesului fondurilor, Mella Iancu a stăruit şi ea foarte mult pe lângă Agamy, ca să rezolve pe cale amiabilă problema despăgubirilor către Ministerul de Finanţe, fiind şi Cornel în pericol, ca şi alţi conducători sionişti.

O vizitam pe Mella Iancu o dată sau de două ori pe săptămână şi discutau cu ea diversele probleme de actualitate din acel moment referitoare la starea populaţiei evreieşti, a emigrărilor, şi a oricărei alte chestiuni la ordinea zilei în acel moment în legătură cu populaţia evreiască. Uneori am întâlnit acolo pe dl. Löwenstein, alte ori pe Dan Ieşeanu. Şi când erau ei de faţă discutam aceleaşi probleme. Mella cunoştea contactul ce-l aveam cu Agamy şi faptul că eu îl informez pe Agamy asupra diverselor probleme în legătură cu populaţia evreiască. Cred că şi Mella îi transmitea lui Agamy, diverse informaţii în legătură cu aceleaşi probleme, prin dr. Löwenstein.

Am aflat de la Agamy cu ocazia discuţiei ce am avut-o în noiembrie 1949, cu el că Mella m-a recomandat lui în vederea unei acţiuni de ajutorare a sioniştilor. Era vorba de un plan al lui Agamy de a susţine şi agita curentul de emigrare în sânul populaţiei evreieşti şi de a întreprinde o vastă acţiune de informare a Legaţiei cu privire la problema evreiască, de care de la Legaţie urma să se ocupe d-nii Halevy şi Mordehai.

Mella mi-a comunicat însă, când i-am transmis că nu vreau să mă ocup de planul de ajutorare proiectat de Agamy, că nici ea nu ştia despre ce este vorba crezând că este în discuţie numai ajutorarea filantropică cu banii Jointului a sioniştilor.

(ss) Mişu Benvenisti

https://biblioteca-digitala.ro

Declaraţie

11 ianuarie 1951

După 23 august 1944, Mella Iancu şi-a intensificat activitatea pe linia O.S.E.-ului şi a lucrat şi în cadrul Apărării Patriotice. Nu mult după liberare a plecat în Elveţia împreună cu fiica sa Calila, pentru a pune la punct chestiunile O.S.E.-ului şi pentru a-l vedea pe Sali Mayer care în timpul războiului reprezenta Jointul în Elveţia. Cred că voiajul ei a fost aranjat de către Wilhelm Fischer care plecase şi el în Elveţia pentru a preda deconturile gestiunii financiare ce a avut-o în timpul războiului de la Sali Mayer.

La înapoierea sa Mella Iancu a spus că a stabilit cu conducerea O.S.E.-ului de la Geneva, al cărui secretar general era un domn Gurevici, de a intensifica acţiunea pentru ajutorarea copiilor şi de a pune toată această activitatea direct sub oblăduirea O.S.E.-ului. În ceea ce priveşte activitatea sionistă ştiu că s-a încadrat în organizaţia „Ichud" şi că a fost aleasă în biroul politic al acesteia. Activitatea sionistă pe teren nu a avut, fiind foarte ocupată în cadrul O.S.E.-ului pe care-l conducea efectiv.

Unele din şedinţele acestui birou politic se ţineau în casa lui Mella Iancu. Ştiu de la Mella acest lucru şi-l motiva prin faptul că ea după ce vine de la O.S.E. se deplasează foarte greu de acasă de la ea. Tot de la Mella ştiu că la aceste şedinţe lua parte Esselsohn, Dan Ieşeanu, Teodor Löwenstein, av. Weissman din conducerea Ichudului.

La Mella în casă au avut loc 2 reuniuni serale şi anume: prima, la care au fost invitaţi fruntaşii sionişti şi conducerea Comitetului Democrat Evreiesc, având drept scop, după cum spunea Mella, strângerea legăturilor cu C.D.E.-ul. Au participat şi membrii fruntaşi ai C.D.E.-ului, a doua reuniune a fost cu ocazia trecerii prin ţară a Ministrului Statului Israel la Praga şi Budapesta, dl. Avriel şi pe care soţii Iancu l-au primit în cadrul acestei seri la care au fost invitaţi şi conducerea C.D.E.-ului care a promis că va participa, dar care în acea seară a anunţat telefonic că fiind ocupată se scuză de a nu putea veni.

Dl. Avriel a fost însoţit de dl. Agamy.

Prima reuniune a fost pe la începutul anului 1948 iar a doua prin primăvara anului 1948.

La ambele reuniuni au participat din partea sioniştilor în afară de Mella şi Cornel, Dan Ieşeanu, Teodor Löwenstein, av. Ebercohn, dr. Igner, Tully Rozenthal, Moţi Moscovici, av. Dulberg, Esselsohn, Mendelovici şi subsemnatul. Din partea C.D.E.-ului la prima reuniune au participat: Bercu Feldman şi Bacalu şi cred că şi Şerban Leibovici şi Paul Iscovici.

Altă activitate a lui Mella Iancu până la dizolvarea organizaţiilor sioniste nu cunosc.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

13 ianuarie 1951

Mai îmi amintesc că am mai transmis lui Agamy şi următoarele informaţii:

https://biblioteca-digitala.ro

1. Despre slaba salarizare a tuturor salariaţilor şi despre nemulţumirea acestora în legătură cu acest fapt şi repercusiunile ce le are acest fenomen asupra salariaţilor evrei, care deşi încadraţi în câmpul muncii totuşi vor să emigreze;

2. Că populaţia este nemulţumită în legătură cu sectorul alimentar, procurându-şi greu cele necesare că sunt cozi la magazinele alimentare şi textile ceea ce denotă că marfa este insuficientă faţă de cererea mare a celor îndreptăţiţi la aceste bunuri;

3. În legătură cu psihoza de război, i-am transmis lui Agamy o declaraţie a deputatului Manolescu, care confirmă existenţa acestei psihoze, menţionând că aceasta este confirmată şi de bunul tratament, pregătirea morală şi materială a instrucţiei, hrana, îmbrăcămintea perfectă, ce se dă trupei, ceea ce el a declarat că a adus şi la speciale alocări de fonduri pentru armată;

4. Că guvernul nu permite să emigreze elementele încadrate în producţie de care are încă nevoie.

5. Părerea că există în cercurile politice româneşti şi evreieşti democrate că guvernul din Israel va îndrepta, în caz de conflagraţie, politica sa înspre blocul anglo-american.

6. Că cu ocazia verificărilor de partid evreii au fost în special verificaţi cu privire la faptul dacă au avut sau nu legătură şi simpatii cu mişcarea sionistă. Acelaşi lucru s-a întâmplat şi cu verificarea medicilor.

7. Că în diverse instituţii şi ministere, s-au făcut prelucrări antisioniste şi de combatere a psihozei de emigrare

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

13 ianuarie 1951

Legătura mea cu Agamy se făcea pe linia mea personală.
Ştiu că pe de altă parte Mella Iancu ţinea legătura cu Agamy prin dr. Löwenstein.
Nu exista însă o legătură între aceste două linii.
Am întâlnit uneori acasă la Mella Iancu şi pe Dan Ieşeanu.
Nu ştiu însă care era rolul lui în legătură cu Agamy.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

15 ianuarie 1951

Îmi mai amintesc că i-am mai transmis lui Agamy informaţia că în armată nu s-ar recruta decât tineri provenind din pătura muncitorească, pentru ca astfel armata să aibă un caracter pronunţat muncitoresc. Această informaţie o deţineam de la un prieten

https://biblioteca-digitala.ro

Laiwandman, care întâlnindu-mă într-o zi, mi-a spus că haluţimii din gruparea sa nu au primit chemări la recrutare, de unde trage deducţia că nu se cheamă la recrutare decât elemente provenind din pătura muncitorească, pentru ca armata să aibă un caracter muncitoresc şi să fie compusă din elemente verificate.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

16 ianuarie 1951

În toamna anului 1948 când m-am adresat lui Agamy pentru rezolvarea pe cale amiabilă a procesului fondurilor sioniste, el mi-a spus că are nevoie să cunoască complet care este starea de spirit a populaţiei evreieşti şi că numai în acest caz va putea interveni la forurile competente pentru rezolvarea litigiului, cerându-mi să-l informez în acest sens.

Mai târziu el mi-a cerut să culeg şi să-i transmit informaţii asupra cauzelor generale de nemulţumire economică şi politică a populaţiei din România, precum şi modul cum se repercutează această situaţie asupra populaţiei evreieşti, în special, adică el vroia să cunoască, după cum mi-a declarat, care sunt cauzele economice şi politice, de nemulţumiri ale populaţiei din România şi cum se manifestă efectul acestor cauze şi consecinţele lor asupra populaţiei evreieşti.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

16 ianuarie 1951

În noiembrie 1949 am fost rugat de Agamy să-l vizitez. M-am dus acasă la el, unde mi-a spus că vrea să-mi expună, înainte de plecarea sa din ţară, un plan de activitate. Iată în ce consta acest plan: dr. Joe Schwartz, directorul pentru Europa al Jointului, i-a comunicat cu ocazia ultimei vizite pe care Agamy a făcut-o la Paris, că are posibilitatea de a ajuta cu bani evreimea din România şi că îl roagă pe el, Agamy să se ocupe de această chestiune. Agamy a primit şi vrea să profite de această ocazie pentru a face o acţiune politică de susţinere şi agitare a curentului de emigrare. Agamy mi-a spus că vrea ca toţi acei ce vor să facă cereri de emigrare şi vor fi în pericol de a-şi pierde slujbele sau cei ce nu vor să se încadreze în aşteptarea rezolvării cererilor de paşaport, să fie ajutaţi, pentru ca astfel să poată rezista în hotărârea lor de a pleca. Agamy a spus că numai dacă populaţia evreiască va şti să insiste şi să persevereze în hotărârea ei de a emigra, guvernul va rezolva favorabil chestiunea plecărilor. Deci populaţia încurajată în această cale pentru ca agitaţia curentului de emigrare să fie menţinută în rândurile populaţiei evreieşti.

În acelaşi timp a spus Agamy, acei ce se vor ocupa de această problemă, vor trebui să culeagă din rândurile populaţiei evreieşti datele reale în legătură cu starea de spirit şi să

https://biblioteca-digitala.ro

transmită aceste informaţii pe de o parte Legaţiei, iar pe de altă parte să încerce să le transmită pe orice cale posibilă către responsabilii politici ai regimului, cu scopul ca aceştia să cunoască datele reale ale problemei şi adevărata stare de spirit a populaţiei evreieşti şi nu aceea ce le este cunoscută prin intermediul elementelor evreieşti ostile emigrării. A doua zi am comunicat Mellei Iancu care este planul lui Agamy şi i-am spus că nu înţeleg să mă ocup de această chestiune şi că nici ea nu trebuie să se ocupe. Mella a fost de acord, spunând că va transmite acest răspuns că nu înţelege să ne ocupăm cu această problemă.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

18 ianuarie 1951

În timpul războiului, Wilhelm Fischer era reprezentantul aici al lui Sali Maier, de la care primea fondurile necesare ajutorării în numele Jointului. De câte ori Fischer m-a rugat să-i redactez în franceză rapoarte cu privire la starea şi nevoile populaţiei evreieşti din ţară şi în special cu privire la nenorocirile din Transnistria. Am redactat astfel de rapoarte, de câteva ori. Fischer le trimitea în Elveţia, printr-un ziarist Welti, despre care s-a aflat în urmă că a predat Gestapoului copii după corespondenţa lui Fischer. Am redactat trei rapoarte de acest gen cuprinzând expunerea situaţiei evreilor din ţară, persecuţiilor la care erau supuşi, nevoia de a se trimite ajutoare în Transnistria şi situaţia evreilor deportaţi în Transnistria. Aceste rapoarte au fost trimise între anii 1942 şi sfârşitul lui 1943. În ceea ce priveşte ajutoarele materiale pentru haluţimi, declar că am primit în câteva rânduri sume de bani prin Wilhelm Fischer, pentru a fi împărţite în mod egal diverselor grupări de haluţimi, precum şi de la Istanbul cu acelaşi scop. Sumele de la Istanbul mi-au fost predate de haluţimi Sunea şi Tenenbaum care la rândul lor le-au primit prin curierii lor de la Istanbul. Am împărţit aceste sume grupărilor de haluţimi care întrebuinţau aceşti bani pentru întreţinerea lor cât şi pentru ajutorarea haluţimilor din Transnistria.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

18 ianuarie 1951

Ştiu că în timpul războiului, haluţimii din diversele grupării ţineau contactul cu Istanbulul, unde se afla un comitet al agenţiei evreieşti, prin diverşi curieri care le aduceau corespondenţă şi bani. Haluţimii au avut totdeauna organizaţia lor independentă numită „Hehaluţ" şi activitatea lor de sine stătătoare fiind foarte geloşi pentru această autonomie. Şi în timpul războiului ei au păstrat această autonomie, având însă contactul permanent şi cu organizaţia sionistă, căreia în special îi cerea concursul pentru legalizarea situaţiei lor, pentru scutirea de muncă, pentru ajutoarele ce trebuia să primească ca şi pentru acţiunea de

https://biblioteca-digitala.ro

ajutorare în Transnistria. Comitetul din Istanbul ţinea contactul direct cu haluţimii, cum am arătat mai sus. Eu am avut în mai multe rânduri corespondenţă cu acest comitet din Istanbul în următoarele ocazii:

Prima dată am fost rugat să-l ajut pe dr. Enzer, directorul Oficiului Palestinian, în legătură cu o emigrare de copii ce trebuia să fie organizată. A doua ocazie a fost tot cu organizarea unei emigrări pe apă ce urma să fie organizată tot de dr. Enzer. Am primit corespondenţă în acest sens de la Istanbul, cerându-mi-se să-l asist pe dr. Enzer în vederea organizării acestei emigrări. Am răspuns că nu mai sunt dispus să fac acest lucru întrucât dr. Enzer se arătase incompetent şi procedase şi în mod abuziv cu trierea copiilor pentru emigrarea pe uscat ce a fost făcută. A urmat un schimb de scrisori pe această chestiune, care a dat în cele din urmă satisfacţie lui Enzer, subsemnatul dându-mi ca protest demisia şi din Preşedinţia Organizaţiei sioniste, pentru a atrage atenţia că nu înţeleg să-mi asum nici o răspundere cu acţiunea pe care o va face dr. Enzer. Corespondenţa aceasta am primit prin haluţimi şi răspunsurile mele le predam tot haluţimilor, care, ei, aveau contactul cu curierii ce veneau de la Istanbul şi se înapoiau acolo. De la haluţimi ştiam că ei aveau contact direct cu Istanbulul. Îmi mai amintesc că o dată haluţimii m-au rugat să scriu la Istanbul pentru a arăta că ei au nevoie de ajutoare materiale şi pentru a arăta activitatea lăudabilă pe care ei o depun pentru ajutorarea celor din Transnistria. Şi această scrisoare am predat-o haluţimilor pentru a o trimite la Istanbul, prin curierii lor. Haluţimii mai aveau contact şi cu Silberschein din Geneva care, de asemenea, le trimitea ajutoare direct, după cum Wilhelm Fischer primea de la Sali Maier. Eu am avut contact o dată sau de două ori cu un singur curier care avea mandatul să facă o înţelegere între mine şi dr. Enzer, ceea ce nu a reuşit. Din comitetul de la Istanbul ştiu că făcea parte Überall şi Vania, care semnau scrisorile ce le primisem, după cum am arătat mai sus.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

20 ianuarie 1951

După cum am mai declarat, am transmis lui Agamy nu numai informaţii din sectorul evreiesc ci şi informaţii de ordin general din sectorul economic, politic şi militar.

Astfel i-am transmis lui Agamy informaţii despre:

- starea în care se găseşte procesul de socializare, adică de preluare de către stat şi Cooperative a diverselor ramuri de activitate;
- despre consecinţele economice provocate de această situaţie în mijlocul burgheziei;
- despre nemulţumirile populaţiei faţă de insuficienţa producţiei, cererea celor îndrituiţi fiind mai mare decât posibilităţile de a fi satisfăcute, ceea ce rezulta din cozile ce se fac şi anevoioasa găsire a unor alimente şi textile;
- despre nemulţumirile ce există cu privire la salarizarea funcţionarilor şi muncitorilor;
- despre modul cum se fac verificările de partid cu privire la evrei, insistându-se în special asupra faptului dacă au făcut parte sau au simpatizat cu mişcarea sionistă;

https://biblioteca-digitala.ro

- despre psihoza care exista în straturile burgheziei referitor la un nou război;
- despre faptul că, după cum mi-a declarat deputatul Manolescu, armata capătă o îngrijire specială în domeniul educaţiei, moralei fizice, instrucţiei, întreţinere, aducându-se şi fonduri speciale conforme acestei îngrijiri în vederea unui eventual război;
- despre faptul că la recrutare, după cum mi-a declarat un prieten Laiwandman, ar fi chemat numai elemente muncitoreşti, pentru ca noua armată să aibă un caracter muncitoresc şi verificat din care cauză nici haluţimii nu au primit ordine de recrutare.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

22 ianuarie 1951

Printre informaţiile transmise lui Agamy mai îmi amintesc de următoarele:
- starea de îngrijorare care există la Timişoara, din cauza posibilităţii unui conflict armat cu Tito. Informaţia aceasta o deţineam de la un avocat Iancu Leiba, care întorcându-se din Timişoara, unde avusese treburi profesionale, mi-a povestit în Tribunal, pe lângă diverse chestiuni asupra populaţiei evreieşti şi acest fapt referitor la starea de spirit a întregii populaţii, adăugând că ar fi aflat că s-au luat şi măsuri de pază la frontiera respectivă;
- starea de îngrijorare care există în rândurile avocaţilor, cu privire la faptul că se pregăteşte reducerea masivă a colegiilor de avocaţi;
- starea de îngrijorare care există în rândurile dentiştilor şi medicilor, cu privire la preluarea cabinetelor respective de către stat.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

23 ianuarie 1951

Pe la sfârşitul lunii martie 1950, m-a întâlnit un prieten Osias Avram, fost preşedinte al organizaţiei sioniste din Bucureşti, care mi-a povestit că s-a dus la Legaţia Israelului să roage să i se trimită în Palestina nişte scule pentru fiul său, scule care nu le putea trimite pe cale oficială. Osias Avram mi-a spus că este foarte amărât căci a fost refuzat, în timp ce după cunoştinţa lui precisă atât Rubin cât şi Agamy la plecarea lor în diverse rânduri în Israel, au făcut servicii mult mai importante mai multor persoane din Bucureşti, luând în bagajele lor personale lucruri de valoare ca: argintărie, obiecte de artă, tablouri, blănuri şi chiar covoare. Prietenul meu critica cu asprime această atitudine a lui Rubin şi Agamy, în timp ce atunci când s-a dus el să ceară un serviciu relativ mic, pentru fiul său a fost refuzat de birourile Legaţiei, unde a fost tratat cu totul neprietenește, deşi a atras acolo atenţia că-i sunt personal cunoscute serviciile făcute de Rubin şi Agamy.

(ss) Mişu Benvenisti

https://biblioteca-digitala.ro

Declaraţie

24 ianuarie 1951

Cu ocazia vizitelor ce le făceam la Mella Iancu, am discutat de câteva ori şi problema dacă aceste vizite, precum şi alte vizite pe care le făceau alţi prieteni ca: Ieşeanu şi Löwenstein, nu pot atrage neplăceri, dată fiind campania care există contra conducătorilor sionişti. Mella îmi răspundea că ea continuă să primească acasă prietenii sionişti, că ea fiind suferindă nu poate face vizite, aşa că ea primeşte la ea acasă prietenii ei, de care nu înţeleg să se despartă.

În acelaşi timp Mella amintea şi faptul că de câte ori mă duceam acolo, învăţam cu ea şi făceam exerciţii de limba ebraică. Astfel că împreună am ajuns la concluzia că dacă vreodată vom fi cercetaţi în legătură cu aceste vizite pe care le primea Mella, acestea să fie argumentele pe care să le invocăm.

Îmi amintesc că la una din aceste discuţii, a asistat şi dr. Teodor Lowenstein.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

24 ianuarie 1951

Îl cunosc pe tânărul Armand Kamelinsky de când era copil, părinţii lui au fost vecini cu noi în Calea Văcăreşti nr. 123. De atunci de când era copil, nu l-am revăzut decât în 1945 când tatăl său a venit împreună cu el la mine, pentru a le susţine ca avocat interesele într-un litigiu ce-l aveau cu un chiriaş al lor. Mai târziu în 1946 l-am văzut din nou, la Partidul Evreiesc, unde se înscrisese în acea epocă. Ştiu că fusese înscris, după cum mi-a spus el, la un moment dat de organizaţia sionistă revizionistă, dar nu ştiu cât a fost în această organizaţie. După dizolvarea adică autodizolvarea Partidului Evreiesc nu l-am mai văzut. În toamna anului 1948 am fost invitat de către actuala soţie a lui Kamelinsky, pe care o cunoşteam de pe timpul când fusese măritată cu un domn Alterescu, să asist la Ofiţerul Stării Civile la căsătoria sa cu Armand Kamelinsky. Nu m-am putut duce la această ocazie. După un timp am fost invitat acasă la ei în str. Armenească unde m-am dus spre a-i felicita. Mi-au spus că vor să plece în Palestina şi eu am făcut demersul necesar să capete un certificat de intrare în Palestina.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

9 februarie 1951

Care a fost activitatea d-tale în timpul lui Antonescu?

https://biblioteca-digitala.ro

Am fost preşedintele Organizaţiei Sioniste din România între anii 1941 şi sfârşitul lui 1943. În acest timp am condus organizaţia sionistă, care a trecut prin diverse etape: 1. Până în vara 1942 ea a fost autorizată să funcţioneze şi 2 din acest moment al dizolvării ei de către Centrala Evreilor din România, ea a funcţionat în mod ascuns. În tot acest timp ne-am ocupat de menţinerea cadrelor haluţiene, de ajutorarea acţiunii pentru susţinerea deportaţilor din Transnistria şi s-au realizat şi unele emigrări.

De unde primeaţi în această perioadă directive în legătură cu activitatea?

Organizaţia avea activitatea ei independentă conform hotărârilor luate aici. În ceea ce priveşte emigrarea, Biroul Oficiului Palestinian de aici, prin Directorul Enzer, primea instrucţiunile de la Legaţia Evreiască din Istanbul, prin Barlas pentru emigrarea cu certificate şi printr-un comitet al agenţiei din Istanbul pentru emigrarea B (adică fără certificate). Tot acest comitet se mai interesa şi de menţinerea cadrelor haluţiene, trimiţând şi ajutoare materiale pentru haluţini.

Dvs. aţi primit de undeva directiva în ceea ce priveşte modul cum trebuia să-şi desfăşoare activitatea Organizaţia Sionistă?

Nu.

Ce elemente din străinătate cunoaşteţi în această perioadă?

Nu cunoşteam pe nimeni din străinătate, afară de elementele sioniste stabilite în Palestina ca emigranţi din România ca: Misrachy Leon, fostul preşedinte al Organizaţiei Sioniste din România înaintea mea, dr. S.I. Stern, fost preşedinte al Organizaţiei Sioniste din România, av. Sami Singer, fost deputat în Parlamentul român ca reprezentant al Partidului Evreiesc, dr. Iosef Fischer, dr. Teodor Fischer, Mayer Ebner, foşti reprezentanţi în Parlamentul român ai Partidului Evreiesc între anii 1930-1936 aproximativ.

Ce relaţii ai întreţinut cu aceştia în timpul războiului?

Nici un fel de relaţii.

Ce străini veniţi în ţară cu diverse misiuni aţi cunoscut în această perioadă?

În acest timp am cunoscut o singură persoană venită din străinătate care mi-a comunicat că a fost rugat de Agenţia Evreiască, cred că de Barlas care se ocupă de emigrări, să aplaneze diferendul ce exista între mine şi dr. Enzer, stăruind în această împăcare. Cred că această persoană a fost Gyr, pe care l-am văzut o singură dată, chemat de dl. Enzer cu care el luase contact, acasă la el.

Ce legături aţi avut cu străinătatea în această perioadă?

Am corespondat cu Comitetul Legaţiei evreieşti de la Istanbul, din care făcea parte şi unul Vania, în legătură cu problemele de emigrare şi cele haluţiene, primind rugămintea din partea acestui Comitet de a ajuta pe dr. Enzer în organizarea unor plecări ce se proiectau în Palestina şi în chestiile haluţiene comunicând starea haluţimilor de aici. Prin Wilhelm Fischer care avea legătură cu Sali Maier, reprezentantul Jointului din Geneva, care trimitea ajutoare pentru Transnistria şi la cererea lui Wilhelm Fischer am redactat câteva rapoarte cu privire la starea, deportaţilor, rapoarte trimise lui Sali Maier printr-un curier al lui Fischer Wendi, pe care eu nu l-am cunoscut.

Ce cuprindeau rapoartele trimise în străinătate şi la ce se refereau ele şi de ce vă erau cerute?

https://biblioteca-digitala.ro

Aceste rapoarte cuprindeau expunerea stării de persecuţie a populaţiei evreieşti şi în special descria tragedia deportaţilor din Transnistria. Fischer mi-a spus că are nevoie de aceste rapoarte pentru a demonstra mai concret lui Sali Maier necesitatea de ajutorare pentru deportaţii din Transnistria.

Ce corespondenţă aţi primit din străinătate şi prin cine?

Am primit scrisorile referitoare la emigrare de care vorbesc mai sus din partea comitetului Agenţiei Evreieşti de la Istanbul. Aceste scrisori le primeam prin haluţimii Sunea şi Tenenbaum care la rândul lor spuneau că le-au primit, împreună cu altă corespondenţă pentru grupările haluţime din partea grupărilor lor respective din Palestina, prin curieri ce veneau de la Istanbul.

Ce sume de bani ai primit din străinătate şi prin cine?

Am primit în două sau trei rânduri, tot prin Sunea şi Tenenbaum, sume de bani cu misiunea de a le împărţi eu egal între diversele grupări de haluţimi, pentru a nu interveni fricţiunii şi neînţelegerii între ele. Aceste sume proveneau de la Agenţia Evreiască din Ierusalim prin Istanbul.

Toate sumele de bani primite pentru haluţimi, d-ta le împărţeai?

Da.

Care au fost conducătorii grupărilor de haluţimi care ridicau sumele de bani pentru grupările lor?

Conducătorii grupărilor de haluţimi care ridicau aceste sume pentru grupările lor erau: Laiwandman Israel (plecat în Israel, conducătorul grupării Benakibatora Vavoda din Mizrahi, Herstig (plecat în Israel), conducătorul haluţimilor Clal-sionişti, Sunea şi Tenenbaum (plecaţi în Israel), conducătorii grupării haluţiene Gordonia şi Scarlat Iancu din partea grupării haluţimii „Dror".

Pe ce criterii se împărţeau aceste sume?

Sumele se împărţeau absolut egal pentru fiecare grupare.

Cum se justificau aceste sume de bani şi cum se făceau justificarea lor?

Fiecare grupare de haluţimi confirma la Istanbul, direct, primirea sumei de bani respective.

Faţă de cine justificai d-ta distribuirea sumelor?

Justificarea se făcea prin primirea de către Agenţia Evreiască a confirmărilor grupărilor de haluţimi că au primit suma de bani ce li se cuvenea.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

19 februarie 1951

Care a fost atitudinea d-tale faţă de actualul regim, cum şi în ce împrejurări s-a manifestat?

https://biblioteca-digitala.ro

Am avut faţă de actualul regim o atitudine pozitivă, manifestată în diferite ocazii în cadrul organizaţiilor evreieşti. Am prelucrat în cadrul a numeroase întruniri publice şi a multor şedinţe, lozincile lansate în diferite momente politice de Partidul Comunist şi de Partidul Muncitoresc Român. Am dizolvat Partidul Evreiesc, considerând că numai este necesar în cadrul actualului regim. Am subliniat în diverse declaraţii, discursuri şi articole, modul cum actualul regim a rezolvat problema drepturilor populaţiei evreieşti. Cu ocazia congresului de la Montreux (Elveţia), am luat cuvântul în dezbaterea generală, arătând recunoştinţa pe care populaţia evreiască din România, o datorează Uniunii Sovietice şi regimului din România, care le-au salvat viaţa fizică şi restabilit condiţia de oameni şi cetăţeni.

Ce alte manifestări pentru actualul regim ai mai avut?

Cu ocazia alegerilor parlamentare din 1946 şi 1948, am susţinut prin discursuri, articole şi manifeste, alegerea candidaţilor regimului.

Atitudinea d-tale a fost în toate manifestările cinstită şi făcută din convingere?

Da, atitudinea mea a fost cinstită şi făcută din convingere.

În ce împrejurări şi ce angajamente ţi-ai luat d-ta faţă de ministrul de Interne?

Am fost chemat într-o audienţă la dl. ministru de Interne, în care d-sa mi-a comunicat că guvernul a hotărât ca organizaţiile sioniste să-şi înceteze complet activitatea. Am răspuns d-lui ministru că deşi nu mai sunt preşedintele organizaţiei sioniste din luna mai 1948, voi face tot ce este posibil pentru lămurirea conducătorilor diverselor grupări, spre realizarea hotărârii anunţate.

A doua zi am luat contact cu dl. Bercu Feldman, căruia i-am comunicat obiectul audienţei, cerându-i asentimentul de a mă întruni cu conducătorii grupărilor sioniste şi cu conducătorii grupărilor de tineret, pentru a prelucra hotărârea comunicată de dl. ministru de Interne. Dl. Feldman a fost de acord şi a doua zi, am stat de vorbă cu conducătorii tuturor grupărilor sioniste, care şi ei au fost în audienţă la dl. ministru Jianu. Am prelucrat obiectul audienţei şi toţi conducătorii au hotărât încetarea oricărei activităţi.

De asemenea, am vorbit cu şefii grupărilor de tineret cărora le-am arătat necesitatea absolută de a se dizolva toate căminele şi de a se înceta orice activitate.

Tineretul a căzut de acord şi pentru a nu se pierde timp, am cerut telefonic d-lui Bercu Feldman, să procure bilete de călătorie, pentru cei care trebuiau să plece la urma lor în provincie, ceea ce dl. Feldman a făcut prin Uniunea de Comunităţi.

Ai respectat întocmai angajamentele luate?

Da. Am făcut prelucrările arătate şi de câte ori întâlneam pe vreunul din foştii conducători, le atrăgeam atenţia asupra necesităţii de a respecta cu stricteţe angajamentele luate.

Ce misiune ai primit din partea lui Agamy, consilierul Legaţiei Statului Israel?

Am luat contact cu Agamy în toamna anului 1948, în urma insistenţelor familiilor Itzkar şi Rosenhaupt de a ruga şi stărui pe lângă Agamy, de a interveni pe lângă Agenţia Evreiască, să lichideze pretenţiile Ministerului de Finanţe, faţă de fondurile sioniste, fapt ce trebuia să ducă la liberarea conducătorilor sionişti arestaţi şi la stingerea tuturor pretenţiilor.

M-am prezentat la Agamy şi i-am expus obiectul vizitei mele. El a răspuns că este foarte greu pentru el de a interveni pentru plata unei sume atât de mari pe care o cere Ministerul de finanţe, în acest moment când Statul Israel se află în război. Am stăruit pe

https://biblioteca-digitala.ro

lângă Agamy, arătând că nu numai pentru eliberarea sioniştilor arestaţi era necesar să se plătească suma cerută, dar şi pentru păstrarea bunelor raporturi între R.P.R. şi Statul Israel. Până la urmă Agamy a promis că va interveni. Cu această ocazie mi-a spus că pentru a putea interveni, el trebuie să cunoască exact situaţia cu evoluţia chestiunii acestui proces, cu starea de spirit a populaţiei evreieşti în legătură cu acest fapt, în legătură cu dizolvarea organizaţiilor sioniste şi în general tot ce interesează populaţia evreiască.

Cum se explică că familia celor arestaţi ţi-au cerut d-tale ajutorul pe lângă Agamy, pentru a rezolva situaţia celor arestaţi şi nu altora?

De la Ministerul de Finanţe, s-a spus d-nei Itzkar şi mie mi-a transmis d-na Rosenhaupt, că ar fi bine ca pentru discutarea unei tranzacţii să se prezinte la Minister oameni mai serioşi, decât cei ce se prezentaseră până atunci, exprimându-se numele meu şi al d-lui Cornel Iancu. D-na Rosenhaupt comunicându-mi acest lucru, mi-a spus că, crede că în calitatea mea de fost preşedinte al organizaţiei sioniste din România, voi putea avea şi pe lângă Agamy autoritatea necesară, pe care alţii nu au avut-o.

Cum ai îndeplinit d-ta această însărcinare?

Am luat legătura cu Agamy şi i-am transmis o serie de informaţii în legătură cu problemele la ordinea zilei.

Ce ai transmis lui Agamy în legătură cu problemele la ordinea zilei din timpul acela?

Am transmis lui Agamy informaţii în legătură cu procesul fondurilor, cu desfiinţarea organizaţiilor sioniste, cu obiectul audienţei mele la dl. Ministru de Interne, care mi-a comunicat hotărârea guvernului ca autodizolvarea organizaţiilor sioniste să fie reală, cu starea de spirit a populaţiei evreieşti faţă de aceste măsuri, cu starea populaţiei evreieşti în general faţă de măsurile economice şi politice ale regimului în drumul spre socializarea ţării. Am mai transmis o informaţie căpătată de la fostul Deputat Manolescu cu privire la faptul că se acordă atenţie şi o îngrijire specială armatei, precum şi o altă informaţie obţinută de la un şef de haluţimi, că haluţimii nu au fost chemaţi la concentrare şi la recrutare, de unde trăgea deducţia acest domn Laiwandman că s-ar recruta numai elemente verificate muncitoreşti.

De asemenea, am mai transmis o informaţie comunicată mie de prietenul Iancu Leiba, care a fost la Timişoara, după care acolo era o stare de spirit agitată faţă de eventualitatea şi posibilitatea unui război.

Ce caracter aveau informaţiile cerute de Agamy?

Îl interesa în general toate problemele ce puteau avea o legătură sau o influenţă asupra populaţiei evreieşti şi îl mai interesa şi alte probleme cu caracter general pe care le-am transmis.

Ai fost cinstit d-ta atunci când ai lucrat cu Agamy?

În calitatea mea de cetăţean român nu am fost cinstit atunci când m-am angajat să-i transmit informaţii lui Agamy.

Cu ce scop te manifestai d-ta în public alături de guvern, când în acelaşi timp d-ta îi dădeai informaţii lui Agamy?

Mă manifestam în public alături de guvern întrucât eram obligat să fac aceasta în calitatea mea de preşedinte al organizaţiei sioniste, trebuind să iau atitudine cu privire la diversele probleme politice la ordinea zilei.

https://biblioteca-digitala.ro

În acelaşi timp însă, eu mă manifestam în public şi arătam că problema evreiască a fost rezolvată de către guvern, dar păstram credinţa că populaţia evreiască trebuie să emigreze în Palestina, cu toate condiţiile create.

Cum explici d-ta că manifestările d-tale referitor la populaţia evreiască căreia i se crease condiţii în ţară, totuşi d-ta menţii spiritul de emigrare în sânul populaţiei evreieşti (adică în vorbe una şi în fapte alta)?

Explic prin aceea, că deşi guvernul a făcut realizări importante cu privire la populaţia evreiască, totuşi în calitatea mea de sionist, păstram convingerea că populaţia evreiască trebuie să emigreze într-un stat propriu, care era Statul Israel.

Recunosc că între ceea ce vorbeam cu privire la toate situaţiile noi create populaţiei evreieşti şi convingerea mea că ea trebuia să emigreze totuşi în Israel, este o contradicţie.

Concretizează răspunsul de mai sus.

Concretizez răspunsul în sensul că contradicţia de mai sus, are drept cauză convingerile mele asupra emigrării populaţiei evreieşti, adică convingerile mele sioniste.

Care era atitudinea d-tale faţă de guvern şi faţă de regimul de democraţie populară?

Faptul că în calitate de cetăţean român şi cunoscător al legii în calitatea mea de avocat, am dat informaţii lui Agamy, am fost necinstit.

Afară de declaraţiile pe care le-ai dat până acum mai ai ceva de completat?

Faţă de declaraţiile date nu mai am nimic de completat.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

20 februarie 1951

Ce informaţii cu caracter militar i-aţi transmis lui Agamy?

Lui Agamy i-am transmis următoarele informaţii cu caracter militar:

1. Într-o discuţie avută cu deputatul Eduard Manolescu asupra psihozei de război, acesta mi-a spus că şi el ştie că se acordă armatei o atenţie specială, sub aspect normal, material, instrucţie, hrană, educaţie şi că în acest scop s-ar fi destinat şi fonduri speciale. Am transmis această informaţie lui Agamy.

2. De la un conducător de Haluţimi, Laiwandman am aflat că Haluţimii nu au fost chemaţi la recrutare de unde el deducea că nu au fost chemate decât elemente verificate muncitoreşti. Am transmis această informaţie lui Agamy.

3. De la avocatul Iancu Leiba care a fost la Timişoara am aflat că acolo este o stare de spirit agitată în legătură cu un eventual război şi că s-ar fi luat şi măsuri în consecinţă la frontieră. Am transmis această informaţie lui Agamy.

(ss) Mişu Benvenisti

https://biblioteca-digitala.ro

Declaraţie

20 februarie 1951

Ce informaţii ai primit de la Iancu Leiba?

De la Iancu Leiba am aflat că la Timişoara este o stare de spirit agitată în legătură cu un eventual război şi că s-ar fi luat şi măsuri în consecinţă la frontieră.

De unde cunoştea Iancu Leiba această informaţie?

Iancu Leiba mi-a spus că a fost la Timişoara în interes profesional şi că acolo ar fi aflat cele de mai sus.

Când şi unde v-a comunicat această informaţie Iancu Leiba şi cine mai era de faţă?

Mi-a comunicat Iancu Leiba această informaţie la Tribunal pe la sfârşitul anului 1948. Nu mai era nimeni de faţă.

Cui i-aţi transmis această informaţie?

Am transmis această informaţie lui Agamy.

Când, în ce împrejurări, prin ce mijloace, în ce loc şi cu ce ocazie i-aţi transmis această informaţie lui Agamy?

Am transmis această informaţie lui Agamy, personal, la el acasă în str. Cazărmii, într-o dimineaţă pe la orele 9, imediat după ce am aflat-o, deci tot pe la sfârşitul anului 1948.

Cu ce scop i-aţi transmis această informaţie lui Agamy?

Avusesem cu altă ocazie o discuţie cu Agamy în legătură psihoza de război care determină pe unii evrei să dorească a pleca în Israel. În legătură cu această problemă într-o dimineaţă când l-am vizitat pentru o chestiune referitoare la procesul fondurilor, i-am comunicat cele spuse de Iancu Leiba care întăreau versiunea psihozei de război care ar exista şi în rândurile populaţiei evreieşti din Timişoara.

Scopul pentru care am transmis această informaţie era de natură informativă în legătură cu discuţia arătată asupra psihozei de război.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

21 februarie 1951

Ce informaţii aţi primit de la deputatul Manolescu?

De la deputatul Manolescu am aflat că în vederea unei pregătiri speciale a Armatei s-au alocat fonduri speciale cu scopul ca aceasta să fie temeinic pregătită, întreţinută şi îngrijită în vederea unei eventuale conflagraţii, ceea ce confirmă şi la noi justeţea unei psihoze de război.

https://biblioteca-digitala.ro

Când şi cu ce ocazie vi s-a comunicat această informaţie?

În toamna anului 1948 cu ocazia unei întâlniri în Tribunal.

Cine mai era de faţă când vi s-a comunicat această informaţie?

Nu mai era nimeni de faţă.

Cui şi unde, cu ce ocazie şi cine mai era de faţă când aţi transmis această informaţie?

Am transmis această informaţie lui Agamy, la un interval oarecare după ce am aflat-o, acasă la el, transmiţând-o eu personal, nemaifiind nimeni de faţă când am transmis-o.

Cu ce scop i-aţi transmis această informaţie lui Agamy şi de ce era important să i-o transmiteţi?

Scopul pentru care i-am transmis-o era pentru a-l informa că într-adevăr există o psihoză de război justificată.

V-a cerut Agamy să-i transmite-ţi astfel de informaţii?

Agamy mi-a cerut să-i transmit orice fel de informaţie ce au represiuni şi asupra populaţiei evreieşti, ca o consecinţă a stării generale.

Era legală transmiterea acestei informaţii lui Agamy?

Nu! Această transmitere era potrivnică legilor Republicii Populare Române.

Cum consideraţi acţiunea de culegere şi transmitere de informaţii unei puteri străine?

Această acţiune o consider spionaj.

Dvs. aţi desfăşurat o asemenea acţiune?

Transmiţând lui Agamy şi Legaţiei Statului Israel în general informaţiile arătate, începând din toamna anului 1948 şi până la arestarea mea, implicit mă încadrez singur în acţiunea de spionaj.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

9 martie 1951

Îl cunoaşteţi pe av. Litman?

Da. Îl cunosc din anul 1941 din cercul prietenilor de la „Renaşterea". A făcut parte din Executiva Sionistă ca delegat al „Renaşterii". Mai târziu, a fost, începând din 1946 sau 1947 directorul Secţiunii din România a Congresului Mondial Evreiesc, funcţionând până la închiderea secţiunii în iunie 1950. A fost avocat în Baroul Ilfov până în 1946-1947. Locuia în B-dul Republicii nr. 45.

Care au fost relaţiile dv. cu av. Litman, înainte de dizolvarea organizaţiilor sioniste?

https://biblioteca-digitala.ro

Relaţiile mele cu av. Jean Litman, înainte de dizolvarea organizaţiilor sioniste, erau relaţii de colaborare în organizaţii şi de prietenie.

Dar după dizolvarea organizaţiilor sioniste?

S-au menţinut relaţiile de colaborare în cadrul Congresului Mondial Evreiesc, precum şi relaţiile de prietenie.

În ce au constat şi cum s-au manifestat relaţiile de colaborare şi prietenie cu av. Litman?

Relaţiile de colaborare erau relaţiile normale între Directorul Administrativ al Secţiunii Congresului şi vicepreşedinte. În calitate de director, Litman conducea agenda zilnică a Secţiunii Congresului, care cuprindea lucrările de birou, convocarea şedinţelor, purtarea corespondenţei. Lucrările de birou constau în corespondenţa zilnică cu cei ce se adresau Congresului, adică a cetăţenilor evrei din Ţară sau din străinătate care erau să fie căutate din familia lor ce au fost deplasate sau deportate pe timpul naziştilor, pentru a putea afla ştiri despre existenţa lor. Tot el se interesa de modul cum funcţionează birourile Congresului, adică cel juridic şi statistic. Biroul juridic se ocupa de rezolvarea diverselor cereri individuale ale cetăţenilor pentru stabilirea drepturilor lor, de pildă, la pensie până ce s-a format un astfel de birou şi la Comitetul Democratic. Tot biroul juridic discuta împreună cu reprezentanţii Comitetului Democratic Evreiesc, diverse probleme interesând rezolvarea doleanţelor populaţiei evreieşti. Biroul Statistic se ocupa de stabilirea situaţiei demografice a populaţiei evreieşti, luând date din lucrările existente, precum şi din datele ce se cereau, prin circulări, comunităţilor din Ţară. În străinătate, la diversele birouri ale Congresului Mondial Evreiesc, ca de pildă la Geneva, Paris, Londra, New York, Ierusalim, Praga, Budapesta s-au trimis lucrările tipărite de secţiunea din România.

Aceste lucrări erau: Memento Statistic care cuprindea situaţia demografică a populaţiei evreieşti din ţară aşa cum a ieşit ea în urmă prigoanei naziste şi alte broşuri cu caracter antifascist. Conform înţelegerii avute cu Bercu Feldman, trimiteam regulat ziarul „Unirea", prin poştă, la biroul Congresului din Geneva.

Corespondenţa privind Congresul Mondial Evreiesc de care se ocupa Litman era expediată numai prin poştă, adică numai pe căi legale?

Da, numai prin poştă şi numai pe căi legale.

Ce corespondenţă aţi trimis în mod ilegal?

Eu personal am trimis prin Legaţia Israel câteva scrisori prin care ceream rezolvarea cererii oficiale a Congresului, Secţiunii din România, trimisă prin poştă, de a se consimţi, ca cererea lui Bercu Feldman pentru continuarea în proporţii reduse a Secţiunii Congresului să fie aprobată şi de biroul Secţiunii europene a Congresului. De această corespondenţă personală Litman nu ştia, ea nefiind una oficială.

De ce corespondenţă trimisă prin Legaţia Israelului ştia Litman?

Litman nu ştia de nici o altă corespondenţă trimisă prin intermediul Legaţiei.

Care au fost legăturile d-tale de prietenie cu av. Litman după dizolvarea organizaţiilor sioniste?

Legăturile de prietenie constau în vizite reciproce la domiciliile noastre.

De la cine ştia av. Litman despre activitatea dvs. informativă în legătură cu Legaţia?

https://biblioteca-digitala.ro

Nu ştiu. De la mine nu ştie şi eu nu am discutat niciodată şi nicăieri cu av. Litman despre chestiunea informaţiilor şi nici nu i-am cerut niciodată av. Litman ca în cazul când deţine vreo informaţie să mi-o comunice mie ca eu s-o transmit mai departe. Litman ştia numai că ţin legătură cu Agamy, în legătură cu procesul fondurilor.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

7 iunie 1951

Când, în ce împrejurări şi cu ce scop l-aţi vizitat pe Ica Antonescu?

L-am vizitat pe Ica Antonescu de două ori: prima dată în anul 1943, în casele dr. Basil Teodorescu, când s-au discutat probleme în legătură cu eventuala îmbunătăţire a situaţiei evreilor din Transnistria şi în legătură cu eventuale posibilităţi de emigrare. La această întrevedere a fost şi dr. W. Filderman. A doua întrevedere a avut loc în palatul Ministerului de Externe de la Şosea, aproximativ în luna mai 1944. Am fost singur şi neînsoţit de nimeni la această întrevedere. Alte întrevederi nu am mai avut.

Aţi cerut dvs. aceste întrevederi, sau aţi fost solicitat direct de Ica Antonescu?

Prima întrevedere a fost solicitată de dr. W. Filderman, care m-a anunţat că în cazul că vreau să supun şi eu lui Ica Antonescu diverse probleme în legătură cu situaţia evreilor din Transnistria şi cu emigrarea, pot să-l însoţesc la audienţa care i-a fost stabilită în casele d-lui dr. Basil Teodorescu.

A doua întrevedere am solicitat-o eu personal, în legătură cu cele 3 vase mici de emigranţi, care stăteau de câteva luni în portul Constanţa, fără să primească autorizaţia ultimă şi definitivă de plecare, discuţiile urmând de multă vreme în această chestiune.

Am arătat lui Ica Antonescu că, cu ocazia primei întrevederi de la dr. Basil Teodorescu, a promis că nu va face greutăţi dacă se vor găsi oarecari posibilităţi de plecare în Palestina pentru evrei. I-am arătat cum în Constanţa stau cele trei vase care nu pot pleca şi că aceasta constituie o nouă formă de apăsare pentru populaţia evreiască. Ica Antonescu şi-a reamintit de promisiunile făcute în casele dr. Basil Teodorescu şi a promis că va studia chestiunea.

Ce calitate deţineaţi la fiecare din aceste întrevederi?

În 1943, când am fost în casa dr. Basil Teodorescu, eram preşedintele Executivei Sioniste în forma ei clandestină. În 1944 nu mai aveam această calitate, căci demisionasem, dar am făcut totuşi acest demers căci am înţeles că este de datoria mea să ajut, în legătură cu prima întrevedere cu Ica Antonescu şi cu promisiunile atunci făcute dr. Filderman şi mie, acţiunea de emigrare pentru cele 3 vase din portul Constanţa.

Atunci, în 1944, cu ocazia celei de a doua întrevederi cu Ica Antonescu, în ce calitate aţi cerut audienţa?

În calitatea mea de fost preşedinte al Organizaţiei Sioniste din România.

Cine era preşedintele Oficiului de Emigrare şi a Executivei ilegal constituite la acea dată?

https://biblioteca-digitala.ro

Preşedinte al Oficiului de Emigrare era dl. A.L. Zissu. O nouă Executivă a Organizaţiei Sioniste ilegale nu fusese aleasă, ci se constituise numai sus-zisul Oficiu de emigrare.

Cine avea atunci calitatea să trateze cu Ministerul de Externe chestiunea celor 3 vase reţinute în portul Constanţa?

Acela care a tratat chiar toate amănuntele chestiunii, adică A.L. Zissu.

Atunci d-ta în ce calitate tratai cu Ministerul de Externe, aceeaşi chestiune care deja o dezbăteau alţii?

Eu nu tratam cu nimeni această chestiune, dar întrucât în discuţiile dintre Zissu şi organele competente intervenise neînţelegeri care întârziau plecarea vaselor, am înţeles să fac acel mic demers pe lângă Ica Antonescu, în baza promisiunilor ce le făcuse în prima întrevedere, că nu va face greutăţi unor posibilităţi de emigrare a evreilor în Palestina.

Cine va autorizat să faceţi aceste demersuri?

A fost iniţiativă pur personală.

Împreună cu Lecca aţi fost vreodată la Ica Antonescu, fie la minister, fie în altă parte?

Nu! Niciodată!

Cu A.L. Zissu v-aţi întâlnit vreodată la Ministerul de Externe?

Da! Chiar în seara când aveam fixată audienţa de care vorbesc mai sus, dl. Zissu aştepta şi d-sa să fie primit de Ica Antonescu. D-sa stătea de vorbă pe coridorul din faţa cabinetului secretarului lui Ica Antonescu cu Lecca.

Zissu v-a găsit acolo pe dvs. sau dvs. pe Zissu?

Cred că eu am fost înainte, iar Zissu a sosit în urmă. Cum aşteptarea era lungă, între timp l-am văzut pe Zissu vorbind cu Lecca, aşa cum am arătat mai sus, apropiindu-mă şi eu de ei.

Lecca era acolo când aţi venit dvs.?

Nu!

Atunci Lecca când a venit?

Nu ştiu când a venit Lecca. Ceea ce ştiu este că la un moment ieşind pe coridorul Ministerului, după ce ieşise pe coridor şi Zissu mai înainte, i-am văzut pe amândoi stând de vorbă în faţa uşii şefului de cabinet al lui Ica Antonescu.

Zissu a venit singur?

Eu l-am văzut pe Zissu intrând în sala de aşteptare din faţa Cabinetului Ministerial, singur.

D-ta ce făceai când a venit Zissu?

Aşteptam, pe o canapea, rândul să fiu chemat în sala de audienţe.

Atunci Zissu nu te-a găsit pe d-ta împreună cu Radu Lecca acolo?

În nici un caz. Am arătat că pe Lecca l-am văzut stând de vorbă cu Zissu în coridor, după ce mai înainte atât Zissu, cât şi eu fusesem în biroul şefului de cabinet, unde se aştepta rândul la audienţe.

https://biblioteca-digitala.ro

Cu ocazia acestei întrevederi, aşteptând pe culoar rândul la audienţe, atât d-ta cât şi Zissu aţi discutat ceva împreună?

Am arătat lui Zissu că aştept rândul la audienţă, întrucât după cum îi comunicasem prin amici comuni, mă hotărâsem să fac un demers energic pe lângă Ica Antonescu, bazat pe promisiunile ce el apucase să le facă în faţa lui Filderman şi a mea.

Ce v-a răspuns Zissu atunci?

Atunci mi-a răspuns că-mi urează succes şi că el este acolo în acelaşi scop.

Atunci pe ce chestie v-a chemat Zissu în faţa juriului de onoare şi ce acuzaţie v-a adus?

Zissu a convocat, cu autorizaţia mea prealabilă, un juriu de onoare, care să lămurească chestiunea dacă eu aveam dreptul să mă amestec în probleme în legătură cu Oficiul prezidat de el.

Numai la acest lucru se referea acuzaţia adusă de Zissu?

La acest lucru.

Vă mai întreb o dată, numai la acest lucru se referea A.L. Zissu, în acuzaţia adusă, adică numai la emigrare?

Categoric, da!

S-a dresat atunci vreun proces-verbal?

Verbal. Ştiu însă că mi s-a comunicat în scris că juriul de onoare nu a găsit nici o cauză de vinovăţie contra mea, considerând că acţiunea de sprijinire a emigrării, pe care am făcut-o, a fost una patriotică.

D-ta nu ai semnat nici un proces-verbal la această chestiune?

Nu-mi amintesc dacă am semnat sau nu un proces-verbal în această chestiune.

Cum se explică faptul că mai sus spui categoric că nu ştii să se fi dresat vreun proces-verbal, pentru ca mai jos să spui că nu-ţi aminteşti dacă ai semnat sau nu vreun proces-verbal?

Nu am afirmat mai sus categoric că nu s-a dresat proces verbal, şi tocmai am spus la rândul 4 al acestei pagini 8, că „nu ştiu dacă s-a dresat sau nu un proces verbal", iar la întrebarea următoare, în acelaşi sens am răspuns îndoielnic că nu-mi amintesc dacă am semnat sau nu un proces verbal, adică tocmai această incertitudine dacă există sau nu un proces verbal. Chestiunea s-a petrecut de altfel în 1944, de când nu este aşa de simplu să-mi amintesc acest amănunt.

Atunci cum se explică faptul că-ţi aminteşti perfect de bine discuţia cu A.L. Zissu de pe coridorul Ministerului de Externe şi toate împrejurările în care acesta a început discuţia cu Radu Lecca, când toate au avut loc tot în 1944?

Discuţia cu Zissu a fost o chestiune de fond, despre care sigur că-mi aduc aminte, referindu-se chiar la obiectul audienţelor ambilor din seara aceea, pe când chestiunea dacă s-a dresat sau nu un proces verbal la şedinţa juriului de onoare, nu mi-o amintesc, fiind o chestiune numai de formă, fără importanţă pentru mine.

Răspunsul d-tale în faţa juriului de onoare a fost că d-ta ai intervenit pentru cele 3 vase?

https://biblioteca-digitala.ro

Răspunsul meu a fost că am crezut că sunt obligat să fac demersul pe care l-am făcut pentru plecarea vaselor sus-arătate din motive patriotice şi pentru a încerca să scot chestiunea plecării acestor vase din încurcătura în care a fost oprită luni de zile din cauza neînţelegerilor ce existau între Zissu şi unele organe care făceau dificultăţi.

Care organe erau acelea care făceau dificultăţi?

Cred că „Patronajul" prin Lecca, cerându-se sume importante de bani.

Dacă nu cunoşteai exact situaţia cu vasele şi cu organele care le opresc, precum şi motivele pentru care o fac, care era obiectul întrevederii d-tale la Antonescu?

Ştiam că se fac dificultăţi în legătură cu plecarea vaselor şi că se cereau sume de bani fabuloase. Ceea ce i-am cerut lui Ica Antonescu, a fost tocmai să studieze toată problema în baza promisiunilor făcute în prima întrevedere în casa dr. Basil Teodorescu, în faţa dr. Filderman şi a mea.

De unde ştiai că se fac dificultăţi în legătură cu plecarea vaselor şi de care natură erau aceste dificultăţi?

Diverşi conducători sionişti, printre care citez pe Laiwandman şi Iancu Leiba, m-au informat despre dificultăţile pe care Zissu le întâmpină cu autorizarea de plecare a vaselor. Aceste dificultăţi constau în faptul că se cerea de la „Patronaj", o sumă fabuloasă.

Laiwandman a şi insistat să ies din pasivitatea mea şi să încerc să fac un demers pentru a scoate lucrurile din încurcătură.

Ce calitate oficială deţinea Zissu?

Preşedinte al Oficiului de Emigrare, fiind delegat în această calitate de Jewish Agency.

D-ta aveai mai multă autoritate pe lângă Ica Antonescu, decât A.L. Zissu?

Nu aveam nici un fel de autoritate pe lângă Ica Antonescu. Am socotit însă, în baza promisiunilor ce ni le-a făcut Ica Antonescu la prima întrevedere, dr. Filderman şi mie, că nu va face dificultăţi unei eventuale emigrări, că nu poate strica în nici un caz un demers paralel cu cele făcute de Zissu.

În ce calitate te-ai prezentat d-ta la Ica Antonescu şi cum i-ai cerut întrevederea?

În calitate de fost preşedinte al Organizaţiei sioniste şi în calitate de sionist care avusese ocazia să obţină o promisiune în această problemă de la Ica Antonescu, cu ocazia întrevederii sus-arătate din casele dr. Teodorescu.

Ce efect a avut intervenţia d-tale pe lângă Ica Antonescu?

Nu pot să ştiu ce efect a avut. Atunci la întrevedere el a promis că va studia chestiunea cu atenţie.

Cine a dat ordin de oprirea vaselor?

Nu ştiu.

Cum ai ajuns la Ica Antonescu?

Am cerut telefonic audienţa. Peste cca. 2 săptămâni am primit un răspuns scris că sunt primit în audienţă într-o anumită seară, cred că pe la orele nouă. M-am prezentat cu acea adresă şi am fost condus în biroul unui şef de cabinet, de unde, după o lungă aşteptare am fost primit de Ica Antonescu.

D-ta l-ai găsit acolo pe Zissu, sau Zissu te-a găsit pe d-ta acolo?

https://biblioteca-digitala.ro

Cred că eu am venit întâi. Apoi a venit Zissu, în acelaşi cabinet de aşteptare. A venit singur. Lecca nu era acolo când am venit eu şi nici când a venit Zissu. după un timp, în care i-am expus faptul că cerusem audienţă lui Antonescu, pentru a stărui şi eu să rezolve chestiunea plecării vaselor din Constanţa. Zissu mi-a urat succes. După un timp, Zissu a ieşit pe coridor. După câteva minute am ieşit şi eu după el. Atunci l-am văzut pe Zissu stând de vorbă cu Lecca. M-am apropiat de ei, auzind că discută, adică că Zissu îi reclama lui Lecca că un om ca el, scriitor în limba română şi care a adus un aport preţios atât industriei, cât şi literaturii româneşti, a putut fi internat în lagăr. Între timp şeful de cabinet, m-a strigat pe nume, pentru că a venit rândul audienţei mele. M-am dus în salonul de audienţe, lăsându-l pe Zissu şi Lecca înaintea uşii biroului şefului de cabinet. Când am ieşit afară din audienţă, Zissu aştepta rândul său. Lecca nu mai era acolo.

(ss) Mişu Benvenisti

Completare la declaraţia de azi, 2 iunie 1951

2 iunie 1951

A patra oară şi ultima, l-am văzut pe Mihai Antonescu în noaptea de 22 august 1944. Deşteptat din somn la 11 noaptea am fost transportat într-o maşină a Preşedinţiei la palatul din capul podului. Din sălile obscure şi semiobscure, am fost dus până în cabinetul lui Antonescu. Anunţat de maiorul care era de serviciul, Antonescu livid şi cu mina stinsă mă întâmpină de la uşă spunându-mi: „Nu cu mine ai să stai acum de vorbă, ci cu subalternul meu" (numele îmi scapă).

Dus de un însoţitor în cabinetul subalternului din aripa opusă, d-sa mă întâmpină cu cuvintele: „Te-am deranjat ca să-ţi cer un serviciu patriotic. Nu mai putem ţine frontul, ne prăbuşim şi trebuie să capitulăm, te rog în numele poporului român, să telegrafiezi un mesaj organizaţiilor mondiale evreieşti, să intervină pe lângă înaltul comandament britanic, să fie îndurător în dictarea condiţiilor de armistiţiu. Un avion gata de decolare, va duce chiar acum mesajul d-tale la Istanbul".

La răspunsul meu că regret de a nu-i putea îndeplini propunerea, neavând calitatea, d-sa mi-a spus: „Atât! Dr. Filderman e mai patriot". La întrebarea mea dacă i-a cerut şi lui să facă la fel, mi-a răspuns: „Da, acum un sfert de oră, însă lui i-am cerut altceva, anume: să ceară aliaţilor ca România să fie ocupată şi administrată nu numai de sovietici, ci simultan dacă se poate de către toţi aliaţii, iar Filderman s-a executat, se vede că el a avut calitatea" a adăugat subalternul şi omul de serviciu m-a condus până spre scara exterioară a Ministerului.

A doua zi la 8 dimineaţa am consemnat cele arătate mai sus într-un proces verbal contra semnat de dr. Marton, fostul director al ziarului „Uj Keletezi" în Senat şi de Leon Itzkar, amândoi fiind atunci colaboratorii mei.

(ss) Mişu Benvenisti

https://biblioteca-digitala.ro

Declarație

8 iunie 1951

În ziua când am primit comunicarea că voi fi primit în audienţă de Ica Antonescu, la Ministerul de Externe, ca răspuns la cererea mea de audienţă, am comunicat dr. Cornel Iancu acest fapt şi l-am solicitat să caute din răsputeri să-l găsească pe Zissu, spre a-i aduce şi lui la cunoştinţă această audienţă, spre a mai putea avea încă în aceeaşi zi, înainte de audienţă, informaţii exacte şi recente asupra stadiului în care se afla chestiunea vaselor Casbek, Mefküre etc.

Dr. Cornel Iancu mi-a comunicat a doua zi că l-a căutat peste tot, dar negăsindu-l, i-a lăsat vorbă să fie căutat, având a-i face comunicări urgente. În acest sens, dr. Cornel Iancu a depus şi în faţa juriului de onoare.

(ss) Mişu Benvenisti

Declarație

14 iulie 1951

Îl cunosc pe Michel Leiba din mişcarea sionistă, şi ştiu că făcea parte din gruparea centristă.

În ultima vreme a existenţei biroului „Keren Kayemet", ştiu că funcţiona pe lângă această instituţie.

Nu am avut legături prieteneşti, ci numai legături oficiale ca de la preşedintele organizaţiei cu unul din conducătorii grupărilor.

În legătură cu procesul fondurilor, ştiu că la început a fost arestat, iar după un timp oarecare a fost eliberat, fără să fie introdus în proces.

Înainte de arestarea mea, cu aproape un an, m-a vizitat o dată, spre a mă ruga să-i împrumut câteva mii de lei având o nevoie urgentă, i-am dat 2 sau 3.000 de lei, pe care mi i-a înapoiat, cred după o săptămână.

Nu am cunoştinţă dacă mergea pe la Legaţie, sau dacă primea vreun ajutor de la Legaţie.

Aceasta este tot ce ştiu în legătură cu Michel Leiba.

Aceasta îmi este declaraţia pe care o dau, conştient fiind că minţind organele de anchetă, comit fapte pedepsite de lege.

(ss) Mişu Benvenisti

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal

18 iunie 1951

Dl. Lecca îl cunoaşteţi pe omul din faţa dvs.?

Este Mişu Benvenisti, fostul preşedinte al Organizaţiei Sioniste din vremea guvernării lui Antonescu.

D. Benvenisti cunoaşteţi cu cine vi se face confruntarea?

Da. Este dl. Radu Lecca, comisarul pentru afacerile evreieşti din timpul guvernării Antonescu.

Arătaţi exact, unde şi în ce împrejurări l-aţi cunoscut pe dl. Radu Lecca?

L-am cunoscut pe Radu Lecca în anul 1942, cu ocazia pretenţiei noastre ca organizaţia sionistă să nu fie desfiinţată.

Benvenisti spune adevărul în legătură cu conştiinţa d-tale cu el?

Benvenisti nu spune adevărul. În anul 1942, nu am avut biroul în str. Pictor Romano. Cum pot dovedi oricând. Acest birou, l-am deschis abia în anul 1943. Dl. Benvenisti a venit pentru prima oară la mine, la preşedintele Consiliului de Miniştri din Piaţa Victoriei şi mi-a cerut să autorizez apariţia ziarului „Renaşterea noastră". Că în treacă dl. Benvenisti a vorbit şi de sionism, este foarte probabil, însă nu putea fi vorba de a autoriza activarea Societăţilor sioniste sub forma lor veche, independentă şi absolut necontrolată, pentru că sediile acestor societăţi, fuseseră preluate de Centrala Evreilor. Nu a fost niciodată vorba ca sioniştii să nu-şi poată continua în toată libertatea propaganda şi încercările de emigrare în Palestina.

Este adevărat ce spune dl. Lecca că nu l-aţi cunoscut în împrejurările arătate de d-ta mai sus?

Îmi reamintesc că prima întrevedere nu a fost aşa cum am arătat eu mai sus în str. Pictor Romano, ci a avut loc în holul Hotelului „Splendid" unde dl. Lecca primea la începutul numirii d-sale în calitatea de mai sus.

Cum se explică că deşi aţi fost întrebat de mai multe ori de împrejurările în care l-aţi cunoscut pe dl. Lecca nu v-aţi adus aminte până acum de locul exact?

Se explică prin aceea că l-am vizitat pe dl. Lecca în mai multe rânduri la biroul d-sale din str. Pictor Romano, astfel că, la început am crezut că şi prima vizită am făcut-o tot acolo. Acum îmi reamintesc însă precis, că prima întrevedere a avut loc la Hotel Splendid unde dl. Lecca primea pe cei cu care avea întrevederi, şi nu la Ministerul de Externe după cum afirmă dl. Lecca.

Dl. Lecca, spune adevărul dl. Benvenisti în legătură cu prima întâlnire la Hotelul Splendid?

Dl. Benvenisti nu spune adevărul. Nu aveam obiceiul să primesc la Hotel Splendid oameni necunoscuţi. De altfel, îmi aduc perfect aminte, că dl. Benvenisti a fost primit de mine în biroul meu de la parterul Preşedinţiei.

Ai auzit ce a spus Radu Lecca în legătură cu prima întâlnire?

Menţin răspunsul dat, că am fost primit de dl. Lecca la prima întrevedere în holul Hotelului Splendid.

https://biblioteca-digitala.ro

Cu ce poţi dovedi acest lucru?

Nu pot să dovedesc cu nimic.

Ce spui d-ta în legătură cu cele arătate de dl. Benvenisti mai sus?

Din primul moment, când am fost numit împuternicit pentru problemele evreieşti am avut biroul la Preşedinţia Consiliului de Miniştri. De altfel acest birou, îl aveam şi când nu eram împuternicit, ci numai director de cabinet la Mihai Antonescu. Nu am primit la Hotelul Splendid niciodată audienţe de lucru am primit la hotel numai prieteni şi cunoscuţi. Printre aceştia desigur nu se număra dl. Benvenisti, care nu îmi era nici prieten nici cunoscut.

Sunt adevărate cele arătate de dl. Lecca în legătură cu prima vizită a d-tale la el?

Menţin în totul primul răspuns la această întrebare, în legătură cu întâlnirea de la Hotel Splendid. Obiectul acestei întrevederi a fost dreptul de existenţă a organizaţiei sioniste, iar chestiunea cu Renaşterea a făcut obiectul unei alte întrevederi.

De unde ştiai d-ta că dl. Radu Lecca are birou la Hotelul Splendid şi de cine ai fost îndrumat la el.

M-a îndrumat la biroul d-lui Lecca de la Hotel Splendid, secretara Centralei Evreieşti. După aceea am dat telefon la Hotel, la administraţie, care m-a invitat să vin între 5-7 când primeşte dl. Lecca.

L-ai mai întâlnit pe dl. Lecca cu altă ocazie?

Da. După prima întrevedere am avut o a doua întrevedere, tot în holul Hotelului Splendid, cu privire la dreptul de apariţie al ziarului „Renaşterea". Iar mai târziu, am mai avut două sau trei întrevederi, între care una la Palatul Ministerului de Externe la parter, iar altele în str. Pictor Romano, cu privire la situaţia haluţimilor.

Sunt exacte cele spuse de dl. Benvenisti?

Sunt absolut inexacte! Invoc mărturia administratorului Hotelului Splendid coreligionar al d-lui Benvenisti, spaniol ca şi el, (deci cu siguranţă îşi va aduce aminte de el) Isac Adania, care avea ordin expres de la mine, de a nu permite niciodată ca să fiu interpelat de persoane care aşteptau audienţe şi că toate aceste persoane să fie îndrumate la Preşedinţie. Dl. Benvenisti în expunerea lui a spus că a vorbit cu administratorul Hotelului şi nu-şi aduce aminte cine era. Dacă ar fi vorbit în realitate cu siguranţă că şi-ar fi adus aminte de numele Isac Adania, căci dl. Benvenisti nu poate nega că a fost coleg cu dl. Isac Adania la Centrala Evreilor. Este drept că dl. Benvenisti a venit la mine la Preşedinţie într-o a doua audienţă în cursul anului 1942, pentru a cere tot autorizaţia apariţiei ziarului „Renaşterea". La această apariţie a ziarului, dl. Benvenisti era foarte interesat. Mai târziu în anul 1944 am aflat de ce. Pentru că apariţia acestui ziar i-ar fi dat posibilitatea să mai stoarcă alte fonduri de la coreligionarii săi din America. Dl. Benvenisti nu a fost apărătorul sioniştilor, nici a evreilor, a fost apărătorul existenţei sale şi al buzunarului său.

În ce relaţii erai d-ta cu dl. Lecca?

Relaţiile mele erau relaţii strict oficiale între preşedintele Organizaţiei Sioniste şi împuternicitul pentru afacerile evreieşti al guvernului Antonescu.

În ce au constat aceste relaţii în toată perioada guvernării Antonesciene între d-ta şi dl. Radu Lecca?

https://biblioteca-digitala.ro

În 1942 m-am dus la dl. Lecca pentru a obţine dreptul pentru haluţimi de a nu fi trimişi în cunoscutele detaşamente de exterminare de muncă, ci a le da posibilitatea să-şi facă mai departe educaţia lor pentru Palestina, aşa cum o făceau şi până atunci. Aceasta se petrecea în holul Hotelului Athenée Palace, când dl. Lecca în urma demersului făcut, a aprobat cererea mea, pentru haluţimi. Am aflat că dl. Lecca este acolo, chiar de la d-sa, pe care îl chemasem la telefon la hotelul Splendid, răspunzându-mi că în acea după-masă are o întrevedere la Hotel Athenée Palace şi dacă este o chestiune urgentă pot veni să-l caut acolo. M-am dus la hotel, l-am găsit pe dl. Lecca acolo în holul hotelului la o masă şi aştepta. În discuţiile pe care le-am avut cu el în legătură cu această problemă, am ajuns la un rezultat favorabil. Altă întrevedere am avut la parterul Ministerului de Externe în biroul d-sale. Tot în legătură cu situaţia haluţimilor, apoi am fost de două sau trei ori în str. Pictor Romano tot în legătură cu această problemă a haluţimilor. Am discutat în aceste întrevederi cazuri noi de haluţimi, care trebuiau să obţină aceeaşi autorizaţie de a-şi putea continua activitatea lor, ca şi mai înainte de a nu fi trimişi în detaşamente de exterminare de muncă, ceea ce dl. Lecca a aprobat.

Cum explicaţi că dvs. în prima întrevedere cu dl. Lecca aţi spus că aţi rezolvat problema haluţimilor, discuţiile tot cu acelaşi obiect în celelalte întrevederi?

În întrevederile ulterioare era vorba tot de problema haluţimilor, în sensul rezolvării concrete pe bază de liste primite din partea organizaţiei haluţime care cereau aceleaşi drepturi şi pentru noi tineri înscrişi în organizaţiile lor de a nu fi trimişi în detaşamente de exterminare, putându-se pregăti astfel în vederea plecării lor în Palestina. Aceste cereri au fost aprobate de dl. Lecca.

Ce alte întrevederi ai mai avut cu dl. Lecca şi în ce problemă?

Altă întrevedere cu dl. Lecca nu am mai avut, în afară de o şedinţă la care dr. Gingold convocase pe toţi reprezentanţii foşti conducători ai organizaţiilor evreieşti, la care a luat parte şi şeful rabin dr. Alexandru Şafran, şedinţă care a avut loc în localul Centralei Evreilor din str. Burghelea, la care dl. Lecca a făcut o expunere, arătând că populaţia evreiască nu trebuie să se dedea la acte de sabotaj, arătând şi pericolele care ar putea surveni în cazul unei astfel de eventualităţi. L-am văzut o dată pe dl. Lecca în faţa biroului şefului de cabinet al lui Ica Antonescu, stând de vorbă cu dl. Zissu, care ieşise cu câteva minute singur tot din biroul şefului de cabinet al lui Ica Antonescu. M-am apropiat şi eu de d-lor şi dl. Zissu îi arăta d-lui Lecca, situaţia în care s-a găsit un om ca d-sa care fiind scriitor în limba română, totuşi a fost trimis pentru un timp în lagăr. În timp ce continua această discuţie, am fost strigat pe nume de şeful de cabinet că mi-a venit rândul la audienţa pe care o aveam la Ica Antonescu. Dl. Lecca a rămas în faţa biroului, adică pe coridor cu dl. Zissu, iar când am ieşit din biroul lui Ica Antonescu l-am văzut pe Zissu singur, Lecca fiind plecat.

Aceasta s-a petrecut aproximativ în mai-iunie 1944, când eu cerusem o audienţă lui Ica Antonescu pentru a-i aminti de promisiunea pe care a făcut-o cu ocazia primei audienţe pe care am avut-o la d-sa în casa dr. Bazil Teodorescu, când a promis că nu va face greutăţi unor eventuale posibilităţi de emigrare şi pentru a-i cere astfel în baza acestei promisiuni să lase libere plecarea celor trei vase mici care se aflau de mai mult timp la Constanţa pentru a îmbarca pentru Palestina, evreii din România. Când am fost chemat de şeful de cabinet, am intrat în biroul lui Ica Antonescu, unde se afla singur expunându-i obiectul audienţei solicitate. Mihai Antonescu a ascultat cele solicitate şi mi-a răspuns că va studia chestiunea, după care am părăsit biroul. Audienţa a durat 10-15 minute, după care am părăsit biroul.

https://biblioteca-digitala.ro

Când am ieşit afară l-am văzut pe Zissu singur. În momentul când am solicitat şi obţinut această audienţă nu mai aveam calitatea de preşedinte al executivei sioniste, şi am făcut-o solicitat de unii prieteni sionişti care ştiau de promisiunea făcută de Mihai Antonescu în audienţa din casele Bazil Teodorescu, prieteni care credeau că un astfel de demers ar putea ajuta la hotărârea de a lăsa liberă plecarea vaselor în Palestina. Când am ieşit afară de la Mihai Antonescu nu am mai discutat cu Zissu, fiindcă şi el aştepta rândul să fie chemat în audienţă, comunicându-i că a doua zi îi voi spune cele discutate.

Alt scop a mai avut această audienţă la Mihai Antonescu?

Această audienţă nu a mai avut nici un alt scop şi nici nu s-a discutat vreo altă chestiune.

Declaraţiile d-lui Benvenisti corespund realităţii?

Nu am avut nici o întrevedere cu dl. Benvenisti la Hotelul Anthenée Palace. Chestiunea haluţimilor, de care vorbeşte dl. Benvenisti, a fost rezolvată de mine încă de la începutul înfiinţării centralei. Una sută de haluţimi, au primit de la mine carnete de scutire de muncă cu drept de exercitarea profesiei, în mod absolut gratuit. Nu au existat detaşamente de muncă de exterminare de care dl. Benvenisti, trebuia să ferească pe haluţimi, au existat numai în toată ţara românească 4 detaşamente, exterioare cu un efectiv de 4.000 de evrei. Nu a fost niciodată vorba ca haluţimii să plece la aceste detaşamente exterioare. În întrevederi interioare, care dl. Benvenisti le-a avut cu mine, el nu mi-a mai prezentat cereri de scutire pentru alţi haluţimi, cum susţine astăzi, administraţia numai munca celor una sută haluţimi din sânul centralei. Relaţiile mele cu dl. Benvenisti în tot timpul existenţei centralei, au fost cordiale şi asta mai cu seamă pentru că dl. Benvenisti îmi fusese recomandat de dl. Mihai Antonescu, chiar la înfiinţarea centralei spre a-i elibera carnete de scutire de muncă. Dl. Benvenisti în tot timpul cât a funcţionat Centrale Evreilor nu a intervenit niciodată pe lângă mine pentru obţinerea de avantaje generale pentru populaţia evreiască sionistă sau nesionistă. Intervenţiile d-lui Benvenisti, s-au rezumat la apariţia ziarului Renaşterea noastră şi la diferite avantaje care le cerea pentru haluţimii încadraţi în centrală. Dl. Mihai Antonescu m-a rugat să fiu prezent la o audienţă care o acordă d-lui Benvenisti. Această audienţă a avut loc înaintea izbucnirii afacerii Haluţimilor. Dl. Benvenisti, a fost convocat la această audienţă, cred prin Secretariatul d-lui Mihai Antonescu. În orice caz nu am fost eu acela care l-am acompaniat la Preşedinţie, ci m-am întâlnit cu dânsul la ora stabilită în anticamera lui Mihai Antonescu. M-am plimbat cu dl. Mişu Benvenisti, de-a lungul colonadei de marmură înainte de a fi chemat în audienţă. Eu ştiam în acel moment scopul audienţei d-lui Benvenisti la Mihai Antonescu. Când am intrat la Mihai Antonescu împreună cu Benvenisti. Benvenisti şi cu mine, am luat loc în fotoliile din faţa biroului lui Mihai Antonescu, iar Mihai Antonescu a intrat de-a dreptul în discutarea problemei pe care eu o cunoşteam dinainte. Benvenisti urma să plece ca curierul lui Mihai Antonescu, în ţările neutre pentru a convinge evreimea din aceste ţări şi din America ca aici în România evreii au fost ocrotiţi de Mihai Antonescu şi guvernul său. La acest lucru dl. Benvenisti, a aderat cu efuziune, recunoscându-i d-lui Mihai Antonescu toate meritele. În discuţia ulterioară Mihai Antonescu i-a comunicat lui Benvenisti că interesele atât ale evreilor cât şi ale românilor cer ca România să fie ocupată de trupele anglo-americane, iar nu de cele sovietice, lucru la care iar dl. Benvenisti a aderat cu entuziasm. Această a doua parte a convorbirii, a avut loc în faţa geamului cu 2 perdele verzi ale lui Mihai Antonescu. Este o minciună că dl. Benvenisti a intervenit la Mihai Antonescu, pentru a obţine autorizaţia celor 3 vase să plece. Această autorizaţie a fost obţinută prin d-na

https://biblioteca-digitala.ro

Antonescu contra sumei de 50.000 lei care s-au lăsat la Patronaj şi dl. Benvenisti nu a avut nici un amestec în această aprobare. Despre acest lucru a discutat dl. Zissu care se târguia cu mine subsemnatul, asupra sumei suplimentare care se cerea pentru patronaj.

Deci toată depoziţia d-lui Benvenisti este de la început până la sfârşit neadevărată şi inventată de-a întregul, pentru că nu-i convine prietenia d-lui Mihai Antonescu. Martori pentru faptul că dl. Benvenisti a intrat la Mihai Antonescu o dată cu mine este lt. de rez. Neniţescu – director de cabinet al lui Mihai Antonescu.

Arătaţi pe scurt ce altă activitate criminală a lui Benvenisti mai cunoşti d-ta?

Am luat cunoştinţă din actele Welti care mi-au fost arătate de şeful gestapoului Richter, după audienţa sus-menţionată la Mihai Antonescu, de activitatea d-lui Benvenisti în rândul cercurilor evreieşti sioniste din străinătate. Am constatat cum poate să mărturisească şi să rişte că dl. Benvenisti a încasat sume masive de bani din străinătate de la coreligionarii săi pentru a susţine pe evreii nenorociţi din Transnistria şi pentru a susţine mişcarea haluţimilor. Din aceşti bani dl. Benvenisti nu a întrebuinţat un leu în scopurile sus-menţionate. A explicat însă celor din străinătate că dumnealui plăteşte sume mari pentru a mitui guvernul şi că plăteşte 200.000 lei de fiecare carnet de scutire de muncă care eu l-am dat gratuit haluţimilor. Dl. Benvenisti în tot timpul existenţei Centralei a fost protejatul d-lui Mihai Antonescu şi al meu şi a fost unul din primii beneficiari al acestei instituţii. În sânul centralei, d-sa şi-a plasat fratele, cunoscuţii şi rudele care toţi au avut carnete de scutire de muncă cu dreptul de executarea profesiei. Dl. Benvenisti a primit de la mine, în urma intervenţiei făcută de Direcţia Generală a Telefoanelor, un număr de telefon, la locuinţa sa particulară. Am făcut acest lucru din ordinul domnului Mihai Antonescu. Se poate constata oricând că în anul 1943, când dl. Benvenisti a primit acest număr afară de câţiva directori de la centrală nici un evreu nu beneficia de această favoare. Când a izbucnit scandalul haluţimilor, la finele primăverii 1944, urma ca toate actele colectate de gestapou să fie înaintate prin ministrul Killinger d-lui Antonescu. Am convins pe ministrul Killinger ca întregul dosar Welti, să fie dat spre cercetare autorităţilor române poliţieneşti şi nu generalul Antonescu. Ancheta a fost condusă de Sava Dumitrescu şi alţi doi comisari şi a stabilit în primul rând vinovăţia lui Benvenisti, care cu haluţimii lui, susţinea că va arunca în aer poduri şi va elibera prizonieri din lagărele poloneze. Eu nu am luat niciodată în serios aceste afirmaţii, ştiam că au ca scop numai încasarea de bani în străinătate pentru acte de eroism imaginar. Când Mihai Antonescu, a auzit din gura generalului Pălăngeanu, vina lui Benvenisti, m-a chemat de urgenţă la el şi m-a întrebat dacă este adevărat că protejatul lui Mişu Benvenisti este amestecat într-o afacere de trădare (al regimului de atunci). L-am liniştit pe dl. Mihai Antonescu, dându-mi părerea că aici este vorba de escroci nu de eroi. Dl. Mihai Antonescu, a răsuflat uşurat şi în prezenţa mea a dat ordin d-lui Pălăngeanu ca dl. Benvenisti să fie eliberat. Când am fost încunoştinţat de Richter, despre existenţa documentelor Welti, l-am chemat pe Gingold, pe Grosman şi pe şeful rabin Şafran şi le-am pus în vedere că la Legaţia Germană există acte foarte compromiţătoare, pentru Haluţimi şi şeful lor Benvenisti, şi să se ia măsuri pentru ca nu toată populaţia evreiască să sufere de pe urma acestor escroci. Dl. Benvenisti nu a luat nici o măsură cu toate că ştiu din gura lui Gingold că el a fost avizat. Benvenisti, se simţea tare din cauza protecţiei lui Mihai Antonescu şi al planului lor comun de activitate în ţările neutre. Dl. Benvenisti, a avut în tot timpul existenţei centralei funcţie efectivă şi onorifică. Onorifică, pentru că dl. Mihai Antonescu mi-a specificat când mi l-a recomandat că dl. Benvenisti vrea să servească onorific. Ceilalţi recomandaţi ai d-lui Mihai Antonescu, dr. Timer şi Löwenstein care erau

https://biblioteca-digitala.ro

în aceeaşi situaţie ca Benvenisti tot recomandaţi de Mihai Antonescu şi tot sioniştii aveau leafă.

Redă exact discuţia avută în prezenţa d-tale între Mihai Antonescu şi Mişu Benvenisti, în legătură cu plecarea acestuia în străinătate pentru stabilirea contactului cu anglo-americanii.

Întâi dl. Mihai Antonescu, a făcut reflectări că situaţia pe front este foarte proastă şi că dl. Benvenisti ar trebui să plece cât mai curând. Dl. Mihai Antonescu a adăugat, l-am chemat pe dl. Lecca să asiste la convorbirea noastră, pentru ca d-lui să obţină de la nemţi viza de tranzit prin Germania. Dl. Mihai Antonescu, a mai spus: ştii bine d-le Benvenisti, că eu am făcut tot ce mi-a stat în putinţă ca să salvez evreii din vechiul regat şi cred că am reuşit. La această afirmaţie dl. Benvenisti a răspuns că recunoştinţa evreimii faţă de tot ce a făcut el este nepieritoare. Mihai Antonescu a spus că atât populaţia evreiască cât şi cea română au tot interesul ca România să fie ocupată de trupele anglo-americane. Evreimea din lume poate influenţa în acest sens guvernele anglo-americane. La toate aceste propuneri care de altfel înţelegeam eu din discuţii, fuseseră dezbătute pe larg cu ocazia unui dejun care avusese loc între Benvenisti şi Mihai Antonescu, au găsit asentimentul plin de plecăciune al d-lui Benvenisti, care nici un moment nu a ridicat nici o obiecţie. Repet nu a fost vorba de emigrare. Aceasta este o pură invenţie a d-lui Benvenisti.

Benvenisti i-a dat consimţământul lui Mihai Antonescu, că se va duce la anglo-americani şi-i va ruga să ocupe ţara înainte de venirea armatei sovietice?

Benvenisti, a aderat în totul la propunerea d-lui Antonescu şi şi-a luat angajamentul să plece în străinătate pentru a îndeplini această misiune.

După cum vezi d-ta, dl. Lecca a dat declaraţii amănunţită despre activitatea d-tale criminală. Poate că acum dvs. veţi spune sincer despre acestea, fără să aşteptaţi alte demascări?

Contest cu indignare cele arătate mai sus considerându-le ca produsul unei imaginaţii bolnave.

D-ta nu-l calomniezi pe dl. Benvenisti?

Nu îl calomniez. D-lui caută astăzi să se spele de păcatele trecutului prin minciuni.

Cine mai poate confirma prezenţa d-tale împreună cu Benvenisti la Mihai Antonescu?

Acest lucru poate fi confirmat de către Zissu, care se găsea în anticamera lui Mihai Antonescu, când eu am intrat cu Benvenisti în audienţă şi directorul de cabinet al lui Mihai Antonescu-Neniţescu. Pe coridor se plimba Malaxa.

În legătură cu toate acestea mai aveţi de pus întrebări d-lui Benvenisti?

Cum explică dl. Benvenisti intervenţia lui Mihai Antonescu, pentru punerea sa în libertate, contra avizului gen. Palangeanu? Dl. Benvenisti poate să-mi numească un individ sau o instituţie care a primit ajutor bănesc de la el? Dl. Benvenisti a primit pentru haluţimii săi carnete gratuite?

La Soc. de Telefoane se găseşte adresa făcută de mine din ordinul lui Mihai Antonescu, pentru instalarea unui telefon la domiciliul particular al d-lui Benvenisti în B-dul Carol. Cum îşi explică dl. Benvenisti, această mare protecţie dacă el nu a fost prieten şi nici cunoscut al lui Mihai Antonescu? De ce dl. Benvenisti şi toţi sioniştii săi au acceptat să beneficieze de carnete de scutire de muncă de la Centrală?

https://biblioteca-digitala.ro

Răspundeţi la întrebările puse de dl. Lecca.

După cum am mai arătat pentru mine la Mihai Antonescu a intervenit în repetate rânduri şi în mod drastic două personalităţi străine. Ministrul Elveţiei în România, De Weck, şi Charles Kolb, reprezentantul Crucii Roşii Internaţionale în România, după care am fost pus în libertate, după care Charles Kolb m-a însoţit personal în audienţă la prefectul poliţiei. Am ajutat cu banii primiţi toate organizaţiile de haluţimi, care pot confirma acest lucru. Am primit toate carnetele de scutire de muncă pentru haluţimi, au fost date de către dl. Lecca absolut gratuit. Nu am auzit niciodată de un astfel de demers făcut pentru mine la Societatea de Telefoane. Pentru că am socotit că este cazul că trebuie să ne salvăm viaţa nefiind trimişi în detaşamente de exterminare, prin acest procedeu al carnetelor de scutire de muncă de care s-au folosit foarte mulţi evrei în Bucureşti.

Aveţi de pus întrebări d-lui Lecca?

Nici o altă întrebare.

(ss) Mişu Benvenisti
(ss) Radu Lecca

Declaraţie

21 iunie 1951

De la Mihai Antonescu, de la audienţa în care am fost, am ieşit aproximativ la ora 22 seara. Am intrat în audienţă cu un sfert de oră înainte. La minister am venit la orele 8 seara. Eu însă nu l-am văzut pe dl. Weck când a intrat în audienţă, ci când a ieşit din cabinetul lui Antonescu, aproximativ la orele 10. De la ora când am intrat în minister, m-am plimbat şi pe culoar, am fumat, iar în momentul când l-am văzut pe Zissu eram în biroul şefului de Cabinet.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

26 iunie 1951

Pentru cine aţi intervenit ca să fie numit în Centrala Evreilor?

Am intervenit pentru fratele meu Felix Benvenisti, pentru ca să fie numit în Centrala evreilor, în unul din serviciile sale, cu scopul de a putea obţine un carnet de scutire de muncă. Postul a fost onorific, adică fără plată. Pentru altcineva nu am mai intervenit.

Ce serviciu din Centrala Evreilor se ocupa cu eliberarea carnetelor de scutire de muncă şi cum se eliberau acestea?

Nu ştiu.

https://biblioteca-digitala.ro

Dar cu a cui aprobare se eliberau aceste carnete de scutire de muncă?

Cu aprobarea lui Radu Lecca.

La Radu Lecca ai intervenit pentru numirea fratelui d-tale?

Nu!

La cine ai intervenit atunci?

La Gingold sau Grossman.

Când ai obţinut carnetul de scutire de muncă pentru d-ta?

În 1942.

Cum ai obţinut acest carnet?

Prin comisia de ajutorare pentru Transnistria de pe lângă Centrală, al cărei membru eram.

Cine te-a numit în această funcţie?

Comisia respectivă, care m-a cooptat ca membru.

Te putea coopta fără aprobarea nimănui?

Comisia putea să coopteze, însă numirea în comisie trebuia să fie aprobată şi de conducerea Centralei.

Ai intervenit pe lângă cineva pentru numirea în această Comisie?

Eu nu am intervenit la nimeni din conducerea Centralei pentru numirea în această Comisie şi pentru numirea în această funcţie.

Când ai fost numit preşedinte al Oficiului Centralei Evreilor din jud. Ilfov?

După constituirea Centralei, post refuzat de mine.

Carnetul de scutire se putea obţine numai pe baza unei calităţi deţinute în Centrală?

Nu.

Numirea în Comisia de ajutorare s-a produs înainte de a obţine carnetul de scutire?

Obţinerea carnetului de scutire s-a produs după numirea în comisie.

Carnetul de scutire nu l-aţi obţinut pe baza calităţii de preşedinte al Oficiului Judeţean din Centrala Evreilor?

Nu, căci nu am acceptat această calitate.

Cum ai comunicat faptul că nu accepţi această calitate?

În scris, către Centrală.

Cine mai ştia de această scrisoare adresată Centralei?

Grossmann şi dr. Gingold, iar dintre sionişti, Cornel Iancu.

(ss) Mişu Benvenisti

https://biblioteca-digitala.ro

Declaraţie

14 iulie 1951

Secţiunea din România a Congresului Mondial Evreiesc, a luat fiinţă după 23 august 1944, având ca preşedinţi pe d-nii Wilhelm Fischer, dr. W. Filderman, A.L. Zissu, iar ca vicepreşedinţi pe deputatul Manolescu, av. Schwefelberg, av. Rorlich şi subsemnatul. Din comitet mai făceau parte d-nii Jean Cohen, av. E. Kanner, Michel Leiba, ing. Hirschfeld, Gruber – secretarul dr. Filderman, Abraham Feller, av. Feri Froimescu. Directori ai instituţiei au fost pe rând: av. Rorlich, Moţi Moscovici, Iacov Litman.

Pe la începutul lui 1948, Filderman şi Zissu demisionează, iar Fischer pleacă din ţară.

Congresul nu mai avea în acest moment activitate, întrucât se trata de mai multă vreme afilierea secţiunii la Comitetul Democrat Evreiesc, sau cel puţin desemnarea unei delegaţii importante de comunişti în Comitetul Secţiunii Congresului.

Această hotărâre, a fost amânată până după ce se va întruni Conferinţa mondială a Congresului Mondial Evreiesc. Această conferinţă a avut loc în vara anului 1948 la Montreux în Elveţia, unde a participat o delegaţie importantă în frunte cu deputatul Bercu Feldman.

După conferinţă, s-a hotărât ca ultima formulă ce o va adopta secţiunea din România să fie luată la Bucureşti de către Comitetul Democrat, împreună cu Comitetul Secţiunii.

Cam până în martie 1949, Comitetul Democrat nu a comunicat nici o hotărâre; comitetul secţiunii a hotărât autodizolvarea sa.

Am adus la cunoştinţa deputatului Feldman această hotărâre; el mi-a spus că comitetul poate să rămână dizolvat, dar eu am obligaţia să girez conducerea secţiunii până când Comitetul Democratic se va pronunţa definitiv cu privire la atitudinea sa.

Am acceptat cererea deputatului Feldman, am comunicat în străinătate această formulă, i-am rugat să o accepte, ceea ce conducerea Congresului Mondial, au acceptat provizoriu în aşteptarea afilierii Comitetului Democrat.

În timpul acesta, conform celor hotărâte cu Feldman, secţiunea urma să se limiteze numai la corespondenţă curentă, la corespondenţă cu privire la căutarea persoanelor deportate şi deplasate, şi dacă s-ar ivi chestiuni mai importante, urma să le discut cu el.

Aşa a continuat situaţia până în iunie 1950, întrebându-l în acest răstimp de multe ori pe Feldman de ce nu se ia o hotărâre, şi că eu mă aflu într-o situaţie delicată în acest provizorat.

Îmi răspundea totdeauna să am răbdare până la luarea unei hotărâri, şi că atâta timp cât nimeni nu m-a deranjat, de ce au mă grăbesc.

În iunie 1940, localul pe care mi-l dăduse Comitetul Democrat, prin Federaţia de comunităţi, a fost rechiziţionat.

Când am adus aceasta la cunoştinţa lui Feldman, el mi-a spus că acum este momentul închiderii biroului.

În aceeaşi zi am închis biroul, iar mobilierul a fost predat Federaţiei de Comunităţi.

(ss) Mişu Benvenisti

https://biblioteca-digitala.ro

Declaraţie

5 decembrie 1951

Ce politică ai făcut d-ta?

Am făcut politică naţional-sionistă.

Arătaţi când v-aţi înscris în Organizaţia Sionistă, în care anume şi în ce împrejurări?

M-am înscris în Organizaţia sionistă denumită „Hatalmid" în anul 1918/1919, fiind elev de liceu, în momentul când după ce s-a dat aşa-numita „Declaraţie Balfour" a guvernului englez, referitoare la crearea unui cămin naţional evreiesc în Palestina, dezvoltându-se curentul sionist în organizaţiile sioniste deja existente, la propunerea colegului meu Carol Singer, astăzi aflat în Palestina, dată de când am activat în diferite organizaţii sioniste, până în anul 1948, când au fost autodizolvate organizaţiile sioniste iar de atunci am continuat legăturile cu prietenii sionişti până la data arestării.

Arată d-ta cum a evoluat activitatea d-tale în cadrul organizaţiilor sioniste?

Între anii 1918/1919 şi 1920, am condus organizaţia şcolarilor sionişti „Hatalmid" din Bucureşti, în calitate de preşedinte, din al cărui comitet mai făcea parte Carol Singer, ing. Mizrahi, Dan Ieşeanu, Iancu Leiba, avocat, şi alţii al căror nume nu le mai reţin. Ca preşedinte al „Hatalmid-ului" aveam legături cu dr. Niemirower şi Adolf Bernard, conducătorii de atunci ai organizaţiei sioniste din România şi cu avocatul Mişu Weismann, tot din Executiva Sionistă din România.

În anul 1920, am devenit student în drept şi m-am înscris în Asociaţia Studenţilor Universitari Sionişti, numită „Hasmonaea" unde am activat până în anul 1924, în calitate de membru, neavând rol de conducere.

În această perioadă am avut încredinţarea de a organiza tineretul sionist în întreaga ţară şi am fost ales preşedinte al „Asociaţiei tineretului sionist din România" propus fiind de avocatul Leon Mizrahi, care fusese preşedinte până atunci.

Am condus această asociaţie timp de un an de zile până în anul 1924, şi am organizat tineretul evreu din mai multe oraşe de provincie în Moldova şi Muntenia şi în Bucureşti.

În cadrul acestei activităţii, am avut ca ajutor pe Secretarul General al acestei asociaţii Sami Spindler, Carol Singer, av. Leon Mizrahi, astăzi în Palestina, Edmund Rozenbaum, astăzi în Palestina.

Îmi amintesc că în organizaţiile de provincie făceau parte în Galaţi: Iancovici nu ştiu unde se află dr. Herşcovici, nu ştiu dacă este plecat în Palestina, la Ploieşti: Rabinovici nu ştiu dacă se mai află în ţară, la Dorohoi, dr. Talic, nu ştiu dacă se mai află în ţară.

În cursul anului 1924, m-am înscris în gruparea nou creată cu numele de „Renaşterea" din care făceau parte: dr. I.S. Stern, care este astăzi în Palestina şi scoate acolo un ziar în limba română cu numele de „Renaşterea" dr. S. Singer, fost deputat al Partidului Evreiesc din România, avocat, care se află în Palestina şi exercită profesia de avocat, dr. Carol Singer, fost avocat, astăzi în Palestina, fratele dr. Sami Singer, av. Leon Mizrahi, fost avocat astăzi în Palestina, dr. Cornel Iancu, medicul de copii, aflat în ţară, Iancu Mendelovici aflat în ţară, Moţi Moscovici, aflat în ţară, B. Kleinberg, plecat în

https://biblioteca-digitala.ro

Palestina, Jean Cohen, avocat aflat în ţară. Am activat în gruparea „Renaşterea" până în anul 1944, cred în primăvara acestui an.

În această perioadă am luat parte la activitatea „Renaşterii", făcând parte din comitetul Renaşterii.

În cursul anului 1924, nu am activat în mişcare întrucât făceam stagiul militar la Timişoara.

Referitor la data până când am activat în Renaşterea, menţionez că organizaţiile sioniste, deci implicit „Renaşterea" au fost dizolvate în vara anului 1942, dar că prietenii de la „Renaşterea" continuam să avem legături în mod ilegal şi după această dizolvare.

În timpul acesta de ilegalitate ne întâlneam de obicei în casele lui L.B. Wexler, fost director al Ziarului „Renaşterea" în casele avocatului Abraham Feller, azi în Palestina, şi la dr. Cornel Iancu acasă.

La aceste reuniuni mai luau parte: pe lângă cei înşiraţi mai sus şi aflaţi în ţară şi av. Ebercohn, av. Tully Rosenthal, av. Dulberg.

La aceste reuniuni se discutau chestiuni la ordinea zilei, referitoare la situaţia populaţiei evreieşti din ţară şi la evreii deportaţi în Transnistria, referitoare la atitudinea Centralei, referitoare la situaţia internaţională şi la evoluţia frontului, referitoare la situaţia haluţimilor şi la posibilitatea de a-şi continua pregătirea pentru plecarea în Palestina, referitoare la ajutorarea populaţiei din Transnistria şi referitoare la eventuale posibilităţi de emigrare.

În acest timp am venit în acest grup până în primăvara anului 1944, când m-am retras din „Renaşterea". În anul 1941 prin luna martie am fost ales preşedinte al Executivei Sioniste din România, în momentul plecării preşedintelui de atunci av. Mizrahi în Palestina.

Executiva Sionistă care m-a ales pe mine, preşedinte, a fost aleasă de ultimul congres sionist, care s-a ţinut cred în anul 1939, având ca preşedinte ales de congres pe av. Mizrahi, iar ca membri pe dr. Cornel Iancu, M. Blumenthal, ing. Anghel Dascălu, I. Laiwandman, M. Geiger, Jean Cohen, Frohel, care era şi secretarul executivei, dr. Enzer, Wilhelm Fischer. Am condus această executivă până în momentul când am demisionat, pe la sfârşitul anului 1943, sau începutul anului 1944. Am demisionat din cauza că am vrut să fac un protest contra modului cum dr. Enzer şi M. Geiger, delegaţi ai lui Jewish Agency (Agenţia Evreiască) şi ai Oficiului Palestinian de emigrare, organizau plecarea a trei vase mici, din însărcinarea Biroului din Istanbul al Agenţiei Evreieşti. Biroul din Istanbul era reprezentantul Agenţiei Evreieşti din Palestina care se afla sub puterea mandatară a Angliei.

Legătura cu Istanbulul se făcea cu comitetul de la Istanbul unde lucrau Barlas, Agamy şi scrisorile erau semnate de Vania.

Legătura dintre Executiva prezidată de mine şi Biroul Agenţiei Evreieşti, din Istanbul, birou de care vorbesc mai sus, consta din următoarele:

1. primeam instrucţiuni în legătură cu conducerea Executivei pentru desfăşurarea activităţii în ţară, atât a maturilor cât şi a tinerilor;

2. primeam instrucţiuni cu privire la organizare de emigrări care depindeau de Oficiul Palestinian, cerându-ne să organizăm această emigrare cu Oficiul Palestinian;

3. primeam instrucţiuni cu privire la pregătirea haluţimilor din punct de vedere ideologic, fizic, politic, profesional, în vederea menţinerii cadrelor haluţiene, până când vor avea prima posibilitate de emigrare în Palestina.

4. primeam instrucţiuni cu privire la ajutorarea sioniştilor şi haluţimilor din Transnistria.

https://biblioteca-digitala.ro

Biroul din Istanbul cerea de la noi informaţii cu privire la starea din ţară şi anume: informaţii despre situaţia evreilor, economică, politică, acţiunile ce se duceau împotriva lor, situaţia deportaţilor şi a necesităţilor pe care le au pentru a fi ajutaţi. De asemenea, ni se cereau informaţii din domeniul economic, politic, militar, lucru pe care l-am făcut trimiţând prin haluţimii Tenenbaum şi Sunea, rapoarte prin diverşi curieri cu care aceşti haluţimi aveau contact.

Legăturile mele cu biroul din Istanbul au durat până la începutul anului 1944, când am demisionat din cauzele arătate mai sus.

La sfârşitul lunii ianuarie 1944, am fost arestat în legătură cu chestiunea ajutorării evreilor din Transnistria, de către haluţimi, care fiind prinşi în această acţiune au arătat că primeau bani de la mine. Această arestare a avut şi o altă cauză simultană. A fost arestat Wilhelm Fischer care ţinea legătura cu Jointul din Elveţia, fiind denunţat de către un ziarist Weld, care era tocmai curierul trimis din Elveţia către Fischer. În legătură cu această arestare a lui Fischer am fost arestat şi eu.

O dată cu Fischer şi cu mine au mai fost arestaţi o serie de sionişti, maturi şi haluţimi.

Ancheta a fost făcută de Prefectura Poliţiei, unde am fost reţinuţi maturii timp de 5 săptămâni, şi apoi am fost eliberaţi în mod provizoriu.

Sioniştii maturi arestaţi erau: Fuchs, Berry, Jacques, Rozentsweig, Weiss, dr. Entzer, iar haluţimi erau mai mulţi în cap cu Sunea, Tenenbaun şi Felicia Schwartz.

Pe baza demersurilor făcute de dr. Filderman, de un domn Kaufman care era un bun cunoscut al ministrului Elveţiei dl. De Weck şi ale lui Charles Kolb, conducătorul Secţiei din România a Crucii Roşii Internaţionale.

Dl. De Weck a intervenit la Mihai Antonescu ca să fim puşi în libertate provizoriu, urmând ca ancheta să fie continuată. Ceea ce s-a şi făcut.

Ordinul a venit la Prefectură pe la orele 11, după cum ni s-a spus şi după masă la orele 16 am fost eliberaţi. Acest lucru l-am aflat de la comisarul Rădulescu şi care m-a pus în libertate.

Această chestiune a demersurilor făcute, am comunicat-o mai multor prieteni care veneau să mă vadă după eliberare şi am comunicat-o şi actualei mele neveste.

După eliberarea mea, a fost la timp scurt, constituită Executiva condusă de Zissu, în care nu am avut nici un rol, între mine şi Zissu existând o stare de adversitate, respectiv a lui către mine, din momentul când Executiva condusă de mine a refuzat, prin 1943 să-i predea lui conducerea treburilor sioniste.

Zissu în momentul când şi-a format Executiva, fusese numit de Jewish Agency (Agenţia Evreiască) din Palestina prin Biroul Istanbul, reprezentant al ei în România.

Zissu şi-a format executiva din câţiva sionişti, conducători printre care: Jean Cohen, un prieten şi admirator al lui Zissu, Iancu Leiba, Leon Itzkar, care a fost şi financiarul Executivei Zissu, David Faibiş, I. Laiwandman, Ebercohn.

Una din misiunile care ştiu că le-a preluat Zissu de îndată a fost rezolvarea plecării celor 3 vase, realizare începută de către dr. Enzer şi M. Geiger.

Această executivă a preluat conducerea efectivă a treburilor sioniste, pe care înainte le conduceam eu.

Ea a ţinut contact cu Istanbulul şi după câte am fost informat pe atunci, a continuat să informeze, aşa cum făceam eu la timpul meu, biroul din Istanbul, despre starea de lucruri de aici din ţară. Ştiu, de asemenea, că s-au făcut mai multe demersuri la Ica Antonescu, în legătură cu diverse probleme evreieşti.

https://biblioteca-digitala.ro

Ştiu că a ţinut contact cu dl. Weck, ministrul Elveţiei şi cu Crucea Roşie Internaţională.

În ajunul loviturii de stat din 23 august 1944, după câte am auzit vorbindu-se în urmă, în cercurile sioniste, Zissu a fost chemat la Mihai Antonescu care i-a cerut să facă intervenţii pe lângă cercurile din străinătate anglo-americane, pentru ca România să fie ocupată simultan cu trupele sovietice şi de către trupele anglo-americane.

Ştiu că acel demers l-a făcut Mihai Antonescu şi către Filderman, care s-a adresat cercurilor anglo-americane din Cairo în acest sens.

În legătură cu acest fapt, secretarul dr. Filderman, avocatul Gruber, care mi-a povestit toată chestiunea, mi-a afirmat că dl. Filderman ar fi scris o scrisoare în sensul arătat, pe care a trimis-o în străinătate prin intermediul lui Maniu, această scrisoare predându-i-o personal.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

8 decembrie 1951

Arătaţi în continuare, ce alte funcţii aţi avut până la 23 august 1944?

De la înfiinţarea Partidului Evreiesc, prin anul 1930, am fost membru în comitetul de conducere al acestui partid, devenind apoi, prin anul 1936, unul dintre vicepreşedinţii acestui partid.

Partidul a funcţionat până la desfiinţarea partidelor politice, sub dictatura lui Carol, şi a reînceput activitatea sa după 23 august, pentru ca să se autodizolve în anul 1947.

Înainte de război, preşedinte al partidului evreiesc a fost dr. Teodor Fischer, iar vicepreşedinţi dr. Sami Singer, avocatul Mişu Waissman şi eu. După 23 august, preşedinte a fost ales Zissu, eu fiind tot vicepreşedinte.

Din comitet făceau parte Jean Cohen, Ebercohn, Tully Rosenthal, Moscovici, ing. Iakerkaner, Wilhelm Fischer, Kiva Orenstein, av. Edgar Kaner, av. Bernard Rorlich.

Până la 23 august 1944, partidul a luat parte, de la înfiinţare, la mai multe alegeri generale, reuşind să trimită în Parlament, în diverse rânduri deputaţi şi senatori: dr. Teodor Fischer, dr. Maier Ebner, dr. Sami Singer, av. Mişu Weissman, av. Landau. Nici unul dintre aceştia nu se mai găsesc în ţară. În activitatea partidului, am luat şi eu parte la diverse audienţe, care aveau drept scop apărarea diverselor probleme ce se puneau pentru populaţia evreică.

Astfel îmi amintesc de audienţele avute la ministrul Vlad Aurel, în legătură cu legea cultelor, la Iuliu Maniu, în aceeaşi chestiune, la Rădulescu Mehedinţi, în chestiunea revizuirii cetăţenilor, la secretarul general de la Justiţie – Măgureanu, în aceeaşi chestiune, la Radu Portocală, pe atunci subsecretar la Interne, la Vaida Voevod, în legătură cu agitaţiile legionarilor, la dr. Lupu, Trancu-Iaşi, la dr. Gerota, la dr. Anghelescu – ministrul şcoalelor.

Partidul Evreiesc, nu avea secţiuni închegate organizatoric în toată ţara, căci evreilor le era frică să apară pe faţă ca membri în partid, şi mai ales conducători ai partidului în provincie, le era frică de liberali şi ţărănişti, care îi acuzau că prin Partidul Evreiesc, se

https://biblioteca-digitala.ro

lipsesc partidele celelalte de un număr de voturi. Astfel că cu ocazia alegerilor, pleca din Bucureşti câte un delegat, care sau reuşea, sau nu reuşea să depună lista de candidaţi în diverse judeţe, iar la alegeri o parte din evrei, acoperiţi de secretul votului, votau şi pentru Partidul Evreiesc, care a reuşit să obţină 2% din voturi, ceea ce îi dădea dreptul la 4 parlamentari.

Printre oamenii de încredere ai partidului erau la Iaşi: av. Mittelman, la Galaţi Iancovici şi dr. Herşcovici la Botoşani, av. B. Rorlich.

În general, conducătorii sionişti erau şi conducătorii Partidului Evreiesc.

Până la 23 august, am cunoscut printre oamenii politici, pe următorii: Aurelian Bentoiu, Alexandrini, av. Veniamin, Titel Petrescu, Emil Ottulescu, Grigore Iunian, av. Iunian Junior, dr. Emil Costinescu, Dinu Brătianu, dr. Ilie Lazăr, Sebastian Radovici, av. Nachtigal, av. Bacalu, av. Poldi Filderman, av. Eduard Manolescu, av. Şerban Leibovici, pictorul Maxy, Ghiţa Pop, av. Nicolau, Radu Budişteanu, av. Paraschivescu-Bălăceanu, av. Eduard Mirto, prof. Petre Ghiaţă, D. Gerota, H. Soreanu, ziarist Maximin, ziarist Graur, ziarist Emil D. Fagure, Scarlat Froda, ziarist dr. Popper, medic av. Lascăr Şaraga, Munte, ziarist Bursan, Leonte Moldovanu, av. Trestianu, dr. Basil Teodorescu, medic Hervian, ziarist av. Ghel Megeanu, av. Pascu, Pătrăşcanu, Marcel Stati, av. Vasilescu Nottara, av. Vasile Melinte, av. Dragoş, Mihai Antonescu, Radu Lecca, dr. Gingold, Wilman, Grosman, Grozea, dr. Zimmer, dr. Radovici, ing. Cappon, av. Schwefelberg, Belu Silber, ing. dr. Darius, Cupper, ministrul Elveţiei dr. René De Weck, Charles Kolb, de la Crucea Roşie Internaţională, Vladimir Steiger, colegul lui Charles Kolb, încă un conducător al biroului de aici al Crucii Roşii Internaţionale, al cărui nume îmi scapă.

Am mai cunoscut de la Crucea Roşie Internaţională, pe secretarul unei comisii a Crucii Roşii Internaţionale, comisie venită în ţară, pentru a face o anchetă în Transnistria.

Am mai cunoscut o persoană străină care venea de la Istanbul, cu misiunea de a împăca relaţiile dintre mine şi dr. Enzer, pentru a se uşura astfel emigrarea. Nu-mi amintesc exact numele lui. Se poate să fi fost un ziarist cu numele de Gyr. Am avut cu el o întrevedere, acasă la el, cred că locuia prin cartierul Podul Elefterie – Doctor Lister, după câte îmi pot aminti.

Am fost într-o audienţă cu dr. Cornel Iancu, chemaţi prin dr. Gingold la dr. Richter de la Legaţia germană.

Înainte de război, prin 1930, am cunoscut pe dr. Nahum Goldman, care venise în propagandă sionistă în ţară.

Mai târziu, prin 1932 cred, am cunoscut pe Nahum Sokolov, fostul preşedinte al Organizaţiei Sioniste Mondiale, venit tot în misiune propagandistică aici în ţară.

Prin 1934, a fost în ţară un alt mare conducător sionist Ithac Grumbaum. De asemenea, a mai fost în ţară o doamnă sionistă Perschitz, în propagandă culturală pentru limba ebraică. Am mai cunoscut un conferenţiar sionist, dr. Emanuel Olsvonger, cred în 1935.

În timpul războiului, am fost membru onorific în comisiunea autonomă de ajutorare, prezidată de avocatul Schwefelberg, comisiune care funcţiona pe lângă centrala evreilor din România.

Această comisiune, s-a înfiinţat la un interval de câteva luni după constituirea Centralei Evreilor din România. Scopul acestei comisii, era ajutorarea populaţiei evreieşti deportate în Transnistria. Avocatul Schwefelberg, m-a solicitat să fac parte din acest comitet, în care voia să aibă o serie de personalităţi şi pentru a avea prin mine şi sprijinul cadrelor sioniste.

https://biblioteca-digitala.ro

Am funcţionat în acest comitet, luând parte la şedinţe şi făcând propagandă pe teren pentru subscrierea în vederea ajutorării evreilor deportaţi.

După un timp am fost înştiinţat de av. Schwefelberg, că a primit o adresă din partea centralei, de care depindea şi această comisie, că am fost suspendat din comisia de ajutorare.

Interesându-mă la dr. Gingold de cauza acestei suspendări, mi-a spus că aşa a primit ordin de la Radu Lecca.

S-a născut în acel moment pericolul şi pentru mine de a fi luat la muncă de folos obştesc, şi atunci am rugat-o pe Mella dr. Iancu, să mă treacă pe lista persoanelor care o ajută la creşa din str. Orhei, ceea ce Mella a şi făcut.

În legătură cu cele de mai sus, adaug că av. Schwefelberg simpatiza pe dr. Filderman, fiind un om de încredere al său.

Centrala Evreilor, a fost creată pe la sfârşitul anului 1941, fiind o instituţie care avea drept scop aplicarea politicii antonesciene şi a gestapoului, faţă de populaţia evreiască, pentru lichidarea populaţiei ei evreieşti. În fruntea lui, se afla omul gestapoului Radu Lecca, secondat de alţi agenţi ai gestapoului şi anume dr. Gingold şi Willman.

Toţi aceştia şi-au recrutat colaboratori, care să-i secondeze în activitatea lor dintre diverşi evrei intelectuali, printre care: dr. Zimmer, ing. Capponi, dr. Radovici, dr. Cupper, dr. Kanner Benedikt, Gorssman-Grozea, ing. Filip, Ilies Sterea, avocat Schwefelberg, av. Halberthal şi alţii.

În cadrul Executivei Sioniste, s-a pus problema dacă organizaţia sionistă să se desfiinţeze. Faţă de această situaţie nou creată, sau dacă trebuie menţinută în vederea găsirii posibilităţilor de emigrare, şi ca activitatea sionistă şi cea haluţiană de pregătire în vederea plecărilor să poată să continue şi sub regimul nou creat.

Hotărârea luată atunci, a fost în sensul ca organizaţia să continue a exista, trecând peste orice greutăţi, pentru a încerca să-şi îndeplinească misiunile ei.

În executarea acestei hotărâri, am luat contact cu dr. Gingold, arătându-i că organizaţia sionistă nu poate fi desfiinţată ca celelalte societăţi evreieşti de natură filantropică, culturală şi politică, pentru că organizaţia sionistă nu urmăreşte scopuri locale, ci transplantarea populaţiei evreieşti din ţară în Palestina.

Dr. Gingold, a spus că va discuta cu cei în drept, dar că nu ştie dacă va fi posibil, căci conform regulamentului centralei nou create, tot ce este viaţă evreiască, trebuie să depindă de Centrala Evreilor.

Peste câteva zile dr. Gingold mi-a comunicat că dr. Richter de la Legaţia Germană, care este consilierul pentru chestiunile evreieşti, care împreună cu Radu Lecca hotărăsc în chestiunile evreieşti, invită la biroul său o delegaţie a organizaţiei sioniste. Executiva a hotărât ca această delegaţie să fie formată din mine şi dr. Cornel Iancu. La audienţă, a participat şi dr. Gingold. Dr. Richter, a început prin a ne spune că organizaţia sionistă, fiind tot o organizaţie evreiască, trebuie să se desfiinţeze şi ea, toată problema evreiască depinzând de azi înainte de Centrala Evreilor. I-am răspuns acelaşi lucru pe care i l-am spus lui Gingold, în prima întrevedere avută cu el, că scopurile noastre fiind emigrarea care trebuia făcută în legătură cu Agenţia Evreiască din Palestina, nu s-ar putea ca centrala să se ocupe şi de această problemă şi că deci este cazul ca organizaţia sionistă să rămână în funcţie.

Dr. Richter a spus că va discuta chestiunea cu Radu Lecca şi cu dr. Gingold, adăugând că sioniştii sunt rău văzuţi fiindcă au reputaţia de a fi în slujba Angliei şi că deci, probabil că şi guvernul român va fi pentru desfiinţarea organizaţiei, neputându-se trece peste autoritatea centralei nou create, care are datoria să centralizeze întreaga viaţă evreiască.

https://biblioteca-digitala.ro

Am avut în urma discuţiei şi cu Radu Lecca, căruia i-am arătat că o emigrare care trebuie făcută de acord ca Agenţia Evreiască palestiniană, nu poate să fie făcută de Centrala evreilor, şi că guvernul român care urmăreşte să scape de evrei nu trebuie să pună piedici unei eventuale posibilităţi de emigrare.

Răspunsul, după câtva vreme, a fost că organizaţia sionistă se poate menţine, dar că trebuie să păstreze contactul strâns cu centrala, care are şi ea un departament pentru emigrare, şi un departament pentru reeducarea profesională a tineretului.

Am primit, la începutul anului 1942, o adresă oficială în acest sens din partea centralei.

Acest drept de existenţă a organizaţiei sioniste a durat numai până în vara anului 1942, când am primit o adresă din partea centralei şi a lui Radu Lecca de dizolvare a organizaţiei sioniste. Aşa s-a stabilit colaborarea cu centrala pentru orice chestiune în legătură cu scutirea de muncă a haluţimilor sau a cadrelor sioniste, ca şi pentru orice chestiune în legătură cu emigrarea sau cu pregătirea profesională sau culturală ebraică, a haluţimilor, trebuind conform regulamentului centralei să existe autorizaţia centralei.

În calitatea mea de preşedinte activ al organizaţiei sioniste, eu ţineam contactul cu Centrala, supunând diverselor birouri ale lor cererile organizaţiei ei sioniste spre rezolvare.

La un moment dat, un prieten şi conducător sionist L.B. Wexler, îmi comunică că locul de şef al departamentului central al şcolilor evreieşti, din centrala evreilor este vacant şi că domnii de la centrală se gândesc la propunerea unui om de cultură şi profesor, care este dr. Teodor Löwenstein. Prietenul L.B. Wexler, care era un conducător spiritual al nostru, mi-a spus că dr. Löwenstein, ar trebui să accepte acest loc, oricât de dureros ar fi ca să facă parte din centrală, şi motiva această idee pe faptul că astfel sionismul ar putea avea prin Löwenstein o mare influenţă asupra tuturor şcolilor evreieşti din ţară, cu privire la îndrumarea limbii ebraice, în vederea unei eventuale emigrări, cultură evreiască etc.

Am supus Executivei Sioniste propunerea lui L.B. Wexler, arătând motivele ce mi-au fost expuse de el.

Executiva a hotărât ca pentru aceste motive dr. Löwenstein, care era şi membru al executivei sioniste este obligat să accepte locul de şef al şcolilor evreieşti din centrala evreilor, hotărând în acelaşi timp că trebuie să demisioneze din executiva sionistă.

Dr. Löwenstein, a primit locul ce i s-a propus şi a devenit şef al Secţiei Sociale din centrală, demisionând din executiva sionistă.

El a funcţionat în această calitate câteva luni, după care a fost destituit, constându-se că el îndruma şcoala evreiască pe linie sionistă, ceea ce nu era pe placul nemţilor.

Atunci a apărut în „Bukarester Tageblatt", un articol violent contra dr. Löwenstein şi un altul contra mea, semnate de dr. Richter. Tot atunci, a fost dizolvată şi organizaţia sionistă în mod oficial. Organizaţia sionistă, şi-a continuat însă în mod ilegal activitatea, executivă continuând să se întrunească.

Pentru a-i feri de munca de folos obştesc, şi de plecarea în detaşamente exterioare, am reuşit să plasez la diverse birouri ale centralei (Restratificarea profesională, statistică, împrumut, şcoală, şi la comisia de ajutorare pentru Transnistria, cadrele mature sioniste, cât şi pe haluţimi. Astfel am luat parte şi la lucrările împrumutului, începute de dr. Filderman, şi continuate de centrală, lucrări la care în special intelectualii căutau să se camufleze, pentru a scăpa de munca obligatorie, munca de zăpadă, detaşamente exterioare, de muncă etc.

Opinia publică, nu a fost de acord cu această colaborare, pentru că considera centrala evreilor ca un instrument de opresiune al populaţiei evreieşti.

https://biblioteca-digitala.ro

Într-adevăr, centrala evreilor, începând din anul 1942 şi până la desfiinţarea ei, s-a comportat ca un aparat de înşelare a maselor evreieşti, astfel:

Împrumutul pentru războiul antisovietic, a fost organizat şi în cadrul colectivităţii evreieşti, folosindu-se şi cadrele sioniste ca colectori şi agitatori. În adunări, în sinagogi, se făcea propagandă pentru subscrierea la acest împrumut.

De asemenea, de la Centrală, făceau presiuni, în special la oamenii înstăriţi, că se vor aplica sancţiuni grave de către guvern, sancţiuni care vor putea merge până la deportare, acelora care nu-şi fac datoria.

Îmi amintesc şi de o audienţă, la care au fost chemate toate personalităţile evreieşti, în cabinetul ministrului de Finanţe, generalul Stoenescu, şi care violent a ameninţat şi pe conducători şi populaţia cu deportarea, dacă nu se vor subscrie sume mai importante, ca până în acel moment.

Ca urmare la aceste fapte, şi cei care se ocupau de realizarea împrumutului, întrebuinţau faţă de contribuabili, argumente, în sensul că dacă nu vor subscrie la împrumut, există pericolul pentru populaţia evreiască, de a se lua măsuri drastice contra ei.

Primul care a înfiinţat aceste birouri de împrumut a fost dr. Filderman, pe timpul când era preşedinte al Federaţiei Comunităţii Evreilor din ţară, încă înainte de venirea centralei. El stabilise cu generalul Stroescu, ministrul de Finanţe, de atunci, ca evreii să subscrie, prin intermediul acestor birouri, tot aparatul acestor birouri, stabilindu-se să fie de origine evreiască fără amestecul celor de la finanţe. Dr. Filderman, astfel cum îi era în general modul de a proceda şi a se comporta cu colaboratorii săi, se purta foarte dictatorial în organizarea acestor birouri, făcând consfătuiri cu cei care colectau, făcându-i atenţi asupra pericolelor care există dacă colecta nu merge bine.

Atunci colaboratorii erau foarte impresionaţi de această atitudine a lui Filderman, care nu admitea nici un fel de contrazicere sau discuţie de nici un fel.

Cel care ţinea contact cu autorităţile, era el, dr. Filderman, care chema în urmă pe ceilalţi conducători şi îi speria asupra consecinţelor posibile, astfel că aceştia trebuiau să aducă această stare de frică mai departe în rândurile populaţiei.

Încă de pe timpul acestor birouri organizate de Filderman, atât eu cât şi cadrele sioniste, am luat parte la aceste birouri şi la această colectă, aducând la îndeplinire instrucţiunea ce se primea de la dr. Filderman.

Privitor la acest împrumut ştiu că Filderman avea legături cu Mareşalul Antonescu şi cu ministrul Stoenescu, despre care Filderman spunea în consfătuirile la care chema pe conducătorii birourilor de împrumut, că fac mari presiuni, pentru realizarea împrumutului şi în mijlocul populaţiei evreieşti, şi că atât mareşalul, cât şi guvernul, ameninţau că dacă birourile acestea evreieşti nu-şi vor face datoria, vor fi trimişi conducătorii acestor birouri în Transnistria, iar împrumutul va fi totuşi cu siguranţă realizat, prin organele ministerului de finanţe, care vor înlocui actualele birouri evreieşti.

În ceea ce mă priveşte pe mine, eu eram unul din conducătorii care inspectam aceste birouri de împrumut.

La un moment dat, o serie întreagă de sionişti din provincie şi din Bucureşti, reproşau Organizaţiei Sioniste că nu au avut grijă şi de ei ca să fie scutiţi de munca obligatorie, prin intermediul birourilor de împrumut.

Întrucât listele birourilor actuale erau închise, şi nu se admiteau în nici un chip alte scutiri la actualele birouri am făcut o adresă către Statul Major, arătând că nişte scutiri de muncă, ce le cerusem în vederea organizării emigrării, şi care scutiri nu se aprobase, le cer acum pe baza activităţii pe care o vor depune în cadrul birourilor de împrumut, menţionând

https://biblioteca-digitala.ro

că există în toată ţara cadre care pot să lucreze cu folos pentru împrumut, astfel fiecare să rămână în localitatea sa.

Cererea nu a căpătat nici o urmare, noi nu am mai insistat în rezolvarea ei, dar puteam răspunde celor care mă presau cu scutirile de muncă obligatorie, că s-a făcut cerere şi că se aşteaptă răspunsul.

Această cerere a fost adresată în vara 1941, cred prin august, la Marele Cartier General, în care am arătat că solicităm scutiri de muncă obligatorie, a unui număr restrâns de persoane neapărat necesare menţinerii activităţii organizaţiei sioniste, împiedicând paralizarea ei totală.

De asemenea, am arătat că importanţa activităţii noastre pe linie sionistă, care corespunde intereselor de Stat, mai ales în acele timpuri, pe de o parte, iar pe de altă parte, de realizarea Împrumutului Reîntregirii, ne face să ne permitem a reveni în sensul următor: Organizaţia noastră, conştientă de posibilităţile ei de a activa, socoteşte de datoria ei să-şi pună la dispoziţie toate forţele sale de lucru în slujba reuşitei împrumutului reîntregirii, socotind că pentru a aduce un folos deosebit acestei acţiuni, dat fiind că dispunem de cadre, de colaboratori, în întreaga ţară, cât şi de experienţa care am dobândit-o prin activitatea noastră în rândurile populaţiei evreieşti.

În acest sens, am stabilit cu dl. Filderman, ca întreaga acţiune dacă vor veni scutirile de muncă, să fie dusă cu ajutorul secţiunilor din Bucureşti şi provincie.

La această cerere, am alăturat un tablou cu numele colaboratorilor noştri pentru Bucureşti, iar pentru provincie, fiecare secţiune.

Printre cei pentru care se cerea scutire de muncă obligatorie, erau sioniştii funcţionari, care nu reuşiseră să fie admişi pe listele Uniunii de comunităţi, adică pe listele făcute de Filderman. Astfel îmi amintesc de: Frankel, Holzman, av. Feller, Enzer, I. Herzig şi alţii, de care nu-mi aduc aminte.

După ce am făcut adresa sus-zisă către marele cartier general, m-am adresat la scurt timp după aceasta d-lui dr. Filderman, arătându-i că organizaţia sionistă pe care o conduceam, a făcut o adresă către marele cartier general, în care organizaţia sionistă a arătat marelui cartier general al lui Antonescu că înţelege şi e conştientă de a se pune la dispoziţie împrumutului reîntregirii, toate forţele sale de lucru, cadre şi colaboratori, care urmează să fie scutiţi de munca obligatorie şi să nu fie trimişi în detaşamente de muncă.

I-am mai arătat că în general din textul acelei cereri, rezultă obligaţiunea ce ne-am luat-o, în vederea realizării împrumutului, fapt despre care l-am informat pe dr. Filderman şi cu o scrisoare din partea organizaţiei, prin care îl rugam să intervină şi d-sa pentru admiterea cererii noastre la marele cartier general.

Privind linia adoptată de Executiva Sionistă în frunte cu mine, de a colabora cu regimul antonescian, regim fascist de distrugere a clasei muncitoare şi a poporului evreu muncitor, am lovit în interesele poporului, care îmi încredinţase conducerea organizaţiei sale, orbit fiind de politica sionistă, cu privire la necesitatea creării neapărate a Statului evreiesc, şi în credinţa că voi obţine din partea regimului uşurările respective pentru emigrare şi pentru salvarea cadrelor sioniste şi haluţiene ce trebuiau să emigreze, primind în acest sens dispoziţii categoric din partea biroului din Istanbul al lui Jewish Agency, care ne cerea să facem orice sacrificii de ordin politic, moral şi material, în scopul exclusiv de a putea obţine posibilităţi de emigrare şi de menţinere a cadrelor sioniste şi în special ale tineretului haluţian. Biroul din Istanbul era sub influenţa Intelligence Service-ului.

Recunosc că prin această atitudine, am greşit faţă de interesele poporului muncitor.

(ss) Mişu Benvenisti

https://biblioteca-digitala.ro

Declaraţie

11 decembrie 1951

Arată în continuare, rezultatul colaborării cu Centrale Evreilor?

Referitor la sectoarele unde am plasat cadrele sioniste arăt că am plasat aceste cadre la Comisia Autonomă pentru ajutorarea evreilor deportaţi de sub conducerea avocatului Schwefelberg, cum îmi amintesc de pildă că au lucrat la această Comisie subsemnatul, până ce am fost destituit din această comisie, iar birourile acestei comisii îmi amintesc că au lucrat Ebercohn, M. Blumental, Jean Litman, I. Herzig, Miler, Alter şi alţii. La Comisia pentru restratificare au fost plasaţi haluţimii în cap cu I. Laiwandman, Tenebaum, Sunea, Silberfarb şi alţii.

La comisia pentru Împrumut: Jean Cohen, Jacques Rosentzweig, dr. Enzer, Rubin şi alţii.

Toţi cei care lucrau la aceste comisii, aveau scutire de muncă obligatorie.

La Serviciul Statistic lucrau av. Herman Feller, av. Gruber, M. Rozenhaupt şi alţii. În general pot afirma că am obţinut scutire de muncă obligatorie pentru toate cadrele sioniste, maturi şi tineret.

Afirm că şi în această privinţă primisem instrucţiuni categorice din partea biroului din Istanbul al Agenţiei Evreieşti, de a face tot ce este posibil de a păstra intacte cadrele sioniste, mature şi haluţiene, în vederea emigrării şi chiar de a păstra bunele raporturi cu Centrala Evreilor, de care depindea şi emigrarea ca şi orice altă acţiune în viaţa evreiască şi aceasta în vederea găsirii unor posibilităţi de emigrare şi a obţinerii asentimentului Centralei Evreilor, pentru astfel de emigrări. Chiar am reuşit să obţin de la Centrală, autorizaţia pentru plecarea câtorva sute de copii evrei care au plecat cu trenul prin Istanbul.

Această emigrare de copii a fost făcută de dr. Enzer, delegatul Agenţiei Evreieşti, având asentimentul şi aprobarea Centralei Evreilor, fără de care nu se putea face nici o mişcare, de nici un fel, în viaţa evreiască.

Îmi amintesc că, văzând că opinia publică nu vede cu ochi buni această relaţie cu Centrala, am comunicat la Istanbul această situaţie şi starea de spirit, arătând că aceste relaţii sunt penibile şi am întrebat faţă de această stare dacă trebuie să continui relaţiile cu Centrale.

Răspunsul primit a fost unul categoric, în sensul că trebuie menţinute relaţiile şi bunele raporturi cu Centrala.

În ceea ce priveşte sectorul împrumutului ni s-a cerut să dăm cadre din rândul avocaţilor, contabili, funcţionari care pot duce scripte şi oameni din diferite ramuri dar pot da informaţii asupra posibilităţii fiecăruia de a subscrie.

Îmi amintesc că lista făcută de dr. Filderman, cu oameni din toate organizaţiile şi cercurile, listă pe care figurau şi cadrele sioniste, se ridică aproximativ la trei sute de oameni.

În legătură cu acţiunea dr. Filderman pentru împrumut ştiu că el a făcut o adresă care însoţea lista sus-zisă, prin care arăta Comandamentului Teritorial, că nu va tolera nici o abatere sau neglijenţă şi că va înlocui de pe tabelul arătat, pe cei ce nu-şi vor face datoria, urmând ca acestora să le fie retrasă scutirea de muncă obligatorie, pe care o solicita prin tabelul sus-arătat.

https://biblioteca-digitala.ro

La un moment dat ştiu că s-au înfiinţat taxe pentru scutirea de muncă la zăpadă. Cred că taxa era de lei 7.000.

Aceasta însemna că acei care plăteau taxa, sus-zisă erau scutiţi de a se duce în detaşamente de muncă, prin care erau smulşi de la familiile lor şi supuşi la tot felul de persecuţii şi nenorociri, în cadrul detaşamentelor respective, în timp ce familiile lor rămâneau fără existenţă.

În afară de Împrumutul Reîntregirii, ştiu că Mareşalul Antonescu a cerut din partea populaţiei evreieşti prin Centrala Evreilor, realizarea unei sume globale de patru miliarde.

Centrala Evreilor a organizat această acţiune, realizând numai o parte din suma totală. Această sumă s-a realizat printr-o comisie Superioară de impunere, din care făceau parte conducerea Centralei. Eu nu am făcut parte din această comisiune.

Comisia de ajutorare a deportaţilor din Transnistria era compusă din dr. Zimmer, F. Şaraga, dr. Cornel Iancu, subsemnatul şi alţii. Activitatea se desfăşura tot sub controlul Centralei, respectiv a Secţiunii de Asistenţă de sub conducerea dr. Radovici, conducătorii Comisiei fiind dr. Zimmer şi av. Schwefelberg.

Cu privire la aceasta, orice ajutor trimis în Transnistria era aprobat de împuternicitul Guvernului, de Radu Lecca şi orice acţiune trebuia să fie aprobată de Centrală. Ştiu însă că, s-au trimis bani veniţi de la Joint prin Fischer şi predaţi la diverşi curieri, care duceau aceşti bani în Transnistria.

De această chestiune s-au ocupat şi haluţimii.

Ştiu că la un moment dat a plecat din partea Comisiei de Ajutoare şi a Centralei o Comisie în Transnistria pentru a constata la faţa locului starea populaţiei evreieşti din Transnistria.

Comisia era condusă de Fred Şaraga şi compusă din mai mulţi membri prin care şi av. Ebercohn.

Comisia a inspectat centrele de deportare şi s-a întors cu un referat în care se arăta care sunt locurile care trebuie mai mult ajutate şi care sunt organizările ce trebuie făcute.

Referitor la sionişti şi haluţimi arăt că ei erau ajutaţi şi pe linie sionistă de către Fischer şi de către haluţimi.

Fischer reprezenta în acel moment şi Jointul şi avea legături cu Crucea Roşie Internaţională, prin intermediul căreia primea fonduri din Geneva, de la Joint, iar haluţimii primeau de la Istanbul, prin curierii lor, diverse sume de bani din partea grupărilor lor respective din Palestina.

Cu aceşti bani, haluţimii îşi ajutau pe colegii lor din grupările respective, din Transnistria şi îşi întreţineau şi pe colegii lor din ţară.

Fischer trimitea bani în Transnistria la diverse cămine, cantine şi sioniştilor prin intermediul lui I. Laiwandman, care avea contact cu diverşi oameni care plecau şi veneau din Transnistria.

În câteva rânduri am primit şi eu prin şefii de haluţimi Tenenbaum şi Sunea, diverse sume din partea „Hehaluţ"-ului din Palestina. „Hehaluţ"-ul era organizaţie în care erau înglobate toate organizaţiile de haluţimi.

Conform dorinţei haluţimilor, acest fond era un fond de rezervă pentru nevoile lor excepţionale, neprevăzute, cum ar fi finanţarea în caz de arestare, procese sau dacă ar fi rămas în pană cu fondurile ce ei le primeau de la grupările lor respective.

Conform indicaţiilor primite prin Sunea şi Tenenbaum, ca expresie a dorinţei majorităţii grupărilor de haluţimi, am administrat acest fond împreună cu Jacques Rozentzveig, avocat.

https://biblioteca-digitala.ro

Referitor la procese amintesc că în 1942 a avut loc un proces al haluţimilor din gruparea Haşomer Haţair, la care se spunea că s-au găsit nişte bancnote care purtau stampila „Afară cu nemţii", iar la descindere se pretindea de către autorităţi că s-au găsit cărţi şi broşuri cu caracter comunist.

Haluţimii au fost trimişi în judecată consideraţi că sunt comunişti.

La proces am fost chemat ca martor de apărare pentru a stabili prin mine, care eram Preşedinte al Organizaţiei Sioniste, care pe vremea aceea era încă în fiinţă şi autorizată, caracterul organizaţiei şi linia ei ideologică.

Am fost întrebat ce bază ideologică are gruparea haluţiană. Am răspuns că este o grupare sionistă. Mi s-a cerut să precizez dacă are vreo legătură cu comunismul.

Am răspuns că nu are nici o legătură, fiind vorba de o grupare cu caracter sionist, care face parte integrantă din mişcarea sionistă şi care deci nu este sub nici un aspect o grupare cu ideologie comunistă. Mi s-a cerut să precizez care era activitatea haluţimilor.

Am arătat că ei se pregătesc, toţi, fără excepţie, indiferent din ce grupare fac parte, pentru plecarea în Palestina, învăţând în acest scop, aici în gruparea lor, limba ebraică, meserii, munca agricolă, geografia Palestinei. Pentru ca să precizeze chestiunea şi mai bine, apărarea m-a întrebat dacă aceşti haluţimi erau dispuşi să plece în Uniunea Sovietică, dată fiind ideologia lor.

Am răspuns că nu, căci ei se pregătesc să plece în Palestina, situându-se pe baza creării unui stat evreu naţional în Palestina şi având o ideologie sionistă şi nu una comunistă.

În rezumat arăt că scopul mărturiei mele a fost să dovedesc că acuzaţii nu erau comunişti, ci sionişti şi că deci acuzaţia de comunism era inventată şi constituia o înscenare.

Am tras concluzia că este vorba de o eroare judiciară desigur, şi că Tribunalul nu trebuie să condamne nişte copii care nu au absolut nici o vină, idealul lor fiind acela de a părăsi ţara spre a se stabili în Palestina.

Apărarea mi-a spus, după depoziţia mea că sala a fost emoţionată de depoziţia făcută şi de apelul adresat Tribunalului pentru achitare, dar Tribunalul nu a ţinut seama de această mărturie şi de apelul făcut.

La Secţia de restratificare a Centralei, erau încadraţi toţi haluţimii care au fost aprobaţi pentru scutirea de muncă obligatorie. O parte din haluţimi lucra la diverse grădini şi pe diverse trenuri pentru învăţarea muncii agricole.

Secţia de Statistică a Centralei se ocupa de organizarea unei statistici complete a populaţiei evreieşti, şi la această Secţie au lucrat sionişti.

Secţia Şcolilor a fost, după cum am arătat în altă parte a declaraţiei, condusă chiar de dr. Löwenstein, câteva luni, după care a fost destituit, considerat că face sionism în şcolile evreieşti, care erau sub conducerea Centralei.

După cum rezultă de mai sus, cadrele sioniste s-au adăpostit în diversele sectoare şi birouri ale Centralei, pentru a scăpa de munca obligatorie şi trimiterea în detaşamentele de muncă, dr. Löwenstein a primit locul de şef al Secţiei Şcolilor, pentru a încerca să-şi aplice programul sionist în şcolile evreieşti şi eu am stabilit cu Centrala relaţiile mai sus-arătate pentru a putea plasa cadrele sioniste, păstrându-le intacte în vederea menţinerii lor pentru momentul emigrării şi pentru a putea obţine bunăvoinţa Centralei la aprobarea de eventuale emigrări ce se anunţa de către biroul din Istanbul, că se vor face posibil prin trimitere de vase la Constanţa.

https://biblioteca-digitala.ro

Repet că am procedat astfel conform instrucţiunilor precise primite de la Agenţia Evreiască din Palestina, prin biroul din Istanbul.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

17 decembrie 1951

Arătaţi ce ştiţi cu privire la Tarbut şi care a fost rolul acestei organizaţii în perioada războiului până la 23 august 1944?

Organizaţia Tarbut, este o organizaţie sionistă culturală având drept scop cunoaşterea şi învăţarea limbii şi culturii ebraice. Această organizaţie făcea propagandă pentru învăţătura limbii ebraice, organizând cursuri pentru adulţi şi tineret, reuşind chiar să deschidă o şcoală pentru elevi, începând cu grădiniţa de copii, clasa I-a primară şi adăugând în fine în câte o clasă, ajungând astfel să aibă şi câteva clase de liceu. Ştiu că în conducerea organizaţiei „Tarbut" în perioada anilor 1940 şi până la autodizolvare în conducerea acestei organizaţii au figurat: Samuel Rosenhaupt, Lewin, Tully Rosenthal, dr. Cornel Iancu şi alţii, fiind în legături directe şi strânse cu organizaţia sionistă de la care primea şi directive şi instrucţiuni de activitate. Rolul acestei organizaţii era de a menţine agitaţia şi spiritul ideii sioniste în general şi a curentului de emigrare.

În ce a constat activitatea Tarbuthului depusă în folosul Centralei?

Când a fost autorizată să funcţioneze organizaţia sionistă de către Centrală, atunci s-a obţinut autorizaţia de funcţionare şi pentru organizaţia Tarbut, pe care am trecut-o ca un departament Cultural al organizaţiei sioniste.

Pentru întreţinerea organizaţiei sioniste şi a organizaţiei Tarbut, se făceau totdeauna colecte pe bază de chitanţă.

Centrala Evreilor a autorizat şi ea asemenea încasări pe bază de chitanţe, având însă un procent de 25% din încasări, ceea ce s-a admis. Pentru a putea controla plata acestui procent şi pentru că nici o încasare a vreunei organizaţii evreieşti nu se putea face fără autorizaţia Centralei şi fără ca chitanţele să fie ştampilate spre control de către Centrală şi chitanţierele, Tarbuthului au fost ştampilate de Centrală spre control. Colecta de care vorbesc mai sus se făcea pe bază de emitere de chitanţe din sus-zisele chitanţiere în rândurile sioniştilor, a ebraiştilor şi a simpatizanţilor ideii sioniste şi Organizaţiei Sioniste. Încasările se făceau fie periodic, adică lunar, fie numai o singură contribuţie după cum voia donatorul. Cu încasarea acestora se ocupau membrii din comitet care plasau chitanţele, fiecare în rândurile cunoscuţilor şi prietenilor săi. În afară de aceste încasări Tarbuthul mai primea subvenţii şi din partea lui Fischer care era pe timpul acela şi reprezentantul „Jointului".

Ce rol avea Jointul şi ce scopuri avea prin sprijinirea organizaţiei sioniste şi a departamentelor ei?

Jointul a avut de scop menţinerea populaţiei evreieşti şi a diferitelor sale organizaţii atât pe linie filantropică cât şi culturală. Aşa se face că Fischer care era şi sionist a crezut că

https://biblioteca-digitala.ro

poate subvenţiona şi o organizaţie culturală sionistă, cum este Tarbuthul, cu atât mai mult cu cât se ştia că totdeauna Jointul şi înainte de război a susţinut şi organizaţiile sioniste culturale şi haluţiene. Căci dacă Jointul nu a avut niciodată un caracter pur sionist, dar a susţinut totdeauna ideea reclădirii unei ţări evreieşti în Palestina şi ideea emigrării şi a ajutat în măsură importantă în toate părţile pe haluţieni. Recunosc că prin aceasta Jointul îşi manifesta caracterul său naţionalist şi că a ajutat totdeauna sionismul şi ideea creări unui stat naţional evreu.

Fischer cunoştea aceste idei şi această atitudine a Jointului şi de aceea a ajutat şi Tarbuthhul, care era o organizaţie sionistă. Întrebându-l o dată pe Fischer dacă Jointul este de acord cu subvenţionarea Tarbuthului, mi-a răspuns că este sigur că va fi de acord căci ştie că Jointul susţine emigrarea sionistă care este o mişcare naţională şi care va duce la crearea unui stat naţional, ceea ce corespunde cu ideile Jointului şi a donatorilor săi americani.

Până în anul 1941, conducătorul Jointului în România era dr. Filderman. În timpul războiului era reprezentant neoficial al Jointului Fischer. După 23 august s-a format un comitet din care făceau parte reprezentanţii evreilor comunişti, neorişti (ai dl. Filderman) social-democraţi şi sionişti, adică toate curentele din viaţa evreiască. Îmi amintesc că făcea parte av. Bacalu şi Leibovici Şerban de la Comitetul Democratic Evreiesc, dr. Filderman, dr. Costiner, Ieşeanu, dr. Singer, dr. Cornel Iancu, Ghelberg şi alţii. (Dr. Costiner a fost, de fapt, agent al Securităţii – n.n.)

Până la plecarea lui în străinătate în anul 1947, Fischer a făcut şi el parte din acest comitet. Ştiu că şi acest comitet nou a dat importante ajutoare haluţimilor, până la autodizolvarea organizaţiilor haluţiene. Biroul european al Jointului este condus de dl. Joe Schwartz. Nu cunosc numele comitetului din America al Jointului dar în principiu ştiu că conducătorii Jointului sunt în general mari bogătaşi americani care fac şi marile donaţii pentru fondurile Jointului şi care se ocupă şi de organizarea marilor colecte pentru Joint în America. Jointul are reprezentanţe în aproape toate ţările cu populaţie evreiască, afară de Uniunea Sovietică. În România şi-a încetat activitatea în anul 1949.

În timpul războiului, cum am mai arătat, reprezentant al Jointului aici în ţară era Wilhelm Fischer. El era în contact cu reprezentantul Jointului din Geneva un domn Sali Maier. Corespondenţa o primea printr-un ziarist elveţian, Welti, iar fondurile prin Secţiunea de aici a Crucii Roşii Internaţionale. Fischer ţinea la curent pe Sali Maier cu stările de lucruri de aici din ţară, atât cu privire la populaţia evreiască cât şi cu privire la situaţia generală.

Ştiu că Fischer ţinea contact permanent şi cu dl. Filderman, întrucât, am arătat, până la război era Preşedintele Jointului şi păstra şi acuma încrederea cercurilor Jointului din străinătate. Această activitate Fischer a avut-o până la 23 august 1944, după care dată s-a reînfiinţat Comitetul oficial având preşedinte pe dr. Filderman, director pe dr. Costiner şi ca membri pe reprezentanţii tuturor curentelor din populaţia evreiască.

Rezultă din cele de mai sus că Jointul, în diversele lui perioade de activitate, adică înainte de război, în timpul războiului cât şi după război, deşi nu avea un caracter sionist, a sprijinit mişcarea sionistă tocmai fiindcă avea un caracter naţional, care corespundea cercurilor conducătoare şi donatoare din America. În calitatea pe care au avut-o atât Filderman cât şi Fischer, au informat cercurile Jointului din străinătate despre stările de lucruri de aici din ţară. Fischer mi-a cerut şi mie în două sau trei rânduri să-i redactez rapoarte asupra stărilor de lucruri de aici şi mai ales din Transnistria, ceea ce am şi făcut. Fischer a trimis aceste rapoarte printr-un ziarist Welti.

https://biblioteca-digitala.ro

Din partea Jointului de la Paris a fost aici în ţară, prin anul 1947/1948, directorul biroului din Paris, dl. Joe Schwartz care a luat contact cu toate cercurile evreieşti, din ţară şi a constituit comitetul Jointului despre care am vorbit mai sus. Din discuţiile avute cu acest domn Schwartz, rezulta intenţia de a colabora cu toate ramurile evreieşti politice de aici din ţară, dar insista foarte mult ca din comitet să facă parte şi sioniştii pentru ca comitetul să nu fie condus numai de evreii comunişti, ceea ce nu ar fi corespuns cercurilor conducătoare şi donatoare ale Jointului din străinătate. După dizolvarea Jointului ştiu că Agamy a obţinut de la Schwartz din Paris fonduri speciale pentru susţinerea sioniştilor şi a curentului de emigrare, ceea ce ştiu că Agamy a şi făcut cu banii primiţi de la Joint, după autodizolvarea organizaţiilor sioniste, haluţiene. Agamy m-a rugat chiar pe mine la plecarea lui din ţară să preiau această misiune de a mă ocupa de împărţirea fondurilor, ceea ce eu nu am primit.

Agamy mi-a afirmat categoric că fondurile sunt de la Joint care vrea să întreţină agitaţia şi curentul pentru emigrarea evreilor.

Eu nu am primit misiunea de împărţire a acestor fonduri pentru că mi-am dat seama că o astfel de acţiune, dată fiind vigilenţa autorităţilor va fi imposibilă şi pentru că vroiam să plec în Palestina, în care scop făcusem de mult cererea pentru paşaport.

După ce eu am comunicat că nu primesc această misiune, ştiu că acţiunea s-a făcut totuşi de către Halevy şi Mordehai de la Legaţie, cu ajutorul ing. Iakerkaner.

Rezultă deci că şi după dizolvarea atât a Jointului cât şi a organizaţiilor sioniste, Jointul, prin Legaţia Israel, a continuat să sprijine mişcarea sionistă şi agitaţia pentru emigrarea evreilor din R.P.R. spre Israel.

Mai ştiu că Jointul a susţinut în străinătate şi pe evreii care au trecut graniţa clandestin organizând la Budapesta şi la Viena întreţinerea acestor evrei până ce aceştia plecau mai departe sau găseau plasament de lucru.

Mai îmi aduc aminte că Jointul a susţinut, aici în ţară, „Băncile de Credit Marmut", „Instituţii Cooperative" de la care se puteau obţine credite mici şi pentru care fondurile erau procurate de Joint.

Jointul a susţinut şi opera de emigrare care s-a făcut prin aşa-numita Alia Bet, adică cu vapoare, fără certificate de intrare în Palestina, adică emigrarea autorizată de guvernul român, dar neautorizată de guvernul englez pentru intrarea în Palestina.

Astfel, în 1947, s-a organizat de către Agamy, care era atunci şeliah, împreună cu alţi şlihimi care-i avea pe lângă el şi cu ajutorul lui Klarman, plecarea unui vas cu aproape 15.000 de emigranţi. Apoi au mai plecat şi două vase mai mici. Toate aceste plecări şi formalităţile şi tot ce era în legătură cu plecările s-au făcut sub egida Crucii Roşii din România, sub a cărui firmă s-a camuflat toate operaţiile făcute.

La Crucea Roşie din România, funcţiona o secţiune de emigrare sub conducerea lui Meissner. Agamy era ajutat de Elieser şi Ricu Lupescu, care fusese paraşutat (locotenent în armata engleză) înainte de 23 august, în ţară, precum şi de alţi şlihimi, care constituiau împreună biroul numit „Mossad", al şlihimilor veniţi din Palestina.

Ştiu că, odată cu înfiinţarea Mossadului operaţiunile de emigrare se făceau în următoarele feluri:

Emigrarea legală care se făcea cu paşapoarte şi cu certificate de intrare în Palestina.

Certificatele acestea erau eliberate de puterea mandatară (Marea Britanică) din Palestina către Agenţia Evreiască care le trimitea la Bucureşti, destinatarilor prin intermediul Oficiului Palestinian de aici, care le preda celor în drept şi se îngrijea de plecarea posesorilor lor.

https://biblioteca-digitala.ro

Emigrarea Bet, adică plecarea de aici fiind făcută cu paşapoarte legale româneşti, dar fără certificate de intrare în Palestina. Aceasta s-a făcut cu ajutorul plecărilor cu vase trimise de Agenţia Evreiască. Aceste vase nu au fost lăsate să debarce în Palestina, ci au fost îndrumate de autorităţile engleze în Cipru, unde emigranţii erau obligaţi să stea în lagăre până când le venea rândul de plecare în Palestina, în baza cotei de certificate pe care agenţia Evreiască le capătă trimestrial de la puterea mandatară. Toate aceste plecări au fost susţinute materialmente de către Joint, făcute sub emblema Crucii Roşii din România, organizate de Mossadul şlihimilor şi sub influenţa propagandei naţionaliste făcute de către mişcarea sionistă, implicit organizaţiile haluţiene şi întreaga mişcare de tineret. Propaganda se făcea tot în mari întruniri publice generale, în rândul grupărilor respective de maturi şi tineret precum şi de la om la om. De asemenea, presa sionistă publica lozinci şi informaţii din Palestina şi articole care toate, împreună formau şi îndemnau pe evrei înspre curentul de emigrare.

În acest mod implicit această propagandă constituia îndrumarea populaţiei şi convingerea că trebuie să emigreze şi că problema evreiască poate fi soluţionată în lume prin crearea unui stat evreiesc şi prin emigrarea masivă. Mai adaug că curentul de emigrare a crescut în urma propagandei făcute de cercurile sioniste în rândurile evreilor emigranţi, reîntorşi din lagăre şi foştii deportaţi, a căror situaţie sufletească, familiară şi economică era de la sine înţeles foarte grea şi care elemente constituiau un material care primea uşor şi cu mulţumire propaganda pentru emigrare în Palestina unde sperau să-şi refacă existenţa. Ştiu că se ocupau de emigrare, cu ajutorul Jointului şi al Crucii Roşii, îi adăposteau pe aceştia în diverse cămine unde începeau să înveţe limba ebraică şi să fie pregătiţi pentru propagandă, conferinţe, discursuri, ziare, broşuri pentru plecarea în Palestina.

Organizarea acestor emigrări făcute cu sprijinul lui Meissner de la Crucea Roşia Internaţională şi cu vasele lui Pandelis, a fost un prilej de îmbogăţire personală pentru Meissner şi Pandelis.

Printre cei care se ocupau din partea Jointului cu procurarea fondurilor ştiu că era şi Klarman, Leon Itzkar, ing. Weissman, fonduri care se predau lui Averbuch şi Crucii Roşii pentru satisfacerea cheltuielilor de organizare a plecărilor cu sus-zisele vase.

Emigrarea Ginual care era plecarea pe uscat prin Iugoslavia a unor emigranţi, aprobaţi de autorităţile româneşti. Din Iugoslavia emigranţii plecau mai departe cu vase evreieşti înspre Palestina, nereuşind să debarce totdeauna în Palestina, fiind trimişi în acest caz în Cipru.

Nu ştiu nimic precis despre o aşa-zisă emigrare. Am auzit însă mult mai târziu, după ce nu mai eram preşedinte, în 1950, de la Laiwandman că Mossadul ar fi reuşit să trimită în Palestine, cu acte false, pe nişte bogătaşi evrei cărora le era teamă să mai stea în ţară.

Laiwandman îi înjura pe cei de la Mossad că dacă am avut astfel de posibilităţi de ce nu le-a folosit şi pentru conducătorii sionişti, despre care se ştia că nu sunt lăsaţi să plece. Desigur că aceste plecări nelegale au fost numite.

Cu alte persoane nu am mai discutat despre o astfel de chestiune.

Ştiu că unii evrei au trecut frontiera în mod clandestin, dintre care unii au fost şi prinşi, iar alţii omorâţi de bandiţi la frontieră. Ziarul „Unirea" ducea campanie violentă contra acestor plecări. La un moment dat, doi cetăţeni evrei m-au vizitat acasă, să-mi denunţe faptul că la sediul din str. Anton Pann, al secţiei sioniste din Bucureşti al Organizaţiei Ichud s-ar face liste pentru asemenea plecări haotice.

Am reclamat cazul conducătorilor organizaţiei „Ichud" care ştiu că au cercetat acest caz şi după câte îmi amintesc au pronunţat unele excluderi din organizaţia lor, pentru că s-a

https://biblioteca-digitala.ro

constatat că ar fi existat o acţiune personală a unor membri ai Secţiunei lor din Bucureşti, în sensul arătat:

O dată cu apariţia rezoluţiei P.M.R. în problema naţională s-a decis autodizolvarea organizaţiilor sioniste. Ştiu că cercurile sioniste continuau să se vadă între ele şi întreţineau ideea sionistă şi necesitatea de emigrare. Şlihimii care mai erau în ţară agitau tineretul sionist în vederea plecărilor. A avut loc şi o manifestaţie în faţa Legaţiei în acest sens şi Bercu Feldman mi-a comunicat că pe baza cercetărilor făcute s-a constatat că organizatorii manifestaţiei ar fi fost şlihimii care au şi fost arestaţi. Printre şlihimii arestaţi am cunoscut pe: David (numele mare nu-l ştiu). Pe şlihimi îi cunoştea Dan Ieşeanu şi Lowenstein, ei fiind în cea mai mare parte ai organizaţiei Ichud.

Am mai cunoscut un activist al Ichudului, Beniamin, dar nu ştiu dacă era printre cei arestaţi.

Referitor la activitatea şlihimilor ştiu că ei împreună aveau consfătuiri în „Mişlahat". Ei se ocupau ca instructori ai organizaţiilor de tineret. Ei întreţineau agitaţia în rândurile tineretului şi a grupărilor de maturi. Fiecare din grupările sioniste primea şlihimii de nuanţa ideologică respectivă din partea grupărilor respective din Palestina. Ei se ocupau împreună cu Averbuch de emigrări. Ei vizitau toată ţara şi luau cuvântul în întruniri publice, fără să se ascundă de autorităţi. Am auzit că unii din ei veneau şi plecau din ţară cu acte false. În cercul haluţimilor erau cunoscuţi sub numele lor mic şi nu cu numele de familie. Astfel ani de zile ei au întreţinut aici în ţară agitaţia sionistă şi erau foarte pretenţioşi cu grupările respective, cerând să se lucreze şi mai mult pentru agitaţia sionistă, prin mari întruniri din care să rezulte dorinţa de emigrare a evreilor, făcându-se astfel presiuni politice asupra guvernului pentru a autoriza emigrarea evreilor. După cum am arătat mai sus, am auzit că în afară de emigrarea autorizată de autorităţi, ei au reuşit să scoată din ţară cu acte false o serie de evrei bogaţi care se temeau de autorităţi.

În voiajele lor, ei informau cercurile evreieşti din străinătate, adică agenţia Evreiască, despre stările de lucruri de aici din ţară.

În decursul anilor s-au perindat prin ţară o serie de şlihimi dintre care am cunoscut pe Dan Baruch, Elizer, Ricu Lupescu, Assa Jacques, Ehud Zinaud, David Beniamin. Au mai fost şi alţi şlihimi foarte tineri pe care nici nu i-am cunoscut, ei lucrând numai cu tineretul. O parte din şlihimi, printre care Dan, Baruch, Ricu, Jacques, cred că şi Eliezer, dar fără să fiu sigur, au fost paraşutaţi în România înainte de 23 august 1944 şi au rămas în ţară şi după această dată sub noul regim ce s-a instaurat. Şeful tuturor şlihimilor era Agamy. Este sigur că aceşti şlihimi nu au fost trimişi şi paraşutaţi, numai ca să facă instructaj sionist, ci ca să facă spionaj pentru englezi-americani. Căci altfel nu ar fi fost paraşutaţi în mod special, cu toate riscurile ce le comporta pe timpul nemţilor o astfel de paraşutare.

De asemenea, sunt convins că ei dădeau după 23 august, lui Agamy, tot felul de informaţii, pe care Agamy la rândul lui le folosea în acţiunea de spionaj ce o făcea. Ştiu că au şi fost arestaţi mai mulţi şlihimi, dar pe urmă au fost eliberaţi probabil ca fiind cetăţeni străini şi obligaţi să părăsească de îndată ţara. În discuţiile pe care le-am avut cu Agamy, despre aceşti şlihimi, eu i-am arătat că sunt prea mulţi, şi umblă forfota în toată ţara, fără să dea nimănui socoteala şi că sioniştii de aici vor fi făcuţi într-o zi răspunzători, Agamy mi-a răspuns că nu este treaba noastră să ne amestecăm în activitatea şlihimilor, că ei îndeplinesc o misiune de mare importanţă cu pregătirea şi agitarea tineretului şi maselor evreieşti pentru emigrare şi că în acelaşi timp, din voiajele făcute, ei îi aduc lui informaţii despre stările de lucruri constatate pe unde au fost.

https://biblioteca-digitala.ro

Astfel, a conchis el, noi nu aveam ce să ne amestecăm, că el este şeful lor şi că el este răspunzător de toată activitatea şlihimilor.

Această discuţie cu Agamy am avut-o în vara anului 1948, după ce el devenise consilier al Legaţiei Israelului.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

3 ianuarie 1952

Arătaţi în ce au constat relaţiile cu d-ra Suzana Mărculescu până când a devenit soţia d-tale, adică d-na Suzana Benvenisti şi de la căsătorie până la data arestării d-tale. În această perioadă vei arăta toate chestiunile cu privire la activitatea d-tale şi a ei?

Am cunoscut-o pe soţia mea prin anul 1932 sau 1933. Era funcţionară la Banca Munteniei. Fire calmă, persoană inteligentă, distinsă, cultivată, am iubit-o de la primele noastre convorbiri; dându-mi seama că este fiinţa care trebuie să-mi fie soţie şi că mă va face fericit.

Din nenorocire situaţia materială a ei şi a mea era de aşa natură, încât nu ne puteam permite să ne căsătorim.

Ea avea de întreţinut o mamă, paralitică de ani de zile, din salariul ei de funcţionară, iar eu trebuia să întreţin din veniturile mele modeste de avocat, pe părinţii mei, tatăl meu fiind greu suferind şi ne mai putând să-şi câştige existenţa.

Astfel neputând crea un cămin nou şi înfiripându-se între noi o adevărată iubire şi pe baza hotărârii noastre ca să ne căsătorim imediat ce vom putea face faţă greutăţilor materiale, am legat cu soţia mea o legătură intimă, din cele mai sincere, lipsită însă de mulţumirea convieţuirii permanente sub acelaşi acoperiş.

Ne-am putut căsători abia în 1944 după moartea mamei ei şi a tatălui meu.

Până la căsătoria noastră, din cauză că ea muncea foarte mult şi venind seara acasă, trebuia să aibă cele mai penibile îngrijiri pentru mama paralitică, precum şi din cauza că eu însumi eram foarte ocupat şi obosit, ne vedeam foarte rar, o dată pe săptămână, de obicei sâmbăta seara, iar în timpul săptămânii mai o întrebam la telefon, câte o dată, despre sănătate.

Situaţia aceasta era foarte dureroasă pentru noi, dar din cauzele sus-arătate a trebuit să ne resemnăm, până ne-am putut căsători, soţia mea pierzând pe mama ei, după aproape 17 ani de suferinţă, nemaiavând deci sarcina extrem de grea pe care a avut-o până atunci, iar eu pierzând pe tatăl meu, având posibilitatea să locuiesc cu soţia mea în micul apartament în care locuiam acum cu mama mea bătrână.

Soţia mea nu era sionistă şi nici nu simpatiza cu ideile sioniste, fiind convinsă că o Palestiniană evreiască nu va putea exista în mijlocul lumii arabe care o înconjoară, şi simţind că este imposibil pentru cineva să se despartă de locul unde a trăit mare parte a vieţii.

Ea încerca din când în când să mă convingă în acest sens, dar dat fiind ideile mele înrădăcinate şi activitatea mea continuă, am stabilit o înţelegere amicală în sensul de a nu discuta politică în întrevederile, destul de rare, după cum am arătat, pe care le aveam.

https://biblioteca-digitala.ro

În toată această perioadă, prietena mea Suzana era complet străină şi indiferentă faţă de activitatea şi munca mea atât la sionişti, cât şi la Partidul Evreiesc.

Mai mult chiar, puteam să observ o ironie şi un regret faţă de timpul şi energia pe care o cheltuiam într-un domeniu ca acel politic, pentru care nu avea nici un fel de pregătire şi înţelegere şi mai ales dat fiind că considera eforturile noastre ca irealizabile.

După ce am devenit preşedinte în 1941, situaţia s-a menţinut la fel, având acelaşi regret că mă epuizez într-o activitate care nu era pe placul ei.

Necazul ei era şi mai mare, atunci când afla de la mine atitudinea cadrelor sioniste care mă presau şi mă chinuiau pentru plasarea lor, a tuturor, în diverse locuri, pentru a fi scutiţi de munca obligatorie şi supărarea acestora atunci când nu reuşea să le satisfac dorinţele lor.

Îmi aduc aminte de mulţumirea şi satisfacţia pe care a avut-o când i-am comunicat, de pe sfârşitul anului 1943, că am demisionat de la Preşedinţia Organizaţiei Sioniste, ca protest faţă de modul cum Agenţia Evreiască vroia să organizeze emigrarea din ţară, cu ajutorul lui Pandelis, Enzer şi Geiger.

Prietena mea era complet străină de activitatea mea clandestină, ceea ce a făcut-o să fie speriată şi amărâtă, când într-o zi i-am dus acasă la dânsa nişte dosare rugând-o să mi le păstreze, întrucât eu mă aştept a fi arestat, dat fiind faptul că şi Fischer fusese arestat în aceeaşi dimineaţă.

Într-adevăr a doua zi dimineaţa am fost şi eu arestat.

După eliberarea mea în luna martie 1944, s-a pus chestiunea consfinţirii legăturii noastre prin căsătorie: cum am arătat mai sus între timp murise şi mama ei şi tatăl meu, nemaiavând astfel sarcinile grele familiare care ne-au împiedicat ca să consfinţim iubirea noastră prin căsătorie mai de mult.

Cum însă tatăl meu murise în mai 1943 şi conform legii noastre evreieşti nu sunt permise căsătoriile copiilor înainte de scurgerea anului de doliu, ne-am căsătorit abia în mai 1944, în prima zi permisă de legea şi tradiţia evreiască.

Atunci s-a pus şi problema plecării în Palestina. I-am arătat soţiei mele că deşi ea nu are vederi sioniste, totuşi dacă are pentru mine sentimentele care au făcut să aşteptăm atâţia ani momentul căsătoriei, trebuie să facă sacrificiul de a mă însoţi în Palestina, căci după o muncă de aproape 30 de ani pe tărâmul sionist, eu nu pot să-mi rezolv problema mea personală şi ideologică decât prin stabilirea mea în Palestina.

I-am făcut însă promisiunea că dacă vom vedea că nu se va putea acomoda din cauza climei, a atmosferei generale în care nu avea încredere, sau dacă nu vom reuşi să ne câştigăm existenţa, în viaţa grea ce ştiam că este în Palestina, i-am făcut promisiunea că avea posibilitatea să studiem atunci problema şi eventual să ne întoarcem în ţară.

Astfel fiind, am obţinut de la Zissu locurile respective pentru mama, soţia mea şi pentru mine pe vasele mici ce veniseră la Constanţa şi aşteptau să plece în Palestina, când vor fi autorizate de guvern.

Această autorizare însă întârzia. Din cauza emoţiilor, a necazurilor, a vârstei, boala de inimă şi starea generală a mamei mele s-au agravat. Aflând chiar înaintea plecării vaselor, că pe aceste vase este o completă lipsă de confort, s-a născut în mine teama de a nu risca viaţa mamei mele într-o călătorie, despre care nu se ştia nici durata, nici dacă se va putea face debarcarea în Palestina, sau dacă vasele vor fi silite să ia drumul Ciprului, unde viaţa în lagăre, după cum scriau oamenii de acolo, era foarte grea şi insuportabilă pentru un om bolnav şi bătrân. Şi astfel am hotărât să nu plecăm cu aceste vase. Trebuie să adaug că la această hotărâre a contribuit mult şi starea de amărăciune sufletească a soţiei mele, care

https://biblioteca-digitala.ro

deşi nu se opunea la plecare, era distrusă sufleteşte că trebuie să plece spre un destin necunoscut, făcându-mă mereu atent asupra răspunderii ce o preiau atunci când mă aventurez, însoţit de două femei, dintre care una bătrână şi bolnavă, într-o nouă viaţă şi ţară şi societate, unde lupta pentru existenţă este dârză şi unde nu se recunosc meritele luptătorilor pentru ideea sionistă de către cei în drept şi nici nu li se face vreo uşurare sau înlesnire pentru instalare şi încadrare în circuitul productiv al vieţii, fiecare fiind obligat să înceapă de la capăt o viaţă şi muncă grea, oricine ar fi fost în ţara de unde a plecat şi oricâte sacrificii ar fi făcut el în munca sionistă.

Puţin timp de la plecarea vaselor, a intervenit actul de la 23 august 1944, nemaipunându-se pentru noi problema unei plecări imediate, ceea ce corespundea perfect şi cu situaţia mea familiară mai sus descrisă.

Aceasta este starea legăturii mele cu soţia mea, Suzana, din momentul în care am cunoscut-o şi până la căsătorie în mai 1944, respectiv până la actul eliberării de la 23 august 1944.

Această perioadă lungă de timp, trebuie s-o împart în mai multe epoci, pentru a preciza activitatea mea şi a preciza ceea ce soţia mea ştia sau nu ştia din această activitate.

În epoca de la 1932/1933 şi până la alegerea mea în 1941, ca Preşedinte al executivei sioniste, eu am fost activ la „Renaşterea" şi la Partidul Evreiesc, având astfel, după cum am mai arătat în alte declaraţii, referitoare la această epocă, o intensă şi continuă muncă propagandistică atât pe linie sionistă cât şi pe linia Partidului Evreiesc.

În această epocă, prietena mea era complet departe de activitatea mea, căutând chiar de multe ori să mă convingă a renunţa la ea, ceea ce nu a reuşit, eu fiind încadrat din copilărie în această mişcare sionistă şi trăind toţi anii tinereţii mele în cercul sionist, exact contrariu de ceea ce se întâmplase cu soţia mea.

După alegerea mea ca preşedinte, ea cunoştea zbuciumul meu în munca mea, de sclav pentru a servi pe toţi sioniştii, de cele mai multe ori nerecunoscători şi supăraţi, atunci când nu reuşeam să-i servesc.

De multe ori m-a sfătuit să mă retrag şi să-mi văd de familia mea şi de mine şi să nu mai fiu sclavul tuturor sioniştilor.

Eu nu am putut însă să-i urmez sfatul, căci după cum am mai arătat în alte declaraţii se stabilise între mine şi biroul din Istanbul, legăturile prin corespondenţă prin care primeam instrucţiuni asupra datoriei ce o am ca sionist de a sta în slujba sioniştilor şi a ideii de emigrare şi de a le transmite informaţii, misiune despre care soţia mea nu a avut cunoştinţă.

Eu am urmat instrucţiunile celor din Istanbul, adică ale Biroului Agenţiei Evreieşti şi pe linia aceasta:

1. Am colaborat la acţiunea „Împrumutului" pentru a plasa cu scutire de muncă obligatorie cadrele sioniste de maturi şi tineret;

2. Am colaborat cu Centrala Evreilor pentru a păstra bunele relaţii cu această organizaţie de care depindea orice pas şi orice mişcare în viaţa evreiască, şi aceasta în vederea atât a aprobării unor eventuale posibilităţi de emigrare pe care Agenţia Evreiască le avea în perspectivă, cât şi pentru plasarea tuturor cadrelor de maturi şi haluţimi în vederea obţinerii scutirii de muncă obligatorie;

3. Am transmis informaţii biroului din Istanbul. Aceste informaţii erau date fie pe baza celor ce eu însumi îmi dădeam seama asupra stării de spirit în sânul populaţiei evreieşti şi generale, precum şi pe baza celor ce aflam din diversele cercuri pe care le frecventam, adică:

https://biblioteca-digitala.ro

a. Centrala Evreilor. Aici aveam discuţii cu dr. Gingold, Grosman, Halberthal, de la care aflau diverse informaţii cu privire la intenţiile autorităţilor şi ale Centralei şi despre activitatea lor;

b. Comisia de Ajutorare pentru Transnistria şi din care un timp am şi făcut parte şi unde, în discuţiile cu avocatul Schwefelberg aflam exact starea de lucruri din Transnistria;

c. Comisia de Statistică, unde am vorbit de câteva ori cu şeful ei, avocatul Chitzes, de la care am aflat detalii asupra datelor statistice, strânse de Centrală;

d. Comisia de Restratificare unde discutam cu ing. Filipescu şi avocatul Rozenkrantz, asupra detaşamentelor de muncă;

e. Secţia Şcolilor, unde discutam cu dr. Lowenstein asupra tuturor problemelor în legătură cu Şcoala, spiritul şcolarilor, profesorilor şi părinţilor;

f. Crucea Roşie Internaţională, unde aveam discuţii cu Scharles Kolb şi Steier;

g. Dr. Filderman şi secretarul său av. Gruber, care aveau legături atât cu cercurile maniste cât şi cu oficialii;

h. Şeful rabin, dr. Alexandru Şafran, care avea legături cu guvernul şi cu cercurile religioase;

i. Consfătuirile pe care le aveam în cercurile sioniste în casele dr. Cornel Iancu, avocat Herman Feller şi L.B. Wexler;

j. Din cercul haluţimilor aveam informaţii printr-un şef al lor, o persoană mai serioasă şi anume I. Laiwandman;

k. Am vizitat pe Iuliu Maniu şi pe Dinu Brătianu, şi am transmis şi aceste convorbiri. Pe Iuliu Maniu l-am vizitat pentru a-l ruga să intervină pe lângă mareşalul Antonescu să uşureze situaţia deportaţilor din Transnistria.

Maniu ne-a spus că într-adevăr din când în când adresează memorii scrise mareşalului Antonescu, atrăgându-i atenţia asupra diverselor greşeli ce le face şi a promis că se va ocupa într-un memoriu şi de chestiunea Evreilor deportaţi în Transnistria.

În vizita la Maniu am fost însoţit de Wilhelm Fischer.

Pe Dinu Brătianu l-am vizitat tot în legătură cu situaţia evreilor din Transnistria şi în special cu datoria Crucii Roşii Române, de a întreprinde ceva în această direcţie.

Era de faţă şi dr. Costinescu de la Crucea Roşie. La această audienţă am fost cu Mella Iancu.

Informaţiile le transmiteam în scris prin corespondenţă ce o predam haluţimilor Sunea şi Tenenbaum, care, ei la rândul lor aveau legătură cu diverşi curieri ce veneau şi plecau la Istanbul.

Cu Biroul din Istanbul am mai avut corespondenţă oficială, prin scrisori şi telegrame, cu privire la emigrare.

Am fost rugat de biroul din Istanbul să-l ajut pe dl. Enzer pentru facerea formalităţilor în legătură cu plecarea cu trenul prin Bulgaria-Turcia în Palestina.

Apoi am fost rugat să mă ocup tot cu dl. Enzer de plecarea cu cele 3 vase ce trebuiau să vină la Constanţa.

Fiind complet nemulţumit de modul cum dl. Enzer organizase plecarea copiilor şi anume pentru faptul că exista în public impresia că el favorizase, în scopuri personale, plecarea copiilor bogaţi, am comunicat că nu înţeleg să mai colaborez cu dl. Enzer. Şi mai era un motiv. Rezulta din corespondenţa de la Istanbul, că de partea tehnică a vaselor se va ocupa Pandelis, un personaj cu o reputaţie rea.

Am comunicat că nu trebuie avute legături cu acest om. Cei de la Istanbul au răspuns însă că îşi menţin punctul de vedere.

https://biblioteca-digitala.ro

Faţă de această situaţie, în mod demonstrativ, eu mi-am dat demisia pe la sfârşitul anului 1943, din Preşedinţia Organizaţiei Sioniste, ceea ce am comunicat şi la Istanbul.

Acest fapt nu i-a determinat pe cei de la Istanbul să-şi schimbe hotărârea lor, căci au menţinut colaborarea şi cu Enzer şi cu Pandelis şi l-a numit pe Zissu ca reprezentant al lui Jewish Agency (Agenţia Evreiască) pentru România.

O altă legătură cu Istanbulul a fost de natură financiară. Haluţimii primeau de la grupările lor respective din Palestina fonduri pentru susţinerea grupărilor respective de aici. În afara acestor fonduri, au fost trimise sume de bani de către Hehaluţ care era organizaţia ce reprezenta în Palestina interesele tuturor grupărilor de haluţimi.

Aceste sume au fost trimise prin curierii de la Istanbul lui Sunea şi Tenenbaum, cu dispoziţia de a fi predat mie şi avocatul Jacques Rosentzweig, un reprezentant al stângii sioniste, membru al Ichudului şi care avea bune raporturi cu haluţimii.

Rosentzweig şi cu mine eram delegaţi să administrăm acest fond, care trebuia folosit numai pentru cazuri excepţionale şi anume pentru apărarea haluţimilor în caz de arestare, procese sau cazuri urgente de nevoie de bani, când sumele obişnuite ce le primeau haluţimii de la grupările respective s-ar fi terminat şi ar fi existat între timp la vreuna din grupări vreo nevoie urgentă.

Tot cu această persoană, adică cu Jacques Rosentzweig, am colaborat pentru alcătuirea informaţiilor şi a corespondenţei respective pentru Istanbul.

Executiva din care făceam parte, cunoştea legăturile mele cu Istanbulul, numai în ceea ce priveşte chestiunea emigrării şi a fondurilor ce primeam de la Istanbul pentru haluţimi.

Activitatea informativă nu le-am comunicat-o căci nu aveam încredere în discreţia lor.

În epoca aceasta au existat legături şi cu cercurile Jointului din Geneva, legături pe care le ţinea Wilhelm Fischer şi despre care aveam cunoştinţă.

Fischer mi-a cerut chiar de vreo două sau trei ori să-i redactez memorii cu privire la stările de lucruri de aici, memorii pe care le-a transmis prin ziaristul Welti la Geneva.

Despre toată activitatea, soţia mea actuală nu a avut nici o cunoştinţă. Am ţinut-o în curent numai cu demisia mea din Preşedinţie în legătură cu nemulţumirea mea referitoare la modul cum cei de la Istanbul vor să organizeze emigrarea.

Suzana a fost extrem de mulţumită când a auzit că am demisionat.

Când s-a produs în ianuarie 1944, arestarea lui Fischer şi a haluţimilor, temându-mă că voi fi arestat şi eu, am rugat-o pe Suzana să păstreze la ea nişte dosare şi nişte carnete de depunere de bani, care avea fiecare câte o parolă care dădea siguranţa că în caz de pierdere a carnetului el nu poate fi încasat, fără parola respectivă.

Nu-mi pot aminti toate parolele. Îmi amintesc că una era „Mişu", alta „Bucureşti", alta „Hazala", cuvânt ebraic, care însemna în traducere „Salvare". Mai erau câteva de care nu-mi amintesc.

Aceste parole erau cuvinte alese la întâmplare de cel ce depunea banii. Pe timpul acela, aceasta era forma cea mai sigură şi cea mai obişnuită de depunere la bănci, rugând-o să le predea, dacă voi fi arestat, celor ce se vor ocupa de apărarea noastră, probabil Mella şi Cornel Iancu.

Suzana a făcut acest lucru şi mi se pare, fără să fiu sigur, că a fost chiar ea rugată să scoată unele sume de la Bancă, spre a le preda lui Mella şi Cornel Iancu.

După eliberarea mea, Suzana mi-a predat dosarele cu socoteli şi deconturi ce i le predasem, precum şi carnetele rămase neîncasare.

https://biblioteca-digitala.ro

Deconturile şi sumele rămase le-am predat d-lui Cornel Iancu, care mi-a predat o dovadă de primire a lor, menţionând că a primit de la mine un număr de „certificate" corespunzător cu suma primită, pentru a nu exista în scrisoare vorba de sume de bani.

Dr. Cornel Iancu s-a angajat să meargă împreună cu mine la noul financiar Leon Itzkar, spre a-i preda banii, ceea ce s-a şi întâmplat. Socotelile le-am trimis în copie şi la Istanbul la biroul de acolo, care le-a găsit în regulă.

În modul acesta s-a încheiat activitatea mea din timpul războiului, căci numai fiind Preşedinte şi nici vreo altă calitate nemaiavând, şi fiind hotărât să plec în Palestina, cum am mai arătat cu vasele ce veniseră la Constanţa, nu am mai avut nici o activitate, până după eliberarea de la 23 august 1944, cu excepţia audienţei ce am avut-o prin luna iunie la Mihai Antonescu.

Această audienţă a avut loc în împrejurările următoare.

L-am cunoscut pe Mihai Antonescu cu ocazia unei audienţe comune a dr. Filderman şi a mea, audienţă ce a avut loc în casele dr. Basil Teodorescu în 1943.

La această audienţă i s-au cerut lui Antonescu două chestiuni:

1. Să asigure până ce vor fi posibilităţi tehnice de repatriere viaţa evreilor deportaţi în Transnistria, trimiţându-se alimente şi deplasându-se de pe linia de retragere a trupelor germane, pentru a se evita actele de răzbunare a acestora;

2. Să-şi dea aprobarea pentru eventuale emigrări ce se anunţau ca posibile din partea Agenţiei Evreieşti.

Cu privire la punctul 1, Antonescu a răspuns că va studia chestiunea şi va vedea ce se va putea face, iar cu privire la emigrări el a declarat că nu are nimic contra, cerând ca în cazul unor posibilităţi concrete, să fie avertizat şi dr. Filderman.

În 1944, veniseră la Constanţa trei vase mici pentru a lua emigranţi.

În timpul acela toată conducerea sionistă, implicit emigrarea, o avea Zissu, în calitate de reprezentant al Agenţiei Evreieşti. Zissu trata cu Lecca, cu Patronajul obţinerea autorizaţiilor de plecare.

Aceste discuţii au durat luni de zile.

Faţă de această situaţie, doi membri ai Executivei Zissu, prietenii Laiwandman şi avocat Herman Feller, care cunoşteau promisiunea pe care Antonescu o făcuse în 1943, cu privire la aprobarea de plecări în Palestina, m-au solicitat să-i cer o audienţă lui Mihai Antonescu, pentru a-i reaminti declaraţia făcută în casele dr. Basil Teodorescu.

Acest demers de interes general, corespundea şi interesului meu personal, căci după cum am arătat mai sus, cu aceste vase trebuia să plec şi eu şi familia mea în Palestina.

I-am cerut în scris audienţă lui Antonescu şi tot în scris am primit răspunsul când voi fi primit.

Răspunsul l-am primit cam la două săptămâni de la data cererii, printr-un curier cu condică. Audienţa era fixată pentru seara zilei, când pe la prânz primisem invitasem la audienţă.

. L-am rugat pe dl. Cornel Iancu să-l anunţe pe Zissu despre această audienţă, spre a afla de la el care este ultimul stadiu al tratativelor pentru a pute să-i vorbesc lui Antonescu în cunoştinţă de cauză la zi.

Am apelat la serviciile dr. Cornel Iancu pentru aceasta, întrucât Zissu şi cu mine eram în conflict pe vremea aceea, eu reproşându-i lui Zissu că în loc să se ataşeze protestului pe care l-am făcut la sfârşitul lui 1943, la Istanbul despre modul cum Agenţia Evreiască vrea să organizeze emigrarea cu ajutorul lui Enzer şi Pandelis, a primit din contră

https://biblioteca-digitala.ro

însărcinarea de la Jewish Agency, de a face ceea ce eu refuzasem, adică de a colabora cu Enzer şi cu Pandelis, pentru chestiunea emigrărilor.

Zissu mă duşmănea că îndrăznesc să-l critic pe „el" care se crede atotştiutor, după cum mă duşmănea pentru faptul că încă din momentul când el a ieşit din lagăr şi a cerut să preia conducerea mişcării sioniste cu puteri dictatoriale, executiva mea şi cu mine i-am refuzat această cerere.

Dr. Cornel Iancu mi-a comunicat că în seara aceleiaşi zile, între 6-7 seara, că nu a dat încă de Zissu, dar că i-a lăsat vorbă în toate părţile să-l caute imediat.

La audienţă m-am dus la orele 8,30. În aceeaşi seară avea şi Zissu audienţa la Mihai Antonescu, ceea ce am aflat de la el, cu care m-am întâlnit în biroul şefului de cabinet.

În timpul cât am stat de vorbă cu Zissu, i-am comunicat obiectul audienţei şi Zissu mi-a urat succes.

În timpul când aşteptam rândul audienţei, la un moment dat Zissu a stat de vorbă cu Lecca.

M-am apropiat şi eu de ei. Zissu se plângea lui Lecca de tratamentul la care a fost supus fiind trimis în 1942 în lagăr, deşi toată viaţa lui a trăit în ţară şi este scriitor în limba română.

În timpul acestei convorbiri, un secretar a strigat numele meu şi am intrat în audienţă, lăsându-l pe Zissu de vorbă cu Lecca.

O dată ajuns în faţa lui Mihai Antonescu, i-am arătat obiectul audienţei ce am solicitat, adică, că îl rog să respecte declaraţia făcută în 1943, faţă de Filderman şi de mine, în casa dr. Basil Teodorescu, că nu se opune unor eventuale emigrări, că trei vase stau de câteva luni la Constanţa şi din cauza greutăţilor ce se fac de către autorităţi, vasele nu pot pleca, i-am arătat că demersul acesta îl fac în calitatea mea de fost preşedinte căruia el, Antonescu, îi făcuse declaraţia amintită şi ca unul ce personal vreau să plec cu aceste vase.

Antonescu m-a întrebat dacă este adevărat că Zissu reprezintă singur Agenţia Evreiască. I-am răspuns că aşa este.

Antonescu mi-a spus că chiar în aceeaşi seară Zissu are audienţă la el şi chestiunea este pe punctul de a fi pusă la punct şi o va studia cu atenţie chiar în audienţă, la care urmează Zissu.

Vrând să mă retrag, Mihai Antonescu m-a oprit, spunându-mi că dacă într-adevăr plec în Palestina, vrea să-mi încredinţeze un secret şi anume că este de părere că România trebuie ocupată simultan cu trupele sovietice şi de trupele anglo-americane, că în caz contrar în ţară s-ar instala un regim pur comunist, care va duce la sfărâmarea completă a burghezimii, că populaţia evreiască burgheză este şi ea interesată în această problemă, că faţă de faptul că evreimea din vechiul regat şi Ardeal a putut scăpa fără deportări, şi conducătorii evrei din Palestina au datoria la rândul lor să întreprindă ceva în direcţia propunerii pe care el o face, că mă roagă pe mine să vorbesc în Palestina în acest sens, cu cercurile cunoscute de mine, care la rândul lor să intervină la cercurile anglo-americane din Palestina sau Cairo.

Am răspuns lui Antonescu că voi încerca să lucrez în Palestina în sensul expus de el.

După cum se ştie din cele arătate în diferite locuri, eu nu am mai plecat în Palestina, astfel că nu am întreprins nimic în legătură cu cererea lui Antonescu.

Despre această cerere a lui Antonescu nu am mai vorbit cu absolut nimeni şi nici cu soţia mea. Atât prietenii mei cât şi soţia mea au ştiut numai despre obiectul pentru care m-am dus la audienţa solicitată şi anume pentru a stărui în vederea plecării vaselor, pe baza declaraţiei din 1943 a lui Mihai Antonescu.

https://biblioteca-digitala.ro

Până după 23 august 1944, nu am mai avut nici un fel de activitate sau contact cu mişcarea, pe de o parte, fiindcă nu aveam nici o calitate, şi pe de altă parte pentru că eram foarte amărât din cauza purtării duşmănoase a lui Zissu.

În megalomania lui şi în teama de a nu pretinde vreodată că am avut şi eu un rol oarecare în obţinerea autorizaţiilor de plecare a celor 3 vase, Zissu m-a chemat în faţa unui juriu de onoare pe motivul că, fără să am calitatea oficială am făcut demersul cunoscut la Antonescu şi că în modul acesta i s-ar ştirbi lui autoritatea de unic conducător cu puteri depline.

După dezbateri, juriul de onoare, a găsit că nu există nici o culpă şi că demersul făcut a avut un scop util, plecarea vaselor care întârzia, pronunţând astfel un verdict de achitare.

Amărât însă, totuşi de atitudinea lui Zissu, care a putut merge atât de departe cu duşmănia lui, am stat complet departe de orice activitate până după 23 august 1944.

După 23 august 1944, mişcarea a fost condusă timp scurt tot de Zissu, care s-a certat însă curând cu reprezentanţii stângii sioniste şi în locul lui a fost ales de Executivă de atunci ca Preşedinte al ei, avocatul Bernard Rorlich, care a funcţionat până la 1 mai 1946, când a avut loc Congresul sionist din ţară, care m-a ales pe mine ca Preşedinte.

Între 23 august 1944 şi 1 mai 1946 nu a existat în Organizaţia Sionistă nici o activitate, afară de câteva discursuri pe care le-am ţinut la câteva întruniri, fiind invitat de avocatul B. Rorlich, preşedintele de atunci al organizaţiei.

Între timp şi-a reluat activitatea Partidul Evreiesc, sub preşedinţia lui Zissu, şi s-a înfiinţat Secţiunea din România a congresului Mondial Evreiesc, sub preşedinţia colectivă a lui Filderman, Zissu şi Wilhelm Fischer, având ca Preşedinte de onoare pe şeful rabin dr. Alexandru Şafran.

Dat fiind că după 23 august 1944, am reluat activitatea avocaţială şi dat fiind şi faptul că Zissu se afla ca preşedinte şi la Partid şi la congres, eram hotărât să stau departe de viaţa publică.

Zissu însă a făcut demersuri insistente în scris şi prin prietenii comuni, ca ing. Iakerkaner, Ebercohn şi alţii de a uita toate conflictele dintre noi şi de a-mi relua locul de vicepreşedinte al Partidului în care fusese ales încă înainte de război şi de a veni să lucrez şi la congresul Mondial Evreiesc, unde am fost ales atunci vicepreşedinte alături de av. Schwefelberg, av. Manolescu şi av. Rorlich, secretarul general fiind Jean Cohen.

Am dat urmare acestor chemări şi am început astfel să activez la Partidul Evreiesc şi la Congresul Mondial Evreiesc.

Am luat atunci iniţiativa formării unei Comisii Mixte Juridice, la care participau curentele din viaţa evreiască, adică comuniştii, (prin avocat Bacalu, Maxy) socialiştii (prin Poldi Filderman, Fischer), sionişti (av. Rorlich, Tully Rosenthal), UER-iştii dr. Filderman (avocat Manolescu), Partidul Evreiesc (prin Benvenisti şi Ebercohn). Congresul Mondial Evreiesc (prin av. Schwefelberg şi Jean Cohen).

Această Comisie a studiat situaţia populaţiei evreieşti, sub toate aspectele, a elaborat şi formulat revendicările ei şi a prezentat guvernului de coaliţie de atunci doleanţele acestei populaţii.

În afară de lucrarea tehnică juridică, scopul acestei comisii mai era de a apropia toate elementele din viaţa evreiască şi de a netezi asperităţile dintre ele, pentru a exista un singur organ reprezentativ comun.

Într-adevăr în această Comisie s-a lucrat în modul cel mai armonios. Când s-a înfiinţat Comitetul Democratic Evreiesc, am stat în contact permanent cu acest comitet, prin

https://biblioteca-digitala.ro

Bercu Feldman, de care mă apropiasem foarte mult, discutând toate problemele evreieşti, informându-l despre stările de lucruri din viaţa evreiască, pe care el nu le cunoştea încă bine, informându-l despre necesităţile şi revendicările populaţiei ei evreieşti şi privind toate aceste probleme sub aspectul dialectic al noului regim politic pe care el îl reprezenta în viaţa evreiască.

La Congresul Mondial Evreiesc s-a luat iniţiativa realizării unei lucrări demografice statistice importante şi anume stabilirea pierderii în oameni şi bunuri suferite de populaţia evreiască.

Şeful Secţiunii era Kiva Orenstein. Pe baza acestor date s-au tipărit două volume numite „Momentul Statistic", împărţite aici în ţară de toate oficialităţile şi trimise şi în străinătate la Birourile Congresului Mondial Evreiesc.

O altă activitate a fost acea juridică, condusă de av. Schwefelberg, care studia toate problemele juridice, redacta proiecte de legi pe care le propunea apoi Comisiei Mixte Juridice, de care am vorbit mai sus.

O subsecţiune juridică s-a ocupat de problema criminalilor de război, luând declaraţii diferitelor victime, căutând martorii indicaţi, depistând pe diverşi criminali de război.

Toate aceste constatări au fost predate Tribunalului Popular care s-a folosit şi de ele în diversele procese ce au avut loc.

O altă activitate a fost aceea a regăsirii persoanelor deportate, deplasate şi a familiilor lor.

Prin corespondenţa între diverse Secţiuni ale Congresului din toată lumea, mulţi evrei au reuşit să afle de membri din familie, de care anii de război şi persecuţie i-a despărţit.

Congresul s-a ocupat şi de problemele de restratificare, adică de învăţarea şi executarea de munci productive de către populaţia evreiască şi în special de tineret. S-a tipărit şi o carte a avocatului Schwefelberg despre această chestiune.

În acelaşi timp s-a ocupat şi de problema deportaţilor şi repatriaţilor, studiind nevoile lor, pentru a le supune diverselor foruri competente. De aceste chestiuni se ocupa dr. Marton fost deputat.

În vara anului 1946 a avut loc la Paris o conferinţă a tuturor marilor organizaţii evreieşti, din lume, sub egida Congresului Mondial Evreiesc.

Din partea populaţiei evreieşti din România au participat: Poldi Filderman din partea evreilor socialişti Wilhelm Fischer, av. Schwefelberg şi cu mine din partea Congresului Mondial, secţiunea pentru România. A mai participat şi rabinul şef dr. Alexandru Şafran.

Eu între timp am fost ales, în 1 mai 1946, Preşedinte al Organizaţiei sioniste, de către Congresul sioniştilor din ţară.

La Conferinţa Mondială de la Paris au participat reprezentanţi ai evreilor din America, Anglia, Australia, Franţa, Cehoslovacia, Polonia, România, Ungaria, Bulgaria, Palestina.

Ca personalităţi a participat dr. Goldman, Esterman din Anglia, dr. Baron din Anglia, Adam, reprezentantul evreilor comunişti din Franţa, Mişu Weissmann din Palestina, dr. Teodor Fischer de la Geneva, dr. Riegner din Geneva, Cohen Debre de la Paris şi alţii al căror nume nu mi-l reamintesc.

Şedinţele au fost prezidate de către dl. Bernstein, unul din conducătorii evreimii americane, colonel în rezervă, în armata americană şi fost colaborator al lui Morgenthau.

https://biblioteca-digitala.ro

La această conferinţă mondială s-au discutat problemele poporului evreu din lume, aşa cum a ieşit el din războiul mondial şi s-au studiat posibilităţile lui de refacere...

Delegaţia română a fost primită la Legaţia Română de către d-nii Pătrăşcanu şi Ştefan Voitec, cu care au discutat diversele aspecte ale problemelor evreieşti din România.

La şedinţele Conferinţei Organizaţiilor Evreieşti, delegaţii din România, au arătat care au fost suferinţele populaţiei evreieşti şi care sunt nevoile ei prezente.

Ca unii care cunoşteam mai bine problemele, avocatul Schwefelberg şi cu mine am luat parte activă la discuţii.

Conferinţa organizaţiilor evreieşti a adresat un memoriu şi conferinţei de Pace care lucra atunci la Luxemburg în Paris, solicitând ca în tratatele de pace să fie menţionat dreptul populaţiei evreieşti de a fi reintegrată în toate drepturile şi de a fi despăgubită pentru toate pierderile suferite.

În timpul când am fost la Paris am avut o audienţă la Ben-Gurion, care era Preşedintele Executivei Sioniste Mondiale.

I-am arătat lui Ben-Gurion care este curentul de emigrare din România, cerându-i să facă demersuri de a se trimite şi pentru sioniştii din România un număr mai important de certificate de intrare în Palestina.

Am mai fost în audienţă la Leon Blum, împreună cu Şef Rabinul dr. Şafran şi Mişu Weissmann din Palestina, pentru a-l ruga să intervină pe lângă prietenii lui politici din Anglia, laburiştii, de a nu mai face greutăţile cunoscute la debarcarea Evreilor în Palestina.

Înapoindu-mă la Bucureşti, am găsit la Partidul Evreiesc agitaţii în jurul alegerilor generale parlamentare.

Încă înainte de plecarea la Paris în discuţiile avute cu Maxy şi Bercu Feldman, am stabilit în principiu, că ei vor propune forurilor competente ca pe lista de candidaţi să figureze pe lângă evreii comunişti şi socialişti şi câte un reprezentant al stângii sioniste, al U.E.R.-ului şi al Partidului Evreiesc. Candidatul Partidului Evreiesc trebuia să fiu eu.

În lipsa mea din Bucureşti, s-a stabilit însă de către Partidul Evreiesc, candidatura avocatului Rorlich.

Când am venit la Bucureşti, am aflat că motivul acestei atitudini faţă de mine era tocmai apropierea mea faţă de Comitetul Democratic şi Bercu Feldman care a arătat clar că candidatura mea era preferată, faţă de orice altă candidatură.

În alegeri a fost ales ing. Dascălu din partea stângii sioniste, avocat Manolescu din partea U.E.R.-ului, iar av. Rorlich din partea Partidului evreiesc, a căzut în alegeri.

Cu tot conflictul de care am vorbit mai sus, am rămas mai departe în locurile de conducere ce le-am avut la Partid, la congres şi la Preşedinţia Organizaţiei Sioniste.

Prin anul 1947, în urma discuţiilor avute cu Bercu Feldman, care mi-a demonstrat că faţă de noua situaţie politică din ţară, Partidul Evreiesc nu mai are raţiunea de a exista, am reuşit să obţin de la conducătorii Partidului o hotărâre de autodizolvare.

În ceea ce priveşte Congresul Mondial Evreiesc, am început tratative cu Comitetul Evreiesc Democratic, pentru intrarea în conducerea Congresului a reprezentanţilor Comitetului Democratic Evreiesc. S-a decis că o hotărâre va fi luată abia după ce va avea loc Conferinţa mondială a Congresului, care se anunţase de pe atunci, dar care s-a tot amânat şi a avut loc în sfârşit în vara anului 1948, la Montreux, în Elveţia.

La această conferinţă au participat Bercu Feldman, Şerban Leibovici, Iscovici, Iosif Bercu şi alţii, evrei comunişti, iar eu am participat ca vicepreşedinte al Congresului.

https://biblioteca-digitala.ro

La Montreux am susţinut toate tezele stabilite împreună cu evreii comunişti. S-a ajuns la momentul alegerilor, când şi evreii comunişti trebuiau să delege în conducerea mondială cât şi în conducerea locală de aici a Congresului pe reprezentanţii lor.

Din cauza unui conflict neprevăzut, evreii comunişti şi împreună cu toate secţiile Congresului din Republicile Populare, inclusiv secţia din România au refuzat să-şi delege reprezentanţii lor în Executiva Mondială până ce conflictul nu va fi rezolvat.

Acest conflict consta în aceea că Secţiunea din America a congresului nu a acceptat în comitetul ei local un reprezentant comunist.

Întorcându-ne la Bucureşti, am stabilit cu Bercu Feldman că Secţiunea din România să aştepte hotărârea pe care Comitetul Democratic o va lua cu privire la colaborarea cu Secţiunea de aici a Congresului.

Întrucât cu toate insistenţele noastre. Comitetul Democratic Evreiesc nu a luat nici o decizie, la începutul anului 1949, conducătorii Secţiunii Române a Congresului Mondial, au hotărât autodizolvarea Secţiunii, dându-mi-se mie mandatul să procedez la lichidare.

Când am comunicat această hotărâre lui Bercu Feldman, aceasta a fost foarte supărat, spunând că este contrarie înţelegerii avute şi că se poate ca Comitetul Democratic să mai aibă nevoie de tribuna locală sau Mondială a Congresului Mondial Evreiesc.

Mi-a cerut expres să păstrez firma Congresului, cu un birou restrâns şi să cer în acest sens autorizaţia Biroului european al Congresului Mondial Evreiesc, arătându-le în scrisoare că aceasta o fac de acord cu Comitetul Democratic Evreiesc, reprezentat prin Bercu Feldman. Am dat urmare cererii lui Feldman şi am primit aprobarea şi din partea Biroului european. Comitetul Democratic ne-a dat un local mic în str. Episcopiei, noi cedându-le lor localul mare din str. Popa Rusu.

Din când în când îl vedeam pe Bercu Feldman, pe care-l întrebam dacă nu ar fi mai bine să închidem biroul Congresului, căci vedeam că Comitetul Democratic nu se hotărăşte să-l preia.

Îmi răspundea mereu să stau pe loc până îmi va comunica el.

În iulie 1950, s-a prezentat la începutul lunii cineva de la Oficiul de Închiriere să ia localul. Am raportat acest lucru lui Feldman.

Atunci mi-a comunicat că faţă de acest fapt, este momentul să închidem complet biroul, şi să nu mai cerem alt local.

Aşa am şi făcut, iar toate lucrurile congresului le-am predat prin avocatul Bacalu la cererea lui Feldman, Federaţiei de Comunităţi.

Aceasta este istoria Congresului de la înfiinţarea Secţiunii în 1944 şi până la dizolvarea ei în 1950.

Revin acum la activitatea sionistă.

Am arătat că am fost ales Preşedinte al Organizaţiei sioniste la 1 mai 1946 şi am funcţionat în această calitate până la 30 mai 1948.

În toată această epocă atât eu cât şi Executiva sionistă am dus o intensă activitate sionistă de propagandă, ebraizare şi în vederea emigrării.

Au existat nenumărate sedii de maturi şi tineret, care fiecare, în cadrul grupurilor şi fracţiunilor sioniste respective îşi făcea propaganda.

Fiecare grupare primise din Palestina şlihimii respectivi.

Sub influenţa propagandei sioniste, curentul de emigrare a ajuns la maximum. În timpul acesta s-au organizat o serie de emigrări sub conducerea lui Agamy şi a celorlalţi şlihimi care lucrau cu el.

https://biblioteca-digitala.ro

La congresul din 1 mai 1946, eu am fost ales în unanimitate de toate grupările şi de toate organizaţia sionistă.

Asupra Ichudului a avut influenţă Mella Iancu, care mă susţinea la Preşedinţie.

Tot Mella Iancu l-a convins şi pe Agamy că sunt indicat pentru locul de preşedinte, iar Agamy la rândul său şi-a spus cuvântul în acest sens la Ichud.

Agamy credea probabil că voi fi un om comod care voi fi de acord a tot ce face el şi şlihimii. În realitate însă nu a fost aşa.

Relaţiile mele cu Agamy după cum am mai arătat, pe linia informaţiilor, încep abia după cum voi descrie mai jos, în toamna lui 1948, când el avea faţă de mine presiunea de a accepta sau nu să plătească de către Agenţia Evreiască, Ministerului de finanţe suma de cinci sute de mii de dolari, în legătură cu procesul fondurilor sioniste, plată de care depindea atunci libertatea sau arestarea şi condamnarea multor conducători sionişti. Aceasta a fost abia în toamna lui 1948, după cum voi arăta mai jos, după ce voi descrie perioada preşedinţiei dintre 1946-1948.

După alegerea mea ca preşedinte în 1946, fiind ales de întreaga mişcare şi având sprijinul Executivei, în urma dezbaterilor şi hotărârilor ce au avut loc în executivă, am arătat lui Agamy că ceea ce se întâmplă cu şlihimii conduşi de el, este inadmisibil şi că lucrurile nu pot continua aşa mai departe.

Într-adevăr aceştia veneau şi plecau din ţară, voiajau în toată ţara, agitau masele evreieşti, aveau contact permanent cu grupările şi cu tineretul, fără să aibă nici un contact cu Executiva.

Nici nu se anunţau nici la plecare, nici la venire, nici o cunoştinţă nu aveam, cei de la Executivă în frunte cu mine, despre activitatea lor.

La fel şi în chestiunea emigrărilor, Agamy şi şlihimii alcătuiau liste, făceau pregătiri, se anunţa că vor veni vase trimise de Agenţia Evreiască. Executiva nu avea nici o cunoştinţă şi nu avea posibilitatea să-şi spună nici un cuvânt.

Situaţia aceasta începuse să fie cunoscută şi în afară de Executivă şi noi eram priviţi ca nişte caraghioşi. Am invitat de câteva ori pe Agamy la Executivă şi în discuţii foarte tari, atât eu, cât şi membrii Executivei i-am arătat că această situaţie nu poate să dureze mai departe şi că le cerem şlihimilor să fie şi ei disciplinaţi şi mai ceream să fim ţinuţi la curent cu problemele de emigrare, despre care, noi de la Executivă trebuia să aflăm din oraş, din zvonuri publice.

Agamy avea o atitudine rea şi uneori violentă, arătând că el singur este stăpân pe problemele de emigrare, ca delegat al Agenţiei Evreieşti, că nu avem dreptul să ne amestecăm şi că în ceea ce priveşte pe şlihimi, ei stau sub conducerea lui şi că activitatea lor este mai preţioasă decât a întregii Executive, care nu face nimic pozitiv şi care nu are decât să demisioneze.

Mai era şi altă cauză pentru care Agamy, în această perioadă 1946-1948, adică tot timpul cât am fost preşedinte, mă trata în modul sus-arătat. Eu mă apropiasem foarte mult de Bercu Feldman, care mă primea în biroul lui la Comitetul Democratic, prelucrându-mă pe linia democratică şi indicându-mi care trebuie să fie, după el, atitudinea organizaţiilor evreieşti, faţă de diversele probleme la ordinea zilei.

La rândul meu prelucram în diverse întruniri publice ale organizaţiei sioniste lozincile date de Feldman, cum a fost de pildă chestiunea alegerilor generale, desfiinţarea monarhiei, rolul şi activitatea Comitetului Democratic Evreiesc, etc.

Mulţi sionişti îmi spuneau din această cauză „sionistul lui Bercu Feldman". Această situaţie, adăugată la discuţiile şi conflictele avute cu Agamy, pe chestiunea emigrărilor şi

https://biblioteca-digitala.ro

şlihimilor, l-a determinat pe Agamy şi pe şlihimi să aibă faţă de mine o atitudine ostilă, constatând că nu sunt omul lor.

Această stare de lucruri a durat tot timpul cât am fost preşedinte între 1946-1948, la 30 mai, când a fost aleasă o nouă Executivă.

Abia în toamna anului 1948, au început relaţiile mele cu Agamy pe linia informaţiilor, în următoarele împrejurări:

În septembrie 1948, a avut loc descinderea de la Keren Kayemet (Fondul Naţional Evreiesc) şi arestarea lui Leon Itzkar.

Au început cercetările la Ministerul de Finanţe şi rezulta că afacerea va avea o amploare mult mai mare şi că în afară de Itzkar, Enciu Cohen, Leiba şi Rosenhaupt, care fuseseră arestaţi, de acum, se va proceda la noi arestări în rândurile conducătorilor sionişti.

S-au dus tratative cu Ministerul de Finanţe, tratative la care am luat şi eu parte, după dorinţa exprimată din cercurile ministerului şi după ce discuţiile avute cu o primă delegaţie sionistă formată din ing. Dascălu şi Ebercohn, au eşuat.

Ministerul de Finanţe cerea despăgubiri însemnate pentru prejudiciile ce ar fi rezultat din modul cum a lucrat Keren Kayemet.

Familiile celor arestaţi au apelat la mine să iau contact cu Agamy de al cărui referat depindea ca ministrul Rubin să fie de acord cu tranzacţia ce se discuta şi ca Agenţia Evreiască să execute această tranzacţie.

Am luat contact cu Agamy care s-a lăsat foarte greu în ceea ce priveşte tranzacţia şi mai ales suma ce se cerea.

Mi-a trebuit multă energie şi răbdare spre s-l putea convinge pe Agamy să accepte tranzacţia, în principiu. Dar el a profitat de această situaţie grea în care ne aflam conducătorii sionişti, printre care eram şi eu. Pentru a-şi aduce la îndeplinire planurile lui subversive de a căpăta informaţii.

Agamy mi-a spus că pentru a putea accepta tranzacţia, trebuie să fie informat asupra mersului tratativelor şi procesului ce se va face în cadrul tranzacţiei, asupra stării de spirit a sioniştilor cu privire la această afacere, asupra stărilor de lucruri din mişcarea sionistă şi din mijlocul populaţiei evreieşti, precum şi asupra chestiunilor generale la ordinea zilei.

Faţă de obiecţiile mele că sunt suferind, că vreau să fiu complet pasiv până voi putea pleca în Palestina, Agamy a răspuns că în alte condiţii el nu se amestecă în această chestiune, şi nu va propune Agenţiei Evreieşti să accepte tranzacţia.

În faţa acestui şantaj, am acceptat în principiu să încerc a-l ţine cu diversele chestiuni ce-l puteau interesa.

M-a sfătuit să mă folosesc de relaţiile mele cu Comitetul Democratic Evreiesc, respectiv cu Bercu Feldman. I-am arătat că Bercu Feldman nu este omul de la care să poţi afla ceva şi că din contră în întrevederile noastre, el mă prelucrează pe mine spre a merge pe linia lui.

Mi-a sugerat atunci ideea de a ţine contact cu deputatul Manolescu, care deşi era Comitetul Democratic, făcea parte din oamenii lui Filderman şi ştia că îmi era şi prieten şi în ultima vreme Agamy aflase că Manolescu era bine văzut atât la Comitetul Democratic, cât şi în cercurile parlamentare.

De asemenea, Agamy m-a sfătuit să iau, pentru chestiuni generale, contact cu A.L. Zissu, care l-a ţinut, spunea Agamy, tot timpul la curent pe Klarman, cu care era intim prieten, în diverse chestiuni şi informaţii; Klarman zicea Agamy, discuta în urmă cu el toate aceste informaţii.

https://biblioteca-digitala.ro

Agamy mi-a recomandat să nu-i spun lui Zissu că este vorba de el, căci ei nu erau în relaţii bune.

Agamy mai mi-a arătat că îl poate interesa şi orice fel de informaţii, mai mult sau mai puţin importante pe care le-aşi putea avea din discuţiile ce le voi avea cu diverşi fruntaşi sionişti.

Sub presiunea şantajului său, am urmat recomandaţiile lui Agamy.

L-am văzut de câteva ori pe deputatul Manolescu, care în afară de câteva informaţii cu privire la atmosfera şi lupta antisionistă ce se pregăteşte în cercurile oficiale şi ale Comitetului Democratic Evreiesc, mi-a comunicat prin noiembrie 1948, că s-ar fi alocat sume speciale în bugetul Statului în vederea unei cât mai perfecte echipări, educări şi pregătiri morale şi profesionale a Armatei, ceea ce am comunicat imediat lui Agamy în aceeaşi zi.

L-am întâlnit şi pe Zissu de 3 ori. Contrariu recomandaţiilor ce mi le-a dat Agamy, eu i-am arătat sincer lui Zissu despre faptul că Agamy mă şantajează, cerând informaţii şi că altfel nu vrea să se ocupe de chestiunea procesului.

I-am mai spus lui Zissu că ştiu de la Agamy că el îl ţinea la curent pe prietenul lui Klarman cu diverse chestiuni şi că îl rog să-mi transmită şi mie unele informaţii, pentru a face faţă presiunii lui Agamy.

Zissu cu temperamentul lui nervos, la început s-a făcut foc şi l-a înjurat pe Agamy că se pretează la acest şantaj, după cum l-a ocărât pe Klarman că i-a spus lui Agamy de unde are el informaţii.

Am făcut apel la Zissu să ţină seama că prietenul lui bun Leon Itzkar, care a fost cel mai intim colaborator al său, se află arestat şi că de tranzacţia în chestiune depinde salvarea sa.

Zissu mi-a arătat că faţă de această situaţie, va căuta să-mi procure ceva informaţii, cerându-mi să nu spun lui Agamy că le am de la dânsul.

În întrevederile pe care le-am avut cu Zissu, acesta m-a informat despre starea de nemulţumire a funcţionarilor şi muncitorilor referitoare la salariile lor mici faţă de costul vieţii: despre lipsurile de pe piaţă în toate domeniile şi în special în domeniul textile şi alimentar; despre starea de disperare a fostelor cercuri conducătoare româneşti, provocate de arestările oamenilor politici, despre modul cum au fost evacuaţi din conacele lor foştii moşieri.

Apoi Zissu mi-a arătat indignarea ce există în cercurile evreieşti referitor la descinderea de la Keren Kayemet şi la arestarea conducătorilor sionişti, în special a lui Itzkar, care, s-a dovedit acum, spunea Zissu, de câte simpatii se bucură.

De asemenea, Zissu mi-a spus că a făcut rea impresie că „Unirea" s-a ocupat de chestiunea descinderii de la fondurile sioniste, reproducând chiar facsimile în legătură cu ancheta şi în timpul anchetei.

La a patra întâlnire ce o stabilisem, Zissu nu a mai venit, înţelegând că el se eschivează de a continua.

O altă sursă de informaţii au fost discuţiile ce le aveam cu Mella Iancu. Astfel de la ea am aflat despre starea de agitaţie în care se aflau conducătorii sionişti, care o vizitează, din cauza că nimeni nu primeşte răspuns la cererile de paşaport, despre prelucrările ce se fac în diverse instituţii în contra sionismului şi a emigrărilor în Israel, despre faptul că la verificările de Partid ale membrilor evrei, se ţine în principal seama de faptul dacă au avut vreodată legături cu sionismul.

https://biblioteca-digitala.ro

De la un şef al haluţimilor Laiwandman, am aflat tot prin toamna anului 1948, că haluţimii nu sunt chemaţi la recrutare, întrucât sunt încorporaţi numai elementele de origine proletară ceea ce, de asemenea, am comunicat în aceeaşi zi lui Agamy, informaţia părându-mi-se mai importantă.

De la Jean Cohen am aflat într-o zi că este vorba să se facă în aceeaşi noapte arestări de conducători sionişti, ceea ce atunci însă nu a corespuns realităţii.

De la avocatul Schwefelberg am aflat că este vorba să se comaseze societăţile de asigurare şi că probabil că va rămâne fără serviciu, el fiind la contenciosul unei societăţi de asigurare.

În noiembrie 1948, avocatul Iancu Leiba, care fusese în chestiuni profesionale la Timişoara, mi-a spus că acolo este o stare de nelinişte şi chiar teamă de evenimente grave, provocate de acţiunea lui Tito, şi că a auzit că s-ar fi luat la frontieră măsuri de pază pentru a face faţă oricărei situaţii.

Şi această informaţie părându-mi-se mai importantă am transmis-o în aceeaşi zi lui Agamy.

Toate aceste informaţii le-am dat lui Agamy.

I-am dat apoi în scris conţinutul audienţei ce am avut-o la dl. Ministru de Interne Teohari Georgescu.

În toamna lui 1948, la un timp oarecare după descinderea de la fonduri şi arestarea lui Itzkar, au fost invitaţi la Ministerul de Interne aproape toţi conducătorii sionişti la dl. ministru adjunct Jianu; dr. Cornel Iancu, av. Kanner şi subsemnatul am fost primiţi în audienţe separate, de către dl. Ministru Teohari Georgescu.

Domnia sa, şi-a arătat nemulţumirea faţă de: modul cum a evoluat mişcarea sionistă, de propaganda pentru emigrare, care produce agitaţii şi împiedică lumea să se încadreze, de activitatea şlihimilor, de agitaţia tineretului şi mi-a comunicat că această stare de lucruri trebuie să înceteze.

D-sa mi-a spus că ştie că nu mai sunt preşedinte, dar că totuşi m-a invitat şi pe mine să-mi facă această comunicare, ca pe unul din conducătorii sionişti mai importanţi.

Am răspuns dl ministru că, fără a avea vreo calitate oficială, voi face tot ce este posibil pentru a determina autodizolvarea organizaţiilor sioniste şi răspândirea tineretului la casele lor, părăsind căminul în care erau adăpostiţi.

După audienţa la dl. ministru de Interne, am avut o întrevedere cu Bercu Feldman, arătându-i că sunt gata să prelucrez în rândurile sioniste această cererea d-lui ministru de Interne.

Feldman a fost de acord şi m-a rugat să fac acest lucru fără întârziere.

Am convocat pentru a doua zi tineretul prin Laiwandman la o reuniune şi pentru seara la altă reuniune, pe toţi conducătorii care au fost în audienţă la d-nii miniştri Georgescu şi Jianu.

Am cerut tineretului să fie disciplinat, arătându-i gravitatea situaţiei, am cerut să dispună ei singuri în calitate de conducători ai haluţimilor părăsirea căminelor de haluţimi.

Cei câţiva tineri care au fost la reuniune, s-au declarat de acord, şi în prezenţa lor am vorbit la telefon cu Bercu Feldman, pentru a pune la dispoziţie haluţimilor foi de drum pentru a pleca acasă, ceea ce Feldman a şi făcut, prin Bacalu de la Federaţia de Comunităţi Evreieşti.

La întâlnirea cu conducătorii sionişti fiecare a expus discuţiile ce au avut loc la Minister şi s-a hotărât autodizolvarea organizaţiilor sioniste.

https://biblioteca-digitala.ro

Toate aceste chestiuni, adică atât audienţe, cât şi cele de mai sus, care au urmat audienţei, le-au comunicat lui Agamy.

Am mai comunicat lui Agamy stadiul anchetei referitoare la procesul fondurilor, precum şi starea de spirit a conducătorilor sionişti şi a sioniştilor faţă de acest proces.

În altă ordine de idei am descris lui Agamy starea de spirit a populaţiei evreieşti faţă de emigrări şi scenele care au loc în faţa Direcţiei Paşapoartelor de lângă Palatul Republicii din Calea Victoriei, unde lumea aşteaptă zile întregi răspunsul la cererile de paşaport.

I-am mai arătat marele curent ce există pentru învăţarea limbii ebraice şi lipsa completă de cărţi de limba ebraică, cerându-i să facă demersuri pentru trimiterea de manuale de limba ebraică din Israel.

În altă ordine de idei, am rugat pe Agamy să transmită Congresului Mondial Evreiesc în străinătate o corespondenţă prin care ceream ca biroul European al Congresului să fie de acord cu cererea lui Feldman Bercu ca Secţiunea de aici a Congresului să funcţioneze în condiţii restrânse până când el va vedea în mod definitiv dacă comuniştii evrei se raliază sau nu la Congres.

Am explicat în această corespondenţă că deşi majoritatea a hotărât autodizolvarea totuşi trebuie trecut peste această hotărâre, şi admis punctul de vedere al lui Bercu Feldman.

Pe Bercu Feldman l-au cunoscut personal toţi conducătorii din străinătate ai congresului, cu ocazia adunării generale de la Montreux, din vara anului 1948.

Biroul European al congresului a acceptat cererea lui Feldman, transmisă şi susţinută de mine prin sus-zisa corespondenţă.

Între timp tranzacţia cu Ministerul a fost executată, plătindu-se suma de bani cerută de Ministerul de finanţe.

Am profitat de acest fapt şi am întrerupt contactul cu Agamy. Dar în toamna anului 1949, înainte de plecarea sa definitiv din ţară, fiind rechemat în Israel, mi-a cerut să-l vizitez acasă la el, ceea ce am şi făcut.

Cu această ocazie, Agamy mi-a făcut următoarea comunicare: într-o întrevedere care a avut-o la Paris cu dr. Joe Schwartz, directorul pentru Europa al Jointului, a obţinut de la acesta fondurile necesare pentru ajutorarea sioniştilor şi susţinerea curentului de emigrare în România.

Agamy mi-a făcut o întreagă expunere, arătându-mi planul lui de a da pe această cale posibilitatea tineretului haluţian, şi sioniştilor lipsiţi de mijloace de a rezista, fără să aibă nevoie să se încadreze până când vor exista posibilităţi de emigrare.

El a spus că populaţia evreiască care vrea să emigreze, trebuie să ştie să lupte pentru drepturile ei, adică să insiste să ceară să revină de nenumărate ori cu cererile de paşapoarte, să menţină activă şi agitată starea de spirit cu privire la emigrare, pentru ca autorităţile să se poată convinge că este vorba de un curent de emigrare care nu poate fi oprit.

Agamy mi-a arătat că o parte din ajutoare s-au şi dat şi întrucât el pleacă din ţară vrea să ştie că există o persoană sionistă care să se ocupe de această problemă

Agamy mi-a spus că discutând chestiunea cu Mella Iancu, dânsa a sugerat numele meu. I-am răspuns că eu am din timpul războiului experienţa acestei acţiuni de ajutorare şi că voi reflecta asupra propunerii făcute.

Agamy a adăugat că acela ce se va ocupa va trebui să stea în legătură cu Halevy şi Mordehai de la Legaţia Israel.

În acelaşi timp a adăugat că trebuie profitat de acest prilej, pentru a avea totdeauna o imagine clară şi precisă a stării de spirit a populaţiei evreieşti în legătură cu emigrarea,

https://biblioteca-digitala.ro

obţinând în acest sens toate informaţiile respective care trebuie aduse pe toate căile, directe şi indirecte, la cunoştinţa factorilor responsabili ai guvernului.

De asemenea, trebuie cunoscute la Legaţie toate aceste date pe baza cărora Legaţia va fixa atitudinea ei. Rezulta evident din cele spuse de Agamy că el voia să folosească ajutoarele Jointului pentru a menţine o stare de agitaţie cu privire la emigrare, în speranţa că pe această cale se va putea obţine din partea guvernului o decizie favorabilă pentru emigrare.

După discuţia cu Agamy, am avut o întrevedere cu Mella Iancu, în care am exprimat surprinderea mea că m-a băgat în această chestiune, sugerând lui Agamy numele meu. Mella a recunoscut greşeala comisă, spunând că a crezut că este vorba de o simplă acţiune de ajutorare.

I-am arătat lui Mella că nu vreau să accept propunerea lui Agamy, că sunt suferind şi aştept să plec cât mai curând în Israel şi am rugat-o pe ea ca să comunice la Legaţie că nu mă pot ocupa.

Mella mi-a precizat că va da ca motiv că sunt suspectat de către Securitate şi că nu este bine să mă ocup de această chestiune. Mella a transmis acest răspuns la Legaţia lui Mordehai. Agamy între timp a plecat.

Ştiu ca inginerul Iakerkaner a preluat sarcina de a împărţi ajutoarele băneşti sioniştilor.

Multă vreme nu am mai avut nici un fel de contact cu Legaţia.

Într-o zi, cred prin luna martie sau aprilie 1950, m-am dus la Legaţie să iau prelungirea vizei de intrare în Palestina întrucât cea veche expirase şi voiam să depun la dosarul de la Direcţia Paşapoartelor o nouă dovadă din partea Legaţiei, crezând că această dovadă este necesară.

Cu această ocazie Halevy şi-a exprimat regretul că nu m-am ocupat de împărţirea ajutoarelor.

Mi-a arătat în acelaşi timp că ar vrea să ştie în mod obiectiv şi sincer care este starea de spirit a populaţiei cu privire la emigrare, cauzele acesteia, cum se manifestă această strare de spirit, dacă solicitatorii de paşapoarte insistă asupra rezolvărilor, ce fac conducătorii sionişti cu cererile lor şi care sunt intenţiile lor, pentru că vrea să facă un raport în legătură cu această problemă în Israel.

Am avut cu Halevy până la arestarea mea în iulie 1950, trei întrevederi în care l-am informat atât asupra unor probleme generale ca situaţia evreilor faţă de Legea avocaţilor, exproprierea urbană, a farmaciilor, desfiinţarea comerţului particular, cât şi despre faptul că:

- întreaga conducere sionistă este foarte îngrijorată că nu se primesc răspunsuri la cererile de paşapoarte, afară de unele excepţii cum sunt: av. Dulberg, Laiwandman Israel, Rosenbaum, Rosenhaupt care primise soluţii favorabile, Litmann care primiseră respingerea şi Dan Ieşeanu care primise o invitaţie să depună o completare de acte;
- că Dulberg, Laiwandman şi Rosenbaum au şi plecat în Israel;
- că lui Rosenhaupt i s-a retras paşaportul o zi înainte de plecare şi că Mendelovici a fost întors de la Constanţa;
- că toţi conducătorii sionişti au făcut cereri de revenire pentru rezolvarea cererilor lor;
- că se aşteaptă venirea noului ministru Avriel, pentru a fi rugat să facă demersuri oficiale pentru conducătorii sionişti;
- că în mijlocul populaţiei este un mare curent de emigrare;

https://biblioteca-digitala.ro

- că în faţa Direcţiei Paşapoartelor staţionează zilnic sute de oameni;
- că la circumscripţiile de Poliţie unde s-au împărţit formularele pentru cerere de Paşaport, a fost o foarte mare afluenţă şi aglomeraţie;
- că într-o zi la direcţia Paşapoartelor un funcţionar superior a venit la balcon şi a sfătuit lumea să se împrăştie, căci se lucrează intens la revizuirea tuturor cererilor şi că treptat-treptat, toate cererile vor fi rezolvate, trimiţându-se acasă răspunsurile, adăugând că cei ce au fost respinşi să depună cereri de revenire;
- că Bercu Feldman mi-a comunicat că zvonurile despre o emigrare masivă sunt absolut neîntemeiate şi că singura cale este aceea a cererilor individuale care sunt rezolvate de la caz la caz;
- că Şeful Rabin dr. Rosen mi-a vorbit într-o zi de poziţia grea care el o are, în calitate de şef rabin al comunităţilor, faţă de lupta antisionistă dusă de Comitetul Democratic;
- că tot şeful rabin mi-a povestit despre chestiunea participării sale la deschiderea sicriului care conţinea osemintele unui mare rabin, ce erau transportate în Palestina, fiind bănuieli că ar exista lucruri nepermise ascunse în sicriu, dar că în realitate nu s-a găsit nimic şi că la această deschidere s-au respectat sub conducerea sa, toate formele religioase indicate în asemenea împrejurări;
- că eu am primit cererea de respingerea paşaportului;
- că la mine acasă a avut loc o descindere fără nici o urmare;
- la una din aceste întrevederi a asistat şi Mordehai.

La 10 iulie am fost arestat.

Revenind acum asupra activităţii mele ca preşedinte al organizaţiei sioniste mai arăt că în voiajele ce le-am făcut în străinătate ca participant la Congresele sioniste din Basel în decembrie 1946 şi din Karlovi Vary şi Zürich în 1947, am stat de vorbă cu conducătorii organizaţiei sioniste mondiale printre care rabinul Fisman, dr. Dobkin, dr. Snech, dr. Goldmann, cărora pe de o parte le-am arătat modul cum populaţia evreiască a fost repusă în drepturile ei, iar pe de altă parte le-am arătat marele curent sionist şi de emigrare ce există şi completa libertate de organizare şi propagandă pe care o are organizaţia sionistă, cerând ca să se trimită pentru România un număr mai mare de certificate de intrare în Palestina, cele existente fiind insuficiente.

La Congresul din Basel am participat împreună cu o delegaţie numeroasă printre care mai îmi amintesc pe: Dan Ieşeanu, Löwenstein, Laiwandman, Leon Itzkar, Iancu Leiba, Samuel Rosenhaupt, d-na Perlberger avocat Kanner, Tully Rosenthal, Enciu Cohen şi alţii pe care nu mi-i mai reamintesc.

Din străinătate au fost în ţară: dr. Snech, Namir, Idelsohn, dr. Joe Schwartz, care au avut contact cu toate cercurile evreieşti şi sioniste şi cu Comitetul Democratic Evreiesc.

Şi pe aceştia i-am informat în calitatea mea de preşedinte în sensul mai sus-arătat, ei însăşi luând cuvântul la întruniri publice şi la diversele grupări şi constatând marea afluenţă de la aceste manifestaţii.

Atât lui Halevy în cele trei întrevederi pe care le-am avut cu el la Legaţia Israel cât şi conducătorilor mondiali mai sus citaţi, pe care i-am văzut fie în străinătate, fie aici în ţară, cu ocazia vizitelor lor, le-am explicat că acest mare curent de emigrare se explică atât prin marea propagandă făcută de organizaţiile sioniste, prin starea de spirit creată de speranţa din ce în ce mai certă a creării unui Stat Evreu şi apoi chiar prin crearea Statului Israel în 1948, cât şi prin situaţia în care se găseşte burghezia evreiască, din ţară în urma procesului de socializare care se efectuează pe linie consecventă şi rapidă.

https://biblioteca-digitala.ro

Pe linia aceasta arătam cum o parte însemnată din categoriile sus-zise de evrei rămân fără ocupaţie în urma desfiinţării comerţului particular, a exproprierii industriilor, a desfiinţării comerţului ambulant şi a tuturor aşa-ziselor afaceri pe picior pe care mulţi evrei le exercitau după ce au fost declasaţi în timpul războiului, a modificărilor legii avocaţilor, care lăsau în afară de Barou şi mulţi avocaţi evrei, a comasării unor societăţi ca cele de petrol de asigurare care reduceau numărul personalului.

Această socializare precum şi imposibilitate pentru cei mai mulţi din burghezi de a se încadra în condiţiile de muncă ale noului regim, are drept efect dorinţe de a-şi căuta rezolvarea problemei lor individuale în cadrul unui Stat burghez, cum este Statul Israel, la care se adaugă după cum am arătat şi propaganda continuă a mişcării sioniste.

Ţin să arăt că toţi aceşti conducători sionişti ne îndemnau să întărim şi mai mult activitatea noastră propagandistică, pentru că curentul de emigrare să ajungă la maximum, ei ne arătau că ţinta finală trebuie să fie emigrarea tuturor evreilor din România, că măsurile luate în favoarea evreilor nu vor putea niciodată să fie oprite, chiar sub regimul comunist, că regimul comunist urmăreşte deziudaizarea şi asimilarea evreilor şi că singura rezolvare a problemei evreieşti nu poate fi decât crearea statului evreiesc în Palestina.

Când noi le arătam că nu sunt certificate de intrare în Palestina (aceasta înainte de crearea Statului Israel) ei răspundeau că evreii trebuia să încerce să ajungă în Palestina, chiar fără certificate, folosind tot felul de vase „chiar şi pe o coajă de nucă trebuie plecat".

Când noi le-am arătat pericolele unei astfel de expediţii, ei răspundeau că nu contează unele sacrificii şi că dacă unii vor pieri, alţii vor ajunge totuşi. În orice caz ei cereau ca între timp să fie câştigat tineretul, în mijlocul căruia trebuia să existe o permanentă agitaţie sionistă pentru ca el să nu fie câştigat de idea rămânerii pe loc în ţară de origină, renunţând la emigrare.

Recunosc că toate aceste păreri ale unor personalităţi şi conducători mondiali evreieşti aşa cum sunt cei arătaţi, aveau o influenţă covârşitoare asupra noastră, care în orice caz de zeci de ani eram împătimiţi şi orbiţi de ideea necesităţii statului evreiesc.

Sub avalanşa pornirii lor contra a tot ce nu este naţionalism şi sionism, argumentele noastre despre o îndreptare şi schimbare a situaţiei, cădeau complet şi noi rămâneam sub influenţa completă a părerilor acestor conducători şi la rândul nostru, până la urmă, propovăduiam în mijlocul populaţiei evreieşti, ideile lor.

Mai arăt că purtarea lui Agamy şi a şlihimilor reprezintă o ticăloasă acţiune de spionaj, după cum la fel de ticăloasă a fost presiunea şi şantajul exercitat asupra mea de către Agamy, pentru a-i procura informaţii.

De asemenea, acţiunea de ajutorare ce a făcut-o cu banii Jointului era în realitate o acţiune de agitare a curentului de emigrare, făcută cu intenţia de a împiedica oamenii să se încadreze şi de a-i menţine cu orice chip pe linia emigrării.

După cum am arătat mai sus şi în împrejurările deja expuse, eu însumi m-am pretat sub influenţa şi presiunea lui Agamy şi Halevy să le dau informaţii de ordin evreiesc, şi de ordin general, ceea ce constituie o acţiune de spionaj şi în acelaşi timp am fost unul dintre cei ce am agitat continuu casele evreieşti pentru ideea de emigrare, lucrând sub influenţa pătimaşă a ideii naţionaliste a necesităţii cu orice preţ, a creării unui stat Evreiesc.

După ce am făcut până aici expunerea activităţii mele până în ziua arestării, arătam care este situaţia soţiei mele.

În cursul anului 1947, dorind soţia mea, Suzana, să aibă o ocupaţie, spre a putea avea şi un salariu şi o încadrare, am încadrat-o printre funcţionarii Congresului Mondial Evreiesc.

https://biblioteca-digitala.ro

În 1948 însă, birourile Congresului au fost reduse la minimum posibil, astfel că a fost şi dânsa comprimată.

În vara lui 1948 a făcut o cerere de angajament la Aşezămintele culturale „N. Bălcescu", unde era un loc liber de dactilografă.

A făcut câteva zile un fel de probă, care a reuşit bine, căci soţia mea a fost înainte de a ne cununa, mulţi ani funcţionară.

Cu toate acestea i s-a comunicat că dl. Ionaşcu, directorul instituţiei, când a aflat că este vorba de un astfel de angajament, a declarat că nu poate fi angajată.

Atunci m-am plâns şi lui Bercu Feldman de această procedare.

În toamna anului 1948 am aflat că la Legaţia Israel se căuta o bună dactilografă şi traducătoare pentru Oficiul de Presă. L-am rugat pe Agamy să o angajeze pe Suzana, care este o bună funcţionară rutinată

După câtva timp mi-a spus că s-a hotărât să fie angajată.

După ce am început eu să-i dau informaţiile lui Agamy, am rugat-o pe Suzana în câteva rânduri, în toamna anului 1948, să transmită lui Agamy relaţii cu privire la ancheta ce se făcea la Ministerul de Finanţe şi la cererile Ministerul pentru Tranzacţie, în legătură cu procesul fondurilor sioniste, proces despre care Legaţia şi Agamy trebuiau informaţi, întrucât Agenţia Evreiască pe baza referatului Legaţiei, trebuia să plătească suma de bani cerută de Ministerul de Finanţe.

Am mai rugat-o pe soţia mea să transmită lui Agamy un referat scris, asupra audienţei ce am avut-o la dl. ministru Teohari Georgescu.

Agamy mi-a cerut acest referat după ce eu însumi i-am făcut personal la Legaţie, descrierea audienţei.

Am mai rugat-o să transmită convorbirea avută cu Bercu Feldman, după audienţă la dl. ministru Georgescu.

Am mai rugat-o să ceară la Legaţie a se comanda cărţi ebraice în Israel, dat fiind marea lipsă de astfel de manuale.

Despre toate celelalte informaţii, cât şi în general despre toată activitatea mea în legătură cu Agamy, soţia mea nu a avut nici o cunoştinţă.

Ea nu făcea parte nici o dată din mişcarea sionistă, nu cunoştea dedesubturile mişcării şi nici nu era dornică să le cunoască, fiind complet pasivă şi dezinteresată faţă de ideea şi mişcarea sionistă.

Cu atât mai puţin aş fi fost în stare să-i comunic ceva în legătură cu activitatea mea informativă.

Pentru că în general nu o ţineam la curent cu activitatea mea, ştiind că aceste probleme nu o interesează, şi pentru că am vrut s-o ţin cu tot dinadinsul departe de astfel de chestiuni periculoase, ceea ce era foarte natural atât pentru siguranţa ei cât şi a mea.

Informaţiile de mai sus pe care le-am transmis le consideram oficiale şi în interesul unei bune soluţionări atât a procesului cât şi a sistării oricăror influenţe din Palestina asupra grupărilor sioniste după audienţa de la dl. Ministru de Interne.

Am convingerea că chiar dacă aş fi cerut să dea alte informaţii, nu ar fi făcut-o, ci m-ar fi împiedicat şi pe mine să o fac, dat fiind că soţia mea este un om ponderat şi cuminte şi putând fi obiectivă ca nesionistă, m-ar fi împiedicat şi pe mine să duc o astfel de activitate informativă.

Soţia mea ştia că mă duc la Agamy, din când în când în legătură cu diversele faze ale procesului fondurilor, în care eram şi eu personal interesant, până a fi fost scos din cauză.

https://biblioteca-digitala.ro

Despre alt substrat nu avea nici o cunoştinţă.

De altfel, părerea lui Suzana faţă de cei de la Legaţie era foarte rea, considerând că se poartă cu funcţionarii ca nişte imperialişti coloniali cu indigenii.

După plecarea lui Agamy, am rugat-o într-o zi să-i transmită lui Halevy o informaţie.

Nu-mi aduc aminte dacă era vorba de informaţia referitoare la scena petrecută la direcţia Paşapoartelor când un funcţionar superior a comunicat publicului că toate cererile vor fi treptat-treptat rezolvate, sau de informaţia căpătată de la Şeful Rabin dr. Rosen, în legătură cu deschiderea sicriului unui mare rabin, informaţie despre care am vorbit mai sus, când m-am ocupat de informaţiile date lui Halevy.

Suzana, soţia mea a primit rău rugămintea mea, arătându-mi cât de rău se poartă Halevy cu dânsa, cum o schimbă de la un birou la altul, şi chiar la ghişeu, ceea ce era departe de a fi fost în atribuţiile ei, şi cât de nepoliticos este, lăsând-o să stea în picioare, atunci când în interes de serviciu trebuie să se ducă în biroul său.

Am mai rugat-o mai târziu să-i comunice că am primit înştiinţarea că mi s-a respins cererea de paşaport, şi apoi că a avut loc o descindere fără urmări la mine acasă, precum am mai spus în legătură cu relaţiile mele cu Agamy, tot astfel soţia mea nu ştia nimic în legătură cu relaţiile mele cu Halevy şi nici până astăzi nu ştiu dacă mi-a satisfăcut sau nu rugămintea de a-i transmite lui Halevy informaţiile de mai sus.

Adaug că starea de spirit a soţiei mele era de aşa natură, încât ea era fericită când mă retrăgeam din vreo activitate.

Astfel când am refuzat să mai mă ocup de emigrare, pe timpul războiului, când am demisionat de la Organizaţia sionistă în 1948, când am dizolvat Partidul Evreiesc, şi când s-a închis biroul Congresului, ea era extrem de mulţumită, cerându-mi să nu mă mai ocup de nici o activitate publică.

În afară de informaţiile de care vorbesc mai sus, am rugat-o pe Suzana să transmită lui Agamy şi Halevy câteva scrisori în legătură cu Congresul Mondial Evreiesc, pentru ca ei să le transmită mai departe Biroului Congresului din Paris sau Geneva.

În aceste scrisori arătam care este situaţia de aici a Secţiunii Congresului după ce ne-am întors de la Conferinţă de la Montreux.

Comitetul Democratic Evreiesc trebuia să ne dea un răspuns precis dacă vor sau nu să colaboreze la secţiunea Congresului pentru a şti dacă această Secţiune mai poate exista sau nu.

Până în martie 1949, cu toate insistenţele mele pe lângă Bercu Feldman de a ne da un răspuns, acest răspuns nu a fost dat.

În martie 1949, Comitetul Secţiunii din România a Congresului Mondial Evreiesc, a decis autodizolvarea Secţiunii, numindu-mă lichidator.

Am raportat imediat această situaţie lui Bercu Feldman.

Acesta s-a arătat foarte supărat că s-a putut lua o astfel de hotărâre de autodizolvare, atât timp cât încă eram în discuţii cu Comitetul Democratic.

I-am arătat că comitetul meu de la congres, a crezut că nu mai poate aştepta acest răspuns, stând într-o stare de provizorat, mai ales după ce toate organizaţiile cu caracter naţional au fost autodizolvate, considerând şi temându-se Comitetul ca într-o zi să nu i se aducă o acuzare din faptul că nu s-a autodizolvat.

Feldman mi-a cerut expres „să nu dizolv Secţiunea. Să reduc biroul. Să păstrez firma. Să primesc un local mai mic al lor vizavi de Ateneu. Să le cedez localul mare din str. Popa Rusu. Să comunic la Biroul European această cerere a lui. Să o susţin şi eu cu toate

https://biblioteca-digitala.ro

argumentele ce le cred bune şi în special pe baza că există încă posibilitatea unei colaborări cu C.D.E. de la care se aşteaptă încă un răspuns".

Am satisfăcut cererea lui Filderman, şi am redactat referatul respectiv, prin care arătam toate motivele pentru care cererea expresă a lui Feldman nu putea fi refuzată şi am rugat pe cei de la Legaţie să transmită acest referat la Paris sau la Geneva şi că în cazul când unul din ei, Agamy sau Halevy s-ar afla la Paris îi rugam să ia contact personal cu conducătorii Congresului pentru a le explica că cererea lui Feldman nu poate fi refuzată sub nici o formă şi că deci Biroul european să confirme situaţia pe care Feldman o propune, adică un birou restrâns condus de mine cu menţiunea firmei „Secţiunea din România a Congresului Mondial Evreiesc".

După un timp am primit tot prin legaţie răspunsul afirmativ la cererea mea.

Mai târziu am mai făcut unul sau două referate, în care arătam că situaţia este staţionară, că de la Feldman nu am primit încă răspuns, că de câteva ori vorbeam cu el, primeam de la el răspunsul că trebuie să aştept momentul oportun şi că nu am nici un motiv să fiu îngrijorat din moment ce nimeni nu m-a deranjat până acuma pentru chestiunea Congresului. În aceste referate arătam situaţia neplăcută în care mă aflam, faţă de fostul comitet al Secţiunii Congresului care hotărâse autodizolvarea, cerea totuşi prelungirea situaţiei de până atunci, demonstrând că dizolvarea intempestivă a Biroului congresului ar putea fi interpretată ca un act de sabotare a intereselor Comitetului Democratic şi că în acelaşi timp s-ar distruge pentru totdeauna orice posibilitate de colaborare, aici şi în toate ţările cu regim comunist, a Congresului Mondial cu comuniştii evrei.

Referatele mele au fost toate admise, ca dovadă că Biroul European a fost de acord cu formula propusă de Bercu Feldman şi transmisă de mine, acord pe care mi l-a comunicat şi mie şi direct lui Bercu Feldman la Comitetul Democratic.

Am transmis prin soţia mea la Legaţie această corespondenţă, pentru motivul că voiam să dezvolt pe larg consideraţiile pentru care ceream admiterea formulei Feldman şi situaţia grea în care m-aş fi găsit eu personal dacă ea nu ar fi fost admisă.

Acordul de care vorbesc mai sus l-am primit tot prin Legaţie.

Am arătat mai sus că pe baza acestui acord a Biroului european şi a cererii lui Bercu Feldman, Biroul Congresului a fost menţinut până în iulie 1950, cu puţin timp înainte de arestarea mea, când, după ce localul biroului a fost rechiziţionat, Feldman mi-a comunicat că este momentul de a închide biroul.

Trecând la altă ordine de idei, a informaţiilor, declar după cum am arătat şi în altă parte a acestei declaraţii că diversele informaţii pe care le-am transmis în diverse epoci, fie la Istanbul, biroul Agenţiei Evreieşti de acolo, fie la Geneva lui Sali Maier, prin Wilhelm Fischer, fie lui Agamy şi Halevy, mi le-am procurat prin contactul ce l-am avut cu conducătorii Centralei şi a diverselor ei secţiuni cu Feldman, dr. Şafran, av. Gruber. Delegaţii Crucii Roşii Internaţionale, în România, cu diverşi sionişti ca L.B. Wexler, Mella Iancu, avocat Feller, cu cercurile haluţiene printr-un conducător al lor Israel Laiwandman şi apoi pentru epoca a doua prin contactul ce l-am avut cu comitetul democratic prin deputatul Manolescu, cu A.L. Zissu, cu Mella Iancu, cu Israel Laiwandman, din cercurile sioniste mature şi haluţiene, precum şi prin informaţiile ocazionale primite de la diverşi oameni indicaţi mai sus la locul respectiv, ca Şeful Rabin dr. Rosen, Bercu Feldman, Iancu Leiba, av. Jean Cohen, av. Schwefelberg. O bună parte din informaţii referitoare la starea de spirit generală şi evreiască, la starea legislativă cu diversele ei consecinţe, la procesul de socializare, şi la altele asemănătoare, erau rezultatul celor ce vedeam şi ştiam eu personal în calitatea mea de avocat, om politic şi conducător sionist.

https://biblioteca-digitala.ro

În ceea ce priveşte pe şlihimi arăt că i-am cunoscut după cum am mai indicat la locul respectiv, dar nu am avut cu ei nici o legătură pe linie de spionaj, singura legătură ce am avut-o fiind aceea cu Agamy şi nu cu ceilalţi şlihimi, care lucrau cu Agamy.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

4 ianuarie 1952

De unde cunoşti dumneata reşedinţa secretă a Agenţiei Evreieşti din Istanbul?

Ştiam încă din anul 1941, că la Istanbul, există creat de curând, un birou al Agenţiei Evreieşti, pentru emigrare, pentru ţările din Europa. Aceasta o ştiam de la preşedintele de atunci al Oficiului Palestinian din România, avocatul Mayer Segall. Mai târziu în anul 1942, adică aproximativ după un an de zile de la instaurarea mea ca preşedinte al Organizaţiei Sioniste, am primit corespondenţă de la Istanbul în urma cărui fapt am aflat că există acolo o agentură a Agenţiei Evreieşti patronată de cercurile englezeşti, care se ocupa atât cu ajutorarea cercurilor sioniste şi haluţiene din ţările din Europa, cu problemele de emigrare cât şi cu strângerea de informaţii economice, politice şi militare, în folosul Intelligence Service-ului.

Arătaţi în ce împrejurări aţi discutat cu avocatul Segall, chestiunea biroului de emigrare din Istanbul, al Agenţiei Evreieşti, şi ce anume aţi discutat?

În cursul anului 1941, vizitam Oficiul Palestinian în calitatea mea de preşedinte al Organizaţiei Sioniste şi luam legătura cu av. Segall, preşedintele Oficiului Palestinian de emigrare, care era sub ordinul organizaţiei sioniste. Interesându-mă şi întrebându-l asupra stărilor de lucruri în legătură cu problema emigrării şi cum ţine contactul cu Agenţia Evreiască din Istanbul, el mi-a răspuns că la Istanbul s-a instalat Barlas care era delegatul Agenţiei Evreieşti pentru emigrarea din ţările europene, şi mi-a spus că ţine legătura cu Barlas prin corespondenţă oficială. Barlas anunţase şi Executiva Sionistă despre faptul că el s-a instalat, în calitate de reprezentant al Agenţiei Evreieşti pentru problemele de emigrare, la Istanbul. Acest fapt mi l-a spus la venirea mea la Executivă secretarul organizaţiei sioniste Fränkel, care printre rapoartele ce mi le-a dat, mi-a comunicat şi acest fapt.

Dumneata ai afirmat mai sus că ai aflat de Agenţie din Istanbul de la Segall şi acum faci afirmaţia că ai aflat de la Fränkel. Care este adevărul?

Prima dată am aflat de la avocatul Segall, căci în prima zi de la instalarea mea am avut discuţia cu av. Segall, dat fiind că problemele de emigrare ale oficiului prezidat de el şi asupra cărora trebuia să fiu informat, erau cele mai importante.

Deci Executiva Sionistă avea legături cu Istanbulul, chiar de la instalarea dumitale şi chiar şi mai înainte?

Da. Avea legături şi mai înainte, iar după instalarea mea ca Preşedinte la circa două luni de zile, eram în luna mai, am primit prin haluţimii Sunea şi Tenenbaum o scrisoare din partea Biroului din Istanbul prin care îmi cerea mie personal să informez biroul din Istanbul asupra situaţiei populaţiei evreieşti cât şi a transmite informaţii economice, politice şi militare.

https://biblioteca-digitala.ro

Unde ţi-a adus această scrisoare şi cine mai era de faţă?

Scrisoarea mea a dus-o la mine acasă cei doi haluţimi. Nu mai era nimeni de faţă.

Ce aţi discutat cu această ocazie?

Cu această ocazie, Sunea şi Tenenbaum mi-au dat un plic închis adresat mie personal, fără timbre, fără să fie altceva scris pe el în afară de adresa mea. După aceasta mi-a spus, că au mai primit şi alte scrisori pentru organizaţiile haluţime. Mi-au comunicat că dacă am ceva de răspuns, să le transmit tot lor scrisoarea pe care vor veni s-o ia, şi ei o vor preda conform instrucţiunilor ce au primit, curierului, spunându-mi că au ordin ca legăturile cu Istanbulul să le ţin numai prin dânşii.

Arată dumneata întreg cuprinsul acestei scrisori?

Această scrisoare cuprinde următoarele:

„Dragă Benvenisti,

Am luat cunoştinţă de faptul că aţi fost ales preşedinte al Organizaţiei Sioniste din România. Vă informăm că Agenţia Evreiască a creat la Istanbul o agentură din care face parte Barlas, Moirbuch şi Vania. Scopul acestei agenturi este pe de o parte să se ocupe cu problemele de emigrare şi de ajutorare a haluţimilor în toată activitatea lor precum şi de a procura informaţii din ţările satelite ale Germaniei, cu caracter economic, politic şi militar, rugându-mă pe mine să culeg şi să le transmit astfel de informaţii, care şi ei la rândul lor le vor trimite Intelligence Service-ului.

M-au întrebat dacă accept această misiune sus descrisă şi m-au rugat să le răspund prin haluţimii care îmi vor aduce scrisoarea, în urma căreia voi primi instrucţiuni. Scrisoarea era semnată de Vania".

Dumneata ai acceptat propunerea agenturii de spionaj a Intelligence Service-ului de a lucra în folosul lor în România?

Da, am acceptat şi am scris şi o scrisoare în acest sens şi am cerut să mi se trimită instrucţiuni. Acest răspuns l-am trimis tot prin haluţimi care mi-au adus scrisoarea, şi care trebuia s-o predea curierului care adusese corespondenţa din Istanbul.

Ce încredere ai avut dumneata în Tenenbaum şi Sunea?

Ei erau conducătorii unei grupări haluţiene „Gordonia" şi însuşi faptul că din Istanbul li se transmitea lor corespondenţa era un motiv să am şi eu încredere în ei. Arăt că după circa 8-10 zile ei au venit să ia răspunsul acasă la mine, eu le-am predat scrisoarea adresată de mine Biroului Agenţiei Evreieşti din Istanbul şi le-am recomandat să fie prevăzători şi foarte atenţi cu această scrisoare, dacă ea ar încape pe mâna autorităţilor ar da loc la o adevărată nenorocire. Le-am mai cerut să nu mai mă viziteze la mine acasă, ci să vină când au ceva de predat la biroul organizaţiei sioniste din str. Anton Pann, pentru ca vizitele lor acasă la mine să nu atragă atenţia Siguranţei, în cazul când sau ei sau ea am fi fost supravegheaţi.

Cum a ajuns această scrisoare în Istanbul?

Eu am predat scrisoarea haluţimilor, care la rândul lor au predat-o curierului care a redus corespondenţa. Eu nu ştiu cine era acest curier şi nu am avut contact cu el.

De ce nu ai cunoscut pe acel curier?

Sunsea şi Tenenbaum mi-au comunicat că ei au dispoziţii categorice de la Istanbul în sensul ca ei să-mi aducă şi să i-a de la mine corespondenţa, fără ca eu să stau în contact cu

https://biblioteca-digitala.ro

curierul. Faţă de această explicaţie şi faţă de disciplina care şi eu o arătam măsurilor şi dispoziţiilor date de Agenţie Evreiască am socotit că trebuie să mă supun procedurii şi instrucţiunilor date de biroul din Istanbul, unde Barlas reprezenta cu Averbuch şi Vania însăşi Agenţia Evreiască. Faţă de faptul că ştiam cine este Barlas, care a fost cu ani înainte şi în România cred că prin 1936 sau 1937, când l-am cunoscut şi personal la Oficiul Palestinian, când el a venit să inspecteze fiecare Palestinian din ţară (toate aceste oficii din Europa depinzând de el) precum şi să organizeze posibilitatea de emigrare în Palestina, am avut încredere că sunt persoane autorizate şi oficiale ale Agenţiei Evreieşti din Ierusalim, cu toate că pe Averbuch, Agamy şi Vania nu-i cunoşteam. Mai târziu adică în 1948 am aflat de la Agamy că Vania era numele mic al unuia Hadari.

Arată când ai primit primele instrucţiuni de la Istanbul, de la cine şi prin ce mijloace?

Pe la sfârşitul lunii iunie 1941 am primit pe aceeaşi cale adică prin Sunea şi Tenenbaum o scrisoare în limba franceză, adresată pe numele meu. Scrisoarea mi-a fost predată în str. Anton Pann, la Organizaţia Sionistă, semnată tot de Vania.

În cuprinsul acestei scrisori se găseau instrucţiuni referitoare la modul de a-mi procura informaţiile indicându-mi cu cine şi cum să lucrez, precum şi instrucţiuni cu privire la menţinerea activităţii haluţimilor şi la organizarea emigrării.

Arată detailat instrucţiunile referitoare la activitatea de spionaj şi celelalte instrucţiuni ce le-ai primit cu ocazia aceasta?

Referitor la activitatea de spionaj, Vania mi-a scris să culeg informaţii din domeniile vieţii, adică economice, politice şi militare, toate Monitoarele Oficiale tratând chestiuni importante şi tăieturi din gazete cu interpretările respective, în ceea ce priveşte modul cum trebuie să culeg informaţiile, mi-a indicat să folosesc două căi şi anume, să iau contact personal cu domnul Filderman pe care ei îl ştiu bine informat şi cu legături în cercurile bine informate şi pe care îl ştiu, de asemenea, simpatizant al aceleiaşi acţiuni pe care o fac şi ei de a fi în serviciul cauzei puterilor aliate anglo-americane precum şi să folosesc cercurile haluţiene prin doi conducători ai lor maturi şi anume Laiwandman şi Igors Rosentzweig, întrucât haluţimii erau răspândiţi în toată ţara şi ar putea avea astfel informaţii de tot felul. Afară de aceasta puteam să folosesc orice cale aş fi crezut necesar. Informaţiile trebuia să le colectez la mine urmând să le trimit când va veni curierul să le ia.

De asemenea, prin scrisoarea mi se indica, ca răspuns la o întrebare pusă de mine în prima scrisoare referitoare la atitudinea pe care trebuie s-o am ca Preşedinte faţă de guvernul Antonescu. Să am o atitudine de colaborare cu guvernul pentru ca în modul acesta să putem obţine posibilităţi de emigrare şi salvarea cadrelor haluţiene, care trebuiau să fie păstrate în vederea emigrării, iar între timp să aibă şi posibilitatea de a lucra pe linia spionajului cerut de biroul din Istanbul al Agenţiei Evreieşti. Instrucţiunile se mai refereau la căutare de posibilităţi de emigrare şi la păstrarea posibilităţilor de pregătire profesională şi educativă pentru haluţimi.

Ce instrucţiuni ai primit cu privire la camuflarea activităţii de spionaj?

Nu am primit alte instrucţiuni afară de acelea ca contactul cu haluţimii să nu-l am decât prin Laiwandman şi Rosentzweig Iagor, iar corespondenţa să nu o predau decât lui Sunea şi Tenenbaum. Dintre cei de sus numiţi numai Laiwandman era membru al Executivei.

(ss) Mişu Benvenisti

https://biblioteca-digitala.ro

Declaraţie

7 ianuarie 1952

Arătaţi de cine aţi fost vizitat la domiciliu pe care l-aţi avut în str. Popa Petre?

Am fost vizitat de: av. Ebercohn, av. Tully Rosenthal, Sunea şeful grupării haluţiene, Gordonia Tenenbaun, şeful grupării haluţiene Gordonia, I. Hertzig, şeful grupării haluţiene, Hanoar Haţioni, I. Laiwandman, şeful haluţimilor de la gruparea Mizrahi, L.B. Wexler, dr. Cornel Iancu, Litman, av. Mayer Segal, Rosentzweig, M. Blumenthal.

Acestea sunt toate persoanele care te-au vizitat în Popa Petre?

Mai mă vizita Wilhelm Fischer, Holzmam, fost director la Fondul Naţional, dr. Löwenstein.

Mai adu-ţi aminte.

Nu m-au vizitat alte persoane.

Arată persoanele care te-au vizitat la domiciliul din Bd. Republicii nr. 37, unde te-ai mutat după domiciliul din Popa Petre?

M-au vizitat cam aceleaşi persoane care veneau şi în Popa Petre. Am avut aici şedinţe la care luau parte şi Jean Cohen, Max Wurmbrandt, dr. Entzer, Nussbaum. Au lucrat cu ocazia mutării mele câţiva haluţimi şi o haluţa Emilia care m-au ajutat la bibliotecă. Mai venea pe la mine Rabinsohn de la gruparea Mizrahi şi I. Moscovici, tot de la gruparea Mizrahi. De la tineret au fost o dată sau de două ori Mise Arthur de la gruparea haluţiană B`nei Akiba, şi I. Scarlat de la gruparea haluţiană „Dror".

După război, în epoca când am fost a doua oară preşedinte în afară de persoanele sus arătate care au rămas în ţară, m-au mai vizitat Dan Ieşeanu, W. Rappaport, av. Marcu Cohen, Leon Itzkar, Moţi Moscovici, Samuel Rosenhaupt, avocat Kanner, dr. Alexandru Şafran, avocat Arnold Schwefelberg, avocat Igner, Adrian Sava, dr. Marcel Singer, H. Soreanu, dentist M. Leibovici, Jean Baras, Virgil Schulder, Ilie Savu, Mandi Rosenbaum, Michel Leiba, av. Mittelman (Iaşi), dr. Herscovici (Galaţi), avocat Bernard Rorlich, dr. Filderman a fost la mine acasă o singură dată cu ocazia vizitei de condoleanţe după moartea tatălui meu, Micu Zentler, a fost de câteva ori în vizită protocolară, A.L. Zissu a fost o dată cu ocazia unei serbări de Hanuka, av. Dan Gherson a fost de câteva ori în vizită familiară, Kiva Orenstein şi M. Berman, de asemenea, m-au vizitat.

Dintre străini au fost la mine în vizită protocolară: dr. Joe Schwartz, Namir, Kisson, Agamy, domnul Sue, Klarman, Bortos, Dimitrie Hibinu, am fost vizitat o dată de David care în prima fază a discuţiilor cu ministrul de Finanţe pentru tranzacţia în procesul fondurilor a fost trimis o dată de Agamy să-mi spună că putea oferi ministrului de Finanţe ca despăgubiri o sumă până la două sute mii dolari şi de Jafus Rosentzweig.

Dintre cei din ţară am mai fost vizitat de ing. Iakerkaner şi Sigr. Spiegel şi Antler de la gruparea „Haoved Haţioni", I. Esselsohn de la Ichud, ing. Dascălu de la Haşomer Haţair, I. Vardi de la Şcoala „Cultura", M. Weissmann de la Ichud, Lendo, L. Badie, dr. Zalman.

Printre tinerii care m-au vizitat înainte de 23 august mai îmi amintesc de Moshe Ghitler, Coca Bildeman, Fridmann, Moscovici Blumenthal, Haspel, Gold, Felicia Schmar, Zilberfarb.

https://biblioteca-digitala.ro

Printre muncitorii care m-a mai vizitat mai erau Frenkel, profesor Rubin, I. Mendelovici, Cantonel Bebar, Feller, Hirschfeld, Moţi Moscovici, David Faibiş.

Acestea sunt persoanele care m-au vizitat.

Arată persoanele care te-au vizitat la Executivă.

În afară de persoanele dintre cei mai sus-menţionaţi care făceau parte din mişcarea sionistă, mai îmi amintesc că veneau la Executivă: ing. Ghelber, Haimsohn, Secretar Frenkel, Pascu Scaideler, dr. Drimor, Sitnowitzer, Osias Avram, Wagner, Vasile Schwartz, d-na Linca Fain, Enciu Cohn, lampolski, Mose Grünberg, Dvimna, născută Neang, membră în Executivă, ing. Olteneanu, dr. Ghelberg, Herlich, delegatul grupării Mizrachy, Dally Rosentzweig, profesor Herşcu, David Leovin, avocat Lemunici, av. Nistor, Eisenberg.

Arată persoanele cu care te-ai văzut în alte locuri, unde anume?

Am fost o dată în timpul războiului, cred în 1943, chemat de domnul Entzer, să mă duc cu el la un domn care venea din Istanbul, şi care locuia în Cartierul Cotroceni, pe la Podul Elefterie. Am fost acolo şi am discutat cu el care a făcut demersuri pentru împăcarea mea cu domnul Fuzer în chestiuni de emigrare pentru a putea lucra împreună. Pe această persoană o chema Gyr; el făcea demersul în numele biroului din Istanbul al Agenţiei Evreieşti.

Am mai fost o dată în str. Cometa într-o casă pe lângă Judecătoria de Ocol din acea stradă, o casă la parter. Am găsit acolo o doamnă care mi-a spus că este soţia domnului pe care-l caut şi care avea o calitate în marina comercială. Doamna mi-a predat o sumă de bani adusă de soţul dânşii. Am mai fost odată să-l găsesc şi pe soţ, dar nu l-am găsit. Suma de bani era din partea biroului Agenţiei Evreieşti.

La congrese şi întruniri sioniştii din ţară au cunoscut şi întâlnit mai mulţi şlihimi printre care Dan, Beniamin, Bewulf, Iehuda, Zimand David, Iagwestiv, Berger, Eliezer, Assa, încă un şeliah care lucra cu Artur pentru emigrarea copiilor.

Mai ai de adăugat vreo persoană?

Nu mai am de adăugat.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

8 ianuarie 1952

Arată ce ai întreprins în mod practic cu privire la organizarea reţelei de spionaj în România?

Am luat contact cu domnul Filderman căruia i-am spus textul şi deschis că am primit o scrisoare din partea Biroului din Istanbul al Agenţiei Evreieşti, prin care mi se cere ca în afară de problemele de căutare de posibilităţi de emigrare şi de păstrarea cadrelor haluţiene, să mă ocup cu procurarea de informaţii economice, politice şi militare, pe care la rândul lor ei le transmit „Intelligence Service"-ului. I-am mai comunicat că, după ce eu am acceptat misiunea sus zisă, într-o a doua scrisoare, biroul din Istanbul îmi dădea instrucţiunea să-l folosesc pe el ca sursă principală de informaţie, întrucât este considerat de Biroul din

https://biblioteca-digitala.ro

Istanbul ca evreu cu cele mai bune legături şi informaţii şi în acelaşi timp ca mare simpatizant al anglo-americanilor.

În consecinţă l-am rugat să mă ţină la curent cu astfel de informaţii. A fost de acord cu rugămintea mea, fiind chiar flatat că Agenţia Evreiască are această părere despre el.

M-a rugat să păstrez absolută discreţie asupra numelui său, pe care să nu-l pomenesc nici în scrisori şi nici să-l comunic cuiva, urmând ca contactul cu el sau cu secretarul său de încredere Gruber, să nu-l am decât eu personal. M-a întrebat despre modalitatea de transmitere la Istanbul a informaţiilor, iar eu i-am explicat care este modalitatea, adică printr-un curier care vine din Istanbul şi care are contact aici cu doi haluţimi. Mi-a recomandat să fiu foarte atent şi mi-a promis concursul său. Am luat apoi contact cu Jacques Rosentzweig şi Laiwandman, cărora le-am spus că Biroul din Istanbul i-a indicat pe ei pentru culegere de informaţii din rândul haluţimilor, informaţii ce urmează să mi le comunice mie spre a le transmite la Istanbul Biroului Agenţiei Evreieşti. Din modul fără rezerve cum au acceptat misiunea am avut impresia că şi ei au fost avizaţi de la Istanbul despre rolul lor. A rămas stabilit că vor culege informaţii din rândurile haluţimilor pe care ni le vor transmite. Am mai ţinut contact cu delegaţii Crucii Roşii Internaţionale şi cu Şeful Rabin, dr. Şafran în vederea obţinerii de informaţii. Mai târziu după constituirea Centralei am ţinut contact cu conducătorii Centralei şi cu diversele ei secţiuni, şi am obţinut şi din această sursă informaţii.

Cum ţi-ai organizat activitatea proprie?

După ce am făcut acţiunea de mai sus, mă deplasasem personal la Filderman, la birourile Centralei, la Crucea Roşie Internaţională la Şef Rabinul dr. Şafran, de la care luam informaţii pe baza înţelegerii stabilite între mine şi Laiwandman şi Rosentzweig, aceştia îmi aduceau informaţiile. Informaţiile le înregistram în memorie şi când venea curierul făceam un raport scris.

Câte rapoarte conţinând informaţii ai trimis în cursul anului 1941?

În cursul anului 1941 am trimis trei rapoarte, până la sfârşitul anului.

De câte ori ai primit corespondenţă în această perioadă, bani sau alt material tehnic?

Nu am primit în această perioadă bani sau alt material tehnic. Bani am început să primesc la sfârşitul anului 1942. Material tehnic nu am primit. În acest interval am primit patru scrisori.

Arată ce informaţii ai trimis în primul raport agenturii de spionaj din Istanbul şi când ai trimis acest raport?

Primul raport l-am trimis în luna iulie 1941 şi conţinea următoarele informaţii:

Date referitoare la activitatea ce se ducea în cadrul operei de românizare, date şi cinci zeci de fotografii referitoare la rebeliunea legionară din ianuarie 1941, date şi fotografii referitoare la masacrul din Iaşi, trenul morţii de la Iaşi la Călăraşi, precum şi situaţia lagărului din Călăraşi, unde au fost aduşi evreii din Iaşi, date despre formarea detaşamentelor de muncă obligatorie şi locul unde au fost ele întrebuinţate şi anume la lucrările de terasament pe linia Arad, Turnu Severin şi Arad, Sibiu, precum şi pe o şosea pe Valea Someşului. Date referitoare la rapoartele făcute de Iuliu Maniu şi dr. Lupu către Antonescu Ion în care ei arătau că sunt de acord cu trecerea Prutului în războiul împotriva Uniunii Sovietice. Am dat informaţii despre mişcarea de trupe din ţară şi anume despre deplasarea trupelor germane spre front şi Calea ferată din direcţia Timişoara, despre starea

https://biblioteca-digitala.ro

de spirit ce există cu ocazia începerii războiului. Am trimis cu acest raport tăieturi din jurnalele „Timpul", „Universul" şi „Curentul", care tratau despre problemele economice, politice şi militare la ordinea zilei.

Cum ai trimis această scrisoare cu caracter de spionaj?

Această scrisoare cu caracter de spionaj am predat-o lui Sunea care la rândul său a predat-o curierului care venise de la Istanbul.

Scrisoarea avea numai conţinut de spionaj sau şi alte subiecte?

Numai conţinutul sus-arătat.

Ce măsuri de precauţie ai luat ca această scrisoare să nu cadă în mâna Gestapoului sau a Siguranţei?

Scrisoarea am scris-o în limba franceză şi am semnat-o Moshe şi am dat instrucţiuni lui Sunea să fie atent cu predarea ei pe care predare către curierul din Istanbul să o facă imediat, pentru a nu ţine scrisoarea prea mult asupra sa.

Cum ai cules aceste informaţii?

Informaţiile referitoare la detaşamentele de muncă şi la deplasarea de trupe le-am avut prin Laiwandman şi Rosentzweig care la rândul lor le-au avut de la haluţimi.

Ce ai discutat cu Laiwandman şi Rosentzweig cu privire la furnizarea informaţiilor şi cum le-au cules ei, de la cine şi cum au dovedit că sunt din sursă sigură?

Laiwandman şi Rozentwig mi-au spus că deţin aceste informaţii de la diverşi haluţimi care au avut contact cu colegii lor care lucrau la detaşamentele de muncă obligatorie şi care au dat aceste informaţii, fără să-mi spună numele lor.

La întrebarea mea dacă se poate conta pe aceste informaţii, ei mi-au răspuns că haluţimii sunt elemente serioase, care nu aveau nici un interes să inventeze sau să exagereze ceva.

Despre care din toţi haluţimii care i-au adus aceste informaţii, ai discutat cu Laiwandman şi Rosentzweig, ce anume ai discutat?

Laiwandman şi Rosentzweig mi-au declarat categoric că sunt elemente de încredere şi că ei doi, sunt răspunzători, conform obligaţiilor ce şi-au luat ca ei să-mi furnizeze informaţii serioase şi ca eu să am contact cu ei doi, aşa cum mi s-a indicat de la Istanbul.

Pe care din haluţimi cunoscuţi de dumneata bănuieşti că au furnizat informaţii prin Laiwandman şi Rosentzweig?

Pe nimeni nu pot bănui.

Pe care din haluţimii arătaţi în declaraţie cunoşti că ar fi acceptat să lucreze pe linie de spionaj?

Nu pot să ştiu, căci eu aveam pe această linie de spionaj contact, conform ordinului de la Istanbul, numai cu Laiwandman şi Rosentzweig.

Arată mai departe cum ai cules celelalte informaţii?

Datele referitoare la rebeliunea legionară şi masacrul de la Iaşi şi fotografiile, le-am luat de la Federaţia de comunităţi, din partea căruia un conducător numit Fred Şaraga a strâns toate datele şi fotografiile referitoare la rebeliunea legionară şi masacrul din Iaşi. Informaţiile referitoare la memoriile lui Maniu şi dr. Lupu le-am luat de la dl. Filderman. Comunicările referitoare la starea de spirit erau rezultatul constatărilor personale şi a

https://biblioteca-digitala.ro

discuţiilor cu dl. Filderman. Lui Şaraga nu i-am spus pentru ce am nevoie de fotografiile pe datele pe care mi le-a dat referitor la rebeliune şi masacrul de la Iaşi, el credea că iau aceste date pentru dosarul meu personal ca un conducător evreu care se interesează de aceste probleme, ceea ce eu i-am confirmat.

Referitor la tăieturile din gazetă arăt că tăiam unele articole şi informaţii mai importante şi le trimiteam împreună şi cu unele numere din Monitoarele Oficiale care cuprindeau dispoziţii mai importante pe care eu le cunoşteam pe scurt şi subliniam lucrurile mai importante şi adaug că am semnat Moshe din iniţiativă proprie, pentru a nu figura numele meu întreg în vederea măsurilor de precauţie. După ce am trimis acest raport, în septembrie am primit confirmarea pe numele de Moshe, evitându-se numele de Benvenisti. Confirmarea primirii informaţiilor de la Istanbul mi-a fost adusă tot de unul din cei doi haluţimi Sunea sau Tenenbaum, la organizaţie în biroul meu.

Ce ai discutat dumneata cu aceştia cu această ocazie?

Cu această ocazie haluţul care mi-a adus scrisoarea, mi-a spus că a sosit curierul din Istanbul, la Bucureşti, mi-a predat scrisoarea pe care el haluţimul a primit-o de la curier, şi mi-a spus că va veni să ia răspunsul la sfârşitul lui septembrie, adică după vreo două săptămâni, când curierul îi spusese că se înapoiază la Istanbul.

Arată conţinutul acestei scrisori primită de la Istanbul?

Prin această scrisoare mi se confirma primirea primului raport şi mi se cerea să trimit un alt raport cu întoarcerea curierului, întocmit pe aceeaşi linie, mulţumindu-mi pentru primul raport. Scrisoarea era adresată pe numele Mose şi semnată Vania.

Ce ai făcut dumneata după ce ai primit această scrisoare?

Am cules informaţii de la sursele mele, informaţii cu caracter economic, politic şi militar.

Te-a ajutat cineva în culegerea acestor informaţii?

Nu m-a ajutat nimeni.

Ce informaţii ai cules din domeniul militar şi de la cine?

Date referitoare la incidentul dintre generalul Iacobici de la Marele Stat Major şi Antonescu, cu privire la trecerea Nistrului, generalul Iacobici fiind de părere să nu se treacă peste Nistru. În urma acestui incident generalul Iacobici a fost destituit şi alţi generali băgaţi în lagăr.

Date în legătură cu înfiinţarea Comisariatului Petrolului de care depindeau toate Societăţile petrolifere, comisariat care la rândul său era sub stăpânirea autorităţilor militare germane.

Date în legătură cu încorporarea tinerilor saşi şi şvabi din ţară la S.S., în loc să se încorporeze în armata română şi intervenţia făcută de autorităţile române pentru încetarea acestei situaţii

Aceste informaţii le-am luat de la domnul Filderman care mi le-a transmis verbal.

Arată ce alte informaţii ai mai cules?

Am mai cules date în legătură cu lansarea Împrumutului şi acţiunea specială pe care Federaţia de Comunităţi trebuie s-o facă în mijlocul populaţiei evreieşti pentru subscrierea la acest Împrumut; date cu privire la deportarea evreilor din Bucovina de Nord în Transnistria; date cu privire la masacrele întâmplate în Basarabia.

Am mai trimis şi cu acest prilej tăieturi de ziare şi Monitoare Oficiale.

https://biblioteca-digitala.ro

Ce informaţii ţi-a dat cu ocazia asta Laiwandman?

Laiwandman mi-a dat informaţii cu privire la deportarea evreilor în Transnistria. Numai aceste informaţii mi-a dat cu această ocazie.

Unde ţi-a dat aceste informaţii?

La biroul meu de la Organizaţia Sionistă.

În ce împrejurări?

Laiwandman mă vizita din timp în timp, căminul haluţimilor fiind în aceeaşi curte cu biroul Organizaţiei sioniste, el fiind şi membru al Executivei, trecând deci din când în când pe la biroul organizaţiei.

De câte ori te-a vizitat Laiwandman de la primirea scrisorii de la Istanbul şi până la trimiterea răspunsului?

De vreo două ori.

Ce ai discutat prima dată cu el?

I-am comunicat că am primit răspunsul de la Istanbul, prin care îmi confirma primirea primului raport şi că îl roagă ca în vederea celui de-al doilea să-mi mai aducă şi alte informaţii, iar a doua oară mi-a adus datele indicate.

Arată ce informaţii ţi-a dat domnul Şafran?

Cu această ocazie nu am luat de la el informaţii.

De la Crucea Roşie ai cules vreo informaţie?

De data asta nu. Am trecut pe acolo dar nu mi-a dat nici o informaţie. Am discutat cu Steiger, delegatul Crucii Roşii Internaţionale, care mi-a spus că nu ştie nimic special.

Ce ai discutat cu Steiger că ţi-a spus că nu are nimic special?

Am discutat cu el chestiunile de la ordinea zilei, adică cele întâmplate în Basarabia şi Bucovina, şi obligaţia împrumutului pe care şi el le cunoştea, fără să capăt de la el vreo informaţie nouă.

Ce ştia Steiger în legătură cu informaţiile care ţi le dădea?

Ştia că în calitatea mea de conducător al unei organizaţii evreieşti, mă interesez despre chestiunile la ordinea zilei. Nu i-am spus niciodată că informaţiile ce le am de la ei le-am transmis la Istanbul.

Ce ai făcut cu aceste informaţii?

Le-am trimis prin scrisoare la Istanbul prin Sunea care a predat scrisoarea curierului care pleca la Istanbul.

Care dintre prietenii dumitale din Executivă sau alţii ştiau că trimiţi rapoarte la Istanbul prin curier?

Nici unul din prietenii meu nu ştia de acest fapt, afară de Laiwandman şi Jacques Rosentzweig.

(ss) Mişu Benvenisti

https://biblioteca-digitala.ro

Declaraţie

10 ianuarie 1952

Arată câte rapoarte informative ai trimis în cursul anului 1942?

În cursul anului 1942, am trimis 4 rapoarte informative.

Ce alt material ai mai trimis în această perioadă?

Rapoarte în legătură cu emigrările şi cu activitatea dusă în cadrul Centralei evreilor, rapoarte în legătură cu ajutorul pe care Joint-ul le dădea prin Fischer, rapoarte asupra contactului pe linie de spionaj a lui Fischer cu Sali Maier din Geneva, rapoarte în legătură cu situaţia evreilor din Transilvania şi din ţară, rapoarte în legătură cu procesul haluţimilor ce a avut loc în 1942, rapoarte în legătură cu autorizarea şi desfiinţarea Organizaţiei Sioniste.

Am trimis tăieturi din ziare şi Monitoare Oficiale.

Arată ce ai primit de la Istanbul?

Am primit corespondenţă privind activitatea informativă, am primit corespondenţă în legătură cu chestiunile despre care îi informase mai sus indicate şi bani.

Cum ai primit corespondenţa şi banii despre care ai amintit?

Pe aceeaşi linie ca şi corespondenţa precedentă, adică prin haluţimi Sunea şi Tenenbaum care o preluau de la curierul ce venea din Istanbul. Banii i-am primit în formă de carnete de depunere la Banca Românească şi Banca de Credit, carnete predate de curier haluţimilor, care la rândul lor mi le-au predat mie şi lui Jacques Rosentzweig, cu care împreună trebuia să administreze banii aceştia conform dispoziţiilor primite de la Istanbul. Rezultă deci că curierul a depus banii la bancă pe carnete cu parolă, că el a predat lui Sunea şi Tenenbaum carnetele cu parolele respective şi că ei, adică Sunea şi Tenenbaum mi le-au predat mie.

Arată când ai trimis aceste rapoarte, şi când ai primit corespondenţa?

După ce primeam corespondenţa, cu acelaşi curier plecau înapoi rapoartele mele şi anume, în lunile februarie, mai, august şi decembrie.

Arată din ce domeniu au fost informaţiile transmise, cum le-ai cules, şi cine te-a ajutat?

Informaţiile transmise erau din domeniul economic, politic şi militar. Le-am cules de la aceleaşi surse ca şi pe celelalte, adică de la haluţimi prin Laiwandman şi Rosentzweig, de la dr. Fildeman, dr. Şafran şi din discuţiile avute cu toţi pe care i-am indicat mai sus în declaraţiile anterioare. O parte din acestea se încadraseră la birourile Centralei şi la Împrumut.

Arată dacă ai primit şi alte sarcini sau ai primit şi alte scrisori, fără să le fi declarat în această perioadă?

În afară de cele arătate, nu am mai trimis altceva.

(ss) Mişu Benvenisti

https://biblioteca-digitala.ro

Declaraţie

10 ianuarie 1952

Când a fost oprită organizaţia sionistă de către împuternicitul guvernului de a mai funcţiona?

În luna august 1942.

Pe ce bază s-a desfiinţat, şi cum s-a procedat la dizolvare?

În baza unei adrese primite din partea Centralei Evreilor, care se referea la ordinul împuternicitului guvernului. După aceasta, oamenii Centralei au venit şi au ridicat tot mobilierul organizaţiei, arhiva şi tot ce se găsea acolo. Predarea a fost făcută de secretarul Fränkel.

Adresa de dizolvare a venit cu o zi înainte, după care oamenii Centralei au venit şi au ridicat conform ordinului Centralei cele mai sus-arătate.

Nu aţi salvat nimic din documentele Executivei Sioniste?

Au fost toate luate, unele din documente cum sunt autorizaţiile de funcţionare ale organizaţiei sioniste, care le-am ţinut chiar eu şi le-am predat în urmă arhivei sioniste Istorică, care funcţiona mai târziu în str. Anton Pann, condusă de domnul Löwenstein, iar alte documente, ştiu că au fost luate de Secretarul Fränkel fără să-mi pot aduce aminte unde le-a păstrat la el. Eu i-am dat dispoziţie să ridice documente mai importante şi să le păstreze la el.

Unde se află documentele salvate de dumneata, de Lowenstein şi de Fränkel?

Autorităţile de funcţionare au fost un timp la mine, dintre care unele vechi le-am predat, apoi Arhivei Istorice, iar autorizaţiile recente şi adresa de dizolvare se aflau în dosarele mele acasă, care desigur au fost luate cu ocazia descinderii când am fost arestat. Celelalte se aflau la arhiva Istorică Sionistă şi la noua arhivă a Organizaţiei Sioniste de după 23 august 1944.

După dizolvarea Organizaţiei Sioniste condusă de dumneata, ce măsuri aţi luat, în vederea continuării activităţii?

Am hotărât în Executivă să continuăm a activa în ilegalitate, ceea ce am şi făcut.

Ce instrucţiuni aţi primit în acest sens şi de la cine?

După ce am hotărât să intrăm în ilegalitate, am comunicat cu prima ocazie la Istanbul despre dizolvarea şi despre hotărârea noastră de a continua să activăm în ilegalitate.

De la Istanbul am primit răspuns că sunt de acord şi ne sfătuiesc ca să continuăm cum vom putea să menţinem propaganda sionistă şi pentru emigrare în condiţiile în care vom reuşi.

În ce a constat activitatea ilegală a organizaţiei?

În special haluţimii continuau să se vadă în cercuri mici, sub conducerea şefilor de grupări, continuând activitatea lor culturală şi de ebraizare. În acelaşi timp acolo unde erau plasaţi fie în cadrul Centralei, fie la diverse locuri de muncă unde reuşeau să se plaseze, fie la detaşamente de muncă, ei păstrau contactul între ei ducând şi activitatea de educaţie sionistă şi de propagandă printre tinerii din aceste locuri.

https://biblioteca-digitala.ro

La cine anume, la ce locuinţe particulare vă întâlneaţi?

Ne vedeam în casele domnului Iancu, avocat Feller şi N.S. Wexler.

Arată-mi cine lua parte la aceste întâlniri?

Luau parte, dl. Iancu, Mella Iancu, L.B. Wexler, eu, av. Feller, Moscovici, Ebrahon, Rozenthal, fraţii Wurbrand, Mendelovici, Jean Cohen. Câteva şedinţe plenare ale Executivei s-au ţinut în biroul domnului Enser de la Societatea „România", unde el lucra pentru emigrarea copiilor, camuflând această activitate sionistă sub firma Societatea România. La aceste şedinţe au luat parte membrii Executivei adică eu, dr. Iancu, M. Blumenthal, I. Litman, dr. Euger, Wusbanu, Wilhelm, Fischer, ing. Dascălu, Fränkel, Laiwandman.

Cine a fost şeful organizaţiei sioniste ilegale?

Până în vara anului 1943, când am demisionat eu am fost. Am demisionat din cauza divergenţelor care au intervenit între mine şi biroul din Istanbul din cauza modului găsit de mine nejust, cum au dat dispoziţii să fie organizată emigrarea, în special pentru cele 3 vase care trebuiau să vină la Constanţa pentru a lua emigranţi. După mine s-a constituit o nouă executivă, tot ilegală, sub conducerea lui Zissu, el ocupând chiar calitatea de reprezentant unic a lui Jewish Agamy (Agenţia Evreiască).

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

11 ianuarie 1952

Arată dacă în declaraţiile pe care le-ai dat între 1 ianuarie 1952 şi 10 ianuarie 1952, ai făcut afirmaţii nesincere?

Am făcut numai afirmaţii sincere.

În cazul când ţi se va dovedi că ai minţit, ce propunere ai dumneata, referitoare la măsurile ce se vor lua atât în timpul instrucţiei dumitale cât şi cu ocazia procesului?

În cazul când se va dovedi că am minţit, veţi lua măsurile pe care le veţi crede de cuviinţă, în timpul instrucţiei, iar la proces să mi se aplice pedeapsa maximă.

Consider că trebuie aşa cum mi s-a spus de organele anchetatoare să ţin cont că numai afirmaţii sincere, cinstite, poate să-mi uşureze situaţia atât a mea, a soţiei mele şi a rudelor mele cele mai apropiate.

(ss) Mişu Benvenisti

https://biblioteca-digitala.ro

Declaraţie

11 ianuarie 1952

Recunosc că în timpul reţinerii mele am fost tratat omeneşte, am avut rufe de pat cât şi de corp curate la zi, mâncare consistentă cu supliment, şi regim medical, tratament medical, ţigări, cărţi de citit.

De asemenea, organele de anchetă nu au folosit metode de constrângere cu mine, vorbindu-mi frumos.

Într-un cuvânt, am avut un regim de reţinere şi de cercetări civilizat.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

14 ianuarie 1952

După ce am demisionat de la Preşedinţia organizaţiei în vara anului 1943 din cauza divergenţelor intervenite între mine şi biroul din Istanbul pe chestiune de emigrare, conducerea a fost preluată de Zissu cu ajutorul lui Jean Cohen, care a fost cel mai activ sionist a lui Zissu în cercurile sioniste susţinând că el, Zissu, este cel indicat să conducă mişcarea în ilegalitate, împreună cu ajutorul lui Jean Cohen. De la avocatul Feller am aflat că au fost paraşutaţi mai mulţi instructori în România, instructori trimişi de Agenţia Evreiască. Avocatul Feller mi-a spus că ştie acest lucru de la Jean Cohen şi că Zissu cu Jean Cohen au misiunea să se ocupe de aceşti paraşutişti, instructori sionişti. Nici avocatul Feller nu cunoştea detalii căci Jean Cohen, după cum spunea Feller, făcea o chestiune de mare discreţie, din această problemă. Eu eram în conflict adânc şi cu Zissu şi cu Jean Cohen, astfel că nu aveam nici un fel de raport cu nici unul din ei. Nu mi-au comunicat absolut nimic din venirea Şlihimilor decât cele arătate mai sus. Am arătat în alte declaraţii că din cauza conflictului cu Executiva Zissu, a demisiei mele şi a conflictului cu biroul din Istanbul mă ţinea complet departe şi eram ţinut complet străin de Executiva Zissu de tot ce se întâmplă.

După 23 august 1944, am reluat raporturile cu mişcarea şi cu Zissu şi cu Jean Cohen. În această epocă am aflat de la Jean Cohen că la sfârşitul anului 1943 şi la începutul anului 1944 au fost paraşutaţi mai mulţi şlihimi, printre care Dan, Eliezer, Bamie, Jacques, (dr. Berger) Ricu. Nu-mi amintesc dacă şeliahul Cassa era şi el din cei paraşutaţi.

Jean Cohen îşi făcea un titlu de glorie din misiunea pe care a avut-o din partea Biroului din Istanbul atât el cât şi Zissu de a se scuza de primirea şi îngrijirea acestor şlihimi arătând cât de necesar a fost să preia ei Executiva ilegală în timpul războiului mondial, că eu nu aş fi fost în stare să fac faţă unor astfel de misiuni. Jean Cohen mi-a spus că aceşti şlihimi au fost paraşutaţi cu dublul scop de a se ocupa de organizaţia haluţiană în vederea educării şi pregătirii pentru emigrare cât şi pentru a culege informaţii pe care le transmiteau Biroului din Istanbul. Jean Cohen mi-a mai spus că Biroul din Istanbul le-au

https://biblioteca-digitala.ro

fost foarte recunoscător lui Zissu şi Jean Cohen pentru modul cum ei şi-au îndeplinit misiunea referitoare la şlihimi.

După 23 august 1944 aceşti şlihimi au luat parte activă şi febrilă la organizarea tineretului, a grupărilor şi a emigrării. Eu i-am cunoscut în timpul când preşedinte era încă avocatul Rorlich, la diverse întruniri publice la care eram şi eu chemat să vorbesc sau să asist. Ei erau conduşi de Agamy care era considerat ca şeful tuturor şlihimi, deşi aceştia făceau parte din grupări diferite. După ce am devenit preşedinte în 1946, am arătat în alte declaraţii, că am reclamat atât eu cât şi toată Executiva modul indisciplinat cum şlihimii lucrează, fără ca executiva să poată avea vreo cunoştinţă. Agamy a declarat că Executiva nu are nici un drept să se amestece în activitatea care sunt trimişi de Agenţia Evreiască spre a se ocupa de tineret, pentru emigrări, şi că aceştia depăşind numai de el care le controlează toată activitatea. Din cauza aceasta între Agamy şi Executivă şi cu mine erau raporturi foarte reci. Despre organizarea [lipsă în textul original] de 17.000 oameni Agamy nu vroia să informeze Executiva. În toamna lui 1948 după ce Agamy mi-a cerut să-i procur informaţii, aşa după cum arătam în alte declaraţii, Agamy mi-a spus că şlihimii au o activitate importantă atât pentru emigrare şi tineret cât şi pe linie de informaţii.

Eu personal nu am avut contact decât cu Agamy. Nu am lucrat pe linie de spionaj cu nici un şeliah. Ceea ce ştiu este că ei colindau toată ţara, că plecau şi veneau din străinătate, şi că toţi lucrau sub conducerea lui Agamy. Detalii asupra activităţii lor nu cunosc, întrucât, repet, nu am fost în contact cu ei, ci numai cu Agamy.

Declar însă că Agamy mi-a comunicat că primea de la ei informaţii, adică că aveau o activitate de spionaj, pe lângă activitatea de agitare a maselor evreieşti şi în special a tineretului pe linia de emigrare.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

23 ianuarie 1952

Arată dumneata câte rapoarte ai trimis în cursul anului 1943?

În cursul anului 1943, am trimis trei rapoarte la biroul din Istanbul al Agenţiei Evreieşti, unul în februarie, altul în mai şi ultimul în august.

Ce conţineau aceste rapoarte?

Aceste rapoarte conţineau informaţii din domeniul economic, politic şi militar şi anume: date privind producţia de război şi locul unde se lucrează, şi am scris că la Brăila a Societăţii Franco-română instalează o fabrică de muniţii într-o pădure din împrejurimile Brăilei şi că fabricile de conserve din Bucureşti, Deva, Timişoara, lucrează pentru front şi pentru germani precum şi alte informaţii din domeniul economic şi politic.

Cum ai procurat informaţiile pe care le-ai transmis în această privinţă şi cine te-a ajutat?

Informaţiile le-am cules prin aceleaşi surse.

Cum ţineai legătura cu Istanbulul?

https://biblioteca-digitala.ro

Tot prin corespondenţa adusă de haluţimii Sunea şi Tenenbaum.

Ce instrucţiuni noi ai primit în această perioadă?

Am mai primit instrucţiuni cu privire la o eventuală emigrare ce se anunţa pe vase ce vor veni la Constanţa. Mi se cerea să-l ajut pe domnul Eliezer la obţinerea autorizaţiilor necesare când va fi momentul unei astfel de emigrări.

Ce alte servicii ţi-au mai fost cerute în această perioadă?

Mi s-au trimis bani pentru a-i folosi în cazuri excepţionale pentru apărarea haluţimilor sau când în mod excepţional haluţimii vor avea nevoi urgente. Pentru administrarea acestor fonduri am fost delegat eu împreună cu Jacques Rosentzweig.

Când ţi-au fost trimişi aceşti bani şi de către cine?

De 3 ori. O dată la sfârşitul lui 1942, a doua oară la începutul lui 1943 şi a treia oară în cursul lui 1943.

Arată ce sume ai primit de fiecare dată?

Am primit 3 milioane, şi apoi 2 milioane, şi apoi 2 milioane.

Ce instrucţiuni ai avut cu privire la primirea acestor bani şi la întrebuinţarea lor?

Mi s-a comunicat că voi primi sume de bani depuse pe carnete de bancă, şi că aceste sume de bani constituie un fond de rezervă pentru apărarea haluţimilor în cazul când vor fi arestaţi, vor avea procese sau alte nevoi urgente ale lor. A treia oară am primit bani numerar, nu pe carnete de la o persoană care locuia pe str. Cometa, lângă o Judecătorie de Ocol, la parter, adresa fiindu-mi indicată de la Istanbul.

Cum ai folosit aceşti bani?

Circa 250.000-300.000 lei, li s-a dat haluţimilor pentru activitatea lor de spionaj. Restul banilor, inclusiv cei primiţi din str. Cometa, pe care eu îi depusesem şi pe aceştia la Bancă pe carnete i-am păstrat eu şi Jacques Rosentzweig. Cu ocazia arestărilor din 1943 a mea şi a haluţimilor şi a altor sionişti maturi, o parte din bani au fost ridicaţi de soţia mea, pe care o rugasem să facă acest lucru, şi predaţi lui Mella Iancu. După eliberarea mea soţia mea mi-a predat carnetele ce o rugasem să mi le păstreze atunci când după arestarea lui Fischer bănuiam că voi şi fi eu arestat, precum şi un rest de bani din sumele scoase de la Bancă.

Tot restul de bani rămas la mine şi la Rosentzweig i-am predat lui Cornel Iancu care mi-a eliberat o dovadă de primire. Aceşti bani urmând să fie predaţi noii conduceri sioniste.

Ce discuţii ai avut cu Cornel Iancu cu această ocazie?

L-am rugat, întrucât eu nu aveam contact, fiind supărat cu Zissu, să facă el acest oficiu de a preda respectivă rămaşi către noua conducere.

Dr. Cornel Iancu a fost de acord şi mi-a eliberat o dovadă în care ne-am înţeles ca în loc de milioane să se vorbească de certificate mari şi în loc de sute de mii de certificate mici, pentru ca să nu ţin la mine în păstrare, mai ales după ce fusesem arestat, un document în care să fie vorba pe faţă de milioane. Această măsură de prevedere am luat-o pentru ca în cazul vreunei deschideri să nu se găsească o chitanţă în care să fie vorba de milioane.

Când şi unde s-a efectuat această operaţie?

Discuţia a avut loc la Cornel Iancu acasă, iar suma a fost predată a doua zi dimineaţă la biroul noului oficiu condus de Zissu care era şi preşedintele Executivei camuflate. Cred că acest lucru s-a întâmplat prin aprilie 1944.

https://biblioteca-digitala.ro

Cine a mai fost de faţă când aţi făcut această chestiune?

Când i-am predat banii lui Cornel Iancu a doua zi la sediul biroului era de faţă noul financiar al lui Zissu adică Leon Itzkar care a luat imediat suma în primire. La discuţia ce am avut-o cu Cornel Iancu când mi-a eliberat dovada de care vorbesc mai sus nu mai era nimeni de faţă.

Banii i-ai vărsat în numerar?

Nu-mi aduc aminte dacă toată suma predată era în carnete sau numerar, dar ştiu că era şi un rest în numerar.

Ce ştia despre aceşti bani Cornel Iancu?

Cornel Iancu ştia că aceşti bani i-am primit de la Istanbul de la Agenţia evreiască pentru apărarea ca în caz de nevoie a haluţimilor.

Ce ştii în legătură cu folosirea acestor bani, de către noua Executivă Zissu?

Ştiu că noua executivă s-a ocupat de apărarea haluţimilor arestaţi în 1943 atât cu ocazia procesului cât şi cu întreţinerea haluţimilor în timpul arestării lor. Nu ştiu ce sumă a fost atribuită în acest scop.

Ai cunoştinţă de vreo altă sumă primită de sionişti?

Ştiu că organizaţiile de haluţimi primeau direct sume de bani din partea grupărilor respective din Palestina. Nu ştiu cine anume a mai primit bani de la Istanbul.

Dumneata ai mai primit până la 23 august şi alte sume de bani, şi de la cine anume ai mai primit?

Am primit de la Fischer care era financiarul Executivei mele o sumă lunară de lei 20.000 (douăzeci mii lei) până la arestarea mea la sfârşitul lui ianuarie 1944.

De la altcineva nu ai mai primit bani?

De la altcineva nu am mai primit nici un ajutor, m-am întreţinut în intervalul de la eliberarea mea până în martie 1944, până la 23 august 1944, dintr-un rest de bani ce-l mai avem din suma ce o primisem ca despăgubire de la Contenciosul la care am lucrat 10 ani de zile, în momentul când am fost scos din barou ca evreu.

Raportul informativ trimis în august 1943 la Istanbul când şi prin cine l-ai trimis şi de unde l-ai trimis?

Către sfârşitul lunii august, i-am întâlnit ca de obicei pe Sunea şi Tenenbaum la biroul lui Ebner de la Societatea de voiaj „Română" şi le-am predat raportul cu tăieturi din ziarele politice şi economice şi Monitoare Oficiale, şi raportul cu informaţiile obişnuite.

Ai mai trimis cu ocazia aceasta şi alt material?

În urma discuţiilor ce au urmat în scris cu biroul din Istanbul cu privire la emigrarea pe apă şi în urma hotărârii executivei mele care nu era de acord cu modul cum Biroul din Istanbul voia să organizeze această emigrare, eu le-am comunicat că demisionez din locul de preşedinte.

Ţi-au primit demisia cei din Istanbul? Arată în mod concret când ai primit scrisoarea prin care se accepta demisia?

Pe la sfârşitul lui septembrie 1943 am primit răspuns de la Istanbul că nu se acceptă punctul meu de vedere, că ei menţin legăturile cu Pandelis, că domnul Enzer şi Geigea sunt

https://biblioteca-digitala.ro

numiţi tehnicieni pentru emigrare şi că în concluzie mi se primeşte demisia, mulţumindu-se pentru serviciile aduse.

Cui a-i predat dumneata Executiva?

Nu a fost vorba de o predare oficială şi formală, fiind vorba de o Executivă clandestină. În momentul demisiei, deveniseră reprezentanţi oficiali ai lui Jewish Agency Enzer (care fusese şi tehnicianul emigrării până atunci) la care a fost adăugat un domn Moritz Geiger, membru în Executiva mea şi cunoscut ca opozant şi duşman al meu. Dar nu numai atât. Ştiu că în momentul când mi se acceptase mie demisia la Istanbul, domnul Enzer şi Geiger au sfătuit de acuma pe cei de la Istanbul să accepte demisia, şi să numească în locul meu pe A.I. Zissu, care are o suprafaţă mult mai mare politică decât mine şi care este dispus să lucreze şi cu Pandelis şi cu Enzer şi Geiger, după instrucţiunile de la Istanbul. Acest fapt şi anume faptul că ştiau că pot conta pe un om ca Zissu, care este dispus să urmeze întocmai instrucţiunile de la Istanbul, i-a determinat pe cei de la Istanbul să accepte cu uşurinţă şi cu lipsă de consideraţie demisia mea.

Cum ai reacţionat dumneata în urma acestor împrejurări şi a hotărârii Istanbulului de a te schimba prin Zissu?

Nu am reacţionat din cauză că în scrisoarea prin care mi se acceptă demisia se vorbea atât de faptul că ei îşi menţin punctul lor de vedere cu privire la modul de a organiza emigrarea pe apă, punct de vedere opus cu al meu, cât şi de faptul că este momentul să mă retrag din activitatea pentru că după instrucţiunile lor sunt puse sub supraveghere de autorităţi şi că dacă aş continua activitatea aş pune în pericol întreaga activitate în calitate de preşedinte Organizaţia Sionistă. Un alt motiv de a nu reacţiona a fost că şi de la Filderman aflasem că sioniştii suntem puşi sub supraveghere, din cauză că anumite scrisori au intrat în mâna lui Richter de la Gestapou. Un alt motiv a fost că între timp s-au produs unele arestări de haluţimi (care însă au fost eliberaţi), ceea ce însă mă făcea să cred că suntem puşi sub urmărire.

Singura reacţiune a fost de ordin local şi referitoare numai la problema emigrării, eu criticând în cercurile noastre pe Zissu care a acceptat să lucreze cu Enzer şi Geiger, ştiind că la rândul lor aceştia care şi ei erau rău văzuţi de opinia publică, lucrau cu Pandelis care era şi mai rău văzut de opinia publică.

Fiind însă chemat şi sfătuit de dr. Cornel Iancu şi Fischer să mă reţin de la aceste critici, dat fiindcă Zissu are acum o misiune grea, eu m-am liniştit şi am încetat cu aceste critici, şi am cerut să mi se dea locuri pentru a putea pleca cu familia mea în Palestina, ceea ce s-a şi acceptat.

De ce nu ai răspuns la întrebarea pusă de noi în legătură cu scopul pe care-l urmărea Istanbulul prin aprobarea demisiei?

Pentru că răspunsul dat se referea atunci la problema emigrării care este aşa cum am arătat şi acolo şi nu m-am ocupat şi de latura cealaltă a activităţii adică de spionaj de care m-am ocupat acum în acest răspuns, deci am avut o scăpare în această direcţie, eu răspunzând acolo numai la chestiunea motivelor pentru care mi s-a primit demisia în legătură cu problema emigrării.

Ce ai făcut dumneata după ce ai primit această scrisoare?

Am comunicat colegilor din Executivă că Istanbulul nu a admis punctul meu de vedere cu privire la emigrare şi că în consecinţă mi-au primit demisia şi că astfel din acel moment nu mai am nici o calitate. Nu le-am arătat textul scrisorii ci le-am făcut o expunere

https://biblioteca-digitala.ro

verbală. După aceasta nu mai am avut nici o activitate. Am comunicat lui Laiwandman, Rosentzweig, Fischer şi Filderman că Istanbulul mi-a cerut să nu mă ocup cu trimiterea informaţiilor pentru că Biroul Agenţiei Evreieşti de acolo are informaţii că sunt urmărit, ceea ce de altfel, după cum am mai arătat şi Filderman îmi comunicase şi el mie mai de mult. Aceasta se întâmplă în toamna lui 1943 şi cei de mai sus arătaţi au luat act de noua situaţie.

Care au fost cauzele esenţiale care au determinat urmărirea şi supravegherea dumitale de către Gestapou?

Curierul Welti, care ducea corespondenţa lui Fischer la Geneva, depunea materialul informativ trimis de Fischer la Gestapou în copie, din care rezultă activitatea de spionaj, ce se făcea de către Fischer şi mine.

De când făcea acest curier serviciul de spionaj, şi în folosul cui lucra?

Fischer mi-a spus că a intrat în legătură cu Sali Maier, reprezentantul Joint-ului din Geneva pe la mijlocul anului 1942, când s-a prezentat la el un ziarist elveţian Welti cu corespondenţă din partea lui Sali Maier. Prin această corespondenţă i se aducea la cunoştinţă lui Fischer că este numit ca reprezentant al Joint-ului pentru România, că i se va trimite bani pentru ajutorarea populaţiei evreieşti cerându-i-se să trimită rapoarte cu Welti de două feluri: unele cu privire la starea populaţiei evreieşti şi altele cu privire la starea generală din ţară din toate domeniile, adică economice, politice şi militare.

Ştiu că Fischer a îndeplinit această sarcină trimiţând rapoartele prin Welti. Acest Welti venea în ţară la intervale de câteva luni. Pe mine m-a rugat Fischer să-i comunic şi lui informaţiile pe care le transmiteam Biroului din Istanbul şi pe de altă parte să-i redactez rapoarte cu privire la situaţia populaţiei evreieşti din ţară şi Transnistria.

Arată ce ai discutat cu Fischer în legătură cu activitatea lui de spionaj?

Fischer mi-a comunicat că Welti i-a spus din partea lui Sali Maier că rapoartele cu privire la situaţia populaţiei evreieşti îi sunt necesare pentru Joint în vederea obţinerii de ajutoare din partea Joint-ului, iar rapoartele informative le foloseşte pentru cercurile anglo-americane din Elveţia.

Dumneata ai acceptat să-i furnizez informaţiile?

Da, am acceptat.

Ce instrucţiuni ai primit de la Fischer?

Fischer m-am rugat să-i dau şi lui informaţiile pe care ştia că le trimit Biroului din Istanbul al Agenţiei Evreieşti şi în acelaşi timp să-i redactez în franţuzeşte rapoarte cu privire la starea populaţiei evreieşti din ţară şi Transnistria, aşa cum cerea Sali Maier.

Informaţiile de ordin general pe care le trimiteam la Istanbul, i le comunicam personal şi verbal lui Fischer, el făcându-şi notiţe după ce îi spuneam eu.

Unde şi cum îi predai informaţiile lui Fischer?

Mă duceam la Fischer acasă unde stăteam de vorbă cu el şi-i predam informaţiile, pe care le aveam, şi mă ruga să-i redactez eu rapoartele cu privire la starea populaţiei evreieşti din ţară şi Transnistria. Rapoartele informative şi le redacta el personal scrise de mână şi ştiu când eu îi dădeam informaţii el făcea notiţe pentru a le folosi apoi la facerea raportului său. Notiţele acestea şi le făcea într-un carnet al său, în limba ungară şi le scria cu creionul, rezumând cele ce au îi comunicam.

Când şi prin cine trimitea el aceste rapoarte?

https://biblioteca-digitala.ro

Prin Welti şi prin Crucea Roşie Internaţională.

De când şi până când i-ai dat informaţii lui Fischer?

De la jumătatea anului 1942 până la încetarea activităţii mele în legătură cu Istanbulul, regulat şi apoi din când în când până la arestare.

Eşti conştient că ai dat o declaraţie în care ai susţinut că în cazul când vei fi prins că faci informaţii nesincere la anchetă vei suferi sancţiunile legii?

Sunt conştient de acest fapt şi înţeleg să sufăr toate consecinţele.

Ai afirmat că ai avut legături cu Fischer şi după august 1943? În ce constau aceste legături?

I-am mai dat rapoarte cu privire la situaţia populaţiei evreieşti până când am fost arestat. Informaţii regulat nu mai dădeam că nu mai aveam, încetând orice activitate organizată, dar îmi amintesc că i-am mai dat o serie de informaţii din domeniul economic, politic şi militar, până la arestarea noastră în 1944. Mă întâlneam cu Fischer acasă la el în Calea Victoriei.

Ce persoane ai mai întâlnit la el acasă?

Veneau pe la el dr. Entzer, Surbrand, dr. Kräner.

Cine îi mai furniza informaţii lui Fischer?

Fischer mi-a spus că avea legături cu cercurile maniste printr-un om al lor anume Ghilezan, care-i procura informaţii. De asemenea, mi-a spus că are informaţii de la Crucea roşie Internaţională de la Charles Kolb şi de la domnul Enzer şi Wussbanu care-l vizitau regulat.

Pe Filderman până când ai continuat să-l vizitezi?

Tot până la arestarea mea în 1944.

Ce informaţii i-ai dat lui Filderman în această epocă?

I-am comunicat date în legătură cu fuga băieţilor de la muncă obligatorie de la diverse lucrări printre care şi de pe linia Năməloasa-Focşani, unde se făceau săpături pentru apărare; date în legătură cu situaţia din Transnistria cu privire la dezorganizarea lagărelor de acolo de unde au reuşit să fugă o sumă de oameni.

Alte informaţii nu i-ai mai dat?

Nu i-am mai dat alte informaţii în această epocă.

Unde te întâlneai cu Filderman?

Îl întâlneam acasă la el unde mă duceam din când în când să-l văd, o dată pe săptămână.

Ce alte servicii ţi-a cerut Filderman în această epocă?

Nu mi-a cerut alte servicii.

Ce discuţii ai avut cu el referitor la organizaţiile de spionaj, din ţară, Istanbul şi alte ţări?

Filderman era în curent atât cu activitatea Biroului din Istanbul cât şi cu activitatea noastră de aici pe linie de spionaj. Eu l-am ţinut în curent cu toate aceste chestiuni.

Cine îi mai dădea informaţii lui Filderman?

https://biblioteca-digitala.ro

Ştiu că avea cele mai bune legături atât în cercurile maniste adică personal cu Maniu, cât şi în cercurile antonesciene şi personal cu membrii guvernului, după cum declara el personal. Ştiu că avea legături cu domnul Costinescu şi avocat Veniamin.

Pe cine ai întâlnit în casa sa?

Eu îl vizitam pe Filderman la locuinţa sa din Calea Victoriei unde, în afară de Gruber, nu am văzut pe altcineva.

Adu-ţi aminte?

Cu siguranţă că nu am văzut pe nimeni.

Povestiţi ce alte relaţii ai mai avut în această epocă?

În epoca aceasta am avut relaţii cu următoarele persoane:

Mella şi Cornel Iancu, av. Lebmfelberg, dr. Zimner, dr. Şafran, Laiwandman, Blumenthal, Litmann, I.B. Wexler, avocat Feller, Jacques Rosentzweig.

La care din aceştia ai apelat pentru anumite servicii?

Dintre aceştia în discuţiile avute cu ei mi-au dat informaţii Laiwandman, Rosentzweig, Feller, av. Lebmefelberg, dr. Şafran, De la Laiwandman am mai aflat şi de faptul pe care-l ştiam şi de la Feller, că au venit instructori sionişti paraşutaţi.

Ce ai aflat de la Laiwandman cu privire la instructorii sionişti paraşutaţi?

Că el şi cu şefii haluţimilor au stabilit legătura cu ei, fiind în contact cu ei, adică cu unul Dan, Ricu, Eliezer, Jacques (dr. Berger).

În ce calitate ţi-a spus el un asemenea secret?

În calitate de prieten şi de fost şef al mişcării sioniste.

Cum explici dumneata că acesta a putut să-ţi divulge asemenea secret când se ducea o politică de foarte mare conspirativitate, din care dumneata nu ai reuşit să cunoşti curierii prin care trimiteai corespondenţa la Istanbul?

Laiwandman îmi era intim prieten şi a colaborat cu mine după cum se ştie, şi în această prietenie el avea încredere deplină în mine, şi ştia că Istanbulul nu m-a scos din muncă din neîncredere, ci pe chestiune de prudenţă, aflând că sunt urmărit.

Până în prezent ai declarat că chestiunea şlihimilor paraşutaţi ai cunoscut-o de la av. Feller, de ce ai omis să arăţi şi pe Laiwandman?

A fost o scăpare din vedere.

Ai mai scăpat ceva în legătură cu aceşti şlihimi?

Nu.

De ce te-a anunţat pe dumneata Feller cât şi Laiwandman despre paraşutarea şlihimilor şi cu ce scop ţi-au divulgat secretul că ei lucrează informativ?

Feller mi-a comunicat acest lucru întrucât ştia că nu mai sunt în conducere şi nu am de unde să ştiu, şi pe baza prieteniei ce ne lega a crezut de datoria lui să-mi comunice acest fapt important.

Laiwandman mi-a comunicat acest fapt ca unul care a lucrat cu mine pe linie de spionaj, şi care şi-a dat seama, cunoscându-mă că sunt sensibil şi susceptibil faţă de o jignire ce mi s-ar aduce pe nemeritate, cât de amărât aş fi dacă nu aş fi cunoscut un astfel de fapt important. Mai mult Laiwandman, mi-a cerut scuze în numele şlihimilor că nu mă pot vedea, nu din lipsă de consideraţie ci din motive de prudenţă.

https://biblioteca-digitala.ro

Când ai avut această discuţie cu Laiwandman?

Prin noiembrie 1943, la Comisia de Asistenţă pentru Transnistria din Calea Moşilor, unde, după cum am mai arătat mai sus, eu mă duceam să stau de vorbă cu prietenul Schwefelberg, de la care aflam situaţia din Transnistria.

Te întâlneai în mod regulat cu Laiwandman?

Nu mă întâlneam în mod regulat ci l-am întâlnit de două sau trei ori în acest interval.

Arată detailat ce aţi discutat cu privire la activitatea şi anume a cui?

Mi-a comunicat faptul venirii lor şi scopul venirii lor, adică de a se îngriji de situaţia haluţimilor, şi de a face acţiunea informativă pe care până atunci o făceam noi.

Laiwandman mi-a spus că ei sunt în contact cu haluţimii şi cu el şi că astfel prin organizaţiile haluţime ei organizează acţiunea informativă.

Ce mai ştiţi în legătură cu activitatea lor?

Ceea ce am spus mai sus.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

24 ianuarie 1952

Arată când ai fost arestat şi în ce loc ai fost reţinut până în prezent?

Am fost arestat la 10 iulie 1950 şi dus la Ministerul de Interne, în arestul Ministerului până la începutul lui august, apoi în alt arest în subsolul unei vile mari până la 12 octombrie 1950, apoi de la această dată până la 12 decembrie 1950 cred la Mallemaisson, de la 12 decembrie 1950 – 1 decembrie 1951 la arestul Ministerului de Interne şi, de la 1 decembrie până azi în locul unde mă aflu acum.

În această perioadă ai fost transferat la Închisoarea Văcăreşti sau Jilava pentru îngrijire medicală?

Nu. Nu am fost bolnav.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

23 ianuarie 1952

După ce am primit răspunsul din partea biroului Agenţiei Evreieşti din Istanbul că mi se admite demisia mea, nu am mai avut contact şi corespondenţă cu biroul din Istanbul.

Am continuat însă contactul cu Wilhelm Fischer şi cu W. Filderman.

https://biblioteca-digitala.ro

Lui W. Fischer i-am redactat rapoartele în limba franceză despre situaţia populaţiei evreieşti din ţară şi străinătate şi, i-am comunicat verbal despre informaţii economice, politice şi militare pentru rapoartele informative ce le trimitea la Geneva prin curierul Welti, prin Crucea Roşie Internaţională. La Fischer vedeam pe dr. Enzer, Wassbaun, dr. Krämer şi el mi-a spus că are contact cu cercurile maniste prin Ghilezan.

De asemenea şi lui Filderman i-am dat unele informaţii pe care le mai aveam. Ştiu că Filderman avea contact cu cercurile maniste prin avocatul Veniamin şi cu cele liberale prin domnul Costinescu.

În timpul acesta mai mă duceam la Comisia de Asistenţă pentru Transnistria unde stăteam de vorbă cu avocatul Schwefelberg şi cu domnul Zimmer de la care aflam care este situaţia din Transnistria. Tot acolo mă întâlneam cu diverşi sionişti care lucrau în birourile Comisiei de Asistenţă. Acolo l-am întâlnit de câteva ori şi pe Laiwandman care mi-a comunicat, ceea ce aflasem şi de la avocatul Feller, că au fost paraşutaţi mai mulţi instructori sionişti din Palestina care se vor ocupa de haluţimi şi vor continua şi opera informativă pentru biroul Agenţiei Evreieşti din Istanbul.

Laiwandman mi-a spus că aceşti instructori sunt în curent contact cu şefii haluţimilor şi cu el, la întrebarea mea cum este posibil ca ei să nu fi cerut să mă vadă, Laiwandman mi-a răspuns că a discutat cu ei această chestiune, dar că au hotărât împreună că, dat fiind faptul că există bănuieli că sunt urmărit şi cum şi situaţia lor era aşa de periculoasă, este mai bine să nu ne vedem. În ianuarie 1944 eu am fost într-adevăr arestat.

În această epocă mai mă întâlneam cu Mella şi Cornel Iancu, cu domnul Şafran, cu I.B. Wexler, Litman, avocatul Feller, Blumenthal, Jacques Rosentzweig.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

15 februarie 1952

Pe inginerul Hart l-am cunoscut în anul 1946 când am fost ales preşedinte al organizaţiei Sioniste, de către conferinţa sionistă pe ţară, ce a avut loc la 1 mai 1946. Atunci s-a format o conducere, numită Executiva Sionistă, din care făceau parte toate funcţiunile sioniste ce făceau parte din organizaţie Sionistă. Gruparea Sionistă „Mişmar" a delegat în Executivă pe ing. Dascălu şi pe inginerul Hart. Inginerul Hart lua parte la toate şedinţele Executivei. Ştiu că se ocupa foarte activ de organizarea „Mişmar", care luase un avânt foarte mare. În Executivă reprezenta cu tărie şi energie interesele grupării „Mişmar" faţă de celelalte grupări.

Executiva i-a dat mandatul s-o reprezinte, la un moment dat, la Departamentul tineretului, adică să se ocupe de problemele în legătură cu tineretul. În această calitate el a avut contact cu „Hehaluţ"-ul, care era organizaţia de haluţimi centrală a haluţimilor din toate grupările.

Dintre şlihimi ştiu că era în contact mai strâns cu Elizer care şi el făcea în Palestina parte din Partidul Sionist „Mişmar".

https://biblioteca-digitala.ro

Pe la începutul anului 1948 ing. Hart, în numele „Mişmar"-ului, cere schimbarea Executivei şi înlocuirea ei cu elemente din stânga sionistă şi cu o reprezentare mai mare a „Mişmar"-ului care se dezvoltase între timp foarte mult.

La 30 mai 1948 a avut loc schimbarea conducerii aleasă în mai 1946, fiind aleasă o altă conducere, din care eu nu am mai făcut parte.

De atunci nu l-am mai văzut pe inginerul Hart. Nu cunosc altă activitate a sa.

Pe magistratul Hart l-am cunoscut în timpul războiului prin 1943, când Zissu a preluat conducerea mişcării şi a format Executiva Sionistă, ştiu că Hart devenise unul din oamenii de încredere ai lui Zissu. Nu ştiu precis dacă face parte chiar din Executivă, sau dacă era numai un om de încredere al său. Cred că lui Zissu i-a fost recomandat de Jean Cohen, fără să pot afirma cu absolută precizie acest lucru.

După eliberarea mea în martie 1944, magistratul Hart a venit la mine, în numele Executivei Zissu, pentru a-mi cere informaţii cu privire la procesul haluţimilor din „Gordonia" ce fuseseră arestaţi odată cu mine.

Hart mi-a spus că are mandat din partea lui Zissu să se ocupe de apărarea haluţimilor din „Gordonia".

Ştiu că Hart a stat în imediata apropiere a lui Zissu şi Jean Cohen cât aceştia au avut conducerea.

Nu ştiu ce alte misiuni a avut din partea Executivei Zissu.

A făcut parte dintr-un juriu de onoare special în faţa căruia Zissu m-a chemat pe mine, pentru faptul că, după ce au fost în audienţă la Antonescu în 1944, aplecase urechea la unele intrigi ce vroiau să-l sperie pe Zissu că eu aş voi să lupt contra lui. În acest juriu Hart reprezenta pe Zissu şi Executiva sa, dar juriul a pronunţat achitarea mea de orice vină.

Ştiu că magistratul Hart manifesta o profesie de credinţă profundă sionistă, fără de care nici nu ar fi putut să fie într-o conducere sionistă.

După război Hart a reintrat în magistratură. La începutul anului 1949 l-am rugat să-mi facă o vizită într-o seară. Cu această ocazie l-am pus în curent cu „afacerea fondurilor sioniste", al cărui dosar ajunsese la Parchetul Tribunalului Ilfov.

L-am întrebat dacă are posibilitatea să se intereseze de această chestiune pentru a nu se face vreo nedreptate de vreun procuror fără suficientă experienţă. Hart mi-a răspuns că nu se poate interesa de această chestiune.

De atunci nu l-am mai văzut.

P.S. Adaug că atunci când Hart, magistratul, a venit la mine acasă, după cum am arătat mai sus, rugămintea de a veni la mine i-am transmis-o prin Litman. Mai adaug că înaintea procesului de la Curtea Criminală cu privire la masacrele din Iaşi, l-am vizitat o dată pe Hart în cabinetul său, predându-i nişte material documentar, cu privire la acele masacre. Mai ştiu că avocatul Marcu Cohen a fost în contact cu magistratul Hart cu privire la procesul fondurilor. Avocatul Marcu Cohen mi-a spus că magistratul Hart a primit personal dispoziţie de la Minister despre modul cum trebuie aplicată tranzacţia încheiată cu Ministerul de finanţe şi într-adevăr decizia dată a corespuns celor ce Marcu Cohen îmi comunicase mai înainte.

(ss) Mişu Benvenisti

https://biblioteca-digitala.ro

Declarație

16 februarie 1952

Am cunoscut-o pe Beate Fredanov în anul 1941 fiindu-mi recomandată de Wilhelm Fischer. Ştiu că era prietena lui Fischer şi venea la el acasă. Când Fischer locuia în Calea Victoriei, adică în timpul războiului am văzut-o chiar eu de câteva ori la Fischer acasă. La un moment dat, în anul 1941 sau 1942, nu-mi amintesc exact data, Fischer trebuia să plece în Palestina. Atunci s-a hotărât şi ea să plece cu el şi în grabă au făcut formele de căsătorie civilă, efectuându-se chiar această căsătorie. Fischer însă nu a putut pleca şi deci nu a plecat nici Beate Fredanov.

Modelul lor de viaţă nu s-a schimbat prin faptul căsătoriei, ei nu s-au mutat împreună ca soţi şi soţie, ci continuau acelaşi fel de viaţă ca până atunci adică Beate Fredanov venea la Fischer acasă şi el se ducea acasă la dânsa în str. Austrului.

Fischer îmi vorbea de dânsa în termeni elogioşi şi spunea că este fericit că o poate ajuta materialmente căci vede în dânsa un mare talent artistic care va ajunge departe. Despre această legătură a lui Fischer cu Beate Fredanov, vorbeam de multe ori cu Mella şi Cornel Iancu, dat fiind prietenia lor cu Fischer ei regretau această legătură care nu era potrivită dată fiind diferenţa de vârstă şi regretau, de asemenea, şi faptul că Fischer face sacrificii materiale pentru Beate Fredanov, care deşi era căsătoria civilă cu Fischer nu se gândea să ducă cu el o viaţă normală de soţ şi soţie.

Dat fiind legăturile ei intime cu Fischer nu se poate ca ea să nu fi cunoscut faptul că Fischer are legături cu străinătatea. Nu pot şti însă dacă Beate Fredanov cunoştea întreaga activitate a lui Fischer adică şi pe cea de ajutorare pe linia Joint-ului, cât şi pe cea de spionaj.

Discuţiile mele cu dânsa se refereau în cele câteva ori când am văzut-o la activitatea ei artistică.

După război am văzut-o la Sinaia în societatea lui Fischer şi Zissu.

În anul 1948 când începuse urmărirea sioniştilor în legătură cu „procesul fondurilor sioniste am vizitat-o o dată pe Beate Fredanov acasă la dânsa în str. Austrului.

I-am explicat că în această chestiune este amestecat şi numele lui Fischer care era preşedinte la Fondul Naţional şi că o rog în numele meu, dar teoretic şi în numele lui Fischer care lipsea din ţară, să vadă dacă nu poate face oarecare demersuri, în cercurile politice pe care le cunoaşte, pentru aplanarea chestiunii, mai ales că este vorba de o tranzacţie care se discută de către forurile competente.

Mi-a răspuns că nu ştie dacă va putea să facă ceva, dar că va încerca să se intereseze şi dacă va avea un răspuns mi-l va comunica. Nu am mai primit însă nici un răspuns de la dânsa. Cu puţin timp înainte de arestarea mea cineva din partea ei, mi-a dat un telefon întrebându-mă dacă ştiu cum s-ar putea procura un act de deces al lui Fischer. Am răspuns că nu am nici o posibilitate să o servesc.

Nu i-am cerut şi nu mi-a cerut alte servicii.

De la vizita pe care i-am făcut-o pentru a o ruga să intervină în chestiunea „procesului fondurilor sioniste", vizită despre care am vorbit mai sus, nu am mai văzut-o pe Beate Fredanov, adică de la sfârşitul anului 1948

(ss) Mişu Benvenisti

https://biblioteca-digitala.ro

Declaraţie

18 februarie 1952

Când şi-a început activitatea Congresul Mondial Evreiesc din ţară?

După primul Congres ţinut în Elveţia de către Congresul Mondial Evreiesc, adică în 1936.

De către cine şi cum a fost constituit azi în ţară?

Congresul Mondial Evreiesc a fost constituit în urma venirii la Bucureşti a d-lui Marcus Kramer, care a fost delegat de către cercurile Congresului Mondial Evreiesc din Elveţia. Acesta a tratat cu diverşi conducători evrei din ţară şi astfel s-a alcătuit o delegaţie care a participat la lucrările primului Congres din Elveţia, ţinut în anul 1936 în Elveţia. Din delegaţia făceau parte şi avocatul Ebercohn, av. Mayer Segal, dr. Sami Singer şi alţii de care nu-mi aduc aminte. La înapoierea delegaţilor din Elveţia aceştia au constituit un comitet din care făceau parte dr-ul Theodor Fischer, dr. Singer, dr. Sami Stern, dr. Iosif Fischer, dr. Mayer Ebner, Michel Leiba, Ebercohn, Jean Cohen, eu şi alţii de care nu-mi aduc aminte.

Povesteşte detailat cine conducea acest Comitet şi ce activitate avea?

La început era condus acest comitet de către dr. Sami Singer şi dr. Sami Stern.

După ce aceştia au plecat în Palestina, adică în timpul războiului Wilhelm Fischer a reprezentat aici Congresul Mondial Evreiesc.

După 23 august 1944, Wilhelm Fischer a convocat o adunare la care au luat mulţi conducători evrei, formându-se atunci noua conducere în frunte cu Wilhelm Wischer, dr. Filderman, Zissu ca preşedinţi, dr. Şafran ca preşedinte de onoare, iar av. Manolescu, av. Schwefelberg, av. Rorlich şi cu mine, vicepreşedinte, iar Jean Cohen, secretar general, director Moţi Moscovici.

După constituirea comitetului dinainte de război acel comitet a început o campanie de propagandă pentru popularizarea ideii congresului care în scurte cuvinte se poate spune că era ideea stabilirii unui contact permanent a populaţiei evreieşti din ţară cu conducătorii evrei mondial pentru a-i informa asupra stărilor de lucruri ale populaţiei evreieşti de aici, în cadrul situaţiei generale din ţară, economic, politice şi militare, pentru ca conducătorii evrei să fie în curent cu această situaţie spre a putea interveni în folosul populaţiei evreieşti de aici când s-ar prezenta cazul.

Acest contact trebuia făcut prin comitete care să existe în fiecare ţară reprezentând diversele ramuri ale populaţiei evreieşti din ţara respectivă.

Arată d-ta în ce a constat activitatea comitetului înainte de război?

S-au trimis rapoarte informative despre situaţia politică, militară şi economică din ţară. A fost îndrumată politica evreilor pe baza instrucţiunilor şi îndrumărilor date de forurile conducătoare din străinătate.

Cum s-a lucrat?

Activitatea s-a desfăşurat în trei epoci distincte. De la constituire şi până la război, în timpul războiului şi după 23 august 1944.

Până la război, dr. Sami Stern şi Sami Singer aveau întreaga răspundere. Materialul informativ se concentra în mâinile lor, iar ei la rândul lor îl trimiteam biroului din Geneva

https://biblioteca-digitala.ro

care era condus de dr. Riegner. Ei colectau informaţiile de la conducătorii grupărilor politice din Bucureşti şi de la toţi oamenii cu care erau în contact.

Pe ce te bazezi că facă asemenea afirmaţii?

Scurt timp după venirea de la Geneva a delegaţiei, Sami Singer, un vechi prieten politic făcând parte din gruparea sioniştilor „Renaşterea" mi-a comunicat că faţă de ceea ce se întâmplă în Germania unde Hitler a preluat puterea începând marea persecuţie contra evreilor şi faţă de curentele antisemite din diverse ţări, conducătorii mondiali ai congresului, se pregăteau să facă demersuri la forurile internaţionale, pe baza informaţiilor ce le va căpăta din fiecare ţară unde există asemenea persecuţii şi că organizaţiile politice evreieşti din România trebuie îndrumate la o vedere unitară pe baza naţională evreiască, să întărească activitatea ideologică şi organizatorică. Apoi mi-a spus că conducătorii organizaţiilor urmează să lucreze în sensul de a informa conducerea mondială prin dr. Sami Serger şi dr. Sami Stern şi m-a rugat ca şi eu să-l ţin la curent cu diverse situaţii care mi-ar veni la cunoştinţă.

Ai acceptat această propunere?

Da, am acceptat această propunere şi de atunci îi transmiteam orice informaţii din domeniul economic şi politic pe care le aveam.

Cum transmiteai aceste informaţii?

I le transmiteam verbal, fie la el acasă când mă duceam la el, fie la sediul organizaţiei când îl întâlneam acolo, fie în Tribunal când ne găseam întâmplător acolo.

Cum culegeai d-ta informaţiile?

Informaţiile le culegeam prin discuţiile avute cu o serie de cunoştinţe ale mele şi prin constatările mele proprii ca avocat.

Pe cine cunoşti care au lucrat pe linie informativă înainte de război cu dr. Singer în folosul Congresului Mondial Evreiesc?

Dr. Singer mi-a afirmat că a rugat pe toţi conducătorii din comitet şi din organizaţii să-l informeze asupra informaţiilor care le aveam. Nu mi-a amintit nume şi nici nu ştiu cine i-a dat informaţii.

Cum a funcţionat această secţiune în România până la 23 august?

Există un comitet însă nu avea un birou cu funcţionari plătiţi sau neplătiţi. Şedinţele Comitetului şi măsurile primite de Comitet se făceau la dr. Singer acasă şi la dr. Stern.

Până când ţi-ai desfăşurat activitatea prin dr. Singer şi dr. Sami Stern?

Până în anul 1940 când ei au plecat în Palestina.

Ce discuţii ai avut cu Singer şi Stern cu ocazia plecării în Palestina?

În preajma plecării m-am întâlnit acasă la el cu dr. Singer care mi-a spus că va recomanda în străinătate ca succesor al său pe Wilhelm Fischer care se bucura de consideraţie atât în rândurile populaţiei evreieşti cât şi în străinătate şi a făcut apel să-l sprijin şi pe Fischer în activitatea sa, dacă va fi el numit.

Cum a evoluat activitatea de la plecarea lui Singer?

După un timp oarecare, adică după câteva luni de zile de la plecarea lui Singer, Fischer mi-a comunicat că a primit împuternicirea de reprezentant al congresului Mondial Evreiesc pentru România şi că în această calitate va ţine contact cu forurile din străinătate

https://biblioteca-digitala.ro

ale Congresului Mondial Evreiesc, după cum va ţine contact cu Joint-ul al cărui reprezentant, de asemenea, era fiind, mi-a spus el, recomandat de Filderman nu voia să mai deţină locul de Preşedinte al Joint-ului pe timpul războiului.

Ce ai discutat cu Wilhelm Fischer referitor la activitatea de spionaj?

În primăvara anului 1941 după ce am primit scrisoarea de la Istanbul în care eram solicitat să trimit informaţii Biroului Agenţiei Evreieşti din Istanbul, m-am întâlnit cu Willi Fischer, în biroul meu de Preşedinte al Organizaţiei Sioniste, cu care ocazie i-am spus despre cererea Istanbulului de mai sus, după ce el mi-a comunicat că în calitate de reprezentant al Congresului şi al Joint-ului va trimite rapoarte informative ambelor instituţii, prin Sali Moise de la Geneva şi m-a rugat să-i dau informaţiile pe care le voi avea din domeniul economic, politic şi militar, ceea ce eu am acceptat.

Cum explici faptul că Willi Fischer lucra pe două linii adică pe linia Congresului şi a Joint-ului?

Explic prin faptul că el a fost numit reprezentant al Joint-ului la recomandarea lui Filderman şi al Congresului, la recomandaţia lui Singer, deci era reprezentantul ambelor instituţii.

Explică d-ta ce ştii în legătură cu colaborarea acestor două instituţii şi pentru ce trebuia să primească şi una şi alta aceleaşi informaţii de la acelaşi agent?

Ştiu că Joint-ul şi congresul colaborau pe linie mondială. Faptul că aici în ţară a fost numit un singur reprezentant este deci explicabil şi prin această colaborare a instituţiilor şi prin aceea că Fischer a avut încrederea şi a lui Singer de la Congres şi al lui Filderman de la Joint pe linie locală aici în ţară. De asemenea, instituţiile din străinătate aveau interesul să aibă în acele timpuri de război, când contactul era greu şi periculos, un singur reprezentant în România, după cum chiar în Elveţia, unde era libertate de mişcare, toate instituţiile evreieşti au ales un singur reprezentant adică pe Sali Maier. Mai ales că pe linie informativă de spionaj, ambele instituţii aveau acelaşi obiectiv adică informarea cercurilor anglo-americane, având însă oficial Congresul rolul de apărător al populaţiilor evreieşti din toată lumea din punct de vedere politic contra persecuţiilor antisemite, iar Joint-ul rolul de a ajuta cu bani populaţiile evreieşti în suferinţă.

Arată în mod concret pe ce te bazezi când afirmi că congresul şi Joint-ul erau în slujba anglo-americanilor?

Îmi bazez această afirmaţie pe cele comunicate mie personal de către Filderman cu privire la Joint şi Fischer, cu privire la Congres pe baza comunicărilor care şi ei le primise la rândul lor de la conducătorii din străinătate de la Joint şi de la dr. Regner din Genera de la Congres.

Aceştia au comunicat lui Filderman şi Fischer în mod concret şi expres că aceste instituţii şi-au luat misiunea faţă de cercurile anglo-americane, de a le informa cu privire la situaţia economică, politică şi militară din ţările de sub influenţa hitleristă.

Aceste comunicări mi le-a făcut Filderman în primăvara anului 1941 după ce am luat contact cu el în vederea obţinerii de informaţii din partea lui şi după ce Fischer îmi declarase despre activitatea de spionaj ce va duce atât pe linia Joint-ului cât şi pe linia Congresului.

Filderman mi-a arătat că este o datorie din partea Joint-ului să procedeze în modul acesta servind cercurile anglo-americane cu informaţii din ţările ocupate de nazişti şi că vede cu ochi buni faptul că şi Agenţia Evreiască din Istanbul merge pe aceeaşi linie, ceea ce

https://biblioteca-digitala.ro

îl şi determină să răspundă afirmativ la cererea mea de informaţii pentru Istanbul. Aceleaşi declaraţii categorice mi le-a făcut şi Wilhelm Fischer. De asemenea, eu personal m-am convins de această linie de conduită văzând insistenţa cu care atât cei din Istanbul cât şi cei de la Geneva cer rapoartele informative. Mai târziu m-am mai convins şi când am fost în străinătate personal.

În anul 1946 când am fost la Paris la conferinţa organizaţiilor evreieşti m-am întâlnit cu dr. Nahum Goldman, cu dr. Riedner, cu Posner şi din discuţiile avute cu Riegner cu această ocazie la hotelul la care locuia dr. Riegner, acesta mi-a arătat că Congresul Mondial a lucrat în timpul războiului în folosul cercurilor anglo-americane prin informaţii căpătate din ţările ocupate de nazişti şi că a fost foarte mulţumit de modul cum Fischer i-a ţinut la curent pe timpul războiului cu situaţia din România. În acelaşi timp Riegner mi-a spus că a rugat pe Fischer personal şi a transmis şi lui Filderman, prin Fischer, rugămintea de a le trimite rapoarte informative, economice, politice şi militare cu privire la situaţia din România mi-a arătat că ei socotesc că populaţia evreiască care are în marea ei majoritate un caracter mic burghez trebuie să fie alături de anglo-americani căci comunismul va duce la distrugerea acestor evreieşti şi că în consecinţă populaţia evreiască burgheză trebuie să susţină lupta pe care anglo-americanii o duc contra Uniunii Sovietice. Eu am luat cunoştinţă de această atitudine şi am fost de acord cu ea faţă de faptul că forurile superioare au această atitudine, deşi eram împotriva acestei atitudini a forurilor superioare, deoarece am putut vedea lupta Partidului Comunist după 23 august pentru libertatea populaţiei evreieşti, ceea ce s-a şi realizat, însă nu putea să mă sustrag angrenajului politic în care mă aflam datorită trecutului meu de colaborare cu ei.

Cine poate să dovedească afirmaţiile făcute d-ta?

Despre această atitudine a forurilor superioare am vorbit la întoarcerea mea din Paris într-un cerc restrâns la care asista Fischer, Zissu, Manolescu, Jean Cohen şi Moscovici.

Cine mai poate dovedi în afară de cei mai de sus faptul că activitatea de spionaj se ducea în folosul anglo-americanilor?

Nu am mai discutat cu alţii această chestiune, aşa că de la mine nu o mai ştie altcineva.

Arată cum ai adus la cunoştinţa celor de mai sus şi anume ce le-ai spus?

Le-am spus că Riegner mi-a arătat că informaţiile ce le primise de la Fischer, le-a folosit în folosul anglo-americanilor şi că cere să fie informat mai departe pe aceeaşi linie şi că a stabilit cu Fischer ca împreună cu Filderman să-i trimită rapoarte informative. Fischer a făcut şi el aceeaşi comunicare adăugând că a vorbit de acum cu Filderman care este de acord cu această misiune.

Cei de faţă au luat cunoştinţă şi s-au declarat de acord cu această atitudine a forurilor superioare.

Arată dacă s-a mai discutat şi până la această dată chestiunea colectării informaţiilor economice, politice şi militare pentru a fi trimise în străinătate?

Eu nu am mai discutat cu nimeni această chestiune. Poate Fischer a discutat şi cu alţii, aşa după cum a discutat şi cu mine.

Când i-ai dat primele informaţii lui Fischer după 23 august?

După trei luni după începerea Congresului, adică primăvara anului 1944.

Ceilalţi ştiau că d-ta dai informaţii?

https://biblioteca-digitala.ro

De la mine nu ştiau.

D-ta ştiai că şlihimii dau informaţii?

Nu ştiam, fiindcă Fischer nu mi-a spus.

Cum explici d-ta că în 1946 i-a deconspirat Fischer atât pe el cât şi pe d-ta, faptul că aţi arătat celorlalţi că se cere lui Fischer şi lui Filderman să continue activitatea?

Fischer nu a deconspirat pe ceilalţi şi nici pe mine, ci atât el cât şi eu am arătat activitatea lui Filderman şi Fischer care se cerea continuată.

Eu nu l-am întrebat pe Fischer dacă cei care asistau la această consfătuire făceau parte din Agentura sa, deci nu ştiu acest lucru. Faptul însă că Fischer a discutat şi faţă de ei această problemă şi a fost de acord ca s-o discut eu, naşte pentru mine bănuiala că şi ei ştiau despre activitatea de spionaj de până atunci.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

3 martie 1952

În cursul lunii iunie 1950 m-am întâlnit cu un prieten al meu Mundi Rosenbaum acasă la mine. În această ocazie Mundi Rosenbaum a venit la mine să-şi ia rămas bun deoarece i se aprobase paşaportul pentru plecarea în Palestina. Fiindu-mi prieten, l-am rugat să-mi facă un serviciu cu această ocazie adică să ia contact cu dr. Tartakover, reprezentantul Congresului din Palestina şi să-i spună că eu doresc să i se comunice lui Rigner chestiunea cu privirile la existenţa Congresului de aici în urma unor presiuni de ordin administrativ din partea unor inspectori de la Spaţiul Locativ de a părăsi localul din str. Episcopiei. Rosenbaum a fost de acord să îmi facă acest serviciu şi să-mi comunice răspunsul lui Rigner cu privire la chestiunea de mai sus.

După aceasta ne-am dus la Congres unde l-am găsit pe Litman căruia i-am comunicat serviciul pe care i l-am cerut lui Rosenbaum. Pentru ca corespondenţa între mine şi Rosenbaum să nu fie cunoscută de cenzură, am cerut şi am propus să se găsească o modalitate în care comunicările să fie făcute pe baza unui cod secret. În urma discuţiilor dintre noi s-a stabilit ca corespondenţa să fie trimisă cu scrisori simple care să cuprindă printre rânduri comunicarea respectivă, adică la câteva rânduri să se găsească o parte a comunicării respective, lucru pe care Litman îl ştie în mod detailat. Înainte cu câteva zile de arestarea mea ştiu că s-a primit o scrisoare de la Rosenhaupt prin care acesta comunica că l-a văzut pe dr. Tartakover căruia i-a comunicat chestiunea despre presiunile făcute pentru dizolvarea Congresului. Această comunicare a făcut-o Rozenbaum printr-o scrisoare conform codului stabilit. Nu ştiu după arestarea mea în ce măsură a corespondat Litman cu Rozenbaum.

(ss) Mişu Benvenisti

https://biblioteca-digitala.ro

Declaraţie

4 martie 1952

În toamna anului 1948 fiind într-o dimineaţă acasă la Agamy în str. Cazărmii mi-a recomandat pe un domn cu numele de Hadari, spunându-mi că este una şi aceeaşi persoană cu Vania care pe timpul războiului era la Istanbul la Biroul Agenţiei Evreieşti. Am schimbat câteva fraze în rapoartele ce le-am trimis la Istanbul în timpul războiului. Apoi el a plecat de la Agamy fiind ocupat. L-am mai văzut o dată în localul Consulatului Israel în următoarele împrejurări: cerusem o întrevedere lui Rubin pentru a-i atrage atenţia asupra greşelii pe care o face Legaţia primind cereri de certificate şi provocând astfel mari aglomeraţii de oameni şi manifestaţii în faţa Legaţiei, ceea ce desigur va produce complicaţii şi neplăceri inutile.

În locul lui Rubin a apărut Halevy însoţit de Hadari. Eu mi-am exprimat surprinderea că nu este prezent Rubin. Halevy mi-a explicat că Rubin nu a putut veni şi că l-a rugat pe el să mă asculte şi că Hadari care fusese cu el împreună a venit şi el. Am arătat lui Halevy ceea ce am vrut să-i spun lui Rubin adică să împiedice pe viitor manifestaţiile din faţa Legaţiei, arătându-i părerea pe care o avea Feldman în numele cercurilor oficiale despre aceste manifestaţii şi repetându-i cele ce ne comunicase dl. ministru de Interne cu privire la problema organizaţiilor sioniste şi la activitatea lor. I-am explicat lui Halevy cât de periculoase şi inutile erau acele aglomerări în faţa Legaţiei. Halevy mi-a spus că va transmite lui Rubin cele comunicate. Hadari a intervenit supărat spunându-mi că vede cu regret că reprezint punctul de vedere al lui Bercu Feldman cu privire la acele manifestaţii. I-am răspuns că se înşeală, că eu am făcut acest demers pentru că îl consider interesul emigrării şi al Legaţiei Israel. Nu l-am mai văzut pe Hadari care a plecat din ţară la scurt timp.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

4 martie 1952

Nu am cunoştinţă de faptul că Mendelovici avea relaţii cu Fischer şi că ar fi primit bani de la el. Nu l-am văzut pe Mendelovici niciodată la Fischer.

Ştiu însă că avea relaţii foarte intime de prietenie cu dr. Cornel Iancu şi că acesta îi procura medicamente pentru mama lui bolnavă. Nu ştiu dacă Cornel Iancu îl ajuta pe Mendelovici şi cu bani. Repet însă că ştiu că era un intim al familiei dr. Iancu.

(ss) Mişu Benvenisti

https://biblioteca-digitala.ro

Declarație

7 martie 1952

Arată etapele activității pe linie de spionaj şi legăturile directe superioare pe care le-ai avut după 23 august?

După 23 august 1944 mi-am continuat activitatea mea de spionaj pe linia lui Fischer, fiind cu el în legătură până la plecarea sa din țară în vara anului 1947. În acelaşi timp am lucrat pe linie de spionaj şi cu Agamy de la venirea sa în țară la începutul anului 1945 până la plecarea sa din țară în toamna anului 1949.

După plecarea lui Fischer din țară pe linia lui nu am mai lucrat pe linie de spionaj până în vara anului 1948 când m-am deplasat la Montreux în Elveția ca delegat la Conferința ce a avut loc acolo, unde mi s-a comunicat de către Rigner şi Fischer că au stabilit cu Agamy ca acesta de câte ori vine în străinătate să se abată şi la congres pentru a le transmite informațiile din România de ordin economic, politic, militar. De atunci şi până la arestarea mea mi-am continuat activitatea mea de spionaj până la plecarea lui prin Agamy şi după plecarea acestuia prin Halevy. Acestea sunt persoanele şi etapele activității mele după 23 august.

Arată legăturile pe care le-ai avut după 23 august 1944 pe linie de spionaj care depindeau de d-ta?

Legături pe linie de spionaj în jos care mi-a dat informații au fost Zissu, arestat, Iancu Leiba (plecat), I. Laiwandman (plecat) şi deputatul Manolescu (mort).

Toate celelalte persoane cu care am discutat diverse chestiuni şi pe care le-am arătat în declarațiile anterioare nu au ştiut nici una de activitatea mea de spionaj.

Cum explici d-ta că toți cei ce ți-au dat informații în mod conştient sunt plecați din țară, iar cei inconştienți sunt în țară?

Printre cei conştienți este şi A.L. Zissu care este în țară şi arestat. Ceilalți au plecat abia în 1950, făcând stăruințe pentru plecare pentru că tocmai se temeau de complicații şi arestare din cauza activității lor de spionaj. Persoanele care mi-au dat informații conştiente sunt persoane cunoscute în cercurile sioniste, nu persoane imaginare. Din nenorocire pentru mine ei au putut obține paşaport chiar în 1950 când toți ceilalți conducători sionişti au fost respinşi. Iar Deputatul Manolescu a fost un om cunoscut cu care se ştie că am avut bune legături, a fost delegat şi la Montreux, a fost vicepreşedinte la congres, deci nu o persoană inventată. Tot din nenorocire pentru mine el a murit în 1950 bolnav de cancer, după cum se ştie că şi Fischer a murit în Elveția tot în 1950, bolnav de cancer. Dacă aceşti oameni nu ar fi primit unii paşaport şi ceilalți nu ar fi murit, ar confirma cele spuse de mine.

(ss) Mişu Benvenisti

https://biblioteca-digitala.ro

Declaraţie

9 martie 1952

După înapoierea lui Fischer din primul voiaj pe care l-a făcut în străinătate adică pe la sfârşitul anului 1944 sau începutul anului 1945, Fischer a comunicat biroului executiv faptul că în curând se va întruni la Paris o conferinţă a tuturor marilor organizaţii evreieşti din lume spre a discuta situaţia populaţiilor evreieşti din lumea întreagă şi în special situaţia colectivităţilor evreieşti din ţările unde au fost lovite de prigoana fascistă şi nazistă. În acelaşi timp Fischer a comunicat că, după părerea Congresului Mondial Evreiesc în străinătate va avea loc într-un timp nu prea îndepărtat şi tratative de Pace pentru încheierea tratativelor de pace cu ţările învinse.

Pentru aceste amândouă evenimente populaţiile evreieşti îşi vor trimite delegaţi pentru lămurirea situaţiilor în care se găsesc şi pentru a formula revendicările pe care le au în vederea repunerii lor în drepturile din care au fost scoase.

Populaţia evreiască din România va avea şi ea dreptul să trimită o astfel de delegaţie la conferinţa organizaţiilor evreieşti. În vederea acestei împrejurări, Fischer a cerut ca Secţiunea din România să lucreze intens pentru strângerea materialului documentar referitor la situaţia populaţiei evreieşti din punct de vedere economic, politic, social, material, juridic, statistic, cultural, adică din toate punctele de vedere. A mai cerut să se facă o anchetă cu privire la pagubele suferite de populaţia evreiască din România sub regimul antonescian. Biroul Executivei a aprobat expunerea lui Fischer şi a hotărât ca să se înceapă lucrările pentru strângerea materialului mai sus-arătat. Avocatul Schwefelberg a primit sarcina să se ocupe de latura juridică sub toate aspectele a situaţiei populaţiei evreieşti, iar avocatul Kiva Orenstein a primit însărcinarea să organizeze ancheta cu privire la pagubele suferite de colectivitatea evreiască din România în timpul regimului antonescian. De asemenea, întreg biroul prezidenţial trebuia să se intereseze de toate aspectele acestei probleme de documentare.

În afara acestei comunicări oficiale şi publice, Fischer mi-a comunicat mie că i s-a cerut lui şi lui Filderman să trimită rapoarte informatice generale, economice, politice şi militare, aşa cum făcea în timpul războiului. Fischer mi-a spus că a vorbit cu dr. Filderman în acest sens şi că va mai vorbi cu Zissu şi Jean Cohen şi că Filderman şi-a luat sarcina ca împreună cu dl. Fischer să lucreze rapoartele şi tot el Filderman să îngrijească, prin relaţiile lui, de expedierea acestor rapoarte.

În ceea ce mă priveşte pe mine eu am furnizat lui Fischer o serie de informaţii cu caracter economic, politic, juridic şi cu privire la starea de spirit generală.

Nu ştiu ce fel de informaţii i-au furnizat Zissu şi Jean Cohen, dar ceea ce ştiu este că la întrebarea mea despre aceştia, Fischer, fără să-mi fi dat detalii şi evitând un răspuns categoric mi-a spus totuşi, că el are întrevederi personale şi cu Zissu şi cu Jean Cohen dar că mă roagă să nu-i mai pun întrebări despre alte persoane.

Din aceste împrejurări şi din faptul că ei au fost chemaţi şi la consfătuirea care a avut loc după înapoierea de la conferinţa din Paris, pot afirma că şi Zissu şi Jean Cohen furnizau lui Fischer informaţii.

Cu mult mai târziu, am putut observa, când intram în biroul de la Congres din str. Popa Rusu, că Moscovici avea discuţii cu Fischer, pe care le întrerupea brusc când intram eu în birou. Am reproşat lui Fischer acest fapt, considerându-l ca o jignire pentru mine, dar

https://biblioteca-digitala.ro

Fischer mi-a spus că nu este cazul să mă supăr, căci nu el întrerupe discuţia ci Moscovici, fiind vorba de chestiuni pe care Moscovici le avea discrete.

Altă dată eram la Fischer acasă când a primit un telefon din partea lui Moscovici, care îi fixa o întâlnire în afară de orele de birou.

Din aceste împrejurări şi, de asemenea, din faptul că Fischer l-a chemat să participe la consfătuirea intimă la care au luat parte Zissu, Manolescu, Jean Cohen, Fischer şi cu mine şi unde s-a discutat despre cererea Congresului de a li se trimite informaţii, pot afirma că şi Moscovici îi furniza lui Fischer informaţii.

Am arătat că Fischer întocmea raportul împreună cu Filderman şi că acesta îngrijea de trimiterea lui la Geneva.

Filderman trimitea raportul prin Legaţia Angliei.

În afară de aceste rapoarte secrete, Secţiunea Congresului de aici trimitea biroului din Geneva, rapoarte oficiale cu privire la activitatea sa juridică, statistică, culturală, politică referitoare şi în folosul populaţiei evreieşti. Aceste rapoarte constituiau o corespondenţă normală şi mergeau prin poştă.

În anul 1946 s-a anunţat că va avea loc în vară conferinţa organizaţiilor evreieşti din Paris, în timpul conferinţei de pace.

Comitetul Executiv a hotărât să se facă cereri de paşapoarte pentru a servi de personalităţi din conducerea Congresului.

Filderman şi Zissu nu au primit paşapoarte. Am primit paşapoarte dr. Şafran, Fischer, Schwefelberg şi cu mine. Jean Cohen a stăruit şi el pentru paşaport şi credea că va obţine, dar până în cele din urmă nu a obţinut şi nu a putut pleca la Paris.

Delegaţia Secţiunii din România avea misiunea de a expune în faţa Conferinţei Organizaţiilor Evreieşti de la Paris, starea populaţiei evreieşti sub toate aspectele şi de a se găsi mijloacele ca pe calea conferinţei de pace şi a tratatelor ce se vor încheia să se asigure populaţiei evreieşti repunerea totală în drepturi şi acordarea de despăgubiri pentru pagubele suferite. Schwefelberg a plecat cu o lună înaintea mea, cam în acelaşi timp cu dr. Şafran, apoi a plecat Fischer şi cel din urmă am plecat eu. În această ordine au ieşit aprobările de paşapoarte. O dată cu mine au plecat la aceeaşi Conferinţă a organizaţiilor evreieşti şi av. Leopold Filderman din partea evreilor din Partidul Socialist şi pictorul Maxy din partea evreilor din Partidul Comunist.

Delegaţia la această conferinţă nu cunoştea în totalitatea ei decât rolul ei oficial de a informa conferinţa de la Paris a organizaţiilor evreieşti despre situaţia sub toate aspectele a populaţiei evreieşti de aici şi de a asigura respectarea dreptului populaţiei evreieşti pe calea tratatelor de pace.

Dr. Şafran cunoştea activitatea informativă ce se ducea pe linie de spionaj. Nu ştiu dacă Schwefelberg cunoştea o astfel de activitate. De la mine nu o cunoştea eu nediscutând cu el vreodată această chestiune. El a expus în faţa conferinţei organizaţiilor evreieşti situaţia populaţiei evreieşti, lucrând acolo în scopul mandatului primit de a se găsi posibilitatea pentru asigurarea drepturilor pe viitor şi a despăgubirilor pentru trecut a populaţiei evreieşti, pe calea tratatelor de pace. Când am venit eu la Paris, lucrările conferinţei Organizaţiilor evreieşti erau înaintate, se făcuseră diverse memorii în scopul de a se introduce şi tratatele de pace diverse dispoziţii cu privire la drepturile umane şi libertăţile fundamentale ale populaţiei evreieşti. Delegaţia noastră a luat contact cu reprezentanţii României la Conferinţa de pace, discutându-se problema drepturilor evreieşti, a legilor reparatorii şi a despăgubirilor pentru trecut.

https://biblioteca-digitala.ro

După înapoierea de la Paris şi după ţinerea referatelor respective despre care am vorbit într-o altă declaraţie, referate în care dr. Şafran, Schwefelberg şi cu mine am expus, în şedinţe separate, în ordinea înapoierii în ţară, faţă de Comitetul Executiv activitatea oficială de la Paris şi apoi într-o şedinţă publică Schwefelberg şi cu mine am făcut expunerile faţă de un public mai numeros, congresul şi-a continuat activitatea sa oficială pe linie demografică, culturală, restratificare, juridică şi politică. S-a constituit o comisie la care participau delegaţi ai tuturor organizaţiilor evreieşti şi ai Comitetului Democratic Evreiesc, comisia în care se discutau toate problemele evreieşti şi se făceau apoi propuneri guvernului pentru diverse legi reparatorii ce mai trebuiau aduse, problema procesului masacrelor din Iaşi, problema dreptului la pensie a văduvelor şi orfanilor rămaşi după urma masacrelor, problema legii cetăţeniei şi orice altă problemă ce interesa viaţa evreiască se discuta în această comisie. Congresul s-a mai ocupat şi de căutare persoanelor despărţite de familiile lor, prin corespondenţe cu diverse comunităţi pentru găsirea urnei unor astfel de persoane. S-a mai ocupat şi de problema reîncadrării într-o meserie productivă a foştilor deportaţi şi de problema criminalilor de război primind declaraţii ce erau în urmă înaintea Tribunalului Poporului. A editat şi un Memento Statistic în două volume care oglindeşte situaţia demografică a populaţiei evreieşti.

Despre toată această activitate oficială se făceau rapoarte oficiale trimise prin poştă, către biroul din Geneva.

Pe linia clandestină Fischer a continuat împreună cu Filderman să trimită rapoarte informative pentru care şi eu îi dădeam lui Fischer diverse informaţii şi desigur, după toate cele arătate mai sus ca şi ceilalţi: adică Zissu, Jean Cohen şi Moscovici, continuau să-l informeze pe Fischer.

În 1947, Fischer a plecat în străinătate spunând că se înapoiază. Dar după câteva luni el şi-a trimit demisia, arătând că pleacă în Palestina unde vrea să se stabilească.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

11 martie 1952

Unde şi când te-ai întâlnit cu Agamy după 23 august?

Pe Agamy l-am întâlnit acasă la el, în cursul lunii decembrie 1944, puţin timp după venirea sa în ţară.

Cum s-a făcut această legătură?

Am discutat cu A.L. Zissu faptul că a sosit în ţară Agamy. Despre Agamy mai vorbisem cu Zissu imediat după 23 august când m-a rechemat să revin alături de el la conducerea Partidului Evreiesc, cu care ocazie atât eu cât şi Zissu ne-am dezvăluit pe faţă faptul că am lucrat înainte de 23 august cu Agamy pe linia de spionaj.

Cu ocazia sosirii lui Agamy în ţară, m-am sfătuit cu A.L. Zissu şi am căzut de acord să-l văd şi eu, ceea ce găsea natural, după cum şi el îl văzuse.

În urma acestei discuţii, am luat de la el adresa lui Agamy şi m-am dus direct la el într-o după amiază pe la orele 3, când bănuiam că-l găsesc acasă, ceea ce s-a şi întâmplat.

https://biblioteca-digitala.ro

Ajungând la el acasă, l-am găsit dormind. După ce am fost condus la odaia unde locuia, am bătut în uşă şi el mi-a deschis uşa, scuzându-se că mă primeşte în pijama, căci se odihnea. După ce m-am recomandat, am început discuţia.

Arată ce discuţii aţi avut cu această ocazie?

Cu această ocazie Agamy mi-a spus că-i pare bine că mă cunoaşte personal, apoi am discutat chestiuni privitoare la activitatea de spionaj depusă înainte de 23 august în părţile pozitive şi negative ale acestei activităţi.

Astfel am discutat că a fost mulţumit atât el cât şi Barlas Goldin şi Vanea (Hadari, despre activitatea depusă).

Eu i-am reproşat faptul că am fost tratat cu neîncredere deoarece am fost nevoit să lucrez cu tinerii Sunea şi Tenenbaum în loc să fi fost pus în contact direct cu curierii, iar imprudenţele acestor tineri au dus în urmă la arestarea sioniştilor şi a mea din ianuarie 1944.

Agamy mi-a răspuns la acest reproş că procedeul pe care l-au întrebuinţat de a pune în contact curierii cu tinerii Sunea şi Tenenbaum nu constituia o dovadă de neîncredere faţă de mine, ci o măsură de prudenţă pe care ei au apreciat-o necesară în sensul ca curierii să nu fie în legătură cu o persoană cunoscută ca preşedintele Organizaţiei Sioniste, care putea fi mai uşor supravegheat şi descoperit, în contactele ce le avea.

Discutând despre faptul că au trecut peste recomandările mele referitoare la modul cum vor să facă emigrarea şi că au primit fără ezitare demisia mea, el mi-a răspuns că primirea demisiei mele nu a însemnat un act, de natură ofensatoare la adresa mea, ci a fost făcută în interesul cauzei; într-adevăr mi-a spus Agamy, ei au fost informaţi de Entzer şi Geiger, că sunt bănuit de autorităţi pentru activitate ilegală şi că în acelaşi timp fac dificultăţi la emigrare în ceea ce priveşte persoana lui Entzer şi Pandelis şi cum ei au primit din partea lui Entzer informaţia că o persoană de mare autoritate şi cu relaţii foarte bune este dispus să primească rolul pe care-l avusesem eu, cei de la Istanbul au fost nevoiţi să primească demisia şi să-l împuternicească pe Zissu cu calitatea de reprezentant al lui Agenţia Evreiască.

Cu această ocazie, mi-a spus că s-a confirmat justeţea măsurii luate de ei întrucât pe de o parte eu am fost în realitate arestat, aşa cum se prevăzuse, iar pe de altă parte echipa lui Zissu şi Jean Cohen s-a achitat cu succes de misiunile avute şi în special cu ocazia şlimilor paraşutaţi în ţară, ocupându-se de primirea şi cazarea lor şi de asigurare activităţii lor pe inie de spionaj.

După aceasta m-a servit cu un păhărel de coniac şi am început să discutăm chestiunea de politică externă, spunându-mi că Agenţia Evreiască îşi continuă aceeaşi politică de prieteni cu cercurile anglo-americane pe care a avut-o şi înainte de 23 august 1944 şi că el a venit în ţară cu scopul de a continua activitatea de spionaj, precum şi organizarea emigrărilor de evrei în vederea creării Statului Evreiesc, şi că acest lucru nu se poate face, decât a colabora şi a servi cercurile anglo-americane.

Întrebându-l dacă îşi are rostul să continuăm activitatea de spionaj când fascismul a fost învins de Uniunea Sovietică, Agamy mi-a răspuns că nu noi avem căderea să hotărâm linia politică a Agenţiei Evreieşti, ci forurile conducătoare ale Agenţiei Evreieşti, care s-au hotărât pentru această linie.

De asemenea, mi-a spus că fondurile necesare pentru activitatea de spionaj în România, le primeşte de la Agenţia Evreiască şi că activitatea pe linie de spionaj o va organiza prin instructorii veniţi din Palestina, care vor avea misiunea să se ocupe cu fiecare grupare sionistă în parte.

https://biblioteca-digitala.ro

Apoi Agamy mi-a spus că se va folosi şi de elementele care au mai lucrat şi în timpul războiului referindu-se la Zissu şi Jean Cohen, propunându-mi cu această ocazie să-mi continui şi eu activitatea.

Arată în mod concret ce propuneri ţi-a făcut Agamy cu această ocazie?

Agamy mi-a propus să-i furnizez informaţii din domeniul economic, politic şi militar şi să discut cu el diversele evenimente la ordinea zilei, pentru a se documenta şi lămuri asupra problemelor putând astfel să le transmită mai departe.

D-ta ai fost de acord cu propunerea făcută de Agamy?

Eu am fost de acord cu această propunere.

Ce instrucţiuni ţi-a dat Agamy cu privire la propunerea de mai sus?

Agamy mi-a spus să fiu perfect conştient de seriozitatea chestiunilor discutate de noi, cerându-mi să nu discut cu nimeni, nici chiar cu nevasta asupra acestei chestiuni.

Informaţiile mi-a spus că i le dau totdeauna verbal şi nici o dată în scris, din motive de prudenţă pentru a nu se găsi astfel de note la mine sau la el, iar informaţiile mi-a spus să i le dau acasă la el şi vom stabili întâlnirile de fiecare dată, când ne vom vedea. Referitor la culegerea informaţiilor, Agamy mi-a spus să mă folosesc de experienţa de dinainte de 23 august.

D-ta i-ai spus lui Agamy că ai legături pe linie de spionaj cu Fischer?

I-am spus acest lucru, şi anume că pe timpul războiului i-am furnizat informaţii economice, politice, militare lui Fischer, care transmitea rapoartele lui la Sali Mayer, din Elveţia şi că după ce Fischer s-a întors din voiajul pe care l-a făcut în străinătate după 23 august, mi-a spus că Rigner i-a cerut lui şi lui Filderman să continue a trimite rapoartele şi că Fischer m-a rugat şi pe mine să continui să-i dau informaţii lucru pe care l-am făcut. El a fost de părere că nu şi-ar avea rostul activitatea şi pe această linie, din moment ce Agenţia Evreiască se ocupă de aceste chestiuni, faţă de situaţia de fapt existentă însă, a luat act şi nu s-a opus, cerându-mi însă încă o dată şi pe această linie completă discreţie.

La plecare am stabilit că atunci când am vreo informaţie importantă, să trec pe la el pentru a discuta.

Ce ai discutat cu Zissu despre audienţa la Agamy?

I-am comunicat lui Zissu exact întreaga discuţie avută cu Agamy, iar el nu a răspuns surprins, de unde am dedus că era informat înainte de activitatea lui Agamy şi despre misiunea pe care mi-a dat-o mie.

De asemenea, am discutat şi cu Fischer acelaşi lucru.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

15 martie 1952

Câte ore ai stat în ziua de 27 iunie 1949 de vorbă cu Agamy în casa sa?

Nu-mi aduc aminte câte ore am stat.

https://biblioteca-digitala.ro

Arată ce discuţii ai avut când aţi luat masa şi până la orele 17 când ai plecat?

În timpul mesei nu s-au discutat decât chestiuni în legătură cu limba ebraică şi denumirea diferitelor mâncăruri în ebraică şi alte chestiuni de acest fel fără importanţă. După masă m-am retras cu el pe terasă unde mult timp fetiţa lui s-a jucat cu noi, vorbind ebraică iar după aceea l-am rugat să mă ţină la curent cu demersurile făcute pentru emigrare la Ministerul Afacerilor Interne. El mi-a spus că au avut loc audienţe ale lui Rubin la Externe şi că se aşteaptă rezultatul acestor audienţe.

De asemenea, mi-a spus despre legăturile economice pe care Israelul le iniţiază în România şi că speră că şi această legătură economică să fie folositoare pentru rezolvarea problemei de emigrare.

Eu i-am spus că l-am văzut pe Bercu Feldman pe care l-am întrebat dacă este adevărat zvonul că se va admite o emigrare în masă şi că el mi-a dezminţit acest lucru, spunându-mi că nu poate să fie vorba decât de plecări individuale care vor fi admise individual de Direcţia Paşapoartelor.

Agamy mi-a cerut să ţin contactul cu Filderman pentru a vedea care este starea de spirit la comitetul Democratic, cu privire la această problemă de emigrare şi pentru a vedea ce ştie Filderman despre hotărârile ce se vor lua în această direcţie.

Cu această ocazie el mi-a mai cerut să mă interesez de starea de spirit a populaţiei cu privire la emigrare şi dacă cei care au primit respingeri de paşapoarte, insistă şi revine în cererile lor. Acestea sunt problemele ce-mi amintesc că s-au discutat cu această ocazie.

Mai adu-ţi aminte.

Era o vizită de politeţe, o masă şi numai după masă am discutat chestiunile arătate.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

17 martie 1952

Arată când i-ai dat primele informaţii lui Agamy, după discuţia pe care ai avut-o cu el, cu privire la continuarea activităţii de spionaj?

Primele informaţii le-am dat la sfârşitul anului 1944 – începutul anului 1945.

Cu cuprindeau informaţiile date?

Date asupra faptului că au trecut prin Bucureşti foştii prizonieri soldaţi şi ofiţeri români din Uniunea Sovietică, încadraţi în diviziile Tudor Vladimirescu şi Horia, Cloşca şi Crişan, plecând foarte bine echipaţi şi în foarte bună dispoziţie, în maşini mare, spre frontul de vest. Informaţia am cules-o eu personal, văzând aceste trupe pe stradă în maşini şi i-am dat-o în holul Hotelului Athenée Palace.

Ce alte informaţii i-ai dat în cursul anului 1945?

Date în legătură cu situaţia creată în Baroul Ilfov, cu ocazia schimbării conducerii Baroului, informaţie luată de mine la faţa locului în calitate de avocat.

https://biblioteca-digitala.ro

Date asupra deblocărilor făcute în magistratură şi în general asupra stării de spirit din Tribunal.

Date asupra tuturor audienţelor ce le-am avut la diverse personalităţi din guvernele ce s-au perindat.

Date în legătură cu atacul şi încăierarea într-o comună din jurul Bucureştiului între nişte plutonieri şi militari şi populaţia civilă, fapt care a dus la manifestaţii de stradă şi la cererea schimbării ministrului de interne pe acea vreme Aldea. Informaţie pe care o aveam de la Şafran.

Date în legătură cu manifestaţiile ce au avut loc în faţa Palatului şi incidentele ce au avut loc cu această ocazie în martie 1945. Informaţie culeasă de mine.

Date în legătură cu vizita lui Harriman în ţară şi la rezultatul la care s-a ajuns ca partidele istorice să delege ca observatori în guvern pe Haţieganu şi... Râmniceanu. Informaţie culesă de la dr. Filderman.

Date asupra situaţiei creată în Ardealul de Nord, unde comitetele evreieşti au fost însărcinate să preia şi să administreze bunurile celor deportaţi. Informaţia o avea de la Weiss Ignatz din Cluj.

Date asupra deblocărilor de ofiţeri, informaţie ce o aveam de la avocatul Manolescu.

Date în legătură cu starea de spirit din Ardealul de Nord în urma faptului că în Poliţie au fost numiţi mulţi evrei şi unguri. Informaţia mi-a dat-o tot Ignatz Weiss din Cluj.

Date în legătură cu starea de spirit a populaţiei evreieşti, nemulţumite prin faptul că Ministerul de Justiţie, nu rezolva chestiunea evacuării chiriaşilor C.N.R.-işti din imobilele evreieşti. Informaţia era culeasă de mine personal ca avocat în Tribunal.

Date în legătură cu situaţia din Iaşi, unde întreaga populaţie ducea o viaţă grea şi în special populaţia evreiască, trăieşte în mizerie şi starea de spirit a populaţiei evreieşti nemulţumită de faptul că nu s-a rezolvat încă chestiunea procesului masacrelor din Iaşi. Informaţia o aveam de la Laiwandman care fusese la Iaşi.

Date despre luptele elementelor maniste ţărăniste împotriva sindicaliştilor organizaţi şi a incidentelor ce au avut loc aici în Bucureşti la o fabrică. Informaţia o deţineam de la avocatul Manolescu.

Date în legătură cu lozinca dată de Partidul Comunist de a se primi în Partid, chiar elemente foste legionare, cu condiţia ca ei să nu fi făcut parte din elementele criminale şi să nu fi fost vârfuri în mişcarea legionară. Informaţia aceasta o aveam din casa dr. Cornel Iancu.

Date în legătură cu starea de spirit, în legătură cu diferitele evenimente întâmplate.

Date în legătură cu purtarea aşa-ziselor gărzi maniste, care au schingiuit elementele minoritare în Ardeal.

În afară de informaţiile ce i le-am dat în perioada aceasta, am comentat cu el diversele evenimente politice şi economice întâmplate în această perioadă, interpretând şi comentând cu el şi diverse legi apărute şi tot ce s-a întâmplat pe linie economică, politică şi socială.

Cum ţineai legătura cu el în această perioadă?

Conform înţelegerii noastre stabileam întâlnirile cu el la el acasă şi în holul Hotelului Athenée Palace. În cursul anului 1945, m-am întâlnit cu Agamy de circa 6 ori, deoarece în această perioadă pleca din ţară foarte des, ducându-se în Occident şi în Palestina pentru a lua contact cu conducătorii Agenţiei Evreieşti.

La întâlnirile pe care le-aţi avut în cursul anului 1945 a mai fost cineva de faţă?

https://biblioteca-digitala.ro

Nu, nu a mai fost nimeni de faţă deoarece aşa am stabilit încă de la început cu Agamy să nu discutăm niciodată în faţa vreunui martor, iar în hall-ul Hotelului Athenée Palace, de câte ori ne-am văzut, ne-am retras pe o canapea într-o parte a holului mic ce este alături de cel mare şi care este mai retras.

Arată d-ta toate persoanele despre care ai discutat cu Agamy în această perioadă?

Cu Agamy în această perioadă, a venit vorba despre Zissu, Jean Cohen, Löwenstein, Dan Ieşeanu, Igner, Weissman, Mella şi Cornel Iancu, Leon Itzkar, av. Rorlich, ing. Dascălu, Dan Baruch, Ricu, Jacques (Dov), Iampolski, Laiwandman, Fischer, Şafran, Filderman, Steiger, Manolescu, Klarman şi alţii. De asemenea, am discutat despre conducătorii din străinătate şi anume despre: Barlas, Vanea Hadari, Goldin, dr. Rigner, dr. Goldman, dr. Ştefan Wise, dr. Aba Hild, Silver, Silverman (Londra), Iarblum (Paris). Am vorbit despre Bursan şi Welti, apoi despre conducătorii ziarelor evreieşti de aici, adică Mendelovici, Moţi Moscovici, Bady şi alţii din conducerea sionistă.

Persoanele care sunt în ţară şi despre care ştiu precis că au lucrat pe linie de spionaj cu Agamy sunt: Zissu, Jean Cohen, Mella Iancu, dr. Löwenstein.

Arată d-ta cum se ţinea legătura cu aceste persoane?

Agamy ţinea legătura directă şi personală cu fiecare din noi.

Cunoşti şi alte persoane care au avut legături cu Agamy pe linie de spionaj?

Nu mai cunosc alte persoane.

Pe ce te bazezi d-ta când afirmi că persoanele de mai sus aveau contact cu Agamy şi lucrau pe linie de spionaj?

Afirmaţiile făcute de mine au la bază următoarele:

În ceea ce priveşte pe Zissu sunt trei momente pe care le am în vedere:

Primul: În anul 1944 înainte de 23 august, el a primit mandatul din partea Biroului Agenţiei Evreieşti din Istanbul, de a prelua toată activitatea mea implicit aceea pe linie de spionaj, lucru confirmat după 23 august 1944 de Agamy cât şi de Zissu personal care mi-a arătat acest lucru.

Al doilea moment este acela când Agamy după 23 august mi-a confirmat că a intrat în contact cu Zissu, care îi va da informaţii.

Apoi mă refer la contractul pe care-l avea cu Fischer precum şi la discuţiile avute cu mine în 1948, când Agamy m-a rugat să-l văd pe Zissu pentru a lua de la el informaţii.

Până în anul 1948, el a ştiut că eu îi furnizez informaţii lui Agamy, iar după 1948, el mi-a furnizat informaţii în mod conştient. Iar în ceea ce priveşte legăturile sale directe cu Agamy, acesta mi-a spus că Zissu îi furnizează informaţii atât direct cât şi prin Klarman, care era un intim al lui Zissu venind des în casă la el. După cum afirma însuşi Zissu, considerându-l pe Klarman ca cel mai bun prieten al său şi ca pe unul din cei mai curaţi şi intransigenţi evrei.

În ceea ce priveşte pe Jean Cohen, îmi bazez afirmaţia mea pe faptul că în timpul războiului împreună cu Zissu, au continuat după demisia mea, activitatea de spionaj, pentru Biroul Agenţiei Evreieşti din Istanbul, s-a ocupat cu Zissu de primirea şlihimilor, lucruri confirmate atât de Agamy cât şi de Jean Cohen personal. Când ne-am întâlnit după 23 august 1944 şi când am discutat evenimentele dinainte de 23 august 1944, el mi-a reconfirmat punctul lui de vedere care a fost sănătos cerând schimbarea mea cu Zissu, căci faptele au dovedit, căci ceea ce el şi cu Zissu au putut realiza nu aş fi fost în nici un caz eu în stare să realizez.

https://biblioteca-digitala.ro

După 23 august Agamy mi-a spus că a păstrat contactul pe linie informativă cu Jean Cohen, adică că acesta îi dă informaţii. Întrebându-l pe Agamy cine îi mai furnizează informaţii dintre cei cu care a lucrat în timpul războiului, Agamy mi-a vorbit de Zissu şi Jean Cohen, de a căror activitate după demisia mea a fost foarte mulţumit tot Biroul din Istanbul.

Într-o zi, la o întâlnire pe care am avut-o cu Agamy, el mi-a spus că se grăbeşte căci are o întâlnire cu Jean Cohen pe care-l ştie sensibil şi nu vrea să-l lase să aştepte. Într-o zi în cursul anului 1945, Jean Cohen mi-a vorbit foarte elogios de Klarman, care împreună cu Agamy se ocupă aici de emigrare şi de spionaj şi mi-a confirmat că atât el cât şi Zissu sunt în contact cu Klarman şi cu Agamy, cărora le procură informaţii.

Mai târziu, după plecarea lui Agamy, adică în 1950, el mi-a spus despre el că a constatat că a fost cel mai destoinic trimis al Agenţiei Evreieşti şi al Statului Evreiesc şi că deşi pe linie de Partid nu se împăcau, totuşi a putut lucra cu el tot timpul pe linie informativă, tocmai că a văzut în el şi în Klarman nu oameni de grupare, ci trimişi ai Agenţiei evreieşti.

Despre Mella Iancu atât de la ea cât şi de la Agamy că îi procura lui Agamy informaţii din toate domeniile şi despre toate evenimentele.

Despre dr. Löwenstein ştiu, de asemenea, atât de la el cât şi de la Agamy, că după ce a fost angajat la Legaţie, îi procura lui Agamy informaţii din toate domeniile.

În folosul cui se ducea activitatea de spionaj în ţara noastră după 23 august 1944?

La prima întâlnire ce am avut-o cu el, în urma propunerii lui de a-i procura mai departe informaţii, l-am întrebat care este raţiunea că Agenţia Evreiască continuă şi după 23 august activitatea sa de spionaj. Agamy mi-a răspuns că nici el nici eu nici altul ca noi nu avem căderea să hotărâm în astfel de chestiuni importante, că aici este vorba de o problemă importantă, asupra căreia Agenţia Evreiască a luat o hotărâre, iar el nu este decât un executant care a primit ordin de la conducerea Agenţiei Evreieşti, în cap cu Ben Gurion, Dobkin şi Lertok. Tot astfel cum pe tot timpul războiului Agenţia Evreiască a procurat informaţii cercurilor anglo-americane prin Biroul Agenţiei Evreieşti din Istanbul şi acuma Agenţia a hotărât să continue a procura informaţii aceloraşi cercuri anglo-americane pentru conducătorii Agenţiei Evreieşti se consideră obligaţi faţă de aceste cercuri, dat fiind credinţa lor că numai cu ajutorul anglo-americanilor se va putea crea Statul Evreiesc, prin ajutor politic, diplomatic şi financiar.

Referindu-se la aceste probleme, Agamy mi-a spus că Agenţia Evreiască transmite informaţiile cercurilor anglo-americane în vederea luptei care se duce împotriva Uniunii Sovietice şi a regimului comunist.

Spune d-ta discuţiile ce le aveai cu Agamy, în cursul anului 1945, referitor la activitatea de spionaj organizată de el aici în ţară?

Agamy mi-a arătat într-una din discuţiile avute cu el, că în cursul anului 1945 că în ţară are ca ajutoare pe instructorii palestinieni o parte venită după 23 august iar o altă parte venită chiar în timpul războiului paraşutaţi. Îmi aduc aminte că mi-a vorbit despre instructorii Dan, Baruch, Ricu Lupescu, Jacques Dov Berger şi Eliezer. Referitor la aceştia Agamy mi-a spus că ei sunt instructori pe lângă grupările din care făceau parte în Palestina şi că prin aceste grupări ei au posibilitatea să activeze, atât pentru întărirea organizaţiilor sioniste din punct de vedere sionist şi al întăririi curentului de emigrare, cât şi pentru a-şi desfăşura activitatea de spionaj. Ei deplasându-se şi în provincie, iar el Agamy îmi spunea că are contact direct şi permanent cu dânşii, întrucât el era acela care le dădea fondurile

https://biblioteca-digitala.ro

necesare pentru întreaga activitate. Mai ştiu din declaraţiile lui Agamy, că Ricu Lupescu era omul său cel mai apropiat.

A doua legătură a lui Agamy a fost Zissu, Jean Cohen, Mella Iancu, dr. Löwenstein şi cu mine. A treia linie despre care ştiu este contactul lui cu Filderman şi Fischer despre care ştiu că îi procurau reciproc informaţii pe linie, de spionaj, lucru pe care mi l-a spus atât Agamy, cât şi Filderman şi Fischer.

Arată d-ta ce înţelegere ai avut şi care era raţiunea de a-i furniza în acelaşi timp şi lui Agamy şi lui Fischer?

Raţiunea pentru care se lucra pe două linii, adică atât pe linia Agenţiei Evreieşti şi pe linia Congresului Mondial Evreiesc, deriva din faptul că aceste două organizaţii erau cu totul independent una de alta şi că conducerile acestora voiau să aibă fiecare sursa lor de informaţii proprii.

Aceasta a durat până după plecarea lui Filderman şi Fischer din ţară, când conducerea Congresului Mondial Evreiesc, a stabilit cu Agamy ca pe viitor să transmită el şi congresului informaţiilor ce le va avea. Acest lucru îl ştiu de la Wilhelm Fischer, pe care l-am întâlnit la Montreux şi de la dr. Riegner şi mi-a fost confirmat şi de Agamy.

Pe Fischer şi dr. Riegner i-am întâlnit în vara anului 1948 cu ocazia Conferinţei Mondiale Evreieşti care a avut loc la Montreaux. De atunci am ţinut legătura cu Congresul pe linie de spionaj prin Agamy şi apoi prin Halevy, iar corespondenţa oficială se făcea pe cale oficială prin corespondenţă.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

18 martie 1952

Arată data când te-ai deplasat la Montreux?

În vara anului 1948.

Ce alte deplasări ai mai avut până la această dată în străinătate?

Am fost în vara anului 1946 la Paris, cu ocazia conferinţei organizaţiilor evreieşti mondiale, când am lipsit din ţară vreo 4-5 săptămâni, apoi am fost în decembrie acelaşi an la Basel la Congresul Mondial sionist, lipsind din ţară vreo 3 săptămâni, apoi am fost în iulie 1947 la Karlsbad la conferinţa europeană sionistă şi de acolo la Zürich la şedinţa Comitetului de Acţiune Sionist, lipsind din ţară tot vreo 4 săptămâni.

Să arăţi d-ta deplasările pe care le-au avut în străinătate Agamy, Filderman, Fischer?

Agamy a plecat din ţară şi în anul 1946 de vreo trei ori, în anul 1947, de asemenea, a plecat de două ori sau de trei ori, apoi a plecat la începutul anului 1948 şi s-a înapoiat ca diplomat pe la mijlocul anului 1948.

În ceea ce priveşte Fischer el a fost plecat în 1944 imediat după eliberare, apoi în 1946 la Paris şi apoi în 1947 nemaiînapoindu-se în ţară.

Cu privire la Filderman el nu a părăsit ţara decât atunci când a plecat definitiv din ţară.

https://biblioteca-digitala.ro

Te-ai întâlnit cu aceştia în străinătate până la ultima d-tale deplasare inclusiv, deplasarea din 1948?

Pe Agamy l-am văzut în străinătate în două rânduri: o dată la Basel la congresul Mondial sionist i o dată la Karlsbad la conferinţa europeană Sionistă, iar pe Fischer l-am văzut la Paris în 1946, fiind în delegaţie cu noi, la Basel în decembrie 1946 la Congresul Mondial Sionist şi la Karlsbad şi Zürich în 1947 la conferinţa Europeană sionistă şi la comitetul de acţiune sionist şi în sfârşit la Montreux în 1948, iar pe Filderman nu l-am văzut în străinătate.

Cu alte personalităţi care au fost în ţară înainte şi după 23 august te-ai întâlnit în străinătate?

Da, m-am întâlnit cu Klarman în vara anului 1947 la Comitetul de Acţiune Sionist de la Zürich, cu Eliezer la Paris în 1946, cu dr. Snech la comitetul de Acţiune de la Zürich din 1947 şi la Montreux în 1948, cu Barbas la Zürich în 1947 la Conferinţa Comitetului de Acţiune.

Arată până în vara anului 1948 cu ce persoane te-ai întâlnit în ţară din cei veniţi din străinătate?

Am întâlnit în ţară pe dr. Snech, când a fost prin 1947, pe Naumir şi Kossoi, tot prin 1947 şi Barlas prin 1946-47, Idelsohn, fruntaş sionist prin 1947, pe Vanea Hadari, în toamna lui 1948, pe Überall în 1948 şi pe instructorii palestinieni pe care i-am indicat precum şi pe diplomaţii din Israel, care s-au perindat în ţară până la arestarea mea.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

18 martie 1952

Ce te face pe dumneata să ascunzi adevărul cu privire la anumite întrebări pe care ţi le punem noi, de pildă banii primiţi de la Agamy. Halevy şi Fischer şi alte persoane?

Nu am primit alţi bani.

Eşti conştient că în cazul când ţi se vor dovedi că ai ascuns adevărul în această chestiune şi se va lua în considerare acest fapt în defavoarea dumitale?

Pentru mine nu am mai primit alţi bani, în schimb am dat lui Laiwandman şi Iancu Leiba din banii care-i ridicam de la Congres.

La alţii nu ai mai dat?

Nu am mai dat la alţii.

Cine ştia despre acest fapt?

Nu ştia nimeni altcineva decât mine.

Cu ce sume i-ai retribuit?

Cu 20-25.000 lei lunar.

Arată cum ridicai banii respectivi?

https://biblioteca-digitala.ro

Îi ridicam de la Litmann cu titlul că îi iau pentru nevoile mele personale. Litmann îmi dădea lunar câte cincizeci mii lei, afară de vreo două luni când am primit şaizeci mii lei.

Când ai primit ultima dată bani de la Litmann?

Înainte de arestarea mea.

Sub ce formă îţi dădea aceşti bani?

Eu îi ridicam de la Litmann fără o formă, deoarece Congresul Mondial acordaseră un cont de 800 (opt sute) lire engleze prin Legaţia Statului Israel, iar eu îi ridicam în bani româneşti de la Legaţie în lei. Banii îi ridicam de la Halevy, fără nici o formalitate.

De când era acreditat acest cont?

Acest cont era acreditat cu trei-patru luni înainte de arestarea mea. Până atunci Congresul mai avea bani din nişte restanţe, care rămăsese din timpul când funcţiona normal şi când primea fonduri de la Keren Kayemet, adică până în timpul procesului fondurilor, după aceea s-au vândut o serie de obiecte ca, maşini de scris şi birouri, din care, de asemenea, s-au realizat diverse sume.

Arată ce sume ai ridicat de la Legaţie după aprobarea acestui cont?

Îmi amintesc că am ridicat circa şase până la şapte sute mii lei.

Arată cum ai folosit aceşti bani?

Am plătit salariile lui Littrman, funcţionara d-na Goldner (dactilografă), Bercovici, am ridicat şi partea care mi se cuvenea mie de cincizeci-şaizeci mii lei lunar şi ştiu că au mai rămas un rest la Litman.

Cine cunoştea în afară de Halevy şi Agamy scopul folosirii acestui cont?

Nimeni nu ştia. Litman ştia că aceşti bani sunt pentru bugetul obişnuit şi normal al Congresului, iar banii pe care îi ridicam eu ştiam că sunt pentru mine personal, deci el nu avea nici o cunoştinţă de întrebuinţarea pe care o dădeam eu banilor ce îi ridicam pentru mine. Pe Agamy l-am rugat când a plecat din ţară să vorbească cu dr. Rigner pentru a-i arăta că dacă au interesul ca să existe un birou al congresului şi în România trebuie să se asigure un buget, căci banii ce existau de la Keren Kayemet şi din vânzarea lucrurilor de birou erau pe terminate, pe Halevy l-am rugat în acelaşi sens să stăruie pentru aprobarea unui buget şi într-adevăr Halevy a adus răspunsul afirmativ, lui Agamy şi Halevy le-am mai spus că din banii ce-i vor primi trebuie să plătesc pe Laiwandmann şi pe Iancu Leiba care colaborează cu mine pe linie de spionaj.

Mai ai ceva de adăugat cu privire la Litman?

Litman ştia despre chestiunea codului ce-l stabilisem pentru corespondenţa cu Rosenbaum pentru dr. Rigner în vederea comunicării pe această cale a situaţiei Congresului după ce se făcuse încercări de luarea localului.

De asemenea, mai ştia despre bugetul aprobat de Congres, dar nu ştia că este vorba şi de spionaj, el crezând că este vorba de interesul politic pe care îl are congresul de a avea reprezentante peste tot unde este populaţie evreiască, ceea ce corespundea şi cu cererea respectivă a lui Bercu Feldmann din partea comitetului Democratic Evreiesc, de a menţine până când va crede el necesar, biroul congresului într-o formă redusă.

(ss) Mişu Benvenisti

https://biblioteca-digitala.ro

Declaraţie

21 martie 1952

În ce raporturi ai fost d-ta cu persoanele pe care le-ai întâlnit în străinătate, atât în străinătate cât şi în ţară?

Erau raporturile de la Preşedintele Organizaţiei Sioniste din România cu fruntaşii mişcării sioniste mondiale.

Arată de ce natură au fost raporturile între d-ta şi Barlas după 23 august?

L-am întâlnit o dată la Conferinţa sionistă din 1947 la Zürich şi când a fost în ţară l-am văzut de două ori sau de trei ori.

Unde l-ai văzut în ţară şi când?

O dată la sediul organizaţiei, o dată am mâncat seara împreună şi cred că a fost o dată şi la mine acasă.

Ce discuţii aţi avut cu ocazia acestor vizite?

În biroul meu de la organizaţia sionistă am discutat cu el: despre chestiuni politice în legătură cu situaţia politică mondială a mişcării sioniste, despre situaţia mişcării sioniste din ţară, despre curentul de emigrare. După aceste discuţii ne-am reamintit de activitatea din timpul războiului pe când el era la Istanbul făcând parte din biroul Agenţiei Evreieşti, cu care am fost în legătură întâi eu şi apoi după demisia mea Zissu pe linie de spionaj. Apoi am discutat despre misiunea pe care o are Agamy şi şlihimii aici în ţară după 23 august în legătură cu emigrarea şi cu activitatea de spionaj, arătându-i că eu sunt în contact mai departe cu Agamy pe această linie.

Arată în mod detailat ce ai discutat cu Barlas cu privire la activitatea de spionaj dusă în timpul războiului adică înainte de 23 august?

Barlas mi-a arătat cum pe timpul războiului Agenţia Evreiască a organizat la Istanbul un birou cu activitate dublă, adică pe linie de emigrare şi pe linie de spionaj în favoarea cercurilor anglo-americane. Mi-a arătat cum se duce această activitate, spunându-mi că informaţiile le centraliza la Istanbul şi de acolo le transmiteau Agenţiei Evreieşti care la rândul ei ţinea cu cercurile anglo-americane şi cu Intelligence Service cărora le transmitea informaţiile furnizate. Vorbind despre fondurile pe care acest biroul le avea, el mi-a spus că fondurile erau procurate de Agenţia Evreiască din Palestina care la rândul ei era ajutată de Joint.

Când te-ai convins d-ta şi cum te-ai convins despre faptul că activitatea de spionaj se ducea de dvs. în folosul serviciului de spionaj englez?

M-am convins de acest lucru în mod sigur cu ocazia discuţiilor ce le-am avut în primul rând cu Agamy şi apoi cu Barlas, care mi-a spus că întreaga activitate s-a dus în favoarea Intelligence Service-ului, lucru care m-a făcut să fiu sigur de această activitate a fost paraşutarea instructorilor palestinieni de către englezi, cei din ţară, instructori care şi-au desfăşurat o activitate de spionaj în legătură cu biroul din Istanbul şi Zissu şi Jean Cohen, iar după 23 august cu Agamy care era şeful lor.

Ce directive ai primit d-ta de la Barlas?

https://biblioteca-digitala.ro

Barlas mi-a arătat că Agenţia Evreiască contează ca material pentru emigrarea în Palestina, în special după ce va fi înfiinţat Statul Israel, pe populaţiile evreieşti din ţările de democraţie populară, şi că în consecinţă trebuia întreţinut curentul de emigrare printr-o intensă propagandă în organizaţiile sioniste de tineri şi bătrâni şi prin întruniri în marele public.

Ce informaţii ţi-a dat în legătură cu venirea sa în ţară?

Mi-a spus că face un turneu în toată Europa în calitatea lui de inspector al Oficiilor Palestiniene în scopul de a organiza emigrarea.

Cum ţi-ai desfăşurat activitatea în vederea îndeplinirii directivelor date de Barlas?

În urma acestei directive date de Barlas s-a intensificat munca de propagandă prin presă, conferinţe, întruniri şi printr-o intensă muncă organizatorică a grupărilor sioniste dusă în întreaga ţară fiind ajutat de toţi conducătorii grupărilor sioniste şi de către instructorii palestinieni care lucrau la grupările de tineret.

Ce informaţii i-ai dat lui Barlas cu ocazia întâlnirii d-tale la Zürich?

I-am dat date referitoare la starea de spirit şi la curentul de emigrare ce există în populaţia evreiască precum şi la activitatea depusă de noi în acest sens.

Ţi s-a dat cu această ocazia vreo directivă din partea sa?

Cu această ocazie Barlas mi-a spus să caut să intensific munca de propagandă în rândurile populaţiei evreieşti pentru a întări curentul de emigrare.

Ai discutat cu vreo persoană faptul că te-ai întâlnit cu Barlas la Conferinţa de la Zürich din vara anului 1947?

Am comunicat Comitetului Executiv din care făceam parte Esselsohn, Dan Ieşeanu, Lowenstein, Tully Rosenthal Herlich şi alţii.

Arată dacă ai mai avut legături cu Barlas până la arestarea d-tale fie direct, fie indirect?

Nu am mai avut legături cu el.

Mai ai ceva de adăugat cu privire la Barlas?

Când am fost în ţară am luat o dată masa, seara, într-o grădină de vară pe str. Vulturi şi au fost acolo Fischer, Barlas, Klarman, Litman şi cu mine şi cu nevasta mea şi cu nevasta lui Litmann.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal

22 martie 1952

Să ne arăţi d-ta ce ocupaţie ai avut din punct de vedere profesional şi politic, după ce ai terminat studiile şi până la data reţinerii d-tale?

Începând din anul 1924, am fost înscris în Baroul Ilfov în calitate de avocat, unde am profesat această profesie, până în anul 1950, când am fost arestat, cu întreruperea din anii 1940-1944 pe timpul guvernării guvernului antonescian.

https://biblioteca-digitala.ro

Din punct de vedere politic am fost sionist, făcând parte din gruparea sionistă „Renaşterea" încă din anul 1925-1926. În calitatea mea de membru sionist, am fost rând pe rând, conducător în diferite organizaţii şi asociaţii sioniste.

Astfel am fost membru în Comitetul „Renaşterea" vicepreşedinte al Partidului Evreiesc din România, membru în Comitetul Congresului Mondial Evreiesc, care a luat fiinţă în 1930. Preşedinte al organizaţiei sioniste. Funcţiile politice arătate mai sus, au fost deţinute de mine, până la 23 august 1944, după 23 august 1944 am continuat politica pe linie sionistă, deţinând până la arestarea mea, următoarele demnităţii: preşedinte al Organizaţiei Sioniste din România, între 1 mai 1946 şi 30 mai 1946, vicepreşedinte al Partidului Evreiesc, până la autodizolvarea lui (1947), vicepreşedinte al Congresului Mondial Evreiesc, până la arestarea mea.

Alte ocupaţii ai mai avut în această perioadă?

În cursul anului 1937, dr. Stern Samy şi dr. Zingher Samy, conducătorii grupării „Renaşterea" din Comitetul cărora făceam şi eu parte, au constituit Comitetul Congresului Mondial Evreiesc în Bucureşti format din cadrele sioniste, printre care am fost eu, Jean Cohen, avocatul Ebercohn Iosif şi alţii.

Acest comitet nu avea un sediu propriu-zis şi nici nu se lucra în mod efectiv, cu funcţionari plătiţi, în mod propagandistic de propagarea ideii de creare a Congresului Mondial Evreiesc care era o organizaţie nouă. Şedinţele se ţineau la Samy Singer acasă, unde eram programaţi să vorbim la diverse întruniri publice, care se ţineau pentru popularizarea ideii congresului.

Tot în cursul anului 1937, Samy Singer după întoarcerea sa din Elveţia, unde fusese ca delegat la o conferinţă de constituire a Congresului Mondial Evreiesc, mi-a spus că forurile conducătoare ale Congresului, au misiunea de a culege informaţii referitoare la situaţia politică, economică şi militară, din diferite ţări, pentru a lupta împotriva nazismului, care lua proporţii şi ameninţa cu un nou război şi cu persecuţii rasiale, în care era ameninţată populaţia evreiască. Apoi m-a rugat să-i furnizez informaţii din domeniul vieţii de stat şi tot ce ar putea interesa.

D-ta ai acceptat această propunere?

Da am acceptat.

Cu cine anume ai lucrat pe această linie?

Am lucrat numai cu Samy Singer şi Samy Stern.

Cum ţineai legătura cu aceştia?

Legătura o ţineam personal şi mă întâlneam cu ei fie acasă, fie la Tribunalul Ilfov.

Cine mai ştia că activezi pe linie de spionaj prin Samy Stern şi Samy Singer?

Nu mai ştia nimeni în afară de Jean Cohen Ebercohn I. şi ceilalţi din comitet, care sunt plecaţi în Palestina.

Pe ce te bazezi când afirmi că ştia şi Jean Cohen despre activitatea de spionaj depusă prin Samy Singer de d-ta?

Într-una din întâlnirile avute cu Jean Cohen la tribunal în cursul anului 1937, am discutat despre activitatea pe care o pregăteşte Congresul Mondial Evreiesc. Cu această ocazie i-am spus lui Jean Cohen, că eu îi furnizez lui Samy Singer informaţii, politice şi economice pe care el le trimite sub formă de rapoarte, Congresului Mondial Evreiesc, în

https://biblioteca-digitala.ro

Elveţia, iar Jean Cohen mi-a spus că ştie despre acest lucru, îl informează pe Singer Samy despre tot ce află în legătură cu situaţia generală din ţară.

Erai conştient că culegerea de informaţii în folosul străinilor era o activitate de spionaj care se pedepseşte prin legile ţării?

Da eram conştient.

Ai avut instrucţiuni în acest sens, adică de a culege informaţii, cum trebuie să le culegi, şi cum trebuie să le fereşti de Justiţie?

Samy Singer, mi-a spus şi mi-a atras atenţia încă de la început: să păstrez discreţie absolută cu privire la legăturile dintre noi, deoarece s-ar putea să se descopere activitatea noastră, şi ar fi pericol să fim arestaţi. Iar eu personal să culeg informaţii prin discuţiile pe care le voi avea cu diverşi cunoscuţi, fără ca vreunul să ştie sau să bănuiască pentru ce anume îmi trebuie informaţiile pe care mi le va da.

De când şi până când ai avut legături pe linie de spionaj cu Samy Stern şi Samy Singer.

Am avut legături pe linie de spionaj, până la plecarea lor, din ţară, Samy Stern a plecat la sfârşitul anului 1937, iar Samy Singer a plecat la sfârşitul anului 1940, în Palestina.

De ce a plecat Samy Singer în Palestina?

S-a stabilit la Haifa, ca avocat unde şi-a luat şi familia.

Pe cine l-a lăsat în locul său şi ce discuţii aţi avut cu privire la activitatea desfăşurată până atunci?

Samy Singer mi-a spus că e posibil să rămână Fischer Wilhelm, un conducător sionist, care făcea pe atunci parte din gruparea „Renaşterea" şi pe care îl va recomanda la conducerea Congresului din Elveţia, lucru ce s-a şi îndeplinit, la câteva luni după plecarea lui Samy Singer. În primăvara anului 1941, m-am întâlnit cu Fischer la organizaţia sionistă, a cărui preşedinte devenisem. Cu această ocazie Fischer mi-a spus că el are misiunea să-l înlocuiască pe Samy Singer şi să ţină legătura, cu toţi acei care îi furnizau informaţiile lui Samy Singer, apoi mi-a spus să caut să-mi continui activitatea prin el.

Arată din ce domeniu ai cules informaţii în perioada 1937-1940?

Am cules informaţii din domeniul politic şi economic.

Cum ai cules informaţiile de mai sus?

Informaţiile le-am cules din discuţiile ce le aveam cu toţi cunoscuţii, pe care îi întâlneam în Tribunal şi peste tot unde mă aflam.

Ce metode foloseai pe atunci pentru obţinerea informaţiei de care aveai nevoie?

Întotdeauna căutam ca în discuţiile pe care le aveam să introduc în discuţii şi chestiunile care mă interesa.

Arată dacă ai folosit şi alte mijloace în culegerea informaţiilor?

Nu am mai folosit nici un alt mijloc şi nici nu am fost ajutat de vreo persoană care să ştie despre activitatea mea de spionaj.

Arată cum ai transmis informaţiile lui Samy Singer?

https://biblioteca-digitala.ro

Informaţiile i le comunicam verbal lui Samy Singer, atunci când aveam informaţia respectivă, conform înţelegerii noastre, de a trece la el, astfel ne întâlneam, neregulat de aproximativ de două ori pe lună.

Ce informaţii i-ai transmis din domeniul arătat mai sus?

Lui Samy Singer i-am transmis diferite informaţii privind situaţia politică şi economică la zi, printre care, îmi amintesc: frământările din sânul partidelor politice, situaţia din alegeri referitoare la nereuşita partidului liberal şi cauzele care au dus la acea situaţie. Date referitoare la unele conflicte între cuzişti şi gogişti: despre constituirea Frontului Renaşterii Naţionale; starea de spirit antisemită; date despre introducerea în ţară a filmelor şi mărfurilor germane; date despre costul vieţii; despre influenţa grupului etnic german în ţară; date despre scoaterea evreilor din Barou şi armată; starea de spirit a populaţiei faţă de război şi alte informaţii la ordinea zilei.

Când i-ai dat ultimele informaţii lui Samy Singer şi cu cuprindea?

Ultimele informaţii i le-am dat lui S. Singher în cursul lunii decembrie 1940 şi cuprindea: date referitoare la activitatea guvernului Gigurtu şi la starea de spirit în urma dictatului de la Viena.

Ce raporturi de bani a existat între d-ta şi el?

N-a existat nici un fel de raport cu privire la chestiunile băneşti, pentru că eu nu aveam nevoie pe atunci, de vreo retribuţie deoarece eram avocat şi aveam un câştig suficient.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal

25 martie 1952

Arată dumneata cine a fost preşedintele organizaţiei sioniste până în anul 1941, când ai ocupat dumneata această demnitate?

Până în anul 1941, preşedinte a fost Leon Mizrahi, al Executivei Sioniste.

Cine mai făcea parte din conducerea acelei Executive?

Mai făceau parte Jean Cohen, Cornel Iancu, Fischer W., Laiwandamn, ing. Dascălul, dr. Entzer, M. Gagner, Blumental şi Zoltan.

Această Executivă cum s-a constituit?

A fost aleasă la o conferinţă sionistă pe ţară.

Care era rolul şi atribuţiile lui Mizrahi?

Conducea şedinţele de comitet ale executivei, ţinea legătura cu autorităţile şi cu toate oficialităţile, din ţară şi din străinătate.

În ce împrejurări ai primit conducerea Executivei Sioniste?

Înaintea plecării sale din ţară, Mizrahi, mi-a propus dacă accept să preiau conducerea organizaţiei sioniste, în locul lui, deoarece el pleacă pentru a se stabili în Palestina. Eu am acceptat în principiu, după care am fost invitat la o şedinţă a executivei în

https://biblioteca-digitala.ro

care am fost invitat la o şedinţă a executivei în care am fost numit de către Comitetul Executiv vicepreşedinte, iar la scurt după plecarea lui Mizrahi am fost numit preşedinte, de acelaşi comitet.

S-a făcut vreo schimbare în Comitetul Executiv?

Nu, a rămas acelaşi comitet care fusese ales de conferinţa sionistă, în afară de mine care am fost numit şi puţin mai târziu, aprobat de forurile superioare din Palestina.

Arată dumneata ce rol a avut membrii Comitetului Executiv?

Subsemnatul, preşedinte, secretar general Frenkel Osias, Jean Cohen şi ceilalţi membri în comitet. Fischer şi Cornel Iancu reprezentau fondurile sioniste în Comitet adică Keren Kayemet şi Keren Hayessod.

Arată până când ai avut legături cu persoanele rămase din Executiva Mizrahi?

În cadrul Executivei am avut legături până în toamna anului 1943, când mi-am dat demisia, cu toţi membrii executivei, în afară de Jean Cohen care a demisionat încă din anul 1942.

De ce a demisionat Jean Cohen în anul 1942?

Jean Cohen, a demisionat pentru că pretindea că nu-i de acord cu politica executivei sioniste, referitor la hotărârea care o luase, privind colaborarea cu Centrala Evreilor.

Care este realitatea în atitudinea sa politică, privind demisia sa din executivă?

Realitatea este că el şi-a dat demisia, din dorinţa de a fi considerat ca opozant pe această chestiune. A vrut în acel moment să speculeze în intenţiile sale politicieneşti starea de spirit şi ecoul meselor evreieşti, care nu erau de acord cu colaborarea executivei sioniste cu Centrala Evreilor.

În realitate, Jean Cohen luase parte la discuţiile executivei referitoare la hotărârea ce o luase de a colabora cu Centrala Evreilor. Mai mult, Jean Cohen a făcut parte împreună cu mine din delegaţia care a luat contact pentru prima dată cu Centrala Evreilor, respectiv prin dr. Gingold.

La acea întâlnire eu i-am spus lui Gingold punctul de vedere al organizaţiei sioniste privind colaborarea cu ei şi i-am arătat că motivele pentru care e necesară colaborarea şi menţinerea organizaţiei sioniste, întrebuinţând o serie de metode diplomatice, pentru a avea superioritate.

Jean Cohen a intervenit şi el în discuţii susţinând direct şi fără diplomaţie colaborarea cu Centrala, arătând şi punctele ce puteau să facă posibilă colaborarea. Astfel el a arătat că noi putem să dăm tot concursul pentru realizarea împrumutului de stat, referindu-se la cadre pentru serviciul împrumutului.

De asemenea, a vorbit de colaborarea pe linia emigrării şi a restratificării tineretului.

După ce am plecat de la Gingold, i-am atras atenţia lui Jean Cohen, că a sărit peste cal în propunerile ce le-a făcut, spunându-i totodată că metoda lui de discuţie cu Gingold a fost lipsită de diplomaţie.

La alte discuţii avute cu Gingold şi cu ceilalţi de la centrală, nu l-am mai luat pe Jean Cohen.

De atunci Jean Cohen a început formal să arate că nu-i de acord cu noi. În urma acestei atitudini eu am deschis discuţia în cadrul executivei, arătând că încearcă să facă politică pe două feţe reamintind poziţia pe care Jean Cohen a avut-o în întâlnirea cu Gingold. Iar lui Cornel Iancu fiindu-mi mai apropiat şi în calitate de membru a aceleiaşi

https://biblioteca-digitala.ro

grupări sioniste, i-am demonstrat nesinceritatea lui Jean Cohen, care în întâlnirea cu Gingold a avut purtarea mai sus-arătată pentru ca în urmă din motive politicianiste să o facă pe opozantul.

Cum şi când şi-a dat demisia din executivă Jean Cohen?

În cursul anului 1942, la un moment dat după discuţiile arătate Jean Cohen nu a mai venit la şedinţă şi după un timp a comunicat prin Blumental că se consideră demisionat.

Până la 23 august 1944 ai mai avut legături cu Jean Cohen?

Nu am avut legături cu el până la 23 august 1944, însă el a dus o politică de a mă scoate pe mine şi toată executiva de la conducere, lucru ceea ce a şi reuşit formând noua executivă în frunte cu Zissu, al cărui colaborator principal era Jean Cohen.

Cum a reuşit Jean Cohen şi ce posibilităţi a avut de a forma o Executivă nouă?

Jean Cohen a întrebuinţat două metode şi anume: a făcut intrigi în rândul conducătorilor sionişti din Bucureşti convingându-i că Zissu ar fi omul indicat care să poată să conducă mişcarea sionistă având autoritate şi faţă de sioniştii din străinătate şi faţă de Antonescu. Pe de altă parte a intervenit prin dr. Entzer la Istanbul pentru a-i convinge pe cei din biroul Agenţiei Evreieşti, că Zissu este singurul sionist capabil să conducă mişcarea în momentul acela, când eu eram urmărit de autorităţi şi făceam dificultăţi în legătură cu organizarea emigrărilor prin Pandelis şi Entzer.

De unde ştia Jean Cohen că dumneata erai urmărit de autorităţi şi cine te-a informat despre tot ce ai spus mai sus?

Am aflat despre intrigile făcute în ţară de la diverşi conducători sionişti, printre care este şi Cornel Iancu, Moţi Moscovici, iar în ce priveşte demersurile făcute la Istanbul le-am aflat chiar de la Jean Cohen şi Zissu după 23 august 1944 şi confirmate de Agamy şi Barlas cu care am discutat aceste chestiuni.

Unde şi cu ce ocazia ai discutat chestiunea respectivă cu Jean Cohen?

După 23 august cu ocazia chemării făcute de Zissu pentru reconstituirea partidului evreiesc, unde era de faţă şi Jean Cohen, am avut cu el în particular o discuţie cu privire la activitatea noastră înainte de 23 august 1944.

Cu această ocazie Jean Cohen mi-a spus că în realitate a dus acţiunea de schimbarea executivei conduse de mine, folosind în acest scop metodele mai sus-arătate. Apoi mi-a spus că acţiunea sa a dat rezultate pe care el le sconta şi pe care eu nu le-aş fi putut realiza.

La ce se referea Jean Cohen?

Jean Cohen se referea la activitatea desfăşurată pe linie de spionaj, prin contactul pe care l-a avut cu Istanbulul şi prin activitatea de spionaj desfăşurată cu instructorii paraşutaţi. de asemenea, se referea la modul cum Zissu a reuşit prin Antonescu să rezolve chestiunea emigrării.

D-ta, ai arătat că Jean Cohen s-a ocupat personal de primirea şi cazarea paraşutiştilor, redă pe larg ce ştii despre această problemă?

Nu ştiu nici un detaliu în această problemă deoarece Jean Cohen nu mi-a spus, decât în linii generale că s-a ocupat cu primirea, cazarea şi activitatea şlihimilor paraşutaţi.

Arată în ce a constat legăturile pe care le-ai avut cu Jean Cohen după 23 august 1944 şi până în prezent, când ai avut legături cu el?

https://biblioteca-digitala.ro

După 23 august 1944 relaţiile dintre noi au devenit normale şi am colaborat pe linie sionistă până la sfârşitul anului 1949 când am avut o discuţie cu el despre hotărârile menţinerii biroului Congresului Mondial evreiesc din Bucureşti într-o formă redusă.

Alte legături ai avut cu Jean Cohen?

Nu am avut nici un fel de alte legături

Ce mai ştii dumneata despre Jean Cohen?

Agamy mi-a spus cu ocazia unei discuţii că are legături pe linie de spionaj cu Zissu şi cu Jean Cohen cu care a colaborat şi în timpul războiului, de la care primeşte informaţii fără să-mi dea detalii.

La o şedinţă intimă convocată de Fischer după venirea sa de la Paris în 1946, la sediul Congresului a participat şi Jean Cohen, unde s-a discutat misiunea primită de Fischer şi Filderman cu privire la desfăşurarea activităţii pe linie de spionaj prin dr. Rigner de la secretariatul european al congresului.

Ce scop a avut şedinţa respectivă?

Şedinţa respectivă a avut ca scop recrutarea agenturii lui Fischer în vederea culegerii informaţiilor lor necesare.

Ce s-a stabilit cu acea ocazie?

Cu această ocazie s-a văzut că Fischer a comis o greşeală convocând pe cei de faţă împreună, adică pe Zissu, Jean Cohen, Manolescu Moscovici şi eu, care după ce li s-a adus la cunoştinţă comunicarea, au uitat să ia o atitudine momentană, văzându-se pe faţa lor jena. Ei au luat la cunoştinţă fără să precizeze o atitudine.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal

25 martie 1952

Arată data când a fost lansat împrumutul reîntregirii antonescian?

Împrumutul Reîntregirii a fost lansat în anul 1941.

Care a fost contribuţia populaţiei evreieşti la acest împrumut?

Populaţia evreiască a contribuit prin subscripţii la acest împrumut, în cadrul unor birouri speciale organizate, întâi de federaţia de comunităţi de sub conducerea dr. Filderman, în urmă preluate de către Centrala Evreilor. Sumele realizate nu le cunosc.

O altă contribuţie a fost în afară de împrumut, suma de 4 miliarde, care a fost cerută de Antonescu, Centralei Evreilor în anul 1943.

Această sumă a fost colectată de membri Centralei după câte ştiu, suma cerută a fost realizată în parte.

Care a fost rolul conducătorilor la Împrumutul de Reîntregire?

Cadrele sioniste au ocupat diferite posturi la conducerea lucrărilor de împrumut, fiind scutiţi de muncă obligatorie.

https://biblioteca-digitala.ro

Care dintre conducătorii sionişti au condus lucrările şi acţiunile în vederea reuşitei împrumutului?

Eu, Jean Cohen, Laiwandman, Feller şi toate cadrele sioniste au fost repartizate la birourile de împrumut.

Puteţi să ne spuneţi ce rol a avut fiecare în parte?

Eu, Jean Cohen, Laiwandman, Feller am fost inspectori ai birourilor de împrumut. Filderman şi mai târziu Grosman au fost conducătorii efectivi ai împrumutului. Ceilalţi conducători sionişti, îndeplineau diferite funcţii.

Care a fost criteriul după care au fost aleşi cei arătaţi mai sus?

Filderman a fost preşedintele Federaţiei de Comunităţi şi deci a fost preşedintele tuturor evreilor din Comunităţi şi era cea mai mare personalitate evreiască din ţară. Grosman a fost conducătorul departamentului financiar al Centralei Evreilor. Eu am fost preşedintele Executivei Sioniste din ţară. Jean Cohen a fost membrul executiv sionist şi cunoscut fruntaş sionist. Ceilalţi, de asemenea, au fost cunoscuţi ca fruntaşi sionişti.

Având în vedere că toţi au fost reprezentanţi ai populaţiei evreieşti, care se afla sub influenţa noastră, s-a recurs la alegerea noastră, întrucât au fost convinşi că vom reuşi să realizăm împrumutul. Acesta este criteriul alegerii noastre ca conducători la lucrările împrumutului.

Care a fost contribuţia lui Jean Cohen la acest împrumut?

Jean Cohen a fost inspector la toate birourile de împrumut, din Bucureşti.

În această calitate a îndeplinit următoarele misiuni:

- a dus activitate propagandistică în sânul populaţiei evreieşti, pentru a subscrie la împrumut, prin adunări, în diverse cercuri unde a luat cuvântul, cred că şi în sinagogi. Însă personal nu-mi amintesc dacă l-am văzut la sinagogă;
- inspecta regulat birourile de împrumut unde controla activitatea funcţionarilor, dădea îndrumări şi îndemna pe toţi să-şi facă datoria pentru realizarea împrumutului;

Jean Cohen ţinea contactul permanent cu conducătorii împrumutului, la fel ca şi mine, cu ocazia căreia se analizau realizările. Ştiu că Jean Cohen a fost numit inspector de împrumut, după ce conducerea împrumutului a fost preluată de Centrala Evreilor în anul 1942.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal

1 aprilie 1952

Puteţi să ne spuneţi cum a lucrat Fischer Wilhelm în cercurile Crucii Roşii Internaţionale?

Aproximativ în cursul anului 1941, a venit în ţară reprezentantul Crucii Roşii Internaţionale, Steiger, la scurt timp după venirea sa, Fischer Wilhelm, mi-a spus că acesta

https://biblioteca-digitala.ro

l-a chemat într-o vizită de lucru de contact. Cu această ocazia Fischer mi-a spus că au stabilit să colaboreze în legătură cu activitatea Crucii Roşii în România, precum şi a Joint-ului, al cărui reprezentant era Fischer Wilhelm.

De atunci Fischer a devenit un colaborator permanent a lui Steiger şi mai târziu şi a lui Kolb, cel de-al doilea delegat al Crucii roşii.

Ştiu că Fischer obţinea să rezolve prin Steiger care era o personalitate oficială, posibilitatea de a trimite ajutoare evreilor deportaţi în Transnistria, prin intervenţia pe care o făcea el la guvern. Ei, Steiger şi Kolb, au reuşit în scurt timp să pătrundă, în calitatea lor oficială, în toate cercurile oficiale, reuşind să aibă informaţii despre toate problemele la ordinea zilei. Informaţii ce intrau şi în mâinile lui Fischer, care deveniseră prieteni intimi şi se vedeau zilnic.

De asemenea, ştiu că Fischer trimitea rapoartele sale către Sali Mayer prin Crucea Roşie Internaţională din Bucureşti şi tot prin ea, primea bani de la Sali Mayer.

Până când a avut legături Fischer cu reprezentanţii Crucii Roşii Internaţionale din Bucureşti?

Fischer a avut legături până în anul 1945, când ei au întrerupt activitatea lor în cadrul Crucii Roşii Internaţionale, Kolb plecând în străinătate, iar Steiger, devenind o persoană particulară în Bucureşti.

Până la 23 august au mai existat între Fischer şi Crucea Roşie Internaţională din Bucureşti legături despre care nu ai vorbit?

Da, cu ocazia arestării lui Fischer Wilhelm şi a mea în cadrul arestărilor ce s-au făcut în ianuarie 1944, în legătură cu activitatea de spionaj, desfăşurată de către noi pe linia congresului Mondial de la Geneva, precum şi pe linia activităţii desfăşurată de noi şi haluţimi, în legătură cu fondurile trimise de Joint pentru evreii din Transnistria, a intervenit Kolb pentru eliberarea lui Fischer şi ministrul De Weck al Elveţiei pentru eliberarea mea. Lucru ce s-a şi făcut, noi fiind eliberaţi.

Care au fost motivele care i-a determinat pe Kolb şi pe De Weck să intervină pentru eliberarea dvs.?

Deoarece noi eram implicaţi în activitatea de spionaj, exista pericolul ca în cazul unei cercetări mai profunde să destăinuim organelor anchetatoare legăturile ce există pe linia de spionaj între Fischer şi Crucea roşie Internaţională, şi în felul acesta să compromitem reprezentanţii Crucii roşii şi implicit pe ministrul Elveţiei în România şi pe reprezentanţii lor de la Crucea roşie Internaţională din străinătate.

Ai arătat în declaraţiile pe care le-ai dat până acum, ca Sali Mayer era acel ce coordona întreaga activitate a dvs. desfăşurată în România, cine era acesta şi ce calitate avea?

Sali Mayer fiind o personalitate marcantă evreiască, din Elveţia, a fost ales de Joint ca să ţină legătura cu evreii din România pe linia Joint-ului dat fiind că locuind într-o ţară neutră, avea posibilitatea să ţină contact mai uşor. De asemenea, tot din aceleaşi motive a fost ales şi de Congresul Mondial Evreiesc, care îşi avea sediul în Elveţia şi pentru faptul că ambele organizaţii să aibă o singură persoană de legătură.

Ce rol a jucat atunci Crucea Roşie Internaţională dacă Joint-ul era acel ce se ocupa cu chestiunile financiare?

Joint-ul, respectiv Sali Mayer trimitea fondurile prin Crucea Roşie Internaţională.

https://biblioteca-digitala.ro

D-ta ai arătat că toate aceste trei organizaţii se ocupau şi cu spionaj în România, arată care era forul central şi ce rol a avut?

Nu era un for central, ci fiecare organizaţie concentra informaţiile pe seama ei.

În concluzie în ce mâini se canalizau informaţiile trimise de Fischer Wilhelm lui Sali Mayer?

Informaţiile se canalizau în mâinile Congresului şi a Joint-ului, care ambele lucrau în favoarea anglo-americanilor.

Dar Agenţia Evreiască din Istanbul avea vreun amestec cu aceste centre de spionaj de care ai vorbit mai sus?

Nu avea nici un amestec. Agenţia Evreiască lucra pe altă linie şi anume pe linia Intelligence Service-ului, iar Joint-ul colabora cu Agenţia Evreiască numai pe linia filantropică, de a ajuta pe haluţimi.

Mişu Benvenisti

Proces-verbal

2 aprilie 1952

Când ai început să lucrezi pentru serviciile de spionaj străine?

În vara anului 1937.

Şi cine conducea grupul de spionaj, din care făceai şi d-ta parte?

Grupul de spionaj era condus de av. Sami Singher, vicepreşedinte al Partidului Evreiesc din România şi deputat pe atunci, el a condus grupul nostru, până la sfârşitul anului 1940, când în locul său a rămas Goscher Wilhelm, membru în comitetul de conducere al Partidului Evreiesc. Din grup mai făcea parte avocatul Mizrahi, membru în conducerea Partidului Evreiesc şi fost preşedinte al Executivei Sioniste. Dr. Teodor Fischer, fost preşedinte al Partidului evreiesc, av. Jean Cohen şi alţii

În ce împrejurări a luat fiinţă acest grup de spionaj şi cum ai fost d-ta recrutat?

În cursul anului 1937, s-a constituit la Geneva Congresul Mondial Evreiesc, care a ales un secretariat, şi pe care l-a instalat la Geneva, iar în toate ţările unde a existat populaţie evreiască, s-a constituit secţiuni, având câte un reprezentant al Congresului.

În România, reprezentant al Congresului a fost Sami Singer, care a luat parte la lucrările congresului de constituire, împreună cu alţi conducători evrei, printre care îmi amintesc că a fost şi Iosif Ebercohn – avocat.

În vara anului 1937, la întoarcere, Sami Singer mi-a spus că secretariatul congresului, doreşte ca secţiunea din România, prin el, să le trimită rapoarte informative, despre toate stările de lucruri din România, şi în legătură cu acest fapt, m-a rugat şi pe mine să-i procur informaţii din domeniul politic, economic, social şi cultural.

Sami Singer avea cunoştinţe de a lucra în domeniul spionajului?

https://biblioteca-digitala.ro

Până atunci nu avea cunoştinţe, pentru că nici el nu lucraseră pe această linie, însă Sami Singer mi-a spus că i s-a dat instrucţiuni referitoare la culegerea şi transmiterea informaţiilor la Geneva.

Ce instrucţiuni a primit Sami Singer şi de la cine anume?

Instrucţiunile le-a primit de la secretarul Congresului din Geneva, despre care nu-mi aduc aminte cine era pe atunci. Instrucţiunile se refereau la folosirea cercului de simpatizanţi şi aderenţi ai Partidului Evreiesc din România, în vederea culegerii informaţiilor.

În folosul cui se colectau informaţii de pe teritoriul României?

Informaţiile se colectau în folosul anglo-americanilor, prin secretariatul Congresului Mondial Evreiesc din Geneva.

Până când ai furnizat informaţii lui Sami Singer?

Lui Sami Singer i-am furnizat informaţii, până la plecarea lui din ţară, aproximativ din octombrie 1940.

Ce informaţii i-ai furnizat lui Sami Singer?

Lui Sami Singer i-am furnizat diferite date, referitoare la situaţia politică, economică, socială, culturală şi despre starea de spirit, privind evenimentele la zi.

De unde aveai d-ta informaţiile pe care afirmi că le-ai transmis lui Sami Singer?

Informaţiile le-am avut din discuţiile avute cu cunoscuţii mei, fie în Tribunalul Ilfov, unde lucram, fie în cercurile partidului.

Cam de la cine?

În general de la toţi avocaţii, clienţii şi alţii, aşa cum am arătat mai sus, exploatând în orb orice chestiune care mi se părea interesantă.

Cum se ţinea legătura cu biroul Congresului?

Sami Singer, făcea în acelaşi timp serviciu, în calitate de avocat la firma elveţiană „Brown Boweri", şi avea legături oficiale cu Legaţia Elveţiană din Bucureşti, prin care trimitea şi rapoartele informative la Geneva.

Ce discuţii ai avut cu Sami Singer, cu ocazia plecării sale din România, cu privire la activitatea de spionaj?

Dr. Sami Singer, mi-a spus că în locul său va rămâne Fischer Wilhelm, pe care îl va recomanda lui Rigner, secretarul Congresului de la Geneva, şi să discut cu el chestiuni cu caracter de spionaj, numai după ce Fischer îmi va confirma că el a rămas înlocuitorul lui S. Singer.

Cunoaşteţi care au fost informatorii personali ai lui Sami Singer?

Da cunosc. A fost Fischer Wilhelm, despre care Sami Singer mi-a spus că este un element capabil, şi este foarte indicat în astfel de chestiuni, Jean Cohen, Mizrahi Leon, Teodor Fischer şi alţii printre care cred că a fost şi avocatul Iosif Ebercohn.

Ce ocupaţie aveai în momentul când a plecat Sami Singer din ţară?

Nu aveam o ocupaţie efectivă, deoarece am fost scos din Baroul Ilfov, din calitatea mea de avocat de către guvernul cred, Gigurtu,. care din motive rasiale a scos pe toţi evreii din Barou şi din armată şi nici în cadrul partidului evreiesc, care era dizolvat, nu aveam nici o funcţie. Mai târziu, prin februarie, martie 1941, am ocupat funcţia de preşedinte al executivei sioniste.

https://biblioteca-digitala.ro

În ce împrejurări ai luat legătura cu Fischer Wilhelm?

Fischer Wilhelm m-a vizitat prin luna martie 1941 la sediul executivei sioniste, când mi-a comunicat că a fost numit reprezentant al congresului mondial evreiesc din România printr-o scrisoare adresată de Rigner, scrisoare ce a fost adusă de un ziarist elveţian anume Weladi. Tot cu această ocazie, Fischer mi-a spus că a primit instrucţiuni să continuăm activitatea de spionaj, ţinând legătura cu Riegner prin Sali Mayer, reprezentantul organizaţiilor evreieşti din Elveţia, iar rapoartele informative să le trimitem prin ziaristul Welti. După ce s-a discutat chestiunea de mai sus, ne-am înţeles să colaborăm la culegerea informaţiilor, eu arătându-i că voi folosi cercurile sioniste.

Cu cine a mai avut Fischer Wilhelm astfel de înţelegeri?

Fischer Wilhelm mi-a spus că am mai discutat în legătură cu această problemă şi cu Jean Cohen, care a acceptat să-i furnizeze informaţii.

De când şi până când i-ai furnizat informaţii lui Fischer Wilhelm?

Lui Fischer Wilhelm i-am furnizat informaţii, începând din martie 1941, până la începutul lunii ianuarie 1944 când am fost arestat în legătură cu activitatea desfăşurată atât pe linie de spionaj, cât şi pe linia activităţii desfăşurată de tineretul sionist, şi am reluat activitatea de spionaj după 23 august 1944, începând pe la sfârşitul anului 1944, după înapoierea lui Fischer de la Geneva şi până la plecarea sa din ţară în vara anului 1947. Mi s-a dat ca legătură pe linie de spionaj pe Agamy, cu ocazia deplasării mele la conferinţa de la Montreux, din vara anului 1948, unde l-am întâlnit şi pe Fischer Wilhelm.

Cum şi-a organizat Fischer activitatea de spionaj în perioada martie 1941 şi începutul anului 1944?

Fischer Wilhelm a organizat o reţea intensă de spionaj, având relaţii întinse în cercurile evreieşti, în cercurile maniste, în cercurile crucii roşii internaţionale, şi în cercurile centralei evreilor, respectiv comisia de ajutorare pentru Transnistria.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal de interogatoriu

4 aprilie 1952

Ce ai ştiut d-ta despre dr. Cornel Iancu, până în momentul când ţi-a devenit colaborator în cadrul executivei sioniste din 1941?

Ştiam că dr. Cornel Iancu era un sionist de frunte în conducerea grupării „Renaşterea", încă de la înfiinţarea grupării.

Ce raporturi au existat între d-ta şi el?

Până în anul 1941, am fost camarazi de grupare. În cadrul executivei sioniste, relaţiile dintre noi au devenit de prietenie, deoarece el deveniseră şi preşedinte al executivei grupării „Renaşterea", după plecarea lui Mizrahi în Palestina.

De ce natură a fost această prietenie?

https://biblioteca-digitala.ro

Prietenia a fost de natură personală, ne vizitam reciproc, eu ducându-mă în casa sa, iar el vizitându-mă la Executiva Sionistă şi în afara programului de lucru ce exista pe linie oficială între noi.

Ce rol avea Cornel Iancu în cadrul Executivei?

Dr. C. Iancu era reprezentantul fondului Keren Hayessod şi participa la întreaga viaţă a problemelor executivei.

În ce scop a fost numit reprezentantul fondului arătat, şi cam care au fost problemele executivei, la care a participat dr. Cornel Iancu?

Keren Hayessod, era o instituţie sionistă, care încasa fondurile provenite din donaţiile publicului sionist, precum şi contribuţiile membrilor sionişti, care era organizată pe bază de comitet, care la rândul lor aveau oameni care se ocupau în mod special cu strângerea fondurilor. Dr. Cornel I. era preşedinte al lui Keren Hayessod, şi conducea întreaga acţiune, iar în cadrul executivei, coordona activitatea fondului în cadrul întregii vieţi sioniste.

Referitor la problemele executivei, dr. Cornel I. a participat efectiv la discutarea tuturor problemelor ce se ridicau în cadrul executivei, şi s-a ocupat în mod special de înfiinţarea şcolii ebraice Tarbut, precum şi conducerea ei.

Cam de ce fonduri dispunea Keren Hayessod, şi cum au fost ele manipulate?

Ştiu că Keren Hayessod, dispunea de sume foarte importante, provenite numai din ţară. În ceea ce priveşte manipularea acestor sume, ştiu că până la războiu erau trimise în străinătate, la centrala Keren Hayessod din Palestina, iar după războiu, dr. Cornel Iancu, mi-a spus că fondurile erau întrebuinţate pe linie locală, pentru întreţinerea mişcării haluţimilor, pentru şcoala ebraică „Tarbut" şi pentru emigrări.

În ce raporturi băneşti ai fost cu dr. Cornel I.?

În anul 1942 cred, am dus tratative cu dr. Cornel I. în vederea eliberării celor 3 copii arestaţi de Gestapou, la frontiera dintre Bulgaria şi Turcia, copii, care făceau parte dintr-un transport de tineri evrei, care emigrau în Palestina, aceştia neavând paşapoarte româneşti ci poloneze, gestapoul i-a arestat. Eu şi dr. Cornel Iancu am încercat să-i salvăm, şi în acest sens dr. Cornel Iancu, a făcut legătura cu dr. Tester, un cunoscut al său, căruia i-a predat o sumă de bani pentru a salva pe acei tineri, ceea ce el nu a realizat. Tot cu dr. Tester şi cu Bursan, s-a discutat la Tester acasă chestiunea organizării unei emigrări, în schimbul unei sume de bani, lucru ceea ce nu l-a realizat. O parte din suma dată de Cornel I. lui Tester şi Bursan mi-a fost mie înapoiată şi pe care am predat-o dr. Cornel Iancu sau lui Fischer, care era la curent cu toată chestiunea.

O altă legătură bănească, a fost şi aceea, când eu i-am predat dr. Cornel Iancu, după ce Zissu a fost numit preşedinte în 1944, o sumă de aproximativ 5.000.000 de lei, rămaşi din fondul primit de mine din partea agenţiei evreieşti din Istanbul.

Alte legături băneşti au mai existat între d-ta şi dr. Cornel Iancu?

Nu, n-a mai existat nici o legătură bănească între noi.

Mai adu-ţi aminte?

Mi-aduc aminte că în anul 1948, cu ocazia cercetărilor ce se făceau la fondurile sioniste, fiind chemat de judecătorul de instrucţie şi fiindu-mi teamă că s-ar putea să fiu reţinut pentru cercetări, l-am rugat pe Cornel Iancu, prin telefon, să treacă pe la mine pe

https://biblioteca-digitala.ro

acasă, pentru a lăsa o sumă de bani pentru cheltuielile casei, lucru pe care Cornel Iancu l-a făcut lăsând mamei suma de 10-20.000 lei, care eu i-am înapoiat peste câteva zile.

În cursul anului 1946, cu ocazia plecării delegaţiei sioniste la Congresul Mondial Evreiesc de la Basel, eu i-am spus lui Cornel Iancu că nu pot pleca la congres, întrucât nefiind ales candidat al unei fracţiuni sioniste, care să suporte cheltuielile, nu am posibilitatea financiară pentru deplasarea mea în străinătate, cu această ocazie, Cornel Iancu mi-a spus că pot pleca, întrucât Fischer se află în străinătate şi că va participa la congres, de la care voi primi sumele necesare deplasării mele, lucru ceea ce am şi făcut, pe Fischer întâlnindu-l la Congres la Basel, i-am cerut, şi el mi-a dat suma de 6-7 sute de franci elveţieni.

La întoarcerea mea în ţară, i-am spus lui Cornel Iancu că Fischer mi-a dat suma de bani mai sus-arătată.

Cu ce persoane ai mai avut legături băneşti dr. Cornel Iancu?

Mai ştiu că raporturi băneşti a avut cu Fischer Wilhelm cu care era prieten intim.

Arată d-ta ce alte legături ştii că a avut Cornel Iancu, în chestiuni băneşti, şi de ce natură au fost legăturile băneşti dintre Fischer şi Cornel Iancu?

Nu cunosc alte legături ale lui Cornel Iancu, şi care erau legăturile financiare între el şi Fischer, în afară de faptul că Fischer era reprezentantul lui Keren Kayemet.

Ce te face pe d-ta să nu arăţi tot ce ştii despre legăturile ce le-a avut dr. Cornel Iancu pe linie bănească?

Nu ştiu alte legături decât ceea ce am arătat.

De când şi până când ai avut legături cu dr. Cornel Iancu?

Cu dr. Cornel Iancu, am avut legături strânse din 1949 şi până la arestarea mea.

Puteţi să arătaţi ce chestiuni aţi discutat, despre colaboratorii pe care i-ai avut în cadrul Executivei Sioniste din 1941?

Despre Jean Cohen, am discutat împreună următoarele chestiuni. În epoca când am fost înlocuit din executivă, i-am spus lui Cornel Iancu, în discuţiile pe care le-am avut, părerea mea despre Jean Cohen, în legătură cu acţiunea sa, pentru înlocuirea executivei, lucru cunoscut 100% de Cornel Iancu, în timp ce Zissu şi Jean Cohen conduceau executiva. Am discutat cu Cornel, chestiuni referitoare la modul cum s-a ocupat de emigrări, adică obţinerea autorizaţiei de la Antonescu. A mai discutat despre activitatea lui Jean Cohen, referitoare la şlihimi adică, cazarea şlihimilor paraşutaţi, primirea lor.

Arată ce ştia dr. Cornel Iancu despre şlihimii paraşutaţi, şi ce comentarii aţi făcut despre activitatea lor şi ajutorul pe care ei l-au primit în ţară?

Dr. Cornel Iancu, ştia că şlihimii au fost paraşutaţi în ţară înainte de 23 august 1944, cu scopul de a se ocupa de haluţimi şi de emigrări, şi am comentat toate chestiunile în legătură cu acţiunea lui Jean Cohen şi Zissu pentru primirea şlihimilor, aceasta după 23 august 1944.

Dar despre cei din Istanbul, ce ai discutat cu dr. Cornel Iancu?

Cu Cornel Iancu, am discutat despre faptul că am contact la Istanbul şi anume cu Barlas, cu Goldin, cu Vania şi cu Agamy, care constituiau biroul agenţiei evreieşti din Istanbul pentru chestiuni şi emigrare şi pentru îngrijirea haluţimilor şi ştia că ţin contactul prin scrisori oficiale.

(ss) Mişu Benvenisti

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

10 aprilie 1952

Ce chestiuni ai discutat cu dr. Cornel Iancu, cu privire la reformele sociale făcute în ţară după 6 martie 1945?

Criticam măsurile şi reformele făcute în ţară, care au atins şi interesele evreieşti burgheze. Amândoi aveam acelaşi punct de vedere şi preconizam că salvarea noastră este emigrarea evreilor din ţară în Palestina.

A avut dr. Cornel Iancu vreun rol în acţiunile organizate în vederea emigrărilor?

Ştiu că dr. Cornel Iancu a activat intens în acţiunile de emigrare, fiind membru al Joint-ului după 23 august 1944 şi având legături strânse cu Fischer Wilhelm şi Agamy. El stăruia la Joint să se aprobe sume de bani pentru emigrări şi pentru întreţinerea haluţimilor şi ducea o propagandă deschisă de la om la om în vederea emigrărilor.

Ce chestiuni ai discutat cu Cornel Iancu despre Fischer W.?

Am discutat cu Cornel Iancu ori ce chestiuni despre activitatea desfăşurată de Fischer în ţară, în afară de activitatea sa de spionaj, despre care nu am vorbit cu Cornel Iancu niciodată, pentru că îl consideram naiv şi nu aveam încredere în el, pentru a i se încredinţa asemenea secrete.

Cam ce fel de activitate desfăşurată de Fischer aţi discutat?

Am discutat despre modul cum se ocupă permanent de Secţiunea Congresului Mondial Evreiesc, din Bucureşti, despre transferurile de valută făcute de Fischer înainte şi după 23 august 1944.

Ce ştia Cornel Iancu despre transferurile făcute de Fischer şi ce discuţii aţi avut în legătură cu transferurile?

Dr. Cornel I. ştia că Fischer W. făcea transferuri de bani prin crucea roşie Internaţională, în timpul războiului, şi după 23 august 1944. Ştia că transferurile le făcea Fischer tot prin Crucea roşie Internaţională, până când nu ştiu şi prin Congresul Mondial Evreiesc, banii respectivi fiind primiţi în ţară de la Keren Kayemet. Lucrurile acestea le-am discutat cu Cornel Iancu, cu ocazia diferitelor discuţii.

Despre anumite transferuri făcute diverselor persoane particulare ai cunoştinţă. Ai discutat vreo dată cu Cornel Iancu despre asemenea chestiuni?

Nu, n-am nici o cunoştinţă despre transferuri făcute vreunei persoane particulare şi nici nu am discutat cu Cornel Iancu asemenea chestiuni.

Despre deplasările d-tale în străinătate ai avut discuţii cu dr. Cornel Iancu?

Da, am avut în 1947, când au fost la Basel, i-am spus la întoarcerea mea, că l-am întâlnit şi pe Fischer care mi-a dat suma de 6-7 sute franci elveţieni, pentru întreţinerea mea în timpul duratei Congresului. De asemenea, am discutat despre problemele discutate la Congres, precum şi contactul ce l-am avut cu Dobkin, rabinul Fisman cu dr. Snech, în particular, cu care am discutat problema emigrării.

În anul 1947 cu ocazia Conferinţei sioniste de la Zürich, i-am spus că m-am întâlnit cu Fischer Barlas, Dobkin şi alţi conducători sionişti, despre care i-am spus că am discutat chestiuni de emigrări cu ei. În 1948, cu ocazia conferinţei de la Montreaux, i-am spus lui

https://biblioteca-digitala.ro

Cornel Iancu că l-am întâlnit pe Fischer şi că el mi-a comunicat, că nu se mai întoarce în ţară, în legătură cu instrucţiunile primite de la Fischer pe linie de spionaj, nu i-am spus nimic lui Cornel Iancu.

Cu ce alte persoane ai discutat despre faptul că l-ai întâlnit pe Fischer W. în străinătate?

Am discutat cu toţi sioniştii mai apropiaţi, printre care îmi amintesc de următorii: Litman, Leon Itzkar, Iancu, Ebercohn, Jean Cohen, Marcu Cohen, Zissu şi alţii.

Ce ştia dr. Cornel Iancu despre legăturile ce exista între d-ta şi Fischer, Agamy şi Halevy?

Dr. Cornel Iancu ştia că Agamy îmi este prieten şi că mă duceam şi la el acasă. De asemenea, m-am întâlnit cu Agamy şi în casa lui Cornel Iancu cu ocazia seratei date în onoarea lui Avriel pe atunci Ministru la Praga şi care se afla în trecere prin Bucureşti.

Despre Halevy n-am vorbit. Despre Fischer repet că ştia că sunt numai prieten şi colaborator la congres.

Ce informaţii ai cules de la dr. Cornel Iancu?

Date referitoare la starea de spirit a populaţiei în diverse momente şi anume: despre naţionalizarea industriei; despre desfiinţarea comerţului particular; despre verificările care se făceau în P.R.M.; despre naţionalizarea farmaciilor; despre naţionalizarea imobilelor şi alte chestiuni la ordinea zilei.

De când şi până când ai cules informaţii de la Cornel Iancu?

În toată perioada colaborării noastre şi anume: din anul 1941 până la 23 august şi după această dată, până la arestarea mea.

Cum ai cules informaţiile de la acesta?

Informaţiile le-am cules întotdeauna prin discuţiile ce existau între noi, în cadrul Executivei, înainte de 23 august 1944 şi după 23 august 1944 în cadrul vizitelor ce le făceam acasă la el.

Cum ai folosit informaţiile culese de la Cornel?

Am completat şi verificat informaţiile care le aveam şi le transmiteam mai departe fie lui Fischer, Agamy sau Halevy.

Arată dacă i-ai spus vreodată lui Cornel Iancu, despre faptul că Zissu, Fischer, d-ta, Agamy, sau Halevy ţine la curent forurile evreieşti din străinătate despre situaţia din România.

Lui Cornel Iancu i-am spus personal că trimit corespondenţi la Istanbul, prin curierii biroul din Istanbul şi că ţin contactul cu aceştia prin Sunea şi Tenenbaum.

Cornel Iancu ştia însă că corespondenţa se referea numai la chestiuni de emigrare şi chestiuni referitoare la îngrijirea haluţimilor. Cu ocazia deplasărilor mele în străinătate, după 23 august 1944, i-am spus lui Cornel Iancu că, pe cei din străinătate i-am ţinut la curent cu privire la activitatea depusă de noi în legătură cu emigrările şi starea de spirit a populaţiei evreieşti, asupra emigrărilor.

Despre ceilalţi nu am vorbit nimic cu Cornel Iancu.

Puteţi să-mi spuneţi când l-aţi văzut ultima oară pe Cornel Iancu?

Pe Cornel Iancu l-am văzut cu câteva zile înainte de arestarea mea.

Unde l-aţi văzut?

https://biblioteca-digitala.ro

Acasă la el.

A mai fost cineva de faţă?

A fost şi Mella Iancu.

Ce discuţii aţi avut cu această ocazie?

I-am spus că organele de Securitate mi-au făcut percheziţie domiciliară şi că am trimis-o pe Suzi, soţia mea, să comunice lui Halevy despre faptul că s-a făcut percheziţie de către Securitate şi că percheziţia a avut rezultat negativ. Ei au luat la cunoştinţă şi s-au bucurat că rezultatul percheziţiei a fost negativ.

Altceva aţi mai discutat?

Nu, nu am discutat alte chestiuni.

Aceasta a fost ultima întâlnire?

Da, de atunci nu l-am întâlnit deoarece am fost arestat.

D-ta arăţi că i-ai spus lui Cornel Iancu că ai informat şi pe Halevy despre percheziţia ce ţi s-a făcut. Ce urmăreai prin aceasta?

Vroiam să-i pun la curent cu acest fapt, pentru a lua măsuri atât ei cât şi ceilalţi sionişti faţă de această situaţie, adică de a-i avertiza şi a fi pregătiţi pentru eventuale arestări.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal de interogatoriu

11 aprilie 1952

Ce relaţii a existat între d-ta şi Mella Iancu?

Între mine şi Mella Iancu a existat relaţii de prietenie şi de colaborare pe linie sionistă.

De când s-au strâns relaţiile între d-ta şi Mella Iancu?

La începutul războiului am început să vizitez pe soţii Iancu, în calitate de preşedinte al organizaţiei sioniste, cu care discutam chestiuni sioniste, încet-încet relaţiile dintre noi au devenit de prietenie vizitându-i mai des acasă şi pe ea personal la O.Z.E. Centrul de protecţie a mamei şi copilului. Aceste relaţii au durat până la arestarea mea din anul 1950.

Când şi în ce împrejurări ai discutat personal cu Mella Iancu, chestiuni despre Agenţia Evreiască din Istanbul?

Într-una din discuţiile avute cu ea, după eliberarea mea din arest, în anul 1944, i-am arătat că am avut contact cu biroul agenţiei evreieşti din Istanbul, încă din anul 1941, după ce am devenit Preşedintele organizaţiei sioniste şi până la înlocuirea mea cu Zissu. I-am spus detailat despre toată activitatea mea desfăşurată pe linie de spionaj în folosul agenţiei evreieşti din Palestina.

Referitor la activitatea depusă i-am spus următoarele: Trimiteam rapoarte ce conţineau informaţii economice, politice şi militare Biroului din Istanbul, compus din

https://biblioteca-digitala.ro

Barlas Goldin, Agamy şi Vania şi că rapoartele le trimiteam prin curierii trimişi de cei de mai sus. În ceea ce priveşte informaţiile i-am spus că le-am cules prin haluţimi, de la dr. Filderman, dr. Şafran. Ştie, de asemenea, că eu am primit bani de la Istanbul prin curieri, pentru activitatea haluţimilor.

Ce rol a avut Mella Iancu în cadrul activităţii pe care ai desfăşurat-o d-ta şi ceilalţi prieteni ai d-tale, până la 23 august 1944?

Cu ocazia arestărilor din anul 1944, Mella Iancu a intervenit la Kolb, de la Crucea roşie Internaţională pentru ca acesta să facă demersuri pentru eliberarea lui Fischer şi a mea. În cursul anului 1943 am mers împreună la Dinu Brătianu pentru a interveni la el, ca el să intervină la Antonescu pentru uşurarea situaţiei deportaţilor din Transnistria. De faţă la această audienţă era şi dr. Costinescu preşedintele Crucii roşii din România. În anul 1943, am fost încadrat de Mella Iancu la Centrul de protecţie a mamei şi copilului (O.Z.E.) în vederea scutirii de muncă obligatorie, după ce am fost scos de la Comisia de ajutorare de pe lângă Centrala Evreilor. Mella Iancu cunoştea legăturile, lui Fischer cu Sali Mayer din Geneva pe linia Joint-ului de la care ştia, că primea bani. Ştiu că exista raporturi băneşti între Fischer şi Mella Iancu în sensul că Fischer a împrumutat-o cu bani pentru O.Z.E. De asemenea, Mella Iancu ştia că Fischer Wilhelm trimitea rapoarte informative lui Sali Mayer şi că eu am colaborat pe această linie şi cu Fischer Wilhelm. De asemenea, ştia că Fischer Wilhelm primea bani de la Joint prin Crucea Roşie Internaţională.

Spuneţi ce ştiţi în legătură cu activitatea desfăşurată de ea după 23 august 1944?

Mella Iancu a avut relaţii pe linie de spionaj cu Fischer până la plecarea lui din ţară şi implicit cu mine după plecarea lui Fischer. Mella Iancu şi-a continuat activitatea prin mine până la arestarea mea.

Ştiu că ea a avut legături pe linie de spionaj şi cu Agamy direct şi cu Legaţia Israelului prin dr. Lowenstein Mella Iancu l-a ajutat pe Agamy şi pe linia emigrărilor.

Mai ştiu că Mella Iancu a fost membră în conducerea grupării sioniste Ichud şi şi-a continuat şi activitatea sa pe linia O.Z.E.-ului până la desfiinţat O.Z.E.-ului cred că până în 1949.

Relatează când ai fost eliberat după arestarea din 1943-1944?

Am fost eliberat în martie 1944.

La cât timp te-ai revăzut cu Mella Iancu după ce ai fost eliberat?

Cu Mella Iancu m-am întâlnit chiar a doua zi, în casa sa.

Cine a mai fost de faţă cu această ocazie?

Nu a fost nimeni de faţă, era dimineaţa, pe la orele 11, şi am stat circa ¼ de or•.

Arată despre ce chestiuni ai discutat cu această ocazie?

Eu i-am mulţumit despre intervenţiile ce le-a făcut pentru eliberarea mea şi a lui Fischer, şi i-am arătat că regimul pe timpul cât am fost arestat la Prefectură a fost un regim bun şi că în primele zile de la arestare mi s-a promis să mă duc acasă să fac baie, lucru pe care îl ştiu şi eu deoarece într-una din cele două ori când am fost acasă a venit şi ea să mă vadă. Ea mi-a explicat că Kolb şi ministrul Elveţiei De Weck au fost personal la Antonescu şi au intervenit pentru eliberarea noastră. Lucru aflat de ea de la Kolb la care insistase pentru ca acesta să facă intervenţie. La plecare ne-am înţeles să ne vedem cu prima ocazie.

Arată ce întâlniri ai avut cu Mella Iancu de la această dată şi unde te întâlneai cu ea?

https://biblioteca-digitala.ro

Mă întâlneam cu ea cel puţin de 3 ori pe săptămână acasă la ea şi la O.Z.E., în altă parte nu m-am întâlnit cu ea.

Puteţi să spuneţi ce persoane aţi întâlnit până la 23 august 1944?

Am întâlnit pe av. Feller Herman, L.B. Wexler, directorul Şcolii primare din str. Orhei, anume Schwartz Moshe, d-na Fenives, Mendelovici, Fischer Wilhelm.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal de interogatoriu

11 aprilie 1952

Ce ai ştiut d-ta despre Mella Iancu până în momentul când i-ai destăinuit că lucrezi pe linie de spionaj în folosul agenţiei evreieşti?

Cu ocazia arestării mele în 1944 am stat închis în aceeaşi cameră cu Fischer Wilhelm, în acest timp Fischer Wilhelm mi-a povestit că el i-a împrumutat bani lui Mella Iancu pentru O.Z.E., astfel s-a făcut ca ea să cunoască faptul că el primea bani de la Joint prin Sali Mayer din Geneva, prin Crucea Roşie Internaţională şi în felul acesta el i-a comunicat că trimite şi rapoarte informative lui Sali Mayer. Apoi Fischer mi-a spus că el a rugat-o să-i furnizeze material informativ din toate domeniile pentru rapoartele lui şi ea a acceptat şi i-a procurat o serie de informaţii până la arestarea lui.

De ce ţi-a destăinuit Fischer acest lucru tocmai când aţi fost arestaţi, când putea să facă mai de mult având în vedere legăturile de prietenie ce exista între dvs.?

Fischer a ţinut secret acest lucru, însă datorită prin curieri informaţii din domeniul militar, economic şi politic şi despre chestiunile evreieşti.

Cum au evoluat relaţiile dintre d-ta şi Mella Iancu după această discuţie şi până la 23 august 1944?

Până la 23 august 1944 nu am mai discutat chestiuni cu caracter de spionaj deoarece eu mă pregăteam de plecare din ţară în Palestina.

Dar despre ce chestiuni aţi discutat în această perioadă?

Am discutat cu Mella Iancu toate chestiunile la ordinea zilei şi anume am criticat activitatea lui Zissu şi Jean Cohen în legătură cu emigrările în sensul că deşi Zissu a intervenit la Antonescu pentru uşurarea emigrărilor n-a reuşit să rezolve încă această problemă.

Am discutat şi despre faptul că aflasem de la Feller, că au fost paraşutaţi instructori palestinieni şi că Zissu şi Jean Cohen sunt în legătură cu ei şi se ocupă ei.

Cu ocazia audienţei pe care am avut-o la Antonescu, i-am spus lui Mella Iancu, că Antonescu mi-a cerut cu ocazia demersului făcut de mine pentru accelerarea plecării celor 3 vase, ca dacă plec în străinătate mă roagă să intervin pe lângă personalităţile sioniste din străinătate, ca la rândul lor să stăruim pe lângă cercurile anglo-americane ca ocuparea României să se facă simultan şi de trupele anglo-americane, o dată cu cele sovietice. În

https://biblioteca-digitala.ro

legătură cu aceasta i-am spus lui Mella Iancu, că eu am acceptat să-i fac acest lucru. Mella Iancu a primit această comunicare fără să ia o atitudine.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal de interogatoriu

14 aprilie 1952

Ce discuţii ai avut cu Mella Iancu despre agentura ei şi sursele de unde culegea informaţii?

Nu mi-a spus nimic şi nici eu nu am întrebat-o.

Pe cine cunoşti care i-au furnizat informaţii lui Mella Iancu?

Nu cunosc pe nimeni.

Cunoşti pe cineva care ar fi acceptat să-i furnizez informaţii lui Mella Iancu?

Nu cunosc asemenea persoane.

Mella Iancu cunoaşte pe vreunul din informatorii d-tale?

Mella Iancu ştia încă din timpul războiului că Laiwandman, Iancu Leiba, dr. Filderman şi dr. Şafran îmi dădea informaţii.

Despre alţii n-a ştiut?

Despre alţii n-a ştiut.

A existat raporturi băneşti între dvs.?

Nu.

Cum explici d-ta faptul că existau secrete aşa de adânci între dvs. pe linie de spionaj şi totuşi când eşti obligat să arăţi chestiunile cu privire la felul în care a lucrat dai răspunsuri negative?

Pentru că nu am aflat de la Mella Iancu niciodată astfel de chestiuni.

De ce? O dată ce deja nu putea să mai existe secrete între dvs.?

Pentru că nu mi-a vorbit de legăturile ei.

Crezi că răspunsul dat de d-ta, corespunde adevărului?

Strict adevărat.

În cazul când ţi se va dovedi că afirmaţiile făcute de d-ta nu corespund adevărului, cum să calificăm noi atitudinea d-tale?

De rea credinţă, ceea ce nu este cazul deoarece nu mi-a comunicat nimic.

Dar despre Lowenstein ce aţi discutat?

În toamna anului 1948, Mella Iancu mi-a spus în urma faptului că l-am văzut pe Lowenstein la dânsa acasă, că este prietenă cu el şi că prin el transmite informaţii la Legaţie lui Agamy.

Aţi mai discutat despre legăturile ei cu Lowenstein de atunci?

https://biblioteca-digitala.ro

Nu, n-am mai discutat despre el încă l-am văzut pe Lowenstein la Mella Iancu acasă, până aproape de arestarea mea.

Când l-ai văzut ultima dată pe Lowenstein la Mella Iancu acasă?

În cursul lunii iunie 1950, l-am întâlnit în casa lui Mella Iancu într-o zi pe la prânz.

A mai fost cineva de faţă?

Nu, n-a mai fost nimeni de faţă.

Ce s-a discutat de faţă cu el?

S-a discutat chestiuni în legătură cu autorizaţia de plecare a conducătorilor sionişti dintre care unii primeau răspunsuri pozitive iar alţii negative.

Deci după cum afirmi d-ta, Mella Iancu avea legături pe linie de spionaj şi cu ceilalţi diplomaţi ai Legaţiei Israeliene? Poţi să-mi spui cu cine anume?

Da, Mella Iancu mi-a spus că legătura ei după plecarea lui Agamy pe linie de spionaj a fost Mordehai, cu care avea legături şi pe linia unor ajutoare băneşti a unor persoane pe care i-a recomandat ea.

Cum ţinea legătura cu Mordehai?

Mella Iancu mi-a spus că ţine legătura cu Mordehai tot prin Löwenstein.

Despre alţi prieteni aţi mai discutat?

Nu, n-am discutat.

De pildă, despre Mendelovici, n-aţi discutat niciodată?

Da, am discutat despre Mendelovici, că a fost înapoiat de la Constanţa în iunie 1950 în momentul când voia să plece în Israel cu toate că avea paşaport.

Arată ce persoane ai întâlnit în casa lui Mella Iancu?

În casa lui Mella Iancu am întâlnit următoarele persoane: Moţi Moscovici, Dan Ieşeanu, Ebercohn, Mendelovici, Iancu Leiba, Moshe Schwartz, Fischer.

Poţi să-ţi aduci aminte dacă Mella Iancu ţi-a făcut cunoştinţă cu vreo persoană după 23 august şi până la arestarea d-tale?

Nu mi-a făcut cunoştinţă cu nimeni.

Ce relaţii există între Mella Iancu şi persoanele pe care le-ai întâlnit în casa lui Mella Iancu?

Persoanele de mai sus erau prieteni intimi a lui Mella Iancu, în afară de Iancu Leiba pe care l-am văzut o singură dată când a venit să-i comunice că pleacă în Israel.

Mai ai ceva de adăugat cu privire la activitatea lui Mella Iancu?

Nu mai am nimic de adăugat.

(ss) Mişu Benvenisti

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

14 aprilie 1952

Ce servicii i-ai cerut lui Mella Iancu din momentul când i-ai destăinuit că lucrezi pe linie de spionaj şi până la 23 august 1944?

Nu i-am cerut nici un serviciu deoarece mă pregăteam să plec din ţară, cu vasele care de acum era la Constanţa şi care trebuiau să plece din zi în zi, eu având împachetate toate lucrurile în saci de voiaj. Am stat împachetat până în momentul când am luat hotărârea de a nu mai pleca, cu vasele respective din motive de risc, pentru mama mea care era bătrână şi suferindă. După hotărârea ce o luasem la scurt timp a intervenit 23 august 1944.

Arată în ce împrejurări ai reluat discuţia pe linie de spionaj cu Mella Iancu după 23 august 1944?

În toamna anului 1944, după întoarcerea lui Fischer din străinătate şi sosirea lui Agamy în ţară, m-am întâlnit cu Mella Iancu în casa sa în una din zile, cu ocazia căreia i-am comunicat despre întâlnirea mea cu Agamy şi care mi-a spus că el a venit în România, pentru a se ocupa de organizarea emigrărilor şi a-şi continua activitatea de spionaj cu ajutorul şlihimilor a cărui şef este. Apoi i-am spus că Agamy m-a rugat şi pe mine să-i furnizez informaţii economice militare şi politice. tot atunci i-am spus că Agamy mi-a răspuns la întrebarea mea asupra rostului pe care l-ar mai avea această activitate după 23 august 1944, că activitatea de spionaj se duce în folosul cercurilor anglo-americane şi că nu el poate hotărî asupra rostului acestei activităţi fiind vorba de o hotărâre a cercurilor agenţiei evreieşti. Mella Iancu mi-a spus că şi ea l-a cunoscut pe Agamy fără să mai adauge ceva. După întoarcerea ei din străinătate în cursul anului 1945, Mella Iancu mi-a spus, că în Elveţia l-a întâlnit pe Saly Mayer şi că şi pe Fischer Wilhelm. La întoarcerea lui Fischer din străinătate Mella Iancu mi-a spus că Fischer i-a comunicat că el a primit instrucţiuni să-şi continue activitatea de spionaj şi că a rugat-o şi pe ea să-i procure informaţii cu caracter economic, politic şi militar. Mella Iancu mi-a mai spus că a acceptat această propunere şi că asemenea propunere i-a făcut şi Agamy după întoarcerea ei din străinătate.

În ce scop aţi avut asemenea discuţii?

A fost o mărturisire reciprocă, pe baza prieteniei şi a discuţiilor avute cu ea în martie 1944 când am dezvăluit rolul nostru pe linia activităţii de spionaj.

Cum aţi căutat să vă asiguraţi discuţia reciprocă?

Cu ocazia acelei discuţii am stabilit împreună ca mărturisirile ce le-am făcut reciproc să nu fie cunoscute de nimeni.

De ce aţi luat asemenea măsuri?

Dat fiind că ambii considerau că chestiunea este gravă şi că nu trebuie nimeni altcineva în această chestiune să fie amestecat pentru a evita pericolul arestării.

Ce legături ai avut în acest scop cu Mella Iancu?

Mella Iancu avea aceleaşi legături cu Fischer şi Agamy pe care le aveam şi eu. Eu ţinând legătura directă cu ei.

Ce comunicări ţi-a transmis Mella Iancu din partea lui Agamy sau Fischer?

https://biblioteca-digitala.ro

Mella Iancu nu mi-a transmis nici o comunicare de nici un fel deoarece eu eram în contact cu ei permanent.

Dar d-ta i-ai transmis vreo comunicare sau altceva din partea lui Agamy sau Fischer?

Nu, nici eu nu i-am transmis ei nici o comunicare.

Nu ai răspuns la întrebarea referitoare la legăturile pe linie de spionaj ce a existat între d-ta şi Mella Iancu?

Eu ştiam de legăturile ei şi ea ştia de legăturile mele cu Agamy şi Fischer.

Ce ţi-a spus Agamy despre M. Iancu?

În cursul anului 1945, întâlnindu-l pe Agamy acasă la el, cu ocazia transmiterii unor informaţii, mi-a spus că întrebarea mea, că este adevărat că şi Mella Iancu îi furnizează informaţii cu caracter de spionaj şi că îl ajută pe linie de emigrare.

Ce alte discuţii ai avut cu Agamy despre Mella Iancu, până la plecarea sa din ţară?

Am mai discutat următoarele chestiuni cu Agamy: Agamy mi-a spus că Mella Iancu l-a ajutat prin demersurile făcute la cine nu ştiu, pentru realizarea emigrărilor făcute prin Iugoslavia. Am discutat şi chestiuni despre capacitatea ei cu privire la activitatea ei în general şi despre faptul că ei au fost în contact permanent.

În noiembrie 1949, Agamy mi-a spus că e bine să ţin seama de faptul că Mella Iancu, să o întrebuinţez cerându-i sfaturi referitoare la desfăşurarea activităţii pe linie de spionaj, dar să ţin cont că e foarte fricoasă.

Ce discuţii ai avut cu Fischer Wilhelm despre Mella Iancu?

După ce Mella Iancu mi-a vorbit despre legăturile ei cu Fischer, eu l-am întrebat pe Fischer asupra acestui fapt iar el mi l-a confirmat, mi-a mai spus că el este intim cu familia dr. Cornel Iancu şi că se duce la ei în casă. Detalii că Fischer despre activitatea lui Mella Iancu n-am discutat.

Arată în ce măsură te-ai folosit de Mella Iancu pe baza instrucţiunilor date de Agamy?

După discuţia avută cu Agamy referitoare la împărţirea de ajutoare printre sionişti şi implicit la alcătuirea unei reţele de spionaj cu ajutorul acestor oameni ce vor fi ajutaţi cu banii Joint-ului, eu am avut o discuţie cu Mella Iancu arătându-i pericolul unei asemenea activităţi aşa cum o înţelegea Agamy, la care se adăuga şi faptul că mă hotărâsem să plec în Palestina. Mella Iancu a fost de acord şi ne-am înţeles să comunicăm la Legaţie că după informaţia lui Mella Iancu nu sunt urmărit de Securitate şi nu pot să preiau activitatea propusă de Agamy.

În urma acestei înţelegeri Mella Iancu a făcut această comunicare lui Mordehai care înţelegând situaţia nu a mai insistat. Organizarea reţelei de spionaj de proporţii mari aşa cum o voia Agamy nu a fost dusă la îndeplinirea de mine şi Mella Iancu, eu continuând activitatea mea prin Halevy.

Ce servicii pe linie de spionaj i-ai cerut lui Mella Iancu după plecarea lui Agamy?

Faţă de hotărârea de mai sus nu i-am mai cerut nici un serviciu.

Despre faptul că ţi-ai continuat activitatea pe linie de spionaj cu Halevy ai discutat cu Mella Iancu?

https://biblioteca-digitala.ro

Da, cu ocazia unei discuţii după hotărârea ce o luasem de a nu pune în aplicare planul lui Agamy, eu i-am spus lui Mella Iancu că personal mă văd cu Halevy căruia îi transmit informaţii cu caracter de spionaj şi părerile mele asupra chestiunilor la ordinea zilei.

Când ai discutat ultima dată chestiuni cu caracter de spionaj cu Mella Iancu?

Cu o lună de zile înaintea arestării mele din iulie 1950.

Ce chestiuni ai discutat cu acea ocazie în legătură cu activitatea de spionaj?

I-am spus lui Mella Iancu că în ultimele zile am fost la Legaţie unde m-am întâlnit cu Halevy pe care l-am informat despre modul cum populaţia a ridicat de la circumscripţiile de Miliţie formulare pentru emigrare, iar el m-a rugat să furnizez informaţii cu privire la starea de spirit a populaţiei cu privire la ridicarea formularelor şi la modul cum evreii stăruie pentru emigrări.

Ai discutat şi după această dată cu Mella Iancu despre legăturile d-tale cu Legaţia?

Nu am discutat alte chestiuni cu Mella Iancu în afară de chestiunea percheziţiei domiciliare făcută de Securitate înaintea arestării mele spunându-i că am comunicat la Legaţie prin soţia mea despre acea percheziţie.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal de interogatoriu

15 aprilie 1952

Când şi de unde îl cunoşti pe Dan Ieşeanu?

Pe Dan Ieşeanu l-am cunoscut încă de pe timpul când eram elevi de liceu şi membri ai Asociaţiei Şcolarilor Sionişti (Hatalmid) din Bucureşti.

Ce relaţii a fost între d-ta şi el?

Până în anul 1920 când am terminat liceul, am fost prieteni, de atunci drumurile noastre s-au despărţit, eu continuând a studia, iar el ocupându-se cred de comerţ. Imediat după 23 august 1944 când el a devenit unul din conducătorii grupării sioniste "Ichud", l-am întâlnit la una din adunările sioniste ale grupării şi al organizaţiei sioniste. De atunci încoace s-au stabilit între noi relaţii normale între doi conducători sionişti, el devenind membru al executivei sioniste prezidată de mine (1946-1948).

Ce ştii despre Dan Ieşeanu în legătură cu activitatea sas desfăşurată după 23 august 1944?

Într-o discuţie avută cu Agamy, acesta mi-a spus că îl consideră pe Dan Ieşeanu ca pe unul din conducătorii cei mai serioşi ai Ichud-ului. Cu ocazia discuţiei pe care am avut-o în noiembrie 1949 Agamy a propus să fie folosit şi Dan Ieşeanu în acţiunea de a se organiza reţeaua de spionaj de proporţii mari pe baza împărţirii de ajutoare ale Joint-ului. Acţiune pe care am refuzat să o duc la îndeplinire. Mai ştiu că Dan Ieşeanu era prieten cu Mella Iancu, care şi ea era în comitetul de conducere al Ichud-ului. În cursul anului 1950 l-am văzut de mai multe ori acasă la Mella Iancu.

https://biblioteca-digitala.ro

Ce relaţii a fost între Dan Ieşeanu şi Agamy?

Între Agamy şi Dan Ieşeanu existau relaţii bune în sensul colaborării, în cadrul activităţii sioniste. Dan Ieşeanu mi-a spus cu ocazia discuţiilor ce au avut loc între noi, referitor la „Ichud" că Agamy şi ceilalţi şlihimi ai „Mapai"-ului din Palestina se interesează de dezvoltarea grupării Ichud, care corespundea cu partidul „Mapai" din Palestina.

Printre şlihimi ştiu că Dan Ieşeanu a cunoscut pe Dan, David, Beniamin, Baruh, Eliezer şi cred că şi pe ceilalţi.

Ce relaţii a existat între Dan Ieşeanu şi Mella Iancu?

Ştiu că între ei au fost relaţii bune de prietenie şi colaborare în conducerea superioară a Ichud-ului.

În cursul anului 1950 l-am întâlnit pe Dan Ieşeanu de mai multe ori acasă la Mella Iancu. Cu această ocazie s-au discutat chestiuni în legătură cu emigrările şi chestiuni referitoare la învăţarea limbii ebraice.

Despre alte acţiuni pe linie sionistă în care a fost încadrat Dan Ieşeanu ştii ceva?

Între anii 1946-1948, Dan Ieşeanu a fost un timp membru în comitetul de conducere al Joint-ului, din partea organizaţiei sioniste, el a obţinut în această calitate ajutoare pentru mişcarea haluţiană.

În decembrie 1946, Dan Ieşeanu a fost delegat la Congresul Mondial sionist de Basel din partea grupării Ichud. La Basel ştiu că a luat contact cu conducătorii partidului „Mapam" din Palestina. Astfel l-am văzut de faţă fiind şi eu stând de vorbă cu Dobkin, cred că după câte îmi amintesc el a fost primit în audienţă şi de Ben Gurion.

Ce discuţii s-au purtat între Dan Ieşeanu şi Dobkin de faţă cu d-ta?

Atât Dan Ieşeanu cât şi eu i-am explicat lui Dobkin despre activitatea dusă de noi pentru dezvoltarea organizaţiei sioniste, despre acţiunile de agitaţie făcute în rândul populaţiei evreieşti pentru emigrări.

Ce servicii ţi-a făcut Dan Ieşeanu în cadrul relaţiilor ce au existat între dvs.?

Nu mi-a făcut nici un serviciu.

Ce rol a avut el în Executiva Sionistă şi ce misiuni i-a încredinţat?

A fost vicepreşedinte în lipsa mea de la unele şedinţe ale Executivei, el conducea şedinţa. După câte ştiu în cadrul executivei nu a avut nici o misiune specială în afară de faptul că a fost numit reprezentantul executivei sioniste în Comitetul mixt al Joint-ului.

Când şi unde l-ai întâlnit ultima dată pe Dan Ieşeanu?

Pe Dan Ieşeanu l-am întâlnit scurt timp înainte de a fi eu arestat, la Mella Iancu acasă de faţă nemaifiind nimeni cu această ocazie.

Ce s-a discutat cu această ocazie?

S-a discutat chestiuni cu privire la plecarea unor conducători sionişti şi cred că i-am comunicat şi faptul că a avut loc la domiciliul meu o percheziţie, precum şi faptul că a anunţat prin soţia mea şi pe Halevy despre percheziţia respectivă.

În legătură cu activitatea de spionaj ce s-a dus în ţară de d-ta cât şi de ceilalţi arătaţi dacă avea cunoştinţă Dan Ieşeanu?

Nu ştiu dacă avea vreo cunoştinţă deoarece eu nu i-am comunicat nimic, în legătură cu discuţia ce am avut-o cu Agamy privind organizarea reţelei de spionaj, când a fost indicată şi Dan Ieşeanu ca element potrivit pentru aceste acţiuni.

https://biblioteca-digitala.ro

În ce măsură te-ai folosit de Dan Ieşeanu în culegerea informaţiilor?

Nu m-am folosit de Dan Ieşeanu în culegerea informaţiilor.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal de interogatoriu

21 aprilie 1952

De când faci politică sionistă?

În anul 1919 când eram elev de liceu m-am înscris în gruparea sionistă „Hatalmid" gruparea a şcolarilor sionişti.

Până când ai făcut această politică?

De când m-am înscris şi până la data arestării mele am făcut numai politică sionistă activând intens şi fără întrerupere în mai multe grupări şi institute sioniste.

În ce grupări şi institute sioniste ai activat?

Am activat în grupările sioniste „Hatalmid", „Hasmonaea", Asociaţia tineretului sionist, „Renaşterea", precum şi în organizaţia sionistă centrală. De asemenea, am mai activat în Partidul Evreiesc din România şi la secţia română a Congresului Mondial Evreiesc.

Pe linie profesională ce ocupaţii ai avut?

Pe linie profesională am profesat avocatura fiind înscris la Baroul de Ilfov şi am fost şi avocatul firmei „Fraţii Buhler", reprezentanţa unei societăţii de maşini de morărit Elveţiene. De asemenea, în cadrul activităţii mele în organizaţia sionistă şi la Congresul Mondial Evreiesc am fost salariat pentru activitate politică şi trecut formal pe statutul de plată ca avocat de contencios al organizaţiilor respective.

În ce calitate ai activat în grupările sioniste amintite mai dus?

În grupările de tineret „Hatalmid" şi „Asociaţia Tineretului Sionist" am fost preşedinte, la gruparea de maturi „Renaşterea" am fost membru în comitetul de conducere, de asemenea, am fost membru şi vicepreşedinte al conducerii secţiunii congresului Mondial Evreiesc din România. În cadrul organizaţiei centrale sioniste am fost preşedinte în două epoci, adică între anii 1941 şi sfârşitul lui 1943 şi între 1946-1948.

Când ai devenit membru în conducerea grupării „Renaşterea"?

Am devenit membru în conducere încă din anul 1929 fiind ales de membrii Renaşterea.

Ce atribuţii ai avut la „Renaşterea" în calitate de conducător?

Luam parte la lucrările comitetului de conducere pentru organizarea propagandei sioniste, prin conferinţe, şezători, presă şi strângerea de fonduri pentru palestina.

Cu cine anume lucrai în Comitetul de conducere a grupării „Renaşterea"?

În Comitetul „Renaşterea" am lucrat cu următorii: dr. Stern, plecat în Israel, unde este astăzi directorul ziarului „Renaşterea Noastră", dr. S. Singer plecat în Israel, av.

https://biblioteca-digitala.ro

Mizrahi (plecat), av. Segal (plecat), C. Singer (plecat), Jean Cohen, Mendelovici Iancu, Moţi Moscovici, dr. Cornel Iancu, L.B. Wexler (decedat), Herman Feller (plecat), Fischer Wilhelm (decedat), Tully Rosenthal, I. Ebercohn, Litman Jean şi alţii.

Pe plan mondial, avea gruparea „Renaşterea" legături politice?

Gruparea "Renaşterea" făcea parte din mişcarea mondială Clal-sionistă ce reprezenta burghezia şi interesele ei.

Cum a fost susţinute în ţară de gruparea „Renaşterea" interesele burgheziei?

„Renaşterea" a fost una din stâlpii Partidului Evreiesc din România care reprezenta interesele burgheze.

De asemenea, în cursul anului 1936, „Renaşterea" a susţinut prin cadrele sale crearea Congresului Mondial Evreiesc în special interesele burgheziei americane.

Puteţi să arătaţi în mod concret cum a susţinut „Renaşterea" prin cadrele sale crearea Congresului Mondial Evreiesc în România?

Da, pot să răspund, că conducătorii Congresului Mondial Evreiesc din România au fost în bună parte cadrele „Renaşterii" printre care dr. Samy Singer, av. Mizrahi, Cohen Jean, Fischer Wilhelm, I. Ebercohn, subsemnatul şi alţii, unii plecaţi în Palestina, dr. Samy Singer fiind împuternicit cu secţiunea Congresului în România.

Ai arătat mai sus că Congresul Mondial Evreiesc şi-a creat în România o secţiune încă din anul 1936, cum a fost ea creată şi în ce a constat activitatea pe care a desfăşurat-o această secţiune înainte şi în timpul războiului antisovietic?

Începând din anul 1936, când dr. Singer s-a reîntors de la Geneva a participat ca delegat la congresul de Constituire a Congresului Mondial Evreiesc, sus-numitul a format un comitet alcătuit de el, din cei arătaţi de mine. Acel Comitet a fost condus de S. Singer până ce el a plecat în Palestina în toamna anului 1940.

În acest timp comitetul respectiv din care făceam şi eu parte a susţinut propaganda şi ideologia reacţionară a cercurilor americane interesate în economia naţională a statului român, prin Partidul Evreiesc care era legal şi cuprindea diversele categorii de mase ale burgheziei evreieşti, prin grupările sioniste burgheze de dreapta şi de centru prin organele de presă „Renaşterea Noastră", „Mântuirea". Totodată secretariatul european al congresului Mondial Evreiesc ce a luat fiinţă la Geneva odată cu crearea Congresului Mondial Evreiesc era informat în mod permanent de către noi despre situaţia politică, economică şi militară a Ţării.

În timpul războiului antisovietic s-a desfăşurat activitatea însă de data aceasta sub conducerea directă a lui Fischer Wilhelm.

Ai afirmat că comitetul din care făceai parte se ocupa şi cu spionajul, în folosul cui se făcea spionaj şi cum aţi ajuns la această activitate?

La scurt timp după ce s-a constituit Comitetul Congresului Mondial evreiesc din Bucureşti sub conducerea lui S. Singer, acesta mi-a spus că are instrucţiuni de la secretariatul European al C.M.E. să organizeze o reţea de spionaj prin elementele pe care le are la dispoziţie, folosind în această activitate cercurile evreieşti. Apoi Singer mi-a spus că i s-au cerut informaţii din domeniul militar, economic, politic şi tot ce ar putea interesa cercurile americane în folosul cărora se colectează aceste informaţii.

După discuţia aceasta Singer m-a întrebat dacă accept să-i furnizez informaţii din domeniul de mai sus, lucru pe care eu l-am acceptat, lucrând şi colaborând cu S. Singer pe

https://biblioteca-digitala.ro

această linie până la plecarea sa din ţară. De asemenea, S. Singer mi-a spus că îi furnizează informaţii şi unele elemente din comitet, anume Mizrahi, Jean Cohen, Segal şi Fischer Wilhelm.

Cu ce ocazie te-ai convins că şi aceştia arătaţi de Singer activa pe linie de spionaj?

Cu ocazia discuţiilor avute cu ei personal, ei mi-au confirmat că sunt informatori personali ai lui Singer. După plecarea lui S. Singer eu personal am continuat să-i dau informaţiile lui Fischer Wilhelm.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal de interogatoriu

21 aprilie 1952

Ai declarat mai sus că faci politică sionistă din anul 1919. Ancheta îţi cere să declari în ce grupare sionistă ţi-ai început activitatea?

Mi-am început activitatea sionistă în anul 1919 când eram elev de liceu, m-am înscris în gruparea sionistă „Hatalmid", grupare a şcolarilor sionişti.

În această grupare am activat până în anul 1921 când am terminat liceul. De la această dată am făcut parte din mai multe grupări sioniste ca: „Hasmonaea" societate a studenţilor sionişti, Asociaţia Tineretului Sionist „Renaşterea". De asemenea, am activat în partidul Evreiesc din România precum şi în secţia română a Congresului Mondial Evreiesc.

Arată anchetei ce funcţiuni ai avut în grupările sioniste din care ai făcut parte?

În grupările de tineret „Hatalmid" şi „Asociaţia Tineretului Sionist" am fost un timp preşedinte. La gruparea de maturi „Renaşterea" am fost membru în comitetul de conducere. De asemenea, am fost membru şi vicepreşedinte al Partidului Evreiesc din România, am mai fost membru şi vicepreşedinte al secţiunii române a congresului Mondial Evreiesc.

Între anii 1941-1943 am fost preşedintele organizaţiei centralei sioniste din România, de asemenea, între anii 1946-1948, am fost preşedintele aceleiaşi organizaţii arătate mai sus.

Cine mai făcea parte din conducerea grupării „Renaşterea" şi cine au fost preşedinţii acestei grupări?

Preşedinţii acestei grupări a fost la diverse epoci: dr. Samy Stern, dr. Samy Singer, avocat Leon Mizrahi, plecaţi în Israel şi dr. Cornel Iancu. Din conducere mai făceau parte: av. Segal Mayer, av. Herman Feller, Tully Rosenthal, plecaţi în Israel, L.B. Wexler şi Fischer Wilhelm, decedaţi, Jean Cohen, Mendelovici Iancu, Moţi Moscovici, Iosif Ebercohn, Litman Iacov şi alţii.

Gruparea „Renaşterea" făcea parte din mişcarea mondială „Clal" sionistă şi era una din organizaţiile Partidului Evreiesc, care susţine interesele burgheziei reacţionare. De asemenea, în cursul anului 1936, „Renaşterea" a participat şi susţinut prin cadrele sale crearea Congresului Mondial Evreiesc în anul 1936.

https://biblioteca-digitala.ro

Arată în mod concret cum a susţinut „Renaşterea" prin cadrele sale crearea Congresului Mondial evreiesc?

Conducătorii Congresului Mondial Evreiesc din România a fost în cea mai mare parte cadrele „Renaşterii" printre care dr. Samy Singer, av. Mizrahi, Fischer Wilhelm, Jean Cohen, Iosif Ebercohn, subsemnatul şi alţii, unii dintre ei plecaţi în Israel. Menţionez că dr. Samy Singer până în anul 1940 a fost împuternicit al Congresului Mondial Evreiesc din România, iar după el a urmat Fischer Wilhelm.

Ai arătat mai sus că Congresul Mondial Evreiesc şi a creat în România o secţie încă din anul 1936. Cum a fost ea creată şi în ce a constat activitatea pe care a desfăşurat-o înainte şi în timpul războiului antisovietic?

În anul 1936, dr. Samy Singer a participat împreună cu Iosif Ebercohn şi Segal Mayer ca delegaţi la Congresul de constituire a (C.M.E.) Congresul Mondial Evreiesc de la Geneva. Reîntors de la Geneva, Samy Singer a format un comitet alcătuit din el şi din cei arătaţi mai sus. Acest comitet a fost condus de Samy Singer până în toamna anului 1940 când el a plecat în Palestina.

În acest timp Congresul Mondial Evreiesc din care făceam şi eu parte, a susţinut propaganda şi ideologia reacţionară a cercurilor americane, interesate în economia naţională a statului român, prin Partidul Evreiesc care lucra legal şi cuprindea diversele categorii ale burgheziei evreieşti, prin grupările sioniste de dreapta şi de centru, prin organele de presă „Renaşterea Noastră" şi „Mântuirea". Totodată, secretariatul european al Congresului Mondial Evreiesc care a luat fiinţă la Geneva, o dată cu crearea Congresului, a cerut să fie informat în permanent de către noi, despre situaţia politică, economică şi militară a ţării, iar în timpul războiului antisovietic am desfăşurat aceeaşi activitate însă sub conducerea directă a lui Wilhelm Fischer, care a rămas împuternicit al Congresului Mondial Evreiesc în România după plecarea lui Samy Singer din Ţară.

Ai arătat mai sus că aţi informat Congresul Mondial Evreiesc despre situaţia politică, economică şi militară din Ţară. Ancheta îţi cere să declari cum vi s-a cerut acest lucru şi cum în mod practic v-aţi achitat de această sarcină?

În scurt timp după ce s-a constituit Comitetul congresului Mondial Evreiesc în Bucureşti, sub conducerea lui Samy Singer, acesta mi-a spus că are instrucţiuni de la secretariatul european al congresului să organizeze o reţea de spionaj din elementele pe care le are la dispoziţie, prin care să culeagă informaţii din domeniul politic, economic şi militar şi tot ce ar interesa cercurile americane în folosul căror se colectează aceste informaţii.

După discuţia aceasta Samy Singer m-a întrebat dacă accept să-i furnizez informaţii din domeniul de mai sus, lucru pe care eu l-am acceptat, lucrând şi colaborând cu Samy Singer până la plecarea sa din Ţară. De asemenea, cu această ocazie Samy Singer mi-a comunicat că şi Jean Cohen, Mizrahi, Segal Mayer, Wilhelm Fischer şi alţii au acceptat să-i furnizeze informaţii pentru Congresul Mondial Evreiesc.

Menţionez că Samy Singer mi-a arătat că activitatea de spionaj se desfăşoară din însărcinarea conducătorilor noştri din afară, în folosul cercurilor americane ale marii burghezii şi care ne va ajuta şi pe noi în năzuinţele noastre economice şi politice.

În legătură cu activitatea de spionaj care urma să o desfăşuraţi ce alte instrucţiuni ai primit?

Am stabilit la propunerea lui Samy Singer ca informaţiile culese să i le predau întotdeauna verbal la biroul său din str. Sborului, să nu discut cu el chestiuni de spionaj la

https://biblioteca-digitala.ro

vreuna din şedinţele noastre în cadrul Partidului evreiesc sau la şedinţele comitetului grupării "Renaşterea". Apoi Samy Singer mi-a spus să fiu atent cum culeg informaţiile, să nu-mi fac notiţe niciodată deoarece notiţele ar putea constitui probe ce ar putea duce la pericolul unei eventuale arestări, să culeg informaţiile din cercurile mele prin participarea la discuţii, să introduc chestiunile ce mă interesează fără a da de bănuit că aş fi interesat.

După primirea acestor instrucţiuni, am început să-i furnizez informaţii lui Samy Singer.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal de interogatoriu

5 mai 1952

În procesul verbal anterior ai arătat că după primirea instructajului făcut de Samy Singer, în legătură cu activitatea de spionaj, ai început să-i furnizezi informaţii. Ancheta îţi cere să declari ce informaţii i-ai transmis lui Samy Singer?

Am transmis lui Samy Singer următoarele informaţii:

- date în legătură cu introducerea capitalului german şi a cadrelor de specialitate în Industria Română. Informaţie avută de la Walter Keding, fostul director tehnic al societăţii de morărit, plecat în Germania în anul 1940;
- date cu privire la importul maşinilor de morărit şi motoare „Diesel";
- date despre construirea unor silozuri la Brăila;
- date despre deprecierea valutei româneşti şi aplicarea unei supracote valutare pentru plăţile făcute în străinătate;
- informaţii avute tot de la Keding;
- despre legăturile politice dintre Maniu şi căpitanul Gărzilor de Fier, Cornel Codreanu, de a se susţine reciproc, încheind în secret şi un pact în acest sens. Informaţie avută dintr-o şedinţă a partidului Evreiesc, prezidată de Fischer Teodor;
- despre starea de spirit a populaţiei în legătură cu alegerile din 1937. Informaţie avută din constatări proprii, luând parte la campania electorală în cadrul Partidului Evreiesc;
- date despre rezultatul alegerilor din 1937 şi conflictul secret ce există între rege şi preşedintele Casaţiei Lupu. Informaţie avută de la dr. Ilie Lazăr;
- despre conflictele din sânul partidelor „Cuzist" şi „Gogist". Informaţie avută de la av. Radu Budişteanu;
- despre starea de spirit a populaţiei în legătură cu dictatul de la Viena. Informaţie culeasă din discuţiile avocaţilor din Tribunal;
- date în legătură cu constituirea Frontului Renaşterii Naţionale. Informaţie avută de la av. Vasile Stanciu şi din discuţiile avute ci alţi avocaţi;
- despre activitatea desfăşurată de comisia de romanizare la instituţii cu capital străin şi evreiesc.

Informaţii din constatări proprii şi de la avocaţii Otulescu Costin Dumitrescu.

https://biblioteca-digitala.ro

- date în legătură cu omorârea lui Corneliu Codreanu. Informaţie avută de la col. Vasile Zeciu, fost prim comisar regal;
- date în legătură cu eliminarea evreilor din Barou în anul 1937, acţiune dusă de Istrate Micescu fostul decan de Ilfov;
- date în legătură cu construirea taberelor de muncă pentru evrei şi celelalte naţionalităţi conlocuitoare şi scoaterea evreilor din armată. Informaţie culeasă din constatări proprii;
- despre concentrarea ofiţerilor de rezervă. Informaţie avută din constatări proprii;
- date despre o comandă de locomotive, pe care „Malaxa" a obţinut-o cu concursul fostului rege Carol, de la C.F.R. obţinând preţuri superioare celor reale. Informaţie avută de la av. Veniamin;
- despre existenţa unor instructori militari germani pentru armata română. Informaţie avută de la Keding şi alte informaţii.

Cum transmiteai informaţiile culese şi până când ţi-ai desfăşurat activitatea de spionaj prin Samy Singer?

Informaţiile culese de mine i le-am dat o dată, sau de două ori pe lună, la biroul său din str. Sborului, acest lucru l-am făcut în mod regulat până în primăvara anului 1939 când am fost concentrat în Ardeal şi Moldova, lipsind din Bucureşti până în toamna anului 1940. În acest timp l-am întâlnit pe Samy Singer de 3-4 ori numai când veneam în permisie, ultima dată l-am întâlnit pe Samy Singer în octombrie sau noiembrie 1940 cu puţine zile înainte de plecarea sa din Ţară, când i-am dat ultimele informaţii când Samy Singer mi-a dat instrucţiuni să-mi continui activitatea de spionaj prin Wilhelm Fischer.

Ancheta îţi cere să arăţi cum transmitea Samy Singer informaţiile pe care d-ta şi alţii le furnizaţi?

În discuţiile pe care le-am avut cu Samy Singer, înainte de plecarea sa din Ţară, mi-a comunicat că rapoartele informative le trimitea în mod regulat biroului Secretariatului European al Congresului Mondial Evreiesc de la Geneva. Aceste rapoarte erau trimise prin Legaţia Elveţiei, cu care avea legături, el fiind şi avocatul firmei elveţiene „Brown Bovari". Tot prin Legaţia Elveţiană primea instrucţiuni şi corespondenţă din Geneva în vederea desfăşurării activităţii noastre de spionaj în România.

Samy Singer mi-a mai comunicat că rapoartele trimise la Geneva merg mai departe în America.

Mai sus arăţi că ai dat informaţii în legătură cu pactul încheiat între Maniu şi Garda de fier în alegerile din 1937. Arată amănunţit ce ştii în legătură cu acest pact încheiat între Maniu şi legionari?

În alegerile din 1937, Partidul Evreiesc a candidat pe proprii, alegerile s-au făcut sub guvernarea lui Tătărăscu, aceasta după cum s-a aflat din cercurile politice primise mână liberă din partea Monarhiei, pentru a câştiga în orice condiţii alegerile.

Faţă de această situaţie partidele de opoziţie, au făcut un pact electoral din iniţiativa lui Iuliu Maniu, în care intra P.N.Ţ., Partidul Liberal a lui George Brătianu, legionari, Partidul Maghiar, Goga Cuza şi Partidul Evreiesc.

Tratativele în legătură cu acest pact, din partea Partidului Evreiesc au fost duse de dr. Teodor Fischer, preşedintele Partidului cu Iuliu Maniu.

Despre această chestiune, la una din şedinţele Partidului Evreiesc, ridicându-se problema colaborării cu partidele de mai sus şi în special cu legionari, dr. Fischer a răspuns

https://biblioteca-digitala.ro

că a avut o întrevedere cu Iuliu Maniu, în care a discutat tocmai această problemă a participării opoziţiei la alegeri, totodată comunicând că Iuliu Maniu, l-a asigurat ca din partea opoziţiei, Partidul Evreiesc nu va avea nimic de suferit.

Cu această ocazie s-a ridicat chestiunea dacă dr. Fischer Teodor, a făcut bine sau rău, discutând cu Iuliu Maniu, întrucât se ştia că aceasta a făcut un acord şi cu legionari, la aceasta dr. Fischer Teodor, a răspuns că este important ca Partidul Evreiesc să obţină numărul de voturi necesare pentru a trimite în Parlament deputaţi, conform hotărârii luate de congresul Partidului şi că pentru realizarea acestor hotărâri, el a găsit că trebuie să discute cu Maniu, chiar dacă aceasta stabileşte legături cu legionari.

În urma acestei discuţii noi am fost de acord cu măsura şi hotărârea luată de dr. Fischer, de a merge în alegeri cu Maniu, legionari şi ceilalţi. Analizând această hotărâre de atunci a Partidului Evreiesc, socotesc că ea a constituit o mare greşeală.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal de interogatoriu

5 mai 1952

În ziua de 21 aprilie a.c. ai declarat că în Bucureşti a luat pentru prima dată fiinţă un Comitet al Congresului Mondial Evreiesc în anul 1936. Arată în mod detailat cum s-a constituit acest comitet şi cine a făcut parte din el cu ocazia constituirii?

În toamna anului 1936 la scurt timp după întoarcerea lui Samy Singer, unul din conducătorii sionişti ai grupării „Renaşterea" şi preşedinte al Partidului Evreiesc de la Geneva unde luaseră parte la constituirea Congresului Mondial Evreiesc în calitate de delegat, am fost invitat în mod special în sediul Partidului Evreiesc de către acesta, unde erau de faţă şi alţi conducători ai grupării „Renaşterea", printre care a fost Jean Cohen, Fischer Wilhelm, Ebercohn Iosif şi alţii.

Cu această ocazie, Samy Singer a făcut o dare de seamă despre lucrările ce s-au dezbătut la Geneva, la Congresul Mondial Evreiesc de constituire, s-a propus să formăm şi în România o secţiune a congresului prin formarea unui comitet provizoriu, care să pregătească o conferinţă a congresului în care să se aleagă un comitet oficial.

Acel comitet provizoriu a fost format imediat din toţi cei ce eram de faţă adică, Samy Singer, delegat şi împuternicit al C.M.E. din Geneva, subsemnatul, Jean Cohen, Ebercohn Iosif, Mizrahi Leon, Carol Singer, avocat Segal, Fischer Wilhelm, ing. Iulian, am fost numiţi membri ai comitetului provizoriu al C.M.E. din România.

Cum a funcţionat acest Comitet şi ce activitate a desfăşurat?

Acest Comitet a funcţionat la sediul Partidului Evreiesc până la desfiinţarea partidelor politice, iar după aceasta la sediul grupării „Renaşterea", de multe ori se ţineau şedinţe şi în casa lui Samy Singer. Activitatea ce s-a desfăşurat, constă din propagandă prin adunări presă şi propagandă de la om la om, susţinând ideologia reacţionară a cercurilor americane interesate în economia naţională a statului român.

Ce material ideologic aţi propagat şi de unde îl aveaţi?

https://biblioteca-digitala.ro

Materialul ideologic propagat de noi se făcea în rândurile burgheziei şi a micii burghezii evreieşti sunt comune cu interesele cercurilor americane care deţin poziţii economice atât în România cât şi în toată lumea. Materialul de care ne foloseam în argumentele noastre şi-l preda oral S. Singer pe care la rândul său îl primea de la secretariatul european al congresului de la Geneva, de la cine anume nu ştiu, la început, întrucât nu am ştiut cine a fost secretar la Geneva, mai târziu prin anul 1940, materialul a fost trimis de către Rigner care devenise secretar la biroul secretariatului european al congresului la Geneva.

Ştiu că corespondenţa cu Geneva o ţinea S. Singer personal prin Legaţia Elveţiană, unde el avea legături în calitatea lui de avocat al firmei Brown-Bovery.

De ce Biroul Congresului Mondial Evreiesc avea un birou cu emblema „secretariat european"?

Pentru că Congresul Mondial Evreiesc îşi avea centrala în America şi un secretariat general care se ocupa de chestiunile europene iar secretariatul european de la Geneva ţinea legătura cu secretariatul general din America pe linie ierarhică, unde mergeau rapoartele şi corespondenţa din toate ţările cu populaţia evreiască din Europa.

De unde ştii d-ta că S. Singer primea şi trimitea corespondenţă la Geneva prin Legaţia elveţiană că această corespondenţă ajunge în America?

S. Singer mi-a spus cu ocazia diverselor discuţii până la plecarea sa din ţară că trimite rapoarte în mod regulat la biroul secretariatului european de la Geneva prin Legaţia Elveţiană şi că tot pe această cale primeşte instrucţiuni în vederea activităţii sale în România. Rapoarte ce se trimit mai departe în America.

Arată ce conţinut avea rapoartele pe care le trimitea S. Singer biroului din Geneva, ce instrucţiuni primea el şi de la cine anume?

Ştiu că rapoartele trimise de Singer conţinea dări de seamă cu privire la activitatea desfăşurată pe linie de propagandă în folosul cercurilor americane, precum şi date informative despre situaţia economică, politică şi militară din România. Rapoartele erau trimise lui Rigner începând din 1940 când am aflat eu de la el, până atunci nu ştiu cui anume trimitea el rapoartele. În ce priveşte instrucţiunile pe care le primea ştiu că se referea la elementele care trebuie folosite în propagandă de a câştiga masele burgheziei şi a micii burghezii pentru americani şi pentru folosirea lor pe linie de spionaj, în vederea intereselor lor de dominare economică care corespundeau şi cu interesele burgheziei evreieşti.

Arăţi mai sus că S. Singer trimitea la Geneva rapoarte cu caracter de spionaj. Când şi în ce împrejurări ai aflat acest lucru?

La scurt timp după constituirea Comitetului Provizoriu al C.M.E. în Bucureşti, Singer m-a chemat la el acasă, cu ocazia căreia mi-a spus că în afară de activitatea propagandistică pe care trebuie să o desfăşurăm a primit misiunea de a culege informaţii din domeniul economic, politic şi militar şi a le transmite secretariatului din Geneva. Apoi m-a întrebat dacă sunt de acord să-l ajut şi în activitatea sa informativă, arătându-mi că a mai vorbit în acest sens şi cu alţi membri din conducerea grupării „Renaşterea" şi anume cu Fischer Wilhelm, Mizrahi, Jean Cohen şi avocatul Segal şi că aceştia au acceptat să-i furnizeze informaţii din domeniul arătat mai sus.

La rândul meu şi eu am acceptat propunerea sa de a-i furniza informaţii în domeniul arătat de el spunându-i că îi voi procura informaţiile cerute.

https://biblioteca-digitala.ro

Arăţi mai sus că ai acceptat să-i furnizezi informaţii economice, politice şi militare lui S. Singer. Erai conştient că o asemenea activitate de spionaj se pedepsea de legile ţării?

Da, am fost conştient de acest lucru şi nu am ţinut cont faţă de instrucţiunile pe care mi le-a dat S. Singer şi faţă de faptul că el a arătat că şi alţi conducători sionişti erau angrenaţi în această activitate.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal de interogatoriu

6 mai 1952

În procesul verbal încheiat în ziua de 5 mai a.c. ai declarat că la plecarea din Ţară a lui Samy Singer, acesta ţi-a spus să-ţi continui activitatea de spionaj cu Wilhelm Fischer. Arată ce instrucţiuni ţi-a dat în această privinţă şi dacă ţi-ai continuat activitatea de spionaj cu Wilhelm Fischer?

Cu prilejul plecării sale din Ţară, Samy Singer mi-a spus că el va pleca în Palestina iar în locul său va rămâne Wilhelm Fischer, cu care voi lucra mai departe, însă numai după ce Wilhelm Fischer îmi va confirma că el a rămas înlocuitorul său deoarece nu-i sigur cine va rămâne, în orice caz, el îl va recomanda lui Rigner, secretarul biroului Congresului Mondial Evreiesc de la Geneva. La un interval scurt de la această discuţie Samy Singer a părăsit Ţara.

În martie 1941, Wilhelm Fischer venind la sediul Executivei Sioniste, unde eu eram preşedinte, în urma plecării din Ţară a fostului preşedinte Mizrahi Leon. Cu această ocazie Wilhelm Fischer mi-a confirmat că el a rămas în locul lui Samy Singer ca împuternicit al Congresului Mondial Evreiesc din România şi că se va ocupa şi pe mai departe cu activitatea de spionaj desfăşurată de noi sub conducerea lui Samy Singer şi mi-a cerut să-l ajut pe el în activitatea pe care o va desfăşura pe această linie, lucru pe care eu l-am acceptat, fapt ce a dus la o înţelegere dintre noi în ce priveşte colaborarea, dându-mi instrucţiuni în acest sens.

Ancheta îţi cere să arăţi ce instrucţiuni ai primit de la Wilhelm Fischer şi cum ţi-ai desfăşurat activitatea de spionaj?

În discuţia pe care am avut-o cu Fischer Wilhelm acesta mi-a spus că va trebui să colectăm informaţii politice, economice şi militare. În acest scop să mă folosesc de tineretul grupărilor de tineret sionist haluţiene, să stabilesc un contact cu dr. Filderman Willi – preşedintele Comunităţii Evreieşti din România şi dr. Şafran – Şef Rabin, cărora să le arăt că Congresul Mondial Evreiesc din Geneva, l-a împuternicit pe Wilhelm Fischer să activeze pentru congres în calitate de reprezentant unic şi că a primit misiunea de a culege informaţii din domeniul economic, politic şi militar din ţară şi că în acest scop eu în calitate de prieten al lor să-i rog să colaboreze pe linia culegerii de informaţii cu Fischer Wilhelm, prin el direct şi dacă vor accepta el îi va vizita în acest scop.

Să recrutez eu personal şi în mod special pe conducătorii tineretului care pot să cunoască că informaţiile vor fi transmis prin Wilhelm Fischer, Secretariatului congresului Mondial Evreiesc de la Geneva. În ce priveşte informaţiile colectate de mine să i le dau

https://biblioteca-digitala.ro

numai acasă la el în mod verbal. Să păstrez cea mai desăvârşită discreţie şi să nu încerc să fac vreo legătură fără asentimentul său.

În urma acestor instrucţiuni am luat contact cu dr. Filderman, căruia i-am comunicat că Wilhelm Fischer a primit misiunea din partea Congresului Mondial Evreiesc de la Geneva, de a le transmite informaţii din toate domeniile şi că această activitate a fost dusă până acum de Samy Singer care plecând în Palestina, misiunea a fost preluată de Fischer Wilhelm, faţă de această situaţie Fischer Wilhelm îl roagă să consimtă să-i furnizeze informaţii. După ce dr. Filderman m-a chestionat îndeaproape cu privire la această problemă, cerându-mi ca în afară de el şi Fischer să nu mai ştie nimeni despre acest lucru, dânsul a acceptat propunerea pe care eu i-am transmis-o din partea lui Fischer şi am stabilit ca eu sau Fischer să ne ducem la el acasă, pentru a prelua informaţiile pe care el le va colecta.

Acelaşi lucru l-am stabilit şi cu dr. Şafran pe care de asemenea, l-am vizitat acasă şi care şi el a fost de acord de a lucra pe această linie, înţelegându-ne ca eu sau Fischer să păstrăm contactul cu el.

În ce priveşte eu personal, am cercetat să văd care sunt elementele cele mai serioase ale tineretului şi m-am oprit asupra lui Israel Laiwandman şi Jacques Rosentzweig, discutând cu fiecare în parte. Astfel lui Laiwandman i-am spus că am nevoie de informaţii politice, economice şi militare, din întreaga ţară, întrucât Congresul Mondial Evreiesc de la Geneva a iniţiat desfăşurarea unei activităţi de spionaj în România în fruntea căreia se află Wilhelm Fischer, că am înţeles să mă adresez lui, conform instrucţiunilor primite de la Fischer Wilhelm, pentru folosirea tineretului haluţian, pe această linie, m-am adresat şi lui, cerându-i să-mi furnizeze informaţii. După ce el a acceptat, l-am întrebat dacă este de acord să lucreze pe această linie şi cu Jacques Rosenzweig, pe care îl consider la fel de serios ca şi pe el.

După ce am stabilit, dându-i instrucţiuni cu privire la culegerea informaţiilor şi la contactul ce trebuie ţinut între mine şi el, am discutat şi cu Jacques Rosenzweig care şi el a acceptat arătându-i că trebuie să colaboreze cu Laiwandman.

Astfel, eu personal culegeam informaţii din cercurile organizaţiilor sioniste de maturi şi tineret, dr. Filderman din cercul Federaţiei de Comunităţi şi legăturile sale personale, iar dr. Şafran culegea informaţii din rândurile şi cercurile sale religioase.

În plus Fischer Wilhelm, folosea pe linie de spionaj şi relaţiile sale personale în calitatea sa de reprezentant al Joint-ului.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal de interogatoriu

6 mai 1952

Arată în continuare, ce alte informaţii i-ai dat lui S. Singer?

I-am dat în afară de cele arătate următoarele informaţii:

- date despre construirea unor silozuri la Brăila. Informaţie obţinută de la Keding;

https://biblioteca-digitala.ro

- date cu privire la importul maşinilor de morărit şi motoare „Diesel" din Germania;
- despre deprecierea valutei româneşti şi aplicarea unei supracote valutare pentru plăţile făcute în străinătate. Informaţii avute tot de la Keding (plecat).

Când i-ai dat ultima dată informaţii lui S. Singer şi ce anume i-ai dat?

În toamna anului 1940, i-am dat informaţii despre starea de spirit a populaţiei faţă de evenimentele politice la zi.

Cine te-a ajutat pe d-ta în culegerea informaţiilor arătate?

Nu m-a ajutat nimeni în culegerea informaţiilor pe care le-am transmis lui S. Singer?

Cum ai ţinut d-ta legătura cu S. Singer până în toamna anului 1940?

Între anii 1936-1939 am avut legături permanente cu S. Singer şi mă întâlneam cu el la biroul lui din str. Sborului odată sau de două ori pe lună, în legătură cu activitatea noastră de spionaj, însă pe linie de partid şi pe linie sionistă ne vedeam la toate şedinţele. În primăvara anului 1939 am fost concentrat în Ardeal şi Moldova lipsind până în toamna anului 1940 în timpul acesta mă vedeam cu S. Singer numai când veneam în permisie, cu aproximaţie l-am văzut de 3-4 ori.

Arată dacă ai întâlnit în casa lui S. Singer şi alte persoane atunci când luai contact cu el?

Am întâlnit din când în când pe Mizrahi, Moţi Moscovici, Mendelovici, av. Segal Carol, Singer, av. Feier.

Cu ce ocazie îl vizitau aceştia pe S. Singer?

Mizrahi Mendelovici şi Segal erau prieteni personali ai lui S. Singer; atât cu aceştia cât şi cu ceilalţi, S. Singer acea legături strânse şi pe linie politică. În afară de Mizrahi, Jean Cohen, av. Segal şi Fischer N. nu cunosc alţii care să fi avut legături cu S. Singer pe linie de spionaj.

Care dintre prietenii şi cunoştinţele d-tale cunoşteau legăturile ce exista pe linie de spionaj între d-ta şi S. Singer?

Legăturile pe linie de spionaj între mine şi S. Singer le cunoştea numai Fischer, N. Mizrahi, Jean Cohen şi av. Segal, care cu toţii aveam acelaşi rol şi ştiam fiecare din noi despre activitatea informativă a fiecăruia ce o desfăşuram prin S. Singer.

Arată cum şi în ce împrejurări ai aflat d-ta despre rolul şi activitatea ce o desfăşura cei de mai sus-amintiţi?

În primul rând S. Singer mi-a spus cu ocazia recrutării mele ca argument, că şi aceştia îi furnizează informaţii. În cel de-al doilea rând, în discuţiile ce eu le-am avut cu fiecare în parte ne-am destăinuit reciproc că îi furnizăm informaţii economice, politice şi militare lui S. Singer. De exemplu: cu ocazia unei discuţii avute cu Jean Cohen la Tribunal, la sfârşitul anului 1936, eu i-am spus că S. Singer mi-a comunicat că şi el, Jean Cohen a acceptat să-i furnizeze informaţii din domeniul cerut şi mie, faţă de care Jean Cohen mi-a răspuns, că într-adevăr şi el a fost chemat de S. Singer la scurt timp după construirea comitetului provizoriu al C.M.E. şi i-a cerut să-i furnizeze informaţii economice, politice şi militare ceea ce el a acceptat şi că îi informaţii din domeniul arătat.

Ţi-a spus Jean Cohen cum procura informaţiile pe care le transmitea lui S. Singer?

Nu mi-a spus deoarece n-am intrat în detalii.

https://biblioteca-digitala.ro

Dar S. Singer ţi-a spus cum aceştia reuşesc să aibă informaţii pe care el le cerea?

Nu, S. Singer nu mi-a spus niciodată ceva despre metodele pe care le întrebuinţează cei de mai sus şi nici despre vreo legătură a acestora.

Pe mine m-a întrebat S. Singer întotdeauna când îi dădeam o informaţie, de unde o aveam şi eu îi spuneam realitatea de la caz la caz, cum am reuşit să obţin informaţia respectivă şi de la cine.

Ai folosit pe cineva în culegerea informaţiilor la propunerea lui S. Singer?

Nu, n-am folosit pe nimeni şi nici nu am spus vreunuia din persoanele pe care le-am exploatat în această direcţie că folosesc informaţiile lor, dându-le mai departe.

Ai arătat că S. Singer întocmea rapoarte informative şi le trimitea la Geneva prin Legaţia Elveţiană. Pe ce bază întocmea S. Singer rapoartele informative de care vorbeşti?

S. Singer avea un carnet în care îşi nota pe scurt informaţiile pe care eu i le dam în limba ebraică.

Dar d-ta aveai asemenea carnet?

Nu, eu nu am avut asemenea carnet, întotdeauna informaţiile mi le memoram şi i le dam verbal lui S. Singer, conform înţelegerii şi instrucţiunilor pe care le aveam de la el.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal de interogatoriu

7 mai 1952

În procesul verbal încheiat anterior, ai arătat misiunea şi instrucţiunile primite de la Fischer Wilhelm, pe linie de spionaj. Arată ce activitate ai depus pe baza instrucţiunilor date de Fischer Wilhelm?

În primul rând am stabilit legături principiale în persoanele lui Laiwandman Israel, membru al executivei sioniste şi conducător al Hehaluţ-ului din România şi Jacques Rosenzweig unul din conducătorii Hehaluţ-ului, cu aceştia am stabilit ca ei să organizeze colectarea informaţiilor din Bucureşti şi provincie, folosind în acest scop conducătorii grupărilor de tineret haluţiene din Bucureşti cerându-le acestora ca tineretul pe care îl va folosi în culegerea informaţiilor să nu cunoască, faptul în sine însă conducătorii diferitelor grupe sioniste pe care îi consideră de încredere şi ataşaţi să-i instruiască în mod temeinic, pregătindu-i să primească propunerea de a lucra pe linie de spionaj şi care va trebui să cunoască adevărul în legătură cu activitatea noastră. Am stabilit, de asemenea, ca legăturile cu mine să fie ţinute numai prin ei, având posibilităţi întrucât Laiwandman era membru în Executiva Sionistă prezidată de mine, iar Rosenzweig îşi avea sediul tineretului în aceeaşi curte cu biroul Executivei str. Anton Pann, Bucureşti şi puteau să vină oricând avea informaţii.

În al doilea rând, am organizat un contact personal cu conducătorii Federaţiei de comunităţi şi anume cu dr. Filderman şi Fred Şaraga (plecaţi din ţară) de la care colecta informaţii necesare, ducându-mă la ei, eu personal.

https://biblioteca-digitala.ro

În al treilea rând, am stabilit contact cu dr. Şafran, Şef Rabin, la el acasă, oricând înainte de prânz.

În al patrulea rând, am stabilit contact cu delegaţii Crucii Roşii Internaţionale dl. Staiger şi Colb. Care îmi furniza informaţii în mod conştient în urma discuţiilor avute cu ei arătându-le clar că informaţiile le trimit la Geneva prin Fischer şi mai târziu la Istanbul biroului Agenţiei Evreieşti, care se creaseră în timpul războiului mondial 1939. Deoarece la scurt timp după stabilirea legăturilor pe linie de spionaj cu Fischer şi agentura mea, cam pe la sfârşitul lunii aprilie 1941, am primit o scrisoare adresată de Biroul Agenţiei Evreieşti din Istanbul, semnată de Vania – unul din membrii Biroului Agenţiei Evreieşti din Istanbul. Scrisoarea respectivă era închisă, scrisă în limba franceză şi mi-a fost adusă acasă de doi tineri haluţimi din Ţară, anume: Sunea şi Tenenbaum, care mi-au spus că la rândul lor au primit-o de la Istanbul prin curier, fără să-mi spună numele curierului comunicându-mi că dacă am ceva de răspuns, să le transmit tot lor scrisoarea, pe care o va da curierului respectiv, conform instrucţiunilor ce au primit de la Istanbul.

În această scrisoare mi s-a făcut cunoscut că Agenţia Evreiască a aprobat numirea mea ca preşedinte al Executivei Sioniste din România şi că voi ţine contactul cu Agenţia Evreiască din Palestina, numai prin Biroul Agenţiei Evreieşti din Istanbul.

Tot în această scrisoare am fost întrebat dacă accept să mă ocup în afara activităţii oficiale în cadrul Executivei şi cu organizarea unei reţele de spionaj în România transmiţându-le informaţii din domeniul militar, economic şi politic, întrucât biroul din Istanbul, are misiunea de a informa Intelligence Service despre tot ce se întâmplă în România. Mi-a mai cerut să le răspund dacă accept propunerea, pentru a primi la rândul meu instrucţiunile necesare, considerând propunerea făcută ca o depoziţie, am acceptat această misiune şi le-am răspuns: că aştept să mi se trimită instrucţiuni în legătură cu misiunea de a culege informaţii.

Scrisoarea am expediat-o tot prin Sunea şi Tenenbaum, la Istanbul, şi aproximativ după o lună de zile, am primit a doua scrisoare, în cuprinsul căreia erau instrucţiuni referitoare la modul de a-mi procura informaţiile, indicându-mi cu cine şi cum să lucrez.

Astfel mi-au cerut informaţii: militare, economice, politice şi sociale folosind în acest scop, grupările de tineret cu toate ramificaţiile lor din Ţară prin conducătorii lor; Laiwandman şi Rosentzweig şi pe care îi va pune la curent cu această activitate şi misiunea ce o va avea. De a-l pune la curent pe dr. Filderman în legătură cu acţiunea iniţială pe linie de spionaj de biroul Agenţiei din Istanbul şi a-i solicita să colaboreze cu mine în această acţiune.

Să le trimit în mod regulat Monitoarele Oficiale, tăieturi din ziare cu interpretările respective fiecărei chestiuni importante, legile şi problemele la ordinea zilei.

Legăturile pe linie de spionaj să le ţin cu ei prin haluţimi, Sunea şi Tenenbaum, care îmi vor aduce instrucţiunile necesare şi tot ce priveşte acţiunea respectivă, de la ei prin curierii cu care aceştia vor ţine contact. Iar eu să trimit rapoartele informative tot prin aceştia.

După ce am primit instrucţiunile de la Istanbul i-am arătat din nou situaţia lui Fischer Wilhelm, şi a rămas stabilit ca informaţiile ce le voi transmite la Istanbul să i le dau şi lui.

După aceasta am adus la cunoştinţă legăturile pe care le făcusem însă înainte de a primi scrisoarea de la Istanbul pe linie de spionaj, despre cuprinsul instrucţiunilor date de Biroul Agenţiei Evreieşti din Istanbul. Astfel, dr. Filderman a fost de acord să colaboreze şi pe această linie arătându-şi chiar satisfacţia pentru această iniţiativă a Agenţiei Evreieşti, cu

https://biblioteca-digitala.ro

Laiwandman şi Rosenzweig a fost mai uşor deoarece mi-au spus că şi ei fuseseră de acum înştiinţaţi de către Biroul din Istanbul despre misiunea ce li se atribuise.

Când ai cules primele informaţii?

Primele informaţii le-am cules la sfârşitul lunii mai 1941, începutul lui iunie.

Ce informaţii ai cules şi cum le-ai cules?

Am cules următoarele informaţii:

- date referitoare la mobilizarea generală din ţară;
- date cu privire la trecerea trupelor spre Basarabia;
- date cu privire la organizarea lagărelor de concentrare pentru evrei şi oamenii politici;
- starea de spirit a populaţiei faţă de intrarea României în război.

Informaţiile de mai sus mi le-a dat Laiwandman şi Rozenzweig şi le-am verificat prin dr. Filderman şi dr. Şafran.

- date referitoare la incidentul între Generalul Iacobici de la Marele Stat Major şi Antonescu cu privire la trecerea armatei peste Nistru. Informaţie adusă de Filderman, iar el personal a avut-o direct de la Mareşalul Antonescu, cu care era în legături intime fiind prieteni de mici copii, foşti colegi de şcoală;
- date în legătură cu înfiinţarea comisariatului Petrolului de care depindeau toate societăţile petrolifere. Informaţie culeasă de la dr. Filderman;
- date în legătură cu încorporarea tinerilor saşi şi şvabi din ţară, în armata germană „S.S.". Informaţie culeasă de la Laiwandman.

Informaţiile respective le-am luat verbal de la cei de mai sus şi pentru a le memoriza făceam exerciţii zilnice de repetare a lor până le scriam în raportul către Istanbul.

Cui anume ai dat aceste informaţii?

Lui Fischer le-am dat verbal atunci când obţineam informaţia, iar la Istanbul le-am dat în scris adresate către biroul Agenţiei Evreieşti din Istanbul fără să precizez vreun nume, prin Sunea şi Tenenbaum.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal de interogatoriu

7 mai 1952

În procesul-verbal încheiat în ziua de 6 mai a.c. ai arătat că informaţiile colectate le dădeai verbal lui Samy Singer. Cum ai colectat d-ta aceste informaţii?

Informaţiile le-am cules conform instrucţiunilor date de Samy Singer, o parte le-am avut din discuţiile cu cunoscuţi din cercul grupărilor sioniste şi a Partidului Evreiesc, o altă parte le-am avut din cercul avocaţilor, cu care lucram, de la clienţii mei în calitate de avocat adică din cadrul Societăţii elveţiene „Euller" unde eu aveam funcţia de jurisconsult, cu toţi acei ce aveam contact îi exploatam în orb orice chestiune care mi se părea importantă.

Alte servicii ţi-a cerut Samy Singer?

https://biblioteca-digitala.ro

În jurul lunii noiembrie 1940, cu puţin timp înaintea plecării sale din ţară, Samy Singer mi-a spus că el va pleca în Palestina iar în locul său va rămâne Wilhelm Fischer, cu care voi lucra mai departe, însă numai după ce Fischer îmi va confirma că el a rămas înlocuitorul său deoarece nu-i sigur cine va rămâne, în orice caz el îl va recomanda lui Rigner secretarul biroului C.M.E. de la Geneva. La un interval scurt de la această discuţie Samy Singer a părăsit ţara.

În martie 1941, Fischer Wilhelm venind la sediul executivei sioniste, unde eu devenisem preşedinte prin plecarea din ţară a lui Mizrahi Leon, acesta mi-a confirmat că el a rămas în locul lui Samy Singer ca împuternicit al C.M.E. în ţară şi că se va ocupa şi pe mai departe de activitatea de spionaj desfăşurată de noi sub conducerea lui Samy Singer şi mi-a cerut şi pe mai departe să-l ajut şi pe el în activitatea pe care o va desfăşura pe linie de spionaj – lucru pe care eu l-am acceptat, fapt ce a dus la o înţelegere dintre noi în ce priveşte colaborarea. Fischer dându-mi instrucţiuni în acest sens.

Ce instrucţiuni ţi-a dat Fischer Wilhelm?

Fischer Wilhelm mi-a spus că va trebui să colecteze informaţii economice, politice şi militare de orice fel.

În acest sens, să mă folosesc de tineretul grupărilor sioniste haluţiene, să stabilesc un contact cu dr. Filderman Willy şi dr. Şafran, Şef Rabin, cărora să le arăt că Congresul Evreiesc de la Geneva l-a împuternicit pe Fischer Wilhelm să activeze pentru C.M.E. în calitate de reprezentant unic şi că a primit şi misiunea de a culege informaţii din domeniul economic, politic şi militar din ţară şi că în acest scop eu în calitate de prieten al lor să-i rog să colaboreze pe linia culegerii de informaţii cu Fischer prin el direct şi dacă va accepta el îi va vizita în acest scop.

Să recrutez eu special pe conducătorii tineretului care poate să cunoască că informaţiile vor fi transmise prin Fischer Wilhelm, secretariatului european de la Geneva.

În ce priveşte informaţiile colectate de mine i le transmit în mod verbal numai acasă la el, întotdeauna când vor avea ceva de comunicat, iar întâlnirile dintre noi să se facă ori când fără să-l anunţe, între orele 9 şi 10 d.m.

Să nu încerc să fac vreo legătură fără asentimentul său în afară de cele stabilite să păstrez cea mai desăvârşită discreţie.

Arată ce ai întreprins în mod practic după primirea instrucţiunilor date de Fischer?

Eu am luat contact conform instrucţiunilor date de Fischer Wilhelm cu dr. Filderman căruia i-am explicat detailat despre faptul că Wilhelm Fischer a primit misiunea din partea C.M.E. de la Geneva de a le transmite informaţii din toate domeniile şi că această activitate a fost dusă şi până acum de către S. Singer care plecând în Palestina misiunea a fost preluată de Fischer, faţă de această situaţie Fischer îl roagă să consimtă să-i furnizeze şi lui informaţii.

După ce Filderman m-a chestionat de aproape cu privire la discreţia chestiuni, cerându-mi ca în afară de el şi Fischer să nu mai ştie nimeni despre demersul făcut de el, dânsul a acceptat propunerea pe care eu i-am transmis-o din partea lui Fischer, şi am stabilit ca eu sau Fischer să ne ducem la el acasă pentru a prelua informaţiile pe care le va colecta.

Acelaşi lucru l-am stabilit şi cu dr. Şafran pe care, de asemenea, l-am vizitat acasă la el şi care şi el a fost de acord de a lucra pe această linie – înţelegându-ne ca Fischer sau eu să păstrăm contactul cu el.

https://biblioteca-digitala.ro

În ceea ce priveşte eu personal am cercetat să văd care sunt elementele conducătoare cele mai serioase ale tineretului şi m-am oprit asupra lui Israel Laiwandman şi Jacques Rosentzweig cu care am discutat cu fiecare în parte.

Astfel, lui Laiwandman i-am spus că am nevoie de informaţii economice, politice şi militare din întreaga ţară, întrucât C.M.E. a iniţiat desfăşurarea unei activităţi de spionaj în România în fruntea căruia se află Fischer W. că am înţeles să mă adresez lui, conform instrucţiunilor de Fischer referitor la folosirea tineretului haluţian pe această linie şi l-am întrebat dacă acceptă acest lucru. După ce mi-a răspuns că acceptă l-am întrebat dacă este de acord să colaboreze pe această linie şi cu Jacques Rosentzweig pe care îl consider la fel de serios ca şi el.

După ce am stabilit dându-i instrucţiuni cu privire la culegerea informaţiilor şi la contactul ce trebuie ţinut între mine şi el, am discutat şi cu Rosentzweig în acelaşi sens care şi el a acceptat, arătându-i că urmează să colaboreze cu Laiwandman. Astfel cu personal culegeam informaţii din cercul organizaţiilor sioniste de maturi şi tineret, dr. Filderman din cercul Federaţiei de Comunităţi şi legăturile lui personale, din rândul persoanelor politice şi oficiale, iar dr. Şafran culegea informaţii din rândul şi cercurile sale religioase. În concluzie C.M.E. în frunte cu Fischer Wilhelm desfăşura activitate de spionaj în România pe trei [lipsă în textul original] în plus Fischer Wilhelm folosea pe linie de spionaj şi relaţiile sale personale în legătură şi cu calitatea sa de reprezentant al Joint-ului.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal de interogatoriu

7 mai 1952

Ai cunoscut vreo persoană cu numele de Litman Iacov?

Pe Litman Iacov îl cunosc, este prietenul şi colaboratorul pe linia politicii sioniste desfăşurată de noi.

Când l-ai cunoscut şi în ce relaţii ai fost cu el?

Pe Litman l-am cunoscut în 1940 la Bucureşti la gruparea sionistă Renaşterea cu prilejul înscrierii sale în acea organizaţie, din conducerea căreia făceam şi eu parte, relaţiile dintre noi, încet-încet au devenit de prietenie, începând din anul 1941, Litman Iacov a devenit secretar al organizaţiei sioniste în care eu eram preşedinte.

În cadrul acestei organizaţii sioniste, eu având legături pe linie de spionaj cu biroul agenţiei evreieşti din Istanbul şi cu Fischer Wilhelm pe linia congresului mondial evreiesc, m-am folosit şi de Litman Iacov în culegerea informaţiilor culegând şi de la el o serie de informaţii economice, politice şi despre situaţia frontului, fără ca el să ştie că mă ocup cu activitatea de spionaj, deoarece discutam cu el orice problemă fără a-i comunica ceva în legătură cu informaţiile.

Litman ştia că port corespondenţă clandestină cu biroul din Istanbul, însă numai în legătură cu organizarea emigrărilor şi ajutorarea haluţimilor, precum şi faptul că primesc bani din Istanbul.

https://biblioteca-digitala.ro

De asemenea, Litman Iacov, a participat la şedinţa executivei sioniste, în care s-a hotărât colaborarea cu centrala evreilor din România, şi a fost unul din cadrele sioniste pe care l-am scutit de munca obligatorie şi a fost întrebuinţat în serviciul împrumutului de război, care s-a desfăşurat sub conducerea lui Filderman şi a mea şi apoi sub conducerea centralei evreilor.

La începutul anului 1944, când am fost arestat împreună cu Fischer Wilhelm şi alţi sionişti maturi şi tineri, Litman împreună cu Mella Iancu şi Suzana Benvenisti, m-au ajutat la uşurarea cercetărilor şi la eliberarea mea, intervenind el şi cu Mella Iancu la autorităţi şi plătindu-i o sumă de bani ce eu îi aveam în depozit la Banca de Credit depuşi de mine şi proveniţi de la Istanbul. Rolul lui Suzana Benvenisti s-a mărginit la faptul de a-i preda banii pe care eu o rugasem să-i scoată de la bancă şi să-i predea lor, după arestarea mea.

În afară de cele arătate, am păstrat cu Litman Iacov aceleaşi relaţii şi după 23 august 1944, prin mine el devenind membru în Executiva Sionistă şi în cadrul comitetului central al partidului evreiesc.

De asemenea, a fost numit în 1946 director la Congresul Mondial Evreiesc, unde şi eu activam, în calitate de vicepreşedinte.

Ce atribuţii a avut Litman Iacov în cadrul congresului mondial evreiesc?

Litman Iacov, în calitate de director administrativ, supraveghea secţiile statistică, juridică, culturală, financiară, refugiaţi, cu privire la activitatea lor, în ce priveşte strângerea materialului informativ.

De asemenea, Litman Iacov, primea corespondenţă de la secţiile din străinătate ale congresului mondial evreiesc din New York, Londra, Geneva şi Israel, şi uneori o punea în discuţia biroului congresului, din care mai făcea parte Rorlich Bernard, Manolescu, Schwefelberg, Tumorkin Isaia şi alţii.

Ce servicii ţi-a făcut Litman Iacov, în cadrul activităţii d-tale la Congres?

Litman Iancu participa la discuţiile ce le aveam cu unii sionişti veniţi din provincie, pe care îl chestionam în legătură cu problemele la ordinea zilei şi discutam şi cu el chestiunile economice şţi politice din ţară, şi orice problemă mă preocupa în vederea activităţii mele pe linie de spionaj, fără ca el să cunoască acest fapt, însă cunoştea că eu trimit rapoarte lui Rigner, cu privire la activitatea congresului şi că Rigner, cu privire la activitatea congresului şi că Rigner este mulţumit de această activitate.

De asemenea, el cunoştea că am relaţii cu Agamy de prietenie şi că mă vizitez cu acesta acasă, i-am şi spus că Agamy a venit în ţară înainte de a fi venit diplomat, ca mandatar al agenţiei evreieşti şi se ocupa cu calitatea de ziarist, el fiind un vechi specialist în emigrări.

De asemenea, i-am spus că în 1946, Agamy m-a susţinut, cu ocazia alegerii mele ca preşedinte al executivei sioniste.

În primăvara anului 1950, am stabilit împreună cu Litman Iacov să comunicăm diferite ştiri despre situaţia congresului lui Tartucovar – Preşedinte al Secţiei Congresului din Israel, în scrisori cifrate prin corespondenţă normală, ce urma să o ţinem prin Rosenbaum Mundi, conducător sionist, care a plecat în Israel. În urma acestei înţelegeri, Litman Iacov împreună cu Rosenbaum, au conceput cifrul şi anume la trei cuvinte banale să se introducă un cuvânt secret. După plecarea lui Rosenbaum, eu am trimis o scrisoare în forma de mai sus, şi până la arestarea mea, am primit şi răspuns, tot prin acelaşi mijloc.

În ce raporturi de bani ai fost d-ta cu Litman Iacov?

https://biblioteca-digitala.ro

În afară de salariul real, mai primea în plus 1.200 lei lunar de la mine, bani ce îi avem din bugetul congresului. De asemenea, în 1949, i-am predat în câteva rânduri suma de 7-800.000 lei pentru a mi-i păstra, despre care i-am spus că provin de la Legaţia Israel, unde primisem un fond de la congres. Din aceşti bani luam lunar 50-60.000 lei de la Litman Iacov pentru mine şi agentura mea pe linie de spionaj, fără ca el să cunoască această întrebuinţare, spunându-i că-i folosesc pentru nevoile mele personale.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal de interogatoriu

8 mai 1952

În procesul verbal încheiat la 7 mai a.c. ai arătat că în activitatea d-tale de spionaj ai dat informaţii atât lui Fischer Wilhelm cât şi Agenţiei evreieşti din Istanbul. Ancheta îţi cere să arăţi în mod practic cum ţi-ai desfăşurat această activitate până la 23 august 1944?

După ce am stabilit legăturile cu Fischer Wilhelm şi cu biroul Agenţiei Evreieşti din Istanbul, am început în luna mai 1941 să furnizez informaţii, lucrând pentru biroul agenţiei evreieşti din Istanbul până în vara anului 1943 când am fost înlocuit din Executiva Sionistă de către biroul agenţiei din Istanbul cu: A.L. Zissu, când el şi-a continuat activitatea pe această linie, eu fiind suspectat de gestapoul german, care descoperiseră legăturile mele cu străinătatea, prin trădarea, curierilor elveţieni Welty şi Charles Gyr care erau întrebuinţaţi de Agenţia Evreiască din Istanbul şi Congresul Mondial Evreiesc de la Geneva, pentru menţinerea legăturilor cu noi pe linie de spionaj, iar cu Fischer Wilhelm am lucrat până la începutul anului 1944 când amândoi am fost arestaţi, împreună cu o parte din agentura noastră suspectaţi de activitate de spionaj în folosul englezilor.

Menţionez că informaţiile pe care le-am cules în această perioadă şi transmise biroului Agenţiei Evreieşti din Istanbul au fost aceleaşi pe care le-am dat şi lui Fischer Wilhelm şi au fost următoarele în afară de informaţiile arătate în procesul verbal încheiat anterior:

- date despre concentrări de trupe şi ofiţeri în tot timpul războiului;
- despre starea de spirit a populaţiei faţă de intrarea României în războiul antisovietic;
- date referitoare la rapoartele făcute dr. Lupu către Antonescu despre trecerea Prutului împotriva Uniunii Sovietice;
- date despre deplasarea trupelor germane spre frontul de Răsărit pe C.F.R.;
- despre activitatea grupului etnic german şi încorporarea tinerilor saşi în armata S.S. germană;
- starea de spirit în rândurile armatei la zi;
- date privitoare la unele incidente dintre ofiţerii superiori şi Antonescu şi internarea lor în lagăre;
- date despre instalarea unei fabrici de muniţii într-o pădure lângă Brăila;
- date la zi despre mersul războiului;

https://biblioteca-digitala.ro

- despre situaţia politică, economică şi militară din Transnistria, după ocuparea de către trupele româno-germane.
- diverse deplasări de trupe în ţară;
- despre o comandă de silozuri a Statului român în Germania;
- despre înfiinţarea taberelor de muncă şi tratamentul aplicat;
- despre scoaterea din armată a evreilor;
- date în legătură cu înfiinţarea comisariatului Petrolului, de care depindeau toate societăţile petrolifere din ţară;
- date cu privire la diversele acte de sabotaj pe C.F.R., pe Dunăre şi în diverse fabrici;
- despre producţia unor fabrici de conserve;
- despre trimiterea deţinuţilor din lagărul de la Târgu Jiu în Transnistria şi deportarea evreilor din Bucovina, Bucureşti şi Moldova de Nord;
- date în legătură cu unele arestări din rândul unor ziarişti;
- despre activitatea P.N.Ţ. date de Maniu lui Antonescu;
- date despre împrumutul de război lansat de Antonescu;
- vinderea pe pieţele României a produselor din Transnistria şi introducerea pe piaţă de către ofiţerii germani a diferitelor mărfuri din Cehoslovacia, Belgia şi Franţa;
- date cu privire la înfiinţarea şi funcţionarea Centrului Naţional de Românizare;
- date cu privire la starea economiei proaste în ţară şi la epuizare rezervelor Băncii Naţionale;
- starea de spirit a populaţiei în diferitele epoci ale războiului;
- tratamentul sălbatic aplicat de trupele germane trupelor române în timpul retragerii de la Stalingrad;
- despre efectul bombardamentelor şi distrugerile făcute la Ploieşti şi alte informaţii politice, economice şi militare.

În plus, am trimis tăieturi din diferite gazete privind unele articole şi informaţii mai importante, Monitoare Oficiale subliniate şi comentări făcute de mine.

Ancheta îţi cere să arăţi cum ai cules aceste informaţii şi cum ai transmis informaţiile culese?

Informaţiile le-am cules cu ajutorul colaboratorilor mei dr. Filderman, dr. Şafran, Israel Laiwandman, Jacques Rosentzweig, delegaţii Crucii Roşii Internaţionale, Kolb şi Won Steiger.

În afară de aceştia mi-au mai furnizat informaţii Hertig şi Scarlat Iancu, conducători de Haluţimi precum şi alţi sionişti şi cunoştinţe ale mele, însă care n-aveau cunoştinţă că eu sunt spion, printre aceştia citez pe Schwefelberg, dr. Löwenstein, Litman Iacov şi alţii.

Materialul informativ l-am transmis aşa cum am arătat, prin două căi, la Istanbul l-am trimis prin Sunea şi Tenenbaum care ei la rândul lor, nu se deplasau din ţară ci aveau legături cu diferiţi curieri ai biroului din Istanbul. Eu personal am cunoscut numai pe Charles Gyr care mi-a adus o sumă de bani de la biroul din Istanbul. De asemenea, mi s-a indicat de biroul din Istanbul o legătură în persoana unui funcţionar de marină comercială din Bucureşti cu numele de Teohari dar pe care nu l-am cunoscut din cauză că nu l-am găsit acasă, în schimb am luat legătură cu soţia acestuia care mi-a predat corespondenţă şi bani trimişi din Istanbul.

Materialul informativ l-am predat de 3-4 ori pe an sub formă de rapoarte scrise pe foiţă subţire şi semnate de mine cu numele meu în ebraică Moshe şi au fost transmise de Sunea şi Tenenbaum, prin curierii biroului Agenţiei Evreieşti, lui Barlas Goldin, Averbuch

https://biblioteca-digitala.ro

(Agamy) şi Vania (Hadari). Tot de la aceştia primeam şi fonduri în bani şi instrucţiuni. În afară de mine a menţinut legătura cu aceştia şi dr. Filderman Willy personal, printr-un om al său de încredere cu numele de Bursan Constantin.

În ceea ce priveşte transmiterea informaţiilor congresului Mondial Evreiesc de la Geneva s-a făcut personal de către Fischer Wilhelm, eu predându-i informaţiile acestuia în mod verbal, la el acasă. De câteva ori l-am ajutat şi la întocmirea rapoartelor trimise la Geneva, lui Nahum Goldman, Preşedintele Congresului Mondial Evreiesc şi lui Riegner, secretarul biroului Congresului Mondial Evreiesc de la Geneva. Acest lucru l-am făcut până la începutul anului 1944 când amândoi şi ceilalţi cu care lucram, am fost arestaţi de Siguranţă, după ce m-am eliberat nu am mai activat până la sfârşitul anului 1944. Când Fischer Wilhelm şi Averbuch (Agamy) care venise în ţară după 23 august 1944 mi-au cerut să-mi continui activitatea de spionaj.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal de interogatoriu

9 mai 1952

În procesul verbal dat anterior, ai arătat că în vara anului 1943, ai fost înlocuit de către biroul Agenţiei Evreieşti din Istanbul, din preşedinţia Executivei Sioniste cu A.L. Zissu. Ancheta îţi cere să arăţi ce ştii în legătură cu activitatea lui A.L. Zissu?

Despre activitatea dusă de A.L. Zissu ştiu că el a constituit o nouă executivă ajutat de Jean Cohen, dr. Entzer şi alţii, care au lucrat ilegal sub firma oficiului de emigrare, pentru care obţinuse autorizaţie de funcţionare de la Antonescu. Oficiul de emigrare fiind condus tot de A.L. Zissu, ca delegat unic al Agenţiei Evreieşti în România şi preşedinte al Executivei Sioniste. În cadrul acestei Executive Sioniste Zissu a continuat activitatea de spionaj depusă de mine până în vara anului 1943, desfăşurând o intensă activitate, atât prin haluţimi, cât şi prin o parte din agentura mea şi anume: Israel Laiwandman. De asemenea, au fost ajutaţi în activitatea lor şi de către evreii din Brigada Evreiească din armata engleză, paraşutaţi de englezi în acest scop în primăvara anului 1944. Evreii au fost primiţi, cazaţi şi întreţinuţi de A.L. Zissu şi Jean Cohen. Despre acest lucru am aflat eu personal din discuţiile avute cu A.L. Zissu, Jean Cohen, Laiwandman şi Averbuch (Agamy). Puţin timp după 23 august 1944, Zissu şi Jean Cohen, mi-au spus că a fost necesar să fiu înlocuit din preşedinţia Executivei Sioniste, din cauză că eu fiind urmărit nu aş fi putut să fac ce au fost ei în stare să facă, atât pe linie de spionaj alături de cei paraşutaţi, cât şi pe linia emigrărilor.

Tot în procesul verbal anterior ai arătat că şi dr. Filderman a ţinut legătura cu Agenţia Evreiască din Istanbul. Arată ce ştii despre legătura lui Filderman cu biroul Agenţiei Evreieşti din Istanbul?

În cursul anului 1942 dr. Filderman mi-a spus că a stabilit legătura cu Barlas pe linie de emigrări şi că această legătură o ţinea printr-un cunoscut al său Bursan Constantin, eu fiind intrigat de faptul că şi el este amestecat pe linie de emigrări, l-am întrebat, cum s-a ajuns la această chestiune iar el mi-a răspuns că are legături cu Barlas, nu numai pe linie de

https://biblioteca-digitala.ro

emigrări şi că a trimis lui Barlas şi informaţii din Ţară din domeniul economic, politic şi militar prin Bursan Constantin.

Ce alte legături ai avut cu dr. Filderman în perioada războiului în afară de cele arătate mai sus?

În afara celor arătate de mine până acum mai am de adăugat următoarele: pe baza instrucţiunilor date de biroul din Istanbul de a colabora cu guvernul antonescian în vederea realizării acţiunilor de emigrări în Palestina, m-am sfătuit cu dr. Filderman, stabilind o atitudine comună la activitatea noastră în ţară privind colaborarea cu guvernul antonescian. De asemenea, m-am sfătuit în această chestiune şi cu dr. Şafran şi Wilhelm Fischer.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal de interogatoriu

12 mai 1952

În procesul verbal din 8 mai a.c., ai arătat că ai fost recrutat pe linie de spionaj de către reprezentanţii Congresului Mondial Evreiesc şi ai Agenţiei Evreieşti de la Istanbul, cărora le-ai furnizat informaţii militare, economice şi politice. Arată în folosul căror servicii de spionaj se ducea această activitate, de când şi până când ai lucrat şi care v-au fost şefii în perioada desfăşurării activităţii informative pe teritoriul ţării noastre?

Începând de la sfârşitul anului 1936 şi până în anul 1948, am lucrat pe linie de spionaj pentru Congresul Mondial Evreiesc, cu sediul central în America care avea şi un birou european la Geneva. Activitate pe care C.M.E. o ducea în folosul serviciului de spionaj american.

În mai 1941 am început să lucrez pe linie de spionaj şi pentru biroul Agenţiei Evreieşti, care îşi crease pe timpul războiului un sediu la Istanbul, şi care lucra pe linie de spionaj în folosul serviciului de spionaj englez. Am lucrat şi pe această linie cu o mică întrerupere până în toamna anului 1948 când am primit instrucţiuni din străinătate să-mi desfăşor activitatea informativă prin Legaţia Statului Israel care luase fiinţă în Bucureşti. Din 1948 mi-am continuat activitatea până în iulie 1950 când am fost arestat.

În această perioadă mi-a fost şef pe linia C.M.E. dr. Nahum Goldman, preşedintele C.M.E.-ului, dr. Rigner, Secretarul Biroului European al C.M.E. la Geneva. În România a fost dr. Sami Singer până în 1940, când a plecat din ţară şi Fischer Wilhelm până în anul 1947, când şi acesta a părăsit ţara.

Pe linia Agenţiei Evreieşti din Istanbul, şefi mi-au fost Vania Hadari, Agamy (Averbuh) şi Barlas, membrii ai Agenţiei de mai sus pe timpul războiului până la 23 august 1944. După 23 august 1944 mi-a fost şef Agamy, care devenise consilier al Legaţiei Statului Israel din Bucureşti, iar după plecarea acestuia Halevy tot consilier al Legaţiei Statului Israel.

Mai sus arăţi că reprezentanţii care te-au recrutat pe linie de spionaj, a celor două instituţii evreieşti, lucrau în folosul serviciilor de spionaj american şi englez. Când şi în ce împrejurări ai aflat şi te-ai convins în mod practic despre acest lucru?

https://biblioteca-digitala.ro

Despre faptul că activitatea de spionaj desfăşurată pe teritoriul ţării s-a desfăşurat în folosul serviciilor de spionaj americane şi engleze, la început am aflat în primele instrucţiuni ce mi s-au dat verbal pe linia Congresului M.E. de către Sami Singer şi în scris de către Biroul Agenţiei Evreieşti din Istanbul. În decursul activităţii m-am convins în mod sigur de faptul că activitatea de spionaj se duce în folosul celor două servicii de spionaj prin aceea că, rând pe rând în diferite epoci ale activităţii mele am discutat despre canalizarea informaţiilor culese de mine cu Barlas, Agamy, Fischer Wilhelm, dr. Rigner şi Mella Iancu cu care comentam discuţiile avute cu cei de mai sus. Un alt fapt concret este şi acela că încă înainte de 23 august 1944 au fost lansaţi paraşutişti palestinieni în ţară de către englezi, care au desfăşurat o intensă activitate de spionaj atât înainte cât şi după 23 august 1944, în legătură cu reprezentanţii cercurilor noastre sioniste din ţară.

Arată ce discuţii ai avut cu cei de mai sus în legătură cu culegerea informaţiilor ce erau colectate de pe teritoriul ţării.

La începutul anului 1945, când Agamy a venit în ţară pentru prima dată, şi când am luat primul contact cu el, l-am întrebat o serie de chestiuni cu privire la activitatea informativă desfăşurată în timpul războiului, la care el mi-a răspuns că Biroul Agenţiei Evreieşti a lucrat cu Intelligence Service şi că toate informaţiile erau canalizate în această direcţie.

De asemenea, mi-a spus că printre paraşutiştii care au fost lansaţi în ţară din rândul palestinienilor, au fost şi elemente recrutate din detaşamentul evreiesc din armata engleză şi că lucrau pentru serviciul de spionaj englez.

Cu ocazia discuţiilor în perioada activităţii de după 23 august 1944 mi-a confirmat acelaşi lucru.

De asemenea, în cursul anului 1946 cu ocazia deplasării mele la Paris, la Conferinţa Organizaţiilor Evreieşti, luând contact pentru prima dată cu dr. Rigner, acesta mi-a confirmat faptul cunoscut de la Singer şi Fischer că activitatea de spionaj a C.M.E. se duce în favoarea cercurilor americane dându-mi instrucţiuni personal, de a-mi continua activitatea de spionaj şi pe mai departe, arătându-mi în acelaşi timp că informaţiile culese merg în mâna cercurilor americane care pregătesc starea de spirit a opiniei mondiale pe linia intereselor lor de dominare economică în România şi în ţările de sub influenţa Uniunii Sovietice, interese ce coincid cu interesele burgheziei evreieşti.

Despre cele discutate mai sus cu cei sus-menţionaţi am discutat şi comentat cu Mella Iancu, Jean Cohen şi A.L. Zissu, în special am discutat cu Mella Iancu, despre Agamy, ea spunându-mi că Agamy i-a spus ei despre faptul că el a lucrat în timpul războiului cât şi după 23 august 1944 în folosul Intelligence Service.

La începutul declaraţiei ai arătat că ţi-ai început activitatea de spionaj în ţară încă din anul 1936 şi ai precizat şi pe această linie. Arată care ţi-au fost colaboratorii care te-au ajutat în culegerea informaţiilor recrutaţi de dumneata pe această linie pe întreaga perioadă?

Colaboratorii de care m-am folosit cu ştiinţa lor şi care ştiau în mod precis despre întreaga activitate au fost: dr. Filderman Wilhelm, fugit din ţară; dr. Şafran Alexandru, şef rabin, plecat din ţară; Laiwandman Israel, fost membru al executivei sioniste, plecat din ţară; Jacques Rosentzweig, conducător de haluţimi, plecat din ţară; Iancu Leiba, avocat, conducător sionist în Executiva Zissu, plecat din ţară; Jean Cohen, conducător sionist (arestat); A.L. Zissu, conducător sionist (arestat); Eduard Manolescu (decedat); Fischer Wilhelm (decedat); Hertig I., conducător de haluţimi, plecat din ţară; Iancu Scarlat,

https://biblioteca-digitala.ro

conducător de haluţimi (arestat); Moshe Ghitler, conducător de haluţimi, plecat din ţară; Sunea, şeliah, plecat din ţară; Tenenbaum, şeliah, plecat din ţară; Solomon Gruber, secretarul lui Filderman, plecat din ţară, Staiger şi Kolb (reprezentanţii Crucii Roşii Internaţionale); Ignatz Wais, secretarul C.M.E. la Cluj, în prezent cred că se află în ţară.

În afară de aceştia am folosit în orb o serie de persoane printre care sunt:

1. Ludo I., scriitor, domiciliat în Bucureşti;
2. Fred Şaraga, secretar al F. de Comunităţi plecat din ţară;
3. Gerota Dumitru, avocat;
4. Profesor Iscovici (C.D.E.);
5. Roja, ziarist la Cluj (C.D.E.);
6. Benador, scriitor la Bucureşti;
7. Maxy, pictor la Bucureşti;
8. Gingold, dr., preşedintele Centralei Evreilor (arestat);
9. Wilman, ziarist, fost membru în conducerea C.E. (arestat);
10. Dr. Haber, secretar al C.E. Bucureşti;
11. Dr. Zimar, conducătorul comisiei de ajutorare al C.E.;
12. Ilie Lazăr, avocat;
13. Ghita Pop, avocat;
14. Radu Budişteanu, avocat;
15. Iacov Schmidt, fost preşedinte al Comunităţii Evreieşti Bucureşti;
16. Dr. Costinescu, fost preşedinte la Crucea Roşie;
17. Măgureanu, fost secretar general la Ministerul de Justiţie;
18. Ivaşcu, fost director al presei Bucureşti;
19. Litman Iacov, avocat, Bucureşti;
20. Spiegel, conducător sionist;
21. Pascu Schathter, conducător sionist;
22. Sitnowiter, conducător sionist;
23. Dali Rosentzwaig, conducător sionist, plecat din ţară;
24. Ing. Paul Leibovici, fost la A.P.;
25. Paul Davidovici, avocat, conducător C.D.E.;
26. Lica Abramovici, frizer, conducător sionist;
27. Leon Itzkar, arestat;
28. Sărăţeanu Zeltzer, ziarist;
29. Geiger Moritz, conducător sionist, plecat din ţară;
30. Dr. Rosen, Şef Rabin, Bucureşti;
31. Vardi, profesor, Bucureşti;
32. Dr. Löwenstein Teodor, (arestat);
33. Behar, cantor, Bucureşti;
34. Michel Leiba, (arestat);
35. Rosenbaum Mundi, funcţionar, plecat din ţară;
36. Dr. Drimer, conducător sionist;
37. Milu Alter, conducător sionist, plecat din ţară;
38. Iampolschi, conducător sionist (arestat);
39. Dan Iesanu, conducător sionist (arestat);
40. Weissman, conducător sionist;
41. Zwik, conducător sionist;
42. Cornel Iancu, conducător sionist (arestat);

https://biblioteca-digitala.ro

43. Moţi Moscovici (arestat);
44. Rudich Mayer, conducător sionist (arestat);
45. Schwartz Vasile, conducător sionist (arestat);
46. Kraft, conducător sionist;
47. Carol Reiter, conducător sionist, Timişoara;
48. Armand Klain, conducător sionist, Timişoara;
49. Sendi Ştefan, conducător sionist, Timişoara;
50. Lulu Weiss, conducător sionist, Timişoara;
51. Maler, conducător sionist, Timişoara;
52. Gregore, ziarist, Bucureşti;
53. B. Feldman, conducător C.D.E.;
54. Şerban Leibovici, conducător C.D.E.;
55. Marcu Cohen (arestat);
56. A. Schwefelberg, (conducător sionist), avocat;
57. Rorlich Bernard, conducător sionist;
58. Dulberg S., conducător sionist, plecat din ţară;
59. Halberthal, avocat, Bucureşti;
60. Titel Petrescu;
61. Reiher, avocat, Bucureşti;
62. Tumarkin Isaia, avocat, Bucureşti;
63. S. Rosenhaupt, conducător sionist (arestat);
64. Edgar Kaner, conducător sionist, Bucureşti;
65. Kiva Orenstein, avocat (arestat);
66. Mureş, avocat, Bucureşti;
67. Badi M., ziarist (arestat);
68. Dadu Rozenkrantz (avocat), Bucureşti;
69. Mitelman, conducător sionist, Iaşi;
70. Kuhn, avocat, Timişoara;
71. Chizzes, avocat, fost la secţia statistică C.E.;
72. Ing. Dascălu, conducător sionist;
73. Israelul Bacalu, avocat C.D.E.;
74. Bacalu, funcţionar, fost la C.E.;
75. Dr. Zalman, conducător sionist, Bucureşti;
76. Dr. Strohil, dentist, Bucureşti (plecat din ţară);
77. Haber, fost secretar al C.E., Bucureşti;
78. Dr. Herscovici, medic, Galaţi;
79. (Sali) Telic, medic, Dorohoi;
80. dr. Dorian, fost secretar al comunităţii Evreilor în Bucureşti;
81. dr. Leiblih, fost Preşedinte al Federaţiei de Comunităţi în Bucureşti;
82. ing. Caponi, fost la C.E., Bucureşti;
83. ing. Iakerkaner, conducător sionist, Bucureşti;
84. Hart, judecător, conducător sionist în Bucureşti;
85. ing. Geller, conducător sionist în Bucureşti;
86. ing. Hrishfeld, conducător sionist în Bucureşti;
87. ing. Filip, şef la secţia restratificării a C.E.;
88. Keding, fost director al societăţii „Büler" (plecat);
89. d-na Grosman, profesoară de ebraică (plecată din ţară);

https://biblioteca-digitala.ro

90. Rabinsohn, profesor de ebraică (plecat din ţară);
91. Fux, conducător sionist, plecat din ţară;
92. Berg, profesor, plecat din ţară;
93. Glük, profesor, plecat din ţară;
94. Barlih Zasmar, conducător sionist, Galaţi;
95. David Fabiş, conducător sionist, Bucureşti;
96. Ozias Avram, conducător sionist, plecat din ţară;
97. Fredi, haluţ, plecat din ţară.

Cu alte persoane ai mai avut legături pe linia activităţii desfăşurată de dumneata în folosul serviciilor de spionaj străine?

Am mai avut legături cu Gyr Charles, ziarist elveţian, o femeie, soţia unui curier străin trimis de biroul din Istanbul. Sus-numiţii mi-au adus sume de bani de la cei din Istanbul. Gyr Charles având legături directe cu dr. Entzer, conducător în activitatea prezidată de mine, căruia i-a predat bani în faţa mea, adică o singură sumă de bani de care e vorba mai sus.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal de interogatoriu

13 mai 1952

Ce informaţii ai colectat în perioada 1936 – 23 august 1944?

În perioada 1936 – 23 august 1944 am colectat următoarele informaţii:

- date despre concentrări de trupe şi ofiţeri, la zi înainte de război şi în timpul războiului;
- date despre diverse deplasări de trupe în ţară;
- date referitoare la o comandă de locomotive ce o avea Fabrica „Malaxa";
- date despre o comandă de silozuri ale statului român în Germania;
- date despre desconcentrări şi scoaterea din armată a evreilor;
- date cu privire la înfiinţarea taberelor de muncă;
- date despre starea de spirit în rândul populaţiei faţă de intrarea României în războiul antisovietic;
- date despre starea de spirit în rândurile armatei la zi;
- date referitoare la rapoartele făcute de Iuliu Maniu şi dr. Lupu către Antonescu care îi arătau că sunt de acord cu trecerea Prutului în război împotriva Uniunii Sovietice;
- date despre deplasarea trupelor germane spre frontul de Răsărit pe C.F.R.;
- date despre activitatea grupului etnic german şi încorporarea tinerilor saşi din ţară în armata S.S. germană;
- date în legătură cu înfiinţarea Comisariatului Petrolului, de care depindeau toate Societăţile petrolifere din ţară;
- date cu privire la unele incidente dintre ofiţeri superior şi Antonescu şi internarea lor în lagăre.
- fotografii şi date cu privire la masacrele săvârşite de legionari;

https://biblioteca-digitala.ro

- date cu privire la diverse acte de sabotaj, pe C.F.R., pe Dunăre şi în diverse fabrici;
- date despre producţia unor fabrici de conserve;
- date despre trimiterea cetăţenilor evrei şi a comuniştilor din lagărul de la Târgu Jiu în Transnistria şi deportarea evreilor din Bucovina, Bucureşti şi Moldova de Nord;
- date despre instalarea unei fabrici de muniţii într-o pădure, lângă Brăila;
- date în legătură cu unele arestări din rândul unor ziarişti;
- date despre cadrele date de Maniu pe lângă guvernul Antonescu;
- date la zi despre mersul războiului antisovietic;
- date despre situaţia economică, politică şi militară din Transnistria după ocupaţia de trupele româno-germane;
- date cu privire la înfiinţarea Centralei Evreilor în România;
- date asupra împrumutului de război lansat de Antonescu;
- date despre înfiinţarea taberelor de muncă obligatorie pentru evrei;
- vinderea pe pieţele României a produselor din Transnistria şi introducerea pe piaţă de către ofiţeri germani a diferitelor mărfuri jefuite din Cehoslovacia, Belgia şi Franţa;
- tratamentul sălbatic aplicat de trupele germane trupelor române în timpul retragerii de la Stalingrad;
- starea de spirit a populaţiei în diferitele epoci ale războiului;
- despre efectul bombardamentelor şi distrugerile făcute la Ploieşti;
- date cu privire la starea economică proastă în ţară şi la epuizarea rezervelor Băncii Naţionale;
- date cu privire la înfiinţarea şi funcţionarea Centrului Naţional de Românizare.

Şi alte informaţii economice, militare şi politice. Am şi trimis în plus tăieturi din diferite gazete privind unele articole şi informaţii mai importante. Monitoarele Oficiale, subliniate şi comentate de mine. Articolele din ziare cât şi legile şi hotărârile mai importante din Monitoarele Oficiale şi din alte publicaţii, le trimiteam la Istanbul odată cu celelalte informaţii colectate de mine.

Cum ai transmis d-ta materialul informativ în această perioadă şi cui?

Materialul informativ aşa cum am arătat l-am transmis prin două căi, la Istanbul şi la Geneva. La Istanbul l-am trimis prin Sunea şi Tenenbaum, recrutaţi special de Istanbul care şi ei la rândul lor aveau legături cu diferiţi curieri ai biroului din Istanbul. Eu personal am cunoscut numai pe Gyr Charles, ziarist elveţian care mi-a indicat o legătură în persoana unui funcţionar de marină comercială din Bucureşti pe care nu l-am cunoscut din cauză că nu l-am găsit acasă. În schimb am luat legătura cu soţia acestuia care mi-a predat o scrisoare şi o sumă de bani de la biroul din Istanbul. Îmi aduc aminte că locuia în Bucureşti pe str. Cometa, pe lângă o Judecătorie de Ocol.

Materialul informativ l-am predat până în anul 1944, când am fost arestat, biroului Agenţiei Evreieşti din Istanbul, compus din Vania Hadari, Agamy Moshe (Averbuch), Barlas şi ajutorul său Goldin, sub formă de rapoarte scrise pe foiţă subţire, semnate convenţional Moshe.

În afară de mine a transmis material informativ şi şefii haluţimilor Herţig, I. Scarlat şi Moshe Ghitler.

De asemenea, a transmis dr. Filderman personal, când s-a deplasat la Istanbul Bursan Constantin o cunoştinţă a lui Filderman şi A.L. Zissu.

În ce priveşte transmiterea materialului la Geneva s-a făcut personal de către Fischer Wilhelm eu predându-i informaţiile acestuia în mod verbal întâlnindu-mă cu el în mod regulat la el acasă până la începutul anului 1944 când amândoi şi ceilalţi cu care lucram am

https://biblioteca-digitala.ro

fost arestaţi de Siguranţă după ce am fost eliberat, nu am mai activat până la (23 august 1944) când a venit Agamy în ţară şi când am luat prima dată contact cu el.

Mai sus arăţi că Agenţia din Istanbul avea legături pe linie de spionaj şi cu alte grupuri printre care şi grupul A.L. Zissu. Arată ce ştii în legătură cu activitatea acestui grup?

În vara anului 1943 am demisionat din conducerea Executivei Sioniste dat fiind că eram urmărit de Siguranţă şi având şi un incident cu dr. Entzer directorul Oficiului Palestinian pe linia emigrărilor. În urma demisiei aprobată de biroul din Istanbul care avea cunoştinţă de lucrurile petrecute în ţară, fiind informaţi şi de către A.L. Zissu şi Jean Cohen prin dr. Entzer, care la rândul său a propus în locul meu numirea lui Zissu ca preşedinte al executivei sioniste şi unic delegat al Agenţiei Evreieşti. În felul acesta A.L. Zissu ajutat de Jean Cohen s-au instalat, organizând o nouă executivă care a activat ilegal, însă la suprafaţă sub forma oficiului de emigrare pentru care obţinuse autorizaţie de funcţionare de la Antonescu. Oficiul de emigrare fiind condus tot de A.L. Zissu.

De atunci ei au continuat activitatea de spionaj depusă de mine până în vara anului 1943, desfăşurând o intensă activitate, atât prin haluţimi cât şi prin o parte din agentura mea şi anume Laiwandman.

De asemenea, au fost ajutaţi în activitatea lor de către evreii din Brigada Evreiască din armata engleză, paraşutaţi în acest scop în primăvara anului 1944. Evrei ce au fost primiţi cazaţi şi întreţinuţi de A.L. Zissu şi Jean Cohen în perioada până la 23 august 1944.

Despre activitatea dusă de A.L. Zissu şi Jean Cohen, eu am aflat indirect înainte de 23 august 1944. De la Laiwandman care m-a informat despre faptul venirii şi activităţii paraşutiştilor în ţară alături de A.L. Zissu.

Direct am aflat la puţin timp după 23 august 1944 de la A.L. Zissu şi Jean Cohen când am reluat relaţiile în cadrul Partidului Evreiesc amândoi spunându-mi cu această ocazie că a fost necesar să fiu înlocuit din cauză că eu fiind urmărit şi în urmă chiar arestat nu aş mai fi putut să fac ce au fost ei în stare să facă atât pe linie de spionaj alături de cei paraşutaţi cât şi pe linia emigrărilor. Despre acest lucru mi-a vorbit şi Agamy cu ocazia luării primului contact cu el, după 23 august 1944.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

13 mai 1952

Partidul Evreiesc din România a fost creat din împreunarea elementelor naţional evreieşti din diferitele provincii. În fruntea Partidului se aflau conducători evrei-naţionali din Ardeal în frunte cu dr. Teodor Fischer, dr. Iosif Fischer, dr. Marton, Wilhelm Fischer. Toţi aceştia aveau legături bune cu Partidul Naţional Ţărănesc al lui Maniu.

Acest fapt se explica prin faptul că aceşti conducători considerau că trebuie, să se sprijine pe Partidul Naţional Ţărănesc în lupta pe care voiau să o ducă pentru apărarea burgheziei evreieşti faţă de Partidul Liberal care încerca să scoată burghezia evreiască din poziţiile câştigate şi care (Partidul Liberal) manifesta atitudini antisemite prin încurajarea

https://biblioteca-digitala.ro

manifestaţiilor antisemite din acea vreme. De asemenea, se mai explică şi prin faptul că toţi aceşti conducători evrei aveau legături personale bune cu conducătorii partidului naţional ţărănesc din Ardeal în frunte cu Iuliu Maniu.

La diversele alegeri care au avut loc Partidul Evreiesc a candidat pe liste proprii. În general partidul evreiesc a simpatizat cu Partidul Naţional Ţărănesc, iar acesta s-a opus la organizarea Partidului Evreiesc.

În alegerile generale care au avut loc sub conducerea guvernărilor naţional ţărăniste Partidul Evreiesc a avut libertatea de manifestare şi propagandă în alegeri reuşind să trimită în Parlament câte patru deputaţi.

În alegerile din decembrie 1937, Partidul Evreiesc a candidat, de asemenea, pe liste proprii. La guvern erau liberalii de sub conducerea lui Tătărescu. Acesta căpătase după cum s-a aflat în cercurile politice mână liberă pentru efectuarea alegerilor. Lumea politică se temea de violenţele bătăuşilor agenţi electorali liberali şi mai ales de organizarea furtului de urne cu buletinele de vot.

Faţă de această situaţie partidele de opoziţie s-au înţeles să păzească cu orice preţ sălile de vot şi să împiedice furtul urnelor. O astfel de înţelegere intervenise între Partidul Naţional Ţărănesc, Partidul Georgist, legionari şi Partidul Maghiar.

La una din şedinţele comitetului de conducere ale Partidului Evreiesc, în prezenţa preşedintelui partidului nostru, dr. Teodor Fischer s-a ridicat chestiunea dacă delegaţii şi conducătorii partidului vor putea înfrunta urgia electorală din partea guvernului precum şi eventuale atacuri din partea legionarilor şi a opoziţiei în general, care opoziţie (ţărăniştii, georgişti şi maghiari) se temea că listele evreieşti, vor rupe multe voturi din zestrea lor electorală.

La aceste temeri a răspuns dr. Teodor Fischer, care a spus că a avut o întrevedere cu Iuliu Maniu în care s-a discutat tocmai această problemă a participării întregii opoziţii, la alegeri. Dr. Teodor Fischer a comunicat că Iuliu Maniu l-a asigurat că din partea opoziţiei partidului evreiesc nu va avea nimic de suferit întrucât s-a stabilit o înţelegere ca toată opoziţia să sprijine libertatea completă a alegerii şi a participării tuturor partidelor de opoziţie la alegeri fără nici o deosebire. S-a ridicat chestiunea dacă dr. Teodor Fischer a făcut bine sau rău că a discutat cu Iuliu Maniu întrucât se ştia că acesta a făcut un acord pentru apărarea alegerilor şi cu legionarii. La aceasta dr. Teodor Fischer a răspuns că este important că Partidul Evreiesc să obţină numărul de voturi evreieşti necesare să trimită în Parlament deputaţi conform hotărârilor luate de congresul Partidului şi că pentru realizarea acestei hotărâri el a găsit că trebuie să discute cu Maniu chiar dacă acesta stabileşte legături cu legionarii pentru apărarea libertăţii alegerilor.

Dr. Teodor Fischer, cu autoritatea pe care o avea asupra celorlalţi membri ai Partidului a reuşit să ne convingă că trebuie să participăm la alegeri profitând de înţelegerea opoziţiei pentru paza urnelor şi libera manifestare a tuturor candidaţilor şi delegaţilor tuturor partidelor ce se vor prezenta în alegeri.

Analizând această hotărâre de atunci a conducerii Partidului Evreiesc, socotesc că a constituit o greşeală. Deşi hotărârea de a se respecta libertatea alegerilor şi a se împiedica furtul de urne constituia un progres faţă de moravurile partidelor care întrebuinţau toate samavolniciilor pentru împiedicarea opoziţiei de a câştiga alegerile şi deşi această hotărâre folosea şi Partidul Evreiesc dându-i posibilitatea să-i desfăşoare liber campania electorală şi să realizeze numărul de voturi real ce l-ar fi obţinut de la aderenţii săi, totuşi socot că nu ar fi trebuit să se vorbească cu Iuliu Maniu şi să se participe la o înţelegere a opoziţiei din care făcea parte şi legionarii.

https://biblioteca-digitala.ro

Din conducerea Partidului Evreiesc făceau parte: dr. Teodor Fischer; vicepreşedinţi erau dr. Sami Singer, avocatul Mişu Weissman şi cu mine. După câte îmi amintesc, fără să fiu însă sigur, secretar general era Jean Cohen. Din comitet mai făceau parte: dr. Iosif Fischer, dr. Radu Bemberger, avocatul Mizrahi, ing. Iakerkaner, avocatul Mayer Segal, Wilhelm Fischer, Filip Rosenstein, dr. Marton, Druk, Mayer Ebner.

Eu nu ştiu dacă dr. Fischer a semnat un pact cu Iuliu Maniu în sensul arătat mai sus. Dr. Teodor Fischer ne-a vorbit numai de o discuţie ce a avut-o cu Iuliu Maniu şi de o înţelegere verbală stabilită în sensul mai sus expus. Se poate însă ca el să fi semnat şi o înţelegere scrisă.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal de interogatoriu

15 mai 1952

D-ta ai declarat în ziua de 13 mai că şi dr. Filderman trimitea rapoarte informative biroului Agenţiei Evreieşti din Istanbul, cu ce ocazie ai aflat acest lucru?

În cursul anului 1942 dr. Filderman mi-a spus că a stabilit legătura cu Barlas pe linia de emigrări şi că această legătură o ţine printr-un cunoscut al său Bursan Constantin, eu fiind intrigat de faptul că este şi el amestecat pe linia de emigrări l-am întrebat cum s-a ajuns de această chestie iar el mi-a răspuns că are legături cu Barlas nu numai pe linie de emigrări şi că a trimis lui Barlas şi informaţii din domeniul economic, militar şi politic, prin Bursan Constantin.

Alte legături ai avut cu Filderman până la 23 august 1944?

Pe baza indicaţiilor date de biroul din Istanbul de a colabora cu regimul Antonescian în vederea realizării acţiunilor de emigrări în Palestina, m-am sfătuit cu dr. Filderman stabilind o atitudine comună cu privire la activitatea noastră în ţară privind colaborarea cu regimul Antonescian.

De asemenea, m-am sfătuit şi cu Fischer Wilhelm şi dr. Şafran, Şef Rabin în legătură cu această chestiune.

Arată în ce a constat colaborarea cu regimul antonescian?

Am colaborat în primul rând la împrumutul de război ce se pregătea de Germania fascistă şi de guvernul Antonescu împotriva Uniunii Sovietice.

În al doilea rând am colaborat cu Centrala Evreilor, instituţie creată de Gestapoul german în România, care a sprijinit, de asemenea, acţiunile lui Antonescu în războiul antisovietic.

Povesteşte detailat primele acţiuni pe care le-aţi organizat în folosul regimului antonescian?

În cursul lunii aprilie 1941 m-am întâlnit cu dr. Filderman în sediul Federaţiei de Comunităţi, cu ocazia căruia am stabilit că, la acţiunea împrumutului printre evrei, acţiune organizată de Filderman, în calitatea lui de preşedinte al Federaţiei, vor participa şi sioniştii.

https://biblioteca-digitala.ro

Cu ocazia aceasta, Filderman mi-a spus că s-a înţeles cu generalul Stoenescu, ministrul de Finanţe, în urma discuţiilor avute cu generalul Antonescu de a organiza împrumutul de război în mod special în rândul evreilor şi că a şi început în acest scop să organizeze birourile de subscriere la împrumut, creând un birou central în localul Templului Coral, din Bucureşti, str. Sf. Vineri şi o serie de birouri de subscriere în diverse puncte ale oraşului. După ce Filderman mi-a arătat pe larg cum va funcţiona aceste birouri din punct de vedere tehnic, organizatoric şi propagandistic, am stabilit pe baza discuţiilor avute în prealabil cu el, cât şi cu Şafran şi Fischer de a colabora cu regimul Antonescu, să colaborăm la susţinerea acestei acţiuni.

Astfel Filderman m-a numit inspector al împrumutului pe lângă biroul central cu misiunea de a inspecta birourile cu privire la activitatea lor de subscriere, de a asigura activitatea cu cadrele necesare din rândul sioniştilor de a face propagandă pentru realizarea împrumutului pe calea ziaristicii şi prin adunări. Dr. Şafran în calitatea sa de Şef Rabin avea rolul de a mobiliza cetăţeni evrei pe linia cercurilor religioase prin propagandă, în adunări la sinagogile din Bucureşti şi prin scrierea de articole de presă, iar dr. Filderman conducea întreaga acţiune şi în special ţinea legătura cu cercurile oficiale.

Cum s-a desfăşurat acţiunea împrumutului de pregătire a războiului antisovietic?

Începând din aprilie 1941 până la începutul anului 1942 acţiunea împrumutului s-a desfăşurat sub conducerea lui Filderman, iar de atunci şi până când Ministerul a desfiinţat serviciul de împrumut pentru evrei, Centrala Evreilor care a luat fiinţă între timp a preluat întreg serviciul de împrumut cu toate cadrele existente.

În această perioadă, eu am plasat persoane sioniste din rândul conducătorilor, membrilor şi ale tineretului calificate în această direcţie, adică avocaţi, contabili, funcţionari, diverşi curieri precum şi informatori care aveau menirea, să stabilească posibilităţile de impunere. Printre cei plasaţi la împrumut a fost Jean Cohen, Moţi Moscovici, Litman Iacov şi alţii.

În ceea ce priveşte activitatea propagandistică în realizarea împrumutului, s-au ţinut discursuri în sinagogi de către dr. Şafran şi diverşi delegaţi ai Biroului de împrumut pe care i-am numit eu şi dr. Filderman. Dr. Şafran cercurile sale, cât şi delegaţi numiţi de noi, cereau populaţiei să subscrie masiv la împrumutul de război considerând că toţi ce îşi fac datoria contribuie la refacerea ţării şi că jertfa poporului evreu va consolida România întregită, nu numai prin reclădirea provinciilor devastate ci şi prin cuceririle obţinute. În afara discursurilor ţinute în sinagogi s-a publicat în ziare, lozinci, comunicate, manifeste, apel şi îndemnuri în care se arăta că subscrierile masiv în favoarea împrumutului, este o datorie cetăţenească şi patriotică de a sprijini războiul antisovietic. În cadrul acestei activităţi de propagandă eu personal am trimis ziarului „Renaşterea Noastră" adrese cu material de publicat şi am scris şi eu apeluri cu caracterul de mai sus.

O altă latură care a contribuit la realizarea subscrierilor la împrumut a fost şi politica de intimidare a populaţiei pe care cadrele birourilor de împrumut o foloseau din ordinul lui Filderman care ameninţă în consfătuirile pe care le aveam pe toţi conducătorii birourilor de împrumut că există pericol pentru populaţia evreiască de a se lua măsuri drastice contra ei în cazul când nu se va realiza favorabil împrumutul, aceste argumente erau folosite faţă de contribuabili care au subscris masiv la împrumut.

De asemenea, impunerile care se făceau de comisiile de impunere se făcea pe baza rolurilor fixe şi impunea sume fixe.

(ss) Mişu Benvenisti

https://biblioteca-digitala.ro

Declaraţie

16 mai 1952

În timpul când dr. Gingold fusese arestat, după 23 august 1944, într-o zi a venit la mine un prieten al meu, Jules Sterea, care fusese membru al Centralei şi el mi-a citit un memoriu (nu-mi aduc aminte dacă era sau un manuscris) de apărare a dr. Gingold prin care se arată că dr. Gingold a rezolvat favorabil diverse probleme în legătură cu populaţia evreiască. Era vorba acolo şi de diverse rezolvări pe care eu le obţinusem de la dr. Gingold pentru haluţimi şi emigrare.

Jules Sterea m-a întrebat dacă, în cazul când voi fi întrebat asupra faptului dacă dl. Gingold mi-a rezolvat favorabil diverse cereri de interes general, sunt dispus să recunosc adevărul. I-am răspuns că voi recunoaşte exact adevărul în sensul că dr. Gingold a dat rezolvarea favorabilă pe când conducea Centrala, mai multor cereri ce îi prezentasem.

Mai m-a întrebat dacă poate menţiona şi în memoriul său aceste lucruri şi i-am spus lui Sterea că poate spune adevărul pe care eu nu-l voi contesta. Pe baza celor discutate verbal, îmi amintesc că Sterea a făcut nişte însemnări pe memoriul pe care mi-l citise. Nu-mi aduc sigur aminte, dar cred că era vorba de rezolvarea favorabilă pe care Gingold o dăduse scutirii de muncă obligatorie unor haluţimi.

Sterea m-a întrebat dacă cred că memoriul este bun la care i-am răspuns că trebuie să consulte un avocat specialist.

În ceea ce mă priveşte pe mine eu i-am repetat că dacă voi fi întrebat nu voi spune decât adevărul în sensul că dr. Gingold a dat rezolvare favorabilă unora din cercurile ce i le prezentasem.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal de interogatoriu

16 mai 1952

În ziua de 15 mai a.c. ai vorbit despre colaborarea d-tale cu dr. Filderman la acţiunea împrumutului de război lansat de Antonescu. Mai ai ceva de adăugat?

În vara anului 1941 am stabilit cu dr. Filderman să se obţină scutiri de muncă obligatorie pentru toţi colaboratorii care urmau să activeze în secţiunile de împrumut din Bucureşti şi provincie şi care nu reuşiseră să fie trecuţi pe listele de scutire ale Uniunii de Comunităţi făcute de dr. Filderman. În vederea scutirii de la muncă obligatorie a cadrelor respective. În cursul lunii august 1941, pe baza propunerii făcute de dr. Filderman, am trimis o adresă cu antetul Organizaţiei Sioniste din România către Generalul comandant al Marelui Cartier General al armatei, prin care solicitam scutire de muncă obligatorie pentru colaboratorii noştri pe linie de împrumut din Bucureşti şi provincie.

În această adresă am arătat că Organizaţia Sionistă servind lansarea împrumutului este conştientă de posibilităţile ei de a activa şi socoteşte ca o datorie să-şi pună la dispoziţie toate forţele sale în slujba reuşitei împrumutului, dat fiind că dispunem de cadre,

https://biblioteca-digitala.ro

în întreaga ţară, cât şi de experienţa pe care am dobândit-o prin activitatea noastră în rândurile populaţiei evreieşti.

Ţinând seama de importanţa activităţii noastre care corespunde intereselor de Stat mai ales în timpurile actuale solicitam scutire de muncă obligatorie pentru colaboratorii noştri. La care am ataşat şi un tabel cu persoanele ce trebuiau scutite.

După ce am făcut adresa sus-zisă către Marele Cartier General i-am înaintat oficial şi lui Filderman o adresă îl anunţam că organizaţia sionistă şi-au luat obligaţia în scris faţă de Marele Cartier General al armatei, privind participarea la acţiunea împrumutului.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal de interogatoriu

17 mai 1952

Ai arătat în unul din procesele verbale că împreună cu dr. Filderman, dr. Şafran şi Fischer Wilhelm aţi stabilit colaborarea cu guvernul Antonescian. Ancheta îţi cere să declari în ce a constat această colaborare?

Colaborarea cu guvernul antonescian a constat în primul rând din acţiunile duse de noi în realizarea împrumutului pentru pregătirea războiului antisovietic lansat de Antonescu în rândurile populaţiei evreieşti. În al doilea rând am colaborat cu Centrala Evreilor, instituţie creată de Gestapoul german în România, care a sprijinit acţiunile lui Antonescu în timpul războiului antisovietic.

Ancheta îţi cere să arăţi amănunţit cum v-aţi desfăşurat activitatea criminală de sprijinire a războiului antisovietic.

În cursul lunii aprilie 1941, eu împreună cu dr. Filderman am stabilit ca organizaţia sionistă să participe în mod efectiv la împrumutul lansat de Antonescu. Cu această ocazie dr. Filderman mi-a spus că s-a înţeles cu generalul Stoenescu, ministrul de Finanţe, care primise ordin de la generalul Antonescu de a organiza împrumutul de război în mod special în rândul evreilor. În acest scop s-au organizat birourile de subscriere la împrumut, creând un birou central în localul Templului Coral din Bucureşti, str. Sf. Vineri ş-i alte birouri de subscriere în diverse puncte ale oraşului.

Tot cu această ocazie am fost numit inspector al împrumutului pe lângă biroul central cu misiunea de a inspecta birourile cu privire la activitatea lor de subscriere. Am dat cadre necesare din rândul sioniştilor de a face propagandă pentru realizarea împrumutului, am scris articole în ziare şi am făcut adunări în acest scop, dr. Şafran în calitatea sa de Şef Rabin a mobilizat cetăţeni evrei pe linia cercurilor sale religioase prin propagandă în adunările de sinagogi.

Începând din aprilie 1941 până la începutul anului 1942, acţiunea împrumutului s-a desfăşurat sub conducerea lui Filderman iar de atunci şi până când ministerul a desfiinţat serviciul de împrumut pentru evrei, Centrala Evreilor care a luat fiinţă între timp a preluat serviciul de împrumut cu toate cadrele sioniste.

În această perioadă eu am plasat persoane sioniste din rândul conducătorilor ca: avocaţi, contabili, funcţionari, diverşi curieri precum şi informatori care aveau misiunea să

https://biblioteca-digitala.ro

stabilească posibilităţile de impunere. Printre cei plasaţi la împrumut a fost Jean Cohen în calitate de inspector, Moţi Moscovici, Litman Iacov şi alţii.

În ce priveşte activitatea propagandistică în realizarea împrumutului, în afara celor arătate s-a mai publicat în ziare, lozinci, comunicate, manifeste, apeluri şi îndemnuri în care se arăta că subscrierile masive în favoarea împrumutului este o datorie cetăţenească şi patriotică de a sprijini războiul antisovietic. În cadrul acestei activităţi de propagandă eu personal am trimis ziarului „Renaşterea Noastră" adrese cu material de publicat şi am scris şi eu apeluri cu conţinut de a îndemna populaţia a subscrie cât mai mult la împrumutul de război antisovietic.

O altă latură care a contribuit la realizarea subscrierilor a fost şi politica de intimidare a populaţiei pe care comisiile de împrumut o folosea ameninţând populaţia evreiască cu măsuri drastice împotriva ei.

Tot în legătură cu reuşita împrumutului am stabilit cu dr. Filderman să se obţină scutiri de la munca obligatorie pentru toţi colaboratorii, care urmau să activeze în secţiunile de împrumut din Bucureşti şi provincie. În vederea realizării acestui scop, în cursul lunii august 1941 pe baza propunerii făcută de dr. Filderman am trimis o adresă cu antetul organizaţiei sioniste din România către generalul comandant al Marelui Cartier al armatei, prin care solicitam scutire de muncă obligatorie pentru colaboratorii noştri pe linie de împrumut din Bucureşti şi provincie.

În această adresă am arătat că organizaţia sionistă este conştientă de posibilităţile ei de a activa şi socoteşte ca o datorie să-şi pună la dispoziţie toate forţele sale în slujba împrumutului.

Arată în ce a constat colaborarea d-tale cu Centrala Evreilor?

În calitate de preşedinte al Executivei Sioniste am dat cadre sioniste în diverse comisii ale Centralei, printre care dr. Löwenstein, membru în Executiva Sionistă, l-am dat ca şef al departamentului şcolii şi culturii din Centrala Evreilor. În afară de dr. Löwenstein la propunerea dr. Gingold am dat şi alte persoane din conducerea organizaţiei sioniste, printre care îmi amintesc pe: dr. Cornel Iancu, Ebercohn Iosif, Jean Cohen, Blumenthal A., Litman Iacov şi alţii, care cu toţii au lucrat la comisia de împrumut, comisia de ajutorare a evreilor din Transnistria, comisia de restratificare şi la serviciul statistic.

În cadrul acestor comisii s-au dus o serie de acţiuni care au contribuit la susţinerea războiului antisovietic. Au fost continuate operaţiunile de impunere în favoarea împrumutului, în condiţii mai severe şi cu aceleaşi sisteme aplicate de dr. Filderman ţinându-se în Sinagogi discursuri religioase în favoarea realizării împrumuturi. Au fost înfiinţate detaşamente de muncă în cadrul căror au fost concentraţi majoritatea evreilor, lăsând familiile lor fără existenţă, dând prilej Centralei Evreilor să aplice aşa-zisa taxă de scutire de muncă, care erau foarte mari şi greu de suportat.

În afară de împrumutul arătat s-a impus de Antonescu prin Centrală ca populaţia evreiască, să plătească o contribuţie specială, de patru miliarde lei, care s-a realizat în parte.

(ss) Mişu Benvenisti

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

17 mai 1952

În ziua de 15 mai a.c. ai arătat că acţiunea împrumutului a fost preluată de către „Centrala Evreilor". Arată ce instituţie este Centrala Evreilor când a luat fiinţă şi de cine a fost creată?

Centrala Evreilor a fost o organizaţie fascistă care s-a ocupat cu chestiuni evreieşti în locul Federaţiei de comunităţi, ea a luat fiinţă la sfârşitul anului 1941 în Bucureşti, creată din ordinul gestapoului german şi a lui Antonescu.

De unde ştii d-ta că Centrala Evreilor a fost creată de Gestapoul german şi de Antonescu?

Ştiu acest lucru prin faptul că guvernul Antonescu a pus în conducerea Centralei un împuternicit al său, anume Radu Lecca, numit împuternicit pentru treburile evreieşti, iar pe de altă parte au fost numiţii dr. Gingold şi Wilman, agenţi ai Gestapoului, numiţi în Centrală de Richter, consilier la Legaţia germană, care se ocupa cu treburile evreieşti.

Ce atitudine au luat conducători sionişti şi ceilalţi ce au participat la acţiunea de împrumut, faţă de Centrala Evreilor?

Aceeaşi atitudine de colaborare, am adoptat-o faţă de Centrala Evreilor pe care o aveam în general faţă de regimul antonescian.

Când şi cu cine din conducerea Centralei ai luat contact prima dată?

În cursul lunii ianuarie 1942 comitetul Executivei Sioniste în frunte cu mine sesizată de faptul că Centrala Evreilor intenţionează să desfiinţeze şi Organizaţia Sionistă, am ţinut o şedinţă de comitet în care am hotărât să luăm contact cu conducătorii Centralei în vederea stabilirii unei colaborări posibile pentru a nu desfiinţa Organizaţia Sionistă, în acest scop am fost delegat eu şi Jean Cohen pentru contactul cu dr. Gingold, conducătorul Centralei, lucru pe care l-am şi făcut.

Ce discuţii aţi avut cu dr. Gingold cu ocazia primului contact?

Cu ocazia aceasta, eu şi Jean Cohen i-am propus lui Gingold o colaborare între organizaţia sionistă şi Centrala Evreilor. Noi să-i dăm cadrele necesare sioniste în diverse sectoare de muncă ale Centralei, iar el să intervină pentru ca organizaţia sionistă să nu fie desfiinţată. Dr. Gingold în principiu a fost de acord şi a spus că va interveni la Radu Lecca, împuternicitul guvernului cu chestiuni evreieşti.

Arată cum a evoluat relaţiile dintre d-ta şi conducătorii Centralei şi cum ai aflat că Gingold şi Wilman au fost agenţi ai Gestapoului?

La scurt timp după discuţia cu Gingold am avut o întrevedere cu Radu Lecca şi apoi cu Richter, care au aprobat ca organizaţia sionistă să funcţioneze, în urma căreia am primit o adresă de funcţionare din partea Centralei Evreilor. Organizaţia sionistă a fost desfiinţată, am colaborat cu Centrala evreilor eu fiind încadrat ca membru al birourilor de împrumut în continuarea acţiunii lui Filderman precum şi membru în comisia de ajutorare de pe lângă Centrala Evreilor.

La Centrala Evreilor am fost numit şi membru al Oficiului Judeţean Ilfov, însă am demisionat înainte de a depune vreo activitate în această direcţie.

https://biblioteca-digitala.ro

În perioada activităţii mele la Centrală am avut legături directe cu Gingold şi Grosman unul din membri Centralei precum şi cu Radu Lecca. Pe Richter l-am văzut o singură dată cu prilejul mai sus-indicat.

Ce legături au existat între d-ta şi cei de mai sus-arătaţi?

Am făcut în calitatea mea de preşedinte al Executivei Sioniste cât şi ca membru în comisia de ajutoare în Centrala Evreilor diverse servicii celor de mai sus, precum şi el la rândul lor m-au servit în chestiuni de emigrare şi de scutire de la munca obligatorie a diverselor persoane sioniste şi rude sau prieteni.

Ce servicii le-ai făcut d-ta şi cui anume?

În calitate de preşedinte al executivei sioniste am dat cadrele sioniste în diverse comisii ale Centralei, chiar şi în biroul central a Centralei Evreilor. Astfel, dr. Gingold m-a întrebat dacă sunt de acord cu numirea dr. Löwenstein, membru în executiva sionistă ca şef la departamentul şcolii şi culturii din Centrala Evreilor.

În principiu am fost de acord şi i-am spus că în cazul acesta trebuie să consult executiva şi pe el personal. La scurt timp după stăruinţa mea în faţa executivei s-a hotărât ca el să primească, acest post, dându-şi demisia din executivă.

În afară de dr. Löwenstein, la propunerea dr. Gingold, am dat şi alte persoane din conducerea organizaţiei sioniste printre care îmi amintesc pe: dr. Cornel Iancu, Ebercohn Iosif, Blumenfel, Jean Litman, Jean Cohen şi alţii, care cu toţii au lucrat la Comisia de împrumut, comisia de ajutorare a evreilor din Transnistria, comisia de ajutorare a evreilor din Transnistria, comisia de restratificare şi la serviciul statistic. În cadrul acestor comisii s-au dus o serie de acţiuni, care au contribuit la susţinerea războiului antisovietic.

Arată ce acţiuni s-au dus de către comisiile Centralei Evreilor?

În primul rând s-a continuat operaţiile de impunere în favoarea împrumutului în condiţii mai severe şi cu aceleaşi sisteme aplicate sub conducerea lui Filderman ţinându-se în Sinagogi discursuri religioase în favoarea realizării împrumutului.

Înfiinţarea detaşamentelor de muncă în cadrul cărora au fost concentraţi majoritatea evreilor lăsând familiile lor fără existenţă, de către Antonescu, a dat prilej Centralei Evreilor să aplice aşa-zise taxe de scutire de muncă care erau foarte mari şi greu de suportat.

În afară de împrumutul arătat, s-a impus de Antonescu prin Centrală ca populaţia evreiască să plătească o contribuţie specială de 4 miliarde lei care s-a realizat în parte.

Arătaţi care a fost atitudinea maselor muncitoare evreieşti faţă de acţiunile organizate de centrală cu sprijinul pe care l-aţi dat?

Atitudinea maselor muncitoare evreieşti a fost ostilă şi s-a manifestat prin critici la adresa Centralei fapt ce m-a făcut să informez forurile de la Istanbul adică pe Barlas, Agamy şi Vania care reprezenta Agenţia Evreiască.

(ss) Mişu Benvenisti

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

19 mai 1952

În procesul verbal din 17 mai ai vorbit despre faptele comise de d-ta în cadrul colaborării cu guvernul antonescian şi Centrala Evreilor, mai ai ceva de adăugat pe linia acestei colaborări?

În cursul lunii iunie 1944 m-am întâlnit cu Antonescu Mihai, vicepreşedintele Consiliului de Miniştri, în cabinetul său, pentru a interveni la dânsul în chestiunea urgentării plecării a 3 vase cu emigranţi evrei din portul Constanţa spre Palestina. După ce Antonescu mi-a sus că această chestiune e rezolvată deja mi-a cerut, aflând că vreau să plec şi eu cu vasele respective, să iau legătura cu forurile mele superioare şi să le conving pentru a interveni la cercurile anglo-americane, ca trupele înarmate a acestor State să ocupe România simultan cu trupele sovietice, motivând că trupele sovietice înaintează vertiginos şi că dacă ar ocupa singure ţara, s-ar ajunge cu siguranţă la un regim exclusiv comunist, ceea ce ar echivala cu distrugerea întregii pături burgheze. Spunând că şi evreimea burgheză şi mic burgheză are tot interesul să nu se instaureze în România un regim comunist.

Am acceptat să-l servesc pe Antonescu însă nu am reuşit deoarece nu am putut pleca cu vasele respective întrucât mama nu putea să reziste la o călătorie mai lungă şi în condiţii proaste, mai târziu a intervenit calamităţile bombardamentelor şi apoi actul de la 23 august 944 rămânând în ţară fără a putea face până la această dată vreun demers cu privire la ugămintea lui Antonescu.

Pe ce bază ţi-a făcut propunerea de mai sus Mihai Antonescu şi de ce ai acceptat să-l serveşti?

Antonescu mi-a făcut propunerea de mai sus în baza colaborării mele cu regimul în al cărui guvern el era vicepreşedinte, colaborarea despre care am vorbit în ziua de 17 mai a.c. cu privire la împrumutul de război, iar eu am acceptat întrucât în martie 1944 m-a salvat cu ocazia arestării mele şi a grupului în care am fost amestecat pe linie de spionaj.

De asemenea, întreaga mea concepţie cât şi situaţia mea din punct de vedere social mă determinau să primesc rugămintea pe care Antonescu mi-a făcut-o.

Arăţi că în cursul lunii iunie 1944 te-ai întâlnit cu Antonescu şi până la această dată l-ai mai întâlnit personal?

În cursul anului 1943, l-am întâlnit pe Mihai Antonescu în casa dr. Basil Teodorescu din str. Atena, Bucureşti, unde m-am dus în mod special fiind invitat de dr. Filderman, care era informat de mine, că doresc, în urma unei discuţii în care el mi-a spus că a stabilit o întâlnire cu Mihai Antonescu, să iau contact şi eu pentru chestiuni de emigrare.

Cu această ocazie l-am rugat pe Antonescu să fie de acord cu realizarea unei emigrări în momentul când noi vom putea organiza o astfel de emigrare. La chestiunea ridicată de mine Antonescu mi-a răspuns că în principiu el este de acord, va consulta şi guvernul şi îmi da răspunsul prin dr. Filderman.

După o oră în cadrul acestei întâlniri eu şi Filderman am plecat, Antonescu rămânând să ia masa la dr. Basil Teodorescu.

De atunci l-ai mai întâlnit pe Antonescu?

https://biblioteca-digitala.ro

O singură dată l-am mai văzut în iunie 1944 când am discutat cu el chestiunile de emigrare şi chestiunea intervenţiei în străinătate cu privire la ocuparea României de trupele anglo-americane.

A mai fost cineva de faţă cu ocazia discuţiei dintre d-ta şi el în iunie 1944?

Nu n-a mai fost nimeni de faţă.

Mai cunoaşte vreo persoană faptul că ai fost la Antonescu în luna iunie 1944?

Da, ştie că am fost la Antonescu în iunie 1944 A.L. Zissu, dr. Cornel Iancu, Mella Iancu, Litman Iacov, Jean Cohen, Radu Lecca, ministrul De Weck al Elveţiei în România şi şeful de cabinet a lui Antonescu pe care nu ştiu cum îl cheamă.

Arată în mod detailat de unde ştiu cei de mai sus că ai fost la Antonescu şi care din ei cunosc chestiunile pe care le-ai discutat cu Antonescu?

Zissu şi Radu Lecca m-au văzut în sala de aşteptare a lui Antonescu înainte de a intra în audienţă. De Weck sau Kolb ieşeau din biroul lui Antonescu şi m-au văzut pe sală. Celorlalţi le-am spus eu.

Toţi, afară de Mella Iancu, ştiau că am discutat cu M. Antonescu numai chestiuni de emigrare. Lui Mella Iancu i-am comunicat după audienţă, rugămintea pe care mi-a făcut-o Antonescu aşa cum am arătat-o mai sus, cu alţii nu am discutat această chestiune.

Arăţi că Antonescu te-a salvat în martie 1944 din închisoare, d-ta fiind învinuit de activitate de spionaj. Arată în ce împrejurări ai fost arestat şi unde, cât timp ai fost arestat?

În urma legăturilor mele pe linie de spionaj aşa cum am arătat am fost arestat în ianuarie 1944 împreună cu Fischer Wilhelm şi în acelaşi timp în legătură cu activitatea haluţimilor au mai fost arestaţi Jacques Rosentzweig, Sunea Tabacinic, Tenenbaum, Lulu Weiss şi alţii, la prefectura poliţiei Capitalei, unde eu şi Fischer am fost reţinuţi timp de 5 săptămâni şi eliberaţi. Ceilalţi arestaţi maturi au fost şi ei eliberaţi după un timp oarecare iar haluţimi au fost judecaţi.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal de interogatoriu

19 mai 1952

Arată pe ce bază s-a produs eliberarea maturilor şi cum se explică faptul că haluţimi au fost trimişi în judecată?

Pentru mine şi Fischer Wilhelm a intervenit ministerul Elveţiei în România, dl. Weck şi delegaţii Crucii Roşii Internaţionale la Antonescu, luându-şi garanţia pentru noi, întrucât şi ei erau interesaţi ca cercetările să nu fie adâncite pentru ca ei să nu fie compromişi pe linia activităţii de spionaj a delegaţilor Crucii Roşii Internaţionale cu noi. Ceilalţi maturi au fost duşi la Curtea Marţială şi după puţin timp au fost şi ei eliberaţi tot cu intervenţia celor de mai sus.

Haluţimii nu au putut fi salvaţi deoarece s-au găsit material probatoriu scris contra lor.

https://biblioteca-digitala.ro

Când şi unde a avut loc procesul haluţimilor şi care a fost atitudinea d-tale în cadrul dezbaterilor acestui proces?

Procesul haluţimilor a avut loc la Tribunalul Militar în aprilie-mai 1944 iar eu am fost audiat ca martor şi am arătat că ei se fac vinovaţi de faptul că s-au ocupat cu organizarea emigrărilor ceea ce şi guvernul autorizase în mod oficial, în acea epocă şi că deci nu sunt vinovaţi.

Cine mai poate confirma cele declarate de d-ta mai sus?

Despre intervenţia făcută de dl. Weck şi delegaţii Crucii Roşii Internaţionale poate confirma Mella Iancu care şi ea s-a ocupat de această chestiune şi cunoştea legăturile lui Fischer cu Kolb şi Steiger. În legătură cu procesul haluţimilor poate confirma avocatul Gherson care a pledat în proces şi dosarul respectiv de cercetări şi de proces.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal de interogatoriu

20 mai 1952

În ziua de 19 mai ai arătat că tinerii sionişti au fost judecaţi în 1944, întrucât s-au găsit asupra lor material compromiţător. Arată cam ce material s-a găsit şi pentru ce motive au fost condamnaţi.

S-au găsit cu ocazia descinderilor la domiciliilor corespondenţă subversivă cu Biroul Agenţiei Evreieşti din Istanbul pentru gruparea lor din Palestina precum şi legături cu alţii din Transnistria, cuprinsul corespondenţei nu-l cunosc, de asemenea, nu ştiu exact pentru ce au fost condamnaţi.

Ce ştii dumneata despre activitatea tinerilor sionişti arestaţi?

Ştiu că tinerii au desfăşurat în ţară activitate de spionaj, având legături directe cu grupările lor respective din Palestina prin Biroul Agenţiei Evreieşti din Istanbul, iar şefii lor Sunea Tabacinic şi Tenenbaum aveau legături pe linie de spionaj şi cu mine, ei fiind aceia care ţineau legătura între mine şi Istanbul cu diverşi curieri ai biroului din Istanbul, însă cu ocazia procesului ei nu au declarat legăturile şi activitatea de spionaj desfăşurată în România.

Arată cum şi-au desfăşurat ei activitatea de spionaj în România?

În România au existat grupări sioniste de tineret haluţiene care deşi erau sioniste toate aveau fiecare nuanţa lor educativă din punct de vedere ideologic şi organizatoric şi se conduceau propriu pe baza legăturilor ce aveau cu grupările lor respective din Palestina.

Astfel în ţară fiecare grupare avea câte un şef care la rândul său menţinea contactul cu gruparea respectivă din Palestina, iar în ţară avea legături cu executiva sionistă prin mine, şi cu şefii Hehaluţului Israel Laivandman şi Jacques Rosentzweig, aceşti doi erau şefii superiori ai tuturor grupărilor de tineret din ţară.

Referitor la activitatea desfăşurată pe linie de spionaj, ştiu că şefii grupărilor respective lucrau informativ fără să se ştie unul cu altul.

https://biblioteca-digitala.ro

Informaţiile le transmiteau la Istanbul direct prin curierii lor. În ceea ce priveşte legăturile pe linie de spionaj în ţară şi modul de a colecta informaţii ştiu că ei culegeau informaţii prin haluţimii grupărilor respective din întreaga ţară, prin trimiterea în provincie de instructori ai grupărilor respective care aveau misiunea de a culege şi informaţii, de asemenea, şi prin deplasările conducătorilor de grupări din provincie la Bucureşti.

Printre şefii de haluţimi care activau pe linie informativă cunosc pe următorii: Hertzig I. (Hanoar-Haţioni), Iancu Scarlat (Dror), Ghitler Moshe (Haşomer-Haţair) Zilberfarb (Mizrahi) Sunea şi Tenenbaum (Gordon).

Aceştia toţi aveau legături şi cu Jacques Rosentzweig şi Laiwandman Israel cărora le predau şi lor informaţiile pe care i le ceream eu, de asemenea, şi eu am avut legături directe cu Hertig I. pe linie informativă, în afară de Sunea şi Tenenbaum care făceau operaţiunea de legătură între mine şi curierii din Istanbul.

Mai ştiu că ei se ocupă şi cu diverse chestiuni subversive şi anume: treceri frauduloase de frontieră, emigrări fără paşapoarte şi diferite acţiuni de scoatere din lagăre a colegilor lor.

În anul 1942 au fost arestaţi mai mulţi tineri din gruparea „Haşomer Haţair", fiind învinuiţi de activitate subversivă şi condamnaţi trei din ei la moarte fiind şi executaţi, iar restul între 10 şi 25 de ani închisoare.

Ce activitate subversivă au desfăşurat aceşti tineri?

Ei au fost acuzaţi de comunism întrucât s-au găsit sau se pretindea că s-au găsit la ei cărţi comuniste. La acest proces am depus şi eu ca martor.

Ce atitudine ai avut dumneata în calitate de martor şi preşedinte al Executivei Sioniste în procesul acestor tineri?

Atitudinea mea în acest proces a fost acea de a convinge tribunalul că activitatea tinerilor din boxă nu a fost comunistă ci sionistă, ei pregătindu-se pentru plecare în Palestina ca sionişti. Ca argumente am arătat toată teoria sionistă, cu tot caracterul ei naţionalist, care este în contrazicere cu ideologia comunistă, cu care noi sioniştii nu avem nimic de a face fiind vorba de două ideologii complet diferite.

Cine poate să dovedească cele declarate de dumneata mai sus?

Pot să dovedească avocaţii care au apărat copii şi pe care eu nu ştiu cum îi cheamă. Procurorul respectiv era un magistrat civil concentrat care şi el poate să dovedească atitudinea mea la proces, precum şi dosarul de Justiţie a celor inculpaţi.

În ziua de 19 ai arătat că în procesul din 1944 ai fost scos de sub urmărire şi acuzare cu ajutorul delegaţilor Crucii Roşii Internaţionale Kolb, Steiger şi De Weck, ministrul Elveţiei care erau compromişi şi ei dacă vorbeai în cadrul cercetărilor. Arată în ce măsură au fost aceştia compromişi în cadrul activităţii desfăşurată de dumneata şi Fischer?

Von Steiger şi Kolb mi-au furnizat informaţii mie şi lui Fischer Wilhelm tot timpul cât au fost delegaţi ai Crucii Roşii Internaţionale, adică până în anul 1945 când Kolb a plecat din ţară şi von Steiger a devenit o persoană particulară numai fiind delegat al Crucii Roşii, şi cu care nu am avut legături până în anul 1948 când i-am dat suma de lei 5.000 ca ajutor deoarece nu avea cu ce trăi.

De Weck era implicit compromis, dacă s-ar fi dovedit complicitatea Crucii Roşii Internaţionale pe linia informativă în folosul spionajului american.

Ce legătură avea Crucea Roşie Internaţională cu De Weck?

https://biblioteca-digitala.ro

Crucea Roşie Internaţională se afla sub ocrotirea diplomatică a Legaţiei Elveţiei, iar delegaţii Crucii Roşii aveau legături intime cu De Weck, Fischer Wilhelm mi-a spus cu diferite ocazii că De Weck cunoaşte întreaga activitate desfăşurată de el, în complicitate cu Kolb şi Von Steiger.

Arată ce altă activitate aţi desfăşurat în complicitate cu delegaţii Crucii Roşii Internaţionale?

Mai ştiu că Fischer Wilhelm primea bani de la Joint prin intermediul Crucii Roşii Internaţionale, care efectua transferuri de valută străină a diferitelor persoane din ţară. Trimitea bani daţi de Fischer în Transnistria prin oamenii lor de încredere.

Arată de unde ştii că se făceau transferurile de bani prin Crucea Roşie Internaţională şi cum se făceau aceste transferuri?

Fischer mi-a spus că diverse persoane din ţară puneau sume de bani la Crucea Roşie Internaţională pe numele său şi comunica Jointului la Geneva să facă plata în străinătate, banii întrebuinţându-i el pentru activitatea lui pe linie de spionaj şi pentru ajutorarea evreilor.

De asemenea, Fischer mi-a mai spus că atunci când nu putea trimite rapoartele cu caracter de spionaj prin Welti, curierul său elveţian, le trimitea prin Crucea Roşie Internaţională.

Arăţi mai sus că Jointul făcea transferuri de valută în ţară prin Fischer. Arată ce instituţie este Jointul şi ce activitate a desfăşurat în ţară în timpul războiului?

Jointul este o instituţie evreiască americană creată de marii financiari evrei încă cu zeci de ani în urmă, cu sediul actual în America, în timpul războiului avea un birou la Geneva reprezentant de Sali Mayer, un evreu bogat din Elveţia. În România, reprezentant al Jointului înainte de război a fost Filderman şi în timpul războiului a fost Fischer Wilhelm, şi avea ca scop în timp de pace ajutorarea evreilor declasaţi şi săraciţi. În timpul războiului antisovietic Jointul s-a ocupat cu ajutorul evreilor deportaţi în Transnistria şi a desfăşurată o largă activitate financiară în colaborare cu Congresul Mondial Evreiesc susţinând activitatea de spionaj pe care o desfăşoară Filderman şi Fischer Wilhelm în ţară.

Jointul lucra ilegal, servindu-se de Crucea Roşie Internaţională care era o instituţie legală, pentru a putea să-şi desfăşoare nestingherit activitatea sa.

Arată cum a susţinut Jointul activitatea de spionaj în colaborare cu congresul Mondial Evreiesc?

Jointul prin Fischer Wilhelm a finanţat organizaţiile haluţiene din ţară care activau pe linie de spionaj. A finanţat organizaţia Tarbut de cultură ebraică, a sprijinit emigrările şi o serie de acţiuni duse de organizaţia sionistă.

(ss) Mişu Benvenisti

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

21 mai 1952

Mai ai ceva de adăugat cu privire la faptele comise în timpul războiului antisovietic de d-ta şi de ceilalţi colaboratori?

Fischer Wilhelm fiind reprezentant al Jointului în România efectua transferuri de valută străină a diferitelor persoane din ţară în felul următor. Diverse persoane din ţară depuneau sume de bani la Crucea Roşie Internaţională, pe numele lui Wilhelm Fischer, acesta îşi însuşea banii, întrebuinţându-i pentru activitatea pe linie de spionaj şi pentru finanţarea organizaţiei sioniste, iar depunătorilor li se plătea în străinătate de către Joint care este o instituţie evreiască americană creată de mari financiari evrei, cu sediul în America. În timpul războiului avea un birou la Geneva reprezentant de Saly Mayer un evreu bogat din Elveţia. În România, reprezentant al Jointului înainte de război a fost dr. Filderman, iar în timpul războiului Wilhelm Fischer. Jointul lucra ilegal servindu-se de Crucea Roşie Internaţională, care era o instituţie legală, pentru a putea să-şi desfăşoare nestingherit activitatea sa, finanţând organizaţiile haluţiene din ţară, care activau pe linie de spionaj, a sprijinit emigrările şi o serie de acţiuni duse de organizaţiile sioniste.

Fischer mi-a mai spus că atunci când nu putea trimite rapoartele pe linie de spionaj prin Welti curierul C.M.E., le trimitea prin Crucea Roşie Internaţională, prin delegaţii ei Kolb şi von Steiger şi cu sprijinul lui De Weck, Ministrul Elveţiei. În anul 1942, Siguranţa la ordinele gestapoului german au judecat un grup de tineri din gruparea „Haşomer Haţair" învinuiţi că s-ar fi găsit la ei material doctrinar comunist şi au fost condamnaţi numai pentru acest fapt, pe trei la moarte şi restul între 10-25 de ani închisoare. La acest proces eu am depus ca martor arătând că ei sunt sionişti şi că toată teoria noastră sionistă este în contrazicere cu ideologia comunistă şi că noi sioniştii nu avem nimic de a face cu comuniştii fiind vorba de două ideologii complet diferite. Deşi argumentele mele erau în tonul fasciştilor n-am reuşit să-i salvez pe acei tineri.

La începutul anului 1944 fiind arestat împreună cu Fischer Wilhelm şi alţi maturi şi tineri sionişti. Eu şi Fischer Wilhelm în timpul anchetei n-am fost cercetaţi, şi după 4-5 săptămâni am fost eliberaţi de Mihai Antonescu la intervenţia făcută de Ministrul Elveţiei, de Weck şi delegaţii Crucii Roşii Internaţionale, care aveau tot interesul pentru a nu fi compromişi având legături directe pe linie de spionaj cu Fischer Wilhelm. În timpul cât am fost reţinut, comisarul anchetator mi-a dat posibilitatea să merg din când în când acasă, pentru a-mi rezolva chestiunile mele personale. Menţionez că în cadrul activităţii de spionaj biroul din Istanbul mi-a pus la dispoziţie o sumă importantă de bani, sub formă de carnete de depunere la Banca de Credit cu scopul de a-i întrebuinţa pentru anchetă, procese etc. O parte din această sumă a fost scoasă de la Bancă de către Suzana Mărculescu, azi soţia mea şi conform indicaţiilor mele i-a predat lui Mella Iancu şi lui Litman Iacov, care şi ei la rândul lor au plătit comisarului anchetator şi au făcut intervenţii pentru uşurarea regimului pe timpul cât am fost reţinut.

După ce am fost eliberat, în aprilie 1944, am fost audiat în calitate de martor la procesul haluţimilor, în care şi eu fusesem implicat până la punerea mea în libertate.

(ss) Mişu Benvenisti

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

21 mai 1952

În 20 mai a.c. ai arătat că Fischer Wilhelm avea legături cu o serie de persoane, care depuneau bani la Crucea Roşie Internaţională pentru a fi transferaţi în străinătate. Pe cine cunoşti care au depus bani la Crucea Roşie Internaţională?

Nu cunosc pe nimeni deoarece Fischer nu mi-a spus şi nici eu nu m-am interesat de acest capitol.

Cunoşti persoane care ştiau în mod concret activitatea desfăşurată de Fischer şi Filderman prin Crucea Roşie Internaţională?

Da, eu ştiu în mod precis că a cunoscut activitatea lui Fischer, pe linie informativă, a transferurilor de bani şi a colaborării în general cu Crucea Roşie Internaţională, pe Mella Iancu cu care am discutat chestiunile arătate mai sus.

Mai ai ceva de adăugat cu privire la faptele comise de d-ta în timpul războiului antisovietic?

Nu mai am nimic de adăugat.

Cunoşti persoane care au comis fapte asemănătoare în afara celor declarate?

Nu mai cunosc alte persoane care ar fi comise fapte pe timpul războiului antisovietic în afara celor declarate.

Care a fost atitudinea d-tale faţă de hitlerism şi regimul antonescian?

În fond nu am fost de acord cu politica lui Hitler şi a lui Antonescu însă mi s-a impus de către forurile superioare ale Agenţiei Evreieşti să colaborez cu guvernul Antonescu pentru a putea menţine posibilităţile de emigrare şi a salva cadrele sioniste, în vederea folosirii lor şi pe linia de spionaj.

De asemenea şi influenţa exercitată asupra mea de către dr. Filderman, m-au dus la faptele pe care le-am comis, contribuind la susţinerea războiului antisovietic.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal de interogatoriu

22 mai 1952

În procesul-verbal din 19 mai a.c., arăţi că în martie 1944 ai fost eliberat din închisoare. De la această dată şi până la 23 august 1944, ai mai depus activitate pe linie de spionaj?

Nu, deoarece cu Istanbulul avea legături directe, A.L. Zissu şi Jean Cohen în această perioadă, iar pe linia Congresului fusesem descoperiţi prin trădarea curierului elveţian Welti ceea ce a dus şi la arestarea noastră, iar pe de altă parte eram şi supravegheaţi.

Când şi în ce împrejurări ţi-ai reînceput activitatea de spionaj?

https://biblioteca-digitala.ro

Pe la sfârşitul anului 1944, Fischer Wilhelm a plecat în Elveţia, pentru a preda o dare de seamă, referitoare la activitatea sa din timpul războiului privind şi chestiunile financiare pe linia Jointului. La sfârşitul lunii decembrie 1944, Fischer Wilhelm s-a întors din Elveţia şi la o săptămână după înapoierea sa m-am întâlnit cu el în casa sa. Cu această ocazie am discutat chestiuni cu privire la vizita pe care a făcut-o în Elveţia şi chestiuni cu privire la situaţia politică din ţară comentând faptul că ar fi fost bine dacă România ar fi fost ocupată şi de trupele anglo-americane şi că această chestiune Fischer Wilhelm mi-a spus că a discutat-o cu Rigner, secretarul Biroului european al C.M.E. şi cu Sali Mayer.

Referitor la aceasta Fischer Wilhelm, mi-a spus că englezii şi americanii nu vor lăsa să-şi piardă influenţa politică şi economică din România, şi vor lupta pentru menţinerea şi susţinerea influenţei lor în această ţară, şi că conducătorii superiori ai C.M.E. au hotărât să sprijine politica cercurilor anglo-americane.

Apoi mi-a spus că are misiunea de a înfiinţa o secţiune legală a C.M.E. în România care va lucra oficial pentru rezolvarea diverselor probleme evreieşti. În acelaşi timp, Fischer mi-a spus că Rigner i-a cerut lui Filderman să continue activitatea de spionaj şi pe mai departe folosind colaboratori în această direcţie şi dintre persoanele considerente de încredere din cadrul secţiunii C.M.E. care va lua fiinţă.

După această discuţie, Fischer Wilhelm m-a rugat să-mi continui activitatea informativă şi să-l vizitez acasă atunci voi avea informaţii.

Ai acceptat să-i furnizezi informaţii în noua situaţie lui Fischer Wilhelm?

Da, am acceptat fiind orbit de disciplină faţă de conducătorii iudaismului mondial în care ne pusesem speranţele şi nădejdile noastre de mic copil, în cei treizeci de ani de educaţie şi influenţă sionistă care au făcut din mine ca şi din orice conducător sionist oameni care se considerau numai în treacăt în această ţară. Orbiţi de propaganda conducătorilor sionişti din afară după care singurul fir călăuzitor pentru noi trebuie să fie crearea unui stat evreiesc sub a cărei vrajă am acceptat ordinul conducătorilor mondiali de a activa în folosul ideilor lor imperialiste anglo-americane, fiind dus astfel pe calea de a comite acte criminale împotriva statului român şi a poporului muncitor.

Arată ce instrucţiuni ai primit cu privire la colaborarea pe linie de spionaj cu Fischer cu această ocazie?

Fischer mi-a cerut să-i furnizez informaţii din domeniul militar, economic, politic, social şi despre starea de spirit a populaţiei faţă de toate evenimentele zilei, mi-a recomandat să folosesc în acest scop sectorul tineretului haluţian prin Laiwandman cu care ştia că am lucrat în timpul războiului, mi-a recomandat, de asemenea, să ţin contactul cu dr. Filderman şi cu dr. Şafran, cu care el deja vorbise şi cu care şi el va ţine contactul pentru a discuta cu ei diversele evenimente la ordinea zilei, analizând împreună starea de spirit a populaţiei în vederea informării lui exacte, cu privire la toate evenimentele din ţară. Cu ocazia aceasta mi-a repetat să nu-mi fac notiţe despre informaţiile pe care le voi avea întrucât acum este şi mai periculos ca în timpul războiului, iar informaţiile să i le dau personal la el acasă unde îl pot găsi în orice zi până la 10 dimineaţa. Mi-a mai recomandat să fiu precaut, nevorbind cu nimeni despre această activitate în afară de cei cu care voi lucra direct.

Cum ţi-ai organizat activitatea proprie?

Am reluat contactul cu Laiwandman la scurt timp după ce Fischer mi-a dat misiunea mai sus-arătată, şi i-am arătat în casa mea că, conform dispoziţiilor primite din afară trebuie să continue activitatea informativă şi că în consecinţă el va furniza informaţii din domeniul militar, economic şi politic cu ajutorul conducătorilor de haluţimi din întreaga ţară. Tot cu

https://biblioteca-digitala.ro

această ocazie am stabilit ca informaţiile să mi le aducă în mod verbal în fiecare vineri seara la Sinagoga „Templul Coral". În ce priveşte pe Filderman şi dr. Şafran, în mod normal, eu personal mă deplasam la ei acasă când trebuia să analizăm vreo chestiune la ordinea zilei.

În afară de aceste legături, foloseam în orb ca şi în timpul războiului relaţiile mele sioniste. În acelaşi timp, tot la sfârşitul anului 1944 a venit în ţară Moshe Averbuch ca delegat al Agenţiei Evreieşti din Palestina şi care în timpul războiului a făcut parte din biroul „Agenţiei Evreieşti din Istanbul". La scurt timp după venirea lui în ţară m-am întâlnit cu el în casa sa cu care ocazie am discutat chestiuni în legătură cu activitatea de spionaj şi cu restul activităţii din timpul războiului pe care eu şi Zissu am desfăşurat-o.

La această întâlnire, după ce am discutat chestiunile de mai sus, Averbuch mi-a spus că a venit în ţară cu misiunea de a organiza emigrări masive de evrei, precum şi de a conduce şi pe mai departe centrul de spionaj din ţară organizat încă din timpul războiului şi că va lucra cu sprijinul şlihimilor paraşutaţi în timpul războiului precum şi cu cei ce sunt în ţară, veniţi după război. Mi-a mai spus că din rândul sioniştilor din ţară va folosi pe acei care a lucrat în timpul războiului adică pe Zissu, Jean Cohen, haluţimi, Laiwandman, cerându-mi şi mie să colaborez mai departe cu el.

În urma celor spuse de Averbuch, eu i-am spus că se mai duce o activitate similară pe linia C.M.E. prin Fischer Wilhelm şi că deja eu am fost recrutat de el în acest sens.

Averbuch mi-a răspuns că activitatea pe linie C.M.E. nu o poate împiedica pe cealaltă, că în consecinţă el îşi va duce activitatea proprie conform dispoziţiilor expuse pe care le are de la Agenţia Evreiască. Apoi mi-a spus că informaţiile pe care i le voi da lui Fischer să i le dau şi lui.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal de interogatoriu

23 mai 1952

Arată în continuare ce colaboratori ai avut în cadrul acestei instituţii?

În cadrul Partidului Evreiesc am avut ca preşedinte pe A.L. Zissu, iar în Comitet pe Jean Cohen, Kiva Orenstein, ing. Iakerkaner, Fischer Wilhelm, avocat Ebercohn, avocatul Tully Rosenthal, avocatul Kaner, avocatul Tumarkin, în cadrul Congresului Mondial Evreiesc a fost la început un prezidiu compus din A.L. Zissu, dr. Filderman, Fischer Wilhelm, preşedinte de onoare dr. Alex. Şafran, vicepreşedinte avocatul Schwefelberg, deputatul Manolescu, avocatul Rorlich şi eu, secretar general, Jean Cohen, director Moscovici Moritz, membrii Litman Iacov, avocatul Kaner, ing. Hirschfeld, Abraham Feler, Gregore, avocatul Tumarkin.

Care din aceste persoane au cunoscut legăturile d-tale pe linie de spionaj cu Agamy şi Fischer?

Am cunoscut legăturile mele pe linie de spionaj cu Agamy şi Fischer, Jean Cohen, A.L. Zissu, Filderman şi deputatul Manolescu.

Arată care din persoanele arătate în totalitatea lor avea legături de spionaj cu Agamy şi Fischer?

https://biblioteca-digitala.ro

Ştiu că, cu Agamy avea legături pe linie de spionaj A.L. Zissu, Jean Cohen, Filderman, Şafran, iar cu Fischer ştiu, de asemenea, în mod sigur că a avut legătură Filderman, Şafran şi cred că au avut legături şi cu Zissu, Jean Cohen şi Moscovici Moţi.

Cunoşti alte persoane care a avut legături pe linie de spionaj cu Agamy şi Fischer?

Mai cunosc pe Mella Iancu care avea legături pe linie de spionaj cu Agamy şi Fischer.

Arată când şi în ce împrejurări ai aflat despre relaţiile pe linie de spionaj între Agamy şi Zissu?

Cu ocazia primei mele întâlniri cu Agamy mi-a spus că lucrează cu vechile elemente din timpul războiului; Jean Cohen, Zissu, Filderman, Şafran, iar între timp Agamy mi-a spus că Zissu îi furnizează informaţii prin Klarman iar despre ceilalţi arătaţi mi-a spus că ţine contactul fără să-mi dea detalii.

Arată cum ai ţinut legătura cu Agamy în cursul anului 1945?

Pe Agamy l-am văzut în anul 1945, aproximativ de 2 ori pe lună şi de două ori în holl la Athenée Palace.

În cursul anului 1945 Agamy a părăsit ţara?

Ştiu că a fost de câteva ori în cursul anului 1945 în Palestina, la Paris şi în Elveţia. La cine şi în ce scop nu mi-a spus niciodată.

Arată dacă până la plecarea definitivă din ţară Agamy ţi-a spus cu ocazia călătoriilor în străinătate în ce scop le făcea cu cine a luat contact?

Agamy tot timpul cât a fost în ţară pleca şi venea deseori fără ca să-mi spună cu cine a luat contact. Ştiu că în cursul anului 1947 a plecat în Palestina şi s-a retras în cursul anului 1948 în calitate de diplomat al Legaţiei Israel. Niciodată nu mi-a spus cu cine a luat contact în străinătate cu ocazia călătoriilor sale.

Dar Fischer până la plecarea sa definitivă din ţară a părăsit ţara între timp?

Da, Fischer a părăsit ţara în cursul anului 1946 la Paris unde a stat peste 6 luni de zile, în acest timp a fost şi în Elveţia, s-a reîntors în ţară la începutul anului 1947 şi în vara anului 1947 a plecat definitiv din ţară.

Dar d-ta ai plecat din ţară până la data arestării?

Da, în vara anului 1946 la Paris. În decembrie 1946 am fost la Basel, la Congresul Sionist, în vara lui 1947, la Zürich şi în vara lui 1948 la Montreux.

Care din ceilalţi conducători sionişti au părăsit ţara până la arestarea d-tale?

Au mai părăsit ţara până la arestarea mea conducătorii sionişti: dr. Şafran care a fost la Paris în 1946, în 1947 tot el a fost în America şi Elveţia, avocatul Schwefelberg, care a fost la Paris în 1946, Mella Iancu a fost în Elveţia în 1944, au mai fost în 1946 la Basel, Dan Ieşeanu, Laiwandman, Leon Itzkar, dr. Löwenstein, avocatul Kaner, Tully Rosenthal cred că ing. Dascălu, Esselsohn, Tumarkin.

Cunoşti şi alte persoane care au fost în străinătate?

Ştiu că au mai fost în străinătate în 1946 la Paris, pictorul Maxy, Poldi Filderman, iar în 1948, la Montreux, doctor M. Rosen, Şef Rabin, Bercu Feldman, Paul Iscovici, avocatul Israel Bacalu, Iosif Bercu, Şerban Leibovici, Roja, prof. universitar la Cluj.

(ss) Mişu Benvenisti

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

24 mai 1952

În procesul verbal dat anterior ai declarat că la sfârşitul anului 1944, Averbuch (Agamy) sosind în Ţară ţi-a propus să-i furnizezi informaţii. Arată dacă d-ta ai acceptat aceasta?

Da, am acceptat întrucât Averbuch mi-a spus că activitatea desfăşurată prin Willhelm Fischer nu va împiedica să-şi ducă la îndeplinire misiunea sa. În plus Averbuch mi-a spus că Agenţia Evreiască, a lucrat tot timpul războiului pe linie de spionaj în folosul „Inteligence Service-ului" şi că are mandatul de a desfăşura aceeaşi activitate şi că a venit personal în ţară să conducă reţeaua de spionaj tocmai din cauza greutăţilor analizate, spunându-mi că în timpul războiului a fost mult mai uşor de a activa în România însă în noua epocă vom avea de a face şi cu sovietici care sunt mai vigilenţi în astfel de chestiuni noi, trebuie să lucrăm cu băgare de seamă, camuflând faţă de organele de siguranţă activitatea noastră, prin exemplul său, care a venit din punct de vedere oficial, în calitate de corespondent al unui ziar străin şi cu mandat din partea Agenţiei Evreieşti, de a organiza emigrările în mod oficial în colaborare cu guvernul şi că în calitatea aceasta el va putea primi în casa sa toate legăturile pe care le-a avut în timpul războiului şi cu care va ţine contactul.

Am stabilit apoi cu Averbuch să-i furnizez informaţii: politice, economice şi militare ţinând legătura personal cu el, în casa sa în cursul dimineţii când am nevoie de el.

Atunci d-ta înseamnă că te-ai angajat să furnizezi informaţii pe două linii, pe departe lui Wilhelm Fischer, care lucra pentru americani, iar pe de altă parte lui Agamy, care ţi-a arătat că lucrează pentru englezi. Arată d-ta pe ce bază ţi-ai luat acest angajament?

Da, m-am angajat să le furnizez informaţii lui Fischer Wilhelm şi lui Averbuch (Agamy), bazat pe faptul că după 23 august 1944, am menţinut relaţiile cu Israel Laiwandman şi cu o parte din agentura pe care am exploatat-o în orb în timpul războiului pe linie de spionaj, iar pe de altă parte m-am bazat pe relaţiile mele sioniste, reluând activitatea politică, mi-am luat locul de vicepreşedinte al Partidului Evreiesc din România, puţin mai târziu conform înţelegerii cu Wilhelm Fischer, am devenit vicepreşedinte în cadrul secţiunii române a Congresului Mondial Evreiesc, calitate ce am deţinut-o până la arestarea mea.

Între timp am fost reales şi ca preşedinte al Executivei Sioniste unde am funcţionat de la 1 mai 1946 până în iunie 1948.

Ancheta îşi cere să arăţi până când ai furnizat informaţii lui Wilhelm Fischer şi Averbuch şi ce informaţii ai furnizat?

Am furnizat informaţii politice, economice şi militare, lui Wilhelm Fischer şi Averbuch (Agamy) până la plecarea lor din ţară. Fischer a plecat din ţară în vara anului 1947, iar Agamy în toamna anului 1949. În această perioadă am transmis următoarele informaţii:

- date despre trupele militare, a diviziilor „Tudor Vladimirescu" şi „Horia Cloşca şi Crişan", care au trecut prin Bucureşti, spre frontul de Apus. Informaţie culeasă de mine personal la faţa locului;

https://biblioteca-digitala.ro

- date despre situaţia economică grea a populaţiei din Moldova. Informaţie culeasă de la Israel Laiwandman;

- date cu privire la angajarea cetăţenilor evrei în cadrele poliţiei. Informaţie culeasă de la dr. Filderman Willy;

- date despre unele conflicte din fabricile şi uzinele din Bucureşti, între muncitorii de stânga şi elementele instigate de naţional-ţărănişti, împotriva P.C.R.-ului şi a sindicatelor. Informaţie culeasă de la deputatul Manolescu (decedat);

- date asupra incidentului între jandarmii fostului ministru Aldea şi ţăranii dintr-o comună din jurul Bucureştiului. Informaţie avută de la dr. Filderman;

- date referitoare la acţiunile Apărării Patriotice pentru ajutorarea frontului. Informaţie culeasă de mine în şedinţele Apărării Patriotice;

- date despre demonstraţiile de stradă împotriva guvernului Rădescu şi a ministrului Aldea, precum şi luptele de stradă între partidele istorice şi forţele democratice, care au avut loc în diferite oraşe;

- despre acţiunile personale a lui Maniu împotriva forţelor democratice. Informaţie avută de la dr. Filderman, care era în relaţii bune cu Maniu;

- despre răsturnarea guvernului Rădescu şi ajutorul dat de dl. Vîşinschi, în această direcţie, prin venirea sa în ţară. Informaţie culeasă de la dr. Filderman şi Şafran;

- date despre deblocările ce se făceau în rândul magistraţilor şi epurările din rândul avocaţilor din Baroul de Ilfov. Informaţie culeasă din constatări proprii;

- acţiunile duse în Tribunal împotriva reformelor din barou, de către elementele reacţionare din rândul avocaţilor;

- date privitoare la rezolvarea problemei locuinţelor evreieşti prin întârzierea legii. Informaţie culeasă din discuţia cu Pătrăşcanu;

- starea de spirit a populaţiei evreieşti, faţă de curentul de emigrare întreţinut de sionişti;

- datele legii reformei agrare din 23 martie 1945 şi cum s-a aplicat în practică. Informaţie culeasă din discuţiile cu mai mulţi şi în mod special de la Filderman;

- despre atitudinea lui Maniu în legătură cu demersurile făcute de reprezentanţii comisiei aliate, de a introduce în guvern câte un reprezentant al partidelor istorice. Informaţie culeasă de la Filderman;

- starea de spirit a evreilor din Moldova, faţă de faptul că se tergiversează, procesul criminalilor de război în legătură cu masacrul de la Iaşi. Informaţie culeasă de la Laiwandan;

- conflictele care existau între comunişti şi social democraţi. Informaţie culeasă de la dr. Filderman;

- informaţiile de mai sus le-am transmis, până la începutul anului 1946. În cursul anului 1946 am transmis următoarele:

- date despre activitatea Comitetului Democrat Evreiesc şi starea de spirit a populaţiei cu privire la crearea C.D.E.-ului. Informaţie culeasă de la: Laiwandman, Filderman, Chiriţă Abramovici şi alţii;

- despre conflictele ce existau în rândul P.S.D.-ului între cele două fracţiuni: Titel Petrescu şi Lotar Rădăceanu. Informaţie culeasă de la avocatul Manolescu;

- despre atitudinea lui Maniu şi Brătianu şi discuţiile dintre ei faţă de colaborarea lui Tătărăscu cu guvernul. Informaţie culeasă de la Filderman;

- despre activitatea parlamentului şi frământările ce erau între deputaţi. Informaţie de la deputatul Manolescu;

https://biblioteca-digitala.ro

- date despre salariile funcţionarilor şi muncitorilor în general. Informaţie primită de la Laiwandman;

- despre sabotajele făcute de chiaburi la sate în general. Informaţie de la deputatul Manolescu;

- date despre deblocarea ofiţerilor activi. Informaţie culeasă de la Manolescu în cursul anului 1947.

Tot în anul 1947 am mai dat următoarele informaţii;

- despre situaţia locuinţelor în Bucureşti. Informaţie avută de la Manolescu;

- despre schimbările ce s-au făcut în Justiţie. Informaţie avută din constatări proprii, precum şi alte informaţii;

- în cursul anului 1948 îmi aduc aminte că am transmis următoarele informaţii;

- date despre noul sistem de recrutări în armată. Informaţie culeasă de la Laiwandman;

- date cu privire la întreţinerea armatei şi alocarea de fonduri speciale pentru echipare. Informaţie culeasă de la Manolescu;

- despre psihoza de război ce exista în rândurile populaţiei. Informaţie de la Manolescu;

- despre măsurile ce s-au luat la graniţa cu Iugoslavia faţă de trădarea lui Tito şi starea de spirit a populaţiei din Timişoara în legătură cu aceasta. Informaţie culeasă de la avocatul Iancu Leiba;

- date referitoare la naţionalizarea fabricilor. Informaţie culeasă de la Iancu Leiba (plecat);

- despre lipsa unor materii prime în industrie;

- despre lipsa de mărfuri textile de pe piaţă. Ambele informaţii culese de la A.L. Zissu;

- date cu privire la instruirea şi educarea armatei. Informaţie culeasă de la Manolescu;

- despre planul C.D.E.-ului, pregătit pentru combaterea mişcării sioniste. Informaţia culeasă de la Manolescu;

- despre mersul cercetărilor în afacerea fondurilor sioniste.

În cursul anului 1949, îmi aduc aminte că am dat lui Agamy următoarele informaţii:

- date în legătură cu reforma Justiţiei şi a aparatului judecătoresc şi cum s-a pus în practică această reformă, legea asesorilor populari;

- despre unele sabotaje şi evaziune fiscală făcute de unii negustori. Informaţie avută din constatări proprii;

- date în legătură cu comerţul particular şi de stat. Informaţie avută de la Laiwandman;

- despre comasarea tuturor societăţilor de asigurare. Informaţie avută de la avocatul Schwefelberg;

- despre funcţionarea oficiului de plasare. Informaţie avută de la Mundi Rosenbaum;

- despre reforma învăţământului. Informaţie de la Laiwandman;

- despre rezultatul agenţiei sioniste cu privire la emigrări şi asaltarea zilnică a unui număr mare de evrei, a Direcţiei Paşapoartelor pentru rezolvarea cererilor de plecare. Informaţie din constatări proprii şi din activitatea mea; despre lipsurile de alimente de pe piaţă. Informaţie culeasă din constatări proprii;

- date în legătură cu exproprierea celor ce au rămas cu 50 ha. pământ. Informaţie culeasă de la Iancu Leiba;

https://biblioteca-digitala.ro

- date în legătură cu concediile de odihnă a salariaţilor din întreprinderi. Informaţia de la Iancu Leiba;

- despre situaţia evreilor încadraţi în producţie, care au făcut cereri pentru emigrări. Informaţie culeasă de la Iancu Leiba şi Laiwandman;

- starea de spirit a populaţiei privind evenimentele politice, economice şi frământările sociale în fiecare epocă şi alte informaţii.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

24 mai 1952

Am arătat în declaraţiile anterioare despre cele ce ştiu în legătură cu activitatea de spionaj a lui Jean Cohen. Repet acuma această chestiune, începând prin a arăta că după înapoierea lui Samy Singer din Elveţia, de la conferinţa de constituire a Congresului Mondial Evreiesc, el mi-a spus despre activitatea informativă pe care urmează să o ducă în slujba Congresului Mondial Evreiesc. Printre persoanele recrutate de el, Singer mi-a spus că este şi Jean Cohen. Acest fapt mi-a fost confirmat şi de Jean Cohen la o discuţie pe care am avut-o cu el în Tribunal pe timpul acela, adică pe la începutul anului 1937. Cu această ocazie Jean Cohen mi-a arătat aprobarea lui faţă de iniţiativa Congresului Mondial Evreiesc de a face o acţiune informativă şi, de asemenea, a lăudat hotărârea lui Samy Singer de a se ocupa de această chestiune.

În acelaşi timp el mi-a confirmat că a acceptat cu plăcere de a furniza informaţii lui Samy Singer.

În ceea ce priveşte activitatea din timpul războiului am mai arătat că Jean Cohen a lucrat pentru înlocuirea executivei condusă de mine printr-o nouă Executivă condusă de A.L. Zissu.

Cu ajutorul lui Enzer şi Geiger care aveau contact cu Biroul Agenţiei Evreieşti din Istanbul, Jean Cohen a reuşit să convingă Biroul Organizaţiei Evreieşti din Istanbul că în situaţia din momentul acela adică în vara anului 1943 singurul om care putea face faţă situaţiei era A.L. Zissu.

După ce Zissu a fost împuternicit de Agenţia Evreiască să se ocupe de interesele sioniste din România, ştiu că Jean Cohen a fost cel mai intim colaborator al lui A.L. Zissu. Ştiu că Cohen Jean şi cu A.L. Zissu au lucrat pentru Agenţia Evreiască atât pe linia emigrărilor cât şi pe linia de spionaj. Acest lucru îl ştiu atât de la Agamy care mi l-a spus când a venit în ţară, cât şi de la Barlas.

De asemenea, îl ştiu chiar din declaraţiile personale ale lui Jean Cohen şi A.L. Zissu.

În discuţiile avute cu aceştia imediat după 23 august 1944, ei mi-au confirmat că după primirea demisiei mele din 1943, ei au lucrat pe linie de spionaj mai departe a Biroului Agenţiei Evreieşti, au precizat chiar că nu trebuie să fiu supărat pentru intrigile ce ei le-au făcut în vederea înlocuirii mele, căci ca soldat disciplinat al mişcării trebuie să înţeleg că eu nu aş fi putut să fac ceea ce ei au reuşit să realizeze atât pe linia emigrărilor cât şi pe linia spionajului. Ei au insistat asupra acţiuni pe care au avut-o în legătură cu şlihimii paraşutaţi din timpul războiului de către englezi, confirmând faptul că ei s-au

https://biblioteca-digitala.ro

ocupat de primirea, de cazarea şi activitatea lor de spionaj. De asemenea, au insistat asupra faptului că nu aş fi putut obţine nici pe linia emigrărilor ceea ce ei au reuşit să obţină de la Mihai Antonescu adică dreptul de existenţă a unui „Oficiu de emigrare" legal şi oficial, sub conducerea lui A.L. Zissu.

După plecarea lui Singer din ţară şi preluarea activităţii lui informative de către Fischer, Jean Cohen a continuat să-i dea informaţii lui Fischer, tot astfel după cum am făcut şi eu, ceea ce, de asemenea, Jean Cohen mi-a confirmat cu ocazia reluării raporturilor noastre după 23 august 1944. Această confirmare mi-a făcut-o la sediul Partidului evreiesc din b-dul fost Ferdinand imediat după 23 august într-o întrevedere explicativă pe care am avut-o pe la începutul lunii septembrie 1944 şi în care, reluând raporturile noastre rupte în timpul războiului am discutat despre problemele mai importante întâmplate în timpul războiului.

Astfel el mi-a spus cu ocazia această că: a lucrat cu Singer până la plecarea sa din ţară, întrucât aşa i-am arătat încă din 1937, la înapoierea lui Singer din Elveţia am considerat ca foarte utilă iniţiativă Congresului şi ca foarte lăudabilă atitudinea lui Singer care şi-a preluat această sarcină de transmitere a informaţiilor. La plecarea sa din ţară, Singer mi-a mulţumit pentru activitatea mea şi m-a rugat să continui să colaborez cu Fischer care va primi din partea Congresului Mondial Evreiesc calitatea de împuternicit al Congresului în locul său.

Jean Cohen mi-a arătat mai departe că deşi relaţiile sale nu au fost totdeauna bune cu Fischer, totuşi el a acceptat să colaboreze cu el pe linia informativă, întrucât ştia că nu-i face lui Fischer un serviciu personal, ci că sunt amândoi în serviciu comandant.

De atunci nu am mai avut alte discuţii cu Jean Cohen asupra aceloraşi probleme.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal de interogatoriu

26 mai 1952

Ce alte informaţii i-ai dat lui Agamy în octombrie 1945?

Date despre starea de spirit a populaţiei evreieşti din Ardealul de Nord faţă de organizaţiile comitetelor democrate nou create. Informaţie culeasă de la Ignat Weiss.

Starea de spirit a evreilor din Moldova faţă de faptul că se tergiversează procesul criminalilor de război în legătură cu masacrul de la Iaşi. Informaţie culeasă de la Laiwandman.

După ce i-am dat aceste informaţii, l-am văzut în cursul lunii noiembrie tot la Athnée Palace.

Cum l-ai întâlnit întâmplător?

Nu, am fost acasă la el ca de obicei, căci Ricu Lupescu mi-a spus că Agamy este la Athenée Palace. Mergând la Athenée Palace l-am găsit pe Agamy în hol împreună cu doi instructori sionişti palestinieni, Baruh şi Dan, din această cauză nu am putut să-i predau informaţiile culese, discutând cu el chestiuni referitoare la rugămintea ce mi-o făcuse dr. Şafran de a-l întreba pe Agamy care este stadiul exact al tratativelor cu guvernul cu privire

https://biblioteca-digitala.ro

la emigrarea pentru că el trebuie să dea răspuns cercurilor sale care doresc să plece în Palestina. După ce Agamy m-a informat despre acest lucru mi-a spus să vin la el acasă într-una din zilele următoare ceea ce am şi făcut dându-i informaţiile culese.

Ce informaţii i-ai dat cu această ocazie?

I-am dat date despre: conflictele ce existau între comunişti şi social democraţi. Informaţie culeasă de la dr. Filderman.

Starea de spirit generală a populaţiei evreieşti cu privire la emigrări şi am discutat şi comentat măsurile şi situaţia generală politică care ducea la concluzia că în România se merge spre comunizare. Apoi mi-a spus că pleacă la Braşov în recreaţie.

De la această dată l-am întâlnit în cursul lunii ianuarie 1946 acasă la el.

Arată cu ce ocazie l-ai întâlnit şi cine mai era de faţă?

L-am întâlnit conform înţelegerii noastre de ai transmite informaţii şi l-am găsit acasă şi pe Ricu Lupescu care devenise secretarul său, între timp.

Ce informaţii i-ai dat de data aceasta?

I-am dat informaţii despre situaţia grea materială a populaţiei din Moldova în urma secetei din 1945. Informaţie culeasă de la Laiwandman.

Date cu privire la arestările ce se fac în rândurile foştilor demnitari. Informaţie culeasă de la Filderman.

Date despre activitatea Comitetului Democrat Evreiesc şi tendinţa de a colabora cu sioniştii. Informaţie culeasă de la Chiriţă Abramovici şi Esselson.

După ce i-am dat informaţiile de mai sus, Agamy mi-a spus că el va pleca la Paris din ordinul celor din Palestina, pentru a lua legătura cu Jointul prin reprezentantul său pentru Europa, Joe Schwarz, în vederea acţiunii de ajutorare pentru emigrare şi pentru activitatea locală a haluţimilor.

Tot cu această ocazie, discutând chestiunea Executivei Sioniste şi a activităţii sale în România în perioada aceasta, Agamy mi-a propus să preiau conducerea Executivei Sioniste la 1 mai 1946, când expira mandatul Executivei Rorlich. În jurul acestei chestiuni Agamy a insistat ca eu să preiau conducerea şi eu am acceptat în principiu. După această dată l-am întâlnit abia în luna aprilie când s-a întors de la Paris, la el acasă în urma telefonului dat de el.

Ce chestiuni ai discutat dumneata cu Agamy la această întâlnire?

Cu această ocazie Agamy mi-a spus că a luat contact cu Joe Schwarz şi că a obţinut de la acesta subvenţii pentru emigrare şi pentru misiunea haluţimilor în România, revenind discuţia asupra Executivei Sioniste, eu i-am spus că m-am hotărât şi la 1 mai îmi voi depune candidatura. După aceasta Agamy mi-a cerut să-i dau informaţiile culese în această perioadă iar eu i-am dat următoarele informaţii:

Date despre conflictele ce existau în rândul Partidului Social-Democrat între cele două fracţiuni, Titel Petrescu şi Lotar Rădăceanu. Informaţie culeasă de la avocatul Manolescu.

Ce alte informaţii i-ai dat?

La jumătatea lunii mai după ce am fost ales preşedintele Executivei sioniste, m-am întâlnit cu Agamy la el acasă şi l-am informat despre modul cum a evoluat lucrările conferinţei pentru alegerea Executivei Sioniste. După ce am comentat aceste chestiuni, i-am dat în continuare informaţii culese între timp şi anume:

https://biblioteca-digitala.ro

Date despre conflictele dintre liberali şi date asupra discuţiilor dintre Maniu şi Brătianu despre colaborarea lui Tătărescu cu guvernul. Informaţii culese de la dr. Filderman.

Date referitoare la atitudinea unor personalităţi sioniste asupra organizaţiei C.D.E. Informaţie culeasă din discuţiile cu diverşi sionişti şi din atitudinea mea proprie. După ce i-am dat informaţiile de mai sus, Agamy mi-a dat instrucţiuni cu privire la noua mea activitate în cadrul Executivei Sioniste, în calitatea mea de preşedinte ales la acea conferinţă.

Ce instrucţiuni ţi-a dat Agamy cu privire la activitatea pe care trebuia s-o desfăşori?

Agamy mi-a dat instrucţiuni cu privire la intensificarea mişcării pentru emigrări prin propagandă, în adunări, de la om la om, prin scris ziare, broşuri etc. Faţă de guvern şi de C.D.E. să adopt o politică de duplicitate, adică formal să colaborez cu ei şi să fiu de acord cu lozincile lor, pentru a putea să ne desfăşurăm activitatea atât pe linie de spionaj cât şi pe linia emigrărilor.

Cum au evoluat legăturile dintre dumneata şi Agamy după ce ai devenit preşedinte al Executivei Sioniste?

Relaţiile au continuat în sensul că în cadrul Executivei Sioniste am aplicat instrucţiunile sale întocmai, pregătind o largă activitate în vederea emigrărilor din ţară, iar în cursul lunii iunie ne-am văzut de două ori cu el în casa sa, cu ocazia cărora i-am dat informaţii despre pregătirile ce le-am făcut în organizarea propagandei pentru intensificarea mişcării sioniste şi a curentului de emigrare.

Ce informaţii i-ai dat despre această chestiune?

I-am dat conţinutul circulărilor pe care le-am trimis în toată ţara, în vederea organizării secţiunilor din provincie, de asemenea, i-am arătat că am avut discuţii cu conducătorii secţiunilor din Bucureşti, cerându-le intensificarea acţiunii de propagandă de organizare. După această dată l-am întâlnit abia în toamna anului 1946, după ce m-am reîntors de la Conferinţa organizaţiilor evreieşti din Paris, unde s-a ţinut concomitent cu aceasta şi Conferinţa de Pace, la care am luat şi eu parte la o şedinţă.

Când ai plecat la Paris la conferinţa organizaţiilor evreieşti şi cu cine ai plecat?

Am plecat la conferinţa Organizaţiilor Evreieşti la Paris la 20-25 august 1946 ca delegat al Congresului Mondial Evreiesc împreună cu avocatul Schwefelberg, dr. Şafran, Wilhelm Fischer, însă am plecat nu o dată toţi, ci pe rând, eu plecând ultimul.

Arată dumneata, în ce a constat activitatea informativă desfăşurată de dumneata în folosul Congresului Mondial Evreiesc prin Fischer Wilhelm până la data când ai plecat la conferinţe de la Paris?

Paralel cu activitatea pe care am desfăşurat-o în folosul organizaţiei evreieşti din Palestina prin Agamy, încă de la începutul anului 1945 i-am furnizat lui Fischer Wilhelm informaţii din domeniul militar, economic şi politic în mod permanent, întrucât am avut posibilitatea de al întâlni mai des el neplecând din ţară în această perioadă, în plus de la sfârşitul anului 1945 am devenit salariat al Congresului Mondial Evreiesc în calitate de vicepreşedinte, calitate pe care am deţinut-o încă de la înfiinţarea secţiunii Congresului. În cadrul acestei secţiuni Fischer Wilhelm era copreşedinte şi funcţiona permanent în cadrul secţiunii unde ne vedeam regulat.

https://biblioteca-digitala.ro

Arată ce informaţii ai cules în această perioadă şi ai transmis lui Fischer Wilhelm?

Lui Fischer Wilhelm i-am dat absolut toate informaţiile pe care i le-am dat şi lui Agamy.

Alte informaţii i-ai mai dat lui Fischer Wilhelm?

I-am mai dat informaţii referitoare la starea de spirit în legătură cu diferite evenimente întâmplate:

- date cu privire la lipsa de alimente în Moldova, informaţie primită de la Laiwandman;
- date referitoare la lozinca dată de P.C.R. de a se mări numărul membrilor de partid primind chiar elemente legionare neatinse de fapte criminale. Informaţie culeasă de la Mella Iancu;
- date despre înfiinţarea şi activitatea gărzilor Maniu. Informaţie culeasă de la Filderman. În afară de informaţiile date în perioada aceasta am comentat cu el diferite evenimente politice şi economice întâmplate, interpretând şi comentând cu el diversele legi apărute şi tot ce se întâmpla pe linia politică şi economică. de asemenea, i-am dat şi articole tăiate din diferite ziare care erau mai importante, explicându-i sensul acestor articole întrucât el nu cunoştea bine româneşte.

Cum i-ai dat aceste informaţii?

Informaţiile i le-am dat întotdeauna verbal, pe care el le nota într-un carnet în limba maghiară.

Alte servicii ţi-a cerut în această perioadă?

Da, mi-a cerut să mă ocup în mod oficial de conducerea Congresului Mondial Evreiesc din ţară şi în mod special cu strângerea tuturor documentelor despre pagubele suferite de evrei în timpul războiului, precum şi informaţii cu privire la nemulţumirile evreilor faţă de revendicările care nu au fost soluţionate de guvern, material ce era necesar pentru a-l înfăţişa forurilor noastre superioare pentru a le înfăţişa Conferinţei evreieşti de la Paris, pentru a interveni la conferinţa de pace. Această sarcină mi-a fost dată de când am început să lucrez efectiv. După ce s-a strâns materialul necesar, sub formă de referat, am avut o şedinţă în cursul lunii iulie 1946 în care s-au dat instrucţiuni de către Fischer, delegaţilor care primesc paşapoarte de deplasare la Paris.

(ss) Mişu Benvenisti

Declaraţie

26 mai 1952

Pe Ignatz Weiss, de profesie fost secretar al Congresului Mondial Evreiesc din Cluj, în etate de aproximativ 40 de ani, de statură mijlocie, căsătorit, cred cu un copil, cu domiciliu în Cluj, nu cunosc strada şi numărul, l-am cunoscut în anul 1945, la Congresul Mondial Evreiesc, fiindu-mi prezentat de Fischer Wilhelm, ca funcţionar al Congresului la Cluj. După ce acesta a plecat din birou, Fischer mi-a spus că Weiss Ignatz este informatorul

https://biblioteca-digitala.ro

său personal cu privire la problemele din Ardealul de Nord şi că pot avea şi eu contact cu el pentru a obţine informaţii de la el.

În anul 1945, el mi-a dat primele informaţii la sediul Congresului, pentru că nu era Fischer de faţă. În tot timpul cât am avut contact el a fost de şase sau şapte ori la Bucureşti şi eu am fost o dată la Cluj.

În timpul acesta el mi-a furnizat următoarele informaţii:

Despre starea economică şi politică a populaţiei evreieşti din Ardealul de Nord.

Despre recrutarea elementelor evreieşti şi maghiare în poliţie în Ardealul de Nord, în număr mare, ceea ce provoca nemulţumiri în rândurile populaţiei româneşti.

Despre atitudinea noii conduceri democrate evreieşti din Ardealul de Nord faţă de populaţie evreiască, despre atitudinea populaţiei evreieşti faţă de noua conducere evreiască. Despre acţiunea noii conduceri evreieşti de preluare a tuturor bunurilor evreieşti rămase de la evreii deportaţi. Despre tendinţa de emigrare a populaţiei evreieşti din Ardealul de Nord.

Despre starea economică şi politică a populaţiei din Ardealul de Nord, adică a populaţiei în general, nu numai a celei evreieşti.

Toate aceste informaţii mi le dădea de câte ori venea la Bucureşti şi când am fost eu o dată la Cluj. El avea contact direct şi cu Fischer. Ignatz Weiss ştia că informaţiile ce le dă sunt destinate Congresului Mondial Evreiesc din Geneva.

El şi-a dat demisia de la Congres aproximativ în mijlocul anului 1948. De atunci nu l-am mai văzut şi nici nu am mai auzit ceva despre el.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal de interogatoriu

27 mai 1952

Arată ce documente şi material informativ ai pregătit pentru Conferinţa de Pace?

Din punct de vedere documentar am pregătit o situaţie statistică privind întreaga populaţie evreiască, din punct de vedere numeric pe întreaga ţară, apartenenţa socială, profesiuni, vârsta. Din punct de vedere informativ am avut date referitoare la pagubele suferite în timpul războiului antonescian, precum şi nemulţumirile populaţiei evreieşti faţă de faptul că guvernul dr. Petru Groza nu a satisfăcut revendicările populaţiei evreieşti.

Cum aţi colectat materialul de mai sus?

Materialul mai sus arătat a fost obţinut prin activitatea desfăşurată de Congresul Mondial Evreiesc prin comisiile sale statistice şi juridice.

Care au fost nemulţumirile poporului evreu faţă de Guvernul dr. Petru Groza?

Faptul că nu s-a votat legile de cetăţenie pentru poporul evreu.

Nerezolvarea imobilelor cu privire la darea lor în proprietatea foştilor proprietari evrei de la chiriaşi băgaţi de C.N.R. pe timpul lui Antonescu.

Nerezolvarea acordării pensiilor văduvelor şi familiilor de orfan evrei.

Nejudecarea criminalilor de război în legătură cu masacrele din Iaşi şi Transnistria. Aceasta a fost materialul pe care noi l-am colectat pentru conferinţa de pace.

https://biblioteca-digitala.ro

Pe linia de spionaj aţi pregătit material în vederea contactului în legăturile pe care le aveţi pe această linie?

Pregătit în scris nu am făcut nimic, ci eu i-am trimis în mod verbal lui Rigner secretarul biroului Mondial European a Congresului Evreiesc de la Geneva tot ce eu personal cunoşteam în cadrul activităţii mele pe linie de spionaj de până atunci.

Dar materialul de spionaj arătat cu i-a fost predat şi de către cine?

Întreg materialul documentar arătat mai sus a fost trimis şi predat de către dr. Şafran, care a plecat primul din ţară, tot lui Reigner, aceasta mi-a spus-o dr. Şafran pe care l-am întâlnit la Paris.

Arată care au fost primele persoane care le-ai întâlnit la Paris şi unde le-ai întâlnit?

În ziua când am ajuns la Paris, având numărul de telefon al Congresului am anunţat venirea mea prin telefon la Congres, unde mi s-a dat legătura cu Schwefelberg, stabilind cu el să luăm masa împreună. Apoi de la aeroport am fost condus de un funcţionar al Congresului la hotelul Royal, unde erau cazaţi o parte din delegaţii congresului Mondial Evreiesc ca: Schwefelberg, Fischer W., dr. Şafran şi alţii printre care şi o parte din conducători ca: Berestein, un conducător important din America.

Cât timp ai stat la Paris?

La Paris am stat aproximativ două luni de zile, adică aproximativ la sfârşitul lunii octombrie 1946 m-am întors în ţară.

Ce persoane ai întâlnit şi cunoscut la Paris în această perioadă, sau eventual în altă parte dacă ai plecat din Paris?

Din Paris nu am plecat în această perioadă, şi am cunoscut pe următorii: Ben Gurion, dr. Nachum Goldman, Kaplan, dr. Rigner, dr. Baron, conducător evreu din Anglia, Isterman tot din Anglia, dr. Perlzweid, un conducător al congresului din America, Candebre, un conducător al Congresului din Paris, Leon Blum tot din Paris şi am întâlnit pe Ştefan Voitec, Pătrăşcanu, Franasovici, Maurer, Belu Zilber, delegaţi ai României la Conferinţa de Pace de la Paris. De asemenea, am întâlnit pe Filderman Poldi şi pictorul Maxy care era delegat la Conferinţa Organizaţiilor Evreieşti.

Cu ce te-ai ocupat dumneata în tot timpul cât ai stat la Paris?

Am luat parte la lucrările conferinţei Organizaţiilor Evreieşti, am primit invitaţie de a participa la Conferinţa de Pace la o şedinţă ca spectator, de asemenea, am avut o serie de întâlniri particulare cu unele persoane arătate mai sus.

Arată cum a fost prezentată de delegaţii evrei din România, situaţia evreilor pe care îi reprezenta şi de către cine, şi ce hotărâre s-a luat în această direcţie?

Şafran a prezentat materialele dr. Rigner, apoi au fost puse în discuţia Congresului, prin care delegaţii evrei din România, printre care şi eu, am arătat Congresului nemulţumirile populaţiei evreieşti faţă de guvernul dr. Petru Groza, care nu putea să satisfacă revendicările poporului evreu din România. În urma dezbaterilor avute pe această linie, s-a format o delegaţie dintre conducătorii evrei aflaţi la conferinţă printre care am fost eu, dr. Şafran, avocatul Schwefelberg, un delegat american al Congresului, pictorul Maxy şi Poldi Filderman, delegaţie ce a fost autorizată de a prezenta delegaţiei României de la conferinţa de Pace, revendicările sale faţă de Guvernul dr. Petru Groza, şi am cerut ca la Conferinţa de Pace să se introducă un punct în textul tratatului de pace în care să se asigure

https://biblioteca-digitala.ro

libertăţile democraţiei şi populaţiei evreieşti din România, lucru ce s-a şi făcut, delegaţia română acceptând până la urmă punctul nostru de vedere.

Ce scop politic s-a urmărit prin acţiunea dusă de Conducătorii Congresului Mondial Evreiesc cu ajutorul conducătorilor evrei din România în a se arăta conferinţei de pace incapacitatea guvernului de largă concentrare democratică de a rezolva revendicările poporului evreu?

Situaţia delegaţilor evrei din România şi a mea, a fost de a arăta Conferinţei Organizaţiilor Evreieşti de la Paris, unde am fost chemaţi, conform instrucţiunilor lor, revendicările populaţiei evreieşti pentru a fi rezolvate. Acest material cât şi atitudinea noastră au fost cerute de către cercurile conducătoare ale Congresului Mondial şi celorlalţi reprezentanţi în sensul de a se arăta că guvernul de largă concentrare democratică dr. Petru Groza, care ştia că avea asentimentul maselor largi populare, nu putea să rezolve probleme revendicărilor evreieşti, şi îmi dau seama că acţiunea dusă în 1946 de către conducătorii Mondiali a fost o acţiune împotriva guvernului dr. Petru Groza din ţară, de a îngreuna situaţia lui dr. Petru Groza faţă de cercurile anglo-americane, care nu vedeau cu ochi buni dezvoltarea mişcărilor muncitoreşti în România.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal de interogatoriu

27 mai 1952

În declaraţia dată în cursul dimineţii de 27 mai a.c., ai arătat că în cursul celor două luni cât ai stat la Paris ai avut întrevederi în particular cu unii din delegaţii ce au participat la lucrările conferinţei. Arată cam cu cine ai avut întrevederi în particular?

Am avut întrevederi în particular cu Ben Gurion, cu dr. Rigner, şi am avut o audienţă la Leon Blum.

Arată unde aţi avut întrevederea cu Ben Gurion şi cine a mai fost de faţă?

Pe Ben Gurion l-am întâlnit în mod particular la Hotel „Royal-Monceau", unde el domicilia, în apartamentul său.

Ce discuţii aţi avut cu această ocazie?

Am discutat chestiuni despre dezvoltarea socialismului în România, eu arătându-i pe larg aceste chestiuni, iar el a fost foarte mulţumit de expunerea pe care eu am făcut-o. După ce i-am arătat şi chestiunea activităţii pe linia de emigrări alături de Agamy, l-am rugat pe Ben Gurion să facă demersuri de a se trimite în România un număr mai important de certificate de intrare în Palestina, lucru pe care el a promis că se va interesa. De atunci şi până la plecarea mea din Paris nu l-am mai întâlnit pe Ben Gurion.

Cu ce persoane ai discutat despre întrevederea avută cu Ben Gurion?

Am comunicat încă de la Paris Executivei Sioniste din România, iar ei au publicat această chestiunea în ziarele din ţară. Când m-am întors în ţară, în darea de seamă pe care am făcut-o, am arătat încă o dată Executivei Sioniste chestiunile discutate cu Ben Gurion.

https://biblioteca-digitala.ro

Dar audienţa la Leon Blum ce scop a avut şi în ce împrejurări ai ajuns să ai acea audienţă?

Scopul audienţei la Leon Blum a fost acelaşi, de a obţine certificate de intrare în Palestina. Am ajuns la concluzia că şi Leon Blum ar putea să intervină în vederea acestui scop, în urma consfătuirii ce am avut cu Weissman Mişu, un fost avocat din România stabilit de mulţi ani în Palestina, Weissman spunându-mi că Leon Blum ar putea să rezolve această chestiune întrucât ei discutaseră în treacăt chestiunea cu Leon Blum.

Unde a avut loc audienţa, cine a mai fost de faţă, şi care a fost rezultatul acestei audienţe?

Audienţa a avut loc în biroul său de la ziarul „Le Populaire" unde era director şi a luat parte împreună cu mine Mişu Weissman şi dr. Şafran.

Cu această ocazie noi i-am arătat că el este cunoscut ca un simpatizant al sionismului şi în calitatea sa de evreu şi de conducător al partidului socialist îl rugăm să intervină pe lângă prietenii săi laburişti din Anglia pentru a uşura permisiunea de intrare în Palestina. Leon Blum a promis că va încerca să facă acest demers.

Povesteşte în continuare despre întrevederea ce ai avut-o cu dr. Rigner?

Cu Rigner am luat legătura pentru prima dată a doua zi după ce am sosit la Paris şi am discutat chestiuni oficiale cu el. Puţin mai târziu când a sosit şi Fischer Wilhelm la Paris acesta mi-a spus că mă va recomanda lui Rigner ca pe unul din colaboratorii săi pe linie de spionaj. După această discuţie, în cursul zilei respective am mers împreună în biroul lui Rigner. Cu această ocazie, Fischer i-a spus lui Rigner că eu am colaborat cu el pe linie de spionaj. După ce am discutat câteva vorbe în jurul acestei chestiuni Rigner s-a scuzat că nu are timp de a discuta mai pe larg chestiunea, şi m-a rugat să-l vizitez a doua zi în acelaşi birou, ceea ce am şi făcut.

Arată ce discuţii ai avut cu Rigner la cea de a doua întâlnire?

La această întâlnire i-am arătat lui Rigner activitatea pe linie de spionaj, pe care am desfăşurat-o în favoarea Congresului Mondial Evreiesc încă de pe timpul de înaintea războiului, cum am continuat să lucrez cu Fischer în timpul războiului cât şi după 23 august 1944. De asemenea, i-am arătat că am avut legături asemănătoare şi cu Agenţia Evreiască din Palestina prin biroul ei din Istanbul, şi că pentru Agenţia Evreiască lucrează în ţară pe linie de spionaj în momentul de faţă Agamy care se ocupă şi de organizarea emigrărilor.

După cele declarate de mine, Rigner mi-a expus pe larg motivele pentru care conducătorii mondiali evreieşti au activat în trecut şi activează şi azi pe linie de spionaj în folosul cercurilor anglo-americane din care rezultă că prin activitatea noastră se va putea crea Statul Evreu cu ajutorul acestor cercuri. Apoi, Rigner mi-a spus că e mulţumit de felul cum am activat până în prezent şi că cunoaşte întreaga mea activitate. S-a mirat că nu e de faţă la conferinţă şi dr. Filderman care şi el ar fi trebuit să fie prezent, la care eu i-am răspuns că nu a primit paşaport deoarece nu este văzut bine de guvern.

La despărţire Rigner mi-a dat directive de a continua şi pe mai departe activitatea de spionaj colaborând cu Fischer, şi de a-l ruga pe dr. Filderman să sprijine şi pe mai departe activitatea de spionaj desfăşurată de Fischer în România, spunându-mi să-i trimitem în mod regulat rapoarte informative despre situaţia economică, militară şi politică din ţară.

Alte întrevederi ai avut cu Rigner la Paris?

L-am văzut în cadrul conferinţei generale, în particular nu l-am mai întâlnit.

(ss) Mişu Benvenisti

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

27 mai 1952

În procesul verbal încheiat în ziua de 24 mai 1952, ai arătat că ai transmis lui Fischer Wilhelm şi Averbuch (Agamy) informaţii politice, economice şi militare. Ancheta îţi cere să arăţi cum ai transmis informaţiile culese lui Fischer Wilhelm şi lui Agamy?

Lui Fischer Wilhelm i-am transmis informaţiile verbal, la sediul Congresului Mondial Evreiesc, unde ne vedeam zilnic, însă cu o întrerupere de câteva luni de zile în cursul anului 1946, el lipsind din Ţară.

Iar lui Averbuch (Agamy) până în 1947 i le-am dat la el acasă sau la hotel la Athenée Palace unde-i predam informaţiile într-un colţ mai retras.

În cursul anului 1947, Averbuch a plecat în Palestina şi s-a reîntors în 1948 în calitate de diplomat al Legaţiei Israel, având de data aceasta numele de Moshe Agamy. De la această dată şi până în noiembrie 1949 când a plecat din ţară, îi predam informaţiile la el acasă, de câteva ori i le-am predat în sediul Legaţiei Israel. De câteva ori am transmis informaţii în scris şi verbal lui Agamy, prin soţia mea, care era angajată ca funcţionară la Legaţia Israel.

Ancheta îţi cere să arăţi ce alte servicii ţi s-a cerut pe linie de spionaj în această perioadă?

În cursul anului 1946, Fischer Wilhelm mi l-a prezentat pe Rigner, secretarul C.M.E. de la Geneva, la Paris, cu ocazia conferinţei organizaţiilor evreieşti, unde am fost şi noi ca delegaţi. Cu această ocazie discutând chestiuni referitoare la activitatea de spionaj, pe care am desfăşurat-o în România, încă de pe timpul dinaintea războiului. Rigner mi-a expus pe larg motivele pentru care conducătorii mondial evreieşti au activat în trecut şi acţionează şi azi, pe linie de spionaj, în folosul cercurilor anglo-americane, din care rezultă că interesele burgheziei evreieşti din România se împletesc cu interesele cercurilor burgheze anglo-americane.

Apoi Rigner mi-a spus că este mulţumit de felul cum am activat până în prezent, s-a mirat că nu-i de faţă la conferinţă şi dr. Filderman, la care i-am răspuns că nu a primit paşaport deoarece nu este văzut bine de guvern.

Tot cu această ocazie, Rigner mi-a dat directive, de a intensifica activitatea de spionaj, şi de al ruga pe Filderman să sprijine şi pe mai departe activitatea de spionaj desfăşurată de noi, spunându-mi să-i trimitem în mod regulat rapoarte informative, despre situaţia politică, economică şi militară din Ţară. Lucru pe care l-am făcut până în 1948, când Rigner şi Fischer Wilhelm mi-au dat instrucţiuni la Montreux (Elveţia), unde am fost ca delegat la C.M.E. de a transmite informaţiile culese de mine, numai lui Agamy, care a preluat şi misiunea aceasta, până la această dată informaţiile au fost transmise lui Rigner de Fischer Wilhelm, prin Filderman care şi acesta le transmitea prin Legaţia engleză la Geneva. Atunci când Fischer Wilhelm lipsea din ţară eu predam informaţiile lui Filderman pentru a le transmite pe aceeaşi cale.

Despre legăturile lui Filderman cu Legaţia Angliei, Fischer Wilhelm mi-a spus încă la începutul anului 1946, ne mai având posibilitatea de a transmite rapoarte informative, prin Legaţia Elveţiei şi nici prin curieri speciali, a apelat la dr. Filderman, care s-a angajat

https://biblioteca-digitala.ro

să transmită informaţiile, precizându-i că el le transmite prin Legaţia Angliei, operaţiunea fiind în afară de orice risc, fără a-i preciza cu cine anume are contact la Legaţia engleză.

În cursul lunii noiembrie 1949 cu puţin timp înainte de plecarea sa din ţară, Agamy m-a chemat acasă la el. Cu această ocazie mi-a dat directive şi instrucţiuni, cu privire la un nou plan de activitate pe linie de spionaj, spunându-mi că a obţinut o sumă de dolari, care în lei echivala cu 25 milioane lei. Aceşti bani trebuiau daţi mai departe conducătorilor sionişti din diferite grupuri, de Halevy consilier la Legaţia Israel din Bucureşti şi Mordehai, membru al Legaţiei Israel şi decontările trebuiau făcute şi cu semnătura mea. În legătură cu acest fond, conducătorii grupurilor sioniste, trebuiau să desfăşoare o intensă activitate de emigrări, totodată mi-a propus să folosesc persoane de încredere din rândul conducătorilor sionişti pentru desfăşurarea activităţii de spionaj, propunându-mi să iau contact în acest scop cu următorii: Jean Cohen, Mella Iancu, dr. Lowenstein, Ebercohn Iosif, Marcu Cohen şi alţii.

Toţi aceştia cât şi alţii pe care-i voi mai recruta să aibă câte un om sau doi cu care să se vadă de două-trei ori pe săptămână. Aceştia să fie din rândul celor care vor să plece în Israel, pe care să-i exploateze în orb, cu privire la informaţiile ce trebuie culese. De asemenea, Agamy mi-a spus să culegem informaţii din rândul maselor de jos, adică să intrăm în discuţii cu o serie de persoane, să facem vizita la anumite cunoştinţe şi să căutăm în special să discutăm cu soţiile lor aşa cum a făcut el cu profesoara de pian şi cea de franceză a fetiţei şi soţiei lui.

În continuare Agamy mi-a spus că trebuie să ţin cont că indiscreţia joacă azi un rol foarte mare şi să nu contez pe experienţa trecutului, întrucât activitatea dusă până acum a fost un joc faţă de activitatea propusă. De la această dată nu l-am mai întâlnit pe Agamy, el plecând din ţară.

Menţionez că la despărţire Agamy mi-a spus că în această activitate voi fi ajutat de Avriel viitorul ministru al Legaţiei Israel, în locul lui Rubin, care se pregătea de plecare. Atrăgându-mi atenţia să nu uit că populaţia evreiască este arma noastră cea mai principală în realizarea scopurilor pe care le urmăresc conducătorii Statului israel. Tot cu această ocazie mi-a promis la cererea mea, aprobarea unui buget de 100 lire sterline din partea C.M.E.-ului pentru menţinerea secţiunii C.M.E. în ţară.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal de interogatoriu

28 mai 1952

Arată care a fost rolul fiecăruia în parte dintre cei numiţi de Rigner, de a continua activitatea de spionaj în ţară?

Fischer Wilhelm concentra toate informaţiile, în ceea ce mă priveşte pe mine eu eram informatorul său personal şi predam informaţiile culese de mine cu deosebire că acum luam contact cu el în biroul Congresului unde comentam toate informaţiile pe care i le furnizam, în afară de aceasta îi predam şi informaţiile pe care mi le dădea Filderman având misiunea de a ţine şi eu contact cu el. Filderman ştiu că avea rolul de a culege informaţii pe care mi le dădea mie şi lui Fischer, în plus Fischer mi-a spus că rapoartele informative care

https://biblioteca-digitala.ro

erau scrise de el în limba germană erau transmise la Geneva de Filderman prin Legaţia engleză.

Când şi în ce împrejurări ţi-a spus Fischer că el trimite rapoartele informative prin Filderman care la rândul său le trimite prin Legaţia engleză?

Cu ocazia unei discuţii la începutul anului 1946 la un timp după plecarea delegaţilor Crucii Roşii Internaţionale şi întrucât ştiam că şi ministrul De Weck plecase mai demult de la Legaţia Elveţiană, ştiind că înainte Fischer trimitea rapoartele sale prin aceştia şi prin curierul special Welti l-am întrebat prin ce curier trimitea el acum rapoartele sale informative lui Rigner. La aceasta Fischer mi-a răspuns că întrucât nu a avut nici o altă posibilitate de a trimite rapoartele sale nici prin Legaţia Elveţiei şi nici prin curier special a fost nevoit să apeleze la doctorul Filderman întrebându-l dacă are vreo posibilitate de transmitere a rapoartelor la care Filderman s-a angajat faţă de el să-i facă acest serviciu precizându-i că le va transmite prin Legaţia Angliei fără să i se spună cu cine anume are contactul la Legaţia Angliei, Fischer mi-a adăugat că Filderman l-a asigurat că operaţiunea e în afară de orice risc.

Arată ce înţelegere ai avut cu Fischer cu privire la metodele de a-i transmite material informativ?

Am stabilit cu el ca informaţiile să i le transmit verbal la Congres unde ne vedeam zilnic.

Până când i-ai transmis informaţii lui Fischer?

Până la 15 august 1947 când a plecat cu paşaport din ţară pentru a lua parte la conferinţa sionistă de la Zürich dată după care nu s-a mai reîntors în ţară.

Arată cum s-a desfăşurat activitatea informativă dintre d-ta şi Fischer în cursul acestui timp.

Ca activitate generală am conlucrat cu el împreună în comentarea şi interpretarea tuturor datelor informative pe care el le avea precum şi a evenimentelor la ordinea zilei fie legi apărute, fie articole de ziare etc. ca activitate concretă i-am dat informaţii cu caracter economic şi politic din ţară începând chiar din luna ianuarie 1946.

Arată ce informaţii i-ai transmis în această perioadă?

În această perioadă i-am transmis următoarele informaţii. Date despre situaţia din Moldova în urma secetei, informaţie avută de la Laiwandman:

- despre starea de spirit a populaţiei cu privire la emigrări. Informaţii prin constatări proprii, prin activitate sionistă;
- date despre starea de spirit a populaţiei faţă de alegerile din 1946. Informaţie avută din constatări proprii;
- despre căderea în alegeri a unui candidat sionist în 1946 şi refuzul F.N.D. de a rezolva intrarea în parlament a unui sionist. Informaţie avută din constatări proprii;
- date despre frământările din parlament de la deputatul Manolescu;
- despre atacarea în parlament a fostului ministru Pătrăşcanu şi a ministrului Răşcanu de către un deputat socialist în legătură cu nejudecarea criminalilor de război de la Iaşi. Informaţie avută din constatări proprii;
- date cu privire la creşterea curentului antisemit în burghezia română. Informaţie avută de la Filderman;

https://biblioteca-digitala.ro

- date cu privire la lipsa de alimente mai ales în Moldova. Informaţie avută de la Laiwandman;

- date cu privire la arestările naţional-ţărăniştilor din provincie. Informaţie avută de la Laiwandman;

- date cu privire la nemulţumirile salariaţilor faţă de salariile insuficiente în raport cu costul ridicat al vieţii. Informaţie avută de la Laiwandman;

- date despre procesele de evaziune fiscală şi sabotaj făcute contra comercianţilor şi industriaşilor. Informaţie din constatări proprii la Tribunal;

- date despre greutatea de reîncadrare a elementelor scoase din producţie. Informaţie avută de la Laiwandman;

- despre situaţia devalorizarea monedei şi consecinţele avute în situaţia economică a ţării şi informaţii din constatări proprii şi de la deputatul Manolescu;

- date despre sabotajul pe care îl făceau chiaburii la sate. Informaţie culeasă de la deputatul Manolescu.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal de interogatoriu

28 mai 1952

În procesul-verbal de interogatoriu dat anterior ai declarat că Moshe Agamy ţi-a dat directive şi instrucţiuni cu privire la organizarea unui nou plan de activitate pe linie de spionaj. Ancheta îţi cere să arăţi dacă ai acceptat aceasta şi ce activitate ai depus după plecarea sa din ţară?

Da, am acceptat planul propus de Agamy, însă după plecarea sa din ţară, dându-mi seama de pericolul ce putea constitui o activitate de spionaj în proporţii aşa de mari, în care să fie amestecate direct o serie de persoane cu care nu mai lucrasem pe această linie. M-am hotărât să discut cu Mella Iancu întreaga chestiune. Şi a doua zi după plecarea lui Agamy din ţară m-am întâlnit cu Mella Iancu acasă la ea, în dormitorul ei nefiind nimeni de faţă. Cu această ocazie i-am arătat lui Mella Iancu planul expus de Agamy şi că am acceptat de a mă ocupa de organizarea în practică a acestei misiuni. Analizând împreună acest pericol care ar constitui pentru noi o arestare sigură, am hotărât ca noi să nu ne ocupăm de această activitate şi am stabilit ca să mă dezic de angajamentul pe care l-am luat faţă de Agamy, comunicând acest fapt lui Mordehai sau lui Halevy, spunându-le că nu aş fi indicat să mă ocup de astfel de activitate deoarece sunt compromis şi urmărit de autorităţi, ceea ce ar duce la arestări numeroase.

După două luni de la plecarea lui Agamy am primit un telefon de la Halevy în care m-a rugat să trec pe la Legaţie, ceea ce am şi făcut.

Cu această ocazie, Halevy m-a anunţat că mi-a venit un cont de 800 lire sterline de la Rigner, şi că pot să ridic suma în lei, de câte ori am nevoie.

După această discuţie mi-a spus că e bine că am fost precaut că nu am acceptat misiunea dată de Agamy, întrucât şi el şi-a dat seama că ar fi fost un pericol prea mare, însă consideră că e necesar să ţin contactul cu el personal pe linie de spionaj, aşa cum l-am ţinut cu Agamy, ceea ce eu am şi acceptat.

https://biblioteca-digitala.ro

Cum aţi ţinut legătura cu Halevy?

Pe Halevy l-am vizitat personal la Legaţie de 3 sau 4 ori până la arestarea mea, adică de la sfârşitul lunii ianuarie 1950 până în iulie 1950.

În această perioadă am transmis şi prin soţia mea, Suzana Benvenisti o informaţie lui Halevy. Prin altcineva n-am ţinut legătura cu Halevy şi nici nu i-am transmis vreo informaţie.

Ai primit noi instrucţiuni de la Halevy?

Halevy mi-a spus numai atât să-i furnizez în continuare informaţii din domeniul economic, militar şi politic şi despre starea de spirit a populaţiei aşa cum l-am informat pe Agamy.

Ce activitate ai depus în urma acestei propuneri?

I-am furnizat lui Halevy următoarele informaţii:

- date după felul cum s-a făcut naţionalizarea imobilelor la oraşe şi efectele acesteia asupra proprietarilor evrei;
- date despre naţionalizarea farmaciilor şi felul cum s-au naţionalizat în practică;
- despre legile de modificare a corpului de avocaţi şi urmările acestei legi în rândurile avocaţilor ce urma să fie scoşi din colegiile ce se vor înfiinţa;
- date despre situaţia aprovizionării magazinelor de pe piaţă;
- despre felul cum se procedează la rechiziţionarea locuinţelor care sunt insuficiente;
- date despre deschiderea unui sicriu în care se bănuia că ar fi valută, cu ocazia transportării în Palestina a acelui sicriu;
- despre hotărârile guvernului referitoare la aprobarea emigrărilor pe bază de cereri individuale;
- despre cozile de la circumscripţiile de miliţie cu ocazia formularelor de cereri de emigrare;
- date despre starea de spirit a salariaţilor din fabrici şi instituţii;
- starea de spirit a populaţiei faţă de măsurile luate cu privire la cantitatea de bagaje ce se puteau lua în străinătate de emigranţi;
- despre activitatea C.D.E. împotriva mişcării sioniste;
- starea de spirit a populaţiei faţă de evenimentele politice şi măsurile luate de guvern în legătură cu reformele făcute.

Cum ai colectat informaţiile de mai sus şi cum le-ai transmis?

O parte din informaţii le-am cules cu ajutorul lui Laiwandman, Iancu Leiba, Rosenbaum şi personal prin deplasările mele la faţa locului.

Conform înţelegerii dintre noi, m-am dus direct în biroul său şi i le-am dat verbal 3 sau 4 rânduri, iar el şi le nota într-un caiet. Prin aproximativ luna martie 1950 i-am transmis prin soţia mea, lui Halevy o informaţie despre intervenţia unui ofiţer de la paşapoarte care a îndemnat lumea să plece acasă întrucât se vor rezolva toate cererile de emigrare, scenă petrecută în faţa Direcţiei Paşapoartelor.

În iulie 1950, tot prin soţia mea, l-am anunţat pe Halevy, că organele de securitate mi-au făcut percheziţie domiciliară.

Într-un proces verbal dat, ai arătat că ai cules informaţii şi de la A.K. Zissu. Arată cum ai cules informaţii de la A.L. Zissu?

Agamy mi-a spus în toamna anului 1948 că a avut de la A.L. Zissu prin Klarman informaţii foarte importante, spunându-mi că întrucât ei sunt în relaţii proaste să încerc eu

https://biblioteca-digitala.ro

personal, a obţine informaţii de la A.L. Zissu. După această discuţie m-am întâlnit cu A.L. Zissu la sediul C.M.E. din Bucureşti, cu care ocazie i-am arătat că lucrez pe linie de spionaj cu Agamy şi că am misiunea din partea lui Agamy să ţin legătura cu el în vederea culegerii informaţiilor pe această linie.

Zissu a rămas surprins, fapt ce m-a făcut să-i spun lui Zissu că Agamy nu mă autorizase să-i comunic, confidenţa ce i-o făcusem, dar că am socotit mai cinstit faţă de el să-i spun deschis despre ce este vorba. Adăugând că Agamy mi-a spus că a avut informaţii foarte importante de la el prin Klarman, Zissu pur şi simplu l-a înjurat pe Agamy şi mi-a spus că este o ticăloşie din partea lui să procedeze în acest mod, dar totuşi faţă de rugămintea mea mă va servi, cu informaţiile de care am nevoie stabilind cu el să ne întâlnim la C.M.E. din motive de precauţie întrucât Congresul este o instituţie legală şi nu ar putea să fie suspectă venirea sa şi pentru a nu mă duce eu la el acasă.

De la această dată A.L. Zissu a venit de 2 sau 3 ori la Congres, până la sfârşitul anului 1948, dându-mi în această perioadă următoarele informaţii:

- lipsa de materii prime în fabrici;
- lipsa de mărfuri textile pe piaţă;
- starea de spirit a populaţiei faţă de arestările făcute printre foştii conducători politici;
- revolta ce există în rândurile conducătorilor evrei faţă de arestarea lui Leon Itzkar.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal de interogatoriu

28 mai 1952

În procesul verbal din ziua de 27 mai a.c. ai arătat că ai primit directive de la Rigner, ca împreună cu Fischer şi Filderman să continuaţi activitatea pe linie de spionaj. Arată cu cine ai discutat aceste chestiuni la Paris?

Aceste chestiuni le-am discutat cu Fischer.

Ce anume ai discutat cu Fischer?

I-am redat în întregime discuţia avută cu Rigner, iar el mi-a spus că şi el la rândul său a discutat această chestiune cu Rigner. Între timp, Fischer a plecat în Elveţia iar eu m-am reîntors în ţară fără a mai lua contact cu Fischer.

Arată cum ţi-ai reluat activitatea pe linie de spionaj în ţară, după revenirea de la Conferinţa organizaţiilor evreieşti de la Paris?

La câteva zile după revenirea mea în ţară am luat contact cu Agamy pe care l-am pus la curent cu tot ce s-a întâmplat la Paris la Conferinţa Organizaţiilor Evreieşti şi contactul pe care l-am avut cu Ben Gurion şi Leon Blum pe linie de emigrări. Apoi i-am povestit că am luat contact direct cu Rigner de la care am primit instrucţiuni să-mi desfăşor activitatea pe linie de spionaj în folosul Congresului Mondial Evreiesc mai departe. Cu această ocazie, Agamy după ce a luat la cunoştinţă tot ce i-am spus eu mi-a spus să mă ocup de pregătirea în ţară a alegerilor de delegaţi pentru Congresul Mondial Evreiesc de la Basel în decembrie 1946. Între timp am luat contact cu Filderman căruia i-am adus la cunoştinţă discuţia avută cu Rigner, de a colabora pe această linie alături de Fischer ceea ce el a consimţit.

https://biblioteca-digitala.ro

Când ai plecat la Congresul de la Basel?

La Basel am plecat în jurul lunii decembrie 1946 şi am stat până în jurul lui 10 ianuarie 1947.

De câte ori te-ai întâlnit cu Agamy până la 15 decembrie 1946?

L-am mai văzut încă o dată pe Agamy înainte de plecarea mea la Basel.

Ce informaţii i-ai dat cu această ocazie?

Cu această ocazie l-am pus în curent despre întreaga pregătire ce s-a făcut de către toate grupările sioniste în vederea alegerilor pentru delegaţii la Conferinţa Congresului Sionist Mondial de la Basel. După această întâlnire l-am revăzut pe Agamy la Basel.

Cu ce persoane ai luat contact la Basel?

Contact personal am luat cu Agamy, Dobkin, cu Fischer Wilhelm care nu se înapoiase încă în ţară şi alţi conducători sionişti.

De misiuni ai primit la Basel şi de la cine?

Am primit instrucţiuni şi misiunea de la Dobkin de a intensifica la maximum activitatea de organizare a mişcării sioniste şi a cadrelor sioniste, precum şi de intensificarea curentului de emigrare. Cu această ocazie ei mi-au arătat că această activitate este necesară pentru ca guvernul Român să se convingă că, există un curent real şi adânc de emigrare pentru ca astfel să se poată obţine autorizaţiile respective pentru un cât mai mare număr de emigranţi, iar pe de altă parte pentru ca puterea mandatară să fie constrânsă de a deschide porţile Palestinei. Eu am fost de acord cu propunerea sa, însă am obiectat că peste capul Executivei Sioniste au pătruns în ţară un număr de instructori palestinieni dintre care mulţi foarte tineri şi nepregătiţi care vin şi pleacă din ţară, circulând în întreaga ţară creând o debandadă şi un haos în toate oraşele fără să ţină contactul cu noi, ceea ce poate duce la îngreunarea organizării emigrărilor, deoarece debandada activităţii acestor instructori palestinieni ne-a fost sesizată şi de către responsabilul regimului în sectorul evreiesc. La această chestiune ridicată de mine Dobkin mi-a răspuns categoric să nu complic situaţia acestor instructori palestinieni în activitatea lor de care răspunde numai Agamy, care era şeful lor şi de la care el are rapoarte, că duc în ţară o activitate intensă cu rezultate pozitive, referindu-se la chestiunea agitaţiei sioniste în vederea emigrărilor.

Alte servicii ţi-a mai cerut?

Alte servicii în afară de cele arătate nu mi-a mai cerut.

Arată în continuare cum a evoluat activitatea dumitale după venirea de la Basel?

La aproximativ 2 săptămâni de la venirea mea în ţară a venit în ţară şi Fischer. A doua sau a treia zi m-am întâlnit cu Fischer în biroul Congresului, l-am pus la curent cu chestiunile politice la ordinea de zi şi cu chestiunile Congresului. După aceasta am luat în discuţie instrucţiunile primite de la Rigner cu privire la continuarea activităţii pe linie de spionaj, discutând cum să le punem în practică aceste instrucţiuni în etapa respectivă. Eu am propus lui Fischer să convocăm câţiva dintre cei mai intimi colaboratori ai noştri la o discuţie, în care să arătăm instrucţiunile şi misiunea primită de la Rigner pentru a cunoaşte părerea lor şi ai consulta asupra atitudinii ce trebuie s-o adoptăm faţă de instrucţiunile date de Rigner. La propunerea mea, Fischer mi-a spus că este de acord cu propunerea mea şi o să se gândească pe cine să convoace la o consfătuire în scopul de mai sus. După câteva zile de la această discuţie, într-o sâmbătă dimineaţa m-a anunţat telefonic să vin la birou unde altfel fiind zi de repaus nu se lucra. M-am dus la această întâlnire la care au mai venit

https://biblioteca-digitala.ro

următorii: A.L. Zissu, Jean Cohen, deputatul Manolescu şi Moţi Moscovici. Cu această ocazie eu am început să arăt că am primit misiunea de la Rigner de a desfăşura împreună cu Filderman şi Fischer o activitate de spionaj în ţară, urmând a le trimite rapoarte informative despre situaţia economică, politică şi militară din ţară. După aceasta Fischer, m-a completat concretizând chestiunile arătând că el are răspunderea acestei misiuni pe care o duce încă de când a luat-o din mâna lui Sami Singer, adică de la începutul anului 1941, după ce acesta a plecat din ţară. Apoi Fischer le-a cerut părerea asupra misiunii date de Rigner la care A.L. Zissu, Jean Cohen şi deputatul Manolescu au declarat că dacă aceasta este hotărârea celor de afară şi ştiu ce trebuie să fac, ei au spus că sunt în principiu de acord cu misiunea pe care a dat-o Rigner.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal de interogatoriu

29 mai 1952

Arată în ce a constat activitatea desfăşurată pe linia Agamy, din ianuarie 1947 şi până în toamna anului 1948, când te-ai întors de la Conferinţa Congresului M.E. din Montreux?

După întoarcerea mea de la Congresul Mondial Sionist din Basel, în ianuarie 1947, la scurt timp am luat contact şi cu Agamy acasă la el, cu această ocazie i-am arătat că am primit instrucţiuni de la Dobkin să intensificăm agitaţia în rândul populaţiei evreieşti în vederea emigrărilor şi că această misiune nu o pot duce la îndeplinire din cauză că el tolerează activitatea şlihimilor în ţară peste capul meu şi al Executivei Sioniste, care mi-a arătat că el refuză dreptul executivei de a propune oameni pentru emigrare. La această chestiune ridicată de mine Agamy mi-a spus să nu mă mai ating de şlihimi care vor continua activitatea sub conducerea sa, fără amestecul Executivei Sioniste. De la acest conflict am întrerupt relaţiile cu el, arătându-mi că nu sunt disciplinat, până în preajma efectuării emigrării celor 16-17 mii de evrei, din toamna anului 1947.

Cu ocazia plecării acestui vas încărcat cu evrei am primit telefon din străinătate de la Rigner şi Nahum Goldman conducător mondial sionist, să fac tot posibilul pentru a opri plecarea vasului din ţară, întrucât s-ar putea contrar să se producă conflicte cu englezi. După ce le-am răspuns că nu pot să opresc acest transport care deja e pe cale de a pleca, m-am întâlnit cu Agamy din nou în casa sa, căruia i-am comunicat discuţiile telefonice avute cu Rigner şi Goldman şi răspunsul pe care nu l-am dat. De la această dată n-am mai avut contact cu el deoarece la scurt timp după organizarea emigrărilor de la sfârşitul lui 1947 Agamy a plecat din ţară şi s-a reîntors după crearea Statului Israel, în vara anului 1948, în calitate de Consilier de Legaţie, adaug că până la această dată el a avut numele de Averbuch Moshe, iar ca consilier a adoptat numele de Agamy.

Arată care ar fi cauza conflictului cu englezii prevăzută de Rigner?

Emigranţii de pe acel vas nu aveau nici unul certificate de intrare în Palestina din partea englezilor.

https://biblioteca-digitala.ro

Arată când, unde şi în ce ocazie ai reluat relaţiile cu Agamy, după venirea sa în ţară ca consilier al Legaţiei Israel în Bucureşti?

După întoarcerea mea de la Montreux în toamna anului 1948, l-am întâlnit pe Agamy puţin mai târziu, deoarece era plecat din Bucureşti. Cu ocazia arestării sioniştilor în legătură cu fondurile sioniste am luat contact cu el pentru prima dată în calitatea sa de diplomat acasă la el în str. Cazărmii din Bucureşti, deoarece se înapoiase în urma acestei întâmplări.

Arată ce discuţii ai avut cu Agamy cu această ocazie?

În primul rând am discutat chestiuni referitoare la sioniştii arestaţi în legătură cu evaziunea fondurilor sioniste, cerându-i lui Agamy să facă un aranjament cu Ministerul de Finanţe, pentru lichidarea întregii chestiuni în vederea eliberării sioniştilor arestaţi în această cauză. Tot cu această ocazie Agamy mi-a spus că a discutat cu Rigner şi cu Fischer în Elveţia chestiunea activităţii pe linie de spionaj şi că s-au înţeles ca el să preia întreaga activitate pe această linie, adică şi agentura lui Fischer. Apoi mi-a spus că urmează ca eu să-i transmit informaţii ca şi mai înainte până când s-a produs supărarea dintre noi, obligaţie pe care de altfel mi-am luat-o şi faţă de Rigner. Eu i-am răspuns: că într-adevăr această chestiune am discutat-o şi cu Rigner şi Fischer la Montreux şi am stabilit să colaborez cu el mai departe.

Când l-ai revăzut pe Agamy de la înţelegerea ce aţi avut-o şi unde?

L-am revăzut pe Agamy la aproximativ două săptămâni la el acasă. Cu această ocazie i-am dat un raport despre situaţia organizaţiilor sioniste autodizolvate, despre starea de spirit a populaţiei evreieşti în legătură cu această problemă; despre închiderea fondurilor sioniste; despre încercările făcute de delegaţii sionişti la Ministerul de finanţe pentru aranjarea chestiunii fondurilor.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal de interogatoriu

24 mai 1952

Ancheta îţi cere să arăţi dacă în afară de activitatea de spionaj ce altă activitate criminală ai desfăşurat?

În jurul lui 1 mai 1946, Agamy mi-a propus să preiau conducerea executivei sioniste, eu am acceptat şi la I mai 1946 fiind sprijinit de Agamy am fost ales preşedinte al executivei sioniste, funcţie ce am deţinut-o până în iunie 1948.

În această perioadă, Agamy m-a folosit nu numai pe linia activităţii de spionaj ci şi pe linia agitaţiei sioniste cu privire la intensificarea mişcării pentru emigrări, activând pe baza instrucţiunilor date de el. Astfel Agamy mi-a arătat că faţă de guvern şi de C.D.E. să adopt o politică de duplicitate, adică formal să colaborez cu ei şi să fiu de acord cu lozincile lor, pentru a putea să ne desfăşurăm activitatea atât pe linie de spionaj cât şi pe linia emigrărilor.

https://biblioteca-digitala.ro

În această direcţie m-a însărcinat să intensific activitatea prin: adunări, prin scris şi în mod special prin muncă de agitaţie de la om la om.

Menţionez că în această direcţie, am avut instrucţiuni şi de la conducători sionişti din străinătate şi anume de la Ben Gurion, primul ministru al Statului Israel, Dobkin şi Barlas, membrii ai Agenţiei Evreieşti din Israel. Toţi aceştia au dat instrucţiuni verbal şi personal cu ocazia deplasărilor în străinătate la diferite congrese şi conferinţe sioniste.

Astfel la Congresul Mondial Sionist ţinut la Basel (Elveţia) în 1946, Dobkin spunându-mi să intensific curentul de emigrare, mi-a arătat că această activitate este necesară pentru că pe de o parte trebuie ca guvernul român să se convingă că, există un curent real şi adânc de emigrare pentru ca astfel să se poată obţine autorizaţiile respective pentru un cât de mare număr de emigranţi, iar pe de altă parte pentru ca puterea mandatară să fie constrânsă de a deschide porţile Palestinei. Eu am fost de acord cu propunerea sa, însă am obiectat că peste capul Executivei Sioniste au pătruns în România un număr de instructori palestinieni care vin şi pleacă din ţară şi care circulă în întreaga ţară, creând o debandadă şi un haos în toate oraşele, fără să ţină contactul cu noi, ceea ce poate duce la îngreunarea organizării emigrărilor, deoarece debandada activităţii acestor instructori palestinieni ne-a fost sesizată şi de către responsabilul regimului în sectorul evreiesc.

La această chestiune ridicată de mine, Dobkin mi-a răspuns categoric să nu complic situaţia acestor instructori în activitatea lor de care răspunde numai Agamy care era şeful lor şi de la care el are rapoarte, că duc în ţară o activitate intensă cu rezultate pozitive.

În anul 1947 luând parte la şedinţele comitetului de acţiune a organizaţiei sioniste, la Zürich (Elveţia) Ben Gurion, Dobkin şi Barlas mi-au arătat cu privire la intensificarea agitaţiei sioniste pentru emigrări, că evreimea trebuie să plece din România, în orice condiţii fie chiar şi pe coajă de nucă şi că misiunea este să nu mai rămână nici un evreu în ţară.

În scopul realizării misiunii încredinţate, am aplicat întocmai instrucţiunile primite de la Agamy şi de la ceilalţi conducători, pregătind o largă activitate în vederea emigrărilor din ţară, ţinându-l pe Agamy în mod permanent la curent în legătură cu activitatea pe care o desfăşuram.

În iunie 1946, l-am informat pe Agamy despre conţinutul circulărilor pe care le-am trimis în toată ţara în vederea organizării secţiunilor din provincie, de asemenea, i-am arătat că am avut discuţii cu conducătorii secţiunilor din Bucureşti cerându-le intensificarea acţiunii de propagandă şi organizare a emigrărilor.

Mai adaug că o altă activitate criminală pe care am dus-o a fost şi participarea mea ca delegat al Conferinţei organizaţiilor evreieşti mondiale în timpul Conferinţei de Pace cu ocazia încheierii tratatului de pace cu România.

La această conferinţă delegaţi din România au mai fost dr. Şafran, Fischer Wilhelm, Schwefelberg şi am mers cu un bogat material din punct de vedere documentar, ca: o situaţie statistică privind întreaga populaţie evreiască, numărul populaţiei pe întreaga ţară, vârsta, apartenenţa socială, profesiuni. Din punct de vedere informativ am avut date referitoare la pagubele suferite în timpul războiului precum şi nemulţumirile populaţiei evreieşti faţă de faptul că guvernul dr. Petru Groza nu a satisfăcut revendicările populaţiei evreieşti. Acest material a fost obţinut prin activitatea desfăşurată de Congresul Mondial Evreiesc din Bucureşti prin comisiile sale statistice şi juridice.

La Paris am stat aproximativ două luni de zile cât a durat lucrările conferinţei.

În timpul lucrărilor a fost pusă în discuţie problema nemulţumirii populaţiei evreieşti faţă de guvernul dr. Petru Groza care nu putea să satisfacă revendicările populaţiei evreieşti

https://biblioteca-digitala.ro

din România, cu Fischer Wilhelm, Schwefelberg şi dr. Şafran arătând în cadrul discuţiei că Guvernul Groza nu poate să satisfacă cerinţele economice şi politice ale populaţiei evreieşti.

În urma dezbaterilor avute pe această linie s-a format o delegaţie dintre conducătorii evrei din România aflaţi la Conferinţă şi un delegat american al conferinţei.

Această delegaţie în care făceam şi eu parte s-a prezentat la delegaţia României de la Conferinţa de Pace, prezentând revendicările noastre faţă de guvernul dr. Petru Groza şi am cerut că la Conferinţa de Pace să se introducă un punct în textul tratatului de Pace în care să se asigure libertăţi politice şi economice populaţiei evreieşti din România, lucru ce s-a şi făcut, delegaţia română acceptând până la urmă punctul nostru de vedere.

Ce aţi urmărit prin acţiunea dusă la Conferinţa de Pace în legătură cu revendicările prezentate?

Am urmărit să subminăm autoritatea politică a Guvernului de largă concentrare democratică dr. Petru Groza, faţă de puterile aliate anglo-americane în timpul încheierii tratatului de pace cu România. Acţiune dusă din ordinul cercurilor conducătoare ale Congresului Mondial Evreiesc care erau în slujba americanilor ce erau împotriva dezvoltării mişcărilor muncitoreşti din România.

În afară de aceste fapte mai adaug că cu puţin timp înainte de arestarea mea în complicitate cu Litman Iacov, a stabilit ca în corespondenţa cu străinătatea ce o făceam prin poştă, un cod prin care să putem informa Congresul Mondial din Palestina despre activitatea secţiunii din România.

Era vorba de scrisori normale ce trebuia să se treacă la fiecare trei cuvinte chestiuni secrete şi diferite informaţii ce trebuiau să fie transmise.

Până la arestarea mea s-a trimis o scrisoare cu acest cod reprezentantului Congresului Mondial Evreiesc în Palestina şi tot prin acest mod am primit răspuns prin şi cu ajutorul lui Mundi Rosenbaum care cunoştea acest cod cu puţin timp înaintea plecării sale în Palestina.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal de interogatoriu

29 mai 1952

Arată în continuare ce informaţii i-ai transmis lui Fischer până în august 1947?

Date despre deblocarea ofiţerilor activi. Informaţie culeasă de Manolescu.

- date despre introducerea în Justiţie a elementelor de încredere a regimului. Informaţie avută din constatări proprii;

- despre criza de locuinţe şi zvonurile ce circulau despre reglementarea legală a acestei probleme. Informaţie din constatări proprii şi culeasă de la deputatul Manolescu;

- date despre starea de spirit în parlament între diversele fracţiuni. Informaţie avută de la Manolescu;

https://biblioteca-digitala.ro

- despre situaţia creată de partid şi celelalte fracţiuni din parlament lui Pătrăşcanu în urma manifestărilor sale naţionaliste de la Cluj. Informaţie culeasă de la deputatul Manolescu;

- despre camuflarea în P.N.Ţ. a elementelor reacţionare. Informaţie culeasă de la Filderman;

- date despre salariile funcţionarilor de Stat. Informaţie culeasă de la deputatul Manolescu;

- despre atmosfera ce există în parlament la o reglementară legală, care să pună capăt inflaţiei. Informaţie culeasă de la deputatul Manolescu;

- date despre activitatea C.D.E. pentru scoaterea lui Filderman de la Federaţia de Comunităţi. Conformaţie culeasă de la doctorul Filderman şi Bercu Feldman;

- date despre acţiunea C.D.E. pentru dizolvarea Partidului evreiesc. Informaţie culeasă de la Bercu Feldman;

Arată cam ce informaţii a avut Fischer din alte surse care le-ai comentat cu acesta?

Am comentat cu Fischer informaţii cu privire la situaţia economică şi politică din Ardeal. Informaţie avută de la Ignat Weiss.

- despre trecerea frauduloasă din ţară spre Ungaria a diverşilor evrei din Ardeal;

- despre devalorizarea monedei naţionale faţă de cursurile monedei străine;

- date despre procesele de sabotaj a foştilor moşieri cu privire la nerespectarea planului de însămânţări;

- date despre situaţia grea a industriaşilor care nu puteau face faţă la plata salariilor şi impozitelor;

- despre situaţia politică generală a lui Maniu;

- despre starea de spirit din Ardeal faţă de dr. Petru Groza;

- date despre activitatea Uniunii Populare Maghiare şi starea de spirit a populaţiei din Ardeal faţă de această Uniune.

- despre atitudinea lui Tătărăscu şi a grupului său faţă de reformele şi acţiunea politică a guvernului. Şi alte informaţii concentrând toate informaţiile lui şi cele date de mine.

De la cine avea Fischer informaţiile?

Ceea ce ştiu precis este că ştiu de la Fischer că informaţiile de mai sus le-a avut de la Ignat Weis, Filderman şi Maniu pe care mi-a spus că l-a vizitat o dată.

Arată cum ai ţinut legătura cu Fischer în această perioadă?

L-am întâlnit zi de zi la biroul congresului.

Arată ce discuţii ai avut despre agentura sa cu Fischer, şi în special despre cei care aţi avut consfătuirea în care sau discutat directivele date de Rigner pe linia de spionaj?

Persoanele despre care am discutat şi ştiam precis că îi furnizează informaţii lui Fischer este Filderman Şafran, Ignat Weis, alţii nu cunosc, despre aceştia eu arăt că Fischer personal mi-a cerut să am contact cu ei pe linie de spionaj, în ceea ce priveşte pe Zissu, Jean Cohen şi Moţi Moscovici, contrariant este faptul că Fischer nu mi-a spus nimic despre rezultatul acelei consfătuiri şi aflând că Moscovici avea legături secrete cu Fischer faţă de mine, l-am întrebat pe Fischer care a fost rezultatul consfătuirii avute cu sus-numiţii când s-a discutat misiunea pe linie de spionaj primită de la Rigner, la care Fischer mi-a răspuns să nu-i mai pun astfel de întrebări, aşteptând să-mi comunice el ce avea de discutat şi de comunicat.

https://biblioteca-digitala.ro

Cum ai sesizat dumneata legăturile secrete dintre Moţi Moscovici şi Fischer?

În mai multe rânduri am constatat că de câte ori intram în birou şi găseam pe Moscovici alături de Fischer, Moscovici se scula şi pleca. La un moment dat l-am întrebat de ce această atitudine jignitoare faţă de mine (de ce acesta se scoală şi pleacă), la care Fischer mi-a spus că nu el pleacă ci Moscovici. Fără a-mi da alte explicaţii. Odată am auzit vorbind o convorbire la telefon prin care Moţi Moscovici cerea lui Fischer o întâlnire particulară.

Alte servicii ţi-a cerut Fischer în această perioadă?

La 15 august 1947, am plecat împreună la conferinţă de la Montreux şi de acolo la Zürich. La întoarcerea mea în ţară Fischer a rămas în străinătate în chestiuni familiare, spunându-mi că se înapoiază în curând dar nu s-a mai înapoiat şi eu am rămas să rezolv toate problemele congresului Mondial Evreiesc, ceea ce eu am realizat până în vara anului 1948 când am plecat din nou din ţară împreună cu alţi delegaţi la Congresul de la Montreux, unde l-am întâlnit pe Fischer. Cu această ocazie am schimbat cu Fischer vorbe tari cu privire la reîntoarcerea lui în ţară, când m-a lăsat singur să mă ocup de chestiunile congresului. După aceasta el mi-a comunicat hotărârea sa de a nu se mai reîntoarce în ţară şi a se stabili în Palestina şi a motivat pentru aceasta starea sănătăţii sale. Eu i-am reproşat că nu înţeleg această atitudine de fugă faţă de răspunderea pe care o are, şi mi-am dat seama că fuga sa din ţară are la bază frica de o eventuală arestare şi cercetare în legătură cu întreaga sa activitate de spionaj desfăşurată în România. Tot cu această ocazie i-am spus că el nu trebuie să procedeze aşa mai ales că în ţară există o stare de spirit groaznică faţă de faptul că şi doctorul Filderman şi Şafran au fugit din ţară.

Între timp cât am stat la Montreux am avut o întrevedere cu Fischer şi Rigner, cu această ocazie Fischer mi-a spus că oficial eu o să rămân conducătorul Congresului Mondial Evreiesc tratând cu C.D.E.-ul pentru rezolvarea secţiunii de către ei, iar pe linie de spionaj voi ţine legătura cu Agamy căruia îi voi da toate informaţiile întrucât Agamy a preluat şi misiunea pe care o avea Fischer, iar Rigner mi-a confirmat acest lucru, adăugând că a stabilit cu Agamy ca să preia şi misiunea lui Fischer cu ocazia unei vizite recente a lui Agamy în Elveţia. Eu am acceptat şi această misiune deşi eram conştient de pericolul unei eventuale arestări, la care ei au apelat la spiritul meu de disciplină sionistă.

Alte misiuni ai primit în timpul deplasării la Montreux şi Zurich?

La Zürich am primit din nou instrucţiuni cu privire la intensificarea acţiunii sioniste de la Dobkin şi Barlas, care mi-au arătat că evreimea trebuie să plece din România în orice condiţii fie chiar pe coajă de nucă şi că misiunea este să nu mai rămână nici un evreu în ţară. La Montreux mi s-au dat instrucţiuni cu privire la atitudinea ce trebuie să o iau faţă de C.D.E.

Arată ce instrucţiuni ţi s-au dat şi de cine, cu privire la atitudinea ce trebuie să o ai faţă de C.D.E. şi în ce scop?

Rigner mi-a dat instrucţiuni să adopt o politică de duplicitate faţă de C.D.E. formal să-i susţin în acţiunile lor pentru a putea menţine secţiunea Congresului Mondial evreiesc în România, ca o instituţie ce să reprezinte, ideea naţională evreiască şi prin aceasta a se putea menţine cu forul Mondial legătura.

Cum te-ai manifestat dumneata faţă de delegaţii C.D.E.-ului şi Guvernul Român la Montreux?

https://biblioteca-digitala.ro

Am ţinut un discurs la tribuna Congresului în care am arătat libertatea de care se bucură populaţia evreiască în ţară, şi am arătat cum Anglia şi America au întârziat crearea Statului Evreiesc. Pe de altă parte comuniştii cerând să aibă un reprezentant şi în secţiunea Congresului Mondial din America, s-a discutat această chestiune între culise cu delegaţi americani, la care eu am susţinut ca reprezentantul comunist să fie primit. Aceasta nerealizându-se conform hotărârilor lor reacţionare.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal de interogatoriu

30 mai 1952

În procesul verbal dat în cursul zilei ai arătat că ai cunoscut o serie de persoane în casa lui Agamy în cursul anului 1948. Care din aceste persoane lucrau pe linie de spionaj?

Despre Vania Hadari nu mi-a spus Agamy cu ce misiune a venit în ţară, însă el făcea parte din biroul Agenţiei la Istanbul pe timpul războiului unde ne trimiteam rapoartele informative, iar confirmarea primirii acelor rapoarte precum şi instrucţiunile ce le primeam erau semnate de el, adică de Vania. Cu ocazia întâlnirii dintre noi în casa lui Agamy am schimbat câteva vorbe de recomandare deoarece el tocmai pleca şi de atunci nu l-am mai văzut.

Despre Mordehai Assa ştiu că era în strânsă legătură cu Agamy pe această linie, aflând acest lucru abia în noiembrie 1949 de la Agamy care mi l-a recomandat să lucrez cu el pe linie de spionaj după ce el va pleca din ţară.

Ce relaţii ai avut dumneata cu celelalte persoane întâlnite în casa lui Agamy?

N-am avut nici un fel de relaţii.

Ai arătat că în decembrie 1948 Agamy a plecat în străinătate, când s-a reîntors în ţară şi unde l-ai întâlnit dumneata?

Agamy s-a reîntors în ţară în cursul lunii ianuarie iar eu am luat contact cu el la sfârşitul lunii ianuarie la el acasă.

Arată ce discuţii ai avut cu Agamy şi cine a mai fost de faţă cu această ocazie?

Agamy mi-a spus că a luat contact cu Rigner şi că ia predat scrisoarea pe care eu i-o dădusem fără să-mi dea vreun răspuns. Nefiind nimeni de faţă, Agamy mi-a cerut şi eu i-am, dat informaţiile ce le culesesem între timp.

Arată ce informaţii i-ai dat de la această dată lui Agamy?

De data aceasta i-am dat următoarele informaţii:

- date despre introducerea în aparatul judecătoresc a asesorilor populari, detalii şi comentarii cum s-a pus în practică această reformă. Informaţie culeasă din constatări proprii;

- date despre procesele intentate unui număr mare de negustori în legătură cu sabotaje şi invazie fiscală. Informaţie din constatări proprii;

https://biblioteca-digitala.ro

- date cu privire la încetarea comerţului a multor comercianţi din cauza dificultăţilor făcute de guvern. Informaţie din constatări proprii şi de la Laiwandman.

- despre comasarea tuturor societăţilor de asigurare. Informaţie avută de la avocatul Schwefelberg;

- despre nemulţumirile salariaţilor funcţionari faţă de salariile neîndestulătoare;

- despre funcţionarea oficiilor de plasare. Informaţie culeasă de la Mundi Rosenbaum (plecat).

- date despre reforma învăţământului particular şi etatizarea şcolilor evreieşti. Informaţie culeasă de la Laiwandman;

- date despre acţiunile duse în instituţii şi întreprinderi precum şi în sinagogi împotriva sionismului şi a curentului de emigrare. Informaţie culeasă de la Bercu Feldman;

- despre verificările ce se făceau de P.M.R. şi cum se proceda la verificări. Informaţie de la Mella Iancu;

- starea de spirit a medicilor dentişti faţă de eventualitate naţionalizării cabinetelor dentare. Informaţie culeasă de la dr. Stral (din Bucureşti);

- despre discuţiile ce se făceau în cercurile oficiale de partid faţă de discursul lui Ben Gurion în legătură cu emigrările din România. Informaţie culeasă de la Bercu Feldman;

- starea de spirit a conducătorilor C.D.E. faţă de provocările ziarului „Renaşterea Noastră" din Palestina la adresa guvernului român. Informaţie culeasă de la Bercu Feldman;

- despre asaltarea zilnică de către un număr mare de evrei a direcţiei paşapoartelor, pentru rezolvarea cererilor de plecare;

- despre retragerea pensiilor a unor foşti funcţionari de Stat. Informaţie de la Manolescu;

- despre lipsurile de alimente pe piaţă şi starea de spirit a populaţiei faţă de cozile ce sunt la magazine. Informaţie din constatări proprii;

- despre exproprierea celor ce au rămas cu 50 ha. Informaţie culeasă de la Iancu Leiba;

- starea de spirit a populaţiei faţă de dizolvarea Jointului şi a O.S.E.-ului. Informaţie culeasă de la Mella Iancu;

- despre respingerea cererilor de emigrare a conducătorilor sionişti. Informaţie din constatări proprii;

- despre faptul că s-a proiectat arestarea unor conducători sionişti. Informaţie culeasă de la Jean Cohen;

- despre nemulţumirile salariaţilor faţă de felul cum se dau concediile de odihnă. Informaţie avută de la Laiwandman;

- date despre situaţia tinerilor de origină burgheză în Universităţi. Informaţie de la Laiwandman.

- date cu privire la starea de declasare şi sărăcie a foştilor negustori scoşi din circuitul vieţii economice şi rămaşi fără ocupaţie. Informaţie culeasă de la Laiwandman;

- date cu privire la refuzul instituţiilor de a elibera dovezi de plecare din serviciu cerute de direcţia paşapoartelor pentru emigrări. Informaţie culeasă de la Iancu Laiwandman şi Iancu Leiba;

- date despre desfiinţarea şcolii de ebraică Tarbut. Informaţie avută din constatări proprii.

Când i-ai dat ultima dată informaţii lui Agamy şi ce informaţii i-ai dat cu această ocazie?

https://biblioteca-digitala.ro

Ultima dată i-am dat informaţii în octombrie 1949 la el acasă, şi i-am dat date despre discuţiile din cercurile oficiale cu privire la discursul lui Ben Gurion şi provocările făcute de ziarul „Renaşterea Noastră" din Palestina la adresa Guvernului Român. Informaţie culeasă de la Bercu Feldman; despre starea de spirit a conducătorilor sionişti cărora li se respingeau cererile de emigrare. Informaţie avută din constatări proprii.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal de interogatoriu

30 mai 1952

Arată în continuare informaţiile culese în cursul anului 1948 şi trimise la Agamy?

- date despre lipsa de materie primă în industrie. Informaţie culeasă de la A.L. Zissu şi Manolescu;
- despre starea de spirit a populaţiei şi legătură cu arestările foştilor conducători politici. Informaţie culeasă de la Zissu;
- date despre lipsa de mărfuri textile de pe piaţă. Informaţie din constatări proprii şi din discuţii avute cu Zissu;
- despre planul pregătirii de către C.D.E. pentru combaterea mişcării sioniste. Informaţie avută de la Manolescu;
- despre unele incidente întâmplate în provincie între tineretul sionist şi conducătorii C.D.E. informaţie culeasă de la Laiwandman;
- despre audienţa ce am avut-o eu, dr. Cornel Iancu, fiecare separat, la dl. ministru Teohari Georgescu şi despre audienţele celorlalţi conducători sionişti la dl. ministru Jianu;
- despre mersul cercetărilor în afaceri al conducerilor sioniste. Informaţie din constatări proprii;
- despre atitudinea C.D.E. faţă de mişcarea sionistă şi haluţiană. Informaţie de la Bercu Feldman;
- date asupra efectului produs asupra stării de spirit a populaţiei evreieşti în legătură cu arestarea unor şlihimi, a ing. Dascălu şi a lui Zoltan Hirsch – conducători sionişti;
- despre starea de spirit a populaţiei din provincie după îndepărtarea lui Pătrăşcanu din viaţa politică. Informaţie de la Laiwandman;
- despre încadrarea în organele de Miliţie în Moldova a unui număr mare de evrei;
- despre epurările în rândurile avocaţilor şi starea de spirit respectivă.

Ce alte servicii ţi-a cerut Agamy în cursul anului 1948?

Agamy mi-a cerut în mod special în toamna anului 1948, încă de la începutul contactului cu el, să-l folosesc şi pe Zissu în culegerea informaţiilor deoarece el cu Zissu nu sunt în relaţii bune, spunându-mi că până la plecarea lui Klarman, reprezentantul agenţiei de presă evreieşti I.T.A. el a avut informaţii importante de la Zissu prin acesta, mi-a mai recomandat să ţin contactul cu Bercu Feldman şi cu Manolescu pentru informaţii din sectorul C.D.E.-ului.

Arată cum ai procedat în practică folosirea lui Zissu pe această linie?

https://biblioteca-digitala.ro

Aproximativ în luna noiembrie 1948 m-am întâlnit cu A.L. Zissu în biroul Congresului, care venise în trecere pe acolo. Cu această ocazie i-am spus, că tocmai aveam intenţia să-l vizitez acasă pentru a-i face o rugăminte, el întrebându-mă despre ce este vorba, eu i-am spus că am misiunea din partea lui Agamy să ţin legătura cu el pentru a-i cere informaţii din ori ce fel ar interesa pe linie de spionaj.

Cu cele spuse de mine, Zissu a rămas surprins, fapt ce m-a făcut să-i spun că Agamy nu mă autorizase să-i comunic confidenţa ce mi-o făcuse dar că nu am socotit mai cinstit faţă de el să-i spun deschis despre ce este vorba, adăugând că Agamy mi-a spus că a avut informaţii importante de la el prin Klarman. Zissu pur şi simplu l-a înjurat pe Agamy şi mi-a spus că este o ticăloşie din partea lui să procedeze în acest mod, dar că totuşi faţă de rugămintea mea mă va servi şi am stabilit ca el să treacă pe la Congres din motive de precauţie, întrucât Congresul este o instituţie legală şi nu ar putea să fie suspectă venirea sa şi pentru a nu mă duce eu la el acasă. De la această dată Zissu a venit de două-trei ori la congres până la sfârşitul anului 1948, ultima dată spunându-mi că nu ştie dacă are să mai aibă timp să vină pe la mine dar că în orice caz să nu trec pe la el acasă. De atunci l-am mai văzut o singură dată în cursul anului 1950 pe stradă întâmplător fără să mai deschidem discuţia despre această chestiune. Eu i-am raportat lui Agamy atitudinea lui Zissu.

În această perioadă Zissu mi-a dat următoarele informaţii:

- lipsa de materii prime în fabrici;
- lipsa de mărfuri textile pe piaţă; starea de spirit a populaţiei faţă de arestările făcute printre foşti conducătorii politici;
- revolta ce există în rândurile conducătorilor evrei faţă de arestarea lui Leon Itzkar.

Arată cum ai procedat cu Bercu Feldman?

Pe Bercu Feldman îl vizitam la C.D.E. şi mă informam prin discuţiile avute cu el câştigându-i prietenia fără ca el să bănuiască că informaţiile le dau lui Agamy.

Arată dacă ai întâlnit vreo persoană în casa lui Agamy în perioada până la sfârşitul anului 1948 sau la Legaţia Statului Israel?

L-am întâlnit de vreo două ori pe Ricu Lupescu o dată pe Vania Hadari, fost membru în Biroul Agenţiei Evreieşti din Istanbul pe timpul războiului. Pe Assa Mordehai membru al Legaţiei Israel, pe Artur fost secretar al lui Agamy originar din Ardeal şi pe nevasta lui, se zvonise că au plecat din ţară dar nu ştiu sigur, pe nevasta lui Agamy, pe Brener intendentul Legaţiei Israel.

La Legaţie am fost o singură dată până la sfârşitul anului 1948 şi l-am întâlnit pe Moţi Moscovici şi pe Artur secretarul lui Agamy.

Cam ce discuţii ai avut cu Agamy cu ocazia vizitelor pe care i le-ai făcut în această perioadă?

În ce priveşte informaţiile ce i le-am dat Agamy mă chestiona cu privire la data când a obţinut informaţia de la cine o am şi îmi cerea comentarii asupra ei.

Am discutat şi chestiuni detailate despre manifestările populaţiei cu privire la emigrări adică modul cum se stăruie pentru obţinerea paşapoartelor, cum se revine cu noi cereri pentru obţinerea paşapoartelor şi agitaţia ce se face de elementele sioniste în acest scop după autodizolvarea organizaţiilor sioniste. Am comentat întreaga desfăşurare a chestiunii evaziunii fondurilor sioniste.

Ce servicii ţi-a făcut Agamy în această perioadă?

https://biblioteca-digitala.ro

În cursul lunii decembrie 1948 Agamy mi-a dus o scrisoare la Geneva cu ocazia deplasării sale în străinătate. Această scrisoare a fost adresată lui Rigner şi conţinea chestiuni cu privire la pretenţiile C.D.E. faţă de C.M.E. Alte servicii nu mi-a făcut în cursul anului 1948.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal de interogatoriu

2 iunie 1952

Ancheta îţi cere să arăţi dacă ai fost retribuit în cadrul activităţii de spionaj pe care ai desfăşurat-o în ţară?

În timpul războiului cât şi după 23 august 1944, în afară de sumele pe care le administram în vederea activităţii de spionaj, primeam lunar de la Fischer Wilhelm sume de bani în valoare de 20.000 lei.

În ultimul timp am primit în două-trei rânduri de la Legaţia Israel prin Halevy suma totală de 700.000 (şapte sute mii lei) dintr-un cont de 800 lire ce le aveam la Legaţie.

Aceşti bani i-am dat în păstrare lui Litman Iacov care era directorul congresului Mondial Evreiesc şi apoi ridicam de la el aproximativ 400.000 lei dintre care circa 300.000 lei i-am dat lui Laiwandman Israel şi lui Iancu Leiba pentru colaborarea lor cu mine pe linie de spionaj.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal de interogatoriu

2 iunie 1952

În procesul verbal din 30 mai a.c., ai arătat o serie de informaţii pe care i le-ai dat lui Agamy până la plecarea sa din ţară, ţi-ai mai adus aminte de alte informaţii pe care i le-ai dat?

Am arătat toate informaţiile pe care i le-am dat lui Agamy şi nu-mi amintesc să-i fi dat alte informaţii.

Ce alte servicii ţi-a mai cerut Agamy în această perioadă?

În cursul lunii noiembrie 1949 cu puţin timp înainte de plecarea sa din ţară Agamy m-a chemat acasă la el cu care ocazie am avut o discuţie de vreo 3 ore despre întreaga activitate pe care am desfăşurat-o în timpul războiului cât şi după 23 august 1944 şi cu care ocazie mi-a dat directive şi instrucţiuni cu privire la un nou plan de activitate pe linie de spionaj şi pe linia de emigrări bazat pe fondurile Jointului care să fie împărţite persoanelor care se vor ocupa de această activitate.

https://biblioteca-digitala.ro

Arată care a fost planul în esenţă a lui Agamy cu privire la desfăşurarea activităţii pe linie de spionaj, după plecarea lui din ţară?

Agamy mi-a spus că trebuie organizată activitatea de spionaj în stil mai mare folosindu-se în acest scop emigranţi adică evreii ce vor să plece în Palestina şi care între timp până la plecarea lor pentru a putea rezista din punct de vedere financiar fără să fie obligaţi să se încadreze în circuitul economic local, vor trebui să fie ajutaţi cu bani din fondurile pe care Agamy le obţinuse de la dr. Joe Schwarz, directorul Jointului pentru Europa cu ocazia unei călătorii ce a făcut-o la Paris.

Arată cum a văzut Agamy desfăşurarea acestei activităţi în mod practic?

Agamy mi-a spus că de această activitate se va ocupa din partea Legaţiei Israel Halevy, consilier la Legaţie şi Mordehai (Assa) membru al Legaţiei care vor da şi fondurile necesare persoanelor care se vor ocupa cu această activitate, şi că eu va trebui să ţin contact cu cele două persoane de la Legaţie în vederea desfăşurării activităţii pe linie de spionaj şi de emigrări. De asemenea, mi-a spus Agamy că trebuie atrase în această activitate toate persoanele de încredere care vor fi dispuse să se ocupe de această activitate, spunându-mi să iau contact în acest sens cu: Dan Ieşeanu, Rorlich, Mella Iancu, Marcu Cohen, inginer Iakerkaner, Ebercohn avocat, Jean Cohen, dr. Lowenstein, Iancu Leiba. De asemenea, Agamy mi-a pomenit că este bine a se face un comitet restrâns din acele persoane care vor accepta să se ocupe şi care va fi în contact cu Halevy şi Mordehai de la Legaţie. Acestea sunt persoanele despre care îmi amintesc că mi-a vorbit Agamy cu ocazia acestei discuţii.

Cam despre ce fonduri a fost vorba şi cum trebuia manipulate aceste fonduri?

Agamy mi-a spus că a obţinut o sumă în dolari care în lei echivala aproximativ cu 25 milioane lei. Aceşti bani trebuiau daţi mai departe conducătorilor sionişti din diferite grupări de Halevy şi Mordehai şi decontările trebuiau făcute şi cu semnătura mea.

Dumneata ai acceptat propunerea lui Agamy de a pune în practică noul său plan în vederea desfăşurării activităţii pe linie de spionaj?

Da, am acceptat propunerea lui Agamy, fapt ce l-a făcut după ce am acceptat să-mi dea o serie de instrucţiuni cu privire la activitatea ce trebuia să o desfăşurăm.

Arată ce instrucţiuni ţi-a dat cu această ocazie?

Agamy mi-a spus că fiecare din cei recrutaţi în mod conştient să aibă câte un om, doi cu care să se vadă o dată de două-trei ori pe săptămână şi pe care să-i exploateze în orb cu privire la informaţiile ce trebuiau culese. De asemenea, să culegem informaţii din rândul maselor de jos, adică să intrăm în discuţie cu o serie de persoane pentru a ne convinge în mod sigur asupra informaţiilor culese, să facem vizite la anumite cunoştinţe şi să căutăm în special să exploatăm în orb soţiile lor aşa cum a făcut el cu profesoara de pian şi cea de franceză a fetiţei şi a soţiei lui.

Alte instrucţiuni ţi-a mai dat Agamy?

Agamy mi-a spus că, cu Halevy şi Mordehai să ţin contact permanent şi în caz excepţional voi fi anunţat prin Suzana Benvenisti, soţia mea pentru a lua legătura cu dânşii.

Arată ce directive ţi-a dat Agamy cu privire la atragerea celorlalte persoane în această activitate?

Agamy mi-a spus să organizăm cu aceştia un comitet la început, care să se ocupe de împărţirea de ajutoare persoanelor care vor să emigreze şi nu au posibilităţi financiare de a rezista fără să ocupe un loc în producţie până la plecare şi că după organizarea acestui

https://biblioteca-digitala.ro

comitet, să le pun chestiunea activităţii de spionaj care la rândul lor să-i folosească în orb pe această linie, în mod special Agamy mi-a spus să o folosesc pe Mella Iancu nu în mod efectiv ci numai pentru sfaturi, ea fiind o femeie inteligentă, convinsă, însă temătoare de a nu i se întâmpla bărbatului ei vreo nenorocire şi în cazul acesta ar putea deveni indiscretă. În continuare Agamy mi-a spus că trebuie să ţin cont de acest lucru întrucât indiscreţia joacă azi un foarte mare rol şi să nu contez pe experienţa trecutului adică pe activitate pe linie de spionaj pe care am desfăşurat-o în timpul războiului care nu a fost nimic, un joc faţă de activitatea prezentă în comparaţie cu vigilenţa autorităţilor regimului de azi.

La ce sfaturi se referea Agamy cu privire la folosirea lui Mella Iancu?

Agamy se referea la persoanele care trebuia să le atragem pentru împărţirea banilor prin Mella Iancu care cunoştea chestiunea banilor pe care îi primise de la Joe Schwarz, adică de a-i cere ei sfaturi cu privire la persoane, la modul de împărţire a banilor.

Arată dacă în afară de Mella Iancu ţi-au fost indicate şi alte persoane care se ocupau de împărţirea de ajutoare?

În legătură cu mine, Agamy nu mi-a indicat alte persoane, însă mi-a spus că Ghiladi, membru al Legaţiei Israel se va ocupa separat şi personal de împărţirea de bani în cadrul cercurilor religioase.

De asemenea, mi-a mai spus că dându-se o asemenea misiune unei d-ne Trestianu, soţia avocatului Trestianu Feldman, despre care cred că au plecat din ţară.

Am mai discutat şi despre elementele din mişcarea Mişmar în sensul că lui Agamy îi este frică ca Halevy să nu facă o greşeală antrenând în această activitate elemente ale Mişmarului, despre care el ştie că nu sunt serioase, eu afirmându-i că într-adevăr consider neserioase persoanele din Mişmar cum ar fi: Milton Lehrer, ing. Gheller, ing. Dascălu, Haimsohn şi alţii.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal de interogatoriu

2 iunie 1952

Arată în continuare ce alte discuţii ai avut cu Agamy la întâlnirea din noiembrie 1949?

Am discutat o serie de chestiuni de amănunt cu privire la întreaga activitate, şi îmi amintesc că l-am întrebat de ce este nevoie ca decontările să se facă şi cu semnătura mea, iar el mi-a răspuns că e necesar ca Joe Schwarz să aibă justificarea sumelor cheltuite întărite de mai multe semnături.

Agamy mi-a mai spus că în această activitate voi primi şi ajutorul lui Avriel, ministrul, care va veni în ţară în locul lui Rubin. Fiind vorba de o eventuală cercetare în legătură cu împărţirea de ajutoare, Agamy m-a întrebat ce cred despre atitudinea persoanelor despre care am vorbit, în cadrul unor cercetări eventuale. La această întrebare i-am răspuns că Mella Iancu în cazul că va fi chemată la securitate, va spune nu, în continuare Agamy mi-a spus să ne ferim de Steigman, omul de serviciu al Legaţiei şi

https://biblioteca-digitala.ro

despre Brener, intendent la Legaţie, că n-ar fi oameni de încredere, şi că el e informat că au discutat mai mult decât trebuia despre ministrul Rubin în legătură cu plecarea acestuia din ţară care pleacă cu un bagaj de 20 de ori mai mare decât atunci când a sosit în ţară.

O altă chestiune a fost şi discuţia avută cu privire la menţinerea biroului Congresului Mondial. Eu spunându-i că e foarte important să avem un birou în plin centru care funcţionează normal şi nu camuflat acoperind activitatea mea personală pe linie de spionaj. După această discuţie l-am rugat pe Agamy să comunice lui Rigner la Geneva să-mi aprobe un buget în urma încetării oricărei posibilităţi de a mai căpăta fonduri în ţară, ceea ce el mi-a promis, lucru care s-a şi realizat după plecarea sa din ţară, primind la scurt timp prin Legaţie un cont de 800 lire sterline.

Îmi aduc aminte că Agamy mi-a spus că populaţia evreiască este arma noastră cea mai principală şi că trebuie să urmărim cu atenţie starea de spirit a acestei populaţii să o formăm şi s-o încurajăm în vederea emigrărilor şi pentru a ne putea folosi în activitatea noastră şi în scopurile pe care le urmăresc conducătorii Statului Israel. În legătură cu emigrările Agamy mi-a mai spus că acţiunea Legaţiei mai este susţinută de un foarte serios personaj politic Macovescu fost Consilier la Legaţia română din Londra, care de la venirea lui la Ministerul de Externe, cererile de emigrare depuse de el la Ministerul de Interne se rezolvă cu certitudine. Au mai fost şi alte discuţii despre care nu îmi amintesc momentan, dar care nu puteau să fie importante. După aceste discuţii ne-am despărţit şi a doua sau a treia zi, Agamy a părăsit ţara definitiv.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal de interogatoriu

14 iunie 1952

Arată ce organizaţii sioniste au fost convocate cu ocazia creării C.D.E. şi de către cine?

Imediat după 23 august 1944, Chiriţă Abramovici şi pictorul Maxy, m-au vizitat la locuinţa mea şi mi-au propus în cadrul unei largi discuţii să se formeze o grupare democratică evreiască, din care să facă parte şi elemente sioniste socotite democratice, grupare care să aibă drept scop sprijinirea acţiunilor democratice. Eu le-am răspuns că sunt de acord şi că este bine ca toate organizaţiile sioniste şi celelalte organizaţii evreieşti să fie chemate pentru ca împreună să constituie un comitet. M-am mai întâlnit de câteva ori cu ei discutând aceleaşi chestiuni fără a se lua vreo hotărâre pentru că ei nu aveau nimic precis. La un moment dat în cursul anului 1945 contrar celor discutate de noi s-a convocat o consfătuire urgentă de pictorul Maxy şi alte elemente democratice la şcoala Iacov şi Carolina Lobel. La această consfătuire după câte ştiu a fost convocată ca organizaţii sioniste numai Ichudul şi Mişmarul, de faţă fiind şi dl. Ministru Luca V., după câte ştiu eu din auzite, după ce dânsul a făcut un îndemn la unitate pe linia democratică. S-a constituit C.D.E. în Comitetul constituit, fiind cooptaţi reprezentanţii Ichudului, Mişmarului şi cred că şi alte elemente din partea Uniunii Evreilor Români, Sărăţeanu şi Rosnekrantz.

https://biblioteca-digitala.ro

Arată ce legături a existat între cele două grupări sioniste şi C.D.E. precum şi gruparea Sărăţeanu?

De la înfiinţare şi până în 1948 când a intervenit rezoluţia P.M.R. cu privire la problema naţională a existat relaţii strânse între numitele organizaţii sioniste şi C.D.E. Elemente sioniste din cele două grupări făcând parte din conducerea superioară a C.D.E., precum şi elementele din gruparea Sărăţeanu, care ştiu că au rămas mai departe şi după rezoluţia P.M.R. cu privire la problema Naţională.

În ce au constat legăturile cu C.D.E.-ul celor două organizaţii sioniste?

Ştiu că s-a mers mână în mână la toate acţiunile C.D.E.-ului, la adunări politice, luând cuvântul în acelaşi timp delegaţi ai C.D.E.-ului şi a celorlalte două grupări sioniste fapt ce l-a făcut pe Zissu să combată cu vehemenţă pe conducătorii celor două organizaţii sioniste pentru colaborarea lor cu C.D.E.-ul.

Mai ştiu, că datorită acestei colaborări în grupările Ichud şi Mişmar, s-au înscris un număr mare de evrei nesionişti şi sionişti independenţi, care sub aripa C.D.E.-ului ca să poată emigra mai repede, lucru care s-a şi întâmplat.

În 1946 cu ocazia alegerilor B.P.D. a intervenit o platformă electorală între cele două organizaţii sioniste, Partidul Evreiesc, Uniunea Evreilor Români şi C.D.E.-ul, fiecare din organizaţiile de mai sus desemnându-şi candidaţi pe listele B.P.D.-ului. Ştiu că din partea Ichud-ului şi Mişmar a fost ales ing. Dascălu, din partea Evreilor Români avocatul Manolescu.

Arată ce ştii în legătură cu colaborarea Partidului Evreiesc şi a celorlalte organizaţii sioniste cu C.D.E.?

În ceea ce priveşte colaborarea cu Partidul Evreiesc în afară de colaborarea din timpul alegerilor a existat o colaborare pe tărâm juridic şi politic discutându-se într-o comisie mixtă revendicările populaţiei evreieşti, ce urmau să fie prezentate de C.D.E. forurilor responsabile. Astfel s-a discutat problema cetăţeniei, problema pensiilor, problema imobilelor evreieşti, problema criminalilor de război.

O altă organizaţie ce a colaborat cu C.D.E.-ul a fost Congresul Mondial Evreiesc, despre această colaborare ştiu că exista o comisie mixtă în care se discutau problemele revendicărilor evreieşti mai sus-arătate. S-a discutat intrarea reprezentanţilor C.D.E. în Congresul Mondial Evreiesc, chestiunea a fost amânată până la Conferinţa Congresului Mondial Evreiesc, ce a fost convocată în vara anului 1948, în Elveţia. La această Conferinţă au participat următorii delegaţi ai C.D.E.-ului. Deputatul Bercu Feldman, Şerban Leibovici, dr. Rosen, şef rabin, Paul Iscovici, avocatul Bacalul, Iosif Bercu, Roja de la Cluj şi Fux, un profesor Universitar de la Cluj, însă nu sunt sigur dacă se numea Fux.

Din cauză că delegaţii C.D.E. nu au fost mulţumiţi de faptul că în secţiunea locală americană a Congresului nu au fost şi comunişti, delegaţia C.D.E. a amânat intrarea în Congres, până la rezolvarea litigiului de mai sus.

Acest litigiu nu s-a rezolvat, astfel C.D.E. nu s-a hotărât în privinţa colaborării cu Congresul, însă a susţinut să se menţină biroul restrâns al Congresului, după hotărârea de autodizolvare a secţiunii, de l-a ajutat să scoată autorizaţie de plecare din ţară la Conferinţa de la Basel, mergând cu delegaţia sionistă la ministrul Bunaciu, m-a ajutat ca să se înlăture sechestrarea aplicată conducătorilor sionişti de către Ministerul de Finanţe cu toate că se executase întocmai tranzacţia cu ministerul pentru lichidarea complectă a procesului fondurilor sioniste. Bercu Feldman promiţându-mi că va face un demers la Ministerul de Finanţe.

https://biblioteca-digitala.ro

Referitor la discuţiile noastre îmi amintesc că am discutat problema de emigrare, acţiunile C.D.E.-ului contra mişcării sioniste, acţiunile duse de către ziarul palestinian „Renaşterea", împotriva R.P.R. şi alte chestiuni.

În cadrul discuţiilor ce le-am avut, l-am exploatat în orb dând o parte din discuţii lui Agamy şi Halevy.

Cu ceilalţi am avut relaţii mai puţin strânse şi nu discutam decât chestiuni generale în legătură cu problemele evreieşti, în afară de deputatul Manolescu (decedat) care era informatorul meu personal şi omul lui Feldman.

Referitor la voiajul care l-am făcut la Paris cu ocazia conferinţei organizaţiilor evreieşti a participat şi pictorul Maxy care a făcut parte şi din delegaţia evreiască, care a luat contact cu delegaţia română de la Conferinţa de Pace, la care s-a cerut să se includă un punct în tratatul de pace cu privire la revendicările populaţiei evreieşti din România.

Ce ştii despre legăturile celorlalţi sionişti cu conducătorii C.D.E.-ului?

În afară de cele declarate nu cunosc.

Ce cunoşti în afară de cele declarate, despre raporturile organizaţiilor sioniste şi C.D.E.?

Nu cunosc alte raporturi, deoarece n-am făcut parte din comitet şi nici n-am discutat alte chestiuni decât cele arătate.

Ce mai cunoşti despre raporturile dintre fruntaşii sau activiştii din grupările sioniste şi C.D.E. sau cu persoane din conducerea C.D.E.-ului?

Ştiu că activiştii C.D.E.-ului, au fost într-o seară invitaţi în cursul anului 1947 la Mella Iancu împreună cu o serie de conducători sionişti pentru cunoaşterea reciprocă.

Dintre activiştii C.D.E.-ului au fost Bercu Feldman, Şerban Leibovici, Bacalu cred că şi Iscovici, din partea sioniştilor am fost eu, Cornel Iancu, Dan Ieşeanu şi alţii despre care nu-mi aduc aminte.

Ce s-a discutat cu această ocazie?

S-a hotărât să nu se discute chestiuni politice, ceea ce s-a şi făcut, în schimb s-au consumat nişte gustări şi s-au discutat lucruri banale. Mai ştiu că activiştii C.D.E.-ului au mai fost invitaţi la Mella Iancu acasă, în 1949, cu ocazia vizitei făcute de Überall, fostul ministru la Praga şi mai târziu în R.P.R. Am promis că vin, dar pe la 10 seara au telefonat că sunt reţinuţi în altă parte şi nu pot veni.

Mai ai ceva de adăugat la cele întrebate mai sus?

Ştiu că au existat legături între Agamy şi C.D.E. respectiv prin Bercu Feldman. Aceste legături sau concretizat cu ocazia emigrărilor din 1947, când ştiu că Agamy a avut concursul autorităţilor şi a C.D.E.-ului pentru organizarea plecării vaselor. Ştiu că două dintre vase au fost complectate cu oameni recomandaţi de C.D.E. Ştiu că Agamy se întâlnea cu Bercu Feldman la biroul acestuia, poate şi în altă parte dar eu nu ştiu.

Mai mi-aduc aminte că o dată Bercu Feldman mi-a spus că este informat că şlihimi agită tineretul şi că fac debandadă în ţară cu privire la emigrări şi că guvernul va fi nevoit să ia măsuri împotriva lor, lucru despre care l-am informat personal pe Dobkin.

(ss) Mişu Benvenisti

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

8 iulie 1952

Când l-ai cunoscut pe Iancu Scarlat?

Pe Iancu Scarlat l-am cunoscut în cursul anului 1941, după ce am devenit preşedinte al Executivei Sioniste, el fiind şeful grupării de tineret „Dror", s-a prezentat la mine în legătură cu unele probleme ale haluţimilor.

Ce raporturi a existat între d-ta şi el?

Raporturile dintre noi au fost raporturi de conlucrare în legătură cu activitatea tineretului sionist din gruparea sa. Mă vedeam cu el la Executiva Sionistă şi la mine acasă şi am avut legături cu el până la sfârşitul anului 1943, când am fost amândoi arestaţi, în legătură cu activitatea dusă în timpul războiului, însă Iancu Scarlat nu a făcut parte din acelaşi grup de arestaţi.

Ce legături aţi avut cu privire la activitatea grupării sale de tineret?

Am obţinut diverse scutiri de la Centrala Evreilor pentru o serie de haluţimi din gruparea lui, m-am interesat de activitatea culturală şi în general de întreaga activitate a tinerilor. În cursul anului 1941, Scarlat Iancu mi-a spus că ştie că eu am avut contact cu biroul Agenţiei din Istanbul şi că dacă am nevoie să transmit ceva corespondenţă, el poate să mă servească, eu însă l-am refuzat neavând atunci încredere în el.

Cum a evoluat relaţiile dintre d-ta şi el?

La începutul anului 1942 Iancu Scarlat mi-a spus că trimite informaţii de toate felurile, către organizaţiile lui din Palestina prin biroul agenţiei din Istanbul şi mi-a spus încă o dată că el cunoştea şi este în legătură cu anumiţi curieri fără însă să-mi spună numele lor. Eu nevrând să-l folosesc neavând încredere în el nu i-am încredinţat corespondenţa pentru Istanbul, în schimb cu ocazia venirii lui pe la mine îmi comunica o serie de informaţii pe care el transmitea şi personal grupării sale.

De când şi până când ţi-a comunicat Scarlat Iancu informaţii, şi ce informaţii ţi-a comunicat?

De la Scarlat Iancu am cules informaţii începând de la sfârşitul anului 1941, tot timpul până în vara anului 1943 când eu am demisionat din funcţia de preşedinte al Executivei sioniste. Îmi amintesc că am cules următoarele informaţii de la el. Date despre deplasările de trupe germane spre frontul sovietic. Despre unele sabotaje întâmplate pe căile ferate în Ardeal. Despre unele fugi din lagărele de muncă din regiunea Moldovei şi Transilvaniei. Despre unele sabotaje la Odessa la sfârşitul anului 1941 şi represaliile autorităţile din Odessa. Despre pogromul întâmplat la Iaşi în 1941. Despre atitudinea trupelor germane faţă de cele române. Şi alte informaţii economice şi militare despre care nu-mi mai amintesc.

În ce raporturi de bani ai fost cu Scarlat Iancu?

O singură dată i-am dat lui Scarlat Iancu în 1942, o sumă de douăzeci şi cinci mii lei pentru gruparea lui, deoarece nu primise de la Istanbul în timp.

Când l-ai văzut ultima dată pe Scarlat Iancu?

https://biblioteca-digitala.ro

Ultima dată l-am văzut pe Scarlat Iancu în primăvara anului 1944 după ce am fost eliberaţi şi când el era gata de plecarea din ţară ne-am întâlnit puţin timp înaintea plecării sale din ţară pe stradă întâmplător când mi-a spus că pleacă în Palestina de atunci nu l-am mai văzut.

Ce mai ştii despre Scarlat Iancu?

Rosentzwaig Jacques unui din colaboratorii mei pe linie informativă din timpul războiului plecând şi el din ţară s-a întors în România în 1947 ca instructor Palestinian cu prilejul căreia mi-a spus că Iancu Scarlat a fost demascat ca agent al Intelligence Service, în Palestina în luptele ce se dădeau între arabi şi evrei şi că a fugit din Palestina cred că în România şi că chiar el l-a denunţat autorităţilor româneşti pentru a fi arestat.

Explici detailat cu ce scop a fost demascat Scarlat Iancu în Palestina, ca agent al Intelligence Service-ului?

Rosentzweig mi-a spus că Scarlat Iancu a fost un agent al autorităţilor englezeşti din Palestina, contra coloniştilor evrei şi contra Haganei care se apăra de atacurile arabe. El Scarlat Iancu informa autorităţile de modul de organizare a Haganei. Mai adaug că Scarlat Iancu că a trimis rapoarte la Istanbul prin Sunea şi Tenenbaum.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal de interogatoriu

9 iulie 1952

Când l-ai cunoscut pe Löwenstein Teodor?

Pe dr. Löwenstein Teodor l-am cunoscut încă de prin anul 1930 în oraşul Turnu Severin, unde am ţinut o conferinţă cu caracter sionist, într-o sală publică.

Ce relaţii au existat între d-ta şi Löwenstein Teodor?

Până la începerea războiului antisovietic, l-am întâlnit din când în când în Bucureşti, şi cu totul întâmplător. În anul 1941 l-am găsit membru al executivei sioniste, al cărei preşedinte am devenit după plecarea lui Mizrahi. De atunci şi până la arestarea mea, am fost în relaţii de colaborare şi prietenie.

Arată în ce au constat relaţiile de prietenie şi colaborare dintre d-ta şi dr. Löwenstein în timpul războiului?

Dr. Löwenstein Teodor, conducea secţia culturală a organizaţiei sioniste, până în momentul când a devenit membru în conducerea Centralei Evreilor. În timpul acesta, el a organizat toată activitatea culturală a executivei sioniste, şi m-a ajutat în conducerea executivei cu sfaturile sale. Discutam cu el orice chestiuni sioniste.

Ce chestiuni ai discutat cu Löwenstein Teodor, în legătură cu activitatea pe care ai desfăşurat-o în timpul războiului?

Cu dr. Löwenstein Teodor, am discutat aşa cum am arătat mai sus, orice discuţie şi anume:

https://biblioteca-digitala.ro

În şedinţă cu relaţiile mele din Istanbul, am discutat următoarele: i-am spus că sunt în legătură cu biroul agenţiei evreieşti din Istanbul şi că menţin legătura cu biroul respectiv, prin care trimit rapoarte despre întreaga activitate a Executivei Sioniste, cu privire la emigrări şi la tineretul sionist.

Referitor la împrumutul de război, susţinut de mine şi de dr. Filderman, Löwenstein a cunoscut în întregime acţiunea dusă de noi, atât prin presă, propagandă, cât şi organizarea practică a împrumutului.

În ceea ce priveşte colaborarea mea cu Centrala Evreilor, dr. Löwenstein, a ştiut că Executiva Sionistă a hotărât să se formeze o delegaţie compusă din mine şi Jean Cohen, pentru a duce tratative pentru colaborarea în vederea menţinerii executivei sioniste în viaţă. De asemenea, ştie de modul cum a evoluat această colaborare şi anume faptul că am dat cadre Centralei Evreilor în diferite comisii şi în împrumutul de război, care a continuat şi în timpul centralei.

În cursul anului 1952, Löwenstein Teodor, personal a acceptat la propunerea mea, să primească funcţia de şef al secţiei şcoalelor, în Conducerea Centralei Evreilor.

Cum ai ţinut legătura cu el în timpul războiului şi după 23 august 1944?

Până în 1942, când a fost desfiinţată organizaţia sionistă, mă vedeam la şedinţele executivei. Din 1959, m-am întâlnit din când în când cu el la Mella Iancu la creşa de copii pe care o conducea şi la mine acasă. După 23 august 1944, l-am întâlnit la Mella Iancu acasă şi la Executiva Sionistă, condusă de mine în perioada 1946-1948.

Ce servicii i-ai cerut în legătură cu activitatea politică pe care ai desfăşurat-o, atât în timpul războiului cât şi după 23 august 1944?

În timpul războiului, i-am cerut informaţii în legătură cu activitatea sa de la Centrala Evreilor şi în legătură cu tot ce afla despre activitatea Centralei. După ce a fost scos de la Centrală i-am cerut informaţii despre situaţia din şcoli.

După 23 august 1944, i-am cerut informaţii în legătură cu starea de spirit a populaţiei.

Ce informaţii ţi-a dat în timpul războiului dr. Löwenstein Teodor?

Dr. Löwenstein Teodor, mi-a dat următoarele informaţii în timpul războiului:

Despre situaţia şcolilor din punct de vedere al funcţionării, materialul predat, starea de spirit a elevilor, învăţătorilor, faţă de emigrări, război, faţă de situaţia economică.

De câte ori ţi-a dat informaţii?

Löwenstein mi-a dat informaţii de multe ori în timpul războiului, începând de la data când am intrat în executivă şi până la sfârşitul anului 1943, când am fost arestat.

Cum ţi-a dat informaţiile?

Informaţiile mi le-a dat totdeauna verbal.

Ce discuţii ai avut cu Löwenstein în legătură cu informaţiile pe care ţi le-a dat?

Eu i-am spus lui Löwenstein că în calitatea mea de preşedinte al executivei, mă interesează orice informaţie, pentru ca eu să pot avea perspectiva întregii situaţii, cu scopul de a informa la rândul meu Biroul Agenţiei Evreieşti din Istanbul.

Arată ce informaţii ţi-a dat după 23 august 1944, şi când ţi-a dat primele informaţii?

https://biblioteca-digitala.ro

Primele informaţii mi le-a dat în cursul anului 1946, după ce am devenit preşedintele executivei sioniste. Informaţiile pe care Löwenstein mi le-a dat, au fost din domeniul cultural şi cu privire la starea de spirit a populaţiei faţă de evenimentele politice de astăzi.

Până când ţi-a dat informaţii dr. Löwenstein Teodor în această epocă?

Löwenstein mi-a dat informaţii până când am fost arestat.

Ce informaţii ţi-a dat în această epocă?

Löwenstein mi-a dat următoarele informaţii:

- despre starea de spirit a populaţiei evreieşti, faţă de evenimentele politice, culturale, sociale şi economice la zi, întâmplate în ţară;
- despre legea învăţământului şi date în legătură cu aplicarea legii în practică;
- despre curentul de emigrare;
- despre cauzele care influenţează înscrierea în masă a evreilor în grupările sioniste Ichud şi Mişmar şi anume că aceste grupări fiind de stânga şi făcând parte din C.D.E., lumea spera să aibă posibilităţi mai mari de emigrare;
- despre relaţiile Ichud-ului cu C.D.E.-ul şi anume că între responsabilii Ichud-ului şi responsabilii C.D.E.-ului, există relaţii strânse de colaborare;
- despre campania sionistă a lui A.L. Zissu, contra colaborării Ichud-ului cu C.D.E.-ul şi alte informaţii din domeniul şcolilor.

Cum ţi-a dat Löwenstein informaţiile arătate?

Informaţiile mi le-a dat verbal şi numai la Executivă şi în casa lui Mella Iancu.

Arată ce ştia dr. Löwenstein în legătură cu activitatea informativă pe care ai desfăşurat-o după 23 august 1944 în ţară?

Nu ştia nimic dr. Löwenstein, informaţiile pe care mi le-a dat el în această perioadă, au fost date sub semnul „discuţii de prietenie politică" şi nu i-am spus niciodată că m-ar interesa vreo chestiune.

Ce ştii d-ta despre activitatea şi relaţiile sale de după 23 august 1944?

Ştiu că Löwenstein a fost angajat la Legaţia Israel, cred că la sfârşitul anului 1948 ca bibliotecar. Cunoştea şi era în relaţii de prietenie cu Mella Iancu.

În cursul anului 1949, după o întâlnire în casa lui Mella Iancu, plecând amândoi pe stradă, Löwenstein mi-a istorisit că el a devenit prieten cu Agamy şi că acesta i-a cerut să-i furnizeze informaţii despre orice chestiune la ordinea zilei, pe care le-ar afla în cercurile sale.

Eu am luat cunoştinţă de cele ce mi-a spus Löwenstein, fără ca eu să-i spun că şi eu îl informez pe Agamy.

Mai ai ceva de adăugat despre dr. Löwenstein?

Nu mai am nimic de adăugat în afară de faptul că el mi-a spus că transmite lui Agamy informaţii şi de la Mella Iancu.

(ss) Mişu Benvenisti

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

10 iulie 1952

De când îl cunoşti dumneata pe Schwefelberg Arnold şi prin cine l-ai cunoscut?

Pe Schwefelberg I-am cunoscut în anul 1936 sau 1937 la Tribunalul Ilfov ca avocat, unde eram şi eu avocat.

În ce raporturi aţi fost?

Începând din 1936-1937, când l-am cunoscut, am conlucrat amândoi în diverse organizaţii evreieşti şi anume la Asociaţia titraţilor evrei Unirea „Centrala Evreilor" şi la „Congresul Mondial Evreiesc". Conlucrarea dintre noi a durat până prin martie 1949. În această perioadă am devenit prieteni şi discutam orice chestiuni în legătură cu situaţia populaţiei evreieşti. Din 1949 şi până la arestarea mea l-am întâlnit de două ori în mod întâmplător.

Arată ce servicii reciproce v-aţi făcut până la 23 august 1944?

În timpul războiului, după instalarea Centralei Evreilor în cursul anului 1942, în mod ilegal am constituit un comitet, din care făcea parte dr. Şafran, dr. Filderman, av. Schwefelberg, av. Froimescu şi cu mine. În acest comitet se discutau chestiuni referitoare la acţiunile ce trebuiau duse în vederea rezolvării problemelor evreieşti.

În cadrul acestui comitet, fiecare din noi făceam diferite demersuri, în urma discuţiilor ce le aveam, de pildă Schwefelberg făcea demersuri la secţia de asistenţă a Centralei Evreilor, în legătură cu ajutorarea evreilor din Transnistria.

În 1942, Schwefelberg mi-a propus şi eu am acceptat să fac parte din comisia autonomă, de ajutorare pentru Transnistria de pe lângă Centrala Evreilor.

Atât timp cât am funcţionat la acea comisie (sfârşitul anului 1942) cât şi după aceea, mă întâlneam cu Schwefelberg, cu ocazia cărora mă informam, despre situaţia din Transnistria.

Arată cum te informai?

Informaţiile le culegeam prin întrebări şi discuţii ce le aveam cu el, în calitate de preşedinte al executivei şi membru al comisiei. El nu ştia că eu transmit informaţiile biroului din Istanbul şi nu a ştiut niciodată că eu mă ocup cu activitatea de spionaj.

Arată conţinutul informaţiilor pe care l-ai cules?

Toate informaţiile conţineau date despre situaţia deportaţilor din Transnistria, ajutoare date, tratamentul aplicat de către autorităţi numărul spitalelor, îngrijire medicală etc.

Alte informaţii ţi-a dat Schwefelberg până la 23 august 1944?

Nu mi-a dat nici un fel de informaţii până la data de 23 august 1944.

Arată cum au evoluat relaţiile dintre dumneata şi el, după 23 august 1944?

După 23 august 1944, Schwefelberg a devenit vicepreşedinte al Secţiunii Congresului Mondial Evreiesc şi preşedinte al secţiei juridice a Congresului. În aceste calităţi, am colaborat împreună la lucrările Congresului. El a pregătit materialul juridic pentru conferinţa organizaţiilor evreieşti care s-a ţinut la Paris în vara anului 1946, la care a participat şi el ca delegat, împreună cu dr. Şafran, Fischer W., eu şi alţii.

https://biblioteca-digitala.ro

Arată tot ce ştii despre activitatea lui Schwefelberg în cadrul Congresului?

Ştiu că Schwefelberg informa Comitetul executiv verbal şi în scris, despre problemele juridice referitoare la rezolvarea revendicărilor populaţiei evreieşti; despre diferite legi apărute şi comunicate.

La conferinţa Organizaţiilor Evreieşti din Paris, el a participat efectiv la discuţii, arătând că, guvernul nu a rezolvat revendicările populaţiei evreieşti.

Problema revendicărilor evreilor din România a fost soluţionată după discuţia ce s-a dus în cadrul Conferinţei, prin formarea unei delegaţii din care făceau parte Schwefelberg, eu, dr. Şafran şi alţii.

Delegaţia a avut misiunea de a lua legătura cu delegaţia României la Conferinţa de Pace, pentru a include în tratatul de Pace revendicările poporului evreu din România, lucru care s-a şi făcut.

Ce ştia Schwefelberg în legătură cu activitatea informativă pe care o desfăşura Fischer W. şi dumneata?

În ceea ce priveşte activitatea mea, declar că nu ştia nimic şi nu cunosc dacă ştia ceva despre Fischer Wilhelm.

Ce alte informaţii ai cules de la Schwefelberg?

În vara anului 1950, Schwefelberg mi-a dat în cadrul unei discuţii o informaţie despre comasarea societăţilor de asigurări. Această informaţie i-am dat-o lui Halevy.

Când l-ai văzut ultima dată pe Schwefelberg?

Pe Schwefelberg l-am văzut ultima dată în vara anului 1950, la societatea de Asigurare când am discutat cu el şi chestiunea arătată mai sus cu privire la comasarea societăţilor de asigurare.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal de interogatoriu

9 octombrie 1952

Ai cunoscut o persoană cu numele de Reiter Carol?

Da, l-am cunoscut pe Reiter Carol.

Arată anchetei când şi în ce împrejurări l-ai cunoscut?

Pe Reiter Carol l-am cunoscut prin anul 1936-1937, la Timişoara, în sediul organizaţiei sioniste la o consfătuire referitoare la activitatea Partidului Evreiesc în alegeri, el fiind unul din fruntaşii organizaţiei sioniste din Timişoara.

Ancheta îţi cere să arăţi tot ce cunoşti despre Reiter Carol în cadrul activităţii sale sioniste?

Ştiu că Reiter Carol a devenit Preşedinte al organizaţiei sioniste din Transilvania încă dinaintea războiului şi în această calitate el conducea în fapt toată activitatea organizaţiei sioniste din Transilvania, care era cu totul independentă de organizaţia sionistă

https://biblioteca-digitala.ro

din restul ţării cu sediul la Bucureşti. Această organizaţie sionistă din Transilvania a fost condusă de Reiter Carol până în anul 1946, când a fost înlocuit cu alt preşedinte. De la această dată nu mai cunosc activitatea sa sionistă.

Arată anchetei dacă a existat în această perioadă colaborarea între executiva sionistă din Bucureşti cu cea din Transilvania condusă de Reiter Carol?

În toamna anului 1940 a avut loc o şedinţă la sediul organizaţiei sioniste între membrii executivei sioniste de sub conducerea lui Mizrahi şi reprezentanţii organizaţiei sioniste din Transilvania. Cu această ocazie s-a stabilit o colaborare între cele două organizaţii sioniste, constituindu-se un Consiliu superior sionist din conducătorii ambelor organizaţii, care avea misiunea politică de a reprezenta mişcarea sionistă faţă de autorităţi.

În ianuarie-februarie 1941, eu am devenit preşedinte al Organizaţiei Sioniste din România şi responsabil al Consiliului superior sionist. În această calitate am ţinut legătura cu Reiter Carol şi Auscher Victor unul din colaboratorii săi, ca reprezentanţi ai organizaţiei sioniste din Transilvania, până la 23 august 1944 cu excepţia timpului cât am fost arestat împreună cu Fischer Wilhelm pentru activitatea de spionaj pe care am desfăşurat-o în timpul războiului.

În cadrul colaborării noastre, m-am întâlnit cu Reiter Carol la sediul Executivei sioniste din Bucureşti şi Timişoara la Fischer Wilhelm acasă, ambii fiind cunoscuţi şi prieteni din Ardeal, precum şi la Hotel Splendid, unde locuia când venea la Bucureşti.

Arată anchetei ce probleme aţi rezolvat în cadrul acestei colaborări?

În cadrul colaborării noastre, eu am rezolvat cu Centrala Evreilor din Bucureşti, chestiunea autorizaţiei de funcţionare ambelor organizaţii sioniste, dând Centralei Evreilor cadre sioniste cu scopul de a culege informaţii din acest sector şi de a primi scutiri de muncă obligatorie pentru cadrele sioniste în schimbul colaborării noastre cu Centrala pentru realizarea împrumutului de război şi alte acţiuni duse de Centrală.

În legătură cu această activitate i-am propus lui Reiter Carol să colaboreze cu Ligetti, preşedintele oficiului judeţean al Centralei Evreilor la Timişoara, punând la dispoziţie cadrele sale, prin care vom putea să avem informaţii din acest sector. Lucru pe care l-a şi făcut dând oficiului judeţean al Centralei la Timişoara, cadre sioniste şi furnizându-mi o serie de informaţii despre situaţia populaţiei evreieşti din Timişoara.

Mai sus arăţi că întâlnirile cu Reiter Carol le-aţi avut la sediul executivei sioniste la Hotel „Splendid" şi la Fischer Wilhelm acasă. Arată anchetei cum se făceau aceste întâlniri?

Când venea la Bucureşti, Reiter Carol venea la Executiva Sionistă sau mă duceam eu la el la Hotel când el mă anunţa că a sosit fie prin telefon fie printr-un comisar de la Hotel Splendid. La Fischer Wilhelm am mers împreună o dată în legătură cu chestiunea emigrărilor, despre care se ocupa şi Fischer Wilhelm. Menţionez că Reiter Carol de câte ori venea la Bucureşti, venea şi la Fischer Wilhelm, întrucât ei erau şi prieteni intimi, lucru pe care mi l-a spus Fischer Wilhelm. La sfârşitul anului 1942 Fischer Wilhelm care îmi acoperea o parte din cheltuieli şi mă plătea şi lunar pentru activitatea mea de spionaj desfăşurată cu el mi-a spus că Reiter Carol i-a promis că va contribui cu sume de bani la salarizarea mea şi la una din deplasările mele la Timişoara la sfârşitul anului 1942, începutul anului 1943 i-am cerut lui Reiter Carol să-mi înmâneze o sumă de bani aşa cum a promis lui Fischer Wilhelm că va contribui financiar la activitatea noastră, Reiter Carol ne-a promis 100.000 lei, bani pe care mi i-a dat însă nu-mi aduc aminte dacă el sau vreun funcţionar al său mi i-a înmânat.

https://biblioteca-digitala.ro

Mai ai ceva de adăugat la cele întrebate?

După 23 august l-am întâlnit pe Reiter Carol însă nu am avut legături cu el deoarece, în 1946, când eu am devenit din nou preşedinte al Executivei Sioniste, Reiter Carol tot în acel an a fost înlocuit din Executiva Sionistă, întrerupând relaţiile noastre.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal de interogatoriu

27 octombrie 1952

Ai cunoscut pe Badi Mendel?

Da, am cunoscut.

Când şi prin cine l-ai cunoscut pe Badi Mendel?

L-am cunoscut prin anul 1934 sau 1940 la redacţia ziarului „Renaşterea" unde el era redactor.

Ce ştii despre el?

Ştiu că a fost conducătorul ziarului „Renaşterea" împreună cu M. Moscovici şi L.B. Wexler atât înainte de război cât şi după începerea războiului până în 1942 când ziarul şi-a încetat apariţie.

În timpul războiului în ziarul „Renaşterea" au apărut diverse articole printre care şi ale lui Badi Mendel prin care se făcea propagandă pentru reuşita împrumutului lansat de Antonescu pentru menţinerea războiului antisovietic. După dispariţia gazetei „Renaşterea" în 1942 şi până după 23 august 1944 nu mai ştiu nimic despre el. După 23 august 1944 a reapărut la redacţia ziarului „Renaşterea" în aceeaşi calitate iar după câteva luni s-a retras de la redacţie şi a înfiinţat o gazetă a sa proprie numită „Viaţa Evreiască". În anul 1945 ziarul acesta a devenit oficiosul grupării sioniste „Ichud" în care Badi Mendel s-a înscris păstrând calitatea de director al ziarului. În cadrul grupării Ichud a condus cercul de studii al acesteia.

Ce servicii reciproce v-aţi făcut?

În timpul iernii 1944 am publicat la „Viaţa Evreiască" al cărui director era Badi Mendel, referatul meu asupra mişcării sioniste din timpul războiului care cuprindea activitatea executivei sioniste în timpul războiului.

Mai ai ceva de adăugat?

Nu mai am.

(ss) Mişu Benvenisti

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

24 ianuarie 1953

Arată anchetei dacă ai cunoscut d-ta o persoană cu numele de Carol Steinberg şi în ce împrejurări l-ai cunoscut?

Da, am cunoscut înainte de război, nu-mi aduc aminte cu ce ocazie.

Ce ştii d-ta despre activitatea lui politică şi profesională?

Din cele relatate mie de Rosenhaupt ştiu că Carol Steinberg a fost avocat la Chişinău şi preşedinte al Comunităţii Evreieşti din Chişinău.

Mai ai ceva de adăugat referitor la Carol Steinberg?

Nu mai am nimic.

(ss) Mişu Benvenisti

Proces-verbal de interogatoriu

26 martie 1953

Cunoşti pe Anghel Dascălu?

Da, îl cunosc.

De când îl cunoşti?

Pe Anghel Dascălu îl cunosc din anul1941, când el făcea parte din Executiva Sionistă pe care eu am condus-o începând din acest an.

Ce activitate politică şi profesională a desfăşurat Anghel Dascălu în perioada războiului?

Din punct de vedere politic ştiu că făcea parte din executiva sionistă reprezentând organizaţia sionistă „Mişmar". Din punct de vedere profesional ştiu că este inginer, însă nu ştiu ce serviciu a ocupat.

Ce activitate politică – practic – a desfăşurat Anghel Dascălu, în timpul războiului?

Anghel Dascălu se ocupa practic de organizarea grupării Mişmar şi organizaţia de tineret Haşomer Haţair, care era pendinte de Mişmar. El se ocupa în special cu organizaţia de tineret fiind în acea perioadă încă tânăr.

Până când a făcut Anghel Dascălu parte din Executiva Sionistă pe care ai condus-o d-ta?

Anghel Dascălu a făcut parte din Executiva Sionistă pe care am condus-o până la sfârşitul anului 1943, când conducerea Executivei a fost luată de A.L. Zissu.

În perioada războiului a făcut parte din Executivă atât cât ea a funcţionat legal 1942 cât şi după această dată când a continuat activitatea ilegal.

https://biblioteca-digitala.ro

Care a fost activitatea lui Anghel Dascălu în perioada când Executiva funcţiona în mod ilegal?

În perioada funcţionării în mod ilegal – în condiţiile existenţei Centralei Evreilor din România, o activitate concretă desfăşurată de Anghel Dascălu nu cunosc, ştiu doar că a luat parte la cele câteva şedinţe (2-3) care s-au ţinut în acea perioadă 1942-1943.

Anghel Dascălu a făcut parte din Centrala Evreilor din România?

Nu, nu a făcut.

Anghel Dascălu a făcut parte şi în continuare din Executiva Sionistă după ce conducerea a fost luată de A.L. Zissu?

Nu ştiu, nu cunosc.

Care au fost relaţiile lui Anghel Dascălu cu persoanele din conducerea Centralei Evreilor din România?

Nu cunosc, nu ştiu să fi avut relaţii. Nu i-am dat niciodată misiunea de a avea relaţii cu persoane din Centrala Evreilor din România.

Care a fost activitatea sionistă desfăşurată de Anghel Dascălu după 23 august 1944?

Până când am luat eu conducerea Executivei Sioniste după război, în 1946, nu cunosc activitatea desfăşurată de Anghel Dascălu.

La 1 mai 1946, a fost schimbată numai conducerea Executivei sau s-a format o Executivă nouă?

S-a ales o nouă Executivă Sionistă în cadrul unei adunări generale pe ţară (numită Conferinţă sionistă pe ţară şi prima după război). Cu această ocazie a participat şi stânga „Mişmar".

În ce a constat activitatea practică a lui Anghel Dascălu în cadrul acestei noi Executive?

În perioada când Anghel Dascălu a făcut parte din această Executivă el s-a ocupat intens de organizarea grupării sioniste „Mişmar", care luase amploare după război şi care împreună cu gruparea sionistă „Ichud" se constituiseră în „Blocul Palestinei Muncitoare", aderând la Comitetul Democratic Evreiesc.

În mod special, din partea Executivei Sioniste, Anghel Dascălu nu a avut nici o misiune.

În decembrie 1946, Anghel Dascălu a fost ales ca deputat în Parlamentul ţării.

Care a fost activitatea sionistă desfăşurată de Anghel Dascălu după ce a fost ales deputat?

În afară de faptul că în locul lui la şedinţele Executivei venea ing. Hart, activitatea lui nu a suferit alte schimbări.

În perioada de după 1 mai 1946, ce altă activitate a mai desfăşurat Anghel Dascălu?

În cadrul Comitetului Democratic Evreiesc la care a aderat organizaţia sionistă „Mişmar" Anghel Dascălu a desfăşurat, de asemenea, activitatea intensă.

În ce a constat activitatea lui Anghel Dascălu în cadrul C.D.E.-ului?

https://biblioteca-digitala.ro

Activitatea practică desfăşurată de către Anghel Dascălu, în cadrul C.D.E.-ului, nu-mi este cunoscută, ştiu însă că a avut o activitate intensă el fiind unul din susţinătorii aderării organizaţiilor sioniste la C.D.E. şi era apreciat în cadrul C.D.E. aceasta mai ales după ce a fost ales ca deputat în Parlamentul ţării.

În cadrul C.D.E. a fost apreciat de către toţi conducătorii ca: Bercu Feldman, Şerban Leibovici, dr. Israel Bacalu, prof. Iscovici.

Ce alte atribuţii sau activitate a mai avut Anghel Dascălu în perioada de după război?

În afară de cele declarate până în prezent, mai ştiu că Anghel Dascălu a fost în 1948 la Congresul Mondial Evreiesc care s-a ţinut la Montreux.

Anghel Dascălu a mai luat parte şi la alte congrese sau conferinţe care au avut loc în străinătate?

Nu-mi aduc aminte dacă Anghel Dascălu a fost în 1946 la Congresul Mondial Sionist care s-a ţinut la Basel, deşi îmi este cunoscut că el împreună cu Bercu Feldman au susţinut în faţa d-lui Ministru Bunaciu să se admită plecarea tuturor delegaţilor care au fost destinaţi de către organizaţiile sioniste în alegerile deschise.

Care sunt persoanele cu care Anghel Dascălu era în relaţii mai apropiate atât înainte de alegerea sa în Executiva Sionistă, cât şi după ce a fost ales ca deputat?

Persoanele cu care Anghel Dascălu a fost în relaţii mai apropiate sunt: ing. Hart, ing. Gheller, Dan Ieşeanu, Löwenstein Teodor, din cadrul mişcării sioniste şi cu: Şerban Leibovici, Bercu Feldman, Israel Bacalu şi Iscovici de la C.D.E.

Care au fost relaţiile d-tale cu Anghel Dascălu după 1 mai 1946?

Cu Anghel Dascălu după această dată am avut relaţii strict oficiale de colaborare în Executivă.

Ce discuţii ai avut d-ta cu Anghel Dascălu după 1 mai 1946, când a fost atras în Executiva Sionistă şi în special după ce a fost ales şi deputat în Parlamentul ţării?

Cu Anghel Dascălu în cadrul Executivei Sioniste am avut discuţii în ceea ce priveşte problemele de organizare ale organizaţiei sioniste, propaganda care trebuie dusă în vederea emigrărilor şi necesitatea conlucrării cu C.D.E.

În particular, ce discuţii ai avut cu Anghel Dascălu?

În particular nu am avut nici un fel de discuţii, întrucât nu am fost prieten cu el.

Până când a făcut parte Anghel Dascălu din Executiva Sionistă?

Anghel Dascălu a făcut parte din Executiva sionistă de după război, până la 30 mai 1948, când întreaga Executivă a demisionat, alegându-se o Executivă nouă din a cărui componenţă nu ştiu dacă a făcut parte şi Anghel Dascălu.

Care au fost legăturile d-tale cu Anghel Dascălu după 30 mai 1948 şi în ce au constat?

În afară de faptul că am călătorit cu el împreună la Montreux nu am avut cu Anghel Dascălu nici un fel de legături.

Care a fost activitatea sionistă desfăşurată de Anghel Dascălu după 30 mai 1948?

https://biblioteca-digitala.ro

În afară de faptul că aceasta a continuat să fie conducătorul organizaţiei sioniste „Mişmar" până la autodizolvarea organizaţiilor sioniste, nu cunosc altă activitate desfăşurată de Anghel Dascălu.

Care a fost activitatea lui Anghel Dascălu după autodizolvarea organizaţiilor sioniste şi ce legături ai avut cu el?

Nu am avut nici un fel de legături cu Anghel Dascălu după autodizolvarea organizaţiilor sioniste şi nu cunosc ca acesta să fi desfăşurat activitate după autodizolvare.

(ss) Mişu Benvenisti

https://biblioteca-digitala.ro

Jean Cohen

Născut la Brăila, la 17 iunie 910.

Absolvent al Facultăţii de Drept din Bucureşti. Doctor în drept al Universităţii din Roma. Avocat pledant al baroului Ilfov. Proprietar a numeroase întreprinderi de comerţ exterior cu profil chimic şi forestier.

În 1932 se înscrie în organizaţia „Renaşterea". Între 1932-1936, membru al conducerii acestei organizaţii.

Între 1936-1938, în conducerea Partidului Evreiesc din România şi, ulterior, secretar general.

Între 1939-1940, membru al conducerii Executivei Sioniste, prezidată de Mizrahi.

Între 1940-1945, membru marcant al executivelor sioniste conduse de Benvenisti şi A.L. Zissu.

Din 1942, fondator şi secretar general al Partidului Clal-Sionist.

Între 1945-1947, secretar general al Congresului Mondial Evreiesc – secţiunea România.

*

* *

Primul interogatoriu luat lui Jean Cohen, găsit în dosarul nr. 16385, se referă la divergenţele din sânul mişcării sioniste, respectiv conflictul dintre Zissu şi Benvenisti acutizat în aprilie 1944 de decretul guvernului Antonescu privind pedeapsa cu moartea pentru evreii din Ungaria care ar trece clandestin frontiera României, în încercarea de a se salva de deportarea la Auschwitz. Şi ni se pare normal ca anchetatorul să evidenţieze, pentru început, rivalităţile dintre fruntaşii sionişti, exploatând în acest fel resentimentele acestora, unul faţă de celălalt, influenţând astfel ancheta spre scopul urmărit.

Deosebit de interesantă ni se pare declaraţia din 26 iunie 1951 prin care Jean Cohen relatează hotărârea stafului sionist de a ajuta cu medicamente pe fruntaşii politici ai României intraţi în puşcăriile comuniste şi cu bani familiile sărăcite ale elitei politice a României interbelice. Este un act de solidaritate umană a evreilor cu oamenii acestui pământ românesc, indiferent de motivaţiile pe care fruntaşii sionişti le dau acestei acţiuni.

Urmează o întrerupere în dosar de 7 luni ceea ce ridica semne de întrebare, de ce în aceste 7 luni nu găsim relatări asupra anchetei şi răspunsul ni-l dă Jean Cohen în interogatoriul din 11 ianuarie 1952 când răspunde anchetatorului „până azi, 11 ianuarie 1952, la toate apelurile repetate ale organelor de anchetă, încă din primul moment al arestării mele, ca în propriul meu interes să fiu sincer în anchetă, am răspuns printr-o îndârjită atitudine negativă, timp de 8 luni...

...În asemenea împrejurări, am minţit atunci când mi se punea problema direct cât şi atunci când, prin răspunsul pe care l-aş fi dat în unele chestiuni politice, ar fi fost

https://biblioteca-digitala.ro

implicate şi persoanele arătate mai sus (care persoane?, despre ce e vorba?, unde sunt documentele scrise despre persoane şi chestiuni arătate? – n.a.).

...Deşi domnul anchetator mi-a atras atenţia de atâtea ori, că prin atitudinea mea în anchetă voi avea riscuri foarte grave de suportat, am continuat să mint, socotind că suferinţa ce o încercam merită, dacă reuşesc să salvez măcar pe unul din cei cărora le păstram afecţiunea şi recunoştiinţa".

Este clar, pe de o parte, că lipsesc din dosar acele declaraţii şi interogatorii care nu conveneau anchetatorului, după cum este clar că locotenentul major Păun a făcut parte din acelaşi grup de torţionari comunişti care au aplicat tortura împotriva evreilor arestaţi. Aceasta este descrisă de fostul deţinut S. Avny în Addenda din volumul II, pentru că, altfel, Jean Cohen nu ar fi declarat la 11 ianuarie 1952 că: „am continuat să mint socotind că suferinţa ce o încercam merită..." şi culmea ironiei, după tipicul anchetelor comuniste Jean Cohen este obligat să noteze în încheierea declaraţiei din 11 ianuarie din 1952 „socotesc ca o datorie de conştiinţă de a declara sentimentul meu de recunoştinţă faţă de organele de anchetă, care prin acţiunea de lămurire, pe care au dus-o cu mine, mi-au demonstrat că instituţia securităţii nu urmăreşte decât obţinerea adevărului, fără a năpăstui pe anchetat".

Cititorii acestui document vor observa că ultimul citat este adăugat după semnarea de către Jean Cohen a declaraţiei mai sus menţionate, şi evident acest post scriptum este fie dictat de anchetator fie adăugat de anchetator. Poziţia lui Jean Cohen la proces, când îşi revine, nemairespectând indicaţiile anchetatorului confirmă concluzia noastră.

Am insistat mai mult asupra declaraţiei lui Jean Cohen din 11 ianuarie 1952 pentru că ea aduce lumină asupra felului cum a fost dusă ancheta împotriva loturilor de anchetaţi.

După declaraţia citată, Jean Cohen apare în anchetă mai cooperant povestind, la 14 ianuarie 1952, sprijinul pe care l-a primit pentru el şi pentru evrei în anii războiului de la Jean Florin Begnescu, un apropiat colaborator a lui Eugen Cristescu, fostul şef al Siguranţei României şi a colonelului Borcescu, şeful Serviciilor Secrete ale armatei.

J.F. Begnescu este un exemplu cum românii au venit în sprijinul evreilor în vremurile grele ale totalitarismelor fascist şi comunist.

Ca şi în cazul Benvenisti, Jean Cohen este obligat să declare, la anchetă, toate cunoştinţele sale şi socotim că nu este întâmplător că printre aceştia se vor găsi şi unii viitori inculpaţi din procesul Pătrăşcanu şi anume Emil Calmanovici şi Lascăr Goldenberg care în procesul ce va urma vor fi acuzaţi de legături cu mişcare sionistă.

La 22 ianuarie 1952, la întrebarea anchetatorului, „ce instructori palestinieni ai cunoscut în perioada războiului şi după război?" Jean Cohen are un răspuns tranşant care probabil l-a supărat pe anchetator, dar a fost purul adevăr: „dacă prin instructori se înţelege trimişi ai forurilor sioniste palestiniene în diferite chestiuni haluţiene şi de emigrare, numiţi şlihimi, atunci declar că am cunoscut următorii instructori: înainte de 23 august 1944, şi anume, dacă ţin bine minte prin iunie 1944, am cunoscut pe Dan şi pe Eliezer, ştiam că au fost paraşutaţi de către englezi şi că au venit în România cu misiune din partea forurilor sioniste palestiniene, de a organiza cu forţe haluţiene şi ale tineretului, în principal autoapărarea populaţiei evreieşti, împotriva unor eventuale masacre pe care le-ar săvârşi în retragere armatele germane şi pentru a organiza, intensifica şi accelera emigraţia. După 23 august 1944 am cunoscut pe Moshe Agamy, Baruch, Arthur, Assa (Mordehai), Bergher (Jak), Isaia David, Sri (Scheurman)".

A fost oare aceasta o crimă? Sau crimă ar fi fost acceptarea propunerii făcută la 14 iunie 1944 de Lucreţiu Pătrăşcanu şi Emil Bodnăraş ca tineretul evreu şi haluţimii să participe, ca principală forţă de şoc la o insurecţie armată condusă de partidul comunist.

https://biblioteca-digitala.ro

Spre cinstea lui, dr. Wilhelm Filderman a notificat Regelui Mihai că populaţia evreiască respinge propunerea comunistă. Am citat acest fapt, consemnat de documentele istoriei, pentru a scoate în evidenţă perversitatea anchetatorului şi a şefilor săi.

Alte interogatorii privesc perioada în care Jean Cohen se ascundea în diverse locuri din ţară, urmărit fiind de securitate. Anchetatorul dorea numele acelor români care l-au ascuns pe Jean Cohen, aceştia manifestându-şi odată mai mult tradiţionala omenie românească.

Menţionăm ca în declaraţia lui Jean Cohen din 27 ianuarie 1952 există un spaţiu gol. După opinia noastră, aceasta înseamnă fie că a fost cenzurată o porţiune a respectivei declaraţii, fie că anchetatorul a lăsat un spaţiu liber pentru a putea introduce propriile sale opinii.

La sugestia anchetatorului la 28 ianuarie 1952 Jean Cohen prezintă un portret al doctorului Filderman şi în ciuda dorinţelor anchetatorului, Jean Cohen menţionează autoritatea şi influenţa covârşitoare pe care dr. Wilhelm Filderman a avut-o în acele vremuri asupra populaţiei evreieşti din România, asupra instituţiilor evreieşti.

În declaraţia din 8 februarie 1952, Jean Cohen ne zugrăveşte tabloul cutremurător al deportării în Uniunea Sovietică a supravieţuitorilor lagărului morţii din Transnistria, pe motiv că Transnistria a fost teritoriu sovietic. Autoritatea sovietică şi agenţii ei de la Bucureşti: Teohari Gerogescu, Marin Jianu, coloneii Dulgheru şi Sepeanu, nu au înţeles că evreii reîntorşi din Transnistria s-au născut pe pământ românesc, indiferent dacă acest pământ românesc s-a numit Basarabia, sau Bucovina de Nord. Si rugam pe cititori să revadă mărturiile haluţimilor şi şlihimilor prezente la începutului acestei lucrări şi reproduse după dosarul SRI nr. 53363 pentru a vedea ce a însemnat ocupaţia sovietică pentru evrei în Basarabia şi în Bucovina de Nord, indiferent de calomniile legionare şi naţional-comuniste.

În declaraţia din 8 februarie 1952 Jean Cohen face o profesiune de credinţă curajoasă condamnând orice colaborare cu comitetul democrat evreiesc, agentură a partidului comunist. Citãm: „cunoscând că sionismul nu poate fi conceput fără a lupta pentru reîntoarcerea maselor evreieşti la valorile culturale istorice şi tradiţionale ale iudaismului... şi că sionismul nu poate nici măcar să fie gândit fără posibilitatea de a readuce în Palestina pe acei evrei care o doresc, agitaţia partidelor de stânga sioniste pentru a încadra mişcarea sionistă în C.D.E. mi s-a părut ca o erezie grosolană sau ca un act necinstit, nedemn pentru o mişcare de amploarea şi trecutul mişcării sioniste". În aceeaşi declaraţie Jean Cohen condamnă ideile de colaborare cu C.D.E.-ul emise de către unii reprezentanţi ai aripei de stânga din cadrul Agenţiei Evreieşti, cum ar fi dr. Snech. Jean Cohen aminteşte anchetatorului că în 1948 a scris în ziarul „Mântuirea" un articol intitulat „Neutralitate?" împotriva ideilor dr. Snech. Apreciem caracterul moral al acestor afirmaţii ale lui Jean Cohen ulterioare datei de 11 februarie 1952 când anchetatorul îi smulsese o declaraţie de colaborare. Îi invităm pe cititori să analizeze moralitatea extremei stângi sioniste în colaborarea cu C.D.E.

Semnificativ ni se pare şi următoarea frază din aceeaşi declaraţie „...am susţinut că nu există sarcină mai importantă şi mai urgentă a mişcării, decât aceea de a realiza emigraţia imediată a tineretului sionist".

Menţionăm de asemenea că încă din primi ani ai guvernării comuniste autorităţile au fost dispuse să îngăduie emigrarea printr-o înţelegere având la bază interese materiale „...această posibilitate mi-a fost sugerată de ştirea ce-mi parvenise, că diverşi mari industriaşi şi comercianţi au reuşit, ca tratând special cu reprezentanţii autorităţilor

https://biblioteca-digitala.ro

competente, să obţină paşapoarte de emigrare, în schimbul cedării din partea lor a unei sume de devize libere, la dispoziţia băncii naţionale a R.P.R.

Prin Haimsohn, fruntaş al Mapam-ului şi reprezentant al acestuia în conducerea C.D.E.-ului cu care mă aflam în foarte apropiat contact politic şi prin Marcel Gany, un vechi coleg de şcoală şi prieten, om cu multiple legături în foarte variate cercuri, cunoscut pentru discreţia şi corectitudinea lui, am căutat să verific dacă informaţia ce mi-a fost dată de către fostul industriaş Izvoranu de la Bacău, cu câteva luni înainte, încă în anul 1948, este exactă şi în caz afirmativ, cum s-ar putea ajunge a se angaja negocieri cu forul competent, direct, pentru a se încerca pe această cale şansele soluţionării problemei posibilităţilor de emigrare"...

„...După vreo săptămână dacă reţin bine acest amănunt, Marcel Grunfeld-Gany m-a înştiinţat că a reuşit să intre în contact prin intermediul unei doamne, prietenă cu şeful autorităţii competente, investită de către guvern a negocia emigrări contra devize şi că îmi poate comunica faptul că proiectul meu este realizabil..."

Biograful lui Filderman – Silviu Schafferman – în lucrarea Dr. W. Filderman, 50 de ani din istoria iudaismului român (1986, Tel Aviv, editura autorului), *susţine că Jean Cohen a tratat această problemă personal cu Gheorghiu-Dej obţinând un aviz favorabil de principiu, dar că acordul a fost torpilat de Liuba Chişinevschi şi Bercu Feldman. În depoziţia mai sus amintită, Jean Cohen face cunoscute propunerile părţii guvernamentale pentru rezolvarea problemei emigrării.*

Apreciem în mod deosebit curajul lui Jean Cohen de a declara „în acest timp, Gany mă înştiinţează că în cercurile C.D.E. se vorbeşte foarte serios că sioniştii vor fi puşi foarte curând în imposibilitatea de a mai face rău. ***Gany mi-a spus că aceasta ar însemna că e posibil ca şi sioniştii să aibă soarta fasciştilor maghiari şi saşi, adică să fie internaţi in lagăr".***

Destăinuirile lui Jean Cohen în faţă anchetatorului comunist nu sunt numai un act de curaj, dar sunt un avertisment pentru cei care încercă azi să absolve C.D.E. de activitatea sa îndreptată împotriva obştii evreieşti, aşa cum de altfel această crimă împotriva poporului evreu a fost zugrăvită şi de regretatul Şef Rabin Moses Rosen.

La 16 februarie 1952 Jean Cohen sfidează anchetatorul „am arătat că după opinia mea aproape majoritatea populaţiei evreieşti doreşte să emigreze, citând date cu privire la numărul cererilor de emigrare ce s-au depus de către populaţia evreiască la Oficiul Palestinian, pe vremea când emigraţia era organizată de Organizaţia sionistă.

„Am vorbit despre campania antisionistă a C.D.E.-ului şi despre politica antinaţională pe care C.D.E.-ul a dus-o la Federaţia Uniunilor de Comunităţi Evreieşti din ţară, izgonind din educaţia elevilor evrei orice element de cultură, care ar aminti trecutul istoric al poporului evreu sau legătura maselor populaţiei evreieşti cu opera de renaştere politică, culturală şi socială realizată de sionism în Palestina...".

„...Una din cauzele principale, pentru un important număr dintre evreii care vor să emigreze, fiind şi dorinţa de a-şi putea educa copiii în spiritul culturii clasice şi moderne evreieşti, renăscute la viaţă prin procesul istoric stimulat şi desăvârşit de către sionism la adăpost de orice ingerinţă care să împiedice asemenea educaţie...".

În aceste ultime cuvinte ale lui Jean Cohen revedem judecata aspră pe care marele istoric Dubnov a făcut-o statului comunist: „generaţia care creşte nu-şi cunoaşte originea, trecutul şi moştenirea culturală trimilenară".

În depoziţia din 16 februarie 1952, Jean Cohen relatează despre intervenţiile ziaristului Pamfil Şeicaru pentru salvarea unor evrei din Bucovina de Nord. Deşi a militat

https://biblioteca-digitala.ro

pentru antisemitism, în 1943, Şeicaru îi scrie lui Mihai Antonescu o scrisoare în care îi cere să se pună capăt măsurilor antievreieşti, pentru că dacă acestea ar continua „ele ar umple paharul cu otravă pe care poporul român va trebui să-l bea la conferinţa păcii".

La presiunile anchetatorului că evreii s-au supus împrumutului solicitat de Guvernul Antonescu Jean Cohen răspundea, la 22 februarie 1952, că la acest împrumut evreii au subscris „sub imperiul unei stări de mare pericol pentru populaţia evreiască şi pentru mişcarea sionistă".

Reproşând participarea sioniştilor şi a unor organizaţii evreieşti la întruniri evreieşti internaţionale şi în primul rând ale Congresului Mondial Evreiesc, anchetatorul îl întreabă pe Jean Cohen „în ce probleme s-au făcut demersuri şi în ce scop?"

Răspunsul lui Jean Cohen este: „Ştiu că, cu ocazia Conferinţei de Pace de la Paris, conducătorii Congresului Mondial Evreiesc au făcut demersuri pe lângă delegaţiile Statelor Unite, Angliei şi Franţei pentru a include în tratatul de pace cu România clauza de garanţie care să asigure rezolvarea pozitivă a problemelor privind cetăţenia, ca şi acelora referitoare la anularea efectelor legislaţiei rasiale antievreieşti şi restabilirea populaţiei evreieşti în drepturile şi bunurile de care fusese deposedată prin sus-menţionata legislaţie.

Anchetator: De ce era nevoie să intervină, prin delegaţiile Statelor Unite, Angliei şi Franţei pentru rezolvarea problemelor arătate mai sus?

Jean Cohen: Secţiunea din România socotea că este necesar să se intervină la delegaţiile Statelor Unite, Angliei şi Franţei pentru a se obţine concursul lor cu ocazia discutării tratatului de pace cu România, în vederea includerii în acest tratat, a clauzelor mai sus arătate".

Autorii studiului de faţă îşi permit să-l completeze pe Jean Cohen că cea mai importantă problemă care a motivat intervenţia a fost hotărârea Guvernului Groza de a cere blocarea conturilor evreilor de cetăţenie română, conturi aflate în bănci străine pentru plata datoriilor de război ale României faţă de Uniunea Sovietică.

Locotenentul major Păun îl întreabă pe Jean Cohen de unde deţinea, în anii războiului, informaţii pe care le transmitea serviciilor occidentale de spionaj? Şi bumerangul se întoarce împotriva anchetatorului comunist:

„...din contactul cu diverşi comunişti ca N.H. Maxy, ing. Emil Calmanovici, ing. Lascăr Goldenberg, ing. Berman, care mă alimentau cu ştiri şi cu presa de literatură clandestină comunistă".

În declaraţia din 5 martie 1952 Jean Cohen scrie: „...În anul 1948, C.D.E.-ul vrea să pornească o campanie prin care să obţină judecarea unor activişti şi conducători sionişti mai importanţi, ca, criminali de război pentru activitatea lor din timpul războiului". Autorii atrag atenţia cititorilor să confrunte această afirmaţie a lui Jean Cohen cu rechizitoriul scris de fruntaşul C.D.E., Bercu Iosif pe care-l reproducem în această lucrare.

Ulterior profesor de marxism-leninism la Politehnica din Bucureşti, acesta şi-a permis să compare Statul Israel cu un stat nazist, iar pe evreii care emigrează ca fiind victime ale Statului nazist Israel, pregătind astfel represiunea Securităţii din anii 1950-1956 şi torturile antievreieşti ale poliţiei politice comuniste.

Semnalând presiunile făcute de C.D.E. pentru arestarea activiştilor sionişti, Jean Cohen scrie în declaraţia din 5 martie 1952: „în anul 1950, după arestarea conducătorilor sionişti, Gany mi-a spus că în cercurile C.D.E.-ului se vorbeşte că arestarea a fost cerută de către C.D.E. ca o măsură de izolare a activiştilor şi conducătorilor sionişti de masele populaţiei evreieşti, pe toată durata campaniei C.D.E.-ului pentru restituirea formularelor

https://biblioteca-digitala.ro

de emigrare şi demascare a sionismului". Şi Jean Cohen confirmă că aceeaşi informaţie a primit-o şi de la Haimsohn şi de la un activist sionist din Ardeal – Aşer. Jean Cohen mai notează că în jurul canalului Dunăre – Marea Neagră se amenajau lagăre pentru activiştii sionişti. Şi aceasta cu sprijinul uneltelor mai mari sau mai mici.

Subliniem pe de o parte curajul cu care Jean Cohen demască planurile autorităţilor comuniste împotriva populaţiei evreieşti, dar în acelaşi timp criminalitatea conducerii comitetului Democrat Evreiesc. Această temă va fi reluată în alte numeroase interogatorii ulterioare.

Autorii studiului de faţă remarcă o dată mai mult meritul fostului Şef Rabin dr. Moses Rosen în extirparea acestei tumori de pe trupul Comunităţii evreieşti din România, numită C.D.E.

La 15 martie 1952 acuzat fiind că a trimis prin diverşi emigranţi obiecte preţioase în Israel, Jean Cohen răspunde că a trimis un număr limitat de cărţi din propria bibliotecă dar că, prin colete expediate legal prin poştă a trimis mii de cărţi pentru care a plătit taxele aferente. Încă un motiv de deziluzie pentru anchetator.

La 25 martie 1952 anchetatorul Păun este schimbat temporar cu locotenentul Manu Aurel, dar interogatoriile continuă în aceeaşi formă şi în acelaşi fond.

La 26 şi 28 martie 1952 ofiţerul de securitate îi cere lui Jean Cohen să-i explice de ce a subscris la împrumutul solicitat de guvernul Antonescu? Întrucât răspunsul nu-l mulţumeşte, securistul îl acuză pe Jean Cohen de a fi contribuit la războiul dus împotriva Uniunii Sovietice şi de aici divagaţiile locotenentului Păun se întind pe aceeaşi temă, având ca scop, intimidarea celui anchetat.

În interogatoriul din 14 aprilie 1952, Jean Cohen îşi defineşte poziţia faţă de Guvernul Groza, faţă de Partidul Comunist din România, atrăgând din nou acuzaţii din partea ofiţerului anchetator, iar la 15 aprilie 1952 precizează că nemulţumirile sale le-a expus în conducerea Partidului Evreiesc şi în conducerea secţiunii locale a Congresului Mondial Evreiesc, abţinându-se de la manifestări critice publice. La întrebarea anchetatorului: „dumneata arăţi în alt răspuns că ai luat cuvântul la întruniri în cadrul partidului (evreiesc – n.a.). Aceasta nu o consideri o manifestare publică?". Răspunsul lui Jean Cohen este tranşant: „la această întrebare nu pot răspunde".

În aceeaşi zi anchetatorul îi reproşează lui Jean Cohen că nu este corect în anchetă. Şi răspunsul lui Jean Cohen este tranşant şi demn: „Nu am fost corect în anchetă acolo unde era vorba de anumite persoane faţă de care am anumite afecţiuni". Ofiţerul de securitate se mulţumeşte cu observaţia: „Ancheta îţi cere să fie corect de acum încolo".

La 15 mai 1952 are loc un schimb de replici între anchetator şi Jean Cohen:

Anchetator: Un om serios poate minţi?...

Jean Cohen: În scop politic şi legitim, da.

Anchetator: Atunci dumneata, în anchetă, ai minţit şi continui să minţi în scopul arătat mai sus.

Jean Cohen: Nu recunosc că mint în anchetă decât acolo unde am spus-o expres şi unde am arătat şi scopul care nu era unul politic.

Anchetator: Atunci dumneata te contrazici singur pentru că spui că în scop politic poţi minţi.

Considerăm aceste replici ca un act de curaj şi de demnitate umană.

Jean Cohen face, în cursul anchetei, o serie de dezvăluiri privind legăturile organizaţiilor sioniste cu C.D.E. Astfel, el dezvăluie că organizaţiile sioniste de stânga şi în special Haşomer Hatair Mapam şi Mişmar au susţinut colaborarea cu C.D.E.-ul. Mai mult,

https://biblioteca-digitala.ro

aceleaşi organizaţii au susţinut că delegaţia secţiunii din România a Congresului Mondial Evreiesc la Conferinţa de la Montreux să fie compusă din 10 persoane, din care 7 să reprezinte C.D.E.-ul (mărturisiri făcute în interogatoriul din 11 iunie 1952). În interogatoriul din 28 mai 1953, Jean Cohen recunoaşte că însăşi Leibovici Şerban, activist de frunte a C.D.E.-ului provine din rândurile organizaţiei Haşomer Haţair. Greşelile organizaţiilor sioniste de stânga sunt similare cu greşelile unor partide democratice din ţările Europei care au acceptat să fie tovarăşi de drum ai comuniştilor şi au terminat în a fi desfiinţate iar liderii lor trimişi în puşcării sau în faţa plutoanelor de execuţie. Liderii organizaţiilor de stânga nu au învăţat din experienţa Bundului din Rusia şi nici din experienţa marilor procese din 1936 din Uniunea Sovietică şi nici din experienţa Comitetului Antifascist Sovietic condus de Michoiles. Iată cum toate organizaţiile sioniste inclusiv cele care au sprijinit C.D.E.-ul apar în ancheta securităţii comuniste, urmând să fie judecate de tribunalele militare, datorită conspiraţiei dintre Partidul Comunist şi C.D.E. Am prezetat în introducerea studiului stenograme ale acestei conspiraţii.

Organizaţiile sioniste de stânga au sprijinit C.D.E.-ul în înlăturarea conducătorilor tradiţionali ai evreimii şi în primul rând a dr. W. Filderman şi a Şef Rabinului Alexandru Şafran, cei care au salvat, în perioada războiului, din mâinile ucigaşilor fascişti, pe evreii care au organizat ajutorarea deportaţilor din Transnistria, inclusiv a celor de la Vapniarca, unde erau internaţi comunişti evrei şi sionişti de stânga. Cu sau fără voia lor, unii sionişti de stânga au intrat în „casa diavolului" pentru ca acesta să-i tortureze sau să-i ucidă. Extremismul fascist sau comunist poartă în pântecele sale ura şi crima. „Cine uită nu merită".

Din iulie 1952, obosind psihic, Jean Cohen devine mai cooperant mai ales că în scopul exercitării unor presiuni conjugate, Jean Cohen nu are un singur anchetator ci patru, ofiţerii de securitate Păun, Manu, Rujan şi Mihăilescu instruiţi de personajul de tristă memorie – colonelul Dulgheru, torţionar de meserie.

În general, interogatoriile luate lui Jean Cohen în intervalul 11 iunie 1952 – 28 mai 1953, datorită rotirii ofiţerilor anchetatori, temele interogatoriilor se suprapun în general şi răspunsurile nu diferă, decât uşor nuanţate.

Şi cu toate acestea, în desfăşurarea întregii anchete, Jean Cohen manifestă cea mai puternică trăsătură de caracter în apărarea cauzei pe care a servit-o, a colaboratorilor săi, în lupta pentru apărarea idealurilor populaţiei evreieşti din România şi a solidarităţii atât cu evreii cât şi cu românii care în acele timpuri au împărţit aceeaşi soartă, dintr-un motiv sau altul şi au rezistat torţionarilor comunişti.

https://biblioteca-digitala.ro

Declaraţie

12 iunie 1951

Domnul A.L. Zissu, ca preşedinte al executivei clandestine a Organizaţiei Sioniste din România, a sesizat – cam pe la sfârşitul lui aprilie 1944 sau începutul lui mai 1944 – executiva sionistă, spre a dezbate şi hotărî dacă nu este cazul ca domnul Mişu Benvenisti să fie deferit unui juriu de onoare spre judecată, pentru următorul fapt, relatat de către dl A.L. Zissu:

Dl A.L. Zissu ieşind dintr-o audienţă pe care o avusese la Mihai Antonescu în chestiunea decretului ce fusese emis prin care se sancţiona prin pedeapsa cu moartea atât trecerile clandestine de frontieră la frontiera dintre Ardealul de Nord şi Ardealul de Sud – este vorba de trecerile clandestine ale evreilor cât şi pe acei care le înlesneau aceasta, a întâlnit pe sala preşedinţiei pe domnul Mişu Benvenisti împreună cu Lecca. Dl Benvenisti, la vederea dlui Zissu, s-a apropiat de Domnia Sa şi şi-a explicat prezenţa acolo, spunând că este chemat de Mihai Antonescu în audienţă, dar nu ştie în ce chestiune. Dl Benvenisti a adăugat că în orice caz îi va răspunde lui Mihai Antonescu că el, Benvenisti, este o persoană particulară şi că pentru orice chestiune privind sectorul sionist, să se adreseze dlui Zissu.

Îmi aduc aminte că chestiunea a fost dezbătută în Executivă, dar ce s-a decis şi ce urmare a avut nu mai ştiu, fiindcă la începutul lunii mai 1944, eu am fost trimis în misiune în Ardeal, pentru a inspecta şi reorganiza comitetele noastre de la punctele de trecere.

(ss) Jean Cohen

Declaraţie

26 iunie 1951

Într-un cerc de prieteni politici şi personali, nu-mi aduc aminte dacă la mine acasă sau la unul din domnii A.L. Zissu sau Mendelovici, cu ocazia că dl Mendelovici m-a întrebat pe mine şi pe alţii din cei de faţă şi care nu mi-i amintesc – în orice caz erau poate încă una sau două persoane de faţă – dacă nu ştiu pe cineva care are nevoie de penicilină, deoarece socrul său a primit un pachet de la o rudă din străinătate şi are nevoie de bani; cu această ocazie, s-a ivit sau s-a reluat o discuţie mai veche, nu pot preciza, deoarece întreaga chestiune nu o am decât foarte vag în memorie, asupra faptului că noi sioniştii suntem solicitaţi să ajutorăm cu medicamente, elemente neevreieşti, care s-ar afla în nevoie. Ştiu că de principiu am fost împotriva acestei ajutorări, pentru că ea ne angaja într-o acţiune pentru care n-aveam nici mijloacele băneşti şi care prin natura ei se prezenta pentru noi foarte nebulos cu privire la cine anume şi pe ce criterii ar trebui să se facă această ajutorare.

Dar fiind că se vorbea în această discuţie că solicitarea a venit prin profesorul Zane, am spus eu că în orice caz aş putea lua contact cu el, pentru a mă lămuri, căci mi-a fost profesor.

A doua zi însă mi s-a spus că nu profesorul Zane a făcut solicitarea, ci un oarecare doctor Haţieganu, fost medic la Asigurările Sociale. Deoarece eu nu-l cunoşteam şi nici nu

https://biblioteca-digitala.ro

mai auzisem despre acesta, căci e un medic tânăr, mi-a fost prezentată o persoană prin care mi s-a spus că a venit solicitarea şi care ea la rându-i a fost solicitată de doctorul Haţieganu şi cu aceasta am mers la dânsul acasă. Cu dr. Haţieganu am discutat diferite chestiuni generale şi când am fost aproape de plecare, i-am spus doctorului că eu am venit să aflu despre ce ajutorare e vorba şi cui anume. l-am mai spus că noi nu avem mijloacele pentru aceasta, dar că în orice caz vreau să cunosc chestiunea. Dr. Haţieganu mi-a spus că întreaga chestiune este încă vagă în mintea lui şi că ea a pornit mai mult din dorinţa de a ajuta nişte prieteni personali, care sunt în nevoie. Am spus bine, dar cine sunt aceşti prieteni personali şi ce legătură au sau au avut cu populaţia evreiască? Dr. Haţieganu mi-a răspuns că despre legăturile lor cu populaţia evreiască şi despre valoarea lor personală îmi poate confirma dl profesor Zane. Am cerut atunci să mergem la dl profesor Zane, pentru a mă lămuri complet asupra chestiunii. Am mers la dl profesor Zane cu dl dr. Haţieganu, dar în loc ca discuţia să se fi purtat asupra chestiunii pentru care venisem, l-am găsit pe dl profesor bolnav şi în orice caz hotărât de a evita orice discuţie cu caractere oricât de vag, public. Ceva mai mult, am văzut că nici dl doctor Haţieganu nu a amintit despre chestiunea pentru care venisem, chestiunea ajutorării. După ce am plecat, pe drum, dl dr. Haţieganu mi-a explicat că şi-a dat seama că nu era oportun să discute chestiunea ajutorării în faţa profesorului, pe care n-a avut ocazia să-l puie în curent, profesorul, fiind foarte bolnav, timorat şi în orice caz ostil oricărei acţiuni care ar putea căpăta un caracter, cât de vag, politic.

Ne-am despărţit, dl dr. Haţieganu spunându-mi că îi pare rău că m-a deranjat înainte de a fi studiat el însuşi temeinic chestiunea şi că ar fi bine să ne mai vedem pentru a o pune la punct.

O altă întrevedere cu dl dr. Haţieganu nu am mai avut. Cu aceasta se termină tot ce-mi aduce aminte în chestiunea elementelor neevreieşti.

(ss) Jean Cohen

Declaraţie

9 ianuarie 1952

Spune-mi dacă în declaraţiile date până în prezent ai mai făcut şi alte afirmaţii nereale în afară de cele pe care le-ai arătat în declaraţia de astăzi de la orele 14,10?

În chestiunea ajutorării unor elemente neevreieşti am spus în declaraţiile de până acum că la doctorul Haţieganu şi la profesorul Zane am fost cu Mendelovici, în realitate am fost cu doctorul Dulberg un prieten al lui Mendelovici, cu care venise acesta din urmă să-mi vorbească despre doctorul Haţieganu şi despre profesorul Zane.

În chestiunea mijloacelor cu care m-am întreţinut în timpul cât eram fugar, am declarate că am primit de la Gany 80-90.000 lei, în realitate am primit maximum 40.000 lei.

Eşti sigur că în afară de precizările făcute în declaraţia de astăzi de la orele 14,10 şi cele din prezenta, nu mai ai alte modificări de făcut în declaraţiile date până în prezent?

Sunt sigur că nu mai am nici o altă modificare de făcut.

Aceasta îmi este declaraţia în care stărui şi o semnez propriu, nesilit de nimeni.

(ss) Jean M. Cohen

https://biblioteca-digitala.ro

Declarație

9 ianuarie 1952

Înțeleg ca de aci înainte să declar realitatea şi adevărul în toate chestiunile în care voi fi anchetat, cu atât mai mult cu cât până acum în chestiunile în care am fost cercetat au fost întrebări la care am dat răspunsuri mincinoase.

Aceasta îmi este declarația în care stărui şi semnez în propriu, nesilit de nimeni.

(ss) Jean M. Cohen

Declarație

9 ianuarie 1952

Am mințit în anchetă în următoarele probleme:

1) Locul convorbirii cu conducătorii sioniști Itzkar, Rorlich şi Mendelovici şi anume am spus că întâlnirea a avut loc la mine acasă în loc să spun că ea a avut loc la dna. Blima Lupu în locuința domniei sale.

2) Faptul dacă soția mea primea ajutoare din fondurile date de Legație pentru ajutorarea sioniştilor nevoiaşi. În această chestiune am declarat că nu ştiu dacă soția mea primea ajutoare. Adevărul este că soția mea primea ajutoare prin Mendelovici, dar n-aş putea preciza dacă 20 sau 30.000 lunar şi dacă acest ajutor a fost dat regulat şi anume câte luni.

3) Am afirmat că după 10 Iulie 1950 nu m-am mai văzut cu socrul meu. Adevărul este că tot timpul cât am stat acasă, din Martie 1951 până la arestare, m-am văzut singur cu socrul meu cu ocazia vizitelor ce le făcea soției mele şi copiilor mei.

4) Am afirmat că divorțul intentat şi obținut de către soția mea a fost provocat de către socrul meu pentru motivul că eu îmi neglijam familia mea, ajutând în mod exagerat pe părinți şi pe sora şi fratele meu mai mici. Adevărul este că divorțul a fost intentat de către soția mea în urma sfatului meu, pentru ca divorțată fiind să poată ocupa un serviciu sau să emigreze, pentru a-şi creşte copiii în Israel.

(ss) Jean M. Cohen

Declarație

9 ianuarie 1952

Cunoşti ce condiții trebuie să îndeplinească o declarație pe care o dai în fața organelor de Securitate?

O declarație pe care o dau în fața organelor de Securitate trebuie să fie corespunzătoare realității.

https://biblioteca-digitala.ro

Consideri că declarațiile pe care le-ai dat până în prezent sunt corespunzătoare realității?

Da, consider că declarațiile mele au fost sincere.

Ce vei spune d-ta în cazul când și se dovedește că ai evitat să răspunzi sincer la întrebările puse?

Înseamnă că în mod intenționat am încercat să induc în eroare organele de Securitate și merit cea mai aspră pedeapsă.

Îți dai seama, că răspunsurile pe care trebuie să le dai la întrebările puse în anchetă interesează Securitatea Statului?

Îmi dau seama că răspunsurile pe care trebuie să le dau la întrebările puse în anchetă interesează Securitatea Statului.

(ss) Jean M. Cohen

Declarație

19 ianuarie 1952

Până azi, 11 ianuarie 1952, la toate apelurile repetate ale organelor de anchetă, încă din primul moment al arestării mele, ca în propriul meu interes să fiu sincer în anchetă, am răspuns printr-o îndârjită atitudine negativă, timp de 8 luni.

Această atitudine negativă, s-a manifestat ori de câte ori au venit în discuție, și am fost întrebat asupra unor persoane, care în timpul cât am fost fugar, m-au ajutat sufletește, m-au consolat sau m-au adăpostit, fără ca prin aceasta să fi urmărit vreo glorie politică, sau vreun profit bănesc.

În asemenea împrejurări, am mințit atât atunci când mi se punea problema direct, cât și atunci când prin răspunsul pe care l-aș fi dat în unele chestiuni politice, ar fi fost implicate și persoanele arătate mai sus.

Astfel că indirect reținerea morală pe care am arătat-o mai sus, falsifica însuși răspunsul pe care urma să-l dau în chestiuni mult mai importante.

Deși dl anchetator mi-a atras atenția de atâtea ori, că prin atitudinea mea în anchetă voi avea riscuri foarte grave de suportat, am continuat să mint, socotind că suferința ce-o încercam merită, dacă reușesc să salvez măcar pe unul din cei cărora le păstrăm afecțiunea și recunoștința.

Prin activitatea de lămurire dusă de dl anchetator cu subscrisul în ziua de 10 ianuarie 1952, adăugându-se și luminând acțiunea de lămurire anterioară, mi-am dat seama că atitudinea mea anterioară a fost și zadarnică și nedemnă pentru concepția mea despre viață și pentru cauza pe care vreau s-o apăr.

Când am intrat în anchetă și aproape tot timpul până azi, am privit cu neîncredere pe dl anchetator și instituția însăși a securității.

Am socotit întotdeauna că interesul securității este de a năpăstui pe cetățeni, de a porni în anchetă pe baza de simple presupuneri, cu dorința anticipată de a ilustra prin silnicie idei preconcepute.

https://biblioteca-digitala.ro

Din exemplul conştiinţei mele, după acţiunea de lămurire dusă de dl anchetator în ziua de 10 ianuarie 1952 faţă de subscrisul, mi-am dat seama că atitudinea mea a fost condamnabilă, şi că tot ce am gândit despre securitate şi despre metodele ei, s-a datorat educaţiei duşmănoase şi prejudecăţilor interesate al căror obiect am fost.

Faţă de această constatare, înţeleg a trage şi concluzia în fapt, de a-mi expune activitatea mea cu toată sinceritatea, şi de a răspunde la întrebările ce mi se vor pune în anchetă cu maximum de bună credinţă şi exactitate.

(ss) Jean Cohen

Socotesc ca o datorie de conştiinţă de a declara sentimentul meu de recunoştinţă faţă de organele de anchetă, care prin acţiunea de lămurire, pe care au dus-o cu mine, mi-au demonstrat că instituţia securităţii nu urmăreşte decât obţinerea adevărului, fără a se năpăstui pe anchetat, lucru care acum a devenit pentru mine o certitudine, şi care prin convingerea pe care mi-au dat ocazia de a o câştiga, am salvat demnitatea mea.

(ss) Jean M. Cohen

Declaraţie

19 ianuarie 1952

Deşi am dat declaraţii astăzi la orele 17,40, că voi fi sincer în cursul anchetei, n-am declarat că socrul meu m-a vizitat, cât am stat la Bosea la Sinaia, după câte îmi amintesc, de 2 ori, astfel că în declaraţia de la 18,30 de astăzi, în care am declarat că nu mai am nici o modificare de făcut am minţit pe domnul anchetator.

Aceasta îmi este declaraţia în care stărui şi pe care o semnez în propriu, nesilit de nimeni.

(ss) Jean Cohen

Declaraţie

14 ianuarie 1952

În tot cursul activităţii mele în mişcarea naţională, în toate împrejurările, am criticat de la tribună, în şedinţe în convorbiri cu prietenii, caracterul diletant al felului nostru de a face politică, ce rezulta mai ales din faptul că aveam foarte des ocazia de a constata lacune grave în activitatea noastră, rezultând mai ales dintr-o sistematică lipsă de informaţie, uneori, asupra unor chestiuni de importanţă vitală.

Această lipsă de informaţie avea un caracter activ şi unul pasiv. Noi nu am avut niciodată vreo organizaţie sau vreun serviciu de informaţie asupra stărilor din ţară care se refereau la probleme interesând populaţia evreiască, singurele care ne-au interesat, fără excepţie, întotdeauna – şi nici noi la rândul nostru nu am avut vreodată un serviciu de informaţie organizat. În legătură cu ştiri în probleme evreieşti care interesau forurile noastre

https://biblioteca-digitala.ro

naţionale externe: Organizaţia Mondială Sionistă şi Congresul Mondial Evreiesc. De asemenea, nici cu aceste organizaţii nu a existat o legătură informativă organizată, prin care să dau deliberat şi regulat informaţii asupra unor chestiuni care ne-ar fi interesat pe noi, privind studiul în care se află diferite demersuri care ne-ar fi interesat, sau dacă şi în ce fel s-a făcut demersuri în chestiunile care ne interesau.

În domeniul acesta al informaţiilor, totul a fost în permanenţă şi a rămas până în prezent cu un caracter de diletantism absolut.

Ca activist şi mai târziu ca conducător în mişcarea naţională, în politica internă, ori de câte ori aveam de organizat o acţiune a forurilor internaţionale evreieşti, în apărarea dreptului la viaţă şi la muncă a populaţiei evreieşti din ţară, ameninţată de măsuri guvernamentale care periclitau aceste drepturi, am recurs la calea clandestinităţii, în ceea ce priveşte informaţiile care se refereau la situaţia de fapt şi la problema în care solicitam intervenţia de apărare, cât şi la comunicările pe care le primeam din partea forurilor noastre mondiale externe, ca răspuns la sesizările noastre.

Căile de comunicaţie a ştirilor înspre forurile externe evreieşti şi de la aceste foruri către noi erau în general următoarele: 1. Pe cale verbală, prin persoane de încredere care plecau în străinătate şi care erau rugate să transmită anumite comunicări forurilor mai sus arătate; 2. Prin corespondenţă, de obicei scrisă în limbile ebraică, pe care o trimiteam normal prin poştă, cu destinaţia: Palestina şi cu indicaţia în scrisoare, ca conţinutul să fie comunicat persoanei sau forului din ţara X; 3. Prin corespondenţă trimisă prin ocazii create de plecarea în străinătate a unor persoane de încredere; 4. Prin intermediul unor curieri diplomatici ai Ministerului de Externe chiar, sau ai unor legaţii străine, care contra plată, transmiteau corespondenţa respectivă.

Atât ca secretar al Partidului Evreiesc din România în perioada 1938-1944 cât şi ca secretar general şi conducător în „oficiul de emigrare" prezidat de către dl A.L. Zissu în perioada decembrie 1943-august 1944, deşi nu direct, ci prin defunctul Wilhelm Fischer care avea această misiune din parte tuturor instituţiilor din care făcea parte, am primit corespondenţă şi comunicări verbale şi am transmis corespondenţă şi comunicări verbale prin toate mijloacele indicate mai sus. Tot defunctul Wilhelm Fischer avea misiunea de încredere de a transmite şi găsi căi pentru primirea, de ştiri şi corespondenţă din străinătate, de la forurile mondiale evreieşti şi către aceste foruri, în Executivele Sioniste începând cu cele legale din anul 1938 şi terminând cu executiva ilegală din anii 1940-1943. De altminteri defunctul Wilhelm Fischer şi diferite alte persoane, în legătură cu interceptarea corespondenţei clandestine trimisă de către defunctul Wilhelm Fischer pentru instituţiile naţionale din ţară, către forurile mondiale evreieşti prin curierul Hans Welti de la Legaţia elveţiană, dovedit ca spion german în timpul războiului. Ştiri cu privire la situaţia populaţiei evreieşti din ţară, precum şi informaţii cu privire la situaţia populaţiei evreieşti din lagăre, ghetouri şi a aceleia care se afla deportată am primit în timpul războiului, prin: a) neevrei care călătoreau în regiuni sau localităţi diferite din ţară, b) evrei care căpătau autorizaţii de călătorie în interes de serviciu, c) tineri din organizaţiile clandestine de tineret sionist. Pe aceleaşi căi se primeau şi se transmiteau corespondenţe şi ajutoare băneşti. Personal în activitatea mea politică în timpul războiului ca membru al Executivei Sioniste 1940-1943, ca conducător în conducerea „Oficiului de emigrare" 1944 – ianuarie 1944, august 23, am utilizat aceste mijloace de informare şi eu ca şi alte instituţii şi conducători ai mişcării naţionale.

Spre sfârşitul războiului, adică sfârşitul anului 1943 am luat măsura de a apela la fiecare conducător sau activist din mişcarea naţională, la fiecare prieten sau cunoscut de

https://biblioteca-digitala.ro

a-mi comunica personal sau oricărui coleg sau colaborator din „oficiul de emigrare" orice ştire sau orice fapt, sau orice relaţie cu vreo persoană, care ne-ar putea orienta şi ajuta în munca noastră politică. Dat fiindcă circulau foarte multe zvonuri în legătură cu oprirea emigrării spre Palestina; 1. Cu pericolele ce ar rezulta din acte de sabotaj operate de germani sau de către legionari, asupra vaselor care transportau pe emigranţi; 2. Posibila şi iminenta deportare a evreilor din Ardealul de Sud şi chiar a acelor din restul ţării; 3. Diferite alte măsuri grave care se spunea că vor fi luate împotriva populaţiei evreieşti; 4. Asupra diferitelor acţiuni de evacuare forţată, asasinate, arestări etc. ce s-ar fi operat asupra populaţiei din provincie etc., etc. s-a născut necesitatea şi ideea de a găsi o legătură în stare a ne orienta asupra seriozităţii acestor zvonuri ca şi în alte chestiuni care ar interesa munca şi răspunderile mele politice. Singura legătură pe care am avut-o în acest domeniu, atât în perioada dinainte de ianuarie – februarie 1944, când am luat contact în chestiunile de mai sus, cu organizaţia, cât şi după iunie – iulie 1944, când am încetat aceste legături cu ea, păstrând numai raporturi de prietenie, este Ion Florin Begnescu, fost avocat şi pe care, atât Marcel Grunfeld-Gany cât şi subscrisul, l-am cunoscut din Galaţi, de unde atât el cât şi noi, suntem originari.

Ion Florin Begnescu, după cele ce cunoşteam atunci a fost colaborator apropiat, n-aş putea preciza sigur, a lui Eugen Cristescu sau a colonelului Borcescu, în Serviciul Secret de la Preşedinţie.

Serviciile pe care le-a adus Begnescu, cauzei apărării populaţiei evreieşti, la solicitarea mea, au fost în general dezinteresate. Spun „în general" fiindcă, uneori i-am dat mici sume de bani sau cadouri relativ neînsemnate, pe care nu mi le cerea, ci le primea la insistenţa mea.

Serviciile pe care mi le-a făcut, după câte îmi amintesc, au fost următoarele: a) m-a ajutat în verificarea oricărui zvon, în ceea ce priveşte seriozitatea lui şi sursa; b) Mi-a comunicat ce anume măsuri de prigoană se discutau, plănuiau sau se hotărau, împotriva populaţiei evreieşti, de către organele de stat, de către Radu Lecca, de către germani etc. astfel cum reuşea el să le afle; c) Mi-a comunicat ştiri în legătură cu emigraţia evreilor spre Palestina, cine caută să împiedice, prin ce mijloace etc.; d) Mi-a comunicat numai la o zi după plecarea ultimelor 3 vapoare de emigranţi, în 1944, că sunt în pericol de a fi torpilate, căci a fost informat că germanii pregătesc un asemenea atac; e) M-a ajutat să pot afla câţi refugiaţi veniţi clandestin din Ungaria se află prinşi de către organele de stat şi unde anume sunt deţinuţi; f) M-a ajutat să pot pleca clandestin în Ardealul de Sud în aprilie – mai 1944 în scop de a reorganiza „punctele de ajutor" la trecerea clandestină a frontierei a refugiaţilor scăpaţi din masacrele cărora le-au căzut victimă în anul 1944 evreii din Ungaria şi să duc cu mine ajutoarele băneşti necesare acestor „puncte de ajutor" fie pentru a corupe organele de la frontieră, fie pentru a plăti pe călăuze şi pe gazde, fie pentru a procura acte false şi a întreţine pe refugiaţi sau a le procura mijloace să ajungă la Bucureşti, unde puteau mai uşor să fie ascunşi până la emigrarea lor. Am putut efectua această călătorie de 5 săptămâni în localităţile de frontieră începând cu Turda şi terminând cu localităţile de frontieră din judeţul Timiş-Torontal, graţie unei „autorizaţii" false obţinută de dânsul de la Ministerul de Interne şi care era semnată, fără drept de colonelul Mădârjac, în locul ministrului şi semnând pentru ministru. Acela care l-a convins pe col. Mădârjac să facă acest lucru, a fost Begnescu; g) În cursul călătoriei am fost oprit de câteva ori de organe ale jandarmeriei, care au constatat că autorizaţia mea e în neregulă şi deci puteau descoperi falsul. Prin telefoane date lui Begnescu, am reuşit să scap şi să-mi continui călătoria; h) Apelând la Begnescu într-o chestie extrem de gravă şi de urgentă, care depindea de generalul Tobescu. A făcut

https://biblioteca-digitala.ro

intervenţia reuşind să obţină din partea generalului Tobescu, noaptea, un ordin către organele jandarmeriei din Timişoara de a detaşa de la o garnitură care urmă să plece spre Polonia, vagoanele care adăposteau 300 de refugiaţi evrei din Ungaria prinşi de organe S.S. de la frontieră şi care urmau să fie trimişi la Auschwitz şi care au fost trimişi la Tg. Jiu; i) Printr-o corespondenţă clandestină ce ne-a parvenit din Palestina prin Istanbul, ni s-a cerut să ne interesăm de soarta prizonierilor evrei din „Brigada Evreiască" şi care luptau în armata engleză şi care au căzut în România. Ni se cerea să ne informăm dacă trăiesc, în ce condiţii, unde se află, dacă nu sunt în pericol de a fi condamnaţi, executaţi de către organele S.S. De asemenea, să ne informăm care dintre prizonierii evrei au murit şi unde sunt înmormântaţi. L-am întrebat pe Begnescu dacă nu m-ar putea ajuta şi în această chestiune, care mi se pare excesiv de grea, aproape imposibil de rezolvat. Mi-a promis că se va interesa. După vreo săptămână mi-a dat câteva tablouri conţinând nume de prizonieri englezi şi americani, care au murit fie cu ocazia capturării fie în lagăr spre a extrage, dacă sunt în stare a-i recunoaşte, după nume, pe acei care mă interesau, indicându-mi de asemenea, de astă dată fără certitudine, în ce lagăre s-ar afla prizonieri englezi printre care ar putea fi acei care mă interesau.

După 23 august 1944, de abia după ultima emigrare organizată de către forurile sioniste, după câte îmi amintesc, sfârşitul anului 1947 sau începutul anului 1948 şi după apariţia „Rezoluţiei Partidului Muncitoresc Român în chestiunea naţională" în decembrie 1948, urmată de autodizolvarea organizaţiei sioniste şi a grupărilor politice şi instituţiilor legate de existenţa ei, mi-am pus din nou problema necesităţii, pentru mine în primul rând, de a găsi mijloace de a fi informat atât în chestiunea soartei viitoare a unei emigraţii a evreilor din R.P.R. spre Statul Israel, cât şi în chestiunea urmărilor practice pe care le va avea asupra soartei masei şi cadrelor sioniste „Rezoluţia P.M.R. în chestiunea Naţională" mai ales faţă de înteţirea, în Capitală şi provincie, a campaniei C.D.E.-ului împotriva sioniştilor şi a sionismului.

Chiar imediat după 23 august 1944, din primele contacte luate, mai exact reluate, cu exponenţi comunişti din sectorul evreiesc, din psihoza migraţionistă care cuprindea ceas cu ceas cercuri tot mai mari din masa evreiască, mai apoi din cele ce m-a informat dr. Filderman în discuţia avută cu dânsul, mi-a apărut clar că primejdia ce pândeşte şi emigraţia şi soarta conducătorilor sionişti, dar aceasta numai pe cale de deducţie, lipsea verificarea, lacună care ar vrea s-o umple informaţia certă.

(ss) Jean M. Cohen

Declaraţie

18 ianuarie 1952

Certificatul de mulţumire primit de la Misiunea Engleză prin Berger (Jack) se referea la serviciile pe care le-aş fi adus prizonierilor englezi căzuţi în România. Acest certificat era în legătură cu comisionul pe care l-am dat lui Dan şi Eliezer în chestiunea prizonierilor evrei palestinieni din brigadă, sau din unităţi ale armatei engleze, căzuţi în România. Berger mi-a adus certificatul fiind însoţit încă de o persoană, un palestinian probabil din misiune ca şi Berger, îmbrăcat civil, după 23 august 1944. Nu-mi aduc aminte

https://biblioteca-digitala.ro

dacă prima sau a doua oară când m-a vizitat m-a invitat la o recepţie la Consulat dată în cinstea palestinienilor aflaţi în ţară şi unde se va vorbi şi despre acei dintre sionişti care au primit aceste certificate sau diplome de mulţumire. La această recepţie nu m-a dus.

După două zile la sfatul dlui Zissu am restituit diploma însoţită de o scrisoare prin care arătam că: a) modestele servicii pe care le-am adus prizonierilor evrei palestinieni din brigadă sau din unităţile armatei engleze au fost făcute în serviciul cauzei sioniste; b) că înapoiez diploma ca protest împotriva politicii britanice în Palestina.

A doua oară când m-a vizitat Berger însoţit de un delegat al „Nislahat" a lui Mizrahi pentru a-mi aduce mulţumiri din partea Marelui Rabinat din Ierusalim pentru salvarea a patru rabini refugiaţi, Berger mi-a reproşat că gestul meu a fost un gest nepolitic faţă de interesele mişcării mondiale sioniste de a arăta contribuţia sioniştilor la cauza aliată. Când a aflat de gestul meu, mi-a lucrat o foarte reuşită fotocopie, aproape mai frumoasă ca originalul, pe care mi-a adus-o pentru ca atunci când se va înfiinţa arhiva istorică sionistă în ţară, sau voi ajunge la Ierusalim s-o depun arhivei istorice centrale de acolo. Am primit această fotocopie pe care am reţinut-o.

(ss) Jean Cohen

Declaraţie

20 ianuarie 1952

1) Etelka Stein. Am cunoscut-o în anul 1949 pe când era „şefa cadrelor" din Academia R.P.R. cu ocazia prezentării ofertei mele de serviciu şi mai departe, în timpul serviciului. Am avut cu aceasta numai relaţii de serviciu.

2) Levanovici. L-am cunoscut cu ocazia şi în timpul când am făcut serviciu la Academia R.P.R. şi pe când acesta era Directorul Administraţiei Centrale a Academiei R.P.R. Am avut cu acesta numai relaţii de serviciu.

3) Munteanu. L-am cunoscut cu ocazia şi în timpul cât am făcut serviciu la Academia R.P.R. şi pe când acesta era şeful Serviciului Administrativ şi mai apoi şeful meu direct, ca şef al Serviciului „Întreţinere". Cu acesta am avut numai relaţii de serviciu.

4) Gusty. L-am cunoscut în anul 1950 cu ocazia şi în timpul serviciului la Academia R.P.R., ca şef direct al meu, la Serviciul „Întreţinere". Nu am avut cu acesta decât relaţii de serviciu.

5) David Ion. L-am cunoscut în anul 1949 cu ocazia şi în timpul Serviciului făcut de mine la Academia R.P.R. pe când acesta era şeful serviciului contabilităţii. Nu am avut cu acesta decât relaţii de serviciu.

6) Hoschin Ion. L-am cunoscut în anul 1950 cu ocazia şi în timpul Serviciului făcut de mine la Academia R.P.R. pe când acesta era Directorul Direcţiei Administrativ a Academiei R.P.R. Cu acesta n-am avut decât relaţii de serviciu.

7) Inginer Lăzărescu. L-am cunoscut în anul 1950 cu ocazia şi în timpul serviciului la Academia R.P.R. pe când acesta era şeful Serviciului Tehnic. Nu am avut cu acesta decât relaţii de serviciu.

8) Ing. Emil Calmanovici. L-am cunoscut în timpul războiului prin ing. Lascăr Goldenberg, când m-a vizitat pentru a-mi solicita o contribuţie bănească pentru fondurile

https://biblioteca-digitala.ro

Partidului Comunist. Cred că era prin anul 1941. De atunci l-am văzut tot timpul războiului cu ocazia când îmi dădea literatură clandestină comunistă şi ducea o muncă de lămurire cu subscrisul, asupra doctrinei şi scopurilor Partidului Comunist. L-am revăzut după 23 august 1944 pe când era director la „Cic" cred că era în anul 1948. Nu mi-a făcut şi nu i-am făcut nici-un serviciu. Nu am fost în relaţii de prietenie şi nici nu ne-am făcut vizite.

9) Ing. Lascăr Goldenberg. L-am cunoscut prin ing. Hugo Nacht. Ing. Lascăr Goldenberg cumpăra scânduri în timpul războiului la Societatea „Rosud" unde am deţinut majoritatea acţiunilor societăţii. Ing. Lascăr Goldenberg, împreună cu Ing. Emil Calmanovici, sau singur mă vizita în timpul războiului pentru a strânge bani pentru fondurile Partidului Comunist Român, pentru a-mi transmite material clandestin comunist, sau pentru a duce muncă de lămurire despre doctrina şi scopurile Partidului Comunist. Pe ing. Lascăr Goldenberg l-am cunoscut de pe vremea când mă aflam student la Iaşi. L-am revăzut în timpul războiului cu ocaziile arătate mai sus şi după război îl întâlneam la ing. Hugo Nacht. Ştiu că Ing. Lascăr Goldenberg este funcţionar al Direcţiei Lucrărilor Canalului Dunărea Marea Neagră.

10) Ing. Mayer Grunberg. L-am cunoscut ca, cumnat al ing. Hugo Nacht cu care sunt prieten şi rudă. Pe ing. Mayer Nacht l-am cunoscut în anul 1928 la Iaşi pe când îmi făceam studiile, este căsătorit cu sora ing. Hugo Nacht. L-am revăzut în timpul războiului în cadrul familiar şi după război în acelaşi cadru şi cu aceleaşi ocazii. I-am făcut vizite şi mi-a făcut vizite cu familia cam de 2-3 ori pe an. Mi-a făcut serviciul de a-l angaja pe fratele meu la lucrările Canalului Dunăre Marea Neagră, unde ing. Mayer Grunberg este subdirector general. Ultima oară când l-am văzut pe ing. Mayer Grunberg a fost de Paşti în anul 1950 la o masă la ing. Hugo Nacht, cumnatul său. Alte relaţii nu am avut cu ing. Mayer Grunberg.

11) Miltiade Băcăoanu. L-am cunoscut în anul 1947, prin prietenul meu Mayer Schwartz, la o masă de familie, la acesta din urmă, cu ocazia aniversării zilei de naştere a copilului lui Mayer Schwartz. De atunci m-am întâlnit cam de 1-2 ori pe an la Mayer Schwartz şi tot de atâtea ori ne-am vizitat reciproc. Nu i-am făcut nici-un serviciu lui Miltiade Bacăoanu. Dânsul m-a servit dând referinţe despre mine la Colegiul Avocaţilor şi la Academia R.P.R. Ştiu că din 1949 Miltiade Băcăoanu este directorul general al instituţiei „Aproarm". L-am văzut ultima dată în anul 1949 sau 1950, când avea acelaşi serviciu.

12) Schwartz Mayer. L-am cunoscut în anul 1930 la un Congres la Bucureşti al studenţilor sionişti din ţară. De atunci ne-am revăzut şi împrietenit foarte mult cu ocazia că amândoi am fost membrii ai Organizaţiei Sioniştilor Radicali „Renaşterea" şi a Partidului Evreiesc. În anul 1931, am făcut împreună stagiul militar la Regimentul 11 Dorobanţi – Siret. În timpul războiului şi după război, mai ales după căsătoria sa, Mayer Schwartz frecventa des familia mea şi reciproc până la data când a intrat funcţionar la „Aproarm" unde prietenul său Miltiade Băcăoanu era conducător şi când din cauza ocupaţiilor sale ne vedem foarte rar şi numai la aniversarea zilei lui de nuntă sau a zilei de naştere a copilului său al cărui naş sunt. În mod cu totul excepţional ne vedeam încă 1-2 ori pe an numai în cadrul şi cu ocazii familiale. Nu i-am făcut lui Mayer Schwartz nici un serviciu. El însă mi-a făcut multe servicii cu caracter strict familial sau prietenesc. Ultima oară l-am văzut în 1950 prin vară.

13) Harth Samuel. L-am cunoscut de pe vremea când eram elev la liceu, la Galaţi, de unde suntem amândoi originari. L-am reîntâlnit 1-2 ori pe an întâmplător, înainte de război pe când era magistrat. În timpul războiului, după ce a fost scos din magistratură pe baza legilor rasiale, l-am reîntâlnit pe Harth Samuel în munca oficiului de emigrare unde a lucrat

https://biblioteca-digitala.ro

în chestiuni juridice mai ales în legătură cu procesele pendinte la Curtea Marţială din Bucureşti, ale sioniştilor.

După 23 august 1944 îl vedeam pe Samuel Harth cu ocazia vizitelor pe care le făcea familiei mele şi mie cam de 2-3 ori pe an. Pe vremea când Harth era preşedinte la Curtea de Apel Bucureşti, am depus jurământul în faţa lui şi m-a servit accelerând rezolvarea politicii mele de fi trecut pe tabloul interpreţilor oficiali pentru limba idiş în franceză. Nu i-am făcut şi nu mi-a făcut nici un serviciu, nici vizite.

14) Silvia Plăeşu. O cunosc de pe vremea când eram amândoi studenţi ai Facultăţii de Drept de la Iaşi (1928-1931). Am reîntâlnit-o în anul 1947 ca magistrat al Tribunalului Ilfov. Ultima oară am văzut-o cu soţia mea în anul [lipsă în text]. Nu i-am făcut şi nu mi-a făcut nici un serviciu.

15) M.H. Maxy. L-am cunoscut prin dl A.L. Zissu, în timpul războiului, la o expoziţie a lucrărilor sale, la locuinţa sa. L-am reîntâlnit în cursul războiului, în diferite şedinţe privind problemele evreieşti şi la care M.H. Maxy reprezenta Partidul Comunist.

După 23 august 1944 l-am reîntâlnit în cadrul muncii pe care am dus-o amândoi ca membrii ai Consiliului Federaţiei Uniunilor de Comunităţi Evreieşti din ţară. L-am văzut ultima oară în anul 1949, când l-am solicitat să dea referinţe despre mine pentru Academia R.P.R. Nu i-am făcut şi nu mi-a făcut nici un serviciu, nici vizite. Ştiu că este profesor la Institutul de Artă.

16) Lelia Rudaşcu. Am cunoscut-o în anul 1935 cu ocazia căsătoriei mele. Aceasta fiind colegă de Facultate şi cea mai bună prietenă a soţiei mele. În timpul războiului a fost adăpostită de soţia mea, pe când era căutată de Siguranţă pentru a fi arestată pentru activitate comunistă. Lelia Rudaşcu a dat referinţe despre subsemnatul pentru angajarea mea la Academia R.P.R. Nu i-am făcut şi nu mi-a făcut alte servicii. Este conferenţiară la Institutul de Artă.

17) Inginer Rozenzwerig – de la Comisia de Standardizare. L-am cunoscut din 1935, la căsătoria mea prin socrul meu, al cărui prieten este. Nu mi-a făcut şi nu i-am făcut nici un serviciu. Ne vizitam cam de 5-6 ori pe an.

18) Doctor APTER – L-am cunoscut prin anul 1948 la ing. Hugo Nacht cu care era prieten. Ştiu că este medic la ministrul de interne. Nu ne-am vizitat ci ne-am întâlnit numai la Doctorul Bruno Fingerhut sau la ing. Hugo Nacht. Nu i-am făcut şi nu mi-a făcut vreun serviciu. L-am văzut ultima oară în primăvara anului 1950 la doctorul Fingerhut.

19) Doctor Sebastian. L-am cunoscut la ing. Hugo Nacht la Iaşi în anul 1928-1931. De atunci nu l-am mai reîntâlnit decât în anul 1948 la doctorul Bruno Fingerhut în vizită. Ultima oară l-am văzut în anul 1950 la doctorul Fingerhut. Nu mi-a făcut serviciu şi nu i-am făcut servicii. L-am văzut o singură dată în societatea familiilor doctor Fingerhut, doctor Apter, ing. Nacht. Dr. Sebastian este medic la Ministerul de Interne.

20) Ing. Bernhard Grunberg. Este inginer la Ministerul Energiei Electrice. Este vărul soţiei mele. Nu mi-a făcut şi nu i-am făcut nici un serviciu. Relaţiile noastre sunt strict familiare.

21) Ing. Iancu Belfert. L-am cunoscut în timpul studiilor universitare la Iaşi. În timpul războiului a lucrat la Societatea „Soldania". După 23 august 1944 a lucrat ca conducător tehnic al ziarului „Mântuirea". În prezent este funcţionar la Întreprinderea nr. 19 de Instalaţii. Relaţiile cu acesta sunt pur prieteneşti.

22) Ing. Oscar Olteneanu. L-am cunoscut în cadrul muncii sioniste, fiind membru al Partidului Clal-Sionist. Ştiu că este funcţionar la „Centrala Industriei Farmaceutice".

https://biblioteca-digitala.ro

Relaţiile cu acesta au fost pur prieteneşti şi politice sioniste până la autodizolvarea Partidului Clal-Sionist.

23) Gyaly Zoltan, inginer. L-am cunoscut la vecina, deoarece locuieşte într-un bloc din aleea unde se află locuinţa mea. Nu m-a vizitat, nu l-am vizitat. Ştiu că este consilier ministerial la Ministerul Comerţului Exterior.

24) Oscar Zager. Profesor la Facultatea de Medicină din Timişoara. L-am cunoscut prin soţia mea, în anul 1946, care este prietenă cu soţia sa. Ne vizitam le 2-3 ori pe an. Nu am avut nici-o altă relaţie cu acesta.

25) Ing. Hugo Nacht din Serviciul Soc. „Sovrom-Construcţii. L-am cunoscut în cadrul familiei, acesta fiind cumnat cu fratele mamei mele. Amândoi sunt căsătoriţi cu două surori. Am fost întotdeauna în relaţii de bună rudenie şi prietenie acesta fiind şi rămânând în permanenţă, caracterul raporturilor dintre noi. L-am revăzut ultima oară pe când mă aflam fugar, cu ocazia unei vizite pe care mi-a făcut-o cu soţia sa cam prin aprilie 1951.

(ss) Jean Cohen

Declaraţie

22 ianuarie 1952

Cu cine ai discutat despre plecarea clandestină din ţară în timp ce erai fugar (10 iulie 1950 – 5 mai 1951)?

Cu ocazia unei vizite pe care i-am făcut-o, domnul Ariel m-a întrebat dacă nu am făcut investigaţii pentru a pleca clandestin. Am răspuns că nu mă interesează o asemenea plecare. Înainte de aceasta nu-mi aduc aminte de către cine, tot din partea domnului sau doamnei Ariel, mi s-a mai pus o asemenea întrebare la care am dat răspunsul ca mai sus. După aceasta am vorbit cu soţia mea susţinând acelaşi punct de vedere anume că o plecare clandestină nu mă interesează şi nu înţeleg să mă ocup de ea.

Ce indicaţii ţi-a dat domnul Ariel în vederea investigaţiilor ce trebuia să le faci pentru plecare?

Nu mi-a dat nici o indicaţie, dimpotrivă domnia sa se informa dacă eu am făcut vreo investigaţie privitoare la o asemenea plecare.

Ai discutat cu cineva despre procurarea unor acte false care ţi-ar fi fost dumitale necesare?

În iarna anului 1950-1951 am discutat cu Moise Balkirsch această chestiune. Acesta mi-a vorbit că există nişte acte ale unuia care a avut aprobată plecarea şi care a declarat că aş putea pleca cu ele. Am refuzat să iau în consideraţie ca o soluţie practică plecarea printr-un asemenea mijloc.

Cine era persoana, de unde era, şi despre ce acte este vorba?

Era vorba de un certificat de călătorie a unuia din Târgu Mureş sau Sibiu, care decedase.

De unde cunoştea Balkirsch, acest caz?

Decedatul era fratele unei cunoştinţe a lui Balkirsch.

https://biblioteca-digitala.ro

Ai primit vreun act fals până la data arestării dumitale?

În toate ocaziile m-am prezentat cu actele mele. Totuşi, dându-mi seama de pericolul permanent în care mă aflu, mă preocupa problema unor acte de identitate pe un alt nume.

Într-o după amiază, pe când treceam prin faţa hotelului „Palace" din Sinaia, era cam prin toamna anului 1950, m-a strigat de pe trotuarul celălalt un fost coleg de facultate, un anume Weissman. M-a surprins neplăcut faptul că m-a recunoscut, dar totuşi m-am apropiat de el şi am legat o convorbire cu următorul conţinut: L-am întrebat ce face fratele său care plecase în anul acela în Israel, dacă şi acolo face avocatură, l-am întrebat dacă n-au rămas actele fratelui său cuiva, căci eu umblu cu actele mele şi pot fi în orice moment prins. Mi-a răspuns că va vedea dacă nu va găsi cumva actele unui alt frate care şi el este plecat. M-am înţeles cu dânsul să le lase la soţia mea. După un timp, soţia mea a venit cu un livret militar model vechi, care nu mi-a folosit la nimic. La toate gazdele mele şi chiar la hotel Aro Braşov unde am stat în noaptea de 6-7 noiembrie 1950, m-am prezentat cu numele meu, şi cu buletinul meu de identitate. Precizez că acest Weissman venise la Sinaia cu un autocamion şi îmi spusese că aducea sau lua nişte pături sau nişte saltele la Comitetul Grec de acolo.

Pe al cui nume era livretul militar?

Era pe numele Weissman.

Pentru ce îţi trebuia livretul militar?

Credeam că pe baza lui voi putea scoate un buletin de identitate.

La ce-ţi folosea buletinul?

Pentru a mă legitima pe noul nume.

Ai încercat să scoţi buletin fals?

Nu n-am încercat să scot buletin fals.

Pe cine contai când ţi-ai pus problema scoaterii unui buletin fals?

N-am avut în vedere pe nici o persoană şi pe nici o posibilitate curentă.

Mai ai ceva de adăugat în legătură cu cele arătate mai sus?

Nu, nu mai am nimic de declarat.

(ss) Jean Cohen

Declaraţie

22 ianuarie 1952

Ce instructori palestinieni ai cunoscut în perioada războiului şi după război?

Dacă prin instructori se înţelege trimişi ai forurilor sioniste palestiniene în diferite chestiuni haluţime şi de emigrare, numiţi „şlihimi", atunci declar că am cunoscut următorii instructori: Înainte de 23 august 1944, şi anume, dacă ţin bine minte, prin Iunie 1944, am cunoscut pe Dan şi pe Eliezer. Ştiam că au fost paraşutaţi de către englezi şi că au venit în România cu misiune din partea forurilor sioniste palestiniene de a organiza cu forţe

https://biblioteca-digitala.ro

haluţime şi ale tineretului, în principal autoapărarea populaţiei evreieşti, împotriva unor eventuale masacre pe care le-ar fi săvârşit în retragere armatele germane şi pentru a organiza, intensifica şi accelera emigraţia. După 23 August 1944 am cunoscut pe Moshe Agamy, Baruch, Arthur, Assa (Moredhai), Berger (Jak), Isaia David, Sari (Ichenerman).

Ce legături ai avut dumneata cu Dov Berger?

Cu Berger, nu ştiu dacă îl cheamă Dov, ştiu că îl cheamă Jak, nu am avut altă legătură decât că m-a vizitat de două ori: odată cu ocazia înmânării unui certificat (diplomă) de mulţumire din partea misiunii engleze, pentru serviciile pe care le-aş fi adus prizonierilor englezi căzuţi în România, a doua oară când m-a vizitat, însoţind pe delegatul organizaţiei Mizrahi din Israel, care venise să-mi mulţumească din partea Marelui Rabinat din Ierusalim pentru contribuţia mea la salvarea a 4 mari rabini refugiaţi din Ungaria. Cu această ocazie, Berger mi-a adus şi o foarte reuşită fotocopie după originalul diplomei pe care-l restituisem însoţit de o scrisoare de protest, misiunii engleze.

După aceste două ocazii l-am mai întâlnit, cu ocazia manifestărilor publice sioniste, fără a mai avea raporturi cu el, deoarece prin acţiunea lui politică, devenisem foarte îndârjiţi adversari.

De cine era însoţit Berger, când ţi-a înmânat certificatul de mulţumire din partea misiunii engleze?

De un alt palestinian, mi se pare, cu numele de familie, Aria, îmbrăcat civil. Cred că şi acesta era tot de la misiunea engleză.

Ce discuţii ai purtat cu aceştia cât ţi-au înmânat diploma sau certificatul de mulţumire?

Discuţiile au fost purtate asupra populaţiei evreieşti în momentul rebeliunii, dacă a organizat vreo autoapărare, dacă la rebeliunea legionară au participat la jafuri şi masacre numai cadre înregimentate legionare, sau a participat şi populaţie românească. Care a fost atitudinea personalităţilor româneşti, culturale sau politice sau în general a personalităţilor reprezentative, înţelegând feţele bisericeşti şi în genere pătura suprapusă faţă de rebeliunea legionară şi în general faţă de politica rasială dusă de către legionari şi Antonescu, precum şi faţă de pogromul de la Iaşi din iunie 1941. S-a interesat dacă ştiu exact cifra victimelor şi dacă se cunoaşte din ordinul cui s-a executat masacrul şi ce elemente l-au executat.

Ce ai răspuns la întrebările puse de el

Am răspuns că în general se poate spune că rebeliunea a fost opera capilor legionari, a derbedeilor şi a unor copii rătăciţi captaţi de „legiune". Că în general masa nu a participat la acest act, dimpotrivă l-a dezaprobat. În ceea ce priveşte atitudinea păturii suprapusă şi a personalităţilor reprezentative culturale, politice sau bisericeşti, am arătat că ea a fost în cel mai bun caz pasivă, cu foarte rare excepţii, atunci când n-a fost activă împotriva populaţiei evreieşti în calitate de colaboratori ai lui Antonescu, militari, funcţionari, profitori ai „românizărilor" „de bună voie" şi silite. În ceea ce priveşte datele asupra pogromului de la Iaşi, la data discuţiei nu le aveam încă exacte şi mai ales complete. Autoapărarea organizată, am arătat că populaţia evreiască nu a avut.

Alte discuţii nu ai mai avut cu Berger cu această ocazie?

Da, despre probleme palestiniene şi sioniste palestiniene ca: viaţa economică şi militară din Palestina în timpul războiului, despre proporţiile emigraţiei ilegale, situaţia

https://biblioteca-digitala.ro

diplomatică a problemei palestiniene şi perspectivele ei, din punct de vedere sionist, la sfârşitul războiului.

Eşti sigur că alte probleme nu ai mai discutat cu el, cu această ocazie?

După cât îmi aduc aminte, acesta a fost conţinutul discuţiilor.

Te-a întrebat Berger vreo dată despre legăturile dumitale cu persoane politice din ţara noastră?

Despre legăturile mele cu persoane politice din România nu m-a întrebat, dar îmi aduc aminte că m-a întrebat despre comportarea Crucii Roşii Române în chestiunile evreieşti, în timpul prigoanei şi în chestiunea emigraţiei. M-a întrebat în special despre atitudinea doctorului Costinescu preşedintele Crucii Roşii Române.

Dar despre legăturile dumitale cu alte persoane te-a întrebat Berger?

Nu-mi aduc aminte să mă mai fi întrebat Berger despre legăturile mele cu alte persoane.

Cine în afară de dumneata şi cei doi a mai asistat la discuţia pe care aţi purtat-o cu ocazia înmânării certificatului de mulţumire?

Nimeni, afară de noi trei.

Când l-ai cunoscut prima dată pe Berger (Jak)?

După august 1944, cu ocazia vizitei despre care am arătat mai sus.

În ce calitate ţi-a înmânat Berger, certificatul de mulţumire din partea misiunii engleze?

În calitate de mobilizat în cadrele acestei "misiuni".

În ce calitate te întreba despre cele arătate în răspunsul dumitale, dat mai sus?

Nu l-am întrebat în ce calitate mă întreabă, pentru că era de la sine înţeles că mă întreabă ca evreu.

Ce cunoştea Berger, despre dumneata, în momentul când ţi-a înmânat diploma de mulţumire?

Nu l-am întrebat. Desigur că ştia că sunt conducător sionist.

Ce ai făcut dumneata cu certificatul de mulţumire care ţi-a fost înmânat de misiunea engleză prin Berger?

După sfatul şi exemplul domnului Zissu, originalul l-am trimis înapoi însoţit de o scrisoare prin care arătam că modestele servicii pe care le-am adus prizonierilor evrei palestinieni din brigadă şi din unităţi ale armatei engleze, am înţeles să le aduc cauzei sioniste şi nu cauzei engleze, şi că restitui diploma ca protest împotriva politicei engleze în Palestina.

Ai scos vreo fotocopie de pe acest certificat de mulţumire?

Da, am scos fotocopii nu după originalul adus prima oară de Berger ci după fotocopie ce mi-a fost adusă de Berger cu ocazia celei de a doua vizite.

În câte exemplare ai scos fotocopia şi la ce atelier?

Nu-mi aduc aminte în câte exemplare, însă fotocopiile le-am scos la un atelier de fotocopiat din Piaţa Rosetti.

Dumneata personal ai mers la atelierul de fotocopiat?

https://biblioteca-digitala.ro

În orice caz personal, dar nu-mi aduc aminte dacă m-am dus singur sau însoţit de un secretar al meu.

Din moment ce ai restituit originalul, pentru ce îţi trebuiau fotocopiile?

Pentru a le depune la arhiva istorică sionistă de pe lângă agenţia evreiască din Ierusalim şi eventual la arhiva istorică a Organizaţiei Sioniste din România când urma să se fi reînfiinţat, pentru ca acest document să rămână conservat în interes istoric cu privire la activitatea sioniştilor din România în timpul războiului şi să fie utilizat la nevoie, în menţiunea diplomatică a Organizaţiei Mondiale Sioniste. Originalul l-am restituit tot pentru a marca o atitudine politică şi anume de protest.

Ce-ai făcut cu fotocopiile?

După câte îmi aduc aminte, am trimis două exemplare Arhivei Istorice din Ierusalim şi un exemplar tot cu aceiaşi destinaţie, l-am depus domnului Ariel. Se poate întâmpla ca unul din cele două exemplare pe care socotesc că le-am trimis „Arhivei Istorice" să-l fi trimis unchiul meu care locuieşti la Ierusalim, respectiv vărului meau avocat Baubergher ca să le depună el la Arhiva Istorică.

În altă parte nu ai mai trimis vreo fotocopie?

Nu-mi aduc aminte să mai fi trimis în altă parte.

Dumneata personal ai oprit vreo fotocopie?

Dacă ţin bine minte, am oprit o fotocopie foarte reuşită, executată şi adusă mie de Berger, după care am scos celelalte fotocopii.

Pentru ce ai ţinut-o, şi unde se găsea în momentul arestării dumitale?

Am ţinut-o în arhiva mea politică în interes documentar. Încă înainte cu un an de arestarea conducătorilor sionişti, am rătăcit această diplomă. Cred că ori am dat-o tot domnului Ariel ori vreunui prieten să mi-o ţină.

Pentru ce ai dat-o unui prieten sau domnului Ariel să-ţi păstreze diploma?

Pentru că am socotit că faţă de conţinutul campaniei antisioniste ce se duce, acest act ar fi putut constitui pretextul unor acuzaţii neîntemeiate.

De ce în declaraţiile date până în prezent asupra acestei probleme, nu ai arătat că ai multiplicat certificatul de mulţumire şi că l-ai trimis în Israel sau i-ai dat şi domnului Ariel?

În momentul facerii declaraţiei, nu mi-am adus aminte de acest fapt.

În ziua de 18 ianuarie 1952, când ţi s-a cerut să dai o declaraţie în care să completezi declaraţia din 14 ianuarie 1952 referitor la această problemă pentru ce ai susţinut că nu mai ai nimic de adăugat la declaraţia din 14 ianuarie?

Aceasta a fost convingerea mea când am dat declaraţia, că în acea declaraţie am spus tot ce ştiu în legătură cu problema ce mi s-a pus.

Consideri că răspunsurile date în prezenta declaraţie sunt sincere?

Da. Consider că sunt sincere.

Pe ce te bazezi când faci o asemenea afirmaţie?

Fiindcă sunt corespunzătoare adevărului.

În afară de cele arătate mai sus, mai ai ceva de declarat în legătură cu această problemă?

https://biblioteca-digitala.ro

Atât pe cât îmi aduc aminte în acest moment, consider că nu mai am nimic de declarat în legătură cu această problemă.

(ss) Jean M. Cohen

Declaraţie

25 ianuarie 1952

Arată dacă în timpul cât ai fost fugar, Mendelovici Iancu ţi-a făcut un serviciu?

Da, i-a procurat soţiei mele ajutor lunar din fondul de ajutoare pentru sioniştii nevoiaşi, permiţând astfel soţiei mele şi copiilor mei să-şi poată duce existenţa, iar pe de altă parte ca din aceşti bani sau din alţii procuraţi din ajutoare familiare sau vânzări de lucruri, să-mi dea şi mie o sumă de 10-15.000 lei lunar.

De câte ori te-ai văzut de Mendelovici în perioada cât ai fost fugar?

După câte îmi aduc aminte, de două ori: odată în Decembrie 1950 sau ianuarie 1951 la dna Blima Lupu şi a doua oară la mine acasă în aceeaşi perioadă.

Ce ai discutat cu Mendelovici, cu aceste ocazii?

In ianuarie 1951 la dna Blima Lupu am discutat cu Mendelovici despre demersul meu făcut cu ocazia audienţei avută la locuinţa domnului Ariel, cu d-nii Avriel şi cu dl Halevy.

I-am povestit despre conţinutul expunerii mele. Am arătat că i-am vorbit din nou despre primejdia în care se află ceilalţi conducători şi activişti sionişti din ţară şi l-am rugat pe dl Avriel să facă cele mai insistente demersuri pe lângă forurile de partid din R.P.R., direct sau printr-o mediere amicală pentru a obţine o clarificare grabnică, cel puţin în chestiunea acelora cari nu sunt încă arestaţi. L-am întrebat pe dl Avriel dacă s-a întreprins deja ceva în această direcţie. I-am referit lui Mendelovici, că dl Avriel mi-a întors de câteva ori spatele părăsind camera spunând că nu stă de vorbă cu un fugar care i-a smuls prin surprindere o audienţă şi cum finalmente atât dl Avriel cât şi dl Halevy, au refuzat să discute cu mine precum şi modul lor inadmisibil de comportare faţă de un conducător sionist. Dacă cu această ocazie sau cu ocazia când l-am văzut a doua oară pe Mendelovici, am mai discutat şi alte chestiuni şi ce anume, nu-mi amintesc.

Cine mai era de faţă când ai discutat cu el atât la prima vizită cât şi la cea de a doua?

Nu-mi aduc aminte să mai fi participat cineva la aceste discuţii. Conţinutul însă al discuţiei de mai sus a fost repetat şi lui Rorlich şi lui Itzkar?

Când şi cu ce ocazie ai discutat cu Mendelovici despre posibilităţile de plecare clandestină a dumitale?

Nu-mi aduc aminte să fi discutat cu Mendelovici despre intenţia mea de a pleca clandestin. E foarte posibil să fi discutat însă această chestiune dacă şi când i-aş fi referit despre întrebarea pe care mi-a pus-o dl Ariel, anume: dacă am făcut cumva investigaţii pentru a pleca clandestin din ţară.

https://biblioteca-digitala.ro

Arată cu ce persoană ai discutat dumneata despre procurarea unor acte pentru dumneata cu ajutorul Legaţiei?

Este absolut exclus să fi discutat cu cineva sau să mi se fi propus sau să gândesc eu în forul meu interior că mi-aş fi putut procura acte cu ajutorul Legaţiei. Cu Moise Balkirsch am discutat în legătură cu eventuala posibilitate de folosire a unui certificat de călătorie ce ar fi rămas neutilizat din cauza decesului survenit înainte de emigrare, a unui frate al unui prieten al lui Balkirsch.

Livretul militar primit de la Weissmann nu avea să fie eventual folosit decât pentru scoaterea unui buletin de identitate, pe alt nume. Menţionez că livretul militar era model vechi şi perimat. În chestiunea actelor pentru plecarea clandestină discutată cu Balkirsch, cum am arătat mai sus şi în chestiunea livretului primit pentru scoaterea unui buletin, au reprezentat o acţiune cu caracter pur informativ fără să fi făcut vreun alt demers în legătură cu vreo hotărâre ce aş fi luat-o fie pentru plecare clandestină, fie pentru scoaterea unui buletin pe alt nume, hotărâre pe care n-am luat-o niciodată.

Eşti sigur că nu ai discutat cu nimeni despre obţinerea unor acte cu ajutorul unor membrii sau funcţionari ai legaţiei, acte cu care ar fi trebuit să plece vreun alt evreu?

Despre acte pe care să mi le fi procurat vreun membru al Legaţiei, nu poate fi nici măcar gândit că aş fi discutat cu cineva sau că ar fi fost cazul.

Nu am discutat nici cu vreun funcţionar al Legaţiei sau al consulatului despre procurare de acte prin legaţie sau consulat sau în alt mod, în vederea unei plecări clandestine.

Eşti sigur că răspunsul dumitale corespunde realităţii?

Sunt sigur că, corespunde realităţii.

(ss) Jean M. Cohen

Declaraţie

25 ianuarie 1952

La declaraţiile mele anterioare în chestiunea conţinutului celor două scrisori adresate Legaţiei Statului Israel în perioada cât am fost fugar, adaug următoarele:

Nu-mi aduc aminte, dacă cele ce urmează le-am scris în scrisoarea din septembrie 1950, adresată legaţiei, s-au într-o scrisoare de recomandaţie către dl Ariel, pe care i-am dat-o prietenului meu Aucher, prin care solicitam intervenţia dlui Ariel pe lângă conducătorul Şcolii Juridice de la Ierusalim, pentru că dna Aucher care este licenţiată în drept să-şi poată echivala diploma în Israel.

Este vorba anume de o chestiune în legătură cu un proces existent în Israel în faţa forurilor politice ale mişcării mondiale sioniste, privitor la complicitatea pretinsă a dlui Agamy şi a fostei Camere de Comerţ mixtă Română-Palestiniană, la trimiterea în 1948 a unor pretinse ajutoare în arme şi alimente, arabilor, cu certificate de origină false care, ar fi indicat că transportul era destinat unor firme evreieşti.

Cu privire la această chestiune, am comunicat legaţiei o versiune deţinută de la Aucher, că în 1948 ar fi circulat în oraşul Stalin o versiune cu un conţinut exact contrariu,

https://biblioteca-digitala.ro

adică, că în oraşul Stalin s-ar fi lucrat armament pentru a fi trimis evreilor, dar că expediţia s-ar fi făcut pe numele unor firme siriene arabe, pentru a camufla pe destinatarii reali, care ar fi fost evreii. Repet, nu-mi aduc aminte dacă această comunicare am scris-o în scrisoarea din septembrie 1950 adresată direct legaţiei sau în scrisoarea de recomandaţie dată lui Aucher, pentru dl Ariel.

Adaug că am cerut Legaţiei că această versiune să fie comunicată domnului Agamy spre a-i servi în procesul de calomnie intentat de către domnia sa şi pentru a se lichida prin aceasta şi calomnia debitată împotriva Camerei de Comerţ Mixtă Româno-Palestinană. Am cerut să se compare cele două versiuni referitoare la acelaşi trimiteri de arme arabilor în 1948 spre a se vedea caracterul lor calomnios.

În afară de cele de mai sus am arătat în scrisoarea din septembrie 1950 adresată Legaţiei că informaţia privitoare la legea pentru încadrarea în muncă a tuturor cetăţenilor prevede că s-a şi pregătit asemenea lagăre în Nordul Dobrogei.

(ss) Jean M. Cohen

Declaraţie

29 ianuarie 1952

Pe Bernhard Rorlich de profesiune avocat, fost cu domiciliul în str. Cometa, Bucureşti, l-am cunoscut până la Congresul Partidului Evreiesc din anul 1937, numai din auzite. Ştiam că este un avocat cunoscut, din Botoşani şi că este conducătorul Organizaţiei locale a Partidului Evreiesc. Am ştiut că a fost deportat în Transnistria în timpul războiului.

Legături directe şi mai ales cu Bernhard Rorlich am avut de abia după 23 august 1944, când eu fiind secretar general al secţiunii din România a Congresului Mondial Evreiesc, mi-a fost recomandat de către domnul Abraham Feller, pentru a ocupa funcţia de director al Secţiunii Congresului. N-a ocupat însă această funcţie fiindcă a fost solicitat să accepte şi a acceptat demnitatea de succesor al domnului A.L. Zissu, ca preşedinte al Executivei Sioniste din România.

De la această dată m-a atras spre domnul Rorlich legături de mare stimă şi prietenie, pe care le-am întemeiat prin vizitele pe care i le făceam sau prin întâlniri la prieteni comuni.

Atunci când, disperat de refuzul conducătorilor de grupări sioniste de a accepta şi colabora la constituirea forului clandestin de conducere a mişcării sioniste, am luat contact cu personalităţi prieteni din afara grupărilor sioniste pentru a discuta cu ei în mod amical problemele generale ale mişcării sioniste şi problema activiştilor şi conducătorilor sionişti, în cadrul acestui demers am luat contact cu domnul Rorlich. La mine acasă şi la domnia sa acasă se întruneau în discuţii amicale prietenii A.L. Zissu, Abraham Feller, avocat Arnold Schwefelberg, avocat Iancu Leiba, avocat Iosif Ebercohn, avocat Mendelovici Iancu ş.a. În cadrul acestor discuţii în momentul întâi al lor, adică în momentul discuţiilor generale, am pus chestiunea pericolului mortal în care s-ar afla populaţie evreiască în cazul în care printr-o retragere tactică trupele sovietice ar părăsi în mod temporar acest teritoriu şi când ar urma o tranziţie sau un regim reacţionar care ar permite bandelor răzleţe sau elementelor organizate ale burgheziei şi chiaburimii să-şi manifeste ura lor antisemită împotriva populaţiei evreieşti şi s-o extermine. În acest cadru am arătat necesitatea de a căuta ca prin

https://biblioteca-digitala.ro

personalităţi reprezentative şi de prestigiu să se caute a abate burghezia şi chiaburimea de la utilizarea antisemitismului ca armă de diversiune cu atât mai mult cu cât este întreţinut de cercurile externe americane, şi a le lămuri aceste mase că antisemitismul reprezintă în primul rând o catastrofă pentru viitorul poporului român însuşi. Am arătat că vreau să iau un contact pur informativ cu dr. Haţieganu şi cu prof. Zane, spre a vedea dacă aceste două persoane sau mai exact profesorul Zane, singurul care mă interesa, găseşte pe de o parte că ar putea interveni cu succes în combaterea antisemitismului în cercurile arătate mai sus, şi dacă prof. Zane el personal, înţelege a colabora şi a câştiga şi colaborarea altor personalităţi la această acţiune.

Am arătat de asemenea că, câştigarea elementelor necesare acţiunii plănuită de mine, necesită anumite sacrificii băneşti din partea evreilor, sacrificii care şi prin caracterul lor liniştit şi prin proporţia lor redusă să nu depăşească cadrul simbolic al unor ajutoare modeste.

Atât cu privire la chestiunea ajutoarelor în principiu cât şi cu privire la contactul cu prof. Zane şi cu dr. Haţieganu, domnul avocat Rorlich a fost împotrivă.

Totuşi prin domnia sa am primit cele 150-200.000 lei dacă reţin exact suma, pentru acoperirea pretinselor cereri de medicamente din partea prof. Zane, despre care în mod neadevărat spusesem că mi-a cerut aceste medicamente pentru nişte prieteni ai săi.

Îmi explic din partea domnului Rorlich faptul că totuşi prin el am primit banii, pentru că în felul în care s-a pus chestiunea la una din ultimele şedinţe, lumea rămânând total ostilă ajutorării arătate mai sus din consideraţie pentru domnul Zissu care susţine că s-a angajat personal în această chestiune, au procurat banii, pentru a-l scoate din impas.

Domnul avocat Bernhard Rorlich a participat dacă ţin bine minte, la întrevederea şi discuţia ce a avut loc cu acea ocazie, cu domnul Reuven Rubin, fost titular al Legaţiei Statului Israel. De asemenea, domnul avocat Rorlich a participat şi la discuţia care a avut loc cu domnul dr. Eliashiv la locuinţa domnului ministru Reuven Rubin.

L-am cunoscut pe domnul avocat Bernhard Rorlich ca pe un distins şi extrem de corect profesionist şi ca pe un sionist cinstit şi democrat.

Pe domnul Rorlich l-am văzut în perioada când mă aflam în condiţia de fugar, la locuinţa dnei Bluna Lupu, unde l-am rugat prin soţia mea, să vină şi cu care ocazie i-am relatat întrevederea avută cu domnii Avriel şi Halevy la domnul Ariel acasă, precum şi modul ostil şi nepoliticos în care am fost tratat de către aceştia.

Domnul Rorlich era personal prieten de multe decenii cu domnul Reuven Rubin şi întreţinea legături cu acesta pe vremea când domnul Rubin a fost titularul Legaţiei Statului Israel la Bucureşti.

De asemenea, domnul Rorlich a întreţinut legături de prietenie şi cu domnul Ehud Ariel, fost consilier economic în Legaţia Statului Israel la Bucureşti. Alte legături cu Legaţia Statului Israel, decât cele de mai sus, nu cunosc să fi avut domnul Bernhard Rorlich. Cu domnul Agamy, domnul Rorlich a avut legătură pe vremea când a fost preşedinte al Executivei Sioniste.

În afară de cele de mai sus, nu mai am nimic de adăugat.

(ss) Jean M. Cohn

https://biblioteca-digitala.ro

Declaraţie

27 ianuarie 1952

Pe avocatul Iosif Ebercohn îl cunosc din anul 1930, dacă am reţinut bine data, când l-am întâlnit la Bucureşti cu ocazia procesului pe ţară a delegaţilor Asociaţiilor de Studenţi Sionişti de pe lângă universităţile din ţară.

În anul 1932 la venirea mea în Bucureşti, cu care ocazie m-am înscris în Organizaţia Sionistă „Radicali, Renaşterea" denumită şi Cenaclul „Renaşterea" l-am întâlnit pe Iosif Ebercohn la şedinţele şi în general la manifestările acestei organizaţii.

După această dată m-am întâlnit şi am colaborat cu Iosif Ebercohn la toate activităţile naţionale şi sioniste, până la data arestării mele.

Iosif Ebercohn a participat în conducerea Cenaclului „Renaşterea" şi Comitetul de Direcţie al Partidului Evreiesc din România, fiind chiar secretarul general al Partidului, în 1946 dacă ţin bine minte, în Comitetul Congresului Mondial Evreiesc, Secţiunea din R.P.R. şi Executiva Sionistă, în Comitetele de conducere ale Fondurilor Sioniste Keren Kayemet şi Keren Hayessod, şi a colaborat la revista „Hasmonaea" şi la Gazeta „Renaşterea Noastră". În toate instituţiile şi organizaţiile din care a făcut parte Iosif Ebercohn a avut o activitate de zi la zi şi multiple munci de răspundere, care i se încredinţau pentru corectitudinea, tactul şi inteligenţa cu care le îndeplinea.

Până la război, din punct de vedere politic, Iosif Ebercohn a activat mai ales în cadrele Partidului Evreiesc, Organizaţia „Renaşterea" Executiva Sionistă şi în Coloanele Gazetei „Renaşterea Noastră".

În timpul războiului, Iosif Ebercohn a făcut parte din Executiva ilegală A.L. Zissu şi din Comitetul „Oficiului de Emigrare" unde a activat foarte intens în problemele de ajutoare a refugiaţilor, deportaţilor şi a celora din lagăre şi în general în toate problemele „Oficiului". A fost tot timpul împotriva oricărei colaborări cu „Centrala Evreilor", sau cu unităţile dependente de aceasta.

După război, respectiv după 23 august 1944, Iosif Ebercohn a reprezentat constant punctul de vedere al colaborării cu forţele democraţiei şi cu C.D.E.-ul şi pe plan de politică internă generală şi pe plan evreiesc.

Iosif Ebercohn şi-a câştigat întotdeauna existenţa cât timp a fost în baroul şi Colegiul Avocaţilor, numai din exerciţiul profesiunii de avocat. După câte ştiu avere nu a avut şi nici nu are.

În chestiunea ajutorării unor elemente neevreieşti şi a unor elemente din fostele partide naţional-ţărănist şi liberal, Iosif Ebercohn a luat parte la toate discuţiile ce s-au purtat în această chestiune la mine acasă şi la domnul avocat Rorlich şi a reprezentat întotdeauna un punct de vedere ostil nu numai faţă de ajutorarea în sine ci chiar faţă de contractul pur informativ şi pe care am anunţat că vreau să-l iau cu dr. Haţieganu şi cu profesorul Zane.

Iosif Ebercohn a cunoscut în prealabil şi contactul şi discuţiile ce au avut loc cu domnii Reuven Rubin şi cu dr. Eliashiv din partea grupului nostru de prieteni.

Legături speciale cu Legaţia nu ştiu să fi avut în afară de acele legături avute de către grupul de prieteni ce se întrunea la mine acasă sau la domnul Rorlich. Ca activitate sionistă după autodizolvarea Organizaţiei Sioniste, nu ştiu ca Ebercohn să fi avut în afară de faptul că a participat la dese acţiuni din cadrul grupului de prieteni, arătat mai sus.

https://biblioteca-digitala.ro

Ştiu că Iosif Ebercohn a fost înainte de război delegat la unul din Congresele Mondiale Sioniste.

Cu privire la Iosif Ebercohn nu mai am nimic de spus, nici de adăugat, afară de cele de mai sus.

(ss) Jean M. Cohn

Declaraţie

27 ianuarie 1952

Pe Edgar Kanner, fost de profesie avocat, deşi cu câţiva ani mai în vârstă decât mine, l-am cunoscut din anii de liceu la Galaţi, pe vremea când acesta era preşedintele Cercului Cultural al Tineretului Sionist.

După ce a absolvit liceul, am fost informat că a fost câţiva ani preşedintele Asociaţiei Studenţilor Evrei de la Universitatea din Bucureşti, cu sediul la fostul Cămin al Studenţilor „Schuller".

Efectiv l-am reîntâlnit pe Edgar Kanner cu vreo câţiva ani înaintea războiului, în calitatea lui de conducător al mişcării revizioniste din ţară. Dacă îmi aduc bine aminte l-am cunoscut în epoca 1935-1946 când s-a organizat de către revizionişti prima mare încercare a unei emigraţii prin debarcarea clandestină în Palestina. La acea dată noii conducătorii sionişti din vechea organizaţie sionistă priveau această emigrare de masă care era destinată riscurilor debarcării clandestine în Palestina, ca o aventură. De abia după ce revizioniştii au reuşit a face curent asemenea debarcări, metoda debarcării clandestine s-a generalizat şi în politica de emigrare a vechii organizaţii sioniste. Pe vremea când deci, consideram asemenea expediţie ca o aventură pentru miile de emigranţi care vroiau să plece, am întreprins un demers pe lângă conducătorii revizionişti de a înceta aceste emigrări considerându-le ca prea riscante pentru viaţa emigranţilor. Atunci am luat contact cu Kanner, pentru prima oară după contactul din liceu. După aceea, deşi mi-a fost deosebit de simpatică politica dârză dusă de către revizionişti împotriva politicii engleze în Palestina, totuşi, i-am combătut pentru acţiunea lor scizionistă, respectiv pentru faptul că au părăsit organizaţia sionistă şi au întemeiat o nouă organizaţie sionistă, ceea ce semăna confuzie în mase şi slăbea prestigiul sionismului în general. La aceasta se adăuga şi repulsia mea pentru caracterul para-militar, ca discipline şi educaţie, pe care îl adoptaseră pentru organizaţiile lor de tineret, deşi spiritul de sacrificiu, calităţile morale şi educaţia naţională a acestui tineret era excelentă. Totuşi, uniformele şi spiritul militar creaseră o stare de exaltare în tineretul revizionist care putea duce la catastrofe. Am discutat de câteva ori cu Kanner această chestiune şi de multe ori Kanner m-a înţeles şi mi-a dat dreptate, motivând însă că organizaţiile de tineret se conduc aparte şi el nu le poate influenţa. Ştiu că atâta vreme cât a condus mişcarea revizionistă, Kanner a avut mulţi opozanţi şi autoritatea lui a fost foarte des pusă în discuţie.

Cu Kanner m-am întâlnit pentru prima oară într-o activitate politică comună, după 23 august 1944, în două împrejurări: una, în cadrul activităţii Partidului Evreiesc, din al cărui Comitet Central făcea parte Kanner şi a doua oară în cadrul activităţii Secţiunii din

https://biblioteca-digitala.ro

R.P.R. a Congresului Mondial Evreiesc, din al cărui comitet de conducere făcea parte Kanner.

Şi în Partidul Evreiesc şi în Secţiunea din România a Congresului Mondial Evreiesc, Kanner reprezintă punctul de vedere al colaborării cu forţele democratice şi cu R.P.R.-ul, atât în chestiuni de politică generală cât şi în chestiuni de politică evreiască.

În anul 1947, revizioniştii au revenit în cadrul vechii Organizaţii Sioniste. De aceea în anul 1950 când mi s-a dat bani de la Assa prin domnul Ariel ca să-i distribui sioniştilor nevoiaşi din grupările clal-sioniste, Renaşterea, Haoved Haţioni, am avut misiunea să distribui sume în total cam de 30.000 lei lunar dacă îmi aduc bine aminte, şi Revizioniştilor.

Eu nevrând să duc personal o gestiune financiară în legătură cu distribuirea individuală a sumelor către cei ajutoraţi, de câte ori mi s-au dat bani pentru conducătorii grupărilor şi conform cotei pe care o aveau fixată în înţelegere cu Assa Mordehai, i-am predat banii respectivi lui Kanner, cam de 3-4 ori, dacă ţin bine minte.

Ştiu că Edgar Kanner ca profesionist activa ca şef al Contenciosului Societăţii de Asigurarea Britania, până în momentul când din cauza legilor rasiale, a fost concediat.

Nu mai am nimic de adăugat la cele de mai sus.

(ss) Jean M. Cohn

Declaraţie

27 ianuarie 1952

Despre persoana lui Mendelovici Iancu am luat cunoştinţă din coloanele revistei studenţilor sionişti „Hasmonaea" care apărea la Bucureşti în perioada, imediat după primul război mondial şi pe care o citeam încă elev de liceu, fiind.

În coloanele acestei reviste, fie prin studii, fie prin simple note şi comentarii, Iancu Mendelovici făcea dovada unui spirit cinstit ponderat şi cu simţ de răspundere şi mai ales străin de orice demagogie sau şovinism. Aşa l-am cunoscut în tot restul timpului de când am făcut cunoştinţă personal şi până în momentul de faţă.

În anul 1932 cam prin noiembrie când am venit în Bucureşti, spre a mă stabili, am făcut cunoştinţă cu Iancu Mendelovici la organizaţia sioniştilor radicali „Renaşterea" sau cum i se mai spunea Cenaclul „Renaşterea" în cadrele căreia m-am înscris şi am rămas până în anul 1943. În cadrul activităţii organizaţiei sioniştilor radicali „Renaşterea", Iancu Mendelovici a participat atât la activitatea de zi cu zi a acestei organizaţii cât şi la toate iniţiativele ei, adică la crearea următoarelor instituţii care s-au născut din doctrina şi programul de acţiune a acestei organizaţii şi anume: Partidul Evreiesc din România, gazeta „Renaşterea noastră", revista pentru tineret „Copilul Evreu", „Comitetul pentru boicotul mărfurilor şi serviciilor germane naziste", înfiinţat la venirea la putere în Germania în 1933 a regimului naţional-socialist, revista studenţilor sionişti „Hasmonaea", Congresul Mondial Evreiesc etc.

În organizaţia „Renaşterea", Mendelovici a făcut parte, încă de la constituirea ei, din Comitetul de Conducere.

https://biblioteca-digitala.ro

[Cenzurat în dosarul de anchetă]

În „Partidul Evreiesc din România" Iancu Mendelovici a făcut parte din Comitetul Central; în comitetul de boicot al mărfurilor şi serviciilor naziste, a fost secretarul lui general.

Iancu Mendelovici a fost rând pe rând redactor, prim-redactor şi director al ziarului „Renaşterea noastră" şi al revistelor „Hasmonaea" şi „Copilul Evreu".

În general se poate spune, fără teama de a greşi, că activitatea lui Iancu Mendelovici până la război a avut un caracter covârşitor publicistic şi cultural, chiar dacă prin încrederea şi stima de care se bucura în unanimitate cei care-l citeau sau îl cunoşteau personal, i s-au acordat demnităţi şi funcţiuni în diferite foruri de conducere politică, fie în „Partidul Evreiesc", fie în Organizaţia Sionistă. Era numit sau ales în aceste foruri pentru corectitudinea, măsura, loialitatea şi sinceritatea şi mai ales seriozitatea şi simţul de răspundere pe care-l primea în ceea ce spunea sau scria.

Iancu Mendelovici este licenţiat în drept, dar nu a profesat niciodată avocatura. Până a fi concediat pe baza legilor rasiale ale legionarilor, a fost funcţionar la Societatea „Comerţul Zahărului". În timpul războiului cât timp a fost fără serviciu, a avut o situaţie materială foarte grea, pe care a suportat-o cu modestie şi curaj, refuzând să primească serviciile care i se propuneau la diferite instituţii evreieşti, deoarece firea lui independentă şi demnă îl oprea să primească funcţiuni care i-ar fi putut crea o ipotecă politică neacceptată de el, ci dimpotrivă combătută, cum a fost aceea a „Centralei Evreilor" cu care ar fi trebuit sa fie în contact dacă acceptă funcţiunile ce i se propuneau. El le-a refuzat, deşi situaţia lui materială era foarte grea şi salariul ce i se propunea era foarte mare. Atitudinea lui împotriva „Centralei Evreilor" precum şi a oricărui compromis cu fostele reacţiuni, respectiv nazi-fascisto-antonesciene. De aceea a refuzat oferta lui Willman, fostul colaborator al doctorului Gingold la constituirea „Centralei" în loc ca gazeta „Renaşterea Noastră" condusă de defunctul L.B. Wexler, Iancu Mendelovici şi Moţi Moscovici, să fie suprimată, să primească o dezvoltare şi fonduri excepţionale, numai să fie favorabilă „Centralei Evreilor".

Mendelovici şi colegii lui de redacţie au preferat suprimarea gazetei şi rămânerea lor fără mijloace de existenţă, decât să accepte a fi chiar şi tacit colaboratori ai Centralei Evreilor. Aceiaşi atitudine a avut Mendelovici în toată activitatea sa politică şi publicistică, împotriva politicii de colaborare cu partidele oligarhice româneşti, sau cu doctorul Filderman.

În perioada războiului, cât timp a existat gazeta „Renaşterea Noastră", Iancu Mendelovici prin scrisul său şi prin colaborarea sa la redactarea generală a gazetei, a îmbărbătat populaţia evreiască, consolidând-o în suferinţele ei, îndemnând-o întotdeauna la rezistenţă activă împotriva fascismului şi a colaboraţionismului cu „Centrala Evreilor" şi cu dr. W. Filderman.

Spre sfârşitul anului 1943, Mendelovici a fost solicitat şi a primit să intre în executiva din timpul ilegalităţii, prezidată de către dl A.L. Zissu, şi mai târziu a făcut parte din conducerea Oficiului de emigrare, prezidată de către dl A.L. Zissu, în cadrul căruia a adus contribuţii preţioase în toate compartimentele de activitate ale acestor foruri.

După război, Iancu Mendelovici, paralel cu activitatea publicistică reluată în cadrul gazetei „Renaşterea Noastră", fiindcă gazeta nu era în stare a-i plăti un salariu, pentru a se putea întreţine pe sine şi pe mama sa bătrână şi foarte bolnavă, a întrat un timp ca funcţionar la un atelier al unui prieten al său, dacă nu mă înşel, după care lichidându-se

https://biblioteca-digitala.ro

partea socială a prietenului său în firma respectivă, din cauza emigrării acestuia, Mendelovici pentru a-şi câştiga existenţa a preluat o cofetărie mică de pe str. Vasile Lascăr, reprezentanţă a fabricii „Anghelescu" pe care a condus-o în tovărăşie cu o prietenă a sa. Cofetăria fiind nerentabilă din cauză că Mendelovici nu avea capital pentru a o alimenta, a trebui s-o lichideze. După aceasta Mendelovici a intrat ca elev la şcoala profesională „ORT" unde a învăţat strungăria în fier.

Nu ştiu dacă Mendelovici a fost la vreun Congres în străinătate, ştiu însă că imediat după primul război mondial a fost cu grupul de studenţi din jurul revistei „Hasmonaea" într-o excursie în Palestina.

În chestiunea ajutorării P.N.Ţ.-iştilor precizez următoarele: discuţia generală privitoare la necesitatea de a se lua contact şi cu diferite elemente ale burgheziei româneşti, reprezentative, cu care să se trateze renunţarea lor la utilizarea diversiunii antisemite pentru atâtarea maselor şi pentru a se obţine garanţii că în orice împrejurare viaţa populaţiei evreieşti dacă ar fi fost ameninţată de o dezlănţuire a urii burgheziei şi chiaburimii, cu ocazia unei schimbări de regim, fie şi temporară în cursul războiului, va fi cruţată prin măsurile luate de către aceste elemente reprezentate. Această discuţie am iniţiat-o eu.

În cadrul acestei discuţii Mendelovici şi doctorul Dulberg mi-au creat legătura cu dl Haţieganu şi profesorul Zane.

La toată discuţia problemei în momentul întâi, când discuţia a avut un caracter general, cât şi în momentul doi când am pus în discuţie pretinsa cerere de medicamente a profesorului Zane, Mendelovici a fost prezent şi a împărtăşit punctul meu de vedere.

Despre discuţiile avute la dl Ariel cu fostul titular al Legaţiei, R. Rubin şi despre întâlnirea cu dl doctor Eliashiv, Mendelovici a avut cunoştinţă în prealabil. Legături cu Legaţia, speciale în afară de acelea ale grupului nostru de prieteni, nu ştiu să fi avut Mendelovici. Ştiu, mai curând, că n-a avut.

Legăturile cu Mella Iancu au fost prilejuite de legăturile de prietenie şi stimă pe care le-a avut întotdeauna Mendelovici pentru doctorul Cornel Iancu, preşedintele organizaţiei „Renaşterea" şi soţul dnei Mella Iancu.

Faţă de dna Mella Iancu, deşi nu i-a împărtăşit niciodată vederile politice, a avut stimă şi prietenie.

Legături personale mai strânse cu Iancu Mendelovici, am avut în timpul războiului cât am colaborat la „Oficiul de Emigrare" şi în anul 1949 şi în 1950.

După dizolvarea organizaţiei sioniste, când am reluat contactele cu diferiţi conducători sionişti în problemele care mă preocupau şi în special pentru a constitui un for reprezentativ al mişcării, cu caracter clandestin, care să acţioneze în ţară şi prin legaţie în străinătate pentru soluţionarea acelor probleme, cu această ocazie m-am adresat şi lui Mendelovici, pentru ca obţinând adeziunea lui să pot influenţa restul fostei conduceri a organizaţiei „Renaşterea". În această împrejurare a fost şi el invitat la reuniunile de prieteni care aveau loc la mine acasă sau la dl Rorlich.

Mendelovici a participat în cursul anului 1949 regulat la discuţiile acestui cerc de prieteni, fiind în general de acord cu punctul de vedere al domnului A.L. Zissu şi al meu, atât în ceea ce priveşte necesitatea constituirii forului, cât şi în celelalte probleme privind emigrarea şi asistenţa activiştilor şi conducătorilor sionişti, problema combaterii antisemitismului, aceea a ajutorării unor elemente neevreieşti etc.

În iulie 1950, Iancu Mendelovici mi-a propus să plecăm într-o excursie la munte, cu familiile noastre. Am acceptat aceasta şi am plecat pe ziua de 7 sau 8 iulie 1950, după câte îmi aduc aminte, cu destinaţia cabana „La trei brazi".

https://biblioteca-digitala.ro

Mendelovici s-a înapoiat la 10-11 iulie, iar eu, aflând prin Andrei Popa de urmărirea mea la Bucureşti, am rămas fugar.

În perioada 10 iulie 1950 – 5 mai 1951 m-am văzut cu Mendelovici de două ori: odată convocat de mine la dna B. Lupu, unde i-am referit despre întâlnirea mea cu din Avriel, Halevy şi Ariel în chestiunea urgentării demersurilor în favoarea emigrării activiştilor şi conducătorilor sionişti, clarificarea situaţiei celor arestaţi şi pentru a afla dacă a avut loc un demers al forurilor externe sioniste în chestiunile de mai sus. L-am chemat pe Mendelovici în special pentru a-i referi despre felul ostil şi nepoliticos în care m-au primit domnii Avriel şi Halevy. A doua oară l-am văzut pe Mendelovici la mine acasă nu-mi aduc aminte dacă a venit la chemarea mea sau dacă venise să facă, ca de obicei, o vizită pentru a-mi vedea copiii şi soţia. Nu-mi aduc aminte ce am discutat cu acea ocazie cu Mendelovici. Dar fiindcă la acea vreme mă preocupa gândul de a veni să mă stabilesc în Bucureşti este foarte posibil că l-am rugat pe Mendelovici să-mi caute un adăpost.

Tot Mendelovici este acela care s-a îngrijit şi i-a predat lunar soţiei mele din fondurile pentru ajutorarea sioniştilor, o sumă de 30.000 lei, dacă sunt bine informat. Din aceasta sumă soţia mea îmi dădea 10.15.000 lei lunar şi la nevoie sume suplimentare de câteva mii lei lunar.

Cu privire la Iancu Mendelovici nu mai am nimic de adăugat afară de cele de mai sus.

(ss) Jean M. Cohen

Declaraţie

28 ianuarie 1952

În preajma fiecărei alegeri care a avut loc, după data de 23 august 1944, atunci când se punea problema colaborării dintre diverse forţe politice de opoziţie, pentru a se stăvili „penetraţia comunistă" în conducerea statului, astfel cum formulau liberalii şi naţional ţărăniştii scopul colaborării şi acţiunii lor politice, populaţia evreiască era solicitată, individual şi prin conducătorii diferitelor instituţii, organizaţii şi foruri evreieşti, politice, de asistenţă religioasă sau culturale, să se alăture forţelor anticomuniste.

Dat fiind autoritatea şi influenţa covârşitoare, pe care o avea dr. Wilhelm Filderman asupra diferitelor mari instituţii obşteşti, evreieşti, ca şi asupra păturii conducătoare evreieşti, el a devenit centrul acţiunii speciale a conducerii partidelor liberal şi naţional-ţărănist.

Utilizând autoritatea şi influenţa personală covârşitoare a dr. Wilhelm Filderman asupra populaţiei evreieşti, în ţară, ca şi legăturile acestuia cu marile organizaţii internaţionale evreieşti, ca şi faptul că dr. Wilhelm Filderman, prin calitatea şi funcţiunea pe care o avea, anume aceea de a fi fost preşedinte al Federaţiei Uniunilor de Comunităţi evreieşti din ţară, deci putând spune în mod formal că angajează întreaga populaţie evreiască, partidele liberal şi naţional-ţărănist, urmăreau prin dr. Filderman pe de o parte să sustragă populaţia evreiască din ţară de la orice orientare pro-comunistă, iar pe de altă parte să invoce pe plan internaţional mărturia dr. Filderman, în sprijinul agitaţiei lor anticomuniste.

https://biblioteca-digitala.ro

Dr. Filderman a acceptat acest rol, exercitându-l atât pe plan intern, cât şi pe plan extern, cu un zel deosebit.

Printre acele foruri evreieşti şi acele personalităţi conducătoare evreieşti, pe care dr. Filderman, în exerciţiul rolului ce i s-a încredinţat de către liberali şi naţionali-ţărănişti, a căutat să le câştige nu numai adeziunea ci şi colaborarea lor internă şi pe plan extern în cruciada anticomunistă, pe de o parte, pe de altă parte, conducătorii Partidului Evreiesc şi ai Organizaţiei Sioniste au fost şi ei antrenaţi.

În mod concret această acţiune se manifestă cu mai multă vigoare cu ocazia alegerilor, fie pentru Marea Adunare Naţională, fie pentru Consiliile Comunale.

În acest sens, pe vremea când făceam parte din Consiliul Federaţiei Unionale de Comunităţi Evreieşti din ţară, dr. Filderman a avut de multe ori convorbiri cu mine, cerându-mi să pun la contribuţie autoritatea şi influenţa mea asupra cadrelor de conducere a Partidului Evreiesc, mai ales pentru a le opri şi adopta politica reprezentată de către Mişu Benvenisti – vicepreşedinte al partidului – pe acea vreme, anume aceea de colaborare cu forţele democratice concentrate în jurul Partidului Comunist Român.

În acest sens, ştiu că dr. Filderman a făcut demersuri pe lângă defunctul Wilhelm Fischer şi pe lângă Mişu Benvenisti personal.

Dr. Filderman mi-a comunicat chiar că îmi transmite apelul pe care conducerea comună a partidelor liberal şi naţional-ţărănist îl fac către mine, ştiindu-mi orientarea mea naţionalistă, să utilizez influenţa mea în adunările forurilor de conducere ale partidului evreiesc din România şi a organizaţiilor sioniste din ţară, cu orice prilej, pentru a frâna eventuala colaborare a acestora cu forţele democratice, decât dacă forurile care le reprezintă vor recunoaşte programul nostru de revendicări naţionale, adică respectul caracterului naţional în programul educativ al şcolilor evreieşti, autonomia comunităţilor evreieşti, precum şi acordarea dreptului la liberă emigraţie, oricărui evreu care vrea să se repatrieze în Statul Israel.

Ceva mai mult în activitatea Consiliului Federaţiei Uniunilor de Comunităţi, simţind poziţia sa şubredă, dr. Filderman a apelat la concursul meu, pentru a antrena de partea sa pe ceilalţi delegaţi sionişti, şi a-i sustrage astfel posibilităţii de a se alătura glasurilor comuniste din consiliu.

Într-adevăr, eu am dat acest concurs dr. Filderman, antrenând, mai bine spus constrângând pe ceilalţi delegaţi ai organizaţiei sioniste şi ai partidului evreiesc din consiliul federaţiei, să-l susţină pe dr. Filderman.

(ss) Jean M. Cohen

Declaraţie

8 februarie 1952

În ziua de 24 august 1944, substituindu-l pe domnul A.L. Zissu, am participat la şedinţa Consiliului General Evreiesc al populaţiei evreieşti. Şedinţa a avut loc la dl Ghelerter, în locuinţa sa, respectiv în adăpostul săpat în curtea locuinţei sale. Din acest Comitet au participat la şedinţă următorii: dr. W. Filderman, dl Al. Şafran, dr. Ghelerter, avocat Arnold Schwefelberg, av. Aureliu Weiss, av. Leopold Filderman, M.H. Maxy şi

https://biblioteca-digitala.ro

subsemnatul. La ordinea de zi era dezbaterea măsurilor generale de apărare a Capitalei faţă de atacurile armatei germane, care se afla în poziţie, pe şoseaua Bucureşti-Ploieşti, cam prin preajma Otopenilor. Dl. M.H. Maxy din partea „Apărării patriotice" cerea Comitetului Suprem să ia măsuri pentru mobilizarea populaţiei evreieşti în vederea apărării Capitalei.

Dezbaterile care au urmat în jurul chestiunii mai sus-enunţate, au învederat că, măsura mobilizării populaţiei evreieşti devine inoperantă atâta vreme cât „Apărarea Patriotică" nu putea pune la dispoziţie armele necesare, nici măcar pentru câteva sute de oameni din populaţia evreiască solicitată.

În Bucureşti, mişcarea sionistă dispunea de circa 800-1.000 de tineri şi activişti în stare a purta armele. Aceştia se ofereau fie pentru acţiunea generală de apărare, fie pentru acţiunea de autoapărare a cartierelor evreieşti în cazul în care armata germană ar fi pătruns în Capitală. A trebuit însă să fie abandonat şi acest proiect, deoarece tineretul haluţian nu dispunea decât de câteva zeci de arme şi revolvere, procurate în timpul dictaturii antonesciene. Din fericire, unităţile armatei şi elementele mişcării muncitoreşti, au reuşit în zilele următoare a lichida pericolul german, salvând capitala şi pe urmă ţara de dictatura nazist-fascistă antonesciană.

La constituirea primei instituţii obşteşti evreieşti, care avea să înlocuiască „Centrala Evreilor" şi să premeargă viitoarei „Federaţii a Uniunilor de Comunităţi Evreieşti din ţară", dr. W. Filderman, reuşeşte să înlăture pe evreii naţionali, adică pe reprezentanţii Organizaţiei Sioniste şi ai Partidului Evreiesc. Astfel că „Consiliul General Evreiesc" se constituie fără participarea acestora, însă cu participarea reprezentanţilor evrei ai partidelor liberal şi naţional ţărănist.

„Oficiul de Emigrare" a continuat să lucreze în fapt, atât în chestiunile de emigraţie, cât şi în acele de asistenţă a refugiaţilor, a acelora întorşi din deportare, a acelor eliberaţi din lagăre şi închisori etc. până când toate instituţiile care activaseră clandestin sub acoperământul „Oficiului de emigrare", s-au reconstituit reluându-şi activitatea normală.

Astfel, s-au reconstituit „Organizaţia Sionistă din România" sub preşedinţia domnului A.L. Zissu, „Partidul Evreiesc din România" sub preşedinţia domnului A.L. Zissu, iar din noiembrie 1945, s-a reconstituit „Congresul Mondial Evreiesc," Secţiunea din România, în prezidiul căruia de asemenea se afla domnul A.L. Zissu. În afară de aceste instituţii ale mişcării naţionale, activau de astă dată în mod oficial, diferite Comitete de asistenţă ale „Refugiaţilor polonezi, unguri, basarabeni, bucovineni etc. Astfel că toate problemele care fuseseră de competenţa Oficiului de Emigrare, au trecut în mod treptat în competenţa şi rezolvarea forurilor lor fireşti, desăvârşindu-se astfel dizolvarea în fapt a Oficiului de Emigrare.

Instituţiile politice naţionale: „Partidul Evreiesc din România", şi „Organizaţia Sionistă din România" odată cu reconstituirea secţiunilor lor din ţară, pornesc la elaborarea programelor lor de activitate şi la definirea ţelurilor lor politice.

Deasupra tuturor problemelor şi preocupărilor politice precumpănesc problemele de asistenţă socială. Într-adevăr, zilnic se întorceau din deportare, din lagăre, din închisori, de la munca obligatorie, mii de oameni desculţi şi goi, flămânzi şi bolnavi, mulţi din ei înnebuniţi de suferinţă şi de disperarea de a-şi fi pierdut familiile în deportare, în lagăre, în bombardamente, în evacuări etc. La toate ca categoriile de nevoiaşi, arătaţi mai sus, se adaugă şi miile de repatriaţi din U.R.S.S., care încep să sosească la graniţa de nord a ţării.

„Consiliul General Evreiesc" care a înlocuit „Centrala Evreilor" şi care a premers „Federaţia Uniunilor de Comunităţi Evreieşti din ţară" şi-a început activitatea, însă nu a putut păşi la soluţionarea practică a problemelor de asistenţă atât a populaţiei evreieşti din

https://biblioteca-digitala.ro

ţară, care rămăsese pe loc, cât şi a celor ce se întorceau din refugiu, deportare, lagăre, închisori, repatriaţi etc., deoarece nu dispunea de fonduri şi nici de cadrele administrative necesare.

Toate categoriile de nevoiaşi arătaţi mai sus, băteau la porţile instituţiilor evreieşti, şi a personalităţilor conducătoare din obştea evreiască, cerând soluţionarea imperioasă a problemelor lor, în primul rând: adăpost, hrană, haine şi medicamente. În afară de problemele de asistenţă socială propriu-zisă, cei arătaţi mai sus, mai puneau diverse probleme politice, juridice, tehnice etc. Cea mai mare carte dintre aceştia, nu avea acte de identitate, sau nici un fel de acte, mulţi pierduseră cetăţenia română, astfel că, pe de o parte, se iveau dese incidente cu organele poliţiei în care se mai aflau cadrele vechi antisemite şi corupte, pe de altă parte aveau dificultăţi în a-şi găsi vreun rost sau vreo posibilitate de existenţă. La Bucureşti, în 1945, după o sumară statistică făcută de către „Executiva Sionistă" la începutul anului 1945 (aprilie), se aflau în diferite cămine şi case particulare, circa 30.000 de evrei, care prezentau destul de dificile şi complexe probleme sociale, politice, financiare, juridice şi tehnice. Acest număr creştea pe fiecare zi, cu noi repatriaţi din U.R.S.S. noi eliberaţi din lagăre, închisori, tabere de muncă etc. care din provincie veneau în valuri spre Bucureşti.

În afară de problemele mai sus arătate, s-a ivit şi următoarea: Ministerul de Interne luase hotărârea în 1944 şi 1945, ca repatriaţi din U.R.S.S. să nu fie lăsaţi să vină la Bucureşti, ci să fie îndrumaţi direct de la graniţă spre diferite localităţi din regiunile puţin populate ale ţării.

Măsura era cu atât mai arbitrară, cu cât mulţi dintre repatriaţi voiau să meargă în oraşele sau localităţile de unde erau originari sau unde aveau rude şi nu erau lăsaţi. La toate aceste neajunsuri se adăuga şi faptul că la graniţă unde soseau repatriaţi cu miile, nu erau amenajate nici locuri pentru cazarea şi ospătarea lor şi nici mijloace publice de transport, ieftine, cu care repatriaţii să poată ajunge la vreo staţie de cale ferată. Trebuie subliniat de asemenea că cei mai mulţi dintre aceşti repatriaţi, nu avea nici cea mai mică sumă de bani asupra lor.

Subsemnatul de îndată ce am primit cele dintâi ştiri de la graniţă asupra stării de lucruri, mai sus arătată, l-am sesizat pe dl Zissu şi pe dl Leon Itzkar, cerând ca de urgenţă să se pregătească fondurile necesare pentru angajarea de mijloace de transport – autobuze, trăsuri, căruţe etc. – care să fie la îndemâna repatriaţilor la punctele de repatriere. De asemenea, am trimis delegaţi din cadrele partidului evreiesc, şi ale Organizaţiei Sioniste cu bani şi alimente destinate primelor ajutorare pentru repatriaţi la sosirea lor la graniţă, spre a-i sustrage speculei la care erau supuşi de către locuitorii, chiar evrei, din localităţile de graniţă.

Măsura Ministerului de Interne, de a îndruma pe repatriaţi spre diferite regiuni nepopulate ale ţării, i-a adus pe aceştia la disperare. Într-adevăr, delegatul Ministerului de Interne, a îndrumat o serie de repatriaţi la Tulcea sau la Rm. Vâlcea, de exemplu. În aceste localităţi unde nu locuiesc evrei sau există foarte puţini evrei, când soseau repatriaţi nu găseau nici o posibilitate organizată sau întâmplătoare de a fi ajutaţi, adăpostiţi, hrăniţi etc. pe de altă parte, venind un mare număr dintre aceşti evrei repatriaţi în aceste localităţi, provocau manifestări antisemite din partea locuitorilor, ceea ce îi aducea la disperare pe repatriaţi, care stăteau cu zecile, săptămâni întregi prin gări, aşteptând vreun miracol care să-i salveze. Pentru remedierea acestei stări de lucruri, şi revenirea asupra măsurii, am alcătuit memorii numeroase şi am provocat multiple demersuri la Ministerul de Interne, ale domnului Zissu, cât şi ale doctorului W. Filderman.

https://biblioteca-digitala.ro

Informat fiind că au început a sosi la dispoziția doctorului Filderman fonduri importante din partea „Joint"-ului care iau destinații arbitrare în sensul că sunt împărțite fără nici un plan și fără nici un control, am luat contact cu doctorul Filderman, pentru stabilirea unui plan coordonat de ajutorare între diferitele instituții de asistență, astfel ca fondurile disponibile să fie cât mai rațional întrebuințate, spre cel mai mare folos al celor în nevoie. De asemenea, am determinat ca și „Joint"-ul să trimită delegați la graniță care să aibă în grijă organizarea transportului, cazării și primelor alimente pentru hrana repatriaților.

Concomitent cu acțiunea de mai sus, ca secretar general al Partidului Evreiesc, am activat pentru reconstituirea organizațiilor partidului din Capitală și provincie. La prima ședință a Comitetului de Direcție al partidului, în referatul meu introductiv la dezbaterile generale, am arătat și definit țelurile Partidului Evreiesc după cotitura istorică de la 23 august 1944. Am arătat că țelul Partidului Evreiesc ca organ de politică internă „este de a contribui la reconstrucția vieții evreiești din țară, în toate compartimentele ei: politic, economic și cultural, prin refacerea Comunităților, reconstituirea instituțiilor de cult, cultură și asistență distruse sau desființate în timpul prigoanei, sprijinirea celor întorși din deportare, lagăre, închisori, repatriați din U.R.S.S. etc., pentru a-și reîntemeia căminele distruse și pentru a-și putea agonisi prin muncă, existența zilnică și în general a contribui la toate mijloacele la restratificarea profesională a populației evreiești, prin calificare profesională, astfel ca ea să poată fi încadrată în procesul general de producție în cele mai bune condiții, pentru economia generală a țării și pentru existența ei".

Acest referat al meu a fost aprobat de Comitetul de Direcție al Partidului și ca atare, fără nici un fel de modificare, a fost propus dezbaterilor generale ale Comitetului Central al Partidului, întrunit în februarie 1945, la București.

La primele ședințe de lucru ale Executivei, am ținut de asemenea, un referat în care am definit țelurile imediate ale mișcării sioniste din țară. Mișcarea sionistă din țară, are ca țel imediat: 1. ebraizarea și pregătirea profesională a masei sioniste, candidată la emigrare, atât a maturilor, cât și a tineretului; 2. crearea de posibilități cât mai lesnicioase pentru o intensă emigrație.

În explicațiile pe care le-am dat atunci, am arătat că am schematizat într-adins țelurile mișcării sioniste din țară, reducându-le la cele 2-3 puncte enunțate mai sus, pentru a sublinia că mișcarea trebuie să facă mai puțină politică și mai mult lucru practic pentru ridicarea nivelului profesional, național-educativ a candidaților la emigrare. Am avut mai ales în vedere, posibilitățile limitate ale imigrației clandestine în Palestina. În afară de aceasta am avut în vedere că Organizația Sionistă va avea să facă față necesităților unei vaste opere de asistență a sioniștilor repatriați, foști deportați, foști în lagăre, închisori, tabere de muncă etc., care trebuiau ajutați să-și aline suferințele să-și tămăduiască bolile și să-și poată înjgheba o existență, până la data când vor avea posibilitatea de a emigra.

În cele ce urmează, voi arăta cum s-a desfășurat de fapt activitatea Partidului Evreiesc, și a organizației sioniste după 23 august 1944 și care a fost poziția subsemnatului în cadrul acestei activități.

În realizarea a ceea ce definisem ca țel al Partidului Evreiesc: „reconstrucția vieții evreiești din țară" prima problemă care se punea era aceea a anulării legislației rasiale legionaro-antonesciană, din epoca 1940-1944, revizuirea legislației naționaliste șovine elaborata de către guvernele partidelor istorice înainte de 6 septembrie 1940, precum și elaborarea și promulgarea unei legislații care să reintegreze populația evreiască în drepturile și bunurile de care fusese jefuită prin legislațiile la care m-am referit mai sus. Problemele

https://biblioteca-digitala.ro

de ordin politic, juridic, tehnic şi practic pe care le ridica această restabilire în drepturile şi bunurile ei, a populaţiei evreieşti, cea mai crunt lovită de anii din timpul dictaturii naziste a lui Antonescu Ion, nu erau uşoare. De aceea, se cerea din partea noastră, a evreilor, să studiem cu cea mai mare atenţie aceste probleme şi să găsim noi cele mai simple şi mai echitabile mijloace de soluţionare a lor, de aşa natură încât să satisfacem şi legitimele revendicări ale populaţiei evreieşti, să nu provocăm în mod inoportun masa neevreiască care profitase de aceste bunuri şi drepturi răpite evreilor şi să nu creăm în mod inutil dificultăţi guvernului. În acelaşi timp, se cerea ca să luăm contact cu diferiţi factori politici care alcătuiau guvernul după 23 august 1944, pentru a le expune problemele şi revendicările populaţiei evreieşti şi a afla opinia lor, spre a şti la ce ne putem aştepta.

Printre cei cu care delegaţii partidului nostru au luat contact, a fost şi Iuliu Maniu. La această audienţă, singura de altfel, am participat şi eu. Audienţa a avut loc cam prin octombrie 1944, la locuinţa lui Iuliu Maniu din Bucureşti, Strada Sfinţilor. Audienţa a fost aranjată de către dr. Ernest Marton, fost deputat al Partidului Evreiesc, prin stăruinţă la Leucutia, pe atunci ministru al Economiei Naţionale şi colaborator apropriat al lui Iuliu Maniu. Audienţa a durat aproximativ 45 de minute. La audienţă au lut parte din partea Partidului Evreiesc, următorii: A.L. Zissu, dr. Ernest Marton, Mişu Benvenisti şi subsemnatul. Cea mai mare parte a audienţei a constat dintr-o discuţie între dr. Ernest Marton şi Iuliu Maniu, referitoare la tragedia evreilor din Ardealul de Nord, exterminaţi de unguri. Concluzia lui Iuliu Maniu a fost: „Păcat de ei, făceau glume bune".

În ceea ce priveşte problema anulării legislaţiei rasiale, Iuliu Maniu s-a arătat foarte rezervat, motivând că problema este foarte delicată. Iuliu Maniu arăta că prin romanizările realizate prin intermediul legislaţiei rasiale s-au comis şi abuzuri, dar s-a putut realiza şi o reparaţie istorică, dându-se elementului românesc, ţinut de veacuri departe de viaţa economică şi exploatat, posibilitatea de a cuceri poziţiile economice care i se cuveneau. De aceea, este foarte greu să se revină asupra acestui proces istoric. Cu atât mai mult cu cât evreii după 23 august 1944, s-au înrolat cu duiumul „sub faldurile steagului roşu".

I-am răspuns lui Iuliu Maniu că punctul său de vedere va crea cea mai legitimă stare de spirit protestatară de a se înrola sub „faldurile steagului roşu" si pentru alţi evrei care n-au făcut-o încă până acum.

După câteva observaţii făcute de către ceilalţi membri ai delegaţiei, audienţa a luat sfârşit. Iuliu Maniu promiţând că va supune spre examinare cercului de studii al Partidului, problema cu care l-am sesizat.

O profundă dezamăgire în rândurile populaţiei evreieşti a produs atitudinea lui Lucreţiu Pătrăşcanu, la Ministerul de Justiţie, în chestiunile cu care partidul nostru l-au sesizat:

Într-adevăr, populaţia evreiască s-a aşteptat la o primă măsură de echitate pentru faptul că fusese scoasă în plină iarnă din locuinţe şi aruncată pe stradă de către „Centrul Naţional de Românizare" (C.N.R.), ca prima măsură a Ministerului Justiţiei, să fie aceea a evacuării C.N.R.-iştilor din locuinţele foste evreieşti, pe care le ocupaseră prin silnicie. Totuşi în legea de prelungire a contractelor de închiriere, prima după 23 august 1944, Ministerul de Justiţie a abordat beneficiul prelungirii contractelor de închiriere şi C.N.R.-iştilor, adică a celor care provocaseră şi beneficiaseră de evacuarea evreilor din locuinţele lor.

Personal am elaborat 5 ante-proiecte de legi pentru anularea legislaţiei rasiale şi pentru „restabilirea situaţiilor juridice şi de fapt modificate prin violenţă", fără ca Ministerul de Justiţie să se fi ostenit a le examina.

https://biblioteca-digitala.ro

În afară de aceasta, dat fiind că de pe urma legii de revizuire a cetățeniei evreilor, a guvernului Goga-Cuza, din 1938 și de pe urma legii de cetățenie Mârzescu din 1924, rămăseseră zeci de mii de evrei fără cetățenie, deși erau ei și părinții și bunicii lor născuți și domiciliați în țară. Am elaborat câteva anteproiecte de lege pentru remedierea și soluționarea acestei probleme, am sesizat Ministerul de Justiție cu această chestiune, arătând că din cauza lipsei de cetățenie, acești evrei nu-și pot câștiga existența.

Ministerul de Justiție, prin secretarul său general de atunci Constantin David, a făcut o permanentă obstrucție în soluționarea acestei probleme.

Aceasta a contribuit de asemenea la mâhnirea profundă a populației evreiești. În sfârșit, după lungi discuții și tratative cu Ministerul de Justiție, au ieșit legile de „anulare a înstrăinărilor făcute sub imperiul violenței" modul pripit și nestudiat în care au fost elaborate, a făcut ca acolo unde nu trebuie să se acorde prea mult, iar acolo unde era absolut necesar să se soluționeze pozitiv cazuri de nedreptăți flagrante în chestiuni care se refereau la zeci de mii de cazuri ale oamenilor nevoiași, legea era atât de încâlcită și atât de neprecisă, încât reclamanții dezamăgiți și obosiți de atâtea șicane se lăsau păgubași.

În toată această luptă legislativă, am colaborat activ împreună cu ceilalți colegi ai mei din partid, pentru a contribui la rezolvarea cât mai justă a unor probleme vitale pentru populația evreiască. Lupta în aceste probleme a durat în anii 1944, 1945 și 1946.

O altă serie de probleme care interesa masa evreiască era aceea referitoare la repunerea în funcțiunile de unde fuseseră concediați în urma dispozițiilor din legile rasiale, a funcționarilor și în genere a salariaților evrei. La Ministerul Muncii și mai ales la ministerul Economiei Naționale, care era în lotul liberalilor, se produceau sistematice rezistențe pentru ca soluția echitabilă ce se impunea în aceste probleme să fie compromisă sau întârziată.

Am alcătuit numeroase studii și memorii însoțite de statistici, în această chestiune pentru ca în cele din urmă să obținem satisfacții teoretice, căci dispozițiile de reprimire în funcțiune erau categorice, dar legea nu conținea tot atât de categorice sancțiuni în caz de refuz din partea firmelor de a-i reprimi pe salariații evrei pe care îi concediaseră în timpurile de prigoană rasială. Odată cu instalarea guvernului de la 6 martie 1947, a fost rezolvată pe deplin și această chestiune.

Atitudinea mea cu ocazia diferitelor alegeri care au avut loc după 23 august 1944, a fost următoarea: Considerând că și după 23 August 1944 ar mai fi posibilă menținerea principiului de autonomie a politicii evreiești, care stătea la baza programului și metodelor partidului evreiesc, am cerut întotdeauna în forurile partidului, ca partidul să meargă în alegeri sprijinind „Frontul Partidelor Democratice" (F.N.D.) și mai târziu „Blocul Partidelor Democratice" (B.P.D.) cerând în același timp garanții de satisfacere a revendicărilor populației evreiești, privind problemele ei naționale specifice.

Când mi-am dat seama, pe de o parte, că menținerea autonomiei politicii național-evreiești pe plan intern a devenit imposibilă, în raport cu evoluția regimului politic și social din țară și când mi-am dat seama că regimul de democrație populară în mod real a înlăturat din legislația și practica politică a vieții de stat orice discriminarea cu privire la naționalitatea evreiască, punând-o pe picior de egalitate cu celelalte naționalități, am considerat că partidul evreiesc nu mai are rost să existe și că trebuie să se autodizolve. Încă înainte de autodizolvarea partidului, încă din anul 1945-1947, m-am retras din orice activitate de partid.

În Consiliul General Evreiesc, unde reprezentam Partidul Evreiesc, am dus o luptă dârză pentru menținerea caracterului național în școlile evreiești ale comunităților. Punctul

https://biblioteca-digitala.ro

meu de vedere pe care l-am susţinut în tot timpul activităţii mele a fost că nu are rost să existe o şcoală evreiască aparte de şcolile statului, decât dacă această şcoală dă posibilitatea copiilor evrei de a cunoaşte şi menţine legătură cu valorile culturale istorice şi tradiţionale ale poporului evreu, atât a acelora create în limba ebraică, cât şi a acelora cu caracter poporan, create în limba idiş. Văzând opunerea reprezentanţilor comunişti la menţinerea în şcoala evreiască a oricărui contact al copiilor de evrei cu valorile culturale istorice şi tradiţionale ale poporului evreu, pentru a-mi realiza obiectivele naţionale în ceea ce priveşte educaţia în şcolile comunităţilor, l-am sprijinit în mod constant pe doctorul W. Filderman, care ne sprijinea la rându-i în politica noastră naţională, deşi ne despărţea de doctorul Filderman, decenii de adversitate politică în principii şi metode.

Am rămas mereu nedumerit de celelalte naţionalităţi conlocuitoare [care], după exemplul U.R.S.S., procedează sistematic la reconsiderări de valori culturale şi tradiţionale şi istorice ale naţiunilor respective, reabilitându-le şi încorporându-le culturii curente, în timp ce politica exponenţilor comunişti în sectorul evreiesc a fost de a izgoni valorile naţionale evreieşti din cultura curentă. Această atitudine a motivat adversitatea manifestată de mine în cursul activităţii mele la Consiliul General Evreiesc.

În anul 1945 şi anume în vară, am fost vizitat de către instructorul palestinian Berger (Jack) pe care nu-l mai cunoscusem şi nici nu mai auzisem despre dânsul.

Berger era în uniforma Brigăzii Evreieşti şi însoţea pe un locotenent care avea de asemenea la mânecă semnul Brigăzii Evreieşti. Locotenentul s-a recomandat Arie Braun. Din discuţia purtată în engleză, ebraică şi idiş, cu tălmăcirea lui Berger, am aflat că Arie Braun este palestinian şi că, ca civil a fost chimist în laboratorul vămii din Tel Aviv.

Berger s-a prezentat ca şeliah palestinian (instructor) cu serviciul la „Misiunea Engleză", iar pe Arie Braun l-a prezentat ca „ofiţer cu informaţiile tot din „Misiunea Engleză". Mi-au indicat că scopul vizitei lor este de a-mi înmâna o diplomă de mulţumire din partea Misiunii Engleze, pentru serviciile pe care le-am adus prizonierilor englezi, aviatori căzuţi în România. Am răspuns că pentru aceleaşi consideraţii, ca şi domnul A.L. Zissu, voi trebui să refuz diploma. Berger mi-a răspuns că şi-a închipuit că s-ar putea ca şi eu să imit gestul domnului Zissu şi de aceea în loc să fi trimis această diplomă prin curier, cum se face în mod obişnuit, au ales această cale pentru a mi-o înmâna şi a sta de vorbă cu mine. Berger şi Braun mi-au explicat că „Agenţia Evreiască" a fost aceea care a stăruit pentru recunoaşterea meritelor noastre. Aceste merite ale sutelor de tineri evrei, care au făcut servicii aliaţilor în ţările satelite ale Germaniei, ca şi prin meritele domnului Zissu şi ale mele, vor fi folosite de acţiunile Agenţiei Evreieşti în chestiunea palestiniană. Berger văzând că nu m-a convins, mi-a sugerat ideea ca şi eu să adresez o scrisoare „Misiunii Engleze", prin care să arăt că am activat ca sionist şi că protestez împotriva politicii puterii mandatare în Palestina, fără însă a restitui diploma. Această propunere m-a pus pe gânduri. După ce Braun mi-a cerut diferite lămuriri cu privire la rebeliune, la modul de comportare a păturii conducătoare româneşti în timpul guvernării Antonescu, faţă de politica de prigoană rasială dusă de către aceasta împotriva evreilor, date cu privire la pogromul de la Iaşi din iunie 1941 şi după ce mi-a dat, la rându-i, date şi lămuriri în chestiunile: viaţa culturală şi economică în Palestina în timpul războiului situaţia şi perspectivele diplomatice ale problemei palestiniene, câţi evrei au intrat ilegal în Palestina în timpul războiului etc., mi-au comunicat că peste o lună cu ocazia repatrierii unor palestinieni din „misiune", va avea lor o recepţie la „misiune" cu care ocazie se va vorbi şi despre meritele militanţilor sionişti din ţările din răsăritul Europei, care au adus servicii cauzei aliate, m-au invitat şi pe mine să particip la această recepţie, după care, ambii vizitatori au plecat.

https://biblioteca-digitala.ro

După plecarea lor am rămas foarte frământat, neştiind dacă să urmez exemplul domnului Zissu sau să accept raţionamentul lui Berger şi soluţia propusă de el. Nu i-am comunicat soţiei mele nimic despre propunerea Berger, de a protesta numai prin scrisoare fără a trimite şi diploma. Ştiam că soţia mea va găsi soluţia Berger ca nedemnă şi meschină, şi că îmi va cere să restitui şi diploma. Pentru a nu fi influenţat înainte de a gândi eu însumi asupra problemei, nu i-am pomenit nimic despre diplomă, spunându-i numai că aceşti domni au venit să se intereseze despre colaborarea mea cu Dan şi Eliezer in timpul războiului, ceea ce era adevărat căci m-au pus să povestesc tot ce făcusem şi că mi-au cerut relaţii despre Marta Bibescu, dr. Costinescu, o doamnă Ioan etc. şi anume dacă aceştia au colaborat cu germanii în timpul războiului.

După una lună, chiar în ziua în care seara trebuia să aibă loc recepţia, în după-amiaza acelei zile, m-a vizitat din nou Berger, de astă dată însoţit de delegatul lui „Mizrahi" din Palestina în „Meşlahat".

Aceştia mi-au comunicat că scopul vizitei este de a-mi transmite mulţumirile marelui Rabinat din Ierusalim, pentru contribuţia mea la eliberarea a 4 mari rabini refugiaţi care fuseseră arestaţi la Arad în mai 1944 şi pe care eu i-am adus clandestin la Bucureşti. M-a întrebat Berger ce am decis în chestia protestului, sugerându-i în acelaşi timp să trimit diploma în original sau o fotocopie la Arhiva istorică sionistă din Ierusalim, cum au făcut toţi palestinienii care au primit asemenea diplome, pentru alte merite militare. I-am răspuns că m-am decis pentru soluţia lui. Chiar în prezenţa celor doi vizitatori, am redactat în limba franceză o scrisoare aproximativ cu textul următor: am confirmat primirea diplomei, precizând că modestele servicii pe care le-am adus prizonierilor, le-am adus în serviciul cauzei sioniste. În acelaşi timp, ţin să protestez şi pe această cale împotriva politicii engleze în Palestina. Cu această scrisoare la terminarea vizitei, i-am condus pe cei doi, pe Berger şi pe palestinianul de la „Mizrahi", până în Calea Victoriei, unde la primul debit am francat scrisoarea.

M-am despărţit de ei spunându-le că nu vin la recepţia care va avea loc chiar în acea seară, motivând că am de făcut o vizită familiară. În cutia de poştă de la Ministerul de Finanţe am aruncat scrisoarea adresată „Misiunii". De atunci nu l-am mai întâlnit pe Berger decât la manifestări publice sioniste. Raporturile mele cu „Mişlahat"-ul înrăutăţindu-se s-au înrăutăţit şi raporturile mele personale cu puţinii şlihimi pe care îi cunoşteam, deci şi cu Berger.

Menţionez că fotocopii de pe diplomă şi anume trei le-am trimis în Israel: una direct, o a doua unchiului meu din Ierusalim, împreună cu o autobiografie şi o listă de titluri şi lucrări şi o a treia i-am dat-o domnului Ariel, s-o depună sau să o trimită la Arhiva Istorică sionistă din Ierusalim, unde am trimis prima fotocopie.

Menţionez că serviciile pentru care am primit diplomă, de mulţumire, le-am enunţat într-o declaraţie anterioară, instructorilor palestinieni paraşutaţi din avioane engleze în România în 1944. Aceste servicii sunt: am predat lui Dan un tablou cuprinzând numele aviatorilor englezi şi americani căzuţi în România şi locul unde sunt înmormântaţi. 2) Date cu privire la locul unde sunt situate lagărele cu prizonierii englezi şi americani. 3) L-am prezentat pe Dan lui Wilhelm Fischer, prin care l-a cunoscut pe delegatul Crucii Roşii Americane în România, prin intermediul căruia a făcut cunoştinţa cu dr. Costinescu şi cu doamnele din Comitetul Crucii Roşii Române şi prin ele a reuşit a stabili contactul cu comandanţii lagărelor putând astfel trimite pachete în lagăr şi intra în legătură cu prizonierii evrei palestinieni.

https://biblioteca-digitala.ro

În anul 1949 sau 1950 am încredinţat originalul diplomei fie domnului Ariel de la Legaţie, fie unui prieten, fie socrului meu, nu-mi amintesc, ca să mi-o păstreze, temându-mă că dacă va fi găsită la o descindere la locuinţa mea, să nu-mi atrag neplăceri, considerându-se că aş fi avut sau că aş avea legături speciale cu englezii, decât acelea pe care le-am arătat mai sus, prin primirea diplomei în împrejurările şi pentru serviciile arătate în cele declarate mai sus.

În ceea ce priveşte activitatea mea sionistă în cursul anului 1945, arăt că am avut ocazia să lucrez foarte puţin, deoarece pe de o parte în ceea ce priveşte emigraţia, ea a trecut imediat asupra grupului de instructori palestinieni, care constituiau „Mişlahat"-ul care lucra sub conducerea lui Agamy, tot astfel şi problemele haluţiene, tineret, educaţie etc., iar pe de altă parte fiindcă, la cererea şi uneltirile lui Agamy, domnul A.L. Zissu şi Executiva sa, au trebuit să demisioneze, pe la sfârşitul anului 1945, cred că în toamnă fiind înlocuită cu o executivă prezidată de avocatul Bernhard Rorlich.

Din primele contacte cu Moshe Agamy, care conducea şi reprezenta „Mişlahat"-ul cu domnul A.L. Zissu şi cu subscrisul s-au produs ciocniri deseori violente. Nici domnul Zissu, nici subscrisul, nici înainte, nici la venirea „Mişlahat"-ului nu am putut tolera amestecul şi dictatura forurilor externe sioniste palestiniene [şi mai ales a „Mapai"-ului] în chestiunile vitale ale mişcării sioniste din ţară. Din cauza acestei constante opuneri, atât a domnului Zissu de a accepta cererile lui Moshe Agamy, în chestiuni de emigraţie etc., etc., şi din cauză că noi am protestat continuu împotriva faptului că Moshe Agamy utiliza calităţile sale sioniste oficiale pentru scopurile de partid ale „Mapai"-ului. Am devenit comozi şi ca atare, înlocuiţi şi urmăriţi de adversitatea constantă a lui Agamy, până la plecarea sa din ţară.

Prin prezenţa instructorilor palestinieni în ţară, instructori care 90% aparţineau „Mapai"-ului şi „Mapam"-ului cea mai mare parte din ei fiind ai „Mapai"-ului, cu fondurile puse la dispoziţie de către partidele respective din Palestina canalizate prin „şlihimi" şi cu contribuţia activităţii şi a largii experienţe organizatorice a instrucţiilor „Ichud"-ul şi „Mapamul" îşi organizează secţiuni în toată ţara prevăzându-le cu largi mijloace financiare şi propagandistice.

În tot cursul anului 1945, nu am aparţinut nici unei grupări politice sioniste, aceasta de altminteri încă de la excluderea mea din „Renaşterea" în anul 1943.

Tot în anul 1945, se situează iniţiativa lui Leon Itzkar şi a subsemnatului cu privire la reapariţia ziarului „Mântuirea", fondat în 1919 de către domnul A.L. Zissu. La această gazetă am colaborat până în anul 1948, când gazeta şi-a încetat apariţia.

În noiembrie 1945, din iniţiativa lui Wilhelm Fischer, se reconstituie secţiunea din România a Congresului Mondial Evreiesc. La stăruinţa lui Wilhelm Fischer, cu toată opunerea domnului A.L. Zissu, şi a subsemnatului, s-a ajuns la colaborarea doctorului W. Filderman, constituindu-se un prezidium compus din: A.L. Zissu, doctor W. Filderman şi W. Fischer, ca for de conducere a Secţiunii. Subscrisul am fost ales secretar general, funcţiune pe care am deţinut-o până la sfârşitul anului 1947, când am încetat în fapt orice colaborare în domeniul secretariatului general al secţiunii.

Cu privire la constituirea secţiunii, toată corespondenţa cu forurile externe ale Congresului Mondial Evreiesc, a fost purtată ca şi înainte şi în cursul războiului, de către W. Fischer.

În anul 1946, în vederea alegerilor de delegaţi la conferinţa sionistă pe ţară, şi a delegaţilor ce urmau să participe din parte diferitelor partide din ţară la şedinţele Congresului Mondial Sionist ce avea să se întrunească la finele anului la Bâle (Elveţia),

https://biblioteca-digitala.ro

subscrisul împreună cu Leon Itzkar am luat inițiativa de a constitui o grupare politică sionistă de centru, numită G.S.D. (Gruparea Sionistă Democrată), denumire ce fusese adoptată după aceea a partidului Clal-sionist, fundat de către profesorul Chaim Weizman, în anul 1905 la Haga.

Deși am fost solicitat să preiau conducerea „Ichud"-ului la începutul anului 1945, am refuzat oferta, motivând că nu văd cum, în cursul revoluției naționale, urmărită de către sionism prin realizarea unui stat evreiesc în Palestina, revoluție națională care implică solidaritatea tuturor claselor sociale, nu văd pe ce cale, în aceste împrejurări, voi reuși a împăca postulatele socialiste ale „Mapai"-ului care implică lupta de clasă cu solidaritatea interclase, cerută de către revoluția națională sionistă.

La câteva luni după constituirea ei, gruparea sioniștilor democrați, a fuzionat cu „Gruparea Sionistă Centristă", prezidată de dr. Lazăr Mayersohn, veteran sionist, constituindu-se „Partidul Clal-Sionist din România". Noua grupare politică sionistă, nedispunând decât de foarte puține cadre mature, elemente de mare prestigiu în mișcarea sionistă, dar bătrâne, fără fonduri, fără organizație de tineret, fără secțiuni în țară și cu o foarte slabă organizare în Capitală, fără nici un fel de contact și cu atât mai puțin sprijin din partea forurilor clal-sioniste externe, evident că a reprezentat un organism hibrid, care avea să sufere un total eșec la examenul electoral din cursul anului 1946. Forurile externe Clal-Sioniste nu recunoșteau și nu sprijineau în țară decât organizația Clal-Sionistă – „Renașterea" și Organizația „Haoved Haționi", organizație născută din colaborarea organizației de tineret „Hanoar Haționi" și organizația „Dor Hadaș". În alegeri au mers împreună „Renașterea" cu „Haoved Haționi", împotriva noastră.

Pe de altă parte, partidele sioniste de stânga interesate de a dobândi cât mai multe locuri în executiva sionistă pe țară, ce se va constitui după alegeri, interesate a câștiga cea mai mare parte din numărul locurilor de delegați la Congresul Mondial Sionist ce trebuia să aibă loc la sfârșitul anului, pentru a-și spori numărul voturilor în Congres și mai ales stimulate de faptul că în raport de proporția de voturi obținute se stabilea și raportul de forțe, deci cheia pentru obținerea cotelor la emigrare și la ajutorare, pentru toate considerațiile mai sus arătate, au concentrat toate forțele organizatorice, propagandistice și financiare pentru a obține maximum de succes în aceste alegeri. Partidele de stânga mai beneficiau în afară de contribuția cadrelor largi pe care le dobândiseră după 23 august 1944 și de sprijinul instructorilor care au participat efectiv la toate muncile acestor alegeri, precum și de toată bunăvoința organelor și autorităților democratice locale, în urma colaborării ce se stabilise deja între conducătorii grupărilor sioniste de stânga și exponenții P.M.R. în sectorul evreiesc, în vederea constituirii C.D.E.-ului.

Fapt este că la Conferința Sionistă pe țară, dintr-un număr de peste 100 de delegați, dacă nu mă înșel, Partidul Clal-Sionist nu a reușit a lua decât 3-4 locuri, iar la alegerile de delegați la Congresul Mondial Sionist nu a reușit a lua nici un loc de delegat, rămânând singura grupare sionistă din țară, nereprezentată, ca atare, la Congres.

La Conferința Sionistă pe țară, din 1946, atât în plen, cât și în ședințele diferitelor comisii, am atacat activitatea „Mișlahatului" în general și al lui Agamy în special, în termeni foarte violenți care mi-au atras din partea lui Agamy, personal, și în numele „Mișlahat"-ului două reclamații în fața „Juriului de Onoare" al Conferinței.

Tot în cadrul activității mele publice, în acest an, figurează și activitatea mea de organizare a Secțiunii din România, a Congresului Mondial Evreiesc, activitatea mea la școala de calificare profesională „ORT" și activitatea mea în Consiliul General Evreiesc, despre care m-am referit mai sus.

https://biblioteca-digitala.ro

În activitatea mea la Congresul Mondial Evreiesc, m-am ocupat de asemenea cu activitatea internă, de organizare a diferite birouri în cadrul Congresului, ca: biroul pentru identificarea rudelor din ţară şi din străinătate, a celor întorşi din lagăre, a repatriaţilor etc., biroul de studii şi statistică, biroul pentru culegerea materialului privitor la activitatea criminalilor de război în sectorul evreiesc şi pentru identificarea acestora, birourile juridic etc.

Am organizat în cadrul C.M.E., prin biroul de studii şi statistică, o vastă anchetă, printre evreii din întreaga ţară, privitoare la pagubele morale şi materiale suferite de către populaţia evreiască în timpul prigoanei legionare şi antonesciene etc., etc. Trebuie să menţionez şi aici, nu pentru a-mi micşora răspunderea, pe care mi-o asum pentru întreaga activitate a secţiunii din România a Congresului Mondial Evreiesc, ci pentru a fixa adevărul că, corespondenţa şi în general legătura cu forurile externe, se făcea prin Wilhelm Fischer, membru al prezidiului şi prin Mişu Benvenisti, vicepreşedinte, care din 1947 şi până la lichidarea secţiunii, a condus efectiv toată activitatea pe chestiunile mari ca şi pe chestiunile curente ale Secţiunii.

În chestiuni politice erau consultaţi domnul A.L. Zissu şi doctor W. Filderman, iar în chestiunile financiare, domnul Leon Itzkar.

Subscrisul cât am funcţionat ca secretar general al Secţiunii 1945-1947, nu am contrasemnat decât corespondenţa oficială în chestiuni administrative ale Congresului. Tocmai pentru că Wilhelm Fischer şi Mişu Benvenisti angajau Secţiunea atât în ţară cât şi în legătură cu forurile externe, fără a mă consulta şi de cele mai multe ori, fără a mă ţine la curent. De la începutul anului 1947, nu am mai activat în Secretariatul Secţiunii, iar în vara sau toamna aceluiaşi an am demisionat din funcţia de secretar general al Secţiunii, mai ales în urma unui conflict deschis cu Wilhelm Fischer şi cu Mişu Benvenisti.

Precizând cele de mai sus, nu vreau să susţin cu nici un chip, că nu am fost la curent cu activitatea politică a secţiunii şi că deci, nu mi-aş asuma răspunderea pentru această activitate.

Tot în cadrul Secţiunii din România a Congresului Mondial Evreiesc, s-au studiat şi elaborat diferite ante-proiecte de legi, privind problemele vitale ale populaţiei evreieşti, în legătură cu: anularea înstrăinărilor făcute sub imperiul violenţei, chestiuni de cetăţenie etc. pe care subscrisul le elaborase şi la partid, în colaborare cu juriştii partidului evreiesc. De asemenea, tot în cadrul Secţiunii C.M.E. s-a activat şi în problemele de asistenţa a refugiaţilor, repatriaţilor din U.R.S.S. etc.

Activitatea subscrisului în anii 1945 şi 1946, se întregeşte cu activitatea mea în practica efectivă a profesiunii de avocat, începând cu anul 1945, când m-am reînscris în barou.

În anul 1947, la Partidul Evreiesc nu am mai activat, nici măcar prin prezenţa mea la şedinţele Comitetului de Direcţie, şi a Comitetului Central.

Pe plan sionist, am activat în cadrul Partidului Clal-Sionist, ducând o activitate culturală, respectiv ţinându-mi referatul meu cultural la şezătoarea de duminică a activiştilor partidului.

Două probleme frământau cadrele sioniste, cu deosebire, în acest an. Problema colaborării Organizaţiei Sioniste cu C.D.E.-ul şi problema emigraţiei.

Din contractul meu la „Federaţia Uniunilor de Comunităţi Evreieşti", cu reprezentanţii C.D.E.-ului, am reţinut ca puncte cardinale ale politicii C.D.E.-ului, în sectorul evreiesc, următoarele: 1. Acţiune de combatere a caracterului naţional al culturii şi educaţiei maselor evreieşti; 2. Acţiune de combatere a emigraţiei evreieşti.

https://biblioteca-digitala.ro

Cunoscând că sionismul nu poate fi conceput fără a lupta pentru reîntoarcerea maselor evreieşti la valorile culturale istorice şi tradiţionale ale iudaismului, înainte ca aceste mase să se fi întors în Palestina, şi că sionismul nu poate nici măcar să fie gândit fără posibilitatea de a readuce în Palestina pe acei evrei care o doresc, agitaţia partidelor de stânga sioniste, pentru a încadra mişcarea sionistă în C.D.E. mi s-a părut sau o erezie grosolană sau ca un act necinstit nedemn pentru o mişcare de amploarea şi trecutul mişcării sioniste.

Am interpretat punctul de vedere al partidelor de stânga, în sensul că sau aceste partide au părăsit partea naţională a programului lor, şi atunci trebuiau să renunţe la emigraţie şi să se autodizolve, sau ele înţeleg a recurge la o diversiune tactică şi atunci considerăm şi ca nedemnă o asemenea diversiune şi cunoscând seriozitatea şi pregătirea şi experienţa cadrelor comuniste a C.D.E.-ului, socoteam că sortită unui eşec ruşinos o asemenea diversiune.

În consfătuirile şi discuţiile avute cu conducătorii partidelor sioniste de stânga, am susţinut că: 1. Sioniştii trebuie să-şi declare şi să-şi susţină făţiş ţelurile lor; educaţia naţională şi liberă emigraţie; 2. Sioniştii trebuie să găsească o cale de lămurire cu forurile superioare P.M.R. asupra a ceea ce pot sau au dreptul să spere ca posibil în proximii ani, pentru realizarea programului lor, stabilindu-se o reglementare în acest sens, care să servească drept orientare în activitatea ei pentru mişcarea sionistă; 3. Dacă, în realizarea obiectivelor luptei pentru consolidarea regimului de democraţie populară din ţară este nevoie şi de sprijinul organizaţiei şi a maselor sioniste, atunci toate forţele sioniste din ţară, punând la contribuţie şi toate legăturile lor cu forurile mondiale evreieşti, trebuie să dea concursul lor în această acţiune de susţinere şi consolidare a regimului. Pentru aceasta însă nu e nevoie de farsa unei colaborări nesincere cu C.D.E.-ul, prin intrarea organizaţiei sioniste în C.D. E., ci această colaborare se poate face de la organizaţie, în cadrul stabilirii unui program minimal de acţiune.

Agamy şi „Mişlahat"-ul grăbeau colaborarea cu orice preţ şi sub orice formă cu C.D.E.-ul, pentru a găsi sprijinul acestuia în chestiunea emigraţiei. De aceea, la cererea lui Agamy „Executiva Sionistă" a convocat la Bucureşti Comitetul Central al Organizaţiei Sioniste din ţară, în vara anului 1947 (?) cu scopul de a supune dezbaterilor acestui for, chestiunea colaborării cu C.D.E.-ul şi a obţine un vot afirmativ în această chestiune, vot care trebuia să conducă la încadrarea Organizaţiei Sioniste în C.D.E. Partidele Sioniste de stânga, în urma rezultatului alegerilor din 1946, aveau aproape majoritatea absolută în Comitetul Central, astfel că toată dezbaterea trebuia să dureze puţin timp, după care procedându-se la vot, trebuia să se ajungă la votarea rezoluţiei propusă de către Agamy, cu o mare majoritate de voturi.

În Comitetul Central partidul Clal-Sionist, din 71 de delegaţi nu avea decât un singur delegat: subsemnatul. Luând cuvântul la dezbaterea rezoluţiei, am arătat că mişcarea sionistă din ţară are de ales între două căi: a. Ori să renunţe la emigrare pentru membrii ei şi pentru orice evreu care ar dori-o, şi atunci trebuie să se autodizolve, iar membrii ei să se înscrie individual în C.D.E. În primul rând ar trebuie să se dizolve partidele sioniste de stânga care, prin Agamy, au pus emigraţia la dispoziţie, au dobândit cele mai numeroase adeziuni, pentru a da posibilitatea membrilor respectivi să se încadreze la C.D.E. şi astfel să renunţe la emigrare; b. Sau Organizaţia Sionistă şi grupările sioniste componente nu înţeleg să renunţe la postulatul liberei emigraţii, nu numai pentru membrii lor, ci şi pentru orice evreu, care ar dori să emigreze şi atunci nu pot subscrie la programul C.D.E.-ului, dimpotrivă, trebuie ca, atât conducerea mişcării sioniste din ţară, cât şi conducerea mişcării

https://biblioteca-digitala.ro

sioniste de stânga, să spună făţiş forurilor de partid şi de guvern ce urmăresc şi să caute împreună cu aceste foruri, o reglementare a emigraţiei de aşa natură, încât ea să nu dăuneze nici din punct de vedere politic, nici din punct de vedere economic, ţării.

Raţionamentul meu a fost găsit just, de către marea majoritate a delegaţilor, astfel că rezoluţia a cărei votare o spera Agamy, a căzut.

Dacă nu mă înşeală memoria, în vara aceluiaşi an, sau anului următor (1948) se situează vizita doctorului Moshe Snech, fost fruntaş Clal-Sionist, din gruparea „Haoved Haţioni" din Israel şi fost membru al Executivei Mondiale Sioniste.

Cu doctorul Snech am avut personal convorbiri, care au durat aproximativ zece ore, în cele două zile cât am ţinut aceste convorbiri. Deşi la data acestor convorbiri doctorul Snech era deja virtualmente intrat în conducerea partidului „Mapam" din Palestina, lucru ce era încă ţinut în secret, doctorul Snech a purtat cu mine convorbirea ca tovarăş de mişcare Clal-Sionistă, fără a-mi pomeni nimic despre noua lui orientare politică.

În esenţă, dr. Snech mi-a comunicat că obiectivul principal al călătoriei lui şi al acţiunii lui politice, în acel moment, era influenţarea conducerii Organizaţiei Mondiale Sioniste şi a „Agenţiei Evreieşti" prin presiuni exercitate din partea conducerii organizaţiilor teritoriale sioniste pe care le vizitează, de a schimba orientarea politicii externe sioniste şi de o îndrepta spre o totală şi necondiţionata colaborare cu URSS şi cu ţările de democraţie populară.

Doctorul Snech motiva o asemenea schimbare de orientare pe două consideraţii: una general evreiască şi alta sionistă.

Doctorul Snech susţinea că în cazul în care războiul despre care cercurile apusene vorbesc ca despre un fapt care se poate produce în orice moment, ar izbucni, şi în cursul lui s-ar produce din motive strategice şi tactice, retrageri ale trupelor sovietice, în mod temporar, de pe teritoriile unde se află încă mase evreieşti, aceste mase evreieşti ar fi, în acest caz, condamnate la nimicire, dacă ele n-ar fi protejate de către forţele proletare şi democratice rămase pe acele teritorii, instruite în acest scop de către U.R.S.S.

Pe de altă parte, masele sioniste şi în special activiştii şi conducătorii sionişti, în cazul în care actuala politică a „Agenţiei Evreieşti" ar continua, ar fi sacrificaţi ei fiind obiectul măsurilor de securitate ce s-ar lua, încă cu şase luni înainte, sau chiar mai înainte, împotriva lor, ca elemente duşmănoase regimului.

În concluzie, doctorul Snech cerea ca, cadrele sioniste, şi întreaga mişcare sionistă din ţară, să colaboreze necondiţionat cu forţele democratice şi să intre în C.D.E. L-am întrebat pe doctorul Snech ce crede că se va întâmpla cu emigraţia, ştiut fiind că C.D.E.-ul este împotriva emigraţiei. La aceasta doctorul Snech mi-a răspuns că dacă în Palestina se va crea o comunitate democratică, prietenă a URSS şi dacă mişcarea mondială sionistă, va fi o aliată leală a forţelor mondiale ale proletariatului este mai mult ca sigur că emigraţia va continua într-un ritm nesperat.

Însuşindu-mi cea mai mare parte din concluziile doctorului Snech, la cererea acestuia am scris în „Mântuirea" un articol intitulat „Neutralitate?" în care tratam ideile doctorului Snech.

Spuneam că, o altă problemă care frământa masa sionistă şi pe conducători, în afară de acea a colaborării cu C.D.E. era problema emigraţiei. Prin creşterea neîncetată a cadrelor partidelor de stânga, care aveau cele mai largi posibilităţi de emigrare prin Agamy şi „Mişlahat", cadre care s-au creat în partidele de stânga şi s-au recrutat tocmai dintre acei evrei care doreau să emigreze şi tocmai în vederea emigraţiei s-a creat o masă de oameni sigură că dintr-un moment într-altul va emigra, care îşi vânduse până şi perna de sub cap şi

https://biblioteca-digitala.ro

care în aşteptarea emigrării care nu mai venea, îşi cheltuia ultimele resurse şi de bani, şi de nervi.

Această masă însuma în toată ţara zeci de mii de oameni. Faptul că emigraţia întârzia, crease o stare de nervozitate şi de agitaţie care creştea cu fiecare oră. În această situaţie se propagă ştirea că emigraţia va fi preluată de către C.D.E. în colaborare cu organizaţia sionistă. Renaşte din nou speranţa în masele sioniste de astă dată mai sigure ca oricând, că dacă C.D.E. a consimţit să colaboreze la emigrare, emigrarea va lua proporţii mari şi se va uşura foarte mult. Astfel că partidele de stânga sioniste cunosc o nouă influenţă de înscrieri de membrii, dintre acei care doreau să emigreze.

Urmează tratative ale lui Agamy cu C.D.E., tratative pe care nu le cunosc decât din relatări indirecte.

Deodată îşi face drum în masa sionistă ideea că C.D.E.-ul a cerut dreptul de a decide asupra compunerii listelor de emigranţi. Această ştire a determinat panică în grupările sioniste, căci în felul acesta ele nu mai puteau spera să poată promova la emigrare pe membrii lor sionişti, dat fiind că C.D.E.-ul – astfel gândeau grupările sioniste – va exclude de la emigrare tocmai pe sionişti.

Ultima emigrare organizată de Agamy din decembrie (1947) mai linişteşte puţin spiritele, în speranţa că un nou transport va urma în curând.

Îmi amintesc precis, că în primăvara anului 1948, a avut loc vizita ministrului Statului Israel la Praga, Avriel la Bucureşti. Cu această ocazie, a avut loc o întrevedere a sa cu câţiva conducător sionişti, la locuinţa lui Iosif Ebercohn. Avriel venise la Bucureşti pentru a încerca să scoată emigraţia din impasul în care se afla.

Cu ocazia întrevederii la care m-am referit mai sus, am reprezentat punctul de vedere că devreme ce emigraţia ar putea să intre în competenţa şi organizarea C.D.E.-ului, sau ar putea fi preluată de către organele de stat, forurilor externe sioniste trebuie să-şi dea seama că în asemenea eventualitate primii sacrificaţi vor fi tocmai activiştii şi conducătorii sionişti şi ceea ce este mai grav, primii sacrificaţi ar fi tocmai tineretul care şi din cauza vârstei şi din cauza dârzeniei şi a pregătirii lui naţionale va fi socotit ca un element care trebuie să fie oprit de la emigrare.

În lumina acestei situaţii, trăgeam concluzia că înainte de a negocia o predare a întregii emigraţii către C.D.E. cu colaborarea, care avea să fie mai mult formală a partidelor sioniste de stânga, astfel cum plănuia Agamy să se obţină promisiunea formală că în primele transporturi se va admite cu prioritate la emigrare activiştii şi conducătorii sionişti şi în primul rând tineretul, astfel că orice prilej de îngrijorare şi agitaţie să fie înlăturat. Avriel mi-a răspuns atunci că „emigraţia este o chestiune de care se ocupă Statul Israel, care nu înţelege a primi sfaturi de la nimeni. Sionistii activişti şi conducătorii să aibă răbdare şi să aştepte. La această convorbire au luat parte: Rorlich, Ebercohn, Iancu Leiba, subsemnatul şi mi se pare şi Agamy.

Anul 1948, mi se pare în vară, înregistrează emigraţia a 5.000 evrei, organizată de către C.D.E., după care urmează iar o stagnare a emigraţiei.

Faţă de zvonul persistent că emigraţia se va face prin cereri individuale, de la caz la caz şi că nu vor fi admise la emigrare decât: persoanele în vârstă de peste 50 de ani, foşti comercianţi şi industriaşi, părinţi care au copii în Israel şi copiii care au părinţii în Israel, şi mai ales că nu vor fi admise la emigrare persoanele încadrate în câmpul muncii, masa evreiască începe din nou să se frământe. Se produc demisii din servicii, cei care făcuseră oferte de servicii şi care fuseseră aprobate nu se mai prezentau la serviciu, alţii care doreau până atunci să se încadreze încetează orice demers.

https://biblioteca-digitala.ro

Ca răspuns la aceste frământări ale masei evreieşti, C.D.E.-ul înăspreşte campania sa împotriva sionismului şi a emigraţiei. În provincie şi în Capitală grupe de evrei conduse de către activişti C.D.E. ocupă sedii ale grupărilor sioniste, puncte de educare profesională a tineretului, sunt atacate şi tineretul evacuat. Toate aceste manifestări creează o profundă enervare în masa sionistă şi în special în rândurile tineretului.

În această stare de spirit se produce descinderea organelor Ministerului de Finanţe la sediul fondurilor naţionale de reconstrucţie şi colonizare Keren Kayemet şi Keren Hayessod, descindere urmată de arestarea lui Enciu Kohn şi Michel Leiba directorii lui Keren Kayemet şi a lui Samuel Rosenhaput directorul lui Keren Hayessod şi a lui Leon Itzkar, preşedintele Comitetului Fondului Keren Kayemet.

În sfârşit, ultimul fapt şi cel mai important pentru cristalizarea temeiurilor acţiunii mele politice, despre care mă voi ocupa în cele ce urmează, îl constituie apariţia „Rezoluţiei Partidului Muncitoresc Român în chestiunea naţională". Rezoluţia aceasta, în textul referitor la mişcarea sionistă determină şi desăvârşeşte hotărârea de autodizolvare a organizaţiilor sioniste din România, împreuna cu toate grupările politice sioniste ce o alcătuiau ca şi tuturor instituţiilor sioniste anexe.

Autodizolvarea Organizaţiei Sioniste nu a decurs atât de simplu. Hotărârea aceasta a făcut obiectul dezbaterilor de zile şi nopţi în toate forurile grupărilor sioniste ca şi în forul Executivei Sioniste. Partidele de stânga şi în special „Mapam"-ul au ezitat multă vreme să se autodizolve, considerând că rezoluţia P.M.R. nu vizează sionismul lor, ci sionismul celorlalte partide: „Mizrahi", „Clal-Sionist" şi pe sioniştii revizionişti.

Deşi încă din anul 1945, după cum voi arăta în cele ce urmează am preconizat lichidarea Organizaţiei Sioniste ca atare şi restrângerea mişcării sioniste la un simplu „oficiu" cu atribuţii tehnice în chestiuni de emigrare, totuşi de astă dată când s-a pus în „executivă" problema autodizolvării şi când am fost chemat şi eu pentru consultare, m-am declarat hotărât împotriva autodizolvării, iar cu ocazia votării finale singurul vot împotriva autodizolvării a fost al meu. Această părere a mea am motivat-o astfel: pentru ca autodizolvarea să nu fie numai un act formal, ea trebuie să fie precedată de lichidarea în fapt a tuturor problemelor care se află încă în sarcina mişcării. În primul rând trebuie rezolvată soarta cadrelor de tineret şi maturi a organizaţiei sioniste. Dacă simpli membri ai mişcării pot rămâne liniştiţi la ocupaţiile şi la locuinţele lor, activiştii şi conducătorii sionişti din Capitală şi din provincie, ei sunt cei dintâi vizaţi de campania C.D.E.-ului, ei sunt aceia care din cauza activităţii lor închinată mişcării, nu-şi pot afla nicăieri vreun loc de muncă şi vreun mijloc de existenţa, în sfârşit răspunderea lor este angajată pentru toată activitatea mişcării. În afară de aceasta, mişcarea dispune de un activ de câteva mii de tineri care şi-au abandonat familiile, studiile şi rosturile lor, pentru a se pregăti din punct de vedere educativ naţional şi din punct de vedere profesional, pentru viitoarea lor condiţie socială; ţărani şi muncitori în Palestina. Prin autodizolvarea organizaţiei ar însemna ca să fie complet abandonaţi, sau ceea ce este logic şi omeneşte de presupus, ei să continue a face obiectul atenţiei şi îngrijirii mişcării şi atunci înseamnă că deşi autodizolvată, în drept, organizaţia sionistă, ea va continua să exercite unele activităţi, în fapt, şi atunci ea riscă să fie acuzată de activitate clandestină.

Am spus în concluzie că pentru ca actul autodizolvării Organizaţiei Sioniste să fie un act sincer şi efectiv, trebuie să obţinem audienţe la forurile de partid şi de guvern, să arătăm deschis şi cinstit problemele şi obligaţiile noastre, să solicităm permisiunea de emigrare, pentru tineretul şi pentru activiştii şi conducătorii mişcării şi după ce voi fi rezolvat pozitiv aceste probleme, să declarăm organizaţia sionistă autodizolvată, urmând ca problema

https://biblioteca-digitala.ro

posibilităţilor de emigrare pentru membrii Organizaţiei Sioniste şi pentru ceilalţi evrei care ar dori să emigreze să fie reglementată în cadrul politicii de stat în materie de emigraţie, în raport cu necesităţile şi interesele statului.

Faţă de raţionamentul meu, s-a recurs la o soluţie de compromis în sensul că pe de o parte s-a numit o Comisie de lichidare care avea să se ocupe, fără termen de lichidarea problemelor pendinte ale organizaţiei sioniste.

Problema pendinte, de bază, a mişcării era şi a rămas problema tineretului. Coordonatele acestei probleme erau: emigrarea cât se poate de urgentă a tineretului, iar până la emigrare ajutorarea lui, pentru ca să nu se risipească şi să nu fie silit ca încadrându-se în diferite servicii, să trebuie să abdice de la idealurile şi ţelurile pentru care s-a şi pregătit.

În afară de aceasta, în toată ţara exista un număr destul de important de sionişti, care din cauza vârstei a bolii, sau a trecutei lor activităţi politice, se aflau în imposibilitatea de a-şi câştiga existenţa lor şi a familiilor lor. Numărul acestora nu numai că nu a scăzut cu trecerea timpului, dimpotrivă, a mers în continuă creştere. Aceşti sionişti, care şi-au închinat viaţa lor mişcării sioniste, trebuiau ajutaţi până la emigrarea lor.

Şi problema I şi problema a II-a constituiau laolaltă spinoasa şi foarte delicata problemă a ajutoarelor despre care mă voi ocupa în cele ce urmează.

După emigrarea a 5.000 de evrei, organizată de către Agamy împreună cu C.D.E.-ul, a urmat iar o perioadă de încordată aşteptare a masei evreieşti a celor candidaţi la emigrare, în care timp îşi făceau drum cele mai fantastice zvonuri, multe din ele contradictorii, cu privire la soarta viitoare a emigraţiei.

Constituirea Statului Israel şi aportul hotărâtor pe care Uniunea Sovietică l-a dat „Agenţiei Evreieşti" în lupta diplomatică ce s-a dat la O.N.U. pentru recunoaşterea Statului Israel, deşteaptă în masa candidaţilor la emigrare o stare de nemărginit optimism, ceea ce face ca şi alţi evrei, care până atunci nu se gândiseră la emigrare, sub imperiul entuziasmului pentru crearea Statului Israel şi în convingerea că sprijinul dat de către Uniunea Sovietică pentru crearea şi consolidarea politică a statului Israel înseamnă şi o atitudine pozitivă, implicită şi categorică faţă de sionism şi deci faţă de emigraţie, să se gândească şi să se pregătească pentru emigrare.

Această stare de spirit se consolidează şi mai mult odată cu sosirea primei misiuni diplomatice a Statului Israel la Bucureşti.

În aceste împrejurări sufleteşti a masei sioniste şi a masei acelora care erau candidaţi la emigrare, îşi face drum, nu pot şti din ce sursă, foarte posibil din cercurile sioniste de tineret sau de maturi, chiar a ideii de „opţiune". Această idee pretindea că odată cu crearea Statului Israel, s-a născut pentru orice evreu din lume, dreptul de a opta pentru cetăţenia noului Stat.

Fapt este că în acest gând, am aflat că în faţa Legaţiei Statului Israel, se adună zilnic o mare masă de oameni care asaltează legaţia pentru depunerea acestor „opţiuni" sub forma unor cereri de emigrare. După câteva zile de la începutul acestor manifestări legaţia ia măsuri de a refuza aceste cereri şi a îndruma pe solicitanţi, prin portarul şi intendentul Legaţiei, să le depună la poştă, de unde în zilele următoare, au început să sosească zeci de saci cu asemenea cereri.

Pentru a fi sincer, trebuie să declar că sentimentul şi chiar convingerea mea atunci a fost, aceea că aceste manifestaţii nu erau cu totul întâmplătoare, şi că ele s-ar putea să fi fost organizate de „Mişlahat" în colaborare cu tineretul, pentru că prin acest mijloc să se învedereze forurilor de partid şi de guvern, că elanul masei evreieşti în favoarea emigraţiei

https://biblioteca-digitala.ro

este irezistibil, şi astfel să creeze prin aceste manifestaţii, cea mai categorică ilustraţie a necesităţii de a lăsa liberă emigraţia, pentru care misiunea diplomatică a Legaţiei, nou înfiinţate la Bucureşti, a Statului Israel, avea să stăruie în demersurile ce urmau să le facă pe lângă forurile competente din ţară.

Deşi aceste manifestaţii ale masei m-au entuziasmat, şi pe mine, mi-am dat seama încă la cel mai sumar examen politic pe care l-am făcut asupra situaţiei, că aceste mijloace departe de a influenţa în bine soarta emigraţiei, dimpotrivă, o vor agrava, influenţând în mod considerabil în rău soarta viitoare a activiştilor şi conducătorilor sionişti, maturi şi tineri, care aveau să fie făcuţi răspunzători şi aveau să plătească în viitorul apropiat, cu oprirea lor la emigrare şi alţii chiar cu libertatea lor. Am încercat pe toate căile să iau contact cu Agamy şi chiar cu ministrul Rubin, pe care nu-l cunoscusem înainte. Mi-a fost imposibil, dat fiind că până în vara anului 1949, Legaţia, conform consemnului primit din partea Ministerului de Externe al Statului Israel, s-a ţinut cu încăpăţânare departe de orice contact cu conducătorii sionişti, astfel că la recepţia din mai 1949 dată de către Legaţie la Athenee Palace, pentru sărbătorirea formării statului, nu au fost invitaţi dintre toţi conducătorii sionişti decât doi veterani ai mişcării, în schimb erau prezenţi aproape toţi conducătorii mai importanţi ai C.D.E.-ului.

Din contactul cu exponenţii comunişti în sectorul evreiesc, în cursul războiului şi după război, din relatările ce mi-au fost făcute de către unii sionişti, repatriaţi, cu care am stat de vorbă în 1945 şi 1946, din cele ce cunoscusem că fusese atitudinea faţă de sionism şi de sionişti a Partidului Comunist (b) a URSS coroborate cu o serie de fapte care au culminat cu „Rezoluţia Partidului Muncitoresc Român" în „chestiunea naţională" mi-am dat seama că campania duşmănoasă a C.D.E.-ului împotriva sionismului şi a emigraţiei, departe de a reprezenta o exagerare stângistă a acestei organizaţii, cum credeau Agamy şi partidele de stânga sioniste, reprezintă linia partidului faţă de mişcarea sionistă. Faţă de această constatare am tras două concluzii asupra pericolelor care ameninţă pe sionişti şi în primul rând pe activiştii şi pe conducătorii sionişti.

1) Oprirea lor de la emigrare şi

2) Eventuala lor internare în lagăr, condamnarea la închisoare etc., etc.

Cu atât mai mult, cu cât Snech şi sioniştii repatriaţi cu care am vorbit mi-au spus că aceasta a cam fost soarta sioniştilor în U.R.S.S. după revoluţia din 1917.

La toate motivele care mă făceau să prevăd pentru cadrele sioniste riscurile de mai sus se adăugau şi următoarele, rezultând din examenul obiectiv a situaţiei: cea mai mare parte a populaţiei evreieşti a ţării a avut un caracter burghez sau burghezoid. Masele sărace evreieşti, chiar care ar fi putut fi socotite ca mase proletare, din cauză că n-au putut lucra pe ogoare, n-au fost primite în uzine, unde ar fi putut căpăta o calificare profesională şi o educaţie politică corespunzătoare, prin contactul cu ceilalţi proletari, şi deci o conştiinţă proletariană, au fost cel mult mase proletare, adică mase care aveau o condiţie de exploataţi, dar în loc de a lupta cu ceilalţi exploataţi pentru înlăturarea exploatării, ea visa la ascensiunea ei în clasa burgheză. De aceea, lipsită fiind de o calificare profesională, corespunzătoare care să-i permită a culege din plin satisfacţiile pe care regimul de democraţie populară le acordă acelora care se încadrează în procesul de producţie, cu maximul de randament pentru producţia generală, ea nu a putut ocupa decât mici funcţiuni administrative, munci necalificate, foarte slab remunerate. De aici şi atitudinea negativă a acestor nume faţă de încadrarea în producţie. Multă vreme această categorie de evrei trăia din ajutoarele Comunităţilor, „Joint"-ului, „OSE"-ului. Atunci când toate aceste instituţii

https://biblioteca-digitala.ro

au fost desfiinţate, iar sursa ajutoarelor a secat, această masă, s-a refugiat în ideea emigrării ca singura soluţie salvatoare a ei.

Astfel că, fie masa burgheziei evreieşti, şi categoriile satelite, fie masa pe care am numit-o proletaroidă, refuzând a se încadra în procesul de producţie a economiei ţării, înscriindu-se în scop de emigrare, în diferite organizaţii sioniste, nu făcea toată ziua altceva, decât de a staţiona prin faţa sau în interiorul localurilor acestor organizaţii şi mai târziu, în faţa localurilor C.D.E.-ului, pentru ca în cele din urmă, să asedieze săptămâni şi luni, biroul paşapoartelor din imobilul din Calea Victoriei.

Această masă, trăind din ajutoare de pe la rude, din mici vânzări de lucruri sau din alte expediente, reprezintă un ferment de agitaţie continuă, socotită de cele mai mute ori a fi opera instigaţiei activiştilor şi conducătorilor sionişti.

În afară de categoria de mai sus, există realmente o categorie de candidaţi la emigrare, care fie că sunt sionişti şi nu concep alt viitor pentru ei şi pentru copiii lor decât pe acela de a trăi şi a muncii în ţara lor în Statul Israel, aşteptând în fiecare moment să li se dea posibilitatea să emigreze, şi de aceea nu s-au încadrat în nici un loc de muncă, fie o altă categorie de candidaţi la emigrare, care sunt încadraţi în producţie, dar au cereri de emigrare pendinte.

Ambele categorii, reprezentând de multe ori oameni valizi, unii competenţi, care ar putea fi utili economiei R.P.R. pentru aceia care le compun.

Faptul că aceste elemente din cauza candidaturii lor la emigraţie, sunt sustrase procesului de producţie, a ţării, tocmai în epoca construirii socialismului, situează în opinia cercurilor democratice, şi pe sionişti şi pe aceşti candidaţi la emigrare, printre dezertorii democraţiei şi printre duşmanii regimului.

Faţă de aceste date ale problemei, încă înainte ca ele să-mi fie devenit cunoscute prin faptele întâmplate în cursul anilor 1948 şi următorii, încă din anul 1945, la prima şedinţă de constituire a executivei Zissu în condiţiile create mişcării după 23 august 1944, am susţinut că nu există sarcină mai importantă şi mai urgentă a mişcării, decât aceia de a realiza emigraţia imediată a tineretului sionist haluţian, precum şi a cadrelor de activişti şi de conducători ai mişcării.

Arătam că în opinia mea, mişcarea sionistă, mai curând sau mai târziu va veni în contradicţie şi deci în conflict cu politica regimului de democraţie populară, pe chestiunea emigraţiei, contradicţie care se va agrava mereu, pe măsură ce datorită unor împrejurări obiective, sau activităţii grupărilor sioniste, mase din ce în ce mai mari de evrei se vor agita pe chestiunea emigrării.

Consecvent acestui mod de a gândi, am preconizat ca schema de organizare şi structura organizaţiei sioniste să fie simplificată la maximum, respectiv să fie redusă la un simplu „oficiu de emigrare", care să stabilească prin contact cu forurile P.M.R. şi cu guvernul, cotele şi modul de executare a unui plan de emigrare pe categorii, în timp, fără nici o altă activitate de reconstituire a grupărilor politice sioniste sau a altor foruri ale mişcării. În schimb să se alcătuiască un for tehnic compus din tot ce are mişcarea mai reprezentativ şi mai capabil, care să asiste „Oficiul de emigrare" în realizarea următoarelor obiective:

a) Realizarea de posibilităţi legale de emigrare prin demersuri făcute la forurile competente din ţară;

b) Să facă demersuri la forurile externe sioniste pentru ca prin contactul lor cu forurile de partid şi de guvern din ţară să ajute demersurile „oficiului" şi a forului despre

https://biblioteca-digitala.ro

care am vorbit mai sus, în realizarea posibilităţilor legale de emigrare, pentru cadrele mişcării sioniste;

c) Să facă demersuri la forurile externe sioniste pentru a procura mijloacele tehnice şi financiare pentru realizarea emigraţiei cadrelor sioniste şi în special a tineretului, cât mai rapid cu putinţă.

d) Să procure mijloacele financiare necesare în ţară şi străinătate, pentru a realiza în mod direct şi fără asistenţa „Mişlahat"-ului opera de ajutorare a sioniştilor repatriaţi, întorşi din lagăre şi foşti deportaţi şi refugiaţi, precum şi a acelor sionişti care în general din cauza bolii, vârstei sau din cauza activităţii sau a crezului lor politic, nu-şi pot câştiga existenţa.

După convorbirea cu dr. Snech, atunci când primejdia care pândeşte cadrele sioniste, din cauza contradicţiei în care se situează problema emigraţiei, faţă de politica regimului de democraţie populară din R.P.R. mi-a apărut sub aspectele ei concrete, am supus planul de mai sus, conducătorilor de grupări sioniste, prin vizitele pe care le-am făcut acestora.

În unanimitate, mai ales conducătorii stângii sioniste, şi prin reprezentanţii Esselsohn şi Dascălu mi-au răspuns că mişcarea sionistă, colaborând pe plan intern cu forurile şi instituţiile politice democratice şi integrându-se obiectivelor politicii prietenilor U.R.S.S. nu are să se teamă de nici o restricţie în activitatea ei şi ca atare forul propus de mine devine inutil, deoarece obiectivele lui urmează a fi realizate de către fiecare grupare sionistă în raport cu obiectivele ei.

În mod treptat, campania antisionistă din ce în ce mai violentă a C.D.E.-ului, ocuparea de sedii sioniste în capitală şi provincie, evacuarea tineretului sionist din câteva din centrele sale de pregătire profesională din ţară, convocări la circumscripţiile de miliţie a conducătorilor şi activiştilor sionişti din câteva localităţi din ţară şi finalmente ultimele două fapte importante pentru lumea sionistă, în anul 1948: 1. descinderea organelor Ministerului de Finanţe la fondurile sioniste şi arestarea celor 4 conducători ai fondurilor; 2. rezoluţia P.M.R. în chestiunea naţională, urmate în 1949 de arestarea unor funcţionari şi conducători sionişti, au constituit pentru mine tot atâtea elemente care îmi întăreau hotărârea de a lupta prin orice mijloace pentru a realiza forul reprezentativ şi de acţiune care să salveze cadrele sioniste ameninţate de acea „primejdie" pe care eu o vedeam concretizându-se pe fiecare zi şi conferindu-se prin fiecare din faptele şi manifestările despre care am vorbit mai sus.

Faptul că am reuşit exclusiv prin stăruinţa mea personală ca în chestiunea arestării celor 4 directori ai fondurilor şi pentru soluţionarea tuturor problemelor financiare şi juridice, în legătură cu despăgubirea cerută de către Ministerul de Finanţe şi de către Banca R.P.R., am reuşit a constitui un for tehnic în care erau reprezentate şi partidele sioniste de stânga, mi-a dat speranţa că acest for tehnic, constituit exclusiv pentru tranşarea chestiunii fondurilor sioniste, voi reuşi să fie permanentizat, iar competiţia lui extinsă la problemele privitoare la emigrarea cadrelor sioniste şi la problemele ajutorării sioniştilor nevoiaşi.

Speranţa mea s-a dovedit foarte curând înşelată. Aceasta pentru că Agamy se opunea cu dârzenie existenţei oricărui for sionist, şi mai ales oricărei activităţi sioniste.

Motivele lui Agamy devenite îndreptar pentru toţi membrii legaţiei, erau că orice activitate şi existenţă a vreunui for sionist, este de natură a compromite bunele relaţii cu P.M.R. şi cu guvernul şi deci a compromite însăşi şansele unei soluţii favorabile în chestiunea emigrării generale, problemă care devenise unica raţiune de a fi, şi unica preocupare a legaţiei Statului Israel la Bucureşti.

Cu ocazia întrevederilor, 2-3, pe care le-am avut în iarna anului 1948-1949 dacă nu mă înşel, în decembrie, cu Agamy, în chestiuni privitoare la negocierile ce trebuiau duse cu

https://biblioteca-digitala.ro

Ministerul de Finanţe şi cu Banca R.P.R. în chestiunea acoperirii pretenţiilor în devize a acestor autorităţi, am căutat să-l conving că chestiunea obţinerii unei posibilităţi cât mai urgente de emigrare pentru tineretul şi pentru cadrele sioniste, trebuie să primeze asupra problemei privitoare la emigraţia generală dat fiind primejdia crescândă pe care o văd pentru libertatea acestor cadre. Toate stăruinţele depuse de mine în cursul raporturilor mele cu Legaţia Statului Israel în cursul anului 1949 şi în acel al anului 1950 până la ultima întrevedere, cu ministrul Avriel, şi cu Consilierii Halevy şi Ariel, în decembrie 1950, sau ianuarie 1951, s-au întemeiat pe divergenţele ce existau între Agamy şi Legaţie pe de o parte şi între subsemnatul pe de altă parte, în următoarele două chestiuni: emigraţia cadrelor de activişti şi conducători sionişti şi problema ajutoarelor.

Aceste divergenţe aveau următorul conţinut:

În timp ce Agamy şi Legaţia susţineau că stăruindu-se în chestiunea emigraţiei generale se va rezolva implicit şi problema posibilităţilor de emigrare pentru activiştii şi conducătorii sionişti, subsemnatul susţinea că stăruindu-se pentru a se obţine posibilitatea de emigrare pentru tineret şi pentru activişti şi conducătorii sionişti, şi realizând lichidarea în fapt prin emigrare a tuturor cadrelor sioniste, va dispărea orice motiv de suspiciune din partea guvernului, că aceste cadre ar întreţine prin activitatea clandestină agitaţia în favoarea emigrării sau s-ar deda la alte activităţi şi astfel se va uşura mult soluţia în problema generală.

În problema „ajutoarelor": în timp ce Agamy pentru a avea în mână întreaga viaţă sionistă, cum o avusese pe vremea când era conducătorul „Mişlahat"-ului înţelegea să administreze personal aceste ajutoare, prin Esra, pentru a putea promova astfel, prin intermediul acestor ajutoare, obiectivele de partid ale „Mapai"-ului.

Subsemnatul ceream ca întreaga chestiune a ajutoarelor să fie încredinţată unui împuternicit financiar al forului preconizat de mine.

În timp ce Agamy şi partidele sioniste de stânga susţineau ajutorarea prin intermediul fostelor grupări sioniste, şi pe baza cotelor arbitrare ce rezultau din „raportul de forţe", subsemnatul ceream ca ajutoarele să fie distribuite de la caz, la caz, după efectuarea prealabilă a unui recensământ al cadrelor sioniste şi a tineretului din Capitală şi provincie, prin care să se stabilească situaţia materială a fiecăruia din aceste cadre, precum şi sarcinile familiale căruia avea să le facă faţă. La toate aceste consideraţii de mai sus, pe care le aduceam împotriva dictaturii lui Agamy, respectiv a lui Assa, în chestiunea ajutoarelor, mai adăugam critica mea cu privire la inconsecvenţa Legaţiei în raporturile ei cu lumea sionistă din ţară, şi anume:

În timp ce Legaţia refuza să acorde cu greutate întrevederi conducătorilor sionişti din alte partide, domnii Agamy şi Halevy întreţineau raporturi cu propriile lor partide respectiv cu conducătorii grupărilor politice sioniste corespondente ale partidelor lor din Israel. Astfel că aceştia puteau rezolva direct problemele lor şi ale activului fostelor lor grupări politice, fiind informaţi în problemele generale şi locale sioniste, ceea ce nu era cazul cu ceilalţi conducători sionişti.

La toate divergenţele de mai sus, cu Agamy şi prin el cu forurile externe sioniste, s-au mai adăugat şi îngrijorările mele rezultate din sentimentul pe care îl aveam că cauza cadrelor sioniste din R.P.R. este neglijată de către forurile externe sioniste. Într-adevăr, următoarele elemente mă determinau să am acest sentiment: 1. Necesităţile de personal născute din obligaţiile diplomatice şi administrative ale Statului Israel, nou creat, a determinat o deplasare masivă de cadre din „Organizaţia Mondială Sionistă" în structura aparatului de conducere a statului; 2. Obligaţiile militare, economice şi administrative ale

https://biblioteca-digitala.ro

Statului ca şi sarcinile considerabile ale colonizării transportului şi cazării emigranţilor, au absorbit cea mai mare parte din bugetul „Organizaţiei Mondiale Sioniste" şi a „Agenţiei Evreieşti"; 3. Războiul şi în general relaţiile anormale cu ţările arabe, au impus necesitatea transportării urgente în Israel, în cea mai mare parte pe calea aerului, a zeci şi chiar sute de mii de evrei originari din acele ţări, în Israel. Această problemă cu foarte dificile implicaţii politice, financiare şi tehnice, absorbeau toate energiile ce mai rămăseseră disponibile în cadrul Executivei „Agenţiei Evreieşti" de la Ierusalim şi al Organizaţiei Mondiale Sioniste.

Astfel se explică de ce pe de o parte căutam să câştig în persoana membrilor legaţiei nişte apărători ai cauzei noastre pe lângă forurile externe sioniste şi tot prin intermediul membrilor legaţiei, să realizez ca la iniţiativa lor, să se constituie în Israel, un for special compus din foşti demnitari ai mişcării naţionale din România şi foşti conducători ai organizaţiei sioniste, aflaţi în Israel, care să se ocupe în colaborare cu forurile externe sioniste cu toate problemele sioniştilor din R.P.R., atât cele politice cât şi cele financiare.

Căile şi mijloacele prin care am acţionat succesiv, atât în problema forului clandestin pe care am încercat să-l formez, cât şi în toate problemele pe care le atribuiam competinţei lui au fost următoarele:

1. Demersuri pe lângă conducătorii fostelor grupări sioniste pentru a obţine de la aceştia participarea lor în compunerea forului clandestin de acţiune şi reprezentarea mişcării. În cursul anului 1948 şi în 1949, am discutat problema arătată mai sus, cu : Haimsohn din partea „Mapam"-ului Dan Ieşeanu şi dr. Teodor Löwenstein din partea „Mapai"-ului respectiv a „Ichud"-ului, avocat Dulberg, avocat Tully Rosenthal, avocat Iosif Ebercohn şi Iancu Mendelovici din partea „Renaşterii", dr. Inginer Sami Iakerkaner, Sigmund Spiegel şi Antler din partea lui „Haoved Haţioni", Laiwandman din partea lui „Mizrahi" şi Zoltan Hirsch din partea lui „Achdut Havoda".

Dat fiind că reprezentanţii „Ichud"-ului urmând consemnul dat de către Agamy, au fost împotriva propunerilor mele, considerându-se că fără participarea „Ichud"-ului, un asemenea for nu va găsi nici un fel de ecou nici în cercul membrilor Legaţiei, nici la forurile externe sioniste, toţi ceilalţi reprezentanţi de grupări sesizaţi de mine, fie că au refuzat colaborarea lor, fie că au amânat-o.

La un moment dat, dacă nu mă înşel în vara anului 1949 sau în primăvara anului 1950, Haimsohn şi cu Zoltan Hirsch m-au vizitat, comunicându-mi că îşi dau seama că iniţiativa mea este justă şi raţionamentul şi considerentele examenului politic ale perspectivelor negative ce i-au aşteptat pe activiştii şi conducătorii sionişti, astfel cum au fost înfăţişate de mine, sunt reale, astfel că îmi comunică că organizaţiile pe care le reprezintă sunt de acord cu constituirea unui for suprem, clandestin, al mişcării, compus din maximum 3-5 persoane.

Dacă celelalte grupări ar fi de acord, mi-au comunicat Haimsohn şi Zoltan Hirsch, atunci organizaţiile pe care le reprezintă, respectiv „Mapam"-ul şi Achdut Haavoda ar fi de acord chiar să mi se încredinţeze mie în mod exclusiv mandatul de a constitui persoana care să reprezinte în mod discreţionar mişcarea sionistă din ţară în faţa legaţiei şi în faţa forurilor externe sioniste, pentru realizarea celor două puncte ale programului meu de acţiune: 1. Posibilităţi legale de emigrare pentru activiştii şi conducătorii sionişti; 2. Reorganizarea şi extinderea operei de ajutorare a sioniştilor nevoiaşi. Ceilalţi conducători de grupări, arătaţi mai sus au rămas la atitudinea lor de refuz sau de amânare, aşteptând ca şi „Ichud"-ul să fie de acord cu propunerea mea.

2) Dându-mi seama că atitudinea „Ichud"-ului se datorează opoziţiei lui Agamy la proiectul meu, am căutat să-l câştig pe Agamy, fie cu ocazia celor 2-3 vizite pe care i le-am

https://biblioteca-digitala.ro

făcut la locuinţa sa în iarna anului 1948-1949, cu ocazia discutării problemei negocierilor pe care îi ceream ca să le înceapă cu Ministerul de Finanţe şi cu Banca R.P.R. în chestiunea fondurilor sioniste, fie cu ocazia unei vizite pe care i-am făcut-o, dacă nu mă înşel, împreună cu avocaţii Arnold Schwefelberg şi Bernhard Rorlich, în iarna anului 1949 – ianuarie sau februarie 1949. Cu această ultimă ocazie, am discutat cu Agamy numai problema necesităţii constituirii forului clandestin de reprezentare şi acţiune a mişcării sioniste din ţară şi bineînţeles toate chestiunile care justificau în opinia mea constituirea acestui for, între care în primul rând primejdia în care se află activiştii şi conducătorii sionişti din R.P.R. mai ales faţă de „Rezoluţia PMR în chestiunea naţională" şi faţă de campania duşmănoasă şi acuzaţiile grave pe care C.D.E.-ul le aducea mişcării sioniste şi sioniştilor.

Cu această ocazie, Agamy a promis că se va gândi asupra problemelor pe care i le-am pus şi că ne va da răspunsul său. Răspunsul său a întârziat mult până ce a venit. El a fost negativ. Dacă îmi aduc bine aminte, lui Agamy i-a fost pus pusă problema forului clandestin pe care-l propuneam nu numai ca o instituţie de reprezentare a mişcării sioniste din ţară, dar şi ca un for de reprezentare naţională a populaţiei evreieşti din ţară, pentru cazul în care un război ar surprinde în ţară mari mase evreieşti, înainte ca ele să fi avut posibilitatea de a emigra, rămânând astfel supuse acelui eşec despre care vorbea dr. Snech, că s-ar putea ivi în cazul în care în cursul războiului în urma unei eventuale retrageri a trupelor sovietice de pe teritoriul intervenită din motive tactice şi strategice, în mod temporar, masele evreieşti ar rămâne expuse nimicirii din partea maselor burgheziei reacţionare şi devenite aliate cu chiaburimea incitată la acţiuni antievreieşti.

Văzând că demersurile directe pe lângă Agamy au dat un rezultat negativ, am încercat a-l influenţa pe Agamy indirect, căutând a-i câştiga pe ceilalţi membri ei Legaţiei pentru punctul meu de vedere. În acest sens, am solicitat prin intermediul unor scrisori pe care le-am adresat domnilor Reuven Rubin şi Halevy, audienţe pentru acordarea cărora am stăruit prin domnul Ehud Ariel, consilier economic în Legaţia Statului Israel şi cu care mă aflam în legături de prietenie, încă de pe vremea pe când mă aflam la Galaţi, unde locuia domnul Avriel înainte de a pleca în Israel.

Întrevederea cu domnul Reuven Rubin, pe atunci titularul Legaţiei Statului Israel la Bucureşti, a avut loc la locuinţa domnului Ehud Ariel în vara anului 1949. La această întrevedere în afară de domnii Reuven Rubin şi Ariel, au mai participat domnii A.L. Zissu, avocat Arnold Schwefelberg, subsemnatul şi dacă îmi amintesc bine, domnii avocat Bernhard Rorlich şi Abraham Feller.

După câte îmi aduc aminte, am luat cel dintâi cuvântul, expunând obiectul preocupărilor mele şi ale cercului de prieteni care mă însoţeau.

În expunerea făcută am înfăţişat temeiurile pentru care socoteam necesară constituirea unui for clandestin de acţiune, şi reprezentare a mişcării sioniste din ţară, am înfăţişat primejdia gravă în care socotesc că se află activiştii sionişti şi conducătorii sionişti, motivele pentru care socotesc că emigrarea lor trebuie să facă obiectul unei atenţii speciale din partea Legaţiei şi a forurilor externe sioniste şi în orice caz, că emigrarea acestora trebuie să primeze în preocupările forurilor externe sioniste, în demersurile pe care le fac, faţă de problema emigraţiei generale.

Pornind de la premisa că o soluţie pozitivă s-ar putea să întârzie, în problema emigraţiei generale, astfel că importante mase de evrei să fie surprinse în ţară de izbucnirea unui război şi că în cursul acestui război s-ar putea ivi situaţii în care în urma unor retrageri eventuale ale armatei roşii din motive tactice şi strategice în mod temporar, de pe teritoriul

https://biblioteca-digitala.ro

ţării, masa evreiască să se afle la discreţia bandelor antisemite burgheze şi chiabureşti, care ar putea proceda la exterminarea ei, problema prevenirii acestei eventualităţi trebuie să preocupe atât pe foştii conducători ai populaţiei evreieşti, care se află în ţară, cât şi cercurilor evreieşti din străinătate. De aceea pentru eventualitatea despre care am pomenit mai sus, trebuie să preocupe atât pe foştii conducători ai populaţiei evreieşti, care se află în ţară, cât şi cercurile evreieşti din străinătate. De aceea, pentru eventualitatea momentului din ipoteza H, cum numea dr. Mose Snech eventualitatea despre care am pomenit mai sus, trebuie consideraţi doi factori: factorul constituit de forţele democratice rămase pe teritoriu şi factorul constituit de forţele noului regim care în mod temporar se instalează la conducerea statului, forţe având ca bază politică elementele liberale şi naţional-ţărăniste, care alcătuiau opoziţia faţă de actualul regim de democraţie populară, iar ca masă de manevră burghezie şi chiaburimea exaltată prin diversiunea antisemită.

Dacă concursul forţelor democratice este absolut necesar pentru a ne putea apăra de pericolul arătat mai sus, contactul cu forţele de opoziţie, în măsura în care ele ar exista şi ar putea fi identificate, ar putea eventual, evita pericolele de care ne temem. De aceea, preconizez ca acest for clandestin care s-ar crea, lucrând ca reprezentanţa naţională a populaţiei evreieşti şi ca un comitet de salvare publică în perioada unui viitor, puţin probabil, dar totuşi posibil, ar putea să caute a identifica aceste forţe de opoziţie şi a lua contact cu ele, dacă asemenea forţe organizate există şi dacă ele au contact cu masa, ale cărei excese voim să le prevenim, pentru a obţine de la ele, garanţii pentru protecţia vieţii evreieşti în cazul unui eventual război sau a unei eventuale schimbări de regim. Desigur, că un asemenea contact şi negocierea unor garanţii cu obiectivele arătate mai sus, ar implica din partea noastră anumite sacrificii pentru crearea climatului favorabil, sacrificii băneşti, care nici prin cuantum şi nici prin natura lor nu pot depăşi caracterul unor ajutoare simbolice cu caracter filantropic, fără nici un fel de cointeresare nici directă şi nici indirectă a noastră la obiectivele politice urmărite de către această opoziţie. Pentru a putea acoperi asemenea sacrificii eventuale este nevoie să putem conta pe sprijinul bănesc necesar din partea forurilor noastre externe. Am precizat că această ultimă parte a expunerii mele, reprezintă numai o preocupare personală, împărtăşită numai de către domnul Zissu.

După expunerea mea, au urmat numai nişte scurte comentarii din parte domnului Zissu, precum şi o expunere scurtă a domnului Schwefelberg, privind probleme generale de ajutorarea a populaţiei evreieşti. După care domnul Rubin luând cuvântul a relevat că expunerea mea păcătuieşte prin faptul că porneşte de la două premise neîmpărtăşite de către domnia sa şi anume. Prima că soluţia în problema emigraţiei generale va întârzia de aşa natură încât ea să fie precedată de izbucnirea unui război şi a doua este aceea la iminenta izbucnirii unui război. Domnul Rubin a accentuat că are cele mai îndreptăţite speranţe într-o soluţie favorabilă pe curând în chestiunea emigraţiei generale, şi în ceea ce priveşte iminenţa unui război, el nu o crede ca reală în fapt, deoarece masele din apus urăsc războiul şi faţă de riscurile pe care le-ar atrage pentru puterile apusene provocarea unui război, acestea se vor gândi mult înainte de a-l încerca.

În ceea ce priveşte contactul propus cu factorii de opoziţie, îl socoteşte ca o idee odioasă, şi periculoasă. Mai sunt încă vii în minte actele şi măsurile antisemite ale acestor partide, pentru ca să nu se găsească vreun evreu care să nu gândească cu ură la tot ce aminteşte guvernele acestor partide.

Domnul Rubin a accentuat că în Israel şi nicăieri în iudaismul mondial nu se va găsi nici un ban şi nici o aprobare pentru un asemenea contact şi colaborare politică, fie numai şi pentru salvarea vieţii populaţiei evreieşti, fără nici o obligaţie din partea noastră.

https://biblioteca-digitala.ro

În ceea ce priveşte constituirea unui for sionist, aceasta ar putea constitui o necesitate, dar că domnia sa nu-şi poate exprima nici o părere definitivă în această chestiune înainte de a fi luat contact cu domnul Agamy, care este responsabilul politic al Legaţiei. Acelaşi răspuns şi în chestiunea transmiteri vreunui memoriu către forurile externe sioniste.

Cu aceasta a luat sfârşit întrevedere cu domnul Reuven Rubin.

Problema contactului cu opoziţia cu care l-am sesizat pe domnul Reuven Rubin, fiind comunicată lui Agamy, şi aceasta văzând că stărui în această idee, a intrat în panică. Chiar în săptămâna în care a primit comunicarea domnului Rubin, mi-a comunicat David, unul din instructorii Mapai-ului, pe care l-am întâlnit într-o sâmbătă la templul Coral, Agamy în culmea indignării, s-a exprimat că dacă aş fi fost în Israel, m-ar fi tradus în faţă unui Tribunal pentru trădare. In aşa măsură i se părea problema şi proiectul meu periculoase şi nepopulare.

Dacă îmi aduc bine aminte, în toamna anului 1949, am aflat de sosirea în ţară a domnului Eliashiv, directorul secţiei Europei Occidentale din Ministerul de Externe al Statului Israel. La aflarea acestei ştiri, l-am vizitat pe domnul Ehud Ariel, pentru a-l ruga să-mi obţină o întrevedere cu domnul Eliashiv.

A doua zi, sau după două zile, mi-a dat răspunsul că întrevederea solicitată nu-mi poate fi acordată, dat fiind că domnul Eliashiv este foarte aglomerat şi că toate orele sale sunt dinainte angajate. După o zi de la acest răspuns, am fost înştiinţat prin domnul Feller sau prin domnul avocat Rorlich mi se pare, că în ziua următoare vom fi primiţi de către domnul Eliashiv. Din ceea ce am aflat ulterior de la domnul Ariel, rezulta că audienţa la domnul Eliashiv a fost obţinută de astă dată prin stăruinţa domnului Agamy, care voia astfel să utilizeze autoritatea domnului Eliashiv pe lângă subsemnatul, pentru a mă determina a-mi abandona acţiunea mea politică.

Întrevederea cu domnul Eliashiv a avut loc la locuinţa domnului Reuven Rubin. Au luat parte la această discuţie următorii: dr. Eliashiv, Reuven Rubin, Moshe Agamy, avocat Arnold Schwefelberg, avocat Bernhard Rorlich şi subsemnatul.

De astă dată expunerea mea a fost foarte scurtă, deoarece domnul Eliashiv fusese deja pus în curent cu obiectivele şi cu acţiunea mea politică, atât de către Moshe Agamy, cât şi către domnul Reuven Rubin.

Răspunsul domnului Eliashiv a fost după cum mi-l amintesc, în esenţa, următorul: 1. Nu este exact că emigraţia generală va căpăta o soluţie negativă, dimpotrivă are toate motivele de a spera într-o soluţie pozitivă a acestei probleme; 2. Ideea că războiul este iminent este falsă. Masele din Apus se opun războiului şi nu este exclus să reuşească a-i determina pe conducătorii imperialişti anglo-americani, să renunţe la planurile lor războinice; 3. Presupunerea că s-ar putea în cursul unui eventual război ca forţele militare sovietice să repete manevra strategică a retragerilor temporare din trecutul război, este absurdă. În condiţiile actuale ale raportului de forţă între Răsărit şi Apus, este mai curând de conceput că s-ar putea ca în câteva săptămâni de la începerea războiului, forţele militare sovietice să ajungă la Atlantic şi la Canalul de Suez, decât ca ele să cedeze un singur kilometru din poziţiile pe care le ocupă actualmente; 4. Este complet de părerea domnilor Rubin şi Agamy, că nici în Israel, nici în restul lumii, nu se va găsi vreun evreu care, cunoscând concepţiile şi practica de guvernământ în trecut, a partidelor istorice, politica şi măsurile lor de asuprire a populaţiei evreieşti, ar putea accepta cel mai nevinovat contact cu elementele din ţară sau din străinătate a acestor partide, oricare ar fi interesul major, care ar justifica asemenea contact.

https://biblioteca-digitala.ro

De aceea, domnia sa apelează în calitatea sa de fost conducător sionist, la subsemnatul, să înţeleg caracterul nepopular şi riscurile pe care le antrenează acţiunea şi să renunţ complet la orice activitate, având răbdare, deoarece în cadrul emigraţiei generale se va rezolva şi problema posibilităţilor de emigrare pentru activiştii şi conducătorii sionişti, care mă preocupă atât de mult.

După subsemnatul a luat cuvântul domnul avocat Schwefelberg, ocupându-se de probleme generale de asistenţă a populaţiei evreieşti şi domnul Rorlich, care a făcut câteva consideraţii generale privind posibilităţile care trebuie create pentru emigrarea activiştilor şi conducătorilor sionişti şi situaţia precară, morală şi materială în care se găsesc. După care întrevederea a luat sfârşit.

În afară de contactele de mai sus cu membri ai Legaţiei Statului Israel la Bucureşti, am mai avut contacte cu domnul Ehud Ariel, în total de 7-8 ori, în cursul anului 1949 şi de 3-4 ori în cursul anului 1950, Moshe Agamy în ianuarie, februarie 1949, o singură dată şi cu domnul Halevy în aprilie-mai 1950 de 2 ori.

Despre aceste contacte mă voi ocupa însă atunci când voi vorbi despre conţinutul scrisorilor pe care le-am adresat legaţiei în anii 1949 şi 1950. La contactele de mai sus, cu Legaţia Statului Israel, urmează a mai fi adăugat şi acela prilejuit de întrevederea pe care am avut-o, în timp ce mă aflam fugar, decembrie 1950 – ianuarie 1951, cu domnii ministru Ehud Ariel, Eliezer Halevy, la locuinţa domnului Ariel.

Am arătat mai sus că descinderea operată de către organele Ministerului de Finanţe la fondurile sioniste şi arestarea conducătorilor acestor fonduri, la sfârşitul anului 1948, urmate de publicarea „Rezoluţiei P.M.R. în chestiunea naţională", ca şi de înăsprirea campaniei antisioniste a C.D.E.-ului au caracterizat pentru mine îndeajuns cel puţin caracterul potenţial al acelei „primejdii" în care socoteam că se află activiştii şi conducătorii sionişti. Dacă la cele de mai sus adăugam precedentul revoluţiei de la 1917, în ceea ce priveşte atitudinea faţă de sionism şi de sionişti, precum şi contradicţia în care vedeam că se situează problema emigraţiei faţa de necesităţile politice şi economice, al operei de consolidare a regimului de democraţie populară în R.P.R. Căpătam certitudinea logică a acestei primejdii, despre care am vorbit mai sus. Prima sarcină pe care mi-am impus-o a fost aceea de a căuta să aflu legături în cercurile de partid, în cadrul Ministerului Afacerilor Interne, sau în cercurile apropiate de C.D.E. spre a vedea pe de o parte, în ce măsură această certitudine logică corespunde unei realităţi de fapt şi pe de altă parte, pentru a căpăta ştiri precise asupra gradului intensităţii şi momentului în care o asemenea primejdie s-ar produce. Asemenea legături ca cele arătate mai sus, le-am căutat mai presus de orice pentru a realiza unul din cele mai preţioase deziderate politice ale subsemnatului după 23 august 1944, anume acela de a găsi posibilităţi de acces direct la fondurile superioare de partid şi de guvern, pentru a obţine o idee justă despre perspectivele la care trebuie să se aştepte sionismul şi sioniştii şi soluţiile pe care le pot spera în problemele vitale ale mişcării în raport cu politica generală a regimului de democraţie populară, din ţară.

În acest sens atât subscrisul cât şi domnul Leon Itzkar, am căutat încă din anul 1945, prin domnul Ioseph Klarman, fostul corespondent al „Agenţiei telegrafice evreieşti", „ITA" în România, să luăm contact cu diferite personalităţi conducătoare ale Partidului Comunist Român, cu care dl Ioseph Klarman prin natura serviciului său şi prin activitatea sa favorabilă noului regim, din străinătate, reuşise a avea relaţii. Din păcate încercarea noastră de atunci n-a reuşit. Tot timpul însă, de atunci n-am încetat de a spera că un asemenea prilej se va ivi atât în folosul unei sănătoase orientări a sionismului din R.P.R. cât şi în valoarea intereselor generale ale R.P.R.

https://biblioteca-digitala.ro

A doua sarcină pe care mi-am însuşit-o a fost aceea de a tatona în ce măsură aş putea găsi legătură la forul competent de partid şi guvern, pentru a obţine direct posibilitatea de emigrare a activiştilor şi conducătorilor sioniste.

Această posibilitate mi-a fost sugerată de ştirea ce-mi parvenise că diverşi mari industriaşi şi comercianţi au reuşit ca tratând special cu reprezentanţii autorităţilor competente, să obţină paşapoarte de emigrare, în schimbul cedării din partea lor a unei sume de devize libere la dispoziţia Băncii R.P.R.

Prin Haimsohn, fruntaş al Mapam-ului, şi reprezentant al acestuia în conducerea C.D.E.-ului, cu care mă aflam în foarte apropiat contact politic şi prin Marcel Gany un vechi coleg de şcoală şi prieten, om cu multiple legături în forte variate cercuri, cunoscut pentru discreţia şi corectitudinea lui, am căutat să verific dacă informaţia ce mi-a fost dată de către fostul industriaş Izvoranu de la Bacău, cu câteva luni înainte, încă în anul 1948, este exactă şi în caz afirmativ cum s-ar putea ajunge a se angaja negocieri cu forul competent direct pentru a se încerca pe această cale şansele soluţionării problemei posibilităţilor de emigrare pentru activiştii şi conducătorii sionişti.

Atât Haimsohn, cât şi Gany sesizaţi de mine, încă în decembrie 1948 – ianuarie 1949, mi-au confirmat informaţia mea ca fiind exactă. Atunci l-am rugat şi pe Haimsohn ca prin C.D.E. şi pe Gany ca prin legăturile lui să identifice care este forul cu care se poate trata problema posibilităţilor de emigrare, pentru activiştii şi conducătorii sionişti, în schimbul cedării unei sume în devize libere, şi să şi stabilească contactul cu acel for, spre a vedea dacă în principiul proiectul meu are şanse de succes şi anume în ce condiţii.

După vreo săptămână dacă reţin bine, acest amănunt, Marcel Grunfeld-Gany, m-a înştiinţat că a reuşit să intre în contact prin intermediul unei doamne prietenă cu şeful autorităţii competente, învestită de către guvern a negocia asemenea emigrări contra devize şi că îmi poate comunica faptul că proiectul meu este realizabil şi anume: dacă forurile externe sioniste ar depune la dispoziţia Băncii R.P.R. o sumă de 3-4.000 dolari, s-ar putea în schimbul acestei sume obţine plecarea legală cu certificate de călătorie, pentru 100 de familii de activişti şi de conducători sionişti, conform listei dată de către organizaţia sionistă. Deşi suma era fantastică, iar eu nu eram îndreptăţit prin nici un fapt concret a spera că se va găsi o asemenea sumă pentru plecarea numai a 100 de familii de activişti şi de conducători sionişti, conform listei dată de către organizaţia sionistă. Totuşi am fost foarte bucuros de comunicarea pe care mi-a făcut-o Gany, pentru că prin această propunere se deschidea o nouă cale de soluţionare pentru problema care mă preocupa.

Dat fiindcă din experienţa raporturilor mele cu Agamy ştiam că nu pot obţine întrevederi cu Agamy decât după trecere de timp şi prin stăruinţa unor terţe persoane şi fiindcă socoteam ca luarea în discuţie a proiectului meu nu suferă întârziere în lumina propunerii venită prin Marcel Gany, am redactat chiar a doua zi o scrisoare către Agamy, prin care îi ceream să-mi fixeze o întrevedere, chiar pentru seara aceleiaşi zile. Scrisoarea am dus-o domnului Avriel, la prânz, pentru ca după amiază la Legaţie să i-o predea lui Agamy şi să-mi şi aducă răspunsul asupra datei pe când mi s-a fixat audienţa. În aceeaşi scrisoare, considerând că s-ar putea ca Agamy, neştiind care este obiectul audienţei să mă amâne cu săptămânile, am enunţat propunerea Gany în termenii în care îmi fusese comunicată. Seara am primit un telefon de la Artur, secretarul lui Agamy, că Agamy mă aşteaptă a doua zi după amiază la locuinţa sa.

A doua zi după amiază în întrevederea cu Agamy, acesta mi-a comunicat că proiectul meu este interesant, deşi suma ce se cere este extrem de exagerată şi că el este interesat în această chestiune, numai dacă propunerea vine din partea unui for autorizat de

https://biblioteca-digitala.ro

către autorităţilor competente şi dacă tratativele pot fi angajate oficial şi direct cu autoritatea respectivă.

I-am comunicat lui Gany răspunsul, cerându-i să aranjeze o întrevedere directă între Agamy şi şeful autorităţii competente, a rezolva problema în discuţie, în mod oficial.

A doua zi Gany mi-a comunicat că deocamdată nu se pot angaja tratative directe şi oficiale, până când nu vor fi îndeplinite următoarele două condiţii: a) Să se înfăţişeze o scrisoare de garanţie din partea unei bănci, corespondente a Băncii R.P.R. din Elveţia, prin care să se confirme în cazul când tratativele angajate între reprezentantul „Agenţiei Evreieşti" din Bucureşti şi autorităţile de emigrare din R.P.R. vor căpăta o încheiere pozitivă, banca elveţiană respectivă, va ţine la dispoziţia Băncii R.P.R. suma de 300.000 – 400.000 dolari; b) Să fie predată lista de candidaţi la emigrare, spre a se verifica înainte de deschiderea tratativelor, dacă printre ei nu se află persoane suspecte din punct de vedere politic, condamnaţi pentru sabotaj economic, sau persoane care au mari datorii fiscale, sau de devize către Banca R.P.R.

Comunicând aceste condiţii lui Agamy, a acceptat condiţia a 2-a. În ceea ce priveşte prima condiţie, Agamy a arătat că nu înţelege a interveni la forurile externe sioniste pentru emiterea scrisorii de garanţie decât după ce se vor fi angajat tratative oficiale între el şi autoritatea competentă şi după ce prin negocieri se va fi ajuns la un acord principial şi la fixarea unei sume rezonabile. În aceste împrejurări tratativele prin Gany au fost rupte, nici una din părţi neconsimţind a-şi revizui atitudinea.

După această primă încercare nereuşită, am stăruit totuşi şi pe lângă Haimsohn şi pe lângă Gany să-şi continue investigaţiile lor spre a vedea dacă nu există şi alte căi pentru a-şi putea negocia cu succes vreo posibilitate legală de emigrare pentru activiştii şi conducătorii sionişti.

Cam prin vara aceluiaşi an, 1949, tot Gany mi-a comunicat că din discuţiile pe care le-a avut cu un conducător al unei societăţi de stat pentru import, a ajuns la concluzia că în cazul în care Statul Israel trecând peste prohibiţiile embargo-ului american, asupra numitor mărfuri şi produse ce ar urma să fie exportate în ţările din răsăritul Europei, ar putea procura R.P.R.-ului asemenea mărfuri, s-ar putea crea condiţii optime pentru soluţionarea multor chestiuni sioniste, în primul rând problema care mă interesează.

L-am încurajat pe Gany în această direcţie rugându-l să facă mai departe investigaţii şi să-mi aducă propuneri concrete.

Într-adevăr, după vreo trei săptămâni, Gany mi-a comunicat următoarea propunere. În cazul în care Statul Israel ar putea procura Statului penicilină şi material pentru industria petroliferă, conducerea societăţii în urma tatonărilor pe care le-a făcut la forurile competente, îşi ia angajamentul să rezolve problema obţinerii de posibilităţi de emigrare, pentru activiştii şi conducătorii sionişti.

În posesiunea acestei propuneri, am redactat o scrisoare în stilul celei precedente, prin care pe de o parte ceream să mi se fixeze o audienţă cu unul din domnii Agamy sau Halevy, împreună cu domnul Avriel, consilier economic, iar pe de altă parte enunţam obiectul audienţei respectiv propunerea pe care avea s-o discut.

În considerentele scrisorii prin care justificam urgenţa pe care o reclamă propunerea, arătam situaţia gravă şi primejdia crescândă în care se află activiştii şi conducătorii sionişti, comentând ultimele manifestări ale C.D.E.-ului, prin presă, radio, întruniri, sau diferite zvonuri care circulau la C.D.E. şi pe care mi le comunicau Haimsohn şi Gany, în legătură cu măsurile ce se vor lua împotriva activiştilor şi conducătorilor sionişti.

https://biblioteca-digitala.ro

Scrisoarea am predat-o personal domnului Avriel, care mi-a promis că va studia conţinutul propunerii şi în câteva zile îmi va da răspunsul. Au trecut aproape două săptămâni fără să primesc vreun răspuns. Determinat de această întârziere ca şi de faptul că Gany a venit alarmat la mine arătându-mi că în „Action" şi „Ce soir" gazetele de stânga franceze, se vorbeşte despre concentrările de trupe iugoslave, la graniţa bulgară şi că dacă nu ne grăbim, s-ar putea să ne trezim în plin război, m-am dus la domnul Ary Kleiner un văr al domnului Avriel şi prieten al meu şi împreună cu dânsul m-am dus la domnul Avriel pentru ca astfel şi cu stăruinţa însoţitorului meu să pot influenţa un răspuns favorabil la propunerea mea.

Domnul Avriel mi-a răspuns că la propunerea care i-am făcut-o, nu poate da un răspuns decât dacă este oficial sesizat de către Societatea de Stat de la care emană propunerea. Am protestat, considerând acest răspuns ca şicanator.

Mi-am arătat cu atât mai mult nemulţumirea, cu cât consideram un asemenea răspuns într-o problemă pe care o credeam vitală pentru mii de tineri şi maturi, activişti şi conducători ai mişcării, ca o desconsiderare a problemei înşine şi a soartei lor.

La protestul meu, dl Avriel m-a consolat spunându-mi de astă dată sincer şi brutal, că propunerea nu merită un răspuns deoarece nu emană de la un for competent, căci altminteri acest for ar fi trebuit să ştie, că asupra produselor în discuţie, există deja discuţii şi negocieri, cu autorităţile superioare şi ceva mai mult, că chestiunea se află deja în stadiul de execuţie.

În acest mod s-a terminat cea de a doua tentativă a mea de a găsi o rezolvare directă în problema emigraţiei activiştilor şi conducătorilor sionişti.

A 3-a tentativă şi ultima a avut loc cu ocazia celei de a 3-a propuneri venită prin Gany şi anume: Gany mi-a comunicat că printr-un activist, de la C.D.E., deţine o propunere ce provine de la „Sovrom-transport" conform căreia emigraţia generală ca şi emigraţia activiştilor şi conducătorilor sionişti, ar căpăta o dezlegare favorabilă şi un ritm cu mult mai accelerat, dacă "Agenţia Evreiască" ar pune la dispoziţia Societăţii „Sovrom-transport" un vas mai mare de 5-6000 tone şi 3-4 vase mai mici în „...charter", în realitate ca vânzare pe credit, cu preţul amortizat prin contravaloarea transportului emigranţilor. A redactat din nou în acest scop o scrisoare, era cam prin aprilie-mai 1950 în care am enunţat şi de astă dată obiectul întrevederii cerută şi termenii propunerii. Am fost după câteva zile primit de către domnul Halevy, care mi-a făgăduit că va studia propunerea interesându-se în Israel dacă din punct de vedere tehnic este realizabilă şi că de îndată ce va primi documentarea necesară, îmi va da răspunsul.

Au mai trecut câteva săptămâni, fără să fi primit vreun răspuns. În acest timp, Gany mă înştiinţează că în cercurile C.D.E. se vorbeşte foarte serios că sioniştii vor fi puşi foarte curând în imposibilitatea d ea mai face rău. Gany mi-a spus că aceasta ar însemna că e posibil ca şi sioniştii să aibă soarta fasciştilor maghiari şi saşi, adică să fie internaţi în lagăr.

De aceea, spunea Gany, este absolut necesar ca răspunsul legaţiei să fie urgentat.

Faţă de această nouă situaţie, i-am cerut prin domnul Avriel o întrevedere urgentă domnului Halevy.

Întrevederea a avut loc după câteva zile, la locuinţa domnului Avriel. Cu privire la propunerea pe care i-am transmis-o, mi-a spus că deşi se miră că propunerea a fost făcută direct Legaţiei, dat fiind că există raporturi directe între „Sovrom-transport" şi Legaţie, totuşi îmi comunică că dacă „Sovrom-transport" va sesiza în mod oficial legaţia, cu o asemenea propunere, legaţia este autorizată a trata chestiunea care face obiectul propunerii.

https://biblioteca-digitala.ro

Cu ocazia acestei întrevederi, am avut un schimb de vederi asupra tuturor problemelor care formau obiectul acţiunii mele politice şi anume: problema „primejdiei" pe care o vedea şi domnul Halevy, în sfârşit, că avertizează pe activiştii şi conducătorii sionişti şi de necesitatea unei urgente soluţionări a problemei găsirii unei posibilităţi legale de emigrare pentru ei, chestiunea reorganizării operei de ajutorare pe alte criterii decât cele de până atunci, chestiunea forului al cărui constituire o propuneam etc.

În cursul acestei întrevederi, am demonstrat necesitatea de a se efectua de urgenţă un recensământ al cadrelor de activişti şi conducători sionişti din întreaga ţară, cât şi al tineretului, stabilindu-se situaţia în care se află, care sunt condiţiile politice şi de fapt ce li s-a creat în localităţile unde se află precum şi de a stabili un contact informativ permanent cu aceste cadre în vederea asistenţei lor morale şi materiale, până la emigrare.

Am cerut domnului Halevy să intervină pe lângă conducătorii organizaţiilor de tineret, de stânga, să-mi pună la dispoziţie 10-15 tineri, precum şi să-mi pună la dispoziţie o sumă de 300.000 lei, la cât evaluam cheltuielile de deplasare şi întreţinere a celor 10-15 tineri, ce aveau să efectueze recensământul pe întreaga ţară, în cursul unei luni.

I-am vorbit domnului Halevy despre necesităţile de a fi informaţi asupra tuturor persecuţiilor şi ameninţărilor la care sunt supuse elementele sioniste în toată ţara, spre a ne da seama dacă ele prin caracterul lor indică abuzuri locale sau caracterizează prin anticipaţie o acţiune de guvernământ împotriva activiştilor şi conducătorilor sionişti ce s-ar pregăti.

Cu această ocazie l-am informat pe dl Halevy despre ceea ce îmi spusese Haimsohn cu câteva luni înainte si-mi confirmase, de curând, Gany, că în cercurile C.D.E.-ului se vorbeşte în mod foarte curent de „izolarea" conducătorilor şi activiştilor sionişti. Dl Halevy mi-a spus că despre unele lucruri l-a informat Haimsohn la timp, dar că nu crede că se va lua vreo măsură împotriva sioniştilor, de către guvern, crede mai curând că cele ce se întâmplă în provincie, sunt mai curând exagerări stângiste ale C.D.E.-ului, şi abuzuri locale.

În ceea ce priveşte tinerii pe care-i cer pentru efectuarea recensământului, domnia sa nu mă poate satisface, deoarece organizaţiile de tineret sunt autohtone şi domnia sa nu poate influenţa asupra lor. În orice caz a reţinut cererile mele atât privitoare la suma de bani pe care o cer. Despre ambele chestiuni îmi va da răspunsul peste câteva săptămâni.

Cu aceeaşi ocazie mi-a confirmat domnul Halevy că l-a vizitat cu câteva luni în urmă avocatul Tulli Rosenthal trimis de mine cu scrisoarea pe care o primise de la Moshe Blumenthal, din Haifa, în chestiunea calomniei ce a fost aruncată asupra cercurilor de stânga din Israel de către Heruth, cu privire la nişte pretinse ajutoare în arme şi alimente ce ar fi fost trimis arabilor în războiul din 1947 de către R.P.R. cu complicitatea Camerei Româno-Palestiniene din Bucureşti. Dat fiind că în aceeaşi chestiune a primit din partea dlui Agamy o scrisoare în care se referea la aceeaşi chestiune, arătând că a fost pus în cauză în procesul dintre Mapai-ul din Haifa şi Heruth, când reprezentantul Heruthului într-o Comisie de arbitraj de muncă în portul Haifa a afirmat că „Camera Româno-Palestiniană din Bucureşti, dată pe mâna comuniştilor de către Moshe Agamy, ar fi eliberat nişte certificate de origine falsă pentru camuflarea destinaţiei şi conţinutul unor transporturi de arme, ce proveneau din R.P.R. şi care erau trimis ca ajutoare arabilor în războiul cu Israelul în 1947, domnul Halevy la cererea domnului Agamy mă ruga, având în vedere calitatea mea de fost consilier juridic şi membru în comitetul de direcţie al Camerei de Comerţ Româno-Palestiniană, să dau o declaraţie scrisă, în care să restabilesc adevărul. Această declaraţie urmând a servi într-un proces politic între delegaţii, membri ai „Mapai"-ului ai Confederaţiei Generale a Muncii din Israel, într-o Comisie de arbitraj într-un conflict de

https://biblioteca-digitala.ro

muncă în portul Haifa şi delegaţi în aceeaşi Comisie din partidul „Heruth" proces pendinte în faţa juriului de onoare al Organizaţiei sioniste dacă nu mă înşel.

Am redactat declaraţia prin care am arătat că: 1. Camera Româno-Palestiniană, de la Constituirea ei nu a avut niciodată dreptul şi nu a eliberat în nici o împrejurare nici un fel de certificate de origine, pentru mărfurile de export; 2. După 23 august 1944 şi mai ales după Constituirea Statului Israel, Comitetul de Direcţie al Camerei de Comerţ Mixtă Româno-Palestiniană, a solicitat pe diverşi conducători ai societăţilor de Stat de import şi de export, să preia conducerea Camerei. Aceştia însă au refuzat, deoarece nu căpătaseră autorizaţia forurilor superioare; 3. Domnul Moshe Agamy nu a avut niciodată vreun contact nici direct, nici indirect, cu Camera de Comerţ Mixtă Româno-Palestiniană.

Cu cele de mai sus a luat sfârşit întrevederea cu dl Halevy în iunie 1950.

După cum am arătat mai sus, eram deosebit de preocupat de problema găsirii vreunei posibilităţi de a verifica în ce măsură certitudinea intelectuală pe care o dobândisem cu privire la caracterul irevocabil al „primejdiei" ce vedeam că pândeşte pe activiştii şi pe conducătorii sionişti, reprezintă vreo certitudine faptică. Neavând posibilităţi de verificare prin informaţii, dobândite pe cale directă, din sursa partidului sau din sursa Ministerului de Interne, mă mulţumeam pe de o parte cu relatările prietenilor mei Haimsohn şi Gany, culese „din ceea ce se vorbeşte" în cercurile C.D.E.-ului, iar pe de altă parte, căutam să citesc printre rânduri presa C.D.E.-ului, spre a putea să discern în ce măsură primejdia ce mă obseda pentru activiştii şi conducătorii sionişti, are un caracter iminent sau nu. Această necesitate de verificare nu era pornită numai dintr-o simplă curiozitate teoretică, ei însăşi urma prin rezultatele ei, să-mi servească în cazul in care ea ar fi condus la concluzia iminenţei pericolului, la informarea Legaţiei şi a celor vizaţi la trezirea vigilenţei legaţiei şi la determinarea ei în acest mod de a acţiona pe lângă forurile externe sioniste pe care le socoteam întotdeauna din cauza insuficienţei informaţii, că subapreciază primejdia în care se află activiştii şi conducătorii sionişti din R.P.R. să facă demersuri cât mai urgente pe lângă forurile de partid şi de guvern, din R.P.R. pentru a clarifica cu un moment mai devreme soarta celor vizaţi.

În afara informaţiilor din zvon public, sau din ceea ce se vorbeşte în cercurile C.D.E.-ului, pe care mi le aduceau Haimsohn şi Gany, pentru a trezi vigilenţa prietenilor mei conducători sionişti şi a-i determina să facă şi ei demersuri prin legăturile şi prin mijloacele lor, pe lângă membrii Legaţiei şi pe lângă forurile externe sioniste, nu-i mai preveneam asupra primejdiei supunându-le ca atare, rezultatul deducţiilor sau intuiţilor mele, desprinse din interceptarea celor cetite din presa C.D.E.-ului sau din cele rostite la întrunirile C.D.E.-ului, sau din comunicările vagi ale lui Haimsohn şi Gany, ci le dădeam ca informaţii certe, din cea mai autentică sursă directă de la forurile competente.

În legătură cu informaţiile neconfirmate de fapte pe care mi le-a adus de câteva ori şi Haimsohn şi Gany, că se plănuieşte internarea în lagăr a activiştilor şi conducătorilor sionişti, cel puţin pentru perioada cât ţine campania pentru restituirea formularelor de emigrare, am chemat cu 2-3 luni, dacă ţin bine minte, pe Tully Rosenthal şi pe Iosif Ebercohn şi le-am comunicat că sunt informat că pe foarte curând vom fi arestaţi, şi că să-i anunţe ei de acest lucru şi pe Benvenisti şi pe dr. Cornel Iancu.

Urmăream prin darea ca certă a unei vagi comunicări de zvon, căpătată fie prin Gany, fie prin Haimsohn, ca să obţin din partea lui Benvenisti, dr. Cornel Iancu, Tully Rosenthal, Ebercohn Iosif etc. o trezire a vigilenţei lor, în urmarea căreia să facă şi ei demersuri pe lângă membrii Legaţiei, pentru ca, în urma unor presiuni venite din diferite părţi, aceştia să se alarmeze şi să alarmeze şi ei forurile externe sioniste, pentru a le

https://biblioteca-digitala.ro

determina să se dedice cu toată energia problemelor privind salvarea cadrelor sioniste din R.P.R.

Fapt este că încă din anul 1948, în timpul care a urmat descinderii de la sediul fondurilor sioniste, unii dintre conducătorii sionişti, care înainte refuzaseră să considere ca reală primejdia despre care îi preveneam mereu, începuseră încetul cu încetul a fi conştienţi de ea şi a căuta conform cu orizontul lor politic egoist, soluţii personale. Astfel, Laivandman, conducătorul lui Mizrahi şi după câte am auzit de-abia în anul 1950 dr. Igner, căuta soluţia într-o plecare clandestină, făcând diferite cercetări în acest scop. Agamy şi Legaţia erau atât de siguri că „primejdia" despre care îi preveneam mereu nu are nici un fundament real, încât atunci când Agamy a fost consultat de către Laivandman în privinţa soluţiei în problema activiştilor şi conducătorilor sionişti, aceia a emigraţiei clandestine a celor mai vizaţi, respectiv mai expuşi dintre sionişti, Agamy a respins total această soluţie, ca fiind şi periculoasă şi prematură, deoarece spunea Agamy în 1949, la începutul anului, soluţia pozitivă în problema emigraţiei generale trebuie să apară dintr-un moment într-altul şi odată cu această soluţie, nu va întârzia să fie implicit soluţionată şi problema posibilităţilor de emigrare pentru activiştii şi conducătorii sionişti.

Tot în cursul anului 1949, paralel cu acţiunea de contact personal şi prin scris cu membrii Legaţiei Statului Israel, la Bucureşti, paralel cu acţiunea de informare personală şi de sondare a diverselor posibilităţi eventuale care ar exista pentru obţinerea emigrării legale a conducătorilor şi activiştilor sionişti, efectuate prin Gany şi Haimsohn şi cu aceea de menţinere a contactului cu diverşi conducători sionişti din conducerea fostelor grupări sioniste ca: dr. ing. Sami Iakerkaner, Haimsohn, Zoltan Hirsch, Laivandman, Sigmund Spiegel, Antler, avocat Sami Dulberg etc. am participat la reuniunile câtorva prieteni care se întruneau la domnul avocat Bernhard Rorlich şi apoi la locuinţa mea. Înainte de a mă fi alipit eu, aceşti prieteni se întâlneau în cadrul unor vechi relaţii de prietenie şi fără nici o preocupare politică, domnii Rorlich, Feller şi Iancu Leiba. Acestui grup de prieteni s-a alipit subsemnatul şi succesiv la iniţiativa mea, au fost invitaţi domnii: A.L. Zissu, avocat Arnold Schwefelberg, avocat Iosif Ebercohn, Iancu Mendelovici. Acestui grup de prieteni, în mod treptat i-am supus spre dezbatere diferite probleme politice, care mă preocupau, cu intenţia ca să utilizez şi prestigiul lor şi eventuala lor influenţă pe lângă unii din membrii legaţiei pentru ca şi prin ei să influenţez în sensul vederilor mele legaţia, atât în chestiunea constituirii forului clandestin de reprezentare şi acţiune a mişcării sioniste din ţară, cât şi problema ajutoarelor şi mai ales pentru a obţine mobilizarea maximului de mijloace ale forurilor externe sioniste, pentru acţiunea de salvare a cadrelor sioniste din R.P.R.

Cu unii dintre aceşti prieteni, am început discuţii generale încă în cadrul acelui for tehnic despre care am vorbit mai sus, compus din reprezentanţi ai fostelor grupări politice şi din jurişti care se ocupau cu soluţionarea problemelor politice, juridice şi financiare, create prin descinderea organelor Ministerului de Finanţe la sediul fondurilor sioniste. Astfel în această comisie tehnică activau între alţii avocaţii Bernhard Rorlich, Iosif Ebercohn, Iancu Leiba şi subsemnatul, iar multe din şedinţele acestui „for tehnic" se ţineau la locuinţa mea.

În întâlnirile grupului de prieteni, citaţi mai sus, atât la domnul B. Rorlich cât şi la locuinţa subsemnatului, subiectul care predomina în discuţiile libere şi fără nici un scop politic din partea celorlalţi participanţi, era emigraţie.

Aproape unanimitatea acelora care participaseră la discuţii, aveau cereri de emigrare pendinte, afară de subsemnatul, care în momentul în care aveam actele pregătite pentru a le depune la biroul paşapoartelor la Ministerul Afacerilor Interne, nu le-am mai putut depune, dat fiind că se suspendase primirea cererilor de emigrare. Deşi unii dintre cei prezenţi

https://biblioteca-digitala.ro

primiseră comunicări de soluţii negative la cererile lor, pe care astfel fuseseră siliţi a le repeta până atunci de câteva ori, totuşi opinia majorităţii era ca vor reuşi în scurtă vreme să capete aprobarea de a emigra, dat fiind că erau oameni mai în vârstă şi prin profesia lor nu erau indispensabili economiei naţionale. Această credinţă a lor, influenţa şi atitudinea lor în problemele pe care subsemnatul le introduceam în discuţie. În siguranţa că emigrarea lor este o chestiune de zile, cel mult de săptămâni ei se socoteau deja sufleteşte expatriaţi şi ca atare se refuzau de la orice răspundere politică în problemele politice cu care îi sesizam, cu atât mai mult se recuzau de la orice activitate practică.

Sub imperiul „negativelor" repetate care soseau mereu, a reţinerilor de la plecare a unora, la Constanţa, al căror obiect erau diferiţi activişti şi conducători sionişti, din ţară şi în lumina interpretărilor politice în legătură cu acea primejdie despre care le vorbeam mereu, pe care subsemnatul le dădeam acestor fapte, arătând că ele nu sunt manifestări întâmplătoare, au ajuns să reconsidere treptat atitudinea lor fără însă ca vreodată să fi depăşit simplul interes teoretic pentru problemele pe care le propuneam a fi dezbătute. Astfel că opinia marii majorităţi a prietenilor mai sus numiţi, care participau la discuţiile care aveau loc la locuinţa subsemnatului sau aceea a domnului Rorlich, aceste discuţii nu depăşeau niciodată valoarea şi caracterul unui „schimb de vederi" între prieteni. Excepţie de la aceasta făceau domnii A.L. Zissu, Iancu Mendelovici, subsemnatul şi Iancu Leiba.

Acestui cerc de prieteni i-am supus problemele care au făcut obiectul expunerilor de mai sus, atunci când am vorbit despre întrevederile cu membrii legaţiei Statului Israel în 1949 şi 1950.

În afară de problema fundamentală în preocupările tuturor, fără excepţie, aceia a realizării cât mai urgente a posibilităţilor legale de emigraţie, pentru activiştii şi conducătorii sionişti, precum şi a acelei anexe referitoare la necesitatea de a reorganiza sistemul de ajutorare a acestora, până la data emigrării problemă pe care prietenii mei o priveau sub aspect strict teoretic, celelalte probleme care mă frământau în legătură cu perspectiva unor pericole pentru populaţia evreiască în eventualitatea acelui „moment X" din ipoteza H, despre care vorbeam mai sus şi chiar aceia a constituirii forului clandestin intern şi a forului extern de acţiune, le considerau ca probleme inactuale.

În discuţiile acestui cerc de prieteni, am dezvoltat toate temeiurile pentru care preconizam constituirea în ţară a unui for clandestin de acţiune şi reprezentare a mişcării sioniste şi a unui for în Israel compus din foştii demnitari ai mişcării naţionale aflaţi în Statul Israel, originari din România.

Am arătat că din informaţiile pe care le posed, dând şi de astă dată deducţiile mele, drept certitudini provenite din informaţii deţinute direct din surse autorizate, pentru a da mai mare greutate raţionamentului meu – nici un activist sau conducător sionist nu va putea părăsi ţara. Am citat în acest sens, ca fapte confirmative primirile sistematice de „negative" în toată ţara, la toate cererile de emigrare a activiştilor şi conducătorilor sionişti. În acest sens, am susţinut eu, conducătorii sionişti trebuie să facă examenul politic al situaţiei, trăgând consecinţele ce se impun conştiinţei lor din logica faptelor şi anume: în primul rând de a se organiza, pentru ca prin prestigiul şi forţa organizatorică a acestei organizaţii, să reuşească a mobiliza în ţară şi în străinătate, maximum de mijloace pentru a deschide cale liberă la emigrarea cadrelor sioniste. În al doilea rând, de a lua măsurile ce se impun pentru asistenţa morală şi materială a acestor cadre până la emigrare. menţinând moralul şi coeziunea mişcării, mai ales în rândurile tineretului. În mod practic, printre atribuţiile pe care le atribuiam acestui for, era aceea de a-şi crea mijloace de informaţie şi de contact cu cercurile de partid, C.D.E. şi autorităţi, pentru a putea cunoaşte date precise asupra situaţiei

https://biblioteca-digitala.ro

ce se pregăteşte cadrelor fostei Organizaţii Sioniste şi eventual a găsi acces direct la factorii competenţi pentru a înlătura pericolele născute din această situaţie, sau a le atenua. Eu însumi le comunicasem prietenilor mei încă din 1948, că dacă aş avea fonduri aş trezi la viaţă din nou Serviciul de informaţii pe care l-am avut pe vremea „Oficiului de Emigrare". Mi-am dat însă seama din experienţa trasă din examenul politic al spiritului nou, care s-a instaurat treptat de la 1947 în politica ţării şi în aparatul de Stat, că ceea ce a fost posibil a realiza prin avocatul Begnescu, Mădârjac, Lambru etc. înainte de 23 august 1944, nu mai este posibil în acest moment. Am sperat însă că prin legături de rudenie sau prieteni ai diverşilor prieteni politici ai mei şi mai ales prin activitatea şi concursul lui Haimsohn şi Gany să pot realiza cel puţin o informaţie indirectă de o oarecare valoare pentru orientarea noastră.

Foarte curând mi-am dat seama că valoarea informaţiilor primite prin Gany şi Haimsohn, nu numai că nu depăşeşte, dar este chiar inferioară informaţiilor pe care subsemnatul le desprindea din deducţiile ce le făceam de pe urma lecturii presei de partid şi a aceleia a C.D.E.-ului, unite cu informaţiile ocazionale pe care mi le dădeau diverşi sionişti din provincie, veniţi la Bucureşti, în trecere spre Constanţa, în legătură cu viaţa cadrelor sioniste din provincie. Totuşi, am stăruit în discuţiile cu prietenii, asupra necesităţii unui serviciu de informaţii al mişcării sioniste, pe de o parte, pentru că de câte ori le învederam o situaţie ce decurgea în mod logic din analiza unor fapte politice în chestiunea sionistă, respectiv a primejdiei ce ne pândeşte, el lua concluzia mea ca o simplă deducţie formală, fără legătura cu realitatea, pe de altă parte pentru că pentru a le trezi vigilenţa era necesar a le spune sau a-i face să deducă că avertismentul pe care îl dădeam mereu, nu mai este rezultatul deducţiilor mele, ci acela al unei informaţii directe. Pe lângă cele de mai sus, speram totuşi ca în decursul timpului întâmplarea sau concursul prietenilor politici îmi va scoate în cale vreun mijloc mai serios de informaţie şi contact.

Deşi, conform cuvântului de onoare dat lui Gany, nici măcar soţiei mele nu i-am pomenit despre legăturile mele cu Gany şi deşi asupra primejdiei arestării sau internării mele şi a celorlalţi activişti şi conducători sionişti, nu aveam nici o altă informaţie certă în sprijin, decât zvonurile din oraş sau din cercurile C.D.E.-ului, despre care mă informau Haimsohn şi Gany, şi mai presus cu mult de valoarea lor informativă aveam certitudinea intelectuală a subscrisului, cu privire la survenirea pericolului, trasă din examenul general politic şi special al faptelor arătate mai sus. Totuşi, atât prietenilor mei, cât şi soţiei mele, pentru a-i preveni în mod serios asupra pericolului şi pentru a-i face să-l privească ca ceva concret, nu ca o simplă deducţie a mea sau ca o manifestare a pesimismului meu, le-am prezentat întotdeauna acest pericol, mai ales în cursul anului 1950, ca fiindu-mi comunicat printr-o informaţie directă, dintr-o cursă competentă.

Astfel, profitând de faptul că soţia mea cunoştea natura legăturilor mele cu Begnescu din timpul războiului, de asemenea şi domnii Zissu şi Itzkar, dat fiind că Gany de câte ori îl întrebam asupra legăturilor sale sau asupra surselor de unde deţine vreo informaţie, pe care o comunica, îmi spunea că le deţine de la un prieten al lui Begnescu, am utilizat şi eu această formulă faţă de soţia mea şi chiar faţa de unii prieteni ai mei. O a doua misiune pe care o atribuiam forului, pe planul asistenţei morale şi material a cadrelor sioniste, a fost următoarea: plecând de la constatarea că în foarte multe localităţi din ţară viaţa unor din activiştii şi conducătorii sionişti a devenit insuportabilă, din cauza atacurilor vehemente şi a şicanelor la care sunt expuşi zilnic din partea elementelor şi a secţiunilor locale C.D.E. şi că prin aceasta devine expusă însăşi şi libertatea lor, mi-am pus problema găsirii de posibilităţi de transferare a domiciliului acestora într-alte puncte urbane sau rurale din ţară.

https://biblioteca-digitala.ro

Dat fiind că obținerea acestei autorizații de strămutarea de domiciliu nu poate fi concepută decât în funcție de justificări în legătura cu încadrarea în producție, am conceput planul ca pe calea găsirii unor legături la cooperative existente sau a creării de cooperative ad-hoc de producție, în diferite localități din țară, să pot găsi locuri de muncă la aceste cooperative pentru activiștii și conducătorii sioniști și în special pentru tineret, și astfel să pot obține justificări pentru transferări, de domiciliu, pentru tineret posibilitatea ca găsindu-se totuși în producție să rămână în grupe și astfel să păstreze mai ușor contactul între ei.

Se punea problema unor legături pe care le căutam la „Comisia de Organizare a Cooperației" chiar și momentul când a survenit arestarea conducătorilor sioniști.

Menționez că despre acest proiect i-am vorbit domnului Halevy și că l-a privit cu înțelegere. Adică atunci când i-am spus că pentru a se obține încadrarea în cooperative existente sau pentru a se crea cooperative noi, va fi nevoie de fonduri pentru constituirea aporturilor sociale ale acelora care ar intra sau ar constitui cooperativele, mi-a spus că dacă proiectul va fi realizabil, va vorbi forurilor competente din Statul Israel și că va căuta să obțină fondurile necesare.

Obiectivele mai sus arătate, aveau un caracter provizoriu, considerându-se că într-un anume termen, care nu ar depăși 1949, sau cel mult anul 1950, cadrele sioniste vor reuși să obțină posibilități legale de emigrare și că odată cu emigrarea acestora, care presupunea și un curs favorabil al emigrării generale, orice activitate a sioniștilor sau a sionismului în R.P.R. fiind lipsită de obiect, ar înceta cu desăvârșire.

În cazul în care ar apărea din anumite fapte concrete sau din informații neîndoielnice că activiștii și conducătorii sioniști nu vor fi lăsați să emigreze, fiind ținuți ca ostatici pentru politica viitoare a Statului Israel, cum se spunea de către unii, sau considerați răspunzători pentru activitate contrarevoluționară pe care ar fi desfășurat-o în țară, sau pentru orice alt motiv, urmăriți și arestați sau internați în lagăre etc., atunci conducătorii sioniști și cadrele sioniste trăgând consecințele vor trebui să organizeze în țară și în Statul Israel o acțiune pentru salvarea lor, până în momentul în care ar interveni o clarificare a situației lor, în urma contactului dintre forurile externe sioniste și acela ale Statului Israel, pe de o parte, și între forurile de partid și de guvern din R.P.R. pe de altă parte.

În vederea unei asemenea situații, forul clandestin de acțiune și reprezentare a mișcării sioniste din țară în străinătate se învederează cu atât mai util.

Trăgând consecințele situației acest for compus din 3-5 membri și ajutat din cel mult 10-15 elemente de bază din rândurile tineretului, organizându-se pe baze conspirative, trebuie să-și găsească adăposturi sigure și mijloacele necesare pentru ca pe de o parte să poată menține contactul cu cadrele sioniste din țară și pe de altă parte a le ajuta, procurându-și prin Legație mijlocul de a căpăta fondurile necesare și a păstra contactul cu forurile sioniste externe. În cazul în care ar izbucni un război în care ar fi implicată și R.P.R. acest for clandestin ar deveni un for de reprezentare națională, însușindu-și răspunderile de asistență politică și socială a populației evreiești, pentru eventualitatea născută din situațiile caracterizate de acel „moment X" din ipoteza H, despre care am pomenit în cele ce preced în prezenta declarație. Acestea constituiau obiectivele acțiunii mele politice astfel cum au fost expuse în diferite convorbiri pe care le-am avut cu diverși prieteni politici ai mei în acest cer, despre care vorbeam mai sus.

În ipoteza ce s-ar fi născut din oprirea de la emigrare a cadrelor sioniste de maturi și tineri, ei căpătând conștiința clară de a fi devenit obiectul unor măsuri de Securitate ce s-ar lua împotriva lor de către regimul de democrație populară din R.P.R. și în prezența

https://biblioteca-digitala.ro

condiţiilor ce s-ar naşte pentru ei şi pentru populaţia evreiască, în cazul când prin izbucnirea unui război s-ar crea în cursul desfăşurării lui situaţii ce ar periclita existenţa fizică a populaţiei evreieşti, activiştii şi conducători sionişti, conştienţi de răspunderile lor materiale, sunt datori a studia şi a lua acele măsuri politice care în conştiinţa lor, aveau să apere populaţia evreiască şi aceste cadre ale mişcării sioniste de pericolele al căror obiecte ar putea deveni prin acţiunea forţelor reacţionare şi antisemite ale burgheziei de la oraşe şi ale chiaburimii de la sate. Acesta era drumul pe care ar fi trebuit să se angajeze cadrele mişcării sioniste, în cazul în care împiedicate fiind de a-şi desăvârşi idealul lor sionist, prin oprirea lor de la emigrare, ele ar deveni conform doctrinei lor naţionale, răspunzătoare nu numai de activul de membrii ai mişcării ei, ci şi de soarta populaţiei evreieşti, în cazul în care nemaiputând fi apărată de către forţele democratice ale proletariatului organizat ca forţă militară sau ca forţă de partid, această populaţie s-ar afla redusă la propriile ei mijloace de apărare.

Prevenirea primejdiei pe care o prevedeam pentru populaţia evreiască în ipoteza în care prin retragerea stagiară temporară a forţelor sovietice de pe teritoriu, ea ar rămâne pradă bandelor organizate sau nu, ale burgheziei şi chiaburimii antisemite, ca şi apărarea de consecinţele acestei primejdii, sunt realizate în modul cel mai ideal cu putinţă de ipoteza în care masa evreiască laolaltă cu celelalte elemente democratice ameninţate de consecinţele unei asemenea situaţii, ar putea beneficia de protecţia unor măsuri speciale ale forţelor democratice militare sau paramilitare ce s-ar lua de către forurile competente.

Cunoscând împrejurarea tragică ce s-a produs în cursul celui de al doilea război mondial, când masele evreieşti au suferit pierderi care reprezintă în cifre şase milioane cinci sute de mii de morţi, adică proporţional două treimi din întreaga populaţie evreiască a Europei. Suntem obligaţi noi, în calitate de foşti conducători ai mişcării naţionale, să luăm din timp orice măsură, oricât de neoportună ni s-ar părea din punct de vedere politic sau sentimental, care ne-ar apărea de natură a contribui chiar pentru 1% la atenuarea cel puţin, dacă nu la înlăturarea pericolelor la care într-un viitor, chiar puţin probabil, dar în orice caz, posibil, ea ar putea fi supusă.

Fiind cu desăvârşire lipsit de orice posibilităţi de contact direct cu forurile superioare P.M.R., evident că semnalarea către aceste foruri a problemelor ce ne frământau nu a putut fi făcută şi nici angaja discuţii asupra lor. Aceasta rămânând în concepţia noastră în sarcina forurilor externe sioniste. Am considerat că o tratare completă a acestei probleme trebuie să cuprindă şi ipoteza unui contact cu acele forţe politice care ar inspira, conduce sau organiza burghezia şi chiaburimea în ipoteza şi perspectiva unei schimbări de regim, în măsura în care asemenea forţe politice de opoziţie, organizate, ar exista şi ar putea fi identificate de către noi. Acest contact ar fi trebuit să conducă la realizarea unor asigurări din partea acestor foruri că, ele dându-şi seama de caracterul diversionist al antisemitismului şi de consecinţele lui nefaste pentru însuşi viitorul poporului român, înţeleg a-l combate prin toate mijloacele ce le stau la dispoziţie, ca fenomen de mase, luând toate măsurile de a evita producerea în caz de revoluţie sau de schimbare de regim, a acelor excese antisemite pe care voim să le evităm populaţiei evreieşti. În măsura în care negocierile cu aceste foruri în problema în care ne interesează ar implica pentru noi, sacrificii băneşti care, prin cuantumul lor şi prin destinaţia ce le-ar lua, nu ar depăşi caracterul simbolic al unor ajutoare filantropice fără nici un fel de cointeresare sau concurs din partea noastră factori de opoziţie, suntem datori să facem aceste sacrificii pentru a asigura populaţiei evreieşti o garanţie în plus, împotriva unor pericole grave, chiar dacă eventualitatea lor ar fi numai teoretic posibilă şi nicidecum practic probabilă.

https://biblioteca-digitala.ro

În momentul în care supuneam cercului de prieteni aceste gânduri, am fost sesizat de către Iancu Mendelovici şi de către dr. Dulberg, asupra posibilităţii de a lua contact cu doctorul Haţieganu medicul curant al profesorului Zane şi că această din urmă, pentru a discuta problemele care mă preocupă în lumina unor cereri de ajutoare în medicamente, ce ar veni din partea dr. Haţieganu, ca exponent prin rudenia sa cu fruntaşii naţional ţărănişti, cu acelaşi nume, al cercurilor, al căror contact îl căutam pentru discutarea problemei pe care am expus-o mai sus.

Într-adevăr, împreună cu dr. Dulberg, prieten al lui Iancu Mendelovici, l-am vizitat pe doctorul Haţieganu, nu-mi aduc aminte data, cred că a fost cam prin primăvara anului 1949. Am început prin a discuta cu dr. Haţieganu problema antisemitismului care bântuie masele burgheziei şi chiaburimii româneşti, încurajarea acestei stări de spirit prin acţiunea forurilor naţional-ţărăniste din ţară şi străinătate, răspunzătoare într-o importantă măsură pentru această situaţie, şi prin încurajări şi aţâţări venite din străinătate fie prin intermediul caracterului antisemit al conţinutului şi stilului emisiunilor în româneşte ale posturilor de radio Londra şi New York şi prin discursurile diferiţilor exponenţi ai cercurilor emigrate, care întreţin diversiunea antisemită în ţară pentru a exalta şi întreţine tensiunea maselor burgheziei de la oraşe şi a chiaburimii de la sate.

Tot discutând despre antisemitism, am constatat că timpul trecea fără să pot afla de la doctorul Haţieganu, în ce constă cererile sale şi cui urmează a fi destinate ajutoarele.

Lămuririle pe care mi le-a dat au fost foarte vagi. Pe de o parte mi-a vorbit de nişte prieteni personali, bolnavi care au adus servicii populaţiei evreieşti în cursul războiului, pe de altă parte, astfel cum mă informase şi Iancu Mendelovici, era vorba de ajutoarea elementelor naţional-ţărăniste din lagăre de muncă şi închisori.

Din discuţia cu dr. Haţieganu, acesta fiind de altminteri unul din scopurile principale, chiar cel mai important, al demersului meu, am vrut să aflu identitatea, structura şi adresa şi în primul rând dacă există vreun for autodizolvat al opoziţiei cu care aş putea negocia în problema care mă interesa. Respectiv m-a interesat să aflu dacă cererea de ajutoare venită din partea doctorului Haţieganu reprezintă o iniţiativă individuală, în care caz nu mă interesa, sau un demers din partea unui for autorizat.

Impresia pe care am avut-o din discuţia cu doctorul Haţieganu, ba mai mult chiar certitudinea, a fost că cererea lui reprezintă iniţiativă pur şi simplu individuală şi cu caracter personal. I-am cerut atunci doctorului Haţieganu să-mi mijlocească o întrevedere cu profesorul Zane spre a vedea dacă cumva şi profesorul Zane este în curent cu această cerere de ajutoare.

În întrevederea cu profesorul Zane, la care afară de dl Zane, a asistat subscrisul, doctorul Haţieganu şi doctorul Dulberg, nu am putut discuta decât în general problema antisemitismului , deoarece profesorul Zane care se afla după o boală foarte grea, era slăbit şi în afară de aceasta refuza şi ocolea cu persistenţă orice discuţie, mi-a întărit şi mai mult convingerea că cererea de ajutoare formulată de către Haţieganu reprezintă iniţiativa personală a acestuia, ceea ce evident nu mă interesa. În acest sens, am şi comunicat concluzia mea prietenilor mei, şi anume că întrevederea cu doctorul Haţieganu şi cu profesorul Zane a avut un rezultat negativ astfel că problema contactului cu factorii opoziţiei, ca for organizat, pentru că numai în această măsură mă interesa contactul şi negocierile cu aceşti factori, trebuie considerată ca inactuală.

Trebuie să menţionez că discuţia a debutat în cadrul cercului de prieteni la locuinţa mea sau la locuinţa domnului Rorlich, pornindu-se de la constatarea creşterii curentului antisemit în sânul burgheziei de la oraşe şi a chiaburimii de la sate şi a necesităţii de a se

https://biblioteca-digitala.ro

întreprinde vreo acţiune care să anihileze sau cel puţin să antreneze creşterea vertiginoasă a acestui curent şi asupra cointeresării, cu combaterea acestei acţiuni, a diferitelor elemente intelectuale de prestigiu şi cu influenţă în cercurile burgheziei şi a chiaburimii, precum şi a câştigării concursului unor asemenea elemente.

Momentul cererii de ajutorare venită prin doctorul Haţieganu a transpus ducţiunea despre planul unei acţiuni de câştigare a unor elemente din intelectualitatea românească pentru acţiunea de combatere a antisemitismului, pe planul unui contact cu factorii opoziţie, dacă un asemenea for ar exista.

Trebuie să precizez că pentru luarea de contact cu doctorul Haţieganu şi cu profesorul Zane au fost numai subsemnatul, dl A.L. Zissu, Iancu Mendelovici şi Iancu Leiba. Toţi ceilalţi fiind din principiu împotriva ajutorării elementelor neevreieşti cu atât mai puţin a elementelor ce au aparţinut partidelor istorice, precum şi împotriva luării oricărui contact cu aceste elemente, implicit cu profesorul Zane şi doctorul Haţieganu.

Problema adusă de subsemnatul în discuţia prietenilor referitoare la primejdia care ar ameninţa viaţa populaţiei evreieşti în cazul în care în cursul războiului ar surveni ca schimbare temporară de regim, ca şi problema contactului cu elementele foste P.N.Ţ.-iste pusă de către propunerea dr. Dulberg – Mendelovici de luare de contact cu dr. Haţieganu şi cu profesorul Zane, a făcut şi obiectul întrevederilor cu dnii ministru Rubin şi dr. Eliashiv, astfel cum am arăta mai sus, precum şi a demersurilor din partea tuturor membrilor legaţiei direct sau indirect pe lângă domnii A.L. Zissu, Mendelovici şi Iancu Leiba, şi pe lângă subsemnatul, de a abandona complet orice activitate în această problemă.

Momentul întâi al discuţiilor purtate în problema contactului cu elemente neevreieşti, în problema combaterii antisemitismului, sau a contactului cu elementele opoziţiei P.N.Ţ.-iste şi liberale şi aceea a ajutorării mai ales în urma raportului meu asupra rezultatului negativ al întrevederii cu doctorul Haţieganu şi profesorul Zane, precum şi în urma rezultatului discuţiilor avute cu unii din membrii legaţiei, astfel cum am declarat mai sus, s-a încheiat cu scoaterea completă despre ordinea de zi nu numai a discuţiilor noastre dar şi a preocupărilor mele în aceste în aceste chestiuni.

În cursul anului 1949, presa de partid şi aceea a C.D.E.-ului a trecut de la denunţările generale, duşmănoase împotriva sionismului încriminat ca un curent şovin, din „Rezoluţia P.M.R. în chestiunea naţională", la acuzaţii precise cu un caracter foarte grav, împotriva sionismului şi a conducătorilor sionişti.

Din ce în ce mai mult căpătăm convingerea că, dacă nu vom fi reuşit în cursul anului 1949 să rezolvăm problema obţinerii posibilităţilor de emigrare pentru activiştii şi conducătorii sionişti „primejdia" de care mă temeam va deveni fapt. De aceea, insistam şi în discuţiile din acest cerc de prieteni şi în demersurile pe care le-am făcut în mod repetat şi în anul 1949 şi în anul 1950 pe lângă Dan Ieşeanu, dr. Teodor Löwenstein, Haimsohn, Zoltan Hirsch, avocat Dulberg, avocat Tully Rosentahl, avocat Ebercohn, Laiwandman, ing. Sami Iakerkaner, Sigmund Spiegel, Antler etc., adică pe lângă toţi exponenţii mai importanţi ai fostelor grupări sioniste, ca pe cât mai urgent posibil să se procedeze la constituirea forului clandestin de acţiune şi reprezentare a mişcării sioniste din ţară, care de îndată să-şi înceapă demersurile şi activitatea sa atât în ţară, cât şi prin intermediul legaţiei pe lângă forurile externe din Israel. La toate consideraţiile care formau expunerea de motive a proiectului meu, am adăugat şi următoarea: este forte posibil ca dintr-un moment într-altul să fim arestaţi. În această împrejurare orice posibilitate de acţiune în ţară şi în străinătate, pentru salvarea noastră şi a activiştilor şi conducătorilor sionişti de importanţă secundară, care ar rămâne liberi, dar totuşi expuşi a cădea victimă măsurilor următoare, ar fi cu

https://biblioteca-digitala.ro

desăvârşire exclusă. În afară de aceasta orice posibilitate de asistenţă morală şi materială atât a familiilor celor arestaţi, cât şi a cadrelor încă libere, ar deveni şi ea nulă. Arătăm deci, că este urgent necesar, să fi desemnat 3-4 persoane, precum şi grupul de legătură de 10-15 tineri, precum şi un fond de câteva sute de mii de lei, la dispoziţia forului clandestin astfel format, care de îndată să se ocupe cu găsirea gazdelor din ţară şi cu organizarea adăposturilor pentru membrii forurilor şi pentru acei conducători fruntaşi sionişti care ar voi să se sustragă arestării.

Am urmărit în mod constant că oricare ar fi măsurile ce s-ar lua de către organele „Securităţii" împotriva cadrelor mişcării, să rămână liber un grup de conducători dintre cei mai importanţi şi mai capabili, care să conducă în ţară şi străinătate acţiunea de salvarea a cadrelor.

Înainte de orice, tocmai în vederea faptului că nu mă tocmeam pentru mine şi pentru prietenii mei de arestare dintr-un moment într-altul, voiam ca în afară de realizarea forului clandestin, să pot efectua recensământul cadrelor, pentru a cunoaşte eforturile şi situaţia lor în acel moment, pentru a învedera forurile externe sioniste şi proporţia respectiv importanţa numerică a cadrelor ameninţate de acea „primejdie" la care mă refeream mereu.

Toată energia mea se concentra în acţiunea desfăşurată pe lângă grupul de prieteni, văzând că demersurile mele pe lângă conducătorii fostelor grupări sioniste n-au dat nici un rezultat pentru a-i determina pe aceştia să facă demersuri pe lângă legaţie, pentru a recunoaşte necesitatea forului clandestin, acordarea mijloacelor financiare pentru ca forul să poată proceda la efectuarea recensământului, la găsirea adăposturilor în Capitală şi provincie care avea să servească drept refugiu pentru membrii forului clandestin grupul de legătură etc., etc., ca şi pentru nevoile de ajutorare a cadrelor etc.

Prietenii mei, afară de discuţiile cu caracter academic care aveau loc cu ocazia reuniunilor, sau a acelora avute cu membrii legaţiei cum s-a văzut cu rezultat negativ, au refuzat a alcătui forul clandestin chiar fără voia legaţiei şi a lucra pentru procurarea de fonduri pe alte căi, în cazul în care Legaţia refuza subvenţia, astfel cum s-a întâmplat.

Astfel că soluţia problemelor care mă preocupau întârzia mereu.

În această situaţie, Iancu Leiba, pe care îl ţineam mult mai des la curent decât pe ceilalţi cu gândurile mele, deoarece ne vedeam zilnic, mă sesizează că 15 tineri din fosta organizaţie de tineret „B'rith Hakanim" care aparţinuse grupării „Statul ludeu" elemente de valoare morală excepţională şi foarte capabili l-au sesizat cerându-i să-i ajute cu banii necesari pentru a se înscrie la o şcoală de moto-mecanizare. Iancu Leiba îmi atrage atenţia că dacă aceşti tineri ar fi ajutaţi, camuflaţi fiind ca elevi ai şcolii, ei ar putea constitui grupul de legătură ideal de care am nevoie pentru a seconda activitatea forului clandestin atât pentru facerea recensământului, cât şi pentru păstrarea contactului cu cadrele din provincie. Pe de altă parte, plângându-mă că nu avansează spre soluţionare nici una din problemele pe care le pusesem în discuţia grupului, fiindcă prietenilor mei li se păreau propunerile mele prea îndrăzneţe, pe e o parte, iar pe de altă parte, fiecare dintre ei sperau că, totuşi, va primi aprobarea de plecare pe care o aşteptau din zi în zi şi astfel, nu vroiau să se angajeze în răspunderi atât de grave ca acelea pe care le implica activitatea cerută de problemele cu care îi sesizasem. Iancu Leiba îmi răspunde că atitudinea negativă a prietenilor mei se explică prin felul meu defectuos de a pune problemele în discuţie sub formă principială şi nu sub formă practică, astfel că fiecare din cei care nu vor să-şi ia răspunderi recurg la diferite obiecţii principiale. Mi-am dat seama că Iancu Leiba are dreptate. A pune însă problema în mod practic pe chestiunea procurării fondurilor necesare pentru acei 10-15 tineri pentru ca să-şi poată plăti taxele la şcoală de motomecanizare la care voiau să se

https://biblioteca-digitala.ro

înscrie, ar fi refuzat prietenii mei, sub motivul pe care-l întrebuinţau adesea, că ei nu se ocupă cu filantropii, să le pun problema procurării de fonduri pentru angajarea de gazde pentru refugiu în caz de pericol de arestare pentru membrii forului clandestin pe care-l preconizam, pe de o parte însăşi ideea de a se sustrage vreunei măsuri luate de „Securitate", i-ar fi speriat, şi pe de altă parte n-ar fi acceptat câtă vreme ei nu erau de acord cu însăşi constituirea forului clandestin, până când legaţia nu ar fi fost ea însăşi în prealabil de acord cu această chestiune şi în ceea ce priveşte procurarea fondurilor necesare pentru efectuarea recensământului, cu atât mai puţin ar fi colaborat la o asemenea lucrare cu cât ei nu socoteau de utilitate imediată. Examinând cu Iancu Leiba toate aceste consideraţii şi îndoieli, Iancu Leiba mi-a sugerat ideea de a recurge la soluţia de a invoca următorul motiv şi anume că profesorul Zane mi-ar fi telefonat că vrea să mă vadă, că cu această ocazie mi-ar fi cerut să-i procur de la „Joint" nişte penicilină pentru nişte prieteni ai săi bolnavi, foşti profesori universitari, precum şi alte medicamente care să reprezinte echivalentul a aproximativ 2-300.000 lei. Cu aceşti bani şi cu ceea ce s-ar mai putea colecta de la prietenii noştri, sau foştii noştri clienţi, am putea realiza pe de o parte o sumă de bani ca fond de acţiune pentru angajarea gazdelor, iar pe de altă parte să ajutăm pe tineri că, cu ceea ce şi-ar mai putea procura ei prin mijloacele lor, să-şi poată plăti cel puţin prima rată a taxelor, urmând ca ulterior să procurăm banii necesari pentru rata a II-a. Argumentul suprem al lui Iancu Leiba a fost că punând pretinsa cerere de medicamente a profesorului Zane, în discuţia cercului de prieteni, sub forma ei limitată la o sumă relativ mică, fără caracter politic şi înfăţişată sub aspectul ei practic, aceasta ar fi de natură a sonda în ce măsură se poate spera vreun concurs sau pe vreo bună voinţă din parte prietenilor noştri de a ieşi din faza discuţiilor pur academice şi de a păşi la răspunderi şi la realizări.

Dacă şi la această chestiune prietenii noştri vor avea atitudine negativă, înseamnă că orice efort în plus reprezintă energie şi timp pierdut.

N-am analizat prea mult nici sugestia, nici raţionamentul lui Iancu Leiba. Aş fi făcut orice pentru ca pe de o parte să-mi fi putut da seama dacă pot conta pe vreun sprijin efectiv al prietenilor mei în realizarea obiectivelor mele politice, iar pe de altă parte pentru a-mi putea procura un fond de acţiune pentru a putea proceda cel puţin la angajarea gazdelor şi la ajutorarea tinerilor de care voiam să mă servesc ca grup de legătură şi acţiune cu provincia. Făcusem cu Iancu Leiba că o parte din tineri să se înscrie la cursurile şcolii în seria lunii următoare, urmând ca restul tinerilor să facă în acest timp recensământul într-o parte din localităţile din provincie şi să se deplaseze pentru găsirea locurilor de refugiu, iar după terminarea seriei I ar fi urmat la cursuri peste două luni seria care lucrase în provincie, în timp ce seria I ar fi făcut recensământul în alte localităţi din provincie. Urma ca Iancu Leiba în momentul în care am fi obţinut banii să-i pună la curent pe tinerii cu misiunea pe care voiam să le-o dăm.

Pentru a fi mai siguri de succes, l-am pus pe dl Zissu la curent cu pretinsa cerere de medicamente din partea profesorului Zane şi l-am rugat ca domnia-sa să pună chestiunea procurării banilor necesari pentru acoperirea contravalorii medicamentelor. I-am spus domnului Zissu că eu m-am şi angajat faţă de profesorul Zane că îi voi procura medicamentele cerute, astfel cum îmi sugerase Iancu Leiba, pentru a pune grupul de prieteni în faţa faptului împlinit. L-am rugat pe dl Zissu să pună domnia-sa chestiunea că domnia sa m-a autorizat să-mi iau obligaţia faţă de profesorul Zane. Intr-un adevăr la prima întâlnire a cercului de prieteni, domnul Zissu a comunicat despre întâlnirea mea cu profesorul Zane, despre pretinsa cerere a acestuia şi despre pretinsele obligaţii pe care mi le-aş fi luat în mod ferm, faţă de profesorul Zane de a-i procura medicamentele cerute.

https://biblioteca-digitala.ro

Comunicarea domnului Zissu a stârnit indignarea şi proteste cu atât mai mult cu cât chestiunea ajutorării P.N.Ţ.-iştilor fusese socotită înmormântată pentru totdeauna, odată cu comunicarea pe care le-am făcut-o prietenilor mei asupra rezultatului negativ al întrevederii cu doctorul Haţieganu şi cu profesorul Zane, şi când eu însumi declarasem că chestiune ajutorării trebuie scoasă de la ordinea de zi, ca nefiind o activitate.

Subsemnatul devenise obiectul criticilor generale, pentru că în afară de domnul Zissu, Mendelovici şi Iancu Leiba, toţi ceilalţi erau furibunzi împotriva chestiunii în sine şi împotriva mea.

Numai pentru că domnul Zissu stăruise asupra faptelor ca obligaţia luată trebuie respectată altminteri va trebui să găsească domnia sa suma necesară pentru acoperirea obligaţiei, cei care protestaseră, în speţă domnii Schwefelberg, Tully, Rorlich, Ebercohn, au început să se gândească asupra diferitelor posibilităţi de a găsi suma de bani necesară.

Fapt este că după un interval de timp, pe care nu l-aş putea preciza am fost înştiinţat de către domnul Rorlich ca să-l vizitez. Cu această ocazie, am primit o parte din bani, iar restul într-un număr de rate pe care nu mi le amintesc. În total după câte îmi aduc aminte aş fi primit o sumă de aproximativ 150-200.000 lei. Atunci când mi-a dat banii, domnul Rorlich mi-a spus să nu-l întreb de unde sunt banii deoarece aceia care i-au dat banii ţin să nu se afle că banii au fost daţi de ei. N-am mai întrebat nimic însă am bănuit că provin din fondul de ajutorare de unde au fost ceruţi sub un pretext oarecare.

Dat fiindcă a trecut un timp destul de mare de la data când tinerii au solicitat banii lui Iancu Leiba şi până când i-am primit efectiv, timp în care o parte din tineri au emigrat, alţii şi-au făcut rost de bani, iar alţii au renunţat sau nu ştiu ce s-a mai întâmplat cu ei, Iancu Leiba a spus că chestiunea ajutorării tinerilor despre care mi-a vorbit nu mai este actuală decât numai pentru vreo câţiva care au nevoie de completarea ratei a II-a. Nu-mi mai aduc aminte dacă i-am dat lui Iancu Leiba vreo sumă de bani, şi anume cât, fapt este că după un timp de la primirea ultimei sume de la domnul Avriel temându-mă că la o descindere s-ar putea găsi o sumă atât de importantă la locuinţa mea, fără s-o fi putut justifica, am consemnat suma la Assa, căruia i-am dus suma de bani la locuinţa sa. Lui Assa i-am spus că este vorba de nişte bani pe care i-am primit pentru un scop anumit şi că deocamdată nu-i de actualitate scopul pentru care i-am primit, astfel că temându-mă a ţine o asemenea sumă la mine acasă i-am dus spre consemnare. Assa a luat banii, i-a pus într-un plic, a pus în plic o notă că banii au fost primiţi de la mine şi l-a pus în servieta sa spre a-l pune în casa de fier a consulatului a doua zi. Precizez că sugestia de a depune banii la Assa mi-a dat-o domnul Zissu, cu ocazia unei vizite pe care ne-a făcut-o soţiei mele şi subsemnatul, doamna şi domnul Zissu, spre a restitui nişte cărţi împrumutate şi spre a lua altele, la plecare conducându-l la poartă i-am comunicat domnului Zissu că vreau să-l consult într-o chestiune rugându-l să-mi fixeze o oră. M-a întrebat domnul Zissu despre ce este vorba. Atunci i-am comunicat în câteva cuvinte, că pentru cererea de medicamente Zane, este o ficţiune, că după sugestia lui Iancu Leiba, am recurs la această sintagmă pe de o parte pentru că am vrut să încerc pe prietenii noştri dacă cel puţin într-o asemenea chestiune limitată şi practică fără caracter politic înţeleg să colaboreze, iar pe de altă parte, am vrut să-mi fac un fond de acţiune politică din care să realizeze cel puţin un început din ceea ce plănuisem şi să ajut şi nişte tineri dintr-o organizaţie de tineret ce aparţin unei grupări – „Statul Iudeu" – ce fusese condusă de către Iancu Leiba. Domnul Zissu a rămas uluit de comunicarea mea, înţelegându-ne că vom mai discuta ulterior despre această chestiune. Mi-a spus însă că dacă eu cred că nu pot reţine suma, s-o depun lui Assa. Întrebuinţarea sumei pentru procurarea de locuri de refugiu în provincie şi în Capitală n-a avut loc,

https://biblioteca-digitala.ro

deoarece în provincie n-am avut pe cine trimite. Iancu Leiba tergiversând şi evitând a vorbi tinerilor despre proiectul nostru în legătură cu forul clandestin şi despre misiunea pe care ar avea-o de îndeplinit aceşti tineri, atâţia cât mai rămăseseră – vreo 7-8 tineri – în legătură cu acel for. Iar eu în Capitală n-am găsit nici un loc de refugiu pe care să-l angajez.

În orice caz precizez ca acest al 2-lea moment al chestiunii ajutorării unor elemente neevreieşti a fost în întregime fictiv şi că nici P.N.Ţ.-iştilor, nici vreunui alt element neevreiesc, nici politic sau nepolitic n-am acordat nici un ajutor nici direct, nici indirect, cu atât mai puţin aş fi dat vreun ajutor profesorului Zane direct sau din sugestia altcuiva, deoarece profesorul Zane nu mi-a vorbit şi nu mi-a cerut vreun ajutor. Mai menţionez că la un moment dat, Mendelovici întrebându-mă dacă profesorul Zane ţine medicamentele la domiciliul său şi dacă nu-i este frică de o descindere, i-am spus că ţine aceste medicamente la un doctor, Săvulescu. M-a întrebat Mendelovici dacă este vorba de doctorul Săvulescu, fratele profesorului Traian Săvulescu, am răspuns afirmativ. Declar că răspunsurile pe care i le-am dat lui Mendelovici nu sunt corespunzătoare realităţii, subscrisul necunoscând pe nici un doctor Săvulescu cu atât mai puţin pe un doctor Săvulescu, frate cu domnul profesor Traian Săvulescu şi în orice caz nu am depus medicamente sau alte ajutoare în cadrul pretinsei cereri a profesorului Zane la vreun doctor Săvulescu sau la oricare altă persoană, deoarece n-am avut medicamente şi n-am acordat nici un fel de ajutoare în medicamente.

În chestiunea ajutoarelor împărţite de Agamy şi apoi prin Assa, prin intermediul grupărilor politice sioniste, arăt că în cursul anului 1949 am primit prin Iakerkaner ajutoare destinate membrilor Partidului Clal-Sionist, care reprezentau în medie 17-20.000 lei lunar. Cu această sumă am ajutat un număr de membri bolnavi ai partidului şi pe alţi pentru diferite nevoi in legătură cu emigrarea lor. Din aceleaşi sume am dat lunar bani inginerului Belfert, fostul director tehnic al ziarului „Mântuirea" pentru plata unor datorii ce rămăseseră de achitat, la încetarea apariţiei gazetei. În anul 1950, am primit prin domnul Avriel direct şi prin domnul Ary Klenier, de la Assa în diferite rânduri sume de bani, după câte îmi amintesc reprezentau în total 3-400.000 de lei – destinaţi a fi împărţiţi membrilor următoarelor foste grupări sioniste: „Renaşterea", „Sionişti Revizionişti", „Haoved Haţioni" şi Partidul Clal-Sionist. În săptămâna în care primeam banii se prezentau la mine: av. Dulberg din partea „Renaşterii", Spiegel, din partea lui „Haoved Haţioni" şi Kanner din partea Sioniştilor Revizionişti cărora le comunica Assa că eu am primit bani pentru activitatea acestor grupări şi conform cu cotele stabilite, îşi procurau sumele ce li se cuveneau.

Declar că de la 23 August 1944 şi până la 10 iulie 1950 nu am avut nici o legătură cu foruri politice externe sioniste şi nesioniste nici prin corespondenţă nici în alt fel. Nu-mi aduc aminte dacă am semnat vreo corespondenţă colectivă, respectiv vreun memoriu către vreun for din Israel. Ştiu că mi s-a vorbit de întocmirea unor memorii către Partidul Clal-Sionist Progresist, din Israel, de către Iakerkaner şi Spiegel, prin care să ne plângem de atitudinea membrilor legaţiei, dar nu-mi aduc aminte dacă au fost întocmite, dacă am făcut vreunul şi dacă ele au fost expediate.

În ceea ce priveşte legăturile cu misiunea engleză şi americană şi mai târziu cu Legaţiile engleză şi americană, declar că n-am avut nici un fel de legătură nici directă, nici indirectă, afară de cele ce urmează:

1. Legătură cu misiunea engleză în 1945 prin faptul că am primit diploma de mulţumire prin Berger şi Braner, astfel precum am arătat mai sus.

2. În redacţia ziarului „Mântuirea", Joseph Klarman, fostul corespondent la Bucureşti al Agenţiei Telegrafice Evreişti „ITA", mi l-a prezentat pe locotenentul american

https://biblioteca-digitala.ro

Bookbinder de la serviciul de presă al misiunii americane, în anul 1945. Tot în acelaşi an, am fost rugat de Joseph Klarman să-l primesc pe locotenentul Bookbinder şi să-l servesc împrumutându-i anuarul statistic privitor la recensământul evreilor, efectuat de către „Centrala Evreilor" în 1942. Locotenentul Bookbinder m-a vizitat o singură dată, pentru scopul arătat mai sus. Nu i-am putut da anuarul fiindcă nu-l găsisem atunci la îndemână, în biblioteca mea. I l-am dat însă prin Joseph Clarman cu vreo săptămână mai târziu. De atunci nu am recăpătat anuarul împrumutat.

Mai declar în completare următoarele:

După ce am primit ultima sumă de bani de la domnul Rorlich, am căutat să-i întrebuinţez fie pentru ajutorarea tinerilor despre care mi-a vorbit Iancu Leiba, pentru care fuseseră destinaţi în principal. Dar văzând din comunicarea lui Leiba Iancu că această ajutorare nu mai este de actualitate şi nici posibilitatea de a obţine cu concursul acestor tineri, deplasându-ne în câteva localităţi din Ardeal şi Oltenia, unde credeam că refugiul ar fi mai sigur, să ne asigurăm gazdele despre care am vorbit mai sus. În cursul timpului, de când am vorbit cu Iancu Leiba despre concursul pe care ni l-ar putea da aceşti tineri în acţiunea mea politică şi de când Iancu Leiba îşi luase obligaţia a obţine concursul lor, acesta s-a răzgândit mai ales sub influenţa faptului că a fost înştiinţat de către cineva care venise să-i viziteze casa, că pe foarte curând va primi înştiinţarea despre aprobarea emigrării sale. Astfel că deşi în posesia unei sume de bani, nu i-am putut găsi întrebuinţare din lipsă de oameni de legătură prin care să pot lua contact cu provincia fie în chestiunea adăposturilor, fie în chestiunea recensământului. Nici măcar nu am putut determina exact, cine dintre prietenii mei ar consimţi a intra în acest for clandestin, dat fiind că Mendelovici pe care contam pe de o parte, din tatonările pe care le-am făcut pe lângă dânsul în cursul discuţiilor din cercul de prieteni se arăta sceptic cu privire la eficacitatea acestor refugiaţi, iar pe de altă parte se aştepta ca pe fiecare zi să primească înştiinţarea aprobării de migrare, dat fiind că în cursul discuţiilor privitoare la pretinsa cerere Zane, cercul de prieteni nu mai prezintă coeziunea pentru ca spre sfârşit, atunci când s-a pus problema banilor pentru acoperirea medicamentelor, să se dizolve în fapt cercul de prieteni, am văzut, în lumina împrejurărilor de fapt arătate mai sus, ca şi a unor împrejurări personale, izolat şi descurajat, astfel că tot ce plănuisem să fac cu banii reprezentând contravaloarea medicamentelor în realizarea a cel puţin a obiectivelor acţiunii mele politice, îmi apăra ca fiind de domeniul imposibilului, neavând concursul nici moral, nici material al prietenilor mei. Eram descurajat şi de faptul că pe foarte curând, prietenii mei mai apropiaţi de felul meu de a vedea, Mendelovici şi Iancu Leiba vor fi emigranţi, ceea ce-mi apărea posibil, deoarece prin activitatea lor politică nu erau atât de vizaţi de ura C.D.E.-ului, ci dimpotrivă se bucurau de multe simpatii, astfel că practic nu mai vedeam nici o posibilitate de a putea realiza programul meu. În aceste condiţii deţinerea sumei asupra mea mă stingherea. Cu Mendelovici, din cauză că era foarte aglomerat cu lucrările serviciului său, nu m-am văzut tot timpul, după ce cercul de prieteni şi-a suspendat reuniunile, până după ce Mendelovici a fost oprit la plecare, la Constanţa. De asemenea, şi cu domnul Zissu până în momentul când m-a vizitat pentru a schimba cărţile împrumutate. Cu ceilalţi din grup nu m-am mai văzut decât mult mai târziu.

Menţionez că domnul Zissu, şi după câte îmi amintesc şi eu am intervenit pe lângă domnul Feller pentru a-l determina să facă demersuri pe lângă domnul Rubin pentru ca sub un pretext oarecare, sau spunându-i adevărul, că pentru a lichida odată pentru totdeauna orice activitate şi orice contact în chestiunea relaţiilor cu partidele istorice, trebuie să acoperim obligaţia luată în pretinsa cerere de medicamente a profesorului Zane, este nevoie

https://biblioteca-digitala.ro

de suma de bani respectivă, rugându-l pe domnul Rubin să o pună la dispoziţie din fondul ajutoarelor. Nu ştiu dacă dl Feller s-a dus la domnul Rubin să-i ceară banii şi dacă i-a obţinut.

(ss) Jean Cohen

Declaraţie

16 februarie 1952

Pe doctorul Bruno Fingerhut l-am cunoscut după nume, din Iaşi, unde a locuit şi unde între anii 1928-1931, mi-am făcut studiile universitare. Personal, l-am cunoscut pe doctorul Fingerhut, în calitate de pacient, în timpul războiului, când îşi avea cabinetul într-un bloc din strada Maria Rosetti.

Deoarece doctorul Fingerhut şi cu soţia sa sunt foarte buni prieteni cu familia inginer Hugo Nacht, soţia acestuia din urmă fiind sora soţiei unchiului meu David Komarovsky, care locuieşte în Statul Israel, mai ales în ultimii ani, ne-au împrieteni şi noi cu familia doctor Fingerhut, căruia i-am rămas şi pacient.

Raporturile cu doctorul Fingerhut au fost pur amicale.

În anul 1948 sau 1949, am făcut cunoştinţa, fiindu-mi prezentat de către doctorul Fingerhut, în sala de aşteptare a cabinetului acestuia, cu un fost profesor de limba franceză a fiicei domnului dr. Fingerhut, anume Vitos.

Din discuţia cu profesorul Vitos acesta a aflat că sunt sionist. Profesorul Vitos m-a întrebat atunci dacă sunt mulţi evrei candidaţi la emigrare şi că în general se interesează şi ca publicist de problemele populaţiei evreieşti din R.P.R.

I-am făcut atunci o expunere sumară asupra acestor probleme, atât a acelora dinainte de război, cât şi a acelora din cursul războiului şi de după război.

Mi-a cerut date statistice, cu privire la stratificarea socială a populaţiei evreieşti şi cu privire la ravagiile pe care, din punct de vedere demografic şi social, le-a făcut războiul în sânul populaţiei evreieşti.

I-am spus că îi pot arăta nişte albume cu fotografii, precum şi anuarul statistic, editate de către Secţiunea din România a Congresului Mondial Evreiesc, invitându-l să vină să mă viziteze, pentru a le vedea.

De asemenea l-am invitat şi pe domnul doctor Fingerhut.

După vreo săptămână m-au vizitat, domnul doctor Fingerhut şi cu profesorul Vitos, vizionând albumele despre care am vorbit mai sus.

Cu această ocazie, profesorul Vitos mi-a cerut să-i redau în scris, cu date mai ample, expunerea pe care i-am făcut-o oral, asupra problemelor populaţiei evreieşti, motivând că acest material îi va servi pentru a se documenta într-o serie de articole despre R.P.R. pe care are de gând să le publice în presa franceză.

Subsemnatul am făcut această expunere în scris şi i-am predat-o după alte câteva zile când m-a vizitat.

În această expunere am documentat punctul de vedere că populaţie evreiască trezindu-se la o viaţă naţională şi dobândind conştiinţa naţională, doreşte să trăiască într-un

https://biblioteca-digitala.ro

stat propriu şi că ea trebuie lăsată să se repatrieze în Palestina şi să-şi normalizeze astfel condiţia ei naţională.

Am arătat că după opinia mea, aproape majoritatea populaţiei evreieşti doreşte să emigreze, citând date cu privire la numărul cererilor de emigrare ce s-au depus de către populaţie evreiască la Oficiul Palestinian, pe vremea când emigraţia era organizată de către Organizaţie Sionistă.

Am vorbit despre campania antisionistă a C.D.E.-ului şi despre politica antinaţională pe care C.D.E.-ului a dus-o la Federaţia Uniunilor de Comunităţi Evreieşti din ţară, izgonind din educaţia elevilor evrei, orice element de cultură, care ar aminti trecutul istoric al poporului evreu, sau legătura maselor populaţiei evreieşti cu opera de renaştere politică şi culturală şi socială realizată de sionism în Palestina.

Am arătat că nu aceeaşi este situaţia celorlalte naţionalităţi conlocuitoare, inclusiv saşii din Ardeal. În timp ce naţionalităţile conlocuitoare; saşii, maghiari etc. se bucură de libertate şi o înflorire culturală cum n-au mai cunoscut-o niciodată înainte, beneficiind şi de contactul cultural permanent şi liber cu Germania democratică şi cu cultura ei sau cu Republica Populară Ungară şi tot ce se produce din punct de vedere cultural naţional în această ţară, reeditând în ediţii al căror număr nici nu putea fi visat înainte, pe clasicii lor naţionali, populaţia evreiască în concepţia politicii culturale a Comitetului Democratic Evreiesc, este redusă la lectura producţiei literare a câtorva poeţi minori, fără nici o posibilitate de contact, mai ales în şcoli, cu valorile culturii clasice ebraice, sau idiş.

Astfel că dacă sub toate guvernele partidelor istorice ca şi sub guvernul Antonescu populaţia evreiască trebuia să-şi concentreze toate energiile pentru a-şi apăra dreptul la viaţă şi la muncă, întotdeauna grav ameninţate până la suprimare, sub actualul regim, dreptul la viaţă şi dreptul la muncă sunt larg asigurate evreilor prin legi şi prin practica vieţii de stat, în schimb datorită politicii culturale practicată de către Comitetul Democratic Evreiesc, la Federaţia Uniunilor de Comunităţi Evreieşti şi mai ales în învăţământul evreiesc, dacă această politică ar continua, am asista la desăvârşirea unui proces de deznaţionalizare a populaţiei evreieşti, cu care noi, evreii naţionali, nu ne vom declara niciodată de acord.

Una din cauzele principale, pentru un important număr dintre evreii care vor să emigreze, fiind şi dorinţa de a-şi putea educa copiii în spiritul culturii clasice şi moderne evreieşti, renăscute la viaţă prin procesul istoric stimulat şi desăvârşit de către sionism, la adăpost de orice ingerinţă care să împiedice o asemenea educaţie.

În opinia mea, am socotit că este necesar ca în străinătate să se cunoască punctul de vedere al evreilor naţionali, în problemele culturale ale populaţiei evreieşti din R.P.R., de care m-am ocupat în cea mai mare parte în această expunere, motivând aceasta de faptul că chestiunea educaţiei şi a politicii culturale este singura problemă litigioasă existentă între masele evreieşti tradiţionale şi cercurile sioniste pe de o parte şi actualul regim, după cum am arătat în concluziile mele.

Iancu Mendelovici a rugat-o pe soţia mea să-i mijlocească o întâlnire între doctorul Fingerhut şi Mella Iancu.

După câte îmi amintesc din relaţiile soţiei mele, Mendelovici nu i-a spus acesteia în ce scop ar urma să aibă loc întrevederea cu doctorul Fingerhut.

Tot din relatările soţiei mele, am aflat că dânsa ar fi dedus din reticenţele doctorului Fingerhut cu ocazia discuţiei avută cu acesta pentru a o primi pe doamna Mella Iancu, că ar fi vorba de dorinţa doamnei Mella Iancu de a utiliza vreo relaţie a doctorului Fingerhut pentru a putea afla unde este deţinut doctorul Cornel Iancu şi în ce stare se află.

https://biblioteca-digitala.ro

Nu ştiu dacă această întâlnire a avut loc şi ce rezultat a avut.

Nu am sesizat nici înainte de această dată, nici după această dată, pe doctorul Fingerhut de a-mi procura vreo informaţie de la „Securitate" nici despre sioniştii arestaţi, nici în alte chestiuni, deoarece nu mi-am pus problema şi nici n-am ştiut că doctorul Fingerhut are vreo relaţie la „Securitate".

De interesat m-am interesat tot timpul după 10 iulie 1950, de a afla unde şi în ce condiţii sunt deţinuţi sioniştii arestaţi.

Îmi aduc aminte că comunicându-i lui Mendelovici, in decembrie 1950 sau ianuarie 1951, când am fost în Bucureşti că sunt informat că conducătorii sionişti ar fi deţinuţi o parte la Jilava, o parte la Văcăreşti şi că o parte sau fost trimişi la Canal, sau că toţi s-ar afla într-unul din aceste locuri, acesta a râs, spunându-mi că informaţiile mele sunt greşite, şi că sioniştii sunt deţinuţi la „Interne".

Deduceam din spusele reticente ale lui Mendelovici că informaţia o deţinea de la Mella Iancu, cu care se afla în contact.

În timpul cât am fost fugar, mi-a parvenit o informaţie, în iarna anului 1951, nu-mi aduc aminte dacă mi-a dat-o Mendelovici într-una din convorbirile avute cu acesta când am fost în decembrie 1950 – ianuarie 1951 la Bucureşti sau mi-a dat-o soţia mea, şi anume că conducătorii sionişti aflaţi la „Interne" sunt sănătoşi şi că sunt foarte civilizat trataţi.

Dacă informaţia mi-a fost dată de către soţia mea, este posibil ca ea s-o fi deţinut-o de la doctorul Fingerhut.

Este posibil ca atunci când mi-a relatat soţia mea despre deducţia ei că doamna Iancu doreşte întrevederea cu doctorul Fingerhut pentru a se interesa sau a utiliza vreo relaţie a doctorului Fingerhut la „Interne" pentru a afla veşti despre condiţia în care se află doctorul Cornel Iancu, eu să o fi întrebat pe soţia mea dacă nu s-a interesat la doctorul Fingerhut şi despre ceilalţi sionişti arestaţi.

Despre faptul că profesorul Vitos m-a vizitat pentru a-mi cere date în legătură cu problemele populaţiei evreieşti care-I interesau, ştia doctorul Fingerhut.

Nu-mi aduc aminte dacă i-am arătat expunerea mea scrisă sau dacă i-am relatat despre ea.

Menţionez că după ce i-am dat profesorului Vitos expunerea mea scrisă, nu m-am mai văzut niciodată cu acesta.

La doctorul Fingerhut citeam în timpul războiului presa apuseană care venea clandestin în ţară.

După 23 august 1944, tot la doctorul Fingerhut am citit presa englezească pe care şi-o procura de la biblioteca engleză, discutând cu acesta de câte ori ne întâlneam conţinutul articolelor pe care le citeam, cu privire la problemele de politică internaţională.

Doctorului Fingerhut în diferite rânduri, încă din anul 1949, mă plângeam cu ocazia diferitelor discuţii despre primejdia pe care o vedeam ameninţând pe activiştii şi pe conducătorii sionişti şi despre ostilitatea şi neînţelegerea pe care o întâmpin din partea membrilor legaţiei Statului Israel, în toate demersurile pe care le fac pe lângă aceştia pentru a trezi vigilenţa lor şi a forurilor externe sioniste.

Doctorul Fingerhut, după arestarea mea, i-a promis soţiei mele că dânsul şi cu inginerul Hugo Nacht o vor împrumuta lunar cu o sumă de bani, pentru ca să poată trăi. Nu i-a dat însă decât, mi se pare, o sumă de 10.000 lei.

Prin doctorul Fingerhut a vândut soţia mea un inel, nu ştiu însă cu ce preţ.

Menţionez că nu i-am dat nici o misiune politică doctorului Fingerhut şi nici nu mi-a furnizat vreo informaţie de la M.A.I. sau de la P.M.R. cu privire la probleme generale, sau

https://biblioteca-digitala.ro

problemele pur evreieşti care mă interesau, nici înainte de arestarea conducătorilor sionişti şi nici în perioada cât am fost fugar, atât pe cât îmi amintesc.

În urma discuţiilor cu subscrisul, doctorul Fingerhut căpătase înţelegere şi chiar simpatie pentru sionism, dorind chiar ca în viitor să se stabilească în Statul Israel.

În timpul în care am fost fugar, l-am văzut o singură dată cu ocazia unei vizite pe care mi-a făcut-o la locuinţa mea din Bucureşti, însoţit fiind de doamna Fingerhut şi de domnul şi doamna inginer Hugo Nacht. Vizita doctorului Fingerhut şi a însoţitorilor săi a avut loc înaintea prânzului.

Menţionez că la doctorul Fingerhut am citit următoarele publicaţii engleze: „Spectator", „New Statesman and Nation", „Economicer" şi „Times" şi altele ale căror titlu nu mi-l amintesc.

După data radierii mele de pe tabloul avocaţilor şi când m-am aflat fără resurse de existenţă, adică din iunie 1948, doctorul Fingerhut m-a tratat gratuit.

L-am rugat pe doctorul Fingerhut să-mi recomande dacă nu ştie pe cineva care ar reuşi să-mi expedieze în Israel o parte din biblioteca mea. După un timp am trimis prin poştă aproximativ 220 pachete a 3 kg. fiecare, cât spunea el că se poate trimite. Cărţile trimise sunt în marea lor majoritate cărţi cu caracter iudaic şi juridic. Odată cu aceste cărţi în numărul de mai sus, se cuprinde şi *Enciclopedia britanică* cu 24 de volume.

Aceasta s-a întâmplat în anul 1949 sau 1950 la începutul anului. Pentru acest serviciu i-am dat acestui Manole, dacă îmi aduc bine aminte, 100-150 lei de kg care le-am plătit succesiv cu expediţia cărţilor. Manole este funcţionar la „Sovrom-transport".

Un alt serviciu pe care l-am rugat pe doctorul Fingerhut a fost următorul:

Mendelovici avea nişte penicilină de la socrul său care primise un pachet cu medicamente. Având nevoie de bani sau de alte medicamente, Mendelovici m-a rugat să vorbesc cu dr. Fingerhut dacă el n-ar putea utiliza pentru pacienţii lui această penicilină. l-am vorbit doctorului Fingerhut despre acest serviciu pe care vreau să-l fac unui prieten, dar el mi-a spus că pacienţii vin cu penicilina lor. Mi-a spus că dacă se va ivi ocazia atunci mă va servi. Ocazia nu s-a ivit şi astfel nu l-am putut servi pe Mendelovici în această chestiune.

(ss) Jean Cohen

Declaraţie

16 februarie 1952

Când şi în ce împrejurări l-ai cunoscut pe Pamfil Şeicaru?

Nu l-am cunoscut personal niciodată pe Pamfil Şeicaru.

Arată ce legături ai avut cu Pamfil Şeicaru?

N-am avut alte legături cu Pamfil Şeicaru decât acelea pe care le-a avut „Oficiul de Emigrare" prin persoana dlui A.L. Zissu, în următoarele probleme:

Problema funcţionării Oficiului de Emigrare, problema Decretului Lege făcut de Guvernul Antonescu prin care se pedepsea cu moartea trecerile clandestine ale refugiaţilor evrei din Ungaria, respectiv pe refugiaţii evrei şi pe toţi aceia care le înlesneau aceste treceri sau îi adăposteau, problema creată de ordinul unui comandant de armată din nordul

https://biblioteca-digitala.ro

Moldovei, ca populaţia evreiască de acolo să poarte „semnul galben" şi în problema creată de Ordinul Comandamentului Apărării Pasive prin care evreilor li se interzicea adăpostirea de bombardamentele aeriene, în aceleaşi adăposturi cu creştinii.

Cine i-a făcut legătura lui Zissu cu Pamfil Şeicaru?

Legătura lui A.L. Zissu cu Pamfil Şeicaru a fost făcută de către Ion Vinea, fost director la ziarul „Facla" şi în timpul războiului director al ziarului „Evenimentul Zilei", care apărea în tipografia „Curentul".

Pe Ion Vinea l-am cunoscut la dl A.L. Zissu încă din timpul dinainte de război. Pe Ion Vinea l-am cunoscut şi eu personal prin Anton Dimitriu, profesor şi prin Henriette Ivonne Stahl, scriitoare, încă înainte de război, în casa celor mai sus arătaţi.

Ce servicii v-a făcut dl Pamfil Şeicaru?

Prin Pamfil Şeicaru s-au obţinut întrevederile la Mihai Antonescu ale dlui A.L. Zissu.

Aceste întrevederi cred că au fost 2-3 în total. Prin Pamfil Şeicaru s-au făcut intervenţiile la Mihai Antonescu în problemele mai sus arătate.

De ce aţi găsit tocmai pe Pamfil Şeicaru ca om de legătură?

„Oficiul de Emigrare" şi dl A.L. Zissu au recurs la Pamfil Şeicaru ca om de legătură cu Mihai Antonescu pentru că era de notorietate publică influenţa publică pe care Pamfil Şeicaru o avea asupra lui Mihai Antonescu.

Arată modul în care ţineai legătură cu Pamfil Şeicaru.

Dl A.L. Zissu s-a văzut personal cu Pamfil Şeicaru o dată sau de două ori. Celelalte legături erau menţinute prin Ion Vinea.

V-a dat Pamfil Şeicaru recomandări scrise pentru Mihai Antonescu?

Da, una am citit-o şi eu personal în fotocopie.

Recomandarea scrisă pe care am citit-o în fotocopie, mi-a arătat-o Leon Itzkar. Această fotocopie am luat-o la mine acasă spre a o citi mai cu atenţie şi am ţinut-o mult timp – aproximativ vreo lună – după care i-am restituit-o lui Itzkar. Fotocopia mi-a arătat-o Itzkar, nu-mi aduc aminte dacă la el acasă sau la unul din sediile „Oficiului de Emigrare".

De ce era nevoie să duci fotocopia scrisorii acasă la dumneata?

Pentru ca s-o pot citi în linişte.

Care era conţinutul scrisorii, cine îl mai cunoaşte şi cine ştie că a fost la dumneata scrisoarea timp de o lună de zile?

Scrisoarea conţinea următoarele: în introducere, Şeicaru exprima regretul că din cauza ocupaţiilor amândurora nu s-a mai văzut de mult cu Mihai Antonescu şi îi dădea ştiri despre ginerele şi fiica sa care se aflase la studii în străinătate. Apoi Pamfil Şeicaru se referea la faptul că Mihai Antonescu se străduieşte să repare pentru viitorul ţării, ceea ce stricaseră alţii şi că este sabotat în această operă, asemenea meşterului Manole.

În textul scrisorii, adică în fond, îi comunica Pamfil Şeicaru lui Mihai Antonescu, că a fost vizitat de către Zissu care l-a sesizat să intervină la guvern pentru înlăturarea unor măsuri, care ameninţau viaţa populaţiei evreieşti. Enunţând chestiunile pentru care l-a sesizat dl Zissu, Pamfil Şeicaru îi cerea lui Mihai Antonescu să le suprime, pentru că dacă ele ar fi menţinute, "ele ar umple paharul cu otravă pe care poporul român va trebui să-l bea la Conferinţa de Pace". Conţinutul acestei scrisori mai este cunoscut şi de către Moţi

https://biblioteca-digitala.ro

Moscovici, Mayer Rudich şi Firoiu, fost gazetar la „Curentul" prin care cred că ar fi parvenit scrisoarea în posesia lui Leon Itzkar. Măsura de a fotocopia scrisoarea a luat-o Leon Itzkar.

Faptul că am luat scrisoarea la mine acasă şi că am ţinut-o un timp mai îndelungat, ştie Leon Itzkar, de la care am luat scrisoarea.

Cum a reacţionat Pamfil Şeicaru când l-aţi solicitat să intervină la Mihai Antonsecu?

A reacţionat pozitiv, făcând intervenţia care i s-a cerut.

Cu ce a fost remunerat pentru serviciile făcute şi de către cine?

Ştiu că Pamfil Şeicaru a fost remunerat pentru serviciile făcute. Ştiu aceasta de la dnii Zissu şi Itzkar care mi-au vorbit despre o sumă în franci elveţieni care trebuie plătită lui Şeicaru, sau dacă ţin bine minte fiicei şi ginerelui său, care se aflau în Elveţia. Nu ştiu despre ce sumă trebuia plătită.

Ce servicii i-ai făcut dumneata şi ceilalţi conducători sionişti lui Pamfil Şeicaru?

Nici subsemnatul, nici ceilalţi conducători sionişti, după câte cunosc eu, nu i-am făcut vreun serviciu lui Pamfil Şeicaru, afară de acela de a-l fi remunerat pentru serviciile lui.

Ai fost dus de către Pamfil Şeicaru la vreo audienţă la Mihai Antonescu sau la Ion Antonescu?

Răspuns: Nici de către Pamfil Şeicaru, nici de către orice altă persoană, nu am fost dus şi nu am participat vreodată la vreo audienţă la Mihai Antonescu, la Ion Antonescu.

(ss) Jean M. Cohen

Declaraţie

17 februarie 1952

Ce informaţii ai dat dumneata inginerului Stein Elias, pentru a le transmite Legaţiei Statului Israel din Bucureşti?

În anul 1950 I-am rugat pe inginerul Stein Elias să transmită domnului Ariel, membru al Legaţiei Statului Israel, informaţia ce mi-a fost dată de către Gany, că Ministerul Comerţului Exterior nu este mulţumit de condiţia în care se prezintă materialul tubular exportat de către Statul Israel în R.P.R. Este vorba de material tubular pentru industria petroliferă.

Te vizitai cu Stein Elias?

Da, mă vizitam cu Stein Elias.

Cu ce persoane te întâlneai la Stein Elias?

Mă întâlneam cu doamna şi domnul A.L. Zissu, cu doamna şi domnul Rubin, cu doamna şi domnul Ary Kleiner şi cu alte persoane din cercul familiei şi a prietenilor.

Te întâlneai des cu domnul Zissu, Rubin şi ceilalţi la inginerul Stein Elias?

https://biblioteca-digitala.ro

Aproximativ 1-2 ori într-un an.

Ce discuţii purtaţi la aceste întâlniri?

Discuţii generale care nu prezintă importanţă. Aceasta îmi este declaraţia pe care o semnez propriu.

(ss) Jean M. Cohen

Declaraţie

20 februarie 1952

Din ce instituţii sioniste ai făcut parte, începând din anul 1936 şi până la 23 august 1944?

În anul 1936 mă aflam ca membru în Comitetul de conducere al „Organizaţiei Renaşterea" din care făceam parte încă din anul 1932-1933.

2. membru al Comitetului de conducere al Tineretului Partidului Evreiesc, în care m-am înscris încă din anul 1933.

În organizaţia „Renaşterea" am rămas până în anul 1943 când am fost exclus.

În Partidul Evreiesc am rămas până la dizolvarea sa formală în anul 1938 continuând să activez în ilegalitate în munca de partid, dat fiind că din 1937-1938 am fost numit secretar general al Partidului. Am fost numit de către organizaţia „Renaşterea" ca unul din delegaţii ei în „Executivă" prezidată de către avocatul Leon Mizrahi 1939-1940 în „Executiva" prezidată de către avocatul Mişu Benvenisti 1940-1943 şi am funcţionat ca membru şi în executiva ilegală prezidată de către domnul A.L. Zissu decembrie 1943-februarie 1944, continuată prin „Oficiul de Emigrare" din al cărei comitet de conducere am făcut parte până în 1945, mai, când şi-a predat gestiunea noii „executive" sioniste.

Ce atribuţii aveau organizaţia sionistă „Renaşterea" şi Partidul Evreiesc în perioada 1936-1940?

Organizaţia sionistă „Renaşterea" se ocupa cu toate problemele care erau de competenţa generală a „Organizaţiei sioniste din România" după cum urmează: activitate de colectare a fondurilor sioniste de colonizare – Keren Kayemet şi Keren Hayessod – problema emigraţiei spre Palestina, probleme haluţiene – educarea şi reeducarea tineretului – activitate naţional-culturală şi propagandă sionistă.

Partidul Evreiesc din România se preocupa de problemele interne ale populaţiei evreieşti din România în legătură cu apărarea dreptului la viaţă şi la muncă a acestei populaţii, faţă de încălcările acestor drepturi săvârşite de către diferite guverne autorităţi, partide, grupuri organizate etc. Specificul programului Partidului Evreiesc faţă de programul Uniunii Evreilor Români, condusă de către doctorul Wilhelm Filderman era următorul: Partidul Evreiesc din România considera populaţia evreiască ca o minoritate etnică beneficiind de drepturile izvorâte din principiul de autodeterminare naţională şi de drepturile izvorâte din Tratatul de Protecţie a Minorităţilor în problemele de rasă, limbă sau religie.

Cine făcea parte din conducerea organizaţiei „Renaşterea" şi a „Partidului Evreiesc" în perioada 1936-1944?

https://biblioteca-digitala.ro

Din conducerea organizaţiei „Renaşterea" în perioada de mai sus, făceau parte următorii: dr. Singer Sami, dr. Cornel Iancu, avocat Leon Mizrahi, avocat Mayer Segal, avocat Mişu Benvenisti, Wilhelm Fischer, Leon B. Wexler, Iancu Mendelovici, Moţi Moscovici, Iosif Eberchon, iar din anul 1939, subsemnatul. Din conducerea Partidului Evreiesc din România, în perioada 1936-1944, făceau parte următorii: preşedinte dr. Theodor Fischer; membrii în comitetul de direcţie: Mişu Weissman, dr. Sami Singer, dr. Carol Singer, avocat Michel Landau, dr. Ernest Marton, dr. Iosif Fischer, dr. Radu Banbuger, avocat Leon Mizrahi, dr. Cornel Iancu, L.B. Wexler, Iancu Mendelovici, Wilhelm Fischer, iar din anul 1937-1938, subsemnatul ca secretar general, Misu Benvenisti, Moţi Moscovici şi Iosif Ebercohn.

Cu ce instituţii din afară avea legături Partidul Evreiesc şi organizaţia „Renaşterea"?

Partidul Evreiesc din România ţinea legătura în străinătate cu Congresul Mondial Evreiesc, prin Geneva, dat fiind că secretarul general al Congresului Mondial Evreiesc dr. Nachum Goldman era şi delegatul permanent al „Agenţiei Evreieşti" pe lângă Societatea Naţiunilor.

Aceste legături erau ţinute personal de către dr. Theodor Fischer şi de către parlamentarii, mai târziu foşti parlamentari ai partidului: Mişu Weissman, dr. Sami Singer, dr. Ernest Marton, dr. Iosif Fischer şi Wilhelm Fischer şi Mişu Benvenisti. Toţi aceştia fiind şi membri în conducerea Mondială a Congresului Mondial Evreiesc. În timpul războiului legătura cu „Congresul Mondial Evreiesc" de la Geneva a fost ţinută de către Wilhelm Fischer, singurul delegat al Congresului Mondial Evreiesc. După această dată legătura a fost ţinută de către Mişu Benvenisti.

Organizaţia sionistă „Renaşterea" avea legături ideologice cu organizaţia sioniştilor radicali din Polonia. Legătura o ţinea dr. Sami Singer şi avocat Leon Mizrahi.

Care a fost atitudinea Partidului Evreiesc faţă de „Frontul Renaşterii Naţionale", Dictatura Carlistă şi lovitura de stat de la 6 septembrie 1940?

Atitudinea membrilor partidului evreiesc ca şi a conducerii, a fost de hotărâtă ostilitate împotriva evenimentelor de mai sus.

Ce rapoarte aţi trimis dumneavoastră (conducerea Partidului Evreiesc) în străinătate, în legătură cu aceste evenimente?

Personal n-am trimis nici un raport referitor la aceste evenimente: dr. Theodor Fischer îmi cerea şi i-am dat materialul şi comentariul periodic privitoare la legaţie şi măsurile antievreieşti pentru înlăturarea cărora dr. Fischer trimitea rapoarte la Geneva.

Arată dumneata dacă în legătură cu evenimentele sus-amintite aţi primit instrucţiuni din străinătate de felul cum trebuie să vă desfăşuraţi activitatea?

N-am primit nici un fel de instrucţiuni din străinătate.

Ce cuprindeau rapoartele trimise la Geneva?

Rapoartele trimise la Geneva cuprindeau sesizări făcute de către dr. Theodor Fischer ca preşedinte al partidului evreiesc din România, către Congresul Mondial Evreiesc prin care cerea asistenţa politică a acestei instituţii pentru a se obţine abrogarea unor măsuri legislative sau de fapt ce se luau de către guvernele ţării împotriva populaţiei evreieşti.

(ss) Jean M. Cohen

https://biblioteca-digitala.ro

Declaraţie

20 februarie 1952

Arată dumneata în ce constau legăturile dintre conducătorii sionişti şi conducătorii P.N.Ţ. şi P.N.L. în perioada războiului?

Nu cunosc în mod direct despre existenţa unor asemenea legături între conducători sionişti şi conducători P.N.Ţ. şi P.N.L. din auzite am reţinut că Mişu Benvenisti ar fi intervenit la Maniu şi George Brătianu pentru a se anula ordinul de deportare a evreilor din Ardealul de Sud.

De unde cunoşti această problemă şi care au fost motivele pentru care s-a intervenit la Maniu şi la Brătianu?

Nu-mi aduc aminte cine mi-a comunicat aceasta. Ştiu că se vorbea de intervenţia la Maniu şi George Brătianu pentru că aceştia la rândul lor să intervină la Ion Antonescu pentru anularea ordinului de deportare.

De unde şti de intervenţia lui Benvenisti şi ce-ai făcut dumneata pentru salvarea evreilor din Ardealul de Sud ameninţaţi cu deportarea?

Am auzit în cercul „Renaşterii" că se vorbea de o asemenea intervenţie. Nu am participat la această intervenţie pentru salvarea celor de mai sus.

Care a fost rezultatul intervenţiei la Maniu şi Brătianu?

Nu ştiu dacă intervenţia lui Benvenisti s-a produs în realitate şi dacă ea a avut vreun rezultat.

Cu ce elemente aparţinând fostului P.N.Ţ. şi P.N.L. şi altor partide de dreapta ai avut dumneata personal legătura între anii 1940-1944?

Am avut legătură cu următorii politicieni: avocat Constantin Mihăileanu din Galaţi, fost avocat şi membru în Consiliul de Administraţie al Societaţii „Farcov", avocat Dumitru Niculescu din Bucureşti, fost administrator al Societăţii „Soldana", preot Dumitru Naum, fost în consiliul de administraţie al Societăţii „Rosud" timp de 3 luni, general Vasile Barbu, proprietarul firmei „Forechim" pe numele căruia am făcut comerţ de cherestea în anul 1944, cu alţi conducători penetişti.

(ss) Jean M. Cohen

Declaraţie

21 februarie 1952

În ce perioadă a funcţionat „Executiva" condusă de Leon Mizrahi?

După câte îmi amintesc această executivă a fost constituită în anul 1939 şi a funcţionat sub conducerea avocatului Leon Mizrahi până la plecarea acestuia în Palestina, în anul 1940, Decembrie (?).

Cine făcea parte din această executivă?

https://biblioteca-digitala.ro

Avocat Leon Mizrahi, Moritz Geiger, L.B. Wexler, Jean Cohen, dr. Cornel Iancu, dr. Zalman, Inginer Dascălu, Mauriciu Blumenthal, avocat Rosenzeveig, dr. Entzel.

Care erau atribuţiile executivei condusă de Mizrahi?

Din punct de vedere statutar, Comitetul executiv al Organizaţiei Sioniste avea următoarele atribuţii:

1. Iniţiativa şi supravegherea activităţii sioniste în domeniile: propagandistic şi cultural, emigraţie, activitate haluţiană – educaţia şi reeducarea tineretului în vederea emigrării – colecta fondurilor sioniste de colonizare.

2. Reprezentarea mişcării sioniste faţă de lumea din afară.

3. Factor coordonator al activităţii diferitelor instituţii şi grupării politice sioniste.

În fapt, competenţa şi activitatea „executivei" sioniste s-a mărginit aproape exclusiv la funcţiunile de reprezentare a mişcării sioniste faţă de autorităţi. Celelalte atribuţii fiindu-i expropriate în folosul: Oficiului palestinian – în domeniul emigrării – instituţiile financiare Keren Kayemet şi Keren Hayessod, în domeniul colectării şi administrării fondurilor sioniste de colonizare, Oficiului Hehaluţ – educarea şi reeducarea tineretului pentru emigrare etc.

Cu cine avea legături „Executiva" în străinătate?

Cu organizaţia Mondială Sionistă şi cu „Agenţia Evreiască" cu sediul la Ierusalim. După înfiinţarea biroului de la Istanbul a avut legături şi cu acest birou. Prin Wilhelm Fischer – reprezentantul Joint-ului şi a Congresului Mondial Evreiesc – a avut legături în chestiuni financiare cu reprezentantul Agenţiei Evreieşti de la Geneva.

În ce constau legăturile executivei cu forurile arătate mai sus?

Cu referire specială la executiva Mizrahi, declar că nu am nici o cunoştinţă nici directă nici indirectă despre legăturile stabilite de el ca preşedinte al executivei cu forurile externe arătate mai sus, deoarece aceste legături nu au fost comunitate executivei din care făceam parte.

Ce instrucţiuni s-a primit din străinătate, după apelul făcut de către profesorul Chaim Weitzman?

Nu cunosc nici un fel de asemenea instrucţiuni nici direct nici indirect în timpul funcţionării executivei Mizrahi.

Cum a reacţionat „Executiva" sionistă Mizrahi faţă de apelul profesorului Weitzman?

Nu s-a discutat în executiva Mizrahi acest apel. Eu însumi l-am aflat mult mai târziu.

În ce mod se făcea legătura dintre executiva Mizrahi şi forurile externe?

Nu cunosc în ce mod se făcea legătura dintre executiva Mizrahi şi forurile externe, dat fiind că această legătură era ţinută de preşedintele executivei personal.

Cărui fapt se datorează înlocuirea lui Mizrahi de către Benvenisti?

Emigrării lui Mizrahi în Palestina.

Au fost anunţate forurile externe când a venit la conducerea executivei Benvenisti?

Deduc că au fost anunţate forurile externe din ceea ce mi-a spus Geiger că i-a comunicat doctorul Entzer directorul Oficiului Palestinian şi anume că ar fi sosit o scrisoare a executivei de la Ierusalim prin care aceasta confirma că a luat act ca Benvenisti a fost ales preşedinte în locul lui Mizrahi, că s-a deschis un birou al executivei la Istanbul pentru a

https://biblioteca-digitala.ro

înlesni emigrarea din ţările din Răsăritul Europei şi că acest birou i se va comunica şi date în legătură cu situaţia economică, politică şi militară din ţările satelite ale Germaniei.

Pe ce considerente a fost ales Mişu Benvenisti ca preşedinte al executivei.

A fost recomandat de către Mizrahi şi susţinut de către acesta pe considerentul că l-a socotit pe Mişu Benvenisti ca cel mai energic dintre conducătorii sionişti şi cel mai capabil de a rezolva problema cea mai delicată din acea vreme, problema disciplinării şi coordonării activităţii tineretului.

Ce măsuri s-au luat de către executiva Benvenisti în urma primirii scrisorii prin care i se făcea cunoscut că la Istanbul există un birou căruia trebuie să-i transmită informaţii din domeniul politic, economic şi militar?

După câte cunosc executiva nu a luat nici o măsură cel puţin în şedinţele la care am luat eu parte, dat fiind că n-a fost pusă niciodată în curent cu sosirea unei asemenea scrisori şi cu atât mai puţin, cu conţinutul ei.

Ce cunoşti despre legăturile executivei Benvenisti, cu străinătatea?

Ştiu de la Wilhelm Fischer că Mişu Benvenisti ţinea legătura cu reprezentantul agenţiei evreieşti de la Geneva, prin Fischer, după câte ştiu, în chestiuni financiare.

Cine era reprezentantul Agenţiei Evreieşti de la Geneva şi ce atribuţii avea acesta?

Reprezentantul Agenţiei Evreieşti de la Geneva era Sonnen Schein şi după câte ştiu de la Fischer, avea atribuţii financiare.

Pentru ce ţi-a spus dumitale Fischer despre legăturile lui Benvenisti cu Sonnen Schein?

Nu-mi aduc aminte pentru ce mi-a spus. Discuţia a avut loc în 1942 sau 1943.

Cu ce alte foruri externe s-a ţinut legătura de către executiva Benvenisti?

Cred că în probleme interne avea legături prin Wilhelm Fischer, delegatul Congresului Mondial Evreiesc în România, şi cu Congresul Mondial Evreiesc de la Geneva, al cărui reprezentant era dr. Nahum Goldman.

De ce crezi acest lucru?

Cred acest lucru, pentru că Wilhelm Fischer îmi spunea că de câte ori cere credite de la „Agenţia Evreiască" şi „Joint" intervine şi la Congresul Mondial Evreiesc, respectiv la dr. Nachum Goldman, pentru că acesta să stăruie şi el pe lângă instituţiile mai sus-amintite, pentru acordarea creditelor.

Wilhelm Fischer te ţinea pe dumneata la curent cu asemenea probleme?

În mod cu totul întâmplător.

Pentru ce solicitau bani şi de la „Agenţia Evreiască" şi de la „Joint"?

Nu cunosc chestiunea.

Când ai aflat dumneata despre înfiinţarea biroului de la Istanbul al Agenţiei Evreieşti?

La sfârşitul anului 1942 sau în 1943 prin Moritz Geiger.

Cine făcea parte din biroul de la Istanbul?

Barlass ca conducător şi reprezentant al „Agenţiei Evreieşti" la Ankara – Überall, în chestiuni financiare, Agamy şi Goldin.

https://biblioteca-digitala.ro

De unde şti dumneata despre funcţiile membrilor biroului Agenţiei Evreieşti de la Istanbul?

Din auzite de la alţi conducători sionişti, nu pot preciza de la cine.

Cum, în declaraţia dumitale din 28 ianuarie 1952, arăţi că Executiva Benvenisti a avut legături cu biroul de la Istanbul, iar în declaraţia de faţă spui că nu cunoşti acest lucru?

Cele declarate în declaraţia mea din 28 ianuarie 1952 reprezintă deducţii trase de către mine din conţinutul scrisorii pe care i l-ar fi trimis executiva sionistă de la Ierusalim lui Benvenisti, astfel precum mi l-a comunicat Geiger şi din cele comunicate mie de către Mauriciu Blumenthal privitor la activitatea tineretului sionist. Răspunsul din declaraţia de faţă se referea la ceea ce cunosc în mod direct şi personal.

Dacă cele arătate în declaraţia din 28 ianuarie 1952 sunt deducţii, cum arăţi astfel mai sus, pentru ce le-ai scris ca fiind date precise?

Am omis să menţionez că sunt deducţii, dat fiind că n-am văzut personal niciodată un asemenea raport.

Pentru că ştii că se trimiteau rapoarte informative în străinătate era neapărat nevoie ca să le vezi dumneata personal?

Pentru ca să pot şti cu certitudine că se trimiteau rapoarte în străinătate, trebuia să le fi văzut şi să ştiu expedierea lor.

Dacă nu le-ai văzut, n-ai ştiut că se expediază de ce totuşi ai scris în declaraţia din 28 ianuarie 1952, că se trimiteau rapoarte informative de către Executiva Benvenisti şi Zissu, biroului din Istanbul?

Cele afirmate în declaraţia din 28 ianuarie 1952 cu privire la trimiterea de rapoarte la Istanbul de către Benvenisti, sunt pe bază de deducţii. În ceea ce priveşte executiva Zissu ştiu că eu culegeam diferite informaţii prin Begnescu şi i le comunicam domnului Zissu pentru orientarea personală a domniei sale şi pentru a le utiliza ca material în corespondenţa cu forurile externe. Nu am văzut însă nici un raport de asemenea natură, trimis de către dl Zissu în străinătate.

Ce discutai dumneata cu Mauriciu Blumenthal în legătura cu activitatea informativă desfăşurată de tineret, pentru Executiva Benvenisti?

Mauriciu Blumenthal mi-a comunicat într-o discuţie despre materialul informativ cu caracter politic, militar şi economic pe care tineretul sionist îl culegea în călătoriile lui de contact cu celelalte organizaţii de tineret din ţară şi străinătate. Mauriciu Blumenthal era reprezentantul tineretului în executivă însărcinat de a ţine contactul cu tineretul de către Mişu Benvenisti.

Ţi-a comunicat Mauriciu Blumenthal că furnizează informaţii lui Mişu Benvenisti?

Nu mi-a comunicat acest lucru, însă ştiu că ţinea contact.

Ce ţi-a spus Mauriciu Blumenthal că face cu materialul informativ pe care-l culegea.

Nu mi-a spus ce face cu materialul informativ însă ştiu că conducătorii grupărilor de tineret purtau corespondenţă cu grupările respective din Palestina.

Pe ce te bazezi când afirmi că grupările de tineret ţineau legătură cu grupările din Palestina?

https://biblioteca-digitala.ro

Din auzite cunoşteam acest lucru, şi mai mult am aflat cu ocazia relatărilor despre materialul procesului conducătorilor tineretului în 1943.

(ss) Jean M. Cohen

Declaraţie

22 februarie 1952

Ce compozitor cunoşti dumneata?

Pe Ludovic Feldman, compozitor, maestru la „Filamornică".

Diamandi Gheciu, l-am cunoscut prin avocatul Theodor Al. Bălan, pe când era şeful Contenţiosului Ministerului de Finanţe, în timpul războiului.

Ce legături ai avut cu cei de mai sus?

Pe Ludovic Feldman l-am cunoscut prin soţia sa care este o fostă prietenă a soţiei mele. N-am avut alte legături. De asemenea, şi cu Diamandi Gheciu.

Pe compozitorul Vasilescu îl cunoşti?

Nu îl cunosc.

(ss) Jean Cohen

Declaraţie

22 februarie 1952

Ce funcţionari de la Ministerul de Finanţe cunoşti dumneata?

Theodor Al Bălan, avocat la Ministerul de Finanţe în timpul războiului şi după război.

Simion Bayer, fost avocat la Ministerul de Finanţe în timpul războiului şi după război.

Seluca Avram, funcţionar la Direcţia Bugetului în 1949.

Am avut în schimb legătura cu un avocat care locuia în 1948 în noiembrie-decembrie, în blocul situat pe fostul Bulevard Carol, colţ cu str. Armenească, al cărui nume nu-l ţin minte. Poate fi însă identificat prin inginerul Iancu Belfert, care mi l-a recomandat.

M-am adresat acestui avocat în chestiunea cercetărilor făcute în 1948-1949, de către organele Ministerului de Finanţe, privitoare la fondurile sioniste „Keren Kayemet" şi „Keren Hayessod".

Mă interesa, ca membru în Comisia de conducători sionişti, care se ocupa cu această problemă, următoarele.

https://biblioteca-digitala.ro

1) Se cunoaştem pe ce chestiuni de fapt şi pe ce temeiuri de drept se făceau cercetările, iar în cazul în care s-a procedat la întocmirea raportului comisiei de inspectori, să obţinem o copie a acestui raport.

2) Să găsim o legătură care să poată rezolva cel puţin în parte, unele probleme ce făceau obiectul proceselor verbale de contravenţie, obţinând ca să nu se întocmească procese verbale de contravenţie asupra celor fapte, sau anularea proceselor verbale de contravenţie, sau reducerea amenzii.

Avocatul la care m-am referit mai sus mi-a spus că are legături de prietenie cu un inspector general din comisia de inspectori şi că se obligă ca în schimbul sumei de 700.000-1.000.000 lei, nu-mi aduc bine aminte suma, să ne procure: copia raportului comisiei de inspectori, diferite copii de pe actele mai importante care constituiau piesele generatoare de mari contravenţii fiscale şi să anuleze o serie de procese verbale de contravenţie deja dresate şi să obţină reducerea amenzii la 5-15%, la procesele verbale de contravenţie, privind împrumuturile cu care erau trecuţi diferiţi conducători sionişti, că le-au dat în 1947, cu ocazia ultimei emigrări organizate de către oficiul palestinian şi „Mişlahat".

La dat fixată împreună cu David, unul din instructorii palestinieni din „Mişlahat", m-am prezentat la avocatul de mai sus, având şi banii asupra noastră, pentru a primi copia raportului inspecţiilor, copii de pe actele mai importante pe baza cărora s-au întocmit procesele verbale de contravenţie mai mari, precum şi adresele de anulare al unor procese verbale de contravenţie şi de reducere a amenzii şi la altele. Avocatul nu ne-a dat însă nimic, motivând că să ni se dea mai întâi banii, căci altminteri persoane cu care are legătura în Ministerul de Finanţe nu vor să-i elibereze actele care ne interesau. David, la sfatul meu, nu a consimţit să-i încredinţeze banii anticipat. Faţă de faptul că nu ne-a adus piesele care ne interesau l-am însărcinat să se ocupe de anularea unor procese verbale de mai mică importanţă, după câte îmi aduc aminte, privind. nişte impozite datorate pentru comenzi tipografice, fără factură, precum şi reducerea amenzii la procesele verbale de contravenţie privind împrumuturile făcute de către conducătorii sionişti cu ocazia ultimii emigrări din 1947. David şi cu subsemnatul ne-am înţeles că pentru fiecare informaţie sau act ce ni-l va procura va primi sumele de bani ce se va stabili.

După câte îmi pot aduce aminte, prin mine avocatul a primit între 100-200.000 lei, onorarii şi în contul impozitelor la diferite procese verbale. Nu ştiu ce sume a mai primit de la David cu care de asemenea a păstrat mai departe contact direct.

Suma de bani dată de subsemnatul a fost procurată parte de la Iackerkanner ca preşedinte al Comisiei de Lichidare a Organizaţiei Sioniste, parte de la conducătorii sionişti, personal, care erau urmăriţi la plată prin procesele verbale respective şi anume: Inginer Oscar Olteneanu, Max Haimovici, Jean Cohen, Dascălu şi alţii pe care nu mi-i amintesc.

Banii cu care am venit la avocat şi pe care-i avea asupra sa David, respectiv suma de 700-1.000.000 lei, erau de la „Mişlahat", al cărui şef şi disponent era Agamy, fără de care nu se putea face nici o plată.

Agamy cunoştea scopul la care urma să servească suma şi tot el l-a autorizat pe David să mă asiste în tratativele cu avocatul arătat mai sus

(ss) Jean Cohen

https://biblioteca-digitala.ro

Declaraţie

22 februarie 1952

Care a fost atitudinea Executivei Benvenisti faţă de împrumutul lansat de Antonescu în anul 1941?

Executiva a decis să se alăture Uniunii Comunităţilor Evreieşti şi să dea concursul pentru acest împrumut.

Cum s-a procedat când s-a luat această hotărâre?

N-am participat la şedinţa în care s-a hotărât aceasta, fiind bolnav. Într-o scrisoare adresată de mine lui Mişu Benvenisti pe când eram bolnav, am aderat la această hotărâre.

Ce aţi făcut pentru a da viaţă hotărârii luate?

S-au trimis delegaţi la Comitetul Special, constituit de către doctorul Filderman în acest scop, precum şi la comisiile de impunere.

Cine erau aceşti delegaţi?

Aceşti delegaţi erau aleşi dintre activiştii şi delegaţii conducători sionişti. După câte îmi amintesc, pentru ei erau Moţi Moscovici, Ebercohn, iar subsemnatul am fost controlor sau inspector. Pentru acei dintre activiştii şi conducătorii sionişti de la maturi şi tineret, care fuseseră delegaţi în comitetul împrumutului sau la comisiile de impunere s-a făcut un tablou care a fost anexat unei cererii pentru scutirea de muncă de folos obştesc.

Ce mijloace aţi folosit dv. în vederea reuşitei împrumutului?

Organizaţia sionistă a lansat prin ziarul „Renaşterea Noastră" un apel către sionişti invitându-i să subscrie la împrumut şi a activat prin delegaţii ei în Comitetul şi comisiile de impunere la împrumut.

Organizaţia „Renaşterea" din care am făcut parte la data lansării împrumutului, a făcut propagandă pentru împrumut, prin oficiosul ei „Renaşterea Noastră".

S-au primit instrucţiuni din afară de către Organizaţia Sionistă în acest sens?

Nu cunosc să fi primit instrucţiuni din afară, în acest sens.

Cum consideri dumneata acest act săvârşit de către executiva sionistă al cărui membru erau?

Îl consider ca un act politic regretabil, săvârşit de către Executiva Sionistă sub imperiul unei stări de mare pericol pentru populaţia evreiască şi pentru mişcarea sionistă.

Arată dumneata dacă cineva din guvernul român de pe acea vreme s-a adresa direct sau a ameninţat executiva sionistă pentru ca aceasta prin mijloacele ei să contribuie sau să facă în favoarea împrumutului propagandă pentru ducerea războiului antisovietic?

După câte ştiu nu s-a adresat direct Executivei şi nici n-a ameninţat-o direct vreun membru al guvernului.

(ss) Jean M. Cohen

https://biblioteca-digitala.ro

Declarație

22 februarie 1952

Când și prin cine ai luat cunoștință că biroul de la Istanbul finanțează Executiva Benvenisti?

Nu cunosc dacă biroul de la Istanbul finanța Executiva Benvenisti.

Despre ce instituții din afară ai cunoștință că finanța Executiva Benvenisti?

Știu că Executiva Benvenisti era subvenționată de către Keren Kayemet și Keren Hayessod din România conform aprobării Centralei de la Ierusalim.

De asemenea, era subvenționată și de către Agenția Evreiască de la Ierusalim, după câte cunosc, prin Ionchin de la Geneva, respectiv prin intermediul lui Wilhelm Fischer în țară. Mai știu că în chestiunea emigrației, contribuia la finanțarea ei „Joint"-ul.

(ss) Jean M. Cohen

Declarație

22 februarie 1952

Cum vă dèscria Radu Lecca pe dumneavoastră, conducătorii sioniști, față de Antonescu?

Cum îi descria pe conducătorii sioniști nu știu. Știu însă cum îl descria pe domnul Zissu, în epoca în care acesta din urmă făcea demersuri în chestiunea „Oficiului de emigrare" și anume: ca spion englez, el contesta calitatea domnului Zissu ca reprezentant al Agenției Evreiești arătând că adevăratul reprezentant al „Agenției Evreiești" este dr. W. Filderman. Mai afirma Radu Lecca că nici populația evreiască și nici măcar sioniștii nu sunt de acord cu înființarea unui „Oficiu de emigrare" condus de către A.L. Zissu, invocând mărturia în acest sens, a dr. W. Filderman și a Șef Rabinului dr. Al. Șafran.

Cu ce ocazie făcea cunoscut Lecca lui Antonescu cele de mai sus?

Cu ocazia unei audiențe la Ion Antonescu prin care urmărea să oprească punerea în aplicare în rezoluția favorabilă pusă pe memoriul domnului Zissu în chestiunea „Oficiului de Emigrări" de către Mihai Antonescu și oprirea plecării celor trei vase cu emigranți.

Cine a participat la această audiență, în afară de Lecca?

Nu știu cine a mai participat. Chestiunea o cunosc prin avocatul Begnescu.

(ss) Jean M. Cohen

https://biblioteca-digitala.ro

Declaraţie

23 februarie 1952

Cine este Sorana Gurian şi ce legătură ai avut cu ea?

Sorana Gurian este o scriitoare. Am cunoscut-o în timpul războiului, prin dna profesor Adalgiza Dumitriu, cu ocazia faptului că eram în căutarea unei legături la Gestapo sau la Legaţia Germană, prin care să pot obţine eliberarea evreilor deţinuţi în ghetoul de la Cernăuţi şi aducerea lor la Bucureşti, în vederea emigrării lor în Palestina. Am cerut d-nei Dumitriu să mi-o prezinte pe Sorana Gurian, deoarece se spunea în cercul cunoştinţelor ei că trăieşti cu un anume Maximilian Obler, care la rândul lui ar fi un important agent al Gestapoului sau al Legaţiei Germane.

Arată dumneata dacă ai luat legătura cu Sorana Gurian, cine mai era de faţă , de câte ori ai luat legătura şi care a fost rezultatul?

Am văzut-o o singură dată pe Sorana Gurian la locuinţa ei, din blocul Bavaria. Cred că eram singur. S-ar fi putut să fi fost şi Wilhelm Fischer de faţă, dar nu sunt sigur. În convorbirea avută, am apelat la sentimentele ei ca om şi ca evreică, pentru a-i cere să uzeze de toate legăturile ei pentru a obţine permisiunea pentru evreii deţinuţi în ghetoul de la Cernăuţi de a emigra în Palestina, iar până la emigrare să li se permită a se stabili în Bucureşti. I-am comunicat Soranei Gurian că dacă pentru reuşita acestei chestiuni va fi necesar să se facă sacrificii băneşti, sunt autorizat a-mi lua angajamente în acest sens.

Mi-a răspuns că nici ea, nici prietenul ei nu înţeleg să ceară nici o remuneraţie pentru acest serviciu, deoarece ei i-a fost masacrată întreaga familie în ghetoul de la Chişinău, iar prietenul ei are rude apropiate în ghetoul din Cernăuţi. Mi-a spus însă că va fi nevoie de bani pentru a fi remunerat serviciile altor factori de care depinde rezolvarea chestiunii. Nu-mi poate spune însă despre ce sumă este vorba, înainte ca prietenul său să vadă dacă şi pe ce cale trebuia să poată rezolva chestiunea.

Sorana Gurian m-a întrebat în ce raporturi mă aflu cu Willman. I-am răspuns că nu-l cunosc nici măcar personal şi că îl consider un trădător. Din acest răspuns al meu Sorana Gurian a găsit prilejul de a-mi spune că atitudinea mea şi a sioniştilor este greşită, că noi trebuie să înţelegem că germanii sunt stăpânii Europei şi că dacă vrem să salvăm cel puţin o parte din populaţia evreiască, trebuie să colaborăm cu germanii şi să schimbăm oamenii şi instituţiile noastre obşteşti în raport cu timpurile.

După această, ne-am înţeles că după două săptămâni să-i dau un telefon pentru a-mi comunica dacă are vreun rezultat şi dacă e cazul s-o vizitez din nou. Nu i-am mai dat nici un telefon şi nu am mai continuat sub nici o formă tratativele cu Sorana Gurian, dat fiind că din discuţia avută cu aceasta, am tras concluzia că s-ar putea ca ea însăşi să fie o agentă provocatoare şi astfel să risc a compromite întreaga chestiune, nemţii putând considera că evreii din ţară, au organizat un complot pentru salvarea celor din ghetoul de la Cernăuţi, periclitând astfel în primul rând contactul cu aceştia, prin descoperirea legăturilor noastre cu ei, respectiv cu evreii din ghetoul de la Cernăuţi.

Dumneata personal n-ai luat niciodată legătura cu Obler Maximilian?

Nu, niciodată. Nici direct, nici indirect.

Întrebare: Cu ce alţi agenţi ai legaţiei germane din Bucureşti sau ai Gestapo-ului, ai avut legături directe sau indirecte?

https://biblioteca-digitala.ro

Nu, n-am avut legături cu agenţi ai Gestapo-ului sau ai legaţiei germane. Dacă legătura cu Begnescu, care îmi procura informaţii despre ce plănuiesc nemţii împotriva populaţiei evreieşti sau legătura cu Lederer în chestiunea salvării celor una sută refugiaţi evrei prin legătura lui cu un important demnitar nazist, secretarul general al societăţii Schenker & CO. sunt socotite ca legături indirecte cu agenţi ai Gestapoului sau ai legaţiei germane, atunci declar aceste legături indirecte.

(ss). Jean Cohen

Declaraţie

25 februarie 1952

Ce cunoşti dumneata despre transferurile făcute de „Joint" prin Crucea Roşie Internaţională?

De la un client al meu, căruia i-am fost avocat, anume Hugo Râmniceanu, ştiu că în timpul războiului, acesta a cumpărat de la dr. W. Filderman, care i-a vândut în numele „Joint"-ului o sumă de franci elveţieni sau lire sterline, nu-mi aduc aminte despre ce anume valută era vorba. Pentru această sumă, a primit de la Crucea Roşie Internaţională, cantitatea de valută angajată de către Râmniceanu, nu prin tranzacţia făcută cu dr. Filderman, ca reprezentant al „Joint"-ului.

Cu cine ai discutat dumneata despre transferurile de devize făcute de către „Joint" prin Crucea Roşie Internaţională?

Răspuns: Nu-mi amintesc să fi discutat o asemenea chestiune cu vreo altă persoană, decât cu Râmniceanu, care mi-a comunicat cele de mai sus.

Despre ce alte transferuri de bani făcute de „Joint" mai ai dumneata cunoştinţă?

Ştiu de la diferiţi clienţi ai mei că dr. W. Filderman şi W. Fischer, angajau vânzări de valută din disponibilă create în străinătate de către „Joint". Clienţi care m-au informat (Joseph Soltamtzky, Erich Loewenthal, Marcel Gany, Hugo Râmniceanu), sunt plecaţi din ţară.

(ss) Jean Cohen

Declaraţie

25 februarie 1952

De câte ori ai obţinut pentru muncă obligatorie scutire în perioada războiului?

După câte îmi aduc aminte, de patru ori şi anume: o scutire de circa 5 săptămâni în cadrul activităţii la împrumutul reîntregirii. A doua oară prin aprobarea Cercului Teritorial Bucureşti, ca salariat la Societatea „Soldana". A treia şi a patra oară, am obţinut carnet de

https://biblioteca-digitala.ro

scutire de muncă prin societatea „Soldana" al cărui salariat eram, prin cereri făcute la oficiul lui Radu Lecca şi prin intervenţia lui Jacques Paleologu, directorul Societăţii „Soldana".

Cine sunt persoanele cu ajutorul cărora ai putut obţine scutirile arătate mai sus?

Prin Jacques Paleologu, fost director la Societatea „Soldana" şi fost gazetar.

În schimbul căror servicii ţi s-a eliberat carnete de scutire?

Pe baza intervenţiilor lui Jacques Paleologu şi a unei sume de bani, al cărui cuantum nu-mi amintesc.

Cine putea să obţină carnete de scutire prin Centrala Evreilor?

Carnete de scutire de muncă prin Centrala Evreilor, obţineau conform legii, salariaţii evrei ai instituţiilor obşteşti evreieşti, recunoscute de „Centrală". Carnete de Scutire de muncă, ca acelea pe care le-am deţinut, obţinea orice salariat evreu, care dovedea că a) Este salariatul unei întreprinderi utile economiei naţionale; b) Că salariatul evreu, petiţionar, este indispensabil întreprinderii respective.

Dumneata erai salariat al întreprinderii „Soldana" sau figurai de formă?

Figuram numai formal.

„Centrala Evreilor" era sub ordinele lui Radu Lecca sau acesta nu avea nici un amestec în treburile ei?

„Centrala Evreilor" era sub ordinele lui Radu Lecca.

Întrebare: Deci toţi acei care aveau bani şi care nu erau salariaţii puteau să primească carnete de scutiri de la şeful „Centralei Evreilor"?

În principiu, da.

Pe cine cunoşti dumneata că au obţinut carnete de scutire de muncă în schimbul unor sume de bani date lui Lecca sau colaboratorilor săi.

Nu am în minte acum cazuri, însă era de notorietate publică acest lucru.

Care era situaţia evreilor săraci în timp ce evreii bogaţi, obţineau prin bacşişuri şi sume de bani carnete de scutire?

Situaţia evreilor săraci, nesalariaţi era foarte tragică, pentru că trebuiau şi au muncit din greu şi în condiţii deosebit de umilitoare la diferite şantiere.

(ss) Jean Cohen

Declaraţie

27 februarie 1952

La ce dată, după război, s-a înfiinţat Secţiunea din România a Congresului Mondial Evreiesc şi cine erau conducătorii acestei secţiuni?

Secţiunea din România a Congresului Mondial Evreiesc s-a înfiinţat în noiembrie 1945. Conducătorii acestei secţiuni erau: membrii în prezidiu: A.L. Zissu, dr. W. Filderman

https://biblioteca-digitala.ro

şi Wilhelm Fischer, secretar general: Jean Cohen, vicepreşedinte: Mişu Benvenisti şi mi se pare, avocat Arnold Schwefelberg, membri în Comitet: avocat Kiva Orenstein, Edgar Kanner, avocat Eduard Manolescu, Moţi Moscovici, Iosif Ebercohn, Iancu Leiba, Michel Leiba, Bernhard Rorlich, Şef Rabin dr. Alexandru Şafran.

Din iniţiativa cui s-a înfiinţat Secţiunea Congresului Mondial Evreiesc, din România şi ce atribuţii avea?

S-a înfiinţat din iniţiativa lui Wilhelm Fischer şi avea următoarele atribuţii: de a întreprinde studii şi cercetări cu privire la situaţia populaţiei evreieşti din România, din punct de vedere politic, social-economic şi cultural, de a ajuta la reconstruirea vieţii social-economice şi culturale ale populaţiei evreieşti, de a ajuta populaţia evreiască în rezolvarea problemelor ei, din punct de vedere politic.

În ce mod s-au întreprins studii şi cercetări şi în ce constă aceste studii şi cercetări asupra populaţiei evreieşti?

S-a întreprins o amplă anchetă în toată ţară având de obiect constatarea pagubelor materiale şi morale suferite de către populaţia evreiască în timpul războiului.

S-a publicat un anuar statistic în două volume cu privire la situaţia demografică şi din punct de vedere social-economic a populaţiei evreieşti s-au făcut studii şi cercetări cu privire la masacrele, deportările, internările în lagăre, evaluări din târguri şi târguşoare al căror obiect a fost populaţia evreiască, s-au făcut studii asupra legislaţiei discriminatorii încă din perioada ce a urmat primului război mondial, privitoare la populaţia evreiască şi asupra consecinţelor politice şi social-economice pe care aceste legislaţii le-au produs asupra acestei populaţii, s-au întreprins cercetări asupra activităţii unor criminali de război în sectorul evreiesc şi pentru identificarea acestora, s-au publicat studii cu privire la problema restratificării sociale a populaţiei evreieşti, s-a întreprins de către Comisia Juridică a Secţiunii, studii asupra legislaţiei de după 23 august 1944, elaborată în rezolvarea unor probleme create prin existenţa legislaţiei discriminatorii cu caracter rasial, din timpul războiului s-au întreprins cercetări cu privire la numărul şi situaţia din punct de vedere sanitară şi profesională a refugiaţilor şi repatriaţilor existenţi în ţară, studii şi cercetări cu privire la situaţia instituţiilor evreieşti de educaţie şi cultură, după război şi la nevoile culturale ale populaţiei evreieşti etc.

Cum a ajutat din punct de vedere politic Secţiunea din România a Congresului Mondial Evreiesc populaţia evreiască să-şi rezolve problemele ei?

Pe plan intern, în urma unor înţelegeri de la caz la caz, cu celelalte foruri politice existente: Comitetul Democratic Evreiesc, Uniunea Evreilor Români şi Partidul Evreiesc din România se intervenea la diverse autorităţi competente în diferite probleme evreieşti.

Pe plan extern a sesizat forurile Congresului Mondial Evreiesc de la New York sau Geneva în chestiunile în care se cerea asistenţa politică a acestui for extern, ca de exemplu în problema cetăţeniei şi problema legislaţiei prin care trebuia să se anuleze efectele legislaţiei rasiale din timpul războiului.

Prin activitatea delegaţilor Secţiunii din România a Congresului Mondial Evreiesc desfăşurat la Conferinţa delegaţilor Secţiunilor Congresului din întreaga lume, conferinţă ce trebuia să pregătească Congresul de la Montreaux, s-a cerut asistenţa politică a conducătorilor Congresului Mondial Evreiesc pentru ca prin intervenţia politică a acestora pe lângă membrii delegaţilor Naţiunilor Unite la Conferinţa de Pace să se obţină ca prin tratatul de pace cu România să se includă garanţii cu privire la justa rezolvarea a revendicărilor legitime ale populaţiei evreieşti din România.

https://biblioteca-digitala.ro

Ce probleme s-au adus la cunoştinţă reprezentanţilor Congresului Mondial Evreiesc de către delegaţii Secţiunii din România, cu ocazia deplasării acestora în Franţa în 1946 pentru a fi rezolvate cu ocazia Conferinţei de Pace de la Paris?

Problemele privind situaţia unei părţi din populaţia evreiască a ţării căreia i se refuzase sau care fusese decăzută din drepturile cetăţeneşti prin legislaţia Mârzescu în 1924 şi legislaţia Goga-Cuza în 1938 şi prin legislaţia legionar-antonesciană, precum şi problemele născute din aplicarea legislaţiei discriminatorii cu caracter rasial în timpul războiului şi în epoca loviturii de stat legionară de la 6 septembrie 1940, respectiv revendicările populaţiei evreieşti având ca obiect restabilirea acestei populaţii în drepturile şi bunurile de care fusese deposedată prin legislaţia rasială sau prin măsuri de fapt în epoca legionară şi în timpul războiului. Ştiu că s-a studiat, dar n-aş putea afirma, dacă la această conferinţă s-a pus şi chestiunea autonomiei culturale a populaţiei evreieşti. După câte îmi amintesc, s-a pus şi chestiunea unei legislaţii şi a unor măsuri reparatorii pentru toţi aceia care au fost ei înşişi victimele deportărilor, masacrelor, internărilor in lagăre, evacuărilor etc.

Cum era organizată Secţiunea Congresului Mondial Evreiesc din România?

Secţiunea Congresului Mondial Evreiesc din România era organizată astfel:

La Bucureşti Secţiunea era condusă de către un prezidiu format din 3 persoane, un secretar general, un comitet central şi adunarea generală a membrilor congresului. Membrii din forurile, arătate mai sus, unii dintre ei, erau aleşi şi lucrau în raport cu competenţa lor în următoarele comisii: Comisia de Studii şi Statistică, Comisia Juridică, Comisia de Asistenţă şi refugiaţi, repatriaţi, foşti deportaţi.

Din punct de vedere administrativ intern Secţiunea era condusă de un director care era asistat în munca sa de către aproximativ 15 funcţionari, în epoca anului 1946, când Secţiunea a avut cei mai mulţi funcţionari din cauza anchetei ce se făcea atunci pentru constatarea pagubelor materiale şi morale suferite de către populaţie evreiască în timpul războiului. În cadrul necesităţilor create prin această anchetă, Secţiunea a fost ajutată în această muncă, de către corespondenţi din fiecare capitală de judeţ care aveau misiunea de a organiza ancheta în oraşul de reşedinţă sau în judeţ dacă locuiau evrei acolo.

Arată dumneata cam câţi funcţionari pe care îi plătea, a avut Secţiunea din România a Congresului Mondial Evreiesc în Capitală şi provincie în perioada cât ai funcţionat ca secretar general?

După câte ştiu au fost în total în anul 1946 circa 15 funcţionari. Câţi funcţionari au rămas în anii următori când s-au făcut concedieri, şi dacă existau funcţionari în provincie, respectivi salariaţi, ai secţiunii nu ştiu. După câte ştiu se trimiteau cu ocazia anchetei bani în provincie pentru acoperirea cheltuielilor ocazionate de anchetă. Amănunte în această chestiune le pot da directorul Secţiunii, Iacov Litman, Kiva Orenstein şi dr. Eduard Manolescu, conducătorul tehnic al Secţiunii de Statistică.

De unde se primeau banii necesari lucrărilor şi pentru plata funcţionarilor Secţiunii Congresului Mondial Evreiesc din România?

Din relatările lui Itzkar şi Fischer care se ocupau cu chestiunile financiare ştiu că Secţiunea din România a Congresului Mondial Evreiesc era subvenţionată de Centrala de la New York. Această subvenţie se plătea prin fondurile sioniste Keren Kayemet şi Keren Hayessod din ţară sau prin vânzări de valută din disponibilul creat de către Congresul Mondial Evreiesc de la New York.

https://biblioteca-digitala.ro

Pe ce cale se trimitea materialul obţinut de dv. cât timp a funcţionat secţiunea Congresului Mondial Evreiesc din România, unde l-aţi trimis materialul, şi în ce scop?

Corespondenţa şi materialul care însoţea după câte ştiu, se trimitea prin poştă. Cu ocazia plecării la Paris a delegaţilor Secţiunii, delegaţii au luat şi cu ei material documentar. Materialul era trimis Congresului Mondial pentru a servi în sprijinul diferitelor demersuri pe care le făcea Centrala Congresului Mondial Evreiesc pe lângă diferite foruri internaţionale şi pe lângă diferite guverne, în chestiunile cu care era sesizat de către Secţiunea din România a Congresului Mondial Evreiesc. Corespondenţa redactată de către Fischer şi Benvenisti în chestiuni ale Congresului Mondial Evreiesc, se transmitea de către Fischer la Geneva sau New York prin legăturile lui, pe care nu le cunosc.

Pe lângă ce foruri internaţionale şi guverne s-au făcut demersuri de către conducătorii Congresului Mondial Evreiesc, în ce probleme s-au făcut demersuri şi în ce scop?

Ştiu că cu ocazia Conferinţei de Pace de la Paris, conducătorii Congresului Mondial Evreiesc au făcut demersuri pe lângă delegaţiile Statelor Unite, Angliei şi Franţei pentru a se include în tratatul de pace din România clauza de garanţie care să asigure rezolvarea pozitivă a problemelor privind cetăţenia ca şi acelora referitoare la anularea efectelor legislaţiei rasiale antievreieşti şi restabilirea populaţiei evreieşti în drepturile şi bunurile de care fusese deposedată prin sus-menţionata legislaţie.

De ce era nevoie să se intervină chiar prin delegaţiile Statelor Unite, Angliei şi Franţei pentru rezolvarea problemelor arătate mai sus?

Secţiunea din România socotea că este necesar să se intervină la delegaţiile Statelor Unite, Angliei şi Franţei pentru a se obţine concursul lor cu ocazia discutării tratatului de pace cu România, în vederea includerii în acest tratat a clauzelor mai sus arătate.

(ss). Jean M. Cohen

Declaraţie

28 februarie 1952

Din ce grupări sioniste ai făcut parte?

Partidul Clal-Sionist. Mişcării clal-sioniste îi aparţin din anul 1932, iar Partidul Clal-Sionist l-am înfiinţat eu în 1946.

Arată în ce a constat activitatea dumitale pe linie sionistă între anii 1941-1944 august 1923?

În anul 1941 mă aflam ca membru al executivei sioniste prezidată de către domnul avocat Mişu Benvenisti şi am activat în această executivă până în mijlocul anului 1943 când executiva Benvenisti a încetat să mai activeze, dat fiind că domnul A.L. Zissu a fost numit de către „Jewish Agency", ca reprezentant al ei în România şi deci cu putere de a constitui Executiva. În Executiva A.L. Zissu a continuat activitatea sionistă, fie sub forma

https://biblioteca-digitala.ro

executivei ilegale A.L. Zissu, fie sub forma Oficiului de Emigrare, până în anul 1945, când Executiva Zissu şi Oficiul de Emigrare au fost înlocuite cu o Executivă Rorlich.

În ce împrejurări ai intrat dumneata în executiva Benvenisti?

Eu am intrat în compunerea executivei prin alegeri, ca delegat împreună cu avocatul Nicu Mizrahi fostul preşedinte înaintea lui Benvenisti, ca reprezentant al organizaţiei „Renaşterea" şi am rămas în continuare sub preşedinţia lui Mişu Benvenisti, fiind numit de către avocatul Nicu Mizrahi, ca succesor al său, cu aprobarea forurilor externe sioniste palestiniene din Istanbul.

Cum s-a făcut legătura cu forurile sioniste palestiniene?

Răspuns: Prin corespondenţă, prin intermediul biroului din Istanbul al Agenţiei Evreieşti în care lucrau Agamy, Überall, Barlass: corespondenţa se făcea prin diverşi curieri (comercianţi, călători ocazionali, curieri diplomatici, prin organizaţia oficială de turism „România", Crucea Roşie Internaţională).

Arată ce ştii în legătură cu afirmaţiile făcute mai sus?

Corespondenţa dintre Mişu Benvenisti ca preşedinte al Executivei, Wilhelm Fischer, directorii succesori ai lui Vead Alia (Orcehowsky, ucis de legionari în rebeliune, doctorul Entzer aflat în Israel şi Rubin aflat în Israel). Corespondenţa organizaţiilor de tineret se făcea prin mijloacele de mai sus. Dr. W. Filderman, preşedintele Uniunii Evreilor Români, făcea legătura direct prin curieri speciali.

Mişu Benvenisti trimitea corespondenţa sa către forurile din Istanbul, prin Wilhelm Fischer, prin directorii lui Vead Alia şi prin organizaţiile de tineret. Sunea, Tenenbaum, Scarlat, Baruch, Wilhelm Fischer aveau legături directe prin delegaţii Crucii Roşii Internaţionale Von Steiger şi mai târziu Kolb, prin comercianţii, Vamarcas care avea un birou în Piaţa Senatului, în Clădirea Românească, prin curieri diplomatic, Hans Welti, de la Legaţia elveţiană.

Doctorul Entzer utiliza atât pe Von Steiger, Hans Welti şi mai ales prin legăturile agenţiilor Organizaţiei Oficiale de Turism „România", prin fraţii Barbu ai căror mamă era în conducerea Consiliului de Patronaj. Unul din fraţii Barbu a fost consilier economic al României la Ankara în anii 1943-1944 pe Vamarcas care era legătura cea mai importantă a lui Entzer, deoarece acesta negocia cea mai mare parte din devizele cu care erau subvenţionate organizaţiile de tineret şi emigraţia.

Aceleaşi mijloace le-a utilizat şi Rubin, succesorul lui Entzer la conducerea lui Vead Alia, în plus acesta utiliza legăturile lui Pandelis.

Organizaţiile de tineret utilizau mijloacele de mai sus direct, prin contact direct cu comercianţii, importatori şi exportatori de mărfuri din Turcia, curieri diplomatici, Crucea Roşie Internaţională, emigranţi şi legăturile personale ale lui Pandelis.

Doctorul Wilhelm Filderman ştiu că într-o chestiune de emigraţie l-a trimis la Istanbul într-o misiune specială pe deputatul Constantin Bursan.

Arată dumneata în ce constă corespondenţa dintre biroul din Istanbul şi Executiva Benvenisti?

Afirm că niciodată nici Benvenisti, nici Fischer, nici Entzer, nu m-au ţinut la curent niciodată, nici cu faptul când corespondau cu forurile sioniste externe, nici asupra conţinutului scrisorilor trimise sau răspunsurilor primite. Ştiu însă din informaţii indirecte că, corespondenţa lui Mişu Benvenisti se referea la: Chestiuni de transferuri, chestia

https://biblioteca-digitala.ro

emigrării, chestiuni sioniste, chestiuni referitoare la situația militară, economică și politică din țară.

Arată dumneata tot ce știi despre împrejurările în care s-a ajuns la această activitate?

În general funcția de conducător al Mișcării Sioniste, respectiv al Executivei Sioniste, implica contactul cu o serie de probleme, politice, financiare și tehnice privind emigrația educația tineretului, organizația în sine și contactul cu grupările politice sioniste, stabilirea de cote la emigrare, cote între grupări privitoare la ajutoarele băneşti etc. Dat fiind că în anii de după 1941, Organizația Sionistă preluase în fapt și sarcinile fostului Partid Evreiesc din România; de acestea se ocupa, mai ales, Mișu Benvenisti și, mai târziu, A.L. Zissu, și cu rezolvarea problemelor politice și de asistență socială a populației evreiești. Conducătorii Organizației Sioniste luau contact cu forurile Agenției Evreiești de la Istanbul în toate problemele de mai sus pentru a obține fonduri și directive precum și asistența politică externă.

Dat fiind că prin declarația profesorului Chaim Weitzman, președintele de atunci al Organizației Mondiale Sioniste, toți sioniștii din lumea întreagă au fost solidarizați cu cauza aliată în război, sioniștii mai ales cei din țările satelite Germaniei au fost moralmente și în fapt mobilizați în serviciul cauzei aliate.

Biroul de la Istanbul al Agenției Evreiești în afară de atribuții de emigrare prin contactul său în chestiune de emigrare cu sioniștii din țările satelite Germaniei, din Răsărit, culegea prin rapoartele conducătorilor organizațiilor sioniste din acele țări și date politice, militare și economice privitoare la acele țări, informații care erau puse la dispoziția aliaților anglo-americani de către forurile sioniste mondiale.

Arată forma în care s-a organizat această activitate de către executiva Benvenisti și apoi de către Executiva Zissu?

Rapoartele trimise de către conducătorii Executivelor Benvenisti și A.L. Zissu, atunci când se refereau la chestiuni privind situația militară, economică și politică din țară, erau de obicei alcătuite pe baza datelor culese din țară prin diverse elemente sioniste de la maturi și tineri sau prin legături directe la instituțiile de unde se puteau culege aceste date și anume: Marele Stat Major, autoritățile economice, diverse cercuri ale persoanelor din conducerea partidelor politice.

Aceste rapoarte erau trimise biroului din Istanbul al Agenției Evreiești, unde lucrau Chaim Barlas, Ghiladi, Überall, Agamy.

În timpul Executivei Benvenisti, datele utilizate în aceste rapoarte proveneau din sursa: conducătorilor Organizațiilor de Tineret Sionist, care călătoreau clandestin în țară, din date furnizate de aparatul informativ al doctorului W. Filderman și din informații culese de către Benvenisti prin diverși sioniști. Această activitate a executivei Benvenisti și a lui Benvenisti a durat până la arestarea lui Benvenisti și a lui Fischer.

Încă din anul 1942 am intrat într-un conflict deschis cu Mișu Benvenisti, fiind eu în divergență de opinii cu domnia sa, atât pe chestiuni sioniste interne, cât și pe chestiunea colaborării dintre Mișu Benvenisti și doctor W. Filderman. Pe de altă parte, îl învinuiam pe Mișu Benvenisti, pentru faptul că nu are energia necesară de a interveni la Istanbul pentru ca să restabilească activitatea mișcării sioniste în chestiunea emigrației și să se înceteze emigrația prin Pandelis ale cărui jafuri și abuzuri de tot felul aruncau oprobiul asupra întregii emigrații.

https://biblioteca-digitala.ro

În legătură cu mlaştina morală în care Pandelis încurajat de încrederea forurilor de la Istanbul, aruncase chestiunea emigraţiei, s-a pornit împotriva mea şi s-a cerut înlocuirea Executivei Benvenisti cu o Executivă condusă de către domnul A.L. Zissu pe care-l ştiau cu totul ostil emigraţiei făcută de Pandelis precum şi oricărei colaborări cu Centrala Evreilor, sau cu doctorul Filderman.

În timpul executivei condusă de către domnul A.L. Zissu, rapoartele trimise de către A.L. Zissu biroului din Istanbul în chestiunea situaţiei militare politice şi economice din ţară, erau alcătuite fie pe baza datelor culese de mine prin legături personale, fie pe baza datelor cules direct de către domnul A.L. Zissu de la diverşi gazetari, cum ar fi: Ion Vinea, un gazetar, fost funcţionar superior la Malaxa, de la profesorul Onicescu şi prin Moţi Moscovici, Mayer Rudich şi prin alţi sionişti din Executivă, Oficiul de Emigrare sau din alte foruri.

Informaţiile date de la mine au fost procurate prin avocatul Ion Florin Begnescu, mobilizat pe acea vreme la Serviciul Secret (S.S.I.), din buletinul Secret al S.S.I.-ului redactat pentru miniştri, din contactul cu diverşi comunişti ca: N.H. Maxy, ing. Emil Calmanovici, ing. Lascăr Goldenberg, inginer Berman care mă alimentau cu ştiri şi cu presa de literatură clandestină comunistă, pentru a-mi ridica moralul, fără a şti că aceste date, unele din ele, urmau să fie folosite în rapoartele domnului A.L. Zissu, ştiri din presa străină pe care mi-o procuram printr-un anume Huberker, care avea librăria „Orbis", ştiri obţinute prin emisiunile de radio şi ştiri culese prin convorbiri cu diverşi particulari.

Arată când i-ai dat primele informaţii lui Zissu şi în ce împrejurări?

Primele informaţii le-am dat domnului A.L. Zissu, când am făcut cunoştinţa cu domnia sa în anul 1943. La primul nostru contact, domnul Zissu era preocupat de ideea de a crea şi conduce un for de reprezentare şi acţiune a mişcării naţionale evreieşti din ţară care să lupte împotriva „Centralei Evreilor", să ajute populaţia evreiască să poată rezista prigoanei, să organizeze emigraţia să poată rezista prigoanei, să organizeze emigraţia scoţând-o din mâinile lui Pandelis, şi a oricăror afacerişti, iar în străinătate să obţină fondurile necesare pentru ajutorarea populaţiei evreieşti, înlăturarea oricărei plăţi pentru locurile şi vapoarele cu care se făcea emigraţia, astfel că această cale de salvare a populaţiei evreieşti în timpul războiului să poată fi accesibilă celor săraci etc.

După ce s-a constituit executiva Zissu în anul 1943 la sfârşitul anului, atunci când domnul Zissu a început a lua legătura directă cu biroul de la Istanbul s-a pus chestiunea informării celor de la Istanbul asupra situaţiei din ţară din punct de vedere militar, economic şi politic, între altele, pentru faptul că prin victoriile sovietice, retragerile germane apropiau frontul de teritoriul nostru, creând astfel pericolul pentru populaţie evreiască, ca prin retragerea trupelor germane ca aceştia să masacreze populaţiile evreieşti din Transnistria, Bucovina, Moldova, Ardeal etc.

Faţă de declaraţia profesorului Chaim Weitzman, preşedintele Organizaţiei Mondiale Sioniste, i-am spus domnului A.L. Zissu, privitor la obligaţia morală şi politică a sioniştilor din ţările satelite ale Germaniei de a se considera mobilizaţi în serviciul cauzei aliatelor, noi aici trebuie să creăm o reţea informativă care să culeagă date militare, economice şi politice care interesează pe aliaţi şi să le transmitem acestora prin forurile mondiale sioniste, prin biroul de la Istanbul. Domnul A.L. Zissu s-a declarat de acord începând a trimite regulat rapoarte la Istanbul. De altminteri, iniţiativa mea era în acord şi cu instrucţiunile primite de către domnul Zissu de la Goldin.

Cum se făcea legătura cu Istanbulul în mod concret?

https://biblioteca-digitala.ro

Legătura cu Istanbulului se făcea prin intermediul defunctului Wilhelm Fischer, prin legăturile lui pe care nu mi le amintesc acum şi prin Kolb de la Crucea Roşie Internaţională.

Arată legăturile care le-ai avut cu Istanbului prin alte căi?

Răspuns: Prin elementele paraşutate de englezi, în România, în 1949, şi anume Dan, Eliezer, Berger şi Ricu pe care i-am cunoscut în 1944 luna ianuarie. Aceste elemente erau în contact cu domnul Zissu şi cu subscrisul, culegeau date militare, politice şi economice pe care le furnizam şi le trimiteam prin curieri pe care nu mi-amintesc acum.

Arătaţi un scurt istoric, cum au fost aceşti instructori paraşutaţi în ţară, cum şi-au organizat activitatea informativă şi cine le mai dădea informaţii afară de dumneavoastră?

Răspuns: Aceşti instructori au fost paraşutaţi de către englezi în 1943 în România cu scopul de a culege informaţii pentru englezi şi a le transmite legăturilor lor de afară şi cu scopul de a lua contact cu conducătorii sionişti din ţară în chestiuni haluţime de emigrare. Referitor la aceasta am discutat cu fiecare din aceştia, modalitatea prin care le-aş putea procura informaţii militare, economice şi politice, şi cum le-aş mai putea da asemenea informaţii. Am arătat că le-ar putea da informaţii Sunea, Tenenbaum, Scarlat Iancu, Baruch, Rosenzweig, Laivandamn, A.L. Zissu, Moţi Moscovici, Mayer, Rudich şi alţii pe care deocamdată nu mi-i amintesc.

(ss) Jean M. Cohn

Declaraţie

5 martie 1952

Ce informaţii ţi-a furnizat dumitale Marcel Gany?

Gany mi-a furnizat următoarele informaţii:

În 1947-1948, C.D.E.-ul vrea să preia emigraţia. În anul 1948, C.D.E.-ul acuză pe activişti, conducătorii sionişti şi organizaţia sionistă, pentru propaganda pe care aceştia o fac, la ordinul anglo-americanilor, în masele evreieşti în mod deosebit, economia naţională. În anul 1948, C.D.E.-ul a cerut P.M.R.-ului şi guvernului dizolvarea organizaţiilor sioniste şi arestarea activiştilor şi conducătorilor sionişti pentru spionaj şi sabotaj ca şi pentru trafic de devize.

În anul 1948 C.D.E.-ul vrea să pornească o campanie prin care să obţină judecarea unor activişti şi conducători sionişti mai importanţi, ca : criminali de război, pentru activitatea lor din timpul războiului.

În anul 1948-1949, informaţii şi propunerea că s-ar putea obţine posibilităţi legale de emigrare pentru 100 familii de activişti şi conducători sionişti, contra depunerii în contul băncii R.P.R. a unei sume de 300.000-400.000 dolari.

În anul 1949, informaţia şi propunerea ca venită din partea conducătorilor unei societăţi de stat, de import-export, că dacă Statul Israel, înfruntând embargo-ul american ar exporta în R.P.R. material tubular pentru industria petrolieră şi penicilină, s-ar putea influenţa soluţionarea politică atât a problemei accelerării emigraţiei în general cât şi pe aceea de creare a posibilităţii legale de emigraţie pentru activiştii şi conducătorii sionişti.

https://biblioteca-digitala.ro

În anul 1949, informaţia şi propunerea ce i-a venit din sursa Soc. Sovrom-transport, printr-un activist C.D.E., că o soluţie pozitivă s-ar putea obţine în problema emigraţiei în general şi în problema emigraţiei activiştilor şi conducătorilor sionişti, dacă Statul Israel ar pune la dispoziţia Societăţii „Sovrom-transport" sub formă de „trinecharter" un vas de 5-6.000 tone şi 4-5 vase mai mici.

În anul 1950 informaţia că în cercurile C.D.E.-ului se vorbeşte că şi activiştii şi conducătorii sionişti vor fi in curând internaţi în lagăre ca şi ceilalţi fascişti.

În anul 1950, cred că era primăvara sau vara, înainte de arestare, Gany mi-a spus că Ministerul Comerţului Exterior are nemulţumiri cu privire la materialul tubular pentru industria petrolieră, livrat de către Ilin, un exportator israelian.

În anul 1950, după arestarea conducătorilor sionişti, Gany mi-a spus că în cercurile C.D.E.-ului se vorbeşte că arestarea a fost cerută de către C.D.E. ca o măsură de izolare a activiştilor şi conducătorilor sionişti de masele populaţiei evreieşti, pe toată durata campaniei C.D.E.-ului pentru restituirea formularelor de emigrare şi demascare a sionismului.

În anul 1950, după arestarea conducătorilor sionişti Gany mi-a spus că în cercurile C.D.E.-ului se spune că sioniştii arestaţi s-ar afla la Jilava, la Văcăreşti, sau la Canal.

În anul 1950, înainte de arestarea conducătorilor sionişti şi în anul 1949, Gany mi-a comunicat de câteva ori că numiţii Benvenisti, Tully Rosenthal, Ebercohn, Cornel Iancu, au fost întemniţaţi fără ca arestarea să se fi produs.

Ce informaţii ţi-a dat dumitale Haimsohn?

Informaţiile pe care mi le-a dat Gany în legătură cu C.D.E.-ul, astfel cum le-am arătat mai sus, mi le-a dat sau mi le-a confirmat şi Haimsohn.

Ce informaţii ţi-a furnizat Aucher?

Informaţia despre starea de panică ce domneşte în unele oraşe din Ardeal, Tg. Mureş, Sibiu, Cluj şi în altele despre care a aflat din ştiri indirecte, în rândurile activiştilor şi conducătorilor sionişti, în urma campaniei de ură împotriva sioniştilor, întreţinută de către C.D.E.

Informaţia că în cercurile burgheziei maghiare şi săseşti din Ardealul de Nord, au pus în circulaţie zvonul că guvernul va veni cu o lege ca aceia care în termen de şase luni de la apariţia legii nu vor fi încadraţi în producţie vor fi internaţi în nişte lagăre din nordul Dobrogei, unde vor fi reeducaţi şi redistribuiţi pe diferite şantiere.

Informaţia că în câteva oraşe din Ardeal, printre care cele arătate mai sus, i s-a relatat aproximativ 20 de cazuri în care activiştii şi conducătorii sionişti au fost evacuaţi din casele lor la periferie. În nouă din aceste cazuri s-a revenit.

Versiunea care ar fi circulat în 1948-1949 în oraşul Stalin, că evreilor li s-ar fi trimis arme fabricate în oraşul Stalin, ca ajutor în războiul lor cu armatele statelor arabe şi că transportoarele au fost camuflate ca fiind destinate unor ferme israeliene sau egiptene.

Informaţia pe care a căpătat-o la Cluj, că unii fruntaşi comunişti, evrei, de acolo ar fi spus că conducătorilor sionişti li se va face proces pentru activitatea lor de sabotare a economiei naţionale şi de spionaj.

Ce informaţii ţi-a furnizat Tully Rosenthal?

Mi-a comunicat despre starea de panică şi descurajare în care se află activiştii şi conducătorii sionişti din provincie, starea lor precară din punct de vedere material, anumite versiuni optimiste, care circulă în provincie, cu privire la eliberarea în curând a sioniştilor arestaţi.

https://biblioteca-digitala.ro

Alte informaţii ţi-au mai furnizat cei de mai sus?

Acestea sunt toate informaţiile despre care îmi aduc aminte că mi-au fost furnizate de către cei de mai sus.

Ce ai făcut dumneata cu informaţiile arătate mai sus, şi în ce calitate ţi se comunicau aceste informaţii?

În calitate de om politic sionist, ele îmi serveau pentru orientarea mea personală şi ca material documentar utilizat în demersurile mele orale sau scrise pe lângă Legaţia Statului Israel.

(ss) Jean M. Cohen

Declaraţie

10 martie 1052

Organizaţia sionistă revizionistă a fost fondată de către Vladimir Jabotinsky în primii ani care au urmat după primul război mondial. Această organizaţie a avut un caracter protector împotriva politicii Marii Britanii ca putere mandatară în Palestina, cât şi împotriva politicii de colaborare cu puterea mandatară dusă de către profesorul Chaim Weitzman, preşedintele organizaţiei mondiale sioniste şi al „Agenţiei Evreieşti". Primul act politic important al acestui nou partid în mişcarea mondială sionistă a fost refuzul lui Vladimir Jabotinsky de a semna în calitatea sa de membru al Comitetului Executiv al organizaţiei mondiale sioniste „acordul acestui for mondial sionist" la „Cartea Albă" Churchill, prin care se rupea din trupul Palestinei, teritoriul Transiordaniei, pentru a se crea regatul Transiodania, care până în prezent este un satelit al Marii Britanii. Ideea de bază a politicii acestui partid a fost aceea că realizarea ţelurilor mişcării sioniste nu se va putea obţine printr-o politică de complezenţă faţă de puterea mandatară ci printr-una de energică revendicări şi prin opunere la nevoie chiar şi prin forţă, la orice act care ar însemna o călcare a obligaţiilor asumate de către Marea Britanie prin „Declaraţia Balfour" din 2 noiembrie 1917 şi prin „Mandatul asupra Palestinei" încorporat în Pactul fundamental al Societăţii Naţiunilor.

Această idee fundamentală în concepţia şi tactica politică a lui Vladimir Jabotinsky, că Anglia trebuie silită la nevoie prin forţă să-şi respecte angajamentele luate prin „Declaraţia Balfour" şi prin „Mandat" avea să pregătească cu timpul şi să justifice în mentalitatea conducătorilor şi aderenţilor acestui partid acel caracter militar şi chiar terorist pe care avea să-l capete în evoluţia sa în decursul timpului, programul şi acţiunea politică a acestei grupări politice.

Paralele cu lupta de opoziţie dusă înăuntrul organizaţiei şi mişcării mondiale sioniste, acest partid a dus în cadrul comisiei mandatelor de pe lângă Societatea Naţiunilor ca şi pe lângă diferitele delegaţii şi guverne ale statelor nemembre în consiliul Societăţii Naţiunilor o acţiune protestatară permanentă împotriva politicii Marii Britanii în Palestina fixându-şi ca ţel chiar înlocuirea Marii Britanii în Palestina, ca puterea mandatară. În afară de aceste acţiuni politice şi diplomatice arătate mai sus, partidul sionist – revizionist a preconizat o serie de căi de fapt care aveau să marcheze opunerea dârză a poporului evreu la orice act al Puterii Mandatare care ar fi însemnat o ştirbire a drepturilor acestuia de a crea

https://biblioteca-digitala.ro

în Palestina un stat propriu şi de a coloniza în prealabil ţara cu evrei din întreaga lume pe care se baza idealului lor sionist ar veni să se stabilească pe acest teritoriu.

Astfel că pe de o parte, partidul sionist revizionist a declarat că nu va recunoaşte niciodată dezlipirea Transiordaniei de Palestina, iar pe de altă parte ca protest împotriva contingentării emigraţiei promovată prin „Cartea Albă" Churchill din 1922 şi prin „Cărţile Albe" ce i-au urmat partidul sionist revizionist, a iniţiat aşa-numita emigraţie ilegală.

Pe măsură ce Marea Britanie devenea mai vigilenta împotriva „emigraţiei ilegale" căutând s-o împiedice prin toate mijloacele pe aceeaşi măsură şi mişcarea revizionistă căpăta din ce în ce un caracter militar evoluând mai ales după 1929 spre terorism, în Palestina împotriva autorităţilor reprezentând puterea mandatară socotită că puterea uzurpatoare. Lupta dusă de întreaga colectivitate evreiască în Palestina se opunea la actele puterii mandatare care-şi călca cele mai elementare obligaţii luate prin documentele cu carenţe de drept public internaţional, astfel cum am arătat mai sus, ca şi acţiunea dusă mai ales pe căi de fapt, în Palestina, de către sionişti revizionişti a influenţat şi structura organizatorică şi programul educativ al organizaţiilor sioniste revizioniste din diferite ţări şi în special pe acelea ale organizaţiilor de tineret ale acestui partid. Jabotinsky pornind de la ideea creării unui nucleu de forţă armată evreiască în Palestina atât în scop de autoapărare faţă de atacurile teroriste sistematice ale diverşilor feudali arabi aflaţi în solda Marii Britanii, cât şi pentru a demonstra faţă de puterea mandatară că evreii nu înţeleg să creeze în Palestina un nou ghetou, ci un stat propriu înzestrat cu o forţă de protecţie proprie – armată naţională –, a căutat să organizeze în câteva centre din lume centru de instrucţie militară a tineretului sionist revizionist şi anume în Italia şi Polonia. În Italia, prin înlesnirile speciale acordate de către Mussolini s-a creat şi a funcţionat chiar şi o şcoală navală evreiască pentru instruirea elevilor marinari din organizaţiile sioniste de tineret revizionist.

Caracterul militarist al educaţiei în organizaţiile de tineret revizionist ca şi solicitudinea specială pe care Mussolini a avut-o pentru sionismul revizionist au dat sioniştilor revizionişti cu caracter politic de dreapta, fiind socotiţi de către celelalte organizaţii sioniste ca o mişcare de tip fascist. Programul sionist revizionist în ceea ce priveşte opunerea la nevoie chiar prin căi de fapt, împotriva abuzurilor Puterii Mandatare ca şi emigraţia ilegală au fost în mod treptat însuşite şi de către celelalte partide politice sioniste.

Politica de opoziţie permanentă a lui Vladimir Jabotinski dusă înăuntrul mişcării mondiale sioniste faţă de politica oficială a „Executivei Mondiale Sioniste", faţă de puterea mandatară a culminat prin ieşirea lui Vladimir Jabotinsky şi a partidului său din organizaţia mondială sionistă şi crearea „noii organizaţii sioniste" în care se transformase fostul „Partid Sionist Revizionist".

În România s-a constituit încă din primii ani după primul război mondial un partid sionist revizionist. Acest partid a avut aderenţi foarte puţin numeroşi, în anii '35 când s-a creat organizaţia de tineret revizionist „Brit Trumpeldor" şi când s-a constituit şi în România o secţiune a acestei organizaţii. Sub impulsul dat de activitatea acestui tineret sionist revizionist şi mai ales a activităţii intense desfăşurată de către sionişti revizionişti în favoarea emigraţiei ilegale în mod treptat, atingând punctul culminant în anii 1938-1939, partidul sionist revizionist a început a căpăta numeroşi aderenţi. În ultimii ani care au precedat izbucnirea celui de al doilea război mondial şi până la autodizolvarea acestui partid, el a fost condus de către fostul avocat Edgar Kaner.

Din punct de vedere doctrinar, doctrina politică şi metodele sale de acţiune – sionismul revizionist reprezenta mai ales puncte de divergenţă faţă de sionismul oficial al

https://biblioteca-digitala.ro

clal-sioniştilor şi al partidelor sioniste de stânga, în domeniul politic , şi anume în ceea ce priveşte determinarea ţelurilor finale ale sionismului şi a metodelor de utilizate pentru a le atinge, Jabotinsky susţinea că sionismul oficial a minimalizat prin concepţiile sale şi prin acţiunile sale politice, caracterul politic al sionismului formulat de către Teodor Herzl, fondatorul lui dându-i un caracter filantropic.

Teodor Herzl concepuse sionismul ca fiind o mişcare politică ce tinde la „crearea în Palestina a unui cămin naţional pentru poporul evreu, garantat de dreptul politic internaţional". Prin aceasta Herzl vroia să sublinieze că sionismul nu reprezintă o acţiune filantropică de colonizare a unei părţi nevoiaşe a poporului evreu, într-o anumită parte a globului, ci o acţiune cu caracter primordial şi esenţial politic ce avea ca scop normalizarea condiţiei naţionale de existenţă a poporului evreu, prin crearea unui stat propriu şi prin integrarea în statutul politic, juridic, social-economic şi cultural al condiţiei de cetăţean al unui stat evreiesc, al evreilor din orice parte a globului care a voi să se stabilească în graniţele unui asemenea stat. Aceasta presupunea prin definiţie, posibilitatea pentru colectivitatea naţională ce s-ar stabili pe teritoriul unui stat propriu, de a exercita toate atributele ce decurg din conceptul de suveranitate naţională şi de a-şi organiza în mod liber toate forţele şi instituţiile de protecţie politică militară, social-economic şi culturală a acestei suveranităţi naţionale.

„Declaraţia Balfour" din noiembrie 1917, act unilateral al guvernului Marii Britanii, devenit document de drept public internaţional, prin textul mandatului asupra Palestinei încorporat în Pactul Societăţii Naţiunilor, îşi însuşeşte ca scop al „mandatului" asupra Palestinei termenii în care Herzl definea la 1897, sionismul politic.

Marea Britanie însă în aplicarea termenilor şi a spiritului mandatului încredinţat ei de către Societatea Naţiunilor a nesocotit ambii factori, împiedicând astfel în mod sistematic poporul evreu de a crea în Palestina acele instituţii de drept public intern şi internaţional care trebuiau să asigure crearea acelui „Cămin Naţional" garantat de dreptul public pentru poporul evreu, în vederea căruia i se încredinţase mandatul asupra Palestinei.

Faţă de această politică a Marii Britanii profesorul Weitzman şi sionismul oficial a reacţionat pe două căi: 1) protestând sau intervenind la puterea mandatară, căutând astfel ca prin persuasiune politică să obţină ameliorări în statul politic şi administrativ al Palestinei şi 2) Prin intensificarea la maximum a operei practice de colonializare, adică de intensificare a emigraţiei şi de creare în ţară a unor condiţii optime social-economice pentru că astfel să se mărească puterea de absorbţie social-economică a ţării, adică printr-o concentrare a maximului de mijloace în domeniul activităţii practice colonizatorii.

Politica restrictivă în domeniul emigraţiei ca şi politica vamală cu totul negativă pentru dezvoltarea unei industrii palestiniene, duse de către puterea mandatară, compromiteau în mod sistematic orice posibilitate de progres a ţării spre statutul de „Cămin" naţional garantat de dreptul public internaţional.

La toate piedicile directe puse de către guvernul palestinian în calea dezvoltării Palestinei spre condiţia de autonomie se adaugă piedicile indirecte ce paralizau viaţa economică a ţării, rezultând din diversiunile sistematice exploatate de către englezi prin organizarea cu ajutorul uneltelor lor feudale, a tulburărilor arabe, care căpătaseră un caracter aproape permanent.

Jabotinsky şi sioniştii criticau sionismul oficial pentru faptul că concentrându-se aproape exclusiv în munca de colonizare şi de dezvoltare social-economică şi culturală a ţării, ar fi neglijat munca politică. Această neglijenţă pe care revizioniştii considerau fatală atât pentru viitorul Palestinei, cât şi pentru posibilitatea de înfăptuire a ţelurilor sionismului,

https://biblioteca-digitala.ro

provenea din faptul că susţineau revizioniştii, sionismul oficial nu s-a definit prin carenţa sa politică ca un sionism filantropic tinzând a realiza pentru Palestina un statut de teritoriu de colonizare cu „o oarecare autonomie" şi nu ca acţiune a poporului evreu care tinde să creeze în Palestina un stat propriu, fără de care spuneau revizioniştii cea mai reuşită operă de colonizare lipsită de garanţii şi de forţe de protecţie politică-militară şi social-economice proprii, rămâne clădită pe nisip şi supusă oricând a fi nimicită prin intrigile englezilor şi prin acţiunea mediului arab, ostil.

Cu privire la crearea Statului Evreiesc, în raport cu datele problemei arabe, divergenţa dintre sioniştii revizionişti şi ceilalţi sionişti se defineşte astfel: Jabotinsky constată că o înţelegere evreo-arabă devine imposibilă din cauza că Anglia este dimpotrivă interesată ca aceste neînţelegeri să continue pentru a-şi justifica şi consolida prezenţa în Palestina. Atâta vreme, susţinea Jabotinsky cât această înţelegere devine imposibilă, înseamnă că implicit şi realizarea sionismului devine imposibilă pe de altă parte fiindcă arabii sunt în majoritate şi pe de altă parte pentru că această majoritate este utilizată de englezi ca diversiune pentru a rămâne în Palestina în vederea cărui scop ei întârzie realizarea Statului Evreiesc. Deci pentru că o înţelegere evreo-arabă să devină posibilă şi pentru a putea crea condiţiile primordiale ale unui Stat Evreiesc şi pentru a anihila intrigile englezilor, evreii trebuie să reprezinte o forţă demografică, realizând prin imigraţie intensă pe orice cale şi cu orice preţ o majoritate evreiască.

Profesorul Chaim Weitzman şi clal-sioniştii ca şi Mapai-ul susţineau a pune chestiunea majorităţii evreieşti înseamnă a crea motive de învrăjbire cu arabii care ar mări ostilitatea lor şi deci dificultăţile în calea unei posibilităţi de înţelegere cu arabii peste capul autorităţilor engleze.

Mişcarea „Haşomer Haţair" şi mai târziu Partidul „Mapam" au susţinut „Statul Binaţional" adică Statul Palestinian să reprezinte un teritoriu administrat în mod autonom în condiţii de perfectă egalitate de către arabi şi evrei.

Toate curentele de opinii ce definesc diversitatea de partide ce constituie organizaţia şi mişcarea mondială sionistă sunt de acord pentru a nu considera Statul Evreiesc ca un scop în sine, ci ca o condiţie primordială şi esenţială pentru normalizarea condiţiei naţionale de viaţă a poporului evreu pe plan politic, social-economic şi cultural. Condiţiile politice anormale în care a trăit în cele două mii de ani de exil au influenţat în mod negativ asupra dezvoltării sale biologice şi social-economice de pe urma acestor stări, a rezultat o anormală stratificare social-economică, prin situarea populaţiei evreieşti cu precădere covârşitoare, în mediul asfixiant al oraşelor, la periferia vieţii economice în funcţiile economice intermediare periclitate de fluctuaţiile politice şi economice ale momentului cu excluderea oricărui acces la funcţiile direct productive. Sionismul în concepţia sa politică şi economică şi prin acţiunea sa practică avea ca scop tocmai pe acela, ca în cadrul înlesnirilor pe care le pune la dispoziţie un stat propriu să creeze pentru poporul evreu condiţiile optime pentru o îndrumare şi pregătire a maselor evreieşti în special către funcţiile economice de bază, realizând astfel o restructurare social-economică a poporului evreu. Aceasta definea în mod implicit drumul către o comunitate politică şi social-economică cu caracter muncitoresc, cum urma să se caracterizeze noul stat.

Astfel se explică că fondurile sioniste de colonizare Keren Kayemet Leisrael şi Keren Hayessod au achiziţionat toate mijloacele de producţie ce au fost procurate din fondurile lor ca proprietate naţională a poporului evreu şi au hotărât prin statutele lor că ele nu-şi pot schimba această destinaţie. Tot astfel se explică, de ce şi organizaţia şi mişcarea mondială sionistă avea un caracter în majoritate burghez, iar fondurile de colonizare, în

https://biblioteca-digitala.ro

marea lor majoritate provenite de la burghezi, au dat posibilitatea creării unei baze politice şi social-economice de putere precumpănitoare în Statul Israel şi în conducerea organizaţiei sioniste de caracter muncitoresc.

Dat fiind însă că sionismul reprezintă o revoluţie naţională ca şi revoluţiile naţionale ale tuturor popoarelor ea nu şi-a putut realiza procesul ei de devenire şi desăvârşire decât pe solidaritatea naţională a tuturor claselor sociale. Revoluţia naţională odată desăvârşită prin crearea Statului Israel şi prin repatrierea majorităţii poporului evreu care doreşte să trăiască într-un stat propriu, este fără îndoială că momentul luptei de clasă capătă întâietatea atât din cauze obiective interne, cât şi din cauze externe rezultând din datele şi situaţiile create de instaurarea socialismului pe a 4-a parte a globului şi de perspectiva de progres în care s-a angajat omenirea.

(ss) Jean M. Cohen

Declaraţie

11 martie 1952

Care era scopul vizitelor dumitale la doctorul Fingerhut, şi la cât timp îl vizitai?

Scopul vizitelor mele la doctorul Fingerhut, mai ales atunci când veneam fără soţia mea era acela de a urma un tratament medical. În perioada în care urmam tratamentul veneam aproape zilnic, de obicei, aproximativ o lună sau o lună şi jumătate, în două epoci ale anului, iarna şi vara. În unii ani făceam acest tratament numai o singură dată. Pe doctorul Fingerhut, şi familia sa îl vizitam împreună cu soţia mea şi ca prieten, însă de obicei nu în orele de consultaţie.

Pe cine dintre cunoştinţele dumitale întâlneai la doctorul Fingerhut?

Pe dl. A.L. Zissu, care era de asemenea pacientul doctorului Fingerhut.

În ce perioadă te-ai întâlnit cu dl. Zissu la Fingerhut?

În anii 1948-1949.

Întâlnirile erau organizate sau întâmplătoare?

O singură dată, şi anume după arestarea lui Dascălu, aflând de la doctorul Fingerhut, pe care l-am întrebat, când vine dl. Zissu la consultaţie, m-am dus în mod expres la ora la care ştiam că vine domnia sa spre a-l întâlni.

Între ce ore te întâlneai cu Zissu la doctorul Fingerhut?

În ambii ani, 1948 şi 1949, m-am întâlnit cu dl. Zissu de maximum 3-4 ori la doctorul Fingerhut în orele de consultaţie de dimineaţă sau de după amiază.

Pentru ce era nevoie să-l întâlneşti pe dl. Zissu la doctorul Fingerhut după arestarea lui Dascălu?

Voiam să-l previn că după informaţiile mele acesta ar putea fi un semn al primejdiei de a fi arestaţi toţi conducătorii sionişti.

Ce ai discutat dumneata cu el la întâlnirea organizată?

https://biblioteca-digitala.ro

Nu-mi aduc aminte. În orice caz, am discutat despre cazul arestării lui Dascălu şi consecinţele lui probabile pentru toţi activiştii şi conducătorii sionişti.

Ce ai discutat cu Zissu la celelalte întâlniri avute la doctorul Fingerhut?

Am discutat despre problemele care ne preocupau şi în cadrul discuţiilor din cercul de prieteni de la Rorlich şi anume despre problema primejdiei în care se află activiştii şi conducătorii sionişti, despre problema stagnării emigraţiei, despre problema necesităţii de a obţine acordul Legaţiei Statului Israel, pentru a pleda la forurile externe sioniste oportunitatea creării forului clandestin.

Din moment ce discutai în cercul de prieteni, la şedinţele conspirative, unde participa şi dl. Zissu, probleme sus arătate, de ce era nevoie să discuţi şi numai cu el personal aceleaşi probleme?

Aceste probleme nu au făcut în mod special obiectul discuţiilor cu dl. Zissu. Cu oricare dintre prieteni care participau la discuţiile de la Rorlich, de câte ori mă întâlneam, subiectul discuţiilor noastre era de obicei acelaşi ca şi acelea discutate în cercul de prieteni.

De ce după arestarea lui Dascălu nu te-ai întâlnit cu Zissu la dumneata sau la el acasă, ci tocmai la doctorul Fingerhut?

La mine acasă era foarte departe pentru dl. Zissu, iar la domnul Zissu nu puteam discuta fiindcă avea o cameră sau chiar două rechiziţionate. Pe de altă parte, considerând că dl. Zissu ar putea fi urmărit, am socotit că e mai prudent să ne întâlnim cu ocazia consultaţiilor la doctorul Fingerhut ai cărui pacienţi eram amândoi.

Te vizita dl. Zissu la domiciliu pe dumneata?

Da, când avea de schimbat cărţi din biblioteca mea.

Nu era departe dlui Zissu locuinţa dumitale când îţi făcea vizitele despre care vorbeşti mai sus?

Am socotit că întâlnirea la doctorul Fingerhut scurtează şi drumul şi e mai prudentă.

Unde vă întâlneaţi la dr. Fingerhut?

Într-un colţ al sălii de aşteptare.

Mai erau pacienţi în sala de aşteptare?

Da, mai erau.

După rechiziţionarea biroului şi a unei camere a domnului Zissu, câte camere îi mai rămăseseră?

Camera de culcare şi holul comun.

Cum de aţi ajuns la concluzia că e mai comod să discutaţi în sala de aşteptare a doctorului Fingerhut decât în casa domnului Zissu?

Deoarece ştiam că una din camere e rechiziţionată de un miliţian, am socotit că e mai prudent să mă întâlnesc cu dl. Zissu la doctorul Fingerhut.

Cum explici dumneata faptul că deşi luaseşi măsura să te întâlneşti cu domnul Zissu la Fingerhut, totuşi în acea perioadă vă întâlneaţi în şedinţe mai mulţi conducători sionişti?

Nu-mi pot explica această inconsecvenţă.

(ss) Jean M. Cohen

https://biblioteca-digitala.ro

Declarație

11 martie 1952

Cine din mișcarea engleză te-a vizitat după 23 august 1944?

După 23 august 1944, respectiv în anul 1945 am fost vizitat de instructorul palestinian Berger din brigada evreiască, cu serviciul pe atunci la misiunea engleză, însoțit de un ofițer care avea de asemenea insigna brigăzii evreiești, pe care mi l-a prezentat ca fiind din misiunea engleză și că numindu-se Ariel Braun.

Când și cu ce ocazie ai cunoscut pe Dov Berger?

Cu ocazia și la data de mai sus l-am cunoscut pentru prima oară pe Dov Berger.

Ce întrebări ți-a pus Ariel Braun cu această ocazie?

S-a interesat despre: pierderile de vieți și de bunuri suferite de populația evreiască în timpul războiului, împrejurările cu care s-a produs pogromul de la Iași și numărul victimelor, dacă rebeliunea din ianuarie 1942 a avut un caracter de masă sau dacă ea s-a mărginit numai la participarea cadrelor legionare, și pierderile de vieți evreiești, atitudinea păturii conducătoare a țării respectiv a factorilor politici de opoziție și a elitei culturale a țării față de politica rasială a regimului legionar și a celui Antonescian, dacă doamna Marta Bibescu a colaborat cu germanii, despre activitatea Crucii Roșii Române.

În ce calitate te întreba pe dumneata ofițerul de la misiunea engleză despre datele arătate mai sus.

În calitatea mea de conducător sionist și de fost membru în conducerea „Oficiului de Emigrare".

Ce i-ai răspuns dumneata în legătură cu Marta Bibescu?

I-am răspuns în legătură cu Marta Bibescu în timpul războiului.

Despre alte persoane te-a mai întrebat ofițerul din misiunea engleză și ce i-ai răspuns?

M-a întrebat despre persoane din conducerea Crucii Roșii Române, cred ca între altele despre doctorul Costinescu. I-am răspuns că nu cunosc activitatea Crucii Roșii Române decât aceea desfășurată în domeniul emigrației.

Cum îți explici faptul că un ofițer din misiunea engleză care nu te văzuse niciodată îți cerea informații în legătură cu colaborarea ce ar fi existat între membrii Crucii Roșii Române cu nemții?

Pentru că socotea că în calitatea mea de evreu și conducător sionist mă preocupam nu numai de activitatea nemților, inamicii direcți ai populației evreiești, ci și de activitatea colaboratorilor lor.

Arată dumneata concret ce informații i-ai dat dumneata ofițerului englez cu ocazia vizitei pe care ți-a făcut-o?

I-am relatat în general în ce condiții au avut loc pierderi de vieți omenești și bunuri ale populației evreiești în timpul războiului și am arătat că nu posedau date complete și precise asupra cifrei acestor pierderi.

În ceea ce privește rebeliunea legionară am arătat că ea n-a avut un caracter de masă.

https://biblioteca-digitala.ro

I-am relatat că factorii politici de opoziţie culturală a ţării au avut în general o atitudine de pasivitate faţă de politica rasială a regimurilor legionare şi antonesciene.

Despre persoane din conducerea Crucii Roşii Române şi despre activitatea ei, am răspuns că nu cunosc decât activitatea Crucii Roşii Române în domeniul emigraţiei.

Alte informaţii i-ai mai dat ofiţerului din misiunea engleză, cu ocazia vizitei făcute sau cu altă ocazie?

Nu i-am mai dat nici o altă informaţie şi nu l-am mai văzut niciodată după data mai sus arătată.

Ce recomandări ţi-a făcut ofiţerul din misiunea engleză cu ocazia vizitei făcute?

Nu mi-a făcut nici un fel de recomandare.

Ce ţi s-a înmânat din partea „misiunii engleze" de către Dov Berger şi ofiţerul sus-amintit?

Mi s-a înmânat o diplomă de mulţumire pentru servicii aduse aviatorilor, marinarilor şi soldaţilor englezi, astfel cum arată textul diplomei.

Ce servicii aduseseşi dumneata armatei engleze în urma cărora ai primit această diplomă?

Am procurat un tablou conţinând numele prizonierilor evrei-palestinieni, englezi şi americani, aviatori căzuţi în România în timpul bombardamentelor aeriene.

Am procurat date cu privire la locul unde se găsesc lagăre de prizonieri englezi, printre care s-ar putea găsi prizonieri englezi de origine evrei-palestinieni.

Am pus în contact pe Dan şi pe Eliezer, instructori palestinieni, cu Wilhelm Fischer, prin care au făcut contactul cu delegaţii Crucii Roşii Internaţionale. Prin aceştia au stabilit contactul cu Comitetul de Doamne al Crucii Roşii Române şi prin aceştia cu conducătorii lagărelor de prizonieri, mai sus arătate.

Ce alte servicii ai mai adus dumneata armatei engleze în afară de cele arătate mai sus, direct sau indirect?

N-am mai adus nici un alt serviciu, nici direct, nici indirect.

Ce ai făcut dumneata cu diploma pe care ţi-a înmânat-o Arie Braun?

Am scos fotocopii de pe diplomă şi am trimis una direct arhivei istorice sioniste de la Ierusalim, una am trimis-o prin domnul Ehud Ariel la aceeaşi destinaţie şi a treia fotocopie am trimis-o unchiului meu la Ierusalim.

(ss) Jean M. Cohen

Declaraţie

15 martie 1952

Ce lucruri, obiecte de valoare sau bani ai trimis dumneata în străinătate după 23 august 1944 şi până la data arestării?

https://biblioteca-digitala.ro

După 23 august 1944, cred că era prin anul 1948, am trimis printr-un expeditor, anume Mişu Grunberg, 2-3 lăzi cu veselă de masă din porţelan, veselă de bucătărie şi haine precum şi două lăzi cu cărţi din biblioteca mea. Nu am trimis în străinătate nici o sumă de bani după 23 august 1944. Lăzile de mai sus au fost expediate în Israel la adresa unchiului meu din Ierusalim.

În anul 1950 am trimis printr-un anume Manole un număr de colete expediate prin poştă tot la adresa unchiului meu, conţinând cărţi iudaice şi juridice din biblioteca mea. Cred că am expediat astfel 4-500 volume.

Pe Manole l-am cunoscut fiindu-mi trimis de doctorul Fingerhut. Manole după câte îmi aduc aminte făcea serviciul la „Sovrom-transport".

Aceasta îmi este declaraţia pe care o semnez propriu.

(ss) Jean M. Cohen

Declaraţie

15 martie 1952

Pe cine ai cunoscut dumneata de la Misiunea Americană din Bucureşti.

Pe lt. Bookbinder pe care mi l-a prezentat în redacţia ziarului „Mântuirea", Klarman.

În ce an l-ai cunoscut?

L-am cunoscut după câte îmi amintesc, în anul 1945.

De ce venea lt. Bookbinder, la redacţia ziarului „Mântuirea"?

După câte îmi spunea ing. Gelbert, lt. Bookbinder aducea buletinul de presă al Misiunii Americane.

De unde era originar Bookbinder?

Susţinea că bunicii lui din partea mamei sunt originari din Iaşi.

Ce funcţii îndeplinea lt. Bookbinder în cadrul Misiunii Militare Americane?

Nu o ştiu direct, dar cred că avea funcţie în Serviciul de presă.

De câte ori te-ai văzut dumneata cu lt. Bookbinder?

Odată în redacţia ziarului „Mântuirea" când mi-a fost prezentat şi o singură dată la locuinţa mea când m-a vizitat spre a-mi cere să-i împrumut anuarul statistic al Centralei Evreilor despre care îi vorbise Klarman că îl am în biblioteca mea.

Pentru ce îi trebuia lui Bookbinder anuarul statistic?

După câte îmi aduc aminte, spunea că îl preocupă formele de organizare obştească a populaţiei evreieşti în timpul războiului în ţările ocupate de nazişti şi că urmează a scrie un studiu asupra acestei chestiuni pentru care are nevoie de anuar.

Cu cine a venit lt. Bookbinder la dumneata acasă?

După câte îmi aduc aminte, cu Singer.

Ce alte date îl mai interesau pe Bookbinder să afle de la dumneata?

https://biblioteca-digitala.ro

Nu-mi aduc aminte ca din discuţia cu mine, să fi rezultat că îl interesează şi alte date.

Când a părăsit ţara Bookbinder?

Nu ştiu, dat fiind că de la vizita pe care mi-a făcut-o acasă, nu l-am mai văzut.

(ss) Jean M. Cohen

Declaraţie

18 martie 1952

În relaţiile şi activitatea dumitale te-ai folosit şi de un alt nume în afară de numele dumitale?

O singura dată, pe 4-5 scrisori de recomandaţie pe care i le-am dat lui Balkirsch din oraşul Stalin să le expedieze în Israel pentru ca se folosească de ele fratele său pentru a solicita sprijinul destinatarilor pentru ca să obţină o locuinţă şi un serviciu, am semnat cu numele ebraic Iona ben Moshe. Destinatarii acestor scrisori au fost: dr. Ernest Marton, Iţig Hertzig, Mauriciu Blumenthal, Idor Cohen şi David Komarovsky.

De ce ai folosit dumneata acest nume în scrisorile arătate?

Pentru a nu-i crea dificultăţi lui Balkirsch în cazul în care s-ar fi deschis scrisoare la poştă şi s-ar fi găsit numele meu.

Arată dumneata toate persoanele care te cunosc sub numele de Iona ben Moshe?

Nu mă cunoaşte nimeni sub numele de Iona ben Mose.

Dacă nu te cunoaşte nimeni sub numele de Iona ben Moshe, de unde ştiau persoanele cărora le-ai trimis scrisorile cine este semnatarul?

David Komarofsky, dr. Ernest Martin, Mauriciu Blumenthal cunosc foarte bine scrisul meu. În al doilea rând, le dădeam amănunte despre situaţia în care mă aflu, anume aceea de fugar. Or, la data aceea se ştia în Israel că sunt fugar. Deasupra tuturor semnelor de recunoaştere era faptul că Balkirsch îi descria pe semnatar, astfel încât fratele său să poată identifica şi transmite şi destinatarilor că scrisoarea respectivă provine de la mine.

Arată dumneata amănunţit felul în care au fost trimise aceste scrisori?

Nu i-am dat în acelaşi timp lui Balkirsch toate scrisorile, ci în 2-3 rânduri. El le-a pus succesiv în plicul cu corespondenţa lui şi le-a expediat odată cu ea.

Într-un răspuns al dumitale arăţi că nu ai semnat sub numele de Jean Cohen fiindcă îţi era teamă să nu-i periclitezi situaţia lui Balkirsch, dar faptul că ai scris că eşti fugar nu-i periclitai situaţia lui Balkirsch?

Situaţia de fugar nu a fost arătată în termeni expliciţi, ci am spus că eu nu sunt internat în spital, ci fac tratamentul pe picioare, fiindcă nu s-a găsit loc pentru mine în spital.

Ce altă corespondenţă ai mai semnat dumneata sub alt nume?

Nici o altă corespondenţă nu am mai semnat în acest nume.

https://biblioteca-digitala.ro

De unde cunoşteau persoanele din Israel că dumneata eşti fugar?

Din relatările imigranţilor şi din relatările presei din Israel asupra celor arestaţi la 10 iulie 1950.

Despre relatările celorlalte gazete nu am cunoştinţă personală, dar despre relatarea ziarului din anul 1950 am cunoştinţă personală fiindcă s-a văzut cum Tully Rosenthal din gazeta unde se vorbeşte că singurul dintre cei arestaţi care „s-a salvat" a fost Jean Cohen, care până în prezent nu a putut fi găsit.

Pe ce te bazezi când afirmi că se cunoştea de către destinatarii scrisorilor de la imigranţi că dumneata eşti fugar?

Pe obiceiul care există în Israel, ca la fiecare vapor care vine cu imigranţi din R.P.R. rude şi prieteni vin la debarcader spre a căuta să afle ştiri despre prieteni şi rudele lor din R.P.R. Cu atât mai mult, pasiona în special pe emigranţi din R.P.R. situaţia conducătorilor sionişti după arestarea unor dintre ei.

(ss) Jean M. Cohen

Declaraţie

19 martie 1952

Cu ce persoane din străinătate ai purtat corespondenţă sau ai avut legături pe altă cale în perioada 1944-1951?

În perioada anului 1944-1951 am avut legătură cu următoarele persoane din străinătate. Unchiul meu David Komarovsky din Ierusalim (Israel), scrisori de recomandaţie date lui Balkirsch pentru a fi expediate fratelui său din Israel pentru a căpăta un serviciu, adresate lui Idor Cohen din Tel Aviv, Mauriciu Blumenthal din Haifa, Itic Hertzig din Tel Aviv şi dr. Ernest Marton din Tel Aviv. Aceste scrisori au fost semnate de mine cu numele Iona ben Mose.

Cu ce alte persoane din Israel ai avut dumneata legături în perioada 1944-1951?

Hasnami, director al Fondului Naţional Evreiesc din Ierusalim, cu ocazia vizitei făcute în R.P.R.

Reuven Rubin din Tel Aviv în timpul cât a fost titular al Legaţiei Statului Israel, la Bucureşti.

Ehud Ariel din Ierusalim, în timpul cât a fost titular al Legaţiei Statului Israel din Praga şi Bucureşti. În anul 1948, cu ocazia vizitei pe care a făcut-o la Bucureşti, l-am văzut pe dl. Ehud Ariel pe când era ministru la Praga, a Statului Israel, la locuinţa lui Iosif Ebercohn. La această întrevedere au mai asistat: Iancu Leiba, Bernhard Rorlich şi alţii pe care nu mi-i amintesc

De faţă la această întrevedere mai era şi Mose Agamy, Ehud Ariel din Tel Aviv, în timpul cât a funcţionat în calitate de consilieri economic al Statului Israel la Bucureşti.

Eliezer Halevy din Israel, în timpul cât a fost Consilier al Legaţiei Statului Israel la Bucureşti.

https://biblioteca-digitala.ro

Moshe Agamy din Kfar Ghiladi (Israel), în timpul cât a fost şef al „Mişlahat"-ului, împuternicit al Guvernului Provizoriu al Statului Israel şi mai târziu ca consilier al Legaţiei Statului Israel.

Mordehay Assa din Israel, în timpul cât a fost funcţionar al Consulatului Statului Israel la Bucureşti.

Ioseph Klarman din Tel Aviv, în timpul cât a lucrat ca corespondent al agenţiei de presă „Ita" la Bucureşti.

Dan, instructor palestinian pe care mi l-a prezentat domnii Zissu şi Itzkar în iunie 1944.

Eliezer – instructor palestinian pe care mi l-au prezentat domnii Zissu şi Itzkar în iunie 1944.

Berger, instructor palestinian care m-a vizitat în iarna lui 1944 sau primăvara, sau vara lui 1945 pentru a-mi înmâna o diplomă din partea „Misiunii engleze".

A. Braun din Tel Aviv – Israel, ofiţer în misiunea engleză, pe care îl însoţea instructorul palestinian Berger şi care mi-a înmânat diploma.

Un instructor palestinian al organizaţiei „Mizrahi" care l-a însoţit pe Berger la a doua vizită ce mi-a făcut-o şi care mi-a comunicat mulţumirile Marelui Rabinat de la Ierusalim pentru contribuţia mea la ajutorarea a 4 mari rabini ce fuseseră arestaţi în 1944 la Arad.

Baruch, instructor palestinian pe care l-am cunoscut în 1945.

David, instructor palestinian pe care l-am cunoscut în 1947-1948.

Sari (Schenerman), instructor palestinian Clal Sionist pe care l-am cunoscut la Uniunea Clal Sionistă în 1946.

Ricu, instructor palestinian pe care l-am cunoscut în 1948.

Artur, pe care l-am cunoscut ca secretar al lui Agamy în iarna anului 1948-1949.

Cu ce persoane din alte ţări ai avut legături în aceeaşi perioadă?

Cu locotenentul de la Uniunea Statelor Unite la Bucureşti, Bookbinder, pe care mi l-a prezentat Klarman, în redacţia ziarului „Mântuirea" în anul 1945.

Vitos, profesor francez pe care l-am cunoscut în anul 1940 sau 1949 la dr. Fingerhut.

Dr. Singalowsky, directorul General al Şcolilor „ORT" de la Geneva cu ocazia vizitei sale în R.P.R. în 1947.

Violonistul Yehudi Menuhi. Cu ocazia concertelor date în R.P.R. şi când a fost sărbătorit de către Secţia din România a Congresului Mondial Evreiesc.

Dr. Kumer din Paris, cu soţia şi fiica, ne-a vizitat pe soţia mea şi pe mine în 1947 cu ocazia vizitei făcute părintelui său în ţară. Cu dr. Kumer am fost coleg de liceu.

Dr. Izi Groper, profesor la Facultatea de Medicină din Paris m-a vizitat, când a fost în ţară, în 1948. Am fost colegi de lucru la Galaţi.

Max Komarovsky din Cleveland, Ohio, văr, cu care a purtat corespondenţa prin soţia acestuia.

Moţi Zigifer din Paris, fost client al meu între anii 1935-1937. Am primit de la acesta câteva pachete în anii 1940 şi 1950.

Aceasta îmi este declaraţia pe care o semnez propriu, nesilit de nimeni.

(ss) Jean M. Cohen

https://biblioteca-digitala.ro

Declarație

14 martie 1952

Când și de către cine s-a pus problema creării unui for clandestin sionist în țara noastră?

Această problemă a pus-o subsemnatul după autodizolvarea organizației sioniste în iarna anului 1948-1949.

Față de cine ai pus dumneata problema creării forului clandestin?

Am pus problema față de următorii conducători sioniști:

- Dan Ieșeanu, cu ocazia unei vizite pe care i-am făcut-o la locuința sa, în acest scop.
- doctor Teodor Löwenstein, cu ocazia unei vizite pe care i-am făcut-o.
- Israel Laiwandman în discuții avute la locuința mea.
- Iancu Mendelovici, cu ocazia unei vizite pe care i-am făcut-o.
- Iosif Ebercohn, cu ocazia a numeroase discuții avute la locuința mea și la locuința sa.
- dr. inginer Samy Iakerkaner în discuții avute la Sediul Comisiei de lichidare a Organizației Sioniste, la locuința sa și la locuința subsemnatului.
- A.L. Zissu, cu ocazia a diferite discuții purtate la locuința dumisale sau la locuința mea și în discuțiile din cercul de prieteni care se întruneau la locuința subsemnatului sau la locuința dlui avocat Rorlich, Iancu Leiba, în discuții purtate fie la locuința mea, fie la locuința sa.
- Haimsohn, cu ocazia unor discuții purtate la locuința mea.

Care dintre cei de mai sus a fost de acord cu crearea forului clandestin?

Subsemnatul, A.L. Zissu, Iancu Mendelovici, Iancu Leiba și Laiwandman. Spre sfârșitul anului 1949 a fost de acord și Haimsohn.

Care erau obiectivele forului clandestin?

Forul clandestin avea să fie în concepția subsemnatului un factor de reprezentare a mișcării sioniste din țară față de forurile externe sioniste în problemele sioniste nesoluționate, cum ar fi acelea ale emigrației în general și a obținerii din partea acelor foruri extern. Concentrarea întregii lor atenții și a tuturor mijloacelor lor de acțiune pentru a lua contact cu forurile de partid, de guvern din R.P.R. în vederea clarificării situației cadrelor sioniste și a obținerii de posibilități de emigrare pentru activiștii și conducătorii sioniști. De asemenea, acest for ar fi avut ca misiune stabilirea și menținerea contactului cu cadrele sioniste din întreaga țară în vederea asistenței lor morale și materiale, până la emigrarea lor. Același for avea misiunea de a studia ce aspecte prezintă primejdia în care s-ar afla populație evreiască dacă în cazul izbucnirii unui nou război mondial, forțele armate democratice s-ar retrage din motive tactice în mod temporar de pe teritoriu și astfel această populație ar rămâne la discreția burgheziei și chiaburimii antisemite și mijloacelor prin care această primejdie ar putea fi evitată, înlăturată sau anihilată.

Cum trebuia să se țină contactul cu cadrele sioniste din întreaga țară?

În proiectul meu, contactul cu cadrele sioniste din fiecare oraș trebuia să fie ținut prin 4-5 oameni de legătură pe care ar fi urmat să-i fi obținut din rândurile organizațiilor de tineret.

https://biblioteca-digitala.ro

Pentru ce era nevoie să se ţină acest contact?

Pentru a cunoaşte situaţia în care se află cadrele sioniste, de la provincie, mai ales şi pentru asistenţa lor morală şi materială.

La ce situaţie te referi?

Mă refer la faptul dacă sunt sau nu, liberi şi dacă sunt persecutaţi sau nu în viaţa lor particulară sau profesională.

Odată strânse date, ce trebuia să faceţi cu ele?

În concepţia mea, aceste date ar fi trebuit să ne servească la orientarea noastră asupra situaţiei şi să fie comunicate forurilor externe sioniste spre a le orienta asupra primejdiei în care se află activiştii şi conducătorii sionişti.

De ce alte date mai aveaţi nevoie pentru a arăta forurilor externe sioniste primejdia despre care vorbeşti?

În general, orice fel de date care ar fi indicat existenţa sau perspectiva vreunei primejdii pentru libertatea sau existenţa cadrelor mişcării sioniste.

Explică dumneata. În ce mod s-ar fi dat asistenţă morală?

Prin contractul permanent cu aceste cadre, dându-le astfel sentimentul că există un for de prieteni şi conducători sionişti care se interesează de soarta lor.

Pentru ce era nevoie să li se dea ajutor material conducătorilor şi activiştilor sionişti?

Existau unii care din cauza bătrâneţii sau a bolii, chiar dacă ar fi vrut să intre în producţie nu puteau munci şi alţii care din cauză că aşteptau să emigreze nu se încadrau.

De unde trebuia să se primească fonduri pentru ajutorarea cadrelor sioniste?

De la forurile externe sioniste.

S-au primit asemenea fonduri şi prin cine?

S-au primit asemenea fonduri prin Moshe Agamy, după plecarea acestuia, prin Mordehai Assa. Primul a fost consilier al Legaţiei Statului Israel şi al doilea a fost funcţionar al Consulatului Statului Israel la Bucureşti.

Ce aţi făcut cu banii primiţi de la Agamy şi Assa?

Banii pe care i-am primit de la cei de mai sus, prin Iakerkaner şi Kleiner, i-am distribuit grupărilor pentru care i-am primit, care i-a încredinţat pentru ajutorarea cadrelor lor. Acelaşi lucru au făcut şi celelalte partide de care au primit asemenea subvenţii.

În ce perioadă aţi primit dv. sume de bani pentru a finanţa cadrele sioniste?

Partidul Clal-Sionist a primit subvenţie pentru prima oară în 1949 prin Iakerkaner în 2-3 rânduri, iar în 1950 prin subscrisul de la Kleiner pentru partidul meu şi pentru alte grupări („Renaşterea", „Haoved Haţioni" şi „Revizionişti") în 2-3 rânduri. Ştiu, de asemenea, că în 1949 şi 1950 au primit şi înainte de această perioadă, dar nu ştiu precis.

Ce studii trebuia să facă forul clandestin asupra primejdiei de viitor în care s-ar găsi populaţie evreiască, aşa afirmi în răspunsul dumitale de mai sus?

Dacă în eventualitatea unui al treilea război mondial s-ar mai putea ivi vreo primejdie pentru viaţa populaţiei evreieşti, la fel ca la aceea din timpul celui de al doilea război mondial.

https://biblioteca-digitala.ro

Factorii prin care o asemenea primejdie ar putea fi înlăturată. Care sunt factorii din țară sau din străinătate la care ar trebui să apeleze pentru a obține concursul acestora în vederea evitării sau combaterii primejdiei și pe ce căi o asemenea primejdie ar putea fi combătută.

Când și de către cine s-a pus problema luării contactului cu elemente aparținând fostelor partide burgheze?

În anul 1949 această problemă s-a pus de către subsemnatul, Mendelovici și dl. A.L. Zissu în discuțiile din cercul de prieteni sioniști, de la Rorlich.

S-a luat contact cu asemenea elemente?

Da, subsemnatul personal am avut câte o singură întrevedere cu doctorul Hațieganu și cu prof. Zane, însoțit fiind de doctorul Dulberg. Aceste întrevederi le-am avut la propunerea lui Mendelovici care luase contact cu doctorul Hațieganu, n-aș putea preciza, direct sau prin Dulberg.

În ce scop ați luat legătura cu aceste elemente?

În general acest contact a avut ca scop de a înlesni un schimb de vederi cu privire la problema primejdiei antisemitismului la și la formele grave pe care ne temenea că le-ar putea lua în ipoteza ivirii unui moment ca acela arătat mai sus, în cursul unui eventual nou război.

De asemenea, pentru a vedea în ce măsură se poate conta pe concursul profesorului Zane în problema combaterii antisemitismului și mai ales a acelor forme grave la care mă refeream că le-ar putea lua în cursul izbucnirii unui eventual război mondial, dacă forțele antisemite s-ar putea manifesta liber.

În mod special, dacă doctorul Hatieganu face parte dintr-un for special clandestin de opoziție în numele căruia a făcut cererea de a fi ajutat cu medicamente de la noi sau cererea are un caracter personal. În cazul în care dr. Hațieganu a fi făcut parte dintr-un for clandestin în numele căruia făcea cererea de ajutor în medicamente, m-ar fi interesat să aflu prin dr. Hațieganu date cu privire la natura, scopul și compunerea acestui for spre a examina dacă contactul cer un asemenea for poate servi problemei.

Pentru cine v-a spus dr. Hațieganu că a solicitat medicamentele când v-ați dus la el?

La începutul convorbirii mi-a spus că are nevoie de aceste medicamente pentru niște prieteni personali. La sfârșitul convorbirii mi-a spus că are nevoie de medicamente pentru național-țărăniștii din lagăre și închisori și pentru familiile acestora.

Care a fost atitudinea dumitale și a dr-ului Dulberg față de cele spuse de Hațieganu în privința persoanelor care trebuie ajutate?

Dr. Dulberg mai mult asista fără a-și da vreo părere. Eu am spus că voi referi și că în orice caz vreau să stau de vorbă cu dl. profesor Zane, înainte de a referi prietenilor mei.

S-a pus problema ajutorării elementelor penețiste în cercul de prieteni sioniști despre care vorbești mai sus?

Da, s-a pus problema ajutorării elementelor penețiste de către subsemnatul în cursul discuțiilor noastre.

Ați primit fonduri în acest sens?

https://biblioteca-digitala.ro

Am primit de la Rorlich în diferite rate o sumă al cărui cuantum după câte îmi aduc aminte, era în total aproximativ de 150-200.000 lei.

De unde primise Rorlich aceşti bani?

Nu cunosc proveniența banilor.

Cercul de sionişti din care făceai parte şi cu care discutai problemele arătate mai sus, a avut contact cu forurile externe sioniste în perioada 1949-1951?

Subsemnatul împreună cu unii dintre aceşti prieteni am avut întrevederi cu dnii Rubin, Agamy, Ariel şi cu dl. doctor Eliashi din Ministerul de Externe al Statului Israel.

Cu ocazia vizitei sale în R.P.R., cu scopul de a-i convinge să sprijine punctul nostru de vedere în problemele de mai sus față de forurile externe sioniste. Personal am luat contact în iarna anului 1950-1951 şi cu dnii Avriel şi Halevy.

Subsemnatul am semnat un memoriu redactat de Laiwandman, conducătorul organizației „Mizrahi" şi modificat de mine. Memoriul are adresa dlui Berl Loker – preşedintele Organizației Mondial Sioniste, cu sediul la Ierusalim şi se referea la primejdia în care se află conducătorii şi activiştii sionişti, critica atitudinea membrilor Legației în problem activiştilor şi conducătorilor sionişti şi nedreptățile ce se fac în distribuirea ajutoarelor. Scopul principal al memoriului este de a solicita demersuri urgente din partea organizației mondiale sioniste la forurile competente pentru a se crea posibilități de emigrare pentru activiştii şi conducătorii sionişti.

Cu ocazia scrisorii din august 1950 adresată Legației Statului Israel am rugat Legația să transmită dlui Berl Loker conținutul unui referat politic trimis prin scrisoarea de mai sus, referat care trata despre primejdia în care se află conducătorii şi activiştii sionişti, mai ales după arestarea unor dintre conducătorii sionişti şi solicita demersuri urgente din parte forurilor externe sioniste pentru clarificarea situației conducătorilor sionişti arestați şi pentru a se obține posibilități de emigrare pentru activiştii şi conducătorii sionişti. Am mai arătat între altele, necesitatea ca până la emigrarea lor, să se țină un contact permanent cu cadrele sioniste, mai ales din provincie, în vederea asistenței lor morale şi materiale.

Ştiu, de asemenea, că mi s-a mai prezentat un memoriu de către un conducător sionist, nu-mi aduc aminte cine anume, cu un conținut asemănător aceluia adus de către Laiwandman, pentru a-l examina şi semna.

Ştiu că am examinat aceste memoriu şi am făcut chiar rectificări, nu-mi aduc aminte dacă l-am semnat.

Cunoşti dumneata despre contactul avut de cercul de sionişti din care făceai parte, cu cadrele sioniste din provincie?

Nu ştiu dacă vreunul din prietenii din cercul de sionişti din care am făcut parte să fi avut vreun contact cu cadrele sioniste din provincie. Personal m-am interesat despre situația lor, după arestarea conducătorilor sionişti.

Datele pe care le-am căpătat prin Aucher şi Tully Rosenthal le-am utilizat în scrisoarea din septembrie 1950 adresată Legației Statului Israel.

Ce diferență este între obiectivele forului clandestin preconizat de dumneata şi activitatea despre care arăți că ai desfăşurat-o, în prezenta declarație după autodizolvarea organizației sioniste?

Între obiectivele forului clandestin astfel cum a fost preconizat de subsemnatul şi activitatea noastră există deosebiri esențiale. Obiectivele forului clandestin erau mult mai ample şi purtau caracterul organizat şi reprezentativ al acelui for pe când activitatea noastră

https://biblioteca-digitala.ro

avea caracterul limitat, neorganizat şi neautorizat, reprezentând iniţiativa noastră personală. În fond, activam în unele din problemele care formau obiectivele forului.

(ss) Jean M. Cohen

Declaraţie

22 martie 1952

Când şi cu cine ai discutat dumneata despre procurarea unor acte de care voiai să te foloseşti?

Prin iarna anului 1950-1951 întâlnindu-l întâmplător pe Carol Weissman la Sinaia, l-am întrebat dacă nu i-a rămas vreun buletin al fratelui său, avocatul Weissman care a plecat în Israel. Mi-a răspuns că se va interesa despre ce acte i-au rămas de la un alt frate şi îmi va lăsa acasă la Bucureşti buletinul dacă îl va găsi. Pentru aceasta i-am dat adresa locuinţei mele spre a se vedea cu soţia mea dacă va avea actele, pentru a i le da.

Tot în iarna anului 1950-1951 comunicându-mi Balkirsch despre cazul unuia din Sibiu, frate al unui cunoscut al său, care primise certificat de emigrare şi care în urma unei boli survenite a decedat, l-am rugat să se intereseze dacă acest certificat n-ar fi disponibil şi utilizabil. Mi-a răspuns că se va interesa. Nu am mai primit vreun răspuns în această chestiune.

Ai primit vreun act de la Weissman?

Mi-a lăsat la Bucureşti, la soţia mea un livret militar, model vechi al fratelui său.

În ce scop te interesai dumneata de aceste acte?

În ceea ce priveşte buletinul despre care m-am interesat la Weissman, el urma a mă servi la camuflarea identităţii mele în timpul în care eram fugar.

În ceea ce priveşte certificatul de emigrare despre care mă interesam la Balkirsch, el trebuia să-mi servească, ca în cazul în care m-aş fi decis să plec clandestin să-l utilizez în acest scop.

Ai făcut dumneata alte pregătiri în vederea plecării clandestine din ţară?

Da. Am divorţat de soţia mea pentru ca dânsa să poată pleca astfel legal şi apoi să pot eu pleca clandestin.

Cu ce alte persoane ai mai discutat despre plecarea dumitale clandestină din ţară?

Cu alte persoane nu am mai discutat despre plecarea mea clandestină din ţară.

Ţi s-au făcut propuneri de plecare clandestină din ţară de către anumite persoane, direct sau indirect?

Dna Ariel, soţia fostului ataşat comercial al Legaţiei Statului Israel, Ehud Ariel, a întrebat-o pe soţia mea dacă eu intenţionez să plec clandestin din ţară singur, spre a vedea dacă i se va ivi ocazia să-mi înlesnească plecarea. I-am răspuns că atâta timp cât dânsa şi copiii se află în ţară, nu plec.

https://biblioteca-digitala.ro

Cunoşti dumneata motivele pentru care dna Ariel intenţiona ca în momentul când se va ivi ocazia să-ţi înlesnească plecarea clandestină din ţară?

Motive de amiciţie pe care le purta familiei mele şi mie personal.

(ss) Jean M. Cohen

Proces-verbal

Când şi în ce împrejurări ai intrat în organizaţia sionistă?

Am intrat în organizaţia sionistă în anul 1920, când aveam vârsta de 10 ani, activând în cercul tineretului sionist „Hatalmid".

De cine ai fost atras în această organizaţie de tineret sionist?

Am fost atras în această organizaţie sionistă de tineret, de colegii cu care fusesem la şcoala primară şi apoi trecusem la liceu împreună cu ei. Am fost atras şi am intrat împreună în această organizaţie, atraşi de biblioteca, de organizarea lor, împreună cu Wilhelm Şaraga, Simon Grunberg, Avram Faimblatt şi alţii. Dintre cei amintiţi mai sus, Wilhelm Şaraga este medic la Paris, iar Simon Grunberg este în ţară, fiind inspector la Teatrul Naţional. Avram Fainblatt este funcţionar la o cooperativă în Bucureşti.

(ss) Jean Cohen

Cât timp ai stat în această organizaţie de tineret şi ce funcţii ai ocupat?

Din anul 1920 şi până în anul 1923 am fost simplu membru. În anul 1923 am înfiinţat eu un cerc de tineret sionist denumit „Hehaver" al cărei conducător eram. Am deţinut această funcţie până în anul 1925, când am trecut la Asociaţia „Ivria" în locul meu rămânând în calitate de conducător la organizaţia „Hehaver" Herscovici Alfred, care a fost ucis într-o încăierare studenţească de Mosciulschi. În Asociaţia Ivria nu am deţinut nici o funcţie şi am rămas în această Asociaţie până în anul 1928, când am absolvit liceul.

Din Galaţi, în 1928, am plecat la Iaşi, unde m-am înscris la Facultatea de Drept şi Litere, pe care le-am absolvit în anul 1931.

(ss) Jean Cohen

Fiind la Iaşi ai mai activat în vreo organizaţie sionistă?

Da. Am activat în Societatea Studenţilor Sionişti, „Hasmonaea" în care m-am înscris în anul 1928, preşedinte fiind farmacistul Sadunaiski, al cărui succesor am devenit în anul 1929, rămânând în această funcţie până în anul 1931 când am absolvit cursurile universitare.

Succesorul meu a rămas un anume Isac Kohrn.

După absolvirea cursurilor universitare m-am înscris la cursul de doctorat juridic la Iaşi, la concursul pentru bursa Carnegi a Societăţii Naţiunilor şi apoi am făcut stagiul militar la Reg. 11 Dorobanţi-Siret, Galaţi ca soldat T.R. art. 71. Am făcut armata împreună cu Schwartz Mayer, dr. Paul Deleanu din R. Sărat şi alţii.

https://biblioteca-digitala.ro

Profesorul de drept internaţional Dascovici mă sprijinise să fac lucrarea „Statutul Comisiei Europene a Dunării împotriva principiului libertăţii de navigaţie pe fluviile internaţionale". Acest subiect a fost sugerat chiar de către Nicolae Titulescu, în campania ce avea să ducă doi ani mai târziu pentru desfiinţarea Comisiei Europene a Dunării.

Pentru prepararea acestei teze, având nevoie de materiale pentru pregătirea tezei, prin recomandaţia profesorului Dascovici, către delegaţii României la Comisia Europeană a Dunării, anume Contescu şi Bonachi, am căpătat permisiunea de a consulta şi scoate material din arhiva istorică a Comisiei Europene a Dunării. Pentru acest lucru am primit permisiunea ca în loc să stau în cazarmă cele două ore de program după masă, să lucrez la Comisia Dunăreană.

De unde îl cunoşteai dumneata pe profesorul Dascovici şi cum ai ajuns în relaţii mai apropiate cu acesta?

Nu l-am cunoscut mai dinainte. L-am cunoscut în Facultate şi m-a încurajat în această lucrare, fiind cel mai bun student al lui.

Pentru a-mi da recomandaţie ca sa merg la Comisia Dunăreană am venit personal la Bucureşti şi am luat contact cu profesorul Dascovici, cere m-a recomandat prim-preşedintelui Curţii de Apel de la Galaţi, care era delegatul supleant al României la Comisia Dunăreană. Bonachi, de la Comisia Dunăreană, care era interesat în această lucrare, a luat legătura cu regimentul şi a obţinut scutirea pentru mine.

După terminarea stagiului militar, cu ce te-ai ocupat?

După terminarea stagiului militar am desăvârşit lucrarea până în decembrie 1932, când am prezentat-o profesorilor Radu Mertani şi Constantin Stoicescu, delegaţii Societăţii Naţiunilor şi ai Juriului Internaţional a Concursului. În urma acestei teze, am fost înştiinţat că mi s-a atribuit una din burse, însă nu am putut beneficia de ea, din cauză că m-am îmbolnăvit în urma surmenajului nervos şi m-am internat în Sanatoriul Central din Bucureşti, în secţia profesorului Bagdasar şi în Sanatoriul „Brukenthal" din Sibiu, până în februarie 1934, când m-am vindecat.

În anul 1931 m-am înscris în Baroul de la Iaşi şi în anul 1934 mi-am făcut transferarea la Bucureşti şi am început să profesez avocatura fiind la început secretarul lui Constantin Xeni, timp de 6 luni.

Am devenit fondator şi Consilier Jurist al Camerei de Comerţ Mixte Româno-Palestiniene şi avocat în Contenciosul Soc. Anonime „Comerţul Român" filiala Bucureşti.

Am profesat apoi avocatura până în anul 1940, când am fost radiat din barou.

După eliberarea dumitale din armată ai mai făcut parte din vreo organizaţie sau grupare sionistă şi dacă da, din care anume?

În anul 1934, după ce m-am însănătoşit m-am înscris în gruparea Sioniştilor Radicali „Renaşterea" al cărui preşedinte şi fondator era Sami Stern, care este plecat în Israel.

În acelaşi an m-am înscris în Partidul Evreiesc, în care am activat în cadrele tineretului care era condus de Mişu Benvenisti, asistat de Iakerkaner Sami.

În gruparea „Renaşterea" nu am ocupat nici o funcţie până în 1939, când am fost cooptat în Comitet, ca simplu membru.

Care era programul şi scopul acestei grupări sioniste?

Programul acestei grupări se deosebea de programul celorlalte grupări sioniste, prin aceea că în afară de activitatea ce tindea la crearea unui stat evreiesc în Palestina, ea se ocupa şi de problemele de politică internă a populaţiei evreieşti, respectiv de apărarea

https://biblioteca-digitala.ro

dreptului la viaţă şi muncă a acestei populaţii, considerată ca minoritate etnică pe baza drepturilor prevăzute în Statutul de protejare a minorităţilor de rasă, limbă şi religie, inclus în pactul Ligii Naţiunilor.

Gruparea „Renaşterea" a fost respiratoarea din punct de vedere doctrinar şi promotoarea pe plan organizatoric, împreună cu Uniunea Naţională a Evreilor din Ardeal, prezidată de dr. T. Fischer a Partidului Evreiesc, al cărui preşedinte a devenit Theodor Fischer.

Am fost şi membru în comitetul Partidului Evreiesc din 1937, şi după aceea am devenit secretarul general al acestui partid.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal

26 martie 1952

Cum ai devenit dumneata secretar general al Partidului Evreiesc?

Am ajuns secretar general al Partidului Evreiesc datorită activităţii dusă în Comisia de Studii Juridice a Partidului, care se ocupa cu studierea tuturor măsurilor administrative şi legilor care lezau interesele populaţiei evreieşti, dând avize în acelaşi timp asupra căii politice sau juridice prin care aceste măsuri puteau fi înlăturate. Această Comisie de la începutul anului 1937, a fost contopită cu Comisa Politică, dată de la care a început să dea şi avize politice interne sau externe prin care problemele respective evreieşti puteau fi rezolvate.

(ss) Jean Cohen

În această comisie lucrau foştii parlamentari ai partidului ca: Mişu Weissman (Mihai Amir), actualmente ministrul Israelului în Benelux, avocat Michel Landau, actualmente director în Ministerul de Finanţe al Statului Israel, dr. Sami Singer, avocat la Haifa, av. Mayer Segal, în prezent la Tel Aviv, dr. Iosif Fischer, în prezent în Israel şi subsemnatul.

Comisia era prezidată de dr. Theodor Fischer, preşedintele partidului.

După plecarea lui Sami Stern, fost secretar general, fondatorul partidului şi al „Renaşterii", precum şi al gazetei „Renaşterea Noastră", locul a rămas vacant, iar subsemnatul, la propunerea preşedintelui partidului, făcută Comitetului de Direcţie, am fost numit secretar general al partidului.

Partea din programul organizaţiilor sioniştilor radicali „Renaşterea", referitoare la problemele de politică internă urma să se realizeze prin programul şi activitatea partidului evreiesc.

Cât timp ai funcţionat dumneata ca secretar general al Partidului evreiesc?

Am funcţionat ca secretar general al Partidului, formal, până în 1938, data când au fost desfiinţate partidele politice prin dictatura carlistă. În fapt, am continuat să-l ajut pe preşedintele partidului şi pe foştii parlamentari ai partidului, elaborând studiile şi memoriile

https://biblioteca-digitala.ro

ce serveau activităţii lor politice în demersurile pe care continuau să le facă pe la diferite autorităţi în numele lor personal de foşti conducători ai partidului. Această activitate ilegală am desfăşurat-o până la cedarea Ardealului, când dr. Fischer a rămas la Cluj, iar o parte din conducători plecaseră în Palestina.

În această situaţie ce altă activitate ai mai întreprins dumneata?

Trebuie să menţionez că faptele importante în care am activat în această perioadă de ilegalitate a partidului au fost: a) de a elabora aproape în întregime materialul documentar compus din studii asupra diverselor legi cu caracter social ca şi asupra diverselor măsuri administrative şi de fapt pe care le luase guvernul Goga-Cuza împotriva populaţiei evreieşti, precum şi traducerea în limba franceză a legilor, decretelor şi comunicatelor, materiale ce au fost expediate Congresului Mondial Evreiesc de la Geneva, prin dr. Theodor Fischer şi care a servit acţiunii politice şi diplomatice dusă de Congresul Mondial Evreiesc, pe lângă „Societatea Naţiunilor" pentru a sili guvernul român să revoce aceste legi şi măsuri ca fiind în contradicţie cu „Tratatul pentru Ocrotirea Muncitorilor" şi cu Constituţia din 1923; b) organizarea in întreaga ţară a unei acţiuni ce tindea să dea asistenţă juridică gratuită populaţiei evreieşti în faţa instanţelor de revizuire a cetăţeniei şi pentru procurarea de acte din alte localităţi decât aceea a justiţiabilului în mod gratuit.

În 1939 am fost unul din cei 4 delegaţi ai „Renaşterii" în Executiva Sionistă prezidată de av. Leon Mizrahi, plecat în Israel. În această perioadă problema centrală a Executivei şi a mişcării sioniste era aceea de a convinge organizaţii sioniste de tineret care lucrau autonom să-şi reorganizeze activitatea lor în raport cu prudenţa cerută de faptul că, pe de o parte, mişcarea sionistă care avea sediul central la Londra, era considerată ca o exponentă engleză în România, de către autorităţi, iar pe de altă parte siguranţa, prin agenţii ei introduşi în rândul tineretului, cunoştea toate acţiunile acestora.

Pentru coordonarea activităţii diverselor organizaţii de tineret între ele şi a acestora cu Executiva, a fost cooptat în Executiva M. Benvenisti, cu misiunea de a realiza această coordonare.

Cine traducea materialul despre care vorbeşti mai sus, prin cine se procura acest material şi de la cine s-a primit ordinul pentru trimiterea acestui material în străinătate?

Materialul a fost tradus în întregime de subsemnatul şi era cules din Monitorul Oficial şi din gazetele zilnice la care eram abonat. Tot acest material a fost transmis Congresului Mondial pentru Nahum Goldman, din ordinul Comitetului de Direcţie, la sesizarea dr. Theodor Fischer, care ţinea legătura cu Congresul Mondial Evreiesc de la Geneva.

Afară de dr. T. Fischer a mai avut cineva legătură cu Congresul Mondial Evreiesc de la Geneva?

Afară de T. Fischer au mai avut legătură cu Congresul Mondial următorii: M. Weisman, dr. Sami Singer, Michel Landau, care figurau în Consiliul Congresului Mondial de la Geneva, din partea României.

Alte informaţii în afară de cele arătate mai sus, aţi mai transmis Congresului Mondial Evreiesc de la Geneva, sau altor organizaţii din străinătate în această perioadă?

Dr. Theodor Fischer şi membrii Consiliului Mondial al Congresului Mondial Evreiesc, delegaţi di România mai sus arătaţi, din lipsa unei secţii în România a Congresului Mondial, ţineam contact personal prin corespondenţă cu Geneva.

https://biblioteca-digitala.ro

Ce conţinut avea corespondenţa pe care o transmiteau cei de mai sus, Congresului Mondial şi prin cine o transmiteau?

Nu am cunoştinţă directă de conţinutul corespondenţei, ştiu însă din relatările dr. T. Fischer că priveau chestiuni în legătură cu situaţia politică şi social-economică a populaţiei evreieşti din acea vreme.

Ţi s-a cerut dumitale vreodată de cei arătaţi mai sus să strângi informaţii pentru a fi transmise Congresului în legătură cu situaţia din România?

În afară de cele mai sus arătate nu mi s-a cerut alt material.

Dr. T. Fischer sau altul din cei arătaţi mai sus ţi-au vorbit dumitale despre conţinutul corespondenţei care era trimisă Congresului?

Dr. T. Fischer îmi vorbea când se ivea ocazia despre conţinutul corespondenţei.

Ce conţinut avea corespondenţa despre care îţi vorbea dr. T. Fischer?

Privea situaţia politică şi social-economică a populaţiei evreieşti din acea perioadă.

Altceva ţi-a mai vorbit T. Fischer în legătură cu corespondenţa?

Altceva nu mi-a mai vorbit.

După dizolvarea partidelor cum s-a mai ţinut legătura cu Congresul Mondial Evreiesc?

Până la plecarea dr. T. Fischer în Ardealul cedat, la Cluj şi a celorlalţi membri ai Consiliului Mondial în Palestina, au menţinut-o aceştia, iar după plecarea lor dr. T. Fischer l-a recomandat pe fratele său, W. Fischer, ca unic reprezentant permanent al Congresului Mondial Evreiesc în România, care a ţinut legătura până la înfiinţarea secţiunii Congresului Mondial Evreiesc în România, în 1941 şi după această dată până la plecarea sa la Congresul de la Montreaux, după care nu s-a mai înapoiat în ţară.

Dumneata ai avut vreo legătură cu vreo organizaţie mondială din străinătate?

Nu, nu am avut niciodată în această perioadă.

În perioada războiului şi a regimului antonescian au funcţionat grupările sioniste?

Până în anul 1942, au funcţionat legal în cadrul Organizaţiei Sioniste din România toate grupările sioniste, iar după această dată au funcţionat ilegal atât organizaţiei de maturi, cât şi de tineret.

Cum s-a ajuns la dizolvarea organizaţiei sioniste şi din ordinul cui?

După crearea „Centralei Evreilor" de către guvern, Centrala prin dr. Gingold a făcut eforturi pentru a obţine colaborarea organizaţiei sioniste sau a membrilor organizaţiei sioniste. Nereuşind s-a ajuns la dizolvarea Organizaţiei Sioniste. După dizolvare „Executiva" a continuat să funcţioneze ilegal sub conducerea lui M. Benvenisti.

Cine a înfiinţat „Centrala Evreilor" şi cine erau conducătorii ei?

Centrala a fost înfiinţată de Guvernul Antonescu, din ordinul Gestapoului şi era condusă de dr. Gingold ca secretar general şi Henri Streitman ca preşedinte, iar şeful secţiei de presă şi propagandă era Wilman, omul Gestapoului.

De unde cunoşti dumneata că Centrala a fost înfiinţată din ordinul Gestapoului şi că Wilman era şi el omul Gestapoului?

Cunosc acest lucru din faptul că „Centrala Evreilor" din Germania şi a tuturor organizaţiilor similare evreieşti înfiinţate de germani, în ţările ocupate de ei sau sub

https://biblioteca-digitala.ro

influenţa Germaniei, precum şi din faptul că împuternicitul guvernului în probleme evreieşti – Radu Lecca era un notoriu om al Gestapoului, la fel Wilman, care dădea interviuri, ţinea conferinţe şi agita masa evreiască, în sensul că, cu ajutorul lui Hitler evreii vor reuşi să aibă un stat propriu într-o altă ţară decât Palestina.

În acest scop Wilman anunţa că are mereu contacte cu Legaţia Germană şi ca a depus memorii. În afară de aceasta Wilman vindea scutiri de muncă obligatorie, pentru evreii care contribuiau băneşte la fondul de întreţinere a unui comitet de conducere a populaţiei evreieşti, care să înlocuiască Uniunea Comunităţilor Evreieşti, de până atunci.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal

28 martie 1952

Cine mai ştie că Wilman avea legături cu legaţia germană şi despre memorii şi ce anume memorii depunea?

Mai cunoştea legăturile lui Wilman cu Legaţia Germană afară de mine următoarele persoane: Mendelovici Iancu, M. Moscovici, Cornel Iancu, L.B. Wexler, Mizrahi şi întreg comitetul redacţiei „Renaşterea". Memoriile pe care le înainta Wilman Legaţiei germane se refereau la crearea Statului Evreiesc în orice parte a pământului în afară de Palestina. Ştiu că Wilman pretindea ca în cazul pregătirii populaţiei evreieşti pentru noul stat, pe care Hitler urma să-l creeze pentru evrei, el cerea să i se acorde conducerea populaţiei evreieşti pentru noul stat, pe care Hitler urma să-l creeze pentru evrei, el cerea să i se acorde conducerea populaţiei evreieşti. Acest lucru îl cunosc deoarece se discuta în cercurile noastre.

De unde cunoşti dumneata că Wilman vindea scutire de muncă şi cui anume le vindea?

Cunosc de la cei care au primit scutiri de muncă prin el, printre care Henri Lovental, plecat la Paris, Gany plecat în Israel, Radu Streitman, în ţară.

Cu ce te ocupi dumneata în această perioadă?

În această perioadă eu mă ocupam ca reprezentarea intereselor clienţilor mei plecaţi anterior în Palestina, şi anume: David şi Jana Komarovski, Wilhelm şi Elena Rosenstein, Niculae Evghenie Banberger, în Societatea Anonimă Română pentru Comerţul de Vopsele „Sarcov" cu capital de circa 6.000.000 (şase milioane) lei, şi care avea un număr de circa 20 (douăzeci) de salariaţi. Ei fiind plecaţi, mi-au lăsat mie să lichidez, întrucât eram rudă cu ei. În toată perioada până în anul 1944 am primit un salariu lunar de 20.000 (două zeci) lei. M-am ocupat şi în Societatea Anonimă „Rosud" pentru comerţul de cherestea, până la confiscarea acţiunilor mele în această societate în anul 1942, precum şi în societatea „Soldana" şi „Candresi" care au fost create de mine pentru a completa patrimoniul societăţii „Sarcov" până la sfârşitul anului 1942, când de asemenea au fost confiscate în întregime şi acţiunile acestor societăţi de către Ministerul Românizării. De la Societatea Rosud percepeam beneficii aproximativ în cont 20-30 lei lunar.

https://biblioteca-digitala.ro

Din decembrie 1943 până în august 1944, am avut firma de cherestea sub numele generalului Barbu Vasile, intitulată Farechim. Firma nu a avut beneficii, neputând primi salariu în contul beneficiului.

Dacă ai fost la muncă obligatorie, unde, în ce perioadă şi dacă nu, cum ai obţinut scutire?

Nu am fost la muncă obligatorie, în perioada războiului, deoarece am primit scutire în următoarele împrejurări: 1) ca inspector la împrumutul de reîntregire; 2) diverse scutiri până la 23 august 1944, ca salariat al Societăţii „Soldana".

În ce împrejurări ai devenit dumneata inspector la Împrumutul de reîntregire?

Am fost delegat de către preşedintele Executivei Sioniste M. Benvenisti, în Comitetul creat de către Uniunea Comunităţilor Evreieşti, pentru realizarea împrumutului în rândurile populaţiei evreieşti.

Cu ce scop s-a făcut Împrumutul de reîntregire?

Împrumutul s-a făcut cu scopul de a acoperi cheltuielile războiului dus de către România împotriva Uniunii Sovietice.

Dumneata ai fost de acord cu războiul dus de România împotriva Uniunii Sovietice?

Nu am fost şi nu am putut fi de acord cu un război de agresiune dus de către forţe fasciste care au nimicit milioane de oameni, împotriva Uniunii Sovietice, care reprezenta singura şansă de salvare a evreilor care mai rămăseseră încă în viaţă în Europa de pe urma masacrelor efectuate de către aceste forţe fasciste.

Atunci cum se explică că deşi eşti împotriva războiului dus de România împotriva Uniunii Sovietice, primeşti postul de inspector în cadrul împrumutului de reîntregire, adică împrumut care servea la ducerea războiului de agresiune împotriva Uniunii Sovietice?

Acceptarea de a lucra în comisia de împrumut a fost formală, în fond şi prin lipsa noastră de activitatea şi prin directivele date de către preşedintele Executivei M. Benvenisti, delegaţilor organizaţiilor sioniste în comisiile de împrumut, am sabota acest împrumut.

Arată dumneata sarcinile pe care le-ai avut ca inspector în cadrul împrumutului şi directivele pe car4e le-ai primit de la M. Benvenisti în legătură cu Împrumutul de Reîntregire.

Sarcina mea era să fac inspecţii la 4 (patru) subcentre (comisii) de impunere pentru a constatat cum decurge activitatea lor şi să fac raport în legătură cu această activitate, adică raport de felul cum îşi fac datoria, membrii comisiilor de impunere. M. Benvenisti în directivele date mi-a atras atenţia să tempereze excesul de zel al membrilor comisiilor dacă-l constat.

(ss) Jean Cohen

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal

29 martie 1952

Cu ce sume de bani ai contribuit dumneata la împrumutul lansat de guvernul Antonescu, pentru ducerea războiului împotriva U.R.S.S.?

Afirm că am subscris la împrumutul de reîntregire, cred că am achitat toate ratele, dar nu-mi aduc aminte de suma subscrisă.

Nici măcar aproximaţi nu-ţi aminteşti ce sumă ai subscris?

Nici măcar aproximativ nu-mi aduc aminte.

Atunci cum explici dumneata într-un răspuns anterior că ai sabotat împrumutul?

În calitatea mea de inspector am sabotat, însă nu şi în calitatea mea de cetăţean.

Atunci rezultă că dumneata ai contribuit la războiul dus împotriva U.R.S.S. de către puterile fasciste?

Sub acest aspect, da.

Atunci cum explici dumneata că într-un răspuns dat într-un proces-verbal din ziua de 28 martie 1952, ai arătat că nu ai contribuit la războiul dus împotriva Uniunii Sovietice, ci dimpotrivă ai sabotat războiul?

Executarea unei obligaţii luată prin constrângere nu poate fi considerată drept un acord voluntar dat pentru războiul fascist.

Ancheta îţi cere să arăţi în mod concret de cine ai fost constrâns să primeşti postul de inspector în cadrul împrumutului şi în acelaşi timp să subscrii cu sume importante la acest împrumut?

Am fost constrâns de sentimentul de disciplină faţă de Executiva Sionistă şi de preşedintele ei M. Benvenisti, că m-a delegat şi pentru că aşa am socotit eu că este în interesul mişcării sioniste. După cât îmi aduc aminte, nu am subscris sume importante la împrumut.

Câţi inspectori erau în cadrul acestei acţiuni a aşa-zisului împrumut de reîntregire şi dacă şi ei au fost constrânşi aşa cum arăţi mai sus?

Nu cunosc alţi inspectori în afară de mine.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal

29 martie 1952

Arată dumneata cine făcea parte din acele patru comisii de impunere, pe cine aveai sub supravegherea dumitale?

Am făcut o singură inspecţie la o comisie prezidată de avocatul Segal. Comisia era instalată într-un imobil din str. Negru Vodă vizavi de Comunitatea Spaniolă. Nu-mi aduc

https://biblioteca-digitala.ro

aminte din câţi membri era compusă comisia, întrucât eu am luat legătură cu av. Segal, care în prezent se găseşte în Bucureşti.

Interesându-mă de mersul lucrărilor, mi-a răspuns că contribuabilii nu răspund decât în număr foarte mic la citaţiile emise de către comisie. La afirmaţia lui nu am răspuns nimic, luând act de cele raportate de el, după care am făcut un raport pe care i l-am dat lui M. Benvenisti. Celelalte comisii nu le-am inspectat niciodată.

Care a fost cauza că dumneata nu ai făcut şi la celelalte comisii inspecţia cuvenită?

Veneau mereu înştiinţări la comisia centrală că la comisiile de subscriere, unde lucrau mai ales avocaţi, aceştia vin târziu la comisii şi pleacă înainte de vreme, neglijând lucrările comisiilor. Una din aceste comisii, instalată în localul comunităţii evreilor din calea Dudeşti, era prezidată de av. Barbu Solomon. Nu am vroit să fac rapoarte împotriva acestor neglijenţe.

Benvenisti cunoştea activitatea dumitale negativă în cadrul împrumutului şi ce atitudine a avut el?

Benvenisti a primit favorabil atitudinea noastră pasivă neluând niciodată măsură.

Cine făcea parte din Comisia Centrală a împrumutului?

Nu am cunoscut nici la data funcţionarii Comisiei dine făcea parte din ea, întrucât nu lucram cu ea, ci lucram numai cu M. Benvenisti.

Comisia Centrală avea cunoştinţă că dumneata faci parte din corpul inspectorilor în cadrul împrumutului?

Da, cunoştea deoarece figuram pe lista delegaţilor organizaţiilor sioniste, repartizaţi a lucra pe lângă această comisie.

Atunci cum explici dumneata că nu cunoşteai membrii comisiei centrale, pentru împrumut?

Nu-i cunoşteam, deoarece în activitatea mea nu am avut nici un contact cu ei, ci numai cu M. Benvenisti.

Nici măcar de la alţii sau de la M. Benvenisti nu ai auzit de componenţa acestei Comisii?

Se poate să-mi fi spus însă nu ţin minte cum de altfel nu ţin minte nici despre alte fapte.

Ancheta îţi cere să fi sincer în răspunsurile pe care le dai.

Am fost sincer în răspunsurile pe care le-am dat.

Atunci cum explici dumneata în răspunsul dat mai sus că la Comisia Centrală veneau ştiri negative de la subcomisii?

Prin ceea ce-mi comunica M. Benvenisti, eu neavând nici o legătură cu Comisia.

(ss) Jean Cohen

Drept pentru care am încheia prezentul proces-verbal, spre cele legale, astăzi, data de mai sus, orele 11,35, la Bucureşti.

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

1 aprilie 1952

Arată dumneata ce mijloace de propagandă ai folosit în calitate de inspector al împrumutului, pentru a-ţi îndeplini sarcina?

Nu am făcut nici un fel de propagandă în cadrul executării funcţiunii de inspector la Împrumutul reîntregirii.

Ai fost de acord cu propaganda şi comunicatele date de ziarul „Renaşterea Noastră" în legătură cu împrumutul?

Da. Am fost de acord cu propaganda şi comunicatele date de ziarul „Renaşterea Noastră" în legătură cu împrumutul şi aceasta pentru că făceam parte din gruparea sionistă „Renaşterea, căreia îi aparţinea această gazetă.

Atunci cum explici dumneata că fiind întrebat dacă ai făcut propagandă în legătură cu împrumutul, răspunzi că nu ai întreprins nici un fel de propagandă.

Atât eu personal cât şi în calitate de inspector, nu am făcut nici un fel de propagandă în favoarea împrumutului. Cu propaganda făcută în gazetă „Renaşterea Noastră" am fost de acord implicit prin faptul că am aparţinut la data aceea organizaţiei „Renaşterea", căreia îi aparţinea gazeta.

După răspunsul pe care-l dai, rezultă că dumneata ai fost împotriva propagandei pe care o făcea „Renaşterea" în legătură cu împrumutul?

Nu este exact că am fost în dezacord cu ea, deoarece nu am protestat, ceea ce înseamnă că am fost de acord cu ea.

Atunci rezultă că totuşi ai făcut propagandă pentru că ai fost de acord cu cele scrise de „Renaşterea"?

Personal nu am făcut propagandă. În măsura în care am făcut parte din comitetul grupării „Renaşterea" am făcut propaganda mai sus amintită prin ziarul „Renaşterea Noastră".

Ancheta îţi cere să fi sincer în răspunsurile ce le dai şi să nu faci greutăţi anchetei.

Înţeleg să fiu sincer în anchetă.

Ai cerut să fi scutit de muncă obligatorie sau ai fost scutit de guvernul fascist al lui Antonescu pentru că îndeplineai funcţia de inspector în cadrul împrumutului?

Am fost scutit de Guvernul Antonescu de muncă obligatorie pentru că îndeplineam funcţia de inspector în cadrul împrumutului.

Ţin să adaug că în calitate de inspector la împrumut şi în nici o altă calitate nu am luat cuvântul în întruniri, nu am făcut instructaj cu membrii şi nici nu am scris vreun articol de propagandă pentru împrumut.

Faptul că dumneata ai ajuns să obţii funcţia de inspector la împrumutul reîntregirii, era izolată de rolul şi calitatea dumitale de membru în Executiva Sionistă şi în comitetul de conducere al grupării „Renaşterea"?

https://biblioteca-digitala.ro

Delegarea mea de a lucra în calitate de inspector pe lângă Comitetul de împrumut nu a fost făcută în calitatea de membru în executiva sionistă sau comitetul grupării „Renaşterea", ci în aceea de membru al organizaţiei sioniste.

Dumneata recunoşti că dacă nu ai fi fost sionist nu puteai fi folosit ca unealtă a guvernului Antonescu?

Nici un sionist demn de acest nume nu a fost şi nu a putut fi unealta guvernului Antonescu.

Prin faptul că ai primit funcţiunea de inspector în cadrul împrumutului, erai în comitetul executivei sioniste, făceai parte din conducerea grupării „Renaşterea", care desfăşura propagandă prin ziarul său împotriva U.R.S.S. şi susţinea războiul de agresiune, înseamnă că şi dumneata ai fost de acord cu războiul împotriva U.R.S.S.?

Din faptele de mai sus, rezultă implicit că am fost de acord cu războiul dus împotriva U.R.S.S. de fascişti, lucru pe care îl recunosc ca un fapt pe care îl recunosc.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

3 aprilie 1952

Oraşul Bucureşti.
Interogatoriul a început la ora 12 şi s-a terminat la ora 13 şi 35 de minute.

Ce conducători sionişti mai cunoşti dumneata care au sprijinit războiul dus de Antonescu împotriva Uniunii Sovietice şi sub ce formă au dat acest sprijin?

Afară de subsemnatul mai făcea parte din comitetul Organizaţiei „Renaşterea" dr. Cornel Iancu, M. Benvenisti, Iosif Ebercohn, M.H. Maxy, Iancu Mendelovici, M. Moscovici şi alţii de care nu-mi amintesc acum. De asemenea, mai făceau parte av. Leon Mizrahi, av. Tully Rosenthal, Milu Alter, plecaţi în Israel şi care suntem răspunzători pentru toată atitudinea pe care am avut-o atât personal, cât şi ca conducători sionişti luată de noi, atât în presa noastră, cât şi în întruniri, şedinţe sau orice altă împrejurare şi mai ales în problema războiului dus împotriva Uniunii Sovietice, pentru sprijinirea lui.

Ce conducători sionişti cunoşti dumneata care au întreprins şi alte acţiuni în perioada războiului?

Acţiuni politice în numele mişcării şi organizaţiei sioniste sau a populaţiei evreieşti au fost întreprinse de următoarele foruri în timpul războiului: Executiva legală şi ilegală condusa de către M. Benvenisti, Executiva ilegală şi Oficiul de Emigrare condus de A.L. Zissu, Congresul Mondial Evreiesc prin reprezentantul său în România, Wilhelm Fischer, în afară de aceste instituţii au activat legal şi ilegal toate grupările sioniste de maturi şi tineri.

În Executiva Benvenisti fie în perioada ilegală fie legală, au activa următorii: dr. Cornel Iancu, dr. S. Zalman, Moritz Geiger, Wilhelm Fischer, ing. Anghel Dascălu,

https://biblioteca-digitala.ro

Mauriciu Blumenthal, L.B. Wexler, Leivandaman, Iancu Leiba, av. Rosenzweig, subsemnatul şi alţii de care nu-mi amintesc.

În Executiva ilegală şi Oficiul de Emigrare conduse de Zissu au activat următorii: Iosif Ebercohn, Iancu Mendelovici, Iancu Leiba, Abraham Feller, David Faibiş, Gronich, profesor M. Weisberg, subsemnatul, precum şi alţii pe care nu mi-i amintesc.

În perioada războiului au întreprins acţiuni financiare de strângere de fonduri pentru finanţarea colonizării în Palestina instituţiile Keren Kayemet şi „Keren Hayessod".

Acţiunea de emigrare s-a făcut până în 1944 de către Oficiul Palestinian, instituţie cu caracter special şi autonom, condusă până în ianuarie 1941 de către Orehovski, asasinat în timpul rebeliunii. Din 1941 şi până în 1944 de către dr. Entzer. Directorii oficiilor palestiniene erau numiţii încă din anul 1922 de către Departamentul Imigraţiei din Executiva Mondială de la Ierusalim. Oficiul Palestinian, prin directorul lui, primea instrucţiuni şi raporta de activitatea lui Departamentului sus-menţionat, direct, iar de la înfiinţarea biroului de la Istanbul, prin acest birou, cu care ţinea legătură permanentă. După plecarea lui Entzer în Palestina, în anul 1943, a fost numit av. Rubin, ca director care făcea parte tot din organizaţie „Zeirei Zion", „Poale Zion", care a continuat emigraţia făcută de Entzer prin Pandelis şi „Orat", până la data când A.L. Zissu a fost numit unic reprezentant al Agenţiei Evreieşti din România, după care emigraţia s-a făcut prin Oficiul de Emigrare.

Alte acţiuni de emigrare se făceau de către noua organizaţie sionistă (revizioniştii) printr-un anume Meisner.

Acţiunea de reeducare şi restratificare a tineretului haluţian se făcea printr-o organizaţie specială şi autonomă în legătură cu forurile sioniste mondiale de la Ierusalim, denumită „Hehaluţ" Acţiuni de emigrare, strângere de fonduri, educare şi reeducare ca şi alte acţiuni politice şi sioniste în general, le făceau şi fiecare din grupările sioniste de maturi şi tineret după interesele şi posibilităţile diferite pe care le aveau.

Aceste grupări în special cele de stânga, menţineau legături în timpul războiului cu grupările corespunzătoare din Palestina, de la care unele din ele primeau şi ajutoare băneşti. În special grupările de tineret menţineau un contact permanent cu departamentul "Hehaluţ" al Executivei Mondiale de la Ierusalim şi cu grupările sioniste de tineret corespunzătoare din Palestina.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal

4 aprilie 1952

Dumneata ne-ai vorbit despre legăturile instituţiilor Keren Kayemet şi Keren Hayessod cu Oficiul Palestinian. Cum se făcea această legătură şi prin cine primea şi trimitea corespondenţă?

Fondurile sioniste ţineau legătura cu forurile lor centrale de la Ierusalim prin Oficiul Palestinian care transmitea direct, iar în timpul războiului trimitea corespondenţa prin Istanbul şi Geneva, aceasta s-a făcut până în 1942, când fondurile au fost desfiinţate.

Ne-ai vorbit despre legătura şi ajutoarele băneşti primite de organizaţiile de tineret şi Hehaluţ şi grupările de stânga din Ierusalim. Arată cum şi prin ce ţineau aceştia legătura?

https://biblioteca-digitala.ro

Primeau şi transmiteau corespondenţă prin curieri diplomaţi cum a fost de exemplu Hans Welti, prin emigranţi, prin organizaţia oficială de turism România, respectiv prin directorul acestei organizaţii care avea agenţie oficială la Istanbul, iar curierii organizaţiei „România" şi agenţia ei erau comandanţii vaselor S.M.R.-ului. De asemenea, se mai făceau legătura şi prin comercianţi cum a fost de exemplu un anume Varvacas. Iar directorul Oficiului Palestinian a făcut şi o călătorie la Istanbul prin anul 1942-1943 şi ţinea legătura telegrafică cu Istanbul prin organizaţia de turism „România".

În ce constau aceste legături cu Istanbului?

Aceste legături constau din corespondenţă privind rezolvarea intereselor lor evreieşti în chestiunile financiare, de emigrare. Despre acest lucru poate să cunoască mai bine M. Benvenisti care era în legătură cu Entzer, directorul Oficiului Palestinian, Iancu Scarlat care conducea această acţiune împreună cu Sunea şi Tenenbaum prin care se făcea legătura cu curierii, Mella Iancu, care cunoaşte această situaţie din procesul făcut conducătorilor tineretului şi lui Benvenisti şi Fischer în anul 1943, proces de care s-a ocupat mult şi dânsa. Ing. Anghel Dascălu, fost conducătorul organizaţiei sioniste „Haşomer Haţair".

Dumneata nu ai fost pus în curent de către cei de mai sus de legăturile avute cu Istanbului şi de conţinutul corespondenţei?

Nu, n-am fost niciodată pus la curent cu conţinutul corespondenţei şi a legăturilor cu Istanbulul, de către cei de mai sus. Ceea ce am relatat mai sus, cunosc din următoarele surse: de la Moritz Geiger membru în Executivă şi prieten cu Entzer, de la Mauriciu Blumenthal, şeful departamentului tineretului şi reprezentantul acestuia în Executivă şi din diverse discuţii cu conducătorii sionişti din organizaţia „Renaşterea" cu ocazia şedinţelor acestor organizaţii, şi anume: Cornel Iancu, M. Moscovici, Iosif Ebercohn şi Milu Alter, care a fost un timp secretarul comisiei de emigraţie a copiilor (Aliat Hanoar) din Oficiul Palestinian în epoca în care acest oficiu a funcţionat ilegal în birourile oficiului de turism „România" din str. Lipscani.

Ce alte acţiuni au mai întreprins conducătorii sionişti tot în această perioadă?

Eu personal am întreprins următoarele acţiuni: în epoca în care figuram în Executiva legală şi ilegală prezidată de Benvenisti, în perioada divergenţelor dintre mine şi Benvenisti, la sesizarea lui Natan Kleper asupra pericolului de deportare imediată a evreilor din ghetoul de la Cernăuţi, în scopul de la obţine salvarea acestora prin emigrare în Palestina, am luat contact cu Sorana Gurian cu care am făcut cunoştinţă în acest scop, prin Adalgiza Dumitru, fostă colegă de şcoală cu soţia mea, actualmente secretara Institutului de Matematici, despre care mi s-a spus că are legătură cu un anume Maximilian Obler, agent important al Gestapoului.

Din discuţiile avute cu Sorana Gurian, ea m-a întrebat în ce raporturi sunt cu Wilman deoarece referatul lui ar fi important în această problemă, la care i-am răspuns că nu-l cunosc personal şi cerându-mi să-mi facă legătura cu el i-am răspuns că nu doresc să-mi facă această legătură cu el deoarece îl consider un trădător. Ea mi-a spus că este greşită atitudinea evreilor, deoarece ei trebuie să se alinieze noii ordini create de Hitler fără de care nu se poate salva. De atunci nu am mai luat legătura cu ea, deoarece punctul ei de vedere mi-a indicat-o ca pe un element suspect, care ar putea ca în loc să rezolve problema, s-o strice.

O a doua acţiune pe care am întreprins-o a fost tratativele cu amiralul Boerescu, preşedintele consiliului de administraţie al S.M.R.-ului căruia i-am fost prezentat de Moritz Geiger în scopul de a lua emigrarea din mâinile lui Pandelis şi de a o continua prin S.M.R.

https://biblioteca-digitala.ro

Acţiunea nu a reuşit din cauza rutinării celor de la S.M.R. şi torpilată de Pandelis prin intervenţiile lui la Biroul Comandorului Ioaniţiu, directorul Marinei Comerciale.

În urma divergenţelor mele cu M. Benvenisti şi prin faptul că el era arestat şi pentru faptul că emigraţia era oprită de către guvern, am luat iniţiativa şi am realizat crearea Executivei Zissu. Aceasta însă nu aş fi putut-o realiza dacă Moritz Geiger nu ar fi intervenit pe lângă Entzer, directorul Oficiului Palestinian şi daca acesta nu ar fi recomandat biroului de la Istanbul, ca unica soluţie salvatoare, să se accepte condiţiile dlui Zissu şi în primul rând acea referitoare la numirea sa ca unic reprezentant al Agenţiei Evreieşti în România.

În cadrul oficiului de emigrare am fost acela care am dus activitatea informativă ţinând legătura cu Begnescu, Mădârjac Henri, Lambru Dumitru, gen. Barbu Vasile, Ion Vinea. Pe Lambru l-am cunoscut prin (Kaufman) Coman, fost patronul concernului „Carpaţi". Mi-a fost prezentat ca om de legătură cu Ministerul de Interne, prin tatăl său, col. Lambru, şef de cabinet al lui Piky Vasiliu şi ca om de legătură cu Inspectoratul General al Jandarmeriei deoarece era mobilizat ca sublocotenent de jandarmi. Lui Dumitru Lambru i-am făcut legătura cu Martin Hirsch din Comitetul de Asistenţă al refugiaţilor bucovineni, devenind omul de legătură al acestora pe lângă I.G.J. Această acţiune am întreprins-o împreună cu dl. Zissu şi ceilalţi membri ai oficiului în anul 1944. mai trebuie adăugat că în ceea ce priveşte legătura mea cu Begnescu, ea a avut lor în următoarele împrejurări. Cu el mă cunosc din Galaţi ca fiind colegi de şcoală. Legătura în cadrul acţiunii informative am stabilit-o cu dânsul la sfârşitul anului 1943 începutul lui 1944 prin fraţii Orenstein, prieteni comuni, al căror avocat era şi de la care am aflat că lucrează la S.S.I., ceea ce mă interesa sub raport informativ pe de o parte pentru a afla ştiri în legătură cu măsurile ce se plănuiesc împotriva populaţiei evreieşti şi în general.

Legătura cu Begnescu o ţineam regulat cam la 2-3 ori pe săptămână în anumite epoci, mergeam la dânsul acasă, unde citeam buletinul secret al S.S.I.-ului în care se înfăţişa situaţia din punct de vedere intern, măsuri luate de guvern, ştiri din lumea politică a opoziţiei, starea de spirit a populaţiei şi felul cum reacţiona faţă de aceste masuri sau faţă de actele politice ale guvernului, ce reacţiune trezeşte în rândul populaţiei şi a partidelor de opoziţie şi a armatei faţa de anumite situaţii de pe front, probleme ale populaţiei evreieşti şi starea de spirit a populaţiei evreieşti faţă de anumite măsuri ale „Centralei" sau ale lui Radu Lecca. Toate aceste ştiri le transmiteam lui Zissu şi Itzkar care le utilizau în corespondenţa cu forurile externe, care se transmitea prin delegatul Crucii Roşii Internaţionale şi prin Fischer, care avea legături cu străinătatea şi prin Legaţia Elveţiei. Această corespondenţă era dirijată către Agenţia Evreiască din Ierusalim prin Istanbul sau prin Geneva.

În iunie 1944, mi-au fost prezentaţi, acasă la dl. Zissu de către dl. Zissu şi Itzkar, instructorii palestinieni Dan şi Eliezer ca fiind trimişi ai Agenţiei Evreieşti de la Ierusalim şi care au venit clandestin în România – în realitate ei erau paraşutaţi de englezi – cu scopul de a accelera emigraţia, de a organiza tineretul haluţim şi de a contribui cu experienţa lor la organizarea autoapărării populaţiei evreieşti în cazul unor măsuri germane de deportare sau masacre. Dl. Zissu mi-a comunicat cu această ocazie că scopul pentru care mi-au fost prezentaţi instructorii mai sus-amintiţi este că prin legătura mea cu Begnescu să procur următoarele informaţii, care după spusele lui dl. Zissu şi ale lor interesează Agenţia Evreiască şi familiile respective: 1) Identitatea şi locul unde sunt înmormântaţi aviatorii englezi şi americani de origine evrei palestinieni căzuţi cu prilejul unor acţiuni în România; 2) identitatea şi locul unde se află deţinuţi prizonierii englezi de origine evrei palestinieni; 3) informaţii asupra felului cum sunt trataţi şi a modalităţii de intrare în legătură cu ei. În această privinţă am luat legătură cu Begnescu care mi-a dat un tabel cu numele aviatorilor englezi şi

https://biblioteca-digitala.ro

americani căzuţi în România şi locul unde sunt înmormântaţi, locul unde se află situate lagărele cu prizonierii englezi printre care s-ar afla prizonieri evrei palestinieni. Instructorii Dan şi Eliezer arătau că se interesează de locul unde se găsesc prizonieri de război evrei palestinieni pentru a-i putea salva în cazul unei represiuni germane. I-am pus pe instructori în legătură cu Wilhelm Fischer care i-a prezentat delegatului Crucii Roşii Internaţionale – Kolb – prin intermediul căruia au luat contact cu dr. Costinescu şi mai ales cu unele doamne din Comitetul Crucii Roşii Române care se ocupau de lagărele de prizonieri englezi şi americani, prin aceste doamne au luat contact cu comandanţii lagărelor. M-am văzut în total de 2 sau 3 ori cu ei în timpul războiului, de 2 ori la Zissu şi a treia oară am mers cu ei şi cu Iţic Herstig pe Bdul Mărăşeşti la o casă unde locuiau nişte tineri din organizaţiile de tineret, cu care au discutat în limba ebraică despre problemele de autoapărare a populaţiei evreieşti. Vizita mea în acea seară a fost făcută în scopul de a putea căpăta un răspuns asupra efectivelor pe care organizaţiile de tineret le-ar putea pune la dispoziţie în cazul unei acţiuni de autoapărare, răspuns pe care trebuia să-l comunic dr-ului Ghelerter sau supleantului său av. Leopold Filderman care erau însărcinaţi de către Comitetul condus de dr. Şafran şi V. Filderman, să studieze şi să refere asupra problemei sus arătate.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

8 aprilie 1952

Oraşul: Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 12 şi 45 min. şi s-a terminat la ora 13 şi 45 min.

Afară de Dan şi Eliezer ai mai cunoscut dumneata şi alţi trimişi palestinieni în timpul războiului?

Nu, nu mai cunosc alţi trimişi palestinieni în timpul războiului şi nici nu am ştiut de existenţa altora în ţară în afară de a acestor doi.

Ce discuţii ai avut cu Dan şi Eliezer în afară de cele arătate mai sus şi ce însărcinări ţi-au mai dat?

N-am mai avut nici o altă discuţie şi nu am mai primit de la ei nici direct nici indirect nici o altă însărcinare.

Când ai făcut cunoştinţa la Zissu cu ei, ce alte lucruri aţi discutat în afară de cele arătate mai sus?

În prezenţa mea nu s-au mai discutat alte chestiuni, eu grăbindu-mă să plec pentru a-l întâlni pe Begnescu, rezervându-mi dreptul să-i întreb altă dată despre chestiuni în legătură cu evenimentele de război.

Aţi discutat cu ei cu altă ocazie despre aceste evenimente?

Nu, nu am discutat decât unele problemele palestiniene cum ar fi situaţia emigraţiilor ilegale şi situaţia economică din Palestina în timpul războiului, la care mi-au răspuns că situaţia economică în timpul războiului în Palestina era foarte bună, iar emigraţia se făcea într-o măsură din ce în ce mai mare.

https://biblioteca-digitala.ro

Cum explici dumneata, că deşi iei legătură cu doi cetăţeni care veneau din lagărul advers României nu eşti curios să-i întrebi de mersul evenimentelor?

Dat fiindcă eu cunoşteam aceste evenimente din comunicatele oficiale şi reportajele ce apăreau în presa elveţiană pe care o citeam în mod clandestin în timpul războiului şi anume din: „Journal de Geneve", „Tribune de Geneve", şi „Neue Zuricher Zeitung", ca şi din emisiunile de la radio Londra, Monte Carlo şi New York, pe care le ascultam în mod clandestin sau care mi se relatau de către prieteni. Gazetele mai sus arătate mi le procuram de la librăria „Orbis" din Calea Victoriei, astfel că nu aveam nevoie să fiu informat de la Dan şi Eliezer în legătură cu evenimentele războiului.

Ce ai cunoscut dumneata în legătură cu venirea celor 2 trimişi palestinieni, în ţară?

Din relatarea dlui Zissu şi Itzkar ca şi din propria lor afirmaţie am aflat că au venit clandestin în ţară prin frontiera de apus, fără a-mi pomeni că au fost paraşutaţi, lucru de care am aflat abia după 23 august 1944.

În afară de dumneata, Zissu şi Leon Itzkar, cei doi au mai luat legătură şi cu alte persoane?

Au luat legătura cu conducătorii organizaţiilor sioniste de tineret. Ştiu acest lucru pentru că personal am mers cu ei într-o seară într-un imobil din Bdul Mărăşeşti, unde locuia unul dintre aceşti conducători ai cărui nume nu l-am cunoscut. La adresa de mai sus am fost însoţiţi de Itic Herstig conducător de tineret, actualmente plecat în Israel.

Lui Dan şi Eliezer le-ai spus de unde ai procurat informaţiile în legătură cu aviatorii englezi şi americani?

Nu, nu m-au întrebat şi nu le-am spus.

Cine le-a înmânat aceste informaţii celor doi arătaţi mai sus?

Eu personal în prezenţa dlui Zissu la domnia sa acasă.

Cum se explică că nu ţi-au pus nici o întrebare în legătură cu informaţiile pe care dumneata le-ai dat?

Nu am nici o explicaţie.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

Încheiat la 9 aprilie 1952

Oraşul Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 11 şi 10 minute şi s-a terminat la ora 13 şi 10 minute

Cum explici dumneata contrazicerile din declaraţia dată în 28 ianuarie a.c. şi cea dată în 8 aprilie în legătură cu trimişi palestinieni în ţară şi misiunile acestora?

Explic prin starea de oboseală în care mă aflam după a opta noapte de anchetă, după starea de boală şi surmenaj nervos. În ceea ce priveşte faptul că Dan şi Eliezer mi-au cerut că dacă pot ca în afara datelor cu privire la prizonierii englezi aviatori evrei de origine

https://biblioteca-digitala.ro

palestiniană care au murit în acţiuni în România sau se află deţinuţi să procur şi date asemănătoare, referitoare la prizonieri americani şi englezi, deoarece aceasta ar interesa „Agenţia Evreiască", pentru a marca contribuţia sioniştilor din ţările satelite Germaniei la efortul de război al Naţiunilor Unite împotriva nazismului, aceasta am declarat în toate declaraţiile anterioare şi corespunde realităţii.

În ceea ce priveşte legăturile cu Sunea şi Tenenbaun, le aveam deja dinainte, deoarece aceştia fiind conducători de tineret, aveam legături cu aceşti instructori.

După cum mi-a afirmat Mauriciu Blumental, care era numit de către M. Benvenisti, şef al departamentului tineretului şi membru din Executivă, care ţinea legătură cu tineretul, delegaţii tineretului, care se deplasa în ţară sau în ţările vecine, cum ar fi Slovacia, Polonia, Transnistria, pentru a ţine legătura cu organizaţiile surori din acele ţări, culegând cu această ocazie şi informaţii despre situaţia economică, politică şi militară din aceste ţări.

Acest lucru pe care l-am declarat în toate declaraţiile mele anterioare, am omis să-l spun la 8 aprilie, pentru că mi s-a cerut să dau răspunsuri concise.

Dumneata ai arătat într-o declaraţie anterioară că citind buletinul informativ pe care-l întocmea Begnescu pentru Eugen Cristescu şi Antonescu, ai văzut că conducătorii sionişti sunt puşi în supraveghere. Ce măsuri ai luat pentru a feri să fie arestaţi conducătorii sionişti, inclusiv dumneata, şi cine mai cunoaşte acest lucru?

Am înştiinţat pe Zissu, Feller, Ebercohn, Mendelovici, că suntem puşi în supraveghere, şi trebuie să luăm măsuri de prudenţă.

Dl Zissu şi Itzkar cunoşteau legăturile mele cu Begnescu, care odată l-a dus pe dl. Zissu cu maşina lui la Predeal, pentru o audienţă la M. Antonescu.

În declaraţia dată din 14 ianuarie a.c., arăţi că vi s-a cerut printr-o scrisoare clandestină, venită din Palestina prin Istanbul, să vă interesaţi de prizonierii luaţi cu ocazia bombardamentelor anglo-americanilor în ţara noastră. În declaraţia din 4 aprilie, cu toate insistenţele anchetei, arătaţi că aceste informaţii vi s-au cerut de către trimişii palestinieni. Cum explici aceste contraziceri?

Este exact că este o contradicţie, nu mi-o explic decât printr-o confuzie, deoarece pentru prima dată am aflat despre problema prizonierilor de la Dan şi Eliezer în 1944.

Cum explici contradicţia din declaraţia dată pe ziua de 14 ianuarie în care arăţi că în calitate de conducător al „Oficiului de Emigrare" ai primit şi transmis corespondenţă în străinătate prin defunctul Wilhelm Fischer, şi declaraţia dată pe ziua de 4 februarie, în care arăţi că legătura cu forurile externe se ţinea exclusiv de Zissu şi Leon Itzkar.

Este exact că este o contradicţie, corespondenţa se făcea de către dl. Zissu şi Itzkar, fiind consultat însă şi eu în prealabil asupra problemelor care făceau obiectul corespondenţei, fără însă a-mi fi fost arătată.

Ştiu că se trimiteau şi prin Wilhelm Fischer şi prin Crucea Roşie Internaţională la Istanbul şi Geneva, pentru centrala din Ierusalim.

(ss) Jean Cohen

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

11 aprilie 1952

Oraşul Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 11 şi 50 minute şi s-a terminat la ora 14 şi 10 minute

Ce atitudine au avut ceilalţi conducători sionişti cu care ai lucrat, faţă de regimul democrat de după 6 martie 1945?

Trebuie să revin asupra celorlalte răspunsuri ale mele, date cu ocazia interogatoriilor ce au avut loc şi să precizez că celelalte răspunsuri au fost nesincere în legătură cu poziţia mea faţa de regimul din ţară în sensul că acolo am arătat că ea nu a fost în nici-un caz ostilă, realitatea fiind că prin poziţia mea doctrinară, cât şi în fapt, mi-am arătat aceeaşi neîncredere faţă de acest regim, ca şi faţă de guvernele oligarhice de ieri în legătură cu rezolvarea problemei evreieşti. În acest sens, am frânat totdeauna orice tendinţa de colaborare cu regimul sau cu organizaţiile democratice (C.D.E.) atât a celorlalţi conducători sionişti, cât şi ai Partidului Evreiesc şi ai organizaţiilor însăşi, aceasta de curgând din principiul de autonomie a politicii evreieşti, şi anume pe considerarea problemelor evreieşti independent de condiţiile politice şi interesele social-economice ale regimului şi ale ţării. Această atitudine s-a manifestat în mod concret în problema emigraţiei şi a culturii naţionale.

Aceeaşi poziţie consecventă ca şi a mea, a avut-o şi A.L. Zissu.

În ceea ce priveşte ceilalţi conducători ai Partidului Evreiesc printre care citez pe: Iosif Ebercohn, Mişu Benvenisti, Bernard Rorlich, aceştia manifestau tendinţe de colaborare cu guvernul şi forţele democratice, colaborând însă atât în cadrul partidului, cât şi în cadrul altor instituţii, la acţiuni politice împotriva regimului. În ceea ce privesc celelalte instituţii în cadrul cărora cei de mai sus colaborau, citez în primul rând secţiunea din România a Congresului Mondial Evreiesc.

În ceea ce priveşte conducătorii sionişti din mişcarea sionistă propriu-zisă din toate grupările inclusiv acelea care colaborau în C.D.E., nu s-au deosebit în politica lor faţa de regimul din ţară în problema culturii naţionale ca şi în problema emigraţiei de politica reprezentată de subscris şi A.L. Zissu.

Cum explici dumneata atitudinea lui Benvenisti şi a celorlalţi pe care îi arăţi mai sus, că în vorbe erau alături de regim, iar în fapte împotriva lui?

Atitudinea lor a fost o atitudine tactică de altfel ca şi a celorlalţi conducători sionişti din toate grupările şi nişte deoarece există o incompatibilitate între doctrina sionistă şi politica sionistă în problemele emigraţiei şi culturii naţionale şi punctul de vedere al regimului din ţară în aceste probleme.

Dumneata arătai în procesul-verbal din 14 aprilie a.c. că ai participat la lucrările Congresului Mondial Evreiesc care s-a ocupat cu strângerea de material documentar, care a servit delegaţilor care au participat la Conferinţa de la Paris pentru încheierea tratatului de pace cu România. Ancheta îţi cere să arăţi concret ce material ai folosit pentru strângerea de date în legătură cu tratatul de pace cu România şi în ce scop ai făcut acest lucru?

Rezultatele anchetei făcute din ţară de către Secţia de Studii şi Statistică din Secţiunea din România a Congresului Mondial Evreiesc, înfiinţată de mine, cu privire la

https://biblioteca-digitala.ro

pagubele morale şi materiale suferite de către populaţia evreiască în timpul dominaţiei fasciste. Obiectivele anchetei sunt prevăzute în formularele tip împărţite în ţară în acest scop. De asemenea, au fost folosite şi lucrările Comisiei Juridice a Congresului prezidat de către avocatul Arnold Schwefelberg, vicepreşedinte al Congresului, care se refereau la studiul legislaţiei rasiale şi a efectelor ei, precum şi la soluţiile juridice principiale şi procedurale care ar duce la abrogarea efectelor acestei legislaţii.

Scopul era ca în tratatul de pace cu România să fie prevăzute obligaţiile şi garanţiile respective, pentru soluţionarea acestor probleme. Implicit acest demers tindea să constrângă guvernul de a soluţiona aceste probleme în conformitate cu revendicările prezentate de către Congres.

Cine v-a dat însărcinarea să vă ocupaţi cu strângerea acestui material şi cine v-a cerut să participaţi la Conferinţa de la Paris?

Strângerea acestui material s-a făcut din iniţiativa Secţiunii din România a Congresului Mondial Evreiesc.

Centrala Congresului Evreiesc din New York a cerut Secţiei din România să-şi desemneze delegaţi la Conferinţa delegaţilor din Europa a Congresului Mondial Evreiesc, care a avut loc în acelaşi timp cu Conferinţa de Pace de la Paris.

Cu ce scop v-a cerut Centrala Congresului Mondial Evreiesc din New York să trimiţi delegaţi la Conferinţa de Pace.

Ne-a cerut să trimitem delegaţi la Conferinţa delegaţilor Congresului şi nu la Conferinţa de Pace.

Delegaţii trimişi la Conferinţa Congresului Mondial Evreiesc au participat la conferinţa de pace şi dacă da, din iniţiativa cui?

Nu au participat şi nu avea nici-o calitate să participe la conferinţa de Pace, au depus numai memorii însoţite de material documentar la Centrala Congresului Mondial Evreiesc prin care urma să se facă diverse demersuri pe lângă delegaţiile diverselor guverne care participau la conferinţa de pace. Ştiu ca Centrala Congresului Mondial Evreiesc, prin dr. Nahum Goldman, a făcut demersuri pe lângă delegaţii Statelor Unite, Angliei şi Franţei.

Cine era Nahum Goldman şi ce funcţii deţine în Centrala Congresului Mondial Evreiesc?

Nahum Goldman este preşedintele Congresului Mondial Evreiesc.

Care a fost rezultatul memoriilor depuse de Nahum Goldman pe lângă delegaţiile S.U.A., Angliei şi Franţei la Conferinţa de Pace?

Nu cunosc rezultatul memoriilor depuse de Nahum Goldman pe lângă delegaţii S.U.A., Angliei şi Franţei, deoarece nu am asistat la şedinţa în care Benvenisti Mişu şi Schwefelberg Arnold au expus acest lucru – după câte îmi amintesc, ulterior am aflat că numai delegaţia Angliei s-a pronunţat pozitiv pentru susţinerea revendicărilor noastre.

Ai spus adevărul în legătura răspunsurilor date şi consemnate în prezentul proces-verbal?

Da, am spus adevărul.

(ss) Jean Cohen

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

12 aprilie 1952

București
Interogatoriul a început la ora 10 și 50 minute. Interogatoriul s-a terminat la ora 12.

După 23 august 1944 cu ce te-ai ocupat dumneata, din ce organizație sionistă ai făcut parte și ce funcții ai avut în această organizație?

După 23 august 1944, până în iunie 1948, am practicat avocatura. Din iunie 1948 până în octombrie 1949, nu am avut nici un fel de ocupație. Din octombrie 1949 până în iunie 1950 nu am făcut parte din nici o grupare sionistă, fiind un simplu membru al organizației sioniste din România. În 1946 am fondat gruparea „Sioniștilor democrați", care a fuzionat în același an cu gruparea „Sioniștilor centriști" constituind Partidul Clal-Sionist din România, al cărui secretar general am fost până la autodizolvarea organizației sioniste în ianuarie 1949.

Am mai făcut parte din „Oficiul de Emigrare" – din Comitetul de Conducere – până la sfârșitul anului 1945, când a fost înlocuit cu Executiva condusă de Bernard Rorlich.

Din ce te întreținei atât dumneata, cât și familia, în perioada când arăți că nu ai avut nici o ocupație?

Din ajutorul pe care-l primeam de la socrul meu și din vânzarea anumitor obiecte casnice și personale, cum ar fi cărți, covoare, mobilier.

Ce ajutor ai primit de la socrul dumitale și cine mai știe de acest lucru?

Eu nu pot să precizez, însă poate spune exact soția mea și socrul meu întrucât dânsa primea ajutoare și alimente, și bani.

Cărți și mobilier, în ce valoare ai vândut și cui?

Am vândut cărți în valoare aproximativ de 20-30.000 lei. Ca mobilier am vândut o sufragerie întreagă, nu știu din ce lemn era, însă era foarte fină, soția mea cunoaște prețul, cum de altfel cunoaște și la celelalte obiecte pe care le-a vândut.

Cum explici că nu ai mai făcut parte din nici o organizație sionistă după 23 august, ci ai rămas un simplu membru?

Fiind exclus din organizația „Renașterea", în anul 1943, nu m-am mai putut decide din punct de vedere ideologic, în care dintre organizațiile noastre existente să mă înscriu.

Care a fost cauza excluderii dumitale și cum s-a făcut (în adunare prin presă)?

Cauza excluderii mele au fost divergențele cu M. Benvenisti, care făcea parte din aceeași organizație și era susținut de majoritatea conducerii grupării și pentru faptul că am luat inițiativa înlocuirii Executivei „Benvenisti" cu Executiva „Zissu", călcând disciplina de grupare. Am fost judecat în mai multe ședințe la L.B. Vexler acasă – directorul gazetei „Renașterea Noastră" și unul din fondatorii și conducător al grupării.

După aceste ședințe mi s-a comunicat că hotărârea comitetului a fost aceea care prin care acțiunea mea politică m-am situat în afara grupării.

Alte divergențe în afară de cele arătate, ai avut cu membrii Executivei?

Divergențele mai sus arătate nu au fost cu membrii Executivei, ci cu președintele ei – M. Benvenisti. Judecarea și excluderea mea s-au făcut de către comitetul „Renașterii" și

https://biblioteca-digitala.ro

nu de executivă. La şedinţele Executivei nu am mai participat din 1942, deoarece membrii Executivei susţineau punctul de vedere al lui Benvenisti, în afară de Moritz Geiger.

Dr. Cornel Iancu şi L. B. Vexler nu au fost membrii Executivei?

Da, au fost, dar eu am avut divergenţe cu ei ca membrii ai Executivei.

Atunci cum explici dumneata, că deşi nu ai avut divergenţe cu ei, ei totuşi l-au susţinut pe Benvenisti şi te-au exclus?

Au existat în comitetul „Renaşterea" divergenţe între mine şi ei, pe chestiunea disciplinei de grupare, şi prin faptul că-i criticam pentru tolerarea caracterului personal al conducerii executivei de către Benvenisti;

Numai aceste lucru te-a determinat pe dumneata după 23 august să nu faci parte din nici o organizaţie sionistă?

Da. Numai motivul arătat mai sus.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

12 aprilie 1952

Încheiat la 12 aprilie 1952, Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 12 şi s-a terminat la ora 13 şi 20 minute.

Care a fost atitudinea dumitale faţa de primele guverne după 23 august 1944, până la 6 martie 1945?

Atitudinea mea faţa de guvernele dintre 23 august 1944-6 martie 1945 a fost marcată prin aceea că am criticat în forul de conducere al partidului evreiesc atitudinea lor reacţionară şi negativă, faţă de problemele populaţiei evreieşti, şi în primul rând faţă de problema restabilirii în drepturile şi bunurile ce fuseseră răpite acestei populaţii, prin legislaţia rasială.

În ce calitate ai luat această atitudine, criticând guvernele dinainte de 6 martie 1945?

În calitate de membru de direcţie şi secretar general al Partidului Evreiesc.

Cine mai cunoaşte această atitudine a dumitale de critică faţă de aceste guverne?

Cunoaşte atitudinea mea Benvenisti, Ebercohn, Itzkar, care au avut aceeaşi atitudine.

În urma căror fapte negative ale guvernelor, ai luat dumneata această atitudine?

Considerând ca prim fapt negativ al guvernelor pe acela că nu fusese elaborată şi promulgată nici un fel de măsură legislativă, cu privire la anularea actelor juridice, consimţite de evrei, sub imperiul violenţei, nu fuseseră judecaţi autorii masacrelor împotriva evreilor, menţinerea funcţionarilor vinovaţi de abuzuri cu caracter rasial, nerezolvarea problemei cetăţeniei evreilor, menţinerea C.N.R.-iştilor ca beneficiari ai dispoziţiilor legilor de prelungire a contractelor de închiriere, precum şi din cele ce cunoşteam ca concepţie şi atitudine a P.N.Ţ. şi P.N.L., ambele negative faţă de problemele de mai sus.

https://biblioteca-digitala.ro

Ai întreprins dumneata sau alţi conducători sionişti vreo acţiune în aceste probleme, pe lângă aceste guverne?

Am participat la o audienţa – în octombrie 1944 – împreună cu A.L. Zissu, M. Benvenisti şi Ernest Marton – la Iuliu Maniu, obţinută prin demersurile dr-ului Marton, fost director al ziarului „Uj Kelet" de la Cluj şi deputat al partidului, pentru a afla punctul de vedere al P.N.Ţ., faţă de revendicările populaţiei evreieşti, prezentate de către noi, în numele partidului. În afară de aceasta, partidul, prin dinii Zissu şi Benvenisti a depus memorii la diverse ministere de resort în probleme a căror soluţie depindea de ele.

Ce răspuns aţi primit de la Maniu în aceste probleme?

Am primit răspuns considerat de noi ca negativ în problema anulării înstrăinărilor de bunuri şi drepturi, suferite de evrei în perioada rasială sub imperiul violenţei. Maniu justifica acest lucru, cum că s-ar crea o stare de nelinişte în sânul populaţiei româneşti şi s-ar mări antisemitismul. Acelaşi argument l-a adus şi în problema pedepsirii criminalilor de război, epurarea aparatului de stat şi a cetăţeniei, rezervându-şi dreptul să studieze problemele de restabilire a populaţiei evreieşti cu drepturile ce-i fusese răpite.

Cum explici dumneata că conducătorii sionişti merg pentru rezolvarea problemelor lor la Maniu, care nici nu făcea parte din guvern, în loc să vă duceţi la un membru al guvernului?

Am mers la Iuliu Maniu, deoarece încercasem să obţinem audienţa atât la Sănătescu, cât şi la Rădescu şi din cauză că pretindeau că sunt ocupaţi cu lucrări urgente şi nu ne-au primit, am hotărât să luăm contact cu şefii partidelor care compuneau guvernul şi în special cu conducătorii partidelor istorice, pe care-i ştiam ostili unei soluţii cinstite şi prompte în problema evreiască.

Dumneata ai arătat mai sus că ai criticat aceste guverne până la 6 martie 1945. Probabil că din această cauză că nu v-au satisfăcut aceste cerinţe?

Da, din cauză că nu ne-a satisfăcut aceste cerinţe.

Rezultă că dacă vă satisfacem aceste cerinţe nu mai criticaţi?

La această întrebare nu pot să dau răspuns.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

14 aprilie 1952

Care a fost atitudinea dumitale faţă de guvernul format la 6 martie?

Am avut o atitudine de încredere pentru că eram sigur că noul guvern va rezolva toate problemele evreieşti, ce nu voiseră celelalte guverne de până atunci să le rezolve.

Guvernul de la 6 martie v-a rezolvat aceste probleme pe care nu voise să vi le rezolve celelalte guverne de până aici?

https://biblioteca-digitala.ro

Au fost rezolvate în întregime problema cetăţeniei şi problema restabilirii populaţiei evreieşti în toate drepturile ce-i fuseseră răpite prin politica şi legislaţia cu caracter rasial, expres sau tacit, a guvernelor de până la război şi a regimului legionar antonescian din timpul războiului.

În parte au fost rezolvate: problema anulării şi legislaţiei rasiale a guvernului antonescian şi problema emigraţiei. A rămas în suferinţă problema culturală pentru evreii naţionali.

Ce ai întreprins dumneata faţă de problemele nerezolvate?

Eu personal am participat la toate problemele care s-au pus în dezbatere, luând cuvântul şi sprijinind demersurile care s-au făcut pe lângă diverse foruri politice şi guvern, precum şi faţă de forurile evreieşti din străinătate.

Am mai participat la lucrările Secţiunii în România a Congresului Mondial Evreiesc, care au servit ca material documentar ce a făcut obiectul dezbaterilor conferinţei delegaţilor Congresului Mondial Evreiesc de la Paris, care s-a ţinut cu ocazia dezbaterilor conferinţei de pace de la Paris, în legătură cu tratatul de pace cu România. În anul 1949 sau 1950, am predat profesorului francez Vitos, pentru a-i servi ca material documentar la publicarea unei serii de articole despre R.P.R., o expunere scrisă, intitulată: „Punctul de vedere al unuia din conducătorii evrei naţionali, asupra problemelor actuale ale populaţiei evreieşti din R.P.R." După autodizolvarea Organizaţiei Sioniste, am făcut demersuri în legătură cu problema emigraţiei sioniste, am făcut demersuri în legătură cu problema emigraţiei activiştilor şi conducătorilor sionişti, în special pe lângă membrii Legaţiei Statului Israel şi pe lângă diverşi foşti conducători sionişti, pe lângă aceştia din urmă, pentru crearea unui for reprezentativ al mişcării sioniste, în vederea soluţionării problemei emigraţiei.

În legătură cu problemele de mai sus, mi-am expus părerea în articole publicate în gazeta „Mântuirea" ca şi în diferite întruniri publice sau alte ocazii publice ale Partidului Evreiesc, Congresului Mondial Evreiesc şi Organizaţiei Sioniste.

Ce probleme s-au discutat la care dumneata ai luat parte şi care a fost atitudinea dumitale?

Atitudinea mea faţă de problemele cetăţeniei, abrogării efectelor legislaţiei rasiale, a libertăţii de emigraţie pentru evreii care o doresc, a anulării înstrăinărilor din epoca rasială, ca şi problema culturii naţionale, a fost aceea de a cere forurilor de conducere ale Partidului Evreiesc ca atitudinea sa faţă de guvern să fie condiţionată de soluţionarea pozitivă a revendicărilor partidului în problemele de mai sus.

După cum rezultă din răspunsul dat mai sus, dumneata ai avut o atitudine ostilă Guvernului Democrat de după 6 martie 1945, pentru că nu v-a rezolvat toate cele ce aţi cerut?

Nu vedeam atitudinea mea, cât şi atitudinea partidului ca o atitudine posibilă de ostilitate, ci cel mult una de neutralitate.

(ss) Jean Cohen

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

15 aprilie 1952

Interogatoriul a început la ora 21 şi s-a terminat la ora 21 şi 55 minute

La ultima întrebare a procesului-verbal din 15 aprilie a.c., orele 13, arăţi că nu poţi să răspunzi la această întrebare. Ancheta îţi cere să răspunzi în mod cinstit şi sincer la întrebările ce ţi s-au pus şi să nu faci greutăţi cercetării?

Eu nu am convingerea că am făcut greutăţi anchetei.

De la reţinerea dumitale şi până acum, ai fost corect în anchetă?

Au fost împrejurimi în care nu am fost corect în anchetă. Pe acestea le-am arătat în declaraţiile mele anterioare.

De ce nu ai fost corect în anchetă?

Nu am fost corect în anchetă acolo unde era vorba de anumite persoane faţă de care aveam anumite afecţiuni, întrucât m-au consolat, m-au găzduit şi unele din ele nu cunoşteau că eu sunt fugar, aceasta făcând-o fără a urmări vreun scop politic.

Ţi-a cerut ancheta de la început să nu faci greutăţi şi să fi corect?

Da, mi-a cerut.

Ai respectat cele ce ţi s-au cerut, adică să nu faci greutăţi anchetei?

Am arătat că nu am respectat totdeauna acest lucru.

Ancheta îţi cere să fi corect de acum încolo.

Înţeleg să fiu cu desăvârşire corect.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

15 aprilie 1952

Interogatoriul a început la ora 21 şi s-a terminat la ora 21 şi 55 de minute

La ultima întrebare a procesului-verbal din 15 aprilie a.c., orele 13, arăţi că nu poţi să răspunzi la această întrebare. Ancheta îţi cere să răspunzi în mod cinstit şi sincer la întrebările ce ţi se pun şi să nu faci greutăţi cercetării?

Eu nu am convingerea că am făcut greutăţi anchetei.

De la reţinerea dumitale şi până acum, ai fost corect în anchetă?

Au fost împrejurări în care nu am fost corect în anchetă. Pe acestea le-am arătat în declaraţiile mele anterioare.

De ce nu ai fost corect în anchetă?

https://biblioteca-digitala.ro

Nu am fost corect în anchetă acolo unde era vorba de anumite persoane faţa de care aveam anumite afecţiuni, întrucât m-au consolat, m-au găzduit şi unele din ele nu cunoşteau că eu sunt fugar, aceasta făcând-o fără a urmări vreun scop politic.

Ţi-a cerut ancheta de la început să nu faci greutăţi şi să fi corect?

Da. Mi-a cerut.

Ai respectat cele ce ţi s-au cerut, adică să nu faci greutăţi anchetei

Am arătat că nu am respectat totdeauna acest lucru.

Ancheta îţi cere să fi corect de acum încolo.

Înţeleg să fie cu desăvârşire corect.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

18 aprilie 1952

Interogatoriul a început la ora 19,55 min. şi s-a terminat la ora 20,50 min.

Ce te-a determinat să înfiinţezi pe lângă Congresul Mondial Evreiesc o secţie de studii şi documentare, care să se ocupe cu strângerea de material documentar din ţară.

Eu am făcut propunerea în cadrul comitetului secţiunii Congresului Mondial Evreiesc din România pentru înfiinţarea secţiei de studii şi statistică în calitate de secretar general al Congresului, cu scopul să cunosc situaţia populaţiei evreieşti din ţară prin ancheta care urma să o realizeze această secţie cu privire la pagubele morale şi materiale ale populaţiei evreieşti din ţară suferite de pe urma fascismului şi războiului.

Ce urma să faceţi cu datele strânse în urma acestei documentări?

Datele strânse urmau să fie transmise Centralei Congresului Mondial Evreiesc de la New York pentru a ne procura mijloacele băneşti necesare soluţionării problemelor ce rezultau din datele anchetei.

Aceste date au şi fost publicate într-un anuar statistic editat de Secţiunea România, în două volume.

Cum ai organizat strângerea acestui material din ţară?

Pentru executarea tehnică a acestui plan, nu am făcut personal nimic.

Cine s-a ocupat cu această organizare tehnică de strângere a materialului documentar?

Dr. Grunberg, conducătorul tehnic al Comisiei şi după alegerea lui Kiva Orenstein ca preşedinte al Comisiei, acesta împreună cu dr. Grunberg.

Cine concentra aceste date şi cine le-a transmis în străinătate?

Materialul a fost concentrat de dr. Grunberg, participarea mea fiind aceea a iniţiativei şi a stării ca lucrarea să fie efectuată. Anuarul publicat care cuprindea datele culese, a fost trimis în străinătate după dispoziţia mea în baza hotărârii Comitetului.

https://biblioteca-digitala.ro

Alte date în afară de cele cuprinse în cele două volume, alt material documentar aţi mai trimis?

Am mai trimis traducerea diverselor legi cu caracter rasial ca şi a legilor de abrogare a efectelor acestor legi, cu comentariul juridic respectiv.

Cu ce scop trimiteaţi aceste legi Centralei Congresului Mondial Evreiesc?

Am trimis aceste legi cu comentariile respective în scop de documentare a Centralei Congresului Mondial Evreiesc, la cererea lor în această privinţă.

În ce an v-aţi ocupat cu aceste trimiteri de material şi cât a durat strângerea lui?

Această strângere de material a început în anul 1946 şi a continuat şi după demisia mea din secretariatul general în anul 1947.

De ce numai în 1946 începe această strângere de material şi nu imediat după izgonirea trupelor fasciste de către Armata Roşie?

Pentru că Secţiunea din România a Congresului Mondial Evreiesc s-a constituit de abia în noiembrie 1945.

Atunci se vede că aceste date v-au fost cerute de către Centrala Congresului Mondial de la New York?

Nu ne-au fost cerute de Centrala Congresului Mondial Evreiesc de la New York, ci ele s-au cules din iniţiativa secţiunii.

Autorităţile au avut cunoştinţă de acest lucru?

Ea nu a fost făcută cu asentimentul special al autorităţilor pentru că nu exista nici o lege care să o interzică.

(ss) Jean Cohen

Declaraţie

5 iunie 1951

Am fost, începând din septembrie 1943, principalul colaborator politic al dlui A.L. Zissu şi autorul acţiunii de înlocuire a Executivei condusă de către dl Mişu Benvenisti, printr-o executivă A.L. Zissu. Am luat această iniţiativă, deşi am făcut eu însumi parte din executiva Benvenisti şi deşi pe acea vreme, făceam parte împreună cu dl. Mişu Benvenisti, din aceeaşi grupare sionistă: „Renaşterea".

Această iniţiativă am luat-o pe de o parte fiindcă mai ales din momentul arestării lui Mişu Benvenisti şi a lui Wilhelm Fischer, executiva nu mai avea propriu-zis conducător, iar pe de altă parte, şi acesta a fost motivul esenţial, socoteam ca politica şi activitatea mişcării naţionale, mai ales faţă de problemele grave ce-i stăteau în faţă, trebuie să fie conduse de o personalitate şi într-un spirit cunoscut pentru intransigenţa naţională, desăvârşită probitate politică şi mai ales care dau dovadă de un spirit de sacrificiu care să meargă până la sacrificiul vieţii. Persoana care socoteam eu întrunea aceste calităţi, era domnul A.L. Zissu, care tocmai fusese trimis în lagăr la Tg. Jiu „pentru insulte grave aduse preşedintelui Centralei Evreieşti, cum glăsuia publicaţia din „Monitorul Oficial" respectiv.

https://biblioteca-digitala.ro

Tocmai pentru că dl A.L. Zissu era cunoscut ca un om intransigent, temerar chiar, aproape întreaga conducere a grupărilor politice sioniste, poate cu o excepţie sau două erau împotriva încredinţării dlui A.L. Zissu cu misiunea conducerii sioniste, de teamă ca domnia sa să nu expună prin extremismul dumisale politic, spuneau ei, întreaga mişcare şi poate întreaga populaţie evreiască unor pericole grave.

Instalarea dlui A.L. Zissu în fruntea executivei ilegale, a fost făcută aproape exclusiv prin lupta dusă de mine şi actul în sine a avut un caracter aş putea spune revoluţionar, fiind făcut împotriva grupărilor sioniste care multă vreme l-au sabotat.

Odată instalat în fruntea Executivei – prima şi cred ultima Executivă care n-a fost constituită pe criteriul reprezentării de partid –, dl. A.L. Zissu şi-a luat ca cea mai importantă sarcină de a face ordine în chestiunea emigraţie, smulgând-o din mâna afaceriştilor şi a „Centralei Evreilor" reprezentată prin Radu Lecca şi Sterea Strauch.

Această acţiune a dat naştere la cea mai crâncenă adversitate împotriva dlui A.L. Zissu, la care au colaborat deopotrivă, deliberat sau nu, toţi adversarii politici ai dlui Zissu din „Mişcarea Sionistă".

Cel mai crunt adversar al dlui Zissu din afara mişcării sioniste am numit pe doctorul Filderman şi în sfârşit „Centrala Evreilor" prin Radu Lecca şi dr. Gingold Nandor.

Teza dlui Zissu a fost următoarea: „Rolul de a organiza emigraţia evreilor şi de a tria materialul uman trebuie să rămână exclusiv al organizaţiei sioniste, respectiv a unui oficiu de emigrare prezidat de către dl A.L. Zissu ca unic reprezentant al lui „Jewish Agency" cu ale cărei fonduri se face emigrarea, cu consilieri aleşi de domnia sa, fără amestecul nici unui alt for". (Am citat textual din memoriul dlui A.L. Zissu şi din adresa de aprobare a înfiinţării „Oficiului de emigrare", care poartă data, dacă nu mă înşel, mai sau iunie 1944.

Această teză leza interesele următoarelor persoane, instituţii şi grupări, care s-au coalizat multă vreme pentru a torpila înfiinţarea „Oficiului" şi mai târziu, normala lui funcţionare.

În primul rând, erau lezate interesele piratului Pandelis, cu ale cărui vase „Jewish Agency" făcea încă din 1938 emigraţia; apoi erau lezate interesele „Crucii Roşii Române", care şi ea înfiinţase o secţie de emigrare de la care spera venituri importante; dr. Filderman şi Uniunea Evreilor Români erau lezaţi pentru că prin crearea „Oficiului de Emigrare" cu competenţa prevăzută în memoriul Zissu, cel mai înverşunat adversar politic al său, A.L. Zissu căpăta un instrument de influenţă politică asupra populaţiei evreieşti, dintre cele mai eficace, iar el dr. Filderman redus la rolul de a cerşi pentru membrii U.E.R.-ului, locuri de la Zissu şi în sfârşit se considerau lezate grupările politice sioniste şi personalităţile politice sioniste, pentru faptul că dl. A. Zissu declarase că în formarea listelor de emigranţi nu se va ţine în seamă nici o apartenenţă politică şi nici un fel de criteriu politic subiectiv, astfel că emigrarea urma să se facă numai pe bază de criterii obiective: 1) Cei ameninţaţi de urmărire politică de Gestapou, S.S.-ul antonescian, adică acei ameninţaţi să fie arestaţi, deportaţi etc.; 2) Refugiaţii din Ungaria aflaţi la Tg. Jiu sau în clandestinitate; 3) Tineretul supus muncii obligatorii; 4) Cei cu activitate sionistă bine stabilită; 5) Cei care prin pregătirea lor profesională pot fi utili operei de colonizare în Palestina; 6) Celelalte categorii. Într-o proporţie de 7% – mi se pare 5% – urma să fie admişi plătitorii de sume importante, dacă: 1) N-au făcut parte din organele Centralei Evreilor; 2) N-au fost agenţi ai organelor S.S., Gestapou, Siguranţa antonesciană. 3) N-au oprimat sau speculat în lagăre sau în afară, populaţia etc., etc.

Bineînţeles, acela care conjuga toate aceste forţe lezete şi ostile împotriva „Oficiului" era Radu Lecca. Astfel, Radu Lecca convinge pe ex-mareşalul Antonescu că: 1)

https://biblioteca-digitala.ro

Zissu este spion englez. 2) Că nu el este reprezentantul lui „Jewish Agency, ci dr. Filderman care este preşedintele Comitetului „Jewish Agency" pentru România. 3) Că evreii nu sunt de acord cu înfiinţarea „Oficiului de Emigrare" care ar fi o afacere a lui Zissu şi în sfârşit 4) Că nici sioniştii nu sunt de acord cu acest „Oficiu". Pe baza acestei acţiuni a lui Radu Lecca, ex-mareşalul ia două măsuri: 1) Opreşte plecarea celor 3 vase care stăteau gata de plecare. 2) Repartizează unei Comisii interministerială înfiinţată ad-hoc şi prezidată de Ica Antonescu, dezbaterea întregii probleme.

În sprijinul acestei acţiuni, Radu Lecca a invocat şi produs scrisori din partea dr. Filderman şi a dr-lui Şafran – de asemenea adversar al dlui A.L. Zissu – prin care aceştia declară că, prin crearea „Oficiului", marele interes al guvernului de a scăpa cât mai repede de evrei în loc să fie promovat, va fi dimpotrivă compromis.

Cu ocazia întrunirii Comisiei Interninisteriale, au fost chemaţi să ia parte, după o listă dată de Lecca: dr. Filderman, Ligetti, conducători de departamente în „Centrala Evreilor". Julles Sterea-Strauch etc., etc. – dl. A.L. Zissu nefiind chemat decât în ultimul moment. Nu pot preciza dacă la aceasta întrunire a luat parte şi dr. Şafran. Au mai luat parte şi dr. Costinescu şi cu Meissner din partea „Crucii Roşii Române".

Printre adversarii politici ai dlui A.L. Zissu, din acea vreme, puşi la contribuţie de către dr. Filderman şi Lecca, a fost şi dl. Mişu Benvenisti, care, după cum mi-a relatat, după şedinţă, dl. A.L. Zissu, n-a fost audiat în şedinţa Comisiei Interministeriale, dar se afla gata pregătit în anticameră, pentru a fi audiat.

Pentru această acţiune, după 23 august 1944 am cerut unui juriu ad-hoc compus din dr. Şafran, dr. Ghelerter, avocat Leopold Filderman ca să-l judece pe dr. Filderman şi Mişu Benvenisti. La prima şedinţa a juriului l-am recuzat pe dr. Şafran, dar recuzarea a fost respinsă. În şedinţele preliminare, juriul audiindu-l pe Mişu Benvenisti – în şedinţă secretă şi fără participarea mea care-l reprezentam pe dl Zissu –, a hotărât că în ceea ce îl priveşte pe dl Mişu Benvenisti, domnia sa a făcut dovada că se afla întâmplător în anticamera când a avut loc şedinţa Comisiei Interministeriale, chemat de dr. Filderman pentru o comunicare urgentă. În ceea ce priveşte dr. Filderman, acesta luându-şi răspunderea acţiunii sale, a declarat totuşi că el a făcut un act politic de care nu are de dat socoteală decât organizaţiei lui, totuşi din condescendenţa pentru membrii juriului, primeşte a fi judecat. Juriul a procedat la judecarea cauzei, în 10 şedinţe, şi a stabilit că acţiunea dr-lui Filderman a fost o acţiune leală, fiind făcută cu bună credinţă, că serveşte interesele populaţiei evreieşti, deşi lezează interesele sioniste, se consideră ca bune explicaţiile dr-lui Filderman şi decide închiderea dosarului.

După 23 august 1944, am încercat de asemenea de a constitui un juriu pentru a clarifica în cadrul organizaţiei sioniste, poziţia dlui Benvenisti în această chestiune, dar n-am reuşit să-l constitui, deoarece grupările politice sioniste sesizate de mine, mi-au (spus) obiectat că atâta vreme cât împotriva dlui Benvenisti nu dispun în această chestiune ca probă decât relatările vagi ale dlui Zissu, care-i este adversar politic şi care şi acesta nu afirmă decât că l-a văzut pe Benvenisti în anticameră, ele nu dispun de materialul minimal pentru a porni o judecată.

(ss) Jean Cohen

P.S. Adaug că din cele aflate ulterior de la dl. Agamy rezultă că dl Benvenisti a sprijinit demersurile dr-lui Filderman către forurile lui „Jewisch Agency" de a i se retrage mandatul dlui A.L. Zissu, deoarece din cauza intransigenţei domniei sale, pierzând vremea

https://biblioteca-digitala.ro

într-o luptă politică împotriva Centralei, vapoarele sunt oprite în port, emigraţia stagnează şi emigranţii expuşi celor mai mari pericole, spunea către Jewish Agency, dl. Benvenisti.

(ss) J. Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

18 aprilie 1952

Oraşul: Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 21 şi s-a terminat la ora ....

Ne-ai vorbit în procesul-verbal din 14 aprilie a.c. de un anume Vitos. Cine este acesta, unde l-ai cunoscut şi ce legături ai avut cu el?

Vitos mi-a fost prezentat ca un fost profesor de limba franceză, de către dr. Fingerhut la el acasă în sala de aşteptare, unde m-a găsit vorbim cu el, fără a-l cunoaşte.

După ce dr. Fingerhut m-a prezentat ca pe unul din conducătorii sionişti, Vitos mi-a spus că în seria de articole pe care intenţionează să le scrie despre România, figurează şi unul cu situaţia populaţiei evreieşti din România şi că l-ar interesa punctul de vedere al unuia dintre conducători sionişti în această privinţă. Am fost de acord să-i predau acest material şi ne-am înţeles ca aproximativ după o săptămână să ne întâlnim la mine acasă. A venit la mine, aşa cum am stabilit şi i-am predat o expunere scrisă intitulată „Punctul de vedere al unuia dintre conducătorii evreilor naţionali asupra problemelor actuale ale populaţiei evreieşti din România". Ţin să menţionez că l-am cunoscut pe Vitos în anul 1949 şi el era cetăţean francez. Dr. Fingerhut nu a asistat la discuţia mea cu Vitos.

L-ai mai văzut şi altă dată pe acest Vitos şi dacă da, în ce împrejurări şi pentru ce anume?

Nu l-am mai văzut de atunci.

Tot în acelaşi proces-verbal ai arătat că ai făcut demersuri pe lângă membrii Legaţiei Statului Israel în legătură cu problema emigraţiei, din însărcinarea cui?

Din iniţiativă personală.

Pe lângă care membri ai legaţiei ai făcut aceste demersuri şi cu ce scop?

În iarna anului 1948-1949 pe lângă Mose Agamy, consilier al legaţiei, pe care îl cunoşteam din anul 1945, când a venit în ţară ca şef al instructorilor palestinieni dintre care am cunoscut pe: Dan şi Eliezer pe care i-am cunoscut în anul 1944, pe Dov Berger, pe care l-am cunoscut în anul 1945, pe când era mobilizat ca sergent la misiunea militară britanică, pe Baruch, pe care l-am cunoscut la miting sionist la Cluj, unde am luat împreună cuvântul în iarna 1945-1946, pe David şi Ricu pe care i-am cunoscut în 1948, pe Schoerman (Sari), pe care l-am cunoscut în 1946.

Instructorul grupării sioniste Mizrahi, care m-a vizitat împreună cu Dov Berger în anul 1946 şi a cărui nume nu mi-l amintesc. Agamy mai avea şi alţi instructori dintre care l-am mai cunoscut în afară de cei arătaţi mai sus şi pe Mordehai Assa, pe ceilalţi însă nu i-am cunoscut. Pe Mordeha Assa l-am cunoscut în 1948 şi care a fost după înfiinţarea Legaţiei înlocuitorul lui Agamy în acţiunea de ajutorare a sioniştilor nevoiaşi.

https://biblioteca-digitala.ro

Pe Agamy l-am vizitat în iarna anului 1948, pentru a-i cere să ia contact direct cu Ministerul de Finanţe şi Banca R.P.R. şi să înceapă tratative cu aceste instituţii în legătură cu problema fondurilor sioniste.

A doua oară l-am vizitat în aceeaşi iarnă, însoţit de avocatul Schwefelberg şi Rorlich pentru a discuta cu el proiectul meu privitor la înfiinţarea unor for reprezentativ sionist care să menţine legătura cu forurile externe sioniste şi a treia oară pentru a-i expune o propunere ce-mi parvenise prin Gany referitoare la posibilitatea obţinerii de certificate de călătorie pentru 100 de conducători sionişti şi familiile lor, în schimbul unei sume în dolari de trei sute până la patru sute de mii de dolari.

Pe Agamy l-am mai întâlnit într-o întrevedere care a avut loc în vara anului 1948, la care a asistat şi Avriel cu ocazia vizitei sale de atunci în R.P.R., pentru a trata cu forurile competente de stat chestiunea emigraţiei.

Pe Ehud Ariel (Leon Gold) l-am cunoscut încă din copilărie de la Galaţi, unde locuiam amândoi. L-am vizitat în legătură cu calitatea lui de ataşat comercial al Legaţiei în anul 1949, vara înaintându-i o scrisoare prin care ceream o întrevedere cu Rubin şi Halevy pentru a discuta o altă propunere venită prin Gany în legătură cu importul din Israel a materialului tubular pentru industria petroliferă şi de penicilină, prin care s-ar putea rezolva chestiunea emigrării activiştilor şi conducătorilor sionişti, cu Ehud Ariel şi cu familia lui eram şi prieten personal şi ne întâlneam fie la el acasă, fie la vărul lor Arry Kleiner.

Tot la Ehud Ariel acasă m-am dus ca sa-mi dea răspunsul la această scrisoare, care a fost acela că nu poate da răspunsul la propunerea făcută decât direct sioniştilor de la care provine.

Tot la el acasă a avut lor întrevedere cu Reuven Rubin, fostul ministru al Israelului la Bucureşti, la care a asistat şi A.L. Zissu, Schwefelberg şi mi se pare Rorlich şi Feller. La această întrevedere a asistat şi Avriel.

Tot la locuinţa lui Ehud Ariel am avut o întrevedere cu Eliezer Halevy în primăvara lui 1950, având ca obiect discutarea unei alte propuneri venită prin Gany tot în chestiunea emigrării activiştilor şi conducătorilor sionişti. Cu această ocazie am mai discutat cu Eliezer Halevy, susţinând proiectul meu de formare a forului clandestin de conducere a mişcării sioniste, am discutat primejdia în care se află activiştii şi conducătorii sionişti în ţară, din punctul de vedere al unor măsuri ce ar urma să fie luat împotriva lor de autorităţi şi a necesităţii de a se obţine necesităţi de a se obţine cât mai urgent posibilităţi de emigrare pentru aceştia. Am discutat de asemenea necesitatea efectuării unui recensământ al cadrelor sioniste din ţară, şi a stabilirii unui contact permanent cu ele în vederea asistenţei lor materiale şi morale, propunând reorganizarea asistenţei materiale ce se dădea până acum pe alte baze. Am cerut fonduri circa 300.000 lei, precum şi intervenţia sa personală pe lângă grupurile de tineret de stânga, pentru a-mi pune la dispoziţie un număr de 10-15 tineri, care să efectueze acest recensământ pentru acoperirea căror cheltuieli am cerut fondul mai sus arătat.

Ce alte demersuri ai mai făcut pe lângă membrii legaţiei Statului Israel în afară de cele arătate mai sus?

După arestarea conducătorilor sionişti, din 10 iulie 1950, în lunile august şi septembrie am adresat două scrisori legaţiei prin Ehuda Ariel, iar în decembrie 1950 sau ianuarie 1951, am avut la Ehud Ariel acasă o întrevedere cu acesta şi cu Eliezer Halevy. Pentru obţinerea acestei întrevederi am mai avut în decembrie sau noiembrie 1950 o întrevedere cu Ehud Ariel la locuinţa sa. În toamna anului 1949 sau primăvara lui 1950, am avut o întrevedere la locuinţa lui Rubin cu acesta, cu Moshe Agamy şi dr. Eliashiv, director

https://biblioteca-digitala.ro

în M.E. al Statului Israel, aflat în trecere prin R.P.R. La această întrevedere am fost însoţit de avocaţii Bernard Rorlich şi Arnold Schwefelberg.

(ss). Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

22 aprilie 1952

Oraşul: Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 12 şi s-a terminat la ora ...

Dumneata arăţi în procesul-verbal din 10 aprilie că ai intervenit pe lângă Agamy – consilier al Legaţiei Statului Israel, să ia contact cu Ministerul de Finanţe şi Banca R.P.R. în vederea soluţionării problemei fondurilor sioniste. A intervenit Agamy la aceste instituţii, în ce mod, cu ajutorul cui şi cum s-a rezolvat această problemă?

Da, a luat contact cu conducerea Băncii R.P.R. şi cu consilierul Eidgletz de la Ministerul de Finanţe, cu care a tratat pentru stabilirea cuantumului de despăgubire în devize cerut de banca de Stat şi a sumelor în lei cerute de către Ministerul de Finanţe, în contul contravenţiilor la legea devizelor şi la legile fiscale.

Să ne explici dumneata cum aţi devenit contravenienţi la Legea devizelor şi legile fiscale?

S-au considerat drept contravenţii la legea devizelor alocaţiile în lei date de către Keren Kayemet (Fondul Naţional) instituţiilor Hehaluţ, filialei din România a ORT, Congresului Mondial Evreiesc, cotă parte din colecta făcută pentru aceste instituţii de către Keren Kayemet şi Keren Hayessod în baza înţelegerii intervenite între ele în acest sens şi care a permis Băncii R.P.R. să tragă concluzia din acest fapt ca şi din faptul că aceste sume în lei s-au găsit convertite în contravaloarea lor în devize în notările făcute de Leon Itzkar în carnetul său, pe contul centralelor din străinătate a instituţiilor sus-arătate. Acest carnet s-a găsit cu ocazia descinderii făcută de către organele Ministerului de Finanţe la sediu fondurilor din str. Oţetari.

Contravenţiile fiscale au fost dresate pentru faptul că colectele făcute de către Keren Kayemet şi Keren Hayessod, au fost socotite în bloc drept donaţii impozabile în sensul legii, care nefiind achitate şi nici declarate în termenul arătat de lege au dat naştere pe lângă obligaţia de plată şi amenzilor respective.

De asemenea, s-au găsit diverse facturi reprezentând furnituri diverse pe sume mai mici decât cele real plătite precum şi furnituri pentru care nu se emiseseră facturi de către furnizori.

De asemenea, s-au făcut procese-verbale de contravenţie în solidar cu Fondul Naţional, unor donatori sionişti, printre care mă aflam şi eu pentru sumele pe care le-am împrumutat cu ocazia efectuării ultimei emigraţii din decembrie 1947 şi care nefiind restituite au fost socotite donaţii şi ca atare impozabile.

Dumneata arăţi mai sus că s-a considerat drept contravenţii la legile de stat. După dumneata au fost contravenţii sau nu?

https://biblioteca-digitala.ro

După mine numai o parte din aceste sume fac obiectul unor contravenţii la legea devizelor şi anume sumele care au făcut obiectul decontărilor între centralele din străinătate a instituţiilor de mai sus. În ceea ce priveşte contravenţiile cu caracter fiscal le socotesc întemeiate uneori pe acelea care reprezentau operaţiuni pentru care nu s-au plătit impozitul de timbru ca şi taxele de facturi precum şi donaţiilor individual superioare sumei de 10.000 lei singurele impozabile în sensul legilor.

Cu ce scop se primea din străinătate bani şi se făceau colecte în ţară?

Keren Kayemet şi Keren Hayessod au fost constituite în ţară pentru strângerea de fonduri în ţară în vederea sprijinirii operei de colonizare în Palestina. Încă de la începutul războiului aceste fonduri din Ierusalim. Prin înţelegerea arătată mai sus intervenită între instituţii şi provenite din colectele făcute şi în numele lor, s-au alocat acestor instituţii sume în lei conform cotelor stabilite. În afara acestor alocaţii în lei, din excedentul rămas din cota ce le revenea, Keren Kayemet a mai făcut instituţiilor de mai sus avansuri în lei, restituibile în devize de către Centrala Keren Keyemet de la Ierusalim, de către Centralele „ORT" (Organizaţia de reeducare profesională a evreilor) şi Congresul Mondial Evreiesc.

Arată ce a rezolvat Agamy la conducătorul Băncii de Stat şi la Ministerul de Finanţe în legătură cu cele arătate mai sus?

A ajuns la fixarea cuantumului despăgubirilor atât în ceea ce priveşte contravenţiile în devize, cât şi în ceea ce priveşte contravenţiile fiscale, precum şi la stabilirea modalităţii plăţilor şi implicit a stingerii litigiului.

În legătură cu această problemă a fondurilor, aţi mai făcut şi alte demersuri şi dacă da, cum aţi făcut aceste lucruri, la cine şi care a fost rezultatul?

În legătură cu această problemă ştiu că s-a căutat să se facă intervenţii la Ministerul de Interne şi Ministerul de Finanţe prin Anghel Dascălu şi defunctul Eduard Manolescu – pentru obţinerea unor audienţe în care scop s-au dat şi diferite telegrame adresate miniştrilor respectivi de către comisia de lichidare a organizaţiilor sioniste.

De asemenea, s-au mai făcut pe lângă Ministerul de Finanţe demersuri la consilierul Zoltan Eidgalitz de către o comisie formată din ing. Dascălu, ing. Olteneanu şi av. I. Ebercoh, în scopul stabilirii naturii cauzelor şi cuantumului contravenţiilor şi a modalităţii de a stinge litigiul. În acest scop au avut loc întrevederi – una sau două – la Ministerul de Finanţe între M. Benvenisti şi consilierul Eidglitz.

Tot în acest scop am căutat printr-un avocat, după câte îmi amintesc cu numele de Ionescu – recomandat de ing. Belfert, pentru a soluţiona reducerea amenzii care mă privea personal, am căutat să aflu concluziile la care a ajuns comisia de inspectori financiari, să obţin o copie după aceste concluzii deja dresate, precum şi să obţin copie după aceste concluzii deja dresate precum şi să obţin anulări şi reduceri de amenzi la aceste contravenţii, chestiuni pe care acest avocat spunea că le poate rezolva dat fiind legăturile lui cu şeful acestei comisii, însă acest avocat nu a reuşit să facă aceste lucrări.

Instructorul palestinian David a reuşit prin legăturile sale să capete în original pentru a-l transcrie, carnetul lui Leon Itzkar, lucru pe care l-a făcut la avocatul Iancu Leiba. De unde a obţinut acest carnet nu cunosc.

(ss) Jean Cohen

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

22 aprilie 1952

Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 12,15 şi s-a terminat la ora...

Dumneata arăţi în procesul-verbal din 14 aprilie crt. că ai făcut demersuri pe lângă diverşi conducători sionişti pentru crearea unui for reprezentativ în vederea soluţionării emigraţiei. Cine sunt aceşti conducători sionişti şi ce înţelegi dumneata prin for reprezentativ?

Am făcut demersuri pe lângă următorii: Dan Ieşeanu, Löwenstein, Laiwandman, Haimsohn, Zoltan Hirsch, Iakerkaner Sami, Spiegel, Maler, Mendelovici, av. Dulberg, av. Tully Rosenthal, av. Ebercohn, av. Rorlich Bernard, av. Iancu Leiba şi A.L. Zissu.

Înţeleg prin for reprezentativ, un comitet compus din 3 până la 7 persoane, din care să facă parte tot ce este mai reprezentativ în mişcarea sionistă, din toate grupările şi curentele din mişcare de maturi, care să poată angaja cu autoritate şi în mod organizat mişcarea sionistă. Acest for reprezentativ, după autodizolvarea organizaţiei sioniste trebuia să funcţioneze clandestin. Acest for trebuia să angajeze mişcarea faţa de Executiva Mondială a „Agenţiei Evreieşti" de la Ierusalim în problemele emigraţie în general, a emigraţiei activiştilor şi conducătorilor sionişti în special şi aceea a obţinerii mijloacelor materiale necesare pentru asistenţa materială a sioniştilor nevoiaşi, precum şi să se intereseze de situaţia sioniştilor în general şi activiştilor şi conducătorilor sionişti în special care ar fi avut de suferit de pe urma activităţii şi concepţiei lor politice, după cum gândeam eu, luând în consideraţie politică doctrinară antisionistă a regimului.

De asemenea, tot acest for trebuia să ţină legătură cu cadrele sioniste din ţară în vederea ajutorării lor materiale şi morale.

A fost creat acest for?

Nu, nu a fost creat, deoarece aproape unanimitatea conducătorilor de grupări au fost împotriva creării acestui for.

În procesul-verbal din 18 aprilie arăţi despre intervenţia dumitale pe lângă Agamy în legătură cu crearea acestui for clandestin. Care a fost ajutorul dat de Agamy în această privinţă?

Ducându-mă la Agamy acasă în iarna anului 1948-1949, împreună cu av. Schwefelberg şi Bernard Rorlich, i-am expus proiectul meu pentru crearea forului unitar clandestin de reprezentare a mişcării sioniste şi motivele pentru care socotesc că este necesar un asemenea for. Agamy s-a arătat cu totul împotriva acestui proiect, deoarece considera că existenţa şi caracterul clandestin a unui asemenea for, ar primejdui bunele raporturi între Agenţia Evreiască şi Guvernul Israel, pe de o parte şi Guvernul R.P.R. pe de altă parte, compromiţând speranţele pe care le are într-o pozitivă rezolvare a problemei emigraţiei.

Aţi mai discutat şi alte probleme cu această ocazie de la Agamy?

Da, am discutat şi alte probleme şi anume: dacă problema emigrării sioniştilor nu s-ar fi putut rezolva până la izbucnirea unui eventual război de care noi ne temeam şi în general dacă în această eventualitate ar fi rămas aici cea mai mare parte dintre evrei care ar

https://biblioteca-digitala.ro

fi dorit să emigreze, toţi aceştia surprinşi fiind de război, ar putea fi socotiţi ca ostili regimului actual, iar pe de altă parte, dacă în cursul războiului din motive tactice forţele democratice s-ar retrage în mod temporar de pe teritoriu, s-ar instala un nou regim, viaţa maselor evreieşti ar fi primejduită prin libertatea pe care ar căpăta elementele antisemite de a proceda la exterminarea evreilor.

De asemenea, am discutat despre creşterea antisemitismului ca curent subteran în ţară şi necesitatea de a proceda la combaterea lui prin câştigarea elementelor româneşti, care prin prestigiul şi influenţa lor asupra cercurilor antisemite burgheze şi chiaburești, ar putea demobiliza orientarea antisemită a acestora, de asemenea de a cerceta dacă acest curent subteran antisemit nu este cumva stimulat şi organizat de către vreun for reprezentativ al partidelor istorice de opoziţie şi în caz afirmativ, când ar exista un asemenea for să se ia contact cu exponenţii lui pentru a obţine renunţarea lor la folosirea antisemitismului.

Dumneata arăţi mai sus că aţi discutat cu Agamy în legătură cu crearea forului clandestin şi despre eventualitatea unui război. Cum aţi ajuns la concluzia că va izbucni un nou război?

În discuţia pe care am avut-o cu Moshe Snech, fost membru al Agenţiei Evreieşti şi care vizitase ţara în vara anului 1947 sau 1948, mi-a relatat că în străinătate se vorbeşte cu insistenţa despre iminenţa unui nou război, ca şi din lectura diverselor gazete şi reviste străine, am căpătat convingerea atunci că un război poate izbucni în orice moment şi că el nu poate prinde înainte ca problema emigraţiei să fi fost rezolvată.

În ce calitate l-ai văzut dumneata pe Moshe Snech şi cum aţi ajuns la discuţia despre război?

Eu l-am văzut în calitate de conducător sionist, iar el era unul din conducătorii mişcării mondiale clal-sioniste. El a cerut să mă vadă în mod special, trimiţând la mine pe secretarul lui, anume Katz, motivul fiind că vrea să discute cu mine chestiuni în legătură cu modificarea programului şi poliţiştii mişcării clal-sioniste.

În realitate, el cerea ca toate grupările sioniste să intre în compunerea C.D.E. şi să ceară în mod expres forurilor mondiale sioniste orientarea întregii politici externe sioniste către blocul de state condus de URSS, acesta fiind singura cale de salvare a existenţei maselor evreieşti din răsăritul Europei în faţa primejdiei în care s-ar afla aceste mase în cazul în care prin izbucnirea unui nou război mondial forţele neofasciste utilizate de către apuseni ar căpăta libertate de acţiune în cazul în care nu ar fi îngrădite de forţele democratice.

Cu ce scop făcea Moshe Snech aceste propuneri?

Cu scopul de a mă câştiga pentru punctul său de vedere şi a i-l susţine atât în presă cât şi în activitatea mea orală, ştiind că eu consider ca incompatibil programul tuturor grupărilor sioniste şi colaborarea lor la constituirea C.D.E.

Care a fost atitudinea dumitale faţa de aceste propuneri?

M-a convins de justeţea raţionamentului lui şi am scris în acest sens şi un articol în „Mântuirea" intitulat „Neutralitatea". Argumentele lui le socotesc şi astăzi valabile, însă eu nu am rămas în faptele mele consecvent cu această convingere. Această inconsecvenţă s-a datorat unei stări de exasperare produsă de atitudinea negativă a autorităţilor faţă de problema emigraţiei, cât şi ca o consecinţa a atitudinii negative a regimului faţă de sionism

Atitudinea mea o dau ca o explicaţie şi nu ca o justificarea.

https://biblioteca-digitala.ro

Aţi luat legătura cu elemente ale fostelor partide burgheze de opoziţie?

Da, eu am luat legătură cu doctor în medicină Vlad Haţieganu şi cu prof. Zane, în vederea discutării cu Haţieganu a cererii de ajutoare în medicamente pentru deţinuţii din partea acestuia prin Benvenisti, Iancu şi dr. Dulberg.

Prezentul proces-verbal după ce l-am citit şi am constatat că cuprinde în întregime răspunsurile date, îl semnez.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

6 mai 1952

Oraşul: Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 10,15 şi s-a terminat la ora 11,25

Dumneata ne-ai vorbit de un anume Gany. Cine este acesta şi cum ai ajuns dumneata cu el să faci propuneri Legaţiei în legătură cu importul de material tubular petrolifer şi medicamente?

Gany este un fost coleg de şcoală al meu de la Galaţi cu care am păstrat raporturi de prietenie atât în timpul războiului cât şi după război. În timpul războiului ca şi după ce a fost asociat cu Erich Lowenstein în firma Emil Alexandrescu ocupându-se cu importul şi exportul de mărfuri în compensaţie. Sesizându-l de a cerceta în ce măsură s-ar putea rezolva problema posibilităţilor de emigraţie a conducătorului şi activiştilor sionişti pe calea obţinerii unor avantaje economice pentru R.P.R. din partea Statului Israel Gany care avea întinse relaţii în special în cercurile şi la autorităţile în legătură cu importul şi exportul de mărfuri respectiv la M.E.N., Ministerul Comerţului Exterior, şi societăţile de import-export, mi-a adus la cunoştinţa propunerea pe care o primise din partea unui conducător al unei societăţi de stat de import şi export ca dacă Statul Israel trecând peste embargoul american ar putea procura Statului Român, material tubular pentru industria petroliferă şi penicilină, s-ar putea crea condiţii favorabile pentru soluţionarea pozitivă a emigraţiei în general şi deci şi a emigraţiei conducătorilor sionişti. Am transmis această propunere legaţiei prin dl Ariel căpătând din partea acestuia promisiunea că voi primi răspunsul la această propunere în curând. Răspunsul întârziind in partea lui Ariel, iar Gany vizitându-mă şi arătându-mi ziare franceze în care rezultat înăsprirea tensiunii internaţionale, împreună cu Kleiner m-am dus la Ariel rugându-l să-mi dea răspunsul la propunerea făcută direct în cazul dacă va fi sesizat oficiul de către societăţile de import-export care a făcut-o. Arătându-mi nemulţumirea faţă de acest răspuns nemulţumirea faţă de acest răspuns şi făcând observaţia că tratează cu indiferenţă o problemă foarte mare pentru activiştii şi conducătorii sionişti, mi-a răspuns că în nici un caz să nu fie îngrijorat deoarece propunerea nu emană de la cercuri competente.

Ce alte relaţii sau legături ai mai avut cu acest Gany?

Legături de prietenie. Îmi dădea ştiri din cele ce discuta cu prietenii lui de la C.D.E. în legătură cu situaţia activiştilor şi conducătorilor sionişti. În tot cursul anului 1949 şi chiar în 1950 până la arestarea activiştilor şi conducătorilor sionişti, Gany mi-a dat de ştire în

https://biblioteca-digitala.ro

diverse rânduri despre faptul că la C.D.E. se vorbeşte despre arestarea sau internarea în lagăre a activiştilor şi conducătorilor sionişti. Tot el mi-a transmis o propunere în iarna anului 1948-1949 în legătură cu posibilitatea de emigrare ilegală a unui număr de 100 familii de conducători şi activişti sionişti dacă „Agenţia Evreiască" ar pune la dispoziţie Băncii de stat o sumă de 3 până la 400.000 dolari.

Tot Gany mi-a adus la cunoştinţă o propunere privind posibilitatea accelerării şi măririi emigraţiei dacă s-ar pune la dispoziţia Soc. „Sovrom-transport", un vapor de 5-6.000 tone şi 4-5 vapoare mai mici. Gany mai mi-a adus la cunoştinţă că la Ministerul Comerţului Exterior sunt nemulţumiri de felul cum sunt vopsite ţevile din unele din importurile din Israel şi că aceasta ar putea periclita problema emigraţiei. După arestarea conducătorilor sionişti în timp ce eu eram fugar, mi-a făcut cunoscut în întâlnirile noastre secrete pe care le-am avut cu el la Poiana Ţapului şi la Sinaia, despre ce se vorbeşte în unele cercuri din Bucureşti cu privire la cauzele arestării conducătorilor sionişti, la locurile şi condiţiile care ar fi deţinuţi şi cu privire la rezultatul probabil al cercetărilor duse cu ei.

Dacă ţi-a vorbit Gany de la cine a obţinut informaţiile din cadrul C.D.E.-ului şi dacă dumneata ai folosit aceste informaţii?

Deşi i-am cerut în repetate rânduri să-mi comunice persoanele de la care deţine ştirile pe care mi le dă pentru a putea verifica seriozitatea lor, nu mi-a spus niciodată. Aceste ştiri le-am comentat în diverse scrisori pe care le-am adresat legaţiei în care mă ocupam despre primejdia în care se află activiştii şi conducătorii sionişti.

Alte informaţii în afară de cele arătate mai sus nu ai mai primit de la Gany?

Nu am mai primit alte informaţii.

Dacă l-ai întrebat pe Gany de unde cunoaşte mersul cercetărilor duse cu conducătorii sionişti arestaţi?

Gany mi-a spus că cunoaşte aceste lucruri din cele ce se discuta în cercul C.D.E.

Ancheta îţi cere să declari sincer legăturile dumitale pe line informativă cu Gany.

În mod cu desăvârşire sincer am declarat legăturile mele cu Gany.

Ştia Gany că dumneata trimiţi informaţiile la Legaţia Statului Israel?

În ceea ce priveşte propunerile pe care le făceau în legătură cu emigraţia ştia.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

6 mai 1952

Oraşul : Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 11,25 şi s-a terminat la ora 14.

Arată dumneata dacă organizaţiile sioniste au avut vreun ziar după 23 august 1944 şi cum se numea acest ziar?

Gruparea sionistă „Renaşterea" a avut gazeta „Renaşterea Noastră" şi „Ichudul" a avut „Viaţa Evreiască", iar „Mântuirea" era a dlui Zissu şi Leon Itzkar.

https://biblioteca-digitala.ro

Ce atitudine politică a avut fiecare în parte şi dacă dumneata ai colaborat la vreunul din ele?

Toate au avut o atitudine sionistă şi democratică. Eu am colaborat la gazeta „Mântuirea" scriind articole după 23 august, la reapariţia ei, am contribuit la 2-3 numere cu mici ajutore băneşti. La celelalte ziare nu am contribuit nici în scris, nici material.

Ce înţelegi dumneata prin sionistă şi democratică?

Prin atitudine sionistă înţeleg că ele au susţinut lupta pentru crearea unui stat evreiesc în Palestina, şi activitatea cultural-naţională.

Prin atitudine democratică înţeleg faptul că au susţinut întotdeauna regimul democratic, instituţiile şi toate reformele democratice şi au promovat întotdeauna ceea ce credeau că este în ajutorul marilor mase evreieşti.

Afară de cele arătate mai sus după atingerea acestui scop – adică de crearea Statului Evreiesc – care era atitudinea sionismului faţă de celelalte naţionalităţi conlocuitoare?

Era o atitudine perfect democratică în sensul de a acorda în drept şi în fapt oricărei colectivităţi naţionale conlocuitoare dreptul de a participa la conducerea Statului şi de a cultiva liber cultura naţională.

Trebuie să menţionez în legătură cu atitudinea politică a ziarului „Mântuirea" că sunt răspunzător alături cu A.L. Zissu şi Leon Itzkar.

Pe ce te bazezi când afirmi acest lucru?

Pe programul sionist şi pe cunoaşterea bazelor morale juridice şi politice pe care s-a creat Statul Israel.

Arată dumneata când şi în ce împrejurări a luat fiinţă Secţiunea din România a Congresului Mondial Evreiesc, cine au fost conducătorii şi cum au fost aleşi ei?

Secţiunea din România a Congresului Mondial Evreiesc a funcţionat înainte de război sub forma unui Comitet fără un sediu stabil şi fără un aparat funcţionăresc din anul 1936. Înainte de 1936, funcţiile Congresului Mondial Evreiesc pe plan mondial erau exercitate de către „Comitetul delegaţiilor Evreieşti" instituţie creată în preajma Conferinţei de Pace de la Versailles pentru susţinerea revendicărilor naţionale ale poporului evreu ca şi pentru asigurarea drepturilor politice şi civile a colectivităţilor evreieşti din ţările din Răsăritul Europei. Reprezentanţi ai Comitetului delegaţiilor evreieşti precum şi ai Congresului Mondial Evreiesc, în România au fost până la cel de al II-lea război mondial diverşi conducători ai mişcării naţionale şi anume: dr. Sami Stern, av. Mişu Weisman, Michel Landau şi Mayer Segal, toţi aflaţi actualmente în Israel, dr. Ernest Marton, dr. Iosif Fischer, aflaţi în Israel, dr. Cornel Iancu, Mişu Benvenisti şi Mendelovici Iancu.

În timpul celui de al doilea război mondial şi până în noiembrie 1945, Congresul Mondial Evreiesc a fost reprezentat în România de către Wilhelm Fischer – decedat.

Din iniţiativa şi stăruinţa lui W. Fischer s-a înfiinţat în România în 1945 secţiunea Congresului Mondial Evreiesc, tinzând a cuprinde în compunerea conducerii ei pe reprezentanţii tuturor curentelor politice şi organizaţiilor obşteşti din viaţa evreiască. În acest sens, s-au rezervat locuri în toate forurile de conducere ale secţiunii pentru reprezentanţii partidelor comuniste şi social democrate exponenţi în sectorul evreiesc precum şi grupărilor sioniste de stânga care până atunci nu colaborase cu Congresul Mondial.

https://biblioteca-digitala.ro

Prezidiul Congresului se compunea din următoarele persoane: A.L. Zissu, dr. Filderman a fost cooptat în prezidiu cu opunerea dârză a dlui A.L. Zissu şi a mea, deoarece l-am socotit pe acesta că a fost şi a rămas un adversar al programului şi mişcării naţionale.

Vicepreşedinţi ai Congresului au fost: M. Benvenisti, Bernard Rorlich şi Arnold Schwefelberg. Membri ai Comitetului Secţiunii: Michel Leiba, Edgar Kanner, Eselsohn, Dan Ieşeanu, ing. Schonfeld, av. Fery Froimescu, Leon Itzkar şi alţii pe care nu mi-i amintesc. Secretar general al secţiunii am fost până în anul 1947 subsemnatul, rămânând după aceea membru în Comitet.

Cum se ţinea legătura cu forurile externe în timpul războiului?

W. Fischer ţinea legătură cu forurile externe în timpul războiului prin corespondenţă şi prin curieri, cum ar fi curieri diplomatici sau persoane care plecau ocazional în străinătate. Ştiu aceasta din spusele lui Fischer şi din procesul intentat lui Benvenisti şi Fischer în anul 1944.

Dumneata nu ai avut cunoştinţă cum se ţinea legătură cu străinătatea de către Fischer sau alţi conducători sionişti în timpul războiului?

Nu, nu am avut cunoştinţa decât indirect şi incomplet din auzite.

Ce înţelegi dumneata prin indirect şi incomplet?

Prin indirect şi incomplet înţeleg că nu mi se relata de către cei care ţineau aceste legături nici conţinutul şi nici modul în care se ţinea legătura, iar personal nu am avut legături cu străinătatea. Cunosc din discuţiile avute cu diverşi prieteni din „Renaşterea" şi din mişcarea sionistă că venea şi se trimitea corespondenţă prin diverşi curieri ocazionali. De altminteri acest lucru era şi uşor de închipuit dat fiind caracterul corespondenţei că el nu putea veni prin poştă.

Cine făcea parte din Comitetul „Renaşterea"?

Dr. Cornel Iancu, L.B. Wexler, I. Mendelovici, Milu Alter, M.H. Maxy, M. Moscovici, M. Benvenisti şi alţii plecaţi în Israel.

Ai discutat şi cu membrii Comitetului „Renaşterea" despre legăturile lui Fischer cu străinătatea prin corespondenţa secretă şi prin curieri?

Nu-mi aduc aminte în mod special, dar desigur că am discutat şi cu ei.

Cum explici dumneata că nu-ţi aduci aminte când, într-un răspuns dat mai sus, arăţi că ai cunoscut acest lucru de la membrii „Renaşterii", cu care discutai împreună?

Nu pot preciza cu cine am discutat dat fiindcă nu mă interesa prin ce mod anume se trimite corespondenţă în străinătate.

Ce conţinut avea corespondenţa?

Nu cunosc conţinutul corespondenţei lui Fischer, nu m-a înştiinţat când a făcut corespondenţă şi nu mi-a arătat-o.

Nici nu te-a interesat acest conţinut?

M-a interesat ca orientare în problema generală, pe care ar fi tratat-o această corespondenţă, dar nu aveam calitatea să-i cer lui Fischer să mă pună în curent cu ea.

Nici măcar din curiozitate nu ai căutat să afli ce caracter are?

Am căutat să aflu dar nu am reuşit.

Cum ai căutat să afli?

https://biblioteca-digitala.ro

Întrebându-l pe Fischer.

Ce ţi-a răspuns Fischer când l-ai întrebat?

Că nu-mi poate da nici un răspuns deoarece este delegat prin natura răspunsurilor lor să poarte discreţie. În unele cazuri îmi dădea unele informaţii cum a fost: în chestiunea posibilităţii de emigraţie pentru copii, cu tranzitul prin Turcia, chestiunea speranţei de a se obţine posibilităţi de ajutorare prin Crucea Roşie Internaţională şi cei din ghetoul de la Cernăuţi şi în mod sporadic, ştiri fragmentare despre chestiuni despre care se ocupa Congresul Mondial Evreiesc de care nu-mi amintesc.

Pe alte căi nu ai căutat să afli conţinutul acestei corespondenţe secrete?

După câte-mi aduc aminte „nu".

Ancheta îţi cere să-ţi aduci aminte şi să nu faci greutăţi.

Fac în permanenţă eforturi pentru a-mi aduce aminte amănunte asupra activităţii mele.

Dacă faci eforturi, cum explici că atunci când este de a da răspunsuri în legătură cu activitatea dumitale şi a altora cu caracter de spionaj mereu spui că nu-ţi aduci aminte.

Amănunte cărora ancheta le acorda o importanţa deosebită, fiind considerate neimportante pentru mine la vremea lor nu au fost reţinute de mine. Trecerea timpului ca şi a amănuntelor fac imposibil pentru mine să le ţin minte. Deţinerea prelungită, starea de boală şi surmejanul nervos îmi produc în mod natural o alterare a memoriei.

Ţi s-a cerut la începutul anchetei să declari totul în legătură cu activitatea dumitale dusă împotriva legilor Republicii?

Da, mi s-a cerut.

Atunci cum explici că nu ai dat toate amănuntele de care vorbeşti mai sus?

Explic prin faptul că de unele amănunte nu mi-am adus aminte, iar în primele faze ale anchetei amănuntele în legătură cu cei care m-au adăpostit fără scop politic şi cei care m-au vizitat de asemenea fără scop politic, i-am tăinuit în mod intenţionat căutând să le evit consecinţele binefacerii care mi-au făcut-o. Nu am tăinuit şi nu înţeleg să tăinuiesc nici un fapt şi nici o răspundere politică a mea.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

7 mai 1952

Oraşul: Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 9,50 şi s-a terminat la ora 13

Fischer, în redactarea corespondenţei lui secrete strângea singur informaţiile sau mai folosea şi pe alţii şi dacă da, pe cine?

Corespondenţa lui Fischer, de vreme ce era trimisă prin curier avea un caracter confidenţial. Eu nu cunosc conţinutul corespondenţei, însă ştiu că era prieten cu M. Benvenisti şi dr. Cornel Iancu cu care colabora în activitatea lor politică.

https://biblioteca-digitala.ro

Cu Mişu Benvenisti sau Cornel Iancu nu ai discutat despre legăturile lui Fischer cu străinătatea?

Nu am discutat niciodată, deoarece în timpul războiului mă vedeam foarte rar cu ei.

Dumneata spui că nu ai discutat, probabil că au discutat cu dumneata?

De vreme ce nu am discutat cu ei, nu au discutat nici ei cu mine situaţia de care-mi amintesc precis.

Nu i-am întâlnit decât în şedinţele Executivei Sioniste şi ale „Comitetului Renaşterii" care se ţineau rar aproximativ la 3 săptămâni – una lună şi cu care ocazii nu am discutat în special activitatea lui Fischer.

Ce probleme se discutau la aceste şedinţe?

În perioada anului 1941-1942 când se ţineau aceste şedinţe se discutau chestiuni de emigraţie, pericolul în care se găsea populaţia evreiască şi mişcarea sionistă, chestiuni privitoare la „Centrala Evreilor", iar la „Renaşterea" se discuta în plus şi anumite chestiuni culturale de care nu-mi pot aduce aminte.

Ce se discuta în legătură cu „Centrala Evreilor"?

Se discuta în legătură cu montajul pe care l-a întreprins Gingold Nandor şi Willman asupra mişcării sioniste prin suprimarea publicaţiilor sioniste, prin ameninţări cu deportarea tineretului şi a conducătorilor sionişti şi prin suprimarea organizaţiei sioniste pentru a obţine colaborarea organizaţiei sioniste la constituirea Centralei şi la funcţionarea ei. S-a hotărât că mişcarea sionistă nu colaborează cu Centrala, numai în mod excepţional, în acele sectoare în care putem avea asigurarea de a putea salva un interes grav naţional cum ar fi emigraţia, învăţământul, restratificarea şi educaţia tineretului, mişcarea sionistă poate da o colaborare tehnică dacă i se respectă programul naţional minim.

Atunci în care probleme nu ai colaborat cu Centrala Evreilor?

Nu am colaborat în nici o problemă în afară de sectorul învăţământului atunci când existenţa şcolii evreieşti era ameninţată, prin autorizarea dr. Theodor Löwenstein, dată prin conducerea departamentului şcolilor în cadrul Centralei.

Dumneata ai fost de acord cu trimiterea lui Löwenstein în Centrală?

Nu, nu am fost de acord, dar consider acum că a fost o măsură necesară.

Când s-a constituit „Centrala Evreilor"?

În anul 1942.

Atunci cum explici dumneata că discuţiile în legătură cu Centrala le-ai dus în 1941?

Am spus că discuţiile au început din 1941 când Willman agita necesitatea desfiinţării Uniunii Comunităţilor şi înfiinţarea unei instituţii obşteşti după modelul german.

Dacă crezi dumneata că s-a procedat just prin trimiterea lui Lowenstein în Centrală?

Cred că a fost justă deoarece Lowenstein a salvat existenţa şcolii evreieşti de atunci şi pentru că acum înţeleg să mă solidarizez cu hotărârea de atunci a Executivei.

https://biblioteca-digitala.ro

Dumneata araţi că Willman şi Gingold, prin ameninţări şi şantaj, au căutat ca să determine conducători sionişti să colaboreze cu Centrala Evreilor. Au pus în practică ameninţările de care ne-ai vorbit mai sus prin necolaborări.

Da, au pus. Au suprimat gazeta „Renaşterea Noastră" şi gazeta „Ştiri din lumea Evreiască". În oraşele Turda, Timişoara, Arad, Iaşi, Bacău, Roman, Galaţi şi în alte puncte din ţară au instigat autorităţile locale poliţieneşti de a face descinderi la şcolile sioniste de maturi şi tineret, de a reţine conducători de-ai acestora, de a ameninţa pe ceilalţi cu internarea în lagăr şi deportarea, de a opri colectele de fond naţional şi în general desfăşurarea activităţii sioniste.

Aceste măsuri au culminat prin dizolvarea organizaţiei sioniste şi a instituţiilor anexe, ocuparea sediilor şi confiscarea tuturor bunurilor mişcării sioniste precum şi cu deportarea în Transnistria la Râbniţa a diverşi membri din organizaţia de tineret.

Pe dumneata şi ceilalţi conducători sionişti v-au atins aceste măsuri ca deportarea, arestarea, luate de Centrala Evreilor?

Nu, nu ne-a atins.

De ce nu ai fost atins dumneata şi ceilalţi conducători?

Nu am fost atinşi pentru că ei sperau în colaborarea noastră şi pentru că se temeau de oprobiul opiniei publice evreieşti.

De unde ştii dumneata că şi sperau în colaborarea conducătorilor sionişti şi pe ce te bazezi când faci o astfel de afirmaţie?

Mă bazez pe demersurile pe care le făceau mereu pe lângă M. Benvenisti pentru a obţine colaborarea la activitatea generală a Centralei.

Dacă conducătorii Centralei se temeau de oprobiul populaţiei evreieşti aşa după cum afirmi, cum se explică că Centrala a închis sediile, a trecut cu ajutorul poliţiei la arestări şi deportări şi au rămas neatinşi numai conducători sionişti?

Nu-mi pot explica deoarece nu am vorbit cu conducătorii Centralei care au agitat aceste măsuri.

Ancheta îţi cere să fii sincer şi să răspunzi cinstit la întrebările puse pentru a putea stabili adevărul.

Sunt sincer şi cinstit la răspunsurile pe care le dau.

Asta înseamnă sinceritate când dumneata răspunzi că nu poţi să-ţi explici cum conducătorii sionişti nu au fost arestaţi sau deportaţi ca ceilalţi evrei de jos?

Da, aceasta înseamnă sinceritate.

Ancheta constată că nu eşti sincer şi îţi cere să dai explicaţii de ce nu poţi să răspunzi la întrebarea pusă mai sus?

Fiindcă nu cunosc motivele care au determinat Centrala la această atitudine.

Dumneata cunoşti motivele pentru care ai fost scutit de către Centrala Evreilor de la muncă obştească?

Da, pentru că am plătit scutirea prin Jak Paleologu care a obţinut-o de la „Comisariatul pentru chestiuni evreieşti" autorizaţia competentă.

De ce, la Centrala Evreilor, dumneata nu ai primit scutire?

În măsură la care autoritatea competentă era Centrala Evreilor, am primit scutirea de la ea.

https://biblioteca-digitala.ro

Dumneata nu ştii că Centrala Evreilor elibera carnete de scutire?

Ştiu precis că erau eliberate şi semnate de către Radu Lecca, comisarul guvernului pentru chestiuni evreieşti.

Numai funcţionarii şi conducătorii Centralei ca şi aceea a instituţiilor obşteşti evreieşti dependente conforma Statului Centralei, de aceasta, obţinem carnet de scutire prin Centrul Evreilor. Nu am avut niciodată un asemenea carnet şi nici nu am cerut.

Trebuie să mai arăt ca Benvenisti mi-a comunicat că a obţinut în mod excepţional, în afara celor arătate de mine mai sus, carnete de scutire de muncă prin centrală pentru sioniştii din organizaţiile de maturi şi tineret, pe baza unei liste înaintate de el.

Aceasta s-a petrecut înainte de dizolvarea organizaţiilor sioniste.

Alte motive nu au determinat scutirea dumitale afară de cele arătate mai sus?

Hotărât nu.

Dar în cazul când ancheta îţi va dovedi contrariul?

În cazul când se va dovedi contrariul să mi se aplice cele mai grave sancţiuni.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

7 mai 1952

Oraşul Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 12,35 şi s-a terminat la ora 13.

Dumneata arăţi într-un răspuns din procesul-verbal cu data de astăzi că nu ai colaborat cu „Centrala Evreilor", ca la un alt răspuns spui că ai trimis pe Löwenstein în Centrală în sectorul învăţământ, cum explici această contrazicere?

Prezenţa lui Löwenstein în Centrală nu înseamnă colaborarea cu Centrala, deoarece prezenţa lui Löwenstein s-a manifestat numai din punct de vedere tehnic şi nu politic, mişcarea sionistă continuând să fie în permanentă în opoziţie cu Centrala, oprind pe membrii ei de a colabora cu Centrala.

Nu a fost nici un sionist sau conducător sionist care să fi deţinut funcţii în conducerea Centralei?

Afară de Löwenstein, nici unul.

Menţionez că trecerea lui Benvenisti pe o publicaţie a Centralei ca preşedinte al „Oficiului Judeţean Ilfov" a fost făcută fără ştirea lui şi împotriva căreia a protestat în repetate rânduri în scris şi verbal, cerând publicarea unei rectificări.

Nici din organizaţiile judeţene nu au fost sionişti sau conducători sionişti care să fi colaborat sau să fi deţinut funcţii în cadrul Centralei sau a organizaţiilor judeţene ale Centralei?

Nu cunosc cazuri, dacă au fost.

(ss) Jean Cohen

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

7 mai 1952

Oraşul Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 13 şi s-a terminat la ora 14.

Arată dumneata toţi străinii pe care i-ai cunoscut după 23 august 1944?

Am cunoscut următorii străini după 23 august 1944: lt. Arie Braun şi srg. Dov Berger din „Brigada Evreiască" aflaţi în serviciu la Misiunea Britanică. Şlihimi palestinieni: Moshe Agamy, Baruch, David, Ricu, Sari (Schoerman) Mordehai Assa şi delegatul lui „Mizrahi" în Mişlahat al cărui nume nu mi-l amintesc. Iosef Klarman, corespondentul Agenţiei Telegrafice „ITA"., lt. Bookbinder de la serviciul de presă al Misiunii americane, Ehud Ariel – ataşat comercial al Statului Israel la Bucureşti, Eliezer Halevy, consilier la Legaţia Statului Israel, Reuven Rubin, ministrul Israelului, Ehud Ariel, ministrul Israelului, Vitos, dr. Singolovsky, Mizrahi.

Alţi străini în afară de cei arătaţi mai sus nu ai mai cunoscut?

După 23 august, alţi străini în afară de cei arătaţi mai sus, după câte îmi amintesc nu am mai cunoscut.

Arată când şi în ce împrejurări l-ai cunoscut pe lt. Arie Braun de la Misiunea Britanică şi ce legături ai avut cu el?

L-am cunoscut la sfârşitul anului 1944 sau începutul anului 1945, când am fost vizitat de către instructorul palestinian Dov Berger din „Brigada Evreiască" sergent la misiunea britanică, care a însoţit pe lt. Braun din „Brigada Evreiască" care, de asemenea, avea serviciul la Misiunea Britanică şi purta uniforma engleză cu insigna Brigăzii Evreieşti, spre a-mi înmâna o diplomă de mulţumire pentru serviciile aduse prizonierilor englezi aviatori căzuţi în România.

Cu această ocazie exprimându-mă că sunt nehotărât dacă s-o primesc sau dacă să urmez gestul dlui Zissu de a înapoia diploma însoţită de o scrisoare de protest împotriva politicii engleze în Palestina aşa cum aflasem de la Zissu şi Leon Itzkar, Dov Berger mi-a replicat că gestul dlui Zissu este nepoliticos deoarece deşi mulţumirea vine din partea englezilor, totuşi noi am dobândit meritele în serviciul cauzei sioniste care înţelege să le valorifice pe plan politic internaţional, dovedind şi prin aceasta contribuţia sioniştilor la lupta împotriva fascismului. În orice caz – a adăugat Berger – pot să reţin diploma şi să trimit o scrisoare de protest în care să precizez că serviciile pe care le-am adus le-am făcut pentru cauza sionistă şi că protestez împotriva politicii engleze în Palestina. Cu acea ocazie m-a invitat la o recepţie ce urma să aibă loc peste o lună în cinstea elementelor din „Brigada Evreiască" în serviciul misiunii engleze în România care urmau să se înapoieze în Palestina.

Am păstrat diploma rămânând totuşi nehotărâţi urmând ca să mă decid până într-o lună dacă să urmez exemplul dlui Zissu sau argumentele lui Dov Berger care până în cele din urmă le-am acceptat ca fiind juste.

După o lună, am fost din nou vizitat de Dov Berger însoţit fiind de către delegatul lui Mizrahi din Palestina în „Mişlahat" pentru a-mi aduce mulţumirile marelui rabinat din Palestina pentru contribuţia pe car am adus-o la salvarea a 4 mari rabini – refugiaţi ce se

https://biblioteca-digitala.ro

aflau arestaţi la Arad. Cu această ocazie Berger mi-a repetat invitaţia la recepţie la care am participat.

Cei 4 mari rabini veniseră din Ardealul de Nord şi fuseseră prinşi lângă Beiuş de către S.S. german. Comitetul de Asistenţă a refugiaţilor evrei din Ungaria, de la Arad care funcţiona clandestin, aflând despre ancheta pentru a evita deportarea rabinilor la Auschwitz a obţinut de la Jandarmeria Arad ca acesta să-i ceară germanilor pe rabini în vederea unor cercetări urmând ca între timp să se obţină de la Bucureşti prin intervenţia şef rabinului Şafran, salvarea acestora. Întrucât Jandarmeria nu putea să-i mai ţină, fiind cercetaţi de germani, eu aflându-mă la Arad în cursul unei inspecţii pentru reorganizarea tuturor Comitetelor de asistenţă a refugiaţilor evrei din Ungaria, mi-am luat răspunderea şi i-am adus în mod clandestin la Bucureşti de unde au emigrat în Palestina prin „Oficiul de Emigrare" care funcţiona legal sub conducerea dlui A.L. Zissu, Centrala nu avea nici un amestec. Pe Dov Berger l-am mai văzut de 2 sau 3 ori în manifestări publice sioniste fără să vorbim. Pe Arie Braun nu l-am mai văzut în nici o altă ocazie în afară de cea amintită.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

15 mai 1952

Oraşul: Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 10,25 şi s-a terminat la ora 13,10.

Într-un proces-verbal anterior ne-ai vorbit despre lt. Bookbinder, cine este aceasta şi ce legături ai avut cu el?

Lt. Bookbinder mi-a fost prezentat la sfârşitul anului 1944 sau în primăvara anului 1945, de către Klarman în redacţia ziarului „Mântuirea" ca pe un ofiţer evreu american, care face serviciul la serviciul de presă al misiunii militar a Statelor Unite, la Bucureşti, şi care se interesează despre situaţia evreilor sub legionari şi sub Antonescu.

Bookbinder m-a vizitat o singură dată în anul 1945, deoarece Klarman îi spusese că poate găsi la mine anuarul statistic publicat de către „Centrala Evreilor" în timpul războiului.

Nu i-am dat anuarul pentru că nu l-am găsit atunci în biblioteca mea. De atunci nu l-am mai văzut pe Bookbinder şi nu am avut nici o altă legătură cu el sau cu altul de la misiunea americană.

Dumneata arăţi că atunci nu i-ai dat anuarul statistic nici altă dată nu i l-ai dat?

Se poate că i l-am dat ulterior prin Klarman.

Ancheta îţi cere să precizezi, i l-ai dat prin Klarman sau nu?

Nu pot să-mi aduc aminte, cred că i l-am dat prin Klarman, în orice caz lui Klarman i l-am dat.

Ţi-a mai cerut informaţii, însă am discutat cu el despre împrejurările în care s-a făcut statistica şi despre situaţia evreilor în timpul lui Antonescu.

https://biblioteca-digitala.ro

Ai mai discutat cu cineva din apropiaţii sau cunoscuţii dumitale despre cele ce ai arătat mai sus?

Nu am avut ocazia să discut cu nimeni despre această problemă.

Cu soţia dumitale discutai anumite lucruri care au caracter secret?

Da, discutam întâmplător comunicându-i ceea ce credeam oportun, aceasta însă rareori.

Ce anume lucruri secrete ai discutat cu soţia dumitale?

Nu-mi aduc aminte.

Nu-ţi aduci aminte de absolut nici o discuţie cu caracter secret avută cu soţia dumitale?

Da, i-am comunicat în diverse rânduri despre primejdia de arestare sau internare în care se află activiştii şi conducătorii sionişti şi că deţin această informaţie certă de la Begnescu, care e liber şi care mi-a transmis această printr-un prieten al său, deoarece eu nu-l pot vedea. Nu i-am comunicat nici un nume deoarece toată chestiunea este fictivă. Acest lucru s-a întâmplat în cursul anului 1949, şi prima jumătate a lui 1950. I-am mai comunicat date ca provenite din aceeaşi sursă fictivă, despre locul unde s-ar afla deţinuţi conducători sionişti arestaţi, precum şi despre cursul probabil al cercetătorilor.

Alte chestiuni cu caracter secret nu i-ai mai comunicat?

Nu am mai comunicat după câte îmi aduc aminte, alte chestiuni.

Cu ce scopi ai minţit soţia dumitale în legătură cu informaţiile pe care le deţii de la Securitate, cu privire la cei arestaţi?

Am minţit pe soţia mea pentru că deşi o prevenisem în alte rânduri asupra părerii mele în legătură cu arestarea conducătorilor sionişti, dânsa considerându-le ca simple deducţii nu dădea crezare. Pentru a o pregăti sufleteşte asupra eventualităţii arestării mele, i-am prezentat părerea mea ca provenind dintr-o informaţie certă.

Ai mai minţit-o şi în alte probleme pe care le-ai discutat cu ea?

Cunoscând lipsa de pregătire a ei politică, de câte ori găseam oportun o minţeam, dându-i versiunea pe care o găseam convenabilă.

Ce părere ai dumneata despre soţia dumitale poate să mintă şi ea aşa cum ai minţit dumneata sau nu?

Soţia mea este un om absolut cinstit, sinceră şi nu poate minţi.

Ai mai minţit şi pe alţi aşa cum ţi-ai minţit soţia în legătură cu anumite probleme şi dacă da, pe cine?

Da, pe unii din prietenii mei politici şi anume pe A.L. Zissu, Mendelovici, Rorlich, Feller, Iancu Leiba, Tully Rosenthal, Ebercohn, Laiwandman, Dan Ieşeanu, în chestiunea deţinerii unor informaţii certe din sursa Ministerului de Interne, cum că conducătorii şi activiştii sionişti sunt în pericol de a fi internaţi sau arestaţi. De asemenea, am minţit pe unii din cei de mai sus, în chestiunea presupusei cererii de medicamente a lui Zane.

I-ai mai minţit şi în alte probleme?

Nu i-am mai minţit, după câte îmi aduc aminte.

Şi Zissu, Mendelovici şi ceilalţi pe care i-ai minţit, nu erau pregătiţi politiceşte?

https://biblioteca-digitala.ro

Erau bine pregătiți politiceşte, însă motivul pentru care i-am minţit este următorul: dat fiind că şi aceştia, deşi bine pregătiți politiceşte nu au luat în serios avertismentele mele cu privire la primejdia de arestare sau internare a activiştilor şi conducătorilor sionişti de câte ori le-o dădeam ca o părere a mea politică, pentru a le trezi vigilenţa le-am dat aceasta ca o informaţie certă venită din sursă sigură, deşi ea era o minciună.

Dumneata îl crezi pe Zissu, Mendelovici şi pe ceilalţi oameni neserioşi?

Dimpotrivă, îi cred oameni foarte serioşi.

Atunci cum explici dumneata mai sus că ei nu luau în serios prevenirea pe care o făceai în legătură cu arestarea?

Explic prin credinţa lor naivă, în iminenţa lor emigrare şi aceea a imposibilităţii producerii faptului arestării.

Poate un om să fie în acelaşi timp şi naiv şi serios şi dacă da, cum?

Mai ales oameni serioşi pot fi naivi, prin aceea că în curiozitatea lor pot credea imposibile din punct de vedere logic sau etic, anumite lucruri care totuşi practic se produc.

Dumneata eşti un om serios?

Socotesc că da.

Un om serios poate minţi pe soţia lui, pe prietenii lui?

În scop politic şi legitim da.

Atunci dumneata în anchetă ai minţit şi continui să minţi în scopul arătat mai sus?

Nu recunosc că mint în anchetă decât acolo unde am spus-o expres şi unde am arătat şi scopul care nu era unul politic.

Atunci dumneata te contrazici singur, pentru că spui că în scop politic poţi minţi?

Am fost întrebat de cele spuse soţiei şi prietenilor mei şi nu în legătură cu chestiuni politice, unde am fost sincer.

Dumneata ai răspuns la o întrebare mai sus că nu-ţi aduci aminte ca la următoarea să răspunzi că ai discutat cu soţia dumitale lucruri cu caracter secret. Cum explici această comportare a dumitale în anchetă?

Dintr-un lapsus de memorie.

Dumneata arăţi mai sus că nici Haţieganu şi nici Zane nu ţi-au cerut medicamente pentru elemente reacţionare închise din fostul P.N.Ţ. şi că l-ai minţit pe Zissu şi ceilalţi. Cum explici că în altă declaraţie arăţi că aceştia ţi-au cerut. L-ai minţit pe Zissu şi ceilalţi sau nu?

După ce prima cerere de medicamente a lui Haţieganu venită prin dr. Dulberg a fost respinsă de către prietenii cu care discutasem: Zissu, Mendelovici, Feller, Schwefelberg şi alţii, cu care mă întâlneam la Rorlich sau la mine, în urma rezultatului negativ al întrevederii dintre mine şi dr. Haţieganu şi Zane, fiind astfel această cerere închisă definitiv, am venit eu după un interval de timp de una lună după câte îmi amintesc cu o presupusă nouă cerere de medicamente venită de astă dată de la Zane personal, fără dr. Haţieganu, care se referea la medicamente pentru nişte intelectuali foşti profesori (intelectuali) universitari. Acest al 2-lea moment a fost integral creat de mine în mod fictiv la sugestia lui Iancu Leiba.

Cu ce scop ai minţi în acest al 2-lea moment?

https://biblioteca-digitala.ro

Văzând că prietenii mei arătaţi mai sus refuză sub diverse pretexte să-şi ia răspunderi politice în toată chestiunile pe care le propuneam, deoarece se considerau în fiecare moment pe punctul de a pleca în Israel, descurajat m-am plâns lui Iancu Leiba, cu care mă vedeam zilnic. Aceasta mi-a răspuns că insuccesul meu se datoreşte felului principial şi politic de a face propuneri şi că dacă i-aş antrena într-o chestiune practică fără caracter politic, aş putea verifica dacă există totuşi vreo şansă de a obţine colaborarea acestora.

Dat fiind că Iancu Leiba avea nevoie pentru aproximativ 15 tineri de o suma de circa 200.000 lei pentru a plăti taxele la un curs de motomecanizare şi pentru că Iancu Leiba îmi promisese că pe această cale voi putea obţine concursul acestora pentru a face recensământul cadrelor sioniste şi ca oameni de legătură ai forului clandestin pe care-l propusesem, am primit sugestia lui Iancu Leiba de a reveni asupra chestiunii ajutoarelor în medicamente de astă dată în mod fictiv (în mod neadevărat, mincinos) şi ca venind propunerea tot în mod mincinos din partea profesorului Zane.

Scopul pentru care am recurs la această minciună a fost unul politic şi anume acela că pe această cale să-i antrenez în chestiuni politice.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

15 mai 1952

Oraşul : Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 13,10 şi s-a terminat la ora...

Ne-ai arătat în procesul-verbal cu data de azi că pe lt. Bookbinder l-ai cunoscut prin Klarman. Arată cine este Klarman, în ce împrejurări l-ai cunoscut şi ce legături ai avut cu el?

Klarman este corespondentul Agenţiei Telegrafice de Presă „ITA" din New York. L-am cunoscut la sfârşitul anului 1944, sau în cursul anului 1945 la un prânz la dl. Zissu, fiindu-mi prezentat de acesta.

Legăturile dintre mine şi el au fost legături de simple cunoştinţe între sionişti. L-am întâlnit ocazional găsindu-l la dl Zissu, la Congresul Mondial Evreiesc, din str. Popa Rusu sau la dl Zissu, la redacţia ziarului „Mântuirea" din str. Oţetari.

De două sau 3 ori am fost vizitat de Klarman acasă ca vizită de protocol; cam de tot atâtea ori l-am vizitat şi eu pe dânsul. Am discutat în general chestiuni de artă şi literatură ca şi chestiuni sioniste şi general evreieşti, în legătură cu politica abuzivă britanică în Palestina, chestiunea imigraţiei ilegale în Palestina şi alte probleme pe care nu mi le mai amintesc.

Când ai fost invitat de Zissu la masă ştiai că şi Klarman se găseşte acolo?

Nu ştiam.

Ce aţi discutat cu acea ocazie?

https://biblioteca-digitala.ro

După 7 ani nu pot să-mi aduc aminte ce s-a discutat la o masă care nu avea caracter politic.

Ai fost vreodată invitat la vreo masă cu caracter politic?

După câte îmi amintesc nu.

Atunci cum spui tu dumneata că nu ai fost invitata la o masă ştiai că şi Klarman se găseşte acolo?

Nu ştiam.

Ce aţi discutat cu acea ocazie?

După 7 ani nu pot să-mi aduc aminte ce s-a discutat la o masă care nu avea caracter politic.

De unde ştii că nu avea caracter politic când spui că nu-ţi aminteşti ce s-a discutat?

Din faptul că nu am fost invitat la o masă cu caracter politic.

Ai fost vreodată invitat la vreo masă cu caracter politic?

După câte îmi amintesc, nu.

Atunci cum spui dumneata că nu ai fost invitat la o masă cu caracter politic din moment ce nu ai fost niciodată la o asemenea masă?

Din faptul că nu mi s-a pomenit despre o asemenea masă.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

16 mai 1952

Oraşul: Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 19,30 şi s-a terminat la ora 20.

Ce ştii dumneata despre legăturile lui Zissu cu Klarman?

Erau buni prieteni. Am participat la mai multe discuţii dintre ei şi am constatat o apropiere de păreri în ceea ce priveşte atitudinea faţă de politica Angliei în Palestina pe vremea când era putere mandatară. Klarman era sionist-revizionist şi susţinea politica de opunere prin forţă faţa de administraţia engleză în Palestina.

De aceeaşi părerea era şi dl Zissu, care era sionist, însă neîncadrat în nici una din grupările sioniste.

Ştiu că Klarman avea o admiraţie pentru personalitatea politică şi literară a dlui Zissu, spunându-mi chiar că, dacă ar avea timp ar traduce în ebraică, multe din lucrările şi articolele dlui Zissu.

Ce ţi-a vorbit Zissu de Klarman?

Dl Zissu mi-a vorbit despre Klarman că este un om interesant, cult şi că este corespondentul lui „ITA".

https://biblioteca-digitala.ro

Dl Zissu mi-a vorbit despre Klarman ca despre un ziarist talentat, şi că aceasta a dedus-o din revistele literare ebraice din Polonia la care a colaborat Klarman fiind foarte tânăr, reviste a căror colecţii i-o dăduse Klarman să citească.

Cine îl mai cunoaşte pe Klarman?

Îl mai cunoaşte Edgar Kaner, Leon Itzkar.

Ce legături au avut aceştia cu el?

Cu Edgar Kaner avea legături ca revizionist şi cu Itzkar se întâlnea de câte ori venea la redacţia ziarului „Mântuirea" pentru a-l întâlni pe dl Zissu. Alte legături dintre ei nu mai cunosc.

Alte legături a mai avut Klarman cu Zissu?

Nu cunosc alte legături şi nici nu mi-a comunicat nimic în afară de cele arătate mai sus.

Dumneata îl vedeai des pe Klarman?

Îl vedeam odată sau de două ori pe lună, când veneam în vizită la dl Zissu la sediul Congresului Mondial Evreiesc sau la redacţia ziarului „Mântuirea".

De asemenea, mi-a făcut de 2-3 ori vizită de protocol acasă şi i-am întors vizita tot de atâtea ori, vizitându-l fără soţie.

Legăturile mele cu el au fost tot timpul din 1944 sau 1945 când au venit în ţară şi până în 1949, când a plecat.

Ce discuţii ai avut cu Klarman în întâlnirile pe care le-ai avut cu el?

În vizitele pe care ni le-am făcut, discutam chestiuni sioniste şi în general evreieşti ca: despre imigraţia ilegală sub englezi în Palestina, abuzurile politici britanice în Palestina prin aceea că oprea imigraţia evreiască în Palestina, împiedica dezvoltarea industriei palestiniene, pentru a nu crea concurenţă industriei britanice, utiliza cea mai mare parte din bugetul ţării acoperit în mare majoritate de contribuabilii evrei, pentru a susţine un aparat poliţienesc şi militar de represiune contra evreilor care cereau Angliei să-şi respecte obligaţiile luate prin mandatul asupra Palestinei şi atâta în mod artificial ura între arabi şi evrei pentru a se putea menţine în Palestina.

Discutam cu Klarman în ce măsură evoluţia politicii internaţionale şi dacă această evoluţie ar putea grăbi crearea Statului Evreiesc, socoteam amândoi că perspectivele de crearea Statului Evreiesc în Palestina într-un viitor apropiat, sunt pozitive, deoarece Klarman îmi comunicase că şi URSS şi Statele Unite sunt favorabile transformării Palestinei din teritoriu sub mandat în stat evreiesc independent. Cunoştea aceasta din discuţiile pe care le-a avut personal cu diverşi gazetari sovietici şi diverşi membri ai delegaţiei sovietice la San Francisco, ca şi din discuţiile din presa internaţională cu privire la această problemă.

Alte discuţii ai mai avut cu Klarman şi ce anume?

Alte discuţii nu am mai avut. Îl vedeam că citeşte gazete româneşti şi în general presa românească.

Nu ţi-a vorbit niciodată Klarman despre ceea cel citea în presa românească?

Nu, niciodată.

(ss) Jean Cohen

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

17 mai 1952

Oraşul Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 10,30 şi s-a terminat la ora 11,30.

Ancheta îţi cere să arăţi toate legăturile dumitale cu Klarman şi legăturile prin alţii cu Klarman?

Cu Klarman nu am avut decât legături de cunoştinţă aşa cum am arăta în procesul-verbal dat anterior. Discutam cu el chestiuni sioniste şi general evreieşti dar nu am avut nici un fel de legătură politică activă cu el. Nici prin alţii nu am avut legături politice cu Klarman; am avut prieten comun pe dl. Zissu.

În cazul când organele de anchetă îţi vor dovedi că ai avut şi alte legături cu Klarman în afară de cele arătate în procesul-verbal anterior şi în răspunsul de mai sus, ce măsuri propui să se ia împotriva dumitale?

Cele mai aspre măsuri chiar pedeapsa cu moartea.

În afară de problemele politice în legătură cu Palestina, nu ai discutat cu Klarman şi probleme interne?

Da, am discutat problema C.D.E.-ului, Klarman sfătuindu-mă să colaborăm cu C.D.E. pentru că altminteri nu va fi posibilă rezolvarea problemei emigraţiei. Probleme evreieşti din ţară nu am discutat cu Klarman niciodată.

Rezultă că Klarman v-a dat sfat sa colaboraţi cu C.D.E. cu scopul de a emigra?

Cu scopul de a face posibilă emigraţia. Şi tot el a susţinut că problema creării statului evreiesc nu va putea fi soluţionată decât numai prin obţinerea concursului U.R.S.S. în vederea căruia mişcarea sionistă trebuie să se orienteze spre blocul ţărilor din Răsărit. Pe cât de favorabil şi chiar cu admiraţie privea Klarman pe dl Zissu pentru crâncena opoziţie pe care o făcea profesorului Weissman şi lui Nahum Goldman pentru politica lor de complezenţă faţa de Anglia ca şi opoziţia pe care o ducea împotriva lui Ben Gurion şi a partidelor de stânga sioniste, pe atât de defavorabil privea punctul de vedere împotriva regimului în problema evreiască reprezentată de dr. Zissu în unele din articolele sale. Cu alte cuvinte susţinea acest punct de vedere, pentru că prin această politică de susţinere a forţelor democratice el vedea singura posibilitate eficace de a scoate Anglia din Palestina şi de a face presiuni asupra Statelor Unite de a fi de acord cu crearea Statului Evreiesc. În fond în concepţia sa naţională, Klarman se afla la o mare distanţa de punctul de vedere marxist în problema naţională. Acesta era un scop tactic politic pe care-l urmărea în legătură cu sfatul pe care-l dădea dlui Zissu.

De asemenea, Klarman critica lupta pe care o duceam eu împotriva C.D.E. la „Federaţia Uniunilor de Comunităţi" în problema învăţământului şi a culturii naţionale susţinând că chiar este greşită, nu pentru că în fond el avea altă părere decât mine în această problemă, dar pentru că socotea că este de natură să compromită problema esenţială, aceea a emigraţiei şi pentru că el susţinea că problema culturii naţionale pentru evreii care emigrează se rezolvă prin însăşi prezenţa lor în Palestina, iar pentru că cei care doresc să rămână aici, ei sunt singurii în drept a decide în această problemă.

(ss). Jean Cohen

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

17 mai 1952

Oraşul Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 11,30 şi s-a terminat la ora 14.

Când şi în ce împrejurări l-ai cunoscut pe Ehud Ariel?

Pe Ehud Ariel l-am cunoscut la Galaţi de pe vremea când mă aflam în liceu şi pe când pe el îl chema Leibus Gold, respectiv din jurul anului 1922, când am intrat în mişcarea sionistă din care făcea parte acesta de multă vreme.

Ce legături ai avut dumneata cu acesta?

Până în anul 1928 am frecventat casa lui, îl întâlneam des la o rudă a mea, dr. Ieşua Rosenberg, care era un bun prieten al familiei Gold, lucram împreună în diferite comitete sioniste şi evreieşti ca: Comitetul Eforiei Şcolii „Smirer", comitetul bibliotecii „Iurio", organizaţia sionistă şi Fondul Naţional Evreiesc. De asemenea, am fost prieten şi coleg cu cumnata acestuia, Risa Kleiner. După venirea mea în Bucureşti în anul 1932, am continuat a frecventa locuinţa din str. Popa Soare a lui Ehud Ariel până la plecarea sa în Palestina în jurul anului 1940.

După revenirea sa în ţară, ca membru al Legaţiei Statului Israel în Bucureşti, în anul 1949, l-am revăzut pentru prima dată pentru a-l felicita cu ocazia sărbătorilor de Paşti – cred că era prin mai 1949 – reluând legăturile de prietenie cu el şi soţia sa. Nedându-mi seama că acesta prin faptul că nu era înregimentat în Israel în nici un partid politic, cât şi prin faptul că venise în ţară după o boală grea, ceea ce-i scăzuse energia pe care i-o cunoscusem şi de faptul că venise în ţară ca ataşat comercial, nu datorită legăturilor lui politice, ci faptului că era prieten personal cu ministrul Reuven Rubin – apolitic, pentru aceste motive, Ariel nu avea nici un fel de influenţe politice în cadrul legaţiei, nedându-mi seama de aceste împrejurări am apelat totuşi la el pentru a influenţa pe Agamy şi Halevy în favoarea propunerilor mele.

Astfel i-am înmânat în anul 1949 şi 1950 două sau trei scrisori în 1949 şi una în 1950, până la arestarea unor conducători sionişti, scrisori care conţineau pe de o parte cererea de a mi se fixa audienţă cu ministrul Rubin, cu Halevy şi Agamy, cu expunerea obiectului audienţei a punctului de vedere pe care să-l susţin şi cu principalele mele argumente, iar pe de altă parte, arătarea propunerii venite prin Gany, referitoare la posibilitatea rezolvării problemei emigraţiei conducătorilor şi activiştilor sionişti dacă s-ar putea importa din Israel în R.P.R. penicilină şi material tubular pentru industria petroliferă, precum şi propunerea venită tot prin Gany în aceeaşi chestiune a emigraţiei conducătorilor şi activiştilor sionişti în legătură cu procurarea de către Statul Israel a unor vase pentru mărirea capacităţii de transport a emigranţilor a Soc. „Sovrom-transport".

La Ariel acasă au avut loc 2 întrevederi ale mele, una în vara lui 1949 cu Rubin Reuven la care a asistat şi A.L. Zissu, Schwefelberg şi după câte-mi amintesc Rorlich şi Feller şi alta în timpul în care eram fugar în decembrie 1950 sau ianuarie 1951 cu Avriel şi Halevy la care în afară de aceştia şi Ariel am participat numai eu.

În timpul în care am fost fugar am adresat legaţiei 2 scrisori în august şi septembrie 1950 au fost transmise tot prin Ehud Ariel.

Prin Ariel am stăruit în anul 1944 ca să-mi obţină o întrevedere cu Eliashiv – director în Ministerul de Externe al Israelului care se afla în trecere prin ţară. Întrevederea

https://biblioteca-digitala.ro

avută cu Eliashiv însă nu a fost totuşi obţinută prin Ariel, ea a avut loc la stăruinţa lui Agamy acesta sperând să utilizeze autoritatea lui Eliashiv pe lângă mine pentru a mă face să renunţ la acţiunea mea politică.

Care era atitudinea lui Ariel faţă de acţiunile dumitale politice?

Mă sfătuia în permanenţa să renunţ la ele ca nefiind justificate şi sănătoase, dar la insistenţele mele repetate a acceptat să-mi facă oficiul de a transmite cererile mele membrilor Legaţiei.

În răspunsul de mai sus arăţi că ai intervenit la Ariel pentru ca acesta să influenţeze pe Agamy şi Halevy în favoarea propunerilor dumitale, pentru ca apoi să declari că era împotriva. Cum poate cineva care este împotrivă să fie şi pentru în acelaşi timp?

În realitate tocmai pentru că Ariel era împotriva punctului meu de vedere, el n-a susţinut niciodată propunerile mele faţa de cei de mai sus, ci numai cererea mea ca aceştia să aibă o întrevedere cu mine, pentru a încerca ei personal să mă convingă de dreptatea punctului lor de vedere. De altminteri în întrevederile care au avut loc la locuinţa sa, cum a fost aceea cu Reuven Rubin de exemplu, Ariel nu a intervenit niciodată în discuţie.

Arată dumneata ce mai cuprindeau scrisorile dumitale trimise, în 1949, Legaţiei, prin Ariel şi dacă acesta a luat cunoştinţa de cuprinsul lor?

A luat cunoştinţă fiindcă erau deschise.

Ele mai cuprindeau arătarea primejdiei în care se aflau activişti şi conducătorii sionişti de a fi arestaţi sau internaţi în lagăre, din care cauză arătam că forurile externe sioniste să dea prioritate în demersurile pe care le fac pe lângă forurile competente din ţară clarificării situaţiei acestora în legătură cu posibilitatea lor urgentă de emigrare şi nu problemei emigraţiei în general care este o problemă foarte importantă dar care are posibilităţi de soluţionare oricând.

Arătam necesitatea ca în vederea contactului cu forurile externe sioniste pentru accelerarea soluţionării problemei, este nevoie ca acţiunea să fie condusă în ţară de către un for reprezentativ al mişcării sioniste care trebuie să lucreze clandestin. Susţineam necesitatea cererii acestui for pentru a se soluţiona în mod mai raţional problema asistenţei morale şi materiale a cadrelor sioniste până la emigrarea acestora.

Scrisorile i le înmânam personal lui Ariel acasă la el sau la Kleiner unde ne întâlneam.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

22 mai 1952

Oraşul Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 10,40 şi s-a terminat la ora 12,20.

Când şi în ce împrejurări l-ai cunoscut pe Ehud Ariel?

L-am cunoscut pe Ehud Ariel în vara anului 1948 când a venit de la Praga în ţară pentru a trata cu Guvenul chestiunea emigraţiei. Cu această ocazie l-am văzut o singură

https://biblioteca-digitala.ro

dată la locuinţa lui Iosif Ebercohn întrevedere la care au fost de faţă mai mulţi conducători sionişti dintre care îmi amintesc pe următorii: I. Ebercohn, Bernard Rorlich, Iancu Leiba, Laiwandman şi alţii de care nu-mi amintesc. Scopul acestei întrevederi a fost de a afla de la Ehud Ariel ce propunere înţelege să găsească în chestiunea emigraţiei dat fiind că ultima emigraţie organizată de către Organizaţia Sionistă avusese loc în 1947, iar alta nouă nu mai fusese autorizată până la acea dată.

Dat fiind că C.D.E.-ul cerea să organizeze el emigraţia în viitor, formulă pe care o trata cu partidele sioniste de stânga care colaborau cu C.D.E.-ul, eu am pus întrebarea lui Avriel în ce mod crede că în cadrul acestei formule se va putea evita ca sioniştii din cadrele mişcării să nu fie nedreptăţiţi în întocmirea listelor de emigraţie. Avriel mi-a răspuns că el reprezentând Statul Israel în demersurile oficiale pentru care sosise în ţară refuză să ne facă vreo comunicare cu privire la conţinutul acestor demersuri. Ca sionist, a ascultat punctul nostru de vedere şi la prima ocazie îl va transmite forurile sioniste din Israel.

Ceilalţi sionişti care au participat la întrevedere ce întrebări i-au pus lui Ehud Ariel?

Eu am pus întrebarea aceasta şi în numele lor. Chestiunea de mai sus am pus-o deoarece eu mi-am exprimat părerea că în cazul în care emigraţia în viitor nu va mai putea fi organizată de către Organizaţia Sionistă, pentru a avea mai multă garanţie de obiectivitate în ceea ce priveşte soluţionarea cererilor de emigrare a sioniştilor, emigraţia să fie preluată de către organele de stat şi nu de C.D.E.

Avriel ce întrebări v-a pus cu această ocazie?

Nu ne-a pus nici o întrebare. A ascultat şi atunci când noi am insistat să primească sugestiile noastre ne-a răspuns că nu le primeşte şi nu face nici o comunicare.

În tratativele pe care le ducea cu guvernul nu-i trebuia nici un fel de date de nici o natură?

Nu ştiu, dar ştiu că nouă nu ni le-a cerut.

Pentru ce era necesar să transmită punctul dvs. de vedere forurilor sioniste din Israel?

Noi nu găseam necesar să transmită punctul nostru de vedere forurilor externe sioniste, deoarece el era cunoscut prin instructorii palestinieni şi prin Agamy.

În anul 1948 Statul Israel nu avea nici un reprezentant în R.P.R.?

După câte ştiu nu avea până în iarna anului 1948-1949 când Agamy a funcţionat ca împuternicit al Guvernului Provizoriu al Statului Israel. Faptul că în Cehoslovacia există un ministru în persoana lui Avriel cred că se datorează împrejurării că Republica Cehoslovacă recunoscuse deja *de facto* sau *de jure* Statul Israel.

Când l-ai întâlnit a doua oară pe Avriel şi cu ce ocazie?

A doua oară l-am întâlnit pe Ehud Ariel în iarna anului 1950-1951 pe când mă aflam fugar.

Scopul acestei întrevederi a fost pe de o parte de a afla ce anume demersuri s-au făcut de către forurile externe sioniste şi ce rezultate se preconizau de pe urma lor în chestiunea posibilităţilor de emigrare a activiştilor şi conducătorilor sionişti şi pentru clarificarea situaţiei lor atât a celor arestaţi, cât şi a celor liberi. Pe de altă parte, dat fiind că circulau zvonuri optimiste cu privire la eliberarea celor arestaţi voiam să-i împărtăşesc părerea mea că aceste zvonuri nu trebuie să slăbească nici un moment interesul şi

https://biblioteca-digitala.ro

activitatea forurilor externe sioniste în această chestiune până la concreta ei rezolvare în fapt şi că, cu cât se va interveni mai târziu, cu atât şansele de soluţionare a acestei probleme vor fi mai mici. Mi-am exprimat de asemenea teama mea că această chestiune nu ar fi tratată cu toată atenţia şi energia necesară de către forurile externe sioniste şi de aceea am cerut ca să comunice acestor foruri propunerea mea ca din sânul executivei mondiale a Agenţiei Evreieşti să se constituie o comisie compusă din cele mai energice şi competente persoane care să se ocupe exclusiv de această problemă şi care să colaboreze cu foştii demnitari ai mişcării sioniste din ţară, rezidenţi în Israel care cunosc cel mai bine problema.

De asemenea, i-am pus lui Avriel problema că în cazul în care de pe urma chestiunii ajutoarelor date sioniştilor nevoiaşi s-ar naşte vreo infracţiune la legea devizelor de pe urma cărora s-a ridicat pretenţii de despăgubiri de către Banca R.P.R. sau infracţiuni fiscale şi deci pretenţii ale Ministerului de Finanţe, trebuie ca forurile externe sioniste să-şi pună de pe acum problema procurării mijloacelor necesare pentru ca activiştii şi conducătorii sionişti fie cei arestaţi, fie cei încă liberi să nu aibă a suferi consecinţe.

Tot cu această ocazie am vrut să-i expun lui Avriel şi pe această cale chestiunea actualităţi forului clandestin de reprezentare a mişcării sioniste şi necesitatea facerii recensământului asistenţei lor materiale şi morale pe noi baze până la emigrarea lor.

În tot cursul expunerii chestiunilor mai sus arătate am fost deseori întrerupt violent fie de către Avriel, fie de către Halevy, spunându-mi că nu-i interesează părerile mele, că nu am nici o competenţă spre a mă ocupa de probleme mai sus arătate şi că însăşi stăruinţa mea de a-i vedea în condiţia de fugar în care mă aflam, mă arăta ca iresponsabil, ceea ce-i determină cu atât mai mult să pună capăt întrevederii, ridicându-se de câteva ori pentru a părăsi încăperea.

Întrevederea s-a terminat în mod brusc după ce unul din ei a spus că primejdia despre care le-am vorbit este o obsesie a mea şi că în orice caz Statul Israel şi forurile externe sioniste nu se interesează decât de problema emigraţiei în general după care mi-au întors spatele şi au părăsit încăperea.

Alte probleme nu ai mai discutat cu această ocazie?

Nu am mai discutat alte probleme.

Ce alte legături ai mai avut cu Ehud Ariel în afară de cele arătate mai sus?

Nu am mai avut nici un fel de legătură în afară de cele arătate mai sus şi de scrisorile adresate Legaţiei în august şi septembrie 1950.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

23 mai 1952

Oraşul: Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 13,10 min. şi s-a terminat la ora 14.

Cu ce ocazie l-ai cunoscut pe Mordehai Assa?

L-am cunoscut prin anul 1948 la o şedinţă a Organizaţiei Sioniste, ţinută la sediul din str. Gh. Asan nr. 3, în care se discuta problema tratativelor Ichud-ului şi Mapam-ului cu

https://biblioteca-digitala.ro

C.D.E.-ul în chestia emigraţiei, şedinţă la care au participat câţiva instructori palestinieni de la Ichud şi Mapam între care era şi instructorul David pe care l-am cunoscut cu ocazia discuţiilor de fonduri precum şi Baruch, pe care-l cunoşteam.

Ce legături ai avut dumneata cu Mordehai Assa?

Lui Assa m-am plâns chiar cu această ocazie, de faptul că nici măcar noi, conducătorii sionişti, nu puteam obţine ziare şi reviste palestiniene prin Legaţie, de care avem nevoie atât pentru a fi la curent cu situaţia din Israel cât şi pentru îmbogăţirea cunoştinţelor noastre.

Assa mi-a răspuns că Ministerul de Externe Israelian le-a interzis categoric să facă acest oficiu, dar pentru că eu insist asupra nevoii pe care o am în cursul meu de limbă ebraică, de a deprinde ebraica de toate zilele vorbită în Israel, mă invită la el acasă unde pot citi numai revista ilustrată „Davar Haşavua", care corespunde cel mai bine scopului pe care-l urmăresc. De abia în anul 1950 la începutul anului am făcut uz de această invitaţie, dat fiind că profesorul meu de limba ebraică mi-a vorbit insistent despre importanţa pentru mine ca viitor avocat în Israel să cunosc ebraica curată şi mai ales utilitatea de a citi acest ziar ilustrat. Astfel că în acest timp am fost de 2-3 ori la Assa unde am citit revista sus-menţionată.

Tot lui Assa i-am încredinţat suma de aproximativ 150-200.000 lei cât primeam de la Rorlich în chestiunea pretinsei cereri de ajutorare venită din partea profesorului Zane, spre a mi-o ţine la dispoziţie. Această sumă intenţionam s-o utilizez, după aceea în cazul în care aş fi putut obţine concursul unor membri din organizaţiile de tineret sionist spre a stabili astfel contactul cu cadrele sioniste şi a putea face recensământul.

Assa mai era de faţă şi la o întâlnire pe care am avut-o cu Halevy la locuinţa lui Avriel, dar nu a intervenit nimic deosebit în discuţie. Tot lui Assa i-am distribuit sumele de bani primite pentru ajutorarea sioniştilor nevoiaşi primite prin Ary Kleiner şi Avriel la începutul anului 1950, dat fiind că Assa era gestionarul fondului de asistenţă.

În întâlnirile pe care le aveai cu Mordehai Assa, ce discuţii aveaţi afară de cele arătate mai sus şi dacă a mai fost cineva de faţă?

Nu, nu a mai fost nimeni de faţă la întâlnirile pe care le-am avut eu cu Assa şi cum am discutat altceva în afară de cele relatate mai sus.

Ce ştia Assa de proveniența banilor pe care i-ai dat în păstrare?

I-am spus că ştiu nişte bani care i-au fost ceruţi de dl Zissu pentru asistenţa unor tineri sionişti de la dânsul sau de la Rubin, că banii n-au fost întrebuinţaţi decât de mine şi că mă tem să ţin asemenea sumă asupra mea, eu neputând-o justifica în cazul unei descinderi şi am depus-o la dânsul urmând a fi ridicată când voi găsi întrebuinţare pentru ea. În timpul acestei discuţii, Assa, fiind foarte grăbit, a pus la repezeală banii într-un plic cu o notiţă că sunt de la mine. Altă discuţie nu am mai avut loc asupra acestei probleme.

Banii nu i-am mai luat de la el.

(ss) Jean Cohen

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

25 mai 1952

Oraşul Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 12 şi s-a terminat la ora 13,10 min.

Când şi în ce împrejurări l-ai cunoscut pe Halevy Eliezer?

Pe Halevy Elizer l-am cunoscut în anul 1950 cu ocazia întrevederii pe care am avut-o cu el în locuinţa lui Ehud Ariel pentru discutarea propunerii venită prin Gany referitoare la posibilitatea accelerării ritmului emigraţiei în general şi la rezolvarea în special a problemei posibilităţii de emigrare pentru activiştii şi conducătorii sionişti prin procurarea de către „Agenţia Evreiască" a unui vas de 5-6.000 tone şi 4-5 vase mai mici pentru societatea „Sovrom-transport" prin care se face emigrarea. Cu această ocazie am discutat cu Halevy şi problema în care socoteam că se află activiştii şi conducătorii sionişti şi a necesităţii că atât forurile externe sioniste, cât şi Statul Israel în demersurile pe care le fac la autorităţile competente din ţară în chestiunea emigraţiei. Să se intereseze în primul rând şi cât mai urgent de a obţine posibilităţi de emigrare pentru activiştii şi conducătorii sionişti, care sunt cei mai expuşi prin campania antisionistă din ţară.

De asemenea, am mai discutat cu Halevy chestiunea necesităţii creării forului clandestin de reprezentare a mişcării sioniste, care avea să se ocupe întâi de a stârni până la soluţionarea ei problema obţinerii posibilităţilor de emigrare pentru activiştii şi conducătorii sionişti şi în al doilea rând de a organiza asistenţa morală şi materială a cadrelor sioniste până la emigrarea lor. În vederea reorganizării asistenţei i-am cerut lui Halevy să intervină pe lângă conducătorii fostelor grupări sioniste de stânga pentru ca aceştia să-mi pună la dispoziţie un număr de aproximativ 15 tineri pentru a face recensământul cadrelor şi a ne da seama de situaţia morală şi materială în care se află aceste cadre mai ales în provincie. Cu aceeaşi ocazie, în vederea acestui recensământ i-am cerut ca din fondul de asistenţă a sioniştilor nevoiaşi să încuviinţeze o sumă de circa 300.000 lei pentru acoperirea cheltuielilor ocazionate cu deplasarea şi activitatea tinerilor pentru efectuarea recensământului.

În ceea ce priveşte propunerea Gany, Halevy mi-a dat răspunsul că se va interesa la „Agenţia Evreiască" spre a vedea dacă din punct de vedere tehnic acesta va putea procura vapoarele respective. La a doua întrevedere mi-a comunicat că din punct de vedere tehnic procurarea vapoarelor poate fi soluţionată, dar că această chestiune nu ar putea fi tratată concret decât numai dacă s-ar angaja discuţii directe numai dacă o propunere în acest sens s-ar putea face de Sovrom-transport direct Legaţiei. Această a doua întrevedere a avut loc cam prin iunie 1950, chestiunea sus-menţionată nu s-a rezolvat deoarece a intervenit arestarea conducătorilor sionişti.

În ceea ce priveşte primejdia în care s-ar afla cadrele sioniste, el rămâne la părerea lui Agamy că aceasta este mult exagerată de către mine şi că, în orice caz, prin soluţionarea pozitivă a emigraţiei în general se va soluţiona implicit şi problema cadrelor.

În ceea ce priveşte contactul cu cadrele sioniste, pentru a afla situaţia lor morală şi materială, în urma campaniei împotriva sionismului şi a emigraţiei, dusă de C.D.E. ca şi a recensământului în vederea organizării asistenţei acestor cadre propuse de mine, el ca şi Agamy nu vede necesitatea nici a acţiunii şi nici a cheltuielilor deoarece pe de o parte situaţia acestor cadre în faţa atacurilor C.D.E. este cunoscută forurilor externe sioniste prin

https://biblioteca-digitala.ro

emigranţii care vin în Israel din fiecare colţ de ţară, iar în ceea ce priveşte modificarea actualului sistem de asistenţă şi lărgirea lui este o imposibilitate şi tehnică, şi financiară. Totuşi în urma insistenţelor mele, el va comunica „Agenţiei Evreieşti" că va mai gândi asupra acestei probleme şi-mi va da răspunsul, răspuns pe care nu l-am mai primit.

Cu ocazia întrevederii pe care am avut-o cu Halevy şi Avriel în iarna 1950-1951 în timp ce eram fugar, am cerut din nou un răspuns asupra chestiunii de mai sus. Atitudinea lui Halevy a fost de astă dată hotărât negativă ca şi în tot cursul întrevederii.

Aceeaşi atitudine negativă a avut şi Halevy şi faţă de propunerea referitoare la crearea forului clandestin în toate ocaziile în care am stat de vorbă cu el.

Ce alte legături au mai fost între dumneata şi Halevy?

Nici o altă legătură, afară de cele arătate mai sus.

Ai spus tot adevărul în legătură cu Halevy Eliezer?

Da, în acest proces-verbal am spus tot adevărul.

Prezentul proces-verbal după ce l-am citit şi am constatat că cuprinde în întregime răspunsurile date, îl semnez.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

30 mai 1952

Oraşul: Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 21,30 min. şi s-a terminat la ora 23,40.

Cum se explică dispariţia dumitale de acasă în preajma zilei de 10 iulie 1950?

Se explică printr-o simplă întâmplare şi anume: la propunerea lui Iancu Mendelovici de a profita de împrejurarea că având carnet de sindicalist soţia şi copiii ar putea schimba aerul pentru câteva zile cu foarte puţină cheltuială am întreprins o excursie al cărui prim obiectiv era cabana „Trei brazi" şi de acolo pe la cabana „Diham", Gura Diham, Buşteni şi din nou spre Bucureşti după 2-4 zile. Am plecat în 8 sau 9 iulie din Bucureşti împreună cu soţia, copiii mei, Iancu Mendelovici şi soţia sa. Primul popas l-am făcut la Poiana Ţapului unde dna Mendelovici trebuia să întâlnească pe sora ei care de asemenea trebuia să meargă cu noi în excursie. Am făcut un popas în noaptea aceea la Poiana Ţapului, iar de a doua zi am pornit spre Predeal, unde am ajuns în după amiaza aceleiaşi zile de unde am urcat la cabana „Trei brazi" unde am înnoptat. A doua zi înainte de amiază am pornit spre Diham, unde am ajuns după amiază. Negăsind loc de dormit, am coborât spre seară spre Gura Dihamului, unde am ajuns pe noapte. Aici am dormit în noaptea aceea şi am stat şi a doua zi.

În această zi sau în ziua următoare dis-de-dimineaţă, dna Mendelovici trebuind să fie la serviciu, a plecat împreună cu sora ei şi cu Iancu Mendelovici spre Buşteni, de unde au luat trenul spre Bucureşti. Copiii mei fiind obosiţi, eu cu soţia ne-am hotărât să plecăm după masă. Către prânz, ne-a anunţat administratoarea cabinei că întreabă de o familie cu doi copii şi că probabil că ne caută pe noi. După puţin timp ne-am aflat în faţa lui Andrei Popa care ne luase urma de la cabana „Trei brazi" unde fusesem, de unde i s-a spus că am

https://biblioteca-digitala.ro

plecat spre Diham şi care ne-a comunicat ca să ne întoarcem acasă deoarece la locuinţa noastră securitatea a sechestrat toate persoanele găsite acolo dintre care şi pe logodnica lui. Imediat după această comunicare am plecat spre Buşteni urmând ca pe drum să chibzuiesc ce atitudine să iau faţă de această comunicare. I-am spus soţiei mele că ar fi bine să rămână pe Valea Prahovei undeva cu copiii, până când înainte de a lua o hotărâre definitivă voi fi reuşit a afla natura şi amploarea măsurii arestărilor operate în cadrul cărora urma să fiu şi eu arestat.

Când am ajuns lângă magazinul „Alimentara" din faţa gării Buşteni, am observat că cineva dintr-un grup mă fixa şi că se îndrepta chiar spre mine. Am înaintat spre el şi acesta care era un necunoscut a exclamat mirându-se că ce caut eu acolo şi că nu ştiu că conducătorii sionişti au fost arestaţi la Bucureşti? Vroind să cer explicaţii, acesta fără a-mi adresa vreun alt cuvânt, temându-se probabil de a nu fi văzut stând de vorbă cu mine s-a întors grăbit la grupul lui. M-am despărţit de ai mei care au rămas cu grupul în gara Buşteni, că eu am plecat pe jos spre Poiana Ţapului de unde speram că voi putea fi uşor şi mai neobservat să intru în contact telefonic cu vreunul din prietenii din Bucureşti spre a afla amănunte în legătură cu arestarea sioniştilor. În Poiana Ţapului am întâlnit în staţia „R.A.T.A." stând de vorbă pe profesorul Sigali şi av. Florin, primul funcţionar la Ministerul Comerţului Interior, iar Florin, avocat la „Comcar". M-am apropiat de ei şi am intrat în vorbă tocmai cu scopul ca indirect să văd dacă nu pot căpăta vreun amănunt în legătură cu ceea ce mă interesa. În cursul discuţiei avocatul Florin şi-a exprimat mirarea că mă vede liber.

Cerându-i explicaţii, mi-a comunicat că conducătorii sionişti printre care: Benvenisti, Cornel Iancu şi alţii au fost arestaţi la Bucureşti. I-am răspuns că şi eu vin din Bucureşti că pe la mine pe acasă nu a fost nimeni să mă caute şi că sunt în drum spre Sibiu cu un camion al întreprinderii unde lucrez. Cu un tren de după miezul nopţii am plecat spre Bucureşti pentru ca ajungând dis de dimineaţă neobservat să pot lua contact cu vreunul din prietenii sionişti pe care-l voi găsi liber. Din Gara de Nord am telefonat la Tully Rosenthal acasă şi i-am comunicat soţiei sale că eu încarc nişte marfă pentru cooperativa mea la Chitila şi pot fi găsit de Tully Rosenthal în jurul orei 2 în spatele gării Chitila. La ora fixată m-am întâlnit cu Tully Rosenthal care m-a pus în curent cu cele petrecute la Bucureşti şi care s-a oferit să ia contact cu Aucher din oraşul Stalin pentru a aranja găzduirea mea la el sau în altă parte. După aceasta am plecat înapoi la Poiana Ţapului unde am locuit circa 3 săptămâni la o femeie al cărui nume nu-l ştiu, până când m-am mutat la Piatra Arsă la gazda unde locuia Iosif Iosefici. La aceasta am locuit până prin septembrie când m-am mutat la Sinaia.

Arată dumneata gazdele la care ai locuit în toată perioada de timp cât ai fost fugar şi cum ai ajuns la fiecare în parte?

Prin Sidoli, fost intermediar de vile, prezentat de Tully Rosenthal care vorbise cu el am făcut cunoştinţă cu un pensionar bătrân, anume Davidescu căruia i-am spus că sunt grav bolnav şi că am venit să mă odihnesc pentru 3 săptămâni sau o lună, după care sper să-mi prelungesc concediul şi că am nevoie de o cameră foarte liniştită. Mi-a spus că nu există camere de închiriat în Sinaia, dar că va vedea dacă vreun coleg pensionar nevoiaş nu consimte a-şi ceda camera sa de culcare şi a se culca în bucătărie.

După câteva zile mi-a spus că nu a găsit de la pensionarul Bosco şi dacă nu am nimic împotriva îmi dă camera acestuia.

Am închiriat camera lui Bosco unde am stat luna septembrie şi începutul lui octombrie.

https://biblioteca-digitala.ro

Am locuit apoi timp de 10-12 zile la Balkirsch după care m-am stabilit la Covasna la Francisc, pensionar pe str. Gării, căruia i-am spus, de asemenea, că sunt bolnav şi am venit să fac băi de acid carbonic la Covasna. Pe Francisc Borbot l-am cunoscut în urma trimiterii la el de către o funcţionară de la Cooperativa care ţine chioşcul de ziare în centrul Covasnei. La acesta am locuit până la 7 noiembrie 1950, după care am plecat la Sinaia unde tot prin Davidescu am găsit o cameră la dna Topor pe str. Ilie Pintilie nr. 14, unde am locuit până la începutul lui decembrie când m-am mutat la Buşteni la Dragus – maistru la fabrica de hârtie cu locuinţa până la începutul lunii ianuarie. Pe acesta l-am găsit singur, el ştia că sunt fugar.

M-am mutat apoi la Sinaia, tot la d-na Topor unde am locuit până în martie când am venit acasă.

Ce ai făcut dumneata în această perioadă?

Am adresat Legaţiei în august şi septembrie 1950, două scrisori cu următorul conţinut: cea din august conţinea o cerere pentru o întrevedere urgentă motivată de faptul că evenimentele confirmând prevederile mele referitoare la primejdia în care se aflau activiştii şi conducătorii sionişti, este necesar să se constituie în mod clandestin forul reprezentativ al mişcării sioniste propus de mine care să menţină legătura şi să stimuleze forurile externe sioniste, să întreprindă de urgenţă acţiuni care să ducă la clarificarea situaţiei politice a activiştilor şi conducătorilor sionişti şi la posibilităţi de emigrare pentru aceştia precum şi să stabilească contactul cu aceştia din toată ţara efectuând un recensământ al lor în vederea reorganizării lor morale şi materiale până la emigrare. De asemenea, această scrisoare conţinea şi un referat politic al cărui conţinut rugam să fie transmis dlui Berl Loker, preşedintele „Agenţiei Evreieşti" în care făceam un istoric al iniţiativelor mele politice şi al atitudinii permanent negative al Legaţiei şi în special a lui Agamy şi ceream ca de astă dată Agenţia Evreiască în faţa pericolului care a devenit cert să acorde prioritate şi maximum de interes emigraţiei cadrelor sioniste înainte ca şi cei care sunt liberi să nu aibă aceeaşi soartă ca cei arestaţi. În aceeaşi scrisoare adresată Legaţiei am vorbit din nou – după cele discutate cu dl Halevy anterior – despre necesitatea de a mi se pune la dispoziţie aproximativ 15 tineri pentru efectuarea recensământului cadrelor sioniste. De asemenea, faţă de zvonul că s-au operat circa 100-150 de arestări în toată ţara, este necesar a se verifica acest lucru şi a se îngriji ca familiile celor arestaţi să fie ajutate, iar acei dintre activiştii şi conducătorii sionişti rămaşi liberi este necesar a se lua contact cu ei în vederea moralului lor.

A doua scrisoare conţinea, de asemenea, o revenire asupra cererii urgente de audienţă. Am arătat în ea că neprimind nici un fel de răspuns din partea Legaţiei am întreprins personal prin prieteni de-ai mei o acţiune în urma căreia am putut stabili următoarele: numărul celor arestaţi în chestiunea noastră nu l-am putut afla nici măcar în oraşele vizitate de prietenii mei, deoarece acestea n-au putut stabili dacă activiştii sionişti arestaţi în acele oraşe au fost arestaţi în chestiunea noastră sau în alte probleme. În oraşele Tg. Mureş, Sibiu, Cluj, Iaşi, Galaţi, Brăila, vizate de către 2 prieteni de ai mei la rugămintea mea, precum şi ştiri indirecte căpătate de către unul din ei din Timişoara, Arad şi alte oraşe, arată că activiştii şi conducătorii sionişti din aceste localităţi se află adânc descurajate de faptul că sunt părăsiţi, fiind îngrijoraţi de atacurile C.D.E.-ului împotriva lor care în urma arestărilor de la Bucureşti, au devenit foarte violente ameninţând direct cu extinderea arestărilor şi asupra acestor activişti şi conducători sionişti. În întreprinderea unde există sionişti ei sunt obiectul unor atacuri violente şi repetate în adunări sindicale şi cu atât mai grav insulte şi ameninţări atunci când vreun salariat evreu al întreprinderii respective a făcut cerere de emigrare, fiind făcuţi răspunzători de aceasta, chiar dacă salariatul sionist nu avea nici o legătură cu candidatul la emigraţie. În localităţile respective ca şi în Bucureşti circulă

https://biblioteca-digitala.ro

versiuni contradictorii cu privire la cauzele, evoluţia şi rezultatul probabil al cercetărilor şi anume: după cele optimiste activiştii şi conducătorii sionişti au fost arestaţi la cererea C.D.E.-ului ca în timpul campaniei de demascare a sionismului şi al aceleia împotriva emigraţiei şi pentru restituirea formularelor, aceştia să fie izolaţi şi că odată cu terminarea campaniei ei vor fi puşi în libertate. După alte versiuni printre care cea mai serioasă o consider pe aceea pe care mi-a comunicat-o un prieten de al meu care a vizitat Clujul, anume că un cumnat al unui prieten al său discutând întâmplător chestiunea sionistă în lumina arestărilor de la Bucureşti cu personalităţi comuniste din Cluj printre care Cohn Hilel, profesor universitar, directorul oficiosului în limba maghiară al C.D.E.-ului, acesta s-ar fi exprimat că forurile superioare de partid de astă dată vor înfiera foarte aspru printr-un proces public sionismul şi pe activiştii şi conducătorii sionişti care sunt vinovaţi de activitate criminală de sabotaj şi spionaj, pentru a dezorganiza economia R.P.R. fac instigaţie la emigraţie recrutând pe această cale braţe de muncă pentru industria din Israel aflată la ordinele capitaliştilor americani. Iar pe de altă parte, de la înfiinţarea legaţiei Statului Israel care este o agentură a spionajului anglo-american, activiştii şi conducătorii sionişti au făcut o intensă activitate de spionaj din ordinul legaţiei. În legătură cu această versiune am făcut personal o serie de comentarii arătând că în lumina conţinutului companiei de presă şi de radio ca şi a rezoluţiei P.M.R. în chestiunea naţională, evoluţia cercetărilor către o asemenea direcţie mi se pare verosimilă. De aceea rog să fie prevenite forurile externe sioniste pentru ca atât ele, cât şi în primul rând însăşi Legaţia să nu persiste în a da crezare versiunilor oportuniste.

Astfel că socotesc că forurile externe sioniste trebuie de urgenţă ca direct sau prin intermediul unor guverne sau personalităţi amice să intervină la forurile competente din R.P.R. atât în general pentru clarificarea situaţiei politice lor cât şi în special pentru a se orienta în ceea ce priveşte modul în care sunt anchetaţi şi deţinuţi cei arestaţi. După unele versiuni cei arestaţi ar fi deţinuţi sau la Jilava sau la Văcăreşti sau la Canal. Făceam presupunerea că dacă s-ar verifica, că sunt la Jilava atunci condiţiile lor de deţinere ar fi foarte rele şi în acest caz deşi sunt cetăţeni români mă frământă preocuparea şi socotesc că acelaşi lucru ar fi şi cazul forurilor externe sioniste de a vedea cum s-ar putea şi prin ce foruri interveni la conducătorii anchetaţi în favoarea îmbunătăţirii regimului celor arestaţi. Am arătat că sunt versiuni care circulă şi care pare-se provin din partea unor foşti deţinuţi eliberaţi, care au stat cu unii din cei arestaţi, că aceştia sunt sănătoşi şi bine trataţi. Am arătat că în timpul deportării evreilor din Ardealul de Nord locuinţele şi obiectele lor au fost însuşite de unele elemente din burghezia maghiară şi săsească şi că în urma proceselor de restituire intentate de evrei după eliberarea Ardealului de Nord născându-se o stare de tensiune între aceştia şi acele elemente din burghezia maghiară şi săsească acestea din urmă au pus în circulaţie versiunea că evreii nu vor putea să mai stea călare pe geamantane în aşteptarea emigrării şi că vor rămâne aici în ţară şi vor fi puşi la muncă forţată deoarece guvernul va veni cu o lege prin care toţi acei cetăţeni care în termen de 6 luni nu se vor încadra în producţie vor fi internaţi pentru reeducare în nişte lagăre din nordul Dobrogei de unde apoi vor fi repartizaţi pe diferite şantiere din ţară. Am arătat că dacă această versiune s-ar dovedi adevărată, dar îmi menţin părerea că problema emigraţiei activiştilor şi conducătorilor sioniste primează asupra emigraţiei generale, totuşi consider că în lumina acestei versiuni se creează o situaţie specială care ar putea împiedica la emigrare pe acei evrei care în vederea emigrării au demisionat din serviciile lor sau nu s-au încadrat.

Am mai arătat că în oraşele: Timişoara, Arad, Cluj, Sibiu mi s-a relatat aproximativ 20 de cazuri de activişti şi conducători sionişti care au fost evacuaţi din locuinţele lor şi

https://biblioteca-digitala.ro

transferaţi la periferia oraşului pe motiv că ei utilizează locuinţa lor pentru instigaţie la emigrare şi că în 9 din aceste cazuri s-a revenit în urma anchetei forurilor de partid în urma reclamaţiei celor interesaţi şi am tras concluzia că acestea nu sunt măsuri generale ci şicane de ordin local făcute la instigaţia C.D.E. şi dacă s-ar semnala aceste abuzuri forurilor superioare, aceste abuzuri ar înceta.

Nu pot preciza dacă în această scrisoare sau în scrisoarea de recomandaţie dată lui Aucher către Ariel sau dacă i-am spus să-i comunice verbal lui Ariel în legătură cu repetarea declaraţiilor cerute de Halevy în chestiunea pretinsei aprovizionări cu arme a arabilor în războiul din 1947-1948 cu concursul camerei româno-palestiniene ce făcea obiectul litigiului politic în Israel spre a întări afirmaţia mea că acuzaţia Herut-ului nu este decât o simplă intrigă, am relatat versiunea comunicată mie de Aucher care a circulat în oraşul Stalin în anul 1948 care susţinea exact contrariul şi anume că, cu arme fabricate chiar la Braşov au fost ajutaţi evreii numai că pentru a deruta pe arabi, transporturile ar fi fost expediate pe numele unor firme egiptene sau siriene.

Am mai arătat că după plecarea mea această versiune ar fi fost pusă în circulaţie de către C.D.E. la Braşov pentru a coopta simpatiile populaţiei evreieşti profesioniste şi că ea este tot aşa lipsită de bază reală şi tot atât de interesantă ca şi versiunea Herut-ului.

Cam prin luna august sau septembrie am telefonat din Sinaia lui Balkirsch, în oraşul Stalin şi l-am rugat să ne întâlnim la Buşteni fixând data şi ora. După câteva zile m-am revăzut cu acesta la Buşteni şi am discutat cu el următoarele. L-am rugat să-mi caute şi el o gazdă, l-am rugat dacă nu poate el sau nişte prieteni de ai lui să-mi împrumute 100 până la 200.000 lei care-mi sunt necesari pentru întreţinerea familiei mele şi a mea, obligându-mă să îi restitui în lire atunci când sunt în Israel. Mi-a răspuns că el nu are o asemenea sumă şi că nu crede că vreunul din prietenii săi ar avea-o, de asemenea, că se va interesa de o gazdă pentru mine. Mai târziu în iarnă l-am rugat pe Balkirsch să se intereseze prin prietenii săi ortodocşi care au aprobarea de emigrare, dacă nu este posibil ca vreun necăsătorit să se căsătorească formal cu soţia mea în scopul de a-i înlesni emigrarea. Tot pe Balkirsch l-am rugat să se intereseze la ce medici psihiatri sau internându-mă în sanatoriul de la Sibiu, aş putea obţine un certificat constatator al bolii mele de nervi pentru ca astfel să am o justificare pentru a rămâne vreme mai îndelungată la odihnă în vreuna din staţiunile climaterice. Tot pe Balkirsch l-am rugat să-mi organizeze la templu al cărui preşedinte a fost o slujbă pentru tatăl meu, cu care ocazie mi-a relatat că fratele din Sibiu al intendentului templului a murit si că avea asupra lui certificatul de emigrare. L-am rugat să obţină certificatul spre a-l vedea dacă-l pot utiliza în cazul că aş voi să plec clandestin. Balkirsch nu mi-a mai dat nici un răspuns asupra acestei chestiuni. La Balkirsch acasă m-am văzut cu Moshe Weiss şi cu ing. Cogan înainte de plecarea acestuia în Israel. Ing. Cogan i-am dat o declaraţie cerută de Tully Rosenthal pentru Halevy căruia i-o mai dădusem de două ori o dată direct şi o dată prin Tully Rosenthal referitoare la litigiul politic din Israel în chestiunea presupusei ajutorări a arabilor cu arme în timpul războiului din 1947 şi care declaraţie trebuia să poarte de astă dată menţiunea expresă, că o dau în calitate de consilier juridic şi membru în Comitetul de Direcţie al Camerei „Româno-Palestiniene" implicată în acest litigiu în chestiunea presupusei ajutorări cu arme a arabilor în 1947 prin R.P.R.

Pe ing. Cogan l-am rugat să comunice lui Tully Rosenthal ca la sosirea lui în Israel să ia contact cu foştii demnitari sionişti din ţară şi să le comunice din partea mea că-i rog să ţină contact cu „Agenţia Evreiască" în vederea demersurilor care trebuie încontinuu făcute de către aceasta până la rezolvarea pozitivă şi deplină a activiştilor şi conducătorilor sionişti

https://biblioteca-digitala.ro

din R.P.R. şi ca ei înşişi să ţină permanent în curent soarta cadrelor sioniste din ţară, interesându-se la imigranţii care sosesc despre situaţia acestora.

În luna noiembrie sau decembrie 1950, i-am făcut o vizită lui Ariel la locuinţa sa la Bucureşti pentru a stărui din nou pentru acordarea unei întrevederi urgente cu ministrul Avriel şi Halevy. Mi-a răspuns că aceştia refuză întrevederea cerută şi prin scrisorile pe care le-am trimis deoarece problemele sunt cunoscute de ei, iar faptele la care mă refer sunt cunoscute în Israel de la imigranţi. La insistenţele mele, Ariel a consimţit să stăruie din nou pentru acordarea întrevederii pe care am avut-o în decembrie 1950 sau ianuarie 1951 aşa cum am arătat într-un proces verbal anterior.

Despre rezultatul întrevederii am comunicat lui Mendelovici, Itzkar şi lui Rorlich pe care i-am văzut la Blima Lupu imediat după audienţă.

În toamna anului 1950 l-am întâlnit întâmplător la Sinaia când treceam prin faţa hotelului „Palace" pe Weissman fost coleg de facultate cu mine, care se afla acolo în interes de serviciu. L-am întrebat dacă nu are un buletin al fratelui său – avocat – emigrat în Israel, act de care am nevoie pentru a-mi camufla identitatea cu ocazia înregistrării la Miliţie în localitatea unde mă aflu. Mi-a răspuns că va căuta să mă servească şi într-adevăr mi-a lăsat acasă un livret militar model vechi al unui alt frate al său care nefiindu-mi util nu m-am servit de el. Menţionez că la toate gazdele şi în toate ocaziile m-am prezentat cu numele meu real.

După rezultatul negativ al întrevederii cu Avriel, m-am decis să încetez orice activitate politică şi pe la jumătatea lunii martie 1951 am venit acasă unde am rămas până la arestare. Precizez că din momentul când am venit acasă m-am hotărât să rămân acasă fără a mă mai interesa de o altă locuinţa.

Cu ce persoane te-ai văzut dumneata în perioada cât ai fost fugar?

Cu soţia, socrul, cumnatul meu, M. Moscovici, Rudich Mayer, Mendelovici, Rorlich, Leon Itzkar, Balkirsch, M. Weiss, ing. Cogan, T. Rosenthal, Tibi Aucher, Marcel S. Gany, dr. Fingerhut şi soţia lui, Ehud Ariel, Halevy, Avriel, ing. Stein Elias, ing. Hugo Nacht cu soţia, ing. Berhard Gorcea.

Cine sunt prietenii despre care vorbeşti mai sus că ţi-au adus informaţii pe care le-ai transmis legaţiei?

Tibi Ascher, Tully Rosenthal şi Marcel Gany.

Alte informaţii nu ai mai transmis dumneata în această perioadă?

Nu am mai transmis nici o altă informaţie în această perioadă.

Care au fost sursele dumitale de existenţă în perioada cât ai fost fugar?

Primeam un ajutor lunar de la soţia mea de aproximativ 20.000 lei, care proveneau fie din ajutorul pentru sionişti nevoiaşi pe care-l primea prin Iancu Mendelovici de la Legaţie şi din ajutoarele pe care le primea de la tatăl şi fratele ei sau din vânzare de lucruri casnice sau de valoare. Din altă parte nu am mai primit nici un ban.

(ss) Jean Cohen

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

2 iunie 1952

Oraşul Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 20,30 min. şi s-a terminat la ora 22, 50 min.

Când şi în ce împrejurimi l-ai cunoscut pe avocatul Emil Focşeneanu?

L-am cunoscut ca reprezentant al dr. Wilhelm Filderman sau asistând ca secretar pe acesta la unele din şedinţele federaţiei uniunilor de comunităţi şi ale Secţiei din România a Congresului Mondial Evreiesc unde Filderman figura în prezidiu, fără a lega în această împrejurare vreo legătură de prietenie cu acesta. Cam prin anii 1947-1948 întâlnindu-l cu avocatul Eduard Manolescu în vizită la av. Benedict Bernstein şi făcând cunoştinţa mai apropiată prin acesta, am fost invitat de două ori la familia Focşăneanu cu care ocazie au fost invitaţi şi av. Benedict Bernstein, avocat Ozias şi un domn Filip Grün cu soţiile lor. De asemenea, Emil Focşăneanu cu soţia ne-a vizitat împreună cu Benedict Bernstein cu soţia o dată sau de două ori. Nu i-am mai văzut cred după câte îmi aduc aminte din anul 1948.

Când ai fost invitat de Benedict Bernstein te-a anunţat că-l vei întâlni pe avocatul Emil Făcşăneanu la el?

Nu m-a anunţat cine mai este invitat la el.

În ce constau legăturile dintre Benedict Bernstein cu Emil Focşăneanu?

După câte ştiu, legături de prietenie şi profesionale.

După vizita la Benedict Bernstein dumneata l-ai vizitat pe Emil Focşăneanu prima dată sau el pe dumneata?

Prima dată eu am fost invitat cu soţia unde am găsit pe cei de mai sus.

Ce s-a discutat cu această ocazie şi cam în ce perioadă de timp a avut loc această vizită?

Prin anul 1947-1948 a avut loc vizita după câte îmi aduc aminte. Nu-mi aduc aminte ce s-a discutat la această vizită.

După această vizită când l-ai mai văzut pe Emil Focşăneanu şi în ce împrejurare?

În cursul anilor 1948-1949, am avut 2 vizite ale lui Emil Focşăneanu şi Benedict Bernstein cu soţiile, de la această dată nu i-am mai văzut.

Cine a mai fost invitat la dumneata în afară de aceştia?

După câte îmi aduc aminte nimeni altcineva.

Ce discuţii aţi mai purtat cu ocazia vizitei pe care ţi-au făcut-o cei de mai sus?

Discuţii obişnuite într-o vizită între colegi.

De câte ori i-ai făcut dumneata vizită lui Emil Focşăneanu?

O dată sau de două ori cu soţia.

Cine mai era la Focşăneanu când i-ai făcut a doua vizită şi când s-a petrecut asta?

Nu-mi aduc aminte dacă am făcut o a doua vizită şi cine mai era.

(ss) Jean Cohen

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

3 iunie 1952

Oraşul Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 23,30 min.

Ce cunoşti dumneata despre legăturile lui Emil Focşeneanu cu Wilhelm Filderman?

Emil Focşăneanu a fost secretarul dr. Wilhelm Filderman la Uniunea Evreilor Români până la plecarea lui Filderman din ţară. Întrebându-l după această dată dacă are ştiri despre dr. Filderman, mi-a răspuns întotdeauna că nu are corespondenţă cu el arătându-se chiar jignit de faptul că dr. Filderman odată ajuns în străinătate nu s-a mai interesat de soarta lui.

Cu ce scop l-ai întrebat dumneata dacă are ştiri de la dr. Filderman?

În anul 1948 după descinderea operată la Fondurile Sioniste de către organele fiscale, aflând prin demersurile făcute de către o comisie a mişcării sioniste care trata cu Ministerul de Finanţe că atât pretenţiile acestui ministru cât şi a Băncii de Stat reprezentau o sumă importantă în devize care după spusele lui Agamy nu ar fi putut fi acoperită de către „Agenţia Evreiască" şi Statul Israel, atunci în război, dat fiind că în această problemă era implicată şi societatea „O.R.T." cu sediul central la New York, care aici în ţară era subvenţionată din colectele făcute de către fondurile sioniste, de asemenea, şi Secţiunea din România a Congresului Mondial Evreiesc şi Şcoala Agricolă de la Colentina, m-am gândit ca prin dr. Filderman să obţinem ca centralele din străinătate ale ORT-ului, Congresul Mondial Evreiesc şi Joint-ul care subvenţionau şcoala de la Colentina să consimtă ele a acoperi devizele necesare pentru plata despăgubirilor şi amenzilor pentru a asigura stingerea litigiului.

Pe de altă parte, născându-se problema necesităţii de a fi ajutaţi candidaţii la emigrare care aveau nevoie din cauză că nu aveau servicii demisionând sau neîncadrându-se, pentru a nu avea o piedică la emigrare precum şi de a fi ajutaţi acei care erau inapţi de muncă, faţă de faptul că activitatea instituţiilor de Asistenţa Socială Evreiască subvenţionate au fonduri din străinătate, era pe cale de a înceta m-am gândit că propunerea avocatului Schwefelberg anume aceea ca instituţiile mondiale de Asistenţă Evreiască şi în special Joint-ul să facă demersuri pe lângă guvern pentru a obţine ca cei care vroiau să-i ajutăm indicaţi pe listele nominale să obţină ajutoare individuale lunare prin dolari depuşi la corespondentele din străinătate ale Băncii de Stat pe numele celor ajutoraţi, urmând a li se plăti în ţară contravaloarea în lei. În felul acesta guvernul are posibilitatea de a controla destinaţia ajutoarelor. Dat fiind că după cunoştinţa mea, Joint-ul nu mai practicase un asemenea sistem de ajutorare am socotit că pentru a face ca propunerea să fie adoptată este necesară intervenţia dr. Filderman la conducătorii Joint-ului din străinătate. Această propunere a fost discutată în cercul de prieteni care se întâlneau la Bernard Rorlich sau la mine, urmând chiar ca să se facă o scrisoare lui Filderman prin care să i se solicite intervenţia. Această intervenţie la dr. Filderman s-a amânat mereu din cauză că pe de o parte dl Zissu se opunea la orice implicare a lui Filderman în chestiunile noastre, iar pe de alta discutându-se cu ministrul Rubin această problemă în întrevederea despre care am vorbit anterior, şi acesta se opunea oricărui contact al conducătorilor sionişti cu Filderman. Nu ştiu dacă i s-a scris lui Filderman şi nu m-am mai interesat în mod special de această

https://biblioteca-digitala.ro

problemă considerând că ea urmează să fie rezolvată de către forul clandestin de reprezentare a mişcării sioniste după constituirea acestuia, fiind un alt motiv pentru care m-am interesat dacă Focşăneanu are legături cu Filderman, pentru ca eventual prin el să-l putem sesiza pe Filderman.

Dumneata nu ai putut afla sub nici o formă de Filderman şi activitatea acestuia în străinătate?

Nu am putut afla sub nici o formă. Am aflat însă din zvonuri când se afla bolnav într-o clinică la New York că s-a retras de la orice activitate politică şi că s-a hotărât a face exclusiv avocatură în biroul pe care şi l-a deschis la Paris.

Nici nu ai aflat anume cine avea legături cu Filderman?

Cred că nepotul său, avocatul Ozias de care era chiar când se afla în ţară foarte ataşat.

De ce crezi dumneata că Ozias ar fi avut legaturi cu Filderman?

Pentru că este nepotul lui şi pentru că atunci când Filderman era în ţară din auzite ştiam că erau în relaţii foarte afectuoase şi că Filderman îl proteja şi pentru că foştii colaboratori politici şi profesionali dintre cei mai apropiaţi care mai rămăseseră în ţară îl părăsise devenindu-i chiar adversari. Dintre aceştia citez: defunctul Eduard Manolescu, M. Zelţer-Sărăţeanu, av. Dadu Rosenkrantz, dr. Costiner, av. Iacov Bacalu, iar Emil Focşăneanu era de prea recentă colaborator al lui Filderman şi aceasta nu atât politic, cât ca salariat pentru ca Filderman să fi putut păstra relaţii cu acesta politice sau de afaceri şi după plecarea sa din ţară.

Nu ai fost înştiinţat de nimeni că Filderman dorea să aibă legături cu dumneata după plecarea sa din ţară?

Nici nu am fost înştiinţat şi nici nu cred că şi-ar fi manifestat o asemenea dorinţa nevăzând motivul.

Ai vorbit dumneata cu vreo persoană despre Filderman după plecarea acestuia din ţară şi dacă da, cu cine şi ce anume?

În cercul de prieteni care se întrunea la avocatul Bernard Rorlich sau la mine, am susţinut că acel comitet care s-ar forma în Israel din foştii conducători ai mişcării sioniste din ţară cu scopul de a ajuta „Agenţia Evreiască" şi Statul Israel în găsirea mijloacelor politice şi financiare care ar putea determina o soluţie favorabilă a problemei emigraţiei în general ca şi aceea a cadrelor sioniste in cadrul unor tratative economice şi financiare cu guvernul R.P.R., trebuia să apeleze la diferite personalităţi evreieşti din lume originari din România, care ar fi putut prin contribuţia lor financiară, politică sau economică să înlesnească o rezolvare pe plan economic a problemei de mai sus. Una din aceste personalităţi la ajutorul căruia trebuia să se facă apel după opinia mea, dat fiind autoritatea de care se bucura la Joint era dr. W. Filderman. Despre acest plan al meu am făcut diverse expuneri scrise sub formă de memorii, date lui Laiwandman, lui Ariel spre a fi înaintate Legaţiei, precum şi ministrului Rubin, memorii care trebuiau să parvină forurilor externe sioniste. Cele date lui Laiwandman nu ştiu dacă au parvenit în orice caz nu au avut nici o urmare practică, iar cele date lui Ariel şi lui Rubin ştiu chiar după declaraţia acestora că nu au ajuns, dat fiind opunerea lui Agamy. Menţionez că despre acest plan am făcut şi expuneri orale în afară de cercul de prieteni lui Agamy în iarna 1948-1949 şi lui Rubin în întrevederea pe care am avut-o împreună cu alţi conducători sionişti aşa cum am mai

https://biblioteca-digitala.ro

declarat. Mai menţionez că în cercul de prieteni am fost însărcinat să redactez eu o scrisoare care să-i fie transmisă lui Filderman în această chestiune spre a vedea dacă el s-ar pune la dispoziţia unui asemenea plan. Întrucât urma a se face apel la Filderman se opunea principial dl Zissu şi Rubin, acesta din urmă se opunea chiar propunerii constituirii comitetului din Israel ca şi oricărei activităţi a sioniştilor din ţară în chestiunea emigraţiei în afară de aceea dusă de către forurile sioniste şi Statul Israel, scrisoarea nu a mai fost redactată cu atât mai mult cu cât memoriul pe care l-am dat lui Ariel şi lui Rubin în care se trata şi această chestiune, aceştia refuzau să-l transmită dat fiind opunerea lui Agamy.

Cu Filderman trebuia să ia legătură Comitetul din Israel pe care-l propuneai sau direct dvs.?

Comitetul din Israel, după părerea mea, avocatul Mişu Weisman Amir.

Atunci cum aţi ajuns la concluzia să redactaţi o scrisoare şi să i-o trimiteţi direct lui Filderman?

Aceasta a fost propunerea mea pentru a afla mai direct dacă are vreun rost ca să-i cerem Comitetului din Israel să ia contact cu Filderman.

Cine a fost de acord cu dumneata?

Nu-mi amintesc exact, dar cred că au fost de acord cu mine Schwefelberg, Iancu Leiba, Rorlich, Mendelovici, Iancu, Ebercohn.

Care au fost motivele reale pentru care spui că nu ai trimis scrisoarea?

Opunerea lui Rubin şi Zissu precum şi imposibilitatea de a transmite prin legaţie deoarece Rubin nu admitea, şi altă posibilitate nu aveam.

La răspunsurile date mai sus, mai ai ceva de adăugat?

Nu mai am nimic de adăugat.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

11 iunie 1952

Încheiat la 11 iunie 1952 – Bucureşti.
Interogatoriul a început la ora 11,15 şi s-a terminat la ora 15.

Care a fost atitudinea organizaţiei sioniste faţă de C.E.E.?

Organizaţia Sionistă prin forurile ei statutare (Executiva şi Comitetul Central) a decis ca dat fiind faptul că ea nu are în programul ei preocupări de politică internă ea nu poate intra în compunerea C.D.E.-ului care este o organizaţie politică internă.

Grupările sioniste de stânga anume Ichud-ul şi Mapam-ul care au fost solicitate de către CDE să intre în compunerea sa, au răspuns pozitiv şi au intrat în compunerea C.D.E.-ului luptând tot timpul ca şi celelalte grupări sioniste şi organizaţia sionistă ca atare, să se încadreze în CDE. După câte ştiu în mod cert, atitudinea grupărilor sioniste de stânga în această chestiune a fost influenţată în mod hotărâtor de către partidele lor din Palestina şi de către „Histadrut" (Confederaţia Generală a Muncii din Palestina) prin Agamy – delegat al

https://biblioteca-digitala.ro

Agenţiei Evreieşti ca şef al instructorilor palestinieni în ţară pentru chestiunile tineretului haluţian şi al emigraţiei.

Arată d-ta tot ce ştii în legătură cu colaborarea dintre grupările sioniste de stânga şi CDE?

Grupările sioniste de stânga au motivat necesitatea de a colabora la compunerea şi activitatea CDE, ca decurgând din specificul programului lor în mod precumpănitor muncitoresc care-i obligă a respecta disciplina frontului unic muncitoresc mondial. Astfel că pe de o parte au dat dispoziţii membrilor şi secţiilor lor din ţară de a se înscrie şi de a intra în conducerea secţiunilor locale ale CDE şi de a lucra în mod activ la organizarea şi realizarea programului acestor secţiuni.

În acest sens ştiu că membri acestor grupări sioniste au primit dispoziţii să facă propagandă electorală pentru FND în BPD, să colaboreze la acţiunile Apărării Patriotice precum şi la toate iniţiativele culturale, politice şi social-economice ale CDE în cadrul comunităţilor şi a oricăror altor instituţii obşteşti evreieşti.

La rândul său, CDE a sprijinit aceste grupări sioniste de stânga atât faţă de masele evreieşti, arătându-le că fiind singurele grupări sioniste democrate ca şi prin demersuri la autorităţile de Stat în problemele lor organizatorice şi sioniste. Ex. atribuire de localuri pentru sediile organizaţiilor de maturi şi tineret ca şi pentru întruniri publice, înlesniri pentru obţinerea vizelor de intrare şi ieşire din ţară pentru instructorii palestinieni, veniţi la aceste grupări, înlesniri pentru obţinerea autorizaţiilor de deplasare în străinătate cu diverse ocazii a conducătorilor acestor grupări, înlesniri obţinute pentru presa şi publicaţiile acestor grupări (autorizaţii, hârtie, etc.) acordarea de referinţe favorabile pentru membrii acestor grupări pentru ocuparea diferitelor servicii.

Grupările sioniste de stânga au dat dispoziţii organizaţiilor de tineret ca membrii lor elevi, studenţi sau încadraţi în sindicate să sprijine iniţiativele UTC, în general, precum şi crearea Frontului Unic al Tineretului Muncitoresc.

Grupările sioniste de stânga au dus o luptă în sânul Executivei Sioniste în anul 1948 pentru ca să se accepte propunerea CDE ca organizarea emigraţiei în viitor să se facă de către CDE în colaborare cu grupările sioniste de stânga, organizaţia sionistă urmând a pune la dispoziţie şi mai departe mijloacele tehnice şi financiare necesare pentru efectuarea emigraţiei.

Conducătorii sionişti în frunte cu M. Benvenisti şi Wilhelm Fischer au tratat şi realizat ca în cadrul secţiunii din România a Congresului Mondial Evreiesc, CDE să accepte a colabora prin prezenţa sa, după câte ştiu, cu un număr de 7 membri din 10, în delegaţia secţiunii din România care s-a deplasat la Conferinţa Congresului Mondial Evreiesc ce a avut loc la Montreaux, aceasta cu scopul de a obţine ca CDE să participe în mod activ la conducerea şi la activitatea secţiunii din România a Congresului Mondial Evreiesc.

Conducătorii sionişti printre care citez pe Itzkar şi subsemnatul au colaborat cu delegaţi ai CDE, în comitetul şcolii profesionale de restratificare „ORT", această colaborare a CDE la şcoala ORT s-a început cu ocazia vizitei în ţară a Dr. Singarovski – directorul instituţiei Mondiale ORT cu sediul la New York.

Acesta a fost primit oficial de către delegaţi al CDE precum şi în cinstea lui a avut loc o recepţie la Federaţia Uniunilor de Comunităţi în care ocazie a fost salutat de către deputatul Leibovici Şerban.

https://biblioteca-digitala.ro

Menţionez în procesele –verbale de contravenţie la legea devizelor cât şi la cele fiscale, dresate împotriva Fondurilor Sioniste erau încriminate şi subvenţiile date şcolii ORT cu ştirea delegaţilor CDE şi în timpul conlucrării acestora în comitetul şcolii.

De asemeni conducătorii sionişti activând în cadrul comisiei juridice a secţiunii din România a Congresului Mondial Evreiesc, au colaborat la redactarea diferitelor anteproiecte de legi şi chiar la facere unor demersuri la Ministerul de Justiţie în diferite programe general evreieşti, cum ar fi: legea cetăţeniei, legea pentru acordarea de pensii orfanilor şi văduvelor de pe urma programului de la Iaşi şi altele.

CDE în colaborare cu grupările sioniste de stânga şi cu AGAMY au realizat emigrarea de 5.000 de persoane în anul 1948.

În cadrul Federaţiei Uniunilor de Comunităţi delegaţi ai CDE-ului au conlucrat cu delegaţi şi organizaţii sioniste, ai Partidului Evreiesc şi ai Uniunii Evreilor Români condusă de dr. W. Filderman precum şi în cadrul Comitetelor de conducere a comunităţilor evreieşti din ţară în rezolvarea problemelor curente ale acestora.

De asemeni delegaţi ai CDE au colaborat cu delegaţi ai dr. Filderman şi cu sioniştii dr. Cornel Iancu din gruparea „Renaşterea" şi Dan Ieşeanu din gruparea „Ichud" în Comitetul Joint-ului.

Imediat după 23 august 1944, exponenţi comunităţii în sectorul evreiesc în fruntea cu Paul Davidovici au tratat cu delegaţi ai organizaţiei sioniste, ai Partidului Evreiesc şi ai Uniunii Evreilor Români de sub preşedinţia dr. Filderman, constituirea unei organizaţii politice unite evreieşti. Organizaţia Sionistă şi Partidul Evreiesc aflate atunci sub conducerea dlui A.L. Zissu punând ca o condiţie a participării lor la constituirea acestei organizaţii pe aceea de a exclude din componenţa ei pe dr. Filderman şi Uniunea Evreilor din România. Această organizaţie denumită „Consiliul General Evreiesc a fost constituită din 8 exponenţi comunişti în sectorul evreiesc şi delegaţi ai Uniunii Evreilor Români având ca preşedinte pe dr. Filderman şi ca secretar general pe Paul Davidovici.

Tratativele în această chestiune au fost duse de către A.L. Zissu şi subsemnatul în august-septembrie 1944 la locuinţa şi sub prezidenţa dr. Ghelerter, Consiliul General Evreiesc prin Paul Davidovici, a făcut demersuri la Ministerul Cultelor şi a obţinut aprobarea anteproiectului de statut redactat de către dr. W. Filderman prin care se constituia Federaţia Uniunilor de Comunităţi sub preşedinţia lui Filderman ca organ suprem al obştiilor evreieşti din ţară care avea între altele ca misiuni de a reconstitui şi organiza comunităţile evreieşti din ţară care fuseseră desfiinţate de către regimul Antonescu.

Care a fost poziţia Partidului Evreiesc şi a celorlalte grupări din care ai făcut d-ta parte faţă de CDE?

Poziţia Partidului Evreiesc pe timpul cât a fost condus de către A.L. Zissu şi subsemnatul între alţii a fost negativă faţă de CDE. În momentul în care la conducerea Partidului au venit între alţii M. Benvenisti, W. Fischer, Ebercohn, Rorlich, aceştia au îndrumat partidul spre o politică de colaborare cu CDE pe care au menţinut-o până la autodizolvarea partidului.

În cadrul grupării sioniştilor democraţi şi mai târziu a Partidului Clal-Sionist din care am făcut parte, numai subsemnatul am fost în mod constant împotriva CDE.

Împotrivirea mea era determinată de faptul că în mod programatic CDE se afla pe o poziţie negativă faţă de Statul Evreiesc, emigraţie şi cultură naţională şi atâta vreme cât sioniştii nu înţeleg să renunţe la nici unul din aceste postulate ale programului şi acţiunii lor persistă a incompatibilitate principală între aceste 2 organizaţii care fac imposibilă orice colaborare leală.

https://biblioteca-digitala.ro

Celelalte grupări sioniste cum ar fi „Renaşterea", „Mizrahi" şi „Haoved Haţioni", deşi împotriva intrării organizaţiei sioniste în CDE urmăreau totuşi să realizeze o colaborare de la caz la caz cu CDE în cadrul căreia să poată fi realizate interesele lor reciproce.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

25 iunie 1952

Oraşul Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 9,05 şi s-a terminat la ora 17,00.

Arată anchetei când şi în ce organizaţii sioniste ai fost atras şi de către cine?

La vârsta de 10 ani, în anul 1920, am intrat în gruparea tineretului sionist „Hatalmid" din Galaţi, fiind atras de propaganda sionistă ce se făcea la şcoala primară unde învăţam.

Până când ai activat în această grupare şi din ce alte grupări sioniste ai mai făcut parte?

Am activat până în anul 1923 în gruparea „Hatalmid", între anii 1923-1928 am activat în grupările sioniste „Hehaver" şi „Ivria" din Galaţi. Între anii 1928-1931, am activat în gruparea studenţilor sionişti din Iaşi. În anul 1934 m-am înscris şi activat în gruparea sioniştilor radicali „Renaşterea" din Bucureşti şi gruparea sionistă „Clal". De asemenea am activat în Partidul Evreiesc din România, precum şi în secţiunea română a Congresului Mondial Evreiesc, între anii 1941-1945, am activat şi în organizaţia centrală sionistă de sub conducerea lui Benvenisti Mişu şi a lui A.L. Zissu.

Ancheta îţi cere să arăţi ce funcţii ai ocupat în cadrul grupărilor şi organizaţiilor sioniste de mai sus?

Gruparea sionistă „Hehaver" a fost înfiinţată şi condusă de mine un timp. În gruparea „Hasmonaea" am fost preşedinte, până în anul 1931, când am absolvit cursurile Universitare. În cadrul grupării „Renaşterea" am fost membru în comitetul de conducere. La Partidul Evreiesc am activat în cadrele tineretului şi mai târziu am fost secretar general al Partidului Evreiesc. În cadrul Executivelor Sioniste prezidate de Benvenisti Mişu şi A.L. Zissu, am făcut parte în calitate de membru al acestor executive, iar în cadrul secţiunii române a Congresului Mondial Evreiesc, de asemenea am fost secretar general şi membru în comitetul de conducere a grupării clal-sioniste.

Mai sus arăţi că ai avut funcţiuni importante în cadrul grupării „Renaşterea", Partidul Evreieşti şi Secţiunea Română a Congresului Mondial Evreiesc. Arată anchetei cine mai făcea parte din conducerea acestor organizaţii?

În conducerea grupării „Renaşterea" făcea parte av. Benvenisti Mişu, Mendelovici Iancu, Moţi Moscovici, dr. Cornel Iancu, Iosif Ebercohn, şi alţii, unii plecaţi din ţară printre care dr. Sami Singer, Leon Mizrahi, Wilhelm Fischer, dr. Sami Stern. Cadrele grupării „Renaşterea" au fost totodată şi cadrele Partidului Evreiesc, „Renaşterea" fiind una din organizaţiile de bază ale Partidului Evreiesc, care reprezenta organizaţia politică a burgheziei sioniste.

https://biblioteca-digitala.ro

Totodată Partidul Evreiesc şi Renaşterea a susţinut prin cadrele sale crearea Congresului Mondial Evreiesc în 1936 la Geneva (Elveţia) prin acţiunile de agitaţie făcute în ţară de partid şi prin trimiterea unei delegaţii din ţară. Cu ocazia lucrărilor de constituire a Congresului. Din delegaţia trimisă de noi făcea parte Sami Singer, preşedintele grupării sioniste „Renaşterea", Ebercohn Iosif şi Saly Maen, membrii ai grupării „Renaşterea".

La scurt timp după ce s-a înapoiat Sami Singer, de la şedinţa de constituire a Congresului Mondial Evreiesc de la Geneva, mi-a comunicat într-o discuţie avută cu el la sediul Partidului Evreiesc, că are misiunea de a organiza secţiunea română a Congresului Mondial Evreiesc şi mi-a cerut colaborarea la organizarea şi la activitatea Congresului pe baza instrucţiunilor ce le-a primit de la dr. Stephen Weiss, preşedintele Congresului Mondial Evreiesc de la New York, şi anume de a se ocupa nu numai de problemele populaţiei evreieşti din România ci şi de acelea care se referă la modul cum se manifestă influenţa capitalului german în România, a politicii germane şi asupra efectelor pe care această influenţă o are asupra politicii şi economiei româneşti.

Arată anchetei dacă ai acceptat propunerea lui Sami Singer de a colabora cu el pe această linie?

Nu am răspuns pozitiv solicitării făcute de Sami Singer deoarece eram ocupat în afacerile mele personale, însă în 1938, devenind secretar general al Partidului Evreiesc din România, am acceptat să lucrez pe linia culegerii de informaţii, întrucât şi dr. Teodor Fischer, preşedintele Partidului mi-au propus să colaborez la culegerea informaţiilor pentru Congresul Mondial Evreiesc, alături de Sami Singer.

Ai arătat mai sus că ai acceptat să colaborezi pe linia informativă cu Teodor Fischer şi Sami Singer. Ancheta îţi cere să declari în ce a constat colaborarea pe linie informativă cu cei mai sus arătaţi?

Într-o discuţie avută cu Teodor Fischer la sediul Partidului Evreiesc, mi-a spus să mă ocup de două chestiuni şi anume:

a) să culeg informaţii din punct de vedere politic, juridic şi economic cu privire la problemele evreieşti, în colaborare cu ceilalţi membri din conducerea şi din cadrele partidului;

b) să culeg orice date referitoare la influenţa politică, economică şi militară pe care o exercită Germania fascistă în România.

Tot în cadrul acestei discuţii Teodor Fischer mi-a spus că informaţiile pe care le voi culege să i le dau lui, sau lui Sami Singer, iar ei le trimit sub formă de rapoarte Congresului Mondial Evreiesc de la Geneva, pentru Centrala Congresului Mondial Evreiesc din New York.

În folosul cui ai desfăşurat această activitate de spionaj?

Am arătat mai sus că Sami Singer după întoarcerea sa de la constituirea Congresului Mondial Evreiesc, mi-a arătat că această activitate de spionaj pe linia Congresului Mondial Evreiesc, se duce în folosul americanilor, dat fiind strânsele legături politice între conducerea Congresului Mondial Evreiesc prin dr. Stephen Wiss cu cercurile politice conducătoare americane, care erau interesate în viaţa economică, politică şi militară din ţările în care activa Congresul Mondial Evreiesc.

Cum s-a organizat în România această activitate de spionaj?

Împuternicit al Congresului Mondial Evreiesc de la Geneva pentru România a fost dr. Sami Singer, acesta şi-a ales colaboratorii cei noi apropiaţi dintre conducătorii Partidului

https://biblioteca-digitala.ro

Evreiesc şi ai grupării sioniste „Renaşterea" cărora Samy Singer le-a încredinţat misiunea de a culege informaţii politice, economice şi militare şi de a i le preda spre a le transmite sub formă de rapoarte la Geneva.

Rapoartele cu caracter de spionaj au fost trimise la Geneva lui Nahum Goldman, preşedintele Congresului Mondial Evreiesc şi delegat al Agenţiei Evreieşti, pe lângă Societatea Naţiunilor. Rapoartele au fost trimise până în 1940, de către Sami Singer şi Teodor Fischer, prin curieri diplomatici, oameni de afaceri, care călătoreau în străinătate prin diverse relaţii din Ministerul de Externe român, dintre aceştia, dr. Teodor Fischer, mi-a pomenit de Ion Dragu, directorul presei în Ministerul de Externe, Gavela, tot de la Ministerul de Externe cu grad de ataşat de Legaţie şi alţii.

În timpul războiului rapoartele au fost trimise de către Wilhelm Fischer care a rămas împuternicit al Congresului Mondial Evreiesc în România, după plecarea lui dr. Sami Singer şi a dr. Teodor Fischer din ţară, care şi el a desfăşurat aceiaşi activitate de spionaj, iar rapoartele le-a trimis prin aceleaşi mijloace, folosind în mod special Legaţia Elveţiei, pe delegaţii Crucii Roşii Internaţionale von Steiger, Kolb şi diferiţi curieri printre care şi pe Hans Welti, ziarist elveţian.

În legătură cu activitatea de spionaj pe care urma să o desfăşuraţi ai primit instrucţiuni cum să activezi?

Dr. Teodor Fischer şi dr. Sami Singer în discuţiile repetate ce le-am avut, mi-au spus să culeg datele şi informaţiile de care aveam nevoie, prin convorbiri cu comercianţi, industriaşi, cunoştinţe şi prieteni politici, fără ca să divulg acestora activitatea de spionaj dusă de noi. De asemenea mi-au spus să mă servesc în culegerea de date şi din publicaţiile economice şi politice. Informaţiile să i le predau verbal sau în scris, pe măsură ce le obţinem.

După ce am citit prezentul proces-verbal, cuvânt cu cuvânt şi am constatat că el corespunde în totul cu cele declarate de mine, îl susţin şi semnez.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

15 iulie 1952

Oraşul Bucureşti
Interogatul a început la ora 9,00 şi s-a terminat la ora 12,15.

În procesul-verbal încheiat anterior, ai arătat că ai acceptat să furnizezi informaţii politice, economice şi militare, pentru Congresul Mondial Evreiesc, prin Sami Singer şi dr. Teodor Fischer. Arată până când ai furnizat informaţii prin aceştia şi ce informaţii le-ai furnizat?

Din 1938 şi până la finele anului 1940, am cules şi transmis lui Sami Singer şi Teodor Fischer, următoarele informaţii:

Despre industriile: „Chimica Română", „Optima română", Textila „Scherg" – Braşov şi Groner-Herbert-Cisnădie, „Pele-Serp", Sticlăria Turda şi Industria Forestieră.

Am dat date referitoare la acordarea de către germani a creditelor financiare, credite în materii prime, credite în maşini, tehnicieni germani aflaţi în aceste întreprinderi, brevete

https://biblioteca-digitala.ro

de exploatare. Informaţiile le-am cules prin discuţii cu Marcel Gany, comerciant, Schmidt, director al Oficiului de Pielărie, Gheorghe Stroe, prim director la gazeta economică „Argus", Economu, director la revista „Finanţe şi Industrie" şi alţii.

Despre comenzile de barăci, pentru armata germană, executate de societăţile forestiere „Silvorom şi Cabana". Domeniile de exploatare ale acestor societăţi. Informaţie culeasă de la Herman Fainaru, misit de cherestea şi alţii.

Despre capitalul german în Băncile Româneşti. Informaţii culese de la Herbert Gartner, administrator delegat la Banca Chrisoveloni, av. Ion Leon şi Gh. Stroe.

Finanţarea partidelor Naţional-Creştin „Totul pentru Ţară", Frontul Românesc, precum şi a diverselor personalităţi politice de către nazişti, prin societatea „Romanil". Informaţii culese de la Anton Dumitriu, Ion Vinea şi Gheorghe Stroe.

Despre întreg sistemul de realizare a fondurilor de miliarde de către societatea de mai sus.

Activitatea partidelor progresiste în ţară. Informaţii culese de la Anton Dumitriu şi Ion Vinea.

Date în legătură cu diverse chestiuni cu caracter economic, politic şi juridic, privind populaţia evreiască. Informaţii culese de la Moţi Moscovici, Iosif Ebercoh, dr. Sami Iakerkaner şi alţi sionişti.

Cum ai transmis informaţii mai sus arătate?

Informaţiile le-am dat sub formă de note scrise şi verbal, la date neregulate.

Menţionez că majoritatea informaţiilor le-am predat lui Sami Singer, cu care mă întâlneam în mod permanent la el acasă, în Bucureşti, până la sfârşitul anului 1940, când a plecat din ţară.

Lui Teodor Fischer i le predam atunci când venea la Bucureşti, el locuind la Cluj şi întâlnirile între noi se făceau la Hotel Splendid şi Athenee Palace, unde locuia când venea în Bucureşti. Ultima dată l-am întâlnit, puţin timp după cedarea Ardealului, când mi-a comunicat că în locul lui Sami Singer va rămâne împuternicitul Congresului Mondial Evreiesc, Wilhelm Fischer, fratele său. Apoi m-a rugat să colaborez cu acesta şi pe mai departe pe linia de spionaj şi că vom fi sprijiniţi în această activitate de Benvenisti Mişu. Eu i-am promis că voi colabora pe această linie cu Wilhelm Fischer, şi ne-am despărţit. De atunci nu l-am mai văzut, el plecând la Cluj.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

16 iulie 1952

Oraşul Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 10,00 şi s-a terminat la ora 15,00.

În procesul-verbal încheiat la 15 iulie a.c., ai arătat că la plecarea din ţară a lui Teodor Fischer, ai acceptat la propunerea acestuia, să-ţi continui activitatea de spionaj cu Wilhelm Fischer. Arată dacă ţi-ai continuat activitatea de spionaj cu acesta?

https://biblioteca-digitala.ro

La două luni după începerea războiului antisovietic, Wilhelm mi-a comunicat la sediul executiv sioniste a cărui preşedinte era Benvenisti Mişu, că este nevoit să facă uz de propunerea pe care am făcut-o fratelui său Teodor Fischer de a colabora şi cu el pe linie de spionaj. Întrucât el a rămas împuternicitul Congresului Mondial Evreiesc în România şi că a primit misiunea de a continua activitatea de spionaj. După această discuţie în care eu am fost de acord cu această colaborare cu el, Wilhelm Fischer mi-a cerut să întocmesc un raport amplu asupra tuturor problemelor evreieşti din punct de vedere economic, politic şi juridic, de la 6 septembrie 1940 şi până la data încheierii raportului, care trebuia încheiat la sfârşitul toamnei 1941.

Tot cu această ocazie Wilhelm Fischer mi-a spus că a primit o foarte importantă scrisoare semnată de Nahum Goldman, prin care acesta îi comunica că trebuie să transmită rapoarte asupra situaţiei din ţară, privind chestiuni politice, economice şi militare şi m-a rugat să-i furnizez informaţii din domeniul arătat mai sus, precum şi material documentar ca: decrete, legi, decizii ministeriale, jurnale ale Consiliului de Miniştri, decizii ale Chestorilor, prefecţilor, şi primarilor. Eu i-am răspuns că am să-l ajut în această activitate, lucru pe care l-am şi făcut, furnizându-i lui Wilhelm Fischer până în vara anului 1943, o serie de informaţii conform angajamentului ce mi-l luasem. După această dată raporturile dintre mine şi Fischer Wilhelm, au fost întrerupte pe această linie, întrucât în vara anului 1943, misiunea lui Wilhelm Fischer şi a lui Benvenisti Mişu a fost preluată de A.L. Zissu, aceştia fiind suspectaţi de Siguranţă şi de Gestapou şi chiar arestaţi la sfârşitul anului 1943, iar eu mi-am continuat activitatea de spionaj cu A.L. Zissu.

Informaţii transmise de mine lui Wilhelm Fischer în această perioadă, au fost următoarele:

- textele convenţiilor economice şi acordurile de plăţi dintre România şi Germania, împreună cu tabelele anexe de contigente de mărfuri la export şi import. Informaţii avute de la Economu, directorul revistei „Finanţe şi Industrie", Eugen Marian şi Ion Vitner, directori ai Institutului Naţional de Export;
- date statistice cu privire la firmele întreprinderilor comerciale şi industriale, radiate din Oficiul registrului de comerţ, numărul salariaţilor evrei din întreprinderi;
- date referitoare la imobilele rurale şi urbane expropriate;
- indicarea întreprinderilor mai importante la care s-a numit comisari de românizare;
- evrei excluşi din funcţiile publice, de asemenea i-am dat material informativ privitor la orice decizie, hotărâre şi acţiuni a Consiliului de Miniştri, chestorilor şi primarilor, precum şi decizii ale guvernatorilor Basarabiei şi Bucovinei. Informaţii culese cu ajutorul avocaţilor Gabriel Scheffer şi Matatias Carp.

Cum ai transmis aceste informaţii şi ce alte discuţii ai avut pe linia activităţii de spionaj?

Informaţiile le-am dat în scris, direct, de vreo 5-6 ori, la domiciliul său din Calea Victoriei.

În vara anului 1942 am primit misiunea din partea lui Fischer Wilhelm, de a-l ajuta într-o chestiune de spionaj economic ce o primise din partea Congresului Mondial Evreiesc şi anume de a se dirija din România un export de cereale spre Elveţia şi Suedia. Eu am fost de acord şi am solicitat concursul avocatului Aureliu Weiss, preşedintele Lojei „Noua Fraternitate" care împreună cu el şi cu Fischer Wilhelm am convocat mai mulţi exportatori de cereale, cerându-le în numele Lojei „Noua Fraternitate" şi a Congresului Mondial Evreiesc, să contribuie la realizarea planului de a scoate din ţară un export masiv de cereale,

https://biblioteca-digitala.ro

cu orice preţ, promiţându-le sprijin din partea Joint-ului, care se va îngriji să le pună la dispoziţie sumele necesare pentru acoperirea diferenţelor de preţ.

Aceste exporturi s-au realizat, făcându-se transporturi de cereale în Elveţia şi Suedia.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

16 Iulie 1952

Oraşul: Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 20 şi s-a terminat la ora 24,20.

În procesul-verbal încheiat la 15 iulie a.c., ai arătat că ai acceptat să-i furnizezi informaţii cu caracter economic, militar şi politic lui Teodor Fischer şi Sami Singer. Arată conţinutul informaţiilor transmise până la plecarea lor din ţară şi cum ai colectat aceste informaţii.

În această perioadă am cules următoarele informaţii, date în legătură cu diverse chestiuni cu caracter economic politic şi juridic privind populaţia evreiască, informaţii avute din constatări proprii din publicaţii, „Monitorul Oficial" şi din discuţiile avute cu o serie de persoane printre care îmi amintesc de: Grunberg Moldovan, Iaşi (plecat) av. Mittelman din Iaşi, Moţi Moscovici, Iosif Ebercohn, Emma Badi, dr. Alfred Escovici din Galaţi, dentist Jean Zosne din Brăila, Despina Aroneanu în Adjud, dr. Sami Iakerkanker, ing. Marian Rofler, av. Nelu Sife, dr. Taih din Suceava, Bernad Rorlich din Botoşani, Carol Raiter şi Victor Auscher, ing. Rosenberg, Fundoianu, din Bârlad, av. Gabriel Scheffer, dr. Rosman din Craiova actualmente în Bucureşti, av. Lascar Şaraga Bucureşti, av. Krieger din Dorohoi, actualmente în Bucureşti şi alţii plecaţi din ţară.

Date despre participarea capitalului german la băncile Chrisoveloni, Banca Comercială, Română şi Societatea Bancară, informaţii culese din constatări proprii din publicaţii economice şi de la dr. Herbert Gartner, administrator la Banca Chrisoveloni, dr. Hirsch, director la Banca Comercială Română, av. Ion Leon, av. Iudseker Richard, av. Lucian Burchi.

Despre faptul că Societăţile Industriale Silvarom şi Cabana sunt constituite cu capital german, declarat făţiş, reprezentat de către cetăţenii germani şi în mod camuflat de cetăţenii români. Domeniile de exploatare a acestor societăţi din Neamţ Pipirig şi din Nordul Bucovinei, al fondului regional ortodox al Bucovinei, fiind destinat pentru exportul materialelor fabricate în Germania, informaţie culeasă prin Herman Făinaru, comerciant de cherestea. Şmil Ghelber zis Anton din Bucureşti, Hari Sare şi Hari Natansatira plecaţi.

Date despre societăţile, Industria Chimică Română. Industria Optică Română, Sherg Braşov, Serp – Piele, Grovcu şi Herbert Cisnădie, Fabrica Nitrogen, Industria de Sticlărie Turda, Foresta Română şi altele. Despre capitalul german în aceste societăţi, prin acordarea creditelor financiare, credite în materii prime din Germania, credite în maşini, trimiteri de tehnicieni, acordare de brevete şi brevete în exploatare, informaţii culese de la Galeriu şi Gheorghe Stroe aflaţi în Bucureşti, Marcel Gany, Erich Lovental şi Schmidt fost director al

https://biblioteca-digitala.ro

oficiului pielărie ORAP plecaţi, Wilhelm Rosenstein şi Jean Alfons Singer plecaţi, Ricu Scheier decedat, Cornel Iofru şi Conrad Hofner foşti directori la Societatea România.

Despre finanţarea de către Societatea România, reprezentanta trustului I.G. Farben Industrie, a partidelor de dreapta Totul Pentru Ţară, Partidul Naţional Creştin, Frontul Românesc, precum şi a diverselor personalităţi din alte partide pentru a fi câştigate în susţinerea politicii germane în România, printre care citez pe Mihail Manoilescu, Vaida Voevod, Constantin Angelescu, D.R. Ioaniţescu, Nichifor Crainic şi alţii, precum şi subvenţionarea publicaţiilor din Capitală şi provincie a partidelor de dreapta arătate mai sus, printre care citez „Porunca Vremii", „Sfarmă-Piatră", „Universul", „Buna Vestire" şi altele.

Despre întreg sistemul de realizare a fondurilor de miliarde distribuite de Societatea Română în scop de propagandă arătat mai sus, ca şi pregătirea condiţiilor politice de adunarea la putere a legionarilor, informaţii culese de la Anton Dumitriu, arestat; Ion Vinea, ziarist; Jean Paleologu; LB Wexler, decedat; M.H. Badi, ziarist; Ury Benador, scriitor; Lascăr Şaraga, avocat; Jean Hurtig, director al ziarului „Timpul", plecat.

Despre activitatea partidelor pro-germane fasciste din ţară prin presă şi instrucţiuni, informaţii din constatări proprii prin lectura presei şi prin discuţii avute cu gazetarii arătaţi mai sus.

Care din persoanele arătate au ştiut în ce scop folosiţi informaţiile de la ei?

Nu am comunicat nici unei persoane faptul că informaţiile merg în folosul Congresului Mondial Evreiesc de la Geneva, dar Moţi Moscovici şi Badi ştiau de colaborarea mea cu Fischer Teodor şi ceilalţi parlamentari, pe linie informativă în folosul Congresului Mondial Evreiesc.

Arată detailat, ce ştia Moţi Moscovici despre activitatea dumitale pe această linie?

Dr. Fischer şi Dr. Sami Singer în discuţiile avute cu mine mi-au comunicat adeseori despre informaţii primite de la Moţi Moscovici, în cadrul solicitărilor făcute cadrelor partidului şi Renaşterii, de a le comunica lor orice date cu privire la influenţa Germaniei naziste asupra economiei şi politicii româneşti, şi că i-au comunicat lui Moţi Moscovici că şi eu am dat informaţii în această chestiune şi că în calitate de secretar general al partidului colaborez cu ei la culegerea materialului comunicat de către ei Congresului Mondial de la Geneva prin rapoarte. Cu Moţi Moscovici am discutat datele cu privire la problema de mai sus, însă relaţiile dintre mine şi Moscovici fiind de aşa natură încât nu era nevoia să discutăm scopul pentru care ne ocupam despre aceste date în discuţiile noastre, cu atât mai mult, el cunoştea de la Fischer instrucţiunile primite de la Congresul Mondial Evreiesc de a ne ocupa de aceste chestii, acest lucru îl ştiu de la Moţi Moscovici, personal când mi-a spus încă în 1936 că dr. Sami Singer când s-a înapoiat de la şedinţa de constituire a Congresului, ia comunicat că, Congresul Mondial Evreiesc de la Geneva are rapoarte cu caracter economic, politic, militar, cu privire la influenţa capitalului german în România. La cele de mai sus se adaugă şi împrejurarea că activitatea şi întâlnirile noastre erau clandestine, deoarece partidul evreiesc era dizolvat odată cu celelalte partide politice.

Istoriceşte cum se ducea această activitate în mod ilegal şi cum se stabilea contactul.

Atât eu, cât şi alţii din cadrele partidului care activau în această problemă, când aveau vre-o comunicare de făcut verbală sau scrisă, îi întâlneau pe dr. Teodor Fischer, dr. Sami Singer, av. Mişu Weisman, care ţineau legătura cu Congresul de la Geneva în mod special la locuinţa sa, sau ocazional la şedinţe clandestine ale partidului care se ţineau tot la locuinţele acestora sau ale lui Leo Wexler, dr. Cornel Iancu şi alţii.

https://biblioteca-digitala.ro

Arată ce ştia Badi în legătură cu activitatea care se ducea între 1938-1940 de către dumneata şi celelalte persoane?

Cu Badi am discutat orice chestiuni privind problemele economice ce ne interesează deoarece prin ocupaţia lui de redactor economic la „Argus", ziar zilnic şi la revista „Finanţe şi Industrii" ca şi redactor al ziarului „Renaşterea Noastră", ca şi membru în comitetul grupării „Renaşterea" şi Partidului Evreiesc mai vechi decât mine ca şi colaborator mai vechi a lui Fischer T. Dr. Sami Singer şi Mişu Weisman, cunoşteau activitatea ce se ducea în folosul Congresului Mondial Evreiesc de la Geneva, însă la fel ca şi mine, Moţi Moscovici ştia că nu era nevoie să ne comunicăm reciproc scopul pentru care noi culegem datele de mai sus. Precizez că Badi nu mi-a comunicat aşa cum mi-a spus Moscovici Moţi, că dr. Sami Singer iar fi spus că Congresul se interesează de culegerea de informaţii cu caracter economic, politic şi militar.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

17 iulie 1952

Oraşul Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 13 şi 30 min. şi s-a terminat la ora 24 şi 20 min.

În procesul-verbal încheiat în ziua de 15 iulie a.c. ai declarat că ai furnizat până în 1940 informaţii cu caracter economic şi politic. Arată cum le-ai transmis aceste informaţii şi cui?

Informaţiile arătate în procesul-verbal de mai sus le-am transmis personal prin rapoarte scrise sau verbale dr. Teodor Fischer, av. Sami Singer sau lui Mişu Waisman. Informaţiile le transmiteam neregulat, când culegeam datele respective şi când vreunul din cei arătaţi mai sus îşi redactau rapoartele către Geneva, fiecare din aceştia cerându-mi informaţii la care avea nevoie.

Ancheta îţi cere să precizezi legăturile pe care le-ai avut cu fiecare în parte şi data când s-au întrerupt aceste legături.

Ţineam legătura cu aceştia în felul următor: În general ţineam legătura cu dr. Teodor Fischer, cu care stabileam data întâlnirii prin telefon, sau de la o întâlnire la alta, la hotelul „Splendid " şi Hotel Athenee-Palace, când venea de la Cluj, sau ne întâlneam ocazional la şedinţele clandestine care se ţineau la unii din membrii Comitetului de direcţie. Ultima dată l-am întâlnit la puţin timp după cedarea Ardealului, înainte de plecarea lui definitivă la Cluj. Această întâlnire a avut loc la Hotelul Athenee-Palace, de faţă fiind fratele său Wilhelm Fischer. Cu această ocazie, Teodor Fischer mi-a comunicat că va stărui de la Cluj la Geneva ca fratele său să fie acceptat ca reprezentant al Congresului în România şi în cazul când va fi acceptat, m-a rugat să colaborez cu el şi pe mai departe. Eu am fost de acord şi i-am promis acest lucru, menţionând însă că va fi mai greu de obţinut informaţii, deoarece conducătorii Partidului Evreiesc prin care Congresul îşi realiza programul, sunt plecaţi şi în curs de plecare, lipsind astfel autoritatea care să menţină contactul cu cadrele.

https://biblioteca-digitala.ro

La aceasta mi-a răspuns Teodor Fischer că rămâne în orice caz Mişu Benvenisti, care a fost secretar al sfatului parlamentar al Partidului şi ca preşedinte al tineretului, are autoritatea şi legătura necesară cu cadrele şi că atât fratele său Wilhelm Fischer, cât şi eu, va trebui să ţinem contact cu Mişu Benvenisti. De atunci nu l-am mai văzut pe Teodor Fischer şi nici n-am avut corespondenţă cu el.

În ce priveşte pe Mişu Waisman, am avut legături de prietenie şi mă întâlneam cu el des la locuinţa lui din Str. Negustori, fie cu scopul de al informa, fie de a ne vedea, nu ţin minte până la ce dată însă în orice caz până la plecarea sa din ţară, cred că a plecat înaintea lui T. Fischer.

Referitor la Sami Singer, ne întâlneam la şedinţele grupării „Renaşterea" şi mai rar la el acasă. Cu aceasta am ţinut de asemenea legături până la plecarea sa din ţară, care a fost 1939-1940. La plecare mi-a spus că el va continua să păstreze legătura cu Geneva şi să se intereseze de soarta noastră. După plecarea sa din ţară n-am mai avut legături cu el, însă m-am interesat despre el la Mendelovici Iancu şi Moscovici Moţi, care aveau corespondenţă cu el.

Arată dacă ai legătură cu Fischer Wilhelm, conform indicaţiilor date de Fischer Teodor.

Cam la două luni după începerea războiului antisovietic, Wilhelm Fischer mi-a comunicat cu ocazia unei şedinţe, a executivei sioniste prezidată de Mişu Benvenisti, că este silit să facă uz de promisiunea pe care am făcut-o fratelui său, cerându-mi următoarele: Să întocmesc un raport amplu, asupra măsurilor juridice şi administrative antievreieşti ce s-au luat în România, începând de la data de 6 septembrie 1940 şi până la data încheierii raportului, care trebuia să aibă loc cel mai târziu la sfârşitul toamnei 1941.

Ai fost de acord cu propunerile făcute de Fischer Wilhelm?

Da, am fost de acord cu Fischer, deoarece mi-a comunicat că a primit de la Geneva o foarte importantă scrisoare, semnată de Nahum Goldman, secretarul general al Congresului, prin care acesta îi comunica să trimită dări de seamă amănunţite despre situaţia politică, social-economică şi juridică, precum şi toate măsurile de fapt ce s-au luat împotriva poporului evreiesc la zi. Totodată să trimită dări de seamă şi asupra situaţiei din ţară privind chestiuni economice, politice şi militare de la data venirii nemţilor în ţară, adică a corpului de instrucţie german, adus de legionari la 6 septembrie 1940.

Fischer Wilhelm mi-a mai spus că în cadrul acestei activităţi, a repartizat diverse chestiuni la diverşi colaboratori, fără să-mi comunice numele cuiva şi că mie îmi revine sarcina de a da date informative referitoare la legislaţia rasială a regimului antonescian şi efectele ei. De asemenea mi-a spus că trebuie să culeg şi material documentar cu decrete, legi, decizii ministeriale, jurnale ale Consiliului de Miniştri, decizii ale chestorilor, prefecţilor şi primarilor.

Ai primit instrucţiuni de felul cum trebuie să activezi?

În afară de cele comunicare nu mi-a dat alte instrucţiuni, deoarece eu mai întocmisem asemenea lucrări între 1938-1940.

Când ai executat lucrarea cerută la Fischer Wilhelm şi ce conţinut ai avut?

Această lucrare am executat-o până în iarna anului 1941-1942, ultima parte împreună cu materialul documentar am predat în Februarie 1942 şi conţinea următoarele date:

- date statistice privitoare la numărul evreilor decăzuţi din drepturile de cetăţenie;

https://biblioteca-digitala.ro

- date statistice cu privire la imobile rurale şi urbane expropriate;
- date statistice cu privire la firmele întreprinderilor comerciale şi industriale radiate, numărul salariaţilor evrei din întreprinderi;
- legile respective comentate;
- numărul elevilor, studenţilor, profesorilor, evrei, scoşi din învăţământ;
- evreii excluşi din Agir, barou, farmacişti şi colegiul medicilor, precum şi din funcţiile publice şi alte date asemănătoare.

Alte informaţii ai transmis în perioada aceasta?

Da, am mai transmis jurnalele consiliului de miniştri, decizii ministeriale, decizii ale guvernatorilor Basarabiei şi Bucovinei, decizii ale prefecţilor, primarilor şi chestorilor, privind internări de evrei în lagăr, domicilii forţate, evacuări şi deportări.
- indicarea întreprinderilor mai importante la care s-a numit comisari de românizare.

Arată cum ai cules informaţii şi cum le-ai transmis?

Informaţiile le-am cules din constatări personale din diferite publicaţii, ca şi din colecţia de legi publicate în editura ziarului Universul. Am fost ajutat în culegerea datelor, consultându-i asupra surselor de informaţii, de avocaţii Gabriel Schaffer din Bucureşti şi avocat Matatias Carp, tot din Bucureşti.

Informaţiile le-am transmis în scris, direct de vreo 5-6 ori la domiciliul său din Calea Victoriei.

Cum a evoluat relaţiile dintre d-ta şi Fischer Wilhelm?

În vara anului 1942 m-a vizitat Wilhelm Fischer la mine acasă, comunicându-mi că a primit o misiune confidenţială de mare importanţă, din partea Congresului şi anume de a se dirija o parte din disponibilul de export de cereale destinat Germaniei spre Elveţia şi Suedia, rugându-mă să studiez cum ar putea fi rezolvată această chestie. Eu am fost de acord şi am solicitat concursul avocatului Aureliu Weiss, preşedintele lojei „Noua Fraternitate", care mi-a promis sprijinul şi a convocat la el acasă pe următorii foşti mari exportatori de cerale. Marco Prezente, Telstrhein de la firma „Agra Product", Rothman de la societatea oleginoasă şi Sache Chaim, exportator, cerându-le în numele lojei „Noua Fraternitate" şi a Congresului Mondial Evreiesc, să contribuie la realizarea acestui plan. Fischer Wilhelm care era de faţă şi care apoi a menţinut legătura cu aceştia, le-a promis ca prin Joint, se va îngriji ca să li se pună la dispoziţie garanţiile bancare în devize, necesare pentru reuşita exportului.

Ulterior am aflat de la Fischer că aceste exporturi s-au realizat, făcându-se transporturi de cereale în Elveţia şi Suedia.

Prin iarna anului 1945 până în vara anului 1945, am predat lui Fischer Wilhelm, la cererea lui, textele convenţiilor economice şi acordurilor de plăţi dintre România şi Germania, împreună cu tabelele anexe de contingente de mărfuri la export şi import.

Cum ai cules datele şi textele respective şi cum le-ai transmis?

Toate datele le-am cules din revista oficială a Ministerului Industriei şi Comerţului şi le-am transmis personal lui Fischer. Mai adaug că am solicitat sprijinul lui Economul directorul revistei Finanţe şi Industrie, care mi-a indicat sursa textelor respective şi m-a recomandat directorului Institutului Naţional, Eugen Marian şi director Ion Vitner, tot de la aceeaşi instituţie, prin care am cules date asupra modificărilor tabelelor respective la import şi export. Ei au ştiut pe baza cererilor făcute de mine în numele societăţilor „Soldana şi Mosud" conduse de mine, că datele respective sunt necesare pentru a studia posibilitatea

https://biblioteca-digitala.ro

unor schimburi între Germania şi România. După această dată, raporturile dintre mine şi Fischer au fost complet rupte până în 1945, când am fost sesizat de către Fischer de a fi de acord de a fuziona Partidul Evreiesc cu Uniunea Evreilor Români.

Arată d-ta, ce alte legături ai avut cu Fischer Wilhelm în această perioadă?

Încă de la sfârşitul anului 1940 şi până la arestarea lui de la sfârşitul anului 1943, am transferat în Palestina prin Fischer diverse sume de bani, realizate din vânzarea bunurilor şi drepturilor rudelor şi clienţilor mei plecaţi în Palestina.

Precizează, în ce condiţii s-a făcut transporturile şi cum s-a efectuat plata?

Fischer Wilhelm avea importante sume la dispoziţie în lire şi dolari, rezultând din subvenţiile şi ajutoarele trimise în ţară de către Joint, Agenţia Evreiască şi Congresul Mondial Evreiesc, pe care în parte le administra el, pentru a realiza contravaloarea lor în lei, el vindea devizele de mai sus pentru transferuri. Referitor la transferurile făcute de mine personal prin Fischer Wilhelm, declar că: am depus sume în lei lui Fischer, atât personal, cât şi prin fostul meu secretar av. David Weintraub (plecat), cât şi prin Mişu Rosenstein procuristul societăţii „Gorcov" pe care eu o administram (plecat în 1951), stabilind cu Fischer cursul de transfer şi terrnenele în cursul cărora se vor face plăţile în Palestina destinatarilor.

Precizează sumele transferate, ale cui au fost şi cum au fost ele transferate?

Sumele transferate aparţineau următorilor: Wilhelm Rosenstein, acţionar al societăţii „Gorcov" (plecat), Niculae Branteger de la aceeaşi societate (plecat), David Komarosei de la aceeaşi societate (plecat). Diverse sume de bani ale societăţii Pardes din Palestina, pe care le primeam de la Societatea Rosud din Bucureşti, unde erau depuse din bonificaţie la exporturi de la domeniul Broşteni şi de la Cap-Areva. Sumele transferate sunt de aproximativ trei milioane.

În ce priveşte felul cum au fost transferate sumele, arăt că ele se făceau clandestin, prin Crucea Roşie Internaţională, prin curieri diplomatici şi prin călători ocazionali, iar prin dispoziţiile de transfer transmise prin cei de mai sus, se făceau prin Geneva prin birourile Jointului, ale Congresului şi ale agenţiei evreieşti, care avea un reprezentant la Geneva.

Cine mai ştia despre legăturile dintre d-ta şi Fischer pe această linie?

Despre aceste legături ştie Moţi Moscovici, căruia mă plângeam încă înainte de 23 august 1944, că banii depuşi la Fischer n-au fost plătiţi de Fischer în Palestina decât în parte. De asemenea ştie şi Leon Itzkar pe care l-am rugat în iunie 1946, când a plecat în Basel, ca să intervină împreună cu Fischer la agenţia evreiască şi la Joint, pentru a se plăti transferurile efectuate înainte de 23 august 1944 prin Fischer şi alţii şi anume Orecovschi, fostul director al Oficiului Palestinian şi Nusbaum fost conducător sionist, prin care erau subvenţionate grupările de tineret de stânga şi prin care am transferat circa 6 milioane lei, concomitent cu transferurile făcute prin Fischer Wilhelm şi de aceste transferuri ştie Moţi Moscovici şi Dan Ieşeanu, aflând chiar de la Wilhelm Rosenstein, cu ocazia vizitei lui în Palestina.

(ss) Jean Cohen

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

18 iulie 1952

Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 10,50 şi s-a încheiat la ora 24,00

În procesul-verbal încheiat în 15 iulie a.c. ai arătat că din anul 1943 ţi-ai continuat activitatea de spionaj, colaborând cu A.L. Zissu. Ancheta îţi cere să arăţi împrejurările şi data când ai fost recrutat pe această linie?

Pe A.L. Zissu l-am cunoscut în primăvara anului 1943 prin Avram Feler la tipografia lui, fără a lega atunci o colaborare politică. După aceea întâlnindu-l pe Zissu de câteva ori la ing. Stein, vecin şi prieten cu mine, discutând chestiunile politice curente şi având o admiraţie faţă de el şi până atunci deşi nu-l cunoscusem personal, am luat iniţiativa de a realiza aducerea la conducerea vieţii evreieşti în locul lui Filderman şi al lui Benvenisti Mişu pe A.L. Zissu, luptând pentru crearea unei executive sioniste condusă de A.L. Zissu, care să înlocuiască pe aceea condusă de Benvenisti din care făceam şi eu parte. În urma acţiunilor duse de mine, am reuşit cu ajutorul lui Geiger şi direct prin dr. Entzer şi favorizat de faptul că Benvenisti Mişu şi Fischer erau arestaţi, cât şi de faptul că emigraţia evreilor ce se făcea prin împuterniciţii Gondei şi firma ORAT a lui Kokinos, fusese oprită de către guvern, am reuşit să obţinem numirea lui A.L. Zissu ca reprezentant unic al Agenţiei Evreieşti în România, numit de către Agenţia Evreiască şi comunicată prin Harlas, şeful biroului Agenţiei Evreieşti din Istanbul.

În urma numirii sale ca reprezentant al forurilor externe sioniste, Zissu a format executiva din elemente indicate de el grupărilor sioniste şi în decembrie 1943 în casa mea a fost constituită Executiva Zissu, compusă din Ebercohn, Mendelovici Iancu, Iancu Leiba, Feier Avram, Faibiş David, Tully Rosenthal şi subsemnatul.

După constituirea Executivei sioniste A.L. Zissu, din decembrie 1943, activitatea clandestină a acestei Executive s-a ţinut, aproape în permanenţă la locuinţa mea, în locuinţa lui Itzkar Leon şi la biroul comercial a fratelui lui Itzkar Leon anume Dugel Itzkar. Prin mai sau iunie 1944 organizându-şi birourile Oficiul de Emigrare, care funcţiona legal cu autorizaţia guvernului. Executiva sionistă a început a-şi ţine şedinţele în localul acesteia din str. Romulus.

Activitatea de spionaj în cadrul acestei executive am început-o în martie-aprilie 1944. Pentru a putea continua activitatea informativă dusă în favoarea Congresului Mondial Evreiesc de la Geneva şi New York până în 1944 dusă de Wilhelm Fischer, cât şi din necesităţile noastre de orientare în munca şi răspunderile noastre politice pentru apărarea poporului evreiesc. Am propus lui A.L. Zissu şi celorlalţi membri ai Executivei sioniste arătaţi mai sus, crearea în cadrul Executivei a unui serviciu informativ cu ajutorul căruia să putem culege date politice, economice şi militare în legătură cu situaţia populaţiei evreieşti şi cu situaţia politică economică militară în general din ţară şi de pe front. Aceasta după comunicarea ce mi-a făcut A.L. Zissu, că printre alte critici foarte grave pe care i le aduce biroul de la Istambul prin corespondenţa ce o primeşte, este aceia că în calitate de reprezentant al Agenţiei Evreieşti din România a neglijat obligaţia sa de a continua activitatea informativă pentru biroul din Istambul, cum se ducea înainte sub executiva condusă de Benvenisti şi de către reprezentantul anterior, dr. Entzer, al Agenţiei Evreieşti. Astfel atât eu cât şi ceilalţi membri ai Executivei am început a ne ocupa serios de activitatea informativă.

https://biblioteca-digitala.ro

Când şi unde ţi-a făcut Zissu comunicarea de mai sus?

Zissu mi-a făcut comunicarea în cursul lunii martie 1944 cu ocazia unei vizite pe care mi-a făcut-o la mine acasă. Cu această ocazie comunicându-mi că fiind pe cale de a reuşi să învingă toate intrigile împotriva funcţionării Oficiului de emigrare din partea lui Radu Lecca, dr. Filderman şi Crucea Roşie română, trebuie să ne ocupăm în mod serios şi de activitatea informativă, pentru a înlătura criticile făcute de către biroul de la Istambul pentru neglijarea activităţii informative şi care formau motivele de intrigă făcute de Rubin directorul oficiului palestinian împotriva lui Zissu, Rubin fiind omul direct al biroului de la Istanbul şi conform instrucţiunilor de la Istanbul, colaborator apropiat a lui Pandelis, avea interes de al compromite pe Zissu, deoarece Zissu lucra pe linia emigrărilor împotriva intereselor lui Pandelis. Astfel Rubin căuta să dovedească biroului din Istambul că Zissu nu este capabil nici în chestiunea emigraţiei şi nici în chestiunea informativă.

Mai sus arăţi că d-ta ai propus membrilor executivi de a înfiinţa un serviciu de informaţii în cadrul executivei. De ce n-a făcut acest lucru Zissu care deja îşi făcuse comunicarea privitoare la cerinţele Istanbulului pe linia de spionaj?

În urma înţelegerii cu Zissu după această comunicare dat fiind şi faptul că Zissu ştia şi de la mine că am colaborat în calitate de secretar general al Partidului Evreiesc cu conducătorii acestui partid pe linie informativă în folosul Congresului Mondial Evreiesc de la Geneva m-a rugat să fac propuneri practice lui şi membrilor executivei asupra modului cum am putea culege informaţii politice, economice şi militare, ceea ce am şi făcut.

Precizează cum s-a organizat activitatea informativă în general rolul fiecăruia în parte precum şi activitatea proprie?

La una din şedinţele Executivei în cursul lunii martie 1944, fiind de faţă Zissu, Menedlovici Iancu, Iancu Leiba, Ebercohn, Tully Rosenthal şi alţii care momentan nu-mi aduc aminte, am făcut următoarele propuneri. La începutul fiecărei şedinţe executive ca prim punct al ordinii de zi trebuia să fie acela ca fiecare din membri Executivei să raporteze toate datele cu privire la situaţia politică, economică şi militară pe care le-a cules din discuţii ocazionale cu diferite persoane din familie, prietenii politici sau personali, cu delegaţi veniţi din provincie, sau de la persoane care prin ocupaţiile lor sunt în măsură a cunoaşte direct chestii în legătură cu situaţia politică, economică şi militară din ţară cum ar fi gazetari şi oameni politici sau funcţionari la diverse autorităţi publice.

Aceste informaţii urmând apoi a fi centralizate şi sintetizate în rapoarte ce trebuie trimis la Istambul cât şi la Geneva, de către A.L. Zissu, care prin calitatea lui de reprezentant al Agenţiei Evreieşti trebuia să aibă contact personal cu aceste instituţii. Propunerea mea a fost acceptată şi de atunci la fiecare şedinţă se comunica aceste date de fiecare membru al executivei, în general eu eram acela care notam informaţiile cât şi Zissu, apoi le prelucram le sintetizam şi le predam în scris lui A.L. Zissu, după ce adăugam şi informaţiile proprii.

Referitor la activitatea mea proprie mai adaug următoarele: Până în luna iunie 1944 când am luat contact cu Dan şi Eliezer instructor palestinieni prezentaţi mie de Zissu şi Itzkar Leon, cu care am lucrat informativ de la această dată. Am recrutat pe Ion Florin Begnescu avocat, cu serviciul la SSI, pe Moscovici Moţi care a fost angajat la executivă ca secretar după recomandaţia mea, pe g-ralul Vasile Dan şi Jak Paleologu ziarist.

De asemeni am cules informaţii în mod sporadic de la o serie de persoane dintre cunoştinţele şi prietenii mei.

(ss) Jean Cohen

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

18 iulie 1952

București
Interogatoriul a început la ora 15,00 și s-a terminat la ora 24,30.

În procesul-verbal anterior ai arătat că din vara anului 1943 ți-ai continuat activitatea de spionaj cu A.L. Zissu. Arată anchetei cum ți-ai desfășurat activitatea de spionaj cu A.L. Zissu?

În urma numirii sale ca reprezentant unic al forurilor externe sioniste de către biroul Agenției Evreiești din Istanbul, Zissu a format Executiva Sionistă din elementele indicate de el grupărilor sioniste, și în decembrie 1943 în casa mea a fost constituită Executiva Zissu, compusă din Ebercohn Iosif, Mendelovici Iancu, subsemnatul și alții. Organizația activând ilegal, ședințele se țineau fie la mine acasă, fie la Itzkar Leon acasă și mai târziu organizându-se birourile Oficiului de Emigrare care funcționau legal cu autorizația guvernului, țineam ședințele Executivei Sioniste în localul acestuia din str. Romulus.

Prin martie-aprilie 1944, A.L. Zissu mi-a comunicat că printre alte critici foarte grave pe care i le-a făcut biroul Agenției Evreiești de la Istanbul, că în calitate de reprezentant al Agenției Evreiești în România a neglijat obligația de a continua activitatea de spionaj, cum se ducea înainte și sub Executiva condusă de Benvenisti și de către dr. Entzer, reprezentantul Oficiului de Emigrări, anterior al Agenției Evreiești. După aceasta A.L. Zissu mi-a spus că trebuie să ne ocupăm în mod serios și de activitatea de spionaj, pentru a înlătura unele intrigi care le țesea în țară Rubin, directorul Oficiului Palestinian și salariat direct de Agenția Evreiască din Istambul, pus pe lângă A.L. Zissu, în legătură cu emigrările și care la rândul său trimitea rapoarte despre întreaga activitate a lui Zissu.

Tot cu această ocazie, la propunerea mea, Zissu a fost de acord să folosească în culegerea informațiilor în afară de mine și pe ceilalți membrii ai Executivei, precum și pe delegații grupărilor sioniste din provincie, sau persoane care prin ocupațiile lor, sunt în măsură a cunoaște direct chestiuni în legătură cu situația politică, economică și militară din țară, cum ar fi gazetarii, oamenii politici, sau funcționarii la diverse autorități publice.

De la această dată am devenit un colaborator apropiat al lui A.L. Zissu, ajutându-l în activitatea sa de spionaj, furnizându-i informații politice, economice și militare, până la 23 august 1944.

Arată ce informații ai cules și transmis lui A.L. Zissu în această perioadă?

Am cules și transmis lui A.L. Zissu până la 23 august 1944, următoarele informații politice, economice și militare:

- despre înăsprirea raporturilor pe frontul de Răsărit, între ofițerii din armata română și ofițerii germani, informație culeasă de la Ion Florin Begnescu, în urma unei călătorii a lui pe frontul de răsărit.

- nemulțumirea trupei și ofițerilor români, din cauza tratamentului, hranei și îmbrăcămintei inferioare trupelor germane, informație culeasă de la Begnescu.

- acapararea unor transporturi de alimente de către germani, ce fuseseră trimise în țară de Guvernatorul Transnistriei, pentru aprovizionarea depozitelor de desfacere ale Guvernământului din întreaga țară. Informația culeasă de la Begnescu.

- diverse știri de pe front, mersul operațiunilor militare în sectorul românesc, informație culeasă de la Begnescu, generalul Barbu, Ion Vinea și Anton Dumitriu.

https://biblioteca-digitala.ro

- despre unele neînţelegeri în guvern între Mihai Antonescu şi mareşalul Antonescu, cu privire la aprovizionările excesive ale armatei şi civililor germani, aflaţi în ţară, din stocul destinat populaţiei şi trupelor române. Informaţie culeasă de la Begnescu şi confirmate de Barbu.

- despre creşterea în armată printre ofiţerii superiori a curentului favorabil punctului de vedere al Generalului Iacobici Iosif, care critica acţiunea trupelor române, dincolo de Nistru. Informaţie culeasă de la generalul Barbu şi Ion Vinea.

- ştiri despre acţiunile în ţară şi în străinătate a partidelor istorice de opoziţie şi anume, luări de contact cu anglo-americanii a lui Maniu, Ştirbei şi Brătianu, prin diverşi intermediari, printre care erau ministrul Elveţiei, ministrul Turciei, în vederea unor schimbări de orientare politică şi militară a României. Informaţie culeasă de la Begnescu, Ion Vinea şi Anton Dumitriu.

- date despre acţiunea comuniştilor din ţară pentru crearea unui front antifascist. Informaţie culeasă de la Anton Dumitriu şi Ion Vinea.

- despre tergiversările şi sabotarea lui Maniu, de a da un răspuns pozitiv la acţiunea de creare a Frontului Antifascist. Informaţie culeasă de la Ion Vinea şi Anton Dumitriu.

- date despre criza mijloacelor de transport pe CFR, ca şi în dirijarea traficului. Informaţie culeasă de la generalul Barbu, care şi el o avea de la maiorul Sachelarie, fostul lui subaltern şi comandant al Legiunii de Jandarmi CFR ca şi din Buletinul SSI.

- incidente în producţia industrială, adică stagnări în producţie, întârzieri, calitatea producţiei, materii prime, uzarea utilajului şi lipsa de personal calificat. Informaţie culeasă din Buletinul SSI, consultat la Begnescu.

- efectele bombardamentelor la CFR, în industria petroliferă, în industrii şi la locuinţe. Informaţie culeasă din Buletinul SSI, citit la Begnescu.

- diverse informaţii cu privire la nereguli şi afaceri făcute la Odessa de către guvernatorul Transnistriei Alexianu şi colaboratorii săi, cât şi la centrele de desfacere Bucureşti. Informaţie culeasă din Buletinul SSI.

- starea de spirit a populaţiei cu privire la ştirile pierderilor suferite de armata română pe front şi de pe urma bombardamentelor. Informaţia culeasă din Buletinul SSI şi discuţiile cu Barbu, Ion Vinea şi Anton Dumitriu.

- despre apariţia diverselor unităţi germane şi în special cele S.S. în Ardealul de Sud, Moldova şi a punctelor din Transnistria şi Bucovina, unde se aflau lagăre evreieşti. Informaţii venite prin delegaţi evrei şi neevrei, trimişi în regiunile respective printre care citez: primarul Cernăuţilor Traian Popovici, profesor Gronich şi Faierman din Cernăuţi şi alţii.

- ştiri despre regimul lagărelor din interiorul ţării, Bucovina şi Transnistria.

- informaţii despre regimul de muncă din taberele de muncă obligatorii, internări, evacuări, deportări, ajutoarele necesare celor din lagăre, masacrarea de către germani a evreilor luaţi la muncă peste Bug.

- acţiunile partizanilor din diverse puncte din Republica Moldovenească şi Ucraina şi ajutorul dat evreilor şi alte informaţii asemănătoare. Informaţii luate de la Primarul Cernăuţilor Traian Popovici, profesor Gronich, profesor Weisberg, Jean Hefter şi alţii.

- despre comunicarea telefonică cu privire la intenţia germanilor de a torpila, vasele de emigranţi evrei, care urma să plece din portul Constanţa în vara anului 1944, cu puţin timp înainte de 23 august. Informaţia avută de la Begnescu.

- despre torpilarea de către germani a unuia din vasele cu emigranţi din vasele arătate mai sus, care n-au putut fi anunţate la timp, germanii bănuind că pe acel vas s-ar afla

https://biblioteca-digitala.ro

spioni englezi. Informaţia avută de la Begnescu şi de la ministrul Turciei la Bucureşti Surphi.

O parte din informaţiile de mai sus le verificam prin Dumitru Lambru, fiul col. Lambru, fost director de cabinet a lui Pichi Vasiliu, ministru subsecretar al Siguranţei Statului şi prin avocatul Henri Mădârjac, fratele colonelului Mădârjac de la Ministerul de Interne.

Pe aceştia îi plăteam la fiecare serviciu făcut, cu sume mari de bani, după aprecierea mea, care se ridică la sute de mii de lei.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

19 iulie 1952

Oraşul Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 9,00 şi s-a terminat la ora 16,05

În procesul-verbal dat la data de 18 iulie a.c. ai arătat că ai furnizat o serie de informaţii politice, economice şi militare lui A.L. Zissu, până la 23 august 1944. Arată acum cum ai cules d-ta informaţiile de la Ion Florin Begnescu şi de la ceilalţi?

Informaţiile culese de la Ion Florin Begnescu le-am avut de la acesta în mod organizat, el fiind recrutat de mine în acest scop. Informaţiile culese de la ceilalţi arătaţi, în procesul-verbal anterior, au fost culese prin discuţii avute cu aceştia, prin care mă informam fără ca ei să cunoască faptul că eu lucram pe linie de spionaj prin A.L. Zissu. Iar o altă parte din informaţii le-am cules din constatările proprii la faţa locului şi din publicaţiile oficiale.

Arată cum ai recrutat d-ta pe Ion Florin Begnescu?

Pe Ion Florin Begnescu l-am recrutat în ianuarie 1944, el fiindu-mi un fost coleg de liceu şi aflând de la colegii Ioşua şi Kiva Orenstein că este funcţionar superior în Serviciul Secret Informativ a lui Antonescu şi socotind că avea relaţii foarte bune la toate autorităţile şi cunoscând caracterul lui, precum şi discreţia lui, am tras concluzia că el îmi poate fi de folos pe linie informativă, persoana cea mai utilă dintre toate pe care le-aş putea recruta în acest scop.

Aflând adresa şi numărul de telefon, m-am pus în legătură cu el. Cu ocazia primului contact i-am spus direct că lucrez pe linie de spionaj cu A.L. Zissu în folosul agenţiei Evreieşti din Istambul şi l-am rugat să colaboreze cu noi pe această linie întrucât el are posibilităţi largi de informare prin funcţia pe care o ocupă la SSI şi prin relaţiile numeroase pe care le are la diverse autorităţi.

Begnescu a acceptat şi mi-a spus că în limita posibilităţilor lui va colabora cu mine pe această linie. De atunci am început să ne întâlnim aproape zilnic la locuinţa lui din str. Dr. Herescu, unde primeam informaţiile necesare şi unde citeam buletinul secret al SSI, destinat demnitarilor statului. Legăturile dintre noi au durat pe această linie până la 23 august 1944.

https://biblioteca-digitala.ro

Pentru activitatea sa informativă care a fost foarte preţioasă şi constituia materialul cel mai important pe care puteam să-l obţin, l-am retribuit cu sume importante de bani, pe care le primeam de la Leon Itzkar, gestionarul financiar al Executivei Zissu şi al Oficiului de Emigrare.

Menţionez că, în iunie 1944, luând contact direct cu Dan şi Eliezer, instructori palestinieni, veniţi în ţară în mod clandestin, cu care am lucrat pe linie de spionaj, furnizându-le informaţii despre prizonierii aviatori englezi şi americani, căzuţi în România, m-am folosit şi pentru dobândirea acestor informaţii de Ion Florin Begnescu, care mi le-a procurat.

Mai sus arăţi că în iunie 1944 ai luat contact direct cu instructorii palestinieni Dan şi Eliezer, cărora le-ai furnizat informaţii. Arată anchetei ce ştii despre aceştia, cum ai luat legătură cu dânşii şi ce activitate ai depus?

În iunie 1944 am fost chemat de către A.L.Zissu la el acasă unde pe lângă A.L. Zissu se afla de faţă Leon Itzkar şi încă două persoane şi care s-au recomandat unul cu numele de Dan şi celălalt cu numele de Eliezer. Cu această ocazie sus-numiţii cunoscând limba română la perfecţie, fiind originari din România şi despre care am aflat mai târziu că Dan se numeşte Trahtemberg şi Eliezer se numeşte Moscovici. Mi-a pus chestiunea net de a le furniza informaţii cu privire la aviatorii englezi şi americani prizonieri. Cerându-mi să le dau locul unde se află lagărele de prizonieri, regimul lor şi modul cum ar putea intra în contact cu ei, spunându-mi că aceste informaţii sunt necesare Agenţiei Evreieşti în folosul căreia lucrează şi că aceasta la rândul ei urmează a le transmite anglo-americanilor. Totodată mi-a spus că au venit clandestin în ţară, prin graniţa de Apus.

După ce am terminat această discuţie, eu le-am răspuns că voi căuta mijloacele de a le procura aceste informaţii, plecând imediat după aceasta la locuinţa lui Begnescu, pe care găsindu-l acasă, i-am arătat că Agenţia Evreiască cere să-i furnizăm informaţii despre aviatorii englezi şi americani prizonieri în România.

După două săptămâni Begnescu mi-a dat informaţii şi în scris şi anume:

- date despre starea civilă a aviatorilor englezi şi americani, morţi în cursul unor bombardamente asupra României, locul unde sunt înmormântaţi;

- date despre locul unde se găsesc lagăre de prizonieri englezi şi despre faptul că sunt sub îngrijirea Crucii Roşii Române;

- aceste informaţii le-am dat lui Dan la sediul Oficiului de Emigrare. Cu această ocazie, i-am spus că Wilhelm Fischer ar putea să-l ajute prin delegatul Crucii Roşii Internaţionale, Kolb, să ia legătura cu prizonierii de care se interesa. Lucru care s-a şi realizat.

A.L. Zissu mi-a comunicat că Dan şi Eliezer au intrat în legătură cu prizonierii englezi şi americani prin Fischer Wilhelm şi Crucea Roşie română şi că totul e în regulă. Această chestiune mi-a fost confirmată chiar de Dan (Trahtenberg) în noaptea de 24 sau 25 august 1944, când l-am reîntâlnit într-o locuinţă clandestină a conducătorilor tineretului sionist (Haşomer Haţair), unde m-am dus pentru a culege date cu privire la numărul tinerilor care ar putea fi puşi la dispoziţie unui comitet secret din care făcea parte dr. Şafran, dr. Filderman şi alţii.

Despre Dan şi Eliezer mai ştiu că ei au avut legături directe cu misiunea Britanică din Bucureşti, întrucât la sfârşitul anului 1944 am fost vizitat acasă de Dov Berger, îmbrăcat în uniformă militară engleză cu gradul de sergent şi Ariel Braun, care de asemenea se afla în uniformă militară engleză cu gradul de locotenent, amândoi s-au prezentat ca funcţionari ai misiunii Britanice, din Bucureşti, la mine.

https://biblioteca-digitala.ro

Cu această ocazie, ei mi-au spus că pentru activitatea de spionaj alături de Dan şi Eliezer, au venit să-mi înmâneze o diplomă din partea Statului Britanic.

Eu am refuzat la început să primesc diploma imitând gestul lui A.L. Zissu, despre care ştiam că şi lui i se dăduse o astfel de diplomă şi pe care refuzase să o primească. Arătând că Zissu mi-a fost şef politic şi sub comanda lui mi-am desfăşurat această activitate. Atunci Dov Berger mi-a spus că gestul lui A.L. Zissu este nepolitic şi că eu o să primesc diploma şi în cazul când mă jenez, să arăt că am primit diploma nu pentru merite în serviciul englezilor, ci în interesul mişcării sioniste, dându-mi termen de o lună de zile să mă gândesc. În acest timp m-am decis şi am primit diploma de la englezi.

Această diplomă am fotocopiat-o în trei exemplare, pe care le-am expediat arhivei istorice a Agenţiei Evreieşti din Ierusalim.

Aceste trei exemplare au fost expediate în cursul anului 1949, un exemplar prin Ariel, ataşatul comercial al Legaţiei Israel din Bucureşti şi celelalte două trimise prin unchiul meu Komanovschi aflat la Ierusalim.

Originalul diplomei l-am distrus tot în 1949, ca măsură de precauţie pentru a camufla activitatea desfăşurată în folosul ènglezilor.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

21 iulie 1952

Oraşul Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 10,00; s-a terminat la ora 17,00

Ancheta îţi cere să arăţi ce altă activitate criminală ai desfăşurat până la 23 august 1944?

Încă de la sfârşitul anului 1940 şi până la arestarea lui Wilhelm Fischer la începutul anului 1944, am transferat în Palestina prin acesta şi prin Orechovschi, decedat, în 1940, fost director al Oficiului Palestinian, diverse sume de bani, ale mele şi ale rudelor mele. Prin Wilhelm Fischer am transferat aproximativ 3.000.000 lei, el având importante sume de bani la dispoziţie în lire şi dolari, primiţi de la „Joint", „Agenţia Evreiască" şi Congresul Mondial Evreiesc, pe care le vindea ca devize în ţară acelora care aveau de transferat lei în străinătate. Transferurile se făceau clandestin prin Crucea Roşie Internaţională şi prin curieri diplomatici sau particulari, iar dispoziţiile de plată se avizau la Geneva prin reprezentanţii „Joint"-ului, Congresului Mondial Evreiesc şi Agenţia Evreiască de acolo, care îngrijau de plata lirelor şi dolarilor către destinatari din străinătate. Prin Orechovski, am transferat circa 6.000.000 lei, care urma să fie achitaţi prin biroul de la Istanbul.

Menţionez că atât transferurile prin Fischer cât şi acele prin Orechovschi, nu au fost plătite decât 10%, Agenţia Evreiască, Congresul Mondial Evreiesc şi Joint-ul, neplătind angajamentele contractate şi pentru care reprezentanţii lor Wilhelm Fischer şi Orechovski primiseră contravaloarea în lei în ţară. Despre acest lucru ştie ing. Oscar Olteneanu, Dan Ieşeanu şi Leon Itzkar. În legătură cu aceste fapte am făcut declaraţie în 1947, în termen legal şi Băncii RPR conform legii din 1947, pentru a cerceta cazul.

https://biblioteca-digitala.ro

Încă din aprilie 1941, am sprijinit guvernul Antonescian, în realizarea împrumutului de război antisovietic în sectorul evreiesc în colaborare cu Wilhelm Filderman, preşedintele Uniunilor de Comunităţi Evreieşti, Benvenisti Mişu, preşedintele Executivei Sioniste, dr. Alexandru Şafran, şef rabin al Cultului Mozaic pentru întreaga ţară şi alţii. Această acţiune s-a hotărât în cadrul unui Comitet superior secret, compus din cei mai sus arătaţi, din iniţiativa căruia s-a constituit un comitet special pentru realizarea împrumutului, condus de către Wilhelm Filderman.

Acest comitet activând pe linie propagandistică, organizând şi comisii speciale de impunere.

Eu am participat ca inspector peste trei comisii de împrumut, delegat fiind de către Mişu Benvenişti, preşedintele Executivei Sioniste din România, care făcea parte atât din Comitetul Superior secret, cât şi din Comisia Superioară pentru realizarea împrumutului pe întreaga ţară, Mişu Benvenisti ca preşedinte al Executivei Sioniste, foşti avocaţi comercianţi, contabili, etc. ca colaboratori la lucrările împrumutului.

Referitor la activitatea propagandistică în realizarea împrumutului s-a ţinut discursuri la întruniri publice, convocate special în acest scop, cu care ocazie, conducătorii societăţilor culturale şi de binefacere şi ale Sinagogilor, precum şi cadrele speciale din conducerea operaţiunilor de subscriere luau cuvântul, făcând apel la sentimentele patriotice ale populaţiei evreieşti la contribuţia pentru câştigarea războiului şi mai ales intimidându-i în cazul în care nu-şi vor face datoria.

Un alt mijloc de propagandă era şi acela prin care în cadrul şedinţelor obişnuite ale instituţiilor mai sus arătat se prelucra lumea pentru a subscrie cât mai mult la împrumut. De asemenea, în ziarele „Renaşterea noastră" şi „Curierul israelit" s-a publicat apeluri, îndemnuri, manifeste, articole, lozinci, pentru subscrierea la împrumut şi sprijinirea războiului antisovietic, semnate de către dr. Alexandru Şafran, dr. Wilhelm Filderman, Benvenisti Mişu şi alţii.

Tot astfel articolele erau semnate şi de către redactorii gazetelor: Moţi Moscovici, L.B. Wexler, M.H. Maxy şi alţii. Mai adaug că rabinii predicatori, inclusiv Şef Rabinul dr. Alexandru Şafran, includeau în predicile lor, apeluri către populaţia evreiască, pentru subscrierea la împrumut.

În ceea ce priveşte Comisiile de impunere la împrumut acestea au contribuit la realizarea împrumutului printr-o politică de intimidare a populaţiei, ameninţând-o cu represalii grave în cazul în care nu-şi va face datoria. Adaug că toţi acei care lucrau la realizarea împrumutului au avut scutiri de muncă obligatorie, obţinute de la Marele Stat Major, de către dr. Filderman şi Mişu Benvenisti.

Menţionez că împrumutul a fost condus de către cei mai sus arătaţi până la înfiinţarea „Centralei Evreilor", care a preluat întreaga acţiune asupra ei, inclusiv cadrele colaborând şi mai departe la realizarea împrumutului.

În afara împrumutului mai sus arătat, populaţia evreiască a mai fost impusă de către guvernul Antonescu, prin Centrala Evreilor, la o contribuţie forţată, de 4 miliarde lei, numită împrumut. Acest împrumut a fost realizat prin impuneri pe bresle profesionale din diferite ramuri de activitate din comerţ, industrie, profesii libere şi diferite bresle meşteşugăreşti. Aici n-a mai fost vorba de apeluri sau discursuri, ci de teroare directă exercitată de către comisiile de impunere sub conducerea directă a „Centralei Evreilor" cu ajutorul oamenilor lui Filderman şi a altor fruntaşi din breslele respective.

Arată anchetei în ce a constat colaborarea d-tale cu Centrala Evreilor?

https://biblioteca-digitala.ro

La începutul anului 1942 membrii executivei condusă de Benvenisti Mişu, au hotărât să colaboreze cu Centrala Evreilor, la propunerea lui Benvenisti Mişu, cu scopul de a feri cadrele de munci obligatorii şi dizolvarea executivei sioniste.

În urma acestei hotărâri, Benvenisti Mişu şi eu am fost delegaţi de a duce tratative cu dr. Gingold, secretarul general al Centralei Evreilor. La discuţiile avute cu Gingold, eu am arătat că Executiva Sionistă îşi ia obligaţia de a colabora cu cadrele sale pentru realizarea mai departe a împrumutului, precum şi pentru organizarea comisiilor centralei.

În urma acestor tratative eu am fost plasat la Comisia de împrumut, dr. Löwenstein şef al secţiei şcolilor şi a culturii în Centrală, iar alţii la fel au ocupat diferite funcţiuni, Benvenisti Mişu fiind membru în cadrul unei Comisii.

În cadrul acestor comisii s-a dus o serie de acţiuni prin care populaţia era impusă la contribuţii grele care constau din dări în efecte de îmbrăcăminte, care răpeau şi strictul necesar al omului muncitor, până şi cămaşa după el, în contribuţii băneşti de către Centrală şi de către Radu Lecca, comisarul guvernului pentru afacerile evreieşti.

Au fost înfiinţate detaşamente de muncă în care au fost băgaţi majoritatea evreilor lăsând familiile lor la cheremul Centralei fără existenţă. Acesta a fost rezultatul politic şi moral în colaborarea organizaţiei sioniste cu Centrala evreilor, înfiinţată de Gestapoul.

Mai ai ceva de adăugat cu privire la colaborarea sioniştilor cu guvernul criminal antonescian?

În ajunul lui 23 august 1944, A.L. Zissu a fost chemat la Mihai Antonescu, care i-a cerut să intervină la anglo-americani, ca să debarce trupele lor la Constanţa, înainte ca trupele sovietice să ocupe ţara sau Capitala.

Zissu n-a făcut asemenea demers, întrucât trupele sovietice erau deja la Iaşi şi demersul ar fi fost fără rezultat.

Tot în această chestiune Zissu m-a delegat să iau contact cu dr. Filderman, pentru a-l înştiinţa şi pe el despre cererea făcută de Antonescu, lucru pe care l-am şi făcut. Cu această ocazie dr. Filderman mi-a spus că cererea lui Antonescu este împărtăşită de Maniu şi Brătianu, care l-au solicitat direct în această privinţă şi că noi conducătorii sionişti trebuie să ţinem cont de opinia lui Maniu şi Brătianu, care reprezintă factorul de care depinde interesele burgheziei evreieşti. După ce a criticat atitudinea lui Zissu, Filderman mi-a spus că el a făcut demersul prin Istambul, la Cairo, printr-un cunoscut al său, maior în armata engleză şi dacă demersul va fi ineficace, va avea o valoare politică şi simbolică faţă de Maniu şi Brătianu.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

21 iulie 1952

Oraşul Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 13 şi s-a terminat la ora 24 şi 30 min.

În procesul-verbal încheiat la 18 iulie 1952, ai arătat că din martie 1944, împreună cu A.L. Zissu, culegeaţi informaţii economice, politice şi militare, pe care le transmiteaţi

https://biblioteca-digitala.ro

biroului Agenţiei Evreieşti din Istanbul, ce informaţii ai cules d-ta personal şi persoanele de la care ai cules informaţiile?

Am cules până la 23 august 1944 următoarele informaţii, cu caracter economic, politic şi militar.

Despre înăsprirea raporturilor pe frontul de răsărit între ofiţerii din armata română şi ofiţerii germani, informaţie culeasă de la Ion Florin Begnescu, în urma unei călătorii a lui pe frontul de răsărit.

Nemulţumirea trupei şi ofiţerilor români din cauza tratamentului, hranei şi îmbrăcămintei, inferioare trupelor germane, informaţie culeasă de la Begnescu.

Acapararea unor transporturi cu alimente de către germani, ce fuseseră trimise în ţară de guvernatorul Transnistriei, pentru aprovizionarea depozitelor de desfacere ale guvernământului din întreaga ţară – informaţie culeasă de la Begnescu.

Diverse ştiri de pe front, mersul operaţiunilor militare în sectorul românesc, informaţie culeasă de la Begnescu, generalul Barbu, Ion Vinea şi Anton Dumitriu.

Despre unele neînţelegeri în guvern între Mihai Antonescu şi Mareşalul Antonescu, cu privire la aprovizionările excesive ale armatei şi civililor germani aflaţi în ţară, din stocul destinat populaţiei şi trupelor române. Informaţie culeasă de la Begnescu şi confirmate de Barbu.

Despre creşterea în armată printre ofiţerii superiori a curentului favorabil punctului de vedere a generalului Iacobici Iosif, care critica acţiunea trupelor române dincolo de Nistru. Informaţie culeasă de la generalul Barbu şi Ion Vinea.

Ştiri despre acţiunile în ţară şi străinătate a partidelor istorice de opoziţie şi anume, luării de contact cu anglo-americanii a lui Maniu, Ştirbei şi Brătianu, prin diverşi intermediari, printre care era de Wek ministrul Elveţiei şi ministrul Turciei, în vederea unei schimbări de orientare politică şi militară a României. Informaţii culese de la Begnescu, Ion Vinea şi Anton Dumitriu.

Date despre acţiunea comuniştilor din ţară pentru creşterea unui front antifascist. Informaţie culeasă de la Anton Dumitriu şi Ion Vinea.

Despre tergiversările şi sabotarea lui Maniu, de a da un răspuns pozitiv în acţiunea de creiere a frontului antifascist, informaţii culese de la Vinea şi Anton Dumitriu.

Date despre criza mijloacelor de transport pe CFR, adică stau materiale importante de uz militar, ca şi cele pentru industrie săptămâni şi chiar luni în aşteptarea vagoanelor pe rampele gărilor, informaţie de la generalul Barbu şi din Buletinul SSI.

Despre starea de spirit a muncitorilor din uzinele şi atelierele CFR.

Acte de sabotaj la uzine şi atelierele CFR ca şi în dirijarea traficului, informaţii culese de la generalul Barbu, care şi el o avea de la maiorul Sachelarie, fostul lui subaltern şi comandant al Legiunei de Jandarmi CFR, ca şi din buletinul SSI.

Incidente în producţia industrială, adică stagnări în producţie, întârzieri, calitatea producţiei, materii prime, lipsă, uzura utilajului şi lipsa de utilaj şi de piese de schimb, precum şi de lipsă de personal calificat – informaţii culese din Buletinul SSI, consultat la Begnescu.

Efectele bombardamentelor la CFR în regiunea petroliferă în industrii şi la locuinţe. Informaţii culese din buletinul SSI citit la Begnescu.

Diverse informaţii cu privire la nereguli şi afaceri făcute la Odessa de către guvernatorul Transnistriei, Alexianu şi colaboratorii săi, cât şi la centrele de desfacere Bucureşti. Informaţii culese din Buletinul SSI.

https://biblioteca-digitala.ro

Starea de spirit a populaţiei cu privire la ştirile pierderilor suferite de armata română pe front şi de pe urma bombardamentelor. Informaţii culese din Buletinul SSI şi din discuţiile cu Barbu şi Ion Vinea şi Anton Dumitriu.

Despre apariţia diverselor unităţi germane şi în special cele SS în Ardealul de Sud, Moldova şi a punctelor din Transnistria şi Bucovina unde se aflau lagăre evreieşti. Informaţii venite prin delegaţi evrei şi neevrei trimişi de regiunile respective, printre are citez: primarul Cernăuţiului, Traian Popovici, profesor Gronich şi Faierman din Cernăuţi, profesor Weisberg, Stiwen din Iaşi, plecaţi în Palestina, Cristian Solomon, Jean Heffther din Iaşi, actualmente în Bucureşti, av. Mittelman – Iaşi, avocat Albert Smilovici din Galaţi, actualmente în Galaţi, Ariel Culner (plecat) şi membrii comitetelor de asistenţă a refugiaţilor din Bucovina, Moldova de Nord, Basarabia, printre care îmi amintesc dr. Gruber, fraţii Cleper, industriaşi de cherestea, Aisenberg textilist, Noe Tălmaciu din Botoşani, Max Iosipovici din Botoşani, Grinberger din Sibiu, Victor Auscher şi Carol Reiter din Timişoara, Sarfştein, Faig şi Bartok din Arad, Finchelştein şi Hirş din Turcia, Celman din Chişinău, Ianchelevici din Bălţi, Gohiman din Chişinău şi alţii, nu ştiu dacă aceştia sunt în ţară sau nu.

Toţi aceştia şi alţii din comitetele de asistenţă a refugiaţilor, aduceau informaţiile la sediul Executivei şi le predau mie sau lui Moţi Moscovici sau altor membri ai Executivei care se aflau prezenţi, sau comitetelor de asistenţă din Bucureşti a refugiaţilor, a căror conducător ţinea contactul cu Zissu sau cu mine la sediul Executivei sau la locuinţele noastre. Pentru refugiaţii polonezi ţinea contact Gros de la Societatea Columbia, Cafeman textilist, Teodor Bloca textilist. Pentru refugiaţii unguri a fost dr. Ernest Morton, ing. Frenchel m.d.p. Martin Hirsch, mic industriaş, dr. Singer director general al uzinelor Metalo-Globus, dr. Berger pentru evreii repartizaţi din Franţa, av. Tumarkin din partea basarabenilor şi alţii.

Toţi aceştia, ca şi numeroşi alţii, aduceau şi următoarele informaţii în afară de cele arătate mai sus.

Ştiri despre regimul lagărelor, din interiorul ţării, Bucovina şi Transnistria.

Informaţii despre regimul din taberele de muncă obligatorii, internări, evacuări, deportări, ajutoarele necesare celor din lagăre, masacrarea de către germani a evreilor luaţi la muncă peste Bug.

Acţiunile partizanilor în diverse puncte din Republica Moldovenească şi Ucraina şi ajutorul dat evreilor şi alte informaţii asemănătoare.

O parte din informaţi despre stările din provincie le verificam prin Begnescu şi Dumitru Lambru fiul col. Lambru, fost director de cabinet a lui Piky Vasiliu, mobilizat la Inspectoratul General al Jandarmeriei şi prezentat mie pentru culegere de informaţii şi diverse intervenţii la Ministerul de Interne şi la Inspectoratul General al Jandarmeriei de către Goman (Cufuman), patronul consumului Carpaţi.

Prin cei mai sus arătaţi şi prin avocatul Hendri Mădârjak, fratele colonelului Mădârjak de la Ministerul de Interne, verificam şi mă informam asupra măsurilor antievreieşti ce se cereau de către nemţi şi se proiectau de către [text indescifrabil – n.n.]

Pe care din acei funcţionari pe care i-aţi folosit în culegerea şi verificarea informaţiilor, i-aţi plătit şi cine i-a plătit?

Pe Dumtriu Lambru îl plăteam conform înţelegerii stabilite dinainte, la fiecare serviciu făcut, cu saci de zeci mii sau chiar sute de mii lei.

Cu Begnescu şi Mădârjak nu a existat niciodată înţelegere dinainte pentru a fi plătiţi pentru serviciile ce li se cereau, ci eu după facerea vreunui serviciu de către aceştia, le

https://biblioteca-digitala.ro

ofeream sume de bani drept onorarii după aprecierea mea, care se ridicau de asemenea la sute de mii lei. Banii pe care îi plăteam îi primeam de la Itzkar Leon şi ştia că banii îi folosesc pentru rezolvarea chestiunii respective, fără să cunoască cui anume sunt destinaţi.

În procesul-verbal din 18 iulie a.c. ai arătat că majoritatea informaţiilor date de membrii executivei, le sintetizai d-ta şi apoi le dădeai în scris lui Zissu. Arată, ce informaţii ai primit de la fiecare din membrii executivi?

În ce priveşte activitatea personală în culegerea informaţiilor ale lui Zissu, pot spune că el nu arăta informaţiile pe care le deţinea din activitatea proprie, iar din discuţiile cu el comentam împreună informaţiile date şi constatam că în general cele mai multe din informaţii le cunoştea.

Moţi Moscovici şi Mayer Rudich aduceau informaţii în care predominau cele politice, privitoare la raporturile dintre membrii Guvernului, cât şi la raporturile între opoziţie şi guvern.

Tully Rosenthal aducea informaţii din cercurile palatului, pe care le culegea de la clientul său Berger Sofianu, fost furnizor de stofe de mobile al palatului.

Mendelovici Iancu nu-mi aduc aminte să fi dat informaţii.

Leon Itzkar aducea informaţii din cercurile industriei petrolifere, producţie, pagube suferite prin bombardament.

David Faibiş n-am auzit să fi adus informaţii.

Ebercohn aducea informaţii cu caracter evreiesc.

Iancu Leiba aducea informaţii militare obţinute de la generalul Negruţi.

Mai ai ceva de adăugat la întrebările puse mai sus?

Am omis să arăt că am primit două comunicări, foarte importante, privitoare la torpilarea de către germani a celor 3 vagoane de emigranţi din vara anului 1944, de la Begnescu şi anume:

Înainte de plecarea vaselor cu două trei zile, Begnescu mi-a comunicat că la Interne i s-a spus că Germania ar avea intenţia să torpileze vasele cu emigranţi evrei, cerându-i amănunte şi indicarea cursei, nu mi-a relatat chestiunea, necunoscând-o, astfel că n-am considerat chestiunea ca serioasă şi nu i-am dat curs, în afară că i-am comunicat-o lui Zissu. Între timp vasele au plecat. După 3-4 zile de la prima comunicare, Begnescu m-a înştiinţat telefonic să-l caut urgent pe Zissu, căruia prin mine are să-i facă o comunicare gravă. Chiar atunci m-am dus la Begnescu, care mi-a dictat conţinutul unei comunicări telegrafice, venită de la Constanţa la un birou al marinei germane de la Bucureşti, prin care se arăta că pe vasele cu emigranţi evrei au fost identificaţi spioni inamici şi că s-au luat măsuri ca vasele să nu ajungă la destinaţie. Vasele însă plecaseră cu o zi înainte şi nu se mai putea comunica cu ele, rezultatul a fost că unul din vase a fost torpilat la intrarea în Bosfor. După câteva zile, ministrul Turciei la Bucureşti, i-a comunicat lui dr. Şafran scufundarea vasului Mefküre, unul dintre cele 5 vase.

Ancheta îţi cere să precizezi cum au fost transmise informaţiile, unde, cui anume şi până când au fost transmise informaţiile culese de d-ta şi A.L. Zissu?

Informaţiile au fost trimise de A.D. Zisu la Biroul agenţiei evreieşti din Istambul, unde funcţiona Barlas, Averbuch (Agamy), Überall, Golden şi Vania, şeful lor era Barlas. Eu personal nu ştiu cui anume era adresată corespondenţa, dintre cei de mai sus, întrucât am discutat cu Zissu chestiunile de care se ocupa corespondenţa şi Zissu îmi relata conţinutul, restul amănuntelor la destinatari nu s-a interesat.

https://biblioteca-digitala.ro

Informaţiile transmise la biroul Agenţiei Evreieşti din Istambul, au fost transmise după cele spuse mie de către Zissu şi Itzkar Leon prin delegatul Crucii Roşii Internaţionale Kolb. Alte persoane în mod concret nu cunosc, pe care le-ar fi folosit A.L. Zissu şi Leon Itzkar care şi el avea corespondenţă directă pe chestie financiară cu Geneva şi Istambul.

Zissu mi-a mai spus că trimitea informaţii şi la Congresul Mondial Evreiesc de la Geneva şi la reprezentantul agenţiei evreieşti de la Geneva, prin Fischer Wilhelm şi Crucea Roşie Internaţională. Despre amănunte în aceste chestiuni pot da relaţii Leon Itzkar şi Moţi Moscovici, deoarece Leon Itzkar era interesat şi în contact cu exteriorul pe chestiuni financiare, iar Moscovici ca secretar, era la curent cu toate lucrările. Informaţiile ştiu că au fost transmise până la 23 august 1944 organizaţiilor arătate mai sus.

Alte servicii ţi s-au cerut până la 23 august în cadrul activităţii de spionaj?

Da, în iunie 1944 mi-au fost prezentaţi de către Zissu şi Leon Itzkar la locuinţa lui Zissu, două persoane cu numele de Dan şi Eliezer, cu indicaţia că aceştia sunt veniţi clandestin în ţară prin Ungaria sau prin Slovacia, ca trimişi ai Agenţiei Evreieşti pentru chestiuni haluţiene, organizarea emigraţiei, ca şi pentru a ajuta la organizarea unei eventuale auto-apărări a populaţiei evreieşti. Cu această ocazie, Dan mi-a pus chestiunea net, de ai furniza informaţii cu privire la aviatorii prizonieri sau morţi din aviaţia engleză şi americană, precum şi locul unde se află lagărele de prizonieri, regimul lor şi modul cum ar putea intra în contact cu ei. Eu am acceptat şi am plecat imediat pentru a-l apuca pe Begnescu acasă, de la care îmi propusesem să obţin datele de mai sus.

L-am mai găsit pe Begnescu acasă şi i-am spus că Agenţia Evreiască se interesează despre datele de mai sus, Begnescu a fost de acord şi mi-a fost transmis după circa două săptămâni, un tablou conţinând nume şi date de stare civilă de aviatorii englezi şi americani morţi şi locul unde sunt înmormântaţi.

Date despre locul unde se găsesc lagăre de prizonieri englezi şi că sunt sub îngrijirea Crucii Roşii Române. Acest material care conţinea mai multe tabele, l-au ţinut ascuns până a doua zi, când trebuia să mă întâlnesc cu Dan în str. Romulus la oficiul de emigrare nu i-am putut preda actele în acea dimineaţa, pentru că m-a surprins o percheziţie a Siguranţei Capitalei, din care am scăpat fugind prin o uşă de serviciu, care da spre o pivniţă de vinuri. Cu această ocazie, înainte de a fugi i-am spus lui Moţi Moscovici şi lui Ebercohn că am materialul arătat mai sus asupra mea şi le-am cerut în disperare o soluţie, cum să fac să nu cad în mâna Siguranţei şi ştiind topografia locului, am fugit spre pivniţa amintită. După amiază m-am întâlnit cu Dan tot în Romulus şi le-am predat, materialul de mai sus.

Arată d-ta ce ai discutat cu Dan în legătură cu materialul predat şi cine a mai fost de faţă.

Nu a mai fost de faţă nimeni. Dan mi-a spus că este foarte interesat să intrăm în legătură cu unii prizonieri din acele lagăre şi m-a întrebat dacă nu pot găsi legăturile necesare în acest scop. I-am răspuns că eu nu am alte legături, decât acelea prin care am procurat materialul de mai sus, dar să socotesc că se poate rezolva problema în modul următor: fiind informat de la Begnescu că aceste lagăre sunt sub îngrijirea d-nelor de la Crucea Roşie Română, socotesc că printr-o intervenţie a delegatului crucii roşii internaţionale la d-rul Costinescu, preşedintele Crucii Roşii române, ei ar putea intra în legătură cu prizonierii, totodată i-am indicat că Wilhelm Fischer ar putea să facă această legătură prin Kolb şi i-am promis că îi voi face legătura cu Fischer Wilhelm, ceea ce am şi făcut, nu-mi aduc aminte dacă i-am făcut legătura directă sau prin Zissu.

Arată care a fost rezultatul acestei acţiuni?

https://biblioteca-digitala.ro

Dl. Zissu mi-a comunicat că Dan şi Eliezer au intrat în legătură cu prizonierii englezi prin Fischer Wilhelm şi crucea roşie română şi că totul e în regulă, lucru pe care mi l-a confirmat Dan în noaptea de 24 sau 25 august 1944, când am vizitat împreună cu el şi Hertio conducător de tineret, locuinţa clandestină a conducătorilor organizaţiilor de stânga de tineret din Bdul Mărăşeşti, pentru a putea culege date cu privire la numărul tinerilor care ar putea fi puşi la dispoziţie pentru acţiuni de autoapărare a populaţiei evreieşti, date pe care trebuia să le predau d-rul Ghelerter, membru a unui comitet secret evreiesc, din care făcea parte dr. Şafran, dr. Filderman, şi alţii.

Ce alte informaţii le-ai dat lui Dan şi Eliezer până la 25 august 1944?

Nu mi-a cerut şi nu le-am dat nici o altă informaţie până la 23 august 1944.

Ce alte servicii le-ai făcut până la 23 august 1944?

Nu le-am mai făcut nici un alt serviciu.

Arată detailat tot ce ştii cu privire la activitatea acestor instructori în ţară, înainte de 23 august 1944.

În total m-am întâlnit până la 23 august de trei sau patru ori şi nu am discutat şi alte chestiuni decât cele arătate mai sus. Nu ştiu în ce măsură a colaborat cu Zisu pe linia de spionaj, ştiu însă că Dan şi Eliezer în afară că au avut legături cu Zissu, Leon Itzkar şi cu mine, au fost în strânse legături cu conducătorii organizaţiilor de tineret, după cum am constatat personal cu ocazia vizitei arătată mai sus la casa clandestină din Bdul Mărăşeşti.

Cine au fost aceşti Dan şi Eliezer în fond şi în folosul cui activau?

Până la 23 august am ştiut că sunt instructori palestinieni şi că au venit în numele agenţiei evreieşti, dintr-o serie de fapte ca:

La sfârşitul anului 1944, începutul anului 1945, am fost vizitat acasă de Dov Berger pe care nu-l cunoscusem până atunci, împreună cu Ariel Braun pe care de asemenea nu l-am cunoscut până atunci.

Cu această ocazie, Dov Berger s-a prezentat ca sergent în brigada evreiască, cu serviciul la misiunea britanică din Bucureşti, fiind chiar şi în uniformă, pe Arie Braun care de asemenea se afla în uniformă militară, l-a prezentat ca fiind locotenent din brigada evreiască, cu serviciul la misiunea britanică din Bucureşti şi şeful său. El mi-a spus că cunoaşte activitatea mea cu privire la ajutorul pe care l-am dat lui Dan şi Eliezer şi că şeful consideră că aceste servicii au fost foarte preţioase, pentru care au venit să-mi înmâneze o diplomă din partea armatei britanice.

Cu acest prilej, eu am spus că mă gândesc să repet gestul lui A.L. Zissu de a refuza diploma, lucru pe care îl ştiam de la Zissu şi de la ing. Stein, întrucât Zisu mi-a fost şef politic şi sub comanda lui mi-am desfăşurat această activitate. Atunci Dov Berger mi-a spus că gestul lui Zissu este nepolitic şi că eu să primesc diploma şi în cazul când mă jenez, să arăt că am primit diploma nu pentru merite în serviciul britanicilor, ci în interesul mişcării sioniste, dat fiind că am fost solicitat de către Dan şi Eliezer care s-au prezentat ca instructori palestinieni. Nu am cerut termen de gândire, ei mi-au fixat termen o lună de zile şi conform înţelegerii dintre noi, am primit diploma la sfârşitul lunii. Acest fapt, precum şi conţinutul discuţiei, mi-a arătat că Dan şi Eliezer lucrau pentru serviciul de spionaj britanic.

(ss) Jean Cohen

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

22 iulie 1952

Oraşul Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 10 şi 5 min şi s-a terminat la ora 12,00

În procesul-verbal din 21 iulie 1952 ai arătat că ai colaborat cu Dan şi Eliezer pe linie de spionaj înainte de 23 august. Arată dacă numele de Dan şi Eliezer sunt numele lor reale?

După 23 august 1946, am aflat de la ing. Olteneanu fost preşedinte al organizaţiei sportive „Macabi" că Dan este una şi aceeaşi persoană cu Trahtenberg fost instructor sportiv, la Macabi, înaintea plecării lui în Palestina. Despre Eliezer am aflat tot în 1946 de la soţia mea care la recunoscut în curtea Congresului Mondial, la vederea soţiei mele şi-a acoperit faţa cu mâna, că este una şi aceeaşi persoană cu Moscovici pe care îl cunoscuse din copilărie şi cu care activase împreună în organizaţia de tineret sionistă Haşomer Haţair 1926-1927.

În ce împrejurări ai discutat cu ing. Olteneanu despre Dan?

În 1946, intrând cu ing. Olteneanu la Societetea Poliminera spre a vorbi cu Itzkar Leon, l-am găsit acolo pe Dan, n-am intrat în birou, şi retrăgându-mă cu ing. Olteneanu i-am spus acestuia că acela care vorbea cu Itzkar era instructorul Dan cu care colaborasem şi pentru care am obţinut tablourile de prizonieri englezi înainte de 23 august 1944. La cele spuse de mine, el mi-a spus că Dan este Trahtenberg fost instructor la Macabi.

Pe ing. Olteneanu cum îl mai cheamă şi ce mai ştii despre el?

Pe ing. Olteneanu îl mai cheamă Oscar, este fost funcţionar la societatea Ageco, a cărui director a devenit după 23 august. Sus-numitul este sionist făcând parte din conducerea Partidului Clal-Sionist în 1945 a devenit membru în Comitetul Central al Congresului, fost membru în Executiva sionistă condusă de Rorlich sau Benvenisti, înainte de arestarea mea ştiam că s-a încadrat în Centrala Industriilor Farmaceutice, ştiu că locuieşte pe Bdul Mărăşeşti, căsătorit, are doi copii căsătoriţi amândoi. În 1949 a fost preşedinte al Camerei de Comerţ Româno-Palestiniană.

În ce raporturi ai fost dumneata cu el?

Până la 23 august, îl vedeam din când în când neavând raporturi nici de prietenie, nici politice şi nici de afaceri. Odată cu constituirea Partidului Clal-Sionist, în 1946, s-a început colaborarea dintre noi, discutând chestiuni sioniste.

Arată detaliat, în ce chestiuni ai colaborat?

Am colaborat în Partidul Clal-Sionist până la autodizolvarea din 1948 – 1949.

Am colaborat până în anul 1949 în Camera româno-palestiniană a cărui membru în Comitetul de direcţie şi consilier juridic am fost din anul 1934.

Am colaborat în comisia specială numită de către executiva sionistă din 1948 pentru a ne ocupa de problema lichidării contravenţiei fiscale ale fondurilor sioniste Keren Kayemet şi Keren Hayessod.

Ce servicii ţi-a făcut Olteneanu referitoare la activitatea pe care ai desfăşurat-o în general?

https://biblioteca-digitala.ro

Olteneanu nu mi-a făcut nici un serviciu în afară de faptul că am colaborat în cadrul răspunderilor politice comune.

În 1946, ing. Olteneanu a vizitat Palestina ca membru a unei comisii oficiale a oficiului de transfer de pe lângă organizaţia sionistă, împreună cu Carol Berman, Dan Ieşeanu, Kiva Orenstein şi alţii, cu scopul de a studia posibilitatea de relaţii economice între România şi Palestina în vederea creării unor mijloace de transfer prin schimburi de mărfuri a averii emigranţilor evrei.

Când Olteneanu s-a înapoiat din Palestina mi-a comunicat că s-a întâlnit cu Wilhelm Rosenstein, pentru care transferasem diverse sume de lei prin Oficiul Palestinian şi prin Fischer Wilhelm în cursul anilor 1940-1943 şi care i s-a plâns că din sumele transferate prin cei de mai sus nu a primit decât o foarte mică parte.

Mai ai ceva de adăugat cu privire la ing. Olteneanu?

Mai adaug că Olteneanu a fost în comitetul şcolii de agricultură de la Colentina condusă de Itzkar Leon şi Vardi, şi s-a ocupat ca tehnician cu supravegherea construirii unor barăci.

Prezentul proces-verbal a fost citit cuvânt cu cuvânt în faţa mea, corespunde în întregime celor declarate de mine, pentru care semnez.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

22 iulie 1952

Oraşul Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 12 şi 7 min. şi s-a terminat la ora 23 şi 30 min.

Ce persoane cunoşti d-ta care au activat pe linie de spionaj până la 23 august în afară de gruparea în care ai fost amestecat d-ta?

După 23 august 1944, Begnescu temându-se că va fi arestat din cauza fostului serviciu la SSI, mi-a lăsat fotocopia unui certificat semnat de un profesor pe care nu mi-l reamintesc şi de Dan Brătianu fost funcţionar superior la Societatea de telefoane şi nepot al dr. Costinescu prin care se arată că Begnescu a adus servicii englezilor în timpul războiului. Acest certificat l-am depus la Prefectura de Poliţia după arestarea lui, împreună cu declaraţia mea despre serviciile pe care le-a adus Oficiului de emigrare Begnescu. Tot în această chestie m-a citat la Baroul avocaţilor Şraer şi mi-a luat o declaraţie.

La începutul anului 1942, Gaiger Moritz, membru în executiva condusă de Benvenişti mi-a comunicat în cursul unei discuţii că dr. Entzer i-a spus că Benvenisti a primit prin el o scrisoare de la executiva agenţiei evreieşti de la Ierusalim, prin care i se confirmă că prin avocatul Mizrahi a luat act de alegerea lui Benvenisti ca preşedinte al executivei, înştiinţându-l în acelaşi timp că executiva a organizat un birou la Istanbul condus de către Barlas, care pe lângă misiunea de a se ocupa cu chestiuni de emigraţie are şi misiunea de a culege informaţii economice, politice şi militare, din ţările de răsărit satelite germane şi că Benvenisti şi Entzer urmează să ţină legătura cu acest Birou.

De asemenea, Blumental Mauriciu, omul de legătură al executivei cu organizaţiile de tineret, mi-a comunicat cam tot în acelaşi timp că delegaţi ai tineretului călătoresc

https://biblioteca-digitala.ro

clandestin până dincolo de graniţele ţării pentru a stabili contacte cu tineretul sionist din Slovacia, Polonia şi Transnistria şi pentru a se interesa de soarta populaţiei evreieşti, culegând cu această ocazie diferite date economice politice şi militare pe care conducătorii organizaţiei de tineret le comunică forurilor externe sioniste prin corespondenţă clandestină pe care o poartă cu aceştia.

La sfârşitul anului 1942 sau început anului 1943, într-o discuţie la „Renaşterea", la care au participat după câte îmi amintesc: Moţi Moscovici, L.B. Wexler, Tully Rosenthal, Bady, Milu Alter şi eu. Milu Alter povestea despre imprudenţa conducătorilor tineretului Sunea, Scarlat, Tenenbaum, ca şi a lui Nusbaum, chiar şi a lui Entzer de a trimite corespondenţă clandestină la Istanbul, Geneva şi Ierusalim, prin diferite persoane neverificate, ceea ce poate duce la o catastrofă, cita printre modurile de transmitere a corespondenţei pe următoarele călătorii ocazionale în interes de afaceri în străinătate printre care numea curieri diplomatici comandanţi de vase a serviciului maritim român care făceau cursa Constanţa-Istanbul şi prin biroul de turism oficial România, care avea agenţi la Istanbul.

Milu Alter în calitate de colaborator al lui Entzer care lucra camuflat în birourile Societăţii Oficiale de turism „România" era zilnic în contact cu Entzer şi conducătorii organizaţiilor de tineret.

Alte persoane care ar fi desfăşurat asemenea fapte mai cunoşti?

Eu nu mai cunosc, în afară de cei arătaţi în declaraţiile anterioare.

Ce alte fapte ai comis dumneata până la 23 august 1944?

Între instalarea Centralei Evreilor în fapt care a fost aproximativ la începutul anului 1942 şi promulgarea statutului evreilor care reglementa organizarea şi competenţa centralei a trecut un timp de câteva luni, în care interval dr. Gingold secretarul general al Centralei Evreilor şi Willman, conducător în Centrală, căutau să câştige colaborarea diferitelor cercuri şi personalităţi evreieşti prin diferite mijloace de promisiuni sau de şantaj adică prin scutiri de muncă obligatorie, angajări la centrală şi la toate instituţiile dependente de ea, cum ar fi: şcoli, senatori, spitale, oficii judeţene la consultări şi altele. Prin ameninţări de deportări în Transnistria, internări în lagăre, excluderi din corpurile profesionale, procese de sabotaje a industriaşilor şi comercianţilor, şantajul se exercită şi asupra comitetelor instituţiilor obşteşti evreieşti, instituţiile ameninţate cu dizolvarea lor şi memorii conducerii cu arestarea, internarea în lagăre sau deportarea.

Faţă de cele de mai sus, executiva sionistă de sub conducere lui Benvenisti Mişu din care mai făcea parte dr. Cornel Iancu, L.B. Wexler, av. Rosenberg, Tully Rosenthal, Geiger, Blumenthal, Fischer Wilhelm, ing. Anghel Dascălu, dr. Zalman, dr. Löwenstein şi eu a hotărât cu ocazia unei şedinţe, numirea unei delegaţii conduse de mine, Benvenisti Mişu şi dr. Cornel Iancu, care să ia contact cu Gingold pentru a trata condiţii de colaborare cu Centrala Evreilor. În urma acestei hotărâri eu am participat la o şedinţă împreună cu Benvenisti şi Dr. Cornel Iancu, la Centrală, unde am propus ca condiţii de colaborare următoarele: respectarea mai departe a funcţionării Executivei Sioniste cu toate organizaţiile ei componente de maturi şi tineret, conform statutului ei, acceptarea liberei emigrări a evreilor şi menţinerea şcolilor evreieşti, scutirea tineretului sionist de munca obligatorie. În schimb Executiva Sionistă îşi ia obligaţia de a colabora cu cadrele sale pentru realizarea mai departe a împrumutului, precum şi pentru organizarea de restratificare, emigraţie şi a şcolilor. La şedinţele următoare ale Executivei cu Centrala n-am mai participat şi nici n-am fost înştiinţat când au mai avut loc, dat fiind poziţia mea

https://biblioteca-digitala.ro

extremistă, împotriva colaborării cu Centrala, determinată de ura maselor muncitoare care duceau tot greul, măsurilor antievreieşti executate de centrală, ură pe care am sesizat-o din discuţii cu cadrele sioniste şi cu oameni simpli de pe stradă, în plus asupra consecinţelor grave pe care le prevedeam din punct de vedere politic şi moral în viitor din această colaborare.

Arată detailat care au fost urmările acţiunii în cadrul colaborării Executivei Sioniste cu Centrala Evreilor asupra maselor?

Populaţia era impusă la contribuţii grele care constau din dări în efecte de îmbrăcăminte care răpeau şi strictul necesar al omului muncitor până şi cămaşa după el, în contribuţii băneşti nelimitate şi a căror impuneri erau fixate după plac de către Centrală şi de către comisarul guvernamental pentru afacerile evreieşti Radu Lecca. Această acţiune avea sprijinul politic implicit a cadrelor sioniste, prin trimiterea directă a dr-ului Löwenstein, membru al Executivei Sioniste ca şef al secţiei şcolilor în Centrală şi prin acţiunea lor în cadrul operaţiunilor de împrumut continuat sub Centrală.

Mai sus arătaţi, că cadrele sioniste au participat la împrumutul antisovietic şi sub conducerea centralei. Arată de când a început acest împrumut şi cum a luat el fiinţă în cadrele sioniste şi evreieşti?

La propunerea dr. Filderman preşedintele Uniunii de Comunităţi şi dr. Şafran, Şef Rabin al cultului mozaic pe întreaga ţară, făcută în cadrul unui comitet superior secret al vieţii evreieşti din care mai făceau parte av. Schwefelberg, Leopold, Filderman, dr. Ghelerter, Mişu Benvenisti şi alţii, de a sprijini guvernul antonescian în realizarea împrumutului de război antisovietic în sectorul evreiesc, Benvenisti Mişu a angajat executiva sionistă în această acţiune punând la dispoziţia lui Filderman cadrele sioniste în comisiile de subscriere la împrumut. Totodată Benvenisti a redactat şi semnat un apel către populaţia evreiască în numele executivei sioniste, ca să se subscrie la împrumut ca o mare datorie patriotică pentru a ajuta guvernul la câştigarea războiului antisovietic.

Ancheta îţi cere ca să precizezi cum au funcţionat aceste comisii în realizarea împrumutului amintit mai sus?

Aceste comisii funcţionau în diferite cartiere ale Capitalei, evreii erau citaţi în faţa acestor comisii conform unei evidenţe, rezultând din comunicarea salariilor fixate ale contribuabililor evrei, trimise oficial de către Ministerul de Finanţe acestor comisii, prin comitetul superior de conducere condus de Filderman, pentru a servi ca bază de impunere cu obligaţia ca subscrierea să reprezinte cel puţin odată şi jumătate ultimul venit profesional, la mobilier, clădiri, comerţ şi industrie, în caz de refuz, comisiile trebuiau să comunice săptămânal Ministerului de Finanţe lista contribuabililor care au refuzat subscrierea, pentru a fi executaţi prin organele fiscale.

De asemenea, asupra maselor evreieşti s-a dezlănţuit o acţiune sistematică de intimidare care se făcea prin discursuri la întruniri publice, convocate special în acest scop, cu care ocazie conducătorii societăţilor culturale de binefacere şi Sinagogilor precum şi cadrele special din conducerea operaţiunilor de subscriere, luau cuvântul, făcând apel la sentimentele patriotice ale populaţiei evreieşti, la contribuţia pentru câştigarea războiului şi mai ales intimidându-le, arătând nenorocirile care se vor abate asupra populaţiei evreieşti în cazul când ea nu-şi va face datoria.

Un alt mijloc de propagandă era şi acela prin care, în cadrul şedinţelor obişnuite ale instituţiilor mai sus arătat se prelucra lumea pentru a subscrie cât mai mult la împrumut. De asemeni în ziarele „Renaşterea noastră" şi „Curierul Israelit" au publicat apeluri, îndemnuri,

https://biblioteca-digitala.ro

manifeste, articole, lozinci, pentru subscrierea la împrumut, semnate de dr. Şafran, Filderman, Benvenisti şi ceilalţi preşedinţi de uniuni de comunităţi, cum ar fi Halfon, Prezente, Iosif Cohen, Sternbach farmacist, Solomon şi alţii precum şi redactorii gazetelor respective L.B. Wexler, Mendelovici Iancu, Moţi Moscovici, Bady, M. Zelţer-Sărăţeanu, David Rosenkrantz, Iacov Bacalu. Mai adaug, că rabinii predicatori inclusiv Şef Rabinul dr. Şafran în predicile lor includeau apeluri pentru populaţia evreiască pentru subscrierea la împrumut.

Arată din cine se compuneau comisiile care au acţionat la împrumut?

Eu am participat ca inspector peste trei comisii de împrumut. Benvenisti făcea parte din comisia superioară a împrumutului, Iacov Litman, Ebercohn, dr. Cornel Iancu, Blumenthal Mauriciu şi alţi zeci şi sute de oameni, din rândul salariaţilor, a Uniunii Evreilor Români, delegaţi din colegiile de liberi profesionişti care erau formate în majoritate de foşti avocaţi, foşti comercianţi, contabili.

Pe timpul Oficiului de Emigrare condus de A.L. Zissu, Itzkar Leon, a depus în numele oficiului la Consiliu de Patronaj condus de Maria Antonescu 45.000.000 lei, înainte de plecarea celor trei vase cu emigranţi, urmând ca din toate încasările ce se vor realiza prin emigrare să se verse o cotă de 30% Consiliului de Patronaj. După 23 august 1944, în urma demersurilor mele la comisarul guvernului pentru lichidarea bunurilor Consiliului de Patronaj, Ştefan Bogdănescu, am obţinut restituirea sumei.

În afara împrumutului mai sus arătat, populaţia evreiască a mai fost impusă prin Centrală la o contribuţie de 4 miliarde numită împrumut. Acest împrumut s-a realizat prin impuneri pe bresle profesionale, din diferite ramuri de activitate din comerţ, industrii, profesii libere şi diferite bresle meşteşugăreşti. Aci n-a mai fost vorba de apeluri sau discursuri, ci de teroare directă exercitată de Centrală, cu ajutorul oamenilor lui Filderman şi a unor fruntaşi din breslele respective. În ajunului 23 august, A.L. Zissu a fost chemat la Mihai Antonescu, care i-a cerut să intervină la anglo-americani. Ca să debarce trupele lor la Constanţa înainte ca trupele sovietice să ocupe ţara sau Capitala. Zissu ne-a relatat această chestiune în cadrul unei discuţii la executiva în care noi am fost împotriva unui asemenea demers, mai ales că trupele sovietice erau deja la Iaşi şi chiar în aceiaşi zi după câte îmi amintesc s-a întâmplat actul de la 23 august 1944.

Tot în această chestiune am fost delegat de către Zissu de a-l înştiinţa pe Filderman despre hotărârea noastră şi de a-i cere ca el să facă la fel. Am luat contact cu Filderman, i-am expus scopul vizitei mele, la care el mi-a răspuns că noi am judecat greşit deoarece demersul nu trebuie făcut de dragul lui Mihai Antonescu, ci trebuie avut în vedere că cererea lui Antonescu este împărtăşită de Maniu şi Brătianu care l-au solicitat direct în acelaşi sens de opinie. La discuţii a asistat avocatul Gruber, secretarul lui Filderman, plecat şi a venit la sfârşitul discuţiei avocatul Orenstein din Bucureşti care este în ţară şi care participat la o parte a discuţiei.

Mai adaug, că Filderman mi-a spus că a făcut demersul prin Istambul la Cairo printr-un cunoscut al lui George Litman maior în armata engleză şi ştie că demersul este tardiv şi ineficace, dar l-a făcut totuşi ca gest politic pentru valoarea lui simbolică faţă de Maniu şi Brătianu!

(ss) Jean Cohen

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

23 iulie 1952

Oraşul Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 12 şi s-a terminat la ora 23 şi 5 min.

În procesul-verbal încheiat la 15 iulie 1952, ai arătat că ţi-ai continuat activitatea de spionaj şi după 23 august 1944. Arată când şi în ce împrejurări ai luat contact şi cu cine anume pe linie de spionaj?

După 23 august 1944 au apărut la suprafaţă instructori palestinieni din diferite partide sioniste din Palestina trimişi în România, în special trimişi ai „Mapam-ului" şi „Mişmar-ului" care s-au constituit într-o constituţie aparte numită „Mişlahui" sub conducerea lui Averbuch venit în ţară în 1945 ca, corespondent al Oficiosului Mapam-ului, „Davar", din Palestina şi a preluat în fapt toată conducerea mişcării sioniste inclusiv emigraţia, problemele financiare, educaţia tineretului prin Hehaluţ şi grupările de tineret şi contactul direct atât cu toate cadrele sioniste de maturi şi tineret din întreaga ţară cât şi cu autorităţile de stat, ca şi cu factorii politici din viaţa evreiască. Mai adaug că Agamy secondat de Dan şi Eliezer a preluat în numele agenţiei evreieşti raportul de gestiune, politică şi financiară a executivei Zissu până la 23 august 1944 prin Itzkar Leon şi A.L. Zissu.

După 23 august 1944 din iniţiativa lui A.L. Zissu şi a mea a reapărut partidul evreiesc al cărui preşedinte activ a devenit A.L. Zissu şi a cărui secretar general am continuat a fi eu, până la mijlocul anului 1946. În acelaşi timp, fosta executivă ilegală Zissu a reapărut în mod oficial tot sub conducerea lui Zissu şi a celorlalţi membri. În luna mai-iunie 1945, printr-o indiscreţie comisă de către avocatul Gruber secretar profesional şi colaborator politic a dr-ului Filderman, în cursul unei discuţii avută cu mine în tribunal, acesta mi-a spus că au loc tratative de câteva luni între Wilhelm Fischer şi Agamy pe deoparte şi dr-ul Filderman şi dr. Şafran pe de altă parte, în cursul unor întâlniri secrete, şi că în urma acestor tratative care sunt pe cale de a fi încheiate cu succes, dr. Filderman va deveni şeful şi conducătorul evreilor organizaţiei atât în partidul evreiesc cât şi în organizaţia sionistă, precum şi acelora din Uniunea Evreilor Români şi acelor neînregimentaţi încă. După ce am aflat acest lucru am întreprins două acţiuni. Am raportat lui Zissu cele aflate de la Gruber, şi prin dr. Marton Ernest prieten cu Fischer Wilhelm, i-am trimis vorbă lui Fischer, că, dacă până într-o săptămână nu prezintă lui Zissu preşedintele partidului şi şeful lui politic explicaţii cu privire la uneltirile lui împotriva lui Zissu în complicitate cu dr. Filderman şi Agamy, eu voi cere trimiterea lui în judecata juriului de onoare a partidului şi voi face scandal public. Rezultatul acestuia a fost că Fischer Wilhelm după câteva zile, pe de o parte s-a prezentat lui Zissu, căruia în convorbirea avută cu el nu i-a comunicat că duce tratative cu Filderman, i-a spus însă că a primit instrucţiuni de la Geneva de la dr. Nahum Goldman pentru realizarea unei fuziuni sub conducerea lui Filderman, a partidului evreiesc şi a Uniunii Evreilor Români şi că în noua organizaţie astfel creată i se oferă lui Zissu preşedinţia de onoare a noii organizaţii a cărei vicepreşedinte urma să fie după propunerea lui Fischer de acord cu Geneva. Fischer Wilhelm, Benvenisti Mişu şi Eselson conducătorul Ichud-ului şi omul lui Agamy.

A doua zi, după convorbirea lui A.L. Zissu, Fischer Wilhelm cere prin Marton o întrevedere cu mine care a avut loc la mine acasă în iunie-iulie 1945.

https://biblioteca-digitala.ro

Cu această ocazie, Fischer Wilhelm a confirmat existența tratativelor secrete arătate mai sus, spunând însă că aceasta nu reprezintă o inițiativă personală a sa, ci urmarea unor instrucțiuni primite în mod expres de la Nahum Goldman și care în rezumat sunt următoarele:

Fischer Wilhelm este înștiințat că în ceea ce privește problemele politice, generale, emigrația, opera de ajutoare și toate chestiunile anexe privind populația evreiască din țările foste sub dominația nazistă din Europa, s-a stabilit o colaborare pe plan mondial între Congresul Mondial Evreiesc și Agenția Evreiască, la care urmează a adera American Jewish Committee, al cărui reprezentant în România era dr-ul Filderman ca și Jointul organizația de ajutorare, dependentă de această organizație politică.

Misiunea engleză și americană din București ca și cele de la Budapesta și Praga au raportat guvernelor lor despre plângerile pe care le-am primit de la Maniu și Brătianu în România și de la conducătorii opoziției în celelalte țări amintite mai sus, asupra comportării populației evreiești, care a aderat în masă la toate inițiativele și acțiunile politice și economice ale partidului comunist și care a acaparat posturi în sectoarele de organizare propagandă și economice ale partidului comunist și ale organizațiilor de masă, și care cu ajutorul funcțiilor ocupate în poliție, în instituțiile de represiune a sabotajului economic etc., contribuie în mod esențial la distrugerea pozițiilor politice și economice ale burgheziei și a chiaburimii și că aceasta va duce la prima ocazie la masacrarea evreilor în aceste țări. Aceste știri au fost comunicate de către guvernele engleze și americane dr-ului Nahum Goldman reprezentantul Congresului Mondial Evreiesc ca și al Agenției Evreiești pe lângă ONU.

În urma acestor comunicări arătate mai sus, Congresul Mondial Evreiesc și Agenția Evreiască ca și American Jewish Committee, au dat instrucțiuni reprezentanților lor în România, dr. Filderman, Fischer Wilhelm și Agamy, de a colabora prin organizațiile ce conduc, pentru realizarea următoarelor:

Unificarea organizatorică în timpul cel mai scurt a acestor organizații pentru menținerea curentului de emigrare în rândul populației evreiești și pentru oprirea procesului de încadrare acestei populații în organizațiile de masă ale partidului comunist ca și în aparatul de stat și pentru realizarea comună a unei opere masive de ajutorare cu scopul de a sustrage populația evreiască împrejurării ca din nevoi economice să fie atrasă în acțiunile arătate mai sus.

Fischer Wilhelm mi-a mai comunicat că, American Jewish Committee și Jointul sau obligat să sprijine emigrările din punct de vedere financiar atât emigrația, cât și colonizarea emigranților evrei în Palestina și că în urma acestui fapt și dr. Filderman în țară va sprijini emigrația precum și programul sionist la Federația Uniunilor de Comunități.

Pentru realizarea instrucțiunilor mai sus arătate în țară, Filderman, Agamy, Șafran și cu dânsul au căzut de acord asupra următoarelor; fuziunea partidului evreiesc și a uniunii evreilor români într-o singură organizație politică cu următoarea conducere A.L. Zissu președinte de onoare, Filderman, președinte activ, vicepreședinte Mișu Benvenisti, Fischer Wilhelm și doi delegați din partea Uniunii Evreilor Români, iar ca secretari generali doi, Gruber, sau David Rosenkrantz de la UER și al doilea eram propus eu, iar la conducerea organizației sioniste urma să fie numit Benvenisti Mișu în locul lui Zissu.

De asemeni, după terminarea planului de mai sus în realizarea lui în fapt, urma să fie organizată secțiunea din România a Congresului Mondial Evreiesc cu următoarea conducere: A.L. Zissu, dr. Teodor Fischer Geneva, și dr. Al. Șafran președinte de onoare, dr. Filderman președinte activ, prim-vicepreședinte Fischer Wilhelm, ceilalți vicepreședinți

https://biblioteca-digitala.ro

urmau să fie Benvenisti Mişu, Esselsohn din partea Ichud-ului şi avocat Schwefelberg, Gruber sau Eduard Manolescu secretar general, Ebercohn sau Iacov Litman, secretari adjuncţi.

După această expunere a lui Fischer eu nu am fost de acord cu o serie de chestiuni în ce priveşte fuziunea şi numirea lui Fischer ca preşedinte activ, şi i-am spus părerea mea şi că voi lupta împotriva realizării acestui plan. Puţin mai târziu m-am întâlnit cu Filderman în două rânduri, cu ocazia cărora a căutat să mă convingă, arătându-mi că dacă nu se va reliza planul expus mie de Fischer Wilhelm se va întâmpla ca în curs de un an-doi, organizaţiile noastre să fie lichidate, masele evreieşti încadrate în Partidul Comunist şi orice posibilitate de emigraţie va fi exclusă. Totodată arătându-mi două scrisori una de la American Jewish Comitet şi una de la Nahum Goldman care conţineau ideile mai sus expuse mie de Fischer Wilhelm.

Întreg planul arătat mai sus nu s-a realizat din cauza opunerii lui Zissu şi a mea. După aceasta Fischer Wilhelm a continuat acţiunea pentru executarea instrucţiunilor primite de la Nahum Goldman în ceea ce priveşte constituirea secţiunii Congresului Mondial Evreiesc în România şi în noiembrie 1945 s-a constituit secţia Congresului Mondial Evreiesc cu următoarea conducere: A.L. Zissu, Filderman şi Fischer Wilhelm, în prezidiu, vicepreşedinţi Benvenisti Mişu şi Schwefelberg, eu secretar general, director Moscovici Moţi, în comitete Eduard Manolescu, Mihail Leiba, Edgar Kaner, Abraham Feller, S. George, Leon Itzkar, Iancu Leiba, Ebercohn, Esselson, Bady şi alţii.

La sfârşitul lui decembrie 1945, Fischer Wilhelm mi-a comunicat că Nahum Goldman i-a scris felicitându-l pentru constituirea secţiunii din România a Congresului şi totodată indicându-i ca program următoarele:

Urmărirea atentă a călcării convenţiei de armistiţiu de către România, în ceea ce priveşte restabilirea populaţiei evreieşti în drepturile şi bunurile de care fusese jefuită prin legislaţia rasială a regimului antonescian, defascizarea ţării şi epuraţia aparatului de stat, pedepsirea criminalilor de război, plata de despăgubiri către populaţia evreiască pentru pagubele morale şi materiale suferite de aceasta. Totodată Congresul se va ocupa şi va raporta la Geneva repercusiunilor pe care măsurile politice şi economice ale guvernului le au asupra situaţiei politice şi economice a populaţiei evreieşti.

De asemeni, secţia din România să se organizeze pentru a culege informaţii complete şi precise asupra pagubelor morale şi materiale, ca şi o statistică asupra numărului populaţiei evreieşti şi asupra stratificării ei social-economice.

La începutul anului 1946 Fischer Wilhelm mi-a comunicat că a primit instrucţiuni confidenţiale de la dr. Nahum Goldman, ca de urgenţă să înceapă să alcătuiască un material documentar cu privire la criza şi haosul economic din România, în diferite sectoare de activitate economică, material care urmează să servească pentru a dovedi atât guvernului român, cât şi anglo-americanilor că populaţia evreiască nu-şi poate găsi existenţa în România şi că singura soluţie pentru salvarea ei, este pe de o parte a fi lăsată să emigreze, iar pe de altă parte ca Anglia să deschidă porţile pentru emigranţii din România, Fischer cerându-mi chiar atunci să colaborez şi eu la culegerea de date informative pentru alcătuirea acestui material. Fischer mi-a mai spus că a apelat şi la alţii pentru a colabora la aceiaşi acţiune. Faţă de cele de mai sus, spuse de Fischer Wilhelm nu am acceptat să-i furnizez informaţii şi i-am spus că voi furniza informaţiile cerute fără să-l întreb cu cine anume mai colaborează.

Ai primit instrucţiuni de la Fischer Wilhelm cu privire la culegerea informaţiilor?

https://biblioteca-digitala.ro

Nu am primit instrucţiuni, deoarece eram mai pregătit ca el, însă ne-am înţeles ca informaţiile să i le dau lui personal în scris, ceea ce am şi făcut.

Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

25 iulie 1952

Oraşul Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 20 şi s-a terminat la 24 şi 30 de minute

În procesul-verbal încheiat în ziua de 23 iulie 1952, ai arătat că Fischer Wilhelm ţi-a vorbit despre misiunile ce le avea de îndeplinit în cadrul congresului mondial evreiesc, pe linie de spionaj, după 23 august cu cine ai discutat d-ta despre misiunile ce le avea Fischer de îndeplinit în ţară pe această linie?

Comunicările făcute în anul 1945 decembrie de Fischer Wilhelm mie, au fost totodată făcute şi lui A.L. Zissu, Benvenisti Mişu şi tuturor membrilor executivi ai congresului, ele constituind un normativ de activitate. Referitor la comunicarea de a-i furniza informaţii cu caracter de spionaj făcute la începutul anului 1946 mie de către Fischer n-am discutat cu nimeni despre însărcinarea dată de către Fischer Wilhelm.

Lui Fischer Wilhelm i-am furnizat informaţii începând din vara anului 1946 până în ajunul plecării lui Fischer Wilhelm la Montreaux, de unde nu s-a mai întors în ţară. Nu-mi aduc aminte data exactă. Cred că a fost în vara anului 1947.

Arată conţinutul informaţii transmise lui Fischer .

În această perioadă i-am dat următoarele informaţii lui Fischer Wilhelm.

Un raport despre criza de finanţare din instituţiile petrolifere şi în special a Societăţii Creditului Miner şi anume lipsa de devize pentru importul din străinătate a materialelor şi utilajului necesar, lipsa de bani pentru aprovizionarea materialelor în ţară, reparaţii la clădiri şi instalaţii, aprovizionări cu alimente, pentru muncitori, plata salariilor.

Un raport asupra situaţiei exploatărilor forajului şi producţiei cu privire specială la situaţia Societăţii Creditului Miner şi anume: dacă s-au făcut exploatări şi ce anume ca foraje s-au făcut (lipsa materialelor de foraj şi a mijloacelor de finanţare), cauzele deficitare a forajelor, conflicte de muncă din cauza insuficientă a salariului şi a aprovizionării lor. Informaţiile de mai sus le-am înţeles dintr-un raport al serviciului tehnic al Societăţii Creditul Miner, înaintat profesorului Adrian Dumitriu, administratorul unic al societăţii.

Un raport privind criza de autovehicule, cauciucuri, piese de schimb ca şi criza de auto cisterne din industria petroliferă şi anume numărul necesar de autovehicule, numărul existent şi numărul celor în funcţiune, numărul vagoanelor externe, necesare şi numărul celor existente, comentarii şi date cu privire la pagubele în sectorul forajului, aprovizionarea cu materiale şi alimente, a aprovizionării cu petrol şi păcură a consumului intern. Pagubele financiare rezultând din întârzierea în Birouri.

Informaţii culese din aceleaşi surse mai sus arătate.

https://biblioteca-digitala.ro

Despre sabotajul făcut de către Filderman cu privire la aprovizionarea ţării cu grâu şi porumb, precum şi în ceea ce priveşte punerea la dispoziţie a mijloacelor de transport necesare din Argentina în România de către companiile de navigaţie.

Liste cu materii prime şi anume: chimicale, chimicale farmaceutice, maşini agricole şi autocamioane şi cantităţile de grâu şi porumb necesare ţării, informaţii date sub formă de rapoarte, avute de la Alfons Vinescu (Weinberg) fost consilier în Ministerul Economiei Naţionale. Aceste informaţii le-am luat în următoarele împrejurări. Am fost la Alfons Vinescu care mi-a spus că este trimis într-o misiune specială din partea Ministerului economiei naţionale în ţările din bazinul mediteranean oriental şi în ţările din apusul Europei pentru a găsi mijloace de aprovizionare a ţării cu grâu şi porumb cu diferite materii prime, cu maşini agricole şi autocamioane, ministerul fiind informat despre sabotajul pe care dr. Filderman prin legăturile sale în America îl face împotriva aprovizionării ţării la cererea lui Maniu, pe sugestia unor exportatori anume Feldstein şi Gheman, s-au gândit să apeleze la mine care eram consilier juridic şi membru în comitetul de direcţie al Camerei de Comerţ Româno-Palestiniene şi secretarul general al Congresului Evreiesc, pentru a-l ajuta să realizeze planul prin legăturile Congresului Mondial Evreiesc şi Agenţiei Evreieşti în America împotriva lui Filderman. În urma acestei dispoziţii am întocmit un plan în care am prevăzut soluţii pentru compensaţii economice şi pentru rezolvarea problemei. I-am dat în scris lui Vinescu planul, după care am fost chemat la alt minister Zeiger pentru a-i da explicaţii asupra planului meu. Cu această ocazie, Zeiger mi-a spus să vin peste câteva zile, după ce domnul ministru Gheorghiu-Dej va examina şi se va pronunţa propunerilor făcute la câteva zile am fost înştiinţat prin cumnatul meu Mihailovici, că sunt chemat la dl ministru Zeiger, m-am dus şi unde mi-a comunicat că Guvernul este de acord să ducă tratative în acest sens.

Rezultatul în legătură cu cele de mai sus comunicat mie de Fischer, după vreo lună a fost că chestiunea a rămas în aer în afară de faptul acordat, mărfuri în valoare de 8.000 dolari pentru acoperirea unui contract de graţiere.

În afară de cele de mai sus i-am mai dat următoarele informaţii lui Fischer Wilhelm.

Despre situaţia materialelor prime în industria pielăriei şi în special situaţia importului de tananţi şi anume: materiile prime necesare pentru consumul anului în curs şi a modalităţii începerii contra partidei în compensaţii prin cherestea sau derivate de petrol. Informaţii obţinute de la Marcel Gany, exportator de vite.

Cherestea, tananţi vegetali şi chimicale, bicromat de potasiu, de la firma Emil Alexandrescu din Bucureşti, str. Bălcescu şi de la Schimidt director la ORAP.

Un raport despre criza din producţie şi materii prime în industria textilă: şi anume materiale prime şi accesoriile de utilaj care lipsesc în industria de stofe în industria de ţesătorie de bumbac şi de ţesături de mătase.

Informaţii culese de la Sima Eisenberg şi industriaşi Carol şi Alfred Weisman foşti proprietari ai fabricii Apretura şi de la Isvoreanu ca proprietar al fabricii Isvoreanu de stofe Bacău. Aceste date au fost culese de mine din lucrări a celor de mai sus arătaţi în cadrul relaţiilor economice între România şi Palestina.

Raportul de bază a fost făcut de către Eisenberg, decedat, despre care ştie şi Itzkar Leon.

Memorii ale 8-10 întreprinderi, referitor la situaţia lor din punct de vedere financiar şi economic (producţia). Memoriile de mai sus au fost copiate din dosarele privitoare la cererile de integrare la serviciu făcute de către funcţionarii evrei comisiilor speciale ale Ministerului Muncii care funcţionau la Camera de Muncă.

https://biblioteca-digitala.ro

Memoriile au fost copiate la cererea mea şi sub directivele mele de către foştii avocaţi Lonein Reicher (plecat) şi Otoo Bruck plecat.

Ele cuprindeau, între altele, următoarele întreprinderi: Unirea Petrol de la Ploieşti, Româno-Americană Ploieşti, Banca de Credit Română, Generala de Asigurări, Vatra Dornei asigurări şi altele.

Copii după soluţiile date de judecătorie, tribunale, Curţii de Apel şi Înaltă Curte de Casaţii în diferite procese intentate de evrei pentru a fi integraţi în locuinţele de unde fuseseră goniţi de către C.N.R. în epoca rasială procese pentru redobândirea unor drepturi şi bunuri predate sub Antonescu, spre a se dovedi că legea Pătrăşcanu este defectuoasă şi magistraţi o aplicară în spirit antonescian.

Acestea sunt informaţiile ce le-am dat lui Fischer, alte informaţii nu i-am dat.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

28 iulie 1952

Oraşul Bucureşti
Interogatoriu a început la ora 11 şi 30 min. şi s-a terminat la ora 24 şi 25 minute.

În procesul-verbal încheiat în 25 iulie ai arătat că ai transmis lui Wilhelm Fischer informaţii din domeniul economic până în vara lui 1947, când acesta a plecat din ţară. Arată d-ta cum ai transmis informaţiile arătate?

Informaţiile le-am dat în scris sub formă de rapoarte scrise de mână, afară de acelea cu privire la materiile prime din industria pielăriei, primit de la Gami Marcel scris de maşină şi date aşa cum le-am primit, datele cu privire la industria textilă pe care de asemenea le-am dat în original aşa cum le-am primit de la fraţii Weissman şi de la Eisenberg. Informaţiile i le-am predat personal la biroul său de la Congresul Mondial Evreiesc, atunci când le obţineam.

Ce persoane mai cunoşti din cadrele Congresului Mondial Evreiesc care lucrau informativ.

Ştiu că lucra pe linie informativă, în afară de mine, Benvenisti Mişu, Zissu şi Manolescu Eduard şi dr. Filderman.

Arată d-ta ce şti despre activitatea fiecăruia, arătaţi mai sus, privind activitatea lor de spionaj?

Eu personal am avut numai cu Fischer W, pe linie de spionaj legături, după cum am arătat în procesul-verbal anterior.

La venirea în ţară de la congresul sionist, la sfârşitul anului 1946, a lui Fischer şi a lui Benvenisti, imediat după aceasta am fost convocat într-o sâmbătă la congres de către secretara lui Fischer, dra Luiza Goldman, la o şedinţă confidenţială la congres, acolo am întâlnit pe Fischer W, Benvenisti Mişu, A.L. Zissu şi Eduard Manolescu. Scopul şedinţei este de a ne comunica instrucţiunile primite de către Fischer W. şi de la Nahum Goldman prin Rigner, de a continua activitatea lor de spionaj desfăşurată până atunci de culegere de

https://biblioteca-digitala.ro

date politice, economice şi militare din ţară şi că ne pune în curent cu aceste instrucţiuni, pentru ca şi noi să colaborăm cu ei la împlinirea misiunii ce li s-a încredinţat.

Fischer W. l-a confirmat pe Benvenisti şi a făcut şi el apel să-i ajutăm în munca lor. Cei de faţă au fost acord, printre care şi eu şi toţi am făgăduit sprijinul nostru. Mai menţionez că atât Fischer, cât şi Benvenisti, au arătat că şi Filderman desfăşoară aceiaşi activitate ca şi ei. După această şedinţă eu am continua să-i dau rapoarte informative lui Fischer W. până în ajunul plecării sale la Montreaux, cu Benvenisti neavând nici un fel de legătură pe linie de spionaj. Despre ceilalţi arătaţi mai sus, nu cunosc în ce mod şi-au executat făgăduiala dată lui Fischer şi Benvenisti în şedinţa de mai sus.

Ce persoane mai cunoşti care au activat pe linie de spionaj până în vara anului 1947 şi cu care, din aceştia ai avut legături?

În 1946 când i-am vorbit lui Fischer W. despre intervenţia pe care mi-a cerut-o Vinescu cu privire la aprovizionarea ţării cu materii prime, grâu, porumb şi maşini agricole, pe lângă agenţia evreiască Fischer W. mi-a comunicat că el a transmis informaţiile pe care i le-am dat eu, lui Agamy, cu care are ordin de la Geneva să colaboreze pe linie informativă şi că Agamy a cerut să obţinem de la Vinescu liste exacte cu specificarea felului mărfurilor şi a cantităţilor, lucru pe care l-am obţinut şi pe care Fischer mi-a spus că i l-a dat lui Agamy.

Tot Agamy, încă din anul 1945, după cum mi-a relatat Fischer W. şi Gruber secretarul lui Filderman, a participat alături de Fischer W. la tratativele secrete duse cu Dr. Filderman şi dr. Şafran din ordinul Agenţiei Evreieşti şi a Congresului Mondial Evreiesc, pentru a realiza planul de activitate comună a tuturor organizaţiilor evreieşti în folosul intereselor străine ale Congresului, American Jewish Committee Joint şi agenţia evreiască.

A.L. Zissu ţi-a cerut în mod special să-i faci vreun serviciu în această perioadă?

Da, Zissu mi-a spus în 1945, cam la începutul anului, că a primit de la Sprintzac, preşedintele agenţiei evreieşti, rugămintea de a continua activitatea de spionaj desfăşurată în timpul războiului şi mi-a cerut concurs şi în special să-i dau informaţii din viaţa politică.

D-ta ai acceptat să furnizezi informaţii lui Zissu după 23 august 1944?

Răspunsul meu a fost că atâta vreme cât există reprezentantul Agenţiei Evreieşti, Agamy, secondat de foarte numeroşi instructori palestinieni, Agenţia Evreiască îşi poate culege informaţii prin aceştia, cu atât mai mult că prin uneltirile lui Agamy, vom fi scoşi din conducerea sionistă.

A.L. Zissu a fost de acord cu răspunsul pe care l-ai dat?

Zissu n-a fost de acord şi m-a convins că indiferent de uneltirile lui Agamy, el trebuie să răspundă pozitiv la apelul şefului Agenţiei Evreieşti şi că şi eu şi ceilalţi prieteni din zilele grele, trebuie să-l ajutăm la aceasta. În urma acestei discuţii, am continuat să-i furnizez informaţii lui Zissu.

De când şi până când i-ai furnizat informaţii lui Zissu şi din ce domeniu au fost informaţiile?

I-am furnizat informaţii lui Zissu economice şi politice. Începând din 1945, o parte din anul 1946, am întrerupt legăturile un an, aproape doi ani, între 1947-1949, din cauza unui conflict ivit între Zissu şi Itzkar Leon cu privire la proprietatea gazetei „Mântuirea", în care eu am luat parte lui Itzkar Leon. Am reluat legăturile în 1949 şi au durat până aproape

https://biblioteca-digitala.ro

de plecarea mea în excursie cu Mendelovici Iancu la Predeal în iulie 1950, când am aflat de la Popa Andrei că sunt urmărit?

Arată ce informaţii i-ai furnizat lui Zissu, până la conflictul pe care l-ai avut d-ta şi Itzkar Leon cu el?

În această perioadă i-am furnizat următoarele informaţii:

- despre situaţia din Partidul Liberal a lui Tătărescu şi anume certurile existente între Bejan şi Tătărăscu pentru şefia partidului. Tătărescu cerea lui Bejan să facă diverse afaceri prin administratorii unici liberali, numiţi la diferite societăţi, pentru a realiza fonduri pentru întreţinerea Partidului. Informaţii culese de la profesorul Anton Dumitriu;

- modul în care Tătărescu, prin Anton Dumitriu, a pus stăpânire pe casa Partidului Liberal din str. Academiei, pe ziarul „Viitorul" şi pe tipografie, care aparţineau liberalilor de sub şefia lui Dinu Brătianu. Informaţii culese de la Anton Dumitriu, care a şi fost numit comisarul Guvernului pentru administrarea bunurilor Partidului Liberal Dinu Brătianu;

- despre situaţia din Partidul Naţional Ţărănesc, curentul şovin şi antisemit inaugurat de Maniu prin Ilie Lazăr;

- acuzaţiile de şovinism, regionalism şi afacerism, aduse oamenilor din jurul lui Maniu, anume Pufi Lecutia, fraţii Boila şi Ghilezan, de către grupul moldovenilor din partid în frunte cu profesorul Zane de la Iaşi. Informaţii culese de la Ion Vinea şi de la av. Aureliu Weiss (plecat);

- despre situaţia din partidul social-democrat şi anume crearea unei aripi stângi în frunte cu Rădăceanu, secondat de Solomon B. şi de Braeşter şi alţii;

- conflictele din partid şi din sindicatele cu conducere social-democrată. Informaţii culese din discuţii cu Poldi Filderman, Braister, Vicol şi Vasiliu, în tribunal, toţi fiind avocaţi.

Cum ai transmis informaţiile în acest timp?

În acest timp i-am dat informaţiile în scris lui A.L.Zissu, cu ocazia întâlnirilor noastre la mine acasă, la el acasă şi la Partidul Evreiesc, la Congres sau la dr. Fingerhut în sala sa de aşteptare.

Arată ce persoane ai întâlnit cu ocazia întrevederilor ce le-ai avut cu Zissu.

Am întâlnit în mod foarte des pe Ioseph Olorman şi pe colaboratorii lui Zissu de înainte de 23 august. Eberchon, Mendelovici şi Itzkar Leon.

Ce relaţii ştii că au existat între Zissu şi cei de mai sus arătaţi?

Între Zissu şi Olorman au existat relaţii de prietenie, am asistat la unele discuţii între ei, din care am aflat că Zissu transmitea şi primea unele scrisori în străinătate, prin Olorman. Odată am fost de faţă când Olorman i-a adus o scrisoare lui Zissu de la Sharet, ministrul de Externe al statului Israel.

Arată când şi în ce împrejurări ai reluat activitatea informativă cu A.L. Zissu?

M-am întâlnit cu A.L. Zissu în iarna 1948-1949 la inginerul Stein acasă, unde m-am dus în vizită, fiind toţi cu soţiile. Cu această ocazie, am trecut amândoi într-o cameră şi m-a întrebat ce ştiri mai am despre arestaţii în chestiunea fondurilor sioniste şi dacă nu pot să-l informez cumva despre cele ce se petrec la CDE şi în lagărul evreiesc, deoarece el a pierdut contactul. Tot cu această ocazie mi-a mai spus că informaţiile îi sunt cerute de către agenţia evreiască, pentru a verifica informaţiile pe care Agamy le trimitea.

Eu i-am spus că voi da aceste informaţii în măsura în care voi căpăta.

https://biblioteca-digitala.ro

Unde l-ai reîntâlnit după aceasta şi când i-ai dat primele informaţii şi ce conţinut au avut?

Primele informaţii i le-am dat lui Zissu prin martie 1949 acasă la mine şi cuprindeau următoarele: un raport scris despre stadiul în care se află cercetările Ministerului de Finanţe şi a Băncii de stat în chestiunea contravenţiei fondurilor. Am arătat cum au evoluat tratativele cu ministerul de finanţe şi cu Banca de stat. Greşelile care s-au făcut în cursul tratativelor de către diverşi, care au luat contact cu consilierul Audleitz şi anume Ebercohn, Dascălu, Olteneanu şi mai ales de către Benvenisti şi apoi chiar de către Agamy personal, precum şi toate amănuntele şi părerea mea asupra rezultatului tratativelor.

Informaţii culese din contactul cu Agamy şi din constatări proprii, făcând parte chiar din comisia care se ocupa cu această chestiune.

Ce alte informaţii i-ai dat lui Zissu?

I-am dat următoarele:

- un raport privind demersurile Camerei de Comerţ Româno-Israeliene în vederea reluării raporturilor economice, demersuri făcute de către Olteneneanu la Ministerul Economiei Naţionale şi la Ministerul Comerţului Exterior;

- tratativele duse de secretarul general al Camerei şi Olteneneanu, în legătură cu autorizarea unor reprezentanţi români ai unor întreprinderi de stat de import-export, de a intra în conducerea Camerei, cu scopul de a se favoriza şi acelora schimburile economice.

Informaţii culese de la Duri secretar al Camerei (plecat) şi din constatări personale.

Despre faptul că în CDE se lucrează un proiect de către av. Bacalu şi Leibovici Şerban privitor la revizuirea Statului Federaţiei Uniunilor de Comunităţi. Informaţii culese de la Lupu Haimsohn.

Un raport despre situaţia UER democrat şi CDE, după autodizolvarea organizaţiilor sioniste. Informaţii culese de la Lupu Haimsohn.

Despre faptul că CDE-ul a cerut arestarea activiştilor şi conducătorilor sionişti. Informaţie avută de la Lupu Haimsohn şi Marcel Gany.

Despre lipsa de personal calificat, ca şi de buna organizare în Administraţia Academiei. Informaţie avută de la Lupu Haimsohn şi Marcel Gany.

Despre lipsa de personal calificat, ca şi de buna organizare în Administraţia Academiei. Informaţie culeasă din constatări personale, fiind funcţionar al Academiei.

Prezentul proces-verbal a fost citit cuvânt cu cuvânt în faţa mea, corespunde în întregime celor declarate, pentru care semnez.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

29 iulie 1952

Oraşul Bucureşti

Interogatoriul a început la ora 11 şi 20 minute şi s-a terminat la ora 19 şi 10 minute.

În procesul-verbal încheiat la 28 iulie, ai arătat că ai furnizat lui Zissu o serie de informaţii cu caracter politic şi economic. Arată în continuare, cui şi cum transmitea Zissu informaţiile culese?

https://biblioteca-digitala.ro

Nu ştiu prin ce mod transmitea Zissu informaţiile însă din spusele lui, culegea informaţiile pentru a fi transmise agenţiei evreieşti.

Ce persoane cunosc legăturile pe linie informativă ce exista între d-ta şi A.L. Zissu?

Nici o altă persoană nu cunoştea legăturile ce exista între mine şi Zissu, în ceea ce priveşte faptul eu nu am vorbit cu nimeni.

Arată d-ta, dacă în această perioadă au existat şi alte legături între d-ta şi Zissu?

Da, de la 23 august 1944 şi până în 1947 am colaborat împreună la executiva Zissu şi în Partidul Evreiesc, cât timp am fost la conducerea lui, precum şi la gazeta „Mântuirea" şi la secţia din România a Congresului Mondial Evreiesc.

Din primăvara anului 1949 şi până în mai 1950, am colaborat cu el în următoarele împrejurări:

- la activitatea sionistă ilegală după autodizolvarea organizaţiilor sioniste;
- în raporturile cu Legaţia;
- referitor la activitatea sionistă ilegală. În cursul anului 1949, din iniţiativa mea am convocat şedinţa, la care au participat în mod constant următorii: eu, Ebercohn Iosif, Bernard Rorlich, Abraham Feller, Mendelovici, Iancu Leiba şi în cursul anului au fost invitaţi să participe A.L. Zissu şi Arnold Schwefelberg. Scopul pentru care am convocat aceste şedinţe a fost următorul: Constituirea unui comitet executiv compus din reprezentanţii tuturor grupărilor sioniste, care să angajeze mişcarea sionistă din ţară, atât în raporturile clandestine, ce urmau să fie stabilite prin intermediul diplomaţilor Legaţiei Israel, cu agenţia evreiască şi pe de altă parte să menţină tot în mod clandestin contactul cu cadrele sioniste din ţară, în problema asistenţei morale şi materiale până la emigrarea lor. În aceleaşi şedinţe clandestine, comunicam în mod continuu că am informaţii din cercurile Ministerului de Interne, că activiştii şi conducătorii sionişti nu numai că vor fi împiedicaţi să emigreze, dar că sunt în pericol de a fi arestaţi pentru spionaj şi pentru sabotarea economiei ţării, prin agitaţia clandestină pe care o desfăşoară în rândurile maselor evreieşti pentru emigraţie.

În aceleaşi şedinţe, insistam ca cei prezenţi, prin legăturile lor cu ceilalţi conducători de grupări sioniste şi cu membrii legaţiei, să se facă presiuni asupra forurilor străine sioniste prin legaţie, ca acestea în demersurile lor la Guvernul RPR, să se ocupe în primul rând de emigrarea conducătorilor şi activiştilor sionişti, ca fiind cei mai expuşi.

În aceleaşi şedinţe secrete, am pus chestiunea situaţiei masei şi conducătorilor sionişti, în cazul în care până la emigrarea lor, ar fi izbucnit un război, astfel cum îmi vorbise dr. Snech în vara anului 1947, când acesta a venit în ţară, am arătat că pe deoparte aceştia vor fi urmăriţi ca elemente contrarevoluţionare, iar pe de altă parte, în cazul unui eventual război ar surveni o schimbare de regim, prin revenirea la putere a partidelor istorice, actualul curent antisemit în creştere în masele burgheze şi chiaburești, aţâţat şi prin acţiunile externe prin emisiunile româneşti de la radioul „Vocea Americii" şi Londra, va izbucni atunci printr-un masacru general împotriva populaţiei evreieşti.

Am arătat că pentru a preveni creşterea antisemitismului în prezent, ca şi efectele lui în viitor, este necesar pe de o parte a face să înceteze aţâţările externe şi interne, iar pe de altă parte, a lua contact cu elementele contrarevoluţionare din străinătate şi în cazul când şi în ţară ar exista personalităţi reprezentative ale fostei opoziţii naţional ţărăniste şi liberale nearestate, să se ia contact şi cu ele în scopul arătat mai sus.

Cu acest punct de vedere al meu, a fost de acord dintre cei prezenţi numai următorii: A.L. Zissu, Iancu Mendelovici şi Iancu Leiba. Împotriva punctului meu de vedere au fost:

https://biblioteca-digitala.ro

Abraham Feller, Bernard Rorlich, Ebercohn şi Arnold Schwefelberg. Aceştia nu au fost de acord, motivând că pe de o parte ei nu pot lua asemenea răspunderi politice, fiind pe punctul de a emigra, iar pe de altă parte, cei prezenţi nu au dreptul de a angaja masele sioniste în asemenea contacte, care sunt nepopulare şi periculoase.

În cadrul acestei discuţii, s-a produs propunerea lui Mendelovici făcută mie şi pusă în discuţie grupului de către mine, de a lua contact cu dr. Haţieganu şi de a discuta cu acesta cererea lui de ajutoare în medicamente, şi de a verifica prin fostul meu profesor de la universitate, Zane, dacă cererea dr. Haţieganu reprezintă o iniţiativă personală, sau dacă ea provine de la vreun for reprezentativ clandestin al partidelor din fosta opoziţie, în care caz misiunea mea ar fi fost de a lua contact cu acest for şi a discuta cu el odată cu cererea de ajutorare prezentată de Haţieganu, garanţiile pentru asigurarea vieţii maselor sioniste, în cazul unei schimbări de regim şi încetarea propagandei antisemite.

În discuţia din cercul de prieteni arătat mai sus, cu privire la faptul dacă să iau contact cu Haţieganu, cei care au fost în principiu împotriva oricărui contact intern sau extern cu elemente contrarevoluţionare şi-au menţinut părerea. Eu totuşi am luat contact cu dr. Haţieganu, care după multe ezitări, mi-a spus că medicamentele cerute de el, urmează a servi naţional-ţărăniştilor din lagăre şi închisori, precizez că era vorba de penicilină pe care el ne cerea să obţinem de la Joint.

Conform celor stabilite cu Mendelovici, i-am cerut dr-ului Haţieganu să-mi mijlocească o întrevedere cu profesorul Zane, fost fruntaş naţional-ţărănist, spre a verifica prin profesorul Zane, dacă cererea porneşte de la vreun comitet secret al naţional-ţărăniştilor. În întrevederea cu profesorul Zane, la care a asistat dr. Haţieganu şi dr. Dulberg, acela care prezentase cererea lui Haţieganu lui Mendelovici cu privire la penicilină, nu numai că mi-a confirmat cele spuse de Haţieganu, dar mi-a spus că din principiu şi din cauză că se află şi greu bolnav, nu poate intra cu mine în discuţie, nici unei chestiuni politice, refuzând să discute cu mine mai amănunţit chiar chestiunea antisemitismului cu care am început discuţia, astfel că nici n-am ajuns să pomenesc despre cererea lui Haţieganu privitoare la penicilină.

După aceasta am referit în cercul grupului arătat mai sus, că cererea lui Haţieganu nu este interesantă pentru noi, ea reprezentând o iniţiativă personală a lui Haţieganu. Cu aceasta s-a încheiat prima parte a discuţiei referitoare la contactul elementele contrarevoluţionare.

A doua parte a discuţiei s-a creat în condiţiile următoare:

Eu vroiam să realizez cu orice preţ recensământul cadrelor mişcării sioniste şi să stabilesc un contact permanent cu ele pentru asistenţa lor morală şi materială, ţinând a smulge din mâinile lui Agamy şi a lui Asa Mordehai fost responsabil ca ajutorarea cadrelor sioniste. Pentru aceasta cerusem lui Halevy, consilier al Legaţiei Israel, prin Ariel ataşat comercial al legaţiei Israel şi prieten al meu, o sumă de aproximativ trei sute mii lei şi intervenţia pe lângă grupările de tineret al Mapam-ului şi Likud-ului să-mi pună la dispoziţie un număr de la 10 până la 15 tineri, pentru efectuarea recensământului şi stabilirea contactului cu cadrele. Atât tinerii, cât şi banii mi-au fost refuzaţi. În aceste împrejurări s-a produs comunicarea lui Iancu Leiba către mine, că are nevoie de o sumă de aproximativ două sute mii lei, pentru a ajuta un număr de aproximativ 15 tineri ai fostei grupări de tineret a partidului căreia îi aparţinea Iancu Leiba, în vederea completării banilor necesari plăţii taxelor la o şcoală de moto mecanizată. Iancu Leiba care cunoştea planul meu privitor la recensământ şi faptul că legaţia mi-a refuzat şi banii şi concursul tinerilor, mi-a propus că dacă vom reuşi să procurăm cel puţin o parte din banii pentru înscrierea la

https://biblioteca-digitala.ro

şcoală a unora din tinerii mai sus arătaţi, pentru ceilalţi urmând să procurăm ulterior, vom putea să utilizăm o parte din aceşti tineri pentru facerea recensământului.

Tot Iancu Leiba mi-a sugerat ca să cerem grupului de prieteni să strângă aceşti bani sub pretextul că Zane m-a chemat la telefon şi mi-a cerut ca în afara cererii Haţieganu să-i procur lui personal printr-un grup de prieteni un număr de unităţi de penicilină, considerând că cererea lui Zane n-are caracter politic şi că nu va fi refuzată de grupul de prieteni, mi-am luat obligaţia faţă de Zane, de a-i procura penicilină, pentru plata căreia trebuia să cer grupului 150-200.000 lei. Eu am acceptat sugestia lui Iancu Leiba, cu modificarea că în loc să prezint eu cererea de bani direct grupului, bănuind opunerea unor prieteni din grup, am apelat la Zissu, prezentându-i cererea ca reală, deşi ea era mincinoasă şi rugându-l să prezinte el cererea grupului, comunicând că el m-a autorizat să-i promit lui Zane penicilina pentru ca cerea să nu fie refuzată.

Zissu a pus chestiunea în una din şedinţele cercului nostru, cei care se opuneau întotdeauna oricărui contact cu persoane din opoziţie, au fost indignaţi de faptul că împotriva celor hotărâte anterior, eu nu numai că am luat contactul cu Zane, dar i-am şi promis penicilină. Şedinţa s-a terminat fără a se lua vreo hotărâre, urmând să se vadă ulterior, cum ar putea fi scos din încurcătură Zissu, care afirmaseră că el m-a autorizat să o promit lui Zane.

Fapt este că după un timp de câteva săptămâni, am fost înştiinţat de Rorlich să-l vizitez, cu care ocazie mi-a dat o sumă de bani, una din cele două sau mai multe rate, care însumau în total 150-200.000 lei. Dat fiind că până la strângerea sumei de mai sus a trecut mai multă vreme, pe deoparte tinerii care solicitaseră lui Iancu Leiba ajutor, unii au emigrat, iar alţii şi-au aranjat nevoile pe alte căi, iar pe de altă parte Iancu Leiba, care între timp primise înştiinţarea că i s-a aprobat emigrarea, a amânat să mai ia contact cu restul de tineri, care se mai aflau în Bucureşti, amâna mereu să le ceară concursul pentru acţiunea mea. De pe urma discuţiilor în jurul pretinsei cereri, Zane, grupul s-a dizolvat de fapt, iar eu m-am văzut cu suma de mai sus asupra mea, fără a şti ce întrebuinţare să-i dau.

Despre realitate, i-am comunicat lui Zissu în mai-iunie 1950 cu ocazia când l-am condus pe el şi pe soţia sa după o vizită făcută la mine şi spunându-i că mă tem să ţin o asemenea sumă pe care nu o pot justifica. Zissu mi-a făcut sugestia, spre a o depune la Assa, spre a fi întrebuinţată pentru ajutorarea sioniştilor nevoiaşi. Eu i-am vizitat pe Assa la locuinţa lui, str. Dionisie, spunându-i că am asupra mea o sumă de bani, luată de Rorlich sau de către Zissu de la Rubin sau de la el, pentru ajutorarea unor tineri sionişti, pe care însă n-am întrebuinţat-o şi de aceea i-am adus-o lui. Assa, care era grăbit, a luat banii, i-a pus într-un plic cu o notiţă că banii au fost predaţi de către mine, după care am plecat.

Tot în urma celor discutate în şedinţele clandestine arătate mai sus, s-a produs şi întrevederea din vara anului 1949 cu Reuven Rubin – ministrul Legaţiei Israel – care a avut loc la locuinţa lui Ariel şi la care a asistat în afară de acesta şi următorii: A.L. Zissu, eu, Schwefelberg şi mi se pare Rorlich şi Abraham Feller.

Această şedinţă a fost provocată de stăruinţa lui Zissu pe lângă Rubin, conform înţelegerii grupului nostru, de a participa la întrevederea cu câţiva dintre noi, asupra tuturor problemelor care ne interesa.

La această întrevedere, am luat cuvântul, expunând lui Rubin, următoarele:

1. Primejdia în care se află activiştii şi conducătorii sionişti, de a fi arestaţi.

Necesitatea ca forurile externe sioniste, să facă demersuri pe lângă Guvernul Român, în primul rând pentru emigrarea acestora.

https://biblioteca-digitala.ro

Necesitatea de a se organiza asistenţa materială a cadrelor pe alte baze decât acelea care funcţionau sub Agamy. În vederea celor de mai sus, am propus conform înţelegerii cu Zissu şi Mendelovici, crearea unui comitet clandestin în ţară, care să reprezinte mişcarea sionistă în ţară faţă de legaţie şi faţă de forurile externe sioniste. De asemenea, am propus ca în Israel, Agenţia să delege din doi-trei membri ai Executivei ei, care împreună cu o comisie de foşti demnitari în România (sionişti) să alcătuiască un comitet care să se ocupe de problemele noastre, atât pe linie politică, cât şi pe linie financiară. În cazul în care agenţia evreiască nu va putea colabora în problemele noastre, urma ca foştii demnitari aflaţi în Israel, împreună cu personalităţile evreieşti originare din România, aflate în diferite ţări, să se constituie într-un comitet care să funcţioneze în Israel şi la Paris şi la Geneva, cu misiunea de a face toate demersurile politice în România şi în străinătate şi de a strânge fondurile necesare pentru soluţionarea problemelor noastre politice şi de asistenţă. Printre personalităţile pe care le-am propus, să se facă apel, a fost şi dr. Filderman pentru legăturile lui cu Jointul.

În aceeaşi şedinţă, Schwefelberg a expus un plan de ajutorare evreilor din ţară, prin ajutoare nominale depuse în străinătate la corespondenţele din străinătate a lui Sovrom-banc şi ale Băncii RPR şi să încheie o convenţie cu Guvernul Român în acest sens.

În aceeaşi şedinţă, am expus chestiunea contactului cu fosta opoziţie în ţară şi în străinătate, în scopul arătat mai sus, precum şi cererea Haţieganu de ajutor de penicilină, Zissu a luat cuvântul pentru a susţine expunerea mea.

Rubin a arătat că în principiu, nu se poate pronunţa asupra acestor chestiuni politice, că responsabilul politic al legaţiei este Agamy şi deci el este acela care trebuie să decidă asupra propunerilor noastre, a mai adăugat că nu trebuie să ne facem griji cu privire la emigraţie, căci el are asigurări că va fi autorizată o emigraţie de mase, în cadrul căreia va putea să emigreze şi activităţi şi conducători sionişti şi că este împotriva lui cu fosta opoziţie, adică cu naţional ţărăniştii, care sunt nepopulari, atât în ţară, cât şi în Israel, pentru politica lor antisemită din trecut.

În urma acestui răspuns, eu am cerut să ne dea cel puţin posibilitatea de a transmite un memoriu, în care să arătăm agenţiei evreieşti chestiunile arătate mai sus. Rubin a acceptat în principiu, însă după un timp, prin Abraham Feller mi-a dat un răspuns că el nu poate să transmită memoriul, deoarece Agamy nu este de acord.

În toamna anului 1949, sosind în ţară dr. Eliashiv, director al secţiei orientale în ministerul de externe israelian, în urma înţelegerii grupului nostru, Zissu a făcut demersuri pe lângă Rubin şi eu pe lângă Ariel, pentru a obţine o întrevedere cu Eliashiv. Întrevederea a avut loc acasă la Rubin, la care a participat din partea legaţiei Rubin şi Agamy, iar din partea noastră am fost eu, Schwefelberg şi cu Rorlich. Cu această ocazie eu i-am expus lui Eliashiv, aceleaşi chestiuni pe care le-am expus lui Rubin în întrevederea avută cu el. Eliashiv a avut acelaşi punct de vedere şi ne-a povăţuit să ne vedem de treabă. În plus Rorlich, conform înţelegerii anterioare dintre noi, l-a întrebat pe Eliashiv dacă este adevărat ce se scrie din Israel, că faţă de faptul că nu există emigraţie în România, statul Israel ar plănui să desfiinţeze Legaţia, sau ministrul de la Praga să conducă şi Legaţia din Bucureşti, la care Eliashiv a spus că nu poate da un răspuns.

După discuţia cu Eliashiv, grupul nostru şi-a încetat activitatea.

Arată d-ta cum apărut chestia cu ajutorarea naţional-ţărăniştilor.

În timpul în care relaţiile mele erau rupte cu Zissu, Mendelovici se vedea cu Zissu, pe la începutul anului 1949. Mendelovici mi-a comunicat proiectul lui Zissu de a căuta un contact cu opoziţia şi în ţară şi în străinătate şi că Zissu căuta modalitatea practică de a

https://biblioteca-digitala.ro

realiza. Aceasta a venit în momentul când s-a produs cererea dr. Haţieganu pentru penicilină, transmisă prin dr. Dulberg lui Mendelovici, care la rândul său mi-a cerut să iau contact cu Haţieganu, ceea ce am şi făcut. În ceea ce priveşte cererea lui Haţieganu către Dulberg, nu ştiu în cadrul cărei iniţiative s-au născut relaţiile dintre Dulberg şi Mendelovici pe de o parte şi dr. Haţeganu pe de altă parte. Eu personal am fost sigur că iniţiativa este a noastră, în ceea ce priveşte acţiunea de ar fi urmat să se desfăşoare, dacă ajungeam să facem tranzacţia cu opoziţia.

Mai ai ceva de adăugat cu privire la legăturile ce le-ai avut cu Zissu până la arestarea sa?

Puţin timp înainte de 23 august 1944, Zissu a primit o foarte lungă scrisoare de la biroul agenţiei evreieşti din Istambul, semnată de către Kaplan, pe atunci şeful departamentului financiar al Executivei Mondiale Sioniste, care se înapoia dintr-un voiaj din USA şi se afla în trecere pe la Istambul.

În acea scrisoare i se cerea lui Zissu de a trece peste orice chestiune principială de a colabora cu oricine şi cu orice preţ pentru a putea accelera şi intensifica emigraţia, ocupându-se şi de salvarea refugiaţilor evrei din Polonia, Slovacia şi Ungaria, care se afla în România.

În septembrie 1944, am fost în audienţă la Iuliu Maniu împreună cu Zissu, Benvenisti Mişu şi dr. Ernest Marton. Această audienţă a avut loc la locuinţa lui Maniu şi a avut ca obiect de a expune lui Iuliu Maniu proiectele noastre cu privire la legile ce trebuiesc elaborate de Guvern pentru restabilirea drepturilor şi a bunurilor ce le pierduse prin legislaţia rasială, populaţia evreiască. Această audienţă n-a avut rezultat, deoarece Maniu a spus că trebuie mult tact pentru a nu provoca sentimente antisemite la burghezia românească care a dobândit bunurile evreieşti.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

29 iulie 1952

Interogatoriul a început la ora 19 şi 15 min. şi s-a terminat la ora 24 şi 20 min.

În procesul-verbal încheiat la 15 iulie, ai arătat că după 23 august 1944 ai lucrat pe linie de spionaj şi cu Agamy consilier al Legaţiei Israel. Arată cum s-a făcut legătura cu el şi ce chestiuni ai discutat în legătură cu activitatea de spionaj.

În iarna 1948-1949, în urma arestării lui Leon Itkzar şi a celorlalţi conducători ai fondurilor sioniste, m-am dus la Agamy la locuinţa sa din str. Cazărmii pentru a discuta posibilitatea de o acoperire de către Agenţia Evreiască a sumei ce se va fixa prin tratativele în curs, ca despăgubiri în devize şi lei în folosul BRPR. Cu această ocazie i-am cerut ca în primul rând să obţină din partea agenţiei evreieşti promisiunea că va acoperi despăgubirile de mai sus, precum şi să capete mandat ca el Agamy, ca împuternicit al Agenţiei Evreieşti să intre în tratative cu BRPR şi ministrul de Finanţe. Răspunsul lui Agamy a fost că această chestiune nu-l interesează indiferent câţi conducători sionişti ar fi arestaţi, şi că pe el nu-l preocupă decât chestiunea emigraţiei de mase.

https://biblioteca-digitala.ro

La aceasta i-am răspuns atrăgându-i atenţia că scandalul judiciar şi politic care ar putea rezulta din contravenţiile de devize şi fiscale puse în sarcina fondurilor şi mijlocirea fondurilor sioniste într-un proces de contravenţie la legea devizelor şi într-unul de sabotaj fiscal, mai ales acel moment politic ar avea ca rezultat compromiterea în primul rând a lui şi a oricărei posibilităţi de emigraţie pentru mulţi ani.

I-am arătat că în aceste contravenţii ar putea fi implicat şi el deoarece fără îndoială că o parte din sumele necesare pentru emigraţia din 1947 au fost realizate prin operaţii ilicite de devize. În urma acestor argumente, Agamy mi-a promis că va face demersurile necesare la agenţia evreiască, că eu trebuie să obţin informaţii despre obiectul contravenţiilor şi stadiul cercetărilor din dosarele respective, atât la Banca RPR, cât şi la Ministerul de Finanţe, aflând ce materiale compromiţătoare sunt la dosar, pentru a se putea orienta asupra seriozităţii contravenţiei, că pentru acest lucru mi-l pune la dispoziţie pe instructorul David şi sumele de bani de care voi avea nevoie.

Tot cu această ocazie l-am sesizat pe Agamy, că, conducătorii sionişti sunt în primejdie de a fi arestaţi pentru spionaj şi sabotaj prin dezorganizarea economiei naţionale, prin agitaţii de emigrări şi că el este dator să facă demersuri pentru emigraţia acestora, în primul rând, şi i-am sugerat să încerce obţinerea acestor emigrări prin tratative în cadrul unui plan economic.

În urma propunerii mele Agamy a spus că pentru a lua în consideraţie ducerea unor tratative în cadrul unui plan economic, îi trebuie informaţii cu privire a situaţia economică a ţării şi mi-a spus să-i procur asemenea material.

Ai fost de acord cu propunerile făcute de Agamy cu ocazia aceasta?

Am fost de acord cu propunerile de a-i da informaţii privitoare la cercetările în cazul fondurilor sioniste. În ce priveşte a doua propunere i-am arătat că nu am posibilitatea să culeg asemenea date deoarece după naţionalizare nu mai am relaţii la conducerea întreprinderilor industriale şi comerciale.

Arată cum ai obţinut legătura cu Agamy şi ce informaţii i-ai furnizat?

În mod direct i-am dat informaţii cu privire la fondurile sioniste o singură dată şi indirect prin membrii comisiei care se ocupă de problema fondurilor.

Cu privire la informaţiile economice cerute mie, le-a căpătat prin Ariel în urma cererii pe care mi-a făcut Ariel şi Rubin în primăvara anului 1949 de a le furniza informaţii care de fapt erau predate tot lui Agamy după cum mi-a confirmat Ariel.

Referitor la contactul dintre mine şi Agamy, după ce mi-a propus să-i dau informaţii, l-am întâlnit încă de trei ori la el acasă în iarna lui 1948-1949, în total de patru ori l-am întâlnit până la plecarea lui din ţară, ultima dată fiind întrevederea cu Eliashiv la Rubin acasă.

Arată conţinutul informaţiilor transmise lui Agamy cu privire la fondurile sioniste.

Conform celor cerute de Agamy am căutat să capăt o legătură la ministerul de finanţe şi la Banca RPR pentru a culege informaţiile de care aveam nevoie. Prin inginerul Baraf, conducătorul tehnic al gazetei „Mântuirea" am aflat că dactilografa gazetei „Mântuirea" are o cunoştinţă fost inspector financiar, care are legături cu şeful inspectorilor care cercetează chestiunea fondurilor. Acesta este un anume avocat, cred Ionescu, care locuieşte într-un bloc de pe Bd. Republicii colţ cu str. Armenească în blocul în care locuieşte şi Iacov Litman. Am luat contact cu acest avocat care mi-a spus la a doua întrevedere că, contra sumei de 700-800.000 lei se obligă a realiza următoarele:

- copie după raportul comisiei de inspectori ai Ministerului de Finanţe;

https://biblioteca-digitala.ro

- copie după procesele-verbale de contravenţie necomunicate încă fondurilor;
- copie după actele mai importante ridicate de la fondurile sioniste care au servit ca bază pentru contravenţiile mari;
- anularea unor procese-verbal de contravenţie;
- reduceri de amenzi la 10% la contravenţii, la impozitul mobilier, la împrumuturile pentru emigrarea din 1947.

Tot cu această ocazie mi-a dat o serie de informaţii despre natura contravenţiilor şi anume, contravenţii la legea timbrului, la legea cifrei de afaceri, şi la impozitul imobiliar.

Despre acestea l-am informat pe Agamy prin David instructor palestinian, care a fost de acord cu tranzacţia care am făcut-o dându-i lui David suma de 700-800 000 lei, şi împreună cu el m-am dus la avocat spre a-i da bani şi a primi actele. Ionescu însă ne-a spus că a intervenit un incident şi că nu mai poate procura actele, însă din cauză că eu îi dădusem un avans de 30.000 lei, el mi-a spus că se va ocupa de reducerea amenzii la impozitul imobiliar.

Personal i-am spus lui Agamy următoarele: există posibilitatea de a obţine emigrarea a 100 familii de conducători sionişti în schimbul depunerii în Elveţia la dispoziţia Băncii R.P.R. a unei sume de 3-400.000 dolari, informaţie culeasă de la Marcel Gany, care era în contact cu o femeie care avea legături cu un funcţionar de la Miliţia Capitalei care se ocupa de această chestiune. Nu cunosc persoanele respective şi nici numele lor. Agamy mi-a spus că în principiu este de acord însă vrea să ducă tratative direct. Acest lucru nu s-a întâmplat, deoarece eu n-am reuşit să fac această legătură din cauza condiţiilor ce le fixase persoana de la care venea propunerea prin Gany.

Arată d-ta în ce scop te-ai întâlnit cu Agamy în cele patru rânduri arătate mai sus, în afară de legăturile pe linie informativă?

În afară de faptul că în două rânduri am discutat numai chestiuni informative, a treia oară l-am vizitat fiind însoţit de Schwefelberg şi de Rorlich. Cu această ocazie am discutat aceleaşi chestiuni care au făcut obiectul întrevederii cu Rubin câteva luni mai târziu, adică eu am pus chestiunea activităţii în cadrul colaborării comitetului nostru clandestin cu elementele contrarevoluţionare din ţară şi străinătate cât şi celelalte chestiuni arătate în discuţiile grupului nostru, însă nu sunt sigur dacă am discutat chestiunea colaborării cu elementele contrarevoluţionare, ştiu însă că Agamy a fost împotriva tuturor propunerilor mele.

A patra oară l-am văzut pe Agamy la întrevederea cu Eliashiv pe care am relatat-o în procesul-verbal anterior.

Mai ai ceva de adăugat cu privire la activitatea desfăşurată de Agamy până la plecarea sa din ţară?

Din ordinul lui Agamy, instructorul palestinian David a găsit o legătură la Banca RPR şi a sustras pentru a fi copiat carnetul în care Leon Itzkar îşi nota încasările de lei şi operaţiunile de devize. Acest carnet a fost copiat la Iancu Leiba acasă unde a fost consultat de către Ebercohn şi mi se pare şi de către Rorlich. Iancu Leiba mi-a comunicat că a fost ascuns acest fapt faţă de mine întrucât în carnet figurau sume de bani încasate de Agamy şi de către Benvenisti care nu trebuiau cunoscute de mine pentru a nu acţiona pe linie politică împotriva lor.

(ss) Jean Cohen

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

30 iulie 1952

Oraşul Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 12 şi 10 minute şi s-a terminat la ora...

În procesul – verbal din 29 iulie a.c., ai arătat că i-ai furnizat lui Agamy informaţii economice prin Ariel. Arată cine era Ariel şi în ce împrejurări ţi-a cerut informaţii.

Ehud Ariel a fost ataşatul economic al Legaţiei Israel la Bucureşti. Pe acesta îl cunosc încă din anul 1922 de pe timpul când sub conducerea lui am desfăşurat activitatea mea sionistă în Galaţi, el fiind pe atunci unul din conducătorii mişcării sioniste la Galaţi şi se numea Leon Gold. A plecat din Bucureşti în cursul anului 1940-1941 în Palestina şi s-a întors în ţară la începutul anului 1949. Cu el m-am întâlnit în aprilie sau mai 1949 la el acasă, unde m-am dus să-i urez bun venit, el fiindu-mi prieten bun. Cu această ocazie eu l-am pus în curent cu chestiunile politice din ţară, precum şi cu formele economice care au luat fiinţă de la plecarea sa din ţară, iar el mi-a spus că Agamy l-a pus la curent cu acţiunea pe care o desfăşor eu printre conducătorii sionişti în favoarea emigraţiei conducătorilor sionişti şi despre planul economic pe care l-am propus conducătorilor sionişti şi lui Agamy, care consta din acordarea de compensaţii economice şi financiare guvernului pentru soluţionarea pozitivă a emigraţiei. Ariel mi-a spus că pentru realizarea unui asemenea proiect, trebuie finanţarea şi autorizaţia americanilor. După cele discutate, Ariel mi-a propus să-i furnizez informaţii asupra situaţii economice din ţară şi că face apel şi în numele lui Rubin, cu care a discutat această chestiune, mi-a mai spus că indiferent de raporturile mele cu Agamy, despre care îi vorbisem mai înainte eu, trebuie să-l sprijin pe Agamy în misiunea lui şi cu materialul informativ pe care îl voi culege şi pe care el îl va transmite lui Agamy, nu serveşte pe Agamy personal, ci cauza noastră. Eu am fost de acord şi i-am promis că voi căuta să culeg aceste date.

Ce înţelegere aţi avut cu privire la culegerea şi transmiterea materialului informativ?

Ariel mi-a spus ca informaţiile să i le transmit sub formă de rapoarte scrise, la el acasă, sau le las la Kleiner vărul lui şi prieten comun, cu care el se vedea zilnic.

Arată de când şi până când i-ai dat informaţii lui Ariel?

Lui Ariel i-am dat informaţii începând din vara anului 1949, până la sfârşitul anului 1949 şi în cursul anului 1950, i-am dat informaţii, de faţă fiind Halevy.

Cum ai ţinut contactul cu Ariel în acest timp?

Ne-am întâlnit la el acasă şi la Kleiner şi odată sau de două ori în vizită la ing. Stein şi odată a fost la locuinţa mea.

Ce conţinut au avut primele informaţii?

Primele informaţii constau din două liste ce conţineau următoarele: prima, necesităţile de material tubular din industria petroliferă, conţinând specificaţii de dimensiuni şi cantităţi. A doua listă, cantităţile de penicilină necesare în ţară. Informaţiile le-am cules prin Gany Marcel.

Unde i-ai dat aceste informaţii lui Ariel?

https://biblioteca-digitala.ro

Nu-mi aduc aminte dacă la locuinţa lui sau la Kleiner, am dus aceste liste, însă ţin minte că alăturat listelor am depus şi o scrisoare, în care ceream o întrevedere cu Rubin şi cu Halevy, pentru a discuta chestiuni referitoare la emigraţie.

Ai avut întrevederea cu Rubin şi Halevy la cererea făcută la d-ta în acea scrisoare?

Nu, Ariel mi-a spus că nu e cazul unei întrevederi deoarece propunerea venită prin mine, referitoare la listele pe care le-am dat, a fost târzie.

Arată d-ta de câte ori te-ai întâlnit cu Ariel?

Pe Ariel l-am văzut în total de 12 ori, singur acasă la el, l-am văzut de trei ori la Kleiner, l-am întâlnit de 2-3 ori, odată l-am întâlnit la ing. Stein, odată la el acasă când erau Rubin şi alţii, de două-trei ori la el acasă cu Halevy şi o dată la mine acasă.

Arată, în continuare, conţinutul informaţiilor culese şi transmise lui Ariel.

O listă de materie primă necesară în industria textilă, cu specificarea felului mărfurilor, cantitate, dimensiuni, calităţi. Informaţie culeasă de la Gany.

O listă de materie primă în industria pielăriei şi anume produse pe bază de crom, coloranţi pentru piele, aţă, untură de peşte. Informaţie culeasă de la Gany.

Materii prime pentru industria de lacuri şi vopsele, printre care: serlac, coloranţi. Informaţia culeasă de la Gany.

O listă cu chimicale şi specialităţi farmaceutice.

O listă de droguri medicinale.

O listă de materiale şi accesorii electrice.

O listă de materiale şi accesorii de radio, printre care lămpi de radio. Informaţii culese de la Darie, secretarul Camerei de Comerţ Româno-Palestiniene (plecat) şi date mie prin Gany.

Cum ai transmis informaţiile mai sus arătate?

Informaţiile le-am dat în scris, imediat cum le primeam, fie lui Ariel personal, fie lăsate la Kleiner.

Arată conţinutul informaţiilor transmise lui Ariel în cursul anului 1950.

La începutul anului 1950, am transmis informaţii cu privire la chimicale şi specialităţi farmaceutice, arătate mai sus.

Despre nemulţumirile unor societăţi petrolifere, care au reclamat Ministerului Comerţului Exterior că unele din partidele de material tubular din cel venit din Israel, nu corespund caietului de sarcini şi că cerea o expertiză. Informaţia culeasă de la Gany şi transmisă la rugămintea mea de către ing. Stein lui Ariel. Această informaţie am transmis-o, după câte îmi amintesc, în vara anului 1950.

Despre salarizarea în întreprinderile comerciale şi industriale şi anume: creşterea salariilor de la stabilizare până la data raportului dat, ca tipuri de salarizare dintre industrii, fosta fabrică de mătăsuri „Galia" şi fosta fabrică „Fichet" (case de bani etc.), iar din întreprinderile comerciale, CEC-ul şi Centrocoptextil. Informaţii culese de la Gany şi transmise de către mine în scris lui Halevy la locuinţa lui Ariel.

Informaţii privitoare la evoluţia preţurilor bunurilor de principal consum, ca şi a tarifelor serviciilor publice, apă, lumină, telefon, transport, de la stabilizare. Informaţii culese de la Gany şi transmise de mine în scris lui Halevy în locuinţa lui Ariel, de faţă fiind şi Ariel.

Despre nevoile societăţii Sovrom-Transport de vase mixte de pasageri şi mărfuri pentru dezvoltarea traficului de mărfuri şi emigranţi cu Israel. Informaţie culeasă de la Gany, informaţii transmise de mine în scris prin Ariel lui Halevy.

https://biblioteca-digitala.ro

Despre faptul că Camera de Comerţ Româno-Palestiniană nu a dat niciodată certificate de origine pentru vreun export de arme, care s-ar fi făcut pe vase ale Sovrom-Transportului pentru arabi, anul 1947-1948. Informaţie cerută de Halevy şi dată de mine sub forma unei declaraţii, pentru a servi într-un proces politic în Israel. Informaţia am transmis-o lui Halevy în casa lui Ariel prin acesta şi am culeş-o din constatări personale.

Despre faptul că s-a operat în întreaga ţară, în cursul anului 1950; 150 de arestări din cadrele sioniştilor. Informaţia culeasă de la Tully Rosenthal, ca zvon luat din cadrele sioniste din Bucureşti. Informaţie transmisă de mine prin Ariel, Legaţiei, printr-o scrisoare trimisă de soţia mea în august 1950.

Despre faptul că nu am putut verifica dacă zvonul privitor la numărul de 150 arestări este real.

Despre faptul că în Ardealul de Nord, se vorbeşte că guvernul va veni cu o lege prin care toţi acei care în termen de 6 luni de la apariţia legii, nu vor dovedi că se află în producţie, vor fi internaţi în lagărul de reeducare şi repartizaţi pe diferite şantiere naţionale şi că în nordul Dobrogei, în două localităţi, s-au şi amenajat asemenea lagăre.

Despre faptul că la oraşul Stalin s-au fabricat arme în 1947-1948, pentru a fi exportate ca ajutor evreilor, pe numele unor firme arabe, egiptene sau siriene. Informaţiile le-am cules de la Tibi Aucher, un prieten din oraşul Stalin (plecat din ţară). Acesta mi-a cules informaţiile trimise de mine la Cluj, Tg. Mureş şi Sibiu. Aceste informaţii trimise într-o scrisoare din septembrie 1950, prin socrul meu Mihailovici Mendel, care a dat-o soţiei mele, care şi ea la rândul ei a predat-o lui Ariel personal sau prin ing. Stein sau prin Kleiner.

Scrisoarea a fost dată mai departe de Ariel lui Überall (Avriel) şi lui Halevy.

Tot în această scrisoare am scris despre faptul că fruntaşul comunist din Cluj, Hilel Cohn, ca şi directorul ziarului CDE din Cluj, în limba maghiară, au declarat unui cumnat al unui prieten a lui Auscher, că sioniştii conducători vor fi judecaţi într-un proces public pentru spionaj. Informaţie culeasă de la Auscher.

Mai adu-ţi aminte dacă ai transmis şi alte informaţii Legaţiei Israel?

Alte informaţii n-am mai transmis.

Ce alte servicii ţi s-a cerut de la Ariel?

Alte servicii nu mi-au fost cerute de Ariel.

Prezentul Proces-verbal a fost citit cuvânt cu cuvânt în faţa mea, corespunde în întregime celor declarate, pentru care semnez.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

31 iulie 1952

Oraşul Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 12 şi s-a terminat la ora 23 şi 5 minute.

În procesul-verbal încheiat la 30 iulie a.c. ai arătat că l-ai întâlnit pe Halevy de câteva ori în casa lui Ariel căruia i-ai dat unele informaţii economice şi financiare. Arată d-ta cine este Halevy şi de când îl cunoşti.

https://biblioteca-digitala.ro

Halevy este unul din diplomaţii statului Israel, la Legaţia Israel din Bucureşti. Pe acesta l-am cunoscut prin Ariel, la începutul anului 1950, în locuinţa lui Ariel.

Arată d-ta cu ce ocazie l-ai cunoscut?

L-am rugat pe Ariel să mijlocească o întâlnire între mine şi Halevy, cu scopul de a-l informa cu privire la propunerea făcută mie de Gany, referitoare la soluţionarea chestiunii emigraţiei, prin procurarea de vase pentru societatea Sovrom-transport, lucru pe care îl comunicasem legaţiei printr-o scrisoare transmisă prin Ariel. Halevy a venit la această întâlnire, de faţă fiind şi Ariel.

Arată d-ta cât a durat această întrevedere şi ce chestiuni ai discutat?

Halevy a început a-mi spune că mă cunoaşte din activitatea mea de spionaj din timpul războiului şi din rapoartele informative pe care le-am transmis prin Ariel, că propunerea pe care am făcut-o referitoare la procurarea de vase, pentru a se obţine soluţionarea favorabilă a emigraţiei îl interesează şi că urmează a se stabili un contact direct între el şi societatea Sovrom-transport pentru a trata această chestiune. Însă mi-a cerut răgaz pentru a obţine date tehnice suplimentare din Israel.

Tot cu această ocazie, am revenit asupra întregii probleme a conducătorilor şi activiştilor sionişti, cerând să se urgenteze demersurile pentru obţinerea emigrării lor, necesitatea reorganizării ajutorării cadrelor sioniste. În legătură cu aceasta am cerut 10-15 tineri din grupările de tineret sionist şi o sumă de 300 000 lei pentru acoperirea cheltuielilor facerii unui recensământ al cadrelor sioniste şi al organizării unui contact permanent cu acesta de către comitetul clandestin pe are am cerut să fie format. Halevy mi-a răspuns că în ceea ce priveşte recensământul cadrelor şi stabilirea contactului cu ei, se va mai gândi, însă nu este de acord cu constituirea unui comitet clandestin.

Tot cu această ocazie, Halevy mi-a spus că a primit de la Agamy din Israel, o scrisoare prin care îi cere să obţină de la mine o declaraţie referitoare la faptul, dacă Camera de Comerţ Româno-Palestiniană a eliberat în cursul anului 1947-1948 certificate de origine pentru nişte transporturi de arme declarate ca alimente destinate arabilor şi asupra legăturilor lui Agamy cu camera. După ce eu i-am promis că îi voi da declaraţiile de mai sus, Halevy m-a rugat să-i culeg informaţii cu privire la salarizările muncitorilor şi funcţionarilor din industrie şi comerţ, evoluţia salarizărilor de la stabilizare până la zi şi evoluţia preţurilor la mărfuri de principal consum. La despărţire Halevy mi-a spus că mă va înştiinţa prin Ariel, când ne vom vedea. Toată această discuţie a durat circa 1,30 minute.

Arată unde l-ai reîntâlnit şi cine a mai fost de faţă?

După aproximativ o lună de zile, l-am întâlnit pe Halevy la locuinţa lui Ariel, fiind anunţat de Ariel, de data aceasta au fost în casă şi soţiile noastre, dar care n-au fost de faţă la discuţiile dintre noi.

Arată ce discuţii ai avut cu Halevy cu această ocazie?

Cu această ocazie i-am dat o parte din informaţiile culese, iar el mi-a spus că a primit din Israel date care îi permit să trateze în mod concret procurarea de vase pentru Sovrom-transport. Mi-a mai spus că chestiunea recensământului, cât şi reorganizarea ajutorării nu-şi are rost din motive tehnice şi financiare.

Arată când l-ai mai întâlnit pe Halevy şi unde?

Pe Halevy l-am mai văzut tot la locuinţa lui Ariel în decembrie 1950 sau ianuarie 1951, când a fost ultima dată, când l-am văzut şi când a fost de faţă Überall (Avriel) şi Ariel.

https://biblioteca-digitala.ro

Cum s-a organizat această întrevedere şi ce obiectiv ai avut?

În noiembrie 1950 am venit în Bucureşti din Sinaia, unde eram ascuns de urmărirea organelor de securitate şi m-am întâlnit cu Ariel acasă la el, unde m-am dus direct. Cu această ocazie i-am spus lui Ariel că nu mai pot să stau fugar şi că vreau să ştiu ce demersuri s-au făcut pentru clarificarea situaţiei celor arestaţi, cât şi pentru conducătorii sionişti liberi. I-am mai spus că în cazul când nu se va rezolva în timpul cel mai scurt această chestiune, eu mă voi preda securităţii. În urma acestei discuţii Ariel mi-a spus că de Crăciun, Halevy şi cu Avriel vor lucra vreo două săptămâni serile la dânsul acasă şi eu să caut să vin din nou în Bucureşti direct la el. Astfel, de Crăciun am venit din nou în Bucureşti şi după câteva zile am trimis vorbă prin soţia mea şi prin Stein că am sosit în Bucureşti, la care Ariel mi-a fixat ziua şi ora întâlnirii cu Halevy şi Avriel şi conform acestei înţelegeri ne-am întâlnit la locuinţa lui Ariel.

Ce aţi discutat cu această ocazie?

Cu această ocazie le-am solicitat să intervină la timp pentru clarificarea situaţiei celor arestaţi, înainte de a se produce procesul şi l-am prevenit că s-ar putea ca printre alte consecinţe penale ale cercetărilor, să se producă o cerere de despăgubire în devize pentru sumele de bani date cu ajutoare sioniştilor şi că ar trebui să se îngrijească din timp pentru procurarea banilor necesari.

În urma acestor chestiuni ridicate de mine, atât Halevy, cât şi Ariel s-au comportat foarte urât cu mine, spunându-mi că pe ei nu-i interesează problema cu care îi bat la cap şi să ţin cont că au murit mii de tineri în război şi că nu contează nici un sacrificiu faţă de sacrificiile care s-au făcut până acum. La răspunsul meu că mă voi preda securităţii, mi-au spus că pot să o fac şi cum de am îndrăznit în situaţia în care mă aflam, să mă întâlnesc cu dânşii. De atunci am rupt orice legătură cu ei, însă despre această convorbire cu ei, am relatat-o lui ing. Stein, Mendelovici, Itzkar Leon, Rorlich şi mi se pare şi lui Marcu Cohen.

Arată ce persoane au cunoscut legăturile ce le aveai cu diplomaţii israelieni şi ce anume au ştiut?

Legăturile mele cu diplomaţii israelieni le-au cunoscut următorii: A.L. Zissu, Rorlich, Abraham Feller, Iosif Ebercohn, Schwefelberg, Mendelovici, ing. Stein, Marcu Cohen, Leon Itzkar, Moscovici Moţi, Edgar Kaner, Sigmund Spighel, ing. Iakerkaner, soţia mea Balchirs Moise, Gany Marcel, dr. Fingerhut Bruno. Nimeni dintre aceştia nu au cunoscut legăturile mele pe linie de spionaj cu membrii legaţiei, în afară de ing. Stein, prin care i-am comunicat lui Ariel în august şi septembrie 1950 şi Marcel Gany care ştia că informaţiile pe care mi le culegea, le predam lui Ariel. De asemenea, mai ştia Aucher, căruia i-am predat o scrisoare de recomandare către Ariel şi care mi-a cules informaţii.

Proces-verbal de interogatoriu

5 august 1952

Oraşul Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 11 şi s-a terminat la ora 13 şi 18 minute

Ce atitudine a avut A.L. Zissu faţă de regim şi cum se manifestă el?

https://biblioteca-digitala.ro

A.L. Zissu este ceea ce se poate numi un om de dreapta. Punctul lui de vedere în politica evreiască, astfel cum l-a definit încă din articolele sale în gazeta „Mântuirea", fondată de el încă din 1919, a fost acela al unui naţionalist integral şi anume:

Evreii constituie o naţiune, iar colectivitatea evreiască din ţară constituie o minoritate naţională, care revendică dreptul de autonomie cultural naţională.

Evreii trebuie să-şi constituie un partid politic propriu, cu ajutorul căruia să promoveze o politică autonomă evreiască.

Această doctrină a educat generaţia, căruia i-a aparţinut dr. Sami Stern şi care au dus la crearea grupării „Renaşterea" şi Partidului evreiesc, sub conducerea celor de mai sus.

După 23 august 1944, atunci când a devenit preşedinte activ al Partidului Evreiesc, A.L. Zissu a definit menirea partidului în modul următor:

- restabilirea în drepturi şi bunuri a populaţiei evreieşti răpită prin legislaţia rasială;
- înlesnirea emigraţiei ca unica problemă ce trebuie să ocupe evreimea ca fiind singura soluţie;
- lupta împotriva politicii de deznaţionalizare a populaţiei evreieşti, dusă de către exponenţii comunişti în sectorul evreiesc.

Deoarece A.L. Zissu, atunci când a fost internat în lagărul de la Tg. Jiu, în timpul războiului, pentru insulte aduse public preşedintelui Centralei Evreilor, a făcut cunoştinţă acolo cu generalul Rădescu, după 23 august, când acesta a devenit preşedinte de Consiliu, A.L. Zissu a propus conducerii Partidului Evreiesc, luarea de contact cu Rădescu în vederea soluţionării problemelor evreieşti, astfel cum le-am arătat mai sus. Eu, deşi de acord în cele mai multe din principiile doctrinei lui Zissu, m-am opus acestei luări de contact, deoarece mi-am dat seama despre orientarea antisemită a lui Rădescu, cât şi despre faptul că el nu reprezenta nici vreo forţă sau aspiraţie populară şi nici vreun partid politic al ţării. Demersul lui Rădescu atunci în numele partidului, nu a avut loc, pentru că Benvenisti şi Rorlich din conducerea partidului, s-au opus. Totuşi Zissu nu a părăsit ideea politică şi după plecarea lui Rădescu din ţară de a lua contactul cu acesta. În anul 1946, prin luna septembrie, când se întocmea pentru congres materialul documentar pe care trebuia să-l ia delegaţii secţiunii Congresului Mondial Evreiesc care plecau la Paris la Conferinţa pregătitoare a Conferinţei de la Monteaux din 1947, Zissu mi-a cerut ca să pregătim un rând de material documentar şi pentru Rădescu. Eu am refuzat, atât din cauza părerii mele personale, cât şi din discuţiile lui Wilhelm Fischer, Rorlich, Feller şi alţi membrii din conducerea secţiunii, cunoşteam părerea unanimă împotriva unui asemenea demers, A.L. Zissu pornind de la ideea că tensiunea internaţională va avea ca rezultat în război între anglo-americani şi URSS, în urma căruia ar deveni posibilă o schimbare de regim în România, în sensul că fie Guvernul Rădescu de la New York, fie un alt guvern al partidelor din fosta opoziţie, să vină la putere, socotea în cazul în care cea mai mare parte din populaţia evreiască a ţării nu va fi reuşit să emigreze în Palestina, până la izbucnirea unui eventual război, conducătorii populaţiei evreieşti trebuie să ia contact cu Guvernul Rădescu şi cu reprezentanţii fostei opoziţii, pentru a asigura protecţia vieţii populaţiei evreieşti în cazul unui schimbări de regim.

Dat fiind că din vara anului 1947 şi până în 1949, în urma unui conflict, relaţiile mele cu Zissu au fost întrerupte, nu ştiu în ce mod Zissu a tradus în fapt aceste păreri ale sale.

În anul 1949, când Zissu a început a participa la întâlnirile grupului de prieteni de la locuinţa mea sau a avocatului Bernard Rorlich şi cu această ocazie Zissu a dezvoltat şi menţinut punctul său de vedere asupra necesităţii de a se lua contact cu Guvernul Rădescu şi cu reprezentanţii fostei opoziţii, cu atât mai mult cu cât emigraţia fusese oprită şi

https://biblioteca-digitala.ro

pericolul de război era socotit aproape. Când s-a produs propunerea lui Mendelovici de a se lua contact cu Haţieganu şi Zane pentru a discuta cererea de medicamente făcută de către dr. Haţieganu, eu am fost de acord cu aceasta şi am luat acest contact, care a decurs cum am arătat în declaraţiile mele anterioare.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

7 august 1952

Oraşul Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 10,15 şi s-a terminat la ora 12,30.

Arată d-ta dacă ai cunoscut pe un cetăţean cu numele de Popa Andrei?

Da, l-am cunoscut pe Popa Andrei.

Când l-ai cunoscut pe Popa Andrei şi în ce împrejurări?

Pe Popa Andrei l-am cunoscut în cursul anului 1947 în casa mea cu ocazia angajării în serviciul meu; pe femeia Aglaia Borcoman căruia i-am permis să locuiască împreună cu concubinul ei, în casa mea, care se numea Popa Andrei.

Ce şti d-ta despre Popa Andrei în afară de faptul că era concubinul numitei Agafia Borcoman?

Ştiu că Popa Andrei a fost subofiţer de jandarmi şi mai târziu a făcut parte din trupele de securitate, aceasta până în 1950 când a fost scos din cadrul Securităţii.

În ce raporturi ai fost d-ta cu Popa Andrei?

În tot timpul până la data arestării unde m-am folosit de unele servicii ale lui Popa Andrei.

Arată d-ta ce servicii ţi-a făcut Popa Andrei?

În aprilie 1950 m-a ajutat la împachetarea unor cărţi pe care le-am expediat în Palestina. În iulie 1950, făcându-se o percheziţie domiciliară acasă la mine de către organele de securitate, eu aflându-mă în acest timp în excursie la Predeal, Popa Andrei luând adresa de la părinţii soţiei mele m-a găsit în regiunea respectivă anunţându-mă că sunt urmărit de securitate. Cu această ocazie am luat măsuri pentru a nu fi prins de organele securităţii, neîntorcându-mă acasă. De atunci relaţiile între noi au devenit mai strânse ajutându-mă până la data arestării în diferite împrejurări astfel: în luna decembrie 1950 am venit în Bucureşti pentru a lua contact cu membrii Legaţiei Statului Israel, cu această ocazie Popa Andrei m-a aşteptat la gară şi m-a condus până acasă pentru a nu fi suspectat. În ianuarie 1951 cu ocazia revelionului l-am rugat pe Popa Andrei să-mi caute o casă la periferia Bucureştiului unde să mă pot ascunde, fie s-o cumpere pe numele lui sau a lui Borcoman Aglaia, însă nu a reuşit să cumpere această casă cu toate că a căutat.

La începutul lunii martie 1951 venind din nou în Bucureşti, Popa Andrei m-a aşteptat la gară de unde m-a condus acasă şi pentru mai târziu m-a ajutat la amenajarea lăzii în care am fost ascuns.

https://biblioteca-digitala.ro

Arată d-ta ce discuţii ai avut cu Popa Andrei, referitoare la serviciul şi ocupaţia lui precum şi chestiuni politice?

Popa Andrei îmi spunea că se deplasează des la Găeşti, fiind responsabil cu aprovizionarea şi apoi în legătură cu aceasta mi se plângea că aproviziona unitatea MAI cu lemne şi alimente care i se predau de mult ori de furnizori cântărite în grabă şi fără ca el să poată vedea calitatea. Odată mi-a spus că a avut o misiune în legătură cu urmărirea şi prinderea unei bande în munţi, nu-mi amintesc alte amănunte în legătură cu această misiune, de asemenea Popa Andrei mi-a răspuns la întrebarea mea de ce a fost epurat, crede că pentru că a făcut de gardă la Malmaison în timp ce acolo erau închişi comunişti. Cred că mi-a mai spus că a luat parte în cadrul trupelor care au făcut represiunea din Piaţa Palatului ordonată de Rădescu. Referitor la chestiunile politice, arăt că după scoaterea lui din armată am discutat cu el diverse chestiuni politice căutând să-l antrenez în convingerile mele reacţionare, chemându-l să asculte Radio Londra şi Vocea Americii comentând faţă de el cele auzite în spirit reacţionar. I-am mai arătat că sub acest regim el nu va putea avea serviciu, mai ales după epurarea sa şi că numai la venirea unui nou regim eu îl voi ajuta.

Mai adaug că Popa Andrei a cunoscut pe unele persoane care m-au ajutat în timp ce eu eram ascuns, ca: Nathan Steinberg, Ancel Andrei şi Blima Lupu, soţia mea mi-a spus că Popa Andrei a ridicat de la Ancel Andrei un pachet cu cărţi de citit pe care eu l-am trimis prin Ancel la Bucureşti. Acestea sunt legăturile pe care le-am avut cu Popa Andrei şi tot ce ştiu despre el în plus adaug că cele arătate mai sus de mine au fost cunoscute şi de logodnica sa Borcoman Aglaia.

Cu ce l-ai retribuit pe Popa Andrei pentru serviciile care ţi le-a făcut?

I-am dat odată cinci sute de lei, cu altă ocazie i-am dat două costume de haine şi o şapcă în plus, lua masa de multe ori în bucătăria mea şi odată l-am servit cu vin.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

11 august 1952

Oraşul Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 12 şi s-a terminat la ora 14

Ai cunoscut d-ta o persoană cu numele Marcu Cohen?

Da, am cunoscut.

Unde, când şi în ce împrejurări l-ai cunoscut pe Cohen?

L-am cunoscut în casa avocatului Bauerger, plecat în Israel, în 1935, cu ocazia unei vizite.

În ce raporturi ai fost cu el până în 1940?

Nu am avut nici un fel de raporturi cu el până la această dată.

După această dată Cohen, fiind avocatul societăţii „Lorcov" în chestiuni fiscale, care a aparţinut lui Ioanid Comarovschi şi Rosen, al căror procurator am fost în timpul

https://biblioteca-digitala.ro

războiului, în care calitate am preluat administraţia Soc. Lorcov. Am intrat în legături mai apropiate cu M. Cohen de la care am luat diverse lămuriri în legătură cu probleme fiscale ale societăţii.

Arată, ce alte legături ai mai avut cu Marcu Cohen în timpul războiului?

În 1944, M. Cohen a intervenit la mine pentru a fi trecut pe lista de emigranţi a oficiului de emigrare în conducerea căruia mă aflam. Nu i-am satisfăcut această cerere.

Arată dacă în afară de cele de mai sus, ai mai avut şi alte legături?

Alte legături nu am avut cu Marcu Cohen, în timpul războiului nu l-am văzut decât de câteva ori.

Ce cunoşti d-ta din activitatea politică şi profesională ce a desfăşurat-o Marcu Cohen în timpul războiului?

Profesional se ocupa de avocatură clandestină, întrucât fusese radiat din barou. Din punct de vedere politic, nu ştiu să fi avut vreo activitate, ştiu însă că aparţinea grupării sioniştilor centrişti.

Ce cunoşti din relaţiile lui Marcu Cohen în timpul războiului?

Mă vedeam foarte rar cu el şi nu eram în relaţii de prietenie. În 1944, M. Cohen mi l-a recomandat pe avocatul Henri Mădârjac din Vaslui, mutat recent în Bucureşti, care era frate cu colonelul magistrat Mădârjac din Ministerul de Interne.

Mi l-a prezentat pentru a servi pe Mădârjac şi a-i găsi un plasament la societăţile comerciale pe care le administram.

După 23 august te-ai mai întâlnit cu Marcu Cohen?

Da, după 23 august relaţiile mele cu M. Cohen, atât personale, cât şi politice, au devenit foarte apropiate.

Arată, în ce au constat relaţiile d-tale cu Marcu Cohen după 23 august?

După reluarea activităţii sioniste, după 23 august 1944, gruparea sioniştilor democraţi în conducerea căreia activam, a intrat în colaborare foarte strânsă cu gruparea sioniştilor centrişti şi în conducerea căreia activa Marcu Cohen. Aceste grupări au şi fuzionat în 1946, constituind Partidul Clal-Sionist în conducerea căreia ne aflam amândoi. Această activitate politică ne-a apropiat şi personal.

În ce a constat activitatea lui Marcu Cohen până la autodizolvarea organizaţiilor sioniste şi ce legături ai avut cu el în acest sens?

Am colaborat cu Marcu Cohen în cadrul manifestărilor administrative şi publice ale Partidului Clal Sionist, adică în comitet, întruniri, alegeri şi şezători.

Marcu Cohen a fost reprezentantul grupării în ultima executivă sionistă ce a funcţionat înainte de autodizolvare.

Care erau relaţiile lui Marcu Cohen în cercul conducătorilor sionişti?

Fiind inactiv din punct de vedere sionist până la 23 august, iar cea mai mare parte din ceilalţi conducători sionişti fiind mai tineri decât Marcu Cohen, acesta nu a avut decât foarte puţine relaţii cu alţi conducători sionişti, decât aceia din gruparea lui. Nu cunoştea mai aproape decât pe dr. Golman şi pe Carol Reiter ambii din conducerea Ichudului pe ceilalţi îi cunoştea din întâlnirile cu ei la şedinţele Executivei. Ştiu că-l mai cunoştea şi pe A.L. Zissu fără a fi însă în relaţii de prietenie.

Ce legături ai avut cu Marcu Cohen după autodizolvarea organizaţiilor sioniste?

https://biblioteca-digitala.ro

Comisia de lichidare a organizaţiei sioniste, a numit o comisie specială din care făceam şi eu parte, care s-a ocupat exclusiv cu chestiunea contravenţiei fiscale şi de devize a fondurilor sioniste ce se află în curs de cercetare şi judiciare şi administrative. S. Cohen, fiind avocatul oficial în această chestiune, atât a celor arestaţi, cât şi a instituţiilor sioniste implicate, a venit des în contact cu mine în această comisie, dând lămuriri în legătură cu situaţia cercetărilor şi a tratativelor care se duceau paralel cu Ministerul de Finanţe şi Banca R.P.R.

Din momentul în care în iarna anului 1948-1949, Agamy ca împuternicit al Guvernului provizoriu al Statului Israel şi al centralei de la Ierusalim al fondurilor sioniste, a intrat personal în contact cu Ministerul de Finanţe şi cu Banca RPR începând tratative oficiale, Marcu Cohen a luat contact direct cu Agamy care-l consulta asupra chestiunilor în legătură cu aceste contravenţii.

După înfiinţarea legaţiei, M. Cohen a continuat acest contact cu ministrul Rubin pe lângă Agamy.

Ce alte legături a mai avut Marcu Cohen cu cei din conducerea legaţiei, în afară de cele privitoare la fondurile sioniste?

Nu cunosc alte relaţii ale lui Marcu Cohen cu legaţia, decât cele referitoare la contravenţia fondurilor sioniste şi la procesul de devize care a urmat, unde Marcu Cohen a pledat.

D-ta ai discutat cu Marcu Cohen despre legăturile lui cu conducerea legaţiei?

Da, am discutat cu Marcu Cohen despre legăturile lui cu membrii legaţiei, în perioada martie-septembrie 1949. Marcu Cohen mi-a relatat despre consultaţiile pe care i le-a cerut şi Agamy şi Rubin, între care unele din ele în scris, privitoare pe de o parte la mersul procesului, iar pe de altă parte la condiţiile de tranzacţie intervenite între Agamy, Banca RPR şi Ministerul de Finanţe. Despre alte relaţii între el şţi membrii sau funcţionarii legaţiei, nici nu mi-a referit şi nici nu am cunoştinţă din alte surse.

Ce alte legături ai mai avut d-ta cu Marcu Cohen?

În decembrie 1950 sau ianuarie 1951, când am avut întrevederea cu Halevy, Ehuda Ariel şi ministrul Ehud Ariel, am rugat pe soţia mea să invite în numele meu la locuinţa lui Blima Lupu, pe ing. Elias Stein, Iancu Mendelovici, Leon Itzkar, Bernard Rorlich şi Marcu Cohen, spre a le relata conţinutul întrevederii cu Avriel, spre a avea martori în ceea ce priveşte comportarea acestora faţă de problemele sioniste puse în discuţie şi faţă de mine. Marcel Cohen, cunoscând cu această ocazie că şi eu sunt urmărit de organele de securitate, lucru pe care i l-am spus eu personal, pentru a justifica de ce l-am chemat la locuinţa Blimei Lupu şi nu la locuinţa mea. Alte discuţii nu am mai avut cu acea ocazie, nu i-am cerut şi nu mi-a făcut nici un serviciu. De atunci nu l-am mai văzut pe Marcu Cohen.

Ce mai şti în legătură cu activitatea şi relaţiile lui Marcu Cohen?

Ştiu că a făcut numai activitatea profesională şi n-a avut nici un fel de activitate politică după autodizolvarea organizaţiilor sioniste.

(ss) Jean Cohen

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

15 august 1952

Oraşul Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 9,00 şi s-a terminat la ora 17,00.

Ancheta îţi cere să arăţi dacă ţi-ai continuat activitatea de spionaj şi după 23 august 1944?

Da, am continuat să desfăşor aceeaşi activitate de spionaj în ţară şi după 23 august 1944, aşa cum am activat înaintea şi în timpul războiului, însă în această epocă am activat furnizând în continuare informaţii politice şi economice lui A.L. Zissu şi lui Fischer Wilhelm. În această perioadă până la arestarea mea am furnizat informaţii şi membrilor Legaţiei Israel din Bucureşti, ţinând legătura directă cu Agamy, consilier, Ariel, ataşat comercial, Halevy, prim secretar, Rubin şi Überall, miniştri.

Arată anchetei ce activitate de spionaj ai desfăşurat cu A.L. Zissu?

La începutul anului 1945, într-o discuţie, A.L. Zissu mi-a comunicat că a primit de la Sprinţac, preşedintele Comitetului de acţiune al organizaţiei sioniste mondiale, în prezent preşedinte al Parlamentului Israelian, o scrisoare în care i se cerea să-şi continue activitatea de spionaj desfăşurată în timpul războiului şi mi-a cerut concurs şi în mod special să-i dau informaţii din viaţa politică. La început n-am fost de acord, întrucât în ţară venise Agamy secundat de foarte numeroşi instructori palestinieni şi care prin activitatea lor, îmi vedeam situaţia politică periclitată. Agamy preluând în fapt toată conducerea mişcării sioniste, răspunzând lui A.L. Zissu că atâta vreme cât există reprezentantul Agenţiei evreieşti, Agamy, Agenţia îşi poate culege informaţii prin acesta. Zissu mi-a spus că indiferent de activitatea lui Agamy în ţară, el trebuie să răspundă pozitiv la apelul şefului Agenţiei Evreieşti şi că eu şi ceilalţi prieteni din zilele grele, trebuie să-l ajutăm la aceasta.

În urma acestei discuţii, am continuat să-i furnizez informaţii politice şi economice, în tot cursul anului 1945 şi 1946.

În 1947 până în 1949 am întrerupt legăturile din cauza unui conflict politic cu privire la proprietatea gazetei „Mântuirea", ivit între Zissu şi Itzkar Leon şi mine, în 1949 am reluat legăturile pe linie de spionaj şi au durat până în iulie 1950, când aflând de la Popa Andrei, concubinul femeii mele de serviciu că sunt urmărit de securitate, am stat ascuns.

Lui A.L. Zissu i-am furnizat până în 1946, următoarele informaţii: despre situaţia din Partidul Liberal a lui Tătărăscu, şi anume: certurile existente între Bejan şi Tătărăscu, pentru şefia partidului. Tătărăscu cerea lui Bejan să facă diverse afaceri prin administratorii unici liberali, numiţi la diferite societăţi, pentru a realiza fonduri pentru întreţinerea Partidului. Informaţii culese de la profesorul Anton Dumitriu.

Modul în care Tătărăscu, prin Anton Dumitriu, a pus stăpânire pe casa Partidului Liberal din str. Academiei, pe ziarul „Viitorul" şi pe tipografie, care aparţineau liberalilor de sub şefia lui Dinu Brătianu. Informaţii culese de la Anton Dumitriu, care a şi fost numit comisarul guvernului pentru administrarea bunurilor Partidului Liberal Dinu Brătianu.

Despre situaţia din Partidul Naţional Ţărănesc, curentul şovin şi antisemit inaugurat de Maniu prin Ilie Lazăr.

Acuzaţiile de şovinism, regionalism şi afacerism, aduse oamenilor din jurul lui Maniu, anume Pufi Lecutia, fraţii Boia şi Ghilezan, de către grupul moldovenilor din partid

https://biblioteca-digitala.ro

în frunte cu profesorul Zane de la Iaşi. Informaţii culese de la Ion Vinea şi de la av. Aureliu Weiss (plecat).

Despre situaţia din Partidul Social Democrat şi anume: crearea unei aripi stângi în frunte cu Rădăceanu, secondat de Solomon B. şi de Braester şi alţii.

Conflictele din partid şi din sindicatele cu conducereaa social-democrată. Informaţii culese din discuţii cu Poldi Filderman, Braester, Vicol şi Vasiliu, în Tribunal, toţi fiind avocaţi.

Cum ai transmis informaţiile de mai sus lui A.L.Zissu?

Informaţiile i le-am dat în scris lui A. L. Zissu, personal cu ocazia întâlnirilor noastre la mine acasă, la el acasă, la Partidul evreiesc, sau la sediul Congresului Mondial evreiesc.

În ce împrejurări ţi-ai reluat activitatea pe linie de spionaj cu A.L. Zissu?

În iarna anului 1948-1949 fiind invitat la inginerul Stein acasă, împreună cu soţia, l-am întâlnit şi pe A.L. Zissu, fiind şi el de asemenea musafirul lui Stein. Cu această ocazie eu şi Zissu am trecut într-o cameră unde nu mai era nimeni de faţă şi m-a întrebat ce informaţii am despre cei arestaţi în chestiunea fondurilor sioniste, după ce i-am arătat tot ce am ştiut cu privire la fondurile sioniste A.L. Zissu m-a rugat să-i dau informaţii despre activitatea CDE-ului. Apoi mi-a spus că Agenţia Evreiască i-a cerut informaţii economice, politice şi militare pentru a verifica informaţiile pe care Agamy le trimitea din ţară. În urma acestei discuţii am început în martie 1949, să-i furnizez informaţii, predându-i un raport în scris despre stadiul cercetărilor ministerului de finanţe şi al Băncii RPR în chestiunea contravenţiei fondurilor.

Un raport privind demersurile Camerei de Comerţ Româno-Palestiniene, în vederea reluării raporturilor economice.

Despre faptul că în Comitetul Democrat Evreiesc, se lucrează un proiect privitor la revizuirea statutului Federaţiei Uniunii de Comunităţi. Informaţii culese de la Lupu Haimsohn.

Despre lipsa de personal calificat, ca şi de buna organizare în administraţia Academiei Române. Informaţie culeasă din constatări personale, fiind funcţionar al Academiei.

În procesul-verbal încheiat anterior ai arătat că ai reînceput activitatea de spionaj cu Fischer şi după 23 august 1944. Ancheta îţi cere să declari în ce împrejurări ţi-ai reluat activitatea pe linie de spionaj cu acesta?

În iulie 1945, Fischer Wilhelm mi-a vorbit despre existenţa unor tratative secrete pentru unificarea organizatorică în timpul cel mai scurt a tuturor organizaţiilor evreieşti, sub conducerea lui Filderman, Agamy, dr. Şafran, Benvenisti Mişu, Fischer Wilhelm şi alţii, pe baza instrucţiunilor primite de la Congresul Mondial Evreiesc, Agenţia Evreiască şi American Jewish Comitet.

Tot cu această ocazie Fischer mi-a arătat două scrisori: una de la American Jewish Committee şi una de la Nahum Goldman, care conţinea ideile de mai sus şi faptul că Misiunea Engleză şi Americană din Bucureşti, ca şi cele de la Budapesta şi Praga, au raportat guvernelor lor, despre plângerile primite de la Maniu şi Brătianu în România şi de la conducătorii opoziţiei în celelalte ţări amintite mai sus, asupra comportării populaţiei evreieşti, care a aderat în masă la toate iniţiativele şi acţiunile politice şi economice ale partidului comunist şi ale organizaţiilor de masă, fapt ce contribuie în mod esenţial la distrugerea poziţiilor politice şi economice ale burgheziei şi a chiaburimii şi că aceasta va duce la prima ocazie la masacrarea evreilor. Aceste ştiri au fost comunicate de către

https://biblioteca-digitala.ro

guvernele englez şi american dr-ului Nahum Goldman, reprezentantul Congresului Mondial Evreiesc, ca şi al Agenţiei Evreieşti pe lângă ONU (Organizaţia Naţiunilor Unite).

După această discuţie, Fischer Wilhelm mi-a spus că trebuie să acţionăm cât se poate de repede pentru unificarea acestor organizaţii evreieşti, pentru a împiedica populaţia evreiască a se încadra în organizaţiile de masă ale Partidului Comunist, prin menţinerea curentului de emigrare, care va fi sprijinit materialiceşte de Joint, şi de celelalte organizaţii evreieşti mondiale.

Planul de mai sus cu privire la unificarea organizaţiilor evreieşti din România, nu s-a realizat, în schimb în noiembrie 1945, s-a constituit Secţia Congresului Mondial Evreiesc, din conducerea căreia făcea parte A.L. Zissu, Filderman, Fischer Wilhelm, Benvenisti Mişu, subsemnatul şi alţii.

Prin decembrie 1945, Fischer Wilhelm mi-a comunicat că a primit de la Nahum Goldman instrucţiuni ca secţia din România să se organizeze pentru a culege informaţii complete şi precise asupra pagubelor morale şi materiale, ca şi o statistică asupra numărului populaţiei evreieşti şi asupra stratificării ei social-economice.

La începutul anului 1946, Fischer Wilhelm mi-a comunicat din nou că a primit instrucţiuni confidenţiale de la dr. Nahum Goldman, de a începe imediat culegerea de informaţii cu privire la criza şi haosul economic din România în diferite sectoare de activitate economică, material care urmează să servească pentru a dovedi la Conferinţa de Pace cu România, că guvernul dr. Petre Groza este incapabil de a rezolva problemele evreieşti în România (pentru a fi lăsat să emigreze).

Fischer cerându-mi chiar atunci să colaborez la culegerea informaţiilor spunându-mi că a apelat şi la alţi oameni ai săi de încredere care au acceptat.

Faţă de cele de mai sus, i-am spus lui Fischer că îi voi furniza informaţiile de care are nevoie şi ne-am înţeles ca informaţiile să i le dau lui personal în scris, ceea ce am şi făcut.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

1 septembrie 1952

Oraşul Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 15,00; s-a terminat la ora 24

În continuarea procesului verbal anterior. Arată anchetei până când ai furnizat informaţii lui Fischer Wilhelm şi care a fost conţinutul informaţiilor?

Lui Fischer Wilhelm i-am furnizat informaţii de la începutul anului 1946 şi până în ajunul plecării sale din ţară în vara anului 1947, la Montreaux, la un Congres sionist, de unde nu s-a mai întors. În această perioadă i-am transmis următoarele informaţii:

- un raport despre criza de finanţare din industria petroliferă şi în special a societăţii Creditul Minier şi anume, lipsa de devize pentru importul din străinătate a materialelor şi utilajului necesar, lipsa de bani pentru aprovizionarea de materiale în ţară, reparaţii la clădiri şi instalaţii, aprovizionări cu alimente pentru muncitori, plata salariilor;

https://biblioteca-digitala.ro

- un raport asupra situaţiei exploatărilor forajului şi producţiei cu privire specială la situaţia Societăţii Creditul Minier şi anume: dacă s-au făcut exploatări şi ce anume, ce foraje s-au făcut şi cauzele pentru care situaţia forajelor era deficitară (lipsa materialelor de foraj şi a mijloacelor de finanţare), cauzele deficitare a producţiei, distrugerile de clădiri şi instalaţii de pe urma bombardamentelor, situaţia deficitară a forajelor, conflictele de muncă din cauza insuficientă a salariilor şi a aprovizionărilor. Informaţiile de mai sus le-am cules dintr-un raport al serviciului tehnic al Societăţii Creditul Minier, înaintat lui Anton Dumitriu, administratorul unic al societăţii pe care l-am luat de la el personal pentru a-i face un articol pentru o revistă economică, împrejurare pe care o cunoaşte soţia mea şi Leon Itzkar. Anton Dumitru n-a ştiu că mă servesc de aceste date şi pentru alte scopuri. Leon Itzkar administrator la societatea Polimineră, de la el am luat „Monitorul petrolului" şi completări de date şi explicaţii, Leon Itzkar a ştiut că informaţiile sale le folosesc pentru redactarea articolului lui Anton Dumitru;

- o parte din informaţii le-am avut de la Mendi Brezis, fost director la societatea petroliferă Unirea (plecat în Palestina).

În afară de cele de mai sus, i-am mai dat următoarele informaţii lui Fischer Wilhelm:

- lipsa de autovehicule, cauciucuri, piese de schimb, autocisterne, din industria petroliferă;

- despre numărul existent a vagoanelor cisterne în funcţiune.

- aprovizionarea cu materiale şi alimente, pagubele în sectorul forajelor, pagube financiare rezultând din întârzieri de livrări, toate în sectorul petrolifer. Informaţii culese de la Mendi Brezis şi Anton Dumitriu;

- despre situaţia materiilor prime din industria pielăriei şi în special de situaţia importului de tananţi şi anume, informaţie culeasă de la Marcel Gany (plecat);

- despre industria textilă şi anume: materiile prime, şi accesoriile de utilaj care lipsesc la fabricile de stofe, ţesături de bumbac şi mătăsuri. Informaţii culese de la Izvoreanu co-proprietar al fabricii din Bacău, Sima Eisenberg, Carol şi Alfred Weisman, industriaş;

- despre situaţia producţiei şi din punct de vedere financiar a 8-10 întreprinderi din provincie. Informaţii culese de la foştii avocaţi Lonciu Reicher şi Otto Bruck (plecaţi).

Aceste informaţii au fost copiate de pe nişte memorii ale întreprinderilor: Unirea Petrol de la Ploieşti, Româno-Americană – Ploieşti, Banca de Credit Român, Generala de Asigurări, Dorna Vatra – Asigurări şi altele, înaintate la camera de muncă din Bucureşti, pentru rezolvarea situaţiei financiare şi economice, a acestor întreprinderi şi informaţii.

Cum ai transmis aceste informaţii lui Fischer Wilhelm?

Informaţiile le-am dat în scris sub formă de rapoarte, scrise de mână, afară de acelea cu privire la materiile prime din industria pielăriei, primite de la Gany Marcel scrise la maşină şi date aşa cum le-am primit şi datele cu privire la industria textilă pe care de asemenea le-am dat în original, aşa cum le-am primit de la fraţii Weisman.

Informaţiile i le-am dat personal la Biroul său de la Congresul Mondial Evreiesc, atunci când le obţinusem. Menţionez că informaţiile referitoare la aprovizionarea ţării cu materii prime, grâu, porumb şi maşini agricole, Fischer Wilhelm mi-a comunicat că aceste informaţii i le-a dat şi lui Agamy, spunându-mi că el are ordin de la Geneva să colaboreze pe linie de spionaj atât cu Agamy, cât şi cu dr. Filderman, lucru pe care mi l-a confirmat Agamy în iarna 1948-1949, când am început să lucrez şi cu acesta pe linie de spionaj.

https://biblioteca-digitala.ro

Ancheta îţi cere să arăţi în ce împrejurări ai început să lucrezi pe linie de spionaj cu Agamy şi ce activitatea ai desfăşurat?

În iarna anului 1948-1949 în urma arestării lui Leon Itzkar şi a celorlalţi conducători ai fondurilor sioniste, m-am dus la Agamy la locuinţa sa din str. Cazărmii, pentru a discuta posibilitatea de acoperire, de către Agenţia Evreiască a sumei ce se va fixa prin tratativele în curs la despăgubirile în devize şi lei în folosul Băncii RPR pentru eliberarea grabnică a celor arestaţi. Văzând că Agamy priveşte cu uşurinţă arestarea lui Leon Itzkar şi a celorlalţi conducători ai fondului sionist, i-am atras atenţia că scandalul judiciar şi politic care ar putea rezulta din contravenţiile de devize şi fiscale puse în sarcina fondurilor şi mijlocirea fondurilor sioniste într-unul de sabotaj fiscal, mai ales în acel moment politic, ar avea ca rezultat compromiterea în primul rând a lui şi a oricărei posibilităţi de emigraţie pentru mulţi ani.

I-am arătat că în aceste contravenţii ar putea fi implicat şi el, deoarece fără îndoială că o parte din sumele necesare pentru emigraţia din 1947, au fost realizate prin operaţii ilicite de devize. În urma acestor argumente, Agamy mi-a promis că va face demersurile necesare la Agenţia evreiască, că eu trebuie să obţin informaţii despre obiectul contravenţiilor şi stadiul cercetărilor din dosarele respective atât la Banca R.P.R. cât şi la Ministerul de Finanţe, aflând ce material compromiţător este la dosar, pentru a se putea orienta asupra seriozităţii contravenţiei.

Tot cu această ocazie, l-am sesizat pe Agamy că, conducătorii sionişti sunt în primejdie de a fi arestaţi pentru spionaj şi sabotaj prin dezorganizarea economiei naţionale, prin agitaţii de emigrări şi că el este dator să facă demersuri pentru emigraţia acestora, în primul rând şi i-am sugerat să încerce obţinerea acestor emigrări prin tratative în cadrul unui plan economic.

După aceasta Agamy mi-a cerut să-i culeg informaţii cu privire la situaţia economică a ţării, precum şi de mersul cercetărilor în chestiunea fondurilor sioniste, în vederea lichidării problemei fondurilor sioniste.

Eu am fost de acord de a-i furniza informaţiile cerute, întrucât Agamy mi-a dat ca ajutor în culegerea informaţiilor privitoare la fondurile sioniste, pe un instructor palestinian cu numele de David.

În urma acestor discuţii, am luat legătură cu un fost inspector financiar de la Ministerul de Finanţe, cu numele de Ionescu, care s-a obligat contra unei sume de 800.000 lei să sustragă prin legăturile sale la finanţe, următoarele:

- copie de pe raportul Comisiei de Inspectori ai Ministerului de Finanţe;
- copie după procesele verbale de contravenţie necomunicate încă fondurilor;
- copie după actele mai importante, ridicate de la fondurile sioniste, care au servit ca bază pentru contravenţiile mari;
- anularea unor procese verbale de contravenţie;
- reduceri de 10% la contravenţie, la impozitul imobiliar, la împrumuturile pentru emigrarea din 1947.

Această tranzacţie am comunicat-o lui Agamy, care a fost de acord şi care a şi dat suma de 800.000 lei. Această sumă a fost dată de Agamy lui David cu care m-am dus la Ionescu, pentru a i-o preda şi de la care urma să primesc actele. Ionescu însă a spus că a intervenit un incident şi că nu mai poate procura actele promise în chestiunea fondurilor însă din cauză că eu îi dădusem un avans de 30 000 lei, el mi-a spus că se va ocupa de reducerea amenzii la impozitul imobiliar.

https://biblioteca-digitala.ro

În afară de această legătură de la Finanţe, găsită de mine, David din ordinul lui Agamy a găsit o legătură la Banca RPR şi a sustras pentru a fi copiat carnetul în care Leon Itzkar îşi nota încasările de lei şi operaţiunile de devize, în care figurau şi sume de bani încasate de Agamy şi de către Benvenisti Mişu. În legătură cu informaţiile economice, menţionez că în Aprilie 1949, am luat contact cu Leon Gold un vechi cunoscut al meu din Galaţi, plecat din ţară în Palestina în 1940 şi reîntors la începutul anului 1949, cu numele de Ichudu Ariel, ataşat economic al Legaţiei Israel la Bucureşti. Cu această ocazie, l-am pus la curent cu chestiunile politice din ţară, precum şi cu formele economice care au luat fiinţă de la plecarea sa din ţară, iar el mi-a spus că Agamy şi ministrul Rubin l-a pus la curent cu activitatea de spionaj ce se desfăşoară în ţară şi că a aflat că eu nu sunt în relaţii tocmai bune cu Agamy, lucru dăunător, întrucât activitatea de spionaj desfăşurată în ţară nu serveşte pe Agamy personal, ci cauza noastră. Apoi m-a rugat în numele lui Rubin să-i furnizez informaţii asupra situaţiei economice din ţară, să i le transmit lui, iar el la rândul său le dă lui Agamy. Eu am fost de acord şi i-am promis că voi căuta să culeg informaţiile de care are nevoie.

După aceasta, m-am înţeles asupra modului de transmitere a materialului informativ. Ariel indicându-mi să-i transmit informaţiile la el acasă, sau la Kleiner, vărul soţiei sale, comerciant în Bucureşti (plecat din ţară).

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

15 septembrie 1952

Oraşul Bucureşti
Interogatoriul a început a ora 9,00; s-a terminat la ora 16,00

În procesul-verbal anterior ai declarat că Ehuda Ariel ţi-a cerut să-i furnizezi informaţii. Arată anchetei cuprinsul informaţiilor culese şi date lui Ehud Ariel?

Lui Ehud Ariel i-am dat următoarele informaţii:

- necesităţile de material tubular din industria petroliferă cu specificaţia de dimensiuni şi calitate;
- cantităţile de penicilină necesare în ţară. Informaţii culese de la Gany Marcel;
- date referitoare la materia primă necesară în industria textilă, cu specificarea felului mărfurilor, cantitate, dimensiuni, calitate;
- date referitoare la materia primă în industria pielăriei, şi anume produse pe bază de crom, coloranţi, pentru piele şi aţă, untură de peşte;
- date despre materii prime pentru industria de lacuri şi vopsele;
- date referitoare la lipsa de chimicale şi specialităţi farmaceutice de droguri medicinale şi industriale, materiale şi accesorii electrice, materiale şi accesorii de radio. Informaţii culese de la Gany Marcel;
- despre nemulţumirile unor societăţi petrolifere în legătură cu un stoc de material tubular importat din Israel;

https://biblioteca-digitala.ro

- despre salarizarea în întreprinderile comerciale şi industriale şi anume, creşterea salariilor de la stabilizare;

- despre evoluţia preţurilor la materiile prime de principal consum;

- despre nevoile societăţii Sovrom-transport de vase mixte de pasageri şi mărfuri. Informaţiuni culese de la Gany Marcel;

- despre amenajarea unor lagăre de reeducare pentru cei care în termen de 6 luni nu se încadrează în producţie. Informaţie culesă de la Aucher din zvonuri în Ardealul de Nord.

Ancheta îţi cere să arăţi cum ai transmis informaţiile mai sus arătate?

Informaţiile le-am dat în scris, imediat cum le primeam, fie lui Ariel, personal acasă la el, fie lăsate lui Kleiner. De două ori am transmis informaţii lui Ariel şi prin Mihailovici Rachela, soţia mea, care şi ea la rândul ei l-a folosit pe ing. Stein sau pe Kleiner, unul din aceştia predând o scrisoare lui Ariel ce conţinea informaţii culese de mine.

Arată anchetei cum ai ţinut contactul cu Ariel?

Din vara anului 1949 şi până la începutul anului 1951, l-am întâlnit în total de 12 ori, la el acasă, de două-trei ori la Kleiner acasă, odată sau de două ori în vizită la ing. Stein şi odată Ariel a fost la locuinţa mea. La o întâlnire cu Ariel, în casa sa, la începutul anului 1950, l-am cunoscut pe Halevy, prim-secretar al Legaţiei, care a fost invitat în mod special de Ariel la propunerea mea de a discuta cu el chestiuni referitoare la posibilităţile de emigrare.

La această întrevedere, Halevy a început a-mi spune că mă cunoaşte din activitatea mea de spionaj din timpul războiului, şi din rapoartele informative pe care le-a primit prin Ariel.

După aceasta am discutat chestiuni referitoare la salvarea conducătorilor şi activiştilor sionişti, cerând să urgenteze demersurile pentru obţinerea emigrărilor. Necesitatea reorganizării ajutorării cadrelor sioniste. În legătură cu aceasta am propus facerea unui recensământ a cadrelor sioniste şi al organizării unui contact permanent cu aceştia, de către un comitet clandestin, pe care am cerut să fie format. Totodată cerându-i o sumă de 300.000 lei şi 10-15 tineri haluţimi să mă ajute la refacerea recensământului. Halevy mi-a spus că se va gândi la propunerile mele şi că va reveni asupra acestei probleme.

Tot cu această ocazie Halevy mi-a spus că a primit de la Agamy din Israel o scrisoare, prin care îi cere să obţină de la mine o declaraţie referitoare la faptul, dacă Camera de Comerţ Româno-Palestiniană, a eliberat în cursul anului 1947-1948, certificate de origine pentru nişte transferuri de arme, declarate ca alimente la destinaţie. Mi-a spus că această declaraţie este necesară pentru un proces politic.

După ce i-am promis că îi voi da declaraţia de mai sus, Halevy m-a rugat să-i culeg informaţii cu privire la salarizările muncitorilor şi funcţionarilor din industrie şi comerţ. Informaţiile cerute parte i le-am dat personal lui direct, în casa lui Ariel, unde l-am mai întâlnit de câteva ori până la arestarea mea, parte din ele i le-am dat lui Ehud Ariel.

(ss) Jean Cohen

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

7 octombrie 1952

Oraşul Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 22,00; s-a terminat la ora 23,35.

Ai cunoscut d-ta o persoană, anume Schwartz Maier, zis Vanga şi dacă da, cum şi în ce împrejurări?

L-am cunoscut în anul 1930, cu ocazia Congresului de Constituire a Asociaţiei Studenţilor Sionişti din ţară. Congres care a avut loc la Bucureşti în vara anului 1930 sau 1931. L-am reîntâlnit după aceea cu ocazia stagiului militar care l-am făcut împreună la Reg. 11 Dorobanţi-Siret-Galaţi, noiembrie 1931 – noiembrie 1932.

După aceea l-am reîntâlnit în 1934, în cadrul activităţii grupării sioniste renaşterea şi a organizaţiei tineretului Partidului Evreiesc din România şi mai târziu a Partidului Evreiesc în care timp am păstrat tot timpul relaţii de prietenie.

Arată ce cunoşti în activitatea lui Schwartz din timpul războiului şi ce legături ai avut cu el în această perioadă?

În 1940 a continuat a fi profesor de contabilitate la liceul „Cultura" şi funcţionar la contabilitate la Biroul comisarului oficial de bursa Schuman din Galeriile Blanduziei.

Până în 1943 ne vedeam la intervale neregulate la şedinţele grupării sioniste Renaşterea, care se ţineau sub forma unor forma unor întâlniri între prietenii la L.B. Wexler acasă şi la alţi prieteni din Renaşterea.

În 1944, l-am solicitat şi a devenit contabilul firmei de cherestea Forechim sub numele căruia făceau comerţ cu cherestea.

Arată dacă ai avut vre-o legătură cu Schwartz Maier în cadrul activităţii ce ai desfăşurat-o d-ta în timpul războiului?

În activitatea mea informativă şi politică nu l-am pus la curent pe Maier Schwartz şi nu l-am utilizat nici direct, nici indirect.

Arată ce cunoşti din activitatea ce a desfăşurat-o Schwartz Maier dupoă 23 august 1944 şi ce legături ai avut d-ta cu el după această dată?

După 23 august, ştiu că şi-a continuat activitatea ca profesor de contabilitate la liceul „Cultura" şi la biroul Schuman precum şi la firma Emil Alexandrescu de import şi export, activităţi pe care le-a desfăşurat până în momentul când a intrat funcţionar la soc. Aproarm.

Tot până a intra la Aproarm a continuat a fi membru al grupării sioniste „Renaşterea", fără a deţine vreo funcţie în cadrul grupării. Până în 1947 a fost şi membru în conducerea unei secţii a comunităţii evreilor din Bucureşti.

În tot acest interval am păstrat raporturi de prietenie însă ne-am întâlnit foarte rar.

După ce a intrat la Aproarm ne-am văzut şi mai rar şi anume de 3-4 ori pe an, de ziua de aniversare a naşterii sale la el acasă şi restul cu ocazia vizitelor cu familia la locuinţa lui, la locuinţa mea, la locuinţa lui Băcăoanu, prietenul şi şeful lui de la Aproarm.

Menţionez că Băcăuanu şi cu Schwartz împreună cu soţiile m-au vizitat de două-trei ori şi că la rândul meu am vizitat împreună cu soţia, familia, Băcăuanu, unde l-am găsit şi pe Schwartz şi pe alţi invitaţi ai lui Băcăuanu.

Arată ce discuţii aţi avut cu ocazia acestor întâlniri?

https://biblioteca-digitala.ro

Cu ocazia acestor vizite m-am întreţinut mai ales cu Băcăuanu, asupra problemelor juridice în general, întrucât şi el era avocat, discuţii asupra tezelor antisioniste pe care le susţinea Băcăuanu şi atât Băcăuanu cât şi Schwartz se plângeau de oboseala pe care o resimt în urma muncii excesive pe care o prestau la Aproarm.

Arată dacă aţi avut şi alte discuţii în legătură cu activitatea lui Schwartz Maier?

Alte legături de cât acelea de prietenie şi de faptul că i-am botezat băiatul, nu am avut cu Maier Schwartz.

Pe linie politică n-am colaborat cu Schwartz Maier sub nici o formă în afară de faptul că până în 1943, am fost amândoi membrii aceleaşi grupări sioniste Renaşterea. Menţionez că în afară de cele arătate mai sus n-am avut alte raporturi cu Maier Schwartz, dat fiind că el nu a avut niciodată nici o pregătire politică şi nici vreo activitate practică politică.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

8 octombrie 1952

Ai cunoscut pe ing. Samy Iakerkaner?

Pe ing. Samy Iakerkaner îl cunosc încă din anul 1934, din Bucureşti, la Partidul Evreiesc, organizaţia de tineret, unde activa alături de Benvenisti Mişu şi de ing. Martin Cofler.

Arată anchetei ce funcţii politice şi profesionale a avut ing. Samy Iakerkaner de la data de când îl cunoşti?

Ştiu că ing. Samy Iakerkaner a fost ing. constructor de binale, lua în antrepriză pe cont propriu în asociaţie cu un arhitect Herşcovici construcţii de locuinţe, după 23 august ştiu că s-a ocupat din punct de vedere profesional. Din punct de vedere politic a fost unul din conducătorii tineretului Partidului Evreiesc până în 1938 când a fost dizolvat partidul şi a fost şi membru al grupării sioniste „Renaşterea". După 23 august 1944 a activat intens în mişcarea sionistă Dror-Hadaş (Generaţia Nouă), această grupare a fuzionat în 1945-1946 cu gruparea de tineret sionist „Hanoar-Haţioni" devenind gruparea Haoved Haţioni, a cărui preşedinte a fost ing. Samy Iakerkaner până la autodizolvarea grupărilor sioniste din 1949. A fost membru în Comitetul de direcţie al Partidului Evreiesc. În 1940 a fost membru în Prezidiul Executivei Sioniste din România alături de dr. Zalman şi Kraft. După autodizolvarea organizării sioniste a funcţionat ca preşedinte al Comisiei de lichidre a organizaţiei sioniste.

Ce activitate a desfăşurat ing. Samy Iakerkaner înainte şi după 23 august 1944 în cadrul funcţiilor arătate mai sus?

Până în anul 1937 când eu am trecut în activitatea maturilor, Iakerkaner a participat la alegeri în cadrele de propagandă ale partidului, conducând tineretul partidului.

Din 1937-1938 nu mai cunosc activitatea lui deşi mă vedeam cu el din când în când. În cadrul grupării Haoved Haţioni s-a ocupat de probleme de emigrare având legături cu Agamy şi Asa Mordehaim pentru fixarea înainte de fiecare emigrare a cotei de emigrare, subvenţiile financiare pentru ajutorarea sioniştilor din gruparea lui. Tot prin Iakerkaner s-a

https://biblioteca-digitala.ro

tratat cu Agamy şi cotele de subvenţie pentru celelalte grupări clal-sioniste, cum ar fi Renaşterea şi tot prin el s-a primit în anul 1948-1949 o parte din aceste subvenţii.

În ce raporturi ai fost d-ta cu ing. Iakerkaner?

Am fost în raporturi de colaborare politică în cadrul activităţii grupărilor sioniste din care am făcut parte şi de prietenie personală.

Arată anchetei în ce a constat relaţiile dintre d-ta şi el?

În cursul anilor 1947-1948-1949 ne întâlneam la Uniunea Clal-Sionistă din str. Oţetari nr. 5 şi la mine acasă, cu ocazia acestor întâlniri discutam chestiuni cu privire la activitatea noastră sionistă.

În aprilie 1949, după autodizolvarea organizaţiei sioniste, l-am invitat într-o şedinţă secretă la mine acasă pe ing. Samy Iakerkaner, unde au mai participat numiţii Zoltan Hirsch, Laiwandman, Dan Ieşeanu, dr. Löwenstein şi Lupu Haimsohn. În cadrul acestei şedinţe am stabilit să trimitem un memoriu Executivei Sioniste Mondiale din Israel, în care ceream înfiinţarea Executivei Sioniste în RPR deşi o parte din cei de faţă n-au fost de acord.

Eu am întocmit un memoriu în care arătam situaţia în care se găsea organizaţia sionistă înainte de autodizolvare, evenimentele ce au urmat, situaţia populaţiei evreieşti, a conducătorilor sionişti şi unele propuneri pentru a se rezolva pe cale diplomatică problema emigrării, aşa cum noi o propusesem şi lui Agamy.

Acest memoriu l-am dat lui ing. Samy Iakerkaner la semnat, iar el la rândul său l-a dat la semnat lui Haimsohn şi la alţi conducători sionişti şi apoi la predat lui Zwy Hadari de la Legaţia Israel pentru a-l transmite Executivei Sioniste prin biroul de la Paris unde el pleca.

În afară de cele arătate, tot în cursul anului 1949 am primit în trei sau patru rânduri de la Agamy prin ing. Samy Iakerkaner sume de bani ce totalizau aproximativ 100 000 lei, bani ce i-am împărţit la diverşi membri ai grupării clal-sioniste, fie ca ajutor de boală, fie la plecarea lor în Israel.

Mai ştiu că ing. Samy Iakerkaner prin legăturile sale la Legaţia Israel, în afară de mine, a predat sume de bani lui Dulberg Samy pentru gruparea „Renaşterea" şi lui Kamil pentru noua organizaţie sionistă, sumele date acestora nu le cunosc.

Ce mai ai de arătat cu privire la legăturile d-tale cu ing. Samy Iakerkaner?

Într-o discuţie cu ing. Samy Iakerkaner în primăvara anului 1949 i-am vorbit şi despre necesitatea constituirii unui for sionist al mişcării sioniste din ţară, însă nu i-am vorbit că în legătură cu acesta, eu, Zissu şi cu alţi foşti conducători sionişti aveam şedinţe secrete, cu scopul arătat mai sus.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

8 octombrie 1952

Oraşul Bucureşti
Interogatoriul a început a ora 23,30 şi s-a terminat la ora 24,15.

Când ai cunoscut-o pe Blima Lupu?

https://biblioteca-digitala.ro

Pe Blima Lupu am cunoscut-o în anul 1946.

Prin cine şi în ce împrejurări ai cunoscut-o?

Pe Blima Lupu am cunoscut-o prin Max Haimovici şi Leibis Segal, membrii ai grupării clal-sioniste din Piatra Neamţ. Sus-numiţii m-au prezentat lui Blima Lupu, pentru a fi găzduit la ea, cu ocazia vizitei pe care am făcut-o la Piatra Neam, unde am ţinut o conferinţă.

Cine este Blima Lupu şi ce ştii despre ea?

Blima Lupu a fost o activistă sionistă la Piatra Neamţ, până în 1947-1948, când s-a stabilit la Bucureşti. În Bucureşti a activat în cadrul asociaţiei culturale a femeilor evreice (ACFE).

Ce relaţii au existat între d-ta şi ea?

Blima Lupu, stabilindu-se la Bucureşti, i-am făcut cunoştinţă cu soţia mea, în cursul anului 1948 şi o vedeam la întâlniri sioniste din când în când, fără să am relaţii strânse, însă cu soţia mea se întâlnea mai des la ACFE.

În iarna anului 1950-1951, Blima Lupu, m-a găzduit câteva zile la ea acasă, sus-numita cunoscând faptul că eu sunt fugit şi mă ascund de organele securităţii, care mă urmăreau.

Arată anchetei cum s-a organizat găzduirea d-tale de către Blima Lupu?

Am rugat-o pe soţia mea, să o viziteze pe Blima Lupu şi s-o întrebe dacă nu ar primi să mă găzduiască câteva zile deoarece vreau să vin în Bucureşti de la Buşteni, unde mă aflam ascuns, în gazdă la Dorina Draguş, ca turist. Blima Lupu a acceptat şi în decembrie 1950 noaptea, am fost aşteptat la gară de către Andrei Popa, concubinul femei mele de serviciu, şi condus de acesta la locuinţa lui Blima Lupu, unde am stat 4-5 zile.

În acest timp am primit vizita, la cerere, prin soţia mea, a lui Leon Itzkar, ing. Elias Stein, av. Bernard Rorlich, Mendelovici Iancu, Marcu Cohen şi cred că şi pe Moshe Weiss, la locuinţa lui Blima Lupu. La această întrevedere cu fiecare separat, la diferite ore, le-am comunicat conţinutul întrevederii pe care am avut-o la locuinţa lui Ariel Ehud – ataşat comercial al Legaţiei Israel, cu ministrul legaţiei Ehud Ariel şi cu Halevy, membru al legaţiei, povestindu-le că am solicitat membrilor legaţiei chestiuni referitoare la salvare mea şi a celorlalţi sionişti arestaţi.

Mai ai ceva de adăugat despre Blima Lupu?

Nu mai am nimic de adăugat.

Proces-verbal de interogatoriu

8 octombrie 1952

Când, prin cine şi în ce împrejurări l-ai cunoscut pe Balkirsch Moise?

Pe Balkirsch Moise l-am cunoscut în cursul lunii mai 1944 în Braşov, vizitându-l în calitatea lui de preşedinte al Comunităţii evreilor ortodocşi din Braşov, în legătură cu chestiunea ajutorării evreilor unguri veniţi în ţară în 1944 în mod clandestin din Ungaria.

Ce chestiuni ai discutat şi aranjat cu această ocazie?

https://biblioteca-digitala.ro

Cu această ocazie, Balkirsch Moise m-a informat, la cererea mea, despre fondurile de care era nevoie, pentru întreținerea refugiaților, despre dificultățile pe care le are din partea autorităților, numărul refugiaților unguri existenți în Brașov, și câți ar mai putea adăposti.

. *Ce ai făcut cu informații ce ți le-a dat Balkirsch Moise, despre refugiații unguri arătați mai sus?*

Informațiile le-am predat lui A.L. Zissu și Comitetului de ajutorare al refugiaților unguri, pentru a îngriji de fondurile necesare, și a interveni la Joint pentru trimiterea de medicamente și bani.

Până când ai avut legături cu Balkirsch Moise?

Cu Balkirsch Moise, am avut legături până în luna martie 1951.

Arată anchetei ce legături ai avut cu acesta în această perioadă?

Până la 23 august 1944 nu l-am mai întâlnit, după 23 august 1944, prin vara anului 1945, petrecându-și soția mea cu copiii vacanța la Brașov, în una din zile mergând și eu la Brașov, l-am vizitat pe Balkirsch, prezentându-mi și soția. De atunci ne-am împrietenit, invitându-mă în fiecare an de câte ori mă aflam la Brașov, fie în interes profesional, fie în interes de odihnă, în general l-am văzut între 1945-1950 de 6-7 ori. De asemeni și el când venea la București, mă vizita și lua chiar masa cu mine.

Ce persoane ai cunoscut prin Balkirsch Moise?

Prin Balkirsch Moise, am cunoscut în octombrie 1950 pe Ancel Andrei și soția acestuia, cumnata și fratele lui Balkirsch, cu care locuiește împreună.

Arată anchetei cum au evoluat relațiile dintre d-ta și Balkirsch Moise?

Până în august 1950, legăturile dintre noi, s-au rezumat la simple întâlniri prietenești. Din octombrie 1950 Balkirsch Moise m-a ajutat să stau ascuns, găzduindu-mă în casa sa, de a nu fi prins de organele de securitate, care mă urmăreau pentru activitatea mea de spionaj, făcându-mi și unele servicii în scopul arătat mai sus, cu privire la ascunderea mea.

Ancheta îți cere să arăți detailat ajutorul pe care ți l-a dat și cum ți l-a dat?

În august 1950, aflându-mă la Sinaia, i-am dat un telefon lui Balkirsch Moise la Brașov, cu care ocazie ne-am fixat o întâlnire la Bușteni la gară, fără a-i preciza scopul întâlnirii în gara Bușteni, și de acolo mergând pe șosea i-am spus că sunt urmărit de securitate încă din iulie 1950 și i-am cerut să mă adăpostească undeva, Balkirsch Moise a fost de acord, și de atunci îmi petreceam timpul în fiecare duminică la el acasă, dar nu în mod regulat.

În octombrie 1950, m-a găzduit circa 15 zile în casa sa. Din octombrie 1950, cu excepția timpului de circa 3 săptămâni, cât am stat acasă în București decembrie 1950 și ianuarie 1952 și 23 martie 1951 – 5 mai 1951, îl vizitam duminica de dimineață până seara, aproape în fiecare săptămână.

Arată anchetei ce serviciu ți-a făcut Balkirsch Moise în această perioadă?

M-am întâlnit în casa sa cu ing. Cocan în septembrie 1950, care mi-a adus din București, de la soția mea bani, un pachet conținând rufe și cărți de citit. Tot prin Cocan, am ținut legătura cu Tully Rosenthal – conducător sionist, în prezent plecat în Israel, odată cu ing. Cocan.

https://biblioteca-digitala.ro

În septembrie 1950, m-am întâlnit tot în casa lui cu Moshe Weiss, un conducător al tineretului sionist şi funcţionar la Consulatul statului Israel, cu care am discutat chestiuni referitoare la faptul dacă Legaţia a făcut intervenţie pentru eliberarea sioniştilor arestaţi şi care este situaţie emigraţiei, rugându-l să-mi caute şi o gazetă în Bucureşti.

Balkirsch Moise mi-a adus personal pachete şi scrisori de la soţia mea, şi mi-a dat posibilitatea să mă întâlnesc cu ea în casa lui.

La începutul anului 1951, mi-a împrumutat 10.000 de lei pe care i-am restituit.

În februarie 1951 aflând că a decedat un cetăţean evreu din Sibiu, l-am rugat pe Balkirsch Moise să-mi procure certificatul de emigrare al defunctului, pentru a pleca în Israel pe numele acestuia. Acest lucru nu l-a putut realiza.

Odată l-am rugat pe Balkirsch Moise să-mi înlesnească intrarea în sanatoriul de boli nervoase de la Sibiu, cu scopul de a sta ascuns aici, nici acest lucru nu a putut fi realizat.

L-am rugat de asemeni să-mi împrumute 150-200.000 lei promiţându-i că-i voi restitui în lire când voi fi în Israel. Balkirsch mi-a spus că nu dispune de o asemenea sumă, pentru a-mi trimite familia în Israel, l-am rugat să se intereseze dacă găseşte vre-unul din evreii religioşi necăsătoriţi, care are autorizaţie de emigraţie, pentru a se căsători fictiv cu soţia mea, pentru a putea pleca în Palestina.

Mai ai ceva de adăugat?

În mai 1951, Bachisi s-a înţeles telefonic cu soţia mea şi apoi s-au întâlnit la hotelul Athenee Palace, informându-l despre mine.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

8 octombrie 1952

Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 24,15 şi s-a terminat la ora 1,10.

Ai cunoscut o persoană cu numele de Moshe Weiss?

Da, l-am cunoscut pe Moshe Wei(ss)

Când şi prin cine l-ai cunoscut?

Pe Moshe Weiss l-am cunoscut în septembrie 1945, la una din şedinţele clal-sioniste, în care el reprezenta gruparea de tineret Hanoar-Haţioni.

Arată anchetei ce ştii despre activitatea şi funcţiile ce le-a avut Moshe Weiss?

După fuziunea lui Hanoar-Haţioni cu gruparea Dror Hadaş în anul 1946, Moshe Weiss a devenit unul din conducătorii grupării sioniste Haoved Haţioni. În 1949 a devenit funcţionar la Consulatul statului Israel din Bucureşti.

Ce legături ai avut d-ta cu Moshe Weiss?

Am colaborat câteva luni în 1945 în Uniunea Clal-sionistă. În 1949 l-am invitat la mine acasă împreună cu Antler şi Spiegel Sigmund din conducerea grupării Haoved

https://biblioteca-digitala.ro

Haţioni, pentru a-i convinge să fie de acord cu constituirea unui for sionist clandestin. Ei n-au fost de acord.

În 1950 devenind fugar faţă de securitate, care mă urmărea pentru activitatea de spionaj, i-am trimis vorbă prin Tully Rosenthal lui Moshe Weiss, că în cazul când trece prin Braşov să mă caute pe la Balkirsch – duminicile în cursul lunii septembrie 1950.

La sfârşitul lunii septembrie 1950 m-am întâlnit cu Moshe Weiss la Balkirsch rugându-l să-mi comunice ştiri cu privire la demersurile făcute de forurile externe sioniste pentru eliberarea sioniştilor arestaţi şi l-am mai rugat să-mi caute o gazdă în Bucureşti. După ce mi-a spus că nu este informat despre demersul făcut în legătură cu sioniştii arestaţi, mi-a promis că se va interesa de gazdă în Bucureşti. De la această dată cred că l-am mai întâlnit la Blima Lupu în decembrie 1950 când am avut o întrevedere şi cu alţi foşti conducători sionişti în legătură cu o comunicare făcută de mine acestora privitoare la o şedinţă pe care am avut-o cu Halevy, Überall şi Ariel Ehud, membri ai Legaţiei, referitoare la cererea mea de a face intervenţii pentru eliberarea sioniştilor arestaţi.

Mai ai ceva de adăugat?

Nu mai am nimic de adăugat.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

12 octombrie 1952

Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 9,00 şi s-a terminat la 15,00.

Ce alte fapte ai mai comis d-ta în afara celor arătate în procesele verbale date anterior?

În primăvara anului 1949 după autodizolvarea organizaţiilor sioniste, din iniţiativa mea s-a organizat un for sionist clandestin în ţară format din următorii fruntaşi sionişti: A.L.Zissu, Mendelovici Iancu, Iancu Leiba, Bernard Rorlich, Ebercohn Iosif, Schwefelberg Arnold şi Feller.

Arată anchetei în ce scop a fost organizat aşa-zisul for sionist clandestin?

Forul sionist clandestin a fost organizat cu scopul de a exercita o influenţă asupra regimului în scopul de a se lăsa libere emigrările.

Ce activitate ai desfăşurat în cadrul acestui for sionist clandestin?

Am ţinut o serie de şedinţe secrete la mine acasă şi la Rorlich acasă. În cadrul acestor şedinţe s-a discutat posibilitatea apropierii dintre noi şi elementele naţional-ţărăniste. Această propunere mi-a făcut-o A.L. Zissu care a spus că este bine să se ia legătura cu elemente a fostelor partide istorice. Această dorinţă a sa şi-a exprimat-o încă din timpul când Rădescu era prim ministrul şi a persistat şi după fuga acestuia din ţară. În 1946 prin luna septembrie când se întocmea materialul informativ documentar pe care trebuia să-l ia delegaţia CME care pleca la Paris la conferinţa Organizaţiilor sioniste care s-a ţinut concomitent cu conferinţa de pace. Zissu mi-a cerut ca să pregătesc un rând de material documentar şi pentru Rădescu. În

https://biblioteca-digitala.ro

cadrul forului clandestin sionist, Zissu a dezvoltat şi menţinut punctul său de vedere asupra necesităţii de a se lua contact cu Rădescu şi cu reprezentanţii fostelor partide istorice din ţară şi străinătate. În urma acestei propuneri Mendelovici Iancu a comunicat în una din şedinţele noastre secrete, că prietenul său Dulberg Louis are legături cu dr. Vlad Haţieganu. După această comunicare s-a hotărât ca eu să iau contactul cu dr. Haţieganu, lucru pe care l-am şi făcut în vara anului 1949, Mendelovici Iancu mi l-a prezentat pe Dulberg şi am stabilit cu această ocazie să mă prezinte lui Haţieganu, chiar în aceeaşi zi am mers împreună la dr. Haţieganu. Cu acest prilej am discutat cu dr. Haţieganu despre posibilităţile de apropiere între sionişti şi ţărănişti în situaţia actuală şi în cazul când regimul actual ar fi fost doborât. Tot cu această ocazie Haţieganu mi-a spus că ar avea nevoie de medicamente (penicilină) pentru ţărăniştii din închisori care au fost condamnaţi de regim pentru săvârşirea actelor de spionaj, sabotaj, etc. în favoarea anglo-americanilor şi m-a rugat să-i procur medicamente necesare prin Joint, despre care ştie că aveam legături. Eu i-am promis, însă neavând destul încredere în el şi vrând să mă convingă că ţărăniştii activează ilegal în mod organizat, am cerut ca problema să o discut şi cu profesorul Zane. Haţieganu a fost de acord stabilind data contactului cu Zane.

Ai luat legătura cu profesorul Zane?

Da, am luat legătura cu profesorul Zane în vederea discutării cererii de medicamente pentru deţinuţii din închisori şi lagăre, care venise din partea lui Haţieganu prin Mendelovici şi dr. Dulberg.

Ce ai discutat cu colaboratorii d-ta din cadrul forului sionist clandestin despre întrevederea cu cei doi naţionali ţărănişti.

Am raportat că Zane a căzut de acord cu punctul nostru de vedere şi am stabilit ca să-i procurăm medicamentele pe care Vlad Hateganu le ceruse. Pentru medicamentele cerute am primit de la Rorlich Bernard aproximativ 200.000 lei pe care el i-a primit de la Legaţia Statului Israel, care a cunoscut faptul că noi ne-am constituit într-un for sionist clandestin în ţară şi planul nostru de a colabora cu elementele contrarevoluţionare din ţară şi cu cele fugite din ţară, din jurul lui Rădescu şi Filderman, întrucât am dus tratative cu membrii Legaţiei în scopul arătat mai sus.

Ancheta îţi cere să arăţi cu cine de la Legaţie aţi dus tratative în realizarea legăturilor cu elementele contrarevoluţionare din ţară şi cele fugite din ţară.

În vara anului 1949 am avut o şedinţă secretă în casa lui Ariel Ehuda ataşatul comercial al legaţiei Israel unde a participat din partea Legaţiei, ministrul Rubin şi Ehud Ariel, iar din partea noastră a fost A.L. Zissu, Schwefelberg Arnold, Rorlich, Abraham Feller şi subsemnatul. În toamna anului 1949 am ţinut a doua şedinţă secretă cu membrii legaţiei însă de această dată la locuinţa ministrului Rubin. La această şedinţă au participat din partea Legaţiei statului Israel ministrul Rubin, Agamy şi dr. Eliashiv, director al secţiei Orientale în ministerul de externe israelian, iar din partea noastră a participat Rorlich Bernard, Schwefelberg şi subsemnatul.

În prima şedinţă eu, A.L. Zissu, Schwefelberg, am raportat problemele care trebuiesc rezolvate în cadrul forului clandestin. Astfel Schwefelberg a vorbit despre problema ajutoarelor pentru foştii conducători sionişti şi a arătat că operaţia ajutoarelor să nu se mai facă prin legaţie ci prin Banca sovieto-română, iar sumele de bani să fie trimise nu de statul Israel ci de persoanele particulare din Israel şi America. Cu ele să fie destinate personal şi individual fiecărui sionist. La această propunere Rubin a obiectat arătând că operaţia chiar dacă va fi posibilă va da de bănuit.

https://biblioteca-digitala.ro

La problema arătată de Zissu cu privire la emigrări, Rubin a arătat că nu ştie ce acţiuni duce Statul Israel în chestiunea emigrărilor din România, dar vom fi anunţaţi la timp şi a adăugat că în problema emigrărilor acţiunile Legaţiei nu au progres din cauză că accesul la guvernul RPR este foarte greu. Eu am raportat în chestiunea creării unui for extern propunând ca Legaţia să se ocupe cu desemnarea persoanelor sioniste din străinătate originari din RPR care să se constituie într-o reprezentanţă politică a sioniştilor din România, cu legături făcute din rândul românilor fugiţi din R.P.R., grupaţi în jurul lui Rădescu şi sprijiniţi de guvernele ţărilor din occident, cu scopul de a ne trimite sioniştilor fonduri în timp de pace şi într-o eventuală schimbare de regim să ne reprezinte interesele politice şi economice. Rubin a spus că în legătură cu această chestiune trebuie să ia contact cu Agamy care este responsabilul politic al Legaţiei. La şedinţa secretă ţinută în casa ministrului Rubin în toamna anului 1949 am discutat aceleaşi chestiuni. Cu această ocazie Eliashiv a spus că chestiunea propusă de noi, este foarte delicată şi, că în principiu nu se poate risca relaţiile dintre Statul Israel şi RPR. Totuşi Schwefelberg a predat din partea noastră lui Eliashiv un expozeu care cuprindea problemele dezbătute în cadrul forului clandestin, chestiuni pe care noi le prezentam verbal lui Eliashiv.

Mai ai ceva de adăugat în legătură cu această activitate criminală?

Am discutat şi cu Iakerkaner necesitatea de a se crea în ţară un for clandestin sionist fără a-i vorbi că în fapt am şi dus tratative cu membrii legaţiei şi am ţinut şedinţă în casa mea şi a lui Rorlich cu grupul arătat mai sus. Concomitent cu acţiunile duse pe această linie în aprilie 1949 am avut două trei şedinţe secrete cu un alt grup de foşti conducători sionişti, aceştia au fost: Dan Ieşeanu, dr. Löwenstein, Laiwandman, Zoltan Hirsch, Ebercohn Iosif, Lupu Haimsohn, ing. Sami Iakerkaner. În această şedinţă s-a discutat situaţia conducătorilor sionişti în care scop s-a hotărât săî se trimită un memoriu Executivei Sioniste Mondiale de la Ierusalim prin Legaţia Israel. Memoriul a fost întocmit de mine şi în el am arătat la propunerea celor din grup necesitatea de a ne ajuta la înfiinţarea unei noi executive sioniste, arătând situaţia foştilor conducători sionişti şi situaţia populaţiei evreieşti în urma socializării economiei, făcând şi propuneri referitoare la rezolvarea pe cale diplomatică a emigrărilor. După ce a fost semnat şi de Sami Iakerkaner, Zoltan Hirsch şi Lupu Haimsohn pentru a-l transmite Executivei Sioniste Mondiale prin biroul său de la Paris unde se ducea Zwy Hadari.

După ce am citit prezentul Proces-verbal cuvânt cu cuvânt şi am constatat că el corespunde în totul cu cele declarate de mine îl susţin şi semnez.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

14 octombrie 1952

Bucureşti
Interogatoriul a început a ora 20,00 şi s-a terminat la ora 24,30

În procesul-verbal dat anterior, ai arătat că din iulie 1950, când ai fost căutat de securitate şi până în mai 1951, când ai fost arestat, ţi-ai continuat activitatea de spionaj şi

https://biblioteca-digitala.ro

subversivă în folosul Legaţiei Statului Israel. Arată anchetei cine te-a ajutat să-ţi desfăşori activitatea în această perioadă?

Am primit ajutor financiar de la Legaţia Israel din Bucureşti, reuşind în această perioadă să mă ascund, fiind găzduit în regiunea Predeal, în oraşul Stalin şi în Bucureşti, de mai mulţi prieteni sionişti. De asemenea, am procurat acte false şi mi-am schimbat înfăţişarea, purtând un timp barbă, sub forma unui cioc.

Ancheta îţi cere să arăţi ce ajutor financiar ai primit de la Legaţia Israel?

Am primit lunar o sumă de până la 20.000 lei. Sumele de bani, erau ridicate de la legaţie de Mendelovici Iancu şi date soţiei mele, iar ea mi le preda mie. Odată am primit personal de la Mendelovici în decembrie 1950 suma de 15.000 lei.

În afară de aceste sume de bani, am primit şi personal, direct de la Ariel Ehud circa 3-400.000 lei în perioada decembrie 1949 – mai 1950 şi i-am împărţit cu Spiegel Sigmung, Kaner Edward şi Sami Dulberg, delegaţi ai grupurilor sioniste Haoved Haţioni, Renaşterea şi Noua Organizaţie Sionistă.

Ancheta îţi cere să arăţi cine te-a ajutat şi găzduit în această perioadă?

De la 12 iulie 1950, până la începutul lui august 1950, am fost găzduit de o femeie din Poiana Ţapului, anume tuşa Tita, care ştia că sunt turist.

În cursul lunii august am locuit în comuna Piatra Arsă, la un cetăţean pe nume Paul, recomandat de Iosif Iosipovici, funcţionar la o fabrică din Poiana Ţapului, acesta m-a recomandat ca cumnat al său şi ştia că sunt urmărit de securitate.

De la începutul lui septembrie până la jumătatea lunii octombrie, am locuit în Sinaia la pensionarul Bosca, unde am fost recomandat de Davidescu, tot pensionar, din Sinaia şi căruia i-am dat 1.000 lei, drept comision pentru acest serviciu.

De la jumătatea lunii octombrie, până la finele lui octombrie, am locuit la Balkirsch Moise, sus-numitul fiindu-mi un prieten vechi, a ştiut că sunt urmărit de securitate şi în casa sa m-am întâlnit cu Mose Weiss, funcţionar la Legaţia Israel, cu ing. Cocan şi soţia mea. De asemenea în fiecare duminică până seara, pe tot timpul cât am stat ascuns, cu excepţia timpului când mă aflam în Bucureşti.

În noiembrie 1950, am stat la pensionarul Francisc Borbat din Covasna, pe care l-am cunoscut prin vânzătoarea unui chioşc de ziare. De la sfârşitul lui noiembrie 1950, până în ianuarie 1951, am stat în comuna Buşteni la familia Dragoş – maestru la fabrica de hârtie Buşteni.

Din ianuarie 1951 până în martie 1951, am locuit la pensionarul Topor din Sinaia.

De asemenea am stat câteva zile ascuns în decembrie 1950 la Blima Lupu, o veche prietenă a mea, care ştia că sunt urmărit de Securitate, restul timpului am stat ascuns la mine acasă.

Ajutor în acest timp, am primit de la Popa Andrei şi de la femeia mea de serviciu Aglaia Burcoman, concubina sus-numitului.

Popa Andrei, care se afla în casa mea în momentul când am fost căutat de securitate, m-a găsit la cabana Gura Dihamului, lângă Buşteni, înştiinţându-mă că sunt urmărit de securitate, fapt ce m-a făcut să iau măsurile arătate mai sus.

De la acea dată şi până la arestarea mea, de două ori când am venit la Bucureşti, m-a aşteptat la gară şi m-a condus la Blima Lupu şi acasă.

La rugămintea soţiei mele, mi-a amenajat o ladă în care să mă ascund în caz de pericol, lucru pe care l-am şi făcut. În noaptea când am fost arestat, am fost găsit în acea ladă.

https://biblioteca-digitala.ro

De asemeni, l-am rugat pe Popa Andrei, să-mi caute o casă la periferie, cu chirie sau să o cumpere pe numele său, sau a lui Borcoman Agapie, unde să mă pot ascunde. În ce priveşte Burcoman Aglaia, ea a ştiut despre toate chestiunile arătate mai sus, cu privire la Popa Andrei.

Ancheta îţi cere să arăţi ce ai întreprins cu privire la procurarea de acte false?

În toamna anului 1950, aflându-mă la Sinaia, am fost oprit pe stradă de către Carol Weisman, un fost coleg de Universitate. Văzând că eu port barbă, m-a întrebat ce caut la Sinaia şi de ce port barbă, iar eu i-am spus că sunt urmărit de securitate ca sionist şi l-am rugat să-mi procure buletinul de populaţie al unui frate al său, despre care ştiam că a plecat în Palestina, el a fost de acord, şi la câtva timp a lăsat la mine acasă un livret militar, tip vechi.

În iarna anului 1951, l-am rugat pe Balkirsch Moise să-mi procure certificatul de emigrare al unui evreu care decedase la Sibiu cu o săptămână înainte, lucru pe care îl aflasem de la intendentul sinagogii din oraşul Stalin al cărui cumnat era decedat, însă nu am reuşit deoarece certificatul a fost predat de familie oficiului de stare civilă.

Tot în iarna 1951 l-am rugat pe Balkirsch Moise să se intereseze dacă poate să-mi obţină internarea la Sanatoriul de boli nervoase din Sibiu, cu scopul de a mă ascunde.

După ce am citit prezentul proces-verbal, şi am constatat că el corespunde la întrebările celor declarate, îl susţin şi semnez.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

27 octombrie 1952

Oraşul Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 14; s-a terminat la ora 15.

Ai cunoscut o persoană cu numele de Badi Mandel?

Da, am cunoscut.

Arată când şi prin cine l-ai cunoscut?

Pe Badi Mandel l-am cunoscut în anul 1934 atunci când am început a activa în gruparea Renaşterea din care făcea parte şi el.

În ce raporturi ai fost cu el şi până când aţi avut legături?

În perioada dinainte de război am avut cu el relaţii de prietenie şi în timpul războiului am avut legături cu el cam până în 1943, iar după această dată ne-am văzut foarte rar şi la începutul anului 1944 am întrerupt relaţiile cu el. Badi Mandel considerându-se jignit de faptul că nu l-am ţinut la curent cu formarea executivei Zissu şi nici nu l-am luat ca colaborator iar după 23 august 1944 am devenit adversari politici prin faptul că el a intrat în organizaţia Ichud.

Arată d-ta tot ce ştii despre Badi Mandel de când l-ai cunoscut şi rolul său precum şi la relaţiile sale?

https://biblioteca-digitala.ro

Badi Mandel în afară de faptul că ducea activitate în cadrul grupării Renaşterea făcea parte din redacţia ziarului „Renaşterea" ca salariat. În această funcţie el scria articole având ca obiect probleme social-economice ale populaţiei evreieşti. Printre alte articole ştiu că în timpul războiului Badi Mandel a scris şi articole în Renaşterea pentru susţinerea împrumutului de reîntregire lansat de Antonescu. În anul 1942 o dată cu desfiinţarea gazetei Renaşterea îşi întrerupse şi el activitatea politică, urmând ca după 23 august 1944 să-şi reia activitatea politică ca membru nou înscris şi devenind ulterior directorul oficiosului acestei grupări, gazeta „Viaţa evreiască".

V-aţi făcut anumite servicii în cadrul activităţii sioniste?

Nu ne-am făcut.

Mai ai altceva de adăugat în legătură cu Badi Mandel?

Badi Mandel mi-a făcut cunoştinţă în anul 1939-1940 cu cumnatul său Economu fost director al revistei economice, „Finanţe şi Industrie" de la care, în 1942, am cunoscut pe directorul Institutului Naţional de Export prin care am verificat informaţiile cu privire la exportul şi importul între România şi Germania în anul 1941 şi 1944.

După ce am citit prezentul Proces-verbal cuvânt cu cuvânt şi am constatat că el corespunde în întregime cu cele declarate de mine, îl susţin şi semnez.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

27 octombrie 1952

Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 21,00 şi s-a terminat la ora 22,50.

Ai cunoscut o persoană cu numele de Dan Ieşeanu?

Da, l-am cunoscut.

Când şi prin cine ai cunoscut pe Dan Ieşeanu?

Pe Dan Ieşeanu l-am cunoscut în anul 1945 în cursul unei şedinţe sioniste la sediul orgnaizaţiei sioniste, unde el participa ca reprezentant al Ichudului.

La ce raporturi ai fost cu el în perioada cât v-aţi cunoscut?

Până în anul 1947 nu am avut legături cu Dan Ieşeanu iar de la acea dată am avut cu el relaţii de prietenie.Până la autodizolvarea organizaţiei sioniste în cadrul legăturilor pe care le-am avut i-am cerut lui Dan Ieşeanu ca unul din conducătorii Ichudului să lupte în Ichud pentru extragerea grupării de sub influenţa lui Agamy şi a celorlalţi instructori ai Mapamului şi să protesteze alături de mine împotriva amestecului instructorilor palestinieni în problema mişcării sioniste din ţară. După autodizolvarea organizaţiei sioniste l-am vizitat de 2-3 ori la locuinţa lui, pentru a-i cere să sprijine pe lângă Agamy iniţiativa grupului de conducători sionişti care se întruneau la mine acasă sau la Rorlich sub prezidenţa lui A.L. Zissu pentru alcătuirea unui comitet clandestin care să reprezinte mişcarea sionistă şi în care să intre responsabilii grupurilor sioniste. I-am cerut de asemenea şi lui să intre din partea Ichudului în acest comitet la care el nu a fost de acord cu aceste propuneri. La una

https://biblioteca-digitala.ro

din şedinţele ce au avut loc la mine acasă după autodizolvarea organizaţiei sioniste a participat şi Dan Ieşeanu, în cadrul căruia eu am propus constituirea Comitetului clandestin de conducere a mişcării sioniste care să se ocupe cu problema obţinerii posibilităţilor de emigraţie şi cu ajutorarea sioniştilor.

Ce mai ştii d-ta despre Dan Ieşeanu?

Dan Ieşeanu a fost membru în executiva organizaţiei sioniste după 23 august 1944, împreună cu Esselson, Mella Iancu, Löwenstein, el a fost unul din conducătorii Ichud-ului, iar după moartea lui Esselson a fost unul din conducătorii principali ai Ichud-ului, de asemeni el a ţinut legătura cu CDE-ul.

Mai ai ceva de adăugat în legătură cu Dan Ieşeanu?

Nu mai am.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

28 octombrie 1952

Oraşul Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 10,15, şi s-a terminat la ora 11,30.

Arată anchetei dacă în timpul cât ai fost ascuns de securitate, ai fost înregistrat la miliţie, în oraşele în care ai locuit?

Nu m-am înregistrat la miliţie, în nici una din localităţile în care am fost ascuns.

Arată dacă organele de miliţie din unul din oraşele prin care ai fost, te-au legitimat?

În Covasna am fost legitimat de un sergent de miliţie şi de către un sergent de securitate.

În ce împrejurări ai fost legitimat?

La începutul lunii noiembrie 1950, locuind la Francisc Borbat din Covasna, acesta mi-a spus că deoarece nu m-am înregistrat la miliţie, aşa cum mă obligasem când m-am mutat la el, nu mă mai poate ţine. I-am promis că plec la oraşul Stalin pentru a mă vedea cu soţia mea şi a doua zi când mă voi întoarce mă voi înregistra la miliţie, şi pentru a nu deveni suspect, am lăsat bagajele la el. Plecând la gara Covasna, la coborâre din autobuz, am fost legitimat de către un sergent de miliţie şi de către un sergent de securitate.

Ce discuţii ai avut cu organele arătate mai sus cu această ocazie?

Sergentul de miliţie, mi s-a adresat cu cuvintele „D-le preot de unde vii şi ce cauţi în Covasna?". Eu nu purtam veşminte de preot, însă aveam barbă sub formă de cioc. Eu i-am răspuns că nu sunt preot şi că am venit de câteva zile să fac băi. Atunci m-a legitimat şi m-a întrebat de ce nu m-am prezentat la miliţie şi m-a întrebat dacă locuiesc la Borbat, văzând că cunoaşte acest lucru, i-am spus că da şi că mă duc pentru o zi la oraşul Stalin, de unde mă voi întoarce să mă înregistrez la miliţie, spunându-i că am lăsat şi bagajele la Borbat. După aceasta m-a întrebat la ce adresă voi locui în oraşul Stalin şi i-am răspuns că la hotel

https://biblioteca-digitala.ro

Aro. După aceasta, mi-a dat drumul, iar eu am luat trenul spre oraşul Stalin. În tren am observat că sergentul de securitate mă urmărea din alt vagon. Ajuns în oraşul Stalin am constat că sergentul m-a urmărit până ce am intrat la hotel Aro, unde şi el a intrat după mine şi a dispărut cu portarul hotelului. A doua zi seara, m-am înapoiat la Covasna şi însoţit de Borbat, m-am dus la miliţie pentru a mă înregistra de venire şi plecare. Cu această ocazie, am găsit pe acelaşi sergent de securitate însoţit de un civil, cărora le-am spus că conform obligaţiei pe care mi-am luat-o am venit să mă prezint, dar că în acelaşi timp trebuie să plec din Covasna, având un caz de boală în familie, iar sergentul mi-a spus că nu mai are rost să mă mai înregistrez deoarece plec. A doua zi am plecat din Covasna.

Câte zile ai stat în Covasna?

În Covasna am stat 15 zile, în cursul lunii noiembrie 1950.

Ce discuţii ai avut cu Borbat Francisc despre organele de securitate din Covasna?

Borbat mi-a spus că a fost întrebat pe stradă de sergentul de miliţie, ce este cu preotul acela care locuieşte la el (fiind vorba de mine) şi că a aflat de la acel sergent că nu sunt înregistrat la el.

Cu ce persoane ai discutat despre cazul de mai sus şi ce discuţii ai avut?

Când am venit de la oraşul Stalin, am povestit soţiei mele şi lui Balkirsch cele întâmplate, în plus le-am spus în momentul când m-am reîntors de la Covasna definitiv, că am avut un avocat care a aranjat la miliţie să nu dea urmare cazului de neînregistrare şi că i-am dat un onorariu de douăzeci mii lei. Această versiune, n-a corespuns adevărului, ea a fost dată pentru a calma pe soţia mea că nu voi fi arestat. Realitatea este că în Covasna nu am cunoscut nici o altă persoană în afară de Borbat şi nici nu am încercat şi nici nu mi s-a cerut mită de cineva. Adaug că organele care m-au legitimat, erau tineri şi nu ştiu cum se numesc, sergentul de miliţie era înalt slab şi cu mustaţă mică castanie, cel de securitate era înalt , subţire şi cu mustăcioară blondă.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

25 noiembrie 1952

Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 22,30; s-a terminat la ora 24,00

În procesul-verbal încheiat la 2 iunie 1952, ai arătat că ai cunoscut pe av. Emil Focşeneanu. Arată anchetei când şi în ce împrejurări l-ai cunoscut pe Emil Focşeneanu?

L-am cunoscut prin anul 1946 ca reprezentant al dr. Wilhelm Filderman la şedinţele Federaţiei Uniunilor de Comunităţi şi la secţia din ţară a Congresului Mondial Evreiesc, la unele din şedinţele comitetului central al Congresului, el ca reprezentant al Uniunii Evreilor Români.

Ce relaţii au existat între d-ta şi Emil Focşeneanu?

https://biblioteca-digitala.ro

Relaţiile dintre noi au fost de cunoştinţe şi s-au desfăşurat în cadrul vizitelor pe care ni le-am făcut, eu cu soţia mea de 2 ori, iar el cu soţia la noi, tot de 2 ori.

La prima întâlnire cu Focşeneanu în cadrul anului 1940 plângându-mi-se de greutăţile materiale pe care le are l-am întrebat dacă nu-l ajută Filderman şi i-am mai cerut informaţii despre locul unde se află Filderman şi activitatea acestuia, la care el a răspuns că nu are nici un fel de ştire despre Filderman şi nu are nici legături cu Filderman.

Discuţiile purtate cu Focşeneanu în toate ocaziile arătate mai sus, au fost în legătură cu problema posibilităţii de emigraţie care îl interesa, deoarece şi el era candidat la emigraţie, problema situaţiei economice în Statul Israel şi a posibilităţilor lui de încadrare acolo. La una din vizitele făcute acasă la Focşeneanu în cursul anului 1948, au fost invitaţi şi av. Benedict Bernstein, av. Louis Ozias şi Filip Grün, împreună cu soţiile lor, când s-au discutat chestiuni în legătură cu posibilităţile de emigrare şi îmi cereau date din statul Israel. Cu Focşeneanu Emil, nu mai m-am văzut din anul 1948.

Mai ai ceva de adăugat în legătură cu Focseneanu?

Nu mai am nimic.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

24 ianuarie 1953

Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 13,15 şi s-a terminat la ora 14,00

Arată anchetei dacă ai cunoscut pe Carol Steinberg?

Da. L-am cunoscut, iar după 23 august 1944 cu numele de C. Proca.

Arată de când l-ai cunoscut unde şi prin cine?

L-am cunoscut prin anul 1938 în calitatea lui de preşedinte al Uniunii Comunităţilor Evreieşti din Basarabia, venit în Bucureşti la o consfătuire a conducătorilor Uniunilor de Comunităţi Evreieşti din ţară, convocată la Bucureşti, pentru a se examina situaţia populaţiei evreieşti în faţa măsurilor legislative şi administrative cu caracter rasial ale guvernului Goga-Cuza. Cu această ocazie mi-a fost prezentat în holul Athenée Palace, de Teodor Fischer cu care locuia împreună în acelaşi hotel.

Ce relaţii au existat între d-ta şi Carol Steinberg (C. Proca)?

După 23 august 1944, l-am întâlnit de câteva ori la fratele său Natan Steinberg. În 1947-1948 fratele lui Natan Steinberg m-a rugat să-i duc un medicament „Pas" pentru tuberculoşi la Braşov, cu Carol Steinberg nu am avut alte relaţii decât cele arătate.

Ce ştii d-ta despre activitatea lui politică şi profesională?

Este originar din Huşi, a făcut dreptul la Paris şi s-a stabilit după război ca avocat la Chişinău. A profesat avocatura la Chişinău fiind cunoscut ca un intelectual progresist, deoarece apăra comuniştii în diferite procese şi avea legătură cu elementele progresiste ca

https://biblioteca-digitala.ro

Gheorghe Stere, preşedintele Curţii Supreme, care era cel mai bun prieten al său, Constantinescu Iaşi, Henri Barbuse, scriitor francez.

A optat pentru cetăţenia sovietică şi rămânând în Basarabia la retrocedarea ei către Uniunea Sovietică a fost numit profesor de limba şi literatura franceză la Institutul de Literatură din Chişinău. Odată cu retragerea trupelor sovietice, s-a retras şi el odată şi cu refugierea Facultăţii. Acolo s-a îmbolnăvit de tuberculoză şi a revenit în ţară în 1945, fiind internat chiar de la sosirea sa de fraţii lui în Sanatoriul de Tuberculoşi unde a stat până la numirea în Magistratură la oraşul Stalin.

Nu cunosc să fi activat în vreun partid politic.

În legătură cu Carol Steinberg mai ai ceva de adăugat?

Nu mai am nimic de adăugat.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

31 ianuarie 1953

Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 6,30 şi s-a terminat la ora 20,10.

Ce cunoşti d-ta cu privire la relaţiile şi acţiunile politice pe plan intern şi extern ale organizaţiilor evreieşti?

Organizaţiile evreieşti care au activat direct sau indirect pe plan politic în ţară sau în străinătate sunt Organizaţia sionistă din România, grupările sioniste componente şi în special grupările constituite în front unic muncitoresc Ichud şi Mapam.

Secţiunea din România a Congresului Mondial Evreiesc în care erau reprezentate următoarele organizaţii: Partidul Evreiesc, Uniunea Evreilor Români de sub preşedinţia dr. Filderman, precum şi Uniunea Evreilor Români Democraţi, care colabora în biroul CDE, Grupările sioniste, inclusiv noua organizaţia sionistă revizionişti.

Partidul Evreiesc din România, Uniunea Evreilor Români. Obiectivele politice ale activităţii organizaţiilor sioniste erau de a obţine declaraţii de simpatie şi sprijin diplomatic pentru un stat evreiesc în Palestina şi pentru emigraţie.

Obiectivele Partidului Evreiesc şi a secţiunii congresului mondial evreiesc au fost: sprijinirea pe toate căile a realizării obiectivelor politice ale organizaţiilor sioniste. Anularea legislaţiei rasiale şi obţinerea de garanţii politice internaţionale pentru realizarea revendicărilor politice şi culturale ale populaţiei evreieşti.

Obiectivele Uniunii Evreilor Români de sub preşedinţia lui Filderman au fost: a se menţine la conducerea politică supremă a populaţiei evreieşti, a împiedica sau cel puţin a întârzia procesul de declanşare a burgheziei evreieşti, sprijinind toate forţele contrarevoluţionare, care acţionau în ţară. Menţinerea în mâna lui a unor mijloace financiare şi economice cât mai mari prin acapararea directă şi indirectă a Jointului şi ORT-ului, organizaţie internaţională pentru reducerea profesională cu centrul la New York.

Organizaţia Evreilor Români Democrată, urmărea să realizeze obiectivele politice ale UER-Filderman şi a organizaţiile sioniste cu concursul Comitetului Democrat Evreiesc.

https://biblioteca-digitala.ro

Modul în care, fiecare din aceste organizaţii politice şi-au realizat obiectivele lor politice şi mijloacele au fost următoarele:

I. Organizaţia sionistă din ţară şi-a desfăşurat principala ei activitate politică prin următoarele moduri şi mijloace: prin grupările Ichud şi Mapam, prin instructori palestinieni, şi în special prin Agamy şi pe plan extern prin Agenţia Evreiască şi Statul (evreiesc) Israel.

Grupările Ichud şi Mapam au activat atât pe planul obţinerii unei adeziuni de principiu în favoarea sionismului din partea partidelor muncitoreşti din ţară şi a guvernului, cât şi în favoarea liberei emigraţii, realizând contacte directe şi permanente cu dr. Ghelerter, Moscovici, şi Iancu Zisu, membri în conducerea PSR Titel Petrescu. Legăturile cu aceştia erau ţinute de către Dan Ieşeanu, Eselson, Egner şi prin instructorii palestinieni ai Mapai-ului şi în special Agamy, iar cu PMR. prin exponenţii săi în sectorul evreiesc atât în consiliul general evreiesc prin Paul Davidovici, Chiriţa Abramovici, M.H. Maxy şi mai târziu în CDE prin Bercu Feldman, Beti Goldenberg Munteanu, prin legătura ţinută de către Dascălu Anghel, Lupu Haimsohn, Esselson şi ing. Gheller, reprezentanţi ai Ichud-ului şi Mapam-ului în CDE.

Realizări: s-a obţinut o declaraţie oficială a Partidului Social Democrat, cu conţinut doctrinar cu privire la emigrări şi la crearea statului evreiesc în Palestina. Declaraţia a fost publicată în oficiosul Partidului Social Democrat şi în presa sionistă în 1946. Declaraţia de asemenea a fost difuzată în străinătate prin agenţia de presă ITA.

Obţinerea de localuri pentru sediile şi pentru întrunirile Ichud-ului şi Mapamului în toată ţara; sprijin agitatoric şi propagandistic din partea CDE-ului şi Consiliului General Evreiesc în favoarea organizaţiilor Ichud şi Mapam. Recomandări şi sprijin efectiv din partea CDE pentru angajări la diverse servicii a membrilor Ichud şi Mapam.

Diverse înlesniri pentru publicaţiile şi presa grupărilor lor sioniste de stânga; sprijin în emigrări; sprijin efectiv din partea CDE prin Bercu Feldman pentru realizarea emigrării lor atât din punct de vedere politic cât şi administrativ, prin contctul ţinut în mod direct de către conducătorii Ichud-ului şi Mapamului cât şi prin Agamy şi alţi instructori; înlesniri pentru taberele de vară a tineretului sionist şi pentru diferitele centre de pregătire haluţiană.

În al doilea rând partidul evreiesc pentru realizarea directivelor lui politice a întreprins următoarele:

În septembrie 1944 în tratativele cu exponenţii Frontului Unic Muncitoresc în sectorul evreiesc şi anume cu Leopold Filderman, Maxy, Paul Davidovici, dr. Ghelerter, pe de o parte, iar pe de altă parte, A.L. Zissu şi subsemnatul, am dus tratative pentru constituirea Consiliului General Evreiesc şi pentru constituirea comunităţilor şi al uniunilor de comunităţi. Cu această ocazie au fost prezentate revindecările Partidului Evreiesc şi anume: anularea legislaţiei rasiale, restabilirea populaţiei evreieşti în drepturi şi bunuri şi libera emigrare. Rezultatul acestor tratative au fost că s-a căzut de acord principial cu aceste revindecări însă s-a hotărât să luăm contact cu conducătorii partidelor istorice din guvern care se opuneau acestor revendicări.

În acest scop, subsemnatul, A.L. Zissu, Benvenisti şi Marton, am fost în audienţă la Maniu, după ce în prealabil am fost informaţi de către exponenţii partidelor istorice în sectorul evreiesc Aureliu Weiss şi Asra Bercovici de atitudinea partidelor lor. Audienţa la Maniu a avut rezultat negativ.

Partidul prin Ebercohn Iosif şi Rorlich au dus tratative cu Consiliile BPD şi FND pentru colaborare electorală cu care ocazie a prezentat şi revendicările Partidului mai sus arătate.

https://biblioteca-digitala.ro

Benvenisti luând conducerea partidului după demisia lui Zissu din preşedinţia partidului a ţinut contact cu privire la revendicările partidului cu conducerea CDE şi UER, dr. Filderman, acest contact a constat prin consfătuiri, comunicări de proiecte de legi şi demersuri comune la ministerul de justiţie.

Demersurile Partidului Evreiesc în străinătate s-au făcut în cadrul activităţii şi prin intermediul Congresului Mondial Evreiesc din Bucureşti, care a acţionat pe lângă Centrala Congresului Mondial de la New York – Geneva, în susţinerea revendicărilor care la rândul ei a făcut demersuri pe lângă guvernele anglo-americane şi la Conferinţa de Pace.

Congresul Mondial Evreiesc din România a realizat unirea organizaţiilor sioniste şi evreieşti burgheze în cadrul Congresului. A avut consfătuiri cu delegaţii CDE-ului prin Bercu Feldman, Bacalu Israel şi cu delegaţii lui Filderman, în diversele chestiuni evreieşti şi au făcut demersuri comune la autorităţi.

Dr. Filderman a colaborat, pe de o parte, între 1944-1945, cu exponenţii Frontului Unic Muncitoresc din sectorul evreiesc şi anume cu Leopold Filderman, dr. Ghelerter, Paul Davidovici şi la constituirea Consiliului General Evreiesc, prin a cărei acţiune politică s-a constituit prima Federaţie a Uniunilor de Comunităţi după război, din care făceau parte delegaţii Frontului Unic Muncitoresc şi delegaţi ai partidelor istorice, numiţi dintre oamenii lui Filderman, în 1946 au fost cooptaţi şi sionişti şi delegaţi ai Partidului Evreiesc, printre care am fost şi eu.

Pe de altă parte, dr. Filderman a colaborat cu PNŢ, ţinând legătura prin Aureliu Weis şi cu PNL prin Asra Bercovici. Colaborarea cu aceştia a fost o informare reciprocă asupra acţiunilor comune şi demersuri pe lângă delegaţia anglo-americană de pe lângă Comisia de control pentru aplicarea armistiţiului.

De asemenea, Filderman dispunea de imense resurse financiare şi ajutoare în natură, alimente, medicamente, îmbrăcăminte şi instrumente medicale ale Jointului care se cifra la milioane de dolari, făcând presiuni prin aceste mijloace asupra întregii vieţi evreieşti dea se supune politicii sale, dirijată de American Jewish Committee de la New York şi de Centrala Jointului de la New York. Filderman deşi participa în prezidiul Congresului acţiona în străinătate independent de Congres, prin Legaţiile Engleză şi Americană din Bucureşti.

Grupările sioniste de stânga Ichud şi Mapam aveau legături în străinătate prin intermediul partidelor lor din Palestina Mapai şi Mapam şi prin Histradut (Confederaţia generală a Muncii din Palestina) cu celelalte partide socialiste din lume şi cu diverse personalităţi ale acestor partide.

Statul Israel de la înfiinţarea sa a acţionat în RPR prin Legaţia Israel, prin contacul cu conducătorii sionişti din ţară.

Agenţia Evreiască, organizaţie mondială evreiască care cuprinde sionişti şi nesionişti din întreaga lume, acţiona în România prin organizaţiile sioniste, instructori trimişi în ţară ca delegaţi şi prin directorii Oficiilor Palestiniene.

În afară de organizaţiile mai sus arătate, A.L. Zissu şi cu mine, am căutat să găsim legături cu conducerea Partidului Comunist din România, pentru a obţine, soluţionarea favorabilă a problemei emigrării, în acest sens A.L. Zissu a căutat să utilizeze contactul lui Klarman ca corespondent al Agenţiei ITA din New York, cu Emil Bodnăraş pe timpul când era subsecretar de stat la preşedinţie şi cu dr. Petru Groza pentru a putea supune şi trata chestiunea emigrării cu aceştia.

Această acţiune a fost determinată de sfaturile date de Klarman care mi-a spus că noi nu ştim să ne orientăm just la rezolvarea politică a problemei emigraţiei şi în loc să ducem o politică de duplicitate faţă de guvern, noi acţionăm făţiş împotriva guvernului, ceea ce

https://biblioteca-digitala.ro

dăunează emigrației, arătându-mi că el a reușit prin politica sa să fie apreciat ca prieten al Uniunii Sovietice, prin faptul că în America la diferite reuniuni oficiale de presă și în special la una dinele la care asista secretarul de stat la externe, și în care s-a debitat calomnii cu privire la politica sovietică din România, Klarman a luat cuvântul și a dezmințit. Acest fapt i-a atras retragerea pașaportului de cetățean palestinian de către autoritățile engleze pe aeroportul Foggia din Italia, la reîntoarcerea sa în România. Cu ocazia aceasta autoritățile sovietice au intervenit și i-au dat posibilitatea să vină în țară. Sub masca acestei prietenii Klarman mi-a spus că a reușit să ia interviu dlui Bodnăraș și dlui dr. Petru Groza, de la dr. Petru Groza a obținut un interviu favorabil mișcării sioniste din țară.

De asemenea, Eduard Manolescu și Dascălu Anghel deputați în Marea Adunare Națională, erau solicitați de către Agamy și conducerea organizației sioniste de a folosi prezența lor în preajma membrilor guvernului, pentru a face demersuri pe lângă aceștia în favoarea emigrației.

În special Anghel Dascălu trebuia să folosească prezența sa în delegația română la Conferința Interparlamentară de la Cairo și în special călătoria sa împreună cu dl. Vasile Luca pentru a-l convinge în favoarea emigrației, în acest scop a și fost folosită escala făcută la Haifa pentru ca, cu ocazia primirii oficiale ce a fost făcută delegației române să se poată obține simpatia membrilor delegației române în favoarea sionismului, dându-se și un banchet cu această ocazie.

Când a izbucnit în 1948 contravenția fondurilor sioniste știu că Dascălu Anghel la cererea executivului sionist și a lui Agamy a făcut demersuri telegrafice pe lângă Teohari Georgescu și dl. Chișinevschi pentru a fi primit în audiență. De asemenea și pe lângă Vasile Luca.

(ss) Jean Cohen

Proces-verbal de interogatoriu

28 mai 1953

București
Interogatoriul a început la ora 12, s-a terminat la ora 24

Într-un Proces-verbal dat anterior ai arătat că ai cunoscut pe Bernhard Rorlich. De când, și în ce împrejurări l-ai cunoscut pe av. Bernhard Rorlich?

Pe Bernhard Rorlich l-am cunoscut după nume din 1934 ca președinte al Partidului Evreiesc din Botoșani. Din anul 1937 l-am văzut la Congresul Partidului Evreiesc, fără a face cunoștință cu el. Am făcut cunoștință cu el la cumnatul lui Filip Weiselberg, al cărui avocat eram, aceasta în anul 1944.

Ce relații ai întreținut cu Bernhard Rorlich în cadrul activității politice ce ați desfășurat-o și în ce au constat aceste relații?

După 23 august 1944 am colaborat cu Bernhard Rorlich în conducerea partidului evreiesc și a secției din România a Congresului Mondial Evreiesc, participând cu el la ședințele acestor organizații fără a avea relații speciale. După autodizolvarea organizațiilor sioniste l-am solicitat pe Bernhard Rorlich a să ia parte la discuțiile unui grup de

https://biblioteca-digitala.ro

conducători sionişti convocaţi de mine, care după proiectul şi iniţiativa mea trebuia să facă demersuri pe lângă Legaţia Statului Israel, pe de o parte pentru ca aceasta să comunice agenţiei evreieşti de la Ierusalim apelul nostru stăruitor dea interveni de urgenţă la forurile competente din ţară, ca să se obţină libera emigrare a activităţilor şi conducătorilor sionişti. Pe de altă parte acest grup de prieteni trebuia să ia iniţiativă a obţine din partea legaţiei statului Israel şi a agenţiei evreieşti de la Ierusalim ca acestea să fie de acord cu crerea unui for reprezentativ sionist al mişcării sioniste din ţară, cu caracter clandestin, a cărei misiune trebuia să fie aceea de a menţine contactul cu agenţia evreiască de la Ierusalim în vederea şi până la completa rezolvare pozitivă a problemei posibilităţii de emigrare a conducătorilor şi activiştilor sionişti din ţară. Acelaşi for sionist clandestin trebuia să se ocupe cu reorganizarea asistenţei morale şi materiale şi cadrelor sioniste până la emigrarea în statul Israel.

În vederea celor de mai sus, am întrunit la mine acasă şi la Bernhard Rorlich în cursul anului 1949 următorii conducători şi prieteni: A.L. Zissu, Iancu Leiba, Mendelovici, Abraham Feller, av. Schwefelberg Iosif, Ebercohn în acest sens au fost circa 10 întruniri. Într-una din şedinţele de mai sus la care a participat şi Bernhard Rorlich, am pus problema de a se lua contact cu prof. Zane prin dr. Haţieganu. În urma întrevederii pe care am avut-o cu dr. Haţieganu şi care a fost mijlocit de către dr. Dulberg, dr. Haţieganu mi-a cerut medicamente pentru elementele peneţiste din închisori. În urma referatului meu făcut într-una din şedinţe participanţi de mai sus au refuzat această cerere.

Ulterior s-a revenit asupra acestei hotărâri în urma faptului că eu le-am comunicat că prof. Zane mi-a cerut ajutor în medicamente, ajutor pe care grupul de mai sus la acceptat, dându-se prin Bernhard Rorlich suma de circa 150.000 pentru a procura aceste medicamente. După ce Bernhard Rorlich mi-a predat aceşti bani nu am discutat nimic cu el în această chestiune deoarece nu m-am mai întâlnit cu el iar între timp am fost arestat.

Ce legături a avut Bernhard Rorlich cu diplomaţii israelieni?

În iunie-iulie 1948 a avut loc o întrevedere la Ebercohn acasă în str. Dionisie, cu Ariel Ehud şi Moshe Agamy, la care a participat Bernhard Rorlich, Ebercohn, Cornel Iancu, Iancu Leiba şi subsemnatul. Această întrevedere a fost cerută de mine şi motivată de un dublu scop. În primul rând de a mă plânge de comportarea lui Agamy faţă de conducătorii sionişti şi de Executiva Sionistă soluţionând probleme importante sioniste fără consultarea acestor conducători, iar în al doilea rând am cerut lui Ariel să comunice conducătorilor sionişti în ce sens înţelegea el să intervină în problema emigrării, ce instrucţiuni a primit în acest sens ca să asculte părerea noastră în aceste comunicări. În primăvara anului 1950, împreună cu Rorlich şi Schwefelberg, am avut o întrevedere cu Agamy la locuinţa acestuia în str. Cazărmi, al cărui scop a fost de a-l convinge pe Agamy pentru a nu se opune punctului nostru d e vedere atât în privinţa necesităţii de a se urgenta intervenţiile la forurile competente din ţară de către agenţia evreiască de la Ierusalim pentru obţinerea permisului de emigrarea activiştilor şi conducătorilor sionişti. De asemeni, încercau să-l convingă pe Agamy, a renunţat la opunerea sa împotriva propunerii noastre privind constituirea unui for reprezentativ al mişcării sioniste din ţară. Acest for avea misiunea de a menţine legătura cu agenţia evreiască de la Ierusalim prin legaţia statului Israel – până la soluţionarea rezolvării problemei emigrării activiştilor şi conducătorilor sionişti şi să preia asistenţa materială şi morală a cadrelor sioniste până la cumpărarea lor.

Tot cu această ocazie i-am spus lui Agamy că sunt informat din cererile CDE-ului că CDE cere arestarea conducătorilor şi activiştilor sionişti învinuii de agitaţie în favoarea emigrărilor. La finele anului 1949 am participat împreună cu Schwefelberg şi Rorlich

https://biblioteca-digitala.ro

Bernard la o întrevedere ce a avut loc în locuinţa dlui Rubin cu dr. Eliashiv la acea dată director al secţiei Europei Orientale din ministerul de externe israelian aflat în trecere prin ţară. La această întrevedere a participat şi Agamy şi Rubin unde am pus aceleaşi probleme pe care i le-am pus lui Agamy relatate mai sus. Rorlich Bernard a mai pus de asemeni problema culturală în legătură cu lipsa de manuale ebraice. L-am chemat pe Bernhard Rorlich la Blima Lupu acasă în decembrie 1950 pentru a-i comunica şi lui cum o făcusem şi cu alţi prieteni, conţinutul şi modul duşmănos în care a decurs întrevederea între mine şi Ariel şi Halevy întrevedere care a avut loc la locuinţa şi în prezenta lui Ariel. La această întrevedere eu am pus următoarele chestiuni: Ce demersuri s-au făcut şi ce speranţe se poate lega de pe urma lor pentru uşurarea situaţiei celor arestaţi.

(ss) Jean Cohen

Declaraţie

26 mai 1953

Pe Iosif Eberconhn îl cunosc din anul 1930, când am participat la Congresul studenţilor sionişti din ţară. În anul 1943 când m-am înscris în cadrele „Renaşterii" şi ale Partidului Evreiesc din România. În aceste organizaţii am lucrat cu Iosif Ebercohn în Renaşterea: până în 1943 şi în Partidul Evreiesc până aproape de autodizolvarea lui.

În timpul războiului am colaborat cu Iosif Ebercohn atât în executiva ilegală prezidată de către domnul A.L. Zissu cât şi în oficiul de emigrare în conducerea căreia se afla şi Iosif Ebercohn. Atribuţiile lui Iosif Ebercohn era cea principală de a-l asista pe Iancu Leiba care prezida comisia de emigrare în munca acestei comisii ori de câte ori Iancu Leiba era aglomerat cu lucrul.

După 23 august 1944 Iosif Ebercohn a devenit secretar general al partidului evreiesc participând după câte îmi amintesc ca delegat la tratative în chestiunea electorală în vederea colaborării FND sau BPD.

După această dizolvare organizaţia sionistă, Iosif Ebercohn a fost unul dintre prietenii care ne întâlneam pe la locuinţa mea fie la aceia a domnului Rorlich spre a discuta diferite probleme sioniste şi în special situaţia activiştilor şi conducătorilor sionişti. Iosif Eberconhn a fost de acord cu proiectul meu de constituire a unui for clandestin al mişcării sioniste. Nu a fost de acord însă cu contractul. Iosif Ebercohn a făcut parte din comisia a două tratative cu Ministerul de Finanţe în chestiunea lichidării contravenţiilor fondurilor sioniste.

Aceasta îmi este declaraţia în care stărui şi pe care o semnez.

(ss) Jean Cohen

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

28 mai 1953

Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 9,30; s-a terminat la ora 4,30

De când şi în ce împrejurări ai cunoscut-o pe fosta d-ta soţie Mihailovici Rachela?

Pe Mihailovici Rechela am cunoscut în mai-iunie 1935 printr-o verişoară a ei Rozica Sternberg. Ne-am căsătorit la 24 noiembrie 1935 şi am întreţinut relaţii familiare legate până în septembrie-octombrie 1950, când s-a pronunţat divorţul în urma acţiunii fostei mele soţii Mihailovici Rachela. Motivul legal al divorţului a fost părăsirea domiciliului de către mine, însă în fapt am urmărit ca, prin acest divorţ, soţia şi cei doi copii ai noştri să poată pleca în Statul Israel.

Ce activitate politică a desfăşurat Mihailovici Rachela înainte şi după 23 august 1944?

Din 1923 şi până în 1927 a fost membră din organizaţia sionistă de tineret „Haşomer Haţair" cartierul Griviţa. În această organizaţie a activat împreună cu Leibovici Şerban în 1950 deputat în MAN şi cu Ionel Blank-Banu secretar al Institutului româno-sovietic. Din 1927 şi-a întrerupt activitatea sionistă până în 1945, din cauza opunerii părinţilor ei şi a desfiinţării acestei organizaţii de cartier. Tot în organizaţia Haşomer Haţair a mai activat cu vărul ei, Meerică Leibovici, în 1950, funcţionar la CC al PMR.

În 1945, sub influenţa mea, s-a înscris în Asociaţia română a femeilor evreice, unde a ţinut un curs de geografie al Palestinei. Această asociaţie era cu caracter sionist, însă nu participa la alegeri şi în Executiva Sionistă.

Ce legături ai avut cu Mihailovici Rachela în cadrul activităţii desfăşurate de d-ta?

Din iulie 1950 data fugii mele de sub urmărirea organelor securităţii, am întreţinut legături permanente cu soţia mea, care m-a îngrijit cu bani, schimburi, alimente şi m-a vizitat la gazdele unde mă aflam. Astfel m-a vizitat la Sinaia la Ioan Topor şi Roşca la Buşteni, la Dorina Dragoş, la Piatra Arsă, la oraşul Stalin s-a întâlnit cu mine la Balkirsch. De la 23 martie 1951 până la 5 mai 1951 când am fost arestat am locuit împreună în locuinţa noastră din Bucureşti. În august-septembrie 1950 am transmis prin soţia mea o scrisoare în formă de memoriu dlui Ehud Ariel, ataşat comercial al Legaţiei Statului Israel.

Prin acest memoriu ceream ca pe o parte să mijlocească o întrevedere cu Ministrul Rubin de la Legaţia Statului Israel, iar pe de altă parte să transmită lui Loker preşedintele Agenţiei Evreieşti de la Ierusalim un apel urgent de a interveni în favoarea sioniştilor arestaţi, cât şi pentru a obţine libera emigrare a activiştilor şi conducătorilor sionişti români liberi la această dată. În septembrie 1950 pe când mă aflam la Sinaia am trimis prin socrul meu, Mendel Mihailovici, soţiei mele o scrisoare, prin care am rugat-o să transmită lui Ehud Ariel, datele conţinute în scrisoarea cu privire la rezultatele informaţiilor culese de mine la Sibiu, Târgu-Mureş, Iaşi, Galaţi prin Tibi Aucher şi Tully Rosenthal (plecaţi) referitoare la situaţia activiştilor şi conducătorilor sionişti nearestaţi cât şi ştirile care circulau cu privire la locul şi condiţiile deţinerii celor arestaţi.

Prin soţia mea am primit de la Mendelovici Iancu la finele anului 1950 circa 50.000-60.000 lei în 2-3 rânduri. Aceşti proveneau din ajutoarele distribuite prin delegaţia Statului Israel de Agenţia Evreiască de la Ierusalim sioniştilor. În România în 1950 prietenă soţiei

https://biblioteca-digitala.ro

mele Blima Lupu la stăruința soției mele am acceptat să mă gândesc 2-3 zile în timpul cât eram părăsit (ascuns).

Ce cunoaşte Mihailovici Rachela din activitatea d-ta sionistă şi informativă dinainte de 23 august 1944 şi după 23 august?

Ştie că în timpul războiului am lucrat pentru constituirea executării sioniste ilegale, A.L. Zissu, şi am activat în cadrul acestei executive din mai şi până în iulie 1944 pentru salvarea refugiaţilor unguri din lagăre de la frontieră. Ştie despre salvarea a 70 tineri dintr-un lagăr german de lângă Sibiu care după aceea au emigrat. Cunoştea faptul că mă informa prin Begnescu în timpul războiului despre măsurile ce se plănuiau de germani sau guvernul român împotriva populaţiei evreieşti. Că îl foloseam pe Begnescu pentru diverse intervenţii în legătură cu situaţia evreilor refugiaţi din Ungaria şi în chestiunea emigrării.

Ştia că prin Begnescu am obişnuit date asupra prizonierilor englezi şi americani internaţi, pe care le-am trimis lui Dan şi Eliezer instructori palestinieni, ce se aflau atunci clandestin în România, informaţii ce urmau să fie transmise agenţiei evreieşti de la Ierusalim. După 23 august 1944 tot din spusele mele, soţia mea ştia că eu sunt informat de către Begnescu că s-ar proiecta arestarea activiştilor şi conducătorilor sionişti, informaţia născocită de mine pentru a pregăti eventualitatea arestării mele.

După auto-dizolvarea autorizaţiilor sioniste ştia că mă întâlnesc cu A.L. Zissu cu alţi conducători sionişti cu prieteni cu care discutam posibilitatea de a influenţa legaţia Statului Israel de a transmite Executivei evreieşti de la Ierusalim, apelul nostru stăruitor pentru a interveni urgent pentru obţinerea de posibilităţi de emigrare activităţilor şi conducătorilor sionişti.

Ştiam că în această chestiune am avut întrevederi cu diplomaţi israelieni Rubin, Halevy, Loker Ariel.

Mai ai ceva de declarat referitor la Mihailovici Rachel?

La finele anului 1944 sau începutul anului 1945 ştia că drept mulţumire pentru informaţiile în legătură cu aviatori englezi şi americani morţi sau prizonieri în România, am primat o diplomă din partea englezilor, prin Dov Berger şi Ariel Brahan, însă soţia mea ştie că am primate-o direct de la Legaţia engleză cu ocazia unei recepţii.

(ss) Jean Cohen

https://biblioteca-digitala.ro

Mella Iancu

Melania (Mella) Iancu s-a născut la Bucureşti la 23 decembrie 1952.

Studii medii generale şi şcoala de surori de caritate.

A fost soţia liderului sionist dr. Cornel Iancu.

În 1924 se înscrie în Organizaţia Culturală a Femeilor Evreice (ACFE).

În 1928 conduce organizaţia de tineret femenin Haavoda.

Din 1938 conduce filiala din România a OSE-ului, – Centrul de Protecţie al Mamei şi Copilului de pe lângă Congresul Mondial Evreiesc.

Din 1931 este membră a grupării sioniste de centru „Renaşterea".

Din 1946 se înscrie în partidul Ichud, devenind membră a Biroului Politic al organizaţiei.

*

* *

Mella Iancu a lucrat ca activistă a cercului sionist Renaşterea şi a organizaţiilor A.C.F.E. (Asociaţia Culturală a Femeilor Evreice) şi O.Z.E., o organizaţie medicală pentru îngrijirea copiilor evrei. Ulterior a lucrat ca salariată a legaţiei Israelului.

În interogatoriul din 29 mai 1952, Mella Iancu este întrebată asupra unui fond de 40.000 franci elveţieni proveniţi din salariile primite de anchetă de la centrala OZE din Elveţia şi depuşi în bănci din această ţară.

În interogatoriu din 27 iunie 1952, Mella Iancu relatează despre relaţiile sale cu Mişu Benvenisti, Wilhelm Fischer şi alte personalităţi.

În acelaşi interogatoriu, Mella Iancu relatează eforturile pentru eliberarea lui Mişu Benvenisti în anul 1944. Deşi povesteşte de sume de bani cu care a mituit oficialităţi ale vremii autorii rămân la părerea expresă anterior în lucrare că eliberarea lui Benvenisti în acele timpuri s-a făcut datorită eforturilor Crucii Roşii Internaţionale la Bucureşti şi a ambasadorului elveţian De Weck prin intervenţia dr. Filderman.

Mella Iancu reia în cadrul acestui interogatoriu solicitarea lui Mihai Antonescu făcută lui Mişu Benvenisti în vara anului 1944 ca acesta să intervină la organizaţiile evreieşti internaţionale pentru condiţii de pace favorabile României.

Referitor la aceeaşi perioadă Mella Iancu susţine că Benvenisti a transmis informaţii în străinătate.

Mărturisirea anchetatei că ar fi participat la instalarea unui post clandestin de radio emisie în 1946 la cererea diplomatului israelian Agamy ridică o dublă precizare: ori Mella Iancu a lucrat ca agent dublu al serviciilor de informaţii, ori securitatea comunistă a forţat-o să facă această declaraţie. Nu avem date să putem trage o concluzie.

În perspectiva timpului nu ni se par verosimile informaţiile pe care Mella Iancu le-ar fi furnizat lui Agamy: – despre marşuri ale trupelor în regiunea Timişoara în 1949.

https://biblioteca-digitala.ro

Informaţie culeasă chipurile de anchetată prin soţul ei de la prof. dr. Sager. Înclinăm să credem că simpla indicare a acestei afirmaţii se inspira din naraţiunile proceselor medicilor evrei din Uniunea Sovietică. Să nu uităm că ne aflăm în anul de graţie 1953, când în U.R.S.S. astfel de anchete făceau cap de afiş în propaganda comunistă.

Tot aici relatează despre verificările de partid ale unor prieteni cum ar fi avocatul Bacalu.

Şi Mella Iancu readuce din nou în actualitate povestea stabilirii unui cifru pentru transmiterea informaţiilor în străinătate. Dacă ar fi existat acest cifru, ea ar fi trebuit să dea amănunte anchetatorilor. Şi această informaţie semnalată de anchetată mi se pare la nivelul unei înţelegeri prealabile cu anchetatorul.

În interogatoriul din 15 august 1952, Mella Iancu relatează despre faptul că şi-a îndemnat prietenii şi colaboratorii să furnizeze informaţii cu caracter politic, militar şi economic diplomatului Agamy. Urmărind depoziţiile lui Maile Rudich acestea contrazic afirmaţiile Mellei Iancu, căci Rudich afirmă cu încăpăţânare, că el nu i-a furnizat lui Agamy, decât informaţii referitoare la emigrare.

Interogatoriul Mellei Iancu din 9 august 1952 se referă la Jean Cohen.

În interogatoriul din 22 august 1952, Mella Iancu relatează despre activitatea sa în cadrul ACFE şi OZE.

Din interogatoriul din 25 august 1952, aflăm că fostul agent al Abwehr-ului din anii războiului: Arthur Tessler a fost între anii 1933-1934, logodit cu cumnata Mellei Iancu. Reamintim că Tessler a fost mituit de conducătorii evrei din anii războiului ca să accepte salvarea copiilor din Transnistria.

Şi în acest interogatoriu Mella Iancu reia problemele legate de eliberarea celor arestaţi în ianuarie-martie 1944. În această privinţă documentele istorice dezmint relatările anchetei. Probabil că răspunsul face parte din scenariul indicat de anchetator. Ne sprijinim pe relatările lui Moshe Moscovici publicate în Addenda.

În interogatoriul din 27 august 1952, Mella Iancu este anchetată în legătură cu activitatea fostului şef al Partidului Evreiesc, Wilhelm Fischer.

Relaţiile Mellei Iancu cu Ministerul Afacerilor Interne Comunist sunt relatate în interogatoriul din 31 august. Organizarea trecerilor de frontieră cu Iugoslavia în anul 1947 cu sprijinul fostului secretar general Avram Bunaciu, ca şi legăturile cu Agamy rămân să fie elucidate în cercetări ulterioare. De aceea ne întrebăm cum în faţa anchetei securităţii atât foştii ei tovarăşi de la Apărarea Patriotică şi Ministerul de Interne pe de o parte ca şi legaţia pe de altă parte nu au reuşit să o salveze. Pornind de la raţionamente logice, ne întrebăm cum în cadrul interogatoriilor a putut aduce acuzaţii atât de grave Legaţiei? Autorii studiului rămânând la părerea că Mella Iancu a acceptat prea uşor scenariile anchetatorilor, după cum este singura care la proces va cere circumstanţe atenuante pe dubla ei activitate atât în rândul organizaţiilor sioniste cât şi în Apărarea Patriotică.

Este clar că în concluziile din interogatoriu din 10 septembrie 1952 Mella Iancu se face purtătoarea de cuvânt a anchetatorilor şi chiar a autorităţilor când spune referitor la îmbunătăţirea soartei celor arestaţi. „Trebuie să mai arăt că în vara anului 1950 după arestarea unor conducători sionişti, pentru a găsi o cale de intervenţie în favoarea lor, discutând aceasta cu Ebercohn Iosif, am ajuns la concluzia că ar fi indicat ca în cadrul acordului comercial existent, Israelul ar trebui să ofere materialele electrice R.P.R.-ului, întrucât acestea lipsesc şi sunt foarte necesare acum în perioada de industrializare a ţării". Deşi Mella Iancu subliniază că transmiţând cele citate lui Halevy – diplomat israelian – ar fi făcut de fapt spionaj; realitatea este alta. Autorităţile comuniste transmiteau un prim preţ

https://biblioteca-digitala.ro

pentru atenuarea presiunilor. Să nu uităm că o situaţie similară s-a prezentat în discuţiile dintre A.L. Zissu şi colonelul Andrei Brentano Niculescu. Securităţii era omniprezentă.

În interogatoriile de anchetă ale Mellei Iancu nu am găsit nici o declaraţie referitoare la avocatul anchetatei în prima fază a cercetărilor. Totuşi la 26 aprilie 1951 locotenentul Aurel Manu întocmeşte un referat cu propuneri de arestări, din care citãm:

„Cercetând pe reţinuta Melania Iancu, aceasta arată că, după arestarea soţului ei, s-a adresat în urma recomandărilor unei cunoştinţe ale sale, avocatului Vişinescu Constantin, cu scopul ca acesta să o ajute în redactarea memoriilor către M.A.I., cerând eliberarea soţului ei,

Cu ocazia întâlnirilor avute cu avocatul Vişinescu, Melania Iancu arată că, acesta lăsa să se înţeleagă că are o cunoştinţă la securitate, care îl ţine la curent cu situaţia sioniştilor aflaţi în cercetare la noi.

Astfel, după trei sau 4 luni de la arestarea foştilor sionişti, sus-numitul i-a spus că situaţia soţului ei nu este gravă, însă Mişu Benvenisti ar avea greutăţi (cele de mai sus corespund stadiului de atunci al anchetei cu Mişu Benvenisti şi Cornel Iancu – n.a.).

De asemenea, mai târziu, acesta i-a spus că problema conducătorilor sionişti a fost trecută la un alt anchetator (de la care nu se mai poate afla nimic fiindcă ţine totul sub cheie) şi am întrebat-o dacă-l cunoaşte pe tov. col. Dulgheru, sau pe cineva din anturajul său, întrucât sub conducerea dânsului s-ar găsi şi această problemă. Sus-numita arată că i-a răspuns că nu-l cunoaşte nici pe dânsul şi nici pe nimeni din anturajul dânsului.

De asemenea, arată că a aflat de la av. Vişinescu, că anumite dosare în legătură cu conducătorii sionişti au fost trimise la C.C. al P.M.R., şi că a fost arestat la securitate un tânăr evreu care ar fi difuzat manifeste sioniste potrivnice C.D.E.-ului şi că securitatea a vrut să stabilească o legătură a lui Mişu Benvenisti în redactarea acestui manifest, însă ulterior s-a renunţat.

Pentru aceste comunicări, Melania Iancu i-a plătit un onorariu de aproximativ 40.000 lei.

Din investigaţiile făcute pe teren de organele noastre în legătură cu sus-numitul, rezultă că, acesta este un element ostil regimului nostru şi că a făcut parte din P.N.Ţ. faptul că Vişinescu Constantin a informat pe Mella Iancu despre schimbarea anchetatorului în această problemă ca şi despre rolul tov. col. Dulgheru, şi alte relaţii ce i le dădea acesteia, întăresc prezumţiile noastre că cineva de la noi, atât în ce priveşte ancheta şi situaţia anchetatorilor din problema sionistă, ca şi despre anumite măsuri organizatorice luate pe această linie".

Suntem nevoiţi să precizăm că cele relatate de locotenentul Aurel Manu ca declarate de Mella Iancu nu le-am găsit în nici unul dintre interogatoriile anchetatei şi dovedesc că procesele verbale întocmite de securitate se păstrau în arhive sau se schimbau în funcţie de interesele anchetatorilor. Se confirmă prezumţia pe care am mai făcut-o iniţial că declaraţiile şi interogatoriile au fost contrafăcute în funcţie de dorinţa unuia sau altuia dintre anchetatori.

În ceea ce-l priveşte pe avocatul Constantin Vişinescu în perioada redactării studiului (martie 2001) era preşedintele Asociaţiei Culturale de Prietenie Româno-Israel. Publicăm în Addenda lucrării propriile mărturisiri care contrazic fabulaţiile locotenentului Aurel Manu.

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

29 mai 1952

În declarațiile anterioare, ai arătat că ai depuse în străinătate sume de bani. Declară d-ta ce sume de bani ai depuse în străinătate și unde?

Am depuși la banca din Elveția un cont de aproximativ 40.000 de franci elvețieni, sumă provenită din salariul meu primit din partea O.Z.E.-ului.

Arată d-ta împrejurările în care ai depus această sumă de bani în Elveția?

În luna ianuarie 1946, cu ocazia participării mele la conferința O.Z.E.-ului din Geneva, am deschis un cont pe numele meu la banca din Elveția, depunând atunci o sumă din salariul pe care-l ridicasem atunci, de aproximativ 10.000 franci elvețieni. Ulterior Wilhelm Fischer mi-a ridicat salariul de la O.Z.E. din Geneva, și mi l-a depus la banca din Elveția, unde eu aveam contul deschis.

De unde ai cunoștință că ai depuși numai 40.000 franci elvețieni?

Am cunoștință de această sumă de 40.000 de franci elvețieni, de la Wilhelm Fischer, care mi-a comunicat în anul 1948, sau începutul anului 1949.

Cine mai are cunoștință de suma de bani pe care d-ta o ai depusă în Elveția?

Mai are cunoștință de faptul că eu am bani depuși în Elveția, soțul meu Cornel Iancu și Moshe Schwartz.

D-ta ai declarat despre suma de bani pe care o ai depusă în Elveția, la Banca R.P.R.?

Nu am declarat.

De ce nu ai declarat la bancă?

Nu i-am declarat deoarece credeam că dacă voi pleca în Israel, să-i avem la dispoziție.

D-ta în timpul cercetării ai declarat că ai la dispoziția d-tale suma de aproximativ 150.000 franci elvețieni, care se află depuși la banca din Elveția. Arată d-ta cui îi aparține această sumă, și de unde provine?

O.Z.E. Geneva punea la dispoziția pentru filiala din România o sumă lunară care nu trebuia să figureze în bugetul obișnuit al O.Z.E.-ului

Această sumă era la dispoziția mea pentru întrebuințarea care eu aș fi crezut că este necesar. În martie 1949 la desființarea O.Z.E.-ului din România, se află la O.Z.E.-ul din Geneva o sumă aproximativ 150.000 franci elvețieni care fusese pusă la dispoziția filialei din România și care nu fusese cheltuită până în acel moment.

De când a fost pusă la dispoziție această sumă de O.Z.E.-ul Geneva?

Un buget suplimentar a fost pus la dispoziția încă din 1946, iar după aceea de la an la an suma varia după posibilitățile O.Z.E. Geneva.

În ce scop s-a folosit acest fond suplimentar pus la dispoziție de către O.Z.E. Geneva?

Acest fond s-a folosit pentru achiziționarea de imobile în România pentru repatriați și amenajări de cămine.

https://biblioteca-digitala.ro

Din ce cauză acest fond nu trebuia ca să figureze în bugetul acordat filialei din România?

În primul rând pentru că contabilitatea Jointului primea o copie a contabilităţii O.Z.E.-ului şi erau unele intervenţii unde Jointul se opunea şi unde O.Z.E.-ul Geneva era de acord să-mi dea mie mână liberă de acţiune şi manipulare a acestui fond.

În cel de-al doilea rând erau diferite materiale achiziţionate aici, pentru care au plătit suprapreţuri, şi deci nu putea să figureze această sumă.

Suma de 150.000 franci elveţieni care sunt depuşi la banca din Elveţia, pe numele cui figurează?

Menţionez că această sumă se află la direcţia Centrală a O.Z.E. din Geneva, şi face parte din bugetul alocat pentru România, şi care se poate ridica numai în urma unei scrisori explicative din partea mea către Direcţia centrală din Geneva.

(ss) Melania Iancu

Proces-verbal de interogatoriu

27 iunie 1952

Când şi în ce împrejurări l-ai cunoscut pe Benvenisti Mişu?

Pe Benvenisti Mişu l-am cunoscut încă de prin anii 1925, de când am început să devin mai activă în mişcarea sionistă feminină A.C.F.E. şi când îl auzeam vorbind la diferite conferinţe.

În ce raporturi ai fost cu Benvenisti Mişu?

Până în anul 1938-1939 n-a existat nici un fel de raporturi în afară de faptul că îl vedeam în cadrul cercului grupului sioniste „Renaşterea", din când în când. În 1941 Benvenisti Mişu a devenit preşedinte al executivei sioniste, iar soţul meu, membru în conducerea acestei executive şi de atunci, încet-încet, Mişu Benvenisti venind în casa noastră în legătură cu activitatea sa politică, relaţiile dintre noi au devenit de prietenie şi discutam chestiuni diferite pe linie sionistă, ne întâlneam acasă la el sau la noi, sau la biroul meu de la O.Z.E. (Centru de protecţie a mamei şi copilului). Aceste relaţii au durat până la arestarea lui.

Cum a evoluat relaţiile dintre d-ta şi Benvenisti Mişu?

Până la sfârşitul anului 1943, relaţiile au fost aceleaşi pe care le-am arătat. De la această dată Benvenisti Mişu şi Fischer Wilhelm fiind arestaţi, suspectaţi de legături cu străinătatea şi transferuri ilegale de bani, am început să fac intervenţie pentru eliberarea lor, deoarece şi Fischer Wilhelm îmi era bun prieten, iar pe de altă parte îmi era frică să nu fie arestat şi soţul meu care era amestecat alături de Fischer Wilhelm şi alţii în aceste chestiuni.

Ce ştiai despre Fischer Wilhelm până la această dată?

Fischer Wilhelm fiindu-mi prieten bun, în cadrul discuţiilor ce existau între noi, mi-a destăinuit încă cu mult timp înainte de arestarea sa, că primea bani de la Joint, prin Crucea Roşie Internaţională şi că avea legături la Geneva cu Sali Mayer, reprezentantul Jointului

https://biblioteca-digitala.ro

pentru Europa şi cu Nahum Goldman, reprezentantul Congresului Mondial Evreiesc. De asemenea, mi-a spus că avea legături şi cu Barlas unul din reprezentanţii Biroului Agenţiei Evreieşti din Istanbul.

Ce legături avea Fischer cu aceştia?

Fischer Wilhelm îmi spunea deseori că lucrează mult la întocmirea rapoartelor mari informative, privind situaţia din ţară şi întrebuinţarea banilor primiţi de la Joint: că informaţiile le trimitea lui Sali Mayer şi Nahum Goldman, printr-un curier, ziarist elveţian, numit Welti, prin Crucea Roşie Internaţională şi prin alt curier anume Gyr Charles pe care l-am cunoscut şi eu personal, fiind însoţită de un cunoscut al meu, de origine bulgar Pauncef, care a mers cu mine la Gyr, spunându-mi că Gyr este omul Gestapoului şi că ar putea să intervină pentru ca sioniştii arestaţi la sfârşitul anului 1943, printre care era şi Fischer şi Benvenisti, să fie eliberaţi.

O dată, Benvenisti a citit în casa avocatului Feller Herman, plecat din ţară înainte de 23 august, de faţă fiind şi eu, un raport pe care a spus că urma să-l trimită la Istanbul.

Nu-mi aduc aminte ce conţinea acel raport, însă era vorba de întreaga situaţie din ţară, privind pe evrei şi activitatea sionistă.

Mai mi-aduc aminte, că cu ocazia arestării lui, Litman Iacob, un prieten intim al lui Benvenisti şi Suzana Benvenisti mi-au dat diferite sume de bani, aproximativ patru milioane lei. Aceşti bani i-am ridicat de la aceştia în urma propunerii mele făcute lui Litman Iacob, spunându-i că am dus tratative cu Constantin Linder, fost deputat pentru eliberarea lui Benvenisti şi a celorlalţi sionişti şi că acesta îmi cere sume de bani importante pentru a i le da lui Albert Rădulescu, comisarul anchetelor a grupului sionist cu scopul de a-l cumpăra.

Suma ridicată de mine în mai multe rânduri de la Litman am predat-o lui Constantin Linder, cu excepţia a 600.000 lei, pe care i-am dat lui Armand Corbin, cumnatul meu, tot în acest scop şi care trebuia dată unui maior, cred Galin, care făcea serviciul pe lângă Preşedinţie şi pe care l-a cunoscut şi cu care a dus tratative Corbin sau un prieten al lui Corbin. Corbin mi-a spus că din această sumă de 600.000 lei, una sută mii a dat-o unei prietene a Prefectului Capitalei, pentru ca aceasta să-l influenţeze să uşureze situaţia arestaţilor.

În legătură cu eliberarea lui Benvenisti şi a lui Fischer Wilhelm, am discutat tot timpul cu delegaţii Crucii Roşii Internaţionale, care împreună cu De Weck, ministrul Elveţiei, au făcut multiple intervenţii pentru eliberarea lor, lucru pe care l-au şi reuşit.

Ştiu că aceştia au intervenit în această chestiune, deoarece era o strânsă colaborare între ei şi în special cu Fischer Wilhelm, atât pe linie de fonduri, cât şi pe linie informativă şi deci aveau interesul să nu fie şi ei compromişi în această chestiune.

Referitor la banii primiţi de la Litman, ştiu că aceştia nu proveneau din fondurile Jointului, ci din fonduri sioniste din străinătate, cred că prin Agenţia Evreiască din Istanbul. Acest lucru îl ştiu întrucât Benvenisti după eliberarea sa, i-a mai rămas un rest de bani pe care i-a restituit Executivei Sioniste, reprezentată de A.L. Zissu. Banii au fost daţi de Benvenisti şi soţul meu, executivei respective.

Ce alte discuţii ai avut cu Benvenisti până la 23 august 1944?

Discutam cu Benvenisti orice chestiuni politice, economice şi despre situaţia războiului, lucruri pe care le aflam la zi.

În vara anului 1944, Benvenisti Mişu mi-a spus foarte măgulit şi mulţumit de sine că a avut o audienţă la Mihai Antonescu şi că această audienţă n-a avut un caracter oficial, că

https://biblioteca-digitala.ro

Antonescu l-a primit foarte bine şi că s-a întreţinut cu el un timp mai îndelungat, cu ocazia căreia au discutat chestiuni în care Antonescu a amintit că el a avut o atitudine bună faţă de conducătorii sionişti. Apoi Benvenisti mi-a spus că Antonescu l-a rugat să arate cercurilor evreieşti din străinătate, aceste lucruri şi să ceară ca aceste cercuri să intervină la rândul lor la cercurile engleze şi americane, ca în cazul unui armistiţiu, România să fie ocupată şi de trupele anglo-americane.

Mi-a spus că a acceptat propunerea lui Antonescu, însă nu ştiu dacă a făcut ceva în această chestiune.

Benvenisti mi-a mai spus că cu ocazia audienţei sale la Antonescu a fost o scenă penibilă, deoarece l-a întâlnit în anticameră şi pe Zissu, care nu ştia despre această audienţă.

Îmi amintesc că am discutat cu Benvenisti şi despre existenţa unor paraşutişti palestinieni lansaţi de englezi şi care se aflau în ţară, înainte de 23 august 1944, însă nu-mi amintesc ce am discutat despre aceştia.

Ce ştii d-ta despre activitatea de spionaj desfăşurată de Benvenisti Mişu, după 23 august 1944, pe teritoriul ţării noastre?

La sfârşitul anului 1944, începutul anului 1945, Benvenisti mi-a spus că a sosit în ţară Averbuch (Agamy) unul din cei ce făceau parte din biroul din Istanbul, al Agenţiei Evreieşti pe timpul războiului şi că a avut o întâlnire cu acesta. Despre Agamy mi-a spus cu această ocazie că acesta a venit în România pentru a se ocupa de organizarea emigrărilor. Tot atunci Benvenisti mi-a spus că Agamy i-a cerut să-i furnizeze informaţii şi pe mai departe, aşa cum a cules pe timpul războiului.

Pe la sfârşitul anului 1945, l-am cunoscut pe Agamy, nu-mi amintesc în ce cerc sionist şi cu această ocazie l-am invitat să vină la noi în vizită. Scurt timp după aceasta a venit şi de atunci relaţiile dintre noi au devenit de prietenie strânsă,

Între timp l-am ajutat pe Agamy în organizarea emigrărilor prin participarea activă în acţiunilor care le-a organizat pe această linie, chiar şi la instalarea unui aparat de radio recepţie şi emisie, într-o casă pusă la dispoziţia lor de către mine şi anume în şcoala şi căminul centrului evreiesc de protecţie a mamei şi copilului din str. Orhei nr. 14. Aceasta s-a întâmplat în cursul verii lui 1946. După circa 5-6 săptămâni am fost nevoită din cauza redeschiderii şcolii să mut aparatul în altă locuinţă şi anume pe str. Speranţei, la Stroie Lupescu, fostul meu cumnat.

Prin acest aparat ştiu că Agamy transmitea informaţii din ţară din ţară cu privire la mersul emigrărilor, mai târziu mi-am dat seama că Agamy îl întrebuinţa şi pentru activitatea sa de spionaj. Acest lucru l-am aflat după ce Agamy s-a reîntors în ţară în calitate de consilier al Legaţiei Israelului, când într-o discuţie l-am întrebat pe Agamy dacă este adevărat că în timpul războiului Benvenisti a lucrat informativ pentru biroul din Istanbul. El mi-a afirmat că da.

Apoi l-am întrebat dacă activitatea de spionaj desfăşurat în ţară s-a dus în folosul Intelligence Service-ului.

Agamy a tăcut din gură, a pus mâna pe mine să mă liniştească, ceea ce eu am considerat indiscutabil ca o confirmare.

Cu ocazia discuţiilor ce le aveam cu Agamy în cadrul chestiunilor informative, Agamy de multe ori îmi spunea că informaţia pe care o deţinea la acea oră, o avea de la Benvenisti Mişu, sau altă dată îmi pomenea de Löwenstein Teodor, Moţi Moscovici, Rudich Mayer, Jean Cohen şi alţii. Agamy mi-a povestit aceste chestiuni în orice intimitate deoarece eram intimi prieteni şi mă consulta în orice chestiuni.

Ce informaţii culegea Agamy?

https://biblioteca-digitala.ro

Ştiu că Agamy culegea informaţii de tot felul, din domeniul economic, militar şi politic, însă nu pot preciza informaţiile în mod concret, decât acelea pe care le-am dat eu, fie lui Benvenisti, fie lui Agamy. Mai îmi aduc aminte că Jean Cohen îi dădea informaţii lui Agamy, indirect, deoarece Agamy mi-a spus o dată că informaţia pe care o deţinea o avea nu direct de la Jean Cohen ci prin el a obţinut-o.

Ce informaţii i-ai dat lui Agamy?

Lui Agamy îmi amintesc că i-am dat următoarele informaţii:

- date despre marşuri de trupe sovietice şi româneşti la Timişoara în 1949. Informaţie avută de la dr. Sager prin bărbatul meu;
- despre unele trenuri ce se îndreptau spre Timişoara pe traseul Bucureşti-Timişoara. Informaţie avută tot de la dr. Sager prin bărbatul meu.
- despre votarea secretă în Parlament a unui buget special pentru uniforme militare. Informaţie avută de la Mayer Schwartz zis Vasile, prin soţul meu în 1949 şi alte informaţii.

Arată d-ta ce informaţii culegea Benvenisti Mişu şi ce ştii despre sursele sale?

Eu personal i-am dat lui Benvenisti în cadrul discuţiilor o serie de informaţii, pe care de altfel le discutam şi cu Agamy sau cu Löwenstein sau Moţi Moscovici, aceştia transmiţând informaţiile atunci când eu nu puteam să le dau personal.

Informaţiile despre care îmi aduc aminte sunt următoarele:

- despre faptul că Macovescu a preluat responsabilitatea în cadrul Ministerului de Externe a legăturilor cu ţările din sud-estul European, acest fapt necunoscându-se din presă până atunci. Informaţie culeasă de la Rudich Mayer;
- despre naţionalizarea laboratoarelor şi a farmaciilor şi despre împotrivirea unora dintre proprietarii farmacişti şi incidentele întâmplate. Informaţie culeasă parţial de la Rudich Mayer.
- date despre verificările făcute în P.M.R. în general şi în special despre verificarea avocatului M. Bacalu, dr. Rappaport şi Blumenfeld. Informaţie aflată de mine personal din discuţiile avute cu ei personal sau cu soţiile acestora şi din discuţii cu alte persoane;
- starea de spirit a populaţiei cu privire la situaţia economică şi la evenimentele întâmplate la zi. Informaţii culese de la diferiţi prieteni şi prietene;
- alte informaţii despre care nu-mi mai amintesc.

Alte surse a lui Benvenisti Mişu de unde culegea informaţii mai ştiu că el a fost cu mulţi oameni în contact şi de multe ori când avea câte o informaţie îmi amintea că a obţinut-o fie de la dr. Şafran, Laiwandman, Filderman, Iancu Leiba. Benvenisti mi-a mai spus că a menţinut legături până în ultimul timp cu unul sau doi tineri haluţimi din conducerea tineretului care îi furniza informaţii.

Ţi-a cerut Benvenisti Mişu vreun serviciu în mod special?

În cursul anului 1949 Agamy mi-a cerut părerea asupra unei acţiuni de ajutorare a funcţionarilor grupărilor sioniste autodizolvate a tineretului haluţian şi a diferiţilor candidaţi la emigrare, pentru a nu fi nevoiţi a se încadra în câmpul muncii.

În urma acestei discuţii, am căzut de acord ca el să meargă la Paris, şi să ia contact cu Joe Schwartz, reprezentantul Jointului de la care să obţină aceste ajutoare. La scurt timp după această discuţie Agamy a plecat la Paris şi la întoarcerea sa mi-a spus că a obţinut un fond de douăzeci şi cinci mii de dolari lunar.

Am întocmit împreună un buget de ajutoare pentru fiecare grupare sionistă în parte, adulţi şi tineret şi un colectiv care să se ocupe cu împărţirea banilor. Îmi aduc aminte ca

https://biblioteca-digitala.ro

pentru gruparea Ichud, am fost numiţi şi am şi primit bani, eu, Löwenstein Teodor, Dan Eseanu şi alţii.

În legătură cu această chestiune, Agamy mi-a spus că vrea să organizeze un comitet de conducere care să aibă toată răspunderea, iar eu i-am propus că acest comitet să fie condus de Benvenisti.

Mai târziu în cursul lunii noiembrie 1949, Benvenisti Mişu a venit la mine acasă şi mi-a spus că a acceptat propunerea lui Agamy de a organiza un comitet care să se ocupe cu ajutorarea oamenilor ce urmau să plece din ţară, în cadrul căreia să culeagă şi informaţii. Eu i-am arătat că în acest caz este pericol, întrucât este cu siguranţă urmărit şi ar urma arestarea lui şi a celorlalţi şi am căzut de acord ca eu să vorbesc cu Agamy sau Mordehai Schor, ca Benvenisti să nu se amestece în această chestiune, lucru pe care l-am şi făcut. Discutând cu aceşti doi, eu cred că cu Agamy, însă nu pot să precizez.

În mai 1950, m-am întâlnit cu Mordehai Schor în casa mea de faţă fiind şi Benvenisti Mişu, care a venit în mod special chemat în urma cererii sale pentru a-şi lua rămas bun.

Cu această ocazie Mordehai a propus ca după plecarea sa din ţară să încredinţeze misiunea pe care a primit-o de la Agamy referitoare la fondurile de ajutorare mie şi lui Benvenisti Mişu. Benvenisti a acceptat imediat, însă eu n-am fost de acord, cu toate insistenţele lui Benvenisti, astfel că până la urmă a fost nevoit să renunţe şi el.

Mai ai ceva de adăugat cu privire la activitatea şi discuţiile pe care le-ai avut cu Benvenisti?

Benvenisti a insistat la Mordehai să se facă presiuni pentru scoaterea conducătorilor sionişti din ţară.

Ştiu că Benvenisti după plecarea lui Agamy, a continuat legăturile cu Halevy, căruia îi trimitea informaţii cu caracter de spionaj. Acest lucru mi l-a spus Benvenisti personal, deşi ştiam că era în termeni nu prea buni cu Halevy.

Îmi aduc aminte că în vara anului 1949, Benvenisti mi-a povestit o chestiune importantă şi eu l-a întrebat dacă informaţia a transmis-o la Legaţie, iar el mi-a confirmat, spunându-mi că a transmis-o prin soţia sa.

În vara anului 1949, i-am spus că aş dori să intru în câmpul muncii undeva la un minister, iar el mi-a răspuns că considera că aş face o mare greşeală deoarece cunoscându-se relaţiile cu Agamy, s-ar putea crede şi aş fi acuzată că am intrat în aparatul de stat pentru a afla diferite informaţii pe care le-aş transmite la legaţie.

Mai ştiu că Benvenisti şi Litman Iacov a fixat la plecarea lui Mundi Rosenberg sau Rosenbaum un cifru pentru a comunica în corespondenţa lor normală, chestiuni care urmau să fie transmise lui Nahum Goldman.

Benvenisti mi-a mai spus că cu ocazia congresului Mondial Evreiesc ţinut la Montreaux în 1948, la care a participat, a avut o discuţie secretă cu reprezentanţii congresului, dându-le informaţii referitoare la C.D.E. şi alte chestiuni în legătură cu activitatea sa.

(ss) Melania Iancu

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

15 august 1952

D-ta ai cunoscut o persoană cu numele de Moritz Moscovici zis Moţi?

Da, am cunoscut pe Moţi Moscovici, fost membru în gruparea sionistă Renaşterea, iar în ultimul timp funcţionar, la Legaţia Israel din R.P.R.

Când şi în ce împrejurări l-ai cunoscut?

L-am cunoscut pe Moţi Moscovici, cu mulţi ani la urmă, prin anii 1930-1931, în cadrul mişcării sioniste.

Ce legături ai avut cu el şi ce ştii în legătură cu activitatea sa?

La început am avut cu el legături de prietenie şi de organizaţie, care au continuat până la arestarea mea, în ultimul timp legăturile noastre fiind mai strânse.

Ştiu că a activat mai întâi în Haşomer şi după aceasta în Renaşterea. A fost redactor al ziarului Renaşterea încă dinaintea războiului 1941-1944 în timpul războiului, până când ziarul a fost oprit, iar după război ziarul apărând din nou, a fost iar în comitetul de redacţie, până la lichidarea lui în anul 1947.

A mai făcut parte din Congresul Mondial Evreiesc secţia România. În timpul războiului, a făcut parte din executiva sionistă ilegală, condusă de A.L. Zissu.

În anul 1946, cu ocazia emigrărilor organizate de Moshe Averbuch, mai târziu Agamy trimis al agenţiei evreieşti pentru emigrări, am cerut lui Moţi Moscovici să ajute şi el la aceste emigrări, lucru cu care el a fost de acord. După aceasta, s-a ocupat cu organizarea emigrărilor împreună cu Averbuch (Agamy), cu Ricu Mendelovici – instructor palestinian.

În anul 1949 cu ocazia instalării Legaţiei Israel la Bucureşti, am discutat cu Agamy, care era consilierul legaţiei, pentru angajarea lui Moţi Moscovici ca funcţionar al Legaţiei, cu care Agamy a fost de acord. Am făcut aceasta, după ce în prealabil discutasem acest lucru cu Moţi Moscovici. Angajarea lui la Legaţie, s-a făcut imediat, adică la începutul anului, şi a activat ca funcţionar, până ce am fost arestată.

Tot în anul 1949, în urma cererii lui Agamy de a-i trimite informaţii cu caracter de spionaj, am discutat aceasta cu Moţi Moscovici, cu ocazia unei vizite ce mi-a făcut-o acasă, i-am spus că Agamy mi-a cerut mi-a cerut mie acest lucru, cât şi lui Lowenstein şi Dan Ieşeanu, întrucât el are misiunea de a culege informaţii din ţară.

După aceasta, i-am cerut şi lui Moţi Moscovici să răspundă afirmativ, adică să accepte cererea lui Agamy de a-i transmite şi el informaţii, întrucât eu am discutat aceasta cu Agamy.

Moţi Moscovici, fiind de acord, după câtva timp Agamy mi-a spus că Moţi Moscovici a primit şi el să transmită informaţii. În urma acestor discuţii, eu am discutat cu Moţi Moscovici din nou spunându-i să vorbească cu Rudich Mayer, căruia să-i ceară să-l ajute în culegerea de informaţii, deoarece discutasem şi cu Rudich despre aceasta şi acceptase. Ştiu că Moţi Moscovici a discutat apoi cu Rudich Mayer şi s-au înţeles să colaboreze pe linie de spionaj cu Agamy.

Arată în continuare ce activitate a desfăşurat Moţi Moscovici pe linie de spionaj?

https://biblioteca-digitala.ro

Începând din anul 1949, Moţi Moscovici a activat pe linie de spionaj, furnizând informaţii politice, economice şi militare mai întâi lui Agamy şi apoi lui Halevy. Ştiu aceasta, întrucât discutam des cu el, cu care ocazie îmi spunea ce informaţii transmite.

În această activitate, a fost ajutat de Rudich Mayer cât şi de mine, dându-i o serie de informaţii pe care le-a transmis la Legaţie celor doi diplomaţi arătaţi mai sus, împreună cu cele pe care le culegea personal.

Astfel eu am transmis lui Agamy şi Halevy, prin Moţi Moscovici informaţii privind verificările din cadrul P.M.R. date biografice, privind unii diplomaţi ai P.M.R. care se aflau la Tel Aviv, date cu privire la activitatea C.D.E.-ului, despre numirea unor persoane în funcţii de răspundere înainte ca ele să fi fost oficiale, despre judecarea unor procese, ca al lui Marcel Pohne şi Sergiu Dan, date cu privire la situaţia sioniştilor arestaţi, locul unde se găsesc, acuzaţiile ce li se aduceau, tratamentul lor şi altele.

În toamna anului 1950, i-am dat lui Moţi Moscovici 2 scrisori, pentru a le preda la Legaţie, cu destinaţia Paris lui Joe Schwartz, directorul Jointului pentru Europa şi alta lui Agamy în Israel. În ambele scrisori, am cerut să se intervină pentru sioniştii arestaţi.

Tot în toamna anului 1950, în urma obţinerii de către mine a unui ajutor pentru familiile sioniştilor arestaţi de la Halevy, Moţi Moscovici a primit ca sarcină să se ocupe cu predarea acestor bani lui Suzana Benvenisti de la care îi primeam eu sau Litman Iacov şi Mendelovici Iancu, colaboratorii mei pe această linie. Moţi Moscovici ştia despre această chestiune în întregime, întrucât avea discuţii dese cu noi cei ce ne ocupam efectiv de distribuirea acestor ajutoare. Fondul de ajutoare pe care noi l-am împărţit familiilor celor arestaţi, se ridica la suma de 400.000 lei, bani ce au fost primiţi de la Legaţie prin Moţi Moscovici.

Ce mai ai de arătat cu privire la Moţi Moscovici?

Din discuţiile ce le aveam cu el, am văzut că era în termeni foarte amicali cu Theodor Löwenstein, Suzana Benvenisti, colegi cu el la Legaţie, cu Ebercohn Iosif, Mendelovici Iancu, Rudich Maier şi alţii.

(ss) Melania Iancu

Proces-verbal de interogatoriu

9 august 1952

Din declaraţiile pe care d-ta le-ai dat în timpul cercetării, reiese că l-ai cunoscut pe Jean Cohen. Arată când şi în ce împrejurări l-ai cunoscut pe Jean Cohen?

Pe Jean Cohen, l-am cunoscut în mişcarea sionistă, însă nu-mi amintesc în ce an.

Ce legături ai avut d-ta cu Jean Cohen şi în ce constau aceste legături?

Nu am avut nici un fel de legături cu Jean Cohen.

Ce ştii d-ta în legătură cu Jean Cohen?

Ştiu că Jean Cohen a lucrat în cadrul „Împrumutului" impus de către Antonescu, evreilor.

https://biblioteca-digitala.ro

De asemenea, ştiu că Jean Cohen a făcut parte din executiva sionistă, care a fost sub preşedinţia lui A.L. Zissu din anul 1943-1944.

Îl ştiu pe Jean Cohen ca pe un luptător foarte dinamic al mişcării sioniste, gruparea centristă.

Colabora la ziarul „Mântuirea". În anul 1947, în timpul cercetărilor făcute de Ministerul de Finanţe fondurilor sioniste şi în legătură cu tratativele duse de către acest minister cu conducătorii acestor fonduri, Jean Cohen a obţinut printr-o sumă de bani diferite informaţii din partea unui funcţionar din Ministerul de finanţe.

Suma de circa 700.000 lei, i-a fost pusă la dispoziţie lui Jean Cohen, pentru aflarea acestor informaţii, de către Legaţia Israel.

După autodizolvarea organizaţiilor sioniste, Mendelovici Iancu mi-a propus să fac parte dintr-un grup de 4 sau 5 sionişti, printre care trebuia să fie şi Jean Cohen, grup care urma să înlocuiască executiva sionistă autodizolvată. Nu am acceptat şi nici nu am auzit ca această grupare să se fi constituit.

În luna iulie 1950, după ce am fost arestaţi primul grup de sionişti, a fost căutat şi Jean Cohen.

După câte ştiu, Jean Cohen, în perioada cât a fost căutat acasă, el era ascuns pe la Buşteni, Poiana Ţapului, iar în ianuarie 1951, se afla la Braşov. În acest interval, iulie 1950 ianuarie 1951, ştiu că a fost odată la Bucureşti, unde a fost găzduit de o sionistă d-na Lupu, şi că la cererea lui s-a întâlnit, cred că în casa lui Ela Ariel cu ministrul Israelului la Bucureşti, Avriel şi cu Halevy, prin secretar al Legaţiei Israel.

Jean Cohen, voia să le facă anumite propuneri, pe care nu le cunosc în amănunt în legătură cu rezolvarea problemei foştilor conducători sionişti din România, ştiu doar că în această problemă, era vorba de o sumă importantă de bani, pe care urma să o dea unei persoane, a cărei nume şi funcţiune nu o cunosc.

Jean Cohen, nu a discutat această chestiune cu ministrul, deoarece au avut un conflict şi s-au despărţit, fără să fi discutat această chestiune. Acest lucru îl ştiu de la Mendelovici Iancu.

În timp ce Jean Cohen a fost ascuns, familia lui, a primit prin Iancu Mendelovici, în diferite rânduri ajutoare băneşti din fondul O.Z.E.-ului, pus la dispoziţie de către mine, şi o dată sau de două ori suma primită din partea Legaţiei Israelului pentru ajutorarea familiilor celor arestaţi.

Cu câteva săptămâni înainte de arestarea mea, soţia lui Jean Cohen, l-a chemat pe fiul meu în casă Bertei dr. Sager şi i-a spus că e informată că eu voi fi arestată. Nu a spus de unde ştie această informaţie.

Ce mai ai de declarat în afară de cele declarate mai sus?

Nu mai am nimic de arătat.

(ss) Melania Iancu

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

22 august 1952

Ce politică ai făcut d-ta?

Am făcut politică sionistă.

Când ai început să faci politică şi din ce organizaţie sionistă ai făcut parte?

Am început să fac politică sionistă în anul 1924 când am intrat în Organizaţia Culturală a Femeilor Evreice (A.C.F.E.). mai activasem însă la primele acţiuni ale Keren Hayessod-ului ce luase fiinţă în anul 1919, pentru strângerea de fonduri pentru Palestina.

În cadrul A.C.F.E.-ului am fost casieră, calitate în care am lucrat câţiva ani, până în 1928-1929 când am preluat conducerea Organizaţiei sioniste de tineret feminin, numită „Haavoda" rămânând şi membră a A.C.F.E.-ului.

În ce împrejurări ai intrat în Organizaţia Culturală a Femeilor (A.C.F.E.)?

La vârsta de 15 ani l-am cunoscut şi am continuat să-l văd tot timpul pe avocatul Mişu Weisman care a avut o influenţă asupra mea îndemnându-mă spre sionism. De asemenea, dr. Aurelia Horovitz care era profesoara mea şi care era membră fondatoare a A.C.F.E.-ului m-a îndrumat şi introdus în ACFE.

Ce activitate ai desfăşurat în cadrul A.C.F.E.-ului şi ce funcţii ai avut?

În cadrul A.C.F.E.-ului am lucrat ca ajutoare de casieră participam la toate şedinţele şi conferinţele A.C.F.E.-ului. Am lucrat la toate bazarele A.C.F.E.-ului, la toate colectele de fonduri.

În cadrul mişcării de tineret „Haavoda" organizam programul cultural care era alcătuit din conferinţe cu teme diferite, literare, filosofice, sociale şi sioniste. Am îndrumat tineretul feminin spre munca socială deschizând două cantine şcolare „Moria" şi „Ialde Eşurum" care erau întreţinute din fonduri colectate de „Haavoda". Am continuat a activa alături de tineretul feminin la colectarea fondurilor sionist „Keren Kayemet" şi „Keren Hayessod".

În afară de organizaţia Culturală a Femeilor Evreice (A.C.F.E.) ai făcut parte şi din alte organizaţii şi dacă da din ce anume organizaţii, ce funcţii ai avut şi ce activitate ai desfăşurat în cadrul lor?

Nu am mai făcut parte din nici o altă organizaţie sionistă însă am fost prietenă şi simpatizantă a grupării „Renaşterea". În anul 1931 când executiva sionistă a fost preluată de către „Renaşterea", am fost cooptată în această executivă în calitate de reprezentantă a mişcării feminine sioniste „Haavoda". În această calitate am participat la două conferinţe regionale unde am luat cuvântul în numele mişcării feminine sioniste „Haavoda".

În 1936 m-am retras din A.C.F.E. şi „Haavoda" îndepărtându-mă de ideea naţională.

Ce mai ai de arătat în legătură cu activitatea d-tale până în anul 1941?

Nu am mai făcut politică sionistă. Am continuat activitatea mea socială preluând cu un grup de prieteni conducerea a două cantine şcolare, tot „Maria" şi „Ialde Eşurum" care le-am preluat de la „Haavoda".

Ca muncă profesională am continuat să lucrez (1933-1941) în cadrul Crucii Roşii ca soră de caritate cu funcţia de şefă de echipă.

(ss) Melania Iancu

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

25 august 1952

Care a fost activitatea d-tale din perioada anilor 1940-1944, din punct de vedere politic şi social?

Din punct de vedere sionist nu am avut nici un fel de activitate în această perioadă, iar din punct de vedere social am fost conducătoarea „Centrului Evreiesc de protecţie a Mamei şi a copilului".

Unde ai stat în această perioadă?

În tot timpul acestei perioade am stat numai la Bucureşti cu domiciliu tot în strada în prezent Alexandru Sahia nr. 59.

Care a fost cercul de prieteni din acea perioadă şi în ce au constat legăturile cu aceştia?

În afară de o serie de prieteni am continuat să am legături cu unii conducători sionişti ca: Fischer Wilhelm, Teodor Löwenstein, Mişu Benvenisti, Rudich Mayer, Iancu Mendelovici, Moţi Moscovici, cu Rudich şi Theodor Löwenstein, am avut în afară de legături de prietenie, am avut legături pe linia activităţii mele sociale. Cu ceilalţi am avut legături de prietenie.

Având un anturaj format din conducători sionişti, d-ta ai avut cunoştinţă de activitatea acestora din acea perioadă?

În primăvara anului 1944, unii prieteni ai lui Mişu Benvenisti printre care şi soţul meu Cornel Iancu, am hotărât împreună cu Litman Iacov, fruntaş sionist şi prieten bun cu Mişu Benvenisti, să intervenim unde este posibil pentru eliberarea lor. În acest scop am luat legătura cu delegaţii Crucii Roşii Internaţionale, Kolb şi Von Steiger, pe care au îi cunoşteam, care au luat la rândul lor legătura cu De Weck pe atunci Ministru Elveţiei la Bucureşti şi cu alte personalităţi diplomatice, intervenind pentru eliberarea sioniştilor arestaţi şi în special pentru Fischer Wilhelm şi Mişu Benvenisti. Tot în acest scop prin Irina Sturza – preşedinta Crucii Roşii Române, l-am vizitat pe Maniu cerându-i să intervină şi el în această chestiune.

De asemenea, am mai intervenit la Tessler Arthur pe care îl cunoşteam din 1933-1934 când fusese logodit cu cumnata mea şi de care auzisem că este omul Legaţiei Germane. La fel am mai intervenit şi la Charles Gyr pe care l-am cunoscut printr-o cunoştinţă de a mea, fără să ştiu că este aceeaşi persoană cu curierul folosit de cei arestaţi şi despre care se vorbea, de asemenea, că are legături la Legaţia Germană.

În afară de intervenţiile făcute şi arătate mai sus, s-a mai făcut şi alte intervenţii pentru eliberarea sioniştilor arestaţi?

Da, am mai făcut intervenţii şi acestea de ordine materiale şi anume: încă imediat după arestarea lui Mişu Benvenisti şi Fischer Wilhelm, Constantin Linder un cunoscut, mi-a spus că este prieten cu comisarul Albert Rădulescu care anchetează grupul sioniştilor şi că ar putea să-l mituiască pentru ca tratamentul şi concluziilor anchetei să fie favorabile. Fiind de acord cu propunerea lui Linder Constantin, am discutat aceasta cu Litman Iacov care mi-a pus la dispoziţie în diferite rânduri circa 4 milioane de lei pe care treptat i-am dat lui Constantin Linder pentru Albert Rădulescu. O parte din această sumă am dat-o pentru ca soţul meu care

https://biblioteca-digitala.ro

semnase alături de Fischer Wilhelm rapoartele financiare pentru Joint, să nu fie arestat, ci anchetat în libertate, astfel că soţul meu Cornel Iancu a fost anchetat în libertate.

Care a fost rezultatul acestor intervenţii?

După circa 5-6 săptămâni de reţinere, Mişu Benvenisti şi Fischer Wilhelm au fost puşi în libertate, iar după o săptămână două, au fost puşi în libertate şi restul grupului. Cred că această eliberare se datorează în primul rând intervenţiilor făcute de către delegaţii Crucii Roşii Internaţionale, Kolb şi Von Steiger, care m-au anunţat cu o zi înainte de eliberare lor, că acest fapt se va produce imediat.

După eliberarea lui Mişu Benvenisti şi Fischer Wilhelm, ai discutat cu aceştia motivul arestării lor şi despre activitatea lor?

După ce au fost eliberaţi am discutat cu Mişu Benvenisti şi cu Fischer Wilhelm motivul arestării lor şi al celorlalţi, fiind acela arătat mai sus, în plus într-o discuţie avută cu Mişu Benvenisti separat, acesta mi-a spus despre toată activitatea sa pentru care fusese arestat.

Ce anume ţi-a spus Mişu Benvenisti despre activitatea lui, când şi unde?

După ce Mişu Benvenisti a ieşit din arest la începutul anului 1944, venind într-o zi acasă la mine, am discutat chestiuni referitoare la reţinerea lui de către Siguranţă şi ceea ce s-a făcut pentru eliberarea lui şi a celorlalţi sionişti. În cadrul acestei discuţii Mişu Benvenisti, mi-a vorbit despre activitatea care a desfăşurat-o şi că a fost mulţumit că a fost eliberat scăpând cu faţă curată. Astfel mi-a spus că a avut contact cu Biroul Agenţiei Evreieşti din Istanbul încă din anul 1941 când a devenit preşedinte al Executivei Sioniste şi că avea legături cu Barlas, Averbuch şi Vania, care făceau parte din acel birou şi cărora le trimitea rapoarte ce conţineau informaţii militare, economice, politice şi despre activitatea sionistă. În legătură cu activitatea lui Benvenisti Mişu, ţin să menţionez că chiar înainte de arestarea lui, am ştiut despre activitatea informativă ce o desfăşoară, atât de la Fischer Wilhelm aşa cum am arătat mai la început, cât şi de la el personal cu ocazia unei întâlniri în casa avocatului Feller Herman, plecat din ţară înainte de 23 august 1944, când Benvenisti Mişu ne-a citit mie şi lui Feller Herman, un raport cu întreaga situaţie din ţară, raport pe care a spus că îl trimite celor de la Istanbul.

Mai ai cunoştinţă de altă activitate desfăşurată de Fischer Wilhelm şi Mişu Benvenisti până la 23 august 1944??

În vara anului 1944, Benvenisti Mişu venind la mine acasă, mi-a spus că a avut audienţă la Mihai Antonescu, că această audienţă n-a fost oficială, cu ocazia căreia au discutat chestiuni în care Antonescu Mihai a căutat să arate că el a avut o atitudine bună faţă de conducătorii sionişti. După aceasta Benvenisti mi-a spus că Mihai Antonescu l-a rugat să facă tot posibilul să arate cercurilor evreieşti din străinătate aceste lucruri şi să ceară ca aceste cercuri să intervină la rândul lor la cercurile americane şi engleze, ca în cazul unui Armistiţiu, România să fie ocupată şi de trupele anglo-americane. Mi-a spus că a acceptat propunerea lui Mihai Antonescu, însă nu ştiu dacă a făcut ceva în această chestiune.

Benvenisti mi-a mai spus tot cu acea ocazie că cu ocazia audienţei lui la Mihai Antonescu a fost o scenă penibilă, deoarece l-a întâlnit în anticameră şi pe A.L. Zissu, care nu ştia despre audienţa lui.

(ss) Melania Iancu

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

27 august 1952

În procesul verbal de interogatoriu din 25 august 1952, ai arătat că ai avut cunoştinţă de activitatea de spionaj desfăşurată de Mişu Benvenisti şi Fischer Wilhelm până la 23 august 1944, în favoarea Congresului Mondial Evreiesc, de la Geneva şi a Agenţiei Evreieşti din Istanbul. Arată dacă aceştia şi-au continuat activitatea de spionaj şi după 23 august 1944?

Ştiu că Fischer Wilhelm şi-a continuat şi după 23 august 1944, activitatea de spionaj în legătură cu Saly Mayer, directorul Jointului pentru Europa şi cu Rigner, secretarul Congresului Mondial Evreiesc, ambii fiind la Geneva, trimiţându-le rapoarte informative cu privire la situaţia din ţară şi decontările financiare asupra fondurilor primite de la congresul Mondial şi Joint.

Ştiu despre această activitate întrucât şi după 23 august 1944, am continuat să am legături cu Fischer care îmi spunea despre această activitate. Fischer Wilhelm şi-a continuat această activitate de spionaj până la plecarea sa definitivă din ţară în august 1947, stabilindu-se la Geneva. În această perioadă fusese de două ori la Geneva pe linia Congresului Mondial şi având şi rude acolo.

În legătură cu activitatea lui Mişu Benvenisti, acesta pe la sfârşitul anului 1944, începutul anului 1945, mi-a spus că a sosit în ţară Averbuch Moshe, unul din cei ce făcuse parte din biroul Agenţiei Evreieşti din Istanbul cu care avusese legătură pe linie de spionaj în timpul războiului. Cu această ocazie mi-a spus că a avut o întâlnire cu acesta, care venise în ţară pentru a se ocupa cu organizarea emigrărilor în Palestina. Tot atunci Benvenisti mi-a spus că Agamy i-a cerut să-i furnizeze informaţii şi pe mai departe, aşa cum activase în timpul războiului, lucru ce el îl acceptase.

Ce ştii d-ta în legătură cu activitatea de spionaj dusă de Mişu Benvenisti după această dată?

Mişu Benvenisti a continuat activitatea de spionaj având legături pe această linie cu Averbuch Moshe până la plecarea acestuia din ţară din iarna anului 1947/48 şi chiar după ce Averbuch Moshe a revenit în ţară la sfârşitul anului 1948, ca Consilier al Legaţiei Statului Israel.

Ştiu aceasta atât de la Mişu Benvenisti care îmi spunea că îl informează pe Averbuch Moshe despre tot ce ştie şi aude mai important, cât şi de la Moshe Averbuch pe care între timp îl cunoscusem şi eu şi cu care am început să am legături.

(ss) Melania Iancu

Proces-verbal de interogatoriu

31 august 1952

În procesul verbal de interogatoriu din 27 august a.c. ai arătat că ai cunoscut pe Averbuch Moshe. Arată cine a fost acesta, când a venit în ţară şi în ce calitate, când şi în ce împrejurări l-ai cunoscut d-ta?

https://biblioteca-digitala.ro

Aşa cum am arătat în procesul verbal anterior, am aflat că a venit în Ţară după 1944, 23 august, Moshe Averbuch, care făcuse parte din Biroul Agenţiei Evreieşti din Istanbul ca corespondent al ziarului „Davar" din Palestina, însă în fond fiind reprezentantul „Mossad-ului" o secţiune a Agenţiei Evreieşti pentru organizarea emigrărilor în Palestina. Eu l-am cunoscut la sfârşitul anului 1945, într-un cerc sionist, cu care ocazie l-am invitat să vină la noi acasă în vizită. Scurt timp după aceasta el a venit acasă la mine şi de atunci relaţiile dintre noi au venit foarte strânse.

Arată d-ta amănunţit în ce au constat aceste relaţii şi cum au evoluat ele?

Până în decembrie 1945, Moshe Averbuch a venit de câteva ori la noi acasă în vizită.

În luna decembrie 1945 aflând că plec la Geneva pentru a participa la conferinţa O.Z.E.-ului ca reprezentant a O.Z.E.-ului din România, Moshe Averbuch mi-a dat două recomandaţii pentru instructori palestinieni de la Budapesta şi Viena pentru ca aceştia să-mi uşureze drumul meu până la Geneva.

În luna februarie 1946 revenind în ţară, Moshe Averbuch a început din nou să mă viziteze, cu care ocazie am discutat despre emigrările pe care le-am văzut în Ungaria şi la Viena pentru Palestina. Mai târziu prin luna mai, Averbuch mi-a cerut concursul în organizarea emigrărilor din ţară, acţiune de care el se ocupa.

D-ta ai fost de acord cu cererea lui Moshe Averbuch de a-l ajuta în organizarea emigrărilor şi dacă da, ce ai făcut pentru aceasta?

Am fost de acord şi în urma hotărârii luate împreună cu Averbuch, am fost în audienţă singură la dl. Secretar General de pe atunci al M.A.I.-ului, căruia i-am expus proiectul de emigrare a unui număr de evrei pentru Palestina, proiect ce i-am spus că este al unui grup de instructori palestinieni care se află în ţară pentru a organiza aceste emigrări. După aceasta am mai fost în audienţă o dată sau de două ori însoţită de Moţi Moscovici şi Rudich Mayer o dată, cu care ocazie s-a aprobat emigrarea cerută de noi pe bază de liste, delegându-se din partea M.A.I.-ului comisarul Lefa Ion care să se ocupe cu aceste emigrări pe la Jimbolia.

În acest timp am mai cunoscut prin Averbuch pe Ricu Lupescu Mendelsohn şi pe Dan Löbel ambii instructori palestinieni făcând parte din Mossad, care se ocupau şi ei cu organizarea emigrărilor împreună cu Averbuch. Tot în scopul organizării emigrărilor am luat legătură cu Bercu Feldman, secretar general al C.D.E.-ului căruia i-am prezentat pe Averbuch şi Ricu Lupescu ca cei ce se ocupă cu emigrările în mod practic. Ştiu că în cadrul emigrărilor Ricu Lupescu a mituit cu sume serioase de bani pe comisarul Lefa Ion, pentru ca acesta să uşureze celor ce emigrau scoaterea din ţară a diferitelor obiecte de valoare cât şi pentru a trece diferite persoane clandestin, care nu figurau pe listele prezentate M.A.I.-ului. Astfel că, cu ocazia plecării unui grup de emigranţi după două zile a venit la mine Averbuch Moshe care mi-a spus că o familie de trei persoane din provincie, trebuie să plece şi ea. Pretinzând că a întârziat grupul, m-a rugat să dau acestei familii o scrisoare către Lefa care se afla la Jimbolia, pentru a fi trecută frontiera, lucru ce eu am făcut. Personal am dat din partea lui Ricu Lupescu, comisarul Lefa Ion, câteva zeci de mii lei pentru deplasări de drum în mai multe rânduri.

Concomitent cu emigrările prin Jimbolia, au avut loc migrări şi pe mare tot organizate de Averbuch şi Ricu Lupescu în vara anului 1946. Cu ocazia plecării unui vas „Smirna", din cauza unor dificultăţi ce au dus la amânarea plecării; Averbuch mi-a cerut să fac o intervenţie la M.A.I. pentru ca vasul să plece, intervenţie ce am făcut-o la unul din secretarii generali astfel că vasul a plecat imediat.

https://biblioteca-digitala.ro

Ce legături ai mai avut cu Moshe Averbuch în această perioadă?

În tot acest timp am fost în legături foarte strânse cu el venind în fiecare zi la mine acasă şi ieşind foarte des împreună seara pentru a lua masa, eu fiind singură în Bucureşti, familia mea fiind plecată în provincie.

În cadrul acestor relaţii Averbuch mi-a propus să intru în organizaţia sionistă Ichud, unde el era ca delegat al partidului Mapai din Palestina. Eu am acceptat propunerea lui, pentru ca activitatea mea sionistă să fie încadrată într-o organizaţie şi astfel am intrat în organizaţia Ichud în vara anului 1946, fiind cooptată imediat în Biroul Politic al acestei organizaţii bineînţeles la susţinerea lui Averbuch. În cadrul organizaţiei Ichud am activat până la autodizolvarea ei din decembrie 1948, după care am continuat să activez însă în mod ilegal.

(ss) Melania Iancu

Proces-verbal de interogatoriu

1 septembrie 1952

În procesul verbal din 31 august a.c. ai arătat că ai avut legături cu Moshe Averbuch pe linia emigrărilor din 1946. Arată ce legături ai mai avut cu Moshe Averbuch?

Într-una din zile în vara anului 1946, Moshe Averbuch mi-a cerut să-i caut o casă unde ar putea să instaleze un aparat de radio emisie şi radio recepţie. Mi-a spus că aparatul a funcţionat până la acea dată la o fată care locuia la mansarda unui bloc din Calea Moşilor şi din motive de precauţie voieşte să mute aparatul de acolo. Mi-a spus că are nevoie de aparat în legătură cu emigrările şi în special pentru ţinerea legăturii cu vasele care urmau să vină şi să facă emigrările pe mare.

D-ta ai fost de acord cu cererea lui Moshe Averbuch şi dacă da, ce ai făcut în acest scop.

Da, am fost de acord şi i-am spus că pot să-i pun la dispoziţie în timpul vacanţei de vară, o cameră la mansarda blocului din str. Orhei nr. 14, în care funcţionau o şcoală primară de băieţi, o creşă, o cantină, un centru medico-social, toate aparţinând Centrului de protecţie a mamei şi a copilului, patronate de mine.

Arată dacă a fost instalat aparatul de radio emisie – recepţie în locul indicat de d-ta, de către cine anume şi cum?

Aparatul de emisie a fost instalat într-una din camerele de la mansardă din acel bloc. Instalaţia a fost făcută de Ricu Lupescu împreună cu 2 băieţi care s-au ocupat cu instalarea lui şi cu funcţionarea lui.

Aceşti doi băieţi se numeau, unul Chaim şi celălalt Monti şi ştiu că făceau parte din armata israeliană, fiind veniţi în ţară special pentru aparatul de radio emisie-recepţie. După o săptămână două de la instalarea aparatului, Averbuch mi-a spus că unul din băieţi şi anume Monti a plecat din ţară şi a fost înlocuit cu o fată anume Tamara.

Cât timp a funcţionat aparatul de radio în localul din str. Orhei nr. 14 şi cine a mai ştiut de instalarea lui?

https://biblioteca-digitala.ro

Aparatul a funcţionat în acest loc pus la dispoziţie de mine, timp de 2-3 săptămâni. A mai ştiut de instalarea şi funcţionarea lui, Moshe Schwartz care era directorul şcolii din acel local, care a ştiut de instalarea şi funcţionarea aparatului, dar numai după ce instalarea fusese aprobată de mine.

După 2-3 săptămâni, Moshe Schwartz angajând o lucrare pentru renovarea localului în vederea deschiderii anului şcolar, m-a silit în felul acesta să scot aparatul, înainte de termenul promis lui Averbuch.

Ai cunoştinţă dacă aparatul a mai fost instalat în altă parte după această dată?

Întrucât Averbuch mai avea nevoie de aparat pentru a-l folosi, după ce a fost scos din str. Orhei nr. 14, eu i-am pus la dispoziţie casa fostului meu cumnat Stroe Lupescu din str. Speranţei nr. 40, care fiind plecat din Bucureşti îmi lăsase mie cheile apartamentului. Aparatul a fost montat din nou la această adresă tot de Ricu Lupescu şi Chaim şi a funcţionat numai vreo 2-3 săptămâni, deoarece după cum Averbuch spunea, funcţionarea lui nu era normală, astfel că aparatul a fost scos şi de aici şi instalat din nou în Calea Moşilor.

De la acea dată nu mai ştiu nimic despre acest aparat.

Cine a mai ştiut de existenţa aparatului de radio emisie-recepţie, în cele două locuri pe care d-ta le-ai pus la dispoziţie pentru funcţionarea lui şi ce mai ştii în legătură cu acel aparat.

De existenţa aparatului de radio emisie-recepţie a mai ştiut Stroe Lupescu care revenind la Bucureşti a găsit aparatul instalat în locuinţa sa.

Stroe Lupescu a plecat, în Israel, în 1950. A mai ştiut, de asemenea, despre acel aparat, soţul meu Iancu Cornel, căruia i-am spus eu despre aceasta.

Altceva nu mai ştiu nimic despre acel aparat în afară de cele arătate mai sus.

(ss) Melania Iancu

Proces-verbal de interogatoriu

2 septembrie 1952

În procesul verbal de interogatoriu din 1 septembrie a.c. ai arătat că aparatul de radio emisie-recepţie a fost instalat de Ricu Lupescu în cele două locuri. Arată ce ştii d-ta în legătură cu aceasta?

Pe Ricu Lupescu l-am cunoscut în anul 1946 prin Averbuch, în legătură cu organizarea emigrărilor. El era instructor palestinian în ţară încă înainte de încetarea războiului, fiind unul dintre paraşutiştii lansaţi de englezi. A fost prizonier stând închis în lagăr până la 23 august 1944 când a fost eliberat.

Eu l-am cunoscut cu numele de Ricu Lupescu şi numai mai târziu am aflat că se numeşte Lupescu, astfel că el figura cu numele fals. Am avut legături cu el în cadrul organizării emigrărilor din 1946. În această perioadă el venea şi la noi acasă împreună cu Moshe Averbuch destul de des. După terminarea emigrărilor nu l-am mai văzut decât foarte rar iar în 1947-1948 nu l-am mai văzut deloc. În 1949 am aflat de la Teodor Lowenstein,

https://biblioteca-digitala.ro

care era funcţionar la Legaţia Israel unde şi Ricu Lupescu era funcţionar că acesta s-a deghizat în vederea fugii din ţară, purtând mustăţi şi ochelari. mai târziu tot Lowenstein mi-a spus că Ricu Lupescu a dispărut fără a se şti cum.

(ss) Melania Iancu

Proces-verbal de interogatoriu

3 septembrie 1952

În procesul verbal de interogatoriu anterior ai arătat legăturile pe care le-ai avut cu Averbuch Moshe, până în toamna anului 1946. Arată acum ce legături ai avut cu acesta după această dată?

Am continuat să am legături cu Moshe Averbuch de strânsă prietenie el venind adesea la mine acasă cu care ocazie discutam despre tot ce eu ştiam în legătură cu toate problemele curente la ordinea zilei. Prin lunile aprilie-mai 1947, Averbuch a plecat din ţară în Palestina, revenind în toamna aceluiaşi an pentru a se ocupa de organizarea emigrărilor. De data aceasta a stat în ţară numai câteva luni, timp în care a organizat plecarea din ţară a peste 20.000 de emigranţi în două rânduri, cu vase pe mare, prima dată prin septembrie-octombrie 1947, iar al doilea transport prin decembrie 1947, după care a plecat şi el din ţară.

În această perioadă d-ta ai discutat cu Averbuch Moshe despre activitatea lui din timpul războiului, în cazul că da, anume ai discutat?

Prin vara anului 1946, discutând cu Moshe Averbuch într-o seară la mine acasă fiind singuri, despre activitatea din timpul războiului, mi-a spus că a activat în cadrul Agenţiei Evreieşti de la Istanbul şi că a fost un timp şi la Paris.

Mi-a vorbit că în cadrul activităţii lui şi la Paris şi la Istanbul, a activat împreună cu Ruth Klinger, funcţionară ca şi el a Agenţiei Evreieşti.

Din felul cum mi-a vorbit şi descris această femeie şi ştiind că Mişu Benvenisti desfăşurase activitate de spionaj în timpul războiului în favoarea Agenţiei Evreieşti de la Istanbul pentru mine a fost clar că Averbuch activase pe linie de spionaj în timpul războiului. Dorind o confirmare l-am întrebat dacă între anii 1940-1944 când era la Istanbul a făcut parte din „Intelligence Service". Moshe Averbuch a rămas foarte mirat, a tăcut un timp, după care mi-a confirmat faptul că a făcut parte din „Intelligence Service". Nu am discutat după aceasta nimic în legătură cu cele de mai sus şi niciodată nu a mai venit vorba despre aşa ceva.

Despre cele aflate de la Moshe Averbuch ai discutat acestea cu cineva, dacă da cu cine anume?

După discuţia avută cu Averbuch, i-am spus soţului meu, Iancu Cornel, că acesta făcuse parte din Intelligence Service în timpul războiului, iar mai târziu i-am spus despre aceasta şi lui Theodor Lowenstein un prieten şi vechi sionist şi apoi şi lui Mişu Benvenisti.

(ss) Melania Iancu

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

4 septembrie 1952

În procesul verbal de interogatoriu din 3 septembrie a.c., ai arătat că Moshe Averbuch a plecat din ţară la începutul anului 1948. Arată dacă acesta a mai revenit în ţară?

Da, a mai revenit în septembrie 1948, când a venit în calitate de reprezentant al Statului Israel, pentru instalarea legaţiei la Bucureşti, şi cu numele schimbat de Agamy în loc de Averbuch.

Venit în ţară în calitatea de mai sus, d-ta ai mai avut legături cu Moshe Averbuch – Agamy?

Da, a continuat să vină la mine acasă, şi să ne întâlnim destul de des.

Arată amănunţit în ce au constat legăturile dintre d-ta şi Moshe Agamy după această dată?

Aşa cum am arătat mai sus şi după venirea lui Agamy Averbuch în ţară, am continuat să mă întâlnesc cu el destul de des, de cele mai multe ori la mine acasă, cu care ocazie discutam probleme la ordinea zilei, despre situaţia organizaţiei sioniste, despre instalarea legaţiei, despre problemele emigrării şi în general despre toate problemele ce se iveau.

În toamna aceluiaşi an, au sosit în ţară încă doi diplomaţi pentru Legaţia Israel şi anume Halevy Eliezer şi Zwy Hadari, care, de asemenea, au început să vină la noi în casă. După aceasta un grup de conducători sionişti, mi-au cerut că vrea să stea de vorbă cu Agamy, Halevy şi Hadari, pentru a se interesa de la aceştia despre intervenţiile pe care ar putea să le facă Israelul.

În acest scop a avut loc o întâlnire la noi acasă la care au participat: Agamy, Hadari, iar ca sionişti Ebercohn Iosif, Moţi Moscovici, Dan Ieşeanu, Löwenstein Teodor şi alţii, discutând problemele sioniştilor din ţară, emigrările în general şi în special ale conducătorilor sionişti.

Cu ocazia instalării Legaţiei Statului Israel, Zwy Hadari nu a rămas în cadrul diplomaţilor, şi a părăsit ţara fără a mai reveni vreodată.

În timp ce a stat aici, a avut în jurul său o atmosferă misterioasă, pentru mine, lămurindu-se aceasta puţin mai târziu, când Mişu Benvenisti mi-a spus că Hadari activase la Istanbul în timpul războiului în folosul englezilor.

În luna decembrie 1948, trecându-se la autodizolvarea organizaţiilor sioniste, Agamy şi Hadari, au avut o atitudine contrarie, căutând să facă tot posibilul ca activitatea sionistă să continue, reuşind să facă ca tineretul să se autodizolve abia în aprilie 1949.

După instalarea legaţiei, relaţiile mele cu Agamy continuă, însă ne vedeam mai rar. La cererea mea Löwenstein Teodor şi Moţi Moscovici, sunt angajaţi de către Agamy ca funcţionari la legaţie, mai târziu şi Suzi Benvenisti.

În această perioadă, o problemă la ordinea zilei era problema fondurilor sioniste, cărora urma să li se facă proces de contravenţie. Fiind chemată într-o zi la el acasă în str. Cazărmii, Agamy mi-a arătat câteva dosare de la Ministerul de Finanţe, care conţineau procesele verbale în legătură cu problema fondurilor sioniste.

https://biblioteca-digitala.ro

L-am întrebat pe Agamy cum a ajuns în posesia lor, el mi-a răspuns că David Haimovici – instructor palestinian, are o legătură care în schimbul sumei de 50.000 lei le-a sustras. Agamy mi-a spus că are nevoie de aceste piese, pentru a putea uşura pagubele ce trebuie plătite statului nostru. În timp ce am stat acolo, părţile esenţiale din dosar, au fost copiate.

Tot în legătură cu aceasta, câţiva sionişti, printre care Iancu Leiba şi Ebercohn Iosif, au venit la mine şi mi-au spus că Jean Cohen are o legătură la Ministerul de Finanţe, care poate să-i facă unele servicii în legătură cu lichidarea litigiului, dar că îi trebuie o sumă de bani, pentru a-i da acelei legături.

Pentru acest lucru, eu am intervenit la Agamy, căruia i-am spus despre ce este vorba, cerându-i o sumă de bani circa 900.000 lei. Agamy a fost de acord, dar mi-a spus că nu are lei în Legaţie şi dacă eu cunosc pe cineva care vrea să facă un transfer, să aranjeze aceasta. Eu atunci cunoscând pe Reiner Isac, fost industriaş, am vorbit cu el dacă nu este dispus să facă un transfer pentru legaţie, lucru pe care l-a acceptat, punând la dispoziţia legaţiei suma de 3.000.000 lei, urmând să primească contravaloarea în străinătate. Din aceşti bani, ştiu că Agamy i-a dat lui Jean Cohen suma cerută, pentru intervenţiile ce le făcea în problema fondurilor.

Ce alte legături au mai existat între d-ta şi Agamy?

La începutul anului 1949, după autodizolvarea organizaţiei sioniste, Agamy a venit la mine, pentru a se sfătui cu mine ce s-ar putea face pentru tineretul sionist din fermele ce şi ele se dizolvase, din punct de vedere material, cât şi pentru sioniştii maturi rămaşi fără ocupaţie în urma autodizolvării organizaţiei sioniste.

Cum Agamy urma să plece în străinătate la Paris, i-am spus să stea de vorbă cu Joe Schwartz – directorul Jointului pentru Europa, şi să-i ceară ca Jointul să pună la dispoziţia legaţiei un fond de ajutoare, pentru cei arătaţi mai sus. Agamy a spus că şi el s-a gândit la acest lucru şi a rămas stabilit că îi va comunica lui Joe Schwartz discuţia avută cu mine şi că amândoi vom fi răspunzători de distribuirea fondurilor.

Plecând la Paris, unde a stat circa o lună de zile, Agamy a venit, comunicându-mi că Joe Schwartz i-a pus la dispoziţie suma de 25.000 dolari lunar pentru ajutorarea sioniştilor. Împreună cu mine, Agamy a întocmit un buget de ajutoare a sioniştilor maturi şi a tineretului pe grupări sioniste.

Din vara anului 1949 şi până la arestarea primilor conducători sionişti din vara anului 1950, ştiu că legaţia, prin Agamy şi apoi Mordehai Schor, au distribuit ajutoarele conducătorilor sionişti prin Iakerkaner Sami, care la rândul său, dădea câte unui responsabil de fiecare grupare sume de bani. Ştiu că pentru organizaţia Ichud, din care am făcut parte, ajutoarele erau primite şi apoi distribuite de către Löwenstein Teodor, Dan Ieşeanu şi Gronich Oscar cât şi prin Beca Iagher. Fondul lor, era de circa 300.000 lunar. Personal primeam câte 68.000 lei pentru 14 sionişti bătrâni din Bucureşti şi provincie pe care îi primeam de la Legaţie prin Löwenstein Teodor, şi pe care îi distribuiam direct, sau prin poştă.

Mai ştiu că pentru fosta grupare Renaşterea se ocupa cu ajutorarea sioniştilor Dulberg Samy, iar pentru Clal Sion, Jean Cohen.

În legătură cu distribuirea fondurilor de ajutorare a sioniştilor, în toamna anului 1949, Mişu Benvenisti a venit la mine şi mi-a spus că Agamy i-a propus să preia el toată acţiunea aceasta de ajutorare, lucru ce el a acceptat, gândindu-se că îl voi ajuta şi eu. I-am spus că a făcut foarte rău, deoarece el poate fi bănuit şi urmărit pentru activitatea lui în legătură cu Agamy şi că nici eu în nici un caz nu-l pot ajuta.

https://biblioteca-digitala.ro

Am vorbit după aceasta cu Agamy şi i-am spus că Mişu Benvenisti nu este bine să lucreze în această problemă, putând fi uşor descoperit. Agamy a fost de acord, rămânând mai departe Iakerkaner să se ocupe de această chestiune.

Ce discuţii ai avut cu Agamy cu privire la scopul acestor ajutoare?

Cu privire la scopul acestor ajutoare, Agamy spunea că el trebuie să servească ca sursă de existenţă pentru cei ce le primesc, întrucât trebuie să se dezvolte şi să crească curentul emigraţionist, pentru care este nevoie ca oamenii să nu fie încadraţi în câmpul muncii.

Arăta că cei ce se încadrează având existenţa asigurată nu vor mai emigra şi astfel curent de emigrare va scade ceea ce nu este de dorit, Legaţia având tot interesul să plece în Israel cât mai mulţi, indiferent de posibilităţile de acolo.

(ss) Melania Iancu

Proces-verbal de interogatoriu

7 septembrie 1952

Arată în continuare legăturile dintre d-ta şi Agamy până la plecarea acestuia din ă?

În afară de legăturile mele cu Agamy pe care le-am arătat în procesele verbale rioare, am mai avut cu el legături pe linie de spionaj.

Arată anchetei împrejurările în care ai activat pe linie de spionaj în legătură cu gamy?

Încă din septembrie 1948, Agamy mi-a cerut ori de câte ori am vreo informaţie să i-o transmit şi lui, lucru cu care eu am fost de acord, discutând cu el absolut ce auzeam şi cunoşteam cu privire la situaţia din ţară.

Mai târziu în toamna anului 1949, cu ocazia unei vizite pe care i-am făcut-o la el acasă în Bucureşti str. Cazărmii nr. 5, împreună cu soţul meu Cornel Iancu, Löwenstein Theodor şi Dan Ieşeanu, Agamy ne-a cerut să-i transmitem informaţii privind sectoarele, economic, politic, social şi militar, întrucât Legaţia Israel respectiv statul Israel este interesat în cunoaşterea situaţiei din ţară aşa cum este.

Noi toţi cei de faţă am fost de acord cu cererea lui Agamy.

Arată dacă Agamy v-a dat instrucţiuni cu privire la culegerea şi transmiterea informaţiilor?

După ce noi am fost de acord de a-i transmite informaţii, Agamy ne-a atras atenţia cerându-ne discreţie totală asupra acestei acţiuni. Ne-a indicat ca să fim în contact permanent cu prietenii şi cunoştinţele, pentru ca prin discuţii cu ei să aflăm informaţii interesante şi să i le transmitem lui, fie direct, fie prin Lowenştein, funcţionar al Legaţiei. Agamy ne-a spus că această activitate de spionaj este dusă în folosul Israelului apelând la sentimentele noastre faţă de Israel.

Arată în continuare ce informaţii ai transmis lui Agamy, când şi cum?

https://biblioteca-digitala.ro

Am transmis lui Agamy următoarele informaţii:

- despre verificările din P.M.R., felul cum ele se desfăşoară, ce urmăresc şi altele cu privire la acestea;
- despre trecerea la stat, a unor instituţii ce aparţinuse OZE-ului;
- despre unele discuţii între unii deputaţi ai Marii Adunări Naţionale cu privire la problema sioniştilor şi a fondurilor sioniste;
- despre unele nereguli la Comcar şi măsurile ce s-au luat pentru pedepsirea vinovaţilor;
- despre faptul că în Marea Adunare Naţională s-a votat credite noi pentru armată;
- despre transporturi militare îndreptate spre Timişoara;
- despre unele numiri de persoane în posturi de răspundere, înainte ca ele să fi fost oficiale.

I-am făcut unele caracterizări la cererea sa, asupra unor personalităţi din ţară şi altele.

Aceste informaţii i le-am transmis în perioada toamnei 1949 până la plecarea sa din ţară, ce a avut loc în noiembrie 1949, i le-am transmis verbal personal la mine acasă când mă vizita cât şi prin Löwenstein.

Mai cunoşti şi alte persoane care au activat pe linie de spionaj în legătură cu Agamy?

Mai am cunoştinţă de activitatea de spionaj pe care au desfăşurat-o următorii: Mişu Benvenisti, Teodor Löwenstein, Dan Ieşeanu, soţul meu Cornel Iancu, Moscovici Moţi, Rudich Mayer şi Pohne Marcel, toţi conducătorii sionişti în afară de ultimul care era ziarist.

Despre activitatea acestora are cunoştinţă fie direct de la ei fiind în contact permanent, fie de la Agamy, care îmi spunea cine îi mai transmite informaţii, spunându-mi de Mişu Benvenisti, Pohne Marcel, Moţi Moscovici şi Rudich Mayer.

Toţi aceştia îi transmiteau informaţii foarte preţioase privind situaţia economică, politică, socială şi militară din ţară.

Trebuie să menţionez că în ceea ce priveşte pe Moţi Moscovici şi Rudich Mayer, aceştia au fost recrutaţi de Agamy la propunerea mea pentru a-i transmite informaţii, având posibilităţi serioase de a procura informaţii.

Astfel, după ce eu şi ceilalţi am fost recrutaţi de Agamy pentru a-i transmite informaţii am vorbit despre acest lucru şi cu Moţi Moscovici căruia i-am cerut să accepte propunerea lui Agamy de a-i procura informaţii, întrucât el are nevoie de ele pentru a le folosi în cadrul misiunii lui ce o are în cadrul Legaţiei. De asemenea, i-am spus că el să vorbească şi cu Rudich Mayer pentru a colabora împreună la transmiterea de informaţii lui Agamy, întrucât eu vorbisem şi cu Rudich şi acesta acceptase.

În ceea ce priveşte pe Pohne Marcel, că acesta a şi fost condamnat pentru activitatea sa de spionaj cu Agamy în 1959.

Cum ai culeş informaţiile pe care le-ai transmis lui Agamy?

Informaţiile pe care le-am transmis lui Agamy le-am culeş de la unii cunoscuţi prieteni ai casei, în cursul discuţiilor avute cu ei fără a şti că mă interesează a afla de la ei informaţii, cât şi de la soţul meu şi de la soţul meu, care ştiau că eu le transmit informaţii lui Agamy.

Ce mai ai de declarat cu privire la activitatea d-ta de spionaj în legătură cu Agamy?

În afară de informaţiile arătate până acum i-am mai transmis lui Agamy, informaţii cu privire la activitatea CDE-ului şi la starea de spirit a populaţiei şi altele. În afară de Löwenstein trebuie să arăt că unele informaţii i le-am transmis şi lui Moţi Moscovici.

https://biblioteca-digitala.ro

Cu ocazia plecării lui din ţară, Agamy mi-a spus că după plecarea sa, să-mi continui activitatea de spionaj cu Halevy, care rămâne în locul lui cu această misiune. De asemenea, am stabilit cu el ca în cazul că va fi nevoie de a coresponda cu el, să-i scriu prin Legaţie, stabilind numele conspirativ de Noemi cu care să semnez corespondenţa.

Mai adaugă că Agamy înainte de a pleca cu ocazia unei discuţii mi-a spus că unii conducători sionişti i-au cerut o sumă de bani pentru ajutorarea unor elemente reacţionare condamnate pentru activitate împotriva R.P.R., însă nu a fost de acord să se facă acest lucru.

În legătură cu aceasta şi Mendelovici Iancu, conducător sionist şi bun prieten al casei, mi-a cerut mie să vorbesc cu Agamy pentru ca Legaţia să le pună la dispoziţie o sumă de bani pentru acelaşi scop. Eu am discutat aceasta cu Agamy dar nici de data aceasta el nu a fost de acord.

Cu toate acestea în seara plecării lui Agamy din ţară, venind să-şi ia rămas bun de la noi, la plecare mi-a spus că negaţia până în cele din urmă a dat acelor sionişti suma de lei cerută pentru ajutorarea unor condamnaţi, duşmani ai R.P.R.

Menţionez că mult mai târziu am aflat de la Rorlich Bernard că el fusese acela care intervenise şi obţinuse suma de 160.000 lei de la Agamy şi pe care i-a dat lui Jean Cohen, pentru a-i pune la dispoziţia celor condamnaţi.

(ss) Melania Iancu

Proces-verbal de interogatoriu

10 septembrie 1952

În procesul verbal ai arătat că Agamy înainte de plecarea definitivă din ţară ţi-a spus ca să continui activitatea de spionaj în legătură cu Halevy. Arată ce activitate ai desfăşurat cu Halevy?

Încă înainte de plecarea lui Agamy din ţară eu îl cunoscusem pe Halevy care la fel a început să ne viziteze acasă. După plecarea lui Agamy am continuat să transmit informaţii lui Halevy prin Moţi Moscovici. Astfel i-am transmis informaţii cu privire la activitatea CDE-ului, date biografice asupra unor funcţionari cu posturi de răspundere în aparatul de stat, date cu privire la judecarea unor procese ca al lui Pohne Marcel pentru spionaj cu Agamy, al lui Sergiu Dan pentru unele fapte din timpul războiului. În afară de aceasta cu ocazia a două vizite pe care le-am făcut lui Halevy, adică una la legaţie în luna octombrie 1950, iar a doua oară la mine acasă unde a venit el, i-am dat personal informaţii despre situaţia sioniştilor arestaţi, pe care eu le cunoşteam din surse sigure. Astfel i-am spus locurile unde se găsesc, ce deţinuţi, unii la M.A.I., alţii la Jilava, că sunt bine trataţi „dar că nu li se poate face proces deoarece nu s-au găsit nimic în sarcina lor", că s-au adus diverşi condamnaţi de la Penitenciare pentru a-i ancheta în legătură cu activitatea conducătorilor sionişti din timpul războiului că se caută să se facă un proces de spionaj axat în jurul Legaţiei Israel. I-am transmis toate acestea pentru a-l determina ca să facă presiuni în problema celor arestaţi, pretextul că au fost „arestaţi degeaba".

Aceste informaţii le-am avut de la Dascălu Eduard şi de la Marcu Cohen, care la rândul lor le aveau de la persoane ce aveau legături la M.A.I.

https://biblioteca-digitala.ro

Cu ocazia vizitei ce i-am făcut-o la Legaţie discutând cu Halevy despre situaţia sioniştilor arestaţi, i-am cerut ca Legaţia să dea suma de 200.000 lei lunar pentru familiile celor arestaţi, ceea ce el a acceptat. Astfel Halevy a dat de două ori această sumă adică 400.000 lei lui Moţi Moscovici care prin Suzana Benvenisti i-a dat lui Mendelovici Iancu şi Litman Iacov care i-a împărţit familiilor celor arestaţi. Tot cu această ocazie l-am rugat să comunice Centralei O.Z.E.-ului, un transfer pe care eu îl făcusem în valoare de 7.000 franci elveţieni, ceea ce reprezenta 700.000 lei, sumă ce la fel a fost distribuită de cei doi colaboratori ai mei familiilor celor arestaţi.

Ce mai ai de adăugat în legătură cu cele de mai sus?

Trebuie să mai arăt că în vara anului 1950 după arestarea unor conducători sionişti, pentru a găsi o cale de intervenţie în favoarea lor, discutând aceasta cu Ebercohn Iosif, am ajuns la concluzia că ar fi indicat ca în cadrul acordului comercial existent, Israelul ar trebui să ofere materiale electrice R.P.R.-ului, întrucât acestea lipsesc şi sunt foarte necesare acum în perioada industrializării ţării. Am transmis aceasta lui Halevy prin Moţi Moscovici, cu alte cuvinte i-am transmis informaţii cu privire la lipsa materialelor electrice de la noi din ţară.

(ss) Melania Iancu

Proces-verbal de interogatoriu

12 septembrie 1952

În afară de Moscovici Moţi şi Rudich Mayer, la cine ai mai cerut d-ta să dea informaţii lui Agamy?

În afară de cei doi împreună cu soţul meu Cornel Iancu, am cerut lui Mendelovici Iancu să ne transmită informaţii fiind necesare Legaţiei Israel. De asemenea, am mai cerut acest lucru şi lui Samy Dulberg fost contabil la Comcar. De la soţul meu ştiu că el a cerut lui Schwartz Vasile fost funcţionar la Aproarm să-i dea informaţii lui şi chiar personal lui Agamy.

Arată dacă cei de mai sus au fost de acord pentru a vă transmite informaţii şi dacă da, ce anume informaţii v-au dat?

Toţi cei arătaţi mai sus au fost de acord cu cererea noastră şi au acceptat să ne dea informaţii pentru Legaţia Israel. Mendelovici Iancu ne-a dat informaţii cu privire la neregulile de la Comcar şi măsurile ce s-au luat contra vinovaţilor. Ştia aceasta el, fiind funcţionar acolo. Schwartz Mayer i-a dat soţului informaţii cum că Marea Adunare Naţională a votat credite noi pentru armată. Cu această ocazie soţul meu i-a spus că ar fi bine ca el personal să ia legătura cu Agamy pentru a-i transmite astfel de informaţii, lucru cu care el fusese de acord.

Informaţiile primite de la cei doi de mai sus le-am transmis eu lui Agamy şi Halevy, prin Löwenstein şi Moţi Moscovici.

În ceea ce priveşte pe Sami Dulberg cu toate că acceptase să ne furnizeze informaţii nu a făcut aceasta, iar în mai-iunie 1950 a emigrat în Israel.

(ss) Melania Iancu

https://biblioteca-digitala.ro

Moritz Moscovici

Născut în 18 aprilie 1907, în oraşul Tulcea.

Absolvent al Facultăţii de Drept din Bucureşti.

Din 1919, membru al organizaţiei sioniste de tineret „Lumina".

În 1927, se înscrie în organizaţia sionistă „Renaşterea".

Din 1928-1931, secretar general şi preşedinte al organizaţiei studenţilor sionişti „Hasmonaea".

Între 1937-1940, secretar general al organizaţiei sioniste „Renaşterea".

Între ianuarie 1945 – iunie 1946, director al secţiei române a Congresului Mondial Evreiesc.

Ziarist profesionist în redacţiile ziarelor: „Timpul", „Jurnalul de dimineaţă", „Semnalul", „Ştiri din Lumea Evreiască".

Între 1932-1947, secretar general, redactor-şef, director-editor al ziarului „Renaşterea Noastră".

În 1948-1950, funcţionar cu probleme de presă al Legaţiei Israelului la Bucureşti.

*
* *

Moritz (Moţi) Moscovici a avut parte de cinci anchetatori: Gh. Rujan, Gh. Perlea, E. Manu, Gh. Agapie, Gh. Voichiţă.

Primele confruntări dintre locotenentul major Gheorghe Rujan şi anchetatul Moritz Moscovici au un caracter dur. Reproducem finalul interogatorului din 22 iunie 1951:

„De ce ai minţit la începutul acestei declaraţii, afirmând că nu ai cunoştinţă, în mod cert de distribuirea unor astfel de ajutoare?

Am minţit instinctiv, nevoind să implic în această chestiune pe Halevy, pe Mella Iancu şi familiile sioniştilor arestaţi.

Eşti conştient că inducerea în eroare a organelor anchetatoare este posibilă unor sancţiuni legale?

Eu, ca licenţiat în drept, nu cunosc o asemenea lege care să sancţioneze învinuiţii care evită să mărturisească unele chestiuni".

În interogatoriul datat 29 noiembrie 1951 în care anchetatorul dorea cu orice preţ să implice organizaţia Joint şi Crucea Roşie Internaţională în activităţi ilegale şi ilicite în România, în perioada celui de-al doilea război mondial, Moscovici răspunde: „Scopul Joint-ului era să acorde asistenţă oriunde era nevoie. În acel moment activitatea sa în România era ilegală... lucrând ilegal se servea de Crucea Roşie Internaţională care era o instituţie legală, pentru a putea să-şi desfăşoare activitatea sa de asistenţă în Transnistria şi într-o anumită

https://biblioteca-digitala.ro

măsură în țară...". Din mărturia lui Moscovici aflăm că în 1948 unul din conducătorii Crucii Roșii pentru România. Steiger a fost arestat și judecat de autoritățile comuniste.

În depoziția din 1 decembrie 1951, Moscovici povestește despre acțiunile eroice ale unor activiști sioniști în anii celui de-al doilea război mondial, așa cum au fost relatate de fostul deputat israelian Itzhak Artzi (Herzig în timp ce trăia în România și era fruntaș al organizației Hanoar Haționi) „...nu mi-a dat amănunte dar mi-a spus că tinerii care veneau în țară, evadați din ghetourile existente în acea țară (Polonia – n.a.) *soseau uneori, în uniforme SS... am înțeles, deși el nu mi-a spus exact acest lucru, că se făcea uz chiar de concursul unor soldați nemți, care primeau sume de bani și transportau pe tinerii evrei în camioanele lor.*

Tot de la el am auzit că, într-o oarecare măsură, s-a făcut acest lucru și în Transnistria".

Autorii studiului de față au găsit documentele acelor acțiuni eroice în dosarul SRI – 53363 în care pe lângă ancheta poliției din acele zile se găsesc scrisorile dramatice a celor care au organizat acțiunile de salvare a tinerilor din Polonia și Transnistria, scrisori scrise în limba ebraică și traduse de autorități în limba română. Anchetatorii comuniști doresc să-i inculpe pe unii din fruntașii sioniști pentru participarea la salvarea evreilor în anii celui de-al doilea război mondial, ca și cum partidul comunist era continuatorul dictaturii Mareșalului Antonescu. Povestind legăturile pe care le avea în anii războiului șeful Executivei Sioniste, Benvenisti, cu activiștii sioniști din întreaga țară, Moscovici reia amintirile lui Itzhak Artzi: „El spunea că, de obicei, el găsea holul (se referă la casa lui Benvenisti din București, str. Popa Petre nr. 42 – n.a.) plin de fruntași sioniști și de șefi ai tineretului care veneau să aducă lui Benvenisti rapoarte asupra acțiunii lor și informații. El mi-a adăugat că în preajma plecării câte unui curier diplomatic la Istanbul se concentra corespondența la Benvenisti". Toate acestea erau „crime" și indiferent că ele se petreceau în timpul dictaturii militar profasciste, comuniștii doreau să le pedepsească, chiar dacă ei comuniștii zăceau în acele vremuri în închisori sau terminau în fața plutoanelor de execuție.

De-a lungul anchetelor îndreptate împotriva fruntașilor sioniști, securiștii sunt obsedați de ideea trecerilor clandestine de frontieră spre Iugoslavia.

Este meritul lui Moscovici de a fi ridicat misterul acestei obsesii ale anchetatorilor și a ne arăta că trecerea frontierei spre Iugoslavia în anul 1946 s-a făcut din inițiativa și cu sprijinul organelor ministerului de interne al României care doreau plecarea evreilor din țară:

„A doua sau a treia zi, Mella Iancu m-a anunțat că urmează să mă prezint cu dânsa și cu Rudich în audiență la dl. Avram Bunaciu, pe atunci – secretar general al Ministerului de Interne.

Primiți în audiență, Mella Iancu ne-a prezentat domnului Bunaciu. Domnul Bunaciu ne-a spus că aglomerarea foștilor deportați pe piața bursei negre (așa îi vedea partidul comunist pe evrei trimiși în Transnistria sau la Auschwitz N.A.), unde fac trafic cu mărfuri și devize, preocupă guvernul și cum scopul lor este să emigreze, guvernul lasă această posibilitate de a pleca. Listele urmau să fie depuse la comitetul de mai sus și în baza aprobării lor, fără alte forme, ei urmau să treacă în Iugoslavia, unde trebuiau să se îmbarce pentru Palestina. Apoi domnul Bunaciu mi-a spus mie că însoțit de un reprezentant al Ministerului de Interne voi pleca imediat la Timișoara și Jimbolia pentru organizarea practică a acestei operații de tranzit. În aceeași zi mi-a recomandat în biroul său un domn Lifa (probabil nume conspirativ N.A.), care urma să mă însoțească...

https://biblioteca-digitala.ro

...A doua zi a venit la mine Ricu, care m-a informat că plec chiar a doua zi dimineaţa cu avionul, împreună cu Lifa, care era în contact cu Mella Iancu. Ne-am întâlnit a doua zi dimineaţa la T.A.R.S. şi am plecat la Timişoara. Aici Lifa s-a prezentat la inspectoratul regional de poliţie, în aceeaşi dimineaţă. După amiază m-a invitat şi pe mine şi împreună cu el am fost primit de inspectorul regional, căruia Lifa i-a predat un ordin al domnului Bunaciu pe care inspectorul l-a citit şi l-a restituit. Nu cunosc cuprinsul acestui ordin. Inspectorul mi-a cerut explicaţii despre problema emigrării în general şi despre categoria de care m-am ocupat atunci. Mi-a spus atunci că deleagă un comisar de la Chestura Timişoara şi că a doua zi urmează să plec la Jimbolia, spre a lua contact cu poliţia de frontieră, căreia el îi va da instrucţiuni prin comisarul său. Am plecat cu maşina şi am luat contact cu şeful poliţiei cu care am discutat sumar asupra chestiunii. Ulterior am aflat că el fusese înlocuit pe timpul cât a durat operaţia cu comisarul numit de inspectorul din Timişoara.

Pentru cazarea emigranţilor pe timpul cât vor sta în Jimbolia, am închiriat un mic hotel aflat în faţa gării. Tot aici urma să se facă şi verificarea persoanelor în baza listelor aprobate de minister. Ne-am întors la Timişoara în aceeaşi zi şi am telefonat lui Ricu rezultatul, arătându-i însă că eu personal nu vreau să mă ocup efectiv de lucrările tehnice de la Jimbolia întrucât aceasta ar presupune să mă stabilesc la Timişoara, ceea ce nu pot face, Ricu m-a anunţat că va trimite în aceeaşi zi un om în locul meu. A doua zi eu m-am înapoiat la Bucureşti, lăsându-l pe reprezentantul ministerului să aştepte pe noul trimis al comitetului de tranzit. I-am raportat Mellei Iancu şi lui Ricu despre măsurile luate şi că mi-am considerat misiunea încheiată.

Ştiu că au plecat două transporturi prin Jimbolia".

Şi Moscovici continuă cu relatări despre relaţiile dintre sionişti, Partidul Comunist şi statul comunist:

„Între altele menţionez faptul că la un moment dat, cenzura începuse să interzică parţial publicarea materialului sionist (e vorba de ziarul „Renaşterea Noastră", condus de M. Moscovici – n.a.). De asemenea, l-am informat când – ca director al „Renaşterii Noastre" – am fost convocat la Direcţia presei, unde mi s-a cerut să intru în legătură cu Iosif Bercu, pe atunci redactor responsabil al «Unirii», care urma să ne ajute la redactarea gazetei, dându-ne indicaţii materiale, etc. Aceeaşi comunicare a fost făcută şi celorlalte ziare sioniste...

...Am omis să arăt că în decembrie 1947, după ce intrasem în legătură cu Iosif Bercu pentru îndrumarea gazetei, acesta îmi reproşează publicarea unui articol primit din Palestina de la fondatorul gazetei – S. Kochavi – care îndemna pe evrei să vină în masă în Israel. În săptămâna următoare, cenzura apăra opoziţia gazetei".

Moscovici prezintă în acelaşi interogatoriu politica dusă de Blocul Palestinei Muncitoare (alianţa dintre Ichud şi Mişmar) împotriva organizaţiilor sioniste de centru şi de dreapta. În acelaşi timp, Blocul Palestinei Muncitoare iniţiază o politică de colaborare strânsă cu Comitetul Democrat Evreiesc.

Aceeaşi grupare acceptă ideea ca 12.000 de candidaţi la emigrare să participe la un curs de iniţiere marxist-leninist.

De asemenea, Moscovici povesteşte că în acea perioadă diversele personalităţi venite din Israel, cum a fost Namir, fostul ambasador al Israelului la Moscova, au reprezentat partide israeliene de extremă stângă, cum au fost Mapamul şi Mişmarul.

Şi reprezentanţii extremei stângi israeliene şi Blocul Palestinei Muncitoare, au spart unitatea mişcării sioniste din România şi cauza emigrării populaţiei evreieşti din România,

https://biblioteca-digitala.ro

în Israel, subordonând o politică națională evreiască cauzei Comitetului Democrat Evreiesc și respectiv Partidului Comunist din România.

Ei au uitat însă că P.C.R. nu aveau nevoie decât de tovarăși de drum, pentru ca apoi aceștia tovarăși de drum să intre în pușcării sau fața plutonului de execuție.

Încă în 1947, unii dintre cei care gestionau fondurile Keren Kayemet și Keren Hayessod, cum ar fi Rosenhaupt, au fost arestați și acuzați de încălcare a legii devizelor, incidentul în ce privește devizele fiind stins practic prin plata a 500.000 de dolari către Banca Republicii Populare Române, dar Rosenhaupt și Itzkar au rămas arestați în timp ce al treilea administrator dr. Costiner a rămas în libertate. Acest mister îl elucidează Moscovici în depoziția din 16 ianuarie 1952: „Între timp eu am intrat în legătură cu Securitatea".

La 13 noiembrie 1948 am fost invitat de un agent, la sediul securității din str. Rahovei unde doctorul Costiner m-a interogat cu privire la activitatea mea publicistică și la alte chestiuni la ordinea zilei. Apoi mi-a spus că pentru a-mi dovedi lealitatea față de regimul actual ar trebui să ajut securitatea, furnizându-i informații. Am reacționat nefavorabil la această propunere, ceea ce l-a determinat pe dânsul să accentueze că nu-mi cere să fiu denunțător, ci vrea rapoarte asupra stării de spirit, asupra curentelor de idei din cercurile evreiești. Am acceptat... l-am cerut sfatul Mellei Iancu, care mi-a spus să continui a lucra, consultându-mă cu ea. În fapt eu am lucrat, de cele mai multe ori, fără a o informa. Materialul procurat fiind chiar apreciat, adesea, de dr. Costiner". În ciuda faptului reprobabil a lui Moscovici, el are curajul de a se autodenunța, în fața anchetatorului securist, denunțând în același timp obiceiurile organelor de securitate de a racola informatori. După mărturisirile lui Moscovici știm precis cine este vinovat de scandalul fondurilor valutare ale organizațiilor Keren Kayemet și Keren Hayessod. Deci principalul vinovat al denunțurilor în cazul fondurilor Keren Kayemet și Keren Hayessod este dr. Costiner, ca administrator al acestor fonduri în timp ce era și ofițer de securitate.

Moscovici relatează și propriile întâlniri cu ofițerul de securitate care l-a racolat pe Zoltan Hirsch și a încercat să-l racoleze pe A.L. Zissu, prezentându-se drept activist al C.C. al P.C.R.: Niculescu.

Neîndoielnic că evenimentele tragice din acei ani, când comuniștii i-au întemnițat pe fruntașii sioniști din România, au fost influențate negativ de prezența, la Legația Israelului, a unui personal diplomatic fără pregătire specială, fenomen normal pentru un stat nou format, dar și faptul că acești diplomați erau ca origine evrei din România, aparținând unor organizații sioniste de extremă stângă, prioritar din Ardeal. De aceea ni se pare logic mărturisirea lui Moscovici că după discursul primului ministru Ben Gurion, în Knesset, în care critica guvernul comunist de la București, atât ministrul Rubin, cât și secretarul de legație Agamy au fost înlăturați și că pe parcursul următorilor doi ani, legația a avut un personal diplomatic specializat, în cea mai mare parte sabri, *care au apărat, cu devotament și curaj cauza emigrării, cauza Israelului, considerăm ca un adevăr că, în același timp, evreii români aveau să-și promoveze un nou conducător, rabinul dr. Moses Rosen care, cu tact și înțelepciune, a înlăturat Comitetul Democrat Evreiesc din viața publică.*

După mărturisirile zguduitoare ale lui Moscovici, din interogatoriul din 18 ianuarie 1952, când acesta i-a servit locotenentului Rujan răspunsuri crude ale activității comuniștilor împotriva mișcării sioniste, în anchetă apar încă doi ofițeri de securitate, Gheorghe Perlea și Ion Agapie, iar interogatoriile vor lua stereotipul clasic al anchetelor securității comuniste, cu autoacuzări de spionaj ale lui Moți Moscovici sau acuzații de

https://biblioteca-digitala.ro

spionaj împotriva unor foşti tovarăşi de luptă, încât nu putem garanta fie autenticitatea documentelor, ca provenind de la cel anchetat, sau că ele nu au fost smulse prin constrângere fizică sau psihică, întrucât cei trei anchetatori nu puteau să fie formaţi altfel decât Teodor Micle despre care avem mărturisiri scrise de a fi fost torţionar, pregătit în această meserie.

https://biblioteca-digitala.ro

Declarație

22 iunie 1951

Ce familii ale sioniștilor arestați știți că au primit ajutoare și de la cine știți că primeau aceste ajutoare?

Întrucât nu am distribuit aceste ajutoare, nu cunosc exact numele familiilor care au primit asistență.

De ce familii ale sioniștilor arestați ați auzit că au primit ajutoare și din partea cui ați auzit că au primit?

D-na Ieșeanu, d-na Leiba. Aluzii despre această chestiune am auzit la Mella Iancu.

Ce fel de aluzii v-a făcut Mella Iancu despre aceste ajutoare?

Curând după arestare, d-na Iancu mi-a exprimat îngrijorarea cu privire la situația unor familii ale foștilor conducători sioniști, în cadrul când deținerea lor ar fi prelungită.

Despre numele familiilor celor arătați mai sus, de unde ați aflat că primesc ajutoare?

Tot din aluziile d-nei Iancu.

Ce anume aluzii v-a făcut Mella Iancu în această privință?

Mi-a spus că va trebui să aibă grijă de aceste persoane la nevoie.

Cum v-a spus că va avea grijă de aceste persoane?

Nu mi-a făcut nici o precizare.

Mai era necesar să-ți facă vreo precizare, sau d-ta știai despre această chestiune?

Nu știam nimic despre această chestiune și nici n-am știut nimic până atunci.

S-au acordat astfel de ajutoare familiilor celor arestați, așa după cum v-a făcut aluzie Mella Iancu?

Cred că da, însă nu sunt sigur.

De unde deduceți că s-au acordat astfel de ajutoare?

Tot de la Mella Iancu am dedus.

Cum ați dedus de la d-na Iancu?

Am dedus că problema e rezolvată.

Cum ai dedus de la d-na Iancu că s-au acordat aceste ajutoare?

Am dedus acest lucru deoarece d-na Iancu nu mia vorbit despre aceasta.

I-ai dus vreodată bani d-nei Mella Iancu pentru aceste ajutoare?

Da, i-am dus de câteva ori prin decembrie 1950 și ianuarie 1951.

De unde ridicați acești bani, sau îi dădeați din salariul dvs.?

Am primit banii de la dl. Halevy.

Ce ți-a spus dl. Halevy despre acești bani când ți i-a dat?

Mi-a spus că trebuie să-i predau acești bani d-nei Iancu, pentru ajutorarea unor familii de sioniști arestați.

https://biblioteca-digitala.ro

Nu ţi-a indicat pentru care anume familii îţi dă aceşti bani?

Nu.

De ce ai minţit la începutul acestei declaraţii, afirmând că nu ai cunoştinţă în mod cert despre distribuirea unor astfel de ajutoare?

Am minţit instinctiv, nevoind să implic în această chestiune pe Halevy, pe Mella Iancu şi familiile sioniştilor arestaţi.

Eşti conştient că inducerea în eroare a organelor anchetatoare este pasibilă unor sancţiuni legale?

Eu, ca licenţiat în drept, nu cunosc o asemenea lege care să sancţioneze învinuiţii care evită să mărturisească unele chestiuni.

Ce condiţii ştiţi că trebuie să îndeplinească o mărturisire?

Mărturisirea trebuie să fie sinceră.

Mărturisirea d-tale a îndeplinit această condiţie?

Nu.

(ss) Moscovici Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

29 octombrie 1951

Cunoşti o persoană cu numele de Ebercohn Iosif?

Da îl cunosc pe Ebercohn Iosif încă din 1929.

În ce împrejurări l-ai cunoscut pe Ebercohn Iosif?

L-am cunoscut pe Ebercohn în cadrul organizaţiei Renaşterea în anul 1928 când el venise ca student în Bucureşti şi s-a înscris în sus-numita organizaţie.

Care au fost relaţiile între d-ta şi Ebercohn Iosif?

Relaţiile dintre mine şi Ebercohn era relaţii de prietenie, iar în 1929 am locuit împreună la aceeaşi gazdă, până în 1930. La această dată el făcea parte din conducerea Societăţii Studenţilor Sionişti Hasmonaea, până când a fost încorporat în armată.

Care a fost activitatea lui Ebercohn până la declanşarea războiului antisovietic?

Ebercohn a făcut parte din Partidul Evreiesc şi din gruparea Renaşterea. Iar în 1936 a fost ales ca membru al delegaţiei, care a plecat la Geneva pentru constituirea Congresului Mondial Evreiesc. După ce s-a înapoiat de la Geneva, partidele politice nu mai activau intens. Ebercohn s-a ocupat cu avocatura până în 1940, când a fost radiat din barou.

Care a fost activitatea lui Ebercohn în timpul războiului antisovietic?

În timpul războiului Ebercohn a făcut parte din detaşamentul de recensământ al evreilor în cadrul Centralei Evreilor din România. În 1942, Ebercohn a făcut parte, de asemenea, din Comisia de asistenţă care a plecat în Transnistria pentru organizarea ajutorării evreilor deportaţi.

https://biblioteca-digitala.ro

O dată cu constituirea Executivei Sioniste, prezidată de Al. Zissu, Ebercohn a făcut parte din acea executivă, având atribuţii în cadrul emigrărilor. Altă activitate nu îi cunosc.

Care a fost activitatea lui Ebercohn după 23 august 1944?

După 23 august 1944, Ebercohn a făcut parte din gruparea Renaşterea, fiind ales în comitetul acesteia şi din conducerea Partidului Evreiesc. De asemenea, mai era membru în comitetul lărgit al C.C. al organizaţiei sioniste din România.

În cadrul Partidului Evreiesc a activat până în 1947 când acesta s-a autodizolvat.

În acest timp Ebercohn a activat intens, ca conducător al acestui partid, în ceea ce priveşte alegerile pentru adunarea naţională, şi a reprezentat Partidul şi în cadrul Comunităţilor Evreieşti (Federaţia).

Arată anchetei dacă Ebercohn a mai desfăşurat activitate sionistă după autodizolvarea organizaţiilor sioniste?

Ştiu că Ebercohn a întreţinut legături cu anumiţi conducători sionişti, ca dr. C. Iancu, avocatul B. Rorlich şi Rosenthal, însă nu cunosc ce activitate a desfăşurat. De asemenea, el a avut legături şi cu mine personal, iar eu luam de la el diferite informaţii.

De altfel, Ebercohn ţin să menţionez că, încă din 1947, s-a înscris pentru plecare şi se preocupa de acest lucru.

Arată anchetei ce informaţii ţi-a dat d-tale Ebercohn şi dacă ţi le-a dat în mod conştient?

Informaţiile ce le-am deţinut de la Ebercohn sunt următoarele:

- despre revizuirea avocaţilor în barou (colegiu);
- despre amenajarea vasului Transilvania şi măsurile luate de Sovrom-transport în acest scop;
- amănunte în legătură cu posibilităţile de introducere a cererilor de emigrare şi altele de care eu nu-mi mai amintesc.

Ebercohn nu cunoştea activitatea mea informativă şi ca atare le obţinea de la el aceste informaţii inconştient.

Arată anchetei tot ce mai ştii d-ta despre Ebercohn?

Nu mai ştiu nimic despre activitatea lui Ebercohn, în afară de faptul că el se interesa la mine mereu despre cei de la Legaţia Statului Israel, dacă fac demersuri pentru salvarea şi plecarea sionişti lor.

(ss) Moscovici Moritz

Declaraţie

21 noiembrie 1951

Arăţi ce funcţie ai ocupat după terminarea studiilor?

În cursul anului 1932, am practicat avocatura în Bucureşti. În 1933, am reluat activitatea la „Renaşterea noastră", gazeta sionistă, făcând în acelaşi timp şi avocatura. Între 1934 şi 1937, am lucrat ca secretar de redacţie şi la oficiosul Organizaţiei sioniste „Ştiri din

https://biblioteca-digitala.ro

lumea evreiască". În mai 1937, am fost angajat ca secretar de redacţie la ziarul „Timpul", unde am lucrat până în septembrie 1939, când am fost concentrat.

În august 1940, am fost concediat pentru motive rasiale.

Între august 1940 şi februarie 1942, am lucrat ca secretar de redacţie al ziarului „Renaşterea Noastră".

Între august 1942 şi iulie 1944 am lucrat la firma de cherestea „Forechim".

Între iulie 1944 şi octombrie 1944, am fost secretarul organizaţiei sioniste.

Între octombrie 1944 şi ianuarie 1945, am fost funcţionar la serviciul casierie al firmei „Coloranil".

Între ianuarie 1945 şi iulie 1946, am fost directorul Secţiunii române a Congresului Mondial Evreiesc.

Începând din septembrie 1944 şi până în decembrie 1947, am ocupat funcţia de director al „Renaşterii Noastre".

Între iunie 1946 şi ianuarie 1949, am fost şeful presei Organizaţiei Sioniste.

Între aprilie 1947 şi octombrie 1949, am fost secretar de redacţie al ziarului „Semnalul".

Între februarie 1949 şi aprilie 1951, am lucrat ca funcţionar al Legaţiei Statului Israel.

Ce alte ocupaţii ai avut în această perioadă?

Am tradus 2 romane nemţeşti pe numele d-nei col. Margaritopol.

Am mai făcut 2-3 lucrări de asigurare pentru accidente, în interesul firmei „Reprezentanta metalurgică" şi am supravegheat unele lucrări tipografice pentru aceeaşi firmă.

În 1934, am făcut în colaborare cu L.B. Wexler o lucrare despre Palestina, intitulată „Palestina Ţara Evreiască", şi tot cu el am tradus în 1935, romanul *Ţara veche – Ţara nouă*, de Th. Herzl.

Mai aminteşte-ţi şi de alte ocupaţii, pe care le-ai avut în această perioadă?

Nu-mi amintesc să mă fi ocupat şi cu alte treburi în această perioadă.

(ss) Moscovici Moritz

Declaraţie

21 noiembrie 1951

Arătaţi prietenii, cunoştinţele, rudele, persoanele din cadrul serviciului precum şi străinii pe care i-aţi cunoscut în cursul anilor 1932-1933?

Am cunoscut următoarele persoane:

Prieteni: S..l. Stern, directorul „Renaşterii Noastre", avocat Carol Singer, L. Mizrahi, avocat, av. I. Ebercohn, av. S. Singer, dr. Cornel Iancu, avocat I. Mendelovici, L.B. Wexler, ziarist, dr. Alphonse Fruchter, av. Mayer Segal, av. M.H. Bady, av. Michel Landau, Mella Iancu, Kiva Orenstein, av. Tully Rosenthal, av. S. Dulberg, av. M.

https://biblioteca-digitala.ro

Rude: ing. David Bercovici, fost cumnat, divorţat ulterior.

Cunoştinţe: I. Schmizer, director al Societăţii Automatica, unde lucram ca avocat, M. Gotesman, contabil la aceeaşi societate.

Deputatul Mişu Weisman, deputatul I. Fischer, I. Hatsegy, corespondent ziarul „Uj Kelet" din Cluj, Philip Rosenstein, fost preşedinte al Organizaţiei Sioniste, dr. I.R. Bauberger vice-preşedinte al Partidului Evreiesc, O. Frenkel, secretar al Organizaţiei sioniste, dr. A. Mibashan, director al Keren Hayessod-ului, I. Baro palestinian, director al Keren Kayemet-ului, I. Ludo, publicist, I. Hurtig, directorul tipografiei „Timpul", Otto Kreuter, administrator al tipografiei „Timpul", Fischer-Galaţi, proprietar „Tiparniţa".

Prieteni: B. Kleinberg, administrator al ziarului „Renaşterea", av. H. Snirer, Mircea Abeles, contabil, Maier Rudich, Maier Schwartz, avocat, Jean Cohen, avocat, Iancu Leiba, M.H. Alter, Idov Cohn, secretar la Keren Kayemet, N. Zelevinski, profesor de ebraică.

Arată d-ta în continuare persoanele cunoscute şi prietene, între anii 1933-1937.

La lista de mai sus se adaugă prietenii şi cunoştinţele: Fred Şaraga, redactor la publicaţia „Ştiri din lumea evreiască", d-na Haimsohn, dactilografă la Organizaţia Sionistă, dr. M. Helfman, director al Keren Hayessod-ului, palestinian, dr. I. Niemirower, Şef Rabin, preşedinte al Organizaţiei sioniste, dr. S. Zalman şeful departamentului presei din Organizaţia sionistă, I. Copuzeanu, proprietar al tipografiei din Izvor nr. 97, ing. S. lakerkaner, Leon Schwartz, preşedintele secţiei sioniste din Cartierul Moşilor, Pepi David, dactilografă la ziarul Renaşterea, Wilhelm Fischer, din conducerea partidului evreiesc, dr. E. Marton, director al ziarului „Uj Kelet" din Cluj, av. Ionel Schiffer, din conducerea tineretului Partidului Evreiesc.

Răspundeţi la aceeaşi întrebare, însă pe perioada anilor 1937-1942.

Colegii de la „Timpul". Mircea Grigorescu, secretat general de redacţie, Traian Selmaru, Badea Marinescu, Constantin Miciora, I. Drăgşăneanu, A. Dumbrăveanu, Ştefan Cosma, Barbu, Tiberiu Vornic, I. Cristu, Argeş, Gh. Dinu, George Macovescu, Floda, G. Liveanu, Sulcina, d-na Pfening (Pag. Femeii), Lupu Costache, I. Iora, George Horia, Baisovu C. Tache, Paul Daniel, redactor, Coca Câmpeanu, I. Felea, corectori, Dinu, şeful atelierului „Timpul", Paul, şeful rotativei, Grennket, Vaida, administratori, V. Petre redactor.

Directorul „Timpului", Gr. Gafencu, dr. Th. Löwenstein, Ury Benador, S. Gregore, Saşa Pană, Eugen Relgis, colaboratori ai „Renaşterii", între 1940-1942.

Dichter, proprietarul locuinţei din Aleea Trinităţii nr. 29, Ion Ionescu, vecin din Prel. Reni 23, Elias, vecin de la nr. 19, Ana şi Oscar Kreindler, Lenormanda Benari, Teodora Grosu, profesori, colegi ai sorei mele, M. Onescu, director al Institutului superior evreiesc, ing. Ghips, str. Stupinei nr. 33, fam. Reinhorn, aceeaşi adresă, Isidor Marcovici, unchi (Poenaru Bordea nr. 16 – Gyorge Val, achizitor reclame.

Arătaţi persoanele cunoscute în perioada 1942 – octombrie 1944.

D-na şi dl. Colonel Margaritopol, ing. Feyns de la Repr. Metalurgică, g-ral V. Barbu, M. Holzman, procurist al firmei, fata de serviciu Lenuţa de la aceeaşi firmă, Dragomirescu, chiriaşul principal al depozitului de cherestea Gara Obor, I. Mihalovici, socrul av. Jean Cohen, vizitator obişnuit al biroului Forechin din str. C.C. Arion nr. 2, ing. Leventer, de la C.F.R., ing. Goldenberg, antreprenor lucrări, activist comunist, care venea la Jean Cohen pentru ajutoare, ing. A. Dascălu, A.L. Zissu, David Faibiş, membru al Executivei Zissu, A. Iampolschi, I. Rubin, directori ai Oficiului de Emigrare. I. Laiwandman, membru al Executivei [illegible] Izkar [illegible]

https://biblioteca-digitala.ro

funcţionar al Oficiului de Emigrare I. Vardi, directorul liceului „Cultura", unde era sediul oficiului (Remus 15), Michel Leiba, avocat, S. Rosenhaupt, directorul K.H. (inactiv atunci), Carol Berman, mai târziu preşedinte al Oficiului de Emigrare, d-na Antoinette Geige, intendenta localului din str. Oţetari nr. 5, Averbuch-Agamy, Dan şi Eliezer, instructori, Jacques, idem (veniţi înainte de 23 august 1944), Dan Ieşeanu, Ellenbogen, activişti Ichud, D. Zimand, instructor palestinian, I. Herzig, conducător, „Hanoar Haţioni", av. Igner, activist Ichud.

Arată persoanele cunoscute din perioada octombrie 1944 – decembrie 1947?

Iată persoanele cunoscute:

Al. Şapira, Segal, administratori Societatea „Coloranil", Florescu, funcţionar, Hammer, idem, Ştefi casieră, d-na Marculescu, Serviciul Ordonanţării.

La Congres: dr. W. Filderman, av. S. Schwefelberg, Kiva Orenstein, av. Edg. Kaner, Abr. Feller, F. Froimescu, I. Tumarkin, ing. Hirschfeld, I. Esselsohn, din conducere, dr. E. Grunberg, şeful secţiei statistice, d-ra E. Goldner, dactilografă, S. Leibovici, casier, Regina Arditi – franceză –, dactilografă, av. Weintraub, de la contencios, Isac Bercovici, casierie-contabilitate, I. Klarman, corespondent ITA, M. Pohne, adjunctul lui, Elenberg, secretarul lui.

La „Semnalul", S. Şerbescu, G. Milian, Adrian Ranta, C. Ring, directori, Maria Davidescu, V. Călinescu, ing. A. Ştefanopol, Al. Bogdan, C. Constantin, Em. Nestor, Munteanu, C. Vâlcea, av. G. Steriu, M. Scripa, redactori, S. Milian, d-na Steriu, Zaharia, funcţionari administrativi.

La Organizaţia Sionistă, R. Rappaport, secretar gl., S. Saniu, traducător biroul presei, Elisa Goldenthal, dactilografă, Rebera Jager, casieră, Bubes, arhivar, H. David, secretar, av. B. Rorlich, Milton Lehrer, Zoltan Hirsch, ing. Geller, A. Haimsohn, Chaim Kraft, din conducerea Organizaţiei Sioniste, Ricu Lupescu, Dov Berger, instructori palestinieni, Iacov Litman, Isai, instructori palestinieni.

Diverşi: Iosif Bercu, redactor al „Unirii", G. Ivaşcu, fost director al Presei.

Rude ale soţiei: Naş Litman (C.C. al P.M.R.), dr. Carol Litman, Crucea Roşie, Marcu Grunberg, contabil, Solomon Grunberg, funcţionar „Comlemn" Pavel Vlasopol, director, Ministerul Comerţului Interior, Jeanette Leiba – Bacău –, Ichil Grunberg, funcţionar la „Apretura", Mimi Vlasopol, traducătoare filme „Sovrom-film", Puiu Grunberg, avocat.

Arată persoanele cunoscute de d-ta între decembrie 1947 şi aprilie 1951.

Jacques Rosenzweig, instructor palestinian, Bălan, şeful cenzurii.

Diplomaţi: D-na şi dl. Rubin, d-na şi dl. Agamy, d-na şi dl. E. Halevy, d-na şi dl. Ariel, D.Z. Hadari, D. Mordehai Schor, David Ghiladi, D. Ehud Ariel, d-na şi dl. Ely Cohen, D. Zwy Loker, Dov Beker, specialist oier din Israel, colegi la Legaţie.

Arthur Mendelovici, Puiu Goldstein, Ziha Tiiman, Mose Grunberg, Ruth Grunberg, Suzana Benvenisti, Victor Gertler, Iancu Brener, dr. I. Rosman, dr. Schechter, Paula Fuchs, Ella Spiegel, Regina Nusen, Carol Stuparu, Iancu Grunberg, Adolf Hersch, Ezra Fleischer, Boti Herzl, David Moscovici, Moshe Weiss, Judith Mahler.

Ziarişti la recepţiile de presă: H. Soreanu, F. Brunea-Fox, Leonard Kirschen, N. Sareli, S. Maximilian.

(ss) Moscovici Moritz

https://biblioteca-digitala.ro

Declarație

21 noiembrie 1951

Redă persoanele pe care le-ai omis până în prezent, fie prieteni, rude sau cunoştinţe.

Leon Stern, preşedintele Comunităţii Evreilor din Bucureşti, Emil Dorian, secretar general, M. Sărăţeanu, Bercu Feldman, Barbu Lăzăreanu, M. Lax, preşedintele Ikuf, H. Swartzman, dirijor, Radu Mănescu, M. Rosenzweig, av. Paul Arianu, I. Flavius, ziarist, Moshe Snech, fruntaş sionist din Israel, Idelsohn-Bor Ehuda, fruntaş sionist din Israel, ambii veniţi în ţară în 1947, Ary Kleiner, văr al d-nei Ariel, Rita Kleiner, sora d-nei Ariel, I. Brunea, ziarist, Ion Pas, ziarist, T. Firoescu, ziarist, Dinu Herivan, ziarist, Mihail Hurtig, ziarist, Al. Hurtig, fost director Rador, dr. Nusen C.D.E., prof. acad. Arthur Kreindler, dr. Lessner, dentist, Willi Katz, israelian, av. Alex. Tilman, Şef Rabin dr. Şafran, Şef Rabin dr. Rosen, rabin dr. Beck, rabin Reicher, rabin dr. Alperin, av. Israel Bacalu, av. Moritz Bacal, I. Firoiu, ziarist, David Faibiş, prof. ebraică, Scarlat Iancu, Solo Singer, azi în Israel, av. Edgar Kanner, d-na Dora Litman, soţia lui Iacov Litman, ing. Marcel Cogan, azi în Israel, ing. Elias Stein, av. S. Iancovici, Herman Iacov, Marcu Schneck, din conducerea bucureşteană a grupării „Renaşterea", Ely Wagner, preşedintele secţiei Bucureşti, a Organizaţiei Sioniste, S. Gorănescu, secretarul ei, Pincu Blumenfeld, membru în comitetul ei, toţi în Israel, Iancu Rosman, fost membru în executiva Keren Kayemet, Enciu Cohn, director la Keren Kayemet, dr. Lazăr Mayersohn, fost în executiva Keren Kayemet, ing. L. Filderman, fost în executiva Keren Hayessod, ing. O. Olteneanu, fost în Executiva Sionistă, dr. Menachem Şafran, rabin Ploieşti, M. Burnstein, prof. ebraică, Roitman, idem, av. I. Grunberg, fost membru al Executivei Sioniste, prof. dr. ing. Blum de la Politehnică, Moni Litman, profesor, d-ra Facon, profesoară, prof. Al. Graur, Max Wurmbrand şi Lazăr Wurmbrand, colaboratori ai „Renaşterii", azi în Israel, B. Kausauski, din Iaşi, ziarist, azi în Israel, M. Schor-Săveanu, Al. Costin, ziarişti, Kamerling, cronicar muzical, în Israel, S. Semilian, ziarist, Militeanu, ziarist din Brăila, M. Wolf, redactor sportiv, Matatias Carp, avocat şi publicist, Cirleşeanu, ziarist, azi în Israel, d-na Weissenberg, fostă preşedintă Wizo, Marioara Mărculescu, secretară, azi în Israel, dr. S. Zecler, dentist, Ervin Glaser, Mihail Novicov.

(ss) Moscovici Moritz

Declarație

22 noiembrie 1951

Arătaţi când aţi fost cooptat în organizaţia de tineret sionist şi în ce organizaţie?

Am intrat în Organizaţia de tineret sionist în 1919, şi anume în societatea culturală „Lumina" din Tulcea, fiind înscris de conducătorul tineretului sionist din localitate Henri

https://biblioteca-digitala.ro

Thaler, azi avocat la Paris. Era imediat după declaraţia Balfour şi tot tineretul evreu se înscrisese în acest cerc.

Cum au evoluat relaţiile d-tale pe această linie?

Fiind un element activ şi apreciat, am fost în 1921 numit bibliotecar, iar în 1923 secretarul Cercului „Lumina", funcţie ce am deţinut până în 1927, când absolvit liceul.

În vara anului 1924, am luat parte împreună cu alţi tineri din toată ţara şi din Tulcea la o colonie de vară organizată de Asociaţia Tineretului Sionist din România şi condusă de d-rul S.I. Stern, azi Kohavi, aflat în Israel. Printre persoanele care au participat îmi amintesc de M.H. Bady, S. Iakerkaner, Tully Rosenthal (azi în Israel), av. H. Feller (azi în Israel), dr. Iosef Goldenberg din Iaşi, Michael Thaler din Tulcea (azi medic la Paris), dr. Leon Bercu din Tulcea, azi la Bucureşti.

În toamna anului 1924, am primit din partea dr-ului Stern, azi directorului „Renaşterii" la Tel Aviv, propunerea de a fi corespondentul acestui ziar, pe care el îl înfiinţa atunci. Am primit propunerea lui, lucrând în calitate de corespondent până în 1926/27, când am plecat la studii.

În 1926/27 am venit la Bucureşti, dar n-am rămas decât până la vacanţa Crăciunului, neactivând de fel în mişcare. Înapoiat la Tulcea, mi-am pregătit examenele şi n-am lucrat.

În decembrie 1927 am primit funcţia de secretar al secţiei „Renaşterea" (Gruparea sioniştilor radicali), din Bucureşti şi traducător la gazetă cu un salariu de 2000 lei lunar. Am lucrat ca secretar până în 1928, când am fost numit secretar de redacţie al gazetei.

Am fost între timp membru al „Renaşterii" şi al soc. Stud. Sionişti „Hasmonaea", unde am fost ales secretar de şedinţă în 1928/29.

În anul următor n-am mai fost în comitetul „Hasmonaea" fiind ales în prezidiul societăţii „Hasmonaea" în 1930/31.

În 1931, la o conferinţă a Soc. studenţeşti sioniste am fost ales preşedinte al Federaţiei ce s-a constituit.

În anul 1931/32 am fost încorporat, iar la înapoiere mi-am reluat locul de membru al „Renaşterii".

În 1933 am reluat activitatea de secretar de redacţie al ziarului „Renaşterea", neavând funcţii în comitet. În 1934 am fost numit redactor al ziarului „Ştiri din lumea evreiască", rămânând membru al „Renaşterii".

În anul 1937 am fost numit secretar al grupării „Renaşterea", funcţia am deţinut-o până în 1940, dar efectiv n-am lucrat începând din 1939 când am fost concentrat vreme de un an.

Începând din 1940 şi până în februarie 1942, activitatea mea sionistă s-a concentrat numai asupra secretariatului de redacţie al „Renaşterii Noastre".

Între februarie 1942 şi iulie 1944 n-am avut nici o activitate politică cu excepţia a 5-6 reuniuni ţinute în mod ilegal cu participarea lui I. Mendelovici, Jean Cohen, I. Ebercohn, I. Holzman (azi în Israel), Tully Rosenthal (azi în Israel). La aceste reuniuni s-a discutat despre soarta poporului evreu, care după război, în măsura în care nu va pleca în Israel, este sortit asimilării. După părerea mea, trebuiau făcute eforturi maxime, pentru a evita asimilarea şi acest lucru se putea realiza numai concentrând un număr cât de mare de evrei în viitorul stat evreiesc.

În iulie 1944, am fost numit secretar general al Executivei Sioniste (ilegale) prezidată de A.L. Zissu, funcţionând până în octombrie 1944.

După 23 august 1944, n-am mai fost secretar general al „Renaşterii" fiind în comitet până la dizolvarea din ianuarie 1949.

https://biblioteca-digitala.ro

Între ianuarie 1945 şi iunie 1946, am fost director al Secţiei române a Congresului Mondial Evreiesc. Între iulie 1945 şi ianuarie 1949, am fost şeful presei din organizaţia sionistă.

După dizolvarea acesteia am fost angajat ca funcţionar al biroului presei din Legaţia Statului Israel funcţionând până la arestarea mea, la 27 aprilie 1951.

Arătaţi legăturile superioare în aceste organizaţii?

În 1919, mă aflam sub autoritatea de conducere a lui Henri Thaler, care era şeful mişcării din Tulcea şi mai târziu a d-lui M.A. Schechter, Maham, azi în Israel.

În decembrie 1927, la Bucureşti mă aflam sub autoritatea conducerii „Renaşterii" şi anume: dr. S.I. Stern, Dr. S. Singer, av. L. Mizrahi, dr. C. Iancu, av. M. Segall şi L.B. Wexler. Aceştia se aflau sub conducerea Executivei Sioniste din România, prezidată de Adolphe Berhardt (decedat) dr. I. Niemirower (decedat) şi alţii.

La soc. „Hasmonaea", preşedinte era David Birnbaum, azi în Israel. Secretar General era Adolf Goldstein din Tecuci.

La ziarul „Renaşterea" eram sub autoritatea lui S.I. Stern şi L.B. Wexler (decedat).

La ziarul „Ştiri din lumea evreiască", eram sub autoritatea avocatului Carol Singer şi ulterior a dr-ului S. Zalman, şefi la Departamentul Presei din Executiva Sionistă.

După plecarea dr-ului S.I. Stern, în Israel, în 1939, conducerea gazetei a preluat-o un comitet format din dr. S. Singer, Michel Landau, L. Mizrahi şi L.B. Wexler, aceasta până în 1940.

Preşedinte al grupării a fost ales dr. S. Singer care a plecat din ţară în 1940, fiind înlocuit de L. Mizrahi, care a plecat în 1941, fiind înlocuit de dr. Cornel Iancu.

Începând din anul 1940 conducerea gazetei a avut-o L.B. Wechsler.

La gruparea „Renaşterea" preşedinte a rămas până la dizolvarea dr. C. Iancu. Acesta avea autoritate şi asupra gazetei.

La Congresul Mondial Evreiesc mă aflam sub conducerea d-lor A.L. Zissu, dr. W. Filderman, W. Fischer, av. M. Benvenisti, av. Schwefelberg, dr. E. Marton, av. Kiva Orenstein, A. Feller, Ferry Froimescu, dr. Alex. Şafran.

Acest comitet se afla sub autoritatea Centralei din New York, prezidată de dr. Stephan Wise şi după moartea dr. Nachum Goldman.

La Geneva funcţiona un secretariat European condus de Rieger. Mai funcţiona un secretariat şi la Londra, condus de Reverend Perlzweig.

La Biroul presei al organizaţiei sioniste mă aflam sub conducerea preşedintelui av. M. Benvenisti, a şefului departamentului de presă, dr. S. Zalman, şi ulterior Zoltan Hirsch.

La început am încercat un contact direct cu Departamentul Propagandei din Ierusalim, dar legătura n-a fost decât redusă la un prim schimb de scrisori, în care Centrala se obliga să trimită material de documentare şi reviste, ceea ce a făcut într-o oarecare măsură. Executiva se afla sub conducerea Centralei, având contact cu Departamentul din Ierusalim, al cărui şef era M. Dobkin.

La Legaţie am fost sub conducerea şefului presei adică a ataşatului de presă E. Halevy, secondat de d-na Ariel. Autoritatea supremă a deţinut-o la început Agamy şi apoi Halevy.

Arătaţi, de asemenea, care v-au fost legăturile inferioare pe această linie?

În 1927, la gruparea „Renaşterea" sub autoritatea mea se afla încasatorul de cotizaţii, el cărui nume nu mi-l amintesc, momentan şi omul de serviciu Vlad din Ardeal, cetăţean român.

https://biblioteca-digitala.ro

La „Hasmonaea" nu am avut legături inferioare în afară de membrii societăţii. În Comitet mai era av. Tully Rosenthal, av. I. Holzman (azi în Israel).

Membri ai societăţii erau pe atunci ing. Marcu Rottman, azi în Bucureşti, Rică Mintzer (azi Radu Mănescu) directorul Poligrafiei, Marcel Rosenzweig (azi în C.C. C.D.E.), dr. Alfred Herşcovici din Galaţi, M.H. Bady, dr. I.R. Rothenberg, Bacău, Carol Eisenhandler, azi în Israel, B. Knoll, azi la Bacău, ing. Ricu Faibovici, av. I. Leiba, Eleazar Suzel (azi Ilie Stanciu, lucrează la C.C. al P.M.R.), Libertina Oisievici din Dorohoi, Alice Faibiş Şaraga, azi în Israel, arh. Chaim Herşcovici, azi în Bucureşti şi alţii pe care mi-i voi mai aminti ulterior.

În 1930/31, fiind ales în prezidiu, aveam drept colegi în prezidiu pe ing. Marcu Rottman şi pe ing. A. Mizrache, azi în Israel.

Din Comitet nu-mi amintesc cine mai era şi mi-i voi aminti ulterior.

Din Comitetul Federaţiei Studenţilor Sionişti, îmi amintesc că făceau parte Jean Cohen, Tully Rosenthal, Rica Mintzer, I. Holzman, I. Ebercohn, Mayer Schwartz şi alţii pe care mi-i voi mai aminti.

În 1933, în redacţia „Renaşterii" eram cel mai mic în grad şi nu aveam personal sub conducerea mea.

La ziarul „Ştiri din lumea evreiască" aveam sub autoritatea mea pe A. Faibiş, Şaraga, redactor şi pe dactilografa Clara Haimsohn. Materialul redacţional îl obţineam astfel: ceream articole membrilor din conducere, traduceam articole din ziare sioniste străine şi foloseam buletine de ştiri venite de la Agenţia Telegrafică Evreiască, corespondenţele din provincie, le procurau birourile centrale ale Keren Hayessodului şi Keren Kayemet-ului (israelian) de la Keren Hayessod şi Idov Cohn (azi în Israel) de la Keren Kayemet. Instructori ai acestora în provincie erau I. Holzman, Edmond Grossman, Th. Heinrichsohn, toţi în Israel.

În 1937 la gazeta „Renaşterea Noastră" aveam ca traducător pe Amiel Faibiş Şaraga, şi ca dactilografă pe Pepi David. A lucrat o vreme ca redactor şi Eleazar Suzel (Ilie Stanciu).

Între 1940 şi 1942, aveam ca legături inferioare pe M. Rudich, Coca Câmpeanu, corectoare Pepi David, dactilografă şi I. Herş om de serviciu.

La firma „Forexim" aveam sub ordinele mele pe fata de serviciu Lenuţa şi la depozit un muncitor care sorta marfa, dar era zilier şi se schimba mereu. Nu-mi amintesc nume.

La executiva Zissu, aveam ca dactilografă pe o d-nă Schechter (azi în Israel), Cornişteanu contabil (în Israel), M.H. Alter (azi în Israel). S. Trulovici de la fişier, av. Beniamin Mendelsohn, M. Rudich şi alţii, pe care nu-i amintesc momentan.

La Congresul Mondial Evreiesc am avut ca legături inferioare pe dr. E. Grunberg, şeful secţiei de statistică, d-ra E. Goldner, secretară, Regina Arditi, dactilografă, d-ra Lobel, Biroul de căutări rude, Hornstein, idem, av. Cica Weintraub, Ebion, d-na Loceanu, Sergiu Leibovici, I. Bercovici de la casierie-contabilitate, d-na Ellenberg, Nadler, om de serviciu.

La biroul Presei al Organizaţiei sioniste, lucrau cu mine S. Sanin, M. Rudich şi Elise Goldenthal (dactilografă).

La Legaţie lucram cu d-na Benvenisti şi în lipsa ei eu d-na Litman.

(ss) Moscovici Moritz

https://biblioteca-digitala.ro

Declarație

24 noiembrie 1951

Povestește d-ta detailat despre situația evreilor în perioada 1939/1944 – octombrie, în general privind străinătatea și în special România?

Situația evreilor din străinătate, Polonia și Ungaria, după ocuparea Austriei și Cehoslovaciei, era foarte gravă. Politica de discriminare, inspirată de fasciști, luase proporții, traducându-se în fapt, prin izgonirea evreilor din locurile lor de muncă.

Cel de-al doilea război, dezlănțuit de hitleriști și de uneltele lor antonesciene, a însemnat pentru evreii din România, cea mai grea și cea mai sângeroasă închisoare, crime, jaf, pauperizare sistematică.

Acțiunile conducătorilor români în această perioadă au fost:

Crearea detașamentelor de muncă, impozite excepționale apăsătoare, care loveau în special masele.

În aceste împrejurări, guvernul antonescian a patronat înființarea Centralei Evreilor, condusă de Gestapo și angajații lui. Scopul acestei centrale, era ca și în Polonia și în alte țări cotropite, distrugerea populației evreiești.

În fruntea acțiunilor se afla omul Gestapoului, Radu Lecca, secondat de doi agenți evrei ale aceluiași Gestapo, Gingold și Wilman (Grunberg).

Prima preocupare a celor doi agenți era să-și recruteze colaboratori care să-i secondeze în activitatea lor, ceea ce au și făcut, recrutând ca membrii în conducerea centralei pe următoarele persoane: dr. Th. Löwenstein din executiva sionistă, ziaristul Strominger, dr. ing. Blum, ing. Cappom și Strauch Sterea și Grosman Grozea.

Propunerea pentru trimiterea dr-ului Th. Löwenstein în conducerea Centralei a făcut-o Executivei Sioniste, Mișu Benvenisti, președintele acesteia, susținând că în felul acesta activitatea sionistă va putea continua, iar conducătorii sioniști, care dețin posturi în diferite instituții de asistență sau școli, vor putea rămâne la locurile lor, și nu vor avea neplăceri.

Opinia publică, nu era de acord cu această hotărâre a executivei, deoarece Centrala Evreilor era considerată ca o instituție odioasă în slujba dușmanului nr. I al populației evreiești.

Urmarea acestei colaborări a fost: în cursul anului 1942/1943-1944, până la desființarea Centralei:

1. Împrumutul pentru războiul antisovietic, a fost organizat în cadrul colectivității evreiești, folosindu-se cadrele sioniste ca colectori și agitatori în adunări, în sinagogi, unde se oficiau slujbe religioase în favoarea celor ce dezlănțuiseră războiul, adică a regimului antonescian.

Se aducea ca argument că prin contribuții cât mai masive își răscumpără viața.

Acest argument era larg difuzat de toți sioniști, spunându-se cetățenilor că dacă evreii nu-și împlinesc obligațiile își pierd capul.

Direcția acestei acțiuni îndreptată contra Uniunii Sovietice, o deținea dr. Filderman, ca președinte al Federației de comunități, până la înființarea centralei și de dl. Mișu Benvenisti.

https://biblioteca-digitala.ro

2. Înfiinţarea detaşamentelor de muncă în cadrul cărora au fost concentraţi majoritatea evreilor, lăsând familiile lor fără existenţă, în timp ce ei erau supuşi unui regim de cruntă exploatare.

3. Înfiinţarea aşa-ziselor taxe de scutire de muncă, paralel cu crearea detaşamentelor, a silit pe cei care voiau să rămână lângă familiile lor, să vândă ultimul lucru din casa lor, pentru a acoperi sumele exorbitante cerute de Centrală.

4. Contribuţia de 4 miliarde impusă evreilor, a fost, de asemenea, opera centralei, şi această acţiune s-a bucurat de sprijinul cadrelor sioniste din îndemnul executivei sioniste în frunte cu M. Benvenisti.

5. Faţă de agravarea situaţiei economice a populaţiei evreieşti, s-a văzut necesitatea de a se intensifica opera de asistenţă, care s-a făcut pe două căi, colecte locale şi ajutoarele primite de la Joint.

Colectele locale se făceau în bună parte de cadrele sioniste în cadrul comisiei autonome de asistenţă şi constau din contribuţii lunare şi din danii ocazionale la nunţi, reuniuni familiare etc.

Paralel cu aceasta, soseau ajutoare din străinătate de la Joint, pe care le administrau d-nii Filderman şi Fischer, care distribuiau aceste fonduri cum credeau de cuviinţă, fără a se supune vreunui control.

În cursul anului 1943, din iniţiativa comisiei autonome de asistenţă, o delegaţie formată din Fred Şaraga, av. I. Ebercohn şi av. Rosenkrantz, au plecat în Transnistria, pentru a cerceta la faţa locului situaţia, a cunoaşte problemele şi a recomanda măsuri de organizare a asistenţei.

Nu cunosc rezultatul acestei anchete.

Agravarea situaţiei populaţiei evreieşti din ţară, a avut drept urmare o sporire a interesului pentru emigrare. În aceste împrejurări, A.L. Zissu, ca împuternicit al Agenţiei Evreieşti din Ierusalim, se adresează guvernului român, cerând în martie-aprilie 1944 autorizaţie de a organiza un oficiu de emigrare spre Palestina. De altfel, încă din 1941, sioniştii au organizat o serie de transporturi spre Palestina.

În 1941, a plecat vasul „Dorian II", şi unele transporturi cu trenul prin Turcia. În această epocă, comitetul „Alia", condus de revizionistii Ariel, d-na Bunescu şi alţii, au organizat plecarea vasului „Struma", cu peste 700 de emigranţi, care şi-au găsit un sfârşit tragic în apele turceşti.

Ştiu că D.E. Kanner, preşedintele Reuniunii sioniştilor revizionişti, a adresat atunci o scrisoare ziarului „Renaşterea Noastră", în care avertiza că organizaţia sa nu-şi ia răspunderea acestui transport, subliniind şi starea şubredă a vasului.

Urmarea a fost o notificare a organizaţiilor transportului adresată ziarului şi ameninţări cu darea în judecată dacă nu se publică unele rectificări. Nu s-au publicat aceste rectificări. Vasul a plecat şi nefiind organizată în prealabil trecerea lui prin apele turceşti, el a fost oprit vreme de luni de zile. Înaltul comisar britanic din Palestina, MacMillan, pe de altă parte, a declarat că nu va admite debarcarea vasului, sub cuvânt că ar transporta spioni hitlerişti sugerând guvernului turc să nu permită trecerea lui.

După cum am auzit, vasul a fost în cele din urmă torpilat de turci.

Răspunderea apasă fireşte în primul rând asupra organizatorilor plecării, care nu au făcut pregătirile absolut necesare, iar moartea celor peste 700 de emigranţi trebuie trecută pe socoteala guvernului englez, care solicitat în mod repetat să curme suferinţele celor după vas, a refuzat să admită plecarea lor spre Palestina.

https://biblioteca-digitala.ro

Aceasta nu scuză atitudinea iresponsabilă a organizatorilor şi a complicelor lor, armatorul Pandelis, care au încasat sume enorme şi au încărcat peste capacitatea sa vasul „Struma".

Înfiinţarea oficiului de emigrare, solicitat de A.I. Zissu, a fost admisă de vicepreşedintele consiliului de miniştri – din acea vreme Mihail Antonescu, care încerca să-şi asigure buna voinţă a evreilor pentru epoca postbelică, când ştia că va trebui să dea socoteală.

Odată înfiinţat Oficiul de Emigrare, Zissu a constituit o conducere numită de el şi anume alcătuită din Jean Cohen, I. Mendelovici, Iancu Leiba, I. Ebercohn, I. Laiwandman şi David Faibiş, director fiind I. Rubin.

Acest comitet era investit de Zissu cu calitatea de executivă sionistă. El avea şi dreptul de a alcătui liste de emigranţi, în care cota cea mai mare o avea tineretul haluţian, apoi cota se atribuia refugiaţilor unguri, care reuşeau să fugă din România, refugiaţilor polonezi aflaţi în ţară şi ultima cotă era rezervată celor ce plăteau taxe.

Se acorda de comitet, 21 de scutiri. Acest comitet ca şi executiva precedentă, era în legătură cu reprezentantul agenţiei evreieşti din Istanbul, Chaim Barlas şi cu d-nii Überall şi Averbuch, care conduceau emigrările ilegale spre Palestina şi aranjau plecările, oferind vasele şi asigurând trecerea lor.

Înainte de înfiinţarea Oficiului de Emigrare, s-a produs o criză în mişcarea sionistă, prin arestarea d-lor Benvenisti, Fischer, Jacques Rosensweig şi alţii sionişti, precum şi al unui număr de conducători ai tineretului.

După cât mi-a povestit ulterior Fischer, una din acuzaţiile ce se aduceau, se referea la transferuri de fonduri din Elveţia. Scrisorile trimise de Fischer, prin mijlocirea unui curier diplomatic elveţian, au căzut în mâna gestapoului, în slujba căruia se afla curierul. Ele erau fotografiate şi apoi predate destinatarului, Saly Fischer, la Zürich.

După război, acest curier a fost trimis în judecată de guvernul elveţian, pentru necredinţa sa, iar Fischer mi-a povestit că a asistat la proces ca martor.

O altă acuzaţie, despre care am auzit că se aduce privea tineretul, care organiza scoateri clandestine de evrei din ghetourile poloneze, ştiu că ancheta o făcea un comisar Albert Rădulescu, despre care se afirma că era de fapt omul gestapoului, care gestionase întreaga afacere.

Oamenii arestaţi, au fost eliberaţi după patru luni, din ordinul lui Mihai Antonescu. Acest lucru mi l-a spus d-na Susana Benvenisti, care adăuga că ordinul a venit la prefectură la orele 13/1/2, iar la orele 16, oamenii au fost acasă.

De asemenea, mi-a spus că avea contact zilnic cu soţul ei, cu care nu era încă căsătorită, procurându-i hrană, schimburi şi cunoscând chiar evoluţia anchetei. O dată a fost chiar acasă ca să facă baie.

În legătură cu problema emigrărilor, trebuie amintit faptul că pentru a stimula aceste emigrări organizaţia mondială sionistă, a decis încă în vremea războiului să trimită în Europa instructori speciali, care să organizeze tineretul şi să-l pregătească pentru haluţianism. În acest sens, au sosit clandestin – unii ca paşaportişti – mai mulţi instructori şi anume Dan, Eliezer şi Jacques, pe care eu i-am cunoscut după 23 august 1944.

Ei erau însă în contact cu Zissu, încă înainte de 23 august. Acest contact, era strict secret. Imediat după 23 august, au reînfiinţat organizaţia „Hehaluţ", şi grupările de tineret, alcătuind în diverse puncte ale ţării şi centre de pregătire agricolă şi profesională, creând o editură proprie, care publica lucrări de îndrumare şi educaţie sionistă.

https://biblioteca-digitala.ro

Subliniez că în tot timpul ocupaţiei antonesciene grupările de tineret au existat într-o formă redusă, continuând în mod clandestin să ducă o activitate de educare a aderenţilor lor. Ele se aflau în legătură cu forurile sioniste din Israel prin reprezentanţii lor de la Istanbul. Unul din nucleele existente şi anume nucleul Haşomer Haţair din Bucureşti, care în colaborare cu un grup de tineri comunişti, condus de Nelu Elias, elev de liceu, a răspândit bancnote cu îndemnuri antifasciste, a fost descoperit de siguranţa generală şi trimis în judecată.

O parte din acuzaţii, între care se găsea o fetiţă de 12 ani, au fost aspru condamnaţi, trei au fost condamnaţi la moarte şi executaţi. Alţii au fost condamnaţi la moarte şi executaţi. Alţii au fost condamnaţi la pedepse variind între 25 de ani şi 10 ani.

Ştiu că ulterior şi anume în 1944, av. Tully Rosenthal a determinat pe comerciantul Safianu din str. Lipscani, să introducă o cerere de graţiere a condamnaţilor la Palat, unde numitul avea relaţii.

Cererea a fost admisă, dar condamnaţii au fost transferaţi în lagărul de la Târgu Jiu.

În cursul lunii septembrie 1944, au sosit în Capitală sosind de la Istanbul, d-nii Averbuch Agamy şi D.D. Zimand, în calitate de corespondenţi de ziare israeliene. Amândoi s-au ocupat de problema emigrării. Reprezentantul autorizat al agenţiei evreieşti era dl Agamy, d-sa a luat contact cu dl Zissu, dar se pare că de la început nu s-a putut înţelege. Agamy cerea ca în viitor emigrarea să se facă sub patronajul „Crucii Roşii Române", prezidată de Costinescu, în timp ce Zissu îl considera pe acesta ca om al generalului Antonescu.

În cele din urmă Zissu a fost înlăturat şi de la conducerea Oficiului de Emigrare şi de la conducerea Executivei de Ichud, care i-a retras încrederea.

(ss) Moscovici Moritz

Declaraţie

26 noiembrie 1951

De către cine aţi fost angajat la Executiva Sionistă?

Am fost angajat ca secretar al Executivei Sioniste de Leon Itzkar, consilierul Executivei.

În ce împrejurări aţi fost angajat?

La sfârşitul lunii iunie 1949, m-am întâlnit cu av. I. Holzman, care mi se pare că era în Executivă, şi care mi-a descris situaţia din birourile acesteia, drept catastrofală, ceea ce influenţa defavorabil activitatea ei, m-a întrebat dacă n-aş primi să preiau secretariatul, pentru a face ordine. Rudich, care lucra de la început, era mai mult trimis la autorităţi, aşa încât nu era nimeni în birou, deoarece membrii executivei erau reţinuţi cu activitatea lor profesională.

Cum firma „Forexim", unde lucra, era în lichidare, am primit propunerea. M-am prezentat la sediul din str. Remus nr. 15, unde nu am găsit decât pe Leon Itzkar, care m-a angajat. Cu această ocazie, el mi-a spus că-i pare bine că m-am prezentat, adăugând că

https://biblioteca-digitala.ro

numirea mea fusese aprobată de executivă. Apoi mi-a predat o serie de scrisori, aflate într-un sertar, cerându-mi să aranjez secretariatul.

Cum ţi-ai organizat activitatea?

La început lucram dimineaţa până la ora 10-10,1/2 la depozitul de cherestea, şi apoi veneam la executivă. Prima măsură a fost organizarea unui fişier al candidaţilor la emigrare, care depuseseră cereri, apoi o dactilografă, dar care după 23 august a demisionat, angajându-se la C.G.M. Am luat măsuri pentru îndosarierea corespondenţei intrate şi ieşite şi pentru distribuirea certificatelor de emigrare.

Eram în legătură cu membrii executivei, şi anume cu Zissu, Cohen, I. Leiba, Laiwandman, Ebercohn, Itzkar şi Faibiş.

Întrucât localul din str. Remus nr. 15 era supraaglomerat cu birourile refugiaţilor unguri şi polonezi şi cu publicul, s-a luat alt sediu în B-dul Pache nr. 8. Şedinţele se ţineau până atunci la unii din membri executivei, eu n-am asistat la toate şedinţele.

Pe lângă secretariat, mai funcţiona şi fişierul şi o secţie pentru emigrarea copiilor, condusă de Alter.

Care a fost activitatea Executivei în această perioadă şi cu cine ţinea legătura?

În afară de legătura cu forurile centrale din Istanbul şi în afară de tratarea problemelor politice şi tehnice legate de emigrare, executiva n-a avut nici o activitate propriu-zisă sionistă până la 23 august.

În plus se ţinea contactul cu Preşedinţia Consiliului şi cu Ministerul de Interne, unde se prezentau listele de emigranţi, pentru alcătuirea paşapoartelor şi unde se mai împlineau toate formalităţile legale de plecare.

Mai ştiu că executiva a fost la un moment dat solicitată de vicepreşedintele consiliului de Miniştri, să ceară ca România să fie ocupată de armatele anglo-americane.

În seara de 22 august, la orele 24, Zissu a fost urgent chemat la Preşedinţie, unde l-a primit Ovid Vlădescu, în numele lui Mihai Antonescu, cerându-i să ceară familiilor sioniste din Istanbul să apeleze la aliaţi ca România să nu fie ocupată de armatele sovietice. Zissu în principiu a fost de acord, dar a spus că trebuie să consulte executiva. A doua zi a fost însă lovitura de stat de la 23 august şi chestiunea nu mai era actuală.

În aceeaşi seară de 22 august 1944, fusese convocat, tot la Preşedinţie dr. W. Filderman, care a acceptat propunerea şi dimineaţa la 5 a predat unui curier al federaţiei o scrisoare adresată unui fruntaş al evreilor americani care se afla la Istanbul, al cărui nume l-am uitat, dar pe care Zissu îl ştie, şi, de asemenea, Jean Cohen. Mi se pare că era şi reprezentantul Joint-ului la Istanbul.

(ss) Moscovici Moritz

Declaraţie

26 noiembrie 1951

Cu privire la dr. Marcu Cohen declar că este originar din Vaslui. A urmat Dreptul la Bucureşti, student sărac.

https://biblioteca-digitala.ro

Mai târziu a urmat doctoratul la Paris, obţinând titlul de doctor în drept, a fost secretar a lui G. Trancu-Iaşi. Înainte de război, a făcut avocatură în calitate de fiscalist, realizând beneficii frumoase.

Până în 1944, nu l-am semnalat ca activist sionist, s-a înscris în Partidul Clal-Sionist, fiind membru al Executivei Sioniste penultime şi membru în comitetul Keren Hayessod. După declanşarea contravenţiilor de la fondurile sioniste, el este consilierul juridic al acuzaţilor. Ca atare a dus negocieri cu directorul Eiglitz de la Ministerul Finanţelor şi cu Legaţia Statului Israel, pentru lichidarea litigiului, statul Român primind o despăgubire de 500.000 dolari.

(ss) Moscovici Moritz

Declaraţie

26 noiembrie 1951

Arătaţi care din prietenii dvs. din Executivă v-a făcut anumite mărturisiri, cu privire la activitatea lor pe linie informativă, în folosul serviciului de spionaj străin?

Jena Cohen, mi-a spus că înainte de 23 august 1944 a fost la curent cu toată activitatea de informaţii a paraşutiştilor palestinieni, Dan Eliezer (Moscovici) şi Jacques (Dov Berger), care se aflau în ţară în acea epocă.

Am înţeles că el îi ajutase să-şi obţină informaţiile, şi că după 23 august 1944 Jacques, însoţit de un om de la Misiunea Britanică, l-a vizitat pentru a-i cere explicaţii privind activitatea informativă depusă de Jacques, care se referise la spionajul lui Jean Cohen.

Acesta mi-a spus că Jacques prezentase desigur un raport al activităţii sale de informaţii şi că acest raport trebuia verificat prin mărturia lui Cohen.

Ce persoane cunoşti d-ta care aveau legături cu agenţii Intelligence-Service-ului paraşutaţi înainte de 23 august?

Mella Iancu, Dan Ieşeanu, dr. Th, Löwenstein, A.L. Zissu, L. Itzkar, A. Iampolschi, I. Ludo, Cornel Iancu, Bady, A. Dascălu, Zoltan Hirsch, M. Benvenisti.

Mai cunoşti vreo persoană care avea legături cu aceşti agenţi?

Momentan nu-mi amintesc alte persoane.

Cum se făcea legătura între agenţii Intelligence-Service-ului cu persoanele arătate mai sus?

Înainte de 23 august 1944, aceşti agenţi erau în legătură numai cu Zissu, Jean Cohen şi probabil Itzkar, şi se întâlneau cu ei la sediul din str. Remus nr. 15.

Cu ceilalţi s-au cunoscut după 23 august şi nu ştiu cum făcea legătura.

Ce discuţii ai avut d-ta cu A.L. Zissu, referitor la transmiterea informaţiilor?

N-am avut cu Zissu nici o discuţie cu privire la transmiterea informaţiilor.

(ss) Moscovici Moritz

https://biblioteca-digitala.ro

Declarație

27 noiembrie 1951

Arătați tot ce știți în legătură cu activitatea informativă a grupului din Executiva Sionistă, prezidat de Mișu Benvenisti?

Știu în mod sigur că Mișu Benvenisti, președintele Executivei, împreună cu Wilhelm Fischer, cu care colabora, erau în legătură cu centrala din Istanbul, condusă de Chaim Barlas unde trimeteau rapoarte și de unde primeau instrucțiuni.

Pe ce vă bazați când afirmați că cunoașteți aceste lucruri în mod sigur?

Am auzit acest lucru în mod cert de la Jean Cohen, în ajunul alcătuirii Executivei Zissu, Jean Cohen mi-a spus că Zissu a intrat în legătură cu Istanbulul, care urmează să-i acorde plenipotența de președinte, după ce grupările locale își dăduse asentimentul.

Tot el mi-a arătat, că până atunci avea legături cu Istanbulul, unde trimitea rapoarte, Mișu Benvenisti.

Arătați dacă executivele Benvenisti și Zissu au fost constituite în mod legal pe baze statutare?

Atât Executiva Benvenisti cât și Executiva Zissu, nu au fost constituite pe baze statutare, nefiind alese de conferințe legale. Ele s-au constituit astfel:

Executiva Benvenisti, cu asentimentul șefilor grupărilor și cu aprobarea ulterioară a Istanbulului. Executiva Zissu, s-a constituit prin numirea lui Zissu de către Centrală din Istanbul, Zissu constituind executiva din persoane pe care le-a numit după criterii personale.

Instituirea acestor două executive, în perioada războiului, s-a făcut cu aprobarea Agenției din Istanbul, deoarece organizația sionistă din România, depindea ca și celelalte organizații teritoriale sioniste de Centrala din Ierusalim, de la care primea instrucțiuni, prin Istanbul.

Arătați din cine se compunea Centrala Mondială sionistă și din ce departament era alcătuită?

Sediul principal al Centralei era la Ierusalim, iar la Londra funcționa, de asemenea, o executivă regională.

La Ierusalim, președinte al executivei era Ben Gurion. Funcționau ca departamente: Departamentul politic condus de Moshe Shertok (azi Sharet, ministru al Externelor), departamentul financiar, condus de Eliezer Kaplan, azi ministrul Finanțelor, departamentul organizării, condus de Eliezer Dobkin, care deține și azi același departament, departamentul colonizării, departamentul emigrării, ai căror titulari nu-i țin minte.

Mai era în executivă dr. Nahum Goldman, Robi Silver din Statele Unite, Izhak Grumbaum, Rabi Fischman, Moshe Snech, Golda Meyer, azi ministrul Muncii și prof. S. Brodetski, care conducea Executiva din Londra. Președinte al Organizației Mondiale era prof. M. Weitzman.

La Congresul din 1946, de la Basel, constatându-se că centrul de greutate politic trebuie mutat în ce privește executiva din afara Palestinei, de la Londra la Washington, s-a constituit o executivă la Washington, din care făceau parte dr. Silver, președinte, Em.

https://biblioteca-digitala.ro

Newman, rabin dr. Goldstein, A. Zukerman, dr. N. Goldman, Rabin Gold şi alţii, pe care nu-i mai ţin minte.

De asemenea, s-a constituit o executivă sionistă centrală la Ierusalim, prezidată de Ben Gurion, din care făceau parte Shertok, Kaplan, Golda Meyer, R. Dobkin, Moshe Shapira. Departamentul emigrării, azi ministerul emigrării, Itzhac Grumbaum, dr. M. Snech şi alţii. După constituirea Statului Israel, o parte din membrii executivei intrând în guvernul provizoriu alcătuit la 15 mai 1948, Comitetul de acţiune, care deţinea competenţele congresului, în timpul cât acesta nu funcţionează, a alcătuit o nouă executivă la Ierusalim, având ca preşedinte pe Berl Loker. Membrii ai executivei sunt: Itzhac Grunbaum, Raphael (imigrare), Reruleavel (Mapam), E. Dobkin (organizare) Moshe Koll (imigrarea tineretului) Zwy Herman (departamentul absorbţiei) şi alţii.

(ss) Moscovici Moritz

Declaraţie

27 noiembrie 1951

Arătaţi cine îi furniza informaţii grupului din Executiva Sionistă în perioada războiului până la 23 august?

Grupul Executivei Sioniste, prezidată de Mişu Benvenisti după 1941, din care mai făcea parte dr. Th. Löwenstein, av. H. Feller, L.B. Wexler, dr. S. Zalman şi alţii, primea informaţii de la M.H. Bady, I. Ludo, dr. Th. Löwenstein, Iacov Litman, M. Rudich, av. I. Halpner, I. Herzig, conducătorul lui Hanoar Haţioni, Ghitler, conducătorul Haşomer Haţair, Wilhelm Fischer, Ahile Faibiş, Şaraga, în prezent crainic la Kol Israel, Michel Leiba, av. M. Segall, preşedinte pe atunci ai oficiului de emigrare.

Executiva Sionistă prezidată de Zissu, îşi întemeia informaţiile în mod special pe grupul Zissu-Cohen-Leiba.

În ce priveşte pe A.L. Zissu, cred că Rudich, care era un fel de şef de cabinet al lui şi îl însoţea uneori şi în oraş, poate aminti despre legăturile lui Zissu pe acest tărâm.

În ce mă priveşte, ştiu că Zissu era des vizitat acasă, şi o dată l-am văzut în biroul din str. Remus, cu pictorul M.H. Maxy, care reprezenta pe evreii comunişti în Sfatul Evreiesc.

De asemenea, cred că îi furniza informaţii lui Zissu dr. E. Maston, fost director al lui „Uj Kelet", de câteva ori l-am văzut la Zissu şi pe Wilhelm Fischer.

Cohen avea de obicei informaţii vaste, era în curent cu negocierile politice duse în acea vreme între partidele istorice şi Partidul Comunist şi cel Social Democrat, ştia despre activitatea Uniunii Patrioţilor şi Apărării Patriotice, şi în general era bine orientat.

Ştiu că era în legătură cu ing. Calmanovici şi ing. Goldenberg. De asemenea, l-am văzut la el de câteva ori pe A. Dascălu.

De asemenea, avea relaţii în aparatul de stat din acea vreme şi în cercuri politice româneşti, pe care nu le cunoşteam. Erau oameni ai regimului şi oameni din partidele politice în stare de reorganizare pe acea vreme.

https://biblioteca-digitala.ro

Într-o anumită măsură, servea pe acest tărâm şi L. Itzkar, care avea, precum aflasem unele relaţii.

Informaţii cu privire la stadiul cercetărilor tinerilor sionişti, care se mai aflau în stare de arest la Tribunalul Militar, aducea Samuel Hart, care se ocupa cu asistenţa juridică a acestora.

Adaug că şi el era membru în Executivă, dar nu se ocupa decât de problema amintită.

În general toţi membrii executivei cât şi Rudich şi subsemnatul ca secretari, îi comunicam lui Zissu sau lui Cohen, informaţiile ce obţineam.

(ss) Moscovici Moritz

Declaraţie

27 noiembrie 1951

L-am cunoscut pe Mişu Benvenisti în 1928 la „Renaşterea", unde venea adeseori.

Ştiu că a activat ca sionist, încă înainte de primul război mondial, ca membru al societăţilor elevilor sionişti „Hatalmid", după război a întemeiat şi a făcut parte din conducerea asociaţiei Tineretului Sionist din România. A urmat Dreptul la Bucureşti. În 1928/1929, pleacă la Paris, pentru a face doctoratul. Lipseşte cam un an, dar nu termină.

În 1930, este numit secretar general al clubului parlamentar evreiesc, alcătuit din deputaţi sionişti.

De atunci a lucrat aproape neîntrerupt pe tărâmul politicii interne româneşti, luând parte la înfiinţarea partidului evreiesc şi la alegerile generale şi locale, care au urmat.

Prin 1931, intră ca avocat la firma elveţiană „Buhler Freres", cu articole de morărit.

La Partidul Evreiesc, a fost vicepreşedinte, după ce deţinuse o vreme secretariatul general.

În martie 1941, L. Mizrahi, preşedintele organizaţiei sioniste pleacă în Israel, îi predă funcţia. Preluând preşedinţia el, obţine din partea M.A.I. o autorizaţie de funcţionare pentru mişcare.

Ştiu că se afla în contact cu preşedintele federaţiei de comunităţi dr. Filderman, care după lansarea împrumutului de către Antonescu, îl numeşte director al acestuia în sectorul evreiesc.

El lucrează intens pe acest tărâm, organizând propaganda şi alcătuind comisii de impunere. După înfiinţarea C.E.R., el propune executivei să trimită un reprezentant sionist în conducerea centralei şi anume pe av. Th. Löwenstein ca tehnician în chestiuni şcolare. În schimb C.E.R., îngăduie mişcării sioniste să continue activitatea, sub egida organizaţiei culturale „Tarbut". Aceasta are dreptul să colecteze fonduri necesare funcţionării ei, vărsând 25% C.E.R.

Prin 1942 a fost martor al apărării în procesul tinerilor de la „Haşomer Haţair".

A stârnit nemulţumire generală în cercurile sioniste apariţia într-o gazetă evreiască, a numirii sale ca preşedinte al oficiului judeţean Ilfov. Întrebat cum de a acceptat acest post, el a dezminţit, asigurând că va apare rectificarea în gazetă, dar că n-a apărut. Nu ştiu dacă el

https://biblioteca-digitala.ro

a preluat efectiv postul. Ştiu că mai existau şi alte nemulţumiri, ceea ce a provocat critici în cadrul grupării „Renaşterea", din care el făcea parte, urmarea a fost demisia sa din grupare.

De atunci el nu este membru al vreunei grupări, rămânând clal-sionist.

În 1943, făcuse pregătiri pentru a pleca. Nu cunosc cauzele abandonării proiectului. După ce mişcarea a fost dizolvată de C.E.R., el a continuat să menţină contactul cu exponenţii grupărilor şi ai tineretului.

A fost arestat vreme de 4 luni la Prefectura de Poliţie, fiind anchetat în legătură cu acuzaţiile asupra cărora am vorbit într-o declaraţie precedentă.

D-na Suzana Benvenisti, mi-a spus că în vederea eliberării soţului ei, făcuse atunci demersuri şi av. W. Filderman, când s-a pus problema lui A.L. Zissu ca preşedinte al executivei, el s-a opus, afirmând că Zissu poate fi un îndrumător şi un dascăl, dar nu un şef politic.

După 23 august 1944, ia parte la reînfiinţarea partidului evreiesc, şi la crearea secţiei române a Congresului Mondial Evreiesc fiind ales vicepreşedinte. Alături de Fischer a condus efectiv congresul.

A încercat o colaborare cu Bady la ziarul „Viaţa evreiască", gazeta urma să apară ca săptămânal. S-a făcut un început, dar planul a fost abandonat.

În 1946, este ales de conferinţa pe ţară, a organizaţiei sioniste, preşedinte în locul d-lui av. B. Rorlich, alegerea a fost sprijinită şi de Moshe Agamy. Ulterior, Agamy se sfătuia cu Benvenisti în toate chestiunile de emigrare.

Ştiu de la Suzana Benvenisti că Agamy era invitat la ei la masă, şi că şi ei au fost invitaţii lui Agamy. Erau în relaţii de prietenie.

A fost în străinătate după război, de trei ori. La conferinţa Congresului Mondial Evreiesc de la Paris, ţinută cu prilejul Conferinţei de Pace, unde precum ştiu a mai fost W. Fischer şi av. A. Schwefelberg, la Congresul de la Basel din 1946, şi la Congresul Mondial Evreiesc de la Montreux. Înainte de congres, a desfăşurat o vie activitate, pentru a asigura şi participarea comuniştilor evrei. Ştiu de la el că avea instrucţiuni categorice din partea centralei mondiale în acest sens.

După plecarea în străinătate a lui Fischer şi Filderman şi după ce Zissu a demisionat, Benvenisti a preluat efectiv conducerea congresului.

În 1949 hotărându-se lichidarea lui, biroul permanent l-a numit lichidator.

În februarie 1949, ducându-mă la Legaţie, unde eram chemat în vederea angajării, l-am întâlnit în poartă plecând. M-a felicitat, spunându-mi că l-a văzut pe Agamy, că i-a comunicat că a acceptat oferta mea. Totodată mi-a spus că a prezentat o ofertă din partea soţiei sale pentru postul de dactilografă, şi că speră ca ea să lucreze chiar la serviciul presei, aşa cum a auzit de la Agamy.

Mai târziu, d-na Benvenisti mi-a spus că, în cursul unei întrevederi cu Bercu Feldman, acesta i-a spus că rău a făcut că a intrat în serviciul Legaţiei.

L-am mai văzut la Legaţie de vreo 2-3 ori, unde probabil că văzuse pe Agamy. Ulterior nu l-am mai văzut.

(ss) Moscovici Moritz

https://biblioteca-digitala.ro

Declarație

27 noiembrie 1951

L-am cunoscut pe Jean Cohen în anul 1931, cu prilejul Congresului Asociației studenților sioniști din România, el reprezentând studenții sioniști din Iași.

Cu privire la el, știu următoarele:

E originar din Galați, unde a urmat liceul; a studiat Dreptul la Iași, a deținut posturi de avocat la unele firme, la care acesta este cointeresat.

A intrat ca secretar la avocatul C. Xeni, unde a lucrat mai multă vreme. A făcut armata la Regimentul 11 Siret din Galați.

A luat în căsătorie pe fiica cunoscutului vinar Mihailovici din Calea Griviței, primind de la acesta ca zestre o casă pe Calea Griviței, care a fost complet distrusă de bombardamentul din aprilie 1944.

A luat parte la înființarea Camerei de Comerț Româno-Palestiniene, al cărei consilier juridic a fost, a manifestat interes pentru probleme de politică externă, și a avut dorința de a intra în diplomație.

În 1934/1935, a editat cu ziaristul Jacques Paleologu o revistă de probleme externe în limba franceză „L'heure actuel". Tot pe atunci, mi-a spus că ar putea să obțină un post de atașat de Legație, dar că salariu este insuficient.

A fost președintele Societății stud. Evreiești „Hasmonaea din Iași și în această calitate ales în 1931 în comitetul Federației Asociației studenților sioniști din România.

Stabilit în București, în 1932/1933, se înscrie în gruparea „Renașterea", dar desfășoară activitatea numai pe plan politic intern, fiind în comitetul tineretului partidului evreiesc, și mai târziu general al partidului.

În 1940, este ales în executiva sionistă prezidată de L. Mizrahi, azi în Israel, nu știu dacă a făcut parte din executiva prezidată după 1941 de M. Benvenisti.

În casa lui, au avut loc vreo 2 consfătuiri, pentru constituirea executivei Zissu. A fost consilierul politic și mâna dreaptă a acestuia. Cu deosebire a fost activ pe tărâmul salvării refugiaților unguri în 1944, când aceștia veneau în țară, scăpând de deportare.

Nu cunosc ce a întreprins, dar îmi amintesc că a fost în acest scop și la Timișoara. A fost colaboratorul și uneori înlocuitorul lui A.L. Zissu în Sfatul Evreiesc clandestin, existent în 1944, din care făceau parte și dr. Filderman, dr. Ghelerter și M.H. Maxy. Știu că acest sfat, n-a prea activat, din pricina neînțelegerilor Zissu-Filderman.

A sprijinit activitatea Apărării Patriotice cu contribuții băneși, știu că era în contact cu grupul ing. Calmanovici.

După 23 august 1944, ia parte la reînființarea partidului evreiesc, și împreună cu L. Itzkar înființează ziarul „Mântuirea", condus de A.L. Zissu.

Tot cu L. Itzkar, întemeiază gruparea sioniștilor democrați, care mai târziu contopindu-se cu gruparea centristă, condusă de Michel Leiba, formează Partidul Clal-Sionist.

Candidează pe lista acestuia, pentru Congresul de la Basel, dar lista nu întrunește numărul minim de voturi cerut. Invitat de Keren Hayessod și Keren Kayemet, vizitează o serie de orașe din țară, în interesul acestor fonduri.

Ia parte la înființarea secției române a Congresului Mondial Evreiesc, fiind ales secretar general. Imediat după 23 august, a ținut o conferință, la Ichud, despre

https://biblioteca-digitala.ro

Barochovisim, declarându-se aderent al acestui curent. Se afirma atunci că ar urma să preia conducerea Ichud-ului, dornic să coopteze elementele de valoare.

Prin 1947, intră în conflict cu Zissu, în legătură cu orientarea gazetei.

Între altele îi reproşa lui Zissu un articol în care acesta ataca pe şef rabinul Şafran pe chestii teologice, privind existenţa cultului mozaic. S-a pus chestiunea dreptului de proprietate al gazetei şi ea a fost adusă în faţa unui juriu de onoare compus din Rorlich. A. Feller şi Iancu Leiba, care a conchis că gazeta aparţine de fapt grupului Cohen-Itzkar, deoarece acesta a predat răspunderile administrative.

Pe plan profesional, între anii 1940 şi 1944, a făcut negoţ. A avut un depozit de cherestea în str. Puişor din Cartierul Dealul Spirei, aici a fost la un moment dat bătut şi dat afară de 2 tovarăşi, pe care-i adusese în vederea românizării firmei. Cheresteaua s-a lichidat printr-o tranzacţie, Cohen primind o parte din drepturile sale.

A înfiinţat în 1942, o altă firmă de cherestea şi chimicale şi anume: „Forexim", înscrisă sub numele generalului rez. Vasile Barcu. Specialist era un domn Holzman, exportator de cherestea.

Mai dispunea de o firmă, având ca administrator delegat pe av. Niculescu, din B-dul Ferdinand şi ca director pe Jacques Paleologu. Conducerea efectivă o avea ing. J. Beefert. Întreprinderea aceasta, precum spunea Cohen, era deficitară.

De asemenea, mai dispunea de S.A. „Sarimpex", dar firma era în inactivitate.

Prin 1947/1948 cu prilejul revizuirilor de la colegiul de avocaţi, n-a mai fost menţinut, el s-a încadrat ca funcţionar la Academia R.P.R. la serviciul materialelor.

A lucrat o vreme dar a fost concediat. El afirma că a fost concediat la cererea unui domn Chiriţă, şeful cadrelor, din cauza legăturilor sale sioniste.

Am auzit anul trecut de la Ariel şi de la Halevy că Jean Cohen l-a văzut în casa lui Ariel pe Avriel, după sosirea acestuia, cu care voia să discute situaţia sioniştilor din România.

El a început prin a ataca violent pe membrii Legaţiei, pe care i-a acuzat de pasivitate.

După câteva minute, Avriel şi Halevy s-au ridicat şi au plecat, aşa că discuţia n-a continuat. Ariel considera că Jean Cohen făcuse dovada unei lipse de tact.

Ştiu că după arestarea sioniştilor la 10 iulie anul trecut s-a ascuns.

Eu l-am întâlnit anul trecut la Buşteni cu un rucsac în spate. Am vorbit cu el vreme de un ceas. Şi atunci el n-a făcut decât să atace vehement Legaţia.

(ss) Moscovici Moritz

Declaraţie

28 noiembrie 1951

Arată împrejurările când ai început să furnizezi informaţii conducătorilor sionişti?

Îmi amintesc că primele informaţii le-am dat Executivei Zissu în vara anului 1944 când eram secretarul ei. De obicei eram prezenţi la biroul din str. Remus nr. 15, Zissu, Cohen şi Iancu Leiba şi eu stăteam de vorbă cu ei în camera lui Zissu. Discutam în general chestiuni privind plecarea vapoarelor cu emigranţi, discutam chestiuni politice externe,

https://biblioteca-digitala.ro

audiențele lui Zissu la Antonescu și chestiuni în legătură cu conflictul deschis între Centrala Evreilor și Oficiul de emigrare. În cadrul acestor discuții, fiecare aducea informațiile pe care le deținea. Știu că aceste informații erau transmise de Zissu, Centralei din Istanbul.

Arată cum se organizau aceste discuții?

Zissu venea zilnic la Birou. Membrii executivei sau dr. Marton, care era și el prezent, precum și subsemnatul intram în camera lui și fiecare era întrebat despre ceea ce a auzit și despre informațiile culese. Zissu, de asemenea, comunica la rândul său, informațiile lui.

Arată ce-l interesa pe Zissu în acea epocă?

Pe Zissu îl interesa în primul rând situația militară și politică, precum și chestiunea plecării vaselor.

Cine îi furniza informații militare?

De obicei Jean Cohen dădea informații despre situația militară și situația pe fronturile sovietice.

Ce informații îi furnizau ceilalți membrii ai Executivei?

Dr. Marton deținea informații în legătură cu trecerile clandestine de la frontiera Ungară spre România și despre stadiul în care se aflau deportările din Ungaria. L-am auzit o dată comunicând că un grup de fruntași ai evreimii ungare, între care se afla și soția și copilul lui, a ajuns în Elveția.

Leiwendman și Faibiș dădea informații diverse pe care se aflau de la comunitate. Iancu Leiba vorbea despre problema de politică internă, aducând informații, alături de Cohen, despre negocierile dintre partidele politice, atitudinea și activitatea partidului comunist în ilegalitate și alte chestiuni la ordinea zilei.

De asemenea, Jean Cohen deținea uneori informații, despre sabotaj de cale ferată intervenită în acea vreme. Leon Itzkar aducea informații din sectorul economic, privind problema aprovizionării, a producției generale și a prețurilor.

Eu am dat informații despre starea de spirit a populației evreiești în legătură cu evoluția războiului, despre efectele unor bombardamente aeriene în acele zile și despre situația jalnică a unor prizonieri sovietici, deținuți de hitleriști în jurul Vămii Obor, despre sosirea unor transporturi de lemne și cherestea în Gara Obor (unde lucram o parte din zi la Depozitul („Forechim") despre accentuarea ostilității cercurilor funcționărești, împotriva ocupației nemțești, despre situația grea a familiilor celor trimiși în detașamentele de muncă, despre starea aprovizionărilor în general.

O parte din aceste informații le-am avut din constatările mele proprii la fața locului, iar restul informațiilor din cercurile cunoștințelor și din vecini.

Aceștia știau unde merg informațiile, pe care ți le-au dat?

Nu știau că eu discutam cu conducătorii sioniști aceste chestiuni.

Ți s-a adus vreodată vreo informație de către cineva, pe care trebuia s-o transmiți mai departe?

De obicei la Zissu și J. Cohen se concentra această activitate, unde veneau și alte persoane pe care nu le cunosc.

Mie personal nu mi-a dat nimeni vreo informație care a fi transmisă lui Zissu.

Arată ce se discuta în cadrul ședințelor pe care le-ați avut, cu privire la concentrarea informațiilor și la transmiterea lor și anume unde?

https://biblioteca-digitala.ro

Nu s-a discutat niciodată în mod special, chestiunea concentrării materialului de către Zissu, însă era clar pentru mine că el foloseşte acest material. Referitor la transmiterea informaţiilor în mai multe ocazii am avut posibilitatea să aud despre plecarea corespondenţei prin curier diplomat la Istanbul.

Redă în mod concret de la cine ai auzit şi în ce împrejurări, că Zissu se folosea de curier diplomatic pentru transmiterea corespondenţei?

Jean Cohen mi-a vorbit de câteva ori despre sosirea unor scrisori de la Istanbul prin curier diplomatic şi despre expedieri tot prin curier. O dată mi-a vorbit în acelaşi sens şi av. Iancu Leiba, care mi-a adăugat că corespondenţa lui Zissu cuprinde pe lângă chestiuni de emigrare şi financiare, chestiuni informative.

Arătaţi ce ştiţi în legătură cu venirea instructorilor în ţară şi când au luat contact cu cei de la Executivă?

Nu ştiu când anume au sosit în ţară. Am auzit ulterior de la ei şi anume de la Dan şi de la Eliezer, câteva zile după 23 august, că ei luaseră contact înainte de 23 august cu Zissu. De asemenea, ştiu că şi Cohen era în legătură cu ei. Când s-au prezentat la mine, mi-am dat seama că i-am mai văzut anterior venind la Zissu.

Mai târziu l-am cunoscut pe Jacques – cam 2 săptămâni după 23 august – în birourile din Pache nr. 8, unde se instalase provizoriu Hehaluţ-ul. El mi-a vorbit despre proiectele lui de activitate editorială sub auspiciile Hehaluţ-ului. Am auzit că şi el venise cu paraşutiştii în ţară mult după aceea, dar nu-mi amintesc să fi văzut figura lui în birourile lui Zissu.

Arătaţi ce ştiţi despre legăturile acestora cu Zissu şi Jean Cohen?

Ştiu că erau des primiţi de Zissu şi uneori asista la întrevedere şi Jean Cohen.

De când şi până când au avut legături cu Zissu şi Jean Cohen?

Dinainte de 23 august, nu ştiu precis când şi până la demisia Executivei Zissu – adică la finele lunii septembrie sau începutul lunii octombrie 1944.

După demisia Executivei, Zissu, nu ştiu cum şi unde se întâlneau. Însă cred că se întâlneau la sediul din Oţetari nr. 5, unde se aflau birourile Partidului Evreiesc, al cărui Preşedinte era Zissu.

D-ta te-ai mai întâlnit cu instructorii sionişti?

Până în ianuarie 1945 eu am fost angajat la firma „Coloranil" aşa încât nu aveau posibilitatea să-i văd. În ianuarie 1945, la Congres, unde am fost numit director, i-am văzut pe Dan şi pe Eliezer venind mai rar la Zissu. Pe Jacques l-am întâlnit la sărbătorile de toamnă 1945, în uniformă britanică, cu insignele Brigăzii Evreieşti la Sinagoga din str. Sborului (Şcoala „Cultura"), unde venise în vizită, acolo fiind o sinagogă a organizaţiei sioniste „Tarbut".

Altădată prin 1946 l-am întâlnit pe Bd. Brătianu (azi Bălcescu) în civil şi mi-a vorbit de biroul de presă sionist cu privire la politica engleză în Palestina.

(ss) Moscovici Moritz

https://biblioteca-digitala.ro

Declarație

29 noiembrie 1951

Arătați când l-ați cunoscut pe Mișu Benvenisti?

L-am cunoscut pe Mișu Benvenisti la începutul anului 1928, la una din ședințele grupării sioniste „Renașterea".

În ce împrejurări?

Eu aveam calitatea de secretar al grupării „Renașterea" iar el era membru al grupării. Venind la o ședință a grupării, mi l-a prezentat dr. Stern – Kochavi, azi în Israel, directorul gazetei „Renașterea noastră".

Ce ați discutat cu acea ocazie?

Nu-mi amintesc, dar știu că Stern i-a spus. Îți prezint pe noul nostru secretar.

În ce raporturi ai fost d-ta cu Mișu Benvenisti?

Câteva zile după ce l-am cunoscut i s-a încredințat funcția de avocat al unui contencios al gazetei „Renașterea". În calitatea mea de secretar eu îi scriam la mașină corespondența.

După circa două luni de zile, activitatea lui la acest contencios a încetat, întrucât el a plecat la Paris pentru a urma doctoratul în drept, unde a rămas cam un an, adică la începutul anului 1929.

În 1929, reluându-și activitatea politică, el s-a consacrat creierii Partidului Evreiesc, care era în curs de formare în acea vreme.

După înapoierea sa, paralel cu această activitate, el lua parte la ședințele grupării „Renașterea" unde îl întâlneam regulat, în fiecare săptămână.

În același an, luând ființă Clubul Parlamentar Evreiesc, și el fiind numit secretar general al acestuia, venea mai rar la ședințele grupării „Renașterea".

În această calitate el făcea demersuri la diferite autorități în interesul cetățenilor evrei care cereau sprijinul clubului parlamentar.

În această perioadă Mișu Benvenisti venea la redacția gazetei „Renașterea" și-mi cerea să inserez diverse informații privind activitatea clubului Parlamentar, precum și textul discursurilor rostite de deputații evrei în Cameră.

Eu aveam instrucțiuni de la directorul Stern să dau publicității materialul, pe care-l aducea Benvenisti.

Astfel conlucrând cu el, relațiile dintre noi au fost prietenești și am lucrat la același sediu și anume în Bd. Maria nr. 1, până în 1934, în această perioadă avea un alt serviciu profesional, ca avocat al firmei „Buhler Fieres", așa încât numai venea regulat la Birou.

Prin 1934, Partidul Evreiesc al cărui secretar general era el, se mutase în str. Bradului nr. 31. El venea destul de regulat la acest sediu dar venea mai rar la ședințele „Renașterii".

A condus aproape toate campaniile electorale ale Partidului Evreiesc, luând parte la reuniuni, scriind articole etc.

A candidat pentru funcțiunea de deputat în mai multe rânduri și o dată a candidat la Bălți, unde existau anumite șanse de alegere, pentru lista partidului. N-a reușit să fie ales. În

https://biblioteca-digitala.ro

timpul campaniilor electorale, el lua contact cu mine pentru publicarea materialului propagandistic.

În 1939-40, atât el cât şi eu, am fost concentraţi. Ştiu că el avea gradul de slt. şi a fost în acest timp casierul unui regiment. L-am revăzut după rebeliunea din 1941, pe Calea Victoriei, în faţa Telefoanelor. El era supărat pe fostul preşedinte Mizrahi, căruia îi reproşa că nu l-a anunţat la timp ca să-şi poată scoate paşaport în vederea unei plecări apropiate.

Peste câteva săptămâni, Mizrahi mi-a spus că a obţinut asentimentul grupărilor pentru numirea lui Benvenisti ca Preşedinte al Organizaţiei Sioniste.

De atunci instalându-se la conducerea Executivei Sioniste, Benvenisti a vizitat redacţia şi şi-a exprimat dorinţa de a avea un contact permanent cu gazeta, cerând să acrediteze un redactor pe lângă Organizaţia Sionistă. Am făcut acest lucru, delegându-l pe Rudich Maier, care era acreditat şi pe lângă Comunitate şi Federaţia de Comunităţi.

De când şi până când a lucrat el în Executiva Sionistă, ca preşedinte?

El a lucrat ca preşedinte al Executivei, începând din martie 1941 şi până la arestarea sa, la finele anului 1943. După arestarea sa a urmat o scurtă epocă, în care n-a funcţionat o conducere sionistă.

El a luat parte la unele din discuţiile privitoare la constituirea Executivei Zissu, dar apoi până la 23 august 1944, n-a mai fost activ politiceşte, adică n-a mai deţinut funcţiuni oficiale.

În ce raporturi ai fost cu el în această perioadă?

După constituirea Executivei şi până în vara anului 1941, raporturile mele cu Benvenisti au fost prieteneşti, l-am vizitat de câteva ori la sediu şi el a vizitat de câteva ori redacţia.

Am discutat cu el atunci despre proiectul imprimării unui almanah sionist.

În vara anului 1941 s-a iscat un conflict între noi în legătură cu înfiinţarea unui liceu de fete evreiesc independent de comunitate, ceea ce el dezaproba, în timp ce eu consideram ca admisibil.

De atunci şi până în martie 1945, am rupt raporturile personale cu el.

În martie 1945 l-am întâlnit la o recepţie de presă a Crucii Roşii Internaţionale: El s-a apropiat de mine şi m-a întrebat de ce îi sunt duşman. Cu ocazia aceasta ne-am împăcat.

În ce scop „Crucea Roşie" a dat acea recepţie?

„Crucea Roşie Internaţională" organizase o recepţie pentru a aniversa o perioadă de activitate a sa în România. Erau invitate personalităţi oficiale româneşti, precum şi fruntaşi evrei.

Arată d-ta persoanele care au participat la această recepţie?

Am remarcat prezenţa generalului Dombrovski, primar al Capitalei, Principesa Bibescu, A.L. Zissu, W. Fischer, dr. W. Filderman, Mişu Benvenisti, dr. Marton, Rudich, de asemenea, erau prezenţi o serie de diplomaţi, afară de cei sovietici şi alţi demnitari, pe care eu nu-i cunoşteam. Oficiul de gazdă îl făceau d-nii Steiger şi Kolb, de la Crucea Roşie Internaţională asistaţi de un domn Beresteanu.

Arată ce ştii despre activitatea Crucii Roşii Internaţionale până la acea dată?

Ştiu că delegaţia Crucii Roşii Internaţionale a desfăşurat o activitate – ale cărei amănunte nu le cunosc – în Transnistria în legătură cu situaţia deportaţilor evrei.

https://biblioteca-digitala.ro

De asemenea, ştiu că Oficiul de Emigrare din Bucureşti, primea vizele de emigrare de la Agenţia din Istanbul tot prin Crucea Roşie Internaţională, fapt pe care l-am cunoscut în calitate de secretar al Executivei în acea vreme.

Eu primeam aceste vize de intrare în Palestina, sosite prin Crucea Roşie Internaţională de la Zissu, iar la el ajungeau fie trimise de Crucea Roşie fie ridicate de el.

Ştiu că Wilhelm Fischer era în strânsă legătură cu această instituţie şi anume cu conducătorii ei Kolb şi Steiger.

Am auzit de la Jean Cohen că Joint-ul al cărui reprezentant era Fischer, făcea în vremea războiului transferurile de bani, prin Crucea Roşie Internaţională. Adaug că şi după 23 august Fischer era des pe la sediul Crucii Roşii Internaţionale.

L-am auzit o dată, curând după recepţia amintită mai sus, elogiind aportul acestei instituţii la opera de asistenţă a deportaţilor evrei din Transnistria. În acelaşi sens amintesc că o dată, după ce Steiger fusese arestat, i-am auzit vorbind pe soţii Iancu despre Steiger cu compătimire şi simpatie, observând că Crucea Roşie Internaţională a ajutat la opera de ajutorare a evreilor deportaţi din Transnistria.

Era sigur pentru mine că prin mijlocirea acestei instituţii se făceau în vremea războiului transferurile Joint-ului, din Elveţia în România, unde erau primite de Filderman şi de Wilhelm Fischer.

De altfel reprezentantul acreditat al Joint-ului în România era de multă vreme dr. Filderman dar în timpul războiului îl încredinţase lui Fischer administrarea fondurilor de ajutoare ale Joint-ului.

Arată d-ta toate persoanele pe care le cunoşti că au avut legături cu conducătorii Crucii Roşii Internaţionale din România?

Cunosc următoarele persoane care aveau legături cu conducătorii Crucii Roşii Internaţionale, dr. Filderman, W. Fischer, Mişu Benvenisti, Leon Itzkar, Mella şi dr. C. Iancu, avocat A. Schwefelberg şi dr. Costiner.

În ce constau legăturile dintre aceştia?

Dr. Filderman şi Fischer aveau legături cu Crucea Roşie Internaţională pentru a transfera din Elveţia în România sumele pe care Joint-ul le aloca asistenţei evreieşti din ţară. La aceste operaţii erau interesaţi şi conducătorii Comisiei Autonome de asistenţă ce funcţiona în acea vreme şi anume av. A. Schwefelberg şi av. Costiner, precum şi Mella Iancu care administra creşele O.S.E.-ului, instituţia sprijinită de Joint.

Fischer distribuia ajutoare după cum credea de cuviinţă la diferite persoane care apelau la el. Nu cunosc criteriile după care el fixa persoanele în drept să primească ajutoare.

El afirma că aceste ajutoare le dă din „propriul său buzunar" evitând să mărturisească că sumele distribuite proveneau din fondurile Joint-ului. Referitor la Mişu Benvenisti, acesta era prieten intim cu Fischer şi avea, de asemenea, legături cu Filderman.

Legătura cu Crucea Roşie Internaţională o făcea prin Fischer. În ceea ce priveşte legăturile lui Itzkar cu Crucea Roşie Internaţională nu ştiu concret la ce se refereau, dar cred că în timpul războiului a folosi şi el ca casier al Executivei – această instituţie pentru operaţia de transfer.

Cunoşti persoanele care au fost ajutate cu diverse sume de bani de Joint în timpul războiului, prin Fischer sau prin altcineva?

Nu cunosc asemenea persoane, dar cred că una din persoanele ajutate ar putea fi actriţa Beate Fredanov, azi directoare la Teatrul Municipal şi profesoară la şcoala

https://biblioteca-digitala.ro

dramatică, fosta soţie a lui Fischer. Odată i-am întâlnit în vremea războiului împreună în casa soţilor Iancu.

De ce Fischer ascundea faptul că dădea ajutoare la diferite persoane din fondurile Joint-ului?

Explicaţia pe care o dau eu este că Fischer nu voia să facă publică legăturile sale cu instituţia americană, în vreme ce România se afla în război cu Statele Unite.

Arată d-ta care sunt totuşi scopurile Joint-ului ca instituţie americană, în timpul războiului, de a ajuta în ţară anumite persoane în timp ce România se afla în război cu Statele Unite?

Scopul Joint-ului era să acorde asistenţă oriunde era nevoie. În acel moment, activitatea sa în România era ilegală.

Povestiţi tot ce ştiţi în legătură cu forma organizatorică a Joint-ului şi persoanele care efectuau lucrările acestuia în ţară şi în străinătate?

Centrala Joint-ului se afla la New York în timpul războiului, având în vedere că legătura dintre Statele Unite şi ţările ocupate de nemţi, nu era posibilă, s-au înfiinţat birouri speciale în ţările neutre ca Elveţia şi Turcia. Astfel la Zürich funcţiona un birou al Joint-ului, condus de dl Saly Mayer. Acesta se afla în legătură cu reprezentanţii Joint-ului în România şi anume cu Filderman şi Fischer, care corespondau cu Biroul din Zürich prin curier diplomatic elveţian. Pe baza acestei corespondenţe se făceau transferurile de bani. La Istanbul nu-mi amintesc cine era reprezentant al Joint-ului.

Arată în ce constau legăturile dintre Joint şi Crucea Roşie Internaţională?

Joint-ul lucrând ilegal se servea de „Crucea Roşie Internaţională" care era o instituţie legală pentru a putea să-şi desfăşoare nestingherit activitatea sa de asistenţă în Transnistria şi într-o anumită măsură în ţară, unde nu cunosc caracterul activităţii desfăşurate de Joint în anii războiului, ea depinzând exclusiv de hotărârile lui Fischer.

În afară de cele ce ai declarat până acum, despre conducătorii Crucii Roşii ce mai ştii despre ei?

Ştiu că Kolb a plecat în Elveţia. În ce priveşte pe Steiger el a rămas în ţară, unde după cum auzisem atunci la Iancu, se căsătorise. Prin 1948 am citit la cronica judiciară a Universului că Steiger a fost arestat şi tradus în faţa Tribunalului pentru trafic de devize. Nu se dădeau în gazetă amănunte.

Cât priveşte pe Bereşteanu, el venise vara trecută la Legaţie, având paşaport pentru Palestina şi l-am întâlnit aşteptând să intre la Consul pentru a obţine o programare apropiată. M-a rugat şi pe mine să-l ajut, dar eu i-am spus că nu am dreptul să fac intervenţii.

Ştiu că n-a fost primit şi în săptămâna următoare programările au fost preluate de Ministerul de Interne. Nu am auzit despre el, dacă a plecat.

(ss) Moscovici Moritz

https://biblioteca-digitala.ro

Declarație

30 noiembrie 1951

Arată d-ta ce mai știi în legătură cu actrița Beate Fredanov?

Mai știu că legăturile ei cu Fischer erau anterioare războiului, Astfel, în 1939, mi-a spus av. L. Mizrahi, azi în Israel, că ducându-se să comande lemne pentru locuința sa la Depozitul Loevenbach din Calea Victoriei, s-a întâlnit acolo cu Wilhelm Fischer, care comanda lemne pentru locuința Beatei Fredanov.

În anii războiului se organizase sub auspiciile gazetei „Renașterea" o manifestare artistică și muzicală la Sinagora Mare, la care a declamat între altele și versuri din „Cântarea Cântărilor" (traducere de Marcel Bresliska) d-na Beate Fredanov.

Îmi amintesc că i s-a plătit ca onorar suma de 3.000 (trei mii). Fischer a intervenit atunci, arătând că onorarul e prea mic și a cerut sporirea lui.

Mai știu că Beate Fredanov se căsătorise cu Fischer prin 1940 și că urma să plece în Palestina cu el. Nu știu de ce n-a plecat, deși la un moment dat Fischer încercase să plece prin Bulgaria, dar fusese înapoiat de la granița bulgaro-turcă.

În vederea plecării știu că a început să învețe ebraica. Ea a arătat această preocupare într-un interviu acordat lui Rudich Mayer pentru gazeta „Renașterea noastră" în care între altele discuta eventualitatea de a face teatru la „Habima" din Tel Aviv. Interviul a apărut în Renașterea, la finele anului 1940 sau începutul lui 1941.

Prin 1946 sau 1947, în timpul concediului de vară, Beate Fredanov își petrecea vremea la cabana Roth de pe muntele Diham. Știu de la Cornel Iancu că ea s-a întâlnit cu Fischer la Predeal și l-a luat cu ea sus pe munte. Dr. Iancu spunea că față de sănătatea lui Fischer această ascensiune era un atentat la viața lui.

Știu că Fischer ținea mult la ea și nu ascundea acest lucru. Fosta secretară a congresului, Louise Goldner mi-a spus odată că Fischer fiind bolnav s-a dus la el acasă în str. Cometei cu corespondența și că a găsit-o acolo și pe Beate Fredanov.

Când am întâlnit-o odată la soții Iancu am înțeles că nu era pentru prima oară acolo, fiind alături de Wilhelm Fischer, un musafir mai des.

Cunoștea legăturile lui Wilhelm Fischer cu Fredanov și amănunte în acest sens, soții Iancu, Zissu, M. Benvenisti Rudich Maier, I. Ludo, care o cunosc mai bine și pe Beate Fredanov. De asemenea, știe I. Litman.

O întâlneam în ultima vreme pe str. Sf. Ștefan, în drumul meu spre Legația Israel, dar ea mă evita și uneori arunca privirea în jos, pentru a nu fi nevoită să răspundă la „Bună ziua". Cred că știind că sunt funcționar la Legație nu voia să afișeze legături cu mine.

Cu privire la Beate Fredanov mai știu următoarele: Este în vârstă de 36-38 ani. E originară din Bucovina. Limba ei maternă e germana. Știe și idiș. A urmat Conservatorul la Viena și în acest sens dă amănunte în interviul amintit.

A început cariera la Teatrul Comedia prin 1932-1933. Se afirma pe atunci că trăiește cu Max Aușnit. Știu că locuia cu părinții ei pe str. Austrului. De la Rudich am auzit că tatăl ei este intelectual, dar nu știu ce profesiune are. Știu că Fischer era în bune raporturi cu bătrânul Fredanov.

În timpul războiului era în bune raporturi cu actorul Finți. În ultimii ani am întâlnit-o de mai multe ori cu artistul Julles Cazaban, de la Teatrul Municipal.

https://biblioteca-digitala.ro

În anii războiului a jucat o vreme la Teatrul Evreiesc de la Baraşeum, dar ştiu că nu se împăca deloc cu preocupările comerciale ale direcţiei Teatrului, în timp ce ea cerea să se dea preferinţă interesului artistic la alegerea repertoriului. De aceea a jucat puţin. Mi se pare că a jucat şi în piesa *Cutia cu surprize* a lui Ludo, ce a fost prezentată în sala mică a acestui teatru.

(ss) Moscovici Moritz

Declaraţie

30 noiembrie 1951

Povesteşte tot ce ştii în legătură cu înfiinţarea Oficiului de Emigrare în ţara noastră şi cum a evoluat el până la desfiinţarea lui?

Oficiul de emigrare spre Palestina s-a înfiinţat în ţară după primul război mondial. Conform Statutului Organizaţiei sioniste Mondiale, el purta numele de Oficiul Palestinian (în ebraică „Misrad Ereţ Israel") şi era un birou reprezentând Departamentul Imigrării a Organizaţiei sioniste Mondiale.

Acest departament numea directorul, care conducea Oficiul împreună cu un Comitet. Acest Comitet se constituia o dată la doi ani, după fiecare Congres mondial sionist, din reprezentanţii grupărilor, care trimiseseră delegaţi aleşi la congres şi în raport cu numărul delegaţilor avuţi la Congres de fiecare grupare în parte.

Aceşti reprezentanţi ai grupărilor numiţi proporţional cu numărul delegaţilor lor la Congresul Mondial, alegeau un preşedinte şi un birou restrâns care conducea Oficiul.

Executiva Sionistă locală nu avea nici un drept să exercite vreo influenţă asupra Oficiului.

De altfel şi comitetul lui lua hotărâri numai în cadrul instrucţiunilor primite de la Departamentul Imigrării a Organizaţiei Mondiale Sioniste, reprezentant prin director, el însuşi funcţionar al acestui departament.

La izbucnirea războiului, preşedintele Oficiului era av. Maier Segal, iar director Orechovschi. Acesta a fost ucis în timpul rebeliunii din 1941.

În locul lui a fost numit Lindner, azi în Israel. Plecând acesta prin 1942, a fost numit dr. Entzer. Odată cu Lindner a plecat şi preşedintele av. M. Segal.

Începând din această epocă, preşedintele Executivei a început să-şi exercite autoritatea şi asupra Oficiului de Emigrare. Preşedinte al Executivei era Mişu Benvenisti.

Prin 1943 am auzit de la Cohen, în a cărui întreprindere lucram, că dr. Entzer a plecat în Israel, părăsind postul fără să anunţe şi lăsând situaţii încurcate.

În locul lui a fost numit I. Rubin, care lucra şi anterior la Oficiu în calitate de secretar. Directorii Oficiului erau numiţi de Centrala din Istanbul.

În martie sau aprilie 1944, după ce Zissu obţine calitatea de Reprezentant al Agenţiei Evreieşti, iar grupările îşi dau asentimentul ca el să alcătuiască o nouă executivă sionistă, el cere Preşedinţiei de Consiliu autorizarea de a constitui un „Oficiu de emigrare". Cred că a adoptat acest nume pentru Oficiu, spre a evita adjectivul de „Palestinian", dar de făcut era

https://biblioteca-digitala.ro

același lucru. În ce privește conducerea, Zissu a alcătuit-o nu după criterii statuare, ci după criterii personale.

Precizez că conducerea oficiului de emigrare, era și Executiva Sionistă, dar ea nu purta oficial acest titlu, deoarece organizația sionistă era ilegală. Astfel subscrisul care purtam titlul de secretar al Oficiului de Emigrare, nu eram în fapt decât secretarul Executivei Sioniste și nu aveam nici o competență în ce privește Oficiul de Emigrare.

Lucrările tehnice ale Oficiului le conducea directorul lui, împreună cu Comitetul Oficiului.

În ajunul zilei de 23 august 1944, Rubin a fost înlocuit din funcția de director, fiind numit în locul lui A. Iampolschi, care a deținut funcția până în 1949, când s-a autodizolvat oficiul.

După 23 august, Organizația Sionistă reluând forma legală, s-au constituit noi conduceri, pentru Oficiu și pentru Executivă, Zissu demisionase din ambele funcții. Conducerea Oficiului s-a constituit cu reprezentanți ai grupărilor conform statutelor, președinte fiind ales Carol Berman.

Executiva Sionistă s-a constituit sub președinția avocatului B. Rorlich. Acesta a încetat astfel de a exercita vreo autoritate asupra oficiului, care și după 23 august și-a păstrat numele de Oficiu de Emigrare, adoptat în timpul războiului.

După constituirea Statului Israel, s-a constituit și un Minister al Emigrării, care a numit în diverse țări pe lângă Consulate un așa-numit „Ratik Alia" – Ofițer cu emigrarea – care avea competența cu privire la organizarea emigrării. În țară a venit prin 1949 și a rămas până în martie 1950, un asemenea ofițer, cu emigrarea, și anume D. David Ghiladi, reprezentând Ministerul Imigrării din Israel, care era încadratîn Consulat cu titlul de Șef al Secției Vizelor.

Amintesc că după organizarea Ministerului Imigrării în Israel, fusese numit în această funcție dl. A. Iampolschi. El se prezentase cu numirea la Ministerul de Externe, dar n-a preluat funcția, deoarece n-avea aprobarea guvernului român pentru aceasta, știind că un cetățean român nu poate primi o numire din partea unui guvern străin fără o aprobare prealabilă.

(ss) Moscovici Moritz

Declarație

1 decembrie 1951

Arată ce știi despre activitatea haluțimilor în anii 1941-1944?

Această epocă ar putea fi împărțită în două perioade: prima, până la dizolvarea mișcării având un caracter legal și a doua după dizolvarea ei, având un caracter ilegal.

După ce Mișu Benvenisti a preluat președinția, știu că el a luat contact cu tineretul. În dorința de a exercita un control asupra activității lui. El cerea acest drept pe care președinții anteriori nu-l aveau întrucât în împrejurările existente și față de faptul că autorizația de funcționare limita activitatea, el avea răspunderi față de autorități. Astfel în cursul uneia din vizitele mele la sediul organizației am auzit că Benvenisti era indignat de

https://biblioteca-digitala.ro

faptul că una din mişcările de tineret convocase o conferinţă pe ţară la Bucureşti, fără să-l anunţe şi fără să aibă autorizaţie în acest sens.

Convocarea o făcuseră prin cărţi poştale şi una din cărţile poştale venise înapoi la sediu şi încăpuse în mâna lui Benvenisti. Nu ştiu ce s-a întâmplat ulterior, dar ştiu că el considera faptul drept foarte grav, întrucât îl putea pune în conflict cu Siguranţa Generală.

Am auzit de la I. Herzig şi conducătorul de pe atunci al lui „Hanoar Haţioni" că asemenea reuniuni au avut loc în ţară şi în Bucureşti, pentru a menţine cadrele grupărilor de tineret.

Odată mi-a spus că fetele care plecau în provincie ca instructoare, spre a masca originea lor şi preocupările lor, îşi atârnau de gât cruciuliţele.

În felul acesta tineretul, deşi exista legal, depăşea mult cadrul activităţii pe care-l îngăduia executiva, care purta răspunderile faţă de autorităţi.

Tot de la Herzig am auzit că în 1941, pe când treceau trenurile cu deportaţi în Transnistria pe la Galaţi, oameni ai mişcării „Hanoar Haţioni" s-a strecurat la vagoane pentru a da ajutoare.

De asemenea, mi-a spus că a organizat în comun cu alte grupări de tineret, treceri clandestine din Polonia.

Nu mi-a dat amănunte, dar mi-a spus că tinerii care veneau în ţară, evadaţi din ghetourile existente în acea ţară, soseau uneori în uniforme S.S. şi că uneori aceştia veneau şi din rândurile de partizani. Îmi amintesc că în primele săptămâni după 23 august un grup de vreo 10-15 asemenea tineri, foşti partizani, s-au prezentat la sediul din Bd. Pache nr. 8. Ei aparţineau mişcării „Hanoar Haţioni". Herzig îmi spusese că înainte veniseră grupuri mai mici.

Am înţeles, deşi el nu mi-a spus exact acest lucru că se făcea uz chiar de concursul unor soldaţi nemţi, care primeau sume de bani şi transportau pe tinerii evrei în camioanele lor. Tot de la el am auzit că într-o oarecare măsură s-a făcut acest lucru şi în Transnistria.

Aceste treceri clandestine purtau numele de „Brich (evadare-fugă). La organizarea lor colaborau de obicei toate grupările de tineret.

Jean Cohen mi-a spus prin 1944 după ce s-a înapoiat de la Timişoara, unde se dusese în legătură cu trecerile clandestine ale refugiaţilor unguri, scăpaţi de la deportare că acolo, rolul central îl deţinea tineretul. Mi-a mai spus că există acolo şi o adevărată fabrică de buletine de populaţie false, cu fel de fel de ştampile. Aceste buletine erau înmânate refugiaţilor spre a-i feri de urmărirea poliţiei.

De la Herzig am mai auzit că tineretul din Timişoara se afla în legătură şi cu partizanii iugoslavi. El pretindea că Eliezer, instructorul palestinian sosit în ţară înainte de 23 august 1944, n-ar fi venit ca paraşutist în ţară, ci s-a strecurat în ţară din Iugoslavia, cu ajutorul partizanilor iugoslavi.

În tot timpul cât a ţinut ancheta de la Prefectură în legătură cu conducătorii sionişti şi şefii tineretului el mi-a spus că a fugit la Timişoara, deoarece era urmărit.

Când am intrat la Executiva ca secretar, l-am văzut uneori venind la Zissu, împreună cu alţi tineri, şefi de organizaţii tinereşti, pe care nu-i cunoşteam.

De asemenea, ştiu că era atât el, cât şi ceilalţi conducători de tineret, în legătură cu I. Mendelovici, cu care se întâlneau la cofetăria, pe care acesta o avea, în str. Vasile Lascăr în faţa statuii cu acelaşi nume. I. Mendelovici avea, în Executivă, însărcinarea de a se ocupa de chestiuni privind tineretul, dar mai ales că el era despărţit de conducătorii tineretului, care nu prea ţineau seama de indicaţiile lui de prudenţă.

Odată, toţi reprezentanţii tineretului au venit la o consfătuire prezidată de Zissu.

https://biblioteca-digitala.ro

Eu am intrat în şedinţă pentru câteva minute. Ştiu că s-au discutat atunci, problema în legătură cu cotele de emigranţi, ce se atribuiau fiecărei grupări de tineret în vederea plecărilor, cote care nemulţumeau tineretul.

De la Herzig am auzit, de asemenea, că ei se aflau în legătură directă cu Istanbulul, unde am înţeles că existau pe lângă Agenţia Evreiască şi reprezentanţi ai tuturor mişcărilor haluţiene.

El îmi spunea că expediau şi primeau corespondenţa prin curierii diplomatici.

Mendelovici îmi spunea o dată că grupările de tineret erau greu de stăpânit, pentru că dispuneau de fonduri proprii, pe care le obţineau tot prin transfer.

Nu ştiu prin mijlocirea cui făceau aceste operaţii.

Îmi amintesc că la plecarea vasului „Kasbek" în iulie 1944, s-au provocat de reprezentanţii tineretului situaţii dificile la îmbarcare.

Ei au transportat la Constanţa pe lângă numărul de tineri aprobaţi, pentru fiecare grupare, alţi tineri pe care au reuşit să-i îmbarce fără paşapoarte.

Din această cauză un număr de pasageri admişi să plece din care unii achitaseră costul călătoriei, nu s-au mai putut îmbarca, deoarece efectiv nu era loc.

Ştiu că unul din cei ce s-a înapoiat a fost av. S. Rosenhaupt. De asemenea, s-a înapoiat petrolistul Sabetay de la firma „Nova" prieten al lui Rosenhaupt.

În genere, conducătorii tineretului considerau că li se atribuie o cotă prea mică şi contestau nevoia de a trimite alte elemente decât ale tineretului şi refugiaţi.

Tot de la Herzig am auzit că în vara anului 1944, tineretul a instruit elemente de ale sale în vederea organizării auto-apărării, într-o eventuală trecere a populaţiei evreieşti prin situaţii grele, la retragerea nemţilor, care era prevăzută atunci.

Acesta mi-a spus în legătură cu un demers pe care-l făcuseră şefii tineretului la D. Emil Bodnăraş de a fi primiţi în gărzile de apărare organizate după 23 august şi elementele tineretului sionist.

Nu ştim dacă aceşti tineri sionişti au fost atunci admişi şi în unităţile create de Partidul Comunist după lovitura de la 23 august 1944.

De la Benvenisti am auzit că o parte a tineretului fusese încadrat în activitatea Comisiei Autonome de ajutorare unde beneficia şi de carnete de scutire de muncă şi unde lucrau jumătate de zi. De asemenea, am auzit că unii tineri au fost plasaţi la muncă de pregătire agricolă haluţiană la o fermă a lui Radu Lecca.

Mai amintesc tot în acest cadru acţiunea grupului „Haşomer Haţair", care difuzase bancnota cu inscripţii antifasciste şi a fost condamnat de Tribunalul Militar din Bucureşti.

(ss) Moscovici Moritz

Declaraţie

1 decembrie 1951

Care a fost activitatea Comitetului de Asigurare în perioada 1941-1942.

În martie 1941 a plecat un transport de emigranţi în număr restrâns, pe care nu-l cunosc, cu una din motonavele româneşti, până la Istanbul, de unde şi-a continuat drumul

https://biblioteca-digitala.ro

pe cale ferată. Acest grup cuprindea persoanele care în ajunul plecării Consulatului britanic din ţară – în urma ruperii relaţiilor diplomatice, obţinuseră vize de intrare în Palestina, în bună parte prin stăruinţa Oficiului.

Această plecare era legală din punct de vedere al legilor palestiniene.

Tot legale au fost două transporturi de copii care au plecat cu trenul prin Istanbul. Cu unul din aceste transporturi a plecat în calitate de conducător al transportului şi preşedintele Oficiului, av. Maier Segal.

Au mai fost apoi transporturi ilegale din punct de vedere palestinian.

Îmi amintesc de plecarea vaporului „Darien II". Nu ştiu ce număr de emigranţi a transportat. Vasul a rămas vreme de vreo lună îmbarcat cu emigranţi în preajma Sulinei, deoarece nu se organizase încă trecerea transportului, sau interveniseră dificultăţi în ultimul moment, după îmbarcarea lor.

Ştiu că vasul a plecat la începutul anului 1941, a ajuns în Palestina, iar emigranţii au fost admişi să debarce, dar au fost internaţi în lagărul de la Atlit, unde au rămas un an.

Acest transport fusese organizat tot de Oficiul Palestinian, dar formal el nu apărea, deoarece ca reprezentanţă a Agenţiei Evreieşti nu-i era îngăduit să se ocupe cu emigrări ilegale, din punct de vedere al legilor Palestiniene. Ştiu că lucrurile şi înscrierile le făcea un domn Schapira, care a plecat în Israel, iar firma o dăduse un Birou de voiaj existent în Bucureşti, al cărui nume nu mi-l amintesc.

Plecarea fusese organizată, după cum ştiu cu ajutorul biroului din Istanbul, dar nu cunosc din cine se compunea el atunci.

Cât priveşte celelalte transporturi amintite, erau organizate de directorul Oficiului, care săvârşea formele, obţinea vagoanele necesare pentru emigranţi, paşapoartele şi vizele de tranzit.

El avea în acest sens concursul Centralei Agenţiei Evreieşti din Istanbul, unde se afla Chaim Barlas, directorul departamentului imigrării al Agenţiei.

Agenţia Evreiască obţinea în prealabil vizele de intrare în Palestina, din partea autorităţilor britanice. Tot Agenţia făcea demersurile pe lângă guvernele ţărilor de tranzit, respectiv Bulgaria, Turcia şi Siria, pentru acordarea vizelor de tranzit necesare.

Ştiu că transporturile tineretului s-au făcut sub egida „Crucii Roşii Internaţionale".

În ce priveşte plecările de copii, o parte din părinţi au achitat sume de bani pentru înscriere, dar majoritatea copiilor au beneficiat de scutiri. În genere spezele transportului erau acoperite de Oficiul palestinian, respectiv de Agenţia Evreiască.

O parte din copii înscrişi la plecare, erau primiţi de Oficiu, dar cota cea mai mare o dădeau grupările de tineret, care alegeau elementele cele mai potrivite din cadrele lor, care aveau şi consimţământul părinţilor.

(ss) Moscovici Moritz

Declaraţie

5 decembrie 1951

Arătaţi ce ştiţi în legătură cu activitatea Executivei Sioniste, prezidată de Benvenisti şi în special cu privire la activitatea sa în cadrul acestei Executive?

https://biblioteca-digitala.ro

Executiva Sionistă prezidată de Mişu Benvenisti, constituită în martie 1941, a inaugurat o eră nouă în sensul că, spre deosebire de cele precedente, a reuşit într-o măsură anumită să exercite un control asupra tuturor instituţiilor sioniste şi anume asupra emigrării, tineretului şi fondurilor.

Ştiu că în trecut nici un preşedinte nu reuşise să exercite vreo influenţă în acest sens. Explicaţia constă în faptul că Mişu Benvenisti dispunea de autorizaţia de funcţionare, de care depindeau şi celelalte instituţii şi pe de altă parte, era investit cu puteri mai mari din partea Centralei care se stabilise la Istanbul şi se afla în contact cu ea.

Am aflat că el primea de la Istanbul ample instrucţiuni cu privire la activitatea organizatorică a Organizaţiei cu privire la pregătirea haluţiană a tineretului, cu privire la organizarea emigrărilor şi în toate domeniile de activitate sionistă.

Ştiu că Centrala îi cerea rapoarte privind diverse probleme locale şi că el trimitea asemenea rapoarte informative.

Aceste rapoarte soseau la Istanbul prin mijlocirea unor curieri diplomatici, care circulau atunci în mod regulat între Bucureşti şi Istanbul. Instrucţiunile Centralei veneau pe aceeaşi cale.

În acest sens Mişu Benvenisti se bucura de sprijinul lui Wilhelm Fischer, pe atunci preşedinte al Keren Kayemet-ului, care avea legături strânse cu unii curieri ai Legaţiei Elveţiene şi cu Delegaţia Crucii Roşii Internaţionale, care lucra pe atunci în ţară.

Ştiu, de asemenea, că Fischer era pe atunci reprezentantul Congresului Mondial Evreiesc şi alături de dr. Filderman reprezentantul Joint-ului. Am aflat despre aceste acţiuni de la Wilhelm Fischer după război. Un alt colaborator al lui Mişu Benvenisti a fost Iacov Litman. Prin 1942, Litman a fost numit secretar general al Executivei. Numirea aceasta făcută în persoana unui nou venit în mişcare, se explică prin faptul că, Litman era cumnat cu comandorul Filip, şef de Cabinet al Generalului Leoveanu şi că, graţie acestei legături, Benvenisti obţinuse autorizaţia de funcţionare a organizaţiei sioniste.

În genere, această legătură era considerată pe vremea aceea de Benvenisti ca fiind utilă.

I. Herzig, fostul conducător al grupării de tineret „Hanoar Haţioni" din vremea războiului mi-a relatat o dată că în acea vreme îl vizita des pe Benvenisti la locuinţa sa din str. Popa Petre nr. 42.

El spunea că de obicei găsea holul plin de fruntaşi sionişti şi de şefi ai tineretului, care veneau să aducă lui Benvenisti rapoarte asupra acţiunii lor şi informaţii. El mi-a adăugat că în preajma plecării câte unui curier diplomatic, la Istanbul, se concentra corespondenţa la Benvenisti. De aceea, aici veneau şefii tineretului să aducă scrisorile, pe care ei le expediau Centralei lor.

Herzig arăta, de asemenea, că instructorii pe care el îi trimitea în provincie pentru organizarea activităţii grupării şi pentru menţinerea cadrelor, înapoiaţi în Bucureşti, aduceau şi informaţii asupra situaţiei locale a populaţiei evreieşti, asupra situaţiei economice şi politice, asupra stării de spirit a populaţiei în general şi asupra situaţiei de la detaşamentele de muncă, în care erau încadraţi şi mulţi tineri din mişcare. Aceste informaţii erau transmise de el lui Benvenisti, care cerea regulat să i se aducă asemenea ştiri.

Se înţelege că şefii tineretului raportau şi asupra situaţiei mişcării respective, asupra numărului de elemente active şi asupra activităţii desfăşurate.

Acelaşi lucru îl făceau şi ceilalţi şefi de grupări de tineret. Herzig adăuga că veneau la Benvenisti nu numai fruntaşi sionişti din Bucureşti, ci şi din provincie, care aduceau şi ei informaţii şi prezentau rapoarte asupra misiunilor, ce li se încredinţau.

https://biblioteca-digitala.ro

Contactul acesta cu exponenţii mişcării de maturi şi cu şefii tineretului a fost păstrat şi după dizolvarea mişcării de către Centrala Evreilor.

Tot de la Herzig am auzit că unii din fruntaşii sionişti din provincie, primeau şi ajutoare pentru acei membri ai mişcării aflaţi în nevoie de la Wilhelm Fischer, care deţinea conducerea acestui sector. Această acţiune purta numele ebraic de „Ezra" şi se desfăşura tot sub controlul Executivei Benvenisti, dar efectiv se afla în mâinile lui Fischer şi Benvenisti.

Nu-mi amintesc alte fapte în legătură cu activitatea Executivei Benvenisti.

(ss) Moscovici Moritz

Declaraţie

16 ianuarie 1952

Între timp, pe plan sionist, activitatea continua intens. Astfel menţionez în primul rând activitatea Hehaluţ-ului, care era o federaţie a tuturor grupărilor de tineret sionist şi se afla sub conducerea efectivă a instructorilor palestinieni. Numărul acestora sporise mult prin 1945 şi 1946. Conducerea Agenţiei Evreieşti hotărâse ca imediat după încetarea ostilităţilor să împânzească ţările eliberate cu un număr cât mai mare de instructori care să înceapă o activitate intensă la înregimentarea tineretului evreu în mişcare şi în acelaşi timp să sporească şi cadrele organizaţiilor locale de maturi.

Scopul principal era să stimuleze dorinţa evreilor de a emigra în Palestina. Se socotea că acest efort este necesar imediat după război, când evreii erau încă sub impresia ororilor săvârşite de nazişti şi când refacerea lor se putea realiza în Palestina. În acest sens instructori special pregătiţi au fost trimişi şi în lagărele de deportaţi din Germania şi Austria. Aceşti instructori veneau în ţară ilegal şi călătoreau des în Ungaria, Cehoslovacia şi Germania, fără paşaport. I. Herzig, fostul conducător al grupării „Hanoar Haţioni" mi-a spus că şi el însoţit de instructorul Iehuda Saari a plecat spre apus, colindând lagărele şi organizând grupări de tineret. Apoi ei au ajuns până la Paris, unde au participat la o conferinţă europeană a grupării. El spunea că în acea vreme trecerile de frontieră se făceau curent în acest mod. De obicei ei foloseau certificate de deportaţi eliberate de administraţiile diverselor lagăre.

Sporirea voinţei de emigrare a evreilor trebuia să fie şi un factor important în lupta politică, ce urma să înceapă pentru deschiderea porţilor Palestinei şi pentru înfiinţarea Statului Israel.

Nu cunosc numărul exact al instructorilor sionişti sosiţi în ţară în acest fel, dar ştiu că ei aparţineau în imensă majoritate grupărilor de tineret aparţinând Ichud-ului şi Haşomer Haţair. Aceştia aveau la dispoziţie şi fondurile necesare şi astfel puteau colinda oraşele şi înregimenta tineretul în grupările respective. S-au creat în toată ţara centre de pregătire a haluţimilor, care erau încadraţi la munci agricole sau industriale. Rândul la emigrare depindea de vechimea în activitatea pregătitoare. În vederea instruirii sioniste venea din Israel un vast material tipărit, reviste, buletine de informaţii, lucrări special întocmite pentru uzul seminariilor de pregătire a cadrelor şi ziare.

De asemenea, pentru elementele care nu cunoşteau limba ebraică sau idiş se traduceau în româneşte broşuri, care au apărut în biblioteca „Hehaluţ" condusă de Jacques.

https://biblioteca-digitala.ro

Ştiu că la un moment dat acţiunea haluţiană a fost finanţată şi de Joint, care acorda subvenţii Hehaluţ-ului în funcţie de numărul tinerilor aflaţi în centrele pregătitoare.

Era firesc ca această vastă acţiune să producă o efervescenţă în rândul tineretului, efervescenţă care s-a transmis şi asupra maturilor şi care se concretiza prin voinţa de a emigra.

Având la dispoziţie un asemenea aparat de lucru mai ales grupările de maturi şi semimaturi ale Ichud-ului şi „Haşomer Haţair", Mişmar şi B'nei Avoda, au luat o dezvoltare deosebită evreii se înscriau în aceste grupări în măsura în care nădăjduiau să obţină mai repede rândul la plecare. Evident că şi celelalte grupări se străduiau să urmeze exemplul partidelor de stânga, creând grupări de meseriaşi, semimaturi, cereri de studii şi făgăduind cadrelor o emigrare rapidă.

Agamy, care era preocupat în primul rând de problema emigrării, îndruma de fapt activitatea grupării „Ichud" şi prin aceasta exercita influenţa sa asupra întregii organizaţii. El se înconjurase de elementele conducătoare ale Ichud-ului la care aderase şi Mella Iancu. Ştiu că a existat o colaborare intensă între Agamy şi Mella Iancu, care avea întinse legături cu o serie de elemente conducătoare comuniste. Ea a folosit aceste legături pentru activitatea lui Agamy pe tărâm informativ şi pe tărâmul emigrării. De asemenea, împreună cu ea stabilea hotărâri mai importante privind organizaţia.

Astfel prin 1946 ei au hotărât să-l înlocuiască pe Rorlich de la conducerea organizaţiei sioniste. Motivul era că acesta nu era destul de dinamic. Mulţi credeau acelaşi lucru. În fapt, însă, prin risipirea elementelor active în grupări, în Hehaluţ, la fondurile sioniste, la „Tarbut" executiva rămăsese fără cadre şi fără atribuţii. Interesul cel mai mare pe de altă parte – era emigrarea. Ori acest lucru nu-l puteau oferi secţiile sioniste, adică organizaţiile locale, ci grupările, adică partidele. Executiva avea drept atribuţii propaganda, activitatea culturală şi distribuirea şekel-ului adică a cărţii de membru a organizaţiei sioniste Mondiale, pe baza căreia sionistul putea alege delegaţi la congres. Ea mai întreţinea arhiva istorică împreună cu Th. Löwenstein. Neavând în jurul ei cadre de activişti. Executiva rămăsese doar un birou de înregistrare. Ea se manifesta doar prin unele instruiri convocate cu diferite prilejuri şi mai ales în legătură cu acţiunea de protest împotriva politicii engleze în Palestina.

Hotărând să-l înlocuiască pe Rorlich, Agamy şi Mella Iancu au căzut de acord asupra unui nou candidat şi anume Mişu Benvenisti. Pentru a asigura alegerea lui, ei au solicitat sprijinul grupării „Renaşterea", care l-a acordat.

Conferinţa din mai 1946 a acceptat propunerea şi s-a constituit o nouă conducere în care au intrat, de asemenea, toate grupările.

Între timp, Agamy acorda întreaga importanţă emigrării. După el, sionismul era egal cu emigrarea în acest moment.

Ştiu că în acel moment (1945) au plecat mai multe vapoare şi un transport pe uscat, dar nu cunosc amănunte în acest sens. Îmi amintesc doar de plecarea vasului „Smirna" care de fapt fusese programat încă de Executiva Zissu, dar n-a mai apucat să plece. În orice caz, numărul transporturilor era prea redus în raport cu sporirea cadrelor grupărilor şi cu nevoile de emigrare ale acestora.

În aceste condiţii începe o mişcare de emigrare ilegală din ţară spre Apus. Faptul că trecerile clandestine erau lesnicioase intensifică această mişcare, care ia proporţii. Executiva Sionistă ia atitudine şi publică o serie de comunicate, în care dezaprobă această plecare clandestină.

https://biblioteca-digitala.ro

Benvenisti cere ziarelor sioniste să publice articole în acelaşi sens. Dar între timp se constată că şeful organizaţiei din Capitală a Ichud-ului Ellenbogen se ocupa cu aceste plecări. El este trimis în judecata Juriului de Onoare al Organizaţiei, care-l dezavuează.

Nu cunosc fapte, care să dovedească în ce măsură instructorii palestinieni în frunte cu Agamy au încurajat aceste plecări clandestine, dar este clar că în acel moment politic, când se dădea o luptă intensă cu puterea mandatară pentru imigrare liberă în Palestina, o asemenea mişcare de mase, constituia un argument în favoarea organizaţiei sioniste, căci manifesta voinţa evreilor de a se stabili în Palestina.

Într-adevăr, aceşti emigranţi, ajungând în Austria, Germania şi Italia, erau cazaţi de Joint în taberele existente sau în altele noi.

Aceste tabere veneau în sprijinul mişcării sioniste şi a revendicărilor ei pentru liberă imigrare în palestina. Ele au constituit un argument pentru comisia anglo-americană de anchetă (despre care am vorbit în precedenta declaraţie), când a recomandat guvernului englez să admită intrarea în Palestina a 100.000 de evrei.

În vara anului 1946, Mella Iancu, stimulată de Agamy, folosind legăturile ei, obţine autorizaţia forurilor competente pentru organizarea unei emigrări prin Iugoslavia. Ea mă convoacă pe mine şi pe Rorlich la ea acasă şi ne comunică că va avea loc o emigrare apropiată şi ne cere colaborarea la pregătirea ei. Se crease în acest scop un Comitet special, numit „Comitetul pentru tranzitarea foştilor deportaţi, în fruntea căruia se afla ea, Esselsohn şi alţii pe care nu-i mai ţin minte. Au venit apoi la Mella Iancu, Agamy şi Ricu, care, de fapt, urmau să conducă lucrările pregătitoare şi care erau în legătură cu instructorii palestinieni însărcinaţi să organizeze trecerea transporturilor prin Iugoslavia. Am auzit ulterior că la Belgrad lucrările erau conduse de Dan, instructor care lucrase şi în ţară.

A doua sau a treia zi Mella Iancu m-a anunţat că urmează să mă prezint cu dânsa şi cu Rudich în audienţă la dl. Avram Bunaciu, pe atunci secretar general al Ministerului de Interne.

Primiţi în audienţă Mella Iancu ne-a prezentat d-lui Bunaciu.

Dl. Bunaciu ne-a spus că aglomerarea foştilor deportaţi pe piaţa bursei negre, unde trafichează cu mărfuri de devize preocupă guvernul şi cum scopul este să emigreze, guvernul lasă această posibilitate de a pleca. Cererile urmau să fie depuse la Comitetul de mai sus şi în baza aprobării lor, fără alte forme, ei urmau să treacă în Iugoslavia, unde trebuiau să se îmbarce pentru Palestina. Apoi dl. Bunaciu mi-a spus mie că însoţit de un reprezentant al Ministerului de Interne voi pleca imediat la Timişoara şi Jimbolia pentru organizare practică a acestei operaţii de tranzit. În aceeaşi zi mi-a recomandat în biroul său un domn Lifa, care urma să mă însoţească. Plecând de la minister, d-na Iancu ne-a dus la Cofetăria Anghelescu din str. Academiei, unde avea întâlnire cu Agamy şi cu Ricu. Ea a raportat despre convorbirea avută şi despre dispoziţiile luate de dl. Bunaciu. A doua zi a venit la mine Ricu, care m-a informat că plec chiar a doua zi dimineaţă la Timişoara cu avionul, împreună cu Lifa, care era în contact cu Mella Iancu. Ne-am întâlnit a doua zi dimineaţa la „Tars" şi am plecat la Timişoara. Aici Lifa s-a prezentat la Inspectoratul regional de poliţie în aceeaşi dimineaţă. După amiază m-a invitat şi pe mine şi împreună cu el am fost primit de inspectorul regional, căruia Lifa i-a predat un ordin al d-lui Bunaciu, pe care inspectorul l-a citit şi l-a restituit. Nu cunosc cuprinsul acestui ordin. Inspectorul mi-a cerut explicaţii despre problema emigrării în general şi despre categoria de care m-am ocupat atunci. Mi-a spus atunci apoi că deleagă un comisar de la Chestura Timişoara şi că a doua zi urmează să plec la Jimbolia, spre a lua contact cu poliţia de frontieră, căreia el îi va da instrucţiuni prin comisarul său. Am plecat cu maşina şi am luat contact cu şeful poliţiei

https://biblioteca-digitala.ro

cu care am discutat sumar asupra chestiunii. Ulterior am aflat că el fusese înlocuit pe timpul cât au durat operaţii cu comisarul numit de Inspectorul din Timişoara.

Pentru cazarea emigranţilor pe timpul cât vor sta în Jimbolia am închiriat un mic hotel aflat în faţa gării. Tot aici urma să se facă şi verificarea persoanelor în baza listelor aprobate de Minister. Ne-am întors la Timişoara în aceeaşi zi şi am telefonat lui Ricu rezultatul, arătându-i, însă, că eu personal nu vreau să mă ocup efectiv de lucrările tehnice de la Jimbolia întrucât acesta ar presupune să mă stabilesc la Timişoara, ceea ce nu pot face. Ricu m-a anunţat că va trimite în aceeaşi zi un om în locul meu. A doua zi eu m-am înapoiat în Bucureşti, lăsându-l pe reprezentantul Ministerului să aştepte pe noul trimis al Comitetului de tranzit. I-am raportat Mellei Iancu şi lui Ricu despre măsurile luate şi că mi-am considerat misiunea încheiată.

Între timp aflasem că Agamy a plecat în străinătate, aşa încât lucrările în această emigrare au fost condus de Ricu. În fapt el alcătuia listele de emigranţi, care erau prezentate de Mella, Ministerului de Interne.

Ştiu că au plecat două transporturi prin Jimbolia. Nu cunosc alte amănunte cu privire la aceste plecări.

Revenit în Bucureşti am început organizarea biroului de presă sionist, stabilind programul lui de activitate. Scopul era, pe de o parte, să informeze opinia publică românească şi evreiască asupra evenimentelor din Palestina, unde ciocnirile între englezi şi evrei deveneau tot mai frecvente şi să informeze asupra acţiunii politice sioniste în forurile internaţionale, iar pe de altă parte, să sistematizeze, să adâncească şi să intensifice propaganda sionistă în sânul populaţiei evreieşti. În acest sens, funcţiona un comitet, în care intrau şi reprezentanţii instituţiilor sioniste, care se întrunea o dată pe lună sau la două luni pentru a aproba programul. De obicei se urmărea să se publice o dată pe lună o broşură de documentare şi un ziar de perete ilustrat, să se imprime la şapirograf de câteva persoane un buletin de presă pentru uzul ziarelor româneşti şi evreieşti, să se furnizeze presei articole, reportaje şi fotografii din Palestina. În fapt programul preconizat de mine era aprobat.

Curând nici comitetul amintit mai sus nu se întrunea, el rămânând în contact doar cu Benvenisti.

În fapt însă, Benvenisti nu venea pe la sediul organizaţiei decât foarte rar. La început spunea că sediul fiind departe şi în afara drumului său el nu poate veni. S-a închiriat alt sediu în str. Gh. Asan nr. 3, în localul Camerei de Comerţ Româno-Palestiniene, dar nici aici nu venea. Secretarul Executivei av. E. Rappaport îl vizita acasă sau mai frecventa la sediul Congresului – unde era zilnic – pentru rezolvarea lucrărilor curente. În ce mă priveşte, o dată fixat programul de lucru, eu nu aveam nevoie de aprobarea lui Benvenisti, pentru fiecare pas şi îl vedeam rar. Când voiam să-l întâlnesc, mă duceam la Congres. Aveam drept colaboratori direcţi pe Rudich M. şi S. Sanin, precum şi dactilografele Executivei între care una era afectată presei, d-na Soldenthal. Sanin se ocupa cu traducere şi prelucrare materialului primit, Rudich avea însărcinarea de a difuza materialul presei şi de a se interesa de publicarea lui.

Prima lucrare a fost publicarea unui buletin de presă cuprinzând ştiri din Palestina, pe care le culegeam de la Radio, buletine de presă şi ziare primite din Palestina şi din Paris. Ziarele au reprodus de multe ori ştirile difuzate care aveau drept indicaţie a sursei literele S.P. adică „Sien-Press". Eu cerusem autorizaţia de funcţionare a Comisiei de Control şi aşteptam rezolvarea ei favorabilă. La un moment dat am fost convocat la Comisia de Control de maiorul Levy, care conducea Serviciul Presei, care mi-a cerut explicaţii cu privire la acest buletin. I-am arătat că agenţia „Reuter" difuzează ştiri tendenţioase şi

https://biblioteca-digitala.ro

tratează pe luptătorii Haganei drept bandiţi. De aceea, se făcuse simţită nevoia unui buletin de presă, care să prezinte situaţia reală.

Maiorul Levy mi-a răspuns că acolo se dă o luptă pentru libertate şi că cei ce dau lupta nu sunt bandiţi. Mi-a făgăduit că stăruie pentru aprobare. Nu s-a acordat aprobarea şi după cum am aflat ulterior, s-a opus categoric Misiunea britanică.

Am informat pe Benvenisti despre aceste convorbiri şi a căzut de acord să renunţăm la buletinul de presă. În locul lui am redactat un buletin intern, care se dădea exclusiv membrilor Executivei şiu conducătorilor celorlalte instituţii sioniste.

Între timp am fost convocat din nou la comisia de Control de data aceasta ca director al „Renaşterii Noastre", unde mi s-a atras atenţia asupra unor articole ostile Marii Britanii. Eu am justificat aceste articole, arătând că ele exprimă opinia populaţiei evreieşti în legătură cu politica palestiniană a Puterii Mandatare. Mi s-a răspuns că România este o ţară învinsă şi n-are dreptul să atace prin ziarele ei o putere aliată şi mi s-a cerut să pun capăt campaniei. Am fost primit atunci de un Maior Sovietic şi la audienţă a asistat şi Maiorul Levy. Am informat şi despre acest avertisment pe Benvenisti.

Principala activitatea a Oficiului de presă rămăsese difuzarea de articole şi reportaje. Împreună cu Sanin traducea articole despre problema palestiniană şi Rudich le difuza presei româneşti. Multe din ele au apărut în „Timpul", „Jurnalul de Dimineaţă", „Ultima oră", „Semnalul", „Adevărul" etc.

Eu m-am ocupat de publicarea unor broşuri de documentare. Menţionez: *De la Balfour la Bevin; Dezbaterile Congresului Sionist de la Basel; Lista coloniilor şi localităţilor din Israel cu un scurt istoric al lor*; *Anglia a greşit*, de dep. Richard Crossman; *Înfiinţarea Statului Evreiesc*, cuprinzând declaraţiile d-lor Gronico şi Tsarapkin la O.N.U., declaraţiile fruntaşilor sionişti, textul actului de întemeiere a statului, schimbul de telefoane Molotov-Sharet pentru recunoaşterea statului, Comunicatul Ministerului de Externe român pentru recunoaşterea statului evreiesc etc.

De asemenea, am imprimat o serie de ziare de perete ilustrate consacrate diverselor evenimente. Menţionez: Comemorarea Th. Herzl şi a poetului Bialik, părintele sionismului, cuprinzând portrete ale întemeietorilor mişcării, Brigada Evreiască, cuprinzând fotografii ale unităţilor evreieşti – un calendar evreiesc ilustrat cu fotografii palestiniene, Satul evreiesc, oraşul evreiesc, industria palestiniană etc.

O altă ramură de activitate era organizarea recepţiilor de presă, care să documenteze presa română şi evreiască asupra problemelor momentului. Astfel prima recepţie a fost consacrată unei expuneri a lui Benvenisti, care se înapoiase din străinătate şi luase parte la Congresul sionist, la altă recepţie a avut loc cu prilejul vizitei în ţară a lui Moshe Snech şi alta cu prilejul vizitei fruntaşului Idelsohn, azi Bar Ehud, deputat. Declaraţiile lor au apărut în majoritatea ziarelor.

Personal am luat interviuri speciale lui A. Barlas, director al Departamentului Emigrării din Agenţia Evreiască şi M. Mizrahi, directorul instituţiei Keren Kayemet, care vizitaseră ţara. Primul interviu era consacrat problemei emigrării şi a apărut în „Semnalul", iar al doilea privea problema agrară şi colonizarea sionistă şi a apărut în „Timpul". Am difuzat ştiri şi fotografii. Astfel menţionez fotografia primului guvern al Statului Israel, care a apărut în „Semnalul".

Difuzarea materialului era înlesnită şi de faptul că interesul cititorului pentru problema palestiniană sporind, ziarele primeau cu multă bună-voinţă articolele şi fotografiile trimise.

https://biblioteca-digitala.ro

Am trimis Centralei prin Benvenisti, o dată, prin poştă, materialul imprimat şi tăieturi de articole apărute şi difuzate de noi şi, după cum a confirmat Benvenisti, a auzit cuvinte de apreciere pentru activitatea depusă.

Pe linie informativă activitatea mea a fost foarte redusă. Benvenisti nu mi-a cerut să lucrez în acest sens. În măsura în care eu ştiam ceva, îl informam.

Între altele menţionez faptul că la un moment dat cenzura începuse să interzică parţial publicarea materialului sionist. De asemenea, l-am informat când, ca director al Renaşterii Noastre, am fost convocat la direcţia Presei, unde ni s-a cerut să intru în legătură cu Iosif Bercu, pe atunci redactor responsabil al „Unirii", care urma să ne ajute la redactarea gazetei, dându-ne indicaţii, material. Aceeaşi comunicare se făcuse şi celorlalte ziare sioniste.

Un eveniment în vara anului 1946 a fost organizarea alegerilor pentru congresul Mondial Sionist. Lupta dintre partide era în plus. Era primul congres după război şi se aştepta cu interes rezultatul alegerilor de conducătorii grupărilor mondiale, dat fiind ca prin sporirea mişcării în ţară, numărul de delegaţi aleşi conta în stabilirea raportrului de forţe dintre partide în Congres, eram mişcarea cea mai puternică din Europa, după dispariţia evreimii poloneze. Averbuch conduce personal campania electorală a Ichud-ului şi candidează pe lista acestuia.

Iosif Klarman candidează pe lista revizioniştilor sub numele de Ben Porat şi ia parte activă la propagandă. Eliezer conduce campania electorală a Mişmar-ului.

Din partea grupării „Haoved Haţioni" era prezent instructorul Ehud Saari, care candidează şi conduce, de asemenea, campania electorală a listei sale, pe care candidează şi reprezentanţii grupării „Renaşterea". Ambele grupări au căzut de acord să pună în fruntea listei pe Moshe Snech, exponent al aripii progresiste din mişcarea clandestină, care apoi a trecut de altfel la Mapam. Eu am candidat pe listă ca supleant şi m-am ocupat de propaganda prin gazetă.

Prin numărul mare de instructori, care se agitau în campania electorală, prezenţa conducătorilor locali, a fost mai ştearsă, dar e fapt că au fost cele mai agitate şi mai frecventate alegeri sioniste din ţară. Au plecat din ţară 14 delegaţi aleşi între care menţionez: dr. Th. Lowenstein, dl. Ieşeanu, Agamy, av. E. Kanner, av. I. Leiba, I. Klarman, av. Tully Rosenthal, Şef Rabin Şafran, I.Laiwandman.

Fără a fi delegaţi la congres au plecat M. Benvenisti (care neaparţinând vreunei grupări n-a candidat), L. Itzkar P. Rosenhaupt, Enciu Cohn. Aceştia trei din urmă au luat parte la conferinţele fondurilor sioniste, ţinute paralel cu lucrările congresului. Ştiu că Benvenisti a avut cu acest prilej consfătuiri cu conducătorii mişcării mondiale, raportând despre activitatea sa şi primind instrucţiuni cu privire la activitatea viitoare. El a luat parte la o consfătuire, la care a asistat şi Ben Gurion, Kaplan şi alţii, discutându-se situaţia mişcării din România. De asemenea, ştiu că a avut întrevederi şi cu conducătorii Congresului Mondial Evreiesc, în frunte cu dr. N. Goldman.

La începutul anului 1948 încep frământări în sânul Organizaţiei Sioniste. Mişmar-ul, care fusese o grupare minoră şi care sporise la ultimul Congres, cere schimbarea conducerii.

Despre acest capitol voi vorbi mai târziu.

În cadrul campaniei electorale pentru alegerile parlamentare din 1946, toate grupările sioniste sprijină listele B.P.D. pe care candidează A. Dascălu din partea stângii sioniste şi B. Rorlich din partea Partidului Evreiesc Gazeta „Renaşterea Noastră", publică articole, reportaje, lozinci şi clişee în sprijinul acestei liste, subliniez atitudinea antisemită din totdeauna a partidelor „istorice".

https://biblioteca-digitala.ro

Este ales în parlament A. Dascălu, Rorlich care candidase la Botoşani al treilea pe listă n-a fost ales. Benvenisti, care lipsise din ţară când partidul Evreiesc fixase candidatul său a fost foarte indispus de faptul că n-a fost desemnat el drept candidat.

Între timp, Agamy îşi continua activitatea sa, bucurându-se de colaborarea lui Benvenisti şi Mella Iancu în primul rând şi de colaborarea Ichud-ului în general. În special ştiu de la Mella Iancu că ea a fost tot timpul consiliera lui Agamy şi ajutorarea lui atât pe linie informativă cât şi în problema emigrării. Pe acest din urmă tărâm ea a încercat mereu să obţină reluarea emigrării. tot ea l-a pus în legătură pe Agamy cu Bercu Feldman, secretarul general al Comitetului Democratic Evreiesc. Între aceştia se legase, după cum am auzit de la Mella Iancu, o prietenie şi chiar ea mi-a precizat că în vara anului 1947 ei au petrecut împreună o vreme la Sinaia. Ştiu că şi Mella Iancu era în relaţii de prietenie cu Bercu Feldman. Mella mi-a spus că reluarea emigrării în toamna anului 1947 se datorează în bună parte şi lui Feldman. După cât am înţeles ea lucrase şi pe alte căi, folosind relaţiile ei şi, de asemenea, vizita lui Moshe Snech era în legătură tot cu problema emigrării. Ştiu că Snech a stat atunci în legătură cu Moshe Agamy şi cu Benvenisti, ştiu că el criticase faptul că Partidul Evreiesc nu aderase la Comitetul Democratic Evreiesc şi considera partidul drept un anacronism. În timpul şederii sale în ţară el a avut unele întrevederi politice dar nu ştiu nimic despre persoanele pe care le-a văzut. Acest lucru mi l-a spus Tully Rosenthal, care l-a însoţit pe Snech la Iaşi. Acesta a luat parte şi la o recepţie oferită de Congres, la care au asistat şi Bercu Feldman şi av. Bacal din partea Comitetului Democratic Evreiesc.

De asemenea, a avut consfătuind cu Achdut Avoda, la care a aderat curând după aceea. Odată cu el venise în ţară şi Willi Katz, instructor palestinian, care lucra în Franţa. Nu cunosc activitatea lui în ţară. El a venit cu Snech la recepţie şi fiind originar din România a tradus în româneşte declaraţiile lui Snech, care a vorbit în ebraică.

Ca urmare a acţiunii intense emigrarea a fost reluată prin octombrie 1947 când a plecat un transport din Bulgaria.

Acest transport cuprindea elemente haluţiene, date de grupările de tineret şi elemente date de grupările de meseriaşi şi alte grupări. Agamy stabilea cotele cuvenite grupărilor mature şi cota totală cuvenită Hehaluţ-ului. În principiu raportul era de 2-3 la 1/3.

După plecarea acestui transport a început pregătirea unei emigrări mai masive. În acest scop sosiseră la Constanţa două vase achiziţionate de Agenţia Evreiască şi care au fost adaptate pentru nevoile emigrării în portul Constanţa. Lucrările au fost conduse de Ricu. După emigrare vasele au fost îndrumate într-un port bulgar – mi se pare Burgas, unde urma să se facă îmbarcarea. Între timp începe în Statele Unite o campanie împotriva plecării acestor două vase cu emigranţi din România, afirmându-se că în fapt organizaţia sionistă transportă 15.000 de comunişti în Palestina. Campania era întreţinută de englezi în preajma votului final al O.N.U.-ului cu privire la problema palestiniană. Conducătorii Agenţiei Evreieşti din America cer să se renunţe la plecarea acestor vase. Agamy cere lui Benvenisti să convoace Executiva, care fusese solicitată să împiedice plecarea vapoarelor. Şedinţa a fost secretă şi s-a hotărât să se respingă cererea conducătorilor americani. Vasele au plecat la sfârşitul anului 1947. La 29 noiembrie 1947, O.N.U. hotărâse totuşi crearea Statului Evreiesc, Statele Unite şi sateliţii lui votaseră pentru propunere, deoarece guvernul american se temea că prin faptul că Uniunea Sovietică sprijină crearea Statului Evreiesc şi ar pierde simpatiile şi voturile evreilor.

Benvenisti a oferit lui Agamy şi colaboratorilor lui o recepţie în sala Congresului după plecarea vasului. Agamy luând cuvântul a arătat că a avut la dispoziţie un adevărat

https://biblioteca-digitala.ro

Stat Major de instructori, care l-au ajutat la organizarea transportului, la conducerea garniturilor de tren speciale, care au colectat în diferite regiuni ale ţării cei 15.000 de emigranţi. Unele trenuri au trecut în Bulgaria, prin Dobrogea, alte grupe au trecut pe la Giurgiu.

Între timp M. Rudich renunţă la activitatea lui de la biroul de presă, fiind angajat de Agamy la Secţia de emigrare a Legaţiei Israelului, condusă, în fapt, de Agamy.

După cât mi-a spus Rudich, rolul lui era să facă demersurile necesare la autorităţi în legătură cu transportul bagajelor în Palestina a emigranţilor, care nu aveau dreptul să ia pe vas decât un rucsac, pentru a economisi spaţiu. Ştiu că el s-a ocupat de această chestiune, obţinând autorizaţiile necesare.

La început el a colaborat cu Agamy şi după plecarea acestuia din ţară cu Ricu. Nu ştiu în ce măsură şi dacă efectiv a colaborat cu ei pe tărâm informativ. Rudich nu mi-a vorbit niciodată despre o asemenea activitate în această epocă. Ştiu, doar, că el fusese recomandat pentru acest post de Mella Iancu.

Plecarea ultimului transport de emigranţi a avut un ecou puternic în sânul populaţiei evreieşti. Mii de familii se rupseseră în două. Pe de altă parte, schimbările social-economice din ţară determinau elementele burghez să se gândească la plecare. Aşa se explică de ce toate grupările se pomenesc cu un val de noi membri. Unii candidaţi cerând înscrierea, declarau că se înscriu pentru plecare, nu ca membri ai unei organizaţii sioniste. În special sporul este înregistrat de Ichud şi Mişmar, care prin numărul organizaţiilor ce aveau în spatele lor (tineret, semimaturi, meseriaşi aveau cote mai mari şi deci ofereau mai multe şanse de plecare. Aşa se explică de ce negustorii din str. Gabroveni se înscriau la grupări socialiste ca „Mişmar" sau „Ichud" contribuind cu sume importante la bugetul acestora pentru a crea o situaţie mai bună.

Mişmar-ul în special îşi speriase cadrele şi hotărâse să ceară schimbarea conducerii şi înlăturarea lui Benvenisti de la preşedinţie. El motivează cererile sale pe consideraţii că Executiva condusă de Benvenisti nu mai corespunde realităţilor politice din ţară, care impun în interesul mişcării o conducere cu preponderenţă de stânga. Are loc o şedinţă a Comitetului Central, – un for de control cuprinzând şi delegaţi din ţară – unde Mişmar-ul dezlănţuie atacul, dar majoritatea Comitetului Central, inclusiv Ichudul respinge cererea Mişmar-ului. Totuşi situaţia încordată se menţine şi cele din urmă şi pentru a menţine unitatea Organizaţiei, grupările cad de acord pentru o schimbare. Benvenisti demisionează şi se formează în aprilie 1948 o Executivă condusă dintr-un prezidiu (dr. S. Zalman, Chaim Kraft şi ing. S. Iakerkaner) cu majoritatea Ichud-Mişmar. Printre primele acţiuni ale Executivei a fost cererea adresată revizioniştilor de a dizolva gruparea lor, ceea ce aceştia au consimţit.

Între timp, era tot mai evident că în cercurile comuniste şi în special la Comitetul Democratic problema existenţei organizaţiei sioniste şi manifestările ei era urmărită cu atenţie. Astfel după proclamarea Statului Israel, în cadrul unei adunări Leibovici-Şerban, vorbind în numele comuniştilor evrei a cerut evreilor să-şi desfacă geamantanele şi să rămână în ţară.

De asemenea, după ce guvernul român a anunţat recunoaşterea Statului Israel, o manifestaţie spontană organizată de grupările sioniste şi de executivă este privită rău la C.D.E. după cum relatează elementele ichudiste şi mişmariste, care făceau parte din C.D.E.

Blocul „Palestinei Muncitoare" (Ichud-Mişmar) propune atunci pentru a asigura menţinerea mişcării sioniste de stânga, ca grupările clal-sioniste şi mizrachiste să se

https://biblioteca-digitala.ro

autodizolve, întrucât existenţa lor este indezirabilă. Acestea refuză propunerea, afirmând că toate grupările sioniste au o situaţie identică.

Am omis să arăt că în decembrie 1947, după ce intrasem în legătură cu Iosif Bercu pentru îndrumarea gazetei, acesta îmi reproşează publicarea unui articol primit din Palestina de la fondatorul gazetei, S. Kochavi, care îndemna pe evrei să vină în masă în Israel. În săptămâna următoare cenzura opreşte apariţia gazetei.

Pe plan sionist, eu lucram mai departe la biroul de presă dar activitatea acestuia e mai redusă, deoarece cenzura restrângea mai mult, publicarea materialului sionist.

Menţionez, că activitatea profesională, faptul că am paginat, adică m-am ocupat de latura tehnică a revistei lunare „Hehaluţ" editată de această organizaţie.

Între timp, Agamy plecase din ţară şi în locul lui era Ricu. El a avut un rol activ după ce s-au făcut înscrierile pentru emigrare de C.D.E. prin comunităţi. În vara anului 1948 C.D.E. hotărăşte să facă înscrieri de plecare şi comunităţile preiau efectuarea acestei operaţii.

Problema ce se punea organizaţiilor sioniste era dacă să permită membrilor să se înscrie individual. Erau unii care considerau că îngăduind sioniştilor să facă acest lucru s-ar fi făcut o demonstraţie masivă în favoarea emigrării, majoritatea a fost însă, de părere că se renunţă astfel la prerogativa organizaţiei de a organiza emigrarea în Israel şi că se pierd astfel cadrele, care erau legate de grupări prin interesul pentru emigrare şi prin speranţa că grupările le vor asigura emigrarea. S-a dat sioniştilor ca lozincă să nu se înscrie. Totuşi, după cum am auzit atunci, s-au înscris vreo 12.000 de persoane pentru plecare. C.D.E. a organizat pentru o parte de cei înscrişi un curs de iniţiere marxistă.

Ştiu că între timp Ricu se afla în legătură cu Bercu Feldman şi că a plecat la un moment dat în Israel, unde a examinat problema emigrării celor înscrişi în comitete şi celorlalţi candidaţi în genere. Între timp s-a înapoiat în ţară Agamy ca diplomat, cu titlu de trimis special în chestiunea emigrării şi a continuat discuţiile cu factorii loc. Nu cunosc amănuntele, dar ştiu că s-a căzut de acord ca să plece 3.500 de emigranţi de înscrişi de C.D.E. urmând ca ulterior să plece şi 3.500 sionişti. Ştiu că Agamy rămâne în legătură şi după înapoierea sa în ţară, cu Mella Iancu, dar nu cunosc amănuntele colaborării. În acest timp soseşte în ţară dl. Ehud Überall, Ministrul Israelului la Praga.

Mella Iancu organizează o recepţie la ea acasă în cinstea lui Überall – mai târziu Avriel, Ministru la Bucureşti.

La această recepţie urmau să ia parte şi reprezentanţi ai C.D.E.-ului, Bercu Feldman, I. Bacal, Iscovici etc.

În aceeaşi seară, ei au anunţat că sunt reţinuţi la o şedinţă şi nu pot lua parte. A asistat de la C.D.E. doar M. Sărăţeanu.

Mella Iancu mi-a spus atunci că refuzul de a lua parte la recepţie e considerat de ea drept un eşec al acţiunii în favoarea emigrării şi privea cu scepticism viitorul.

De asemenea, ştiu că el spera să fie primit de d-na Ana Pauker, ceea ce nu s-a întâmplat.

Eu i-am cerut lui Überall să ia parte la o recepţie de presă sau să acorde un interviu, ceea ce el a refuzat. A acceptat însă să cunoască pe directorii publicaţiilor sioniste. Ricu ne-a convocat la locuinţa sa din Olari nr. 9 şi anume pe Bady, Milton Lehrer, Belfert şi pe mine. I s-au arătat gazetele sioniste şi s-a interesat în genere despre situaţia lor, despre activitatea biroului de presă, refuzând, însă să facă orice declaraţii. Discuţia a fost foarte sumară, mai mult formală.

https://biblioteca-digitala.ro

Pe Agamy, l-am văzut de două ori după înapoierea sa ca diplomat şi până la angajarea mea la Legaţie. Odată m-a convocat ca să-mi comunice că a primit de la Tel Aviv o telegramă în care i se anunţa că au fost arestaţi asasinii Contelui Bernadotte, mijlocitorul numit de O.N.U. în Palestina. El m-a rugat să dau o largă difuzare ştirii, întrucât atentatul a pus în situaţia dificilă guvernul Israelului. I-am făgăduit s-o fac, dar n-a mai fost nevoie, deoarece în dimineaţa următoare agenţia „Rador" a difuzat ştirea, dând exact aceleaşi amănunte. Ştirea a fost publicată de toate gazetele. A doua oară l-am vizitat cu I. Ebercohn, rugându-l să nu uite, – în cazul când s-ar stabili o listă de emigrare – pe conducătorii „Renaşterii". El a răspuns foarte evaziv la întrebările noastre şi s-a ferit de orice precizări, în legătură cu problema emigrărilor viitoare şi cu neplăcerile sale.

Ştiu că el era în contact cu fruntaşii Ichud-ului, care îl vizitau şi pe care el îi vizita. I. Esselsohn, Ieşeanu, Lowenstein şi Mella Iancu. Cred, însă, că numai Mella Iancu e într-o măsură mai mare în curent cu activitatea lui. Ştiu că a mai fost vizitat tot în legătură cu problema emigrării cadrelor de conducători de I. Laiwandman de la gruparea „Mizrahi", care mi-a spus atunci că a primit de la Agamy răspunsuri tot atât de vagi ca şi noi.

Laiwandman mi-a mai spus că la Agamy au fost o dată învăţaţi un număr mai mare de conducători ai Ichud-ului, care i-au exprimat doleanţe similare în legătură cu emigrarea. Or în general că nici el nu ştia cum se vor desfăşura evenimentele în această chestiune. De la Mella Iancu auzisem că M. Namir, care vizitase ţara după întemeierea statului şi fusese primit de d-na Ana Pauker, obţinuse de la aceasta promisiunea că vor emigra din ţară 5.000 de evrei lunar. Venind în ţară, Agamy s-a referit la această emigrare dată prin Namir (care mai târziu a fost Ministru la Moscova şi azi e secretar general al Histadrut-ului – C.G.M.) guvernului Israelului. Nu ştiu dacă Agamy a avut cu vreun for românesc vreo convorbire cu privire la această problemă, cu excepţia aceleia referitoare la emigrarea celor 3.500 înscrişi la C.D.E.

Tot de la Mella Iancu am auzit în legătură cu vizita lui Namir, că acesta fusese primit foarte călduros de d-na Pauker care a exprimat simpatie pentru războiul de eliberare dus de evrei în Palestina. De asemenea, auzisem că el a obţinut de la guvernul român să livreze Israelului produsele petrolifere necesare ţării şi conducerii războiului.

Am omis să menţionez că la începutul anului 1948 a fost în ţară un instructor palestinian Jacques Rosenzweig, care venise legal şi obţinuse viza la stăruinţa Executivei sioniste. El se afla în contact cu Benvenisti şi urma să viziteze secţiile din provincie în vederea consolidării lor organizatorice şi culturale. Ştiu că n-a activat defel în acest sens. În Bucureşti a luat parte la unele reuniuni ale organizaţiei Capitalei şi a altor grupări locale. El făcea parte din Ichud şi era în contact permanent cu conducerea acestuia.

Neacordându-i-se prelungirea vizei de şedere în ţară, a plecat din iunie-iulie 1948. El mi-a povestit atunci că mişcarea va fi dizolvată, afirmând că are informaţii în acest sens.

În octombrie 1948 s-a produs descinderea fiscală de la fondurile sioniste Keren Kayemet şi Keren Hayessod, urmată de arestarea lui Leon Itzkar, Enciu, S. Rosenhaupt şi Michel Leiba. Nu cunosc amănuntele acestei chestiuni, dar ştiu că era vorba despre contravenţii fiscale şi de devize, în care era implicat şi Congresul Mondial Evreiesc. Au fost menţinuţi arestaţi şi trimişi în judecată Leon Itzkar şi E. Cohn. În urma unor negocieri duse între Ministerul de Finanţe şi Legaţie (ca exponentă a Centralelor fondurilor sioniste) prin avocatul Marcu Cohen, chestiunea a fost lichidată prin obligarea acuzaţiilor de a plăti Statului suma de 500.000 dolari sumă plătită de Centrala fondurilor) şi prin condamnarea la 4 luni închisoare cât executaseră în prevenţie.

https://biblioteca-digitala.ro

În timp ce Executiva discuta dacă să se dizolve grupările burgheze sau nu, se produce un fapt nou: o serie de activişti ai C.D.E. ocupă mai multe sedii sioniste aparţinând diferitelor grupări. Faptul face o impresie covârşitoare asupra conducătorilor, care par dispuşi să înţeleagă că a sosit momentul dizolvării generale. Cadrele reacţionează, însă, împotriva activiştilor C.D.E. şi în unele locuri se produc chiar ciocniri, făcând necesară intervenţia poliţiei.

Unele grupări de cartier ocupă sediile pentru a opri ocuparea lor. Mi-a relatat av. Rappaport, secretarul executivei că la sediul din str. Tudor Vladimirescu din Capitală, aparţinând Ichud-ului şi-a făcut apariţia în cursul nopţii reprezentanţii Securităţii, îndemnând oamenii să părăsească sediul şi garantând că nu se va produce o acţiune a C.D.E. Într-adevăr, ulterior nu s-a mai procedat la ocuparea sediilor. Dar curând după aceea a apărut Rezoluţia Biroului Politic al P.M.R. în chestiunea naţională, care pecetluia soarta mişcării sioniste prin aceea că toate grupările erau considerate ca manifestări naţionaliste nedorite.

Executiva a convocat urgent pentru a lua atitudine. Grupările „Renaşterea", clal-sioniştii, „Haoved Haţioni" şi „Mizrahi" consideră că faţă de Rezoluţia adoptată de P.M.R. care e forţa politică conducătoare în ţară, mişcarea sionistă trebuie să tragă consecinţele, autodizolvându-se. La Ichud majoritatea e de aceeaşi părere, instructorii palestinieni cerând să se mai aştepte. La „Mişmar" toţi conducătorii se opun şi pentru a câştiga timp cer convocarea Comitetului Central, care e singurul în drept să ia o hotărâre atât de importantă. După câte auzisem atunci de la Weissman, secretarul Ichud-ului, conducătorii „Mişmar"-ului sperau că prin legăturile lor externe cu mişcarea lor mondială, vor putea asigura supravieţuirea grupării lor. De aceea ei amânau cu orice preţ hotărârea lor şi cereau şi altora să facă la fel. Nu ştiu pe ce intervenţii contau ei, dar e fapt că după două săptămâni de frământări, C.C. a votat pentru autodizolvare dând grupărilor facultatea de a lua fiecare hotărâri în acest sens. Prima grupare care s-a autodizolvat a fost „Renaşterea", au urmat celelalte grupări. Singura care a amânat cu vreo lună hotărârea a fost „Mişmarul". De asemenea, grupările haluţiene au întârziat lichidarea lor.

Haluţienii au fost concentraţi la şcoala agricolă „Cultura" din Şoseaua Colentina în măsura în care au putut fi cazaţi acolo. Instructorii palestinieni sperau că se va putea asigura plecarea lor în Israel, în urma plecării celor 3.500 de înscrişi la C.D.E. Acest lucru nu s-a putut realiza şi în cele din urmă prin grija Federaţiei de Comunităţi ei au fost trimişi la domiciliile lor sau plasaţi la locuri de muncă.

În ce priveşte Organizaţia Sionistă propriu-zisă, adică Executiva, a fost lichidată ceva mai târziu. O comisie de lichidare condusă de ing. S. Iakerkaner, din care făceau parte Haimsohn, Tully Rosenthal, Schmarak şi Laiwandman a preluat sarcina de a lichida funcţionarii şi obligaţiile financiare ale Executivei.

Această comisie şi-a încheiat lucrările prin martie-aprilie 1950.

În schimb, congresul îşi menţinea existenţa. Benvenisti îmi spusese odată că a avut o convorbire cu Bercu Feldman, care i-a dat indicaţia să menţină această organizaţie. De altfel, ea nu era considerată ca o organizaţie sionistă, ea fiind accesibilă tuturor curentelor evreieşti. E fapt însă, că după conferinţa de pace, activitatea Congresului era mai slabă. Eu personal n-am mai participat la lucrările lui. S-a produs oarecare agitaţie în jurul Congresului prin 1948 în jurul întrunirii congresului de la Montreaux, în Elveţia.

Benvenisti îmi spusese atunci că a primit indicaţii de la Centrală să asigure participarea tuturor curentelor evreieşti în delegaţia ce urma să ia parte la congres. Ştiu că el

https://biblioteca-digitala.ro

a dus negocieri cu Bercu Feldman şi s-a alcătuit o delegaţie, din care făceau parte şi evreii comunişti, Bercu Feldman, Israel Bacal, Paul Iscovici, Iosif Bercu de la ziarul „Unirea".

Delegaţia era prezidată de Mişu Benvenisti, ca preşedinte al Secţiei române.

L-am auzit pe Benvenisti spunând că a constatat la congres că Bercu Feldman se bucura în sânul fracţiunii comuniste – veniseră delegaţi comunişti şi din Franţa, Polonia etc. de o autoritate deosebită. De câte ori se punea problema unei atitudini într-o chestiune oarecare, delegaţii comunişti din diverse comisii veneau să-l consulte. Ştia că Benvenisti a rostit un discurs în care s-a manifestat categoric în favoarea regimului din Republica Populară Română. În general nu cunosc activitatea depusă de delegaţia română la Congres.

Prin 1949, congresul a continuat să existe ca un simplu birou cu 2-3 funcţionari. Eu nu aveam nici o legătură cu ei. Întrebând-o o dată pe d-na Benvenisti de ce se menţine acest birou, ea mi-a spus că atât de la Comitetul democratic cât şi de la Centrala Congresului, Benvenisti a primit indicaţii să nu dizolve congresul. Se spera că evreii comunişti vor adera la această instituţie. totuşi la un moment dat Biroul permanent a hotărât lichidarea şi l-a numit pe Benvenisti lichidator.

Instituţia şi-a încetat cu desăvârşire activitatea la finele lui 1949.

Între timp eu am intrat în legătură cu Securitatea în următoarele împrejurări:

La 13 noiembrie 1948 am fost invitat de un agent la sediul Securităţii din str. Rahovei, unde dr. Costiner m-a interogat cu privire la activitatea mea publicistică şi la alte chestiuni la ordinea zilei. Apoi mi-a spus că pentru a-mi dovedi lealitatea faţă de regimul actual, ar trebui să ajut Securitatea, furnizându-i informaţii. Am reacţionat nefavorabil la această propunere, ceea ce l-a determinat pe dânsul să accentueze că nu-mi cere să fiu un denunţător, ci vrea rapoarte asupra stării de spirit, asupra curentelor de idei din cercurile evreieşti. Am acceptat şi m-am obligat a păstra secretul. Între timp însă, mi s-a cerut tocmai ce mi se spusese că mi se va cere de la mine, adică să comunic ce discută prietenii mei şi pe de altă parte, reprezentanţii Securităţii au început să vină de două ori pe săptămână în uniformă, fiind văzuţi de prieteni şi vecini, de aceea mă punea într-o situaţie dificilă. Frământat de răspunderea ce apăsa asupra conştiinţei mele i-am cerut sfatul Mellei Iancu, care mi-a spus că continui a lucra, consultându-mă cu ea. În fapt eu am lucrat de cele mai multe ori fără a o informa, materialul procurat fiind chiar apreciat adesea de dr. Costiner.

În acelaşi timp d-na Ariel de la Legaţie a văzut o dată un ofiţer de Securitate intrând la mine şi mi-a cerut explicaţii, crezând că a fost o descindere. I-am spus că era vizita unui prieten. Întrebat de Agamy şi temându-mă că Mella Iancu i-a comunicat despre aceste legături, i-am spus că mi se cer informaţii în legătură cu activitatea sionistă, şi la întrebarea lui i-am spus că nu mi se cer informaţii despre Legaţie.

După plecarea lui Agamy, Halevy m-a întrebat uneori ce s-a mai întâmplat în acest sens, eu spunându-i că nu mi se cer ştiri despre Legaţie şi că eu le ocolesc.

În cele din urmă i-am spus că vizitele au încetat.

(ss) Moscovici Moritz

https://biblioteca-digitala.ro

Declaraţie

18 ianuarie 1952

Sfârşitul anului 1948 se caracterizase prin două evenimente importante: lichidarea mişcării sioniste din ţară şi sosirea reprezentanţilor diplomatici ai Statului Israel în Bucureşti. La mijlocul lunii noiembrie 1948 au sosit toţi membri Legaţiei cu un avion special. Ştirea s-a răspândit în ajun în cercurile evreieşti şi unele grupări sioniste luaseră chiar iniţiativa unei demonstraţii publice la aeroport. În dimineaţa zilei respective. Rappaport, Secretarul Executivei a fost convocat la Prefectură, unde i s-a pus în vedere că o asemenea demonstraţie neautorizată nu este îngăduită, cerându-i-se să ia măsuri pentru împiedicarea ei. Rappaport a notificat în scris şi telefonic grupărilor să ia măsuri pentru evitarea manifestaţiei şi pentru a înlătura surprize, – a trimis la aeroport un funcţionar al Executivei Herscu David care să îndemne eventualii şefi sionişti să risipească pe manifestanţi. N-a fost nevoie pentru că avionul îşi amânase sosirea din cauza timpului nefavorabil. Erau în faţa aeroportului vreo 1.000 de persoane dar David spunea că nu a identificat sionişti. Avionul a sosit a doua zi, când nu s-a produs nici o manifestaţie. Ştiu că Ieşeanu a vrut să salute la „Athenée Palace" pe noul ministru Rubin în numele Executivei, dar n-a fost primit.

Rudich, care fusese la aeroport ca reprezentant al Direcţiei Presei, unde lucra atunci, mi-a spus că a asistat la sosire şi mi-a vorbit şi despre persoanele care au sosit din partea oficialităţilor. A doua zi comunicatul anunţa şi prezenta lui Bercu Feldman şi H. Leibovici Şerban, despre care Rudich nu vorbise. I-am cerut lămuriri şi Rudich mi-a spus că au fost adunaţi în ultimul moment de şefii lui ierarhici.

După sosirea membrilor Legaţiei prin noiembrie 1948, aflând că Ana Ariel va fi ataşat de presă, i-am adresat o ofertă, pe care am trimis-o prin omul de serviciu. Nu m-am dus personal, auzind că vizitele sioniştilor erau privite de membrii Legaţiei drept indezirabile. M. Alter, care s-a dus personal la hotel „Athenée Palace" a fost primit sumar. El auzise de la un instructor Isai că se hotărâse de membrii Legaţiei ca lozincă: „Nici o atingere cu ruinele sionismului român".

Prima concesie era că se evita angajarea funcţionarilor sionişti. Înţelegând că, în fapt, cuvântul hotărâtor îl avea Agamy, am rugat pe domnul Iancu şi pe Mella Iancu să vorbească cu el. Ei mi-au spus că Agamy preferă un profesionist fără legături cu sionismul şi anume pe av. Schmerz. Am considerat eşuată încercarea mea şi am început să caut de lucru în calitate de corector sau redactor. N-am găsit. Între timp Ana Ariel mi-a trimis vorbă prin Alter, care stăruia să fie angajat la Consulat, să am răbdare hotărârea nu s-a luat. Abia pe la mijlocul lui februarie 1949 am fost chemat de Agamy pentru angajare. Am aflat mai târziu de la Ana Ariel că între altele se bucura de sprijinul lui Milton Lehrer, fost mapam-ist şi redactor al unei reviste a „Mişmar"-ului, şi corespondent al ziarului „A.P. Hamişmar" din Tel Aviv. El era sprijinit de Halevy şi Hadari, ambii membri ai Mapam-ului. Cum Halevy urma să conducă biroul presei el voia un om al lui la lucrările biroului. Pe de altă parte de la Alter auzisem că întârzierea se produsese prin faptul că Agamy ar fi vrut în acest post pe Lowenstein, care a refuzat, nevoind să intre funcţionar la Legaţie. Mai târziu, văzând că eu am acceptat, s-a răzgândit şi a intrat ca funcţionar al Legaţiei.

Ştiu că se hotărâse în cele din urmă să se angajeze noi funcţionari la biroul presei: unul pentru lucrări interne şi unul pentru contact cu presa română şi străină. Am fost

https://biblioteca-digitala.ro

angajat eu pentru lucrări interne şi se părea că va mai fi angajat Lehrer pentru relaţii externe.

Agamy, angajându-mă în prezenţa doamnei Ariel, mi-a fixat atribuţiile – buletin de presă, buletin de radio, buletin de informaţii pentru presă, Legaţii, autorităţii, bibliotecă, fără să-mi vorbească despre activitatea informativă.

Când am venit pentru angajare, Benvenisti ieşea de la Legaţie şi m-a felicitat, spunându-mi că Agamy l-a anunţat că a decis angajarea mea. În acelaşi timp mi-a spus că a depus o ofertă din partea soţiei sale. Am fost întrebat de Agamy dacă ştiu ceva despre pregătirea profesională a doamnei Benvenisti. El avea impresia că ea nu e pregătită. I-am dat referinţe bune arătând că e funcţionară la carieră. Şi angajarea ei a întârziat. Cred că a intrat în funcţiune la finele lui februarie sau începutul lui martie 1949.

Şeful meu direct era doamna Ariel, care lucra în acelaşi birou cu mine. Dar mai avea un birou, unde lucra la descifrarea sau cifrarea telegramelor. Ea ajuta în acest sens pe Colanche, care avea această atribuţie.

Chelanche conduce lucrările de secretariat propriu-zis şi era şeful personalului.

Halevy era consul, dar autoritatea supremă asupra Consulatului o deţinea tot Agamy.

Ca ataşat de presă el ţinea legătura cu Ana Ariel. Aveam impresia că mă evită, fiind nemulţumit de faptul că am fost angajat eu în locul lui Lehrer, care n-a mai fost angajat de fel. L-am văzut pe Lehrer, care era şi corespondentul ziarului „Al. Hamişmar" (al Partidului Mapam) vizitându-l pe Halevy. Uneori venea în biroul presei, cu indicaţia din partea lui Halevy de a cere ziarele „Al Hamişmar" primite spre a verifica corespondenţele apărute. O dată în baza dispoziţiei lui Halevy, i-am dat un ziar, cuprinzând un supliment închinat R.P.R.-ului cu material trimis de el. El mi-a spus că vrea să-l predea Direcţiei Relaţiilor Culturale cu străinătatea din Ministerul de Externe.

Conducerea efectivă a Legaţiei şi a Consulatului o deţinea Agamy, în calitate de Consilier. Nici o măsură nu se lua fără consultarea lui. Rubin nu se preocupa de administraţie şi de lucrările curente. Într-adevăr numai în chestiuni de amenajare a localului şi de mobilare, dând indicaţii d-nei Ariel şi ing. Elias Schein, care conducea lucrările tehnice ale adaptării localului la nevoile Legaţiei. D-na Ariel s-a ocupat în special de mobilarea Legaţiei. În acest sens ea lucra cu ajutorul lui Toma, comerciant de mobile şi Walter (plecat în Israel). Aceştia procurau mobilierul cerut de d-na Ariel, de multe ori el era donat de unele familii care plecau sau de unele întreprinderi lichidate, prin mijlocirea lui Toma şi Walter.

Vreme de câteva luni a lucrat în ţară ca ataşat de Legaţia Zeev Hadari – fost Vanea Pomeranz. El avea atribuţii în materie de emigrare şi împreună cu Agamy s-a ocupat de plecarea celor 3.500 de înscrişi la C.D.E. vas israelian, care a făcut două curse în acest scop. Ne mai fiind în acest domeniu, el a plecat din ţară prin februarie 1949.

Ricu şi Mordehai conduceau lucrările Consulatului. Cum nu există decât o emigrare sporadică, majoritatea lucrărilor se refereau la eliberarea de certificate, constatând că se va acorda viza de intrare în Israel la prezentarea paşaportului. Aceste cereri au sporit imens după cunoscutele demonstraţii din faţa Legaţiei.

Prima demonstraţie a avut loc pe la finele lunii februarie 1949, cu prilejul inaugurării primului Parlament al Statului Israel. Se răspândise zvonul că Legaţia va înălţa drapelul la orele 4 p.m. când se va deschide Parlamentul. Strada Burghelea era populată de public, care a manifestat pentru Israel, când s-a ridicat drapelul. În Legaţie a avut loc o scurtă ceremonie, la care a luat cuvântul Rubin, subliniind importanţa evenimentului.

https://biblioteca-digitala.ro

Curând după aceea au avut loc alte demonstraţii. Ele fuseseră prilejuite de zvonul că Legaţia primeşte înscrieri pentru plecare. Înainte de aceste demonstraţii avusese loc una în faţa Oficiului de emigrare din str. Aron Florian, care nu fusese încă lichidat. Eu am aflat despre acest lucru de la lt. Andrei, de la Securitate, care începuse să mă viziteze pe atunci. El a venit la ora prânzului în acea zi, după înapoierea mea de la serviciu să mă întrebe dacă ştiu ceva în acest sens. I-am spus că nu ştiu şi împreună cu el m-am dus până pe str. Aron Florian (aproape de locuinţa mea) să vedem ce s-a întâmplat. Publicul se risipise. L-am întrebat pe omul de serviciu, Grigore ce a fost şi el mi-a spus că se adunaseră vreo câteva sute de persoane, care cereau să fie înscrise pentru plecare, adăugând că „oamenii au înnebunit".

Demonstraţiile ce au avut loc în faţa Legaţiei au avut proporţii mult mai mari. Mii de oameni se perindau prin faţa Legaţiei. Ei cereau să li se primească cererile. La început pentru a se evita aglomerarea s-au primit cererile. Mai târziu s-a refuzat primirea lor, spunându-se că orice corespondenţă se va adresa prin poştă.

I-am văzut pe Agamy pe hol intrând în Legaţie în ziua întâia a demonstraţiei. El mi-a spus: „Asta e o provocare". Lăsa a se înţelege că se urmăreşte compromiterea Legaţiei. Îmi amintesc că Ricu fusese trimis în poarta Legaţiei să îndemne publicul să se risipească, dar arătând că zvonul despre înscrieri de plecare e fără temei, publicul arunca cererile înaintea Legaţiei. Văzând că nu se mai primesc cereri cei interesaţi au trimis cererile prin poştă. Veneau uneori 7-800 de scrisori pe zi, din Capitală şi apoi şi din provincie. Astfel comerciantul de cherestea Waldman din Iaşi mi-a spus atunci că la Poşta locală era o coadă imensă la ghişeul de recomandate. El adăuga că dr. Iosif Goldenberg, preşedintele C.D.E. din Iaşi intervenise la diriginte să nu primească scrisorile acestea. Dirigintele i-a răspuns că n-are acest drept şi că a primit dispoziţii să înfiinţeze ghişee suplimentare.

Am fost întrebat atunci de oamenii Securităţii cum s-au produs aceste demonstraţii. N-am putut explica faptul şi e imposibil să stabileşti de unde şi în ce împrejurări a pornit zvonul despre înscrieri. Este însă evident că aceste masive demonstraţii confirmau existenţa unui puternic curent pentru emigrare în Israel din partea populaţiei evreieşti.

Văzând că nu e vorba despre o plecare colectivă ca în trecut, cei interesaţi au început să introducă cereri individuale. În acest scop aveau nevoie de dovada că au viza de intrare în Israel. Au început atunci să vină mii de cereri, care solicitau asemenea dovezi. Biroul Consulatului nu putea face faţă acestor cereri şi treceau luni până la rezolvarea lor. În aceste împrejurări îşi începe activitatea la consulat A. Ianpolski, fostul Director al Oficiului de Emigrare, care între timp lichidase biroul său. Încă înainte de venirea Legaţiei, el fusese numit „Katin Alia" (ofiţer cu emigrarea), adică reprezentantul Ministerului Imigraţiei din Israel, având ca atribuţii organizarea tehnică a emigrării.

În timp ce Consulatul avea ca atribuţii numai în ce priveşte viza de intrare, el a prezentat numirea sa la Ministerul de Externe, care ar fi trebuit să-i acorde autorizaţia de a primi un post în serviciul unui Stat străin şi eventual privilegii diplomatice, dar n-a primit autorizarea. El a fost angajat ca funcţionar şi a primit misiunea de a se ocupa cu rezolvarea cererilor de vize. El citea miile de cereri primite de Consulat în acest sens şi referea pe marginea cererii.

Între altele ştiu că nu recomanda petiţionari bătrâni care n-aveau copii în Israel. Aprobarea o dădea Ricu sau Mordehai. Între timp sosise şi David Ghiladi, numit „Katin-Alia" în locul lui Iampolski şi încadrat în Consulat ca şef al secţiei vizelor. Se eliberau

https://biblioteca-digitala.ro

câteva sute de asemenea vize pe zi, dar aglomerația sporea în loc să scadă. Ulterior Ministerul de Interne renunțase la această dovadă, problema s-a rezolvat de la sine.

Am omis să vorbesc despre D. Ehuda Ariel, ataşat comercial, care se ocupa de problema relațiilor economice cu R.P.R., fiind în legătură cu Ministerul Comerțului Exterior.

La Legație mai lucrau doi dactilografi pentru ebraică Moshe Grümberg şi Abir Mark, d-na Zitta Tilman, av. Tumarkin, pentru lucrări de contencios, corespondență şi pentru lucrări de protocol şi Arthur Mendelovici, secretarul lui Moshe Agamy încă de a fi numit diplomat. Acesta era colaboratorul cel mai apropiat a lui Agamy şi, de altfel, el lua masa la Agamy acasă. El era şi contabil şi dactilograf pentru ebraică. Prin iunie 1949, el a plecat în concediu, în cadrul concediilor de vară şi nu s-a mai înapoiat. Am auzit ulterior că a ajuns în Israel, dar nu ştiu pe ce cale. Era evident că plecase clandestin din țară. De asemenea, a plecat din țară Ricu, care era instructor palestinian, venit însă înainte de 23 august 1944. El a rămas aici cu numele de Ricu Mendelovici, deşi în realitate se numea Lupescu. Ca atare fusese în legătură cu Ministerul de Externe în 1948, când plecase în Israel pentru a rezolva problema emigrării celor înscrişi la C.D.E. şi când dusese aici în lipsa lui Agamy – negocieri cu forurile româneşti şi cu C.D.E. el era în relații de prietenie cu Bercu Feldman, după cum aflasem de la Mella. Subliniez că el n-a fost arestat odată cu ceilalți instructori palestinieni. Ştiu că pentru eliberarea acestora, Legația a făcut o serie de demersuri la Ministerul de Externe, apărându-i ca cetățeni israelieni. La eliberarea lor au fost convocați corespondenții străini, cărora Halevy le-a citit o comunicare scurtă, anunțând eliberarea lor. Presa străină se ocupa de această chestiune. De asemenea, ştiu că Rubin a făcut o serie de demersuri şi în favoarea lui Ricu. D-na Ariel mi-a vorbit o dată despre un demers a lui Rubin la Melinescu, pe atunci director al Diviziei Orientului apropiat din Ministerul de Externe. Arătând împrejurările în care a venit Ricu, Rubin adăugase că Ricu are soția şi copii în Israel. Melinescu a răspuns că soția şi copii ar putea veni aici.

E evident că şi Ricu plecase clandestin, dar nu cunosc condițiile în care a plecat.

La deschiderea Consulatului, s-au angajat pentru lucrările lui, foştii funcționari, pe care-i avea Ricu la Secția de Emigrare a Crucii Roşii Române, Serviciul medical al Consulatului funcționa la domnul S. Zaiman acasă. Mai târziu când a început emigrarea s-a organizat un serviciu medical în localul din str. Popa Soare, proprietatea avocatului Chefner. Acesta era vechi prieten cu Rubin şi oferise localul lui pentru Legație, dar Rubin nu l-a considerat ca adecvat pentru acest scop.

Ştiu că Chefner îl vizita des pe Rubin la Legație şi acasă. De altfel la înființarea Legației cereri de audiență veneau numeroase atât la Rubin cât şi la ceilalți membri ai Legației. De obicei se solicita întâietatea, în cazul unei emigrări organizate de Legație. Rubin spunea că descoperise cu acest prilej numeroase rude. De asemenea, la început veneau şi unii fruntaşi sioniști. L-am văzut de câteva ori pe M. Benvenisti, pe ing. S. Iakerkaner, pe M. Rudich, pe Chaim Kraft, pe Zoltan Hirsch, pe Dan Ieşeanu, pe Israel Leiwandamn, pe T. Lowenstein, pe Ary Kieiner (vărul d-nei Ariel), d-na dr. Periberger, fostă preşedintă a Asociației femeilor sioniste şi Marioara Mărculescu, secretara Asociației, Darie, secretarul Camerei de Comerț româno-israeliene, care redacta un buletin scris la maşină, de informații economice din țară şi din Israel şi care venea la Ariel şi la Agamy pentru a cere material documentar (acest buletin se difuza Legațiilor, Organele Ministerului comerțului Exterior şi Instituțiilor de export-import), Marcu Cohen, care venea în legătură cu lichidarea chestiunii fondurilor sioniste, Rosenbaum, Ely Magner, foşti conducători ai Organizației Sioniste din Capitală, D. Faibiş, Mayer Sechter.

https://biblioteca-digitala.ro

Când ei şi-au dat seama că aceste vizite sunt rău privite, au încetat să mai vină la Legaţie.

Mai veneau ziariştii străini ca Marcel Pohne, care venea la Agamy şi Milton Lehrer, care venea la Halevy. În ultima vreme Lehrer nu mai venea la Legaţie. Alţi ziarişti străini n-am văzut decât la recepţia dată în cinstea zilei înfiinţării Statului sau la alte recepţii ocazionate de diverse evenimente.

De la începutul activităţii Legaţiei s-a remarcat o deosebire fundamentală între israelieni şi localnici. Ricu, de pildă, era considerat israelian şi avea maşină la dispoziţie. Iampolski mi-a spus odată cu amărăciune că sunt două lumi: unii cu paşaport diplomatic şi alţii fără. Această deosebire avea influenţă şi în raporturile dintre noi, funcţionarii locali şi diplomaţi. În special, d-na Suzi Benvenisti suferea mult de această pricină, considerându-se ofensată de atitudinea distantă a lui Agamy cu care fusese în raporturi de prietenie, pe când Agamy nu era diplomat. Această atitudine ne îndepărta şi de la lucrările diplomaţilor, care se fereau de noi şi prin Cholanche, care era şeful personalului, supravegheau activitatea noastră interzicând funcţionarilor dintr-un serviciu să viziteze alte birouri, să vină la birou în afara orelor de serviciu etc. Aceste măsuri erau mereu reînnoite şi înăsprite, cum a fost cazul după concedierea lui Carol Stuparu, funcţionar al Consulatului, care era suspectat, după cum mi-a spus d-na Ariel, că a dat informaţii unor agenţi ai securităţii în legătură cu Legaţia. De asemenea, la un moment dat, ca măsură preventivă, am fost mutaţi la subsol, de unde am fost readuşi în birourile anterioare numai când subsolul a fost necesar pentru birourile Consulatului, care fusese nevoit să renunţe la localul din Popa Soare, închiriat provizoriu, fără a avea aprobarea Ministerului de Externe.

După ce am organizat biroul, am început să lucrez la redactarea buletinului de presă, la buletinul de radio şi la organizarea cărţilor şi revistelor, ziarelor şi buletinelor primite de Legaţie. Buletinul extern a apărut mai târziu. În prealabil am făcut o serie de buletine de probă. Eram extrem de încărcat cu aceste lucrări, fiind obligat să lucrez şi seara acasă până la 11 la ascultarea emisiunilor la radio. Nu mi s-a cerut să lucrez în materie de informaţie în primele luni. Lucrând cu d-na Ariel în birou, eu încercam să aflu de la ea ce mai ştie în legătură cu plecările şi îi comunicam ei ce auzeam pe acest tărâm. Astfel, prin martie 1949, i-am spus că am auzit de la Tully Rosenthal că organizând emigrarea celor 4.500 în Israel, C.D.E. aplicase hotărârea sa de a sprijini partidul comunist din Israel cu cadre noi şi că promisiunea că vor pleca şi 3.500 sionişti nu va fi împlinită. Tot el auzise mai târziu că plecarea celor 3.500 a fost ultima emigrare şi că în viitor nu va mai fi emigrare. Ea era însă, foarte rezervată şi nu spunea nimic. O dată mi-a spus că d-na Ana Pauker îi spusese lui Rubin că muncitorii evrei nu vor să plece din R.P.R. de unde se deducea că nu se va autoriza o emigrare. De la d-na av. Witinig (plecată în Israel), auzeam că ea intervenise la prietena ei, Ana Toma (subsecretar de Stat la Ministerul de Externe) să rezolve favorabil cererea ei de paşaport şi că aceasta i-a făgăduit, spunându-i că „Vom lăsa pericolul să iasă din ţară". I-am spus şi aceasta.

De asemenea, în cadrul convorbirilor curente îi spuneam şi despre coada de la Oficiul Poştal din Iaşi, despre care am amintit mai sus. Mărturisesc sincer că n-aveam deloc sentimentul că în felul acesta fac operă de informare şi spionaj. Nu aveam nici un contact cu Agamy şi Halevy. Odată m-a chemat Agamy şi predându-mi tăieturi de presă din ziarele din provincie, mi-a arătat că se duce în toată ţara o campanie susţinută contra emigrării. El părea impresionat şi m-a întrebat dacă am impresia că această campanie are ecou în masele evreieşti. Eu i-am spus că nu ştiu ce se întâmplă în provincie, dar în Capitală, curentul de emigrare se menţine, şi familii complet înstrăinate de evreism sunt gata să plece în Israel.

https://biblioteca-digitala.ro

Aceasta nu din elan naţional, ci pentru a putea regăsi poziţii economice pierdute aici în urma prefacerilor social-economice din ţară.

Curând după aceasta, cred că prin aprilie 1949 m-au chemat Mella Iancu, care mi-a spus că Agamy i s-a plâns că e lipsit de informaţii şi că e surprins că eu nu fac nimic în acest sens. I-am arătat lui Mella Iancu că eu sunt foarte încărcat cu lucrări de birou şi n-am timp să văd pe nimeni ca să aflu noutăţi. Am adăugat că ocazional i-am comunicat d-nei Ariel ce ştiam, dar nu mă pot obliga la o asemenea activitate. Ea mi-a răspuns că l-a convins pe Rudich să-mi comunice informaţiile, pe care le are el şi mă roagă pe mine să le transmit lui Agamy, întrucât el nu vrea să se mai ducă la Legaţie.

Am acceptat propunerea. Rudich venea pe la mine duminică pe la amiază după înapoierea mea de la birou şi-mi comunica ce auzise. Ştiind că problema esenţială care preocupa pe Agamy era chestiunea emigrării, el îmi comunica diverse zvonuri în legătură cu plecările, despre amenajarea „Transilvaniei" a „Ardealului", despre afectarea unui vas sovietic, despre termene, la care mi se vor distribui formulare şi se vor primi cereri.

Întrebându-l ce ştie despre Barbu Dianu, numit Consul la Tel Aviv, el mi-a dat unele amănunte căci îl cunoştea personal. Ştiu că-l cheamă Puiu Cohn înainte de a-şi fi românizat numele, că a fost cumnatul lui Abr. Feller, că e de profesie farmacist şi că e „un om de treabă". I-am comunicat lui Agamy aceste amănunte.

O dată mi-a spus că a auzit că Melinescu, Directorul Diviziei Orientului Apropiat din Ministerul de Externe s-a înapoiat dintr-o vizită făcută Legaţiilor române din Orientul Apropiat. Agamy cunoştea această ştire de la Externe.

Altă dată mi-a spus că o rudă a d-nei Cioroiu, soţia fostului Ministru al R.P.R.-ului la Tel Aviv, a primit o scrisoare de la aceasta în care ea se plângea de faptul că guvernul Israelului nu i-a pus la dispoziţie locuinţă, fiind obligată să locuiască cu doi copii mici la hotel în condiţii complet nesatisfăcătoare. Rudich îmi sugera să comunic acest lucru lui Agamy sau d-nei Ariel ca să repare această greşeală, mai ales că guvernul român pusese la îndemâna diplomaţilor Israelului locuinţe spaţioase.

Tot în legătură cu emigrările, mi-a spus că a auzit că în ultima instanţă guvernul va autoriza plecările pe bază de cereri individuale, dar că în prealabil se va duce o intensă acţiune de lămurire a evreilor.

La sărbătorile de toamnă 1949, mi-a comunicat că auzise că la unele sinagogi se produseseră manifestări ostile la adresa unor vorbitori, care îndemnau pe evrei să renunţe la plecarea în Israel. Nu-mi amintesc exact numele oratorilor şi a sinagogilor, la care se refereau Rudich. De altfel şi eu auzisem prin curtea Templului Coral despre alte asemenea manifestări şi le comunicasem lui Agamy.

Amintesc că membrii Legaţiei au luat parte la serviciul religios de la Templul Coral. Aici luase cuvântul Leon Stern, preşedintele Comunităţii din Bucureşti, care atacase guvernul Israelului şi condamnase emigrările. La sfârşitul discursului membrii Legaţiei au părăsit in corpore sinagoga.

O dată mi-a spus că, la o recepţie la Legaţia Poloniei, a cules între ziarişti impresia că d-na şi dl. Rubin fac o figură bună şi că se bucură chiar de simpatie în cercurile oficiale româneşti şi în cercurile diplomatice.

Precizez că Rudich mi-a mai transmis şi alte ştiri, unele politice cu caracter local, dar nu-mi amintesc momentan cuprinsul lor.

Eu am comunicat lui Agamy şi, ulterior lui Halevy şi alte informaţii, pe care le auzeam.

https://biblioteca-digitala.ro

Astfel, de la Tully Rosenthal am auzit că I. Bacalu a ţinut, la o plenară a Federaţiei de Comunităţi, o cuvântare în care examinau problema emigrărilor. Între altele el spusese că în virtutea principiului de autodeterminare a popoarelor guvernul va autoriza pe evreii care vor să emigreze, să plece. Dar democraţia adevărată cere ca evreii să ştie în prealabil ce se petrece în Israel. De aceea el a cerut intensificarea campaniei de lămurire. Mai menţionez:

- despre rezultatul revizuirilor din colegiul avocaţilor, unde o serie de sionişti profesionişti au fost nemulţumiţi, inclusiv Benvenisti;
- despre situaţia alimentară generală;
- despre faptul că în Moldova situaţia populaţiei evreieşti este dificilă în urma desfiinţării treptate a comerţului particularilor. Evreii chiar dacă vor, nu au unde să se încadreze în producţie, neexistând o industrie dezvoltată. Încercarea de a convinge pe evrei, mai ales tineretul de a se deplasa în Ardeal, unde există posibilităţi de încadrare, nu dă rezultate. Informaţia aceasta o căpătasem de la avocatul Lazăr din Botoşani.
- date despre George Macovescu, director al Diviziei Orientului Apropiat din Ministerul de Externe, numit în locul lui Melinescu. Aceste date le cunoşteam personal din vremea când am fost coleg cu el la „Timpul";
- unele amănunte despre procesul lui Marcel Pohne, pe care le auzisem de la Mella Iancu şi care mă rugase să le transmit Legaţiei. Pohne recunoscuse că a comunicat informaţii lui Agamy şi Mella Iancu, socotea că acest proces este un prolog la procesul sioniştilor;
- diverse zvonuri comunicate tot de Mella Iancu referitor la situaţia arestaţilor sionişti. Între altele ea aflase că domnul Iancu lucrează la Canal ca medic şi că tot acolo se află şi alţi sionişti. Ea cerea să transmit aceste informaţii pentru a alerta legaţia să acţioneze în favoarea celor arestaţi;
- despre aglomeraţiile de la diversele centre de distribuire a formularelor de paşapoarte;
- despre scrisorile defavorabile sosite din Israel de la cei plecaţi şi despre ecoul lor în rândul populaţiei evreieşti;
- despre o conferinţă a lui Leibovici-Şerban de la C.D.E., auzită la Mella Iancu – referitoare la un proces al sioniştilor. El preciza că va avea loc şi aici ca şi la Budapesta un proces al sioniştilor şi adăuga că şi domnul Iancu va fi condamnat la 1½-2 ani închisoare;
- o informaţie anterioară arestării sioniştilor auzită de la Tully Rosenthal, care spunea că se vor produce o serie de arestări şi că va avea loc un proces, ca încheiere a campaniei antisioniste şi antiemigraţioniste. Informaţia o auzisem pe la începutul anului 1950;
- o informaţie despre atacul antisemit împotriva ateneului evreiesc „Şalom Alechem" din Galaţi, unde s-au produs agresiuni împotriva oamenilor şi devastări. Informaţia o căpătasem de la avocat Smilovici din Galaţi (După condamnarea agresorilor, ştirea a apărut şi în ziarul C.D.E.);
- despre unele schimbări în interiorul vasului „Transilvania", care urma să-şi sporească cursele, plecând săptămânal cu 2.000 de emigranţi de fiecare cursă. Această informaţie o auzisem de la I. Ebercohn.

Alte informaţii comunicate nu mi le amintesc momentan.

Ştiu că în materie economică, sector de care se ocupă Ehud Ariel acesta se documenta prin Ariel Kleiner, care cunoştea bine producţia industrială şi avea întinse

https://biblioteca-digitala.ro

legături la comerțul exterior și la Instituțiile de export-import. De altfel, Ariel fusese până la plecarea sa în Israel asociat cu Ary Kleiner, care era și văr cu Ana Ariel.

După angajarea lui Löwenstein, prin aprilie 1949, acesta îl vizita des pe Agamy, iar după plecarea acestuia, pe Halevy.

În ce-l privește pe Milton Lehrer, pe acesta l-am văzut la Legație, ultima oară în ziua sosirii lui Avriel, ca ministru. Ulterior eu nu l-am mai văzut, dar am dedus că el se întâlnea cu Halevy la Asociația presei străine, unde era membru și Halevy, ca atașat de presă. Această deducție am tras-o din următoarele împrejurări:

Am primit la un moment dat dispoziție să distribui la diverse instituții scriitoricești și culturale un volum ebraic consacrat poeziei și artei românești și intitulat „Șalom Aledom" (Pace și pâine). El cuprindea traduceri în poezia nouă română și reproduceri de tablouri din Galeria de artă de la Palatul Republicii. Am fost chemat de Halevy care mi-a spus că la Uniunea Scriitorilor i-a sosit volumul și că el l-a căpătat de la Asociația presei străine, care l-a cedat și cere altul. De asemenea, Halevy aflase că Uniunea Scriitorilor va consacra o ședință acestei lucrări și-mi ceruse să mai trimit volumul și la alte două adrese. Știind că Lehrer e vicepreședinte al Asociației Presei Străine, am dedus că el furnizase Uniunii Scriitorilor volumul primit și că era în legătură cu Halevy.

Știu că Agamy se vizita cu soții Iancu și după numirea sa ca diplomat. De asemenea, știu că la un moment, după arestarea domnului Iancu, Mella Iancu l-a invitat prin mine pe Halevy, care a vizitat-o prin decembrie 1950, ea l-a vizitat la Legație.

Mella Iancu îl vizitase și pe Avriel, dar acesta a refuzat.

Menționez că Suzi Benvenisti vizita uneori pe Agamy și Halevy, și de vreo două ori pe Avriel, în biroul lor. Mai ales după arestarea soțului ei, ea era foarte preocupată de necesitatea unei intervenții a Statului Israel în favoarea sioniștilor. De obicei se întorcea decepționată, constatând că nu e vorba despre intervenții serioase.

Astfel ea auzise că diplomații israelieni, care întâmplător se întruniseră în conferință la Tel Aviv tocmai după arestarea sioniștilor din România, în urma raportului făcut de Avriel, primiseră instrucțiuni să facă demersuri pe lângă diplomați români aflați în capitalele, în care funcționau.

De asemenea, aflase că Legația comunicase Ministerului de Externe textul declarației făcută de Moshe Sharet, ministrul de Externe în favoarea arestaților în Parlamentul Israelian, dar că Ministerul considera această problemă drept una internă.

Halevy îi spusese că Paul Robson, cunoscutul cântăreț negru din S.U.A. și fruntaș comunist scrisese la București, cerând eliberarea arestaților.

Mai auzise că Aba Eben, ministrul Israelului la Washington și reprezentant la O.N.U. făcuse, de asemenea, demersuri în același sens pe lângă diplomații sovietici.

Aflase că domnul N. Goldman, președintele Agenției Evreiești se ocupă de această chestiune și că a avut întrevederi cu diverși fruntași din Apus și că Paul Robson trimisese scrisoarea de intervenția lui Goldman.

Halevy îi comunicase că guvernul Israelian este potrivnic oricărei acțiuni publice, demonstrații, întruniri etc. preconizate de unele cercuri israeliene și că speră că problema va putea fi rezolvată prin discuții și demersuri directe.

Avriel îi spusese că lichidarea favorabilă a acestei chestiuni depinde de hotărârea biroului politic al Partidului, subliniind astfel caracterul politic al întregii chestiuni. El făgăduise doamnei Benvenisti că se va ocupa și în viitor de această chestiune.

Halevy o asigura că problema se află în preocuparea permanentă a Ministerului de Externe și a Agenției Evreiești.

https://biblioteca-digitala.ro

Ştiu că d-na Iancu împreună cu d-na Benvenisti adresase prin Legaţie un mesaj domnului N. Goldman, rugându-l să intervină în favoarea arestaţilor.

De asemenea, ştiu că d-na Iancu s-a adresat în acelaşi sens şi dr. Joe Schwartz, pe atunci Director european al Joint-ului, precum şi O.S.E.-ului, a cărei reprezentantă fusese în România. Ea sugerase un demers al prof. Albert Enstein preşedinte de onoare al O.S.E.-ului Şi aceste scrisori au fost adresate tot prin Legaţie.

D-na Benvenisti a adresat scrisori şi secretariatului european al congresului Mondial să amintească domnului Goldman detenţia sioniştilor, care se prelungeşte.

Ştiu că d-na Iancu a trimis prin Legaţie şi unde dispoziţii de transfer pentru C.S.E. Geneva. Nu cunosc cuprinsul lor.

D-na Benvenisti mi-a spus odată că a transmis din partea Congresului o scrisoare, în care cerea lichidarea unui transfer vechi din 1947, neexecutat de Centrala Congresului.

Eu personal am adresat o scrisoare lui S. Kochav, directorul „Renaşterii Noastre" din Tel Aviv, în care după ce condamnam însăşi apariţia gazetei cu acest nume, dezaprobam atitudinea generală a ei, arătând că se înşeală dacă îşi imaginează că prin tonul ei violent va interveni la guvernul român.

Făcusem această scrisoare şi la sugestia d-nei Ariel, care-mi spusese că la Ministerul de Externe din Tel Aviv acţiunea lui Kochavi e dezaprobată şi că ar trebui şi o intervenţie a mea pentru a-i arăta că se află pe un drum greşit. I-am arătat în scrisoare că gazeta, în măsura în care vrea să se ocupe de situaţia din R.P.R., este datoare să înregistreze şi realizările noului regim pe tărâm politic şi economic şi că n-are nici un sens că se ocupe diverse condamnări de politicieni români, vinovaţi de crime de război. Adaug că i-am amintit că n-avem nimic comun cu interesele maniştilor şi brătienilor, care au persecutat populaţia evreiască. Ulterior am citit într-o „Renaşterea" (care venea la Legaţie), că el îşi însuşise într-un articol de fond această din urmă teză şi aveam impresia că va schimba atitudinea. Nu ştiu ce a urmat, căci, curând după aceasta, am fost arestat.

În ce priveşte legăturile cu Avriel, observ că dânsa nu avea legături directe cu funcţionarii decât foarte rar. Odată m-a chemat să mă întrebe dacă scrisorile din Israel, publicate de ziarele C.D.E., pe care eu le reproduceam fragmentar în buletinul de presă, nu sunt confecţionate aici. El nu credea în autenticitatea lor. Eu i-am arătat că şi eu am citit scrisori nefavorabile venite din Israel, relatându-i nemulţumirile ce cuprindeau ele. M-a rugat să-i aduc şi lui asemenea scrisori, care-l interesează. Între timp el a plecat în străinătate şi a lipsit mai multă vreme, aşa încât nu i-am mai procurat scrisorile cerute.

Altă dată mi-a cerut să caut în colecţia mai veche un articol despre gruparea teroristă „Fraţii Musulmani" din Egipt, care ştia el că apare. Nu am găsit articolul.

Eu nu am avut contact cu Cholanche, Mordehai, Ricu, Ghiladi şi Ariel.

Ştiu că după mutarea consulatului în str. Popa Soare, Mordehai a mărit numărul funcţionarilor pentru a face faţă nevoilor crescânde ale emigraţiei. Aceşti funcţionari i-a recrutat în bună parte din rândul foştilor conducători ai mişcărilor de tineret haluţian. Am constatat personal acest lucru, fiind trimis de două ori să ajut la lucrările de înregistrare ale emigranţilor. Ulterior s-a suspendat pe vreo două luni activitatea biroului de presă, d-na Benvenisti şi cu mine lucrând la ghişeele Consulatului, care funcţiona parţial în Popa Soare şi parţial la subsolul Legaţiei. Noi lucram în subsolul Legaţiei la înregistrare.

Funcţionarii din Popa Soare se aflau sub ordinele lui Mordehai. Ştiu că Mordehai era viu preocupat de problema păstrării cadrelor mişcării haluţiene în vederea emigrării şi în acest sens, după cum mi-a spus Mella Iancu, a ajutat şi băneşte aceste elemente. În măsura în care a putut el, le-a angajat la Consulat. Ştiu că după ce a constatat că nu există

https://biblioteca-digitala.ro

perspectiva unei emigrări colective pentru haluţimi, el i-a îndemnat să facă cereri individuale, procurându-le şi bani pentru a-şi obţine actele.

Mordehai, a lucrat sub ordinele lui Agamy şi apoi sub ordinele lui Halevy. Mai adaug că Mordehai ajuta uneori băneşte pentru nevoile plecării şi părinţii haluţimilor aflaţi în Israel. La înfiinţarea Legaţiei, s-au plătit o vreme sume lunare părinţilor soldaţilor israelieni morţi în războiul de eliberare. Mai târziu depune asemenea plăţi, probabil pentru că cei în drept plecaseră în Israel.

Cât timp programarea plecărilor se afla în competenţa Consulatului, această competenţă se afla în mâinile lui Mordehai. Halevy se ocupa foarte puţin de lucrările tehnice şi intervenea rar în chestiunea programărilor. Mordehai dădea preferinţă elementelor haluţiene, sioniştilor şi tineretului în general. O altă categorie preferată era cea a tehnicienilor şi meseriaşilor. După plecarea lui Mordehai (în iulie 1950) chestiunea programărilor a trecut de la Consulat la Ministerul de Interne.

Ştiu că Avriel şi Halevy erau nemulţumiţi de organizarea Consulatului şi după plecarea lui Mordehai, Avriel personal a alcătuit un plan de lucru, care asigura îndeplinirea tuturor formelor într-o singură zi, în timp ce în trecut, oamenii aşteptau zile întregi prin faţa Consulatului până obţineau viza. De altfel faptul că programările trecuseră la Ministerul de Interne, contribuise la simplificarea operaţiei. O bună parte din persoanele care aglomerau ghişeele Consulatului trecuseră la Interne. Auzisem atunci de la d-na Ariel că preluarea programării din competenţa Consulatului a urmat după ce o serie de emigranţi se plânseseră Ministerului că se acordă preferinţă celor ce dau bani. D-na Ariel mi-a spus că nu s-a putut constata că vreun funcţionar a primit bani în acest scop. E fapt că cei ce aveau bani puteau grăbi plecarea cumpărând bilete de clasa I-a, a II-a sau „Lux" de la casa Sovrom-Transportului (S.R.T.). Când numărul acestora a sporit peste locurile disponibile pe vapor, Consulatul făcea programări şi la această categorie, dar întârzierea putea fi de 2-3 săptămâni, în timp ce la plecările obişnuite cu clasa a III-a, întârzierea era de luni de zile. Aceste bilete de clasa a III-a erau exclusiv la dispoziţia Legaţiei şi multă vreme erau eliberate emigranţilor fără bani, în baza unei obligaţii scrise că beneficiarii vor achita în Israel, – costul biletului. Am auzit de la Halevy că în fapt nu s-a procedat la încasarea acestor sume, deoarece trebuia creat un aparat special de percepere şi urmărire, care ar fi costat mai mult decât se putea încasa. Mai târziu Legaţia a început să încaseze sume de bani şi pentru biletele de clasa a III-a, sume variind între 1.000 şi 15.000 lei, după posibilităţi, Emigranţii lipsiţi de bani aşteptau rândul până în ultimul moment, înainte de plecarea trenului. Preţul biletului la „Sovrom" era de 23.000 lei.

Întrebat de funcţionarul Grunberg de la Consulat de ce se încasează aceşti bani, când în fapt biletele de clasa a III-a sunt achitate Sovrom-Transportului în dolari, Ariel a răspuns:

„- Dacă te întreabă cineva, spune adevărul".

- Care e adevărul?

- Că nu ştii."

De la Halevy auzisem în trecut că se urmărea revizuirea convenţiei dintre Statul Israel şi Sovrom-transport, în sensul că o parte din plăţi să se facă în lei, şi probabil în acest scop se crea o rezervă de lei, care să fie folosită după revizuirea convenţiei. Observ că el nu se referise atunci la chestiunea încasărilor de taxe pentru bilete.

Amintesc că emigranţii semnau obligaţii în raport cu sumele plătite.

Când se întâmplă ca unii emigranţi care aşteptau până în ultimul moment distribuirea biletelor de călătorie gratuite, să piardă trenul special al Sovrom-Transportului, pentru care plătise biletul, Consulatul se vedea nevoit să plătească biletul pentru trenul

https://biblioteca-digitala.ro

următor, pentru că de obicei, ei nu aveau alţi bani. Recunosc că scenele acestea din faţa Consulatului erau penibile, dar se constată adesea că oamenii care ar fi putut plăti, se eschivau, aşteptând biletele gratuite.

În ce-l priveşte pe Ghiladi, acesta a colaborat cu Mordehai cât timp a fost în ţară, adică un an, între martie 1949 şi martie 1950. Ştiu că el aparţinea grupării „Mizrahi" şi era vizitat numai de reprezentantul acestei grupări în ţară, I. Laiwandman, plecat între timp, în Israel şi de unii mizrachişti din provincie, pe care nu-i cunoşteam.

În legătură cu Ariel, mai adaug că d-sa a preluat Contabilitatea şi Casieria după plecarea lui Cholanche, care deţinea şi această funcţie, fiind ajutat atunci de Arthur Mendelovici şi după plecarea lui, de Waizer, plecat încă în 1950 în Israel.

Ariel colabora aici şi cu reprezentanţii de comerţ, veniţi să facă achiziţii de mărfuri pentru Israel, cum erau Ilin şi Faiman, care au fost de mai multe ori în ţară. El îi însoţea la Ministerul Comerţului Exterior şi la institutele de export şi-i asista la negocierile lor pentru cumpărări şi vânzări de mărfuri. Ştiu că în ultima vreme era foarte amărât că n-a mai putut încheia o nouă convenţie pentru schimb de mărfuri între Israel şi R.P.R. El lăsa a se înţelege că n-a găsit la Ministerul Comerţului Exterior interes pentru o nouă convenţie.

D-na Ariel a plecat prin noiembrie 1950, iar Ariel a plecat prin februarie 1951. Încheindu-şi misiunea aici, am auzit ulterior că nu mai rămân în Serviciul Ministerului de Externe israelieni existenţi. De altfel ei fuseseră numiţi la stăruinţa personală a lui Rubin, cu care sunt în vechi relaţii de prietenie şi cu care au colaborat şi aici. Aveam impresia că Ariel este consilierul intim al lui Rubin.

Agamy a lucrat aici până în noiembrie 1949. Ştiu că el a fost până în ultimul moment în contact cu Mella Iancu. Adaug că uneori Mella Iancu mă ruga să-i comunic lui Agamy că vrea să-l vadă şi îl invită la ea. Totuşi, uneori raporturile dintre ei au fost încordate, dar nu m-am lămurit niciodată de ce. În ultima vreme însă, se vedeau mai rar, Mella considerând că vizitele lui Agamy sau la Agamy ar putea s-o pună într-o situaţie grea.

Referindu-se odată la legăturile lui Agamy, dr. Iancu relata în prezenţa Mellei Iancu o observaţie, pe care i-o făcuse un client al său Militinenu. Secretar General la un Minister. Acesta spunea: Legaţia Israel se află într-o situaţie privilegiată în raport cu alte legaţii. În timp ce acesta din urmă trebuia să plătească bani pentru spionaj, Legaţia Israel dispune de toţi evreii, care-i procură informaţii.

Doctorul Iancu trăgea concluzia că legăturile cu Agamy pot fi fatale şi adăuga: Oamenii cred că noi numai de spionaj ne ocupăm.

Plecarea lui Agamy din ţară a fost neaşteptată, împreună cu Rubin, au demisionat, drept protest împotriva discursului rostit Ben Gurion în care ataca pe d-na Ana Pauker în legătură cu neutralizarea emigrărilor numind-o „fiica rabinului". Demisiile au fost primite de Ministerul de Externe. La plecarea lui Agamy s-a organizat în legaţie o recepţie, la care au luat parte şi funcţionarii locali. Agamy, luând cuvântul, s-a referit la faptul că începuse oarecare mişcare la eliberarea de paşapoarte şi a spus că aceasta nu se datorează demersurile diplomatice, ci cererii evreilor care vor să emigreze, cerere, de care Guvernul român începe să ţină seama.

Rubin a plecat peste o lună, declarând la o recepţie similară, că a venit pentru un an. El a spus că a dorit totdeauna ca la plecarea lui din ţară să facă călătoria pe un vapor plin de emigranţi. Cu vaporul „Transilvania" plecau atunci 800 de emigranţi. Rubin remarca astfel scopul venirii sale şi a Legaţiei era să obţină emigrarea pentru evreii, care doreau să plece în Israel.

https://biblioteca-digitala.ro

Cu privire la activitatea lui Th. Löwenstein adaug.

El se ocupa cu clasarea pieselor de arhivă istorică aflate la Legaţie. Aceste piese erau predate Legaţiei de familii care plecau pentru a fi transmise bibliotecii Naţionale de la Ierusalim. Erau în acest sens, cărţi vechi, colecţii de ziare evreieşti din secolul trecut, manuscrise, dosare privind activitatea politică economică în trecut referitoare la fruntaşii politici evrei, manuscrise ale scriitorilor evrei, manuscrise ale fondatorilor sionismului etc. De asemenea, Löwenstein lucra pe baza materialului documentar de care dispunea la un istoric al sionismului din România. El achiziţiona astfel arhiva rămasă de la Rabinul Casvan care trăise acum vreo 100 de ani. De asemenea, lucra la fişe bibliografice privind istoriografia evreilor din România, domeniu, în care, de asemenea, dispunea de un vast material. În acest sens el colabora cu d-na Ariel, care-i procura adesea piese noi.

Ştiu că el a colaborat şi cu Moshe Agamy, pe care-l vizita des în birou. De asemenea, a colaborat cu Mordehai în chestiunea ajutoarelor. El mi-a spus odată că-i comunică lui Agamy zvonurile şi informaţiile pe care le aude în cercurile sale.

Cu privire la activitatea mea mai adaug. În afară de lucrările amintite mai sus eu am redactat lunar şi mai târziu la intervale mai mari, un raport sintetic asupra celor apărute în presă, relatând evenimentele mai importante şi menţionând declaraţii politice şi comentarii de presă în legătură cu acele evenimente. Aceste rapoarte erau traduse de d-na Benvenisti în franceză şi predate lui Halevy, ataşat de presă.

Legaţia primea o serie de ziare şi reviste din Israel. Unele cum era revista „Digest" care venea în engleză sau franceză, veneau în mai multe exemplare, circa 15 bucăţi. Aceste publicaţii, conform dispoziţiei d-nei Ariel le distribuiam membrilor Legaţiei. La început, în baza ordinului special al d-nei Ariel, dădeam şi unora dintre fruntaşii sionişti care veneau pe la Legaţie. Tot în baza autorizaţiei ei, i-am dat şi doctorului Iancu şi lui Mendelovici. Mai târziu s-a interzis scoaterea acestor publicaţii din Legaţie din ordinul lui Halevy. Această măsură s-a luat în urma unei convorbiri a sa cu d-na Cristina Luca, directoarea Diviziei Relaţiilor Culturale cu străinătatea din Ministerul de Externe. Halevy ceruse autorizarea de a înfiinţa o sală de lectură pentru public. D-na Luca i-a arătat că nu se opune, dar îi recomandă să renunţe la acest proiect. Halevy a tras concluzia că, în general, distribuirea acestor publicaţii sunt nedorite şi a dat dispoziţii ca ele să nu mai fie date în afara Legaţiei. Mi-a ordonat însă să le aşez pe măsuţele din holul legaţiei, stând la dispoziţia publicului care vine la Legaţie. În acest sens mai menţionez manualele de ebraică primite de Legaţie. Cu autorizaţia d-lui Halevy i-am dat Mellei Iancu două asemenea manuale (p. I şi II) şi d-nei Mendelovici. Care în acest sens se adresau şi funcţionarilor Legaţiei. Halevy le ţinea în biroul său şi le dădea în ultima vreme numai pentru funcţionari.

În ce priveşte „Digest", el îmi interzisese să le dau şi funcţionarilor, afirmând că ei le scot din Legaţie. Am constatat uneori că aceştia luau unele exemplare aflate în hol. Am aflat de la intendent că o revistă fusese luată de un oarecare Sabetai, care venea uneori la Ariel. L-am rugat pe intendent să-l roage când mai vine s-o restituie, ceea ce a făcut. De altfel, pentru a curma situaţia, Halevy ceruse ministerului să nu-i mai trimită decât 2-3 exemplare din revista „Digest", aşa că în ultimele luni nu veneau decât câteva asemenea reviste.

În ce priveşte buletinul de presă, redactat de Legaţie, el era difuzat numai la adrese oficiale în circa 80-90 de adrese, indicate de Halevy. Cele 20 de exemplare rămase (se imprimau 100-110 de ex.) se aflau sub cheie la mine. Am redactat în total 15 asemenea buletine. De la arestarea sioniştilor, Halevy nu mi-a mai dat dispoziţii în acest sens. Am

https://biblioteca-digitala.ro

redactat un buletin în preajma zilei independenţei (10 mai 1951) şi el urma să fie revizuit de Halevy. Am fost între timp arestat şi nu ştiu dacă a mai fost imprimat.

Amintesc că eu dădeam un exemplar fără ştiinţa Legaţiei reprezentantului Securităţii încă înainte de a se face expediţia, acesta conform cererii d-nei Costiner, care trimitea pe când mă vizita, un om special, care să primească buletinul.

În ultima vreme, conform dispoziţiei lui Halevy, am făcut liste de cărţile lăsate Legaţiei pentru Biblioteca Naţională de diverşi emigranţi. Unele din ele le-a luat cu el Avriel la plecare. De asemenea, începusem să clasez dosarele cu manuscrise şi scrisori vechi, tăieturi de presă din ziare vechi, etc. aflate la Legaţie. Între aceste piese găsisem şi scrisori ale foştilor parlamentari evrei şi ale diverselor organizaţii de parlamentari evrei şi ale diverselor organizaţii evreieşti, U.E.R., Partidul Evreiesc, privind diverse chestiuni politice dinainte de război. Halevy hotărâse să expedieze aceste manuscrise etc., în măsura posibilităţilor. Lucrarea era la început activitatea la Legaţie.

O altă activitate la care am colaborat în ultima vreme a fost chestiunea ajutoarelor pentru familiile celor arestaţi. După cum am arătat mai sus, în decembrie 1950 Mella Iancu l-a vizitat pe Halevy la Legaţie. Cu acest prilej ea i-a cerut să-i pună la dispoziţie o sumă pentru familiile sioniştilor arestaţi aflate în nevoie. A doua zi Mella Iancu mi-a comunicat că Halevy a acceptat cu oarecare ezitări şi că-i pune la dispoziţie 200.000 lei lunar în acest scop. La propunerea ei, Halevy a acceptat să-mi predea mie suma spre a i-o transmite ei acasă. Mărturisesc că am avut rezerve, dar m-am jenat să refuz serviciul cerut, având în vedere că auzisem de la Mella Iancu că unele familii se află realmente într-o situaţie grea. Ulterior m-a chemat Halevy şi mi-a dat 100.000 lei în cont. Banii îi ţinea d-na Benvenisti într-o casetă ce o avea la birou şi erau predaţi d-nei Mella Iancu în măsura în care ea îi cerea. Ea îşi ataşase pentru această chestiune pe I. Litman şi I. Mendelovici. La un moment dat, banii erau daţi direct lui Litman de d-na Benvenisti şi lui Mendelovici de mine. Aceştia se ocupau de distribuire, conform dispoziţiilor Mellei Iancu. Ştiu că ei distribuiau ajutoare d-nelor Ieşeanu, Kanner, Leiba, Cohn, Lowenstein, mamei ing. Iakerkaner şi altor persoane, pe care nu mi le amintesc. Lista o avea d-na Benvenisti, care o primea de la Litman. Nu ştiu cum se repartizase munca între Litman şi Mendelovici, dar ştiu că Mendelovici dădea banii lui Coca Cohn. După arestarea lui, Litman m-a rugat să mă ocup de această chestie. Am spus că nu vreau s-o fac şi am avut în acest sens şi o discuţie cu d-na Benvenisti, care spunea că nu putea lăsa în voia soartei familiile vizate. În cele din urmă am primit să dau banii numai lui Coca Cohn, care a trimis la mine pe ing. Stein.

În aceeaşi chestiune am avut o discuţie şi cu Halevy în ajunul plecării sale în străinătate, cu vreo săptămână înainte de arestare. El îmi spusese că se neglijează familiile celor arestaţi în provincie şi m-a întrebat de ce nu se dă ajutor şi familiei lui Schittnowitzer. Eu i-am răspuns că mă voi interesa şi am rugat-o pe d-na Benvenisti s-o facă. Apoi i-am spus că nu văd posibilitatea de a se continua această activitate, care e foarte riscantă. I-am sugerat ca ajutoarele să fie trimise din străinătate. El era grăbit şi a rămas să discute chestiunea după înapoiere. Între timp am fost arestat.

(ss) Moscovici Moritz

https://biblioteca-digitala.ro

Declarație

16 februarie 1952

Congresul Mondial Evreiesc, ca instituție mondială s-a constituit în 1934 la Geneva. Înființarea sa a fost urmarea acțiunii hitleriste împotriva evreilor germani și amenințarea evidentă contra celorlalte colectivități evreiești din Europa. Congresul era lărgirea organizatorică a Comitetului înființat de delegațiile evreiești întrunite, în 1919, la Paris, cu scopul Conferinței de Pace, pentru a cere înscrierea în tratate a unor garanții eficiente pentru apărarea drepturilor politice și juridice ale evreilor din Centrul și Sud-Estul Europei. Primul Congres constituit pe bază de alegeri în diverse țări a avut loc în 1936 la Geneva.

Scopul Congresului Mondial Evreiesc:

- crearea unei reprezentanțe naționale unitare a poporului evreu, întemeiată pe principii democratice;
- apărarea drepturilor colective și individuale ale populațiilor evreiești pe baza solidarității poporului evreu din toată lumea.

Mijloace de acțiune:

- crearea de reprezentanțe politice, în toate țările unde există colectivități evreiești;
- culegerea de material informativ privind situația acestor colectivități prin intermediul acestor prezențe;
- în eventualitatea lezării drepturilor evreiești sau a amenințării existenței fizice a unei colectivități evreiești, apel la forurile internaționale și la opinia publică mondială.

În țară:

La conferința de constituire din 1934, a fost invitat Partidul Evreiesc ca organizație politică reprezentativă a populației evreiești din țară. U.E.R., organizația dr-ului Filderman nu a luat parte, deoarece ea se afla în legătură cu comitetul evreiesc-american, instituție de notabili evrei, nedemocratică și această instituție era ostilă Congresului.

La primul congres, întrunit în 1936 la Geneva, a luat parte și o delegație aleasă pe baze democratice din țară. Inițiativa alegerilor a avut-o Partidul Evreiesc. Știu că au luat parte la Congres W. Fischer, dr. E, Marton, dr. S. Singer, dr. Ebner, dr. Markus Kremer, av. I. Ebercohn și alții pe care nu mi-i amintesc momentan. După Congres Wilhelm Fischer a fost numit reprezentant permanent al acestei instituții în România. El trimitea rapoarte asupra situației din țară și primea instrucțiuni. În timpul războiului el a menținut legătura cu Centrala Congresului de la Geneva, prin mijlocirea Crucii Roșii Internaționale și prin curieri diplomatici, prin care ele trimitea rapoarte informative. Știu că el avea la dispoziție și fonduri din partea Congresului. Astfel, el oferise, în 1941, o subvenție de 50.000 lei gazetei „Renașterea Noastră", dar acesta a refuzat subvenția, deoarece își acoperea bugetul din veniturile sale.

După război, W. Fischer primește, din partea Centralei, instrucțiuni să întemeieze o secție a congresului cu reprezentarea tuturor curentelor evreiești. El începe în acest sens negocieri cu diverse organizații politice evreiești și anume: Partidul Evreiesc, U.E.R., evreii social democrați, evreii comuniști, evreii din partidele istorice, precum și logiile evreiești. Știu că Maxy, reprezentantul evreilor comuniști și-a rezervat dreptul de a da răspunsul ulterior și că mult după constituire, acest răspuns a fost negativ. Constituirea a avut loc la 19 noiembrie 1944 la sediul din str. Popa Rusu, închiriat de Fischer. Erau de față reprezentanți ai tuturor curentelor sioniste: dr. Șafran, Ieșeanu, dr. E, Marton, Leiba Michel,

https://biblioteca-digitala.ro

av. Rorlich, Jean Cohen, L. Itzkar, Edg. Kanner, Tully Rosenthal, I. Ebercohn, Zissu, av. Feller, Iacov Litman şi alţii ai Partidului Evreiesc; dr. ing. Iakenkaner, av. I. Tumarkin ai U.E.R.; Ed. Manolescu al Lojilor; Kiva Orenstein, av. Leopold Filderman ai social-democraţilor; Aureliu Weiss al naţional ţărăniştilor, precum şi personalităţi neutre ca Schwefelberg, Geiger, av. Froimescu şi alţii, pe care nu mi-i amintesc. Dr-ul Filderman a trimis adeziune în scris. El n-a participat din cauza neînţelegerilor sale permanente cu A.L. Zissu. După constituire, social-democraţii evrei n-au mai luat parte la lucrările Congresului. Nici Aureliu Weiss n-a participat.

Biroul permanent al Congresului cu cooptările ce s-au produs ulterior a avut următoarea alcătuire:

Preşedinte de onoare: dr. Al. Şafran

Prezidiu: W. Filderman, W. Fischer şi A.L. Zissu

Vicepreşedinte: M. Benvenisti, dr. Ernest Marton şi av. A. Schwefelberg

Secretarul General: Av. Jean Cohen

Şefii secţiilor: secţia de studii şi statistică: Kiva Orenstein; secţia juridică, A. Schwefelberg; secţia social-economică; F. Froimescu, secţia culturală, Abr. Feller; secţia financiară, L. Itzkar; secţia asistenţei sociale, Edg. Kanner.

Membri: S. Geiger, Michel Leiba, Eduard Manolescu, M.H. Bady şi ing. Hirschfeld.

Subliniez că unii din membrii biroului au lucrat efectiv. Astfel Zissu avea numai rol de reprezentare, primind audienţe, ziarişti şi luând contact cu autorităţi. Conducerea tuturor lucrărilor o avea W. Fischer, secondat de Benvenisti. W. Fischer era reprezentantul Centralei şi avea competenţe largi. Deşi există o secţie financiară, în fapt el dispunea nelimitat de fondurile pe care el le aducea Congresului. El cumula şi conducerea administrativă, fiind ajutat aici de Benvenisti.

D-rul Ernest Marton avea biroul său propriu în B. Pache nr. 8 şi apoi în str. General Eremia Grigorescu, unde se ocupa de problemele repatrierii deportaţilor din Ardeal şi de redobândirea bunurilor confiscate de către fostele autorităţi fasciste ungureşti. Din când în când el raporta Congresului. Congresul făcea de multe ori demersuri în interesul biroului deportaţilor unguri condus de av. Marton.

Ştiu că Fischer şi Marton au fost în legătură şi cu Asociaţia foştilor deportaţi evrei din Cluj, care a primit şi subvenţii din partea Congresului.

Mai menţionez că ei erau în legătură strânsă şi cu delegaţia Crucii Roşii Internaţionale.

A. Schwefelberg aduna date privind problemele juridice ale evreilor din ţară şi s-a ocupat mult de problema cetăţeniei aşa-zişilor apatrizi, în număr mare în ţară. În acest sens, ştiu că el era în legătură şi cu av. I. Bacal de la C.D.E., cu care a colaborat mai târziu la formularea unui proiect ce a fost predat Ministerului de Justiţie.

De asemenea, el alcătuire un proiect pentru restratificarea profesională a evreilor, care urmăreşte să asigure întreţinerea acelora, ce se restratificau pe timpul cât urmau cursul de calificare, precum şi întreţinerea familiilor respective.

El s-a preocupat, de asemenea, mult de efectele legii 607 privind restituirea bunurilor evreieşti, predând date privind nemulţumirile provocate de aplicarea legii. Kiva Orenstein a condus secţia de studii, ocupându-se în special de ancheta iniţiată de Congres privitor la pierderile de bunuri şi de vieţi suferite de evrei în timpul dominaţiei fasciste.

Leon Itzkar se ocupa exclusiv de chestiuni administrative şi gospodăreşti.

Edg. Kanner a condus secţia de asistenţă, înfiinţată după sosirea deportaţilor din Bucovina. El a colaborat cu Asociaţia Bucovinenilor în vederea coordonării operelor de

https://biblioteca-digitala.ro

asistenţă în favoarea acestei categorii. El raporta Prezidiului asupra activităţii şi asupra situaţiei în domeniul asistenţei.

S. Geiger a condus Asociaţia „Iavne" instituţie centrală înfiinţată în cadrul Congresului, care a organizat concursuri interşcolare cu teme din istoria evreilor, distribuind premii în bani şi cărţi. De asemenea, a organizat concerte de muzică evreiască. Tot Geiger avea însărcinarea de a verifica lucrările casieriei.

Ceilalţi membrii ai biroului permanent erau inactivi, participând numai la şedinţele biroului.

La lucrările Congresului colaborau şi funcţionari şi anume:

Director: M. Moscovici, până în iunie 1946 când a fost înlocuit de I. Litman.

Şefii de secţii: av. I. Tumarkin, şeful Contenciosului; dr. Eg. Grunberg, şeful Secţiei de Studii şi Statistică; Goldner, şeful Secretariatului; S. Leibovici, până în februarie 1946 şi apoi Isac Bercovici, şeful casieriei.

Şeful biroului din Cluj era ing. Weiss, av. I. Tumarchin colabora cu Benvenisti şi cu Schwefelberg în chestiuni judiciare şi prezenta referate Prezidiului asupra legilor apărute în Monitorul Oficial. El a condus şi lucrările pentru depunerea cererilor de pensii ale văduvelor şi orfanilor rămaşi de pe urma prigoanei fasciste. El era ajutat de avocata Tica Weintraub şi o vreme de avocatul Reichman şi Feder.

Dr. Edg. Grunberg, expert în lucrări statistice a conceput vastul formular de anchetă, difuzat de congres celor interesaţi prin birourile speciale înfiinţate în diverse sinagogi din Capitală şi apoi în provincie. El era ajutat de funcţionarii – colaborator – Zusman Dorina, d-na Loceanu, d-na Ellenberg şi alţii funcţionari angajaţi temporar. El colabora direct cu Kiva Orenstein. De asemenea, el a colaborat o vreme cu Jean Cohen, la alcătuirea lucrării de statistică a evreilor, editată de Congres. Av. Grunberg lucrează azi la Federaţia de comunităţi.

La secretariat lucrau: Gina Arditti, dactilografă, Pulcheria Lipovici, arhivară, Hornstein, Ebion şi Neuman la biroul pentru căutare de persoane dispărute în timpul deportărilor.

Louise Goldner era şi secretara Prezidiului şi a lui Fischer pentru lucrările lui. Ea conducea lucrările secretariatului.

Ing. Weiss din Cluj trimitea din timp în timp rapoarte asupra problemelor evreieşti locale, mai ales în legătură cu problema deportaţilor. El venea adesea la Bucureşti şi raporta direct lui Fischer.

Şeful casieriei colabora cu Fischer şi cu Itzkar.

Directorul coordona lucrările şi rezolva corespondenţa împreună cu Benvenisti.

Jean Cohen, deşi era secretar general, s-a ocupat puţin de aceste lucrări. A colaborat însă la elaborarea lucrărilor juridice.

Scop: Prin înfiinţarea Congresului în ţară, se urmărea în cadrul principiilor fundamentale ale Congresului Mondial Evreiesc:

- crearea unei reprezentanţe generale a evreimii din România;
- coordonarea activităţii politice a diverselor curente şi organizaţii evreieşti în cadrul secţiei Congresului din România;
- redobândirea drepturilor evreieşti, răpite de regimul fascist;
- realizarea egalităţii politice, judiciare şi civile a populaţiei evreieşti;
- restituirea bunurilor evreieşti, confiscate sub regimul fascist;
- despăgubirile pentru evreii care au suferit pierderi.
- însănătoşirea economică a populaţiei evreieşti prin restratificarea profesională.

https://biblioteca-digitala.ro

Mijloace de acţiune:

- realizarea unei statistici a populaţiei evreieşti.
- adunarea de date privind perioadele de suferinţe ale evreilor sub dominaţia fascistă.
- studierea situaţiei juridice şi social economice a colectivităţii evreieşti după război şi elaborarea de soluţii pentru rezolvarea problemelor existente.
- în ţară, acţiune proprie sau în comun cu alte organizaţii politice evreieşti pe lângă forurile competente.
- în străinătate, acţiune prin Centrala Congresului în vederea conferinţei de pace pentru a obţine înscrierea în tratatul de pace a garanţiilor privind drepturile şi interesele evreilor din România. În acest scop, secţia din România trebuia să informeze Centrala Congresului asupra tuturor problemelor legate de asigurarea acestor drepturi.

Astfel Congresul procura Centralei, material statistic, informaţie asupra situaţiei juridice a populaţiei evreieşti, asupra restituirilor de bani, asupra nevoilor de asistenţă socială, asupra situaţiei învăţământului şi cultului evreiesc, asupra situaţiei comunităţilor evreieşti, asupra activităţii organizaţiilor politice evreieşti, asupra situaţiei economice a populaţiei evreieşti.

În acest scop se foloseau referatele şi lucrările fiecărei secţii.

În afară de aceasta Wilhelm Fischer trimitea neoficial rapoarte personale cuprinzând informaţii asupra situaţiei din ţară. Acest lucru ni l-a spus d-na Louise Goldner secretara Congresului. În acest scop, Fischer folosea informaţiile pe care le aduceau Congresului membrii conducerii. Astfel Kiva Orenstein se referea adesea la situaţia economică a populaţiei evreieşti în raport cu situaţia economică generală, Jean Cohen comunica informaţie politică, Schwefelberg asupra nemulţumirilor izvorâte din aplicarea legii de restituire a bunurilor evreieşti, A. Feller, despre probleme privind Federaţia de comunităţi, Kanner asupra asistenţei şi asupra lipsurilor din activitatea Joint-ului, Ed. Manolescu, pe atunci deputat, asupra întrevederilor sale politice. Odată a referit în şedinţă despre audienţa sa la dl Bodnăraş pentru a obţine autorizarea plecării unei delegaţii a Congresului la Viena, unde lucra Comisia anglo-americană de anchetă pentru problema Palestinei. El a spus că Bodnăraş i-a făgăduit sprijinit şi că el aprobă lupta politică şi rezistenţa evreiască contra puterii mandatare britanice.

Subsemnatul a dat în şedinţă informaţii asupra unor plângeri privind restituirile de imobile, preluate în timpul războiului de C.N.R. despre lipsurile asistenţei spitaliceşti, despre predarea materiilor evreieşti în şcolile comunităţii, despre situaţia presei evreieşti, despre starea de spirit a populaţiei evreieşti în legătură cu emigrarea, despre o accentuare a tendinţelor antisemite în urma sporirii numărului evreilor în administraţia de stat.

Întrucât delegaţia Congresului n-a obţinut aprobare să plece la Viena pentru a apare în faţa comisiei anglo-americane, s-a prezentat neoficial dr-ului E. Marton care se afla în străinătate. El a prezentat comisiei o expunere arătând că în lumina transformărilor social-economice din ţară se pune de pe acum problema emigrării unor mari mase evreieşti, legate de profesiuni burgheze. D-rul Marton a cerut deschiderea porţilor Palestinei pentru emigrarea acestor mase.

De la întemeierea Congresului în ţară şi până la încheierea tratatului de pace, factorul principal politic era Comisia Aliată de Control, Congresul a intrat în legătură cu această Comisie. Contactul se făcea prin av. I. Tumarkin, care cunoştea perfect limba rusă şi traducea şi memoriile Congresului. Ştiu că el avea acolo contact cu colonelul Borisov şi colonelul Gusev. În câteva rânduri delegaţii ale Congresului alcătuite din Fischer, Zissu şi

https://biblioteca-digitala.ro

Benvenisti au fost primite de reprezentanţii Comisiei de Control. O chestiune care a preocupat Congresul în legătură cu acţiunea sa la Comisia de control a fost repatrierea evreilor deportaţi, care rămăseseră după înaintarea armatei sovietice pe teritoriul sovietic. Această chestiune a fost rezolvată favorabil de Comisia de Control.

După ce au început repatrierile, Fischer a trimis la punctul de frontieră, prin care ei intrau repatriaţii în ţară, pe funcţionarul Neuman, care avea sarcina de a urmări cum se face ajutorarea de către delegaţii Joint-ului, de a cunoaşte starea de spirit a repatriaţilor, problemele lor, nevoile lor. El a prezentat lui Fischer mai multe rapoarte, subliniind că foştii deportaţi au nevoie de un ajutor substanţial mult mai mare decât cel acordat de Joint şi că majoritatea lor vor să emigreze în Palestina. el a adus, de asemenea, un tabel al repatriaţilor.

În legătură cu situaţia repatriaţilor, Congresul a cerut Centralei să trimită efecte pentru ajutorarea lor. Au sosit 2 vagoane cu asemenea efecte, care au fost distribuite celor de mai sus.

Ştiu că o delegaţie a congresului formată din Zissu, Fischer şi Filderman s-a prezentat la Misiunea americană pentru a exprima condoleanţe la moartea lui Roosvelt. Am auzit de la Fischer mai târziu că Filderman avea legături bune la misiunea americană.

Filderman participa rar la legăturile Congresului. Ştiu însă, că Fischer îl vizita şi îl ţinea la curent cu activitatea. De altfel Fischer încerca să găsească o punte de înţelegere între Zissu şi Filderman, dar nu reuşise. În bună parte U.E.R. a fost reprezentat la congres de avocatul Ed. Manolescu şi de Michel Leiba.

În vederea modificării legii cetăţeniei ştiu că Zissu s-a prezentat în audienţă la Pătrăşcanu, pe atunci Ministrul Justiţiei.

El a discutat cu Pătrăşcanu atunci şi chestiunea sionistă. Zissu spunea că Pătrăşcanu s-a arătat ostil sionismului pe care-l combătea cu argumente învechite.

Ştiu că Benvenisti a fost primit în audienţă de Şraier, pe atunci Secretar General al Ministrului de Interne în legătură cu plecarea delegaţiei C.M.E. la Paris.

În vederea conferinţei de pace a Comisiei de Jurişti, a adunat un vast material privind chestiunile nerezolvate în legătură cu problema evreiască, cum erau cetăţenia şi despăgubirile cuvenite victimelor dominaţiei fasciste. Această Comisie prezidată de Schwefelberg cuprindea pe M. Benvenisti, E. Manolescu, Jean Cohen, şi I. Tumarkin. Întregul material adunat a fost tradus şi trimis la Paris cu membrii delegaţiei. Delegaţia era compusă din Fischer, Benvenisti şi Schwefelberg. Ed. Manolescu care a plecat cu delegaţia s-a îmbolnăvit la Viena şi a fost internat în spital.

Plecarea delegaţiei şi pregătirea materialului documentar era principala sarcină a secţiei din România la înfiinţarea ei. La Paris delegaţia a avut consfătuiri cu conducătorii Congresului Mondial dr. S. Weise şi dr. N. Goldman, precum şi cu juriştii acestei instituţii. De asemenea, a avut loc o conferinţă a Congresului. Am auzit de la Benvenisti că delegaţia a avut convorbiri şi cu delegaţia guvernamentală română, prezidată de G. Tătărăscu, pe atunci ministrul de externe, în legătură cu revendicările evreilor din România, privind garanţii pentru drepturile lor cetăţeneşti.

În legătură cu acţiunea congresului pentru a asimila victimele pogromului de la Iaşi cu invalizii şi văduvele de război, amintesc că ea n-a dat rezultate. Ştiu de la Tumarkin care s-a ocupat de această chestiune, că Ministrul de Finanţe a sabotat rezolvarea ei. Acest minister se afla pe atunci sub conducerea grupului Tătărăscu. Ulterior chestiunea a fost preluată de Comitetul Democratic Evreiesc şi rezolvată favorabil sub ministeriatul d-lui Vasile Luca.

https://biblioteca-digitala.ro

Congresul a colaborat cu Comitetul Democratic Evreiesc, cu Partidul Evreiesc şi cu U.E.R. la rezolvarea problemei cetăţeniei române pentru acele categorii de evrei care pierduseră sau nici nu dobândiseră cetăţenia din cauza discriminărilor rasiale din trecut. În acest sens o comisie comună de jurişti, alcătuită din A. Schwefelberg, M. Benvenisti, I. Tumarkin, Ed. Manolescu şi I. Bacal, a redactat un proiect care a fost supus Ministerului de Justiţie. Chestiunea a fost rezolvată favorabil.

Cu prilejul vizitei lui Yehudi Menuhin, Congresul a hotărât să folosească acest prilej pentru a oferi o recepţie în cinstea marelui violonist, în speranţa că se va bucura de participarea oficialităţii, care a făcut o primire călduroasă artistului. Şef Rabinul Şafran, care se afla în legătură cu Menuhin a discutat chestiunea cu acesta şi el a acceptat propunerea congresului. Recepţia a avut loc la „Athenée Palace" dar oficialitatea n-a răspuns invitaţiei Congresului, ceea ce a constituit un eşec politic. Au luat parte doar secretarii generali Sraier şi George Silviu de la Interne, Secretarul General de la Externe, al cărui nume nu mi-l amintesc, Generalul Dombrovski, primarul Capitalei şi generalul Petruc, Prefectul Poliţiei.

De asemenea, a constituit un eşec discursul rostit de Menuhin, care s-a pronunţat contra unui stat evreiesc.

Jean Cohen, afirmă că vina o poartă Şef Rabinul Şafran, care cunoştea părerile lui Menuhin şi nu a împiedicat o asemenea declaraţie la o recepţie a Congresului Mondial Evreiesc. Recepţia a avut loc în mai 1946.

Tot în cadrul manifestărilor publice, menţionez două mitinguri organizate la Templul Coral. Un miting a fost organizat împreună cu organizaţia sionistă şi era consacrat întrunirii Marilor Puteri la conferinţa de la San Francisco, unde s-a adoptat Charta Naţiunilor Unite. Mitingul urma să exprime revendicările poporului evreu, între care principala revendicare era crearea statului evreiesc. Acest miting a reunit un public imens, blocând curtea Templului şi străzile învecinate. La acest miting a venit pe neaşteptate şi Gheorghiu-Dej care a rostit o cuvântare, în care asigura populaţia evreiască că se va bucura de deplină egalitate juridică şi anunţă imediat întemeierea Comitetului Democratic Evreiesc. După miting, publicul s-a încolonat spontan şi a pornit să manifesteze la Ambasada Sovietică şi la misiunile britanice şi americane.

Al doilea miting a fost prilejuit de moartea lui Roosevelt. El s-a ţinut tot la Templul Coral. Au fost de faţă şi doi ofiţeri americani, între care locotenentul Bookbinder. Acesta fusese cu câteva zile în urmă la congres şi îl văzusem la Zissu. Am auzit că el era originar din Bălţi.

În legătură cu organizarea Congresului menţionez că la înfiinţarea lui se hotărâse crearea de secţiuni cu membrii şi comitetele locale. Urma să aibă loc alegeri democratice, care să aleagă o conducere. Nu s-au organizat secţiunile şi conducerea fixată în noiembrie 1944 cu unele cooptări ulterioare a rămas în funcţie până la lichidare. Prin plecarea din ţară a lui Fischer şi Filderman şi prin demisia lui Zissu, care a intrat în conflict cu biroul permanent în legătură cu un articol al lui contra Şef Rabinului Şafran, s-a desfiinţat Prezidiul. Benvenisti a devenit preşedinte şi a preluat conducerea efectivă a Congresului.

În ce priveşte bugetul Congresului, el era acoperit de Fischer prin subvenţii primite de la Centrală care erau transferate de Fischer în mod ilegal. Ştiu că, prin 1947, Congresul primea bani de la Keren Kayemet sub formă de subvenţii, care de fapt era un transfer deghizat. De altfel chestiunea a dus la arestarea conducătorilor fondurilor sioniste şi la procesul, care s-a încheiat cu conducerea fondurilor la plata unor despăgubiri şi amenzi de 500.000 dolari.

https://biblioteca-digitala.ro

În vederea Congresului de la Montreux, Benvenisti primise instrucţiuni din partea Centralei să alcătuiască o delegaţie, care să cuprindă neapărat şi pe reprezentanţii Comitetului democratic. Ştiu că Benvenisti a dus negocieri cu această organizaţie, care a hotărât să ia parte la congres, trimiţând delegaţi şi anume: B. Feldman, I. Bacal şi P. Iscovici, precum şi Iosif Bercu, ca reprezentant al gazetei „Unirea". Congresul din România a mai fost reprezentat de Fischer, Benvenisti, Marton. Ştiu că Benvenisti a rostit o cuvântare la Congres, în care a exprimat mulţumirea pentru realizările din ţară în domeniul egalizării politice şi judiciare a populaţiei evreieşti, punerea antisemitismului în afara legii etc.

Ştiu de la Benvenisti că au luat parte delegaţi comunişti şi din alte ţări şi că s-a produs o divergenţă între unii delegaţi apuseni şi cei răsăriteni. La Montreux, Benvenisti a avut întrevederi cu dr-ul Goldman în timpul Congresului.

Mai menţionez ca acţiune externă o întrevedere a lui Zissu cu senatorul american Pepper, care a vizitat în 1945 ţara. Ştiu că Zissu a discutat cu el problema palestiniană, arătându-i că evreii din ţară sunt interesaţi să emigreze în Palestina şi cerând ca guvernul Statelor Unite să sprijine revendicările sioniste în materie de liberă emigrare în Palestina şi pentru înfiinţarea Statului Evreiesc.

De asemenea, ca manifestare externă, amintesc că Zissu a acordat întrevederi ziariştilor Hall (american) şi Iosif Klarman, corespondentul agenţiei telegrafice evreieşti în care a tratat şi problema privind situaţia din ţară a evreilor. N-am văzut decât unul din interviuri şi anume unul acordat lui Klarman, în care Zissu a salutat ca un eveniment istoric declaraţia Gromîko pentru înfiinţarea Statului Evreiesc. Acest interviu a apărut şi în „Renaşterea Noastră".

După Congresul de la Montreux nu cunosc vreo activitate a congresului din ţară. Am întrebat-o odată pe d-na Benvenisti, de ce nu se lichidează Congresul, care nu mai are nici un rost. Ea mi-a spus că Benvenisti a primit instrucţiuni de la Centrală să menţină biroul Congresului. De asemenea, mi-a spus că Benvenisti a avut discuţii cu Bercu Feldman în acest sens, care a opinat pentru menţinerea congresului, aceasta întrucât la Montreux comuniştii îşi rezervaseră dreptul de a răspunde ulterior, dacă aderă sau la această instituţie.

În 1949 s-a hotărât lichidarea şi Benvenisti a fost numit lichidator, fiind secondat de I. Litman şi de Louise Goldner (plecată în Israel). Biroul a fost menţinut până în martie-aprilie 1950, când sediul a fost rechiziţionat. În felul acesta, biroul Congresului şi-a încetat activitatea.

În legătură cu organizarea internă a congresului mai adaug că Filderman pentru a colabora efectiv la Congres ceruse la un moment dat ca 50% din membrii biroului permanent să fie desemnaţi de el, restul fiind sionişti. De asemenea, ceruse ca principalii funcţionari să fie dublaţi cu oameni recomandaţi de el. Ştiu că Fischer avusese discuţii cu Filderman în vederea atragerii lui la activitatea Congresului. În cele din urmă problema a fost rezolvată prin cooptarea lui Eduard Manolescu şi Michel Leiba, considerându-se că Şef Rabinul Şafran, av. Schwefelberg, F. Froimescu şi S. Geiger sunt neutri. În ce priveşte dublarea unor funcţionari, propusă de Filderman, acesta a renunţat. Cu toate că problema fusese rezolvată, Filderman n-a arătat prea mare interes Congresului, participând rar la şedinţe şi neangajându-se în lucrările curente ale instituţiei.

La activitatea secţiei de cult, am omis mai sus să menţionez colaborarea acesteia cu M. Carp în legătură cu redactarea şi imprimarea *Cărţii Negre*. Ştiu că M. Carp a stat în contact cu Kiva Orenstein şi că a fost sprijinit financiar de Congres la realizarea lucrării, fapt menţionat de el în introducere.

https://biblioteca-digitala.ro

În legătură cu cooptările, mai amintesc că Fischer pentru a atrage revizioniştii şi Ichudul la activitatea Congresului dându-i un caracter cât mai reprezentativ a mai cooptat pe Edg. Kanner şi pe ing. Hirschfeld de la revizionişti şi pe M.H. Bady de la Ichud, care n-a vrut să trimită decât un reprezentant, acesta fiind de altfel inactiv.

Prin 1947, Şef Rabin dr. Al. Şafran a plecat în Statele Unite, fiind trimis de dr-ul Filderman. Am auzit atunci de la Benvenisti că fusese invitat Filderman, dar cum acesta nu putuse căpăta paşaport, el l-a trimis pe Şafran, pentru a lua parte la acţiunea de colectare de fonduri a Joint-ului. Faptul a fost cunoscut în ultimul moment la Congres. Benvenisti considera că Şef Rabinul dr. Şafran era dator în calitate de membru al biroului permanent al Congresului să informeze prezidiul, aceasta pentru că plecând la New York unde se afla şi Centrala Congresului, el ar fi trebuit să prezinte un raport acestei instituţii. Or, Şef Rabinul n-a făcut acest lucru, ceea ce era considerat condamnabil de Benvenisti.

După înapoierea sa în ţară, „Renaşterea Noastră" a publicat un articol scris de subsemnatul, în care Şef Rabinul Şafran era criticat în legătură cu interviul acordat de el ziarului idiş „Morgen Jurnal" din New York. În acest interviu, prezentând viaţa culturală evreiască din ţară, Şef Rabinul înfăţişa drept instituţie culturală centrală aşa-numitul „Institut de Cultură al Templului Coral". Or, în fapt, această instituţie era o ficţiune şi Şef Rabinul nu făcuse decât să laude Comitetul Templului al cărui funcţionar era. În schimb el n-a menţionat activitatea culturală a presei sioniste, a „Tarbutului", etc. În genere „Renaşterea Noastră" considera tabloul prezentat de Şafran drept fals şi critica lipsa lui de activitate. Faptul a provocat comentarii şi articolul din „Renaşterea Noastră", a fost primit ostil de cercurile apropiate Şef Rabinului. În fruntea lor se găsea Filderman, când a cerut Congresului să publice o dezminţire a gazetei. Problema a fost discutată vreme de câteva şedinţe. În cele din urmă nu s-a publicat, „Renaşterea" fiind sprijinită de sionişti, Şafran se apăra afirmând că ziaristul, care a redat interviul, ar fi denaturat declaraţiile sale.

Secţia română a congresului Mondial Evreiesc a încercat să intre în legătură cu comitetul antifascist evreiesc, existent prin 1945-1946 la Moscova şi considerat ca exponent al evreimii sovietice. În acest sens s-a adresat o scrisoare, în care se cerea concursul acestui Comitet la acţiunea Congresului pentru căutarea de rude dispărute. Contactul n-a putut fi stabilit, căci Comitetul antifascist de la Moscova n-a răspuns la demersul Congresului din Bucureşti.

În acest sens menţionez apariţia broşurii *Lupta poporului evreu împotriva fascismului* editată de Congres şi tradusă din idiş, de subsemnatul. Ea prezenta cuvântările rostite de exponenţii evreimii sovietice la un miting radio-difuzat organizat de Comitetul antifascist evreiesc, prezidat de artistul poporului Michöels. Prefaţa lucrării sublinia existenţa unei vieţi naţionale evreieşti în U.R.S.S.

Amintesc că Wilhelm Fischer primise din partea Centralei sarcina să înfiinţeze o secţiune a Congresului şi în Ungaria. El a plecat la Budapesta, unde a pus bazele unei asemenea secţiunii, cu participarea reprezentanţilor celor două comunităţi şi anume neologii şi ortodocşii.

De asemenea, ştiu că Fischer a avut contact cu evreii din Rusia subcarpatică, pe atunci parte teritorială din Slovacia. Un reprezentant al evreilor din acest teritoriu a fost odată la Bucureşti şi a fost în legătură cu Fischer. El venise să ceară ajutoare pentru evreii supravieţuitori ai lagărelor şi se interesează de posibilitatea lor de emigrare. Ştiu că Fischer i-a acordat ajutor bănesc. Când s-a trasat frontiera definitivă cu Uniunea Sovietică, acest teritoriu locuit în bună parte de ruşi, a fost trecut Uniunii Sovietice.

https://biblioteca-digitala.ro

În altă ordine de idei, menţionez că, în 1945, un ofiţer de la Comandamentul de Jandarmi s-a prezentat la Congres, la Fischer, predând un dosar în care erau documente în legătură cu asasinatele comise de jandarmi în Transnistria. Erau acolo rapoarte şi procese verbale în această privinţă. Acest dosar a fost predat Tribunalului Poporului, prin intermediul lui M. Rudich. Ştiu că el le-a predat d-nei Sidorovici, pe atunci acuzator public al acestui Tribunal, după ce s-au foto-copiat unele acte pentru „Cartea Neagră".

Mai ştiu că Ed. Manolescu a făcut în 1946 în numele congresului un demers la dl. A. Bunaciu, pe atunci Secretar General al Ministerului de Interne în legătură cu plecarea delegaţiei secţiei române a Congresului la Conferinţa de Pace din Paris. Menţionez că A. Bunaciu fusese, ca tânăr avocat, secretar al lui Eduard Manolescu.

(ss) Moscovici Moritz

Declaraţie

11 martie 1952

Ce persoane ai cunoscut din Regiunea Timişoara?

Am cunoscut la Timişoara pe Carol Reiter, Lulu Weiss şi încă un fruntaş sionist, al cărui nume nu-l ţin minte momentan.

Acestea sunt toate persoanele pe care le-ai cunoscut?

Da, acestea sunt toate persoanele pe care le-am cunoscut.

De când îl cunoşti pe Lulu Weiss?

L-am cunoscut pe Lulu Weiss prin primăvara anului 1946.

Unde şi prin cine l-ai cunoscut?

L-am cunoscut în biroul Congresului Mondial fiindu-mi prezentat de Benvenisti.

În ce împrejurări?

Lulu Weiss, fiind prieten cu Fischer, venise să-l viziteze pe acesta.

Ce ai discutat cu el cu această ocazie?

A fost o simplă legătură de contact, când am aflat că este secretarul general al Organizaţiei sioniste din Ardeal.

Când l-ai revăzut?

L-am revăzut pe la începutul anului 1947, la sediul Executivei Sioniste, când a venit la o şedinţă a Consiliului superior sionist din care făcea şi el parte ca secretar general din Timişoara.

Ce ai discutat cu el cu acest prilej?

L-am întrebat dacă are nevoie de broşuri imprimate de biroul de presă. El mi-a răspuns să-i trimit un număr restrâns de exemplare, deoarece în Ardeal se foloseşte mai mult material în limba maghiară.

În ce raporturi ai fost cu el?

https://biblioteca-digitala.ro

Raporturile noastre au fost foarte rare. Ne întâlneam întâmplător şi n-aveam nici un fel de legături.

Până când ai avut legături cu Lulu Weiss?

Ultima oară l-am văzut la Legaţie, prin iarna anului 1951.

Arată cum a evoluat relaţiile dintre d-ta şi Lulu Weiss în întreaga această perioadă?

În 1947 ne-am văzut la Executivă de vreo 3 sau 4 ori. În 1948 l-am văzut de vreo 2 ori tot la executivă. În 1949 l-am văzut de vreo 2 sau trei ori la Legaţie. L-am mai văzut de vreo două ori şi în 1950, tot la Legaţie. În 1951 l-am văzut o singură dată la Legaţie.

De ce natură au fost relaţiile dintre d-ta şi el?

Relaţiile dintre noi au fost de „bună ziua" Ultima oară când l-am văzut m-a întrebat ce se aude cu cei arestaţi. l-am răspuns că nu ştiu nimic.

Alte raporturi au mai existat între d-ta şi el?

Alte raporturi n-au existat.

Mai adu-ţi aminte.

Nu-mi amintesc de alte raporturi.

De ce nu-ţi aminteşti?

Pentru că n-au existat alte raporturi.

Ce te face să nu fii sincer?

Sunt sincer.

I-ai făcut vreun serviciu?

Nu i-am făcut nici un serviciu.

Ţi-a cerut vreun serviciu?

Nu mi-a cerut nici un serviciu. Când ne întâlneam ne dădeam bună ziua.

Ce ştiai despre el?

Ştiam că este secretarul General al Organizaţiei Sioniste din Ardeal şi auzisem că fusese arestat odată cu Benvenisti în 1943/44. Acest lucru îl auzisem de la Benvenisti. La Legaţie l-am văzut la Ricu şi la Halevy.

Altceva mai ştii despre el?

Nu ştiu altceva despre el.

(ss) Moscovici Moritz

Proces-verbal

25 martie 1952

Din ce grupare sionistă ai făcut parte şi de când?

Am făcut parte din gruparea sionistă „Renaşterea" încă din anul 1927.

https://biblioteca-digitala.ro

Cine ţi-au fost şefi în gruparea „Renaşterea"?

Conducători în gruparea „Renaşterea" au fost Samy Stern, Singer şi alţii.

În ce raporturi ai fost cu S. Stern şi S. Singer?

Am fost în raporturi de subaltern, ei erau oameni în vârstă.

Până când ai avut legături cu ei?

Cu S. Stern am avut legături până în anul 1933 când a plecat din ţară, însă l-am mai văzut în anul 1936 când a venit în ţară făcând o vizită scurtă de două-trei săptămâni. Iar cu S. Singer am avut legături până la sfârşitul anului 1940 când a plecat din ţară. În mod precis, ştiu că S. Singer a plecat la sfârşitul lui septembrie – începutul lui8 octombrie 1940.

Ce ştii d-ta despre activitatea desfăşurată de Singer S. până la plecarea sa din ţară?

S. Singer a fost preşedintele grupării „Renaşterea". Preşedintele Keren Kayemet (Fondul Naţional Evreiesc) deputat, membru în Comitetul de Direcţie al Partidului Evreiesc, delegat la constituirea Congresului Mondial Evreiesc, în anul 1936, la Geneva, şi era de profesie avocat.

Ce a organizat S. Singer în România după ce s-a reîntors de la Congresul de constituire al C.M.E.?

Nu ştiu dacă S. Singer a organizat ceva în legătură cu congresul de la Geneva.

Ce ştii d-ta despre constituirea Comitetului Congresului Mondial Evreiesc în ţară înainte de 23 august 1944?

După constituirea Congresului Mondial Evreiesc la Geneva, în ţară a fost numit ca reprezentant al C.M.E. Fischer Wilhelm, care făcea parte din gruparea sionistă „Renaşterea" şi era membru în Comitetul de Direcţie a Partidului Evreiesc, Fischer se consulta, în toate chestiunile ce interesa Congresul cu întreg Comitetul de Direcţie a Partidului Evreiesc, din care făcea parte S. Singer, Mişu Benvenisti şi alţii.

Să ne arăţi ce activitate a desfăşurat Fischer şi ceilalţi din Comitetul de Direcţie a Partidului în favoarea Congresului Mondial Evreiesc?

În anul 1945, cu prilejul angajării mele ca director în cadrul Congresului, constituit în mod oficial în Bucureşti, Fischer mi-a spus că el a desfăşurat o intensă activitate de spionaj, în folosul Congresului Mondial Evreiesc şi că trimitea rapoartele informative, la secretariatul european al congresului de la Geneva.

Arată ce alte discuţii ai avut şi cu cine anume ai discutat despre activitatea de spionaj desfăşurată de reprezentanţii Congresului, până la data arătată mai sus?

După arestarea lui Fischer Wilhelm în 1943, Jean Cohen la întreprinderea căruia eu lucram, mi-a spus că are informaţii, că Fischer şi Benvenisti sunt arestaţi pentru activitate de spionaj, nu l-am întrebat în folosul cui ar fi lucrat, deoarece presupuneam că este vorba de anglo-americani. Tot cu ocazia aceasta, Jean Cohen mi-a mai spus că s-ar putea să fie cercetaţi şi pe linia transferurilor ilegale pe care le făcea Fischer ca reprezentant al Joint-ului.

Arată dacă Fischer, Singer, Benvenisti sau ceilalţi conducători ţi-au cerut sau ţi-au făcut vreo propunere, cu privire la activitatea lor, de spionaj?

Nici unul din ei nu mi-a făcut vreo propunere în legătură cu activitatea lor de spionaj, până în luna iulie 1944, când în calitatea ce obţinusem, de secretar al organizaţiei

https://biblioteca-digitala.ro

sioniste, prezidată de Zissu, mi s-a propus de către A.L. Zissu să-i furnizez informaţii din domeniul economic, politic şi militar.

Arată în ce împrejurări ai devenit secretar al organizaţiei sioniste, prezidată de A.L. Zissu.

În primăvara anului 1944, lucram în calitate de funcţionar, la întreprinderea de cherestea, proprietatea lui Jean Cohen, care mă angajaseră încă din anul 1942, fiind prieten cu el, puteam să mă ocup şi de chestiunile politice şi anume, am luat parte la o serie de şedinţe restrânse ilegale, în care se discută chestiuni, cu privire la război şi la situaţia poporului evreu, după înfrângerea fascismului care se putea descifra încă de pe atunci. La aceste şedinţe participa şi Jean Cohen, soţia acestuia, Tully Rozenthal, Ebercohn, Mayer Schwartz şi alţii şi s-au ţinut până în primăvara anului 1944. La scurt timp după ce a luat fiinţă executiva sionistă A.L. Zissu, am fost rugat de Holzman, funcţionar la K.K.L. şi membru în executiva Zissu să primesc secretariatul Executivei. Eu am fost de acord şi am discutat cu Jean Cohen, care şi el făcea parte din Executivă, fiind şi el de acord, spunându-mi că va lichida întreprinderea deoarece, nu-şi mai poate procura marfă însă m-a rugat să-l mai ajut până la lichidarea întreprinderii, lucru ceea ce am şi făcut şi în cursul lunii iulie 1944 mi-am început activitatea la Executivă.

Când ţi s-a făcut propunerea de a activa pe linie de spionaj?

După două săptămâni de la angajarea mea, Zissu mi-a pus câteva întrebări privind situaţia economică, politică şi militară, după ce i-am spus tot ce cunoşteam în acel moment, Zissu m-a întrebat dacă accept să-i furnizez informaţii din toate domeniile vieţii de stat şi informaţii privind situaţia în domeniul evreiesc.

Ai acceptat propunerea lui Zissu?

I-am răspuns că accept propunerea sa şi de atunci i-am comunicat informaţii din domeniul militar, politic şi economic.

Ce instrucţiuni ţi-a dat Zissu cu privire la culegerea informaţiilor?

Zissu mi-a spus că imediat ce afla vreo informaţie să i-o transmită lui în mod verbal iar informaţiile să le culeg, prin discuţiile pe care le voi avea cu diverse persoane pe care le cunosc. De asemenea, mi-a spus să nu discut cu cineva despre legăturile dintre noi.

Unde mergeau informaţiile pe care Zissu le colecta de la d-ta?

După două săptămâni de la data recrutării mele de către Zissu, Iancu Leiba membru al executivei, mi-a spus, că Zissu este ocupat în acea zi, întrucât a venit curierul din Istanbul şi că Zissu pregăteşte materialul informativ pentru a-l preda curierului care pleca înapoi la Istanbul.

Întrebându-l pe Iancu Leiba cui i le trimite la Istanbul, şi ce conţine materialul informativ, Iancu Leiba mi-a răspuns că materialul se trimite, centralei agenţiei evreieşti din Istanbul şi anume lui Barlas, iar mai târziu am auzit că şi lui Agamy Averbuch. El a adăugat că raporturi lui Zissu, cuprind informaţii politice, economice şi militare, pe lângă chestiunile băneşti de emigrare.

Arată în folosul cui se desfăşura activitatea de spionaj şi unde se canalizau informaţiile colectate de Zissu?

În primăvara anului 1945, când deja eram angajat la congres, Jean Cohen mi-a spus că informaţiile culese de noi înainte de 23 august erau canalizate de agenţia evreiască prin comandamentul brigăzii evreieşti, englezilor.

https://biblioteca-digitala.ro

Tot cu această ocazie, Jean Cohen mi-a spus că după 23 august a fost vizitat de un englez de la Misiunea Britanică din Bucureşti împreună cu unii din paraşutiştii brigăzii evreieşti anume Dov Berger, cu care el avusese contact pe linie de spionaj, înainte de 23 august.

Cu această ocazie acel englez de la Misiunea Britanică i-a cerut referinţe lui Jean Cohen cu privire la activitatea lui Dov Berger, lucru care ne-a întărit convingerea că întreaga activitate pe linie de spionaj s-a desfăşurat în folosul englezilor.

(ss) Moscovici Moritz

Proces-verbal

27 martie 1952

De când şi până când i-ai furnizat informaţii lui Zissu?

Lui Zissu i-am furnizat informaţii începând de la mijlocul lunii iulie 1944 şi până la 23 august 1944.

D-ta de unde ai cules informaţiile pe care le-ai dat lui Zissu?

Culegeam informaţii din cercul meu de cunoştinţe şi prieteni şi din constatări proprii.

Cam de la cine?

Culegeam în mod sporadic de la Iancu Zilberman vânzător, originar din Tulcea, funcţionar la Comunitatea Evreilor, d-na Ionescu din Bucureşti, str. Prelungirea Levenţică, Marcu Snech – Bucureşti, str. Petre Carp, Moscovici Zaharia (tatăl meu plecat), Camil vânzător la depozitul de cherestea a lui Jean Cohen.

Ce informaţii ai cules în general?

În general culegeam informaţii militare, economice, politice şi asupra stării de spirit.

Cum transmiteai informaţiile colectate?

Informaţiile i le dădeam întotdeauna în mod verbal în biroul său.

A mai fost cineva de faţă cu ocazia predării datelor informative?

Da, uneori era câte un membru al executivei de faţă.

Cine anume?

Au fost de faţă câte odată Iancu Leiba, Laiwandman, I. Faibiş, Jean Cohen, Rubin.

Cunoşti care erau informatorii personali ai lui Zissu şi ce activitate au avut?

Da, cunosc informatorii personali ai lui Zissu au fost: Jean Cohen, care dădea informaţii lui Zissu, în faţa mea, de ordin politic şi militar, Iancu Leiba, Laiwandman, David Faibiş, Leon Itzkar, Hertzig I., dr. Ernest Marton, toţi aceştia îi furnizau informaţii lui Zissu.

Dar alţii?

https://biblioteca-digitala.ro

Îi mai aduceau informaţii lui Zissu, diverşi conducători ai mişcărilor de tineret sionist, care veneau şi îi comunicau informaţii cu privire la situaţia din provincie, printre aceştia au fost: Zoltan de la Dror Habonim, Weiss de la Hanoar Haţioni şi alţii.

Cunoaşteţi cum şi-a desfăşurat activitatea proprie, informatorii personali ai lui Zissu despre care aţi vorbit mai sus?

Despre Jean Cohen, ştiu că era cel mai bine informat şi întotdeauna când dădea o informaţie, spunea că e precisă şi o are din sursă sigură. Odată în cursul lunii iulie 1944 s-a deplasat la Timişoara de unde a adus informaţii diverse şi despre trecerile clandestine de frontieră.

Puteţi să spuneţi ce probleme îl interesau în mod deosebit pe Zissu, în cadrul activităţii de spionaj?

N-aş putea să spun că Zissu a accentuat pe vreo chestiune în mod special. El ne asculta şi îşi nota toate informaţiile, iar care i se părea îndoielnică, întreba dacă este verificată informaţia respectivă.

De câte feluri era activitatea lui Zissu până la 23 august 1944?

Ştiu că Zissu ajutat de Jean Cohen, a desfăşurat activitatea de spionaj şi în legătură cu paraşutiştii brigăzii evreieşti care se afla sub comanda engleză şi care au fost paraşutaţi încă înainte de 23 august 1944 în ţară, referitor la această chestiune, ştiu de la Jean Cohen care mi-a spus că el Zissu i-au ajutat în activitatea lor de spionaj.

Această discuţie am avut-o după 23 august 1944, în biroul Congresului.

O altă activitate a fost şi aceea de colaborare, cu preşedinţia Consiliului de Miniştri prezidată de Antonescu şi cu Ministerul de Interne în legătură, cu operaţiile de emigrare a evreilor spre Palestina.

Puteţi să ne spuneţi care au fost relaţiile dintre Zissu şi M. Antonescu?

Ştiu că Zissu a obţinut de la M. Antonescu în calitatea sa de împuternicit al agenţiei evreieşti în România, autorizaţia de a constitui un oficiu de emigrare, ceea ce el a şi constituit, alcătuind şi un comitet de colaboratori.

În calitate de preşedinte al oficiului de emigrare Zissu, avea audienţe la M. Antonescu, pentru rezolvarea chestiunilor curente. Jean Cohen mi-a spus cu ocazia unei discuţii, că relaţiile bune care sunt între Zissu şi Antonescu, constituie o măsură de prevedere şi apărare pe care o pregăteşte Antonescu, faţă de faptul că războiul împotriva Uniunii Sovietice era vizibil pierdut.

De asemenea, ştiu că M. Antonescu, cu prilejul procesului său de criminal de război, l-a citat pe Zissu ca martor al apărării însă Zissu, din motive pe care eu nu le cunosc nu s-a prezentat la proces.

Să ne spui d-ta dacă ştii despre anumite servicii făcute de Zissu lui Antonescu?

Da, îmi aduc aminte că în seara de 22 august 1944, Zissu a fost chemat urgent la Preşedinţia Consiliului de Miniştri, unde a fost primit de Ovid Vlădescu în numele lui M. Antonescu. Despre această vizită, Zissu mi-a spus a doua zi la ora 9 dimineaţa următoarele: Ovid Vlădescu i-a spus că situaţia frontului este catastrofală şi Antonescu l-a rugat pe el Zissu, să adreseze o scrisoare Agenţiei Evreieşti în care să solicite o intervenţie pe lângă anglo-americani, în sensul că România să nu fie ocupată numai de armatele sovietice ci şi de armatele anglo-americane, întrucât ei se vedeau siliţi să ceară armistiţiu.

https://biblioteca-digitala.ro

Zissu în principiu a fost de acord şi a rămas ca a doua zi să consulte comitetul său în legătură cu această scrisoare. Acest lucru nu s-a mai făcut întrucât regimul Antonescu s-a prăbuşit chiar în aceeaşi zi, în urma actului istoric de la 23 august 1944.

Tot cu această ocazie, Zissu ne-a relatat că în aceeaşi seară fusese convocat la Preşedinţie şi Filderman căruia i s-a adresat o cerere asemănătoare, privind o intervenţie la Joint şi despre care Zissu a spus că Filderman a trimis scrisoarea predând-o unui curier de la Preşedinţie, în cursul nopţii de 22 spre 23 august 1944 către reprezentantul Joint-ului de la Istanbul, care era un evreu american.

Despre ce alte grupe de spionaj ai cunoştinţă ce au fost organizate pe teritoriul României înainte de 23 august 1944?

Mai ştiu că au desfăşurat activitate de spionaj până la 23 august 1944, Mişu Benvenisti, preşedinte al Executivei sioniste în epoca 1941-1943. Referitor la aceasta, Jean Cohen mi-a spus cu ocazia alcătuirii Executivei „Zissu" că Mişu Benvenisti se afla în legătură de corespondenţă, cu Centrala Agenţiei Evreieşti din Istanbul, de unde primea instrucţiuni şi unde trimitea rapoarte informative.

Cu privire la această activitate a lui Mişu Benvenisti, Herzig, conducătorul grupării Hanoar Haţioni, mi-a relatat următoarele:

În timpul când Benvenisti a fost preşedinte, el primea în casa sa din str. Popa Petre pe conducători maturi ai grupărilor sionişti şi pe conducători ai grupărilor de tineret care îi aduceau informaţii din domeniul politic, economic şi militar.

Aceste informaţii M. Benvenisti le transmitea prin intermediul unor curieri diplomatici la Istanbul. Tot prin aceştia primea instrucţiuni.

Herzig mai mi-a spus că Benvenisti îi anunţa pe conducătorii de tineret ori de câte ori pleca un curier, pentru ca aceştia să aducă corespondenţa pe care în mod obişnuit ei o transmiteau la Istanbul.

Herzig adăuga că de câte ori se afla la Benvenisti acasă holul era plin cu conducători ai maturilor şi ai tineretului.

Întrebându-l pe Herzig de unde are el aceste informaţii despre activitatea lui Benvenisti, el mi-a răspuns că şi el personal a colaborat cu Benvenisti căruia i-a transmis material informaţi din domeniul militar, politic şi economic, cules de instructorii grupării sale care se deplasau în provincie, pentru culegerea acestor informaţii de la cadrele grupării respective.

Aceste lucruri Herzig mi le-a spus pe când era redactor la ziarul „Renaşterea Noastră" şi colaborator al meu la gazetă, în 1945.

În afară de Fischer Wilhelm, care a furnizat material informativ despre situaţia din România – secretariatului european al congresului cu sediul la Geneva. Nu mai cunosc alt grup de spionaj.

Cunoşti care au fost informatorii personali şi cum şi-a desfăşurat activitatea de spionaj Fischer Wilhelm?

Ştiu că până în anul 1938 când s-a produs dizolvarea partidelor politice Fischer a colaborat cu conducătorii partidului evreiesc cu care a rămas în contact personal până la război. În timpul războiului Fischer a lucrat în strâns contact cu M. Benvenisti.

Referitor la această chestiune Fischer mi-a spus după 23 august 1944 că el a furnizat informaţii Congresului încă din anul 1936-1937.

În ceea ce priveşte pe Mişu Benvenisti, el însuşi a declarat în mod public cu prilejul conferinţei sioniste ţinută în 1946, că în timpul războiului, a transmis rapoarte informative,

https://biblioteca-digitala.ro

agenţiei evreieşti prin Istanbul şi că a colaborat cu Fischer Wilhelm, informând tot timpul străinătatea, subliniind că au fost informate nu numai forurile evreieşti ci şi unele personalităţi a diferitelor State Apusene.

În timpul războiului hitlerist-antonescian împotriva Uniunii Sovietice, aţi sprijinit în vreo măsură oarecare acest război, în afara celor declarate?

În cursul anului 1941 am contribuit la susţinerea războiului antisovietic, deoarece cu ocazia lansării împrumutului de reîntregire, de către Antonescu, M. Benvenisti în calitatea sa de preşedinte al executivei sioniste şi alţi conducători sionişti luând hotărârea de a sprijini pe Antonescu în realizarea împrumutului, au dus tratative la început prin Filderman şi apoi cu centrala evreilor, el Mişu Benvenisti devenind director al acţiunii de organizare şi colectare a subscripţiilor pentru împrumut şi a alcătuit un aparat din cadrele sioniste şi alţii printre care am fost şi eu.

Eu personal fiind redactor la gazeta „Renaşterea Noastră" am publicat toate lozincile, manifestele apel, comunicatele şi îndemnurile trimise de birourile împrumutului şi semnate adresele însoţitoare acestui material de M. Benvenisti.

În cadrul acestei activităţi de propagandă, am publicat un apel al dr. Filderman, un apel al Şef Rabin dr. Şafran, un apel al lui M. Benvenisti şi un apel al Comunităţii Evreieşti din Bucureşti.

Aceste apeluri cereau evreilor să subscrie masiv în favoarea împrumutului, aceasta fiind o obligaţie cetăţenească şi patriotică, de a sprijini războiul pentru reîntregire.

Puteţi să ne spuneţi dacă populaţia evreiască a subscris de bună voie la acel împrumut?

Populaţia evreiască a subscris silită la acest împrumut, sub presiunea întregului aparat creat de M. Benvenisti şi ceilalţi

Cum a fost silită populaţia evreiască de a subscrie la acel împrumut?

În primul rând s-a desfăşurat o acţiune de propagandă în sinagogi, unde a fost trimişi de către birourile împrumutului oratori.

Aceşti oratori au reuşit să intimideze pe evrei şi să creeze atmosferă favorabilă unor impuneri grele.

În al doilea rând s-a creat un aparat de impunere, alcătuindu-se comisii speciale formate din avocaţi evrei, care exercita o presiune severă asupra tuturor contribuabililor evrei convocaţi prin curieri speciali în faţa comisiei.

Aceste Comisii lucrau pe baze fiscale şi impunea sume fixe, fără a ţine seama de starea materială a acelor oameni, stare care se înrăutăţise în urma politicii rasiste a regimului Antonescian.

Arătaţi dacă acest aparat de constrângere a maselor evreieşti, pentru reuşita împrumutului, condus de Mişu Benvenisti, era salariat şi cam din câte persoane se compunea?

Ştiu că acest aparat cuprindea sute de oameni şi nu era salariat, poate personal inferior, în mică proporţie să fi fost salariat, ei activau având avantajul de a fi scutiţi de muncă obligatorie, avantaj de care m-am bucurat şi eu.

Mai ştiţi despre anumite acţiuni organizate de conducătorii sionişti în timpul războiului cu care masele evreieşti nu a fost de acord?

https://biblioteca-digitala.ro

Da, o acţiune rău privită de masele largi ale populaţiei evreieşti, a fost colaborarea executivei sioniste prezidată de Benvenisti Mişu, cu Centrala Evreilor din România, instituţie creată, condusă şi controlată de agenţia Gestapoului.

În acest sens, ştiu că Benvenisti sprijinit de Executivă, a pus la dispoziţia Centralei cadrele sioniste, el însuşi fiind numit preşedinte al oficiului jud. Ilfov, deoarece Centrala era împărţită din punct de vedere organizatoric pe oficii judeţene. De asemenea, a fost delegat în conducerea Centralei, T. Löwenstein, membru al Executivei Sioniste şi alţii care au lucrat în diferite Comisii.

Ce acţiuni a dus Centrala Evreilor şi în ce a constat sprijinul dat de conducerea sionistă?

Continuarea operaţiilor de impunere în favoarea împrumutului, care s-a desfăşurat în condiţii mult mai severe pentru masele evreieşti.

Impunerea unei contribuţii excepţionale de 4 miliarde lei.

Organizarea taberelor de muncă obligatorie.

Înfiinţarea aşa-ziselor taxe de scutire de muncă obligatorie, taxe ce atingeau sume imense.

Toate acţiunile de mai sus au fost sprijinit de executiva sionistă, care i-a dat prestigiul şi autoritatea în faţa maselor, sancţionându-i prin cadrele sale.

(ss) Moscovici Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

31 martie 1952

Arătaţi când şi unde l-aţi întâlnit pe Zissu înaintea înfăptuirii actului de la 23 august 1944?

Pe Zissu, l-am întâlnit în dimineaţa zilei de 23 august 1944 la sediul executivei sioniste din B-dul Pache nr. 8, Bucureşti.

Cu ce ocazie v-aţi întâlnit în acea zi?

Comitetul executiv a fost convocat de Zissu, pentru a se discuta cererea adresată de Antonescu cu privire la intervenţia pe care s-o facă Zissu la Agenţia Evreiască, în sensul că el Zissu să scrie acestora o scrisoare în care să solicite ca România să fie ocupată şi de armatele anglo-americane, concomitent cu armatele sovietice, deoarece guvernul antonescian având în vedere prăbuşirea iminentă a frontului a hotărât să ceară armistiţiu.

Arată în ce calitate ai participat la acea şedinţă şi ce s-a discutat?

Am participat în calitate de secretar al executivei sioniste. Cu ocazia aceasta s-a discutat chestiunea ridicată de Zissu referitoare la cererea lui Antonescu de a se trimite scrisoarea către agenţia evreiască. În urma discuţiei s-a hotărât să se amâne predarea unei asemenea scrisori, întrucât s-a constatat că nu ar fi avut nici un efect. În seara aceleaşi zile chestiunea devenise inactuală deoarece guvernul Antonescu se prăbuşise.

Arată până când ai funcţionat în calitate de secretar, în Executiva Zissu?

https://biblioteca-digitala.ro

Până în octombrie 1944, când în locul meu a fost numit avocatul E. Rappaport, de noua executivă prezidată de avocatul A. Rorlich. Iar eu m-am angajat la firma „Coloranil" în calitate de şef al ordonanţării şi am lucrat până în ianuarie 1945.

Cu ce persoană ai avut legături în această perioadă?

În această perioadă am avut legături cu următoarele persoane: A.L. Zissu, Jean Cohen, Itzkar Leon, I. Mendelovici, C. Iancu, Rudich Mayer, I. Ebercohn, A. Ellenbogen, Laiwandman I., Solomon Simon, I. Ludo, Haimsohn T., T. Rosenthal, Fischer W., Kiva Orenstein, dr. Marton E., dr. Şafran A., Schwefelberg A., C. Weintraub, Dan şi Eliezer, Dov Berger, Agamy şi alţii.

La care din aceste persoane ai apelat să-ţi facă anumite servicii?

Eu nu am apelat la nici una din persoanele arătate mai sus, să-mi facă anumite servicii.

Care din persoanele acestea ţi-au cerut vreun serviciu?

La sfârşitul lunii decembrie 1944, Jean Cohen m-a chemat prin telefon la sediul Congresului Mondial Evreiesc din str. Popa Rusu nr. 30 şi mi-a propus să preiau funcţia de director, al acelui Congres; după ce eu am acceptat, mi-a spus să mă pun în legătură cu Fischer W. în vederea angajării, ceea ce am şi făcut.

Arată ce discuţii ai avut cu Fischer referitor la angajarea d-tale ca director la C.M.E.?

Wilhelm Fischer mi-a spus că mă cunoaşte ca pe un element capabil şi că Jean Cohen i-a vorbit despre mine şi activitatea ce am depus-o înainte de 23 august 1944 în cadrul executivei Zissu şi că m-a recomandat călduros, să fiu angajat ca salariat al C.M.E. Apoi Fischer mi-a spus că şi el speră că voi putea să mă achit de îndatoririle pe care le voi avea de îndeplinit în cadrul C.M.E. după această introducere Fischer mi-a spus că el are instrucţiuni de la secretariatul european al C.M.E.-ului să dea o dezvoltare deosebită activităţii acestei instituţii în România, povestindu-mi în acelaşi timp că el a desfăşurat o intensă activitate de spionaj în folosul Congresului încă din anul 1937, imediat după înfiinţarea Congresului Mondial Evreiesc la Geneva şi că de acest lucru ştie şi M. Benvenisti, cu care a colaborat în timpul războiului, trimiţând rapoarte despre situaţia din ţară la Geneva.

În ce scop ţi-a destăinuit Fischer W. faptul că a lucrat pe linie de spionaj, înainte de 23 august 1944, deconspirând în acelaşi timp şi pe M. Benvenisti?

Cu acest prilej Fischer a ţinut să-mi arate ce misiune va avea această activitate de spionaj în folosul Congresului Mondial Evreiesc, cu privire la deconspirarea lui M. Benvenisti. Fischer a avut încredere în mine, iar pe de altă parte a vrut să întărească afirmaţiile lui, prin mărturisirea lui Benvenisti.

D-ta ai acceptat la această colaborare de spionaj, să lucrezi după 23 august 1944?

Da, am acceptat.

În ce calitate v-aţi reluat activitatea de spionaj, după 23 august 1944?

Fischer W., mi-a spus că este necesară reluarea activităţii de spionaj întrucât Centrala Congresului Mondial Evreiesc care colaborează cu guvernul american are nevoie de material informativ, privind toate ţările în care acţionează secţiunea congresului şi că avem tot interesul să sprijinim această acţiune a Congresului Mondial Evreiesc, deoarece

https://biblioteca-digitala.ro

forurile conducătoare ale Congresului, contează pe sprijinul american în rezolvarea problemelor evreieşti şi în mod special a burgheziei evreieşti care îşi vedea ameninţate poziţiile în urma noii orientări politice şi sociale din România.

(ss) Moscovici Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

31 martie 1952

În ce a constat activitatea dvs. în cadrul Congresului?

În calitatea mea de director, redactam corespondenţa internă şi am colaborat la toate lucrările congresului. De asemenea, conform instrucţiunilor date de Fischer Wilhelm am cules informaţii din domeniul economic, politic, cultural, social şi despre starea de spirit.

Ce instrucţiuni ţi-a dat Fischer Wilhelm cu privire la culegerea informaţiilor?

Fischer Wilhelm, mi-a spus să culeg informaţii din toate domeniile, având în vedere că pe atunci eram şi directorul gazetei evreieşti „Renaşterea Noastră" mi-a spus să mă folosesc de toate cunoştinţele mele din cercurile evreieşti, şi să i le transmit personal la biroul său de la Congres.

Despre legăturile ce există între d-ta şi Fischer mai ştia cineva?

Ştiau că eu trimit informaţii lui Fischer următorii: M. Benvenisti, Jean Cohen şi A.L. Zissu.

Arată pe ce te bazezi când afirmi că ştiau şi cei de mai sus despre activitatea d-tale cu Fischer?

M. Benvenisti şi Zissu ştiau în mod sigur deoarece transmiteau informaţiile câte odată şi în prezenţa lor.

În ce priveşte pe Jean Cohen, el personal a fost acela care mi-a făcut legătura cu Fischer şi fiind secretar general al congresului era în curent cu această chestiune.

Ce informaţii ştii că au fost colectate de către Fischer Wilhelm?

Ştiu că au fost colectate următoarele informaţii:

- date în legătură cu introducerea contractelor colective de muncă în întreprinderi şi comentarea negativă a contractelor;
- date despre aprovizionarea cu materii prime a unor întreprinderi;
- date în legătură cu luptele ce se duceau în fabrici de către muncitori împotriva patronilor, pentru diverse revendicări;
- date referitoare la scăderea producţiei în fabrici şi alte informaţii economice.

Informaţiile de mai sus au fost date de Zissu lui Fischer în faţa mea. Jean Cohen i-a dat lui Fischer în faţa mea o serie de informaţii printre care îmi amintesc următoarele:

- date în legătură cu activitatea partidelor Naţional Ţărăniste şi Liberal după 6 martie 1945;
- date în legătură cu fuga lui Rădescu din ţară;

https://biblioteca-digitala.ro

- date în legătură cu formarea C.D.E.-ului şi comentarea elementelor sioniste care au aderat la C.D.E.;

- date privitoare la procesul principalilor criminali de război din Transnistria şi comentarea întregului mers a procesului şi altele.

Arnold Schwefelberg aducea informaţii despre aplicarea Decretului-lege 607, privitor la restituirea bunurilor evreieşti şi la problema cetăţeniei.

Kiva Orenstein aducea informaţii referitoare la chestiunile financiare şi la dezvoltarea inflaţiei.

Leon Itzkar, furniza informaţii din domeniul şcolilor de meserii.

Isaia Tumarkin, avocatul Legaţiei Statului Israel în prezent, furniza informaţii în legătură cu legile apărute în Monitorul Oficial şi despre acţiunile Ministerului de Finanţe de a împiedica asimilarea orfanilor şi văduvelor din pogromuri, cu orfani şi văduvele de război în cadrul I.D.K.V.

Mai cunoşti pe alţi informatori personali ai lui Fischer Wilhelm?

Mai cunosc pe următorii: Weiss Ignatz din Cluj care a funcţionat ca şef al biroului C.M.E. din Ardeal, despre care ştiu că a fost plătit şi care transmitea informaţii şi în scris referitoare la probleme economice, politice din Ardeal.

Edgard Kanner a furnizat informaţii referitoare la asistenţa repatriaţilor evrei din Bucovina.

Dr. Şafran – furniza informaţii referitoare la activitatea sa pe linia cultului.

Dr. Marton a furnizat informaţii cu privire la averile repatriaţilor evrei din Ardeal.

Deputatul Manolescu, furniza informaţii politice şi în legătură cu audienţele sale la diverse Ministere.

Ce informaţii ai cules d-ta?

Eu am cules următoarele informaţii:

- date în legătură cu activitatea C.N.R.-ul şi cu dificultăţile întâmpinate de unii evrei la redobândirea proprietăţilor, informaţie culeasă de la avocatul I. Grunberg;

- date cu privire la sabotajele economice ale industriaşilor şi comercianţilor în cursul anului 1945, informaţie culeasă din tribunal de la avocatul I. Leiba plecat din ţară;

- despre starea de spirit a populaţiei cu privire la angajarea evreilor în aparatul de stat;

- date în legătură cu reducerea cotelor de hârtie la ziarul „Renaşterea" şi intervenţia d-lui Macovescu pe atunci secretar al Ministerului Informaţiilor la Direcţia Presei în sprijinul cererii mele;

- date în legătură cu cenzurarea unei rezoluţii publicată în ziarul „Renaşterea" referitoare la înfiinţarea unui stat evreiesc;

- date despre starea de spirit a populaţiei din Iaşi cu privire la procesul criminalilor de război din acel oraş se amână.

Acestea sunt toate informaţiile pe care le-ai transmis d-ta lui Fischer Wilhelm?

Am cules şi alte informaţii economice şi politice din sectorul evreiesc, despre care momentan nu-mi amintesc.

(ss) Moscovici Moritz

https://biblioteca-digitala.ro

Declarație

3 aprilie 1952

După reînființarea fondurilor sioniste, în urma războiului, sumele colectate de Keren Kayemet și Keren Hayessod erau transferate ilegal.

Astfel știu că Fischer, care era președinte la Keren Kayemet și la Congres, făcea următoarea operație de transfer ilegal: El vărsa congresului sume de la Keren Kayemet sub formă de subvenții, și în același timp cerea centralei congresului de la Geneva să achite echivalentul în lire centralei Keren Kayemet.

Această chestiune, a format de altfel obiectul procesului de la Tribunalul Ilfov, în care a fost implicat Leon Itzkar, care devenise președinte al Keren Kayemetului, după plecarea lui Fischer.

Nu știu cum făcea transferurile Keren Hayessod, dar știu precis că ele se făceau tot ilegal și că și aceste transferuri, le făcuse tot Itzkar. Președinte al K.H. a fost dr. Cornel Iancu.

Nu știu cum a făcut transferuri în țară Congresul, după izbucnirea scandalului fondurilor sioniste, știu însă de la d-na Benvenisti, că odată prin 1949 ea a predat la Legație o scrisoare a lui Litman, pentru a fi expediată prin curier la Geneva, în legătură cu un transfer.

Ea mi-a spus că el se referă la operația veche din 1947, neonorată de centrală, deci beneficiul plecase de mult din țară și reclama suma.

(ss) Moscovici Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

7 aprilie 1952

De când și până când ai furnizat informații lui Fisher Wilhelm?

Începând din ianuarie 1945, când m-am angajat la Congresul Mondial Evreiesc, i-am furnizat informații lui Fischer W. până în mai 1946, când am demisionat de la Congres.

Cum țineai legătura cu Fischer W.?

Cu Fischer W. mă vedeam zilnic în cadrul congresului însă informațiile i le predam în ziua când aveam informația respectivă.

Informațiile erau scrise?

Nu, informațiile i le predam verbal, deoarece Fischer W. mi-a comunicat între timp ca informațiile să i le predau verbal și nu în scris. Eu nu l-am întrebat, deoarece cunoșteam metoda pe care o practicaseră și A.L. Zissu.

Informațiile căutam să i le dau când era singur în birou. S-a întâmplat uneori să fie Zissu și Mișu Benvenisti de față, de care nu mă feream, întrucât știam că ei cunosc activitatea de spionaj desfășurată de Fischer W.

https://biblioteca-digitala.ro

Indirect, prin persoanele despre care ştiai că cunosc legăturile dintre d-ta şi Fischer W., n-ai transmis informaţii?

Nu, lui Fischer W. i-am dat informaţiile direct, însă Zissu mi-a cerut tot în această perioadă să-i întocmesc un raport în scris, despre starea de spirit a populaţiei evreieşti şi situaţia economică şi politică, precum şi o serie de revendicări ale populaţiei evreieşti.

Ce alte informaţii, sau alt material ai furnizat lui Fischer W. sau altor persoane din grupul său?

I-am relatat că s-au luat măsuri pentru combaterea activităţii speculative a comercianţilor şi că se tinde la desfiinţarea comerţului particular.

Starea de spirit a populaţiei româneşti, faţă de evenimentele politice şi economice la zi.

Date referitoare la activitatea partidelor politice, pentru luarea puterii în guvern.

Date despre situaţia alimentară.

Date referitoare la înfiinţarea unei cooperative de aprovizionare a sindicatului ziariştilor.

Date despre organizarea noii conduceri a sindicatelor ziariştilor.

Date despre tot felul de informaţii în legătură cu situaţia economică, politică, socială şi culturală a evreilor.

Cum explici d-ta faptul că Fischer W. ţi-a dat instrucţiuni să-i predai informaţiile verbal, iar Zissu ţi-a cerut să-i dai informaţii scrise?

Informaţiile date lui Zissu, au constituit un raport de 6 pagini scrise la maşină, lucru pe care mi l-a cerut Zissu în mod urgent pe baza materialului informativ pe care îl posedam până atunci şi care parţial era comunicat lui Fischer W.

De ce a avut Zissu nevoie atât de urgentă de acel raport informativ scris?

Înainte de a-mi fi cerut Zissu acel raport scris, primise în vizită, în biroul Congresului, pe un ziarist american, anume Hall, despre care Zissu mi-a spus că acesta i-a cerut informaţii privind situaţia populaţiei evreieşti din ţară, apoi mi-a dat instrucţiuni, ca raportul să fie predat secretarei lui Zissu, pentru a fi tradus în limba engleză.

Ştiu că acest ziarist, a mai venit o dată la congres, după 2 zile de la întocmirea raportului şi că Zissu i-a predat acel raport. Acest lucru s-a întâmplat în primăvara anului 1945, după instaurarea Guvernului dr. Petru Groza.

În ce scop se culegeau şi informaţii despre situaţia economică şi politică a evreilor din România?

Centrala Congresului Mondial Evreiesc, care îşi are sediul în Statele Unite şi care îşi sprijinea activitatea sa pe guvernul american cu care colabora, foloseau aceste informaţii împotriva regimului nou instaurat, prin publicarea şi comunicarea lor în presa străină, radio şi alte mijloace de propagandă, precum şi folosirea acestor informaţii în raporturile sale cu guvernul american, urmărind discreditarea guvernului român, prin faptul că acesta nu poate reuşi să rezolve problema evreiască în cadrul rezolvării chestiunii naţionale în România.

Dar celelalte informaţii secrete de stat în ce scop au fost culese, cum erau transmise şi cui anume?

Informaţiile culese, precum şi întreaga activitate de spionaj, se ducea în folosul serviciului de spionaj american, care prin centrala congresului din S.U.A., cereau toate

https://biblioteca-digitala.ro

informaţiile din ţară, pentru a se activa împotriva regimului, sub pretextul de apărare a intereselor burgheziei şi a micii burghezii.

Despre această colaborare cu americani, mi-a spus Benvenisti Mişu, după întoarcerea lui de la Conferinţa de Pace de la Paris, relatându-mi pe larg despre contactul permanent dintre experţii juridici ai Congresului Mondial Evreiesc cu experţii delegaţiei americane. Conducătorii Centralei C.M.E., au transmis delegaţiei americane tot materialul informativ, adus de delegaţia din România a C.M.E.-ului, printre care făcea parte şi Benvenisti Mişu. Benvenisti fusese informat despre acest fapt de către conducătorii centralei congresului mondial evreiesc, lucru pe care l-a confirmat el.

Referitor la transmiterea informaţiilor, ştiu că până la desfiinţarea Crucii Roşii Internaţionale, care s-a produs în cursul anului 1945, informaţiile erau transmise prin această instituţie, cu care Fischer era în strâns contact şi unde ştiu că se ducea zilnic.

Din 1945, ştiu că informaţiile au fost trimise ilegal de Fischer W. şi este clar că foloseau unii curieri diplomaţi, însă mie nu mi s-a comunicat prin cine trimite informaţiile, şi nici nu am auzit de la vreunul din conducătorii congresului.

În ce priveşte destinaţia directă a informaţiilor Fischer mi-a spus că el ţine legătura cu Rigner, şeful secretariatului european de la Geneva, lucru pe care l-a confirmat şi Benvenisti Mişu, tot cu ocazia întoarcerii sale în 1946 de la Paris.

D-ta ai arătat că ai lucrat şi colaborat pe linie de spionaj cu Fischer, până în mai 1946. Cum explici faptul că discuţiile cu caracter de spionaj, avute cu Benvenisti, au fost în august 1946, după ce s-a întors Mişu Benvenisti de la Paris. Care este adevărul în legătură cu timpul dintre luna mai 1946 şi august 1946?

În mai 1946, eu mi-am dat demisia de la Congres şi am încetat colaborarea cu Fischer, deoarece am fost absorbit de noua funcţie – director al Biroului de presă al organizaţiei sioniste, de sub preşedinţia lui Benvenisti M., însă în cadrul Congresului am rămas membru în Comitetul executiv şi participam ca atare, în această calitate la şedinţele Comitetului executiv a Congresului. În august 1946, mi s-a comunicat de către Benvenisti Mişu despre activitatea sa la Paris, în cadrul unei şedinţe a comitetului, când el a prezentat raportul, făcând cu acest prilej afirmaţiile relatate mai sus de mine.

(ss) Moscovici Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

7 aprilie 1952

Fischer W. ţi-a cerut după cum ai afirmat d-ta informaţii din toate domeniile, adică economice, politice şi militare şi altele, iar d-ta până în prezent afirmi că ai trimis informaţii ce conţin numai o mică parte din ceea ce ţi-a cerut Fischer. Care este cauza de ascunzi adevărul? De ce nu arăţi toate informaţiile furnizate lui Fischer?

Nu ascund adevărul. Am furnizat lui Fischer W. informaţiile pe care le-am arătat şi multe altele, dar numai din domeniul în care am lucrat, adică din sectorul evreiesc.

Fischer W. cunoştea posibilităţile pe care le aveai d-ta?

https://biblioteca-digitala.ro

Fischer W. cunoştea posibilităţile mele de a culege informaţii, întrucât era în acel timp şi directorul ziarului „Renaşterea", însă eu nu i-am dat, pentru că n-am avut informaţii din toate domeniile aşa cum a cerut Fischer.

Ce informatori ai folosit în culegerea informaţiilor pe care le-ai dat lui Fischer?

Am folosit următorii informatori: Mayer Rudich, Mayer Schwartz, Sami Dulberg, Sergiu Leibovici, av. I. Grunberg, av. Iancu Leiba, Marcu Cohen, Edmond Rosenbaum, Marcel Cogan, Tully Rosenthal.

Toţi cei de mai sus erau conştienţi că informaţiile date de ei merg în mâna serviciului de spionaj străin?

Nu. Ei mă informau în calitatea mea de director al gazetei „Renaşterea", ştiind că eu mă informez pentru gazetă respectivă.

Toate informaţiile pe care le primeai de la ei se putea publica în gazetă?

Nu se puteau publica anumite informaţii, însă ei îmi aduceau tot ce aflau.

Cum procedai cu aceştia? Îţi aduceau informaţiile în scris?

Nu. Informaţiile mi le aduceau verbal, afară de Mayer Rudich şi av. Grunberg, care îmi aduceau şi în scris pentru gazetă, material pe care îl foloseam, dându-l lui Fischer înainte de a-l publica, sau acel care nu se putea publica.

Arăţi că unii informatori îţi furnizau informaţiile în mod verbal? Din ce motive practic ai acest mijloc de a culege informaţii?

Ceilalţi informatori nu erau gazetari, ci îi rugam eu să se intereseze de chestiunile pe care mi le cerea Fischer, în calitatea lor de prieteni personali şi membri ai grupării, Renaşterea, iar ei îmi aduceau ce aflau verbal, întrucât nu le-am dat instrucţiuni să-mi aducă informaţii în scris sau verbal.

Cine te-a ajutat în mod special să culegi şi să transmiţi informaţii lui Fischer?

Nu m-a ajutat nimeni în mod special, adică să fi ştiut că eu culeg şi transmit informaţii lui Fischer.

Când i-ai transmis ultima oară informaţii lui Fischer?

În luna mai 1946.

Ce informaţii i-ai transmis cu această ocazie?

Ultimele informaţii transmise, date despre problema alimentară din ţară şi anume:

Lipsa de pe piaţă a diferitelor articole de primă necesitate şi despre proporţiile ce le-a luat Bursa Neagră. Informaţie culeasă de la Marcu Snech, agent de piaţă.

Date despre situaţia juridică a unor evrei apatrizi din Galaţi, informaţie culeasă de la av. Baruh Zosner din Galaţi.

De ce ai plecat d-ta de la Congres?

Din cauza unui conflict ce a avut loc între mine şi Jean Cohen şi pe motivul că Weiss Ignatz din Cluj avea un salariu mai mare decât al meu. Acestea au fost motivele care m-au determinat să plec.

N-au fost şi alte motive?

Da au fost. Încă înainte cu mult timp i-am spus lui Zissu că propaganda sionistă se duce în ţară foarte anemic, şi că ar fi cazul să se organizeze un birou de presă sionist.

https://biblioteca-digitala.ro

După ce am demisionat, mi-am pus în practică ideea, propunându-i lui M. Benvenisti să organizeze acest birou de presă, în cadrul Executivei Sioniste, lucru ceea ce s-a şi realizat, chiar în cursul lunii iulie 1946, unde eu am fost numit director.

În ce consta conflictul dintre d-ta şi Jean Cohen?

La conferinţa pe ţară a grupărilor sioniste din 1946, Jean Cohen a susţinut în cadrul conferinţei, alcătuirea unei conduceri sioniste, având ca bază grupările clal-sioniste, cu care eu nu am fost de acord.

Până când ai funcţionat în calitate de director, în biroul de presă sionistă?

Până în decembrie 1948, când organizaţia sionistă a fost autodizolvată.

(ss) Moscovici Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

19 aprilie 1952

De când faci politică sionistă?

Fac politică sionistă încă din anul 1919 când eram elev de liceu.

În ce grupări şi instituţii sioniste ai activat?

Am activat în: gruparea „Renaşterea" din anul 1927 şi am făcut parte din conducerea executivei sioniste. De asemenea, am activat şi în gruparea „Haşomer".

Pe linie profesională ce ocupaţii ai avut?

Ocupaţia principală a fost ziaristica, lucrând la ziarele „Renaşterea Noastră", „Timpul" şi „Semnalul".

De asemenea, am ocupat şi alte funcţii: un timp scurt am fost avocat, apoi funcţionar la diverse întreprinderi şi instituţii publice printre care sunt, secţiunea Congresului Mondial Evreiesc din România şi Legaţia Statului Israel din Bucureşti.

În ce calitate ai activat în grupările sioniste am amintit mai sus?

În gruparea „Haşomer" am fost secretar şi membru al prezidiului, la „Renaşterea" am fost secretar general şi membru al executivei grupări, la organizaţia sionistă am fost secretar şi şef al biroului presei.

Arată concret ce atribuţii ai avut la celelalte instituţii.

La „Renaşterea" am fost secretar de redacţie şi director, la „Timpul" am fost secretar de redacţie la ediţiile de provincie şi la „Semnalul" am fost tot secretar de redacţie pentru tipografie.

La Congresul Mondial Evreiesc am fost director, iar la Legaţia Statului Israel am fost funcţionar la biroul presei şi un timp funcţionar la Consulatul Statului Israel.

Când ai devenit secretar de redactor al ziarului „Renaşterea Noastră" şi cine te-a sprijinit în ocuparea acestui post?

https://biblioteca-digitala.ro

Am devenit secretar de redacţie al ziarului „Renaşterea Noastră" în cursul anului 1928 şi am fost sprijinit de Bady, care fusese secretar de redacţie până atunci şi care pleca să-şi facă stagiul militar. El m-a recomandat lui Stern Samy, directorul gazetei.

De când şi până când ai fost secretarul de redacţie al ziarului „Renaşterea Noastră"?

Am fost secretar între anii 1928 şi 1942 cu scurte întreruperi.

Ce şefi ai avut la această gazetă?

Am avut ca şefi pe S.I. Stern plecat în Israel unde în prezent este directorul ziarului „Renaşterea Noastră", pe L.B. Wexler, decedat, iar ca şef pe plan Mondial pe Itzhac Grünbaum din Israel.

Când ai devenit directorul gazetei „Renaşterea Noastră"?

Am devenit director al gazetei în septembrie 1944 şi am fost ajutat să ocup acest post de Mendelovici Iancu, administrator al gazetei.

Ce atitudine a avut gazeta „Renaşterea Noastră" înainte şi în timpul războiului antisovietic?

Gazeta „Renaşterea Noastră" a fost un organ al capitalului şi al reacţiunii evreieşti.

Pe ce te bazezi când faci asemenea afirmaţii?

Înainte de război gazeta a sprijinit dezvoltarea mişcării sioniste, a propagat ideile Partidului Evreiesc din România şi ale Congresului Mondial Evreiesc, înfiinţat în anul 1936, mişcări care reprezentau interesele burgheziei evreieşti din ţară şi străinătate.

În timpul războiului antisovietic am continuat să răspândim ideile sioniste şi am sprijinit războiul antisovietic, deoarece în cursul anului 1941, cu ocazia lansării împrumutului de reîntregire, de către Antonescu, Executiva Sionistă în frunte cu Mişu Benvenisti şi Federaţia de Comunităţi în frunte cu Filderman Wilhelm, luând hotărârea de a sprijini pe Antonescu în realizarea împrumutului, sus-numiţii au organizat şi condus acţiunea pentru realizarea împrumutului în sânul populaţiei evreieşti, M. Benvenisti devenind director al aparatului special creat în acest scop. Aparatul respectiv fiind condus din cadrele sioniste şi alţii în număr de câteva sute de indivizi printre care eram şi eu.

Eu personal fiind redactor al gazetei „Renaşterea Noastră" împreună cu Bady Mendelovici Iancu şi Rudich Mayer, redactam, pentru a fi publicate, toate lozincile, comunicatele, manifestele şi îndemnurile ce erau necesare pentru realizarea împrumutului de reîntregire.

Am redactat şi publicat câteva apeluri întocmite şi semnate personal de către M. Benvenisti, dr. Filderman şi Şef Rabin dr. Şafran, apeluri ce au apărut în „Renaşterea Noastră" în cursul anului 1941. Aceste apeluri, cereau evreilor să subscrie masiv în favoarea împrumutului, aceasta fiind o obligaţie cetăţenească şi patriotică de a sprijini războiul pentru reîntregire.

Ai fost în rândul maselor muncitoare pentru aţi verifica opera de ziarist cu privire la activitatea desfăşurată în folosul războiului antonescian?

Da, am fost şi am luat contact cu diferite cercuri evreieşti şi am constatat că masele muncitoare evreieşti erau împotriva sprijinirii împrumutului antonescian şi că în măsura în care au subscris au făcut silită sub presiunea întregului aparat creat de M. Benvenisti şi ceilalţi pe de o parte, iar pe de altă parte au fost induşi în eroare de acţiunea de propagandă

https://biblioteca-digitala.ro

dusă de echipele de oratori în sinagogi, echipe ce erau formate din elemente sioniste, avocaţi în special.

Mai ştiţi despre anumite acţiuni organizate de conducătorii sionişti în timpul războiului antisovietic, cu care masele evreieşti nu au fost de acord?

Da, o acţiune rău privită de masele largi ale populaţiei evreieşti, a fost colaborarea Executivei Sioniste prezidată de M. Benvenisti (şi mai târziu de A.L. Zissu) cu Centrala Evreilor din România, instituţie creată în 1942 de guvernul Antonescian şi condusă de Gestapou, prin agenţii săi Gingold şi Wilman Grunberg, iar în calitate de comisar sau împuternicit pentru afacerile evreieşti, numit tot sub sugestia Gestapoului era Radu Lecca.

În acest sens, ştiu că Benvenisti sprijinit de Executivă, a pus la dispoziţia Centralei cadrele sioniste, el însăşi fiind numit preşedinte al oficiului judeţean Ilfov. De asemenea, a fost delegat în conducerea Centralei dr. T. Löwenstein – membru al Executivei Sioniste şi alţii care a lucrat în diferite comisii ale Centralei, în legătură cu acţiunile financiare şi alte acţiuni ale Centralei Evreilor desfăşurate în folosul Gestapoului şi împotriva intereselor evreieşti.

(ss) Moscovici Moritz

Declaraţie

13 mai 1952

Ştiu că în conducerea Partidului Evreiesc se aflau în 1937: Th. Fischer, preşedinte, dr. M. Ebner, dr. S. Singer, av. M. Benvenisti, vicepreşedinţi, av. Jean Cohen, secretar general, dr. E. Marton, av. L. Mizrahi, ing. S. Iakerkaner, dr. Iosif Fischer, Michel Landau, membri.

Îmi amintesc că lupta electorală a fost grea din cauza terorii exercitată de guvernul Tătărăscu-Franasovici, dar cu toate acestea ştiu că listele Partidului Evreiesc au obţinut cele 2% din totalul voturilor, necesare pentru a participa la împărţirea mandatelor.

Am auzit atunci că între Maniu şi Codreanu se încheiase un cartel electoral pentru a preîntâmpina furtul de voturi şi falsificarea rezultatelor alegerilor. Despre acest lucru se scrisese în acea vreme şi în ziare. Ştiu că Maniu declarase atunci că propune întregii opoziţii cartele asemănătoare.

Nu am auzit nimic despre un astfel de cartel încheiat cu Partidul Evreiesc. Ştiu, însă, că Maniu era în raporturi de prietenie cu Theodor Fischer şi că acesta avea deseori contact cu şeful naţional ţărăniştilor în legătură cu activitatea politică a Partidului Evreiesc.

(ss) Moscovici Moritz

https://biblioteca-digitala.ro

Declaraţie

27 mai 1952

Ştiu că dl. dr. Sami Singer a fost unul din principalii delegaţi ai evreilor din România la congresul de constituire al Congresului Mondial Evreiesc, care a avut loc la Geneva în anul 1936.

În această calitate a ţinut un discurs în plenul Congresului, şi a fost ales într-un for de conducere al acestei noi organizaţii. El a scris şi în gazeta „Renaşterea Noastră" articole, în favoarea Congresului Mondial Evreiesc.

De asemenea, ştiu că el era în bune relaţii cu dr-ul Goldman, încă din 1928, acesta făcând parte din acea grupare mondială: uniunea sioniştilor radicali.

Nu cunosc altă activitate a dr-ului S. Singer în favoarea Congresului Mondial Evreiesc între anii 1936 şi 1940 când a plecat din ţară.

(ss) Moscovici Moritz

Declaraţie

27 mai 1952

Despre Samy Singer ştiu următoarele:

A fost de profesie avocat. A fost preşedintele grupării „Renaşterea Noastră", Preşedintele Keren Kayemet-ului şi vicepreşedintele Partidului Evreiesc, fiind ales în 1931 şi deputat. Cunoştea perfect limba italiană şi relativ limba franceză şi germană. Cunoştea puţin limba ebraică. L-am auzit o dată încercând să discute cu un israelian, el a înţeles tot ce i s-a spus, dar voind să răspundă, a început în ebraică şi a terminat în idiş.

Despre cunoştinţele lui ebraice ar mai putea da relaţii I. Mendelovici şi I. Ebercohn.

Dr. S. Singer a plecat din ţară în septembrie 1940 stabilindu-se la Haifa, unde după doi ani, trecând un examen special, a fost autorizat să exercite profesia de avocat.

Ştiu că nu e prea activ politiceşte, deşi face parte din Partidul Progresist. Acest lucru l-am auzit de la I. Mendelovici, care primea uneori scrisori de la Singer.

Personal am avut relaţii cu S. Singer în ce priveşte „Renaşterea". L-am vizitat rar pentru a-i cere un articol sau pentru a ridica un articol scris de el, când nu-l aducea singur. În casa sa i-am întâlnit pe: L.B. Wexler, L. Mizrahi, I. Mendelovici, Jean Cohen şi I. Ebercohn.

Ştiu că S. Singer a colaborat cu Mişu Benvenisti la Partidul Evreiesc unde deţineau amândoi funcţia de vicepreşedinte.

Ştiu că Singer n-avea o părere bună despre valoarea personală a lui M. Benvenisti, considerându-l uneori ca politician de suburbie.

Acest lucru l-a exprimat odată, când Benvenisti şi-a permis să critice pe Singer pentru activitatea sa la „Renaşterea".

(ss) Moscovici Moritz

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

28 mai 1952

În ziua de 19 aprilie a.c., ai arătat că în calitate de secretar al redacției ziarului „Renașterea Noastră" ai sprijinit prin publicarea unor apeluri și îndemnuri către populația evreiască războiul antonescian. În afara celor declarate mai ai ceva de adăugat?

Îmi aduc aminte, că la o săptămână după izbucnirea războiului antisovietic, am publicat un articol de fond, scris de L.B. Wexler care era directorul gazetei „Renașterea Noastră", intitulat „Dreptatea României Biruiește". Acest articol cuprindea date calomnioase la adresa Uniunii Sovietice și făgăduia sprijinul populației evreiești pentru războiul de agresiune întreprins de Antonescu și fasciști germani împotriva Uniunii Sovietice, ca o obligație sfântă.

Cine din cadrul gazetei „Renașterea Noastră" răspundea de articolele publicate în gazetă?

Răspundea de orice articol L.B. Wexler ca director, responsabilul redactor Bady M. și secretarul de redacție care eram eu.

(ss) Moscovici Moritz

Declarație

17 iunie 1952

L-am cunoscut personal pe Otto Marcovici în toamna anului 1940 când el era directorul Teatrului Evreiesc de la Barașeum, în calitate de ziarist. Mă dusesem să vizitez teatrul înainte de deschiderea, deoarece ziarul ținea să sprijine această instituție unde își găsiseră refugiu artiștii evrei. N-am mai avut legături cu el.

Știu că a fost administrator al ziarelor „Adevărul" și „Dimineața" până la desființarea lor. De asemenea, știu că se botezase în ajunul războiului și auzisem că-și zicea Nicolae Moldoveanu.

Știu că după înființarea Centralei Evreilor, un impresar de teatru George Val, plecat în Israel, a încercat să-l înlăture de la conducerea teatrului, folosindu-se de legăturile sale cu Wilman, dar Otto Marcovici a reușit să câștige lupta, rămânând la conducere.

Nu știu ce activitate a desfășurat după război. Am auzit prin 1948-1949 că, împreună cu artiștii Șeptilici și alții a încercat să treacă ilegal frontiera și au fost prinși, fiind condamnat. De asemenea, am auzit că actualmente își execută pedeapsa la Canal, unde ar fi redactor al unui ziar ce apare acolo.

Știu că actori de la Teatrul Evreiesc erau nemulțumiți de direcția lui Otto Marcovici, care avea în vedere interesele comerciale și nu valorile artistice. M. Rudich a scris o dată în „Renașterea Noastră" o notă în acest sens.

Mai știu că între piesele jucate a fost și una scrisă de I. Ludo, intitulată *Cutia cu Surpriză*.

(ss) Moscovici Moritz

https://biblioteca-digitala.ro

Declaraţie

17 iunie 1952

L-am cunoscut pe Iosef Kaufman prin 1934 şi ştiam că de pe atunci el îşi zicea George Val, lucrând la revista „Cinema" editată de „Adevărul". Ulterior el a plecat în Palestina, de unde s-a întors, dar nu l-am mai văzut. Auzisem prin 1940 că este impresar teatral şi că exploatează o campanie de revistă care juca în grădina „Izbânda" din Calea Văcăreşti.

În 1940 în noiembrie el a fost angajat ca achizitor de reclame la „Renaşterea Noastră", reuşind să sporească mult publicitatea gazetei. A fost însă înlăturat de I. Mendelovici, care l-a acuzat de incorectitudini. În timpul cât a lucrat la „Renaşterea Noastră" a organizat concerte de muzică evreiască şi a editat o traducere făcută de I. Ludo din operele lui Şalom Alehem. Eu m-am ocupat de partea redacţională şi tipografică, dar nu mi-a plătit drepturile făgăduite deşi a vândut o mare parte din cărţi. Rămăseseră un număr de cărţi, depozitate la „Renaşterea" şi le-am vândut cu preţ redus Mellei Iancu pentru creşe, spre a-mi recupera drepturile.

După înfiinţarea Centralei a intrat ca achizitor de reclame la „Gazeta Evreiască", unde-l cunoştea pe Willman cu care lucrase la „Dimineaţa". Ştiu că, după război, a fost impresarul unei campanii de reviste teatrale, împreună cu dirijorul Ion Vasilescu.

Am auzit de la Rudich M., la finele anului 1950, că George Val a căpătat paşaport şi a plecat în Israel.

(ss) Moscovici Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

17 iunie 1952

În procesul verbal din 19 aprilie 1952, ai arătat că Benvenisti Mişu şi A.L. Zissu au sprijinit, în calitatea lor, de preşedinţi ai executivei sioniste din Bucureşti, guvernul antonescian prin colaborare la împrumutul de război antisovietic. Ce ştii despre alte acţiuni duse de aceştia în timpul războiului?

În cursul lunii iulie 1944, am fost angajat ca secretar al executivei sioniste ilegale condusă de A.L. Zissu, Jean Cohen şi alţii, care se acoperea legal în baza autorizaţiei de funcţionare a oficiului de emigrare, înfiinţat de Zissu.

Cu ocazia angajării mele la Executiva Sionistă, Jean Cohen, pe care-l cunoşteam încă din anul 1931, din cadrul mişcării studenţeşti sioniste, fiindu-mi prieten şi mai târziu patron la firma sa de cherestea „Forexim" din Bucureşti, mi-a spus, la puţin timp după ce eu am luat funcţia de secretar al Executivei Sioniste în primire, că A.L. Zissu a fost numit ca preşedinte al Executivei Sioniste, de către Agenţia Evreiască prin reprezentanţii săi din Istanbul unde funcţionează un birou condus de Barlas Chaim, directorul Departamentului de emigrări, Averbuch (Agamy), Überall şi Vania Pomeraz (Hadari) şi că Zissu se află în legături cu aceştia prin curierii diplomatici, prin care trimitea rapoarte informative cu

https://biblioteca-digitala.ro

privire la situaţia din ţară din punct de vedere militar, economic, politic şi despre starea de spirit a populaţiei, precum şi cu privire la problema emigrării şi la finanţarea ei. El a adăugat că şi Benvenisti Mişu, în timpul cât a funcţionat ca preşedinte al Executivei Sioniste între anii 1941-1943 a fost, de asemenea, în legătură cu biroul din Istanbul tot prin mijlocirea unor curieri diplomatici, prin care trimitea rapoarte informative cu acelaşi caracter.

Cu ce persoane ai mai discutat despre cele ce ai auzit de la Jean Cohen?

Iancu Leiba, membru al Executivei Zissu, mi-a pus şi el la câteva zile după discuţia avută cu Jean Cohen, că întrebarea mea, despre cuprinsul unei scrisori la care lucra în ziua aceea în mod secret şi urgent A.L. Zissu, că A.L. Zissu întocmeşte un raport informativ către biroul din Istanbul întrucât pleacă imediat un curier diplomatic spre Turcia.

Tot cu acest prilej şi Iancu Leiba mi-a confirmat că şi Benvenisti Mişu avea legături cu biroul din Istanbul pe linie de spionaj în timpul când a funcţionat ca preşedinte al executivei sioniste şi până la arestarea sa care s-a produs la sfârşitul anului 1943, sub acuzaţia de spionaj şi trafic de devize.

Puţin mai târziu, după 23 august 1944, Hertzig I., conducătorul grupării de tineret sionist „Hanoar Haţioni" şi un colaborator al meu la gazeta „Renaşterea Noastră" mi-a dat amănunte despre activitatea de spionaj desfăşurată de Benvenisti în timpul războiului, în cadrul unei relatări generale despre activitatea ilegală a tineretului sionist în acea epocă.

Cu această ocazie Hertzig I. mi-a spus că Benvenisti Mişu era în legătură cu conducătorii maturi şi tineretului sionist care îl vizitau la locuinţa sa din str. Popa Petre şi îi aduceau informaţii din toată ţara şi că el personal îi furniza informaţii militare, economice şi politice lui Benvenisti, informaţii pe care le culegea prin mijlocirea instructorilor grupării „Hanoar Haţioni" plecaţi în provincie unde luau contact cu cadrele grupării în vederea culegerii informaţiilor.

De asemenea Hertzig I. mi-a spus că în ajunul plecării unui curier diplomatic, holul locuinţei lui Benvenisti era plin cu diverşi conducători care îi aducea informaţii şi că conducătorii tineretului trimiteau rapoarte proprii centrelor respective care aveau reprezentanţi la Istanbul tot prin aceiaşi curieri folosiţi de Mişu Benvenisti.

Cu ce conducători sionişti avea legături de spionaj M. Benvenisti aflaţi de la Hertzig cât şi de la alţi prieteni sau cunoscuţi ai d-tale?

Hertzig mi-a spus că a întâlnit în casa lui Benvenisti Mişu pe Jacques Rosentzweig, Israel Laiwandman, Iancu Leiba, Michel Leiba avocatul Feller şi alţii, L.B. Wexler (decedat), directorul gazetei „Renaşterea Noastră" şi prieten bun cu Benvenisti mi-a spus în epoca când Benvenisti era arestat, că a colaborat intens cu Benvenisti furnizându-i informaţii foarte importante cu caracter industrial şi politic. Acest fapt mi l-a destăinuit într-o discuţie cu privire la situaţia lui Benvenisti şi a celorlalţi arestaţi, el spunându-mi că motivele arestării ar fi numai transferurile de devize şi nu crede că ar fi anchetaţi şi pe alte motive.

Ai arătat mai sus că în iulie 1944 ai aflat de la Jean Cohen şi Iancu Leiba că A.L. Zissu trimitea rapoarte informaţie agenţiei Evreieşti din Istanbul. Cum culegea A.L. Zissu informaţiile de care avea nevoie?

Ştiu că A.L. Zissu culegea informaţiile în cadrul relaţiilor sale personale fiind cunoscut în cercurile politice şi economice, precum şi de la unii membrii ai executivei sioniste cu care era în contact zilnic şi anume Jean Cohen, Iancu Leiba, Laiwandman Israel, David Faibiş, Rubin M. directorul Oficiului de Emigrare, Itzkar Leon şi subsemnatul.

https://biblioteca-digitala.ro

În ce împrejurări ai fost d-ta recrutat de A.L. Zissu pe linie informativă?

Pe A.L. Zissu l-am cunoscut în 1930 la Oficiul Zahărului a cărui secretar general era el şi la care am cerut un interviu în calitatea mea de ziarist. De atunci l-am mai revăzut în câteva rânduri tot în legătură cu publicarea unor articole în „Renaşterea Noastră".

În iulie 1944, cu ocazia angajării mele ca secretar al Executivei, după ce am luat în primire funcţia de la Itzkar Leon, am luat contact şi cu A.L. Zissu, cu ocazia aceasta, el mi-a spus că trebuie să fac ordine în biroul executivei şi să angajeze personal de care este nevoie, să mă duc la el de câte ori am nevoie şi să particip la şedinţele operative zilnice ale biroului executiv ceea ce am şi făcut, în fiecare dimineaţă luam parte la discuţiile biroului, la care participa în mod permanent, Jean Cohen, Iancu Leiba, Laiwandman I., Rubin, Itzkar Leon şi Faibiş David, acesta mai rar.

La aceste şedinţe de lucru A.L. Zissu făcea un scurt raport despre situaţia emigrărilor şi alte chestiuni în legătură cu activitatea Executivei. După aceasta cerea pe rând la cei de faţă să-i comunice informaţiile pe care ei le aveau, astfel încet-încet am constatat că susnumiţii îi furnizau lui A.L. Zissu informaţii din toate domeniile pentru care le preda verbal şi pe care le comentam şi completam toţi cei prezenţi, iar Zissu şi le nota într-un bloc-notes. În cadrul uneia din aceste şedinţe A.L. Zissu mi-a cerut, fiind de faţă şi Jean Cohen să-i furnizeze informaţii şi să i le predau zilnic în cadrul aceloraşi şedinţe.

Au acceptat să-i furnizezi informaţii lui Zissu?

Da, am fost de acord cu propunerea lui Zissu şi i-am spus că în măsura în care voi avea informaţii i le voi da.

(ss) Moscovici Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

17 iunie 1952

În procesul verbal dat astăzi între orele 10,45 şi 14,50 ai arătat că Zissu ţi-a făcut, propunerea de a-i furniza informaţii, în iulie 1944 şi ai acceptat. Arată ce instrucţiuni ţi-a dat Zissu cu privire la culegerea informaţiilor?

Zissu mi-a spus că imediat ce voi afla vreo informaţie din domeniul militar, economic sau politic să i-o transmit lui, fie în cadrul şedinţelor de lucru a biroului, fie personal, dar numai în mod verbal, iar eu la rândul meu să caut ca orice informaţie ce interesează să o aflu, prin discuţii cu cunoştinţele din cercurile mele fără ca cineva să bănuiască sau să cunoască că m-ar interesa ceva în mod special. Să nu discut cu nimeni nimic despre legături dintre noi sau despre cele ce am observat în cadrul executivei sioniste.

Ce informaţii i-ai furnizat lui A.L. Zissu până la 23 august 1944?

Începând de la sfârşitul lunii iulie 1944 şi până la 23 august, i-am dat lui A.L. Zissu următoarele informaţii:

- date despre efectele şi starea de spirit a populaţiei în legătură cu bombardamentele aviaţiei anglo-americane;
- despre situaţia detaşamentelor de muncă obligatorie;

https://biblioteca-digitala.ro

- date despre situaţia unui lagăr de prizonieri sovietici ce se afla în jurul Vămii Obor;
- despre sosirea unor transporturi de lemne şi cherestea în gara Obor;
- despre aprovizionarea pieţii în general;
- despre dificultăţile existente în transportul pe C.F.R. în legătură cu apropierea frontului;
- despre starea de spirit a populaţiei şi atmosfera faţă de trupele germane în urma înfrângerilor şi pierderilor suferite prin ofensiva sovietică;
- date despre construirea unor barăci la marginea comunei Săftica din preajma Bucureştiului pentru cazarea unui regiment de pionieri;
- despre înrăutăţirea situaţiei alimentare;
- date despre sporirea numărului de evrei favorizaţi.

Cum ai colectat d-ta informaţii date şi cum le-ai transmis?

Cea mai mare parte din informaţiile date le-am cules din constatări proprii la faţa locului, o parte din informaţii le-am cules prin discuţiile ce le-am avut cu o serie de cunoştinţe pe care le-am exploatat în orb. Astfel am cules informaţii de la Iancu Zilberman originar din Tulcea după război ştiu că era vânzător ambulant de mărunţişuri în Bucureşti, Melic, funcţionar la Comunitatea Evreilor din Bucureşti, Marcu Snech, agent sau misit de piaţă din Bucureşti, d-na Ionescu casnică din Bucureşti, str. Prelungirea Reni. Informaţiile i le-am transmis personal şi în cadrul şedinţelor de lucru în mod verbal, unde mai participa şi ceilalţi membri ai biroului executivei.

Când i-ai transmis ultimele informaţii lui Zissu în această perioadă şi ce conţinut avea?

În ziua de 22 august 1944 i-am dat date referitoare la arestarea unor tineri sionişti veniţi cu avionul pe aeroportul Băneasa, fără autorizaţie de călătorie. Informaţie culeasă de la Wertenstein, funcţionar la o firmă de transporturi numită O.R.A.T., originar din Galaţi.

Ce discuţii ai avut cu privire la destinaţia informaţiilor ce se colectau de pe teritoriul României de către Zissu?

Nu am discutat cu Zissu despre destinaţia acestor informaţii, însă ştiam în mod precis că ele sunt transmise biroului Agenţiei Evreieşti din Istanbul prin curieri diplomaţi lucru aflat la început de la Jean Cohen şi Iancu Leiba iar mai târziu m-am convins personal când Zissu îşi întocmea rapoartele informative şi când el spunea în cadrul şedinţelor că a expediat corespondenţă la Istanbul prin curier. Mai târziu, abia după 23 august 1944, Jean Cohen mi-a spus la începutul anului 1945, pe când eram angajat ca director la Congresul Mondial Evreiesc, într-o discuţie, despre activitatea de spionaj desfăşurată de mai înainte de 23 august, că informaţiile au fost destinate prin mijlocirea biroului din Istanbul, Brigăzii Evreieşti care se afla sub comandament britanic.

Tot cu această ocazie Jean Cohen mi-a vorbit despre faptul că în afară de informaţiile ce erau transmise la Istanbul, el şi A.L. Zissu a desfăşurat o activitate de spionaj sprijinind acţiunea mai multor paraşutişti palestinieni lansaţi de avioane britanice în ţară în timpul războiului, pe care i-a ajutat şi cu care au colaborat. Printre cei paraşutaţi am cunoscut şi eu pe Dan Eliezer şi Jacques, Dov Berger după 23 august 1944, însă pe Dan şi Eliezer i-am văzut înainte de 23 august de multe ori intrând în biroul lui Zissu fără a şti atunci cine sunt ei.

De asemenea, Jean Cohen mi-a povestit, tot cu această ocazie, că, după 23 august 1944, a fost vizitat de Jacques, care era însoţit de un reprezentant al misiunii britanice din

https://biblioteca-digitala.ro

Bucureşti. Acesta venise să verifice activitatea paraşutiştilor în timpul războiului şi acel reprezentant i-a cerut referinţe lui Jean Cohen despre activitatea paraşutiştilor lucru pe care Jean Cohen l-a făcut.

Pe cine cunoşti că îi mai furniza informaţii lui A.L. Zissu şi ce cunoşti despre fiecare în parte?

Jean Cohen ştiu că furniza informaţii militare, economice şi politice şi le preda de multe ori verbal lui Zissu în faţa mea şi în şedinţele de lucru Jean Cohen era primul colaborator a lui Zissu şi ştiu că se deplasa şi în provincie şi anume în iulie 1944 a fost la Timişoara de unde a adus informaţii în legătură cu organizarea unor treceri clandestine de frontieră a diverşilor evrei, arătând că în Timişoara pe lângă sistemul de organizare şi cazarea emigranţilor, era organizată şi un adevărat atelier având ştampile şi formulare pentru confecţionarea buletinelor de populaţie false.

Itzkar Leon şi el dădea de multe ori informaţii în faţa mea lui Zissu, însă nu-mi aduc aminte ce informaţii i-a dat. Mai cunosc o serie de informatori personali ai lui Zissu printre care Iancu Leiba, Laiwandman, Hertzig I., dr. Ernest Marton, Zoller, Schieber şi alţi conducători sionişti plecaţi din ţară. Mai ştiu că şi David Faibiş îi furniza informaţii lui Zissu, însă mai mult de sectorul evreiesc. În ce priveşte metodele lor de colectare a informaţiilor nu le cunosc.

Când şi unde aţi ţinut ultima şedinţă de lucru a biroului executivei sioniste?

Şedinţa am ţinut-o în dimineaţa zilei de 23 august 1944 la sediul executivei din B-dul Pache.

Cine a luat parte la această şedinţă şi ce aţi discutat cu acest prilej.

La această şedinţă a luat parte A.L. Zissu, Jean Cohen, Itzkar Leon, Iancu Leiba, Laiwandman, David Faibiş şi subsemnatul, cu acest prilej; Zissu ne-a comunicat că în seara de 22 august 1944 a fost chemat urgent la Preşedinţia Consiliului de Miniştrii unde a fost primit de Ovid Vlădescu în numele lui M. Antonescu, care i-a cerut să adreseze o scrisoare Agenţiei Evreieşti în care să solicite o intervenţie a anglo-americanilor în sensul că România să nu fie ocupată numai de trupele sovietice ci şi de trupele anglo-americane, întrucât ei se vedeau siliţi să ceară armistiţiu.

Apoi Zissu mi-a comunicat că el în principiu a fost de acord însă a dat răspuns lui Ovidiu Vlădescu că trebuie să consulte Comitetul său în legătură cu trimiterea de scrisori. Întrucât armatele sovietice erau la marginea României, noi am hotărât să amânăm trimiterea unei scrisori în străinătate. În seara aceleaşi zile regimul antonescian s-a prăbuşit în urma actului de la 23 august 1944.

Tot cu ocazia propunerii făcute de A.L. Zissu de a trimite o scrisoare Agenţiei Evreieşti, de a interveni la anglo-americani pentru ocuparea României, Zissu ne-a relatat că în aceeaşi seară 22 august 1944 a fost convocat la Preşedinţie şi Filderman căruia i s-a adresat o cerere asemănătoare, tot de către Ovid Vlădescu, privind o intervenţie Joint şi despre care Zissu a spus că Filderman a trimis scrisoarea predând-o unor curieri de la Preşedinţie, în cursul nopţii de 22 spre 23 august 1944, către reprezentantul Joint-ului de la Istanbul, care era un evreu american, deşi Zissu a spus cum îl cheamă am uitat numele acelui evreu american.

Cum au evoluat relaţiile dintre d-ta, Zissu şi ceilalţi din Comitetul Executivei Sioniste după 23 august 1944?

https://biblioteca-digitala.ro

Eu personal am rămas şi după 23 august 1944 ca secretar al Executivei Sioniste, până la începutul lunii octombrie 1944. În acest timp, Zissu şi Jean Cohen s-au ocupat cu reconstituirea Partidului Evreiesc şi cu diferite negocieri politice în legătură cu constituirea unei reprezentanţe politice generale evreieşti ce s-a constituit în frunte cu Filderman fără participarea sioniştilor.

Între timp s-a constituit o nouă executivă sionistă alcătuită din reprezentanţi desemnaţi de grupări în frunte cu Zissu. La sfârşitul lui septembrie 1944, Zissu a demisionat şi odată cu el am plecat şi eu de la executivă, angajându-mă ca funcţionar la societatea „Coloranil" unde am lucrat până în ianuarie 1945 când am fost angajat la Congresul Mondial Evreiesc în calitate de director. În această perioadă n-am avut nici o legătură pe linie de spionaj cu Zissu. Am reluat relaţiile cu Zissu la 1 ianuarie 1945 în cadrul Congresului Mondial Evreiesc unde el devenise unul din membrii prezidiului acelei Instituţii.

Arată de către cine ai fost angajat ca director la Congres şi în ce împrejurări?

Jean Cohen m-a chemat telefonic la congres în ianuarie 1945 şi mi-a spus că el este secretarul general al Congresului şi mi-a propus să primesc şi eu funcţia de director, deoarece, în acest caz, el m-ar recomanda lui Fischer Wilhelm, care este conducătorul Congresului să fiu angajat pe baza colaborării dintre noi în timpul războiului. Eu am acceptat şi după câteva zile am luat contact şi cu Fischer Wilhelm cu care ocazie am stabilit să-mi iau postul în primire.

(ss) Moscovici Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

18 iunie 1952

În procesul verbal din 17 iunie 1952 ai arătat că în ianuarie 1945 ai fost angajat de Fischer Wilhelm ca director la Congresul Mondial Evreiesc. Ce discuţii ai avut cu Fischer Wilhelm la angajarea d-tale?

Fischer Wilhelm mi-a spus că Congresul Mondial Evreiesc este o organizaţie creată în România încă de mult şi că în timpul războiului a reprezentat personal această organizaţie ţinând legătura cu secretariatul european al Congresului de la Geneva în folosul căruia a desfăşurat o intensă activitate de spionaj. Apoi mi-a spus că scopul principal al secţiunii Congresului din România, constituită oficial, este acela de a colecta informaţii din domeniul militar, economic şi politic şi momentan trebuiesc culese date şi material documentar pentru a pregăti material suficient în legătură cu revendicările populaţiei evreieşti din ţară la conferinţa de Pace. Mi-a mai spus că deşi mă cunoaşte personal încă înainte de război fiind din aceeaşi grupare, are şi informaţii bune despre mine de la Zissu şi Jean Cohen şi ştie că eu i-am ajutat pe linie informativă în timpul războiului. Apoi m-a rugat să-i furnizez informaţii cu caracter economic, militar şi politic, să mă ocup în mod special de pregătirea materialului documentar pentru Conferinţa de Pace.

D-ta ai fost de acord cu propunerile făcute de Fischer Wilhelm după 23 august 1944?

https://biblioteca-digitala.ro

Eu am fost de acord cu propunerile făcute de Fischer Wilhelm şi i-am spus că mă voi ocupa de culegerea informaţiilor din sectorul evreiesc având posibilitatea să activez în acest sector deoarece sunt şi director la gazeta „Renaşterea Noastră".

Ce instrucţiuni ţi-a dat Fischer Wilhelm?

Fischer Wilhelm a insistat să culeg informaţii din toate domeniile, întrucât Centrala Congresului Mondial Evreiesc care colaborează cu guvernul american are nevoie de material informativ, privind toate ţările în care acţionează secţiuni ale congresului şi că avem tot interesul să sprijinim această acţiune, deoarece forurile conducătoare ale Congresului, contează pe sprijinul american în rezolvarea problemelor evreieşti şi în mod special a burgheziei evreieşti care îşi vede ameninţate poziţiile în urma noii orientări politice şi sociale în România.

După cele vorbire mai sus, Fischer Wilhelm mi-a spus să mă folosesc de toate cunoştinţele mele care ar putea cunoaşte vreo informaţie, iar informaţiile să i le transmit verbal în biroul său.

Arată până când ai furnizat informaţii lui Fischer Wilhelm, ce informaţii i-ai furnizat?

I-am furnizat informaţii lui Fischer Wilhelm din domeniul economic, politic, cultural, social şi despre starea de spirit până la sfârşitul lunii mai 1946 când am plecat de la Congres.

Arată conţinutul informaţiilor transmise în această perioadă?

În această perioadă i-am dat următoarele informaţii:

- date despre unele sabotaje comise în cursul anului 1945 de către unii industriaşi şi comercianţi;
- despre diverse cazuri în legătură cu restituirea bunurilor evreieşti în baza legii 607;
- despre angajarea evreilor în aparatul de stat;
- despre reducerea cotelor de hârtie în 1944;
- despre cenzurarea unei rezoluţii a Partidului Evreiesc cu privire la înfiinţarea Statului Evreiesc;
- despre existenţa unui număr de apatrizi evrei fără ocupaţie;
- despre starea de spirit a populaţiei, din Iaşi cu privire la procesul criminalilor de război în acel oraş;
- date despre înfiinţarea unei cooperative de aprovizionare a sindicatului ziariştilor;
- despre măsurile luate pentru combaterea activităţii speculative a comercianţilor;
- despre evenimentele politice şi economice la zi;
- despre activitatea partidelor politice în legătură cu luarea puterii în guvern;
- date despre situaţia alimentării;
- despre reorganizarea sindicatului ziariştilor;
- starea de spirit a populaţiei evreieşti şi tot felul de informaţii în legătură cu situaţia economică, politică, socială şi culturală a evreilor;
- starea de spirit a populaţiei româneşti, faţă de evenimentele politice şi economice la zi.

Cum ai colectat d-ta informaţiile date şi cum le-ai transmis?

O parte din informaţii le-am colectat personal văzute la faţa locului, iar alte informaţii le-am avut de la o serie de prieteni şi colaboratori ai mei la gazeta „Renaşterea Noastră" care îmi aduceau informaţii, fie la cerere, fie în mod voluntar, dar care nu ştia că

https://biblioteca-digitala.ro

eu le folosesc şi în folosul serviciului de spionaj străin, ci numai pentru gazeta „Renaşterea Noastră" al cărui director eram; printre persoanele care mi-au adus informaţii au fost şi Rudich Mayer, Mayer Schwartz, Samy Dulberg avocat plecat din ţară, Sergiu Leibovici, funcţionar, plecat din ţară, Iancu Leiba, av. plecat, Marcu Snech, agent de piaţă, Edmond Rosenbaum, plecat, ing. Marcel Cogan, plecat, av. Tully Rosenthal, plecat.

Informaţiile le-am transmis verbal lui Fischer în biroul său atunci când obţineam informaţiile deoarece ne vedeam zilnic şi lucram la un birou în imediata apropiere a biroului său.

Ce servicii ţi s-au mai cerut în cadrul Congresului Mondial Evreiesc?

În primăvara anului 1945, după instaurarea guvernului dr. Petru Groza, A.L. Zissu, m-a rugat să-i fac un raport informativ scris în care să fie trecute, date referitoare la nemulţumirile populaţiei evreieşti în legătură cu revendicările ei şi starea de spirit a populaţiei faţă de problema emigraţiei în Palestina. Eu am întocmit raportul respectiv compus din 7 pagini scrise la maşină şi care l-am şi dat lui Zissu.

Acest raport, Zissu l-a tradus în limba engleză cu ajutorul d-nei Goldner, secretara Congresului, plecată din ţară şi apoi l-a predat unui ziarist american, anume Hall.

Zissu mi-a spus că în afară de acest raport în scris i-a dat lui Hall date şi informaţii în mod verbal în două rânduri când acesta l-a vizitat pe Zissu, la Congres.

Ce persoane mai cunoşti care îi furniza informaţii lui Fischer Wilhelm şi ce cunoşti în mod concret despre acest lucru.

Ştiu că o dată pe săptămână la şedinţa de lucru a biroului Congresului care se ţinea în fiecare luni după-amiază, la care participam şi cu membrii Executivei restrânse comunicam verbal informaţii economice politice şi sociale şi unii le aduceau şi în scris pe care le dădeam lui Fischer. Astfel, ştiu că Zissu a dat informaţii:

- despre introducerea contractelor colective de muncă în întreprinderi şi comentarea negativă a acestor contracte;
- date despre aprovizionarea cu materii prime a unor întreprinderi;
- date în legătură cu luptele ce se duceau în fabrici de către muncitori împotriva patronilor pentru diverse revendicări;
- date referitoare la scăderea producţiei în diverse fabrici. Nu cunosc agentura lui Zissu, dar ştiu că el avea relaţii în lumea industrială şi personal conducea unele întreprinderi;
- despre Jean Cohen ştiu că aducea informaţii din sectorul politic referindu-se în special la acţiunea partidelor istorice şi la raporturile lor cu P.C.R. şi P.S.D.;
- date în legătură cu fuga lui Rădescu din ţară;
- date despre activitatea organizaţiilor de masă a P.C.R. şi în special despre constituirea şi rolul C.D.E.-ului;
- Arnold Schwefelberg aducea informaţii verbale şi uneori în scris, despre problemele judiciare privind aplicarea Decretului-lege 607 la restituirea bunurilor evreieşti;
- despre diferite legi apărute şi comentate;
- Kiva Orenstein aducea informaţii din sectorul financiar în legătură cu inflaţia, preţuri, salarii şi diverse chestiuni economice;
- Leon Itzkar furniza informaţii privind şcolile profesionale şi de meserii, referindu-se la şcolile evreieşti;

https://biblioteca-digitala.ro

- Isaia Tumarkin avocatul Legaţiei Israel aducea informaţii verbale şi în scris despre chestiuni diferite de la comisia Sovietică de Control unde el se cunoştea cu col. Borisov şi col. Gusev;

- informaţii în legătură cu diferite legi apărute în Monitorul Oficial şi comentarea lor;

- Edgard Kaner a furnizat informaţii despre diferite chestiuni luate de la repatriaţii evrei din Bucovina;

- deputatul Manolescu Eduard furniza informaţii politice şi în legătură cu audienţele sale la diverse ministere;

- dr. Şafran furniza diverse informaţii despre activitatea sa în cadrul cultului;

- dr. Marton, a furnizat informaţii politice şi economice din Ardeal.

Toţi aceştia dădeau informaţii în cadrul şedinţei de lucru. Iar Fischer şi le nota pe o foaie de hârtie pe care întotdeauna o avea în faţa sa.

În afară de aceştia, Fischer Wilhelm îl avea în Cluj pe Weiss Ignatz, care îi aducea informaţii verbale şi în scris şi care era plătit deoarece era şi şeful biroului C.M.E. din Ardeal.

De multe ori Ignatz îmi prezenta personal informaţiile culese atunci când nu era Fischer la Congres şi ştiu că el se ocupa cu strângerea informaţiilor din toate domeniile.

(ss) Moscovici Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

5 iulie 1952

În procesul verbal încheiat la 18 iunie ai arătat că în luna mai 1946 ai plecat din funcţia de director al Congresului Mondial Evreiesc. Arată dacă de la această dată ai contat ca membru în conducerea Congresului şi până când?

Am rămas membru în comitetul de conducere al Congresului până la lichidarea Congresului care a fost în 1950, însă am fost la congres rar şi numai până la sfârşitul lui 1948, începutul anului 1949 când am fost angajat ca funcţionar la Legaţia Statului Israel din Bucureşti.

Arată în ce au constat legăturile dumitale cu Fischer Wilhelm, A.L. Zissu, Benvenisti, Jean Cohen în această perioadă?

Din iunie 1946 am devenit director al Oficiului de presă al Executivei Sioniste prezidată de Benvenisti Mişu, şi în calitatea mea de director îl informam pe Benvenisti în mod permanent despre programul şi activitatea desfăşurată de biroul de presă.

Cu celelalte persoane în ce raporturi ai fost?

Cu Jean Cohen eram în conflict personal şi nu vorbeam cu el, pe Zissu nu l-am întâlnit deloc în epoca asta, cu Fischer Wilhelm m-am întâlnit de câteva ori pe stradă şi la şedinţele comitetului cu ocazia acestor întâlniri nu mi-a cerut şi nici nu mi-a dat vreo informaţie.

Cu ce alte persoane ai avut legături în această perioadă?

https://biblioteca-digitala.ro

În această perioadă am avut legături cu Rudich Mayerm ziarist, Mendelovici Iancu, administratorul ziarului „Renașterea", dr. Cornel Iancu, Mella Iancu, și alții printre care îmi mai amintesc de Ricu Lupescu, instructor palestinian și Averbuch, corespondent străin și reprezentantul neoficial al Agenției Evreiești în țară.

Arată în ce au constat legăturile dumitale cu cei arătați mai sus?

Cu toți cei de mai sus am fost în legături de prietenie în cadrul activității la gazeta „Renașterea Noastră". În plus, cu Mella Iancu, Ricu Lupescu și Averbuch am avut legături pe linia organizării emigrărilor din țară și sub conducerea lui Averbuch.

Arată în ce împrejurări ai intrat în legătură cu Averbuch și Ricu Lupescu?

Încă din anul 1944, când a venit în țară Averbuch, prezentându-se la executiva sionistă, i-am luat un interviu, de atunci și până în iunie 1946 n-am avut nici o legătură cu el. În iunie 1946, Mella Iancu mi-a spus că Averbuch, cu ajutorul ei, organizează o emigrare a evreilor din țară prin Iugoslavia și m-a rugat să o ajut la efectuarea lucrărilor pregătitoare în aceste chestiuni. Eu am fost de acord și a doua zi am mers împreună cu Mella Iancu în audiență la dl Bunaciu, cu ocazia căreia ea m-a prezentat spunându-i că eu voi pleca la Timișoara pentru organizarea emigrărilor. După audiență am mers împreună până la cofetăria „Anghelescu" unde l-am cunoscut cu acest prilej pe Agamy.

Cu această ocazie am stabilit plecarea mea la Timișoara, luând și instrucțiunile tehnice plecării. La Timișoara am stat 2 zile și după ce am organizat plecările respective m-am reîntors la București unde am raportat misiunea îndeplinită. După această dată am luat contact cu Averbuch, în toamna anului 1948, când el a devenit reprezentant diplomatic al Statului Israel sub numele de Moshe Agamy, și când am fost chemat la el pentru a publica în presă o informație în legătură cu arestarea asasinilor contelui Bernadotte. Puțin mai târziu am discutat cu Mella Iancu angajarea mea la Legația Statului Israel, când ea mi-a spus că a discutat cu Agamy această chestiune.

Pe la 15 februarie 1949, am fost chemat de Agamy care mi-a spus că a acceptat angajarea mea la Legație, comunicându-mi că va fi angajat încă un ziarist care va ține contact cu presa. Tot cu ocazia aceasta mi-a spus că va fi angajată ca dactilografă și Suzana Benvenisti, nevasta lui Mișu Benvenisti. Tot cu această ocazie Agamy mi-a arătat atribuțiile ce trebuie să le îndeplinesc în cadrul Legației. Prin luna aprilie 1949, Mella Iancu m-a chemat la ea acasă și cu acest prilej mi-a propus să-i furnizez informații lui Agamy.

Arată cum ți-a făcut Mella Iancu propunerea de a-i furniza informații lui Agamy și ce informații ți-a propus să culegi?

Mella Iancu, mi-a spus că toți conducătorii sioniști trebuie să-l ajute pe Agamy în activitatea sa în țară și mai ales eu care lucrez cu el la Legație. Întrebând-o în ce chestiuni să-l ajut, ea mi-a răspuns că Agamy are și misiunea de a culege informații despre situația din țară în folosul Israelului și că eu să-l ajut în acest sens. Eu am fost de acord, însă i-am spus că fiind ocupat la Legație nu văd cum am să activez pe această linie, iar Mella Iancu m-a asigurat că voi avea ca ajutor pe Rudich Mayer cu care dânsa a și vorbit și care a și acceptat. În urma acestei discuții m-am prezentat la Agamy și i-am spus că am discutat cu Mella Iancu despre misiunea de a culege informații și că sunt de acord cu aceasta. Atunci Agamy mi-a spus că-l interesează orice fel de informații din țară din domeniul politic, economic și militar, precum și orice chestiuni în legătură cu emigrările evreilor spre Israel.

Ce instrucțiuni ai primit dumneata de la Agamy cu privire la culegerea informațiilor.

https://biblioteca-digitala.ro

Agamy mi-a spus să fiu foarte prudent în culegerea informaţiilor şi acest lucru să i-l spun şi lui Rudich Mayer; eu i-am spus şi lui că sunt foarte ocupat cu lucrările biroului şi cu ascultarea posturilor de radio străine şi din ţară pentru buletinul Legaţiei, iar el mi-a spus că eventual are să angajeze pe cineva pentru ascultarea radioului, iar eu să-mi caut să-mi fac timp şi pentru culegerea informaţiilor însă să caut să frecventez cercurile mele de cunoscuţi cât mai des şi prin discuţii să aflu tot ce mă interesează fără ca cineva să ştie că eu culeg informaţii. Eu am fost de acord, şi imediat el a scos din birou nişte tăieturi din fişa de presă, în cantitate destul de mare, pe care m-a rugat să-i fac comentariile respective şi să fac un dosar pentru tăieturi din ziare din provincie.

Arată până când i-ai furnizat informaţii lui Agamy?

Lui Agamy i-am furnizat informaţii până în noiembrie 1949 când a plecat din ţară.

Ce informaţii ai transmis lui Agamy în cursul anului 1949?

În cursul anului 1949, i-am dat următoarele informaţii lui Agamy culese de mine, prin următorii indivizi: despre verificarea membrilor U.T.M.-işti de la Şcoala Politehnică, informaţie culeasă de la ing. Marcel Cogan (plecat în Israel).

Despre verificările făcute în P.M.R., informaţie culeasă de la Mella Iancu.

(ss) Moscovici Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

5 iulie 1952

Când l-ai cunoscut pe Sergiu Leibovici?

L-am cunoscut pe Sergiu Leibovici în anul 1930 la şedinţele plenare ale grupării „Renaşterea" din Bucureşti.

Ce ştii despre activitatea lui în cadrul grupării Renaşterea?

Ştiu că sprijinea munca administrativă a gazetei „Renaşterea Noastră" în mod voluntar achiziţionând reclame şi abonaţi pentru gazetă. În cadrul acestei grupări a fost din 1928, a participat cam de 2 ori la Conferinţa Sionistă pe ţară, era membru al Partidului Evreiesc de la înfiinţare. În cadrul grupării Renaşterea nu a mai avut altă activitate şi nici la Partidul Evreiesc. Mai ştiu că a intrat la începutul anului 1945 la Congresul Mondial Evreiesc unde avea funcţia de casier, în afară de această funcţie la congres nu a mai avut altă activitate.

Cu ce persoane din ţară ştii că avea relaţii Sergiu Leibovici?

Cu Abraham Feller, Singer, Mendelovici, Cornel Iancu, Rudich, av. S. Stern (Kohavi), la Congres cu Benvenisti, Fischer, Itzkar, Kiva Orenstein.

Cu ce persoane din străinătate avea relaţii?

A avut legături cu Feller, Stern, mai ştiu că avea legături cu un frate al său şi o soră din Israel.

Arată unde a domiciliat?

https://biblioteca-digitala.ro

Ştiu că a stat în strada Parfumului nr. 45, Bucureşti.

Ce funcţie a ocupat şi la ce instituţie?

Ştiu că până în 1936-1937 a lucrat ca vânzător la magazinul de maşini de scris „Perliu" din str. Câmpineanu. După 1937 şi-a făcut un birou propriu de copiat acte în str. Sf. Ionică.

Ce fel de relaţii ai avut cu el?

În cadrul congresului îmi era subaltern.

Pe linie informativă ce fel de informaţii ţi-a transmis şi de câte ori ţi-a dat informaţii?

Mi-a dat informaţii de două ori în vara lui 1945.

Ce informaţii ţi-a transmis?

În cadrul unei discuţii avută cu Sergiu Leibovici mi-a spus despre atmosfera antisemită în unele cercuri româneşti cunoscute de el, în urma sporirii numărului de funcţionari evrei în instituţiile de stat.

A doua oară informaţii în legătură cu măsurile luate împotriva speculei, măsuri care sporesc tendinţele de emigrare în sânul negustorimii evreieşti.

Ce ştia el despre legăturile dumitale pe linie informativă?

Nu cunoştea legăturile mele pe linie informativă.

Unde l-ai întâlnit ultima dată şi când?

L-am întâlnit prin februarie-martie 1946 la Congresul Mondial Evreiesc din ţară.

Ce aţi discutat cu această ocazie?

Cu această ocazie l-am întrebat despre felul cum şi-a organizat plecarea în Israel şi dacă nu poate să obţină o viză pentru mine de intrare în Statul Israel. Alte discuţii nu am avut cu el.

Mai ai ceva de adăugat în afara celor declarate despre Sergiu Leibovici?

În noiembrie 1947 a trimis la gazeta „Renaşterea" o serie de articole în legătură cu înfiinţarea Statului Israel în baza hotărârii de la O.N.U. printre care era şi un articol al lui care a fost publicat în ultimul număr al gazetei Renaşterea.

În Israel ştiu că e funcţionar la vama Iaffa, am auzit de la Mendelovici care a primit o scrisoare din Israel că este cooperator în grupul cooperativ care a înfiinţat gazeta Renaşterea. Altceva nu mai am de adăugat despre Sergiu Leibovici.

(ss) Moscovici Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

7 iulie 1952

În procesul verbal încheiat la 5 iulie a.c., ai arătat că ai culeş şi transmis lui Agamy o serie de informaţii în cursul anului 1949, arată ce alte informaţii i-ai furnizat?

https://biblioteca-digitala.ro

Despre o declaraţie a d-nei Ana Toma de la externe făcută unei prietene a ei din care rezultă că guvernul va autoriza plecarea spre Israel a tuturor celor care vor să plece. Informaţie culeasă chiar de la persoana respectivă d-na dr. Witing din Botoşani (plecată):

- despre faptul că guvernul ar urma să elibereze paşapoarte colective. Informaţie culeasă de la Reta Bercovici (plecată);
- despre vizita făcută de Melinescu, directorul Diviziei Orientului Apropiat în Egipt şi în Siria. Informaţie culeasă de la Rudich Mayer;
- date biografice despre Barbu Dianu, consul al R.P.R. la Tel Aviv. Informaţie culeasă de la Rudich Mayer;
- despre acţiunile evreilor în legătură cu depunerea cererilor de înscriere la Iaşi pentru plecarea în Israel. Informaţie culeasă de la comerciantul de cherestea Waldman din Iaşi;
- despre faptul că conducerea C.D.E. urmăreşte a trimite emigranţi din rândul activiştilor lor pentru întărirea P.C. Israelian şi că sioniştii nu vor mai putea pleca. Informaţie culeasă de la Tully Rosenthal (plecat);
- despre starea de spirit a diverşilor funcţionari de la instituţii, în legătură cu prelucrarea rezoluţiei P.M.R. privind chestiunea naţională. Informaţie culeasă de la Rudich Mayer;
- despre delegaţia tineretului comunist israelian care a participat la Festivalul Tineretului la Budapesta şi cărora, trecând prin R.P.R., li s-a dat o masă la Restaurantul Pescăruş, cu ocazia căreia delegaţia israeliană a atacat în discursurile ei guvernul Ben Gurion. Informaţie culeasă de la Witner Tiberiu, chelner la acel restaurant;
- despre un discurs al secretarului general al P.C. Israelian, Mikunis, la o adunare a activiştilor C.D.E. în care a atacat politica guvernului Ben Gurion, discurs ce n-a apărut în ziare. Informaţie culeasă de la Tully Rosenthahl (plecat);
- despre discuţiile ce s-au dus la Restaurantul Pescăruş între şefii cultelor, cu ocazia unei recepţii. Informaţie culeasă de la Witner Tiberiu;
- date despre pregătirile ce le face Sovrom-transport în vederea asigurării transportului de emigranţi. Informaţie culeasă de la Rudich Mayer;
- despre campania de lămurire a C.D.E. în chestiunea emigrărilor împotriva sioniştilor. Informaţie culeasă de la Rudich Mayer;
- despre numirea d-lui Mircea Bălănescu, ministru al R.P.R., la Paris. Informaţie culeasă de la Rudich Mayer cu mult timp înainte de a apare în gazete.

Când i-ai dat ultima oară informaţii şi unde te-ai întâlnit cu el, adică Agamy?

Ultima dată l-am întâlnit pe Agamy chiar în ziua plecării sale din ţară în noiembrie 1949, însă i-am dat informaţii înainte cu câteva zile.

Ce discuţii ai avut cu Agamy la plecarea sa din ţară?

Agamy mi-a spus să iau contact cu Halevy după plecarea lui şi să-i transmit lui informaţiile pe care le am şi că el îi va vorbi lui Halevy despre acest lucru în cursul zilei. După această discuţie, eu l-am întrebat care este situaţia noastră în legătură cu emigrarea din ţară, iar el m-a chemat la geam, a dat perdeaua la o parte şi mi-a arătat un grup de oameni pe stradă care aşteptau rândul pentru vizarea paşapoartelor spunându-mi, că emigrarea o vor obţine masele evreieşti care trebuie ajutaţi în permanenţă şi nu diplomaţi, după aceasta chiar în aceeaşi seară a şi plecat din ţară.

(ss) Moscovici Moritz

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

10 iulie 1952

În procesul-verbal încheiat la 8 iulie 1952, ai arătat că ai furnizat lui Agamy în cursul anului 1949, o serie de informaţii. Arată ce persoane mai cunoşti cu care ai furnizat informaţii lui Agamy sau altora de la Legaţie până în noiembrie 1949, când Agamy a plecat din ţară?

Cunosc în mod sigur că a furnizat informaţii în această perioadă lui Agamy, pe Mella Iancu, Löwenstein Teodor, Rudich Mayer, Benvenisti Mişu. De asemenea, ştiu că Milton Lehrer şi Walter (plecat) au dat informaţii lui Halevy şi d-nei Ariel.

Arată tot ce ştii în legătură cu aceştia şi activitatea lor informativă?

Despre Mella Iancu ştiu că în afară de faptul că ea a fost aceea care mi-a transmis să iau legătură cu Agamy pentru a-i furniza informaţii în diverse ocazii, mi-a spus că s-a întâlnit cu Agamy şi i-a dat informaţii cu caracter de spionaj, fără să intre în amănunte.

Într-o discuţie în casa lui Mella Iancu de faţă fiind şi dr. Cornel Iancu, acesta a spus că Militineanu, secretar la Ministerul de Comerţ şi clientul său, i-a afirmat că Legaţia Israel spre deosebire de alte legaţii, face spionaj în ţară folosind pe evrei şi sionişti, fără să cheltuiască bani, aşa cum cheltuiesc alte legaţii. Această afirmaţie a stârnit râsul lor.

În ce priveşte pe dr. Löwenstein ştiu că îl vizita pe Agamy foarte des şi mi-a spus că într-o zi a fost la Agamy şi i-a comunicat o informaţie, însă nu-mi aduc aminte despre ce a fost vorba. Această comunicare Löwenstein a făcut-o în toamna anului 1949, în cadrul unei discuţii despre problema emigrării. După plecarea lui Agamy, ştiu că îl vizita pe Halevy.

Despre Rudich Mayer ştiu că el se întâlnea înainte de deschiderea Legaţiei la Hotel Athenee Palace cu d-na Ariel şi că aceasta i-a cerut informaţii în legătură cu problemele la ordinea zilei. După aceasta l-am văzut la Legaţie de câteva ori, iar după ce am primit misiunea de a lua informaţii de la el, am colaborat personal până la data arestării mele.

Despre Benvenisti Mişu ştiu că în februarie 1949, l-am întâlnit în curtea legaţiei, cu această ocazie el mi-a spus că a fost la Agamy cu care a discutat chestiuni în legătură cu angajarea soţiei sale la Legaţie. Tot atunci mi-a spus că i-a dat lui Agamy şi unele informaţii despre emigrări.

Apoi Benvenisti Mişu mi-a spus despre faptul că Agamy i-a comunicat că eu şi soţia lui vom fi angajaţi pentru Biroul Presei la Legaţie.

De atunci l-am mai văzut pe Benvenisti venind la Legaţie de două ori, o dată la Agamy şi o dată la Halevy.

Despre Milton Lehrer ştiu că îl vizita pe Halevy. El urma să fie angajat la Legaţie. Într-o împrejurare Halevy mi-a spus că Milton Lehrer i-a dat o informaţie în vara anului 1950, despre unele manifestaţii de la Uniunea Scriitorilor din R.P.R. Ştiu că la un moment dat, Lehrer Milton n-a mai venit pe la Legaţie, însă se întâlnea cu Halevy la Asociaţia Presei Străine.

Arată d-ta unde te-ai întâlnit cu Rudich Mayer şi cine a mai fost de faţă în momentul când aţi discutat propunerea lui Mella Iancu şi a lui Agamy cu privire la culegerea informaţiilor?

În aprilie 1949, Rudich Mayer a venit la mine acasă într-o duminică pe la amiază. Cu această ocazie soţia fiind în altă cameră. Rudich mi-a spus că a acceptat propunerea

https://biblioteca-digitala.ro

Mellei Iancu de a-mi transmite informaţii pentru Agamy. În urma acestei comunicări, am stabilit legăturile dintre noi şi metodele de transmitere a informaţiilor.

Arată ce aţi stabilit cu privire la culegerea şi transmiterea informaţiilor?

Am stabilit că informaţiile să mi le dea o dată pe săptămână şi anume duminica după prânz, sau oricând atunci când va avea de comunicat ceva urgent. Totodată am stabilit ca informaţiile să mi le dea numai verbal şi numai mie personal.

Cum aţi ţinut legătura în urma acestei discuţii?

Rudich Mayer a venit la mine acasă aproape în fiecare duminică.

Până când ţi-a furnizat informaţii Rudich Mayer?

Până a plecat Agamy din ţară mi-a furnizat informaţii săptămânal, după plecarea lui Agamy mi-a furnizat informaţii până la arestarea lui, însă sporadic.

De unde culege informaţiile Rudich Mayer?

Nu cunosc sursa de unde el culegea informaţii. Agamy m-a întrebat de multe ori sursa informaţiilor, iar eu o dată i-am spus că de la Rudich Mayer. Agamy a fost mulţumit, spunându-mi că să se indice sursa informaţiei pe note.

În urma acestei observaţii, l-am întrebat pe Rudich Mayer de unde are anumite informaţii, iar el mi-a spus că o are din cercurile sale, sau de la un coleg, nu mi-a spus numele nimănui.

Ce discuţii ai avut cu Rudich Mayer în legătură cu activitatea informativă pe care aţi desfăşurat-o?

Am comentat o dată că Legaţia Israel nu se deosebeşte de Legaţiile Americană şi Engleză şi de celelalte Legaţii, şi că desfăşoară în ţară aceeaşi activitate de spionaj şi că această activitate este legată de mari riscuri pentru noi, însă nu ne putem eschiva de la această activitate, din cauza îndatoririlor noastre sioniste.

După plecarea lui Agamy i-am spus lui Rudich că informaţiile le transmit conform instrucţiunilor lui Agamy, lui Halevy.

Referitor la culegerea informaţiilor i-am spus lui Rudich M. că în afară de informaţiile luate de la el, am cules şi eu personal informaţii din cercurile mele, fără să-i spun vreun nume.

Arată ce persoane mai cunoşti la Legaţie, până în noiembrie 1949, care se ocupau cu culegerea informaţiilor, sau cu alte chestiuni care se pedepsesc de legile ţării noastre?

Printre persoanele de la Legaţie mai cunosc pe d-na Ariel, despre care ştiu în mod sigur că culegea informaţii. Ghiladi David culegea informaţii din cercurile religioase. Mordehai Schor ştiu că se ocupa şi cu înlesnirea transferurilor de valută şi valori în străinătate, din ţară.

Care din aceştia ţi-a cerut să le faci anumite servicii în legătură cu activitatea lor?

În ce priveşte pe dl. Ariel încă în prima lună de la angajarea mea la Legaţie, în cadrul unei discuţii privitoare la problema emigrării, m-a întrebat dacă am ceva informaţii în legătură cu această problemă.

Eu i-am dat ce am ştiut atunci, apoi tot despre această problemă i-am mai dat în două rânduri unele informaţii. La un moment dat, nu mi-a mai cerut informaţii şi nici nu i-am dat. O singură dată am mai discutat cu ea pe la începutul lui 1950, chestiuni cu caracter de spionaj, când ea mi-a spus foarte supărată că suntem lipsiţi de informaţii, continuând mi-a

https://biblioteca-digitala.ro

spus că unele informaţii sunt aflate la Tel Aviv înaintea noastră. Această discuţie s-a făcut în urma unei explozii de nemulţumire spontană din partea ei, venind din biroul diplomaţilor.

Cu celelalte persoane nu am avut nici un fel de relaţii.

De unde ştii d-ta că Mordehai Schor se ocupa de transferuri?

În primul rând Mella Iancu mi-a spus că la recomandarea ei Mordehai a înlesnit un transfer de bijuterii lui Corbin Lola, sora lui Cornel Iancu. De asemenea, ştiu că ing. Marcel Cogan, plecat în Israel, în primăvara anului 1950 a transferat o sumă de bani în Israel tot prin Mordehai.

Arată dacă ai transferat prin Legaţie bani sau bijuterii, fie ale d-tale, fie ale altor persoane?

Nu am transferat niciodată nimic, însă mi-a făcut propunerea de a interveni pentru efectuarea unui transfer la Legaţie, o femeie anume Bercovici din Brăila, însă am refuzat-o. de asemenea, am refuzat pe fotograful Eugen Gane, ambii plecaţi din ţară.

Când şi cu ce prilej ai aflat că Ghiladi se ocupă cu spionaj la Legaţie?

De multe ori când mă duceam la Ghiladi, pentru a-i preda buletinul de presă, întâlneam diferiţi rabini din provincie şi în special ardeleni, pe de altă parte, după plecarea lui din ţară, d-na Ariel mi-a spus că Ministerul de Externe l-a tras la răspundere pe Ghiladi în urma faptului că a publicat în ziarul „Maariv" o serie de articole privind situaţia din R.P.R., în care a făcut uz de informaţii culese în ţară în timpul cât a funcţionat ca diplomat.

Nu îmi amintesc numele a nici unui rabin pe care i-am văzut la Ghiladi, în afară de rabinul din Sculeni (Basarabia) care a condus un orfelinat cu copii din Transnistria în Bucureşti după 23 august 1944.

Proces-verbal de interogatoriu

11 iulie 1952

În procesul verbal încheiat la 8 iulie a.c., ai arătat că la plecarea sa din ţară, Agamy ţi-a indicat să-ţi continui activitatea informativă prin Halevy. Arată când şi în ce împrejurări ai luat contact cu Halevy în acest scop şi ce discuţii aţi avut?

După câteva zile după plecarea lui Agamy, Halevy m-a chemat la biroul său. Cu această ocazie mi-a pus trei întrebări şi anume: ce se vorbeşte în cercurile evreieşti, în cercurile sioniste şi cum apreciez eu chestiunea campaniei de agitaţii cu privire la emigrări. După ce i-am răspuns la aceste întrebări, eu i-am spus că Agamy la plecarea sa mi-a dat indicaţii ca să-i transmis informaţiile pe care i le voi culege lui. Halevy mi-a spus că a discutat şi el cu Agamy acest lucru şi mi-a spus că pot veni la el oricând, însă să-l previn la telefon.

Ce instrucţiuni noi ai primit de la Halevy?

Mi-a spus că orice informaţie deţin, să i-o comunic numai lui şi în mod verbal.

Până când i-ai furnizat informaţii lui Halevy şi ce informaţii i-ai furnizat?

https://biblioteca-digitala.ro

Lui Halevy i-am furnizat informaţii din domeniul economic şi politic până în aprilie 1951, când el a plecat temporar din ţară, iar în timpul absenţei lui eu am fost arestat.

Arată ce informaţii i-ai furnizat lui Halevy până în aprilie 1951 când ai fost arestat?

Până la sfârşitul anului 1949, mi-aduc aminte că i-am transmis următoarele informaţii:

- date despre sistemul de premiere în întreprinderile comerciale de stat, cum se calculează şi după ce criterii se atribuie primele. Informaţie culeasă de la M.H. Alter (plecat);

- despre aprovizionarea alimentară a pieţii şi cauzele lipsurilor, care se referă la distribuţia defectuoasă şi nu la lipsuri de marfă. Informaţie culeasă tot de la Alter.

În această perioadă i-am mai dat următoarele informaţii politice:

- date biografice despre George Macovescu, director în Ministerul de Externe, Nicolae Cioroiu, Ministru al R.P.R. la Tel Aviv. Datele respective le-am avut din constatări proprii şi de la Rudich Mayer şi Eduard Rosenbaum (plecat);

- despre sporirea furturilor la întreprinderile de stat şi procesele deschise în faţa Tribunalului. Informaţie culeasă de la av. Tumarkin şi Tully Rosenthal;

- despre unele sugestii ce se fac funcţionarilor evrei de a-şi schimba numele. Informaţie culeasă de la av. Dulberg S. (plecat);

- despre faptul că birourile de notariat nu autentifică acte de vânzări imobiliare în care vânzătorul este evreu. Informaţie culeasă de la avocat Ebercohn;

- date despre o serie de acţiuni şi starea de spirit a populaţiei faţă de emigrare.

Cum i-ai dat aceste informaţii lui Halevy?

Le-am dat în măsura în care le-am avut, în biroul său în mod verbal.

Arată conţinutul informaţiilor pe care le-ai cules în 1950, şi persoanele de la care ai cules aceste informaţii.

În cursul anului 1950, am cules şi transmis lui Halevy următoarele informaţii:

- despre constituirea unei gospodării colective agricole în Ardeal şi despre atitudinea ţăranilor membrii ai acelei gospodării. Informaţie culeasă de la fotograful Eugen Gane (plecat).

- despre situaţia unei gospodării agricole din regiunea laşi şi anume că membrii gospodăriei nu se prezintă la lucru şi că nu vor să depună inventarul făgăduit. Informaţie culeasă de la Herman Sticlaru, fost funcţionar la Cartea rusă;

- despre aplicarea programului de naţionalizare a comerţului în Nordul Moldovei şi despre îndemnul C.D.E. din Botoşani către foştii comercianţi evrei şi funcţionarii lor neplasaţi, de a se recalifica profesional şi a se stabili în Ardeal. Informaţie culeasă de la avocatul Isac Lazăr din Botoşani;

- despre pătrunderea foştilor comercianţi în cooperaţie, unde au menţinut acelaşi sistem comercial capitalist. Informaţie avută din constatări proprii;

- despre situaţia pieţii alimentare la zi;

- starea aprovizionărilor a magazinelor de încălţăminte şi textile;

- despre o agresiune antisemită săvârşită în contra Ateneului „Şalom Alehem" şi a publicului aflat acolo, la Galaţi. Informaţie culeasă de la av. Albert Smilovici (Galaţi);

- despre revizuirea avocaţilor la colegiul Ilfov şi faptul că unii avocaţi sionişti printre care şi Benvenisti Mişu, au rămas în colegiu. Informaţie culeasă de la Ebercohn;

- cifre despre participarea evreilor la ridicarea formularelor şi la depunerea cererilor de paşaport. Informaţii culese de la Marcu Snech şi Iancu Rotman (plecat);

https://biblioteca-digitala.ro

- starea de spirit față de campania anti-emigrațională;

- despre o scrisoare primită de o rudă a d-nei ministru Cioroiu de la Tel Aviv, în care se plângea că guvernul Israel, nu a pus la dispoziția diplomaților români locuințele necesare. Informație culeasă de la Rudich Mayer;

- despre faptul că M.A.I. nu eliberează pașapoarte tehnicienilor, și conducătorilor sioniști și că va fi un proces împotriva conducătorilor sioniști. Informație culeasă de la Tully Rosenthal, care o avea din cercul sovieticilor, de la întreprinderi chimice sovietice din țară, unde el era avocat;

- despre discursul lui Bacalu la Federația de Comunități, cu privire la aprobarea emigrărilor pe baza principiului de auto-determinare a popoarelor și despre lămurirea maselor evreiești. Informație culeasă de la Ebercohn;

- despre procesul de spionaj intentat lui Marcel Pohne și despre implicarea indirectă a lui Agamy în acel proces, informație culeasă de la Mella Iancu;

- despre judecarea ziaristului Sergiu Dan, pentru crimă de război. Informație culeasă de la Mella Iancu, și Rudich Mayer;

- despre încadrarea de absolvenți ai școlilor muncitorești de ziaristică în instituțiile de presă. Informație culeasă de la Rudich Mayer;

- scoaterea din funcția de ministru adjunct de la planificare a d-lui Zeigher și numirea lui ca inginer la o fabrică din Craiova. Informație culeasă de la Rudich Mayer;

- despre criticarea poetului Iacov Groper într-o ședință a scriitorilor idiș, în urma atitudinii șovăielnice față de sionism. Informație culeasă de la Rudich Mayer și alte informații cu privire la emigrări și la unele arestări a sioniștilor conducători.

Ce informații ai cules și transmis lui Halevy în cursul anului 1951?

În cursul anului 1951 i-am predat următoarele informații:

- un index de prețuri privitor la articole alimentare și constatări privind evoluția prețurilor în ultimii doi ani. Indexul a fost alcătuit de mine, pe baza cunoștințelor și constatărilor mele personale;

- despre nevoile de materii rime ale guvernului cu privire la planul de electrificare. Informație culeasă de la Mella Iancu;

- despre arestarea ziaristului Aurel Dumbrăveanu și a desenatorului Cici Merlaub. Informație culeasă de la Rudich Mayer;

- date despre hotărârea Sovrom-Transport-ului în legătură cu transportul emigranților, începând din mai 1951. Informație culeasă de la Ebercohn;

- despre un articol de fond din ziarul C.D.E. în care arată că în curând va dovedi fapte concrete că sioniștii au săvârșit acțiuni ilegale; comentând i-am spus că acest articol anunță un proces sionist;

- starea de spirit a unor funcționari ai Sovrom-Transport-ului cu privire la încasările ce le făcea Legația de la Emigranți. Informație culeasă de la Pincus fost funcționar bancar (plecat);

- despre unele zvonuri cu privire la eventuala numire a d-lui Miron Constantinescu ca Ministrul de Externe. Informație culeasă de la Rosman Iancu, plecat și Snech M.

Când i-ai dat ultima dată informații lui Halevy și ce conținut avea?

Ultima dată i-am dat informația pe la mijlocul lunii aprilie 1951, și se refereau la noul itinerar al vasului „Transilvania".

Cum și unde ai transmis informațiile lui Halevy?

https://biblioteca-digitala.ro

Informaţiile le-am transmis lui Halevy în biroul lui, verbal, conform instrucţiunilor primire.

A mai fost cineva de faţă cu ocazia transmiterii vreuneia din informaţiile date?

N-a mai fost nimeni de faţă.

Când l-ai văzut ultima dată pe Halevy şi unde?

Pe Halevy l-am văzut în ziua de 18 sau 19 aprilie 1951, în biroul lui, seara pe la orele 19.

I-am prezentat buletinul de presă pentru revizuit, el mi-a spus că nu poate să se ocupe de revizuirea buletinului, deoarece pleacă chiar în aceeaşi seară la Paris şi se va întoarce la 3 mai când îl va revizui, iar eu la 27 aprilie 1951, am fost arestat.

Arată ce discuţii ai avut cu Halevy în toată această perioadă, în legătură cu activitatea de spionaj pe care aţi desfăşurat-o în ţară.

La începutul lunii aprilie 1951, Zwy Loker m-a chemat în biroul său. Cu această ocazia el mi-a cerut să-i dau informaţii cu privire la Canalul Dunăre-Marea Neagră, stadiul lucrărilor şi istoricul lui. Eu i-am spus că pot să-i furnizez informaţiile cerute. La plecarea mea, am fost oprit de Halevy care m-a văzut intrând la Loker şi m-a întrebat ce discuţii am avut cu el. Eu i-am spus că Loker mi-a cerut să-i furnizez date referitoare la Canalul Dunăre-Marea Neagră. În urma celor expuse de mine, Halevy mi-a interzis să-i furnizez informaţii lui Loker.

Mai adaug că am redactat lunar şi mai târziu, la intervale mai mari, un raport sintetic, relatând evenimentele mai importante, despre chestiuni politice şi economice de presă, evenimente petrecute în ţară. Aceste rapoarte erau traduse în limba franceză de d-na Benvenisti şi apoi le predam lui Halevy.

Mai ai ceva de adăugat în legătură cu activitatea pe care ai depus-o în folosul Legaţiei Israel?

În decembrie 1950, Halevy mi-a dat două sute de mii de lei, conform înţelegerii dintre el şi Mella Iancu, pentru a fi împărţiţi sub formă de ajutoare a unor conducători sionişti şi familiile celor arestaţi.

Din 1950 şi până la arestarea mea, am primit lunar câte două sute de mii lei, în total aproximativ un milion de lei, sumă ce am împărţit-o cu ajutorul lui Suzana Benvenisti, Mella Iancu, Iacov Litman şi Mendelovici Iancu.

(ss) Moscovici Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

26 iulie 1952

Ancheta îţi cere să arăţi când a plecat Sami Singer din ţară, unde a plecat şi ce ştii d-ta despre el, de la data plecării lui din ţară?

Sami Singer a plecat din ţară în septembrie sau octombrie 1940, cu viză şi paşaport în regulă în Palestina şi s-a stabilit la Haifa. În timpul războiului a fost admis ca avocat la

https://biblioteca-digitala.ro

Haifa, după un examen ce i-a fost cerut în acest scop. În 1945 am aflat dintr-un buletin de presă al Uniunii Emigranţilor din România, că Sami Singer este preşedintele secţiei din Haifa a emigranţilor evrei din România.

La începutul anului 1941, Sami Singer a scris o scrisoare Executivei Sioniste sau ziarului Renaşterea, în care arată că desfăşoară a acţiune pentru înlesnirea emigrării evreilor din România.

În 1945, Mella Iancu mi-a scris că Sami Singer le-a propus să vină la Haifa, pentru a prelua conducerea unui cămin de copii proiectat de organizaţia pe care el o conducea.

În 1951, am citit în ziarul „Renaşterea" din Tel Aviv, că pe lângă Uniunea emigranţilor evrei din Tel Aviv, s-a creat o comisie specială pentru situaţia conducătorilor sionişti arestaţi în România, pentru a duce o acţiune politică pentru eliberarea lor. Din această comisie, făcea parte Mizrahi, fost preşedinte al executivei sioniste în România, dr. Sami Singer şi alţii.

În februarie 1951 Halevy, înapoiat din Israel, mi-a spus că a asistat la o audienţă a acestei comisii cu directorul general Eliashiv de la Ministerul de Externe, în care s-a pus problema să se înceapă acţiuni demonstrative în Israel, la care Eliashiv a declarat că punctul de vedere al Ministerului este că asemenea acţiuni ar fi dăunătoare cauzei.

De asemenea, ştiu că Samy Singer purta corespondenţă în ţară prin poştă cu Mendelovici Iancu. O dată i-am scris şi eu după 23 august şi am primit răspuns de la el, în legătură cu o chestie personală.

De când şi până când a avut Mendelovici I. corespondenţă cu S. Singer?

Nu ştiu dacă în timpul războiului a avut corespondenţă, însă ştiu că imediat după 23 august 1944, Mendelovici a reluat corespondenţa şi a corespondat până la jumătatea anului 1950.

Ce conţinut avea în general scrisorile?

Se referea la probleme personale şi totdeauna se referea şi la plecarea noastră în Israel, făcând aluzie la unele intervenţii pe care le fac ei în Israel, fără să dea precizări. Ultima scrisoare pe care am văzut-o în vara anului 1950 se referea la arestaţi, la problema eliberării lor şi avea un ton pesimist, lăsând a se înţelege că chestiunea e foarte complicată. Din altă scrisoare a lui Carol Singer, fratele lui Sami Singer, trimisă lui Mendelovici, am aflat că despre eliberarea conducătorilor sionişti, se ocupă în mod special dr. Nahum Goldman.

Cu ce persoane ai discutat chestiuni referitoare la corespondenţa dintre d-ta şi Mendelovici Iancu cu Sami Singer?

Am discutat cu Rudich Mayer Ebercohn, Mella Iancu, dr. Cornel Iancu, cred că şi Jean Cohen şi Litman, ştiu despre corespondenţa dintre Mendelovici cu Sami Singer, deoarece Mendelovici era în raporturi foarte strânse cu Jean Cohen şi cu Litman.

(ss) Moscovici Moritz

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

6 august 1952

Arată când şi în ce împrejurări l-ai cunoscut pe Rudich Mayer?

Pe Rudich Mayer l-am cunoscut în anul 1932, când el lucru la revista „Ştiri din lumea Evreiască" unde am lucrat scurtă vreme împreună cu el. Ulterior el a trecut la ziarul „Zorile". A colaborat la revistele „Adam" şi „Hasmonaea" unde a publicat mai ales poezii.

La înfiinţarea ziarului „Timpul" am fost angajaţi amândoi la secretariatul de redacţie pentru ediţiile de provincie. Până în 1940 a colaborat sporadic la cererea mea şi la săptămânalul „Renaşterea Noastră".

Care au fost relaţiile dintre d-ta şi Rudich Mayer până în anul 1950?

Relaţiile dintre mine erau de colegi de redacţie mai des după ce am lucrat împreună la ziarul „Timpul".

Ce ştii de activitatea politică a lui Rudich Mayer până în anul 1940?

Ştiu că a făcut parte din Societatea Studenţilor sionişti „Hasmonaea" unde a depus o activitate sporadică de colaborator cu acelaşi nume.

Ce cunoşti din relaţiile lui Rudich până în 1940?

Ştiu că a avut relaţii cu I. Ludo, directorul revistei „Adam" cu publicistul Bercu Iosif, fost redactor la „Zorile", cu A. Feller de la tipografia „Slova", unde făcea diverse corecturi cu Fischer, Galaţi, de la tipografia „Tiparniţa" şi cu alţii de la „Timpul" pe care-i cunoştea.

Arată ce cunoşti din activitatea politică şi profesională a lui Rudich Mayer după anul 1940?

În toamna anului 1940 după ce ne-am întors de la concentrare amândoi, Rrudich a fost angajat ca redactor la ziarul "Renaşterea Noastră", care era singurul ziar la care mai puteam lucra. Din punct de vedere politic a fost membru în gruparea „Renaşterea" unde nu a avut nici o funcţie.

Arată tot ce cunoşti din activitatea şi relaţiile lui Rudich Mayer până în anul 1942?

În cadrul ziarului grupării Renaşterea a colaborat cu L.B. Vexler, directorul gazetei, dr. Bady prim redactor, I. Mendelovici administrator şi cu mine ca secretar de redacţie precum şi cu dr. I. Löwenstein, Uri Benador şi alţii.

Din partea gazetei avea relaţii cu reprezentanţii diverselor instituţii evreieşti care funcţionau atunci şi anume: cu David Rozenkratz, secretar al Federaţiei de Comunităţi, M. Benvenisti, preşedintele Organizaţiei Sioniste, Mayer Segal, preşedintele Oficiului de Emigrare, Mella Iancu, conducătoarea Centrului de ocrotire a mamei şi copilului, de unde Rudich Mayer aducea reportaje pentru gazetă. Am lucrat împreună până la desfiinţarea ziarului.

Arată cum şi-a continuat Rudich Mayer activitatea până la 23 august 1944 şi cu cine a avut legături în această perioadă?

După desfiinţarea ziarului a fost încadrat în detaşamentul de muncă a secţiei financiare a Centralei Evreilor unde era trimis pe teren ca curier cu citaţii de impunere pentru Centrală. În această perioadă m-am văzut rar cu el până la înfiinţarea Oficiului de

https://biblioteca-digitala.ro

Emigrare condus de Zissu, unde Rudich a fost angajat ca secretar din mai 1944, unde l-am găsit şi eu în iulie 1944 când am intrat cu secretar al executivei sioniste ilegale. Atribuţia principală a lui Rudich era să stabilească audienţele la Zissu şi în acelaşi timp era trimis pe teren la diverse autorităţi în legătură cu problemele cerute de Oficiul de Emigrare. În epoca aceasta a avut legături cu Jean Cohen, Leon Itzkar, Iancu Leiba, Ebercohn, Rubin şi alţii pe care i-am uitat.

Colaborarea lui Rudich cu aceştia era de ordin administrativ. În acea epocă conducerea Oficiului de Emigrare activa în mod clandestin, funcţiunea de Executivă Sionistă fiind în legături informative cu biroul Agenţiei Evreieşti de la Istanbul.

Rudich ştia că Zissu se află în legătură cu această agenţie din Istanbul dar nu ştiu dacă cunoştea activitatea informativă a lui Zissu.

Arată cum şi-a continuat Rudich Mayer activitatea politică şi profesională după 23 august 1944?

După 23 august şi-a reluat activitatea în redacţia ziarului „Renaşterea Noastră". În acelaşi timp o vreme limita a îndeplinit în 1944-1945 funcţiunea de secretar general, mai activa la Federaţia de Comunităţi unde avea de rezolvat chestiuni administrative pe lângă diverse Ministere.

În cursul anului 1945 a renunţat la funcţiunea de la Federaţia de Comunităţi, reintrând în presa zilnică şi anume lucrând la „Jurnalul de Dimineaţă", „Timpul" şi „Semnalul". În 1946 înfiinţându-se un birou de presă al executivei al cărei conducere am avut-o eu, el a intrat în calitate de colaborator al acestui birou. Atribuţiile lui Rudich constau în difuzarea la diverse ziare a articolelor, reportajelor şi informaţiile redactate de biroul de presă.

Cu ce persoane a avut el relaţii mai strânse în cadrul activităţii sale după 23 august 1944?

În această epocă a avut legături cu următoarele persoane: dr. Cornel Iancu şi Mella Iancu, av. Rorlich, av. Rappaport, av. F. Şaraga, av. M. Benvenisti, Moshe Agamy, instructorii Dan şi Eliezer, Leon Itzkar şi I. Mendelovici.

În ce au constat relaţiile lui Rudich Mayer cu cei de mai sus?

În familia dr. Iancu avea relaţii cu Mella Iancu în legătură cu nevoile de publicitate de O.S.E.-ului. Cu Rorlich şi Rappaport în legătură cu publicitatea organizaţiei sioniste în presa română. Cu av. Şaraga în calitate de subaltern al acestuia la Federaţia de comunităţi, la fel şi cu Benvenisti după plecarea lui Rorlich. În ceea ce priveşte relaţiile cu Agamy ştiu că a intrat în serviciul biroului de emigrare condus de Agamy în toamna anului 1947, cu misiunea de a se ocupa de expedierea bagajelor emigranţilor. În această calitate a colaborat cu Ricu Lupescu. Ştiu că a cunoscut pe instructorii palestinieni. Dan şi Eliezer dar nu ştiu dacă a avut relaţii strânse cu ei.

D-ta ce legături ai avut cu Rudich în această perioadă?

Am avut legături de colaborare la gazetă şi la biroul de presă.

Alte legături ai mai avut cu Rudich în afară de cele profesionale?

Până în 1949 relaţiile noastre au fost profesionale şi de prietenie. Din aprilie 1949 fiind funcţionar al Legaţiei Statului Israel am început să colaborez cu el pe tărâm informativ în interesul Legaţiei în următoarele împrejurări:

https://biblioteca-digitala.ro

Mella Iancu care era în relaţii informative cu Agamy, m-a chemat şi mi-a spus că Agamy este lipsit de posibilitatea de a culege informaţii şi că trebuie ajutat în acest sens cerându-mi şi mie să colaborez cu el.

Eu i-am arătat că fiind ocupat nu am posibilitatea să mă ocup cu culegerea informaţiilor la care el a răspuns că l-a convins pe Rudich să-mi comunice informaţii pe care să le transmit mai departe lui Agamy.

Ce discuţii ai avut cu Rudich în legătură cu culegerea informaţiilor?

Am discutat cu Rudich despre activitatea noastră informativă, el spunându-mi cu acest prilej, că Legaţia Israelului culege informaţii aşa cum fac şi celelalte legaţii.

El a subliniat caracterul riscant al acestei activităţi arătând însă că nu ne putem sustrage de la această activitate în calitatea noastră de sionişti.

Arată unde te-ai întâlnit cu Rudich Mayer când ai discutat propunerea lui Mella Iancu şi a lui Agamy cu privire la culegerea informaţiilor?

În aprilie 1949, Rudich Mayer a venit la mine acasă într-o duminică după-amiază. Cu această ocazie Rudich mi-a spus că a acceptat propunerea Mellei Iancu de a culege şi a-mi transmite informaţii pentru Agamy. În urma acestei comunicări am stabilit legăturile dintre noi şi metodele de transmitere a informaţiilor.

Arată ce aţi stabilit cu privire la culegerea şi transmiterea informaţiilor?

Am stabilit că informaţiile să mi le comunice o dată pe săptămână şi anume duminica, sau oricând atunci când va avea ceva urgent. Am mai stabilit că dacă va avea ceva urgent – informaţiile să mi le dea numai verbal.

De când şi cât timp ţi-a furnizat Rudich Mayer informaţii?

Mi-a furnizat informaţii din aprilie 1949 până la plecarea lui Agamy în mod sporadic.

Arată ce informaţii ţi-a furnizat Rudich Mayer şi de unde a cules el aceste informaţii?

Rudich mi-a furnizat informaţii politice şi în special referitoare la chestiunile emigrării. Astfel menţionez o informaţie referitoare la vizita d-lui Melinescu din ministerul de externe în Orientul Mijlociu.

Date despre dl. Barbu Dianu numit consul la Tel Aviv şi despre Nicolae Cioroiu numit ministru la Tel Aviv. Despre o scrisoare primită de o rudă a d-nei Ministru Coroiu de la Tel Aviv în care se plângea că guvernul Israel nu a pus la dispoziţia diplomaţilor români locuinţe necesare.

Date despre procesul ziaristului Sergiu Dan acuzat pentru crimă de război.

Date despre înlocuirea vechilor ziarişti cu muncitorii absolvenţi ai şcolilor de ziaristică. Despre înlocuirea ministrului adjunct Zaiger şi numirea sa ca inginer la Craiova.

Despre arestarea ziaristului Aurel Dumbrăveanu şi a desenatoarei Cici Merlaub.

Informaţii cu privire la situaţia emigrărilor. Rudich îmi comunica tot ce auzea cu privire la atitudinea guvernului faţă de emigrări la compania contra emigrărilor precum şi la pregătirile tehnice şi administrative în legătură cu organizarea emigrărilor.

Nu cunosc sursa informaţiilor comunicate de Rudich, dar cred că erau culese în cercul cunoştinţelor lui.

Cu ce a fost retribuit Rudich Mayer pentru activitatea sa informativă?

https://biblioteca-digitala.ro

După cunoştinţele mele Rudich Mayer nu a fost retribuit cu nimic pentru activitatea sa.

Arată ce mai ştii despre activitatea lui Rudich Mayer?

Din punct de vedere profesional până în martie 1951 ştiu că lucra la o revistă a căminelor culturale, nu ştiu în ce calitate. Din alte puncte de vedere nu mai cunosc nimic în afară de cele relatate.

(ss) Moscovici Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

12 august 1952

Când şi în ce împrejurări ai cunoscut pe av. Grunberg I.?

L-am cunoscut pe av. Grunberg I. în anul 1929, la plenarele grupării Renaşterea din care el făcea parte.

În ce raporturi ai fost dumneata cu Grunberg I.?

Între anii 1929 şi 1940 nu am avut relaţii strânse cu el, după 1940 şi până în 1942 a colaborat împreună cu mine la redacţia gazetei „Renaşterea" din 1942 până în 1944 nu au existat relaţii între noi însă din 1944 până în 1947 am avut relaţii strânse în cadrul redacţiei grupării „Renaşterea", iar din 1948 câteva luni am urmat împreună un curs de limba ebraică unde ne întâlneam de două ori pe săptămână, de la această dată şi până în august 1950 când el a plecat în Statul Israel, relaţiile noastre au fost întrerupte.

Arată tot ce ştii despre Grunberg I. de când l-ai cunoscut şi până la plecarea sa în Statul Israel?

În timpul cât era în facultatea de drept a activat ca membru al Societăţii Studenţilor Sionişti „Hasmonaea". Ştiu că este unul din fondatorii grupării Renaşterea unde a activat ca simplu membru. A fost şi membru al Partidului Evreiesc încă de la înfiinţare şi în această calitate a participat ca orator la diverse întruniri de sector ale Partidului. În anul 1940 intră la redacţia grupării Renaşterea în calitate de cronicar judiciar până în 1942 când gazeta e suprimată. În septembrie 1944 îşi reia activitatea în cadrul redacţiei Renaşterea şi la propunerea lui Cornel Iancu este desemnat membru al Executivei Sioniste prezidată de Rorlich, unde duce o slabă activitate până în martie 1946, când executiva se desfiinţează. Pe baza activităţii sale la redacţia grupării Renaşterea, el reuşeşte să-şi creeze o serie de relaţii.

Ce relaţii ştii că avea Grunberg atât în ţară cât şi în străinătate?

În ţară pe Benvenisti Mişu, Rorlich, Cornel Iancu, Mendelovici, Litman, Schwefelberg, Jean Cohen, Ebercohn, Rudich Maier, Schwartz Maier şi alţii. În străinătate dr. S. Singer, av. L. Mizrahi, av. S. Kohavi, dr. Carol Singer, Moshe Klein, şi alţii.

Ce alte raporturi a existat între dumneata şi Grunberg în afara celor declarate?

De la Grunberg I. am cules o serie de informaţii în cursul anului 1945 şi anume:

- date în legătură cu activitatea C.N.R.-ului şi cu dificultăţile întâmpinate de unii evrei la redobândirea proprietăţilor;

https://biblioteca-digitala.ro

- date în legătură cu aplicarea legii 607 care prevedea retrocedarea întreprinderilor preluate samavolnic de la evrei în timpul regimului antonescian.

Cum ţi-a furnizat el aceste informaţii?

El îmi furniza aceste informaţii pentru nevoile gazetei Renaşterea fără să ştie că eu le foloseam pe linie de spionaj şi că în acest sens le predam Congresului Mondial Evreiesc.

Când şi unde l-ai întâlnit ultima dată?

Ultima dată l-am întâlnit în vara anului 1950 la Legaţia Statului Israel când venise să-şi facă formalităţile de plecare în Statul Israel.

Ce aţi discutat cu această ocazie?

În afară de faptul că m-a rugat să-i fac formalităţile fără să piardă mult timp nu am mai discutat alte chestiuni.

Ce mai ştii despre el în afara celor declarate?

Ştiu că ultimul domiciliu l-a avut în str. Traian, Bucureşti, numărul se poate găsi în cartea de telefon.

După ce a plecat în Statul Israel am aflat de la Mendelovici că Grunberg este secretarul Uniunii Emigranţilor din România, fiind numit în această funcţie de Mizrahi care e preşedintele acestei Uniuni.

În 1948, Grunberg a urmat un curs de profesor de limba ebraică la sediul organizaţiei „Tarbut" din str. Remus nr. 14, unde a avut ca profesor pe David Faibiş.

(ss) Moscovici Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

13 august 1952

L-ai cunoscut pe Marcel Cogan?

Da, l-am cunoscut.

Când şi prin cine l-ai cunoscut pe Marcel Cogan?

L-am cunoscut la sfârşitul anului 1944 la redacţia gazetei „Renaşterea", fiindu-mi prezentat de Mendelovici.

În ce raporturi ai fost dumneata cu el?

Până în anul 1949 nu am avut relaţii cu el, după această dată fiind la Legaţie l-am solicitat să lucreze o serie de panouri pentru Legaţia Statului Israel.

Ce ştii dumneata despre Marcel Cogan în perioada cât v-aţi cunoscut?

Ştiu că e original din Craiova, a urmat Institutul Politehnic din Bucureşti între 1944 şi 1950, când a plecat în Statul Israel, cât a fost student a făcut parte din Societatea „Hasmonaea" şi în acelaşi timp a făcut parte din gruparea „Renaşterea" ca membru. În 1947 a ţinut o conferinţă în cadrul grupării „Renaşterea" o (conferinţă) în legătură cu situaţia din Statul Israel. În anul 1949 eu l-am chemat la Legaţie pentru a face nişte panouri. Cu această

https://biblioteca-digitala.ro

ocazie l-a cunoscut pe Mordehai Schor, care l-a rugat să-i facă un album cu fotografii din kibuțul lui.

Ce legături a avut Marcel Cogan cu Mordehai Schor după ce sau cunoscut?

În prima jumătate a lunii iulie 1950, Marcel Cogan mi-a spus că părinții lui pleacă în Statul Israel și că el a transferat prin Mordehai Schor o sumă de bani rezultată din lichidarea gospodăriei tatălui său. Despre alte legături între ei nu știu deoarece la o lună după ce s-au cunoscut Mordehai a plecat definitiv din țară.

Ce alte relații a existat între dumneata și Marcel Cogan în afară de cele arătate anterior?

În primăvara anului 1949 într-o discuție avută cu Marcel Cogan acesta mi-a furnizat o informație și anume:

Despre verificarea membrilor U.T.M.-iști din Institutul Politehnic și despre faptul că comisia de verificare i-a întrebat pe acești studenți de activitatea lor sionistă și despre atitudinea lor pe viitor.

Ce știa el despre activitatea dumneavoastră informativă sau a altor persoane de care ai cunoștință?

El nu cunoștea nimic despre activitatea mea informativă și nici nu știu dacă avea legături pe această linie cu alte persoane.

Ce raporturi de bani ați avut?

Cu mine nu a avut raporturi de bani, dar pentru unul din panouri făcute Legației d-na Ariel a dispus să i se plătească 3.000 lei, lucru ce s-a făcut.

Când, unde l-ai văzut ultima dată și cine mai era de față?

În octombrie 1950 pe Marcel Cogan l-am văzut ultima dată în casa mea de față fiind și soția.

Ce ați discutat cu această ocazie?

În afară de faptul că ne-am luat rămas bun deoarece el pleca în Statul Israel nu am mai discutat alte chestiuni.

Mai ai ceva de adăugat despre Marcel Cogan în afara altor declarații?

Știu că Marcel Cogan locuia în parcul Domeniilor, nu știu precis adresa.

(ss) Moscovici Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

13 august 1952

Când și prin cine l-ai cunoscut pe Marcu Snech?

Pe Marcu Snech l-am cunoscut personal în anul 1934.

În ce împrejurări l-ai cunoscut?

https://biblioteca-digitala.ro

L-am cunoscut cu ocazia numirii mele ca preşedinte al tineretului sionist din Secţiunea Moşilor unde şi Marcu Snech făcea parte din comitetul de conducere al secţiunii.

În ce raporturi ai fost cu Marcu Snech?

Nu am avut raporturi strânse cu el ci erau simple cunoştinţe.

Ce servicii i-ai cerut dumneata?

Servicii nu i-am cerut însă, ocazional, culegeam de la el informaţii şi anume, în cursul anului 1944: date în legătură cu situaţia evreilor din taberele de muncă şi a familiilor lor.

În cursul anului 1946:

- date în legătură cu situaţia economică grea a populaţiei evreieşti în urma acţiunii guvernului contra speculei dat fiind reprezentarea mare a evreilor în comerţul ţării;
- date în legătură cu accentuarea tendinţei de emigrare a evreilor care plecau în Statul Israel prin Austria şi Italia.

În cursul anului 1950: cifre despre participarea evreilor la ridicarea formularelor şi la depunerea cererilor de paşapoarte.

Pentru ce scop i-ai spus că îţi trebuia aceste informaţii?

Aceste informaţii nu i le-am cerut eu, însă de câte ori mă întâlneam cu el îmi comunica o serie de date din propria iniţiativă fără să ştie că eu le folosesc pe linie de spionaj.

Ce servicii ţi-a cerut el?

În vara anului 1950 după câteva luni de activitate ca funcţionar la Legaţia Statului Israel, el a fost concediat. Cu această ocazie m-a rugat să intervin la Halevy pentru menţinerea lui în serviciu, dar eu nu am acceptat să intervin deoarece era o zăpăceală generală ce privea mai mulţi funcţionari ai consulatului.

Ce raporturi de bani aţi avut?

Din banii pe care îi luam de la Halevy pentru ajutorare şi pe care îi dădeam lui Mendelovici să-i împartă acesta i-a dat şi lui Marcu Snech o sumă de bani şi care nu-mi aduc aminte cât a fost.

(ss) Moscovici Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

13 august 1952

Când şi prin cine ai cunoscut pe Edmond Rosenbaum?

Pe Edmond Rosenbaum l-am cunoscut personal în cursul anului 1931.

În ce împrejurări l-ai cunoscut?

L-am cunoscut la gruparea „Renaşterea" unde în calitatea sa de membru participa la o şedinţă plenară.

Ce raporturi a existat între dumneata şi Edmond Rosenbaum?

https://biblioteca-digitala.ro

De când l-am cunoscut şi până în 1944 mi-a fost simplă cunoştinţă, de la 1944 am colaborat în cadrul comitetului grupării „Renaşterea" unde eram membri. După dizolvarea grupării „Renaşterea" ne întâlneam uneori la Legaţia Statului Israel până în mai 1950 când el a plecat în Statul Israel.

Ce servicii i-ai cerut dumneata lui Edmond Rosenbaum?

Nu i-am cerut nici un serviciu, dar în cadrul discuţiilor pe care le aveam, am cules de la el unele informaţii şi anume:

În cursul anului 1946: despre măsurile luate pentru combaterea activităţii speculative a comercianţilor privind o serie de arestări din rândul comercianţilor evrei.

În cursul anului 1949:

- date biografice despre Nicolae Cioroiu, ministru al R.P.R. la Tel Aviv;
- despre o scrisoare a d-nei Cioroiu în care se plânge că Ministerul de Externe din Tel Aviv nu a pus la dispoziţia diplomaţilor români locuinţe;
- date în legătură cu participarea evreilor la ridicarea formularelor de paşaport.

Unde ţi-a predat aceste informaţii şi cine mai era de faţă?

Informaţiile mi le-a dat totdeauna în holul Legaţiei.

Ce legături avea el în cadrul Legaţiei?

Ştiu că în repetate rânduri lua contactul la Legaţia Statului Israel cu Mordehai Schor, pentru ca acesta să poată fi numit la Legaţie ca funcţionar.

Ce ştia el despre legăturile pe care le-ai avut dumneata la Legaţie şi ce aţi discutat în acest sens?

El nu a ştiut niciodată că eu am legături pe linie informativă în cadrul Legaţiei şi nici că datele furnizate de el le folosesc în scop de spionaj, el ştia că legăturile mele sunt numai în cadrul serviciului.

Ce raporturi de bani aţi avut?

Nu am avut cu el raporturi de bani.

Când l-ai văzut ultima dată, unde şi cine mai era de faţă?

Prin mai-iunie 1950 a venit să-şi ia rămas bun de la mine în cadrul Legaţiei.

Ce discuţii aţi avut cu această ocazie?

În afară de faptul că i-am spus că ne vom întâlni curând în Statul Israel nu am mai discutat alte chestiuni.

Ce mai ştii despre Edmond Rosenbraum?

Ştiu că el locuia pe B-dul Elisabeta împreună cu Adam Feler.

În cadrul grupării Renaşterea el ţinea legătura cu biroul de emigrări de la Crucea Roşie, unde primea instrucţiunile în legătură cu plecările. Ştiu că în timpul cât a fost în ţară a lucrat la o întreprindere la care am auzit că e angajat şi în Israel. În cadrul grupării „Renaşterea" a avut legătură cu Sterea Jules care era directorul întreprinderii de mai sus. În anul 1949, Edmond Rosenbaum s-a înscris la cursurile de pregătire O.R.T., unde învăţa o meserie.

(ss) Moscovici Moritz

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

14 august 1952

Când şi prin cine ai cunoscut pe d-na Ionescu?

Am cunoscut-o în 1942, când m-am mutat în str. Prelungirea Reni, unde locuia şi ea.

Ce ştii dumneata despre d-na Ionescu?

Ştiu că locuieşte împreună cu 2 fete ale ei în str. Prelungirea Leventicăi nr. 26. Mai ştiu că un fiu al ei medic a căzut prizonier în Uniunea Sovietică în timpul războiului antisovietic şi care s-a întors după 23 august 1944 nu ştiu precis când.

Ce discuţii ai avut dumneata cu ea?

În cursul lunii iulie 1944, d-na Ionescu mi-a spus că este îngrijorată de situaţia fiului ei plecat în război şi de la care nu are veşti, şi că această nenorocire este din cauza nemţilor care ne-au băgat în război. Altceva nu am mai discutat cu ea şi nici nu mai ştiu ceva despre ea.

(ss) Moscovici Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

14 august 1952

Când şi prin cine ai cunoscut pe av. Baruch Zosmer?

L-am cunoscut la finele anului 1946, prin fratele lui, dentistul Jack Zosmer din Brăila?

În ce împrejurări l-ai cunoscut?

M-am întâlnit cu Jack Zosmer şi fratele lui pe str. Batiştei, cu care ocazie Jack mi-a făcut cunoştinţă cu fratele lui. Ei mergeau spre Oficiul de Emigrare, iar eu spre Congres.

De câte ori l-ai mai întâlnit pe Baruch Zosmer de la prima întâlnire?

Nu l-am mai întâlnit niciodată.

Ce alte discuţii ai avut cu ocazia întâlnirii arătată mai sus între dumneavoastră şi Baruch Zosmer?

Cu această ocazie Baruch Zosmer mi-a spus că la Galaţi există un mare număr de apatrizi evrei care se află într-o situaţie juridică dificilă date pe care eu i le-am comunicat lui Fischer Wilhelm.

Ce ştii dumneata despre Baruch Zosmer în afară de cele declarate?

Ştiu că era activist sionist la Galaţi încă înainte de primul război mondial şi a colaborat la revista „Hatikva", care a apărut până la primul război mondial. La această revistă a colaborat cu A.L. Zissu. Mai ştiu că el a obţinut paşaport în 1946, dar din cauza prelungirii a pierdut paşaportul. El a plecat în 1947 în Statul Israel cu paşaport colectiv şi

https://biblioteca-digitala.ro

fără să aibă viza de intrare în Statul Israel. Ştiu că domiciliu îl avea în Galaţi unde profesa avocatura. Altceva nu mai ştiu despre el.

(ss) Moscovici Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

15 august 1952

În procesele verbale date anterior ai arătat că ai cunoscut mai multe persoane printre care şi Tumarkin Isaia. Arată când şi prin cine ai cunoscut pe Tumarkin Isaia?

L-am cunoscut personal în anul 1933.

În ce împrejurări l-ai cunoscut pe Tumarkin?

Cu ocazia unui congres al Partidului Evreiesc în 1933, av. Tumarkin Isaia a venit la acest congres în calitate de delegat al organizaţiei Partidului Evreiesc din Bălţi, la care am asistat şi eu în calitate de redactor al gazetei „Renaşterea" cu acest prilej l-am cunoscut pe Tumarkin Isaia personal.

În ce raporturi ai fost dumneata cu Tumarkin?

Din anul 1933, când l-am cunoscut cu ocazia Congresului, nu l-am mai văzut până în primăvara anului 1945, când am fost coleg cu el la Congresul Mondial Evreiesc unde el era şeful Contenciosului, până în mai, când eu am demisionat de la Congres şi de la care dată nu am mai avut contact cu el până în 1949 când, fiind angajat la Legaţia Statului Israel, l-am găsit ca avocat al Legaţiei şi unde am avut cu el raporturi colegiale.

Ce alte relaţii ai avut cu Tumarkin Isaia?

În cadrul congresului Fischer W. Benvenisti Mişu, Zissu, Schwefelberg, Jean Cohen, a mai avut relaţii la Comisia aliată de control cu colonelul Borisov şi colonelul Gusev, ambii sovietici, a mai avut relaţii cu av. S. Singer cu care a colaborat în campania electorală în Basarabia în 1931. În cadrul Legaţiei a colaborat la început cu Agamy apoi cu Halevy. La gruparea clal-sionistă a colaborat cu Itzkar.

Arată ce ştii despre activitatea desfăşurată de Tumarkin înainte şi după 23 august în legătură cu persoanele arătate mai sus?

Din 1930 a făcut parte din conducerea Partidului Evreiesc de la Bălţi şi, în această calitate, a colaborat cu Singer şi Benvenisti Mişu. După 1944, a fost şeful Contenciosului până în 1946, când e cooptat în conducerea Congresului.

În tot timpul cât a funcţionat la congres el făcea legătura cu Comisia aliată de control dând rapoarte lui Fischer Wilhelm în legătură cu discuţiile avute cu reprezentanţii comisiei. De asemenea, el preda lui Fischer W. referate despre legile apărute în Monitorul Oficial. Ştiu că a colaborat cu Benvenisti, Jean Cohen şi Schwefelberg la redactarea materialului pentru conferinţa de Pace de la Paris. În 1947, am aflat din ziarul „Mântuirea" că dl. Tumarkin a ţinut o conferinţă în cadrul grupării clal-sioniste din care făcea parte în legătură cu problema Palestiniană. În cadrul Legaţiei ştiu că întocmea referate despre unele legi apărute în Monitorul Oficial pe care i le preda lui Agamy şi mai târziu lui Halevy.

https://biblioteca-digitala.ro

Ce alte relaţii au existat între dumneata şi Tumarkin?

În timpul cât am funcţionat amândoi la Legaţie la sfârşitul anului 1949 mi-a furnizat informaţii despre sporirea furturilor la întreprinderile de stat şi procesele deschise în faţa tribunalului în legătură cu aceste furturi.

Cum ţi-a furnizat Tumarkin această informaţie?

În cadrul unei discuţii el mi-a vorbit despre cele arătate mai sus ca o impresie personală faţă de cele văzute în ultima vreme la tribunalul fără însă să cunoască că eu duc activitate informativă.

Ce raporturi de bani aţi avut?

Nu am avut niciodată raporturi de bani cu el.

Când, unde l-ai văzut ultima dată şi cine mai era de faţă?

Ultima dată l-am văzut în aprilie 1951, în biroul meu de la Legaţie, în prezenţa d-nei Suzana Benvenisti.

Ce aţi discutat cu această ocazie?

Cu această ocazie el mi-a cerut nişte Monitoare Oficial israeliene pentru a se obişnui cu termeni ebraici altceva nu am mai discutat.

Ce mai ştii despre el?

Ştiu că în ultimul timp el locuia în str. Mântuleasa. Mai ştiu că la începutul anului 1951 el a depus cerere de plecare în Statul Israel.

(ss) Moscovici Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

16 august 1952

Cunoşti o persoană cu numele de Melania Iancu?

Da o cunosc, este soţia dr. Cornel Iancu.

Când şi în ce împrejurări ai cunoscut-o pe Melania Iancu?

Pe Mella Iancu am cunoscut-o în 1928 în cadrul Grupării Renaşterea, eu fiind secretar al Comitetului acestei grupări, ea fiind membră.

Care au fost relaţiile dintre d-ta şi Mella Iancu?

Relaţiile dintre mine şi Melania Iancu la început au fost acelea din cadrul grupării „Renaşterea", iar în timpul războiului, am fost la ea acasă de circa 2-3, împreună cu Rudich, care lua material de la ea în legătură cu creşele ce le conducea pentru a fi publicat în gazeta „Renaşterea Noastră".

După 23 august 1944, relaţiile au fost aceleaşi până în 1946, când m-am mutat cu locuinţa în cartierul lor, când am început să ne vizităm reciproc, în special soţul său Cornel Iancu, venea mai des la mine, deoarece îmi vizita copilul din punct de vedere medical.

Care a fost activitatea numitei Mella Iancu, în legătură cu Instructori Palestinieni?

https://biblioteca-digitala.ro

În 1946, Mella Iancu a intrat în organizaţia sionistă Ichud. Cu acest prilej, a intrat în legătură cu instructorii palestinieni Averbuch (Agamy), Ricu Lupescu, Dan şi Eliezer, paraşutaţi în timpul războiului.

Intrând în legătură cu ei, a lucrat intens la organizarea emigrărilor, cerându-mi şi mie sprijinul în acest scop cu prilejul emigrărilor ce s-au efectuat prin Jimbolia în Iugoslavia. Am acceptat această propunere şi am luat legătura cu Ricu Lupescu şi Agamy, fiind de faţă şi Mella Iancu, eu primind însărcinarea să plec la Timişoara să organizeze aceste emigrări lucru ce am şi făcut. De la această dată ea a lucrat intens cu aceştia până în 1947 când a trecut ultimul lot prin Giurgiu.

Tot în legătură cu aceste emigrări, Mella Iancu mi-a spus că în vara anului 1947, ea se afla la Sinaia împreună cu Averbuch (Agamy) şi au invitat pe secretarul general al C.D.E.-ului pe care l-au convins ca să sprijine o emigrare, de proporţie mai mare şi că, într-adevăr, el a sprijinit aceste emigrări, ultimele care s-au efectuat pe la Giurgiu şi în alte părţi.

Tot ea mi-a spus că, cu ocazia invitării lui Bercu Feldman la Sinaia, a făcut mai multe petreceri împreună cu Averbuch.

Acestea sunt faptele ei pe care eu le cunosc în legătură cu instructori palestinieni în timpul emigrărilor.

După venirea lui Agamy în ţară ca diplomat al Legaţiei Statului Israel, ce discuţii ai avut cu Mella Iancu?

După venirea lui Agamy în ţară Mella Iancu, a rămas în contact cu el mai departe. În noiembrie 1948 eu am înaintat oferta ca să mă angajez ca funcţionar la Legaţie. În 1949 luna ianuarie, eu am rugat pe Mella Iancu să intervină la Agamy pentru angajarea mea la Legaţie. După circa 2 săptămâni de la convorbirea avută cu Mella Iancu, eu am fost chemat direct de Agamy care mi-a făcut cunoscut că am fost admis în serviciul Legaţiei.

Ce discuţii ai avut d-ta cu Mella Iancu după ce ai devenit funcţionar al Legaţiei Israel, şi ce ştii d-ta despre activitatea de spionaj desfăşurată de Mella Iancu?

În aprilie 1949 am fost invitat la Mella Iancu acasă, unde ea mi-a spus că Agamy se plânge că nu deţine informaţii. În acest scop ea mi-a spus că Agamy are misiunea de a culege informaţii din ţară şi pentru aceasta trebuie să fie sprijinite. După aceste discuţii avute cu ea, mi-a indicat pe Rudich Mayer care mă va sprijini în culegerea de informaţii. În urma acestor discuţii am înţeles, că Mella Iancu furnizează informaţii lui Agamy şi aceasta s-a dovedit mai târziu când ea mi-a dat informaţii mie, pentru a le transmite lui Halevy.

D-ta declari că mai târziu Mella Iancu ţi-a dat informaţii pentru a le transmite lui Halevy; Arată anchetei ce informaţii ţi-a dat şi de când până când?

Începând din iulie 1950, Mella Iancu mi-a dat o serie de informaţii în legătură cu arestările ce s-a făcut în rândul sioniştilor, precum şi în legătură cu verificările membrilor din P.M.R. în special cu excluderea unor evrei şi alte informaţii politice, pe care eu le transmiteam lui Halevy. Aceste informaţii mi le-a transcris până la arestare.

După plecarea lui Agamy din ţară şi până în iulie 1950 când Mella Iancu ţi-a dat d-tale informaţii, pe ce cale a transmis ea informaţii lui Halevy?

Deşi nu ştiu precis însă cred că de la plecarea lui Agamy din ţară (noiembrie 1949) şi până în iulie 1950, Mella Iancu a transmis informaţii lui Halevy prin Löwenstein care făcea foarte des vizite la domiciliu lui Mella Iancu. Mie a început să-mi dea informaţii, Mella Iancu numai după arestarea soţului ei în primul lot de sionişti.

Care era concret legăturile lui Mella Iancu cu Halevy.

https://biblioteca-digitala.ro

Ştiu că prin decembrie 1950, Mella Iancu s-a întâlnit cu Halevy la Legaţie şi cu acest prilej au dus tratative în legătură cu ajutorarea familiilor celor arestaţi pentru care trebuia să obţină fonduri de la Legaţie. Rezultatul a fost că Halevy a hotărât să pună la dispoziţia lui Mella Iancu suma de 200.000 mii lei lunar în scopul arătat mai sus.

De asemenea, s-a stabilit cu acest prilej că Mella Iancu să nu vină la Legaţie şi să primească sumele necesare prin mine.

Arată anchetei cum a împărţit Mella Iancu aceste ajutoare, cine au mai sprijinit-o şi cui a dat ajutoare?

Sumele ce le primeam de la Halevy le depuneam la Suzana Benvenisti. Mella Iancu cerea în raport cu necesităţile. Pentru împărţirea ajutoarelor, ea a mai fost ajutată direct de Mendelovici Iancu şi Iacov Litman. Ştiu că a împărţit ajutoare la următoarele persoane: Cika Iesanu, mama lui Iakerkaner, Marga Kaner, soţia lui Michel Leiba, Coca Cohen, Zilberman din Focşani şi alţii pe care eu îi cunoşteam mai bine.

Arată anchetei tot ce mai ştii despre Mella Iancu?

Mai ştiu că Mella Iancu, după arestarea soţului ei a făcut o serie de intervenţii la anumite personalităţi politice, pentru a obţine sprijin în vederea eliberării unor sionişti arestaţi însă nu-mi amintesc numele celor cu care ea a luat legătura.

(ss) Moscovici Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

1 octombrie 1952

D-ta arăţi că ai făcut politică sionistă, arăţi anchetei din ce organizaţie ai făcut parte?

Am început activitatea mea sionistă încă din 1919 în cadrul organizaţiei tineretului sionist şi anume, Societatea Culturală „Lumina" din Tulcea. Am fost înscris în această organizaţie, de către conducătorul tineretului sionist Henri Thaler, în prezent se află în Franţa.

În ce alte organizaţii sioniste ai mai activat?

Am mai activat în gruparea „Hasmonaea", „Renaşterea". De asemenea, am activat în cadrul Executivei Sioniste şi în Congresul Mondial Evreiesc din România.

Ce funcţii ai avut d-ta în cadrul organizaţiilor sioniste?

Un timp am fost secretar al grupării „Lumina", apoi secretar al grupării „Hasmonaea", membru în comitetul de conducere al grupării „Renaşterea" şi secretar şi director al ziarului „Renaşterea noastră".

De asemenea, am fost secretar al Executivei Sioniste condusă de A.L. Zissu şi director al secţiunii Congresului Mondial Evreiesc din România, care a fost înfiinţată în 1936, la Geneva.

D-ta declari că ai fost secretar general al ziarului „Renaşterea Noastră", arată anchetei de când şi până când ai deţinut acest post?

https://biblioteca-digitala.ro

Am deţinut acest post până în 1942 iar din 1944 până în 1947 când a încetat apariţia gazetei, am deţinut postul de director.

Ancheta îţi cere să arăţi care a fost atitudinea gazetei „Renaşterea Noastră" înainte şi în timpul războiului antisovietic?

Gazeta „Renaşterea noastră" fiind un organ al capitalului şi reacţiunii evreieşti, înainte de războiul antisovietic a sprijinit dezvoltarea mişcării sioniste, propagând ideile naţionalist şovine, a Partidului Evreiesc din România şi a Congresului Mondial Evreiesc, mişcări ce reprezentau interesele burgheziei evreieşti din ţară şi străinătate.

În timpul războiului antonescian, am continuat să propagăm ideile sioniste şi am sprijinit direct războiul antonescian, prin aceea că în 1941, cu ocazia lansării împrumutului antonescian de „Reîntregire" Executivă Sionistă în frunte cu Mişu Benvenisti şi Federaţia comunităţilor în frunte cu Filderman, au luat hotărârea de a sprijini pe Antonescu.

Astfel, au organizat şi condus acţiunile pentru realizarea împrumutului, în rândul populaţiei evreieşti, Mişu Benvenisti devenind el însăşi director al acestui aparat creat special în acest scop, aparat ce era compus din câteva sute de conducători sionişti şi alţii, printre care eram şi eu.

În cadrul ziarului „Renaşterea Noastră", personal ca redactor, eu împreună cu Badi Mendel, Mendelovici Iancu şi Rudich Mayer, am redactat pentru a fi publicate toate articolele, comunicatele, manifestele şi toate îndemnurile ce erau necesare atragerii populaţiei evreieşti pentru a contribui la împrumutul lansat de Antonescu, împrumut ce avea ca scop susţinerea războiului antonescian.

De asemenea am mai publicat în gazeta „Renaşterea Noastră", o serie de apeluri întocmite şi semnate de Mişu Benvenisti, Filderman şi rabinul Şafran, apeluri care obligau populaţia evreiască să subscrie din plin la aceste împrumuturi, pentru susţinerea războiului antonescian.

La declanşarea războiului, am publicat, de asemenea, în gazeta „Renaşterea Noastră" articolul redactat de L.B. Wexler intitulat „Dreptatea României va birui", articol ce aducea calomnii la adresa U.R.S.S.-ului.

Prin aceste acţiuni conducerea gazetei „Renaşterea Noastră" compusă din L.B. Wexler, eu, Bady şi Mendelovici Iancu, am sprijinit direct războiul antonescian, antisovietic.

Arată anchetei care a fost activitatea criminală a executivei sioniste în scopul susţinerii războiului antonescian?

Pe lângă faptul că aparatul creat special pentru atragerea populaţiei evreieşti de a subscrie la împrumutul antonescian, şi care era condus direct de Mişu Benvenisti, Executiva Sionistă, condusă de Mişu Benvenisti (şi mai târziu de A.L. Zissu) a colaborat cu Centrala Evreilor din România creată de Antonescu, în 1942, la sugestia Gestapoului german şi condusă direct de Gestapo, prin agenţii săi Nandor Gingold şi Willman Grinberg, sub conducerea directă a lui Radu Lecca, care era numit ca împuternicit al afacerilor evreieşti, la cererea Gestapoului.

Colaborarea Executivei Sioniste cu organul Gestapoului german (Centrala Evreilor) a constat în aceea că: Mişu Benvenisti, sprijinit de executivă a pus la dispoziţie Centralei Evreilor, cadrele sioniste, el însuşi fiind numit preşedinte al Oficiului judeţean Ilfov. De asemenea, dr. Löwenstein a fost delegat în conducerea Centralei Evreilor şi alţi conducători ca: ing. Kapon, ziaristul Stromingher, profesor Benedic Kaner şi dr. Cuper, care au

https://biblioteca-digitala.ro

desfăşurat activitate în cadrul Centralei în diferite compartimente, sprijinind astfel direct Gestapoul german.

Ancheta îţi cere să arăţi, ce altă activitate criminală ai desfăşurat înainte şi după 23 august 1944?

În afara activităţii mele de susţinere a războiului antisovietic, am mai desfăşurat şi activitate de spionaj, fiind recrutat de către A.L. Zissu pe această linie.

Arată anchetei când şi în ce împrejurări ai fost recrutat pe linie de spionaj de către A.L. Zissu?

Am fost recrutat de A.L. Zissu pe linie de spionaj, o dată cu numirea mea ca secretar al Executivei sioniste, el spunându-mi că va trebui să culeg informaţii din toate domeniile, informaţii ce va urma să i le predau lui personal.

Ce activitate criminală ai desfăşurat după ce ai fost recrutat de A.L. Zissu pe linie de spionaj?

După ce am fost recrutat, am început să culeg informaţii politice, economice şi militare, pe care i le transmiteam lui Zissu personal, până în septembrie 1944 când el a plecat de la Executiva sionistă, iar ultimul raport informativ i l-am dat în 1945, raport ce a fost tradus de Zissu împreună cu d-na Goldner, secretara Congresului, în limba engleză şi l-a predat unui ziarist american anume Hall.

Care era natura informaţiile ce i le-ai transmis lui Zissu şi prin ce metode culegeai aceste informaţii?

Am cules şi transmis lui A.L. Zissu informaţii din toate domeniile, conform instrucţiunilor primite de la el şi anume:

- despre efectul şi starea de spirit a populaţiei în legătură cu bombardamentul anglo-american;
- despre situaţia detaşamentelor de muncă;
- despre instalarea unui regiment de pionieri la marginea comunei Săftica;
- despre situaţia transporturilor pe C.F.R. în legătură cu aprovizionarea frontului;
- despre starea de spirit a populaţiei în legătură cu situaţia economică şi aprovizionarea pieţelor în general şi altele.

Aceste informaţii le-am cules fie prin constatările mele la faţa locului, fie prin discuţiile ce le provocam cu diferiţi prieteni şi cunoscuţi, care deţineau anumite posturi. Cei cu care am avut contact mai strâns sunt următorii: Iancu Zilberman, Melic, Marcu Snech şi d-na Ionescu.

Ce persoane mai cunoşti care transmiteau informaţii lui A.L. Zissu?

Mai cunosc că furnizau informaţii lui A.L. Zissu următoarele persoane: Jean Cohen, Itzkar Leon, Iancu Leiba, Laiwandman, Hertzig, doctorul Ernest Marton, Zoler Schieber şi David Faibiş.

(ss) Moscovici Moritz

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

1 octombrie 1952

În procesul verbal încheiat la 1 octombrie 1952, orele 15 şi 15 minute, d-ta ai declarat că ai furnizat informaţii lui A.L. Zissu până la sfârşitul anului 1944 şi ultimul raport i l-ai dat în 1945. Arată anchetei cu cine ai continuat să-ţi desfăşori activitatea criminală de spionaj?

La începutul anului 1945 am fost chemat de către Jean Cohen, la sediul Congresului Mondial Evreiesc unde el era secretar general. Cu această ocazie mi-a spus că m-a recomandat lui Fischer Wilhelm, conducătorul secţiei Congresului Mondial Evreiesc din România, ca să ocup postul de director al congresului.

În acest scop am luat legătura cu Fischer Wilhelm, cu care ocazie în urma discuţiilor avute cu el mi-am luat postul în primire. După ce mi-am luat postul în primire Fischer Wilhelm mi-a spus că el mă cunoaşte din timpul războiului şi că Jean Cohen şi A.L. Zissu i-a spus că i-am sprijinit în activitatea lor de spionaj în timpul războiului antisovietic. În continuare Fischer Wilhelm mi-a spus că scopul secţiunii congresului mondial evreiesc din România, ca şi cele din alte ţări este de a desfăşura o vastă activitate de spionaj, aşa cum a desfăşurat şi în timpul războiului, propunându-mă să culeg informaţii din domeniul politic, economic şi militar, pe care să i le transmit lui personal la biroul său.

Am fost de acord cu propunerea lui şi m-am angajat să-i culeg informaţii din domeniul politic şi economic, începând să-mi continui activitatea de spionaj, dându-i informaţii lui Fischer Wilhelm conform instrucţiunilor primite de la el până în 1946-1947.

Aceste informaţii după cum mi-a spus Fischer erau necesare la conferinţa de pace.

Ancheta îţi cere să arăţi ce informaţii i-ai furnizat lui Fischer Wilhelm în legătură cu conferinţa de pace?

Am furnizat informaţii lui Wilhelm Fischer, conform instrucţiunile primite de la el şi anume:

- despre situaţia unor întreprinderi şi atitudinea sabotoare a patronilor acestora şi atitudinea sabotorilor comercianţi;
- despre măsurile luate de guvern pentru aplicarea decretului lege 607 în legătură cu restituirea bunurilor evreieşti;
- despre reducerea cotelor de hârtie;
- despre reorganizarea sindicatelor ziariştilor;
- despre înfiinţarea unei cooperative;
- despre starea de spirit a populaţiei faţă de regim şi de partidele politice;
- despre aprovizionarea pieţelor în general şi altele.

I-am dat informaţii lui Fischer Wilhelm, începând din ianuarie 1945 şi până în 1946, iar în 1947 el a plecat din ţară. Informaţiile i le dădeam lui personal în biroul său, conform înţelegerii dintre noi.

Ancheta îţi cere să arăţi ce metode ai folosit în culegerea de informaţii.

Metodele folosite în culegerea de informaţii au fost constatările mele referitoare la folosirea anumitor persoane, cu care veneam în contact, provocându-i la discuţie şi punându-le diferite întrebări ce mă interesau şi în felul acesta culegeam informaţiile necesare.

https://biblioteca-digitala.ro

Persoanele care le-am folosit în felul acesta sunt următoarele: Mayer Schwartz, Sami Dulberg, Sergiu Leibovici, Iancu Leiba, Marcu Snech, Tully Rozenthal, Rudich Mayer şi alţii.

Ţi-a vorbit Fischer Wilhelm despre modul cum transmite informaţiile şi cui anume?

Da, Fischer Wilhelm în discuţiile avute cu el, mi-a spus că informaţiile culese de el le transmite la Geneva, Congresului Mondial Evreiesc, iar Centrala Congresului le transmite serviciului de spionaj american, pentru care lucrează şi primeşte instrucţiuni.

De asemenea, mai trebuie adăugat că în discuţiile avute cu Fischer Wilhelm mi-a mai spus că forurile conducătoare ale Congresului Mondial Evreiesc, contează pe sprijinul american în rezolvarea problemelor burgheziei evreieşti din ţară, care au poziţiile ameninţate în urma prefacerii sociale şi de aceea trebuie să sprijinim această acţiune de culegere a informaţiilor, în favoarea americanilor.

Ce persoane mai cunoşti care dădeau informaţii lui Fischer Wilhelm?

Mai cunosc că furnizau informaţii din toate domeniile lui Fischer Wilhelm, următoarele persoane: A.L. Zissu, Jean Cohen, Arnold Schwefelberg, Kiva Orenstein, Leon Itzkar, Isaia Tumarkin, Edgar Kaner, Manolescu Eduard şi Weiss Ignatz din Cluj, care mi-a prezentat mie personal informaţiile pentru a le transmite lui Fischer Wilhelm.

După plecarea lui Fischer Wilhelm din ţară, ţi-ai mai continuat activitatea criminală de spionaj?

După plecarea lui Fischer Wilhelm, am rămas mai departe membru în Congresul Mondial Evreiesc până la dizolvare. Din 1946, am devenit director al oficiului de presă al Executivei Sioniste prezidată de Mişu Benvenisti în această calitate l-am informat pe Mişu Benvenisti, în legătură cu programul şi activitatea oficiului de presă.

Tot în această perioadă m-am întâlnit cu Mella Iancu, care mi-a spus că organizează un transport de emigranţi împreună cu Averbuch (Agamy) şi mi-a solicitat ajutorul în acest scop. Am acceptat propunerea lui Mella Iancu şi după aceasta am luat legătura cu Averbuch şi Ricu Mendelzon, care venise în ţară ca instructori palestinieni.

Cu această ocazie am primit însărcinarea să plec la Timişoara, în scopul aranjării şi organizării acelui transport de emigranţi. La Timişoara am stat 2 zile după care m-am înapoiat la Bucureşti şi am raportat de îndeplinirea misiunii primită, lui Averbuch (Agamy) şi de la această dată nu l-am mai văzut pe Averbuch până în 1943 când acesta a devenit diplomat al Statului Israel, venind în ţară sub numele de Moshe Agamy. Cu ocazia venirii sale în ţară am fost chemat de el pentru ai publica în presă o ştire a sa.

După aceasta eu m-am întâlnit cu Mella Iancu, cu care am discutat despre încadrarea mea ca funcţionar la Legaţia Israeliană, cu care ocazie Mella Iancu mi-a spus că a discutat cu Agamy despre încadrarea mea şi el a fost de acord.

Ulterior am fost chemat de Agamy, care mi-a făcut cunoscut că este de acord cu angajarea mea. Astfel în februarie 1949 am fost angajat la Legaţia Statului Israel ca funcţionar. De asemenea, mi-a mai spus că o va angaja şi pe Suzana Benvenisti, soţia lui Mişu Benvenisti ca dactilografă. În felul acesta mi-am început activitatea de spionaj în cadrul Legaţiei Statului Israel.

În afară de discuţiile ce le-am avut cu Agamy, despre culegerea de informaţii în luna aprilie 1949, m-am întâlnit cu Mella Iancu la ea acasă. Cu această ocazie Mella Iancu, a susţinut că toţi sioniştii trebuie să-l sprijine pe Agamy, întrucât el are şi misiunea de a culege informaţii din ţară. În urma acestor discuţii Mella Iancu mi-a indicat pe Rudich

https://biblioteca-digitala.ro

Mayer, care mă va ajuta în culegerea de informaţii. Astfel am început să-i dau informaţii politice, economice şi starea de spirit a populaţiei, lui Agamy.

(ss) Moscovici Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

2 octombrie 1952

În procesul verbal încheiat la 1 octombrie 1952, orele 0,30 d-ta ai declarat că la începutul anului 1949 ţi-ai reînceput activitatea criminală de spionaj în cadrul Legaţiei Statului Israel, arată anchetei care a fost activitatea d-tale de spionaj în timpul cât ai funcţionat la Legaţie?

După ce am fost angajat la Legaţia Statului Israel, am început să-i dau informaţii lui Agamy până în decembrie 1949 când acesta a plecat din ţară şi apoi a continuat să dau informaţii primului secretar Halevy.

Ancheta îţi cere să arăţi ce informaţii ai transmis lui Agamy până la plecarea lui din ţară şi ce sprijin ai primit de la Rudich Mayer şi Mella Iancu în această direcţie?

I-am transmis lui Agamy până la plecarea sa din ţară următoarele informaţii politice şi economice:

- despre verificările membrilor de partid (P.M.R. şi U.T.M.);
- despre unele măsuri luate de Ministerul de Externe în legătură cu emigrările evreilor;
- despre unele măsuri luate de guvern în legătură cu eliberarea paşapoartelor colective în vederea emigrărilor;
- date biografice asupra unor diplomaţi ai R.P.R. care se aflau în Tel Aviv;
- despre starea de spirit a funcţionarilor din diferite instituţii;
- despre delegaţia tineretului comunist israelian care a participat la festivalul mondial al tineretului la Budapesta;
- despre pregătirile ce le face Sovrom-transport în vederea emigrărilor;
- date cu privire la activitatea C.D.E. (Comitetul Democrat Evreiesc);
- despre numirile de diplomaţi ai R.P.R. în Germania şi altele din domeniul economic şi politic.

În culegerea de informaţii am fost sprijinit intens de către Rudich Mayer şi Mella Iancu în tot timpul funcţionării mele la Legaţie ca funcţionar.

Ancheta îţi cere să arăţi ce metode ai folosit în culegerea de informaţii?

În afară de Rudich Mayer şi Mella Iancu care îmi dădeau informaţii din toate domeniile în mod conştient, am mai cules o parte de informaţii din constatările mele personale la faţa locului şi în majoritate m-am folosit de o serie de elemente care aveau diferite posturi pe care îi trăgeam de limbă prin întrebările ce le puneam şi care mă interesau.

Persoanele pe care le-am folosit în felul acesta sunt următoarele: Ebercohn Iosif, Waldman, Tully Rosenthal, Reta Bercovici şi alţii.

https://biblioteca-digitala.ro

Ce persoane mai cunoşti care dădeau informaţii lui Agamy?

Mai cunosc că au dat informaţii lui Agamy următorii: Löwenstein Teodor, Mişu Benvenisti, Rudich Mayer, Mella Iancu şi alţii.

D-ta ai declarat că ai transmis informaţii lui Agamy până la plecarea lui din ţară, arată anchetei ce discuţii ai avut cu el înainte de plecarea lui?

La plecarea sa din ţară Agamy mi-a spus să iau contact cu Halevy, deoarece voi continua activitatea mea de spionaj cu el. În continuare mi-a mai spus că Halevy are cunoştinţă de acest lucru, iar eu să-l sprijin şi să lucrez cu aceeaşi precauţie cu care am lucrat cu el, ca cei cu care sunt în contact să nu observe că mă interesează culegerea de informaţii. După aceste discuţii Agamy a plecat chiar în aceeaşi seară.

După plecarea lui Agamy care a fost activitatea d-tale de spionaj desfăşurată cu primul secretar al Legaţiei Statului Israel, Halevy?

După plecarea lui Agamy am fost chemat de către Halevy care mi-a făcut cunoscut că a discutat cu Agamy despre mine şi va trebui să continui activitatea mea de spionaj împreună cu el şi orice informaţii voi deţine, să i le transmit lui personal.

Astfel am început să-i dau informaţii lui Halevy pe care le culegeam de la Rudich Mayer, Mella Iancu şi alţii aşa cum primisem instrucţiuni de la Agamy şi apoi de la el personal.

Ancheta îţi cere să arăţi ce informaţii i-ai transmis lui Halevy şi de când până când i-ai transmis?

Începând din 1949 şi până în 1951 când am fost arestat i-am transmis lui Halevy următoarele informaţii din domeniul economic, politic precum şi starea de spirit a populaţiei şi anume:

Până la sfârşitul anului 1949 i-am dat următoarele informaţii:

- despre salariile funcţionarilor din întreprinderile comerciale de stat, calculele şi premierea acestora;
- despre aprovizionarea alimentară a pieţelor şi preţurile zilei;
- date biografice asupra unor funcţionari cu posturi de răspundere în aparatul de stat;
- despre o serie de procese privitoare la unele întreprinderi de stat;
- despre unele legi cu privire la autentificarea actelor de vânzare a imobilelor;
- despre starea de spirit a populaţiei cu privire la actualul regim şi altele.

În 1950 am cules şi transmis lui Halevy următoarele informaţii:

- date despre crearea unor gospodării agricole colective din Ardeal şi Iaşi precum şi starea de spirit a ţăranilor faţă de aceste gospodării;
- despre aplicarea programului de naţionalizare a comerţului din N. Moldovei;
- despre recalificarea profesională a unor comercianţi şi industriaşi;
- despre pătrunderea unor comercianţi cunoscuţi de mine în cooperaţie;
- despre situaţia pieţelor în general şi preţurile zilei;
- despre aprovizionarea magazinelor de stat cu încălţăminte şi textile;
- despre măsurile ce s-au luat în legătură cu revizuirea avocaţilor în cadrul baroului;
- despre starea de spirit a evreilor în legătură cu emigrarea;
- despre judecarea unor procese ca a lui Pohne Marcel, Sergiu Dan şi alţii.

În 1951 i-am dat lui Halevy următoarele informaţii:

- date cu privire la preţurile zilei în general constatate de mine la faţa locului;
- date cu privire la activitatea C.D.E.-ului;

https://biblioteca-digitala.ro

- despre aprovizionarea cu materii prime a unor întreprinderi mari;
- despre unele arestări ce s-au efectuat de organele de stat;
- despre hotărârile luate de Sovrom-transport în legătură cu noul itinerar al vasului „Transilvania" în vederea emigrărilor;
- starea de spirit a funcţionarilor din Sovrom-transport;
- despre starea de spirit a populaţiei în general faţă de situaţia politică şi economică şi alte informaţii pe care i le-am furnizat lui Halevy de la plecarea lui Agamy în 1949 până în aprilie 1951 când acesta a plecat temporar din ţară, iar eu am fost arestat.

Ancheta îţi cere să arăţi ce metode ai întrebuinţat în culegerea de informaţii şi ce persoane mai cunoşti care transmiteau informaţii lui Halevy?

Metodele folosite de mine în culegerea de informaţii au fost aceleaşi adică am cules informaţii de la unii agenţi ca: Rudich Mayer, Mella Iancu şi alţii, care în mod conştient mi le aduceau, altele le obţineam prin cunoştinţele şi prietenii mei, pe care îi provocam în discuţii şi alte informaţii le culegeam din constatările mele personale. În ceea ce priveşte persoanele care mai dădeau informaţii lui Halevy cunosc numai pe Milton Lehrer şi pe Walter care îi furnizau informaţii din toate domeniile.

D-ta ai arătat că i-ai furnizat informaţii lui Halevy până în aprilie 1951 când el a plecat temporar din ţară. Arată anchetei ce discuţii ai avut cu el înainte de plecare.

Înainte de plecarea lui Halevy, eu am fost chemat în biroul lui Loker Zwy de către acesta şi mi-a propus să-i culeg informaţii cu privire la canalul Dunăre-Marea Neagră, stadiul lucrărilor.

Eu am fost de acord cu propunerile lui Loker Zwy şi i-am spus că-i voi culege aceste informaţii. La plecarea mea din biroul lui Loker, am fost oprit de Halevy care m-a întrebat ce am căutat la Loker. După ce i-am redat discuţiile avute cu Loker, Halevy mi-a spus ca să nu furnizez nici un fel de informaţii lui Loker, interzicându-mi să culeg de la alte persoane informaţii pe motivul că el se va înapoia urgent în ţară, însă eu am fost arestat în timp ce el se afla plecat.

Mai adaug că în decursul activităţii mele de spionaj desfăşurată cu Halevy, rapoartele cele mai importante le sintetizam eu, rapoarte în care erau cuprinse evenimentele politice şi economice şi starea de spirit a populaţiei în legătură cu situaţia la zi, acestea fiind extrase din presă, traduse în limba franceză de Suzi Benvenisti şi apoi predate lui Halevy.

Arată anchetei ce alte misiuni ai mai primit de la Halevy în cadrul activităţii d-tale de spionaj?

Începând din anul 1950 în urma discuţiilor dintre Halevy şi Mella Iancu cu privire la ajutorarea familiilor celor arestaţi, am primit însărcinarea de la Halevy să predau Mellei Iancu suma de 200.000 lei lunar.

În acest scop am primit de la Halevy suma de 200.000 lei lunar pe care i-am dat lui Mella Iancu ea ocupându-se de distribuirea lor fiind ajutată de Suzana Benvenisti, Iacov Litman şi Mendelovici Iancu.

În felul acesta au fost distribuite sumele de bani conform instrucţiunilor primite de la Halevy.

(ss) Moscovici Moritz

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

3 octombrie 1952

În procesele verbale de interogatoriu încheiate anterior d-ta ai declarat că Benvenisti a desfăşurat activitate de spionaj, arată anchetei ce ştii d-ta despre activitatea lui Benvenisti?

Începând din 1941, Benvenisti, ştiu că avea legături cu Istanbulul respectiv cu Agenţia evreiască de acolo, el fiind preşedintele Executivei Sioniste.

Cu acest prilej M. Benvenisti exercita un control asupra tuturor organizaţiilor sioniste şi anume, cele de tineret, precum şi emigrările şi fondurile acestora. Ştiu că el avea sarcina de a primi instrucţiuni şi a transmite rapoarte informative, la Istanbul, rapoarte care se bazau pe instrucţiunile primite, de acolo destul de simple cu privire la întreaga activitate, sionistă şi pregătirea haluţiană a tineretului. Aceste rapoarte informative soseau la agenţia evreiască din Istanbul, prin mijlocirea unor curieri diplomaţi, care circulau atunci în mod regulat între Bucureşti şi Istanbul, iar instrucţiunile veneau pe aceeaşi cale.

În acest scop M. Benvenisti avea sprijinul direct al lui Wilhelm Fischer care era pe acea vreme secretarul Congresului Mondial Evreiesc la Bucureşti care era şi Preşedintele Keren, Kayemet-ului şi avea legături strânse cu unii curieri ai Legaţiei Elveţiene, care lucrau pe atunci în ţară.

Despre aceste acţiuni am aflat după război de la Wilhelm Fischer.

Un alt colaborator al lui M. Benvenisti era Iacov Litman. Prin 1942, Litman a fost numit de Benvenisti secretar general al Executivei Sioniste şi această numire s-a făcut graţie Comandorului Filip care era şef de cabinet al generalului Leoveanu şi această legătură i-a permis lui Benvenisti, obţinerea autorităţii de funcţionare a Organizaţiei Sioniste.

Tot despre activitatea de spionaj a lui Benvenisti I. Herzig, care era conducătorul organizaţiei de tineret Hanoar Haţioni, mi-a relatat că în timpul războiului antisovietic el vizita foarte des pe Benvenisti ca şi alţi conducători sionişti din acel timp, pentru a-i prezenta rapoartele de activitate şi informaţii.

Arată anchetei ce discuţii ai avut cu I. Herzig, despre activitatea de spionaj desfăşurată de Benvenisti?

I. Herzig mi-a spus că în timpul când el se ducea la domiciliul lui Benvenisti din str. Popa Petre nr. 42, găsea holul plin de fruntaşi sionişti şi de şefi ai grupărilor de tineret, care veneau să aducă lui Mişu Benvenisti rapoarte de activitate, a organizaţiilor şi în acelaşi timp sub această masă îi transmiteam şi informaţii din toate domeniile.

Aceste rapoarte informative, după cum mi-a relatat I. Herzig, se centralizau la Benvenisti precum şi scrisorile aduse de Conducătorii sionişti care apoi erau expediate de el, Centralei din Istanbul cu ajutorul unor curieri diplomaţi.

Herzig spunea în continuare că: instructori care erau trimişi de el în provincie pentru organizarea activităţii grupării şi menţinerea cadrelor organizaţiei, când veneau înapoi la Bucureşti aducea şi informaţii conform instrucţiunilor date de el şi anume: situaţia şi starea de spirit a populaţiei evreieşti locale. Asupra situaţiei politice şi economice şi despre situaţia detaşamentelor de muncă obligatorie, unde erau şi tineri din organizaţia condusă de el. Aceste informaţii Herzig mi-a spus că el le transmitea lui Mişu Benvenisti care îi cerea să aducă regulat aceste informaţii.

https://biblioteca-digitala.ro

De asemenea Herzig spunea că la Benvenisti nu veneau numai conducători din Bucureşti ai organizaţiei sioniste, veneau şi acei din provincie, care la rândul lor aduceau rapoarte informative, conform instrucţiunilor primite de la Benvenisti.

După dizolvarea mişcării sioniste de către Centrala Evreilor din România, acest contact dintre conducătorii tineretului sionist şi Benvenisti a existat permanent şi li se dădea şi ajutoare băneşti pentru membrii mişcării, fonduri care erau primite de la Wilhelm Fischer care deţinea conducerea sectorului financiar. Acţiunea de ajutorare se desfăşura prin Ezra, care acţiona sub controlul Executivei şi care se afla în mâinile lui Fischer şi Benvenisti. Aceştia le ştiu de la Herzig, în întregime.

(ss) Moscovici Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

8 octombrie 1952

Ancheta îţi cere să arăţi când şi în ce împrejurări ai primit sarcina de la Halevy, ca să-l anunţi pe A.L. Zissu să vină la Legaţia Statului Israel?

În luna februarie 1951, am fost chemat de Halevy, care mi-a comunicat ca să invit pe A.L. Zissu, la Legaţie pentru a lua legătura cu el.

La cererea lui Halevy, i-am explicat că eu personal nu vreau să merg la Zissu acasă, că ar însemna să fac un curierat între Legaţie şi Zissu şi nu este just acest lucru.

La răspunsul meu Halevy mi-a spus că îl pot invita prin altă persoană care cred eu de cuviinţă, rămânând totuşi să-l anunţ de acest lucru.

Când şi prin cine ai anunţat pe A.L. Zissu pentru a se prezenta la Legaţie?

La circa o săptămână, după convorbirea avută cu Halevy, m-am întâlnit cu Ebercohn Iosif, căruia i-am dat însărcinarea să-l anunţe el pe A.L. Zissu, ca să vină la Legaţie deoarece urma să-l vadă Halevy.

Menţionez că Ebercohn în acel timp îi susţinea un proces lui Zissu în faţa tribunalului şi cu această ocazie l-am însărcinat pe el să-l anunţe.

După ce ai anunţat pe Zissu prin Ebercohn să vină la Legaţie, care a fost rezultatul?

După ce l-am anunţat pe Zissu prin Ebercohn, acesta mi-a spus că Zissu nu vrea să vină la Legaţie.

După ce i-am făcut cunoscut lui Halevy că A.L. Zissu nu vrea să vină la Legaţie, deoarece ar fi ceva suspect, el mi-a spus că avea să-i înmâneze o carte, care conţinea material în legătură cu Israelul şi care avea pe ea o dedicaţie a Ministrului de Externe al Israelului Moshe Sharet, special scrisă pentru meritele lui A.L. Zissu în activitatea sa de spionaj.

Aceasta a fost totul în legătură cu invitarea lui Zissu la Legaţie de către Halevy, altceva nu ştiu nimic despre aceasta.

(ss) Moscovici Moritz

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

15 octombrie 1952

Cunoşti o persoană cu numele de Mendelovici Iancu?

Da cunosc.

Arată anchetei în ce împrejurări ai cunoscut pe acesta.

Pe Mendelovici l-am cunoscut în 1928 în cadrul grupării „Renaşterea", el fiind membru al acestei grupări. În acel timp şi chiar până în timpul războiului antisovietic el era funcţionar la Centrala Zahărului până când a fost concediat din motive rasiale.

Cu ce s-a ocupat Mendelovici Iancu, după ce a fost concediat şi care au fost relaţiile d-tale cu el?

După concedierea lui de la Centrala Zahărului în martie 1941, Mendelovici a intrat ca administratorul gazetei Renaşterea Noastră, fiind numit de către preşedintele grupării „Renaşterea", Leon Mizrahi. În acel timp eu eram secretar de redacţie la acest ziar şi relaţiile între mine şi el erau colegiale de la această dată.

Care a fost activitatea lui Mendelovici în cadrul Redacţiei Renaşterea Noastră?

Activitatea lui Mendelovici în cadrul gazetei a constat în organizarea difuzării ziarului Renaşterea, precum şi întreaga administrare a gazetei şi părţii financiare cu abonaţi, publicitate, primirea conturilor de la depozitari etc. De fapt Mendelovici a contribuit ca şi ceilalţi conducători ai gazetei „Renaşterea" la propaganda subscrierii la împrumutul reîntregirii lansat de Antonescu. Această activitate a sa a fost suspendată în februarie 1942 şi reluată în septembrie 1944, când a şi început să apară din nou gazeta şi rămânând în această funcţie până la suspendarea ei definitivă.

D-ta ai arătat că Mendelovici şi-a reluat activitatea în cadrul ziarului „Renaşterea Noastră" după 23 august 1944, arată ancheta în ce a constat activitatea lui după această dată?

După 23 august 1944, pe lângă funcţia de administrare al gazetei a făcut parte din conducerea grupării „Renaşterea", ca responsabil al gazetei, cu care de altfel s-a ocupat până la încetarea apariţiei acesteia. De asemenea în cadrul grupării „Renaşterea" el ţinea unele discursuri şi conferinţe cu caracter israelian, iar la gazeta „Renaşterea", el scria articolul de fond care avea un caracter naţionalist-şovin.

Care au fost legăturile lui Mendelovici cu Al. Zissu?

În timpul războiului Mendelovici a făcut parte din Executiva Sionistă prezidată de A. Zissu, el fiind membru şi participant la şedinţele ce au avut loc în cadrul Executivei. Nu cunosc ca Mendelovici să fi avut legături strânse sau prieteneşti cu Al. Zissu în această perioadă. Tot în timpul războiului, Mendelovici fiind în cadrul Executivei Sioniste, făcea parte şi din Comisia de ajutorare a Transnistriei, el ţinea evidenţa donatorilor.

După 23 august 1944, Mendelovici mi-a spus, cam prin 1948-1949, că a fost la Zissu acasă şi acesta i-a citit anumite pasaje dintr-o lucrare a sa numită *Socialismul Biblic*. De la această dată nu ţin minte să mai fi discutat cu Mendelovici despre Al. Zissu.

Care au fost legăturile d-tale cu Mendelovici după ce ai devenit funcţionar al Legaţiei Israel?

https://biblioteca-digitala.ro

După ce eu am devenit funcţionar al Legaţiei Israel, legăturile mele cu Mendelovici erau în cadrul întâlnirilor ce le aveam cu el întâmplătoare. Cu ocazia acestor întâlniri am avut cu el o serie de discuţii, el spunând despre arestarea unor sionişti precum şi probleme de emigrări, însă eu cunoşteam toate aceste chestiuni mai înainte de la Mella Iancu. De asemenea, legăturile mele cu el au mai constat şi în aceea că după ce Mella Iancu a obţinut prin înţelegerea cu Halevy ajutoare pentru familiile celor arestaţi, Mendelovici a primit de la mine sumele de bani pe care eu le primeam de la Halevy. El nu a primit întotdeauna aceste sume deoarece eu i-am mai dus personal şi Mellei Iancu.

Mendelovici în colaborare cu Mella Iancu şi Iacob Litman, au împărţit sumele de bani, familiilor sioniştilor arestaţi, din decembrie 1950, până la arestarea lor.

Arată anchetei în continuare tot ce mai ştii despre Mendelovici Iancu?

Despre Mendelovici mai ştiu că era în corespondenţă cu dr. Singer, Leon Mizrahi şi alţi conducători ai redacţiei şi grupării Renaşterea, care se află în Israel.

De asemenea, mai ştiu că Mendelovici avea legături cu soţia dr. Cornel Iancu, Jean Cohen, Iacov Litman şi cu Ebercohn. Cu Jean Cohen ştiu că a făcut o excursie în munţii Bucegi, când Cohen a rămas acolo aflând că a fost căutat de autorităţi pentru a fi arestat. Acestea le ştiu personal de la Mendelovici, care ni le-a spus la înapoierea sa de acolo.

Acestea sunt faptele ce le cunosc despre Mendelovici Iancu.

(ss) Moscovici Moritz

https://biblioteca-digitala.ro

Moritz Weiss

Născut la 16 iulie 1924, judeţul Târnava Mare, studii medii, meseriaş şi apoi funcţionar. Din 1947 aderă la organizaţia sionistă Hanoar Haţioni, fiind, pe rând, organizator de cămine pentru tinerii emigranţi şi membru al conducerii centrale.

Din 1948, funcţionar al Legaţiei Israelului la Bucureşti.

*
* *

Moritz Weiss reprezintă un caz, în ce-i priveşte pe cei anchetaţi la Direcţia Generală a Securităţii Statului. Anchetat de ofiţerii de securitate: Anghel Marin, Ion Aramă, Victor Bronisevski, Gheorghe Mihăileanu, Iosif Crăciun şi Ion Oprea, Weiss rezistă psihic interogatoriului. Neîndoielnic, există şi momente de presiune fizică sau psihică, care se reflectă în dialogul dintre anchetator şi anchetat, momente pe care ne vom permite să le semnalăm cititorilor pe parcursul prezentului studiu.

În interogatoriul din 17 ianuarie 1952 rememorând episodul de pregătire a încercării de evadare a activiştilor sionişti, Zoltan Hirsch, Reghina Nusen – Fischer Riza Kleiner, Iancu Brener, Ezra Fleischer şi Smaia Şteinmetz (S. Avny), Weiss ne prezintă pe funcţionarii Legaţiei Israelului într-o nouă lumină, în care precauţia stă la loc de frunte. „În cazul în care ar fi arestaţi să caute să nu vorbească decât de ei şi parcă toată acţiunea ar fi fost organizată de ei, cu atât mai mult că fiecare poate susţine că a făcut-o deoarece familia se găseşte în Israel".

În interogatoriul din 17 ianuarie 1952, relatând o discuţie cu consilierul Legaţiei, Mordehai Schor, care l-a întrebat dacă ar dori să plece în Israel, Weiss nu preia răspunsurile clasice de autoacuzare specifice, ci declară că pentru moment el doreşte să aştepte paşaportul pe cale legală. În aceeaşi declaraţie a lui Weiss, consilierul Schor nu este un personaj uşor iritabil, ci cu calm, el îi declară lui Weiss: „Deşi pleacă acum majoritatea bătrâni şi aceştia în număr mic, totuşi se poate spera la o îmbunătăţire". După cum suntem de acord şi cu logica funcţionarului Legaţiei că „Dânsul crede că vor fi o serie de oameni care nu vor primi paşapoarte, tocmai pentru că au fost sionişti sau pentru că lucrează la Legaţie şi că acest lucru trebuie să-l înţelegem noi". Este verosimilă şi cererea făcută de Schor, dacă cunoaşte pe cineva la Brăila pentru o eventuală gazdă a celor care urmează să plece pe Dunăre, spre Belgrad, pe un vapor. Weiss vorbeşte între timp pentru această acţiune cu Sami Grümberg, dar funcţionarul legaţiei îl avertizează să nu se comenteze, în nici un caz discuţia.

Un alt înalt funcţionar al Legaţiei, Zwy Loker, revine cu următoarele cuvinte: „Despre această chestiune mi-a amintit încă o dată, în treacăt, înainte de plecare, spunându-mi să fiu foarte precaut şi să îndeplinesc instrucţiunile primite, întocmai". Era

https://biblioteca-digitala.ro

prea târziu întrucât „...până în primăvara anului 1951 nu s-a mai întâmplat nimic special. Doar că de două sau trei ori s-a prezentat câte cineva la Sami Grümberg care spunea că vine din Viena de unde este trimis la această adresă...". Weiss recunoaşte că nu a dat importanţă informaţiei primite de la Brăila. În realitate puternica ureche a securităţii comuniste era deja informată şi fără a acuza pe nimeni dintre anchetaţi am luat cunoştinţă în studiile anterioare, că Zoltan Hirsch, Reghina Nusen-Fischer şi posibil Ezra Fleischer lucrau cu securitatea, acţionând împotriva fraţilor lor, dar şi a lor însăşi. În toată lumea, organele de anchetă îşi caută informatorii şi chiar îi obţin. Preţul pe care anchetatorii îl plătesc este acoperirea şi scoaterea din culpă. Securitatea comunistă, în criminalitatea sa nu a practicat nici măcar acest lucru, chiar că l-a promis. Minciuna şi crima i-au caracterizat atât pe securişti, cât şi pe uneltele lor.

Bineînţeles, încercarea de a pleca în mod clandestin a grupului mai sus-menţionat a eşuat. Într-o discuţie avută cu consilierul Zwy Loker, Weiss relatează că acţiunea a eşuat pentru că a fost deconspirată direct la securitate, amintind funcţionarului israelian că în anul 1949, doi prieteni apropiaţi ai săi – Hebel Carol şi Roth Alfred au plecat cu vaporul de la Brăila la Belgrad şi de acolo în Israel, dar în prealabil nimeni nu a ştiut ce se va întâmpla, păstrându-se o tăcere absolută.

Din relatările făcute de Weiss la acelaşi interogatoriu, nu găsim explicaţii pentru ce biletele de vapor pentru emigrările legale erau întâi tranzacţionate, în funcţie de confort, pe clase, în loc să fie plătit vaporul integral către Sovrom-transport şi în acest fel să se evite discuţiile între emigranţi, între emigranţi şi personalul Sovrom-transportului, dintre Legaţie şi Sovrom-transport.

În interogatoriul din 23 ianuarie 1952, Weiss face referiri la ajutorarea emigranţilor, activiştilor sionişti şi fruntaşilor organizaţiilor sioniste de către legaţii. În perspectiva timpului, ne întrebăm de ce a fost nevoie ca Legaţia să dea aceste ajutoare, când organizaţiile evreieşti mai erau încă în posesia fondurilor Keren Kayemetului şi Keren Hayesodului pe plan local, căci, pe plan naţional, distrugerea acestor fonduri s-a făcut de către fostul ofiţer de securitate dr. Costiner, unealtă a represiunii comuniste împotriva populaţiei evreieşti din România, pe care, ani de zile, l-am crezut victimă, însă, conform documentelor noastre, nu era decât un trădător, torţionar al fraţilor săi evrei.

În interogatoriul din 23 ianuarie 1952 Weiss semnalează că Agamy (secretarul Legaţiei Israelului) i-a cerut o serie de informaţii, care după opinia noastră nu pot fi calificate ca informaţii de spionaj. „Să-i aduc informaţii în legătură cu starea de spirit a populaţiei, referitoare la stabilizarea care a avut loc în acel an...". După părerea noastră întrebarea era justificată întrucât reforma bănească din 15 august 1947 afecta profund populaţia României şi în rândul acestei populaţii, neîndoielnic pe evrei. Evreii erau afectaţi căci li se distrugeau rezervele băneşti necesare plăţii actelor pentru paşaport, plata paşaportului, plata biletelor de vapor. Reamintim că rata de schimb leu nou – leu stabilizat era de 1:20.000, iar plafonul de schimb era de 10.000.000 lei vechi. Sărăcia creată făcea imposibilă vânzarea bunurilor mobile ale evreilor din lipsă de lichidităţi. Dar Securitatea nu putea privi adevărul în faţă.

Eventualii evrei care aveau investiţi banii în bijuterii sau valută, nu şi le puteau valorifica întrucât deţinerea de valută şi de aur era o crimă împotriva siguranţei statului. Deci, Agamy, prin întrebarea pusă nu dorea informaţii care pot intra sub incidenţa domeniului siguranţei naţionale a României, ci dorea să ştie necesarul de lichidităţi în lei pe care urma să-i folosească în ajutorarea unor noi loturi de emigranţi. În continuare să-l urmărim pe Weiss asupra altor informaţii care i-au fost solicitate de Agamy: „Tot în

https://biblioteca-digitala.ro

acelaşi an, m-a rugat să mă interesez de diverse reforme care au început să se facă în învăţământ, economie, remanierea guvernului din noiembrie 1947, cât şi de părerea personalităţilor din fruntea statului pe care o au faţă de populaţia evreiască". Era clar că reformele care urmau aveau să lovească din plin şi să sărăcească populaţia evreiască din România. Naţionalizarea industriei şi a comerţului din 11 iunie 1948 va arunca în mizerie un segment important al populaţiei evreieşti din România, cu posibilităţi reduse de a se încadra în noile instituţii, proprietate de stat. Reforma învăţământului care a urmat la numai câteva zile după naţionalizare, a trecut în proprietatea statului şcolile evreieşti din România. În noile instituţii de învăţământ religia şi limba ebraică erau interzise şi, în acest fel, copiii şi tineretul evreu erau rupţi de tezaurul lor cultural şi de trecutul lor istoric. Dar toate aceste date nu erau secrete, ziarele „Scânteia", „România Liberă" şi „Unirea" fiind pline cu astfel de informaţii.

Naţionalizarea caselor va arunca pe drumuri zeci de mii de evrei din România, puşi la discreţia noilor organisme ale „spaţiilor locative" create de regimul comunist. Astăzi suntem în măsură să dăm un exemplu ieşit din comun privind spaţiile locative: Sinagoga dr. W. Filderman din imediata apropiere a Căii Griviţei a fost rechiziţionată, desacralizată şi transformată în locuinţă de către şeful securităţii sectorului Griviţa Roşie din Bucureşti (azi sectorul 6). Am revăzut de curând această frumoasă fostă sinagogă, aflată azi într-o stare de ruină, profanată şi nici azi restituită de puterile postdecembriste, preferându-se menţinerea ei ca adăpost pentru nomazi. Agamy era interesat de schimbarea lui Gheorghe Tătărescu de la Ministerul de Externe al României, cu Ana Pauker, întrucât ştia că titularizarea unui fruntaş comunist la Ministerul de Externe, va influenţa relaţiile româno-israeliene în sens negativ. Ideea că Ana Pauker ar fi acţionat în diverse funcţii ca evreică nu a fost şi nu este decât o diversiune folosită în luptele fratricide dintre fruntaşii comunişti, avizi de putere, în numele revoluţiei, în realitate, în numele propriilor interese. Reamintim cititorilor cuvintele lui Napoleon Bonaparte: „Revoluţiile mor după preluarea puterii!".

Încă o dată întrebările lui Agamy nu afectau securitatea naţională a României şi nu erau solicitări cu caracter de spionaj ci voia să ştie cum va putea pe viitor să ajute populaţia evreiască, greu lovită, (de altfel ca şi populaţia românească) fără ca acest ajutor să greveze relaţiile dintre Israel şi România.

Suntem obligaţi, faţă de poziţia curajoasă a lui Weiss, să mai citäm din interogatoriul din 23 ianuarie 1952: „după plecarea lui Agamy, eram de mai multe ori cu Mordehai Schor. Acesta, la un moment dat mi-a spus: „Israelul ar fi interesat în cumpărarea de armament şi unele maşini care fabrică muniţii. Că s-au făcut tatonări de acest sens şi că s-a aflat că fabrica Cugir ar avea pentru vânzare lucrurile acestea. Urmează ca în ziua următoare să mă deplasez la directorul acestei fabrici, împreună cu Jacques Rosentzweig care era reprezentantul Agenţiei Evreieşti în România. Ne-am deplasat la director care ne-a spus că în principal fabrica poate să onoreze acest lucru. Despre preţuri nu se poate discuta până când dânsul, directorul, nu va lua contact cu Ministerul Economiei Naţionale. Poate atunci se vor discuta şi amănuntele, dacă va exista acest răspuns". Menţionăm că la acea dată, Cehoslovacia aliata comunistă a României, era principalul furnizor de arme pentru armata Israelului, care ducea războiul de independenţă. Mai subliniem că în anii războiului rece, România a fost al şaselea mare exportator de arme. Şi atunci ne întrebăm: contactarea directorului de la Cugir a avut caracter de spionaj, aşa cum ar fi dorit anchetatorul să se afirme? Sau a fost o acţiune reciproc avantajoasă pentru ambele părţi, Israelul având doi furnizori de arme şi nu unul iar România procurându-şi bani pentru programul de investiţii care a urmat naţionalizării din 11 iunie 1948.

https://biblioteca-digitala.ro

Anchetatorul nu este mulţumit de felul cum Weiss răspunde şi probabil împotriva lui Weiss au început presiunile fizice şi psihice. Putem deduce acestea din următorul dialog dintre anchetator şi anchetat din 18 martie 1952:

„Anchetator: Când ai fost întrebat, înainte de această declaraţie, ce ai răspuns?
Anchetat: Am minţit.
Anchetator: De ce ai minţit?
Anchetat: N-am vrut să-mi agravez situaţia.
Anchetator: Când ţi s-a spus de către organele anchetatoare că nu eşti sincer, ce ai spus?
Anchetat: Că sunt sincer şi nu am fost.
Anchetator: După ce ai fost prins iar că ai minţit, ce ai de gând să faci?
Anchetat: Înţeleg că de la această dată să mărturisesc organelor anchetatoare întreaga activitate, a mea de spionaj, precum şi orice altă activitate comisă împotriva legilor Republicii Populare Române".

Era pentru prima oară, după sute de ore de interogatoriu, când Weiss pronunţa cuvântul spionaj, după ce demonstrase că informaţiile pe care i le-a cerut Agamy nu erau spionaj. Presupunerile noastre privind presiunile fizice sunt confirmate de S. Avny şi apar în Postfaţa lucrării.

Pentru moment triumfase locotenentul de securitate Anghel Marin. Căci şi interogatoriul din 19 martie 1952, Weiss declară: mi-am început activitatea de spionaj în toamna anului 1947 când Agamy mi-a propus să-i dau informaţii în legătură cu situaţia politică, economică şi militară din ţară.

Dar Weiss este hotărât să nu cedeze anchetatorului şi atunci, la 21 martie 1952 are loc un nou dialog anchetator – anchetat:

„Anchetator. Nu consideri că ce ai spus ai minţit?
Anchetat: Nu consider."

Duelul citat se referă la încercarea anchetatorului de a implica Mossadul în activitatea organizaţiilor sioniste.

Replici dure între anchetator şi anchetat au loc şi la 26 martie 1952:

„Anchetator: Ce fonduri speciale a avut şi are legaţia Statului Israel din Bucureşti?
Anchetat: Nu cunosc nici un fond special al Legaţiei Statului Israel.
Anchetator: Te-ai gândit bine?
Anchetat: Da."

Probabil că în cursul acestui interogatoriu, locotenentul Anghel Marin a făcut uz, din nou, de calităţile de torţionar, pentru că Weiss este obligat, la 28 martie 1952, să declare că ajutorul primit de la Legaţia Israelului, l-a folosit pentru plata unor informaţii furnizate lui Agamy. Suntem nevoiţi să ne referim la un nou duel verbal, dur între anchetator şi Weiss şi în care utilizarea presiunii fizice este evidentă.

„Anchetat: M-am angajat să spun adevărul.
Anchetator: Arată dacă ai fost forţat de cineva să-ţi iei asemenea angajamente şi dacă dumneata le-ai respectat?
Anchetat: N-am fost forţat de nimeni şi mi s-a pus doar întrebare. Eu nu am respectat angajamentele luate.

https://biblioteca-digitala.ro

Anchetator: Ţi s-a atras atenţia de organele anchetatoare că, pentru a-ţi uşura situaţia, să nu mai minţi?

Anchetat: Da."

Din mărturisirile făcute de S. Avny privind torturile la care a fost supus M. Weiss, ofiţerul de securitate Anghel Marin nu rămâne decât ca un pervers torţionar.

După incidentul menţionat, Weiss povesteşte anchetatorului despre conţinutul unor scrisori primite din Israel, în care se vorbeşte de unele activităţi ale deputatului israelian Itzhak Artzi în timp ce era conducătorul organizaţiei Hanoar Haţioni.

Şi din nou semnalăm că unele organizaţii evreieşti de stânga au fost tovarăşi de drum ai comuniştilor în rândurile Frontului Naţional al Tineretului Democrat din România.

Un dialog dur între anchetator şi anchetat are loc la 4 iunie 1952, când locotenentul major Aramă doreşte să obţină de la Weiss confirmarea că şlihimii din anii războiului au fost spioni militari în slujba Marii Britanii sau au trădat Marea Britanie punându-se în slujba sionismului şi atunci trebuiau denunţaţi după război reprezentanţilor militari ai Angliei. Neîndoielnic hărţuiala anchetatorului n-are alt scop decât denigrarea acţiunii eroice a şlihimilor din anii războiului acţiune menită să salveze pe evrei din ghiarele morţii. De altfel, toţi anchetatorii Securităţii nu au fost decât criminali perverşi.

La 6 iunie 1952, Weiss notifică anchetatorului întâlnirea cu Constanţa Vinţe Crăciun, în vederea aderării organizaţiilor evreieşti la Federaţia Naţională a Tineretului Democrat din România. Desigur, Weiss nu cunoştea atunci declaraţia soţului Constanţei Crăciun – Ion Vinţe – ministru adjunct pentru Securitatea Statului, făcută la plenara C.C. al P.C.R. din 1945, plenară îndreptată împotriva populaţiei evreieşti din România. La această plenară, corul antievreiesc i-a numărat şi pe Vasile Luca şi pe Ghizela Wass şi pe primul viitor lider al Comitetului Democrat Evreiesc, Abramovici-Chiriţă, despre care publicistul israelian – S. Schafferman, spunea că era total analfabet, ceea ce nu l-a scutit să fie un criminal.

Rotaţia anchetatorilor îl va aduce pe Weiss Moritz să fie nevoit să repete unele declaraţii şi în faţa altor ofiţeri de securitate care sperau că îl vor îndupleca pe anchetat să-şi modifice atitudinea faţă de organele de anchetă.

La 11 mai 1953, Weiss intră din nou în conflict cu ofiţerul anchetelor, de această dată sublocotenentul Iosif Crăciun.

Anchetator: Eşti conştient de răspunsurile pe care le-ai dat mai sus şi îţi dai seama că negând realitatea şi susţinând un neadevăr îţi îngreunezi situaţia?

Şi răspunsul lui Weiss este tranşant: Da, sunt conştient de răspunsurile date mai sus şi îmi dau seama că susţinând un neadevăr îmi complic situaţia, însă răspunsurile mele sunt reale, complete.

Răspunsul lui Weiss reflectă tragedia evreiască din diaspora.

Weiss povesteşte că, în vara anului 1951, s-a întâlnit cu ing. Osterer care i-a spus că Securitatea încearcă să-l racoleze ca informator.

Osterer s-a gândit profund asupra propunerii Securităţii şi a găsit propunerea ca incompatibilă cu personalitatea sa.

Supus presiunii psihice, din partea securităţii, Osterer îşi menţine atitudinea iniţială, preţul fiind că până la arestarea sa, securitatea i-a stabilit domiciliu forţat în casă.

În ciuda faptului că ancheta împotriva lui Weiss Moritz este fotografia unei stări de lucruri înfricoşătoare din anii ascensiunii la putere a comuniştilor, autorii consideră comportarea în faţa anchetei a lui Weiss, ca un exemplu de demnitate umană şi evreiască, care cu mici excepţii a fost respectată de loturile de anchetaţi şi/sau judecaţi din rândul evreilor din România.

https://biblioteca-digitala.ro

Declarație

17 ianuarie 1952

Ce măsuri de precauție ai luat d-ta și cu Loker pentru a nu se descoperi faptul că Zoltan Hirsch, Reghina Nusen, Riza Kleiner, Iancu Brener, Ezra Fleischer și Steinmetz Smaia vor să părăsească țara în mod clandestin?

În vederea acestui fapt s-a ținut cont de acordarea concediului și cei trei care erau angajați ai Legației au primit concediul în jurul datei de 1 august. Acest lucru încă nu a fost hotărât de către mine. Cele trei persoane erau: Nusen Reghina, Ezra Fleischer și Iancu Brener.

Acest lucru s-a făcut ca să nu fie curios faptul că toți ar pleca în aceeași zi și de aceea au plecat la diverse date.

Ce li s-a spus să declare aceste persoane când vor fi arestați?

În cazul că ar fi arestat să caute să nu vorbească decât de ei și parcă toată acțiunea ar fi fost organizată de ei cu atât mai mult cu cât fiecare poate susține că a făcut-o deoarece familia se găsește în Israel.

Să caute pe cât posibil să nu pomenească de mine nici de Legație. În ultimă instanță să spună că organizarea a fost pusă la punct de Halevy care atunci nu se mai afla în țară.

(ss) Weiss Moritz

Declarație

17 ianuarie 1952

Arată toate acțiunile ilegale întreprinse de Legația Statului Israel din București pe care le cunoști d-ta?

Am cunoștință de faptul că în anul 1949 pe când treceau trenuri de tranzit prin R.P.R. cu evrei originari din Cehoslovacia au plecat și câțiva evrei de cetățenie română. Aceasta cu știința lui Mordehai Schor care era atunci atașat la această Legație. Chiar dânsul mi-a vorbit de acest lucru, cu ocazia că am fost la dânsul să discut eventuala mea angajare la secția consulară. Mi-a spus de exemplu că pleacă spre Israel cu aceste trenuri următorii:

Izu Fallenbaum cu soția, Precep Felicia, Isac Weissbuch, Grunberg Saie cu logodnica lui, Poldi Ungarisch și Ion David. Mi-a spus că toată chestiunea este aranjată și că acești oameni nu riscă mult când se ia în considerare faptul că ei au acolo majoritatea familiei și cine știe dacă vor putea pleca altfel.

M-a întrebat și pe mine dacă eventual aș fi de acord să plec în Israel pe asemenea cale, la care eu i-am răspuns negativ că eu am familia aici și că ar însemna să mă despart de familie pentru totdeauna și eventual să le periclitez situația, fără vina lor, plecând în asemenea mod. La aceasta dânsul mi-a spus că ocazional o să mai vorbim despre aceasta și o să-i spună părerea.

https://biblioteca-digitala.ro

În chestiunea angajării mi-a promis că o să vadă, dar sunt puţine şanse pentru că este puţin de lucru. Totuşi să mai trec peste un timp. Am trecut peste câteva săptămâni iarăşi pentru a-i cere răspuns la angajare. De data aceasta dânsul mi-a comunicat că chestiunea plecării spre Israel cu transporturile de evrei cehoslovaci nu mai este actuală şi că se aşteaptă poate se va putea pleca în mod normal. Deşi pleacă acum majoritatea bătrâni şi aceştia în număr mic, totuşi se poate spera la o îmbunătăţire. În chestiunea serviciului mi-a declarat că vine în considerare numai dacă intervine o emigrare mare de tot.

Dată fiind această situaţie eu m-am angajat la Comcar Bucureşti de unde după 4 luni de zile a trebuit să plec deoarece cadrele acestei întreprinderi îmi promiseseră că vor legaliza situaţia faţă de Oficiul braţelor de muncăm nu au reuşit să facă acest lucru aşa că au trebuit să mă concedieze.

Nu mult după această dată au început să plece transporturi mai masive de evrei din R.P.R. înspre Israel. Fiind fără serviciu m-am interesat din nou la Mordehai Schor care mi-a spus că acuma vin în consideraţie, să vin deocamdată în mod provizoriu să vadă cum fac faţă lucrului şi pe urmă o să discutăm. Însă fără nici o obligaţie. Acest lucru l-am făcut, am lucrat vreo trei-patru săptămâni în mod neconstant şi provizoriu iar la începutul lunii iunie 1950 mi-a comunicat că am fost angajat în mod definitiv.

De la această dată şi până la data arestării mele am fost în permanenţă funcţionarul acestei Legaţii.

În acest timp, prim secretar şi însărcinat de afaceri în lipsa ministrului respectiv era dl. Eliezer Halevy care, de fapt, gira toată activitatea. Într-o zi, pe când îmi exprimam mirarea pentru faptul că unii din colegii de birou şi chiar alţi cunoscuţi din fostele organizaţii sioniste nu au primit paşaport deşi au depus înaintea altora, care au plecat deja, dânsul mi-a spus că este foarte sceptic.

Dânsul crede că vor fi o serie de oameni care nu vor primi paşapoarte tocmai pentru că au fost sau sunt sionişti sau pentru că lucrează la Legaţie şi că acest lucru trebuie să-l înţelegem şi noi.

Mai departe ar trebui ca să caute o posibilitate de a ajunge pe altă cale în Israel. Eu i-am amintit că ştiu că în anul 1949 au plecat unii prin Brăila şi de acolo cu vaporaşe pe Dunăre spre Apus de unde au ajuns uşor în Israel.

Dânsul mi-a declarat că ştie de acest drum şi că se ocupă cu această idee dar să-i procur o adresă din Brăila unde ar putea să se prezinte cineva care ar veni din Viena cu vaporul şi de unde să fim înştiinţaţi că respectivul a sosit. I-am cerut timp de gândire şi în acest timp m-am gândit la un cunoscut din Brăila, Sami Grunberg, căruia i-am scris să vină la Bucureşti. Când el a făcut acest lucru eu l-am întrebat dacă ar fi de acord, dacă s-ar prezenta cineva la dânsul el să vină la Bucureşti şi să mă înştiinţeze. Nu i-am spus însă despre ce este vorba, abia mai târziu a înţeles el acest lucru. De asemenea, trebuie să menţionez că nu i-am promis nimic în schimb. Însă de câte ori venea la Bucureşti îi dădeam 3-4 sau 5.000 lei pentru cheltuieli de deplasare.

Odată ce dânsul a acceptat să mă înştiinţeze, am comunicat acest lucru lui Halevy E. şi i-am dat adresa lui Sami Grunberg. M-a întrebat dacă el o să ne înştiinţeze în mod cert şi la răspunsul meu afirmativ mi-a comunicat că de rest are dânsul grijă şi îl priveşte, numai pe el. De asemenea, m-a întrebat dacă eu, de asemenea, aş vrea să plec în felul acesta. Eu i-am dat răspuns negativ motivând cu situaţia mea familiară şi cu faptul că nu vreau să periclitez situaţia alor mei pentru ca ei să plătească pe nedrept în locul meu. M-a aprobat însă când l-am întrebat practic cum se va face chestiunea şi când, mi-a spus că este o chestiune de durată şi la timpul său îmi comunică.

https://biblioteca-digitala.ro

M-a întrebat dacă ştiu pe cineva pe care cred eu că ar veni în consideraţie. Eu l-am propus pe prietenul şi colegul meu, cu care am făcut parte din aceeaşi organizaţie, pe Steinmetz Smaia. Dar i-am accentuat că trebuie să-l întreb mai întâi şi că de abia în urma acestui răspuns îi voi da şi eu răspunsul.

Când l-am întrebat pe Steinmetz de acest lucru el după puţină ezitare mi-a spus că acceptă. El are toată familia în Israel şi nu vede altfel cum o să ajungă la ei vreodată. Cu răspunsul acesta m-am dus la Eliezer Halevy care a luat cunoştinţă de acest lucru şi mi-a spus că la momentul oportun o să mai revină.

După această dată şi până în primăvara anului 1951 nu s-a întâmplat nimic special. Doar că de două sau trei ori s-a prezentat câte cineva la Sami Grunberg care spunea că vine din Viena de unde este trimis la această adresă şi că la întoarcere spre Viena va mai trece pentru a da răspuns mai concret, ceea ce nu s-a întâmplat aşa că planul nu a fost pus în practică.

În primăvara anului 1951 aproximativ în aprilie, după ce Eliezer Halevy s-a reîntors dintr-o călătorie din Paris (aşa cred) m-a chemat la dânsul în mod special. Mi-a comunicat că problema discutată în anul trecut, adică plecarea spre Israel, se apropie de stadiul practic şi că în curând se va realiza. Amănunte încă nu poate să-mi dea, dar să-i spun dacă adresa din Brăila mai este valabilă căci dacă nu, atunci trebuie căutată negreşit alta. Eu i-am răspuns că între timp după câte ştiu nu s-a întâmplat nimic aşa că este în ordine.

Tot cu această ocazie dânsul m-a rugat ca eu să fiu acela care să comunic data plecării oamenilor. De asemenea, el ar vroi ca toată chestiunea să se întâmple în cel mai scurt timp pentru că dânsul va părăsi ţara fiind numit la Roma şi că nu ştie dacă în acest caz chestiunea va mai fi realizabilă.

După un scurt timp m-a chemat încă o dată şi mi-a comunicat că chestiunea se va întâmpla numai după plecarea dânsului. Însă el îl va informa pe Zwy Loker care îl va înlocui un scurt timp, până la venirea unui nou însărcinat de afaceri şi acesta îmi va da la timpul nimerit toate amănuntele. El la rândul său mă roagă ca eu să fiu acela care să comunic oamenilor data exactă a plecării şi anume unde să plece. Eu am acceptat acest lucru iar dânsul atrage atenţia să nu vorbesc faţă de absolut nimeni despre această chestiune şi chiar a celor în cauză, al căror nume nu mi-l dăduse încă, să le spun numai atunci când mi se va spune. Orice cuvânt poate să ajungă la urechile unor oameni care să le divulge şi atunci se nenoroceşte toată chestiunea. Acesta este motivul pentru care nu-mi dă dânsul amănunte pentru că necunoscându-le n-o să pot face nici imprudenţe.

Despre această chestiune mi-a amintit încă o dată în treacăt înainte de plecare spunându-mi să fiu foarte precaut şi să îndeplinesc instrucţiunile primite întocmai.

În luna iulie am fost chemat de Zwy Loker care mi-a amintit de cele convenite cu Eliezer Halevy şi mi-a comunicat următoarele: Omul care va veni din Viena va fi la Brăila la data de 1 august 1951 dată la care toţi oamenii, 6 inşi, trebuie să fie prezenţi pentru că e posibil ca în acea zi să se plece mai departe. Mi-a comunicat că acei şase oameni vor fi Steinmetz Smaia, Ezra Fleischer, Zoltan Hirsch, Reghina Nunsen, Iancu Brener şi Riza Kleiner. Dintre aceştia îi cunoşteam pe toţi în afară de Riza Kleiner şi cu care am făcut cunoştinţă de abia pe urmă. Mi-a mai spus că eu să comunic lui Steinmetz ca el să fie chiar mai repede la Brăila ca în cazul în care omul ar veni mai repede să fie prezent.

De asemenea, eu trebuia să ştiu de la Steinmetz unde poate fi găsit de către oameni la Brăila şi să comunic oamenilor acest loc.

https://biblioteca-digitala.ro

Cu restul oamenilor o să-mi spună el unde şi când mă văd deoarece o parte din ei n-o să fie în Bucureşti şi vor veni numai în ziua respectivă iar eu le voi comunica data şi locul unde vor fi.

Aceasta în eventualitatea că ar interveni o schimbare oarecare de ultimul moment.

De asemenea, oamenii trebuie să spună dacă sunt văzuţi la Brăila şi dacă eventual sunt întrebaţi, să spună că au venit la Lacul Sărat să-şi facă concediul. De asemenea, dacă vor trebui să se reîntoarcă să nu vină cu toţi deodată.

Aşa s-au şi întâmplat faptele în mod practic. Steinmetz a plecat înainte la Brăila şi mi-a spus că pe Fleischer îl aştepta la trenul de dimineaţă, iar la masă va fi la restaurantul din centru la ora două, unde îl vor găsi ceilalţi pentru ca să le comunice care e situaţia. M-am întâlnit deci cu Fleischer, pe urmă cu Zoltan Hirsch şi pe urmă cu Riza Kleiner cărora le-am comunicat cele de mai sus. După aceasta oamenii au plecat cu diverse treburi şi au ajuns la data de 1 august la Brăila.

Planul însă nu a putut fi realizat deoarece omul care a venit nu părea un om serios şi nu ştia cum să urce oamenii pe vas.

Aici menţionez că omului nu trebuia să i se dea nimic având în vedere că el trebuia să ducă oamenii urmând ca să i se plătească pe urmă. Nu ştiu suma care trebuia să i se dea şi nici de către cine. De asemenea, omul trebuie să aibă instrucţiuni ca să lase oamenii fie la Legaţia Israelului din Belgrad fie la Viena de unde urmau să fie trimişi direct în Israel cu prima ocazie care s-ar fi ivit.

După acest fapt o parte din oameni, Ezra Fleischer şi Iancu Brener s-au întors direct la Bucureşti. Fleischer era foarte agitat şi spunea că totul este pierdut pentru că probabil a fost văzut atât în Brăila cât şi în tren şi că nu ştie ce să facă. Eu l-am liniştit şi l-am sfătuit să meargă în Poiana Stalin până la expirarea concediului său. Aceasta a şi făcut şi de aici s-a reîntors la birou.

Reghina Nusen, de asemenea, s-a reîntors la birou la data expirării concediului şi dânsa era speriată dar până la sfârşit lucrurile s-au liniştit.

Zwy Loker, când a aflat de toată chestiunea a fost foarte surprins. Pe urmă mi-a spus că trebuie păstrată tăcere asupra acestui lucru şi trebuie uitată toată chestiunea şi nu trebuie în general vorbit despre acest lucru nici măcar între noi.

Pe Zoltan Hirsch l-am întâlnit la capătul tramvaiului 24, pe Riza Kleiner în Piaţa Naţiunii, pe Fleischer în str. Anton Pan la statuie iar cu Iancu Brener la ştrand. Acestea erau locurile la care le-am comunicat detaliile.

Am amintit că în 1949 au plecat prin Brăila 2 cunoscuţi de-ai mei şi anume: Hebel Carol şi Roth Alfred, amândoi studenţi la Institutul Maxim Gorki şi ale căror familii erau plecate încă din 1948 primăvara. Nu ştiu însă cum au plecat, ştiu doar faptul că au venit să-şi ia rămas bun de la mine şi că îmi spuneau că au găsit o legătură foarte bună. Într-adevăr după un timp un prieten comun Zighi Boral a primit de la ei poştă din Israel. Despre această plecare i-am amintit lui Eliezer Halevy la prima discuţie.

După încercarea aceasta din august 1951 nu s-a mai încercat nimic şi în general problema a fost scoasă de pe ordinea de zi. Ştiu aceasta atât din cele spuse de către Zwy Loker cât şi dintr-o discuţie avută cu dl. Baruch Niv noul însărcinat de afaceri care a venit între timp. Dânsul după ce s-a reîntors din concediul pe care l-a petrecut în Israel mi-a spus că acolo s-a văzut cu mai mulţi oameni prieteni de-ai mei şi că s-au interesat când o să vin. Eu la aceasta i-am răspuns că cine ştie dacă o să am posibilitatea să plec. Atunci el mi-a spus că nu trebuie pierdută speranţa deoarece în Israel există mare interes faţă de emigrarea evreilor din R.P.R. inclusiv problema familiilor despărţite, a sioniştilor, funcţionarilor de

https://biblioteca-digitala.ro

Legaţie adică a tuturor categoriilor. În această situaţie guvernul Israelului va căuta şi va fi de acord să facă orice pentru a ajunge la o înţelegere directă. Până atunci fiecare să-şi vadă de treaba lui şi dacă se va face ceva se va vedea la timpul oportun.

Tot în această declaraţie vreau să mai arăt următoarele: Începând din luna iulie 1950 Legaţia era obligată de către Sovrom-transport să vândă emigranţilor bilete de clase superioare adică cl. I, II lux şi semilux. Acestea erau în număr de peste 200 locuri a căror preţ total pe cursă se cifra la circa opt milioane lei. Cum oamenii nu vroiau să cumpere aceste bilete şi Sovrom-transport cerea ca pe lângă biletele de clasa a II-a se plăteau de Legaţie în dolari, Legaţia să constrângă pe imigranţi să cumpere şi celelalte de clasa (I, II lux) direct de la Sovrom-transport, Eliezer Halevy a hotărât că nu se va elibera nici-un bilet de a treia (care până atunci se dădeau gratis), până când fiecare grup de 50 sau 100 de persoane nu vor aduna o sumă egală de bani cu contravaloarea a 10-15 bilete de clasă înaltă (depindea de mărimea transportului). În felul acesta se făceau liste de către oamenii respectivi şi doi dintre ei strângeau banii şi se mergea la Sovrom-transport pentru ca să se cumpere bilete pentru aceia care au dat sume mari sau dacă toată lumea dădea la fel atunci se cumpărau biletele de clasă pentru bătrâni sau femei cu copii după cum se înţelegeau oamenii. Restul oamenilor de pe listă primeau biletele de clasa a II-a de la noi. La sfârşit biletele de I, II şi lux se dădeau pe gratis.

Aceasta a fost câteva săptămâni, pe urmă s-a schimbat sistemul şi am primit instrucţiuni de la Eliezer Halevy ca banii încasaţi să fie numai în parte întrebuinţaţi pentru completarea claselor superioare iar restul se va vărsa direct în contul Sovrom-transportului. Într-adevăr după fiecare vas se varsă o sumă de câteva milioane de lei la Sovrom-banc în contul direcţiei Maritime a Sovrom-transportului.

După această perioadă care a durat circa o lună, 3-4 transporturi, am primit ordin de la Eliezer Halevy ca să nu eliberăm nici-un bilet fără bani, să înregistrăm totul într-un carnet şi la sfârşitul fiecărui transport îi vom preda dânsului banii. De la caz la caz el va mai da dispoziţii să se cumpere bilete de clasă superioară. Aşa s-a procedat chiar de la acea dată la fiecare transport făcându-se excepţie doar ultima seară, când celor rămaşi fără bilete li se dădeau bilete pe gratis. Preţul biletelor era fixat totdeauna şi numai de Eliezer Halevy. În dimineaţa următoare plecării transportului banii împreună cu lista încasărilor trebuia să-i fie predate dânsului personal. Nu ne-a comunicat niciodată dacă aceşti bani se vor depune la Sovrom-transport sau se ţin la dispoziţia lui.

Aceste sume s-au încasat până în luna aprilie sau mai, când ne-a comunicat că toate biletele se vor elibera iarăşi pe gratis. De la această dată şi până în prezent s-au eliberat numai pe gratis.

Declar, de asemenea, că niciodată nu am discutat nici cu dl. Halevy nici cu Loker sau altcineva dintre diplomaţi ce anume o să spun în eventualitatea că aş fi arestat. Afară de ceea ce s-a stabilit în legătură cu Brăila ca să nu se amintească de legaţie (în caz că da, să se spună numai de Halevy) nu am stabilit absolut nimic referitor la o asemenea eventualitate.

În general nu se discutau problemele, cel puţin cu mine dar cred că nici cu alţii, şi dacă le ştiu pe cele de mai sus se datorează faptului că am fost în mijlocul lor şi deci trebuia să le aflu. De altfel dânşii aveau birourile sus şi noi nici nu puteam vedea cine vine la dânşii.

Faptul că s-a cerut ca în ultimă instanţă să se spună numai de dl. Halevy se datorează faptului că dânsul a făcut acest lucru şi mai ales că va fi plecat din ţară.

Ce persoane mai are cunoştinţă asupra plecării celor 6?

https://biblioteca-digitala.ro

După câte ştiu eu au cunoştinţă următoarele persoane: Eliezer Halevy, Zwy Loker, Steinmetz Smaia, Riza Kleiner, Zoltan Hirsch, Nusen Reghina, Iancu Brener şi cu mine. Eu nu am spus nimănui altcuiva despre această plecare. Desigur mai ştia Sami Grunberg fără ca să ştie însă persoanele. Ulterior când a venit a aflat şi Baruch Niv. De asemenea, au amintit unui prieten comun cu Steinmetz lui Max Wohl că urmează ca Steinmetz Smaia să plece fără însă a-i da amănunte.

(ss) Weiss Moritz

Proces-verbal

23 ianuarie 1952

Arată ce sume de bani ai primit de la Legaţia Statului Israel din Bucureşti, şi cu ce scop ţi s-au dat aceşti bani?

Începând din lunile martie-aprilie 1949, şi până la arestarea mea am primit de la Legaţia Statului Israel, circa 1.500.000 lei – 2.000.000 lei, bani ce i-am primit de la următoarele persoane diplomatice ale Legaţiei Israel din Bucureşti, Mordehai Shor, ataşat de Legaţie, Halevy Eliezer, consul şi mai târziu prim secretar al Legaţiei, Zwy Loker, secretar de Legaţie şi Baruch Niv, însărcinat cu afaceri al Statului Israel în R.P.R.

Aceste sume mi-au fost date cu scopul distribuirii lor în cadrul foştilor membri ai oamenilor ce aparţineau grupării sioniste Hanoar Haţioni, şi a acorda ajutoare a celor care erau în curs de emigrare.

Unele din persoanele cărora eu le-am dat ajutoare, mi-au furnizat informaţii în mod conştient, iar unele inconştient, informaţii ce mi-au fost cerute de membrii Legaţiei Statului Israel din Bucureşti, deci o parte din suma arătată mi-a fost dată în folosul acţiunii mele informative desfăşurată în folosul Legaţiei.

Pe ce te bazezi dumneata când afirmi că o parte din sumele primite de la Legaţia Statului Israel au fost date în folosul acţiunii informative?

Faptul că am cules informaţii la cererea membrilor Legaţiei de la numite persoane şi cărora eu le-am dat ajutoare, şi atunci când eu le-am primit mi s-a spus, că banii să-i împart acelor care cred eu de cuviinţă, spunându-mi în plus că eu sunt persoana care cunosc oamenii mai bine, deci acest lucru dovedeşte că o parte din sume mi-au fost date în folosul acţiunii informative pe care eu am desfăşurat-o

Arată persoanele cărora dumneata le-ai dat bani, pentru a te ajuta în acţiunea informativă pe care ai desfăşurat-o în folosul Legaţiei Statului Israel?

Persoanele cărora eu le-am dat bani primiţi de la Legaţia Statului Israel, cu scopul de a mă ajuta la culegerea de informaţii sunt următoarele: Sami Grunberg din Brăila, Steinmetz Smaia, din Bucureşti, Wohl Max din Bucureşti, Spiegel Sigismund, din Bucureşti, Marcu Antler, Bucureşti.

Ţin să menţioneze că aceste persoane au primit bani şi în calitatea lor de activişti de frunte ai fostelor grupări sioniste.

(ss) Weiss Moritz

https://biblioteca-digitala.ro

Declarație

23 ianuarie 1952

În anul 1947, Moshe Agamy mi-a cerut să-i furnizez detalii în legătură cu unele chestiuni din România care l-ar interesa în mod direct. El îmi va spune ce anume, iar eu la rândul meu să i le aduc după ce le voi fi procurat.

În acest fel mi-a cerut următoarele:

Să-i aduc informații în legătură cu starea de spirit a populației referitoare la stabilizare care a avut loc în acel an. Eu m-am interesat atunci la oameni care au plecat în septembrie 1947 și care erau adunați din diverse orașe așa că puteam oarecum să-i dau un tablou complect. Din acest tablou reieșea clar că muncitorimea a avut numai de câștigat, iar burghezia destul de numeroasă, a avut de suferit prin noul sistem monetar. Burghezia totuși nu a schimbat tot aurul, deși există termeni și așteaptă un nou moment de speculă.

A mai cerut informații în legătură cu granița dintre Arad, Timișoara, Turnu Severin. A vrut să știe că dacă sunt multe trupe în acea regiune, dacă se poate ajunge ușor și fără greutăți în acea parte a țării.

Până am cules această informație a durat mai mult timp, și am așteptat până când m-am deplasat personal la Timișoara. Aici am luat contact cu un cunoscut bun de al meu anume Fischer Paul, care cunoștea regiunea foarte bine voiajând foarte des. El mergea și pe linia care trece un teritoriu de mai mulți km. prin Iugoslavia și pe urmă se întoarce în România. Dânsul mi-a spus că în general este armată numai lângă graniță imediat și că în general se poate trece foarte ușor peste graniță deoarece patrulele de grăniceri sunt foarte îndepărtate. Se poate merge și cu mașina chiar până la graniță. În port la Turnu Severin e de acum mai multă armată deoarece traficul este destul de mare în acest punct. Autorizație de călătorie nu trebuie și nu te întreabă nimeni de ce ai venit. M-a întrebat de ce mă interesează acest lucru la care i-am arătat că de fapt le culeg pentru Moshe Agamy.

Venind înapoi din Timișoara am întâlnit pe Agamy în locuința din str. Olari, unde i-am comunicat acest lucru iar dânsul, și-a notat ceva într-un bloc-notes.

Tot în același an m-a rugat să mă interesez de diverse reforme care au început să se facă în învățământ, economie, remanierea guvernului din noiembrie 1947 cât și de părerea personalităților din fruntea Statului pe care o au față de populația evreiască. În ceea ce privește reformele am căutat să obțin anumite informații de la foști colegi și cunoscuți care erau atunci fie la facultăți, fie în învățământ. M-am întâlnit atunci cu Sandor Ervin care terminase atunci Politehnica și cu care am aranjat o discuție și de la care am aflat că în rândurile studenților aceste reforme sunt salutate cu bucurie. Desigur că sunt o infimă parte care nu aprobă și pe urmă sunt o serie de profesori vechi care nu sunt mulțumiți cu aceste schimbări. Celelalte două, adică reforme economice și părerile personalităților de frunte nu am putut-o afla neavând relații. El însă mi-a declarat că nu are nevoie, deoarece a rugat între timp pe altcineva care i le-a și dat.

S-a interesat încă o dată în anul 1948 de reformele care au loc în urma declarării României ca Republică Populară Română. Dacă într-adevăr regimul se poate sprijini pe clasa muncitoare.

Această informație am cules-o în mod foarte sumar, având în vedere că Moshe Agamy a plecat atunci din țară. Eu i-am dat referitor la aceasta informația că în general acest lucru nu se poate ști încă pentru că lucrările sunt prea recente.

https://biblioteca-digitala.ro

După plecarea lui Agamy, eram de mai multe ori împreună cu Mordehai Schor. Acesta la un moment dat mi-a spus următorul lucru. Israelul ar fi interesat în cumpărarea de armament şi unele maşini care fabrică muniţii. Că s-au făcut tatonări de acest sens şi că s-a aflat că Fabrica Cugir ar avea pentru vânzare lucrurile acestea. Urmează că în ziua următoare să mă deplasez la Directorul acestei fabrici împreună cu Jacques Rosenzweig care era reprezentantul Agenţiei Evreieşti în România. Ne-am deplasat la director şi care ne-a spus că principial fabrica poate să lucreze acest lucru. Despre preţuri nu se poate discuta până când dânsul, directorul, nu va lua contact cu Ministerul Economiei Naţionale. Tot atunci se vor discuta şi amănuntele când va exista acest răspuns. A urmat ca Jacques Rosentzweig să se mai intereseze, dar nu ştiu ce a rămas. Cred că chestiunea a rămas la prima luare de contact.

Tot în 1948 s-a interesat de situaţia graniţei spre Iugoslavia, dacă sunt multe trupe. De asemenea, s-a interesat care e situaţia între graniţa ungară la Pradea. Aceste informaţii le-am cules tot de la Fischer Paul de la Timişoara care a fost la Bucureşti şi cu care ocazie mi-a spus că la Timişoara se zvoneşte că vor veni şi trupe ruseşti, dar deocamdată e linişte. Aceasta era înaintea rupturii cu Tito.

Regiunea Oradea era mult mai bine păzită şi cu mai multe controale, cu mulţi grăniceri dar armată nu se vede. Aceste informaţii le-am dat lui Mordehai Schor. În perioada dintre plecarea lui Mordehai Schor şi revenirea lui Agamy activitatea informativă era dusă de Isai Stossel venit în România de circa doi ani. El a plecat în primăvara anului 1949, martie sau aprilie. El în general se interesa de multe lucruri dar fără mult folos practic, pentru că era foarte dezordonat, şi nu ştia nici el exact ce vroia. El mi-a cerut informaţii în general despre graniţă şi în special cea Iugoslavă unde spune el că se vor putea face eventual şi plecări. Peste puţin timp însă a revenit Moshe Agamy în ţară în calitate de reprezentant al Statului Israel. În această perioadă nu l-am văzut decât de vre-o trei ori. O dată la dânsul acasă unde am avut o discuţie referitoare la plecarea tinerilor din cămine, o dată am fost la Legaţie când am fost şi la dânsul în birou şi nu cu mult înaintea plecării lui l-am vizitat din nou. În acest an, 1949, el mi-a cerut informaţii mai mult asupra problemelor care au contingenţă cu problemele evreieşti, C.D.E., Federaţia de Comunităţi, starea de spirit şi tendinţa de emigrare a populaţiei evreieşti. În altă ordine de idei a cerut informaţii despre traficul pe Dunăre, cam ce fel de vase merg şi dacă vin alte şlepuri. Această informaţie am cules-o de la Sami Grunberg şi am predat-o lui Agamy ultima dată când am fost la el.

Informaţiile în legătură cu problemele evreieşti le culegeam de pe la temple unde mergeam de multe ori seara şi când discutam cu câte un om o problemă care m-ar fi interesat şi pe urmă i le predam lui Agamy, adică o singură dată în acel an. Dânsul avea pe masa biroului un carnet notes mare unde îşi nota răspunsurile care-l interesau.

La câteva luni după plecarea lui Moshe Agamy din ţară am fost angajat la Legaţie ca funcţionar. Aici am făcut cunoştinţă mai apropiată cu dl Eliezer Halevy pe care de fapt Moshe Agamy mi l-a prezentat cu ocazia primei vizite care i-am făcut-o acestuia din urmă.

Eliezer Halevy mi-a cerut, de asemenea, informaţii în legătură cu diverse probleme din R.P.R. El se şi documenta foarte mult asupra relaţiilor de aici şi îşi procurase o hartă, câteva manuale de geografie a României, despre petrol şi mine, tratate. Cerea foarte dese informaţii în legătură cu viaţa economică, cu organizarea muncitorilor în sindicate şi cooperative, problema salariilor în R.P.R. şi în ce măsură satisface acesta necesităţile şi în general cum sunt mulţumiţi oamenii. Eu i-am dat informaţii în legătură cu aceasta în diverse ocazii, completându-le în măsura în care mai aflam ceva. El tot îşi făcea notiţe

https://biblioteca-digitala.ro

referitor la aceasta. Informaţiile de mai sus erau destul de uşor de procurat pentru că erau din viaţa de fiecare zi. O dată a cerut să-i spun câtă armată defilează. I-am spus că aceasta poate s-o afle el mai bine care este invitat. Referitor la numărul muncitorilor care defilează i-am sugerat că poate să ia ca bază numărul ce se anunţă la radio.

O dată Agamy mi-a mai cerut ca informaţie, dacă în afară de aerodromurile Băneasa, Otopeni, Pipera, mai există aeroporturi în jurul Bucureştiului. Eu i-am răspuns că după câte se ştie aici la Bucureşti, respectiv se vede, acestea sunt. Că ştiu că nemţii mai organizaseră multe locuri de decolare pentru avioane de vânătoare. Nu ştiu dacă mai există.

Halevy se mai interesa foarte des despre puterea de cumpărare a leului, despre fluctuaţii de preţuri şi dacă lucrurile se găsesc din abundenţă sau ce anume lipseşte. S-a interesat cerându-mi informaţii în legătură cu învăţământul universitar şi şcolilor tehnice superioare. S-a mai interesat îndeaproape de gradul de dezvoltare a industriei chimice în ţară şi ce anume se resimte lipsă. De asemenea, a cerut informaţii despre industria lemnului, şi mai ales ce fel de utilaj are (modern sau vechi).

Aproape la toate acestea i-am dat informaţii pe care în majoritatea cazurilor le-a însemnat făcând de multe ori adnotări.

Ultima dată când am fost la Agamy l-am găsit acolo şi pe Dan care trecea atunci prin ţară. S-a interesat dacă mai sunt băiat bun.

Eliezer Halevy voia să ştie mai ales situaţia la graniţa iugoslavă. Când Eliezer Halevy mi-a cerut prima dată informaţii el mi-a comunicat că a vorbit cu Agamy şi acesta i-a spus că se poate adresa mie.

De activitatea mea informativă a avut cunoştinţă în afară de diplomaţi şi următoarele persoane: Steinmetz Smaia, Sami Grunberg, Spiegel, Iakerkaner. Ei ştiau că lucrurile de care mă interesez le comunic mai departe. De asemenea, ştia Gitta Leibovici care, la fel, furniza informaţii. Iakerkaner mergea foarte des la Agamy şi discuta despre probleme evreieşti în general. Eu luam de multe ori informaţii referitoare la viaţa publică românească care era cunoscută de el foarte bine.

După plecarea lui Eliezer Halevy a rămas Zwy Loker care mi-a cerut câteva informaţii mai ales în legătură cu presa, editarea cărţii în general. La fel mi-a cerut să-i procur manuale de agricultură referitoare la agricultura românească. Eu nu i le-am procurat până în prezent din cauza diverselor lucruri care interveneau.

Cu Baruch Niv noul însărcinat de afaceri nu am discutat încă chestiuni de asemenea natură.

De asemenea, în anul 1950-1951 iarna când au fost chemate sub arme mai multe contingente de tineri, atunci m-a întrebat câte contingente şi cam cât e un contingent. Eu i-am spus că aici nu e vorba de contingente deoarece oamenii sunt chemaţi pe bază de ordin de chemare aşa că nu se poate evalua.

Halevy s-a interesat de organele de Securitate şi ce meserie au aceştia în mod precis şi dacă ştiu că există oameni care sunt informatori ai Securităţii. Aceştia ar fi trebuit să fie cunoscuţi, ca lucrurile de la Legaţie să nu ajungă la urechile Securităţii. De asemenea, a cerut informaţii dacă organele Securităţii sunt la fel subordonate Ministerului Afacerilor Interne.

El s-a mai interesat de ecoul care l-a avut la timpul său procesul Maniu şi dacă populaţia priveşte cu încredere înfiinţarea P.M.R.

Agamy îmi atrăsese atenţia că la culegerea informaţiilor să fiu foarte precaut şi să am grijă de la cine întreb, decât să risc să întreb de la unul care ar putea fi periculos mai bine să abandonez totul.

https://biblioteca-digitala.ro

De la Timişoara, Halevy vroia să afle mai exact dacă sunt şi trupe ruseşti, dacă sunt multe şi dacă sunt staţionare.

Oamenii de la care să iau informaţii nu mi-au dat şi mi-au spus că am eu destule cunoştinţe pe care le cunosc bine şi de care mă pot folosi. Au menţionat că eu în orice caz cunosc mai mulţi oameni.

După ce mă interesam la oameni, căutam ca în cel mai scurt timp să le predau informaţiile. Am numit pe oamenii de la care culegeam informaţii la care ei nu au avut nici o obiecţie.

Despre activitatea informativă a lui Gitta Leibovici cunosc următoarele: dânsa mergea destul de des la Legaţia Israel unde discuta cu Agamy sau Eliezer Halevy. Nu cunosc în amănunt ce anume discutau. Cu Gitta ne întâlneam destul de des şi vorbeam despre diverse informaţii care eventual le poseda unul dintre noi în legătură cu viitorul organizaţiei de tineret, eventuale plecări dacă vor mai avea loc. Gitta în general a avut aceeaşi misiune în mişcare, adică centralizarea căminelor de restratificare şi deci ne cunoşteam aşa bine şi aveam probleme comune în care ne sfătuiam. Dânsa a fost la Legaţie de foarte multe ori.

Iakerkaner a fost foarte des la Legaţie de la înfiinţarea ei şi până la arestarea lui. În ultimele luni venea mai rar deoarece era şi încadrat la o cooperativă. El în general discuta mai mult cu Moshe Agamy pe care-l cunoştea destul de bine. La început el avea şi calitatea de preşedinte al Comisiei de lichidare şi mergea să rezolve chestiuni în legătură cu aceasta. El preda lui Agamy un fel de relatare asupra problemelor populaţiei evreieşti şi sioniste în mod special. Eu mă informam (cred de 2-3 ori) de la Iakerkaner despre diverse chestiuni în legătură cu opinia publică. Cu Iakerkaner, am stat de mai multe ori de vorbă.

I-am comunicat că şi eu am fost de mai multe ori la Agamy şi mi-a cerut să-i spun anumite lucruri sau să-i dau informaţii, ceea ce eu făceam. Agamy avea despre Iakerkaner o părere foarte bună. Iakerkaner la cererea mea de a-mi da lămuriri în legătură cu starea de spirit a populaţiei ţării, a felului în care văd oamenii viitorul el mi-a spus că în general oamenii nu văd situaţia aşa de gravă că pericolul unui război după părerea lui nu există şi că tot în aceeaşi ordine de idei dacă va fi într-adevăr aşa vom putea şi emigra. El crede că guvernul ca atare nu va fi contra acestui fapt.

Spiegel Sigismund a făcut parte din conducerea lui Haoved Haţioni şi era şi secretarul lui Keren Hayessod. De asemenea, era delegat de conducere în secţia locală din Bucureşti, str. Lucaci 16, unde desfăşura activitate de zi cu zi. Este căsătorit şi locuieşte la cumnatul său. Atât sora şi mama lui cât şi socrii lui au plecat în Israel. Nu-l vedeam prea des după desfiinţare, însă în ultima vară l-am întâlnit de câteva ori cu nevasta lui la ştrandul Herăstrău. De asemenea, l-am văzut o dată din tramvai şi de două ori pe stradă. Era delegat un timp de mişcare în conducerea organizaţiilor sioniste. E un om foarte bolnav şi nu prea poate să lucreze. Meseria lui e contabil. În 1948 vorbeam mai des, căci locuiam în aceeaşi clădire. Aici am avut ocazia să vorbesc cu el mai pe larg, de multe ori discutam diverse probleme care urma pe urmă să le ridicăm în şedinţe comune. El călătorea mult spre a vizita diverse secţiuni. Dânsul îmi povestea despre starea de spirit din provincie, despre părerea care există în legătură cu plecarea evreilor pauperi din Moldova, că oamenii nu se grăbesc să se încadreze pentru că aşteaptă. După desfiinţare a primit o sumă mai mare de bani de la Keren Hayessod ca dreptul lui la lichidare. Marcu Auchler a fost secretar general al mişcării Dor Hadaş iar când aceasta a fost înglobată în Hanoar Haţioni el a devenit secretarul general al acesteia. Am locuit, în 1949, în aceeaşi casă cu dânsul şi un prieten al lui Feingold Herşcu însă în 1950 m-am mutat. Despre activitatea informativă el ştia că mă duc

https://biblioteca-digitala.ro

la Agamy iar mai târziu că mă duc pe la Legaţie şi că le povestesc acolo ceea ce se întâmplă. El fiind din Piatra Neamţ şi venind mulţi cunoscuţi de ai lor eu aflam acolo de ceea ce se întâmplă în Piatra, şi reuşeam să-i fac o situaţie clară asupra acestei stări de spirit a populaţiei. După mutarea mea nu mai m-am mai dus aşa de des deoarece am avut câteva diferende în legătură cu locuinţa. Dânsul s-a căsătorit şi soţia lui a plecat în Israel.

Steinmetz Smaia. Îl cunosc din 1945 de când lucram împreună în aceeaşi organizaţie şi pe urmă în conducere. Toată familia lui e plecată în Israel.

Părinţii au murit la Auschwitz. Dânsul ştie că eu dau informaţii membrilor Legaţiei şi dacă el ştia vre-o informaţie mi-o spunea. El în general îmi povestea informaţii în legătură cu starea de spirit din uliţa evreiască deoarece se ocupa de lecţii de ebraică şi deci era numai în acest mediu. Mă întâlneam cu el des fiind buni prieteni.

Wohl Max un alt prieten al meu cu care mă vedeam la fel destul de des. Mai ales mergeam eu la dânsul. El ştie de cazul Brăila şi era în legătură cu Sami Grunberg cu care era prieten. Ştia, de asemenea, că eu am fost şi sunt în relaţii bune cu cei veniţi din Israel şi că le povesteam tot ceea ce ştiam adică aflam şi în mod special de problematica populaţiei evreieşti.

De activitatea mea informativă mai ştiau: Wolf Zoltan din Cluj, Blander din acelaşi oraş, Pasternash din Piatra Neamţ, Wilhelm Raţiu, Armand Kahane din Bucureşti, toţi plecaţi.

Despre activitatea informativă a şlihimilor pot să spun următoarele: În general de lucrul acesta se ocupa Moshe Agamy într-o măsură mai mică Dan. Erau două categorii de şlihimi cei trimişi de către Organizaţia Sionistă şi cei trimişi de către mişcările de tineret sau Confederaţia Generală a Muncii. Cei trimişi de organizaţiile sioniste aveau oarecum drepturi mai mari ei având cuvântul hotărâtor şi în probleme de emigrare. Dintre ei de ex.: Isai Stossel a desfăşurat activitate informativă în vara anului 1948 până la revenirea lui Agamy. Cine anume dintre ei a desfăşurat o asemenea activitate nu ştiu, însă puteam s-o aflu, cred că toţi, pentru că cunoşteau limba, ţara, şi erau în permanentă legătură cu Moshe Agamy.

Sami Grunberg mi-a dat informaţii în legătură cu traficul pe Dunăre, iar eu am transmis aceasta lui Halevy.

(ss)Weiss Moritz

Declaraţie

24 ianuarie 1952

Câţi membri din organizaţia Hanoar Haţioni au părăsit în mod ilegal ţara, când şi cum?

Următorii membri ai fostei organizaţii Hanoar Haţioni au părăsit în mod ilegal ţara:

Poldi Ungerischi şi Felicia Precep, au plecat în primăvara anului 1949 cu transporturile de emigranţi cehoslovaci ajutaţi fiind de Mordehai Schor, ataşatul Legaţiei Statului Israel.

Carol Hebel şi Alfred Roth au plecat în toamna anului 1949 prin Brăila cu şlepuri pe Dunăre ajungând cu înconjur mare în Israel.

https://biblioteca-digitala.ro

În ceea ce priveşte primul caz, adică al lui Poldi Ungevrisch şi Felicia Precep, ştiu că Mordehai Schor a comunicat lui Poldi Ungevrisch ca acesta într-o anumită zi să fie împreună cu Felicia Precep în nu ştiu care gară de pe traseul pe care trece trenul, iar când va intra trenul respectiv în gară el Mordehai Schor va coborî din tren şi le va spune în ce vagon să se urce. Le-a atras atenţia să nu aibă asupra lor bagaje afară de maximum o servietă şi să se ţină de toate instrucţiunile care le vor primi. Poldi Ungavrisch făcea parte din conducerea organizaţiei Hanoar Haţioni şi s-a împrietenit cu Mordehai Schor încă din 1947. Felicia Precep era prietena lui Poldi Ungarisch.

Eu aveam cunoştinţă de plecarea lor, deoarece ei au venit să-mi comunice acest lucru şi şi-au luat rămas bun. De asemenea şi-au luat rămas bun de la prietenii lor intimi, Sara Rosenbach, Mimi Leibovici şi Abraham Stettner.

Despre Carol Hebel şi Alfred Roth ştiu că, cu ocazia unei întâlniri pe care am avut-o cu dânşii la ştrandul Florească, mi-au spus că au găsit o legătură de a pleca ilegal din ţară şi anume prin Brăila. Ei vor să încerce acest lucru deoarece părinţii lor sunt plecaţi de aproape 2 ani şi nu mai au răbdare să aştepte. De asemenea, părinţii lor vor pune la dispoziţie orice sumă de bani. Ştiam, de asemenea, că ei posedă bani lăsaţi de părinţii lor care tot ceea ce au lichidat înainte de plecare le-au lăsat lor în bani în eventualitatea că ar dura mai mult venirea lor.

Legătura o are un unchi al lui Hebel care îi va înştiinţa data exactă. E vorba să fie îmbarcaţi pe un vas austriac care să-i ducă la Viena şi de acolo foarte uşor se ajunge în Israel. Toată chestiunea se va petrece în câteva zile. Cu aceasta ne-am luat şi rămas bun.

Întâlnindu-mă după câteva zile cu Abraham Stettner, care era bun prieten a lui Alfred Roth acesta mi-a comunicat că aceştia, într-adevăr, au plecat.

(ss) Weiss Moritz

Declaraţie

24 ianuarie 1952

L-am cunoscut pe ing. Osterer Friderich din anul 1946, în cadrul mişcării sioniste din care făcea parte şi dânsul. Am avut ocazia să ne întâlnim de mai multe ori la diverse serbări, conferinţe şi manifestări ale organizaţiei, care aveau loc destul de des.

Mai târziu la înfiinţarea mişcării sioniste Hanoar Haţioni dânsul a intrat în conducere, iar la unele şedinţe de lucru ne întâlneam. În cadrul acestei activităţi am fost de mai multe ori împreună discutând despre probleme ale organizaţiei. Dânsul avea funcţiunea de organizator al departamentului restratificării.

După desfiinţarea organizaţiei ne-am văzut foarte rar. În mod întâmplător ne vedeam cu care ocazii ne interesam reciproc de celălalt şi treceam mai departe. În felul acesta ne-am întâlnit de câteva ori pe stradă, de sărbători la templu, la concerte, alte spectacole.

În vara anului 1951 m-am întâlnit din nou cu ing. Osterer cu care ocazie m-a rugat să mergem puţin împreună căci are să-mi comunice ceva.

A început să-mi povestească de faptul că a fost anchetat timp de mai multe ore în legătură cu activitatea lui sionistă. A spus că s-a afirmat că, chiar dânsul ar fi fost secretarul şi că ar fi iscălit anumite circulări şi material cultural. Dânsul a arătat organelor

https://biblioteca-digitala.ro

anchetatoare că aceasta nu este real pentru că dânsul a avut numai funcţiunea de organizator al departamentului – restratificării, departament de care s-a ocupat efectiv. De asemenea, a mai activat în cadrul secţiunii din Bucureşti a mişcării Haoved Haţioni.

A mai fost anchetat în legătură cu inginer Iakerkaner Sami, dacă-l cunoaşte pe el, dacă-i cunoaşte activitatea, la care dânsul a răspuns că au fost în aceeaşi conducere şi desigur că are cunoştinţă de acest lucru.

După ce s-a terminat anchetarea lui, i s-a propus ca dânsul să informeze autorităţile despre anumite lucruri sau persoane care i se vor cere. Acest lucru a fost acceptat imediat de dânsul, declarându-se de acord cu organele anchetatoare şi promiţând tot sprijinul.

În continuare, a spus că acum este într-o situaţie foarte grea. Nu ştie care va fi situaţia lui în viitor şi dacă va mai fi anchetat şi în general nu ştie ce informaţii va putea să dea şi dacă ele vor fi mulţumitoare.

Nu ştie cum să iasă din acest impas. Îmi spune toate acestea mie pentru că vrea să mai ştie cineva despre acest lucru şi m-a rugat să transmit acest lucru şi cuiva de la Legaţie. Dar altcuiva să nu comunic nimănui. După aceasta ne-am despărţit.

Eu am comunicat acest lucru lui Zwy Loker, secretarul Legaţiei.

După un timp oarecare m-am întâlnit ocazional cu ing. Osterer Friederich la un concert educativ unde m-a zărit în pauză.

S-a apropiat de mine şi mi-a comunicat că după ce trebuia să dea prima informaţie el a comunicat că nu are cum să culeagă aceste informaţii şi deci îi este imposibil să facă acest lucru. După această declaraţie a lui a fost invitat din nou de organele anchetatoare care i-a atras atenţia asupra greşelii făcute şi i-au comunicat că nu va putea să părăsească Bucureştiul. Acum este foarte îngrijorat de urmările care vor avea loc.

Între timp sunând de începerea concertului ne-am despărţit.

Eu acest lucru l-am comunicat, de asemenea, lui Zwy Loker, secretarul Legaţiei Statului Israel. De la acesta nu am primit nici o comunicare spre a o transmite ing. Osterer Friederich, nici după prima informaţie nici după a doua.

Toate aceste lucruri ing. Osterer mi le-a comunicat la scurt timp după ce a fost anchetat de organele de Securitate.

Cu o ocazie în iunie sau iulie mi-a comunicat, că având lipsă de perspectivă de plecare în mod legal el ar fi gata eventual să plece în mod ilegal şi că eventual s-ar putea pleca prin Brăila, unde ar trebui cineva să se intereseze. De fapt cu persoana lui e o problemă mare, căci are o soacră bolnavă şi nu ştie ce ar putea să facă. Dar poate că ar interesa acest lucru pe alt cineva şi eu să mă gândesc la acest lucru şi dacă cred necesar să comunic Legaţiei. Eu nu am discutat de acest lucru mai departe deoarece ştiam că se pregăteşte acest lucru şi nu vroiam ca dânsul să aibă cunoştinţă de acest lucru.

(ss)Weiss Moritz

Declaraţie

17 martie 1952

În luna iulie, dl Zwy Loker, prim secretarul Legaţiei Statului Israel din Bucureşti, mi-a spus că urmează să plece din ţară în mod clandestin şi Riza Kleiner.

https://biblioteca-digitala.ro

Cu această ocazie m-a întrebat dacă o cunosc sau am mai văzut-o vreodată. La această întrebare eu am răspuns negativ pentru că nu o cunoşteam şi nici nu am văzut-o. Mi-a spus că eu va trebui să o anunţ de data plecării şi de locul unde va trebui să se întâlnească cu ceilalţi la Brăila. Mi-a descris-o cum arată şi mi-a spus că seamănă foarte mult cu d-na Gabriella Ariel, sora ei, pe care o cunoşteam.

Cu altă ocazie mi-a comunicat ziua în care va trebui să o întâlnesc (cred că sâmbătă seara înainte de 1 august 1951) în Piaţa Naţiunii la fântâna arteziană.

Înaintea acestei întâlniri am stabilit cu Steinmetz Smaia că o va aştepta la restaurantul de stat din centrul Brăilei la ora două pe data de 1 august unde va fi împreună cu Brener Iancu. De asemenea, va avea nişte ziare pe masă.

La întâlnirea cu Riza Kleiner în Piaţa Naţiunii i-am comunicat că eu sunt Alexander. Aceasta era parola pe care o avea dânsa din partea dl. Zwy Loker pentru ca să ştie că eu sunt. Eu am recunoscut-o imediat pentru că într-adevăr semăna foarte mult cu d-na Ariel.

I-am comunicat data la care va trebui să fie dânsa la Brăila.

De asemenea, ora şi locul exact şi i-am atras atenţia ca să fie punctuală pentru că mai târziu nu-l va găsi pe Steinmetz acolo şi nu pot să-i dau nici-un alt loc unde îl va putea găsi ulterior. L-am descris pe Steinmetz în mod detailat dar dânsa putea acolo să-l recunoască uşor pentru că va fi împreună cu Brener Iancu pe care dânsa îl cunoştea dinainte.

I-am mai spus lui Riza Kleiner tot cu această ocazie că nu va putea să-i ia decât lucrurile strict necesare. În nici un caz bagaj mare.

De asemenea, ar fi bine să plece în mod indirect la Brăila. Principalul este însă să ajungă la timp. De asemenea, să aibă asupra ei câteva mii de lei dacă va fi nevoie să stea la Brăila eventual câteva zile, sau dacă va fi nevoie să cumpere ceva pentru drum.

Dacă va fi nevoie să stea la Brăila îşi va căuta locuinţă la Lacul Sărat. Dacă va fi întrebată de cineva ce caută la Brăila să spună că a venit să facă băi la Lacul Sărat. Acest motiv să-l invoce în cazul unei eventuale arestări. Pe cât posibil nu va trebui să spună că acest lucru a fost organizat de Legaţie. Dânsa nu trebuie să spună că eu i-am comunicat cele de mai sus ci Iancu Brener pe care îl cunoştea dinainte.

(ss)Weiss Moritz

Declaraţie

17 martie 1952

Ce sume de bani ai distribuit colaboratorilor Legaţiei Statului Israel, pentru plecările clandestine din ţară?

Am primit de la dl. Zwy Loker, în luna iulie 1951, suma de 40.000 lei din care sumă am dat lui Fleischer Eva 5-10.000 lei, iar restul am dat lui Steinmer Samie.

(ss)Weiss Moritz

https://biblioteca-digitala.ro

Declarație

18 martie 1952

Când și în ce împrejurări ai părăsit țara și cu ce destinație?

Am părăsit țara în 1947 în luna iunie sau iulie când am fost la Budapesta. Am fost plecat din țară cca. 10 zile.

Când ai fost întrebat înainte de această declarație ce ai răspuns?

Am mințit.

De ce ai mințit?

N-am vrut să-mi agravez situația.

Când ți s-a spus de către organele anchetatoare că nu ești sincer ce ai spus?

Că sunt sincer și în realitate nu am fost sincer.

După ce ai fost prins iar că ai mințit ce ai de gând să faci?

Înțeleg ca de la această dată să mărturisesc organelor anchetatoare întreaga activitate a mea de spionaj precum și orice altă activitate comisă împotriva legilor Republicii Populare Române.

De cine ai fost trimis la Budapesta și cu ce misiuni?

În 1947 s-a pus problema lărgirii căminelor Hehaluț-ului având în vedere că afluența spre cămine era foarte mare iar căminele vechi erau complete. De asemenea, am vrut să lărgim activitatea fermelor. Pentru toate acestea era nevoie de un buget mai mare decât subvenția pe care o primeam din partea Joint-ului. În vederea acestui scop era nevoie de aprobarea Centralei din Europa a Joint-ului care ar fi trebuit să pună la dispoziția Joint-ului de aici o alocație mai mare ca noi să putem beneficia aici de un buget mărit. În acel timp trebuie să vină în țară dr. Schwartz, directorul Joint-ul din Europa și urma ca să se discute cu această ocazie problema măririi subvenției. Însă ulterior s-a aflat că nu v-a veni în țară, ci va veni doar până la Budapesta de unde se va reîntoarce la Paris.

În această situație s-a hotărât că trebuie neapărat să plece cineva ca să se întâlnească cu dr. Schwartz și să discute problema de mai sus cerându-i ca din luna următoare Joint-ul să aprobe și să trimită o sumă mai mare în vederea înființării de noi cămine. S-a hotărât ca să plece Ghideon și cu Ioel Zilberfarb, care era casierul Hehaluț-ului. Ambii erau șlihimi veniți din Palestina. Cum nici unul din ei nu cunoștea limba maghiară, au cerut ca eu să-i întovărășesc. Misiunea mea era ca să fiu tot timpul împreună cu ei pentru ca să le fiu în ajutor pe teritoriul ungar. De asemenea, la Budapesta trebuiau date telefoane, trebuia de mers în diverse locuri pentru a obține audiența respectivă la dr. Schwartz.

Eu am acceptat acest lucru și mi s-a comunicat de către Isac Weissbuch că urmează să plec la Arad la Chaim Wurzel unde mă așteaptă Ioel Zilberfarb și cu Ghideon. Eu nu am fost la București când s-a hotărât acest lucru eram tocmai în provincie și mi s-a comunicat de abia după ce am revenit la București și cei doi plecaseră cu o zi înainte la Arad.

Cu primul tren am plecat și eu și într-adevăr i-am găsit pe cei doi la Chaim Wurzel, unde am mai găsit și o altă persoană, Nierenfeld Ernest care, de asemenea, vroia să plece în Ungaria unde vroia să urmeze Facultatea, dacă va reuși să-și aranjeze stabilirea acolo.

Încă în după-masa aceea am plecat cu toții la gară, împreună cu Chaim Wurzel și cu un comisar și am urcat în trenul care duce în satul Grăniceri care se află la granița ungară.

https://biblioteca-digitala.ro

Aici am fost aşteptaţi de către un ţăran care ne-a condus la dânsul acasă, de unde am urcat într-o căruţă care ne-a dus încă în noaptea aceea până la graniţă care era la o depărtare de vre-o 3-4 km. Am ajuns la punctul de frontieră cam la miezul nopţii.

Aici am coborât din căruţă şi Chaim Wurzel împreună cu comisarul au rămas în urmă, iar noi conduşi de ţăranul respectiv am pornit peste câmp îndreptându-ne spre satul din apropiere care era la aproximativ un kilometru. Aici am fost conduşi la locuinţa unui alt ţăran unde ne-am odihnit şi am aşteptat ca să plecăm mai departe. Aici se ştia că venim şi că trebuie să ajungem mai departe la Budapesta.

Încă înainte de răsăritul soarelui a venit o maşină care ne-a dus în oraşul apropiat Bekescsaba unde şoferul maşinii ne-a cumpărat bilete de tren până la Budapesta şi ne-a dat fiecăruia ceva bani ungureşti. Aici am urcat în tren la ora 9 dimineaţa conduşi fiind de prietenul şoferului care era ghidul nostru. Afară de Ghideon, Ioel Zilberfarb, Nierenfeld şi de mine mai era unul Kieselstein din Cluj care mergea la Budapesta să-şi aducă soţia nelegitimă cu care s-a cunoscut în timpul deportării.

Am ajuns după masă la Budapesta unde am locuit la un cămin unde ne-am îndreptat direct de la gară. Aici am petrecut prima zi şi prima noapte, fiind foarte obosiţi. Cealaltă zi înainte de masă ne-am interesat unde sunt birourile Joint-ului şi ne-am deplasat acolo pentru a ne interesa când poate să ne primească dr. Schwartz pentru ca să-i putem expune doleanţele.

Aici am aflat că încă nu este la Budapesta. Nu ştiu exact dacă nu venise încă în Ungaria sau era în provincie, nouă în orice caz ni s-a dat acest răspuns. De asemenea, ni s-a atras atenţia că dacă dorim să obţinem o audienţă putem să ne înscriem la secretara lui şi că va trebui să ne interesăm în permanenţă când ni se va fixa ziua şi ora pentru că audienţele se fixează numai pentru ziua respectivă.

Am cerut să fim înscrişi şi noi pentru audienţă şi urma să ne întoarcem a doua zi dimineaţa pentru răspuns. După aceea ne-am dus la adresa unui cunoscut a lui Ioel, care era un palestinian (israelian – n.a.) de la care am luat o sumă de bani ungureşti (cca. 4-6000 forinţi). Pe urmă ne-am dus şi ne-am plimbat în oraş, am fost la restaurant, cofetărie etc.

Seara ne-am întors în căminul în care locuiam.

A doua zi am mers pe la birourile Joint-ului unde am petrecut toată dimineaţa înainte de masă fără a obţine un rezultat. Am plecat la masă de unde ne-am întors imediat pentru că eventual după-masă se va fixa prima serie de audienţe.

Nu am reuşit să intrăm la dr. Schwartz decât după vre-o 5 zile când ne-a fost fixată audienţa la birourile Joint-ului.

În acest timp în cursul zilei majoritatea timpului stăteam şi aşteptam la Joint. Restul timpului eram la restaurant, vizitam oraşul, insula Marghit şi seara ne întorceam la locuinţă.

Audienţa a fost fixată în jurul orei 12 sau 13 şi am mers toţi trei la ora fixată la birourile Joint-ului unde am fost introduşi în camera dr. Schwartz unde în afară de dânsul mai era încă o persoană din partea direcţiei Joint-ului din Ungaria.

Expunerea a fost făcută de către Ioel Zilberfarb şi Ghideon care au arătat necesitatea de a înfiinţa noi cămine de restratificare şi de copii, cele vechi fiind arhipline. Pentru acest lucru este nevoie de noi investiţii paturi, mobilă, veselă, de asemenea, ajutoare pentru întreţinerea de fiecare zi.

Facem această cerere acum, având în vedere urgenţa ei cât şi faptul că Joint-ul îşi face programul ajutoarelor băneşti, dar în special a ajutoarelor în haine şi alimente pentru iarnă, îl face încă din vară. Deci dacă nu se ia în considerare acest lucru chiar dacă căminele vor fi înfiinţate ele nu vor beneficia mult timp de aceste ajutoare. Dânsul a întrebat cam la

https://biblioteca-digitala.ro

ce număr se va ridica totalul persoanelor din cămine conform proiectului de noi cămine. I s-a răspuns că este vorba de aproximativ cinci mii de persoane.

La aceasta dânsul a răspuns că principial nu este împotriva acestui lucru şi crede că vor fi fonduri pentru acest număr de oameni. Dânsul va expune acest lucru centralei Joint-ului european care trebuie să dea avizul. Însă chiar şi după această problemă poate fi rezolvată în mod practic numai cu direcţia Joint-ului din România sub a cărui competenţă cade şi care va primi avizul centralei, aviz care după părerea lui va fi dat. De altfel dânsul va veni în curând în România şi atunci să ne prezentăm în audienţă la Joint şi vom putea discuta mai detailat.

Ne-a rugat să-l scuzăm că nu poate să stea mai departe de vorbă cu noi dar trebuie, să meargă la Ministerul de Finanţe unde are conferinţă.

Cu aceasta am plecat înapoi la cămin. Între timp ne-a vizitat prietenul lui Ioel, instructorul palestinian, căruia Ioel i-a comunicat că vrem să ne întoarcem. Acesta ne-a spus că aceasta va fi posibil peste vreo 2 zile şi că dânsul va aranja totul şi când totul este în ordine ne va anunţa.

Ghideon nu se mai întorcea el plecând mai departe spre Israel. Ceilalţi doi, Nierenfeld şi cu Kieselstein ne căutau aproape zilnic ca să afle când plecăm şi noi pentru că dânşii vroiau să se întoarcă cu noi.

Peste vreo două zile mi s-a comunicat că după masă va veni cineva să ne ia şi care ne va duce până la graniţă unde vom fi aşteptaţi.

Am plecat după masă în tovărăşia unui tânăr care ne-a luat bilete până la o gară în apropiere de frontieră unde am coborât şi unde ne aştepta o căruţă cu cai, cu care am mers un timp oarecare. La un moment dat ni s-a spus să coborâm şi, sub conducerea unui ţăran, am mers apoi pe jos, pe un câmp, până am ajuns la punctul de frontieră unde ne aştepta Wurzel Chaim. De aici ne-am dus până în satul Grăniceri, la locuinţa ţăranului la care am fost şi prima dată. Aici era şi comisarul. De aici cu toţii am plecat la gară de unde am plecat la Arad.

Încă în cursul zilei următoare am plecat spre Bucureşti împreună cu Ioel.

(ss)Weiss Moritz

Proces-verbal

19 martie 1952

Când şi în ce împrejurări ţi-ai început activitatea de spionaj şi informarea cui?

Mi-am început activitatea de spionaj în toamna anului 1947, când Moshe Agamy mi-a propus să-i dau informaţii în legătură cu situaţia politică, economică şi militară din ţară.

D-ta ai acceptat propunerile lui Agamy, de ai furniza informaţii în legătură cu situaţia politică, economică şi militară din ţară?

Da. Eu am acceptat propunerile făcute de Agamy în sensul de a-i furniza informaţiile pe care mi le va cere din domeniul politic, economic şi militar.

Ce instrucţiuni ai primit de la Agamy în vederea culegerii şi transmiterii de informaţii cu caracter politic, economic şi militar?

https://biblioteca-digitala.ro

Agamy mi-a atras atenţia asupra gravităţii faptului dacă s-ar afla că eu culeg informaţii. M-a sfătuit, de asemenea, să fiu foarte precaut cu persoanele de la care culeg informaţii, mai bine să nu culeg informaţii, dacă bănuiesc că persoanele de la care le culeg ar divulga acest lucru. În legătură cu oamenii de la care culeg informaţii mi-a spus să discut cu ei indirect – pentru a afla ce mă interesează. De asemenea, mi-a spus să nu discut cu nimeni despre faptul că mi-a cerut informaţii. Persoane de la care să iau informaţii nu mi-a indicat, ci să mă adresez prietenilor şi cunoştinţelor mele.

Ce informaţii ţi-au fost cerute de Agamy?

Agamy mi-a cerut să culeg şi să-i transmit următoarele informaţii:

Informaţii în legătură cu starea de spirit a populaţiei în legătură cu stabilizarea care a avut loc în anul 1947.

Informaţii în legătură cu schimbările survenite în urma reformelor şcolare.

Informaţii în legătură cu reformele survenite în economie până la declararea României ca R.P.R.

Despre remanierea guvernului făcută în noiembrie 1947, precum şi părerile personalităţilor din guvern în legătură cu populaţia evreiască.

Informaţii în legătură cu reformele survenite după declararea României ca R.P.R. şi dacă într-adevăr regimul se poate sprijini pe clasa muncitoare.

Informaţii în legătură cu opinia publică a populaţiei evreieşti în legătură cu crearea Statului Israel şi tendinţa de emigrare a acestuia.

Date în legătură cu situaţia de la graniţa de sud-vest a ţării, dacă este păzită, dacă sunt multe trupe militare, cum se poate circula în acea direcţie şi în genere care este situaţia din regiunea Timişoara-Arad.

Dacă prin această regiune se poate părăsi ţara.

Dacă în jurul Bucureştiului ştiu ce fel de aerodromuri sunt şi unde anume.

Arată dacă ai transmis lui Agamy informaţiile de mai sus şi dacă da, cum şi ce anume?

Da, i-am transmis lui Agamy informaţiile de mai sus cu excepţia aceleia în legătură cu părerile personalităţilor din guvern, despre care nu am putut afla nimic. Toate informaţiile pe care le-am cules i le-am predat verbal când mă întâlneam cu dânsul. Astfel i-am comunicat că muncitorimea a primit cu satisfacţie reforma bănească din 1947, în schimb burghezia şi comercianţii nu au fost mulţumiţi.

Despre reforma şcolară i-am comunicat că noul sistem de organizare al şcolilor şi că au luat fiinţa o serie de şcoli medii tehnice.

De asemenea, i-am arătat lui Agamy comentariile pe care le-a făcut populaţia în legătură cu alungarea monarhiei şi că acest lucru a constituit o surpriză pentru populaţie.

În legătură cu remanierea guvernului i-am redat lui Agamy că în general în pătura nemuncitorească acest lucru a provocat mare îngrijorare.

I-am redat lui Agamy atunci care a fost atmosfera în legătură cu constituirea P.M.R.

De asemenea, i-am redat lui Agamy ca regimul democrat din România se poate sprijini numai pe muncitori încadraţi în Partid şi sindicate.

În legătură cu opinia populaţiei evreieşti în urma creării Statului Israel şi tendinţa de emigrare a acestora i-am comunicat lui Agamy, că populaţia evreiască a primit cu mare satisfacţie şi entuziasm acest fapt, că au fost întruniri mari în diverse părţi ale ţării la care au participat mii de evrei. Tendinţa de emigrare este foarte mare şi în special în cadrul

https://biblioteca-digitala.ro

tineretului. Faptul că atunci era război în Israel nu-i opreşte pe aceştia de a fi gata în orice moment să plece.

În legătură cu situaţia de la graniţa Iugoslavă m-am deplasat în mod special la Timişoara unde am luat contact cu un cunoscut al meu anume Fischer Paul (plecat în Israel) căruia i-am cerut să-mi redea din acea regiune, dacă există multă armată, cum este poziţia graniţei, dacă se poate călători şi în ce condiţii precum şi dacă s-ar putea organiza treceri clandestine de frontieră. Fischer Paul mi-a redat în mod real situaţia de acolo şi la întoarcerea mea în Bucureşti, am mers la Moshe Agamy şi i-am comunicat cele aflate de mine.

Când am fost întrebat despre aerodromurile din jurul Bucureştiului i-am răspuns imediat că în afară de cele de la Băneasa, Pipera şi Otopeni eu nu mai cunosc altele.

(ss) Weiss Moritz

Declaraţie

21 martie 1952

Cu ce persoană ai discutat înainte de a pleca la Budapesta?

Am discutat cu Isac Weissbuch care mi-a comunicat că trebuie să plec la Arad.

Cine ţi-a propus să pleci la Budapesta? Şi cu ce scop?

Isac Weissbuch mi-a propus ca să întovărăşesc pe Ioel Zilberfarb şi pe Ghideon pentru a le fi translator, eu cunoscând limba maghiară.

Cine este Ioel Zilberfarb şi Ghideon?

Ambii erau instructori palestinieni.

Când au venit aceştia în ţară şi cu ce misiune?

Au venit în ţară în 1946 cu scopul de a ajuta la activitatea mişcărilor de tineret sioniste.

De ce for sionist au fost trimişi?

Erau trimişi de către mişcările lor respective, adică Ghideon de către Dror şi Ioel Zilberfarb de către B'nei Akiva.

Arată dacă aceşti instructori palestinieni făceau parte din Mossad?

Nu făceau parte din Mossad.

De unde ştii acest lucru?

Chiar Ioel Zilberfarb mi-a spus că nu face parte din Mossad.

Nu consideri că ce ai spus ai minţit?

Nu consider.

Ce persoane au avut cunoştinţă de plecarea dumitale la Budapesta?

Au ştiut Isac Weissbuch (plecat în Israel în 1949), Wurzel Zoltan, Akiba London (plecat din ţară) şi ulterior a aflat şi Steinmetz Smaia.

https://biblioteca-digitala.ro

Cu ce persoane ai discutat după ce te-ai întors de la Budapesta?

În afară de persoanele sus-amintite am mai amintit de plecarea mea lui Izu Falleibaum (plecat în 1948) şi Gitta Leibovici.

Ce discuţii ai avut cu Wurzel Zoltan în legătură cu plecarea la Budapesta?

Am discutat de faptul cum urmează să plecăm peste graniţă.

Despre scopul pentru care d-ta ai plecat la Budapesta nu ai discutat cu Wurzel Zoltan?

Eu nu i-am spus, dar dânsul avea cunoştinţă că mergem să ne întâlnim cu dr. Joe Schwartz, directorul Jointului.

Ce calitate aveai d-ta la Joint?

N-am avut nici o calitate la Joint.

Pe atunci cine era reprezentantul Joint-ului în România?

Directorul Joint-ului din România era dr. Costiner*.

Dr. Costiner are cunoştinţă de faptul că d-ta te-ai deplasat la Budapesta?

Nu avea cunoştinţă.

Cine v-a atribuit dvs. acest drept de a merge la Budapesta deoarece nici reprezentantul Joint-ului din România nu a avut cunoştinţă de acest lucru?

Noi am hotărât din proprie iniţiativă de a merge la Budapesta.

Deoarece organele de Securitate posedă dovezi concrete în legătură cu scopul pentru care dvs. v-aţi deplasat la Budapesta, îţi cere în consecinţă să nu mai minţi.

Scopul pentru care ne-am deplasat la Budapesta a fost de a discuta cu dr. Schwartz problema lărgirii bugetului de ajutoare pe care organizaţia Hehaluţ îl primea de la secţia din România a Jointului.

Ce persoane mai cunosc scopul pentru care d-ta te-ai deplasat la Budapesta?

Toate persoanele care au ştiut de plecarea mea au ştiut şi scopul.

Când a fost ultima dată, în 1947, Joe Schwartz în ţară?

Nu-mi amintesc data la care Joe Schwartz a fost în ţară.

Arată amănunţit ce ai discutat cu Gitta Leibovici precum şi cu Steinmetz Smaia în legătură cu plecarea la Budapesta.

Lui Steinmetz Smaia i-am povestit cum am petrecut la Budapesta, cum arată oraşul, cum arată insula şi parcul Marghit, că a trebuit să aşteptăm mult până am fost primiţi în această audienţă şi că principal ni s-a promis că cererea va fi rezolvată de a mări subvenţia căminelor Hehaluţ.

De asemenea, lui Gitta Leibovici i-am redat răspunsul pe care l-am primit din partea lui Joe Schwartz, că principial nu este împotrivă dar va trebui să dureze un timp.

Nu-mi amintesc dacă am discutat de felul în care am trecut graniţa.

(ss) Weiss Moritz

* Din depoziţia anchetatului Moritz Moscovici, pe care o publicăm în volumul II, rezultă că dr. Costiner deţinea în acea perioadă funcţia de director al Jointului pentru România şi pe aceea de căpitan de securitate, având sediul în Bucureşti, la Direcţia de Anchete Penale din Calea Rahovei. Iată de ce noi l-am încadrat pe dr. Costiner pe lista uneltelor represiunii antievreieşti (n.a.).

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal

24 martie 1952

Arată ce ştii despre activitatea informativă a lui Jean Cohen?

Nu cunosc activitatea informativă a lui Jean Cohen.

Când l-ai cunoscut pe Jean Cohen?

În anul 1946.

Unde l-ai cunoscut şi de cine ţi-a fost prezentat?

L-am cunoscut în imobilul din str. Oţetari nr. 5, unde dânsul venea la redacţia ziarului „Mântuirea", la Keren Kayemet, şi unde la etajul I erau şi birourile lui Hanoar Haţioni.

În ce relaţii ai fost cu Jean Cohen?

În relaţii bune.

În ce constau relaţiile dumitale cu Jean Cohen?

Relaţii propriu-zise nu am avut cu dânsul.

Care din diplomaţii Statului Israel îl cunoaşte pe Jean Cohen?

Nu ştiu dacă pe Jean Cohen îl cunoaşte vreunul din diplomaţii Legaţiei Israel.

Arată de câte ori l-ai întâlnit pe Jean Cohen după autodizolvarea organizaţiei sioniste, când şi unde?

În perioada de după autodizolvare l-am văzut în decembrie 1950 în Oraşul Stalin la numitul Balkirsch şi în primăvara anului 1951 la Blima Lupu, în perioada în care stătea ascuns de organele Securităţii Statului.

Cine a mai fost de faţă când te-ai întâlnit cu Jean Cohen?

În oraşul Stalin a mai fost de faţă, soţia numitului Jean Cohen şi Balkirsch la care locuia. În Bucureşti la Blima Lupu a mai fost de faţă în afară de soţia acestuia şi Blima Lupu.

De unde ai ştiut că Jean Cohen stă ascuns de organele Securităţii?

Nu-mi amintesc cine mi-a comunicat că Jean Cohen stă ascuns de organele Securităţii.

Arată împrejurările în care ai aflat că Jean Cohen se găseşte ascuns la oraşul Stalin?

În luna decembrie 1950, ing. Schein Elias, auzind că eu plec la Sighişoara m-a întrebat dacă nu aş fi de acord să mă opresc pentru câteva ore la oraşul Stalin, pentru a-l vizita pe Jean Cohen, deoarece el stă singur şi este într-o stare nervoasă şi că i-ar părea bine să fie vizitat de cineva.

De unde a ştiut Schein Elias, că dumneata mergi la Sighişoara?

Cu câteva zile înainte de plecarea mea, am comunicat colegilor de birou că eu voi pleca la Sighişoara, lucru pe care l-a auzit şi Schein deoarece se găsea la Legaţie.

D-ta ai acceptat propunerea lui Schein de a merge la Jean Cohen?

Da.

https://biblioteca-digitala.ro

Atunci când Schein ţi-a făcut propunerea, cunoştea faptul că Jean Cohen, este urmărit de Securitate?

Ştia că Jean Cohen se ascunde pentru a nu fi arestat de organele de Securitate.

Atunci când ai acceptat propunerea lui Schein Elias de a merge la Jean Cohen care se găsea ascuns de organele de Securitate ţi-ai dat seama că e un lucru riscant?

Nu mi-am pus această problemă.

D-ta cunoşti legile R.P.R.?

Da.

Dacă cunoşti legile R.P.R. cum afirmi atunci că nu ţi-ai pus această problemă şi de ce nu ţi-ai pus-o?

Mi-am pus această problemă însă am riscat bazat fiind pe faptul că nu se va afla acest lucru.

Arată ce a urmat după ce d-ta ai acceptat propunerea lui Schein Elias de a merge la Jean Cohen?

După ce am acceptat propunerea, Schein Elias mi-a spus că înainte de a pleca să trec pe la dânsul pe acasă, unde urmează să mă întâlnesc cu soţia lui Jean Cohen care-mi va spune unde îl voi găsi pe soţul său. Înainte de plecarea mea eu am mers la ing. Schein unde m-am întâlnit cu Coca Cohen, cu care ocazie mi-a comunicat că pe Jean Cohen îl găsesc în oraşul Stalin, la locuinţa lui Balkirsch Moise din str. Sf. Ioan.

Ce discuţii ai avut cu ing. Schein şi Coca Cohen în legătură cu plecarea d-tale la Jean Cohen?

În afară de faptul că mi-a comunicat locul unde îl pot găsi pe Jean Cohen şi că va veni şi d-sa la el, nu am mai discutat nimic.

Ce persoane au mai cunoscut faptul că d-ta mergi la Jean Cohen?

În afară de persoanele sus-amintite nu am mai comunicat nimănui.

Arată amănunţit cum ai ajuns la Jean Cohen?

Am plecat cu trenul până la Oraşul Stalin şi conform celor spuse de Coca Cohen, m-am dus la locuinţa lui Balkirsch Moise unde l-am găsit pe Jean Cohen. De asemenea, mai era acolo şi soţia lui.

Arată amănunţit cum ai intrat în locuinţa lui Balkieş?

Am intrat în curte, după care am urcat la etaj unde locuieşte Balkirsch şi după ce am sunat. Balkirsch mi-a deschis uşa, intrând pe urmă în casă.

În jurul cărei ore ai fost la Balkieş?

Nu pot să-mi amintesc ora precisă, era după-masă.

Unde l-ai găsit pe Jean Cohen şi ce făcea când l-ai văzut?

Era în unele din camerele respective ale lui Balkirsch şi stătea la masă.

În momentul când ţi-a fost deschisă uşa ce ai discutat cu Balkieş?

Ne-am salutat reciproc.

Când l-ai cunoscut prima dată pe Balkirsch?

Pe Balkiş îl cunosc de foarte mult timp cam de prin 1944.

https://biblioteca-digitala.ro

Ce întrebări i-ai pus lui Balkirsch şi ce răspunsuri ţi-au fost date?

Nu i-am pus nici un fel de întrebare deoarece am fost introdus imediat în cameră.

Cum a reacţionat Jean Cohen când te-a văzut?

S-a bucurat foarte mult că am venit să-l vizitez.

Cât timp ai stat de vorbă cu Jean Cohen?

Circa 1,30 h.

Cine a mai fost de faţă?

Era de faţă soţia lui Jean Cohen şi Balkirsch?

Cu acea ocazie ai rămas vreodată în cameră numai d-ta şi Jean Cohen?

Nu am rămas singuri niciodată.

Ce ai fost întrebat de Jean Cohen prima dată?

M-a rugat să-i povestesc ştiri în legătură cu emigrare, situaţia din Israel şi dacă ştiu ceva în legătură cu cei arestaţi.

Arată detailat ce i-ai spus lui Jean Cohen la fiecare punct în parte?

I-am spus că emigrările continuă mai departe şi că vasul „Transilvania" face naveta în mod regulat între Constanţa şi Haifa. Transporturile sunt mai mici, deoarece în timpul iernii capacitatea vasului fiind mai mică, dar că în primăvară probabil că numărul celor care pleacă va fi mai mare dacă bineînţeles nu v-a interveni vre-o schimbare.

Referitor la situaţia din Israel, i-am arătat numărul mare de emigranţi care vin, de venirea maselor de evrei din ţările arabe, de faptul că se fac colonizări pentru noi emigranţi, că sediul guvernului se va muta la Ierusalim.

În legătură cu cei arestaţi i-am spus că nu ştiu nimic.

În timpul cât ai stat la Jean Cohen aţi discutat incontinuu şi cât timp?

Am discutat tot timpul cât am stat acolo circa 1,30 h.

Arată ce aţi discutat?

Cu ocazia întâlnirii cu Jean Cohen din oraşul Stalin, acesta mi-a spus situaţia grea în care se găseşte fiind despărţit de familie. Mi-a arătat că ţine neapărat să vină în Bucureşti însă nu are locuinţă ca să poată sta, rugându-mă dacă nu am eu pe cineva care ar putea să-i închirieze o cameră la care i-am răspuns nu pot să-l servesc însă am să mă interesez.

De asemenea, Jean Cohen m-a mai întrebat ce schimbări au survenit la Legaţie şi cine mai face parte din diplomaţii, căruia i-am redat tot ce am cunoscut acolo. La aceste discuţii au participat şi Balkirsch şi soţia lui Cohen.

Arată ce discuţii ai avut cu Jean Cohen personal.

În afară de discuţiile arătate nu am mai avut alte discuţii cu Jean Cohen.

Arată care a fost motivul pentru care ai mers la Jean Cohen când mergeai la Sighişoara şi de ce nu ai mers la întoarcere?

Nu am avut nici un fel de motiv.

Ce comunicări ţi-a spus Jean Cohen să faci şi cui anume?

Nu mi-a spus să fac nici un fel de comunicări la nimeni.

Ce persoane mai au cunoştinţă despre faptul că d-ta l-ai vizitat pe Jean Cohen?

https://biblioteca-digitala.ro

În afară de persoanele enumerate de mine mai înainte în acest proces verbal, nu mai cunoaşte pe nimeni.

Ce sume de bani i-ai dat lui Jean Cohen şi de la cine le primeai?

N-am dat nici o sumă de bani lui Jean Cohen, nici direct, nici indirect.

Arată împrejurările în care l-ai întâlnit pe Jean Cohen a doua oară şi unde?

În primăvara anului 1951 m-am întâlnit cu ing. Schein, care mi-a comunicat că Jean Cohen este la Bucureşti şi dacă vreau să-l văd să merg cu dânsul. Eu am acceptat aceste lucruri şi am mers împreună cu ing. Schein la Blima Lupu, unde l-am găsit pe Jean Cohen şi pe soţia lui.

Arată discuţiile care s-au purtat cu acea ocazie?

Cu această ocazie Jean Cohen mi-a spus că vrea să divorţeze de soţie, deoarece în felul acesta îi uşurează situaţia şi va putea pleca în Israel.

Căror membri de la Legaţia Statului Israel ai comunicat despre situaţia lui Jean Cohen?

Nu am discutat cu nici o persoană de la Legaţia Statului Israel, despre Jean Cohen.

Ce propuneri ai făcut şi cui în legătură cu Jean Cohen?

Nu am făcut nici o propunere în legătură cu Jean Cohen.

Mai ai ceva de declarat în legătură cu Jean Cohen?

Nu mai am nimic.

Te-ai gândit bine?

Da.

În cazul când Securitatea îţi va dovedi că ai minţit ce ai să faci d-ta?

Înţeleg să suport orice fel de consecinţe.

(ss) Weiss Moritz

Proces-verbal

26 martie 1952

Ce fonduri speciale a avut şi are Legaţia Statului Israel din Bucureşti?

Nu cunosc nici un fond special al Legaţiei Statului Israel.

Te-ai gândit bine?

Da.

Arată tot ce ştii despre Fondul „Ezra"?

Ştiu că Legaţia avea un fond de bani, din care acorda ajutoare sioniştilor, care mergeau la Legaţie în acest sens. Astfel de bani am primit şi eu.

De cine era dirijat acest fond şi cu ce scop se distribuiau banii?

https://biblioteca-digitala.ro

Nu ştiu de cine era dirijat acest fond. Eu am primit banii de la Mordehai Schor, şi de la Eliezer Halevy. Aceste ajutoare au fost date cu scopul de a ajuta membri căminelor de restratificare, ce erau nevoiaşi. Când a început emigrarea, s-au dat bani şi emigranţilor care se adresau Legaţiei în acest scop. De asemenea, s-au mai dat bani şi pentru plecarea clandestină din ţară şi activitate informativă.

Exemplifică d-ta cazuri când Legaţia Israel a dat bani în scopul plecării clandestine din ţară?

La 1 august 1951, când urmau să părăsească ţara în mod clandestin un grup format din 6 persoane, prin portul Brăila. În acest scop eu personal am primit suma de lei 40.000, ce au fost întrebuinţaţi.

Arată cazuri concrete când Legaţia a dat bani în scopul activităţii informative?

Din banii pe care eu i-am primit de la Legaţie, am întrebuinţat în scopul informativ diverse sume de bani.

Arată persoane de la Legaţie care ţi-au dat bani în scopurile arătate mai sus?

Persoanele de la Legaţia Statului Israel care mi-au dat bani în scopurile arătate mai sus, sunt următoarele: Mordehai Schor, Eliezer Halevy şi Zwy Loker.

Ce sume de bani ai primit în scopurile arătate mai sus?

După câte îmi amintesc circa 1.500.000 lei.

Arată ce sume de bani ai primit pentru fiecare scop în parte?

Am întrebuinţat din banii primiţi 40.000 lei pentru plecarea ilegală din ţară, 80-100.000 lei pentru activitatea informativă, iar restul i-am întrebuinţat pentru ajutorarea membrilor nevoiaşi din fostele cămine de restratificare, cât şi a acelora care emigrau şi aveau nevoie de bani.

Ce sume de bani ai primit pentru d-ta personal, de cine ţi-au fost daţi şi în ce scop?

Eu am primit pentru mine personal în perioada anului 1949, începutul lui 1950, circa 80.000 lei, bani pe care i-am primit de la Mordehai Schor. Aceşti bani mi-au fost daţi sub formă de ajutor.

Care a fost criteriul după care dumneata ai primit bani din partea Legaţiei Statului Israel?

S-a ţinut cont de activitatea mea informativă pe care am desfăşurat-o în folosul Legaţiei, transmiţându-i chiar lui Mordehai Schor, informaţii.

Arată dacă persoanele cărora dumneata le-ai dat bani pentru informaţiile care ţi le-a comunicat, erau conştiente de acest lucru?

Nu ştiam că banii pe care eu i-am dat, sunt pentru informaţiile pe care mi le dădeau.

Arată dacă persoanele care ţi-au dat informaţii aveau cunoştinţă cui le transmiţi d-ta?

Singurul care ştia că eu transmit informaţiile pe care mi le dădea, Legaţiei Statului Israel, este Steinmetz.

Arată toate persoanele cărora d-ta le-ai dat bani pe motivul că îţi dădeau informaţii?

Steinmetz Smaia, Sami Grunberg, Armand Kahane, Buti Wilder.

(ss) Weiss Moritz

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal

27 martie 1952

Când ai fost angajat la Legaţia Statului Israel din Bucureşti?

Am fost angajat la Legaţia Statului Israel din Bucureşti, în luna mai 1950.

Cine a intervenit pentru d-ta de a fi angajat?

Nu a intervenit nimeni.

Cine ţi-a propus acest lucru?

Eu am cerut să fiu angajat.

Cui i-ai cerut să fii angajat?

Am cerut acest lucru lui Mordehai Schor.

Când ţi-ai pus problema de a te angaja la Legaţia Statului Israel şi de ce tocmai aici şi nu în altă parte?

Prima dată mi-am pus problema de a mă angaja la Legaţie, în primăvara anului 1949, după desfiinţarea căminelor de restratificare. Legaţia o consideram ca o posibilitate de a găsi un serviciu, tot în acelaşi timp m-am adresat şi Oficiului de plasare al braţelor de muncă.

Cine este Mordehai Schor şi de când îl cunoşti?

Mordehai Schor a venit din Israel în România în 1947, când l-am cunoscut, venind în calitate de instructor palestinian (israelian – n.a.). În 1948, Mordehai s-a reîntors în Israel, revenind în România în anul 1949, ca ataşat al Legaţiei Statului Israel.

Care au fost natura relaţiilor dintre d-ta şi Mordehai Schor?

Cu Mordehai Schor am fost în relaţii bune.

Ce legături ai avut cu Mordehai Schor?

Am avut legături cu Mordehai Schor pe linie de emigrări, pe linia ajutoarelor acordate de Legaţie, foştilor membrii ai căminelor şi pe linie de informaţii, iar de la angajarea mea la Legaţie am lucrat la secţia consulară, condusă de el.

În ce au constat legăturile d-tale cu Mordehai Schor, pe linia emigrărilor?

Mordehai Schor era acela care se ocupa cu centralizarea actelor şi listelor, a persoanelor care urmau să emigreze şi care erau membri ai diverselor grupări sioniste. Eu ca delegat din partea grupării sioniste de tineret „Hanoar Haţioni" aveam misiunea de a completa listele şi actele persoanelor cărora dosarul nu era complet. Toate aceste lucruri eu trebuia să le discut cu Mordehai Schor, care centraliza toate aceste lucruri.

În primăvara anului 1949, Mordehai mi-a propus să plec clandestin din ţară, cu un transport de emigranţi cehi, în tranzit prin România. În acest sens, eu m-am deplasat singur în Oraşul Stalin, unde urma să mă urc în trenul ce transporta pe aceşti emigranţi.

Ce instrucţiuni ai primit de la Mordehai Schor în vederea plecării clandestine din ţară pe calea arătată mai sus?

Mordehai Schor mi-a spus ziua când să fiu în Oraşul Stalin, şi să aştept trenul cu emigranţii cehi. Când trenul va intra în gară, eu să mă urc în el, restul fiind totul aranjat de el. Pe mine nu mă va interesa nimic.

(ss) Weiss Moritz

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal

28 martie 1952

Într-una din declarațiile d-tale anterioare arăți că ai avut legături cu Mordehai Schor pe linia ajutoarelor acordate de Legația Israel și pe linia activității informative pe care ai desfășurat-o. Arată în ce au constat legăturile d-tale cu Mordehai Schor atașat de Legație?

Totalul sumei de circa 1.500.000 lei pe care i-am primit în acest scop de la Legația Statului Israel, mi-au fost dați de către Mordehai Schor.

Arată în ce au constat legăturile d-tale cu Mordehai Schor pe linie informativă?

În anul 1948, Mordehai Schor mi-a cerut să-l informeze, asupra situației de la granița de Vest a țării, îl interesa dacă granița este păzită, cum se poate ajunge până la frontieră și prin ce puncte s-ar putea trece clandestin.

Eu i-am răspuns că nu am cunoștință care este situația din acest punct de vedere, că principial cred că există posibilități de trecere, dar pentru acest lucru ar trebui de mers la fața locului.

(ss) Weiss Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

31 martie 1952

Ce diplomați de la Legația Statului Israel cunoaște Steinmetz Smaia?

Steinmetz Smaia cunoaște pe Eliezer Halevy, Mordehai Schor.

Când ai fost întrebat mai înainte dacă Steinmetz îl cunoaște pe Halevy, ce ai răspuns?

Am răspuns că nu-l cunoaște.

Dând asemenea răspuns nu înseamnă că ai mințit organele anchetatoare?

Da, am mințit.

Ai mai mințit până acum organele anchetatoare în legătură și cu alte probleme?

Da.

De câte ori ai mințit până acum organele anchetatoare?

Cred că de zece ori.

Atunci când ai fost prins mințind ți-ai luat dumneata angajamente?

Da, mi-am luat angajamente.

În ce constă angajamentele pe care le-ai luat?

M-am angajat să spun adevărul.

https://biblioteca-digitala.ro

Arată dacă ai fost forţat de cineva să-ţi iei asemenea angajamente şi dacă dumneata le-ai respectat?

Nu am fost forţat de nimeni, mi s-a pus doar întrebare. Eu nu am respectat angajamentele luate*.

Ţi s-a atras atenţia de organele anchetatoare că pentru aţi uşura situaţia să nu mai minţi?

Da.

Cum consideri d-ta oamenii care îşi iau angajamente faţă autorităţi şi în general nu şi le respectă?

Pe asemenea oameni îi consider nesinceri, neserioşi şi lipsiţi de caracter.

Dumneata faci parte din categoria acestor oameni?

Eu consider că nu fac parte.

Dacă nu faci parte din categoria oamenilor lipsiţi de caracter, de ce nu ai respectat angajamentele luate şi ai continuat să minţi?

Eu am considerat că e mai bine în unele momente să trec peste adevăr, căci declarând mai puţin îmi voi uşura situaţia.

Arată care a fost cauza care te-a determinat să ascunzi adevărul, atunci când ai fost întrebat, pe cine din diplomaţii Legaţiei Statului Israel cunoaşte Steinmetz Smaia?

Nu am vrut să-i complic situaţia lui Steinmetz în sensul că, credeam că dânsul nu a amintit în declaraţiile sale faptul că îl cunoaşte pe Halevy Eliezer.

Cu ce complicai situaţia lui Steinmetz dacă mărturiseai acest lucru? Şi cu ce se complică în fond?

Eu mi-am pus problema că dacă dânsul nu a declarat acest lucru şi îl declar eu, atunci ar fi avut de suferit urmări prin nedeclararea faptului de mai sus.

Când l-a cunoscut Steinmetz pe Eliezer Halevy şi prin cine?

Nu ştiu când şi prin cine l-a cunoscut, însă ştiu că la cunoscut la Legaţie.

De câte ori ai cunoştinţă că s-a întâlnit Steinmetz cu Halevy şi unde anume?

După câte îmi amintesc eu, s-au întâlnit împreună la Legaţie.

Steinmetz a fost chemat special la Legaţie să-l cunoască pe Halevy sau a venit el din proprie iniţiativă?

Nu îmi amintesc împrejurările care au adus la cunoştinţă dintre ei.

(ss) Weiss Moritz

* Cititorul este rugat să urmărească, în volumul II, Addendă, mărturisirile lui S. Avny despre felul monstrous în care a fost chinuit la anchetă Moritz Weiss (n.a.)

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

1 aprilie 1952

Ce membri ai grupărilor de tineret sioniste au părăsit în mod clandestin ţara, când, pe unde şi cum?

Au părăsit ţara în mod clandestin următorii: Roth Alfred, Carol Hebel, care au plecat prin Brăila în toamna anului 1949 cu şlepuri austriece ce circulau pe Dunăre. Ungarisch Poldi, Precep Felicia, Falembaum Iza cu soţia, Grunberg Scheie cu logodnica sa şi Weisbuch Isac, aceştia au părăsit ţara cu un transport de emigranţi cehi ce treceau prin România, acest lucru a avut loc în primăvara-vara lui 1949. Eu am părăsit ţara în vara anului 1947 pe lângă Arad. Steinmetz Same a părăsit ţara în iarna lui 1946, Gitta Leibovici nu ştiu când a părăsit ţara şi cum.

Arată dacă Legaţia Statului Israel a contribuit cu ceva la plecarea clandestină a elementelor mai sus arătate?

Elementele care au părăsit ţara cu trenurile ce transportau emigranţi cehi, au plecat cu ajutorul lui Mordehai fost ataşat de Legaţie. Ceilalţi nu ştiu dacă Legaţia i-a ajutat cu ceva.

Pe ce te bazezi când afirmi că elementele care au părăsit ţara, cu trenurile de emigranţi cehi, au plecat clandestin şi au fost ajutaţi în acest sens de Mordehai Schor?

Fac această afirmaţie în urma faptului că Mordehai Schor mi-a propus şi mie să părăsesc ţara în mod clandestin pe această cale.

Arată cum a părăsit ţara Steinmetz Smaia şi cu ce scop a plecat din ţară?

Ştiu că Steinmetz a părăsit ţara împreună cu London Emeric, Akiba pe lângă oraşul Satu Mare. Au plecat din ţară cu scopul de a ajunge la Basel unde se ţinea Congresul Sioniştilor.

Arată dacă Steinmetz şi cu Emeric Akiba au ajuns la Basel şi dacă nu, de ce?

Au ajuns doar până la Viena, de unde au trebuit să se reîntoarcă, deoarece nu au putut să treacă frontiera elveţiană.

Arată tot ceea ce ţi-a povestit Steinmetz Smaia în legătură cu plecarea sa clandestină din ţară?

După întoarcerea sa în ţară Steinmetz mi-a povestit că după ce au trecut graniţa s-au îndreptat spre Budapesta de unde au continuat drumul până la Viena. La Viena au stat într-un lagăr de deportaţi unde au primit îngrijire. După câteva zile văzând că nu poate să meargă mai departe s-au reîntors în ţară.

În afară de persoanele arătate mai sus, mai cunoşti pe cineva care a părăsit ţara clandestin?

Nu mai cunosc alte persoane despre care să am cunoştinţă că au părăsit ţara în mod clandestin.

Arată dacă dumneata ai avut cunoştinţă despre plecarea clandestină din ţară a persoanelor pe care le-ai declarat?

Despre plecarea clandestină a lui Roth şi Hebel am ştiut dinainte, despre a celorlalţi am aflat ulterior.

https://biblioteca-digitala.ro

De unde ai aflat dumneata că Roth şi Hebel se pregăteau să fugă din ţară?

Atât Roth cât şi Hebel mi-au comunicat direct acest lucru.

Cu câte zile înainte de a fugi din ţară ţi-au spus acest lucru?

Mi-au spus cu câteva zile înainte.

Unde se găseşte în momentul de faţă Roth şi Hebel?

Ambii se găsesc în Israel.

De unde ştii acest lucru?

Am primit scrisori prin care m-au anunţat.

(ss) Weiss Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

4 aprilie 1952

Cine este Har Zahof şi de când îl cunoşti?

Har Zahof a fost în conducerea mişcării de tineret sionist „Hanoar Haţioni" din România, înaintea ultimului război mondial. A plecat în Israel în 1938-1939, iar în anul 1947 urma să vină în ţară ca instructor al mişcării de tineret. În acest scop a venit până la Praga de unde s-a reîntors în Israel deoarece nu a obţinut viză de intrare. Personal nu-l cunosc, numai ceea ce se vorbea în cadrul mişcării.

Arată tot ce ştii despre Har Zahov?

Am cunoştinţă că ulterior a fost trimis din Israel ca instructor pentru a ajuta la organizarea mişcării sioniste de tineret din Franţa.

Arată de unde cunoşti dumneata aceste lucruri?

Ştiu acestea pe baza unei scrisori care am primit-o de la un prieten din Israel anume Itu Hertzig (Artzi).

Arată cu ce persoane ai mai discutat despre Har Zahaf?

Am mai discutat cu Steinmetz Smaia şi Eliezer Halevy.

Arată în mod amănunţit ce ai discutat cu fiecare în parte?

Cu Eliezer Halevy am discutat despre ceea ce face Har Zohaf la Paris, de faptul că s-a interesat de situaţia mea personală, că m-a rugat să facilitez formalităţile de viză ale mamei şi sorei sale, când vor pleca, iar eu l-am rugat pe Halevy să-i comunice lui Har Zahof să trimită un medicament pentru Steinmetz, care este bolnav. Lui Steinmetz i-am comunicat că Har Zahof se găseşte la Paris, unde lucrează la mişcarea de tineret sionistă şi că i-am cerut medicamentul de care el are nevoie.

Mai ai ceva de adăugat la acest proces-verbal?

Nu mai am nimic de adăugat.

(ss) Weiss Moritz

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

4 aprilie 1952

Când şi în ce împrejurări l-ai cunoscut pe Halevy Eliezer?

Pe Halevy Eliezer, l-am cunoscut în anul 1949, la Legaţia Statului Israel, unde eu mă găseam.

De cine ţi-a fost prezentat şi cum?

Halevy mi-a fost prezentat de către Mordehai Schor în biroul căruia mă găseam.

Cine mai era de faţă?

Nu mai era nimeni.

Arată în ce perioadă a anului 1949 l-ai cunoscut pe Halevy?

L-am cunoscut în perioada anului 1949.

În ce calitate l-ai cunoscut pe Halevy?

Pe atunci era secretar de Legaţie.

Cu ce scopuri ai mers atunci când l-ai cunoscut pe Halevy la Legaţie?

Am mers la Legaţia Statului Israel, cu scopul de a discuta cu Mordehai Schor, problema acordării de ajutoare, pentru unii membri nevoiaşi din fostele cămine sioniste de restratificare.

A participat şi Halevy la această discuţie?

Nu a participat.

De ce?

Halevy a intrat în birou şi nu a stat cu noi de vorbă.

Halevy a cunoscut scopul pentru care d-ta ai mers la Legaţie?

Nu am cunoştinţă de acest lucru.

Arată cum l-ai revăzut pe Halevy şi unde?

L-am revăzut pe Halevy în 1950, prin luna mai aproximativ, la Legaţie.

Arată cu ce ocazie l-ai revăzut?

În luna mai 1950, am început să lucrez la Legaţie.

Cui anume te-ai adresat pentru a primi serviciu la Legaţie?

În acest sens, m-am adresat lui Mordehai Schor.

Ce discuţii ai avut cu Mordehai Schor, în legătură cu angajarea d-tale la Legaţie?

L-am întrebat în repetate rânduri, dacă Legaţia nu mai are nevoie de încă un funcţionar, rugându-l ca în cazul când va fi nevoie, să fiu şi eu angajat. În mai multe ocazii mi-a răspuns că din lipsă de lucru, nu se fac angajări.

În primăvara anului 1950, când au început emigrările masive, şi era mare aglomeraţie de lucru la Legaţie, am fost angajat şi eu.

Arată la câte zile după angajarea d-tale la Legaţie ai luat contact cu Halevy?

Nu pot preciza la câte zile după angajarea mea la Legaţie am luat contact cu Halevy.

https://biblioteca-digitala.ro

Arată dacă Halevy a cunoscut faptul că d-ta vrei să te angajezi la Legaţia Israel?

Nu am cunoştinţă dacă Eliezer Halevy, a ştiut că eu am cerut să fiu angajat la Legaţie.

Ce discuţii ai avut cu Mordehai Schor, în legătură cu Halevy?

Nu am avut discuţii cu Mordehai Schor despre Halevy.

De la data de când l-ai cunoscut şi până la 12 iulie 1951, de câte ori te-ai văzut cu Halevy?

Nu pot preciza de câte ori l-am văzut pe Halevy în această perioadă – de foarte multe ori.

Unde îl vedeai de obicei pe Halevy?

De multe ori venea dânsul în birourile secţiei consulare, iar restul l-am văzut în biroul dânsului.

De cine erai chemat în biroul lui Halevy?

Atunci când eram chemat, mă chema dânsul telefonic. În general solicitam eu să merg la dânsul, direct prin telefon.

Arată dacă s-a întâmplat vreo dată, dacă atunci când mergeai la Halevy, să mai fie cineva de faţă?

În majoritatea cazurilor, atunci când mergeam la Halevy, nu găseam pe nimeni la dânsul.

În interese personale ai mers vreodată la Halevy?

Nu am mers niciodată?

Arată cu aproximaţie cât timp şedeai la Halevy în birou?

În biroul lui Halevy stăteam atât cât necesita rezolvarea diverselor probleme cu care mergeam la el.

În afară de rezolvarea problemelor legate de serviciu, mai mergeai la Halevy şi în alte scopuri?

Da, am fost la Halevy şi în alte scopuri.

Arată de câte ori ai fost în alte scopuri?

Nu pot preciza de câte ori, am fost şi în alte scopuri.

Arată care sunt acele scopuri, pentru care ai mers la Halevy?

În afară de faptul că discutam cu Halevy, problemele legate de serviciu, am mai discutat şi problema unei plecări ilegale din ţară, acest lucru a fost pus în practică, însă până la urmă nu a reuşit.

În declaraţiile d-tale anterioare, arăţi că ţi-ai început activitatea informatică în anul 1947, şi că ai fost recrutat pe această linie de Averbuch Agamy. Cum acesta a plecat din ţară în noiembrie-decembrie 1949, arată dacă ai continuat să mai lucrezi pe linie informativă şi cu cine anume?

După plecarea lui Agamy, eu am continuat să lucrez pe linie informativă, împreună cu Halevy Eliezer.

Arată împrejurările în care ai început să lucrezi pe linie informativă cu Halevy, adică, cum ai fost recrutat de către acesta?

https://biblioteca-digitala.ro

După câteva săptămâni de la angajarea mea ca funcţionar la Legaţia Statului Israel, fiind în biroul lui Eliezer Halevy, acesta mi-a cerut să-i dau informaţii referitoare la situaţia din Regiunea Timişoara. Cu această ocazie, mi-a mai spus că ştie de la Agamy, că în anul 1949, i-am dat acestuia informaţii referitoare la această regiune. Ulterior însă, mi-a cerut şi informaţii din domeniul politic şi economic din regiunea Timişoara. Pe Halevy îl interesa dacă sunt multe trupe, dacă se poate circula.

De asemenea, se interesa şi dacă sunt trupe sovietice la graniţa iugoslavă şi dacă sunt staţionare.

De asemenea, Halevy mi-a cerut informaţii referitoare la organele de securitate.

(ss) Weiss Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

5 mai 1952

Din ce organizaţie sionistă ai făcut parte, când ai intrat în această organizaţie şi ce funcţie ai avut?

Am intrat în organizaţia sionistă Hanoar Haţioni în anul 1936, pe când eram elev la Gimnaziul de Stat din Mediaş. Hanoar Haţioni cuvânt ebraic, înseamnă tineret sionist. Am fost atras în gruparea sionistă de tineret Hanoar Haţioni de către ceilalţi prieteni ai mei dintre care îmi aduc aminte de Redlinger Chaim, Genad Filip, Rozenberg Alexandru şi alţii, care atunci făceau excursii, aceasta pe lângă activitatea culturală sionistă.

În timpul cât am activat la Mediaş, nu am avut nici o funcţie în conducerea acestei organizaţii. După ce am absolvit cele 4 clase de liceu la Mediaş, am plecat la Târgu Mureş, unde prin intervenţia fratelui meu am intrat la un atelier de electricitate. Aici am stat până în vara anului 1940, când am plecat înapoi în comuna Târgu Mare. În Târgu Mureş nu am avut nici o activitate pe linia tineretului sionist.

Cât timp ai stat în comună la părinţi, cu ce te-ai ocupat?

În comună am stat circa 3-4 luni, de unde am plecat la Braşov la un unchi al meu. Am plecat de acasă din cauza greutăţilor materiale ale părinţilor. Unchiul meu din Braşov la care am plecat se numea Weiss Eugen şi era curăţător de vitrine. Unchiul meu avea cinci copii dintre care unul era croitor, altul bijutier, o fată lenjereasă, una funcţionară iar al cincilea era plecat în Palestina din anul 1937. Aici la vărul meu am învăţat croitoria. De la croitorie am fost luat la muncă obligatorie la Gaz Metan, unde am lucrat până în decembrie 1942, când am fost transferat la dispoziţia Primăriei Braşov pentru curăţitul zăpezii şi construirea adăposturilor.

În Primăria oraşului Braşov, am lucrat până în aprilie sau mai 1943, când am fost transferat la Poligonul de tragere al garnizoanei Braşov, în vederea curăţirii şanţurilor şi reparatul parapetelor de tragere. Aici am lucrat cu Springer Andrei (plecat), Hingwer Alexandru, Magyar Andrei, Weiss din oraşul Braşov, de profesiune operator de cinematograf, Zitron tot din Braşov, Leib Ernest (plecat), Anghyal Pavel şi alţii. De aici am fost transferat în iulie 1943 împreună cu Magyar Andrei, Wingler Alexandru, Springer Andrei la preventoriul de copii al Consiliului de Patronaj din Timişul de Jos, unde mai erau

https://biblioteca-digitala.ro

şi alţii la muncă obligatorie printre care Gotherer Alexandru, Schwartz Izidor, Gramfels de meserie electrician, Genad, de meserie tâmplar, Ascalovici, Schneider şi alţii. Aici am făcut toate muncile necesare la preventoriu. La Timişul de Jos am rămas până în iunie 1944, când am fost internat pentru operaţie. După aceea am primit un concediu de 3 săptămâni, după care am fost retras de Cercul de Recrutare de la Timişul de Jos – 23 august m-a găsit la Braşov.

În această perioadă ai mai dus vreo activitate sionistă?

În această perioadă nu am dus o activitate sionistă şi nu am întreprins nici o acţiune în această perioadă a războiului. De asemenea, nu am avut nici o legătură în această perioadă pe nici o altă linie.

După 23 august 1944, cu ce te-ai ocupat?

După 24 august 1944 am început lucrul la croitoria vărului meu, unde am lucrat până în decembrie 1944 când luând fiinţă un cămin al organizaţiei sioniste de tineret Hanoar Haţioni, am intrat în acest cămin.

Căminul a fost înfiinţat de Deutsch Otto (plecat) care a venit în mod special în acest scop de la Bucureşti trimis de organizaţia sionistă Hanoar Haţioni. În acest cămin am fost la început simplu membru, iar după plecarea lui Deutsch Otto din Braşov, aproximativ în aprilie sau mai 1945, am preluat eu conducerea acestui cămin, în care se găseau cca. 20 de tineri băieţi şi fete. Am condus acest cămin până în iunie 1945, după care am predat conducerea lui Iancu Bendit (plecat) iar eu am participat la colonia de vară de la Comandău – Trei Scaune. La această colonie se făceau excursii, sport şi se ţineau conferinţe cu caracter sionist. În august sau septembrie 1945 am plecat de la această colonie de vară la Bucureşti şi mai făcând parte din căminul de restratificare de la Braşov, m-am prezentat la Bucureşti la organizaţia de tineret pentru a fi repartizat în altă muncă. Am fost repartizat de către Hertzig Isca (plecat) la Căminul din Bucureşti, str. Maria Rosetti nr. 21. În acest timp am fost cooptat în comitetul de conducere a organizaţiei Hanoar Haţioni care m-a delegat ca reprezentant al acestei organizaţii pe lângă Hehaluţ (Centrala mişcărilor de tineret sioniste haluţiene). Hehaluţ înseamnă pionier. Aici eu mă ocupam cu înfiinţarea şi centralizarea activităţii căminelor mişcării Hanoar Haţioni. Despre activitatea şi situaţia din cămine raportam conducerii mişcării Hanoar Haţioni. Celelalte mişcări de tineret au fost ajutate în activitatea lor de către instructori veniţi din Palestina dintre care cunosc pe: David Haimovici, Dudi Herşcovici, Isac Tester, Adam Mose, Averbuch Agamy, Ehuda Schoprman, Stossel Isaia, Ioel Silberfarb, Mordehai Schor, Leon Negru, Eliezer, Ricu Lupescu, Sara Tuwia, Munea Zeitz şi alţii de care nu-mi amintesc acum.

(ss) Weiss Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

6 mai 1952

Ancheta îţi cere să arăţi cu ce scop au fost trimişi în ţară instructorii palestinieni arătaţi în procesul-verbal din ziua de 5 mai a.c.?

https://biblioteca-digitala.ro

Au venit în țară cu scopul de a îndruma activitatea mișcărilor de tineret sionist, unii dintre ei ocupându-se și cu organizarea emigrărilor. Aceia care s-au ocupat cu organizarea emigrărilor au fost Moshe Averbuch, Agamy și Mordehai Schor, care mai târziu au fost parte ca diplomați din Legația Statului Israel.

Arată ce legături ai avut d-ta cu fiecare în parte?

Am avut legături pe linia mișcării de tineret sionist haluțian cu: Dudi Herșcovici, David Haimovici, Stossel, Itzac Tessler, Ioel Silberfarb, instructori palestinieni care reprezentau în Hehaluț mișcărilor lor de tineret și în această calitate am discutat cu dânșii problemele comune ale Căminelor de restratificare. Alte lucruri nu am discutat cu ei.

Probleme politice sau economice nu ai discutat cu cei arătați mai sus?

Probleme politice nu am discutat, dar am discutat problemele economice care se legau de administrarea căminelor.

Instructorii palestinieni făceau politică?

Instructorii palestinieni făceau politică sionistă. Probleme de politică sionistă am discutat cu dânșii. Am răspuns negativ la întrebarea anterioară deoarece am înțeles că ea se referă la probleme politice din viața politică românească. În ceea ce privește activitatea politică a căminelor, acestea aveau dispoziții de a activa pe linie sindicală și în cadrul F.N.T.D.R. din care făcea parte și Hehaluț. În cadrul acestei activități membri căminelor au participat la munci voluntare, șantiere naționale, manifestări culturale și artistice, manifestații etc.

Politica sionistă de care vorbești mai sus era ruptă de politica generală a țării?

Era legată de politica acestei țări deoarece se ocupa cu îndrumarea tineretului evreu spre Israel. Tinerii care erau încadrați în aceste cămine primeau o educație sionistă și haluțiană și în acest scop se făcea un program de către conducerile mișcărilor de tineret, care cuprindea Istoria sionismului, geografia Palestinei, limba ebraică, istoria evreilor, literatură evreiască și ebraică, situația economică a Palestinei. Probleme de colonizare, probleme de organizare a căminelor, situația politică a Palestinei. Toate aceste probleme se discutau cu scopul de a-i îndruma și pregăti pentru colectivele agricole din Israel, arătându-le că problema de bază a creării unui stat evreiesc este crearea unei pături agricole.

Se mai făcea și altă educație în afară de cea arătată mai sus?

Altă educație nu se făcea.

Despre situația politică internă și internațională se vorbea în aceste colective?

În multe părți membrii acestor colective discutau despre situația politică internă și internațională. Eu am văzut că unii membri ai colectivelor din Lugoj și din Vama au discutat în legătură cu situația internațională. Eu nu știu ce au discutat, însă ei niciodată nu au avut instrucțiuni de a face comentarii în legătură cu situația politică internă și internațională.

Ancheta îți cere să răspunzi sincer la întrebările puse.

Răspund sincer la aceste întrebări.

(ss) Weiss Moritz

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

3 iunie 1952

Care erau chestiunile despre care căminele de restratificare informau prin rapoartele lor pe departamentul respectiv?

Căminele raportau în mod permanent, informând conducerea centrală asupra următoarelor chestiuni: activitate culturală; probleme interne ale colectivului; organizarea diverselor manifestări culturale; necesităţi speciale financiare; probleme administrative în legătură cu Hehalutul; situaţia alimentară locală (ce alimente se găsesc, greutăţile în aprovizionare, posibilităţile, preţurile alimentelor); întreprinderile, instituţiile şi alte locuri de muncă de unde au fost plecaţi membrii colectivului; în unele cazuri, muncile care le îndeplinesc, felul cum sunt retribuiţi; dacă este nevoie de oameni într-un loc de muncă, sau dacă s-au făcut concedieri.

Deşi rapoartele au cuprins informaţii din domeniul economic-social, ele nu au fost întocmite decât în scopul de a informa conducerea pentru ca aceasta să cunoască situaţie colectivului.

De cine erau primite aceste rapoarte venite de jos şi ce se făcea cu ele?

Erau primite de cel care conducea Departamentul Căminelor sau de înlocuitorul său adică de Deutsch Baruch şi mai târziu de subsemnatul.

Erau ascultate de Deutsch Baruch când a funcţionat sus-numitul apoi de mine de la data de când am funcţionat eu.

Aceste rapoarte mai erau consultate şi de altcineva sau eventual mai era informat cineva despre cuprinsul lor?

Dacă erau de luat măsuri mai importante ca spre ex.: mutarea sau înfiinţarea unui cămin atunci titularul Departamentului se consfătuia cu Conducerea Centrală.

Conţinutul acestor rapoarte era adus vreodată la cunoştinţa Mişlahatului sau Mossadului?

Niciodată nu am adus la cunoştinţa Mişlahatului sau Mossadului conţinutul acestor rapoarte.

Moshe Agamy lua cunoştinţă vreodată de conţinutul acestor rapoarte?

Nu cunosc nici un caz când Moshe Agamy să fi luat cunoştinţă despre conţinutul acestor rapoarte.

(ss) Weiss Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

3 iunie 1952

Care au fost grupurile sioniste de tineret ce au activat în ţară după august 1944?

Grupurile sioniste de tineret, care au activat în ţară, după august 1944, au fost următoarele: Bnei Akiba (fiii lui Akiba); Hanoar Haţioni (tineretul sionist); Gordonia

https://biblioteca-digitala.ro

(nume propriu a unui sionist); Dror Habonim (Mapai) (Rândunica Clăditoare); Dror Habonim (Mapam); Haşomer Haţair (Tânărul păzitor).

Aceste grupuri erau tutelate, sau conduse de vreun for, aici în ţară?

Din punct de vedere administrativ, privind mai ales colectivele de restratificare formate de fiecare grupare sus-arătată, depindea de Hehaluţ (Pionierul).

Cum au fost organizate şi de către cine, fiecare dintre cele 6 grupări?

După august 1944, grupările sioniste de tineret, au fost reînfiinţate, de către membri din conducere veche a grupărilor. În activitatea lor, aceste grupări au fost ajutate, unele chiar din momentul reorganizării, de către instructori palestinieni, aflaţi deja în ţară la 23 august 1944.

Despre instructorii palestinieni arăt că s-au aflat în ţară, prin împrejurarea că fuseseră paraşutaţi aici către sfârşitul războiului, până la terminarea căruia se spunea că ar fi stat în lagăr.

Cum au fost organizate şi de către cine fiecare grupare în parte?

Cunosc precis doar cazul grupării Hanoar Haţioni care au fost reorganizată de Isac Hertzig din Bucureşti (plecat în Palestina), Hana Feldman, cred tot din Bucureşti (plecat în Palestina) şi Baruch Deutsch din Arad (plecat în Palestina), iar din 1945 cu instructorul palestinian Ehud Scheuermann, despre care nu ştiu când şi cum a venit în ţară, însă ştiu că a părăsit ţara în anul 1947, toamna. În fapt, organizarea grupării, a constat în reluarea legăturilor cu foştii membri ai grupării din diferite oraşe, cărora le-a dat misiunea de a reînfiinţa în respectivele oraşe, câte o secţiune a grupării Hanoar Haţioni.

Concomitent cu aceasta, au trecut la înfiinţarea Colectivelor de restratificare, pe baza unei noi propagande, în rândurile tinerilor evrei.

Care era linia politică, programul şi ce urmărea fiecare din cele 6 grupări sioniste de tineret?

Linia politică a fiecărei grupări de tineret sionist, era linia politică a unui partid din Statul Israel, de care depindea în mod organic.

Programul era formarea de restratificare a elementelor evreieşti din România, care să cuprindă pe cât posibil întreaga masă a acestor elemente şi care după pregătirea de muncă să emigreze în Israel. Partea educaţiei, avea ca program, predarea următoarelor probleme: istoria evreilor; geografia Palestinei; limba ebraică; istoria colonizării; probleme de colonizare agricolă şi organizarea colectivelor agricole din Israel; istoria sionismului. Prin predarea acestor materii, se făcea educaţia tineretului, viitori cetăţeni ai Statului Naţional Israel.

Organizaţiile sioniste de tineret, aparţineau partidelor politice din Israel, (până în 1948 din Palestina), după cum urmează: organizaţia B`nei Akiva, era organizaţia de tineret pe teritoriul român a partidului Mizrahi din Israel; organizaţia Hanoar Haţioni, era organizaţia de tineret pe teritoriul român a partidului Hanoar Haţioni, din statul Israel; organizaţia Gordonia era organizaţia de tineret pe teritoriul român a partidului Mapai, mai precis aripa de dreapta a acestui partid din Israel; organizaţia Dror-Habonim era organizaţia de tineret, pe teritoriul român a aripii de stânga a partidului Mapai din Israel.

A doua organizaţie, Dror-Habonim, era organizaţia de tineret pe teritoriul român, a partidului Mapam, care la rândul său, era provenit din scindarea lui Dror-Habonim din Mapai, partid politic din Statul Israel.

https://biblioteca-digitala.ro

Organizaţia Haşomer Haţair, era organizaţia de tineret pe teritoriul român, a Partidului Mapam care iniţial era a Mişmarului (Partidul Mişmar-Achut-Haavoda-Mapam), toate din partide din Israel.

În ceea ce priveşte linia politică a organizaţiei de tineret pe teritoriul român, Hanoar Haţioni, din care am făcut parte, ea aşa cum am declarat şi mai sus, a fost linia politică a partidului din Israel Haoved Haţioni, care nu avea în program lupta de clasă, ci ideea şi programul Statului Naţionalist.

Ai declarat că cele 6 organizaţii sioniste de tineret care au activat pe teritoriul statului român, au fost instruite de instructori palestinieni. Cine i-a trimis pe aceştia, ce activitate politică au desfăşurat şi în ce calitate?

Şlihimii (trimişii), au fost din partea organizaţiilor respective din Israel, în cadrul cărora lucram ca maturi, ei fiind şi membri ai partidelor respective.

Aceşti şlihimi controlau şi îndrumau întreaga activitate a organizaţiilor, ei lucrând la Bucureşti, adică la centru şi mergând şi în jos la secţiuni, în oraşele în care existau aceste secţiuni.

Spre exemplu Schneuerman lehuda care a venit din Palestina şi a activat ca şeliah al organizaţiei noastre Hanoar Haţioni din 1945, până în toamna anului 1947, a controlat şi dirijat activitatea organizaţiei în totalitatea ei, ocupându-se în special de departamentul numit cultural.

Care erau departamentele organizaţiei şi ce activitate practică desfăşoară fiecare?

Departamentele organizaţiei erau: Cultural: elabora programul, indica materialul de predare, indica bibliografia, trimitea în jos reviste sau ziare venite din Palestina, trimitea în jos, în anumite cazuri referate. Departamentul în resortul cărora erau căminele de restratificare, centraliza activitatea acestor cămine, îndruma organizarea lor, în unele cazuri înfiinţa cămine noi sau desfiinţa unele cămine, menţinea legătura căminelor faţă de administraţia centrală a căminelor din cadrul Hehaluţ-ului, repartiza elementele noi încadrate în cămine, menţinea sau mai bine zis purta corespondenţă cu căminele, pentru chestiunile de resort şi eventual se deplasa la nevoie la faţa locului. Casieria: primea banii din partea secţiunilor (cotizaţii) şi făcea plăţile necesare pentru întreţinerea şi menţinerea birourilor şi personalului conducerii centrale.

Ai fost întrebat în ce calitate desfăşurau activitatea politică sus-arătată pe teritoriul statului român, şlihimii, care erau cetăţeni ai Statului Israel?

Şi organizaţia Hanoar Haţioni din care am făcut eu parte avea conducători oficiali ca şi celelalte cinci organizaţii sioniste de tineret, astfel: conducerea oficială şi legală a Organizaţiei Hanoar Haţioni de la reorganizarea de la august 1944, şi până la autodizolvare în 1949 a fost:

Secretariat: (succesiv) Isac Hertig, Berl Schieber, Deutsch Baruch, Hana Feldman, London Emeric, Steinmetz Smaia, toţi cetăţenii români, care ulterior au plecat în Israel, mai rămânând în ţară până în prezent numai Steinmetz Smaia.

Departamentul cultural: (succesiv) Israel Eisenberger, Isac Hertig, Deutsch Baruch, London Emeric, Paul Katz, Steinmetz Smaia, Dresdner Camilo.

Resortul căminelor: Deutsch Baruch, Weiss Moritz.

Casierie: Berischiber Iţic, Hertig, London Emeric, Abraham Stettner.

Absolut toţi conducătorii au fost cetăţeni români, au fost oficiali şi legali în activitatea de conducători.

https://biblioteca-digitala.ro

Şlihimii nu erau cetăţeni români şi nu au ocupat posturi oficiale şi legale în conducerea organizaţiilor deşi ei au condus în fapt organizaţiile cu tot cu conducătorii lor legali pe care i-a dirijat.

(ss) Weiss Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

4 iunie 1952

Ai declarat anterior că din septembrie 1945 făcând parte din conducerea organizaţiei Hanoar Haţioni, ai avut legătură şi ai lucrat cu Hehaluţ atunci şi mai târziu, cu care dintre ele ai lucrat d-ta?

Din 1945 şi până în decembrie 1946 în Hehaluţ au fost 6 conducători, adică câte un reprezentant din partea fiecărei grupări, plus casierul care a fost întotdeauna un şlihim.

Astfel în perioada sus-arătată, au făcut parte din Hehaluţ şi am avut legătură cu ei, următorii: Iţicovici, Marko, care se ocupa cu partea contabilă a casierei, era funcţionar şi nu făcea parte din conducerea Hehaluţ-ului; Heidermayer Eliezer, şlihim al organizaţiei Haşomer Haţair; Rand, din partea Organizaţiei B`nei Akiva, care în cadrul Hehaluţ-ului, s-a ocupat cu locuinţele căminelor; Leibovici Gitta, reprezenta Organizaţia Dror; Feldman Hana, reprezenta Organizaţia Hanoar; Zieberfarm Ioil, şlihim, casier, era instructorul Organizaţiei B`nei Akiba, pe care însă el nu o reprezenta; Weissbuch Isac, secretar al Hehaluţ-ului, reprezenta Organizaţia B`nei Akiva; Herşcovici Dudi, şlihim, era instructorul Organizaţiei Haşomer Haţair; Tallenbaum, se ocupa cu inventarul, reprezenta Organizaţia Dror M. Mapai; Barasch Fani, s-a ocupat cu corespondenţa şi decontările ce le primea Hehaluţ-ul de la cămine şi în general de la formaţiunile de jos; Haimovici Carola, reprezenta organizaţia Haşomer Haţair; Grunberg Saie, avea serviciul medical, din cadrul Hehaluţ-ului, şi reprezenta organizaţia Gordonia; London Emeric – secretar, reprezenta organizaţia Hanoar Haţioni; Katz Paul, a condus departamentul cultural al Hehaluţ-ului, reprezenta Organizaţia Hanoar Haţioni. Ungarisch Leopold, a condus Departamentul cultural şi a reprezentat aceeaşi organizaţie după Katz, al cărui succesor a fost; Beral Bumi, s-a ocupat cu resortul inventar în cadrul Hehaluţ-ului, şi a reprezentat organizaţia Haşomer Haţair.

În mod practic ce făcea departamentul cultural din cadrul Hehaluţ-ului?

Departamentul cultural din cadrul Hehaluţ-ului, achiziţiona cărţile de literatură evreiască, cărţi referitoare la situaţia economică a Palestinei, cărţi de istorie a evreilor, istoria sionismului, manuale de limba ebraică, rechizite necesare cursurilor de limba ebraică şi le trimitea toate acestea în jos la organizaţii, care la rândul lor le trimitea în jos la secţiuni, în oraşele în care acestea existau.

Tot departamentul cultural din cadrul Hehaluţ-ului trimitea buletinul în jos, direct căminelor de restratificare. Nu ajungea şi nu puteau să-l aibă toţi sioniştii.

Cine era trecut pe buletin ca redactor-şef?

Nu era trecut nimeni.

Ce editură era imprimată pe buletin?

https://biblioteca-digitala.ro

Nu ştiu ce editură căci nu am văzut acest lucru.

Arată ce anume probleme erau tratate în coloanele buletinului Hehaluţ?

În coloanele buletinului Hehaluţ, erau tratate probleme: din istoricul de colonizare a Palestinei, descrierea unor colonii existente în Palestina, modul lor de organizare, date statistice referitoare la agricultură şi industria din Palestina, recenzii ale unor cărţi de literatură ebraică, comemorări, aniversări, însemnătatea unor sărbători, anecdote, date statistice referitoare la emigraţia în Palestina şi problemele ei, şi situaţia politică culturală socială a Palestinei.

Cum explici faptul că la data de 3 iunie 1952 ai declarat că Hehaluţ-ul tutela grupărilor sioniste de tineret din România, numai din punct de vedere pur administrativ şi nu din punct de vedere politic-cultural?

Răspunsul meu din 3 iunie 1952, cu privire la rolul tutelar al Hehaluţ-ului, faţă de organizaţiile de tineret sionist din România şi afirmaţia pe care am făcut-o că tutelarea a fost numai pentru chestiunile pur administrative, nu corespunde realităţii.

Am afirmat un neadevăr pentru că uitasem complet că Hehaluţ-ul a editat buletinul „Hehaluţ". La linia politică, m-am gândit la noţiunea de politică în sine, ori aceasta nu a fost elaborată de Hehaluţ, ea fiind elaborată şi aparţinând în totalitatea ei partidelor politice din Israel, aici în cadrul organizaţiilor fiind tradus în viaţă de către şlihimi de unde rolul în viaţa politică a organizaţiilor pe care l-a avut Hehaluţ, mi-a apărut neînsemnat.

Ai declarat în ziua de 3 iunie 1952 că şlihimii au fost cetăţeni străini, care au fost paraşutaţi pe teritoriul Statului Român, în preajma terminării războiului iar în continuarea declaraţiei ai vorbit de ei, arătând doi ca cetăţeni ai Statului Israel. Întrucât Statul Israel a luat fiinţă abia în anul 1948, ţi se pune întrebarea, cetăţenii cărui stat erau şlihimii la data când au fost paraşutaţi pe teritoriul Statului Român?

Erau cetăţeni palestinieni.

A existat un stat palestinian autonom?

Nu. A existat numai un teritoriu palestinian, aflat sub mandatul Angliei.

Formaţiunile politice de pe teritoriul Palestinei aflat sub mandatul Angliei, erau recunoscute de statul englez?

Da, erau recunoscute.

Formaţiunile politice de pe teritoriul Palestinian aflat sub tutela statului englez, dispuneau de avioane proprii?

Nu ştiu şi nici nu cred că formaţiunile politice de pe teritoriul Palestinei aflat sub mandatul Statului englez, să fi avut avioane proprii.

Cum explici că şlihimii au fost totuşi paraşutaţi pe teritoriul Statului Român, ale cui erau avioanele, cine i-a paraşutat?

În afară de concluzia logică asupra acestui fapt, eu cunosc direct, adică din spusele lui Hertzig, fost în conducerea organizaţiei Hanoar Haţioni, că şlihimii au fost paraşutaţi pe teritoriul Statului Român de englezi din avioane englezeşti.

Cum explici faptul, ce interes aveau englezii să-i paraşuteze pe şlihimi pe teritoriul Statului român, cu misiunea de a organiza o acţiune sionistă (cum ai declarat) care în fapt trebuia [illegible] loc cu forţele, de aceeaşi natură din alte ţări, la formarea Statului

https://biblioteca-digitala.ro

Israel autonom, deci a pierderii de către Anglia a Mandatului asupra teritoriului Palestina?

Hertzig, mi-a spus în 1945 sau 1946 că şlihimii, au fost paraşutaţi de englezi, cu misiunea de a lua legătura cu prizonierii englezi aflaţi în lagărele de pe teritoriul Statului Român.

Deci, şlihimii erau în slujba intereselor englezilor, trimişi de aceştia pe teritoriul Statului Român?

Da, este adevărat, dar ei au acceptat să servească interesele englezilor, pentru a avea posibilitatea de a lua contact cu masele evreieşti din România şi a organizat problema sionistă.

Cum s-au achitat şlihimii de misiunea pentru care i-a trimis englezii?

Acest lucru nu-l ştiu.

(ss) Weiss Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

5 iunie 1952

Anterior ai declarat că organizaţiile de tineret sionist din România, aveau ca legătură superioară Hehaluţul? Care era legătura superioară a Hehaluţ-ului?

Hehaluţ-ul avea o singură legătură în sus, aceea cu Joint-ul, însă care nu poate fi considerată ca legătură superioară în sine, din punct de vedere organizatoric, întrucât de la Joint se primea doar subvenţiile şi se dădeau în schimb deconturile.

Care au fost persoanele fizice din Hehaluţ care ţineau această legătură cu Joint-ul şi cu cine anume de la Joint?

Legătura din partea Hehaluţ-ului, o făceau următorii, care s-au succedat: Iţicovici Nanco, Niedermayer Eliezer, Haimovici David, Herşcovici Dudi, Zilberfarb Ioel, Weiss Moritz, iar din partea Joint-ului au fost: dr. Costiner I., care era director, av. Bacal I. şi Ieşeanu Dan.

Joint-ul de unde primea subvenţii?

Din America.

Şlihimii aveau vreo legătură cu Joint-ul?

Ştiu numai că şlihimii care au fost casierii organizaţiei şi care pe această linie, au avut legătură cu Joint-ul, adică: David Haimovici, Neidermayer Eliezer, Herşcovici Dudi şi Zilberfarb Ioel.

Şlihimii cum ţineau legătura cu cei care i-au trimis pe teritoriul Statului Român?

Ţineau legătura, prin corespondenţă cu Palestina (prin corespondenţă poştă), chiar am văzut unele scrisori, venite pentru ei pe adresa Hehaluţ-ului Bucureşti, Aron Florian nr. 5. Astfel de scrisori, a primit ştiu: Zilberfaber Ioel, David Haimovici şi alţii.

Cu cine din Palestina corespundau aceştia?

https://biblioteca-digitala.ro

Nu m-am uitat niciodată pe acele scrisori, să văd cine figura ca expeditor. Cred că erau de la familiile lor, de la prieteni, de la organizaţiile politice respective.

Ai fost întrebat cum ţineau şlihimii legătura cu cei care i-au trimis pe teritoriul Statului Român, iar d-ta răspunzi că primeau corespondenţă din Palestina de la familii, prieteni, organizaţiile politice. Cine i-a paraşutat pe şlihimii pe teritoriul Statului Român, familiile lor, prietenii, organizaţiile politice din Palestina, aflată sub mandatul Angliei, sau i-a paraşutat englezii din avioane englezeşti şi cu misiuni pentru interesele Angliei, aşa cum ai declarat în ziua de 4 iunie a.c.?

Răspunsul meu s-a referit la şlihimii pe care i-am numit, şi care au fost veniţi după 23 august 1944. Despre cei care au fost paraşutaţi de englezi pentru a îndeplini sarcini din partea acestora, nu ştiu cum au menţinut legătura cu cei care i-au trimis, nici în timpul războiului, nici după august 1944.

Şlihimii au venit pe teritoriul Statului Român, prin paraşutare, deci ilegal, cu misiunea din partea englezilor, au lucrat sau nu în organizaţiile sioniste de tineret, după august 1944?

Da. Cunosc personal, cazul lui Ricu Lupescu care a lucrat în cadrul organizaţiei Haşomer Haţair apoi a lucrat un timp şi în chestiunea emigrărilor, până în 1949, când a părăsit R.P.R., plecând în Israel.

La data de 3 iunie 1952, ai declarat că şlihimii au acceptat să intre în serviciul englezilor, în urma cărui fapt au fost paraşutaţi de către aceştia pe teritoriul Statului Român, însă în realitate, şlihimii au acceptat numai de formă misiunea din partea englezilor, pentru a avea ocazia să intre în legătură cu masele evreieşti din România, şi să organizeze problemele sionismului şi emigrărilor. Pe ce te-ai bazat, când ai declarat acest lucru?

M-am bazat numai pe cele ce mi-a spus Isac Hertizg.

Englezii au avut după august 1944, o reprezentanţă militară, apoi una politică în România, şi dacă da, ce măsuri ştii că au luat englezii, împotriva şlihimilor, pentru înşelăciunea săvârşită de aceştia despre care ai declarat?

În mod logic vorbind este de neconceput ca şlihimi să nu-şi fi respectat angajamentele faţă de englezi, din moment ce la venirea englezilor în România şlihimii nu au păţit nimic. Trebuie să arăt însă că eu, în mod concret nu cunosc nimic despre felul cum au lucrat şlihimii în slujba englezilor pe teritoriul Statului român, atât înainte, cât şi după 23 august 1944.

În afară de Ricu Lupescu pe cine din şlihimii paraşutaţi de englezi ai mai cunoscut?

L-am cunoscut şi pe Baruch, însă nu pot afirma cu siguranţă că şi el a fost dintre cei paraşutaţi deşi sunt aproape sigur de acest lucru. De asemenea, am cunoscut pe Eliezer Nidermayer şi Dan.

Pe Ricu Lupescu când l-ai cunoscut?

La începutul anului 1946 – iarna.

Unde şi în ce împrejurări l-ai cunoscut?

L-am cunoscut în sediul Hehaluţ-ului în Bucureşti, str. Aron Florian nr. 5, însă nu-mi amintesc exact împrejurarea.

Care au fost legăturile d-tale cu Ricu Lupescu şi ce ştii despre el?

https://biblioteca-digitala.ro

L-am cunoscut aşa cum am arătat la Hehaluţ şi tot acolo l-am mai întâlnit şi ulterior, însă nu am discutat niciodată cu el în vreun fel de probleme ci doar am schimbat simple cuvinte de bună-ziua. Ştiu despre el că a lucrat în cadrul Organizaţiei Haşomer Haţair, iar mai târziu în cadrul Legaţiei Statului Israel la Bucureşti, după care în 1949, a părăsit ţara.

(ss) Weiss Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

6 iunie 1952

Ce partide sioniste au existat în România după 23 august 1944?

După august 1944 au exista în România următoarele partide sioniste: Mapam (Ahdud Haavoda) Partidul Muncitoresc Unit Sionist; Mapai (Ichud) Partidul Sionist Socialist de dreapta; Haoved Haţioni – Muncitorul Sionist (Sionism); Renaşterea: Clal-Sionist; Mizrahi – Partidul religios; Revizionist – Bazat pe ideea naţionalistă

Grupările de tineret au avut vreo legătură cu partidele?

Maturii, adică Partidele Sioniste din România au sprijinit activitatea grupărilor sioniste de tineret, le facilitau activitatea prin aceea că: Punând la dispoziţie un local, dacă se făcea o serbare, maturii sprijineau acest lucru, dacă un cămin mergea greu maturii formau un comitet de sprijin şi altele de felul acesta.

Hehaluţ-ul avea vreo legătură cu Palestina?

În Palestina în cadrul Organizaţiei Evreieşti exista un departament pentru tineret, Hehaluţ-ul din România primea revistele de la acel departament însă cum se făcea legătura şi în ce a mai constat legătura Hehaluţ-ului din România cu Agenţia Evreiască nu ştiu, pentru că nu am văzut niciodată nici un fel de corespondenţă pe această linie.

Arată ce corespondenţă a existat de la cea mai de jos formaţiune sionistă de tineret în sus?

A existat următoarea corespondenţă:

Secţiunile, din toate localităţile în care acestea existau, corespondau cu conducerea centrală în mod regulat(odată pe lună şi între timp de câte ori se simţea nevoia) informând asupra activităţii lor, cereau material cultural sau confirmau primirea lui, anunţau dacă erau oameni care să intre în căminele de restratificare şi în general informau despre toată activitatea secţiunilor.

Căminele de restratificare corespondau cu conducerea centrală, respectiv cu departamentul căminelor informându-l despre activitatea lor în domeniile ce intrau în competenţa respectivului departament.

Conducerea centrală era în legătură cu mişcarea de tineret din Palestina căruia îi scria despre activitatea organizaţiei, anunţau emigrările, pentru a se pregăti acolo din timp locurile în coloniile agricole.

(ss) Weiss Moritz

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

6 iunie 1952

Care a fost activitatea d-tale începând din septembrie 1945 când ai intrat în conducerea organizaţiei Hanoar Haţioni care te-a delegat ca reprezentant al său pe lângă Hehaluţ?

În septembrie 1945, am fost cooptat în conducerea centrală a mişcării de tineret sionist Hanoar Haţioni. Mi s-a încredinţat departamentul căminelor, funcţie ce am avut-o până la desfiinţarea organizaţiei Hanoar Haţioni, care a avut loc în luna martie 1949.

În această calitate am centralizat activitatea acestor cămine, am dat îndrumări conducerii acestor cămine şi eram în permanentă legătură cu ele.

De multe ori mă deplasam la aceste cămine în special dacă exista acolo probleme mai complicate, fie de ordin intern, fie de ordin organizatoric, sau administrativ.

În multe ocazii m-am deplasat în unele oraşe pentru a înfiinţa cămine noi sau pentru a găsi posibilitatea de muncă pentru un cămin, care din cauza pierderii locurilor de muncă, trebuia să părăsească vechiul loc de muncă.

În această activitate lucram în strânsă colaborare cu ceilalţi membri din conducerea centrală, cu care mă consfătuiam asupra problemelor mai importante.

În toamna anului 1945, m-am deplasat în Piatra Neamţ pentru a înfiinţa un cămin nou. Aici am luat legătura cu reprezentanţii organizaţiei şi am reuşit să găsesc atât casa adecvată cât şi locul de muncă pentru un colectiv de aproximativ 30 (trei zeci) persoane. Din partea organizaţiei sioniste locale am luat contact cu preşedintele acestei, care era dr. Herescu, iar din partea organizaţiei Hanoar Haţioni, am luat contact cu Leibovici Mimi, Weisman Hana, Segal Tuchi şi alţii, al căror nume nu mi-l amintesc.

Întorcându-mă la Bucureşti, m-am adresat Hehaluţ-ului, pentru obţinerea fondului şi inventarului necesar pentru înfiinţarea căminului sus-amintit. Au fost însărcinaţi cu organizarea practică cât şi cu conducerea acestui cămin, următorii: Rosenberg Bina şi Iablonover Tuliu. De asemenea, am repartizat cca. 25 de tineri şi tinere în acest cămin, nou înfiinţat.

Tot în toamna anului 1945, m-am deplasat la Lugoj, unde exista un colectiv agricol al organizaţiei Hanoar Haţioni. Scopul acestei deplasări a fost faptul că erau necesare amenajări în vederea iernii, precum şi anumite probleme interne ale colectivului. Aici am discutat cu conducerea colectivului printre care era Hammer Beno, stabilind amenajările necesare cât şi transferarea în alt colectiv a anumitor membri care nu se puteau încadra în viaţa acestui colectiv. De asemenea, am luat contact cu proprietarul acestor ferme, care se numea dr. Bruck, care a arendat ferma sa Hehaluţ-ului. Tot la această dată, a fost trimis din partea Hehaluţ-ului un agronom numit Welch Eduard, care a stabilit programul şi planul muncilor agricole necesare.

Reîntors la Bucureşti, am luat contact cu Hehaluţ-ul, anume cu Niedermayer şi Itzcovici Marko, care erau casieri. Acestora le-am expus necesităţile financiare pentru ferma sus-amintită.

Tot în toamna anului 1945, am luat contact cu conducerea căminului din Bucureşti din str. Maria Rosetti nr. 21, cămin în care locuiam şi eu de fapt.

Tot în toamna acestui an, a venit în ţară Schneuerman Ehud care era şlihim (trimis) din Palestina. El a venit aici din partea organizaţiei sioniste Hanoar Haţioni.

https://biblioteca-digitala.ro

În timpul cât eram la Bucureşti, primeam şi răspundeam la scrisorile primite din partea căminelor existente în ţară.

Din ianuarie 1946, a fost înfiinţat la Cluj un cămin care era condus de către Bercovici Slomo.

Tot în primăvara acestui an, a luat fiinţă la Oradea un colectiv care a fost înfiinţat de către Feuerstein Ervin, Deutsch Otto şi alţii. Acest cămin a fost inspectat de mine prin luna mai sau iunie. De aici am plecat la Borşa, unde am luat contact cu Fruchter, Wieder şi Jasirer, cu care am discutat posibilităţile înfiinţării unui cămin în această localitate. Avânt concursul lor, am reuşit să înfiinţez căminul unde ulterior după venirea mea în Bucureşti, am repartizat tineri din diverse secţiuni a organizaţiei Hanoar Haţioni.

la fiinţă, de asemenea, un cămin la Baia Mare, fiind condus de către Bernad Naftali.

Tot în primăvara anului 1946, colectivul din Piatra Neamţ se mută în comuna Petreşti, unde am găsit angajamente de muncă la o fermă. În luna mai 1946, s-a organizat plecarea unui lot de emigranţi prin portul Constanţa cu vasul Imirny. Plecând şi un lot din membrii căminelor organizaţiei Hanoar Haţioni pe care i-am condus până la Constanţa. La această plecare erau de faţă următorii şlihimi: Niedermayer Eliezer şi Dan. În acest lot au plecat şi membrii din colectivele din Bucureşti, Lugoj şi din alte localităţi.

După reîntoarcerea mea la Bucureşti, am luat contact cu Creta Marcel, care mi-a comunicat că există posibilitatea creării unui colectiv la Fabrica de cherestea din Gugeşti care angajează un număr mai mare de băieţi şi fete. Am obţinut aprobarea Hehaluţ-ului şi totodată fondul necesar înzestrării acestui cămin. Casierul Hehaluţ-ului, atunci era Herşcovici Shemi, pe care am omis să-l trec în declaraţiile anterioare.

Ori de câte ori organizaţia vroia să înfiinţeze un cămin nou, era necesară aprobarea conducerii Hehaluţ-ului şi în ultimă instanţă a casierului care dădea aprobarea în limita fondurilor disponibile.

În luna iulie 1948, împreună cu Beral Bumi, ambii reprezentând Hehaluţ-ul, ne-am dus la sediul Comisiei de pregătire a Congresului Federaţiei Naţionale a Tineretului Democrat din România, unde am fost primiţi de către Constanţa Vinţe Crăciun şi dl. Petre Lupu. Împreună cu dânşii s-a stabilit ca toate organizaţiile de tineret evreu să ia contact între ele pentru ca să adere în comun la Federaţia Naţională a Tineretului Democrat din România. În felul acesta s-a ajuns la întrunirea următoarelor organizaţii: Tineretul C.D.E., Hehaluţ, tineretul Partidului Evreiesc, Hasmonaea (Uniunea Studenţilor Evrei) şi Tineretul U.E.R. Toate aceste organizaţii de comun acord au aderat la F.N.T. D.R., printr-o scrisoare comună. Ulterior am participat în calitate de delegat la congresul care a avut loc în august 1946, în Oraşul Stalin.

În toamna anului 1946, a început emigrarea din punctul de frontieră Jimbolia, plecând mai multe colective, iar în căminele rămase goale, au fost repartizaţi alţi tineri.

În acel an m-am deplasat la Cluj, Petreşti, Lugoj, unde am rezolvat diverse chestiuni în respectivele cămine. În iarna acestui an, s-a înfiinţat încă un colectiv la Vişeul de Sus.

În primăvara anului 1947, am înfiinţat un colectiv agricol în comuna Buduş, raionul Bistriţa, unde am repartizat tineri din diverse secţiuni din ţară. La această fermă Hehaluţ-ul a trimis ca specialist un agronom.

Din cauza condiţiilor grele de cazare şi muncă, colectivul din Gugeşti s-a mutat la Ploieşti.

În comuna Gheghie – Bihor, am înfiinţat un cămin de copii în primăvara anului 1947.

https://biblioteca-digitala.ro

În 1947, iunie, reîntorcându-mă din provincie, mi s-a comunicat de către Weissbuch Isac, care avea funcţia de secretar al Hehaluţ-ului că Zilberfarb Ioel, casier şi Ghideon ambii şlihimi, vor pleca la Budapesta, pentru a se întâlni cu dr. Schwartz Joe, care era directorul Joint-ului pentru Europa. S-a hotărât ca să plec şi eu cu dânşii, având în vedere că eu cunosc limba maghiară şi au nevoie de mine pentru a le fi interpret. Dacă accept urmează să plec încă în noaptea aceea la Arad, unde se găsesc de acuma cei doi şlihimi. Am plecat în cursul aceleiaşi nopţi la Arad, la locuinţa lui Wurzel Zoltan, unde am găsit pe cei doi şlihimi. De aici am plecat în satul Grăniceri de lângă Arad, unde am trecut frontiera în Ungaria, în mod ilegal. În următoarea zi, după masă am ajuns la Budapesta. Scopul întrevederii cu Directorul Jointului pentru Europa, Schwartz Joe, era de a cere mărirea plafonului bugetului aprobat pentru căminele Hehaluţ-ului. Am fost în Budapesta aproximativ o săptămână, până când am fost primiţi în audienţă la Schwartz Joe. Ne-am dus toţi trei în audienţă la Schwartz Joe, discuţia cu acesta ducându-se în limba ebraică, şi a durat aproximativ 20 până la 30 minute. Cel care i-a expus motivul venirii noastre a fost Zilberfarb Ioel. În răspunsul său dr. Schwartz Joe a arătat că principial este de acord cu acest lucru, însă în ultima instanţă, trebuie să hotărască Direcţiunea din Paris, căreia dânsul îi va spune această chestiune şi speră că se va aproba. Despre acest lucru vom fi înştiinţaţi la timpul său. După vreo două zile ne-am reîntors în România, trecând graniţa în mod ilegal, lângă satul Grăniceri, unde am fost aşteptaţi de Wurtzel Zoltan, cu care am venit până la Arad, iar de aici am venit la Bucureşti eu şi cu Zilberfarb Ioel, pentru că Ghideon a rămas la Budapesta.

În luna august 1947, am participat la colonia de vară a organizaţiei Hanoar Haţioni, care a fost la Gura Borşei, în Maramureş.

În septembrie 1947, organizându-se o nouă emigrare au plecat câteva colective prin punctul de frontieră Giurgiu în Bulgaria, unde au fost îmbarcaţi pe vapor în portul Varna. În locul celor plecaţi, din colective, am repartizat alţi tineri din diferite secţiuni.

Spre sfârşitul lunii septembrie începutul lui octombrie, m-am dus la Moshe Agamy, pentru a mă interesa în legătură cu emigrarea care se pregătea atunci. Cu această ocazie dânsul mi-a cerut să mă informez asupra urmării stabilizării monetare, dânsul având nevoie de acest lucru, deoarece la viitoarea emigrare va trebui să perceapă o taxă care să fie plătită de fiecare emigrant. Eu am acceptat acest lucru şi după un timp i-am comunicat că efectele stabilizării sau resimţit mai mult în cadrul acelora care nu erau în câmpul muncii. Deoarece aceştia din urmă având asigurat salariul în bani stabilizaţi, vor putea să achite o taxă oarecare.

În decembrie 1947, a plecat un lot mai mare de emigranţi prin punctele de frontieră Giurgiu şi Negru-Vodă. Cu această ocazia au plecat o mare parte din colective, iar în locul lor au fost repartizaţi alţi tineri care s-au adresat în acest sens organizaţiei.

Tot în toamna anului 1947, au mai fost înfiinţate două cămine, unul la Aiud şi unul la Arad.

În primăvara anului 1948 căminele din Borşa şi Vişeul de Sus din cauza lipsei de locuri de muncă au fost mutate la Vama şi unul la Moldoviţa unde au fost angajaţi la fabrici de cherestea.

Tot în primăvara anului 1948, întâlnindu-mă cu Mordehai Schor care era şlihim (trimis palestinian) care mi-a propus să mă duc în ziua următoare împreună cu Jacques Rosentzveig care era şlihim la direcţiunea Fabricii Cugir, unde acesta merge pentru a discuta în vederea cumpărării de armament necesar luptelor care se duceau în Palestina. Mordehai Schor mi-a comunicat atunci că eu nu va trebui să iau parte la discuţii, doar să-l

https://biblioteca-digitala.ro

întovărăşesc pe Rosentzweig Jacques. Totodată mi-a atras atenţia să nu spun nimănui nimic despre această întrevedere. De asemenea, m-a întrebat cu această ocazie dacă cunosc vreo posibilitate de trecere a frontierei în jurul oraşului Oradea. La aceasta eu i-am răspuns că nu am cunoştinţă care este acolo situaţia şi că ar putea şti numai cineva care a fost la faţa locului. În încheierea discuţiei, după ce acceptasem să-l însoţesc pe Jacques Rosentzweig, Mordehai Schor mi-a comunicat ora la care să fiu în faţa lui Athenee Palace, pentru a merge spre birourile Fabricii Cugir. Ziua următoare la ora fixată, am mers împreună cu Rosentzveig la Direcţiunea Fabricii Cugir, unde am fost primiţi de directorul de la această fabrică. Directorul fabricii i-a comunicat că principial crede că este posibil o asemenea tranzacţie, însă este necesar ca mai întâi să ia legătura cu Ministerul Economiei Naţionale, pentru a stabili modalităţile efectuării acestei tranzacţii. Urma ca să ne interesăm după un timp oarecare la directorul Fabricii, referitor la răspunsul dat de minister. Eu nu am cunoştinţă dacă tratativele au mai urmat.

Tot în 1948, au mai fost înfiinţate cămine la Iaşi, Gheorghieni, Subcetate-Mureş, Ciurea şi Cacica.

În septembrie 1948, am fost delegat împreună cu Marcovici Carola, din partea Hehaluţ-ului, să mergem la Moshe Agamy, care revenise în ţară ca reprezentant al Statului Israel, să ne interesăm la dânsul despre emigrarea care va trebui să aibă loc în curând. Cu această ocazie s-a interesat asupra schimbărilor intervenite de la plecarea lui din ţară şi până la revenire.

De asemenea s-a interesat despre situaţia căminelor şi starea de spirit a populaţiei evreieşti în legătură cu crearea Statului Israel şi dacă numărul celor care doresc să emigreze este mare. Eu i-am comunicat faptul că colectivele sunt supraaglomerate şi că vrem să ştim când se va face o nouă emigrare. El a spus că acest lucru se discută cu autorităţile de resort şi în momentul când va fi ceva concret, ni se va comunica.

În ianuarie 1949, am fost din nou la Moshe Agamy, la biroul lui de la Legaţia Statului Israel. Moshe Agamy avea funcţia de consilier al Legaţiei. Cu această ocazie dânsul mi-a spus că ar trebui să mă interesez în regiunea Timişoara, de posibilităţile de trecere în mod ilegal a frontierei. Eu am acceptat acest lucru, iar dânsul mi-a atras atenţia asupra faptului că nu trebuie să comunic nimănui acest lucru.

În martie 1949, căminele au fost dizolvate.

Casele, cât şi mobilierul au fost preluate de către Federaţia Uniunilor de Comunităţi, iar păturile, vasele, cearceafurile au fost împărţite între membrii colectivelor. Aceasta conform cu cele stabilite în acest sens cu Federaţia Uniunilor de comunităţi.

După desfiinţare, mai mulţi membri care au făcut parte din organizaţie, şi care erau nevoiaşi şi a căror familie erau plecate în Israel, ni s-au adresat pentru ajutoare. Eu nu am putut să le dau un răspuns şi m-am dus la Legaţia Statului Israel, unde am discutat această chestiune cu Mordehai Schor, care mi-a spus că-mi va da bani în acest scop, fapt care s-a şi petrecut. În total am primit circa 1.500.000 lei în diferite ocazii. Aceşti bani i-am împărţit la unii dintre membri nevoiaşi al colectivelor, iar mai pe urmă când au început emigrările, am împărţit din aceşti bani acelora care plecau şi nu aveau bani suficienţi pentru a-şi acoperi cheltuielile.

În august sau septembrie m-am deplasat la Timişoara, unde am luat contact cu Fischer Paul, pentru a mă interesa care este situaţia la graniţa din jurul Timişoarei, şi care sunt posibilităţile de trecere în mod fraudulos a acesteia. Acesta mi-a comunicat că după cât este informat, acest lucru este posibil deoarece se poate circula destul de uşor spre graniţă.

https://biblioteca-digitala.ro

Tot în 1949, Mordehai Schor, mi-a propus să plec ilegal din ţară cu un transport de emigranţi evrei din Cehoslovacia, care treceau în tranzit prin ţară. În acest scop conform instrucţiunilor primite m-am deplasat la gara oraşului Stalin, pentru a aştepta trenul respectiv. Această plecare nu a avut loc deoarece la sosirea trenului a coborât Mordehai Schor din tren şi mi-a comunicat că nu este posibil să plec.

Aproximativ în noiembrie 1949 am fost din nou la Moshe Agamy şi i-am comunicat informaţia pe care o aveam de la Fischer Paul din Timişoara.

În cursul anului 1949, am cerut în mai multe rânduri să fiu angajat ca funcţionar la Legaţie. În acest sens, am vorbit cu Mordehai Schor. Angajarea mea în cadrul Legaţiei Statului Israel, a avut loc aproximativ în luna mai 1950.

Menţionez că am uitat să trec în declaraţie, faptul că în primăvara anului 1949, am făcut şi absolvit şcoala de şoferi, cursul de profesionişti. De asemenea, n-am menţionat că din octombrie 1949 până în ianuarie 1950, am fost angajat la Comcar, Agenţia Bucureşti. De asemenea, nu am menţionat că am primit din mai 1949 şi până în mai 1950, când am fost angajat la Legaţie, suma de cca. 80.000 lei.

Fiind angajat la Legaţia Statului Israel, am lucrat la Secţia consulară, a acestei, respectiv la eliberarea vizelor, biletelor de vapor, întocmirea listelor de emigranţi şi alte munci în legătură cu emigrarea. La început birourile consulare erau conduse de către Mordehai Schor, însă după plecarea acestuia din iunie 1950, birourile consulare au fost conduse de Halevy Eliezer, care era prim secretar de Legaţie. În cadrul discuţiilor pe care le-am avut cu acesta, i-am dat informaţii referitoare la organizarea învăţământului universitar, şcolar, la salarizarea muncitorilor, câţi oameni participă la manifestaţiile de masă, dacă se găsesc produse farmaceutice.

Menţionez că atunci când am vorbit despre informaţiile pe care mi le-a cerut Moshe Agamy, n-am amintit faptul că s-a interesat de la mine ce fel de aerodromuri sunt, în jurul Bucureştiului.

O dată fiind în biroul lui Halevy Eliezer, acesta mi-a spus că ar trebui de căutat o posibilitate de plecare ilegală din ţară.

În primul rând mi-a spus că ştie din partea lui Moshe Agamy că eu m-am deplasat odată în acest sens la Timişoara şi dacă am posibilităţi să mă interesez din nou care este situaţia acuma. Eu am fost de acord cu aceasta, spunându-i că ocazional mă voi interesa, fapt care s-a petrecut, în vara anului 1950, când Fischer Paul a fost la Bucureşti.

Referitor la o altă posibilitate de plecare ilegală din ţară, i-am comunicat că am cunoştinţă de faptul că în toamna anului 1949, au plecat din ţară doi cunoscuţi ai mei, numiţii. Heber Carol şi Roth Alfred prin Brăila, cu şlepul până în Iugoslavia, sau chiar până la Viena. Ulterior Halevy Eliezer m-a întrebat dacă aş avea o adresă la Brăila unde dacă va veni cineva cu şlepul din Viena şi s-ar prezenta la această adresă, dacă respectivul m-ar anunţa pe mine. După un timp oarecare i-am dat adresa lui Grunberg Sami, după ce vorbisem cu acesta.

În primăvara anului 1951, mi-a comunicat că chestiunea plecării ilegale din ţară este actuală şi cu această ocazie eu i-am propus ca în locul meu să plece Steinmetz Smaia care are toată familia în Israel. În preajma plecării lui Halevy Eliezer din ţară mi-a comunicat că alte amănunte în legătură cu plecarea le voi primi din partea lui Loker Zwy, care rămâne în locul dânsului. Într-adevăr acesta din urmă mi-a comunicat atât data la care se va pleca, adică 1 august 1951, cât şi oamenii care urmează să plece, adică Hirsch Zoltan, Nusen Reghina, Kleiner Riza, Brener Iancu, Fleischer Andrei şi Steinmetz Smaia. Acestor persoane urma să le comunic eu data exactă când vor trebui să fie la Brăila şi unde-l vor

https://biblioteca-digitala.ro

găsi pe Steinmetz Smaia, care va fi acolo, înaintea lor, pentru a stabili amănunte cu marinarul care va veni. În jurul datei de 1 august 1951, m-am întâlnit cu Hirsch Zoltan, Brener Iancu, Fleischer Andrei şi cu Kleiner Riza, comunicându-le că la data de 1 august trebuie să fie la Brăila. Toţi cei de mai sus au plecat la Brăila, însă nu au plecat spre Israel deoarece marinarul respectiv nu a putut să aranjeze urcarea lor pe şlep.

Eu am continuat să lucrez mai departe la Secţia Consulară a Legaţiei ca şi mai înainte.

Am omis să declar faptul că în luna decembrie 1950, când am plecat în concediu la Sighişoara, am întrerupt călătoria în Oraşul Stalin, unde l-am vizitat pe Jean Cohen. Această întâlnire mi-a fost propusă de către inginerul Schein Elias, care auzise de călătoria mea şi dânsul mi-a făcut propunerea să-l vizitez pe Jean Cohen. Eu am acceptat şi ulterior m-am întâlnit cu soţia lui Jean Cohen care mi-a comunicat că-l voi găsi pe soţul ei la Balkirsch Moise, fapt care s-a petrecut.

Tot cu Jean Cohen m-am întâlnit încă o dată în primăvara anului 1951 la locuinţa d-nei Blima. De faptul că Jean Cohen se găseşte la Bucureşti, am aflat de la Schein Elias, cu care m-am dus la întâlnirea mai sus-amintită.

În primăvara anului 1951 a venit la Legaţie Burstein Mordehai, care mi-a comunicat că este vorba să plece ilegal din ţară împreună cu Itzkar Leon. Plecarea urma să aibă loc cu un transport de mobile, care avea destinaţia în Italia. Burstein m-a întrebat dacă eventual ar exista vreo posibilitate dacă aş accepta să plec şi eu pe această cale. Nu i-am dat un răspuns precis şi i-am spus că o să mă gândesc la această chestiune. Tot cu această ocazie l-am întrebat de ce nu propune acest lucru lui Jean Cohen, la care dânsul mi-a răspuns că acest lucru nu este posibil, deoarece acesta are familie. De asemenea, am omis să declar cele de mai sus când am vorbit de activitatea mea în ordine cronologică declarând numai ulterior.

Am omis să declar şi următoarele: În vara anului 1951, m-am întâlnit cu Osterer Friderich, care mi-a comunicat că a fost anchetat de Securitate, referitor la activitatea lui sionistă şi că i s-a cerut să dea anumite informaţii, fapt care a fost acceptat de dânsul. Acest lucru l-am comunicat lui Loker Zwy, care era prim secretarul Legaţiei. Ulterior Osterer Friederich mi-a comunicat că dânsul a refuzat să dea informaţiile cerute din care cauză nu are voie să părăsească Bucureştiul.

În concluzie am comis următoarele fapte care contravin legilor R.P.R.: în anul 1947 am părăsit şi revenit în ţară, trecând în mod ilegal graniţa româno-ungară. Scopul acestei călătorii era de a întâlni pe directorul Joint-ului pentru Europa, dr. Schwartz Joe, pentru a discuta mărirea fondului de buget pe care-l primea Hehaluţ-ul; în primăvara anului 1949, am încercat să plec în mod ilegal din ţară, cu un transport de emigranţi cehi, care erau în tranzit prin R.P.R. acest lucru mi-a fost propus de către Schor Mordehai, de la Legaţia Statului Israel.

Începând din anul 1948 până în 1949, am dat informaţii cu caracter politic, economic şi social. Aceste informaţii se refereau la efectele reformei monetare, la starea de spirit a populaţiei evreieşti, la reforma şcolară, la schimbările politice intervenite în 1948. Informaţiile de mai sus le-am furnizat lui Moshe Agamy, care era consilier la Legaţia Statului Israel.

Din anul 1950 până în mai 1951, am furnizat informaţii lui Halevy Eliezer, care era prim secretar al Legaţiei Statului Israel, din domeniul politic, economic şi social.

După autodizolvarea organizaţiilor sioniste şi lichidarea căminelor acestora, am primit bani din partea Legaţiei Statului Israel, pe care i-am distribuit unora dintre membri şi conducătorii fostelor cămine sioniste.

https://biblioteca-digitala.ro

Am fost ajutat în mod personal de către Legaţia Statului Israel, cu suma de cca. 80.000 lei. Această sumă am primit-o din primăvara anului 1949 şi până în mai 1950, când am fost încadrat în Legaţie.

În vara anului 1949, m-am deplasat la Timişoara, pentru a mă interesa asupra posibilităţii unei treceri ilegale de frontieră, în acea regiune. Această informaţie am primit-o de la Fischer Paul şi i-am comunicat-o lui Moshe Agamy.

În anul 1950 şi 1951 m-am întâlnit de două ori cu Jean Cohen, care era urmărit de Securitate.

În 1951, am discutat cu Burnstein Mordehai, despre posibilitatea unei plecări ilegale din ţară cu destinaţia Italia.

În vara anului 1951, am comunicat lui Loker Zwy, prim secretar al Legaţiei Statului Israel, faptul că Osterer Friederich a fost anchetat de Securitate despre activitatea lui sionistă şi că i s-au cerut anumite informaţii;

Am colaborat la organizarea plecării ilegale din ţară a unui grup de şase persoane, acţiune care nu a reuşit.

Am dat următoarele informaţii: Starea de spirit în urma declarării R.P.R., a constituirii P.M.R., efectele şi starea de spirit în legătură cu reforma monetară din 1947, despre salarizarea muncitorilor, dacă se găsesc în comerţ produse farmaceutice şi în special penicilină, despre organizarea universităţilor, despre reforma şcolară, despre manifestaţiile de masă, despre organizarea muncitorilor în sindicate, despre starea de spirit a populaţiei evreieşti în legătură cu crearea Statului Israel şi cu emigrarea despre situaţia din cămine.

Cu privire la activitatea ilegală a d-tale şi a altora, mai ai ceva de declarat în afară de cele declarate mai sus?

Nu mai am de declarat nimic.

(ss) Weiss Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

10 iunie 1952

Când s-au autodizolvat organizaţiile sioniste din R.P.R. de tineret?

În ianuarie 1949.

Care a fost motivul pentru care s-au dizolvat?

Activitatea organizaţiilor sioniste de tineret nu mai putea fi continuată, deoarece devenise clar faptul că este o activitate potrivnică intereselor Statului român şi în ceea ce privea interesele interne în stat cât şi politica şi interesele externe ale R.P.R.

Ce angajament şi-au luat conducătorii tineretului sionist în numele grupărilor respective prin actul autodizolvării?

Conducătorii organizaţiilor sioniste de tineret în numele grupărilor respective, prin actul autodizolvării, şi-au luat angajamentul faţă de Statul Român, de a nu mai duce atât ei cât şi elementele grupărilor sioniste nici un fel de activitate sionistă sub nici o formă.

https://biblioteca-digitala.ro

Angajamentul luat la data autodizolvării în sensul de a nu se mai duce sub nici o formă nici un fel de activitate pe linia politicii sioniste a fost respectat?

Acest angajament a fost călcat însă activitatea nemaiputând fi dusă în forma dinainte de autodizolvare a fost continuată în forma posibilă în ilegalitate. Astfel: eu personal am primit de la Legaţia Statului Israel fonduri pe care le-am distribuit unor membrii ai fostelor cămine de restratificare şi unor foşti conducători ai organizaţiilor sioniste de tineret autodizolvate.

S-au ţinut legături secrete între elementele fruntaşe şi legături cu unele elemente ce stăteau ascunse fiind urmărite pentru activitate desfăşurată împotriva Securităţii Statului şi s-a discutat chestiuni de politică sionistă.

S-au organizat plecării din ţară clandestin în grupuri de elemente sioniste şi individuale.

S-au cules din ţară şi s-au predat Legaţiei Statului Israel informaţii cu caracter de spionaj din domeniile politice, social economice şi militar.

S-au făcut întruniri de sionişti în grupuri, acestea fiind manifestări secrete sioniste.

S-a întreprins o acţiune de sprijinire morală şi materială a familiilor elementelor arestate pentru fapte săvârşite împotriva Securităţii Statului.

S-a întreprins o plecare clandestină din ţară şi o întoarcere tot clandestină a unui grup de sionişti ce au avut de îndeplinit o misiune secretă la Budapesta.

Această plecare şi întoarcere clandestină nu a avut loc înainte de autodizolvarea organizaţiilor sioniste?

Da, este adevărat, a avut loc înainte de autodizolvare.

Cum s-au ţinut legăturile după autodizolvare?

Aproape săptămânal, eu, Steinmetz Smaie şi Wohl Max ne întâlneam la Wohl acasă în str. Icoanei nr. 58 sau uneori la Steinmetz Smaie în str. Paleologu nr. 16, unde discutam despre situaţia politică internă, internaţională şi problema emigrării în Statul Israel. Fiecare dintre noi informam pe restul despre tot ce cunoşteam şi aflam între timp cu privire la aceste chestiuni.

Fiecare dintre noi ţinea legătura de la om la om cu alte elemente sioniste, întrucât întruniri cu un număr mai mare de oameni nu erau posibile şi nu s-au făcut decât în anumite ocazii.

Astfel, elementele cu care am ţinut legătura, sunt: Sara Rosembach, Mimi Leibovici, Croitoru Lazăr, Stetner Abraham, Grosvald Marilena, Medlanski Masa, Fleischer Andrei, Nusem Reghina, Zoltan Hirsch, Bernner Iancu, Klein Riza, Grunberg Sami. Cele susarătate s-au petrecut astfel: în decembrie 1950 am luat legătura cu Jean Cohen fost în conducerea Centrală a organizaţiei sioniste din România, care stătea ascuns în Oraşul Stalin, fiind urmărit de către autorităţile de stat pentru fapte săvârşite împotriva Securităţii Statului. Legătura cu Jean Cohen am obţinut-o prin inginerul Schein Elias care m-a pus în legătură cu Coca Cohen, iar aceasta mi-a făcut legătura cu soţul ei.

Jean Cohen stătea ascuns în Oraşul Stalin.

Pe Jean Cohen l-am informat despre chestiunea arestărilor în chestiunea care era şi el urmărit şi despre situaţia din Israel. M-a rugat să-i caut o locuinţă în Bucureşti în care să poată sta mai departe ascuns iar eu i-am promis să mă interesez pentru acest lucru. I-am transmis din partea lui Schein Ellas că îl va vizita.

Cam prin martie 1951 am luat iar legătura cu Jean Cohen care venise în Bucureşti şi stătea ascuns. Întâlnirea a avut loc în locuinţa d-nei Lupu Blima din str. Spiru Haret nr. 13.

https://biblioteca-digitala.ro

La această întâlnire am fost condus de Schein Ellas. La discuţiile ce au avut loc cu ocazia acestei întâlniri au participat în afară de mine Schein şi Cohen, Coca Cohen de faţă mai fiind şi Lupu Blima. Cohen m-a rugat iarăşi să-i caut o locuinţă în Bucureşti, în care să poată sta ascuns, iar eu i-am promis că mă voi interesa. Cohen a hotărât ca soţia sa să divorţeze de el pentru ca astfel să poată obţine plecarea în Israel.

În chestiunea plecărilor din ţară în mod clandestin arăt că, în aprilie 1949, Schor Mordehai, ataşat de Legaţie a Statului Israel la Bucureşti, mi-a propus să plec în mod ilegal din ţară, cu un transport de emigranţi din Cehoslovacia care erau de tranzit prin R.P.R. În acest scop mi-a dat instrucţiuni să mă deplasez în gara Oraşului Stalin unde să mă urc în trenul cu emigranţi, restul instrucţiunilor, spunându-mi că le voi primi în tren.

M-am deplasat la Oraşul Stalin, însă când trenul în cauză a sosit în gară, Mordehai Schor m-a anunţat că nu pot pleca, fără a-mi arăta motivele, ci doar spunându-mi să plec imediat înapoi la Bucureşti. Ulterior am aflat de la însăşi Mordehai Schor că a trimis câţiva sionişti cu trenul de cehoslovaci însă nu mi-a spus dacă cu acel transport sau cu altul. Dintre cei plecaţi clandestin cu trenul de refugiaţi cehoslovaci Mordehai Schor a numit pe următorii: Felenbaum Izu cu soţia – din organizaţia Dror Habonim, David Ionas din aceeaşi organizaţie, Weissbuch Isac, din organizaţia Bnei Akiba, Grunberg Saie cu logodnica, din organizaţia Grodonia, Ungarisch Leopold – din organizaţia Hanoar Haţioni, Precep Felicia din aceeaşi organizaţie.

Halevy Eliezer prim secretar al Legaţiei Statului Israel la Bucureşti a aranjat împreună cu mine iar după plecarea acestuia s-a ocupat Loker Zwy înlocuitorul său, mai bine zis succesorul primului organizând plecarea din ţară în mod ilegal prin portul Brăila, a grupului format din: Steinmetz Smaia, Nusen Reghina, Hirsch Zoltan, Fleischer Andrei, Brenner Iancu şi Klein Riza, chestiune pentru care la 1 august 1951 grupul s-a deplasat la Brăila însă nu s-a reuşit plecarea aşa cum am mai declarat.

Am uitat să arăt că în toamna anului 1949 au plecat clandestin tot din portul Brăila, Roth Alfred şi Hebel Carol.

Tot în chestiunea plecărilor clandestine din ţară, în vara anului 1949, am fost trimis de Moshe Agamy la Timişoara, unde m-am interesat pe teren despre posibilitatea de trecere frauduloasă a frontierei.

În chestiunea activităţii de spionaj arat că: încă din toamna anului 1947 şi până în 1949 inclusiv, Moshe Agamy mi-a cerut iar eu i-am predat următoarele informaţii: despre stabilizarea monetară şi efectele ei precum şi starea de spirit a populaţiei în legătură cu arestarea; despre reforma şcolară; despre crearea P.M.R.; despre crearea R.P.R.; starea de spirit în rândurile maselor evreieşti în legătură crearea Statului Israel şi starea de spirit în legătură cu emigrările; despre aerodromurile dintr-o anumită parte a ţării şi dacă în afară de trei pe care el le-a numit mai sunt şi altele.

După plecarea lui Moshe Agamy, fapt petrecut chiar la începutul anului 1950, Halevy Eliezer care l-a înlocuit, mi-a cerut şi i-am procurat următoarele informaţii: cu privire la manifestările de masă; salarizarea muncitorilor; organizarea universităţilor; dacă se găsesc produse farmaceutice; ce ziare apar în provincie şi în ce limbă; referitor la organizarea în sindicate; dacă se fabrică în ţară case prefabricate; cu privire la Securitatea Statului – activitatea ei; cu privire la Miliţie şi activitatea ei.

Halevy m-a întrebat, de asemenea, dacă ştiu pe cineva care este informator al Securităţii.

(ss) Weiss Moritz

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

10 iunie 1952

Ai declarat anterior că în anumite situaţii s-au ţinut întruniri sioniste secrete cu un număr mai mare de elemente. Care au fost acele situaţii?

Ca un exemplu în această privinţă, pot arăta cazul din mai 1949, când ne-am întrunit, în Cotroceni, următorii fruntaşi sionişti: Laiwandman Israel cu soţia, conducător organizaţia Mizrahi maturi, Steinmetz Smaia, conducător Organizaţia Hanoar Haţioni, Marcu Antler, conducător Organizaţia Haoved Haţioni, Cohen Jean, conducător Organizaţia clal-sionistă maturi, Osterer Friedrich cu soţia, conducător Haoved Haţioni, Iakerkaner Sami, conducător Organizaţia Haoved Haţioni, Spiegel Sigmund cu soţia, conducător Organizaţia Haoved Haţioni, Ginsberg Paul, conducător Organizaţia Haoved Haţioni, subsemnatul Weiss Moritz, conducător Organizaţia Hanoar Haţioni, Fried Maximilian cu soţia, şi gazda Fried Eug cu soţia şi fiica lor Eva, toţi din organizaţia Haoved Haţioni, însă nici unul dintre membrii gazdei nu au fost conducători sionişti, ci numai simpli membri.

Întrunirea a avut loc în ziua de 4 mai 1949, când se împlinea un an de la înfiinţarea Statului Israel.

Au vorbit următorii conducători: Leivandman, Steinmetz, Cohen şi Sami Iakerkaner, despre problema sionistă faţă situaţia politică şi măsurile de aici din ţară, situaţia din Statul Israel şi problemele internaţionale.

(ss) Weiss Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

20 iunie 1952

La data de 10 iunie 1952, ai declarat că în cadrul activităţii clandestine desfăşurată de organizaţiile sioniste după autodizolvare s-a întreprins şi o acţiune de sprijinire morală şi materială a elementelor sioniste faţă de conducători. Ce ai de declarat cu privire la acest lucru?

Fondurile nu au fost distribuite numai foştilor conducători sionişti ci şi altor elemente sioniste şi familiilor unor foşti conducători sionişti ce fuseseră arestaţi, iar familiile nu aveau venituri asigurate.

Care au fost sioniştii cărora le-ai dat personal sau prin intermediul altor persoane sume de bani?

Personal am predat la date diferite pe care le voi arăta cu aproximaţie, sume de bani variind între zece şi cincizeci mii lei de persoană, următorilor: Erlich Monica, din Bucureşti, de mai multe ori sume diferite în anii 1949 şi 1950; Sonnenreich Harry, din Bucureşti, diferite sume de 4-5 ori până în vara anului 1950; Sonnenreich Kurti, este fratele primului şi a primit la fel; Pălărieru Radu, din Bucureşti, diferite sume până în vara anului 1950; Feder Max, din Bucureşti, diferite sume între iunie 1949 – iulie 1950; Rosenbach Sara din Fălticeni, diferite sume între mai 1949 – ianuarie 1950; Weisy Duţu din Constanţa, diferite sume de 3-4 ori

https://biblioteca-digitala.ro

până în mai 1951; Goldschmidt Bety din Constanţa, diferite sume între iunie 1949 – iulie 1950; Precep Felicia din Constanţa, diferite sume de 3-4 ori în 1949; Zilberman Moni şi sora sa Zilberman Rozica din Buzău, diferite sume de 3-4 ori din 1949 până în mai 1950; Roll Alfred din Bucureşti, diferite sume între iunie 1949 – iulie 1950; Steinmetz Smaia din Bucureşti, diferite sume între mai 1949 – decembrie 1951; Wohl Max din Bucureşti, diferite sume din 1949 până în 1951; Grunberg Sami din Brăila, diferite sume din 1949 până în 1951; Boral Pica din Botoşani, diferite sume; Marcus Mircea din Bucureşti, diferite sume între mai 1949 – iulie 1950; Hertanu Puiu din Bucureşti, Herşcovici Ana din Iaşi, Schneider Izu din Bucureşti, Zilberman Moni din Galaţi, Sabina Jupa din Focşani, Gutman (frate şi soră) din Botoşani, Fischman Silvia din Bucureşti, Negru Marius din Bucureşti, Schachter Prima din Piatra Neamţ, Goldman Melania din Piatra Neamţ, Stettner Abraham din Bucureşti, Pălărieru (două surori din Bucureşti), Dresdner Camilo din Bucureşti, Lucaci Gelu din Tecuci, Kahn Simtu din Siret, Kaufman din Siret sau Rădăuţi, Boral Zigai din Bucureşti, Bercovici Belina din Fălticeni, Katz Rozica din Fălticeni sau Botoşani, Ungarisch Leopold din Bucureşti, Segal Lica din Galaţi, Kahane Duca din Galaţi, Mendelovici Lulu cu sora din Bacău, Mendel Nusen şi Mendel Melania din Bacău, Avram din Bacău, Simon Bela din Vatra Dornei, Grunberg Arian din Bucureşti, Graur Moni din Bucureşti, Rosentzweig Lica din Tecuci, Schurberg Iacov din Rădăuţi, Leibovici Mimi din Bucureşti. Toţi aceştia au primit din mâna mea bani, uni (foarte puţini), odată, majoritatea de 3-4 ori şi 5 ori sumele fiind diferite, între 1949-1950 şi 1951. De asemenea, am predat sume diferite familiilor celor arestaţi şi anume: Jean Cohen, Schein Elias, Lowenstein şi Moscovici Moţi.

În total cam ce sumă de bani ai distribuit?

Nu pot spune cifra exactă, dar în orice caz a depăşit un milion şi jumătate.

De unde ai luat aceste fonduri?

Fondurile le-am primit de la Legaţia Statului Israel din Bucureşti, unde am fost începând din mai 1950, angajat ca funcţionar, însă chestiunea cu fondurile am început-o după cum am arătat din 1949.

Aceste fonduri de cine îţi erau predate?

Aceste fonduri mi-au fost predate de următorii: Schor Mordehai, ataşatul Legaţiei Statului Israel în timpul de la mai 1949 până în iunie 1950; Halevy Eliezer, prim secretar al Legaţiei, care mi-a predat fondurile între iunie 1950 – mai 1951; Loker Zwy, prim secretar al Legaţiei care mi-a predat fondurile după plecarea lui Halevy adică după mai 1950.

Ce ţi s-a spus cu privire la provenienţa şi scopul lor, când ţi-au fost date fondurile pe care le-ai distribuit?

Nu ştiu şi nu mi s-a spus nimic despre provenienţa fondurilor. Mordehai Schor mi-a spus numai că să dau din aceste fonduri sioniştilor foşti conducători şi familiilor celor arestaţi atrăgându-mi atenţia ca nu cumva să se afle despre această chestiune şi să fie compromisă Legaţia.

În afară de fondurile distribuite de Legaţie prin dumneata, ce fonduri şi cui a mai distribuit Legaţia Statului Israel din Bucureşti după anul 1948?

Nu cunosc nimic precis, însă judecând după uşurinţa cu care mi-au fost daţi banii, cred că Legaţia a dispus de fonduri mari. Nu cunosc însă dacă a mai distribuit şi prin altcineva fonduri.

(ss) Weiss Moritz

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

25 iunie 1952

Când şi în ce împrejurări ai cunoscut pe Lupu Sura zisă Blima?

Pe Lupu Sura zisă Blima am cunoscut-o în primăvara anului 1946 la biroul organizaţiei Hanoar Haţioni din Bucureşti, str. Oţelari nr. 5 , fiindu-mi prezentată de Tuliu Iablonover, cu care se cunoştea de mult de la Piatra Neamţ.

De câte ori ai întâlnit-o, unde şi în ce împrejurări?

Am întâlnit-o pe Lupu Sura aproximativ de vreo 10 ori, dintre care de trei sau patru ori ne-am întâlnit la sediul lui Hanoar Haţioni, unde Lupu Sura obişnuia să viziteze ori de câte ori venea din Piatra Neamţ. Apoi m-am mai întâlnit o dată cu ea la Centrala Sionistă cu ocazia unei conferinţe. După mutarea ei la Bucureşti, eu am vizitat-o de vre-o 4-5 ori la ea acasă. Astfel, când am fost prima dată, am fost împreună cu inginerul Schein Elias. Această vizită am făcut-o cu scopul de a mă întâlni cu Jean Cohen care stătea ascuns în domiciliul lui Lupu Sura, fiind urmărit de securitate.

Această vizită am făcut-o în primăvara anului 1951. Cu ocazia acestei vizite, am stat mai mult de vorbă cu Jean Cohen care mi-a spus că ar vrea să se stabilească în Bucureşti, pentru a fi mai aproape de familie, că ar vrea să divorţeze de soţia sa pentru ca aceasta să nu întâmpine greutăţi la plecarea în Israel.

De asemenea, m-a întrebat dacă ştiu ceva în legătură cu arestaţii sionişti, şi care este situaţia din Israel. Cu Lupu Sura am discutat foarte puţin şi numai lucruri fără de importanţă. La aceste discuţii au mai luat parte toţi cei care erau de faţă şi anume: inginerul Schein, Coca Cohen, Blima Lupu şi Jean Cohen. După această întâlnire i-am mai făcut vreo trei vizite: o dată fiind invitat la ea la masă, iar restul vizitelor le-am făcut fără a fi invitat.

În aceste vizite am discutat chestiuni referitoare la emigrări, la posibilitatea obţinerii paşapoartelor, despre arestări. De faţă era numai familia ei, adică soţul şi copii. Prin Lupu Sura, am transmis familiei Cohen suma de 20.000 lei, spunându-i ca să nu menţioneze origina acestei sume. În ultima vizită pe care i-am făcut-o ei în decembrie 1951, i-am comunicat că Rosenhaupt este arestat.

Ce mai ştii despre ea?

Ştiu că Lupu Sura făcea parte din conducerea „Asociaţiei femeilor evreice", în care calitate a ajutat şi căminul din Piatra Neamţ. Altceva nu mai ştiu despre ea.

Cu cine ştii că mai avea Lupu Sura legături şi ce cunoşti dumneata despre aceste legături?

Ştiu că era prietenă cu familia lui Jean Cohen, care vizita pe acesta din urmă la domiciliul lui Lupu Sura, deoarece Cohen stătea ascuns acolo pentru a nu fi descoperit de organele Securităţii. Ştiu, de asemenea, că avea legături cu Rozenhaupt fiind prieteni mai de mult.

Alte legături nu mai cunosc.

Ce informaţii ţi-a furnizat Lupu Sura?

Lupu Sura nu mi-a furnizat nici un fel de informaţii.

(ss) Weiss Moritz

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

25 iunie 1952

Ce alte informaţii ai mai cules şi predat Legaţiei Statului Israel la Bucureşti?

În august 1951 venind din Sighişoara unde fusesem în concediu, la părinţi, am văzut în gara Rupea un tren mărfar care transporta persoane dislocate din Regiunea Timişoara. Această chestiune am adus-o la cunoştinţa lui Zwy Loker, pe care l-am informat că în vagoane am văzut şi mobilă, păsări, fân şi tot felul de lucruri, trenul era păzit de soldaţi.

De unde ştiai dumneata că persoanele din trenul marfar erau persoane dislocate şi locul de unde fuseseră dislocate?

Aceste chestiuni le-am auzit vorbite de persoanele care erau în trenul cu care călătoream eu. Informaţia primită de la Fischer am predat-o lui Halevy care mi-o ceruse. Halevy şi-a notat informaţia.

În afară de Fischer Paul ce alţi informatori ai mai avut?

Alţi informatori nu am avut. Restul informaţiilor le-am cules în discuţii pe care le-am avut cu: Steinmetz Smaia – referitor la starea de spirit în legătură cu autodizolvarea organizaţiilor sioniste şi problema emigrărilor; Spiegel Sigismund şi Antler Marcu, referitor la starea de spirit cu privire la formarea Statului Israel şi problema emigrărilor; Medlianschi Masa, referitor la reforma şcolară; Graur Moni, referitor la salarizările muncitorilor.

Răspunsul dumitale este sincer?

Da, am răspuns sincer.

(ss) Weiss Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

26 iunie 1952

În afară de informaţiile predate Legaţiei din Bucureşti a Statului Israel, cui ai mai transmis informaţii din ţară?

Am mai transmis unele informaţii în Israel, prin scrisori adresate unor foşti conducători sionişti plecaţi acolo.

Pe ce cale ai transmis informaţiile, când, cui ai adresat scrisorile şi care era conţinutul lor?

În anii 1950 şi 1951 am trimis prin Legaţia din Bucureşti a Statului Israel o serie de scrisori cu informaţii după cum urmează: despre arestările de sionişti şi despre eventualitatea unui proces; teama că se vor mai face şi alte arestări având în vedere propaganda antisionistă care se duce; îngrijorarea că foştilor conducători ai organizaţiilor sioniste nu li se va da drumul să plece; despre starea de spirit a populaţiei evreieşti.

Scrisorile au fost adresate următorilor: Gelu Lucaci, Leibovici Mimi, Rosner Gersu, Hertig Isac, Semmel Marcel, Dresdner Camilo şi Sara Rosenbach.

https://biblioteca-digitala.ro

Cine mai avea cunoştinţă despre informaţiile ce le trimiteai în Israel pe calea sus-arătată?

Despre faptul că eu trimiteam scrisori cu informaţii în Israel pentru foştii conducători sionişti plecaţi acolo, folosind curierul diplomatic al Legaţiei din Bucureşti a Statului Israel, avea cunoştinţă Steinmetz Smaia.

Pe ce te bazezi când afirmi că Steinmetz Smaia avea cunoştinţă despre informaţiile sus-arătate?

Steinmetz Smaia ştia prin faptul că îi povesteam chiar eu, iar dacă a primit o scrisoare cred în primăvara anului 1951 de la sora sa din Israel care i-a comunicat că a citit o scrisoare de-a mea trimisă lui Isac Hertzig. Scrisoarea către Isac Hertzig era dintre acele trimise de mine prin Legaţie.

Cărei persoane anume ai dat la Legaţie scrisorile pentru a le expedia pe cale neoficială?

Scrisorile despre care am arătat mai sus le-am predat lui Eliezer Halevy prim secretar al Legaţiei din Bucureşti a Statului Israel.

(ss) Weiss Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

27 iunie 1952

Arată în mod concret ce a conţinut fiecare informaţie din scrisorile trimise în Israel prin Legaţia statului Israel din Bucureşti?

Despre primele arestări de sionişti am arătat că ele mă fac să fiu foarte îngrijorat, deoarece judecând după persoanele care au fost arestate (Benvenisti, Iakerkaner, Cornel Iancu şi Leibovici Gitta care este arestată de un an) este posibil să se facă un proces. În cazul unui proces desigur că vor fi şi alte arestări, deoarece vor mai aresta şi alţi conducători sionişti. Am mai arătat că ceea ce mă determină să mă gândesc la posibilitatea unui proces, este şi faptul că se duce o propagandă intensă împotriva sionismului. De asemenea, mi-am exprimat îngrijorarea faţă de faptul că conducătorii sionişti, care mai sunt liberi nu li se vor da paşapoarte pentru emigrare. Am arătat că şi acest lucru cred că s-a făcut în vederea unui eventual proces sionist. Am mai scris că dacă chestiunea procesului nu va fi actuală, atunci desigur că se schimbă, adică dacă procesul sionist nu va mai fi, atunci cred că se va da drumul şi celorlalţi conducători sionişti, liberi, adică li se vor da paşapoarte.

De unde ai aflat dumneata aceste informaţii pe care le-ai trimis în Israel?

Despre cei arestaţi am aflat de la Halevy Eliezer şi de la Kahani Armand, funcţionari la Legaţie, în prezent plecaţi în Israel.

Arată în continuare ce cuprindeau informaţiile pe care le-ai trimis în Israel?

Am mai arătat că majoritatea populaţiei evreieşti vrea să plece şi că au depus şi depun cereri de paşaport. De asemenea, se pare că celor încadraţi li se aprobă mai greu

https://biblioteca-digitala.ro

cererile, sunt oameni care renunţă la serviciu, pentru ca aceasta să nu devină o piedică în primirea paşapoartelor. Acest lucru îl ştiam eu, deoarece lucram la vizarea paşapoartelor.

În ceea ce mă priveşte pe mine, am arătat că lucrez la Legaţie unde este mult de lucru, că în timpul liber învăţ ebraica, că am prieteni între funcţionarii Legaţiei. Am mai scris că sunt îngrijorat de situaţia mea, în ceea ce priveşte viitorul, adică nu ştiu dacă nu voi fi arestat sau dacă voi putea să plec în Israel şi dacă totuşi o să primesc să plec, aş vrea să mă stabilesc în colonia agricolă în care sunt şi ei.

Într-o declaraţie anterioară ai arătat că despre activitatea informativă ce ai desfăşurat-o pentru Legaţia Statului Israel din Bucureşti, au avut cunoştinţă: Steinmetz Smaia, Sami Grunberg, Antler, Spiegel şi Iakerkaner. Arată ce a ştiut, când, şi cum, şi ce informaţii ţi-a predat Steinmetz Smaia?

Steinmetz Smaia, ştia că sunt în relaţii bune cu Halevy Eliezer şi cu Agamy, şi că eu discutând cu Halevy referitor la trecerea unui grup de evrei în frunte cu el Steinmetz) în mod clandestin graniţa. De la el am obţinut informaţii referitoare la starea de spirit a evreilor în urma desfiinţării căminelor organizaţiilor de tineret şi informaţii referitoare la starea de spirit a evreilor în legătură cu emigrările.

Ce a ştiut despre activitatea dumitale informativă dusă în cadrul Legaţiei şi ce informaţii ţi-a furnizat Sami Grunberg?

Sami Grunberg ştia că s-a pus la cale o trecere clandestină a frontierei, şi că adresa sa am dat-o lui Halevy şi că acesta a comunicat-o mai departe la Viena, de unde trebuia să vină un marinar la el acasă pentru a înlesni fuga grupului respectiv.

Din cine era format grupul care trebuia să treacă în mod clandestin frontiera?

Grupul era format din şase persoane şi anume: Nusen Reghina, Hirsch Zoltan, Brenner Iancu, Kleiner Riza, Fleischer Andrei şi Steinmetz Smaia.

Cum şi unde trebuia să treacă frontiera în mod clandestin acest grup?

Acest grup trebuia să părăsească ţara prin Brăila cu ajutorul unui şlep de origine austriacă.

Ce a ştiut Antler despre activitatea dumitale informativă şi ce informaţii ţi-a furnizat?

Antler Spiegel şi cu Iakerkaner cunoşteau faptul că sunt în bune relaţii cu Halevy şi cu Agamy. Aceştia mi-au furnizat informaţii referitoare la starea de spirit a populaţiei evreieşti în legătură cu crearea Statului Israel şi starea de spirit în legătură cu emigrările.

În afară de cele declarate mai sus ai ceva de arătat?

Da, mai am de arătat faptul că Steinmetz cunoştea faptul că eu menţineam corespondenţă cu unele persoane din Israel, pe care le-am menţionat în procesul verbal anterior şi că aceste scrisori le transmiteam cu ajutorul Legaţiei.

(ss) Weiss Moritz

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

4 iulie 1952

Arată tot ce ai făcut în cele trei zile dinaintea arestării.

La data de 5 ianuarie am plecat din Bucureşti cu acceleratul care pleacă la 12,30 spre Oraşul Stalin, luând bilet până la Sighişoara, unde mă duceam să-mi vizitez părinţii. Cu acelaşi tren mai călătorea şi Hertzl Elisabeta, funcţionară la Legaţia Statului Israel, care pleca la Oraşul Stalin la o nuntă. Aveam de gând ca la Oraşul Stalin să întrerup călătoria pentru a mă interesa la mătuşa lui Steinmetz Smaia dacă aceasta se găseşte acolo, sau a fost pe la dânsa, deoarece la locuinţa lui din Bucureşti mi s-a comunicat că ar fi la oraşul Stalin.

Am ajuns la oraşul Stalin cam pe la ora 16, unde după ce mi-am vizat biletul pentru întrerupere, m-am dus la verişoara mea Weiss Eugenia, domiciliată în str. N. Bălcescu nr. 46. Ajuns aici am depus bagajul şi după ce i-am spus că plec puţin până în oraş şi apoi mă voi reîntoarce, m-am îndreptat spre locuinţa mătuşii lui Steinmetz, din str. Armata Roşie, numărul nu-l cunosc. Ajuns aici am întrebat-o dacă Steinmetz se găseşte prin Oraşul Stalin spunându-i totodată că am trecut pe la domiciliul său din Bucureşti, str. Paleologu nr. 16, unde mi s-a răspuns că se află la Oraşul Stalin. Ea mi-a răspuns că şi ea l-a căutat pe la Bucureşti şi că şi dânsei i s-a răspuns că este la Oraşul Stalin şi credea, deoarece nu fusese încă pe la ea, că va fi posibil să se găsească prin Oraşul Stalin sau prin munţi şi că va trece mai târziu, când se va întoarce şi pe la ea. Mătuşa lui Steinmetz mi-a mai spus că este foarte neliniştită de soarta lui Steinmetz şi că va telefona la Bucureşti, pentru a vedea dacă nu se reîntorsese între timp, că ar fi posibil, cu scopul de a o linişti. Eu i-am spus că voi reveni a doua zi dimineaţă pentru a afla rezultatul convorbirii telefonice, iar după aceasta am plecat spre biroul de voiaj pentru a mă interesa de ora plecării trenului spre Sighişoara. În drum m-am întâlnit cu Hertzl Elisabeta căreia i-am comunicat că nu am găsit pe Steinmetz. Apoi am stabilit cu ea, ca să ne întâlnim a doua zi la gară deoarece mă voi reîntoarce la Bucureşti, spunându-i că am renunţat de a mă mai duce la Sighişoara, deoarece în asemenea situaţia nu mai am răbdare. După ce m-am despărţit de Hertz Elisabeta am plecat la verişoara mea, unde a venit şi vărul meu Weiss Sigismund cu care am luat masa împreună, în timpul mesei discutând numai chestiuni familiare. De aici am plecat împreună cu vărul meu la domiciliul său din str. Castelului, numărul nu-l cunosc, unde am dormit. Dimineaţa am plecat la mătuşa lui Steinmetz, unde am aflat că el încă nu s-a reîntors la Bucureşti, iar ea m-a rugat ca în caz că mă voi întâlni cu el, să-i comunic lui ca să o anunţe pe ea de discuţia lui, sau dacă aflu ceva despre el să-i comunic eu ei. La aceasta eu am răspuns afirmativ.

De aici am plecat să-i fac o vizită lui Balkirsch Moise, pe care l-am găsit singur în casă, soţia sa găsindu-se în bucătărie. Cu Balkirsch am discutat în general despre emigrări, ce fel de (categorii) oameni pleacă în Israel. El m-a întrebat dacă ştiu ceva despre cei arestaţi. Mi-a mai spus că fiind grav bolnav, a trimis o dată cu memoriile şi actele medicale, pentru a putea fi trimis în faţa unei comisii, dar că n-a primit până atunci nici un răspuns. De aici am plecat înapoi la verişoara mea şi i-am comunicat verişoarei mele, că mă reîntorc la Bucureşti, deoarece am vorbit la telefon cu Legaţia şi că mi s-a spus să mă reîntorc deoarece e mult de lucru.

Puţin mai târziu a venit şi vărul meu Sigismund, de la care mi-am luat rămas bun şi pe la ora 17 am plecat la gară unde m-am întâlnit cu Hertzl Elisabeta iar la 18,30 am plecat cu acceleratul spre Bucureşti.

https://biblioteca-digitala.ro

Lui Hertzl Elisabeta i-am comunicat cele aflate de la mătuşa lui Steinmetz spunându-mi totodată că eu bănuiesc că Steinmetz este arestat şi că eu mă reîntorc la Bucureşti deoarece nu ştiu ce o să se mai întâmple. Ajuns la Bucureşti nu m-am dus la mine acasă pentru a nu da de bănuit cu ceva, deoarece eu anunţasem gazdele mele că mă voi reîntoarce după mai multe zile ci am dormit la Hertzl Elisabeta. Dimineaţa pe la ora 7, am plecat la Legaţie unde am comunicat lui Zwy Loker că Steinmetz nu este în Oraşul Stalin. Acest lucru l-am mai comunicat şi lui Baruch Niv, însărcinat de afaceri în cadrul Legaţiei şi lui Ezra Fleischer, funcţionar la Legaţie.

La ora 14, am plecat împreună cu Brenner Iancu şi cu Grunberg Iancu să luăm masa la restaurantul „Izvorul Rece" de pe Bd. Tolbuhin. La masă le-am comunicat şi acestora despre faptul că Steinmetz a fost arestat. De aici pe la ora 15 am plecat spre casă, de unde în drum am fost arestat.

Ce cunoaşte Hertzl Elisabeta despre activitatea dumitale?

Hertzl Elisabeta cunoaşte despre mine ceea ce i-am spus eu şi numai despre situaţia în care ne găsim în ce priveşte posibilitatea emigrării noastre, aceasta discutând-o în lumina faptului dacă sunt arestări sau perioadă de linişte. Despre faptul că aş putea fi şi eu arestat, i-am spus discutând principial plecarea în mod clandestin în Israel lucru pe care ea l-a refuzat. De asemenea, ea mai ştia că eu am legături cu Steinmetz şi cu Wohl Max, ştia motivul deplasării mele la oraşul Stalin, mai ştia şi faptul că sunt în relaţii bune cu Halevy Eliezer şi Zwy Loker.

(ss) Weiss Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

5 iulie 1952

Arată metodele de lucru pe care le-ai folosit în activitatea clandestină pe care a-i desfăşurat-o.

În cadrul activităţii mele am căutat totdeauna ca să iau contact în mod direct, cu oamenii respectivi, pentru ca în felul acesta, chestiunea respectivă să fie cunoscută de câţi mai puţini oameni, de exemplu, distribuirea ajutoarelor pe care am făcut-o în mod personal. De asemenea, atrăgeam atenţia oamenilor, ca nici ei să nu comunice altora această chestiune pentru a evita orice risc.

În cazul plecării clandestine, socotind că oamenii ar putea totuşi să fie arestaţi, am discutat cu fiecare în parte ceea ce are de declarat în acest caz, pentru ca în felul acesta, pe cât posibil să nu se afle că acest lucru a fost organizat de Legaţie. În acest scop, în cazul încercării de plecare frauduloasă din ţară a grupului compus din Steinmetz Smaia, Brener Iancu, Kleiner Riza, Fleischer Ezra Andrei, Nusen Reghina şi Hirsch Zoltan, am stabilit următoarele cu persoanele mai sus-menţionate, fiecare în parte va declara că legătura cu marinarul a avut-o Steinmetz Smaia, care la rândul său le-a vorbit lor de această posibilitate de plecare, pe care dânşii au acceptat-o.

În cazul că nu sunt prinşi pe şlep, ci sunt doar întrebaţi ce caută la Brăila, să răspundă că au venit să-şi petreacă concediul de vară la Lacul Sărat.

https://biblioteca-digitala.ro

Dacă vor trebui să stea mai multe zile la Brăila în aşteptarea plecării să evite întâlnirile între ei pentru a nu fi recunoscuţi şi să nu dea de bănuit. Le-am spus că atunci când vor ajunge în Israel să nu comunice nimic despre felul cum a fost organizată fuga.

Când m-am întâlnit cu Hirsch Zoltan pentru a-i comunica data la care trebuie să plece, am stabilit pentru cazul că am fost văzuţi împreună, că ne-am întâlnit deoarece dânsul a venit la Bucureşti, deoarece i s-au terminat banii şi nefiind nimeni la birou mi-a dat mie un telefon şi m-a rugat să-i împrumut eu până la revenirea lui Reghina care îmi va restitui banii.

De asemenea, am mai spus şi persoanelor care le-am dat bani pentru ajutoare, ca nici în Israel să nu spună ceva despre acest lucru.

(ss) Weiss Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

7 iulie 1952

Cine este Wurzel Zoltan?

Wurzel Zoltan este un fost sionist, din cadrul Organizaţiei Hanoar Haţioni, iar în ultimul timp a lucrat în cadrul Comitetului, care se ocupa cu emigrările evreilor care plecau spre Palestina.

Când şi în ce împrejurări l-ai cunoscut pe Wurzel Zoltan?

Pe Wurzel Zoltan l-am cunoscut în iarna anului 1945, sau primăvara anului 1946 cu ocazia venirii lui pe la sediul Hehaluţ-ului din str. Aron Florian nr. 5.

Ce cunoşti despre activitatea lui dinainte de 23 august 1944 şi activitatea lui ulterioară până la autodizolvarea organizaţiilor sioniste?

Despre activitatea lui Wurzel Zoltan, dinainte de 23 august 1944, ştiu că a avut legături cu Dan şi Needer Mayer Eliezer, doi şlihimi care au fost paraşutaţi în România în timpul războiului.

Despre activitatea sa de după 23 august 1944 ştiu că el a continuat să menţină această legătură şi după 1944, că l-am văzut în mai multe ocazii discutând cu Dan Niedermayer Eliezer. Ştiu că Wurzel Zoltan lucra la emigrări în cadrul unui comitet care se ocupa cu aşa ceva şi că în această calitate el era la punctul de frontieră Jimbolia unde asista la trecerea emigranţilor, pe care dânsul îi conducea până acolo.

În chestiunea emigrărilor, dânsul avea legătură cu Moshe Agamy şi Ricu Lupescu, cu care discuta, când venea la Bucureşti.

Wurzel Zoltan cunoştea şi pe alţii dintre şlihimii, ca: Ghideon, Zilberfarb Ioel.

În luna iunie 1947, conducerea Hehaluţ-ului, a hotărât ca să se ia contact cu dr. Schwartz Joe, directorul Joint-ului pentru Europa, în vederea măririi subvenţiei acordate căminelor Hehaluţ-ului.

Deoarece dr. Joe Schwartz, nu venise până atunci în România ci doar până la Budapesta, s-a hotărât ca Ioel Zilberfarb, în calitate de casier al Hehaluţ-ului şi un alt şlihim anume Ghideon, să plece în Ungaria, pentru a discuta cu sus-numitul. Pe aceştia i-am însoţit şi eu ca translator de limbă maghiară. În urma comunicării ce mi s-a făcut de către

https://biblioteca-digitala.ro

Weissbuch Isac din conducerea Hehaluţ-ului, despre misiunea pe care o am de îndeplinit, am plecat la Arad la locuinţa lui Wurzel Zoltan, din str. Tribunul Dobra nr. 4, unde mă aşteptau cei 2 şlihimi. De aici fiind conduşi de Wurzel Zoltan, am plecat cu trenul până la satul Grănicer, unde ne-am dus la locuinţa unui sătean, care ne-a condus peste graniţă într-un sat apropiat de Ungaria, de unde am plecat mai departe la Budapesta.

La întoarcere, am venit pe acelaşi drum, iar trecerea peste graniţă a fost organizată ca şi de prima dată de Wurzel Zoltan. Astfel ne-am înapoiat în satul unguresc de lângă graniţă, de unde un sătean ungur ne-a trecut în mod clandestin graniţa înapoi în România în satul Grănicer, unde ne aştepta acelaşi sătean de mai înainte, care ne trecuse graniţa în Ungaria. Acesta la rândul său ne-a condus la Wurzel Zoltan, care era în locuinţa săteanului care ne-a condus.

Ce cunoşti despre activitatea sa desfăşurată după autodizolvarea organizaţiilor sioniste?

După ce organizaţiile sioniste sau autodizolvat, ştiu că Wurzel Zoltan venea pe la Legaţia Statului Israel din Bucureşti, unde avea legături cu Halevy Eliezer şi Mordehai Schor, pe care îl cunoştea mai de mult, când acesta venise pentru prima dată în ţară în anul 1946 sau 1947.

Ştiu, de asemenea, că atunci când la Legaţia Statului Israel, a venit o comisie din Israel, pentru a cumpăra ovine, Legaţia l-a angajat ca traducător.

În această calitate, dânsul s-a deplasat în diverse părţi ale ţării, însoţind pe cei trei membri ai comisiei.

După această dată, 1949, Wurzel Zoltan a început să vină mai des pe la Legaţie şi mai ales în anul 1950, când majoritatea timpului era la Bucureşti, unde s-a stabilit în mod definitiv.

Ce alte legături ai avut cu el în afară de cele arătate mai sus?

În afară de legăturile arătate mai sus cu Wurzel Zoltan, am mai avut şi legături de prietenie, adică ne întâlneam, discutam şi ne duceam împreună la un spectacol sau la un restaurant.

Ce informaţii ţi-a predat Wurzel Zoltan?

Nu mi-a predat nici un fel de informaţii.

Ce alte legături ale lui Wurzel Zoltan cunoşti?

În afară de cele declarate mai sus, nu mai am cunoştinţă de alte legături ale lui Wurzel Zoltan.

(ss) Weiss Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

24 iulie 1952

Arată ce cunoşti despre activitatea şi faptele ilegale ale lui Burstein Mordehai şi în general tot ce cunoşti despre el?

https://biblioteca-digitala.ro

Pe Burnstein Mordehai îl cunosc din anul 1946 când dânsul venea foarte des la Hehaluţ în Bucureşti, str. Aron Florian nr. 5. Cu timpul ne-am împrietenit şi am păstrat această legătură până la data arestării sale. Ştiu, de asemenea, despre el că se ocupa cu predarea limbii ebraice şi în ultimul timp a fost angajat în calitate de cantor la templul din str. Decebal. Înaintea arestării sale a fost de mai multe ori la Legaţia din Bucureşti a Statului Israel unde discuta cu Halevy Eliezer, însărcinatul cu afaceri al Legaţiei. Nu am asistat niciodată la discuţiile lui Burstein cu Halevy. Fiind odată la Legaţie, în primăvara anului 1951, Burnstein Mordehai, mi-a comunicat că dânsul cunoaşte o posibilitate de plecare ilegală din ţară şi că are de gând să plece în acest mod, adică ilegal.

Astfel mi-a spus că se va urca într-un vagon care pleacă cu mobilă în Italia şi care în 2-3 zile ajunge la destinaţie, de unde urmează să plece mai departe în Israel. Mi-a făcut propunerea de a pleca şi eu. I-am spus atunci că ar trebui să se gândească la aranjarea plecării clandestine pe această cale a lui Jean Cohen care stă ascuns fiind urmărit de Securitate pentru a fi arestat. Burstein mi-a răspuns că acest lucru este complicat, deoarece Jean Cohen are familie. După puţin timp l-am întâlnit pe stradă, în Cartierul Văcăreşti, când mi-a spus că a primit paşaportul şi că va veni la mine la Legaţie pentru aranjarea formelor.

După alte câteva zile am auzit nu-mi amintesc de la cine, că a fost arestat. De altfel, acest lucru l-am bănuit şi eu singur, constatând că nu a mai venit la Legaţie aşa cum spusese.

(ss) Weiss Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

25 iulie 1952

Arată ce informaţii ai avut despre sioniştii arestaţi şi de la cine?

Despre arestările de sionişti, aflam de la cei care treceau pe la Legaţie, cu ocazia îndeplinirii formalităţilor de emigrare, fie pentru ei înşişi, fie pentru rude de-ale lor.

De asemenea, mai aflam din cadrul cunoştinţelor foştilor sionişti. Despre arestarea altora, deduceam singur din faptul că lipseau din Bucureşti sau de la serviciu.

Aşa am ştiut despre: Mişu Benvenisti, de la soţia sa Suzana Benvenisti, care era şi ea funcţionară la Legaţie, care ulterior lipsind de la serviciu, am dedus că a fost arestată; Motzi Moscovici şi el era funcţionar la Legaţie. Steinmetz Smaia Avni, am constatat lipsa sa din Bucureşti, şi după spusele gazdei lui l-am căutat în Oraşul Stalin, unde nu l-am găsit; Jean Cohen şi soţia sa Coca Cohen, am aflat de arestarea lor de la Cahane Armand.

Despre ceilalţi, printre care Iakerkaner Sami, dr. Cornel Iancu, Teodor Löwenstein, Mela Iancu, Itzkar Leon. A.L. Zissu, Wurzel Zoltan, Schein Elias, Gitta Leibovici, Dan Ieşeanu, Mendelovici Iancu, am aflat de la diferite persoane, care după cum am arătat veneau pe la Legaţie, însă nu-mi amintesc anume cine au fost persoanele care m-au informat.

Ce cunoşti despre locul unde se aflau ei arestaţi şi situaţia anchetării lor?

Nu am avut nici o informaţie, despre aceste lucruri.

Cu cine ai vorbit despre situaţia sioniştilor arestaţi?

https://biblioteca-digitala.ro

Singura informaţie pe care am avut-o despre sioniştii arestaţi, este următoarea: în vara anului 1951, întâlnindu-l pe Itzkar Isac pe stradă, locul precis nu mi-l amintesc, m-a informat că dânsul a fost chemat de un înalt funcţionar de stat şi i-a pus problema eliberării sioniştilor arestaţi în schimbul unor despăgubiri materiale. Itzkar Isac i-a răspuns că nu are calitatea să discute şi să trateze o astfel de chestiune, însă îl interesează propunerea întrucât, îl priveşte situaţia fratelui său Itzkar Leon, care se află arestat.

Acel funcţionar, al cărui nume nu mi l-a spus, i-a spus că nici nu s-a gândit ca el Itzkar Isac să trateze problema, ci să stabilească legătura cu cine ar putea să facă acest lucru, adică să vorbească la Legaţie şi dacă în principiu Legaţia va fi de acord, el Itzkar Isac să aducă răspunsul şi numele celui care va trata din partea Legaţiei.

Rezultă deci că misiunea lui Itzkar Isac, se limita la faptul de a vorbi la Legaţie şi a fixa o întâlnire cu însărcinatul cu afaceri al Legaţiei şi un reprezentant al Ministerului de finanţe, care după cum îmi amintesc că mi-a spus Itzkar Isac, trebuia să fie Eiglitz, funcţionar superior de la Ministerul de Finanţe.

Cui ai comunicat această informaţie?

Nu am comunicat nimănui această informaţie.

De ce nu ai comunicat la Legaţie, sau altcuiva?

Am ştiut că Itzkar Isac va merge personal şi va comunica direct Legaţiei despre acest lucru. Într-adevăr, Itzkar Isac a venit la Legaţie pentru această chestiune, şi a discutat cu Baruch Niv. Ulterior, într-o dimineaţă, Itzkar Isac mi-a spus că va avea loc întâlnirea. Ce s-a mai făcut în această chestiune, nu ştiu. Ştiu însă că după ce Itzkar Isac a fost la el, Beruch Niv a plecat din ţară, revenind tocmai în decembrie 1951.

D-ta personal cu ai comunicat această informaţie?

Nu am comunicat-o nimănui.

(ss) Weiss Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

1 septembrie 1952

De la cine ai cules informaţiile în legătură cu traficul pe Dunăre, pe care le-ai predat lui Halevy?

Informaţiile în legătură cu traficul pe Dunăre, l-am cules de la Samy Grunberg, din Brăila.

În ce perioadă ai cules şi transmis informaţiile în legătură cu traficul pe Dunăre?

Am cules şi predat informaţiile în legătură cu traficul pe Dunăre în cea de a doua jumătate a anului 1951.

Ce ai spus lui Grunberg Samy, cu privire la scopul pentru care aveai nevoie de informaţiile în legătură cu traficul pe Dunăre?

Nu i-am spus nimic şi menţionez că eu nu i-am spus lui Samy Grunberg că am nevoie de informaţii, ci numai am făcut cu el discuţii din care aflam ce mă interesa, fără ca el să-şi dea seama că eu culeg de la el informaţii.

https://biblioteca-digitala.ro

Unde aveau loc întâlnirile cu Grunberg Samy, cu prilejul cărora în discuţii culegeai de la el informaţii?

Întâlnirile sus-arătate au avut loc toate la Bucureşti, atunci când el venea de la Brăila.

(ss) Weiss Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

29 septembrie 1952

D-ta ai cunoscut o persoană cu numele de Brener Iancu?

Da, am cunoscut pe Brener Iancu fost intendent la Legaţia Statului Israel.

Când şi prin ce împrejurare l-ai cunoscut?

Pe Brener Iancu l-am cunoscut în primăvara anului 1950 când am fost angajat ca funcţionar la Legaţie.

Arată tot ce cunoşti despre Brener Iancu?

Ştiu că Brener Iancu de la înfiinţarea Legaţiei Statului Israel a fost intendent.

De asemeni ştiu că era sionist şi că a făcut parte din grupul celor 6 (şase) sionişti care urma să părăsească ţara în mod fraudulos prin portul Brăila cu ajutorul unui şlep austriac, tentativă de fugă organizată de către Legaţia Statului israel.

Ce relaţii au existat între d-ta şi Brener Iancu?

Între mine şi el au existat relaţii de colegialitate. În afară de aceasta am avut relaţii cu el cu ocazia tentativei de fugă din vara anului 1951 când i-am comunicat din însărcinarea lui Zwy Loker, secretar de Legaţie – data şi locul unde-l va găsi pe Steinmetz Smaia în vederea plecării sale frauduloase din ţară. Această comunicare i-am făcut-o la ştrandul Herăstrău unde am avut fixat dinainte o întâlnire la sfârşitul lunii iulie 1951.

În afară de cele declarate ce mai ştii despre Brener Iancu?

În afară de cele declarate nu mai am nimic de adăugat.

(ss) Weiss Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

1 octombrie 1952

D-ta ai cunoscut o persoană cu numele de Lupu Sura Blima?

Da, am cunoscut pe Lupu Sura fostă membră în conducerea secţiunii organizaţiei sioniste „W.I.Z.O." din Piatra Neamţ.

Când şi prin ce împrejurări ai cunoscut-o?

https://biblioteca-digitala.ro

Pe Lupu Sura Blima am cunoscut-o în primăvara anului 1946 în biroul organizaţiei „Hanoar Haţioni" din Bucureşti, str. Oţetari nr. 5, fiindu-mi prezentată de Tuliu Sablonover cu care se cunoştea mai de mult de la Piatra Neamţ.

Ce relaţii au existat între d-ta şi Lupu Sura?

Între mine şi Lupu Sura au existat relaţii de cunoştinţă. În afară de aceasta în primăvara anului 1951 în locuinţa dânsei m-am întâlnit cu Jean Cohen – care era urmărit de securitate, el stând ascuns la dânsa. În vara anului 1951 am dat lui Lupu Sura suma de lei 20.000, sumă ce o aveam din partea Legaţiei Statului Israel pentru a o transmite familiei lui Jean Cohen. Aceşti bani i-am dat lui Lupu Sura prin Smaia Steinmetz.

Arată d-ta tot ce cunoşti despre Lupu Sura?

Lupu Sura Blima, a activat pe tărâm sionist în organizaţie „W.I.Z.O." din Piatra Neamţ din a cărei conducere făceau parte. În această calitate a participat şi la şedinţele C.C. a organizaţiei sioniste.

Ştiu că în anul 1951, Lupu Sura a ţinut ascuns la locuinţa dânsei pe Jean Cohen – care era urmărit de Securitate. Acest lucru îl ştiu deoarece împreună cu ing. Schein Elias l-a vizitat pe Jean Cohen. La discuţiile ce au avut loc cu această ocazie au fost de faţă şi Lupu Sura împreună cu soţia lui Jean Cohen.

De asemenea, Lupu Sura a transmis după arestarea lui Jean Cohen, familiei acestuia suma de 20.000 drept ajutor.

În afară de cele declarate ce mai ai de arătat în legătură cu Lupu Sura?

Mai declar că după ce l-am întâlnit pe Jean Cohen la locuinţa sus-numitei, am mai vizitat-o pe această fără nici un scop.

(ss) Weiss Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

25 octombrie 1952

D-ta ai cunoscut o persoană cu numele de Wohl Max?

Da, am cunoscut pe Wohl Max, membru al organizaţiei sioniste de tineret, Hanoar Haţioni.

Când şi prin ce împrejurare l-ai cunoscut?

Pe Wohl Max l-am cunoscut în anul 1945, în Bucureşti, la Căminul de restratificare al organizaţiei din str. Maria Rosetti nr. 21.

Arată d-ta tot ce cunoşti despre activitatea lui Wohl Max.

Wohl Max a făcut parte din conducerea secţiunii organizaţiei din Rădăuţi. Ulterior încadrându-se în Căminul de restratificare din Bucureşti, din care a făcut parte până la autodizolvarea organizaţiei sioniste.

Wohl Max după autodizolvare – în vara anului 1951 – a colaborat la organizarea tentativei de fugă din ţară prin Brăila a grupului de fruntaşi sionişti şi funcţionari ai Legaţiei Statului Israel, iniţiată, finanţată şi organizată de Legaţie cu ajutorul unui şlep austriac.

https://biblioteca-digitala.ro

Astfel la el acasă m-am întâlnit cu Grunberg Samy din Brăila cu care am discutat această problemă urmând ca Samy Grunberg să mă anunţe atunci când va sosi marinarul la el.

Ulterior, văzând că Grunberg Samy nu ne mai comunică nimic, l-am trimis pe Wohl Max la Brăila să vadă care este situaţia – şi dacă a mai venit marinarul.

Ce relaţii au existat între d-ta şi Wohl Max?

Între mine şi Wohl Max au existat relaţii de prietenie şi politice, ambii făcând parte din aceeaşi organizaţie.

După autodizolvare ne-am continuat relaţiile de prietenie. În afară de aceasta cu el am avut relaţii cu ocazia organizării tentativei de fugă de la Brăila din vara anului 1951. De asemenea, după autodizolvare i-am dat în mai multe rânduri câte 3-4.000 lei drept ajutoare – bani ce-i aveam de la Legaţia Statului Israel.

În afară de cele declarate ce mai ai de arătat despre Wohl Max?

Altceva nu am de arătat.

(ss) Weiss Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

8 mai 1953

În procesul verbal din 24 ianuarie 1952, ai arătat că ai cunoştinţă despre emigrările ilegale ce s-au efectuat în 1949 prin, respectiv cu ajutorul emigranţilor cehoslovaci, care erau în tranzit în R.P.R. Care a fost contribuţia d-ta la aceste plecări ilegale?

Nu am avut nici o contribuţie la aceste plecări ilegale.

Ce anume ai făcut d-ta în acest scop şi din însărcinarea cui?

În acest scop m-am deplasat în gara oraşului Stalin, unde urma să urc în trenul special care transporta emigranţii cehoslovaci, pentru a pleca şi eu ilegal din ţară. În prealabil Mordehai Schor mi-a spus că să mă întorc la Bucureşti. Deoarece nu exista posibilitatea plecării ilegale, cu acea ocazie, după cum tot în prealabil aranjasem chestiunea cu Mordehai Schor. Mai mult nu am făcut în acest scop, în afară de faptul că am încercat să plec şi eu prin acest mijloc ilegal. În Oraşul Stalin m-a dus după indicaţia lui Mordehai Schor, care de altfel m-a şi pus la curent cu această modalitate de plecare ilegală, cu scopul ca şi eu să plec. Altceva nu am făcut în acest sens.

Cu cine ai mai luat legătura în acest scop şi ce ai discutat cu acela?

Cu ocazia unei vizite pe care eu am făcut-o la Timişoara prin luna august 1949, l-am vizitat şi pe Eddinger Manfred, căruia i-am comunicat şi lui despre aceste modalităţi de plecare ilegală din ţară, adică pe trenul cu emigranţii cehoslovaci care trec pe la noi prin ţară, şi că şi eu am încercat să plec prin această modalitate.

Cu cine şi în ce scop ai mai discutat despre modalităţile ilegale de plecare, mai sus-amintită?

https://biblioteca-digitala.ro

În afară de Mordehai Schor şi Eddinger n-am mai discutat cu nimeni despre aceste modalităţi.

Cine a plecat prin această modalitate din ţară, şi cine a intenţionat şi n-a reuşit?

Prin acest mijloc ilegal a plecat: Izu Falembau cu soţia, Schaie Grunberg cu logodnica, Felicia Precep, Leopold Ungaris (Poldy) şi David Ionas. Nu am cunoscut dacă şi alţi au mai plecat. De asemenea, nu cunosc pe nimeni care a încercat să plece prin acest mijloc şi n-ar fi reuşit.

Cine mai avea cunoştinţă despre aceste modalităţi de plecare ilegală?

Nu cunosc alte persoane care ar mai fi avut cunoştinţă despre aceste modalităţi de plecare ilegală.

Ancheta îţi atrage atenţia asupra sincerităţii de care trebuie să dai dovadă în cadrul anchetei, şi-ţi cere să arăţi în mod sincer, cine mai avea cunoştinţă despre modalităţile de plecare mai sus-amintite?

Despre aceste modalităţi ştiu de la Mordehai Schor, că mai avea cunoştinţă şi Hirsch Zoltan şi Fleischer Ezra.

Ce alte modalităţi de plecare clandestină ai cunoscut?

La sfârşitul anului 1949 am cunoscut posibilitatea de plecare clandestină prin Brăila, cu un vas pe Dunăre ce avea curs până la Viena.

De unde ai cunoştinţă despre aceste modalităţi?

Am cunoştinţă despre această modalitate de la Carol Heber (Charly) şi Alfred Rod, care au plecat prin aceste mijloace. Ei îmi spuseseră în prealabil acest lucru precum şi ulterior am primit scrisoarea de la ei din Israel, unde mi-a descris cum au mers şi cum au ajuns acolo.

Care era mecanismul acestei modalităţi de plecare?

Mecanismul acestei plecări, după cum îi scriseseră ei din Israel, era că se pleca din Brăila cu acel vas fluvial şi, aproape de ţărmurile lugoslaviei, se coboară cu un colac de salvare şi de aici se debarcă în Iugoslavia de unde se pleacă mai departe.

D-ta ai avut vreo contribuţie la organizarea acestor emigrări ilegale?

În afară de faptul că am avut cunoştinţă în prealabil de ele, altă contribuţie nu am avut.

De cine au fost dirijate şi sprijinite aceste modalităţi de plecare ilegală?

Ştiu de la Carol Haber că au fost ajutaţi în acest scop de către un unchi al lui, care-i plecat acum, nu ştiu cine l-a dirijat în mod efectiv (concret).

Cine a plecat şi a încercat să plece prin asemenea mijloace?

În afară de cei doi amintiţi mai sus nu ştiu să fi plecat altcineva prin aceste modalităţi. Nu am cunoştinţă dacă a mai încercat cineva să plece prin aceste mijloace.

Cine mai avea cunoştinţă despre aceste mijloace de trecere ilegală a frontierei?

Am avut cunoştinţă despre această plecare ilegală Eddinger Manfred, Halevy Eliezer şi Mordehai Schor.

Cum au luat cunoştinţă sus-numiţii despre acele modalităţi de plecare ilegală?

La toţi acei de mai sus le-am comunicat eu acest lucru.

https://biblioteca-digitala.ro

Când, în ce împrejurări şi ce anume le-ai comunicat la fiecare din cei de mai sus?

Pe Eddinger Manfred l-am chemat în mod special în acest scop în primăvara anului 1950, să vină la Bucureşti să mă viziteze la domiciliu. Acest lucru l-a făcut şi cu acea ocazie eu i-am propus, dacă el nu este dispus să plece ilegal prin acea modalitate mai susamintită, relatându-i după câte aveam cunoştinţă, cum se prezintă situaţia în acest sens, respectiv care este procedeul plecării. El însă a refuzat de a pleca prin această modalitate. I-am mai spus lui Eddinger Manfred Fetcu cu acea ocazie, că prin această modalitate au plecat Carol Hebel (Charly) şi Alfred Rod. Tot în primăvara anului 1949 i-am comunicat despre aceste modalităţi de plecare ilegală lui Halevy şi Mordehai anunţându-i în acelaşi timp şi despre faptul că cei doi, Carol Hebel şi Alfred Rod au plecat pe această cale. Altceva nu le-am mai comunicat nici lor nici altora.

Cine mai avea cunoştinţă despre aceste modalităţi de plecare, în afară de cei arătaţi mai sus?

Nu ştiu cine mai avea cunoştinţă de aceste modalităţi de plecare, în afară de cei susmenţionaţi.

Alte modalităţi de plecare ai cunoscut d-ta?

Alte modalităţi cunosc tot prin Brăila, cu ajutorul unui şlep austriac, lucru ce s-a încercat la 1 august 1951, dar nu a reuşit. Acest mijloc de plecare era dirijat şi finanţat de de Legaţia Israel, după cum am menţionat în cadrul anchetei mele de până acum.

Ce mai ai de spus referitor la prezenta declaraţie?

Mai menţionez că cu ocazia trecerii prin tranzit a emigranţilor evrei cehoslovaci a mai plecat de aici şi Andi Weisbuch din organizaţia sionistă „B'nei Akiva". Altceva nu mai am de spus.

(ss) Weiss Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

9 mai 1953

Arată anchetei cum ai menţinut legătura cu conducătorii organizaţiei „Hanoar Haţioni" după autodizolvare?

Cu unii din conducători m-am întâlnit în mod permanent iar cu unii în mod întâmplător. Întâlnirile erau stabilite dinainte în parte, iar în parte întâmplătoare. De asemenea, în cadrul întâlnirilor, cu unii dintre aceştia, în mod individual, le înmânam bani din partea Legaţiei, lucru ce l-am făcut până la arestarea mea, ianuarie 1952.

Ce sume le distribuiai şi cui anume?

Am distribuit sume de bani cu diverse ocazii următorilor: Steinmetz Smaia, Wohl Max, Grunberg Samy, Spaţirer Felician şi Eddinger Manfred Fetcu, nu reţin exact împrejurările şi sumele de bani. De asemenea, am distribuit bani şi altor persoane din „Hanoar Haţioni" în special ai acestei organizaţii care sunt plecaţi în Israel, după cum am arătat în declaraţiile anterioare.

https://biblioteca-digitala.ro

De unde proveneau aceste sume de bani?

Aceste sume de bani proveneau de la Legaţia Israel, care avea cunoştinţă despre faptul că mă întâlnesc cu cei de mai sus, şi că le distribuiam în mod individual bani. Nu avea cunoştinţă cui anume din „Hanoar Haţioni" le distribuia bani. Acest lucru ştia de la mine Legaţia, eu spunându-le scopul pentru care solicitam bani.

Unde te întâlneai d-ta cu conducătorii „Hanoar Haţioni" şi cu ceilalţi de obicei?

Mă întâlneam cu ei în diverse părţi ca: ştrandul Floreasca, pe stradă, în pădurea Băneasa, la plimbare, la ei acasă, uneori la mine acasă.

Ce anume le spuneai d-ta cu ocazia întâlnirilor atât cu membri cât şi conducători ai organizaţiei „Hanoar Haţioni"?

În afară de Steinmetz Smaia şi Grunberg Samy cărora le-am comunicat în legătură cu modalitatea de plecare ilegală din ţară prin Brăila în 1951 nu am făcut alte comunicări nimănui, nici membrilor, nici conducătorilor organizaţiei „Hanoar Haţioni".

D-ta despre ce te informai în cadrul întâlnirilor ce le-ai avut cu cei de mai sus?

M-am informat de la aceştia cu ocazia întâlnirilor ce le-a avut, despre situaţia lor personală, precum şi despre situaţia în legătură cu emigrările în Israel. Despre altceva nu m-am informat de la aceştia.

Acesta este adevărul?

Da, acesta este adevărul nu m-am mai informat cu nimic de la ei, şi-mi iau toată răspunderea asupra acestui răspuns dat mai sus.

Ce discutaţi cu ocazia întâlnirilor cu conducătorii organizaţiei „Hanoar Haţioni" în special?

În afară de chestiuni personale discutam despre emigrări ca: ritmul în care se pleca, ce fel de oameni pleacă, dacă cineva dintre ei au primit negativ etc., precum şi de ştirile ce le aveam din Israel de la rude şi prieteni, despre ştirile pe care le avea unul sau altul de la cei plecaţi în Israel, rude sau prieteni, după cum am arătat. Altceva nu mai discutam cu aceste ocazii.

Arată anchetei, la ştrand, în pădure la Băneasa, precum şi la d-ta acasă cu cine te întâlneai de obicei?

La ştrand m-am întâlnit în special cu Steinmetz şi Wol Max. M-am întâlnit din „Hoaved Haţioni" cu Antler Moca şi Spiegel Sigmund precum şi cu colegii mei de birou de la Legaţie ca Herş Adolf, Iancu Grunberg şi alţii cu care m-am mai întâlnit aici.

În pădurea Băneasa am fost cu Masa Medilansky prietena lui Steinmetz Smaia, Gelu Lucaci, Camilo Drezder, toţi din „Hanoar Haţioni", prieteni precum şi alţii care nu-mi amintesc. La mine acasă m-au vizitat tot cei despre care am vorbit mai sus în parte. Eu am fost acasă la Steinmetz Smaia, Wohl Max şi Spaţirer Felician.

Cum erau aranjate aceste întâlniri dintre d-ta şi cei de mai sus?

Unele întâlniri dintre cele arătate mai sus erau stabilite în prealabil, inclusiv călătoria ce am făcut-o la pădurea Băneasa, sub formă de excursie.

Care era adevăratul scop al acestor întâlniri?

Scopul adevărat al acestor întâlniri era de a menţine legăturile de prietenie care existau între noi, încă din organizaţie. De asemenea, am arătat anterior în legătură cu

https://biblioteca-digitala.ro

distribuirea de bani în unele cazuri, discutam situaţia din Israel şi în legătură cu emigrările etc. Alt scop nu a avut aceste întâlniri.

Mai ai ceva de arătat referitor la întrebările de mai sus?

Nu mai am nimic de spus.

(ss) Weiss Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

11 mai 1953

Îţi aminteşti cele declarate de d-ta în procesul verbal din 9 mai a.c. în legătură cu întâlnirile şi discuţiile dintre d-ta şi foştii fruntaşi şi membri ai organizaţiei „Hanoar Haţioni"?

Dacă îmi amintesc ceea ce am declarat în procesul verbal dat în ziua de 9 mai a.c.?

Continuă d-ta şi declară în legătură cu cele declarate în procesul verbal sus-menţionat?

Prin discuţiile ce le-am avut cu cei ce m-am întâlnit, menţionaţi în declaraţia din 9 mai a.c. am aflat de la ei şi despre faptul, care sunt încadraţi, sau care nu sunt încadraţi, precum şi locul unde sunt încadraţi unii, respectiv în întreprinderea sau instituţia în care lucrează şi de la unii, şi funcţia ce o deţineau în întreprinderea sau instituţia respectivă. De asemenea şi eu le-am spus lor despre faptul că sunt încadrat la Legaţia Statului Israel că lucrez la secţia consulară, unde lucrez la îndeplinirea formalităţilor pentru acei ce emigrează în Israel. Menţionez că am mai aflat de la unii încadraţi şi programul ce-l au în cadrul locului de muncă respectiv, precum şi salariul ce-l primesc unii dintre aceştia.

De asemenea, despre Wol Max de exemplu, am ştiut că face un curs de calificare pentru strungărie unde se pregătea din punct de vedere teoretic şi practic.

Altceva ce ai mai aflat de la cei cu care te-ai întâlnit, sau ce le-ai mai spus d-ta?

De la Wol Max am aflat pe când era la Sovrom-construcţii că făcea diverse deplasări şi în provincie în interes de serviciu ca să însoţească un transport de materiale etc., el fiind achizitor de materiale, respectiv, lucrând la acest serviciu. Eu nu le-am mai spus nimic în afară de cele arătate mai sus. De asemenea, nici de la el nu am mai aflat nimic în afară de cele menţionate mai sus.

Despre intervenţiile făcute de Legaţia Israel le-ai spus sau aţi discutat vreodată?

Nu am discutat niciodată despre asemenea chestiuni, de asemenea, nici eu nu le-am spus.

Eşti convins de realitatea răspunsurilor de mai sus?

Da, sunt convins, iar în cazul când mi se va dovedi contrariul, să suport consecinţele.

În acelaşi proces verbal ai arătat d-ta că unele din întâlnirile ce le-ai avut erau aranjate în prealabil. De către cine erau aranjate aceste întâlniri?

Întâlnirile care erau organizate în prealabil, erau organizate de către mine şi de către ei, respectiv de către acei cu care m-am întâlnit, şi în acest fel.

https://biblioteca-digitala.ro

Cum erau aranjate, în mod practic aceste întâlniri?

În unele cazuri le spuneam eu din timp că îi voi vizita ulterior, sau le dădeam câte un telefon în sensul acesta. De asemenea, şi ei foloseau aceleaşi procedee, sau îmi spuneau din timp că vin la mine sau să mă duc la ei, sau îmi dădea telefon în acest sens. Însă acest lucru îl făceam numai cu unii dintre cei cu care mă întâlneam. În general eu mergeam la ei pe acasă pentru că le ştiam ce program au.

Precizează d-ta întâlnirile ce le-ai avut organizate în prealabil, unde au avut loc de obicei, şi cu care dintre cei cu care te întâlneai, te-ai întâlnit în acest fel?

Nu pot să precizez întâlnirile ce le-am avut organizate cu cei arătaţi în procesul verbal din 9 mai a.c. deoarece m-am întâlnit des cu ei în general, organizat şi neorganizat. Menţionez însă că, cu fiecare dintre aceştia m-am întâlnit atât organizat cât şi neorganizat, în diversele locuri pe care le-am menţionat în procesul verbal mai sus-menţionat.

În ce scop erau aranjate întâlnirile care le stabileaţi în prealabil?

Scopul acestor întâlniri au fost în general pentru a menţine pe mai departe legăturile cu ei, iar în unele cazuri pentru a le distribui sume de bani, din partea Legaţiei Israel, precum şi de a discuta cu ei diverse chestiuni, după cum am arătat anterior.

În alte scopuri nu v-aţi întâlnit aranjat din prealabil?

Nu, în alte scopuri nu ne-am mai întâlnit, în aşa fel ca să fie stabilit în prealabil.

Eşti conştient de răspunsurile pe care le-ai dat mai sus şi îţi dai seama că negând realitatea şi susţinând un neadevăr îţi îngreunezi situaţia?

Da, sunt conştient de răspunsurile date mai sus şi îmi dau seama că susţinând un neadevăr îmi complic situaţia, însă răspunsurile de mai sus sunt reale complet.

Ancheta îţi cere să arăţi dacă te întâlneai şi în grup cu cei arătaţi în declaraţia sus-menţionată?

Da, mă întâlneam şi în grup cu aceştia, respectiv cu mulţi o dată.

Cu câţi te întâlneai o dată, când te întâlneai în grup?

Uneori m-am întâlnit chiar cu toţi cei menţionaţi în declaraţiile din 9 mai 1953 exclusiv Antler şi Spiegel Sigmund cu care m-am întâlnit separat: era la Timişoara şi mă întâlneam cu el când venea pe aici.

Cu restul mă întâlneam, după cum am arătat şi cu toţi uneori şi în grupuri mai mici uneori.

Când vă întâlneaţi în grupuri erau organizate din prealabil întâlnirile?

În majoritatea cazurilor erau organizate în prealabil aceste întâlniri, uneori mai rar – se întâmpla că ne întâlneam şi întâmplător.

Întâlnirile în grup cum erau organizate?

Aceste întâlniri erau solicitate de noi dinainte. Când era cazul, şi vroiam să ne întâlnim, se anunţa unul pe altul sau unul pe toţi sau numai câţiva etc.

Precizează întâlnirile în grup şi organizate pe care le-ai avut cu ceilalţi, unde au avut loc de obicei, care anume dintre ei respectivii cu care te întâlneai a luat parte la aceste întâlniri?

Întâlnirile în grup şi organizate au avut loc la pădurea Băneasa, unde au luat parte cei pe care i-am declarat în procesul verbal din 9 mai a.c. Apoi asemenea întâlniri au mai

https://biblioteca-digitala.ro

avut la Spatirer Felician, Wohl Max, Steinmetz Smaia şi la ştrand. La Spaţirer precum şi la ceilalţi ne-am întâlnit la domiciliul acestora. La Spaţirer au luat parte în aproximativ trei rânduri, următorii, Steinmetz Smaia, Wohl Max şi eu. La Wohl Max acasă ne-am întâlnit aproximativ de trei ori, şi am fost eu, Spatirer, Staimetz, Camilo Dresner şi Gelu Lucaci, ultimii doi plecaţi în Israel din toamna anului 1950.

La Steinmetz acasă ne-am întâlnit aceiaşi ca şi la cei de mai sus, tot aproximativ de vreo trei ori. La ştrand m-am întâlnit tot cu cei de mai sus, în mod organizat şi în grup de vreo trei sau patru ori. Menţionez că în acest fel cu Spaţirer m-am întâlnit o singură dată la ştrand.

În ce perioadă de timp au avut loc aceste întâlniri organizate şi în grup?

Aceste întâlniri au avut loc după autodizolvarea organizaţiilor sioniste şi până la arestarea mea în 1952, luna ianuarie.

Care au fost scopul organizării în grup al acestor întâlniri şi ce caracter aveau ele?

Scopul organizării acestor întâlniri era de a menţine legăturile prieteneşti între noi, având în acelaşi timp un caracter prietenesc, menţionez însă că, cu aceştia am avut legături cu caracter ilegal în mod individual, însă în cadrul întrunirilor organizate nu discutam aceste chestiuni. Alt caracter în afară de acele pe care l-am arătat nu am avut întâlnirile de mai sus.

De ce era neapărată nevoie ca pentru a menţine legăturile dintre voi de prietenie, să vă întâlniţi în mod organizat şi în grup?

Nu era neapărată nevoie să ne întâlnim în mod organizat.

De ce v-aţi întâlnit în acest fel, dacă nu era o nevoie neapărată?

Ca să petrecem timpul liber împreună.

De unde aţi găsit această modalitate de a petrece timpul liber, în mod organizat şi în grup?

În unele cazuri stabileam dinainte când ne vom întâlni în continuare astfel că această modalitate am găsit-o noi între noi.

Ancheta constată că prin răspunsurile d-tale cauţi să induci în eroare organele anchetatoare, şi-ţi atrage atenţia în modul cel mai sever, ca să declari adevărul asupra întrebărilor de mai sus?

Acesta este adevărul care l-am arătat mai sus, respectiv răspunsurile pe care le-am dat. Consider că prin răspunsurile ce le-am dat nu caut să induc în eroare organele anchetatoare.

În cazul când prin probe concrete şi se va dovedi adevăratul răspuns pe care d-ta trebuie să-i dai?

Nu văd în ce ar consta alt răspuns în afară de cele date de mine mai sus. În cazul când mi se va dovedi acest lucru voi suporta consecinţele ca atare.

Mai ai ceva de spus la întrebările de mai sus?

Nu mai am nimic de declarat la întrebările de mai sus.

(ss) Weiss Moritz

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

12 mai 1953

Ai arătat în procesele verbale din 8 mai a.c. că ai cunoscut o modalitate de plecare ilegală din ţară, pe la sfârşitul anului 1949 prin Brăila şi că această plecare se făcea pe un vas pe Dunăre ce făcea cursa până la Viena. Cui aparţine acest vas?

După cum am aflat de la cei doi care au plecat, Carol Hevel (Carly) şi Alfred Rod, acel vas cu care au plecat ilegal din ţară, prin Brăila la sfârşitul anului 1949, era un vas austriac care naviga pe Dunăre de la noi până la Viena, respectiv, făcea cursa de la Brăila la Viena şi retur.

Cum îi spunea vasului respectiv?

Nu am cunoştinţă despre numele vasului, mai sus-menţionat.

Alte inscripţii sau semne cunoşti că avea acel vas?

Nu am cunoştinţă nici de acest lucru.

Căror scopuri era destinat acel vas?

Tot de la cei doi plecaţi pe această cale am aflat că vasul respectiv, era un vas de transport, ce anume transporta, nu am cunoştinţă, nu mi-au spus cei de mai sus.

Altceva ce mai cunoşti în legătură cu vasul dunărean mai sus-amintit?

Alte amănunte nu cunosc în legătură cu vasul în afara celor relatate mai sus.

De unde cunoşti cele de mai sus în legătură cu vasul prin care cei sus-menţionaţi au plecat ilegal din ţară?

Amănuntele relatate mai sus în legătură cu vasul, le cunosc din scrisorile pe care le-am primit de la cei doi care au plecat în Israel pe această cale. Ulterior mi-au scris amândoi, felul cum au procedat în timpul plecării, că după câteva zile ajunşi în Iugoslavia au şi plecat spre Israel. Nu mi-au descris cu amănunte cum au procedat aici, de către cine au fost luaţi în primire etc. Alte amănunte în legătură cu această plecare nu mi-au scris, deşi am primit încă două sau trei scrisori de la ei în total.

Referitor la cele de mai sus, mai ai de spus ceva?

Nu mai am nimic de spus.

(ss) Weiss Moritz

Proces-verbal de interogatoriu

14 mai 1953

În procesul verbal anterior ai arătat că ai avut întâlniri cu foşti conducători ai organizaţiei sioniste „Hanoar Haţioni" după autodizolvare. Când s-a hotărât trecerea în ilegalitate a acestei organizaţii?

https://biblioteca-digitala.ro

În preajma autodizolvării organizaţia „Hanoar Haţioni", conducătorii acestei organizaţii au hotărât ca ei să-şi continue activitatea în mod ilegal, prin întâlniri între ei pe mai departe.

Unde anume s-a luat această hotărâre, când şi cine mai era de faţă?

După câte îmi amintesc, această hotărâre s-a luat în decembrie 1948, la o şedinţă a conducerii „Hanoar Haţioni" ce a avut loc în căminul din str. Maria Rosetti nr. 21, a organizaţiei „Hanoar Haţioni" după câte îmi amintesc, la această şedinţă, respectiv au fost de faţă când s-a luat hotărârea mai sus-amintită următorii: Steinmetz Smaia, Camilo Drezeer (plecat) Eddinger Manfred Fetcu, Leopold Ungaris, Gelu Lucaci (plecaţi aceşti doi din urmă) Wol Max, arestat, şi eu, toţi aceştia făcând parte din conducerea organizaţiei „Hanoar Haţioni". Nu-mi amintesc să fi fost şi alţi conducători la această întrunire.

Redă tot ce a-ţi discutat cu acea ocazie şi ce hotărâri s-au mai luat?

Având în vedere că se va ajunge la încetarea activităţii organizaţiei sioniste printre care şi „Hanoar Haţioni" am discutat şi hotărât ca membri din conducerea acestei organizaţii să menţină pe mai departe legăturile în mod ilegal. S-a discutat şi hotărât ca să nu ne întâlnim în grupuri mai mari de două sau trei persoane, pentru că astfel vom putea fi descoperiţi, adică să fim organizaţi, în aşa fel, din motive de precauţie. Am mai hotărât ca în continuarea activităţii noastre ilegale în cadrul întâlnirilor, să discutăm în legătură cu situaţia din Israel, în legătură cu problema emigrărilor în Israel în speranţa că conducătorii sionişti, în o eventuală posibilitate de emigrare în Israel, să emigrăm şi noi.

Alte discuţii sau hotărâri s-au luat cu această ocazie?

Nu am avut alte discuţii, după câte îmi amintesc de asemenea nici alte hotărâri nu s-au luat.

Altă formă de organizare a activităţii ilegale pe viitor nu a-ţi hotărât cu această ocazie?

În afară de faptul ca să ne întâlnim în continuare în grup de câte două-trei persoane, cu ocazia arătată mai sus respectiv când s-a hotărât continuarea activităţii noastre, în mod ilegal, nu am luat alte hotărâri în vederea organizării sub alte forme, activitatea noastră pe viitor.

Aţi respectat hotărârile ce le-aţi luat, punând în practică aceste hotărâri?

Da, am respectat, şi am pus în practică aceste hotărâri. Astfel că ne-am întâlnit în continuare, în grup de câte două-trei persoane, însă ne-am întâlnit şi în grupuri mai mari sau mai mici, menţionez că am avut unele întâlniri cu aceşti conducători individual, au avut caracter prietenesc, în decursul perioadei până la arestarea mea.

Arată anchetei activitatea ilegală ce aţi desfăşurat-o în continuare până la arestarea d-tale precum şi discuţiile ce le-aţi avut în cadrul activităţii ilegale?

Activitatea noastră ilegală am desfăşurat-o în cadrul întâlnirilor care au avut loc între conducătorii Hanoar Haţioni în diverse locuri ca: la mine acasă; la Wohl Max; Steinmetz Smaia; la Spaţirer Felician acasă şi la ştrand. Discuţiile ce am avut în cadrul acestor întâlniri au fost în legătură cu situaţia din Israel, economică şi politică, lucru ce-l aflam din scrisorile ce le primeam de la prietenii de acolo precum şi eu le-am spus ce am auzit de la Legaţie în acest sens. Am mai discutat în legătură cu problema emigrărilor, ce categorii de oameni pleacă, cine pleacă dacă şi cum li s-au eliberat acte de emigrare, dacă pleacă mulţi sau puţini, cu situaţia fiecăruia în legătură cu emigrarea ce a făcut în acest sens etc.

https://biblioteca-digitala.ro

Am discutat, de asemenea, şi despre arestările ce s-au făcut în rândul conducătorilor sionişti, exprimându-şi fiecare îngrijorarea faţă de acest lucru. Eu le-am comunicat despre cei ce au fost arestaţi în special din cadrul Legaţiei Israel, precum şi în afara Legaţiei. În cazul activităţii ilegale ce au desfăşurat-o şi au primit bani din partea Legaţiei, bani pe care eu i-am distribuit conducătorilor sionişti din „Hanoar Haţioni". De asemenea, în cadrul acestei activităţi, i-am propus lui Steinmetz să plece ilegal din ţară, eu vorbindu-i despre acest lucru. Plecarea a fost finanţată de Legaţie, respectiv plecarea ce urma să fie.

De asemenea, am mai discutat despre posibilităţi de plecări ilegal din ţară cu Eddinger Manfred, căruia i-am şi propus să plece printr-o astfel de posibilitate clandestină, Sami Grunberg care urma să mă întreţină în legătură cu plecarea unui şlep, respectiv sosirea acestuia la Brăila cu care trebuia să plece propuşi dintre sionişti, Wohl Max cu care, de asemenea, am discutat despre plecarea ilegală ce urmau să aibă loc, eu intenţionând să plec, prin una dintre posibilităţile de emigrare ce le-am cunoscut. În acest scop eu am înştiinţat Legaţia despre unele posibilităţi de plecare clandestină.

Toate aceste chestiuni în legătură cu plecările şi discuţiile ce le-am avut în legătură cu plecările ilegale, că unii conducători sionişti, sau petrecut întocmai după cum le-am declarat în procesul verbal anterior în mod amănunţit. În cadrul activităţii noastre ilegale s-a pus accent în mod special, pe discuţiile în legătură cu situaţia din Israel, precum şi găsirea modalităţii de emigrare, respectiv pe plecarea în Israel.

Altceva ce s-a mai dezbătut în cadrul întâlnirilor ce le-aţi avut în continuarea activităţii ilegale?

Nu am mai dezbătut (discutat) nimic altceva în afară de cele arătate mai sus.

Cine a mai participat la aceste întruniri în afară de cei arătaţi în prezenta declaraţie?

În afară de cei arătaţi în prezenta declaraţie au luat parte şi Spaţirer Felician, Mimi Leibovici, Sara Rosenbach şi alţii care sunt plecaţi în Israel acum, în afară de primul. Alţii nu au luat parte la aceste întruniri.

Mai ai ceva de spus la întrebările de mai sus?

Nu mai am nimic de spus.

Consideri că răspunsurile de mai sus sunt întru totul corespunzătoare realităţii?

Da, consider acest lucru şi-mi iau toată răspunderea asupra acestor răspunsuri.

(ss) Weiss Moritz

https://biblioteca-digitala.ro

ZOLTAN HIRSCH

Născut la 3 martie 1913 în comuna Smig, jud. Târnave.

Studii medii.

În 1944 vine în Bucureşti şi încearcă să plece în Palestina prin Giurgiu. Vaporul nu mai pleacă şi Hirsch rămâne şomer în Bucureşti. Solicită şi primeşte un post de dactilograf la organizaţia sionistă Dror Habonim.

La începutul anului 1945 este promovat secretar general al organizaţiei, în condiţii misterioase, vechi activişti necandidând la ocuparea postului. O dată obţinută funcţia, devine activist sionist, participând chiar la Congresul sionist de la Basel din 1946.

Urmărit şi arestat în 1949, devine agent informator al Securităţii, cu angajament olograf, cunoscut sub numele de LT9. Bun cunoscător al ideologiei comuniste, notele sale informative abundă în atacuri antisioniste şi antiisraeliene scrise în cunoscutul limbaj de lemn.

Deşi l-au folosit ca agent, comuniştii îl vor implica şi condamna în procesele din anii 1953-1958.

A întreţinut relaţii cu soţia sionistului Fischer, prezentând-o sub numele de Reghina Nusen când ea nu era nici măcar divorţată.

*

* *

Zoltan Hirsch este un personaj dacă nu central, cel puţin foarte important, al terorii antisioniste dezlănţuite împotriva organizaţiilor evreieşti din România, începând din 1948, o dată cu consolidarea regimului comunist. În declaraţia din 3 noiembrie 1949, Zoltan Hirsch îşi face, pentru început, un scurt curriculum vitae, subliniind că face parte dintr-o familie săracă, care, din cauza mizeriei, a avut numeroşi membri bolnavi de tuberculoză; printre aceştia, fratele său Ernest Hirsch – fost membru al organizaţiei sioniste de tineret „Habonim" din Transilvania, dar şi membru al P.C.R. şi redactor al ziarului de partid local, „Vocea poporului". La acea dată – 3 noiembrie 1949 –, se găsea internat la un sanatoriu din Davos (Elveţia). În condiţiile crizei economice din România postbelică şi ale gravei crize valutare a autorităţilor comuniste de la Bucureşti, punem întrebarea: cu ce fonduri s-a întreţinut Ernest Hirsch la Davos? Punem această întrebare în încercarea ulterioară de a marca rolul şi activitatea lui Zoltan Hirsch, ca având, cel puţin, rolul de informator al Securităţii comuniste româneşti, dacă nu ca agent dublu, în cadrul anchetelor pe care comuniştii le-au dezlănţuit în acei ani de tristă memorie. În încheierea documentelor care-l privesc pe Hirsch, publicăm caracterizarea făcută, la 2 ianuarie 1951, de locotenentul Ion Voichiţă asupra informatorului „L.T.9".

După ce ne face o apologie sau chiar o scurtă lecţie de marxism-luminism, Zoltan Hirsch, care, atât el, cât şi prietena lui, erau salariaţi ai Legaţiei Israelului, declară, fără

https://biblioteca-digitala.ro

ruşine, în interogatoriul din 3 noiembrie 1949, că „Legaţia Israelului s-a transformat într-un centru al agitaţiei sioniste, iar conducătorii săi s-au manifestat ca duşmani ai R.P.R.".

Deşi, la acea dată, încă era secretar general al Organizaţiei „Dror Habonim", Zoltan Hirsch arată, în interogatoriul citat, că „sionismul nu este o mişcare de eliberare a populaţiei evreieşti, ci un duşman al colectivităţii poporului evreu". Şi pentru a scuza propria-i laşitate, Zoltan Hirsch se explică: „Nu am avut nici un contact cu mişcarea sionistă înainte de 23 august 1944 şi am venit la Bucureşti, la sfârşitul acelui an, nu pentru a activa în cadrul mişcării, ci pentru a pleca în Palestina". Nereuşind să plece în Palestina, în octombrie 1944, el s-a înscris în Organizaţia „Dror Habonim", devenind, foarte repede, întâi, membru al secretariatului central al organizaţiei şi, apoi, secretar general. Studiind sutele de pagini ale anchetei privindu-l pe Zoltan Hirsch, putem anticipa următoarea întrebare: „cum şi cu ajutorul cui a reuşit Zoltan Hirsch să ajungă conducătorul Organizaţiei «Dror Habonim»?". Amintim cititorilor că, la începutul lucrării pe care o prezentăm, publicăm un document, în original, al Siguranţei Generale a României, din vara anului 1946, prin care se cerea organelor locale de poliţie să întocmească dosare de cadre pentru oricare dintre conducătorii organizaţiilor evreieşti din România acelor ani. Continuăm să credem că Zoltan Hirsch a fost trimis de comunişti în sânul organizaţiei Dror Habonim, iar condamnarea lui ulterioară nu face decât să confirme practica comuniştilor de a-i distruge pe cei care le-au fost unelte.

Zoltan Hirsch notează, despre activitatea lui la „Dror Habonim", că: „În sute de lecţii, sute de oameni, tineri şi bătrâni, au primit prin mine lumina celei mai înaintate ştiinţe, a ştiinţei marxist-luministe". Întregul său interogatoriu din 3 noiembrie 1949 este o competiţie cu articolele publicate de ziarul „Unirea" (organ al C.D.E.) de Bercu Iosif şi ceilalţi activişti comunişti.

Cunoscător apropiat al comuniştilor şi al aserviţilor acestora din Comitetul Democrat Evreiesc şi a dorinţei acestora de a se implica în emigrările evreilor din România către Israel, în anul 1948, Zoltan Hirsch face o dezvăluire senzaţională, care trebuie înregistrată ca document istoric al urii pe care comuniştii şi oamenii lor au purtat-o împotriva Statului Israel şi a libertăţii cetăţenilor acestui stat. În luna iulie 1948, reprezentanţii grupărilor „Mişmar" şi „Achdut Haavoda Poalei Sion", sunt convocaţi la o şedinţă urgentă, la sediul central al Comitetului Democrat Evreiesc.

Prezentându-se la această şedinţă, deputatul Feldman, în prezenţa celorlalţi fruntaşi ai C.D.E.-ului, va face următoarele comunicări:

1) Guvernul R.P.R., dând curs cererii adresate de către Guvernul Statului Israel, este de acord cu trimiterea în Palestina a unui anumit număr de luptători evrei, care să întărească frontul de luptă anti-imperialist din Israel (autorii studiului nu au găsit, în arhivele istorice din România sau din Israel, o astfel de cerere din partea Guvernului israelian şi nici măcar a Partidului Comunist din Israel).

2) Se precizează, de la început, că nu este vorba de emigranţi, ci exclusiv de trimiterea unor contingente de luptători.

3) De asemenea, trimiterea acestui contingent de oameni are ca scop întărirea forţelor consecvent democratice şi progresiste din Statul Israel.

4) În consecinţă, transportul va fi organizat şi condus de comuniştii evrei şi de sioniştii celor două grupări menţionate mai sus (tovarăşi de drum ai comuniştilor – n.a.). Cotele vor fi împărţite între cele două părţi, cu posibilitatea de a se acorda un număr limitat de locuri şi unor elemente progresiste, verificate, din celelalte grupări sioniste de

https://biblioteca-digitala.ro

extremă stângă, precizându-se că celelalte grupări nu vor participa, ca atare, la organizarea şi pregătirea transporturilor.

5) În vederea trimiterii acestor contingente – de 3.000-3.500 de oameni –, se stabilesc următoarele condiţii şi norme de organizare:

a) Se constituie o comisie specială, centrală, pe lângă C.C. al C.D.E., însă complet independent de acesta, care va avea diferite resorturi (organizatoric, financiar, administrativ, cultural şi politic), cu misiunea de a conduce toate operaţiunile de înregimentare, formare, verificare şi instruire a oamenilor.

b) Oamenii propuşi de cele două părţi pentru plecare, precum şi elementele progresiste din celelalte grupări, vor fi concentraţi în tabere speciale, în diferite părţi ale ţării, unde vor face instrucţie militară şi vor primi educaţie marxist-luministă. De asemenea, în aceste tabere se vor constitui comisii locale, după modelul Comisiei Centrale.

c) Pot fi propuşi pentru plecare următoarele categorii de persoane:

- oameni până la vârsta de 30-40 de ani, apţi pentru serviciul militar;

- părinţi ai luptătorilor din Israel;

- părinţi ai celor care urmează să plece.

d) Nu vor fi admise să plece decât persoanele în prealabil verificate, atât de Comisia specială Centrală, cât şi de organele Securităţii Statului.

e) Plecarea oamenilor va avea loc direct din tabere, la posturile de întoarcere.

Autorii studiului consideră că acest document trebuie să se afle în atenţia oricărui cercetător care va studia, pe viitor, activitatea Comitetului Democrat Evreiesc şi rolul său în acei ani de tristă amintire. Publicăm, în vol. I, declaraţiile lui Gheorghiu-Dej la Plenara C.C. al P.M.R. din 3 septembrie 1953, care confirmă intenţia comuniştilor susţinuţi de C.D.E.

Zoltan Hirsch notează, în declaraţiile sale de interogatoriu, că, în faţa opoziţiei maxime a organizaţiilor sioniste din România, cât şi a autorităţilor israeliene, dar şi a opiniei publice israeliene, deputatul Bercu Feldman ne-a comunicat că guvernul, ţinând seama de faptul că grupările componente ale C.D.E. nu s-au putut pune de acord asupra organizării transporturilor în condiţiile arătate mai sus şi – întrucât o asemenea acţiune nu se poate face decât pe baza consensului unanim al organizaţiilor din Comitetul Democrat Evreiesc –, Federaţia Uniunilor de Comunităţi Evreieşti din România primeşte misiunea de a-i înscrie pe evreii care vor să plece în Palestina şi să organizeze plecarea lor. De această dată, s-a arătat că nu era vorba de organizarea unor transporturi asemenea celor propuse anterior şi că toţi evreii, de la o anumită vârstă, au dreptul să se înscrie la comunităţi, satisfăcându-se cererea guvernului Israelului.

Deşi noua comunicare a lui Bercu Feldman este un pas înapoi făcut de cei care doreau să comunizeze Israelul, prin export de revoluţie, soluţia era departe de a fi fost satisfăcătoare, întrucât din conducerea Federaţiei Uniunilor de Comunităţi Evreieşti din România fuseseră epuraţi dr. W. Filderman şi conducătorii tradiţionali ai evreimii, noul şef al instituţiei comunitare evreieşti fiind un anume Lieblich, care va fi şi el schimbat de comunişti, fiind colaborator al fostei Centrale a Evreilor din România şi al Gestapo-ului. Vor trebui să mai treacă cinci ani pentru ca dr. Moses Rosen să reuşească să-i înlăture de la conducerea instituţiei comunitare pe activiştii C.D.E. şi chiar organizaţia C.D.E., să preia el conducerea Federaţiei şi, cu calm şi tact, sprijinindu-se nu pe comunişti, ci pe solidaritatea internaţională evreiască, să obţină graţierea celor condamnaţi în procesele sioniste, organizând, în acelaşi timp, o emigrare lentă, dar sigură. În acest sens, sugerăm

https://biblioteca-digitala.ro

lecturarea memoriilor Şef Rabinului dr. Moses Rosen, Primejdii. Încercări. Miracole *(Editura „Hasefer", 1990).*

Zoltan Hirsch relatează că, la 2-3 martie 1949, Teohari Georgescu şi adjunctul său, Marin Jianu, au chemat 25 de conducători ai organizaţiilor sioniste pentru a le cere să-şi înceteze activitatea în mod paşnic, menţionând, în acelaşi timp, că guvernul comunist nu poate tolera existenţa unor mişcări sioniste de tip naţionalist, dar şi că se va abţine de la orice măsuri de forţă împotriva lor.

În depoziţiile lui Zoltan Hirsch reapar personaje, precum colonelul de securitate Brentano Niculescu, cosmetizat ca activist al Comitetului Central al P.C.R., sau ofiţerul de securitate Bonda (Bodnar, fost ofiţer în rândurile armatei republicane spaniole şi apoi maquis – n.a.), care, în final, vor fi recunoscuţi chiar de Zoltan Hirsch – în depoziţia din 4 noiembrie 1949 – ca oameni ai Securităţii, care urmăresc organizaţiile sioniste prin intermediul unor activişti sionişti. Reproducem angajamentul lui Zoltan Hirsch, scris la 11 februarie 1950, de a fi servit drept colaborator al Securităţii, angajament scris şi semnat de el. Există şi recunoaşterea lui Zoltan Hirsch că a fost remunerat de către Securitate cu 10.000 de lei lunar şi, periodic, penalizat atunci când informaţiile nu erau verificate sau atunci când erau incomplete, dar niciodată, până la proces, remunerarea lui Zoltan Hirsch de către Securitate nu a încetat.

Dintre toate acuzaţiile aduse de Zoltan Hirsch personalului diplomatic al Legaţiei Israelului din Bucureşti, cea mai aberantă ni se pare a fi aceea că Legaţia a organizat treceri ilegale ale frontierei, nu pentru evrei, ci pentru elemente fasciste, criminali de război etc. Neîndoielnic că ancheta şi cei patru anchetatori – Constantin Marin, Teodor Gudina, Ion Bogdanovici şi Ion Voichiţ – au făcut presiuni fizice şi psihice asupra sa, dar nici Bellu Zilber şi nici alţii, foarte mulţi, anchetaţi de către Securitatea comunistă, nu au mers atât de departe cu afirmaţii care să frizeze demnitatea umană. „Închisoarea mi-a dat, însă, forţa să dezvălui adevărul pe care un om hărţuit de interminabile conflicte interne şi copleşit de teamă şi de complexe de inferioritate, nu a avut curajul, până acum, să-l privească în faţă – scria Zoltan Hirsch. Închisoarea mi-a deschis poarta spre recunoaşterea adevărului şi cred că tot închisoarea îmi va deschide porţile vieţii". În cuvintele lui Zoltan Hirsch, bun cunoscător al îndoctrinării comuniste, nu putem să nu-l recunoaştem pe Macarenko.

Zoltan Hirsch îl elogiază pe Vasile Luca, că a permis, între anii 1944-1947, emigrarea a 40.000 de evrei din România. În viziunea autorilor studiului, Zoltan Hirsch nu-i face un elogiu lui Vasile Luca, ci, mai degrabă, la indicaţia primită, îi pregăteşte procesul, implicând, astfel, organizaţiile sioniste în procesul fostului fruntaş comunist.

În noiembrie 1946, Zoltan Hirsch a participat la cel de-al 22-lea Congres Sionist de la Basel (Elveţia) şi nu înţelegem de ce nu a rămas în Occident, spre a-şi satisface apoi dorinţa de a se stabili în Palestina, dorinţă exprimată la primul interogatoriu. Există o singură explicaţie: legăturile sale cu Securitatea şi cu P.C.R.

De-a lungul întregii anchete, Zoltan Hirsch a fost un puternic simpatizant al Frontului Unic Muncitoresc; cu alte cuvinte, ca formaţiunile de stânga să susţină Partidul Comunist şi astfel să se autodistrugă.

În declaraţiile din 4 noiembrie 1949, Zoltan Hirsch afirmă, referitor la şlihimii arestaţi: „Deputatul Feldman a răspuns că şlihimii sunt învinuiţi de activitate de spionaj şi, în consecinţă, nu poate interveni pentru ei".

Zoltan Hirsch ne împărtăşeşte că, în vara anului 1948, la Bucureşti, au loc două manifestaţii în faţa Legaţiei Israelului, manifestaţii de solidaritate cu lupta de apărare

https://biblioteca-digitala.ro

naţională a Israelului şi de afirmare a dorinţei de emigrare în Israel. Conducerea Partidului Comunist, procedând după metodele specifice, convoacă un contra-miting în Sala „Tomis" de pe Calea Călăraşi, la care iau cuvântul Bercu Feldman şi Gheorghe Stoica (evreu, fost membru al Brigăzilor Internaţionale din Spania – n.a.).

Revenind la interogatoriul din 4 noiembrie 1949, Zoltan Hirsch reia nenumăratele întâlniri cu oamenii Securităţii şi citează primul angajament pe care l-a dat, la 20 mai 1948, securiştilor cosmetizaţi în activişti de partid: „Subsemnatul Zoltan Hirsch, din conducerea Organizaţiei Sioniste Socialiste „Achdut Haavoda Poalei Sion" din R.P.R., mă angajez să colaborez cu executivul C.C. al P.C.R., în vederea lămuririi curentelor din cadrul opiniei publice evreieşti şi pentru rezolvarea problemelor ce frământă populaţia evreiască din ţară". Autorii îi pun faţă în faţă pe Zoltan Hirsch şi pe avocatul Schwefelberg, care, fiind ridicat de către Securitate, şi-a luat de acasă o doză de otravă, pe care o avea pregătită numai şi numai pentru a nu ceda şantajului Securităţii şi spre a nu-şi denunţa tovarăşii de luptă.

La 9 ianuarie 1951, Zoltan Hirsch îl învinuieşte pe Avny Steinmitz că se face vinovat de eşuarea tentativei de fugă pe Dunăre, de la Brăila.

Tot Zoltan Hirsch mărturiseşte că ancheta împotriva sa şi a sioniştilor era condusă, la Ministerul de Interne, de vestitul general Gheorghe Pintilie. De aici importanţa pe care o acordă comuniştii distrugerii organizaţiilor sioniste. Zoltan Hirsch recunoaşte că şi iubita lui, Reghina Nusen Fischer, a lucrat pentru Securitate. Ni se pare straniu că atât Reghina Nusen, cât şi Zoltan Hirsch, şi-au anunţat şefii de la Legaţia Israelului, că au fost racolaţi de către organele Securităţii comuniste, şefii necriticându-i pentru asta. Deşi Regina Nusen a fost suspendată temporar din funcţia de telefonistă a Legaţiei, ambii au rămas salariaţi ai Legaţiei Israelului. Şi atunci ne întrebăm dacă Zoltan Hirsch n-a fost, de fapt, agent dublu?! Ambele servicii de informaţii având nevoie să-şi servească unul altuia date, pentru ca activitatea diplomatică a celor două guverne să nu fie întreruptă de jocul public şi să fie încurajată de jocul de-a şoarecele şi pisica a serviciilor de informaţii. Acesta, în speranţa surmontării conflictului şi a unor vremuri mai bune în relaţiile dintre cele două ţări şi popoare. Hirsch mărturiseşte în declaraţia din 16 ianuarie 1952 că Ehud Avriel şi B. Niv agreau existenţa unor agenţi dubli.

Ni se pare că Zoltan Hirsch respectă o instrucţiune a anchetatorilor atunci când declară că doamna Pauker i-a dat dispoziţie lui Teohari Georgescu să-i elibereze pe şlihimii arestaţi. Şi tot la indicaţia anchetatorilor, Zoltan Hirsch vorbeşte despre rolul – în cadrul activităţilor de spionaj – al lui Solomon Zalman Rabinsohn, fratele Anei Pauker. Ca şi în cazul lui Vasile Luca, comuniştii „naţionali" doreau includerea celor doi foşti fruntaşi comunişti într-un proces cu ramificaţii sioniste.

Nu putem să nu menţionăm uşurinţa pe care o are Zoltan Hirsch în a enumera ajutorul bănesc pe care Legaţia îl acordă activiştilor sionişti şi unui număr de evrei care urmează să emigreze. Dar această observaţie a lui Zoltan Hirsch este urmată de soluţia practică pe care o are pentru aplanarea conflictului dintre autorităţile comuniste şi Legaţie, şi anume, ca banii să fie înlocuiţi cu pachete care urmează a fi valorificate de către destinatari şi prin magazinele de consignaţie. De fapt, erau ideile autorităţilor comuniste, care se foloseau de Zoltan Hirsch pentru a le enunţa. Nu putem să nu semnalăm că felul de distribuire a ajutoarelor în acea perioadă a respectat lipsa de experienţă a personalului Legaţiei, amplificat şi de faptul că majoritatea personalului diplomatic din Legaţia Israelului era atunci originar din România şi în relaţii, mai mult sau mai puţin, apropiate cu o parte a activiştilor sionişti, în special cu cei din Ardeal. Această observaţie

https://biblioteca-digitala.ro

pertinentă nu aparţine numai autorilor, ci am preluat-o dintr-o discuţie între Zoltan Hirsch şi ministrul Üheral. Menţionăm că, prin legăturile dintre unii membri ai aparatului diplomatic şi sionişti (în special ardeleni), primii cedau insistenţelor de ajutor ale celorlalţi. Beneficiarii ajutoarelor nu păstrau confidenţialitatea, iar personaje mai mult decât discutabile, ca Zoltan Hirsch şi Reghina Nusen, îi anunţau pe securişti şi, în aceste condiţii, poveşti de spionaj plătit prindeau contur.

Toate declaraţiile sau informările pe care Hirsch le face la Securitate nu sunt decât de ponegrire a populaţiei evreieşti, aşa cum apar în documentele Partidului Comunist, de proslăvire a ideologiei marxist-leniniste, de acuzare a guvernului şi Legaţiei Israelului, aşa cum câţiva ani mai târziu vor apărea în „Săptămâna" de la Bucureşti sau în presa sovietică. În ciuda condamnării finale a lui Hirsch de către comunişti, rămânem la părerea că dosarul acestuia trebuia să rămână un caz deschis, iar istoricilor să le rămână sarcina de a elucida cazul care, în opinia noastră, a agravat situaţia sioniştilor din acea epocă şi care s-a ridicat împotriva noului Stat Israel.

Publicăm în continuare angajamentul lui Zoltan Hirsch ca denunţător plătit al Securităţii comuniste. În finalul volumului II îl reproducem şi în facsimil.

Angajament

Subsemnatul, Zoltan Hirsch, domiciliat în Bucureşti, B-dul „6 Martie" nr. 95 A, îmi iau angajamentul, prin prezenta, de a colabora cu organele de Securitate ale Republicii Populare Române.

Totodată, îmi iau angajamentul de a nu divulga nimănui caracterul colaborării noastre; în caz contrar, fiind conştient că mă fac culpabil de divulgarea secretelor de stat şi, deci, pasibil de pedepsele prevăzute de legile spionajului. Drept pentru care, semnez prezentul angajament.

Bucureşti, 11 februarie 1950

(ss) Zoltan Hirsch

În continuare publicăm nota Direcţiei a V-a a Securităţii Statului privindu-l pe Zoltan Hirsch:

Notă

Hirsch Zoltan s-a născut la 3 martie 1913, în comuna Smig, jud. Târnava Mică. Cetăţenia – română, religia – mozaică; mic burghez.

Este căsătorit cu Reghina Nusen.

Domiciliază în Bucureşti, Şos. Mihai Bravu nr. 177, et. I.

După 23 august, numitul activează în Organizaţia Sionistă de Tineret „Dror", unde ocupă, la început, postul de dactilograf, ca, ulterior, să fie ales în conducerea organizaţiei, devenind secretar al acesteia.

Mai târziu, Hirsch Zoltan a trecut de la Organizaţia de Tineret „Dror" în conducerea Organizaţiei Sioniste „L'Achdut Haavoda Poalei Zion". În cadrul acestei organizaţii, Hirsch are legături cu toţi instructorii palestinieni şi, în special, cu Dov Bergher şi Itzhak Ressler, dovediţi a fi dus o activitate informativă în favoarea englezilor, pe teritoriul ţării noastre.

https://biblioteca-digitala.ro

Din ancheta lui Scarlat Iancu, agent britanic, arestat de organele noastre în cursul lunii mai 1949, a reieşit că Hirsch Zoltan a colaborat, pe linie informativă, cu agentul britanic Tessler Itzhak.

La 10 iunie 1949, Hirsch Zoltan este arestat de către organele noastre.

Din anchetarea lui Hirsch Zoltan au rezultat următoarele:

a) În timpul cât a activat în Organizaţia Sionistă de Tineret, a trecut, clandestin, de trei ori frontiera, deplasându-se în Ungaria şi Austria.

b) A dus o activitate informativă pe teritoriul ţării noastre, procurându-i lui Tessler Itzhak informaţii cu privire la: situaţia economică a populaţiei; discuţiile din C.C. al C.D.E. asupra emigrării, prezentând conducătorii acestei organizaţii ca fiind duşmani ai sionismului; starea de spirit a evreilor, în general; desfiinţarea şcolii cu limbă de predare ebraică, „Tarbut", şi comentariile asupra acesteia.

c) În urma instrucţiunilor primite de la Tessler, Hirsch Zoltan – împreună cu Gitta Leibovici – a urmărit să organizeze, prin Israel Stein, din Timişoara, o linie de trecere clandestină peste frontieră, în scopul scoaterii ilegale din ţară a conducătorilor sionişti.

Dacă la începutul anchetei a avut anumite rezerve, ulterior Hirsch Zoltan a avut o atitudine sinceră, recunoscând toată activitatea sa ilegală.

De asemenea, în timpul anchetei, ne-a furnizat o serie de informaţii referitoare la activitatea unor fruntaşi sionişti şi ne-a dat adevărate studii asupra organizaţiilor sioniste şi asupra mişcării sioniste, în general, clarificându-ne această problemă.

De asemenea, ne-a ajutat la completarea datelor privitoare la diplomaţii şi funcţionarii Legaţiei, precum şi la fruntaşii sionişti cunoscuţi de el.

Totodată, Hirsch Zoltan şi-a manifestat dorinţa de a se reabilita prin muncă şi a-şi arăta devotamentul său faţă de R.P.R. Numitul a fost cooptat de noi, în timpul detenţiei, şi eliberat în februarie 1950.

În prezent, activează ca informator pe linia Legaţiei Israelului şi pe linia cunoaşterii activităţii ilegale a organizaţiilor sioniste, ceea ce necesită rămânerea sa în libertate.

https://biblioteca-digitala.ro

Declaraţie

3 noiembrie 1949

1) La sfârşitul lunii ianuarie a.c., îndată după înfiinţarea Legaţiei Statului Israel, o delegaţie – compusă din ing. I. Iakerkaner, dr. H. Igner şi subsemnatul – s-a prezentat în audienţă la ministrul Rubin. Audienţa a fost obţinută prin intermediul lui Halevy şi Hadari, pe care eu îi rugasem să aranjeze acest lucru.

În cadrul audienţei, care a durat aproximativ 20 de minute, i-am spus lui Rubin că am venit să-l salutăm în numele sioniştilor din ţară, cu toate că Organizaţia Sionistă a fost nevoită să se autodizolve. I-am arătat că situaţia sioniştilor este extrem de precară, i-am vorbit despre tendinţa unei mari părţi a populaţiei evreieşti de a pleca în Israel, despre situaţia economică deosebit de grea a micii burghezii evreieşti, care, în urma reformelor revoluţionare, şi-a pierdut locurile în procesul de producţie, despre campania antisionistă tot mai vehementă condusă de C.D.E., conchizând că datoria lui, atât ca ministru al Israelului, cât şi ca evreu originar din România, să determine guevrnul său, prin toate mijloacele ce le are, să amelioreze situaţia existentă, să stabilească relaţii cordiale cu guvernul român, să încheie convenţii economice cu R.P.R. şi celelalte ţări de democraţie populară şi să obţină în schimb aprobarea unei emigrări de masse şi atenuarea campaniei antisioniste. Eu i-am spus lui Rubin că Israelul trebuie să acorde mai multă atenţie evreimii române, care este cea mai mare colectivitate evreiască din Europa şi cel mai însemnat rezervor de tineret muncitoresc pentru Israel (pentru construcţii, pentru colonizarea deşertului Negev). În încheiere, am arătat că Israelul este vital interesat ca tinerii sionişti – circa 5.000 –, concentraţi în aproximativ 80 de colective de muncă, să emigreze şi să fertilizeze pustiurile Israelului.

În răspunsul său, ministrul Rubin ne-a spus că este bucuros că poate primi o reprezentanţă sionistă şi mâhnit, pentru că întâlnirea are loc în condiţii atât de vitrege pentru mişcarea sionistă din această ţară, din care a făcut şi el parte. Ne-a comunicat că, înainte de plecarea lui din Israel, a primit instrucţiuni din partea membrilor guvernului său, în frunte cu primul ministru David Ben Gurion, de a se pune în legătură cu membrii mişcării sioniste şi de a transmite acestora asigurarea că guvernul israelian va face tot ce poate în interesul lor, în interesul unei masive emigrări evreieşti. El îşi începe activitatea cu optimism, deoarece a fost primit cu multă simpatie de cercurile guvernamentale şi diplomatice din R.P.R. şi, în consecinţă, speră că va obţine, în tratativele ce le va purta, rezultate favorabile pentru noi şi pentru Statul Israel deopotrivă.

Cu aceasta, audienţa a luat sfârşit. Ea a avut loc în cabinetul lui Rubin, din str. Burghelea nr. 5. De această audienţă au mai avut cunoştinţă (în afară de noi trei) Israel Laiwandman (de la organizaţia sionistă „Mizrahi") şi Lupu Haimsohn (de la organizaţia sionistă „Mişmar"), cărora le-am comunicat, ulterior, conţinutul convorbirii.

2) După autodizolvarea organizaţiilor sioniste, s-a discutat foarte mult, în cadrul cercurilor conducătoare sioniste, problema existenţei noastre viitoare. S-au emis mai multe planuri privind această chestiune. Primul plan, iniţiat de ing. S. Iakerkaner şi dr. H. Igner, era să se trimită în străinătate şi în Israel o delegaţie formată din trei persoane, pentru a obţine de acolo fonduri pentru întreţinerea activiştilor sionişti, pentru finanţarea cheltuielilor unui eventual proces intentat împotriva conducătorilor sionişti şi pentru organizarea unei emigrări ilegale a foştilor activişti sionişti. În ceea ce priveşte compunerea

https://biblioteca-digitala.ro

delegaţiei, s-au lansat două formule, şi anume: a) unul din „Clal-sionist" + unul din „Ichud" + unul din „Mizrahi" şi b) unul din „Mizrahi" + unul din „Ichud" + unul din Mapam.

Acest plan a căzut pentru trei motive, şi anume:

a) Şovăielile mele şi ale lui Haimsohn, care nu vedeam rostul practic al unui asemenea plan şi ezitam să ne dăm adeziunea pentru realizarea lui.

b) Situaţia confuză din „Ichud", unde se formaseră două tabere – una a adepţilor lui Agamy, în frunte cu Dan Ieşeanu, dr. Th. Löwenstein şi Mella Iancu, alta a adversarilor lui Agamy, în frunte cu dr. H. Igner. Ştiam că Agamy se împotriveşte, în general, unui asemenea proiect şi credeam că plecarea lui Igner nu-şi avea rostul, deoarece nu obţinuse aprobarea lui Agamy, iar în străinătate nu i se va recunoaşte calitatea de reprezentant al Organizaţiei „Ichud".

c) Imposibilitatea găsirii unui punct de trecere clandestină a frontierei. În cursul lunilor martie şi aprilie, Igner şi Laiwandman au fost, după câte îmi amintesc, de câte două ori – primul la Timişoara, iar al doilea la Arad – pentru acest lucru. Dr. H. Igner a luat contact cu Chaim Solomon, de la care a aflat că nu există nici o posibilitate de plecare. Nu ştiu cu cine a luat contact Laiwandman; nici nu-mi amintesc precis dacă a fost la Arad sau tot la Timişoara.

În urma eşuării acestui plan, s-a vehiculat ideea constituirii unei Executive Sioniste ilegale. Unii – cum era Jean Cohen – concepeau aceasta ca pe o Executivă politică, ce are la bază un program politic minimal, alţii – cum era ing. S. Iakerkaner – ca pe un organ tehnic, care se pune în legătură cu forurile sioniste mondiale şi cu guvernul Israelului şi care procură fonduri şi finanţează o eventuală emigrare ilegală. Haimsohn şi cu mine, în calitate de reprezentanţi ai Mapam-ului, ne-am opus, la început, constituirii unei Executive Sioniste, pentru ca, ulterior, să fim, în principiu, de acord cu formarea unei Executive tehnice, care să aibă drept unic scop procurarea de fonduri pentru întreţinerea activiştilor sionişti, lipsiţi de mijloace materiale. Deşi nu eram în Capitală – fiind la Dumbrăveni –, la întoarcere, am fost informat că, între timp (în cursul lunii aprilie, după câte îmi amintesc), a avut loc, în casa lui Jean Cohen, din str. Sevastopol, o şedinţă la care urma să se pună bazele Executivei ilegale. La această şedinţă au participat, după câte mi s-a spus, următorii: Jean Cohen, I. Laiwandman, I. Ebercohn sau T. Rosenthal, Dan Ieşeanu, dr. Th. Löwenstein şi ing. Iakerkaner. Lupu Haimsohn, invitat la şedinţă, nu a participat. Nu s-a luat nici o hotărâre cu această ocazie, deoarece se aştepta răspunsul Mapam-ului. Se stabilise, însă, că, în curând, va avea loc o nouă şedinţă. De asemenea, s-a hotărât să nu se vorbească nimănui despre această şedinţă şi, în special, lui Agamy. Cu toată această hotărâre, Dan Ieşeanu şi dr. Th. Löwenstein i-au comunicat lui Agamy a doua zi ceea ce s-a petrecut. Agamy, aşa cum se prevăzuse, s-a opus categoric şi, ca o consecinţă a acestei opuneri, Dan Ieşeanu şi Löwenstein au declarat că nu mai participă la nici o consfătuire de acest fel şi, deci, nu-şi dau consimţământul la formarea unei Executive. Halevy, care aflase şi el de această chestiune, mi-a spus că se opune şi el ferm formării oricărui alt for sionist ilegal. În urma acestei situaţii, toate tratativele au fost vremelnic întrerupte.

Aici vom relata un fapt care s-a petrecut între timp. Aflasem, în martie, că Zwy Hadari se pregăteşte să se întoarcă în Israel. Am fost însărcinat, de către Jean Cohen, I. Laiwandman, ing. Iakerkaner şi Lupu Haimsohn, să-l rog să ducă, în valiza sa diplomatică, o dare de seamă asupra situaţiei populaţiei evreieşti şi a sionismului din ţară, destinat Executivului Organizaţiei Sioniste Mondiale din Ierusalim. Hadari s-a declarat de acord, cu condiţia ca plicul respectiv să nu-i fie înmânat direct, ci lăsat la soţia mea (căreia să nu i se spună ce conţine), de la care îl va ridica. Când soţia m-a întrebat ce conţine plicul respectiv,

https://biblioteca-digitala.ro

i-am răspuns, laconic, că este un raport către Executivul Organizaţiei Sioniste Mondiale, în care cerem fonduri. Ea s-a mulţumit cu acest răspuns.

Cu întocmirea raportului a fost însărcinat Jean Cohen. Cu o zi înainte de predarea plicului, ne-am întâlnit la Jean Cohen acasă următorii: ing. Iakerkaner, Lupu Haimsohn, L. Laiwandman şi subsemnatul, cu care ocazie Jean Cohen ne-a citit darea de seamă redactată de el. Raportul conţinea două părţi. În prima parte se făcea o privire generală asupra situaţiei populaţiei evreieşti din ţară, în general, şi a sioniştilor, în special. Situaţia era prezentată în culorile cele mai negre. Se arăta că, în urma naţionalizărilor şi a celorlalte reforme, majoritatea populaţiei evreieşti trăieşte în mizerie, neavând posibilităţi de încadrare în muncă. Mai departe, se arăta că, proporţional, majoritatea delincvenţilor la legile economice şi la legea sabotajului sunt evrei, care, din lipsa altor mijloace de existenţă, practică specula şi fac operaţiuni de bursă neagră. Se vorbea, în continuare, că aceste mase doresc să plece în Israel şi despre imposibilitatea plecării lor, din cauza C.D.E.-ului. Se spunea, în acest raport, că, totuşi, singura nădejde a acestor mase este Israelul. S-a descris, apoi, situaţia extrem de precară a sioniştilor şi, în special, a activiştilor sionişti, arătându-se că, în urma campaniei ce s-a dus, ei sunt consideraţi la fel ca legionarii şi fasciştii şi, în consecinţă, n-au posibilităţi de lucru şi de existenţă.

În partea a doua a raportului se propun soluţii concrete, şi anume:

a) Executivul Organizaţiei Sioniste Mondiale şi guvernul Israelului să înceapă, de îndată, tratative internaţionale pentru ameliorarea situaţiei şi pentru emigrare.

b) Să se pună la dispoziţie fonduri pentru întreţinerea activiştilor sionişti, lipsiţi de mijloace.

c) Să se organizeze – prin Mossad – emigrarea ilegală a conducătorilor sionişti aflaţi în pericol.

După ce Jean Cohen ne-a citit ciorna şi după ce am făcut unele retuşări neînsemnate, i-am cerut să traducă raportul în limba franceză şi să ne semneze pe noi cinci, întrucât nu mai era timp să-l semnăm fiecare în parte. A doua zi dimineaţa, plicul conţinând darea de seamă a fost predat, în condiţiile arătate mai sus.

După întreruperea tratativelor pentru formarea unui nou Executiv ilegal, Iakerkaner a continuat să insiste, totuşi, pentru constituirea unui asemenea for. În urma acestor insistenţe, în cursul lunii mai, Haimsohn şi cu mine l-am vizitat, într-o după-amiază, pe Jean Cohen, pentru a vedea cum concepe el constituirea Executivului. El a repetat că Executivul trebuie să aibă un program politic. Ne-a întrebat, atunci, ce vom răspunde dacă ni se va cere să combatem „Planul Marshall", afirmând că un sionist nu poate fi adversarul poliţiei americane. Noi i-am răspuns că, dacă ne-am gândit să facem parte, eventual, dintr-un for sionist tehnic, nu ne-am gândit nici o clipă să renunţăm la crezul nostru în forţele democraţiei şi ale păcii, în victoria socialismului. El a ripostat că, în acest caz, nu are nici un rost să participăm la formarea unui for sionist, căci sionismul este intim legat de credinţa în victoria „democraţiilor occidentale" şi înfrângerea U.R.S.S. şi a aliaţilor săi – groparii sionismului. În urma acestor afirmaţii, ne-am ridicat şi am plecat, declarând că, într-adevăr, nu mai are rost să continuăm discuţiile.

Ing. Iakerkaner a continuat să insiste şi după acest incident, arătând necesitatea unui asemenea for, însă, până la arestarea mea, el nu a fost realizat.

3) Legaţia Israelului a alimentat cu fonduri diferitele organizaţii sioniste, după dizolvarea acestora. Astfel că, ing. Iakerkaner a primit, în calitate de preşedinte al Comisiei de lichidare a organizaţiei sioniste, o dată, de la Agamy, circa 1.500.000 de lei, pentru

https://biblioteca-digitala.ro

lichidarea salariilor foştilor funcţionari ai Executivului şi ai Fondurilor sioniste (K.K.L. şi K.H.).

Înainte de arestarea mea, se găsea la Agamy un nou fond, de circa 600.000 de lei, destinat fostelor organizaţii mature – fond ce urma să fie împărţit în curând. Până la 10 iunie, nu se efectuase această operaţiune.

De asemenea, organizaţiile de tineret au primit de două-trei ori bani de la Legaţie – mi se pare, câte 100.000 de lei. Pentru Organizaţia „Dror", banii au fost predaţi de Halevy lui Gitta Leibovici.

4) În afară de faptele relatate în cuprinsul acestei declaraţii şi în declaraţiile anterioare, am fost informat că un grup de activişti ai Organizaţiei „Dror" din Iaşi, împreună cu oameni proveniţi din colectivele de muncă, sub conducerea unui anumit David (nu-i cunosc celălalt nume), au constituit un nucleu de activitate ilegală. În ce constă această activitate ilegală, nu ştiu; probabil, Gitta Leibovici cunoaşte amănunte.

(ss) Zoltan Hirsch

Declaraţie

3 noiembrie 1949

[...] În martie 1942, tatăl meu s-a îmbolnăvit, din cauza lipsurilor, mai întâi de o congestie pulmonară, care a evoluat în tuberculoză pulmonară, ceea ce i-a provocat moartea, la sfârşitul lunii martie 1943.

În toată această perioadă, n-am dus nici o activitate politică.

În timpul şederii mele la Blaj, fratele meu, care locuia la Turda, m-a convins să mă alătur mişcării sioniste.

Îndată după 23 august, am venit la Bucureşti, unde am cerut să fiu trimis în Palestina. Cererea mea a fost satisfăcută, dar, până în cele din urmă, n-am plecat, pentru că plecarea vasului a fost contramandată.

M-am pus la dispoziţia Organizaţiei de Tineret „Dror Habonim", care m-a angajat la început ca dactilograf, iar ulterior am fost ales secretar al organizaţiei, pentru ca, mai târziu, să devin responsabil cultural.

În organizaţie am lucrat împreună, pe rând, cu următorii: Dov Berger, Elhanan Sami, Meir Brecher, Zwy Weinstein, Iehuda Klavier, Alexander Senderovici, Fima Feldmann, Itzhak Tessler – palestinieni. Toţi aceştia erau instructori trimişi pentru îndrumarea organizaţiei. Primul venise înainte de 23 august 1944, ca paraşutist britanic. Am avut cu toţi aceştia *exclusiv* relaţii privind activitatea organizaţiei.

În cadrul organizaţiei, am colaborat cu următorii: Bassey Herescu Leibovici, Moise Moscovici, Pollatsek Zoltan, Ringel Iosif, Ervin Glotter, Fany Bareasch, Dorica Iancovici, Iosif Opincaru, Rond Aizic, Fredi Steinig. Dintre aceştia, cei subliniaţi sunt plecaţi din ţară.

Activitatea organizaţiei s-a concentrat asupra educaţiei şi pregătirii tineretului pentru o viaţă de muncă în Palestina. Membrii organizaţiei erau educaţi în spiritul marxism-leninismului şi a sionismului muncitoresc.

Preocuparea esenţială era, însă, educarea pentru o viaţă de muncă în Palestina. Pentru restructurarea tineretului şi pregătirea lui pentru viaţa de mai târziu, s-au organizat

https://biblioteca-digitala.ro

colective de muncă, care se întreţineau din câştiguri proprii şi din ajutoarele primite de la „Joint".

Situaţia politică din mişcarea sionistă nu ne-a preocupat în mod deosebit, până în anul 1946, când au ajuns la noi ştirile despre sciziunea Partidului Muncitoresc Sionist Palestinian „Mapai", din care se desprinsese aripa de stânga, formând un partid independent, cu numele „L`Achdut Haavoda", iar mai târziu „L`Achdut Haavoda Poalei Sion".

Cauza principală a sciziunii a fost oportunismul şi reformismul partidului respectiv, care devenise un partid similar partidelor social-democrate de dreapta din lumea întreagă.

Acest eveniment a avut o repercusiune asupra noastră şi situaţia politică din Palestina s-a pus în centrulpreocupărilor noastre.

După multe frământări, la propunerea conducerii organizaţiei, sfatul său central a hotărât să părăsească Partidul „Ichud" (corespondentul lui Mapai), să formeze şi să se alăture mişcarea, grupării „L`Achdut Haavoda Poalei Sion", pe care am constituit-o în primăvara anului 1947, împreună cu un grup format din Chaim Kraft, ing. I. Schmidt, S. Schmidt, dr. Aizicovici Efraim, Bereş Kaufmann Isselson, Iacov Schapira şi alţii.

În platforma partidului figurau următoarele puncte esenţiale:

1. Luptă pentru emigrare liberă în Palestina.

2. Luptă împotriva regimului mandatar britanic, care asupreşte poporul evreu şi-l împiedică, prin toate mijloacele, să realizeze căminul naţional evreiesc.

3. Luptă împotriva imperialismului anglo-american, care cotropeşte şi exploatează popoarele.

4. Luptă pentru hegemonia proletariatului, în cadrul mişcării sioniste.

5. Luptă sinceră şi totală alături de toate forţele progresiste şi consecvente socialiste ale lumii, în frunte cu marea şi invincibila Uniune Sovietică.

6. Luptă şi sprijin întreg clasei muncitoare din România şi partidului său.

7. Luptă pentru democratizarea instituţiilor sociale, culturale şi politice evreieşti.

8. Luptă, în cadrul C.D.E. (în care noua grupare s-a încadrat din primul moment al existenţei sale), pentru satisfacerea revendicărilor populaţiei evreieşti.

Am făcut parte din Comitetul Executiv al grupării şi am luptat, din toate puterile mele, pentru realizarea postulatelor fundamentale ale grupării. În acest spirit i-am educat pe membrii noştri.

Când s-a pus probleme creării Frontului Unic Muncitoresc în Israel, Partidul Comunist şi Partidul „Mapai", am militat, cu toată puterea, pentru realizarea unităţii clasei muncitoare revoluţionare din Israel.

Din păcate, până acum, acest front unic n-a fost încă înfăptuit, dar sunt sigur că se va realiza, pentru că este o necesitate istorică.

Cred:

a) în necesitatea istorică a solidarităţii internaţionale a celor ce muncesc.

b) în marea Uniune Sovietică, ţara socialismului victorios şi forţa conducătoare a lagărului păcii, împotriva aţâţătorilor la un nou război mondial, imperialiştii anglo-americani.

c) cred că poporul evreiesc nu-şi va rezolva problemele care-l frământă decât cu ajutorul forţelor consecvent democratice şi revoluţionare ale lumii şi, în primul rând, al U.R.S.S., care, singură, i-a ajutat şi a determinat crearea Statului Israel.

d) cred în victoria socialismului în Republica Populară Română şi în Partidul Muncitoresc Român, sub conducerea căruia se creează societatea socialistă în ţara noastră.

https://biblioteca-digitala.ro

e) cred că proletariatul din Israel va reuşi să răstoarne regimul burghezo-capitalist şi să creeze şi acolo societatea socialistă.

Am lucrat în cadrul organizaţiei până la începutul lunii martie, când ea s-a autodizolvat. De atunci nu mai desfăşor nici un fel de activitate politică.

Trăiesc împreună cu Reghina Fischer, în curs de divorţ, după care aveam de gând să ne căsătorim. Ne întreţinem din salariul pe care-l primeşte ca telefonistă la Legaţia Statului Israel şi din lecţii de limba ebraică.

Dintre palestinieni (în afară de cei menţionaţi mai sus), i-am cunoscut pe următorii: Moshe Agamy, Eliezer Halevy, Zwy Hadari, Adam Rabinovici, David Haimovici, David Herşcovici, Sara N., Alexander Senderovici, Ber Finkel, Israel, Ricu, Işai Stossel, Tuvia şi Chaim Solomon.

La eliberarea sa din închisoare, l-am văzut pe Itzhak Tessler, care mi-a relatat că a fost învinuit de spionaj, imixtiune în afacerile interne ale ţării şi trecerea frauduloasă a frontierei. La despărţire, mi-a declarat că el rămâne mai departe un adept al regimului, pentru că vede în el singura garanţie pentru realizarea idealurilor clasei muncitoare.

Cu Dov Berger am discutat excelusiv pe probleme de activitate a mişcării. El, deşi era membru al Misiunii Britanice, a fost un adversar neîmpăcat al Angliei şi a manifestat această atitudine pretutindeni unde avea ocazia. Îmi aduc aminte că, în revista palestiniană „Batorem", el a publicat articole în care elogia Uniunea Sovietică, combătându-l pe un anume Leibenstein, care defăima Uniunea Sovietică. N-am avut şedinţe speciale, restrânse, cu el şi nu ne-a cerut informaţii despre situaţia politică. Nici nu puteam să-i dau informaţii, pentru că ne absorbea în întregime, atât pe mine, cât şi pe ceilalţi, activitatea internă a organizaţiei noastre.

Cu Moshe Averbuch Agamy ne întâlneam foarte rar. Cu el discutam exclusiv problemele emigrării, care priveau organizaţia noastră. După înfiinţarea Legaţiei Israelului, nu l-am mai întâlnit pe Moshe Agamy.

Un grup de conducători sionişti – şi anume: Jean Cohen, dr. H. Igner, ing. Iakerkaner, Laiwandman şi subsemnatul – au înaintat, în cursul lunii aprilie, prin ataşatul de Legaţie Zwy Hadari, un raport către Executiva Sionistă Mondială, în care se descria, în culori negre, situaţia populaţiei evreieşti şi, în special, a sioniştilor, cerându-se, în concluzie, să se organizeze plecarea ilegală a conducătorilor sionişti şi să li se trimită ajutoare financiare.

În iarna şi primăvara acestui an, au avut loc numeroase consfătuiri ale conducătorilor sionişti, cu scopul de a se înfiinţa o Executivă Sionistă ilegală. Cu ocazia uneia dintre aceste discuţii, Jean Cohen a declarat că un sionist adevărat trebuie să fie ataşat de imperialismul american, trebuie să creadă în prăbuşirea imediată a Uniunii Sovietice şi a ţărilor de democraţie populară.

Conducătorii sionişti au organizat, la 5 mai, aniversarea înfiinţării Statului Israel – reuniuni intime, în cadrul cărora s-au ţinut discursuri sioniste şi antidemocratice.

Sume importante de bani s-au primit, de la Legaţia Statului Israel, de către vechii conducători sionişti şi de către tineret.

Membri ai Legaţiei Israelului – şi anume, Moshe Agamy, Eliezer Halevy, Assa Schor şi Ricu Lupescu – au pregătit plecarea clandestină din ţară, cu vasele de emigranţi cehoslovaci, a conducătorilor organizaţiilor sioniste de tineret.

Au funcţionat diferite grupuri ilegale de sionişti, dintre care am cunoştinţă de existenţa unui grup al Organizaţiei „Dror".

https://biblioteca-digitala.ro

Din faptele enumerate mai sus, rezultă că agitaţia sionistă n-a scăzut după încetarea activităţii organizaţiilor sioniste. Ea s-a limitat, este just, la un cerc restrâns de oameni, în special la cercul conducătorilor sionişti, care, dezinteresându-se complet de soarta populaţiei evreieşti, şe gândeau exclusiv la situaţia lor personală, la fuga lor din ţară cu orice preţ. Aşa după cum reiese din faptele citate, conducătorii sionişti n-au ezitat nici o clipă să-şi manifeste duşmănia faţă de regimul de democraţie populară din ţară.

Aceste acţiuni n-ar fi fost posibile dacă Legaţia Statului Israel din Bucureşti şi-ar fi propus, ca misiune, crearea unor raporturi cordiale cu R.P.R., dacă Legaţia Israelului n-ar fi sprijinit fără încetare agitaţia sionistă. În fapt, Legaţia Israelului s-a transformat într-un centru al agitaţiei sioniste, iar conducătorii săi s-au manifestat ca duşmani ai Republicii Populare Române. Iată câteva fapte:

În cursul audienţei pe care o delegaţie sionistă – compusă din ing. S. Iakerkaner, dr. H. Igner şi subsemnatul – a avut-o, la începutul lunii februarie, la ministrul Rubin, acesta a declarat că înţelege să sprijine, în limita posibilităţilor, acţiunile sioniste şi va fi exponentul doleanţelor sioniste pe lângă guvernul Israelian şi forurile mondiale ale mişcării sioniste.

Primul consilier, Moshe Agamy, a procurat din Israel şi a pus la dispoziţia conducătorilor sionişti, maturi şi tineri, sume importante de bani, care se cifrau la câteva milioane de lei. Agamy menţinea încontinuu legături strânse cu fruntaşi sionişti – ca Dan Ieşeanu, dr. Th. Lowenstein, Mella Iancu, Marcu Cohen ş.a.

Primul secretar, Eliezer Halevy, s-a deplasat de două ori în străinătate, pentru a obţine fonduri şi pentru a determina organizarea unei emigrări ilegale din ţară. Tot el, împreună cu Zwy Hadari a stăruit pentru continuarea existenţei „Mapai"-ului, după apariţia rezoluţiei Biroului Politic al C.C. al P.C.R., în chestiunea naţională. El întreţinea legături strânse cu conducătorii sionişti Lupu Haimsohn, Gitta Leibovici, subsemnatul şi alţii, manifestând, cu fiecare ocazie, adversitatea sa faţă de regimul democratic din ţară. El a transportat, în valiza sa diplomatică, corespondenţa clandestină a lui Gitta Leibovici, destinată lui Itzhak Tessler, care se afla la Paris.

Ataşatul de Legaţie Zwy Hadari, când a plecat din ţară, a transportat, în valiza sa diplomatică, raportul grupului de sionişti către Executivul Organizaţiei Sioniste Mondiale. La plecare, el a declarat că, în trecere prin Paris, va face intervenţiile necesare pe lângă forurile europene ale „Mossad"-ului, pentru organizarea de emigrări ilegale.

„Mossad"-ul – compus din Moshe Agamy, Schor şi Ricu Lupescu – a pregătit plecarea frauduloasă din ţară a conducătorilor organizaţiilor sioniste de tineret, care urmau să fie introduşi în loturile de emigranţi cehoslovaci.

Acesta este aspectul real al activităţii Legaţiei Statului Israel, care este un reprezentant fidel al guvernului pe care-l reprezintă, duşmanul Uniunii Sovietice şi al socialismului.

N-am vorbit despre cele două manifestaţii care au avut loc, în iarna acestui an, în faţa Legaţiei Israelului. Nu ştiu cine a organizat aceste manifestaţii, ştiu, însă, că Legaţia Israelului n-a făcut nimic pentru a împiedica desfăşurarea lor. Dimpotrivă, primind la poartă numeroasele cereri de emigrare, a încurajat manifestaţiile. Există bănuieli că aceste manifestaţii au fost organizate chiar de membri ai Legaţiei. Fie că ei le-au organizat, fie că le-au patronat numai, aceste fapte întăresc ceea ce am spus mai înainte despre duşmănia conducătorilor Legaţiei faţă de Republica Populară Română şi forţele care conduc destinele ţării.

Înainte de înfiinţarea Legaţiei Statului Israel, mişcarea sionistă mondială a fost reprezentată în ţară de instructorii palestinieni (*şlihimi*), trimişi ai Agenţiei Evreieşti şi ai

https://biblioteca-digitala.ro

organizaţiilor sioniste din Palestina. Majoritatea acestor *şlihimi*, veniţi între anii 1944-1947, au sosit clandestin în ţară, trecând fraudulos frontiera, cu ajutorul „Mossad"-ului, care organiza aceste treceri. Împreună, constituiau un for numit „Mişlahat" („Misiunea"), care dirija întreaga activitate a mişcării sioniste şi, în primul rând, a organizaţiilor de tineret, grupate în Organizaţia Federativă „Hehaluţ". Ei procurau fonduri pe seama organizaţiilor, prin transferuri frauduloase de devize. Activitatea lor nu s-a limitat, însă, numai la organizaţiile de tineret. *Şlihimii*, în virtutea mandatului ce-l aveau, dirijau şi controlau, de asemenea, activitatea vechilor organizaţii sioniste. Rolul lor în desfăşurarea discuţiilor din vara anului 1943, în legătură cu emigrarea, a fost dacă nu hotărâtor, în orice caz, foarte important. În mare măsură, ei au fost cauza atitudinii negative pe care am adoptat-o cu ocazia acestora. *Şlihimii*, însă, nu s-au ocupat numai cu activitatea politică propriu-zisă. Ei culegeau, de asemenea, informaţii pe care spuneau că le transmit organizaţiilor lor palestiniene, care trebuiau să cunoască stările de lucruri, unde îşi desfăşoară ei activitatea etc. Astfel, Itzhak Tessler mi-a cerut să-i dau note despre diferite probleme evreieşti, mi-a cerut să dau informaţii false şi să culeg, în schimb, informaţii de la tovarăşii Bonda (Bodnar) şi Andrei Miculescu, în legătură cu atitudinea C.C. al P.M.R. faţă de problema sionistă. La eliberarea sa din închisoare, în preajma înapoierii sale din Israel, el ne-a cerut – lui Gitta Leibovici şi mie – să-i trimitem, prin intermediul lui Halevy, diferite informaţii referitoare la problemele care frământă populaţia evreiască, în general, şi tineretul evreu, în special, să-i relatăm în ce măsură evreii reuşesc să se încadreze în producţie, dacă se menţine tensiunea sionistă, dacă s-au promulgat legi noi, în urma cărora noi categorii de evrei au fost scoşi din procesul de producţie. Tessler spunea că are nevoie de aceste informaţii, pentru ca, la rândul său, să informeze Partidul „Mapai" şi să-i ceară să ia măsuri în interesul „salvării" noastre.

Nu sunt convins că aceste informaţii n-au ajuns, până în cele din urmă, la anglo-americani, cu care organizaţiile sioniste, în frunte cu Agenţia Evreiască, au colaborat tot timpul.

În afară de categoriile de *şlihimi* care constituiau „Mossad"-ul şi „Mişlahat"-ul, despre care am vorbit mai înainte, se mai găseau în ţară şi instructori ai Organizaţiei „Hagana". Acestea, în colaborare cu „Mossad"-ul şi cu organizaţiile sioniste de tineret, organizau tabere de instrucţie militară, în diferite perioade şi în diferite localităţi. Participanţii primeau instrucţie militară, cu arme aduse, probabil, din străinătate. Se spunea că menirea acestor cursuri era pregătirea militară a viitorilor luptători din Palestina şi formarea grupelor de rezistenţă pe vasele de emigranţi.

Din descrierea activităţii *şlihimilor* rezultă nefasta lor influenţă în toate sectoarele sioniste. Ei au fost aceia care au dirijat, susţinut şi alimentat, fără întrerupere, agitaţia sionistă, propagând ideea emigrării cu orice preţ, în orice condiţii. Ei au fost inspiratorii principali ai atitudinii lor antidemocratice pe care, în diferite ocazii, le-a luat conducerea sionistă. Ei au fost aceia care au întreţinut în continuu o atmosferă de neîncredere în regimul democrat din ţară. În sfârşit, ei au fost aici exponenţii burgheziei palestiniene şi ai socialiştilor de dreapta, ale căror interese le-au reprezentat, pentru ale căror planuri au militat tot timpul [...].

În concluzie, sionismul este nu o mişcare de eliberare a poporului evreiesc, ci un duşman al colectivităţii poporului evreiesc. Această duşmănie faţă de interesele vitale ale evreimii s-a manifestat în toate timpurile şi în toate împrejurările.

Sionismul a abătut o parte a populaţiei evreieşti pe panta emigraţionistă, înşelând-o, prin faptul că i-a ascuns situaţia reală din Palestina, şomajul, crizele economice etc.,

https://biblioteca-digitala.ro

care bântuiau ţara, unde masele populare sunt crunt exploatate de imperialiştii străini şi de capitaliştii palestinieni, prezentându-se ca o ţară cu o economie înfloritoare, capabilă să asigure un standard de viaţă ridicat tuturor celor ce vor emigra într-ânsa. Sionismul a înşelat masele evreieşti atunci când vorbea despre posibilităţi nelimitate de emigrare în Palestina. Faptele au arătat că Palestina nu este capabilă să absoarbă milioane de oameni, că mizeria populaţiei ce trăieşte în prezent în Palestina ia proporţii tot mai îngrijorătoare. Singura rezolvare a problemei evreieşti – creând, astfel, o stare de teamă şi incertitudine permanentă şi determinând o parte a acestei populaţii să-şi lichideze bunurile, să-şi părăsească căminele, pentru ca, după ce a cutreierat toate drumurile Europei, să fie nevoită să trăiască o viaţă de mizerie indescriptivă în lagărele americane. Discuţiile recente din cadrul guvernului israelian, privitoare la limitarea emigrărilor, marchează falimentul ideologic şi politic al sionismului.

Sionismul este duşmanul Uniunii Sovietice, al ţărilor de democraţie populară, al lagărului socialismului.

În toate timpurile, sionismul a legat soarta sa de soarta imperialismului anglo-american, pe care l-a servit, fără precupeţire, împotriva intereselor reale ale colectivităţii evreieşti.

(ss) Zoltan Hirsch

Declaraţie

3 noiembrie 1949

Subsemnatul Zoltan Hirsch declar următoarele:

În ziua de 10 iunie 1949, am fost arestat, imputându-mi-se – aşa cum s-a arătat în cursul anchetei – că, în timpul activităţii mele în mişcarea sionistă, am cules şi transmis informaţii Serviciului de Spionaj britanic, cu privire la situaţia şi starea de spirit din România.

În cursul anchetelor din 5 şi 6 iulie, s-au făcut următoarele precizări, în legătură cu această pretinsă activitate de spionaj:

1. Încă din toamna anului 1944, trimisul palestinian Dov Berger – care venise, ca paraşutist englez, în iunie 1944, în ţară – mi-a încredinţat misiunea de a culege informaţii privind atitudinea populaţiei faţă de noile stări create în urma războiului victorios al Uniunii Sovietice, stări care au făcut posibile înlăturarea reacţiunii burgheze şi victoria politică a clasei muncitoare în ţara noastră.

2. Aceste informaţii – după cum s-a afirmat în cursul anchetei – ar fi fost necesare, pentru a determina o atitudine favorabilă a Angliei faţă de revendicările palestiniene ale „mişcării sioniste".

3. În acest scop, s-a susţinut că, la sfârşitul anului 1944, ar fi avut loc o şedinţă secretă, la care am participat eu, împreună cu Dov Berger, în cursul căreia acesta din urmă, după ce a făcut o expunere a situaţiei, mi-a dat sarcina de a culege informaţii în sensul arătat mai sus, în vederea căreia mi-a dat următoarele instrucţiuni:

a) Vizitarea unor centre din Transilvania şi luarea de contact cu unele persoane în măsură de a da relaţiile necesare. S-a pretins de către domnul anchetator că, pentru

https://biblioteca-digitala.ro

executarea acestei dispoziţii, m-aş fi deplasat foarte des în Ardeal, de unde, la înapoiere, i-aş fi predat lui Dov Berger plicuri conţinând informaţiile culese.

b) Informaţiile culese ar fi fost transmise după un instructaj special al Serviciului de Spionaj Britanic, care mi-ar fi fost predat de Dov Berger, la sus-numita şedinţă secretă.

Acestea sunt acuzaţiile care mi-au fost communicate. Ele sunt de o gravitate excepţională şi trebuie să aibă drept consecinţă, în cazul că se adeveresc, pedeapsa capitală pentru acela care a atentat la existenţa, securitatea şi independenţa ţării noastre.

Răspunzând la această sumă de acuzaţii, am încercat, în limitele îngăduite de desfăşurarea anchetei, să infirm învinuirile ce mi se adus, arătând că:

a) Nu am avut nici un contact cu „mişcarea sionistă" înainte de 23 august 1944 şi am venit la Bucureşti, la sfârşitul acelui an, nu pentru a activa în cadrul mişcării, ci pentru a pleca în Palestina. Mai precis: venisem la Bucureşti în a doua jumătate a lunii octombrie 1944, cu scopul de a pleca cu primul vas ce urma să plece, în câteva zile, spre Palestina. Vasul proiectat nu plecase imediat şi atunci am solicitat conducerii Organizaţiei „Dror Habonim" să mă utilizeze ca dactilograf până la plecare. Am cerut acest serviciu pentru că nu voiam să mă întorc la Dumbrăveni, unde am fost întreţinut de sora şi cumnatul meu, care aveau şi ei o situaţie materială dificilă. Am lucrat ca funcţionar până la 20 noiembrie 1944, când am plecat spre Palestina. M-am înapoiat la Bucureşti la 1 decembrie, în împrejurările relatate în declaraţiile anterioare. La înapoiere, am cerut din nou ca, până la plecare, să fiu utilizat în funcţia pe care o deţinusem înainte. Cererea mea a fost aprobată. Deoarece, timp de un an, n-a mai fost nici o emigrare, am continuat să lucrez în secretariat, iar ulterior am fost promovat în conducerea organizaţiei.

Acestea sunt împrejurările în care am devenit un activist al „mişcării sioniste".

Motivul care m-a determinat să vreau să plec în Palestina, a fost marea tragedie a poporului evreu, din care izvora credinţa mea că, numai prin concentrarea teritorială şi crearea unei patrii evreieşti, vor putea fi înlăturate catastrofele viitoare ale poporului nostru.

b) În tot timpul cât a fost în ţară, n-am avut cu Dov Berger decât relaţii în cadrul activităţii organizaţiei. Nu mi-a cerut niciodată să culeg informaţii, nu mi-a vorbit niciodată de necesitatea de a face servicii englezilor, dimpotrivă, atât mie personal, cât şi în manifestările sale politice, se afişase ca un adversar neîmpăcat al Marii Britanii. În legătură cu manifestările sale politice, am dat unele relaţii în declaraţiile mele anterioare, pe care pot să le completez în caz de nevoie.

c) În cazul că Dov Berger a fost totuşi un agent al „Intelligent Service" – o astfel de posibilitate nu este exclusă –, atunci el a avut timpul necesar să-şi formeze o reţea de informatori, în cursul celor patru luni care au precedat contactului cu mine şi nu a apelat la un om complet necunoscut şi neverificat în activitatea conspirativă.

d) Se ştie că Dov Berger şi ceilalţi paraşutişti, care au venit în ţară în cursul primăverii anului 1944, au avut contact stabilit, cu mult înainte, cu fruntaşii sionişti, care au pregătit, în prealabil, condiţiile necesare activităţii lor. Dintre aceştia, au făcut parte: Scarlat Iancu, Moritz Moscovici şi A. Bassey Herşcu. După cum am arătat încă, aceştia au primit, pentru serviciile ce le-au prestat, diplome de onoare din partea comandantului britanic al Orientului Mijlociu, care le-au fost predate de Misiunea Militară Engleză din Bucureşti, în cursul primăverii anului 1945. După informaţii incomplete şi insuficient verificate, sus-numiţii au avut şi importante sume la dispoziţie. Eu nu am primit nici bani, nici decoraţii, ori – dacă aş fi adus servicii Angliei – m-aş fi bucurat de acelea şi de „privilegiile" de care au beneficiat ceilalţi.

https://biblioteca-digitala.ro

e) În afară de cei numiţi mai sus – Dov Berger şi camarazii săi –, am cunoscut şi am avut contact cu majoritatea conducătorilor „sionişti", cărora Biroul Agenţiei Evreieşti le transmitea instrucţiuni încă din timpul regimului antonescian şi care au desfăşurat o vastă activitate conspirativă pe toate tărâmurile. Din informaţiile vagi pe care le am, rezultă că, îndată după sosirea lor în ţară, paraşutiştii au luat legătura cu conducătorii sionişti, în frunte cu A. L. Zissu, preşedinte al Executivului Organizaţiei Sioniste în ultima perioadă a regimului fascist şi în prima perioadă de după eliberare. În consecinţă, Dov Berger şi ceilalţi au avut suficiente surse informative şi n-au fost nevoiţi să apeleze la serviciile unui om care era străin de toate frământările vieţii publice şi care, din cauza condiţiilor obiective în care a trăit şi a stărilor subiective, despre care voi avea ocazia să vorbesc încă, era incapabil să îndeplinească sarcini de felul acelora care i se impută.

f) În cea mai mare parte a activităţii mele în „mişcarea sionistă", în Organizaţia „Dror Habonim" şi, ulterior, în gruparea „L`Achdut Haavoda Poalei Sion", m-am ocupat de problemele ideologiei şi doctrinei marxiste. În sute de lecţii, sute de tineri şi maturi au primit, prin mine, lumina celei mai înaintate ştiinţe, a ştiinţei marxist-leniniste. Toată averea mea personală constă în cele 200 de volume, broşuri şi reviste marxiste ce le deţin.

Este de neconceput cum un om, care s-a consacrat cu atâta pasiune studiului socialismului ştiinţific; care a proslăvit, în atâtea conferinţe, giganticele realizări din patria socialismului victorios; care a suferit atât de mult din cauza hitlerismului; care s-a identificat cu uriaşa catastrofă a poporului din care face parte; care vede just că imperialismul este groparul libertăţii popoarelor şi o nouă ediţie a fascismului german, în ceea ce priveşte popoarele coloniale şi semi-coloniale; care crede, fără şovăire, că soarta omenirii depinde de succesul luptei pentru democraţie, pace şi socialism, condus de Uniunea Republicilor Socialiste Sovietice, care conduce uriaşa tabără a clasei muncitoare internaţionale şi a forţelor progresului mondial – să fi putut fi un agent al forţelor obscure, al căror unic obiectiv este cotropirea, asuprirea şi exploatarea popoarelor, ca şi masacrarea lor, prin războaie imperialiste, cu scopul de a prelungi dominaţia capitalismului mondial şi de a întârzia victoria deplină a celei mai înaintate clse, a clasei muncitoare.

În concluzie, reafirm din nou, cu toată tăria şi sinceritatea, că toate acuzaţiile ce mi s-au adus sunt complet nefondate. Nu am cules şi nu am transmis – lui Dov Berger sau altora – informaţii cu privire la starea de spirit din ţară, nu mi s-a cerut **mie** şi nu am făcut servicii englezilor pentru a obţine contraservicii pe linie palestiniană, nu am fost însărcinat de nimeni să vizitez centre şi persoane din Transilvania pentru colectare de informaţii, nu mi s-a predat de către nimeni, niciodată, un instructaj sau un cifru secret.

Aceasta este declaraţia sinceră şi deschisă pe care o fac în momentul când sunt hotărât să fac o foarte severă şi critică privire retrospectivă asupra activităţii mele şi a „mişcării sioniste" din care am făcut parte, în cursul căreia voi dezvălui toate laturile negative ale acestei activităţi, cu încrederea în Partidul Clasei Muncitoare, care îmi va reda libertatea, şi cu credinţa că servesc astfel marea cauză a unităţii, căreia vreau să-i închin, de aici înainte, toate forţele mele.

II

Voi încerca să înfăţişez, acum, câteva date asupra evoluţiei situaţiei politice din Palestina ultimilor ani, arătând care a fost atitudinea fruntaşilor acestei ţări, atât în timpul mandatului britanic, cât şi după proclamarea Statului Israel.

https://biblioteca-digitala.ro

Partidul care conduce Statul Israel, din 1939, se numeşte „Mifleget Poalei Eretz Israel" (prescurtat M.A.P.A.I.), ceea ce înseamnă Partidul Muncitorilor din Palestina. Conducătorul partidului este David Ben Gurion.

Atitudinea acestui partid faţă de clasa muncitoare din Palestina a fost, fără întrerupere, oportunistă, reformistă, împăciuitoare, iar faţă de Uniunea Sovietică şi Mişcarea Comunistă Internaţională – făţiş ostilă.

Iată câteva date care îmi sunt cunoscute:

1. În anul 1940, Pinkhas Liubianiker, unul dintre conducătorii Partidului „Mapai", publică o carte intitulată *Isidot* (*Fundamente*), ceea ce, în întregime, nu este altceva decât o defăimare huliganică a socialismului ştiinţific, a marxism-leninismului, a Statului Sovietic, a lui Lenin şi Stalin. Fără nici o exagerare, se poate afirma că această carte, atât prin conţinut, cât şi prin formă, rivalizează cu cele mai abjecte cărţi antisovietice şi anticomuniste apărute vreodată în literatura pornografică internaţională.

2. În anul 1942, David Ben Gurion, în calitate de preşedinte al Executivului Agenţiei Evreieşti din Ierusalim, în colaborare cu conducătorii sionişti americani, dr. Aba Hilel Silvar, E. Neuman şi I. Goldstein, elaborează faimosul program „Baltimore" (după numele hotelului unde a fost redactat), care a fost adoptat, ulterior, prin majoritate, ca program oficial al Organizaţiei Sioniste Mondiale.

Acest program cuprinde următoarele trei revendicări esenţiale:

I) Deschiderea porţilor Palestinei pentru o emigrare neîngrădită.

II) Transformarea Palestinei într-un stat evreiesc.

III) Statul evreu va face parte din familia popoarelor britanice, din „Commenwealth"-ul britanic.

Trebuie subliniate, în special, punctele II şi III din acest program. La punctul II nu se vorbeşte nimic despre soarta populaţiei arabe, deşi aceasta reprezintă două treimi din totalitatea populaţiei Palestinei. La punctul III se precizează că viitorul stat evreu va face parte din „Commenwealth"-ul britanic, dar soarta lui a fost legată de conducerea Agenţiei, cu mult înainte de terminarea războiului, de soarta impreialismului britanic şi, ulterior, aşa cum se va vedea, de impreialismul american.

Acest program a fost impus de social-democraţia de dreapta, reprezentată prin „Mapai", care s-a coalizat cu burghezia liberală, fascistă şi clericală din Palestina.

Merită, de asemenea, să fie subliniată împrejurarea că punctul III a fost conceput aşa cum am arătat mai sus, cu toate că guvernul englez instituise, la începutul războiului, o blocadă severă la porţile Palestinei. Într-adevăr, la începutul celui de-al doilea război mondial, guvernul englez elaborează „Cartea albă", care limitează, în mod sever, imigraţia evreiască şi restrânge dreptul la colonizare şi stabilizare la o şesime din teritoriul ţării.

Un alt fapt: la 1 septembrie 1939, soseşte, în portul Haifa, un vas cu emigranţi germani, care reuşiseră, în ultimul moment, să evadeze din Germania hitleristă. Acestui vas, care purta numele „Patria", autorităţile britanice nu i-au permis să debarce călătorii, iar aceştia au fost deportaţi pe Insula Mauricius. Aceasta a fost o repetare a cazului consumat cu câţiva ani înaintea cazului vasului „Struma".

Mai departe, în timpul războiului, Comandamentul Militar German s-a arătat dispus să elibereze, în schimbul unui număr de prizonieri germani capturaţi de armatele britanice, un număr egal de evrei aflaţi în lagărele de exterminare nazistă. Tratativele au eşuat, din cauza împotrivirii guvernului Churchill, iar evreii care puteau fi salvaţi au fost gazaţi sau arşi în crematoriile hitleriste.

https://biblioteca-digitala.ro

Mai departe. În anul 1944, este asasinat, la Cairo, Lordul Mogne [?], înalt comisar britanic din Orientul Apropiat. Asasinatul a fost comis de un tânăr terorist evreu, provenit din sânul Organizaţiei „Irgun Zwei Leumi" (organizaţie naţională). Cu toate că s-a stabilit din primul moment că asasinul nu avusese nici o legătură cu forurile oficiale, acelaşi Winston Churchill a rostit un discurs incendiar antisemit în Camera Comunelor, în care a făcut responsabilă Agenţia Evreiască de acest asasinat şi a ameninţat poporul evreu cu represaliile.

Toate aceste fapte, atât de tragice pentru mişcarea pe care o conducea, nu l-au putut determina pe Ben Gurion, cât şi pe prietenii săi, să-şi schimbe atitudinea politică şi să caute sprijinul Uniunii Sovietice.

Nu voi enumera acum o serie de acţiuni politice umilitoare şi capitularde, căci s-au efectuat în perioada imediat următoare terminării războiului. Aceste fapte de trădare făţişă a intereselor colectivităţii palestiniene, îndeajuns de cunoscute, sunt pline de învăţăminte politice. Totuşi, voi cita câteva fapte mai puţin cunoscute, care s-au petrecut în ultimii doi-trei ani, în perioada premergătoare şi următoare a creării Statului Israel.

3. În urma aprobării guvernului român, în toamna anului 1947, se pregăteau două vase care urmau să transporte aproximativ 20.000 de evrei în Palestina. Acest sprijin al României avea o adâncă semnificaţia politică, era un sprijin acordat luptei de eliberare anti-imperialistă pe care o purta atunci, cu atâta hotărâre, colactivitatea evreiască palestiniană. Agenţiile de spionaj engleze, care aflaseră de acest lucru, au sesizat „Foreign Office"-ul englez. În urma acestei sesizări, Bevin şi Marshal, care se găseau la sesiunea O.N.U., de la Lake Succes, i-au cerut lui Moshe Shertok (azi Sharet, actualul ministru de Externe al Statului Israel) să oprească plecarea celor două vase cu emigranţi evrei infectaţi cu virusul comunismului, deoarece aceştia pot să pericliteze orânduirea socială din Orientul Apropiat. Bevin şi Marshall i-au arătat lui Shertok că plecarea vaselor ar fi considerată un act ostil faţă de puterile occidentale. Executând ordinele stăpânilor săi, Moshe Shertok a dat dispoziţii reprezentantului său din Bucureşti, Moshe Averbuch (Agamy) să înceteze orice pregătire în vederea plecării celor două vase. A fost nevoie atunci de intervenţia energică a forurilor sioniste, care au împiedicat executarea ordinului primit, ca şi de intervenţia personală a lui Moshe Snech, pe atunci membru al Executivului Agenţiei Evreieşti, care se găsea în vizită în ţară şi care a dat ordin de plecare a vaselor. Faptele, însă, nu sau oprit aici. Tineretul primise arme şi muniţie, cu scopul de opune rezistenţă – în portul Haifa – englezilor care vor împiedica debarcarea şi vor dispune deportarea emigranţilor în Insula Cipru. În largul mării, însă, în apropierea coastelor palestiniene, un mesager al Agenţiei Evreieşti, secondat de reprezentanţi ai autorităţilor britaice, a dat ordin comandanţilor celor două vapoare să îndrepte vasele direct spre Cipru, fără a încerca să mai ajungă la ţărmul palestinian. Astfel a fost călcat acordul sus-menţionat, din cauza poziţiei capitularde a lui Ben Gurion şi a colaboratorilor săi; astfel a fost împiedicată o acţiune anti-imperialistă demonstrativă a slujitorilor docili ai imperialismului anglo-american.

Vreau să menţionez aici că, la câteva luni după consumarea acestui eveniment, am citit, în revista „Contemporanul", că Moshe Snech a încheiat, în sud-estul Europei, un acord privitor la emigrarea a 60.000 de evrei, care n-au plecat, însă, deoarece Agenţia Evreiască a preferat să renunţe la aceştia decât să adâncească conflictul între sionişti şi puterile imperialiste. Nu ştiu exact la ce se referă sus-menţionatul articol. Deduc, însă, că, probabil, guvernul român ar fi fost decis să aprobe plecarea unui număr de 60.000 de evrei din ţară.

Fac această afirmaţie cu toată rezerva impusă de necunoaşterea acestui fapt.

https://biblioteca-digitala.ro

Ceea ce ştiu, însă, în mod precis, este că, în această perioadă, s-a produs demisia lui Moshe Snech, din conducerea Agenţiei Evreieşti, care s-a desolidarizat, în mod public, de politica Agenţiei Evreieşti şi a cerut conducerea Organizaţiei Sioniste Mondiale, să practice o politică de înţelegere şi de prietenie, faţă de democraţiile de tip nou din Răsăritul Europei şi, în special, faţă de Uniunea Sovietică.

A fost o predică în pustiu că social-democraţia israeliană de dreapta, aliata credincioasă a burgheziei reacţionare, au înţeles şi înţeleg să continue politica de trădare a intereselor maselor muncitoare şi de subjugare economică şi politică a Statului Israel la carul imperialismului anglo-american.

4. Am scris mai înainte şi arăt că, în anul 1946, reprezentantul Agenţiei Evreieşti, dr. Nachum Goldman, oferise Angliei baze militare şi strategice, pentru a obţine, cu acest preţ, aprobarea ei pentru constituirea Statului Evreu.

5. În acelaşi an, reprezentanţii Patridului „Mapai" participă, cu o delegaţie numeroasă, la Conferinţa social-democraţilor de dreapta, din Zürich, unde ei reafirmă adeziunea lor totală la programul trădătorilor clasei muncitoare şi al unităţilor muncitoreşti internaţionale.

6. În anul 1948, după proclamarea Statului Israel, are loc, la Viena, o nouă conferinţă a social-democraţilor de dreapta. La această conferinţă n-au participat delegaţi ai Partidului „Mapai", în schimb, secretariatul general al partidului respectiv adresează o telegramă acestei conferinţe, în care, după ce-şi manifestă din nou solidaritatea cu socialiştii de dreapta, îi cere să intervină în sângerosul conflict din Palestina şi să determine Anglia să recunoască dreptul poporului evreu la un stat propriu în Palestina. Trebuie să fie subliniate aici două momente foarte semnificative pentru întreaga atitudine politică a Partidului „Mapai", a partidului care, în coaliţie cu burghezia reacţionară şi cu clericismul reacţionar, guvernează destinul Statului Israel.

a) Sprijinul sus-amintit a fost solicitat social-democraţiei de dreapta, după ce hotărârea din 29 noiembrie 1947, privitoare la crearea Statului Israel, a Organizaţiei Naţiunilor Unite, a fost obţinută datorită exclusiv Uniunii Sovietice şi a ţărilor de democraţie populară.

b) Apelul sus-menţionat a fost adresat unui for, în fruntea căruia se găsea Partidul Laburist Englez, al lui Atlee şi Bevin, al acelui partid şi guvern care, prin manevre mârşave şi prin provocare de conflicte sângeroase permanente, a făcut totul pentru a zădărnici lupta de eliberare a popoarelor din Palestina şi pentru a împiedica crearea Statului Israel.

7. După proclamarea Statului Israel, primul act al preşedintelui Weismann este o vizită făcută la Casa Albă din Washington. Scopul vizitei sale era contractarea unui împrumut pentru Statul Israel. Cu ocazia acestei vizite, a avut loc o conferinţă de presă, în cadrul căreia Weismann a declarat, printre altele, că el este un adversar al comunismului şi garantează că „Israelul nu va fi niciodată un stat comunist". De asemenea, şi-a exprimat speranţa într-o apropiată înţelegere cu Marea Britanie.

8. Îndată după proclamarea Statului Israel, s-a pus, în cadrul guvernului provizoriu, problema numirii misiunilor diplomatice în ţările care recunoscuseră Statul Israel, *de jure* şi *de facto*, precum şi guvernul său, erau Uniunea Sovietică şi democraţiile populare. Ben Gurion şi Moshe Shertok au tărăgănat, luni la rând, numirea reprezentanţilor diplomatici în aceste ţări, pe motiv că trebuie să se aştepte şi recunoaşterea statelor imperialiste, căci numirea de misiuni diplomatice, exclusiv în ţările din răsăritul Europei, ar putea fi interpretată de către puterile occidentale ca o violare a politicii de strictă neutralitate a Statului Israel şi o încercare de încălcare a politicii de completă independenţă faţă de

https://biblioteca-digitala.ro

Răsărit şi Apus. Aşa se explică faptul că ministrul Statului Israel la Moscova a fost numit abia în cursul lunii septembrie, cu toate că recunoaşterea Statului Israel de către Uniunea Sovietică s-a produs încă la 18 mai 1948 şi, deşi ministrul Ierşov se găsea deja de mult timp la Tel Aviv.

9. La sărbătorile evreieşti de toamnă, din 1948, Golda Meir, ministrul Statului Israel, vizitează, însoţită de membrii Legaţiei, Marea Sinagogă din Moscova. Cu această ocazie, s-au putut auzi câteva strigăte naţionaliste. Acum se ştie aproape precis că această vizită nu a fost întâmplătoare, nu a fost vizita la Templu a unui credincios. Repet, se ştie aproape precis că miniştrii acreditaţi în străinătate şi, în special, în estul şi sud-estul Europei, au primit instrucţiuni din partea guvernului israelian de a crea contacte cu populaţiile evreieşti din ţările respective şi, prin prezenţa lor la diferite ceremonii, să-i îndemne la rezistenţa „naţională".

10. În timpul campaniei electorale pentru desemnarea primei Adunări Constituante a Statului Israel, oratorii Partidului „Mapai", în frunte cu conducătorul acestuia, au rostit violente discursuri antisovietice, calificând drept „trădătoare" şi „aventuriere" partidele care au propagat ideea unei alianţe a Statului Israel cu forţele păcii, progresului şi socialismului din lume şi, în primul rând, cu U.R.S.S. şi cu ţările de democraţie populară.

Guvernul israelian care s-a format după alegeri s-a constituit conform directivelor date de Marshall, şeful Departamentului de Stat american. Acest lucru este absolut precis. Instrucţiunile la care mă refer prevedeau categoric că din guvern nu pot face parte nici reprezentanţii Partidului Comunist, nici reprezentanţii Partidului „Mapam" (despre Partidul „Mapam" voi scrie în cursul acestei declaraţii). Bineînţeles, Ben Gurion s-a conformat instrucţiunilor primite. La colaborarea Partidului Comunist Israelian, în cadrul guvernului, nici n-a apelat măcar, iar Partidul „Mapai" îi fixase condiţii de participare în guvern cu totul inacceptabile şi umilitoare. Aceste condiţii erau, în esenţă, următoarele:

a) „Mapai" nu are dreptul să se amestece în probleme de politică externă, deoarece, aşa cum dovedeşte rezultatul alegerilor – spune Ben Gurion –, poporul nu este de acord cu linia politică a acestui partid (referindu-se la înfrângerea suferită de „Mapai" în alegeri, care obţinuse abia 15% din totalul voturilor).

b) „Mapai" nu are voie să se amestece în problemele militare şi de apărare ale ţării, deoarece el, Ben Gurion, personal, înţelege să-şi asume singur răspunderea pentru apărarea Statului Israel.

c) „Mapai" primeşte, în cadrul guvernului, trei depatramente secundare, şi anume: agricultura, munca (fără prevederi sociale) şi igiena.

d) „Mapai" nu are voie să critice în mod public – prin presă, adunări, conferinţe – actele majorităţii guvernamentale cu care nu este de acord.

Aceste condiţii n-au fost acceptate de „Mapai", guvernul fiind constituit conform directivelor date de Marshall.

11. În primăvara acestui an, Moshe Sharet a făcut o vizită în Statele Unite ale Americii. La o conferinţă de presă, care a avut loc la Washington, el a declarat – la întrebările ziariştilor, dacă Israelul va adera la Pactul Atlanticului de Nord – că Statul Israel nu va adera la nici un pact care are ca scop subminarea autorităţii O.N.U. Cu câteva zile mai târziu, la o altă conferinţă de presă, ţinută la New York, el a rectificat declaraţia făcută anterior: Israelului nu i s-a cerut încă să adere la Pactul Atlanticului de Nord; când va fi solicitat, guvernului israelian va examina această chestiune cu toată seriozitatea.

Nu voi vorbi despre împrumutul contractat în primăvara acestui an, în S.U.A., de către ministrul de Finanţe israelian, Eliezer Kaplan, despre care nu am alte date decât cele

https://biblioteca-digitala.ro

publicate în ziare. Se ştie că acest împrumut marchează un mare pas înainte pe calea marshalizării Israelului, a înfundării sale la interesele imperialismului american.

12. În luna mai 1949, s-a întrunit, la Tel Aviv, Conferinţa Confederaţiei Generale a Muncii din Israel („Histadrut Havodim"). Această conferinţă se întrunea după încercarea criminală a conducătorilor sindicatelor americane şi britanice de a sparge Unitatea Sindicală Mondială, de a desfiinţa Federaţia Sindicală Mondială. Pe ordinea Conferinţei C.G.M. din Israel figura şi această problemă. Discuţia a fost deschisă pe baza unui amplu raport, prezentat de Golda Meir, ministrul muncii, care a spus, în esenţă, următoarele:

Întrucât Statul Israel practică o politică de strictă neutralitate şi independenţă şi întrucât Federaţia Sindicală Mondială s-a scindat în două tabere ideologice şi politice opuse – Confederaţia Muncii din Israel, care aderase la F.S.M., în 1945, trebuia să-şi revizuiască poziţia faţă de mişcarea sindicală internaţională şi să o adapteze noilor realităţi care s-au creat. În consecinţă, Confederaţia Generală a Muncii din Israel urmează să părăsească F.S.M., nu va adera nici la noua Federaţie ce se creează de către „scizionişti" şi va adresa un apel pentru reunificarea Mişcării Sindicale Internaţionale.

După multe şi violente discuţii, s-a luat următoarea hotărâre:

1) C.G.M. din Israel va trimite delegaţi titulari la Congresul Federaţiei Sindicale Mondiale, care are loc, în prezent, la Milano, unde se va citi apelul sus-menţionat.

2) C.G.M. din Israel va trimite observatori la conferinţa convocată de reprezentanţii sindicatelor britanice şi americane, care au părăsit F.S.M.

3) După înapoierea ambelor delegaţii, se va convoca o şedinţă plenară a Comitetului Central al C.G.M. din Israel, care, după ascultarea rapoartelor ce i se vor prezenta, va lua o hotărâre definitivă.

Merită să fie reţinut un amănunt de la această conferinţă: reprezentanţii fracţiunii muncitoreşti religioase (care reprezintă circa 2% din totalul muncitorilor încadraţi în C.G.M.) au propus o moţiune de solidarizare cu greviştii din Berlin, uneltele imperialismului anglo-american. Această moţiune a fost respinsă, cu majoritate absolută, de conferinţă.

*

Am reprodus, în această parte a declaraţiei, toate datele importante cunoscute de mine, despre activitatea politică şi diplomatică a celui mai important partid din Israel, „Mapai".

Este sigur că datele ce le deţin sunt imcomplete. Ele provin, însă, din surse absolut certe (din scrisori informative, confidenţiale, din presă, din comunicări personale, din dări de seamă etc.).

În majoritatea cazurilor, am redat faptele, fără a le însoţi de comentarii şi aprecieri politice. Consider că faptele relatate vorbesc de la sine, comentariile fiind de prisos.

Din aceste fapte şi acţiuni rezultă că:

1) Conducerea mişcării sioniste a practicat o politică permanentă de trădare a intereselor reale a popoarelor din Palestina.

2) Conducerea mişcării sioniste, mai întâi, şi apoi Guvernul Statului Israel, au dus tot timpul o politică de înfundare şi de subjugare a Palestinei la interesele lagărului imperialist, în frunte cu imperialismul anglo-american.

3) Conducerea mişcării sioniste, mai întâi, şi Guvernul Statului Israel, mai târziu, au dus consecvent o politică de ostilitate şi duşmănie – deschisă sau deghizată – faţă de marele şi invincibilul bloc al păcii, democraţiei şi socialismului, condus de Uniunea Sovietică, căreia Statul Israel îi datorează însăşi existenţa sa.

https://biblioteca-digitala.ro

III

Voi încerca să prezint, în acest capitol, câteva aspecte ale politicii celuilalt partid politic – Partidul Muncitoresc Unit din Israel (Mapam = „Mifleget Poalin Menchedet").

Se ştie că, în forma actuală, acest partid există abia de la 23 ianuarie 1948, când s-au unificat patridele „L`Achdut Haavoda Poalei Zion" şi „Haşomer Haţair". Fiecare dintre aceste partide sunt, la rândul lor, rezultatul unor fuziuni anterioare.

Platforma-program a partidului conţine, pe lângă laturile sale negative, inspirate de ideologia naţionalistă sionistă, câteva puncte pozitive şi sănătoase, şi anume:

a) Partidul se consideră parte integrantă a mişcări muncitoreşti revoluţionare, care luptă pentru desfiinţarea exploatării omului de către om, pentru dezrobirea clasei muncitoare de sub jugul capitalismului şi al imperialismului, pentru construirea societăţii sociale.

b) Partidul vede, în drumul Marii Revoluţii Socialiste din octombrie 1917, calea spre eliberarea clasei muncitoare internaţionale.

c) Partidul recunoaşte în Uniunea Sovietică forţa conducătoare a lagărului democraţiei, a păcii şi socialismului şi în Partidul Comunist (b) al U.R.S.S. detaşamentul de frunte al proletariatului internaţional.

d) Partidul consideră opera de construire a socialismului în U.R.S.S. drept cea mai măreaţă realizare din timpurile noastre.

e) Patridul proclamă necesitatea istorică a solidarităţii proletariatului celor două popoare, evreu şi arab din Palestina.

f) Partidul afirmă necesitatea luptei dârze şi consecvente împotriva tuturor încercărilor de subjugare a Statului Israel de către imperialismul anglo-american.

g) Partidul susţine necesitatea unei lupte hotărâte şi consecvente împotriva burgheziei, fascismului şi clericismului din cadrul Statului Israel.

Punctele negative ale platformei sunt cele sioniste, îndeobşte cunoscute.

Acest program, dacă ar fi fost realizat, ar fi însemnat că, în cadrul mişcării sioniste, s-a cristalizat o forţă progresistă sănătoasă, o forţă de opoziţie consecventă şi combativă. Mulţi dintre noi au sperat că momentul cristalizării unei forţe de stânga, luptătoare şi revoluţionare, a sosit.

Partidul Mapam a făcut, însă, o serie de greşeli principiale şi tactice, care infirmă încrederea ce i se anticipase şi care, dacă vor fi continuate, îl vor târî în lagărul trădătorilor cauzei proletare, în tabăra social-democraţiei de dreapta.

Iată greşelile cele mai importante:

1) Îndată după constituirea partidului unit, Partidul Comunist Israelian s-a adresat acestuia cu propunerea de a forma, împreună, un front muncitoresc unit, pentru combaterea uneltirilor capitalismului şi social-reformismului din Israel şi pentru o luptă hotărâtă împotriva manevrelor imperialismului anglo-american. După multe discuţii şi concesii, Frontul Unic Muncitoresc n-a fost realizat din cauza refuzului Partidului Mapam de a constitui acest bloc muncitoresc unitar. Iată motivele invocate de Mapam pentru justificarea refuzului său. Menţionez că partidul n-a avut o atitudine unitară în această problemă; în general, Partidul Mapam este fragmentat de fracţiunile şi nuanţele antagonice care există în interiorul său. Iată, deci, diferitele răspunsuri date, care corespund diferitelor curente existente în Mapam

În Israel există un singur partid revoluţionar şi acesta este Mapam. Dacă comuniştii sunt cu adevărat ataşaţi de ideea unităţii muncitoreşti, atunci datoria lor este să se încadreze în Mapam.

https://biblioteca-digitala.ro

2) Partidul Comunist Israelian reprezintă, din toate punctele de vedere, o cantitate neglijabilă, neserioasă, fără nici o autoritate, fără nici o realizare în Israel şi, deci, este o forţă minusculă, care nu vine în consideraţie pentru un front unit.

3) Condiţia pentru realizarea frontului muncitoresc – acceptarea punctului de vedere sionist în problema evreiască, ceea ce înseamnă abandonarea conceptelor marxist-leniniste în această problemă.

4) După Rezoluţia Biroului Informativ al Partidelor Comuniste şi Muncitoreşti asupra Partidului Comunist din Iugoslavia, Partidul Mapam nu poate încheia un front unic cu comuniştii, deoarece îşi va pierde independenţa politică. (Această opinie a fost exprimată de un număr foarte redus – doi sau trei – de membri din conducerii Partidului Mapam).

5) Partidul Comunist Israelian a avut, în cursul anilor, o atitudine ostilă faţă de opera sionistă şi, în consecinţă, nu se poate realiza nici un fel de colaborare cu dânşii.

6) Să existe un contact permanent între cele două partide, care vor colabora de câte ori părerile şi interesele lor coincid.

7) Să se realizeze Frontul Muncitoresc Unit (această părere a fost exprimată de Moshe Snech, care reprezintă curentul cel mai progresist din cadrul Partidului Mapam).

Tratativele au fost definitiv întrerupte la sfârşitul anului 1948, când conducerea Partidului Mapam a refuzat să încheie un bloc electoral cu partidul din Israel, pe motiv că, astfel, se va pierde un important număr de sufragii. Fără îndoială, acest refuz a fost una din greşelile capitale ale Patridului Mapam, una din devierile sale naţionaliste, una din încălcările programului său.

În repetate rânduri, am arătat atât palestinienilor (israelienilor – n.a.) care se găseau aici (*şlihimi*), cât şi fruntaşilor care au vizitat R.P.R. în ultimul an şi jumătate, grava eroare ideologică şi politică pe care o săvârşeşte conducerea Partidului Mapam, refuzând, sub diferite pretexte, realizarea Frontului Muncitoresc Unit cu Partidul Comunist din Israel şi gravele consecinţe pe care acesta le va avea asupra situaţiei sionismului din ţara noastră.

Am demonstrat că:

a) Problema Frontului Unic Muncitoresc cu Partidul Comunist din Israel nu este o problemă a raporturilor aritmetice, mecanice, a forţelor cantitative a celor două patride. Ea este o problemă a raporturilor calitative dialectice. Din punct de vedere numeric, Patridul Comunist Israelian este, într-adevăr, o forţă slabă; în prezent, însă, este o forţă de viitor, o forţă care creşte în măsura în care creşte proletariatul industrial din Israel, al cărui detaşament de frunte este Partidul Comunist.

Am arătat că, din punct de vedere calitativ, chiar şi în prezent, Partidul Comunist Israelian este o forţă importantă, prin faptul că are la baza existenţei sale cea mai înaintată ideologie – doctrina marxist-leninistă –, că face parte din familia partidelor comuniste şi muncitoreşti revoluţionare, că este considerat, de Partidul Comunist din U.R.S.S. (b), ca o avangardă a proletariatului revoluţionar din Israel

b) Un partid cu adevărat revoluţionar nu poate să afişeze numai în mod declamator idealul unităţii muncitoreşti revoluţionare, ci să-l pună în practică în acţiunile sale de fiecare zi. Ori refuzul de unitate cu comuniştii înseamnă trădarea unuia dintre principiile esenţiale ale marxism-leninismului, a principiului unităţii clasei muncitoare revoluţionare.

c) Problma evreiască, oricât de complexă şi de gravă ar fi, nu poate fi detaşată, separată de problemele generale ale societăţii, împărţită în două mari clase – burghezia şi proletariatul –, în două tabere antagoniste – socialismul şi imperialismul. Problema evreiască nu poate fi rezolvată independent de forţele şi împrejurările majore care hotărăsc

https://biblioteca-digitala.ro

soarta lumii, soarta popoarelor, soarta mişcărilor mişcărilor sociale. Lenin ne învaţă: în epoca în care se ascut conflictele între cele două tabere în care este împărţită lumea, proletariatul şi burghezia, nu poate să existe o ideologie deasupra claselor, o ideologie independentă de clase.

d) Un partid politic nu poate fi, în acelaşi timp, naţionalist şi internaţionalist; adept al luptei de clasă şi adversar al ei în anumite domenii; prieten şi duşman al Uniunii Sovietice deodată, fără să degenreze treptat într-un partid oportunist, de felul partidelor defunctei „Internaţioanala a II-a". Din refuzul Partidului Mapam de a încheia Frontul Unic Muncitoresc rezultă grava alunecare spre dreapta a acestui partid.

e) Nu poţi fi ataşat de cauza proletariatului, nu se poate duce lupta pentru cauza clasei muncitoare, fără a fi profund ataşat de ţara socialismului victorios, fără a fi călăuzit de măreţele realizări ale patriei sovietice, făurite de proletariatul sovietic, sub conducerea partidului lui Lenin şi al lui Stalin.

Rezoluţia Biroului Informativ al Partidelor Comuniste şi Muncitoreşti, asupra situaţiei din Partidul Comunist iugoslav, ne arată just că: „Piatra de încercare a internaţionalismului proletar este ataşamentul faţă de marea patrie a socialismului, Uniunea Sovietică".

Partidul Mapam, din atitudinea pe care a adoptat-o în problema sus citată, a deviat de pe acest drum, singurul drum care poate duce la victoria proletariatului. Nu cred că Mapam şi-a spus ultimul cuvânt în problema mai sus arătată.

Adâncirea crizei economice şi politice din Israel, pe de o parte, manifestările tot mai puternice ale elementelor tinere din partid şi chiar din conducerea partidului, pot determina un proces ferm de cristalizare ideologică, din care va rezulta apoi unitatea de acţiune a proletariatului palestinian.

Mapam a comis şi alte greşeli, cum ar fi:

a) Abţinerea de la vot, la votarea împrumutului contractat în S.U.A.

b) Eliminarea din partid a unor membri care, în alegerile pentru adunarea constituantă, au votat alte liste, în special lista partidului comunist.

Despre aceste greşeli n-am alte date în afară de cele publicate în ziar, astfel încât nu insist asupra lor.

Pentru a da, însă, o imagine justă a situaţiei din Mapam, voi enumera, în treacăt, şi câteva atitudini pozitive democratice faţă de unele manifestări politice israeliene şi internaţionale.

1) După constituirea Parlamentului israelian, Mapam a luptat, alături de Partidul Comunist Israelian, împotriva recunoaşterii fracţiunii troskiste, conduse de dr. Preminger, care obţinuse un mandat pe listele P.C.I., de care s-a despărţit după alegeri.

2) Mapam a făcut declaraţii asemănătoare fruntaşilor partidelor comuniste din toate ţările, afirmând că proletariatul din Israel nu va lupta niciodată împotriva Uniunii Sovietice.

3) Mapam a fost singurul partid sionist care a luptat pentru unitatea mişcării sindicale internaţionale, pentru unitatea Federaţiei Sindicale Mondiale, combătând, prin presă şi adunări de mase, acţiunea scizionistă a conducătorilor unor sindicate britanice şi americane.

4) Mapam a fost singurul partid sionist care a aderat la Congresul Mondial al Păcii din Paris şi care, împreună, cu Partidul Comunist Israelian, a constituit secţiunea palestiniană a Comitetului Permanent pentru Apărarea Păcii.

Una dintre editurile partidului a tipărit operele lui Marx, Engels, Lenin şi Stalin şi, prin presa sa, omagiază Uniunea Sovietică şi ţările de democraţie populară.

https://biblioteca-digitala.ro

Ştiu că Mapam se pregăteşte să trimită delegaţii politice în ţările cu democraţie populară, pentru a stabili o înţelegere şi pentru a obţine sprijinul partidelor comuniste şi muncitoreşti.

Toate faptele pozitive enumerate mai sus nu diminuează gravitatea erorii politice comise prin refuzul de a încheia Frontul Unic Muncitoresc cu Partidul Comunist din Israel.

Aşa cum am mai arătat, ascuţirea luptei de clasă din Israel, teroarea din ce în ce mai sălbatică a capitalismului, presiunile criminale ale imperialiştilor nord-americani, creşterea unor forţe revoluţionare în cadrul partidului, izolarea în care se găseşte Mapam şi recunoaşterea existenţei unei singure căi pentru realizarea revendicărilor proletariatului – calea internaţionalismului, calea ataşamentului faţă de U.R.S.S. şi faţă de ţările cu democraţie populară, vor determina, eventual, schimbarea atitudinii Mapam-ului în această problemă capitalistă şi va deschide drumul spre marea tabără a socialismului.

Subsemnatul a făcut parte din una dintre grupările care corespundea Partidului Mapam din Israel. În cursul declaraţiei mele, voi mai reveni asupra acestei împrejurări.

IV

În acest capitol al declaraţiei mele, voi încerca să înfăţişez, în limita datelor ce le deţin, activitatea actualilor conducători ai Legaţiei Statului Israel, atât înainte de înfiinţarea Legaţiei, cât şi după ce aceasta a luat fiinţă.

Persoana cea mai cunoscută este Moshe Agamy (Averbuch). După cum am relatat în declaraţiile mele anterioare, el venise în ţară având calitatea de corespondent de presă britanic – maşina lui arbora fanionul englez – şi fiind împuternicitul Agenţiei Evreieşti pentru problemele emigrării. Nu cunosc activitatea lui de corespondent de presă, ştiu doar atât că lua parte la conferinţe de presă, la Legaţia Engleză din Bucureşti.

Activitatea sa pe tărâmul organizării emigrărilor este bine cunoscută, aşa încât eu nu insist asupra acestui punct. Menţionez doar atât că am auzit în multe locuri aducându-i-se învinuirea că a facilitat fuga din ţară a unor criminali de război, fără să fi avut, însă, posibilitatea de a verifica această acuzaţie.

Moshe Agamy nu era, însă, numai un corespondent de presă şi nu se ocupa, în sectorul evreiesc, numai de problemele emigrărilor, mai avea şi calitatea de trimis al Organizaţiei Sioniste Mondiale şi al Partidului Mapam din al cărui sfat central făcea parte. În această ultimă calitate, el s-a amestecat, în continuu, în toate chestiunile importante ale mişcării sioniste din ţară, în general, şi era conducătorul de fapt al celei mai numeroase şi mai importante grupări sioniste din ţară, a „Ichud"-ului (corespondentul lui Mapam), în special. Atitudinea lui faţă de problemele politice era aceeaşi cu a partidului pe care-l reprezenta, pe care reuşea câteodată să o camufleze cu suficientă abilitate.

Voi aminti un fapt care este caracteristic şi din care se pot trage concluzii valabile pentru restul manifestărilor sale.

În vara anului 1945, un grup de comunişti evrei, în urma instrucţiunilor Comitetului Central al Partidului Comunist Român, iau iniţiativa înfiinţării Comitetului Democrat Evreiesc, care urma să devină reprezentanţa politică unitară a populaţiei evreieşti. Grupul de iniţiativă s-a adresat, pentru colaborare, şi Organizaţiei „Ichud", prezentându-i, în acest scop, o platformă minimală în care erau cuprinse revendicările esenţiale ale populaţiei evreieşti din ţară, cu pedepsirea criminalilor de război şi a autorilor masacrelor, reintegrarea în drepturi a populaţiei evreieşti eliminată din procesul de producţie de către guvernele reacţionare şi fasciste, precum şi lupta pentru un regim de reală democraţie din ţara noastră.

https://biblioteca-digitala.ro

Moshe Agamy a fost acela care a cerut insistent grupării „Ichud": 1) să nu accepte să facă parte din C.D.E. decât dacă va fi inclusă întreaga mişcare sionistă, deci toate grupările sioniste şi nu numai cele considerate de stânga; 2) să condiţioneze intrarea în C.D.E. de recunoaşterea oficială a postulatelor sioniste, deşi comuniştii n-au cerut sioniştilor – la colaborarea cărora au apelat – recunoaşterea ideologiei marxist-leniniste în chestiunea naţională şi, cu toate că C.D.E. nu era conceput ca o organizaţie de colaborare practică, în vederea realizării unor revendicări concrete ale populaţiei evreieşti.

Numai opoziţia categorică a defunctului secretar general al „Ichud"-ului, Isac Esselson, a determinat organizaţia respectivă să respingă punctul de vedere al lui Agamy şi să participe la fondarea Comitetului Democrat Evreiesc. Acelaşi Moshe Agamy a alimentat mereu cu fonduri importante Organizaţia „Ichud". Nu pot şti de unde proveneau aceste sume, cred însă că importante sume au fost sustrase de el din fondurile destinate finanţării organizaţiei. Tot Moshe Agamy a favorizat, prin diferite manevre, gruparea „Ichud", atribuindu-i la emigrare cote exagerate în raport cu cotele atribuite celorlalte organizaţii. La sfârşitul anului 1946, Moshe Agamy părăseşte ţara.

În această primă perioadă a şederii sale în ţară, ne întâlneam cu el foarte rar, la intervale foarte mari. Venea, câteodată, la Organizaţia „Dror Habonim", interesându-se de problemele ei, sau la unele şedinţe ale grupării „Ichud", ale organizaţiei sioniste şi la şedinţe pregătitoare ale grupurilor de emigrare.

Agamy revine în ţară în vara anului 1947, când pregăteşte plecarea celor 20.000 de evrei, în condiţiile relatate în prezenta declaraţie. La sfârşitul anului respectiv, părăseşte din nou ţara, înapoindu-se în Palestina.

Înainte de a descrie ultima parte a activităţii sale, sunt nevoit să deschid o lungă paranteză pentru a arăta antecedentele şi împrejurările în care şi-a desfăşurat activitatea Moshe Agamy – mai întâi, ca trimis special al Guvernului israelian, iar mai târziu, în calitate de prim consilier al Legaţiei Statului Israel din R.P.R.

În primăvara anului 1948, în toiul conflictului sângeros din Israel, Mordehai Namir, unul dintre membrii de frunte al conducerii Partidului Mapam, vine în misiune oficială la Bucureşti, ca trimis special al Guvernului israelian.

După cum am aflat imediat, el venise în ţară pentru: a) a obţine de la guvernul român o importantă cantitate de produse petroliere (petrol, benzină, ulei), necesare purtării războiului din Israel; b) a obţine aprobarea pentru o masivă emigrare a populaţiei evreieşti şi, în special, a tinerilor din organizaţiile sioniste de tineret. Câteva zile după venirea lui, mai precis în preajma plecării sale, Namir convoacă la o şedinţă intimă – în apartamentul său din Hotelului „Athéneé Palace" –, prezidiul Executivului Organizaţiei Sioniste, din care făceau parte dr. S. Zalman, prof. Chaim Kraft şi ing. Dr. S. Iakerkaner, cărora le-a comunicat următoarele rezultate ale vizitei sale:

a) A obţinut cantitatea necesară a produselor petroliere.

b) Ministrul de Afaceri Externe al R.P.R., Ana Pauker, i-a comunicat că guvernul român este de acord cu plecarea – lunar, timp de zece luni – a câte 5.000 (cinci mii) de evrei.

Namir a ţinut să adauge că nu are deplină încredere în promisiunea făcută, privitoare la emigrare, şi a cerut delegaţiei sioniste să vegheze ca angajamentul contractat să fie îndeplinit. Câteva săptămâni după plecarea lui Namir nu s-a produs nimic nou în legătură cu această chestiune.

În luna iulie 1948, mi se pare, reprezentanţii grupărilor „Mişmar" şi „L`Achdut Haavodah – Poalei Sion" sunt convocaţi la o şedinţă urgentă, la C.C. al Comitetului Democrat Evreiesc.

https://biblioteca-digitala.ro

Prezentându-se la această şedinţă, deputatul Feldman, în prezenţa celorlalţi fruntaşi ai C.D.E., ne face următoarele comunicări:

1) Guvernul R.P.R., dând curs cererii ce i-a fost adresată de Guvernul Statului Israel, este de acord cu trimiterea în Palestina a unui anumit număr de luptători evrei, care să întărească frontul de luptă anti-imperialist din Israel.

2) Se precizează, de la început, că nu este vorba de emigrări, ci exclusiv de trimiterea unor contingente de luptători.

3) Trimiterea acestui contingent de oameni are, de asemenea, ca scop întărirea forţelor consecvent democratice şi progresiste din Statul Israel.

4) În consecinţă, transportul va fi organizat şi condus de comunişti evrei şi de sioniştii celor două grupări menţionate mai sus. Cotele vor fi împărţite între cele două părţi, putându-se acorda un număr limitat de locuri şi unor elemente progresiste, verificate, din celelalte grupări sioniste, precizându-se că celelalte grupări nu vor participa, ca atare, la organizarea şi pregătirea transporturior.

5) În vederea trimiterii acestor contingente – de 3.000-3.500 de oameni –, se stabilesc următoarele norme de organizare şi se fixează următoarele condiţii:

a) Se constituie o comisie centrală specială, pe lângă C.C. al C.D.E., însă complet independent de acesta, care va avea diferite resorturi – organizatoric, financiar, administrativ, cultural şi politic – şi care va avea misiunea să conducă toate operaţiunile de înregimentare, formare, verificare şi instruire a oamenilor.

b) Oamenii propuşi de către cele două părţi pentru plecare, cât şi elementele progresiste din celelalte grupări, vor fi concentraţi în tabere speciale, în diferite părţi ale ţării, unde vor primi instrucţie militară şi educaţie marxist-leninistă. În aceste tabere se vor constitui, de asemenea, comisii locale, după modelul comisiei centrale.

c) Pot fi propuşi pentru plecare următoarele categorii de persoane: oameni până la vârsta de 35-40 de ani, apţi pentru serviciul militar; părinţi ai luptătorilor din Israel şi părinţi ai oamenilor care urmează să plece.

d) Nu vor fi admişi să plece decât oameni în prealabil verificaţi atât de Comisia Specială Centrală, cât şi e organele Securităţii Statului.

e) Plecarea oamenilor va avea loc direct din tabere în portul de îmbarcare*.

Acestea erau condiţiile pentru organizarea transporturilor de luptători în Israel. La aceste propuneri, noi am arătat că ele sunt inacceptabile nu din cauza noastră, ci din cauza Israelului, care nu va accepta astfel de condiţii. Noi am propus, în vederea reuşitei acţiunii, ca să fie incluse în Comisia Centrală un număr foarte redus de reprezentanţi şi din celelalte grupări sioniste – eventual unul singur pentru toate –, de asemenea, să se atribuie cote minimale acestor grupări, care, în caz contrar, vor zădărnici întreaga acţiune. De fapt, celelalte grupări alarmaseră deja forurile din Israel, de unde veneau instrucţiuni de a respinge soluţia propusă. Astfel, şi gruparea „Mişmar" a primit o telegramă din partea lui Meir Zaari, unul dintre conducătorii Mapam-ului, în care acesta cerea în mod categoric respingerea propunerilor ce ni s-au făcut.

Sesizând grava eroare ce era pe cale să fie comisă, l-am trimis în Israel, cu adeziunea C.D.E., pe palestinianul Ricu (actualmente, membru al Legaţiei Statului Israel), pentru a obţine atât aprobarea Mapam-ului, cât şi a Guvernului israelian. La înapoiere, el ne-a comunicat că, în timpul şederii sale în Israel, Mapam nu luase o atitudine definitivă în

* La plenara C.C. al P.M.R., Gheorghiu-Dej confirmă, în mare, iniţiativa antiisraeliană a guvernului R.P.R. şi a C.D.E. (n.a.).

https://biblioteca-digitala.ro

această chestiune, iar Moshe Shertok i-a comunicat că propunerile sunt inacceptabile şi că o delegaţie specială – formată din Ehud Überall, ministrul Israelului la Praga, şi Moshe Agamy, numit recent, trimis special pentru emigrare în R.P.R. – se va deplasa la Bucureşti, unde va căuta să obţină ducerea la îndeplinire a acrodului încheiat, cu câteva luni în urmă, de Mordehai Namir.

Între timp, tratativele de la Bucureşti, pentru organizarea plecărilor de felul celor arătate mai sus, eşuaseră din cauza refuzului nostru de a accepta condiţiile sus-menţionate.

După câtva timp, ni s-a făcut o nouă propunere, şi anume: deputatul Bercu Feldman ne-a comunicat că guvernul, ţinând seama de faptul că grupările componente ale C.D.E. nu s-au putut pune de acord asupra organizării transporturilor, în condiţiile sus arătate, şi întrucât o asemenea acţiune nu se poate face decât pe baza consensului unanim al organizaţiilor din Comitetul Democrat Evreiesc, Federaţia Uniunilor de Comunităţi Evreieşti din R.P.R. primeşte misiunea de a-i înscrie pe evreii care vor să plece în Palestina şi să organizeze plecarea lor. S-a arătat că, de această dată, nu este vorba de organizarea unor transporturi de felul celor propuse anterior şi că toţi evreii, de la anumite vârste, au dreptul să se înscrie în comunităţi, satisfăcându-se, astfel, cererea Guvernului Statului Israel de a nu se face nici o discriminare politică în alegerea candidaţilor la plecare. Am fost solicitaţi, şi de astă dată, să facem parte atât din Comisia Centrală de pe lângă Federaţia Uniunilor de Comunităţi Evreieşti, cât şi din comisiile locale de pe lângă fiecare comunitate evreiască care urma să ia fiinţă*.

De această dată, sub influenţa nefastă a trimişilor palestinieni şi, în special, a *şlihimilor* din Mapam – Aba, Benjamin Duhovni, Tuvia şi David Haimovici –, ca şi din cauza propriei miopii şi îngustimi politice, am respins şi această propunere. Nu numai atât. Nu ne-am mulţumit cu o atitudine pasivă, ci, împreună cu celelalte grupări sioniste, am expediat telegrame şi am trimis instructori, în mod special, pentru a împiedica înscrierea evreilor şi pentru a sabota, astfel, o acţiune a guvernului ţării.

Dintre noi au fost şi oameni care s-au ridicat împotriva acestei crime, dar ei n-au fost capabili să lupte până la capăt, ci au capitulat în faţa ideii „unităţii evreieşti" şi a „unităţii sioniste" atât de perimate şi deplasate şi, mai ales, atât de dezastruoase pentru masele evreieşti din această ţară.

Vreau să menţionez că Moshe Agamy, care se găsea deja la Praga şi se pregătea să vină în ţară, dădea, telefonic, instrucţiuni, prin palestinienii aflaţi aici, ca să nu se încheie nici un acord până la venirea lui, deoarece el singur este împuternicit să ducă tratative şi pentru că el speră să obţină condiţii mai favorabile decât cele fixate.

Între timp, înscrierile la comunităţi începuseră; după informaţiile mele, cu toate acţiunile noastre împotrivă, s-au înscris pentru plecare circa 10.000 de persoane.

Apoi a venit Moshe Agamy, iar câteva zile mai târziu, pe la sfârşitul lunii august 1948, a sosit şi Ehud Überall. Câteva zile după venirea lor, s-a organizat o recepţie în casa doctorului Cornel Iancu, din str. Alexandru Sahia, la care au fost invitaţi, pe lângă un număr de fruntaşi sionişti – câte unul din fiecare grupare, în total şapte –, dr. S. Zalman, ing. S. Iakerkaner, ing. A. Dascălu, prof. Ch. Kraft, av. I. Ebercohn, Jean Cohen şi I. Laiwandman, precum şi conducătorii comunişti ai C.D.E. – Bercu Feldman, H. Leibovici, I. Bacal şi, evident, E. Überall şi M. Agamy. Întrucât în ultimul moment, fruntaşii comunişti au anunţat că nu pot participa, recepţia îşi pierduse rostul, deoarece aici se proiectase să se reia

* Era, de fapt, o retragere strategică a comunităţii (n.a.).

https://biblioteca-digitala.ro

discuţiile în chestiunea emigrărilor şi să se găsească o modalitate de aplanare a conflictului dintre C.D.E. şi organizaţia sionistă.

După ce a cules date, Ehud Überall şi-a exprimat părerea că se făcuse o mare greşeală atunci când s-a hotărât sabotarea acţiunilor de înscriere în comunităţi. A mai rămas aici câteva zile, în încercarea de a întâlni personalităţi politice române. Deoarece n-a reuşit să aibă nici o întâlnire nici cu Ana Pauker şi nici cu alţii, s-a înapoiat la Praga, lăsându-l singur pe Agamy, care avea misiunea să reînceapă tratativele şi să obţină redeschiderea listelor de la comunităţi. Eu l-am văzut o singură dată pe Überall, în locuinţa palestinianului Ricu, unde venise însoţit de M. Agamy. Atunci ne-a comunicat părerea sa, despre care am vorbit mai înainte. La această întâlnire restrânsă au luat parte, în total, patru persoane: I. Esselson, dr. H. Igner, ing. I. Gheller şi subsemnatul. Ştiu că Moshe Agamy a continuat tratativele, însă fără rezultat. Reprezentanţii români îi ceruseră, prin el, Guvernului israelian să trimită vase pentru transportul unui număr de 3.600 de evrei înscrişi prin comunităţi, condiţionând orice tratative viitoare de satisfacere a acestei cereri.

N-am avut alte informaţii până la sfârşitul lunii octombrie. Atunci Moshe Agamy ne-a convocat la o consfătuire intimă, pentru a ne informa asupra situaţiei. La această consfătuire – care a avut loc în casa ing. A. Dascălu, din Calea Plevnei nr. 16 – au participat următoarele persoane: Ch. Kraft, ing. I. Gheller, ing. Dascălu, L. Haimsohn, dr. H. Igner, Meier Weissmann şi subsemnatul. Atunci Agamy ne-a comunicat că singura modalitate de lichidare a litigiului o vede în trimiterea celor 3.600 de oameni înscrişi prin comunităţile evreieşti şi redeschiderea listelor, pentru ca, astfel, şi sioniştii să se poată înscrie. El ne-a comunicat, totodată, că ceruse deja, pentru acest lucru, aprobarea Ministerului de Externe al Statului Israel.

Noi am combătut sever acest punct de vedere, arătând că situaţia la care s-a ajuns constituie un faliment ruşios al politicii Guvernului israelian şi a reprezentantului său, în chestiunea emigrărilor. Personal, i-am arătat că tot ce s-a întâmplat nu este numai un eşec al politicii oficiale, ci şi un eşec personal, după care nu rămâne altceva de făcut decât să demisioneze din funcţia ce i s-a încredinţat şi să se înapoieze în Israel.

În cele din urmă, s-a ajuns la concluzia ca Agamy să plece la Paris pentru a-l consulta pe Moshe Schertok, care se găsea la Sesiunea O.N.U. şi să primească de la el noi instrucţiuni. Chiar înainte de plecarea lui, însă – care a avut loc după două-trei zile –, a fost convocat încă o dată la Ministerul Afacerilor Externe, unde i s-a comunicat că Guvernul român cere ca transportul celor 3.600 de evrei să se facă fără nici o altă condiţie. După vreo două sau trei săptămâni, Agamy s-a înapoiat de la Paris, de astă dată însoţit de Zwy Hadari, care era numit ataşat de Legaţie şi care fusese, de asemenea, în timpul războiului, împreună cu Überall şi Agamy, la Istanbul, unde organizaseră emigrări ale evreilor în Palestina.

Între timp, campania împotriva sionismului se dezlănţuise; o serie de sedii sioniste, printre care şi sediul nostru din str. Mircea Vodă nr. 5, fuseseră ocupate, campania de presă îmbrăcase forme tot mai violente.

Cu Moshe Agamy nu m-am mai văzut; în schimb, l-am întâlnit – tot în cadrul unei consfătuiri intime, care a avut loc tot în casa inginerului Dascălu – pe Zwy Hadari. La această întâlnire au participat următorii: ing. Gheller, ing. Dascălu, Adam, Leon Negru, Itzhak Tessler şi subsemnatul. Hadari ne-a spus, atunci, că el apreciază situaţia ca fiind foarte gravă, nu numai pentru că politica practicată aici a fost fatală, dar şi pentru că Guvernul israelian şi, în special, Moshe Schertok, care este personal responsabil de tot ce s-a întâmplat aici, nu este dispus să facă nici un demers pentru atenuarea situaţiei grave ce s-a creat. El ne-a relatat, astfel, că la Paris a avut loc o consfătuire a lui Moshe Schertok cu

https://biblioteca-digitala.ro

reprezentanţii principalelor misiuni diplomatice israeliene din răsăritul Europei, la care au participat: Golda Meir, ministrul Israelului la Moscova, Israel Barzilai, ministru la Varşovia, Ehud Überall, ministru la Praga, Moshe Agamy şi Zwy Hadari. În cursul acestei conferinţe, reprezentanţii diplomatici sus-numiţi i-au cerut ministrului de Externe israelian să solicite o audienţă la I. A. Vâşinski, şeful delegaţiei la O.N.U. şi ministru adjunct de Externe al U.R.S.S., şi să-i ceară sprijinul său pentru rezolvarea favorabilă a problemei emigrărilor din ţările de democraţie populară şi, în special, din R.P.R., unde situaţia era cea mai gravă. Schertok a respins atunci propunerea, pe motiv că, într-un asemenea caz, şi Israelul trebuie să facă anumite concesii Uniunii Sovietice ori, în condiţiile date, Statul Israel nu poate face nimic ce ar putea să irite Anglia şi Statele Unite ale Americii. La acea şedinţă şi-a prezentat demisia din funcţia de ministru al Israelului la Moscova, Golda Meir. Ea a declarat că îţi crease, în Capitala Uniunii Sovietice, o situaţie imposibilă, în urma vizitei făcute la templu în toamna acelui an. De atunci i se refuzase sistematic orice întrevedere solicitată cu conducători statului sovietic.

Hadari a conchis că nu vede nici o altă cale de ieşire din impas, decât o înţelegere cu Uniunea Sovietică şi a promis că el va face presiuni continue pentru a determina guvernul israelian să caute această înţelegere. Multă vreme nu l-am mai văzut pe Zwy Hadari.

Evenimentele s-au desfăşurat apoi în felul următor: ziarul „Scânteia" din 12 decembrie 1948 publică rezoluţia Biroului Politic al C.C. al P.M.R., în care sionismul este calificat astfel: „Sionismul de toate nuanţele este un curent naţionalist reacţionar al burgheziei evreieşti etc.".

În urma acestei rezoluţii, Comitetul Central al Organizaţiei Sioniste, în şedinţa sa din 20 decembrie 1948, hotărăşte autodizolvarea Organizaţiei Sioniste din R.P.R. Rând pe rând, adoptă hotărâri similare şi majoritatea grupărilor sioniste.

În cursul lunii ianuarie, soseşte la Bucureşti restul personalului Legaţiei Statului Israel, în frunte cu ministrul Reuven Rubin.

Rubin este originar din Fălticeni, de unde a plecat în Palestina cu aproximativ 30 de ani în urmă. De meserie pictor, n-a luat parte la viaţa politică a Palestinei. A trăit mulţi ani în S.U.A., unde, datorită soţiei sale, a reuşit să aibă legături cu personalităţi conducătoare americane, precum Truman, Marshall ş.a. Se spune că a fost impus ca ministru plenipotenţiar în R.P.R. de către Guvernul american.

Din cadrul personalului diplomatic al Legaţiei face parte, de asemenea, Eliezer Halevy, prim-secretar, şef al Secţiei Consulare şi ataşat de presă, membru al Partidului Mapam.

Începutul activităţii Legaţiei Israelului coincide cu cele două manifestaţii în faţa Legaţiei, cărora, mai târziu, posturile de radio anglo-americane le-au făcut o atât de largă publicitate. De asemenea, postul de radio „Kol Israel" şi presa guvernamentală reacţionară din Israel au folosit aceste manifestaţii pentru atacuri violente împotriva R.P.R. şi a P.M.R. Chiar dacă nu Legaţia a organizat aceste manifestaţii, prin faptul că le-a tolerat s-a făcut complicele acelora care le-au organizat. Din cauza gravelor sale greşeli, Legaţia Statului Israel şi titularul său şi-au creat de la început o situaţie extrem de dificilă şi penibilă. Această poziţie critică se datorează, cu certitudine, în primul rând, atitudinii făţiş ostile a Guvernului israelian faţă de U.R.S.S. şi de ţările cu democraţie populară, ca şi înhămării Statului Israel la jugul imperialismului.

Zwy Hadari – care s-a înapoiat în Israel, la începutul lunii aprilie – mi-a spus, cu câteva zile înainte de plecare, că el crede că guvernul Ben Gurion a făcut aici o greşeală istorică. Miile de tineri evrei, care au fost pierduţi din cauza politicii guvernului palestinian,

https://biblioteca-digitala.ro

ar fi constituit unul dintre stâlpii de bază al tânărului stat, care are nevoie de muncitori, de constructori, de luptători. Pierderea lor poate fi fatală Statului Israel, căci elementele din lagăre şi din ţările Orientului Apropiat sunt elemente neproductive, care constituie un balast şi măresc haosul economic în Israel. Luând seama de gravitatea situaţiei, conducerea Legaţiei a hotărât, la sfârşitul lunii martie a.c., să-l trimită în misiune oficială, la Tel Aviv, pe Moshe Agamy, pentru a-l convinge să normalizeze raporturile sale economice şi politice cu Uniunea Sovietică şi cu ţările de democraţie populară. Începutul clarificărilor politice trebuia făcută printr-o vizită oficială a lui Moshe Sharet la Moscova.

Deşi Moshe Agamy îşi însuşise acest punct de vedere la înapoiere, spre marea uimire a membrilor Legaţiei, el a raportat că se întoarce cu convingerea că propunerile citate mai sus sunt absurde, pentru că Israelul nu se poate dispensa de ajutorul american şi, în consecinţă, nu poate face nici un act care ar putea fi considerat de către conducătorii americani ca un act ostil faţă de S.U.A.

În ultimul timp, s-a vorbit la Legaţie despre ajutorarea financiară a foştilor activişti sionişti, lipsiţi de mijloace de existenţă. Până la arestarea mea, nu se concretizase acest lucru.

În acest spirit a înţeles Statul Israel să-şi desfăşoare activitatea. Legaţia a fost tot timpul un loc de întâlnire a sioniştilor, un centru de agitaţie sionistă. Funcţionarii Legaţiei sunt elemente recrutate exclusiv din rândul mişcării sioniste, printre care se găsesc şi foşti fruntaşi sionişti, ca Moţi Moscovici, I. Tumarkin, dr. Th. Löwenstein şi Abic Marc. În general, opinia publică sionistă este foarte prost impresionată de activitatea Legaţiei Israelului, considerând că aceasta este vinovată pentru oprirea emigrărilor.

Întâmplările în legătură cu restul mişcării sioniste s-au desfăşurat în felul următor: în zilele de 2-3 martie a.c., domnul ministru al Afacerilor Interne Teohari Georgescu şi domnul ministru adjunct Marin Jianu au invitat, în audienţă, circa 25 de conducători sionişti. În cursul acestor audienţe, domnii miniştri au exprimat dorinţa guvernului R.P.R. ca, după autodizolvarea organizaţiilor sioniste mature, să se dizolve şi mişcările de tineret, întrucât guvernul nu poate tolera existenţa pe mai departe a unei grupări naţionaliste fasciste. Totodată, domnii miniştri au declarat că guvernul nu are de gând să recurgă la măsuri represive în cazul că dispoziţiile sale vor fi respectate.

În urma acestui apel, grupările de tineret şi singura grupare matură care mai exista, Uniunea Sionistă Socialistă, s-au autodizolvat. Sediile ce le deţineau şi bunurile din cele 80 de colective de muncă au fost predate, cu forme legale, comunităţilor evreieşti respective, iar oamenii din colective au plecat în locurile lor de origine.

O activitate sionistă clandestină organizată nu exista până la arestarea mea. În orice caz, eu nu aveam cunoştinţă de existenţa unei asemenea activităţi. Aceasta nu înseamnă, însă, că orice agitaţie sionistă a încetat. Pretutindeni se agită burghezia evreiască, care a pierdut locurile ce le deţinea în economia ţării, tineri care s-au înapoiat din colectivele de muncă în oraşele lor, oameni care au rude apropiate în Israel, o parte a repatriaţilor din U.R.S.S. şi, în primul rând, foştii activişti şi conducători ai fostelor organizaţii sioniste. Aceste agitaţii – aşa ştiu eu – n-au luat până acum forme organizate concrete. Au loc, însă, din când în când, în mod sporadic, anumite manifestaţii organizate, limitate ca proporţie. Astfel, în ziua de 4 mai – ziua aniversării Statului Israel –, „mizrahiştii" s-au adunat în Templu, unde s-au rostit rugăciuni pentru Israel, iar rabinii au vorbit despre însemnătatea zilei. Aceste fapte s-au petrecut în câteva temple de pe Dudeşti şi Văcăreşti. În aceeaşi zi, s-au organizat, în diferite case particulare, recepţii în cinstea acestui eveniment. La aceste recepţii au luat parte conducătorii sionişti. Am participat şi eu la o astfel de recepţie, care a

https://biblioteca-digitala.ro

avut loc în seara zilei respective, într-o casă de pe str. Dr. Lister – Cotroceni. În afară de mine, au mai luat parte la această recepţie următorii: ing. S. Iakerkaner, S. Spiegel, ing. Osterer, Jean Cohen, I. Laiwandman, Chaim Kraft, Lupu Haimsohn, S. Dulberg şi gazdele (membrii familie Fried). S-au rostit, cu acest prilej, câteva toasturi în cursul cărora au fost lansate câteva lozinci sioniste.

Din această parte a declaraţiei se pot trage următoarele concluzii:

1) Există încă o agitaţie sionistă, de proporţii reduse, care se limitează la cercuri mici.

2) Există încă foarte mulţi evrei care doresc să plece în Israel, evrei proveniţi, mai ales, din categoriile sociale mai sus citate.

3) Totuşi, din ce în ce mai mare devine numărul acelora care sunt pe cale să-şi revizuiască atitudinea şi drumul vieţii. Aceasta nu numai pentru că se măreşte numărul acelora care se ataşează de cauza socialismului din ţara noastră, nu numai pentru că tot mai mulţi îşi dau seama că, în actuala conjunctură politică, speranţele într-o emigrare de masse sunt absurde, dar şi pentru că ştirile care sosesc din Israel, ştiri din ce în ce mai alarmante – despre creşterea crizei economice, despre şomaj, care ia proporţii tot mai îngrijorătoare, despre criza de locuinţe, despre promiscuitatea îngrozitoare în care trăiesc oamenii din lagărele de emigranţi, despre soarta tristă ce le-a fost hărăzită demobilizaţilor, invalizilor şi răniţilor care nu găsesc posibilităţi de lucru etc. –, pun tot mai mulţi oameni pe gânduri.

De asemenea, există tot mai mulţi oameni cinstiţi care se revoltă când aud discursuri precum acela rostit de Henry Morgenthau, preşedintele Comitetului Evreiesc American de ajutorare a Israelului, care a spus că fiecare dolar american investit în Israel este menit să întărească puterea de rezistenţă a acestuia împotriva infiltraţiei comuniste şi sovietice (menţionez că Morgenthau a fost primit cu mare fast de guvernul Ben Gurion la Tel Aviv, iar campania Comitetului American de ajutorare prezidat de acesta a fost inaugurată de Moshe Sharet, ministrul de Externe al Statului Israel). Informaţii neverificate indică, de asemenea, că a scăzut numărul acelora care solicită paşapoarte pentru Israel. Fac această afirmaţie cu toată rezerva pe care mi-o impune necunoaşterea situaţiei.

Înainte de concluzii generale, vreau să relatez încă un fapt nerelatat în declaraţiile anterioare.

În anul trecut, după proclamarea Statului Israel, un activist al P.M.R., şi anume Andrei Niculescu [nu Andrei, ci Brentano – n.n.], mi-a propus să colaborez cu Partidul pentru lămurirea curentelor din sânul populaţiei evreieşti şi pentru rezolvarea problemelor care frământă această populaţie, atât pe plan intern, cât şi în legătură cu Israelul. Am acceptat această propunere după multe discuţii ce le-am avut. Mi l-a prezentat, într-o seară, la locuinţa sa, pe tovarăşul Bonda (Bodnar – n.n.), care spunea că este împuternicitul Biroului Politic al C.C. al P.M.R., pentru a lua legătura cu mine în vederea rezolvării susmenţionatelor chestiuni. La început, m-am întâlnit cu tovarăşul Bonda şi, ulterior, cu A. Nicolescu, cărora le-am dat o serie de informaţii asupra frământărilor din mişcarea sionistă. Recunosc că informaţiile date erau, în mare parte, incomplete şi deformate. Legăturile dintre noi s-au întrerupt complet din cauza mea, la începutul dezlănţuirii campaniei antisioniste.

Nu insist mai mult, deoarece am impresia, din aluziile domnului colonel (Dulgheru – n.n.) şi ale domnului anchetator, că acest fapt este cunoscut.

Am ajuns la partea finală a declaraţiei. Ea cuprinde relatarea sinceră şi totală a faptelor şi evenimentelor din timpul activităţii mele în mişcarea sionistă. Nu a fost omis

https://biblioteca-digitala.ro

nimic esențial. Declarația mea, așa cum a fost concepută, reprezintă o aspră autobiciuire a activității mele, o autocritică severă și cuprinzătoare.

Am greșit, din punct de vedere teoretic, pentru că, așa cum ne învață Lenin și Stalin, în era revoluțiilor proletare, o mișcare națională are rațiune de existență numai dacă este condusă de proletariat și are ca scop eliberarea proletariatului și zdrobirea capitalismului. Mișcarea sionistă condusă de burghezie și pusă în slujba ei este, în consecință, o mișcare retrogradă, reacționară.

Am greșit, din punct de vedere practic, pentru că, așa cum o demonstrează faptele, idealul sionist este practic irealizabil. Statul Israel nu poate fi, așa cum propagă sionismul, patria întregului popor, pentru că majoritatea evreilor nu vor să părăsească țările în care trăiesc și pentru că, împotriva celor fals și demagogic afirmate, Israelul nu poate să absoarbă milioanele de evrei, nu poate să realizeze concentrarea teritorială a poporului evreu.

Am greșit, din punct de vedere teoretic, propagând ideologia dușmanilor clasei muncitoare și contribuind, astfel, în mod indirect, la realizarea planurilor criminale ale capitalismului mondial ale imperialismului anglo-american.

Nu am ajuns la aceste concluzii aici, în închisoare. Cu mult înainte, s-a destrămat în mine eșafodajul teoriilor false și ireale care mă alimentaseră. Închisoarea mi-a dat, însă, forța să dezvălui adevărul pe care un om, hărțuit de interminabile conflicte interne și copleșit de teamă și de cpmplexe de inferioritate, nu a avut curajul până acum să-l privească în față. Închisoarea mi-a deschis poarta spre recunoașterea adevărului și cred că tot închisoarea îmi va deschide porțile vieții.

Conștient de slăbiciunile mele, conștient de gravele greșeli pe care le-am săvârșit față de cauza democrației, a păcii și a socialismului, îndrăznesc, totuși, să cer să fiu reintegrat în circuit, spre a putea repara greșelile trecutului, prin muncă și luptă pentru cauza clasei muncitoare din țara noastră, condusă de partidul său, spre viitorul luminos al orânduirii socialiste, pentru cauza de neînvins a democrației, a păcii și a socialismului pentru care luptă, în fruntea mișcării muncitorești internaționale, Uniunea Sovietică, condusă de genialul învățător și îndrumător al proletariatului din toată lumea, I. V. Stalin, pentru triumful deplin al marilor idealuri ale lui Marx, Engels, Lenin, Stalin.

Îmi pun soarta, cu încredere deplină, în mâinile dumneavoastră, așteptând cu seninătate verdictul, ca unul care, de pe marginea prăpastiei, a avut curajul să-și recunoască greșelile și să-și exprime dorința sinceră și totală de a repara, prin muncă devotată, toate greșelile sale.

(ss) Hirsch Zoltan

Declarație

3 noiembrie 1949

Subsemnatul Zoltan Hirsch declar următoarele:

După eliberarea României de către glorioasele armate ale Uniunii Sovietice, mișcarea sionistă a luat o dezvoltare foarte mare. O întreagă pepinieră de organizații mature și de tineret luaseră ființă pe tot cuprinsul țării; apăruseră vechile ziare sioniste, organe ale capitalului și reacțiunii evreiești, ca: „Mântuirea", „Renașterea Noastră" și „Viața

https://biblioteca-digitala.ro

evreiască"; îşi inauguraseră activitatea editurile sioniste „Bicurim" şi „Hehaluţ", care aveau misiunea de a dota cu materialul propagandistic necesar grupările sioniste de toate nuanţele.

Prin toate aceste organe se răspândea, în sânul populaţiei evreieşti din ţară, „idealul sfânt" al întoarcerii poporului evreu în patria sa străbună, ca singura soluţie pentru rezolvarea „problemei evreieşti", pentru evitarea catastrofelor ce ar putea lovi, în viitor, colectivitatea evreiască din Europa. Se difuza ideea necesităţii „lichidării imediate a împrăştierii" (*galutului – ieţiat hagola*), arătându-se că antisemitismul este un fenomen permanent, adânc înrădăcinat în conştiinţele oamenilor, care reprezintă o veşnică ameninţare pentru existenţa populaţiei evreieşti, că nici un regim, oricât de consecvent democratic ar fi, nu poate extermina această plagă, că numai prin plecarea tuturor evreilor în Palestina şi constituirea unui stat naţional evreiesc, „tragica problemă evreiască" va căpăta totala şi definitiva sa rezolvare. Se arăta că posibilităţile de absorbţie ale Palestinei sunt nelimitate, că ţara poate primi milioane de evrei, că economia ei este înfloritoare, putând să asigure noilor veniţi un standard de viaţă mult mai ridicat decât ţările lor de origine, pustiile de război.

Tineretului sionist i se inocula ideea că el are „chemarea istorică de a fi baza reconstituirii naţiunii evreieşti, ca o naţiune sănătoasă, egală cu celelalte naţiuni ale lumii. Tineretul era pregătit să trăiască o viaţă de muncă în cadrul unităţilor colective colonizatorice, care erau prezentate drept bază a viitoarei comune palestiniene, drept forma cea mai înaintată a vieţii colective existente până acum pe toată suprafaţa globului.

Este un fapt că toată această propagandă deşănţată şi criminală a prins rădăcini adânci în sânul populaţiei evreieşti din ţară. Acest fenomen era o consecinţă nenorocită a războiului, de jaf hitlerist. Zeci de mii de evrei erau scoşi, prin legile rasiale, din câmpul muncii, erau numărate familiile care îşi pierduseră rudele în pogromurile fasciste. O stare de psihoză, de groază, de nesiguranţă stăpânea o parte a populaţiei evreieşti. Această stare a fost exploatată din plin de mişcarea sionistă, care îşi luase misiunea să „tămăduiască" toate rănile războiului. Conducătorii sionişti şi instructorii palestinieni arătau populaţiei evreieşti că singura soluţie pentru rezolvarea problemei existenţei lor este plecarea în Palestina, care era prezentată ca „ţară a făgăduinţei" unde „curge lapte şi miere", unde „poporul evreu renăscut" va trăi o viaţă de bunăstare şi belşug. Propaganda sionistă evita, cu o criminală perseverenţă, să descrie starea reală a Palestinei, unde masele muncitoare erau exploatate până la sânge de trusturile britanice, ca „Societatea pentru exploatarea potasiului din Marea Moartă", „Uzinele Ruthenberg pentru electrificarea ţării", „Anglo-Palestine Bank", diferite societăţi petroliere engleze etc., ca şi de întreprinderile capitalului evreiesc. Nu se vorbea nimic despre odiosul regim colonial britanic, care asuprea în mod barbar poporul, nu se arăta că puterea mandatară se opunea, cu toate mijloacele ce-i stăteau la dispoziţie, libertăţii şi independenţei poporului palestinian. Despre fapte de o gravitate excepţională – precum deportarea unui transport de emigranţi evrei germani, sosiţi la Haifa, în ziua declanşării războiului hitlerist, la I septembrie 1939, ca şi despre promulgarea „Cărţii Albe", din 1939, prin care puterea mandatară limitase drepturile populaţiei evreieşti de a emigra în Palestina şi de a se stabili pe majoritatea teritoriului ţării – se vorbea foatre puţin, aproape deloc.

Nu se vorbea, de asemenea, despre trădarea intereselor colectivităţii evreieşti, săvârşită de capitaliştii, clericii şi social-democraţii de dreapta, în frunte cu partidul lui David Ben Gurion, care – în ciuda faptului că Anglia se dovedise a fi, în timpul celor aproape trei decenii de regim mandatar, duşmanul de moarte al evreimii şi al reconstrucţiei Palestinei – au făcut cauză comună cu imperialismul britanic.

https://biblioteca-digitala.ro

Astfel, în anul 1942, s-a adoptat, de către forurile mondiale ale Organizației Sioniste, faimosul „Program Baltimore", care a servit drept bază constituțională pentru viitorul stat evreiesc. La punctul 3 al acestui program era prevăzut că viitorul stat evreu va face parte din Commonwealth-ul britanic, ceea ce însemna că toți conducătorii sioniști legau, de la bun început, soarta statului evreu de soarta imperialismului britanic, cu toate că acesta era cel mai mare dușman al independenței popoarelor, deci și al poporului evreu. Astfel, conducătorii sioniști concepeau de la început rezolvarea problemei palestiniene cu ajutorul imperialismului britanic, subordonând interesele poporului intereselor imperialiste.

De altă parte, propaganda sionistă nu vorbea nimic despre uriașul rol eliberator al Uniunii Sovietice, căreia populația evreiască ce supraviețuise măcelului hitlerist îi datora viața sa.

Nu s-a vorbit despre rolul conducător pe care comuniștii l-au avut în organizarea răscoalelor din ghetouri, nu s-a arătat că Palestina a fost cruțată de ororile războiului datorită victoriei istorice de la Stalingrad, care l-a obligat pe Hitler să strămute o serie de divizii, destinate inițial frontului african, pe frontul de la Răsărit, ceea ce a făcut posibilă ofensiva armatelor engleze în acel sector.

Conducătorii sioniști, chiar și cei „de stânga, marxiști-leniniști", nu lămureau populația evreiască asupra caracterului profund democratic al noului regim din țară, pe care toate forțele cinstit democratice aveau datoria să-l susțină și să-l sprijine în acțiunile sale. Dimpotrivă, toți sioniștii, fără deosebire, semănau neîncredere în regimul democratic din țară, arătând că măsurile reparatorii și de reintegrare în drepturi a populației evreiești deportate nu sunt decât paleative, că singura soluție a „problemei evreiești" este concentrarea teritorială a poporului evreu în Palestina. Se propaga, deci, ideea emigrării în orice condiții, a emigrării cu orice preț. Cu organizarea transporturilor de emigranți au fost însărcinați instructori palestinieni speciali, care constituiau o comisie specială, numită „Mossad". În fruntea acestei comisii se găsea Moshe Agamy Averbuch, actualul prim-consilier al Legației Statului Israel din București. Această comisie, în colaborare cu conducătorii sioniști, își propusese – și a realizat, în parte – să scoată, în mod fraudulos, cât mai mulți evrei din țară.

Astfel, în cursul anilor 1945-1946, când Guvernul român aprobase repatrierea evreilor proveniți din Ungaria, care se refugiaseră în România în timpul războiului, „Mossad"-ul a organizat plecarea din țară a circa 1.000 de persoane de cetățenie română, indicând pe certificatele „Crucii Roșii" date false, cu ajutorul cărora cei de mai sus au reușit să părăsească țara în mod fraudulos. Toate aceste persoane – inclusiv cetățenii maghiari și polonezi – erau trimise, de către „Mossad", în zonele occidentale ale Austriei, Germaniei și Italiei, unde au fost concentrați în tabere susținute de „Joint" și conduse de trimiși palestinieni și unde persoanele deplasate trăiau în cea mai neagră mizerie.

Substratul politic al acestei acțiuni era scoaterea din țară a unui număr cât mai mare de evrei, înainte de consolidarea regimului democratic din țară, susținându-se că, mai târziu, plecarea evreilor nu va mai fi îngăduită. Aceasta era, în mod evident, o acțiune dușmănoasă față de regimul democratic din țară. Însuși denumirea ce s-a dat acestor acțiuni definea caracterul lor dușmănos. Numele acestui fel de emigrare era „Bricha", adică fugă – fugă de consecințele instaurării regimului consecvent democratic în România.

O altă acțiune, cunoscută sub numele „Emigrări haotice", a fost organizată de conducători sioniști, mai ales de „ichudiști" – ca Em. Elenbogen și Botz – și de revizioniști, în a doua jumătate a anului 1947. Profitând de lipsurile create de anii de secetă, acești bandiți au îndemnat populația evreiască, din Moldova mai ales, să plece din țară, spunând

https://biblioteca-digitala.ro

că în Austria şi Germania ei vor fi scăpaţi de lipsuri, fiind întreţinuţi, în bune condiţii, de „Joint"şi vor avea posibilităţi apropiate de plecare în Palestina. În realitate, această propagandă era lipsită de orice bază de adevăr, deoarece, după cum rezulta din scrisorile trimise de cei plecaţi, în lagăre domnea o mizerie cruntă. Nu existau nici posibilităţi de plecare în Palestina, deoarece guvernul mandatar instituise, în iunie 1946, blocada coastelor palestiniene, iar vasele sosite în porturile Palestinei erau deportate în Insula Cipru.

Caracterul duşmănos al acestor acţiuni iese în evidenţă mai ales dacă ţinem seama de împrejurarea în care, în perioada respectivă, aveau loc emigrări cu vase, cu aprobarea Guvernului român. Astfel, au plecat în Palestina, cu apropbarea autorităţilor de stat – în anii 1944-1947 –, circa 40.000 de evrei. De asemenea, „Mossad"-ul, în colaborare cu conducătorii sionişti, au recurs la scoaterea frauduloasă din ţară a unor grupuri de evrei, cu toate că, în acea vreme, fruntaşi ai P.C.R., ca tovarăşul Vasile Luca ş.a., declaraseră în câteva rânduri că partidul nu se opune emigrării acelor evrei care doresc să se stabilească în Palestina.

O altă acţiune a „Mossad"-ului era aducerea frauduloasă în ţară a instructorilor palestinieni. O serie întreagă de instructori (*şlihimi*), în special din grupările de stânga, au venit şi au plecat între anii 1944-1947, în şi din ţară. Acestor instructori li se procurau aici acte de identitate false, făcându-se, astfel posibilă şederea lor în ţară.

În sfârşit, în vara anului 1948, la o şedinţă ce a avut loc la C.D.E., l-am auzit pe deputatul Feldman spunând că forurile sioniste, însărcinate cu organizarea emigrărilor, au facilitat fuga din ţară a unor fascişti notorii şi a unor criminali de război. Aceste acţiuni, vădit ostile, ale conducătorilor sionişti din ţară erau în concordanţă cu acţiunile similare, pe plan politic palestinian şi mondial sionist, ale conducerii Agenţiei Evreieşti.

Într-adevăr, cu toate că guvernul mandatar luase, în vara anului 1946, măsuri pentru oprirea emigrărilor evreieşti şi deportarea emigranţilor ilegali pe Insula Cipru; cu toate că, în iunie 1946, forţele britanice palestiniene au recurs la dezarmarea forţelor Organizaţiei Evreieşti de Autoapărare „Hagana", asediind, în acest scop, aşezările evreieşti, arestând 3.000 de persoane şi confiscând armamentul ce s-a găsit în acele locuri, cu toate că armata engleză a procedat la arestarea unor conducători ai Agenţiei Evreieşti – ca Moshe Sharet, rabinul Fishman – şi i-a silit pe alţii (David Ben Gurion, Moshe Snech) să se refugieze în străinătate. Agenţia Evreiască a continuat politica sa de umilire şi supunere în faţa imperialismului englez. Astfel, deşi Anglia era agresoare, Agenţia Evreiască a dat dispoziţii – după evenimentele din vara anului 1946 – sus-menţionatului comandament, Organizaţia „Hagana", să nu mai întreprindă nici o acţiune militară îndreptată împotriva forţelor militare britanice şi să nu opună rezistenţă acţiunilor acestora. Apoi, tot după evenimentele sus-menţionate, dr. Nachum Goldman, în numele Agenţiei Evreieşti, a propus guvernului britanic cedarea unor baze militare strategice în Palestina, cu condiţia ca aceasta să fie de acord cu crearea Statului Israel. În sfârşit, în toamna anului 1946, David Ben Gurion, preşedintele Agenţiei Evreieşti, a dus tratative cu Bevin, la Londra, propunându-i renunţarea la unele teritorii – în speţă, la Negev – în schimbul admiterii formării statului evreu.

Poziţia de supunere totală faţă de imperialism nu s-a manifestat numai pe plan politic general, ea s-a manifestat şi pe panul emigrării, cu toate că Agenţia Evreiască se angajase să lupte fără şovăire pentru o emigrare liberă şi nelimitată în Palestina. Totuşi, şi pe acest plan, Agenţia Evreiască a înţeles să facă concesii imperialismului anglo-american. Mă refer aici la dispoziţiile ce s-au dat pentru oprirea plecării celor 20.000 de emigranţi evrei din România, în decembrie 1947. Ministrul de Externe britanic, fiind informat că se

https://biblioteca-digitala.ro

pregătesc două vase pentru transportarea unui număr de 20.000 de evrei din țară, i-a cerut secretarului Departamentului de Stat american, Marshall, ca să determine oprirea plecării acestor vase, întrucât Anglia nu poate admite debarcarea în Palestina sau în Cipru a unui număr atât de important de persoane, infectate de „virusul comunismului". În urma acestei sesizări, Marshall i-a cerut lui Moshe Sharet să oprească plecarea sus-numitelor vase. Dând curs acestui demers, Sharet i-a dat dispoziții lui Agamy să oprească toate pregătirile în vederea plecării acestor vase, întrucât „interese superioare" reclamă această măsură. Agamy a fost de acord cu această dispoziție; n-a executat-o, totuși, din cauza presiunilor ce s-au exercitat asupra lui de către conducătorii sioniști, care i-au arătat situația catastrofală ce s-ar putea crea, dacă cei 20.000 de oameni care și-au lichidat toate bunurile nu ar pleca. Abia în urma acestor demersuri, Agamy a făcut intervențiile necesare și a obținut permisiunea de plecare a acestor vase.

După cum se știe, Guvernul român aprobase această emigrare de mari proporții, pentru că aprecia caracterul antiimperialist al emigrărilor din acea vreme. Se prevăzuse, în consecință, că emigranții – la sosirea lor în portul Haifa – vor opune rezistență armată trupelor engleze, care vor încerca să împiedice debarcarea emigranților și să-i deporteze în Insula Cipru. În acest scop, s-au constituit grupe de rezistență, care au fost dotate cu armamentul necesar. Contrar, însă, înțelegerii stabilite, vapoarele au fost oprite în largul mării de către ofițeri britanici, însoțiți de reprezentanți ai Agenției Evreiești, și obligate să-i transporte pe emigranți direct în Insula Cipru, deci fără a atinge măcar coastele palestiniene. Ordinul primit a fost executat fără nici o rezistență. Astfel a înțeles Executivul Agenției Evreiești să îndeplinească, cel puțin în parte, dispozițiile primite de la guvernele imperialiste american și englez.

În legătură cu această chestiune, trebuie să relatez încă un fapt.

La începutul anului 1948, a apărut, în revista „Contemporanul", un articol în care se arăta că dr. Moshe Snech demisionase din conducerea Agenției Evreiești, deoarece acesta refuzase să accepte emigrarea unui număr de 60.000 de evrei dintr-o țară europeană răsăriteană. Știu și eu, din cercuri sioniste, fără să pot indica exact sursa și fără a putea susține în mod absolut cert, că – la sfârșitul anului 1947 – guvernul român era, în principiu, de acord cu plecarea unui important număr de evrei din țară. În acest sens, Snech a dus tratative- cu ocazia vizitei sale în țară, în decembrie 1947. Știu însă, în mod absolut precis, că demisia lui Snech din conducerea Agenției Evreiești s-a produs pe chestiunea dezacordului ce exista între el și ceilalți membri ai Agenției, în ceea ce privește politica emigrărilor.

Rezultă, în mod cert, din datele de mai sus, că aparatul de conducere al mișcării sioniste s-a înhămat complet la carul imperialismului, executând dispozițiile sale și în ceea ce privește emigrarea, trădând astfel chiar și interesele maselor sioniste, care aveau ca obiectiv principal plecarea în Israel. Această atitudine de ostilitate față de țările de democrație populară și față de Uniunea Sovietică, în primul rând, s-a menținut și după proclamarea Statului Israel, cu toate că nou stat fusese creat datorită ajutorului politic hotărâtor al U.R.S.S. și a ajutorului politic, economic, militar și uman al statelor democratice din răsăritul Europei.

Iată câteva manifestări concrete de acest fel:

1. Guernul Ben Gurion – emanație a mișcării sioniste – a declarat, în repetate rânduri, că va practica o politică de strictă neutralitate, de neatârnare față de Răsărit și de Apus. În realitate, însă, a practicat o politică de totală dependență față de imperialismul

https://biblioteca-digitala.ro

american şi englez, aprobând ocuparea sectoarelor economice principale, de către grupuri financiare americane şi transformând, astfel, ţara într-o bază americană.

2. A obţinut de la Guvernul american un împrumut de 100 de milioane de dolari, în condiţiile împrumuturilor acordate în cadrul planului Marshall, care a produs o stare de depresie economică, a provocat şomaj de mari proporţii în Israel. În urma „programului de austeritate", inaugurat de Guvernul Ben Gurion, salariile au fost îngheţate sau scăzute, preţurile produselor de strictă necesitate crescând vertiginos şi, o dată cu ele, creştea mereu şi mizeria maselor muncitoare.

3. A încadrat moneda israeliană în blocul lirei sterline.

4. În timpul campaniei electorale, pentru alegerile delegaţilor în prima adunare constituantă a Statului Israel din ianuarie a.c., partidele sioniste, în frunte cu Mapai şi cu conducătorii săi, Ben Gurion şi Sharet, au folosit lozinci de propagandă antisovietică şi calificându-i, pe aceia care militează pentru o alianţă cu lagărul socialismului, drept aventurieri politici.

5. Cu ocazia unei conferinţe de presă, ce a avut loc în primăvara acestui an, la New York, Moshe Sharet – răspunzând unei întrebări puse de ziarişti – a declarat că nu s-a pus încă problema aderării Statului Israel la Planul Marshall, dar atunci când această chestiune va fi actuală, guvernul israelian o va examina cu toate atenţia şi cu toată seriozitatea.

6. Tot în primăvara acestui an, reprezentanţii diplomatici ai Israelului din ţările de democraţie populară i-au cerut lui Sharet să facă o vizită la Moscova, pentru ca, prin tratative directe cu guvernul sovietic, să obţină normalizarea raporturilor cu U.R.S.S., cu ţările de democraţie populară, şi rezolvarea problemei eigrărilor din aceste ţări.

Guvernul israelian a hotărât ca ministrul său de externe să nu se deplaseze la Moscova, deoarece el nu poate şi nu este dispus să facă concesii statelor Europei răsăritene. (Această informaţie o am de la Halevy).

S-ar putea cita încă multe exemple, mă rezum, însă, la atât. Cred că exemplele citate caracterizează îndeajuns atitudinea duşmănoasă a guvernului sionist faţă de Uniunea Sovietică şi ţările de democraţie populară şi demască făţărnicia declaraţiilor de „strictă neutralitate" a acestui guvern înfeudat imperialismului american şi englez.

Se naşte întrebarea: a reuşit guvernul Ben Gurion să rezolve problemele vitale ale noilor emigranţi şi ale maselor populare din Israel, ca locuinţă, locuri de muncă, salarii etc.? Răspunsul este categoric: nu s-a reuşit rezolvarea acestor probleme. Ziarele palestiniene şi scrisorile sosite din Israel relatau despre marea criză de locuinţe. În domeniul construirii de locuinţe noi nu s-a făcut aproape nimic, deşi necesităţile au crescut foarte mult, în urma marelui aflux de noi emigranţi. Soldaţii demobilizaţi nu găsesc locuinţe, aproape 80.000 de nou veniţi trăiesc în lagăre, într-o promiscuitate de nedescris, având o alimentaţie de proastă calitate şi insuficientă cantitativ.

Posibilităţile de plasare în câmpul muncii sunt aproape inexistente. Salariile muncitorilor scad mereu, puterea lor de cumpărare devine din ce în ce mai mică. În general, Israelul trece printr-o perioadă de criză economică acută, caracteristică regimurilor capitaliste, care trăiesc din „beneficiile" Planului Marshall.

Este caracteristic faptul că, în primăvara acestui an, în urma şomajului şi a crizei economice grave, unii membri ai Guvernului israelian au propus raţionalizarea emigrărilor. Din această informaţie pe care o am tot de la Halevy, rezultă, prin urmare, că toată propaganda sionistă deşănţată – că Palestina ar putea să absoarbă milioane de evrei şi să le asigure o viaţă prosperă – n-a fost decât o înşelătorie de cea mai ordinară speţă. Aceasta este realitatea, dacă un guvern sionist este nevoit să se gândească la o limitare a emigrărilor,

https://biblioteca-digitala.ro

după ce au sosit în Israel, în ultimul an, abia 200.000 de evrei. Dar acest lucru marchează şi falimentul ideologic şi politic al mişcării sioniste, căci dacă ea este nevoită să renunţe la postulatul său fundamental, înseamnă că nu poate îndeplini misiunile pentru care a fost creată.

Vinovată pentru această stare de lucruri este coaliţia sionistă burghezo-clericală aliată cu social-democraţia de dreapta, care a condus destinele Palestinei. Nu există nici o deosebire între burghezia palestiniană şi burghezia din celelalte ţări. Nu există nici o diferenţă între social-democraţia de dreapta palestiniană şi social-democraţia de dreapta din ţările Europei Occidentale. Aliată cu burghezia şi cu cea mai retrogradă parte a ei, clericii, socialiştii de dreapta din Israel înşală şi trădează masele muncitoreşti şi servesc interesele capitalismului mondial.

Mapai al lui Ben Gurion este un astfel de partid. Acest partid neagă marxismul, neagă lupta revoluţionară muncitorească, neagă unitatea internţaională a celor ce muncesc. Unul dintre doctrinarii săi, Pinchas Liubianiker – în lucrarea sa *Sodot* (*Fundamente*) – proferează cele mai abjecte injurii la adresa U.R.S.S. şi a lui I.V. Stalin, pe care-I compară cu ţarii Rusiei. Mapai face parte din asociaţia internaţională a socialiştilor de dreapta – C.O.M.I.S.C.O. Partidul Mapai este forţa dominantă în mişcarea sionistă şi forurile ei, precum şi în guvernul israelian – deci, autorul principal al acţiunilor enumerate mai înainte. Trebuie să se mai menţioneze aici că, în primăvara acestui an, reprezentanţii Mapai-ului din Confederaţia Sindicală Israeliană au cerut ca aceasta să părăsească Federaţia Sindicală Mondială, căci rămânerea în F.S.M. ar constitui, chipurile, o violare a neutralităţii Statului Israel.

Există în Israel un partid, numit Mapam, care se consideră marxist-leninist, care afirmă că păşeşte pe drumul Revoluţiei din Octombrie, că este ataşat de U.R.S.S. şi mişcarea muncitorească revoluţionară internaţională, că este o parte a lagărului socialismului. În platforma-program a acestui partid sunt statornicite aceste principii. În realitate, însă, faptele Mapam-ului nu corespund cu principiile formulate în platforma sa. Iată câteva dintre aceste fapte, care evidenţiază caracterul contrarevoluţionar al acestui partid:

1. Mapam propagă principiul „unităţii naţionale" evreieşti deasupra claselor, situând acest principiu drept postulat esenţial al programului său.

2. Mapam colaborează, în forurile mondiale ale mişcării sioniste, inclusiv Executivul Agenţiei Evreieşti, cu celelalte organizaţii sioniste, inclusiv gruparea revizionistă de tip fascist.

3. Mapam a refuzat să formeze Frontul Unic Muncitoresc cu Partidul Comunist din Israel, motivând această atitudine cu argumentul că este adevăratul patrid comunist palestinian etc., iar după apariţia rezoluţiei Biroului Informativ al Partidelor Comuniste şi Muncitoreşti, cu privire la situaţia din Partidul Comunist din Iugoslavia, cu teza că nu vrea să-şi piardă „independenţa", nu vrea să depindă de Moscova.

4. S-a abţinut de la vot când Parlamentul israelian a votat împrumutul de 100.000 de dolari obţinut din S.U.A., declarând că este de acord cu contractarea împrumutului şi se opune doar eventualelor clauze politice secrete pe care le-ar cuprinde convenţia de împrumut.

5. În timpul tratativelor ce se duceau în cadrul C.D.E., pentru organizarea în forma nouă a transporturilor de evrei pentru Palestina, Maeir Iaari – unul dintre conducătorii acestui partid – a trimis o telegramă organizaţiei respective din ţară în care cerea să nu se

https://biblioteca-digitala.ro

accepte propunerile Comitetului Democrat Evreiesc şi să se apere până la capăt principiul unităţii evreieşti al nediscriminării, al dreptului fiecărui cetăţean evreu de a emigra în Israel.

6. În cursul dezbaterilor de politică externă, ce au avut loc în Parlamentul israelian, în vara acestui an, reprezentanţii Partidului Mapam s-au asociat calomniilor celorlalte partide sioniste împotriva ţărilor de democraţie populară.

7. În cursul audienţei pe care Mordehai Oren, membru în Biroul Politic al Mapam-ului, a avut-o, în vara anului trecut, la tovarăşa Ana Pauker, la Belgrad, a susţinut dreptul la emigrare al tuturor sioniştilor, inclusiv al revizioniştilor fascişti. În raportul pe care el l-a înaintat Comitetului Executiv al C.G.M. din Israel, spune, textual, printre altele: „Pot să spun că am luptat şi pentru revizionişti, am făcut tot ce puteam pentru ei".

Din faptele expuse mai sus rezultă că Mapam a alunecat pe un drum contrarevoluţionar troţkist, titoist. Este semnificativ că Mapam n-a combătut dezertarea lui Tito din lagărul socialismului. Există multe asemănări între „socialismul" lui Tito şi cel al Mapam-ului. Mapam a afirmat şi el că vrea să construiască socialismul în spirit naţional, în mod diferit, „independent" de construcţia socialismului în răsăritul Europei. Mapam se bazează, ca forţă principală, nu pe proletariatul industrial, ci pe proletariatul rural, pe care-l consideră forţa de avangardă a mişcării muncitoreşti palestiniene. Ca urmare a acestei poziţii, Mapam s-a dezinteresat de soarta proletariatului industrial, concentrându-şi aproape întreaga atenţie asupra ţărănimii muncitoare. Această atitudine, pe lângă că este, teoretic, fundamental greşită, a cauzat Mapam-ului prejudicii politice foarte grave. Dezinteresându-se de muncitorimea din oraşe, Mapam a obţinut, la ultimele alegeri, foarte puţine voturi din mediul urban, fapt care a contribuit la înfrângerea sa în alegeri.

În sfârşit, Mapam neagă rolul de avangardă şi de conducător al partidului. Într-un articol publicat de revista teoretică „L`Achdut Haavoda", Itzhak Tabenkin afirmă că avangarda şi conducătorul proletariatului palestinian este mişcarea kibuţiană, că partidul este un produs şi o anexă a acestei mişcări. În acelaşi articol, Tabenkin se străduieşte să demonstreze „superioritatea" acestei concepţii, faţă de concepţia comunistă asupra rolului partidului de avangardă şi conducător al proletariatului.

Prin urmare, toate lozinzile revoluţionare ale Mapam-ului nu au nici o valoare. Ele nu sunt decât o înşelătorie, o mască sub care încearcă să se ascundă adevăratul partid Mapam, care trădează interesele lagărului socialismului şi al păcii.

Deci, afirmaţia că în sânul mişcării sioniste s-au cristalizat curente ideologice politice diferite, corespunzând păturilor sociale diferite, nu corespunde realităţii. O forţă consecventă de stânga nu s-a cristalizat în cadrul mişcării sioniste, un partid sionist de stânga nu există în consecinţă.

Astfel s-a prezentat sionismul de toate nuanţele din Palestina, ca unealtă credincioasă a capitalismului, ca instrument al imperliasmului, ca duşman al poporului. Atitudinea grupărilor sioniste din ţară, care s-au dezvoltat într-un stat cu adevărat democratic, nu a fost diferită de atitudinea organizaţiilor lor palestiniene. De la începutul reluării activităţii legale a mişcării sioniste din România, grupările sioniste s-au situat pe o poziţie duşmănoasă faţă de regimul democrat din ţară. Pe lângă faptul că propagau ideea emigrării, cu orice preţ şi în orice condiţii – şi realizau acest obiectiv în limita posibilităţilor ce le-au avut –, organizaţiile sioniste au sabotat democratizarea vieţii evreieşti din ţară – unele refuzând să colaboreze cu comuniştii evrei, altele acceptând colaborarea din oportunism, fără intenţia cinstită de a căuta, în comun cu forţele progresiste din ţară, rezolvarea problemelor ce frământau populaţia evreiască de aici. Astfel: organizaţiile sioniste de dreapta au refuzat, de la început, să participe la constituirea C.D.E.; organizaţiile

https://biblioteca-digitala.ro

sioniste de „stânga", „Ichud", au luat parte la formarea C.D.E., însă au sabotat, fără întrerupere, acţiunile acesteia, făcând totul pentru a anihila influenţa Comitetului în viaţa publică evreiască.

Astfel, când spre sfârşitul anului 1945, îndată după înfiinţarea sa, C.D.E. a iniţiat acţiunea de recalificare profesională a populaţiei evreieşti, în vederea reîncadrării acesteia în câmpul muncii, sioniştii din C.D.E. n-au precupeţit nici un effort pentru a zădărnici această acţiune. Ei răspândeau teza imposibilităţii productivizării maselor evreieşti în Diaspora şi arătau că restructurarea economică şi socială a populaţiei evreieşti nu este posibilă decât în Palestina. Pentru a contracara acţiunea C.D.E., grupările sioniste, sioniştii din C.D.E. făceau „restratificare" pe cont propriu. Astfel, „Ichud"-ul, în loc să participe la acţiunea generală iniţiată de C.D.E., a organizat câteva colective de maturi pe care le numea instituţii de recalificare profesională. De asemenea, „Mişmar" a organizat câteva ateliere, cu scopul de a împiedica reuşita acţiunii generale. La baza acestei atitudini era teama de a nu pierde influenţa în viaţa evreiască şi, evident – în primul rând –, atitudinea ostilă a sionismului faţă de regimul democrat din ţară.

Nu numai că s-a vorbit despre imposibilitatea productivizării maselor evreieşti în Diaspora – şi pe baza acestui principiu a fost sabotată acţiunea de restratificare a populaţiei evreieşti –, dar s-a încerat, de asemenea, să se determine evreii care se găseau în câmpul muncii să părăsească locurile lor de muncă pentru a putea pleca apoi în Palestina.

Atitudinea duşmănoasă a sioniştilor s-a manifestat în forma sa cea mai ascuţită cu ocazia tratativelor pentru organizarea ajutorului destinat forţelor luptătoare şi progresiste din Israel, ce au avut loc în cadrul C.D.E., în vara anului trecut. C.D.E., primind misiunea de a organiza plecarea spre Israel a unui număr important de evrei, cu scopul de a întări forţele luptătoare şi progresiste israeliene, s-a adresat organizaţiilor Mapam-ului din ţară, propunându-le să organizeze împreună această acţiune de mare importanţă.

În mod concret: recrutarea oamenilor, pregătirea lor militară şi politică, organizarea transporturilor etc. urmau să fie făcute de către comuniştii din C.D.E., în colaborare cu organizaţiile „Mişmar" şi „L`Achdut Haavoda Poalei Zion". Deputatul Bercu Feldman, care a condus tratativele, a arătat că ajutorul destinat Israelului are un dublu scop, şi anume: a) de a ajuta forţele luptătoare din Israel, care se opun agresiunii imperialiste; b) de a contribui la întărirea forţelor progresiste din Statul Israel.

Organizaţiile Mapam şi „Ichud" (care a fost inclus în tratative ulterior) au zădărnicit realizarea acestei acţiuni, refuzând să accepte condiţiile propuse. Prin acest refuz, a fost împiedicată ajutorarea Frontului Militar din Israel, a fost împiedicată plecarea în Israel a unui număr important de evrei. Organizaţiile sioniste sus-numite s-au supus ordinelor primite din partea burgheziei evreieşti, sacrificând interesele maselor, cărora le permiseseră posibilităţi de emigrare nelimitată, pe altarul „unităţii evreieşti". Influenţa nefastă a cercurilor conducătoare sioniste din Israel a fost prezentă în tot timpul acestor tratative. Prin *şlihimii* lor şi-au exercitat o presiune puternică asupra organizaţiilor sioniste, influenţându-le să nu accepte colaborarea şi să lupte pentru realizarea principiului care prevede dreptul fiecărui evreu de a pleca în Palestina, indiferent de credinţa sa politică. Iar dacă este fascist revizionist, Mapam, organizaţie „marxistă" revoluţionară, trebuie să lupte pentru dreptul său la emigrare, pentru că principiul sacrosant al „unităţii evreieşti" cere acest lucru, cu toate că revizioniştii sunt duşmanii clasei muncitoare, duşmanii statului şi instrumentele cele mai docile ale imperialismului. Pentru drepturile revizioniştilor la emigrare a înţeles să lupte Mordehai Oren, fruntaş al Mapam-ului, la audienţa sa la tovarăşa Ana Pauker.

https://biblioteca-digitala.ro

După eşuarea acestor tratative, s-a comunicat că guvernul ţării a încredinţat Federaţiei Uniunilor de Comunităţi Evreieşti să facă înscrierea populaţiei dornice de a pleca în Israel*. S-a precizat că orice evreu, indiferent de gruparea politică din care face parte, are dreptul să se înscrie şi, astfel, se respectă principiul nediscriminării. Sioniştii din C.D.E. au fost invitaţi să-şi trimită oamenii la înscrierea pe liste şi să-şi desemneze reprezentanţii în comisiile speciale, însărcinate cu înregistrarea persoanelor solicitante.

Sioniştii, în frunte cu cei care mai făceau parte din C.D.E., au organizat o vastă contracţiune în vederea zădărnicirii operaţiunilor de înscriere prin comunităţi. S-au expediat telegrame în toate secţiunile, s-a vorbit la telefon cu centrele mai importante, s-au dat instrucţiuni ca nici un sionist să nu se înscrie pe listele comunităţilor. Instructori speciali au fost trimişi într-o serie de oraşe pentru a împiedica pe teren reuşita acţiunii de înscriere. S-a făcut această contraacţiune, cu toate că se ştia că măsura de înscriere prin comunităţi a fost luată în urma dispoziţiilor guvernului. Contraacţiunea sionistă era, deci, o acţiune de ostilitate deschisă faţă de Guvernul ţării şi faţă de forţele democratice din ţară.

În urma rezoluţiei Biroului Politic al C.C. al P.M.R., apărută în ziarele din 12 decembrie 1948, organizaţiile sioniste mature, cu excepţia Mapam-ului, şi-au încetat activitatea. Ele au luat hotărârea de „încetare" a activitaăţii şi nu de „autodizolvare", pentru ca să sublinieze că se desfiinţează nu pentru că şi-au pierdut raţiunea de existenţă, ci pentru că, în condiţiile date, continuarea activităţii nu mai este posibilă. În realitate, acţiunea sionistă de mase a încetat, însă acţiunea conducătorilor sionişti a continuat şi după decretarea „încetării activităţii".

Acţiunile conducătorilor sionişti aveau ca obiectiv esenţial fuga cu orice preţ din ţară a acestora. Pentru realizarea acestui obiectiv s-au căutat, de către fruntaşii sionişti, puncte de trecere frauduloasă a frontierei. Fruntaşi sionişti – ca Igner, Laiwandman şi alţii – s-au deplasat în oraşe de frontieră sau au dat altora însărcinarea de a găsi posibilităţi de trecere. Preocuparea conducătorilor sionişti era, deci, exclusiv plecarea lor cât mai grabnică, fără să se intereseze de soarta maselor sioniste.

Acţiunile ilegale ale conducătorilor sionişti au continuat şi pe alte planuri. Astfel, îndată după „încetarea activităţii", s-a pus în discuţie chestiunea plecării unei delegaţii de trei persoane în străinătate, cu scopul de a obţine ajutor financiar şi organizarea plecării clandestine din ţară a conducătorilor sionişti. Un grup de conducători sionişti – şi anume: Jean Cohen, dr. H. Igner, ing. Iakerkaner, Laiwandman şi subsemnatul – au înaintat, în cursul lunii aprilie, prin ataşatul de Legaţie, Zwy Hadari, un raport către Executiva Sionistă Mondială, în care se descria, în culori negre, situaţia populaţiei evreieşti şi, în special, a sioniştilor, cerându-se, în concluzie, să se organizeze plecarea ilegală a conducătorilor sionişti şi să li se trimită ajutoare financiare.

În iarna şi primăvara acestui an, au avut loc numeroase consfătuiri ale conducătorilor sionişti, cu scopul de a se înfiinţa un Executiv Sionist ilegal. Cu ocazia uneia dintre aceste discuţii, Jean Cohen a declarat că un sionist adevărat trebuie să fie ataşat de imperialismul american, trebuie să creadă în prăbuşirea imediată a Uniunii Sovietice şi a ţărilor de democraţie populară.

Conducătorii sionişti au organizat, la 5 mai, aniversrea creării Statului Israel, prin reuniuni intime, în cadrul cărora s-au ţinut discursuri sioniste şi antidemocratice.

Sume importante de bani au fost primite de la Legaţia Statului Israel de către conducători sionişti maturi şi de tineret.

---

* În realitate, la acea oră, F.U.C.E. era condusă de aceeaşi echipă dogmatică de la C.D.E. şi supusă P.C.R. (n.n.).

https://biblioteca-digitala.ro

Membri ai Legaţiei Israelului – şi anume: Moshe Agamy, Eliezer Halevy, Schor şi Ricu Lupescu – au pregătit plecarea clandestină din ţară, cu vasele de emigranţi cehoslovaci, a conducătorilor organizaţiilor sioniste de tineret. Au finanţat diferite grupuri ilegale de sionişti, dintre care am cunoştinţă de existenţa unui grup al Organizaţiei „Dror".

Din faptele enumerate mai sus rezultă că agitaţia sionistă nu s-a diminuat după „încetarea activităţii" organizaţiilor sioniste. Ea s-a limitat – este just – doar la un cerc restrâns de oameni, în special la cercul conducătorilor sionişti, care, dezinteresându-se complet de soarta populaţiei evreieşti, se gândeau, exclusiv, la situaţia lor personală, la fuga lor din ţară cu orice preţ. Aşa după cum reiese din faptele citate, conducătorii sionişti n-au ezitat nici o clipă să-şi manifeste duşmănia faţă de regimul de democraţie populară din ţară.

Aceste acţiuni n-ar fi fost posibile dacă Legaţia Statului Israel din Bucureşti şi-ar fi propus, ca misiune, crearea unor raporturi cordiale cu R.P.R., dacă Legaţia Israelului n-ar fi sprijinit, fără încetare, agitaţia sionistă. În fapt, Legaţia Israelului s-a transfomat într-un centru al agitaţiei sioniste, iar conducătorii săi s-au manifestat ca duşmani ai Republicii Populare Române. Iată câteva fapte:

În cursul audienţei pe care o delegaţie sionistă – formată din ing. S. Iakerkaner, dr. H. Igner şi subsemnatul – a avut-o, la începutul lunii februarie, la ministrul Rubin, acesta a declarat că înţelege să sprijine, în limita posibilităţilor, acţiunile sioniste pe lângă Guvernul israelian şi forurile mondiale ale mişcării sioniste.

Primul consilier Moshe Agamy a procurat din Israel şi a pus la dispoziţia conducătorilor sionişti, maturi şi tineret, sume importante de bani, care se cifrau la câteva milioane de lei. Agamy menţinea încontinuu legături strânse cu fruntaşi sionişti, ca Dan Ieşeanu, dr. Th. Löwenstein, Mella Iancu, Marcu Cohen etc.

Primul secretar Eliezer Halevy s-a deplasat de două ori în străinătate pentru a obţine fonduri şi pentru a determina organizarea unei emigrări ilegale din ţară. Tot el, împreună cu Zwy Hadari, a stăruit pentru continuarea existenţei Mapam-ului, după apariţia Rezoluţiei Biroului Politic al C.C. al P.M.R., în chestiunea naţională. El întreţinea legături strânse cu conducătorii sionişti Lupu Heimsohn, Gitta Leibovici, subsemnatul şi alţii, manifestând, cu fiecare ocazie, adversitatea sa faţă de regimul democratic din ţară. El a transportat, în valiza sa diplomatică, corespondenţa clandestină a lui Gitta Leibovici, destinată lui Itzhak Tessler, care se găsea la Paris.

Ataşatul de Legaţie Zwy Hadari – când a plecat din ţară – a transportat, în valiza sa diplomatică, raportul grupului de sionişti către Executivul Sionist Mondial. La plecare, el a declarat că, în trecere prin Paris, va face intervenţiile necesare pe lângă forurile europene ale „Mossad"-ului, pentru organizarea unei emigrări ilegale.

„Mossad"-ul – compus din Moshe Agamy, Schor şi Ricu Lupescu – a pregătit plecarea frauduloasă din ţară a conducătorilor organizaţiilor sioniste de tineret, care urmau să fie introduşi în loturile de emigranţi cehoslovaci.

Acesta este aspectul real al activităţii Legaţiei Statului Israel, care este un reprezentant fidel al guvernului pe care-l reprezintă, duşmanul Uniunii Sovietice şi al socialismului.

N-am vorbit despre cele două manifestaţii care au avut loc, în iarna acestui an, în faţa Legaţiei Israelului. Nu ştiu cine a organizat aceste manifestaţii, ştiu însă că Legaţia Israelului n-a făcut nimic pentru a împiedica desfăşurarea lor. Dimpotrivă, primind la poartă numeroasele cereri de emigrare, a încurajat aceste manifestaţii. Există bănuieli că aceste manifestaţii au fost organizate chiar de membri ai Legaţiei. Fie că ei le-au organizat, fie că le-au patronat numai, aceste fapte întăresc ceea ce am spus mai înainte despre

https://biblioteca-digitala.ro

duşmănia conducătorilor Legaţiei faţă de Republica Populară Română şi forţele care conduc destinele ţării.

Înainte de venirea Legaţiei Statului Israel, mişcarea sionistă mondială a fost reprezentată în ţară de instructori palestinieni (*şlihimi*), trimişi ai Agenţiei Evreieşti şi ai organizaţiilor sioniste din Palestina. Majoritatea acestor *şlihimi*, veniţi în anii 1944-1947, au sosit clandestin în ţară, trecând fraudulos frontiera, cu ajutorul „Mossad"-ului, care organiza astfel de treceri. Ei constituiau, împreună, un for numit „Mişlahat" („Misiunea"), care dirija întreaga activitate a mişcării sioniste şi, în primul rând, a organizaţiilor de tineret, grupate în organizaţia federativă „Hehaluţ".

Ei procurau fonduri pe seama organizaţiilor, prin transferuri frauduloase de devize. Activitatea lor nu s-a limitat, însă, numai la organizaţiile de tineret. *Şlihimii* – în virtutea mandatului care-l aveau – dirijau şi controlau, de asemenea, activitatea organizaţiilor sioniste mature. Rolul lor în desfăşurarea discuţiilor din vara anului 1948, în legătură cu emigrarea, a fost dacă nu hotărâtor, în orice caz, foarte important. În mare măsură, ei au fost cauza atitudinii negative pe care am adoptat-o cu ocazia acestora. *Şlihimii*, însă, nu s-au ocupat numai cu activitatea politică propriu-zisă. Ei culegeau, de asemenea, informaţii pe care spuneau că le transmit organizaţiilor lor palestiniene, care trebuiau să cunoască stările de lucruri, acolo unde îşi desfăşoară ei activitatea.

Astfel, Itzhak Tessler mi-a cerut să-i dau note despre diferite probleme evreieşti, mi-a cerut să dau indformaţii false şi să culeg, în schimb, informaţii de la tov. Bonda şi de la Andrei Niculescu, în legătură cu atitudinea C.C. al P.M.R. faţă de problema sionistă. La eliberarea sa din închisoare, în preajma înapoierii sale în Israel, el ne-a cerut – lui Gitta Leibovici şi mie – să-i trimitemm, prin intermediul lui Halevy, diferite informaţii referitoare la problemele care frământă populaţia evreiască, în general, şi tineretul evreu, în special; să-i relatăm în ce măsură evreii reuşesc să se încadreze în producţie, dacă se menţine tensiunea sionistă, dacă s-au promulgat legi noi, în urma cărora noi categorii de evrei au fost scoşi din procesul de producţie. Tessler spunea că are nevoie de aceste informaţii pentru ca, la rândul său, să informeze Partidul Mapam şi să-i ceară să ia măsuri, în interesul „salvării" noastre.

Nu sunt convins că aceste informaţii n-au ajuns, până în cele din urmă, la anglo-americani, cu care organizaţiile sioniste – în frunte cu Agenţia Evreiască – au colaborat tot timpul.

În afară de categoriile de *şlihimi* care constituiau „Mossad"-ul şi „Mişlahat"-ul – despre care am vorbit mai înainte –, se mai găseau în ţară şi instructori ai Organizaţiei „Hagana".

Acestea, în colaborare cu „Mossad"-ul şi cu organizaţiile sioniste de tineret, organizau tabere de instrucţie militară, în diferite perioade şi în diferite localităţi. Participanţii primeau instrucţie militară, cu arme aduse, probabil, clandestin, din străinătate. Se spunea că menirea acestor cursuri este pregătirea militară a viitorilor luptători din Palestina şi formarea grupurilor de rezistenţă pe vasele de emigranţi.

Din descrierea activităţii *şlihimilor*, rezultă nefasta lor influenţă în toate sectoarele sioniste. Ei au fost aceia care au dirijat, susţinut şi alimentat fără întrerupere agitaţia sionistă, propagând ideea emigrării cu orice preţ, în orice condiţii. Ei au fost inspiratorii principali ai atitudinii lor antidemocratice pe care, în diferite ocazii, le-a luat conducerea sionistă. Ei au fost aceia care au întreţinut în continuu o atmosferă de neîncredere în regimul democrat din ţară. În sfârşit, ei au fost aici exponenţii burgheziei palestiniene şi ai

https://biblioteca-digitala.ro

socialiştilor de dreapta, ale căror interese le-au reprezentat, pentru ale căror planuri au militat tot timpul.

În concluzie, sionismul este nu o mişcare de eliberare a poporului evreiesc, ci un duşman al colectivităţii poporului evreu.

Această duşmănie faţă de interesele vitale ale evreimii s-a manifestat în toate timpurile şi în toate împrejurările.

Sionismul a abătut o parte a populaţiei evreieşti pe panta emigraţionistă, înşelând-o, prin faptul că i-a ascuns situaţia reală din Palestina (şomajul, crizele economice etc., care bântuie ţara), unde masele populare sunt crunt exploatate de imperialiştii străini şi de capitaliştii palestinieni, prezentând-o ca o ţară cu o economie înfloritoare, capabilă să asigure un standard de viaţă ridicat tuturor acelora ce vor emigra într-însa. Sionismul a înşelat masele evreieşti atunci când vorbea de posibilităţi nelimitate de emigrare în Palestina. Faptele au arătat că Palestina nu este capabilă să absoarbă milioane de oameni, că mizeria maselor ce se grăbesc în prezent în Palestina ia proporţii tot mai îngrijorătoare. Sionismul a înşelat populaţia evreiască atunci când propaga ideea că şi concentrarea teritorială a poporului evreu este singura rezolvare a problemei evreieşti, creând astfel o stare de teamă şi de incertitudine permanentă şi determinând o parte a acestei populaţii să-şi lichideze bunurile, să-şi părăsească căminele, pentru ca, după ce a cutreierat toate drumurile Europei, să fie nevoită să trăiască o viaţă de mizerie, indescriptibilă, în lagărele americane. Discuţiile recente din cadrul Guvernului israelian, privitoare la limitarea emigrărilor marchează falimentul ideologic şi politic al sionismului.

Sionismul este duşmanul Uniunii Sovietice, al ţărilor de democraţie populară, al lagărului socialismului.

În toate timpurile, sionismul a legat soarta sa de soarta imperialismului anglo-american, pe care l-a servit fără precupeţire împotriva intereselor reale ale colectivităţii evreieşti.

(ss) Zoltan Hirsch

Declaraţie

4 noiembrie 1949

Activitate politică pe linie sionistă

În cursul lunii octombrie 1944, am venit la Bucureşti cu gândul de a emigra în Palestina. Am şi plecat cu un transport, care a fost înapoiat de la Giurgiu, potrivit unor dispoziţiuni superioare. Înapoindu-mă la Bucureşti, am cerut conducerii centrale a Organizaţiei „Dror Habonim" – unde lucrasem ca dactilograf, în scurta perioadă premergătoare plecării vasului (aproximativ 20 de zile) – să-mi dea o întrebuinţare până la o nouă posibilitate de plecare. Cererea mea a fost satisfăcută şi am lucrat ca dactilograf până la începutul lunii februarie 1945, participând la şedinţele secretariatului organizaţiei şi colaborând la rezolvarea tuturor chestiunilor privind activitatea mişcării, pe plan organizatoric, educativ şi cultural.

La începutul lunii februarie 1945, am fost cooptat în conducerea centrală, fiind numit secretar general al mişcării, în locul lui Scarlat Iancu, a cărui înlocuire devenise

https://biblioteca-digitala.ro

necesară din cauză că era dezinteresat de chestiunile organizaţiei. Această funcţie am deţinut-o până în august 1945, când, în locul meu, a fost ales secretar general al organizaţiei Moise Moscovici, eu fiind numit, în schimb, responsabil cultural şi reprezentant al mişcării în forurile sioniste exterioare: Executivul Sionist şi „Ichud", căreia îi era afiliată, în acea vreme, Organizaţia „Dror Habonim". Am fost membru al conducerii organizaţiei până în august 1946, când, alegându-se o nouă conducere şi fiind propus pentru emigrare, am încetat să mai fac parte din conducerea mişcării. Am continuat, însă, să activez tot timpul în Organizaţia „Dror Habonim", având ca însărcinări îndrumarea seminariilor culturale, unde ţineam regulat referatele despre marxism şi reprezentarea mişcării în cadrul „Ichud"-ului.

Activitatea Organizaţiei de Tineret „Dror Habonim" consta în organizarea de secţiuni locale şi colective de muncă şi activitate culturală în spirit sionist şi socialist ştiinţific. Organizaţia „Dror Habonim" se considera o mişcare de stânga, care afirma că se identifică cu idealurile revoluţionare ale clasei muncitoare internaţionale, care susţinea, însă, că problema evreiască nu poate fi rezolvată decât prin concentrarea teritorială a poporului evreu în Palestina, ca singura soluţie pentru formarea unui popor evreu normal şi sănătos din punct de vedere economic şi social, egal în familia popoarelor lumii. Organizaţia credea că datoria sa fundamentală şi esenţială este educarea şi pregătirea membrilor săi pentru o viaţă de muncă fizică pe care urmau să o trăiască în Palestina în cadrul grupului colonizatoric „Hakibuţ Hameuchad", considerat ca avangardă a mişcării haluţiene (de pionierat) palestiniene. În consecinţă, întreaga activitate a organizaţiei se concentra asupra acestui obiectiv esenţial, problemele politice mondiale, interne şi chiar palestiniene, fiind lăsate pe un plan cu totul secundar.

În timpul activităţii mele în Organizaţia „Dror Habonim", am călătorit de trei ori clandestin în străinătate, şi anume:

1. Pentru întâia oară, am plecat fraudulos în Ungaria, în vara anului 1945. Scopul călătoriei era vizitarea Organizaţiei „Dror Habonim" din Ungaria, sarcină pe care o primisem din patrea Organizaţiei „Dror Habonim" din România. În vederea călătoriei, mi s-au pus la dispoziţie, din partea casieriei organizaţiei, banii necesari. Am primit, de asemenea, din partea „Mossad"-ului – mi se pare, prin Moritz Moscovici –, un certificat al Crucii Roşii, care servea ca act de călătorie în străinătate. La Gara de Nord, am cumpărat un bilet de tren până la Arad. Sosind la Arad dimineaţa, m-am dus imediat la locuinţa lui Chaim Wurtzel, care fusese înştiinţat, în prealabil, de călătorie. Wurtzel mi-a spus că voi pleca mai departe a doua zi. Plecând de la el, am fost găzduit într-un colectiv al organizaţiei noastre, unde, a doua zi dimineaţa, Wurtzel mi-a comunicat că, în după-amiaza aceleiaşi zile va avea loc continuarea călătoriei, în care scop să fiu în gara Arad, la ora 14,00. Conform instrucţiunilor primite, am sosit la gară la ora fixată. Acolo se găseau Chaim Wurtzel şi un grup de tineri care plecau, prin Ungaria, spre zonele occidentale ale Germaniei.

Wurtzel a cumpărat, din banii ce-i aveam eu şi ceilalţi, bilete de călătorie până la Curtici. Am plecat în jurul orei 15,00, însoţit de Wurtzel, cu trenul personal, spre Curtici. Aici ni s-a făcut o sumară revizuire a bagajelor şi ni s-a aplicat pe certificatele de Crucea Roşie viza reglementară de ieşire din ţară. De la Curtici am trecut cu un tren de marfă pe teritoriul ungar. La frontiera Ungariei nu existau atunci autorităţi de frontieră, drept urmare nu am fost supuşi nici unei noi formalităţi. Am plecat, astfel, cu un tren de marfă până în oraşul Bekescsaba, iar de acolo cu un alt tren, până la Budapesta.

La înapoiere, având un certificat de Cruce Roşie, primit de la „Mossad"-ul din Budapesta, am venit cu un tren de marfă până la Bekescsaba. Aici ne-am urcat într-un tren

https://biblioteca-digitala.ro

de marfă care venea în România, într-un vagon cu ostaşi sovietici. Când am ajuns în apropierea Gării Curtici, la cererea mea, un ostaş sovietic mi-a împrumutat mantaua sa, pe care am îmbrăcat-o cu scopul de a evita, astfel, controlul asupra mea. Când trenul a oprit în Gara Curtici şi personalul de frontieră a venit să controleze persoanele ce soseau, văzând că în vagonuil nostru erau oameni îmbrăcaţi în uniforme sovietice, nu s-a mai făcut nici un control. Cu acelaşi tren am plecat până la Arad, de unde, după câteva ore, am plecat la Bucureşti cu un tren rapid.

2. A doua oară, am trecut fraudulos în Ungaria, în iarna anului 1946. Scopul acestei călătorii era refacerea unităţii Organizaţiei „Dror Habonim", care se scindase recent. Primind şi de această dată un certificat de Crucea Roşie şi banii necesari călătoriei, atât eu, cât şi *şeliachul* Moise Brecher, cu care călătoream împreună, ne-am cumpărat din Gara de Nord bilete de tren şi am plecat la Arad. La Arad, ne-am dus la Chaim Wurtzel, care ne-a comunicat că, în aceeaşi după-amiază, ne vom continua călătoria, cerându-ne ca la ora 13,30 să fim la gară. Sosind la gară, l-am întâlnit pe Wurtzel, care era împreună cu un grup de tineri ce plecau, de asemenea, pe aceeaşi cale.

Însoţiţi de Wurtzel, ne-am continuat călătoria – împreună cu întregul grup – cu trenul personal. Sosind la Curtici, ni s-a făcut o sumară revizuire a bagajelor şi ni s-a aplicat viza de ieşire pe certificate. Am plecat în cursul serii, cu un tren de marfă, până la Lökoshaza, staţia de frontieră maghiară. Aici am fost daţi jos din tren şi introduşi într-o sală a gării. După ce a doua zi dimineaţa autorităţile maghiare de frontieră ne-au făcut revizuirea bagajelor şi controlul actelor, al certificatului pe care au aplicat viza de intrare, am plecat cu un tren personal până la Budapesta.

La înapoiere, m-am prezentat – înainte de plecare – la Legaţia României, unde am declarat că sunt deportat din Ardealul de Nord, că vreau să mă întorc în ţară şi cer să mi se dea actele de călătorie necesare. Mi s-a eliberat un certificat de călătorie redactat în limbile română şi maghiară. Organizaţia din Ungaria mi-a cumpărat un loc pe o maşină care făcea, zilnic, traseul Budapesta-Oradea. Am plecat cu această maşină, împreună cu alte patru persoane necunoscute, până în satul de frontieră maghiar. De aici, după ce ni s-au controlat bagajele şi actele, am plecat mai departe până la postul român de frontieră (nu-mi amintesc numele comunei), situat la 300 de metri distanţă de frontiera maghiară. Am fost reţinut peste noapte la acest post, după ce, mai înainte, ni se făcuse o temeinică revizuire a bagajelor şi a actelor. A doua zi de dimineaţă, am fost conduşi cu o căruţă la Oradea, unde am fost predat Comisiei de Triere a Deportaţilor, ce funcţiona în acea vreme. Aici am primit o dovadă pe care erau indicate datele declarate de mine, evident false. De la Oradea am plecat la Arad, pentru a-mi ridica actele lăsate la Wurtzel şi de acolo, cu un tren rapid, la Bucureşti.

3. A treia oară, am trecut fraudulos frontiera, în noiembrie 1946. Scopul acestei călătorii era participarea la al 22-lea Congres Mondial Sionist, de la Bassel (Elveţia). Am plecat împreună cu un grup de vreo zece persoane, care mergea tot în acelaşi scop. Plecarea a avut loc seara, obiectivul imediat al călătoriei era Satu Mare, unde „Mossad"-ul pregătise trecerea noastră clandestină. Sosind la Satu Mare, în jurul orei 17,00, am fost primit de un anume Carol, delegatul „Mossad"-ului. Acesta a închiriat, a doua zi, două căruţe cu cai, plătite din banii noştri, care ne-au transportat până în satul de frontieră Oar. Aici am fost primiţi, în casa misitului Friedmann, de o delegată a „Mossad"-ului, Erika, care avea misiunea să se îngrijească de continuarea călătoriei noastre. Aceasta a luat legătura cu un misit maghiar, care ne-a transportat cu căruţele, în cursul serii, la Csengher, oraş maghiar de frontieră. De la Csengher, am plecat imediat mai departe cu maşini, care ne-au

https://biblioteca-digitala.ro

transportat până la Seghedin, unde ne-am adăpostit într-un kibuţ al Organizaţiei „Hanoar Haţioni". În zorii zilei, ne-am continuat călătoria până la Budapesta, unde am sosit în jurul orei 7,30.

După câteva zile de şedere în capitala Ungariei, ne-am continuat călătoria spre Austria. Am plecat dimineaţa, cu un tren de persoane, până la Győr, oraş situat la 40 km de frontiera ungaro-austriacă. Am sosit la Győr la ora 14,00. Acolo ne-am găzduit într-un kibuţ al Organizaţiei „Hanoar Haţioni". La ora 17,00, un autocamion ne-a dus până în imediata apropiere a frontierei. De aici, sub conducerea unui misit, am trecut pe jos peste câmpie, până când am ajuns la un anumit punct de pe teritoriul austriac. Aici ne-a aşteptat un autocamion, care ne-a transportat la Viena, unde am ajuns în aceeaşi noapte, la ora 1,00.

Din cauza împrejurărilor descrise în alte declaraţii, nu ne-am putut continua călătoria şi am fost nevoiţi să ne întoarcem în ţară, fără a fi realizat obiectivul călătoriei. La înapoiere, o maşină ne-a transportat, în cursul serii, până în apropierea frontierei austro-ungare. De aici, sub conducerea unui misit, am trecut pe teritoriul ungar, în aceleaşi condiţii în care mai înainte trecusem pe teritoriul austriac. De acolo, o maşină ne-a transportat la Győr, de unde am plecat în aceeaşi noapte, sosind la Budapesta dimineaţa, în jurul orei 7,00. După câteva zile de şedere la Budapesta, am plecat cu trenul până la Seghedin, de unde o maşină ne-a transportat până la Csengher. De aici, acelaşi om ne-a dus la Oar. De la Oar am plecat la Satu Mare, iar de acolo ne-am înapoiat la Bucureşti.

Menţionez că toate deplasările de acest fel erau organizate de forurile „Mossad"-ului dintr-o ţară în legătură cu forurile respective din alte ţări. Organizaţia avea foruri de conducere, însă conducătorii reali ai mişcării erau instructori palestinieni trimişi de către corpul colonizatoric, care avea misiunea să dirijeze întreaga sa activitate şi să-i procure fondurile materiale necesare, în condiţiile pe care le voi arăta în altă parte.

Organizaţia de tineret a început să se intereseze de problemele politice palestiniene abia în cursul anului 1946, când, în urma venirii unei noi echipe de instructori palestinieni, conducerea primise amănunte asupra sciziunii ce se produsese, în anul 1944, în Mapam, în urma căreia majoritatea lui „Hakibuţ Hameuhad" se alăturase Partidului „L`Achdut Haavoda", care s-a format din aripa ce s-a despărţit de Mapam şi în urma căreia majoritatea mişcării mondiale „Dror" se alăturase, de asemenea, noului partid.

Asupra cauzei sciziunii ni s-a spus că, în cadrul Mapam-ului – care devenise un partid reformist, oportunist, antisovietic –, s-a format o fracţiune socialistă consecventă, revoluţionară, prosovietică, care, fiind exclusă în 1944 din Partidul Mapam, s-a constituit în partid politic independent, cu scopul de a lupta pentru integrarea mişcării muncitoreşti palestiniene, în mişcarea revoluţionară a clasei muncitoare internaţionale. În urma acestor evenimente şi după multe frământări („Dror Habonim" era rezultatul fuziunii dintre două mişcări – din care, partea ardeleană „Habonim" gravita spre Mapam), la începutul anului 1947, imediat după al 22-lea Congres Mondial Sionist de la Basel, când sciziunea Mapam-ului luase o formă definitivă, majoritatea absolută a conducerii mişcării a hotărât să convoace sfatul central pentru a propune ca Organizaţia „Dror Habonim" să părăsească „Ichud"-ul, care era corespondentul Mapam-ului din Palestina. Pe baza referatului ţinut de mine, Sfatul Central a aprobat propunerea conducerii centrale. În urma acestui act, conducerea „Ichud"-ului a declanşat o ofensivă puternică, cu scopul de a distruge mişcarea noastră. Au venit, în acest scop, instructori palestinieni speciali, întregul activ al „Ichud"-ului a fost mobilizat pentru influenţarea tinerilor; s-au a plătit sume importante pentru formarea unei noi organizaţi „Dror Habonim – Ichud"; s-au cheltuit fonduri impresionante

https://biblioteca-digitala.ro

– în general, au fost utilizate toate mijloacele pentru zădărnicirea existenţei organizaţiei din care făceam parte.

În urma acestei campanii, cât şi ca o consecinţă logică a despărţirii de „Ichud", împreună cu Chaim Kraft, ing. I. Smith, F. Ieselsohn şi alţii, am luat iniţiativa înfiinţării Organizaţiei „L`Achdut Haavoda – Poalei Sion", fapt pe care l-am realizat în martie 1947.

Platforma noii organizaţii cuprindea, în esenţă, tezele sioniste şi tezele socialiste şi revoluţionare, ataşamentul faţă de U.R.S.S., faţă de forţele progresiste din ţară, faţă de C.D.E., în care gruparea ceruse încadrarea sa din primul moment al existenţei sale.

În cadrul organizaţiei, am fost membru al Comitetului Executiv şi al biroului său politic, având ca sarcini activitatea culturală şi reprezentarea în Blocul Palestinei Muncitoreşti şi în Executivul Organizaţiei Sioniste. Aceste funcţii le-am deţinut şi în timpul scurtei existenţe a Uniunii Sioniste Socialiste (Mapam).

Falsificări de acte

În birourile „Mossad"-ului, din Cal. Dorobanţi nr. 2 şi str. Praporgescu nr. 12, precum şi la sediul Organizaţiei „Hehaluţ", se falsificau acte de identitate, atât pentru emigranţi, cât şi pentru instructorii palestinieni şi pentru persoanele care nu aveau acte de şedere în Capitală. Aceste falsuri se făceau cu cunoştinţa „Mossad"-ului, din care făceau parte Moshe Agamy, Eliezer Niedermayer, Assa Schor, Ricu Lupescu şi alţii. Operaţiunile de falsificare, după câte ştiu, erau făcute – cu aprobarea celor de mai sus – de către doi tineri: Iancu şi Dolfi.

Astfel, s-au falsificat aproximativ 1.000 de certificate ale Crucii Roşii, pe care s-au indicat nume fictive, cu cetăţenie fictivă, dându-se astfel posibilitatea unor cetăţeni români să plece în mod fraudulos din ţară.

S-au procurat acte false instructorilor palestinieni veniţi fraudulos în ţară. Astfel, instructorului Meir Brecher i s-a procurat buletin şi dovadă de rămânere în Capitală. Deţinând aceste acte, el s-a căsătorit, în 1947, în mod legal, cu Ruth Perlesteni, la Oficiul stării civile din Brăila.

Cu acte false a plecat, în decembrie 1947 – cu unul din vapoarele de emigranţi –, instructorul palestinian Zwy Weinstein.

Pe paşaportul instructorului „Haganei", Dov Finchel, a fost intercalată fotografia tinerei Sely Rosman, din Galaţi, care a reuşit astfel să o scoată din ţară şi să o transporte în Palestina.

S-au procurat buletine de identitate de Bucureşti instructorilor palestinieni şi unor persoane din conducerea „Hehaluţ"-ului, prin intermediul şoferului Lazăr.

Frământările care au avut loc în perioada ce a precedat autodizolvarea organizaţiilor sioniste

La începutul verii anului 1948, reprezentanţii grupărilor sioniste „Mişmar" şi „L`Achdut Haavoda – Poalei Zion" au fost convocaţi la C.C. al C.D.E., pentru a li se face propuneri în vederea organizării, într-o formă nouă, a emigrărilor în Israel. Această şedinţă a fost precedată de vizita în ţară a reprezentantului special al Statului Israel, Mordehai Namir, care – după cum a declarat – încheiase anumite convenţii economice şi obţinuse aprobarea principală pentru emigrare de la Guvernul R.P.R. La şedinţa iniţială de la C.C. al C.D.E. la care mă refer, au participat, din partea sus-numitelor grupări sioniste, ing. Dascălu, ing. Gheller şi Chaim Kraft.

https://biblioteca-digitala.ro

Noul plan de organizare a emigrărilor a fost expus de deputatul Bercu Feldman, actualul secretar general al C.C. al C.D.E. În expunerea sa, deputatul Feldman a arătat că Guvernul R.P.R., apreciind lupta antiimperialistă din Israel, este de acord cu plecarea unui număr de evrei din ţară, cu scopul ca aceştia să întărească frontul luptătorilor şi tabăra forţelor progresiste din Statul Israel. De la început, deputatul a precizat că nu este vorba de emigrare, ci de un ajutor militar şi politic pe care R.P.R. îl acordă forţelor luptătoare şi consecvent democratice din Israel. Pornind de la aceste premise, aceste plecări urmează să fie organizate de două grupări de bază: comuniştii evrei şi Organizaţia Mapam din ţară, Mapam-ul ducând, în acel timp, tratative pentru formarea Frontului Unic Muncitoresc cu Partidul Comunist din Israel. În afară de aceste două grupări şi de U.E.R., care va primi, de asemenea, o cotă mică, membrii celorlalte organizaţii sioniste, verificaţi ca elemente cinstite şi democrate, vor putea, de asemenea, să plece, organizaţiile lor, însă, nu vor lua patrte la organizarea plecărilor.

În ceea ce priveşte organizarea loturilor, se vor lua următoarele măsuri:

1. Cele două grupe vor împărţi între ele, pe baza unei chei, numărul locurilor, lăsând circa 10% pentru U.E.R. şi circa 10% pentru persoane diverse, provenite din alte grupări.

2. Primul transport va cuprinde circa 3.500 de persoane.

3. Toate operaţiunile de concentrare şi de îmbarcare a oamenilor vor fi conduse de o comisie specială, care va funcţiona independent, într-un local separat, dar va fi condusă de membri ai C.C. al C.D.E.

4. Vor fi luate în considerare pentru plecare persoane de ambele sexe, până la vârsta de 40-45 de ani, precum şi părinţi ai celor care pleacă sau ai luptătorilor din Israel.

5. Cele două grupări participante vor înainta Comisiei Centrale Speciale liste nominale cu persoanele propuse pentru plecare.

6. Comisia Specială, după o triere a celor propuşi, îi va convoca pe cei admişi în taberele de pregătire, ce vor lua fiinţă în diferite puncte ale ţării, unde:

a) oamenii vor primi din partea unor instructori palestinieni pregătirea militară necesară;

b) oamenii vor primi educaţie marxist-leninistă şi îşi vor însuşi cunoştinţe elementare de palestinografie.

7. Taberele vor fi conduse, de asemenea, de comisii constituite după aceleaşi norme ca şi Comisia Centrală Specială.

8. Plecarea oamenilor la portul de îmbarcare va avea loc direct din taberele de instrucţie.

9. Oamenii vor pleca ca unităţi militare constituite, cu armament asupra lor.

Acestea au fost propunerile prezentate de către deputatul Bercu Feldman. Au urmat neunărate şedinţe şi interminabile discuţii.

În şedinţele care au urmat, reprezentanţii celor două grupări sioniste sus-menţionate s-au străduit să demonstreze că propunerile sunt inacceptabile nu din punct de vedere principial, ci din punct de vedere tactic, adică din cauza Israelului, al cărui guvern reformist burghezo-clerical, nu va admite asemenea condiţii. Apoi în special ing. Dascălu şi ing. Gheller s-au străduit să obţină includerea „Ichud"-ului cu drepturi egale şi reprezentarea sioniştilor de dreapta în toate forurile de organizare a plecărilor. În sfârşit, s-a încercat să se câştige timp pentru a putea consulta, în acest interval, forurile israeliene.

Cu consimţământul C.C. al C.D.E., Ricu Lupescu a plecat în Palestina, unde a avut consfătuiri cu ministrul de externe israelian Moshe Sharet, cu participarea lui Moshe Agamy şi Mordehai Namir şi cu membrii Biroului Politic al Mapam-ului. Moshe Sharet a

https://biblioteca-digitala.ro

declarat, cu acest prilej, că Guvernul israelian nu poate admite discriminări de natura celor propuse de C.D.E., întrucât Israelul stăruie în ideea că fiecare evreu, indiferent de credința sa politică, este liber să intre în Statul Israel. Pentru rezolvarea litigiului existent, o comisie – compusă din Mordehai Namir, Ehud Überall, ministrul Israelului la Praga, și Moshe Agamy, numit reprezentant special pentru problemele emigrării pe lângă Guvernul român – urma să vină la București de urgență. Aceasta a fost hotărârea ce a fost luată în cadrul ședinței de la Ministerul de Externe al Israelului.

În ceea ce privește întâlnirea cu membrii Biroului Politic al Mapam-ului, ea s-a încheiat fără rezultat, în sensul că, în timpul șederii lui Mendelsohn în Israel, nu se luase încă nici o hotărâre. Cu aceste rezultate s-a înapoiat Ricu Lupescu la București. Între timp, însă – sau la scurtă vreme după înapoierea lui –, „Mișmar" a primit o telegramă din partea lui Meir Iaari (conducătorul Organizației „Hașomer Hațair" și unul dintre fruntașii Mapam-ului), în care acesta cerea să se respingă propunerile C.D.E. În acel timp, se găsea în țară Levi Grumblatt – membru în secretariatul grupării „Hașomer Hațair – Mișmar" pentru Europa, cu sediul la Praga –, care s-a opus, de asemenea, acceptării sus-menționatelor condiții.

În paralel cu ședințele de la C.C. al C.D.E., au avut loc numeroase ședințe la Executivul Organizației Sioniste, unde reprezentanții celorlalte grupări au făcut uz de toate mijloacele de presiune politică pentru a determina cele două grupări vizate să nu accepte propunerile făcute. Aceste organizații au alarmat partidele lor din Israel. Datorită acestui concurs de împrejurări, presiunile interne și externe și, mai ales, propriei noastre inconsecvențe ideologice și politice, tratativele au ajuns la un punct mort, pe la sfârșitul lui august sau începutul lui septembrie 1948. După multe amânări, s-a convocat atunci o ședință la C.C. al C.D.E., pentru luarea unei hotărâri. Această ședință a fost precedată de o alta, a Blocului Palestinei Muncitorești, unde, după multe discuții, s-a luat hotărârea de a face totul pentru a obține o nouă amânare, ceea ce echivala, în fond, cu sabotarea tratativelor.

La ședința de la C.D.E., deputatul Feldman a arătat că trebuie să se ia, încă în aceeași ședință, o hotărâre. A vorbit apoi avocatul Bacal, care i-a atacat în termeni foarte violenți pe sioniști, spunând că ei sunt vinovați pentru întârzierea realizării unei acțiuni atât de urgente necesare frontului de luptă din Israel. A urmat riposta vehementă a lui Dascălu, care a spus că nu sioniștii, ci comuniștii din C.D.E. au sabotat toate acțiunile palestiniene, iar propunerile actuale nu sunt o dovadă că ei doresc să ajute Israelul, ci, dimpotrivă, ca orice acțiune de ajutorare să eșueze. În urma refuzului dat atât de ing. Dascălu, cât și de dr. H. Igner, în numele „Ichud"-ului, deputatul Feldman a comunicat că evreii comuniști din C.D.E., împreună cu U.E.R.*, care s-a declarat de acord, vor organiza singuri emigrarea.

După această ședință, ing. Dascălu și Gheller au continuat discuțiile în C.D.E., însă fără un rezultat practic. În eșuarea tratativelor a contribuit, într-o anumită măsură, și o telegramă primită de la Eliahu Gojanski – secretar al Partidului Comunist din Israel, aflat în vizită în România –, în care era anunțat că tratativele pentru formarea Frontului Unic Muncitoresc în Palestina fuseseră întrerupte din cauza Mapam-ului. În urma acestei telegrame, conducătorii comuniști ai C.D.E. au declarat că trebuie să reexamineze situația. Cu câteva zile mai târziu, reprezentanții celor trei grupări sioniste din C.D.E. au fost convocați la o nouă ședință, care a avut loc la C.C. al C.D.E., unde li s-a comunicat că, în

* U.E.R. încetase să mai fie Uniunea Evreilor Români, gruparea Filderman fusese înlăturată și organizația devenise o anexă a P.C.R. (n.n.).

https://biblioteca-digitala.ro

urma eşuării tratativelor anterioare, Guvernul ţării a hotărât să încredinţeze misiunea organizării emigrărilor Federaţiei Uniunilor de Comunităţi Evreieşti şi li s-a cerut nu numai să trimită oamenii lor la înscrierea pe listele comunităţilor din ţară, cât şi să-şi delege reprezentanţi în comisiile ce vor funcţiona pe lângă fiecare comunitate evreiască din ţară. S-a arătat că, prin acest plan, se respectă principiul nediscriminării, atât de dârz apărat de reprezentanţii Israelului.

Mişcarea sionistă a făcut totul pentru zădărnicirea realizării acestui plan. S-au expediat telegrame în oraşe, au avut loc convorbiri telefonice, s-au trimis instructori speciali în provincie, cu misiunea de a împiedica populaţia să se înscrie pe listele comunităţilor evreieşti. Ţin să menţionez că Agamy, fiind, în această ultimă perioadă a tratativelor, la Praga, trimitea, prin instructori palestinieni ai Mapam-ului, dispoziţii să nu se facă nici un aranjament, deoarece el va veni curând în ţară şi speră să obţină condiţii favorabile. Instructorii palestinieni aflaţi în ţară – în special cei din Mapam – au prezentat fidel acest punct de vedere şi n-au precupeţit nici un mijloc – ameninţări, injurii etc. – pentru a-l impune.

Apoi, în cursul lunii septembrie 1948 – după ce mişcarea sionistă sabotase acţiunea de înscriere prin comunităţi şi tratativele fuseseră rupte –, a sosit în ţară Moshe Agamy, iar câteva zile mai târziu, a sosit şi Ehud Überall, ministrul Israelului la Praga, având misiunea de a relua cu Guvernul român tratativele referitoare la emigrare. Îndată după venirea lui Überall, s-a organizat, în casa dr. Cornel Iancu, o recepţie la care au fost invitaţi, pe lângă câte un reprezentant al fiecărei grupări sioniste, şi fruntaşii comunişti ai C.D.E. – Bercu Feldman, H. Leibovici, Şerban şi I. Bacal. La această recepţie urma să se creeze atmosfera necesară pentru realuarea tratativelor. În ultimul moment, însă, fruntaşii comunişti au anunţat că nu pot participa, astfel că speranţele legate de această recepţie s-au spulberat. De asemenea, eforturilor lui Überall şi ale lui Agamy de a întâlni personalităţi guvernamentale n-au dat rezultate. După cum Überall şi Agamy au comunicat, într-o consfătuire ce a avut loc la locuinţa lui Ricu Lupescu (din str. Olari nr. 9), la care au participat defunctul I. Esselsohn, ing. Gheller, dr. H. Igner şi subsemnatul, trimişii israelieni n-au putut relua tratativele. Ei au arătat că mişcarea sionistă a făcut o mare greşeală politică atunci când a refuzat să colaboreze în cadrul acţiunii Federaţiei Uniunilor de Comunităţi Evreieşti. Pe viitor – considerau ei –, nu rămâne altceva de făcut decât să se încerce restabilirea legăturilor pe această linie, prin acceptarea participării viitoare a mişcării sioniste la înscrierea pe listele comunităţilor. Prin urmare, Ehud Überall a plecat din ţară, neavând nici un rezultat. De asemenea, infrunctuoase au rămas şi demersurile lui Moshe Agamy. Acesta din urmă ne-a comunicat, în cadrul unei consfătuiri ce a avut loc în cursul lunii octombrie 1948, în casa ing. Dascălu – la care au participat Dascălu, Gheller, Kraft, ing. Igner, M. Weismann, L. Haimsohn şi subsemnatul –, că speră să obţină redeschiderea listelor comunităţilor, cu condiţia ca, mai întâi, să-i trimită pe cei înscrişi până în prezent. Agamy ne-a comunicat, de asemenea, că este convins că va obţine pentru aceasta încuviinţarea forurilor israeliene. După această comunicare, cei prezenţi i-au adresat lui Agamy reproşuri aspre, care, evident, vizau în primul rând forurile israeliene al căror reprezentant era. Eu am adăugat, însă, că, prin ceea ce s-a întâmplat, consider aceasta şi insuccesul personal al lui Agamy, în urma căruia el a trebuit să tragă consecinţele cuvenite. La sfârşitul acelei şedinţe, Agamy ne-a comunicat că pleacă la Paris, pentru a se consulta încă o dată cu forurile sioniste. Ştiu că, înainte cu o zi de a pleca în Franţa, i s-a comunicat că Guvernul R.P.R. nu admite redeschiderea listelor de la comunităţile evreieşti. După vreo 10-14 zile de şedere în Paris, Agamy s-a înapoiat în ţară, însoţit de Zeev Hadari, numit ataşat de Legaţie la Legaţia

https://biblioteca-digitala.ro

Israelului din Bucureşti (care nu luase încă fiinţă), şi având ca misiune principală secondarea lui Agamy la eventualele tratative privitoare la emigrare.

Câteva zile mai târziu, din iniţiativa lui Tessler, a avut loc, în casa ing. Dascălu, o consfătuire cu Hadari, la care au participat Dascălu, Gheller, Tessler, Leon Negru, Adam şi subsemnatul, în cadrul căreia Hadari ne-a comunicat conţinutul discuţiilor de la Paris cu Moshe Sharet. Toţi au fost de părere că mişcarea sionistă a greşit atunci când i-a împiedicat pe membrii săi să se înscrie pe listele comunităţilor. Lui Sharet i s-a cerut, de către Agamy şi Hadari, să intervină pe lângă şeful delegaţiei sovietice la O.N.U., A.I. Vâşinski, în interesul emigrării. Până la plecarea lui Hadari din Paris, ministrul de Externe israelian nu făcuse o asemenea intervenţie. Acesta era, în esenţă, conţinutul consfătuirii cu Hadari.

Evenimentele s-au precipitat într-un ritm accelerat. În cursul lunii noiembrie, au fost ocupate mai multe sedii sioniste, iar la 12 decembrie 1948, ziarul „Scânteia" şi apoi celelalte ziare au publicat rezoluţia Biroului Politic al C.C. al P.M.R., în care, după cum se ştie, sionismul de toate nuanţele este o mişcare naţionalistă a burgheziei evreieşti, care tinde să rupă populaţia evreiască de popoarele în mijlocul cărora trăieşte. În urma acestei rezoluţii, cu o săptămână mai târziu, Comitetul Central al Organizaţiei Sioniste hotărăşte încetarea activităţii tuturor secţiunilor sale. După câteva zile, grupările sioniste, pe rând, şi-au încetat, de asemenea, activitatea. S-a utilizat formula „încetării activităţii" şi nu „autodizolvarea", deoarece nici o grupare sionistă nu recunoştea că şi-a pierdut raţiunea de existenţă, ci recunoşteau doar că, din cauza condiţiilor politice generale, continuarea activităţii nu mai este posibilă.

O singură grupare sionistă matură, şi anume „Uniunea Sionistă Socialistă" (Mapam), nu şi-a încetat activitatea o dată cu celelalte grupări, ci cu mult mai târziu – abia la începutul lunii martie 1949. Această autodizolvare tardivă se datorează mai multor cauze: în primul rând, instructorilor palestinieni şi, mai ales, lui Adam din „Haşomer Haţair". Îndată după apariţia rezoluţiei Biroului Politic al C.C. al P.M.R. în chestiunea naţională, Adam a avut convorbiri telefonice îndelungate cu Iacov-Majus, secretarul european al Uniunii Mondiale „Haşomer Haţair – Mişmar", din Praga. De asemenea, Majus cere stăruitor ca Uniunea Sionistă Socialistă să nu se desfiinţeze, motivând că Mapam este o organizaţie fundamental diferită de celelalte organizaţii sioniste; că, pe când celelalte organizaţii sunt realmente grupări reacţionare, Mapam este o grupare progresistă revoluţionară, ataşată de lagărul socialismului şi de Uniunea Sovietică; că vor avea loc tratative pentru a rezolva în mod favorabil chestiunea existenţei Mapam-ului din ţară; că suntem datori să amânăm hotărârea noastră, pentru a nu prejudicia altfel mersul tratativelor şi pentru a nu crea un precedent periculos pentru toate ţările de democraţie populară, unde, după desfiinţarea în totalitate a mişcării sioniste din R.P.R., vor fi desfiinţate, de asemenea, organizaţiile sioniste. În ceea ce priveşte tratativele, Majus se referea la o comisie politică a Mapam-ului, care – spunea el – se va deplasa, în curând, în ţările de democraţie populară, luând legătura cu partidele comuniste şi muncitoreşti pentru a stabili o înţelegere privind continuarea existenţei Mapam-ului şi după desfiinţarea celorlalte organizaţii sioniste. Majus se referea, de asemenea, la convorbirile pe care le-a avut, la Praga, cu Eliahu Cojanski, secretar al Partidului Comunist din Israel, care, în drum spre Varşovia – unde participa la Congresul Partidului Muncitoresc Unit Polonez –, s-a oprit, pentru câteva zile, în capitala Cehoslovaciei. Majus a avut convorbiri cu Cojanski, care i-a promis – spunea el – că va căuta o soluţie pozitivă pentru situaţia din România. În acele zile s-a produs vizita la Praga a deputatului Bercu Feldman, cu care Majus a avut, de asemenea, convorbiri şi care i-a promis că, la reîntoarcerea lui în ţară, va reexamina situaţia. Majus se referea, de asemenea,

https://biblioteca-digitala.ro

la o convorbire care ar fi avut loc între Cojanski şi domnul ministru Miron Constantinescu, şeful delegaţiei P.M.R. la Congresul Partidului Muncitoresc Unit Polonez, în cursul căreia domnul ministru Constantinescu ar fi declarat că nu se luase încă nici o hotărâre referitoare la aplicarea rezoluţiei în problema naţională şi că atât grupările sioniste care s-au dizolvat, cât şi cele care nu s-au dizolvat, ştiu probabil pentru ce au adoptat una dintre cele două atitudini. Pe baza acestor date, Majus şi instructorii palestinieni cereau să se amâne luarea hotărârii. Între timp, se declanşase campania antisionistă – pe atunci, încă numai prin ziarul „Unirea". Conducerea Mapam-ului vedea clar că o prelungire a existenţei organizaţiei este absurdă din toate punctele de vedere. Era absurdă, în primul rând, pentru că, după cum se vedea, nu se mai putea spera într-o rezolvare favorabilă pe plan politic; în al doilea rând, pentru că Mapam-ul nu mai există în realitate, majoritatea absolută a secţiunilor destrămându-se şi astfel Mapam era o firmă goală, fără conţinut; în al treilea rând, pentru că organizaţiile sioniste îşi pierduseră în mod practic raţiunea de existenţă în momentul când nu ele aveau să dirijeze în viitor emigrările.

Astfel stând lucrurile, conducerea Mapam-ului, cu toate presiunile continue ale lui Majus şi ale instructorilor palestinieni, hotărăşte, în cursul lunii ianuarie, să-şi înceteze activitatea, fixând chiar şi data încetării activităţii. Cu o zi înainte de data fixată, subsemnatul am chemat la telefon Secretariatul European al Organizaţiei „Dror" din Praga, în acelaşi timp al Organizaţiei „L`Achdut Haavoda – Poalei Zion", pentru a comunica hotărârea noastră. La telefon s-a prezentat Eliezer Halevy, numit prim secretar al Legaţiei Statului Israel din Bucureşti. I-am comunicat acestuia – era într-o zi de vineri – că a doua zi Mapam-ul îşi încetează activitatea. El mi-a comunicat că pleacă în aceeaşi zi, urmând să sosească la Bucureşti duminică dimineaţa şi ne roagă să amânăm hotărârea până după venirea lui, căci are de făcut comunicări importante, în care scop doreşte să se întâlnească cu noi încă în cursul zilei de duminică. În urma acestei cereri stăruitoare, am amânat hotărârea. În cursul dimineţii de duminică, am primit un telefon de la Hadari, în care acesta ne-a rugat să fim la ora 18,00, în camera nr. 506 de la Athéneé Palace, unde locuieşte Halevy. La consfătuire au fost prezenţi – în afară de Halevy şi de Hadari – următorii: ing. Dascălu, ing. Gheller, Adam, Leon Negru şi subsemnatul. Cosfătuirea a fost deschisă de Halevy, care a spus că ste informat asupra evenimentelor din ţară şi cunoaşte situaţia critică în care ne aflăm. Cu toate acestea, el ne transmite mesajul Mapam-ului din Israel şi din Europa, prin care ni se cere să nu ne desfiinţăm. Organizaţia noastră nu şi-a pierdut raţiunea şi posibilitatea de existenţă, căci ea este o parte a mişcării revoluţionare internaţionale – spunea Halevy. În continuare, el a arătat că în ţările de democraţie populară se va deplasa o comisie politică a Mapam-ului, în vederea găsirii unui *modus vivendi* şi noi nu avem voie ca, printr-o hotărâre pripită, să stricăm totul. A vorbit şi el despre pericolul pe care l-ar reprezenta o desfiinţare totală a mişcării sioniste din ţară pentru organizaţiile sioniste din celelalte ţări de democraţie populară.

După Halevy a luat cuvântul ing. Dascălu. El a arătat că existenţa în continuare a Mapam-ului nu mai este posibilă. Campania antisionistă şi, în special, campania împotriva Mapam-ului este un indiciu că nu putem să existăm decât ca o grupare adversă a regimului de democraţie populară. Or, Mapam nu poate concepe o asemenea existenţă. Mapam nu poate să-şi continue existenţa şi pentru că, de fapt, nu mai există. În sfârşit, din cauza situaţiei existente, Mapam nu poate avea nici o influenţă asupra uliţei evreieşti. Pentru toate aceste motive este necesară, cât mai grabnic, încetarea a activităţii Mapam-ului.

După Dascălu, a vorbit ing. Gheller. El a arătat la început că premisa de la care trebuie să pornim atunci când analizăm situaţia noastră este că trăim într-un stat de

https://biblioteca-digitala.ro

democraţie populară, formă a dictaturii proletariatului în care coexistenţa unor grupări politice antagonice nu este posibilă; chiar dacă nu am fi făcut greşelile cunoscute, nu ne-am fi putut continua existenţa – dispariţia noastră era, poate, mai puţin dureroasă, dar era oricum inevitabilă. De fapt – a continuat Gheller –, organizaţia şi-a încetat activitatea. Secţiunile din ţară s-au descompus, secretariatul central nu mai duce nici o activitate. În consecinţă, organizaţia nu mai există şi hotărârea noastră, care trebuie luată cât mai urgent, nu va face decât să confirme o realitate existentă.

După ce Adam a spus câteva cuvinte în favoarea continuării activităţii, am luat eu cuvântul. Am arătat că Mapam din Israel a comis o ireparabilă greşeală politică refuzând să realizeze Frontul Unic Muncitoresc cu Partidul Comunist din Israel, că astfel Mapam s-a situat pe aceeaşi poziţie cu partidele social-democrate de dreapta, că acestei poziţii i se datorează, în mare măsură, situaţia noastră nenorocită de aici. Am adăugat că, dacă în Israel s-ar fi creat Frontul Unic Muncitoresc, situaţia noastră era cu totul alta, am fi avut un cuvânt de spus în chestiunile emigrărilor. Am conchis, spunând că încetarea competă a activităţii trebuie să se producă în timpul cel mai scurt, pentru motivele arătate de antevorbitorii mei şi pentru a se evita, în mod cu totul inutil, măsurile represive care se vor lua împotriva noastră.

După mine a luat cuvântul Zwy Hadari. El a spus că ne situăm pe o poziţie defetistă, iar defetiştii n-au ce căuta în conducerea unei mişcări care nu şi-a pierdut raţiunea de existenţă. Ne-a atras atenţia asupra pericolului pe care o reprezintă desfiinţarea mişcării sioniste din R.P.R. pentru sionismul din celelalte ţări de democraţie populară, care, după precedentul ce s-a creat aici, vor avea aceeaşi soartă. El crede că hotărârea de „autodizolvare" a celorlalte grupări este o greşeală politică, deoarece astfel ele au recurs singure că şi-au pierdut raţiunea de existenţă. L-a acuzat pe Agamy pentru faptul că a fost de acord cu „autodizolvarea", pornind de la teza falsă că, în urma dispariţiei mişcării sioniste, se vor deschide porţile emigrării. În realitate, hotărârea de desfiinţare a mişcării sioniste loveşte în interesele emigraţiei, căci dacă nu va mai exista nici o forţă care să militeze pentru emigrarea populaţiei evreieşti în Israel, nu va mai fi nici o emigrare. Iată motivele pentru care este necesară continuarea existenţei noastre.

La sfârşit, a vorbit Eliezer Halevy. El a repetat argumentele şi învinuirile aduse de Hadari. A mai repetat, de asemenea, argumentele aduse la începutul consfătuirii, vorbind despre Mapam ca fiind o forţă progresistă revoluţionară ataşată de frontul socialismului, de U.R.S.S. şi de tratativele apropiate pe care Mapam le va duce cu partidele comuniste şi muncitoreşti din ţările de democraţie populară. În legătură cu Frontul Unic Muncitoresc, el şi-a exprimat indignarea pentru felul cum privim noi această chestiune. Halevy spunea că Partidul Comunist din Israel este o grupare mică, neînsemnată, că adevăratul Partid Comunist din Israel este Mapam; că Partidul Comunist din Israel nu are nici o realizare în Palestina, pe când Mapam are realizări uriaşe; că Mapam nu poate renunţa la programul sionist, căci aceasta ar însemna că renunţă la existenţa sa; că nu este în interesul forţelor progresiste mondiale încheierea Frontului Unic, deoarece, în urma acestui lucru, Mapam ar pierde aproape complet influenţa sa politică, că şi aşa, în cursul campaniei electorale, toate atacurile coaliţiei reformiste şi burghezo-clericale s-au concentrat împotriva tezelor revoluţionare cu care Mapam s-a prezentat în faţa corpului electoral. La sfârşit, Halevy a spus că trebuie să se aştepte desfăşurarea tratativelor în prespectivă, urmând ca, până atunci, organizaţia – chiar dacă numai în mod simbolic – să-şi continue existenţa.

La sfârşitul consfătuirii s-a hotărât amânarea hotărârii de încetare a activităţii, precizându-se că, în fapt, nu se va duce nici o activitate, nu se vor trimite instructori şi

https://biblioteca-digitala.ro

corespondenţă în provincie, iar Secretariatul Central (din str. Banu Mărăcine nr. 7) va fi deschis numai câteva ore pe zi. Oamenilor din provincie care vor vizita provincia li se va spune că sunt tratative în curs, lăsând, însă, să se subînţeleagă că speranţele într-o rezolvare favorabilă a situaţiei noastre sunt minime.

În prima jumătate a lunii februarie, când, în urma amplorii ce o luase campania antisionistă, conducerea Mapam-ului fixase o nouă dată pentru autodizolvarea sa, a avut loc, la locuinţa ing. Dascălu, o nouă şedinţă, la care au participat: Halevy, Hadari, Dascălu, Gheller, Adam şi Leon Negru. Aici, palestinienii au cerut din nou continuarea activităţii. Hotărârea de „autodizolvare" a fost din nou amânată, din cauza lui Dascălu, care, în cele din urmă, s-a situat pe poziţia lui Halevy şi Hadari.

Tot la începutul lunii februarie, a avut loc o consfătuire cu Halevy, în casa lui Fina Iesselsohn (din Bdul Schitu Măgureanu nr. 31). Această întâlnire s-a organizat în urma dorinţei exprimate de Cleaine Koaft, ing. I. Schmidt şi Fina Iesselsohn, de a se întâlni cu Eliezer Halevy şi cu Zwy Hadari, în cadrul unei reuniuni intime. Subsemnatul am transmis această dorinţă lui Halevy şi lui Hadari, iar aceştia s-au declarat de acord să se întâlnească cu noi, în cadrul unui dejun de seară, într-o casă particulară. Întâlnirea a avut loc în casa lui Iesselsohn, într-o vineri seara. La această întâlnire, însă, n-a participat Hadari, căci fusese plecat la Constanţa, pentru a conduce operaţiunile de îmbarcare a emigranţilor. A luat parte, însă, ing. Gheller, care – aflând de la mine de această întâlnire – s-a alăturat grupului nostru.

În cadrul acestei întâlniri s-au discutat următoarele chestiuni:

1. Rezultatul alegerilor din Israel. Halevy a arătat că alegerile s-au încheiat cu înfrângerea categorică a Mapam-ului. Această înfrângere se datorează unor deficienţe organizatorice, lipsei de fonduri şi, mai ales, atacurilor concentrice, lipsei de fonduri şi, în special, atacurilor concentrice ale întregii opoziţii a Mapam-ului şi a programului său politic. Toate partidele, în frunte cu M.A.P.A.I., s-au năpustit asupra Mapam-ului, combătând cu toată furia punctele revoluţionare şi prosovietice din programul său electoral. Acestei propagande duşmănoase i-a folosit din plin – prin situaţia creată, în ultimul timp – mişcării sioniste din R.P.R., care a fost exploatată până la maximum. Halevy a conchis, arătând că deşi a suferit o înfrângere, Mapam rămâne a doua forţă politică în Israel, de care toţi factorii vor trebui să ţină seama. El crede că Mapam ar proceda just dacă ar intra în noul guvern israelian, pentru a putea avea astfel un cuvânt de spus în problemele grave ale Statului Israel.

2. Frontul Unic Muncitoresc din Israel. Iesselsohn a demonstrat că Mapam a făcut marea greşeală politică, refuzând să realizeze Frontul Unic Muncitoresc cu Patridul Comunist din Israel, căruia i se datorează situaţia noastră nenorocită. Foarte enervat, Halevy a răspuns cu aceleaşi argumente pe care le-a adus şi la consfătuirea de la Athenée Palace, adăugând, în plus, doar că, dacă Mapam ar fi făcut cartel electoral cu comuniştii, rezultatul alegerilor ar fi fost catastrofal pentru el şi, implicit, pentru forţele progresiste din Israel.

3. Situaţia Mapam-ului din ţară. Ing. Gheller a demonstrat din nou inutilitatea continuării existenţei noastre, arătând că toate speranţele în legătură cu demersurile Mapam-ului s-au dovedit zadarnice, că atmosfera este din ce în ce mai încărcată în urma intensificării campaniei antisioniste, în al cărei prim plan se găseşte tot Mapam-ul. În răspunsul său, Halevy a arătat că nu are nimic de adăugat la cele spuse în cadrul întâlnirii de la Athenée Palace. A menţionat doar ataşamentul Mapam-ului faţă de forţele revoluţionare mondiale, în frunte cu U.R.S.S., raţiunea de existenţă a grupării. A mai vorbit,

https://biblioteca-digitala.ro

de asemenea, despre spiritul „defetist" care caracterizează mentalitatea noastră. Această întâlnire s-a încheiat fără concluzii practice.

În urma tuturor acţiunilor enumerate mai sus, în urma nehotărârii şi şovielilor conducerii Mapam-ului şi, în primul rând, a ing. Dascălu, Uniunea Sionistă Socialistă (Mapam) nu şi-a încetat activitatea decât după audienţele de la începutul lunii martie, la Ministerul Afacerilor Interne. În această perioadă – la 5 martie –, s-a produs vizita în ţară a lui Mordehai Oren, membru în Biroul Politic al Mapam-ului din Israel, reprezentant al Israelului în conducerea europeană a Congresului Mondial Evreiesc şi reprezentant al organizaţiilor sindicale din Orientul Apropiat, în comitetul Executiv al Federaţiei Sindicale Mondiale. Oren, fiind informat, de către *şlihimii* organizaţiei „Haşomer Haţair", asupra desfăşurării evenimentelor în legătură cu mişcarea sionistă din România, a cerut, la sfârşitul lunii ianuarie sau începutul lui februarie, lămuriri Legaţiei R.P.R. din Paris, solicitând, totodată, permisiunea de a vizita ţara. După câtva timp, i s-a comunicat, din partea Legaţiei, că existenţa tuturor organizaţiilor din R.P.R. este garantată şi a fost întrebat dacă mai susţine cererea sa de a vizita ţara. Cu toate că a dat de îndată un răspuns afirmativ, viza de intrare în ţară nu i-a fost acordată imediat.

Între timp, s-a produs vizita delegaţiei sindicale române, în frunte cu tov. Gh. Apostol, preşedintele C.G.M., la Paris, cu ocazia şedinţei plenare a Comitetului Executiv al F.S.M. După câte ştiu, la cererea lui Oren, adresată tov. Gh. Apostol, s-a admis ca el să viziteze mişcarea sindicală din ţară, ca invitat la C.G.M. din R.P.R. În această calitate, a primit viza de intrare în ţară. În realitate, însă, obiectivul său era cu totul altul, Oren intenţionând să facă intervenţii pe lângă forurile conducătoare ale Partidului Muncitoresc Român, pentru admiterea continuării existenţei Mapam-ului. Vizita lui s-a produs tardiv, căci atunci – la începutul lunii martie – toate grupările sioniste mature îşi încetaseră existenţa şi erau în curs de „autodizolvare" organizaţiile sioniste de tineret.

Împreună cu Lupu Haimsohn, l-am văzut o singură dată pe Oren, în camera sa de la Athenée Palace, a doua zi după venirea lui. Întâlnirea a început după ora 11,00 şi s-a terminat la 11,45, deoarece la ora 12,00, Oren urma să primească vizita unei delegaţii a C.G.M.-ului. Întâlnirea a fost, apoi, tulburată de vizita soţiei lui Adam, care venise să-i ceară lui Oren să intervină pentu eliberarea soţului său, care era arestat. Oren a fost, de asemenea, reţinut câteva minute de Halevy şi Ricu Lupescu, care se găseau în camera lui în momentul sosirii noastre. Discuţia a fost deschisă de Haimsohn, care a descris, în câteva cuvinte, situaţia noastră critică, arătând că aceasta a fost determinată de atitudinea negativă în cursul tratativelor pentru organizarea emigrărilor de la C.D.E. El a accentuat că această atitudine a mai fost determinat şi de poziţia nefastă a Mapam-ului din Israel şi a reprezentanţilor săi israelieni din ţară. După aceea, eu am vorbit, pe scurt, de greşeala politică gravă săvârşită de Mapam, prin neîncheierea Frontului Unic Muncitoresc, fapt care reprezintă o deviere de dreapta foarte primejdioasă, fiind una dintre cauzele principale ale nenorocirilor ce ne-au lovit pe noi. Am mai arătat, de asemenea, că, din această cauză, va suferi emigrarea în general, în sensul că nu se vor mai admite emigrări.

În răspunsul său, Mordehai Oren a declarat, la început, că vizita sa este tardivă sau prematură. Ar fi trebuit să vină sau cu câteva luni mai devreme, atunci când se mai putea face ceva, sau cu câteva luni mai târziu, când apele se vor fi potolit puţin. Acum vizita lui nu mai are nici un rost. Răspunzându-i lui Haimsohn, el a spus că Israelul nu putea accepta în nici un caz condiţiile propuse de C.D.E., atât din cauza constelaţiei politice din Israel, cât şi pentru că Statul Israel nu poate renunţa la principiul dreptului tuturor evreilor, din orice

https://biblioteca-digitala.ro

ţară şi de orice credinţă politică, de a emigra în Israel. A admis şi el că s-a făcut o greşeală gravă când s-a sabotat acţiunea de înscriere prin comunităţi.

Sunt nevoit să deschid o paranteză, pentru a arăta că, în timpul tratativelor din cadrul C.D.E., Oren – fiind informat de către *şlihimii* organizaţiei „Haşomer Haţair", asupra desfăşurării acestor tratative – s-a deplasat la Belgrad, unde a fost primit în audienţă de tov. Ana Pauker, ministru al Afacerilor Externe al R.P.R., care prezida delegaţia română la Conferinţa Statelor Dunărene (Balcanice). În cursul acestei audienţe, Oren a încercat să obţină rezolvarea problemelor emigrării în spiritul doleanţelor sioniste. Când tov. Ana Pauker i-a declarat că Guvernul român nu va admite în nici un caz plecarea elementelor profasciste, Oren a răspuns că şi ei au dreptul să plece, emigrarea fiind un drept al tuturor evreilor, indiferent de culoarea lor politică. La sfârşitul audienţei, tov. Ana Pauker i-a spus lui Oren că, la reîntoarcerea în ţară, va reexamina problema.

Aceste date le deţin din raportul pe care Oren l-a înaintat Confederaţiei Generale a Muncii din Israel, al cărui text a fost reprodus şi trimis în România. Aici a fost tradus şi, astfel, am luat şi eu cunoştinţă de conţinutul lui. La sfârşitul raportului, Oren scrie textual: „Pot să spun că am luptat şi pentru revizionişti, am făcut tot ce puteam pentru ei". Apoi, Oren mi-a răspuns, spunând ceea ce, cu altă ocazie, îi spusese şi lui Halevy. El a declarat că Partidul Comunist din Israel este o fracţiune mică, neimportantă, că adevăratul Partid Comunist din Israel este Mapam, care a creat o operă monumentală în Palestina, pe când Partidul Comunist din Israel n-a realizat nimic; că, dacă Mapam ar fi realizat Frontul Unic, ar fi pierdut la alegeri şi mai multe voturi, ceea ce nu era nici în interesul Mapam-ului, nici în interesul forţelor progresiste, în general, pentru că înfrângerea Mapam-ului în alegeri se datorează lozincilor prea revoluţionare pe care le-a lansat, din care cauză – precum şi din cauza evenimentelor din România – toate atacurile celorlalte partide, în frunte cu M.A.P.A.I., s-au concentrat asupra Mapam-ului. Cu aceasta, întâlnirea noastră a luat sfârşit. În aceeaşi seară, Oren a fost vizitat de inginerul Dascălu şi de inginerul Gheller. Nu ştiu ce s-a discutat cu această ocazie.

La 9 martie – cu o zi înainte de plecarea sa –, Oren a fost vizitat încă o dată de Lupu Haimsohn. În cadrul acestei întâlniri, Oren a relatat rezultatele vizitei sale. A declarat că vizita sa se termină – aşa cum prevăzuse – cu un bilanţ negativ. A avut o întrevedere cu tov. Gh. Apostol, preşedintele C.G.M., în cursul căreia şi-a dat seama că nu se poate face nimic în interesul sionismului. I-a solicitat tov. Apostol să-i intermedieze o întâlnire cu unul dintre secretarii Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român, fără ca să insiste, astfel că o asemenea întrevedere n-a avut loc până în cele din urmă. La cererea lui, ca instructorii palestinieni să fie eliberaţi din închisoare, tov. Apostol i-a răspuns că, în R.P.R., nimeni nu este arestat pe nedrept şi dacă se va dovedi nevinovăţia lor, aceştia vor fi puşi cu siguranţă în libertate.

A mai avut, de asemenea, o întrevedere cu deputatul Bercu Feldman, căruia i-a cerut şi lui să intervină pentru eliberarea *şlihimilor* arestaţi. Deputatul Feldman a răspuns că *şlihimii* sunt învinuiţi de activitate de spionaj şi, în consecinţă, nu poate interveni pentru eliberarea lor. În afară de aceste întrevederi, timpul petrecut de el în ţară a fost ocupat cu vizitarea diferitelor unităţi şi instituţii sindicale din Capitală şi din provincie, unde a fost condus de către reprezentanţii C.G.M.

După ce a vorbit Oren, a luat cuvântul Lupu Haimsohn, care – după ce a făcut câteva consideraţii pe marginea evenimentelor consumate – a cerut ca Mapam să pună la dispoziţie fonduri pentru ajutorarea activiştilor lipsiţi de mijloace şi să intervină pentru emigrarea conducătorilor sionişti ale căror existenţă şi libertate sunt periclitate.

https://biblioteca-digitala.ro

Oren a răspuns că Mapam-ul nu poate acorda ajutoare materiale, deoarece Mapam este bogat în idei, dar sărac în bani. În ceea ce priveşte plecarea conducătorilor, el a spus că este convins că nu s-a spus încă ultimul cuvânt în problema emigrărilor evreieşti din România. Dacă se va ajunge la concluzia că, în domeniul emigrării, în general, nu se mai poate face nimic, atunci se vor lua măsuri pentru plecarea conducătorilor, ceea ce va reuşi cu siguranţă. În încheiere, Oren a spus că el speră că Comisia Politică a Mapam-ului – care va vizita ţările de democraţie populară – va obţine rezultate pozitive. În ziua de 10 martie, Mordehai Oren a părăsit ţara.

La sfârşitul lunii ianuarie sau începutul lui februarie, o delegaţie sionistă – compusă din ing. I. Iakerkaner, dr. H. Igner şi subsemnatul – a fost primită în audienţă de Reuven Rubin, ambasadorul Statului Israel în R.P.R. Audienţa a fost obţinută prin Halevy şi Hadari, cărora le cerusem acest lucru. Audienţa a avut loc în cabinetul de la Legaţie al ambasadorului Rubin, într-o zi, la ora 10,00 dimineaţa, şi a durat în total circa 20 de minute. Mai întâi a vorbit ing. Iakerkaner, care l-a salutat pe Rubin în numele sioniştilor din România, declarând că, deşi mişcarea sionistă a fost nevoită să se dizolve, totuşi spiritul sionist se menţine, deoarece preocuparea centrală a populaţiei evreieşti rămâne dorinţa nestăvilită de a pleca în Israel. A cerut ca Rubin să fie exponentul doleanţelor sioniste ale populaţiei pe lângă forurile sioniste mondiale şi pe lângă guvernul israelian şi să obţină satisfacerea revendicărilor sioniste.

Apoi a luat cuvântul dr. H. Igner, care a sugerat stabilirea unor relaţii comerciale între R.P.R. şi Israel, care – spunea el – vor influenţa, în mod favorabil, sionismul şi cercurile guvernamentale din România.

După aceea, am vorbit eu, spunând că Rubin are datoria să determine forurile sioniste şi guvernamentale israeliene să acorde mai multă atenţie sionismului, care este cel mai mare rezervor uman pentru Israel. În special, trebuie să se acorde atenţia cuvenită tineretului pregătit în colectivele de muncă, căci reprezintă o sursă foarte importantă pentru colonizarea regiunilor din sud ale Israelului. Emigrarea acestor tineri este un interes primordial al Statului Israel.

În răspunsul său, Rubin a arătat ă el este profund ataşat de sionismul român, ca unul care a făcut, odinioară, parte din mişcarea sionistă din ţară şi astfel putem fi încredinţaţi că el va face tot ce-i va sta în putinţă. În afară de aceasta, el are şi datoria să se intereseze de soarta sioniştilor, deoarece membrii guvernului israelian, în frunte cu David Ben Gurion, i-au cerut să fie în legătură cu sioniştii şi cu cercurile evreieşti. El a încheiat, spunând că a fost primit cu multă simpatie de cercurile guvernamentale şi diplomatice, având toate motivele să spere că v putea due la bun sfârşit – n pofida tuturor grutăţilor ce-i stau în cale – misiunea care i s-a încredinţat. Cu aceasta, audienţa a luat sfârşit.

După încetarea activităţii

La începutul lunii martie a.c., după audienţele conducătorilor sionişti la Ministerul Afacerilor Interne, toate grupările mature şi organizaţiile sioniste de tineret şi-au încetat activitatea. După încetarea activităţii, s-au pus în discuţie planuri de a trimite o delegaţie de trei persoane în străinătate, cu scopul de a obţine fonduri pentru activiştii sionişti şi pentru a determina organizarea emigrării inegale a conducătorilor sionişti. La aceste discuţii au participat următorii: ing. I. Iakerkaner, I. Laiwandman, dr. H. Igner, Lupu Haimsohn şi subsemnatul. În ceea ce priveşte componenţa delegaţiei, s-au omis mai multe propuneri, dintre care una prevedea să plece: un ichudist + un mizrahist + un clalsionist; o alta prevedea să plece: un ichudist + un mizrahist + un mapamist (în acest caz, subsemnatul).

https://biblioteca-digitala.ro

Până în cele din urmă, aceste planuri au căzut din două motive principale, şi anume: 1) imposibilitatea găsirii unui loc de trecere a frontierei, în mod clandestin (într-adevăr, Igner şi Laiwandman, care au fost la Timişoara, Arad şi Oradea, pentru a găsi o modalitate de trecere fruduloasă a frontierei, s-au înapoiat fără rezultat, adică cu un rezultat negativ); 2) dezacordul ce există în ceea ce priveşte componenţa comisie (se stabilise că din delegaţie trebuia să facă parte un ichudist, ţinând seama de rolul covârşitor pe care Mapam – „Ichud" îl are în mişcarea sionistă şi în guvernul israelian). Igner nu era persoana indicată, de aceea, nefiind agreat de Moshe Agamy, risca să eşueze în misiunea sa. La aceasta s-au adăugat şovăielile mele de a accepta o asemenea misiune. Din aceste cauze, planul de a trimite o delegaţie sionistă în străinătate, cu scopul de a obţine fonduri pentru conducătorii sionişti şi de a obţine organizarea emigrării clandestine a conducătorilor şi activiştilor sionişti, a căzut.

De asemenea, după încetarea activităţii mişcării sioniste, s-a pus în discuţie chestiunea constituirii unei Executive Sioniste ilegale. Erau două păreri în legătură cu caracterul şi forma acestei Executive ilegale, şi anume: 1. Executiva să fie constituită având la bază un program politic (această formulă era susţinută, în special, de Jean Cohen); 2. Executiva să fie un for tehnic care să se intereseze inclusiv de chestiuni practice, ca procurări de fonduri, emigrare etc. (această formulă era susţinută, în special, de ing. I. lakerkaner, care aprecia că la baza existenţei acestui for trebuie să rezide unicul principiu al dorinţei tuturor sioniştilor, indiferent de organizaţia din care fac parte, de a pleca în Israel). Iniţiativa constituirii Executivei ilegale aparţinea clal-sioniştilor, care s-au adresat conducătorilor tuturor grupărilor, în vederea realizării acestui lucru. Astfel, Lupu Haimsohn şi cu mine, am fost invitaţi să participăm, ca reprezentanţi ai Mapam-ului, la constituirea acestui for. Pornind de la ideea că nu avem ce căuta în cadrul unui for, care întruneşte o serie de elemente reacţionare, la început nu am participat la nici un fel de discuţii de acest fel. Fără prezenţa noastră, a avut loc, la sfârşitul lunii martie, în locuinţa lui Jean Cohen (din str. Sevastopol nr. 14), o şedinţă în cadrul căreia urma să se procedeze la constituirea Executivei. La această şedinţă, au participat următorii: Dan Ieşeanu şi dr. Th. Löwenstein (din „Ichud"); I. Laiwandman (din „Mizrahi"); Jean Cohen (de la clal-sionişti); I. Ebercohn, T. Rosenthal (ambii sau numai unul dintre ei, nu ştiu precis, din „Renaşterea"). Punându-se în discuţie chestiunea constituirii Executivei, s-a căzut, în principiu, de acord, stabilindu-se că acesta va fi format la o dată apropiată, în cadrul unei şedinţe la care vor participa şi delegaţii Mapam-ului. S-a mai stabilit, de asemenea, că se va păstra cel mai desăvârşit secret şi, în special, nu i se va comunica nimic lui Agamy, care se va opune acestui lucru, deoarece el îşi arogă calitatea de conducător al sionismului din România.

După ce, ulterior, am aflat – deşi era hotărâre să se păstreze o tăcere absolută asupra acestei şedinţe –, primul lucru pe care l-au făcut leşeanu şi Löwenstein a fost că i-au raportat totul lui Agamy. În vremea presiunilor lui Agamy, ei au adus la cunoştinţă celorlalţi că nu sunt de acord şi nu vor participa la formarea Executivei ilegale. Cu eşuarea acestui lucru, n-au încetat, însă, încercările de a constitui un for sionist de conducere ilegal. În special Jean Cohen şi ing. lakerkaner au depus foarte multe strădanii în această direcţie. Insistenţele erau depuse de lakerkaner pe lângă Haimsohn şi subsemnatul, care ezitam să ne pronunţăm favorabil unui asemenea proiect. Totuşi, în cele din urmă, cedând numeroaselor şi repetatelor insistenţe, i-am făcut – la sfârşitul lunii aprilie sau începutul lunii mai – o vizită lui Jean Cohen, pentru a cunoaşte punctul de vedere în legătură cu această chestiune. În cursul acestei întâlniri, Jean Cohen ne-a întrebat care va fi atitudinea noastră, dacă ni se va cere să combatem „Planul Marshall". Am răspuns că nu credem că ni se va cere o astfel

https://biblioteca-digitala.ro

de propunere, dar dacă, admiţând prin absurd, vom fi puşi, totuşi, în faţa unei asemenea chestiuni, ne vom declara fără şovăire să combatem „Planul Marshall". La aceasta, Jean Cohen a ripostat că, în urma acestei declaraţii categorice, nu mai avea nici un rost să discutăm despre sionism, căci nu poate fi sionist acela care nu crede în prăbuşirea apropiată a Uniunii Sovietice şi în victoria totală a imperialismului. Noi am răspuns că, într-adevăr, continuarea discuţiei nu are nici un sens, deoarece noi nu înţelegem şi nu renunţăm nici la concepţia noastră marxistă de viaţă, nici la credinţa politică ce o avem noi, nici la convingerea fermă în victoria deplină a socisliamului, a ţărilor socialiste, în frunte cu Uniunea Sovietică. După această consfătuire, nu am mai participat la nici o altă consfătuire de acest gen. Ideea constituirii unei Executive ilegale se menţinea încă, până la arestarea mea nerealizându-se, însă, nici un progres în această direcţie.

Înainte de aceste discuţii – la sfârşitul lunii martie –, aflându-se că Zwy Hadari, ataşat la Legaţia Statului Israel, se pregăteşte să se înapoieze în Israel, am fost solicitat de persoanele pe care le voi indica îndată, să-i cer să transporte un raport către Executiva Sionistă Mondială de la Ierusalim. Hadari declarându-se de acord cu acest lucru, Jean Cohen a fost însărcinat cu redactarea raportului în cauză. Când raportul a fost terminat, ne-am întâlnit, la locuinţa lui Jean Cohen, următorii: L. Haimsohn, I. Laiwandman, ing. lakerkaner, dr. H. Igner şi subsemnatul – cu scopul de a-i da o formă definitivă. Acest raport cuprindea, în esenţă, următoarele: situaţia populaţiei evreieşti din R.P.R. este dezastruoasă; majoritatea deţinuţilor condamnaţi pentru delicte economice şi pentru sabotaj economic sunt evrei; grupuri tot mai numeroase de evrei îşi pierd posibilităţile de existenţă din cauza extinderii continue a măsurilor de etatizare şi socializare a sectorului economic, în urma căruia mica burghezie evreiască este eliminată din procesul de producţie. Din această cauză, singura speranţă a populaţiei evreieşti rămâne plecarea în Israel. Din această cauză – deşi mişcarea sionistă nu mai există –, emigraţionismul este mai puternic ca oricând.

Pe de altă parte, campania sionistă continuă cu intensitate. Existenţa şi libertatea conducătorilor sionişti sunt periclitate de caracterul campaniei antisioniste şi se poate deduce că unele măsuri represive sunt iminente. Fruntaşii sionişti nu se pot încadra în câmpul muncii, fiind stigmatizaţi şi consideraţi duşmani ai ţării.

Pentru toate aceste motive, se cere Executivei Organizaţiei Sioniste Mondiale să acţioneze imediat pentru ameliorarea situaţiei catastrofale existente, şi anume:

1. Prin acţiuni politice – pe plan internaţional – să determine ameliorarea situaţiei şi să obţină admiterea emigrărilor.

2. Să acorde ajutoare financiare pentru conducătorii sionişti şi familiilor lor, lipsiţi de mijloace materiale şi aflaţi în imposibilitatea de a se încadra în câmpul muncii.

3. Să se organizeze o acţiune pentru emigrarea conducătorilor şi activiştilor sionişti a căror libertate este periclitată.

Raportul, în această formă – după ce au fost operate unele retuşuri neimportante şi a fost semnat de persoanele indicate mai sus (mai precis, i s-a dat lui Jean Cohen împuternicirea de a semna în numele acestora, după ce se va transcrie raportul) – a fost predat lui Zwy Hadari, care l-a transcris Executivei Organizaţiei Sioniste Mondiale.

După încetarea activităţii organizaţiilor sioniste, o altă activitate sionistă ilegală de mase n-a existat până la arestarea mea. În schimb, a existat o activitate a diferitelor grupuri de activişti sionişti. Astfel, grupuri de mizrahişti se întâlneau la diferite sinagogi din cartierele Dudeşti şi Văcăreşti, făcând agitaţie sionistă. La Iaşi, exista un grup de activişti ai Organizaţiei „Dror", sub conducerea lui David (nu cunosc celălalt nume), care organizează o activitate clandestină.

https://biblioteca-digitala.ro

La 5 mai – ziua aniversării Statului Israel –, au fost organizate reuniuni intime în case particulare. O astfel de reuniune a fost organizată, din iniţiativa ing. Iakerkaner, în casa domnului Fried (din str. Dr. Lister), în seara aceleiaşi zile, la care au participat următorii fruntaşi sionişti: ing. Iakerkaner, Jean Cohen, I. Dulberg, Chaim Kraft, Lupu Haimsohn, Siegmund Spiegel, dr. H. Igner, I. Leiwandamn, Smaia Steinmetz şi subsemnatul. Ing. Iakerkaner, Jean Cohen, Chaim Kraft, I. Laiwandman şi A. Steinmetz au rostit toasturi, preamărind evenimentul şi mişcarea sionistă. O altă reuniune de acest gen a fost organizată în casa doctorului Iancu Cornel (din str. Alexandru Sahia), la care au participat – pe lângă amfitrioni – av. B. Rorlich, av. Leiba Iancu, Dan Ieşeanu, dr. Th. Löwenstein şi alţii. De asemenea, conducătorii Organizaţiei „Dror", împreună cu activiştii din Capitală, s-au întâlnit într-o casă particulară, unde au sărbătorit acest eveniment.

Acestea au fost acţiunile sioniste ilegale cunoscute de subsemnatul.

Alimentarea cu fonduri a organizaţiilor sioniste de către Legaţia Statului Israel

Legaţia Statului Israel din Bucureşti a alimentat cu fonduri organizaţiile sioniste „autodizolvate". Astfel, Moshe Agamy i-a predat, odată, inginerului S. Iakerkaner suma de 1.500.000-2.000.000 de lei (nu-mi amintesc precis), din care s-au plătit salariile foştilor activişti ai Executivului sionist, precum şi Fondurile Sioniste „Keren Kayemet" şi „Keren Hayeshod". Înainte de arestarea mea, exista la Legaţia Israelului suma de 600.000 de lei (nu-mi aduc aminte exact), destinată ajutorării fruntaşilor şi activiştilor organizaţiilor sioniste, care urma să fie împărţită după anumite criterii. Apoi, Eliezer Halevy a predat Organizaţiei „Dror" (prin Gitta Leibovici), de două-trei ori câte 100.000 de lei, destinaţi întreţinerii conducerii acestei organizaţii. Sume identice au fost primite şi de celelalte organizaţii sioniste de tineret.

Acest sume proveneau din Israel, de unde le-a procurat Agamy. Sunt convins că sumele de mai sus au fost realizate prin transferuri frauduloase.

Itzhak Tessler

În prima jumătate a lunii aprilie a.c., a fost eliberat din închisoare, după trei luni de detenţie, instructorul palestinian Itzhak Tessler. În ziua următoare eliberării sale, l-am întâlnit, împreună cu Gitta Leibovici, la Legaţia Statului Israel, în jurul orei 13,00. Toţi trei ne-am restras într-o cameră separată, unde Tessler ne-a relatat împrejurările în care fusese arestat şi condiţiile în care a trăit în diferite închisori.

El ne-a comunicat următoarele:

În dimineaţa zilei de 30 decembrie 1948, în timp ce părăsea sediul provizoriu al Organizaţiei „Hehaluţ", a fost oprit de un agent al Securităţii şi invitat să-l urmeze la Prefectura Poliţiei Capitalei. A fost apoi transportat cu un Taxi la sediul Securităţii din Calea Rahovei, unde a fost încarcerat, într-o celulă colectivă, cu alţi deţinuţi. Regimul din această închisoare era prost. Se dormea pe scânduri, fără aşternut, iar mâncarea zilnică consta din două bucăţi de pâine, lapte şi ciorbă, fiind proastă din punct de vedere calitativ şi insuficientă cantitativ. În această închisoare a stat aproximativ 38 de zile, timp în care i s-a cerut doar autobiografia, neluându-i-se nici un interogatoriu; după aceea, a fost transportat la închisoarea din clădirea Ministerului Afacerilor Interne. Aici a fost încarcerat, de asemenea, într-o celulă colectivă, cu alţi deţinuţi, printre care erau criminali de război notorii (ca ing. Gigurtu, fost prim ministru, şi Marin Codreanu, fratele lui Corneliu Zelea

https://biblioteca-digitala.ro

Codreanu). Regimul era acelaşi ca în închisoarea precedentă. Aici a fost anchetat, aducându-i-se următoarele acuzaţii:

1. Trecerea frauduloasă a frontierei;
2. Spionaj în favoarea Angliei;
3. Imixtiune în afacerile interne ale ţării şi
4. Operaţiuni frauduloase de devize.

În ceea ce priveşte prima acuzaţie, el a recunoscut că a venit în mod fraudulos în ţară. Fiind întrebat în ce condiţii a trecut frontiera, el a răspuns că a trecut prin Oradea, cu ajutorul unui ţăran şi fără ajutorul vreunui organ sionist. Evident, aceasta nu corespundea adevărului.

În ceea ce priveşte a doua acuzaţie, el a negat categoric orice activitate legată de spionaj, afirmând că face parte dintr-un partid care, în tot timpul existenţei sale, a dus o luptă continuă împotriva Angliei. El personal a fost arestat în iunie 1946 de către englezi şi internat în lagărul din Latrun, împreună cu 3.000 de persoane, când aceştia asediaseră aşezările evreieşti palestiniene.

În ceea ce priveşte a treia acuzaţie, el a declarat că, în timpul şederii sale în ţară, s-a ocupat exclusiv de pregătirea tineretului pentru o viaţă de muncă în Palestina şi nu a avut nici o altă activitate politică.

În ceea ce priveşte a patra acuzaţie, el a spus că nu s-a ocupat cu operaţiuni de devize, fiind întreţinut de organizaţie, mâncând la cantina organizaţiei (din str. Col. Orero nr. 26) şi primind, pentru alte cheltuieli, suma de 2-3.000 de lei de la casieria organizaţiei. Fiind întrebat cum a avut posibilitatea să-şi confecţioneze costumul de haine din stofă „Kammgar", el a răspuns că hainele le are încă din Palestina.

În timpul anchetei, n-a fost maltratat, în afară de palmele pe care le-a primit în două rânduri. A fost, de asemenea, pedepsit, o dată cu 48 de ore de carceră, deoarece, cu prilejul unei confruntări, a schimbat un bileţel cu David Rabinovici.

După aproximativ o lună – la începutul lunii martie –, a fost transportat, într-o noapte, la o altă închisoare. Nu a putut identifica locul unde a fost dus, fiindcă, în tot timpul transportării, fusese legat la ochi. Regimul din această închisoare era cu totul diferit de regimul închisorilor precedente. Aici se dormea în celule individuale, având aşternuturi curate şi primindu-se o hrană substanţială şi consistentă. Şi aici, ancheta s-a desfăşurat în jurul celor patru puncte de acuzaţie. El şi-a menţinut tot timpul declaraţiile anterioare, astfel că nu s-au putut realiza progrese.

După aproximativ trei săptămâni, a fost readus la închisoarea de la Ministerul Afacerilor Interne. În dimineaţa zilei eliberării sale, împreună cu ceilalţi instructori palestinieni, au fost conduşi la Tribunalul Militar din Bucureşti, unde au fost judecaţi pentru trecerea frauduloasă a frontierei. Toţi au fost condamnaţi la câte trei luni de închisoare, socotindu-se timpul petrecut în detenţie. De la Tribunalul Militar a fost condus din nou la Ministerul Afacerilor Interne, unde i s-a cerut să dea o declaraţie în care se obliga să părăsească ţara în câteva zile. De la M.A.I. au fost, apoi, conduşi la Serviciul Paşapoartelor, de pe Calea Victoriei, unde li s-a aplicat pe acte viza de ieşire din ţară. Înainte de a fi puşi în libertate, au fost convocaţi într-o sală, unde un general le-a spus că se înapoiază în Palestina şi le-a cerut să păstreze sentimente de prietenie faţă de R.P.R.

Concluziile pe care le trage în urma acestei detenţii sunt următoarele:

1. Organele anchetatoare sunt extrem de severe, dar corecte şi incoruptibile.

2. Anchetatorii sunt, în general, bine pregătiţi din punct de vedere marxist-leninist, însă sunt slabi cunoscători ai problemei evreieşti şi ai sionismului.

https://biblioteca-digitala.ro

3. Nu este convins că, în viitorul apropiat, nu se vor produce arestări ale conducătorilor sionişti. În caz de arestare să nu ne lăsăm atraşi în curse, să negăm tot ce ni se impută.

4. Să nu ne gândim la nici un fel de activitate, să ne întâlnim cât mai rar, în interesul securităţii noastre personale. Membrii conducerii organizaţiei să se mute din locuinţa colectivă ce o deţin, în locuinţe individuale.

5. Oamenii să se încadreze, în limita posibilităţilor, în câmpul muncii. Să se ştie că toţi paşii noştri sunt urmăriţi.

După expunerea sa, Tessler ne-a cerut nouă să descriem faptele care s-au petrecut în timpul detenţiei sale.

Mai întâi, a vorbit Gitta Leibovici. Ea a descris condiţiile în care a activat Organizaţia „Dror" înainte de încetarea activităţii. Activitatea organizaţiei s-a concentrat, mai ales, asupra colectivelor de muncă, majoritatea secţiunilor locale destrămându-se. În kibuţim se concentraseră, de asemenea, majoritatea activiştilor mişcării. A arătat, apoi, că – după audienţele de la Ministerul Afacerilor Interne – s-a procedat la desfiinţarea organizaţiei. Oamenii din colectivele de muncă s-au înapoiat în localităţile lor, cu foi de drum obţinute prin Federaţia Uniunilor de Comunităţi Evreieşti. Moralul oamenilor era scăzut, mulţi dintre ei şi-au exprimat regretul că şi-au pierdut atâta vreme fără nici un rost, fără a putea realiza scopul pentru care veniseră.

În ziua când toate operaţiunile de lichidare au fost terminate, s-a întrunit, pentru ultima oară, la sediul din str. Col. Orero nr. 26, sfatul central al mişcării, în cadrul unei şedinţe foarte scurte. Debora Lăpuşner, secretar general, a anunţat încetarea activităţii, declarând că nici un fel de activitate ilegală nu poate fi concepută de noi, care suntem atraşi profund de regimul democratic, şi îndemnându-i pe oameni să se integreze în producţie, contribuind la construirea socialismului în R.P.R.

După Gitta Leibovici, am luat eu cuvântul, descriind felul în care s-a desfăşurat campania antisionistă. Am arătat că toate ziarele publicau articole antisioniste, deosebit de violente. Am citit articolul din „Scânteia", intitulat „Să demascăm sionismul, arma otrăvită a imperialismului", precum şi articolul deputatului H. Leibovici Şerban, din „Contemporanul". Campania antisionistă a devenit extrem de vehementă după cele două manifestaţii care au avut loc în faţa Legaţiei Statului Israel. Am arătat că Legaţia n-a făcut nimic pentru a împiedica aceste manifestaţii, dimpotrivă, le-a încurajat prin faptul că primea la poartă cereri de emigrare ale oamenilor. După aceste manifestaţii, s-au organizat, în toată ţara, mari întruniri antisioniste. În cadrul acestor mitinguri, luau cuvântul nu numai reprezentanţii C.D.E., ci şi delegaţii Partidului Muncitoresc Român şi ai organizaţiior sindicale locale. La întrunirea din Sala Tomis, a luat cuvântul, pe lângă deputatul B. Feldman, reprezentantul C.C. al P.M.R., Gheorghe Stoica. Am arătat că atacurile principale au fost îndreptate împotriva Mapam-ului, principala învinuire ce i s-a adus fiind refuzul său de a realiza Frontul Unit Muncitoresc cu Partidul Comunist din Israel. Am relevat, şi cu această ocazie, grava greşeală politică a Mapam-ului.

În concluzie, am arătat că situaţia noastră este extrem de gravă şi i-am cerut lui Tessler ca – înapoindu-se în Israel – să facă tot ce poate în interesul nostru.

După ce Gitta a făcut un scurt raport asupra cheltuielilor din ultimul timp, a vorbit din nou Tessler. A spus că apreciază şi el situaţia ca fiind foarte gravă. El va alarma Mapam-ul din Israel asupra situaţiei de aici, însă, pentru aceasta, el trebuie să fie bine informat asupra evenimentelor ce se vor produce ulterior în România. În vederea acestui lucru, el ne cere să-i trimitem informaţii, relativ despre următoarele chestiuni:

https://biblioteca-digitala.ro

1. situaţia economică a populaţiei evreieşti în urma unor legiuiri, care ar provoca scoaterea din producţie a unor noi categorii de evrei.

2. Starea de spirit a evreilor, în general, şi dacă se menţine tensiunea emigraţionistă, în special.

3. Încadrările în muncă ale evreilor.

4. Starea de spirit a tineretului evreu şi, mai ales, a acelora care au fost în colectivele de muncă şi dacă se mai menţine dorinţa lor de a pleca în Israel.

Aceste informaţii să nu fie transmise prin corespondenţă obişnuită, ci să fie predate lui Halevy, care i le va transmite prin poşta diplomatică. De altfel, el va fi în legătură permanentă cu Halevy şi, eventual, cu Ricu Mendelsohn, care îl vor informa, de asemenea, asupra situaţiei din ţară. Ne cere, apoi, să fim în legătură directă, continuă, cu el. Să-i trimitem scrisori pe adresa lui Beith Oren. În interesul securităţii noastre, însă, să nu semnăm scrisorile şi să nu indicăm pe plicuri adresa expeditorului. El ne va scrie, de asemenea, semnând cu pseudonimul Avram. Aceste fel de scrisori nu trebuie să cuprindă chestiuni importante care ar putea provoca suspiciuni.

Preocuparea noastră centrală, însă – spunea Tessler –, trebuie să fie plecarea cât mai grabnică din ţară. Să plece conducătorii Organizaţiei „Dror", eu şi, eventual, câţiva oameni din organizaţia matură, fără să se precizeze cine anume. Să plece mai întâi Gitta, care, fiind bine cunoscută, este, în primul rând, în pericol; apoi să plece cei care au participat la cele două seminarii mondiale ale mişcării, de la München şi Roma. În vederea plecării, să restabilim imediat contactul cu Israel Stein din Timişoara şi să-i cerem acestuia să găsească, în modul cel mai grabnic, modalitatea de trecere. Când posibilităţile de trecere a frontierei vor fi găsite, să ne adresăm lui Halevy, cu care el a discutat această chestiune şi care s-a declarat de acord cu el. Halevy ne va da instrucţiunile cuvenite şi ne va pune la dispoziţie fondurile necesare. Tessler a adăugat că el singur va căuta, la Paris şi în Israel, să procure fonduri pentru acest scop.

Cu aceasta, întâlnirea noastră a luat sfârşit în jurul orei 16,00. Eu nu l-am mai văzut. Ştiu, însă, că în aceeaşi seară, s-a întâlnit, în casa din str. V. Lucaci nr. 21, cu conducătorii Organizaţiei „Dror", iar noaptea a petrecut-o cu Gitta Leibovici. Mi s-a spus că, la întâlnirea din str. Lucaci nr. 21, nu s-a discutat nimic important, iar Gitta Leibovici mi-a spus că ea a rediscutat cu Tessler aceleaşi chestiuni pe care noi le discutasem împreună. A doua zi dimineaţa, Tessler a părăsit ţara, plecând cu avionul la Praga şi de acolo la Paris. Am arătat mai sus că Tessler ne-a cerut să restabilim legăturile cu Israel Stein din Timişoara.

Încă din toamna anului 1948, la începutul campaniei antisioniste, Tessler ne-a spus, lui Gitta şi mie, că el s-a gândit la necesitatea urgentă a plecării noastre din ţară, în care scop s-a pus în legătură cu Stein, căruia i-a cerut să găsească modalitatea de trecere frauduloasă, promiţându-i că va pleca şi el împreună cu familia sa. Tessler procurase banii necesari finanţării acestei acţiuni. După câtva timp, Tessler ne-a comunicat că trebuie să renunţăm, deocamdată, la planul nostru, deoarece Hadari – sosit între timp în ţară – se opune unei asemenea acţiuni, susţinând că aceasta ar putea să prejudicieze interesele emigrării, în general. Astfel stând lucrurile, el este nevoit să contramandeze toate pregătirile, dându-i dispoziţii, în acest sens, lui Stein.

Proiectul organizării ilegale a fost preluat în cursul lunii martie. Hadari şi Halevy ne-au spus – lui Gitta Leibovici şi mie – că văd necesitatea urgentă a orgănizării unei asemenea acţiuni. Ne-au însărcinat să găsim posibilităţi de trecere, recomandându-ne, în special, trecerea prin Iugoslavia – care este singura posibilă –, deoarece frontiera româno-

https://biblioteca-digitala.ro

maghiară este sever păzită, urmând să primim banii necesară şi instrucţiunile pentru călătoria până în Israel. Legăturile urmau să le avem cu Eliezer Halevy, deoarece, la sfârşitul lunii martie, Zwy Hadari s-a înapoiat în Israel. La plecare, Hadari ne-a spus că, în drum spre Israel, se va opri pentru o noapte la Budapesta, pentru a organiza şi acolo o asemenea acţiune şi se va opri câteva zile la Paris, pentru a obţine de la „Mossad"-ul european atât fondurile necesare, cât şi organizarea călătoriei până în Israel.

Ne-am pus, deci, în legătură cu Stein. În baza însărcinării primite, el a fost, de câteva ori, la Turnu Severin, pentru a organiza trecerea în Iugoslavia. După multe încercări de a găsi o modalitate de trecere, ne-a comunicat că acest lucru a devenit imposibil, deoarece frontiera româno-iugoslavă este foarte sever păzită. În schimb, ne-a spus că a auzit de o posibilitate de trecere prin Sighet, printr-un lagăr de repatriaţi din Uniunea Sovietică, în diferite ţări ale Europei. Stein a primit însărcinarea să plece la Sighet, în acest scop. La înapoierea în Capitală, Stein ne-a comunicat că a fost la Sighet, unde a reuşit să ia contact cu un căpitan sovietic din comandamentul lagărului. Stein l-a rugat pe căpitanul sovietic să-i organizeze plecarea într-o ţară occidentală a unor rude ale sale. Căpitanul sovietic i-a promis concursul, spunându-i că, după câteva săptămâni, un lot de repatriaţi va pleca în diferite ţări occidentale, cu care ocazie va facilita şi plecarea „rudelor" lui Stein. În consecinţă, Stein urmează să revină la Sighet cu câteva săptămâni mai târziu. Aceste fapte s-au petrecut în a doua jumătate a lunii mai. Între timp, tot în luna mai, s-a produs vizita lui Eliezer Halevy la Paris. La plecarea lui Halevy, ne-a comunicat că scopul principal al călătoriei sale este organizarea plecării noastre clandestine din ţară. La înapoierea sa, Halevy ne-a comunicat – lui Gitta Leibovici şi mie – că la Paris a găsit multă înţelegere pentru situaţia noastră. Împreună cu Tessler, a plecat la „Mossad"-ul european, pentru organizarea unei acţiuni grabnice. I s-a promis tot concursul, promiţându-i-se şi fondurile necesare finanţării acestei acţiuni. Ne-a mai comunicat că la Paris a aflat că în Ungaria se organizează recent acţiuni ilegale de mare amploare, scoţându-se din ţară totalitatea membrilor organizaţiilor sioniste de tineret, numeroşi activişti sionişti maturi, în total circa 8.000 de persoane. Ne-a spus, în sfârşit, că aici întâmpină dificultăţi, deoarece Agamy – din motive exclusiv carieriste – se opune organizării unei asemenea acţiuni, însă el speră, totuşi, că acest litigiu va fi rezolvat în mod favorabil în câteva zile. Noi i-am comunicat lui Halevy informaţiile ce le aveam de la Stein, în legătură cu posibilităţile de trecere a frontierei prin Sighet.

Cu câtva zile înainte de arestare, întâlnindu-l pe Halevy la Legaţia Israelului, acesta ne-a spus că este foarte sceptic în ceea ce priveşte rezolvarea chestiunii plecării, deoarece Agamy îşi menţine punctul de vedere şi pentru că – deşi la Paris i s-a promis că se vor lua măsuri grabnice – până acum nu s-a făcut nimic în această direcţie. De asemenea, cu câteva zile înainte de arestarea mea – la începutul lui iunie –, fiind la Legaţia Statului Israel, Ricu Mendelsohn mi-a spus să-i comunic lui Gitta Leibovici să depună, încă în aceeaşi zi, câte două fotografii a doi membri din Organizaţia „Dror", în vederea plecării acestora în Israel. Le-am cerut detalii, lui Ricu Lupescu şi lui Halevy, dar ei au refuzat să mi le dea. Gitta Leibovici a sosit la timp la Legaţie, unde i s-au transmis aceleaşi instrucţiuni, de asemenea, fără a i se comunica alte amănunte. Dispoziţii similare primiseră şi celelalte organizaţii sioniste de tineret.

După ce a discutat, în prealabil, cu mine, Gitta Leibovici a stabilit că va depune fotografiile lui Aizic Rond şi Rubin Moscovici. Fotografiile acestora i-au fost predate lui Ricu Lupescu în după-amiaza aceleiaşi zile. A doua zi, Gitta Leibovici mi-a comunicat că-l întâlnise din nou pe Halevy, care i-a comunicat unele amănunte, şi anume: să încerce să

https://biblioteca-digitala.ro

introducă în lotul emigranţilor evrei din Cehoslovacia, în tranzit prin R.P.R., un număr de oameni – în speţă, câte doi din cele şase mişcări sioniste de tineret. În acest scop, fotografiile celor doi se trimit „Mossad"-ului din Praga, care va avea grijă ca aceşti oameni să figureze pe actele de călătorie ale emigranţilor cehoslovaci. Îmbarcarea oamenilor se va face fie prin introducerea lor frauduloasă în trenul cehoslovac, într-una din staţiile de pe traseul Arad-Constanţa, fie direct în portul Constanţa, unde oamenii vor sosi în acelaşi timp cu emigranţii cehoslovaci. Evident, această acţiune ea condusă de „Mossad"-ul din România – compus din Moshe Agamy, Schor şi Ricu Lupescu –, în colaborare cu „Mossad"-ul din Praga – condus de Ehud Überall, ministrul Israelului în Cehoslovacia. Primul lor urma să plece cu transportul din 17 iunie, urmând ca, în caz de reuşită, acţiunea să fie repetată.

La 10 iunie a.c., am fost arestat, astfel încât nu pot şti ce s-a întâmplat ulterior.

Procurarea şi distribuirea fondurilor

Organizaţia de Tineret „Dror" se susţinea material din banii ce i se puneau la dispoziţie de corpul colonizatoric „Hakibuţ Hameuhad", prin intermediul *şlihimilor* aflaţi în ţară.

Aceşti *şlihimi* – la început, Dov Berger, apoi Itzhak Tessler – aveau calitatea de casieri ai organizaţiei, având acte, în acest sens, de la corpul colonizatoric sus-numit. Organizaţia primea lunar echivalentul în lei a 100 (una sută) lire palestiniene. *Şlihimii* realizau aceste sume organizând transferuri frauduloase. Ei se adresau, în acest scop, diferitelor persoane care voiau să transfere bani în Palestina, calculau cât reprezintă suma primită în lire palestiniene şi dădeau dispoziţii secretariatului corpului colonizatoric „Hakibuţ Hameuchad" să plătească în Palestina suma corespunzătoare. În tot timpul existenţei sale, organizaţia „Dror" s-a întreţinut din aceste fonduri, aproape exclusiv, căci cotizaţiile ce le încasa de la membrii săi erau derizorii. În afara fondurilor primite de la organizaţia „Dror", părinţii copiilor aflaţi în Palestina, în aşezările lui „Hakibuţ Hameuhad", primeau, cu titlul de ajutor, prin intermediul *şlihimilor* sau facultativ, sume variind cu echivalentul a două sau până la zece liste palestiniene.

Astfel, în anul 1945, Dov Berger mi-a predat să plătesc diferite ajutoare – printre alţii – următoarelor persoane: Walter Mendel, din Arad; Löwenknoff, din Arad; Iosub Comaneşter, din Tg. Neamţ; Hager Bracha, de undeva din Moldova. Sumele erau manipulate la început de subsemnatul, apoi de Ervin Glotter şi la urmă de Gitta Leibovici. Ştiu, în mod precis, că şi celelalte organizaţii de tineret se întreţineau din fonduri primite în acest fel şi sub această formă.

„Colaborarea" cu tovarăşul Andrei Nicolescu şi tovarăşul Bondar

În jurul datei de 20 mai 1948 – deci, după proclamarea Statului Israel –, l-am întâlnit, pe str. Mircea Vodă, pe tovarăşul Andrei Nicolescu şi am stabilit să ne întâlnim, câteva zile mai târziu, pentru a sta de vorbă. Nu-mi aduc aminte în ce împrejurări îl cunoscusem pe tovarăşul Andrei Nicolescu.

Conform înţelegerii stabilite, ne-am întâlnit la data fixată, plecând împreună din localul din str. Mircea Vodă nr. 5, la o bodegă de pe Calea Călăraşi, unde am luat masa de seară împreună. Menţionez că la acea dată Uniunea Sovietică recunoscuse deja Statul Israel şi guvernul său provizoriu.

https://biblioteca-digitala.ro

Am vorbit cu tovarăşul Andrei Nicolescu despre situaţia din Israel şi, în special, despre desfăşurarea războiului de acolo. Am apreciat împreună că războiul a fost provocat şi susţinut de forţele imperialiste. Am apreciat împreună eroismul trupelor şi, în special, al „Palmach"-ului. Am apreciat, de asemenea, amândoi, războiul din Israel ca o luptă eliberatoare antiimperialistă. Eu am comunicat câteva informaţii recente despre unele acţiuni ale lui Ben Gurion îndreptate împotriva elementelor de stânga din cadrul armatei Israelului. Astfel, am comunicat că Ben Gurion l-a destituit, în mod samavolnic, din funcţia de comandant suprem al armatei, pe Israel Galili, membru al Partidului Mapam Am vorbit, de asemenea, despre acţiunea de dizolvare a „Palmach"-ului, iniţiată de Ben Gurion, care avea ca substrat politic tendinţa de anihilare a forţelor de stânga, ştiut fiind că membrii „Palmach"-ului erau, în majoritatea lor, elemente de stânga. Am vorbit, în sfârşit, despre necesitatea imperioasă a unităţii revoluţionare a clasei muncitoare – singura în măsură să apere independenţa Statului Israel – şi mi-am exprimat speranţa că acum, când Mapam se cristalizase ca forţă de stânga consecventă, se va realiza Frontul Unic Muncitoresc cu Partidul Comunist din Israel.

Tovarăşul Andrei Nicolescu a răspuns că ar fi dorit ca aceste fapte şi punctul meu de vedere să fie cunoscute nu numai de dânsul, ci şi de foruri politice superioare, care au posibilitatea să sprijine forţele luptătoare şi progresiste din Israel. Mi-a propus să ne mai întâlnim pentru a discuta aceste probleme şi mi-a promis că va propune forurilor conducătoare ale P.M.R. să stabilească un contact direct cu mine. Am acceptat cu multă bucurie aceste propuneri. Ne-am întâlnit de mai multe ori, comunicând informaţii, impresii şi aprecieri asupra situaţiei din Israel. O dată, la cererea tovarăşului Andrei Nicolescu, i-am comunicat datele mele autobiografice.

Cu aproximativ o lună mai târziu, tovarăşul Andrei Nicolescu mi-a comunicat că Biroul Politic şi C.C. al P.M.R. au admis propunerile sale şi a desemnat un tovarăş să stabilească legătura cu mine. Cu tovarăşul respectiv urma să ne întâlnim la locuinţa lui Andrei Nicolescu (din str. Baicului nr. 25), într-o sâmbătă seara. Venind la întâlnire, la data şi la locul stabilit, mi-a fost prezentat tovarăşul Bondar. După ce am luat masa împreună, tovarăşul Andrei Nicolescu a deschis convorbirea, spunând că, la propunerea sa, Biroul Politic şi C.C. al P.M.R. au hotărât să stabilească legătura cu mine, ca unul care este ataşat de cauza clasei muncitoare şi de lupta forţelor progresiste, de lupta antiimperialistă din Statul Israel, care a fost creat cu ajutorul hotărâtor al Uniunii Sovietice.

Apoi a luat cuvântul tovarăşul Bondar, care a comunicat că a primit, din partea Biroului Politic şi al Comitetului Central, însărcinarea de a stabili legătura cu mine, în vederea soluţionării tuturor problemelor ce frământă populaţia evreiască. Pe plan local şi palestinian, cât şi în vederea găsirii mijloacelor de sprijinire a luptei antiimperialiste din Israel. A adăugat că războiul sângeros din Palestina a fost provocat de imperialiştii englezi şi americani, care sunt duşmanii libertăţii popoarelor, duşmanii libertăţii poporului evreu.

De aceea – a conchis tovarăşul Bondar –, este de datoria tuturor forţelor democratice cinstite, fie că sunt comunişti, fie că sunt sionişti (nici mie nu mi se cere să renunţ la credinţele mele sioniste), să colaboreze pentru zădărnicirea planurilor criminale ale imperialismului.

În sfârşit, am luat cuvântul, arătând că Statul Israel a fost creat ca un rezultat al acţiunii politice a U.R.S.S., că el îşi făureşte existenţa în focul luptei împotriva bandelor mercenare arabe, instrumente ale imperialismului anglo-saxon. Am vorbit, în sfârşit, despre acţiunile nefaste ale lui Ben Gurion, îndreptate împotriva forţelor de stânga, arătând că

https://biblioteca-digitala.ro

Statul Israel îşi va putea menţine independenţa numai dacă se alătură lagărului democraţiei şi socialismului, condus de Uniunea Sovietică.

După acest preambul, tovarăşul Bondar şi cu mine ne-am retras într-o cameră separată, unde, la cererea tovarăşului Bondar, am redactat şi semnat o declaraţie concepută aproximativ în felul următor:

„Subsemnatul Zoltan Hirsch, din conducerea Organizaţiei Sioniste socialiste «L`Achdut Haavoda Poalei Sion» din Republica Populară Română, mă angajez să colaborez cu Executivul Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român, în vederea lămuririi curentelor din cadrul opiniei publice evreieşti şi pentru rezolvarea tuturor problemelor ce frământă populaţia evreiască din ţară".

Cu această ocazie, tovarăşul Bondar mi-a spus că, de aici înainte, voi colabora exclusiv cu dânsul, deşi tovarăşul Andrei Nicolescu se bucură de încrederea totală a partidului. Am convenit că relaţia de colaborare dintre noi va rămâne, deocamdată, secretă, dar că va deveni ulterior o colaborare directă între P.M.R. şi organizaţia din care făceam parte. Am stabilit, în sfârşit – cu această ocazie –, că ne vom întâlni din nou, cu aproximativ zece zile mai târziu, în faţa ceasului din Piaţa Nicolae Bălcescu.

Ne-am întâlnit atunci – şi ulterior – în acelaşi loc, de mai multe ori. Tovarăşul Bondar mi-a spus că Partidul are nevoie de informaţii pentru ca – fiind informat despre toate frământările din uliţa evreiască – să poată lua măsurile cele mai juste. Mi-a cerut să-i dau aceste informaţii. I-am transmis tovarăşului Bondar, cu ocazia întâlnirilor noastre, următoarele informaţii scrise:

1. O notă informativă despre participarea celor două grupuri de membri ai Organizaţiei „Dror" la seminariile mondiale de la München şi Roma, fără a indica numele persoanelor participante.

2. O lucrare despre mişcarea evreiască teroristă „Irgun Zwei Leumi" şi formaţiunea sa de şoc, „Stern".

3. O notă informativă despre Itzhak Tessler, cu date incomplete.

4. O notă informativă despre conflictul ce izbucnise între Organizaţia „Borochovia" şi Tessler, care a fosmat obiectul unor articole din ziarul „Unirea". Informaţia era inexactă, deoarece susţinea completa nevinovăţie a lui Tessler. În realitate, Tessler nu delapidase suma de 400.000 de lei ce i s-a imputat, însă a dat dispoziţii ca această sumă să fie folosită exclusiv de Organizaţia „Dror", deşi o parte din ea se cuvenea Organizaţiei „Borochovia".

5. O notă informativă amplă despre desfăşurarea Conferinţei de la Montreaux a Congresului Mondial Evreiesc, din vara anului 1948. Despre această notă, tovarăşul Bondar mi-a spus, ulterior, că forurile Partidului s-au declarat mulţumite de ea.

Între timp, apăruse Rezoluţia Plenarei a II-a a C.C. al P.M.R., în care, printre altele, se arăta necesitatea combaterii curentelor reacţionare şi şovine din cadrul populaţiei evreieşti. După ce am adresat numeroase cereri cu scopul de a lămuri sensul acestei Rezoluţii, tovarăşul Bondar mi-a explicat că ne apropiem de perioada dictaturii proletariatului, când nu va fi posibilă existenţa unor patride ca P.N.P., Frontul Plugarilor etc., când va exista un singur partid: Partidul Muncitoresc Român. Tot astfel vor trebui să dispară şi grupările sioniste. Partidul face, însă, o distincţie între organizaţiile sioniste existente, dintre care unele sunt democratice, altele antidemocratice. Gruparea mea este considerată de către Partid ca fiind o organizaţie democratică şi va fi ultima care va fi nevoită să se dizolve. Aceasta a fost, de altfel, singura lămurire pe care am primit-o de la tovarăşul Bondar, în tot timpul colaborării noastre.

https://biblioteca-digitala.ro

Apoi am cerut să discutăm problema ajutorării Frontului de luptă din Israel, la care, tovarăşul Bondar mi-a răspuns că această chestiune interesează guvernele celor două ţări şi noi nu avem competenţa să o discutăm.

Când i-am cerut tovarăşului Bondar să discutăm chestiuni politice evreieşti interne, dânsul mi-a spus că mai înainte trebuie să fie cunoscute toate aspectele vieţii sociale evreieşti şi abia ulterior se va trece la rezolvarea unor probleme concerete.

Când i-am cerut tovarăşului Bondar să intervină pentru lichidarea conflictului „Borochovia" – Tessler, care – fiind susţinut de ziarul „Unirea" şi având drept consecinţă sigilarea temporară a localului din str. Mircea Vodă nr. 5 – avea caracterul unei campanii politice a C.D.E. împotriva organizaţiei mele, dânsul mi-a promis concursul, în cazul că se va dovedi nevinovăţia lui Tessler.

În sfârşit, când am propus să plece în Israel o delegaţie a P.M.R., însoţită de mine, tovarăşul Bondar mi-a propus că va supune această propunere Biroului Politic al C.C. al P.M.R.

De felul cum se desfăşura această colaborare, bănuiam că lucrez nu cu forul politic al Partidului, ci cu un organ informativ. Pentru lămurirea nedumeririi mele, m-am adresat tovarăşului Andrei Nicolescu, căruia i-am cerut să-mi spună sincer cu cine colaborez. Tovarăşul Andrei Nicolescu mi-a spus, încă o dată, că mă aflu în colaborare cu reprezentanţi ai Biroului Politic al C.C. al P.M.R. Nici această asigurare categorică n-a risipit, însă, nedumeririle mele.

La sfârşitul lunii august, din iniţiativa tovarăşului Andrei Nicolescu, ne-am întâlnit din nou. Cu această ocazie, dânsul mi-a spus că a primit însărcinarea de a continua colaborarea cu mine, deoarece tovarăşul Bondar primise alte însărcinări. Tovarăşul Nicolescu mi-a spus că, în continuare, colaborarea noastră va consta din efectuarea unor studii asupra organizaţiilor sioniste şi din transmiterea (de către mine) a informaţiilor privind fărmântările în legătură cu problema emigrărilor, în urma propunerilor C.D.E.

Am început această nouă etapă de colaborare.

Îmi dădeam, însă, seama – din ce în ce mai mult – că sunt în colaborare cu reprezentantul unui organ informativ. Fiind un caracter şovăielnic, nehotărât, stăpânit de teamă şi de un acut complex de inferioritate, am rupt convenţia tăcerii şi i-am vorbit – la începutul lunii septembrie – lui Itzhak Tessler, despre această colaborare. El mi-a făcut atunci reproşuri foarte aspre. Mi-a spus că faptul săvârşit de mine este de o gravitate excepţională, că faptele mele îl fac şi pe el să se îndoiască de lealitatea mea. Mi-a vorbit despre încălcarea disciplinei sioniste – într-o perioadă în care sionismul este angajat într-o luptă pe viaţă şi pe moarte cu dumanii săi din totdeauna: comuniştii evrei –, ca şi despre trădarea intereselor superioare ale mişcării. Mi-a spus că greşeala mea cu greu mai poate fi reparată. Totuşi, el – ţinând seama de situaţia mea şi de meritele mele din trecut – vrea să-mi ofere o posibilitate de reparare, cel puţin parţială, a gravei greşeli pe care am comis-o.

Era de datoria mea – îmi spunea Tessler – să aflu de la Andrei Nicolescu care este atitudinea reală a C.C. al P.M.R. faţă de mişcarea sionistă şi să-i comunic lui acest lucru. De asemenea, el avea nevoie de informaţii asupra diferitelor probleme politice care frământau populaţia evreiască, pentru a le transmite forurilor din Israel. N-a vrut să precizeze la ce foruri se referea.

N-am fost în stare să-i rezist şi i-am furnizat, în scris, următoarele informaţii:

1. O notă informativă despre desfiinţarea gimnaziului ebraic „Tarbut", arătând că acesta este primul act de deznaţionalizare, de asimilare forţată.

https://biblioteca-digitala.ro

2. O notă informativă despre Comitetul Democrat Evreiesc, pe care l-am prezentat drept duşman al poporului evreu şi al Statului Israel, care consideră că sacra sa misiune este distrugerea sionismului.

3. O notă informativă despre situaţia evreilor ale căror întreprinderi au fost naţionalizate. Arătam că singura soluţie pentru rezolvarea problemei existenţei acestor persoane este plecarea lor în Israel şi este de datoria Mapam-ului să se intereseze de soarta lor, căci ei vor putea deveni elemente productive în Palestina.

În afară de aceste note scrise, l-am informat, în mod regulat, despre toate şedinţele care au avut loc în Executivul Sionist, în Blocul Palestinei Muncitoreşti şi în Comitetul Democrat Evreiesc, în legătură cu chestiunea emigrărilor.

Tessler s-a arătat foarte nemulţumit de informaţiile pe care i le dădeam – spunându-mi că faptele relatate îi sunt şi lui foatre bine cunoscute – şi mai era nemulţumit de faptul că nu aflasem nimic despre atitudinea C.C. al P.M.R. faţă de problema sionistă.

Când i-am relatat lui Tessler despre colaborarea mea cu tovarăşul Andrei Nicolescu, el mi-a cerut, de asemenea, să rup cât mai grabnic aceste legături. Mi-a recomandat, însă, să procedez cu mult tact pentru a nu-mi primejdui situaţia. Mi-a cerut, de asemenea, să evit să mai furnizez informaţii.

Am început, deci, să „colaborez" cu tovarăşul Andrei Nicolescu. Am realizat, împreună, studii despre organizaţiile sioniste mature. Informaţiile pe care i le furnizam erau, în majoritatea lor, inexacte, false. Astfel, am denaturat adevărul când i-am spus că nici conducătorii mişcării sioniste, nici eu personal, n-am avut legături cu Moshe Agamy, care venise în ţară. Am falsificat adevărul când i-am spus că n-am avut nici o legătură cu Ehud Überall, ministrul Israelului din Cehoslovacia, şi nu ştiu cu ce scop a venit în ţară. Am denaturat faptele când i-am spus că, în cadrul Executivului Sionist, nu s-a discutat problema emigrărilor. Am comentat date incomplete asupra rezultatelor vizitei în Israel a lui Ricu Mendelsohn, asupra întrevederii sale cu ministrul de Externe, Sharet, şi asupra întâlnirii cu membri ai Biroului Politic al Mapam-ului.

În acest spirit s-a desfăşurat colaborarea noastră – în spirit de şovăială continuă, de neîncredere, de teamă a consecinţelor. Poate că dacă tovarăşii mi-ar fi acordat mai multă atenţie, dacă nu s-ar fi bizuit exclusiv pe cunoştinţele mele teoretice, dacă ar fi încercat să formeze din mine un luptător comunist, dacă mi-ar fi dovedit valoarea unei colaborări sincere şi loiale – rezultatele acestei „colaborări" ar fi fost altele.

„Colaborarea" era tot timpul insuficientă. Tovarăşul Andrei Nicolescu mi-a atras atenţia, în termeni foarte severi, asupra acestor insuficienţe şi asupra consecinţelor la care mă expun. Preocupat în continuu de gândul de a rupe cât mai devreme aceste legături, determinat la aceasta, în mare măsură, de Tessler, am plecat – spre sfârşitul lui septembrie 1948 – la Dumbrăveni, pentru două săptămâni, cu gândul ca, la întoarcere, să refuz reluarea legăturilor cu tovarăşul Andrei Nicolescu. La înapoiere – cu toate insistenţele tovarăşului Andrei Nicolescu –, eu refuzam, sub diferite pretexte, reluarea acstei colaborări.

Astfel s-a terminat colaborarea mea cu tovarăşii Bondar şi Andrei Nicolescu.

„Hagana"

Între anii 1946-1947, s-au organizat în ţară cursuri de pregătire militară ale „Haganei", în conformitate cu instrucţiunile Comandamentului Suprem al Organizaţiei de autoapărare din Israel. La aceste cursuri participau, în special, tineri din colectivele de muncă sioniste.

https://biblioteca-digitala.ro

Scopul acestor cursuri era însuşirea de către participanţi a cunoştinţelor militare necesare luptătorilor din Palestina, astfel ca – la sosirea lor în Israel – ei să se poată încadra imediat în unităţile de luptă şi formarea grupurilor de rezistenţă pe vasele de emigranţi ilegali, care aveau misiunea de a se opune, în portul Haifa, planurilor armatei britanice de deportare a emigranţilor pe Insula Cipru.

Cursurile de „Hagana" erau organizate – în colaborare cu „Mossad"-ul din ţară – de instructori palestinieni speciali, veniţi ilegal în Republica Populară Română. Am cunoscut câţiva dintre aceşti instructori – printre care Israel şi Dov Finchel. În vara anului 1948, ambii s-au înapoiat în Palestina, obţinând prin deputatul B. Feldman vizele de ieşire din ţară. Dov Finchel a reuşit să o scoată din ţară, în mod fraudulos, pe Sely Rosman (din Galaţi), cu care se căsătorise la rabin, prin lipirea pe paşaportul său a fotografiei acesteia. Această operaţiune de falsificare era făcută, de asemenea, la „Mossad". L-am mai cunoscut şi pe Aba Naor, care – în timp ce încerca să treacă frontiera, în drum spre ţară sau ieşind din ţară (după ce fusese mult timp aici) – a fost prins şi încarcerat mai multe luni la Oradea, după care a fost eliberat. L-am cunoscut, de asemenea, şi pe Iacob Solomon, care avea calitatea de general în „Hagana". El venea din când în când în ţară, având misiunea de a inspecta cursurile de „Hagana" din ţările Europei Răsăritene.

După cum am arătat, participanţii acestor cursuri erau recrutaţi din cadrulcolectivelor de muncă ale organizaţiilor sioniste de tineret. Recrutarea lor se făcea potrivit instrucţiunilor primite de către un delegat al conducerii fiecărei organizaţii sioniste de tineret – în cadrul Organizaţiei „Dror", de către Gitta Leibovici –, care trebuia să păstreze un secret deplin asupra acestei chestiuni, neavând voie să se consulte nici măcar cu membrii conducerii organizaţiei respective (eu cunosc faptele relatate aici numai din indiscreţiile ce s-au comis).

Durata cursurilor varia. Din sânul participanţilor s-au format şefi de subunităţi. Cursurile au fost organizate în jurul colectivelor de muncă ale tineretului sionist, unde erau reuniţi tineri din colectivele din acea regiune, indiferent de organizaţia din care făceau parte. Aici se deplasau instructori palestinieni, care conduceau cursurile.

Astfel de tabere au fost la Lugoj, Haţeg, Gura Humorului şi în alte localităţi. Instrucţia militară se făcea cu arme, are au fost aduse, probabil, clandestin din străinătate.

*

* *

Am relatat faptele aşa cum s-au întâmplat, fără a le însoţi cu comentarii, aprecieri şi consideraţii critice şi autocritice.

Declar că menţin, fără modificări, aprecierile şi consideraţiile critice şi autocritice cuprinse în declaraţiile mele anterioare.

Declar că dorinţa mea sinceră este să mi se dea posibilitatea să pun la dispoziţia clasei muncitoare şi a Partidului său, pentru a contribui, cu modestele posibilităţi ce le am, la construirea socialismului în Republica Populară Română.

Aceasta este declaraţia mea.

(ss) Zoltan Hirsch

https://biblioteca-digitala.ro

Declaraţie

7 ianuarie 1952

Avocatul B. Rorlich mi-a spus, prin luna noiembrie 1951, că soţiile fruntaşilor sionişti primeau ajutoare financiare de la Legaţia Israelului. Nu ştiu prin cine se distribuiau aceste ajutoare, dar bănuiesc că unul dintre aceştia ar fi Rorlich.

Nici acest fapt nu l-am adus la cunoştinţa organului de Securitate cu care am ţinut legătura.

(ss) Zoltan Hirsch

Declaraţie

7 ianuarie 1952

Ştiu că avocatul B. Rorlich şi I. Litman primeau ajutoare, pentru fruntaşii sionişti, de la Legaţia Israelului. Aceste ajutoare, sus-numiţii le primeau pentru distribuire. Acest lucru îl ştiu chiar de la Rorlich, care mi-a relatat acest lucru, aproximativ prin luna noiembrie 1951.

Deşi am ştiut şi acest lucru, am fost nesincer şi, din rea voinţă, nu l-am adus la cunoştinţa organului de Securitate cu care am ţinut legătura, conform angajamentului pe care mi l-am luat.

(ss) Zoltan Hirsch

Declaraţie

7 ianuarie 1952

Am auzit că, după arestarea lui Gitta Leibovici (în septembrie 1949), Dorica Iancovici ridica de la Legaţia Israelului ajutoare pentru fruntaşii Organizaţiei „Dror" şi ştiu precis că, în perioada premergătoare plecării lui Halevy, ea primea direct de la Legaţie aceste ajutoare. Acest lucru îl ştiu şi de la Ury Gloter, care îmi spunea că primeşte bani de la Legaţia Israelului prin Dorica Iancovici.

Deşi cunoşteam şi aceste fapte, nu le-am adus la cunoştinţa organului de Securitate cu care am ţinut legătura, conform angajamentului pe care mi l-am luat. Recunosc că şi această faptă ste un act de nesinceritate şi de trădare.

(ss) Zoltan Hirsch

https://biblioteca-digitala.ro

Declaraţie

8 ianuarie 1952

Problema căilor ilegale de plecare din ţară

La începutul anului 1949, după dizolvarea organizaţiilor sioniste, s-a încercat organizarea, pe diferite căi, a plecărilor ilegale.

1. Astfel, în ianuarie sau februarie 1949, au plecat ilegal din ţară – pe la Arad, prin Ungaria – fruntaşii sionişti din Transilvania: Maler Mauriţiu, fost secretar general al Organizaţiei „Ichud"; Huppert Albert, fost preşedinte al Organizaţiei Sioniste din Ardeal şi Szende Ştefan, fost director al Fondului Sionist „Keren Hayessod" din Transilvania. Plecarea lor a fost organizată de fostul *şeliah* Chaim Solomon, care a creat legăturile cuvenite.

Cele trei persoane de mai sus au plecat prin Curtici, fiind conduse de un om de legătură, au trecut frontiera Ungariei, iar la Budapesta – prin agenţii „Mossad"-ului – au fost conduşi până la Viena. După o săptămână, au plecat şi soţiile acestora, pe aceeaşi cale.

Aceste amănunte le cunosc de la Chaim Solomon, care mi le-a relatat adăugând că el avea intenţia să folosească această cale, pe o scară mai largă, pentru mai mulţi fruntaşi sionişti, printre care şi eu. A fost, însă, oprit de Moshe Agamy, care l-a ameninţat că-l va trimite în faţa unei instanţe judecătoreşti israeliene, pentru încălcarea disciplinei şi periclitarea intereselor Statului Israel. Agamy – după cum afirma Solomon – susţinea că orice activitate de acest fel trebuie să înceteze, pentru că numai aşa se poate spera într-o normalizare a relaţiilor dintre Republica Populară Română şi Israel.

Alte amănunte în legătură cu această cale nu cunosc.

2. În primăvara anului 1949, mai întâi Leiwandman şi apoi H. Igner, s-au deplasat la Timişoara şi la Oradea, pentru a găsi modalităţi de a fugi din ţară. La Timişoara, ei au luat legătura cu Chaim Solomon, care le-a spus că nu poate să întreprindă nimic, deoarece are ordin categoric de la Agamy să înceteze această acţiune. Igner s-a interesat, de asemenea, de modalitatea de trecere în Iugoslavia, pe plute, prin Turnu Severin. După câte îmi amintesc, încercările sale n-au dat rezultate. La Oradea, de asemenea, nu s-a putut aranja nimic.

Nu cunosc alte amănunte în legătură cu aceste încercări.

3. Încă din toamna anului 1948, *şeliahul* Itzhak Tessler i-a dat lui Israel Stein, din Timişoara, sarcina de a căuta un drum de trecere frauduloasă a frontierei, pentru fruntaşii Organizaţiei „Dror", printre care şi subsemnatul. Israel Stein şi-a luat angajamentul să găsească un asemenea drum.

După eliberarea lui Tessler din închisoare – în convorbirea avută, la Legaţia Israelului, cu Gitta Leibovici şi cu mine –, acesta ne-a spus că trebuie să stăruim pe lângă Israel Stein pentru găsirea unui drum de fugă. La rândul său, Tessler ne-a spus că, plecând în străinătate, el va procura sumele necesare finanţării acestor plecări. Ne-a mai spus, totodată, că a discutat această chestiune cu Halevy, care s-a declarat de acord şi care ne va da, la timpul necesar instrucţiunile cuvenite.

După câtva timp, prin luna mai 1949, Stein a venit la Bucureşti şi ne-a comunicat – lui Gitta Leibovici şi mie – că a găsit un drum, o cale de fugă. Modalitatea găsită de el este prin Sighet, unde se găseşte un lagăr sovietic pentru repatrierea prizonierilor de război din ţările occidentale. El a stat de vorbă cu comandantul acestui lagăr, un căpitan sovietic, cu

https://biblioteca-digitala.ro

care a stabilit că va trimite – atunci când acesta va avea vreun transport de prizonieri destinat unei ţări occidentale – câţiva oameni, care vor fi îmbrăcaţi în haine soldăţeşti, ce vor fi înacadraţi în acest grup. Dacă o încercare ar fi reuşit, ar fi avut loc trimiteri de oameni pentru fiecare transport. I-am comunicat lui Halevy aces lucru, cu care s-a declarat de acord. Nu am cunoştinţă să se fi trecut la realizarea acestui proiect.

4. În primele zile ale lunii iunie 1949 – fiind la Legaţia Israelului –, într-una din aceste zile, Ricu Mendelsohn mi-a spus să o trimit urgent la el pe Gitta Leibovici şi să-i spun să îi prezinte o listă pe care să figureze doi tineri din Organizaţia „Dror", în vederea unei emigrări. Ricu Mendelsohn m-a rugat să-i atrag atenţia Gittei Leibovici să trateze această chestiune cu toată discreţia. Ricu Mendelsohn a cerut, de asemenea, câte două fotografii ale celor propuşi. M-am dus la Halevy să aflu amănunte despre această chestiune. Acesta a refuzat să-mi dea amănuntele cerute, spunând că Ricu Mendelsohn a făcut o greşeală divulgând acest lucru.

I-am comunicat Gittei Leibovici ceea ce mi s-a spus, iar ea, după ce s-a sfătuit cu mine, a stabilit că propune pentru plecare pe următorii: Rubin Moscovici şi Aizic Rand, dându-i lui Ricu Mendelsohn numele şi fotografiile lor. Cu două zile mai târziu, Gitta Leibovici mi-a spus că a fost la Legaţie, unde a primit, de la Ricu Mendelsohn şi Eliezer Halevy, următoarele amănunte complementare: era vorba despre o plecare ilegală, cu transportul evreilor cehoslovaci, care emigraseră prin Constanţa. Fotografiile celor de aici urmau să fie trimise la Praga, pentru ca ei să figureze pe paşapoartele colective ale emigranţilor din Cehoslovacia. I s-a comunicat, de asemenea (Gittei Leibovici), că, la fiecare transport cehoslovac, vor fi încadraţi câţiva membri ai conducerilor organizaţiilor sioniste de tineret – numai în cazul în care prima plecare va reuşi. Totodată, i s-a spus că liste similare s-au cerut şi de la celelalte conduceri ale fostelor organizaţii sioniste de tineret. Încadrarea tinerilor în grupul cehoslovac urma să se facă pe traseul dintre Arad şi Constanţa, ei urmând să se urce în tren într-una din gările de pe acest traseu, sau să se încadreze în grup la Constanţa, amestecându-se în transportul cehoslovacilor.

La Praga, plecările erau organizate de Ehud Überall, pe atunci ministru al Israelului în Cehoslovacia, iar în Republica Populară Română, plecarea ilegală era organizată de Moshe Agamy, Eliezer Halevy, Ricu Mendelsohn şi Mordehai Schor.

Am fost arestat la 10 iunie 1949, astfel încât nu mai ştiu exact cum s-au organizat aceste plecări. Am aflat, însă, ulterior, după eliberare, că au plecat, cu aceste transporturi, următorii: Rubin Moscovici, Aizic Rand, Fredi Steinig (de la organizaţia „Dror"), Iziu Fallenbaum, Coca Fallenbaum, Ionas David (de la „Dror Habonim – Ichud"), Andy Weissbuch (de la „B'nei Akiba") şi alţii de care nu ştiu.

Ştiu că la unul dintre transporturi urma să plece Glotter. A fost, însă, înştiinţat prea târziu de către Gitta Leibovici şi astfel n-a ajuns la timp. În locul lui a plecat Fredi Steinig. Ştiu, de asemenea, că dintre fruntaţii Organizaţiei „Haşomer Haţair" n-a plecat nimeni, fără să cunosc motivul pentru care aceştia n-au plecat.

De asemenea, ştiu că Gitta Leibovici a fost aceea care a organizat, tot timpul, plecarea celor de la Organizaţia „Dror".

5. După eliberarea din închisoare, în februarie 1950, m-am lovit de dorinţa sioniştilor de a pleca, pe orice cale, în Israel.

Astfel. Oscar Gronich mi-a vorbit tot timpul despre necesitatea imperioasă de a pleca, pe orice cale, din ţară. Mi-a vorbit de posibilitatea unor plecări prin paşapoarte obţinute pe căi lăturalnice, prin intermediul unor sionişti despre care afirma că au legături cu Direcţia Paşapoartelor şi că pot obţine, în schimbul unor importante sume de bani, astfel

https://biblioteca-digitala.ro

de paşapoarte. Niciodată nu mi-a spus numele sioniştilor. Mi-a mai spus, de asemenea, că despre necesitatea unor astfel de plecări a vorbit atât cu Avriel, cât şi cu Halevy, care s-au declarat de acord cu el. Mi-a relatat, de asemenea, că – în discuţiile cu I. Ebercohn, asupra acestei chestiuni – au stabilit că trebuie acţionat de urgenţă şi trebuie găsită o cale pentru a obţine, în acest mod, paşapoarte. O. Gronich, împreună cu Ebercohn, au discutat această chestiune şi cu Rorlich, care, însă, s-a opus categoric, afirmând că nu crede în reuşita unei asemenea acţiuni şi este convins că, dacă vor încerca să obţină pe această cale paşapoarte, consecinţele vor fi foarte grave. După ce Rorlich s-a situat pe această poziţie, ei au încetat să mai discute cu el. Gronich, însă, a început să se intereseze de un misit cu legături la Direcţia Paşapoartelor. A găsit, în cele din urmă, o perosană, despre care ştia că aranjase mai multor persoane obţinerea de paşapoarte false. Acesta i-a inspirat încrederea, deoarece, la început, nu i-a cerut decât datele personale (ale lui şi ale lui Ebercohn), spunându-i că, mai întâi, trebuie să se intereseze dacă se pot obţine paşapoarte pentru aceştia. După câtva timp, misitul i-a comunicat că situaţia lui poate fi rezolvată. Ebercohn, însă, nu poate obţine paşaport, deoarece era un fruntaş sionist prea cunoscut. După puţin timp, însă, misitul i-a comunicat că şi cazul Ebercohn poate fi rezolvat. S-au înţeles apoi asupra sumei de bani pe care amândoi trebuiau să o plătească în schimb. S-a stabilit că fiecare va plăti suma de 1.000.000 de lei – în total, 2.000.000 de lei. Când s-au înţeles asupra preţului, Gronich – în cursul unei întrevederi avută cu Halevy (această întrevedere fiind solicitată de mine, prin intermediul soţiei mele) – a obţinut de la acesta suma de 2.000.000 de lei, necesară acestui scop. Suma a fost ridicată în două rate, două zile consecutiv, de la Halevy, de către soţia lui Ebercohn. Când Halevy a acceptat să satisfacă cererea lui Gronich, i-a spus să se gândească şi la mine. Gronich a răspuns că el doreşte aceasta din tot sufletul – însă, din discuţiile avute cu mine, rezulta că eu mă eschivez de la o asemenea soluţie, motivând aceasta cu situaţia mea specială. Gronich a adăugat că i-a comunicat lui Halevy, cu aceeaşi ocazie, că inginerul Osterer i-a spus că el cunoaşte un drum ilegal de plecare din ţară, prin Brăila. Halevy i-a răspuns să-l contacteze pe Osterer, pentru a se interesa îndeaproape de această modalitate; el, însă, nu a luat legătura cu Osterer pentru că nu avea suficientă încredere în seriozitatea acestuia. După ce au ridicat banii, au stabilit cu misitul ca suma să fie depusă la o persoană de încredere (s-a vorbit atunci de doctorul Wiesenthal; nu ştiu, însă, dacă, până la urmă, banii au fost depuşi la el, pentru că Gronich spunea că acesta ezită să primească o sumă aşa de mare), după care misitul va ridica banii numai după ce va fi primit – din partea lui Ebercohn şi a lui Gronich – telegrama că au debarcat la Haifa.

Misitul a promis că ei vor obţine paşapoartele în cursul lunii iulie. În cursul acelei luni, Gronich mi se plângea că misitul îl amână mereu şi el este sceptic în privinţa realizării favorabile a acestei probleme. În a doua jumătate a lunii iulie, Gronich mi-a spus că, presându-l insistent pe misit, acesta i-a promis categoric că vor pleca cel mai târziu la începutul lunii august, dându-i ca asigurare un inel de valoare, pe care Gronich urma să-l păstreze pentru el în cazul în care, până la data fixată, nu se vor obţine paşapoartele. Gronich spunea că el era, la un momend dat, dispus să renunţe la acest plan, pentru că nu-l vedea realizabil. Ebercohn, însă, era de părere să se aştepte cu răbdare.

Până la plecarea mea în concediu (la sfârşitul lunii iulie 1951), nu s-a ajuns la nici un rezultat. După înapoierea mea din provincie, am auzit că Ebercohn şi Gronich au fost arestaţi. Mai târziu, prin luna octombrie 1951, avocatul B. Rorlich mi-a spus că suma de 2.000.000 de lei a fost confiscată de la soţia lui Ebercohn, la puţin timp după arestarea susnumiţilor de către organele Securităţii.

https://biblioteca-digitala.ro

6. Prin luna iunie 1591, I. Ebercohn îmi spunea că există, însă, alte modalităţi de plecare clandestină din ţară. Nu cunoştea amănunte, dar a auzit că există posibilităţi de fugă pe motonava „Transilvania", iar pentru o singură persoană există şi posibilitatea de a pleca cu trenul internaţional până la Viena. Ştia doar că persoana respectivă s-ar urca în tren la Bucureşti, ar fi ascunsă şi ar coborî la Viena. Acestea mi le-a spus după ce eu i-am arătat că, ţinând seama de situaţia mea specială de fost deţinut, pentru mine nu se poate lua în considerare plecarea cu paşaport fals. El m-a sfătuit atunci să mă interesez de una dintre posibilităţile de mai sus. A auzit, de asemenea, de posibilităţi de plecare prin Iugoslavia – după cât îmi amintesc, prin Brăila.

7. Cu Schmidt n-am discutat problema emigrării ilegale. L-am întrebat, însă, pe B. Beer dacă este dispus să plece, în cazul că s-ar găsi o asemenea modalitate. Beer a răspuns că este dispus să plece oricând, chiar singur. Beer îmi spunea că a auzit şi el de posibilităţi de a obţine paşapoarte false, contra unei sume de bani. I-am spus lui Beer că, în cazul în care se va putea obţine un paşaport cu bani, suma va fi plătită de Legaţia Israelului. Beer mi-a spus că l-a vizitat pe Halevy, înaintea de plecarea sa din ţară, însă nu mi-a spus dacă a discutat cu el chestiunea plecării sale ilegale.

8. Ştiu că Mircea Negrea era intens preocupat de plecarea sa din ţară. A înaintat acte pentru paşaport între 1950 şi 1951, la care a primit 14 răspunsuri negative. Mi-a spus că se gândeşte să găsească o modalitate de a obţine paşaport fals, contra unei sume de bani. Mi-a spus că nu a găsit o asemenea modalitate. Mircea Negrea nu mi-a spus niciodată numele persoanei care i-ar putea procura un astfel de paşaport.

Recunosc că declaraţiile neadevărate – cu reaua intenţie de a induce în eroare organele anchetatoare – sunt pedepsite de Codul Penal.

(ss) Zoltan Hirsch

Declaraţie

8 ianuarie 1952

De la avocatul B. Rorlich ştiu că el şi I. Litman împărţeau ajutoare următoarelor familii de fruntaşi sionişti arestaţi: E. Kanner, Horovitz, ing. Schein, M.H. Bady, M. Rudich. Aceste familii primeau lunar sume cuprinse între 10-15.000 de lei. De la Legaţia Israelului era ridicată, deodată – prin I. Tumarkin –, de obicei, suma de 200.000 de lei, după epuizarea căreia se făcea decontarea banilor cheltuiţi şi se ridica o nouă sumă echivalentă.

În luna octombrie 1951, Rorlich m-a rugat să-i cer soţiei mele să ridice de la Legaţie suma destinată ajutorării, deoarece omului de legătură I. Tumarkin îi este teamă să viziteze Legaţia. Am îndeplinit această cerere, Reghina ridicând de la Zwy Loker suma de 100.000 de lei, acesta spunând că nu are, deocamdată, mai mulţi bani. I-am predat suma de mai sus, care – mi-a comunicat el – va fi distribuită, prin I. Litman, sus-menţionatelor familii. El mi-a spus, de asemenea, cu această ocazie, că Litman distribuie ajutoare şi în provincie – în Moldova –, fără să-mi indice, însă, căror persoane.

La începutul lunii decembrie 1951, cu ocazia unei vizite făcute avocatului Rorlich, la el acasă, acesta mi s-a plâns că primeşte foarte anevoie fondurile de ajutorare destinate fruntaşilor sionişti. N-a mai primit nimic de la Legaţie în afară de cei 100.000 de lei

https://biblioteca-digitala.ro

(ridicaţi de Reghina). Este foarte mâhnit din această cauză, deoarece persoanele în cauză trăiesc în cea mai neagră mizerie. Atitudinea Legaţiei Israelului faţă de aceşti oameni este condamnabilă. Este foarte necăjit şi din cauza felului în care sunt distribuite ajutoarele familiilor celor arestaţi. Legaţia a făcut o mare greşeală când a scos de pe statele de salarii funcţionarii arestaţi, iar a doua greşeală, de neiertat, este că nu se acordă familiilor acestor deţinuţi salariile pe care le primeau funcţionarii respectivi, ci suma lunară a fost redusă la 10.000 de lei. În continuare, Rorlich mi-a mai spus că, într-una din zile, mama lui Benvenisti l-a chemat la telefon şi l-a rugat să o viziteze. Când a vizitat-o, aceasta i s-a plâns că trăieşte foarte greu, că cei 10.000 de lei pe care-i primeşte lunar de la Legaţie nu-i ajung pentru necesităţile casei şi pentru tratamentul medical al bolilor de care suferă. Mama lui Benvenisti i-a arătat lista cheltuielilor sale, din care rezultă că, într-adevăr, banii primiţi sunt insuficienţi. Rorlich a spus că este de-a dreptul o ruşine ca mama fostului conducător al mişcării sioniste să trăiască în mizerie. Apoi, mi-a spus că şi soţiile celor arestaţi primesc foarte anevoie ajutoarele. Până acum mergeau la Legaţie, pe rând, soţia lui Löwenstein, soţia lui M. Moscovici sau soţia lui Ieşeanu – care ridicau banii şi pentru celelalte soţii. Acum, însă, le este teamă să se mai ducă la Legaţie şi Rorlich m-a întrebat dacă nu sunt dispus să o rog pe soţia mea să ridice sumele respective, pe care, apoi, să i le predau lui pentru distribuire. Când i-am spus că nu sunt dispus să o fac, el mi-a răspuns că, în acest caz, va apela, probabil, la serviciile lui Moshe Weiss. Avocatul Rorlich a mai spus că el va cere categoric ca ajutorul destinat mamei lui Benvenisti să fie majorat.

În ceea ce priveşte provincia, ştiu numai de ajutoarele financiare acordate de Legaţia Israelului fruntaşilor sionişti din Transilvania. Israel Stein, din Timişoara, mi-a spus că unul dintre fruntaşii sionişti se deplasează, lunar, din Ardeal la Bucureşti, şi ridică de la Legaţie sumele afectate acestui scop. Cei care ridică fondurile pentru Transilvania sunt: dr. Haber Iosif, din Arad, Iuliu Weiss şi Israel Stein, din Timişoara. Ajutoarele se distribuie foştilor fruntaşi sionişti şi foştilor funcţionari ai instituţiilor sioniste din Transilvania.

Din cele arătate mai sus, rezultă următoarele:

Se distribuiau ajutoare următoarelor categorii de sionişti:

1) fruntaşi sionişti maturi;

2) soţii ale fruntaşilor sionişti arestaţi;

3) fruntaşi ai organizaţiilor sioniste de tineret.

Aceste ajutoare erau destinate:

a) ajutorării materiale a celor în cauză;

b) pentru întreţinerea propagandei şi activităţii sioniste;

c) pentru activitate informativă în favoarea Statului Israel.

(ss) Zoltan Hirsch

Declaraţie

8 ianuarie 1952

La două zile după întoarcerea mea din concediu (la 9 august 1951), m-am întâlnit cu Benjamin Beer, la el acasă. Acesta mi-a spus că, în absenţa mea, au început tratative între consilierul ministerial Lazăr, de la Ministerul Finanţelor, şi fratele fruntaşului sionist Leon

https://biblioteca-digitala.ro

Itzkar, pentru eliberarea şi emigrarea fruntaşilor sionişti arestaţi. Beer spunea că are informaţii despre această chestiune de la Misa Flexor, care a aflat-o de la fratele lui Itzkar.

Beer mi-a arătat că ştie despre fratele lui Itzkar că a luat legătura cu consilierul ministerial Lazăr – pe care-l cunoaşte încă din timpul tratativelor, din 1948-1949, duse pentru eliberarea fratelui său şi a lui A. Enciu Cohen – şi i-a propus să se ducă tratative cu Israelul pentru eliberarea şi emigrarea fruntaşilor sionişti, R.P.R. urmând să primească, în schimb, importante sume de bani în devize, materie primă şi maşini necesare economiei ţării. Consilierul ministerial s-a declarat de acord cu această propunere şi astfel au început tratativele. S-a stabilit de la început că reprezentanţii Israelului vor lua mai târziu legătura cu delegaţii guvernului român, după ce se va ajunge la un acord asupra punctelor ce urmau să fie discutate.

Beer mi-a spus că deţine informaţii – tot de la Misa Flexor – că, după puţin timp de la începerea discuţiilor, Itzkar i-a cerut lui Lazăr să-i faciliteze posibilităţile unei întâlniri cu trei dintre fruntaşii sionişti arestaţi, printre care şi fratele său, pentru a discuta şi cu ei despre această problemă, convingându-se astfel de seriozitatea tratativelor. Beer a auzit că Lazăr a acceptat, în principiu, această cerere. Aceasta era ultima informaţie deţinută de Benjamin Beer în legătură cu această chestiune.

Beer spunea că şi Oscar Gronich a avut informaţii identice. El a adăugat că, îndată ce a aflat despre aceste tratative, s-a deplasat la Legaţia Israelului pentru a-l informa pe Zwy Loker asupra lor. A constatat că acesta fusese deja informat de către fratele lui Itzkar, manifestându-şi nemulţumirea faţă de faptul că nu s-a păstrat discreţia asupra acestei chestiuni.

Alte informaţii în legătură cu chestiunea sus-amintită n-am mai avut câtva timp. I-am cerut soţiei mele să se intereseze la şefii ei (Niv, Loker şi Cohen) asupra acestor tratative. A primit de la aceştia informaţii incomplete, spunându-i-se doar că există tratative indirecte pentru eliberarea şi emigrarea conducătorilor sionişti.

La 20 septembrie 1951, aproximativ, E. Cohen i-a spus, însă, Reginei că tratativele se desfăşoară foarte favorabil şi, foarte curând, Niv se va întâlni cu reprezentanţii guvernului român, în vederea continuării şi desfăşurării tratativelor începute de Itzkar. Câteva zile mai târziu – într-o zi de joi –, când l-am vizitat pe Niv la Legaţie, acesta mi-a dat următoarele amănunte în legătură cu mersul discuţiilor şi cu stadiul de atunci al tratativelor. Îndată ce a fost informat de către Itzkar de existenţa acestor tratative, a plecat la Paris pentru a informa forurile sale superioare asupra lor şi pentru a obţine aprobarea acestora în vederea continuării tratativelor şi pentru satisfacerea obligaţiuniilor ce vor fi contractate.

Forurile israeliene şi sioniste din Paris au înregistrat comunicările sale şi le-au transmis organelor conducătoare din Israel şi conducerii mişcării sioniste din America. După aceea, Cohen s-a întors în ţară. După câteva zile a fost convocat de urgenţă la Paris – de către A. Levari, directorul Departamentului relaţiilor cu ţările europene răsăritene din Ministerul Afacerilor Externe israelian.

Sosind la Paris, s-a întâlnit cu Levari şi cu membrii delegaţiei economice, care veniseră o dată cu el. I s-a comunicat de către aceştia că Israelul este de acord cu tratativele ce se duc, Niv fiind autorizat să le continue şi să le perfecteze. Totodată, a primit o comunicare din S.U.A., prin care sioniştii americani se angajează să contribuie la realizarea unui acord, să-şi dea contribuţia lor materială pentru acest scop. Tot la Paris s-a stabilit că, atunci când se vor cunoaşte exact pretenţiile Republicii Populare Române, să se convoace o

https://biblioteca-digitala.ro

conferinţă israeliano-americană, cu participarea lui Niv, pentru a se stabili modalităţile de îndeplinire a obligaţiunilor ce vor fi asumate în cadrul convenţiei.

Reîntors la Bucureşti, Niv i-a dat instrucţiuni lui Itzkar să accelereze, în măsura posibilităţilor, tratativele şi să urgenteze luarea de contact direct între reprezentanţii R.P.R. şi dânsul. I s-a răspuns, prin Itzkar, că se acceptă întâlnirea lui Niv cu reprezentanţii Ministerului Finanţelor, precizându-se chiar că Niv se va întâlni cu consilierii ministeriali Eidlitz şi Lazăr, în ziua de luni a săptămânii în care l-am vizitat. La întâlnirea fixată n-a venit nimeni; i s-au cerut scuze, prin Itzkar, căruia i s-a spus că, în ultimul moment, Eidlitz a fost reţinut de lucrări urgente, din cauza cărora n-a mai putut veni, cerând ca întâlnirea să aibă loc miercuri. Nici la întâlnirea de miercuri n-a venit nimeni, iar joi dimineaţa, i s-a comunicat, telefonic, că tratativele nu mai sunt, deocamdată, actuale.

În urma acestei întreruperi a discuţiilor, Niv mi-a spus că pleacă în concediu şi, în drum spre Israel, se va opri la Paris, pentru a face un raport asupra situaţiei. (Menţionez că Niv nu mi-a arătat locul unde trebuiau să aibă loc întâlnirile). El a adăugat că nu ştie ce să creadă despre întreruperea tratativelor; nu ştie dacă este vorba despre o ruptură sau numai despre o întrerupere temporară. În orice caz, este sceptic. Mi-a spus, în sfârşit, că – în cursul anului 1950 – Republica Populară Română a făcut, undeva în străinătate, sondaje în vederea unor tratative similare. Răspunsul de atunci al Israelului, însă, a întârziat foarte mult şi când a sosit, în sfârşit, R.P.R. nu a mai vrut să trateze.

Cu ocazia vizitei pe care i-am făcut-o lui Niv (în decembrie 1951), el mi-a spus că se fac din nou – prin Itzkar – tatonări în vederea reluării tratativelor întrerupte, acesta fiind întrebat, de către Lazăr, dacă tratativele mai sunt considerate actuale de Legaţia Israelului ca actuale. Niv l-a însărcinat pe Itzkar să răspundă afirmativ.

Reghina cunoştea întreagă această chestiune.

(ss) Zoltan Hirsch

Declaraţie

8 ianuarie 1952

Eliezer Halevy mi-a cerut, în primul rând, să-l informez exact, cu toate amănuntele, asupra desfăşurării anchetării mele, cu scopul arătat de el de a raporta în Israel metodele folosite în R.P.R. pentru anchetarea deţinuţilor politici.

În răspunsul meu, i-am descris amănunţit aceste metode de anchetă, fără a divulga, însă, ceea ce am dezvăluit despre activitatea sioniştilor.

Apoi, Halevy mi-a cerut să-i comunic tot ce este în legătură cu populaţia evreiască, starea de spirit din cadrul acestei populaţii, cum reacţionează ea faţă de situaţia economică, politică şi socială a Republicii Populare Române. De câte ori m-am întâlnit cu el, i-am transmis informaţiile cerute. I-am arătat că starea de spirit a populaţiei evreieşti este proastă, din cauza reformelor revoluţionare care afectează situaţia economică a evreilor, din această cauză populaţia evreiască fiind ostilă actualului regim. I-am arătat că, din cauza legii care acordă Ministerului Afacerilor Interne dreptul de a transfera populaţia din centrele aglomerate în localităţi mai puţin populate, s-a creat, în rândul populaţiei evreieşti, o stare de panică.

https://biblioteca-digitala.ro

I-am vorbit despre efectele propagandei antiemigraţioniste şi antisemite a C.D.E., arătându-i că această propagandă dă rezultate foarte slabe, totuşi; scrisorile cu veşti proaste din Israel fac să scadă curentul emigraţionist.

I-am descris duşmănia sioniştilor faţă de regimul de democraţie populară, arătând că principala lor preocupare este să poată pleca din ţară, considerând aceasta ca unica lor salvare.

I-am vorbit despre nemulţumirea generală, reală, despre lipsa de articole de larg consum.

I-am descris nemulţumirea existentă în anumite cercuri evreieşti, din cauza numărului redus de şcoli şi instituţii culturale evreieşti, arătând că – spre deosebire de celelalte naţionalităţi conlocuitoare, care au zeci de şcoli, de diferite grade, şi instituţii de cultură – şcoli evreieşti sunt numai câteva în toată ţara.

I-am arătat că situaţia în sectorul economic este foarte grea din lipsa de materii prime, datorită căreia nu se poate realiza planul economic de stat.

I-am spus că planul de electrificare stagnează din aceleaşi cauze.

Aceste informaţii le culegeam de la diferiţi fruntaşi sionişti – ca Rorlich Ebercohn; Gronich; Beer; Osterer; Ury Glotter; Israel Stein, din Timişoara – cu care eram în legătură.

De la Rorlich şi Ebrecohn primeam informaţii în legătură cu starea de spirit din sânul populaţiei, în general, şi din cadrul populaţiei evreieşti, în special.

Rorlich mi-a vorbit – eu relatându-i lui halevy – despre nemulţumirea generală care există. El spunea că antisemitismul se manifestă pretutindeni, ceea ce a putut constata el însuşi în cadrul colegiului avocaţilor.

Ebercohn îmi relata chestiuni similare, iar Gronich îmi vorbea, în special, despre starea de spirit în legătură cu emigrările.

Beer îmi vorbea, în special, despre situaţia proastă din sectorul economic. Spunea că întreprinderea de construcţii unde lucra mai înainte progresează foarte încet din cauza proastei planificări şi a lipsei acute de materiale de construcţie. Rorlich mai vorbea despre planul de elctrificare, care nu poate fi realizat din cauza lipsei de materii prime, cauzată de blocada economică.

Osterer relata, iar eu transmiteam conţinutul cercetărilor sale la Securitate.

Ury Glotter îmi vorbea despre starea de spirit din Facultatea de Chimie unde studia. El spunea că mulţi profesori sunt reacţionari, că există un curent antisemit în universitate.

Israel Stein – care venea din când în când în Capitală şi cu care ne întâlneam – îmi vorbea despre concentrările masive de trupe sovietice şi române la frontiera cu Iugoslavia, precum şi despre măsurile de securitate luate la frontieră. Israel Stein – de câte ori venea – vizita şi Legaţia şi, astfel, transmitea, probabil, în mod direct, aceste informaţii.

Lui Ehud Ariel îi transmiteam informaţii similare.

Lui Zwy Loker i-am relatat, în plus – pe baza informaţiei primite de la Stein –, despre reacţia produsă de măsurile de evacuare parţială a zonei de frontieră spre Iugoslavia. I-am comunicat că aproximativ 80.000 de oameni au fost evacuaţi şi transferaţi în Dobrogea, unde trăiesc în mare mizerie şi sunt foarte nemulţumiţi. l-am spus, de asemenea, că populaţia oraşului Timişoara este în mare fierbere, din cauza fricii de evacuare.

Lui Baruch Niv – pe lângă informaţii similare – i-am transmis şi informaţii privind reacţiunea provocată de restructurarea aparatului de stat. l-am vorbit despre adânca nemulţumire din sânul funcţionarilor administrativi, care sunt trimişi în producţie. I-am vorbit, de asemenea, despre situaţia precară a gospodăriilor agricole colective şi despre starea de spirit proastă a ţărănimii, din cauza colectărilor de cereale.

https://biblioteca-digitala.ro

Informaţiile privitoare la restructurarea aparatului de stat le aveam de la Rorlich şi Benjamin Beer, iar cele despre situaţia gospodăriilor agricole colective şi a ţărănimii – de la Benjamin Beer, acesta spunându-mi că, în comune din jurul Bucureştiului, ţăranilor, după ce li s-au luat mai întâi cotele legale, li s-au confiscat, ulterior, întreaga recoltă.

I-am transmis, în sfârşit, lui Niv, informaţiile obţinute de la Rorlich asupra situaţiei fruntaşilor sionişti arestaţi. Astfel, el mi-a spus şi eu am relatat despre un avocat, care i-a comunicat lui Rorlich că a fost deţinut la Jilava, împreună cu conducătorii sionişti, că sunt foarte slăbiţi, însă moralul le este excelent.

La ultima mea întâlnire cu Rorlich, acesta mi-a spus că există o informaţie precisă, că Gitta Leibovici, Abir Mark şi Scarlat Iancu se găsesc într-o închisoare din Piteşti. M-a rugat să transmit această informaţie Legaţiei Israelului, cu rugămintea ca să fie comunicată părinţilor Gittei Leibovici.

În afară de persoanele indicate mai sus, ai mai primit informaţii şi de la alte persoane?

Nu. Pentru prezenta declaraţie – pe care o dau liber şi nesilit de nimeni – mi s-a dat timp suficient de gândire.

(ss) Zoltan Hirsch

Declaraţie

8 ianuarie 1952

Moshe Weiss a fost unul dintre fruntaşii Organizaţiei Sioniste de Tineret „Hanoar Haţioni".

A fost reprezentantul organizaţiei sale în Federaţia Mişcărilor Sioniste de Tineret „Hehaluţ". În cadrul acestei Federaţii, avea misiunea organizării *kibuţimilor de hachşara*, a controlării şi verificării activităţii acestora. Această sarcină avea şi un important aspect politic: colectivele de muncă (*kibuţurile de hachşara*) erau pilonii de bază ai mişcărilor sioniste de tineret, una dintre bazele principale ale activităţii sioniste în rândurile tineretului.

În calitatea sa de reprezentant al organizaţiei sale în „Hehaluţ", el a luat parte activă la pregătirea şi organizarea emigrărilor legale şi ilegale. A fost un om de încredere al „Mişlahat"-ului şi al „Mossad"-ului, în frunte cu Moshe Agamy. Cu acesta şi cu ceilalţi *şlihimi* era în relaţii strânse, discutând cu ei probleme importante, care priveau activitatea sionistă şi primind sume importante pentru organizarea şi finanţarea emigrărilor de tot felul.

Este omul de încredere atât al organizaţiei sale de tineret, cât şi al organizaţiei mature. Era în relaţii foarte intime cu Avny Steinmetz, S. Spiegel, Moca Antler şi ing. Fr. Osterer. Acesta din urmă mi-a spus că transmitea Legaţiei Israelului – prin Moshe Weiss – informaţii privind desfăşurarea anchetării sale de către organele de Securitate şi asupra poziţiei de negare a faptelor imputate lui, a refuzului său, de fapt, de a colabora cu organele de Securitate.

https://biblioteca-digitala.ro

Tot Osterer mi-a spus că a discutat cu Moshe Weiss problema organizării unor plecări frauduloase, prin Brăila, rugându-l să comunice Legației Israelului să se intereseze de această cale și să o utilizeze pentru organizarea unor emigrări ilegale.

S. Spiegel mi-a spus că a transmis Legației – tot prin Moshe Weiss – informații asupra anchetării fruntașului din Organizația „Hanoar Haționi", Paul Ghinsberg.

În decursul anului 1951 – când discutam problema plecării frauduloase prin Brăila –, Gronich îmi spunea că organizația lui Moshe Weiss a trimis, pe această cale, un om al său, al cărui nume nu-l cunoștea și care a reușit să ajungă, astfel, în Israel. Bănuiesc că el a fost unul dintre organizatorii emigrărilor ilegale din vara anului 1949, deoarece era unul dintre fruntașii tineretului sionist care se afla în legătură cu Legația Statului Israel. Nu știu precis în ce măsură a participat la această acțiune.

Îi cunoștea îndeaproape, de asemenea, pe avocatul Rorlich și I. Littman, cu care ținea strâns legătura; bănuiesc că era unul dintre aceia care primeau și distribuiau ajutoare sioniștilor.

Nu știu exact de când este funcționar al Legației Israelului, însă este sigur că avea relații strânse cu șefii Legației și se bucura de deplina lor încredere.

Dovada este faptul că atât lui, cât și lui Avny Steinmetz, li s-au trasat sarcina să pună în practică planul fugii prin Brăila, din vara anului 1951.

Știu că este în relații intime sentimentale cu colega sa de serviciu, Botzi. Alte date privind activitatea sa nu cunosc.

(ss) Zoltan Hirsch

Declarație

9 ianuarie 1952

La începutul și în primăvara anului 1951, în cursul întrevederilor avute cu Eliezer Halevy, acesta m-a întrebat dacă sunt dispus să plec clandestin din țară. Am răspuns afirmativ la această întrebare, spunându-i că sunt dispus să plec pe căi ilegale. La ultima întrevedere pe care am avut-o cu el – cu câteva săptămâni înainte de plecarea sa din țară –, l-am întrebat eu pe Halevy dacă problema plecării ilegale mai este actuală și l-am rugat să o rezolve cât mai grabnic. Halevy a răspuns că el va face tot posibilul pentru soluționarea acestei chestiuni, însă atâta timp cât el se mai găsește în țară, nu se poate face nimic. Îndată, însă, ce va fi în străinătate, va face totul pentru rezolvarea grabnică a acestei chestiuni, urmând ca atunci când ea va fi actuală, să primesc de la Zwy Loker instrucțiunile cuvenite.

La începutul lunii iulie 1951, Zwy Loker i-a comunicat Reghinei că planul de plecare clandestină se apropie de realizare. I-a spus, totodată, că, în vderea acestui lucru, se va primi concediu în a doua jumătate a acelei luni, urmând ca, cu câteva zile înainea plecării în concediu, să primească ultimele instrucțiuni. Apoi, la intrevederea avută cu Zwy Loker, în jurul datei de 20 iulie – cu câteva zile înainte de plecarea mea la Gheorghieni –, acesta mi-a dat următoarele amănunte: proiectata plecare clandestină urma să fie efectuată, prin Brăila, pe o șalupă austriacă ce transporta mărfuri și care a fost special amenajată în acest scop. Zwy Loker mi-a precizat, cu această ocazie, că nu vom pleca numai noi – adică, soția mea și eu –, ci și alte persoane, fără să indice care anume persoane. De asemenea, a

https://biblioteca-digitala.ro

mai spus că a primit o telegramă din străinătate, în care a fost anunţat că toate pregătirile pentru plecarea ilegală sunt terminate, iar el speră că această plecare va reuşi. Totodată, mi-a dat următoarele instrucţiuni: să mă întorc duminca seara (eu am plecat în concediu în dimineaţa zilei de joi), cred că 25 iulie, pentru că – la capătul liniei 24 (spre Gara de Nord) – îl voi întâlni, la ora 22,30, pe Moshe Weiss, care îmi va transmite ultimele instrucţiuni în vederea plecării. În ziua hotărâtă, dimineaţa, am plecat cu trenul accelerat din Gheorghieni şi am sosit la Bucureşti în jurul orei 20,00 cu acceleratul cursă Oraşul Stalin-Bucureşti. După ce am luat masa într-un restaurant de pe Calea Griviţei, în apropierea Gării de Nord, şi – după ce ne-am plimbat câtva timp în apropierea gării –, cu câteva minute înainte de ora fixată, am sosit la locul de întâlnire. După câteva minute, a venit şi Moshe Weiss. Acesta mi-a spus că plecarea a fost stabilită pentru ziua de miercuri (cred, 1 august), când trebuia să fim la Brăila. La ora 15,00 – a mai adăugat el – trebuia să mă aflu la intrarea cinematografului „Popular", unde trebuia să mă aştepte Avny Steinmetz, care urma să-mi comunice ultimele dispoziţii în vederea plecării. Moshe Weiss a adăugat că, în cazul în care vom fi prinşi, să spunem că planul de fugă a fost elaborat de Eliezer Halevy în timpul cât se afla aici, în ţară, şi că Zwy Loker nu are nici un amestec în această afacere. Moshe Weiss spunea aceasta cu scopul de a-l scoate pe Loker din această afacere, pentru ca el să poată face demersuri în cazul în care vom fi arestaţi. Apoi – în cazul în care vom fi arestaţi – să declarăm că Avny Steinmetz îi propusese lui Halevy acest plan, el având un frate în Austria, căruia i-a descris situaţia sa nenorocită şi care a stabilit legătura cu conducătorul unei şalupe austriece, care, la rândul său s-a angajat să efectueze plecarea clandestină cu şalupa sa care făcea curse lunare pe Dunăre.

După ce am primit aceste instrucţiuni, m-am despărţit de Moshe Weiss şi apoi, cu acceleratul de 0,30, noaptea, m-am înapoiat la Gheorghieni. Am sosit la Gheorghieni în jurul orei 14,00, comunicându-i soţiei mele instrucţiunile primite. Am stabilit că vom pleca spre Brăila a doua zi dimineaţa, astfel ca, în ziua fixată, să putem fi la destinaţie. Am convenit să spunem rudelor la care am stat în Gheorghieni că vom pleca pentru câteva zile în Oraşul Stalin, pentru a petrece acolo o parte a concediului nostru. Am plecat din Gheorghieni a doua zi dimineaţa, cu acceleratul de ora 11,00. În gară, am avut impresia că suntem urmăriţi şi, de aceea, am luat bilete numai până la Tuşnad. Am coborât în staţie, am luat masa la unul din restaurantele oraşului şi apoi am plecat pe jos până în comuna învecinată, cu scopul de a observa dacă suntem urmăriţi. Din comuna învecinată am plecat, apoi, cu trenul, până în Oraşul Stalin, unde am sosit noaptea. După ce am luat masa la restaurantul „Cocora", ne-am continuat călătoria spre Brăila. Am plecat până la Ploieşti. De acolo, apoi, la Buzău, de unde – în dimineaţa zilei următoare – am plecat cu trenul la Brăila. În timpul călătoriei spre Buzău, în tren am făcut cunoştinţă cu o persoană care spunea că este ceasornicar şi bijutier în Buzău şi că merge la Galaţi în interes de afaceri. Noi i-am spus că mergem la Lacul Sărat. În gara Brăila ne-am despărţit de această persoană şi am plecat, cu o trăsură, la restaurantul din centrul oraşului. După câteva minute, persoana respectivă a venit la masa noastră şi ne-a cerut voie să se aşeze lângă noi. Încă nu terminasem de mâncat, când l-am văzut pe Avny Steinmetz trecând prin faţa restaurantului. M-am ridicat de la masă şi am ieşit în stradă să-l întâlnesc. Avny Steinmetz mi-a spus atunci că planul a eşuat, deoarece pregătirile făcute sunt nesatisfăcătoare. L-a întâlnit pe conducătorul austriac al şalupei şi s-a convins, cu acest prilej, că nu s-a făcut nici o pregătire pentru realizarea îmbarcării. De aceea, el a fost de părere să renunţăm la planul acesta şi să ne întoarcem în localităţile de unde am plecat. M-am declarat de acord cu el, însă pentru că la intrarea în restaurantul din Brăila l-am întâlnit pe unul dintre foştii mei

https://biblioteca-digitala.ro

anchetatori şi aveam impresia că suntem urmăriţi, am hotărât să mergem pentru câteva zile la Lacul Sărat. Am luat o maşină, cu care am plecat, apoi, la Lacul Sărat. Acolo, în parc, l-am întâlnit pe Ezra Fleischer (pe care nu-l cunoşteam până acum şi care s-a declarat foarte nemulţumit de faptul că plecarea n-a izbutit). El l-a acuzat pe Avny Steinmetz de lipsă de iniţiativă, spunând că dacă ar fi fost Moshe Weiss în locul acestuia ar fi găsit o modalitate de a organiza îmbarcarea noastră. La cererea noastră, el ne-a împrumutat 6.000 de lei, deoarece banii noştri erau pe sfârşite.

Am rămas la Lacul Sărat trei zile, după care ne-am întors la Brăila. De la Brăila am plecat cu trenul la Galaţi, unde am petrecut o noapte la familia inginerului Aronovici, pe care îl cunoşteam din Bucureşti. De la Galaţi ne-am înapoiat, a doua zi dimineaţa, la Gheorghieni.

Ştiu că – în vederea pecării – se mai aflau la Brăila, în afară de noi, Ezra Fleischer, Iancu Brener. Menţionez că, despre această posibilitate de plecare am vorbit, în cursul primăverii anului 1951, de mai multe ori, cu Oscar Gronich, care mi-a spus că ing. V. Osterer cunoaşte acest drum. Când Gronich mi-a spus că va căuta să obţină paşaport pe cale ilegală, sfătuindu-mă să aleg şi eu această modalitate, i-am răspuns că nu voi încerca să plec decât clandestin – deci, prin Brăila.

Sunt conştient că declaraţiile neadevărate – cu intenţia de a induce în eroare organele anchetatoare – sunt sancţionate de Codul Penal.

(ss) Zoltan Hirsch

Declaraţie

9 ianuarie 1952

În cursul unei convorbiri avute cu Benjamin Beer – în vara anului 1951 –, acesta mi-a spus că Organizaţia „Hanoar Haţioni" duce o activitate sionistă ilegală. Această activitate constă în întreţinerea corespondenţei cu reprezentanţii săi din provincie, trimiţându-se instrucţiuni pentru organizarea acestei activităţi. Corespondenţa era trimisă de către Avny Steinmetz şi Moshe Weiss. Nu ştiu pe care cale se trimiteau instrucţiunile, dar presupun că, în afară de poştă, se foloseau şi curieri speciali, precum şi diferite ocazii în care diverşi oameni plecau în provincie.

În afară de aceasta, Organizaţia „Hanoar Haţioni" convocase – nu ştiu data – sfatul central al organizaţiei (*moaţa haraşit*), compus din fruntaşii mişcării din Capitală şi din provincie. Nu ştiu nici în ce localitate au avut loc întâlnirile sfatului central. Apoi, conducerea a organizat seminarii (şcoli de cadre). Nu cuosc alte amănunte în legătură cu această chestiune.

Tot Benjamin Beer mi-a spus că despre această activitate aveau cunoştinţă şi conducătorii Organizaţiei mature „Haoved Haţioni" – S. Spiegel, Moca Antler, Paul Ghinsberg –, care au sprijinit-o.

Cunosc deja – de la Gitta Leibovici – un fapt mai vechi şi anume: în 1949, după dizolvarea organizaţiilor sioniste, conducerea Organizaţiei „Hanoar Haţioni" convocase o întrunire funebră, în cadrul căreia a fost ars drapelul organizaţiei, iar conducătorii şi-au luat

https://biblioteca-digitala.ro

angajamentul de a nu renunţa niciodată la crezul lor şi de a lupta, pe toate căile, pentru realizarea lui.

Sunt sigur că această activitate ilegală era finanţată de către Legaţia Statului Israel. Cu puţin timp înainte de arestarea mea din iunie 1949, îmi amintesc că Gitta Leibovici mi-a relatat că, în cadrul unei discuţii recente cu Eliezer Halevy, acesta i-a reproşat că Organizaţia „Dror" nu duce nici o activitate, că s-a destrămat complet. I-a mai spus că „Hanoar Haţioni" activează şi – dacă s-ar organiza şi activitatea mişcării „Dror" – ar exista bani pentru finanţarea ei. Gitta Leibovici mi-a spus că i-a dat lui Halevy un răspuns evaziv.

Nu cunosc alte amănunte asupra activităţii ilegale dusă de Organizaţia „Hanoar Haţioni".

(ss) Zoltan Hirsch

Declaraţie

9 ianuarie 1952

În luna iulie 1951, când – la insistenţele mele – i-am cerut o întâlnire lui Zwy Loker, acesta a acceptat, propunându-mi să ne întâlnim într-o după-amiază, la orele 16,00, în Grădina Botanică. Deoarece s-ar fi putut întâmpla să nu-l mai recunosc – pentru că îl văzusem numai o singură dată până atunci –, el a spus că va avea în mână ziarul „Sportul Popular", urmând ca, atunci când îl zăresc, să mă alătur lui. Am respins această propunere şi am sugerat ca întâlnirea să aibă loc în casa lui Mircea Negrea (de pe Şos. Mihai Bravu nr. 232). Întâlnirea a avut loc, apoi, la Mircea Negrea, în împrejurările şi în condiţiile relatate de mine. Declar că membrii familiei Negrea n-au participat la discuţiile mele cu Zwy Loker, noi retrăgându-ne, pentru a discuta, într-o cameră separată. Noi, însă – soţia mea şi cu mine –, i-am pus la curent cu mersul şi conţinutul discuţiilor pe care le-am avut atunci şi înainte, în special în ceea ce priveşte planul nostru de a fugi din ţară. Familia Negrea s-a declarat de acord cu plecarea noastră ilegală.

(ss) Zoltan Hirsch

Declaraţie

9 ianuarie 1952

Mircea Negrea mi-a comunicat – cu aproximativ o lună şi jumătate înainte – că a găsit o cale pentru a primi, contra unei sume de bani, un paşaport de emigrare în Israel. Această posibilitate i-a fost oferită de un prieten al său, Jean Săndulescu, care este cumnatul căpitanului Moldoveanu, de la Direcţia Paşapoartelor. Săndulescu i-a făcut legătura cu căpitanul Moldoveanu, cu care, conform unei înţelegeri prealabile, s-a întâlnit apoi la restaurantul „Aro" din Oraşul Stalin. Acesta i-a spus că, pe baza recomandării cumnatului său, a acceptat să dicute cu el această chestiune extrem de delicată. L-a conjurat să păstreze o discreţie absolută, să nu vorbească despre acest lucru cu nimeni, nici chiar cu soţia sa. I-a

https://biblioteca-digitala.ro

spus, apoi, că deocamdată nu-i promite nimic, căci trebuie să vadă mai întâi dosarul, precizând că, dacă are în dosar vreo piesă compromițătoare, din punct de vedere politic, atunci nu-i va soluționa chestiunea. I-a spus, în sfârșit, că îi va da răspunsul în câteva zile și îi va comunica condițiile.

După câteva zile, într-adevăr, a fost chemat de Jean Săndulescu, care l-a invitat la dânsul și apoi au plecat într-o casă din apropiere, unde s-au întâlnit cu căpitanul Moldoveanu. Acesta i-a spus că a cercetat dosarul său și a constatat că problema lui se poate rezolva. În dosar se afla o notă, neimportantă, a Securității, pe care el a înlăturat-o. Dacă va satisface pretențiile sale, atunci va putea pleca în viitorul apropiat. Aceste pretenții sunt: ori să transfere în Elveția – unde el are un cont la o bancă de 1.000 de dolari, ori să-i dea suma de 800.000 de lei. Negrea i-a răspuns că el nu are nici o posibilitate de a face un transfer și, de asemenea, este foarte greu să dea o sumă așa de importantă, rugându-l să o reducă la 600.000 de lei. Căpitanul Moldoveanu a răspuns că el nu poate reduce în nici un caz această sumă, care, în caz că nu i se va plăti, nu va putea rezolva situația. Căpitanul Moldoveanu i-a mai spus că el are interesul să aibă cât mai mulți bani în străinătate, că deja are fonduri importante afară, că speră să i se încredințeze, în curând, o misiune în străinătate, de unde nu se va mai întoarce în țară. În sfârșit, i-a spus că-i dă un răgaz de gândire de câteva zile.

Menționez că, încă din primăvara anului 1951, atunci când Negrea ne-a spus – Reghinei și mie – că, deoarece observă că nu poate obține legal un pașaport, va încera să-l obțină în schimbul unei sume de bani. Reghina – cu asentimentul meu – s-a adresat lui Zwy Loker, căruia i-a arătat că Negrea probabil nu va putea să emigreze din cauza relațiilor pe care le are cu noi și i-a cerut să-i dea bani pentru procurarea, pe căi ilegale, a unui pașaport. Reghina a arătat, totodată, că dacă Negrea va găsi o asemenea soluție, se vor putea folosi de ea și alții – fruntași sioniști. Loker i-a dat atunci Reghinei 1.000.000 de lei în acest scop, sumă pe care ea a predat-o lui Negrea, care, la rândul său, a depus-o la o cunoștință a lui, pe care n-o cunosc, neștiind nici adresa sa.

Acum, când Negrea a găsit această modalitate, Locer i-a cerut Reghinei să restituie 400.000 de lei, deoarece, din lipsă de fonduri, nu poate da mai mult. Această sumă a fost restituită, rămânând 600.000 de lei. Apoi Negrea – după cum mi-a spus chiar el – a procurat restul de 200.000 de lei de la diferite rude și, după ce a avut întreaga sumă, l-a anunțat pe Săndulescu despre acest lucru. S-a întâlnit din nou cu Săndulescu și cu Moldoveanu, pentru a-i anunța că a făcut rost de suma cerută. Apoi, Negrea și Săndulescu au plecat împreună la cunoștința la care au fost depuși banii, pentru a verifica existența acestora. În sfârșit, au stabilit că suma nu poate fi ridicată decât după ce se va primi de la Negrea o telegramă că a debarcat în Haifa.

Cu câteva zile înainte – în cursul săptămânii trecute –, Negrea mi-a spus că a primit un telefon de la Săndulescu, care l-a anunțat că va pleca în curând.

(ss) Zoltan Hirsch

https://biblioteca-digitala.ro

Declaraţie

10 ianuarie 1952

1. I-am comunicat personal lui Eliezer Halevy – cu ocazia întrevederii din luna iunie 1951 – informaţia primită de la I. Schmidt, referitoare la Musia Kesselson. El a răspuns că a comunicat această chestiune, îndată după primirea informaţiei, transmisă prin Reghina.

2. Cu ocazia aceleiaşi întrevederi, i-am comunicat că am bănuiala că Moshe Weiss este un informator al organelor de Securitate. I-am spus că am această bănuială de multă vreme; nu i-am împărtăşit-o, însă, pentru că, neavând certitudinea absolută, nu voiam să-i aduc unui funcţionar al Legaţiei o acuzaţie aşa de gravă. Nici acum nu am o certitudine absolută; mă simt, totuşi, dator să-i semnalez această bănuială.

Bănuiala mea se bazează pe faptul că, în ultima închisoare, unde am fost deţinut în 1949 (nu în aceea din care am fost pus în libertate), mi s-a părut – sunt aproape sigur – că l-am văzut pe Moshe Weiss, care a fost introdus într-o cabină din incinta W.C.-ului, în timp ce eu şi un alt deţinut, cu care stăteam împreună în aceeaşi celulă, ne aflam în hol. Am adăugat că, după eliberarea mea, am aflat că Moshe Weiss n-a fost deţinut, de unde am dedus că a fost reţinut, probabil, numai câteva ore, recrutat ca informator al organelor de Securitate şi apoi pus în libertate. Halevy mi-a reproşat atunci că l-am informat aşa de târziu despre acest caz, că era de datoria mea sp i-l semnalez îndată ce am avut o asemenea bănuială.

3. Cu ocazia întâlnirii mele cu Zwy Loker – din ziua de 24 iulie 1951, la Legaţie –, când acesta mi-a spus că omul de legătură cu care mă voi întâlni duminică seara, la Bucureşti, este Moshe Weiss, am afirmat că, după părerea mea, se comite o gravă greşeală, din moment ce planează asupra lui o asemenea bănuială. Loker a răspuns că are cunoştinţă – de la Halevy – despre această bănuială; totuşi, el nu crede că Moshe Weiss va trăda acest secret, căci numai un criminal ar fi în stare să facă aşa ceva.

4. Cu aceeaşi ocazie, i-am spus lui Zwy Loker că I. Schmidt mi-a comunicat, recent – cu cererea de a transmite Legaţiei –, că un activist al C.D.E. (al cărui nume nu mi-l amintesc; atunci îl cunoşteam exact), care scria articole antisioniste în ziarul „Viaţa nouă" şi în Buletinul Cultural al C.D.E., emigrase recent în Israel. Am adăugat că părerea lui Schmidt – pe care o împărtăşesc şi eu – este că, probabil, şi acesta este un agent al organelor de Securitate, trimis cu misiuni de spionaj în Israel. Zwy Loker a răspuns că va semnala acest caz autorităţilor israeliene competente.

5. În relatările pe care le-am prezentat lui Ehud Ariel şi lui Eliezer Halevy, asupra detenţiei mele, le-am spus că organul de Securitate unde am fost deţinut era condus de un sovietic. Ambii mi-au spus că nu numai Securitatea, ci şi toate instituţiile principale ale Republicii Populare Române, ca şi ale celorlalte ţări de democraţie populară, sunt conduse tot de sovietici, întrucât U.R.S.S. nu are încredere în elementele locale.

6. În cursul întrevederii avute cu Zwy Loker – în luna iulie –, în casa Negrea, mi-a comunicat o informaţie dată de I. Ebercohn că şeful suprem al Securităţii R.P.R. este generalul locotenent Gheorghe Pintilie, care este sovietic (pe numele său real Pavel Bodnarenco). Soţia sa este Ana Toma, ministru adjunct.

7. Cu ocazia aceleiaşi întrevederi, Zwy Loker m-a întrebat cum îmi explic că ing. A. Dascălu şi eu am fost eliberaţi când, abia cu câteva luni mai târziu, au fost operate arestări

https://biblioteca-digitala.ro

masive de fruntaşi sionişti. I-am răspuns că, după părerea mea, trei cauze explică, probabil, punerea mea în libertate, şi anume:

a) Principalele acuzaţii ce mi s-au adus: spionaj, activitate subterană s-au dovedit în cursul anchetei neîntemeiate.

b) Nu era momentul politic indicat pentru arestarea sioniştilor; noi reprezentam cazuri izolate şi eram – după toate probabilităţile – victimele denunţului lui Scarlat Iancu.

c) S-a ţinut, probabil, seama de faptul că atât Dascălu, cât şi eu, suntem fruntaşi ai Mapam-ului, acel partid pe care lagărul socialismului poate conta într-o anumită măsură.

Loker a mai spus doar atât, că Mapam duce o politică foarte periculoasă, dăunătoare intereselor vitale ale Statului Israel.

8. Discutând cu Ehud Ariel, la prima întrevedere avută cu el, în casa lui Ichuda Ariel – când acesta a propus reangajarea Reghinei, eu m-am împotrivit, la început, spunând că există riscul ca să fie reluată colaborarea cu organele de Securitate, fiind posibil să aibă consecinţe funeste pentru soţie, care a suferit foarte mult din cauza acestei legături ce i-a fost impusă împotriva convingerilor sale intime.

Ehud Ariel a răspuns că Eliezer Halevy făcuse o mare greşeală când a concediat-o atunci, în momentul în care a aflat de recrutarea soţiei ca informatoare, mai ales că Reghina îi comunicase, sincer şi deschis, în ce condiţii i s-a cerut colaborarea cu organele de Securitate. Întrucât ea a colaborat deja cu organele Securităţii, un risc nou nu se mai putea adăuga la cele existente. Apoi, Legaţia Israelului are un interes deosebit să ştie ce urmăresc organele de Securitate şi este bine că Reghina are o atitudine loială faţă de Legaţie. A conchis, spunând că este convins de faptul că Securitatea are şi alţi informatori în cadrul Legaţiei, care, însă, nu divulgă acest secret. Această plagă există în toate ţările socialiste şi ea n-ar putea fi exterminată decât prin înlocuirea tuturor funcţionarilor cu alţi funcţionari, israelieni, ceea ce nu este practic posibil. După acest răspuns, am acceptat reangajarea soţiei la Legaţie, Ehud Ariel spunând că îl va convinge pe Eliezer Halevy de necesitatea acestei reangajări.

9. La întrevederea avută cu Baruch Niv, în septembrie 1951, am discutat şi cu el în chestiunea colaborării soţiei mele cu organele de Securitate, arătând că acest lucru este pentru ea un adevărat calvar. Niv mi-a spus că el nu poate înţelege nici acum cum a fost posibil ca un om cu perspicacitatea şi experienţa lui Halevy, să facă o greşeală atât de mare, ca aceea de a o concedia pe Reghina. El înţelege cât de mult suferă ea, care este atât de slabă şi de delicată, totuşi, nu are voie să se lase prea mult mistuită, pentru că astfel aduce şi ea servicii Statului Israel, de care este ataşată.

10. Am omis să relatez, la locul potrivit din această declaraţie, că, la întrevederea avută cu Zwy Loker, la Legaţie – înainte de plecarea mea în concediu şi, deci, în timpul tentativei de fugă –, i-am spus acestuia că, deşi sunt personal pregătit pentru o astfel de plecare, cu orice risc, neavând nimic de pierdut dacă voi fi prins şi executat, totuşi consider de datoria mea să-i spun că, după părerea mea – din punct de vedere politic –, Israelul face o mare greşeală organizând o asemenea acţiune. Atât în caz de reuşită, cât şi de eşec, prevăd consecinţe funeste. În primul rând, aşa se va agrava situaţia fruntaşilor sionişti arestaţi; în al doilea rând, vor fi arestaţi şi conducătorii sionişti aflaţi încă în libertate, pentru ca, astfel, să fie prevenite şi zădărnicite din timp alte tentative de fugă; în al treilea rând, se periclitează bunul mers al emigrărilor; iar în al patrulea rând – când se va produce o înrăutăţire accentuată a relaţiilor dintre cele două state, care nu va mai putea fi reparată.

Zwy Loker a răspuns că gândesc nesănătos, că, probabil, am ceva din spiritul speculativ al evreilor ruşi. El nu crede că se vor sista emigrările, pentru că evreii sunt lăsaţi

https://biblioteca-digitala.ro

să emigreze nu pentru a se face servicii Statului Israel (chiar dacă totuşi i se fac servicii), ci pentru că Republica Populară Română vrea să se debaraseze astfel de elementele nefolositoare. Când nu vor mai fi asemenea elemente, probabil că nu vor mai fi emigrări. Apoi, el nu crede că relaţiile dintre cele două ţări pot fi mai proaste decât sunt în prezent. Realitatea este că, în fapt, nu există nici un fel de relaţii între Israel şi Republica Populară Română. Legaţia Israelului este un simplu spectator, chiar şi în probleme care interesează Statul Israel – cum ar fi emigrarea. În sfârşit, este bine şi just, politiceşte, ca Israelul să facă acţiuni demonstrative (de exemplu, emigrări ilegale), căci astfel el dovedeşte că nu se lasă umilit fără a schiţa nici o rezistenţă. I-am răspuns că nu eu reprezint aici interesele israeliene şi, deci, nu port răspunderea acestor acţiuni. Nu împărtăşesc, însă, punctul său de vedere.

11. La începutul întrevederii avută cu Baruch Niv, la 27 decembrie 1951, i-am spus că am fost solicitat să-l vizitez de către organele de Securitate, care – am afirmat eu, minţind – m-au însărcinat să culeg informaţii care interesează autorităţile superioare de stat.

Am trădat angajamentul luat – prin care mă obligam să păstrez secretul colaborării – şi i-am comunicat lui Niv că-l vizitez din însărcinarea organelor de Securitate. I-am spus că se întâmplă pentru prima dată, de la punerea mea în libertate, să fiu însărcinat să culeg informaţii şi că îmi este foarte greu să îndeplinesc această sarcină.

Am minţit spunându-i lui Niv că organele de Securitate au nevoie de aceste informaţii pentru a le raporta autorităţilor superioare de stat, care le-ar fi dat această misiune şi care s-ar găsi în faţa unor decizii importante în ceea ce priveşte problema fruntaşilor sionişti şi a emigrărilor, ei având nevoie de aceste informaţii pentru a putea lua hotărâri juste. În realitate, organele de Securitate cu care ţineam legătura şi care mi-au dat sarcina să-l vizitez pe Niv mi-au spus că numai problemele care mi-au fost indicate să le discut sunt importante şi interesează. Niv a răspuns că este foarte mulţumit de faptul că are şi în acest fel posibilitatea să aducă la cunoştinţa forurilor guvernamentale române că Israelul este dispus să facă orice sacrificii pentru obţinerea rezolvării favorabile a chestiunii arzătoare care-l interesează şi, în primul rând, a chestiunii sioniştilor. La sfârşitul discuţiei, el mi-a spus că va raporta guvernului său că am fost trimis de către Securitate pentru a-l vedea, arătând astfel problemele ce mi-au fost indicate, precum şi felul cum au fost primite informaţiile mele de către organele de Securitate.

Transmiţându-i lui Niv – prin soţia mea – rezultatul întâlnirii cu organele de Securitate, după întâlnirea cu el, am minţit din nou când i-am relatat că Securitatea s-a declarat foarte mulţumită de informaţiile obţinute de mine, căci dacă vor fi găsite adevărate, ea poate spera în rezolvarea favorabilă a problemelor care interesează Israelul.

12. În cadrul aceleiaşi întâlniri, i-am sugerat lui Niv – pe baza unei propuneri mai vechi pe care mi-a făcut-o Schmidt – ca actualul sistem al ajutorării financiare a sioniştilor să fie schimbat. Propunerea lui I. Schmidt – însuşită de mine şi făcută lui Niv – pornea de la premisa că este primejdios ca atâţia oameni să primească bani în fiecare lună de la Legaţia Statului Israel şi să se agite în jurul acestei chestiuni. În consecinţă, am propus să se înceteze distribuirea de ajutoare băneşti lunare şi directe şi, în schimb, să se organizeze o acţiune de trimiteri de pachete, cu lucruri de valoare, din străinătate, pe care destinatarii să le poată valorifica ulterior şi să obţină, în acest mod, ajutorul ce li se cuvine. Recunosc că această propunere urmărea să acopere – în faţa organelor de Securitate – acţiunea de ajutorare a sioniştilor de către Legaţia Statului Israel. Niv a răspuns că va studia această propunere care i se pare judicioasă şi o va pune în practică dacă va fi posibil.

(ss) Zoltan Hirsch

https://biblioteca-digitala.ro

Declarație

10 ianuarie 1952

Subsemnatul Zoltan Hirsch, cu ultimul domiciliu în București, Șoseaua Mihai Bravul, nr. 197, declar următoarele:

În afară de informațiile transmise direct diplomaților israelieni, am mai transmis – prin soția mea – următoarele informații:

1. De la Isac Schmidt am aflat – la sfârșitul lunii aprilie, aproximativ – că fiul fostului fruntaș sionist și soția sa (Musia Jesselson și Fima Jesselson) emigraseră recent în Israel. Schmidt mi-a spus că deține această informație de la un prieten al familiei Jesselson. Schmidt a adăugat că, ținând seama de faptul că Musia Jesselson era un comunist convins (activând în cadrul Uniunii Tineretului Muncitor) și se manifesta ca antisionist; că atât el, cât și soția lui, erau ingineri și, deci, în mod normal, n-ar fi putut să plece, presupunând că a fost trimis în Israel de către organele de Securitate pentru a desfășura acolo o activitate de spionaj în favoarea Republicii Populare Române – mi-a cerut să comunic această informație lui Eliezer Halevy și să-i propun să semnaleze acest caz autorităților israeliene, pentru ca activitatea lui Musia Jesselson și a soției sale – care, de asemenea, era comunistă – să fie îndeaproape supravegheate. Am transmis această informație – mai întâi prin Reghina și ulterior personal – cu ocazia vizitei pe care i-am făcut-o lui Eliezer Halevy. El a promis că va transmite această informație forurilor competente israeliene.

2. În luna august 1951, când mi s-a cerut – de către organele de Securitate cu care eram în legătură – să-i solicit lui Zwy Loker o întrevedere la el acasă, i-am cerut Reghinei acest lucru. Fiindu-mi teamă de gravele consecințe ce le-ar putea avea o asemenea vizită și de faptul că o asemenea cerere ar trezi suspiciuni din partea Legației, am stabilit cu Reghina că va transmite la Legație ceea ce urmează. A fost așteptată, în stația de tramvai, de reprezentanta organului de Securitate cu care ținea legătura (deși legăturile erau întrerupte în acel moment) și a fost întrebată ce știri noi deține, pentru că organele de Securitate au informații despre existența unor chestiuni importante care privesc relațiile dintre Israel și Republica Populară Română, că interesează foarte mult care este atitudinea Israelului față de problema emigrării și a sioniștilor arestați, iar Reghina ar fi răspuns că ei nu i se comunică astfel de lucruri, fiind considerată o simplă funcționară. În continuare, ar fi fost întrebată de ce nu fac eu o vizită diplomaților israelieni pentru a afla aceste chestiuni, la care Reghina ar fi răspuns că eu nu merg la Legație de teamă și din cauza recentelor arestări. Atunci, reprezentanta organelor de Securitate cu care ținea legătura i-a sugerat ca eu să-l vizitez pe Zwy Loker la el acasă, la care Reghina ar fi dat un răspuns evaziv. Soția mea a transmis această versiune mincinoasă lui Zwy Loker și Eliezer Cohen, prevenindu-i – conform înțelegerii noastre – să nu primească vizite la domiciliu. Am stabilit, apoi, cu Reghina că eu voi comunica organelor de Securitate cu care țineam legătura că soția i-ar fi solicitat lui Zwy Loker o întrevedere cu mine, la el acasă; că vreau să să-l văd la domiciliu pentru că în actualele împrejurări, când s-au produs câteva arestări recente, o vizită la Legația Israelului este foarte primejdioasă. Zwy Loker ar fi răspuns că este extrem de periculos să mă primească la domiciliul său, că nu poate accepta să stea de vorbă cu mine în altă parte decât la Legație.

Denaturând adevărul, mințind cu neruşinare, am relatat organelor de Securitate cu care țineam legătura, această povestire.

https://biblioteca-digitala.ro

3. Am transmis (prin Reghina) informaţiile date de B. Rorlich şi pe care acesta m-a rugat să le transmit, referitoare la conducătorii sionişti arestaţi, care – după comunicările unui coleg al său, recent eliberat – s-ar afla la Jilava, iar Gitta Leibovici, Abir Mark şi Scarlat Iancu s-ar găsi la Piteşti, potrivit unei informaţii precise ce o deţine. A adăugat rugămintea lui B. Rorlich de a transmite această informaţie părinţilor lui Gitta Leibovici, aflaţi în Israel.

4. În luna decembrie 1951, când mi s-a cerut, de către organele de Securitate cu care ţineam legătura, să-l vizitez pe Baruch Niv, i-am comunicat soţiei această dispoziţie primită. Am adăugat că – deşi am spus că o vizită la Legaţie nu este indicată acum, după arestarea lui S. Rosenhaupt, care a provocat în cadrul Legaţiei o stare de panică –, totuşi, s-a insistat să fac această vizită. Am precizat că am primit sarcina de a afla în ce măsură Israelul este interesat în rezolvarea favorabilă a problemei sioniştilor arestaţi , a emigrării, şi care este atitudinea reală a guvernului israelian faţă de iniţiativa celor patru puteri (S.U.A., Anglia, Franţa şi Turcia) de a se constitui un bloc al ţărilor Orientului Mijlociu, împotriva Uniunii Sovietice şi a ţărilor de democraţie populară. I-am relatat Reghinei, minţind-o, că organele de Securitate mi-au spus că aceste date sunt cerute de autorităţile superioare ale Republicii Populare Române şi vor servi la fixarea atitudinii guvernului R.P.R.faţă de problema sioniştilor, a emigrărilor şi, în general, a relaţiilor dintre cele două state. Se intenţionează, probabil, să se reia tratativele întrerupte în cursul verii. Reghina a replicat că Baruch Niv nu va fi dispus să mă primească, dacă îi vom ascunde cauza adevărată pentru care solicit această întrevedere. Soţia mea a propus, după discuţii – iar eu am acceptat –, să-i comunice lui Niv că, pentru întâia oară de când mă găsesc în libertate, mi s-a cerut, de către organele de Securitate, să culeg informaţii, arătând motivele pentru care presupun că mi s-a cerut acest lucru. Reghina i-a comunicat lui Baruch Niv acest lucru, iar el s-a declarat de acord să mă primească în aceste condiţii.

5. După vizita făcută lui Niv şi după predarea informaţiilor organelor de Securitate cu care ţineam legătura, am transmis, tot prin Reghina, că Securitatea s-a declarat mulţumită de informaţiile culese de mine, spunând că, dacă ele vor fi verificate şi găsite juste, se poate spera în rezolvarea pozitivă a acestor probleme.

Alte informaţii n-am transmis Legaţiei Statului Israel, prin soţia mea sau prin alte persoane.

(ss) Zoltan Hirsch

Declaraţie

10 ianuarie 1952

Legaţia Statului Israel acorda ajutoare fruntaşilor sionişti, conducătorilor organizaţiilor sioniste de tineret, familiilor fruntaşilor sionişti arestaţi, precum şi fonduri speciale pentru a obţine – pe căi lăturalnice, ilegale, prin intermediul unor misiţi – paşapoarte de emigrare în Statul Israel. Aceste ajutoare se împărţeau de către diferite persoane, care le primeau de la conducătorii Legaţiei fie direct, fie prin intermediul unor terţe persoane.

https://biblioteca-digitala.ro

Astfel, Bernard Rorlich, împreună cu I. Litmann, primeau, de obicei – prin I. Tumarkin – ajutoarele lunare destinate familiilor fruntaşilor sionişti arestaţi: E. Kanner, Horovitz, ing. Schein, M. Rudich, M. H. Bady. Se primea, de către Rorlich şi Litmann, suma globală de 200.000 de lei, după cheltuirea cărora, banii se decontau şi se primea o altă sumă echivalentă. Familiile celor sus-menţionaţi primeau lunar sume variind între 10-15.000 de lei.

În octombrie sau noiembrie 1951 – deoarece I. Tumarkin îşi rărise vizitele la Legaţia Israelului –, B. Rorlich m-a rugat să cer, prin soţia mea, o nouă sumă destinată ajutorării fruntaşilor sionişti arestaţi, în locul sumei ce fusese primită şi cheltuită. Am satisfăcut această cerere; soţia mea s-a adresat lui Zwy Loker, care i-a dat atunci suma de 100.000 de lei, spunând că nu are mai mult, pe care apoi eu i-am predat-o lui Bernard Rorlich.

Alte familii ale fruntaşilor sionişti arestaţi primeau ajutoare lunare, prin intermediul unora dintre soţiile acestora (de exemplu, soţia lui Th. Löwenstein, a lui M. Moscovici sau a lui D. Ieşeanu). Dintre acestea, una se prezenta lunar la Legaţia Israelului, ridica suma stabilită şi apoi o distribuia celorlalte soţii sau familiilor celor în cauză.

Până la venirea în ţară a lui Baruch Niv, ajutoarele acordate de Legaţie variau de la caz la caz. Astfel, soţiile funcţionarilor Legaţiei, care fuseseră arestaţi, primeau salariul soţilor. Mama lui M. Benvenisti primea salariul Suzanei Benvenisti, iar celelalte soţii primeau ajutoare valorând între 10-20.000 de lei lunar. După intrarea sa în funcţie, Baruch Niv a redus toate ajutoarele la suma de 10.000 de lei lunar de familie, inclusiv ajutoarele acordate familiilor funcţionarilor Legaţiei ce fuseseră arestaţi, care, de altfel, au fost scoşi de pe statele de salarii ale Legaţiei Israelului. Această reducere a ajutoarelor a provocat o nemulţumire generală în rândurile celor arestaţi, care le considerau insuficiente pentru satisfacerea necesităţilor lor.

În ceea ce-i priveşte pe fruntaşii sionişti, aceştia primeau ajutoarele destinate lor cu ocazia vizitelor ce le făceau la Legaţia Israelului. Astfel, fruntaşii din Mapam – Chaim Kraft, Isac Schmidt şi Benjamin Beer – primeau direct de la Eliezer Halevy, cu ocazia acestor vizite, sume variind între 20-30.000 de lei. Aceste sume nu erau acordate pentru o lună, ci pentru perioada dintre două vizite. Cu ocazia ultimelor două vizite făcute lui Eliezer Halevy, în cursul anului 1951, acesta mi-a predat de două ori câte 30.000 de lei pentru Isac Schmidt.

În ajunul plecării sale din ţară, Eliezer Halevy mi-a trimis, prin Reghina, suma de 200.000 de lei, reprezentând fondul de ajutorare a fruntaşilor din Mapam şi a conducătorilor Organizaţiei „Dror", sumă care să servească pentru ajutoararea acestora până când succesorii săi vor stabili modul de distribuire a ajutoarelor şi sumele exacte ce vor fi acordate. Halevy mi-a dat dispoziţii că, dacă între timp se va produce plecarea noastră ilegală, iar suma acordată de el va fi cheltuită, să predau restul banilor lui Zwy Loker.

Am distribuit din aceşti bani următoarele sume: 80.000 de lei, prin Zwy Loker, conducătorilor Organizaţiei „Dror", pentru lunile iulie, august, septembrie 1951; 45.000 de lei, în două rate (una de 20.000 de lei şi alta de 25.000 de lei), lui Benjamin Beer, sumă pe care mi-a cerut-o pentru îngrijirea copilului său bolnav; 30.000 de lei, prin Schmidt, lui Chaim Krapt; 20.000 de lei pentru Isac Schmidt; în total – 175.000 de lei. Restul de 25.000 de lei i-am predat lui Zwy Loker, cu ocazia vizitei mele la Legaţia Statului Israel, în 24 iulie 1951.

Personal, am primit – în anii 1951 şi 1952 – următoarele ajutoare financiare de la Legaţia Statului Israel: 60.000 de lei – de la Eliezer Halevy, cu ocazia primei vizite ce i-am făcut-o la Legaţie, către sfârşitul lunii martie 1950; 20.000 de lei – de la Halevy, în luna

https://biblioteca-digitala.ro

mai 1950, cu ocazia vizitei nerelatate; 10.000 de lei – de la Halevy, prin Schmidt, către sfârşitul lunii iulie 1950; 20.000 de lei – de la Ehud Ariel, prin Reghina, cu ocazia vizitei pe care i-a făcut-o în luna august 1950; 20.000 de lei – de la Halevy, cu ocazia vizitei făcută în iarna anului 1951 (prin luna februarie, aproximativ); 50.000 de lei – de la Eliezer Halevy, prin Reghina, care i-a solicitat un ajutor special, în vederea plecării ilegale din ţară; 10.000 de lei – de la Zwy Loker, la sfârşitul lunii septembrie 1951; 20.000 de lei – de la Baruch Niv, la sfârşitul lunii august 1951; în total – 210.000 lei. Menţionez că ultimele două sume au fost cerute de noi pentru normalizarea situaţiei noastre financiare, care fusese dezechilibrată din cauza cheltuielilor excepţionale ce le-am avut cu înmormântarea bunicului soţiei mele, ale cărei cheltuieli, însumând 16.000 de lei, au fost suportate de noi, ca şi a operaţiei pe care a făcut-o Reghina, în luna septembrie 1951, şi care a costat 10.000 de lei.

În ajunul plecării mele în concediu – cu ocazia unei vizite pe care i-am făcut-o lui Zwy Loker la Legaţie, la cererea sa –, am comunicat următoarea listă a fruntaşilor din Mapam şi a tineretului, care urmau să fie ajutaţi: Chaim Krapt, Benjamin Beer, Isac Schmidt, Zwy Gottler, Dorica Iancovici, Dusia Lăpuşner, Saly Grossmann, Zew Lazerovici, Avram Antonir, David Por şi Şmuel – indicându-i pe Isac Schmidt şi Benjamin Beer să ridice de la Legaţie ajutoarele şi apoi să le distribuie celor în cauză.

După întoarcerea mea din concediu, am primit – la începutul lunii septembrie 1951, prin Reghina – 30.000 de lei, pentru: Chaim Krapt, ing. I. Schmidt şi Benjamin Beer (câte 10.000 de lei pentru fiecare), potrivit noilor hotărâri ale lui Niv. La începutul lunii octombrie 1951, am primit suma de 61.000 de lei, din care am predat 20.000 de lei lui Schmidt (pentru el şi Chaim Krapt), 10.000 de lei lui Benjamin Beer şi 31.000 de lei, prin Zwy Glotter, conducătorilor Organizaţiei „Dror". În luna noiembrie 1951, am primit aceeaşi sumă, pe care am distribuit-o în acelaşi mod. În luna decembrie 1951, am primit suma de 30.000 de lei pentru fruntaşii maturi din Mapam, urmând ca ajutoarele destinate conducătorilor Organizaţiei „Dror" sîă-mi fie predate ulterior.

Menţionez că nu ştiu cine ridica ajutoarele de la Legaţie şi le distribuia apoi conducătorilor Organizaţiei „Haşomer Haţair".

De asemenea, nu ştiu cine ridica de la Legaţie ajutoarele pentru fruntaşii celorlalte organizaţii sioniste. Este, însă, aproape sigur că ajutoarele pentru conducătorii Organizaţiei „Haoved Haţioni" erau ridicate de Moshe Weiss.

Oscar Gronich mi-a spus o dată că, în cursul anului 1950, el era însărcinat cu ridicarea ajutoarelor de la Ehud Ariel, destinate fruntaşilor sionişti .

În afară de acţiunea de ajutorare a fruntaşilor sionişti şi a familiilor conducătorilor sionişti arestaţi, Legaţia Israelului a acordat fonduri speciale pentru obţinerea de paşapoarte de emigrare, pe căi lăturalnice, prin misiţi. Astfel, Oscar Gronich şi Iosif Ebercohn au obţinut de la Eliezer Halevy – la sfârşitul lunii iunie sau la începutul lunii iulie 1951 – suma de 2.000.000 (două milioane) de lei pentru a corupe, printr-un misit, organele Direcţiei Generale a Paşapoartelor, în vederea obţinerii de paşapoarte de emigrare ilegală în Israel. Cu ocazia aprobării de a se acorda această sumă, Eliezer Halevy i-a spus lui Gronich să adâncească legătura pe care o are, pentru a face posibilă obţinerea, pe această cale, a cât mai multe paşapoarte, Legaţia fiind dispusă să facă sacrificii în acest scop. Suma de 2.000.000 (două milioane) de lei a fost ridicată de la Halevy de către soţia lui Ebercohn, în două rate de câte un milion de lei, în două zile consecutiv. După scurt timp de la arestarea lui Ebercohn şi a lui Oscar Gronich, această sumă a fost confiscată de către organele de Securitate.

https://biblioteca-digitala.ro

Apoi, Zwy Loker i-a dat lui Mircea Negrea (prin soţia mea) suma de 600.000 de lei (la început dăduse un milion, retrăgând ulterior 400.000 de lei), pentru a obţine, în mod ilegal, prin mituirea căpitanului Moldoveanu (oferindu-i acestuia 800.000 de lei), un paşaport de emigrare în Israel.

Nu mai cunosc alte cazuri.

(ss) Zoltan Hirsch

Declaraţie

12 ianuarie 1952

Subsemnatul Zoltan Hirsch, cu ultimul domiciliu în Bucureşti, Şoseaua Mihai Bravul nr. 197, declar următoarele:

Am trădat secretul colaborării mele cu organele de Securitate, spunându-i despre aceasta Reghinei, în primele zile după punerea mea în libertate, în februarie 1950. Reghina mi-a trădat colaborarea cu organele de Securitate, a doua oară după eliberarea mea, adică la 12 februarie 1950.

Reghina a comunicat Legaţiei – mai întâi lui Ehud Ariel şi apoi lui Eliezer Halevy – aceste secrete, în luna august 1950, când a fost reprimită în serviciu. Apoi, ea dădea regulat informaţii şefilor ei, despre întâlnirile pe care le-a avut cu organele de Securitate cu care ţinea legătura. Şefii ei o sfătuiau să nu spună nimic important sau să spună că nu ştie nimic – în general, să vorbească despre lucruri cunoscute tuturor.

Despre colaborarea ei cu organele de Securitate mai ştia Ezra Fleischer, care-i comunica că şi el are legături cu Securitatea. Despre colaborarea mea cu organele de Securitate, Legaţia Israelului n-a aflat decât în luna decembrie 1951.

Când i-am comunicat Reghinei că am primit dispoziţii să-l vizitez pe Niv, ea mi-a spus că acesta nu va accepta să stea de vorbă cu mine decât în cazul în care voi arăta motivul care mă determină, în împrejurări atât de neprielnice – după arestarea lui Samuel Rosenhaupt şi E. Dascălu –, să-i solicit o întrevedere. După multe frământări, am acceptat soluţia indicată sde Reghina şi, când l-am văzut apoi pe Niv, i-am relatat acestuia că mi s-a cerut să culeg informaţii despre atitudinea Israelului asupra problemei sioniştilor, a emigrărilor şi a atitudinii sale faţă de problemele externe. Am adăugat că impresia mea este aceea că Republica Populară Română ar fi dispusă să evoluţioneze problemele în litigiu. Niv a spus că este mulţumit, că se cer asemenea informaţii, Legaţia Israelului având, astfel, posibilitatea să declare că Statul Israel este vital interesat în rezolvarea acestor probleme. Mi-a spus, apoi, tot ce am relatat în nota informativă.

Despre legăturile Reghinei şi ale mele cu organele de Securitate nu mai ştia nimeni. Bănuieli existau în rândurile unor sionişti, ca Ebercolm Krapt. De asemenea, Benjamin Beer avea rezerve faţă de mine.

Declar că familia Negrea nu avea nici o cunoştinţă despre colaborarea mea şi a soţiei mele cu organele de Securitate şi nu-mi amintesc ca ei să fi fost vreodată în apropierea locurilor de întâlnire.

Sunt conştient că declaraţiile neadevărate făcute în faţa organelor anchetatoare – cu intenţia de a induce în eroare aceste organe – sunt pedepsite potrivit legilor ţării.

https://biblioteca-digitala.ro

Declar că, la întrebarea dacă mai cunoaşte vreo altă persoană colaborarea mea şi a soţiei mele cu organele de Securitate, mi s-a dat suficient timp de gândire şi, deci, nu poate fi vorba de vreun lapsus şi înţeleg să suport toate consecinţele în cazul în care se va dovedi contrariul celor declarate de mine mai sus.

(ss) Zoltan Hirsch

Declaraţie

12 ianuarie 1952

De la început ţin să subliniez că problema plecării ilegale din ţară – a mea şi a soţiei mele – s-a pus încă din prima zi ce a urmat precedentei mele detenţii. Astfel, la sfârşitul întrevederii mele cu Eliezer Halevy, din seara zilei de 12 februarie 1950, acesta m-a întrebat care sunt planurile mele de viitor. I-am răspuns, textual: „Vreau să plec în Israel". Halevy a primit acest răspuns fără a face nici un memoriu.

Cu exact o săptămână mai târziu, când soţia mea, întorcându-se de la Dumbrăveni – unde-şi petrecuse o parte a concediului, împreună cu mine –, în drum spre Fălticeni s-a oprit pentru o zi la Bucureşti. Cu această ocazie, l-a vizitat pe Eliezer Halevy la Legaţia Statului Israel. Acesta a întrebat-o, atunci, în mod direct şi concret, dacă este dispusă să plece în Israel. După ce Reghina i-a cerut explicaţii, Halevy i-a spus că este vorba despre o plecare imediată şi dacă este dispusă să plece atunci, nici nu mai trebuie să părăsească clădirea, deoarece chiar de acolo va merge la locul plecării. Reghina l-a întrebat atunci ce va fi cu mine, la care Halevy i-a răspuns că voi pleca şi eu mai târziu, însă ea va trebui să plece chiar atunci. Reghina i-a răspuns că nu pleacă fără mine.

Ulterior, de câte ori am discutat cu Eliezer Halevy, acesta revenea cu întrebarea dacă vreau să plec în Israel. Deşi îi răspundeam totdeauna afirmativ, el nu făea nici o aluzie la posibilitatea unei plecări clandestine. Această problemă a revenit apoi concret, cu ocazia întâlnirii mele cu Ehud Ariel, din luna august 1950, care a avut loc în casa fostului ataşat comercial al Israelului, Iehuda Ariel (din str. Maria Rosetti nr. 8). La un moment dat, în cadrul discuţiei (care a avut loc pe terasă), Avriel m-a tras de-o parte şi m-a întrebat, la ureche, dacă sunt dispus să plec în Israel pe orice cale. La răspunsul meu afirmativ, el mi-a spus că există două posibilităţi, dintre care una ar fi cu paşaport fals. I-am răspuns că plecarea cu paşaport fals nu se poate lua în considerare în cazul meu, deoarece datorită faptului că am fost arestat, iar fotografia mea este cunoscută, nu pot pleca în acest mod, deci cu acte false. Avriel m-a întrebat atunci dacă sunt dispus să plec singur, fără Reghina. I-am răspuns că nu pot pleca fără soţia mea, deoarece sunt sigur că, îndată ce va fi observată lipsa mea din ţară, Reghina va fi arestată şi astfel aş sacrifica-o pe ea în interesul salvării mele. Avriel a răspuns că mă înţelege, că şi el ar proceda la fel în locul meu. Mi-a spus, apoi, că va studia şi cealaltă modalitate a plecării (fără a face nici o altă precizare) şi, îndată ce va fi posibil, o va pune în practică. La întrebarea mea finală – dacă pot pleca pentru două săptămâni la Dumbrăveni, în cursul zilelor următoare sau trebuie să renunţ la concediu dacă plecarea ar putea avea loc în acest interval –, Avriel a răspuns că pot pleca liniştit, pentru că până la plecarea noastră vor trece cel puţin patru săptămâni.

Chestiunea plecării noastre ilegale a revenit apoi, în treacăt, în toate discuţiile ulterioare ce le-am avut cu Ehud Ariel şi cu Eliezer Halevy, până în februarie 1951. De câte

https://biblioteca-digitala.ro

ori i-am întrebat dacă mai este actuală această problemă, ei îmi răspundeau că nu şi-a pierdut actualitatea, că ei se interesează de ea, dar că, pentru moment, nu există posibilitatea realizării plecării, întrucât undeva în străinătate s-a întâmplat „o mare cădere".

Într-o seară de duminică a lunii februarie 1951, imediat după o călătorie a lui Eliezer Halevy în străinătate, Reghina, venind acasă, mi-a spus că Halevy i-a comunicat că vrea să vorbească cu mine neapărat şi să vin în acest scop la Legaţie a doua zi de dimineaţă. Fiind hotărât atunci să nu plec, i-am spus soţiei toată povestea, precum că – din dorinţa de a o menaja – după multe luni de întrerupere a relaţiilor cu organele de Securitate, am fost invitat telefonic la o întâlnire cu acestea. Îi spusesem soţiei că am fost întrebat de către organele de Securitate despre activitatea sionistă ilegală, la care am răspuns că oamenii nu şi-au băgat minţile în cap şi atunci m-au sfătuit să-mi văd de treabă dacă nu vreau să suport cele mai grave consecinţe. Reghina a fost foarte afectată de această comunicare, spunându-mi că nu are nici un rost să o menajez în asemenea cazuri. Am stabilit cu ea că nu-i vom spune lui Eliezer Halevy adevăratul motiv al refuzului meu de a-l vizita, ci îi va spune ea că am observat că sunt urmărit insistent în ultimul timp şi, în consecinţă, mi-e teamă să-l vizitez. Bănuind că este vorba despre plecare, am stabilit, de asemenea, cu Reghina că mai întâi îl va întreba pe Halevy care este motivul pentru care m-a solicitat aşa de urgent şi, dacă bănuiala noastră se va adeveri, să-i comunice că nu putem pleca, mai ales acum când am impresia că sunt urmărit pas cu pas. A doua zi de dimineaţă, într-adevăr, Halevy i-a spus soţiei mele că este vorba despre plecarea noastră. Reghina i-a relatat apoi povestea de mai sus, concluzionând că nu putem pleca în asemenea împrejurări. Ulterior, în cursul lunii februarie, când l-am vizitat pe Eliezer Halevy, i-am relatat şi eu aceeaşi poveste, exprimându-mi regretul şi speranţa că se va ivi o posibilitate viitoare de plecare şi l-am rugat să conteze pe noi. Halevy mi-a răspuns că nu avem ce regreta, pentru că, în cele din urmă, planul a eşuat, iar în ceea ce priveşte viitorul, putem fi siguri că nu va uita de noi.

Această problemă a revenit apoi în discuţie, cu ocazia ultimei mele întâlniri avute cu Eliezer Halevy, la începutul lunii iunie 1951. De data aceasta, l-am întrebatdacă mai putem spera că vom pleca, rugându-l să se gândească la noi. Halevy mi-a răspuns că se gândeşte mereu la noi, că atâta timp cât se mai găseşte în ţară, nu poate fi vorba de organizarea unei plecări ilegale, dar după trei-patru săptămâni de la plecarea sa, speră ca, în urma demersurilor pe care le va face în străinătate – cu ocazia apropiatei plecări definitive din Republica Populară Română –, să se organizeze şi plecarea noastră. Halevy a încheiat, spunând că are speranţa că, după câteva săptămâni, ne va întâmpina undeva în străinătate. A mai spus, în sfârşit, că instrucţiunile pentru plecare le vom primi de la Zwy Loker.

Încă în primele zece zile ale lunii iulie 1951, Zwy Loker i-a comuinicat soţiei mele că, potrivit comunicărilor primite din străinătate, data plecării noastre se apropie. Nu i-a dat amănunte, dar i s-a spus că acest lucru se va întâmpla cu câteva zile înainte de a pleca în concediu, de unde vom merge, apoi, potrivit dispoziţiilor ulterioare, la locul de unde vom pleca. La întrevederea solicitată de mine, pentru discutarea acestei chestiuni şi a altor probleme – întrevedere ce a avut loc în casa Negrea, la 14 iulie 1951, seara –, Zwy Loker mi-a dat amănuntele: că vom pleca din Brăila, pe o şalupă austriacă, călătoria pe apele teritoriale ale Republicii Populare Române urmând să dureze aproximativ opt-zece zile; că numai îmbarcarea este anevoioasă, pentru că o dată îmbarcaţi pe Dunăre, organele de graniţă şi de Miliţie nu prea fac controale pe vase străine şi, chiar dacă s-ar face asemenea controale, conducătorii şlepului au posibilitatea să ne ascundă fără a putea fi găsiţi de către organele de control. Cu aceeaşi ocazie, am stabilit că, spre sfârşitul lunii iulie – când, probabil, va avea loc plecarea –, vom pleca în concediu. Am stabilit că vom merge în

https://biblioteca-digitala.ro

concediu cu câteva zile înainte de plecarea ilegală, când se va cunoaşte data exactă a acesteia. În jurul datei de 20 iulie 1951, Zwy Loker i-a comunicat Reghinei că plecarea noastră se va prodeuce, probabil, în primele zile ale lunii august. În consecinţă, urmează să plecăm în concediu la 25-26 iulie 1951. La întrevederea avută cu Zwy Loker la Legaţia Israelului, în 24 iulie 1951, acesta mi-a comunicat că a primit o telegramă în care se arată că toate pregătirile pentru plecarea noastră ilegală sunt terminate şi aşteaptă, din zi în zi, telegrama în care se anunţă ziua exactă a plecării. A făcut, de această dată, aluzie clară la faptul că, în afară de noi, vor pleca şi alţii, fără să indice cine anume. Tot atunci am stabilit că, din Gheorghieni – unde mergem în concediu – mă voi întoarce la Bucureşti duminică seara. În Bucureşti mă voi întâlni – la capătul liniei 24 (spre Gara de Nord), la ora 10,30 seara – cu Moshe Weiss, pentru a primi de la el ultimele instrucţiuni.

I-am spus apoi lui Zwy Loker că, deşi personal sunt interesat în realizarea plecării, consider, totuşi, de datoria mea să-i spun că organizarea de către Legaţie a acestei plecări este o mare greşeală politică, care poate avea consecinţe foarte grave. Am spus că aceste consecinţe pot fi: în primul rând, agravarea situaţiei conducătorilor sionişti arestaţi; în al doilea rând, arestarea fruntaşilor sionişti aflaţi în libertate, cu scopul de a se preveni, astfel, noi tentative de plecare frauduloasă; iar în al treilea rând, va periclita emigrarea şi relaţiile dintre Republica Populară Română şi Israel. Zwy Loker mi-a răspuns că am moştenit ceva din spiritul speculativ al evreilor ruşi, că am o gândire injustă şi nesănătoasă. El nu crede că situaţia fruntaşilor sionişti arestaţi se va înrăutăţi în urma evadării noastre şi că emigrarea va fi periclitată. În general, emigrarea este admisă nu numai pentru a aduce servicii Statului Israel, ci şi pentru că Republica Populară Română vrea să se debaraseze, astfel, de elementele neproductive, inutilizabile, care nu pot aduce nici un fel de foloase. În ceea ce priveşte relaţiile dintre cele două ţări, ele nu pot fi mai proaste decât sunt acum. Legaţia Statului Israel din Bucureşti este un simplu spectator al evenimentelor, neavând nici un cuvânt de spus, nici măcar în problema emigrărilor, unde Israelul este parte direct interesată. În consecinţă, este just, din punct de vedere politic, ca Israelul să facă asemenea acţiuni demonstrative, pentru a se vedea că nu se lasă umilit, fără a schiţa nici o rezistenţă. Zwy Loker a adăugat că Legaţia Israelului are de gând, în viitor, să folosească toate posibilităţile pentru a scoate din ţară – pe orice cale – cât mai mulţi sionişti. Dacă apropiată noastră plecare ilegală – prin Brăila – va reuşi, se va folosi şi în viitor această cale. Dacă Gronich şi Ebercohn vor reuşi să plece cu paşapoarte obţinute pe căi lăturalnice, se va căuta să se obţină cât mai multe astfel de paşapoarte. De asemenea, dacă Negrea va reuşi să obţină, tot pe cale lăturalnică, un paşaport de emigrare, se va folosi şi modalitatea găsită de el pentru a se obţine şi alte asemenea paşapoarte. Zwy Loker m-a rugat să-i comunic numele oamenilor din Mapam pe care gruparea îi propune pentru a fi trimişi, pe aceste căi, în Israel. I-am comunicat că îi propun pe: Isac Schmidt; dr. Filip Stein (din Iaşi); Benjamin Beer; Robert Schwartz; Ury Glotter; Dorica Iancovici; Israel Stein (din Timişoara); Dusia Lăpuşner; Saly Grossmann (din Iaşi).

În sfârşit, l-am întrebat pe Loker dacă nu există posibilitatea ca Oscar Gronich să plece acum, tot prin Brăila, deoarece văd că promisiunea ce i s-a făcut – de a obţine paşaport în mod ilegal – nu se realizează şi mi-e teamă că nu se va realiza. Loker mi-a răspuns că Gronich nu poate pleca acum, în nici un caz, deoarece lotul actual este complet şi nu se poate face nici o schimbare. În ceea ce priveşte un eventual lot viitor, nu crede că va putea fi trimis şi Gronich prin Brăila.

(ss) Zoltan Hirsch

https://biblioteca-digitala.ro

Declarație

14 ianuarie 1952

1. În ceea ce mă privește pe mine personal, am trădat secretul colaborării cu organele de Securitate în chiar ziua imediat următoare a punerii mele în libertate din detenția precedentă.

Așadar, în după-amiaza zilei de 12 februarie 1950, când soția mi-a relatat cum a fost nevoită să semneze un angajament de colaborare cu organele de Securitate, adăugând că este convinsă de faptul că și eu mi-am luat un asemenea angajament, eu am recunoscut imediat acest lucru. I-am trădat secretul colaborării dintr-un sentimentalism maladiv, fiind impresionat de suferința pe care i-o cauzează faptul că trebuie să facă ceva împotriva conștiinței sale. I-am trădat secretul colaborării, pentru că aveam convingerea că ea făcuse acest sacrificiu de conștiință exclusiv în interesul eliberării mele și pentru a-i dovedi că sufăr în egală măsură cu ea.

În mod concret, i-am spus că mi s-a dat un număr de telefon (fără a-i spune, însă, ce număr), unde urmează să apelez a doua zi dimineața, pentru a stabili prima întâlnire, care urmează să aibă loc încă înainte de plecarea la Dumbrăveni. I-am comunicat, ulterior, că întâlnirea a fost stabilită pentru luni, 13 februarie 1950, la ora 17,00, în Piața Romană. I-am spus Reghinei că, încă în ziua punerii mele în libertate, mi s-a cerut de către organele de Securitate să-i solicit lui Eliezer Halevy o întâlnire la el acasă.

După prima întâlnire avută cu organele de Securitate, în cadrul căreia relatasem conținutul primei mele întrevederi cu Eliezer Halevy, i-am comunicat, de asemenea, soției mele că am avut o nouă întâlnire, că am relatat conținutul pozitiv, din punct de vedere sionist, al întâlnirii cu Eliezer Halevy, fără a-i da nici un fel de amănunte. Am adăugat doar că întâlnirea cu organele de Securitate s-a desfășurat într-o atmosferă foarte cordială și că acestea s-au declarat foarte mulțumite de rezultatul întrevederii mele cu Halevy.

După întoarcerea mea de la Dumbrăveni, i-am comunicat Reghinei că am chemat la telefon organele de Securitate pentru a stabili cu acestea o nouă întâlnire, cu scopul de a comunica faptul concedierii soției de la Legația Israelului. După această întâlnire, i-am comunicat Reghinei impresia nefavorabilă pe care făcut-o comunicarea mea și bănuiala că ea nu a fost concediată pentru a se face economii bugetare, ci din alte cauze. După aceea, i-am vorbit despre câteva întâlniri cu organele de Securitate. Astfel, fiind chemat de vreo două-trei ori la telefon de către o persoană de la Securitate – acesta spunând, potrivit înțelegerii noastre, că este „Löb" –, eu i-am comunicat soției mele că, în realitate, persoana face parte din rândul organelor de Securitate. Despre conținutul acestor întrevederi nu i-am spus niciodată adevărul, ci am inventat diferite povestiri, spunându-i că apăr cu fermitate pozițiile sioniste, că refuz consecvent să dau relații care ar putea compromite sionismul și interesele personale ale conducătorilor sioniști.

Apoi, după câtva timp, s-a produs o întrerupere a legăturilor soției mele cu organele de Securitate, ea ne mai fiind chemată la astfel de întâlniri. În această perioadă, îi spuneam că nu mă mai întâlnesc nici eu cu organele de Securitate. Ulterior – imediat după arestarea primului mare grup de fruntași sioniști, în frunte cu M. Benvenisti –, i-am spus Reghinei că am cerut să merg la o întâlnire cu persoana de legătură de la Securitate, pentru a vedea dacă nu se proiectează și arestarea mea. Revenind de la întâlnire, i-am spus soției că am primit asigurări că nu voi fi arestat.

https://biblioteca-digitala.ro

După aceea, în luna august 1950 – imediat după propunerea făcută de către Ehud Ariel, referitoare la reintrarea soţiei mele la Legaţia Israelului –, i-am spus Reghinei că am cerut să merg la o întâlnire cu persoana de la Securitate, pentru a-i cere aprobarea reintrării ei în serviciu. După întâlnire, i-am comunicat soţiei că am obţinut aprobarea solicitată. Apoi, luni la rând, nu i-am mai vorbit despre colaborarea mea, deşi ea continua, cu toate că Reghina îmi povestea mereu despre întâlnirile ei, care fuseseră reluate în ajunul reprimirii sale în serviciu. I-am vorbit din nou despre aceasta în februarie 1951 – când Eliezer Halevy ne-a propus plecarea ilegală – şi, minţind-o, i-am spus că, după o întrerupere de multe luni, am fost chemat de către organele de Securitate la o întâlnire în cadrul căreia aş fi primit un sever avertisment să nu fac nimic care ar putea să pericliteze în mod grav situaţia mea. Aşa am motivat refuzul meu de a accepta propunerea lui Eliezer Halevy de a pleca fraudulos din ţară.

Tot în primele luni ale anului 1951, când o persoană de la Securitate, cunoscută mie din precedenta detenţie, dorea să ocupe camera liberă din apartamentul nostru, i-am spus Reghinei că am vorbit cu organele de Securitate cu care ţineam legătura şi am primit din partea acestora asigurări că persoana respectivă nu va ocupa camera din apatramentul nostru.

Apoi, luni întregi, n-am mai vorbit despre colaborarea mea. Am vorbit, însă, din nou, în perioada dintre lunile octombrie-noiembrie-decembrie, când relaţia de colaborare a Reghinei cu organele de Securitate a fost întreruptă din nou, când, săptămâni la rând, ea n-a mai fost chemată la nici o întâlnire. Era foarte neliniştită şi uimită din această cauză, spunându-mi mereu că se aşteaptă să fie arestată. Am încercat, la începutul acestor temeri, să o liniştesc, să-i risipesc teama. Nereuşind, i-am spus că am fost chemat din nou la o întâlnire, că mi s-a vorbit în termeni foarte cordiali, că am fost întrebat despre generalităţi şi, în consecinţă, teama ei este nejustificată. Reghina îmi răspundea că numai pentru faptul că se stă de vorbă cu mine, nu înseamnă că ea nu poate fi urmărită şi arestată. Îi răspundeam că nu pot concepe ca vreunul dintre noi să fie arestat separat, că soarta noastră, a amândurora, este strâns legată, este o soartă unică. Niciodată nu am reuşit să o liniştesc complet.

În luna noiembrie 1951, când mi s-a cerut de către organele de Securitate cu care ţineam legătura să îi solicit lui Zwy Loker o întrevedere la el acasă, i-am comunicat Reghinei despre acest lucru. Am stabilit atunci cu ea că va spune la Legaţie despre faptul că a fost aşteptată în staţia de tramvai de o persoană de la Securitate, fiind întrebată ce noutăţi cunoaşte, că i s-a sugerat să-l vizitez eu pe Zwy Loker la el acasă. Am stabilit, tot xcu ea, că îi va preveni pe conducătorii Legaţiei să nu primească nici o vizită la domiciliile lor şi că eu voi răspunde organelor de Securitate că Zwy Loker a refuzat să mă primească la el acasă.

Apoi, în luna decembrie 1951, când organele de Securitate cu care ţineam legătura mi-au dat dispoziţii să-l vizitez pe Baruch Niv, i-am comunicat Reghinei despre primirea acestei dispoziţii. I-am spus, minţind-o, că Securitatea mi-a dat această sarcină din încredinţarea autorităţilor superioare de stat, care au nevoie de informaţiile respective, în vederea apropiatei luări de hotărâri importante care interesează direct Statul Israel, şi anume: emigrarea şi problema conducătorilor sionişti. Am denaturat şi adevărul despre sarcinile care mi s-au încredinţat, spunându-i – contrar realităţii – că mi s-a cerut să mă interesez dacă Israelului şi Legaţia sa din Bucureşti se interesează, într-adevăr, de emigrare şi de soarta sioniştilor şi care este poziţia reală a guvernului israelian faţă de chestiunea constituirii blocului statelor din Orientul Mijlociu. Reghina mi-a demonstrat că, în actualele împrejurări în care la Legaţie domneşte o stare de panică – din cauza recentei arestări a lui

https://biblioteca-digitala.ro

S. Rosenhaupt –, Niv nu este dispus să mă primească fără a cunoaşte adevăratul motiv al vizitei mele, iar eu am consimţit ca ea să-i comunice că, pentru întâia oară de la eliberarea mea, mi se încredinţează o asemenea sarcină. Atât Reghina, cât şi eu – în cursul vizitei ce i-am făcut-o lui Niv –, i-am trădat acestuia secretul colaborării cu organele de Securitate, în forma relatată în altă declaraţie.

În sfârşit, după întâlnirea avută cu persoana de la Securitate, care a urmat întrevederii mele cu Baruch Niv, i-am spus soţiei mele, minţind-o, că, în numele organelor superioare ale Securităţii de Stat, mi-au fost exprimate mulţumiri pentru informaţiile date şi mi s-a spus că, dacă aceste informaţii vor fi găsite reale, se poate spera în rezolvarea favorabilă a problemelor care ne interesează. La rândul ei, Reghina a transmis această versiune falsă, mincinoasă, lui Baruch Niv.

Înainte de a încheia acest capitol al trădării mele, ţin să menţionez:

a) Niciodată nu i-am trădat Reghinei secretul întreg al colaborării, ci numai în parte, oferindu-i o imagine falsă asupra caracterului acestei colaborări şi a poziţiei mele în cadrul ei.

b) Nu i-am comunicat Reghinei locul întâlnirilor mele cu persoanele din cadrul organelor de Securitate cu care ţineam legătura, în afară de prima întâlnire, din 13 februarie 1950, despre care i-am comunicat că a avut loc în Piaţa Romană.

c) Nu i-am comunicat niciodată Reghinei că am predat organelor de Securitate note informative scrise.

d) Nu i-am comunicat niciodată Reghinei că, în schimbul serviciilor ce le-am adus, am primit bani de la organele de Securitate.

e) Nu i-am comunicat Reghinei numerele de telefon la care apelam organele de Securitate; i-am spus numai că mi s-a indicat un număr de telefon.

f) Nu i-am comunicat Reghinei că, în cursul celor doi ani, reprezentanţii organelor de Securitate s-au schimbat, ci i-am spus că ţin legătura cu persoana cu care a fost şi ea în legătură de la început (adică, Gheorghiu).

g) Nu i-am vorbit niciodată Reghinei despre foarte puţinele aspecte pozitive ale colaborării mele cu organele de Securitate – ca, de exemplu: anunţarea primirii de paşapoarte de către unii fruntaşi sionişti, în urma căreia unii au fost împiedicaţi să mai plece.

Fac aceste menţiuni nu pentru a mă dezvinovăţi sau pentru a diminua vina mea. Sunt conştient că împrejurările şi limitele pot, cel mult, să explice, dar nu să justifice trădările. Am făcut aceste menţiuni numai din dorinţa de a înfăţişa întregul adevăr asupra trădării mele, cu toate aspectele ei.

Înainte de a încheia, mai declar că, exceptându-i pe Reghina şi pe Baruch Niv, nu am mai comunicat nimănui despre colaborarea mea cu organele de Securitate.

2. În ceea ce o priveşte pe Reghina, ea mi-a trădat secretul colaborării sale cu organele de Securitate tot în ziua următoare a punerii mele în libertate.

Într-adevăr, în după-amiaza zilei de duminică (13 februarie 1950), ea mi-a relatat pe larg cum a fost recrutată de către organele de Securitate. Mi-a spus că, în seara când s-a adus scrisoarea mea din închisoarea, în care ceream efecte de iarnă în vederea apropiatei mele eliberări, i s-a cerut să semneze o declaraţie că nu va vorbi. Apoi, în cursul uneia dintre vizitele ce i s-au făcut, i s-a cerut să colaboreze cu organele de Securitate. După mult zbucium, ea a acceptat colaborarea, numai pentru că şi-a dat seama că de aceasta depinde libertatea mea. A semnat, deci, un angajament de colaborare cu organele de Securitate, care i-au spus, de altfel – după cum relata ea – că şi eu voi primi misiuni. În sfârşit, mi-a spus că,

https://biblioteca-digitala.ro

doar cu câteva ore înaintea eliberării mele, a fost vizitată din nou şi i s-a cerut să nu plece o dată cu mine la Dumbrăveni, ci după câteva zile.

După ce i-am comunicat că şi eu voi colabora cu organele de Securitate, Reghina mi-a spus să declar că vreau să plec împreună cu ea şi să obţin aprobarea pentru aceasta.

Doresc să menţionez că, întrebând-o dacă i-a comunicat lui Eliezer Halevy despre faptul că i s-a cerut să colaboreze, precum şi acceptarea ei, ea mi-a răspuns că nu i-a comunicat acestuia nimic. Am aflat, ulterior, că ea îi spusese, totuşi, lui Halevy, încă din ziua următoare a semnării angajamentului.

După înapoierea din concediu – deci, după concedierea ei de către Halevy –, Reghina mi-a vorbit despre toate întâlnirile pe care le-a avut cu organele de Securitate. Îmi spunea unde au avut loc întâlnirile, ce relaţii i s-au cerut şi ce răspunsuri a dat. În multe cazuri, dădea răspunsuri necorespunzătoare realităţii. Astfel, mi-s spus că – fiind întrebată care este motivul pentru care a fost concediată – ar fi răspuns că nu-l cunoaşte, deşi îl cunoştea foarte bine.

La scurt timp de la înapoierea din concediu, Reghina – revenind de la o întâlnire – mi-a comunicat că la această întâlnire au fost două persoane şi i s-a spus că, misiunea persoanei cu care era în legătură până atunci fiind terminată, de aici înainte, va colabora cu o altă persoană, care se numeşte Irina. Mi-a vorbit, apoi, despre întâlnirile avute, despre locurile şi conţinutul acestor întâlniri.

În această primă perioadă, de câte ori mă întreba ce poziţie să adopte, am sfătuit-o să spună tot ce ştie, pentru ca – dacă se va observa că spune neadevăruri – îşi periclitează existenţa. Astfel, presupunând o dată, atunci, că i se vor cere relaţii în legătură cu Abir Mark (care fusese arestat recent), i-am recomandat să spună tot ce ştie despre el şi despre activitatea lui. Ea s-a declarat de acord cu mine şi mi-a spus, apoi, după întâlnire, că a urmat sfatul ce i l-am dat.

Îmi vorbea, apoi – crezând că este în asentimentul meu –, despre felul cum apăra ea, în cadrul întâlnirilor sale cu organele de Securitate, poziţiile socialismului.

Îmi amintesc că, odată, în primăvara anului 1950, era foarte îngrijorată, deoarece, spre deosebire de alte dăţi, a fost chemată la o întâlnire, foarte departe, lângă Lacul Herăstrău. Îi era teamă de arestare; am aşteptat şi eu cu nerăbdare întoarcerea ei acasă. Nu se întâmplase, însă, nimic deosebit atunci.

După vreo două-trei luni, claborarea Reghinei cu organele de Securitate a fost întreruptă. Colaborarea a fost reluată în ajunul reintrării sale în funcţia ce o deţinea la Legaţia Israelului.

Îmi amintesc cu precizie că ea îmi spusese – într-o zi de sâmbătă, când eu m-am întors în oraş – că a primit o invitaţie telefonică pentru o întâlnire, în aceeaşi zi, la ora 16,00, în faţa Liceului „Lazăr", de pe Bulevardul 6 Martie. Ulterior, îmi relatase, de asemenea, toate întâlnirile avute. Ştiam că are, în fiecare săptămână, una sau două întâlniri. Ştiam, de asemenea, locul acestor întâlniri şi conţinutul lor. Îmi spunea că, uneori, se exercitau presiuni asupra ei, spunându-i-se că dacă nu declară adevărul poate fi constrânsă să vorbească. Răspundea că ea spune tot ce ştie, dar nu din constrângere, ci din convingere. Îmi spunea că, plângându-se organelor de Securitate faţă de situaţia noastră materială proastă, i s-au oferit de cteva ori bani, ceea ce ea a refuzat. O dată, când am întrebat-o de ce refuză aşa de categoric ajutorul ce i se oferă, Reghina – foarte ofensată – mi-a răspuns că nu poate concepe să primească un asemenea ajutor.

Ştiu că, în această nouă perioadă a colaborării, Reghina făcea referiri la întâlnirile cu organele de Securitate, cerându-le sfaturi lui Ehud Ariel şi lui Eliezer Halevy. Avriel

https://biblioteca-digitala.ro

manifesta nepăsare față de zbuciumul ei, fapt care o durea profund și o făcea să aibă o antipatie puternică față de Avriel. O dată, întrebându-l pe Avriel ce să comunice organelor de Securitate, acesta a răspuns pe un ton dispreţuitor: „Spune tot ce ştii. Spune-le că eu trăiesc foarte bine, că fac chefuri şi mă îmbogăţesc. Poţi să spui tot ce ştii, pentru că avem noi grijă să nu ştii ceea ce este important". Halevy manifesta o atitudine de simpatie față e Reghina. Însă, nici el, nici Avriel nu i-au dat vreodată sfaturi concrete, precise.

În luna septembrie 1950, s-a produs o scurtă întrerupere a legăturilor sale cu organele de Securitate, din cauza mutării noastre în Şoseaua Mihai Bravul. Legăturile au fost, însă, restabilite ulterior, ele având loc, unele în apropierea locuinţei noastre, altele pe Calea Victoriei, la o cofetările sau în holul Palatului Telefoanelor. Locurile de întâlnire se schimbau mereu. Uneori relata în culori foarte întunecate desfăşurarea întâlnirilor, spunându-mi că i se vorbeşte pe un ton foarte aspru, că îi este groază de o apropiată arestare.

O dată, în luna octombrie sau noiembrie 1950 (poate chiar în decembrie), avea o întâlnire, fixată pentru ora 15,00, în faţa Sălii „Patria". S-a întors foarte târziu acasă, în jurul orei 18,00. Între timp, îmi telefonase, spunându-mi că este la medic. Voia să mă liniştească, pentru că ştia că sunt îngrijorat. Când, în sfârşit, a venit acasă, mi-a relatat ce se întâmplase în realitate. Din faţa Sălii „Patria" a fost condusă la o maşină şi apoi transportată, în mare viteză, într-o casă din str. Columbelor. În maşină au luat loc, pe lângă reprezentanta organelor de Securitate cu care ţinea legătura, şi domnul colonel pe care îl cunoştea şi ea. În casă, apoi, cei doi reprezentanţi ai organelor de Securitate – după ce au vorbit despre situaţia politică, despre lupta dintre cele două lagăre în care este împărţită lumea, despre justeţea cauzei socialiste – i-au arătat valoarea colaborării. I s-au cerut diverse relaţii. În cadrul aceleiaşi întâlniri, cu concursul Reghinei, s-a făcut o schiţă a încăperilor Legaţiei. După această dată, întâlnirile au avut loc, câtva timp, în cursul iernii, în aceeaşi casă. În primăvară, s-a revenit la întâlnirile de pe stradă, în diverse locuri. Unele întâlniri au fost stabilite la telefon, pe baza unor înţelegeri. Reghina dădea informaţii, conştiincios – atât mie, cât şi şefilor ei –, despre aceste întâlniri.

Întâlnirile s-au desfăşurat normal până în ajunul plecării noastre în concediu – la sfârşitul lunii iulie 1951 –, când urma să se producă plecarea noastră ilegală. După înapoierea de la Gheorghieni, Reghina mi-a relatat despre întâlnirile avute cu domnul colonel, care o înlocuise pe reprezentanta organelor de Securitate, fiind bolnavă. Apoi, după două întâlniri avute din nou cu reprezentanta organelor de Securitate, acestea au fost întrerupte. Reghina era foarte neliniştită din cauza acestei întreruperi de câteva săptămâni, spunându-mi că, probabil, acum se strâng date compromiţătoare împotriva ei şi apoi va fi în mod cert arestată. Când a fost chemată din nou la întâlnire era de-a dreptul fericită. După aceea, s-a produs o nouă întrerupere a legăturilor sale cu organele de Securitate, care nu a mai luat sfârşit. Legăturile nu fuseseră reluate până în ajunul ultimei mele plecări la Dumbrăveni. Reghina şi-a exprimat şi de această dată îngrijorarea sa profundă.

3. În legătură cu trădarea lui Ezra Fleischer, cunosc următoarele date:

O dată, în primăvara anului 1951 (în luna mai sau iunie), Reghina mi-a spus că a venit acasă pe jos, fiind însoţită de Ezra Fleischer. Acesta i-a spus că a aflat de faptul că Securitatea s-a interesat de ea foarte stăruitor, că a fost întrebată persoana de la care s-au cerut relaţii, care este poziţia Reghinei în cadrul Legaţiei Israelului, ce legături are cu diplomaţii israelieni, cum este privită de ei şi dacă ar putea fi subiectul unei aventuri amoroase. Ezra Fleischer i-a spus, în continuare, că persoana întrebată ar fi răspuns că Reghina este o înfumurată, că diplomaţii israelieni o tratează cu indiferenţă, că nu are nici o

https://biblioteca-digitala.ro

misiune importantă în cadrul Legaţiei, că nu se pretează unei aventuri sentimentale. Ezra Fleischer a conjurat-o pe Reghina să nu trădeze acest secret numănui, nici chiar mie, pentru a nu expune viaţa acelei persoane. Reghina mi-a împărtăşit bănuiala că persoana la care făcea aluzie Ezra Fleischer era chiar el. Mai târziu, a aflat de la Zwy Loker sau de la Eliezer Halevy că, într-adevăr, Ezra Fleischer este în legătură cu organele de Securitate. I s-au relatat soţiei mele împrejurările în care fusese recrutat Ezra Fleischer, şi anume: la începutul primăverii anului 1951, într-o dimineaţă, în timp ce mergea pe stradă, a fost invitat într-o maşină şi, cu ochii acoperiţi, condus într-un loc necunoscut. Acolo, i s-a cerut să fie unul dintre colaboratorii organelor de Securitate. El a refuzat la început, apoi când i s-a arătat un dosar al său, personal, din care rezulta că este implicat într-o afacere cu paşapoarte false şi i s-a spus că, dacă nu va colabora cu Securitatea, va fi arestat şi nu va mai vedea lumina zilei, el a acceptat.

De asemenea, unul dintre diplomaţii Legaţiei i-a spus Reghinei că Ezra Fleischer este foarte îngrijorat, deoarece organele de Securitate cu care ţinea el lătura se interesează stăruitor de soţia mea. Zwy Loker şi Eliezer Halevy i-au mai spus Reghinei că, în afară de ea şi de Ezra Fleischer, nimeni nu mai comunică Legaţiei că ar avea legături cu Securitatea, deşi ei ştiu că mai există şi alţii.

În mod direct, de la Ezra Fleischer n-am aflat de colaborarea sa decât la 1 august 1951, în parcul de la Lacul Sărat. Acolo, Reghina – în prezenţa mea – l-a întrebat la ce dată este fixată viitoarea întâlnire cu organele de Securitate. Ezra Fleischer a şovăit o clipă, apoi a răspuns la această întrebare. Ulterior, Reghina îmi spunea că Ezra Fleischer îi relatează despre mersul întâlnirilor cu organele de Securitate, iar ea îl informa, de asemenea, despre acest lucru. Astfel, Ezra Fleischer îi spunea că se întâlneşte cu două persoane, care se schimbă – uneori vine la întâlnire un om inteligent, foarte perspicace, care-i pune probleme foarte dificile, alteori vine o persoană mai puţin inteligentă care se interesează de probleme de arhitectură. Ezra Fleischer i-a mai comunicat soţiei mele că i s-a cerut să facă, în scris, caracterizarea personalului din Legaţie – a diplomaţilor şi funcţionarilor. În prealabil, el l-a consultat pe Zwy Loker, stabilind cu acesta textul notei scrise. Şi Ezra Fleischer era îngrijorat de câte ori persoanele organelor de Securitate nu se prezentau la întâlnirile stabilite.

Lui Ezra Fleischer, şefii săi – Zwy Lockwer şi Eliezer Halevy – i-au dat, pe rând, sfatul să demisioneze, ceea ce el nu a acceptat. El i-a mai spus Reghinei că, raportându-i lui Eliezer Halevy faptul că a acceptat colaborarea cu organele de Securitate, acesta i-a făcut reproşuri aspre, spunându-i că nu trebuia să accepte în nici un caz.

Nu cunosc alte aspecte ale trădării lui Ezra Fleischer.

Am omis să arăt – în capitolul privitor la trădarea Reghinei – că ea mi-a comunicat, de asemenea, la timpul său, că, la cererea oranelor de Securitate cu care ţinea legătura, a predat în scris o autobiografie, o notă cu caracterizarea funcţionarilor Legaţiei Israelului, precum şi o listă cu rudele, prietenii şi cunoştinţele acestora din ţară şi din străinătate. În acelaşi context, a predat şi o fotografie.

De asemenea, Reghina mi-a spus că o singură dată i s-au dat instrucţiuni precise despre ce să spună la întâlnirea cu organele de Securitate. Aceasta s-a întâmplat în ajunul unei călătorii a lui Baruch Niv în străinătate. Niv i-a spus atunci Reghinei să comunice, cu ocazia întâlnirii, că ea se afla în cabinetul lui când vorbea la telefon cu Parisul şi astfel a auzit că merge să trateze cu „Joint"-ul chestiunea fondului de emigrare.

https://biblioteca-digitala.ro

Îmi asum răspunderea pentru cele relatate în prezenta declarație, fiind conștient că inducerea în eroare – cu rea credință – a organelor anchetatoare, se pedepsește conform Codului Penal.

(ss) Zoltan Hirsch

Declarație

14 ianuarie 1952

1. În luna mai a anului 1950, înainte de emigrarea sa în Israel, Lupu Haimsohn (din Mapam) a primit, ca titlu de ajutor, pentru emigrare suma de 60.000 de lei, de la Eliezer Halevy.

2. Cu ocazia ultimei vizite pe care a făcut-o la Legația Israelului, acesta i-a comunicat lui Eliezer Halevy că filialele Mapam-ului – fracțiunea „Mișmar" – vor fi conduse, după plecarea lui, de Benjamin Beer.

3. Tot cu ocazia plecării, inginerul I. Schmidt (din Mapam) a primit, ca titlu de ajutor, de la Eliezer Halevy, o importantă sumă de bani (nu cunosc suma), însă Schmidt a fost întors apoi din Constanța.

4. În luna iunie 1951, I. Ebercohn i-a făcut lui Eliezer Halevy o lungă vizită la Legația Israelului. Nu știu exact ce s-a discutat cu această ocazie, dar știu chiar de la Ebercohn, că el i-a vorbit lui Halevy despre necesitatea scoaterii din țară, pe orice cale, a conducătorilor sioniști, inclusiv cu pașapoarte procurate ilegal.

5. Tot în cursul lunii iunie 1951, ing. A. Dascălu i-a făcut, la Legația Israelului, o vizită de rămas bun lui Eliezer Halevy. Dascălu a făcut această vizită, la sugestia mea de a se întâlni cu acesta, cu scopul de a se reabilita, astfel, în fața conducătorilor Legației – care îl criticaseră vehement pentru că, după eliberarea sa, n-a mai stabilit nici o legătură cu Legația Statului Israel. Nu știu exact ce s-a discutat cu această ocazie, dar știu de la Reghina – căreia i-a spus Eliezer Halevy – că Dascălu i-a cerut lui Halevy încetarea oricărei activități sioniste ilegale, inclusiv acordarea de ajutoare financiare de către Legație.

6. În luna iulie 1951, înainte de plecarea mea în concediu, Oscar Gronich mi-a spus că Zwy Loker l-a invitat, prin V. Ghertler, să-l viziteze cu scopul de a discuta cu el problemele Organizației „Ichud". Gronich mi-a spus că intenționează să discute cu Zwy Loker despre problemele ce ne frământă, sub toate aspectele, inclusiv emigrările și ajutoarele financiare. Nu știu exact ce s-a discutat cu această ocazie, deoarece nu l-am mai văzut pe Gronich după întâlnirea sa cu Zwy Loker. Zwy Loker mi-a transmis, însă, prin Reghina, că – însușindu-și propunerea mea – l-a sfătuit pe Oscar Gronich să părăsească Bucureștiul și să plece în provincie. Menționez că vizita lui Oscar Gronich a fost anunțată de mine lui Zwy Loker, cu ocazia vizitei mele la Legație, în ziua de 24 iulie 1951.

7. În cursul primăverii anului 1951, Oscar Gronich mi-a spus că, în timpul când conducătorii sioniști erau încă în libertate, ajutoarele financiare pentru Organizația „Ichud" erau împărțite de el, împreună cu Dan Ieșeanu și dr. I. Löwenstein. Gronich a mai adăugat că, dacă Ieșeanu și Löwenstein ar fi dezvăluit la anchetă aceste lucruri, el ar fi fost de mult arestat.

https://biblioteca-digitala.ro

8. În primăvara anului 1951 – când doi fruntaşi ai Organizaţiei „Ichud" din provincie au fost eliberaţi din închisoare (unul fiind din Siret, iar celălalt din Câmpulung Moldovenesc) –, Oscar Gronich i-a trimis pe amândoi la Ehud Ariel, pentru a-i raporta acestuia cum a decurs detenţia şi pentru a-i cere un ajutor financiar. Gronich mi-a spus, apoi, că Avriel i-a ascultat cu multă atenţie pe cei doi sionişti din Bucovina, însă a refuzat să le acorde vreun ajutor financiar.

(ss) Zoltan Hirsch

În completarea declaraţiilor de astăzi, 18.I.1952, referitor la discuţiile relatate până în prezent mai am de adăugat următoarele:

1) În cursul unei întrevederi avută, la sfârşitul lunii octombrie 1951, i-am propus lui B. Rorlich, să adresăm împreună un mesaj guvernului israelian, solicitându-l să facă demersuri în interesul fruntaşilor sionişti. Rorlich a respins propunerea mea, spunând că un mesaj n-are nici o valoare practică şi lui îi este teamă de indiscreţia israelienilor. În curând s-ar afla în întreg Israelul şi apoi şi aici, că am trimis un mesaj.

2) I-am comunicat lui I. Schmidt conţinutul întrevederii avute cu Baruch Niv, la sfârşitul lui decembrie 1951.

3) Am comunicat tuturor sioniştilor cu care eram în legătură ştirile ce le aveam despre locurile de detenţie ale fruntaşilor sionişti.

(ss) Zoltan Hirsch

Declaraţie

15 ianuarie 1952

De ce ai minţit în declaraţia din 8 ianuarie 1952, când ai fost întrebat prima dată dacă Mircea Negrea cunoaşte vreo modalitate de a obţine paşaport cu bani?

Recunosc că am minţit în declaraţia mea din 8 ianuarie 1952, cu rea credinţă. Ascunzând acest fapt consideram că Mircea Negrea va putea fi salvat.

Ce destinaţie s-a dat sumei de 400.000 lei – restituită de Mircea Negrea?

Nu ştiu ce destinaţie s-a dat acestei sume.

Ţi-a mai vorbit vreodată Negrea Mircea, cu vreo ocazie oarecare, despre altă modalitate, ilegală de plecare din ţară, afară de acelea pe care le ai relatat până în prezent?

În cursul lunii septembrie Mircea Negrea, în prezenţa lui Reghina şi a soţiei sale mi-a vorbit de câteva ori despre posibilitatea unei noi fugi din ţară, prin Sulina, Mircea Negrea spunea că cunoaşte o persoană al cărei nume nu mi l-a indicat, care are o legătură foarte serioasă cu comandantul unui vas turcesc sau grecesc care scoate ilegal oameni din ţară. Acest vas face curse pe Marea Neagră şi vine la date fixe în ţară. Oamenii scoşi frauduloşi sunt transportaţi apoi şi debarcaţi fie din Iugoslavia, fie în Turcia. Pentru această călătorie frauduloasă Mircea Negrea spunea că i s-a comunicat de cunoştinţa lui, că vin în

https://biblioteca-digitala.ro

consideraţie numai bărbaţi. Aceasta pentru motivul că ei sunt urcaţi pe vas, în uniforme, ca marinari ai vasului respectiv. Operaţiunea schimbării îmbrăcămintii se face în tren înainte de sosirea la Sulina. Pentru a ajunge la Sulina, fiind nevoie de autorizaţie specială de călătorie, persoana pe care o cunoaşte are legătură la Comandamentul Miliţiei Capitalei, cu ajutorul căreia obţine autorizaţiile de călătorie necesare. Persoana de legătură, după ce a obţinut autorizaţiile de călătorie, însoţeşte până la Sulina oamenii care urmează să fugă. Acolo ei sunt predaţi comandantului vasului respectiv. Despre aceasta au cunoştinţă şi autorităţile de Securitate ale Portului Sulina, care primesc mită pentru serviciul ce-l aduc astfel cauzei fugii.

Banii care urmează a fi plătiţi pentru scoaterea frauduloasă din ţară se vor stabili înainte de punerea în aplicare a planului de fugă.

Persoana cu care era în legătură Negrea şi care i-a vorbit despre această posibilitate de fugă i-a spus că pe această cale au plecat şi alţii. Mircea Negrea, cerându-i apoi anumite garanţii, rugându-l să indice numele unor persoane care au plecat şi numele unor persoane care ştiu de plecarea lor, pentru ca el să poată verifica dacă într-adevăr au mai plecat şi alţii pe această cale, persoana respectivă a răspuns, că deşi i-ar putea indica câteva nume, în interesul păstrării discreţiei absolute este mai bine să nu-i dea nici un nume şi l-a rugat să aibă absolută încredere în el.

Mircea Negrea propunându-mi această modalitate de fugă, mi-a spus că s-a gândit la mine. I-am spus că singur, fără Reghina nu accept să plec şi l-am rugat să se intereseze dacă nu există vreo posibilitate ca să plec împreună cu Reghina, precizând că în caz că nu este posibil acest lucru nu voi pleca nici eu. Am precizat că dacă există o posibilitate de fugă pentru amândoi – pentru Reghina şi pentru mine accept propunerea lui şi sunt dispus să plec, Negrea mi-a răspuns că atitudinea mea este greşită, fiindcă ar trebui să înţeleg că eu, în calitate de fruntaş sionist, sunt mai periclitat decât Reghina şi să accept să mă salvez chiar singur.

El mi-a mai spus, că dat fiind răspunsul meu categoric el se va interesa dacă există vreo posibilitate de plecare şi pentru Reghina.

După câteva zile, Mircea Negrea mi-a spus că s-a văzut cu cunoştinţa lui, căruia i-a comunicat că există două persoane – un bărbat şi o femeie – şi l-a rugat să găsească modalitatea să plece ambii. I-a mai spus, că femeia în cauză poate să se mascheze ca bărbat. Cunoştinţa i-a promis în urma insistenţelor sale, că se va interesa dacă există o asemenea modalitate.

După alte câteva zile, Mircea Negrea mi-a comunicat că s-a întâlnit din nou cu cunoştinţa sa care are legătura pentru această fugă şi aceasta i-a spus că în mod excepţional a obţinut să plece şi o femeie, mascată în bărbat.

De asemenea, Mircea Negrea mi-a spus că l-a întrebat dacă nu există o posibilitate să plece şi el, împreună cu familia lui deci şi copilul, la care cunoştinţa sa i-a răspuns, că este exclus să plece pe această cale cu copil.

Mircea Negrea mi-a spus, ulterior, că s-a mai întâlnit cu cunoştinţa sa, interesându-se de data sosirii vasului în portul Sulina şi de plecarea vasului din ţară, pentru că persoanele propuse pentru fugă – Reghina şi eu să se poată pregăti. Cunoştinţa i-a răspuns că aşteaptă comunicarea referitoare la sosirea vasului şi i-a promis că-i va da la timpul potrivit toate detaliile şi instrucţiunile necesare, în vederea fugii noastre.

Mircea Negrea mi-a mai spus ulterior că vorbind cu cunoştinţa sa, acesta i-a comunicat că vasul n-a sosit, că este informat că a plecat în altă parte şi va sosi mai târziu în

https://biblioteca-digitala.ro

ţară. Nu am mai primit apoi nici un fel de comunicări de la Mircea Negrea, referitor la această modalitate de fugă.

Discuţiile în legătură cu această chestiune au durat aproximativ o lună de zile, urmând ca persoana respectiva să-l anunţe din timp data când poate fi efectuată fuga.

Mircea Negrea îmi spunea că cunoştinţa sa care are legătură pentru organizarea acestei fugi, este o persoană foarte serioasă, că-l cunoaşte foarte bine pentru că a avut multe afaceri cu el şi are absolută încredere în seriozitatea sa. Îmi aduc aminte vag şi imprecis, că asistând la una din convorbirile telefonice ale lui Mircea Negrea mi se pare că i-a spus dl Askenazy.

Când Mircea Negrea mi-a făcut această propunere de fugă, Reghina i-a comunicat lui Baruch Niv, propunerea ce ni s-a făcut. Niv a răspuns că această propunere i se pare neserioasă, pentru că el ştie că în Turcia nu se poate debarca, autorităţile de frontieră turceşti, retrimiţând în ţările de origine pe toţi aceia care debarcă ilegal în Turcia. Totuşi, a adăugat Niv, trebuie să i se spună lui Negrea să se intereseze serios de această chestiune şi să-l ţină la curent cu toate amănuntele, prin Reghina.

Ce mai cunoşti altceva în legătură cu modalitatea ilegală arătată mai sus de la Negrea sau de la altă persoană?

Nu mai cunosc nimic în legătură cu modalitatea ilegală de plecare din ţară de care mi-a vorbit Mircea Negrea.

De ce ai ascuns despre această modalitate relatată de Negrea, organelor anchetatoare, când ai fost întrebat de alte posibilităţi de plecare din ţară?

Recunosc că am minţit declarând că nu cunosc o altă modalitate de fugă şi înţeleg ca pe viitor să declar sincer, tot ceea ce cunosc în legătură cu vreo modalitate ilegală de plecare din ţară. În caz contrar, înţeleg să suport toate consecinţele ce decurg dintr-o atitudine mincinoasă în anchetă.

Despre ce alte modalităţi de plecare ilegală din ţară cunoşti de la Negrea sau de la un alt cunoscut al tău?

Mircea Negrea mi-a vorbit, la sfârşitul lunii noiembrie sau începutul lui decembrie 1951, că s-a gândit să vorbească cu căpitanul Moldoveanu despre o modalitate de a obţine de la el un act de plecare din ţară pentru Reghina şi pentru mine, ca cetăţeni străini, căpitanul Moldoveanu fiind responsabilul secţiei controlului străinilor din Direcţia Generală a Paşapoartelor şi Controlului Străinilor.

Când Mircea Negrea mi-a vorbit despre o asemenea modalitate de plecare din ţară am respins-o categoric, spunându-i că-i interzic categoric să se intereseze de ea. Negrea a răspuns, că, totuşi, el se va interesa.

b) S. Sanin mi-a comunicat prin luna octombrie 1951 că Matatias Carp, fost secretar general al Federaţiei Uniunilor de Comunităţi i-a spus că a obţinut paşaportul de emigrare în Israel printr-o legătură pe care o avea la Direcţia Paşapoartelor. Carp i-a promis lui Sanin că îi va transmite şi lui această legătură, pentru că pe aceeaşi cale să obţină şi el un paşaport. Ulterior, însă, Carp a refuzat să-i comunice sau să-i transmită această legătură din care cauză Sanin era foarte supărat şi nici nu s-a mai dus la Carp să-şi ia rămas bun. Această legătură a lui Carp locuieşte pe Calea Griviţei, după cum i-a spus Carp lui Sanin.

Despre cealaltă modalitate de care am vorbit în declaraţiile precedente prin Brăila, dintre sionişti cunoşteau: Gronich Oscar, Osterer Friderich, Ebercohn Iosif, care mi-au vorbit direct despre aceasta. Gronich, într-o convorbire avută cu el în luna iulie 1951, vorbindu-mi despre modalitatea fugii din Brăila, mi-a spus, prin această cale a fost trimisă o

https://biblioteca-digitala.ro

persoană din Haoved Haţioni, care a ajuns cu bine în Israel. Gronich mi-a spus că ştie acest lucru de la Osterer care l-a rugat să-i sugereze lui Eliezer Halevy folosirea acestui drum pentru fruntaşii sionişti.

c) Mircea Negrea mi-a spus pe la sfârşitul lunii octombrie 1951 că într-o seară înainte de închiderea depozitului său a intrat în depozit un bătrân, care i-a cerut var. El a răspuns că nu are var. Intrând în vorbă cu bătrânul, acesta l-a întrebat dacă nu vrea să plece în Israel, pentru că a auzit de la fiul său, care lucrează la Direcţia Paşapoartelor, că foarte mulţi evrei pleacă în Israel.

Atunci Negrea a răspuns că ar vrea să plece şi el i-a promis bătrânului, că dacă va face o întâlnire a fiului său cu el, atunci îi va procura var. Bătrânul a adăugat că fiul său i-a ajutat şi pe alţii să plece în Israel. I-a promis lui Negrea că-i va aranja o asemenea întâlnire, spunându-i că într-o dimineaţă fixată în jurul orei 7,30, subofiţerul care locuieşte în apropiere, în drum spre serviciu, se va opri la depozitul lui Negrea şi va sta de vorbă cu el, subofiţerul n-a trecut însă în dimineaţa stabilită a revenit însă bătrânul, că fiul său n-a putut veni, din cauză că este foarte ocupat cu prilejul zilei de 7 noiembrie. I-a promis însă lui Mircea Negrea în altă zi.

Într-adevăr, în dimineaţa stabilită subofiţerul l-a vizitat pe Mircea Negrea la depozit. Negrea i-a vorbit despre situaţia lui, i-a expus cazul său, rugându-l să facă posibilă plecarea în Israel şi promiţându-i o recompensă băneaască, dacă-i va face acest serviciu.

Subofiţerul i-a promis că se va interesa de dosarul lui şi-i va spune dacă se poate face ceva în interesul lui Mircea Negrea. Au stabilit o dată când îi va aduce răspunsul.

Subofiţerul a revenit la dată stabilită spunându-i că nu a putut vedea dosarul lui, pentru că toate dosarele sunt răscolite din cauza unei anchete ce se face la Direcţia Paşapoartelor. Au stabilit o altă dată de întâlnire.

Subofiţerul a revenit la data fixată, comunicându-i lui Negrea că a cercetat dosarul său, în care a găsit un denunţ împotriva lui, însă cazul său nu este grav. Negrea mi-a spus că n-a discutat mai mult cu subofiţerul, el fiind interesat mai mult, nu ca acesta să-i procure paşaportul, ceea ce nu ar fi fost în stare, ci a afla, prin subofiţer, dacă se găsesc în dosarul lui acte compromiţătoare, din cauza cărora nu se admite plecarea lui.

Subofiţerul n-a mai revenit apoi şi Mircea Negrea mi-a spus că nu s-a mai interesat să-l întâlnească, pentru că găsise modalitatea de plecare din ţară prin căpitanul Moldoveanu.

d) Mircea Negrea mi-a spus că înainte ca socrul său, Filip Bermann, să obţină paşaportul de emigrare în Israel, un delegat al Direcţiei Generale a Paşapoartelor, care a comunicat că are această calitate, a venit să culeagă referinţe despre Bermann. A fost invitat în casă şi rugat să dea referinţe favorabile. A mai fost invitat să-i viziteze.

Delegatul a revenit ulterior, comunicându-i lui F. Berman, că a dat referinţe favorabile şi că în curând el va obţine paşaportul. Cu această ocazie F. Bermann i-a dat o mită de 2.000 lei.

(ss) Zoltan Hirsch

https://biblioteca-digitala.ro

Declaraţie

15 ianuarie 1952

Care persoane cunosc despre colaborarea ta cu organele de securitate?

Despre colaborarea mea cu organele de securitate cunosc următoarele persoane:

1) Reghina Nusen, soţia mea, cunoaşte despre această colaborare, imediat după eliberarea mea din februarie 1950.

2) Eliezer Cohen, diplomat israelian, cunoaşte din cursul lunii decembrie 1951, când am cerut să am o întrevedere cu Niv, lui Cohen i-am spus că am fost trimis la organul de securitate de soţia mea, Reghina Nusen.

3) Niv Baruch, însărcinat cu afaceri al Legaţiei Israel, cunoaşte prin Reghina şi prin mine, atunci când i-am solicitat o întrevedere în cursul lunii decembrie 1951.

Ce alte persoane mai cunosc despre colaborarea ta cu organele de securitate?

Afară de persoanele de mai sus, personal nu am comunicat nici unei alte persoane despre colaborarea mea cu organele de securitate.

Cunoaşte vreo persoană despre dumneata că colaborezi sub o formă oarecare cu vreun organ de stat fără să-i fi comunicat dumneata?

Deşi personal n-am comunicat nimănui despre această colaborare, nu ştiu dacă nu-i cunoaşte pe Zwy Loker şi Gronich. Am arătat că, având în vedere faptul că în ultimul timp am fost mereu împreună cu Gronich, pe el îl ameninţă pericolul de a fi arestat imediat, după ce se va fi observat fuga mea. Pentru a fi prevenită această primejdie, i-am propus lui Loker să-i sugereze lui Gronich cu ocazia vizitei ce acesta o va face după două zile, să plece din Bucureşti şi să aştepte în provincie desfăşurarea ulterioară a evenimentelor şi eventuala dispoziţie de fugă. Loker s-a declarat de acord cu mine şi mi-a promis că va vorbi cu Gronich în acest sens. În sfârşit, am revenit la explicaţiile date lui Loker asupra valorii acţiunilor demonstrative făcute de legaţie şi i-am spus că nu eu reprezint aici interesele israeliene şi deci nu port răspunderea eventualelor greşeli ce se fac totuşi trebuie să declar că nu sunt de acord cu punctul său de vedere.

Cu două zile mai târziu, Zwy Loker mi-a comunicat, prin Reghina, că a stat de vorbă cu Gronich şi a stabilit, că acesta va pleca în curând în provincie.

Apoi, într-o dimineaţă de joi, am plecat la Gheorgheni. De acolo, potrivit dispoziţiilor primite am revenit duminică seara în Capitală. Am plecat duminică dimineaţa cu trenul auto-motor accelerat şi am sosit la Bucureşti, în seara aceleiaşi zile, cu trenul accelerat cursă oraşul Stalin – Bucureşti, în jurl orei 19,30. După ce am luat masa, pe Calea Griviţei la unul din restaurantele din apropierea Gării de Nord, şi după ce m-am plimbat câtva timp, am sosit cu puţin timp înainte de ora fixată la locul de întâlnire cu Moshe Weiss, la capătul liniei de tramvai nr. 24. După câteva minute, a sosit şi Moshe Weiss. El mi-a comunicat că fuga noastră se va produce probabil în ziua de 1 august 1951 şi că există toate speranţele că ea va reuşi. În acest scop în ziua de 1 august 1951, la ora 15, urmează să mă întâlnesc în faţa cinematografului din Brăila cu Avny Steinmetz, pentru a primi ultimele dispoziţii în vederea fugii. Avny Steinmetz – spunea M. Weiss – a avut grijă să găsească şi locuinţe unde să stăm în cazul că plecarea ar suferi o amânare de 1-2 zile. În cazul însă că în primele trei zile ale lunii august 1951 nu vom reuşi să evadăm atunci urmează ca fiecare

https://biblioteca-digitala.ro

să plece înapoi, în localitatea de unde a venit, la Brăila. De asemenea, Moshe Weiss mi-a spus că dacă la Brăila banii ce-i avem nu ajung, ne va da bani Avny Steinmetz.

În sfârşit, Moshe Weiss mi-a spus că în caz contrar tuturor prevederilor şi a măsurilor ce s-au luat vom fi prinşi în flagrant delict de tentativă de fugă, să spunem următoare legendă organelor anchetatoare: Planul fugii a fost propus de Avny Steinmetz încă lui Eliezer Halevy, având un frate la Viena, i-a descris acestuia situaţia sa nenorocită că în urma acestei comunicări fratele său i-a scris că a stabilit legătura cu conducătorul unui şlep austriac care face curse lunare pe Dunăre între Brăila şi Viena, acesta declarându-se de acord să-l scoată clandestin pe Avny Steinmetz din ţară în schimbul unei importante sume de bani. La rândul său, apoi Avny Steinmetz a vorbit despre această chestiune cu Eliezer Halevy, cu care a stabilit că posibilitatea oferită lui va fi folosită şi pentru alţii. Eliezer Halevy s-ar fi înţeles apoi la Viena cu conducătorul şlepului austriac, respectiv, că va transporta un grup de oameni, primind în schimb după efectuarea fugii o importantă sumă de bani, în străinătate. La anchetă trebuie să declarăm – spunea Weiss – că Zwy Loker nu are nici un amestec în această afacere, că nici nu ştia de ea. Această afirmaţie ar avea un scop: să-l descarce pe Loker de orice răspundere şi de a-i da astfel posibilitatea de a face demersuri pentru eliberarea noastră. După stabilirea acestor lucruri m-am despărţit de Moshe Weiss şi am plecat în aceeaşi noapte spre Gheorgheni.

Menţionez că în apropierea Gării de Nord, unde m-am despărţit de Moshe Weiss, am avut impresia că sunt urmărit, pentru că la un moment dat au trecut pe lângă mine două persoane cunoscute din precedenta detenţie.

Sosind în după-amiaza zilei următoare la Gheorgheni, i-am comunicat soţiei dispoziţiile primite de la Moshe Weiss. I-am spus de asemenea că pe lângă mine au trecut la un anumit moment două persoane cunoscute de la Securitate şi i-am împărtăşit teama, că planul nostru a fost trădat şi autorul trădării ar fi chiar Moshe Weiss. Am arătat că totuşi întâlnirea cu persoanele de la Securitate ar putea fi o simplă coincidenţă. Reghina a răspuns că nu poate concepe că Moshe Weiss ne-a trădat pentru că numai un criminal este capabil de asemenea fapte.

Am stabilit apoi că vom pleca a doua zi dimineaţa din Gheorgheni spre Brăila. Itinerarul stabilit de noi era Gheorgheni-Ciceu, Ciceu-Galaţi, Galaţi-Brăila. Ne-am înţeles de asemenea ceea ce am şi făcut că rudelor din Gheorgheni, unde am stat, le vom spune, l-am găsit la un prieten din oraşul Stalin o cameră unde vom petrece câteva zile ale concediului nostru şi că avem de gând să facem din oraşul Stalin excursii în împrejurimi.

În dimineaţa zilei următoare am plecat din Gheorgheni. În gara Gheorgheni, înainte de plecare, am avut impresia certă aproape, că suntem urmăriţi. În urma acestei bănuieli, am schimbat în ultimul moment planul călătoriei şi am hotărât că vom merge până la Tuşnad, că de acolo ne vom continua călătoria până la oraşul Stalin, iar de acolo vom ajunge la Brăila prin Ploieşti – Buzău.

Am coborât în staţia Tuşnad-Băi, unde după ce ne-am interesat de trenul apropiat spre oraşul Stalin, am intrat pe terasa unui restaurant de stat, pentru a lua masa şi pentru a verifica dacă suntem urmăriţi. La un moment dat, soţiei i s-a părut, că a zărit persoana care ne urmăreşte. Am hotărât atunci că vom merge pe jos până la staţia apropiată, pentru a constata dacă într-adevăr temerile noastre sunt întemeiate.

Pe drumul între Tuşnad şi comuna învecinată nu am observat nimic suspect. Întrucâtva eram liniştiţi. De acolo, am plecat apoi seara, cu primul tren, spre oraşul Stalin, stabilind în prealabil că vom spune oricui ne va întreba unde mergem că plecăm la Lacul Sărat, unde soţia suferindă de reumatism va face câteva băi. Am sosit la oraşul Stalin, în

https://biblioteca-digitala.ro

jurul orei 11 noaptea. Am intrat în oraş, unde am luat masa la restaurantul fost „Coroana". După aceea, ne-am înapoiat la gară, de unde cu trenul personal de ora 1 noaptea ne-am continuat călătoria până la Ploieşti. De la Ploieşti, unde am sosit în zorii zilei, am plecat mai departe până la Buzău. După ce am rămas câteva ore la Buzău, am plecat cu primul tren spre Brăila.

În tren, în compartimentul nostru se găseau pe lângă alte persoane şi un subofiţer de securitate şi o persoană civilă, care au intrat în discuţie cu noi, civilul ne-a spus că este un ceasornicar din Buzău şi merge la Galaţi în interes de afaceri. Interesându-ne unde mergem şi care este scopul călătoriei noastre, am răspuns că plecăm la Lacul Sărat, unde soţia mea va face câteva băi de nămol, fiind reumatică. La Făurei am schimbat trenul. In timp ce aşteptam trenul următor, Reghina mi-a împărtăşit teama că civilul este un urmăritor al nostru. Am căutat să-i risipesc aceste nelinişti. A venit apoi trenul cu care am plecat mai departe. Civilul s-a ataşat din nou de noi, în schimb pe subofiţerul de Securitate nu l-am mai văzut. Civilul ne-a spus că a avut o convorbire telefonică cu persoana din Galaţi pe care urmează să o întâlnească si aflând că acesta nu va fi liber pentru a trata cu el decât seara a hotărât să întrerupă călătoria la Brăila şi este posibil să ne viziteze în cursul după-amiezii la Lacul Sărat. Sosind la Brăila în jurul orei 13 ne-am despărţit de această persoană, noi am luat o trăsură, iar el a rămas probabil să ia tramvaiul. Am plecat cu trăsura până în centrul oraşului, unde la restaurantul „Dunărea" am luat masa.

În timp ce luam masa, l-am văzut trecând prin faţa restaurantului pe Avny Steinmetz. Am întrerupt brusc masa şi am alergat să-l întâlnesc pe A. Steinmetz. În acelaşi moment, cunoştinţa din tren, de care ne despărţisem în gara Brăila a intrat în restaurant a venit la masa noastră cerând permisiunea să ia masa împreună cu noi, ceea am acceptat. Imediat apoi, pe stradă l-am întâlnit pe Avny Steinmetz. Acesta mi-a spus, că, din păcate, planul fugii a eşuat. El l-a întâlnit pe conducătorul şalupei şi a stat de vorbă cu el. Contrar celor ce sperase, a constatat, că nu se făcuse nimic pentru organizarea îmbarcării conducătorul şalupei i-a spus ca oamenii să intre în port la ora 9 seara şi să îmbarce de acolo pe şalupă. Avny Steinmetz mi-a spus că a respins această propunere, argumentând că accesul civililor în port după ora 19 nu este admis şi că îmbarcarea nefiind organizată, el nu vrea să expună oamenii unei arestări sigure.

Apoi Avny Steinmetz mi-a spus că în consecinţă trebuie să ne înapoiem în localitatea de unde am plecat. M-a întrebat dacă am nevoie de bani, la care am răspuns că aş avea nevoie de bani. A. Steinmetz a vrut să-mi dea bani, însă n-am găsit nici o posibilitate de a mi preda, pe stradă.

În sfârşit, Avny Steinmetz mi-a spus că planul nostru de fugă a eşuat, pentru că s-a bizuit prea mult pe aranjamentele din străinătate. Dacă fuga ar fi fost organizată de oameni de aici, atunci planul ar fi reuşit. Trebuie să ne gândim la alte posibilităţi, căci ele există şi să le pregătim temeinic a încheiat Avny Steinmetz. I-am răspuns că eu nu cunosc nici o posibilitate de fugă, că sunt foarte sceptic în existenţa vreunei posibilităţi de fugă. Avny Steinmetz a repetat din nou că există asemenea posibilităţi. În momentul când discutând, plimbându-se am ajuns din nou în faţa restaurantului „Dunărea" am zărit ieşind din restaurant din nou persoana de la Securitate, cunoscută mie. Am întrerupt imediat discuţia cu A. Steinmetz, fără a-i spune nimic şi despărţindu-mă de el, am intrat în restaurant. Reghina mă aştepta singură. Mi-a spus că în lipsa mea, persoana respectivă i-a propus o întâlnire amoroasă, pe care ea a respins-o, după care persoana a plecat.

Am plătit consumaţia şi am plecat imediat. Pe stradă i-am spus soţiei ceea ce-mi comunicase Avny Steinmetz şi că în momentul când reintram în restaurant am întâlnit faţă

https://biblioteca-digitala.ro

în faţă persoana cunoscută de la Securitate. Reghina a rămas foarte afectată de ştirea eşuării fugii şi de bănuiala puternică a urmăririi.

Am hotărât atunci, pentru a justifica în caz de nevoie prezenţa noastră la Brăila, să plecăm imediat pentru 2-3 zile la Lacul Sărat şi apoi să ne întoarcem la Gheorgheni. Am luat un taxi, cu care am plecat apoi la Lacul Sărat.

Am omis să arăt adineauri că în timp ce mă plimbam cu Avny Steinmetz, trecea pe lângă noi sora doamnei Ella Ariel. Avny Steinmetz mi-a spus că trebuie să stea de vorbă şi cu ea. Am dedus că face parte şi din grupul fugarilor.

Îndată ce am ajuns în parc, l-am întâlnit acolo pe Ezra Fleischer, pe care eu nu-l cunoscusem până atunci. Am stat de vorbă cu el acolo în parcul de la Lacul Sărat câteva minute. Era foarte mâhnit de nereuşita fugii, acuzându-l pe Avny Steinmetz de lipsă de iniţiativă şi spunând că dacă ar fi fost Moshe Weiss în locul lui, era mai bine. Ne-a spus, de asemenea, că în timpul concediului şi în drum spre Brăila a fost permanent supravegheat şi urmărit.

Ne-a mai spus, ceea ce nu ştiam, că aceasta este a şasea tentativă de fugă care nu reuşeşte. La sfârşit, i-am spus că şi noi suntem urmăriţi, acesta fiind motivul pentru care am venit la Lacul Sărat pentru 2-3 zile, după care avem de gând să plecăm din nou la Gheorgheni. I-am spus că banii noştri sunt pe sfârşite. El mi-a dat 6.000 de lei şi apoi ne-am despărţit.

Am închiriat apoi o cameră la Lacul Sărat, Reghina a consultat doi medici, care i-au recomandat băi. După 2-3 zile am părăsit Lacul Sărat, unde aveam de asemenea impresia că suntem urmăriţi. Am părăsit Brăila într-o seară, cu vaporul cursă, plecând la Galaţi. Am petrecut o noapte la familia ing. S. Aronovici, pe care-l cunoşteam din Bucureşti. Am spus familiei Aronovici că am fost la Lacul Sărat, unde Reghina a făcut câteva băi cu nămol.

În dimineaţa următoare, înainte de a pleca la gară pentru a se întoarce la Gheorgheni, soţia a telefonat familiei Negrea la Bucureşti, invitând-o să vină a doua zi la Gheorgheni şi să petreacă ultimele zile de concediu cu noi. Familia Negrea a promis că va veni dacă va fi posibil.

Întorşi la Gheorgheni, le-am spus rudelor mele că am fost în diverse locuri, am făcut excursii şi am petrecut câteva zile şi la Lacul Sărat.

A doua zi la ora 14, a sosit Mircea Negrea şi soţia lui. Era o zi de duminică. Luni am făcut o excursie la Cheile Bicazului. Marţi, cedând unei invitaţii stăruitoare a mamei mele, am plecat la Dumbrăveni, unde am sosit seara. În dimineaţa următoare, în cursul unei plimbări făcute în oraş, Negrea mi-a spus că în timpul lipsei noastre din Bucureşti a fost arestat Oscar Gronich. Aflasem că lui Reghina îi spusese acest lucru, încă în ziua sosirii la Gheorgheni, dar din dorinţa de a mă menaja au hotărât ca mie să nu-mi comunice decât în ajunul întoarcerii noastre la Bucureşti. Comunicarea lui Mircea Negrea a fost o lovitură puternică pentru mine. Eram convins, că Oscar Gronich va divulga, în cursul anchetei, toate secretele mele şi foarte curând se va produce şi arestarea mea. Reghina şi familia Negrea au încercat să mă convingă să nu mă înapoieze imediat la Bucureşti, ci să mai rămân la Dumbrăveni câteva zile. Am refuzat categoric şi în aceeaşi noapte am plecat spre Bucureşti, unde am sosit a doua zi dimineaţa. Mă aşteptam să fiu arestat încă în Gara de Nord.

După ce am ajuns acasă şi înainte de a pleca la serviciu i-am spus soţiei să-i vorbească lui Zwy Loker de situaţia îngrozitoare în care ne găsim, arătându-i necesitatea găsirii neîntârziate a unei noi posibilităţi de fugă, Zwy Loker a dat răspuns evaziv.

În curând, mi se pare, după 2-3 zile de la înapoierea noastră, a sosit Baruch Niv, nou însărcinat cu afaceri al statului Israel. Acesta i-a spus soţiei în legătură cu tentativa de fugă,

https://biblioteca-digitala.ro

că s-au făcut o serie de greşeli mari si că-l miră că n-am fost arestaţi pe loc. Niv a adăugat că dacă se va mai găsi o posibilitate de fugă asemenea greşeli nu vor mai fi comise şi celor interesaţi nu li se va spune nimic, decât cu două zile înainte de data fugii. El a promis categoric că va căuta să găsească cât mai curând o nouă posibilitate de evadare.

Cred că Ezra Fleischer i-a comunicat lui Reghina că Loker sau Cohen i-au spus, că dacă fuga reuşea, undeva în apropiere de frontiera iugoslavă, trebuia să sărim în apă, de unde ne-ar fi scos o echipă de salvare şi ne-ar fi transportat pe tărâmul iugoslav.

După întoarcerea din prima călătorie făcută în străinătate, după intrarea sa în funcţie, Niv i-a spus soţiei că împreună cu Eliezer Halevy a fost la Viena pentru a ancheta cauzele eşecului fugii noastre şi a stabili vinovăţiile. Niv a mai spus că se studiază o nouă posibilitate de fugă, dar nu va spune nimic până ce nu va fi ceva concret.

Ulterior, cred că înainte de a pleca în concediu, Niv i-a mai spus lui Reghina, că Moshe Weiss i-a prezentat un nou plan de fugă, pe care-l va studia.

În sfârşit, în luna decembrie 1951, Eliezer Cohen i-a spus soţiei că el se gândeşte la un plan de evadare, fără a preciza ceva.

Menţionez că ştiu precis că din acest grup de fugari trebuia să facă parte, în afară de noi, Ezra Fleischer şi Iancu Brenner şi, probabil, sora doamnei Ehud Ariel şi Avny Steinmetz.

(ss) Zoltan Hirsch

•

Declaraţie

16 ianuarie 1952

Cum priveau diplomaţii israelieni colaborarea lui Reghina şi Ezra Fleischer cu organele de Securitate?

După puţin timp, după ce au aflat chiar de la ea, că a acceptat să colaboreze cu organele de Securitate, Eliezer Halevy a concediat-o din serviciul Legaţiei Israel pe Reghina Nusen.

Pretextul formal pentru concediere a fost economii bugetare, motivul real era însă, că acceptase să colaboreze cu organele de securitate.

Ulterior, după reprimirea lui Reghina în serviciu, de câte ori vorbeam cu Eliezer Halevy despre această chestiune, el îmi spunea cât de mult îl doare că Reghina a fost constrânsă să colaboreze cu organele de securitate şi cât de mult suferă ea din această cauză.

Ehud Ariel manifesta o atitudine cu totul diferită faţă de această colaborare. Când, în luna august 1950, am avut cu el prima întâlnire, în casa lui Ehud Ariel, din str. Maria Rosetti nr. 8, vorbind despre această chestiune, Avriel mi-a spus că Eliezer Halevy a făcut o greşeală de neiertat atunci când după ce a aflat chiar de la ea că a acceptat să colaboreze cu organele de securitate, a concediat-o, Ehud Ariel a adăugat că Legaţia Israel are tot interesul ca să existe asemenea legături, pentru că are astfel posibilitatea să fie informată asupra preocupărilor Securităţii. În sfârşit, el mi-a spus că este convins că şi alţi funcţionari ai legaţiei colaborează cu Securitatea, însă ceilalţi eventuali colaboratori, din laşitate, nu

https://biblioteca-digitala.ro

relatează acest lucru conducătorilor Legației Israel. E. Avriel mi-a mai spus, că și în Ceho Slovacia, unde el a funcționat mai înainte existau asemenea colaborări.

Baruch Niv manifestă față de colaborarea lui Reghina Nusen cu organele de securitate o atitudine identică.

Vorbind despre această colaborare, Baruch Niv mi-a spus în cadrul întâlnirii din decembrie 1951, că el nici acum nu este în stare să înțeleagă cum a fost posibil ca un om așa de deștept ca Eliezer Halevy a fost în stare să o concedieze pe Reghina, atunci când aflase că colaborează cu organele de securitate. Halevy trebuia să fie mulțumit că există o asemenea legătură. Este o lege a muncii ilegale, că dacă nu există să se creeze asemenea legături, pentru că astfel legația poate să afle ce intenții, și preocupări au organele de securitate și la rândul ei să informeze pe această cale aceste organe așa cum îi dictează interesele. Vorbind despre sarcina ce mi s-a încredințat mie de a culege informații despre atitudinea Israelului față de anumite probleme, Niv mi-a spus că este foarte mulțumit că mi s-a cerut acest lucru, pentru că astfel există o nouă legătură cu organele de securitate, o nouă posibilitate ca Legația Israel să transmită autorităților de stat, informațiile pe care i le dictează interesele sale.

Lui Reghina știu că atunci când Eliezer Halevy a aflat că Ezra Fleischer a acceptat să colaboreze cu organele de securitate, în împrejurările relatate, Halevy i-a făcut un reproș aspru, spunându-i că nu trebuia să primească colaborarea în nici un caz, orice s-ar fi întâmplat. Acest lucru Reghina îl știa, chiar de la Ezra Fleischer.

Ezra Fleischer i-a mai spus lui Reghina că Zwy Loker și Eliezer Cohen l-au sfătuit la date diferite să demisioneze, pentru că astfel să scape de colaborarea cu organele de securitate.

Baruch Niv manifesta față de colaborarea lui Ezra Fleischer cu organele de securitate, ca și față de colaborarea lui Reghina Nusen, aceeași atitudine.

Ezra Fleischer i-a mai spus lui Reghina că Zwy Loker făcuse imprudența cu ocazia unei călătorii făcute la Budapesta, să-i vorbească unui prieten comun al lor, despre colaborarea lui Ezra Fleischer cu Securitatea.

(ss) Zoltan Hirsch

Declarație

16 ianuarie 1952

De la cine ai cules informații, ce fel de informații ai primit și cui i le-ai transmis?

În general am cules și transmis Legației Israel informații primite de la toți conducătorii sioniști cu care eram în legătură.

1. Astfel de la Isac Schmidt am primit următoarele informații:

Despre starea de spirit a populației evreiești, despre atitudinea ostilă a acestei populații față de actualul regim, despre reacțiunea provocată, în special de legea de la începutul anului 1951, cu privire la descongestionarea centrelor aglomerate și la ștampilarea buletinelor de identitate de către întreprinderi.

https://biblioteca-digitala.ro

Aceste informaţii le-am transmis diplomaţilor israelieni Ehud Ariel şi Eliezer Halvey, cu ocazia întrevederilor avute în anul 1950 şi la începutul anului 1951, în prima jumătate a anului.

Despre reacţiunea produsă de măsurile luate de guvern, cu privire la restructurarea aparatului de stat, de frământarea care există în legătură cu aceasta în sânul funcţionarilor.

Această informaţie am transmis-o in luna decembrie 1951 lui Baruch Niv.

Despre anchetarea de către organele de securitate a lui I. Litman, cu arătarea că acesta nu este un om de absolută încredere.

Această informaţie am transmis-o în luna decembrie 1951 lui Baruch Niv.

În afară de cele de mai sus, Isac Schmidt m-a rugat să transmit Legaţiei Israel următoarele două informaţii:

- despre plecarea suspectă a lui Musia Isselson în Israel, cu bănuiala că a fost trimis de organele de securitate ale ţării, cu misiuni informative. Această comunicare a lui I. Schmidt am transmis-o lui Eliezer Halevy în luna iunie 1951;

- despre plecarea suspectă în Israel a unui activist al C.D.E.-ului, cu bănuiala că şi acesta a fost trimis cu misiuni informative de către organele de securitate ale R.P.R. Această comunicare am transmis-o în luna iulie 1951, lui Zwy Loker.

2. De la Benjamin Beer am cules şi transmis următoarele informaţii:

Despre curentul emigraţionist din sânul populaţiei evreieşti şi despre rezultatele minore ale propagandei Comitetului Democrat Evreiesc împotriva emigrării.

Despre nemulţumirea existentă din cauza lipsei de pe piaţă a unor articole de larg consum.

Aceste informaţii le-am transmis tuturor diplomaţilor israelieni cu ocazia întrevederilor avute în anii 1950 şi 1951. De la Beer am primit, de asemenea, informaţii despre lipsuri economice şi despre faptul că întreprinderea unde lucrează stagnează din lipsă de materiale.

Despre nemulţumirea provocată de restructurarea aparatului de stat.

Despre starea precară a gospodăriilor agricole colective.

Despre nemulţumirea ţăranilor, cărora li s-au confiscat mari cantităţi de cereale.

Aceste informaţii le-am transmis lui Baruch Niv în luna decembrie 1951.

3. De la Oscar Gronich am cules şi transmis următoarele informaţii:

Despre comentariile ce se fac în cercurile sioniste în legătură cu arestările de conducători sionişti.

Despre agitaţia ce domneşte în cadrul sioniştilor, în legătură cu ajutoarele financiare acordate de Legaţia Israel.

Aceste informaţii le-am transmis diplomaţilor israelieni Ehud Ariel şi Eliezer Halevy, cu ocazia întrevederilor avute în prima jumătate a anului 1951.

Despre anchetarea de către organele de securitate a lui Frederic Osterer şi propunerea ce i s-a făcut de a fi un colaborator al Securităţii.

Această informaţie i-am transmis-o lui Zwy Loker în luna iulie 1951.

Despre modalităţile ilegale de plecare din ţară, prin paşapoarte procurate cu bani şi despre Brăila.

Această informaţie i-am transmis-o lui Eliezer Halevy, în luna iunie 1951.

4. De la Israel Stein din Timişoara am primit şi am transmis următoarele informaţii:

Despre evacuarea parţială a populaţiei din Banat, din zona de frontieră spre Iugoslavia şi despre panica produsă de această manevră cât şi despre starea mizeră în care trăieşte populaţia evacuată, care a fost transferată în Dobrogea.

https://biblioteca-digitala.ro

Despre măsurile de securitate luate de-a lungul frontierei de nord-vest a țării, despre concentrări de mari efective militare – române și sovietice – de-a lungul frontierei cu Iugoslavia.

Aceste informații le-am transmis lui Zwy Loker cu ocazia întrevederilor avute în luna iulie 1951.

5. De la I. Ebercohn am primit și transmis următoarele informații:

Despre reacțiunea produsă de apariția legii de la începutul anului 1951, privitor la autorizarea M.A.I., de a dispune în caz de nevoie, evacuarea populației din centrele aglomerate în localități mai slab populate.

Această informație i-am transmis-o lui Eliezer Halevy în luna februarie 1951 și lui Ehud Ariel.

Despre modalitățile ilegale de plecare din țară cu pașapoarte obținute cu bani, cu trenul internațional până la Viena, prin Brăila, cu direcția Iugoslavia.

Aceste informații le-am transmis lui Eliezer Halevy cu ocazia întrevederii din iunie 1951.

Despre faptul că directorul general al Securității Statului este generalul lt. Gheorghe Pintilie, în realitatea cetățean sovietic, cu numele adevărat Pavel Bodnarenco și amănuntul că soția sa este Ana Toma, ministru adjunct la Ministerul Afacerilor Externe și fosta soție a lui Sorin Toma.

Despre faptul că în C.C. al Partidului Muncitoresc Român, Ana Paucker are sarcina organizării și controlului aprovizionării populației, iar Teohari Georgescu se ocupă de problemele tineretului.

Informația referitoare la generalul lt. Gh. Pintilie am transmis-o lui Zwy Loker în luna iunie 1951. Cealaltă informație referitoare la unele sarcini ale membrilor CC al P.M.R. n-am transmis-o.

6. De la Evrin (Ury) Glotter am primit informații referitoare la starea de spirit reacționară care domnește în Universitate.

Aceste informații le-am transmis diplomaților israelieni Ehud Ariel și Eliezer Halevy, în cursul întrevederilor avute în prima jumătate a anului 1951.

7. De la Bernard Rorlich am primit și transmis următoarele informații:

Despre situația economică și politică generală a țării, despre ostilitatea populației țării față de regimul actual.

Despre faptul că planul economic de stat și planul de electrificare stagnează din cauza lipsei de materii prime, care lipsesc și pe care țara nu le poate primi din Occident din cauza blocadei economice.

Despre nemulțumirile produse în rândul familiilor conducătorilor sioniști arestați, de insuficiența ajutoarelor financiare acordate de Legația Israel.

Despre faptul că i s-a relatat de un prieten recent eliberat din închisoare, că conducătorii sioniști se găsesc la Jilava.

Despre faptul că Gitta Leibovici, Abir Mark și Scarlat Iancu se găsesc pe baza unei informații precise la Pitești.

Aceste două informații din urmă, B. Rorlich m-a rugat chiar el să le transmit Legației Israel, cu indicația ca ultima să fie comunicată în Israel.

Aceste informații le-am transmis lui Baruch Niv, cu ocazia întrevederilor avute în lunile octombrie și decembrie 1951. Informațiile privitoare la sioniștii arestați le-am transmis și prin Reghina.

https://biblioteca-digitala.ro

8. De la Mircea Negrea am primit şi am transmis Legaţiei Israel următoarele informaţii:

Despre modalităţile ilegale de plecare din ţară, prin paşaport obţinut cu bani, inclusiv legătura cu căpitanul Moldoveanu, prin Sulina.

Aceste informaţii le-am transmis direct şi prin Reghina lui Zwy Loker în luna iulie 1951, iar informaţia referitoare la o eventuală posibilitate de fugă prin Sulina, am transmis-o numai prin Reghina lui Baruch Niv, în luna octombrie 1951.

De la Mircea Negrea am primit, de asemenea, informaţia referitoare la unii fruntaşi sionişti, şi anume Mella Iancu, Kiva Orenstein, M. Moscovici sau I. Mendelovici, care, potrivit unei ştiri obţinute de Simon Schwartz, fiind bolnavi, s-au găsit câtva timp în dispensarul Penitenciarului Văcăreşti, de unde după vindecare au fost transferaţi din nou la Securitate.

Această informaţie n-am transmis-o Legaţiei Israel.

Ce informaţii ai cules din observaţie personală?

Din observaţie personală am cules şi transmis Legaţiei Israel următoarele informaţii:

Despre lipsa articolelor de larg consum de pe piaţă, despre nemulţumirea acelor care stau pe la cozi ore întregi, pentru a căpăta articole de primă necesitate.

Despre lipsa de entuziasm cu care participă populaţia la manifestările publice, cu ocazia sărbătorilor naţionale.

Despre asaltarea magazinelor de îmbrăcăminte şi de încălţăminte, în urma zvonurilor insistente ce circulă despre o apropiată stabilizare monetară.

Despre tendinţele emigraţioniste ale populaţiei evreieşti şi despre şovăieli existente din cauza scrisorilor proaste care vin din Israel.

De asemenea, le-am comunicat diplomaţilor israelieni Eliezer Halevy şi Zwy Loker, bănuiala că Moshe Weiss este un informator al organelor de securitate. Această bănuială se baza pe faptul că mi s-a părut, în cursul precedentei detenţii, că l-am văzut o dată, cu toate că aflasem ulterior că n-a fost arestat. Presupuneam că a fost recrutat de Securitate.

Care fruntaşi sionişti din cei cu care erai în legătură ţi-au cerut să transmiţi mai departe informaţiile la Legaţia Israel?

Următorii fruntaşi sionişti mi-au cerut să transmit informaţiile date de ei la Legaţia Israel: Oscar Gronich mi-a cerut să transmit informaţii privitoare la modalităţile ilegale de plecare din ţară cu paşapoarte obţinute cu bani şi prin Brăila, Isac Schmidt mi-a cerut să transmit informaţiile referitoare la Musia Esselson şi un activist CDE cu arătarea că aceştia ar putea fi agenţi ai organelor de securitate din R.P.R. în Israel; Bernard Rorlich mi-a cerut să transmit informaţia privitoare la locul de detenţie al unor fruntaşi sionişti cu cererea de a se comunica acest lucru în Israel şi părerea sa sceptică asupra tratativelor dintre Consilierul Ministerial, Lazăr şi fratele lui, Itzkar.

În afară de cei de mai sus, Mircea Negrea, sionist, m-a rugat să informez Legaţia asupra modalităţii ilegale de plecare din ţară, prin Sulina.

Cunoşti sionişti care au transmis informaţii Legaţiei Israel, direct sau prin alte persoane?

Ştiu, chiar de la Osterer că acesta a transmis prin Moshe Weiss informaţii privitoare la anchetarea sa de către Organele de securitate.

Ştiu chiar de la S. Spiegel că acesta a transmis prin Moshe Weiss informaţii privitoare la anchetarea lui Paul Ghinsberg de către organele de securitate.

https://biblioteca-digitala.ro

Ştiu de la Oscar Gronich că el a transmis direct lui Ehud Ariel informaţii cu privire la anchetare sa de către organele de securitate.

Ştiu de la Oscar Gronich că el a transmis direct lui Eliezer Halvey şi Zwy Loker informaţii referitoare la modalităţile ilegale de plecare din ţară, cu paşapoarte obţinute cu bani.

Ştiu de la Oscar Gronich că Frederic Ostener a transmis prin el lui Eliezer Halevy informaţia referitoare la modalitatea ilegală de plecare din ţară, prin Brăila.

Presupuneau conducătorii sionişti cu care erai în legătură că transmiţi parţial sau total discuţiile avute cu ei?

Da. După părerea mea ei presupuneau că transmit Legaţiei Israel conţinutul discuţiilor avute cu ei.

(ss) Zoltan Hirsch

Declaraţie

17 ianuarie 1952

În ziua de 13 iunie 1951, l-am vizitat la Legaţia Israel, pe Eliezer Halevy. Menţionez că înainte de a-i cere eu să-l văd, el îmi trimisese vorbă, prin Reghina, că în curând părăseşte definitiv ţara şi ar dori să stea de vorbă cu mine.

Vizita a fost fixată pentru seara zilei de 13 iunie 1951 – nu-mi amintesc exact ora, dar cred că pentru ora 19.

Când am intrat în cabinetul lui Eliezer Halevy şi după ce ne-am salutat, el mi-a spus că convorbirea noastră nu va putea dura prea mult, pentru că între timp a primit o invitaţie la un ceai diplomatic de unde nu poate lipsi. I-am răspuns, că trebuia să mă anunţe prin Reghina să nu vin atunci şi să amânăm vizita mea pentru o altă zi. Halevy a răspuns că, totuşi, avem câtva timp la dispoziţie pentru a discuta chestiunile principale şi apoi poate îi mai fac o vizită înainte de plecarea sa din ţară. I-am răspuns că în actualele condiţii nu cred că este indicat să-l vizitez încă o dată că aceasta era, probabil, ultima vizită ce i-o fac.

După acest dialog, Halevy mi-a spus că dat fiind timpul scurt ce-l aveam la dispoziţie, vrea el mai întâi să mă informeze asupra ţelurilor şi rezultatelor ultimei sale călătorii în străinătate.

Eliezer Halevy mi-a spus că aproape unicul scop al călătoriei sale în Israel a fost să raporteze guvernului israelian situaţia excepţional de gravă ce s-a creat în urma ultimelor arestări. El a demonstrat, că arestarea unor fruntaşi sionişti, a unor funcţionari ai Legaţiei Israel şi a unor colaboratori ai Legaţiei ca Burstein (în chestiuni financiare) au creat o situaţie extrem de primejdioasă. Se urmăreşte – a arătat el – compromiterea relaţiilor între R.P.R. şi Israel cu întregul bloc sovietic. Deşi întreaga politică externă a Israelului este axată pe alianţa economică, politică şi militară cu Statele Unite ale Americii, totuşi Statul Israel trebuie să evite ruptura relaţiilor sale cu statele aliate ale Uniunii Sovietice, în interesul emigrării, evreii din aceste ţări fiind singurul rezervor de emigraţie viitoare. În special, evreii din R.P.R. constituie cea mai importantă sursă a emigraţiei.

https://biblioteca-digitala.ro

În baza argumentelor de mai sus, Halevy spune că a cerut ca guvernul israelian să abandoneze atitudinea sa de neimixtiune în problema sioniştilor din R.P.R. şi prin toate posibilităţile ce le are un guvern, să facă totul pentru rezolvarea grăbită şi pozitivă a acestei grave probleme.

În sfârşit, ţinând seama că în urma ultimelor arestări persoana lui va fi direct compromisă el a cerut să fie revocat de urgenţă şi trimis în altă parte.

Această expunere asupra situaţiei el a făcut-o mai întâi ministrului de externe israelian şi interimar la preşedinţia Consiliului de Miniştri Moshe Sharet, în prezenţa lui Ehud Ariel. Apoi, aceeaşi expunere a făcut-o în faţa cabinetului israelian restrâns. După multe discuţii, în care s-au exprimat păreri diferite, cabinetul israelian, după ce a cerut şi avizul premierului David Ben Gurion, a acceptat propunerea sa de a face toate intervenţiile posibile în interesul sioniştilor arestaţi în R.P.R.

După luarea acestei hotărâri, Moshe Sharet a anunţat acest lucru în parlamentul israelian.

În ceea ce priveşte intervenţiile ce se fac, ele sunt multiple şi multilaterale. Pe lângă intervenţiile directe, s-au mai făcut demersuri pe lângă unii şefi de misiuni diplomatice ale ţărilor de democraţie populară şi altor ţări şi pe lângă unele personalităţi de seamă ale mişcării progresiste internaţionale, care simptizează cu Israelul ca Fr. Jolliot Curie, Louis Aragon, Howard Fast, Dr. S. Eliaschev, nou ministru al Israelului la Moscova, a primit, de asemenea, dispoziţii să facă demersuri pe lângă guvernul sovietic.

Halevy a adăugat că nu ştie ce soartă vor avea aceste demersuri. Deocamdată nu există nici o reacţiune. Există riscul că intervenţiile să fie respinse din capul locului, pe motivul că aceasta este o problemă internă a ţării şi în consecinţă R.P.R. nu admite nici un amestec străin în afacerile sale. Dacă acesta va fi răspunsul guvernului român, atunci este foarte îndoielnic dacă se mai poate spera în rezolvarea pozitivă a acestei chestiuni. Există însă şi posibilitatea ca intervenţiile făcute să dea rezultate favorabile. Timpul apropiat va decide soarta acestei acţiuni.

În ceea ce priveşte pe el personal s-a acceptat să fie rechemat de urgenţă din postul său actual şi să fie transferat în calitate de prim-consilier, la Legaţia Israelului din Roma. Ministrul de externe Sharet l-a sfătuit chiar să nici nu se mai întoarcă în R.P.R., dat fiind situaţia extrem de delicată în care se găseşte. El a trebuit să se mai înapoieze, însă cu orice risc, pentru că el are aici, încă probleme importante de rezolvat, înainte de a părăsi definitiv ţara.

Eliezer Halevy mi-a vorbit apoi pe scurt despre situaţia internă din partidul „Mapam". Mi-a spus, că conflictele ideologice în sânul acestui partid se ţine lanţ, că partidul se transformă încetul cu încetul într-un partid comunist. Acesta nu mai este partidul lui, ci un organism străin, a exclamat Halevy. Mi-a spus, că a stat de vorbă cu unii conducători ai fracţiunii de dreapta din „Mapam", care mi-au transmis salutări.

În drum spre ţară, el mi-a spus, că s-a oprit la Paris, pentru a trata cu Joint, problema finanţării emigraţiei din R.P.R. Acolo l-a întâlnit pe dr. S. Eliashiv, care era în drum spre Moscova. Acesta i-a spus că el, Halevy, va fi probabil transferat în curând la Legaţia Israelului din Uniunea Sovietică. Halevy s-a arătat foarte măgulit de această perspectivă.

L-am întrebat apoi cum a fost rezolvată problema conducerii Legaţiei Israel din Bucureşti, la care Halevy mi-a răspuns că va fi trimis un nou diplomat în calitate de însărcinat cu afaceri. Acesta este însă tot aşa de incapabil ca Zwy Loker, a adăugat Halevy.

L-am întrebat apoi pe Eliezer Halevy dacă s-a gândit să rezolve înainte de plecare, problema ajutorării financiare a fruntaşilor din „Mapam" şi din „Dror" Halevy mi-a răspuns

https://biblioteca-digitala.ro

că s-a gândit la această problemă că înainte de plecarea sa îmi va trimite o sumă de bani pe care urmează să o distribui lunar, până când se va stabili de către succesorii săi, felul se vor acorda în viitor ajutoarele conducătorilor sioniști și când urmează să mi se dea și mie ajutoare pentru fruntașii mapamiști (Într-adevăr, după câteva zile Halevy mi-a trimis, prin Reghina, suma de 200.000 lei pe care am distribuit-o așa cum am arătat în altă declarație).

L-am întrebat, după aceea pe Halevy, dacă mai putem spera într-o modalitate de plecare ilegală din țară. El mi-a răspuns că atâta timp cât se mai găsește în țară nu se poate organiza nici o plecare ilegală. Speră însă că în străinătate el va reuși să organizeze fuga noastră în aproximativ o lună de la plecarea lui. El a adăugat că aceasta este unica posibilitate de salvare a noastră. M-a întrebat dacă Reghina este pregătită sufletește pentru a suporta peripețiile și emoțiile unei fugi. I-am răspuns afirmativ Halevy mi-a spus în sfârșit în legătură cu aceasta chestiune că instrucțiunile necesare pentru fuga noastră le vom primi la timpul potrivit de la Zwy Loker. De asemenea, să-i înapoiez lui Loker banii primiți de la el, dacă vom pleca între timp.

După aceea, Halevy m-a întrebat ce mai este nou. Răspunzându-i i-am trimis informații referitoare la Musia Isselsohn (primită de la Schmidt) la evacuarea parțială a populației din Banat, măsuri de securitate luate la frontiera de nord-vest a țării concentrări de importante efective militare la frontiera spre Iugoslavia (primite de la I. Stein) și starea de spirit a populației, informații culese din observație personală.

Am omis să arăt la locul potrivit că încă la începutul discuției Halevy mi-a spus că cu câteva minute înainte îi dăduse soției lui Ebercohn primul milion din cele două milioane de lei pentru pașapoartele lui O. Gronich și I. Ebercohn.

După aceea, ne-am despărțit, Eliezer Halevy m-a rugat să transmit, din partea lui salutări haverimilor. I-am mulțumit pentru tot ce a făcut pentru noi și pentru ce va face în viitor. Halevy mi-a spus că el nu-și ia rămas bun de la mine, ci-mi spune numai „la revedere" pentru că speră că foarte curând ne va putea întâmpina în străinătate.

(ss) Zoltan Hirsch

Declarație

17 ianuarie 1952

Ricu Lupescu a intrat în serviciul Legației Israel, la înființarea acesteia, deci la sfârșitul lunii ianuarie 1949. El a lucrat la Secția Consulară a Legației, fiind însărcinat cu eliberarea certificatelor doveditoare a obținerii vizelor de intrare în Israel. Nu știu dacă a avut și alte atribuții.

La începutul lunii iunie 1949, Ricu Lupescu, a fost acela care a dat primele dispoziții referitoare la constituirea de grupuri de conducători ai organizațiilor sioniste de tineret, în vederea emigrării lor ilegale, cu transporturile cehoslovace. În acest scop, el convocase conducătorii tineretului sionist (din partea organizației „Dror" pe Gitta Leisovici) cerându-le propuneri de persoane pentru fugă din țară și fotografiile lor. După cum se știe începând cu 17 Iunie 1949, o serie de conducători ai tineretului sionist au fugit în vara anului 1949, pe această cale în Israel.

https://biblioteca-digitala.ro

După eliberarea mea din prima detenţie am aflat de la Reghina că Ricu Lupescu fugise din ţară la sfârşitul verii anului 1949, Reghina se împrietenise cu el în perioada următoare arestării mele din iunie 1949. Ricu Lupescu îşi lăsase mustăţi. Reghina îmi spunea că i-a spus o dată, că i se pare că şi-a lăsat mustăţi pentru că plănuieşte să fugă. Ricu Lupescu a recunoscut într-o anumită formă, că are de gând.

Într-o dimineaţă de sâmbătă de la sfârşitul verii anului 1949, Ricu Lupescu a invitat-o pe Reghina să-i facă o vizită la locuinţa lui din palatul „Aro" Regina a dat curs acestei invitaţii. După ce au stat de vorbă câteva minute Ricu M. i-a spus lui Reghina că trebuie să plece urgent undeva, că revine în maximum o oră, iar dacă s-ar întâmpla să nu mai revină ca să plece. Ricu Lupescu n-a mai revenit şi Reghina a părăsit locuinţa după o oră.

A doua zi dimineaţa, Reghina s-a interesat ce s-a întâmplat cu Ricu Lupescu, adăugând că aceasta i-a recunoscut singur că are de gând să fugă. Agamy, pe care l-a întrebat de aceasta, a fost foarte indignat de indiscreţia lui Ricu Lupescu. Apoi i-a spus că într-adevăr acesta a fugit, dar este foarte îngrijorat că până în acel moment nu primise nici o comunicare dacă fuga a reuşit. Mai târziu Agamy i-a comunicat lui Reghina că fuga lui Ricu Lupescu a reuşit şi a făcut aluzie, că a plecat cu un avion.

Cu câteva zile mai târziu, Reghina a primit o c.p. ilustrată de la Ricu Lupescu din Paris.

(ss) Zoltan Hirsch

Declaraţie

18 ianuarie 1952

Ce discuţii ai mai avut cu Ury Glotter, pe care nu le-ai relatat încă?

Înainte de plecarea sa în vacanţă la sfârşitul lunii iunie 1951, Ury Glotter m-a vizitat acasă, într-o duminică dimineaţa.

I-am spus că aş vrea să-i dau bani pentru el şi pentru ceilalţi conducători ai organizaţiei „Dror" însă banii nu sunt la mine, ei fiind păstraţi la legaţie. Am stabilit atunci cu Ury Glotter ca în cursul săptămânii viitoare voi lăsa la gazda lui suma de 40.000 de lei într-un plic închis, fără a-i spune ce conţine şi apoi va veni Dorica Iancovici să-i ridice.

În altă ordine de idei, i-am vorbit despre posibilităţi de plecare ilegală din ţară. I-am vorbit de legătura lui Gronich i-am spus că şi Mircea Negrea încearcă să găsească un drum ilegal, adăugând că toate posibilităţile trebuie folosite. I-am făcut o aluzie clară, fără o precizare însă şi de posibilităţi de fugă pe altă cale (bricha) gândindu-mă la soluţia Brăila. L-am rugat să-mi indice adresa sa exactă din Bacău pentru că în caz de nevoie să pot chema din urgenţă şi să poată veni în Bucureşti. I-am spus că probabil prin „bricha" voi pleca şi eu, dată fiind situaţia mea specială, de fost deţinut şi cu Reghina în serviciu la Legaţia Israel.

După întoarcerea sa din vacanţă în seara zilei de 6 octombrie 1951, ora 21, Ury Glotter m-a vizitat din nou.

L-am informat asupra situaţiei. I-am spus că încercările de fugă din ţară au eşuat. I-am vorbit de arestarea lui O. Gronich şi I. Ebercohn, care cu bani primiţi de la Eliezer

https://biblioteca-digitala.ro

Halevy au încerca să obţină paşapoarte de emigrare în Israel. I-am spus şi de arestarea lui Schein care în calitate de inginer a condus lucrările de construire a clădiri anexe la Legaţia Israel, arătându-i că a fost arestat din cauza legăturilor pe care şi le-a creat în acest mod cu conducătorii legaţiei. I-am vorbit de tratativele ce le ducea atunci fratele lui Itzkar cu consilierul ministerial Lazăr şi de perspectivele acestor tratative.

Ury Glotter mi-a spus, că şi-a petrecut vacanţa, la mare, parte călătorind. A fost însoţitorul unor transporturi ale unei întreprinderi din Bacău, care ducea mărfuri în diferite puncte ale ţării. A fost şi la Timişoara.

Călătorind în Banat, a văzut trenuri întregi cu armată, îndreptându-se spre frontiera cu Iugoslavia. Trupele erau dotate cu armament sovietic.

La Bacău a stat de vorbă cu Ozias Mendel căruia din banii câştigaţi de el, i-a dat 10.000 lei Ury Glotter mi-a cerut să solicit de la Legaţia Israel, ajutor şi pentru Ozias Mendel. N-am acceptat, spunându-i că Ozias Mendel a fost anchetat de Securitate şi este periculos să i se dea ajutor.

Încă în primăvară, la sfârşitul lunii mai 1951, Ury Glotter mi-a spus că a fost anunţat de fiica fostei sale gazde din str. Anton Pann, că Securitatea s-a interesat de noua sa adresă. Ury Glotter mi-a spus că de mai multe ori se întâmplase acest lucru. Totdeauna gazda a răspuns că nu ştie unde se găseşte el.

Ai transmis, parţial sau total, Legaţiei sau altor persoane, informaţiile date lui Ury Glotter?

Informaţia privitoare la căutarea lui Ury Glotter de către Organele de Securitate am transmis-o lui Eliezer Halevy la 13 iunie 1951, lui I. Schmidt, O. Grohinch, B. Beer şi Negrea.

Informaţia privitoare la transporturile militare spre frontiera cu Iugoslavia am transmis-o lui Baruch Niv, la 17 octombrie 1951, lui I. Schmidt şi Benjamin Beer.

(ss) Zoltan Hirsch

Declaraţie

18 ianuarie 1952

1) N-am avut cu Gogu Dumitrescu din Arad, discuţii serioase de nici o natură. L-am rugat în cursul verii anului 1951, să se intereseze de la dr. I. Haber din Arad de Israel Stein din Timişoara, de la care îmi spusese Schmidt, că nu se primise de multă vreme, nici o ştire. În afară de acest serviciu nu i-am mai cerut nici un fel de relaţii.

Era cel mai bun prieten al familiei Negrea şi ştiu de la Negrea că a fost fabricant, că în timpul războiului antonescian a fost funcţionar superior la Ministerul Apărării Naţionale.

După naţionalitatea întreprinderilor, datorită legăturilor ce le avea (nu ştiu ce fel de legături) a reuşit să fie angajat în calitate de contabil la Sovrom-construcţia în Arad.

Ştiu că era prieten bun cu Zedovetaki, profesor la Institutul „Maxim Gorki" care a fost arestat în primăvara anului 1951, probabil pentru colaborationism cu fasciştii.

Tot de la Negrea ştiu că în primii ani după război, Gogu Dumitrescu îi propusese să fugă împreună din ţară, însă din cauza ezitărilor lui n-au plecat.

https://biblioteca-digitala.ro

Gogu Dumitrescu a fost în total de 2 ori la mine acasă, o dată singur la 17 octombrie 1951 şi împreună cu soţia în seara de 2 ianuarie 1952.

2) Nu cunosc nici o persoană cu numele Coppel, care a plecat în străinătate.

(ss) Zoltan Hirsch

Declaraţie

18 ianuarie 1952

Ce întrevederi în afară de cele relatate ai mai avut cu ing. Anghel Dascălu?

În jurul datei de 25 octombrie 1951, m-am întâlnit din iniţiativa mea cu cu A. Dascălu, în casa lui Eduard Dascălu, din str. Remus nr. 10.

Cu această ocazie, l-am informat pe Dascălu, despre tratativele fratelui lui Itzkar, care eşuează recent şi l-am întrebat ce crede că este de făcut.

I-am comunicat informaţia primită de Negrea de la Simon Schwartz, că unii dintre conducătorii sionişti arestaţi au fost câtva timp la Spitalul Penitenciarului Văcăreşti.

I-am comunicat în sfârşit informaţiile pe care le aveam despre situaţia din Israel.

Dascălu mi-a spus, în chestiunea tratativelor că după părerea sa a fost o greşeală că Niv s-a dus personal la întâlnire (care n-a mai avut loc) şi nu a trimis un subaltern al său.

El crede că este necesar, ca Israelul să iniţieze încheierea unui acord economic vast, pe baza căruia să se încerce apoi soluţionarea problemelor sioniştilor şi a emigraţiei, care se găseşte în impas. Fratele lui Itzkar să continue demersurile însă Legaţia Israel să nu ia iniţiativa reluării tratativelor ci numai să declare că este dispus oricând să discute.

Apoi, am discutat cu Dascălu chestiuni strict personale, Dascălu vorbindu-mi de sarcina anormală a soţiei sale, de cheltuielile enorme ce le are cu medicamentele.

A doua întâlnire cu Dascălu a fost la sfârşitul lunii decembrie, în acelaşi loc tot din iniţiativa mea.

I-am comunicat lui Dascălu ştirile pe care mi le dăduse Rorlich, referitoare la locurile de detenţie ale fruntaşilor sionişti arestaţi şi la optimismul ce se degajă din scrisorile venite din Israel, privind soarta acestora.

Am discutat din nou, în acelaşi spirit, problema tratativelor întrerupte şi la urmă chestiuni personale.

A treia întâlnire cu Dascălu a avut loc din iniţiativa mea, în seara zilei de 3 ianuarie 1952, la ora 18,45, în Piaţa M. Kogălniceanu.

Cu această ocazie, i-am relatat lui Dascălu conţinutul întrevederii recente avute cu Niv. Dascălu mi-a spus că dezaprobă acţiunea de masă din Israel, în favoarea conducătorilor sionişti arestaţi.

Apoi, am comentat cauzele care au putut duce la recenta arestare a fratelui său, Eduard Dascălu. El spunea, că arestarea fratelui său este probabil tot în legătură cu chestiunea sionistă şi are o teamă vagă, că are o legătură cu întâlnirile noastre. El nu are nici un indiciu precis, s-ar putea întâmpla ca să fie numai o încurcătură.

La urmă am discutat din nou chestiuni personale.

https://biblioteca-digitala.ro

Ai transmis, parţial sau total, Legaţiei sau altor persoane discuţiile avute cu Anghel Dascălu?

Am transmis lui Zwy Loker sugestiile lui A. Dascălu, privitoare la încheierea unui acord economic vast între R.P.R. şi Israel, cu propunerea ca pe această bază să se încerce ulterior soluţionarea problemei sioniştilor. De asemenea, lui M. Negrea.

Le-am comunicat şi sioniştilor cu care eram în legătură aceste sugestii, fără a arăta de la cine previn acele păreri ale mele.

(ss) Zoltan Hirsch

Declaraţie

18 ianuarie 1952

Benjamin Beer a fost ales în conducerea central a organizaţiei „Mapam" abia la sfârşitul lunii decembrie 1948, după apariţia Rezoluţiei Biroului Politic al C.C. al P.M.R. în chestiunea naţională. După două luni apoi organizaţia „Mapam" s-a autodizolvat.

După emigrarea lui Lupu Haimsohn în mai 1950 ei îi lăsase lui Benjamin Beer, sarcina pe care o avusese până atunci de a menţine legăturile cu Legaţia Israel şi cu conducătorul Legaţiei de atunci, Eliezer Halevy.

Ştiu că Benjamin Beer vizita destul de frecvent Legaţia, mai ales în anul 1950, pentru a ridica ajutoare pentru el şi alţi fruntaşi din „Mapam" ca I. Schmidt, pentru reducerea taxelor de călătorie a unor emigranţi, în perioada când cheltuielile de transport până în Israel erau suportate, în parte, de emigranţi, Benjamin Beer îmi spunea singur, că locuinţa lui era zilnic asaltată de foşti membri ai organizaţiei „Mişmar", care veneau la dânsul pentru a-i cere să intervină pentru reducerea cheltuielilor de emigrare.

Nu ştiu dacă Benjamin Beer, transmitea informaţiei Legaţiei, cu ocazia vizitelor ce le făcea. În ce mă priveşte nu i-am spus niciodată că comunic conţinutul discuţiilor şi a diferitelor informaţii cuprinse în aceste discuţii, Legaţiei Israel.

Benjamin Beer era în relaţii strânse cu Oscar Gronich, Misa Flexor, cu conducătorii organizaţiei sioniste de tineret „Haşomer Haţair" în special cu Zwy Lazarovici şi Smuel.

Nu am cunoştinţă de nici o plecare ilegală a lui din ţară.

Nu cunosc alte aspecte ale activităţii sioniste ilegale a lui Benjamin Beer.

(ss) Zoltan Hirsch

Declaraţie

Ce discuţii ai mai avut cu Benjamin Beer pe care nu le-ai relatat încă?

Benjamin Beer mi-a spus pe la sfârşitul lunii aprilie 1951 că fratele său care este medic la Securitate i-a comunicat că se pregăteşte procesul lui C. Titel Petrescu şi după

https://biblioteca-digitala.ro

unele indicii şi procesele conducătorilor sionişti. Aceste indicii sunt: deţinuţii pregătiţi pentru proces sunt trataţi mai bine şi li se dă mâncare bună. Beer m-a rugat să transmit această informaţie lui Halevy, spunându-mi că dacă va vizita Legaţia Israel o va comunica şi el.

Cu Benjamin Beer am discutat de mai multe ori chestiune ajutorului financiar de la legaţie. Când Baruch Niv a redus ajutoarele de 10.000 de lei lunar, Beer s-a arătat foarte nemulţumit, spunându-mi că nu se poate trăi din această sumă şi cerându-mi să intervin pentru majorarea ajutorului. I-am răspuns că Niv nu admite nici o majorare, spunând că funcţionarii din R.P.R. primesc salarii mai mici.

Înainte de a pleca în concediu, i-am vorbit lui B. Beer despre încercările ce se fac de a se obţine cu bani paşapoarte de emigrare în Israel. I-am spus, că dacă se va găsi vreo modalitate de acest fel, va pleca şi el, că eu cerusem la legaţie ca printre primii care vor pleca ilegal să fie şi el. Am adăugat că Negrea este în căutarea unei legături, pe care dacă o va găsi o va transmite şi lui. L-am întrebat dacă este dispus să plece şi prin altă cale, dacă se va ivi o astfel de posibilitate Beer a răspuns că este dispus să plece oricum.

După întoarcerea mea din Gheorgheni, B. Beer mi-a spus că aflase de la Gronich că urma să fug din ţară.

În luna noiembrie 1951, i-am spus lui Beer că se căuta noi modalităţi de fugă din ţară şi i-am promis că dacă se va găsi vreo posibilitate de plecare ilegală va pleca şi el.

Alte discuţii în afara de cele relatate deja n-am mai avut cu Benjamin Beer.

Ai transmis parţial sau total Legaţiei sau altor persoane informaţiile date de Benjamin Beer?

Informaţia privitoare la pregătirea procesului conducătorilor sionişti am transmis-o lui Eliezer Halevy în mai 1951 şi lui Isac Schmidt, Oscar Gronich, Ury Glotter şi M. Negrea. Am menţionat că nu cred în seriozitatea informaţiilor lui Benjamin Beer.

(ss) Zoltan Hirsch

Declaraţie

25 ianuarie 1925

Îl cunosc pe Eduard Dascălu din timpul existenţei legale a mişcării sioniste. El era membru al organizaţiei „Mişmar", nu făcea însă parte din vreun for de conducere al acestei organizaţii şi nu avea nici un rol deosebit în cadrul ei. L-am cunoscut în cadrul organizaţiei, dar în afară de discuţii foarte scurte, care erau rezumate la câteva întrebări şi răspunsuri, n-am avut alte legături cu el.

Legătura mea cu Eduard Dascălu a devenit mai intimă după arestarea fratelui său Anghel I. Dascălu, întâmplată la 6 iunie 1949.

În seara acelei zile, Eduard Dascălu, însoţit de Iosif Gheller, fost secretar general al organizaţiei „Mişmar", a venit să mă anunţe că fratele său a fost arestat.

M-am întâlnit şi a doua şi a treia zi după acest eveniment cu el, pentru a şti dacă aflase ceva despre fratele său. Eduard Dascălu îmi spunea cu ocazia acestor întâlniri, că a

https://biblioteca-digitala.ro

fost în multe locuri să se intereseze de soarta fratelui său, însă n-a reuşit să afle absolut nimic.

Printre alţii mi-a spus că l-a vizitat şi pe av. I. Bacal, membru al C.C. al C.D.E. însă tot fără rezultat.

Nu l-am mai întâlnit pe Eduard Dascălu decât la 12 februarie 1950, deoarece la 10 iunie 1949 am fost şi eu arestat.

La 12 februarie 1950 a doua zi după eliberarea mea din precedenta detenţie, Eduard Dascălu a venit la mine acasă. Mi-a spus că a auzit de punerea mea in libertate şi a venit să mă vadă, mai ales pentru a afla dacă ştiu ceva despre fratele său. I-am răspuns că precis nu ştiu nimic, că nu l-am văzut niciodată în timpul detenţiei, că n-am fost anchetat în legătură cu el, că pot face deci numai presupuneri, dar nu pot afirma nimic în mod cert.

Eduard Dascălu mi-a vorbit atunci de nenumăratele intervenţii făcute pentru eliberarea fratelui său.

Mi-a relatat că soţia fratelui său fusese primită în audienţă de directorul de cabinet al Ministerului Afacerilor Interne, care i-a spus că M.A.I. nu are nici o cunoştinţă de arestarea lui Anghel Dascălu şi că este posibil ca acesta să fie fugit clandestin în străinătate.

În acelaşi sens, i-a vorbit şi Bercu Feldman, secretar general al C.D.E. pe care-mi spunea că-l vizita periodic, pentru a se interesa de soarta fratelui său.

După această primă vizită, m-am întâlnit cu Eduard Dascălu de vreo două ori.

În cadrul uneia din aceste întâlniri, el îmi spusese că a auzit că fratele său a fost deţinut în subsolul unui bloc, iar ulterior că a fost bolnav la „Malmaison". Aproape singura temă pe care o discutam la aceste întâlniri, era chestiunea fratelui său.

În cursul lunii aprilie 1950, fiind pe stradă cu soţia mea, l-am întâlnit întâmplător pe Eduard Dascălu, care ne-a comunicat că în noaptea precedentă a fost pus în libertate fratele său.

Apoi nu m-am mai întâlnit cu Eduard Dascălu multe luni. În cursul anului 1951, l-am vizitat de 4-5 ori la locuinţa din str. Remus nr. 10, unde venea şi fratele său.

Îl informam cu aceste ocazii pe Anghel Dascălu, asupra problemelor care frământă pe sionişti, a situaţiei din Israel şi îi comunicam ştirile pe care le-am aflat din sursa legaţiei Israel. Eduard Dascălu participa la aceste discuţii, în mod pasiv, astfel că discuţiile aveau loc de fapt între mine şi fratele său.

În timpul acestor întâlniri, Eduard Dascălu relata ştirile pe care le auzise şi el despre fruntaşii sionişti arestaţi. Era vorba de prezenţa unora la Jilava a altora la Spitalul Penitenciarului Văcăreşti.

Eduard Dascălu a fost arestat la sfârşitul lunii decembrie 1951. În lumea sionistă arestarea lui n-a trezit nici un ecou, întrucât el nu a fost niciodată un fruntaş sionist.

Fratele său Anghel I. Dascălu mi-a spus însă cu ocazia întâlnirii noastre de la 3 ianuarie 1952, că el crede că Ed. Dascălu, deşi n-a avut nici un rol în mişcarea sionistă, el crede că arestarea lui este totuşi în legătură cu sionismul.

El nu are nici un indiciu în acest sens, nu crede însă că ar fi existat vreun alt motiv care să provoace arestarea fratelui său.

(ss) Zoltan Hirsch

https://biblioteca-digitala.ro

Declaraţie

8 februarie 1952

1. La sfârşitul lunii mai 1951 sau începutul lunii iunie 1951, Oscar Gronich mi-a comunicat că a fost invitat de rabinul David Şafran, fost membru al organizaţiei sioniste „Ichud", care i-a spus că o persoană de la M.A.I. l-a încunoştinţat că organele de securitate sunt informate asupra întâlnirilor pe care le are cu foştii sionişti. Rabinul Şafran l-a avertizat pe Oscar Gronich să fie foarte precaut cu cine se întâlneşte.

Gronich, comunicându-mi această informaţie dată de David Şafran, mi-a spus că nu-i atribuie mare importanţă, deoarece nu are prea multă încredere în seriozitatea acestuia.

2. La sfârşitul ultimei întrevederi din 27 decembrie 1951 – avută cu Eliezer Cohen acesta mi-a mai spus, că în cazul când Israelul va ameninţa cu întreruperea relaţiilor diplomatice, R.P.R., va da înapoi pentru că are tot interesul să menţină Legaţia sa din Tel Aviv. Legaţiile ţărilor de democraţie populară în general şi Legaţia R.P.R. din Israel în special – a adăugat El. Cohen – sunt centre importante de spionaj ale blocului sovietic în Orientul Mijlociu, Israelul posedând documente precise în acest sens. De altfel – a încheiat El Cohen – numirea recentă a unui ministru plenipotenţiar al R.P.R. în Israel, s-a făcut pentru întărirea acestui centru de spionaj.

(ss) Zoltan Hirsch

Declaraţie

22 februarie 1952

Pe inginerul Isac Schmidt îl cunosc din primăvara anului 1947. A venit atunci la sediul organizaţiei sioniste de tineret „Dror", împreună cu Chaim Kraft şi cu alţii pentru a participa la fondarea organizaţiei mature „L'Achudt Haavoda Poalei Zion". Această organizaţie a luat fiinţă apoi în luna aprilie 1947.

Conferinţa de constituire a organizaţiei sus-amintite l-a ales pe Isac Schmidt în Comitetul Executiv care l-a desemnat secretar însărcina cu conducerea biroului central pe ţară al organizaţiei Chaim Kraft, fiind ales secretar general.

Din antecedentele lui am aflat că Isac Schmidt avea vârsta aproximativă de 40 de ani, era originar din Cernăuţi, a fost în tinereţe membru al organizaţiei sioniste de tineret „Haşomer Haţair". Conducător al acelei organizaţii era pe atunci actualul fruntaş al partidului „Mapam" şi deputat în parlamentul israelian Itzhak Ben Aharon.

Isac Schmidt a studiat în Franţa, obţinând titlul de inginer tehnic la Nancy.

Ulterior în maturitate a activat în cadrul organizaţiei sioniste „Poale Zion" (de stânga) din Cernăuţi.

Este căsătorit cu Etica Sitnovitzer, sora conducătorului fostei organizaţii revizioniste de tineret „Betar". A venit în tară în anul 1945, cu intenţia de a emigra în Palestina.

În calitate de secretar al organizaţiei „L'Achdut Haavoda Poalei Zion", Isac Schmidt avea legături direct şi prin corespondenţă cu toate secţiile organizaţiei din

https://biblioteca-digitala.ro

provincie. El primea delegaţii acestor secţiuni ascultându-I şi dădea instrucţiuni pentru organizarea activităţii. Tot el răspundea la corespondenţa primită de la secţiuni. Isac Schmidt a vizitat de asemenea mai multe secţiuni din ţară în special din Bucovina, unde cu ocazia vizitelor sale se organizau adunări publice în cadrul cărora el ţinea discursuri sioniste înflăcărate. În primăvara anului 1948, Isac Schmidt a participat împreună cu subsemnatul cu Pinia Goldenberg (în prezent aflat în Israel) şi cu Israel Stein din Timişoara, la conferinţa regională a organizaţiei „L'Achdut Haavoda Poalei Zion" din Transilvania care a avut loc la Cluj.

La sfârşitul anului 1947 a fost delegatul organizaţiei la şedinţele ce au avut loc la sediul organizaţiei „Hehaluţ" din str. Aron Florina nr. 5 sub preşedinţia lui Moshe Agamy şi cu participarea celorlalţi şlichimi însărcinaţi cu organizarea emigrărilor în cadrul cărora Isac Schmidt susţinea revendicările organizaţiei la cota de emigrare corespunzătoare. La câteva din aceste şedinţe am participat şi eu şi alţi conducători ai organizaţiei aflaţi acum în Israel.

În cadrul activităţii sale, Isac Schmidt avea legături strânse cu instructorii israelieni ai organizaţiei: Zwy Seinstein, lehuda Klavir, Zwy Bachar Alexander Sidnovitzer şi Itzhak Tessler. Pe aceştia el îi ţinea în permanenţă în curent cu activitatea organizaţiei şi îi informa asupra stării de spirit a populaţiei evreieşti. L-a cunoscut de asemenea pe Israel Idelson, secretar general al organizaţiei „L'Achdut Haavoda Poalei Zion" din Israel, cu ocazia vizitei acestuia din toamna anului 1947.

Datorită sferei sale de activitate, Isac Schmidt avea cele mai multe legături personale permanente cu fruntaşii organizaţiei din provincie. Dintre aceste legături trebuie relevate acelea cu dr. Samuel Sabat din Bacău, dr. Filip Stein din Iaşi, Herschl Ruhm din Suceava, Binelm din Cluj, şi în special cu Israel Stein din Timişoara, care la recomandarea lui Isac Schmidt a primit în toamna anului 1947 misiunea de a forma la Timişoara şi ulterior în alte oraşe secţiuni ale organizaţiei „L'Achdut Haavoda Poalei Zion" în Transilvania.

Graţie acestor relaţii multiple – oficiale şi de persoane – Isac Schmidt cunoştea foarte bine problemele care frământă populaţia evreiască din ţară, sub raport economic şi politic. El comunica informaţiile obţinute Comitetului executiv şi şlihimilor israelieni.

La reuniunile Comitetului Central al Organizaţiei compus din reprezentanţii acţiunilor din ţară, care avea loc periodic în Capitală, Isac Schmidt făcea raportul activităţii pe ţară al organizaţiei „L'Achdut Haavoda Poalei Zion".

În luna mai 1948, Isac Schmidt, împreună cu Chaim Kraft şi subsemnatul au fost aleşi ca membri ai Executivei Organizaţiei Sioniste calitate pe care a avut-o apoi până la autodizolvarea organizaţiilor sioniste.

Isac Schmidt a făcut parte de asemenea din comitetul de pregătire al fuziunii cu organizaţia „Mişmar" şi a fost apoi ales în ianuarie 1943 în comitetul de conducerea al formaI constituţiei organizaţiei Uniunea Sionistă-Socialistă din R.P.R. (Mapam).

Primul contact cu diplomaţii israelieni Isac Schmidt l-a avut la sfârşitul lunii ianuarie sau începutul lui februarie 1949, cu ocazia mesei organizate la Fima Isselson, la locuinţa sa din Bucureşti pentru Halevy, sosit recent în ţară, în calitate de prim-secretar al legaţiei Israel din Bucureşti. La această masă intimă au luat parte în afară de gazdă şi soţia lui Chaim Kraft, Isac Schmidt şi subsemnatul. Schmidt a vorbit despre necesitatea imperioasă, ca partidul „Mapam" din Israel să intervină în favoarea conducătorilor săi din R.P.R. şi să obţină emigrarea acestora.

Menţionez că aceasta s-a petrecut după cunoscuta Rezoluţie a Biroului Politic al C.C. al P.M.R. în urma căreia celelalte organizaţii sioniste se dizolvaseră deja, când

https://biblioteca-digitala.ro

organizaţia „Mapam" continua încă să existe, în baza intervenţiilor primite de la forurile sale din străinătate şi de la Eliezer Halevy personal.

Al doilea contact cu diplomaţii israelieni Isac Schmidt l-a avut la sfârşitul lunii martie 1949 cu Zwy Hadari. I. Schmidt m-a rugat atunci să-i cer lui Hadari să transporte în Israel un album cu fotografii, luate cu ocazia diferitelor reuniuni şi festivităţi ale organizaţiei şi să-l predea conducerii partidului „Mapam" din Israel. Zwy Hadari acceptând această cerere, Isac Schmidt a strâns într-un album diferite fotografii pe care i le-a înmânat apoi personal lui Hadari. După înmânarea albumului care a avut loc în biroul soţiei mele, I. Schmidt mi s-a plâns că Zwy Hadari l-a tratat foarte urât, nu i-a acordat nici o atenţie, că în afară de un salut convenţional nu i-a adresat nici un cuvânt.

Am fost arestat pentru întâia oară la 10 iunie 1949 şi n-am cunoştinţă că până la acea dată Isac Schmidt să mai fi avut vreun contact cu diplomaţii israelieni, legăturile cu aceştia fiind ţinute de mine.

După eliberarea mea din prima detenţie în februarie 1950, am aflat chiar de la el şi de la Lupu Haimsohn că Isac Schmidt vizita des legaţia Israel, stabilind relaţii regulate cu Eliezer Halevy. Am aflat de la Lupu Haimsohn şi de la Isac Schmidt personal că ei amândoi, fie împreună, fie singur, îl vizitam pe Eliezer Halevy, în calitate de reprezentanţi ai organizaţiei „Mapam", solicitându-i diverse avantaje pentru membrii organizaţiei care emigrau în Israel, ajutoare financiare pentru fruntaşii organizaţiei şi discutam cu el diverse probleme care îi frământa ca conducători sionişti.

Lupu Haimsohn şi Isac Schmidt personal mi-au relatat că în aceeaşi calitate de fruntaşi ai organizaţiei „Mapam" au fost primiţi în vara anului 1949 de dr. B. Eliashiv pe atunci director general al afacerilor Europei de Răsărit din Ministerul de Externe Israelian, care vizitase ţara. Cu această ocazie, i-au făcut demnitarului israelian o amplă dare de seamă asupra situaţiei din ţară şi i-au cerut ca guvernul israelian să facă totul pentru salvarea conducătorilor sionişti.

Isac Schmidt a continuat să viziteze legaţia Israel şi după punerea mea în libertate din prima detenţie. Refuza să se încadreze în producţie şi trăia din ajutoarele pe care le primea de la legaţie.

În luna mai 1950 a obţinut paşaport de emigrare în Israel, a fost întors însă de la Constanţa împreună cu alţi fruntaşi sionişti.

În vara anului 1950 mi-a predat odată suma de 10.000 de lei pe care mi-a trimis-o Eliezer Halevy prin el. Vizitele sale la legaţia Israel s-au succedat apoi regulat la anumite intervale până în primăvara anului 1951, când s-au întrerupt din cauza arestărilor de fruntaşi sionişti care i-au produs teamă lui I. Schmidt.

De atunci încoace, Isac Schmidt primea ajutoarele financiare, prin mine (poate şi prin Israel Stein) atât de I Eliezer Halevy cât şi de la succesorii săi.

Astfel Eliezer Halevy mi-a dat pentru Isac Schmidt următoarele sume:

În primăvara anului 1951 de două ori câte 30.000 .....60.000 lei

La sfârşitul lunii iulie 1951 i-am dat lui Schmidt din fondul de 200.000 lei acordat de E. Halevy ..... 20.000 lei

De la Baruch Niv, în lunile septembrie, octombrie, noiembrie, decembrie 1951 câte 10.000 lei lunar 40.000

Total ..... lei 120.000

Aceste sume sunt aproximativ exacte, întrucât nu-mi amintesc absolut precis de sumele ce i le-am dat.

https://biblioteca-digitala.ro

Cu Isac Schmidt m-am întâlnit regulat începând din vara anului 1950 aproape în fiecare săptămână. Aceste întâlniri aveau loc în majoritatea cazurilor, pe stradă, în diverse puncte ale oraşului. Numai de câteva ori ne-am vizitat la casele noastre. Cu prilejul întâlnirilor discutam diverse probleme care ne frământau ca sionişti, exprimând temeri pentru viitor. Isac Schmidt îmi vorbea despre starea de spirit din sânul populaţiei evreieşti de ostilitatea acesteia faţă de actualul regim de dorinţa aproape unanimă a acestei populaţii de a emigra în Israel.

În perioada când Isac Schmidt a încercat să viziteze legaţia Israelului, deci în primăvara anului 1951, el mi-a cerut să-i comunic lui Eliezer Halevy informaţia obţinută de el că ing. Musia Isselson şi soţia lui au emigrat recent în Israel cu menţiunea că aceştia fiind activişti comunişti au fost trimişi probabil de organele de Securitate, dându-li-se misiuni informative.

De asemenea, tot Isac Schmidt mi-a cerut să transmit o informaţie similară referitoare la un activist al Comitetului Democrat Evreiesc, plecat în Israel.

Aceste informaţii au fost transmise de mine lui Eliezer Halevy.

În luna iulie 1951, l-am informat pe Isac Schmidt asupra tentativei de fugă din ţară prin Brăila şi i-am propus şi lui această soluţie. I-am vorbit de asemenea de încercările ce se fac pentru a se obţine paşaportul de emigrare cu bani. Schmidt mi-a cerut mai întâi timp de gândire, apoi mi-a răspuns că nu poate accepta soluţia fugii prin Brăila din cauza maladiei soţiei sale, m-a rugat însă să fac tot ce este posibil pentru ca să-i obţin pe orice cale un paşaport.

Tot în luna iulie 1951, înainte de plecarea mea în concediu, i-am comunicat lui Isac Schmidt că în cazul că fuga noastră va reuşi, el va fi acela care va ţine legătura cu legaţia Israel.

Pe Isac Schmidt l-am informat asupra majorităţii întrevederilor avute cu diplomaţii israelieni inclusiv ultima convorbire avută cu Baruch Niv, la sfârşitul lunii decembrie 1951.

Isac Schmidt a avut în cercul foştilor fruntaşi sionişti puţine relaţii. Totuşi se întâlneau regulat cu Chaim Kraft. În anul 1950, se vedea des şi cu Benjamin Ber. Era vizitat de câte ori venea la Bucureşti de Israel Stein. Până la emigrarea lui Chaim Sajhan, fost conducător al grupării „P.CH.CH." se întâlnea şi cu aceasta foarte frecvent. În afară de aceste întâlniri regulate, Isac Schmidt mi-a mai vorbit o dată sau de două ori de întâlniri cu d-na Arianu şi I. Litman.

În ultimul timp, Isac Schmidt era preocupat intens de problema încadrării în muncă, determinată de măsura luată privitor la ştampilarea buletinelor de identitate.

Menţionez, referitor la tentativa de fugă din ţară că i-am comunicat lui Isac Schmidt că fuga este organizată de Legaţia Israel.

De asemenea, i-am comunicat lui Isac Schmidt că am stabilit cu Zwy Loker că în cazul reuşitei noastre, el va ţine legătura cu Legaţia Israel. Isac Schmidt s-a declarat de acord cu acest lucru.

În legătură cu ultima întrevedere avută cu Baruch Niv i-am comunicat lui Schmidt că diplomatul israelian mi-a vorbit despre campania de semnături din Israel, pentru eliberarea conducătorilor sionişti, arestaţi în R.P.R. şi despre dorinţa guvernului israelian de a rezolva pe cale de tratative, problema fruntaşilor sionişti.

(ss) Zoltan Hirsch

https://biblioteca-digitala.ro

Declaraţie

26 februarie 1952

Pe Ezra Felischer l-am cunoscut personal la 1 august 1951 în parcul de la Lacul Sărat de lângă Brăila. El venise acolo tot cu intenţia să fugă din ţară pe calea organizată de Legaţia Israel. Atunci am stat de vorbă cu el câteva minute, el exprimându-şi nemulţumirea că fuga n-a fost bine organizată, l-a acuzat pe Avny Steimmetz de lipsă de iniţiativă şi adăugând că dacă ar fi fost Moshe Weiss în locul acestuia ar fi făcut mai mult. A spus de asemenea că pentru a şasea oară se face o încercare neizbutită de fugă. l-am spus că am certitudinea că am fost urmăriţi – el mi-a spus că a fost urmărit de asemenea în tot timpul concediului său. Spunându-i că banii noştri sunt pe terminate el ne-a împrumutat suma de 6.000 lei (şase mii).

În prezenţa mea, soţia l-a întrebat când are fixată întâlnirea viitore cu organul de Securitate, cu care ţinea legătura. În primul moment Ezra Fleischer a ezitat să răspundă apoi când soţia mea i-a spus că n-are nici un rost şovăielile lui, el ne-a comunicat că viitoarea sa întâlnire va avea loc în vinerea următoare. În sfârşit, el ne-a mai spus că a fost în portul Brăila, unde şi-a dat seama că îmbarcarea noastră s-ar fi putut face dacă Avny Steinmetz ar fi avut îndrăzneala necesară, deoarece portul era slab păzit. După aceea, Ezra Fleischer a plecat spunându-ne că se înapoiază la Timişoara, iar noi spunându-i că rămânea câteva zile la Lacul Sărat pentru a justifica astfel prezenţa noastră acolo.

De atunci nu l-am mai întâlnit niciodată pe Ezra Fleischer. De la soţia mea ştiu că lucra la Legaţia Israel. Soţia avea o admiraţie deosebită pentru cultura sa iudaică şi o simpatie amicală pentru el.

În primăvara anului 1951, la sfârşitul lunii martie 1951, atunci când fusese arestat un nou lot de sionişti, soţia mea a spus o dată când a venit la masă că a existat teama că şi Ezra Fleischer a fost arestat, deoarece fără motiv, a lipsit de la serviciu câteva ore. Între timp, colegii săi l-au căutat la el acasă şi negăsindu-l s-a crezut că a fost arestat. Mai târziu, însă, Ezra Fleischer a venit, era foarte palid şi a spus că în oraş i s-a făcut rău, a leşinat şi a fost transportat cu un automobil al „Salvării" la un spital de unde a plecat după ce s-a restabilit.

Ulterior, însă, Zwy Loker i-a comunicat soţiei că Ezra Fleischer fusese recrutat de asemenea ca informator al Securităţii, cu arătarea împrejurărilor în care s-a produs această recrutare. Zwy Loker i-a spus soţiei că în realitate atunci când Ezra Fleischer a lipsit câteva ore de la birou, a fost nu la spital, ci la Securitate. Fusese ridicat de pe o stradă, introdus într-o maşină, i s-au pus ochelari negri şi fost transportat apoi într-un loc necunoscut. Acolo i s-a cerut să fie colaborator al organelor de Securitate. Ezra Fleischer a refuzat la început, a acceptat însă în momentul când i s-a arătat un dosar personal al lui, în care era implicat într-o afacere de paşapoarte false, spunându-i-se că dacă nu acceptă colaborarea va fi arestat şi niciodată nu va mai avea lumina zilei.

Tot în cursul primăverii, încă înainte de această comunicare a lui Loker, soţia mea a venit o dată pe jos acasă fiind condusă până la poarta locuinţei noastre de Ezra Fleischer.

Soţia mi-a spus apoi că Ezra Fleischer şi-a exprimat îngrijorarea pentru situaţia ei. A condus-o până acasă, pentru ca să-i poată spune că cu câteva săptămâni în urmă Securitatea s-a interesat de la un prieten al său de soţia mea. Acest prieten a fost întrebat ce face soţia, ce relaţii are cu diplomaţii Israelului şi dacă se pretează la o aventură amoroasă. Prietenul ar fi răspuns că soţia mea ocupă în cadrul Legaţiei Israel o funcţiune neimportantă că este

https://biblioteca-digitala.ro

tratată cu indiferență de o funcțiune neimportantă că este tratată cu indiferență de diplomații israelieni și nu este indicată o aventură sentimentală. La sfârșitul discuției Ezra Fleischer a spus că de atunci nu s-au mai cerut relații despre soția mea, ceea ce a liniștit-o. A conjurat-o să nu vorbească nimănui, nici chiar mie, despre aceasta relatare a lui, pentru că în cazul unei indiscreții viața prietenului său este în pericol. Soția mi-a spus îndată că este convinsă că Ezra Fleischer a fost recrutat ca informator al Securității că de la el și nu de la un prieten al său s-au cerut relațiile despre care i-a vorbit.

După înapoierea din concediu la începutul lunii august 1951, Ezra Fleischer i-a relatat apoi soției că făcea la fel, conținutul tuturor întrevederilor pe care le-a avut cu organele de Securitate. Îi spusese că la întâlniri vin cu schimbul două persoane de la Securitate, din care unul este foarte inteligent și perspicace, punându-l în situații grele, pe când celălalt este mai slab pregătit și discută cu el mai mult probleme de arhitectură. Ezra Fleischer își manifesta îngrijorarea ori de câte ori reprezentanții Securității nu veneau la întâlnirile stabilite, era de asemenea îngrijorat că legăturile soției fuseseră întrerupte câtva timp.

Îmi amintesc că vorbindu-i soției despre ultima întâlnire de la sfârșitul lunii decembrie 1951 de care eu am cunoștință, Ezra Fleischer i-a spus că Securitatea s-a interesat de impresia produsă la Legația Israel de arestarea lui Samuel Rosenhaupt. Când el a răspuns că această arestare a produs panică, reprezentantul Securității s-a declarat mulțumit.

Tot în perioada următoare înapoierii noastre din concediul de vară, Ezra Fleischer i-a spus soției că spunându-i imediat lui Eliezer Halevy că a fost recrutat de Securitate, cu arătarea împrejurărilor în care s-a făcut acest lucru, acesta i-a făcut reproșuri aspre pentru că a acceptat să colaboreze cu organele de Securitate, spunându-i că trebuia să refuze orice s-ar fi întâmplat. Mai târziu, Ezra Fleischer a fost sfătui atât de Zwy Loker, cât și de Eliezer Cohn să demisioneze de la legație pentru a-și ușura astfel situația. A fost asigurat că dacă va demisiona va continua totuși să primească salariul său. El a refuzat pe motiv că demisionând își înrăutățește și mai mult situația critică în care se află.

În cursul lunii decembrie 1951, aproximativ, soția mea mi-a spus că Ezra Fleischer este foarte mâhnit din cauza unei indiscreții, făcute de Zwy Loker. Cu ocazia unei vizite făcute la Budapeste, diplomatul israelian l-a vizitat pe un prieten care era în relații de prietenie și cu Ezra Fleischer și i-a vorbit acestuia de colaborarea lui Ezra Fleischer cu organele de Securitate. Acest prieten i-a scris apoi despre această comunicare lui Ezra Fleischer. I-a scris și lui Zwy Loker că se poate avea deplină încredere în Ezra Fleischer.

La sfârșitul lunii decembrie 1951, soția mi-a spus că a aflat de la Loker că printr-un cunoscut comun Rabinsohn a cerut să se organizeze o întâlnire cu el.

La 4 ianuarie 1952, deci cu o zi înainte de ultima mea călătorie la Dumbrăveni, soția mi-a spus că Loker i-a comunicat că întâlnirea cu Rabinsohn a avut loc. Despre conținutul întrevederii soția mi-a spus că Ezra Fleischer i-a comunicat următoarele:

Rabinsohn s-a interesat mai întâi de numele funcționarilor sioniști arestați. Ezra Fleischer a răspuns că nu poate să-i numere pe toți, dar i-a indicat pe cei mai importanți dintre ei. Rabinsohn a remarcat că mai fuseseră arestați doi fruntași sioniști din „Mapam" (el a spus că Haşomer Hațair).

Apoi Rabinsohn i-a spus lui Ezra Fleischer că situația sioniștilor este extrem de critică. Un proces al sioniștilor este nu numai foarte apropiat dar iminent. Una din principalele acuzații ce vor fi aduse, va fi aceea a acțiunii de ajutorare care este concretă și

https://biblioteca-digitala.ro

nu există deci posibilităţi de disculpare. Procesul va fi axat de asemenea pe acuzaţii de spionaj şi activitatea subversivă.

Rabinsohn i-a mai spus lui Ezra Fleischer că procesul sioniştilor cu toate consecinţele sale nu poate fi evitat decât dacă guvernul israelian va face declaraţii categorice că nu va adera la un bloc ostil lagărului socialismului şi va dovedi prin fapte şi nu numai prin vorbe că doreşte să trăiască în bune relaţii cu frontul socialist.

Soţia mi-a relatat atât despre întrevederea lui Rabinsohn cu Ezra Fleischer.

(ss) Zoltan Hirsch

Declaraţie

28 februarie 1952

În cursul lunii august 1951 după înapoierea din concediu i-am trimis o scrisoare lui Ehud Ariel, fost ministru plenipotenţiar al Israelului la Bucureşti şi actual secretar general al Preşedinţiei Consiliului de Miniştri din Israel.

În această scrisoare, l-am rugat mai întâi pe Avriel să-i procure un serviciu lui Filip Bermann (socrul lui Mircea Negrea) care a emigrat atunci în Israel.

Apoi i-am vorbit despre situaţia critică ce s-a creat prin arestările continue ale foştilor fruntaşi sionişti. I-am scris că recentele arestări ale lui Oscar Gronich şi Iosif Ebercohn indică gravitatea situaţiei şi sunt un simptom că deznodământul fatal – procesul se apropie.

Am exprimat părerea că guvernul israelian săvârşeşte o greşeală politică gravă neintervenind în această chestiune şi că poziţia lui personală faţă de această problemă este fundamental eronată.

M-am referit la declaraţiile făcute în parlamentul israelian de ministrul de externe Moshe Sharet, prin care acesta răspunzând unei interpelări a anunţat că se fac demersuri în interesul fruntaşilor sionişti arestaţi în R.P.R. Am adăugat că impresia mea este că nu se face nici o acţiune politică serioasă pentru eliberarea fruntaşilor sionişti, ci numai demersuri periferice care nu pot da rezultate pozitive.

Am arătat apoi că după părerea mea Statul Israel trebuie să se intereseze îndeaproape de problema sioniştilor din R.P.R. pentru că în cadrul procesului ce se pregăteşte se urmăreşte nu numai condamnarea unor persoane care în mişcarea sionistă au merite necontestate, ci se urmăreşte pe această cale compromiterea definitivă a relaţiilor Statului Israel cu Republica Populară Română şi cu întregul bloc al socialismului condus de Uniunea Sovietică.

Am accentuat ca o consecinţă probabilă a procesului sioniştilor va fi oprirea emigraţiei în general. Sistarea emigraţiei va fi o grea lovitură pentru Israel mai ales acum când R.P.R. a rămas aproape singura ţară de unde vin evrei în Statul Israel. Dacă Israelul renunţă fără a face nimic la acest rezervor de oameni, el abdică prin aceasta de la postulatul fundamental al sionismului care este concentrarea tuturor evreilor în statul evreu.

L-am avertizat pe Ehud Ariel că cu doi ani şi jumătate în urmă procesul de desfiinţare al mişcării sioniste în ţările de democraţie populară a început în R.P.R. şi s-a extins apoi în celelalte ţări. Am adăugat că nu este exclus ca consecinţa principală şi cea

https://biblioteca-digitala.ro

mai gravă a procesului sioniştilor din R.P.R. să fie ruptura totală a relaţiilor dintre ţările lagărului socialismului cu statul Israel. O eventuală ruptură va prejudicia grav interesele politice ale Israelului, care în nici un caz n-are voie să adere la un bloc ostil lagărului socialismului, chiar dacă politica sa externă se bazează pe alianţa cu Statele Unite ale Americii.

În concluzie, l-am rugat pe Ehud Ariel să facă demersuri stăruitoare pe lângă guvernul israelian şi personal pe lângă premierul David Ben Gurion pentru abandonarea poziţiei pasive pe care israelienii au avut-o până acum în problema sioniştilor din R.P.R. şi să se facă o acţiune politică organizată pentru eliberarea celor arestaţi şi pentru emigrarea tuturor fruntaşilor în Israel.

Această scrisoare a fost concepută de mine şi apoi tradusă şi transcrisă în ebraica de soţia, care l-a rugat apoi pe Eliezer Cohen să revadă textul tradus.

Scrisoarea a fost expediată prin Baruch Niv în străinătate, cu ocazia unei din călătoriile sale. Soţia l-a rugat pe Niv în numele meu să transporte şi să expedieze în străinătate această scrisoare. Niv a acceptat. Scrisoarea a fost trimisă încă în timpul cât socrul lui Mircea Negrea era în ţară. În această scrisoare după cum am arătat la începutul acestei declaraţii intervenisem pentru plasarea lui Filip Bermann (socrul lui Mircea Negrea) într-un serviciu. De aceea, scrisoarea a fost trimisă pe adresa rudei soţiei Jehosua Ghisibel, Haiffa, str. Telchman nr. 314, unde l-am trimis pe Filip Bermann să o ridice şi să i-o predea personal lui Ehud Ariel.

După câteva săptămâni într-o scrisoare primită de familia Negrea, Filip Bermann a comunicat că i-a predat scrisoarea lui Ehud Ariel, acesta a refuzat însă să-l plaseze într-un serviciu pe motiv că nu cunoaşte limba ebraică.

Personal n-am primit nici un răspuns direct sau indirect la această scrisoare.

(ss) Zoltan Hirsch

Declaraţie

4 martie 1952

Pe Mircea Negrea l-am cunoscut în luna august 1950. Ne-a fost prezentat – soţiei şi mie – de ruda soţiei Jean Ghisibel, ca unul care are relaţii la Oficiul de Închiriere şi poate să obţină să ni se atribuie locuinţa din Şos. Mihai Bravu nr. 197. Atunci ne-am întâlnit cu M. Negrea de câteva ori, el vizitând împreună cu soţia, funcţionari ai spaţiului locativ, în acest scop. Demersurile sale s-au încheiat cu rezultat pozitiv, astfel că la începutul lunii septembrie 1950, în timp ce eu eram la Dumbrăveni în concediu, am obţinut sus-menţionata locuinţă, aşa că la reîntoarcerea mea în Bucureşti am venit acolo direct.

Ulterior în luna octombrie 1950, la invitaţia lui Mircea Negrea, împreună cu soţia, i-am făcut într-o seară o vizită familie Negrea la locuinţa acesteia din Şos. Mihai Bravu nr. 232. Apoi cu câteva săptămâni mai târziu, familia Negrea ne-a întors vizita. Aceste vizite reciproce s-au succedat apoi câtva timp, la intervale destul de mari. În cadrul lor la început nu aveam discuţii serioase mărginindu-ne să jucăm rummy să vorbim despre chestiuni neimportante şi să vizităm împreună diverse localuri.

https://biblioteca-digitala.ro

Totuşi încă la început, aflasem de la Mircea Negrea că depusese acte pentru obţinerea unui paşaport de emigrare în Israel şi că primise câteva răspunsuri negative la cererea sa. Tot la începutul relaţiilor noastre, mama sa obţinuse paşaport de emigrare în Israel, unde a şi plecat. M. Negrea vorbindu-mi atunci de greutăţile pe care le va întâmpina mama sa în Israel m-am oferit să-i cer unui prieten al meu să o ajute. I-am scris fostului fruntaş mapamist Lupu Haimsohn să o sprijine în măsura posibilităţilor ce le are. În aceeaşi perioadă familia Negrea aflase de la mine că am fost un fruntaş sionist că fusesem arestat şi ştia chiar de la început că soţia mea lucrează la legaţia Israelului.

Mai târziu relaţiile noastre cu familia Negrea s-au intensificat, s-au adâncit. Mircea Negrea ne vorbea de dorinţa lui puternică de a emigra în Israel, spunându-ne că va face tot ce este posibil pentru realizarea acestui ţel. Ne relata că depune mereu memorii şi primeşte sistematic răspunsuri negative. În cadrul discuţiilor ce le aveam, Mircea Negrea se manifesta ca un duşman înverşunat al regimului de democraţie populară. Fiind un om cu un intelect redus, n-a putut masca fondul duşmăniei sale faţă de regimul socialist, care era deposedarea lui de averea sa personală: naţionalizarea casei şi a cinematografelor sale. În cadrul acestor discuţii eu mă manifestam ca sionist convins, însă adept fervent al regimului socialist. Discuţiile noastre privind regimul de democraţie populară au degenerat uneori în certuri.

Problema care figura permanent pe ordinea de zi a discuţiilor noastre era cea privitoare la emigrarea sa în Israel. Mircea Negrea mergea des la Direcţia Paşapoartelor unde a fost primit de câteva ori în audienţă însă fără rezultat. Spunea că-l cunoaşte personal pe colonelul Zamfir, încă din Iaşi, de unde era originar, acesta însă refuză să stea de vorbă cu el şi-l priveşte duşmănos.

Încă în iarna anului 1951, Mircea Negrea ne-a spus că îşi dă seama că nu va obţine pe cale legală paşaportul solicitat şi este decis să caute o legătură pentru a obţine paşaport cu bani. Era permanent în căutarea unei asemenea legături.

Însă, încă înainte de a găsi vreo asemenea legătură, aproximativ la sfârşitul lunii februarie 1951 sau începutul lunii martie 1951, Mircea Negrea ne-a relatat următorul fapt: fiind cu o seară înainte în faţa sălii „Patria" în aşteptarea tramvaiului, o veche cunoştinţă de a sa l-a striga şi a stat de vorbă cu dânsul. Nu mai văzuse această persoană cu mulţi ani în urmă. După ce amintita persoană l-a întrebat ce face, cu ce se ocupă, ce planuri are şi după ce Mircea Negrea i-a răspuns că vrea să emigreze în Israel, însă până acum n-a primit decât rezultate negative la cererea sa de paşaport, cunoştinţa sa l-a întrebat de ce nu încearcă să obţină rezolvarea favorabilă a cererii sale direct de la ministrul adjunct al afacerilor interne, Marin Jianu. Mircea Negrea i-a răspuns că a solicitat în repetate rânduri audienţă ministrului adjunct, însă n-a primit nici un răspuns. Cunoştinţa sa i-a promis atunci că-i va procura o invitaţie la audienţă şi i-a cerut ca a doua zi dimineaţa la ora 10. M. Negrea să se găsească în acest scop la staţia de tramvai a liniilor 13, 14, 24 de la Universitate unde va primi invitaţia la audienţă. Într-adevăr, a doua zi la ora 10 dimineaţa sus-menţionata persoană îl aştepta în locul indicat, unde i-a predat invitaţia la audienţă pe aceeaşi zi. După ce i-a mulţumit pentru serviciul ce i l-a făcut, M. Negrea l-a întrebat unde lucrează la care i s-a răspuns că nu poate da nici un fel de relaţii asupra locului său de muncă, a lăsat însă să se înţeleagă că soţia lui lucrează la cabinetul ministrul afacerilor interne. A precizat că nu avea voie să-i facă un asemenea serviciu, i l-a făcut, totuşi, ţinând seama de vechea lor prietenie. La întrebarea lui Negrea cum îl mai poate vedea, acesta i-a răspuns că nu-i poate indica nici numele actual, nici adresa, nici numărul de telefon, căci îşi periclitează astfel situaţia. După ce Mircea Negrea l-a rugat să-i telefoneze, indicând adresa lui, fără ca

https://biblioteca-digitala.ro

cunoştinţa sa să o noteze s-au despărţit, Negrea mergând direct la M.A.I. unde după câteva minute de aşteptare a fost primit în audienţă. În cadrul audienţei, după ce Mircea Negrea a expus cazul său şi situaţia în care se găseşte, ministrul adjunct Marin Jianu i-a răspuns că în cazul că dacă la verificare, datele prezentate de M. Negrea vor fi găsite că corespund realităţii, el va pleca foarte curând în Israel.

Totuşi, Mircea Negrea continua să primească şi de aici înainte răspunderi negative la cererea sa de emigrare.

În primăvara anului 1951, după ce şi-a dat seama că pe cale legală nu poate pleca şi după multe căutări, Mircea Negrea a găsit o persoană care avea legătură cu căpitanul Micle de la Direcţia Paşapoartelor şi care s-a angajat să-i procure şi lui în schimbul sumei de aproximativ 1.000.000 lei (un milion) un paşaport.

Aceasta s-a întâmplat aproximativ în luna iunie 1951, când se stabilise deja că noi vom încerca să fugim din ţară. Faptul că aveam de gând să fugim l-am comunicat familiei Negrea cu câteva săptămâni înainte de tentativa de fugă. Atitudinea mea personală era că familia Negrea nu trebuie să ştie nimic de planul nostru de fugă, soţia mea a avut însă o părere contrarie şi în cele din urmă a învins punctul ei de vedere şi astfel familia Negrea ştia de proiectul fugii noastre.

Aceasta s-a întâmplat de asemenea în perioada când Legaţia Israel se interesa intens de modalitatea de a obţine cu bani paşapoarte pentru fruntaşii sionişti.

Atunci soţia mea Reghina Nusen fără a mă consulta în prealabil pe mine s-a adresat lui Zwy Loker pe atunci însărcinat cu afaceri al Israelului, spunându-i că situaţia familiei Negrea este periclitată din cauza prieteniei cu noi, că are o legătură la Direcţia Paşapoartelor care va putea fi folosită şi pentru fruntaşii sionişti şi i-a cerut bani în acest scop, pentru familia Negrea. Zwy Loker a pus atunci la dispoziţia lui Mircea Negrea, prin soţia mea, suma de 1.000.000 lei cu condiţia ca el să rezolve nu numai cazul său, ci să soluţioneze şi alte cazuri.

După ce Mircea Negrea a primit suma de bani în condiţiile sus-arătate, i-am cerut să se intereseze de paşapoarte pentru fruntaşii sionişti Bernard Rorlich şi Benjamin Beer. Pe nici unul din aceştia nu i-am consultat înainte; lui Beer i-am spus însă ulterior că sunt în căutarea unei legături pentru un paşaport pentru el, lui Rorlich însă nu i-am spus niciodată nimic despre această chestiune.

Menţionez că Mircea Negrea a depus suma de 1.000.000 lei (un milion) primită de la legaţia Israel, la o cunoştinţă a sa, al cărei nume şi adresă nu le cunosc.

Mircea Negrea s-a interesat câtva timp de aceasta problemă de paşaport. La un moment dat, a primit informaţia că căpitanul Micle a fost arestat împreună cu o serie de persoane implicate în afacere de paşapoarte nelegale.

Îndată după această întâmplare, Mircea Negrea a fost urmărit vreo 2 săptămâni, de către organele Securităţii. Pretutindeni unde mergea, era condus de atenţi ai Securităţii, care supravegheau fără întrerupere. Bănuia că urmărirea lui este în legătură cu afacerea de paşapoarte, deci cu cazul căpitanului Micle. Există însă şi teama că este urmărit din cauza prieteniei sale cu noi.

Pentru a evita anumite complicaţii în realizarea planului de fugă, în cazul unei arestări a lui Mircea Negrea, în înţelegere cu soţia mea, i-am comunicat familiei Negrea cu câteva zile înainte de plecarea în concediu deci în jurul datei de 20 iulie, că legaţia Israel a hotărât să renunţe la proiectul fugii noastre şi în consecinţă ne vom întoarce la Bucureşti, după expirarea concediului. Soţii Negrea nu ne-au crezut, au acceptat însă această explicaţie.

https://biblioteca-digitala.ro

Înainte de plecarea noastră în concediu însă la 14 iulie 1951 a avut loc în casa Negrea o întâlnire a mea cu Zwy Loker, pe care o solicitasem prin soţia mea pentru a discuta cu diplomatul israelian, problema căci erau în legătură cu apropiata noastră fugă din ţară. Familia Negrea s-a declarat de acord ca această întâlnire să aibă loc în casă la ei. Pentru a asigura secretul întâlnirii, Mircea Negrea l-a rugat pe socrul său, Filip Bermann, să plece cu familia sa în seara aceleiaşi zile la un local public. Cererea lui Negrea a fost satisfăcută. Potrivit unei înţelegeri prealabile cu soţia mea, Zwy Loker a plecat de lângă locuinţa sa cu un taxi până la Piaţa Iancului, iar de acolo a venit pe jos până la locuinţa lui Negrea de pe Şos. Mihai Bravu nr. 232. A sosit în jurul orei 21, fiind aşteptat la poartă de Mircea Negrea (care-l văzuse odată la Legaţia Israel) şi condus apoi în apartamentul său.

După o scurtă conversaţie convenţională şi după ce s-a luat o mică gustare, special pregătită pentru acest scop, Zwy Loker şi cu mine ne-am retras într-o cameră separata şi am discutat problemele ce ne interesau. Apoi am revenit, diplomatul Israelului a mai rămas câteva minute, apoi a plecat. A fost condus până în Bariera Vergului de Mircea Negrea de unde cu un taxi am plecat acasă.

După plecarea lui Zwy Loker am informat familia Negrea că am discutat cu el chestiuni în legătură cu apropiata noastră fuga, cu situaţia fruntaşilor sionişti şi cu acţiunea de ajutorare.

Abia după întrevederea avută cu Zwy Loker la Legaţia Israelului cu două zile înainte de plecarea în concediu, i-am comunicat familiei Negrea că n-am abandonat proiectul fugii noastre din ţară.

În afară de aceste fapte, tot în cursul primăverii anului 1951, Mircea Negrea ne-a relatat odată că s-a întâlnit întâmplător cu o veche cunoştinţă a sa cu numele Cristescu. Acesta care lucra sub vechiul regim în cadrul Poliţiei, i-a spus că face parte din Brigada Specială a M.A.I., însărcinată cu arestarea oamenilor. Această brigadă se găseşte sub conducerea unui general şi are două secţii: una de zi şi una de noapte. Negrea spunea că avea de gând să-l întrebe pe Cristescu dacă ştie ceva de arestarea vărului său Moshe Schwartz. A renunţat însă pentru că ştia că nu-i va spune nimic. Ulterior, Negrea s-a mai întâlnit de vreo două ori, întâmplător, cu Cristescu, fără a avea însă discuţii importante cu el.

La începutul lunii august 1951, spre sfârşitul concediului nostru, în drum de la Brăila spre Gheorgheni, oprindu-ne la Galaţi, soţia mea a telefonat familiei Negrea, invitând-o să vină a doua zi la Gheorgheni, pentru ca să petrecem ultimele zile ale concediului împreună. A doua zi, familia Negrea a venit la Gheorgheni. Am petrecut două zile împreună la Gheorgheni şi pentru o zi am fost la Dumbrăveni.

La Dumbrăveni cu câteva ore înainte de întoarcerea noastră în Capitală, Mircea Negrea ne-a comunicat că în timpul absenţei noastre fuseseră arestaţi câţiva fruntaşi sionişti, printre care şi Oscar Gronich. El mă sfătuia să nu mă întorc atunci la Bucureşti, pentru că mă expun unei imediate arestări. I-am răspuns că orice s-ar întâmpla mă înapoiez în aceeaşi zi la Bucureşti.

Aflasem că soţiei mele, familia Negrea îi relatase faptul de mai sus încă în ziua sosirii la Gheorgheni, dar am stabilit că mie nu-mi vor spune decât în ziua înapoierii la Bucureşti.

Discutând împreună cu soţia şi soţii Negrea, situaţia gravă ce s-a creat în urma arestării lui Oscar Gronich i-am spus soţiei că în cazul că nu vom fi arestaţi imediat după sosirea noastră la Bucureşti, să-i ceară lui Zwy Loker să obţină ascunderea noastră în

https://biblioteca-digitala.ro

clădirea unei legaţii străine şi apoi să se găsească de urgenţă o nouă modalitate de fugă a noastră.

Soţia mea mi-a comunicat în aceeaşi zi, în prezenţa soţilor Negrea, că Loker i-a spus că nu există nici o posibilitate ca noi să fim găzduiţi la o legaţie, pentru că de multă vreme legaţiile evită să-şi creeze complicaţii de această natură.

La Bucureşti în luna septembrie, aproximativ, discutând mereu situaţia gravă ce ni s-a creat în urma eşuării planului de fugă, Mircea Negrea ne-a spus că a găsit o nouă modalitate de fugă pentru noi. Avea o cunoştinţă care la rândul său cunoaşte o persoană ce avea legătura cu comandantul unui vas grecesc sau turcesc şi care făcea curse între Sulina şi diferite ţări. Contra unei importante sume de bani se transportă persoane în mod clandestin în străinătate. Pe această cale i s-a spus lui Negrea că au mai plecat şi alţii din ţară. În legătură cu aceasta modalitate de fugă Mircea Negrea mi-a dat următoarele amănunte;

Pentru plecarea pe această cale, vin în consideraţie numai bărbaţi, deoarece ei se îmbarcă pe vas, fiind deghizaţi ca marinari. Operaţiune de schimbare a îmbrăcămintii se face cu o staţie înainte de Sulina. Oamenii sunt transportaţi apoi fie în Turcia, fie în Grecia, eventual în Franţa. La Sulina există un aranjament cu organele de Securitate şi Grănicereşti în sensul că acestea au cunoştinţă de aceste fugi şi primesc mită pentru a le trece sub tăcere. Recompensa bănească pentru transportarea celor în cauză se plăteşte numai după ce se primeşte confirmarea că persoanele respective au ajuns la destinaţie. În acest scop, banii se depun, fie la Bucureşti la o persoană de încredere, de unde se ridică în momentul când se anunţă că fugarii au debarcat, fie în străinătate la o adresă indicată de comandantul vasului.

Pentru a se ajunge la Sulina, fiind nevoie de autorizaţie de călătorie specială, cunoştinţa lui Negrea i-a spus că intermediarul are o legătura la Comandamentul Miliţiei Capitalei şi obţine cu uşurinţă autorizaţiile de călătorie necesare. În sfârşit Negrea mi-a spus că i s-a comunicat că vasul respectiv urmează să sosească în curând în ţară şi nu este exclus ca la înapoierea sa în străinătate să poată transporta fugari.

Vorbindu-mi despre această modalitate de fugă, Mircea Negrea m-a sfătuit stăruitor să utilizez această posibilitate deşi în condiţiile arătate soţia mea nu poate pleca. El crede însă că trebuie să mă salvez chiar singur, pentru că în calitate de fost fruntaş sionist sunt mai periclitat decât soţia care este o simplă funcţionară a legaţiei Israel, fără un trecut politic compromis. I-am răspuns categoric că nu concep să plec singur şi l-am rugat să se intereseze dacă nu există vreo posibilitate ca să plece şi soţia mea. După câteva zile, Mircea Negrea mi-a comunicat că a vorbit cu cunoştinţa sa şi după multe stăruinţe acesta a acceptat să plece şi soţia. S-a stabilit că în acest scop Reghina se a îmbrăca şi ea în apropiere de Sulina în haine bărbăteşti.

După ce am obţinut această concesie de comun acord, soţia i-a vorbit lui Barlhirsch de această modalitate de fugă. Niv s-a arătat sceptic, spunând că el nu crede într-o asemenea posibilitate şi adăugând că în ceea ce priveşte debarcarea în Turcia, aceasta nu vine în consideraţie, deoarece autorităţile turceşti îi expulzează pe toţi cetăţenii străini, care ajung clandestin acolo. Niv a adăugat însă că este necesar să se intereseze de această posibilitate de fuga, de care se va face uz în cazul că se va dovedi serioasă.

După stabilirea acestei legături, Mircea Negrea ne spune că se interesează mereu de realitatea proiectului găsit. Era în permanent contact cu cunoştinţa sa, căreia însă nu i-a indicat numele nostru. Acesta îi spune că aşteaptă comunicări referitoare la data sosirii vasului. După câteva timp, contactul său cu această cunoştinţă s-a întrerupt, deoarece acesta nu mai ştia nimic de locul unde se află vasul şi nu mai cunoaşte itinerarul său.

https://biblioteca-digitala.ro

În aceeaşi perioadă, era în curs de aprobare, paşaportul de emigrare în Israel al lui Filip Bermann, socrul lui Mircea Negrea. O persoană de la Direcţia Generală a Paşapoartelor a vizitat de câteva ori vecinii şi pe ei spunându-le că este trimis să culeagă relaţii despre Berman în legătură cu cererea sa de paşaport şi adăugând că de referinţele sale depind în mare măsură aprobarea sau respingerea paşaportului. La sfatul lui Negrea, socrul său a invitat în casă de vreo două ori această persoană de la Direcţia Paşapoartelor şi i-a dat odată suma de 2000 lei (două mii) pentru a o determina să facă un referat favorabil. Persoana i-a promis tot concursul, indicându-i lui Negrea data aproximativă când va obţine paşaportul. Într-adevăr, în luna septembrie 1951, Filip Bermann a obţinut paşaportul solicitat şi a plecat în Israel.

Mircea Negrea continua să se intereseze intens de posibilităţile de a obţine paşaport cu bani. N-a reuşit la început, deoarece după cum spunea, la Direcţia Paşapoartelor erau descoperite mereu noi afaceri de paşapoarte ilegale şi fuseseră adresate multe persoane implicate în aceste afaceri.

La sfârşitul lunii octombrie 1951 sau în prima jumătate a lui noiembrie 1951, Negrea ne-a comunicat că a găsit o modalitate serioasă de a obţine cu bani paşaportul de emigrare în Israel. Această posibilitate a fost creată de prietenul său Jean Săndulescu, al cărui cumnat, căpitanul Moldoveanu, lucra la Direcţia Paşapoartelor. După ce M. Negrea îi vorbise de multe ori prietenului său despre faptul că cererea sa de paşaport nu fusese aprobată, cu toate repetatele memorii ce le-a depus, Jean Săndulescu s-a oferit să-l pună în legătură cu cumnatul său, pentru ca acesta să-i acorde paşaportul solicitat, în schimbul unei sume de bani. Jean Săndulescu i-a cerut lui M. Negrea să păstreze o discreţie absolută asupra acestei chestiuni.

Apoi după puţin timp, Jean Săndulescu i-a comunicat lui Mircea Negrea că cumnatul său este dispus să stea de vorbă cu el însă pentru motive de securitate personală nu la Bucureşti, ci la oraşul Stalin. Au stabilit atunci că într-o anumită zi când căpitanul Moldoveanu se va găsi în interes de serviciu la oraşul Stalin şi Mircea Negrea va fi acolo. În ziua stabilită M. Negrea va fi în jurul orei 14 la restaurantul Aro din Oraşul Stalin, în aşteptarea căpitanului Moldoveanu, ale cărui semnalmente i-au fost comunicate de prietenul său. Va avea pe masă, ca semn de recunoaştere, ziarul „Universul" şi orarul trenurilor format mic.

Acest plan a fost realizat întocmai.

La ora stabilită, căpitanul Moldoveanu a sosit la restaurantul Aro şi s-a aşezat la masă unde se găsea Mircea Negrea. I-a spus lui Negrea numele său, ofiţerul indicându-i şi numărul camerei de la acelaşi hotel în care locuieşte şi au stabilit că vor sta de vorbă în camera sa, în cursul serii.

O coincidenţă a făcut ca camera pe care o închiriase M. Negrea să se găsească lângă camera căpitanului Moldoveanu şi ca aceste două camere să comunic printr-o uşă între ele.

Datorită acestei împrejurimi favorabile, au avut posibilitatea să stea în cursul aceleiaşi seri mult de vorbă, fără a fi stingheriţi de nimeni, căpitanul Moldoveanu i-a spus lui Mircea Negrea că cunoaşte de la cumnatul său cazul lui şi este dispus să-l ajute în schimbul unei importante sume de bani ce se va stabili ulterior, să plece în Israel. Pentru ca să-l poată ajuta este însă nevoie înainte de toate de o discreţie absolută din partea lui Negrea. Nu are voie să vorbească cu nimeni despre aceasta chestiune, nici cu soţia, nici cu părinţii nici cu prieteni. Cea mai mică indiscreţie poate fi fatală. A adăugat că prin intermediul său au mai obţinut paşapoarte şi alte persoane. A arătat că el este foarte precaut şi nu rezolvă deodată decât un singur caz. Camarazi de-ai săi au căzut din cauza

https://biblioteca-digitala.ro

imprudenţei. I-a mai spus că activitatea personalului Direcţiei Paşapoartelor este atent supravegheată şi orice ilegalitate săvârşită şi descoperită este sancţionată fără cruţare.

În ceea ce priveşte cazul lui Mircea Negrea, căpitanul Moldoveanu i-a spus că de când cumnatul său i-a vorbit despre el a păstrat dosarul lui Negrea în biroul său, pentru a-şi da seama dacă organele superioare nu se interesează de acest caz. Nu s-a interesat nimeni de dosarul lui. Căpitanul Moldoveanu i-a mai spus că motivul pentru care Negrea n-a primit nici un răspuns la ultimele sale memorii, era că dosarul fusese păstrat de el.

Totuşi înainte de a-i da un răspuns definitiv lui Negrea el trebuie să studieze atent dosarul pentru a vedea dacă nu se găsesc în el piese compromiţătoare, care ar face imposibilă o rezolvare potrivită.

Referitor la latura financiară a chestiunii, căpitanul Moldoveanu i-a spus că suma cu care urmează să fie recompensat va fi stabilită, după ce-i va da răspunsul definitiv.

A apreciat însă că doreşte să aibă o sumă cât mai mare în străinătate şi că are deja afară mulţi bani. Speră că datorită unei cunoştinţe care are o funcţie înaltă în cadrul Ministerului Afacerilor Interne, va obţine să i se încredinţeze în curând o misiune în străinătate, de unde nu mai are de gând să se întoarcă în ţară.

În cadrul acestei discuţii, Negrea a aflat de la căpitanul Moldoveanu că este fiul unui fost general şi şi-a dat seama că are o ură profundă faţă de regimul de democraţie populară.

La despărţire s-a stabilit că Mircea Negrea va primi răspuns prin Jean Săndulescu.

După vreo trei zile de la această dată, J. Săndulescu l-a invitat pe Mircea Negrea la el acasă, într-o duminică după amiază. Sosind acolo, J. Săndulescu l-a condus pe Negrea într-o altă casă din apropiere, unde-l aştepta căpitanul Moldoveanu. Acesta i-a spus că a studiat dosarul său că cererea sa poate fi favorabil soluţionată. În dosar s-a găsit o piesă fără importanţă a Securităţii pe care el a înlăturat-o. Pentru rezolvarea cazului său, îi cere suma de 800.000 (opt sute mii) sau 1.000 dolari (una mie), care urmează să fie depuşi la o bancă din Elveţia, indicată de el. După depunerea sumei, Mircea Negrea va obţine în câteva săptămâni paşaportul, aşa că ar fi posibil să întâmpine noul an în Israel.

Negrea a încercat să obţină reducerea sumei, însă fără rezultat, căpitanul Moldoveanu spunându-i că nu acceptă nici o reducere şi să aştepte câteva zile depunerea sumei care în caz că nu va fi depusă va abandona cazul lui.

În acest timp, Zwy Loker a întrebat mereu pe soţia dacă Negrea a găsit vreo modalitate de a obţine paşaportul cu bani, căci în caz contrar el cere restituirea sumei de 1.000.000 (un milion) pe care ol dăduse în acest scop. Loker, referindu-se apoi la greutăţile financiare ale legaţiei Israel, spunea când soţia i-a comunicat că Negrea găsise o legătură serioasă, că jumătate din suma de mai sus trebuie restituită, că legaţia nu are posibilitatea să dea mai mult pentru paşaportul lui Negrea. În urma stăruinţelor soţiei mele, Zwy Loker a acceptat să dea 600.000 lei (şase sute mii), restul fiind retras de Negrea şi înapoiat prin soţia mea lui Zwy Loker.

După ce Mircea Negrea a completat suma împrumutându-se de la rude şi cunoştinţe, l-a chemat pe Jean Săndulescu că vrea să stea de vorbă cu el. S-a întâlnit apoi aceasta s-a întâmplat la sfârşitul lunii noiembrie 1951 sau începutul lui decembrie 1951 cu prietenul şi care l-a condus din nou într-o casă unde se găsea căpitanul Moldoveanu. M-a anunţat că şi-a procurat suma necesară, rugându-l să-l rezolve cât mai grabnic cazul. Căpitanul Moldoveanu i-a promis că va pleca la sfârşitul lunii decembrie 1951.

Înainte de a se despărţi, Mircea Negrea din proprie iniţiativă, gândindu-se însă la fruntaşii sionişti, l-a întrebat dacă nu este dispus să rezolve şi alte cazuri la care căpitanul Moldoveanu i-a dat un răspuns categoric negativ.

https://biblioteca-digitala.ro

Apoi Mircea Negrea împreuna cu Jean Moldoveanu au plecat la locul unde erau depuşi banii, pentru ca acesta din urmă să se convingă de existenţa lor. M. Negrea a dat dispoziţii ca banii să fie predaţi numai după ce se va primi anunţul că a sosit în Israel.

În despărţire de Jean Săndulescu acesta i-a cerut lui Negrea să-l răsplătească pentru serviciul ce i l-a făcut cu suma de 20.000 (două zeci mii lei). M. Negrea i-a dat 10.000 (zece mii) lui, promiţându-i că-i va da restul în ajunul plecării.

Pe la sfârşitul lunii decembrie 1951, Jean Săndulescu i-a comunicat lui Negrea că din cauza unei anchete la Direcţia Paşapoartelor şi a suspendării unor transporturi, plecarea sa a fost amânată pe mijlocul lunii februarie 1952.

În afară de faptele relatate până aici, declar că îl ţineam la curent pe Mircea Negrea cu activitatea mea sionistă: vizite la Legaţia Israel, întâlniri cu foşti fruntaşi sionişti, participarea la acţiunea de ajutorare a sioniştilor.

Dintre relaţiile cu lumea exterioară a familiei Negrea relev în primul rând prietenia strânsă cu [lipsă în textul original] contabil la Sovrom-transport din Arad. Acesta fusese mai înainte fabricant şi făcuse parte în timpul războiului antonescian din personalul central al Ministerului Apărării Naţionale. Veneau la intervale de 3-4 luni, împreună cu soţia sa în Capitală, şi petrecea mult timp cu familia Negrea.

O altă relaţie strânsă era Simon Schwartz, văr cu Mircea Negrea şi frate cu Moise Schwartz, arestat în primăvara anului 1951. Acesta îl informa pe Negrea de ceea ce aflase în legătură cu fruntaşii sionişti arestaţi ca: locul unde se găsesc şi spitalizarea unor din ei.

În afară de aceştia, de rude şi de cunoştinţe care vizitau familia Negrea, mai venea la el în casă, din când în când, un funcţionar de la Argeş cu numele Paul cu care Blanche Negrea fusese colegă, în timpul cât funcţionase la biblioteca centrală, în calitate de dactilografă. Tatăl acestuia era şeful uni garaj. Ştiu că ultima dată le-a făcut o vizită la sfârşitul lunii decembrie 1951, când le-a comunicat că fusese arestat câteva zile. Arestarea s-a datorat faptului că plecând cu o maşină a M.A.I. la Sibiu, o femeie cerându-i să plece cu el, a dus-o cu maşina. Nu o cunoşteau, nu ştia cine este, ulterior a aflat însă că era o spioană. A fost eliberat din închisoare în urma intervenţiilor tatălui său.

Mircea Negrea se întreţinea făcând comerţ cu var, împreună cu un asociat cu care avea un depozit. În afară de acesta, împreună cu unchiul soţiei mele, făcea rujuri pe care le plasa în diferite locuri necunoscute mie.

Mai am de adăugat că în cursul lunii octombrie 1951, Mircea Negrea fiind o dată în interes de afaceri la Sibiu a vizitat-o pe verişoara mea, Elisabeta Catz, pe care o cunoscuse în cursul verii. Aceasta i-a spus că după plecarea noastră din Gheorgheni, o cunoştinţă de a sa, care are o rudă la Securitatea locală, i-a spus că eu am fost urmărit în tot timpul şederii că a fost mare greşeală că am fost găzduit. Verişoara i-a răspuns că sunt vărul ei, să nu creadă că am fost urmărit ca duşman al regimului comunist, pentru că duşmanii sunt în închisoare.

Adaug, de asemenea, că, în toamna anului 1951, familia Negrea a rugat-o pe soţia mea să trimită câteva lucruri (nu-mi amintesc ce) în Israel. Această cerere a fost satisfăcută de Reghina.

(ss) Zoltan Hirsch

https://biblioteca-digitala.ro

Declarație

6 martie 1952

Pe Zoltan Wurzel l-am cunoscut în vara anului 1945, la Arad, când cu concursul lui direct am trecut pentru a întâia oară frontiera, plecând în Ungaria. Zoltan Wurzel era atunci delegatul „Mossad"-ului condus de Moshe Averbuch, cu organizarea trecerilor ilegale de frontieră, a grupurilor de persoane, care plecau din Ungaria în vestul Europei, în lagărele de persoane strămutate din Germania, Austria şi Italia, susţinute de organizaţiile sioniste palestiniene şi de organizaţia „Joint".

În mod aparent, persoanele care plecau pe această cale, părăseau în mod ilegal ţară. Într-adevăr, guvernul consimţise ca cetăţenii străini care se refugiaseră în timpul războiului fascist în România, să se repatrieze în ţările lor de origine.

În vederea repatrierii persoanelor respective, aveau nevoie potrivit dispoziţiilor guvernului român, de un certificat eliberat de „Crucea Roşie", prevăzut cu fotografia persoanei şi indicând datele personale, cât şi ţara în care se repatriază. Menţionez că existau atunci aproape exclusiv evrei numai din Ungaria, Cehoslovacia şi Polonia, care se refugiaseră în timpul ocupaţiei naziste în ţară.

În realitate, aceste treceri de frontieră erau complet ilegale. Pe această cale, „Mossad"-ul, condus de Moshe Averbuch, a organizat trecerea frauduloasă spre vest a unor grupuri importante de persoane, cetăţeni români şi străini. Cetăţenii străini nu erau îndrumaţi în ţările lor de origine, ci trimişi în lagărele din Austria, Italia şi Germania. O dată cu cetăţenii străini, plecau şi cetăţenii români, mai ales tineretul care se găsea în colectivele de muncă (Kibuţei-Hacşara) din Capitală şi provincie.

Aceste plecări clandestine s-au desfăşurat în cursul anului 1945, şi în primăvara anului 1945, deci în perioada când situaţia la frontiere permitea încă asemenea acţiuni.

În vederea plecării, persoanele primeau de la delegaţii „Mossad"-ului, certificate ale „Crucii Roşii" prevăzute cu fotografii. Aceste certificate individuale cuprindeau date false, ireale, atât în ceea ce priveşte numele persoanelor, cât şi ţara de destinaţie. Se constituiau apoi grupuri de 20-30 de persoane, din sânul cărora, potrivit instrucţiunilor „Mossad"-ului se desemna un şef de grupă. Şeful de grupă primea înainte de plecare un indicativ de la „Mossad", care era comunicat concomitent şi delegatului de la frontieră. Grupurile constituite plecau apoi săptămânal sau de mai multe ori pe săptămână din Bucureşti până la Arad.

Acolo, fiecare grup era întâmpinat de Zoltan Wurze, care, după ce găzduia oamenii câteva ore, uneori 1-2 zile, îi conducea cu trenul până la staţia de frontieră Curtici.

Aici, pe baza legăturilor ce le stabilise Wurzel cu autorităţile de frontieră, li se făcea oamenilor o sumară verificare a actelor, în speţă a certificatelor „Crucii Roşii" şi o superficială verificare a bagajelor, după care erau lăsaţi să plece în Ungaria. Oamenii sosiţi la Budapesta erau luaţi în primire de „Mossad" şi trimişi apoi mai departe spre Vest.

După cum am arătat mai sus, operaţiile de recepţionare a persoanelor care plecaseră pe această cale clandestin în străinătate şi trecerea frontierei, erau conduse de Zoltan Wurzel în calitate de delegat al „Mossad"-ului şi de om de încredere a lui Moshe Averbuch. Pentru efectuarea acestor acţiuni, Zoltann Wurzel dispunea întotdeauna de mari sume de bani, puse la dispoziţia sa de către „Mossad".

Pe această cale, au plecat clandestin din ţară, mai mult de una mie de persoane.

https://biblioteca-digitala.ro

În afară de grupurile sus-menţionate, mai plecau clandestin în străinătate şi persoane individual, în special conducători ai organizaţiilor sioniste de tineret şi instructori palestinieni. Aceştia călătoreau cu aceleaşi acte şi în condiţii similare cu grupurile.

În acest mod am trecut şi eu clandestin frontiera de două ori: pentru întâia oară în vara anului 1945, a doua oară în iarna anului 1946, când am plecat la Budapesta împreună cu şeliahul Meier Blecher.

Alte relaţii n-am avut cu Zoltan Wurze. În anii 1946-1948, l-am văzut de 2-3 ori în Capitală şi am schimbat cu el câteva cuvinte. Începând din anul 1949 nu l-am mai întâlnit niciodată.

Am aflat mai târziu, în cursul anului 1950, că Zoltan Wurzel trăieşte în Bucureşti, vizitează zilnic Legaţia Israel şi este în relaţii foarte strânse cu funcţionarii Legaţiei şi în special cu Moshe Weiss din a cărui organizaţie făcea parte de altfel.

Zoltan Wurzel a fost arestat în primăvara anului 1951.

(ss) Zoltan Hirsch

Declaraţie

11 martie 1952

Din ce organizaţie sionistă ai făcut parte?

Am făcut parte din organizaţie sionistă de tineret „Dror" (până în anul 1947 – Dror Habonin) şi din organizaţiile sioniste mature „Ichud" din 1944 până în 1947, iar începând din 1947 din L'Achdut Haavoda Poalei Zion".

Ce membri ai acestor organizaţii mai sunt în ţară şi unde se găseau ei în momentul arestării dumitale?

Se găseau în ţară în momentul arestării mele, următorii fruntaşi ai acestor organizaţii:

1. Chaim Kraft, Bucureşti, str. Găitănari 15.
2. Isac Schmidt, Bucureşti, str. Agricultori 141.
3. Smaria Schmidt, Bucureşti, nu-i cunosc adresa.
4. Fima Isselsohn, Bucureşti, B-dul Schitu Măgureanu 31.
5. Dr. Efraim Aizicovici, Bucureşti, str. Maria Rosetti nr. 61.
6. Fuhrer N. Bucureşti, nu-i cunosc adresa.
7. Israel Stein, Timişoara, nu-i cunosc adresa.
8. Dr. Samuel Sabat, Bacău, str. 30 august (?).
9. Dr. Filip Stein, Iaşi, str. Cuza Vodă.
10. Erwin Glotter, Bucureşti, str. M. Rosetti 45.
11. Debora Iancovici, Bucureşti, str. Vulcan Judeţul nr. 12.
12. Debora Lapusner, Cluj, Facultatea de Agronomie.
13. Saly Grossmann, Iaşi, nu-i cunosc adresa.
14. Iosif Opincaru, Bucureşti, nu-i cunosc adresa. Lucra în ultimul timp la ziarul „Viaţa Capitalei".
15. Luca Felea, Bucureşti, str. Alex. Sahia. Lucra în ultimul timp la „Agerpress".

https://biblioteca-digitala.ro

16. Ozias Mendel, Bacău, nu-i cunosc adresa.

Din membrii organizaţiilor respective, se găseau în ţară în momentul arestării mele, următorii:

1. Sigfrid Rorlich, Suceava, nu-i cunosc adresa.
2. Jules Mayer, Iaşi, arbitru de fotbal, nu-i cunosc adresa.
3. Saul Goldenberg, Iaşi, nu-i cunosc adresa.
4. Isac Moscu (Rubin), Bucureşti, nu-i cunosc adresa. Lucra în ultimul timp la ziarul „Viaţa Nouă".
5. Iancu Aronsohn, Bucureşti, nu-i cunosc adresa. Lucra în ultimul timp la revista „Viaţa Românească".
6. Dr. S. Herson, medic, Bucureşti, nu-i cunosc adresa.
7. Av. Mendelson, Bucureşti, nu-i cunosc adresa.
8. Florian N., Bucureşti, nu-i cunosc adresa.
9. Nelu, Bucureşti, nu-i cunosc adresa.
10. Telu, Bucureşti, nu cunosc alte date.
11. Meir, Bucureşti. Nu cunosc alte date.
12. Itzic Zissu, Galaţi. Nu cunosc alte date.

Aceştia sunt fruntaşii şi membrii organizaţiilor sus-menţionate, pe care i-am văzut sau am auzit că se mai găsesc în ţară.

Cine dintre aceştia primeau ajutoare de la Legaţia Israel, prin cine, ce sume şi în ce perioade?

Au primit ajutoare următorii:

1. Chaim Kraft a primit ajutoare regulat de la Legaţia Statului Israel, în anii 1949, 1950, 1951. În anii 1949, 1950 şi în prima jumătate a anului 1951 primea aceste ajutoare de la Eliezer Halevy, fie direct, fie prin Isac Schimdt. Nu ştiu ce sume primeau şi la ce perioade.

Începând din septembrie 1951 – decembrie 1951 inclusiv, primea de la Brauch Niv prin subsemnatul câte 10.000 de lei (zece mii) în fiecare lună.

2. Isac Schmidt a primit ajutoare regulat de la Legaţia Israel, în anii 1949, 1950 şi 1951. În anii 1949, 1950 şi în prima jumătate a anului 1951, primea aceste ajutoare de la Eliezer Halevy, fie direct, fie prin Lupu Haimsohn şi Benjamin Ber, care ridicau ajutoarele pentru mai multe persoane.

Odată, în iarna anului 1951, I. Schmidt primise ajutorul prin Israel Stein din Timişoara. Eliezer Halevy i-a trimis lui Isac Schmidt, prin mine, câte 30.000 lei (treizeci de mii) în total 60.000 lei (şaizeci de mii). În luna iulie 1951, Isac Schmidt a primit de la mine din fondul special de 200.000 lei, daţi de E. Halevy, suma de 20.000 lei (două zeci de mii).

Începând din septembrie 1951 – decembrie 1951, inclusiv primea de la Baruch Niv, prin subsemnatul, 10.000 (zece mii) în fiecare lună.

3. Israel Stein a primit ajutoare de la Legaţia Israel. Nu stiu ce sume şi în ce perioade. Mi-a spus odată că primeşte câte 10.000 (zece mii) lunar, din fondul de ajutorare a foştilor fruntaşi sionişti din Transilvania.

4. Erwin Glotter a primit ajutoare regulat de la Legaţia Israel, în anii 1949, 1950 şi 1951. Nu ştiu ce sume primise până în primăvara anului 1951, ştiu însă că ajutoarele le primea prin Debora Iancovici, căreia i le încredinţa Eliezer Halevy.

În lunile iunie şi iulie 1951, potrivit dispoziţiilor lui Halevy i-am predat din fondul special lui Erwin Glotter câte 40.000 (patruzeci mii), în total 80.000 lei (optzeci mii)

https://biblioteca-digitala.ro

destinaţi ajutorării lui şi al următorilor: Debora Iancovici, Debora Lapusner şi Saly Grossmann.

Începând din octombrie 1951 – decembrie 1951 inclusiv, primea de la Baruch Niv, prin subsemnatul, 7.000 (şapte mii) în fiecare lună.

Debora Iancovici a primit ajutoare regulat de la Legaţia Israel, în anii 1949, 1950 şi 1951. Nu ştiu ce sume primise până în primăvara anului 1951, ştiu însă că ajutoarele le ridica personal de la Eliezer Halevy. În lunile iunie şi iulie 1950 a primit o parte din suma totală de 80.000 lei (opt zeci mii) predată de mine, conform dispoziţiilor lui El. Halevy, lui Ervin Glotter.

Începând din octombrie 1951 – decembrie 1951 inclusiv, primea de la Baruch Niv, prin subsemnatul câte 7.000 (şapte mii) în fiecare lună.

5. Debora Lapusner a primit ajutoare regulat de la Legaţia Israel, în anii 1949, 1950 şi 1951. Nu ştiu ce sume primise până în primăvara anului 1951, ştiu însă că ajutoarele le primea prin Dorica Iancovici, căreia i le încredinţase Eliezer Halevy. În luni iunie şi iulie 1951 a primit o parte din suma totală de 80.000 (optzeci mii) predată de mine conform dispoziţiilor lui El. Halevy lui Erwin Glotter.

Începând din octombrie 1951 – decembrie 1951 inclusiv, primea de la Baruch Niv câte 7.000 (şapte mii) în fiecare lună, prin mine.

7. Saly Grossmann a primit ajutoare de la Legaţia Israel, în anii 1949, 1950 şi 1951. Nu ştiu ce sume primise până în primăvara anului 1951, ştiu însă că sumele le primea prin Debora Iancovici, căreia i le încredinţa Eliezer Halevy.

În lunile iunie şi iulie 1951 a primit o parte din suma totală de 80.000 (optzeci mii) lei, predată de mine conform dispoziţiilor lui El. Halevy, lui Erwin Glotter.

Începând din octombrie 1951 – decembrie 1951 inclusiv, primea prin mine, de la Baruch Niv, câte 10.000 (zece mii) în fiecare lună, întrucât avea familie de întreţinut.

8. Ozias Mandel a primit de asemenea câtva timp ajutoare de la Legaţia Israel. Nu ştiu cât timp primea ajutoare ce sume şi în ce perioade. Eu n-am primit ajutoare pentru el de la Legaţia Israel.

În ce scop au fost aceştia ajutaţi de către Legaţia Israel?

Fondurile erau acordate de Legaţia Israel, sus-numiţilor foşti fruntaşi sionişti, pentru întreţinerea lor materială, cu scopul de a menţine astfel un nucleu sionist ilegal, de a asigura în acest mod existenţa lor, determinându-i astfel să nu se încadreze în câmpul muncii.

(ss) Zoltan Hirsch

Declaraţie

12 martie 1952

În luna februarie 1950, îndată după eliberarea mea din prima detenţie, soţia mea, Regina Nusen, mi-a relatat că pe lângă alte intervenţii ce le-a făcut în interesul meu, a intervenit şi pe lângă Zoltan Eidlitz, consilier ministerial la Ministerul Finanţelor.

https://biblioteca-digitala.ro

Soţia mi-a spus că a făcut această intervenţie în urma unei scrisori primite de la fratele meu Ernest Hirsch, în care fratele îi ceruse să-l viziteze pe prietenul său Eidlitz şi să-l roage să facă tot ce poate în interesul meu.

Soţia mea, dând curs acestei cererii a fratelui meu, l-a chemat la Ministerul Finanţelor la telefon, pe Zoltan Eidlitz, i-a spus că este cumnata fratelui meu, şi i-a solicitat o întrevedere. Eidlitz a fixat atunci o întrevedere cu soţia la Ministerul Finanţelor.

Când Eidlitz a fost anunţat de sosirea soţiei mele, el a dat imediat dispoziţii să fie introdusă în cabinetul său.

A primit-o foarte amabil şi i-a vorbit în termeni elogioşi despre fratele meu, spunând că-i datorează foarte mult.

A mai spus că fratele meu a comis o imprudenţă scriindu-i din Elveţia, acest fapt punându-l într-o situaţie delicată.

A încercat să-i facă curte soţiei. Când soţia i-a expus scopul vizitei sale, Zoltan Eidlitz a promis că va face tot ce-i va fi posibil în interesul meu.

Cu ocazia acestei prime vizite, Zoltan Eidlitz i-a arătat soţiei mele cabinetul domnului ministru, situat lângă biroul său. La despărţire, au stabilit că soţia nu va mai reveni pentru a afla rezultatul.

Soţia a mai revenit apoi de câteva ori, însă în afară de promisiuni nu a primit nici un alt rezultat. Odată Zoltan Eidlitz i-a promis că va face legătura cu un colonel cu care va discuta situaţia mea.

După câtva timp, soţia mea a încetat de a-l mai vizita, deoarece constatase că Zoltan Eidlitz nu făcea efectiv nimic în interesul meu.

După punerea mea în libertate din prima detenţie, pe la sfârşitul lunii martie 1950, când soţia mea rămăsese fără serviciu, am hotărât să ne adresăm lui Zoltan Eidlitz şi să-l rugăm să-i procure soţiei un serviciu. Soţia l-a chemat atunci la telefon şi i-am comunicat că vrea să-i vorbească.

Eidlitz a acceptat să vorbească cu ea şi a fixat o întâlnire pentru o după amiază la ora 18, la ceasul din Piaţa Nicolae Bălcescu. S-au plimbat puţin pe stradă, apoi amândoi au intrat în restaurantul „Bucureşti" de pe B-dul Nicolae Bălcescu.

Când soţia i-a expus motivul pentru care solicitase întrevederea, Zoltan Eidlitz i-a promis că-i va procura un serviciu, în timpul cel mai scurt posibil. I-a spus că-i va comunica rezultatul după câteva zile, când va veni în acest scop, la noi acasă.

Eidlitz i-a cerut soţiei să păstreze o discreţie absolută asupra întâlnirii lor, asupra faptului că el face intervenţii pentru ea, cât şi asupra vizitei ce urma să i-o facă.

A mai cerut ca atunci când va veni el la noi, să nu fiu nici eu acasă.

În cadrul acestei prime întâlniri, Zoltan Eidlitz s-a interesat de fratele meu şi a întrebat de asemenea ce am spus eu despre timpul petrecut în închisoare.

Când soţia i-a răspuns că tac, Eidlitz a răspuns că fac foarte bine.

În timpul cât stăteam în restaurant, Eidlitz i-a prezentat soţiei o persoană, recomandându-l ca director al Penitenciarului Văcăreşti.

În ziua stabilită, însă nu la ora fixată, ci mult mai târziu, Zoltan Eidlitz a venit la noi acasă.

Conform înţelegerii eu am plecat de acasă, imediat după masă.

Eidlitz i-a comunicat soţiei că a reuşit să-i procure soţiei un serviciu la o secţiune a Băncii R.P.R. pe care probabil va putea să-l ocupe după câteva zile.

I-a cerut să redacteze pe loc o cerere adresată conducerii Băncii, pe care Z. Eidlitz a luat-o cu dânsul.

https://biblioteca-digitala.ro

I-a mai spus să-şi scrie autobiografie, promiţând că va redeveni a doua zi pentru aceasta.

Zoltan Eidlitz a încercat şi cu această ocazie să-i facă curte soţiei, ceea ce a determinat-o să spună că dacă a venit pentru aceasta la ea s-a obosit în zadar şi că în asemenea condiţii ea preferă să renunţe la serviciile sale.

Această vizită a lui Eidlitz a durat foarte puţin. Era foarte nervos şi tresărea la cel mai mic zgomot. La plecare, a rugat-o din nou pe soţia mea să păstreze o tăcere desăvârşită asupra vizitei sale.

Zoltan Eidlitz n-a revenit a doua zi, după autobiografie, nici mai târziu. Soţia l-a chemat zile întregi la telefon însă fără rezultat. I se răspundea de la Ministerul Finanţelor, fie că este în şedinţă, fie că a plecat etc.

O singură dată a spus că este o rudă a sa din Transilvania, şi astfel soţia a reuşit să vorbească câteva cuvinte cu el la telefon. Spunându-i cine este în realitate, Zoltan Eidlitz i-a promis că a doua zi, după masă o va vizita la noi acasă.

Nici această promisiune n-a fost realizată. Soţia l-a mai chemat apoi de câteva ori la telefon, fără rezultat.

Ne-am dat seama că nu mai vrea să stea de vorbă cu noi şi am renunţat să-l mai chemăm.

Soţia şi cu mine l-am întâlnit apoi întâmplător pe Zoltan Eidlitz, în a doua jumătate a lunii decembrie 1951, într-o seară, la Teatrul Evreiesc de Stat de pe Str. Iuliu Barasch.

Menţionez că eu nu-l cunoşteam personal şi nu-l văzusem niciodată până atunci. Ştiam din ceea ce îi spusese soţiei că a fost prieten cu fratele meu, şi ştiam încă din 1948 că este consilier ministerial la Ministerul Finanţelor şi că a condus tratativele privitoare la chestiunea Itzkar.

În pauza spectacolului „Vrăjitoarea" de A. Goldfaden, la care am participat, ne-am aşezat pe o bancă din holul teatrului.

La un moment dat, observ că un bărbat s-a aşezat lângă soţia mea şi că stau de vorbă. Îndată apoi soţia face un semn cu mâna de prezentare, în urma căruia întind mâna persoanei, fără să-i spun numele şi fără ca acesta să-şi spună numele.

Când prima pauză a luat sfârşit, soţia mea mi-a spus că persoana cu care a stat de vorbă era Zoltan Eidlitz şi mi-a relatat convorbirea avută cu el, în felul următor:

Eidlitz s-a aşezat lângă ea. L-a recunoscut abia în momentul când într-o românească stricată a întrebat-o: „No, ce mai faci?". Apoi Eidlitz a întrebat-o unde sunt eu. În acel moment soţia a făcut gestul de prezentare sus-menţionat.

S-a interesat apoi unde lucrează soţia. Când i-a răspuns că lucrează iarăşi la Legaţia Israel, Eidlitz a făcut un gest dezaprobator.

Soţia i-a explicat atunci că era nevoită să accepte serviciul la Legaţie, din moment ce el nu-şi realizase promisiunea şi în urma faptului că n-a reuşit să se plaseze nicăieri.

La sfârşitul acestei scurte convorbiri, Zoltan Eidlitz i-a spus soţie că ar vrea să mai stea de vorbă cu ea, la care soţia i-a răspuns că şi ea dorea de mult să-i vorbească, însă nu l-a chemat pentru a nu-l inoportuna.

Eidlitz i-a răspuns în sfârşit să-l cheme marţea următoare, la ora 19, la Ministerul Finanţelor, sub pseudonimul „Doamna Popovici", când el îi va comunica data proiectatei lor întâlniri.

Soţia i-a comunicat a doua zi lui Baruch Niv şi Eliezer Cohen conţinutul convorbirii cu Zoltan Eidlitz.

https://biblioteca-digitala.ro

Conducătorii Legaţiei Israel au fost foarte mulţumiţi de acest fapt, interpretându-l ca o reluare iminentă a tratativelor pentru eliberarea fruntaşilor sionişti arestaţi.

I-au cerut soţiei ca în cadrul întâlnirii viitoare, să-i spună lui Eidlitz că Israelul este dispus să facă orice sacrificii pentru eliberarea foştilor conducători sionişti.

În ce mă priveşte, am vorbit despre convorbirea lui Eidlitz cu soţia lui A. Dascălu, B. Rorlich şi Isac Schmidt. Am exagerat în relatarea convorbirii, spunându-le acestora că din felul cum s-a adresat soţiei, se poate trage concluzia certă că în problema noastră a survenit o întorsătură favorabilă.

Despre această convorbire a soţiei cu Zoltan Eidlitz, am informat de asemenea imediat familia Negrea.

În ziua stabilită, soţia l-a chemat la telefon pe Zoltan Eidlitz. I s-a răspuns că lipseşte din birou şi i s-a cerut să revină mai târziu. De câte ori revenea, primea acelaşi răspuns. După câteva zile de chemări inutile, soţia a renunţat de a-l mai chema.

Nu mai am nimic de adăugat referitor la Zoltan Eidlitz.

(ss) Zoltan Hirsch

Proces-verbal

25 martie 1952

Când şi prin ce împrejurări l-ai cunoscut pe Scarlat Iancu?

L-am cunoscut pe Scarlat Iancu la sfârşitul lunii septembrie 1944, la sediul central al organizaţiei sioniste de tineret „Dror Habonim" din Bucureşti, str. Prelungirea Negoiului nr. 10, odată cu venirea mea în sânul organizaţiei.

Ce funcţie avea Scarlat Iancu în acel moment în organizaţie?

Era membru în Secretariatul Central al Organizaţiei şi membru în Executiva Organizaţiei Sioniste, în calitate de reprezentant al tineretului ichudist.

Ce ai aflat despre trecutul lui Scarlat Iancu şi de la cine?

Am aflat că este unul din principalii conducători ai organizaţiei „Dror" şi că a fost unul din autorii fuziunii cu organizaţia „Habonim", întâmplată în vara anului 1944. Am aflat, de asemenea, că executase în anul 1944 la Penitenciarul Văcăreşti, o condamnare de şase luni pentru activitate sionistă ilegală şi se comportase ca un laş, în faţa organelor de siguranţă care l-au anchetat. De asemenea, mi s-a spus că delapidat sau deturnat fonduri ale organizaţiei.

Aceste date le-am aflat de la: Iosif Ringel, Moritz Moscovici, Herman Marmor, Herşcu Abassei şi de la fratele meu, Ernest Hirsch, care constituiau conducerea centrală de atunci a organizaţiei „Dror Habonim".

Tot de la aceştia am aflat că Scarlat Iancu fusese în legătură cu forurile sioniste şi ale Mossad-ului, din Palestina, Istanbul şi Geneva.

Care au fost aceste legături?

https://biblioteca-digitala.ro

Scarlat Iancu a avut legături cu secretariatul general al corpului colonizatoric israelian „Hakibutz Hameuhad" de la care primea instrucţiuni şi material cultural şi politic pentru activitatea ilegală a organizaţiei în timpul dictaturii fasciste.

El a avut legături de asemenea cu conducerea „Mossad"-ului din Istanbul, Ehud Überall, Vania Pomeranz, Moshe Averbuch, de la care primea instrucţiuni pentru activitate ilegală a organizaţiei, pentru emigrări, pentru organizarea primirii şlihimilor, care urmau să fie paraşutaţi în ţară. De asemenea, primea de la Mossad-ul din Istanbul, fonduri băneşti destinate scopurilor de mai sus.

Cu reprezentanţii Mossad-ului din Geneva, Scarlat Iancu avea mai ales legături financiare.

Ce instrucţiuni evreieşti precise a primit în cadrul instrucţiunilor arătate mai sus?

A primit instrucţiuni concrete precise de la Mossad-ul din Istanbul, referitoare la paraşutarea şlihimilor, cu arătarea locului şi datei paraşutării, cu indicarea numelor a acelora care urmau să fie paraşutaţi şi dispoziţii pentru primirea lor în ţară.

Scarlat Iancu trimitea corespondenţă forurilor arătate mai sus şi ce anume?

Scarlat Iancu trimitea corespondenţă forurilor arătate mai sus. Nu ştiu ce cuprindeau rapoartele sale.

Prin cine primea instrucţiunile din străinătate şi prin cine răspundea străinătăţii?

Primea instrucţiunile din străinătate prin curier diplomatici în special elveţieni. Prin acelaşi mod trimitea rapoartele sale în străinătate.

Dumneata ai discutat cu Scarlat Iancu despre activitatea lui din trecut?

Nu am discutat cu Scarlat Iancu despre activitatea lui din trecut.

De ce nu ai discutat cu el despre aceasta?

Nu am discutat cu Scarlat Iancu, despre trecutul lui, întrucât relaţiile noastre nu erau amicale şi pentru datele referitoare la activitatea sa din trecut le cunoscusem de la prietenii săi, Moise Moscovici, Abassei Herşcu, Ringel Iosif, Herman Marmor şi de la fratele meu Ernest Hirsch.

Ce activitate a desfăşurat Scarlat Iancu după ce l-ai cunoscut?

Aşa cum am arătat la început, în momentul când l-am cunoscut era membru în Secretariatul central al organizaţiei „Dror-Habonim" şi membru în executiva organizaţiei sioniste.

La 1 noiembrie 1944, aproximativ şi până în februarie 1945, a fost secretar general al organizaţiei şi unul din reprezentanţii organizaţiei în conducerea centrală a organizaţiei „Hehaluţ"-ului, totodată păstrând calitatea de membru al Executivei Sioniste.

Din februarie 1945 şi până la sfârşitul lui iunie 1945 a fost responsabilul secţiei culturale a organizaţiei şi membru în Executiva Sionistă.

La sfârşitul lui iunie 1945 a fost însărcinat cu organizare taberei de vară a organizaţiei de la Sovata.

La sfârşitul taberei, prin luna august, Scarlat Iancu a fost demis din funcţiile ce le deţinea şi numit instructor cu sarcina de a organiza seminarii (şcoli de cadre) în diferite localităţi din ţară.

În afară de aceasta, Scarlat Iancu a primit sarcina să strângă materialul necesar pentru publicarea unei cărţi a organizaţiei, care a apărut la sfârşitul anului 1945.

https://biblioteca-digitala.ro

Scarlat Iancu nu a mai avut altă activitate în afară de aceasta, până la emigrarea sa din aprilie 1946.

Cum era primit în organizaţie în acest timp?

Era primit cu antipatie, cu neîncredere, din cauza modului său de viaţă diferit de al celorlalţi conducători ai organizaţiei, din cauza inactivităţii sale şi a proastei organizări a taberei de la Sovata, care au dus la schimbarea din funcţiile deţinute.

Cu toate acestea, el era socotit un element capabil şi bine pregătit din punct de vedere sionist, fapt pentru care i s-au încredinţat sarcinile de a edita cartea organizaţiei şi de a ţine seminarii.

Până la emigrare a mai fost în străinătate şi dacă da, unde, când şi cu ce ocazie?

În luna martie 1946, Scarlat Iancu a călătorit clandestin la Budapesta, având din partea „Mossad"-ului şi „Hehaluţ"-ului sarcina de a aduce în ţară tot în mod clandestin un grup de evrei, cetăţeni maghiari, în vederea emigrării în Palestina, cu vasul grecesc „Smirna". Pentru îndeplinirea acestei misiuni, Scarlat Iancu s-a dus la Budapesta prin Arad-Curtici, de unde a venit după circa o săptămână, aducând grupul de evrei ce au emigrat apoi împreună cu evreii din ţară, în luna aprilie 1946, emigrare cu care a plecat şi Scarlat Iancu şi soţia lui.

Ce ştii în legătură cu activitatea lui Scarlat Iancu din Palestina?

După sosirea sa în Palestina stat în lagărul din Atlitt aproximativ o lună şi jumătate, fiind reţinut împreună cu ceilalţi emigranţi de către autorităţile britanice.

După părăsirea lagărului, el s-a încadrat în kibuţul „Cheisaria" unde a rămas câteva luni, în timp ce soţia lui rămăsese la Haifa, la părinţii lui Scarlat Iancu.

Apoi, el a părăsit kibuţul plecând la Haifa, unde a lucrat puţin timp într-o fabrică. După aceea, s-a pus la dispoziţia comandamentului Haganei.

În cadrul Haganei, Scarlat Iancu a desfăşurat o activitate de spionaj în favoarea englezilor, sustrăgând şi predând serviciului de spionaj englez, documente militare secrete ale organizaţiei Hagana. A delapidat de asemenea importante sume de bani de la Hagana.

De unde ştii dumneata cele afirmate mai sus?

Ştiu cele afirmate mai sus de la şlihimii israelieni Zwy Weinstein şi Tessler, care la rândul lor aflaseră aceste ştiri de la şlihimii „Mossad"-ului, Eliezer Nidermayer, Ricu Lupescu şi alţii.

Ce ţi-au spus Zwy Weistein şi Itzhak Tessler, despre Scarlat Iancu?

Aceştia mi-au spus că Scarlat Iancu a desfăşurat în cadrul „Hagana"-lei activitate de spionaj în favoarea „Intelligence Service-ului, furând şi predând acestuia documente militare secrete ale Hagana-lei şi delapidând mari sume de bani.

Că pentru aceasta Hagana l-a pus sub urmărire ca trădător.

Fiind urmărit, Scarlat Iancu a fugit cu ajutorul „Intelligence Service"-ului din Palestina, plecând în loc necunoscut.

Organele Mossad-ului din străinătate, inclusiv Mossad-ul din România, au primit ordin de la Comandamentul Suprem al Haganei să-l urmărească, să-l prindă şi să-l suprime pe Scarlat Iancu.

Când s-au întâmplat toate acestea?

Aceste fapte mi-au fost relatate la începutul anului 1947.

Ce ai mai aflat în continuare despre Scarlat Iancu şi de la cine?

https://biblioteca-digitala.ro

În primăvara anului 1947, şeliahul Zwy Weistein mutându-se cu locuinţa la părinţii lui Scarlat, Coca, soţia lui Scarlat Iancu, din Bucureşti, Cal. Văcăreşti nr. 47, mi-a spus într-o zi că a descoperit că Scarlat Iancu se află la Paris. A aflat aceasta văzând un plic în camera părinţilor lui Coca Iancu, plic expediat din Paris cu scrisul lui Scarlat Iancu.

Îndată ce părinţii lui Coca au observat că el zărise plicul, l-au ascuns repede aşa încât el n-a mai putut să citească adresa completă a expeditorului.

Zwy Weistein mi-a spus că el a comunicat această informaţie Masad-ului. din ţară.

După emigrarea lui Scarlat Iancu dumneata ai avut vreo legătură cu el?

Da. Am primit o singură scrisoare de la el, trimisă din lagărul Atlitt, în care mi-a descris călătoria şi viaţa din lagăr. Scrisoarea era adresată mie, însă era destinată conducerii organizaţiei rămasă în ţară. La această scrisoare i-am răspuns în numele organizaţiei.

Cine a mai primit corespondenţă de la el?

Au mai primit scrisori de la el, Moise Moscovici şi Abassei Herşcu. În aceste scrisori descria viaţa din kibuţ.

După plecarea lui din kibuţ, nu s-a mai primit nici o corespondenţă de la el? Ce ai mai aflat despre Scarlat Iancu?

În primăvara anului 1948, am aflat că Scarlat Iancu a revenit în ţară. În aceeaşi perioadă l-am întâlnit şi eu întâmplător o singură dată pe Cal. Văcăreşti când era însoţit de soţia sa şi sora acesteia.

Am schimbat doar câteva cuvinte convenţionale şi ne-am despărţit.

Nu l-am mai văzut apoi pe Scarlat Iancu decât în arestul unde am fost reţinut pentru prima dată, la sfârşitul lunii noiembrie 1949.

Ce ai discutat cu această ocazie?

Scarlat Iancu mi-a spus că este acuzat de spionaj în favoarea englezilor. Afirma că acuzaţiile ce i se aduc sunt nedrepte.

Mi-a mai spus că înainte de a fi arestat, a fost chemat de Moshe Agamy la Legaţia Israel, care i-a comunicat că autorităţile israeliene cer reîntoarcerea sa în Israel. El i-a răspuns lui Agamy că este dispus să plece.

În altă ordine de idei mi-a spus că a părăsit Israelul din cauză că soţia sa nu suporta clima, că a trăit un an de zile la Paris de unde în urma intervenţiei socrului său a primit permisiunea să se întoarcă în ţară. Aici a lucrat împreună cu soţia sa până la arestare, într-un birou pe şantier de pe Valea Prahovei.

În afară de cele declarate mai sus, ce mai şti despre Scarlat Iancu?

În primăvara anului 1945, Scarlat Iancu, Moise Moscovici şi Abassei Herşcu au fost invitaţi de către Dov Berger la Misiunea Britanică din Bucureşti pentru a li se acorda diplomele de onoare ce le-au fost decernat de către Comandamentul Armatei Britanice, pentru răsplătirea serviciilor aduse acesteia în ultima fază a celui de al doilea război mondial. La întoarcerea lor de la Misiune, cei trei de mai sus mi-au arătat diplomele primite

Cunoşti vreo afacere bănească făcută de Scarlat Iancu?

În cursul anului 1946, Scarlat Iancu a primit odată în prezenţa mea suma de 12.000 lei sau 20.000 lei de la Dov Berger, care i-a spus că această sumă reprezintă echivalentul sumei depuse în lire palestiniene, la secretariatul general al lui Kibuţ Hameuhat, de către părinţii lui, cu dispoziţie să i se înmâneze suma corespunzătoare în lei.

Mai ai ceva de adăugat la cele de mai sus?

https://biblioteca-digitala.ro

Da. Aproximativ prin luna aprilie 1948, Abassei Herşcu mi-a relatat că Mossad-ul hotărâse la un moment dat suprimarea lui Scarlat Iancu, după ce se aflase că el se află în Bucureşti.

Ce ţi-a relatat Abassei Herşcu despre planul Mossad în legătură cu suprimarea lui Scarlat Iancu?

Abassei Herşcu mi-a spus că din însărcinarea şlihimilor Mossad-ului, Ricu Lupescu, Assa Schor, Dov şi Israel l-a vizitat la el acasă pe Scarlat Iancu de câteva ori, cu scopul de a afla motivele întoarcerii sale în ţară. Abassei a comunicat apoi şlihimilor că nu reuşise să afle altceva decât că Scarlat Iancu revenise legal în ţară.

După aceste sondări infructuoase, Mossad-ul i-a dat lui Abassei Herşcu misiunea să stabilească cu Scarlat Iancu o întâlnire la şosea, urmând ca la ora întâlnirii şlihimii Dov şi Israel să se găsească în imediata lor apropiere, să-l transporte până la periferia Capitalei unde să-l suprime.

Însă în ziua când trebuia executată această operaţiune, şlihimii Dov şi Israel i-au comunicat lui Abassei Herşcu că din ordinul lui Ricu Lupescu şi Assa Schor se renunţă la proiectul de mai sus.

Mai şti ceva în legătură cu Scarlat Iancu?

Nu mai ştiu nimic.

(ss) Zoltan Hirsch

Proces-verbal

Când ai început să activezi în mişcarea sionistă şi din ce organizaţie ai făcut parte?

Am început să activez în organizaţia sionistă în luna octombrie 1944, când m-am încadrat în organizaţia de tineret „Dror Habonim".

Ce funcţie ai avut în organizaţia sionistă de tineret „Dror Habonim"?

Din octombrie 1944, până în februarie 1945 am fost funcţionar în Secretariatul Central al organizaţiei.

Din februarie 1945 şi până în august 1945, am fost secretar general al organizaţiei.

Din august 1945 şi până în august 1946 am fost responsabilul secţiei culturale şi membru în Executiva sionistă, din august 1945 până în martie 1946.

Din august 1946 şi până în aprilie 1947 am continuat să fac parte din conducerea organizaţiei, fără a avea însă atribuţii precise.

Din aprilie 1947 până la autodizolvare, am făcut parte din conducerea organizaţiei mature „Ahdut Haavoda Poalei-Zion" fără a mai face parte din conducerea organizaţiei de tineret.

După ce ai intrat în organizaţia Dror Habonim, unde se găsea arhiva organizaţiei şi cine o avea în păstrare?

După ce am intrat în organizaţie arhiva se afla la secretariatul central, în str. Mircea Vodă nr. 5.

https://biblioteca-digitala.ro

Ca membru în conducerea organizaţiei şi apoi ca secretar general, ai avut cunoştinţă de conţinutul dosarelor cu circulări şi dosarele cu materialul cultural editat de conducerea organizaţiei.

În afară de acestea, se mai găseau în arhivă câteva dosare cu corespondenţă în limba ebraică, dintre conducerea organizaţiei din timpul războiului şi forurile sioniste şi ale Mossad-ului din Istanbul, Geneva şi Palestina.

Nu cunosc ce conţineau scrisorile primite în timpul războiului, eu necunoscând limba ebraică.

Ce s-a întâmplat cu arhiva organizaţiei?

Arhiva cu corespondenţa în limba ebraică primită în timpul războiului, în timpul activităţii ilegale, a fost distrusă de Moritz Moscovici şi de Abassei Herşcu, în primăvara anului 1946, când primul a fost secretar general al organizaţiei.

De unde ştii acest lucru?

Ştiu acest lucru de la Moritz Moscovici care mi-a spus că a distrus această parte a arhivei, fără ca să-mi indice motivele pentru care a făcut aceasta.

Ce s-a făcut cu restul arhivei?

Restul arhivei s-a păstrat la sediul central al organizaţiei până la sfârşitul lunii noiembrie 1948, când C.D.E ocupând blocul din str. Mircea Vodă nr. 5 a confiscat tot ce se găsea în interiorul clădirii, inclusiv arhiva organizaţiei.

(ss) Zoltan Hirsch

Proces-verbal

27 martie 1952

Când şi prin ce împrejurimi l-ai cunoscut pe Stein Israel din Timişoara?

L-am cunoscut pe Stein Israel din Timişoara, în toamna anului 1947, la sediul organizaţiei „L'Ahdut Haavoda Poalei Zion", unde mi-a fost prezentat de către Isac Schmidt. Acesta mi-a recomandat ca pe un vechi prieten al său din Cernăuţi şi mi-a cerut ca să consimt să i se încredinţeze lui Stein Isarel sarcina de a forma o secţiune a organizaţiei la Timişoara. Eu am fost de acord cu propunerea lui Schmidt.

Când şi-a început activitatea Stein Israel şi în ce calitate?

Stein Israel şi-a început activitatea sionistă în toamna anului 1947 în calitate de delegat al conducerii organizaţiei de a constitui o secţiune la Timişoara.

Ce activitate sionistă a desfăşurat Stein Israel până la autodizolvarea organizaţiei „L'Ahdut Haavoda Poalei Zion"?

Mai întâi a fost secretar al secţiunii din Timişoara al organizaţiei. Această calitate a avut-o până în primăvara anului 1948. Dovedindu-se un element capabil a fost numit atunci instructor încredinţându-i-se sarcina de a constitui secţiuni ale organizaţiei şi în alte localităţi din Transilvania. Totodată, a fost cooptat în comitetul executiv al organizaţiei. Stein Israel a format mai multe secţiuni ale organizaţiei în Transilvania, la Arad, Cluj şi

https://biblioteca-digitala.ro

altele, pe care le vizita ulterior periodic, controlând şi verificând activitatea lor. La Timişoara, Stein Israel a fost reprezentant al organizaţiei pe lângă forurile organizaţiei sioniste din Transilvania. Pentru munca sa, Stein era salariat al organizaţiei. În această perioadă, el venea la Bucureşti unde făcea dări de seamă periodice asupra activităţii sale.

Ce instructori sionişti a cunoscut el în această perioadă?

În această perioadă el i-a cunoscut pe Tessler Itzhak, Isai Stossel şi Chaim Solomon.

Ce legături a avut cu fiecare în parte şi până când?

Cu Issai Stossel s-a întâlnit odată în vara anului 1948, la Oradea, cu ocazia consfătuirii reprezentanţilor organizaţiilor „Ichud", „Mişmar" şi „L'Achdut Haavoda Poalei Zion", în cadrul cărora s-a discutat problema restructurării executivei sioniste din Transilvania.

Pe Chaim Solomon l-a cunoscut la Timişoara, fiind în legătură cu el şi discutând în special modalitatea de fugă din ţară a fruntaşilor sionişti.

De unde ştii acest lucru?

De la Stein Israel personal.

Ce ţi-a spus Stein Israel despre aceste discuţii?

Stein Israel mi-a spus că Chaim Solomon a fost acela care a organizat în iarna anului 1949 fuga în străinătate a fruntaşilor sionişti din Transilvania, Maurer Mauriciu, Ruppert Filip şi Intze Ştefan şi a soţiilor acestora, prin Arad-Curtici în Ungaria. De asemenea, mi-a mai spus că Chaim Solomon avea de gând să organizeze fuga din ţară şi a altor fruntaşi sionişti, însă a fost nevoit să renunţe la acest plan, fiind oprit de către Moshe Agamy, care l-a ameninţat că în cazul când va continua acţiunea sa, îl va deferi autorităţilor israeliene.

Ce legături a avut Stein Israel cu instructorul israelian Itzhak Teesler?

De câte ori venea la Bucureşti, Israel Stein avea lungi discuţii Itzhak Tessler, informându-l pe acesta asupra activităţii sioniste din Transilvania cât şi a problemelor populaţiei evreieşti din această parte a ţării.

Ce sarcini concrete a primit Stein Israel de la Itzhak Tessler?

În vara anului 1948, Stein Israel mi-a spus că Itzhak Tessler i-a dat sarcină să găsească o cale pentru fuga din ţară a fruntaşilor organizaţiei "Dror" şi a unor fruntaşi ai organizaţiei „L'Achdut Haavoda Poalei Zion". Itzhak Tessler i-a spus cu această ocazie că are bani suficienţi pentru acest scop. Stein a primit de la Tessler o sumă de bani pentru cheltuieli de călătorie în locurile unde urma să caute modalităţile de fugă.

După câtva timp Stein a revenit în Capitală comunicându-i lui Tessler că a fost la Turnu Severin unde i s-a spus că nu există posibilităţi de fugă în Iugoslavia. Din cauza unei severe a frontierei noastre. După aceasta a intervenit arestarea lui Itzhak Tessler şi legăturile lor s-au rupt.

După arestarea lui Itzhak Tessler, Stein Israel a mai continuat să se intereseze de găsirea unei posibilităţi de fugă din ţară?

Da. Stein Israel a continuat să se intereseze de o asemenea posibilitate. Odată în primăvara anului 1949 a venit la Bucureşti spunându-ne lui Gitta Leibovici şi mie că a auzit de o modalitate de plecare clandestină prin Sighet.

I s-au dat bani de către Gitta Leibovici, pentru a pleca la Sighet, şi a stabili modalitatea fugii pe această cale.

https://biblioteca-digitala.ro

După câteva săptămâni, Stein a revenit în Bucureşti, comunicându-ne că a găsit la Sighet modalitatea fugii în străinătate. El spunea că acolo se găseşte un lagăr sovietic pentru repatrierea prizonierilor străini şi că a luat contact cu comandamentul acestui lagăr, un căpitan sovietic, stabilind cu acesta ca în schimbul unei sume de bani, va încadra în transporturile ce pleacă în Occident şi câteva persoane indicate de Stein.

Aţi folosit această modalitate de a fugi din ţară?

Nu s-a folosit această modalitate de a fugi din ţară.

De ce?

La punerea sa în libertate, Tessler Itzhak fiind informat de noi asupra modalităţii găsite de Stein, ne-a spus că această posibilitate trebuie folosită şi că el va vorbi despre aceasta cu Elieser Halevy şi-i va cere să sprijine si să finanţeze această acţiune. Mai târziu Halevy mi-a comunicat că nu poate sprijini această posibilitate din cauză că Moshe Agamy, şeful Mossad-ului se opune oricărei acţiuni de plecare clandestină din ţară în acel moment. Din această cauză n-a fost folosită această modalitate de fugă din ţară, găsită de Israel Stein.

Ce activitate a desfăşurat Stein Israel după autodizolvarea organizaţiei sioniste?

Stein Israel a fost unul din fruntaşii organizaţiei sioniste ilegale din Transilvania, fiind în permanent contact cu alţi foşti fruntaşi sionişti ca: dr. Haber din Arad, Kuhn Ştefan, Weiss Lulu, Reiter Carol, Freid Leo, din Timişoara şi alţii. El participa la acţiunea de ajutorare a sioniştilor din Transilvania, de către Legaţia Israel, primind şi el ajutoare. Ajutoarele erau primite de la Legaţie de Stein sau de alţii, care le distribuiau ulterior celorlalţi.

Ce sume de bani primeau de la Legaţie şi de la cine anume?

Nu ştiu ce sume primeau, ştiu însă că din suma totală Stein Israel primea 10.000 lei lunar. Stein Israel şi ceilalţi primeau bani de la Eliezer Halevy şi apoi de la Zwy Loker.

Ce alte legături a mai avut Stein Israel cu Halevy Loker şi Ehud Avriel?

De câte ori venea la Bucureşti el îi vizita pe diplomaţii israelieni arătaţi mai sus, discutând cu ei despre problema ajutoarelor şi despre situaţia gravă a fruntaşilor sionişti, cerându-le să se facă intervenţii pentru salvarea lor.

Ce informaţii a transmis Stein Israel Legaţiei Israel şi cui anume?

Nu ştiu.

Cu ce fruntaşi sionişti mai ţinea legătura Stein Israel?

Stein Israel mai ţinea legătura cu Chaim Kraft, Isac Schmidt, Ervin Gloter, Debora Iancovici, Debora Lapuşner şi cât timp mai erau în ţară, adică până în toamna anului 1950, cu Lupu Haimsohn şi Chaim Sajman.

Ce legături avea cu aceştia?

Cu ocazia fiecărei vizite la Bucureşti, lua contact cu aceştia. Cu Ervin Gloter şi Debora Iancovici, se întâlneau la locuinţa celui din urmă din Str. Vulcan Judeţul nr. 12.

Cu aceştia am discutat problemele sioniste ca: chestiunea ajutoarelor, conţinutul vizitelor făcute de el diplomaţilor israelieni, situaţia creată în urma arestărilor de foşti fruntaşi sionişti, situaţia sioniştilor din Transilvania, diferite măsuri guvernamentale, starea de spirit a populaţiei evreieşti şi chestiuni personale. Toate acestea le discuta cu toţi cei de mai sus şi mai ales cu Chaim kraft şi Isac Schmidt.

https://biblioteca-digitala.ro

Ce i-au spus Ervin Gloter şi Debora Iancovici despre Debora Lapusner lui Stein Israel?

Aceştia doi i-au comunicat în primăvara anului 1951 că organele de securitate se interesează de domiciliul exact al lui Debora Lapusner şi de legăturile sale.

Ce a făcut Stein Israel după cele auzite de la cei doi?

După cele comunicate Stein Israel s-a angajat că îndată după înapoierea sa la Timişoara o va anunţa pe soţia sa la Cluj, pentru a o anunţa pe Debora Lapusner de eventuala sa arestare.

Ce legături ai avut dumneata cu Stein Israel, după autodizolvarea organizaţiei din care aţi făcut parte?

În anii 1950 şi 1951 m-am întâlnit cu el de mai multe ori, cu ocazia vizitelor ce le făcea în Capitală. Cu aceste ocazii discutam cu el problemele ce frământau lumea sionistă. În plus, Stein mă informa asupra unor probleme de interes general şi evreiesc. Astfel, el mi-a vorbit despre starea de spirit a populaţiei evreieşti, despre tensiunea emigraţionistă, despre măsurile de evacuare parţială a populaţiei din Banat. În legătură cu aceasta, Stein cunoştea amănunţit dispoziţiile autorităţilor ştiind că printre cei exceptaţi de la evacuare, sunt preşedinţii comitetelor executive ale sfaturilor populare şi preşedinţii gospodăriilor agricole colective. El ştie de asemenea că se dăduse dispoziţii şi pentru evacuarea parţială a oraşului Timişoara în care scop fuseseră dirijate trenuri în staţiile din apropiere şi că această măsură a fost revocată ulterior.

Stein Israel mi-a vorbit de asemenea de prezenţa unor importante efective militare româneşti, de prezenţa unor importante efective militare româneşti şi sovietice la frontiera spre Iugoslavia.

Cui ai transmis informaţiile primite de la Stein?

Informaţiile primite de la Stein le-am transmis diplomaţilor israelieni Eliezer Halevy, Ehud Ariel, Zwy Loker.

Stein Israel ştia că dumneata transmiţi Legaţiei Israel cele aflate de la el?

Nu ştia. Nu am discutat cu el despre faptul că eu transmit Legaţiei informaţiile primite de la el.

Ce raporturi băneşti ai avut cu Stein Israel?

În luna mai 1950, Stein Israel mi-a dat din iniţiativa proprie, cu titlu de împrumut pe termen nelimitat, suma de 20.000 lei.

De unde proveneau aceşti bani?

El mi-a spus că în vara anului 1949 a lucrat timp de câteva luni de zile la secţiunea de aprovizionare a Comandamentului Armatei Sovietice din Timişoara, unde a câştigat foarte bine, reuşind să-şi facă o rezervă bănească.

În afară de cele declarate, ce mai ştii în legătură cu Stein Israel?

Nu mai ştiu nimic.

(ss) Zoltan Hirsch

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

Când şi prin ce împrejurări l-ai cunoscut pe Beer Benjamin?

Pe Beer Benjamin l-am cunoscut în primăvara anului 1948, la sediul central al organizaţiei „Mişmar", din Bucureşti, str. Banu Mărăcine nr. 7. În acea perioadă organizaţia mea colabora pe plan sionist cu organizaţia „Mişmar", în vederea unificării şi deci vizitele reciproce ale fruntaşilor celor două organizaţii erau frecvente.

Ce funcţie avea el în organizaţia Mişmar?

În organizaţia Mişmar el a fost responsabilul unei secţii din Capitală şi instructor al Comitetului Executiv în provincie.

Ce activitate a desfăşurat Beer Benjamin, până la autodizolvarea organizaţiei sioniste?

Până la autodizolvarea organizaţiei, Beer desfăşura o activitate intensă în cadrul organizaţiei sale din Bucureşti şi provincie. În Capitală a fost unul din principalii conducători ai organizaţiei Mişmar, care devenise cea mai puternică organizaţie sionistă. Era trimis adesea în provincie în diferite localităţi din Moldova, pentru a îndruma acolo secţiunile organizaţiei în calitate de delegat al organizaţiei „L'Achdut Haavoda Poalei Zion".

Care au fost legăturile dumitale cui Beer Benjamin în această perioadă?

În această perioadă legăturile mele cu Beer erau foarte slabe, reducându-se doar la câteva convorbiri privitoare la activitatea curenta a organizaţiilor noastre.

Ce activitate a desfăşurat Beer Benjamin după autodizolvarea organizaţiei din care aţi făcut parte?

După autodizolvarea organizaţiei din care am făcut parte, Beer Benjamin a fost unul din membrii nucleului sionist ilegal împreună cu Lupu Haimsohn, Robert Schwartz, Misa Flexor şi alţii. Ştiu că în primăvara anului 1950 în ajunul emigrării sale în Israel, Lupu Haimsohn i-a dat lui Beer Benjamin sarcina de a conduce mai departe grupul ilegal Mişmar. Haimsohn de la care ştiu acest lucru mi-a spus că i-a comunicat lui Halevy Eliezer că Benjamin este succesorul său la conducerea acestei grupe şi în consecinţă să i se adreseze lui în toate chestiunile ce privesc organizaţia Mişmar.

După această dată, Beer vizita din când în când Legaţia Israel având convorbiri cu Halevy şi primind ajutoare financiare din partea acestuia. De asemenea, intervenea frecvent pe lângă Halevy pentru acordarea de reduceri de taxe de transport foştilor membri ai organizaţiei Mişmar care îl vizitau în acest scop.

Beer îmi spunea în vara anului 1950 în perioada emigrărilor masive că zilnic de dimineaţă până seara târziu zeci de foşti aderenţi îl vizitează la el acasă cerându-i să intervină la Legaţia Israelului în interesul lor, astfel locuinţa sa devenind un loc de pelerinaj.

Dintre foştii fruntaşi sionişti Beer era în legături strânse cu Oscar Gronich, Misa Flexor, Robert Schwartz şi câtva timp cu Isac Schmidt.

La sfârşitul anului 1948, când cele două organizaţii L'Achdut Haavoda Poalei Zion şi Mişmar s-au unificat în mod simbolic, Beer Benjamin a fost ales în Comitetul Executiv al organizaţiei unificate, numită Unirea Sionistă Socialistă din R.P.R.

https://biblioteca-digitala.ro

Care au fost legăturile dintre dumneata şi Beer Benjamin în această perioadă?

În această perioadă legăturile mele cu Beer erau foarte slabe, reducându-se doar la câteva convorbiri privitoare la activitatea curentă a organizaţiilor noastre.

Ce activitate a desfăşurat Beer Benjamin după autodizolvarea organizaţiei din care aţi făcut parte?

După autodizolvarea organizaţiei din care am făcut parte, Beer Benjamin a fost unul din membrii nucleului sionist ilegal împreună cu Lupu Haimsohn, Robert Schwartz, Misa Flexor şi alţii. Ştiu că în primăvara anului 1950 în ajunul emigrării sale în Israel, Lupu Haimsohn i-a dat lui Beer Benjamin sarcina de a conduce mai departe grupul ilegal Mişmar. Haimsohn de la care ştiu acest lucru mi-a spus că i-a comunicat lui Halevy Eliezer că Benjamin este succesorul său la conducerea acestei grupe şi în consecinţă să i se adreseze lui în toate chestiunile ce privesc organizaţia Mişmar.

Ce instructori palestinieni a cunoscut Beer Benjamin şi ce legături a avut cu aceştia?

Beer Benjamin a cunoscut pe instructorii palestinieni: Eliezer Nidermayer, Ricu Lupescu, Adam Leon, Negru şi David Rabinovici. Legăturile sale cu Adam Leon Negru şi Ricu Lupescu erau foarte intime. Ştiu că Adam i-a scris şi după plecarea sa din ţară.

Care au fost legăturile dintre dumneata şi Beer Benjamin după autodizolvarea organizaţiei sioniste?

Începând din vara anului 1950 şi până la sfârşitul anului 1950, ne întâlneam des, discutând problemele care ne interesau cu fruntaşi sionişti, stăruind în special asupra situaţiei grave, creată prin arestarea multor sionişti. Cu Benjamin Beer am discutat de mai multe ori chestiunea ajutorului financiar dat de Legaţia Israel. Când Baruch Niv a redus ajutoarele la 10.000 lei lunar, Beer s-a arătat foarte neliniştit, spunându-mi că nu se poate trăi din această sumă şi cerându-mi să intervin pentru majorarea ajutorului. I-am spus că Baruch Niv nu admite nici o majorare, spunând că funcţionarii din R.P.R. primesc salarii mai mici.

În iulie 1951, i-am vorbit lui Benjamin Beer despre încercările făcute de Legaţie de a se obţine cu bani, paşapoarte de emigrare în Israel. I-am spus că dacă se va găsi o modalitate de acest fel, va pleca şi el, că eu cerusem la Legaţie, ca printre primii care vor pleca ilegal să fie şi el. Am adăugat că Negrea Marcel este în căutarea unei legături pe care dacă o va găsi, o va transmite şi lui. L-am întrebat dacă este dispus să plece şi prin altă cale, dacă se va ivi o astfel de posibilitate. Beer a răspuns că este dispus să plece oricum.

După întoarcerea mea de la Brăila, Benjamin Beer mi-a spus că aflase de la Gronich, că urma să fug din ţară.

În luna noiembrie 1951, i-am spus lui Beer că se caută tot de către Legaţie, noi modalităţi de fugă din ţară şi i-am promis că dacă se va găsi vreo posibilitate de plecare ilegală va pleca şi el.

Ce informaţii a transmis Benjamin Beer Legaţiei Israel şi prin cine?

În luna aprilie 1951, Beer Benjamin mi-a spus că a aflat de la fratele său, medic la Securitate, că se pregăteşte procesul lui Titel Petrescu şi după unele indicii şi procesul fruntaşilor sionişti arestaţi. Aceasta rezulta din faptul că cei în cauză beneficiază de un tratament mai bun şi primesc hrană consistentă. Beer Benjamin m-a rugat să transmit această informaţie Legaţiei Israel lui Eliezer Halevy, spunându-mi că dacă va vizita Legaţia o va transmite personal.

https://biblioteca-digitala.ro

Dumneata ai transmis lui Halevy Eliezer informaţiile de mai sus aşa cum te-a rugat Beer Benjamin?

Da, le-am transmis, comunicându-i totodată lui Beer Benjamin că toate informaţiile date de el le-am transmis lui Halevy Eliezer.

În afară de informaţiile transmise prin dumneata ce alte informaţii a mai transmis Beer Benjamin Legaţiei israel şi cui anume?

La începutul lui august 1951, Beer mi-a comunicat că la sfârşitul lunii precedente, l-a vizitat la Legaţia Israel pe Zwy Loker şi l-a informat asupra tratativelor începute de fratele lui Leon Itzkar cu un consilier al Ministerului de Finanţe, pentru eliberarea fruntaşilor sionişti.

Ce bani i-ai dat dumneata lui Beer Benjamin şi de unde proveneau aceşti bani?

În luna iulie 1951, i-am dat lui Beer Benjamin suma de 25.000 de lei din fondul de 200.000 acordat de Eliezer Halevy, în ajunul plecării sale din ţară.

În lunile septembrie, octombrie, noiembrie şi decembrie 1951 i-am dat câte 10.000 lei lunar, bani primiţi de la Baruch Niv şi Zwy Loker, ambii diplomaţi israelieni, în România.

Beer Benjamin ştia că banii daţi lui de dumneata provin de la Legaţia Israel?

Da, ştia de la mine.

În ce scop a primit Beer Benjamin bani de la Legaţia Israel?

Beer Benjamin a primit ajutoare de la Legaţia Israel pentru activitatea sa sionistă ilegală.

(ss) Zoltan Hirsch

Declaraţie

De la arestarea mea, au trecut exact trei luni. Această arestare s-a produs după o perioadă de doi ani de libertate, care a fost precedată de o detenţie de opt luni.

Am fost arestat la începutul acestui an, pentru gravele fapte ce le-am săvârşit în ultimii doi ani. Aceste fapte sunt consemnate în declaraţiile date de mine, liber şi fără nici o constrângere. În esenţă, am săvârşit următoarele fapte:

1. Am trădat colaborarea cu organele de Securitate ale ţării, cu toate că mă angajasem să respect cu fermitate secretul acestei colaborări.

2. Am dezinformat organele de Securitate cu care ţineam legătura, deşi îmi luasem angajamentul să le informez sincer, cinstit şi fără nici o rezervă asupra acţiunilor duşmănoase ale sioniştilor şi Legaţiei Statului Israel, care a patronat şi condus această activitate ostilă.

3. Am încercat să fug din ţară – dintr-o ţară unde se construieşte socialismul, într-o colonie capitalistă manifestând prin aceasta dorinţa de a servi interesele capitalismului împotriva intereselor socialismului.

4. Am dus o activitate informativă în folosul Legaţiei Statului Israel şi deci al guvernului acestui stat, duşman declarat al lagărului socialismului şi păcii condus de Uniunea Sovietică.

https://biblioteca-digitala.ro

5. Am colaborat la acţiunea de ajutorare de către Legaţia Israel a foştilor fruntaşi sionişti, sprijinind prin aceasta susţinerea materială a mişcării sioniste subversive din Republica Populară Română.

Recunoscând aceste fapte, deosebit de grave, socot că este de datoria mea să expun organelor anchetatoare unele cauze care m-au determinat în parte să le săvârşesc şi unele împrejurări care au favorizat săvârşirea lor. Ţin să menţionez însă că nu mă refer la aceste cauze şi împrejurări, pentru a atenua vinovăţia mea care rămâne întreagă – ci pentru a contribui la stabilirea unui adevăr complet asupra cazului meu şi poziţiei mele.

În primul rând mă refer la trădarea secretului colaborării cu organele de Securitate.

La începutul lunii februarie 1950, când la cererea mea s-a acceptat să fiu un colaborator al Securităţii, mi s-a dat totodată dispoziţia categorică de a nu divulga acest secret nimănui, nici chiar soţiei mele.

Spre mirarea mea, am aflat chiar a doua zi, după punerea în libertate, de la soţie, că organele de Securitate care i-au solicitat ei colaborarea îi spuseseră că şi eu voi avea din partea Securităţii misiuni importante de îndeplinit.

Din acel moment, colaborarea mea cu organele de Securitate a fost compromisă.

N-am avut tăria din cauza unui sentimentalism morbid să semnalez organelor de Securitate acest incident grav şi faptul că soţia mea îmi trădase secretul colaborării sale.

Din cauza aceleiaşi poziţii nejuste, n-am comunicat faptul aflat mai târziu, că Legaţia Israel, prin Eliezer Halevy, aflase de la soţia mea că i s-a cerut şi ea a acceptat să fie colaborator al organelor de Securitate.

De asemenea, n-am semnalat organului de Securitate cu care ţineam legătura faptul grav, că soţia mea informează regulat pe conducătorii Legaţiei Israel asupra conţinutului colaborării sale cu organele de Securitate.

Dacă din punct de vedere sentimental această atitudine poate fi înţeleasă din punct de vedere politic ea a fost complet nejustă, contravenind angajamentului luat de a nu tăinui nimic organelor de securitate ale ţării.

Teama că în cazul că voi relata aceste fapte, soţia va fi imediat arestată, a fost principalul motiv pentru care nu am sesizat asupra lor organele de Securitate.

În legătură cu această chestiune, ţin să adaug amănuntul că înainte de eliberarea mea din prima detenţie, înţelegând dintr-o aluzie că i se va cere soţiei colaborarea, eu am arătat că ea este complet neindicată pentru o asemenea sarcină.

Totuşi în ce mă priveşte personal n-am divulgat secretul colaborării cu organele de Securitate, decât în parte, în forma arătată în declaraţiile mele.

Declar din nou că nici chiar soţia mea nu avea cunoştinţă reală de conţinutul şi formele adevărate ale acestei colaborări.

În ceea ce priveşte activitatea mea informativă în slujba organelor de Securitate, ea a fost în mare măsură negativă.

Am ascuns organului de securitate cu care ţineam legătura o serie de acţiuni duşmănoase ale foştilor fruntaşi sionişti şi Legaţiei Israel, prin aceasta am dezinformat organele de Securitate ale ţării noastre.

Din declaraţiile mele date în cursul prezentei anchete, rezultă cu prisosinţă această activitate.

Din aceleaşi declaraţii, rezultă de asemenea serviciile informative neînsemnate aduse organelor de securitate ale R.P.R.

Astăzi îmi este clar că întreaga activitate a Legaţiei Israel şi foştilor fruntaşi sionişti a fost duşmănoasă nu numai faţă de regimul de democraţie populară, ci şi faţă de interesele maselor evreieşti din ţară.

https://biblioteca-digitala.ro

Fără îndoială, sionismul reprezintă în actualul moment sectorul evreiesc al reacţiunii mondiale, sucursala imperialismului agresiv în sânul populaţiei evreieşti. Politica sionistă periclitează şi existenţa Statului Israel, căci alăturând acest stat la blocul aţâţătorilor la război, îi ameninţă viaţa, căci un organism aşa de plăpând şi şubred nu poate supravieţui ororilor unui război (subl. n.).

Cu toate că aceste convingeri nu sunt recente, eu am acţionat tot timpul împotriva lor. Am servit, aşa cum reiese din declaraţiile mele alte credinţe şi interese ostile acestora. Activitatea mea informativă pentru Legaţia Israel, încercarea de fugă din ţară şi căutarea de posibilităţi pentru fuga altora, colaborarea la acţiunea de ajutorare a foştilor fruntaşi sionişti de către Legaţia Israel, cu scopul de a menţine în ţară o activitate sionistă ilegală, sunt elocvente şi mă situează pe mine în rândurile duşmanilor actualului regim.

Fără a încerca să diminuez gravitatea acestor fapte, trebuie să arăt totuşi că un complex nefavorabil de împrejurări m-a determinat în parte să adopt această atitudine.

Aceste împrejurări sunt: dependenţa mea materială de Legaţia Israel, care susţinându-mă mi-a impus anumite obligaţii, ataşamentul profund faţă de soţia mea, care dorea neîncetat să plece în Israel, influenţa mediului în care am trăit şi care a acţionat în mod destructiv asupra caracterului meu slab nestatornic şi ros de contradicţii şi în sfârşit credinţa că acţiunea antisionistă este nedreaptă, în special în ceea ce priveşte Mapam-ul din care am făcut şi eu parte.

Sunt pe deplin conştient de gravitatea faptelor pe care le-am săvârşit. Ştiu că a acţionat împotriva propriilor mele interese, căci interesele mele reale îmi impuneau să mă alătur cu toate forţele constructorilor socialismului, care desfiinţează exploatarea omului de către om. Aceste fapte sunt cu atât mai grave cu cât cunoştinţele mele în domeniul marxismului ar fi trebuit să fie călăuze ale acţiunilor mele arătându-mi că singura cale justă e calea socialismului şi păcii.

Făcând acest bilanţ al activităţii mele, am cerut de la începutul arestării mele ca faptele mele să fie sancţionate cu pedeapsa capitală. Am arătat cu toată sinceritatea că nu am nici o calitate care să mă facă demn şi capabil să trăiesc.

Am demonstrat în cursul anchetei că nu sunt în stare să fac nimic pozitiv, constructiv şi în concluzie am cerut ca societatea să fie eliberată de o plagă ca mine şi mie să mi se acorde posibilitatea de a încheia calvarul vieţii mele.

Reînnoiesc acum această cerere, cu tot respectul pe care-l datoresc organelor de Securitate, rugându-le respectuos ca prin concluziile ce le vor trage să facă posibilă realizarea acestei dorinţe.

(ss) Zoltan Hirsch

Proces-verbal de interogatoriu

Dumneata ai cunoscut o persoană cu numele de Friderich Osterer?

Da, am cunoscut pe Osterer Friderich, fost fruntaş al organizaţiei sioniste „Haoved Haţioni". L-am cunoscut în cursul anului 1948, cu ocazia unei vizite făcute la sediul acelei organizaţii din str. Lucaci.

Ce legături ai avut cu Osterer Friderich?

https://biblioteca-digitala.ro

Până la autodizolvarea organizaţiilor sioniste am avut cu el legături pe linie sionistă.

La începutul anului 1951 l-am vizitat la locuinţa sa din str. Luigi Cazavillan nr. 40, în urma invitaţiei lui. Cu aceasta ocazie, am discutat cu el probleme israeliene şi situaţia gravă în care ne găsim în urma arestărilor succesive de foşti fruntaşi sionişti.

După această vizită l-am revăzut abia în vara anului 1951, când l-am întâlnit întâmplător la Cooperativa „Dinamo" din Str. Bărăţiei unde îl vizitasem pe Gronich Oscar şi unde a venit şi el ulterior.

Ce aţi discutat cu aceasta ocazie?

Cu această ocazie Osterer Friderich ne-a relatat că cu o dimineaţă înainte în jurul orei 7^{00} a fost căutat acasă de o persoană necunoscută. Soţia sa i-a spus că el nu se găseşte acasă. Persoana respectivă a revenit a doua zi dimineaţa în jurul orei 6 şi l-a invitat la Securitatea din Cal. Plevnei. Acolo i s-au cerut relaţii despre activitatea ilegală a organizaţiei sale, pe care el nu le-a dat. I s-a cerut apoi să colaboreze cu Securitatea, informând asupra activităţii sioniste ilegale şi i s-a fixat o întâlnire în Grădina Cişmigiu. El a răspuns că colaborarea lui nu poate da roade, pentru că nu are relaţii cu foştii fruntaşi sionişti. El ne-a spus că este foarte afectat din această cauză. După această relatare Osterer a plecat.

După această dată te-ai mai întâlnit cu Osterer, dacă da, când, unde şi cu ce ocazie?

După această dată l-am mai întâlnit pe Osterer întâmplător în luna noiembrie 1951 în faţa Magazinului „Spicul" de pe B-dul 6 Martie. Am stat de vorbă cu această ocazie despre situaţia noastră şi tratativele dintre Ministerul Finanţelor şi fratele lui Leon Itzkar pentru eliberarea fruntaşilor sionişti arestaţi.

Tot atunci Osterer mi-a spus că cu o săptămână înainte fusese chemat de două ori de către organele de securitate, o dată la o secţie de miliţie şi o dată la C.M.B. Cu această ocazie, i s-au cerut din nou informaţii asupra activităţii sioniste ilegale, ceea ce el a refuzat să dea spunând că nu are contact cu sionişti. I s-a reproşat că activitatea sa este nemulţumitoare, atrângându-i-se atenţia să-şi respecte angajamentul luat. Mi-a spus de asemenea că a fost întrebat asupra motivelor plecării sale la Buşteni, la care a răspuns că a fost acolo pentru restabilirea sănătăţii soţiei sale care fusese bolnavă. I s-a atras atenţia că nu mai are voie să părăsească Capitala fără a anunţa în prealabil organele de Securitate.

La sfârşit mi-a spus că el a transmis la Legaţia Israel prin Moshe Weiss informaţii privitoare la această propunere de colaborare cu Securitatea. După această dată nu m-am mai întâlnit cu el.

Ce mai ştii în legătură cu Osterer Friderich?

În primăvara anului 1951, Gronich Oscar mi-a spus că Osterer Friderich i-a vorbit de o posibilitate de fugă din ţară prin Brăilă, cerându-i să comunice aceasta Legaţiei Israel, ceea ce Gronich Oscar a făcut comunicându-i aceasta lui Eliezer Halevy însărcinat cu afaceri al Israelului.

Acesta a răspuns să plece la Brăila pentru a se interesa mai bine de această posibilitate, după care să i se comunice rezultatul.

(ss) Zoltan Hirsch

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

12 aprilie 1952

19 aprilie 1952, Oraşul Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 9 şi 30 de minute şi s-a terminat la ora 14,15 min.

Când şi prin ce împrejurări l-ai cunoscut pe Gronich Oscar?

L-am cunoscut pe Gronich Oscar în cadrul unei şedinţe a „Blocului Palestinei Muncitoare" ţinută la sediul organizaţiei Ichud, din Bucureşti, str. Culmea Veche nr. 5, şedinţă ce a avut loc în cursul anului 1948.

Din ce organizaţie sionistă făcea parte Gronich Oscar şi ce funcţie avea în organizaţie?

Gronich Oscar făcea parte din organizaţia Ichud, fiind membru al comitetului Executiv şi unul din responsabilul secţiunii Bucureşti.

Ce legături ai avut cu Gronich Oscar?

Cu Gronich Oscar am avut legături pe linie sionistă, începând din vara anului 1950.

În ce au constat aceste legături?

La început ne întâlneam uneori pe stadionul Republicii la meciurile de fotbal, având discuţii privitoare la situaţia sioniştilor.

Începând din noiembrie 1950, ne întâlneam apoi regulat în fiecare săptămână, adâncind discuţiile privitoare la problema sioniştilor şi căutând soluţii pentru rezolvarea ei.

Ce ţi-a spus Gronich Oscar despre activitatea lui desfăşurată după autodizolvarea organizaţiilor sioniste?

Gronich Oscar mi-a spus în discuţiile avute cu el că după autodizolvarea organizaţiilor sioniste, colaborase cu Dan Ieşeanu şi Teodor Löwenstein la distribuirea ajutoarelor pentru sionişti, primite de la Legaţia Israel. A adăugat că dacă cei doi ar fi făcut mărturisiri în cursul anchetei, ar fi fost şi el deja arestat, ca unul ce a participat la această acţiune ilegală.

Gronich îmi spunea că după arestarea lui Dan Ieşeanu şi Theodor Löwenstein şi-a asumat răspunderea pentru Ichud consfătuindu-se în toate chestiunile care interesau această organizaţie cu Smarak.

În această calitate el a avut contact cu fruntaşii sionişti ai altor organizaţii, menţionând pe Ebercohn Iosif, Lupu Haimsohn, Beer Benjamin, Moca Antler, Sigmund Spieghel, Rorlich Bernard şi alţii.

Apoi mi-a spus despre legăturile sale avute cu Legaţia Israel, relatându-mi că primise de la Mordehai Schor şi Ehud Ariel fonduri pentru ajutorarea sioniştilor. Mi-a spus de asemenea că îl rugase pe Avriel să se facă demersuri pentru eliberarea fruntaşilor sionişti arestaţi şi emigrarea tuturor sioniştilor.

Ce activitatea a desfăşurat Gronich Oscar după noiembrie 1950?

În cursul întâlnirilor noastre mi-a vorbit despre întâlnirile sale cu diverşi sionişti ca: Mendelovici Iancu, Osterer Friderich, Leon Itzkar şi alţii, la o sinagogă de pe Calea Moşilor, în cadrul cărora se comentau evenimentele în legătură cu situaţia sioniştilor. Îmi

https://biblioteca-digitala.ro

vorbea despre întâlnirile sale frecvente cu Ebercohn Iosif, arătându-mi că au ajuns la concluzia că singura modalitate de plecare din țară este găsirea unei posibilități de a obține pașapoarte cu bani. Pentru realizarea acestui scopi, avea de gând să se adreseze Legației Israel, atât pentru obținerea aprobării acesteia, cât și pentru finanțarea acțiunii de către Legație. Această chestiune au mai discutat-o și cu Bernard Rorlich care s-a opus însă planului lor.

Ce a făcut Gronich pentru obținerea pașapoartelor în mod ilegal?

El a căutat și a găsit un misit care s-a angajat să-i procure lui și lui Ebercohn pașapoarte în schimbul sumei de 2.000.000 lei.

Găsind această posibilitate, au intervenit la Legație pentru a fi ajutați de către aceasta, și dacă da, cine a intervenit și la cine?

Da, au intervenit. Gronich l-a vizitat la Legație pe Eliezer Halevy în primăvara anului 1951, obținând aprobarea lui principală și promisiunea de a le acord fondul necesar. Cu Halevy a mai discutat situația gravă a sioniștilor, cerându-i să se facă demersuri pentru salvarea lor. A obținut de asemenea un fond de ajutoare pentru familiile unor sioniști arestați.

A obținut cele 2.000.000 lei de la Legație și dacă da, cine a intervenit, când și la cine pentru ei?

Da. Suma de 2.000.000 lei a fost obținută de Gronich în cursul întrevederii cu Halevy din luna iunie 1951. Această sumă a fost ridicată de la Halevy în două rânduri de către soția lui Ebercohn.

Ce a mai discutat Gronich cu Halevy cu această ocazie?

Cu această ocazie Gronich i-a spus lui Halevy despre o modalitate de fugă din țară prin Brăila. Halevy l-a însărcinat atunci pe Gronich să-i comunice lui Osterer să se intereseze mai îndeaproape de această modalitate pentru ca să poată fi folosită. În cazul că posedă toate amănuntele Osterer să-l viziteze împreună cu Gronich.

Ce știi în legătură cu posibilitatea obținerii de pașapoarte, aranjată de Gronich Oscar?

Așa cum am arătat mai sus, Gronich a găsit un misit care s-a angajat să procure două pașapoarte pentru suma de 2.000.000 lei. După ce suma respectivă a fost prezentată misitului, urmând a fi depozitată la dr. Vizenthal, până la rezolvarea chestiunii, misitul a promis că în câteva săptămâni va procura pașapoartele.

Termenul n-a fost respectat, misitul cerând amânări, până când Gronich și Ebercohn au fost arestați.

Ce persoane și ce posibilități a mai cunoscut Gronich Oscar de plecare din țară?

Gronich Oscar mi-a vorbit de încercarea lui Leon Itzkar de a pleca în mod ilegal din țară, contra unei mari sume de bani. El cunoștea de asemenea modalitatea de plecare din țară, în mod clandestin prin Brăila, de la Friderich Osterer.

Știa de asemenea de la mine că împreună cu soția și cu alții, am încercat să fugim prin Brăila, prin modalitatea pregătită de Legația Israel.

Ce legături și cu cine anume de la Legația Israel a mai avut Gronich Oscar?

În afară de cele relatate, el l-a mai vizitat pe Avriel în lunile ianuarie și martie 1951, discutând problema sioniștilor, cerându-i să se facă intervenții pentru salvarea celor arestați.

https://biblioteca-digitala.ro

În luna iulie 1951, l-a vizitat pe Zwy Loker, prin secretar de legaţie.

Ce a discutat cu acesta cu această ocazie?

Nu ştiu ce au discutat. Ştiu însă de la soţia mea, Reghina, că Loker l-a sfătuit pe Gronich să părăsească pentru câtva timp Bucureştiul, întrucât este probabil urmărit de Securitate pentru afacerile lui de paşapoarte.

Ce mai ştii în legătură cu activitatea desfăşurată de Gronich Oscar?

După cum mi-a spus chiar el, a trimis din fondul primit de la Legaţia Israel, de două ori ajutoare lui Jean Cohen, în timp ce acesta era ascuns fiind urmărit de Securitate. El avea cunoştinţă de vizitele lui Jean Cohen la Legaţie.

Gronich mi-a vorbit de sugestia lui Ebercohn de a se interveni pe lângă Legaţia Israel, ca aceasta să procure şi să acorde paşapoarte de protecţie pentru fruntaşii sionişti pentru a-i feri pe aceştia de măsurile ce se vor lua în ţară, în cazul unui război.

S-a făcut ceva în acest sens?

Nu s-a făcut nimic.

Ce mai ştii în legătură cu Gronich Oscar?

Nu mai ştiu nimic.

(ss) Zoltan Hirsch

Declaraţie

19 mai 1952

Pe Robert Schwartz l-am cunoscut în cursul anului 1948, la sediul organizaţiei „Mişmar" din str. Banu Mărăcine nr. 6, când organizaţia „L'Achdut Haavoda, Poalei Zion" din care făceam parte colabora cu organizaţia „Mişmar" în vederea fuzionării.

Robert Schwartz a fost unul din fruntaşii de seamă ai secţiei Bucureşti al organizaţiei „Mişmar" şi unul din activiştii importanţi ai organizaţiei pe ţară. În calitate de delegat al conducerii centrale vizitase secţiunile din provincie şi îndemna activitatea acestora.

La sfârşitul lunii decembrie 1949, când organizaţiile „Mişmar" şi „L'Achdut Haavoda Poalei Zion" au fuzionat în mod simbolic, Robert Schwartz a fost ales membru în conducerea centrală a organizaţiei unite numită „Uniunea Sionistă Socialistă din R.P.R.".

Robert Schwartz a fost în relaţii strânse cu şlihimii palestinieni şi în special cu Ricu, Adam, Leon Negru şi David Rabinovici, pe care îi informa regulat asupra aspectelor activităţii sale. Se afirma în toate ocaziile ca un vajnic susţinător al ideilor sioniste.

Prietenii săi cei mai intimi erau Benjamin Beer, Lupu Haimsohn, Misa Flexor şi Armand Gabai.

De la Benjamin Beer am aflat că după autodizolvarea organizaţiilor sioniste, Roberth Schwartz a fost angajat în calitate de controlor al distribuirii presei în provincie, la ziarul „Scânteia". Acest lucru mi l-a confirmat şi el, odată în cursul anului 1950, când l-am întâlnit întâmplător pe stradă şi când mi-a spus unde lucrează adăugând că se găseşte într-o situaţie foarte delicată, că munca ce o depune nu-l satisface, pentru că marea sa dorinţă este să emigreze in Israel.

https://biblioteca-digitala.ro

Ulterior, în cursul anului 1951, am aflat de la Benjamin Beer că atât Robert Schwartz cât şi soţia lui care era de asemenea funcţionară la ziarul „Scânteia" au fost concediaţi din serviciile lor.

De asemenea, Benjamin Beer mi-a spus că Robert Schwartz face diverse afaceri şi câştigase la Loteria de Stat importantă sumă de bani.

L-am întâlnit după autodizolvarea organizaţiilor sioniste, de câteva ori întâmplător pe stradă, fără a avea însă în afară de schimburi de cuvinte convenţionale vreo discuţie importantă cu el.

Nu cunosc alte date asupra activităţii lui Robert Schwartz.

(ss) Zoltan Hirsch

Declaraţie

Pe Mişa Flexor l-am cunoscut în cursul anului 1948, la sediul organizaţiei „Mişmar" din str. Banu Mărăcine nr. 6, când organizaţia „L'Achdut Haavoda Poalei Zion" colabora cu organizaţia „Mişmar" în vederea fuziunii.

Mişa Flexor fusese unul din activiştii de frunte ai secţiei Bucureşti al organizaţiei „Mişmar", bucurându-se de deplina încredere a conducătorilor acestei organizaţii, în frunte cu Iosif Gheller, secretar general. Ştiu că era originar din Cernăuţi unde făcuse parte în tinereţe din organizaţia „Haşomer Haţair". Venise în ţară în anul 1945 sau 1946 cu intenţia de a emigra în Palestina. Aici însă s-a încadrat în activitatea sus-numitei de a conduce una din secţiunile Capitalei. Era de asemenea însărcinat să viziteze secţiunile din provincie ale organizaţiei „Mişmar", să controleze şi să îndrume activitatea lor.

Mişa Flexor îi cunoştea bine pe şlihimii israelieni ai organizaţiei sale, şi anume: Eliezer Niedermayer, Ricu Lupescu, Adam, Leon Negru şi David Rabinovici şi în special pe ultimii trei. Nu cunosc conţinutul discuţiilor pe care le-a avut cu aceştia.

Mişa Flexor era în relaţii strânse cu conducătorii organizaţiei de tineret sionist „Haşomer Haţair" şi în special cu Abir Mark şi Zwy Lazarovici.

Prietenii săi intimi erau Benjamin Beer, Robert Schwartz şi Menachem Fermo, cu care a fost în relaţii strânse atât în timpul activităţii legale a organizaţiei sioniste, cât şi după autodizolvarea organizaţiilor sioniste.

În luna mai 1948, conducerea organizaţiei „Mişmar" l-a desemnat pe Mişa Flexor membru în noua executivă a Organizaţiei Sioniste, funcţie pe care a deţinut-o până la autodizolvarea organizaţiei sioniste. El n-a făcut parte din biroul politic al Executivei Sioniste.

De la Benjamin Beer am aflat că după autodizolvarea organizaţiilor sioniste, Mişa Flexor s-a încadrat ca tehnician, la un „Sovrom" unde era foarte apreciat ca cunoscător al sistemelor de muncă sovietice şi ca unul care poseda foarte bine limba rusă.

Tot de la Benjamin Beer am aflat că el a demisionat din funcţia ce o avea, în primăvara anului 1951 sperând că nefiind încadrat în câmpul muncii va obţine paşaport de emigrare in Israel. Neobţinând însă paşaportul solicitat şi-a asigurat existenţa făcând traduceri pentru diverse instituţii din limba rusă.

Nu am cunoştinţă dacă a avut vreun fel de relaţii cu Legaţia Israel.

https://biblioteca-digitala.ro

În perioada următoare autodizolvării organizaţiei sioniste, l-am întâlnit de vreo 2-3 ori întâmplător pe stradă, fără a avea nici un fel de discuţii importante cu el. În noiembrie 1951, însoţit de Benjamin Beer, l-am vizitat la el acasă, pentru a reprimi o carte ce i-o împrumutasem lui Iosif Gheller şi pe care acesta mi-a spus, că i-o dăduse lui Mişa Flexor. Am stat la el doar câteva minute, fără a angaja nici un fel de discuţie.

Nu cunosc alte date asupra activităţii lui Mişa Flexor.

(ss) Zoltan Hirsch

Declaraţie

Pe Menachem Fermo l-am cunoscut în cursul anului 1948 când organizaţia „L'Achdut Haavoda Poalei Zion" din care făceau parte, colabora cu organizaţia „Mişmar" în vederea fuzionării. L-am cunoscut la sediul organizaţiei „Mişmar" din str. Banu Mărăcine nr. 6.

Menachem Fermo făcea parte din conducerea secţiunii Bucureşti al organizaţiei „Mişmar". Era de asemenea instructor al conducerii centrale, vizând în această calitate secţiunile din provincie şi însemnând activitatea lor.

Îi cunoştea bine pe şlihimii israelieni ai organizaţiei, în special pe : Adam, Leon Negru şi David Rabinovici.

Prietenii săi intimi erau Mişa Flexor, Robert Schwartz, Benjamin Beer şi Armand Cabai.

Nu ştiu dacă a avut vreun fel de relaţii cu Legaţia Israel.

În cursul anilor 1950 şi 1951, l-am întâlnit de câteva ori pe stradă, întâmplător. Mi-a spus că dă lecţii de limba ebraică şi se întreţine din aceasta.

Nu cunosc alte date asupra activităţii lui Menachem Fermo.

Aceasta este declaraţia mea pe care o dau, susţin şi semnez propriu.

(ss) Zoltan Hirsch

Declaraţie

19 mai 1952

Pe Armand Gabai l-am cunoscut în cursul anului 1948, la sediul organizaţiei „Mişmar" din str. Banu Mărăcine nr. 6, când organizaţia „L'Achdut Haavoda Poalei Zion" din care făceam parte, colabora cu organizaţia „Mişmar" în vederea fuzionării.

Armand Gabai a fost unul din conducătorii importanţi ai secţiei Bucureşti al organizaţiei „Mişmar" şi unul din activiştii de seamă ai organizaţiei pe ţară. Vizita la anumite intervale secţiunile din provincie ale sus-numitei organizaţii, controlând şi îndrumând activitatea acestora în calitate de instructor al conducerii centrale.

Am auzit că mai înainte Armand Gaby a fost un mare negustor, fiind foarte bogat.

https://biblioteca-digitala.ro

Armand Gabai i-a cunoscut bine pe şlihimii israelieni ai organizaţiei sale şi mai ales pe Ricu Lupescu, Adam Leon Negru şi David Rabinovici.

Prietenii săi intimi erau Benjamin Beer, Robert Schwartz, Manchem Fermo şi Mişa Flexor.

Armand Gabai era de asemenea în relaţii cu conducătorii legaţiei. În vara anului 1948, el îi închiriase lui Moshe Agamy locuinţa sa din Str. Cazărmii şi avea relaţii cu acesta.

De la Benjamin Beer am aflat că Armand Gabai l-a vizitat de mai multe ori la Legaţia Israel pe Eliezer Halevy fără a-mi relata însă ce discuţii a avut cu diplomatul israelian. L-am văzut şi eu de câteva ori pe A. Gabai în jurul Legaţiei.

(ss) Zoltan Hirsch

Declaraţie

5 iulie 1952

Pe David Rabinovici l-am cunoscut în cursul anului 1948, la sediul organizaţiei „Mişmar" din Bucureşti, str. Banu Mărăcine, cu ocazia unei consfătuiri, la care am participat.

Ştiu că venise în ţară clandestin la începutul anului 1947, ca instructor al organizaţiei de tineret sionist Haşomer Haţair. În cursul şederii sale în ţară, activa aproape exclusiv în cadrul organizaţiei de tineret, Haşomer Haţair, în organizaţia matură Mişmar, neavând decât un rol minor.

În calitate de instructor al organizaţiei sale, participa în mod activ la activitatea federaţiei organizaţiilor sioniste de tineret Hehaluţ.

De asemenea, vizita frecvent secţiunile din provincie ale organizaţiei Haşomer, Haţair, fiind unul din principalii ei îndrumători.

Era în relaţii strânse cu conducătorii organizaţiei sale de tineret, şi în special cu Zwy Lazarovici, Abir Marc, David Por.

Dintre conducătorii maturi sionişti, îi cunoştea bine pe Anghel Dascălu, Iosif Gheller, Lupu Haimsohn, Benjamin Beer, Mişa Flexor şi Robert Schwartz.

În timpul şederii sale în ţară, locuia după cum ştiu în Bucureşti, Str. Sf. Ştefan, împreună cu instructorii Adam şi Leon Negru. Nu afirm cu certitudine acest lucru.

La sfârşitul lunii decembrie 1948, a fost arestat de către organele de securitate şi apoi pus în libertate, la începutul lunii aprilie 1949. A doua zi după eliberarea sa a părăsit ţara împreună cu instructorii israelieni Itzkar Tessler, David Haimovici şi Sara, arestaţi şi puşi în libertate, odată cu el.

Nu cunosc alte date referitoare la David Rabinovici.

(ss) Zoltan Hirsch

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

5 iulie 1952

5 iulie 1952 – Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 12,30 şi s-a terminat la ora 16,30.

Dumneata ai cunoscut o persoană cu numele de Ebercohn Iosif?

Da. Am cunoscut.

Arată când şi în ce împrejurări ai cunoscut pe Ebercohn Iosif.

Pe Ebercohn Iosif l-am cunoscut în anul 1946, cu ocazia unei vizite la executiva sionistă din Str. Remus nr. 10.

Din ce organizaţie sionistă făcea parte Ebercohn Iosif şi ce funcţii avea în cadrul organizaţiei?

Ebercohn Iosif făcea parte din organizaţia sionistă „Renaşterea", fiind membru în comitetul executiv al acesteia. În ultimul timp, fiind membru în prezidiu C.C. al organizaţiei sioniste pe ţară.

Ce legături ai avut cu Ebercohn Iosif până la autodizolvarea organizaţiei sioniste?

De la cunoaştere noastră, până la autodizolvarea organizaţiei sioniste, am avut cu el exclusiv legături pe linie de organizaţie.

Ce legături ai avut cu Ebercohn Iosif după autodizolvarea organizaţiei sioniste?

În anii 1950 şi 1951, m-am întâlnit cu Ebercohn Iosif de mai multe ori. Eu am discutat cu el diverse probleme care frământau pe foştii fruntaşi sionişti.

Ce anume probleme discutai cu Ebercohn Iosif când vă întâlneaţi?

Am discutat cu Ebercohn Iosif situaţia gravă creată prin arestările succesive la foştii fruntaşi sionişti, relevând în comentariile noastre primejdia existentă, că şi cei aflaţi încă în libertate vor fi arestaţi.

Am vorbit de asemenea de necesitatea intervenţiei Israelului pentru salvarea sioniştilor în genere.

Exprimându-ne îndoiala asupra eficacităţii unor eventuale acţiuni israeliene în favoarea sioniştilor. Am discutat de necesitatea găsirii unor posibilităţi ilegale, de plecare din ţară. Ebercohn mi-a spus că există o posibilitate de fugă din ţară, cu trenul internaţional până la Viena. Totodată, el mi-a vorbit despre necesitatea găsirii unei modalităţi de a obţine paşapoarte de emigrare, prin mituirea organelor serviciului paşapoartelor din D.C. Miliţie.

Ce aţi mai discutat în afară de cele declarate mai sus?

În cadrul unei discuţii pe care am avut-o cu Ebercohn Iosif, el mi-a spus că Securitatea ţării este condusă de un general, care are calitatea de ministru adjunct al afacerilor interne, adăugând că soţia lui este ministru adjunct la Ministerul Afacerilor Externe, fostă soţie a redactorului responsabil al ziarului „Scânteia". Tot el mi-a spus că cei din C.C. al P.M.R., pe lângă funcţiile oficiale ce le deţin mai au şi alte cum ar fi: ministru de Externe care se ocupă şi cu problema aprovizionării, iar ministrul de Interne şi cu problema tineretului.

Unde şi când ai avut această discuţie cu Ebercohn Iosif?

https://biblioteca-digitala.ro

Această discuţie am avut-o cu el în primăvara anului 1951, cu ocazia unei întâlniri avute cu el în oraş.

Cele aflate de la Ebercohn Iosif dumneata le-ai găsit că sunt interesante?

Da, le-am găsit că sunt interesante şi cu prima ocazie le-am transmis lui Halevy, însărcinatul cu afaceri al Legaţiei Israel.

Ai arătat mai sus că Ebercohn Iosif ţi-a vorbit despre necesitatea găsirii unor modalităţi de a obţine paşaport de emigrare prin mituirea organelor serviciului de paşapoarte din Poliţie ai cunoştinţa de vreo acţiune dusă de Ebercohn Iosif în acest scop?

Da, am cunoştinţă. În primăvara anului 1951 mi-a vorbit că împreună cu Gronich Oscar au căutat şi găsit un misit cu care au aranjat să le procure paşapoarte în schimbul sumei de 2.000.000 (două milioane) lei.

Găsind această posibilitate, am hotărât să se adreseze Legaţiei Israel, pentru a le pune la dispoziţie această sumă.

Pentru aceasta, Gronich Oscar l-a vizitat pe Halevy în anul 1951 la legaţie, cerându-i să finanţeze această acţiune.

Halevy a acceptat aceasta, acordându-le suma de 2.000.000 lei care a fost ridicată de la Legaţie în două rate de soţia lui Ebercohn Iosif, conform înţelegerii cu misitul în acest sens, suma va fi depusă iniţial la o cunoştinţa comună, care să aibă încrederea ambelor părţi. Suma urma să fie predată misitului, în momentul când cei doi anunţau sosirea lor în Israel.

În cele din urmă, suma a fost dată în păstrare la părinţii lui Ebercohn Iosif, de acolo a fost confiscată de către organele de Securitate, după arestare lui Ebercohn Iosif şi Gronich Oscar.

Ce cunoştinţe ai cu privire la legăturile lui Ebercohn Iosif?

Avea legături de prietenie cu Gronich Oscar şi Rorlich Bernard, foşti conducători sionişti.

În afară de aceasta, a mai avut legături cu Agamy, Zwy Hadari, Ehud Ariel şi Eliezer Halevy, diplomaţi israelieni.

Ce anume legături a avut cu fiecare din diplomaţii israelieni?

Ştiu căci cu Agamy s-a întâlnit la executiva sionistă, cu diverse ocazii, în timp ce aceasta era în fiinţă.

Natura propriu zisă a legăturilor lui cu Agamy nu o cunosc.

Cu Zwy Hadari şi Ehud Ariel m-am cunoscut în toamna anului 1948, în casa lui Melania Iancu, cu ocazia unei consfătuiri, unde a participat şi Agamy, discutându-se situaţia gravă creată prin sistarea emigrărilor, alte legături cu aceştia nu cunosc.

Pe Eliezer Halevy ştiu că l-a cunoscut în primăvara anului 1951, la Legaţia Israel, când a mers la el pentru a discuta situaţia gravă a sioniştilor.

În afară de cele arătate mai sus cu privire la legăturile lui Ebercohn Iosif cu diplomaţii israelieni, ce mai ai de adăugat?

Nu mai am nimic de adăugat.

Ce mai ştii în legătură cu Ebercohn Iosif?

În primăvara anului 1951, Gronich Oscar mi-a comunicat că Ebercohn Iosif sugerează să se solicite Legaţiei Israel paşapoarte de protecţie, pentru foştii fruntaşi sionişti,

https://biblioteca-digitala.ro

ca astfel ei să fie feriţi de eventuale măsuri represive, ce s-ar lua în cadrul unui eventual război.

S-a făcut ceva în acest sens?

Nu ştiu să se fi făcut ceva.

(ss) Zoltan Hirsch

Proces-verbal de interogatoriu

7 iulie 1952

7 iulie 1952 – Bucureşti
Interogatoriu a început la ora 13 şi s-a terminat la ora 23,30.

În procesul-verbal de interogatoriu din 3 iulie 1952, ai arătat că ai fost membru în conducerea organizaţiei sioniste de tineret Dror Habonim. Aşa este?

Da. Aşa este.

În cadrul activităţii dumitale pe linie sionistă ai avut însărcinări în afara ţării?

Da, am avut. Am fost trimis de către conducerea organizaţiei Dror Habonim în anii 1945-1946 de două ori la Budapeste pentru schimb de experienţă cu Organizaţia din Ungaria, iar la sfârşitul anului 1946 am fost trimis ca delegat al organizaţiei la Congresul Mondial Sionist de la Basel.

Când ai fost pentru prima dată la Budapesta şi cum?

Am fost pentru prima oară la Budapesta în vara anului 1945, călătorind atât la ducere, cât şi la întoarcere în mod clandestin, în felul următor: din partea Mossad-ului, prin Moţi Moscovici, membru în conducerea organizaţiei am primit un certificat al Crucii Roşii, ca fiind cetăţean maghiar care se repatriază în Ungaria, conform instrucţiunilor primite de la Moţi Moscovici, am plecat la Arad, unde m-am prezentat lui Chaim Wurtzel, însărcinat al Mossad-ului cu trecerile ilegale şi semilegale de frontieră, cerându-i să-mi dea concursul să trec în Ungaria. Aceasta m-a însoţit până la Curtici, unde după îndeplinirea formalităţilor de vamă şi acte mi s-a dat viza de ieşire din ţară, şi am trecut în Ungaria.

Cât timp ai stat în Ungaria, unde anume şi cu ce te-ai ocupat?

Am stat în Budapesta câteva zile, luând contact cu conducerea organizaţiei Dror Habonim de acolo şi am vizitat câteva colective de muncă şi cămine de copii ale organizaţiei şi le-am împărtăşit modul de activitate al organizaţiilor din România. Cele câteva zile am stat la Budapesta, după care m-am întors în ţară.

În ce mod ai venit în ţară şi pe unde?

M-am întors în ţară cu un tren sovietic, prin punctul de frontieră Curtici. La plecarea din Budapesta am primit de la Mossad-ul de acolo un certificat de Cruce Roşie, care mi-a servit ca act de cetăţenie pe teritoriul ungar.

În apropiere de Gara Curtici, în tren am rugat pe un ostaş sovietic să-mi împrumute mantaua sa pe care am îmbrăcat-o şi astfel am evitat controlul de la frontieră.

https://biblioteca-digitala.ro

Când ai fost pentru a doua oară la Budapesta şi în ce mod?

Am fost a doua oară la Budapesta la începutul anului 1946, călătorind la plecare exact în acelaşi mod ca prima dată, cu certificat al Crucii Roşii, ca fiind cetăţean maghiar, la data aceasta, am plecat împreună cu instructorul palestinian Meier.

Cu ce scop ai fost la Budapesta de această dată, şi cât timp ai stat acolo?

Am fost trimis de conducerea organizaţiei, pentru determinarea refacerii unităţii organizaţiei de acolo, care se scindase recent.

La Budapesta, împreună cu sus-numitul instructor palestinian am luat contact cu cele două fracţiuni ale organizaţiei sioniste, însă fără a reuşi să refacem unitatea organizaţiei, după câteva zile pe care le-am stat la Budapesta, m-am reîntors în ţară singur.

În ce mod ai venit în ţară şi pe unde, de această dată?

La înapoiere, m-am prezentat înainte de plecare la Legaţia României din Budapesta, unde m-am dat drept deportat din Ardealul de Nord, cerând să mi se dea actele de călătorie necesare pentru venirea mea în ţară, pe care le-am primit. Am intrat în ţară pe la punctul Oradea, unde fiind prezentat la Comisia de triere a deportaţilor, am primit autorizaţie de stabilire în ţară.

Când ai plecat ca delegat la Congresul Mondial de la Basel şi cum?

Am plecat la Congresul de la Bassel, Elveţia, împreună cu un grup de vreo 10 persoane din organizaţiile sioniste de tineret, ca delegaţi, în noiembrie 1946. Plecarea noastră din ţară, s-a făcut în mod clandestin, fiind organizată de Mossad, în felul următor: am plecat la Satu Mare, unde am fost aşteptaţi de delegatul Mossad-ului, care ne-a dus la comuna Oar, unde ne-a aşteptat un delegat al Mossad-ului din Ungaria, care ne-a trecut frontiera pe seară în oraşul Crenger. Ajunşi în Ungaria, după ce am stat câteva zile la Budapesta, am fost trecuţi tot în mod fraudulos în Austria, de către Mossad. Am ajuns până la Viena, unde am primit acte de persoane deplasate, fără a reuşi să continuăm călătoria spre Basel, deoarece nu am primit vize de trecere a zonei engleze din Austria.

După câteva zile, ne-am întors în ţară prin Ungaria în acelaşi mod ca la plecare.

Cine sunt persoanele care împreună cu dumneata au plecat în mod ilegal din ţară spre Basel şi s-a întors în acelaşi mod?

Au fost următorii: Meir Crecher, instructor palestinian, plecat din ţară. Filip Segal, Rahel Gutman, Rotember din conducerea organizaţiei, Gordonia, Fima, instructor palestinian. Aceştia toţi plecaţi din ţară, Nusbaum din Cluj şi Avny Steinmetz, din organizaţia Hanoar Haţioni, care sunt în ţară.

Din cele de mai sus rezultă că în anii 1945-1946 ai trecut frontiera de trei ori în Ungaria în mod clandestin şi tot de trei ori ai venit clandestin în ţară. Aşa este?

Da, aşa este.

Cine a organizat aceste treceri clandestine?

Aceste treceri clandestine au fost organizate de Mossad.

(ss) Zoltan Hirsch

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

10 iulie 1952

10 iulie 1952. Oraşul Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 10,30 şi s-a terminat la ora 22.

În procesul-verbal de interogatoriu din 7 iulie a.c., ai arătat că în anii 1945-1946 ai plecat de 3 ori clandestin din ţară şi tot de 3 ori ai intrat în ţară în mod clandestin şi că acestea au fost organizate de Mossad. Arată ce este acest Mossad?

Mossad-ul era un for de instructori palestinieni, speciali, care depindea de o secţiune secreta a Agenţiei Evreieşti din Palestina, cu sediul la Ierusalim.

Cu ce se ocupa Mossad-ul?

Mossad-ul se ocupa cu organizarea emigrărilori legale cu organizarea formaţiunilor militare (Hagana), procurări arme etc.

Cu ce se ocupa Mossad-ul din România şi cum îşi desfăşura activitatea?

Mossad-ul din România avea următoarele atribuţii: 1. Organizarea emigrărilor în Palestina ca: procurarea şi amenajarea vaselor de transport, stabilirea cotelor de emigranţi în general şi pe organizaţii, finanţarea emigrărilor. 2. Organizarea emigrărilor din anii 1945-1946 cu trenul spre Austria, Germania Occidentală şi Italia, cu destinaţia finală Palestina. 3) Organizarea emigrării unui transport de circa 500 de copii în Olanda, în august 1947. 4. Organizarea trecerilor frauduloase de frontieră a instructorilor palestinieni, care veneau şi plecau din ţară şi a unor sionişti. 5. Organizarea cursurilor de Hagana (autoapărare) pe lângă organizaţiile de tineret sioniste în diversele puncte ale ţării.

Mossad-ul îşi desfăşura activitatea prin grupul de instructori palestinieni şi printr-un aparat întreg de persoane de cetăţenie română, care activau în diverse sectoare.

Din cine era format Mossad-ul din România, cine îl conducea şi unde îşi avea sediu?

Mossad-ul din România era format din instructorii Palestinieni, fiind condus de Moshe Averbuch. Printre instructorii Mossad-ului erau următorii: Eliezer Niedermayer, Ricu Lupescu, Dan Baruch, Aba Naor, Assa Schor şi alţii. Sediile unde lucra Mossad-ul erau în str. Aron Florian nr. 5, str. Praporgescu nr. 12, şi Calea Dorobanţi nr. 2.

Arată cum a organizat Mossad-ul emigrările din 1945-1946 cu trenul spre Austria şi alte ţări?

Mossad-ul a organizat aceste emigrări pentru plecarea evreilor cetăţeni străini în special tineret, care se refugiaseră în timpul războiului în ţară. Pentru plecare acestora s-au folosit ca acte de călătorie certificate ale Crucii Roşii.

Odată cu cetăţenii străini, Mossad-ul organiza tot cu certificate ale Crucii Roşii, însă cu date false, plecarea unor grupuri de tineri evrei, în total vreo 1000 de persoane de cetăţenie română, care figurau însă în aceste certificate drept cetăţeni străini.

În vederea plecării se constituiau grupuri de 20-30 de persoane, care plecau săptămânal din Bucureşti, unde fuseseră concentraţi şi cei din provincie la Arad. Grupurile ajunse la Arad erau luate în primire de către Chaim Wurtzel, care le conducea până la Curtici, de unde treceau în Ungaria după îndeplinirea formelor.

https://biblioteca-digitala.ro

Ai arătat că cu aceste emigrări au plecat şi cetăţeni români, având certificate de Cruce Roşie falsificate, ca cetăţeni străini. Cine se ocupa cu falsificarea acestor certificate?

Cu falsificarea acestor certificate se ocupau funcţionarii Mossad-ului, printre care erau şi Adolf Hers, zis Dola şi Iancu Grunstein. În afară de falsificarea certificatelor de Cruce Roşie, Mossad-ul se mai ocupa cu procurări de acte false, pentru instructorii palestinieni, veniţi clandestin în ţară, dându-li-se buletine de identitate de Bucureşti. Astfel, instructorului Meri Orescher i s-au procurat acte false cu care s-a căsătorit în 1947, cu Ruth Perlstein din Brăila.

Cu acte false a plecat în decembrie 1947 cu unul din vapoarele de emigranţi, instructorul Zwy Berenstein.

La fel pe paşaportul instructorului Haganei, Dov Finchel a fost intercalată fotografia tinerei Sely Rosman, din Galaţi, pe care acesta a reuşit astfel să o scoată din ţară şi să o transporte în Palestina. Aceasta s-a întâmplat în vara anului 1948.

Unde erau falsificate certificatele Crucii Roşii şi de unde ştii aceasta?

Actele în general se falsificau în sediile Mossad-ului din Calea Dorobanţi nr. 2, str. Praporgescu nr. 12 şi în Str. Aron Florian nr. 5.

Ştiu despre aceste falsificări de acte, vânzând singur o parte din ele, călătorind şi eu în străinătate de două ori cu certificate false ale Crucii Roşii şi fiind informat în general asupra acestor falsificatori ca unul ce eram în conducerea organizaţiei.

Arată cum a organizat Mossad-ul trecerile frauduloase de frontieră pentru instructorii palestinieni şi pentru unii sionişti şi cine sunt aceştia?

Majoritatea instructorilor palestinieni care au fost în ţară între anii 1945-1948, au venit ilegal în ţară. Ei intrau în ţară prin diferite puncte de frontieră ca: Arad, Oradea, Satu Mare şi Timişoara, fiind trecuţi pe teritoriul românesc de Mossad-ul din străinătate.

La intrarea în ţară erau primiţi de delegaţii Mossad-ului care îi îndrumau spre Bucureşti. Plecarea lor din ţară se organiza în acelaşi mod sau cu acte false, aşa cum am arătat mai sus. Astfel, am intrat şi ieşit din ţară în mod ilegal printre alţii următorii instructori palestinieni: Zwy Weinstein, Meir Brecher, Semy Elhanan, Fima Schdmy, Ehuda Klavir, Itzhak Tessler şi alţii.

În afară de instructorii palestinieni, Mossad-ul a mai organizat în toamna anului 1946 plecarea şi întoarcerea ilegală în ţară prin punctul de frontieră Oar – Satu Mare, a unui grup de 10 tineri sionişti delegaţi la Congresul Mondial Sionist de la Bassel.

Tot Mossad-ul a organizat în anii 1946-1948 plecarea şi înapoierea în ţară a două grupuri de tineri din organizaţia Dror Habonim, care au fost la seminariile mondiale ale organizaţiei din Germania şi Italia. Aceşti tineri au fost următorii: Dorica Iancovici, Sidy Marcovici, Aizic Rano, Fredy Steining, Debora Lapusner, Saly Grosman, Czias Mandel, Rubin Moscovici şi Gitta Leibovici. Atât plecarea din ţară, cât şi venirea în ţară a acestor grupuri au fost făcute în mod clandestin, în aceleaşi condiţii ca şi a instructorilor palestinieni.

Ce ştii în legătură cu organizarea de către Mossad a cursurilor de Hagana pe lângă organizaţiile de tineret?

În vederea organizării acestor cursuri au venit în ţară în cursul anului 1947 câţiva instructori palestinieni ai organizaţiei Hagana. Printre aceştia au fost doi pe care i-am cunoscut personal, şi anume; Dot Fincher şi Israel. Aceşti instructori au organizat cursurile

https://biblioteca-digitala.ro

de Hagana pe lângă şi în apropierea colectivelor de muncă ale organizaţiilor sioniste de tineret, din diverse puncte ale ţării, unde erau concentraţi tineri din diferite organizaţii care sub conducerea unui instructor palestinian, urmau un curs de pregătire militară, de câteva săptămâni de zile. Pregătirea militară se făcea conform instrucţiunilor comandamentului suprem al Haganei şi ale Mossad-ului. Cursurile erau dotate cu arme şi din sânul cursanţilor se formau şefi de subunităţi. Activitatea acestor cursuri era controlată pe lângă Mossad-ul din ţară şi de un instructor superior, ce venea periodic în România din Palestina, cu numele de Iacov Solomon, pe care l-am cunoscut personal.

Cu ce scop erau organizate cursurile de pregătire militară, cine participa la ele şi unde au avut loc asemenea cursuri?

Cursurile de pregătire militară erau urmate de tineri din colectivele de muncă sioniste, care urmau să emigreze în curând, ele ţinându-se în diverse localităţi ca Haţeg, Lugoj, Gura Humorului şi altele.

Scopul acestor cursuri de pregătire militară era să formeze grupe de rezistenţă pe vasele de emigranţi în vederea reuşitei debarcării şi pentru dotarea lor cu cunoştinţele elementare militare în vederea participării lor la războiul din 1946 din Israel.

În afară de cele de mai sus, cu ce s-a mai ocupat Mossad-ul din România?

În afară de cele arătate mai sus, Mossad-ul din România s-a mai ocupat în anii 1945-1946 cu primirea evreilor ce s-au repatriat din U.R.S.S. în ţară. S-a îngrijit de cazarea şi întreţinerea lor provizorie, până la stabilirea lor în diferite localităţi şi aranjarea unei situaţii.

Ce mai ştii în legătură cu activitatea Mossad-ului din România?

Vreau să arăt că activitatea Mossad-ului ca atare a încetat la sfârşitul anului 1948. Cu toate acestea, o parte din instructorii Mossad-ului au rămas în ţară ca diplomaţi israelieni, iar alţii au venit în aceeaşi calitate de diplomaţi, fiind însă în acelaşi timp şi membri ai Mossad-ului. Aceştia au fost: Moshe Agamy (Averbuch), Ricu Lupescu Mendelsohn, Zwy Hadari (Vania Pomeranz), Mordehai Schor (Assa), Eliezer Halevy (Hurvitz) şi Ehud Ariel (Überall).

(ss) Zoltan Hirsch

Proces-verbal de interogatoriu

11 iulie 1952

11 iulie 1952. Oraşul Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 21 şi s-a terminat la ora 24 şi 30 min.

Dumneata ai cunoscut o persoană cu numele de Simigita Leibovici?

Da, am cunoscut.

Când şi prin ce împrejurimi ai cunoscut-o?

Am cunoscut-o în toamna anului 1944 la sediul central al fostei organizaţii Dror Hanonim din str. Prelungirea Negoiul nr. 10, când a început să activeze în cadrul organizaţiei.

https://biblioteca-digitala.ro

Ce activitate a desfăşurat Simigita Leibovici în cadrul organizaţiei şi în ce calitate?

La început ea a lucrat în secretariatul organizaţiei şi în secţiunea de Bucureşti. Apoi, la începutul anului 1945, a fost trimisă ca instructor în diferite localităţi din Transilvania, unde a format secţiuni ale organizaţiei şi a îndrumat activitatea lor. În mai 1945, prima conferinţă pe ţară a organizaţiei a ales-o în conducerea centrală. După această dată şi până la autodizolvarea organizaţiei a fost aproape în permanenţă responsabilă cu colectivele de muncă şi cu emigrarea, ale organizaţiei. Era de asemenea reprezentantul organizaţiei în Federaţia Hehaluţ. A fost şi reprezentantul organizaţiei pe lângă Mossad. Fiind în această calitate în contact permanent cu instructorii palestinieni respectivi, ea primea şi executa instrucţiunile lor.

Ca responsabilă cu colectivele de muncă, Simigita Leibovici a vizitat periodic aceste colective, controlând şi îndrumând activitatea lor, din punct de vedere gospodăresc, cultural şi financiar.

Ca responsabilă cu emigrarea, primea şi executa din partea Mossad-ului, toate instrucţiunile pentru emigrările legale şi ilegale şi primea bani pentru finanţarea lor.

În Hehaluţ avea diverse atribuţii, fiind puţin timp secretar general.

În calitate de reprezentant pe lângă Mossad, după câte ştiu, ea primea împreună cu Moţi Moscovici, instrucţiunile referitoare la organizarea emigrărilor cu trenul spre diferite ţări din Apus, a cetăţenilor străini. Aceştia au plecat cu certificate ale Crucii Roşii, care pentru cetăţenii români conţineau date false. În felul acesta, au plecat numai din organizaţia Dror Habonim, aproximativ la cetăţeni români.

Tot ca reprezentant pe lângă Mossad, ea primea şi executa dispoziţiile privitoare la organizarea cursurilor de Hagana şi participarea organizaţiei sale la aceste cursuri.

Ea desemna participanţii, îndrumându-i spre localităţile unde se ţineau aceste cursuri şi îngrijindu-se de cazarea tuturor cursanţilor, în cazurile când acestea se ţineau pe lângă un colectiv de muncă al lui Dror Habonim. Ea participa la desemnarea grupurilor de rezistenţă pe vapoare, cunoscând instrucţiunile pe care acestea le primeau din partea instructorilor Hagana-lei. Toată această legătură a ei cu Mossad-ul era secretă.

Ce însărcinări a avut Simigita Leibovici în afara organizaţiei?

Simigita Leibovici a fost trimisă de organizaţie în străinătate de două ori. Pentru întâia oară a plecat la Budapesta la sfârşitul anului 1946, cu intenţia de a pleca în Germania, unde urma să aibă loc conferinţa europeană a organizaţiei Dror. Conferinţa neţinându-se, ea s-a înapoiat după câteva zile în ţară. A doua oară ea a plecat la începutul anului 1947, cu scopul de a participa la seminarul mondial al organizaţiei Dror de la Roma. N-a ajuns la destinaţie pentru că de la Budapesta a fost rechemată în ţară de către conducerea organizaţiei, fiind necesară în activitatea locală.

În ambele cazuri, Simigita Leibovici a plecat şi s-a întors ilegal în ţară, prin punctul de frontieră Oar – Satu Mare, călătoriile ei clandestine fiind organizate de Mossad.

Cu ce instructori palestinieni a avut legături Simigita Leibovici şi care a fost natura acestor legături?

Simigita Leibovici a avut legaturi cu instructorii organizaţiei, şi anume: Dov Berger, Zwy Berenstein, Remy Elhanan, Johuda Mlavir, Alexander Semofrovitz şi Itzak Tessler. Legăturile ei cu aceştia erau în cadrul organizaţiei. A mai avut legături cu instructorii Mossad-ului şi ai Haganei, şi anume: Eliezer Nidermayer, Ricu Lupescu Mendelsohn, Dan, Baruch, Mordehai Schor şi alţii, de la care primea instrucţiunile referitoare la organizarea emigrărilor şi a cursurilor de Hagana.

https://biblioteca-digitala.ro

În afară de cele arătate mai sus, ce altă activitate a mai desfăşurat Simigita Leibovici, până la autodizolvarea organizaţiei Dror Habonim din care a făcut parte?

N-am cunoştinţă de vreo altă activitate a ei în afară de cele arătate până aici.

Ce ştii în legătură cu activitatea lui Simigita Leibovici, după autodizolvarea organizaţiei?

Dacă înainte de autodizolvarea organizaţiei din martie 1949 şi după această dată, Simigita Leibovici a vizitat la Hotelul Athénée Palace şi la Legaţia Israel pe diplomaţii israelieni Zwy Hadari şi Eliezer Halevy, informându-i despre situaţia gravă în care se găseşte mişcarea sionistă şi discutând cu el probleme în legătură cu aceasta.

Zwy Hadari şi Eliezer Halevy prin luna martie 1949, cu ocazia unei vizite la Legaţie, ne-au spus lui Gitta Leibovici şi mie, de necesitatea urgentă a organizării unei plecări ilegale din ţară a conducătorilor organizaţiei. Ne-au însărcinat să găsim posibilităţi de trecere a frontierei, recomandându-ne în special trecerea prin Iugoslavia, urmând ca după găsirea posibilităţii de plecare să primim de la Halevy banii necesari şi instrucţiunile pentru călătorie până în Israel.

Întrucât încă din toamna anului 1948, instructorul palestinian Itzhak Tessler ne spusese că s-a gândit la necesitatea urgentă a plecării ilegale din ţară a conducătorilor organizaţiei, vorbind în acest scop cu Stein Israel din Timişoara pentru a găsi o posibilitate de ieşire frauduloasă din ţară. După însărcinarea primită din partea celor doi diplomaţi israelieni, ne-am adresat eu şi Gitta Leibovici aceluiaşi Stein Israel, cerându-i să se intereseze de o asemenea modalitate, lucru cu care Stein a fost de acord. Stein a primit în acest scop de la Gitta Leibovici bani pentru deplasare in diferite localităţi de frontieră. După câtva timp Stein a revenit la Bucureşti, comunicându-ne că a găsit o posibilitate pe la Sighet.

Noi i-am comunicat lui Halevy informaţiile de la Stein în legătură cu posibilitatea de trecere a frontierei prin Sighet. Până în cele din urmă nu s-a făcut nimic în legătură cu această acţiune de trecere ilegală a frontierei.

În luna aprilie 1949, imediat după eliberarea din închisoare, Gitta şi cu mine am avut o lungă convorbire cu Itzhak Tessler la legaţia Israel. Cu această ocazie, Itzhak Tessler ne-a relatat împrejurările în care fusese arestat şi condiţiile în care a trăit în diferite închisori, precum şi acuzaţiile ce i s-au adus, trăgând concluzia în urma acestei detenţii.

După expunerea sa, Tessler ne-a cerut nouă să-l informăm asupra evenimentelor care s-au petrecut în timpul detenţiei sale.

Mai întâi a vorbit Gitta Leibovici, care a descris condiţiile în care s-a produs lichidarea organizaţiei, după care a făcut un scurt raport asupra cheltuielilor din ultimul timp. Eu am făcut o scurtă descriere asupra desfăşurării campaniei antişoviniste.

După cele auzite de la noi, Tessler ne-a spus că apreciază situaţia noastră ca foarte gravă şi că preocuparea noastră permanentă trebuie să fie plecarea noastră cât mai grabnică din ţară. El plecând în Israel, se angajează să informeze forurile sioniste asupra acestei grave situaţii. Pentru ca demersurile sale să fie crezute, el trebuie să cunoască situaţia de aici, pentru care ne cere să-i trimitem informaţii referitoare la următoarele probleme:

1. Situaţia economică a populaţiei evreieşti în urma unor legiuiri, care ar provoca scoaterea din viaţa economică a unor noi categorii de evrei.

2. Starea de spirit a populaţiei evreieşti în general şi dacă se menţine tensiunea emigraţionistă în special.

3. Încadrările în muncă ale evreilor.

https://biblioteca-digitala.ro

Ne-a spus că aceste informaţii să nu i le transmitem prin corespondenţa obişnuită, ci să i le predăm lui Halevy, care i le va transmite prin poşta diplomatică.

Ne-a mai cerut să fim în legătură directă cu el, să-i scriem scrisori. În interesul securităţii noastre, să nu semnăm scrisorile şi să nu indicăm pe plicuri adresa noastră. El ne va scrie de asemenea, utilizând pseudonimul Avram.

Tessler a recomandat că în eventualitatea unei emigrări clandestine, să plece mai întâi Gitta Leibovici, care este bine cunoscută şi deci în primul rând periclitată. Cu aceasta, întâlnirea noastră de la legaţie a luat sfârşit.

Eu nu l-am mai văzut de atunci, ştiu însă că în aceeaşi seară Tessler a avut o întâlnire cu conducătorii organizaţiei Dror în str. Vasile Lucaci nr. 21, printre care era şi Gitta Leibovici. A doua zi Tessler a plecat din ţară, plecând cu avionul la Praga şi de acolo la Paris.

Ai cunoştinţă că Simigita Leibovici a transmis informaţii lui Itzhak Tessler, dacă da, prin cine şi cum şi ce anume informaţii?

Am cunoştinţă că Simigita Leibovici a transmis lui Itzhak Tessler la Paris o scrisoare prin Eliezer Halevy, care a transportat-o în valiza sa diplomatică. Tot prin Halevy ea a primit răspunsul lui Itzhak Tessler. Nu ştiu ce conţinea scrisoarea lui Gitta.

De unde ştii de cele de mai sus?

Ştiu de cele de mai sus chiar de la Gitta, care mi-a comunicat acest lucru şi mi-a dat să citesc răspunsul lui Itzak Tessler, în care acesta promitea să se intereseze de situaţia noastră.

Ce activitate a mai desfăşurat Simigita Leibovici după autodizolvarea organizaţiei?

Începând din primăvara anului 1949, Simigita Leibovici primea de la Eliezer Halevy fonduri băneşti pentru ajutorarea foştilor conducători ai organizaţiei Dror. Aceste ajutore erau destinate următorilor: Erwin Glotter, Debora Iancovici, Lapusner, Saly Grossman, Aizic Rand şi Fredi Steining. Acest lucru îl ştiu de la ea, nu ştiu însă ce sume primea şi cum le distribuia.

În primele zile ale lunii iunie 1949, fiind la legaţia Israel, Ricu Lupescu Mendelsohn mi-a spus de două persoane din organizaţia Dror, împreună cu fotografiile lor, în vederea emigrării. Acesta mi-a cerut să-i comunic lui Gitta că nu are voie să consulte pe nimeni, ci ea singură să stabilească numele persoanelor propuse pentru plecare. Atât Ricu Lupescu, cât şi Halevy, de la care m-am interesat de această chestiune, au refuzat să-mi dea orice fel de indicaţii în legătură cu această chestiune.

I-am comunicat lui Gitta Leibovici cele de mai sus, încă în aceeaşi zi. Ea s-a prezentat le legaţie, unde i s-a comunicat de către Ricu Lupescu şi Halevy, că în transporturile de evrei cehoslovaci care urmează să emigreze în Israel prin Constanţa, să fie introduşi şi câte 2 fruntaşi ai organizaţiilor de tineret, urmând că dacă aceasta va reuşi să se repete aceasta acţiune.

În acest scop, fotografiile celor propuşi pentru plecare, urmează să fie trimise la Praga, unde legaţia Israelului condusă pe atunci de Ehud Ariel, se va îngriji de introducerea celor de aici pe paşapoartele colective ale emigranţilor cehoslovaci.

În ceea ce priveşte îmbarcarea celor care trebuiau să plece, ei urmau să se urce la trenurile cehoslovacilor într-una din gările de pe traseul Arad-Constanţa sau să se infiltreze printre emigranţii cehoslovaci la Constanţa.

https://biblioteca-digitala.ro

Gitta Leibovici, după ce m-a consultat pe mine a propus pentru plecare pe Rubin Moscovici şi Mizic Land, depunând la legaţie şi fotografiile lor. Aceştia au plecat în acest mod la 17 iunie 1949 din ţară.

Ce mai ştii în legătură cu Simigita Leibovici?

În afară de faptul că a fost arestată în luna septembrie 1949, nu mai ştiu nimic despre Simigita Leibovici.

(ss) Zoltan Hirsch

Proces-verbal de interogatoriu

15 iulie 1952

Oraşul Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 10 şi s-a terminat la ora 14.

Cum ţineau legătura organizaţiile sioniste din România cu organizaţiile sioniste din România cu organizaţiile mondiale?

Organizaţiile sioniste din ţară ţineau legătura cu organizaţiile lor mondiale prin următoarele moduri: 1) Corespondenţa care cuprindea rapoarte de activitate, primiri de îndrumări, de material politic, cultural şi presă.

2) prin participarea unor fruntaşi sionişti din ţară la conferinţe mondiale care au avut loc în străinătate, cum au fost: la conferinţa mondială a organizaţiei Ichud din decembrie 1946 de la Bassel, conferinţa Europeană a Organizaţiei Haşomer Haţair de la începutul anului 1948 de la Praga; Congresul mondial al organizaţiei Ichud din vara anului 1948 de la Ierusalim şi la Congresul mondial sionist de la Basel din decembrie 1946.

3) Prin vizita în ţară a unor fruntaşi ai organizaţiilor mondiale, respective, cum au fost: Meir Iary, Levy Grimblat, Aron Cohen, Israel Barzilay, pentru organizaţia Haşomer Haţair şi Mişmar? Bamuei Fridman (Samuiel Eliasey), Namir Mordehai, Israel Kosol pentru Ichud; Israel Idelsohn (Var Jehuda) şi Moshe Kliger pentru organizaţiile L'Achdut Haavoda Poalei Zion şi Dror.

4) Prin instructorii palestinieni trimişi de către organizaţiile respective din Israel, pe lângă cele din ţară, cum au fost: Jehuda pentru organizaţiile Haoved Haţioni şi Hanoar Haţioni; Joiel Zilberstein pentru organizaţiile Mizrahi şi B'nei Akiva; Dan, Baruch, Neir Seitz, Sara, David Haimovici, Moshe Averbuch Agamy, Seny Helkanan, Seir Brecher, Tuvia, Israel Spumbaum, Isai Stosel, Chaim Solomon pentru organizaţiile Ichud, Gordonia şi Dror Habonim-Ichud; Eliezer Nidermayer, Ricu Lupescu Mendelsohn, Uriel, Maxi, David Rabinovici, Leon Negru, Adam pentru organizaţiile Haşomer Haţair şi Mişmar; Dov Berger, Zwy Weinstein, Fima Schmidt, Jehu Klavir, Alexander Senderovitz, Itzhak Tessler pentru organizaţiile L'Achdut Haavoda Poalei Zion şi Dror. Iosif Klarman pentru Uniunea sionistă revizionistă şi Bethar.

Ce rol aveau instructorii palestinieni în cadrul organizaţiilor respective?

Instructorii palestinieni îndrumau activitatea acestor organizaţii, fiind conducători efectiv ai organizaţiilor de tineret.

https://biblioteca-digitala.ro

Ce activitate au desfăşurat instructorii palestinieni în cadrul organizaţiilor sioniste şi cum?

În primul rând toţi instructorii palestinieni, împreună constituiau un for numit Mişlahat, egal cu „Misiune", fiind trimişi în această calitate de către Agenţia evreiască din Palestina şi majoritatea lor şi de către Histadrut egal cu C.G.N.M. din Palestina.

Ei se interesau periodic în şedinţe sub conducerea lui Moshe Averbuch, care era şeful Mişlahat-ului din ţară. În aceste şedinţe se luau hotărâri privitoare la activitatea organizaţiilor pe tărâmul emigrărilor, cultural, organizatoric, financiar etc. Aceste hotărâri erau obligatorii pentru organizaţiile sioniste. În calitate de instructori ai agenţiei evreieşti, ei conduceau principalele instituţii sioniste ca: executiva sionistă şi fondurile sioniste Keren Kayemet şi Keren Hayessod, iar ca instructori ai C.G.M. din Palestina, ei conduceau toată activitatea organizaţiei Hehaluţ.

În al doilea rând, ca instructori ai organizaţiilor palestiniene respective, ei conduceau organizaţiile din ţară din toate punctele de vedere. Ei participau la şedinţele comitetelor de conducere ale organizaţiilor, având un cuvânt hotărâtor în luarea deciziilor vizitau secţiunile din provincie, controlau activitatea colectivelor de muncă şi a căminelor de copii, dirijau lucrurile privitoare la emigrări ale organizaţiilor pe lângă care activau. În plus, distribuiau organizaţiilor atât fondurile generale primite de la C.G.M. din Palestina prin Hehaluţ, cât şi fondurile primite de la organizaţiile palestiniene respective. Toate aceste operaţiuni se făceau prin transferuri de devize frauduloase, care erau efectuate de ei cu persoane din ţară de la care primeau bani româneşti, plătindu-le contravaloarea lor în străinătate.

Când au venit în ţară instructorii palestinieni arătaţi mai sus şi cât timp au stat în ţară?

O parte a venit în ţară încă din timpul războiului, fiind paraşutaţi de către englezi, rămânând şi după 23 august în ţară. Alţii au venit începând din anul 1945 până în 1947. Aceştia rămâneau câtva timp în ţară, după care se înapoiau în Palestina. Majoritatea a stat în ţară un ani sau doi, iar alţii numai câteva luni. Ei veneau treptat, treptat şi tot astfel plecau din ţară. O parte din ei au fost în ţară până în primăvara anului 1949, când s-au autodizolvat toate organizaţiile sioniste. Câţiva din ei au revenit în ţară ca diplomaţi israelieni cum au fost: Moshe Averbuch Agamy, Mordehai Schor şi Ricu Lupescu Mendelsohn.

Cum veneau instructorii palestinieni în ţară şi cum plecau din ţară?

Majoritatea instructorilor palestinieni au venit şi au plecat ilegal din ţară. Intrarea şi ieşirea lor frauduloasă din ţară era organizată de Mossad. De asemenea tot Mossad-ul le procura acte de identitate false pentru a sta în ţară. Aceşti instructori plecau şi reveneau tot fraudulos în ţară. Unii plecau în străinătate, stăteau câtva timp acolo, după care se întorceau în ţară, bineînţeles tot în mod fraudulos.

Câţiva care au venit legal în ţară au folosit pretextul fals că-şi vizitează familiile, pentru a obţine viza de intrare în ţară şi ascunzând astfel adevăratul scop al şederii lor în ţară, activitatea sionistă.

Care a fost poziţia instructorilor palestinieni faţă de C.D.E?

Poziţia lor faţă de C.D.E. a fost negativă, ei opunându-se participanţii organizaţiilor sioniste în C.D.E., cât şi organizării în comun a emigrărilor. Instructorii palestinieni susţineau în sprijinul poziţiei lor că, colaborând cu C.D.E.-ul, organizaţiile sioniste încalcă principiul unităţii naţionale evreieşti.

https://biblioteca-digitala.ro

Care a fost poziţia instructorilor palestinieni prezenţi în ţară la data autodizolvării organizaţiilor sioniste, faţă de aceasta?

Majoritatea instructorilor palestinieni s-au împotrivit autodizolvării organizaţiilor sioniste, susţinând că oricât de mari ar fi riscurile, ele trebuie să-şi continue activitatea. Astfel organizaţia Mapam şi organizaţiile de tineret nu s-au autodizolvat decât în martie 1949, din cauza instructorilor palestinieni care le-au obligat să-şi continue până atunci activitatea.

Ce mai ai de arătat în legătură cu instructorii palestinieni?

Nu mai am nimic de arătat.

(ss) Zoltan Hirsch

Proces-verbal de interogatoriu

25 iulie 1952

25 iulie 1952. Oraşul: Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 10 şi 30 min. Interogatoriul s-a terminat la ora 14,30 min.

În procesul-verbal de interogatoriu din 24 iulie a.c., ai arătat că ai desfăşurat o activitate de spionaj în favoarea Legaţiei Statului Israel din R.P.R. Arată când şi în ce împrejurări ai început această activitate?

Mi-am început activitatea de spionaj în primăvara anului 1950, când Halevy Elieser pe atunci însărcinat cu afaceri al Israelului în R.P.R. mi-a cerut şi eu am consimţit să-i dau informaţii referitor la problemele ţării din toate punctele de vedere, primind instrucţiuni cu privire la culegerea şi transmiterea lor.

Cu cine ai avut legături pe această linie?

Am avut legături pe linie de spionaj cu diplomaţii israelieni: Halevy Eliezer, fost însărcinat cu afaceri, Avriel Ehud fost ministru plenipotenţiar, Loker Zwy, fost prim-secretar de legaţie şi cu Niv Baruch, însărcinat cu afaceri.

Ce informaţii ai transmis diplomaţilor israelieni arătaţi mai sus?

Am transmis diplomaţilor israelieni arătaţi mai sus informaţii cu caracter economic, politic şi militar.

Cum ai transmis informaţiile diplomaţilor israelieni?

Am transmis informaţiile verbale cu ocazia vizitelor făcute la Legaţia Israel diplomaţilor israelieni, în afară de două dăţi şi anume:

În luna august 1950 când am transmis informaţii lui Avriel Ehud în casa lui Ariel ataşat comercial israelian din str. Maria Rosetti nr. 8 şi în iulie 1951 când am transmis informaţii lui Loker Zwy în casa lui Mircea Negrea din Şos. Mihai Bravu nr. 232.

Am mai transmis unele informaţii prin soţia mea, Nusenn Reghina care era funcţionară la Legaţia Israel.

Până când ai transmis informaţii diplomaţilor israelieni?

https://biblioteca-digitala.ro

Am transmis informaţii diplomaţilor israelieni, până la arestarea mea din 7 ianuarie 1952.

Cum şi de la cine ai cules informaţiile pe care le-ai transmis diplomaţilor israelieni?

Informaţiile transmise de mine diplomaţilor israelieni le-am cules o parte din discuţiile avute cu foştii fruntaşi sionişti, Rorlich Berbard, Isac Schmidt, Ebercohn Iosif, Gronich Oscar, Beer Benjamin, Osterer Friderich, Glotter Ervin, Stein Israel din Timişoara şi de la Mircea Negrea şi Simon Schwartz, parte din observaţiile personale.

Pentru activitatea de spionaj, desfăşurată în favoarea legaţiei Statului Israel, ai primit ceva în schimb?

Am fost retribuit pentru această activitate cu diverse sume de bani, aproximativ 200.000 lei de către cei patru diplomaţi israelieni cărora le-am transmis informaţii. Astfel am primit de la Halevy în perioada aprilie 1950 – iunie 1951, circa 150.000 lei în mai multe rânduri. De la Avriel am primit 20.000 lei în august 1950 prin soţia mea, Nusen Reghina. De la Loker Zwy am primit 10.000 lei în octombrie 1951 prin soţia mea, iar de la Niv Baruch am primit 20.000 lei în luna decembrie 1951 prin soţia mea.

(ss) Zoltan Hirsch

Proces-verbal de interogatoriu

31 iulie 1952

30 iulie 1952. Oraşul Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 11 şi s-a terminat la ora 14.

În procesul-verbal de interogatoriu din 29 iulie a.c. ai arătat că Legaţia Israel a organizat o serie de plecări clandestine a unor fruntaşi sionişti din ţară. În afară de cele arătate în acel proces-verbal, mai ai cunoştinţă şi de alte plecări clandestine din ţară?

Da, mai am cunoştinţă.

În iarna anului 1949, instructorul palestinian Solomon Chaim a organizat plecarea clandestină din ţară a foştilor fruntaşi sionişti din Transilvania, Maler Mauriciu, Huper Filip şi Sende Ştefan şi a soţiilor acestora.

De unde ai cunoştinţă de acest lucru?

Am cunoştinţă de acest lucru de la Igner Herich, Stein Israel şi de la Solomon Chaim personal.

Ce anume ţi-au spus fiecare din cei de sus în legătură cu fuga celor 3 fruntaşi sionişti?

Stein Israel din Timişoara şi Igner Henrich fost în conducerea organizaţiei Ichud, mi-au spus că fuga celor trei fugari a fost organizată de Chaim Solomon prin Ungaria spre Viena. Mai târziu, au plecat şi soţiile lor.

Instructorul palestinian Solomon Chaim mi-a spus prin luna aprilie 1949, cu ocazia unei întâlniri, că el a organizat fuga celor trei foşti fruntaşi sionişti din Transilvania cu ajutorul legăturilor create de el. Cele trei persoane de mai sus, adică Maler Mauriciu, Huper

https://biblioteca-digitala.ro

Filip şi Sende Ştefan, au plecat fiind conduşi de un om de legătură prin Curtici trecând frontiera în Ungaria, iar la Budapesta prin agenţii Mossad-ului au fost conduşi până la Viena. După o săptămână au plecat şi soţiile lor pe aceeaşi cale.

Solomon Chaim mi-a spus că el avea intenţia să folosească această cale pe o scară mai largă, pentru mai mulţi fruntaşi sionişti, dar a fost oprit de Moshe Agamy prim-consilier al Legaţiei Israel, care i-a interzis să se mai ocupe cu organizarea unei asemenea acţiuni acestea fiind exclusiv de competenţa lui în calitatea lui de şef al Mossad-ului.

Mai ai cunoştinţă şi de alte plecări clandestine a unor conducători sionisti?

Mai am cunoştinţă de plecarea clandestină din ţară a lui Ricu Lupescu, instructor palestinian şi funcţionar al legaţiei Israel, plecare efectuată în vara anului 1949.

Ce anume ştii în legătură cu această plecare clandestină din ţară?

După eliberarea mea din prima detenţiune, soţia mea, Nusen Reghina, funcţionară a legaţiei Israel, mi-a spus că la sfârşitul venii anului 1949, Ricu Lupescu a plecat clandestin din ţară, fără a putea preciza exact în ce condiţii s-a produs fuga lui.

Soţia mea mi-a mai dat următoarele relaţii în legătură cu aceasta.

Ricu Lupescu îşi lăsase mustăţi în cursul verii, fapt care a făcut-o să bănuiască că are intenţia să fugă din ţară.

Într-o dimineaţă de sâmbătă de la sfârşitul verii 1949, Ricu Lupescu a invitat-o pe Reghina să-i facă o vizită la locuinţa lui din blocul Aro, ei fiind colegi de serviciu la legaţie. Reghina a acceptat această invitaţie. După ce au stat de vorbă câteva minute, Ricu M. i-a spus lui Reghina că trebuie să plece urgent undeva, că revine în maximum o oră, iar dacă s-ar întâmpla să nu mai revină după aceasta oră, ea să plece. Ricu M. n-a mai revenit şi Reghina a părăsit locuinţa după o oră.

A doua zi dimineaţă, Reghina s-a interesat la Agamy de soarta lui Ricu M., adăugând că acesta i-ar fi spus singur că are de gând să fugă din ţară. Agamy i-a recunoscut că într-adevăr, Ricu M. fugise din ţară, făcându-i aluzie că a fugit cu un avion. Cu câteva zile mai târziu, soţia mea a primit o CP ilustrată de la Ricu M., din Paris.

În afară de plecările clandestine a unor conducători sionişti pe care le-ai arătat până acum, mai ai cunoştinţă şi de altele până la arestarea din 10 iunie 1949 sau în timpul arestării dumitale?

Nu mai am cunoştinţă.

(ss) Zoltan Hirsch

Proces-verbal de interogatoriu

31 iulie 1952

Oraşul: Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 12 şi s-a terminat la ora 24.

În procesul-verbal de interogatoriu din 30 iulie a.c, ai arătat o serie de acţiuni organizate de legaţia Israel, de plecări clandestine din ţară a unor conducători sionişti. Arată, dacă după eliberarea dumitale Legaţia Israel a mai organizat asemenea acţiuni?

https://biblioteca-digitala.ro

După eliberarea mea, din februarie 1950, Legaţia Israel a mai organizat acţiuni de plecare ilegală din ţară, şi anume:

În luna august 1950, în cursul întrevederii pe care am avut-o cu Ehud Ariel, ministru plenipotenţiar al Israelului în R.P.R. la locuinţă ataşatului comercial israelian Ariel din str. Maria Rosetti nr. 8, acesta m-a întrebat dacă sunt dispus să plec clandestin din ţară în Israel, La răspunsul meu afirmativ, el mi-a spus că există două posibilităţi de plecare ilegală, prin paşaport fals şi o altă modalitate. l-am răspuns că plecarea prin paşaport fals nu vine în consideraţie pentru mine, din cauza situaţiei mele ca fost arestat. l-am arătat însă că sunt hotărât să plec prin cealaltă modalitate. Avriel mi-a răspuns că va căuta rezolvarea plecării prin cealaltă cale fără a da alte amănunte.

Chestiunea fugii a revenit în discuţiile ulterioare pe care le-am avut cu Avriel şi cu Halevy până în ianuarie 1951, în cursul cărora la întrebările mele referitoare la această chestiune, ei mi-au spus că fuga n-a putut fi organizată până atunci, din cauza unei „căderi" ce s-a produs în străinătate

În luna februarie 1951, cu ocazia unei întrevederi avute la Legaţia Israel cu Eliezer Halevy din iniţiativa lui, acesta mi-a spus că plecarea clandestină din ţară a devenit actuală. I-am răspuns că nu pot pleca întrucât am impresia că sunt urmărit de organele de stat.

Ce a urmat după aceste discuţii?

În luna iunie 1951, cu ocazia ultimei întrevederi avute cu Halevy Eliezer, l-am rugat să se intereseze de problema fugii noastre din ţară. El mi-a promis că se va interesa de această problemă îndată ce va fi ajuns în străinătate, sperând că ea va fi în curând favorabil soluţionată şi adăugată că vom primi instrucţiunile pentru plecare, de la Zwy Loker, succesorul său.

După câteva săptămâni, la începutul lunii iulie 1951, Zwy Loker i-a comunicat soţiei mele care era funcţionară la Legaţie, că potrivit comunicărilor din străinătate, data fugii noastre se apropie. Nu i-a dat amănunte, dar i-a spus că cu câteva zile înainte de fugă să plecăm în concediu, de unde apoi vom merge potrivit dispoziţiilor ulterioare, la locul de unde vom pleca clandestin.

Ce instrucţiuni aţi primit cu privire la fuga din ţară şi de la cine?

Pentru a cunoaşte amănunte la fuga noastră, i-am cerut lui Zwy Loker o întrevedere în casa prietenului meu Mircea Negrea, din Şos. Mihai Bravu nr. 232, pe care el a acceptat-o.

Întâlnirea noastră a avut loc în ziua de 14 iulie 1951 seara, cu care ocazie Loker mi-a comunicat că plecarea noastră se va face prin Brăila pe o şalupă austriacă, că numai îmbarcarea este anevoioasă, dar odată îmbarcaţi putem fi siguri, întrucât conducătorii şlepului au locuri unde să ne ascundă fără a putea fi găsiţi de organele de control.

Am stabilit cu această ocazie că vom pleca în concediu cu câteva zile înainte de cunoaşterea datei exacte a fugii, aceasta pentru a justifica lipsa noastră din Bucureşti, urmând ca din locul de concediu să plecăm la Brăila.

În jurul datei de 20 iulie 1951, Loker i-a comunicat soţiei mele că fuga noastră se va produce probabil în primele zile ale lunii august şi în consecinţă urmează să plecăm în concediu cu câteva zile înainte.

În ziua de 25 iulie 1951, l-am vizitat la Legaţiei pe Zwy Loker, care mi-a dat următoarele instrucţiuni şi amănunte în legătură cu apropiata noastră fugă: mi-a comunicat că a primit telegramă din străinătate, că toate pregătirile pentru fugă sunt terminate şi aşteaptă în fiecare zi comunicarea datei exacte a fugii. Loker mi-a spus că vom pleca pe

https://biblioteca-digitala.ro

această cale un grup de oameni, fără a indica numele lor. A mai adăugat că vom debarca pe teritoriul Iugoslaviei fără însă a face alte precizări. În sfârşit, mi-a spus că pentru a primi ultimele dispoziţii în vederea fugii, să mă reîntorc în seara zilei de 29 iulie la Bucureşti unde la orele 23 să mă întâlnesc la capătul liniei de tramvai nr. 24 cu Moshe Weiss, care îmi va comunica ce avem de făcut.

Arată ce ai făcut după întâlnire avută cu Zwy Loker?

După întâlnirea avută cu Zwy Loker, a doua zi am plecat la Gheorghieni cu soţia mea în concediul de unde m-am întors conform înţelegerii cu Loker la Bucureşti în seara zilei de 29 iulie. La locul şi ora stabilite, m-am întâlnit cu Moshe Weiss, funcţionar al Legaţiei, care mi-a dat următoarele instrucţiuni: el mi-a comunicat că fuga noastră se va produce probabil în ziua de 1 august şi că există toate speranţele că ea va reuşi.

În acest scop, în ziua de 1 august la ora 15, urmează să mă întâlnesc în faţa cinematografului popular din Brăila cu Avny Steinmetz, unul din organizatorii acestei acţiuni, pentru a ne comunica ce avem de făcut. Moshe Weiss mi-a mai spus că Avny Steinmetz s-a îngrijit să găsească şi locuinţe unde să stăm în cazul că plecarea ar suferi o amânare de 1-2 zile. În cazul însă că, în primele zile ale lui august nu vom reuşi să fugim, atunci urmează ca fiecare să plece înapoi în localitatea de unde a venit. În cazul că banii ce-i avem nu ne vor ajunge, vom primi bani de la Avny Steinmetz.

În sfârşit, Moshe Weiss mi-a spus că în cazul că contrar tuturor prevederilor şi a măsurilor luate, vom fi prinşi în flagrant delict de tentativă de fugă, să spunem următoarea legendă organelor de stat: Planul fugii a fost organizat de Avny Steinmetz împreună cu Halevy încă de când acesta era în ţară şi că Loker Zwy n-are nici un amestec în această acţiune şi astfel va putea face intervenţii pentru eliberarea celor arestaţi. După stabilirea acestro lucruri m-am despărţit de Moshe Weiss şi am plecat în aceeaşi noapte la Gheorghieni.

Arată dacă ai fost la Brăila şi ce ai făcut acolo?

Am plecat la Brăila în ziua de 31 iulie împreună cu soţia mea, sosind acolo a doua zi la prânz. M-am întâlnit îndată în faţa restaurantului „Dunărea" cu Avny Steinmetz care mi-a spus că s-a văzut cu comandantul şlepului austriac pe care urma să se producă fuga noastră pentru organizarea îmbarcării noastre pe şlep. În consecinţă, el a refuzat să accepte în aceste condiţii extrem de riscante realizarea fugii şi deci urmează să ne înapoiem în localitatea de unde am venit. M-a întrebat dacă avem nevoie de bani, la care i-am răspuns afirmativ. Steinmetz a vrut să-mi dea bani, însă n-am găsit nici o posibilitatea de a-mi da pe stradă.

În timp ce discutam cu Steinmetz a trecut pe lângă noi Riza Kleiner, sora lui Ella Ariel, fostă diplomată israeliană. Avny Steinmetz mi-a spus că are de vorbit şi cu ea, de unde am dedus că face parte din grupul fugarilor. După aceasta, m-am despărţit de Steinmetz şi împreună cu soţia mea am plecat la Lacul Sărat, unde am rămas câteva zile, pentru a camufla astfel adevăratul scop al prezenţei noastre la Brăila.

În parcul din Lacul Sărat l-am întâlnit imediat după sosirea noastră pe Ezra Fleischer, funcţionar al Legaţiei Israel, şi am aflat că făcea şi el parte din grupul fugarilor. El s-a arătat foarte îngrijorat de nereuşita fugii, adăugând că aceasta este a şasea încercare neizbutită organizată de legaţie. A mai spus că dacă în locul lui Avny Steinmetz ar fi fost însărcinat cu organizarea tehnică a fugii Moshe Weiss acesta ar fi reuşit, pentru că are mai multă iniţiativă. La cererea mea Ezra Fleischer ne-a împrumutat suma de 6.000 lei, după care ne-am despărţit.

https://biblioteca-digitala.ro

După ce am stat 3 zile în Lacul Sărat, ne-am întors la Gheorgheni, de unde am plecat pentru o zi la Dumbrăveni, la familia mea, de unde ne-am înapoiat la Bucureşti în dimineaţa zilei de 8 august 1951.

Ce ai făcut odată ajuns la Bucureşti?

Întorşi la Bucureşti, i-am cerut lui Loker Zwy prin soţia mea să găsească de urgenţă o nouă posibilitate de fugă, arătându-i că ne găsim într-o situaţie grea fiind expuşi arestării în urma tentativei de fugă din ţară şi cerându-i să ne adăpostească la Legaţie pentru a evita arestarea noastră.

Zwy Loker a răspuns că acest lucru nu este posibil, adică adăpostirea la Legaţie, pentru că ar compromite şi mai mult situaţia Legaţiei.

După câteva zile a sosit în ţară în calitate de însărcinat cu afaceri al Israelului în R.P.R. Baruch Niv. Acesta i-a spus soţiei că în legătură cu tentativa de fugă s-au făcut o serie de greşeli mari şi că-l miră că n-am fost arestaţi pe loc. El a promis categoric că va căuta să găsească cât mai curând o nouă posibilitate de fugă, cu care ocazie nu se vor mai comite asemenea greşeli şi celor interesaţi nu li se va spune nimic, decât cu două zile înainte de data fugii.

Mai târziu, după întoarcerea din prima călătorie făcută în străinătate, după intrarea sa în funcţie, Baruch Niv i-a spus soţiei că împreună cu Eliezer Halevy a fost la Viena, unde au anchetat cauzele eşecului fugii noastre şi au stabilit vinovăţiile. Baruch Niv i-a mai spus că la Legaţie se studiază o nouă posibilitate de fugă, dar nu va spune nimic, până ce nu va fi ceva concret.

În luna octombrie 1951, înainte de plecarea sa în concediu, Baruch Niv i-a spus soţiei că Moshe Weiss i-a prezentat un nou plan de fugă din ţară, pe care-l va studia.

Ai cunoştinţă de organizarea unei noi fugi din ţară de către Legaţia Israel, aşa cum s-a plănuit?

Nu am cunoştinţa dacă s-a mai organizat ceva după tentativa noastră de a fugi din ţară de către Legaţia Israel.

(ss) Zoltan Hirsch

Proces-verbal de interogatoriu

1 august 1952

Oraşul Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 19,30 şi s-a terminat la ora 24.

În procesul-verbal de interogatoriu din 31 iulie a.c. ai arătat că legaţia Israel din R.P.R. a organizat fuga din ţară a o serie de elemente, printre care şi dumneata. În afară de acea acţiune, mai ai cunoştinţă şi de alte acţiuni ale legaţiei Israel, tot cu scopul de a scoate din ţară elemente cu activitate duşmănoasă împotriva Republicii Populare Române?

Da, mai am cunoştinţă de asemenea acţiuni ale legaţiei Israel din R.P.R.

Arată amănunţit tot ce ştii despre aceste acţiuni întreprinse de Legaţia Israel.

https://biblioteca-digitala.ro

În primăvara anului 1951, Gronich Oscar, fost membru în conducerea organizaţiei „Ichud", cu care eram în relaţii prieteneşti, mi-a spus că el şi Ebercohn Iosif, fost fruntaş al organizaţiei sioniste „Renaşterea", sunt preocupaţi intens de a găsi o modalitate de obţinere de paşapoarte cu bani pentru că nu văd nici o posibilitate de a putea emigra în mod legal. El a adăugat că este pe cale de a găsi un intermediar, care să le scoată paşapoartele în schimbul unei mari sume de bani şi că are intenţia să se adreseze lui Halevy Eliezer însărcinat cu afaceri al Israelului, pentru a finanţa această acţiune.

Eu i-am spus lui Gronich Oscar că pentru o asemenea acţiune trebuie să obţină nu numai sprijinul financiar, ci în primul rând aprobarea principială a Legaţiei.

În cursul lunii aprilie 1951, spunându-i lui Gronich că îl voi vizita în curând pe Halevy, el m-a rugat să-i transmit cererea sa de a-l primi pentru a discuta cu el această problemă.

Dumneata ai dat curs cereri lui Gronich şi dacă da, ce anume a spus Halevy?

Am dat curs cererii lui Gronich, cu ocazia vizitei făcute lui Halevy la Legaţie în aprilie 1951, când i-am transmis cererea lui Gronich, comunicându-i că el şi Ebercohn caută posibilităţi de a obţine paşapoarte cu bani.

Halevy m-a întrebat atunci dacă Gronich este un om de încredere şi la răspunsul meu afirmativ a fixat o zi pentru întrevederea lor.

Gronich Oscar a fost la Halevy şi ce au stabilit?

Gronich Oscar în urma comunicării mele, l-a vizitat pe Halevy la Legaţie, după câteva zile, stabilind cu el să se intereseze de găsirea modalităţii obţinerii de paşapoarte cu bani, urmând să primească suma necesară, în momentul când această modalitate va fi găsită.

În urma acestei întrevederi, Gronich a căutat şi a găsit un intermediar, care s-a oferit în schimbul sumei de 2.000.000 lei să le procure două paşapoarte, pentru el şi Ebercohn Iosif. După ce Gronich şi Ebercohn au verificat seriozitatea intermediarului, în luna iunie 1951, Gronich l-a vizitat din nou pe Halevy la legaţie, de la care a obţinut suma de 2.000.000 lei pentru cele două paşapoarte, Halevy spunându-i că dacă această acţiune va reuşi, această modalitate va fi folosită de legaţie şi pentru alţi foşti fruntaşi sionişti.

Toate acestea le ştiu de la Gronich, cu care m-am întâlnit după ce fusese la Halevy. În ziua de 13 iunie 1951, vizitându-l pe Halevy la Legaţie, acesta mi-a spus că, cu câteva minute înainte, i-a dat soţiei lui Ebercohn o parte din cele 2.000.000 lei.

Mai târziu, Gronich mi-a spus că întrucât intermediarul a cerut ca banii să fie depuşi la o persoană de încredere, de unde îi va ridica după anunţarea sosirilor în Israel, cele 2.000.000 lei au stabilit să le depună la o altă persoană, însă până la urmă banii au rămas la Ebercohn.

La sfârşitul lunii iulie 1951, Gronich Oscar a fost arestat, iar după o săptămână a fost arestat şi Ebercohn. După arestarea lor, suma de 2.000.000 lei a fost confiscată de către organele de securitate.

Mai ai cunoştinţă de vreo asemenea acţiune a Legaţiei Israel?

Da, mai am cunoştinţă, şi anume:

Pe la sfârşitul lunii iulie 1951, când planul nostru de fugă din ţară era cunoscut, soţia mea Nusen Reghina, funcţionară la legaţia Israel, s-a adresat lui Loker Zwy, însărcinat cu afaceri al Israelului în R.P.R., căruia i-a explicat că în cazul reuşitei fugii noastre din ţară, situaţia prietenului nostru Mircea Negrea şi a soţiei sale, vor fi periclitate şi i-a cerut să dea

https://biblioteca-digitala.ro

suma de 1.000.000 lei pentru procurarea unui paşaport pentru acesta. Soţia a precizat că dacă Negrea va găsi o asemenea modalitate, ea va putea fi folosită şi de legaţie.

Loker Zwy a dat în acest scop suma de un milion de lei, pe care soţia mea i-a predat lui Negrea Mircea.

Ce posibilitate a găsit Mircea Negrea pentru a obţine paşaportul?

Mircea Negrea a găsit o posibilitate de a obţine paşaport cu bani, abia în luna noiembrie 1951, printr-o persoană ce avea legătură directă la Serviciul de Paşapoarte, care s-a oferit să-i procure paşaportul în schimbul sumei de 800.000 lei.

Menţionez că la cererea lui Loker, Negrea a înapoiat legaţiei prin soţia mea, 400.000 lei.

Pentru completarea celor 600.000 lei, întrucât îi mai rămăsese doar 600.000 lei, s-a împrumutat de 200.000 lei la rude şi cunoştinţe. Negrea a depus cei 800.000 lei la o cunoştinţă, de unde urma să fie ridicată de intermediar, când el va fi anunţat telefonic sosirea sa în Israel.

Paşaportul urma să fie scos în luna ianuarie 1952, însă nu ştiu cum s-a rezolvat această acţiune, întrucât la 7 ianuarie 1952 au eu am fost arestat.

În afară de cele arătate mai sus, cu privire la acţiunile de organizare de plecări frauduloase din ţară de către Legaţia Israel, mai ai ceva de adăugat?

Nu mai am nimic de adăugat.

(ss) Zoltan Hirsch

Proces-verbal de interogatoriu

7 august 1952

Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 10 şi s-a terminat la ora 13.

În procesul-verbal de interogatoriu, din ziua de 1 august a.c. ai arătat că Legaţia Statului Israel a organizat aici, în ţară, o serie de acţiuni ilegale. În afară de cele arătate până acum, mai ai cunoştinţă de alte chestiuni ilegale ale Legaţiei Israel?

Da, mai am cunoştinţă de alte chestiuni ale Legaţiei Israel, şi anume: transferuri frauduloase de devize în străinătate.

Arată amănunţit tot ce ştii în legătură cu transferurile efectuate de Legaţia Israel.

Spre sfârşitul anului 1951, mai întâi Loker Zwy şi apoi Niv Baruch i-a cerut soţiei mele, Nusen Reghina, funcţionară la legaţie, să procure 5.000.000 lei pentru nevoile legaţiei contravaloarea urmând să fie plătită în valută străină persoanelor indicate.

Soţia mea a procurat de la familia Abtub din str. Ştefan Mihăileanu, suma de circa 2.000.000 lei, pe care a predat-o legaţiei, comunicând adresa unde urma să se plătească contravaloarea.

De asemenea, soţia mea a transferat în Israel prin legaţie suma de circa 400.000 lei, ce aparţinea tatălui ei, Nusen Bercu, pe adresa lui Ghisibel Jean din Haifa.

https://biblioteca-digitala.ro

La sfârşitul anului 1951, Rorlich Bernard m-a rugat să mă interesez la Baruch Niv, dacă transferul efectuat de el prin Halevy Eliezer în anul 1950 a fost onorat în Israel.

În iunie 1951, cu ocazia vizitei mele la legaţie, Eliezer Halevy mi-a spus că este foarte îngrijorat de arestarea unui din cei mai apropiaţi colaboratori ai săi – Burstein – care adusese însemnate servicii financiare legaţiei.

Ulteriori, în cursul unei convorbiri, Rorlich Bernard mi-a spus că Burstein şi încă o persoană, sunt implicaţi într-un proces de transferuri frauduloase de devize, efectuate în legătură cu Legaţia Israel.

Mai ai ceva de adăugat cu privire la acţiunile ilegale comise de Legaţia Israel din R.P.R.?

Da. Mai am arătat că Legaţia Israel, cu scopul de a anula legile financiare ale R.P.R., plătea funcţionarilor săi, cetăţeni români, un alt salariu decât cel prevăzut în statele de plată ce erau prezentate organelor fiscale. Salariul primit de funcţionar era mult mai mare decât cel prevăzut în statele de salarii şi astfel se comitea sistematic şi permanent delictul de evaziune fiscală.

Acest lucru îl ştiu de la soţia mea, Nusen Reghina, care în tot timpul cât a fost funcţionară a legaţiei a primit un salariu de 32.500 lei, iar pe statul de salariu figura cu suma de 6.000 lei la început, iar în ultimul timp de 12.000.

Prezentul proces-verbal l-am citit cuvânt cu cuvânt şi este întocmai cu cele declarate de mine, pentru care îl susţin şi semnez nesilit.

(ss) Zoltan Hirsch

Proces-verbal de interogatoriu

1 august 1952

Oraşul Bucureşti
Interogatoriu a început la ora... şi s-a terminat la ora 24,35.

În procesele-verbale anterioare ai vorbit de un anume Steinmetz. Când şi în ce împrejurări ai cunoscut această persoană?

Pe Avny Steinmetz l-am cunoscut în cursul anului 1945, la sediul organizaţiei Hehaluţ din Str. Aron Florian nr. 5.

Ce şti dumneata în legătură cu Avny Steinmetz?

Avny Steinmetz a făcut parte din organizaţia sionistă de tineret Hanoar Haţioni şi din organizaţia sionistă matură Haoved Haţioni.

În organizaţia de tineret el a fost în ultima perioadă a activităţii sioniste legale, secretarul general al organizaţiei şi efectiv principalul îndrumător al activităţii acestuia.

În organizaţia matură, el a făcut parte din comitetele executive şi a fost chiar unul din fondatorii organizaţiei Haoved Haţioni.

În timpul cât apărea ziarul „Renaşterea Noastră", el a fost unul din colaboratorii acestui ziar, publicând diferite articole în paginile sale. În decembrie 1946, Avny Steinmetz a trecut fraudulos frontiera, cu scopul de a merge la congresul mondial sionist ce avea loc în

https://biblioteca-digitala.ro

Elveţia la Basel. L-am întâlnit cu această ocazie la Viena, de unde a fost nevoit să se înapoieze, fără a putea ajunge la destinaţie.

Acestea sunt datele pe care le cunosc asupra activităţii sale din timpul existenţei locale a organizaţiilor sioniste.

După rezolvarea organizaţiilor sioniste, am auzit de la Beer Benjamin că organizaţia Hanoar Haţioni, sub conducerea lui Avny Steinmetz, ducea o activitatea sionistă ilegală, care consta în organizarea de şcoli de cadre, de şedinţe educative şi politice şi consfătuiri cu unii activişti din provincie.

Ce mai ştii în legătură cu Avny Steinmetz?

Mai ştiu că Avny Steinmetz a fost unul din organizatorii proiectatei fugi din ţară prin Brăila, a unui grup de sionişti, majoritatea funcţionari la legaţia Israel din Bucureşti, printre care şi el, care trebuia să aibă loc la începutul lunii august 1951.

Ştiu acest lucru de la Moshe Weiss, care mi-a spus la sfârşitul lunii iulie 1951, când au venit la Bucureşti, să primesc de la el ultimele instrucţiuni în vederea fugii, că la Brăila urmează să mă întâlnesc cu Avny Steinmetz, care-mi va da ultimele dispoziţii în vederea plecării.

Tot de la Moshe Weiss ştiu că legaţia Israel elaborase acest plan de fugă, împreună cu Avny Steinmetz, care avea un frate la Viena, în colaborare cu acesta fiind făcut proiectul de fugă.

La 1 august 1951, m-am întâlnit într-adevăr la Brăila cu Avny Steinmetz, care mi-a comunicat că fuga nu se poate efectua din cauză că îmbarcarea pe şlepul austriac, ce urma să ne scoată fraudulos din ţară, nu a fost pregătit. El mi-a mai spus cu aceeaşi ocazie că se gândeşte la noi proiecte de fugă.

După aceste date nu l-am mai întâlnit pe Avny Steinmetz.

(ss) Zoltan Hirsch

Proces-verbal de interogatoriu

7 august 1952

Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 11,30 şi s-a terminat la ora 23.

În procesul verbal de interogatoriu din 1 august a.c. ai arătat că Legaţia Israel a organizat aici, în ţară, o serie de acţiuni ilegale. În afară de cele arătate până acum, mai ai cunoştinţă şi de alte acţiuni ilegale ale Legaţiei Israel?

Da, mai am cunoştinţă de alte acţiuni ale Legaţiei Israel, şi anume: acţiunea de ajutorare a foştilor fruntaşi sionişti, ajutorarea familiilor foştilor fruntaşi sionişti arestaţi; transferuri frauduloase de devize în străinătate.

Arată tot ce ştii în legătură cu acţiunea de ajutorare a foştilor fruntaşi sionişti de către Legaţia Israel?

https://biblioteca-digitala.ro

La începutul anului 1949, Moshe Agamy, pe atunci prim-consilier al Legaţiei Israel, a predat lui Samy Iakerkaner, preşedintele comisiei de lichidare a executivei sioniste, suma de 1.500.000, pentru a fi distribuită cu titlul de salariu, foştilor funcţionari ai executivei sioniste şi a fondurilor sioniste „Keren Kayemet" şi Keren Hayessod.

În aceeaşi perioadă după cum mi-a spus Iakerkaner – la Legaţia Israel se găsea un fond de 600.000 destinat ajutorării foştilor fruntaşi sionişti şi care urma să fie repartizată după un anumit procentaj, pe organizaţii. Până la arestarea mea din 10 iunie 1949, această operaţiune nu se efectuase.

Pentru organizaţia de tineret „Dror", Simigita Leibovici a primit în primăvara anului 1949 de la Eliezer Halevy pe atunci prim-secretar al Legaţiei de două sau trei ori câte 100.000 lei care a fost distribuită următorilor foşti funcţionari ai organizaţiei: Glotter Ervin, Iancovici Debora, Larusner Dusia, Moscovici Rubin, Mandel Osias, Grossman Saly, Rand Aizic, Steining Alfred şi Baruch Fany.

Ştiu că până la arestarea sa din septembrie 1949, Simigita Leibovici continua să ridice de la legaţie şi să distribuie ajutoare foştilor fruntaşi ai aceleiaşi organizaţii.

Din septembrie 1949 şi până în primăvara anului 1951, ajutoarele destinate organizaţiei „Dror" erau ridicate de la Legaţie de către Iancovici Debora care le împrăştia următorilor: Glotter Erwin, Lapusner Dusia, Saly Grossman şi pentru ea personal.

Începând din luna iunie 1951 am primit eu însărcinarea să distribui aceste ajutoare mai departe.

De la cine ai primit această însărcinare şi cum?

Am primit această însărcinare de la Halevy cu ocazia întâlnirii noastre din 13 iunie 1951, înainte de plecarea sa din ţară, când mi-a spus că îmi va trimite suma de 200.000 lei pentru a o împărţi celor din „Dror" şi unor maturi din fosta organizaţie „Mapam". Acest fond urma să servească de ajutor celor de mai sus până când noua conducere a Legaţiei va stabili normele de ajutorare a foştilor fruntaşi sionişti când conform instrucţiunilor sale, urma să primesc şi să distribui ajutoarele respective.

La sfârşitul lunii iunie 1951 am primit de la Halevy prin soţia mea, sume de 200.000 lei pe care am distribuit-o în felul următor:

- 80.000 lei prin Ervin Glotter, conducătorilor organizaţiei „Dror" pentru lunile iulie, august, septembrie 1951;
- 45.000 lei lui Beer Benjamin, fost fruntaş al organizaţiei „Mapam";
- 50.000 lei pentru Schmidt Isac şi Chaim Kraft, foşti fruntaşi ai organizaţiei „Mapam".
- 25.000 lei am înapoiat Legaţiei.

Ulterior începând din luna septembrie 1951, am primit de la Loker Zwy şi Niv Baruch, succesori ai lui Eliezer Halevy, câte 60.000 lei în lunile septembrie, octombrie, noiembrie şi decembrie, pe care conform instrucţiunilor le-am împărţit, câte 10.000 lei pe lună celor din „Mapam", şi anume: Schmidt Isac, Chaim Kraft şi Beer Benjamin şi câte 30.000 lei pe lună celor din „Dror", şi anume: Glotter Ervin, Iancovici Debora, Lapusner Dusia şi Grosman Saly.

Ca ajutoare a mai împărţit Legaţia Israel, cui anume şi prin cine?

Legaţia Israel a mai împărţit ajutoare în anii 1949, 1950 şi 1951 foştilor fruntaşi ai organizaţiei „Mapam", Chaim Kraft, Lupu Haimsohn, Schmidt Isac şi Beer Benjamin. Nu ştiu ce sume primeau, dar ştiu că ei ridicau ajutoarele personal cu ocazia vizitelor periodice ce le făceau la Legaţie. Ştiu, de asemenea, că în luna mai 1950, Lupu Haimsohn a primit de

https://biblioteca-digitala.ro

la Halevy suma de 60.000 lei ca ajutor de emigrare. Un asemenea ajutor a primit şi Isac Schmidt.

Mai ştiu că Stein Israel din Timişoara a ridicat în cursul anilor 1947, 1950, 1951, ajutoare financiare de la Legaţie, pentru el şi pentru ceilalţi foşti fruntaşi sionişti din Transilvania, Stein mi-a spus că aceste ajutoare erau primite alternativ de el şi de alţi foşti fruntaşi sionişti din Transilvania, cu ocazia vizitelor la Legaţie.

Gronich Oscar mi-a spus la începutul anului 1951 că în toamna anului precedent, din însărcinarea unui grup de foşti fruntaşi sionişti, el s-a adresat pentru a primi ajutoare lui Ehud Ariel, ministru plenipotenţiar al Israelului. Cererea sa a fost satisfăcută, suma primită fiind distribuită tuturor organizaţiilor sioniste.

Mai târziu, Gronich mi-a spus că Moca Antler, fost secretar general al organizaţiei „Haoved Haţioni", i-a cerut să intervină la legaţie pentru noi ajutoare, dar că el a refuzat să facă aceasta.

În primăvara anului 1951, Gronich Oscar a obţinut de la Halevy Eliezer un fond pe care l-a distribuit unor familii de sionişti, arestaţi printre care şi familiei lui Drimer Israel.

Ştiu de la Rorlich Bernard, fost preşedinte al executivei sioniste că soţiile sioniştilor arestaţi mai primeau ajutoare lunare de la Legaţie, care erau ridicate alternativ de una din soţii şi distribuite tuturor. Printre aceste soţii erau: Löwenstein, Ieşeanu Dan, Moscovici Moţi şi altele.

De asemenea, Rorlich Bernard mi-a spus că şi el personal s-a ocupat cu distribuiri de ajutoare primite de la legaţie, pentru familiile unor sionişti arestaţi. El a precizat că la început un comitet format din Mendelovici Iancu, Litman Iacov şi el distribuiau aceste ajutoare, iar după arestarea lui Mendelovici, Litman şi cu el s-au ocupat de această chestiune. Ajutoarele le primeau de obicei de la legaţie prin Tumarkin Isac, funcţionar al Legaţiei, câte 200.000 lei după decontarea cărora se primea altă sumă.

În toamna anului 1951, Rorlich m-a rugat să intervin prin soţia mea pentru ca să primească de la Legaţie un nou fond de ajutorare, întrucât cel nou se distribuise, întrucât Tumarkin demisionase de la Legaţie.

În urma intervenţiei mele, Loker Zwy, pe atunci însărcinat cu afaceri interimar al Israelului, i-a trimis prin soţia mea, lui Rorlich, suma de 100.000 lei pe care i-am predat-o eu. Loker a cerut lui Rorlich ca să-i trimită un decont al sumelor primite prin Tumarkin. Rorlich mi-a comunicat apoi verbal decontul sumelor distribuite următoarelor familii: Horovitz, Bady, Haber, Stein.

Acest decont l-au comunicat soţiei mele care l-a transmis tot verbal lui Zwy Loker.

Arată amănunţit tot ce ştii în legătură cu transferurile efectuate de Legaţia Israel?

Spre sfârşitul anului 1951, mai întâi Loker Zwy şi apoi Niv Baruch i-a cerut soţiei mele Nusen Reghina, funcţionară la legaţie, să procure 5.000.000 pentru nevoile Legaţiei, contravaloarea urmând să fie plătită în valută străină persoanelor indicate.

Soţia mea a procurat de la familia Abtug din str. Ştefan Mihăileanu suma de circa 2.000.000 lei pe care a predat-o Legaţiei, comunicând adresa unde urma să se plătească contravaloarea.

De asemenea, soţia mea a transferat în Israel prin Legaţie suma de circa 400.000 lei ce aparţinea tatălui ei, Nusen Baruch, pe adresa lui Ghisibel Jean din Haifa.

La sfârşitul anului 1951, Rorlich Bernard m-a rugat să mă interesez la Baruch Niv dacă transferul efectuat de el prin Halevy Eliezer în anul 1950 a fost onorat în Israel. Nu m-am interesat de această chestiune.

https://biblioteca-digitala.ro

În iunie 1951 cu ocazia vizitei mele la Legaţie, Eliezer Halevy mi-a spus că este foarte îngrijorat de arestarea unuia din cei mai apropiaţi colaboratori ai săi, Burstein, care adusese însemnate servicii financiare Legaţiei.

Ulterior, în cursul unei convorbiri, Rorlich Bernard mi-a spus că Burstein şi sora lui sunt implicaţi într-un proces de transferuri frauduloase de devize efectuat în legătură cu Legaţia Israel.

Mai ai ceva de adăugat cu privire la acţiunile de ajutorare şi de transferuri frauduloase efectuate de Legaţia Statului Israel din R.P.R.?

Nu mai am nimic de adăugat.

Procesul-verbal de faţă l-am citit cuvânt cu cuvânt şi este întocmit cu cele declarate de mine.

(ss) Zoltan Hirsch

Proces-verbal de interogatoriu

7 august 1952

Bucureşti

Interogatoriul a început la ora 23 şi s-a terminat la ora 24,20.

Dumneata ai cunoscut o persoană cu numele de Burstein Mordehaim?

Da, l-am cunoscut.

Când şi în ce împrejurări l-ai cunoscut pe Burstein Mordehaim?

L-am cunoscut în anul 1948 la sediul executivei sioniste din str. G. Asan nr. 3.

Ce legături ai avut dumneata cu Burstein Mordehaim?

Nu am avut nici un fel de legături cu Burstein Mordehaim.

Ce ştii dumneata în legătură cu Burstein Mordehaim?

Ştiu că făcea parte din organizaţia sionistă religioasă Mizrahi.

Ştiu, de asemenea, că vizita des Legaţia Israel unde l-am văzut şi eu.

În iunie 1951, cu ocazia vizitei mele la Legaţie, Eliezer Halevy mi-a spus că este foarte îngrijorat de arestarea unuia din cei mai apropiaţi colaboratori ai săi, Burstein Mordehaim, care adusese însemnate servicii financiare Legaţiei.

Ulterior, în cursul unei convorbiri cu Rorlich Bernard, mi-a spus că Burstein Mordehaim şi sora lui, sunt implicaţi într-un proces de transferuri frauduloase de devize, efectuate în legătură cu Legaţia Israel.

Rorlich Bernard a adăugat că motivul probabil al arestării lui Burstein Mordehaim este colaborarea financiară frauduloasă cu Legaţia Israel şi deci el nu a fost arestat că a fost fruntaş sionist.

(ss) Zoltan Hirsch

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

8 august 1952

Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 16 şi s-a terminat la ora 24.

În procesele-verbale de interogatoriu anterioare, ai arătat că ai avut legaturi cu Eliezer Halevy, fost însărcinat cu afaceri al Israelului în R.P.R. Arată când şi în ce împrejurări l-ai cunoscut?

L-am cunoscut pe Eliezer Halevy la sfârşitul lunii ianuarie 1949 în ziua sosirii sale în ţară în calitate de prim-secretar al Legaţiei Israel. Am făcut cunoştinţă cu el în camera sa de la Hotelul Athénée Palace, unde m-a convocat telefonic la o consfătuire împreună cu Anghel Dascălu, Iosif Gheller şi instructorii palestinieni, Adam şi Leon Negru. La această consfătuire a mai participat şi Zwy Hadari, ataşat de Legaţie.

De către cine ai fost convocat şi cu ce scop s-a ţinut această consfătuire?

Am fost convocat prin Zwy Hadari, scopul consfătuirii fiind discutarea situaţiei organizaţiei „Mapam" după autodizolvarea celorlalte organizaţii sioniste. Halevy convocase această consfătuire în calitate de împuternicit al partidului „Mapam" din Israel.

Ce anume s-a discutat în cadrul acestei consfătuiri şi de către cine?

În cadrul acestei consfătuiri, Anghel Dascălu, Iosif Gheller şi cu mine în calitate de fruntaşi ai organizaţiei „Mapam" am arătat necesitatea autodizolvării organizaţiei noastre, susţinând că continuarea activităţii constituie un act de ostilitate faţă de regimul din ţară. La acesta, Halevy a răspuns că trebuie să continuăm activitatea noastră oricare ar fi riscurile şi nu trebuie să urmăm exemplul capitulard al celorlalte organizaţii care s-au lăsat intimidate de Rezoluţia Biroului Politic al C.C. al P.M.R. în chestiunea naţională din decembrie 1948.

Zwy Hadari a exprimat acelaşi punct de vedere.

Conducerea organizaţiei „Mapam" din care ai făcut parte şi dumneata a urmat dispoziţiunea dată de Halevy, în sensul continuării activităţii?

Da, a urmat această dispoziţie, organizaţia „Mapam" continuându-şi activitatea până în luna martie 1949, când s-a autodizolvat.

Când l-ai mai văzut pe Halevy Eliezer, unde şi cu ce ocazie şi ce aţi discutat?

Pe Eliezer Halevy l-am văzut ulterior de vreo 8-9 ori la Legaţia Israel cu ocazia vizitelor ce i le-am făcut în perioada 1949-1951.

În afară de pregătirea fugii din ţară despre care am vorbit anterior, în primăvara anului 1949 Halevy şi-a exprimat nemulţumirea faţă de faptul că organizaţia „Dror" nu ducea nici o activitate ilegală şi adăugând că dacă s-ar duce o asemenea activitate el ar pune la dispoziţie fonduri băneşti în acest scop. El a adăugat că celelalte organizaţii de tineret duc o activitate sionistă ilegală care este sprijinită de legaţie.

În aceeaşi perioadă Halevy mi-a vorbit de preocuparea lui permanentă de a găsi modalităţi de fugă din ţară pentru foştii fruntaşi sionişti, arătând că a făcut în acest scop demersuri stăruitoare pe lângă forurile sioniste din străinătate.

Halevy a fost unul din organizatorii fugii din vara anului 1949 a unui grup de sionişti cu transporturile de emigranţi cehoslovaci.

https://biblioteca-digitala.ro

Un alt aspect al legăturilor noastre a fost cererea lui Halevy din 1950 de a culege şi transmite Legaţiei Israel informaţii cu caracter economic, politic şi militar, cerere cu care au am fost de acord, activând pe această linie, aşa cum am arătat în procesele verbale anterioare.

De asemenea, tot din însărcinarea lui Halevy am activat pe linia ajutorării cu fonduri ale Legaţiei, a unor foşti fruntaşi sionişti, prin care el sprijinea activitatea sionistă ilegală.

În primăvara anului 1951, Halevy a iniţiat fuga din ţară a unui grup de sionişti, majoritate funcţionari ai Legaţiei, grup din care am făcut şi eu parte.

Ce ai discutat cu Halevy în privinţa acestei acţiuni?

Cu ocazia întâlnirii noastre din 13 iunie 1951 i-am exprimat lui părerea că acţiunea pe care o pregăteşte constituie o greşeală politică care periclitează relaţiile dintre cele două ţări şi situaţia sioniştilor aflaţi în ţară.

La această obiecţie Halevy mi-a răspuns că este necesar să se facă asemenea acte demonstrative împotriva actualului regim şi că el preferă să scoată cât mai mulţi sionişti din ţară cu toate protestele eventuale ale autorităţilor din R.P.R.

În cadrul aceleiaşi întâlniri Halevy şi-a manifestat îngrijorarea sa faţă de arestarea recenta a lui Burstein Chaim, spunându-mi că acesta a fost unul din colaboratorii cei mai importanţi ai Legaţiei pe tărâm financiar.

Ce mai ai de arătat cu privire la Halevy Eliezer, fost prim-secretar al Legaţiei Israelului din R.P.R.?

Cu toate că şi din cele de mai sus rezultă atitudinea faţă de R.P.R., ţin să subliniez că Halevy şi-a manifestat în faţa mea duşmănia sa adâncă faţă de regimul de aici din ţară şi faţă de P.M.R., în special cu ocazia tuturor întâlnirilor noastre.

(ss) Zoltan Hirsch

Proces-verbal de interogatoriu

11 august 1952

Încheiat, astăzi, 11 august 1952. Oraşul Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 10 şi s-a terminat la ora 12.

Dumneata cunoşti o persoană cu numele de Blumenthal Paul?

Da, cunosc.

Arată când şi în ce împrejurări l-ai cunoscut pe Blumenthal Paul?

Pe Blumenthal Paul l-am cunoscut în primăvara anului 1946 la sediul fostei organizaţii sioniste de tineret „Dror Habonim" cu ocazia unei şedinţe a sfatului central al organizaţiei la care el a participat în calitate de instructor la Târgu Mureş.

Din ce organizaţie sionistă a făcut parte Blumenthal Paul şi ce funcţie a avut în cadrul organizaţiei?

Blumenthal Paul a fost instructor al organizaţiei sioniste de tineret „Dror Habonim" la Târgu Mureş de la sfârşitul anului 1945 până în vara anului 1946.

https://biblioteca-digitala.ro

În luna august 1946 a fost ales în conducerea centrală a organizaţiei, fiind responsabil cultural. Această funcţie a deţinut-o până la începutul anului 1947 la sfârşitul lunii ianuarie 1947 când organizaţia s-a scindat în urma hotărârii majorităţii de a părăsi organizaţia „Ichud". Paul Blumenthal, împreună cu alţii, a plecat din organizaţia şi a înfiinţat organizaţia „Dror Habonim Ichud", devenind unul din cei doi secretari general ai organizaţiei. Această funcţie a deţinut-o până la autodizolvarea organizaţiei sioniste.

Ce activitate a desfăşurat Blumenthal Paul pe linie sionistă până la autodizolvarea organizaţiei sioniste?

După cum am arătat Blumenthal Paul a fost la început instructorul organizaţiei din Târgu Mureş, unde a depus în cadrul secţiunii locale o activitate intensă.

În urma rezultatelor obţinute la Târgu Mureş, el a fost ales în august 1946, în conducerea centrală a organizaţiei, încredinţându-i-se pe lângă funcţia de responsabil cultural şi sarcina de a vizita periodic şi a îndruma activitatea secţiunilor organizaţiei din Transilvania. El a îndeplinit aceste funcţii până la sfârşitul lunii ianuarie 1947 când aşa cum am arătat a fost unul din întemeietorii organizaţiei „Dror Habonim Ichud". În cadrul acestei noi organizaţii, el a deţinut până la autodizolvare funcţia de secretar general, fiind unul din cei mai importanţi conducători ai săi. În această din urmă calitate, el a condus în special acţiunile din Transilvania ale organizaţiei unde a făcut o intensă propagandă pentru Ichud determinând majoritatea membrilor să rămână credincioşi organizaţiei Ichud.

În timpul activităţii sale cu ce instructori palestinieni a avut legătură?

În timpul activităţii sale Blumenthal Paul a avut legături cu următorii instructori palestinieni: Seny Elhranan, Breher Meir, Tuvia, Stossel Isai de la care primea îndrumări pentru activitate organizaţiei şi fonduri băneşti foarte importante pentru întreţinerea activităţii acestei organizaţii. El a cunoscut de asemenea pe Moshe Averbuch Agamy.

Ce activitate sionistă a desfăşurat Blumenthal, după autodizolvarea organizaţiei sioniste?

Nu cunosc activitatea lui sionistă de după autodizolvarea organizaţiei sioniste. Ştiu însă că la începutul anului 1950 a încercat să fugă din ţară trecând frontiera spre Ungaria. A fost însă arestat şi deferit Justiţiei militare care l-a condamnat. După ispăşire pedepsei a fost angajat la Legaţia Israel, unde la început a fost la biroul de informaţii, iar în ultimul timp curier.

Din ce motive a vrut să fugă din ţară Blumenthal Paul?

Nu cunosc motivele tentativei de fugă din ţară a lui Blumenthal Paul.

Cu care din conducători sionişti ţinea legătură Blumenthal Paul după autodizolvarea organizaţiei sioniste şi ce ajutoare le-a împărţit acestora din partea Legaţiei?

Nu cunosc activitatea lui în acest domeniu.

Ce funcţii a avut Blumenthal Paul în serviciul pe care l-a făcut la Legaţia Israel?

El a lucrat mai întâi la serviciul de informaţii şi ulterior a fost curierul legaţiei israel.

Arată dumneata dacă Blumenthal Paul a fost folosit pe line informativă de legaţia Israel?

Nu ştiu dacă Blumenthal Paul a fost folosit pe line informativă de Legaţia Israel.

https://biblioteca-digitala.ro

Ce legături ai avut dumneata cu Blumenthal Paul înainte şi după autodizolvarea organizaţiei sioniste?

Până la sfârşitul lunii ianuarie 1947 am avut cu el legături pe linie de organizaţie. După această dată nu am mai avut cu el nici un fel de legături.

Mai ai ceva de arătat în legătură cu Blumenthal Paul?

Nu mai am nimic de arătat.

(ss) Zoltan Hirsch

Proces-verbal de interogatoriu

11 august 1952

Oraşul Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 12,30 şi s-a terminat la ora 15.

În procesele-verbale de interogatoriu anterioare, ai arătat că ai avut legături pe line informativă cu Avriel Ehud, fost ministru al Israelului în R.P.R. Arată când şi în ce împrejurări l-ai cunoscut.

L-am cunoscut pe Ehud Ariel în toamna anului 1948 la locuinţa lui Ricu Lupescu, instructor palestinian, din str. Olari nr. 1, cu ocazia unei consfătuiri referitoare la emigrări.

Cine a organizat această consfătuire, cu ce scop, cine a participat şi ce s-a discutat cu această ocazie?

Aceasta consfătuire a fost organizată de către Ehud Ariel şi Moshe Agamy care convocaseră cu scopul de a referi asupra demersurilor făcute pe lângă autorităţile din R.P.R. pentru continuarea emigrărilor sistate atunci. La consfătuire au participat în afară de cei doi diplomaţi israelieni următorii: Gheller Iosif, Esselsohn Isac, Igner Heimrich şi subsemnatul ca reprezentanţi ai „Blocului Palestinian Muncitoresc" şi instructori palestinieni, Ricu Lupescu Mendelsohn, Adam şi Isai Stosel.

În cadrul acestei şedinţe Avriel şi Agamy au făcut o scurtă dare de seamă asupra insuccesului tratativelor purtate de ei pentru reluarea emigrărilor.

Aceasta a fost singura problemă discutată la care cei de faţă nu au spus nimic, după care Avriel ne-a spus că se înapoiază la Praga unde era ministrul plenipotenţiar al Israelului.

Când l-ai mai văzut pe Ehud Ariel, unde şi cu ce ocazie?

L-am revăzut pe Ehud Ariel în luna august 1950, la locuinţa ataşatului comercial din str. Maria Rosetti nr. 8, unde ne-am întâlnit în urma cererii mele transmisă prin soţia mea pentru a discuta situaţia sioniştilor.

Ce ai discutat cu aceasta ocazie?

Cu această ocazie Avriel mi-a cerut să-i fac o dare de seamă asupra detenţiei mele a obiectelor anchetei şi a metodelor de anchetă, cât şi concluziile ce le trag în urma acestui fapt. După ce i-am relatat cele cerute, el mi-a cerut informaţii din viaţa economică şi politică a ţării pe care eu i le-am dat, aşa cum am arătat în procesele verbale anterioare.

https://biblioteca-digitala.ro

Apoi, Avriel mi-a propus fuga din țară ce va fi organizată de legație, ceea ce eu am acceptat, așa cum rezultă din cele arătate anterior.

Când l-ai mai văzut pe Ehud Ariel, unde și cu ce ocazie?

L-am mai văzut pe Ehud Ariel în luna septembrie 1950 și în luna ianuarie 1951 cu ocazia vizitelor ce i le-am făcut la Legația Israel.

Ce ați discutat cu aceste ocazii?

Așa cum am arătat în procesele verbale de interogatoriu anterioare, am discutat cu el la aceste întâlniri problema fugii din țară și i-am transmis informații cu caracter economic și politic. În afară de aceasta el și-a manifestat intenția de a scoate pe orice cale cât mai mulți sioniști din țară. Apoi a proferat injurii calomnioase pornite din ura față de regimul democrat popular din R.P.R.

Întrebându-l la una din dăți dacă guvernul israelian nu are de gând să inițieze tratative cu guvernul R.P.R. în vederea îmbunătățirii relațiilor dintre cele două țări, Avriel mi-a răspuns că nu are o asemenea intenție, întrucât politica Statului Israel este indisolubil legată de „Blocul American".

La ultima noastră întrevedere din ianuarie 1951, i-am spus că am citit într-un ziar israelian, că el îl însoțise în călătoriile sale din Turcia și Grecia, pe premierul israelian Ben Gurion, ca unul care este în relații strânse cu actualele guverne ale Greciei, Iugoslaviei și Turciei și că această călătorie a avut ca scop încheierea unei alianțe mediteraneene antisovietice.

Avriel mi-a spus că, într-adevăr, scopul principal al călătoriei sus-menționa te a lui Ben Gurion care a fost însoțit de el și de șeful Marelui Stat Major Israelian era consultarea guvernelor respective în vederea încheierii unui pact „defensiv mediteranean".

La întrebarea lui i-am spus că am citit această știre într-un ziar israelian „Neiwelt", pe care mi l-a arătat Eliezer Halevy. Avriel a calificat pe aceia care au publicat această știre secretă ca „agenți blestemați ai Cominformului" care trădează interesele țării lor.

Ce mai știi dumneata în legătură cu Ehud Ariel?

Știu că în timpul celui de-al doilea război mondial, el a fost unul din principalii conducători ai secțiunii secrete a Agenției Evreiești din Istanbul, care s-a ocupat cu organizarea emigrărilor din țările Europei Răsăritene, cu finanțarea organizațiilor sioniste și îndrumarea activității acestora, ca și cu lansarea parașutiștilor britanici în țările ocupate de germani.

Între anii 1948-1950, Avriel a fost ministrul plenipotențiar al Israelului la Praga și Budapesta. În această calitate a fost organizatorul fugii din Ungaria a unui important lot de sioniști care s-a efectuat la începutul anului 1949. Această informație o am de la Halevy Eliezer.

De asemenea, el a fost unul dintre principalii organizatori ai fugii de la noi din țară a unui grup de sioniști cu transporturile de emigranți cehoslovaci din vara anului 1949.

Din august 1950 până în martie 1951, Avriel a fost ministru al Israelului în R.P.R., după care reîntors în Israel a devenit ca unul din cei mai apropiați colaboratori ai lui Ben Gurion, secretar general al Președinției Consiliului de Miniștri.

(ss) Zoltan Hirsch

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

12 august 1952

Oraşul Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 11 şi s-a terminat la ora 15.

În procesele-verbale de interogatoriu anterioare, ai arătat că ai avut legături pe linie informativă cu Loker Zwy, prim-secretar al Legaţiei Israel din R.P.R. Arată când şi în ce împrejurări l-ai cunoscut?

Pe Loker Zwy l-am cunoscut în luna aprilie 1951 la Legaţia Israel, unde i-am fost prezentat de Eliezer Halevy, care i-a spus cu această ocazie că după plecarea lui din ţară să ţină legătura cu mine pe linie informativă.

Când l-ai mai văzut pe Loker Zwy unde şi cu ce ocazie?

După această dată l-am mai văzut pe Loker Zwy de două ori, şi anume:

În luna iulie 1951, i-am solicitat prin soţia mea care era funcţionară la Legaţie o întrevedere pentru a discuta problema apropiată a fugii noastre din ţară şi a primi de la el instrucţiunile cuvenite, aşa cum îi spusese Halevy înainte de a pleca din ţară.

Am cerut ca întâlnirea noastră să aibă loc nu la legaţie, ci în altă parte pentru a nu se cunoaşte aceasta. Loker a răspuns tot prin soţia mea că este de acord să ne întâlnim şi propune să ne vedem într-o după amiază stabilită în Grădina Botanică, unde el va veni având în mână ziarul „Sportul Popular" ca semn de recunoaştere a lui, întrucât ne văzusem o singură dată şi nu aveam siguranţă că ne vom recunoaşte altfel.

Eu nu am fost de acord cu această soluţie şi am propus în schimb să ne întâlnim la locuinţa familiei Negrea Mircea prietenii noştri din Şos. Mihai Bravu nr. 232. El a acceptat şi întâlnirea noastră a avut loc în seara zilei de 14 iulie 1951. Cu această ocazie, i-am transmis informaţii economice şi politice şi am discutat problema fugii din ţară aşa cum am arătat în procesele verbale anterioare.

Ţin să menţionez că Loker a venit la întâlnire cu un taxi până în Piaţa Ianculuí, iar de acolo a făcut drumul pe jos până la adresa de mai sus, unde l-a aşteptat la poartă Negrea Mircea. La plecare, Negrea l-a însoţit până în Bariera Vergului, de unde Loker a luat un taxi plecând la el acasă.

Când l-ai văzut a doua oară, unde şi cu ce ocazie?

L-am văzut a doua oară la Legaţia Israel în jurul datei de 24 iulie 1951, când l-am vizitat pentru a discuta amănuntele fugii din ţară. După ce i-am transmis şi o serie de informaţii şi am discutat chestiunile referitoare la apropiata noastră fugă, arătate în procesele-verbale anterioare, i-am spus lui Loker ca după părerea mea, organizând această fugă Legaţia Israel comite o mare greşeală politică. l-am arătat că aceasta va înrăutăţi şi mai mult relaţiile dintre cele două ţări, va agrava situaţia sioniştilor şi va periclita chiar şi emigrarea.

Loker a răspuns la această obiecţie că acest punct de vedere este complet greşit, că părerea sa şi a superiorilor săi este că trebuie să se facă asemenea acte demonstrative împotriva regimului din ţara noastră. El a adăugat că Legaţia Israel are intenţia să folosească toate posibilităţile prezente şi viitoare pentru a socoate cu orice sacrificii băneşti cât mai mulţi sionişti din ţară. Astfel, dacă fuga prin Brăila va reuşi, după noi vor pleca şi alţii pe aceeaşi cale.

https://biblioteca-digitala.ro

Dacă Gronich, Ebercohn şi Negrea Mircea vor obţine paşapoarte prin legăturile lor, atunci aceste legături vor fi utilizate de către legaţie, pentru a se obţine cât mai multe paşapoarte prin mituirea organelor D.G.M.

În sfârşit, Loker mi-a spus să nu mă erijez în apărător al intereselor Statului Israel pentru că alţii sunt chemaţi să le apere şi m-a îndemnat să plecăm liniştiţi pentru că chair dacă vom fi prinşi, nu avem nimic de pierdut. După aceasta Loker mi-a cerut să-i comunic o listă a foştilor fruntaşi din Mapam, care urmează a fi ajutaţi indicându-i şi numele persoanelor care vor ridica de la Legaţie ajutoarele. De asemenea, mi-a cerut numele persoanelor propuse de mine pentru plecare clandestină din ţară.

În ceea ce priveşte ajutorarea i-am indicat următorii: Chaim Kraft, Isac Schmidt, Ervin Glotter, Droica Iancovici, Dusea Lapusner, Saly Grosman, Benjamin Beer, Zwy Lazarovici, David Por, Avram Antonier şi Smuel, iar ca oameni pentru ridicarea sumelor, pe Isac Schmidt şi Benjamin Beer care vor primi lunar ajutoarele de la legaţie.

Pentru plecare clandestină i-am propus pe următorii: Isac Schmidt, Benjamin Beer, Ervin Gloter, Dorica Iancovici, Dusea Lapusner, Saly Grosman, Filip Stein din Iaşi şi Israel Stein din Timişoara. Zwy Loker şi-a notat toate aceste nume.

Ce mai ştii în legătură cu Loker Zwy?

Ştiu că el a mai avut legături cu diverşi foşti fruntaşi sionişti ca: Gronich Oscar, Beer Benjamin, Stein Israel şi alţii, discutând cu ei problemele activităţii sioniste ilegale din ţară.

(ss) Zoltan Hirsch

Proces-verbal de interogatoriu

13 august 1952

Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 11,30 şi s-a terminat la ora 14,30.

În procesele-verbale de interogatoriu anterioare ai arătat că ai avut legături pe linie informativă şi cu Niv Baruch însărcinat cu afaceri al Israelului la Bucureşti. Arată când şi în ce împrejurări l-ai cunoscut?

L-am cunoscut pe Niv Baruch la 18 octombrie 1951 cu ocazia vizitei ce i-am făcut-o la Legaţia Israel, cu scopul de a discuta situaţia gravă a sioniştilor şi situaţia noastră în urma eşecului fugii din ţară pe la Brăila.

Ce aţi discutat cu această ocazie?

La început i-am transmis o serie de informaţii cu caracter economic, politic şi militar, aşa cum am arătat anterior.

Apoi m-am interesat de tratativele în curs dintre Ministerul Finanţelor şi Legaţia Israel pentru eliberarea sioniştilor arestaţi şi emigrarea lor. De aceste tratative auzisem de la Beer Benjamin şi Rorlich Bernard.

La această întrebare, Niv mi-a confirmat că prin intermediul fratelui lui Leon Itzkar s-au dus tratative luni de-a rândul în vederea scopului sus-arătat.

https://biblioteca-digitala.ro

În urma intervenţiei sale făcută în străinătate, guvernul israelian şi conducerea organizaţiei sioniste mondiale acceptaseră în principiu condiţiile Ministerului de Finanţe pentru eliberarea fruntaşilor sionişti arestaţi, însă cu o zi înainte de vizita mea, aceste tratative fuseseră întrerupte.

După aceasta arătându-i situaţia gravă ce mi s-a creat în urma eşecului fugii din ţară, Niv mi-a spus că s-au făcut în legatură cu această chestiune o serie de greşeli mari, care ar fi putut să ne fie fatale. A adăugat că cu ocazia recentei sale călătorii în străinătate a fost şi la Viena, împreună cu Eliezer Halevy, pentru a ancheta cauzele acestui eşec.

Cu toate că această fugă nu a reuşit, Niv mi-a spus că legaţia Israel va căuta să organizeze cât mai grabnic o nouă fugă, asupra căreia se va păstra o discreţie totală până la ultimul moment.

Când l-ai mai văzut pe Baruch Niv, unde şi cu ce ocazie?

L-am mai văzut pe Baruch Niv la data de 27 decembrie 1951, la Legaţia Israel unde l-am vizitat pentru a discuta cu el din nou situaţia sioniştilor şi a afla care este atitudinea guvernului israelian faţă de această problemă. La început i-am transmis şi de astă dată informaţii politice, militare şi economice. Apoi m-am interesat care este atitudinea guvernului israelian faţă de problema sioniştilor.

Niv mi-a răspuns că guvernul său se interesează intens de această problemă însă toate demersurile făcute până atunci n-au dat încă rezultate. Paralel cu acţiunea politică a guvernului, se desfăşoară în Israel o campanie duşmănoasă împotriva R.P.R.-ului, prin propagandă calomnioasă, iniţiată de cercurile reacţionare în frunte cu „Grupul Renaşterea" condusă de A. Stern Kohavy şi sprijinită tacit de guvernul israelian. Niv a menţionat că în afară de guvernul său şi cercurile marii finanţe evreieşti din străinătate, în special cele americane, se interesează îndeaproape de rezolvarea favorabilă a problemei sioniştilor din R.P.R. şi sunt dispuse să facă orice sacrificii pentru acest scop. În acest sens i-a vorbit Nahum Goldmann preşedinte al Agenţiei Evreieşti pentru America şi preşedinte al Congresului Mondial Evreiesc.

La sfârşitul întrevederii noastre i-am propus lui Niv că în viitor ajutorarea sioniştilor să se facă prin organizarea de trimitere din străinătate de colete, al căror conţinut să fie apoi valorificat de primitori, de la Legaţie.

Niv a răspuns că va studia această sugestie.

Ce mai ştii dumneata în legătură cu Baruch Niv?

În cursul lunii septembrie 1951, Rorlich Bernard, fruntaş sionist, m-a rugat să-i transmit lui Baruch Niv prin soţia mea, rugămintea sa de a avea o întrevedere cu el însă nu la Legaţie, ci într-o casă particulară pe care o va indica ulterior. Niv a acceptat această propunere, urmând ca întâlnirea să aibă loc la data şi locul fixate de Rorlich.

În dimineaţa zilei de 13 octombrie 1951, Niv i-a cerut soţiei mele să-i comunice lui Rorlich că vrea să-l întâlnească necondiţionat încă în aceeaşi zi. I-a spus totodată să-l viziteze pe Rorlich şi să stabilească cu el locul şi ora întâlnirii, iar restul să i-l comunice în cursul după amiezei.

Împreună cu soţia mea, l-am vizitat pe Rorlich cu care am aranjat întâlnirea la locuinţa lui între orele 20,30-21. Soţia mea i-a comunicat lui Niv acest angajament, acesta spunându-i că se va duce la Rorlich, împreună cu soţia lui cu un taxi, pentru a nu atrage atenţia.

Două zile după această întâlnire, l-am întâlnit pe Rorlich, care mi-a spus următoarele referitor la discuţia avută cu Niv: mai întâi, i-a făcut un amplu raport asupra situaţiei

https://biblioteca-digitala.ro

politice din ţară, insistând asupra problemei evreieşti. Apoi a insistat să se continue cu orice preţ tratativele pentru eliberarea sioniştilor arestaţi, cerându-i în prealabil relaţii ample asupra acestei probleme. Rorlich i-a mai vorbit de necesitatea acţiunii de ajutorare a sioniştilor susţinând că aceasta este o necesitate vitală.

Baruch Niv l-a informat asupra tratativelor şi i-a promis că ajutorarea sioniştilor va continua, deşi este foarte periculos ca o legaţie străină să finanţeze cetăţeni români.

Cu această întrevedere a lor a luat sfârşit.

(ss) Zoltan Hirsch

Proces-verbal de interogatoriu

13 august 1952

Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 22,15 şi s-a terminat la ora 23,45.

În procesele-verbale anterioare de interogatoriu ai arătat că ai avut legături cu Halevy Eliezer, Ehud Ariel, Zwy Loker şi Baruch Niv diplomaţi israelieni. În afară de aceştia ai mai cunoscut şi pe alţi diplomaţi?

Da, am mai cunoscut şi alţi diplomaţi israelieni, şi anume: Agamy Moshe, fost prim-consilier, Mordehai Schor, consul, Rubin Reuven, fost ministru plenipotenţiar Ghiladi, fost ofiţer cu emigrarea, Ehud Ariel, fost ataşat comercial şi Cohen Eliezer, ataşat de legaţie.

Când şi în ce împrejurări i-ai cunoscut şi ce legături ai avut cu fiecare în parte?

Pe Moshe Agamy (Averbuch) l-am cunoscut încă din anul 1945 la organizaţia sionistă, el fiind instructor al Agenţiei Evreieşti din Palestina. Ca diplomat n-am avut cu el nici un fel de relaţii.

Pe Rubin Reuven l-am cunoscut în februarie 1949 la Legaţia Israel unde l-am vizitat împreună cu Samy Iakerkaner şi Heinrich Igner în calitate de delegaţi ai comisiei de lichidare a executivei sioniste pentru a discuta cu el situaţia creată prin autodizolvarea organizaţiei sioniste. În afară de această întrevedere n-am mai avut cu Rubin nici un fel de legături. Pe Mordehai Schor şi Ehud Ariel l-am cunoscut ocazional la Legaţie, fără a avea cu ei însă vreo legătură.

Pe Ghiladi l-am cunoscut de asemenea ocazional în primăvara anului 1949 la Legaţiei, însă n-am avut cu el nici un fel de relaţii. Vreau însă să arăt că în primăvara anului 1950 am aflat din ziarul israelian „Neiwelt" pe care mi l-a arătat Halevy că după întoarcerea sa în Israel, Ghilady a publicat în ziarul „Hamaariv" (seara) o serie de articole referitor la R.P.R. din care rezultă că el desfăşurase aici o activitate de spionaj.

Pe Eliezer Cohen l-am cunoscut la începutul anului 1951 într-o noapte când a venit la mine acasă însoţind-o pe soţia mea cu care fusese împreună la teatrul evreiesc de stat.

Cu această ocazie, Cohen mi-a spus că dorea să mă cunoască şi am discutat cu el câteva minute chestiuni neimportante, după care a plecat.

Când l-ai mai văzut pe Eliezer Cohen şi cu ce ocazie, ce ai discutat?

https://biblioteca-digitala.ro

L-am mai văzut pe Cohen Eliezer de două ori o dată în iulie 1951, iar a doua oară în decembrie 1951 cu ocazia vizitelor făcute la Legaţie. Prima dată l-am vizitat în ajunul tentativei fugii din ţară prin Brăila organizată de Legaţie. A fost o întrevedere scurtă de rămas bun. A doua oară l-am văzut la 27 decembrie 1951, când am stat de vorbă cu el înainte de intra la Baruch Niv.

Cu această ocazie, Cohen şi-a manifestat nemulţumirea faţă de pasivitatea cu care Legaţia tratează problema sioniştilor arestaţi şi liberi. El a adăugat că Israelul ar trebui să semnaleze guvernului R.P.R. că este dispus să renunţe la emigrări în general însă cere în schimb să se aprobe emigrarea imediată a tuturor foştilor sionişti şi a funcţionarilor legaţiei, acordându-se în acest scop circa 300 de paşapoarte. Dacă această cerere nu va fi satisfăcută, Statul Israel ar trebui să întrerupă relaţiile diplomatice cu R.P.R.

Apoi, Cohen mi-a vorbit de o consfătuire recentă care a avut loc la Zwy Loker acasă cu ocazia vizitei a două persoane israeliene, Cohen mi-a spus că în cadrul acestei consfătuiri la care a participat şi el, Loker a făcut o dare de seamă asupra sprijinului pe care Legaţia îl acordă mişcări sioniste ilegale din ţară, ca şi despre proiecte de scoaterea de pe orice cale a sioniştilor din ţara.

După cele discutate cu Cohen arătate mai sus, am intrat la Baruch Niv cu care am avut întrevederea arătată anterior.

Ulterior, nu l-am mai văzut pe Eliezer Cohen.

Ce mai ai arătat privitor la legăturile avute cu diplomaţii israelieni?

Nu mai am nimic de adăugat.

(ss) Zoltan Hirsch

Proces-verbal de interogatoriu

15 august 1952

Bucureşti

Interogatoriul a început la ora 21,30 şi s-a terminat la ora 23,30.

În procesul-verbal de interogatoriu din 13 august a.c., ai arătat că Eliezer Cohen, ataşat la Legaţia Israel, ţi-a vorbit de vizita a doi israelieni în ţară, în cursul lunii noiembrie 1951. Atâta tot ce ştii în legătură cu vizita celor 2 persoane israeliene?

În luna noiembrie 1951, soţia mea, Nusen Reghina, care era funcţionară la legaţia Israel, mi-a vorbit de vizita a doi israelieni, care aveau calitatea oficială de curieri diplomatici.

Soţia mi-a spus că Eliezer Cohen, ataşat al Legaţiei, a îndemnat-o să stea de vorbă cu aceştia, şi să le comunice părerile ei asupra situaţiei locale, întrucât ei nu sunt simpli curieri diplomatici, ci persoane foarte importante.

În urma acestui îndemn, soţia mea a stat de vorbă cu cele două persoane, care i-au cerut relaţii asupra următoarelor probleme:

Care era starea de spirit a populaţiei evreieşti, cum se încadrează în noua orânduire economică şi socială a ţării, cum reacţionează faţa de propaganda anticomunistă şi

https://biblioteca-digitala.ro

antiemigraţionistă a C.D.E.-ului, în ce măsură masele largi sunt ataşate regimului actual din ţară.

Ce am relatat eu despre detenţia mea, ce metode s-au folosit şi care a fost scopul urmărit în anchetă.

Soţia mea a răspuns la aceste întrebări, dând în măsura în care le cunoştea, relaţiile cerute, despre care cei doi israelieni, şi-au făcut însemnări scrise.

După aceea, soţia mea le-a vorbit despre nereuşita fugii din ţară şi despre teama că va fi arestată.

I-a întrebat apoi dacă mai este vreo speranţă de plecare în asemenea mod, la care unul din cei doi israelieni anume Igall, i-a răspuns ca putem fi sigur că vom pleca.

Ce ţi-a mai spus soţia în legătură cu cei doi israelieni?

Soţia mea mi-a spus că în timpul şederii lor în ţară, de circa 10 zile, aceştia doi, au mai stat de vorbă şi cu alţi funcţionari ai legaţiei, printre care Ezra Fleischer, Moshe Weiss cu care au discutat aceleaşi probleme.

Ezra Fleischer i-a comunicat soţiei că aflase de la Eliezer Cohen, că cei doi au mai fost în ţară şi anume în 1944, ca paraşutişti britanici, şi fac parte din serviciul de spionaj israelian.

În timpul şederii lor în ţară, ei au vizitat familiile cunoscute încă din 1944.

De asemenea, avea de gând să fotografieze instituţii politice, militare şi întreprinderi economice importante, având în acest scopi aparate de fotografiat asupra lor. În cele din urmă, au renunţat la acest proiect, de teamă că vor fi prinşi asupra faptului şi arestaţi.

Arată acum mai detaliat ce ţi-a spus Eliezer Cohen, despre cei doi israelieni?

Eliezer Cohen mi-a spus cu ocazia vizitei făcute la legaţie în ziua de 27 decembrie 1951, că în timpul vizitelor celor 2 israelieni, a avut loc o consfătuire la locuinţa lui Loker Zwy, din str. Olari, la care au participat cei doi, Zwy Loker şi soţia lui şi Eliezer Cohen.

Cohen mi-a spus că în cadrul acestei reuniuni Zwy Loker a făcut o dare de seamă asupra activităţii sioniste ilegale din ţară, arătând că se duce o activitate sionistă subterană, că se acordă ajutoare fruntaşilor sionişti şi soţiilor celor arestaţi. În legătură cu acest raport, au avut loc discuţii vii, fără să se ajungă la o părere unitară asupra celor discutate.

(ss) Zoltan Hirsch

Proces-verbal de interogatoriu

18 august 1952

Oraşul Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 10 şi s-a terminat la ora 14,30.

În procesele-verbale de interogatoriu anterioare, ai arătat că ai fost membru în conducerea organizaţiei sioniste „L'Achdut Haavoda Poalei Zion". Arată până când ai activat în această organizaţie sionistă?

https://biblioteca-digitala.ro

Am activat în această organizaţie sionistă până la autodizolvarea ei din luna martie 1949. Menţionez însă că la sfârşitul anului 1948, această organizaţie fuzionase cu organizaţia Mişmar, formând „Uniunea Sionistă Socialistă din R.P.R." (Mapam).

Din ce cauză s-a autodizolvat organizaţia sionistă din care ai făcut parte?

Organizaţia din care făceam parte s-a autodizolvat în urma „Rezoluţiei Biroului Politic al C.C. al P.M.R. în chestiunea naţională" din decembrie 1948 şi în urma recomandării C.C. al Organizaţiei Sioniste din R.P.R. de a se autodizolva toate grupările sioniste, mature şi de tineret.

Când a luat hotărârea C.C. al Organizaţiei Sioniste din R.P.R. de a se autodizolva şi cum s-a făcut aceasta?

C.C. al Organizaţiei Sioniste a luat hotărârea de autodizolvare la sfârşitul lunii decembrie 1948, într-o şedinţă convocată de executiva sionistă, împreună cu prezidiul C.C.

În urma hotărârii unanime ce s-a luat s-au dat dispoziţii secţiunilor sioniste din ţară să-şi înceteze activitatea şi să procedeze la lichidarea bunurilor lor. Pentru lichidarea avutului executivei sioniste, s-a constituit o comisie de lichidare sub conducerea lui Iakerkaner Samy.

În ce priveşte dizolvarea grupurilor sioniste, C.C. a recomandat să se autodizolve, întrucât conform Statutului sionist nu avea conferinţa să hotărască dizolvarea lui.

Arată dacă grupările sioniste s-au autodizolvat în urma autodizolvării Organizaţiei Sioniste?

Grupările sioniste s-au autodizolvat rând pe rând după autodizolvarea Organizaţiei Sioniste, cu excepţia organizaţiei Mapam, din care am făcut parte.

De ce organizaţia Mapam nu s-a autodizolvat odată cu celelalte şi a făcut aceasta de abia în martie 1949?

Organizaţia Mapam s-a autodizolvat abia în luna martie 1949, din cauza instructorilor israelieni ai organizaţiei, Adam Leon Negru şi Ricu Lupescu, care au cerut să se continue activitatea, întrucât se spera să se găsească o soluţie pentru continuarea existenţei acestei organizaţii.

O altă cauză a amânării autodizolvării a fost intervenţia categorică pentru continuarea activităţii, a diplomaţilor israelieni, Eliezer Halevy şi Zwy Hadari. Ei au cerut acest lucru în cadrul unor consfătuiri ţinute la locuinţa lui Eliezer Halevy din Hotelul Athénée Palace şi la domiciliul lui Anghel Dascălu din Calea Plevnei nr. 16, la care au participat următorii: Eliezer Halevy, Zwy Hadari, Adam, Leon Negru, Anghel Dascălu, Iosif Gheller şi subsemnatul.

După autodizolvarea organizaţiilor sioniste, dumneata ai cunoştinţă de vreo continuare a activităţii sioniste?

Da, am cunoştinţă, şi anume:

După autodizolvare, în cadrul fruntaşilor sionişti, s-a discutat problema constituirii unei executive sioniste ilegale. Aceste discuţii au fost iniţiate de clal-sionişti în primul rând de Jean Cohen şi Samy Iakerkaner. Fiecare din aceştia aveau o formulă a sa pentru modul de constituire al executivei ilegale, astfel: Jean Cohen milita pentru formarea unei executive cu un program politic bine determinat, pe când Samy Iakerkaner susţinea că acest for ilegal va trebui să aibă exclusiv sarcini practice ca: procurări şi distribuiri de fonduri pentru fruntaşii şi activiştii sionişti, organizarea de emigrări ilegale etc.

https://biblioteca-digitala.ro

În vederea constituirii executivei sioniste ilegale, au avut loc la începutul anului 1949, mai multe consfătuiri la locuinţele lui Samy Iakerkaner din Bdul Gh. Dimitrov nr. 49 şi Jean Cohen din Str. Sevastopol nr. 10, la care au participat următorii: Dan Ieşeanu, Theodor Löwenstein, Igner Heinrich, Ebercohn Iosif, Israel Laiwandman, Tully Rozenthal, Lupu Haimsohn şi cu mine.

Executiva Sionistă ilegală nu s-a constituit până în cele din urma, până în iunie 1949, din cauza divergenţelor existente.

Menţionez că la o consfătuire avută de Lupu Haimsohn şi de mine cu Jean Cohen în vederea constituirii unui for sionist ilegal, Jean Cohen ne-a întrebat care va fi poziţia noastră în cazul că se va cere sioniştilor să combată „Planul Marshall". Răspunzându-i că nu concepea să ni se ceară aşa ceva, iar dacă totuşi ni se va cere, îl vom combate, Jean Cohen a ripostat că continuarea discuţiilor noastre referitoare la constituirea unei executive sioniste ilegale, nu mai au în acest caz nici un rost, pentru că nu poate fi sionist adevărat acela care nu crede în apropiata prăbuşire a U.R.S.S.-ului şi a ţărilor de democraţie populară şi în victoria totală a imperialismului asupra comunismului.

Mai cunoşti şi alte acţiuni pe linia activităţii sioniste ilegale?

Da, mai cunosc următoarele acţiuni:

În luna martie 1949, aflând de apropiata înapoiere în Israel a ataşatului de legaţie Zwy Hadari, l-am rugat în numele unui grup de sionişti, să transmită Executivei Sioniste Mondiale din Ierusalim, un memoriu asupra situaţiei populaţiei evreieşti şi a sionismului.

Hadari a acceptat să transmită acest memoriu. Memoriul a fost redactat de către Jean Cohen, dându-i-se formă definitivă la locuinţa lui Jean Cohen în cadrul unei consfătuiri la care au participat următorii sionişti şi care l-au semnat ulterior: Lupu Haimsohn, Israel Laiwandman, Samy Iakerkaner, Igner Henrich şi eu.

Acest memoriu cuprindea în esenţă următoarele:

Situaţia populaţiei evreieşti din R.P.R. în urma socializării economiei şi creşterea curentului emigraţionist, descrierea situaţiei precare a sioniştilor şi cererea de a se face acţiuni urgente pentru sabotarea lor. Memoriul a fost dat de Iakerkaner lui Zwy Hadari la legaţie, care l-a transmis executivei sioniste mondiale.

În aceeaşi perioadă în cursul lunii februarie 1949, o delegaţie sionistă formată din Iakerkaner, Igner Henrich şi subsemnatul, s-a prezentat la Legaţia Israel lui Reuven Rubin, ministrul plenipotenţiar, cerându-i să acorde sprijinul său sioniştilor şi să facă pe lângă forurile sale superioare intervenţii în favoarea lor. Rubin a primit satisfacerea acestor cereri.

Tot în acelaşi timp, Igner Henrich şi Israel Laiwandman s-au deplasat la Timişoara şi Oradea, pentru a căuta un punct de plecare clandestin din ţară. S-au întors fără rezultat. Ei plecaseră pentru a căuta şi modalitate de plecare clandestină din ţară, deoarece se pusese în discuţie proiectul trimiterii unei delegaţii de trei sionişti în străinătate, cu scopul de a primi fonduri de la forurile sioniste pentru ajutorare şi pentru a le determina să organizeze fuga din ţară a foştilor fruntaşi sionişti.

În aceste discuţii care au avut loc în primăvara anului 1949, au participat următorii: Samy Iakerkaner, Igner Henrich, Israel Leivandman, Lupu Haimsohn şi subsemnatul. Aceste consfătuiri au avut loc la locuinţa lui Iakerkaner Samy. Acest proiect de a se trimite o delegaţie în străinătate a căzut, din cauză că nu s-a găsit nici o posibilitate de a pleca din ţară în mod clandestin.

O altă acţiune sionistă după autodizolvare, a fost aniversarea împlinirii unui an de la înfiinţarea Statului Israel, organizată la 5 mai 1949, la diferite locuinţe a unor fruntaşi sionişti. Astfel, din iniţiativa lui Iakerkaner, a avut loc la locuinţa lui Fried din str. G. Lister,

https://biblioteca-digitala.ro

o reuniune, la care au participat următorii: Iakerkaner, Jean Cohen, Samy Dulberg, Chaim Kraft, Lupu Haimsohn, Siegmund Siegel, Igner Heinrich, Avny Steinmetz şi subsemnatul. Cu această ocazie, au ţinut discursuri Iakerkaner, Jean Cohen, Chaim Craft, Laiwandman Israel şi Avny Steinmetz.

O altă reuniune de acelaşi gen, a avut loc în casa soţilor Cornel şi Melania Iancu din str. Alexandru Sahia nr. 59, la care au participat printre alţii: Leiba Iancu, Dan Ieşeanu, Löwenstein.

(ss) Zoltan Hirsch

Declaraţie

5 octombrie 1952

Pe Zwy Lazarovici l-am cunoscut în cursul anului 1947, cu ocazia unei vizite făcute la sediul organizaţiei sioniste de tineret „Haşomer Haţair" din str. Anton Pann nr. 9. Zwy Lazarovici a fost secretar general al acestei organizaţii.

În timpul activităţii legale a mişcării sioniste l-am întâlnit de mai multe ori la diverse sedii sioniste, în special în organizaţia „Dror" din str. Mircea Vodă nr. 5, şi la organizaţia „Mişmar" din str. Banul Mărăcinei nr. 6. Discuţiile noastre s-au rezumat exclusiv la problema Palestinei.

După autodizolvarea organizaţiilor sioniste l-am întâlnit pe Zwy Lazarovici de câteva ori pe stradă în anii 1950 şi 1951.

În scurtele discuţii ce le-am avut am vorbit în special despre problemele partidului „Mapam" din Israel şi despre situaţia gravă a sioniştilor din P.C.R. în urma arestărilor succesive de foşti funcţionari sionişti.

Zwy Lazarovici mi-a spus că este în corespondenţă cu unii prieteni israelieni, care îl informează asupra contra măsurilor ideologice din sânul partidului „Mapam" şi despre evoluţia luptei dintre cele două fracţiuni ale partidului sus-menţionat. El mi-a spus, de asemenea, că citeşte ziarul „Glasul Poporului", organul în limba română a C.C. al P.C. din Israel, al cărui redactor este Michel Goldberg, fost membru în conducerea organizaţiei „Haşomer Haţair" din R.P.R. În acest ziar a citit informaţia că Itzhak Tessler, fost instructor palestinian al organizaţiei „Dror" a fost exclus din kibuţul său pentru activitate comunistă.

Alte discuţii n-am avut cu Zwy Lazarovici.

În timpul activităţii legale a mişcării sioniste, el a fost în relaţii strânse cu instructorii palestinieni ai organizaţiei sale, şi anume: Adam, Leon Negru, David Rabinovici şi alţii, iar prietenii săi intimi au fost: Abir Marc, David Por şi Avram Antonir.

Nu cunosc alte aspecte ale activităţii lui Zwy Lazarovici.

(ss) Zoltan Hirsch

https://biblioteca-digitala.ro

Proces-verbal de interogatoriu

19 martie 1953

Oraşul Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 8,30 şi s-a terminat la ora 14.

Arată anchetei tot ce cunoşti în legătură cu instructorii palestinieni şi activitatea acestora?

Înainte de 23 august 1944 cu puţin timp au venit în ţară fiind paraşutaţi de aviaţia engleză o serie de instructori palestinieni, şi anume: Dov Berger, Dan, Baruch, Eliezr şi alţii.

Îndată după 23 august au venit în ţară în mod legal ca ziarişti străini instructori palestinieni: Moshe Averbuch, Agamy şi Klarman Iosif.

Moshe Averbuch a făcut parte în timpul războiului din reprezentanţa agenţiei evreieşti din Istanbul care s-a ocupat cu organizarea emigrărilor din diferite ţări inclusiv din România.

El a venit în ţară formal ca corespondenta al ziarului palestinian „Davar" (ziar al C.G.M.), însă în realitate el nu venise cu aceasta însărcinare, ci cu aceea de a organiza şi a conduce emigrările din România şi de a îndruma întreaga activitate sionistă din ţară.

Iosif Klarman a avut calitatea formală de corespondent al agenţiei ITA (Agenţia Telegrafică Evreiască), însă în realitate era unul din principalii organizatori ai emigrărilor şi îndrumătorul organizaţiilor revizioniste din ţară.

În anul 1945 au mai venit în ţară un grup de instructori palestinieni printre care următorii: Semii Elchanan, Weinstein Zwy, Brecher Meir-Sharri, Ehuda-David Zimand, Silberfarb Ioel, Saitzmunia (Aron) şi alţii pe care nu-mi amintesc numele lor.

În anii 1946-1948 au mai venit printre alţi instructori şi următorii: Sindel Rabinovici, Leon Negru, David Herscovici, David Haimovici, Itzhak Tessler, Abanaor, Alexander Senderovici, Tuvlia Klein, Alessotssel şi alţii.

Aceşti instructori palestinieni constituiţi într-un for al lor, denumit Mossad care conducea toate operaţiunile de emigrare legale şi ilegale din România în Palestina în fruntea căruia se afla Moshe Averbuch Agamy.

Astfel, ei au organizat în anii 1944-1947 inclusiv, emigrările cu vase aprobate de guvernul român, iar în anii 1945-1946 emigrarea frauduloasă a circa 1000 de cetăţeni români evrei care au părăsit ţara prin punctul de frontieră Curtici.

În primăvara anului 1945, guvernul român a aprobat repatrierea grupurilor de cetăţeni străini evrei ca: unguri, cehoslovaci, polonezi etc. care se refugiaseră în ţară în timpul ultimului război mondial. Ca acte de călătorie aceştia s-au servit de certificate tip ale Crucii Roşii din România.

Prin acest mijloc instructorii palestinieni în fruntea cărora se afla Agamy au scos din ţară în mod fraudulos şi circa 1.000 de persoane evrei cetăţeni români proveniţi în special din organizaţiile sioniste de tineret.

În vederea emigrărilor din România în Palestina, instructori palestinieni au făcut intervenţii pe lângă autorităţile de stat pentru aprobarea acestor emigrări.

În această privinţa cunosc precum că Mella Iancu care era în bune relaţii cu Emil Sraier, fost secretar general al Ministerului de Interne a obţinut aprobarea emigrărilor. Mella Iancu a făcut aceasta intervenţie în urma legăturilor pe care le avea cu Moshe Averbuch Agamy.

https://biblioteca-digitala.ro

După câte ştiu în urma acestor demersuri în toamna anului 1945 cu vasul Transilvania au plecat în Palestina circa 1000 de sionişti, iar în primăvara anului 1946 cu vasul Smirna au plecat circa 4700 de persoane provenite din diverse organizaţii sioniste.

Acest lucru îl ştiu de la instructorul palestinian Weilstein Zwy şi mai este cunoscut şi de toţi fruntaşii sionişti din ţară.

În ianuarie 1947, vine în ţară în calitate de delegat din partea Partidului sionist, Haşomer Haţair din Palestina. Meier Iari care a mers în audienţă la dl Gh. Apostol, preşedintele C.G.M.-ului, şi la Bercu Feldman, responsabilul C.D.E.-ului, în vederea problemei emigrărilor.

Ştiu aceasta personal de la Lupu Haimsohn, fost fruntaş al organizaţiei Mişmar din ţară şi este încă cunoscut de Anghel Dacălu şi Iosif Gheller, foşti conducători ai acestei organizaţii. (aceştia sunt în ţară în afară de Lupu Haimsohn).

După puţin timp soseşte în ţară ca delegat al organizaţiei Haşomer Haţair din Palestina, Aron Cohen, care se prezintă în audienţă la dna ministru de Externe Ana Pauker, cu care discută problema emigrărilor şi cu această ocazie îi face cadou *Capitalul* de Marx, în limba ebraică.

Tot Aron Cohen se prezintă în audienţă şi la d-nii Gh. Apostol şi Bercu Feldman, tot în vederea emigrărilor.

Acestea toate le ştiu tot de la Lupu Haimsohn fapte cunoscute şi de Anghel Dascălu şi Iosif Gheller, însă nu cunosc rezultatele acestor audienţe.

În toamna anului 1947, vine în ţară Idelson Israel ca delegat din partea Partidului Leachant-Haovod-Poalei Zion din Palestina, care se prezintă în audienţă la dl ministru de finanţe, Vasile Luca, şi discută problema emigrărilor şi situaţia sionismului din România, exprimând simpatia sa faţă de sionism.

Ştiu acest lucru personal de la Idelson Israel când mai era de faţă Chaim Kraft şi Isac Schmidt (ambii sunt în ţară) care ne-au relatat conţinutul acestei audienţe. După 7 zile acest delegat s-a înapoiat în Palestina şi ştiu că cu alte persoane guvernamentale nu a mai luat contact, iar scopul venirii sale era vizitarea organizaţiei noastre deoarece el era secretarul general al organizaţiei palestiniene respective.

În acelaşi timp, a venit în ţară fruntaşul palestinian Fridman Smuel (Eliashiv) ca delegat al CGM-ului din Palestina la Congresul C.G.M. din România, cu care ocazie a luat contact cu dl Gheorghe Apostol şi printre alte probleme a discutat şi despre emigrări.

Rezultatul acestei convorbiri nu-l cunosc şi nu-mi amintesc de la cine am auzit aceasta.

Tot atunci a venit în ţară Moshe Snech, membru în Executiva Sionistă Mondială, care a luat contact cu diferite personalităţi guvernamentale nu ştiu cu cine anume în vederea emigrărilor, numai faptul că a luat legătura cu Bercu Feldman.

Ca rezultat al intervenţiilor sale, guvernul român a aprobat emigrările din România în Palestina. La sfârşitul acelui an, adică 1947, au plecat circa 30.000 de persoane sioniste cu mai multe vase.

Cunosc acest fapt de la instructorul palestinian Tessler Itzhak şi din relatările presei palestiniene. Aceste intervenţii făcute de Moshe Snech sunt cunoscute de conducătorii sionişti în frunte cu Mişu Benvenisti.

La fel în aceasta perioadă instructorul palestinian Iosif Klarman a fost primit în audienţă la dl Petru Groza, unde au discutat problema emigrărilor. Dl prim-ministru făcându-i acestuia declaraţii favorabile care au fost publicate în ziarele evreieşti din ţară şi manifestând totodată simpatia sa faţă de mişcarea sionistă din România.

https://biblioteca-digitala.ro

Acest interviu al dlui Petru Groza l-am citit personal în ziarele evreieşti din ţară. „Mântuirea" şi „Renaşterea noastră".

În cursul anului 1948 au continuat demersurile diferitelor delegaţi palestinieni în favoarea emigrărilor.

Astfel, la începutul acestui an, vin în ţară delegaţi palestinieni Namir Mordehai (Nemirovischi) şi I. Cosoi, care se prezintă la dnii Gh. Apostol şi Bercu Feldman discutând cu dânşii problema emigrărilor şi alte probleme sioniste.

De asemenea, a venit tot atunci în ţară şi Barzilay Israel care a luat şi el contact cu cei de mai sus.

Acestea toate eu le ştiu de la instructorii palestinieni Ricu Lupescu, Itzhak Tessler şi de la Lupu Haimsohn. La fel eu am asistat personal la şedinţele care au avut loc la C.D.E. sub conducerea lui Feldman şi în cadrul cărora sus-numiţii delegaţi au discutat problema emigrărilor ca şi alte chestiuni sioniste. La aceste şedinţe au participat printre alţii Dan Eşean, Henri Igner, Anghel Dascălu, Iosif Gheller şi alţii.

După câteva zile, aceşti delegaţi palestinieni au părăsit ţara.

În vara acestui an, a venit din nou în ţară Namir Mordehai în calitate de trimis special al guvernului israelian cu misiunea de a obţine continuarea emigrărilor din România în statul Israel.

Acesta a fost primit în audienţă de două ori de dna Ana Pauker – ministru de Externe – căruia i-a declarat că emigrările vor fi admise în viitor pe o scară largă.

La fel a mai avut în afară de aceasta întrevederi cu Bercu Feldman în legătură tot cu aceeaşi problemă.

Le ştiu acestea de la Chaim Kraft căruia şi lui Iakarkaner Sami şi Zalman Schmuel, Namir le-a comunicat că l-a făcut demersuri în favoarea reluării emigrărilor şi că rezultatul este pozitiv.

Faptul că Namir a fost în audienţă la dna Ana Pauker a fost publicat în toate ziarele din Capitală.

În vara anului 1948, în vederea emigrărilor, delegaţii guvernului israelian Avriel-Agamy, ca şi instructorul Ricu Lupescu au avut legături cu dna Elena Georgescu care era reprezentanta Ministerului de Externe, discutând modul de organizare a emigrărilor. Intervenţiile făcute de aceştia nu au avut nici un fel de rezultat.

Despre aceasta ştiu de la Avriel şi Agamy care au comunicat rezultatul negativ al intervenţiilor lor în cadrul unei şedinţe care a avut loc la locuinţa lui Ricu Lupescu şi la care au mai participat şi următorii: Igner Henri şi Gheller Iosif.

În toamna acelui an, fruntaşul Mapam-ist, Oren Mordehai a fost primit în audienţă la Belgrad, unde avea loc Conferinţa dunăreană, de dna Ana Pauker cu care a discutat problema emigrărilor şi în special a revizioniştilor căruia i-a promis că la reîntoarcerea ei în ţară va clarifica problema emigrărilor şi a revizioniştilor.

Aceasta eu o ştiu de la instructorul palestinian Tessler Itzhak care a primit corespondenţă din Palestina pe care mi-a tradus-o, ea fiind scrisă în limba ebraică şi în care arăta cele de mai sus.

Prin discuţiile pe care le-am avut cu instructorul palestinian Tessler Itzhak, am aflat că emigrările din aceşti ani, adică 1945-1948 au fost realizare şi în urma legăturilor strânse care au existat între dl ministru de Finanţe Vasile Luca şi instructorul palestinian Iosif Klarman, membru în conducerea mondială a organizaţiei revizioniste fasciste teroriste, pe lângă care a făcut numeroase intervenţii în favoarea emigrărilor.

https://biblioteca-digitala.ro

Acesta mai îmi spunea că dl Vasile Luca a acordat un real sprijin acţiunilor de emigrare, manifestându-se totodată ca un simpatizant al mişcării sioniste.

În vara anului 1945 a luat fiinţă în ţară Comitetul Democrat Evreiesc, sub conducerea lui Bercu Feldman.

Acesta, în calitatea sa de responsabil al problemei evreieşti, a fost în bune relaţii cu diferiţi conducători sionişti ca: Mişu Benvenisti, Rorlich Bernard, Dan Ieşeanu, Anghel Dascălu, Mela Iancu şi alţii ca şi cu diferite personalităţi din conducerea guvernului, ca: Vasile Luca, Teohari Georgescu, Ana Pauker şi alţii.

În urma acestor legături, instructorii palestinieni, în frunte cu Moshe Averbuch Agamy şi Iosif Klarman, precum şi instructorii: Ricu Lupescu, Assa, Schor, Eliezer Niedermayer, Tessler Itzhak, Levi Grimblatt şi alţii, au luat contact îndată după venirea lor în ţară, cu Bercu Feldman determinându-l să facă diferite intervenţii pe la diferiţi conducători ai guvernului în favoarea emigrărilor din România în Palestina.

În acest scop, Bercu Feldman a fost corupt de aceşti instructori palestinieni primind importante sume de bani şi obiecte de valoare, printre lucrurile mărunte fiind şi aparate de fotografiat, extrafine (Leika) şi aparate de radio de calitate superioară.

Bercu Feldman fiind în relaţii foarte strânse cu instructorii palestinieni şi fiind mituit de aceştia a activat intens în favoarea emigrărilor, fiind factorul cel mai important pentru realizarea emigrărilor, deoarece fără el nu se putea face ceva.

În afară de contribuţia sa hotărâtoare la realizare emigrărilor, el a mai făcut posibil plecarea din ţară a unor instructori palestinieni sosiţi fraudulos, cărora le-a procurat de la Direcţia Paşapoartelor paşapoarte şi vize de ieşire din România.

Astfel a procurat acte ilegale următorilor instructori palestinieni: Ricu Lupescu, Dov, Israel şi Tuvia Clain.

Faptul că Bercu Feldman avea un rol important în problema emigrărilor, era cunoscut de toţi fruntaşii sionişti din ţară.

În ceea ce priveşte faptul că el a fost mituit de instructori îl cunosc de la instructorul palestinian Tessler Itzhak.

Referitor la vizele de ieşire din ţară, cât şi paşapoartele, am văzut personal paşaportul lui Ricu Lupescu şi vizele de ieşire din ţară a celorlalţi instructori. Aceşti instructori mi-au spus personal că ei au obţinut aceste acte prin Bercu Feldman.

La începutul anului 1949, ministrul Israelului în R.P.R., Rubin Reuven, s-a prezentat de două ori în audienţă la dna ministru de Externe, Ana Pauker, cu care a discutat problema reluării emigrărilor fără a primi însă vreun răspuns concret la cererea sa.

La sfârşitul lunii februarie 1949, Rubin a participat la recepţia oferită la Ministerul de Externe în cinstea delegaţiei guvernamentale poloneze care vizitase ţara.

Cu această ocazie, Rubin a rugat-o pe dna Ana Pauker să elibereze pe cei 7 instructori palestinieni arestaţi şi anume: David Haimovici, David Herscovici, Tessler Itzhak, Alex Stossel, Sara, Leon Negru şi Sindel Rabinovici, căre i-a promis că îi va elibera. În acest timp Ana Pauker l-a chemat pe Teohari Georgescu în prezenţa lui Rubin, căruia i-a spus să elibereze pe instructori palestinieni arestaţi, iar după puţin timp aceşti instructori au fost eliberaţi.

Toate acestea le ştiu personal de la Halevy, fost prim-secretar al Legaţiei Israel la Bucureşti.

Ce mai ai de arătat în afară de cele arătate mai sus?

Referitor la delegaţi şi instructori palestinieni în legătură cu problema emigrării nu mai am de arătat nimic.

https://biblioteca-digitala.ro

Privind alte probleme mai am de relatat următoarele:

În anii 1946-1947 am participat la câteva întruniri ale populației evreiești care au avut loc în Sala Tomis din București și în cadrul cărora a luat cuvântul și dl Vasile Luca. El a declarat cu această ocazie că emigrările în Palestina vor fi libere și și-a exprimat simpatia sa față de lupta sionistă.

Aceste declarații au fost publicate în ziarele evreiești „Mântuirea", „Renașterea Noastră" și „Viața Evreiască" și după cât îmi amintesc și în ziarul „Unirea", organul C.D.E.

În anii 1946-1948, dl dr. Petru Groza a primit în audiență de câteva ori pe Mișu Benvenisti, fost președinte al Organizației Sioniste din România, căruia i-a declarat că emigrările vor fi libere și mișcarea sionistă se va bucura de toată libertatea.

Aceste declarații au fost reproduse parțial de ziarele evreiești „Mântuirea", „Renașterea Noastră" și „Viața Evreiască" din București. Rezultatul acestor audiențe, M. Benvenisti le-a comunicat la ședințele Executivei Sioniste la care am participat și eu.

De asemenea, în toamna anului 1948, dl Petru Groza a primit în audiență la locuința sa pe Rorlich Bernard, fost președinte al organizației sioniste din România, discutând situația celor doi sioniști arestați, Leon Itzkar și Enciu Cohn, care erau vinovați de evaziuni fiscale și transferuri frauduloase de devize. Dl prim-ministru Petru Groza a promis că el va interveni personal pentru rezolvarea favorabilă a acestei chestiuni, exprimându-și totodată simpatia sa față de sionismul din România.

Știu aceasta personal de la Rorlich Bernard.

Tot în toamna anului 1948, am văzut personal o scrisoare oficială la sediul organizației sioniste Mișmar, adresată conducerii acestei organizații de Președinția Consiliului de miniștri – Cabinetul primului ministru – și semnată de dl general Bădulescu, director de cabinet.

În această scrisoare, se cerea în numele dlui Petru Groza trimiterea în Palestina a unei persoane al cărui nume nu mi-l amintesc.

Această scrisoare este cunoscută de foști conducători ai acestei organizații ca: Anghel Dascălu, Iosif Gheller, Benjamin Beer și alții.

În luna iunie 1950, fostul fruntaș sionist Igner Henrich mi-a spus că știe de existența unei rezoluții a ministrului de interne Teohari Georgescu prin care aprobă emigrarea conducătorilor sioniști. Lucru în urma căruia au plecat câțiva fruntași sioniști ca: Leiba Iancu, Sami Dulberg, E. Rosman, Lupu Haimsohn, Herscovici din Roman, Sender Cojocaru din Iași, Milu Alter și alții.

(ss) Zoltan Hirsch

Proces-verbal de interogatoriu

20 martie 1953

Orașul București
Interogatoriul a început la ora 18,30 și s-a terminat la ora 22.

În procesele-verbale anterioare ai arătat că dumneata ai făcut spionaj în favoarea Legației Statului Israel. Arată anchetei de ce avea nevoie legația de aceste servicii și ce se făcea cu informațiile transmise de dumneata?

https://biblioteca-digitala.ro

În primăvara anului 1950, Halevy Eliezer, fost însărcinat cu afaceri al Legaţiei Statului Israel, în R.P.R., mi-a cerut să conlucrez cu Legaţia Israel pe linie informativă.

Am acceptat această propunere şi în cursul anilor 1950 şi 1951 şi i-am transmis atât lui Halevy, cât şi diplomaţilor israelieni Avriel Ehud – Loker Zwy şi Niv Baruch o serie de informaţii cu caracter economic, politic şi militar, aşa cum am arătat în procesele-verbale anterioare.

Aceste informaţii care erau culese de Legaţie serveau interesele americanilor, întrucât fostul ministru al Israelului în R.P.R. Avriel Ehud mi-a spus într-o convorbire avută cu el în vara anului 1950 că politica Israelului este indisolubil legată de alianţa cu Blocul american şi atitudinea Statului Israel faţă de lagărul democratic şi a socialismului în fruntea căruia se află Uniunea Sovietică, este ostilă.

Informaţiile pe care le-am transmis Legaţiei Statului Israel erau destinate în realitate americanilor întrucât Israelul nu avea interese proprii deosebite de apărat în această ţară.

Guvernul israelian în frunte cu Ben Gurion care a înrobit ţara imperialismului american a desfăşurat prin diplomaţii săi o activitate duşmănoasă împotriva R.P.R.-ului şi pe această cale făcând acţiuni de spionaj.

Pentru activitatea de spionaj desfăşurată în favoarea Legaţiei Statului Israel ai fost retribuit?

Da, am fost retribuit.

Arată cu ce ai fost retribuit şi de cine anume?

În urma activităţii mele pe linie de spionaj am fost retribuit cu sume de bani, în total 200.000 lei de către diplomaţii Israelului cărora le-am transmis diferite informaţii.

Astfel am primit de la Halevy Eliezer suma de 150.000 lei, 10.000 de la Loker Zwy şi 20.000 de la Niv Baruch.

Ce v-a determinat să faceţi spionaj în favoarea acelui stat străin?

M-a determinat să desfăşor această activitate de spionaj faptul că nu-mi convenea politica dusă de actualul regim din România.

(ss) Zoltan Hirsch

Proces-verbal de interogatoriu

21 martie 1953

Oraşul Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 10,15 şi s-a terminat la ora 12,10.

Ancheta îţi cere să arăţi care a fost propaganda dusă de organizaţiile sioniste în vederea emigrării evreilor în statul Israel?

Propaganda dusă de organizaţiile sioniste din România în vederea emigrărilor şi pentru atragerea maselor evreieşti în aceste organizaţii a fost intensă şi activă din toate punctele de vedere.

Această propagandă naţionalist-şovină, speculând nenorocirile care au lovit masele populaţiei evreieşti din România în timpul regimurilor burghezo-fasciste şi în cursul celui

https://biblioteca-digitala.ro

de al doilea război mondial au atras în diferite organizaţii sioniste o parte a acestei populaţii, propagându-i în sânul ei ideea că pentru rezolvarea problemei evreieşti singura soluţie este emigrarea tuturor evreilor în Palestina.

Prin această propagandă organizaţiile sioniste susţineau ideea antisemitismului veşnic şi astfel manifestau o atitudine ostilă faţă de forţele democratice şi progresiste care au luptat consecvent pentru desfiinţarea discriminării şi pentru deplina egalitate de drepturi a tuturor cetăţenilor ţării.

În ce mod şi prin ce mijloace se făcea această propagandă?

Această propagandă pe care o făceau organizaţiile sioniste era dusă prin adunările publice şi şedinţele organizaţiilor respective, în cadrul cărora vorbitorii insistau asupra necesităţii emigrărilor în Palestina ca şi prin presa sionistă, cărţi, broşuri editate de diferite organizaţii.

În vederea aceluiaşi scop au militat de asemenea activ instructorii palestinieni şi delegaţii palestinieni care au vizitat ţara în ultimii ani.

Ai arătat mai sus propaganda dusă de organizaţiile sioniste în vederea emigrărilor. Arată anchetei care era poziţia sioniştilor faţă de Comitetul Democrat Evreiesc?

Poziţia sioniştilor faţă de C.D.E. a fost ostilă de la înfiinţare acesteia, adică din vara anului 1945 şi până în prezent. Această ostilitate a constat în: refuzul majorităţii organizaţiilor sioniste de a colabora cu C.D.E.-ul şi în sabotarea sistematică a acţiunilor acestuia pentru democratizarea instituţiilor sociale evreieşti ca: Federaţia Uniunilor Comunităţii Evreieşti, O.R.T., Şcolile etc., iniţiată de C.D.E.

Această duşmănie din partea sioniştilor s-a mai manifestat prin propaganda dusă de ei în sânul populaţiei evreieşti îndemnând această populaţie să nu sprijine acţiunile C.D.E.-ului şi în special aceea privitoare la încadrarea evreilor în câmpul muncii.

Organizaţiile sioniste au mai căutat de asemenea să împiedice aderarea evreilor la activitatea C.D.E.-ului, determinându-i să se înscrie în aceste organizaţii naţionaliste şovine.

(ss) Zoltan Hirsch

Proces-verbal de interogatoriu

25 martie 1953

Oraşul Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 2,20 şi s-a terminat la ora 6,30.

În procesul-verbal de interogatoriu din 20 martie 1953, arăţi că Legaţia Statului Israel din Bucureşti culegea informaţii care serveau interesele americanilor. Arată anchetei amănunţit tot ce ştii referitor la legăturile statului Israel cu blocul american?

La începutul anului 1949 a luat fiinţă la Bucureşti Legaţia Statului israel din R.P.R.

De la înfiinţarea acestei legaţii şi în tot timpul funcţiunii, diplomaţii israelieni au manifestat o atitudine duşmănoasă faţă de regimul de democraţie populară din R.P.R.

https://biblioteca-digitala.ro

Astfel, Eliezer Halevy, fost prim-secretar de Legaţie, şi Zwy Hadari, fost ataşat de legaţie, mi-au vorbit în cursul discuţiilor avute cu ei în primăvara anului 1949 de ostilitatea lor faţă de actualul regim politic din România, spunându-mi că R.P.R. este contra intereselor statului Israel.

În legătură cu ţelurile politice externe israeliene, Halevy mi-a spus că baza politicii externe a guvernului israelian o constituie alianţa cu America de care depinde statul Israel din punct de vedere economic şi politic.

În vara anului 1950, cu ocazia unei convorbiri avute cu Ehud Ariel, fost ministru al Statului Israel la Bucureşti, acesta mi-a spus că Israelul nu intenţionează să colaboreze în nici un domeniu cu guvernul român, întrucât Israelul depinde tot de blocul american.

La sfârşitul anului 1951, Niv Baruch, însărcinat cu afaceri al Legaţiei din Bucureşti, mi-a vorbit în acelaşi sens, spunându-mi că alianţa economică şi politică cu America este axată politicii externe a guvernului Ben Gurion.

Duşmănia diplomaţilor israelieni faţă de regimul democratic din R.P.R. s-a manifestat prin acţiuni ilegale conduse de Legaţia Israel, că : propagandă naţionalistă şovină, treceri ilegale de frontieră, ajutorarea finanţarea sioniştilor şi transferuri frauduloase de fonduri în străinătate.

Această ostilitate faţă de actualul regim politic din ţară s-a mai manifestat prin acţiuni de spionaj a Legaţiei din Bucureşti.

Astfel în primăvara anului 1950, Eliezer Halevy mi-a cerut să culeg şi să transmit Legaţiei Israel, informaţii cu caracter economic şi politic, întrucât Israelul consideră R.P.R. un stat duşman şi se interesează de tot ce se petrece în această ţară.

Am acceptat aceasta şi am transmis diplomaţilor Israelului o serie de informaţii cu caracter economic, politic şi militar, aşa cum am arătat în procesele-verbale de interogatoriu date anterior.

Aceste informaţii care le culegea Legaţia serveau interesele americanilor care erau adevăraţi stăpâni ai Israelului subjugând şi înrobind această ţară, actualul guvern al lui Ben Gurion nefiind decât o unealtă a ţelurilor politice imperialiste americane.

În realitate, statul Israel care este o ţară mică şi săracă, bântuită de crize economice, nu avea nici un fel de revindecări faţă de R.P.R. şi nu avea nici un motiv propriu să desfăşoare o activitate duşmănoasă în România.

Acest guvern al lui Ben Gurion a mai manifestat în mai multe rânduri duşmănia sa faţă de Uniunea Sovietică şi ţările de democraţie populară, inclusiv R.P.R.-ul alăturându-se blocului imperialist american ale cărui interese le serveşte prin acţiuni ostile împotriva lagărului socialist.

(ss) Zoltan Hirsch

Proces-verbal de interogatoriu

26 martie 1953

Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 3,10 şi s-a terminat la ora 8,05.

Ai cunoscut dumneata o persoană cu numele de Dascălu Anghel?

https://biblioteca-digitala.ro

Da, am cunoscut.

Când şi în ce împrejurări l-ai cunoscut?

L-am cunoscut pe Anghel Dascălu în primăvara anului 1945, la sediul organizaţiei Ichud din str. Anton Pann nr. 7, Bucureşti, cu ocazia unei consfătuiri a organizaţiilor Mişmar şi Ichud, privind participarea acestora la C.D.E. ce urma să ia fiinţă atunci.

Din ce organizaţie sionistă făcea parte Dascălu Anghel?

Anghel Dascălu a făcut parte din organizaţia sionistă „Mişmar" de la sfârşitul anului 1944 şi până la autodizolvarea acestei organizaţii.

Ce funcţii avea Dascălu Anghel în cadrul organizaţiei sioniste „Mişmar" şi ce legături ai avut cu el până la autodizolvarea organizaţiilor sioniste?

Anghel Dascălu a fost alături de Iosif Gheller principalul conducător al organizaţiei sioniste Mişmar, fiind membru în comitetul executiv al acestei organizaţii şi reprezentantul organizaţiei sale în forurile conducătoare ale mişcării sioniste din România ca şi in conducerea C.D.E.-ului.

Până la autodizolvarea organizaţiilor sioniste, am avut cu el legături exclusiv în cadrul activităţii sioniste, participând împreună la diferite şedinţe în care se discuta probleme diferite ca: activitatea organizaţiilor, chestiuni în legătură cu C.D.E.-ul, alegeri sioniste, alegeri generale în ţară etc.

Relaţii particulare nu am avut cu el, ci numai pur sioniste.

Ce instructori palestinieni şi delegaţi ştii că a cunoscut Dascălu Anghel în această perioadă şi ce legături a avut cu ei?

Anghel Dascălu a cunoscut pe următorii instructori palestinieni: Moshe Averbuch Agamy, Eliezer Nidermayer, Ricu Lupescu, Uriel Maxi, Dan Trachtenberg, Baruh, Dov Berger, Semi Elchanam, Stossel, David Haimovici, Herscovici David, Sindel Rabinovici, Tessler Itzhak, David Zimand, Negru Leon, Rozenzweig Jacques, Klarman Iosif, precum şi alţii pe care nu-mi amintesc.

El a mai cunoscut de asemenea următorii delegaţi palestinieni care au vizitat ţara în perioada 1945-1949: Iari Meir, Cohen Aron, Mordehai Namir, I. Cosoi, Israel Barzilay, Grunblat Levi, Moshe Snech şi Oren Mordehai.

Acesta a avut legături cu sus-numiţii delegaţi şi instructori palestinieni în cadrul activităţii sale sioniste.

În ce constau aceste legături ale lui Dascălu Anghel cu instructorii şi delegaţii palestinieni?

Anghel Dascălu a avut relaţii foarte intense cu majoritatea delegaţilor şi instructorilor palestinieni în special cu Meir Iari, Aron Cohen, Israel Bazilai, Oren Mordehai, Moshe Averbuch Agamy, Eliezer Nidermayer, Ricu Lupescu şi Sindel Rosinovici.

El fiind socotit ca unul din cei mai importanţi conducători ai organizaţiei sioniste din România, aceşti delegaţi şi instructori s-au adresat lui de la venirea în ţară în legătură cu toate problemele ce interesau activitatea lor inclusiv emigrările.

Dascălu îi ţinea la curent pe aceştia, instructori şi delegaţi, cu situaţia economică şi politică din ţară şi în special cu situaţia populaţiei evreieşti.

În anii 1946-1948, el fiind deputat în Marea Adunare Naţională, îi informa pe instructorii palestinieni cât şi pe delegaţi asupra activităţii sale parlamentare.

https://biblioteca-digitala.ro

Arăţi mai sus că Dascălu Anghel informa pe instructori şi delegaţi palestinieni asupra activităţii sale în Parlament precum şi despre situaţia economică şi politică din ţară. Arată anchetei amănunţit tot ce cunoşti dumneata în această privinţă?

Nu cunosc amănunte asupra informaţiilor date de Dascălu instructorilor şi delegaţilor palestinieni.

Atunci pe ce te bazai când ai făcut acele afirmaţii?

Am făcut aceste afirmaţii pe baza faptului că conducătorii organizaţiilor sioniste îi informau pe instructorii palestinieni asupra problemelor economice şi politice din ţară şi în special asupra acelor probleme care erau în legătură cu situaţia populaţiei evreieşti.

În al doilea rând, instructorii palestinieni cereau conducătorilor sionişti astfel de informaţii aşa cum mi s-a cerut şi mie de către Tessler Itzhak, deci est sigur că şi lui Anghel Dascălu i s-au cerut şi el a dat informaţii instructorilor palestinieni cu care era în legătură

Cu ce diplomaţi ai Legaţiei Statului Israel ştii că avea Dascălu Anghel legături?

Ştiu că Anghel Dascălu a avut legături cu Avriel Ehud, fost ministru al Izraelului în Cehoslovacia şi R.P.R., Zwy Hadari, fost ataşat de Legaţie în Bucureşti, şi Halevy Eliezer, fost prim-secretar şi însărcinat cu afaceri al Legaţiei Israel din Bucureşti.

Ce legături ştii că avea Dascălu cu Avriel, Halevy şi Zwy Hadari şi în ce constau aceste legături?

Cu Avriel Ehud a avut în vara anului 1948, împreună cu alţi conducători sionişti ca: Iosif Gheller, Chaim Kraft, Ebercohn Iosif, Igner Henrich, Benvenisti Mişu, Mela Iancu şi cu alţii, legături referitoare la problema emigrărilor.

Discuţiile privind această problemă au avut loc acasă la Mella Iancu şi defunctul Isac Isselson.

La aceste consfătuiri la care a mai luat parte şi Moshe Averbuch Agamy, s-a discutat problema organizării emigrărilor din R.P.R. în Israel, cei doi diplomaţi ai Israelului (Agamy şi Avriel) făcând referate asupra legăturilor ce le-au avut cu reprezentanta Ministerului de Externe, Elena Georgescu privitor la această problemă.

Avriel şi Agamy au arătat în aceste referate că rezultatul demersurilor făcute în favoarea emigrărilor este negativ, întrucât guvernul nu admite deocamdată continuarea emigrărilor.

Nu ştiu care a fost poziţia lui Dascălu Anghel la aceste consfătuiri întrucât nu am luat parte la ele, iar acestea le-am auzit de la Iosif Gheller.

Pe Zwy Hadari, Anghel Dascălu l-a cunoscut în toamna anului 1948 în propria mea casă unde a fost organizată de către Tessler Itzhak o consfătuire la care au participat: Rabinovici Sinderl, Negru Leon, Gheller Iosif şi subsemnatul.

La aceste consfătuiri s-a discutat problema emigrărilor şi situaţia precară a sionismului în urma suspendării emigrărilor.

Dascălu ca şi ceilalţi a vorbit de necesitatea facerii unor demersuri stăruitoare pentru reluarea emigrărilor.

Această consfătuire nu a avut nici un rezultat concret.

Pe Halevy, Dascălu l-a cunoscut în luna ianuarie 1949, cu ocazia unei consfătuiri care a avut loc la locuinţa de la Athenee Palace a lui Halevy, la care au mai participat următorii: Lev Hadari, Rabinovici Sindel, Negru Leon, Gheller Iosif şi subsemnatul.

La această consfătuire s-a discutat exclusiv situaţia organizaţiei Mapam din ţară, care nu se autodizolvase încă.

https://biblioteca-digitala.ro

Halevy şi Hadari au cerut ca organizaţia Mapam să-şi continue existenţa la care Gheller, Dascălu şi eu am răspuns că continuarea existenţei organizaţiei nu are nici un rost.

La sfârşitul consfătuirii, în urma cererii Israelului s-a hotărât prelungirea existenţei organizaţiei.

În această perioadă a mai avut loc o consfătuire asemănătoare în casa lui Dascălu Anghel, la care eu nu am participat, unde ştiu însă de la Gheller că s-a discutat aceeaşi problemă.

Dascălu s-a mai întâlnit cu Halevy în vara anului 1951 la Legaţia Statului Israel, unde l-a vizitat, nu ştiu care a fost scopul vizitei.

În afară de cele relatate mai sus, ce altfel de legături a mai avut Dascălu Anghel cu acei diplomaţi?

Nu cunosc nici un altfel de legături ale lui Dascălu Anghel cu diplomaţii Israelului.

Ce mai ai de declarat în legătură cu Dascălu Anghel?

Mai arăt că, în anii 1950-1951, m-am întâlnit cu el discutând împreună situaţia sioniştilor arestaţi, exprimând părerea că Israelul trebuie să facă demersuri pentru eliberarea şi emigrarea lor.

Am mai discutat cu el chestiunea tratativelor dintre Ministerul Finanţelor şi Isac Ischar, din vara anului 1951 în vederea eliberării fruntaşilor sionişti arestaţi.

În cercurile conducătorilor sionişti se vorbea că Dascălu Anghel este în foarte bune relaţii cu dl ministru de finanţe Vasile Luca. Ca o dovadă a acestor bune relaţii este faptul că Anghel Dascălu era secretarul secţiunii din România a Uniunii Parlamentare Internaţionale al cărei preşedinte era dl Vasile Luca.

Se ştie, de asemenea, că el împreună cu dl Vasile Luca au fost în anul 1946 la Conferinţa Parlamentară Internaţională de la Cairo şi la reîntoarcerea au vizitat împreună Palestina.

Nu cunosc alte amănunte asupra relaţiilor dintre dl Vasile Luca şi Anghel Dascălu şi nu mai am nimic de relatat în legătură cu Dascălu Anghel.

(ss) Zoltan Hirsch

Proces-verbal de interogatoriu

29 iunie 1953

Bucureşti
Interogatoriul a început la ora 20,30 şi s-a terminat la ora 24,00.

În declaraţiile dumitale anterioare ai arătat că Dascălu Anghel avea legături cu instructorii sionişti palestinieni. Precizează cu cine dintre aceştia a avut legături permanente şi mai strânse?

Anghel Dascălu a avut legături mai strânse în primul rând cu instructorii sionişti ai organizaţiei „Mişmar" al cărui conducător era şi în special cu următorii: Eliezer Nidermayer, Adam Rabinovici şi Ricu Lupescu Mendelsohn. Avea, de asemenea, legături intense cu Moshe Averbuch (Agamy).

https://biblioteca-digitala.ro

De ce natură au fost aceste legături?

În mod concret ştiu că avea legături cu aceşti instructori în cadrul activităţii sale sioniste şi politică în general, întrucât Dascălu Anghel în afară de activitatea lui sionistă propriu-zisă a mai desfăşurat şi o activitate politică în general, ţinând cont de calitatea lui de deputat în Parlament până în 1948 şi reprezentant al organizaţiei „Mişmar" în C.D.E.

Astfel fiind, în cursul legăturilor sale cu aceşti instructori sionişti, Dascălu Anghel îi ţinea în curent cu problemele politice, economice şi sociale ce nu erau legate de problemele cu caracter sionist în măsura în care aceste probleme vizau populaţia evreiască în general.

Care dintre instructorii sionişti palestinieni cunoşti că s-a ocupat cu culegerea de informaţii de spionaj?

În mod concret ştiu că instructorul Itzhac Tessler s-a ocupat cu acest lucru, întrucât chiar mie mi-a cerut să-i furnizez diferite informaţii privitoare la diverse probleme politice, sociale şi economice, privind populaţia evreiască.

Eu i-am furnizat câteva informaţii în această problemă.

Ce cunoşti despre antecedentele acestor instructori sionişti?

Despre Eliezer Nidermayer ştiu că în primăvara anului 1944 a fost paraşutat în ţară de aviaţia britanică împreună cu alţi instructori sionişti, şi anume: Dov Berger, Dan Trachtenberg, Baruch şi cred şi Ricu Lupescu.

Aceştia au rămas în ţară şi după 23 august 1944, după care pentru scurt timp au plecat în Palestina, reîntorcându-se ulterior în mod ilegal ca instructori sionişti pe lângă diferite grupări din ţară şi cu misiuni speciale în problema emigrărilor.

Menţionez că toţi foloseau nume conspirative şi astfel fiind numele lor adevărat nu-l pot preciza cu siguranţă.

Cine dintre aceşti instructori sionişti a mai avut legături în probleme de spionaj cu sioniştii din ţară?

În afară de cazul lui Itzhak Tessler, relatat mai sus, în mod concret nu mai cunosc alte legături de această natură, însă presupun că din moment ce instructorul sionist Itzak Tessler mi-a cerut să-i furnizez informaţii, este sigur că alţi instructori sionişti palestinieni au procedat la fel cerând informaţii unor fruntaşi sionişti din ţară în legătură cu diverse probleme din viaţa ţării.

A mai cunoscut cineva legăturile dumitale în problema de spionaj cu Itzhak Tessler?

Nimeni nu a cunoscut legăturile mele de această natură decât faptul că am cu el relaţii obişnuite în cadrul grupării sioniste din care făceam parte.

În afară de instructorul sionist Itzhak Tessler, ţi-a mai cerut cineva să-i furnizezi informaţii?

Da, mi-a cerut acest lucru diplomaţii israelieni Eliezer Halevy, Ehud Ariel Überall, Loker Zwy şi Niv Baruch. La cererea acestora le-am furnizat diferite informaţii cu caracter de spionaj, ceea ce am arătat deja concret în declaraţiile mele anterioare.

Ce cunoşti despre legăturile lui Dascălu Anghel cu membrii Legaţiei Israelului?

Ştiu că Dascălu Anghel avea legături cu următorii membri ai Legaţiei Israelului: Eliezer Halevy şi Zwy Hadari, iar înainte de înfiinţarea Legaţiei Israelului la Bucureşti, de asemenea avea legături cu Agamy, trimis special al Statului Israel din vara anului 1948 până în februarie 1949, când a luat fiinţă Legaţia.

https://biblioteca-digitala.ro

Tot în vara anului 1948, Dascălu Anghel a mai avut legături şi cu Ehud Ariel (Überall) atunci ministru al Israelului la Praga, care venise în ţară cu misiuni speciale în problema emigrărilor.

Ce cunoşti despre natura legăturilor lui Dascălu Anghel cu aceşti diplomaţi israelieni?

Despre natura acestor legături am relatat deja în declaraţiile mele anterioare însă în privinţa legăturilor lui Dascălul cu Eliezer Halevy, ţin să mai fac următoarele precizări.

Întrucât după eliberarea mea de la M.A.I. în februarie 1950, eu m-am dus la Legaţia Israelului unde am dat un raport amănunţit asupra împrejurărilor arestării mele, ori Dascălu Anghel. care de asemenea a fost arestat şi ulterior eliberat, nu a făcut acelaşi lucru, membrii Legaţiei, respectiv Eliezer Halevy şi Ehud Ariel au criticat aspru această atitudine negativă a lui Dascălu, spunându-mi că el avea obligaţia să se prezinte la Legaţie pentru a da un raport amănunţit în legătură cu arestarea lui.

Întâlnindu-l pe Dascălu Anghel, i-am comunicat cele spuse de Eliezer Halevy şi Avriel, la care Dascălu Anghel mi-a răspuns că momentan nu vede nici un motiv pentru a vizita Legaţia.

De abia în iunie 1951, când i-am comunicat lui Dascălu că diplomatul Eliezer Halevy se pregăteşte să părăsească R.P.R., la propunerea mea, Dascălu a acceptat să-i facă o vizită la Legaţie.

Astfel fiind, eu l-am anunţat din timp pe Halevy despre faptul că va fi vizitat de Dascălu Anghel care în luna iunie 1951 a şi vizitat legaţia. Cât priveşte subiectul întrevederii avute între Dascălu şi Halevy, nu cunosc nimic concret, însă ţinând cont de faptul că cu ocazia raportului pe care l-am dat lui Halevy, după eliberarea mea de la M.A.I. în 1950, acesta s-a interesat de obiectivele şi felul în care a decurs ancheta mea, este evident că şi Dascălu Anghel a fost întrebat despre aceste probleme de Eliezer Halevy.

Ce cunoşti despre rolul şi scopul biroului european al organizaţiei „Haşomer Haţair" din Praga?

Ştiu ca acest birou coordona activitatea organizaţiilor Haşomer Haţair şi Mişmar din Europa şi centraliza totodată şi materialul informativ cules de la instructorii sionişti din diferite ţări. Biroul a fost condus în ultimul timp de Iacov Maius şi Levi Grumblatt.

Materialul informativ se transmitea acestui birou de către instructorii sionişti aflaţi în ţară prin corespondenţa sau convorbiri telefonice. Eu personal am auzit pe instructorul Adam Rabinovici făcând convorbiri foarte lungi cu Iacov Maius de la Praga în limba ebraică, însă necunoscând limba ebraică nu ştiu ce s-a transmis.

Se mai transmiteau aceste informaţii şi cu ocazia sosirii în ţară a unor emisari cum au fost Levi Grumblatt, Barzilay şi Oren.

Prezentul proces-verbal după ce l-am citit şi am constatat că este întocmit cu cele declarate de mine, îl susţin şi semnez.

(ss) Zoltan Hirsch

https://biblioteca-digitala.ro

Caracterizare
asupra informatorului „L.T.9" (Zoltan Hirsch)

Dosarul personal al lui Hirsch Zoltan poartă indicativul „L.T.9".

Pe tov. Goldstein cu care „L.T.9" ţine legătură îl cunoaşte sub numele de „Liviu".

„L.T.9" cunoaşte numărul nostru de telefon 4.99.17.

Contactele în mod obişnuit se ţin în felul următor:

În fiecare luni, miercuri şi vineri, „L.T.9" dă un telefon cu care ocazie se fixează ora întâlnirii la locul dinainte fixat.

Contacte în caz că nu intervine ceva excepţional – se fixează de două pe săptămână.

În cazul că intervine ceva urgent, ce necesită luarea unui contact imediat, „L.T.9" poate fi găsit la nr. de telefon 4.96.54, între orele 9-13 şi 16-19.

Nu trebuie să se dea telefoane decât în cazuri foarte urgente, deoarece poate să vină şi altcineva la telefon în afară de el, şi ar putea fi apoi suspectat.

„L.T.9" ne-a furnizat informaţii din cadrul legaţiei Israel, stabilind de la cooptarea sa, 11.02.1950 – în urma instrucţiunilor noastre – un contact cu Avriel Ehud, ministru şi 3 contacte cu Halevy Eliezer, prim secretar israelian.

Din aceste contacte, au rezultat informaţii cu privire la situaţia economică din Israel, frământările politice de acolo, atitudinea guvernului israelian faţă de emigrările din R.P.R. şi faţă de fruntaşii sionişti de aici.

De asemenea, a rezultat şi completarea studiului asupra celor 2 diplomaţi de mai sus.

Lui „L.T.9" i s-au dat în luna octombrie, instrucţiuni pentru a pătrunde în cercul fruntaşilor sionişti din ţară, pentru a descoperi activitatea ilegală pe care aceştia o duc pe teritoriul R.P.R. şi legătura lor cu legaţia Israel.

„L.T.9" s-a introdus în unele din aceste cercuri reuşind să obţină de la aceştia o serie de materiale, pentru studierea lor (a fruntaşilor sionişti) şi a activităţii şi agitaţiei pe care ei o desfăşoară.

Înainte de a trece la introducerea lui „L.T.9" în munca de mai sus – aceea de pătrundere în cercurile sioniste – „L.T.9" a fost verificat dacă ne este sau nu sincer, prin interceptarea unei convorbiri pe care a avut-o, interceptarea numărului său de telefon şi un filaj de 5 zile.

Filajul nedând nici un rezultat – datorită nesincerităţii tovarăşilor care au primit această sarcină – a fost întrerupt.

În urma interceptărilor a reieşit că i se putea încredinţa lui „L.T.9" această muncă.

În general „L.T.9" se preocupă de sarcinile ce i se trasează şi vine şi cu propuneri de felul cum vede el că ar trebui continuată sau lărgită munca.

Îi plăcea înainte să teoretizeze prea mult, asupra muncii încredinţate lui. A fost criticat însă şi i s-a spus că nu suntem împotriva teoriei, dar că în munca noastră contează în special, practicul. „L.T.9" şi-a însuşit această critică şi se preocupă să se îndrepte.

Nu este un om materialist. În luna octombrie, când i s-a scăzut salariul ce primea din partea noastră, de la 10.000 la 5.000 nu a obiectat nimic (I s-a explicat motivul pentru care i s-a scăzut această sumă).

Vine punctual la întâlniri şi cu notele întotdeauna îngrijit redactate.

Are mai multe frământări personale şi anume:

Faptul că nu are nici o ocupaţie, trebuind să stea degeaba toată ziua, îl frământă mult.

https://biblioteca-digitala.ro

Cu privire la această frământare ne-a cerut ajutorul de a se încadra în câmpul muncii. Noi i-am promis că dacă el găseşte prin intermediul cuiva un loc de muncă noi îl vom ajuta să-l ocupe, însă noi nu-l putem plasa deoarece ar dăuna muncii noastre, căci ar fi poate suspectat.

Are nemulţumiri de ordin personal în căsnicie.

„L.T.9" are un nivel cultural ridicat.

În ce priveşte nivelul său ideologic, are multe cunoştinţe marxist-leniniste. Citeşte foarte mult şi în special ideologic. Citeşte şi material apărut în limbi străine.

Cu privire la atitudinea sa politică, „L.T.9" şi-a schimbat-o complet, arătând că a fost înşelat de educaţia sionistă ce a primit în trecut şi acum îşi dă seama de caracterul naţionalist şi reacţionar al sionismului.

În muncă dovedeşte că nu este şovăitor, atunci când i se încredinţează o muncă de pătrundere în rândurile sioniştilor.

În ce priveşte diplomaţii legaţiei cu care „L.T.9" întreţine legături periodice – deşi aceştia au o atitudine prietenoasă faţă de el – credem că nu au suficientă încredere în el. Această presupunere se bazează pe faptul că diplomaţii israelieni sunt extrem de precauţi şi fricoşi, iar pe „L.T.9" îl ştiu că a fost deţinut în închisoare, timp de 9 luni, iar alţi 2 fruntaşi sionişti arestaţi cam în acelaşi timp cu el, nu au fost eliberaţi până azi.

De la eliberarea sa şi până în prezent, s-a avut grijă ca să se stabilească contactele cu el în aşa fel încât să nu poată fi văzut de nimeni.

De asemenea, înaintea oricărei munci ce i s-a încredinţat a primit sarcini precise şi dinainte întocmite de noi, ca să nu se dea ocazie la vreo bănuială, că ar lucra cu nou sau la deconspirare.

În viitor, „L.T.9" poate fi folosit pe linia legaţiei Israel, pentru a ţine contact în continuare cu ministrul şi primul secretar.

Ne va folosi la completarea studiului asupra acestora şi după ce se va verifica că diplomaţii au deplină încredere în el, ne va putea furniza informaţii din cercul lor.

De asemenea poate fi folosit în munca de pătrundere, în cercurile foştilor fruntaşi sionişti, pentru a afla activitatea subversivă a acestora, legăturile lor cu legaţia şi pregătirea unor eventuale acţiuni duşmănoase împotriva R.P.R.

Trebuie să se lucreze cu el cu multă precauţie să nu fie deconspirat. Instrucţiunile ce i se dau să fie bine gândite şi clar expuse, pentru a preîntâmpina eventuale greşeli.

Trebuie să se stea cu el de vorbă la întâlniri şi despre situaţia internă şi internaţională pentru a i se verifica în permanenţă vederile sale politice şi periodic va trebui să organizăm câte o verificare a sa în muncă.

https://biblioteca-digitala.ro

https://biblioteca-digitala.ro

Cine uită nu merită.
NICOLAE IORGA

ISBN 973-99560-3-3
ISBN 973-99560-4-1

https://biblioteca-digitala.ro